D. FRANCISCI
SALGADO
DE SOMOZA,

IN REGALI CANCELLARIA
VALLISOLETANA SENATORIS.

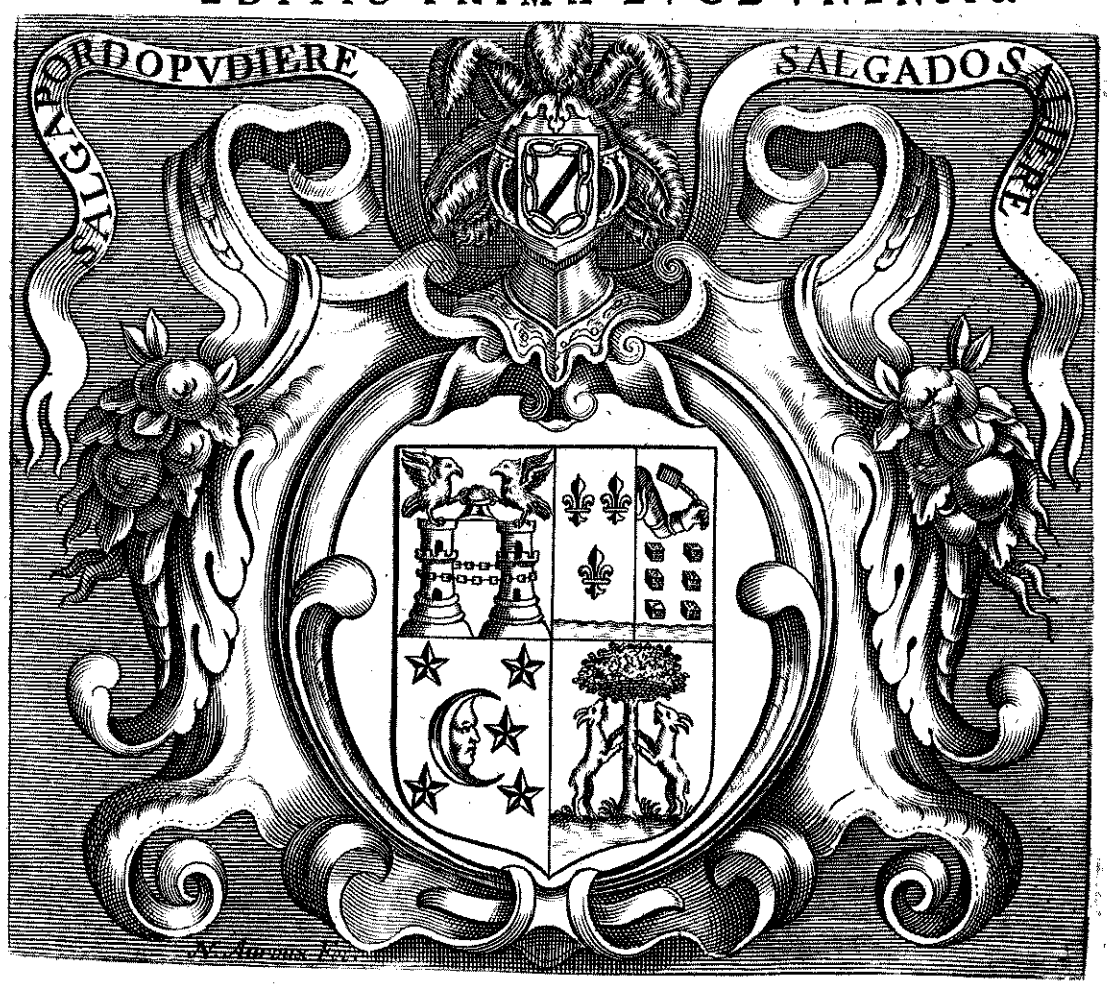
TRACTATVS
DE SVPPLICATIONE
AD SANCTISSIMVM A LITERIS
ET BVLLIS APOSTOLICIS IN PERNICIEM
Reipublicæ, Regni, aut Regis, aut iuris tertij præiudicium impetratis.

ET DE EARVM RETENTIONE INTERIM IN SENATV.

Opus vtrique Reipublicæ Eccleſiaſticæ, & temporali vtiliſſimum,

Copioſa literarum per politicarum exornatione (tum ad Regimen, tum ad ſtatus rationem conducibilium) illuſtratum.

EDITIO PRIMA LVGDVNENSIS.



LVGDVNI,
Sumptibus LAVRENTII ANISSON.

M. DC. LXIV.
CVM SVPERIORVM PERMISSV.

ILLVSTRISSIMO ET EXCELLENTISSIMO

PRINCIPI ET HEROI,

DON

EMANVELI FONSECÆ,

STVNICÆ, AZEVEDO,

COMITI MONTIS REGII,

Comiti Fontano, Nobiliſſimarum Vlloæ, Viedmæ, & Riberæ domuum Toparchæ; alibi quoque Domino aut Dynaſtæ, ex Sanctiori Conſilio, & à cubiculo Regio, Neapoli Exprorege, apud Romanum Pontificem iterum Exlegato, & in Supremo Italicarum rerum Senatu Præſidi integerrimo.

PERMITTE deprecor, MAXIME PRINCEPS, vt affectum beneuolentiæ plenum ad te transferam, & hos non primos laborum meorum fructus tibi dedicem. Munus ſanè, ſi aut ex ſua, aut ex tua dignitate ſpectetur perexiguum: ſi ex viribus meis mediocre, ſi ex animo magnum. Iniurium etenim eſſet, non tibi me, meáque omnia ſubdere, cuius obſequio iura Patriæ addicunt. Strictum medius Fidius hoc; ſtrictius tamen grati animi vinculum, quo ingenuè fateor deuinctum à te immortalis memoriæ Principe, cuius magnitudini quicquid ſum acceptum refero: Accipe igitur libens fœtum hunc quem offero, *de Supplicatione ad Sanctiſſimum* Patrem, & Chriſtianæ gregis Summum Paſtorem, imò animum offerentis Artaxerxes alter;

neque enim ita valdè exiguum obtuliſſe videbor munus : quod ſi hilari fronte accipere, ac nominis tui patrocinio fouere dignatus fueris, adeò mihi ingentes animos addes, vt viribus maiora, mente tamen iam pridem concepta, & ardenti concupita ſtudio aggrediar conſcribenda. Maiorum nempe tuorum geſta nunquam pro meritis laudata, nec laudanda ſatis, alio ſcilicet Thucydide, Xenophonte alio, Salluſtio vel Liuio (ſi per tempora licuiſſet) dignum opus: cum vel ſummis hiſtoricis illis pleniſſimè ſuppeditarint conſcribendi materiam, eámque toto orbi notiſſimam. Inter complures alios EX STVNICENSI FAMILIA nobilitate ac præclaris facinoribus illuſtres, & celeberrimos viros præterire non poſſum vtrumque Didacum Lopez Stunicam, Seniorem, videlicet, & Iuniorem; Alter vel aſperrimis Reipublicæ temporibus partium ſtudiis adeò gratus, vt ſuis virtutibus Ioannis Secundi Caſtellæ Regis tutela, & corporis cuſtodia concredita fuerit, Henrico Aragonum Infante cæteris Magnatibus infenſo maximè aſſentiente; Alter non intermorituræ gloriæ Didacus EX AZEVEDORVM PROLE ab Arnaldo Equite Vaſcone Alphonſo Quinto Legionis Rege per ſexcentos, & amplius annos ad præſentia vſque tempora deducta originem repetit. Qui periculum à nobis omnibus, vitæ ſuæ periculo depulit, qui hoſtibus in nos irruentibus iter corpore ſuo occluſit, qui peſtem ac perniciem, quam illi in nobis machinabantur, in ipſorum capita conuertit, qui illorum temeritatem conſilio, furorem fortitudine, audaciam virtute ſuperauit. Is etenim cui noui atque inuſitati honores pro nouo ipſius, & inſolito militari facinore tribuendi, ſiquidem in oppugnatione Arcis (ad Salſas vocant) à Gallo duce obſeſſæ cum eſſet huic incomparabili Didaco aluus diſſecta, ita vt diffluerent inteſtina, à prælio iam inito paruo tempore ſe ſubduxit, & animo intrepido (melior Scæuola) vt fors & tempus dedit, aluum aſſuit, promptioríque fortitudine conflictum repetit, fruſtra aduerſantibus contubernalibus, glorioſuum ſepulchrum manere dictitans fortiter pugnanti. It ergo, pugnat, donec infracto animo manus cum hoſte conſerenti VIRTVS SEPVLCHRVM CONDIDIT. Inter cæteros eximios etiam tuæ gentis duces Didaco patrimonij ac virtutis hæres Alphonſus connumerandus, qui ſub Carolo Quinto Auguſto Imperatore Viennæ interfuit, non tantùm præclaro virtutis noſtrorum exemplo, quam ſempiterno effuſæ Soleymannæ fugæ dedecori. Necnon eius filius Hieronymus de re litteraria, & militari peritus diſciplina, quandoquidem Legatus fuit deſignatus Sacroſanctæ, & Oecumenicæ Tridentinæ Synodi, in qua de noſtræ fidei myſteriis ſanciendis pertractatum fuit. Prodeant iam Gaſpar pater tuus PRINCEPS EXCELLENTISSIME, & Balthaſar Stunica Patruus, de quorum laudibus in omnium virtutum genere dicturus ſi fuiſſem, maximope-

re

re commouerer, ac conturbarer animo, tum ob virium mearum imbecillitatem, tum quia maiora, & ſeparata volumina eorum præclara geſta requirerent, Sed,

Vnum pro cunctis fama loquatur opus.

Cum in ore omnium verſetur, poſt munera Proregis Mexicani, & Peruani Regni perfuncta illi contigiſſe, quod in funere exequiarum prædicant de Thebano Epaminonda, ac de Publicola Romano: Ita vt quod Hiſtoricus de iſto, idem ego de parente tuo dicam: *Omnium conſenſu Princeps belli, pacíſque artibus moritur gloria ingenti, copijs familiaribus adeò exiguis, vt funeri ſumptus deeſſet, de publico eſt elatus.* Vix tamen tua hæc (ſi Iuuenali credendum) tua verò morum elegantia, comitas, magnanimitas, prudentia, liberalitas, humanitas, vnicum litterarum patrocinium.

Solus enim triſtes hac tempeſtate Camenas
Reſpicis.

Quibus certè animi bonis vt maiores tuos adæquas, vt plurimos huius æui Principes longiſſimè antecellis, ita ad fortunæ, quæ poſſides, bona, vel longè etiam maiora viam tibi ſternere, ſin minùs præueniente natura hæreditario tibi obtigiſſent iure, facili negotio potuiſſes. Nempe tu ille, qui Sereniſſimi Vualiæ (tunc Principis, nunc Anglorum Regis) quem venientem exceperas, cum ex hac Regia Curia diſcederet, Regio nomine itineris comes datus fuiſti (MAGNANIME COMES) Namque Regio ſanguine præclarus, pectore prudens, conſilio maturus, ſermone fœcundus, qui caput conferre etiam cum exteris, æmulis, hoſtibus vales: qui Regis tui maieſtatem, populi decus, patriæ laudem indolémque vnus dignè repreſentatas. Qui Gregorio XV. & Vrbano VIII. Pontificibus Maximis pro Maximo Philippo noſtro ſecnndùm extraordinem gratulaturus Legatus ſiue Principis imago Italiam luſtraſti, & illuſtraſti, in eius Principum veneratione pariter, & amore. Qui in Aragonum Comitiis credito citius impetraſti quæ poſtulabas in Regio ſedens ſolio. Qui etiam ex Neapolitano Regno (cui præeras) Regis noſtri exercitibus ſubleuandis cùm in Italia, tum in Belgio, ac denique in Germania maximum neque ante hac par collatum militum pecuniarúmque ſubſidium promptius ſubmiſiſti, vnde feliciſſimi operâ tuâ contigerunt victoriarum euentus. Qui demùm ſumma Italici Senatus gubernacula æquali inuiolatæ Nemeſis trutina moderaris. Hæc ergo OPTIME PRINCEPS tuarum virtutum agmina cunctantem me ac timidum excitarunt, vt ſub Auſpiciis Celſitatis tuæ has tractationes in lucem prodire iuberem, Tu noſce, & ignoſce: carpet alius, priuſquam

Epiſtola Dedicatoria.

capiat, negliget, priuſquam legat. En igitur (ADMIRANDE DYNASTA Præſidum exemplar ſed ſine exemplo) lucubrationum mearum leuidenſe quidem munuſculum, ſed deuotionis, & amoris in te mei ex omni parte ſyncerum, perpetuúmque monumentum: quod ſi eidem CELSITVDINI TVÆ neutiquam improbari animaduertero, cumulatè mihi erit, vt cuius glorioſiſſimum nomen plus operi allaturum ſit auctoritatis & gratiæ, quam qualis qualis Ariſtarchorum cenſura.

Rarus honos, ſummo ſe Præſide poſſe tueri:
Rarior, à ſummo Præſide poſſe legi.

Cuius votis benè faueat Deus rerum opifex omnium, & feliciora indies gloriæ incrementa virtuti tuæ conſentanea te valente ac diutiſſimè ſoſpite tribuat. Matriti pridie Non. Mart. M. D C. XXXIX.

Excellentiæ tuæ,

Addictiſſimus Cliens,

Don FRANCISCVS SALGADO
de Somoça.

LICEN

LICENTIATI

D. BARTHOLOMÆI BVIAN

DE SOMOCA, S. S. R. C. ARAGONVM QVONDAM Relatoris ac etiam Sanctæ Cruciatæ, nunc verò in Supremo Sanctæ & Generalis Inquisitionis Consilio idem exercentis munus in laudem;

NOBILIS ET PERITISSIMI LICENTIATI

DON FRANCISCI SALGADO

DE SOMOCA IVRIS VTRIVSQVE ACERRIMI & præclarissimi propugnatoris, dignissimíque totius Siciliæ Regni Monarchiæ Iudicis.

OBSTVPVERE quidem Phebi, Salgado sorores
Mirantes genij prodigiosa tui.
Ast ego (sed quis enim Musis mirantibus auxit
Hæc nisi non aptus?) linquite, iacto, canam.
Vix ea protuleram, triplex cum causa repugnat,
Quo minus officium persequar ipse meum.
Nempe solum patriæ nobis commune duobus,
Quin & amicitiæ fœdus vtrumque ligat.
Adde quod eloquij vires, authórque libérque
Exuperat longè magnus vterque mei.
Hinc timor occurrit, patriam seu pectus amicum
Exprobret in primis ne inuida turba mihi.
Terrificæ verum pulsabo cuspidis ictum.
In me nec robur liuor habebit edax.
Namque tuis scriptis munimine sacra petenti
Protectum poterunt lædere tela nihil.
Sanam constituunt siquidem quæ pharmaca bullam,
Hæc Salgado tuus continet vsque liber.
Vidimus antiphrasin Bullæ sub nomine quondam,
Dum vafer impostor prorsus iniqua petit.
Sedula sed fraudem remouet tua cura dolosam,
Nec sinis iniustis nomen adesse boni.
Iustitiæ, paritérque tui studiosa voluntas
Impulit ad numeros (quæ tibi fida) manum.
Hinc mihi polliceor veniam, tibi Nestoris æuum
Opto vt perpetua ius tuearis ope.

EIVSDEM LICENTIATI

BVIAN DE SOMOCA
IN LAVDEM EIVSDEM
AVTHORIS SVI CHARISSIMI AMICI.

EPIGRAMMA.

SVPPETERENT quamuis Ciceronis verba diſerti
Alipediſve foret nunc mihi ſermo Dei.
Egregias animi dotes, quibus ipſe coruſcas,
Noſtra minus poſſet lingua referre tamen.
Exulat è noſtri violentia finibus orbis,
Te duce, & oppreſſis fers, quaſi Diuus, opem.
Vlteriora potes, tibi dona Aſtræa miniſtrat,
Dum docet ingenium iuris amice tuum.
Subrepentis enim, ſiue obrepentis iniquæ
Ne officiant fraudis tecta venena, caues.
Quid quod & auxilium numquam Regale negandum
His, qui iniuſta ferunt, hac ratione micat?
Pontifices, Reges, populi, iuuenéſque, ſenéſque
Debita iure tibi munera laudis agant.
Qamlibet Anguſta mea vox moduletur auena
Laudibus adiunget plectra ſecunda tuis.

PER

PER ILLVSTRI, SAPIENTISSIMOQVE

D.D. FRANCISCO SALGADO

DE SOMOCA MERITISSSIMO IVDICI

MONARCHIÆ SICVLÆ.

D. IOANNES GARCIA FERRER

ADVOCATVS IN REGIS CONSILIIS

hæc laudatoria Carmina, pignus amoris, dicat.

SI inter doctos tu meritò doctiſſimus adſis?
Atque inter magnates es clariſſimus heros?
Si tu prudentes es prudentiſſimus inter?
Ingenióque omnes, cultu, virtutéque præſtas?
Quiſne tibi ſummos Salgado negabit honores?
Quis te non mirabitur, & venerabitur vnà?
Scilicet oppreſſos gaudet defendere Princeps,
Tu Regis nobis regis ob tua dogmata dextram:
Te oppreſſorum Patrem aiunt, te dulce leuamen
Iuris naturæ tua iam volumina monſtrant.
Concilij protector tu validiſſime Trenti.
Dicant (cauſæ omnes) eius quoque cætera iura.
Tuta omnes Reges per te ſua iura tenebunt
Tranquilláque diu potientur Regna quiete,
Atque ſuum quiſquam poterit conſtanter habere.
Ex hoc te iuuenes, & te veneranda ſenectus
Plaudit, & extremis ad cœlum laudibus effert.
Tu ſplendor, patriæque tuæ tu culmen honoris,
Hiſpaniæquæ decus magnum per ſecla manebis,
Atque tuum nomen, toto celebrabitur Orbe.
Felix térque quatérque Trinacria iudice tali,
Iam nunc inuideat totus ſua ſæcula mundus
Aurea, nam Nemeſis per te dominabitur illi.
Scriberé ne ceſſes clariſſima lumina iuris,
Tam felici cæpto parcas néue labori,
Præmia pro meritis Petri dabit alma poteſtas.
Nulla tuis quidquam ambitio ſuperaddere ſcriptis,
Tollere néue illis quidquam cenſura valebit.
Heù mea ſi poſſet tot laudes dicere penna
Quot ſentit mens, felicem me ſemper haberem.
Sic mea magna affectio, ſic tua merita poſcunt.

DOCTO

DOCTISSIMO VIRO

DON FRANCISCO SALGADO

DE SOMOCA SICVLÆ MONARCHIÆ IVDICI REGIO.

D. FRANCISCVS DE VALDESPINO

IN REGIIS SENATIBVS ADVOCATVS,

millies illi deuotus ; ſuper labore hoc de retentione Bullarum, & duobus de Regia Protectione.

VALITER auxilium Clero dare poſſit alumno
Rex Pater, immeritum ſi ferat ille malum,
Vno olim partu, gemino fœcundus & ortu,
Mente ſemel fœta, bis grauidante, dabas.
At neque quæ gignunt fœcundi flumina fontes,
Nec quos ingeminat lux iterata dies.
Exhaurire valent vndas, & lumina Phœbi,
Nec ſobolem exhaurit tanta propago tuam.
Tertius ecce liber retinendas Principe bullas
Conficit, in Regni ſi mala fortè cadant.
Regia te ſemper Maieſtas, Regia cura,
Regia iuſtitiæ ſollicitudo mouet.
Vtque alij calamos Muſis, & Apolline perflant,
Tu calamum ſolo Regis honore regis.
Hic te fœcundat, tales geminaſſe labores,
Quódque tibi ſoli, te ſuperaſſe, datur.
Totus es ad Regem nec ſcis niſi Regis honores,
Ille ſuos debet: Quid? dabit ille tuos.

AD

AD DOCTOREM

D. FRANCISCVM SALGADO

DE SOMOZA, EGREGIVM IVRISCONSVLTVM,
& in Regali Siciliæ Regni Monarchia Regium Iudicem.

DON FRANCISCVS SALGADO DE SOMOZA

ex illius Salgado fratre primúſque nepos.

DVM Caſos vani mundi ſectarer honores,
Vi oppreſſum libris miſi libamina Aſili,
Obtulit ingenium tenerum leue pignus amoris:
At nunc cogor amans laudes, ô patrue cordis
Ardentis tibi ſigna mei præbere canendo
In tua rauciſonas tollens præconia voces.
Diſcurſu volitans volucri qui ſidera tangis,
Excelſo, elato, ſublimi condita mente
Qui docta in vulgus per docta volumina vulgas
Grata bonis, queis iura placent; inuiſa quibuſdam,
In quibus ingenij pernoctans ſigna dediſti.
Huic operi factis te reſpondere videmus
Nomine honorifico, quod geſtant ſtemmata honora
De los Salgados, *genus alto à ſanguine ductum,*
Vnde legit bello rubris Mars, ſanguine triſtis
Belligeros tot corde duces, quot ſæcula norunt,
Et quod Pallas amat redimitos tempora oliuo.
Iam docti cuncti celebrant noua gaudia plauſu,
Lætitia moti tua iuráque iure canentes
Te patrem obſeruant vtrovis iure periti,
Térque quatérque Sophos clamant, venerantur, adorant.
Te ſchola cuncta colit: Fora Te facunda Mineruæ
Collaudant, geſta & celebrant tua voce perenni.
Eccleſia & genito Matris ſacra gaudet amore,
Nam tua cura fuit ſacrare volumina prima
Pontifici Romæ, quem totum ſuſcipit orbis,
Atque colunt flexo dominum quem poplite gentes.
Signaſti certè tunc recta operanda per Orbem,
Oppreſsíſque parans ſecurum legis Aſilum,
Præceptis iuſtis ac fidis abdita pandis.
Hiſpano Regi ciuilia iura miniſtras,
Vt tutamentum poſſit præbere ligatis
Carceris in tenebris, vt ſit ad præmia velox,
Tardus & ad pœnam, commiſſas qui regit vrbes,
Morigera pietate tuens mortalia corda.
Nunc autem doctis animis, oculíſque patebit

Mirandum

Mirandum pietatis opus, labor omnia callens,
Vt Bullis tribuatur honos, reuerentia cultus.
Hócque probas ore Angelico, ingenióque magiſtro.
Catholicæ Eccleſiæ, cui præſidet vrbis, & orbis
VRBANVS *triplici præcinctus tempora ſexto;*
Offers intentum plenum ſale, dogmate plenum.
Fama per extenſum noſtrum te clamitet æuum;
Gaudeat ingenio ſibi primo Hiſpania nato,
Quo duce barbaries ignotis exulat oris.
Scilicet is mundo, cognomine, & omine clarum
SAL *qui condit, reddit fertilia ingenia orbis.*
Non tibi pro longo mortalia præmia ſat ſunt
Tempore; eget tali doctrina Hiſpania noſtra
Conſilióque SALIS, *Fora Regia, ſacra miniſtro.*
Te hæc tandem celebrent meritis pro talibus, atque
Garrula fama canat, quatiens vt ſceptra Philippus
Altum te cernat Fama ſuper æthera notum;
Et rubro decorentur tempora docta galero.

CLARIS

CLARISSIMO VTRIVSQVE IVRIS PROFESSORI

DON FRANCISCO SALGADO DE SOMOZA,

IVDICI REGIÆ MONARCHIÆ IN VLTERIORI SICILIÆ REGNO,

& viro vndequaque doctissimo.

C. S. M. R. N. C. A. S. & IN S. I. S. S.
Grammatophylacy Præfectus.

S. F. O.

LICET omnes mihi singulari quadam, ac præcipua laude digni videantur (glorioſi nominis vir inter eruditiſſimos, quos cœli oculus vnquam aſpexit) qui in aſſequenda honeſtarum artium ſcientia, operam „ & induſtriam ſuam locarunt; tum ij præcipuè qui veluti maiore quodam numinis afflatu perculſi, propè omnibus poſthabitis, ad *diuinarum humanarúmque rerum notitiam, iuſti atque iniuſti ſcientiam*, omnes cogitationes ſuas, atque omnia ſtudia contulerunt. Igitur cùm magnis ſemper extolli præconiis mereantur, qui maximum hoc atque Auguſtiſſimum Imperium terra marí que à continuis hoſtium exercitibus claſſibúſque, viribus, armis, ac pecuniis tuentur; Qui vigiliis, laboribus, & ſcriptis ſuis præclaris cauſam Reipublicæ, & ius Regis ſui protegunt, nihil minùs commendari debent, quàm pro patria pugnantes. Quò reſpiciens eloquentiæ Princeps *in oratione pro Murena*, vrbanam militiam appellat hanc curam reſpondendi, ſcribendi atque cauendi. *Non enim ſolùm illos pro imperio militare* teſtantur Leo, & Anthemius Imperatores, *qui gladijs, clypeis, & thoracibus* armati in hoſtes *nituntur, ſed* eos *etiam qui diuimunt ambigua facta cauſarum*, ſuíque patrocinij *viribus ſæpè publicis in rebus ac priuatis* oppreſſa ſubleuant, *lapſa erigunt*, labantia *reparant*, omniáque demum iure faciunt finibus ſuis eſſe contenta, neque *minus humano generi prouident, quàm ſi prælijs, atque vulneribus patriam parent éſque ſeruarent.* Gratulor ergo lucubrationibus tuis (ſacri ac profani iuris lumen) ſiquidem ingenij tui ſecundi partus ac maturi fructus in lucem prodeunt abſque indigentia Tutani Tutilinæque numinum (quæ olim inuocare laborantes ſolebant) non enim ope, auxilio vel aſylo illorum eges, cum labores tuos ſacra ueris obſequio & Maieſtati Philippi Catholici Regis noſtri multis titulis & rationibus Magni, innumeris heroicíſque virtutibus Maximi, cuius Regia iura ab incunte ætate magnis conatibus ac ſtudiis viriliter

tutaris. Sed lucubrationum tuarum ea eſt doctrinæ vis ac pondus, vt auctorem non tantum in hac mortali vita verè felicem, verè illuſtrem efficiat, ſed poſt ſupremum diem nominis etiam perpetuitate ac optimæ famæ immortalitate donare queat, eámque ad extremas vſque terras, & omnem poſteritatem maxima cum gloria poſſit tranſmittere. Nec immerito; namque præter innumeras alias ſcriptorum tuorum virtutes, admirantur vtique omnes facilitatem, claritatémque in explicando ac exornando vtroque iure tam genuinis, natiuis ac peculiaribus quæſtionibus, vt quaſi Atlantis humeris cœlum, ita tuis ſcriptis omnibus numeris vndequaque abſolutis, harum artium dignitates ſuſtineri credantur. Quid dicam de ordinis virtute ac Venere? (vt Romanæ Lyræ fidicinis verba vſurpem) quem ſemper ſapientiſſimus quiſque plurimi fecit: & cui tantum tribuerunt quidam ex veteribus philoſophis, vt ſummum ac ſupremum huius vniuerſitatis parentem & opificem Deum dicerent in condendo Orbe, nihil aliud præſtitiſſe, quàm vt confuſas & permiſtas inter ſe rudis materiæ partes diſcreuerit, certóque ordine ſuis quamque in ſedibus collocarit. Impia cæterum opinio, fateor; omnia enim non tantū digeſſit ac diſpoſuit, ſed ex nihilo effecit ac procreauit Deus. Nec profecto ignorat, quantum ſplendoris ex tuorum editione operum obtineat ipſa Gallæcia patria tua, nobiliſſimorum equitum, & ſapientiſſimorum virorum parens feraciſſima, quæ te genuit, quæque te ſuo aluit ſinu, quandoquidem gloriatur eum genuiſſe virum ſummæ eruditionis admiratione adeò pollentem, vt quos ad contemplationem ſui maxima prouinciæ decora trahere non potuiſſent, tui ſolius famam, illam produxiſſe in vltimas vniuerſi Orbis terrarum partes credendum eſt. Fatetur idem Sicilia noſtra, fidelitatis, ſplendoris, fortitudinis & ſcientiarum Emporium, ea eſt enim illius inclytæ inſulæ in te obſeruantia, ac eo amore, vt vehementiſſimo tui ſuprà quàm dici poſſit, vniuerſæ illæ ciuitates, & populi exardeſcant deſiderio; ídque comitate, ac virtute, ita in hac Regia Curia comparaſti, vt nemo tam magna de te animo conceperit, quin tu multò maiora præſtiteris. Nec efficacius Magnas chalybem attrahit, quàm tu omnium mentes in tui amorem rapis, nec tam facilè vicina flamma ad Naphtham (Nedeæ id oleum vocant) tranſvolat, vndecumq; illud viſum, quàm facilè tu in omnium mortalium pectora deſcendis. Nec iniuria profectò: decet enim magnos animos, & ſublimem fortunam lenitas; nec cadere poteſt, niſi in eos qui clari ſanguine, ac ſtirpe exiſtunt: procul ab ea rudes aut viles homines, qui plerumque ſæuire conſueuerunt, vbi licentia; aut ſuperbire, vbi fortunæ fauor adeſt. Omnia demum quæ ex ore tuo profluunt aut calamo exarantur, talia ſunt vt in eo genere nec excogitari prudentius, aut diſputari acutius, aut certius definiri, ſtatuique poſſit. Itaque cum in omnibus habeam quod admirer, in nullo habeo quod deſiderem. Præfulciat hanc veritatem quodcumque ſcriptorum tuorum vel caput, aut verſus particula, illud tam validum, hæc tam ſubtilis & ingenioſa, vt tam ij qui ſupremis Magiſtratibus Tribunalibuſque præſint, quàm etiam qui in foro Curiáque verſantur ducti ſingulari tua doctrina, non minus ex ſacro quàm ex profano penu deprompta ſimul atque ſuboluere typis mandari, ſtatim ſiue iugata ſeu deſultoria folia certatim poſtulauere, tam enixè tantáque contentione, vt non omnibus meritò pro innata animi tui comitate poſſes ſatisfacere, præ nimio cuiuſque deſiderio & feſtinatione videndi ac legendi ea ad confirmandam ſui alteriuſvè ſententiam apud togatos Supremi Senatus, patréſque cæterorum

cœtuum

cœtuum conſcriptos. Quod quidem effecit vt binis typographus vti cogeretur prælis ad excuſandam operarum tarditatem, ac tædia quæ cum bibliopolis ac aliis librariam negotiationem exercentibus interea tolerabas, dum publicè non proſtabant. Claræ inde liquet librum hunc omni ſanè iuris ornamento plenum, téque illius Auctorem virum doctiſſimum, & vario genere litterarum mirum in modum excultum, ac tractationem de ſupplicatione ad Sanctiſſimum Patrem ac ſummum Chriſtianæ Religionis Antiſtitem qua decet obſeruantia pertractantem nec minus eleganter exornantem. Quid mirum? Si hæreditario quodam iure in te defluxiſſe ſpectamus progenitorem admiranda virtutum ornamenta. Qui non ſolùm nobilitate, & antiqua ſtirpe in Gallæcia celebres fuere, verùm etiam ſtudiis iuriſprudentiæ, atque eloquentiæ ita nituere, vt eos inter primos Reipublicæ Gallæciæ, nedum literariæ, annumeret ſecunda, & conſtans Hiſpaniæ fama. Fidem faciat, ne longiùs ad eam, maximæ vir doctrinæ parens tuus: qui variis ingenij monumentis, non modò ſe ab iniuria obliuionis aſſeruit, ſed etiam effecit, vt meritò illuſtrium Hiſpaniæ Iuriſprudentum albo inſcriberetur. Quid de fratre tuo dicam? Cuius vt cæteras animi dotes ſileantur, adeò ciuili maximè ſcientia atque eloquentia floruit, vt eius opera cedro & ære digna præ oculis ſemper habenda ſint. Miramur igitur iure, miramur hæc maiorum tuorum decora (nate in exemplar Aduocatorum, & Iuriſprudentum omnium Magiſter) at magis magiſque admiramur te parum fortunæ, & corporis, verùm ſummis animi bonis vndequaque cumulatum. Quæ eiuſmodi ſunt vt quicquid rarum in progenitoribus fuit, quicquid eximium, & ſuſpiciendum in te cumulatè niteſcere videatur. Meritò ergo doleamus, qui tibi arctiſſimo neceſſitudinis vinculo coniuncti ſumus, tam procul à nobis fuiſſe munus tibi commiſſum, vt iure ſimul quæramus quod ſummum togæ, alteriúſve dignitatis decus in Hiſpania feliciſſima communi patria non obtineris: *Sed quod Principi placuit & legis vigorem habet.* Euge modò (ſacer vtriuſque iuris arbiter & interpres) exequere præiudicata dexteritate bonis omnibus approbantibus præfecturam tibi delatam, manet enim te (ni fallor) pro longiſſimo iſto at glorioſiſſimo itinere alia maior dignitas, ad quam munificentia Catholici Regis noſtri nullis finibus circumſcripta opinione, citius eueharis. Plura vellem, imò deberem ſingularibus tuis dotibus, niſi moderationem incomparabilis tua modeſtia ſuaderet. Nouiſſimè neutiquam prætermittam opus hoc tuum Authori ſuo compar, quod cum dico, magnum dixi, nec maius etiam exclamare potero, à quo procul abit inuidia; Nemo enim (Stoico docente) inuidet, quod ſe facere poſſe deſperat. Opus hoc inquam feliciter perennaturum ſic aueo ſic Spondeo. Tuus ex animo: Mantuæ Carpentanorum Kalendis Martiis anni reparatæ ſalutis. I. DC. XXXIX.

DIVISIO OPERIS IN DVOS TOMOS PARTITI.

PARS PRIMA.

Continet iuſtitiam recurſus Supplicationis ad Sanctiſſimum & retentionis in Senatu, necnon cauſas legitimas retentionis inductiuas, formam examinandi illas, ſingularéſque quæſtiones proceſſum tangentes.

PARS SECVNDA.

Continet recurſum ad Regem ob contrauentionem Sacroſancti Concilij Tridentini præſertim circa præſeruationem primæ inſtantiæ Ordinariorum.

EX TOMO SECVNDO PARS TERTIA.

Complectitur Retentionem litterarum Apoſt. in derogationem Iuris Originariorum huius Regni, aut filiorum patrimonialium, ac etiam Magiſtralium Doctoralium & lecturæ Cathedralium Hiſpaniæ.

PARS QVARTA.

Complectitur retentionem litterarum Apoſtol. in derogationem Iuris Regij patronatus, necnon Laicorum.

Authoris Proteſtatio.

Quidquid in tam graui vtilique tractatu dixerim, Sanctæ Matris Eccleſiæ Limæ, & Cenſuræ, ac me ipſum pariter ſubmitto. Quæ ſi aliud cenſet, alitérve ſtatuat, id ipſum Ego cenſeo, & ab ſcriptis libenter deſiſto, teſtórque potius me fragilitate humana tunc labi deceptum, quàm intentione, quæ proculdubio ſana eſt, & pia.

INDEX

INDEX
PARTIVM ET CAPITVM,
quæ in hoc primo Tomo continentur.
PARS PRIMA.

CAPVT I.

PROTECTIO vaſſallorum, necnon Eccleſiæ, eiúſque ſtatus, cultus Diuini Dogmatum,& Conciliorum tuitio: an & quo ſit iure Regalia Principis temporalis à Corona indiuiſibilis.

Et an ſuper Regalia ipſa, vel alia ab Eccleſia obtenta Rex inter Eccleſiaſticos cognoſcat. pag.1

§. VNIC.

De iuſtitia retentionis litterarum Apoſtolicar. ob longam Hiſpaniæ diſtantiam, aditúmque difficilem ad Sedem Apoſtolic. vrgente neceſſitate, inſtantéque ſcandali periculo exequendi interim eaſdem in perniciem Reipublicæ. p.12

CAPVT II.

Retentio Bullarum ex vera violentiæ cauſa, an in Bulla Cœnæ Domini expreſsè prohibeatur, vel expreſsè, aut virtualiter(ſupplicatione præmiſſa)permittatur. pag.30

SECTIO I.

Oppreſſo ſupplicanti ad Sanctiſſim incumbit ſupplicationem proſequi, cuius culpa, & deſidia Regis Regaliæ nec imputari, nec obeſſe poteſt. p.41

SECTIO II.

Et an ipſa BullaCœnæ recipiat intellectum excluſiuum recurſus vti prouenientis ex immutabili iure naturali. p.44

SECTIO III.

Et an in iis, in quibus non fuit in Hiſpania recepta, liget. p.46

SECTIO IV.

A Bulla Cœnæ, quatenus tangat Regalias, & præiudicium Regis cautè ſtat humiliter ſupplicarum. p.49

SECTIO V.

Tollerantia S. Apoſtol. quàm ſit efficax ad iuſtitiam Recurſus pro Retentione litterarum, etiam ſemoto proprio iure, & Regalia Regis.

Vbi motiua aliquot Neotericorum contraria examinantur, & manifeſtè diluuntur. p.52

CAPVT III.

Bullarum executio quibus ex cauſis violenta dicatur, vt earum retentio (iuxta Bullarum Cœnæ) licita iudicetur. p.60

§. VNIC.

Secunda iuſſio poſt priorem in Senatu retentam ab eadem Sede Apoſtolica emanata, quando & qualiter operetur. p.66

CAPVT IV.

Scandali cauſa imminentis, ſeu etiam minati an legitima ſit, vt litterarum Apoſtolicarum retentio licita, & permiſſa dicatur. pag.77

CAPVT V.

Præiudicium Regis,vel Regni, atque ideò damnum publicæ vtilitatis, an ſit litterarum Apoſtolicarum retentionis legitima cauſa. p.83

CAPVT VI.

Nouitatis, & abuſus notorij cauſa, an legitima ſit dicenda ad Bullarum retentionem. p 92

CAPVT VII.

Præiudicium tertij, an, & quando legitima cauſa dici poterit, vt Bullarum retentio licitè permittatur. p 98

CAPVT VIII.

An ob quamlibet litterarum ſimplicem ſurreptionem queat in Senatu ipſarum retentio decerni. p.107

Index Partium & Capitum.

CAPVT IX.

Retentio Bullarum, an vltra ſex caſus à lege Regia ſpecialiter expreſſos locum habeat. p.115

CAPVT X.

Eſto, quod Retentionis Bullarum remedio licitè quis vti poſſit poſt earum executionem iam peractam, & poſſeſſionis apprehenſionem, an Senatus ſui decreti virtute valeat eam reponere.

Vel an, & quomodo decretum tunc retentionis iſtud queat exequi.

Vel quo ſit tunc remedio vim patienti conſulendum.

Et an decretum Senatus coram executore Bullarum fidem faciat, & ad quem finem. p.125

§. VNIC.

Executionis litterarum iam peractæ repoſitio per quem facienda erit virtute Decreti Regij, violentiæ ipſo executore mortuo vel longè abſente.

An per iudices & Executores ſuperſtites in litteris nominatos, & an ſi plures ſint præuentiuè electio competat vtrique parti, vel impetranti dumtaxat.

An & quando per Ordinarium hæc valeat fieri repoſitio.

Et an per ſequeſtrum fructuum beneficij vim patienti & litterarum retentionem obtinenti conſulatur. p.145

CAPVT XI.

Concurrentibus in Senatu Bullarum retentionis remedio, & violentiæ querela (ob non delatam appellationem ab executore emiſſam in earum executione procedente) ſiue ab vna dumtaxat parte, ſiue ab vtraque intentatis; an violentiæ cognitio ſuſpendenda ſit, donec retentionis articulus terminetur.

Et an vtrumque remedium ſimul concurrere, & cumulari poſſit, vel an etiam eodem decreto terminari. p.158

CAPVT XII.

Contra ſemel intentantem in Senatu Bullarum retentionem ex vna cauſa res iudicata obtenta, an ei obſtet denuo iterum agenti ex alia tunc non deducta.

Et quid ſi deducta ſemel fuerit eadem cauſa, non tamen, ſed alia proſequuta.

Vbi accuratè, an condemnatus vti Prælatus, adminiſtrator, vel maioratus poſſeſſor, poſſit inſuper iure proprio executorialium executionem impedire. pap. 164

CAPVT XIII.

Pendente recurſu ad Regem ob Bullarum retentionem concordia inita inter collitigantes, abſque tamen Fiſcalis Regis interuentu, an faciat ipſum ceſſare recurſum.

Vbi exactè de effectibus iuris complicati, atque connexi cum iure alterius.

Et an ipſorum vnus condemnatus queat ex iure alterius complicati executionem in totum euitare. pag. 168

CAPVT XIV.

De Regalia Principis in diuiſione, aut diſmembratione Prouinciarum, necnon generum cauſarum Bullarum retentioni attingentium inter Supremum Conſilium, cæteraſque Chancellarias.

Et an, & qua via in iſtis queat cognoſci de cauſis tangentibus conſeruationem, & executionem Sacri Concilij Tridentin. aliàs Supremo Senatui ſpecialiter reſeruatis. p.178

CAPVT XV.

Pendente recurſu ad Regem ob Bullarum reſignationis retentionem, durantéque cauſæ examine in Senatu, an ſuſpendatur terminus ad illas publicandum. p.184

CAPVT XVI.

In retentionis Bullarum cognitione quid principaliter, tam reſpectu principij, quàm reſpectu finis in Senatu deducatur, & quid incidenter: & quemadmodum in examinanda cauſa (vt legitimè appareat) in eo procedatur, & qualiter decreta concipiantur.

Et an quando decretum violentiæ (de conocer, y proceder vltra decreta laicorum) in Supremo conſilio expediatur, & numquid cætera Tribunalia Regia eo vti valeant. p.187

SECVN

SECVNDÆ PARTIS

INDEX CAPITVLORVM.

CAPVT I.

QVo iure Rex Catholicus, quibúsve rationibus litteras Apoſtolicas in contraucntionem œcumenici Concilij Tridentini importunè impetratas, vel retinere, vel remittere valeat, & de vtriuſque differenria, de qua latiùs, c. 26. pag. 199

CAPVT II.

Regalia in protectione Sacri Concilij Tridentini, an Rex Catholicus vti poſſit, quando per litteras Apoſtolicas percutitur non ſolùm eius ſenſus literalis, ſed & ſenſus intellectualis declaratus ſacram per Congregationem Cardinalium. p. 207

CAPVT III.

De praxi, & ſtylo Senatus in obſeruationem Decreti Concilij Tridentini præſeruantis primam inſtantiam Ordinario. Et de fundamentali eius ratione.

Et an facultas Auditoris Cameræ ex eodem ſit, & qualiter ſublata.

§. VNIC.

Quod an in Ordinarij, an in eius ſubditorum fauorem ſit inductum.

Et an alterutrius conſenſus in iuriſdictionem alienam impediat hanc protectionem per Regem impertiri. p. 214

CAPVT IV.

Regalia protectionis an Rex vti poſſit non ſolùm vbi percutitur prima inſtantia Epiſcoporum, ſad etiam Abbatum, aliorúmque Prælatorum inferiorum ordinariam iuriſdictionem legitimè habentium. p. 216

CAPVT V.

Protectio an à Rege deneganda erit his in caſibus, in quibus de iure Canonico, & ante Tridentini decretum ab Ordinario in prima inſtantia licitè recedere fuit permiſſum. p. 222

§ I.

An ob recuſationis legitimam cauſam ab Ordinario liceat recedere in prima inſtantia, & an recuſatio omiſſionem præcedere debeat. p. 224

§. II.

An per appellationem ante diffinitiuam ab aliquo grauamine, etiam extraiudiciali appellabili. p. 228

§. III.

An ratione contractus, vel ratione delicti alibi geſtorum, aut etiam rei ſitæ, & qualiter.

Et obiter circa bona maioratus exiſtentia in diuerſis Regnis, & Prouinciis, ſeu diſtrictibus, quis forus attendatur. p. 230

§. IV.

An per remiſſionem cauſæ per Ordinarium voluntariè factam ad ſuperiorem in prima inſtantia ceſſet Trident. & inde Regalis protectio. p. 234

CAPVT VI.

Protectio Sacri Concilij Tridentini à Rege penitùs deneganda his in caſibus ab eodem Concilio ſpecialiter exceptis, vbi etiam quales iſti ſint.

Præſertim circa formam ſubſcriptionis propria manu Sanctiſſimi, & de eius ſpeciali natura, & efficacia, & an eius omiſſio commiſſionem, & inde ſequuta cunctáque deriuatiua vitiet. p. 237

§. VNIC.

An litteræ annulo Piſcatoris munitæ eandem vim habere dicantur, ac ſi propria manu Sanctiſſimi fuiſſent ſubſcriptæ. pag. 244

CAPVT VII.

An Rex Catholicus hac protectionis Regalia vti poterit in obuiando ſtylo, etiam immemoriali conſuetudine munito ab aliquo Tribunali diu inuento, vt inhibitio temporalis perpetuo inficiat, itavt etiam termino tranſacto cauſet attentata, ſiue in prima Ordinarij inſtantia, ſiue vlteriori alia. p. 249

CAPVT VIII.

Si in Rota, alióve Tribunali cognoſcente de appellatione nouiter aliquod deducatur ius an nouum dicatur iudicium itavt noua egeat inſtantia, vt hanc omnino Senatus remittat Ordinario. p. 254

CAPVT IX.

Litteras monitoriales, aliáve reſcripta ad cognoſcendum in Rota de cauſa reconuentionis ibidem oppoſitæ (ad quam cauſa conuentionis fuit per appellationē de-

Index Capitulorum.

voluta dumtaxat) an Senatus retineat, & cauſam Ordinario remittat.

Et quid ſi appellatum fuerit ante diffinitiuam, vel etiam à grauamine extraiudiciali. p.257

CAPVT X.

An Bullæ Apoſtolicæ pro executione gratiæ ſuper beneficio reſeruato in prima inſtantia alteri, quam Ordinario commiſſæ, ſint per Senatum Ordinario remittendæ.

Et generaliter an in viis executiuis liceat percuti Ordinarij prima inſtantia, vbi accuratè de motu proprio Gregorij XIII. p.260

CAPVT XI.

Protectionis Regalia an vtatur Senatus contra conſeruatores procedentes in prima inſtantia in cauſis exemptorum.

Et quid ſi exempti in iuriſdictionem conſenſerint Ordinarij, aut aliter renuntient ſuæ.

Et an exemptus citatus ad Romanam Curiam hac protectione vtatur.

Et quid ſi ab exempto reus citetur, vt coram conſeruatore litiget extra Regnum. p.267

CAPVT XII.

Commiſſione manu Sanctiſſimi ſubſcripta, impetrata contra aliquem cum clauſula (omnéſque alios) an cauſa ſit Ordinario remittenda, mortuo eo re integra, contra quem nominatim fuerit impetrata. Et quid contra ſucceſſores eius re integra mortui ſub dicta clauſula generali comprehenſi. p.280

§. VNIC.

Commiſſionem cum clauſula (omnéſque alios) ſubſcriptam manu Sanctiſſimi obtinens, ſi inſuper aliam non ſubſcriptam impetret, ex qua citauit aliquem, aliàs comprehenſum ſub clauſula generali prioris, ſi ſic citatus pro remiſſione ad Ordinarium in Senatu inſtet, an ex prima ſubſcripta excludi queat.

Et numquid impetrans renuncians ſedæ commiſſioni & citationi, poſſit prioris virtute nouiter citare, atque remiſſionem Ordinario per Senatum faciendam euitare.

Et quid ſi in ſupplicatione vnus tantùm nominetur aduerſarius, per Curſores tamen in extenſione clauſula generalis ſit appoſita, an ſub ſubſcriptione Sanctiſſimi incluſa intelligatur. p.290

CAPVT XIII.

Si coram Iudice appellationis, ſeu delegato in prima inſtantia, ex commiſſione manu propria Sanctiſſimi ſubſcripta compareat tertius excludendo (& quid quando coadiuuando) an per Senatum illius ſit cauſa Ordinario remittenda.

Vbi latè quando tertij ſeorſum ſit tractanda, itavt curſum litis inter alios pendentis non ſuſpendat.

Ac etiam quando lis inter plures queat validè pro ſingulis terminari. p.297

CAPVT XIV.

In iudiciis mixtis, iuribúſque connexis commiſſionem manu Sanctiſſimi non ſubſcriptam contra reos exiſtentes ſub diuerſis Ordinariorum diſtrictibus impetratam, an Senatus retineat, & cauſam ſingulis Ordinariis remittat.

Et quid ſi à Nuntio Apoſtolico, etiam contra exemptos hæc manauerit commiſſio. p.307

CAPVT XV.

Monachus, altérve alias ab Ordinario exemptus, & prouiſus ad Parochialem, minúſve aliud non exemptum, an remedio retentionis litterarum vti valeat, vt eius cauſa Ordinario remittatur.

Vbi non ineleganter, quando duorum iura in eadem perſona concurrunt, diuerſas etiam perſonas diſcretiuè repræſentet. p.312

CAPVT XVI.

Commiſſio impetrata ad cognoſcendum ſuper iuriſdictione Ordinario prætenſa per Prælatos inferiores Epiſcopo, an per Senatum retinenda, itavt ei Ordinario remittatur prima inſtantia. p.317

CAPVT XVII.

Si pars non contradicens patiatur in Rota, alióve ſuperiori Tribunali cauſam in prima inſtantia tractari, vel etiam cum proteſtatione, etiam occulta, conſentiat illic de bono iure agi, an executoriales inde obtentæ, ſiue ſuper principali, ſiue ſuper incidenti (puta manutentione) ſint inſuper retinendæ, Ordinario per Senatum cauſæ remiſſione facta.

Et nunquid conſenſus Ordinarij ſuperueniens reualidet executoriales, & impediat in Senatu cauſæ denuò tractandæ ad eundem remiſſio. p.321

CAPVT

Index Capitulorum.

CAPVT XVIII.

Si emptori pignoris in Subhastatione facta per Iudicem Delegatum quæstio moueatur, an coram eodem Delegato sit tractanda, vel potius per Senatum Ordinario remittenda.

Et an litteris Apostolicis semel executis, si possessor ceciderit à possessione, istius causa, siue in possessione, siue in proprietate deducta Ordinario remittatur. p.335

CAVT XIX.

Impetrata commissione ob recusationem Ordinarij, postmodum (re tamen integra) decedentis, vel recedentis, an per Senatum causa remittenda erit eiusdem Ordinarij successori. p.337

CAPVT XX.

Dùm in Senatu (ad quem litteræ monitoriales in prima instantia à Rota emanatæ fuerunt allatæ) articulus remissionis Ordinario disceptatur: si per contradictas in eadem Rota causa insuper prosequatur, an executoriales sic obtentæ sub remissionis, & retentionis decreto comprehendantur. p.343

CAPVT XXI.

Nuntius Apostolicus cum potestate Legati de Latere, esto, quod de iure Ordinarius dici potest, an cum Ordinariis in prima instantia concurrat, ita vt eius litteras Senatus Ordinario non remittat.

Et an Nuntius ipse queat exequi litteras Apostolicas in prima instantia directas Ordinario, siue in forma dignum siue in forma gratiosa, seu dispensationes p.353

CAPVT XXII.

Per manus appositionem Papæ super collatione, permutatione, aut vnione beneficiorum, actusvè confirmatione, an etiam in prima instantia super eorum surreptione, ita auocata censeatur iurisdictio ab Ordinario, vt eidem per Senatum sit deneganda remissio. p.357

CAPVT XXIII.

Ab electione, alijsvè actis Capitularibus appellationis, seu contradictionis virtute impetrata commissio, an primam Ordinarij instantiam percutere dicatur, ita vt ei fiat per Senatum remissio. p.360

CAPVT XXIV.

Letrones, seu Cedulones publicis locis affixi pro publicando excommunicato ob non paritionem litterarum Apostolicarum, quæ iuris requisita habere debent, vt integra fides illis detur.

Et quando ex eis prima Ordinarij percutitur instantia, qualiter Senatus sic oppressо consulere soleat. p.366

CAPVT XXV.

In his causis, quæ vel iure speciali, vel tanquam Sedis Apostolicæ delegatum ad Ordinarium pertinent, si in prima instantia impetretur commissio (absque tamen subscriptione propria manu Sanctissimi) an per Senatum retenta, Ordinario erit remittenda cognitio p.377

CAPVT. XXVI.

Litteræ Apostolicæ percutientes primam Ordinarij instantiam, an sint distinctè parti per Senatum tradendæ, vt coram Ordinario eis vtatur.

Vel quarum sit facienda in Senatu retentio, Ordinario simpliciter cognitionis negotij facta remissione.

Et an litteræ gratiosæ in monitorialibus è Romana Curia emanatis insertæ fidem faciant.

Et nunquid quando in processu fulminato insertæ sint, an ad probationem originalibus desuper egeat impetrans? p.384

CAPVT XXVII.

Ob executionem Romæ factam contra obligatum ibidem in forma Cameræ, etiam Romæ non repertum, siue Clericus sit siue laicus, an percuti dicatur prima Ordinarij instantia, vt Regis protectio locum habeat. p.395

CAPVT XXVIII.

Executorialium ad quantitatem in Rota legitimè obtentarum virtute exequi, an possit condemnari debitor, vel an potius istius causa sit per Senatum Ordinario remittenda.

Et generaliter, vbi tertius in executorialibus prædictis non est comprehensus; an hoc recursu licitè vtatur. p.405

CAPVT XXIX.

Semel ad Rotam legitimè deuoluta causa, in qua vel infirmando, vel confirmando Ordinarij sententiam, suam tulit, an executoriales inde ortæ percutere dicantur primam instantiam Ordinarij in iudicio executiuo, ita vt debeant eidem per Senatum remitti. p.407

CAPVT XXX.

De signatura propriæ manus Sanctissimi & quales litteras, quavè forma ipse subscribat

Index Capitulorum.

ſcribat, & quot à ſignatura per conceſſum, necnon per annulum Piſcatoris differat. p.411

§. I.

Et an ſub ipſa ſignatura manus Sanctiſſimi in gratia appoſita ſimul ſubſcripta intelligatur commiſſio executionis in literis lecta. p.419

§. II.

Et eſto quod literas auocatorias non ſubſcribit Sanctiſſimus, nec in illis mentionator ſubſcriptio ſupplicationis, an & quomodo probanda erit in Senatu p.424

§. III.

Et an per exemplum ſupplicationis probatio ſufficiet, ne litteræ remittantur Ordinario. p 429

§. IV.

Et nunquid monitorialibus, ex quibus per relationem iudicis, vel notarij apparet ſubſcriptione Sanctiſſimi ſit adhibenda fides, vt nec Ordinario cauſæ fiat per Senatum remiſſio. p.434

§. V.

Senatus Regis an potius literali Tridentini diſpoſitioni (appetenti ſubſcriptionem Sanctiſſimi in ipſiſmet reſcriptis primæ inſtantiæ auocatoriis) inhæreat: an verò ſola ſupplicatione (qua auocatio petitur) ſic ſubſcripta iuxta aſſertas aliquot Declarationes Cardinalium contentetur.

Et ex quibus earumdem fides vacillet, dubia necnon, & incerta reddatur. p 439

CAPVT. XXXI.

Inhibitiones Rotales, an, & quibus caſibus, ſiue in prima, aliiſve inſtantiis Tridentini decreta dicantur offendere, vt in Senatu literæ retineantur. p 444

CAPVT XXXII.

Delegato ex commiſſione non ſubſcripta ſuper appellatione (quæ verè non fuit emiſſa) procedenti in cauſa provt in primo vigore clauſulæ (quam, & quas) incluſa in eadem, vel ſuper articulo ſeparato, an obſtet noua Tridentini diſpoſitio, itavt nihilominus fiat per Senatum Ordinario remiſſio. p.456

CAPVT XXXIII.

Literas Apoſtolicas non ſubſcripras manu Sanctiſſimi auocatorias primæ inſtantiæ in cauſis tangentibus Tribunal Sanctæ Inquiſitionis, an Senatus Regius examinet, vt eidem remittat Tribunali.

Et nunquid Rex Catholicus non ſolùm eaſdem litteras, ſed & alias quaſlibet expeditas in derogationem priuilegiorum S. Inquiſitionis retinere valeat tam ex ſua Regalia generali, quàm ſpeciali indulto Apoſtol. munita. p.459

CAPVT XXXIV.

Vtrùm Ordinarius (cui fit per Senatum Bullarum Apoſtolicarum aliorúmve reſcriptorum in prima inſtantia cognitionis remiſſio) an vti Delegatus executor, & in via executiua; an vti Ordinarius, & in via ordinaria procedere debeat.

Et inſuper quibus in caſibus Bullarum executor cauſam Ordinario in prima inſtantia remittere teneatur.

Et ampliſſimè præ cæteris, qui dicatur legitimus contradictor ad impediendam executionem gratiæ Apoſtolicæ.

Et an, & quando in beneficiis reſeruatis prouiſus ab Ordinario immiſſionem poſſit impedire literarum Apoſtolicarum.

Et per totum cap. clara diſcretione quando Bullarum virtute via executiua, ſeu via ordinaria ſit præcisè procedendum.

APPRO

APPROBACION DEL LICENCIADO Iuan de Zurita.

HE visto vn libro escrito de Mano, intitulado: *Tractatus de Supplicatione ad Sanctissimum à literis & Bullis Apostolicis nequam & impar tunc impetratis in pernitiem Reipublicæ Regis, aut Regni, aut tertij præiudicium, & de earum retentione interim in Senatu:* Autor don FRANCISCO SALGADO DE SOMOZA, &c. Y certifico, que me parece, que es traslado de otro del mismo Autor, y de la misma materia, que vi y approbè por comission del señor Lorenço de Iturrizarra Vicario desta Villa, avrà quatro años, y que concuerda con èl con ventajas, por auerse añadido doctrinas muy importantes en la misma sustancia que el original, con que le ha exornado el Autor con questiones nueuas, y con intento de que las vea y censure el Consejo, en Madrid a 30. de Iunio de 1638.

El Licentiado IVAN DE ZVRITA.

LICENTIA DEL ORDINARIO.

NOS el Licenciado Lorenço de Iturrizarra Vicario general de la Villa de Madrid y su Partido, &c. Por la presente, y por lo que a nos toca, damos licencia para que se pueda imprimir y imprima, vn libro intitulado: *De Supplicatione ad Sanctissimum à literis & Bullis Apostolicis, & de earum retentione in Senatu*, compuesto por el Licenciado don FRANCISCO SALGADO DE SOMOZA. Attento que nos consta, que en el no ay cosa contra nuestra santa Fè y buenas costumbres. Da en Madrid à 30. de Iunio de 1638.

Licenciado LORENÇO DE ITVRRIZARRA.

APPROBACION DEL LICENCIADO Don Geronimo de Camargo.

HE visto vna copia manuscrita que me mostrò el Licenciado Don FRANCISCO SALGADO, de vn libro que ha compuesto: *De Supplicatione ad Sanctissimum à literis & Bullis Apostolicis, & de earum retentione in Senatu:* Y certifico y asseguro a los Señores del Consejo, que corresponde con el original, que el Autor presentò en èl, y que se rubrico del Escriuano de Camara, y se dio licencia para imprimirle, y que no ay differencia alguna, sino es auer exornado las questiones con algunos nueuos fundamentos que su Autor considerò de nueuo, que le han dado vltimo complemento, y que no constituyen nueua calidad, lo qual se, porque con el afecto à la curiosidad de la materia leì el original antes que se lleuasse, por necessitar de algunas questiones para casos particulares que se me offrecian: y despues acà he buelto a ver esta copia con el mismo intento, y no difiere de su original: y assi tengo por conueniente, que el Consejo mande con breuedad se imprima, porque salga a luz libro tan docto, y de tanto fruto, y escusar que en Francia no le saquen antes adulterado, y con las resoluciones de la materia al contrario de lo que el Autor las resoluio. En Madrid à 18. de Iulio de 1638.

El Licentiado don GERONIMO DE CAMARGO.

APPRO

APPROBACION DEL LICENCIADO Bujan de Somoça.

CErtifico yo el Licentiado Bujan de Somoça, Relator de los Consejos de Aragon, y de la Santa Cruzada, que el libro de don FRANCISCO DE SALGADO DE SOMOZA, intitulado: *De Supplicatione ad Sanctißmum à litteris & Bullis Apoſtolicis, &c. & de earum retentione in Senatu.* Lo he viſto en ſu original deſde la primera letra que el Autor à empeçado a eſcriuir lo, por auer aſiſtido en ſu compania quatro años y mas, y conferido con èl muchas coſas de las eſcritas, y aſiſtido a la primera copia dèl, yà leyendo a los eſcriuientes, y otras vezes eſcriuiendo tambien; y deſpues que la dicha copia fue a Francia, he leìdo y manejado por momentos el original que le quedò, aſſi para enterarme de ſus doctrinas y reſoluciones, como para muchiſſimos negocios que han ocurrido. Y certifico eſta copia que oy ſe preſenta, ſer ſacada de aquel dicho original primero; porque aſiſtiendo los mas de los dias en el eſtudio del Autor, y a quatro eſcriuientes que tenia, vi, y reconoci ſiempre los miſmos quadernos de dicho original, que como dicho tengo manegè por momentos, è infinidad de vezes, y deſpues algunas aqueſta copia que oy ſe preſenta. Tambien ſe, que el dicho Don Franciſco Salgado lo ha limado y perficionado mejor, añadiendo muchas doctrinas a las que tenia eſcritas. Y tambien que tiene hechos algunos capitulos nueuos para añadirlos, y otros preuenidos para hazer, y con intencion de preſentarlos en el Conſejo para la cenſura: y aſſi lo certifico por verdad. En Madrid à nueue de Iulio de 1638.

Licenciado BVIAN DE SOMOZA.

PERMISSVS.

LIBRVM hunc inſcriptum: *Tractatus de Supplicatione ad Sanctiſſimum, à litteris & Bullis Apoſtolicis*, &c. Auctore FRANCISCO SALGADO DE SOMOZA, Typis mandari & in lucem edi, Sumptibus LAVRENTII ANISSON, Bibliopolæ Lugdunenſis: Ego Regis Conſiliarius & Procurator in Lugdunenſi præfectura, non impedio, Lugduni die 8. Auguſti 1662.

VIDAVD.

CONSENSVS.

LIbrum qui inſcribitur, SALGADO DE SOMOZA, *Tractatus de Supplicatione ad Sanctiſſimum, à literis & Bullis Apoſtolicis, &c.* Typis mandari permittimus: ac ſimul, ne quis citra factam ei poteſtatem denuo excudat, interdicimus, Lugduni de eodem anno & die.

DESEVE.

TRACTA

TRACTATVS
DE
SVPPLICATIONE
AD SANCTISSIMVM
A Litteris Apostol. &c. Et de earum interim retentione in Senatu.

PARS PRIMA.

Continet Iustitiam recursus supplicationis ad Sanctiss. & retentionis in Senatu, necnon causas legitimas retentionis inductiuas, atque formam examinandi illas, singularésque quæstiones, processum, & praxim tangentes.

CAPVT PRIMVM.

Protectio vassallorum, necnon Ecclesiæ, eiúsque status, cultus diuini, dogmatum, & Conciliorum tuitio: an & quo sit iure Regalia Principis temporalis à Corona indiuisibilis.

Et an super Regalia ipsa, vel alia ab Ecclesia obtenta Rex inter Ecclesiasticos cognoscat.

SVMMARIVM. EX CAP. I.

Supplicatio ad Papam, qua imbibitur reuerentia, & humilitas: est Regalia Sedis Apostolicæ, num. 1.

Supplicatio ad Papam est actus humilitatis, & reuerentiæ, num. 2.

Et signum supremæ Majestatis, & Potestatis Papæ, ibidem.

Supplicatio supponit altitudinem supremæ maiestatis, & plenissimæ potestatis, ibidem.

Qui alios supplicant, fatentur se humiles, & adoratis minores, ibidem.

Omnes supplicationis & adorationis modi, quibus veteres vtebantur eò tendunt, vt humiles se faceantur, ibidem.

Supersedens in litterarum executione ad effectum rescribendi, dicitur seruire Principi, ibidem.

Respublica infelix iudicatur violentiis oppressa protectore carens, num. 3.

Omnia, & misera, & felicia indigent protectore, num. 4. & n. 14.

Plures Sacræ Scripturæ authoritates congeruntur concludentes infelicitatem vi oppressi carentis protectore, num. 6.

Vim patientem acclamantem malus Iudex non exaudit, num. 6.

Deus miseretur eius, qui liberat miseros ab oppressionibus potentum, num. 7.

Deus est protector generis humani, vt ex variis Sacræ Scripturæ authoritatibus latè comprobatur, num. 8.

Propheta Rex passim Deum protectorem inuocat, num. 9.

Deus liberat vi oppressos de manu potentum, num. 10.

Deus ab origine creationis de hominis tutela curauit, num. 11.

Deus vt verus protector præsto adest acclamantibus vi oppressorum, tacitis, & expressis, n. 12.

Multa Scripturæ loca ad idem recensentur, ibid.

Principes Dei exemplo viduas habere debent sub sua protectione, num. 13.

Diui Iacobi Hispaniarum vnici Patroni authoritas recensetur, num. 14.

Deus in humani generis protectione vtitur Angelorum

lorum ministerio, num.15. Vt illos regant, dirigant, & tueantur à diabolicis violentiis, ibid.
Deus mandauit Angelis, vt homines custodiant, & tueantur, num.16.
Angelos mittit Deus, vt tollant scandala Regni, num.17.
Violentias, & scandala abhorret Deus, num.18.
Deus cuncta ordinauit ad defensionem Reipublicæ, num.19.
Reges Deus creauit, vt protegant vi oppressos à violentiis, num.20.
Saul constitutus fuit Rex à Deo ad protectionem populi, num.21.
Paci omnium Prouinciarum prouidendum est, num.22.
Reges in temporalibus dicuntur Vicarij Dei, eiúsque vicem, & locum tenent, num.23.
Reges in temporalibus Dei imaginem habent, & ideo veraces esse debent, num.24.
Rex est Vicarius Dei, non ad ostentationem, sed ad protectionem vassallorum, num.25.
Et sicut à Deo habent delegatam potestatem, Deum debent imitari, ibidem, & num.26.
Protectionem, cum sæpè sit necessaria, non est verosimile sibi reseruasse Deum, sed sui vicem gerentibus commisisse, num.27.
Recursus ad Deum immediatè in cunctis oppressionibus non est homini possibilis, num.28.
Principum præcipuum officium est Ecclesiam, dogmata, & personas Ecclesiasticas tueri, n.29. & seqq.
Regia potestas non solùm ad mundi regimen, sed præcipuè ad Ecclesiæ præsidium fuit collata, num.31.
Rex ad restaurationem, & reædificationem Templorum potest redditus Ecclesiæ sequestrare exemplo Regis Ioas, num.32. & n.39. & 65.
Ad Reges Christianos pertinet, vt temporibus suis pacatam habeant suam Matrem Ecclesiam, n. 33. & 34.
Reges seruiunt Deo, si in Regno suo bona iubeant, & mala prohibeant, quæ ad Religionem diuinam pertinent, num.35. & 36.
Vbi gubernaculum disciplinæ contemnitur, restat vt religio naufragetur, num.37.
Reges quomodo seruient Domino, si ea, quæ contra ipsum fiunt religiosa seueritate non plectuntur, num.38.
Boni Principis est omnia, quæ ad Ecclesiasticam functionem spectant tueri, num.39.
Ecclesiæ tranquillitas, & Religionis, Principi interest, num.40.
Pro protectione præstanda tributum datur Regi, num.41.
Princeps magnam debet habere solicitudinem circa Dei dogmata, & Sacerdotum honestatem, num.42.
Regibus commendauit Deus defensionem Ecclesiæ, num.43.
Et statum Ecclesiæ custodire, & eius tranquillitatem curare, num.44. 45. 46. & 47.
Principes præcisam habent obligationem, vt Ecclesiæ protectores, Christianæ Religionis curam habendi, statúmque Ecclesiasticum in pace conseruare, num.48.
Principes speciali studio debent res Ecclesiæ tueri, num.5. & 49. & seqq.
Atque cultum diuinum, ibid.
Principes Catholici sicut protectores sunt Ecclesiæ, ita honoribus condecorandi per Pontificem, num.51.
Principes Deo reddent rationem Ecclesiæ, quam à Christo tuendam susceperunt, num.52.
Principes à Deo potestatem acceperunt principaliter, vt Dei Ecclesiam iuuarent, num.52. & 53.
Princeps vim, fraudes, turbas, & externa mala ab Ecclesia debet arcere, num.54. & num.55.
Principis boni est, omnia quæ ad Ecclesiasticam functionem spectant tueri, num.56.
Imperatores assistebant Conciliorum celebrationi, vt obsisterent inquieti, & turbationibus, n. 57. & 58.
Principes in coronatione iurant defendere Ecclesiam, fidem, & Sedem Apostolicam, quarum sunt protectores, num.58.
Et sunt protectores Conciliorum, & omnium ad status Ecclesiastici conseruationem & tuitionem spectantium, num.59. & 60.
Regis manus murus est Ecclesiæ, num.61.
Diuisio inter iurisdictionem Regiam, & Pontificiam, non procedit per viam repugnantiæ, sed simplicis distinctionis, num.62.
Principi quandoque licet definire super concernentibus honestatem Ecclesiæ, & eius tranquillitatem, num.63.
Rex vocatur protector Ecclesiæ, num.64.
Boni Principis est de pace Ecclesiarum tractare, & contritas reparare, & ædificare, num 65.
Rex multum potest circa reformationem status Ecclesiastici, num.66.
Principes Christiani protectores sunt Concilij Tridentini, sicut vniuersaliter Ecclesiæ, num.67.
Sunt protectores Religionis Catholicæ, ibidem & num.68.
Imperia non dubitauerunt sacris seruire, num.69.
Religionis tutela, & conseruatio, & timor Dei solus custos societatis hominum inter se, num.70.
Imperij securitas in Ecclesiarum pace consistit, num.71.
Vassallorum otium, & tranquillitatem debet Principis vigilantia, industria, & occupatio, defendere, num.72.
Cor Regni (nempè Rex) vigilat dormiente Regno, num.73.
Reges exemplo apum, & gruum dantur ad regimen, & protectionem oppressorum, num.74.
Imperium nihil aliud est, quàm cura salutis alienæ, num.75.
Regnum non tam ad Regis, quàm ad vassallorum vtilitatem est introductum, num.76. & 74.
Rex non est effectus Dominus rerum particularium, sed earum creatus protector, num.77.
Absque imperio nec natura ipsa, nec gens, nec mundus stare poterat, num.78.
Reges electi sunt, vt timore suos populos à malis coërceant, & vassallos in fide, & æquitate defendant, num.79.
Et vt vim hostium propulsent, ibid.
Principes armis ad tuendum imperium, & propulsandas iniurias instructi esse debent, n.80. & n.81.
Regnantis est laus, si ab omnibus pax ametur, & tota Respublica morum honestate vestiatur, num.82.
Principis opinionem latè distentat subditorum custodita tranquillitas, num.83. & 84.
Regi præcipua est Reipublicæ salus, & vassallorum tranquillitas, num.85.

Regibus

Regibus nihil magis ſtudioſum, quàm Sacerdotum honeſtas, num 85.

Principis præcipuum eſt intereſſe, ſubditos tranquillitate frui, num.87.

Vaſſallorum diuitiæ, & vtilitates ſunt ſicuti Principis, quia vtilitas Regni eſt vtilitas Regis, num.88.

Princeps laudatur in opulentia,& fortitudine vaſſallorum, num.89.

Regnantis eſt gloria ſubditorum otioſa tranquillitas, num.90.

Honor Regis in pace ſubditorum conſiſtit, num. 91.

Nihil glorioſum niſi tutum, ibid.

Vbi neceſſitas & violentia inſtant, imperiale remedium inuocandum eſt, num.92.

Finis & obiectum Regis creandi eſt tuitio Regni,& vaſſallorum, num.93.

Miſerabiles à potentioribus ſemper vexari multa Sacræ Scripturæ teſtimonia habentur, numer.94.

Princeps tanquam tutor, pater, & defenſor vaſſallorum debet poteſtatem ſibi demandatam exercere, num.95.

Regem cum Regno eam rationem habere, quam tutor cum pupillo, maritus cum vxore, &c. ibid.

Iuſtitia Principis pax eſt populi, tutamen patriæ, immunitas plebis, ſolatium pauperum, &c. num.96.

Violentum eſt, quod contra legem eſt, num.97.

Princeps vigilans eſſe tenetur, ne violentias ſubditi patiantur, num.98.

Publicus rerum ſtatus ex priuato ſæpius turbatur, & ex eo publica oritur pernicies, num.99.

Vis in populo abeſto, lex eſt duodecim Tabularum, num.100.

Hiſpaniarum Principibus pietate præexcellentioribus magis conuenit vi oppreſſorum protectio, num. 101.

Defenſio vi oppreſſorum cum ipſo eſt Regno ab origine orta & Regni obiectum, num.102.

Regnum non propter Regem, ſed propter protectionem vi oppreſſorum à Deo fuit creatum, ibid.

Protectio eſt de Regalibus Principi competens in ſignum ſupremæ poteſtatis, num.103.

Piſcationum redditus inter Regalias Principis computatur, num.104.

Piſcare non eſt de iure prohibitorum, num. 105.

Piſcatio quantum ad protectionem eſt Regalia Principis, num.106.

Littora maris ſunt Regalia Regis reſpectu protectionis, num.107.

Suprema Principis poteſtas (quæ Regalia eſt) verſatur in vigilantia in ſubditos, num.208.

Recurſus ad Regem eſt Regalia ipſius inalienabilis, & inſeparabilis à Corona, num.109.

Rex non poteſt à ſe abdicare Regaliam, recurſus, niſi renuntiando Regno, num.110. & ſeqq.

Recurſus ad Regem eſt de Regalibus maioribus competentibus ei in ſignum ſupremæ poteſtatis, num.111.

Recurſus ad Regem eſt Regalia à Rege inabdicabilis, num.112.

Et Principi reſeruata in ſignum ſupremæ maieſtatis, num. 113. inalienabilis, & inpræſcriptibilis, ibid.

Maieſtati Regis nihil conuenientius quàm Eccleſiæ inſtituta, ritus, & Sacerdotalia iura tueri, num.114.

De Regalibus ſolus iudicat Senatus itterdicta aliis Iudicibus cognitione, num.115.

Ius competens Regi ex priuilegio, aut conſuetudine in Eccleſiis eſt Regalia ipſius, num.116.

Maioria Regis eſt cuſtodire, & tueri bona Eccleſiæ Cathedralis mortuo Prælato tradenda nouiter electo, refertur conſuetudo Hiſpaniæ, num.117.

Et hæc maioria Regis Regalia eiuſdem dicitur, num.118.

Regium ius eſt Eccleſiaſticam diſciplinam,& mixtica ſacra tueri, num.119.

Protectio oppreſſorum præcipuum Regis officium eſt, aliis alienum,non precario,ſed proprietate ſuum, num.120.

Regalia eo dicuntur, quia aliqua ſpecialiter Regi magis conueniunt, num.121.

Vbi abſolutè Regalia nominatur præcipuè intelligitur de protectione vi oppreſſorum, numer.122.

Honor Regius, quæ eſt ipſa Maieſtas dicitur Regalia Regis inabdicabilis, num.123.

Maioria Regis dicitur Regalia de ipſi reſeruatis in ſignum ſupremæ Maieſtatis, num.124.

Maieſtas ſumma Coronæ reſeruata dicitur maioria Regis, num.125.

Recurſus ad Regem eſt maioria inſeparabilis à Corona, num.126.

Regnum nihil aliud eſt quàm nobilis ſeruitus, num.127.

In præmium ſummi laboris plura ſpecialia Regibus reſeruantur ad publicæ vtilitatis commoda, num.128.

Regaliæ verbum comprehendit omnia patrimonialia, & Fiſcalia Regis, num.129.

Regaliæ numerata in cap.1. quæ ſunt Regalia non excludunt alias eſſe Regalias, num.130.

Genus non taxatur in enumeratione ſpecierum, cum loco exempli appoſitæ intelligantur, num. 131.

De Regalibus poteſt Princeps cognoſcere etiam inter Eccleſiaſticos, num.132.

Rex ſuper protectionis Regalia cognoſcit inter Eccleſiaſticos, num.133.

Super controuerſia iurium Regalium Rex cognoſcit etiam inter Eccleſiaſticos, cuius iuriſdictio nequit declinari, num. 134. & num. 135. vbi de iure Regio patronatu.

Eccleſiaſtici ratione Regalium, quæ tenent ſequuntur forum Regis temporale, num.136.

Regalia Regis eſt ius Regium patronatus, n.137.

Ius patronatus pertinens Regi efficacius eſt alio quolibet, num.138.

Super beneficiis Regis patronatus, & eorum redditibus, & dotibus etiam inter Eccleſiaſticos cognoſcit Rex, tam de proprietate, quàm poſſeſſione, num.139. & num.140.

Ius percipiendi decimas Regi conceſſas à Sede Apoſtolic. ipſius Regalia eſt, num.141.

Et de iis iuribus, decimis, & tertiis cognoſcit Rex, num.142.

Siue tractetur de iure harum decimarum ſiue de facto, num.143.

Super re donata per Regem Eccleſiæ cognoſcit Rex, num.144.

Res Eccleſiæ procedens à Rege efficitur de foro ipſius Regis, num.145.

Super redditibus (vulgo Iuros) & aliis mercedibus factis per Regem Ecclesiis cognoscit Rex, num.146.
Super feudis habitis à Rege per Ecclesiam cognoscit Rex, num.147.
Super protectione vi oppressorum (quæ Regi competit de iure vti Regalia) potest Rex cognoscere inter Ecclesiasticos, cum aliter suum auxilium præstare non possit, num.148.
Oppressus occurrens ad Regem debet de violentia docere, num.149.
Violentia non præsumitur, nisi probetur à vim patiente, num.150.
Tamquam iuri naturali odiosa, ibid.
Violentiæ probatio incidit in protectionem per necessariam consequentiam, num.151.
Rex ad præstandam defensionem quamuis egeat cognitione, non tamen iurisdictione eget, num.152.
Protectio Ecclesiæ, aut personæ, cui commendata est defensio extra iudicialis, non iurisdictio attributa intelligitur, num.153.
Protector, cui protectio commendata est, potest etiam armis commendatum defendere contra oppressores, num.154.
Commendatus protectioni alicuius ad instar forensis habetur, in quem protector non acquirit iurisdictionem, num.155.
Populi iure fœderis, vel pro pacis mediis alicuius potestati commissi, liberi esse non desinunt, num. 156.
Limita, nisi submissio ita procedat, vt iurisdictionem etiam indicet, num.157.
Exemptio à iurisdictione ordinaria non inducitur, quando Ecclesia, aut Hospitalis alterius protectione committitur, num.158.
Iurisdictio non requiritur in supersedente ex iusta causa in executione rescriptorum ad effectum rescribendi Pontifici, num.159.
In retentionis Bullarum recursu, cur probatio per testes admittitur, num.160. remissiuè.
Vbi adest necessitas publica, damnum irreparabile Reipublicæ, etiam Ecclesiasticæ, scandalúmve aliquod, Princeps summa reuerentia detinet litteras Apostolicas, donec Pontifex informatus quid censerit, rescribat: num.161.
Regali officio pertinet statum Ecclesiasticum spiritualem, cultum diuinum, dogmata, & Religionem in pace custodire, & in tuto conseruare, num.162.
Principes culpantur, qui contra præcepta Dei instituta non prohibent, laudantur tamen hoc facientes, num.163.
Violentiam, & iniuriam factam Prædicatoribus missis ad terras infidelium ad prædicationem verbi Dei Rex Christianus omnino repellere tenetur, num.164.
Vbi etiam quod tenetur defendere vassallos tyranni Principis, & infidelis impedientis eos recipere Euangelium, & audire verbum Dei, n. 165. & 166.
Hæc debellatio, & defensio non tendit ad compellendum, vt recipiatur fides, sed ad protectionem innocentium, tam prædicantium, quàm volentium illam recipere, num.167.
Christiani ius habent denuntiandi Euangelium vbique terrarum, & mittendi concionatores, ad quoscumque infideles, num.168.
Rex infidelis impediens suos vassallos audire verbum Dei, vim illis, & iniuriam facit per Christianos Principes propulsandam, num.163. & num.170.
Principes infideles omnes compelli possunt, ne fidei Prædicatoribus vim, & impedimentum inferant, num.171.
Bellum infidelibus inferri nequit, eò tantum quod fidem non recipiunt, num.172.
Bene tamen si Prædicatoribus, aut volentibus fidem recipere violentia inferatur, numer. 173.
Pontifex potest mittere Prædicatores in vniuersum, & alicui Principi Christiano submittere eos, qui vim prædicationi inferunt, num. 174. & 175.
Prædicatores Fidei à se eijcientes, & relegantes vim inferunt contra ius diuinum, & naturale, num.176.
Principes Christiani ex debito officij tenentur Ecclesiam, cultum diuinum, dogmata, & religionem tueri, num.177.
Indi vti miserabiles personæ, talium priuilegiis gaudent, num.178.
Indiorum protectio & defensio maximè commendata est à Catholicis Regibus, num.179.
Nouiter ad fidem conuersis, vti miserabilibus personis debita est protectio ab iniuriis & violentiis, num.180.
Recursus ad Regem cum vniuersaliter apud omnia Christiana Regna fuerit introductus, ius gentium dicendum, à iuris naturalis ratione proueniens, num.181.
Ius gentium semper à Ratione naturali æstimandum, licet à principio ab omnibus gentibus non fuerit inuentum, num.182.
Mos gentium sequi debet, num.183.
Recursus retentionis Bullarum ab omnibus fere doctis, & piis viris tam Iuristis, quàm Theologis fuit approbatus, num.184.
Recursus ad Regem fundatur in iure naturali, num.185.
Quod in legem naturalem, aut diuinam committitur, in omnium tendit iniuriam, num.186.
Respublica vbi vel Idololatria, vel oppressionibus violentis vexatur, cuilibet licet eam defendere, num.187.
Lege naturali ordinante, ibid.
Homines, vel sola naturalis humanitatis ratione cogente tenentur hominum mores ad bonum dirigere, & ab oppressionibus sub tyranorum iugo passis protegere, num.188.
Communis societatis vinculo cogimur vim patientes adiuuare, num.189.
Non defendens ab iniuria, si potest, tam in culpa est, ac si patriam, & patrem deserat, num.190.
Fortitudinis virtus est obuiare iniuriis, & vim patientem defendere, num.191.
Reges ad virtutem fortitudinis tenentur obuiando violentiis, num.192.
Protectio vi oppressorum, & patriæ, fortitudo est plena iustitiæ, num.193.
Violentia oppressorum vrbanius tolletur per Principem, qui suum, & eorum ius gerit, cuique ex debito Regalis officij protectio competit, num.194.
De iuris naturalis incomutabilitate plura remissiuè, num.195.
Vim inferunt, & actum inuoluntarium reddunt

dunt nimiæ perſuaſiones, & importunæ preces, num. 196.

Senatus praxis refertur quo expeditur prouiſio, vt Nouitius conſtituatur in tuto, & libertate, & eius exploretur voluntas ad profitendum, quoties adeſt ſuſpicio de morali violentia per importunas preces, aut fraudes, num. 197.

Auguſtini Barboſ. & Anton. Dianæ fundamenta contra recurſum nouiter intuentium, deſtruuntur, num. 198. *remiſſiue.*

Recurſum ad Regem impugnans nullus hactenus authoris inuincibilibus fundamentis ſatisfecit, ſed conſulto omiſit ne in reſponſione labatur, ibid.

INTER præclaras Sedis Apoſtolicæ ſublimes, & maiores Regalias hæc vna inabdicabilis (quæ viſceribus facti Diadematis Pontificalis affixa eſt & connexa) † reuerentia nempè humilis & obedientia, ab omnibus Catholicæ Fidei, & Chriſtianæ Religionis profeſſoribus præſtanda, vti iure diuino inuiolabiliter debita. Quæ certè ſignum eſt, & effectus illius ſupremæ maieſtatis, & poteſtatis Papæ, Franciſcus Ioanettus Bononienſis *in cap.* 90. *&* 93. Paulus Æmilius *lib.* 2. *hiſtoriarum Francorum*, Vuympel. *in epitome rerum Germanicarum, cap* 9. Aimoinius *in lib.* 4. *de geſtis Gallorum, cap.* 90. Ioſeph Steuanus *in tractat. de adoratione pedum Roman. Pontificis à cap.* 1. *& ſequent. & cap.* 6. Marta *de iuriſdiction.* 1. *part. cap.* 46.

Quæ ſanè humilis reuerentia tunc merito exhibetur; quoties ad eam recurrunt Fideles, & ſupplicationem interponunt à litteris importunè, & ſubreptitiè impetratis contra ſuam ſanctiſſimam intentionem, in damnum, & pernitiem Reipublicæ temporalis, Eccleſiaſticæ aut ſpiritualis ſcandalum patientis, vt de conuenienti remedio prouidere dignetur, ne pax publica turbetur, & commune votum detrimentum patiatur.

Sic ſanè recognouit Imperator, dum in *Authent. vt qui prouincialem hominem extra territorium ſuum ius prodierit, &c.* In principio, inquit: *Multi ſanè, cum nos adeunt, docent potentiam noſtram*; atque merito ſupplicatio ad Papam, aliúmve Principem ſupremum † actus eſt humilitatis & reuerentiæ, abundè probat Abb. Panormit. *in cap. ex litteris num.* 6. *de reſtitutione in integrum*, Marque. *de commiſſionibus* 1. *par. cap.* 1. *num.* 44. ac verè obtemperat, qui humiliter reſcribit, licet interim executionem ſuſpendat litterarum, Pereira *de manu Regia* 2. *part. cap.* 65. *num.* 3. quod & Nos copiosè tractauimus hac 1. *par. cap.* 3. *&* §. *vnico.* imò per omnia *cap.* eiuſdem 1. *part.* & poſt Abba. Palat. *Rub. Driedo*, *&* Couarr. idem firmat Manuel Rodriguez loco per Nos citato, hac 1. *part. cap.* 7. *num.* 58. *&* 59. Supponit etenim ſupplicatio altitudinem ſupremæ Maieſtatis, & pleniſſimæ poteſtatis ſimul, vt per Catald. *de Bon comp. in tractat. de poteſtat. Papæ, num.* 14. *&* 15. *& per l. Princeps, ff. de legibus, & l. digna vox, C. eodem, l. fin. C. ſi contra ius vel vtilit.publ. cap. propoſuit de conceſſion.præben.* Bal. *in cap.* 1. *qual. de feud. prop. prin.* DD. *in cap. cum veniſſent. de iudiciis*, Crauetta *conſ.* 41. *num.* 3. *&* 4. aſſerit Marcheſanus *de commiſſion.* 1. *part. dict. cap.* 1. *num.* 1. *&* 2. quoniam qui alios ſupplicant, fatentur ſe humiles, & adoratis minores iuxta illud Horatij *lib.* 1. *Epiſtolar. Epiſtol.* 2. *ad Lucinm:*

——Ius Imperiumque Phraates
Cæſaris accepit genibus minor.

Liuius *de legatis Locrentium, lib.* 29. Virgilius 8. *Æneidorum.*

——Me me ipſe meúmque
Abieci caput, & ſupplex ad limina veni.

Ouidius.

Et genibus pronis ſupplex, ſimiliſque roganti.

Et qui reges Principéſque adeunt, adulatoriè, & paraſiticè Deos faciunt, dum illos rogant, & ſupplicant, vti Martialis peraccutè ſenſit *lib.* 8. *Epigrammate* 24. *ad Cæſarem Domitianum.*

Si quid fortè petam timido, gracilíque libello,
Improba non fuerit ſi mea carta, dato.
Et ſi non dederis, Cæſar, permitte rogari:
Offendunt nunquam thura, precéſque Iouem.
Qui fingit ſacros auro, vel marmore vultus,
Non facit ille Deos, qui rogat, ille facit.

Omnes quippe adorationis, & ſupplicationis modi, quibus antiqui vtebantur, eò tendunt, vt ſe adorantes ſummiſſos, & humiles erga adoratos intendant, vt referunt Rhodiginius multis in locis, Pytheus *aduerſariorum* 1. *cap.* 17. Auerctus *lib.* 10. *variarum cap.* 1. Iuſtus Lipſius 2. *lib. elect. cap.* 6. Pierius Valerianus *Hieroglyphicorum lib.* 35. & alij, quos citat Pater Pineda è Societate IESV *in Commentariis in Iob*; & tandem facit illud Virgilij 2. Æneidorum:

Ad te confugio, ſupplex tua numina poſco.

Atque etiam ſupplicatio gratiam & liberalitatem arguit eius, cui ſupplicatur; Marant. *de ordine iudicis* 6 *part. actu* 2. *tit. de appellat. num.* 18. *in fin.* Afflict. *deciſ.* 341. *num.* 3. Lancelotus *de attent.* 2. *par. cap.* 19. *num.* 25. Hieronym. Gonza. *in Reg. de menſi & alterna. gloſ.* 49. *num.* 10. Nicol. Grarci. *de benef.* 5. *part. cap.* 1. *ſub num.* 233. Sic inſuper Principi ſeruire dicitur, qui ſuperſedendo in litterarum executione eundem conſulit, & reſcribit, ac damna inde oritura humiliter repræſentat, *Gloſſa notabilis in* §. *ſi quis autem, verb. Nuntians in Authent. de mandat. Princ.* Cagnollus *in Rubric. ff. ſi quis ius dicenti non obtemperauerit, num.* 8. Ponte *de poteſtat. Proregis, titul.* 2. *de abundantia ciuitatis*, §. 3. *num.* 13. 14. *& ſeqq.* vbi Torus *additionator. & in deciſ.* 23. *& in conſ.* 53. *num.* 5. *lib.* 1. Afflict. *in conſtit. ac legat. num.* 11. *&* 12. infinitos alios congerit Anton. Amat. *variar. reſolut. lib.* 2. *reſolut.* 72. *num.* 26. & ex aliis *Nos infra hac* 1. *p. cap.* 7. *num.* 59.

Ac ideò hanc humilem reuerentiam, húncque recurſum Regaliam eſſe, tenerique Principem ſupremum ex debito officij, & de neceſſitate muneris omnino ſaluti Reipublicæ, eiúſque paci & tranquillitati conſulere, & violentiis vigilanter occurrere: ſatis abundè per huius capituli diſcurſum apparebit, atque etiam plura iura Canonica oſtendunt clarè infra hac 1. *part. cap.* 3. §. *vnic. à num.* 45. *& ſequentib.* allegata.

Reſpublica illa infelix & lamentabunda iudicatur,

dicatur, quæ violentiis oppressa, remediis de-
3 stituta † protectore caret, sic *Ecclesiast. cap.* 4. in hæc verba: *Verti me ad alia, & vidi calumnias, quæ sub sole geruntur, & lacrimas innocentium, & neminem consolatorem: nec posse resistere eorum violentiæ cunctorum auxilio destitutos;* & Diuus Augustinus *super Psalmo* 32. inquit:
4 *Omnia indigent domino,* † *& misera, & felicia; quia sine illo miser non subleuatur, & felix non regitur*: comprobatur authoritate Deuteronomij, *cap.* 28. *litt. C. Opprimaris violentia,*
5 *nec habeas qui liberet te.* † Et Psalmo 37. *Qui iuxta me erant de longè steterunt, & vim faciebant, qui quærebant animam meam.* Et Psalmo 81. *Deus meus es tu, ne discesseris à me: quoniam tribulatio proxima est: quoniam non est qui adiuuet.* Et Psalm. 70. ibi: *Dicentes, Deus dereliquit eum, persequimini, & comprehendite eum; quia non est qui eripiat.* Et ideò Ecclesiastes, *cap.* 4. sic dicitur: *Væ soli, quia cum ceciderit, non habet subleuantem se*; & Iob *cap.* 6. *Ecce non est auxilium mihi in me, & necessaria quoque mei recesserunt à me:* & illud Isaiæ Prophetæ, *cap.* 5. *num.* 20. *Clamat pauper vim pa-*
6 *tiens; malus Iudex* † *eum non exaudit, vociferatur, & non est qui iudicet, pauperes despicitis, & diuites honoratis. O miseri, qui iudicatis vosmetipsos, & facti estis Iudices excogitationum iniquitatum.* Commemorat. Anton. Rosel. *lib.* 2. *memorabilium cap.* 2. *num.* 3. Redin. *de potest. Principis, verbo Largum beneficium, num.* 37. Pechius *in regula iniudiciis, num.* 3. *de regul. iur.* Mansinus *de iure Principum, lib.* 8. *cap.* 7. Bobadill. *in Polit. lib.* 5. *cap.* 1. vbi refert Plutarchum, Guillielmus à Robille, *de iustit. & iniust. lib.* 3. *fol.* 23. *col.* 4. *& fol.* 24. *col.* 1. & 2. Conducit Psalmus 71. *Quia liberauit pauperem à potente, & pauperem cui non erat adiutor*; in Ecclesiastes *cap.* 51. ita legitur: *Circundederunt me vndique, & non erat qui adiuuaret; respiciens eram ad adiutorium hominum; & non erat: me-*
7 *moratus sum misericordiæ tuæ* † *Domine, & operationis quæ à seculo est, quoniam eruis sustinentes te Domine, & liberas eos de manu gentium.*

Sed Deus ipse, Rex Cœlestis, Imperator,
8 † creator generis humani variis Sacræ Scripturæ locis, protector eiusdem acclamatur, provt multorum meminimus *in tractat. de Reg. protect.* 1. *par. cap.* 1. *à num.* 40. cum multis sequentibus: quibus & plurima alia hoc capite sunt addenda. Genesis 15. *C. Ego Dominus protector tuus*, Ecclesiastes *in lib.* 2. *litter. C. Protector est omnibus exquirentibus se, & cap.* 51. *litter. A. Adiutor & protector factus est*, & per Prophetam Regem passim hoc attributum Deo
9 † reperimus, & Psalm. 17. *litter. A* & *E.* Psalm. 26. *litter. A.* Psalm. 27. *C.* Psalm. 3. *A.* Psalm. 32. *D.* Psalm. 70. *A.* & 113. *C.* & 143. *A.* & alibi passim. Genesis 19. ibi: *Noli timere Abraham, ego protegam te, merces tua multa erit valde, &c.* Relatum *in cap. dicat aliquis* 23. *quæst.* 5. quare Deus dicitur fortis & Princeps pacis, Isaiæ 1. 9.
10 ibi: *Deus fortis, pater futuri* † *seculi, Princeps pacis*, & *lib.* 4. *Regum cap.* 20. Ita loquitur Deus: *Sed & de manu Regis Assyriorum liberabo te, & ciuitatem hanc, & protegam vrbem istam*, &c.

Genesis *cap.* 2. legimus, ab origine creatio-
11 nis Deum de hominis † tutela curasse, ibi: *Tulit ergo Dominus Deus hominem, & posuit eum in paradyso voluptatis, vt operaretur, & custo-diret illum*, &c. Quòd altius interpretatur Augustinus *lib.* 8. *de Genesi ad litteram, cap.* 10. videndus etiam Pater Guzm. *in tractat. Bienes del honesto trabajo*; & per Hieremiam *cap.* 1. inquit Dominus: *Ne formides à facie eorum, nec enim timere te faciant vultum eorum; ego quippe dedi te hodie in ciuitatem munitam, &c. Et vallabunt aduersum te, & non prævalebunt, quia ego tecum sum, ait Dominus, vt liberem te*, &c. Facit etiam homilia venerabilis Bedæ *super c.* 6. Marci *lib.* 2. *cap.* 28. *tomo* 5. ibi: *Vnde est illa vox inter vndas procellásque tentationum deprehensa, atque auxilium protectionis illius gemibundo clamore querentis, vt quid Domine*, &c.

Protector itaque ipse Deus promptè præstò-
que vi oppressorum † clamantibus adest expres- 12
sis; iuxta illud Isaiæ *cap.* 28. *Domine vim patior, responde pro me*, &c. Sed adhuc & tacitis acclamantibus, vt diligens protector occurrit, testatur Diuus Chrysostomus, *homil.* 2. *super Matheum*, ibi: *Quando pauper violentiam patitur à potente, etiam si non est ausus vociferari, sed latenter lacrymatur, tacitus eius clamor in excelso auditur*, &c. ratio redditur Ecclesiastes, *cap* 5. ibi: *Quia vox pauperis penetrat nubes, & non descendit donec auditur*, &c. meminit Gregorius Lopez *in l.* 5. *titul.* 3. *par.* 3. Bobad. *in Polit. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 35. in margine; & eodem Ecclesiastes, *cap.* 5. sic legimus: *Si videris calumnias egenorum, & violenta iudicia, & subuerti iustitiam in prouincia; non mireris super hoc negotio; quia excelsior est alius, & super hos quoque eminentiores sunt alij, & insuper vniuersæ terræ Rex imperat.* Baruc. 4. *litter. F. Nocentes peribunt, qui te vexauerunt*, & 2. Macchab 1. ibi: *Afflixè opprimentes nos*, & Ecclesiastes 4. *D.* ibi: *Noli esse quasi leo vsque opprimens subiectos sibi*; & Ecclesiastes *cap.* 45. inquit: *Non despiciet Dominus viduam, si fundat loquelam gemitus, nonnè lacrymæ viduæ à maxilla descendunt? Et exclamatio super deducentem eas, à maxilla enim descendunt vsque ad Cœlum, & Dominus exaudiet delectabitur illis.* Quare tuendas esse viduas à Principe, & alios oppressos, † dicit Mastrillus *de magistrat. lib.* 3. 13
cap. 4. *num.* 7. *& sequentib.* & Iob *cap* 29. inquit: *Auris audiens beatificabat me, & oculus videns testimonium reddebat mihi, eo quod liberassem pauperem vociferantem, & pupillum, cui non esset adiutor*, &c. Conducit quod glorioßissimus Apostolus noster Hispaniarum vnicus † patronus, 14
Diuus Iacobus, *cap.* 2. ibi: *Nonnè diuites per potentiam opprimunt vos, & ipsi trahunt vos ad iudicia? &c.* Et Machabeorum, *lib.* 1. *cap.* 12. *& dixit Ionathæ: vt quid vexasti vniuersum populum, cùm Bellum nobis non sit?* Facit illud Homeri, Odyss.

Immortalium diuum auxilium desiderat omnis.
Virgil. 2. Æneidos.

Ad te confugio, supplex tua numina posco.
Hinc Deus zelotes generis humani ad huius protectionem: † vtitur etiam Angelorum mi- 15
nisterio, & ad mundum gubernandum, & ad tuendos homines ab omnibus violentiis diaboli, iuxta Prophetam Psalm. 37. ibi: *Et vim faciebant, qui quærebant animam meam*, &c. Colossenses *cap.* 10. *versicul.* 16. Ephes. 1. *vers.* 21. Et vt ab omni diabolica vi custodiant homines, & tueantur, Psalm 9. 11. Math. 18. 10. 2. Regum 6. 16. *& 17. Actuum Apostolor.* 5. *cap.* 19. quatenus in afflictionibus, tam ad corporalem quàm

ad

ad ſpiritualem vitam tangentibus homines conſolantur Angeli, corroborant, & erigunt conſiliis, piiſque auxiliis. 2. *Samuel* 24. 15. 16. 1. *Regum* 19. 5. 7. 2. *Regum* 1. 3. *Actuum* 27. 23. 14.

Atque denique Angelorum opera vtitur Deus
16 in nobis cuſtodiendis, multáque per † illos nobis beneficia præſtat, *Daniel* 10. 5. 6. *Matthæi* 28. 3. & Pſalm. 90. ibi: *Angelis ſuis mandauit de te; vt cuſtodiant te in omnibus viis tuis*; ſuper quo Pſalmo multa videnda per Diuum Bernard. Deus etiam Angelos ſuos mittit, vt
17 tollant ſcandala Regni, † Matthæi *cap.* 13. *littera F.* ibi: *Mittet filius hominis Angelos ſuos, & colligent de Regno eius omnia ſcandala, & eos qui faciunt iniquitatem.* Et illud Pſalm. 33. *Iſte pauper clamauit & Dominus exaudiuit eum, & de omnibus tribulationibus eripuit eum, immittit Angelus Domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos.*

Et cum violentias abhorreat Deus, Ezech.
18 *cap.* 46. *verſ.* 18. & rigorosè † puniat, Prouerbiorum 11. *verſ.* 24. cuncta in terris ita ordinauit, & Reges creauit ad defenſionem vi oppreſſorum, vt teſtatur ipſe Deus per Iſaiam
19 *cap.* 45. ibi: *Ego tamen † totum ordinaui ad liberationem populi mei*, &c. Quippè à Deo datum eſt regimen principibus temporalibus hoc tantùm fine, qualitate, & attributo; vt populum, Rempublicam & vaſſallos defendant à
20 violentiis, † eóſque in pace & quiete conſeruent & tueantur, latiſſimè probauimus, *in tract. de Regia protect. 1. part. cap. 1. præludio 1. à n.* 4. cum multis ſequentibus, & iterum, *præludio 3. à num.* 5.

Quibus adde Sacræ Scripturæ Authorita-
21 tem, 1. *Regum. cap.* 15. vbi *Saul conſtitutus eſt † à Deo Rex ad protectionem populi*, & illud Eſther. *cap.* 16. ibi: *Prouidendum eſt paci omnium pro-*
22 *uinciarum. Iudicum*, † *cap.* 3. *num.* 8. *& ſeqq.* ibi: *Et clamauerunt ad Dominum, qui ſuſcitauit eis ſaluatorem, & liberauit eos, Othoniel videlicet filium*, &c. *Quieuítque terra quadraginta annis*, &c. & Exodi *cap.* 2. *num.* 17. ibi: *Superuenere paſtores, & eiecerunt eas: ſurrexitque Moyſes & defenſis puellis adaquauit oues earum*, &c.

Quare Reges in temporalibus dicuntur Vica-
23 rij Dei, eiúſque locum † tenentes, ac ſubſtituti, & hoc attributo & fine conſtituti ſunt à Deo, vt *Nos* latiſſimè probauimus, 1. *part. de Reg. protect. cap.* 1. *à num* 41. quibus adde *l.* 3. *titul.* 8. *lib.* 8. *Recopilation.* ibi: *Ca tan grande es el poder del Rey, que todas las coſas y todos los derechos tiene ſobre ſi, y el ſu poder no lo ha de los hombres, mas de Dios, cuyo lugar tiene en la coſas temporales*, &c. Pelaez Mieres *in tractat. de maior.* 4. *part. quæſt.* 22. *num.* 42. Bobad. *in Polit. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 18.

Hinc *Ægidius columna in tract. de regimin. Princip. lib.* 1. *part.* 2. dicit: *Decere Reges &*
24 *Principes eſſe veraces, quia dij ſunt † in terris, & Dei imaginem habent.* Diuus Auguſtinus *quæſt.* 35. *in vet. tractat.* Plutarchus *in lib. ad Princip. ineruditum.* Schualembergius *de Regio animo, part.* 1. *pag.* 81. idem Plutarch. 3. *tomo moral. in comment. libri*; cui titulus, *in Principem requiri doctrinam*, in hæc: *Quemadmodum enim Deus in Cœlo pulcherrimum ſui ipſius ſimulachrum conſtituit Solem, & Lunam, talis eſt in Republica, imago, & lumen Princeps, qui Dei reuerens iuſtitiam tuetur*; hoc eſt, Dei rationem geſtat: vt interpretatur Valençuela, Velazquez *in diſcurſu ſtatus, & Belli part.* 2. *conſiderat.* 13. *à num.* 13. vbi latè comprobat quod Rex in temporalibus Vicarius ſit Dei, Vegetius *lib.* 2. *de re milit. capit.* 5. Caſaneus *in Cathalogo glor. mun.* 9. *part. conſiderat.* 24. *cap.* 30. *num.* 16. Petrus Gregorius *de Republic. lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 3. *& ſequenti.* Diuus Thomas *de Regim. Princip. cap.* 12. Randin. *de Maieſtat. Princip. verb. Imperatoriam, num.* 10. Orozco *de Regis inſtitut. tract.* 1. *cap.* 25. Anton. Auguſtin. *de legibus, c.* 2. in principio, & alij quos citat Valençuel. vbi proxim. & Nauarrete *en los diſcurſos politicos c.* 22. *colum.* 5. dicit, quòd Reges ſunt Vicarij Dei in
25 temporalibus, † non ad oſtentationem & fauſtum; ſed ad protectionem vaſſallorum miſerabilium, & ſicut à Deo habent delegatam, & mandatam poteſtatem, ita illum debent imitari.

Comprobatur ex eo quod dicit Bellarmin.
26 *de officio Princip. lib.* 1 *cap.* 9. *fol.* 53. *Principes*, ait: *Quibus † Deus nomen ſuum communicare dignatur, ea puritate nitere procurent, quæ tanto nomini conuenit*; ſequitur Marius Giurb. *conſ.* 1. *ſub num.* 27. vbi latiſſimè plutibus citatis Doctoribus & diuinæ Scripturæ locis, inquit, Principes Deos eſſe, & Dei vicem & locum obtinere (ſcilicet in temporalibus) vide inferius *hoc cap. num.* 95. *verſ. Poteſtatem ergo*, &c. vbi probatur, quòd mandatam habent poteſtatem à Deo.

Nam cum iſta protectio vi oppreſſorum ſæ-
27 pè ſit moraliter neceſſaria † in multis caſibus occurrentibus; non eſt veriſimile, eam ſibi Deum reſeruaſſe; ſed hominibus, quos ſuos miniſtros inſtituit, commiſiſſe, quia aliàs multùm defeciſſet Deus hominibus in neceſſariis, quod non eſt prouidentiæ ipſius conſentaneum, vt cum Caietano, Soto, Felino, Nauarro, Couarr. & aliis probat Suarez *de legibus, lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 2. reddens rationem in hæc: *Quia recurſus ad Deum ipſum immediatè, non eſt homini poſſibilis, nec † eſt conſentaneus ordini naturali,*
28 *vt homines eſſent perplexi, & miraculo eſſet opus, vel ſpeciali reuelatione diuina ad dirigendas ſuas operationes, quod repugnat omni prudenti prouidentiæ*, &c.

Hinc præcipuum Principum & Regum pio-
rum officium eſt; Eccleſiam, ipſius immunitatem, † dogmata, & perſonas Eccleſiaſticas de-
29 fendere, atque tueri, ſcripſit Diuus Auguſtinus *epiſtol.* 48. 50. & 165. quem ad hoc refert Michaël. Agia. *de exhibēdis auxiliis, fundamento* 27. *in princip. pag.* 109. & teſtatur Diuus Iſidorus *in cap. Principes* 23. *quæſt.* 5. in hæc: *Principes ſæculi nonnunquam intra Eccleſiam poteſtatis adeptæ culmina tenent, vt per eandem poteſtatem † diſciplinam Eccleſiaſticam muniant; cæterùm*
30 *intra Eccleſiam poteſtates neceſſariæ non eſſent, niſi vt quod non prævalent Sacerdotes efficere per doctrinæ ſermonem, poteſtas hoc impleat per diſciplinæ terrorem. Sæpè per Regnum terrenum cœleſte Regnum proficit: vt qui intra Eccleſiam poſiti contra Fidem, & diſciplinam Eccleſiæ agunt, rigore Principum conterantur, ipsámque diſciplinam, quam Eccleſiæ humilitas exercere non prævalet, cernicibus ſuperborum poteſtas principalis imponat, & vt venerationem mereantur, virtu-*

tem potestatis impertiat, sequitur & facit: *Cognoscant Principes seculi Deo debere se rationem reddere, propter Ecclesiam, quam à Christo tuendam suscipiunt, nam siue augeatur pax & disciplina Ecclesiæ per fideles Principes, siue soluatur, ille ab eis rationem exiget, qui eorum potestati suam Ecclesiam credidit.* Hactenus de eleganti textu, cuius verba attentè consideranda & ponderanda sunt, *& in cap. dicat aliquis* 25. in ordine 23. *quæst.* 5. in fin. ita dicitur, *Præterea sicut Principibus & potestatibus fidem & reuerentiam exhibere cogimur, ita secularium dignitatum administratoribus defendendarum Ecclesiarum necessitas incumbit, quòd si facere contempserint, à communione sunt repellendi*, &c.

Ad id tendit textus *in cap. administratores* planè 26. in ordine 23. *quæst.* 5. ibi: *Administratores planè secularium dignitatum, qui ad Ecclesiarum tuitionem, pupillorum ac viduarum protectionem, rapacitúmque refrenationem constituti*, &c. quorum redditur ratio vno verbo *in capit. res autem* 21. in ordine 23. *quæst.* 5. in hæc: *Res autem humanæ aliter tutæ esse non possunt, nisi quæ ad diuinam confessionem pertinent, & Regia, & Sacerdotalis defendat authoritas.*

Et Leo Papa *epistola* 75. ad Leonem Augu-
31 stum † sic scripsit: *Debes Imperator incunctanter aduertere; Regiam potestatem non solùm ad mundi regimen, sed maximè ad Ecclesiæ præsidium esse collatam*, &c. *Vt ausus nefarios comprimendo, & quæ bene sunt statuta defendas, & veram pacem his, quæ sunt turbata, restituas*, &c. quam refert Michaël. Agia *de exhiben. auxil. fundamen.* 23. & idem repetit Anastasius 2. *in epistola* ad Anastasium Imperatorem, & Gregorius *lib.* 9. *epistol.* 60. *ad Regem Angliæ*, Agatho. *in epist. ad Constantinum* 4. provt refert Anton. Augustin. *in Epitome veteris iuris Pontificij, lib.* 11. *tit.* 13. *cap.* 3. Fab. Montel. *in praxi arbitrali* 4. *part. princip. quæst.* 1. *num.* 15. & 16. Valençuel. Velazquez *in discurs. status*, & Belli. *part.* 2. *consid.* 2. *num.* 96. & 97. & facit textus *in cap. Reatina* 63. *distinction.* ibi: *Reatina Ecclesia, quæ per tot temporum spatia pastoribus destituta curis consistit, dignum est, vt brachio amplitudinis vestræ sublenetur, ac gubernationis tegmine protegatur*, &c. Facit illud Regis Ioas *lib.* 4. *Regum cap.* 12. vbi dicitur: *Igitur vsque ad vigesimum tertium annum Regis Ioas non instaurauerunt Sacerdotes sarta tecta templi, vocauitque Rex Ioas Ioiadam Pontificem, & Sacerdotes, dicens eis: Quare sarta tecta templi non instauratis? Nolite ergo amplius accipere pecuniam iuxta ordinem vestrum, sed ad restaurationem templi reddite eam*, &c. de quo infrà *num.* 65. & *num.* 39. quod probatur *in cap. quando* 39. in ordine 23. *quæst.* 4. ibi: *Quia commouentur potestates Christianæ aduersus detestandos dissipatores Ecclesiæ. Si non ergo mouerentur, quomodo redderent rationem de Imperio suo Deo? Intendat charitas vestra, quid dicam: quia hoc pertinet* † *ad Reges seculi Chri-*
33 *stianos, vt temporibus suis pacatam velint matrem suam Ecclesiam habere, vnde spiritualiter nati sunt*, &c. Quod & idem comprobatur authoritate Diui Augustin. *tract.* 11. *in Ioannem*, sic dicentis: *Pertinet hoc ad Reges seculi Christianos; vt temporibus suis paccatam velint* † *ha-*
34 *bere matrem suam Ecclesiam; sic ergo quando vult Deus concitare potestates aduersus dissipatores Ecclesiæ, aduersus sufflatores Christi, aduersus blasphematores baptismi, non miretur, quia Deus concitat, vt à Sara verberetur Agar: mirantur autem quia commouentur potestates Christianæ aduersus detestandos dissipatores Ecclesiæ; non ergo mirentur & quomodo redderent rationem de Imperio suo Deo?* textus etiam *in cap. incestuosi* 23. *quæst.* 5. ibi: *Quos oportet per secularis potentiæ disciplinam à tam praua consuetudine coerceri*, &c.

Mirabiliter conducit ad propositum, quod ipse
35 Diuus † Augustin. *lib.* 3. *super Chrysostom.* asserit in hæc: *In hoc seruiunt Reges Deo; si in Regno suo bona iubeant, mala prohibeant, non solùm quæ pertinent ad societatem humanam; sed quæ ad Religionem diuinam*, &c. Lactantius *lib.* 5. *institut. cap.* 10. *cum nihil sit* (inquit) *in rebus humanis*
36 *præstantius, Religionem* † *summa vi oportere defendi*; sequitur Erasmus à Kochier *in thesauro politic. lib.* 1. *cap.* 5. *vers. Nec mente tantum* 1. *part.*

Vbi gubernaculum disciplinæ contemnitur, restat, † *vt Religio naufragetur*, inquit Pontifex
37 Clem. II. *in princip. de statu Monach.* facit etiam text. *in cap. de Liguribus* 43. in ordine 23. *q.* 5. loquendo de ministris Ecclesiæ, ibi: *Quos idonea est excellentia vestra, & ratione & potestate reprimere*, &c. Et iterum ibi: *Nolite ergo dubitare huiusmodi homines principali, vel iudiciali authoritate comprimere: quia regulæ patrum hoc specialiter constituerunt, vt si qua Ecclesiastici officij persona*, &c. *Per potestates opprimantur, ecce Domine, quòd animus vester fortè timidus est, ne persequi videaris, de patrum vobis authoritate hæc breuiter dirigenda curaui, cum millia alia exempla, & constitutiones sint, quibus euidenter agnoscitur, vt scissuras facientes in Ecclesia Dei, non solùm exiliis, sed etiam proscriptione rerum, & dura custodia per publicas potestates debeant coerceri*, &c. Facit text. *in cap. nimium* 23. *q.* 4.

Quomodo ergo Reges seruient Domino † *in ti-*
38 *more; nisi ea quæ contra ipsum Dominum faciunt Religiosa seueritate puniendo, atque plectendo*, verba sunt Diui Augustin. in epistola ad Bonifacium, relata *in cap. si Ecclesia in fin.* 42. in ordin. 23. *quæst.* 4. *cap. duo ista, eadem causa, & quæs.* refert etiam Albanus *lib.* 1. *politic. c.* 1.

Cùm boni Principis sit omnia, quæ ad Eccle-
39 siasticam functionem † spectant, tueri, & protegere, *cap. boni Principis est, & religiosi Ecclesias contritas, atque confusas restaurare, nouas ædificare, Sacerdotes honorare, atque tueri*, &c. 96. *distinction.* cum tranquillitas & pax in Ecclesia ipsorum Principum studij & Reli-
40 gionis † interfit, *text. in cap bene.* §. *Sancta Synodus* 96. *distinction quanquam* (inquit Pontifex) *studij vestri, & Religionis interfit, vt in Episcopatus electione concordia principaliter seruetur in in Ecclesia*, &c.

Propter quod tributum † Principibus per-
41 soluendum admonet Vrbanus Papa in *cap. tributum* 23. *quæst* 8. ibi: *Pro pace, & quiete, quæ nos tueri, & defendere debent Imperatoribus persoluendum*, &c. & Diuus Thomas *in epistola ad Romanos, homilia* 25. *cap.* 13. *lection.* 1. ibi: *Principes tributa recipiunt, quasi stipendia sui ministerij: laborant enim ad omnium pacem & quietem seruandam, peccant autem Principes, si vtilitatem populi non procurant*, & Lucas de Penna *in l. quicumque, C. de omni agro deserto, lib.* 11.

Hanc insuper obligationem profitentur Prin-
42 cipes † Christiani, vt *in Authent. quomodo oportet*

teat Episcop. §. nos igitur, collat. 1. ibi: *Nos igitur magnam habemus solicitudinem circa Dei dogmata, & Sacerdotum honestatem*, &c. Et iterum, ibi: *Hoc autem futurum esse credimus, si sacrarum regularum obseruatio custodiatur*, &c. *l. 2. tit. 3. lib. 1. ordinam.* ibi: *Y à los Reyes y*
43 *Principes encomendò Dios la defension de la † santa Madre Iglesia*; & iterum in eadem *l. 2.* sequitur & facit, ibi: *E nos recibimos en nuestra guar-*
44 *da, e seguro, y defeudimiento † à los juezes Ecclesiasticos, que pusieren sentencias de excommunion, y à los mensajeros que lleuaren las cartas*, &c. Facit etiam text. *in l. vniuersi. 4. C. de fundis rei priuatæ, & saltibus diuinæ domus, lib. 11.* in hæc:
45 *Vniuersi fundi Templorum ad rationalium † rei priuatæ solitudinem earúmque pertineant, atque ab hiis anniuersariis solutionibus postulatis peculiari (vt semper fuit) studio defenduntur*, &c. & *l. 28 tit. 3. lib. 1. Recopil.* quæ tractat de cultu diuino conseruando, augendo & nulla ex causa
46 minuendo, † & causam diminutionis amouendo, ita insuper profitentur Imperatores Theodosius & Valentinianus *in l. vnica, C. neminì liceat signum Saluatoris*, &c. Cuius mirabilia verba ita sunt: *Cùm sit nobis cura diligens per omnia superni numinis Religionem tueri*, &c. text. *in l. claras, § victor Iustinianus* in princip. ibi: *Reddentes honorem Apostolicæ Sedis, & vestræ Sanctitati, quòd semper nobis in voto fuit, & est (vt decet patrem) honorantes vestram beatitudinem, omnia, quæ ad Ecclesiarum statum pertinent, festinamus ad notitiam deferre vestræ Sanctitatis, quoniam semper nobis fuit magnum studium, vnitatem vestræ Apostolicæ Sedis, & statum Sanctarum Dei Ecclesiarum custodire*, &c. *C. de Summa Trinitat. & Fide Cathol.* & iterum propè principium, ibi: *Hoc est enim, quòd vestrum firmat Imperium: hoc quod vestra Regna seruat: nam pax Ecclesiæ, Religionis vnitas auctorem facti in sublime prouectum grata sibi tranquillitate custodit; neque enim parua ei vicissitudo à potentia Diuina tribuitur, per quem nullis Regis Ecclesia diuisa secernitur, nullis incertis maculis variatur*, &c.

47 Hoc enim ad Regis officium pertinet † vt docet Diuus Thomas *in tractat. de regim. Princip. cap. 14. & 15.* in hæc verba: *Quia igitur vitæ qua in præsenti viuimus, finis est beatitudo cœlestis: ad Regis officium pertinet, ea ratione vitam multitudinis bonam procurare, secundùm quod congruit ad cœlestem beatitudinem, vt scilicet, ea percipiat, quæ ad cœlestem beatitudinem ducunt; & eorum contraria, secundùm quod fuerit possibile interdicat*; hæc Diuus Thomas.

Et quod Principes temporales Christiani non
48 † solùm habeant auctoritatem, sed & præcisam obligationem, tanquam protectores, & defensores Ecclesiæ atque Christianæ Religionis, curam habere de tranquillitate & pace status Ecclesiastici: & illam ab omnibus insidiis, & violentiis protegere, impediendo ea quibus cultus Diuini diminutio causatur, necnon omnia media pacis impeditiua & scandali nutritiua euellere; quæque inquietem præstent suorum vassallorum animabus auertere, probant vltra hactenus tot iura citata, infinitè pene Doctores *glossa verbo Rationalium indic. l. Vniuersi, C. de fundis rei priuatæ, & saltibus*, &c. *lib. 11.* & ibi, Lucas de Penna, *num.* 10. & Ioannes de Platea
49 *num. 1.* dicens: *Et † nota, quòd pro Ecclesiastica re tuenda & exigenda cognoscere potest Princeps & eius procurator, quia speciali studio Princeps debet defendere res Ecclesiæ*; idem deducit Cuiac. *ex eadem lege*, Afflict. *decis. 2. num. 1.* optimè Baldus *in cap quanto de iudic.* dicit: quòd Rex etiam si non sit patronus, tenetur res † Ec- 50
clesiæ defendere: mirabiliter Oliuanus *de iure fisci, cap. 13. à princip. & num. 49.* vbi de cultu Diuino tuendo, seu augendo & conseruando agit, videnda, *l. 1. tit. 15. part. 1.* Præpositus *in cap. Imperium, num. 3. distinct.*

Anneus Robertus *rerum iudicatar. lib. 3. cap. 1. pag.* 548. in hæc: *Nihil certè Regiæ Maiestati conuenientius videtur, quàm si Christiani Principes Ecclesiæ instituta, ritus, & leges ac Sacerdotalia iura seruent, & tueantur*; idem Azebedus *cons. 37. num. 15.*

Valdesius *in tract. de dignitate Regum cap. 10. à num. 4.* latè comprobat; quòd Imperator, & Reges Ecclesiæ defensores & aduocati ab eadem vocantur, *in cap. per venerabilem, de elect. Clement. ne Romani, de election.*

Pater Freitas Lusitanus *in tract. de Iusto imperio Lusitano*, † Asiatico *cap. 6. num. 46. & n. 53.* 51
vers. Idémque summa cum ratione, vbi quod cum Principes Catholici defensores sint Ecclesiæ, & ad id constituti, atque omnino necessarij, condecens esse, vt honoribus & præmiis pro meritis à supremo Ecclesiæ Principe condecorentur.

Ægidius Bellamera *cons. 40. num. 42.* & Duarenus *lib. 1. de sacris Ecclesiæ ministeriis, cap. 5.* vbi quod Principes seculares † Deo sunt red- 52
dituri rationem Ecclesiæ, quam à Christo tuendam susceperunt, quámque eorum potestati credidit.

Abbas Panormit. *in cap tua, num. 10. de decimis*, vbi alii: † Principes accepisse à Deo 53
potestatem principaliter, vt Ecclesiam Dei iuuarent, & in necessitatibus suis subuenirent.

Petrus Gregorius *lib. 2. de Repub. cap. 2. n. 3.* Bellarmin. *de Princip. Christian. cap. 11.* Ioannes Ekius *in Enchiridio locorum commun. contra Lutherum, cap. 32.* Gundisaluus Pontius *aduersus Vuaramundum, cap. 2. vers. Verùm*, Iustus Eipsius *contra Dialogistam in princip.* Michaël Agia *in tract. de exhibendis auxiliis, fundamento 27.* Anton. Augustin. *in epitome veteris iuris Pontificij, lib. 11. tit. 13. cap. 3.* Fabio Montel. *in praxi arbitrali, 4. par. princip.*

Concludentes omnes hi, præcipuum piorum Regum munus & officium esse, Ecclesiam eiúsque immunitatem & libertatem defendere, ac seueris legibus, ac pœnis aduersarios coërcere.

Valençuela Velazquez (meritissimus Præses Cancellariæ † Granatensis) acuratè plurima 54
coniecit circa munus Principis temporalis, in protectione Ecclesiæ, *in discursu status & belli, part. 2. consideratione 2. à num. 48* vbi ait: quòd Princeps sæcularis vim, fraudes, turbas, & externa mala ab Ecclesia debet arcere, & quantum in ipso sit, pacatam, sacram, & quietam præstare Ecclesiam, & latè prosequitur numeris sequentibus ibidem.

Anastasius Germon. *de sacrorum immunit. lib. 3. cap. 13. num. 73. & cap. 17. num. 32. & 33.* vbi quod boni † Principis est, omnia quæ ad 55
Ecclesiasticam functionem spectant tueri, & defendere, tanquam Ecclesiæ protectoris, & ipse iterum in eodem tractat. *lib. 2. in proœmio, n. 17. 18. & cap. 12. num. 24. & 25.* dicit, hinc morem

incre

increbuisse, veteres Imperatores œcumenicis interesse Conciliis, vt quæ à patribus proponerentur decreta, adhibito pœnarum terrore obseruari modis omnibus efficerentur, † &
56 quæ Pontificiis, & Synodalibus legibus nocumento ac impedimento esse poterant, consultissimè auerterent.

Quò tendit illud Martiani Imperatoris in
57 sexta actione † Concilij Calcedonensis, relatum in *cap. Nos 96. distinction.* dum dixit Imperator: *Nos ad fidem confirmandam, non ad potentiam ostendendam, exemplo Religiosissimi Principis Constantini Synodo interesse volumus, vt veritate inuenta, non vltra multitudo prauis doctrinis attracta discordet*, &c.

Ascanius Tamburinus *in tract. de iure Abbat. tomo 1. disp. 15. quæst. 5. à num. 15. & 16.* Quòd
58 Principes sunt protectores † & defensores Ecclesiæ ex textu (quem allegat) *in Clementina 1. de iure iurando*, vbi *in §. porrò*, apponitur forma iuramenti, quod Imperatores præstant Summo Pontifici in eorum coronatione, & inter alia continet, quòd Fidem & Sedem Apostolicam defendent.

Pulchrè etiam Narbona *in l. 59. lib. 2. tit. 4. Recopilation. glos. 2.* per totam, vbi quod Re-
59 ges † & Imperatores, ac cæteri Principes supremi, & Christiani Ecclesiarum, Consiliorum, & eorum omnium, quæ ad statum Ecclesiæ conseruationem & tuitionem spectant, protectores & defensores, ex Regio ipso sibi iure potestatis, & iniuncto munere sunt, quod comprobat à principio *dict. l. 2. & ration. num. 12.* *Nos* plura diximus de hac protectione à Regibus præben-
60 da Ecclesiis Ecclesiasticisque † personis, *in tract. de Reg. protect. 1. part c. 1.* per totum, & præcipuè à *n. 57. & à n. 107.* quibus hæc omnia & dicenda addere potest, iis etiam omnia alia ibidem se ipsa supplere, adde text. *in cap. quæcumque 25. quæst. 2.* ibi: *Omnibúsque qui Ecclesiæ de-*
61 *seruiunt, tuitio deferatur*, &c. † Ac proinde diximus *in dicto cap. 1. num. 113.* quod manus Regis murus est Ecclesiæ.

Ioannes Quintinus Hæduum *in repetitione, cap. nouit. de iudiciis, num. 127.* in hæc: *Diuisio*
62 † *inter iurisdictionem Regiam, & Pontificiam non procedit per viam repugnantiæ; sed per viam simplicis distinctionis, atque ideò vbi publica necessitas id exposcat; permittitur Pontifici in Regis ditionem, & è conuerso, Regi in ditionem Pontificis suum Imperium exercere, nam obnoxia & precaria vtriusque potestas esse debet, non aliquo dominationis fastu, sed humili atque concordi administratione*, &c. qui *num. 140.* hæc addit: *Hoc pertinere ad Reges sæculi Christianos, vt temporibus suis pacatam velint Matrem suam Ecclesiam ha-*
63 *bere, vnde spiritualiter † nati sunt, & hanc esse rationem, cur Principi quandoque liceat, super iis definire, quæ concernunt Ecclesiæ, ne matris vlla in re violetur honestas, néve turbetur eius tranquillitas ab iis potissimum, cuius est commendata*, &c. Idem etiam affirmat Turrecremata *in cap. filiis vel nepotibus 16. quæst. 7.*

Pater Enriquez etiam *in 3. tomo summæ de Pontificis claue, lib. 2. cap. 15.* post principium,
64 ibi: *Quare † tenetur Rex adhibere efficax, præsentaneum, & breue remedium pro suo Regis iure, & protectoris Ecclesiarum officio*; qui *in glos. ibi litter. D.* dicit: *Regem vocari protectorem Ecclesiæ*, ex Diu. Hieron. *in Hieremiam, cap. 7. 21. & 22.* & comprobat ex *1. Reg. cap. 15.* vbi Saul constitutus fuit Rex à Deo in protectionem populi.

Chassaneus *in Catalogo gloriæ mundi 5. part.* 65
consid. 17. dicit: † quòd Principes temporales apud Deum maiorem gloriam habere non possint, quàm si per eos Ecclesiarum dispersarum potuerit societas restaurari, ex text. *in cap. sicut excellentiam 23. quæst. 4.* Atque esse boni Principis, Ecclesias contritas reparare, & ædificare, ex *cap. boni Principis 96. distin.* Imò posse Principem temporalem, Ecclesias reparare in negligentiam Sacerdotum ex propriis ipsius Ecclesiæ redditibus; exemplo Ioadis Regis Israëlitæ, qui negligentias videns Sacerdotum, captis redditibus templi ipsum fecit reparari *1. Regum capit. 12. & capit. 22. & Paralipom. cap. 24.* Cogere enim & facere reparare Ecclesias, & Religionem exequi, mixti fori esse, pertineréque non solùm Pontifici, sed & Principibus temporalibus, dicit ipse Chassaneus *ex l. hæreditas in fin. ff. de petition. hæred. l. si in aliquam ædes sacras, ff. de officio Proconsulis.* Atque
etiam ex *cap. 1. ne sede vacante*; quòd Rex 66
cum proceribus Regni multum potest, † & operatur circa statum Ecclesiæ reformandum, haberíque etiam textum apertum, *in cap. filiis vel nepotibus 16. quæst. 8.* vbi Prælatis dissipantibus bona Ecclesiæ aditi potest dignitas Regia; ad quæ etiam allegat Guillelmum Benedictum *in cap. Raimuntius, in verbo, Si absque liberis moreretur, de fideicommiss. substit. num. 34. & 35. de testamentis.*

Hinc Principes & Reges Christiani, sicut Ec- 67
clesiæ pariter, † & protectores sunt Concilij Tridentini, & per Summum Pontificem ad protectionem eiusdem Principes omnes allicit & conuocat, & expressè apparet ex Bulla pro confirmatione Concilij Tridentin. promulgata, quæ sedet post sessiones eiusdem Concil. & *in cap. 20. session. 25.* ibi: *Seculares quoque Principes officij admonendos esse censuit, confidens eos, vt quos Deus Sanctæ Fidei, Ecclesiæque protectores esse voluit*, &c. tenent Paz *in praxi. 2. tom. vltimo, præludio num. 10.* Azebe. *in lib. 2. tit. 6. lib. 1. Recopilatio. vers. 7. & consequenter*; & ipse Azebedius *in consil. 37. num. 12.* Hieronym. de Zeballos *communium contra commun. 4. tomo, q. 897. num. 220. & num. 218. & 219. & 339.* Narbona *in l. 59. glossa 2. à princip. & num. 14. tit. 4. lib. 2. Recopilation. in 3. part.* Cardinalis Bellarmin. *lib. 3. cap. 18. de laicis, fol. 1347* Bobadilla *in politica, lib. 2. cap. 18. num. 194 & 208.* Domin. Franciscus Carrascus *in interpretation. aliquarum legum. Regni, cap. 9. §. 4. num. 18.* & iterum ipse Narbona *eadem 3. part. Recopilation. super leg. 81. tit. 5. lib. 2. glossa vnica, num. 3.* Aloisius Riccius *in practicarum Aurea resolution. 299.* Pater Enriquez à Societate Iesv *in 3. tomo summæ de Pontificis claue, lib. 2. cap. 15. post princip. §. 1. in glossa littera D.* & ipse Enriquez *cap. 11. §. 3. littera T. & cap. 12. §. 2. in fin. & cap. 20. glossa fin.* & iterum *cap. 13.* Flores Diaz de Mena, *lib. 1. variarum quæst. 12. ex num. 8. & quæst. 4. num. 35.* & Bobadilla *dicto lib. 2. cap. 5. num. 34.* Zeballos *de cognition. violent glossa 6. num. 62.* *Nos in tract. de Regia protection. 1. part. cap. 1. num. 73. & à num. 70. cum sequentibus*; agimus latissimè, Principem esse Ecclesiæ (tam in particulari, quàm in vniuersali) atque Catholicæ Religio-

nis

nis protectorem & defensorem acerrimum, &
68 per totum præludium † multa videnda vtilissima. Sed quia articulus iste peculiarem tractatum desiderat, quo omnes difficultates absoluantur, infra 2. *part. huius tract. de retentione Bull.* erit apponendum, nunc missam facimus.

Prædictis nec alienum est, quod Valerius Maximus, *lib.* 4. *cap.* 1. ait: *Non dubitauerunt Sacris Imperia seruire, ita si rerum humanarum*
69 *futura* † *regimen existimantia, si Diuinæ potentiæ bene & constanter fuissent famulatæ.* Iustus Lipsius *contra Dialogistam, fol.* 27. *cap.* 2. inquit:
70 *Firmamenta Imperij* † *in Religione Principis posita sunt*; nec mirum cum Religionis tutela, ac conseruatio, & timor Dei solus sit qui custodit societatem hominum inter se: Lactantius Firmianus *de ira, cap.* 12. Lipsius *lib.* 4. *ciuil. doctrin. cap.* 3. *& in monitis & exemplis politic. lib.* 2. *c.* 2. Diuus Aug. *epist.* 48. 50. *&* 165. *& lib.* 3. *epistol.* 32. *ad Pantaleonem*, Præfectum Africæ *lib* 5. *epist.* 63. *ad Maurum Imperatorem, & lib.* 7. *epist.* 5. *ad Brunechilem Reginam Francorum*, Bellarmin. *lib.* 1. *de Princip. Christian. cap.* 11. Petrus Gregorius *de Republ. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 3.

Recenset idem Petrus Gregorius *lib.* 2. *de Republic. cap.* 2. *num.* 13. quod pax Ecclesiæ, Reli-
71 gionis vnitas, auctorem † facti in sublime prouectum grata sibi tranquillitate custodit, dicente Petro Ærodia *lib.* 1. *rerum iudicatarum, tit.* 6. *c.* 19. *Imperij securitatem in Ecclesiarum pace consistere.*

Nam vt Gregorius Plaguiari, *observation.* 454. *ad lib.* 1. Cornel Tacit. refert ex Seneca *in lib.*
72 *de breuit. vitæ. Principes* † *ex ea causa institutos, vt omnium quietem illorum vigilia, omnium otium, eorum labor; omnium delitias, illorum industria; omnium vacationes, illorum occupatio defendat.* Et conducit quod ipse Seneca *ad Polybium cap.* 26. inquit: *Cæsari, cui omnia licent, propter hoc multa non licent, omnium domos illius vigilia defendit, omnium otium illius labor, omnium delitias illius occupatio*; quò tendit quod dixit Antigonus Æliano: *An ignoras fili mi, nostrum Regnum esse nobilem seruitutem?*

Quo quidem sensu accipiendum est illud
73 Canticor. *cap.* 5. *Ego dormio*, † *cor meum vigilat*; cum Rex cõr dicatur Regni & Reipublicæ, ad quod, videndus Nauarret. *en los discursos politicos, cap.* 22. *fol.* 147. *col.* 3. *& suprà.*

Et facit exemplum apum, & gruum, quo vtitur Diuus Hieronym. *in cap. in apibus* 7. *q.* 1.
74 Nam † quemadmodum in quolibet apum examine vnus est Rex, & agmina gruum dum volant, vnum Rectorem ordine litterato sequuntur; ita conuenit in qualibet bene constituta Republica, Regno, vel prouincia aliquem Imperatorem, Principem, aut Rectorem constitui, qui æqua lance inter subiectos sibi populos iura reddere possit, & imbecilles à potentiorum iniuriis, & violentiis defendere, quam fuisse præcipuam Regum creandorum causam, optimè scripsit Iustinus *Histor. lib.* 1. *in princip.* Aristot. *lib.* 3. *politicorum cap.* 11. *& lib.* 5. *cap.* 10. Cicer. *lib* 2. *officior.* Diuus August. *lib.* 4. *de ciuitat. Dei, cap.* 6. Diu. Thom. *de Regim. Princip. lib.* 1. *c.* 14. Diu. Iren. *lib.* 5. *aduersus hæreses*, & Alphons. Gerrer. Nicol. Boërius & alij quos refert Menchaca *in præfation. ad controuer. illustres num.* 102. *& sequent. & num.* 120. *& lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 10. *&* 24. Episcopus Chiapiens. *in tractatu comprobat. Indiar. fol.* 51. Gaillelm. Bened. *in cap. Rainuntius, verbo Condidit, el.* 1. *num.* 32. *in fin. vers. Propter quos, & num.* 35. *cum seqq.*; & Iustus Lipsius *lib* 2. *ciuilium doctrinar. cap.* 11. Matthæus, Lopez Bravo *in suo aureo libello, de Rege, & regendi ration. lib.* 1. *fol.* 8. Melchior de Valencia *Illustrium tract. iur. tract.* 2. *cap.* 5. *num.* 5. *& seqq.* & Ægidius Benedictus *in l. ex hoc iure, ff. de iustit. & iure, tom.* 1. *cap.* 3. *n.* 7. *&* 8. Insignis præceptor noster Diuus Ioannes à Solorzano *in tract. de iure Indiarum, lib* 2. *c.* 21. *num.* 59. Alios quamplures Doctores vltra hîc citatos adduximus inferiùs *à num.* 93. *vers. Finis enim & obiectum*, &c. & superius; & alios citauimus *num.* 76.

Nam vt præclarè ait Ammian. Marcel. 75
lib. 29. *Nihil aliud est Imperium*, † *nisi cura salutis alienæ*; Anneus Robertus *lib.* 2. *rerum iudicat. cap.* 22. Regnum namque, aut Principatus non tam ad Regis aut Principis, quàm
ad ipsius † Regni, & ciuium vtilitatem intro- 76
ductum fuit, vt post Platonem tradit Marcus Tullius *lib.* 1. *officior.* Diuus Ireneus *lib.* 5. *contra hæreses*, Diuus Thom. *opusculo* 21. *ad Ducissam Brabantiæ*, Aristotel. *lib* 1. *politicor.* Abbas *in clem. vnica de Baptismo*, Lucas de Penna *in l. militaribus, C. de decurion. lib.* 10. Alphons. Guerre. *in thesaur. Christian. Religion. cap.* 54. *num.* 52. Vazquez *in præfation. lib.* 1. *controuers. Illust. num.* 101. *&* 104. *& lib.* 2. *cap.* 82. *num.* 2. Valenç. Velazquez *in discursu status & Belli; part.* 2. *considerat.* 14. *num.* 8. & Regnum non propter Regem, sed propter Regnum, & regimen datum esse à Deo Principibus temporalibus, diximus *Nos* 1. *part. de Regia protection. cap.* 1. *à num.* 40. *& seqq.* quibus & hæc adde.

Et est *l.* 2. *tit.* 1. *part.* 2. ibi: *Ca mager los Romanos,* † *que antiguamente ganaron con su poder* 77
el señorio del mundo, fiziessen Emperador, è le otorgassen todo el poder, è el señorio que auian sobre las gentes, para mantener è defender derechamente el pro comunal de todos, con todo esso non fue su entendimiento, de lo hazer señor de las cosas de cada vno, &c.

Plato. *lib.* 3. *de legibus*, ait: *Nihil porrò tam aptum* † *est ad ius conditionémque naturæ, quàm* 78
Imperium, sine quo nec domus vlla, nec ciuitas, nec gens, nec hominum vniuersum genus stare, nec rerum natura omnis, nec ipse mundus; & confirmat Marcus Tullius *lib.* 2. *officiorum*; dum inquit: *Sed etiam apud maiores nostros seruandæ iustitiæ causa, videntur olim bene morigerati Reges constituti: nam cum premeretur inops multitudo ab his qui maiores erant, opus fuit capite, & gubernatore, qui eos in æquitate contineret.* Siman. *lib.* 3. *de Republ. cap.* 4. Menchaca *in præfatione, lib.. controu. illust. num.* 110. *&* 124. Ioannes Stobeus *sermone de Republica* 41.

Quæ fuit sententia Diui Isidori *lib.* 3. *de summo bono. cap.* 47. vbi ait: *Principes Regesque*
† *electi sunt, vt terrore suo populos à malo coërce-* 79
rent; atque ad rectè viuendum legibus subderent, & Hieronym. Vida *lib.* 2. *de Reipubl. dignitat. Imperium gentium* (ait) *initio delatum fuit ad vnum iustum simul & sapientem habitum, vt ille præesset cæteris, existeréque vnus in ciuitate, iusti, & æqui custos, ac vindex, qua sunt firmissima vincula ciuitatum, gererétque vnius ciuitatis personam, & communi vtilitati seruiens, ciues sibi subiectos æquitate, & fide defenderet*, &c.

Osiorius

Osorius *lib. 7. de Regis institutione*, ait: *A*
80 *principio Reges creatos*, † *vt miseros & afflictos à tyrannidis crudelitate liberarent, & vt iudiciorum scelera coërcerent, & vnicuique quod suum est tribuerent, & vim hostium propulsarent*, &c. Simanchas *vbi suprà de Republica, cap. 4. num. 11.* Valençuel. Velazq. *in discurs. status, & belli, p. 2. consid. 22. à num. 50.*

Aristoteles *lib. 7. politicor. cap.* 8. dixit: *Qui*
81 *Reipublicæ* † *præsunt, hos armis tam ad tuendum Imperium, vt detrectantes coërceantur; quàm ad vim, si quis iniuriam extrinsecus inferre conetur, propulsandam instructos esse, necesse est*: idem tradit Imperator Iustinian. *in l. 2. C. de officio Prefecti Prætor. Africæ*, Philo Iud. *lib. 1. de vita Moysis*, Diuus Chrysost. *serm. de Ascens.* Simanc. *lib. 9. de Republic. cap. 18.* ferè per totum, Frater Ioannes Guardiola *de nobilitat. Hispan. cap. 15. fol. 39.* Azeb. *in l. 1. tit. 6. lib. 6. Recop.* Bobad. *lib. 4. polit. cap. 1. num. 30.* Redin. *de Maiestate Princip. verb. Non armis, num. 27.* Bernard. Mend. *in lib. Theoricæ & practic. Belli, pag. 9. lib. 5.* Lipsius *lib. 5. politic. cap. 6.* Petrus Gregorius *de Repub. lib. 11. cap. 3. num. 16.* Lelius Zechius, *lib. 2. de Princip. cap. 4. num. 2.* Sebastianus Foxius *lib. 2. de Regno Regisque institut.*

Cassiodor. *lib. 1. epistolar. epist. 22.* dicit: *De-*
82 *cet apicis Regalis* † *curam generaliter custodire concordiam, quoniam ad laudem Regnantis trahitur, si ab omnibus pax ametur; quid enim est, quòd Principem melius prædicet, quàm quietus populus, concors Senatus, & tota Respublica morum honestate vestita.*

Et iterum ipse Cassiod. *lib. 2. epist. 39.* inquit:
83 *Principis opinionem* † *longè latéque distentat subditorum custodita tranquillitas; & in epist. 29. lib. 5.* ait: *Quies suauissima populi, & dispositio tranquilla Regnorum, præconium probatur esse Regnantium*, &c. *Anchises*, quoque dixit suo filio *Æneæ*, vt refert Virgil. 6. Æneidos:

Hæ tibi erunt artes, pacique imponere morem.

Seneca *tragedia 7.*

84 ——*Hoc* † *Reges habent:*
Magnificus & ingens nullis, quod rapiat duxi,
Prodesse miseris, supplices fido lare
Protegere.

Seneca *act. 2.* loquendo de Rege:

Consulere patriæ afflictis, fera
Cæde abstinere, tempus atque iræ dare,
Orbi quietem, seculo pacem suo,
Hæc summa virtus, petitur hac cœlum via.

Ouidius 2. *Pont. 9.*

Regia, crede mihi, res est, succurrere lapsis.

Regi enim magis conuenit Reipublicæ salutem, pacem, & tranquillitatem tueri subditorum, *l. nam salutem 3. ff. de officio præfect. vigil. nam*
85 *salutem* (inquit † Vlpianus) *Reipublicæ tueri, nulli magis credidit conuenire, nec alium sufficere, quàm Cæsarem*, &c. quod & idem profitetur Imper. Iustin. *in l. Imperialis, C. de nupt.* ibi: *Imperialis beneuolentia proprium esse iudicantes, vt omni tempore subiectorum commoda, tam inuestigare, quàm eis mederi, procuremus*, &c. *Authentic. quo modo oporteat Episcop.* in principio, ibi: *Maxima quidem inter homines dona Dei sunt*
86 *à superna collata* † *clementia, Sacerdotium & Imperium: quorum illud quidem Diuinis ministrans; hoc autem humanis præsidens, ac diligentiam exhibens rebus, ex vno eodémque principio vtraque procedentia, humanam exornant vitam; ideóque nihil sic erit studiosum Imperatoribus, sicut Sacerdotum honestas*, &c. *Imperium autem rectè & competenter exornet traditam sibi Rempublicam*, &c. Illius enim est præcipuum interesse, vt subditi
87 † in tranquillitate viuere possint, *authentico de hæredibus & falsi. colat. 1.* ibi: *Quid Princeps*, Anneus Robertus *lib. 2. rerum indicat. cap. 11.* Valençuel. Velazquez *in discurs. stat. & Bell. part. 2. consil. 22. num. 46.* quò etiam tendit Al-
88 phonsus Rex *in l. 9. tit. 1. p. 2. E deben otrosi guardar mas* † *la procomunal, que la suya misma; porque el bien y la riqueza dellos es como suya*, &c. ad idem *l. 14. tit. 5. part. 2.* conducit *l. 25. tit. 18. lib. 6. Recopilation.* qua dicitur: *Que el bien del Reino es el bien y vtilidad del Rey.* Et quod laudatur Princeps in fortitudine & potentia subditorum, & de aliis doctrinis huic conducibilibus, plu-
89 rimos † citat Giurba *cons. 1. num. 16.* & quod ex Platone monet Cicero *lib. 1. de officiis. Qui Reipublicæ præfuturi sunt, vtilitatem ciuium sic tueantur, vt quidquid agant ad eam referant, obliti commodorum suorum*, Menoch. *cons. 1283. num. 36.* Giurb. *cons. 1. num. 38.*

Hinc Regum gloriam consistere in tranquillitate, pace & quiete Vassallorum, † Cassiodor. 90
lib. 2. epist. 29. Regnantis est gloria subditorum otiosa tranquillitas. Nauarrete *in discurs. politic. discurs. 2. fol. 33. col. 2.* & supr. Chassaneus *in Catal. glor. mund. 5. par. consid. 16.* vbi etiam dicit, quod honor Regis & Principis † in pace 91
subditorum consistit; & Salustius *in oratione Lepidi*; *nihil gloriosum* (inquit) *nisi tutum.*

Iustus Belsius Haganus *in Cebetis Thebani tabulam, lib. 5. fol. 322.* ficait: *Ex Græcis Nos fortitudinem dicimus, quæ Imperatoria quadam est virtus, non illo sanè genere, quo prudentia, quæ cognitionis vi, & iudicio subiectis partibus præst, sed alio quopiam à petitionis nimirum facultate, qua compescere quidem inferiorem animi partem, & in officio continere; externam autem vim propulsare, & ab iniuria defendere, quorum propugnatio ad ipsam pertinet, valet.* Et Nicol. Causinus *in paralelis eloquentiæ Sacræ & humanæ, lib. 11. fol. 444.* dum ita ait: *Hoc veri Principis ac etiam Consulis, reconciliare æmulas ciuitates,*
tumentésque populos non † *imperio magis, quàm* 92
ratione compescere, intercedere iniquitatibus magistratuum, infectúmque credere, quicquid fieri non oportuit: postremò velocissimi sideris instar, omnia inuisere, omnia audire, & vndecunque inuocatum statim numen adesse.

Idcirco vbi necessitas & oppressio violenta instat, Imperiale remedium implorandum esse, nos docet Imperator Iustinian. *in l. 2. C. de veteri iure enucleando*, ibi: *Augustum imploretur remedium, quia ideò Imperialem fortunam rebus humanis Deus præposuit, vt possit omnia, quæ nouiter contingunt, & emendare, & componere, & modis, ac regulis competentibus tradere*, &c.

Finis enim & obiectum, † quo res & regna, 93
instituta fuere, est vt regnent nempe, Regnumque in pace, iustitia & tranquillitate conseruent & tueantur. Cicer. *lib. 2. de officiis*, Aristot. 1. *Ethicor. lib. 4.* Cremen. *in Rapsod. cap. 20.* Plato *lib. 1. ciuilium*, Valençuel. *cons. 70. num. 3.* Azebedius *cons. 37. num. 16.* Molin. *disp. 25.* Bobad. *politic. cap. 1. num. 1. & 2.* Tepatus *de Princip. potest. at. §. 5. num. 27.* Bardell. *cons. 111. num. 47.* Caualcan. *de Brachio Regio 1. p. n. 124.* Menoch. *cons. 1283. num. 33.* Aldouin. *cons. 20. num. 218.*

num. 218. Petr. Greg. *de Repub. lib.* 6. *c.* 6. *num.* 4. *&* 5. Natta *conſ.* 179. *num.* 3. Parlador. *lib.* 2. *rerum quotidian. c.* 1. *n.* 5. Afflict. *deciſ.* 265. *n.* 80. *&* 81. Marta *voto.* 166. *num.* 21. *&* 22.

Semper enim imbecilles timidos,& miſerabi-
94 les à potentioribus † vexari, multis Sacræ Scripturæ,& bonorum Authorum teſtimoniis comprobat Gaſpar Sanct. *in Iſaiam cap.* 51. *n.* 71. *&* *c.* 73. *num.* 13. conſonat illud Michaël. Hoſpitalis *lib.* 5. *ſuarum poëticar. epiſt.* in epiſtol. ad Carolum Cardinalem Lotharenum, vbi inter alia, ſic ait:

Imbellem, timidúmque valentior exuit armis.
——Et vita Zonáque, &c.

Eóque alludens Iuuenalis *Satyra* 8. inquit:

Curandum in primis, ne magna iniuria fiat
Fortibus, & miſeris tollas licet omne quod vſquam eſt, &c.

Et Iuuenalis *in diſtich.*

Dente timetur aper, defendunt cornua ceruum,
Imbelles damæ, quid niſi præda ſumus?

Qui quidem cum *Diuo Paulo* 2. *Chorint.* 1. poſſunt conqueri; *ſupra modum grauati ſumus ſupra virtutem, ita vt taderet nos, etiam viuere*, &c. aut cum Hierem. plorate, *Lamentation.* 5. *Recordare Domine quid acciderit nobis, intuere, & reſpice opprobrium noſtrum, & laſſis non dabatur requies*, &c.

Poteſtatem ergo ſibi demandatam † profiteri
95 debet Princeps, vt ſe tanquam Principem, tutorem, defenſorem, & patrem cum ſubditis gerat, loco & vice Dei, Petr. Greg. *de Repub. lib.* 9. *c.* 2. *num.* 1. Salas *de legibus, diſp.* 7. *ſection.* 15. §. *ad ſecundum*, Molfeſius *in ſcholio ad conſuetudinem R. N. in proœmio, quæſt.* 4. *num.* 25. *&* 26. Borrellus *de præſtantia Reg. cap.* 62. *num.* 117. Sayr. *lib.* 9. *clau. Reg. cap.* 16. *num.* 31. Olibanus *de actionib. part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 4. *à num.* 8. latè Molina *de iuſtit. & iure, tract.* 2. *diſp.* 15. *tomo* 1. Surdus *conſ.* 289. *num.* 3. Cauagnolius *in proœmio decreta. Montis Ferra.* §. 1. *num.* 10. *&* 11. Ponte *de poteſtat. Proreg. tit. de annonis ciuit.* §. 5. *num.* 7. *tit. de Regal. impoſ.* §. 8. Marius Giurba *conſ.* 1. *ſub num.* 36. ad fin. tetigimus ſuprà *num.* 26.

Renatus Coppinus *de dominio Franciæ, lib.* 2. *tit.* 1. *num.* 25. inquit: *Regem cùm Regno eandem rationem habere quam tutor cum pupillo, curator cum adoleſcente, maritus cum vxore, gubernator cum nauigante, templi Sacerdos cum Eccleſia ſacra*; & Franciſcus Othoman. *in cap.* 1. *quæſtion. Illuſtr.* ſic ſcribit: *Rex tanquam populi ſui tutor præſcriptam tutoribus regulam ſeruare debet, vt tunc demùm pro domino habeatur, cùm pupillis prouidet, hoc eſt, cum ſalutem & incolumitatem tuetur, l. tutor.* 27. *ff. de admin. tutor. l.* 7. *ſi tutor. ff. pro emptor.* D. Ioannes del Caſtillo (poſt hæc ſcripta) *in tract. de tertiis, c.* 17. *ſub n.* 9. ante fin.

Vida. *lib.* 2. *de Reipublicæ dignitat.* ibi: *Prin-*
96 *cipes* † *enim verò, & qui aliis præſunt, tales eſſe oportet, vt cogitent, ciuium ſe potiùs patrocinium ſuſcipere, quàm Imperium, aut dominationem, taléſque Rectores Plato, non dominos, ſed Reipublicæ ſeruatores vocat, ſub quibus tutè ac liberè viuitur, nulliúſque rei cura illis maior incumbat, quàm ciuium libertas, quæ ab æquitate proficiſcitur.*

His congruit quod optimè docuit Cyprianus *de duodecim abuſibus*: dicens: *Quòd iuſtitia Regis pax eſt populorum, tutamen patriæ, immunitas plebis, munimentum gentis, cura languorum, gaudium hominum, temperies aëris, ſerenitas maris, terræ fœcunditas, ſolatium pauperum, hæreditas filiorum, & ſibimetipſis ſpes futuræ beatitudinis*, quem refert Maſtrill. *de Magiſtrat. lib.* 3. *cap.* 1. *num* 61.

Et cum Regis obiectum ſit, quod iuſtum eſt,
† iuxta Ariſtotelem 5. *politic. cap.* 10. nec aliud 97
iuſtum dicere ſolemus, niſi quod ex lege eſt, quod verò contra ipſum eſt, id violentum eſt, Genophont. *lib.* 4. *memor fol.* 636. *& lib.* 1. *de inſtitut.* Cyr. *fol.* 10. latè Tiraquell. *de legibus, connubiali. gloſſ.* 9. *princip.* Ambroſ. *deciſ* 13. *n.* 18. Valençuell. Vaſq. *conſ.* 70. *num.* 24. Giurba *conſ.* 1. *num.* 16.

Ideò debet Princeps totis viribus † vigilans 98
eſſe, ne iniuſtas & violentas oppreſſiones ſubditi patiantur, Maſtrillus *de Magiſtrat. lib.* 3. *cap.* 4. *à num.* 7. cum ſequent. Quia publicus rerum ſtatus ex priuato ſæpiùs turbatur; priuatáque iniuſtitia ſaltem cauſatiuè, publicam producit pernitiem. Zeballos † *comment. contra* 99
comm. quæſt. 906. *num.* 391 *p.* 4. Giurba *dict. conſ.* 1. *num.* 15. *ad fin & num.* 16.

Hinc duodecim tabularum lex inquit: *Vis in populo abeſto*, † cuius meminit Giurba *dict. n.* 16. 100
atque rectè illam interpretatur, vt nec loquatur ſolùm de vi armorum, ſed etiam vbi titulo ficto ſeu apparenti dominationis non legitimo, aliquid quæritur, ex *l. creditores ff. de vi priuata, l. in rebus. C. de iure dot. l. extat. ff. quod metus cauſa.*

Hæc miſerabilium & vi oppreſſorum protectio, præ ceteris Hiſpaniarum † Principibus 101
pietate præexcellentibus conuenit iuxta illud Claudiani:

Quid dignum memorare tuis Hiſpania terris,
Vox humana valet? Primò lauat æquora Solem
India, tu feſſos exacta luce iugales
Proluis: inque tuo reſpirant ſydera fluctu
Diues aquis, frugum facilis, precioſa metallis.
——Principibus fœcunda piis.

Igitur cum protectio vi oppreſſorum, ac ſubditorum defenſio cum ipſo † ſit Regno ab origi- 102
ne orta, ita vt Regni obiectum ſit, & cauſa finalis, Regnum ſiquidem propter protectionem vi oppreſſorum, non protectio propter Regnum aut Regem creatum eſt à Deo, ſitque protectio attributum naturale inhærens viſceribus Regiminis, & qualitas infixa oſſibus, ac ſubſtantiæ Diademæ, ita vt Regimen & protectio vnum ſit effectum continens in indiuiſibile, iuxta ea quæ accuratè comprobata ſunt *in epilogo proœmiali a princip. in tract. de Reg. protect.* quibus & quæ latè hîc coniecimus, addere poteſt.

Legitima conſequentia inducitur, vt protectio
vi oppreſſorum ſit de Regalibus, † ipſi compe- 103
tens in ſignum ſupremæ poteſtatis, provt obiter diximus in *dict.* 1. *cap.* 1. *num.* 97. ex Camillo Borrello *de præſtant. Regis Catholic. cap.* 5. *n.* 7. *&* 26. & iterum eadem 1. *part. cap.* 2. *num.* 32. vbi quamplurimos Doctores citauimus, quos hîc omittemus. Et quòd hic recurſus ad Regem pro tollenda violentia illata ab Eccleſiaſticis, tam in non deferendis appellationibus, quàm in executione litterarum Apoſtolicarum in damnum, & detrimentum Reipublicæ Eccleſiaſticæ ſpiritualis, aut temporalis ſit Regalia Regis, abundè Nos ſequutus nouiſſimè comprobat Diuus Ioan. del Caſtillo *in tractat. de tertiis, cap.* 41. *à num.* 163. vbi quamplurimos Doctores ad eandem concluſionem congerit, quos Nos etiam citauimus. Et iterum ipſe Caſt.

*ibidem à n.*82. *& seqq.* vbi de hac Regalia Regis in retinendis litteris Apostolicis, qui *n.*185. in fine, se remittit ad hunc Nostrum tractatum.

Sed quod protectio sit Regalia Principis, altius hoc capite erit comprobandum, & in primis ad id expendo doctrinam Andr. de Isernia,
104 † & Iacobi de Albarotis, circa interpretationem text. *in cap.*1. *quæ sunt Regalia in vsibus feudorum*: firmantium, quòd licet in eo text. inter Regalia Principis apponatur piscationum redditus; cùm ius piscandi omnibus sit commune, nec sit edictum prohibitorum, ne cui piscari liceat, nec ad piscandum quilibet indigeat licentia Principis; tamen protectio & iurisdictio pertinet Regi, & hoc respectu Regalia est Principis; latissimè & eleganter prosequitur
105 † & explicat Roderic. Suarez *allegatione* 17. *à num.* 11. *versic. Nec prædictis obstat, & num.* 12. ibi: *Et sic expone Regaliam, quantum ad protectionem Principis*; idem reperit Andræas de Isernia postillando verbum, *Ripaticum*, †
106 de quo indic. *cap.*1. ad idem etiam videndus erit Peregrinus *de iure fisci, lib.* 1. *tit.* 1. *num.* 16. *&* 17. *fol.*4. Chassan. *in Catalog. glor. mund.* 5. *p. conf.* 24. ibi: *Vel vt alij volunt, sunt publica & Regalia*, vt dicit Andr. de Isern. *quo ad defensionem & protectionem*, &c.

Sicuti & de litoribus maris sensit Celsus
107 † Iurisconsult. *in l.* 3. *ff. ne quid in loco publico*, dum ea populi Romani esse dixit, & eius Imperio subiecta: iuxta expositionem Accursij ibidem, verbo *Arbitror*, qui ait: *Hoc (ne aliis iuribus aduersetur, in quibus litora maris publica, siue communia omnium esse dicuntur) de prædicta generali, & suprema tuitione, & gubernatione accipiendum esse, qua mediante Romanus Imperator legem ad modum imponere potest, quatenus eisdem ripis & litoribus sit vtendum, & cauere, ne quilibet pro suo arbitrio, & cum damno Reipublicæ vsum eorum sibi vindicet*: quam glossam post antiquiores ibidem sequuntur Balduinus, Vuensembec, & alij *in* §. *& quidem instit. de rerum diuision*, Brecheus *in l. bona* 15. *num.*1. *de verbor. significat.* Euerardus Broncorst. *centuria* 1. *anotonom. cap.*13. D. Ioannes de Solorzan. *in tract. de iure Indiarum, lib.*2. *cap.*21. *num.*66. *&* 69. *& lib.*3. *cap.*3. *num.*33. *& seqq. & lib.*2. *cap.*6. *n.*22. quare manifestè probant, protectionem esse Regaliam Principis.

Probatur etiam, quia suprema Principis potestas est Regalia ipsius, vt notum est, & mox
108 dicendum, † sed suprema potestas Principis versatur in vigilantia in subditos, iuxta Aristotelem 1. *œconom.* Andræas de Isern. *in cap. Imperialem*, §. *præterea, num.*80. *de prohibita feudor. alienation.* per Federic. Capiblanc. *de authoritate Baronum, num.*56. Belluga *in speculo Princip. rubr.*8. quos sequitur Mastrill. *in tractat. de Magistrat. lib.*3. *cap.*1. *num.*25. pro quo allegant text. in §. *itaque Deo in authent. vt iud. sine quoquo suffrag.*

Quòd magis in specie probant Iacobus Cancerius, & ab eo allegati *variar. resolut.* 2. *part.*
109 *cap.*2. *de iurisd. num.*114. In hæc quæ † Regaliæ, non sunt concessibiles, declarat Couarru. *in dict. regula possessor. p.*2. §. 2. *num.*8. vbi dicit, quòd Regalias, quæ competunt Regi, in signum supremæ iurisdictionis, vt ad ipsum appelletur, & per oppressos ad eum recurratur, Princeps à se abdicare non potest, & sic sunt impræscriptibiles; idem post Mieres notat Micha. Ferr. 1. *part. obseruation. cap.*13. vbi dicit: Regem non posse
† sibi auferre supremam Regaliam recurrendi 110
ad eum, nisi Sedi Regiæ renuntiaret, allegat Innocent. *in cap. cum venerabilis de censibus*; & etiam videndus Belluga *in speculo Princip. rubr.* 23. *versic. Sed pone, num.* 12. &c. hæc Canserius, qui bene loquitur & ad propositum.

Et quod recursus ad Principem, sit de Re-
galibus maioribus † ex competentibus ei in si- 111
gnum singularis præeminentiæ & Regalis prærogatiuæ omnino inalienabilis, ex Micha. Ferr. 1. *part. obseruat. cap.*13. idem affirmat Mastrillus *de Magistrat. lib* 1. *cap.*19. *sub num.*1. dicens: Regem non posse sibi auferre supremam Regaliam
recurrendi ad eum, nisi † Sedi Regiæ renuntia- 112
ret, ad quam doctrinam allegat Auenda. *de exequend. mandat. lib.*2. *cap.*4. *num.*2. Gaspar. Vill. *in l. Imperium, num.*79. *de iurisdict. omnium iudic.* Iasson. *conf.*208. *lib.* 2. Decium *conf.* 307. *num.*9. *Restaur. de Imperat. quæst.* 54. Oliban. *de iure fisci, cap.* 6. per totum Natta *cons.*640. *num.*18. Romanum *conf.*371. *circa fin.* de magis communi testatur Socinus Senior. *conf.* 175. *num.* 5. *vol.* 2. Purpura *l.*1. *num.* 40. *ff. de officio eius, & in conf.*16. *num.*12. *vol.* 2. Rosenraur. *de feudis, cap.* 5. *concluf.* 16. Et quod recursus ad Regem sit Regalia ipsius, quæ à Rege abdicari nequit, probat expresè Olibanus *de iure fisci, cap.*3. *num.*40. *& cap.*14. *n.*6. *&* 114. quem referens sequitur Marius Giurb. *conf.*66. *n.*12.

Et quod recursus ad Regem sit de Regalibus
supremis † competens Principi in signum su- 113
premæ potestatis, & quod sit alienabilis & impræscriptibilis, latè comprobat pluribus Doctoribus citatis Matienç. *in l.* 1. *glos.* 9. per totam, & *in l.* 3. *glos.* 7. *num.* 8. *tit.* 10. *nonæ Recop.*

Et magis in specie quod hæc protectio, qua
tenetur vti Rex † ad conseruationem status Ec- 114
clesiastici, Rituum & Sacerdotalium iurium, probat Anneus Robertus *rerum iudicatarum, lib.*3. *cap.* 1. *pag.* 548. in hæc: *Nihil certè Regiæ Maiestati conuenientius videbitur, quàm si Christiani Principes Ecclesiæ instituta, Ritus, leges, & Sacerdotalia iura seruent, & tueantur*, &c. Et iterum eodem *cap.*1. *pag.* 552. inquit, de Regaliis
solus † iudicat Senatus, interdicta aliis iudici- 115
bus cognitione; hoc autem Regaliæ ius Christianissimi Reges in Ecclesiis Cathedralibus, non sine magna & probabili ratione sibi vendicant; Cathedrales huius Regni Ecclesiæ Regem Christianissimum agnoscere tenentur patronum, fundatorem, custodem, largitorem, ac magnificum donatorem, &c. Quod quanta maiori ratione de nostro Inuictissimo Rege Hispaniarum sit prædicendum, nemo est qui nesciat, alibi dicam; interim est, *l.*14. *tit.* 3. *lib.*1. *Recopil. & lib.*6. *tit.*6. *lib.*1. *Recopil.* omnino videndæ; Anneus Robertus *lib.*2. *cap.*1. *pag.*552.

Vlteriùs probatur, nam † si ius competens 116
Regi in Ecclesia ex concessione & priuilegio Apostolico, aut consuetudine, in perpetuum appellatur Regalia ipsius Principis, iuxta mirabilem text. in cap. generali 13. ibi: *Generali constitutione sancimus, vniuersos & singulos, qui Regalia, custodiam siue guardiam aduocationis, seu defensionis titulum in Ecclesiis, monasteriis, seu quibuslibet aliis piis locis de nouo vsurpare conantes*, &c. vbi gloss. pluribus in locis videnda, & in

eodem

eodem text. id ipsum notat Archidiaconus, *n.* 1. vbi declarat illum text. in verbo *Regalia*, inquit, quòd Regalia dicuntur ea, quæ Rex capit vacante Ecclesia; sequuntur Ioannes Andræas *ibidem num.* 4. Anton. de Butrio *num.* 3. Geminianus *num.* 9. Ioan. Monach. & alij Doctores, Baldus *de feudis in cap.* 1. *num.* 8. *tit. Episcopum vel Abbat.* quos refert Belluga *in speculo Princip. rubric.* 13. §. *tractemus*, *num.* 38. *versic. Hoc ius:* Anneus Robertus *rerum iudicat. lib.* 3. *cap.* 1. Carolus de Grassis *Regalium Franciæ iure*, 3. Renatus Coppinus *de dominio Franciæ*, *lib.* 2. *tit.* 9. *num.* 3. Bertrandus *cons.* 276. incipit, *visa concessione*, *part.* 3. Ruzeus *de Regalibus*, *priuilegio* 16. *n.* 19. Petrus Gregorius *syntagmate iuris*, *part.* 2. *lib.* 17. *cap.* 17. *num.* 19. *fol.* 223. vnde generalem regulam deducit Belluga; vbi proximè allegatus, quòd ea, quæ Princeps habet ex priuilegio Romanorum Pontificum appellantur Regalia, sequuntur Castillo *in tractatu de tertiis*, *cap.* 3. *num.* 30. Regnerius Sixtinus *in tract. de Regalibus*, *lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 54. *&* 55. *fol. mihi* 361. Peregrinus *de iure fisci*, *lib.* 1. *tit.* 2. *num.* 38. Mastrillus *de Magistratibus*, *lib.* 1. *cap.* 3. *ex num.* 2. *& cap.* 13. 14. *&* 15. Ergo multò magis Regalia debet dici hæc Principis protectio Ecclesiarum, rerum & personarum Ecclesiasticarum, cum sibi de iure communi, & ex debito inseparabili attributo officij ei competat.

Pro quo est text. mirabilis *in l* 18 *tit.* 5. *part.* 1. 117 cuius † sunt verba: *Antigua costumbre fue de España, è durò todauia, è dura oy dia, que quando fina el Obispo de algun lugar, que lo haze saber el Dean, è los Canonigos al Rei por sus messageros de la Iglesia, con carta del Dean, è del Cabildo, como es finado su Perlado, è que le piden por merced, que le plaga, que ellos puedan hazer su eleccion desembargadamente, è que le encomiendan los bienes de la Iglesia; é el Rey debeselo entregar, è embiarlos à recaudar. E despues que la eleccion huuieren echo, presentele el eligido, è el mandele entregar aquello que recibio*; sequitur & facit: *E* 118 *esta mayoria è honra* † *han los Reyes de España por tres razones. La primera, porque ganaron las tierras de los Moros, è hizieron las Mezquitas Iglesias, è echaron de ai el nombre de Mahoma, è metieron el Nome de nuestro Señor* IESV CHRISTO. *La secunda, porque la fundaron de nueuo en lugares donde nunca las huuo. La tercera, porque les dotaron, è demas les hizieron mucho bien, è por esso han derecho los Reyes, &c.* & ibi Gregor. Lopez & circa hanc custodiam bonorum Ecclesiæ vacantis competentem Regibus Hispaniæ, & aliis. Vide quæ latè ipse Gregorius Lopez *in l.* 1. *tit.* 15. *part.* 1. verbo *Mayordomo:* vbi *in dict. l. ad fin.* Quando patroni possunt ponere œconomum bonis, & redditibus Ecclesiæ vacantis, de quo latiùs Renatus Coppinus *de sacra polica*, *lib* 1. *tit.* 7. per totum; vbi hoc vocat Regaliam, & meritò, sicuti etiam hoc ipsum Regaliam expressè vocauit Pontifex *in dict. cap. generali*, & doctores alij laudati suprà *num.* 116. & ipse Renatus Coppinus *dict. tit.* 7. *in num.* 2. dicit: Quòd tanta est vis Regaliorum, vt si quis moliatur Romani Pontificis candidatus, quo Regium ius minuatur, id velut abusiuè factum rescindat Curia.

Facit etiam ipse Renatus Coppinus, de sacra polit. forens. in præfatione, *num.* 11. in hæc; 119 † Ecclesiasticam certè disciplinam, & mystica sacra tutari, ius Regium est, adeò ac politicum, vt in curanda Diuinorum mandatorum executione elucescat inprimis Christiani Principis solertia, atque prudentia, *Deuteronom.* 17. teste item Beato Hieronym. *in Hieremiam*, vnde tractus sanctior Canon *Regum officium* 23. *quæst.* 5. Hanc verò ciuilem tantùm interpretamur, externámque penès Reges politiam Ecclesiasticam, quasi tutelares eiusdem patronatus; *Canon: boni Princip.* 96. *distinctio. cap tributum* 23. *quæst.* 8. sicuti enim Arnulphi Lexionens. verbis (Ecclesiastica dignitas Regiam prouehit; ita Regalis dignitas Ecclesiasticam conseruare potiùs consueuit, quàm tollere libertatem) *l.* 6. *epistola* 96. &c. hæc Coppinus.

Sed quid mirum, quòd Regalia sit, cùm protectio vi oppressorum † proprium officium 120 sit Regis, ex *dict. cap. Regum officium proprium est*; &c. ita vt aliis sit alienum. Et proprium, non permissione, aut precariò ab alio, sed in proprietate suum, provt etiam interpretamur in *tract. de Reg. protection.* 1. *part. cap.* 2. *à num.* 26. Quo etiam modo loquendi vtitur in proposito Imperator *in l. Imperialis beneuolentia proprium esse*, &c. *C. de nuptiis.* Ergo Regis Regaliam protectionem vi oppressorum dici, non est dubitandum.

Quia Regaliæ ideò ita dictæ sunt, quando aliqua dumtaxat † Regi pertinent, & conue- 121 niunt vti particulari, probant Igneus *in necessarios*, §. *non aliàs*, *&* §. *nouissimè*, *num.* 136. *ff. ad Silanian.* Bart. *in l.* 1. §. *de qua re ff. de postulan.* & *in l. quominus* 2. *quæst. ff. de flumin.* Bosius *de Regalibus in principio*, Rolandus à Valle *cons.* 4. *num.* 14. & notant Doctores *in cap. per venerabilem*, *qui filij sint legitim.* & ex authoribus latè comprobat Calepinus verbo, *Regale*, Cabedus *decis.* 42. *num.* 1. *part.* 2. Natta *cons.* 66. *num.* 16. Mastrill. *de Magistrat. lib.* 1. *cap.* 4. *sub num.* 2. *versic. Et ideo Regalia dicuntur, quia ad Regem pertinent.* &c. vbi plurimos allegat. Quare cum hæc protectio vi oppressorum tantùm sit maioria Regiæ Coronæ, & dignitas Principi reseruata, vt hactenus dictum est. Ideò Regaliam esse necesse est, optimè explicat Mastrill. *lib.* 3. *c.* 1. *num.* 29. pluribus Doctoribus citatis.

In tantum quod licet tot sint speciales prærogatiuæ, quæ pertinent Regi, vti Regalia; † tamen vbi absolutè, & generaliter loquatur 122 de Regalia, intelligitur præcipue de hac protectione, vi oppressorum, & statu Ecclesiæ, provt eleganter considerat in iis (de quibus loquimur) terminis Anneus Robert. *rerum indic. lib.* 3. *cap.* 1. *pag.* 551. in hæc. Atque hoc ius tanta dignitate commendare voluerunt maiores nostri, vt licet nomen Regaliæ generale sit, multáque sua vniuersali appellatione comprehendat; tamen huic vni rei præter cætera Regij sceptri iura eximia, quadam speciali prærogatiua Regaliæ appellationem tribuere, visum est, &c.

Et idemmet intentum huius sublimis iuris & potestatis habuerunt Reges † nostri Catholici, 123 dum de hac re & protectione loquentes peculiaribus vtuntur signis, & speciali significatione, provt constat ex *l.* 14. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat.* ibi: *Y como quiera que esta preheminencia redunda en nuestra Real dignidad*, &c. Et paulò inferius, ibi: *Pues la tal opoficion es sobre la exempcion y honra, y guarda de la preheminencia de su Rey, y de su patria*, &c. Et quod Imperialis

& Regius honor, quæ est ipsa Maiestas, sit Regalia Regis inseparabilis & inabdicabilis, probat post alios Peregrinus *de iure fisci, lib.1. tit.2. num.71. fol.53.* & probatur *in l.18. tit.5. part. 1.* ibi: *E esta mayoria è honra han los Reyes de España por tres razones*, & quod maioria Regis sit Regalia, & de ipsi reseruatis † in signum supre-
124 mæ Maiestatis, plurimos Doctores citauimus *Nos 1. part. de Reg. protect. cap.2. à num.37.cum seqq.*

Et quod superioritas Principis sit de Regalibus inabdicabilis ab eo, probat Peregrinus *de iure fisci, lib.1. tit. 1. num. 13. & fol. 4. & tit. 2. num.71.*

145 Et quod ipsa summa Maiestas, † eiúsque essentia, forma, & substantia Coronæ Regi reseruata in signum supremæ potestatis, dicatur maioria, in terminis Scaccia *de apppellation. quæst. 8. num. 111. versic. Oppono secundò*, vbi etiam; quòd recursus, seu querela ad Re-
126 gem † est maioria inalienabilis & inseparabilis à Corona, & ipsa suprema Maiestate; optimè Couarruu. *pract. lib. 1. cap. 4. num. 1.* ibi: *Hanc etenim iurisdictionem ideò maioriam vocamus, quòd ea propriè pertineat ad supremam Principatus recognitionem*, &c. Sicque hæc vox, maioria, relata ad Regem Regalia dicitur Regis, maximè in Hispania, sicuti omnes ferè leges Regiæ de Regalibus loquentes hac voce maioria vtuntur, sicut etiam dicit Bobadilla *in politica, lib. 2. cap. 1. à n. 14. vsque ad num. 22.* Castillo *de tertiis, c.41. sub num.19.* ante finem.

Nam cum ex *Antigoni* sententia: *Nihil aliud*
127 *est Regnum*, † *quàm nobilis seruitus*; provt Nos latè superiùs, *num. 69.* & insuper idem dicit Diuus Augustinus *de ciuitate Dei, lib.19.cap.14. Christiani Principes dum rectè Imperant, etiam seruiunt eis, quibus Imperare videntur; Imperant enim, vt consulant saluti & vtilitati eorum, quibus Imperant*; vt Diuus Chrysost. *Hac enim est illis vita, hoc studium, vt tu quo modo pace fruaris.*

Ob idque multa specialia iura, quæ aliis om-
128 nino † interdicuntur, sibi tanquam supremo Principi, eiúsque fisco in signum supremæ præeminentiæ ob immensi laboris præmia, & publicæ vtilitatis commoda, ad Regiam dignitatem & Maiestatem conseruandam tendentia, competere, & reseruata esse dignoscuntur; vt eleganter dicit Mastrill. *de Magistratibus, lib.3. cap. 1. à num. 29.* & firmant Ioannes Andræas, Reuen. Bald. Præposit. Laudens. & cæteri *in cap.1. quæ sint Regalia*, Corsetus *de potestat. Regis, quæst. 49.* Bosius *tit. de Regal. lib. 1.* Auendaño *de exequend.mandat.cap.4. num.20. part.2.* Otalora *de nobilitate part.1. cap.1.* Aluar.Valasc. *de iure emphyteut. quæst. 9.* Petrus Gregorius *de concessione feud. par.7. quæst.5. num.1.* Rolandus à Valle *conf.1. num.153. volum. 2.* Vulte. *de fundis, lib.1. cap. 5. num. 7.* Peregrinus *de iure fisci, lib. 1. tit. 1. num. 4.* Ferrer. Mont. *de feud. cap.7.* & alibi passim. Quare cum hæc protectio vi oppressorum, & recursus Principi vti tali dumtaxat pertineat, huius generis sit, Regalium ipsius dici, non erit ambigendum.

Hinc conducit quod dixit Mastrill. vbi proximè, *num.54.* & sequentibus. Prosequendo di-
129 scursum, † quòd verbum (*Regalibus*) comprehendit omnia patrimonialia, & fiscalia, ex Ioann. Andræa. & Liparul. *in addition. rubr. quæ sint Regalia in addit. magn. littera, l. Camerar. in cap. Imperialem, col. 3. fol. 37. de prohibita feud. alienatione*, per Feder. Bart. *in cap. 1. n. 8. Episcop.* vel Abb. Bald. *in l. si vacantia, C. de bonis vacan. lib.10.* Lucas de Pen. *l.1. col.5. C.de priuil. fiscu. lib.12.* Cruetta *cons.128. num.5.*

Non obstare (inquit ipse Mastrillus ibi *num. 37.*) quod in *dict. cap. vnic.* Quæ sint Regalia, † aliqua tantum enumerentur, idcóque ea dun- 130
taxat esse Regalia dicat Aluar. Valascus, vbi proximè *quæst.9.* quoniam verum est, alia relatis similia dici etiam Regalia, quæ non excludi *cap. vnic.* firmat Andræas ibi *num. 3.* Quia genus non taxatur enumeratis, nam expressa † loco exempli deducta intelliguntur, vt 131
notant Afflict. & Alban. *in dict. cap. 1. in principio*, Iacobus *de feud. verb. Feudum, num. 4.* Cabedo *decis. 42. num. 2. part. 2.* Mastrill. loco citat. *num 37. & 38.*

Ex his, quæ longa serie in hoc dicta sunt capite, & fortiter comprobata; duo præcisè inferuntur, & primum ex eò quòd nunc diximus (protectionem Reipublicæ, Ecclesiæ, ac Catholicæ Religionis, omniúmve vi oppressorum vniuersaliter esse Regaliam Principi † reseruatam & præeminentiam Regiæ dignitatis) deducitur, posse Principem de huiusmodi causa cognoscere ad illum tantum finem, vt violentia tollatur. 132

Quoniam omnium est Doctorum concors sententia, quòd de Regalibus potest Princeps cognoscere, etiam inter personas Ecclesiasticas, & tangentibus spiritualitatem, provt de suo patronatu Regio, optimum est *consilium* Cald. Pereira 5. per totum, videndus omnino, *& in n 3.* citat ad id Aufrerium, Guillelm. Benedict. Couarruuias & alios, & de aliis similibus, provt quando Ecclesiastici occupant Regalias, & iurisdictionem Regis, vt ipse inter ipsos cognoscat, probant Bobadill. *in politic tom.4. lib.2. cap.18. n.60.* ibi: *Si los † Prelados ò sus juezes, ò qualesquier otros Ecclesiasticos vsurpan la jurisdicion Real, ò otras Regalias, son auidos por estraños destos Reinos, y pierden las temporalidades, en lo qual por el buen gouierno, y politicamente, y con consideracion tienen mano los juezes seglares*; idem dixerat Ioannes Garcia *de nobilitat gloss.9.n.37* Borrel *de præstant. Reg. Cathol. c.71. n.55* Peguera *in pract. crimin.cap.24.num.7.cum sequentibus*, Scsse *de inhibitionibus, c.8 §.3. n.100.* Oliuanus *de iure fisci, cap.12. à num.3.* & alij plures citati, sed non sequuti (vt de more habet) ab Anton. Diana, *lib 4. resolut. moral. tractat.1. de immunitat. Ecclesiast. resol.77.* Et quod Rex cognoscat de causa ciuili inter Ecclesiasticos, quoties vertitur quæstio super Regalibus suis, quoquomodo agatur, optimè Oliuanus *de iure fisci, cap. 15. num. 14. & cap.11. & cap.14. num.26.* Castillo *in l.13. Tauri*, in verbo, *De qualquier calidad.* 133

Et loquendo de Rege protectore Ecclesiæ, vt hoc sit Regalia, & quod de hac & aliis Regaliis solus cognoscat Rex, & eius Senatus superior, interdicta aliis iudicibus cognitione expressè, & in terminis, tenet Anneus Robert. *rerum iudic. lib.3. c.1. pag.552.* & superius *à pag.248.*

Et quod vbi vertitur contentio, & dubitatio super iuribus Regalibus, provt iurisdictione † & 134
similibus, etiam inter personas Ecclesiasticas, aut Ecclesias ipsas, Rex cognoscit de hac causa, cuius iurisdictio declinari nequit, optimè post plures Doctores Palatius Rubeus *in repetit. cap.*

per

*per veſtras, poſt notabil.*3. *verſ. Sed eſt pulchra dubitatio, num.*49. in magnis, *fol.*189. *col.*1. videndus omnino, & Didacus Perez *in l.* 2. *tit.* 1. *lib.*3. *ordinamenti, gloſ.*1. *verſ. Quæro ſi eſt dubium inter Epiſcopum.*

Et quod de Regalibus inter perſonas Eccleſiaſticas cognoſcat Rex ipſe, bene probauimus *Nos in tract. de Regia protect* 3. *p. c.*10. *à n.*188. *& à n.*190. in hæc: Nihilominus tamen † illud
135 & ſpecialiſſimum in cauſis Eccleſiaſticis, & inter perſonas Eccleſiaſticas, quæ ſiue in poſſeſſione, ſiue in proprietate Regium Coronæ patronatum attingant, vel aliàs ſint Regalia, Regem eiúſque conſilium cognoſcere, eiſéque vſu receptum, & permiſſum non ſolùm *in Hiſpania*, verùm etiam in Regnis *Galliæ*, *Angliæ*, *Hungriæ*, *Apuliæ*, teſtantur Aufrerius *in addition. ad Capellam Tholoſ. deciſ.*165. *num.* 25. *verſ.* 25. *fallit*, & quæ tradit Zuch. *allegat.*8. *num.*14. *verſ. Verum*, Stephan. Aufrerius *de poteſt. ſecular. ſuper Eccleſ. fallen.* 25. Coſtall. *in l. de quibus*, *C. de legibus* (quos duos citat, ſed non ſequitur Marta *de iuriſdict.*2. *part. cap.* 4. *num.* 1.) Ioann. Garcia *de nobilitat. gloſ* 9. *num.*24. *& ſeqq. poſt Speculator. tit. de competent. iud. addi.* §. *generaliter*, *num.*2. *verſ.*4. Guillielm. Bened. *in cap. Rainuntius verb. Et vxorem in* 2. *n.*62. *fol.*84. *de teſtam. & n.* 74. 78. *&* 79. optimè Caſtell. à Bobad. *in polit. lib.*2. *cap.*18. *num.*213. &c.

Quibus adde Carabitam *ſuper ritu* 52. *notab.*5.
136 *ſub num.*6. vbi de † communi teſtatur Gregorius Toloſanus *in tract. de appellat. lib.* 4. *cap.* 5. *ſub num.*4. *verſ. Et communis*, Scaccia *de appellat. quæſt.*8. *ſub num.*92. *verſ. Extende primò*, firmantes communiter, quòd Eccleſia & Eccleſiaſtici ratione Regalium, quæ tenent, ſequuntur forum Regis temporale. Et quod de Regalibus ſuis ſolus Rex inter Eccleſiaſticos cognoſcit, Giurba *conſ.*80. *num.*31. *& ſeqq.*

Et inſuper probatur, quoniam ius patrona-
137 tus † Regium Regalia Regis dicitur, *Nos de Reg. protection.*3. *par. cap.*10. *n.*148. *& num.*226. quia vt inquit Palatius Rubeus *de beneficiis vacant. in Curia.* §. 11. quòd ius patronatus pertinens ad Regem in beneficiis † efficacius eſt aliorum inferiorum iure patronatus; etenim vt dicit
138 Imperator *in l. cum multa*, *C. de bonis quæ liber. Imperialis fortuna omnes ſupereminet alias.* Quare ſuper his beneficiis Regalibus (hoc eſt qui-
139 bus adeſt Regaliorum ius patronatus, † & de patrimonio Regio ſunt) vt cognoſcat ipſe Rex tam ſuper poſſeſſione, quàm ſuper proprietate, & de redditibus, & dotibus dictorum beneficiorum, etiam inter Clericos & alias Eccleſiaſticas perſonas, ſeu Eccleſias, probant Olibanus *in dict. vſat. alium namque*, *cap.*13. *num.*14. *& num.*18. Iacobus Cancerius *variarum reſolut. lib.*3. *cap.*14. *de manutent. à num.*3. *cum ſeqq.* vbi ſub *num.*32. aduertit, quòd alias fiſcus regaliter ad ſuos Iudices fiſcales, non trahit perſonas Ec-
140 cleſiaſticas, † quaſi dixerit, hoc eſſe ſpeciali ratione Regaliæ, cuius cognitio pertinet Regi, *Nos* latiſſimè 3. *par. cap.* 10. *de Reg. protection. à num.*188. *cum ſeqq.* & ſupra, vbi plures Doctores citauimus vltra quos.

Et quod cognitio iuris Regij patronatus ad Coronam Regiam expectantis pertineat ipſi Regi, videndus Cardoſo *in praxi iudic. verbo Cauſa, à num.*10. Cabedo *de patronatu Regiæ Coron. cap.*5. *num.*5. *& cap.*49. *à n.*1. ipſe Cabedus *in deciſ. Luſit.*2. *part. deciſ.*120. *n.*3. *&* Areſto 91. Caldas Pereira *quæſt. fore. conſ.*5. *num.* 6. *& ſequentibus*, Curia Philipp. *part.*1. §.5. *n.*4. Azebed. *in l.*2. *num.*4. *tit.*1. *lib.*4. *nou. Recopil.* & remiſſiuè Barboſa *in collect. ad cap. de iure* 16. *n.* 4. *de iure patron.* & Viuianus *in tract. de iure patron. lib.*11. *cap.*9. *num.*1.

Hinc ius percipiendi decimas, vel alios fru-
ctus Eccleſiaſticos, † aut prouentus Eccleſiæ 141
conceſſum Regibus ex iuſta cauſa, & vt plurimum fauore fidei, efficitur Regalia ipſorum, Petrus Barboſa *in l. Titia* 35. *num.* 41. *ff. ſoluto matrimonio*, Gratianus poſt alios plures *diſceptation. forenſi*, *cap.*138. *num.*28. Ac propterea, quia Regalia efficiuntur; cognoſcit † Rex de 142
iis iuribus, decimis, ſeu tertiis ſibi conceſſis, Couarruuias *practicar. cap.*35. *ſub num.* 2. *verſic. Tertiò quoties*, Didacus Perez *in l* 1. *tit.*5. *lib.*1. *ordinament. pag.* 215. Gutierrez *practicar. lib.*1. *quæſt.*14. *à num.*4. & ſuprà, vbi infinitos allegat: vbi, ſiue tractetur de iure harum decimarum ſiue de facto, cognitio pertinet † iuriſdictioni 143
temporali: ſequitur Hieronymus de Zeuallos alios citans, *commun. contra communes, quæſt.*822. *à num.* 84. *& ſuprà à num.* 67. *cum ſequentibus*, Bobadilla *in politica*, *lib.* 2. *cap.* 18. *à num.* 46. Barboſa vbi proximè.

Quibus conuenit, quòd ſis agitata ſuper re
donata per Regem Eccleſiæ, † aut Clerico, al- 144
teríve Eccleſiaſticæ perſonæ, debet coram Rege tractari, etiam inter Eccleſias & Clericos, & aduerſus ipſos; latè agit (& eruditè) ipſe Hieronym. de Zeballos *in dict. quæſt.*822. *à num.* 92. *cum ſequentibus*; vbi valida applicat fundamenta, & eſt *l.* 57. *tit.* 6. *part.* 1. & doctrina Afflict. *deciſ.*2. *n.*4. loquens in iis terminis, aítque rem Eccleſiæ procedentem † à Rege effici de foro 145
ipſius Regis: circa quod & aliis pluribus doctrinis hactenus relatis plura congerit, & plurimos Doctores nouiter referens videndus, D. Ioan. del Caſtillo *in tractat. de tertiis*, *c.* 12. *per totum.* De quo quando ſcilicet ius patronatus competens Regi alteri illud concedat, retineat, vel amittat naturam primæuam iuris Regij patronatus, & eius priuilegia, commodiori loco *infra* 2. *tomo huius tractatus*, erit tractandum; quare hîc omitto.

Et loquendo de redditibus vulgo (*Iuros*) & aliis
mercedibus, † aut donationibus factis à Rege 146
Eccleſiis, vel Eccleſiaſticis perſonis, aut monaſteriis, probat Bobadilla *in politica lib.*2. *c.*18. *n.* 159. allegat *l.*6. *tit.*1. *lib.*4. *Recop.* Anton. Gomez, *&* Didacus Perez, vbi etiam, quod Rex poteſt imponere pœnas Clericis prorogantibus ſuper iis actionibus Regalibus iuriſdictionem Eccleſiaſticorum, ex Benedict. *in c. Rainuntius, verbo Et vxore* 2. *n.*53. *& ſequent. & n.*139. *de teſtam.*

Qui quidem Bobadilla ibidem *à n.* 155. *cum ſequentibus*, latè tractat; quòd Rex poteſt legitimè † cognoſcere de rebus habitis per Eccle- 147
ſias vel Eccleſiaſticas perſonas ab ipſo in feudum, ſiue ſuper poſſeſſione agatur, ſiue ſuper proprietate, vbi plurimos Doctores cumulat; vide etiam Zeballos vbi proximè. Innumerabiles penè Doctores congerit ad idem Carol. de Graſis *de effectu Cleric. effect.*1. *à n.*718. *cum ſequent.*

Igitur neceſſariò fatendum eſt, quòd cum Principi à iure ſit ſibi hæc attributa poteſtas, † tollendi violentias, & oppreſſiones factas in 148
ſuo Regno ſuis vaſſallis vi oppreſſis, iſtaq; prote-

ctio ei incumbat ex debito officij vti Regalia; sequitur, vt ad ipsum debeat pertinere examen, & cognitio, ea dumtaxat, quantum sufficiat rei veritati, & notitiæ, aliter enim nec poterit protectionem præstare, nec suam authoritatem interponere, nec vim tollere; quia oppressus recurrens ad Regem pro tollenda violentia sibi illata debet de ea docere, Gaspar Rodriguez
149 † *de annuis reddit. lib. 1. quæst. 15. num. 71.* vbi dicit: quòd qui dicit se vim passum, in iudicio probare tenetur, aliàs non præsumitur, sed imò contrarium, ex doctrina Bart. *in l. de pupil-*
150 *lo*, §. *si quis ipsi prætori*, † *num. 14. de oper. noui nuntiatio.* Boërius *decis. 122. num. 5. vers. Vnde hoc*, Decius *in cap. fin. num. 1. vers. Et subiecit hìc, de appell.* plurimos ad id congerit Doctores, Mascardus *de probationibus, concl. 1416. à n. 2.* qui inter alias rationes, hanc reddit *num. 3. & 4.* vt violentia odiosa sit omni iuri, præsertim naturæ, ex *l. secundùm naturam, ff. de condition. indebiti, l. si quis in tantam, C. vnde vi.* Quod quidem ad protectionem venit in necessariam
151 consequentiam. † Sed quia de hoc amplissimè actum est *tract. de Reg. protect. cap. 2. per totum, & vide à num. 58. & 59. & à num. 95. cum multis seqq.* hoc *cap.* omittimus.

Et ex his quæ hoc cap. dicta sunt à principio
152 infertur, quòd licet † assertio legitimè comprobata illatione prima, iuridica, & verissima sit, vt quamuis cognitione egeat Princeps regulariter ad tollendam vim, & præstandam tutelam; nihilominus iurisdictione non egeat, nec requiritur, provt latissimè comprobatum est *in tract. de Reg. protection. 1. part. cap. 1.* per totum; & præcipuè *præludio 5. à num. 194.* quo te remitto, vbi inter alia validissima fundamenta eo vsi fuimus *à num. 205.* quòd cui commendata, data,
153 attributa est protectio Ecclesiæ, † vel personæ, sola defensio extraiudicialis, non tamen iurisdictio in eo data est, provt amplissimè ibi comprobaui, iuribus & authoribus.

Quibus insuper adde, quòd dicit Regnerius Sixtinus *in tractat. de Regalibus, lib. 2. cap. 14.*
154 *à num. 103.* quòd licet † ius protectionis tantum sit, & tam efficax, vt protector armis etiam & vi contra iniuriam aliorum, & vim maiorem defendere possit, & debeat eos, quos in tutelam & protectionem recepit, *ex l. desertorem, §. fin. ff. de re milit.* Bart. *in proœm. ff. in princ. col. 1. in fin. vers. Idem dicitur hìc*, Schurff. *cons. 23. num. 1. & 2. centur. 3.* Gaill. *obser. 54. num. 2. lib. 2.* Tamen huiusmodi protecti & defensi sunt
155 ad instar † forensium, & ius protectionis iurisdictionem non tribuit, *ex cap. recipimus in fin. & cap. ex parte de priuileg.* & ex Ioanne de Platea *in rubr. de domestic. & potest. lib. 12.* Natta *cons. 636. num. 96.* Gaill. *dict. obseru. 54. à num. 1. cum sequent.* communem dicit Schurff. *dict. cons. 23 à num. 1.* Adeò vt si Cæsar ipse in clientem suum aliquem peculiariter recipiat, & de hac re priuilegium largiatur, tamen mediatæ iurisdictioni ordinariæ inferioris magistratus, cui alioquin huiusmodi persona & bona subiecta sunt, non derogatur, nec præiudicium vllum affert, vt addit Gaill. *dict. obseru. 54 num. 7.* alios allegans.

Quibus addere possumus, quòd licet regulariter populi, qui se alicuius superiori potestati
156 † & protectioni iure fœderis, vel clientelæ, pro pacis mediis, vel alia ratione committunt, liberi esse non desinunt, nec sibi aliquam subiectionem imponunt, vt tradunt communiter Bartol. & Doctores *per text. ibi in l. non dubito 7. §. liber autem, ff. de captiuis, & postlim. reuers.* Felinus *in cap. cum non liceat, num. 9. & sequent. de præscription.* Ioan. de Platea *in l. 1. C. de excusat. lib. 10.* Ioan. Cheal. *cons. 228.* Modestin. Pistorius *cons. 43. num. 30. decision. Cameræ Imperial. 1. tomo p. voto 27. num. 10. fol. 159.* Ioann. Bodinus *in tract. de Republ. lib. 5. cap. 6.* Renatus Choppin. *de dominio Franciæ, lib. 3. tit. 18. n. 7.* Petrus Gregor. *lib. 20. Syntagmat. cap. 5.* & plurimi alij relati ab Henrico Rosental. *in epitome feudo. part. 1. cap. 4. concl. 14. fol. 124.* D. Ioan. à Solorzano *Senator Regius in tract. de iure Indiar. lib. 3. cap. 1. num. 38.* vbi rectè *num. 39.* limitat,
157 † quando ita submissio alterius protectionis fiat, & vltra procedat, vt iurisdictionem significet, vbi plures Doctores allegat.

Et Sixtinus *dict. cap. 14. sup. num. 107.* dicit, quòd Ecclesiasticæ personæ à Principe habitæ in protectionem & tutelam suam, nequeant ab eo collectari, vide Gaill. *d. obser. 54. num. 1. & seqq.*

Et quod protectio Ecclesiæ, aut hospitalis alicui competens, vel concessa, nec attributa
158 † iurisdictio, nec exemptio à iurisdictione ordinaria censeatur, dicit Hieron. Gabr. *cons. 195. lib. 2.* Ioseph. Ludou. *decis. 4. num. 3.* Seraphinus *decis. 1021. num. 7.* latiùs prosequitur, Toro *in compendio, decis. 2. part. verbo Iudex delegatus* per totum, *fol. 309.* & sequentibus, Mascardus *de probat. cons. 513. num. 2.* nouissimè Erasmus à Chockier *in tract. de iuris in exemptos, 1. p. quæst. 9. num. 3.* Augustin. Barbos. *in collect. ad cap. recipimus, num. 8. a prin. & num. 7. & in cap. ex parte de priuilegiis*, Alcanius Tambur. *in tract. de iure Abb. tom. 1. disp. 15. quæst. 15. a num. 14. cum seqq.* qui quidem Doctores alios allegant, & de articulo altius tractant.

Maximè iuxta receptiorem & veriorem opinionem contra Decium, quæ habet, quod ad
159 † referibendum Principi, & supersedendum in eiusdem reseriptorum, aut litterarum executione non sit necessaria iurisdictio in referibente, atque ita merus & simplex executor, aut quilibet alius mandatarius licitè hoc iure, & facultate vti potest, provt latissimè pro vtraque parte disputans, ita vt veriorem probabiliorem & receptiorem resoluat Anguianus *in tract. de legibus contro. 5. à n. 37. vsque ad num. 50.* de quo latius *hac 1. part. in cap. 8. à num. 21. cum seqq. vers. Comprobatur vlterius*, &c. & suprà, nihilominus videnda erunt, quæ adduximus infrà hac 1. *par. cap. fin. à num. 17. cum seqq. & à princ.* vbi apposuimus rationes fundamentales, quare in hoc retentionis
160 † recursu probatio per testes admittitur, atque iudicio ordinario causa retentionis deducta in Senatu examinatur.

Quare vbi adest necessitas, seu
161 † vtilitas publica, damnum, aut præiudicium irreparabile Reipublicæ Ecclesiasticæ & spirituali, Regi aut Regno, vel scandalum aliquod; poterit Princeps interponendo suam authoritatem detinere summa reuerentia litteras, & rescripta Apostolica, ne ex eorum executione perturbetur tranquillitas publica, neque violentia inferatur, cum euitetur per suspensionem illarum, ne pars eis vtatur, donec Sum. Pont. (adquem supplicatio interponitur) melius de de veritate informatus

matus, quid censerit, rescribat; iis scilicet casibus quibus de iure ipsemet Pontifex permittit, & præcipit suarum litterarum executionem suspendi, absque metu censurarum in illis contentarum, de quibus omnibus causis, & earum iustificatione, *cap. 2. & seqq.* successiuè discretiuéque erit agendum ex magna Doctorum vtriusque iuris & Theologiæ professorum caterua illas comprobantium, quos recensemus videndos, *cap. sequenti* à princip. Qui omnes hunc retentionis recursum exactè approbant, & iustificant.

Hoc enim pertinet Regali officio, omnia me-
162 dia adhibere, vt status spiritualis, Ecclesiasticus, cultus Diuinus, Religio & dogmata Catholica in pace custodiantur, & in tuto sint conseruata, neque diminutionem aliquam patiantur, sed potiùs incrementum indies recipiant, prout latissimè hoc *cap. à princip. & infra 2. part. cap. 1.* latè & abundè deducimus.

Audi insuper Augustinum *epist. 50. Aliter seruit* (inquit) *Rex Deo; quia homo est, ei seruit, viuendo fideliter: quia verò etiam Rex est, ser-*
163 *uit*, † *leges iusta præcipientes, & contraria prohibentes, conuenienti vigore sanciendo, sicut seruiuit Ezechias, lucos & templa Idolorum destruendo: sicuti seruiuit Iosias, talia & ipse faciendo; sicut seruiuit Rex Niniuitarum, vniuersam ciuitatem, & placandum Dominum compellendo; sicut seruiuit Darius, Idolum frangendo, in potestatem Danieli dando: sicut seruiuit Nabuchodonosor, omnes in Regno suo positos, à blasphemato Deo, lege terribili prohibendo:* (& ibidem subdit ipse August.) *quis mente sobrius Regibus dicat: nolite curare in Regno vestro, à quo teneatur, vel oppugnetur Ecclesia Domini vestri? Non ad vos pertinet in Regno vestro: quis velit esse sibi Religiosus, siue sacrilegus, quibus non potest dici: non ad vos pertineat in Regno vestro, quis velit esse pudicus*, hactenus Augustinus.

Et ita exemplo Ezechiæ, Iosiæ, & Nabuchodonosoris (qui laudantur *lib. 4. Reg. cap. 18. & cap. 23. & Daniel cap. 14.*) Diu. August. *epist. 48. & 50. ad Bonifacium Comitem*, ita Principes Christianos exhortatur: *Omnes* (inquit) *Reges qui in populo Dei non prohibuerunt, nec euerterunt Idola, & alia quæ contra Dei præcepta fuerant instituta, culpantur; & qui prohibuerunt, & euerterunt, super aliorum merita laudantur.*

Hinc prouenit receptissima sententia omnium
164 Doctorum † tam Theologorum, quàm Iurisperitorum; quod si Prædicatores missos ad terras infidelium ad docendum fidem, & prædicandum Dei Sanctum Euangelium, licet ipsi infideles ad Dei veri cultum, & sacri Baptismatis susceptionem inuiti compelli nequeant, attamen si monitionem hanc recipere recusent, impediendo & resistendo prædicatoribus, illis iniuriam & vim inferunt; talem violentiam Rex Christianus omninò tenetur repellere, & vi armorum tutelam sic missis Religiosis præstare,
165 illósque & infideles, qui fidem † recipiunt, vel recipere velint, defendere, & tutam illis viam aperire; quam sententiam tradunt Innocent. *in cap. quod super, col. vlt. vers. Item licet, de voto*, relatus à Bertachino *in reporto. verb. Infideles*, & ad vtramque partem disputans resoluit Borgn. Caualcan. *decis. 21. num. 13. & seqq.* Ioan. Azorius 1. *tom. instit. moral. lib. 8. cap. 26. vers. Tertiò quæritur*, Philippus Paschalis *in tract. de vi-*
rib. patriæ potest. 1. part. cap. 7. num. 17. Anton. Ruciolus *in tract. de iure person. extra grem. Ecclesiæ existent. lib. 2. cap. 37.* Gregor. Lop. *in l. 2. tit. 23. part. 2. col. 11. & 12. & col. 10. vers. 3. 4. & 8. conclusion.* & Hieronym. de Zeballos *in pract. commun. contra comm. lib. 4. quæst. fin. n. 172. & seqq.* & melius *num. 295. & sequent.* & Couar. statim citandus, & doctissimus atque diligentissimus Præceptor noster D. Ioann. à Solorzano *in tractat. de iure Indiar. lib. 2. cap. 20. à num. 1. & seqq.*

Et Theologi omnes hanc eandem opinionem communiter sequuntur post Diu. Thom. *in 2. 2. quæst. 10. art. 8.* Ione Maior. *in 2. distin. 44. q. 2. & 3.* Albertinus *in rubr. de hæreticis; lib. 6. q. 8.* Gines Sepulbeda *in obiection. 10. contra Episcopum de Chiapa.* Alphons. à Castro *de iusta hæretic. punition. lib. 2. cap. 14.* Domin. Soto *in 4. distinct. quæst. vn. art. 1. pag. 267.* Salmeron. *tom. 12. tract. 38. versic. Deinde, pag. 323.* Cardinal. Bellar. *lib. 5. de Roman. Pontific. cap. 7.* Becan. *in summ. 2. tom. c. 13. quæst. 4. num. 12. & seqq.* Fr. Antonio à Corduua *in quæst. lib. 1. quæst. 57. dubio 4. vers. Tertia pars, & dub. 6. versic. Quartum dictum*, Gabr. de Valen. 3. *tomo, disp. 1. quæst. 10. punct. 6. column. 410.* post Caietan. 2. 2. *quæst. 10. art. 8. column. 254.* Toletus *in summa lib. 4. cap. 2. n. 2.* Pater Ledesma 2. *tomo summæ, tract. 1. cap. 5.* Torres *de fide, art. 8. disp. 51. dub. 2.* Thomas Sanchez *in summa, tom. 2. lib. 2. cap. 1. num. 4.* & nouissimè Pater Suarez *de fide, disp. 18. sect. 2. num. 8.*

Domin. Præsul. Couar. *in regula peccatum,* 166
2. part. §. 10. num. 13 † *vers. Quartò licitum, & §. 11. num. 5. vers. Fateor planè*, vbi cum Diu. Thoma, & aliis Theologis docet, Christianos non posse, nec debere impediri iustè in prædicatione Christianæ fidei, & quòd si impediantur Christiani ipsi, eis fit iniuria, ad quam propulsandam, possunt iustum bellum Principes Christiani mouere; vel quando infideles moniti, ab Idolorum vano cultu se non abstineant, vbi impedimentum adfert Religioni Christianæ, & Legis Euangelicæ prædicationi.

Domin. Bannez *in 2. 2. quæst. 10. art. 10. co-*
lumn. 528. versic. Tertia & quarta conclusio; vbi 167
concludit, infideles etiam non subditos iure compelli, † ne vllo modo Christi fidem impediant, atque inde si nuntius Euangelij perueniat ad exteras, & barbaras Nationes, & impediatur prædicare populis à Principibus illarum Nationum; tunc posse Principem Christianum, vt ministrum Pontificis debellare illos Principes, ne impediant prædicationem, quia non est hoc compellere ad audiendum; sed defendere innocentes, quosdam quidem ad prædicandum ius habentes, alios verò, similiter ius habentes ad audiendum legem Euangelicam, quia vtrique vim patiuntur in suo iure.

Pater Ludouicus Molina *de iustitia & iure, tract. 2. disp. 105. & in materia de Fide, quæst. 10.*
art. 8. vbi concludit, quòd † cum Christiani 168
ius habeant denuntiandi Euangelium vbique terrarum, pariter quoque potestatem habent, concionatores ad quoscunque infideles deferendi, & infideles ipsos cogendi, non quidem vt Euangelium suscipiant; sed ne impedimento sint, tam prædicatoribus, quominus illud denuntient, quàm etiam suis gentibus, aut vasallis, quominus illud audiant, suscipiant, &

iuxta illud viuant ; nempè quantum sit necesse ad violentiam illam & iniuriam illatam propulsandam. Et quod hoc fine etiam inuitis ipsis infidelibus potest Rex Christianus cum nauibus ad eos accedere, tamdiúque & cum ea potentia in eorum portubus, & terris commorari, quamdiu, & quantum necesse fuerit, vt hæc tutò
169 faciant, atque † leuetur violentia: quod si gentes aliquæ, aut Reges, & Dynastæ resistant, & impediant, fas esse nobis Christianis, bello illos oppressores coërcere, iniuriámque Fidei, & Euangelio in ea parte illatam reprimere, & amouere.

Pater Ioann. Azorius 1. *tom. institut. moral.*
170 *lib.*8. *cap.*26. † *vers. Septimò quæritur*, quem sequitur & transcribit Frat. Thom. à Iesu, *lib.* 5. *de procurat. omnium gent. Salute.* 1. *part. dubio* 3. vbi post alios resoluunt, non solùm infideles Christianis Principibus subditos, verùm & quoslibet Paganos & Barbaros, etiam non subditos, ad audiendum Christi Euangelium compelli posse, quia non ideò dici debet, quòd ad credendum etiam compellantur, atque ideò negari non potest, quòd si viri probatæ vitæ, & spectatæ virtutis mittantur ad Christi Euangelium Paganis annuntiandum, iure naturali digni essent, quòd audirentur, nec iure vllo Paganorum Princeps, aut prohiberet, quominus qui velint, Euangelium audirent, aut idoneos Christi nuntios, aut præcones, & interpretes impediret, ne illud annuntiarent; alioqui enim his, aut illis vim & iniuriam manifestam adferret, ad quam propulsandam Christiani Principes tenentur.

Magister Petrus Lorca *in* 2.2. *art.*8. *quæst.*11.
171 *sect.*3. vbi † pluribus probat, omnes infideles indistinctè compelli posse, ne fidei, & eius Prædicatoribus iniuriam, violentiam, & impedimentum inferant.

Seraphinus Freitas *de iusto Imperio Asiatico,*
172 *cap.*9. *num.*6. *&* 7. inquit, quod † licet infidelium debellatio non omninò iustificetur ob id tantum, quod fidem audire recusent; bene tamen admittere Doctores ab eo citatos, quod si Prædicatoribus Christianis prædicationem im-
173 pediant, aut alios volentes † illam audire, & forsan fidem suscipere, ad nos accedere prohibeant, nec finerent Prædicatores loqui verbum Dei sine vi, aut fraudibus volentibus audire; iure posse Christianum Principem eorum violentiam, etiam armis propulsare, quia omnino semper manet ius integrum Ecclesiæ ad prædicandum in quolibet Regno, & ad defendendum innocentes, idest, particulares personas, quæ voluerint audire verbum Dei Euangelicum.

Et nouissimè Ægidius Benedictus *in l. ex hoc iure, ff. de iust. & iure, cap.* f. *num.*16. vbi plu-
174 ribus Doctoribus † relatis probat, posse Summum Pontificem mittere Prædicatores in mundum, & subijcere alicui Principi Christiano eos, qui Prædicatores non acceperint, vel iniuriam & malè affecerint, ad quod allegat Bellarmin. *lib.*1. *de Rom. Pont. cap.* 9. *& seqq.* Patrem Suarez *lib.* 1. *contra sectam Anglicam, cap.* 10. affluenter quidem rem hanc tractat diligentissimus præceptor noster D. Ioan. à Solorzano *de iure Indiarum, lib.*2. *cap.*20.

Quò pertinet quod eleganter dixit Ioseph. à Cos-
a *lib.*2. *de procurand. Indorum salute, cap.*13. hoc † ius ab ipso omnium conditore Deo con- 175
ditum videri, vt quę Christiani à Deo didicerunt, doceant & ipsi omnes mortales, quorum salutem optare, & quærere debent; qui enim dixit: *Ite in mundum vniuersum, & prædicate Euangelium omni creaturæ*; certè liberum aditum quocum- 176
que terrarum † aperire voluit, quem, qui nobis præcludere velit, & Summi Dei Prædicatores ac legatos inauditos à se relegant, & ejiciunt, contra ius diuinum & naturale, & contra salutem suam facere, putandi sunt; sequitur etiam D. Ioan. à Solorzan. *vbi proximè sub n.* 4. *vers. Idem sentit.* Atq; ideò cũ hoc † tendat contra ius diuinũ & naturale, omninò tenetur Princeps Christianus eodem iure naturali adstrictus, violentiam repellere, & innocentes ab iniuriis illatis defendere, & protegere, vt hactenus à princip. huius cap. latè comprobauimus, & vberius *in tract. de Reg. protectione*, 1. *p. cap.*1. *per totum, &c.* 2. Quia ex debito officij Regij
177 tenentur omni iure Principes Christiani † Ecclesiam, cultum Diuinum, eius dogmata Catholica, & Religionem defendere, & omni studio, & conatu auxilium suum præstare.

Hinc prouenit (de quo à doctissimo quodam
178 Senatore Supremo fuit † semel cõsultum) quod Indi & alij nouiter ad fidem conuersi miserabilium personarum numero haberi solent, eorúmque priuilegiis vti & gaudere debent, ex doctrina Innocentij *in cap. Iudæi de Iudæis*, Barbatia *in cap. significantibus de officio deleg. in fin.* & Palacius Rub. *in repetition. cap. per vestras, notabil.* 2. *num.* 11. D. Ioan. à Solorzano *Senator dignissimus, de iure Indiar.* 3. *part. cap.*7. *num.*50. Et ideò eorum protectio & defensio a violentiis & oppressionibus maximè commendata est à
179 Nostris Catholicis Regibus † per varias, & multas cedulas Regias, quarum verba recenset Solorzan. vbi proxime *lib.*3 *cap* 6. *à n.*26. *cum multis sequentibus*, videndus.

Prout generaliter in iure huiusmodi gentium nouiter ad fidem nostram conuersarum protectio † & defensio à violentiis commendatur, vt 180
miserabilium personarum, sicuti satis constat ex *Extrauaganti* 2. *de Iudæis, inter communes*; vbi Pontifex statuit, eos molestandos non esse, nec suis bonis priuandos, præcipítque Rectoribus, & singulis officialibus, ne vllam illis molestiam inferant, nec ab aliis inferri permittant, sed imò ipsos à molestiis, & iniuriis protegant, & defendant, vt sic de seruitute ad libertatem transisse cognoscant, & percipiant, ne redire prætextu mendicitatis horribilis, & tædio affecti ad amissam perfidiam compellantur, Rebuf. *in tract. de senten. prouisional. art.* 3. *glossa vltima, vers. Decimo quarto*, Solorzan. *de iure Indiar. lib.*3. *cap.*7. *à num.*48. de quo etiam videndi sunt, Mascard. *in tract. de Iudæis & infidel* 1. *p. cap.* 2. & Roland. à Valle *cons.* 25. *volum.*3. Philippus Paschal. *de viribus patriæ potest.* 1. *p. cap.*7. *num.*14.

Atque tandem in huius Regiæ protectionis
181 iustificatione illud † ponderandum erit, vt cum ista violentiarum cognitio, atque ad Principes Supremos recursus vniuersalis sit, cóque vtantur omnes Nationes, in cunctis Christianæ Religionis Ditionibus, Regnis, & Prouinciis, vti adnotauimus *dict. tract. de Regia protection.* 1. *p. cap.* 1. *à num.* 159. *cum seqq.* à ratione naturali inductus, & ab omnibus gentibus postulatus, &

ob

ob publicam vtilitatem inuentus;pro iure quodam gentium haberi debet, vt & bene Conanus dixit *lib.1. commen. cap.5. num.8.* ibi : *Hodie si quid noui excogitatum fuerit, quo agnito, & sponte sua, & libenter omnes vtantur, diceretur esse iuris gentium, cum ratio naturalis id apud cunctas Nationes constituerit*, &c.

Ad quod mirificè addidit Antonius Faber *in iur. pruden.* Papinian. *tit. de iure natural. prin-*
182 *cip.4. illation.1.* ibi : *Nam cum ex ratione* † *naturali semper æstimandum sit ius gentium; parum refert, an quod ratione naturali primum comparatum est, ab omnibus populis sit receptum, nec ne, vt iuris gentium esse, vel non esse existimetur, fieri quidem potest, licet rarius, & difficilius; vt illa etiam quæ naturalem rationem habent, & ad communem omnium gentium vtilitatem pertinent: non tamen ab omnibus sint recepta, idque propter specialem aliquam & propriam rationem*, &c.

Id. óque ista hæc vniuersalis obseruatio,gentiúmque mos iustus & legitimus † haberi debet & sequi, *l. Labeo*, ibi : *Morem gentium sequi debemus, ff. de statu liber. l. quidam referunt*, ibi : *A maioribus nostris obseruatur, ff. de iure codicillorum, l. si quis donationes*; ibi : *Quoniam ita vsitatum est, ff. si vsusfruct. petatur, l. filij ad Macedonianum, l. Iulius, ff. eodem, cap. cum venissent de institution.*

Maximè cum semper fuerit à tot tantísque
184 doctissimis pisque viris, † tam Iurisperitis, quàm Sacræ Theologiæ professoribus, vt vera recepta & fulcita opinio (quos in vnum coniecimus infra *cap.2.* à prin.) quorum assertio apud omnes disputata,securum & iustum reddit hunc recursum, iuxta *l. athletas*, ibi : *Ita omnes opinantur, ff. de iis qui notant. infam. l. 1.* ibi : *Crebrius apud veteres opinio, ff. de officio quæstoris, l.1. de eo qui sibi, vel hæredibus suis*, ibi : *Cùm inter sapientes super hac quæstione fuit disputatum*, &c.Quo quidem tutam Regis nostri rectam conscientiam, altius comprobauimus *cap. sequenti num.53.*

185 Fundatur quippe hoc ius gentium, † & iste Principis recursus in lege naturali, quâ violentia damnatur, ac vim vi repellere permittitur (vt sæpè dixi *de Reg. protection.1. part. cap.1. per totum*) Sed id quod in legem naturalem com-
186 mittitur, vel in Diuinam; † in omnium tendit iniuriam, *l. Manicheos, versiculo Ac primum, C. de hæreticis, l.4. tit. 5. lib. 16. Cod. Theodos.* Bartol. *in l. Gallus*, §. *ille casus, num.3. de liberis & posthumis, cap. vrgentis, vbi glossa de hæretic.* Iustus Lipsius *lib.4. ciuilium doctrin. cap.3.* Salnian. *de gubernation. Dei, lib. 4.* Melch. Iunius *quæst.politic. part.3. quæst.94.* Anneus Robertus *rerum iudicat. lib. 1. cap. 12.* Lelius Zechus *in tractat de Princip. cap.5. num.1.* D. Ioan. de Solorzan. *de iure Indiar. lib.2. cap.13. num.7. & 8.* doctissimus & insignis vir D.Ioan. Baptista Valençuela Velasquez *Regij Supremi Senatus dignissimus immonitor.contra Venetos 7. part. num.117.* & Petrus de Aragon. *in 2. 2. quæst.10. art.3. versiculo Secunda conclusio*, vbi ait : Quòd quotiescumque
187 aliqua Respublica, † vel ad Idololatriam vergit, vel in ea innocentes opprimantur, atque iniuria afficiantur; licitum est vnicuique, illos bello, & armis defendere, lege naturali id ordinante, vt eius obseruantia salua & libera maneat;& idem quoque probant supra citati Doctores, Caietan. *2. 2. quæst.40. art. 1.* Gregor. Lop. *in l.2. tit.23. part. 2. glossa magna, versiculo Tertiò, in fin.* Couarruuias *in reg. peccatum, 2. part. §.10. num. 1. vers. Tertiò, in fin.* Marta *tract. de iurisdict.1. part. cap.24. num. 28.* Mascard. *tract. de infideli.3. p. cap.1.num.39.*

Debent namque homines, vel sola humanitatis, & cognationis naturalis ratione cogente, 188
† aliorum hominum mores ad bonum dirigere, & iniurias atque oppressiones, quas sub tyrannorum iugo patiuntur, pro viribus impedire, atque vim passos defendere; vt optimis exemplis ostenditur Machabæor. *cap. 1. 3. & 4.* Zachariæ *cap.14. &* Oseæ. *cap. 10.* & communiter notant Bartol. *& Doctores per text. ibi in l. vt vim, ff. de iustitia & iure, l.1. ff. de iis qui sunt sui vel alien. iur. l. si seruus ea lege, ff. de seruis exportan. l. metum 9. §. sed licet, ff. quod metus causa, l.non tantum 6.* ibi: *Humanitatis ratione.ff.de appellat l.culpa caret,ff de reg.iuris,l 1. §. sed meo, ff. ad Sylanianum,c.quanto, de sententia excomm. c. delicto, eodem tit. lib.6.* iunctis aliis, quæ obseruant Diu. Ambros.*lib.3. officior. cap.3.* Diuus August. *lib. de morib. cap.27.* Marcus Mantica *lib.4. obseruat. 36.* Tiraquel. *de pœnis temperand. causa 24.* Menchaca *in præfatione controuer. Illustr.n.2. & sequent. & lib.1. cap.8. ex num.18. & cap. 16. num.10. & cap. 21. num. 29. & sequent.* Pinel. *in rubr.C.de rescindend.* Cuiacius *in recitat posthum. ad dict. l. vt vim.* Bobadilla *in politica, lib. 5. cap.2. num. 2. littera D.* in pulchro casu resoluit D. Soto *in 4. dist.5. quæst. art.10.* quem sequitur Gabriel. *in 4. dist.4. quæst. 2. art. 3.* Victor. *in 2. relection. de Indis.*

Quibus arridet Iustus Lipsius *lib 5. ciuilium* 189
doctrin. cap.4. vbi inquit : *Nec* † *similis ratio in oppressis, quos si grauior aliqua vis, aut extrema tyrannis vrgeat; videtur cogere te communis societatis vinculum, vt adiuues,* & Salom. *Prouerbior. cap.14 Erue eos, &c. & qui trahuntur ad interitum liberare necesse est,*&c.consonat Cicero.*lib.1. officior* dum ait : *Qui enim non defendit, nec obsistit iniuriæ, si potest, tam est* † *in vitio, quàm si* 190
parentes, aut patriam, aut socios deserat; quod & probat Diuus Anastas. & Amascen. relatius *in cap. qui potest obseruare, & perturbare 23. q. 5.* Sicut enim vitium est & peccatum non defendere oppressum vim patientem, quia peccat contra legem & virtutem fortitudinis; ita istius † est virtus obuiare iniuriis; ita eleganter ar- 191
gumentatur Diuus Ambrosius *de officiis lib. 1. cap.36.* transcriptus *in cap. non in inferenda 23. quæst.3.* in hæc : *Non in inferenda, sed in depellenda iniuria lex virtutis est; qui enim non repellit à socio iniuriam, si potest, tam est in vitio, quàm ille qui facit; vnde Sanct. Moyses hinc prius orsus est tentamenta bellicæ fortitudinis : nam cum vidisset Hebræum ab Ægyptio iniuriam accipientem defendit, ita vt Ægyptium prosterneret*, &c. In cuius text. commentario plurima ad propositum congessit Doctor Nauar. vbi latè *tract. 1.* 191
& 2. Reges ad hanc virtutem † fortitudinis teneri, in obuiandis oppressionibus & violentiis, ac de vitiis & peccatis, quæ in omittendo perpetrantur disputat.Hæc namque fortitudinis virtus exercenda,vbi vrget necessitas, plena iustitiæ est, vt probat *text. in c. fortitudo, quæ vel in bello tuetur à Barbaris patriam, vel domi defendit infirmos, vel si à latronibus & socios, plena iustitiæ est 23. quæst.3.* & est doctrina Diu. Thom. *in epist. ad Rom. hom. 23. cap. 13. lection. 1.* ibi:

Principes

193 *Principes tributa recipiunt, quasi* † *stipendia sui ministerij: laborant enim ad omnium pacem, & quietem seruandam: peccant autem Principes, si vtilitatem populi non procurant.* Lucas de Pen. *in l. quicunque C. de omni agro, lib.* 11.

Quantò igitur vrbanius meliúsque Principi
194 hæc protectio, † & defensio vi oppressorum debita est, qui tam suum ius, quàm suorum vassallorum in iniuriis & oppressionibus sedandis ex debito & necessitate Regalis officij prosequitur, cum ad id in genere & in specie præcisè teneatur, provt à principio huius capitul. latiùs comprobauimus; non immeritò igitur sibi omni iure naturali & positiuo licere, atque ea vti in necessitatibus teneri; vt sic Rex noster obuians inquietis, impetentibus Reipublicæ, statúsque spiritualis & Ecclesiastici turbatoribus, miseros opprimendi duntaxat causâ, commotis, dicere valeat cum Iob. 29. *cap. versic.* 17. *Conterebam molas iniqui, & de dentibus illius auferebam prædam.*

Ex hoc principio iuris naturalis, quo Prin-
195 ceps tenetur † non pati subditorum violentiam, deducitur praxis quotidiana huius Supremi Senatus expedientis litteras, vt Nouitius ante professionem in tuto & libertate ponatur, quoties timetur per nimias persuasiones Religiosorum cogi ad professionem, ex eo quòd nimiæ per-
196 suasiones & importunæ preces † vim inferunt, & reddunt actum omnino inuoluntarium, *l.* 1. *§. persuadere, ff. de seruo corrupt.* ibi: *Persuadere est plus quam compelli, & cogi sibi parere, l.* 4. *§. si quis volentem, ff. de libero homin. exhibendo, l.* 1. *C. ne filius pro patre, l.* 5. *C. de Apostat. l. vnica, C. de raptu virgin. l.* 1. *tit.* 19. *part.* 7. ibi: *Como manera es de fuerça, es solsacar.* Imò assueta persuasio plus est, quàm compulsio, provt copiosè exornant, ex Oldraldo Castren. Deciano, Graueta, Curtius Iunior, Petrus Surdus *cons.* 373. *à num.* 14. *cum sequentibus*, Mantica *de coniectur. vltimarum voluntat. lib.* 2. *tit.* 7. *num.* 4. Mieres *de maiorat.* 1. *part. quæst.* 25. copiosè & abundè Castillo *lib.* 3. *controuer. à num.* 118. cum multis sequentib. & iterum ipse Castillo *lib.* 4. *cap.* 22. *à num.* 18. cum multis seqq.

Quare ad tollendam hanc violentiam Nouitiis factam; Senatus suam authoritatem interpo-
197 nere † solet, provt de hac praxi testatur etiam Pater Enriquez *de Pontific. claue. cap.* 19. §. 3. in hæc: *Si in adolescentis admissione ad Religionem esset suspicio de morali quadam violentia per importunas preces, aut de fraude sub specie pietatis; datur prouisio in Senatu Regis, vt Nouitius in domo alicuius tuta, aut in ipso Templo constituatur in libertate per triduum, & exploretur eius voluntas, an liberè, & scienter velit in monasterio perseuerare*, &c.

Et tandem obiter erit adnotandus Augustinus Barbosa dum *in cap. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ*
198 *de constit. ex num.* 7. aliqua † minus vrgentia fundamenta exagitauit, contra recursum ad Regem; quibus aliisque multò fortioribus à nemine hactenus consideratis, sed à me ipso nouiter inuentis, validè, & efficaciter præbuimus responsum *in tractat. de Regia protect.* 1. *part. cap.* 1. *per totum*; quæ singula omnia & Nos nouissimè allegans recopilauit D. Ioan. del Castillo *in tract. de tertis, cap.* 41. *à num.* 163. cum multis sequentibus. Ad hunc nempè finem impugnandi Augustinum Barbosam scribendo signanter singula Nostra Responsa, ad diluenda argumenta eiusdem, qui temerè non callens naturam negotij, qualitatem, modum, & formam procedendi in remedio violentiæ (vel quia semper abfuit ab Hispania, & eius Tribunalibus Supremis (quibus hæc materia cuditur, & legitimus procedendi modus agnoscitur, indéque iustitia recursus detegitur) & in Romana Curia residebat, vel adulandi forsan gratiâ, vel potiùs (vt ego rectius arbitror) irritatus, eò quòd in proprio negotio suus aduersarius contra illum vsus fuit hoc recursu in Regno Lusitaniæ) recessit à communi tantorum piorum Doctorum, tam Sacræ Theologiæ, quàm Iurisprudentiæ professorum, recursum hunc prouenientem ex fonte peremni iuris naturalis, ad bonum regimen, pacem & tranquillitatem Reipublicæ, & ab immemoriali obseruantia stylo & praxi omnium Catholicorum Regnorum munitum comprobantium: & licet aliqui Theologi aduersus recursum aliquid insurgere voluerunt, ignari formæ procedendi, & moti ex regulis generalibus excludentibus iurisdictionem Ecclesiasticam à iudicibus laicis, quæ nihil pertinent, nec obsunt recursui violentiæ; adhuc tamen & ipsi non fuerunt ausi penitus illum reprobare, & agnoscentes, non esse vi oppressis tollendam defensionem, quam præstare suis vassallis tenetur Rex omni iure. Ideò amplius non curamus respondere Barbosæ, contenti iis, quæ in eum insurgit Castillo loco citato, ex nostrismet Doctrinis, & fundamentis.

§. VNICVS.

De iustitia Retentionis Litterarum Apostolic. ob longam Hispaniæ distantiam, aditúmque difficilem ad Sedem Apostolicam vrgente necessitate, instantéque scandali periculo exequendi interim eadem in pernitiem Reipublicæ.

SVMMARIVM.

Pro vtilitate communi multa recepta sunt contra rationem disputandi, num. 1.

Retentionem litterarum ob difficilem aditum ad Sedem Apostolicam, & longam distantiam, omnes fere Doctores iustificant, num. 2.

Retentionis litterarum Apostol. Regalia omnes totius Orbis Christiani Principes vtuntur, num. 3.

Regi Catholico præ omnibus principibus ratio superadditur difficilis aditus ad Sedem Apostol. ad iustitiam retentionis litterarum, cum Hispaniarum Regna in vltimis Europæ, & Orbis finibus sita sint, num. 4.

Suspensio litterarum Apostol. si à Sede Apostol. spectaretur; de nihilo prodesset, cùm non nisi iam illata violentia, & scandalo ruente accedere ad Hispaniam posset, num. 5.

Si in Italiæ ditionibus prope Romam existentibus recursus ad Principes licitus est; multò magis Regnis Hispaniæ procul ab ea distantibus, n. 6.

Obseruatio Camilli Borrelli ad idem adnotatur, ibidem.

Eam prouinciam longè distare à Romana Curia dicitur, quæ extra confines Italiæ sita est, n. 7.

Text.

Text. singularis in cap. cum longè 93. distin. adducitur, expressè probans longè distare Hispaniarum Regna à Curia Romana, & signanter Regnum Galleciæ, eséque difficillimum aditum, num.8.

Ob difficilem aditum ad Sed. Apostolic. licitus redditur recursus ad Regem pro suspendenda interim executione litterarum, num.9.

Executor specialiter datus à Sed. Apost. ad executionem litterarum nullum habet in Regno superiorem, ad quem recurratur pro earum suspensione, num.10.

Recursus quando ita facilè haberi nequit ad Sed. Apost. potest recurri ad Regem pro litterarum suspensione, donec Pontifex consulatur, n.11.

Iacobi de Graffiis singularis observatio ad id refertur, distinguens inter Regna remota, & proxima Curiæ Romanæ, ibidem.

Retentionem litterarum, adeo iustam reddit longinquitas Regnorum, & difficilis aditus, vt etiam Doctores qui eam impugnant legitimam rationem esse expressè fateantur, num.12.

Patronus qui Ecclesiam dotauit, pro remouendæ dissipatione bonorum Ecclesiæ potest recurrere ad Regem, num.13.

Text. in cap. administratores, &c. Princeps, & alia iura ponderantur per Mærtam, num.14. & seqq.

Principis officium est liberare vi oppressos, n.15.

Res & personæ Ecclesiasticæ in tuto esse non possunt, nisi eas & regia, & Sacerdotalis regat potestas, num.16.

Ob difficilem aditum ad Sedem Apostolicam, & loci distantiam recursus habetur ad Principem sæcularem. Obseruatio Martæ refertur, n.17.

Periculum vbi est in mora, multa permittuntur, quæ aliàs non permitterentur, num.18.

Propter periculum moræ quis subiicitur iudici non suo, num 19.

Et ob moræ periculum non est consulendus Summus Pontifex, ibidem.

Dianæ obseruatio dicentis posse Monachum pro tollenda violentia recurrere ad Regem, quando eius Prælatus longè distat, & instans est grauamen vel cœptum iam, num.20.

Periculum vbi est in mora posse Clericum pro auferenda violentia recurrere ad Regem, absque metu censurarum, agnoscit Diana, num.21.

Prælatos Ecclesiasticos inobedientes mandatis Regis non posse eyci à Regno, dixit Diana, n.22.

De cuius tamen opinionis veritate legendi sunt Doctores remissiuè hîc laudati, ibidem.

Ob longam distantiam, & imminens periculum in mora posse Regem Prælatos inobedientes à Regno expellere, agnoscit Diana, num.23.

Scandalum & periculum Reipublicæ, quando timetur, & Pontifex consuli non potest, recurri posse ad Regem, firmat Diana, num.24.

Ad defensionem iustam conditio necessaria est moderamen inculpatæ tutelæ, num.25.

Conditiones petitæ à Diana pro iustitia recursus ad Regem, concurrunt omnes in violentiis illatis per Iudices Ecclesiasticos in Regnis Hispaniæ longissimè distantibus à Sede Apostol. n.26.

Si ad Sedem Apostolicam recurri deberet, & ab ea remedium expectandum, numquam vis illatæ defensio naturalis prodesset, ob tam longam distantiam, & difficilem aditum, num 27.

Deterioribúsque inconuenientiis, sumptibus & vexationibus ansa & occasio præberetur, n.28.

Rationes longæ distantiæ, difficilis aditus, periculi minantis, & vrgentis necessitatis efficaciter vrgent in Hispaniarum Regnis, ob executionem litterarum Apostol. in damnum publicæ vtilitatis obtentarum, num.29.

Necessitas vrgens, & periculum minans, indiscreta & accelerata executio occasionem præbent vi oppressis impulsu naturæ licitum aliunde remedium quærendi, num.30.

Dispendia longè maiora considerantur in remotis locis, quàm in proximis, num.32.

Hispaniam in extremis terrarum sedere, eséque principium & finem Europæ, & vniuersi Orbis, apud omnes Geographos constans est, num. 32. & seqq.

Prophetiam Isaiæ c.18. loquentem de extremitate terrarum in Hispania verificari, declarant plures DD. num.33.

Spania (nomen Hebraicum significans quid absconditum) fuit appellata Hispania ob eius remotissimum situm, num.34.

Insula Cadiz vocabatur Gadeira *Græcè, significans extremitatem terræ, num.35.*

Sacrum promontorium (Cabo de S. Vicente) Europæ & Orbis terminus est remotissimus, n.36.

Epitaphia notabilia sepulchrorum recensentur, quibus Hispania extremitas Orbis appellatur, num.37. 38 & 39.

Cantabria sita est in extremitate terræ, & Orbis, num.40.

Item Prouincia Hispalensis, num.41.

Item Regnum Galleciæ (Authoris nobilissima patria) vbi est Promontorium Finis terræ. *Sic dictum ob terræ vniuersæ finem, num.42.*

Nomen rei conuenire debet, num 43.

A nomine arguimus, cùm talis quis præsumatur, qualis denominatio demonstrat, num.44.

Promontorium Finis terræ *Regni Galleciæ semper, & vsque adhuc conseruauit hoc nomen ibidem.*

Roma cum sita sit in medio Regnorum Christianorum Europæ, perneceſſe longè distat ab Hispania sita in eius extremitate, num.45.

Sedes Apostolica semper recognouit extremitatem Hispaniæ, longum iter, & difficilem aditum, quam ideò excusauit in multis non recipientibus dilationem, num.46.

Hispania nunquam definiit recognoscere Christi Vicarium vti caput Ecclesiæ vniuersalis, n.47.

Hispani Catholici antiquissimi gubernabantur cum aliqua independentia à Sed. Apostol. ob terrarum distantiam, & inconuenientia in tarda negotiorum expeditione & recursu ad eam, n.48.

Pontifices antiquitus creabant legatum à latere aliquem prælatum Hispaniæ, ad euitanda inconuenientia, & dispendia causata ob necessitatem recurrendi ad eos, num.49.

Plurima Concilia celebrata fuere in Hispania, ad quorum Congregationem, & decretorum obseruationem, nunquam adita fuit Sedes Apostol. ob longam distantiam, & tardam negotiorum expeditionem, num.50.

Nec in causis criminalibus, & depositione Episcoporum ad S. Apostol. recurrebatur, num.51.

Nec ad ipsam appellationes interponebantur, sed causæ penitus finiebantur in Hispania, ibidem.

Assertio Gerberti Episcopi Remiensis, dicentis, interiora Hispaniæ Papæ iudicia nescire declaratur, num.52.

Ex notissima difficultate aditus ad S. A. ob tam longam & remotam distantiam, & iter non tutum, sed

sed plenum maris & terræ periculis, iustitiæ legitimi recursus ad Regem pro interim retinendis litteris Apost. probabiliter, & securè deducitur, num.53.

Pro vtilitate communi plura recepta sunt contra rationem disputandi, num.54.

Publicæ vtilitatis causa etiam naturali iuri derogatur, num.55.

Publicæ vtilitatis ratio quando vrget, Ordo est, ordinem non seruare, num.56.

Ob necessitatem publicam vrgentem, & periculum imminens iura transgredi, & licita, licet indicantur aliàs prohibita, num.57.

Ob necessitatem vrgentem actus fieri possunt omissa solemnitate, & consensu alterius aliàs requisiti & necessarij, num.58.

Licentia Papæ requiritur in oppositione tributorum comprehendente Clericos, etiam ad bonum & vtilitatem communem & publicam, num.59.

Aditus ad Sedem Apostol. quando vrget necessitas publica, & imminet periculum, non requiritur, vt Princeps petat à Clericis contributionem, num.60.

Necessitas habet secum dispensationem annexam cuiuscumque prohibitionis, num.61.

Necessitas quando vrget, & periculum est in mora, facultatesque laicorum non suppetunt notoriè, non consulitur Sedes Apostol. pro imponenda contributione, num.62.

Si ob moræ periculum, & damnum publicum ineuitabile consensus Papæ haberi non potest, præstitus hoc casu à Papa intelligitur, num.63.

Periculum instans, & distantia locorum excusat ab Ordinis postulatione, num.64.

In retentione Bullarum, de qua in Hispania versatur vrgens necessitas, minans, aut imminens periculum in mora, difficilis aditus ad Papam ob extremitatem locorum, num.65.

Exemptio Clericorum, & eorum bonorum non extenditur ad necessitatem naturalis defensionis, num.66.

Occurrere vrgentibus necessitatibus iuris naturalis est, à quo nulla potest persona excipi, ibidem.

Ius naturale caret lege permissiua, prohibitiua, & consultiua, ibidem.

Necessitas & periculum in mora tribuit iurisdictionem non habenti, num.67.

Exempti si non habent iudicem in Regno, apud Regem conueniuntur, ne in eo deficiat iustitiæ administratio contra commune bonum, & in detrimentum populi, num.68.

MVLTA *autem iure ciuili contra rationem disputandi pro vtilitate † communi recepta esse, innumerabilibus rebus probari potest*, docet 1
Consultus *in l. ita vulneratus, ff. ad leg. Aquili*, & Pontifex *in cap. Abbat. §. fin. versicul. Præsertim cum nonnulla pro vtilitate communi contra iuris asperitatem ex æquitatis mansuetudine tolerari noscantur de sententia & re iudicata, lib.6.* Omnes fere Doctores, præsertim Hispani tractantes † de iustitia recursus ad 2
Regem pro tollenda violentia illata à iudicibus Ecclesiasticis, inter alias rationes communem vtilitatem, & bonum publicum pertingentes, ei amplius nituntur, quàm honestant, & qualificant difficiles aditus ad S. Apostol. ob longissimam abhinc distantiam, & periculum imminens, vrgentémque necessitatem, quæ nullatenus patitur dilationem, vt per Nos videre est abundè, *in tract. de Regia protect. 1. part. cap. 1. præludio 3. à num. 99. cum sequentibus*; vbi per plurimorum iurium ponderationem, rationes, & Doctorum allegationem hunc articulum acuratè resolutum reperies.

Quæ ratio fortior est, & præstantior insurgit in hac, qua versamur retentionis Regaliæ: qua licet † vtantur omnes totius Orbis Princi- 3
pes Christiani, sicuti ex aliis plurimis Doctoribus adnotauimus infra *in cap. 2. num. 4. & 19. num.25. & 37. & hac 1. part.* ex fundamentalibus rationibus scriptis partim per Doctores, partim per Nosmet nouiter & vtiliter consideratis *in cap. 1. & seqq. hac 1. p.*

Adhuc tamen Regi Nostro Catholico præter generalia fundamenta omnibus Christiani Orbis † principibus communia. Hoc aliud im- 4
penetrabile superadditur, quòd Hispaniarum Regna in vltimis Europæ, Orbísque & terræ finibus sita sunt (vt mox apparebit) & longissimè distantia è Romana Curia, cuius aditus ob id difficillimus redditur: & non nisi post longissimum temporis spatium, maximaque, & nouissima terræ ac maris pericula, à qua impossibile foret remedium sperare, † nisi iam demum lit- 5
terarum suarum executione peracta, violentia illata, & scandalo iam ruente, & iacturam Reipublicæ operante: quippe executores earum, velut fulgur ad executionem, & inde ruinam populi festinanter currunt, quibus si celeriter & oportunè non occurreretur, per hoc salubre (etsi instantaneum, & breui duraturum) præsidium retentionis (quo illorum furor detinetur, & modestè per Senatum temperatur) vt in executione tot populo Christiano noxia, & scandalosa, supersedeant interim dumtaxat, quòd de inconuenientius periculo, & damnis (iuxta Canonum permissionem, de quibus infra *c.3.* per totum) consulatur Romanus Pontifex, & per humilem supplicationem certius de veritate, & legitima causa instruatur, inde speretur & remedium quieti Reipublicæ magis congruens, & conueniens; certè facilè periclitaretur Respublica hæc, & scandalis vreretur, atque inde pax publica & status Regni tranquillus turbaretur, quoniam non nisi in congruo tempore, & intempestiuè potest à Sede Apostolica sperari remedium, quando iam nec prodesse potest, nec ad aliquid proficere.

Hanc considerationem in iis terminis de recursu ad Principes † temporales cæteratum di- 6
tionum comparatione ad Regem nostrum Catholicum, & Regna Hispaniarum reperio singulariter fecisse Camillum Borrellum *in tractat. de præstantia Regis Catholici, cap. 71. à num. 58.* qui *in num.59.* sic ait: *Ne perturbetur status Regni tranquillus præsertim subditorum Laicorum, maximè quia in hoc Regno Neapolitano, quòd vicinissimum est Summo Pontifici, & Vrbi Romanæ, qui statim adiri possit, cuius contrarium militat in Hispania, vt propter longinquitatem, & Romanæ Curiæ distantiam Rex, saique Magistratus modestè Clericales contumelias, inter ipsos vertentes compescant*, etiam aduertit Villalobos, &c.

Cuius assertio & ex eo iusta redditur, quod Nos in iisdem † terminis post alios Doctores 7
adnotauimus *tract. de Regia protection. 1. part. cap.1. num.100. & 101.* vt ea prouincia longè distare dicatur à Romana Curia, quæ sita sit

vltra

vltra terminos, & confines Italiæ : pro quo
8 adest textus expressus signanter loquens † de iis Hispaniarum Regnis, atque etiam nominatim de Regno Galleciæ (dulcissima patria Nostra) *in cap. cum longè* 93. *distinction.* quem ex pluribus doctrinis iuribúsque exornauimus in loco, vbi proximè allegato, & num sequent. & ex aliis valdè singularibus exornabitur vlterius hoc *in* §. *à num.* 46. *& sequentibus.* Nec non ex assertione Geographorum omnium protinus describenda, hoc ipsum clarius apparebit ad securitatem, & maiorem cautionem iustitiæ Retentionis litterarum Apostolic. ab ipsamet necessitate inuentæ in Hispania, & salubriter introductæ iure gentium & instinctu naturæ.

Idem etiam affirmant Flores de Mena *practi-*
9 *car. quæst.* † *lib.* 1. *quæst.* 12. *à num.* 8. ibi : *Ob vitandas infinitas lites & importunas mollities, & vexationes, quæ à Curialibus, aut ab aliis quotidie fiebant degentibus in remotis partibus*, &c. Hoc ipsum in his terminis considerat Pater Henriquez *de Pontificis claue. in* 3. *tomo summæ, tractat. de Pontific. claue. lib.* 2. *cap.* 16. §. 1. *in glossa, littera D.* cuius obseruationem ad litteram retulimus hac 1. *part. cap.* 2. *à num.* 70. & signanter *num* 74. *&* 75. qui omnes Doctores vltra Cenedum, & alios per Nos laudatos, *in tractat. de Regia protection. dict. cap.* 1. *à num.* 99. in vnum & idem firmiter conueniunt : recursum ad Regem licitum reddi ex tam longa distantia horum Hispaniarum Regnorum à Romana Curia, ad quam difficillimum est, imò impossibile recurrere pro vitando periculo minante, at-
10 que etiam tollenda † violentia inferenda per executores suarum litterarum, nec eos cogere ad supersedendum in executione, quoties ad id subsit iusta causa, & legitima à iure Pontificio approbata, vt publicum Regni detrimentum euitetur, cùm nullus adsit in iis Regnis superior delegatis specialiter datis à Papa, qui ea potestate vti valeat ; ad quæ rectè conducunt plurimæ Sacræ Scripturæ authoritates cumulatæ suprà *c.* 1. *à n.* 3. *cum sequentibus* ; & præsertim illud Psalm. 81. *Deus meus es tu, ne discesseris à me: quoniam tribulatio proxima est, quia non est qui adiuuet.* Ex quibus verbis clarè constat in tribulationibus proximis, quàm damnosa sit longa distantia, & discessus protectoris remotus.

Clarè etiam, & singulariter hoc probat Iaco-
11 bus de Graffiis † *in decis. aureis, lib.* 4. *cap.* 18. *n.* 119. dum ibidem circa explicationem Bullæ Cœnæ Domini, ita ait: *Et cùm timeatur magnum grauamen irrefragabile, & non ita facilè haberi potest recursus ad Sedem Rpostol. tunc enim licitum est appellare, litteráque Apostol. retinere, donec ad Sedem Apostolicam recurratur ; & hoc intelligitur in partibus longinquis, secus autem in proximis.*

Et hæc ratio difficilis aditus ad Sedem Apo-
12 stolicam, ob longam eius † distantiam, adeò vrgens est ad iustitiam recursus ad Principem secularem, pro tollenda instantanea violentia per executores litterarum inferenda ; vt etiam hi Doctores, qui tepidè acquieuerunt Regio huiusmodi recursui, imò & hi, qui incautè, & intrepidè illum impugnarunt, adhuc ausi non fuerunt eandem denegare, & vim, & efficaciam illius agnoscentes, apertissimè fatentur ; quod vbicunque ratio hæc versetur, semper licitus erit, iustus & iure probabilis talis recursus, teste Marta *de iurisdiction.* 1. *part cap.* 48. qui *à num.* 25. ait : quòd tunc dicetur Ecclesiasticam potestatem deficere, si nimium absens fuerit summus ille Prælatus, à quo iustitia obtineri debet, motus ex doctrina prudentissimi Nicolai Babb. *in quodam suo consilio, n.* 33. post *decis.* 181. Cacherani impressо, pro quo & ipse Marta rectè ponderat, & allegat text. *in cap. filiis vel nepotibus* 16. *quæst.* 7. quo canone cauetur, vt hæres eius qui fundauit, vel dotauit Ecclesiam, † si 13
viderit ministrum ex collatis rebus aliquid defraudare, Episcopo corrigenda denuntiet ; & si Episcopus talia attentauerit, Metropolitano, & si Metropolitanus, Regis hæc auribus intimare non differat ; sed cur (quærit ipse Autor) potius Regi, quàm Papæ, omnium, præsertim spiritualium Domino : soluit ex glossa ibi in verbo *Regis*, dicente, vt eum corrigat, cum per Ecclesiasticum cogi non potest, pro quo allegat, *cap. administratores, & cap. Principes* 23. *quæst.* 5. vbi
† administratores secularium dignitatum, qui 14
ad Ecclesiarum defensionem, rapacium refrenationem constituti esse debent, quoties ab Ecsiasticis viris conuenti fuerint, eorum querimonias attentius audiant, & secundùm quod necessitas exposcerit, absque negligentia examinent, ac diligenti studio corrigant. Ratio est, quia Principis officium est liberare † de manu 15
calumniantium vi oppressos, *cap.* 1. *de pace tenend.* in princip. Bart. *in proœm. ff. in vers. omnem, col.* 2. *&* 4. præsertim Ecclesiasticas personas; quoniam Res, & personæ Ecclesiasticæ † ne- 16
quaquam in tuto esse possunt, nisi eas & Regia, & Sacerdotalis regat potestas, *cap. res* 23. *q.* 5. *cap. fin. dist.* 96. provt obseruat dicta glossa per Martam ponderata, & explicata.

Qui quidem Doctor Marta ad iustificationem
prædictorum † vlterius *in num.* 27. *&* 28. prose- 17
quitur in hunc modum : certè melius dixisset glossa, ideò à Metropolitano recursum haberi ad Regem, quia non ita facillimè Pontificis aditus haberi poterat, tùm ex proprietate dignitatis, tum propter multitudinem negotiorum Sedis Apostolicæ : imò propter loci distantiam, vt dicit Samens. *in proœmio regular. Cancellar.* quibus casibus absentia inducitur, & vbi periculum † est in mora ; multa permittuntur, quæ 18
aliàs non permitterentur, argument. *cap. cum Ecclesiarum, iuncta gloss de officio ordinan. cap. baptizarem, distin.* 3. & dicit glossa *in cap. sacro*, §. *caueant, in versicul. Periculo moræ de sentent. excommun.* propter periculum moræ aliquando quem subiici iudici non suo, & quod ob moræ † periculum non sit consulen- 19
dus Summus Pontifex, Abbas *in cap. non metus, column. penult. ver. Putarem, & col. vltim. ver. Puto, de immunitate Ecclesiastica.* Hinc videmus D. Paulum timentem à Iudæis occidi, qui in eum conspirauerant, misisse adolescentem, qui indicaret Tribuno Iudæorum consilium procedendi, & occidendi illum, vt legitur *Actuum capit.* 23. ergo propter moræ periculum, ne bona Ecclesiæ delapidarentur, melius est haberi recursum ad Regem, &c.

In id ipsum coincidit nouissimè Antonius Dia-
na (qui aliàs acriter fert Regaliam recursus ad
Reges, † sicuti, & cæteras alias quas ab Eccle- 20
sia obtinent) *in resolut. moral.* 1. *part. tractatu de immunitate Ecclesiast. resolutione* 13. & ante finem

agnoscit, quòd quando Prælatus Ecclesiasticus, ad quem potest recurri pro tollenda violentia, longè distat, ita vt oppressus non possit illum adire pro instante grauamine, vel etiam cæpto, posse tunc Religiosum, vel Clericum recurrere ad Principem secularem, qualis est Rex, quia quando periculum est in mora, licitum esse, ait,
21 † Principi seculari ad se aduocare causam Ecclesiasticam, & violentiam auferre absque metu, & incursu censurarum Bullæ Cœnæ Domini, ex Sousa *in d. Bulla cap.*15. *diss.*78. *n.* 2. *& seqq.* & Portel. *in addition. ad dub. Regul. in fine operis, verbo appellare*, *n.*3. & ex Azor, & Bonacina.

Hoc ipsum agnouit ipsemet Diana, ibidem,
22 *in resolutione* 17. qui † postquam amplexus fuit contrariam opinionem, non posse nempe Episcopos, & personas Ecclesiasticas inobedientes mandatis Principis, à Regno expelli (ad cuius tamen veram resolutionem consulendus est Castillo *in tractatu de tertiis*, *cap.* 41. *à num.* 186. *cum multis sequentibus*, qui omnes Doctores articulum tangentes, in vnum congerit) adhuc tamen ipsum Dianam euicit vis, & efficacia rationis difficilis recursus, & longæ distantiæ à Sede Apostolica, atque periculi imminentis, quam agnoscens, dicit; quòd si tanta adesset necessitas, quòd clarè periculum † esset in mo-
23 ra; tunc aduersus Clericos & Episcopos turbantes pacem Reipublicæ, liceret Principi seculari per modum iustæ defensionis facere id, quod recta ratio ad impediendum damnum Reipublicæ imminens, necessarium esse dictauerit, ad quod allegat Molinam *de iustitia & iure*, *tom.*1. *tractat.*2. *disputat.*31. *conclus.*4. Salas *de legibus*, *tractat.*14. *disputation.*14. *section.*9. *num.*111. Ianuensem *in* 2.2. *disput.*4. *quæst.*4. *dubio* 1. *num.* 40. qui insuper ex Zeuallos *in tract. de cognition. per viam violent. part.*2. *quæst.*77. *num.* 9. & Vgolino *in Bulla Cœnæ cap.* 11. *p.* 2. *versic. Aut eos*, §. 1. *num.* 3. *in fin.* & Salzedo *in practic. crimin. Canon. cap.* 54. *littera B.* repetit, id posse Prin-
24 cipes † facere de licentia Romani Pontificis, vel quando graue scandalum, vel periculum Reipublicæ timetur, & Romanus Pontifex consuli non potest, cuius rationem eam esse, inquit Diana ipse; quia quando non adest periculum in mora, non habet locum modus iustæ defensionis, nam conditio necessaria ad iustam defensionem est, vt efficiatur cum moderamine in-
25 culpatæ tutelæ; sed quando † Princeps potest à Summo Pontifice defensionem postulare; non inculpatè se defendit: ergo, &c. remittens se ad Suarez contra Regem Angliæ, *lib.*4. *cap.*34.

Hanc Dianæ resolutionem latè examinat Dom. Ioan. del Castillo *in tractatu de tertiis*, *cap.*41. *à num.*186. *cum sequentibus*, qui *num.*190.
26 ipsius Dianæ † recenset assertiones, & dicit omninò facere pro recursibus, quibus Senatus Hispaniarum vtantur in tollenda violentia per Ecclesiasticos Iudices illatas. Supponit enim inde ipse Castellus, omnes conditiones petitas à Diana ad iustificationem recursus Regis de plano concurrere in violentiis illatis per eos, in his Hispaniarum Regnis longè admodum à Romana Curia distantibus, dum dicit; quòd si ad Romanum Pontificem, vel Iudices alios Ecclesiasticos † recurri deberet, aut Sedis Apo-
27 stolicæ remedium expectandum esset, nunquam in articulis violentiæ, & vis illatæ defensio naturalis prodesset, & ipe tantæ dilationis futuræ, defectúsque naturalis protectionis suorum vassallorum (pertinentis priuatiuè ad Regem, non ad superiores Ecclesiasticos) frequentissimè iudices & executores violenter se gessissent in magnum subditorum omnium, & Reipublicæ detrimentum, necnon in dedecus, & contemptum Regiæ Maiestatis, & authoritatis. Dicit insuper; quòd semper adest magnum periculum in mora in casu inobedientiæ Ecclesiasticorum, atque ideo modus iustæ defensionis viget omninò; nec deficit conditio necessaria ad iustam defensionem, imo adest omnino, & fit cum omni moderamine inculpatæ tutelæ, & quod si à Romano Pontifice (prosequitur ipse Castillo) remedium † expectaretur, magnis inconueniencontiis, & sumptibus, molestiisque & vexationibus ansa, & occasio daretur, & lites ipsæ deferrentur, executiuéque in casibus iure non permissis vassalli iuribus, & rebus suis priuarentur, nunquam etiam recursus ad Regia Tribunalia pro vi illata auferenda effectum sortiretur, & perinde esset, ac si recursus ipse tolleretur, aut prohiberetur, si ad Romanum Pontificem partes grauatæ tot sumptibus, dilationibus, & censuris succensi præcisè petere, & recurrere deberent. 28

Vtinam hæ rationes minantis periculi, vrgentis necessitatis, publici status † tranquilli turbationis, & difficilis aditus ad Sedem Apo- 29
stolicam pro remedio vi oppressorum consequendo, hactenus consideratæ, & per discursum amplius iustificandæ, ita efficaciter non vrgerent in his Hispaniarum Regnis, longè admodum distantibus à Romana Curia, & quod causæ, quæ passim se offerunt periculi, & scandali, præsertim ex aliquot litteris perperam & importunis precibus obtentis à Sede ipsa in detrimentum publicæ vtilitatis congruam paterentur dilationem, facilem atque aditum ad Sanctissimum, vt cuncta hæc intolerabilia mala cessarent, & executores litterarum illa præ oculis haberent, vt sua sponte iuxta Canonum decreta, de quibus infra *cap.* 3. per totum, inceleri & indiscreta imprudentesque executione superfederent, & Papam consulerent.

At eorum imprudentia, indiscreta celeritas in exequendis litteris festinanter, † & longa 30
distantia (prohdolor!) occasionem præbent tanti damni, vi oppressis, & in angustia positis, & vt plurimum Ecclesiastica censura succensis & innodatis, petulanter, & festinè perquirendi aliud, & licitum remedium, ipsius iuris naturalis impulsu, quo omnia animantia imbuuntur, vt alibi latius scripsimus: recurrunt igitur ad eum, Regem nempe, qui solùm [illegible]rus fuit & destinatus ad vi oppressorum præsidium, quique violentias, iniurias, & externa mala vassallorum in suis Regnis auertere omni studio tenetur, & in somnis super eorum quiete & pace vigilare.

Et si (vt à principio huius, §. diximus) omnibus licet Principibus Christiani Orbis reten- 31
tionis litterarum Regalia vti, propè † Romanam Curiam degentibus, quibus facilè patet aditus ad eam recurrendi, vt in totius Italiæ Dominibus; quantò magis potentissimo Regi nostro Catholico in suis Hispaniarum Regnis tam remotis, & longè ab ea distantibus hoc licebit? quorum ob id dispendia longè maiora sunt, & considerantur, vt in similibus terminis prudenter argumentatur Pontifex *in cap. vnico de Clericis ægrotantib.* ibi: *Verum ne hoc prætextu*

Ecclesiæ

Eccleſiæ (exiſtentes præcipuè in remotis) diſpendia patiantur, Nos earum in hac parte indemnitatibus præcauere volentes, &c.

Conſtans eſt etenim apud Geographos, Hiſpaniam in extremis terrarum ad Solis Occa-
32 ſum ſedere, eſséque extremum principium † & caput totius Europæ, necnon vniuerſalis terræ & Orbis finem, & extremitatem, iuxta Plinium *de naturali hiſtoria, in proœmio* poſt medium, & *in cap. 1. in principio*, Mariana *de rebus Hiſpaniæ, cap. 2.* a principio, Ambroſius de Morales, *lib. 8. cap. 20. & cap. 48.* D. Didacus del Caſtillo, *cap. 10.* Eſtrabon. *de ſitu Orbis, lib. 3. à principio*, Maluenda *lib. 3. de Antichriſto, cap. 12. & cap. 17. & lib. 5. cap. 12.* & poſt plurimos alios eruditè tractat diligentiſſimus Frater Ioannes de la Puente *in conuenientia vtriuſque Monarchiæ, lib. 3. cap. 19. §. 1.* per totum, *& §. 2 pagin. 121.* vbi accuratè, & valdè ſingu-
33 lariter interpretatur, & declarat † illam prophetiam Eſaiæ *cap. 18. Ite Angeli veloces ad gentem conuulſam, & dilaceratam, ad populum terribilem, poſt quem non eſt alius*; vt intelligatur de Apoſtolis miſſis ad prædicandum in Hiſpaniam, in qua verba eius verificantur, eò quòd ſit ſita in extremis Orbis, & totius terræ, poſtquam alius non eſt populus, & iterum *in lib. 1. §. 2. ad principium*, ita ait: *Es Eſpaña la vltima tierra del mundo; no es paſo para otras Prouincias, como lo ſon Italia, Grecia, y Tracia, y eſta diſtancia è independencia es cauſa de que ſe ignoren nueſtras coſas.*

Et in hoc ſenſu voluere aliqui, quod nomen *Spania*, quo antiquiſſimi has denominaue-
34 re † prouincias, eſt Hebraicum, ſignificans abſconditum, & occultum; ex eo quòd id quod longè abeſt (provt eſt Hiſpania vltima terrarum Occidentalium) quaſi quid abſconditum occultum & coopertum videatur, vt videre eſt per Pinedam *de verbis Salomonis, lib. 4. cap. 14.*
35 *pagina* 187. vbi allegat † Stephanum antiquiſſimum Geographum loquentem de Inſula Cadiz, & dicentem vocari *Gadeira*, quòd Græcè ſignificat extremitatem terræ, in illis verbis: *Gadeira Vrbs & Inſula in mare Oceano, anguſta, & oblonga, quaſi faſcia, ſic dicta veluti Gîſdeira, ideſt extremitas terræ.*

Et Eſtrabon *lib. 3. de ſitu Orbis*, loquens de ſacro Promontorio, hoc eſt Cabo de Sanuicen-
36 te, † ita ait: *Hoc enim non Europæ modò, ſed Orbis vniuerſi in Occidentem remotiſſimum ſignum terminatur.*

Hoc etiam nomine antiquiſſimi declararunt
37 Hiſpaniam in ſuorum † ſepulchrorum epitaphiis, provt vnum cuiuſdam militis Italię oriundi refert Ambroſius de Morales, *lib. 8. c. 8.* affirmans fuiſſe inuentum in Caparra, antiqua ciuitate penes Placentiam, & Caſtillo *cap. 10.* dicit. fuiſſe inuentum in Ezije, quod ſic ſe habet.

Quam. varia. hominum. fata. Ortus. in. Marſis. Domitius. Toranus. vltimas. adij. terras. arma. ſequutus. infœlicia. GN. Pomp. hîc. occubui. &c.

Quòd Hiſpanicè tranſcriptum ſic inquit; *Quan diuerſos ſon los hados de los hombres; Yo Domicio Torano naci en los pueblos Marſos de Italia, vine à eſtas poſteras partes del mundo, ſiguiendo las deſdichadas armas de Gneyo Pompeyo, cai aqui*
38 *muerto † en la batalla.* Lapis alter fuit repertus in ciuitate Eboræ Regni Luſitani ſuper ſepulchro Sertorij, ita ſubſcriptus.

Sertor. Luſit. Dux. in. extrem. Orb plaga. D. immort. vouet. anim. buſto. corpus. &c.

Cuius Hiſpanica traductio hoc indicat: *Sertorio Capitan de los Luſitanos, aqui en eſta poſtrera Region del mundo, ofrece ſu alma à los Dioſes inmortales, y el cuerpo à la ſepultura*; quod epitaphium refert Ambroſius de Morales *lib. 8. c. 20.*
39 alter etiam † repertus fuit in ciuitate Gienenſi hoc eſt de Cadiz in hunc modum.

Heliodorus. inſanus. Cartaginenſis. ad extremum. Orbis. Sarcophago. teſtamento. me. hoc. iuſſi. condier. vt. viderem ſi. me. quiſquam. inſanior. ad. me. viſendum. vſque. ad. hæc. loca. penetraret.

Qui vulgari lingua hoc importat: *Yo Eliodoro loco, natural de Cartago, en mi teſtamento me mandè enterrar en eſte ſepulchro, aqui en lo poſtrero del mundo, para ver ſi auria otro mas loco que yo, que poruenne llegaſſe haſta eſte lugar*; cuius meminere Cyriacus Anconitanus *in libro ſcriptionum antiquarum*, Petrus Apianus *de antiquitatibus*, & Ambroſ. de Morales *in eodem tractatu*, laudati per Fr. Ioannem de la Puente *in conuenientia vtriuſque Monarchiæ, lib. 3. cap. 19. §. 1.* prope finem, qui *in §. 2.* abundè probat Cantabriam † eſſe ſitam in extremitate terræ, & Or- 40
bis, & de prouincia Hiſpalenſi, quo ſignificatu Hercules † affixit columnas circumſcriptas, *non* 41
plus vltra, Frat. Ioannes de la Puente vbi proximè, §. 2. à principio videndus.

Atque tandem de Regno Galleciæ nobiliſſimo admodum, atque ſemper fideliſſimo; & no-
ſtra † cariſſima ac dulciſſima patria teſtimo- 42
nium præbet apertum *Promontorium finis terræ*, Cabo de Finis terræ, vulgo ſemper appellatum, non procul à ciuitate Corunnæ (à qua & ego oriundus) ita dictum & nominatum, eò quòd Finis terrarum, & Orbis ſit, vt rei nomen re-
ctè conueniat, † ex §. *eſt & aliud inſtitut. de dona-* 43
tionibus, l. cum multæ 20. C. de donationibus ante nuptias, §. in reliquam, verſic. cuius auditores, & ibi gloſſa, verbo Iuſtinianum, in proœmio Digeſtorum, cap. Michael. de filiis præſbyteror. cap. per tuas, de probationibus; & † ab ipſo nomine 44
arguatur, cùm talis quis præſumatur, qualis denominatio demonſtrat, Menochius *de præſumptionibus, lib. 6. quæſt. 30.* plurima de hoc congerit Gratianus *diſceptation. forenſibus, tomo 4. cap. 798. n. 14. & ſequentibus*, & Camillus Borrellus *de præſtantia Regis Catholici, cap. 1.* per totum, præſertim *à num. 8.*

Quod eſt in iſtis terminis aſſerit Florian. de Ocampo, *lib. 1. c. 2.* Pater Ioannes de la Puente *in conuenientia vtriuſque Monarchiæ, lib. 3. c. 19. §. 1. col. 4.* in principio, ibi: *A cierta punta que haze el Reino de Galicia dentro del mar Oceano, llamaron, Finis terræ; y haſta oy retiene el miſmo apellido.* Et
hæc extremitas, longáque diſtantia horum † Hi- 45
ſpaniarum Regnorum inſuper, & ex eo patet, quod ſcriptũ reliquit ipſemet Ioann. de la Puente, vbi proximè, *lib. 1 c. 4. §. 2.* prope principiũ, ſic dicens:

dicens: *La primera reſide en el Obiſpo de Roma, Padre vniuerſal de los Fieles, de quien ſe derina toda noticia Catolica, tiene ſu ſilla en medio de los cuerpos celeſtiales, quiero dexir, de los Reinos de la Igleſia; porque la ciudad de Roma, patria comman de las gentes, eſtà en medio de las Naciones Chriſtianas, que deſde el principio de la Igleſia haſta oy han conſeruado la Religion, que vna vez recibieron*; qui Author ne ab aliquo reprehenderetur, ſeipſum gloſſauit, & generalem illam aſſertionem reſtrinxit, & coarctauit ad Regna Europæ, *in Gloſſa marginali, littera D.* ibi: *Quales ſon las naciones Catolicas de Europa, cuyo coraçon y medio es Roma*; nam ſi Hiſpania extremitas ſit Europæ, & Finis terræ, ſequitur tum multum diſtare à Roma, tum etiam comparatione ad cætera Regna intermedia, multò maiorem rationem militare in iſtis Hiſpaniarum ad iuſtitiam retentionis litterarum ex hactenus abundè comprobatis.

Semper enim Sancta Romana Sedes, Regéſque Hiſpaniæ, & eius habitatores recogno-
46 uerunt † longiſſimam diſtantiam à Romana Curia, difficillimum & periculoſum aditum, ita vt in multis Hiſpaniam excuſauit neceſſitas vrgens ab illius aditu, provt ſignanter & in terminis probat text. ſingularis *in cap. cum longe* 63. *diſtinctione*; *cùm longè* (inquit Pontifex) *latèque diffuſo tractu terrarum commeantium, impeditur celeritas Nuntiorum, quo aut non queat Regis auribus decedentis Præſulis tranſitus innoteſci, aut de ſucceſſore morientis Epiſcopi libera Principis electio præſtolari, naſcitur ſæpè, & noſtro ordini de relatione talium difficultas, & Regiæ poteſtati, dum conſultum noſtrum pro ſubrogandis Pontificibus ſuſtinet innumeroſa neceſſitas. Vnde placuit omnibus Pontificibus Hiſpaniæ, atque Galliciæ, vt ſaluo priuilegio vniuſcuiuſque prouinciæ, licitum moneat deinceps Toletano Pontifici, quoſcumque Regalis poteſtas elegerit, & iam dicti Toletani Epiſcopi iudicium dignos eſſe probauerit, in quibuslibet Prouinciis, & in præcedentium ſedibus præficere Præſules, & decedentibus Epiſcopis eligere ſucceſſores*: conſonat text. *in cap. iuxta patrum, & Canonum inſtituta, omnes Epiſcopi, qui huius Apoſtolicæ Sedis ordinationi ſubiacent, qui propinqui ſunt, annuè circa Idus Maij Sanctorum Principum Apoſtolorum Petri, & Pauli liminibus præſententur, omni occaſione ſepoſita. Qui verò de longinquo, iuxta Chirographum ſuum impleant.* 63. *diſtinction.*

Circa quod ſingularis adeſt obſeruatio dili-
47 gentiſſimi † Fr. Ioannis de la Puente *in dict. tractat. de conuenientia vtriuſque Monarchiæ, lib.* 1. *cap.* 11. §. 2. in hæc: *Nunca Epaña dexò de reconocer al Vicario de Chriſto, como à Obiſpo, vniuerſal de los Fieles, y cabeça de la Igleſia* (quòd in margine comprobat ex quadam *Epiſt. Epiſcoporum Hiſpaniæ ad Papam*, apud Cæſarem Baronium, *tom.* 6. *anno* 463. *num.* 22. Maluen-
48 dam *lib.* 2. *de Antichriſto, cap.* 1.) *pero † gouernauanſe los antiquiſſimos Catolicos de Eſpaña con alguna independencia de la Igleſia Romana, por la diſtancia de las tierras, y por los inconuenientes que hallaron aquellos ſantos Prelados Padres de nueſtra Fè, en vagar los Eccleſiaſticos, y en la dilacion del deſpacho, y en los recurſos y apelaciones al ſupremo Tribunal: y para euitarlos haʒian los Papas Legado à Latere à vno de los Obiſpo de*
49 *Eſpaña*: provt fuiſſe † Ioannem Epiſcopum Tarraconenſem: Saluſtium Epiſcopum Hiſpalenſem; probat ipſe in Gloſſa marginali, *littera C.* ex Epiſtolis Papæ ad eoſdem Epiſcopos & Legatos, *tomo* 1. *Conciliorum in Hormiſda*, Baronio *tom.* 6. *Annalium*, *anno* 517. *num.* 63. item Leandrum, & S. Iſidorum Hiſpaniarum Prælatos fuiſſe ſimiliter legatos à Latere S. Sedis Apoſtolic. ex Loaiſa *de primatu Eccleſiæ Toletanæ*, §. 5.

Qui Fr. Ioann. de la Puente ad alia ſpecialia deſcendens proſequitur provt in verſ. *Ninguna † nacion Catolica ha celebrado mas Concilios*, ad 50
quorum conuocationem & Congregationem, decretorúmque obſeruantiam nunquam recurrit ad Romanam Curiam ob longam diſtantiam, & difficilem aditum, atque expeditionem admodum moroſam & tardam: item † nec in cauſis 51
criminalibus, nec in condemnatione, & depoſitione Epiſcoporum recurri ad Sedem Apoſtolicam, nec ad ipſam appellationes interponi; ſed in Hiſpania cauſas omnes definiri, & vltimo terminari, affirmat ibidem ex variis exemplaribus à ſe adductis in verſiculo, *en las cauſas criminales*, ita concludens: *Y pues no apelò para la Igleſia Romana, acà fenecian las cauſas, y no eſtaba mas pueſto en platica recurrir à la Igleſia Romana*; quod per multi temporis ſpatium hanc eandem independentiam à Romana Curia perduraſſe in Hiſpania, quouſque penitus ab internis inimicis quieuit, & Bellorum incendium ceſſauit; quo ſenſu intelligenda eſt aſſertio Gerberti intruſi † Epiſcopi Remienſis, quando tra- 52
ctans de actis Synodi Remenſis loquens de Papa, ita ait: *Interiora Hiſpaniæ eius iudicia neſciunt*; quem in abſoluta, & in diſcreta propoſitione mentiri dicunt Maluenda, *lib.* 2. *de Antichriſto, c.* 1. & Frat. Ioan. de la Puẽte vbi proximè *dict.* §. 2. *in gloſſa marginali, littera A.* ad finem.

Suppoſita igitur hac notiſſima difficultate aditus ad Sedem Apoſtolicam, ob tantam extremitatem, † longiſſimamque diſtantiam ab 53
iſtis Hiſpaniarum Regnis, admodum ab illa remotis, itérque difficillimum & plenum periculis maris, & terræ, & vt plurimum Bellis, & inimicis glorioſiſſimæ Maieſtatis, & tantæ potentiæ & felicitati Noſtri Regis Catholici inuidis (qualem nullus vnquam vniuerſi Orbis Monarcha, alius conſequutus fuit, nec habet) impeditum; atque ſimul ſtante, inſtantéque & vrgente neceſſitate, & periculo violenter & feſtinanter exequendi litteras Apoſtolicas in detrimentum publicæ vtilitatis, & in ſcandalum populi, licitus & omni iure permiſſus iudicandus erit iſte ad Regem recurſus Retentionis, ne executor, interim quod conſulitur, & inſtruitur Sanctiſſimus de legitima ſuſpenſionis cauſa, litteras exequatur, ſed potius ſuperſedeat, provt ex Pontificalium Canonum decretis tenetur ad latè tradita per Nos, infra *cap.* 3. *per totum.*

Multa autem (vt ad initium huius, §. redeamus) *iure ciuili contra rationem diſputandi pro vtilitate communi † recepta eſſe, innumerabilibus rebus probari poteſt*, dicit Conſultus *in l. ita vulneratus & legem Aquili*, quam exornant latiſſimè Zeballos *communem contra commun.* 4. *part. quæſtion.* 906. *ex numer.* 541. *& ſequentibus*, Dom. Ioan. Valençuel. Velʒquez *in conſil.* 99. *per totum*; dicens cum aliis plurimis Doctoribus, quòd publicæ † vtilitatis 55

cauſa

causa etiam naturali iuri derogatur, & copiosè per Nicol. Balui. *in suo consilio posito post decision.* 68. Octauiani Cacherani *num.* 31. ex multorum obseruatione, quòd ex magna & publica causa licitum est, legem transgredi; & addit, quòd quando publicæ vtilitatis ratio vrget, ordinem non seruare, ordo est.

Quòd multo magis procedit, in casu vrgentis necessitatis, & instantis periculi dilationem
56 non patientis. Ob necessitatem namque † publicam, quæ vrget, vt illi consulatur, & occurratur, leges etiam, & iura transgredi licet. Necnon quàmplurima permittuntur, quæ aliàs eodem iure sunt prohibita. Adeò vt in omni dispositione, quantumcumque generali, semper vrgentis necessitatis causa excepta intelligitur, sicuti abundè videre est ex cumulatis per Castillo *controuersiarum*, *tomo* 3. *cap.* 113. *num.* 15. 18. *&* 19. & superiùs à *num.* 4. cum sequentibus.

Quia necessitas nulli legi subiicitur, sed supra
58 legem est, † & ipsa facit legem, nec est culpabile quod fit necessitate cogente, adeò vt propter necessitatem vrgentem possunt fieri actus sine voluntate expressa, & consensu eius, qui aliàs deberet concurrere, & requirebatur, atque necessarius erat: Decius *in cons.* 51. *num.* 1. *&* 2. *lib.* 3. Viuius *decis.* 223. *per totam*, *lib.* 2. Matienzo *in l.* 1. *tit.* 10. *glos.* 21. *ex num.* 7. Thuscus *littera N. conclus.* 18. *&* 19. *& seqq. vsque ad conclus.* 24. Cacheranius *decis. Pedemonta.* 68. *num.* 26. *& tribus seqq.* Bobadilla *lib.* 2. *cap.* 18. *ex num.* 316. *& seqq.* plurimi recensentur per Castillo *controuers. tomo* 6. *cap.* 113. *num.* 19. *& seqq. & antea ex num.* 15.

Hinc est, quòd licet requiratur & necessaria sit præcedens licentia Romani Pontificis, vt ob
59 † necessitates publicas & communes & mixtas laicorum, & Clericorum, tributum & contributiones Ecclesiasticis personis imponantur, vt post longam disputationem rectè obseruat Castillo *de tertiis, capitul.* 9. *à n.* 32. cum multis sequentibus.

Tamen quando necessitas publica ita vrgeat,
60 vt periculum sit in mora, † ita vt non possit prius consuli nec adiri Sedes Apostolica, absque magno detrimento, & periculo Reipublicæ; tunc licitum esse Principi temporali, huiusmodi exactiones necessarias Clericis etiam imponere, & exigere, vt tanto damno publico celeriter occurratur, cum necessitas faciat licitum, quòd aliàs est illicitum, & habeat secum dispensationem annexam cuiuscumque prohibitionis, aut requisiti in contrarium. Imò, & permissionem expressam habere videatur ex naturalis, & diuini iuris ratione, eò quòd necessitas nulli legi subijciatur, vt permulti communiter probant. Pater Ludouic. Molina *de iustitia & iure, tomo* 5. *disp.* 672. *col.* 3. *in fin.* Marta *de iurisdict.* 4. *p. casu* 1. *n.* 48. *&* 49. post Alexandrum, Signorolum, Socinum Seniorem, Gail, Isernia, Afflict. Couar. Calderinum, Federicum de Senis, summam Angelicam, Speculatorem, Turrecrematam, Zauarellam, Lucam de Penna, Archidiach. Collectarium, Innocentium, Bertachinum, Bartol. Albericum, † Iacob, Butricarium, Cepola, Plateam Barulum, Nicol. de Neapoli, Parisi, Cornetum, Ripam, Bertrandum, Decianum, Menoch. Ducñas, Octauian. Abendañ. Mexiam, Mencacha, Salzed. Franchis, Guido
61 Papa, & alios, quos pro hac hac parte ita laudat, & intelligit ipse Marta. Post quos, eleganter articulum hunc resoluit & fundat Lucas de Penna, *in l. cum ad felicissimum*, *C. de quibus muner. vel præstat. nemin. liceat se excusare*, *versic. Sed iam hodie* à princip. *& à num.* 6. & per eundem Abiles *in capitibus Prætorum* 23. *glos. Ordin. num.* 5. *& seqq.* vbi exclamat hanc Lucæ de Pennæ obseruationem, Rebuffus *etiam in constitut. Regalib. Galliæ, tit. de sentent. prouisionalib. art.* 3. *glos.* 6. *pag.* 268. Ludouicus Mexia *in pracmat. taxæ panis*, *conclus.* 1. *num.* 60. *&* 61. *fol.* 21. *& conclus.* 5. *num.* 63. *& seqq.* Nicol. Balui. *in consilio*, quod habetur post *decis.* 68. Octauiani Chacherian. *n.* 29. *& seqq.* sequitur etiam, & validissimè comprobat Octauianus ipse *dicta decis.* 68. *ex num.* 4. *vsque ad num.* 13. *& num.* 20. *&* 21. vbi concludit cum aliis authoribus, quos citat: quòd quando imminet necessitas, & pe- 62
riculum est in mora, facultatésque laicorum notoriè non suppetunt, non est consulendus Romanus Pontifex, & sic locum non habere decisionem, *cap. non minus*, *& cap. aduersus de immunitat. Ecclesiast.* & repetit *num.* 23. 24. *&* 30. *&* 31. Zeball. *commun. contra commun. tom.* 2. *q.* 578. in fin. in illis verbis: *Sed si fuerit imminens periculum in mora*, *si recurratur ad Romanum Pontificem*, *tunc recedendum est à regulis iuris*, Gutierr. *practicar. q. lib.* 1. *q.* 3. *num.* 4. *&* 5. Olanus *in antinomia iuris litter. C. nem.* 38. Azebed. *in leg. tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil. num.* 6. *&* 7. constanter Menochius *in cons.* 800. per totum, *lib.* 8. & melius *in cons.* 1000. *num.* 36. *&* 37. *&* 38. *lib.* 10. vbi hanc conclusionem secure affirmat, & per plurimorum allegationem † idem tenet 63
Augustinus Barbosa *in collect. ad cap. peruenit*, *de immunitate Ecclesiarum*, vbi concludit, quòd quando propter moræ periculum, & damnum inculpabile, consensus Papæ haberi minimè potest, tunc tacitè in hoc casu ab eodem Romano Pontifice præstitus censetur, notanter quoque Pater Suarez *in defension. Fidei lib.* 4. *immunitat. Ecclesiarum*, *cap.* 26. *num.* 18. *fol.* 290. in fin. in his verbis: *Solum ergo limitari potest illa conclusio in casu vrgentis necessitatis*, *quando est periculum in mora*, *quia necessitas caret lege*, &c. Bobadilla *in politica, lib.* 2 *capitul.* 18. *n.* 315. *vsque ad num.* 326. *&* 332. ibi: *Ni la † instancia* 64
del peligro, *y distancia del lugar le diessen à esperar otra orden y decreto*, latissimè disputat, & per plurimorum Doctorum obseruationes hanc eandem opinionem veram resoluit nouissimè Castil. *in tractatu de tertiis, cap.* 9. *à num.* 32. cum multis seqq.

Sic igitur cum in nostro casu, quo versamur, concurrat vtilitas publica, † & eius damnum, 65
vrgens necessitas, instans periculum dilationem non patiens, ac locorum longinquitas, maximáque extremitas, & in Regno non adsit alius qui possit reprimere violentiam executoris Sedis Apostolicæ: vt saluti publici status consulatur, licitus redditur, & iure permissus recursus ad Regem, antequam adeatur Sedes Apostolica, vt interim supersedeat executor in litterarum executione; provt † eleganter obseruat Boba- 66
dilla (maximæ authoritatis Doctor) *in politic. lib.* 2. *cap.* 18. *à num.* 284. *cum sequentibus*, *& num.* 297. *fallentia* 23. ita ait: *Y porque su exception y franqueza concedida à la dignidad*, *ò à la Religion*, *ò a las personas no se estiende*

à la necessidad de la natural defensa, ni à la publica de conseruar el bien commun, ni à las oppresiones, &c. Porque esta necessidad siempre queda exceptuada; & memorabiliter comprobat, *num.*316. sic scribens: *Porque socorrer à las vrgentes y extremas necessitades, es de derecho natural, del qual ninguna persona se puede exceptuar, pues en el no cabe dispensacion. Y ansi aunque los Eccleſiasticos sean exemptos por sus personas y haziendas, &c. Pero en llegando al derecho natural son obligados*, qui *num.*317. sic scribit: *Porque la necessidad no tiene ley permisiua, ni prohibitiua, ni consultiua*, & *num.*318. *Y por la necessidad muchas vezes se alteran, y dispensan los preceptos, no solo del derecho humano, sino del natural y diuino*; itaque persuadente ad hoc iusta & legitima causa, cum antea sit impossibile ipsam Sedem adire, & necessitas vrgeat, periculum sit in mora, quod
67 tribuit iurisdictionem † non habenti, etiam contra Clericum, & ex aliis fundamentis ex hoc capite legitimum esse recursum ad Regem, accuratè comprobauimus *in tract. de Regia protect. 1. part, cap.*1. *à num.*99. *cum sequentibus*, cui & hoc §. *addere potest*, cui resolutioni rectè insuper conducunt, quæ scripsimus infrà hac 1. *part. cap.*10. §. *vnico*, *num.*31. *& à num.*36. *& sequentibus*; & melius quæ post plurimorum relationem diximus 2. *part. cap.* 11. *à num.* 87. *&*
68 *sequentibus*. Firmantium de causis † exemptorum non habentium in Regno iudicem proprium posse Regem cognoscere, ne iustitia careat in detrimentum, & pernitiem vassallorum suorum.

CAPVT II.

Retentio Bullarum ex vera violentiæ causa, an in Bulla Cœnæ Domini expressè prohibeatur, vel expressè, aut virtualiter, (supplicatione præmissa) permitatur.

SVMMARIVM.

*Ex origine iuris naturalis gentium, diuini, & positiui prouenit, Principem posse obuiare violentis executionibus litterarum Apost. num.*1.

*Litteræ Apostolic. in his Regnis Hispaniarum multò in casibus ad suprema Tribunalia vehuntur, vt examinentur, an quid contineant in damnum Regis, aut Regni, aut contra publicam vtilitatem, num.*2.

*Litteræ Apostolicæ in pernitiem Reipublicæ Ecclesiasticæ, spiritualis, & temporalis in Senatu reuerenter retinentur, donec Pontifex de veritate informatus, vel reuocet, vel confirmet supplicatione præmissa, num.*3.

*Litterarum Apostolicarum examine omnes Christiani Principes vtuntur, num.*4. *&* 19.

*Retentionem Bullarum legitimè factam Doctores, tam Iuristæ, quàm Theologi approbantes recensentur, à num.*5.

Aliud est potestatem secularem mandare absolutè, ne litteræ Apostolicæ executioni mandentur, aliud ne sine suo examine exequantur, & de ratione differentiæ, ibidem.

*Carolus Imperator obtinuit à Synodo priuilegium, ne sine suo consensu instituerentur Episcopi, num.*6.

*Rex in retentione Bullarum, non intendit iudicium Ecclesiasticum vsurpare, sed vult ad ædificationem Reipublicæ statum Ecclesiasticum promouere, num.*7.

*Apostolicæ litteræ contra publicam vtilitatem detinentur, quia ad Regem pertinet iure naturali populos sibi subiectos, ab huiusmodi oppressionibus liberare, num.*8.

*Abusui notorio Ecclesiasticæ potestatis Princeps obuiat cum moderamine inculpatæ tutelæ, ne pax publica turbetur, num.*9.

*Litterarum Apostolicarum in præiudicium Sanctæ Inquisitionis executio suspendenda, num.*10.

*Litterarum Apostolicarum executio suspendenda erit cum debita reuerentia, & secunda iussio expectanda, num.*11.

*Statutum Florentinum, ne litteræ Apostolicæ exequantur, nisi habita prius licentia à Senatu ob vitanda scandala, validum est, num.*12. *&* 13.

*Edita hæc ad euitanda scandala ordinata valent, num.*14.

*Statutum ne alienigena obtineat beneficium in Regno pro bono publico, & euitando scandalo valet, num.*15.

*Litteræ Apostolicæ in damnum Regis, aut Regni licitè retinentur ex iusta causa, donec Pontifex melius informatus supplicatione præmissa secundam mittat iussionem, num.*16. *&* 17.

*Litteræ Apostolicæ falsis suggestionibus contra publicam spiritualis, Ecclesiasticæ, & temporalis vtilitatem præter Pontificis voluntatem impetratæ, detinentur in Senatu ne exequantur, num.*18.

Et non ob id aliquas incurri censuras, ibidem, & num. sequent. & 24. *&* 30. *&* 31. *&* 33.

*Bullarum retentio existente iusta causa prouenit ab origine, & principio iuris naturalis dictantis defensionem vi oppressorum, num.*20. *&* 21.

*Litteræ Apostolicæ iusta deficiente causa retineri non possunt, num.*22.

*Causæ legitimæ Bullarum retentionis variæ sunt arbitrio docti & pij viri relictæ, num.*23.

Litteræ Apostolicæ quæ sine causa tollunt ius tertio quæsitum iustè retinentur, ibidem.

*Principes & Senatores retinentes litteras Apostolicas ex iusta causa non incurrunt censuras Bullæ Cœnæ, num.*24. *&* 30. *&* 33.

*Retentionis litterarum Apostolicar. recursu omnes vtuntur Principes Christiani, num.*25.

*In Francia obseruatur, num.*26.

*Litteræ Apostolicæ contra ius Regis, aut Regni, aut contra œcumenica Concilia generalia ad suprema Tribunalia vehuntur, illicque examinantur, & retinentur, num.*27.

*Retentio in casibus permissis existente iusta causa fieri debet (vt assolet) cum maxima reuerentia Sedis Apostolicæ ad effectum supplicandi, n.*28.

*Iusta causa retentionis quando à Senatu non reperitur statim litteræ redduntur impetranti, n.*29.

*Litterarum Apostol. retentio, & examen in Regno Neapolitano, ibidem, & num.*34.

*Vbi quod existente iusta causa licitè retinentur litteræ Apostolicæ, nec hoc damnare Bullam Cœnæ, num.*30.

*Bullarum retentio ex principio iuris naturalis prouenit, & ex necessitate officij Regalis, quo adstringitur Rex ad defensionem impertiendam, num.*32.

Reipublicæ Christianæ vtile fore, Principem obtinere priuilegium, vt omnes litteræ iustitiæ & gratiæ

gratiæ præsententur in Senatu ante earum executionem, qui dixerint, num.32.

Litterarum examen, & retentio licitè fit à Rege, absque incursu censurarum, vbi ita conuenit conseruationi, & paci boni regiminis, n.33.

Dummodo id fiat sine fraude, aut dolo, non ex causa executionem litterarum impediendi, n.34.

Praxis retentionis litterarum Apostolic. in Hispania iam diu inoleuit, vt si aduersentur sacris Conciliis generalibus, informatus Pontifex de veritate, quid Ecclesiæ saluti, fidelium vtilitati, Reipublicæ commoditati disponat, num.35. & 36.

In Regno Neapolitano, & Siculo non exequuntur litteræ Apostolicæ, donec interponatur brachium Regium vulgo dictum (exequatur) num.37.

Iudices Regij caueant, ne iniustè impediant litterarum Apostolicarum executionem, num.38.

Princeps iure naturæ, quo tenetur ad sedandum tumultum, & seditionis pericula in Regno cuius est protector, in bonis etiam Ecclesiasticis, potest ex hoc litterar. Apostolic. executionem impedire, num.39.

Consuetudo examinandi litter. Apostol. apud varias Orbis nationes viget, sciente, & patiente Papa, num.40.

Quam non damnat Pater Enriquez, nisi ob suspicionem fraudulentæ inobedientiæ, aut nisi Rex de fide sit suspectus, ibidem.

Antoninus Diana insurgens in retentionem litterarum Apostolicarum reprehenditur, ibidem.

Retentio in Senatu fit pro tollenda violentia, ibidem.

In Regno Siciliæ non permittitur, litteras Apostolicas executioni dari, donec examinentur à Regio Magistratu, & inde emaneat decretum (exequatur) num.41.

Monarcha Siciliæ dicitur Rex Hispaniæ ex concessione Apostolica, qua exercet iurisdictionem Ecclesiasticam in Prælatos Regni, & non videtur procedere authoritate laicali, sed Apostolica, num.42.

Hæc Siciliæ Praxis originem habet à priuilegio Apostolico dato Rogerio primo Regi, qui constitutus fuit legatus Sedis Apostolicæ in suo Regno, ibidem.

Monarchia Siciliæ cognoscit etiam in prima instantia in causis Ecclesiasticis, & exemptorum, non obstante Trident. num.44.

Concilium Tridentin. in cap. causæ omnes : *non fuit vsu receptum in Regno Siciliæ, quoad Tribunal Monarchiæ, ibidem.*

Legati de latere licet comprehendantur expressè in exclusione cap. causæ omnes, *non tamen Rex Siciliæ, vti legatus Sedis Apostolicæ, cum de eo specificè debuit fieri mentio, num.44.*

Verba priuilegij Monarchiæ Siciliæ, quo Rex creatus fuit perpetuus legatus, qui referant, n.45.

Authores plurimi recensentur, qui tenorem prædicti priuilegij, praxim procedendi, & circa quæ adducunt, num.46. & sequentibus.

Rex Catholicus in Regno Siciliæ habet Monarchiam in temporalibus & spiritualibus, n.47.

Author est Iudex Tribunalis Monarchiæ à Rege Catholico nominatus, ibidem.

Cæsar Baronius contra Monarchiam Regni Siciliæ in spiritualibus nonnulla scripsit, num.48.

Contra quæ nonnullæ Apologiæ exierunt in publicum, necnon Regia edicta, num.49.

Princeps potest non admittere in suo Regno Prælatum electum ad dignitatem sibi suspectum, n.50.

Nuntiorum facultates ad Senatum Regium deferuntur, vt illic examinentur, & quibus vti conueniat in Hispania admoneantur per Senatum, num.51.

Nuntiorum litteræ pro negocij grauitate examinantur in Senatu ante earum vsum, ne inconuenientibus horum Regnorum moribus vtantur, & ad id Summus Pontifex consulatur, ibidem.

Nuntiorum Sedis Apostolicæ litteræ non vehuntur ad Senatum ad effectum examinandi idoneitatem personæ, sed vt cognoscatur ex litterarum ostensione, an verè sit missus, & quibus facultatibus, ne illis abutatur, & excedat, num.52.

Principes tuta conscientia vtuntur Regalia retentionis Bullarum, tuti tot DD. authoritate, num.53.

Et etiam si res foret dubia, posset sequi opinionem fauorabilem, ibidem.

Retentionis Bullarum vsus iure immemoriali, & fundamentis vallatur remissiuè, num.54.

Retentioni Bullarum non obstat, imò fauet, Bulla in Cœna Domini, num.55.

Bullæ Cœnæ Domini quantum attinet ad Bullarum retentionem verba referuntur, num.56.

Bullam in Cœna Domini in cap.14. tangente retentionem litterarum Apostolicar. qui Doctores referant ad litteram, num 57.

Bullam in Cœna Domini conformem esse vsui Hispaniæ in litteris retinendis ostenditur, n.58.

Litteræ Apostolicæ in Hispania, hoc tantum licito fine detinentur, vt supplicetur Pontifex, certius informandus, num.59.

Prælati & Capitula Hispaniæ admonentur à legibus Regiis, vt supplicent à litteris, quæ offendant publicæ vtilitati, etiam spirituali, illasque ad Senatum mittant, num.60.

Retentionem Bullarum, in cap.14. Bullæ Cœnæ expressè permissam esse (supplicatione præmissa) plurimi recensentur Doctores, id firmantes, n.61. & sequentibus.

Fiscales Regios non comprehendi in Bulla Cœnæ supplicantes à litteris Apostolicis ob bonum publicum Regni, aut Regis, n.62.

Impedientes litterarum Apostolicam executionem text. informandi, & supplicandi Pontificem, & supplicationem prosequendi, non incurrunt censuras Bullæ Cœnæ, num.63.

Quia hoc indulsit Pontifex expressè in Bulla, quoties arbitratur litteras continere iniquum gravamen, num.64.

Recursum ad Regem ob tollendam violentiam, ex litterarum Apostolic. executione oriundam, non comprehendi in Bulla, nec eius censuris, quæ affirmant, num.65.

In censuras aliquas non incidunt, iusta existente causa, suspendentes litterarum Apostolicarum executionem ad effectum melius informandi Sanctissimum, num.66.

Excommunicatio Papæ contra sibi legitimè resistentem non ligat quoad Deum, num.67.

Recursus ad Regem ad Bullarum retentionem immunis est à censuris, cum fiat iure, & Papa permittentibus, existente legitima suspendendi causa, num 68.

Bullas Apostolicas in derogationem Regij patronatus, Rex retinere potest, nec ob non paritionem aliquas incurrit censuras iuxta Bullam Adriani, num.69.

Bulla in Cœna tollit fictum prætex. violentiæ ad Bul-

*larum retentionem, admittit tamen supplicari sub prætext. probabili violentiæ, num.*70.

*Si supplicationes prosequantur legitimè hi, quorum interest, num.*71.

*Bulla Cœnæ non cogit; vt de singulis litteris detentis mittatur statim peculiaris informatio Pontifici, num.*72.

*Papa contentari solet vna generali allatione supplicationum à litteris Apostol. num.*73.

*Supplicationum singularium informatio foret Papæ, in grauissimis occupato, valdè molesta, n.*74.

*Partesque interdum pauperes expensis grauibus, & longo itinere grauarentur, si ad singulorum prosequutionem astringerentur, num.*75.

*Pontifex aliquando permittit quædam negotia tractari per Catholicos Reges Ecclesiastica, sua salua authoritate, vt appareat suauitas legis temporalis Euangelicæ, num.*76.

*Dictio (prætextus) includit dolum, quando pars malitiosè ad effectum differendi, & litterarum executionem impediendi, contra iura vtitur recursu, num.*77. *& num.*211. *& seqq.*

*Plurimi grauissimi Doctores, Salmantini, & Complutenses, qui sic intellexerunt verbum (sub prætextu) Bullæ Cœnæ recensentur, num.*78.

*De dictionis (supra textus) declaratione, num.*79. *remissiuè.*

*Euidentiæ certitudo in rebus humanis quærenda non erit, num.*80.

*Senatus in retentione litterarum Apostolicarum non examinat negocium principale, nec determinat, sed violentiam principaliter deductam, num.*81.

EX hoc principio, & constanti fundamento debitæ & necessariæ protectionis, & defensionis prouenientis ab origine & fonte perennitatéque incommutabili † iuris naturalis, moribus gentium Christianorum inducto, & approbato omni iure Diuino, etiam & positiuo, Canonico & ciuili, necnon inconcussa & obseruata immemoriali consuetudine vallato (de quo lariſſimè diximus *in tract. de Regia protection. 1 part. cap. 1. per totum, & cap. 2.*) inductum est, posse Principem temporalem Supremum violentiæ executioni litterarum debita reuerentia humiliter obuiare. 1

Ac propterea iis in Regnis † multis in casibus & negotiis litteræ Apostolicæ ante executionem earũdem ad Regia mitti solent Suprema Tribunalia, Regio præcedente decreto, vt illic examinentur, ne quid fiat, & obtineatur falsis precibus, ac suggestionibus importunis à Summo Ecclesiæ vniuersalis Præside, Pontifice Maximo, aduersus Regni, Regúmque Hispaniarum priuilegia, indulta, & concessiones Apostolicas; œcumenicáque consilia vniuersalia & prouincialia, neque litteræ hæ interdum surreptiuæ contra publicam spiritualis Ecclesiasticæ, & temporalis Regnorum horum vtilitatem, cum scandalo, aut etiam damno iuris tertij (vnquam minimè citati) ac denique iusta & legitima existente causa, quæ à iure Pontificio fuerit approbata, præter concedentis voluntatem & consensum executioni mandentur, imò in ea 2
3 supersedeatur † interim dumtaxat quòd (ab eisdem litteris supplicatione interposita ad ipsummet Pontificem) de legitima suspensionis causa melius informatus, & instructus Sanctissimus vel reuocet, aut reformet, vel secundam remittat iussionem, per quam sua voluntas libera manifestè detegatur.

Hoc itaque protectionis genus & recursum (quo quidem & alij † Christiani Orbis Prin- 4
cipes vtuntur, & hactenus vsi fuere, provt apparebit, & *de Regnis Hispaniarum, Galliæ, Neapolis, Flandriæ, Cathaloniæ, Aragoniæ, Castellæ, Siciliæ*, atque *in statu Milanensi*, alias *Dolanensi*, & de tota *Italia*, multi Doctores laudati infra *num.*37. testantur, & Anton. Amato *variar. resol. lib.*2. *resol.*72. *num.* 27. *& seqq.* cum Doctoribus ab eo citatis) & alij infiniti approbant Doctores vtriusque Iuris, & Sacræ Theologiæ piissimi professores, quorum plurimos signanter, & non inutiliter recensemus.

Doctores retentionem Bullarum probantes.

IOannes Driedorus (vir & moribus & Sacra Theologia insignis) *in lib.* 1. *de libertate Christiana, pag.*183. distinguens, † ita mira- 5
biliter loquitur in re hac. Hinc sciendum est, quod aliud est, potestatem secularem absolutè mandare, aut constituere, ne quisquam pareat litteris Apostolicis iustitiam, & gratiam concernentibus, ne executioni mandet easdem; aliud verò esse potestatem secularem mandare, aut constituere, vt sine suo beneplacito, & examine nemo pareat huiusmodi litteris, nec executioni mandet easdem; nam primum cum sit, directè contra libertatem & potestatem Ecclesiasticam foret eam prorsus tollere, & extinguere, nec potest fieri absque contemptu Ecclesiasticæ potestatis, nec potest absque ipsius Pontificis priuilegio conuenire Regi, aut seculari potestati. Secundum autem videtur posse fieri absque contemptu Ecclesiasticæ potestatis, & absque iniuria, & odio, aut grauamine, seu præiudicio Ecclesiasticæ libertatis, vel sanctæ Sedis Apostolicæ, aut etiam litterarum eiusdem. Potest enim contingere, quòd Princeps quispiam, aut ex priuilegio, aut ex commissione Papæ hoc faciat: sicuti Carolus Imperator habuit ex priuilegio Synodi; ne sine suo consensu consecraretur, † vel institueretur Episcopus, aut ex cau- 6
sa rationabili secundùm congruentiam loci, & temporis ad sic statuendum, atque mandandum moueatur propter abusus tollendos, ne præficiantur extranei, aut inidonei, qui per nimiam importunitatem, falsáque suggestiones litteras Apostolicas impetrarunt, vel impetratis abuti volunt, ad oppressiones pauperum, qui alioquin sub prætextu litterarum Apostolicarum longis litibus, grauibúsque sumptibus vexari possint: non quod potestas secularis velit sibi aut Iudicium Ecclesiasticarum rerum vsurpare, aut viros idoneos † authoritate Apo- 7
stolica institutos impedire, aut super illorum idoneitate iudicium sumere, sed quod velit ad ædificationem Reipublicæ statum Ecclesiasticum promouere, &c. Hactenus Driedorus, qui rei veritatem rectè calluit.

Simancas etiam *in tractat. de Catholicis instit.* (in excusis Hispaniæ) *tit.* 45. *de pœnis, à num.*34. qui *num.* 35. in hæc verba inquit: Vnde fit, † quòd si aliquid Papa discernat contra 8
publicam vtilitatem, vt puta, contra patronatus laicorum, contra ius eligendi beneficia, seu Sacerdotia patrimonialia, vel quidpiam simile,

manu

manu Regia retineri, & impediri ſoleat, quia Regum officium eſt ab huiuſmodi iniuriis populos ſibi ſubiectos liberare, & iure naturalis
9 defenſionis licet Principibus ſecularibus † cum moderamine inculpatæ tutelæ, ideſt ſalua ſemper in omnibus Summi Pontificis authoritate obuiare abuſui notorio Eccleſiaſticæ poteſtatis, ne pax publica perturbetur, & commune bonum detrimentum patiatur; Hieremias *cap.* 21. *cum ſegq. cap. Regum.* 23. *quæſt.* 5. *cap. filiis vel nepotibus* 16. *q.*7. Stephanus Aufrerius *de poteſtate ſeculari, regul.* 2. Guillelm. Benedictus *in cap. Rainuntius, verbo Et vxorem, num.*454. Caietanus *de poteſtat. Papæ, cap.* 27. Nauarrus *in dict. cap. cum contingat de reſcriptis* 1. *remedio fundamen.*10. Hermas *lib.*7. *de inſtaurat. Religion. cap.*25. hæc Simanchas mirabiliter loquitur.

Qui ibidem, *num.* 54. antecedenti, aliud &
10 quidem ſingulare † dicit, quòd ſi Summus Pontifex conceſſerit reſcriptum ſeu priuilegium aliquod in præiudicium officij Sanctæ Inquiſitionis, illi eſſe obtemperandum; in executione autem ſuperſedendum, cùm vero ſimile non ſit, vt ſummus Eccleſiæ Paſtor aliquid facere voluerit in detrimentum Catholicæ Fidei, & hæreticorum fauorem.

Caietanus etiam 1. *tomo, tract. Sancti Thomæ,*
11 † *tit. de authoritat. Papæ, cap.* 27. *verſ. Ad ſecundam rationem*, vbi, quòd cum debita reuerentia ſit ſuſpendenda executio, & ſecunda iuſſio expectanda.

Victoria *in relatione de poteſtate Papæ, & Conſilij in* 22. *propoſition. cum ſequentibus.*

Angelus *in conſ.* 23. vbi probat, quòd licet
12 laicis nulla ſit attributa † poteſtas in beneficialibus; valet tamen ſtatutum Florentinum, quo cauetur, vt nulla gratia Apoſtolica, ſeu litteræ ad beneficia exequantur; niſi habita prius licentia à Senatu, ne ſcandala & diſſenſiones oriantur in pernitiem & exitum Reipublicæ, ſicque contra publicam vtilitatem, ad quod plurimos Doctores coniecimus infrà *hac* 1. *part. cap.*4. *à num* 38.

Capitius *deciſ.* 131. *num.* 6. *&* 7. idem quod
13 Angelus repetit, allegans † Abbatem contrarium tenentem, quem quidem procedere poſſe, cum nulla iuſta cauſa & publica ad id ſubſit, nec præſumatur; hoc ſequitur etiam Azebedus *in l.*14. *&* 25. *tit.*3. *lib.*1. *Recopil. ſub num.* 46. id ipſum Antonius Theſaurus *deciſ.* 131. *num.* 3. *&* 7. vbi ſentit, talia ſtatuta & edicta fieri poſſe pro bono publico, ad euitanda ſcandala & ri-
14 xas, quando † oriri timentur, affirmat Petrus Antonius de Petra *in tractatu de poteſtate Principis, cap.*6. *num* 9. vbi diſputat Codex Fabianus *lib.*3. *tit.*1. *de iudiciis, ad fin.*39. Quintilian. Mandoſſius *in tract. de monitorijs, q.* 13. *num.* 3. videndus ad id Didacus de Sahagum, *in cap. eam te, num.*24. *ad fin. de reſcriptis*, & nouiſſimè Marius Anton. *variarum reſolution. lib.*1. *reſolut.*91. *poſt num.* 2. necnon Hieronym. Portolles & ab eo citati in addition. ad Molinum, §. *alienigena, num.*1. cum multis ſequentibus; vbi quod validum eſt ſtatutum, vt alienigena non
15 poſſit in Regno † beneficia obtinere, pro bono publico, & ſcandalo inde oriundo vitando, optimè Iacobus Cancerius *variar. reſolution. lib.* 3. *cap.* 4. *de manutentione à num.* 61. 62. *&* 63. vbi inquit poſt Compoſtella, quòd licet aliqui hoc contradicant; tamen in Regno *Caſtellæ, Aragonum, & Galliæ*, ſeruari ex multis Doctoribus à Portolles cumulatis, latiſſimè etiam videndus Cænedus *in quæſt. Canon. q.*18. per totum.

Palatius Rubeus vir doctiſſimus *in tract. ſeu libello de beneficijs vacantib. in Curia* per totum, maximè §. 4. 5. 6. *&* 7. *&* 8. Quibus quidem
16 † ampliſſimè & abundè comprobat multis rationibus, & fundamentis validiſſimis; licitè poſſe Regem retinere litteras à Sede Apoſtolica impetratas iuſta & legitima cauſa exiſtente, ex iis quæ à iure approbatæ ſunt (quas latius proſequitur) vt in executione earundem ſuperſedeatur, donec mediante ſupplicatione Summus Pontifex
17 † de veritate precum melius informatus de remedio prouideat, & interim ſecunda iuſſio expectanda, non tamen prima exequenda in damnum Regni, aut Regis, aut publicæ vtilitatis.

Epiſcopus Couarruuias (doctiſſimus Præſul toto Orbe terrarum meritò celebratus) *in practicar. quæſtion. quæſt.* 36. *num.* 4. *verſicul. Sic etiam* † *in his Regnis multis in caſibus & negotiis*
18 *litteræ Apoſtolicæ ante executionem earum ad Regias mittuntur audientias & tribunalia; idque fit ex Regio decreto, vt illic examinentur, ne quid fiat & obtineatur falſis precibus, & importunis ſuggeſtionibus à Summo Pontifice, aduerſus Regni, Regúmque Hiſpaniarum priuilegia, & Apoſtolicas conceſſiones: denique ne litteræ Summi Eccleſiæ Præſulis còntra publicam ſpiritualis, Eccleſiaſticæ, & temporalis huius prouinciæ vtilitatem præter ipſius concedentis voluntatem, & conſenſum executioni mandentur. Etenim* † *& alij Chriſtiani*
19 *Orbis Principes eodem iure vtuntur, & hactenus vſi fuere*, &c.

Ipſe Couarruuias, latius rem hanc tractat circa articulum retentionis Bullarum Apoſtolicarum, *pract. quæſt. cap.* 36. *num.* 3. per totum, necnon videndus per totum, *cap. videndus*, etiam *num.*12. *verſ. Hæc verò ſcripſimus.*

Nauarrus *in manuali Latino, cap.*27. *num.* 70. *verſ.*2.

Dominicus Bañez 2. 2. *q.*67. *art.*1. *diuiſ.*2.

Vega *in ſumma,* 1. *part. verbo Deſcommunion, cap.*85. *caſu* 18. *&* *caſu* 19. mirabiliter loquitur, vbi non ob id aliquas incuri cenſuras, firmat.

Pater Villalobos *in ſumma tract.* 17. *diffic.* 21. *à num.* 22. vbi citat alios ſimul comprobantes, 20
hanc litterarum Apoſtolicarum retentionem ad effectum vim tollendi, ob idque cenſuras Bullæ Cœnæ non incurri ſimul affirmantes.

Thoro *in compendio, deciſ. verbo Iudex laicus, pag.*294.

Tapia *ad ius Regni Neapolit. part.*2. *ſub rubrica, quando Rex inter Eccleſiaſt. perſonas.*

Praticus Monterroſo *in ſua practic.* 5. *tratado de las Chancillerias, in cap. Sigueſe el quarto proceſſo, que es ſobre la retencion de Bullas, fol.*95.

Filliucius *tract.*16. *cap.*10. *quæſt.*4. *num.*158.

Bonacina *de morali Theolog. tom.* 3. *tract. de cenſuris in Bulla Cœnæ Domin. diſp.* 1. *quæſt.* 15. *punct.* 4. §.2. per totum.

Antonius Souſa latè *in tract. de cenſuris ad Bullam Cœnæ Domin. cap.*14. *diſp.*75. *num.*8. *cum ſequentibus, & diſp.*76. *num.*1. 2. *&* 3. qui omnes præallegati DD. & alij plurimi ob hanc retentionem litterarum Apoſtol. nullas incurri cenſuras ſecurè firmant.

Marius Mutta *deciſ. Siciliæ* 91. *num.* 4. *&* *num.*5

Ferdinan

Ferdinandus Vasquez Menchaca *controuers. illustr. lib. 1. cap. 41. à num. 19.* cum multis sequen-
21 tibus; vbi docte † quidem, & eruditè comprobat hanc Bullarum retentionem factam per Senatum Regium, ex origine & principio iuris naturalis, dictantis protectionem, auxilium & defensionem vi oppressorum.

Manuelis Rodriguez *quæst. regul. tom. 1. q. 6. art. 7.* per totum, vbi amplissimè iustam probat suspensionem litterarum Apostolicarum legitima & iusta causa existente.

Et ipse Manuelis Rodriguez *ibidem, art. 8. sequenti*, in his terminis hæc scribit: *Certissi-*
22 *mum esse † apud omnes, litteras Apostolicas sine iusta causa minimè posse detineri, ne executioni mandentur*, vt suprà articul. antecedenti satis patet. *Causæ autem istius detentionis sunt variæ,*
23 *quæ arbitrio † boni docti & pij viri relinquuntur, sicut omnia, quæ à iure non habent expressam determinationem, &c. Sed non possum vnam subire principalem causam, propter quam huiusmodi detentio, & suspensio potest optimo iure fieri; & est, quando litteræ Apostolicæ, sine causa tollunt ius tertij, non enim Papa potest sine causa tollere ius tertio quæsitum*, &c.

Abendañus *de exequend. mandatis, lib. 1. c. 1. num. 32. vers. Item ex eadem*, vbi idem quod Couar. probat.

Idem Manuel. Rodriguez *in addition. ad §. 9. Bullæ Cruziatæ, fol. 159.* ita ait: *Dudase mas, si*
24 *los † Reyes, Principes, y Oidores de los Consejos Reales, deteniendo las letras Apostolicas, quedan descomulgados por la Bulla de la Cœna, y respondo, que no, porque el juez Ecclesiastico no los tiene por descomulgados, ni su Santidad, sabiendo lo que hazen de ordinario, los declara por tales, ni el pueblo Christiano los euita*, &c. & quòd ex hac retentione litterarum Apostolicarum legitimo modo, & fine, iustáque de causa facta nullam incurratur censuram; pariter profitentur Pater Vega, Villalobos, Nauarrus, Corduba; & fere omnes supra citati Doctores, & citandi.

Eandem etiam praxim probarunt Ioann. de Cruz *de statu Religionis, lib. 1. c. 6. art. 2. dub. 5. concluf. 1.*

Pater Enriquez, *lib. 4. cap. 12. num. 6. in gloss. littera Q.* & aliis in locis specificè inferiùs referendis.

Graffiis *in decisionibus Aureis casuum conscient. part. 1. lib. 4. cap. 18 num. 119* qui iterum, *n. 120.* ita ait circa explicationem Bullæ Cœnæ, quæ per totum illud, *cap. 18.* enucleatur persingulas eius partes, & capitula: *Excommunicantur inhibentes litteras Apostolicas, iustitiam vel gratiam concernentes executioni demandare, sine eorũ beneplacito, examine, aut assensu*: facit text. *in capit. quoniam de immunitat. Ecclesiast.* latè per Nauarr. *cap. 27. num. 60.* cum sequentibus: *Et ratio est, quia cum Sedes Apostolica à nemine dependeat, vult à nemine iudicari. Sed in Regno secus est, quia consideratis considerandis, visisque litteris de hac re à Papa Regi Philippo missis, & è contra censeo, non esse condemnandos, nec incurrere Regios Magistratus expedientes Regium exequatur, & illud impetrantes, donec aliter à Sede Apostolica decisum fuerit; caueant autem ministri Regis, ne excedant finem mandati Regis, cuius mens Sanctissima est: in non inferendo præiudicium Sanctæ Sedi Apostolicæ, ne diu vexent negotiatores in non expediendo Regium exequatur. Vult enim Rex noster, vt quam primum statimque litteræ Papæ executioni mandentur, concesso eis Regio exequatur.*

Malderius *in 2. 2. quæst. 1. art. 10. dubio 8.* qui in fin. sic scribit. *Non videtur improbabile, quod* Couarruuias *practicarum quæstion. cap. 35. accuratè, ex Papæ consensu, præscriptione, & vsu immemoriali, & euidenti spiritualis regiminis vtilitate, Tribunalia Regia in quibusdam Regnis ritè ita practicare, vt sine sua permissione & consensu nequeant quædam Apostolica mandata executioni mandare.*

Salzedus *in practicar. criminal. Canon. cap. 54. num. 11. num. 17. 19. num. 20. & 22.* Quo loco rem hanc abundè tractat, & defendit † hanc retentionis Hispaniæ praxim, & *in dict. num. 22.* 25
asserit, vt non solùm Hispaniæ Reges hoc iure vtantur, sed alij omnes Christiani Orbis Principes, ex testimonio Ioannis Driedorij *lib. 1. de libertat. Christ. pag. 138.*

Morla *in emporio iuris, 1. p. tit. 2. q. 14. n. 11.* vbi plures Doctores ad hoc allegat.

Humada *in l. 3. tit. 15. p. 1. in glos. 9. n. 1. vers. Quæ rescripta.*

Rojas *singulari 148. in.*

Botteus *in tract. de Synodo Episc. 3. p. num. 285. & num. 286.*

Azebedus *in l. 14. tit. 3. lib 1. Recop. à n. 29. cum multis sequentib.* vbi docte & erudite multis fundamentis hanc retentionem probat.

Vivaldus *in Candelabro Ecclesiæ in explicatione Bullæ in Cœna Domin. casu 14. ex num. 102.* cum multis seqq. & ferè per totum.

Doctor Gerrerus *de concilio, cap. 12. vers. mas esto tambien podria cessar.*

Rebuffus *in praxi beneficia, 3. part. signatu. vers. Nec non iure, num. 12. & 36.*

Et ipse Rebuffus *in tractat. nominatio. q. 15. num. 12.* vbi † idem obseruari in Francia testatur, 16
provt & Morla vbi proximè, *num fin.*

Ioannes de Heuia *in Curia Philippica, p. 1. §. 5. num. 5.*

Castellus de Bobadilla *in politic. lib. 2. cap. 18. num. 206.* vbi ita ait, *num. 103.* Caso es † en 27
la retencion que se haze en el Supremo Consejo, y en las Audiencias, y Chancillerias Reales, en muchos casos de las letras y Bullas Apostolicas, para examinar, si fueron concedidas con falsa, ò siniestra relacion (con lo qual muchas vezes los Pontifices y Principes son engañados) ò si las tales Bullas son contra *el derecho, ò priuilegios del Rey, ò del Reino*, concediendose por ellas beneficios Ecclesiasticos à estrangeros, *ò por otras vias, ò si son contra otras Bullas, è indultos Apostolicos, ò contra los Concilios generales de la Iglesia*: y que esto se haga assi por estas razones, lo disponen à cada paso los decretos de los Sumos Pontifices, y las decisiones de Emperadores, y lo tienen los Santos de la Iglesia, y el Obispo Couarruuias, y muchos otros graniſſimos Doctores. Lo qual quando † conuenga hazerse, ha de ser, como se haze, con sumo respeto y veneracion de la Santa Sede Apostolica, por las dichas causas, y con el zelo Christianissimo de nuestros Reyes, y sus Consejeros, *para supplicar dello à su Santidad*, como cabeça y Rector de la Iglesia, para que informado de la verdad y congruencia, prouea y mande, lo que à la salud y bien vniuersal de la Republica espiritual y temporal con- 28
uenga,

29 uenga, † y *ceſſando las dichas cauſas*, luego ſe bueluen y reſtituyen las dichas Bullas con facilidad à ſus dueños, para que libremente vſen dellas, &c.

Gaſpar Rodriguez *de annuis reditibus, lib. 1. quæſt. 17. num. 75. verſ. Quarto*, vbi de praxi teſtatur.

Ioannes Gutierrez *lib. 2. Canonica. cap. 11. num. 31.*

Flores Diaz de Mena *practic. quæſt. lib. 1. q. 12. num. 8. & 9.*

Zerola *in praxi Epiſcopali*, §. *litteræ Apoſtolicæ*, vbi affirmat, id ita practicari etiam in Regno Neapolitano.

Hieronymus Llamas optimè 1. *part. inſtruction. Confeſſor. cap. 7. §. 19.* in hæc: *Eſt aduer-*
30 *tendum*, † *quòd ab immemoriali conſuetudine Reges Hiſpaniæ examinant litteras Apoſtolicas ſic gratiæ, ſicut iuſtitiæ cum omni reuerentia, & ſubiectione, ſolùm ne doloſæ ſuſpectæ ſint, vel furtiuæ, & ſurreptiuæ, & hoc cedit in obſequium Apoſtolicæ Sedis, & finis limites non exceduntur; hoc non damnant Summi Pontifices, nec cenſuris vetant, ſecus ſi malitiosè id fiat, in fauorem vnius & damnum alterius*, conſonat ſuprà *num. 19. & num. 24.*

Hieronymus de Zeballos *commun. contra communem, lib. 4. quæſt. 897. à num. 292.* cum multis ſequentibus, *& de cognitione per viam violentiæ, gloſſa 6. à num. 62.* cum ſequentibus. Quibus locis multa in genere, quæ à Doctoribus dicta erant in huiuſmodi retentionis iuſtificatione recenſet.

Cenedus *in collectan. ad decretum collectan. 5.* maximè *num. 4.* vbi ex principio defenſionis na-
31 turalis, † & obligatione ſeu officio Principis ad illam impertiendam oppreſſis, dicit *dict. n. 4.* Reipublicæ Chriſtianæ optimum vtiléque fore, Principes ſeculares obtinere priuilegium à Sede Apoſtolica; vt litteræ citationis, & aliæ om-
32 nes Bullæ obtentæ à Romano Pontifice, † anteaquam executioni mandentur in partibus, examinentur à Regis Tribunalibus, provt eruditiſſimè aduertit Doctor Gerrero *de Conciliis, cap. 12. verſic. Mas eſto*, ſequitur Bobadilla *in politica, dict. lib. 2. capitul. 18. num. 208. in margine littera D.* vbi ad idem refert Viualdum, & Rojas, qui pariter hoc idem ſentiunt, multum conueniens fore vtrique Reipublicæ Eccleſiaſticæ, & temporali, quoniam ſi illud habent Regna, & ditiones Italiæ propè Romam exiſtentia: quantò magis foret vtile his Hiſpaniarum Regnis ab illa tam remotis, iuxta obſeruationes, & doctrinas vtiliter conſideratas ſuprà *capitul. 1. §. vnico*, per totum.

Cenedus *ipſe in quæſtion. Canon. quæſt. 18. n. 5. & ſequentib. & in quæſt. 45. ſub num. 9. verſic. Supradicta etiam confirmantur*, ex traditis per eun-
33 dem † Manuelem Rodriguez *tomo 1. quæſt. regular. quæſt. 6. artic. 8.* vbi aſſerit, ſine timore excommunicationis *Cœnæ Domini*, poſſe Reges, & Principes, & ſuorum Tribunalium Conſiliarios detinere litterarum Apoſtolicarum executionem, ſi intelligant, ita conuenire ad conſeruationem, pacem & tranquillitatem boni regiminis Regni ſui: dum tamen id fiat ſine
34 fraude, & dolo, & non cauſa tantummodo impediendi executionem ipſarum litterarum, de quo etiam vide *num. 30. 19. 24.* Idque ita practicari in Regno Neapolis, teſtatur Thomas Zerola *in praxi Epiſcop. §. litteræ Apoſtolicæ.* aſſerens non ex eo Iudices Regios incidere in Bullam Cœnæ Domini: cum id non fiat ad impediendum, ſed ad videndum & examinandum, an contineant aliquam ſubreptionem vel oppreſſionem, vel an quod conceditur ſit iuriſdictionis Regis, quòd dummodo id malitiosè, & cautelosè non fiat, nec in fauorem vnius & damnum alterius, ſed ad informandum melius Romanum Pontificem, ſequitur Hieronymus Llamas 1. *part. method. cap. 7. §. 19.* hæc ille Cenedus.

Narbona nouiſſimè *in l. 59. tit. 4. lib. 2. Recop. in 3. tomo, gloſ. 2. num. 16. fol. 198.* in hæc. Ex quibus ſanè † tam diu in Hiſpania noſtra 35
praxis inoleuit, vt ſi Romanorum Pontificum expediantur diplomata, quæ propter ſiniſtras impetrantis preces, falſas ſuggeſtiones, *vel aliæ cauſas quæſcunque Sacris Canonibus, aut generalibus Conſiliis aduerſentur*, Iudicum Supremi Regij prætorij auribus intimentur, quibus ſi ita eſſe compertum fiat, Regias litteras, quæ vulgo (prouiſiones) dicuntur, expediendas decernunt; vt antequam Apoſtolicæ litteræ executioni mandentur, originaliter ad Regia prætoria deferantur, vt illic an ex falſis precibus, & importunis ſuggeſtionibus contra Sacra Conſiliorum decreta obtentæ ſint, examinentur. Quo † comperto Summus Pontifex illius rei 36
certior fit, ac precibus commoueatur, vt iam veritatis expers, quæ vniuerſalis Eccleſiæ ſaluti, fidelium vtilitati, Reipublicæ commoditati, profutura diſcernat, ac laudabiliter ſtatuat, nec in hoc Regia decreta Pontificiam iuriſdictionem quidquam lædere, aut Sacris conſtitutionibus aduerſari videntur, vt ſatis apparet ex iis, &c. Selle *de inhibitionibus Regni Aragon. cap. 8. §. 3. num. 85. & 88.* D Ioan. del Caſtillo nouiſſimè *in tractatu de tertiis, cap. 14. à num. 182. cum ſequentibus*; vbi ſe remittit ad hunc noſtrum tractatum, conſcius noſtræ diligentiæ, & continuæ vigilantiæ, eſſéque iam approbatum à Conſilio Regio, iuxta plurima familiariſſima colloquia inter Nos aſſiduè de eo præhabita.

In Regno *Siciliæ*, *Neapolis*, & in cunctis *Italiæ* ditionibus, hoc idem obſeruari, quoties litteræ Apoſtolicæ † tendunt in præiudicium 37
tertij, aut in damnum Reipublicæ temporalis, turbando Regalem iuriſdictionem, & pacem ſubditorum, vt impediatur per Regios Conſiliarios earum executio, latè probat Antonius Amato *variarum reſolut. tomo 2. reſolut. 82. à num. 28. cum ſequentib.* & videndus *à num. 26.* qui *num. 28.* ad idem allegat Cabedum *deciſ. Lucitan. 3. num. 7.* Cancerium *variarum reſolution. lib. 3. cap. 14. num. 60.* Oſſibanum *de iure fiſci, cap. 10. num. 4.* Portolem ad Molinum, §. *alienigena*, Gramat. *conſ. 109.* Ferretum *conſil. 1. num. 14.* Petrum de Gregorio *de conceſſion. feud. part. 8. quæſt. 7. num. 8.* Follerum *in conſtitut. poſt mundi machinam*, aliósque quamplures, &c. Doctor Don Marius Cuteli R. C. Siciliæ Senator meritiſſimus *in Codicem leg. Sicular. ad leg. Federici, nota 46. per totam*, & iterum *ad legem Martini, nota 64. per totam*; quibus locis ponit praxim & ſtylũ Regni Siciliæ in examinandis omnibus litteris à Sede Apoſtolica emanatis, Iacobus de Graffiis *in deciſionibus Aureis caſuum conſcientiæ, lib. 4. circa explicationem Bullæ in Cœna Domini, capit. principali 18. n. 120.* vbi *de Regio exequatur* Regni Neapolis, de quo vlterius infrà, *n. 11. & ſequent.*

Camillus

Camillus Borrellus *in tractat. de præstantia Regis Catholic. cap. 52. num. 3. & 4.* loquendo in prærogatiua Regis Hispaniæ retinente Bullas ex iusta causa, donec per supplicationis auxilium fiat Summus Pontifex certior, quantum detrimenti Reipublicæ immineat, & quàm graue scandalum suboriatur ex illarum executione.

Borellus *ipse, cap. 50. sub num. 19.* recenset & praxim Regni Neapolitani, ne admittantur Bullæ rescripta, & collationes Sacerdotiorum, Prælaturarum, aut beneficiorum à Sede Apostolica emanatæ, nisi prius interponatur *Regium brachium*, vulgo dictum (*exequatur*) & vnde inoleuerit hæc praxis affert ibi, *à num. 18.* & antecedentibus.

Et iterum ipse Borrellus *in addition. ad Bellugam in speculo Princip. rubr. 6. in verbo Priuilegiis.*

Pater Enriquez è Societate IESV *in 3. tomo Summæ de Pontificis claue, lib. 2. cap. 22. §. 1.* latissimè iustam asserit hanc Bullarum retentionem, quando ex legitima & iuridica causa fit, *& in cap. 19. §. 1.* & iterum *eodem lib. 2. cap. 15. § 1. ad fin.*

Ipse etiam Henriquez *in eodem tract. de Pon-*
38 *tificis claue, lib. 2. cap. 11. § 3.* mirabiliter † scribit *in hæc:* Prudenter perpendant Iudices Regij, ne iniustè impediant, fieri executionem absque suo ipsorum consensu, vbi tamen appellatio, seu potius *supplicatio ad Papam* melius informandum, non videbitur friuola; (quippe quæ nititur longo malorum experimento, quæ aliàs sequi solent bono communi in Hispania ob falsas impetrantium impetrationes) non prohibetur *impedire interim Rex*, & eius Sena-
39 tus, imò ex iure naturæ pro suo officio † tenetur ad sedandum tumultum, aut periculum seditionis & schismatis in Regno tanquam protector sui Regni, in bonis etiam Ecclesiasticis, & potest tollere violentias ob pericula vitanda. Id præstat Rex Hispaniæ etiam ex priuilegio Alexandri Papæ VI. aut immemoriali consuetudine, nam Pontifex longè ab Hispania distans à statutis quibusdam, aliqua concedit falsa informatione deceptus, aut importuna quadam vi precum victus non intendit libera voluntate concedere, cum ignorantia, & quædam coactio impediat voluntarium. Rex verò curat, suspendi executionem litterarum fraudulenter impetratarum, interim dum Pontificem per suum Legatum melius informet.

Similis consuetudo extat sciente & permit-
40 tente Pontifice, apud varias Christiani † Orbis regiones, quam non damnarem quidem, nisi ob suspicionem fraudulentæ inobedientiæ contra litteras Papæ (vbi Rex de fide aut schismate esset suspectus) at rebus bene perspectis, meritò excusat in Regis verè Catholici Ditione, præsertim dum simul nititur priuilegio eiusdem Pontificis saltem tacito Regibus concesso, &c. Hactenus Pater Henriquez, qui doctè quidem & eruditè loquutus fuit.

Henriquez ipse Pater variis aliis in locis eiusdem *tract. de Pontificis claue, libro 2. cap. 16. §. 1.* & iterum *capitul. 16. § 3 & capitul. 23. §. 3.* Quibus & alibi passim mirabiles doctrinas apud eundem hanc Bullarum retentionem debito modo factam iustificantes legimus, in discursu huius tractatus commemorandus.

Hinc non est audiendus modernus Diana *resolution. moral. in tractatu de immunitat. Ecclesiastica, resolut. 12. per totum*, qui (immemor tantorum piorum Doctorum vtriusque iuris, & Theologicæ professionis hanc retentionem, praxim, & vniuersalem consuetudinem omnium ferè Christianæ Religionis Regnorum comprobantium) nouiter aduersus eandem resoluit, nullo probabili fundamento nixus, qui nec rationes vrgentissimas, vtilissimásque vtrique Reipublicæ perpendens, nec grauitatem negotij considerans facilè labitur, & in suam opinionem temere inuoluitur in damnum miserabilium oppressorum, (qui alio remedio humano sunt destituti) necnon Reipublicæ, non tantùm temporalis, verùm & ipsius Ecclesiasticæ & spiritualis: quem ideò meritò carpit post hæc scripta doctissimus Dominus Ioannes del Castillo *in tractatu de tertiis, cap. 41. à num. 182. cum sequentibus*; sed ipsum Dianam manifestè conuincens ex his quæ in hoc *cap. & sequentibus, & in cap. 1 supra hac 1. part.* iuridicè & fundamentaliter comprobata sunt pro huius retentionis debito modo factæ, & iusta existente causa, iustificatione. Qui quidem Castellus *sub dict. n. 182.* ex Couarr. Oliuano, & Zeballos asserit, hanc retentionem litterarum Apostolicarum discerni in Senatu pro tollenda violentia, quæ ex earum executione speratur.

Hinc in Regno Siciliæ, eiúsque Senatu non
41 solùm examinantur litteræ Apostolicæ, an aliquid contineant in damnum Regis, † Regni, & præiudicium tertij, vt ex aliis Doctoribus annotauimus superius hoc eodem *cap. num. 37. verficul. Et in Regno Neapolit. & Sicilia*, &c. comprobant insuper hoc *Regium exequatur*, Anton. Costa *conf. 1. per totum*, Pereira *de manu Regia, part. 2. cap. 65.* Manuel Rodriguez *in addition. ad Bullam Cruciatæ, §. 9.* Pater à Costa *in eadem Bulla, quæst. 96. per totam*, licet Antonius Diana *variarum resolutionum, 4. part. tractat. 1. de immunitate Ecclesiast. resolut. 9.* dicat Regem nostrum in hoc *Regio exequatur* procedere ex priuilegio Pontificis, vel ex concordatis ex Bañez *in 2. 2. quæst. 67. articul. 2. dub. 2. conclus. 6.* Castro Palao *in opere morali, tomo 2. disputation. vnica, puncto 9. num. 10.* Iacobo de Graffiis *decision. aureis, part. 1. lib. 4. cap. 18. num. 120.* vbi hæc addit verba: caueant ministri Regis, cuius mens Sanctissima est, in non inferendo præiudicium Sanctæ Sedi Apostolicæ, nec diuexent negotiatores in non expediendo *Regium exequatur*, &c. cum dicti Doctores minimè de priuilegio loquantur, sed de litteris missiuis particularibus ad inuicem missis inter Papam, & Regem, vt est videre suprà *sub num. 24.*

Verùm etiam Rex noster Catholicus est Mo-
42 narcha exercens vtramque † iurisdictionem etiam spiritualem, tanquam Legatus à latere, in suo illo Regno creatus, & constitutus a tempore *Rogerij* eiusdem Regni primi Regis, qui ob eximia beneficia in Ecclesiam obtinuit ab *Vrbano Papa II.* non solùm titulum Regis Siciliæ, verum & singulare priuilegium, nempè vt deinceps Siciliæ Princeps habeat vtrumque gladium. Qui cognoscit de omnibus causis Ecclesiasticis, & spiritualibus tangentibus ad forum Ecclesiasticum, atque de causis exemptorum, tanquam Legatus à Latere Sedis Apostolicæ, cuius

cuius in hac parte iurisdictionem exercet ex dicto priuilegio: & non tam per viã appellationis ab omnibus Ordinariis, & Iudicibus exemptorum ante definitiuam emissæ, verùm etiam in
43 prima † instantia per viam simplicis grauaminis, seu recursus absque appellatione, imò grauaminis aditu mediante solet impunè Iudex Illustrissimus Monarchiæ retinere totam causam in suo Tribunali, iuxta praxim retrò vetustissimam & immemorialem, continuatam etiam post *Concilium Tridentinum*, *sess.* 24. *de reformat. cap.* 20. præseruans aliàs primam Ordinariorum instantiam, ita vt in illo Tribunali Monarchiæ, & Regno Siciliæ, hæc constitutio conciliaris non fuit recepta, quoad prædictum modum procedendi semper continuatum iuxta ea quæ abundè cumulauimus infrà *hoc in cap. à num.* 114. *cum multis seqq.* vbi etiam de aliquibus capitulis *Concil. Trident.* minimè obseruatis, quia vsu non fuere recepta; de quo etiam specialiter latè egimus *in tract. de Reg. protect.* 1. *part. c.* 1. *à n.* 131. & superiùs. Et hoc *cap. n.* 133. *&* 134.

Et quæ in similibus terminis latè comprobat Nicol. Garc. *de benefic.* 11. *p. c.* 5. *à num.* 149. *cum multis seqq.* vbi de decreto quodam *Concilij Tridentini* non recepto ab aliquibus Cathedralibus Ecclesiis, *&* *à num.* 158. satisfacit difficultati ortæ ex eo, quòd in Hispania fuit generaliter receptum totum Concilium Tridentinum, vt tanquam generalis non obstet aliquorum decretorum speciali non receptioni, quem consulere potes pro latiori explanatione.

Et insuper quia licet *in d. Trident. decreto* prohibitiuo Legati quoque de latere expressè comprehendantur, tamen inter illos minimè com-
44 prehenditur Rex † Catholicus, & eius hæc Regalia. Etenim cùm omne quod à Sede Apostolica Reges obtinent in perpetuum; Regaliam Regis esse diximus suprà *hac* 1. *p. c.* 1. *n.* 116. *&* *à n.* 141. Idcirco in quibusvis constitutionibus generaliter loquentibus, Regum iura & priuilegia minimè includuntur, sed potiùs excepta, intacta, & præseruata remanent, ob eorum prærogatiuam & excellentiam, *text. in c. fin. in princ. de offic. deleg. in* 6. ibi: *Regibus & Regnis, qui sicut dignitatis altitudine præeminent, sic prærogatiua gratiæ ipsos conuenit anteferri dumtaxat ex capitis*, &c. *cap. ne reliqui, de priuilegiis, lib.* 6. *cap. solitæ de maior. obed.* & per hæc & aliqua alia iura & Doctores copiosè resoluit Hieron. Gonça. *de alternat. glos.* 24. *à num.* 116. *cum seqq.* nam quod speciali nota & expressione dignum est, si fuit omissum, censetur quasi neglectum, *l. item apud Labeonem*, §. *ait prætor*, *ff. de iniuriis*, *l. eos*, *C. de aquæ ductu*, *lib.* 11. quòd latè exornat Castillo *de tertiis*, *c.* 20. *d. n.* 8. *&* *à princip.* Ius enim Regum efficacius est alio quolibet, vt dicit *Imperator. in l. cum multa*, *C. de bonis quæ lib.* ibi: *Imperialis fortuna omnes supereminet alias*; de quo suprà *cap.* 1. *à num.* 137. quo supposito in *Concilio Trident. d. cap. causæ omnes*, non includitur Monarchiæ Tribunal, quòd semper continuauit suum antiquissimum ius cognoscendi in prima instantia, quòd equidem validissimis aliis fundamentis (quæ pro nunc omittimus, cum nostri instituti non sint) roborari posset.

Et quod Tribunal Monarchiæ non solum cognoscat per viam appellationis ab omnibus Regni iudicibus ordinariis, & exemptorum; sed & per viam grauaminis adeatur in prima quoque instantia, & quod hæc Regia Monarchia minimè comprehendatur in *Bulla Cœnæ Domini*, & de aliis pluribus iustificationem Monarchiæ, atque styli tangentibus, latissimè Pater Henriquez *in tractatu de Pontificis claue, cap.* 26. *per totum*, vbi quod Rex Catholicus non videtur procedere authoritate laicali, sed Apostolica (cui & ego libenter assentio.)

Quo loci refert ad litteram hoc priuilegium *Vrbani*, & ob quam † causam fuit *Regi Rogerio* 45
concessum; eiusdem priuilegij etiam verba refert Camill. Borrell. *de præstantia Regis Catholici*, *cap.* 71. vbi latissimè comprobat non solùm in temporalibus, verùm in spiritualibus Reges nostros, quoad illud Regnum Siciliæ Monarchas appellari posse, quoniam in eo Legati de latere Sedis Apostolicæ cum plenissima super omnes Prælatos Ecclesiasticos eiusdem Regni potestate & iurisdictione constituti sint ex concessione *Vrbani II. Roman. Pontific. Rogerio Normantino*, *tunc Comiti Siciliæ & Calabriæ*, eiúsque filiis hæredibus & successoribus in perpetuum facta, *anno Domini* 1099. *tertio Nonas Iulij*; cuius verba ibidem ad litteram refert, & latè comprobat. Adducit etiam casus speciales, qui à Iudice Monarchiæ ad Sedem Apostolicam per † appellationem fuere delati, & ad 46
eandem Monarchiam per Papam iterum remissi; quos etiam recenset Marius Mutta *super cap. Regni Siciliæ*, *tomo* 3. *cap.* 35. *per totum*. *fol. mihi* 161. *&* *sequentibus*; vbi de eius iustificatione pariter tractat; eiusdem etiam priuilegij verba extant apud Thomam Facellum *rerum Siculor. decad.* 2. *lib.* 7. *cap.* 1. Marianam *de rebus Hispaniæ*, *lib.* 10. *cap.* 5. Gaufredum Monachum *de rebus Normantinis in Italia gestis*, *lib.* 4. *cap.* 29. Ioseph Carnebal. Siculus *lib.* 1. *de Historia Siciliæ*, Ioan. Lucam Barberium *in cap. Brebium Siciliæ*. Hieronym. Zurita, *lib.* 3. *Annalium Aragon. cap.* 68. Francisc. Maurolium *in compendio rerum Siculanicarum*, *lib.* 3. *fol.* 98.

Cuius Bullæ virtute vt iidem Authores recensent, Reges Siciliæ ex eo tempore † ibi- 47
dem Tribunal tenent, quòd Monarchia appellatur, in quo introducuntur appellationes ab eius Regni Prælatis, & ad suos Regios Magistratus deuoluuntur, ab eísque vti Legatis de latere causæ deciduntur, per quos etiam Doctores idem recenset doctissimus Præceptor Noster Domin. Ioann. de Solorzan. meritissimus Senator Consilij Indiarum *in singulari tract. de iure Indiarum*, *lib.* 3. *cap.* 1. *à num.* 71. *cum sequentibus*; & licet quondam Rex ipse, & eius Proreges de causis spiritualibus cognoscebant, concordantia postea facta est inter Sedem Apostolicam, & Regem Catholicum, vt iudex quidem sacris initiatus præesset huic Monarchiæ Tribunali nominandus à Rege independenter à Sede Apostolica, quo munere me insigniuit, in meritum decorauit & munificentissimè contulit *Sacra Catholica Maiestas Philippus IV.* cognomine *Magnus*, *anno* 1636.

Et licet Illustrissimus Cardin. Cæsar. Baronius *in suis annalibus Ecclesiasticis*, *tomo* 11. *anni Christi* 1097. *num.* 18. *cum multis sequentibus*; supradictis † Authoribus, aut non visis, aut 48
insuper habitis, Monarchiam hanc Ecclesiasticam exagitet, serióque improbet, & rigidis atque asperis verbis piissimos Reges Nostros ea

vtentes ſuccenſeat : *Bullámque Vrbani I I.* commentitiam , vel nimis adulteratam eſſe , oſtendere nitatur.

Tamen contra eum plures docti viri peculia-
49 res † Apologias ſcripſere , & præcipuè Illuſtriſſimus Domin. Ioan. Beltranus de Guebara Archiepiſcopus Compoſtellanus ; quapropter Regiis edictis , & ſchedulis , *Datta en el Pardo* 15. *Iunij* 1611. liber ille Baronij intercipi iuſſus eſt, vt tradunt Iacobus Gordanus *in ſua Chronographia , anno* 1610. *pag.* 495. de cuius executione teſtatur Domin. Ioan. de Solorzan. *lib. 3. n. 76. & 77. cap. 1.*

Ad huiuſmodi etiam Bullarum legitimam retentionem (à qua ſupra modum digreſſi ſumus, dulci impulſu Monarchiæ ducti) redeuntes:re-
50 ctè conducunt † illi omnes Doctores ſine contradictione probantes , poſſe Principem ſecularem non admittere à Sede Apoſtolica , alitérve prouiſum , ſeu electum , ſi ſit perſona ſibi ſuſpecta , de qua non poſſit confidere, ne fortè reuelet aduerſariis arcana , & ſecreta ſui Regni, Innocent. *in cap. ſuper his , num.* 8. *de acuſation.* Abb. *in cap. 1. num. 9. & in cap. cum terra ſub num. 2. & in cap. quod ſicut num. 7. de election.* Hoſtienſis *tit. de election. §. quis poſſit eligere, n. 5. verſ. Sed electione iam facta* , Ioan. Andræa. *in cap. nobis 25. ſub num. 12. de iure patron.* Ioan. Selba *de benefic. 2. part. quæſt. fin. num.* 65. Palatius Rubeus *in rubrica de donationibus inter virum & vxorem , in præfatione , §. decretalis, n. 29. & 30.* vbi in propoſito alia plura conducit Hieronym. Gonza. *in regula de alternat. gloſſa* 4. *num.* 166. & ſuprà , Ioannes Igneus *in l. neceſſarios , §. non aliàs num.* 331. *ff. ad Sylanianum,* Caſſaneus *in Catalogo gloriæ mundi , part. 5. conſider.* 24. *verſ.* 194. Couarruuias *in cap. quamuis pactum in 2. part. relectionis , num. 5. in fin.* Camillus Borrellus *de præſtan. Regis Catholici, cap. 50. num.* 19. facit text. *in l. ſi quis aliquid, §. transfugæ , ff. de pœnis , l. omnes , §. exploratores , ff. de re militari* , text. ſingularis *in l. mercatores,* ibi : *Ne alieni Regni (quòd non conuenit) ſcrutentur arcana* , &c. *C. de commerciis & mercatorib.* plurimos Doctores, citat Azebedius *in l.* 14. *tit. 3. lib. 1. Recopil. num.* 19. *&* 20. ergo vbi concurrat ſimilis illi cauſa iuſta contra Reipublicæ vtilitatem , aut cum ſcandalo , &c. litteræ prouiſionis licitè (reuerenter tamen) retineri poſſunt.

Conducunt etiam Doctores illi qui ex praxi vſitata affirmant , etiam in aliis multis caſibus extra legem Regiam expreſſis Apoſtolicas litteras ad Summum Senatum deferri , provt apud
51 Hiſpanos † poteſtas , ſeu facultas Legatorum ſeu Nuntiorum Apoſtolicæ Sedis examinatur, vt admoneri poſſint à Summo Regis Prætorio, quibus vti conueniat diſpenſationibus, & commiſſionibus, ne quid fiat in Reipublicæ diſpendium , cum plerumque Nuntij Apoſtolici exteri ſint , nec ſatis nouerint , quæ ſint præcauenda , ne falſis precibus & ſuggeſtionibus decipiantur,quod & apud Gallos , & Belgicos Flandriæ obſeruari ex aliis teſtatur Couar. *practicar. quæſt. cap. 35. num. 4. ad princip.* Salzedus *in praxi criminal. cap.* 54. *num.* 19. vbi quòd ante facultatem huiuſmodi vſum pro negotij magnitudine examinantur, vt Pontifex Summus conſulatur , quibus facultatibus in his Regnis vti conueniat , quæ autem ſint relegandæ ; & licet hos Doctores non alleget , bene probat fundamentis Zeballos *commun. contra commun. q. 897. à num. 338. tomo* 4.

Probat etiam Pater Henriquez *lib. 2. de Pontificis claue , cap. 22. §. 3.* dicens, quòd quando Nuntius , aut Legatus à latere mittitur à Pontifice , in more habet Senatus Regis † petere , vt 52
oſtendat facultates commiſſas à Pontifice , non animo examinandi idoneitatem perſonæ miſſæ: ſed vt hunc iuuet , quem litteris patentibus conſtat eſſe Nuntium aut Legatum Papæ , & vt adhibeatur ei Fides,in iis quæ pertinent ad munus ſuum.

Quibus ita ſuppoſitis atque vlterius hoc in cap. & præcedentibus aliiſque ſequentibus conſecutiuè ſupponendis, tot iuris naturalis, Diuini & poſitiui † fundamentis munitis, tótque Do- 53
ctorum vtriuſque profeſſionis authoritate roboratis , meritò affirmare debemus , nullum ſcrupulum conſiderari poſſe ex parte Regum ; qui iam diu ab immemoriali conſuetudine Regalia retinendi litteras Apoſtol. (ad finem duntaxat obuiandi damnis Reipublicæ & violentiam ſincerè tollendi , & reuerenter humilitérque ſupplicandi Sanctiſſimum de medela & remedio prouiſurum) vſi fuerunt. Cum putare non debuerint;tot Catholicos anteceſſores ſuos erraſſe, nec falſum eſſe, quod omnes ferè tam docti, támque Catholici Doctores ſecurè licere affirmant,cenſent, & conſulunt. Tritum enim eſt in iure noſtro, & apud Theologos Scholaſticos & Morales , certum velut axioma ; ſapientium, Doctorúmque hominum ſententias , & opiniones ſequendas eſſe tuta conſcientia , & ab omni culpa excuſare tam in foro interiori , quàm exteriori , vt notant Bartul. per text. ibi , *in l. in bonorum , ff. de bonorum poſſeſſ.* Bald. & alij *in l. iuris ignorantia , C. qui admitti* , Ancharran. & alij *in Clementin. ne Romanæ delectioni* , Paz ab Scala *in tractatu de Conſilio ſapientium ferè per totum*, Silueſter *in ſumma, verbo Dubium, num.* 4. *& verbo Ignorantia.* Nauarr. *in Manuali Latino, cap.* 27. *num.* 289. Cardin. Toletus *in ſumma, lib. 5. cap.* 26. *in fin.* Saa *verbo Dubium , num.* 3. Suarez *de cenſuris, diſp.* 4. *ſection.* 8. *num.* 18. latiſſimè Tiraquell. *de pœnis temporal. caſu* 51. *num.* 26. Menochius *de arbitrar. lib. 1. quæſt. 25. & centur. 2. caſu* 117. *num* 5. *& in tractatu de præſumpt. lib. 2. præſumpt.* Infinitos etiam penè Doctores congerit in ſimilibus terminis D. Ioan. de Solorzano *de iure Indiarum , lib. 3. cap. 2. à num.* 29. cum multis ſequentibus.

Imò etiam & ſi res hæc foret dubia , tutiſſimi Reges ſunt ; ſequentes opinionem fauorabilem , & probabilem , vt ex Vitoria , Caietano, Silueſtro, Nauarro, Valencia, Bañez, Ayala , Lorca , Suarez , Molina , aliiſque plurimis probat Solorzan. vbi proximè *num.* 38. etiam omiſſis opinionibus magis probabilibus, provt multis relatis firmat Solorzan. *ſub dict. num.* 38. & latiſſimè Nicol. Garcia *de beneficiis* , 7. *part. cap. 2. num. 24. & part. 11. cap. 5. à num.* 351. plura cumulat exempla , variáſque caſus ſub hac doctrina comprehenſos nouiſſimè Antonius Diana *reſol. moral. 4. p. tract. 3. de conſcientia dubia* , per totum.

Bulla

Bulla in Cœna Domini, casu 14.

TAntorum Doctissimorum virorum (quorum hactenus mentionem fecimus approbantium, hunc retentionis Bullarum antiquissimum † vsum, & immemorialem consuetudinem legitimis fundamentis vallatam, & iure omni comprobatam & fulcitam, provt in *cap.* 1. huius tractat. & *in cap.* 1. *&* 2. 1. *part. de Regia protection.* adduximus longa serie, vbi adest legitima ad suspensionem earundem litterarum Apostolicarum causa, de quibus vlterius sigillatim in capitibus erit tractandum) opinioni receptissimæ & communi, *cap.* 14 *Bullæ in Cœna Domini*, nec obstat, imò potiùs in eo (si debito † modo, & ad euitandam violentiam fiat litterarum Apostolicarum retentio) expresè, vel potius causatiuè approbatur, & vt hæc veritas clarior fiat, eiusdem verba infero.

54

55

Item excommunicamus, & anathematizamus
56 *omnes & singulos, † qui per se, vel alios authoritate propria, aut de facto, quarumcumque exemptionum, vel aliarum gratiarum, & litterarum Apostolicarum prætextu beneficiales, & decimarum, ac alias causas spirituales, ac spiritualibus annexas, ab Auditoribus, & Commissariis nostris, aliisque Iudicibus Ecclesiasticis auocant, illorúmve cursum, & audientiam, ac personas, Capitula, Conuentus, Collegia, causas ipsas prosequi volentes impediunt, ac se de illarum cognitione, tanquam Iudices interponunt; quive partes actrices, quæ illas commoti fecerunt, & faciunt, ad reuocandum, & reuocari faciendum citationes, vel inhibitiones emanarunt, à censuris & pœnis, in illis contentis absolui, per statutum, vel aliàs compellunt, vel executionem litterarum Apostolicarum, seu executorialium, ac decretorum prædictorum, quomodolibet impediunt, vel suum ad id fauorem, consilium aut assensum præstant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætensionum, sed etiam donec ipsi ad Nos informandos, vt dicunt, supplicauerint, aut supplicare fecerint, nisi supplicationes huiusmodi coram nobis & Sede Apostolica legitimè prosequantur, &c.*

Hunc *casum* 14. *Bullæ Cœnæ Domini*, ad litteram referunt Cardinalis Toletus *in summa. lib.* 1.
57 *c.* 27. † Augustinus Barbosa *de potestate Episcop. allegat.* 50. *n.* 71 *tomo* 2. *fol.* 1 5. Piasequius *in praxi Episcop.* 2. *part. c.* 1. *sub n.* 3. aliquam partem scilicet vltimam, *dict c.* 14. etiam refert Cenedus *in quæst. canon.* 45. *n.* 11. Viualdus *in candelabro Ecclesiæ in explicatione eiusdem Bullæ, cap.* 14. *fol.* 391. in vltima impressione eundem refert ad litteram Pater Villalobos *in summa, tract.* 17. *de la descommunion, difficult.* 21.

Vides igitur, quàm conformis sit *Bulla Cœnæ*
58 *Domini* Hispaniæ vsui, & immemoriabili † consuetudini suspendendi interim executionem litterarum Apostolicarum, vbi iusta & legitima violentiæ causa timetur, ad effectum supplicandi ab illis ad eundem Summum Pontificem melius informandum; hoc enim licito & iure permisso fine duntaxat detinentur, & interim su-
59 spenduntur, vt expresè † disponunt, & profitentur Hispaniarum Reges, *in l.* 24. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopillat.* ibi: *Lo qual es en mucho daño y per-*
60 *juizio de nuestros Reinos: mandamos, que † quando algunas Bullas sobre lo susòdicho vinieren, supliquen dellas los Cabildos y las Iglesias donde se trageren, y embien luego la relacion al nuestro Consejo, para que alli se prouea*, &c. Et *in l.* 26. *eodem tit.* ibi: *Y encargamos a los Prelados y Cabildos, y personas Ecclesiasticas, que si algunas Bullas cerca desto vinieren, y les fueren notificadas, supliquen dellas, y las embien ante los del nuestro Consejo, para que alli las vean, y prouean cerca dello lo que conuenga*, &c. *l.* 28. *eiusdem tit.* ibi: *Y encargamos à los Prelados y Cabildos y personas Ecclesiasticas, que si algunas Bullas cerca desto vinieren y les fueren notificadas, supliquen dellas, y las embien ante los del Nuestro Consejo, para que por ellos vistas, prouean cerca dello lo que conuenga*, &c. Quibus quidem legibus conuenit concors opinio Doctorum omnium, quos à principio huius cap. laudauimus, & in vnum congessimus.

Quare doctores, qui *dict. cap.* 14. *Bullæ* ponderarunt, & attentè legerunt, † vnanimiter pro- 61
fitentur, in eo expresè approbari suspensionem executionis litterarum Apostolicarum supplicatione proposita demum prosequuta, vt in terminis Manuelis Rodriguez post alios *in summa*, 1. *part. c.* 156. *n.* 8. *& in addit. ad* §. 9. *n.* 87. Cenedus *in quæst. Canonic. quæst.* 45. *n.* 11. vbi ad id allegat Viualdum *in explicat. Bullæ Cœnæ Domin. n.* 109. videndus etiam in vltima impressione, *anni* 1620. super eodem casu 14. *n.* 3. ibi: *Omnes detinentes Apostolicas litteras, nisi in casu à Bulla concesso*, &c. Ponderat etiam Suarez *in tract. de censuris, tom.* 5. *disp.* 21. *n.* 75. *&* 76. Simancas *de Catholica institut. tit.* 45. *de pœnis, n.* 54. optimè notat Vega *in summa*, 1. *part. verb. Descommunion, cap.* 85. *casu* 18. & *casu* 19. pulchrè Pater Villalobos *in summa, tract.* 17. *difficult.* 21. *à num.* 2. vbi alios scilicet, Nauarr. *in Manual. Latino, cap.* 27. *num.* 69 *&* 70. & Cordub. *in summa, quæst.* 35. ita tenentes citat, & explicantes dictum *cap.* 14. Bullæ Cœnæ.

Pater Henriquez etiam *in tract. de Pontific. claue. c.* 12. §. 2. *in glossa littera R.* in nostris terminis † affirmat, in Bullam Cœnæ Domini non 62
comprehendi fiscalem Senatus, dum supplicat nomine Regis, & boni communis ac publici, ad Regnum pertinentis, ne derogetur lex, aut consuetudo immemorialis, & priuilegia: & iterum ipse ibidem, *cap* 16. §. 2. & in aliis locis inferius citandus.

Et cum Alterio, & Filliucio, Bonacina *de Morali Theolog. tom.* 3. *de censuris, disput.* 1. *q.* 15. *punct.* 4. §. 2. vbi in hæc: *Impedientes † litterarum Apo-* 63
stolicarum executionem, excusari possunt ab excommunicatione huius Canonis, si impediant prætextu informandi, aut supplicationem tamen coram Sede Apostolica legitimè prosequantur, ita expresè in hoc Canone habetur: cum enim sæpè contingat, vt quis litteras Apostolicas subreptitias esse, aut iniquum grauamẽ, vel similia continere arbitretur; Sũmus Pontifex indulsit, † vt impedientes litterarum 64
Apostolicarum executionem interposita apud ipsum supplicatione, immunes sint ab excommunicatione, modò huiusmodi supplicationem coram ipso Summo Pontifice, & Sede Apost. prosequantur, &c. fol. 113.

Eodem etiam modo hunc Bullæ casum explicant, & intelligunt Graffis superius citatus *sub n.* 24. & Manuel Rodriguez *in addit. ad Bullam Cruciatam*, §. 9. *n.* 89. Viualdus *in Candelabro aureo* 2. *p. de Bulla Cœnæ Domin.* per quos & Nauarrum loco citato, singulariter obseruat, & interpretatur *Bullam Cœnæ*, Pater Villalobos loco proximè citato, *tract.* 17. *difficult.* 21. qui *num.* 3.

ita subdit: Acerca de lo qual se ha de aduertir, que esta censura de la Bulla liga tambien à las personas Ecclesiasticas, que hazen lo que en ella se prohibe, que no es licito auocar à si las causas, aunque sea por via de fuerça, como expressamente lo dize la clausula, y lo aduierten Cayetano, y Suarez. Y quanto à las fuerças se ha de aduertir, que los Reyes, y Gouernadores del Reino pueden, quando en realidad
65 † de verdad se haze agrauio y fuerça, remouer los impedimentos que estoruan la paz, tranquilidad y buen gouierno del Reino, y suplicar a su Santidad conforme à vn capitulo de derecho. Y aun se colige de las palabras de la censura, que dize: *Nisi supplicationes huiusmodi coram Nobis, & Sede Apostolica legitimè prosequantur*; para que desta manera su Santidad mejor informado de los inconuenientes que ay, suspenda la execution de sus letras Apostolicas, y ponga el remedio al daño, que de su execucion se podia seguir, como dize el Padre Fray Manuel Rodriguez, siguiendo a Viualdo, Nauarro, y Cordoua, la palabra, *Sub prætextu*, queda declarada arriba, dize que quiere dezir lo mismo, *que socolor*.

In id ipsum etiam tendunt omnes alij Doctores, qui meritò affirmant, in nullas censu-
66 ras † incidere eos, qui ex iusta & legitima causa à iure Pontificio approbata suspendunt executionem litterarum Apostolicarum ad melius informandum Summum Pontificem, & vt eiusdem spectetur secunda iussio, *glossa in Authentico de mandatis Princip. §. si quis autem*, tenent Abbas *n.* 2. Zabarella *q.* 1. Ripa *n.* 17. & cæteri communiter Doctores *in cap si quando de rescriptis*, Maranta *disputatione* 1. *num.* 19. Barbosa *in collect. ad cap. si quando in additis*, super verbo *Quare adimplere non possis*, probat Rodoanus *in tractat. de rebus Eccles. q.* 49. *n.* 23. vbi inquit,
67 quòd excommunicatio † lata per Papam contra sibi legitimè resistentem non ligat quòd ad Deum. Plures Doctores adducit Anguianus *in tract. de legibus*, *lib.* 1. *controuer.* 5. *n.* 7.

Adsunt etiam in his terminis verba *Palatij Rubei in libello seu tract. de benefic. vacan. in Curia*, §. 7. *per totum*, & §. 12. *ad fin.* ibi: Et per
68 hoc † defendi satis probabiliter potest id, quod nos Regij Consiliarij quotidie in Regio Senatu facimus; præcipimus enim, quòd quando aliquæ litteræ Apostolicæ emanarunt, &c. supersedeatur in executione, donec litteræ ad Regium deducantur Senatum; vt videatur, an aliquid in eis contineatur, quod Reges, vel patronos laicos tangat, quo cognito supplicetur humiliter Papæ, vt sua Sanctitas dignetur informari de veritate, & Regis, vel patronorum, vel filiorum patrimonialium grauamen reuocetur, nec per hoc (vt arbitror) excommunicationem, vel alias pœnas incurrimus, cum iure, & Papa permittentibus hoc facimus, vt ex iam dictis satis patet, & plenè dico *in cap. ex eo de pœniten. & remission. in recollectis*; hæc Palatius. Tenent etiam in his terminis Azebedus *in l.* 14. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* Graffis *in decis. Aureis, casuum conscientiæ, part.* 1. *lib.* 4. *c.* 18. *n.* 119. & *n.* 120. & alij plurimi citandi inferius, *cap. sequenti, num.* 25.

Hoc etiã ita in his terminis declarauit Sum-
69 mus Pontifex, *Adrianus Sextus*, † dum in Bulla loquendo de iure patronatus Regij (quam ad litteram adduximus *in tractat. de Reg. protectione*, 3. *part. cap.* 10. *à num.* 10.) ita ait, ibi: *Et quascumque litteras Apostolicas, desuper quolibet pro tempore confectas, etiam quascumque derogationes quorumuis iurium præsentandi, etiam cum quibusvis efficacissimis, & prægnantissimis clausulis in se contentis, nullius roboris vel momenti existere, vosque ac dictos successores vestros, seu vestrum aliquem illis nullatenus parere debere: & ob non paritionem huiusmodi, aliquas etiam in eisdem litteris contentas censuras, & pœnas nullatenus incidere posse*, &c. Hactenus Adrianus Pontifex.

Alias autem doctrinas, quæ omnino conueniunt materiæ & declarationi huius capitis, videamus infrà, *cap. sequenti*, *à num.* 10. *& sequentib.* Non tamen omittam eas; quas scriptas reliquit Pater Enriquez, quæ miro modo conducunt rei, de qua agimus, ac propterea eius verba ad litteram referenda erunt.

Ipse igitur *in* 3. *tomo Summæ tractat. de Pontificis claue. lib.* 2. *cap.* 16. §. 1. ita loquitur: Pontifex in Bulla Cœnæ Domini prima facie videtur tollere excusationem, qua Iudices † Regij 70
sub prætextu violentiæ, se ingerentes *supplicant, vel supplicari faciunt à parte litigante, aut Fiscali ad Papam melius informandum.* Pontifex vetat fictum prætextum *A*, admittit tamen ita supplicari sub prætextu probabili violentiæ, *B* quæ illata creditur (aut si vis impendit, timetur inferenda, vt explicabitur, *cap.* 17. §.) *Si modo* 71
† *dictas supplicationes coram Sede Apostolica legitimè prosequantur illi, quorum interest*: *C* quæ verba non cogunt, vt de singulis impeditis litteris Apostolicis statim mittatur peculiaris informatio Pontifici; cùm † enim multæ 72
quædam ferè derogationes passim è Roma in Hispaniam afferantur, contentus esse solet vna generali allatione † litterarum, seu ea 73
informatione, quæ Pontifici per annos aut per statuta tempora à legato Regio offertur. *D* Hæc enim censetur multorum negotiorum spæcialis informatio, cum in virtute contineat varias supplicationes, & informationes, quas sigillatim Iudices Regij adhibere possent pro temporum, & causarum oportunitate, nam repetitio, & delatio singularum supplicationum, &
informationum † esset Papæ in grauissimis, & 74
penè infinitis Orbis negotiis adstricto minus grata, imò valdè molesta, & inutilis, nec commodè posset, aut vellet, singula etiam minutissima expedire, *E* & ob prolixitatem causæ nimiis passim expensis grauarentur partes litigantes, quarum interest. Et succumberet 75
† pauper, qui pecunias pro tam longo itinere non habet, periculúmque esset, in tanto negotiorum numero apud Iudices tam longè positos taceri verum, & in actibus processus, aut litteris expeditis admisceri falsam informationem, *F* quare vt constet, suauem esse statum, iugúmque temporalis legis Euangelicæ, decenter 76
† Pontifices sinunt, quædam negotia Ecclesiastica expediri per Iudices Catholicos, salua semper Pontificis authoritate, & reuerentia, &c. Hactenus Doctissimus, & Religiosissimus ille vir.

Cui doctrinæ rectè consonat obseruatio quædam singularis, & non absimilis Lucæ de Pena *in l. cum ad fœlicissimam*, *C. de quibus muneribus, vel præstationibus, memini liceat se excusare à num.* 2. vbi tractans de aditu ad Sedem Apostolicam pro imponendis, & exigendis muneribus seu

seu exactionibus ab ſtatu Eccleſiaſtico in vtilitatibus, & neceſſitatibus mixtis, & communibus publicis, ita ait. In iis quæ bonum commune directò reſpiciunt, & ipſi Clerici non minus quàm laici commodum exinde conſequuntur, non eſt opus, quòd proinde Romanus Pontifex adeatur: argumento ſuprà *de theſaur. l. 1. poſt principio*; *ff. de condition. inſtitution. quæ ſub conditione*, §. *vltimo* 24. *quæſt. 1. capitul. 1.* Satísque abſonum videretur, vt pro modica pecunia, quæ fortè alicui villæ imminet in iis caſibus exoluenda, vt Romanus Pontifex in longinquo conſiſtens neceſſariò proinde conſulatur. Iam pluris tunc eſſet oneris, expenſarúmque ſubiitio, quàm commodi ex contributione Clericorum illatio, quod lex abhorret, ſuprà *de annonis, & tributis*; *l. mediterranæ, ff. de iudiciis*, *l ſed & ſi ſuſceperit*, §. 2. *& l. ſi longius*, §. 1. Hoc enim potius eſſet, pauperes vniuerſitates, portione contingente Clericos, & Eccleſias pro maiori parte defraudare, quàm grati Conſilij ſuper hoc munus impendere ad hoc *in Authentica de iudiciis*, §. *ne autem.* Item quia vbi per præſcriptas leges facta prouiſio inuenitur, non eſt veriſimile, quòd Romanus Pontifex ſe conſuli ſpecialiter reſeruauerit argument. *ff. de aliment. legatis*, *l. alimenta*, §. *Baſilicæ*, *& l ſi Stichus de verborum obligation. l. doli clauſula*, *ff. de pœn. ſanctio. & lib 6. de præbendis*, *cap. dudum, & cap. quamuis tibi*, &c. Et inferius ibi: Veriſimile eſt igitur, quòd ipſe nolit vlterius ſuas aures moleſtari ſuper eo, quod eſt per leges tam ſalubriter definitum, *dict. l. 1. ſupra de theſauris*, &c. Quem ad idem referunt, & ſequuntur Auileſius, Rebuffus, Mexia, & Nicolaus Balui laudati à Caſtillo *in tractatu de tertiis, c. 9. num.* 35. *&* 36. & conducunt, quæ latius diximus *hac 1. par. cap. 1.* §. *vnico*, per totum.

Adhuc & ipſe Henriquez in gloſ. eiuſdem, §. 1. multa notabilia ponit in comprobationem eorum omnium, quæ dicit in eius contextu, quorum aliqua ſpeciali annotatione digna repetam; dicit igitur ibidem littera A. in hæc, *cap. 12. §. 1. P. & tunc Iudex incurrit excommunicationem infra, cap. 21. §. 2. nam vox* (prætextus) *includit dolum, puta, dum † pars aut Iudex,* 77 *vt malitiosè contra iura differat litem & cauſam effugij*; *curauit iterum atque iterum habere recurſum ad Regia Tribunalia, & opponit titulum ſimulatum de prohibenda vi, accipítque in quendam fictum prætextum & colorem, quando conſtat, nullam ſubeſſe vim*, Michaël. Thomaſius & Sal- 78 mantini, & Complutenſi † Theologi, ac Iuriſperiti Moya, Frater Gallo, Frater Bartholomeus de Medina, Noſter Deza, Auditor ille Atienza (qui fecit recopilationem legum) *& praxis hæc ita à peritis & timoratis Auditoribus defenditur, & citat cap. 12. §. littera M. N.* &c. Ad id autem quod hîc dicitur de dictione (*Prætextus*) vide quæ in comprobationem adduxi- 79 mus *Nos in tract. de Regia † protection. 1. p. cap. 2. num. 16. 17. & num.* 18. in propoſitum eiuſdem ſignificationem ponderantes, & hoc *cap. à num. 111. & ſeqq.*

Qui Henriquez *ſub littera B.* vbi dixerat admitti in Bulla ſupplicationem prætextu probabili violentiæ, ita gloſſat: *Quia in rebus humanis non eſt quærenda certitudo euidentiæ, cap. 19.* 80 §. 3. *littera F. Et Iudices † auditis aduocatis viſum proceſſum diligenter examinant, non vt decidant principalem cauſam Eccleſiaſticam, tamquam Iudices, ſed examinant de aliis, vt explorent an inſit violentia, de qua principaliter † co-* 81 *gnoſcunt: & qui habet ius ad cognitionem circa finem pro bono communi; habet & ad media proportionata, vt auferatur vis; vt autem tutius procedant, habet Rex priuilegium Papæ aut tacitum eius conſenſum ex conſuetudine immmemoriali*, &c.

SECTIO I.

Oppreſſo ſupplicanti ad Sanctiſſim. incumbit ſupplicationem proſequi, cuius deſidia, aut culpa Regis Regaliæ nec imputari, nec obeſſe poteſt.

SVMMARIVM.

Supplicationem à litteris Apoſtolicis, quas partes interponunt, vel per Senatum interponere iubentur, Regius Fiſcalis proſequi ſuis aut Regis expenſis non adſtringitur, num. 82.

Senatus vbi reperit cauſam retentionis litterarum legitimam in eodem decreto, ſimul ſolet in aliquibus caſibus iubere, vt pars, cuius intereſt, ſupplicet Sanctiſſ. num. 83.

Bulla Cœnæ eo ſolo contentatur, vt Rex ſupplicet à litteris, vel ſupplicare faciat, num. 84.

Dictio (aut) eſt alternatiua, & ſufficit alterum adimpleri, num. 85.

Sine diſpoſitio, quæ apponitur, ſit affirmatiuè, ſiuè negatiuè concepta, ibid.

Bullæ Cœnæ verba declarantur, vt vnuſquiſque tam Rex, quàm pars ſuas ſupplicationes proſequantur, num. 86.

Singula ſingulis congruè referenda ſunt, vbi ad plura ſingularia infertur, ibid.

Manutentionis, & immiſſionis ſimul petitio ſi adſunt bona poſſeſſa, & non poſſeſſa, ſuſtinetur, referendo ſingula ſingulis, ibid.

Si præceſſit diſpoſitio diſtributiua inter aliquos, & ſequatur clauſula generalis copulatiua, intelligitur diſtributiua inter illos, ibid.

Regi de iure permittitur tollere violentiam illatam ex litteris Apoſtolicis in damnum Reipublicæ impetratis per executionis ſuſpenſionem, num 87.

Supplicationem proſequi coram Sanctiſſim. in priuatis negotiis non Regi, ſed parti, cuius intereſt, incumbit, num. 88.

Impetrans, cuius Bullæ detinentur poſt examen tanti Senatus, merito diffidens de ſecunda iuſſione, cauſam deſerit, cognoſcens Sanctiſſ. nouiter, & verius informandum, num 89.

Litteris deſertis per impetrantem ob legitimam retentionis cauſam ſupplicationis proſequendæ obligatio videtur ceſſare, num. 90.

Appellans conſentiendo grauamini renuntiat appellationi, & inhibitioni appellationis virtute expeditæ, num. 91.

Supplicans à litteris Apoſtolicis nullo termino eſt adſtrictus ad eam ſupplicationem proſequendam, num. 92.

Ponderantur verba Bullæ Cœnæ, ibi, legitimè proſequantur, vt intelligantur cum partis citatione, & cauſæ cognitione, num. 93.

Parte ſupplicante à litteris citata, & non comparente, ſecunda iuſſio obtenta obtemperatur in Senatu, num. 94.

*Recursus præcedens legitimè interpositus in litterarum retentione, non redditur illicitus ob non prosequutam supplicationem per oppressum interpositam, num.*95. *&* *sequentibus.*

*Actus licitus respectu principij, & prohibitus respectu finis, illud attenditur, vt licitus iudicetur, num.*96.

Præscriptio inchoata tempore permisso, completa tamen tempore prohibito licita iudicatur, n. 97. *&* *seqq.*

Finis quando habet necessariam consequentiam ad principium, non finis, sed principium attenditur, ibid.

*Quòd secundùm legem factum est, ex euentu non retractatur, num.*98.

*Præscriptio bona fide inchoata, & perfecta, per superuenientem malam fidem non redditur illicita, num.*99.

*Rex per suum legatum per annos refert Pontifici supplicationes, num.*100.

Et plures recensentur legati Regij missi ad Pontificem, vt conferrent hanc retentionis materiam, ibidem.

QVOD autem ipse Pater Hentiquez dixerat in contextu: *Si modo dictas supplicationes coram Sede Apostolica legitimè prosequantur*, &c. iustam litteram eiusdem Bullæ (de quo superius, *num* 70. vbi ad litteram hunc Authorem retulimus) ita glossat ibidem, *in littera*

81 *C. Non* † *tenentur Iudices, aut Fiscalis, suis aut Regis expensis deferre singulas litteras impetratas, sed pars litigans, cuius interest, debet priuatam suam causam deferre; Fiscalis verò in generali refert Pontifici per Legatum Regium. Ita post maximum studium, & consultationem resoluit Doctor Iulianus de Castrejon, cum esset Fiscalis Senatus Regij, & eam praxim Senatus probant viri sapientes, &c.*

Quæ verissima doctrina, & assertio ex plurimis aliis exornatur, & roboratur. Etenim Senatus Regius, quando indagatâ causâ propo-

83 sitâ † & deductâ, legitimam & iustam ad retentionem litterarum reperit, eásque retineri decernit: in eodem simul iniungit decreto, & præcipit, vt ad suam Sanctitatem supplicet pars oppressa. Quo solo, quantum attinet ad Regem his in causis & negotiis, suum auxilium præstantem oppressis, Summus ipse Pontifex

84 in eadem Bulla contentatur, vt & clarè † indicant eiusdem verba, ibi: *Etiam sub prætextu violentiæ prohibendæ, vel quod ad Nos informandos (vt ipsi aiunt) supplicauerint, aut supplicari fecerint*, &c. Ponderata illa dictione distributiua, & aduersatiua (*aut*) apposita inter illas bipartitas orationes *supplicauerint*, relata ad partem cuius interest executionis suspensio: & aliam *supplicari fecerint*, relatam ad Regem & Senatum, qui hoc onus oppresso expressè im-

85 ponere assolent, ex qua sufficit † alterum adimpleri, *l. si hæredi plures, ff. de conditionibus instituț. l. plerumque, §. final, ff. de iure dotium, l. quis stipulatus fuerit, in fin. ff. de verbor. obligation.* cum pluribus similibus. Quod procedit siue dispositio sit affirmatiua, siue negatiua, quia si vtatur hac dictione alternatiua (*aut*) similiter operatur, vt sufficiat alterum adimplepleri, latè Cenedus *singulari.* 6. *num.* 3. Barbos. *in diction.*46. *à princ. & num.*3.

Cùm enim hæc Bulla primitus loquatur alternatiuè, & distributiuè de Regibus, seu parte † vim patiente quoad supplicationem inter- 86
ponendam, ibi (*Supplicauerint, vel supplicari fecerint*) nempè quando Reges supplicant, quod tunc accidit, quando causa immediatè, & directè tangit ius Regis, vel generaliter ius publicum Regni, quia tunc Fiscalis Regis supplicat, iuxta doctrinam inferiùs, *num.* 159. *& sequentibus*, latiùs etiam *in cap.* 13. *à num.* 53. *versicul. Ex quibus omnibus mirabiliter*, & per totum; cap. præsertim, *à num.*6. *versic. Quibus tamen, & aliis, & à num.* 57. *vers. Quam nostram resolutionem.*

Quando autem negotium tangit ius partis particularis, & priuatæ; tunc ipsa pars supplicat, quam supplicare faciunt, & expressè decernunt Senatores. Idcirco verba illa alia generaliter, indiscretè, & indistinctè & copulatiuè prolata per dictam Bullam postmodum subsequuta, ibi: *Nisi supplicationes huiusmodi*, &c. *Legitimè prosequantur*; distributiuè & discretiuè accipienda, & intelligenda sunt, singula singulis congruè referenda iuxta præcedentem distributionem, & alternatiuam; vt ei incumbat supplicationem prosequi, qui eam amisit, attenta significatione vocabuli, *Prosequantur*, quod non verificatur nisi in incipiente, & eandem supplicationem emittente, iura sunt expressa, *in cap. cum sit Romana, de appellation. & relation.* ibi: *Quòd si is qui appellauerit, causam appellationis non fuerit prosequutus*, &c. *cap. personas, cap. ex ratione eodem titulo*, cum infinitis aliis. Sicque de necessitate referenda sunt ad proponentem; etenim quoties præcedit dispositio, & clausula distributiua inter aliquos, & subsequitur generalis copulatiua omnes complectens, intelligitur eodem themate retento, distributiuè inter illos, singula singulis referendo, Rotæ *decis.* 611. *num.* 3. & 4. penès Farinacium *in posthumis, tom.* 1. *& decis* 568. *num.* 3. *& decis.*206. *num.* 4. optimè Mantica *de contractibus, lib.*2. *tit.*3. *num.*18. *& suprà*, & in singulari casu Burgos de Paz, *quæst... num.* 3. bona doctrina Viniani *de iure patronatus, part.* 2. *lib.* 13. *cap.*8. *num.*249. idem Farinacius *tomo* 1. *nouiter nouissima decis.* 160. *num.* 4. vbi de eo qui petit immissionem simul, & manutentionem, quòd si adsunt bona possessa, & non possessa; remedia postea petita promiscuè, generaliter referuntur singula singulis, manutentio ad bona possessa, immissio ad non possessa: sequitur Ludouisius post *de manutention. obseruation.* 59. *num.* 75. Cassanate *cons.* 36. *num.* 8. *& sequentibus*, Surdus *cons.* 362. *à num.* 17. *lib.* 3. *& cons.* 150. *à num.* 95. *& in consil.* 336. *num.*26. D. Ioann. Baptista Valençuel Velasquez, *cons.*121. *num.* 30. *tomo* 2. *& cons.* 171. *num.* 6. Alexand. Ludouis. *decis.*297. *num.* 9. *& decis.* 433. *num.* 9. Rota *decis.* 605. *num.* 4. *&* 5. Seraphin. in qua aliæ recensentur, Flamin. Parisius *de resignat. tom.* 2. *quæst.*7. *à num.*100. vbi quod si in supplicatione duo supplicantes petant res diuersas, & postea in conclusione ambo copulatiuè loquantur, petendo indistinctè easdem res simul loquendo, intelligatur distributiuè, non cumulatiuè, sed referendo singula singulis ad præcedentia, Castillo *tomo* 5. *cap.*86. *à n.*22. (licet nullum ex præcitatis Doctoribus alleget) qui omnes consulendi sunt pro singularibus casibus.

Quocirca

Quocirca Regi non incumbit, omnes etiam priuatorum ſupplicationes proſequi, ſed vnuſquiſque quam prorumpit; ita vt ob negligentiam & deſidiam partis in eam proſequendo, iuri, & Regaliæ Regis (qui ſemel retentionem legitimè decreuit, & ſupplicare ſimul mandauit) detrahi & obeſſe non poteſt, vt ſtatim *à n. 95. cum ſequentibus*, & facit text. *in l. quid ergo, §. contrarium, verſ. Sufficit de contr. & vtili action. tutel.* ibi: *Sufficit tutori bene, & diligenter negotia geſſiſſe, etſi euentum aduerſum habuerit, quod geſtum eſt, l. ſed an vltro, §. is autem ff. de negot. geſtis, l. tutor qui, §. ſi poſthum. ff. de adminiſtration. tutel.* vbi ſi tutor cæpit vtiliter gerere rem pupilli, licèt poſtea malus exitus ſequatur non culpa tutoris, nihil ei imputatur, ſed eſt excuſatus; quæ iura & alia plura latè exornat Præſul Dom. Ioann. Baptiſta Valençuela, *conſil. 154. à n. 14. cum multis ſequentibus, tomo 2.*

Rex igitur & Senatus quantum in ſe eſt, fa-
87 ciunt; ſibi enim permittitur, & à iure tanquam † protectori, & in Bulla Cœnæ Domini, interim reuerenter ſuſpendere executionem litterarum, quoties ex ea notabile damnum in pernitiem Reipublicæ temporalis, aut Eccleſiaſticæ, indéque vis aliqua timetur, ad effectum ſupplicandi, ad Summum Pontificem melius informandum, & vt coram ſua Sanctitatè ſupplicationem eandem legitimè proſequantur partes, quibus hoc onus in priuatis ſuis negotiis, non aliis incumbit,
88 vt † tenet expreſsè Pater Henriquez loco ſupra citatus, *à n. 70. & 82.* & conſonat Pacius Scala *in tract. de conſilio ſapient. lib. 4. c. 25. poſt medium, verſic. ſi verò litteræ*; vbi dixit, quòd potiùs iudici eſt honeſtum, quàm neceſſarium Principi reſcribere, cum potiùs ad ipſas partes, quarum intereſt, quàm ad iudicem reclamatio ſpectet.

Quæ ſi (poſtquam ſibi à Rege mandatur,
89 ſuam emittere † ſupplicationem) negligunt eam proſequi, nihil Regi eſt imputandum, ſed partibus ipſis, quæ vt plurimum ita cunctantur in proſecutione ſupplicationis, ex eo forſan, quod vel intollerabiles expenſas metuunt, longiſſimúmque, & periculoſum valdè iter aufugiunt; vel quod altera pars impetrans (cuius litteræ ſuſpenduntur in Senatu) ampliùs de earum confirmatione, aut ſecunda iuſſione non curat, forſan meritò diffidens à ſua Sanctitate iterum concedi, dum coram Sede Apoſtolica nouiter affertur cauſa probabilis, ac in Senatu detegitur legitima, poſt longum examen, diligenter adhibitum à tot Catholicis viris, litteris & experientia ornatis, Chriſtiano zelo ſummáque reuerentia Sedis Apoſtolicæ ſuccenſis perſcrutantibus; quę ſi fuiſſent cognita à Summo Eccleſiæ Præſule tempore impetrationis, vel non concederet, vel ſaltem difficilior ad concedendum redderetur.

Qua etiam legitima cauſa, & ratione moti
90 impetrantes ipſi, † vt plurimum conſultè viam illam, & litteras deſerunt, negotium aſperum, aut nimis difficile, maximíſque ambagibus, & infructifero labore inuolutum prudenter iudicantes, cum Paſtor Orbis (qui ſuam Rempublicam Eccleſiaſticam & ſpiritualem, ac etiam temporalem pacatam habere, toto deſiderio conatur) ſecundam iuſſionem melius nouiter informatus denegabit, ne pax publica turbetur, & bonum commune detrimentum patiatur: quod quotidie ferè in omnibus iis negociis accidere videmus, & experimur. Quo ſupplicans aliquo modo ad proſequendum excuſatus videtur.

Quare principali fundamento ſublato, negle-
91 cto, & derelicto, à quo † ſupplicatio, & cætera omnia præcedunt & dependent, meritò & ipſa ſupplicatio, ac per conſequens, & eius proſecutionis obligatio ceſſare videtur ad text. in cap. cum ceſſante cauſa, de appellation. cum ſua materia, conducunt bene quæ *Nos in tractatu de Regia protectione, 1. cap. 5. à num. 17. vſque ad num. 21. & num. 78.* vbi poſt multos Doctores, quòd appellatio interpoſita à grauamine, & eius virtute impetratum reſcriptum, & inde emanata inhibitio ceſſant, vbi grauamen principale tacitè, vel expreſsè conſentiat pars, vel reuocet iudex à quo, quia cum principale non ſubſiſtit, nec ea quæ ſequuntur locum habent, ex iuris regula vulgari.

Videtur enim hoc caſu moraliter excuſatus
92 ſupplicans à proſecutione, † qui ad eam termino nullo adſtrictus eſt à Bulla. Quia vbi tempus non eſt determinatum à lege aliquid fieri præcipiente, ſufficit quocumque tempore fieri, *l. qui fundum, ff. de contrahenda emptione*; Aymon Crauetta *conſil. 4. n. 13.* Petrus Surdus *deciſ. 326. n. 76.* facit etiam *text. in l. 1. ff. de ventre inſpicien.* & cum Riminaldo idem Surdus *deciſ. 226. n. 4.* Caldas Pereira *de nomination. emphyt. lib. 1. quæſt. 17. num. 24.* & per B. Roman. Iaſſon. & Rebuffum, Caſtillo *controuerſiarum, lib. 4. cap. 36. num. 11.* idem in caſu practico obſeruant Gregorius Lopez *in l. 25. tit. 9. part. 6. verbo, Del año adelante*, Couarruuias *in cap. 3. num. 7. de teſtamentis*, Padilla *in l. cum quidam, num. 27. delegatis 2.* Mieres *de maioratu, 1. quæſt. 48. num. 2.* Matienzo *in l. 7. tit. 4. gloſſa 2. num. 2. lib. 5. Recopil. & in l. 14. gloſſa 1. num. 45. eodem titulo, & lib.* Ioannes Gutierres *practicarum lib. 2. quæſt. 46. num. 2.* Caſtillo vbi proximè, *num. 11. cum ſequentibus*, vbi *à num. 16.* niſi ſubſequatur requiſitio, & interpellatio, poſt vtrumque Molinam, Padillam, Sarmientum, Thuſcum, Petrum Surdum, & alios; maximè agnoſcens aduerſarium ſuum ius ex litteris habere pro derelicto.

Quò videntur tendere illa verba, *dict. cap. 14. Bullæ Cœnæ Domini*, ibi: *Niſi ſupplicationes huiuſmodi coram nobis, & Sede Apoſtolica † legitimè proſequantur*, &c. Ponderando illud ver-
93 bum, *Legitimè*, hoc eſt cum parte legitima ſi adſit, & cum cauſæ cognitione proſecutio facienda. Vt ſecus ſit, quando impetrans inſtat pro ſuarum litterarum confirmatione, & ſecunda iuſſione coram Sede Apoſtolica, citato aduerſario, cuius intereſt, & non comparente, ſuámque ſupplicationem deferente; legitimè dicetur † eam proſequi, meritóque ſecunda iuſſio
94 obtenta omnimodo obtemperabitur, & executio vtrarumque litterarum relaxabitur, & libenter permittetur, prout in cap. ſequenti altius explicabimus, atque etiam quomodo quandóve hæc litterarum relaxatio fit.

Nec ex eo quòd ex accidentibus ſupradictis ſubſecutis, abſque tamen culpa Regis ob omiſ-
95 ſam † ſupplicationis proſecutionem, cùm ab eo fieri præcipiatur; erit illicita iudicanda protectio, nec recurſus præcedens, iuſtâ & legitimâ cauſâ iam ſemel præſtitus, quoniam quando actus licitus eſt reſpectu principij, & prohibitus aliquo pacto reſpectu finis, inſpicitur principium, vt licitus dicatur: plura † congerit
96

Alphonsus Villagur. *de extension. legis pœnal. à iure inflig. procurant. abortum, à num.* 33. *fol.* 277. optimè conducunt, quæ latè adducit Ludouisius Molin. *de maioratu. lib.* 2. *capitul.* 10. *num.* 3. infinitos penè Doctores congerit Castillo *controuersiarum, tomo* 5. *cap.* 93. §. 8. *à num.* 23. vbi
97 quod præscriptio inchoata † tempore permisso, si prosequatur, ac compleatur tempore prohibito, licita admodum & permissa iudicatur, quia attenditur initium permissum. De quo vlterius erit agendum, Deo dante, in tractatu de concursu contrariorum circa idem subiectum edendum. Sicque attendendum est principium protectionis præstitæ licitum, non quod postmodum accidentaliter successit ob culpam & negligentiam supplicantis.

Quia quando finis habet necessariam consequentiam ad principium, non finis sed principium attenditur, *l. in ratione, in princ.* §. *Imperator. ff. ad legem Falcid. l. Pomponius* 2. *de negotiis gestis*, multa per Rodriguez *de annuis redditibus, lib.* 2. *quæst.* 17. *num.* 25. Lancelotus *de attentat.* 2. *part. capitul.* 4. *num.* 4. *cum sequentibus*, & facit *text. in l. Sancimus, Cod. de administrat. tutor.* ibi: *Non enim debet, quòd secundùm leges factum est ex alio euentu retractari*;
98 quo fit, vt quando bona † fide & titulo, & iustis initiis inchoata, & perfecta præscriptio fuit, si postmodum mala fides superueniat, præscriptio ipsa legitima reputatur, ita vt nec præscri-
99 bens restituere teneatur, † siue iuris ciuilis, siue Canonici iuris regulas attendamus, vt cum magis vera, & communi opinione resident *glossa in c. vigilanti, verbo temporis, de præscript.* vbi Innocentius, Hostiens. Abbas, Bald. Felin. Butrius, Collectarius, & alij, Ioannes Andræas, Ancharran. Philippus Franchus, & Petrus Pechius *in regula possessor. de regulis iuris, lib.* 6. Didacus Couarruuias *ibidem* 3. *p.* §. 2. *num.* 1. Bartul. *in extranagant. ad reprimendum, verbo, De renuntiation.* Angelus *in l.* 1. *num.* 59. *Cod. de iudiciis*, Iasson. *in l. post diuisionem, Cod. de iuris & facti ignorantia*, & innumeri alij, quos referunt, & sequuntur Tiraquell. *in tractatu cessante causa, limitation.* 12. *num.* 16. Menchaca *lib.* 2. *controuersiarum Illustris. cap.* 74. *num.* 1. Balbus *de præscription.* 2. *part.* 3. *part. principal. quæst* 9. *num.* 1. Euerardus Broncorst. *antimonia. centuria* 4. *assertion.* 7. Zeballos *communem contra communem, quæst.* 657. *per totam, & quæst.* 729. *num.* 20. Ioannes Garcia *de nobilitate, glossa* 6. *num.* 5. & nouissimè Pater Gilkenius, qui vtriusque opinionis Authores, & argumenta recenset *in tractatu de præscript.* 2 *part. memb.* 2. *c.* 8. *per totum*, & ex Theologis idem probant, & defendunt Diuus Thomas *quodlibeto* 12. *artic.* 14. Paludan. & Maior. *in* 4. *sententia, distin.* 15. *quæst.* 11. Dominic. Sotus *lib.* 4. *de iustitia & iure, quæst.* 5 *art.* 4. Angelus *in summa, verbo, Præscriptio*, §. 26. Siluester. *eodem verbo, num.* 13. quod & superius citati Doctores tenent.

Et insuper prædictis etiam congruit, quòd
100 ipse † Pater Henriquez vbi suprà ad litteram, *à num.* 60. *& sequentibus*, relatus prosequitur *in Glossa littera D.* ad comprobationem illius propositionis à se firmatæ in contextu, ibi: *Contentus esse solet Papa vna generali allatione litterarum, seu ea informatione, quæ Pontifici per annos, aut per statuta tempora à Legato Regio offertur*, qui quidem, *in Glossa dicta littera D.* in hæc inquit; Sic à Rege Catholico Ferdinando missus est Palatius Rubeus ad Pontificem, vbi edidit libellum de beneficiis vacantibus in Curia; per Philippum Secundum ad Pium V. missus est Franciscus Vera (quem postea creauit Consiliarium Regium) cum Marchione de Alcañizas & per alios Legatos suos id sæpè facit Rex. Item cum Cardinali Alexandrino misso in Hispaniam à Pio V. anno 1572. hæc praxis, & cum Nuntiis latè disputata, & tractata est: Carolus V. Imperator, & Rex Hispaniæ misit Ioannem à Vega Legatum ad Pontificem, qui postea fuit Prorex Siciliæ, Præses Senatus Regij, item Franciscus de Vargas (qui fuerat Fiscalis) missus est Legatus, qui defendit consuetam praxim Hispaniæ, &c. hactenus Henriquez.

Ac iterum ipse Henriquez *in cap.* 11. §. 3. *in glossa littera V.* affirmat, Regem per suum Legatum, certis temporibus monere Pontificem de statu istorum negotiorum.

Huius Authoris ideò tam exactam volui facere specificam mentionem, tum ob eius grauitatem, religionem, & insignem scientiam cunctis notam; tùm etiam quia iste liber *de Pontificis claue*, ita facilè præ manibus non habetur.

SECTIO II.

Bulla Cœnæ non recipit intellectum exclusiuum recursus, vti prouenientis ex incommutabili iure naturali.

SVMMARIVM.

Defensio vi oppressis non prohibetur in Bulla Cœnæ per Principes legitimè præstanda, & omni iure debita, num. 101.

Pontifex est fons, & origo iustitiæ, & pater pacis, num. 102.

Defensio vt tollatur, à nulla constitutione sumenda erit interpretatio, num. 103.

Defensio nec in specie tolli potest per aliquam dispositionem, num. 104.

Defensio differri, modificari, & variari potest, num. 105.

Defensio prouenit à iure naturali, Diuino, Canonico, & Ciuili, num. 106.

Defensio à nemine potest tolli prouenies à iure naturali, num. 107.

Defensio, nec à Principe tolli potest, num. 108.

Defensio nec per Papam tolli potest, num. 109.

Defensio, nec directè, nec indirectè potest tolli, num. 110.

Verba Bullæ Cœnæ ibi, (sub prætextu violentiæ tollendæ) intelliguntur, quando ficto colore malitiosè impeditur litterarum Apostolicar. executio, num. 111.

Lex tollens defensionem interpretatur de defensione friuola non de legitima, num. 112.

Et intelligitur tollere defensiones ciuiles, non naturales, num. 113.

NEc enim in dicta *Bulla Cœnæ Domini* necessaria defensio † prohi- 101
betur vi oppressis, legitimè per Principes præstanda, ab eisdémque omni iure naturali debita, cum affixa sit visceribus Coronæ, & dignitatis, Regalisque officij, vt sæpè diximus suprà *cap.* 1. *hac* 1.

hac 1. part. & latiùs in ſpecie dictæ Bullæ comprobauimus *in tractatu de Regia protection. 1. part. cap. 1. prælud. 5. à num. 232. cum multis ſequentibus.* In quo vniuerſi Doctores dictam Bullam Cœnæ enucleantes in hoc eodem conſonant, & vniformes conueniunt, provt eſt videre ſuperius *hoc cap. à num. 54. & ſequentibus*, vltra quos plurimos allegat alios Diana *reſolut. moral. tomo 1. tract. de immunitat. Eccleſiaſtica, reſolution. 6. per totam* (quitandem contra nonnullos reſoluit in dicta Bulla Cœnæ non comprehendi cognitionem per viam violentiæ quam Principes & Reges habent.)

Nec tam abſonus intellectus capiendus erit à Sancta & Chriſtiana intentione Pontificum conditorum præfatæ conſtitutionis (cum ſint
102 fons & origo † iuſtitiæ, & patres pacis) velle tollere miſeris vi oppreſſis hoc refugium tam ſalubre, támque neceſſarium vniuerſali Reipublicæ.

Sicuti à nulla alia lege, ſtatuto aut conſtitu-
103 tione talis intellectus ſumi † debet, vt tollatur defenſio, vti notauit Dominic. *in cap. dilect. de litis conteſtatione in gloſſa 3. in fin. lib. 6.* Decius *in cap. ex parte el 2. num. 77. de officio delegati*, vbi etiam Felinus *num. 99.* idem Felin. *in rubrica de exception. in principio*, Cæſar Contardus *in repetition. l. diffamari, num. 4. C. de ingenuis & manumiſſ.* vbi ponit differentiam, quando ſtatutum tollit defenſionem, & quando exceptionem, & hoc non ſine ratione; quia defenſio numquam cenſetur per legem, ſtatutum, vel aliam quamlibet diſpoſitionem ſublata, *Clement. paſtoralis de re iudicata, l. 1. §. cum arietes, ff. ſi quadrupes pauper. feciſſe dicat.* Natta *conſ. 119. num. 13. lib. 1.* Curtius Iunior. *conſil. 235. num. 12. & 13.*

Imò nec in ſpecie poteſt tolli defenſio per
104 † aliquam diſpoſitionem, Kirchou. *in commun. opinionib. cent. 4. concluſ. 62. num. 34.* vbi alios allegat; Bonacoſa *in quæſtion. crimin. lib. 1. in verbo Defenſio, in fine, & in 2. lib. 1. in verbo Defendere, per totum*, Beccius *conſil. 51. num. 9.* Carolus de Graſſis *in tract. de exceptionibus exception. 21. num. 1. & 3.*

Et licet poſſit defenſio differri, modificari,
105 & variari † iuxta Abb. *in c. cum olim, num. 22. de appellation.* Alexand. *conſ. 225. num. 11. lib. 6.* Roland. à Valle *conſ. 19. num. 39. & 40. lib. 1.* Vantius *in tract. de nullit. tit. de milli. ex defect. citata; num. 19. in fine*, Inſtregol. *conſ. 23. num. vol. 1.*

Nihilominus defenſio, cum proueniat à iure
106 naturali, † Diuino, Canonico, & Ciuili, *cap. non inferenda 23. quæſt. 3. l. ſciendum, §. qui cum aliter, ff. ad leg. Aquil. l. 1. Cod. vnde vi*, notat Marſil. *in l. vnicus, §. cognitorum, num. 56. ff. de quæſtionib. & in l. vt vim. ff. de iuſtitia & iure, & conſ. 4. num. 4. & in §. quoniam, num. 76. gloſ. in §. quod verò inſtituta de iure natural. gent. & ciuil.* Curtius Iunior *conſ. 235. num. 11.* Beccius *conſ. 51. num. 80.* Neuizan. *conſ. 61. num. 43.* Gofredus *conſ. 48. num. 20.* Maluaſia *conſ. 14. n. 9.*

Et cum ius naturale ſit immutabile, *§. ius natural. inſtitut. de iure natural. gent. & ciuil.* à ne-
107 mine poteſt tolli † defenſio, quæ eo iure proueniat, Marſill. *in practicar. crimin. in §. vltima quæſt. num. 23. & 31. & conſil. 8. num. 30. & conſil. 16. num 24. & conſil. 25. num. 52.* Beccius *conſ. 51. num. 9.* Brunus *in ſuo reportorio, in verbo, Defendere*, Bonacoſſa *in dicto verbo, Defendere*, Carauita *ſuper Ritu Regni Neapolitan. ritu 220. num. 13.*

Imò nec per Principem † poteſt tolli defen- 108
ſio, Beccius *dict. conſ. 51. num. 9.* Marſillus *dicto conſ. 8. num. 28. & conſ. 81. num. 43. & conſil. 73. num. 52.* Borell. *ſuper pracmat. odia litium, §. 2. gloſſa 4. num. 38.* Ioann. de Amicis, *num. 117. num. 6.* Marius Anguiſol. *conſ. 42. num. 13.* Gramat. *conſil. 150. num. 2. in ciuili.* Carolus de Graſſis *de exception. excep. 21. num. 5.*

Et quod plus eſt, nec etiam † per Papam 109
poteſt tolli defenſio, Marſillus *in practica. §. quoniam, num. 79. & dicto conſ. 16. num. 22. & conſ. 25. num. 52. & 81. num 43. & conſ. 73. n. 52.* Borrellus vbi proximè, & Graſſis *num. 5. & 6.* vbi dicit: Quòd nec directè, nec indirectè tol-
li † poſſit defenſio, Marius Anguiſol. *conſil. 76.* 110
num. 19. Beccius *dict. conſil. 71. num. 9.* Ideóque nullatenus intelligendum erit, voluiſſe per dictam Bullam, Papam tollere iuſtam, & legitimam defenſionem miſeris vi oppreſſis, vt clarè indicant verba eiuſdem, provt latiùs explicauimus *de Regia protectione, 1. p. cap. 1. prælud. 5. à num. 232. & ſeqq.*

Et præſertim illa, *ſub prætextu violentiæ tollendæ*, † vt intelligantur, quando hoc quæſito 111
colore friuolè, & calumnioſè impeditur iuriſdictio Eccleſiaſtica, & Bullarum Apoſtolicarum executio, vt in ſpecie ponderauimus, *dict. tract. de Regia protect. 1. par. cap. 2. num. 16. & 17.* & ſupra *hoc cap. num. 77. & ſeqq.*

Et quia lex quæ tollit defenſionem ſic intel-
gi, & † interpretari debet, vt ſolummodo 112
tollat friuolas, inanes, & non legitimas, & iuridicas, vt probant Bartol. *in l. omnes populi, in penult. column. verſicul, Vltimo quæro, ff. de iuſtitia & iure, & in l. 1. §. 1. ff. quod vi aut clam*, Alberic. de Roſſat. *in 1. part. ſtatuto. quæſt. 65.* Paul. de Caſtro *conſ. 183. col. 3.* Hippolitus de Marſill. *conſ. 16. num. 1. & conſ. 64. n. 5. & in prac. §. vltima quæſt. num. 1. & 32.* Iaſſon. *in l. 1. col. 2. C. de Sacroſanct. Eccleſ.* Carolus de Graſſis *in tract. de exception. exception. 21. num. 7.*

Atque etiam cenſetur tollere defenſiones ci-
uiles, non autem defenſiones naturales, † Bald. 113
in cap. à nobis in fin. de exception. Felinus *in cap. cum dilecti, col. 5. eodem tit.* Marſillis *conſ. 75. num. 51. & conſil. 31. num. 42. & conſil. 71. num. 51. & in prac. dict. §. quoniam, num. 78.* Camillus *in verbo defenſio, in principio*, vbi alios allegat. Carolus de Graſſis *dict. exception. 21. num. 8.* vbi *num. 10.* poſt Bart. *in l. facultas, C. de iure fiſci, lib. 10.* Felinum *in cap. dilecti, num. 7. de exceptionib.* Cumian. *ſuper ritu Magnæ Curiæ, cap. 40. num. 42.* Quòd cenſetur lex tollere defenſiones facti, non iuris; quapropter hæc defenſio cum proueniat à fonte peremni, & origine iuris naturalis incommutabilis & perpetui, quo omnia animantia imbuuntur; nihil mirum, vt hac Bulla Cœnæ Domini minimè comprehendatur, nec intelligatur ex hactenus dictis & aliis plu-
ribus dicendis inferius *2. p. cap. 20. à num. 76. & ſeqq.*

SECTIO III.

Bulla in Cœna Domini, quantum attinet ad protectionem vi oppressorum in his Ecclesiasticis causis, non fuit recepta in Hispania.

SVMMARIVM.

*Bulla in Cœna in his, quæ attinent Regaliam Regis in tollenda vi, & retentionem Bullarum iusta causa factam in Hispania non fuit recepta, num.*114.

*Lex non recepta, nec moribus vtentium comprobata, non ligat, num.*115.

*Legis non receptæ transgressor non dicitur, illam non seruans, num.*116.

*Lex sub conditione lata intelligitur, si moribus vtentium approbetur, cui tacitè conditioni subijcitur, num.*117. *& sequentibus.*

Etiam si habeat clausulam irritantem, num. 118. *&* 119.

*Dum disceptatur super constitutione Pontificali, an fuerit recepta non ligat, num.*120.

*Lex Canonica non ligat, vbi est verisimile, Papam ignorare rei difficultatem, pro tali loco, vel tempore, num.*121.

*Contrauentio, & obseruantia contraria paulatim tollit vires legis, & censuras, etiam si ab initio cum peccato fuerit introducta, num.*122.

Dubitans, an constitutio excommunicationem imponens sit recepta, tutus est contraueniens, ibid.

Lex Pontificia non recepta à maiori parte populi prætextu rationabilis causæ non obligat, n. 123.

Leges humanæ tam Ciuiles, quàm Canonicæ non receptæ non ligant, nec obligant, ibid.

*Lex Canonica ex tempore, loco, & causa intelligitur lata, atque ex eorum diuersitate temperari, num.*124.

*Diuus Paulus per singulas Ecclesias vulneribus medetur, num.*125.

Vno collyrio omnium oculos curare imperiti Medici est, ibidem.

*Pontifex vniuerso præest Orbi, & singulorum Regnorum Mores facile ignorat, num.*126.

*Vnaquæque Prouincia abundat in suo sensu, & variis corporis, & animi inclinationibus ducitur, num.*127.

*Patriæ moribus multæ leges non conueniunt, numer.*128.

*Pontificis ignorantia, de moribus Regni in dubio præsumenda, num.*129.

*Mores singulares gentium sequi debemus, n.*130.

*Leges Pontificiæ multæ non receptæ in aliquibus Regnis, quia eorum moribus non conueniunt, n.*131. *cum seqq.*

*Ecclesia Orientalis ius Canonicum non recipit ob morum diuersitatem, num.*132.

*Concilium Tridentinum in aliquibus Regnis non obligat, quia non receptum, num.*133.

Trident. in capitul. 17. *session.* 24. *in Hispania non est receptum, quia antea, & post vni plura simplicia conferuntur, num.*134.

Constitutio. 9. *Iulij* 3. *non est in vsu in Regnis Hispaniæ, num.*135.

Constitutio Pij V. de non conferendis beneficiis resignatis consanguineis Episcoporum in Hispania non fuit recepta, sed ab ea supplicatum, num. 136.

*Constitutio Gregorij de facienda publicatione resignationis, aut permutationis beneficiorum facta coram ordinario non est in Hispania recepta, num.*137.

*Bulla Clementis de largitione munerum Religiosis prohibita, non fuit recepta, num.*137.

*Leges Pontificiæ non obligant, non receptæ, n.*139.

*Motus proprius Pij IV. de professione Fidei in aliquibus religionibus, non ligat, quia non recepta, num.*140.

*Bulla Gregorij XIV. de immunitate Ecclesiarum in Hispania non fuit recepta, num.*141.

*Regula Cancellariæ circa conseruatores alicubi non fuit recepta, num.*142.

*Bulla Cœnæ quoad Capitula tangentia Regaliam protectionis non obligat in Hispania, quia non fuit recepta, num.*143.

*Lex habens plura Capitula quoad non recepta non ligat, quoad cætera sic, num.*144.

*Censuræ pro parte Canonis recepti ligant dumtaxat, non pro parte non recepta, num.*145.

*Consuetudo Prouinciæ attenditur, & obseruantia ad iustitiam actus, sitne licitus, aut illicitus, num.*146.

*Ad valorem Constitutionis census attenditur consuetudo, & obseruantia Prouinciæ, num.*147.

SED quando dicta Bulla in aliquo offenderet Regaliæ, & præeminentiæ Regis, omni iure † protectoris legitimi Reipublicæ Ecclesiasticæ & temporalis, vt suprà probatum est, *cap.* 1. *huius tractatus, & cap.* 1. *& 2. in tractatu de Reg. protection.* immemorabili consuetudine munito, de quo amplissimè egimus *eodem tract. cap.* 1. *à num.* 102. *cum multis sequentib.* (quo te remitto) tantorúmque doctissimorum Doctorum iustificatione, & fundamentis fulcito, & comprobato, quos accuratè congessimus, hoc eodem *cap. à princip.* & signanter *à num.*54. quando in eadem Bulla ita expressè (prout hactenus vidisti) non foret permissus (iusta & legitima causa existente) iste retentionis Bullarum vsus: tutus iudicatur Rex ob non receptam dictam Bullam in his Regnis Hispaniarum quantum ad illam eius partem duntaxat, quæ posset Regiæ Regaliæ in propulsanda violentia inter suos subditos indistinctè obesse, cùm & antè ipsius Bullæ promulgationem per tempus immemoriale semper hac prærogatiua, & præeminentia (visceribus regiminis & Coronæ adhærente) vsus est, & post eam vsque nunc absque intermissione, & interruptione aliqua vtitur, & à cunctis subditis & vassallis, quomodolibet vi oppressis indistinctè postulatur, eisdémque frequenter impertitur, cum moribus, priuilegiis, & indultis horum Regnorum, inconueniens in hac parte tantum fuerit iudicata: quam considerationem licet alibi fecerimus, *in tract. de Regia protectione, 1. part. cap.* 1. *præludio* 5. *à num.*315. nouiter aliis mediis hic erit prosequenda, & altius, alitérque considerandа.

114

Certi namque iuris est, legem, & dispositionem Principis non receptam, nec acceptatam, nec moribus vtentium comprobatam non ligare † subditos, saltem quando non fuit obseruata sciente & tollerante Principe, *cap. in istis* 4. *dict.* Sicut enim moribus vtentium in contrarium nonnullæ leges hodie abrogatæ sunt; ita

115

moribus

moribus vtentium ipſæ leges confirmantur, *l. de quibus, ff. de legibus*, ibi: *Leges nulla alia cauſa nos tenent, quam quod iudicio populi receptæ ſunt*, &c. Ariſtot. *lib. 2. polit. cap. 6.* dicit, quod *lex nullam vim habet, vt illi pareatur, niſi ex more.*

Legis atque non dicuntur tranſgreſſores, non ſeruantes leges non receptas, ex Quintiliano
116 † Mandoſ. ad Lapum *allegat. 36. in littera Q.* & ex Ancharrano, Iaſſon. Ioan. Gutierrez & aliis, tenet Cenedus *in collect. ad decretales, col. 84. num. 2.* & tenent infiniti penè Doctores tam Theologi, quàm Iuriſtæ, quos retulimus *in tract. de Regia protection. 1. p. cap. 1. prælud. 5. à num. 321.* vltra quos hîc alios plurimos laudabimus.

Vndè Domin. Geminian. *in §. leges, d. cap.*
117 *de iſtis*, ſubdit, *quòd Princeps † videtur ſtatuere a principio ſub tali conditione; ſcilicet, ſi moribus vtentium approbetur, & ſic habet deſuetudo ſaltem tacitum consenſum Principis, qui legem condendo, ipſam fecit ſubiectam tali conditioni; ergo non ſeruantes non dicuntur venire contra præceptum ſuperioris*, hactenus Geminianus.

Et quod lex Principis habeat tacitam hanc
118 conditionem, † ſi à populo approbetur, & recipiatur; pluribus comprobat Romanus *in conſ. 330. à num. 16.* vbi copiosè Horatius Mandoſ. *in additione litter. M.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. lib. 8 quæſt. 8. num. 154.* Gonçalez *gloſ. 26. num. 1. & ſequentibus*, Gratianus *diſceptation. forenſ. cap. 202. num. 17. lib. 2.* vbi, quòd procedit,
119 † etiam ſi lex habeat *clauſulam irritantem*, quia non habet locum non verificata conditione, Alexander. Ludouiſ. *deciſ. 159. num. 7.* Hieronym. Gonçal. *in dict. regul. 8. de alterna. gloſ. 66. n. 25. cum ſequentibus*, qui omnes receptiſſimam ſententiam cenſent, quam ſequuntur Felin. *in c. 1. num. 6. & 7. de tregua & pace, num. 12. verſ. Sed ſi à principi noluerunt obſeruare nouam*, &c. Couar. *lib. 2. variar. cap. 16. num. 6.* vbi dicit communem: Berteintendi, *deciſ. 13. num. 9.* Dueñas *regula 79. amplia. 3.* Ioſeph. Ludouiſ. *deciſ. Peruſin. 98. num. 1.* Nauarrus *conſ. 1. conſtit. à num. 25. cum ſequentibus*, Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſumpt. 2.* Eraſmus à Cochier. *de iuriſdict. ordinar. in exemptos, part. 1. quæſt. 5. à num. 8.* Sayrus *in claui Regia, lib. 3. cap. 5. num. 14.* Manuel Rodriguez *quæſt. regulari, tomo 1. quæſt. 6. art. 6. & 11.* alios plurimos recenſet Auguſtinus Barboſa *in collectan. ad capitul. 1. num. 9. de tregua & pace*, Puteus *deciſ. 1. lib. 1.* Paul. Æmilius Veralli. *deciſ. 203. num. 1. & 2. part. 3.* Farinacius *deciſ. 415. num. 3. part. 2. nouiſſimo*, Cardinal Mantica *de contractibus, lib. 5. tit. 13. num. 35.* Marta *de iuriſd. caſu 19. num. 16. & 17.* vbi dicit communem, & *caſu 94. num. 71. cum ſequentib.* Petrus Surdus *conſ. 58. num. 8. lib. 1.* Maſcardus *de ſtatutis, concluſ. 8. num. 27. & ſequentibus*, Azebed. *in l. 3. tit. 1. ib. 2. Recopil. num. 23.* vbi alios allegat, & idem tenuerunt plures Theologi, Vaſquez *1. 2. tomo 2. diſp. 156. cap. 5. num. 34. cum ſequentibus*, Suarez *de legibus, lib. 3. cap. 19.* vbi fatetur communem, Bonacin. *tomo 2. tit. de legibus, diſp. 1. quæſt. 1. punct. 4. num. 45.* Salas *de legibus, quæſt. 69. tract. 14. diſp. 13. ſect. 1.* dicit communem; Laiman. *tom. 1. tract. 6. de legibus, c. 3. num. 3. verſ. Tertium ſi lex in prouinciis, pag. 47.* Caſtro Palao *in ſuis operib. moral. tomo 1. tract. 3. diſp. 1. punct. 3. num. 9. 10. & ſequentibus.*

Sequitur Gratian. *in diſcept. forenſ. cap. 588. à num. 13. cum ſeqq.* vbi ait: Quòd dum diſceptatur † de acceptatione Pontificalis conſtitu- 120
tionis, antequam per vſum comprobetur, non ligat.

Et ipſe Suarez *in dict. tract. de legib. lib. 4 c. 16. num. 4.* dicit legem † Canonicam inducere obli- 121
gationem præciſam, licet ſit dura & difficilis, niſi veriſimile ſit, legiſlatorem ignoraſſe rei præceptæ difficultatem pro tali loco, vel tempore, aut alia occaſione; nam ſi probabiliter creditur hæc ignoraſſe, credi etiam poteſt, noluiſſe cum tanto rigore obligare.

Quia contrauentio, & obſeruantia contraria paulatim vires legum, earúmque pœnas, & cenſuras abrogat, & eneruat, etiam ſi ab initio † irrationabiliter, & cum peccato fuerit in- 122
troducta, iuxta doctrinam Panormitan. *in c. 1. de tregua & pace*, Sylueſter. *verbo. Conſuetudo, quæſt 6.* Caietan. *1. 2. quæſt. 97. art. 3.* Soto *lib. 1. de iuſtitia & iure, quæſt. 7. artic. 2. ad 2.* Auila *de cenſuris 1. part. dubio 8.* & colligitur *in cap. cum venerabil. de conſuet. vbi gloſſa*, Ioann. Andræas, & Panormitan. *num. 5.* Iaſſon. *in l. de quibus, n. 8. ff. de leg.* Ancharran. Hoſtienſ. Alexand. & alij plures, quos refert & ſequitur Couar. *in cap. quamuis pactum, 1. part. §. 7. num. 12. de pact. lib. 6.* Tiraquel. *de pœnis temperand. cauſa 42. n. 1. & ſequent.* Anton. Gabriel. *lib. 2. commun. concluſ. tit. de maleficiis, concluſ 8. num. 16.* Ioannes Gutierrez *conſ. 38. num. 1.* Cardin. Tuſchus, *verbo. Conſuetudo, concluſ. 448.* doctiſſimus Præceptor Noſter D. Ioan. de Solorzano *in tract. de iure Indiar. lib 2. cap. 14. num 81. & cap. 14. n. 72.* conferunt quæ inferius diximus hoc *cap. à num. 146. verſ. Ad cognoſcendum*, &c. & ſuprà *à num. 143. & ſequentibus*; & cum Vgolino, Azorio, Nauarro, & aliis probat latè Moneta *de conſeruatoribus, cap. 7. à num. 611. cum ſequentibus.*

Adeò vt dubitans, an conſtitutio excommunicationem imponens ſit vſu recepta, tutè poteſt exiſtimare, & ſequi opinionem, negantem receptam fuiſſe, ita vt nullatenus ligatus maneat conſtitutionis cenſurâ pro tuta opinione in vtroque foro; tenent Azorius *inſtitution. moralium, lib. 2. cap. 19. quæſt. 12.* Salas *in part. 2. 21. tract. 8. diſp. vnica, ſect. 18. num. 169.* Caſtro Palao *tom. 1. diſp. 3. puncto 7. num. 4.* Emanuel de Moura *opuſculo 1. de enſalmis, & incantatione, ſect. 1. cap. 5. num. 13.* Anton. Diana *reſolut. moral. 4. part. tractat. 3. reſol. 14.* Rebellius *part. 2. lib. 1. de contract. in genere, q. 2. ſect. 1. n. 4. §. 2.*

Et quod lex Pontificia promulgata, vbi non ſit recepta † à maiori parte populi prætextu ra- 123
tionabilis cauſæ, non obliget; tenent Nauarr. *conſ. 1. de conſt. quæſt. 5.* Azor. *inſtitut. moralium, lib. 5. cap 4. quæſt. 4.* Suarez *de legibus, lib. 4. cop. 16. num. 11.* Ioann. Maio. *in 4. diſtin. 15. q. 5.* Salas vbi proximè, Laiman *in ſumma Theol. mor. tom. 1. tractat. 4. de legibus, cap. 2. num. 4.* vbi optimè alios allegat. Hieron. Gonz. *gloſ. 26. à num. 1.*

Et quod leges humanæ tam ciuiles quàm Pontificiæ, ſi non ſint vſu receptæ, non ligent, nec obligent, probant Maſtrill. *de Magiſtrat. lib. 3. cap. 3. num. 108. & tribus ſequentibus*, poſt Felin. Socin. Pariſ. Cephalum, Roland. & Ioſeph. Ludou. Auguſtinus Barboſ. *in collect. ad c. 1. de tregua & pace, num. 9.* remiſſiuè, ad Felin.

Couarru.

Couarru. Benintendi, Didac. Perez, Dueñas, Gaillum, Rebuff. Hipolyt. de Marsill. Ioseph. Ludou. Nauarr. Flami. Vasquez, Menoch. Cochier. Sayr. Gonça. Carrascum, Narbon. & Azor, idem Anton. Dian. *mor. resol. tract* 18. *de leg.* post Cochier. Valentiam, Tanerum, Filiucium, & Mirand. Vecanum, Sanctarellum, Reginald. Homobonum, & Nauarr. idem tenet Azebed. *in l.* 1. *tit.* 1. *de las leyes, num.* 8. singulariter etiam Villalobos *in summa, tit. de legibus, difficult.* 16. plures Doctores Theologos referens.

Certum est enim, ex tempore, loco, perso-
124 na, & causa, regulas Canonum † subintelligi, atque ex diuersitate eorum temperari, vt docuit Isidorus, relatus *in cap.* 1. *distin.* 29. in hæc: *Sciendum est, quòd pleraque capitula ex causa, ex persona, ex tempore consideranda sunt, quorum modi, quia medullitus non indagantur, in erroris labyrinthum nonnulli intricando impinguntur, text. in cap. regulæ Sanctorum Patrum, pro tempore, loco, & persona, & negotio, instante necessitate, traditæ sunt, eadem dist. text. in cap.* 3. (qui continuatur etiam in sensu cum *dict. cap.* regulæ Sanctorum, proximè antecedenti) & sic prosequitur, in hæc: *Necesse est, vt iuxta diuersitates locorum, & temporum & hominum, quibus scriptæ sunt, diuersas causas, & argumenta, & origines habeant, & quomodo*; Beatus Ioannes *in Apocalypsi sua, septem scribens Ecclesiis, in vnaquaque earum specialia reprehendit, vel virtutes probat; ita & Sanctus Apostolus Paulus per singulas Ecclesias vul-*
125 *neribus* † *medetur illatis: nec adinstar imperiti medici vno Collyrio omnium oculos vult curare.* 29. *distin.* qui quidem singularis est text. consonat text. *in l. ideo* 4 *ff. quod certo loco*, ibi: *Pecuniarum quoque licet videatur vna, & eadem potestas vbique esse, tamen aliis locis facilius, & leuioribus vsuris inuentur, aliis difficilius & grauioribus vsuris*, nec retardat hanc regionum varietatem quod traditur *in l. superuacuam, C. de temporib. in integr. restitut.* in illis verbis, ibi: *Ex differentiis enim locorum aliquod induci discrimen, satis nobis absurdum visum*, quæ tendunt ad rem longè diuersam, vt & rectè considerat Rea *in decis. Granaten. disputation.* 11. *num.* 25. *& in cap.* 2. *distin.* 4. qualitates Canonis recensentur, ibi: *Erit autem lex honesta, iusta, possibilis, secundùm naturam, secundùm patriæ consuetudinem, loco, temporique conueniens.*

Quoniam cum Summus Pontifex vniuersali
126 † præsit Orbi, iuxta iura laudata, infrà hac 1. *part. cap.* 3. §. *vnico, num.* 45. facillimè potest singulorum Regnorum & prouinciarum mores nescire, ac inde damna eorum ignorare, cuius intentio quidem est, illa inferre nolle iuxta text. *in cap.* 1. *de constitutionibus, lib* 6.

Quippe vnaquæque prouincia abundat *in*
127 sensu † suo, *cap. ius Quiritum* 1. *dist. cap. vtinam, distin.* 76. *l. obseruare, ff. de officio Proconsul.* & variis corporis & animi affectionibus, & inclinationibus ducitur, *l. quod si nolit. §. qui mancipia, ff. de ædilit. edicto* iunctis aliis quæ eleganter notat Aristot. *politic. cap.* 10. Cicero *in oratione de prouinciat. consular.* Euforus *in Iconibus omnium nationum*, Ioannes Boœmius *de moribus omnium gentium*, Tiraquell. *in l.* 7. *connobial num.* 12. *& de nobilitat. cap.* 12. Mantica *in glossario classi.* 17. *cap.* 32. *num.* 1. Claud. Peatus Gonz. *gener. iuris, lib.* 3. *tit.* 4. *cap.* 3. qui inde rectè inferunt ad diuersitatem & varietatem morum. Et post Anchar. & Felinum dicit Gonza. *in regul.* 8. *glos.* 16. *num.* 4. Quòd multæ † le- 128
ges moribus patriæ non conueniunt, & ideò permittitur cuilibet prouinciæ abundare suo sensu.

Mores namque singulares gentium sequi *de-*
bemus, *l. Labeo.* ibi: *Morem* † *gentium sequi* 129
debemus, ff. de stat. lib. l. quidam, ibi: *A maioribus nostris obseruatur, ff. de iure codicill. cap. cum venissent de institut.* quorum quidem ignorantia in Pontifice in dubio præsumenda, prout ipse profitetur *in cap. bonæ el* 2. §. *intelleximus*, ibi: *Quia verò non* † *plenam de personis illius* 130
Regni notitiam habebamus, ideóque non poteramus salua conscientia eidem Ecclesiæ in alia persona, quàm de Regno Vngariæ originem duxerit, congruè prouidere, nec vellemus ei præficere alienum, &c. *De postulatione Prælatorum.*

Hinc fit, vt multæ constitutiones, & leges Pontificales, † ac motus proprij non obligent, 131
quia non sint receptæ in aliquibus Regnis, & prouinciis, quia earum moribus non conuenire compertum est, prout patebit inferius ex Doctoribus citatis, *num.* 59. vers. *Ad quod quidem varia.*

Hinc † Ecclesia Orientalis ius Canonicum, 132
& eius Canones non recepit, vt ex aliis probat Carolus de Grassis *de effectibus Clericatus in præfation. num.* 417.

Hinc etiam Concilium Trident. in aliquibus
† Regnis & Prouinciis non obligat, quia rece- 133
ptum non fuit, Nauarr. *in consil.* 1. *de constitut. quæst.* 7. *&* 8. docet Salas *de legibus, disp.* 13. *section.* 3. *in fine*, Laiman. *in summa Theolog. moral. tract.* 4. *de de legib. cap.* 1. *num.* 4 *ad fin.* plures refert Cenedus *Canonicar quæst. cap.* 21. *per totum*, vbi multa.

Hinc Concil. Trident. *sess* 24. *cap.* 17. In His-
pania non † fuisse receptum, eò quòd post il- 134
lius promulgationem, sicut antea vni plura beneficia simplicia conferuntur, & pacificè retinentur, probat Nicol. Garcia *de beneficiis part.* 11. *capitul.* 5. §. 3. *num.* 23. Imò & alia decreta eiusdem Concilij Tridentin. in Hispania recepta non fuere, nec vsu admissa absque reatu, nec obstare quod in Regnis Hispaniæ fuit generaliter admissum, & receptum, de quo supra *hoc cap. à num.* 43. & sursum ex eodem Nicolao Garcia.

Et quod *constitutio* 9. *Iuly* 3. non sit in vsu in
Hispaniæ Regnis, † & in prouincia Mediola- 135
nensi, testatur post alios Nicol. Garcia *de beneficiis*, 2. *part. cap.* 1. *à num.* 111. *cum sequentibus.* Sicuti etiam *Paulina constitutio*, prohibens alienationem rerum Ecclesiæ, & nouam imponens formam alienationi, vltra ius commune non obseruatur in Regno Scotiæ, quia non fuit recepta, iuxta Rotam vt per Crescentium, *decis.* 3. *num.* 4. *de iure iurand. alias decis.* 150 *fol.* 63.

Et similiter *Constitutionem Pij* præscribentem casus, in quibus † Ordinarij possunt ad- 136
mittere resignationes, in Hispania non fuisse receptam, sed ab ea ad Sedem Apostolicam supplicatum, probat Garcia 11. *part. cap.* 3. §. 3. *à num.* 270. *& sequentibus.* Saltem quoad illam partem constitutionis eiusdem, de non conferendis beneficiis resignatis consanguineis, affinibus, aut familiaribus Episcoporum.

Constitutionem etiam *Gregorij XIII.* dispo-

nentem

nentem reſignationis, † & permutationis factæ coram Ordinario faciendam publicationem præcisè, non eſſe per vſum receptam in Hiſpania, firmat ipſe Garcia *par.*11. §.4. *num.*332.

Item conſtitutionem *Sixti V.* de habitu & cenſura diſponentem cum pœna priuationis ipſo iure beneficij, hoc reſpectu, & parte non eſſe vſu receptam in Hiſpania, probat Garcia *ipſe*, *p.*7. *cap.*1. *num.*24.

Hinc *Bullam Clementis VIII.* de largitione
138 † munerum prohibita religioſis ſub pœnis,non fuiſſe receptam, ac idcirco non ligare, probant Stephanus Gratian. *diſceptat. cap.* 102. *num.* 17. *tom.*2. Pater Megala, *part.*2. *lib.* 2. *cap.* 17. *q.* 7. *num.*65. Ioannes Valetus *verb. Munera*, *n.* 106. Homobonus *de caſtib. reſeruat. part.* 3. & Victorellus *in notis ad Manualem Nauarri*, *cap.* 18. *num.*105. Homobonus *de bonis in ſuo exam. Eccleſiaſt. part.*1. *tract.*7. *cap.*30. *quæſt.*123. Megala *conſil.*33.*num.*17. Tannerus *in* 2.2. *diſp.*6.*quæſt.*3. *dubio* 4. *num.* 107. Scortia *in conſt. Pontific. epiſt.* 159. *theorema* 399. *in fin.* Peirinus *de Religion. ſub tit.*1.*capitul.*2.*quæſt.*2. §.6. ex communi ſen-
139 tentia, † leges Pontificias non obligare, niſi recipiantur à ſubditis, de qua teſtatur Becanus *in ſumma Theolog.*1. *tomo*, *part.*2. *tract.* 3. *cap.* 6. *q.*8. *num.*3. Azor.1. *part. lib.*5. *cap.*4. *q.*1. Diana *reſol. moral. tom.*1. *tract.*6. *reſol.*1. *per totam.*

Hinc *motus proprius Pij IV.* Quoad fidei profeſſionem
140 † obligans Prælatos Regulares, cùm in vſu non fuerit receptus in aliquibus Religionibus, iſtas non ligare probat Aſcanius Tamburin. *in tractat. de iure Abbatum*, *tom.* 1. *diſp* 8. *quæſt.* 3. *num.* 3. Hieronym. Sorbo. *manotat. ad compendium priuileg. tract. profeſſio fidei*, *num.* 3. Sigiſmundus Bonacin. *in tractat. de elect. par.* 1. *cap.*8. *dubio* 50. *cap.*7. Villalobos *in ſumma*, *tom.* 2. *tractat.*1. *difficul.* 6. *num.* 3. Thomas Sanchez *in ſumma tomo* 1. *lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 3. Pater Diana *reſol. moral. tractat.* 2. *de dubiis regul. reſol.*78.

Pariformiter *Bulla Gregorij XIV.* ſuper im-
141 munitate Eccleſiarum † diſponens, in Hiſpania non ſeruatur, quia vſu recepta non fuit, vt teſtantur Fagundez *de præcepto Eccleſ. tract.*2.*lib.* 4.*cap.*4. *num.*46. & ex Portel. Villadiego,Gambacurta, & Suarez, firmat Pater Diana *reſol. moral.*1.*part. tractat. de immun. Eccleſiaſt.reſol.*5. *per totam*, & iterum *in reſol.*39. *in fin.*

Item quoque *Regula Cancel. Clement. VIII.*
142 circa conſeruatores † aliqua diſponens, in aliquibus partibus non fuit recepta, nec obſeruatur, vt teſtatur Moneta *de conſeruat. cap.*5.*n.*151. *&* 152. vbi comprobat. & vide *à n.* 144. vbi ad litteram refert *dict. Regulam.*

Quare cùm his Regnis Hiſpaniæ dicta Bulla
143 Cœnæ, quatenus tangeret † præeminentiam, & Regaliam Regis Noſtri conſiſtentem in protectione vi oppreſſorum; non fuerit vnquam recepta, ſciente & tollerante Sede Apoſtolica, non debet obligare quoad ipſa eiuſdem capitula,licet quoad cetera omnia ſic; quoniam quando lex habet plura capitula diſtincta ſuper di-
144 uerſis rebus, & quod ad vnum, † vel alterum capitulum non fuit recepta, quoad iſta non ligat, quoad cetera autem omnino. Ita poſt Valentiam, & Nauarrum, tradit Salas *de legibus*, *diſp.*13.*ſect.*1. *n.*7. *verſ. Tertiò aduerſo*, *pag.*292. Quia limitata cauſa limitatum producit effectum, iura vulgaria, ad quam doctrinam alias ſimiles & ſingulares applicare poteris, de quibus infrà 2. *p. cap.*31. *à num.*101. *cum ſeqq.*

Et in ſpecie probant Vgolinus *de cenſuris*, *tabula* 1.*cap.*12. §. 10. poſt Felin. *cap. inter alios*, §. 1. *num.* 5. *de conſtitut.* † & latè tradit Ioan. 145
Azorius *inſtitution. moral.* 1. *part. lib.* 5. *cap.* 18. quòd latè etiam Ioann. Petrus de Moneta *in tract. de conſeruat. cap.*7. *à num.*611. *cum ſequentibus*; vbi quod pro ea tantum parte cenſuræ Canonis ligant, pro qua fuerit receptum, pro parte autem non recepta non ligant, poſt Vgolinum, Azor, Nauarr. & alios.

Ad cognoſcendum etenim, & iudicandum,
an aliquis actus † ſit licitus, vel illicitus; con- 146
ſuetudo, & obſeruantia, quæ viget in aliqua prouincia attenditur, vt licitus habeatur apud omnes, probant Bart. *in l. quis ſit fugitiuus*, §. *apud Labeonem*, *ff. de ædilit. edicto*, *& ibi gloſſa*, Oldraldus *conſ.*197.*n.*7. Ioannes de Amicis *conſ.* 154. *n.* 18. vbi per conſuetudinem contractus, qui ex ſe eſſet illicitus,fit licitus & validus, Tiraquel. *de retrac. conuent. ad fin. tit. n.* 131. *Decianus*, & plurimi alij Doctores, quos pro hac opinione allegat Cencius *de cenſibus*, *part.*1. *c.*1. *q.*4. *n.*4.*cum pluribus ſequentibus*, Rota *deciſ.*124. *n.*12.apud ipſum Cencium,Robertus *ad pragmaticam* 5. *de cenſibus*, *n.*118. *& ſequentibus*, Bonacina *tom.*2. *tit. de legibus*, *diſp.*1. *q.*1. *punct. vltim.* §.3. *verſ. Præterea ſi dubium ſit*, *pag.* 71. Farinac. *in praxi*, *tomo* 3. *q.*91. *n.*5. Portoles ad Molinum *tomo* 4. *verb. Vſura*, *n.*12. Theſaurus *lib.*1. *q. forenſ. q* 32. *n.* 5. vbi quod ad valorem † conſtitu- 147
tionis cenſus attendatur Regionis conſuetudo, Laiman *tit. de contractibus*, *ſect.*5. *tract* 4.*cap.*18. *de cenſibus*, *n.*10. *& ſequentibus*, *& ad finem*, ibi: *Denique plures audiui*, *qui adeò contractum illum Germanicum in his Regionibus inualuiſſe*, *teſtantur*, *vt ſine maxima negotiatione*,*& commeſtionum iactura tolli non poſſe videatur*; *ergo non eſt cauſa cur contractum iniquitatis damnemus*, *&c.* Quæ doctrinæ conducibilia rectè ſunt, etiam ad articulum ſupplicationis immediatè tractandum, quo plurimæ aliæ ſimiles congregantur. Ex quibus omnibus ſecurè affirmandum erit, quòd Bulla Cœnæ Domini (caſu quo intenderet in aliquo detrahere Regaliæ recurſus ad Regem Catholicum) non ligat in his Hiſpaniarum Regnis, cum recepta non fuerit in iis, quæ detrahere poteſt legitimo recurſui, ex eo quòd gentium & prouinciarum harum moribus nec congruit, nec conueniens eſt.

SECTIO IV.

A Bulla Cœnæ, quatenus tangat Regalias & præiudicium Regis, cautè ſtat humiliter ſupplicatum.

SVMMARIVM.

A lege lata non appellatur, *n.*148.

Niſi allata in præiudicium certarum perſonarum, *num.*149.

A lege etiam Pontificia ſupplicari licet ex iuſta cauſa, *quando moribus alicuius Prouincia non conuenit*, *num.*150.

Legem vniuerſaliter latam, *facilè accidit non conuenire moribus gentium omnium*, *num.*151.

Eccleſia complectitur varia Regna habentia

varios ritus, & modos viuendi, ibidem.
*Supplicari potest à lege Pontificia per Regnum illud, cuius moribus non conuenit, n.*152. *& seqq.*
*Scientia vniuersalis Pontificis non potest extendi ad particularia Regnorum, num.*153.
*Leges Canonicæ non receptæ non ligant, n.*154.
*Supplicatio à lege Pontificia suspendit interim eius effectum, num.*155. *& sequentibus.*
Fas est populi communi consensu suspendere legis effectum, animo supplicandi Principem, num. 137.
*Dum disceptatur de receptione legis, nemo sua possessione priuatur, num.*158.
*A Motu proprio Pij V. de censibus in Hispania non recepto ad Papam fuit supplicatum nomine Regis, num.*159.
*Motus proprius Pij V. de censibus in Neapoli non fuit receptus, num.*160. *nec in Sicilia, ibid.*
*A Breui Pij V. de iterum examinandis Religiosis semel approbatis ad confessiones audiendas, ob scandalum inde ortum in Ecclesia supplicauit Philippus II. num.*161.
Quod ob id Gregorius XIII. postea reformauit ibid.
*A Bulla Cœnæ in Capitibus tangentibus Regaliam protectionis vi oppressorum magis ex reuerentia Rex supplicauit, num.*162.
*Supplicatio à Bulla Cœnæ suspendit eius effectum, ita vt licitè Rex recursu vtatur, n.*163.
*Decretalis non conueniens iuri communiter obseruato in Prouincia non admittitur in litibus, sed ad Pontificem rescribendum, num.*164.
Cap. Pastoralis de fide instrum ponderatur, & interpretatur, ibid.
*A Bulla Cœnæ pro maiori cautela, & Regis Regaliæ securitate humiliter fuit supplicatum, n.*165.
*Titulos plures cumulare, siue certus, siue incertus de iure suo ad maiorem eius corroborationem, & cautelam nemo prohibetur, num.*166.
*Renuntiare iuri suo non videtur impetrans illud iterum ex priuilegio, num.*167.
*Ius commune, & priuilegium concurrentia ad idem non confunduntur, sed vtroque potest quis vti, num.*168.
*Per priuilegium incompatibile cum iure aliàs alicui competente, isti renuntiatum censetur, n.*169.
*Titulorum multiplicatio in beneficialibus ad maiorem corroborationem sui iuris non prohibetur, num.*170.
*Ex titulorum incompatibilitate data in beneficialibus defendi quis potest, non agere, num.*171.
Et quando debet eligere vnum ex titulis incompatibilibus, ibid.

148 VAMVS à lege lata per Summum Pontificem, aut Principem † Supremum non detur appellatio ex Bart. *in l. fin. sub num.*3. *de appellat. recipiend.* latiùs Scaccia *in tractatu de appellation. quæst.* 17. *limitat.* 20. Id tamen limitatur, si fuerit condita in præiudicium certarum personarum, vt puta contra vnum quaternum ciuitatis, vel † contra homines alicuius
149 ciuitatis, Rota *decis.*50. *num.*6. *cum seqq. part.*2. *diuersorum*, plura per Iacobum Cancerum *variar. resolut. tomo* 2. *cap.*3. *tit. de priuileg. à n.* 92. *cum sequentibus*, & alibi passim.

Ab ea tamen supplicare licitum est ex iusta
150 causa, quando † moribus alicuius Prouinciæ inconueniens sit, tradunt Castro *de lege pœnali, lib.* 1. *cap.* 1. *fol.* 8. *sub littera B.* vbi loquitur de lege per Principem temporalem lata, & idem de lege Pontificia, tradit Manuel Rodriguez *quæst. regul. tomo* 1. *q.*6. *art.*7. Suarez *de leg. lib* 4. *cap.*16. *num.*6. Salon. *de censuris. tom.* 2. *artic.* 3. *disp.* 4. *concl. fin.* Salas qui latè prosequitur, *de legibus, tract.*14. *disp.*13. *sect.*4. Anguiano *de legibus, controuers.*5, *num.* 2. *& per totam*, & plures alij citandi.

Nam vt inquit Suarez *dict. cap.* 16. *num.* 17. eo ipso, quòd lex vniuersaliter fertur, facilè † accidere potest, ne congruat moribus, aut di- 151
spositionibus gentium omnium, pro quibus fertur, quod maximè contingere posse ait, in legibus Canonicis, & Pontificiis, quæ pro vniuersali Ecclesia feruntur: Ecclesia quippè complectitur varia Regna, & Prouincias habentes varios ritus, & modos viuendi; vndè licèt talis lex, regulariter loquendo, non sit disconueniens, vel nimis dura pro vniuersali Ecclesia. Idcirco licet respectu † totius non habeat lo- 152
cum supplicatio: nihilominus vni, vel alteri Regno aut Prouinciæ potest esse nimis dissentiens à moribus eiusdé, contra & consuetudines illius, quas non solent Pontifices velle mutare, nisi id exprimant, sed potius conseruare, iuxta *text. in cap. certificari de sepulturis.* In tali ergo casu ratio postulat (inquit ipse Suarez) videlicet, supplicare Pontificem, quia scientia eius vniuersalis non potest semper † extendi ad hæc 153
particularia; iuxta text. *in cap. bonæ el* 2. §. *intelleximus, de postulation. prælat.* & hoc ipsum est à Pontificibus cautum *in cap.* 1. *de const. lib.*6. ex quo videtur colligi absque alia supplicatione à lege Pontificia, ipsam ex vi illius constitutionis & iuris ipso facto non obligare in simili casu, nihilominus tamen quia potest contingere, vt casus non sit ita clarus & certus, quin sit conueniens noua declaratio Pontificis, ergo tali casu (infert Suarez ipse) licita erit supplicatio, atque iuri consentanea.

Et cum Granado *in part.*2. *contract tractat.*3. *part.*1. *disp.*7. *num.*6. Maldet. *in part.*2. *quæst.* 90. *articul.*3. *dubio* 2. *folio* 341. *column.*2. Salas, Suarez, & aliis pro veriore resoluit Antonius Diana *in resolut. moral. tomo* 1. *tractat.*10. *de legibus, resol.*6. & Villalobos *in summa, tomo* 1. *tractat.* 2. *dubio* 16. *num.*6. vbi sic ait: *Las leyes Canonicas, sino † se recibien, no obligan, de la qual con* 154
clusion se sigue: que si se suplicasse de las leyes del Pontifice, tambien se suspenderia su efeto, como dize Felino, y otros, y consta de la costumbre que ay en muchas Prouincias de la Igiesia, que suplican al Pontifice, y el passa por ello, &c. Cuius ratio est, quia talis præsumitur rationabilis voluntas legislatoris; nam posita aliqua iusta causa, consonum videtur, vt subditi habeant aditum ad legislatorem pro reuocanda lege, & interim non obligentur illam † seruare, donec le- 155
gislator mentem suam explicauerit, quam reddunt Diana, & ceteri Doctores relâti.

Omnes insuper supradicti citati Doctores (vno dempto Manuele Rodriguez) † tenent, 156
quòd si ex causa iusta & rationabili supplicatum fuerit à lege lata per Principem temporalem, vel à constitutione Pontificia; potest licitè suspendi eius executio, Suarez *vbi sup. lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 8. Bañez, & Salon, quos sequitur Salas *dict. sect.*4. *num.*21. *& sect.* 1. *sub num.* 2. dicens:
Eas esse communi consensu † populi, vel Prin- 157
cipis

cipis inferioribus ſuſpendere aliquantulum executionem legis, animo ſupplicandi ad ſuperiorem legiſlatorem, & dum expectatur reſponſum legiſlatoris, non peccabunt, qui legem non obſeruauerint, &c. hæc Salas. Idem etiam tenet Anguianus *de legibus, controuerſ. 5. n. 8. & n. 9.* Rota *deciſ. 50.*
158 *part. 2. diuerſur.* Vbi quod dum † controuertitur, an lex ſit exequenda, non debet quis ſua poſſeſſione priuari prætextu legis vel ſtatuti.

Cui doctrinæ conſonat quod determinauit Rota, vt per Ludouiſium *deciſ. 289. per totam,* vbi benè per Oliberum Veltrami *in adnotat.* per Nicol. Garcia, Surdum & alios. Quod virtute priuilegij, vel tituli habentis ſtatum implicitum, an ſit validum, vel nullum, puta quia factum dicatur à Pontifice ſchiſmatico, interim ante declarationem prodeſt poſſidenti.

Ad quod quidem varia exempla præ manibus habemus. † Etenim *Motus proprius Pij Papæ V.* circa cenſus conſtitutionem diſponens, in Hiſpania receptus non fuit, & ab ea conſtitutione Regio nomine humiliter fuiſſe ſupplicatum, cauetur *in l. 10. tit. 15. lib. 5. Recopil.* interimque eius effectus eſt ſuſpenſus, nec ad determinationem cauſarum admittitur, vt in terminis probant Bernardus Diaz *in practicar. Canonic. cap.* 88. Gutierrez *lib. 2. pract. quæſt. ciuil. quæſt. 177. in fin.* ſentit Laſarre *in tract. de decima vendition. cap. 10. num. 2. & num. 20. in fin.* Manuel Rodriguez *in explication. eiuſdem motus pro Pij V. in princip.* latè Gaſpar Rodriguez *de annuis redditibus, lib. 1. quæſt. 4. à num. 28. & 29.* Salas *de legibus, diſput. 13. ſect. 4. num. 21. verſic. Conſentit* Bañez *pag. mihi* 297. Salon *de iuſtitia, tomo 2. tractat de caſibus, art. 3. controuerſ. 4. verſic. Secundo affirmant, col.* 1277. Ledeſma *in ſumma, 2. part. tractat. 8. cap. 34. verſic. A eſta duda ſe reſponde, pag.* 460. & vterque Rodriguez locis citatis trahunt ad litteram petitionem Regni, cui reſpondit Rex: *A eſto vos reſpondemos, que el proprio motu que dezis, no eſtà recibido, antes ſe ha ſuplicado dèl por el Fiſcal de nueſtro Conſejo, adonde ſe ha hecho juſticia en los caſos que ſe han ofrecido,* &c.

Pariter nec in Neapoli iſte motus proprius
160 fuit † receptus, vt teſtantur Molfeſ. *in ſumma, tomo 2. tract. 12 cap. 6. num.* 82. Gaito *de credit. cap. 2. part. 7. num.* 2210. nec in Sicilia receptus fuit, vt per Maſtrill. *deciſ. 262. num. 2. p. 3.*

Pariformiter *Conſtitutionem Pij V.* præſcribentem caſus, in quibus Ordinarij poſſunt admittere reſignationes, ob ſupplicationem interpoſitam ad Sedem Apoſtolicam in Hiſpania non fuiſſe receptam, teſtatur Nicol. Garcia *de beneficiis 11. p. cap. 3. §. 3. à num. 270. & ſeqq.*

Hinc cum publicaretur breuis *Pij V.* vt Epi-
161 ſcopus † ſucceſſor potuiſſet iterum denuò examinare Religioſos ſemel examinatos & approbatos ad confeſſiones audiendas à ſuo prædeceſſore, *Philippus II. Hiſpaniarum Rex* ab eo ſupplicauit ad eandem Sedem Apoſtolicam, ob tumultus & ſcandala inde orta, & timenda, & ob grauia inconuenientia: *Gregor. XIII. Pontifex maximus*, illud poſtea reformauit melius informatus, *anno* 1572. quæ reformatio reperitur in *Bullario, tom. 1. pag.* 1208. *& ſequentibus* Alia quamplurima exempla coniecimus ſuperius hoc eodem capite circa receptionem Bullæ in Cœna, *ſectione 3. à num. 114. cum multis ſequentibus*, per totam ſectionem.

Similiter igitur quamuis à capitibus eiuſdem *Bullæ Cœnæ*, quatenus ſub generalitate & inuolucro verborum tangerent † recurſum ad Re- 162
gem, & retentionem Bullarum debito modo factam, non erat neceſſaria ſupplicatio, quia vt vidiſti ſuperius *à num. 54. cum multis ſequentibus, & ſectione 1. à num. 82. per totam*, nihil detrahunt Regaliæ, & præeminentiæ Regis noſtri: nihilominus ad omnimodam ſecuritatem, & maiorem cautelam, neque ex eorum capitulorum generalitate ignari forſan diuerſimodè ſentiant, vel dubitandi aliquod veſtigium ſubſit, aut ſcrupulus, ideò pro parte ſuæ Maieſtatis ſupplicatum fuiſſe ab eiſdem, teſtantur Morla *in emporio iuris, 1. part. tit 4. q. 14. n. 8. in fin.* Cenedus *in quæſt. canon. q 45. n. 36.* ſubdentes huiuſmodi ſupplicationem de iure Canonico operari eff. ctum ſuſpenſiuum, eaque interpoſita rectè
163 poſſe recurſu & protectione † vti, præſertim, cum timeatur ſcandalum, vel aliud graue inconueniens in tota Hiſpania, ſi hæc antiqua immemorialis conſuetudo hactenus vſitata, hócque tam ſalubre refugium à miſeris oppreſſis moréque gentium mirè inuentum, & introductum ſuſpenderetur, quòd ex hactenus iuridicis aſſertionibus fortius comprobatum remanet per totam hanc *ſectionem* 4. ac vlterius ex iuribus in cap. ſequent. citandis in verſicul. *Hanc iſtámque ob cauſam*, &c. *à num.* 13. Ad quod eſt text. expreſſus *in cap. paſtoralis* 8. *de fide inſtrumentorum*, in hæc: *Paſtoralis*, &c. *Et infra*, † *au-* 164
thoritate præſentium duximus ſtatuendum; vt cum decretalis aliqua, de qua iudex merito dubitet, allegatur, ſi eadem iuri communi ſit conſona, ſecundum eam non metuat iudicare, cum non tam ipſius, quàm iuris communis authoritate procedere videatur; verum ſi iuri communi ſit diſſona, ſecundùm ipſam non iudicet, ſed ſuperiorem conſulat ſuper ea; hactenus Pontifex, qui ſuperſedendi in executione decretalis, vbi iuſta cauſa aderit, tribuit facultatem.

Itaque vt dictum eſt pro maiori reuerentia Sedis Apoſtolicæ, † nec non maiori cautela, & 165
ſecuritate Regis Regaliæ, vt in totum ſecura ſemper remaneat, & tuta; ab eadem Bulla (quatenus forſan generaliter, & confusè, licet non in particulari obeſſe poſſet Regio recurſui huic) ſupplicatum ſtat pro parte ſuæ Maieſtatis, ad maiorem ſui iuris ſecuritatem, & corroborationem, argumen. *l. inutiliter. ff. de leg. 1.* abundans quippe cautela non ſolet eſſe noxiua, *l. non ſolent. 94. ff. de regul. iuris, l. teſtamentum* 17. cum vulgaribus, *C. de teſtam.* provt vulgare eſſe prouerbium inter Iuriſperitos, dicit Diuus Auguſtinus *lib. 4. de ciuitate Dei, cap. 27.*

Cùm nemo prohibeatur plura iura, & titulos cumulare, tam ad ſui iuris confirmationem,
† cùm de eo certus eſt, quàm ad maiorem caute- 166
lam, quando de eo dubitat, *l. a. ff. ad legem Falſidiam, cap. Sacrorum 12. q. 2. cap poſt electionem, de conceſſ. præbendæ*, cum aliis quæ plenè congerit Felinus *in cap. in noſtra, n. 2. de reſcriptis*, Ludou. Roman. *conſ. 350. n. 13.* Paul. Caſtren. *in l. quidam, § ſed cum veteres, n. 2. C. de neceſſar. ſerno. hæred. inſtitut.* Zazius *in l. 3. §. ex pluribus, n. 34. ff. de adquirend. poſſeſſione.* Oſſ. dus *conſ. 17. num. 56.* Canalinus *milleloquio* 773. Ceruantes *in l Tauri, n. 66. & 72*, Menochius *lib. 4 per totam*, Molina *de primogeniis, lib. 2. cap. 2. num. 11. in fin. & num. 14. & cap. 7. num. 70.*

Hinc prouenit verior illa resolutio, quòd quando quis impetrat per priuilegium illud
167 † idem, quod sibi de iure communi competebat, non dicitur iuri suo renuntiare, quando non adest incompatibilitas, repugnantia, seu contrarietas cum iure suo, quod quidem nec diminutionem aliquam, aut confusionem patitur, nec renuntiationem inducit, sed potius vnum ius alterum confirmat, ac iuuat, & electiuum manet, aut etiam simultaneum, si (vt diximus) se inuicem non impediant, *cap. post electionem, de concessione præbend.* vbi Abb. *num.* 4. *& in cap. veniens, num.* 18. *& in cap. auditis de præscript. cap. cum personæ, §. cum si tales, de priuileg. lib.* 6. *cap. cum dilectus, de consuet.* & est optimus text. *in l. forma, §. fin. ff. de censibus*, ibi: *Si quis veniam petierit, vt sibi censum emendare permittatur, deinde post hoc impetratum cognouerit, se non debuisse hoc petere, quia res emendationem non desiderabat, nullum præiudicium ex eo, quod petit, vt censum emendaret, fore, sæpissimè rescriptum est*; vbi *glossa verbo, Rescriptum*, alios concordantes allegat. *l. fin. C. de repudian. hæreditat.* per quam solam, sic post Bald. Alexandrum, & alios quos refert, docet Molina *de primogen. lib.* 2. *capitul.* 10. *num.* 95. ibi: *Nam quoties concurrunt quoad aliquid ius commune,*
168 † *& priuilegium, non confunduntur, sed potest quis quo ad id vti iure communi, & etiam priuilegio*, optimè prosequitur diligentissimus Præceptor noster laude omni dignissimus D. Ioann. à Solorzano *in tract. de iure Indiar. lib.* 3. *cap.* 1. *à num.* 56. *& sequentibus*, vltra quos idem probat Anton. Gomez *in l.* 45. *Tauri, num.* 97. *&* 98. & Ioannes Andrea Monach. & Dominic. *in dict. cap. cum personæ*, Crauetta *cons.* 16. *num.* 6. Decianus *cons.* 13. *num.* 1. *col.* 2. pulchrè etiam Decius *cons.* 171. *num.* 19. Rodericus Suarez *cons.* 10. *n.* 65. Roman. *cons.* 350. *num.* 14. Mandos. *in addit. ad ipsum Roman. cons.* 433. *in littera E.* latissimè pro vtraque parte disputans, & resoluit Iacobus Cancer. *variarum resolution. tomo* 2. *part.* 3. *cap.* 3. *à num.* 81. *cum multis sequentibus.*

At secus erit, quando inter ius iam compe-
169 tens, & † impetratum per priuilegium adest incompatibilitas, & contrarietas, quia tunc sic impetrans videtur iuri suo renuntiare, argument. *cap. veniens, de præscript. l. si mulier.* 8. *fin. ff. de eo quod metus causa, l. sicut, vbi gloss. verbo. Mutandæ, ff. de seruitut. l. depupillo, §. meminisse, ff. de noui oper. numpt.* quæ iura sic loqui & intelligenda esse sub præfata distinctione, probant supra citati Doctores, & pluta fundamenta, doctrinas, & iura, pro hoc distinctionis membro videre poteris apud Iacobum Cancer. vbi proximè per *plures numeros.*

Ex qua doctrina infertur, quòd titulorum
170 multiplicatio etiam † in beneficialibus ad maiorem cautelam, & maiorem iuris sui corroborationem non prohibetur, vt per *dict. c. post cessionem de conces. præbend.* sæpè tenuit Rota vt per Cassiad. *decis.* 291. *num.* 5. *super regul. & decis.* 3. *de causa possessione & propriet.* Verall. *decis.* 280. *lib.* 1. *in manuscriptis*, Rota vt per Nicol. Garcia *de benefic.* 5. *part. cap.* 1. *sub num.* 591. *ad fin. decis. adducta. & 6. part. cap.* 4. *sub num.* 39. *in decision.* ibi. post medium, & in vna Virduen. *Canonicatus* 6. *Martij* 1595. de qua per eundem Garciam 5. *part. cap.* 3. *num.* 43. tenet Gonzal. *de alternat. glos.* 52. *num.* 54. Rota vt per Coccinum *decis.* 317. *num.* 4. *& in decis.* 47. *num.* 20. quæ decisiones videntur insinuare, esse speciale in beneficialibus, admitti titulorum etiam incompatibilium multiplicationem, vt *in dict. decis.* 47. *num.* 20. ibi: *Postremo, quòd dicebatur ius Francisci Alphonsi esse incompatibile cum iure quod Ioannes habebat ex resignatione Petri, non fuit habitum in consideratione, cùm in beneficialibus admittatur multiplicatio titulorum*, &c.

Sed tu declara verum esse multiplicationem hanc in beneficialibus admitti, ita tamē, † quòd 171
vbi datur incompatibilitas titulorum, defendi possit ex vtiliori, non verò agere, vide D. Ioann. Solorzan. *de iure Indiarum, lib.* 3. *cap.* 1. *à num.* 65. *&* 66. & sursum. Quia tunc cogitur actor vnum ex titulis incompatibilibus eligere; & ita intelligi debent dictæ Rotæ decisiones, & conducit Rota *decis.* 570. *à num.* 2. vt per Farin. *in posthum. tom.* 1. *fol.* 520. Qua dicitur, quòd quando in electo concurrunt plures tituli habentes contrarietatem, vnum eligere tenetur, vt intelligatur quando electus, & beneficiatus vult agere ex duplici titulo incompatibili & contrario, nam tunc opinor indubiè, audiendum non esse, sed vnum quem maluerit eligere cogatur aduersario desiderante, per communem Doctorum resolutionem, & distinctionem, quam etiam in terminis sequitur Augustinus Barbosa *in tractat. de iure Ecclesiast. lib.* 3. *cap.* 13. *à num.* 212. videndus.

SECTIO V.

Tollerantia S. Apostolicæ, quàm sit efficax ad iustitiam recursus pro retentione litterarum, semoto etiam proprio iure, & Regalia Regis.

Vbi motiua aliquot neotericorum contraria examinantur, & apertè diluuntur.

SVMMARIVM.

Recursus ad Regem pro tollenda violentia ex executione litterarum in damnum Reipublicæ competit Regi iure proprio, & est Regalia ipsius, quæ in Bulla Cœnæ non prohibetur, & ideò nec tollerantia Papæ eget, num 172.

Tollerantia Pontificum legitimum præstaret titulum ad iustitiam recursus retentionis, quando in Bulla Cœnæ comprehenderetur, num. 173.

Consuetudines aliquot contra libertatem Ecclesiasticam, per tollerantiam longissimam Pontificum sustinentur & iustificantur, num. 174.

Per Bullæ Cœnæ publicationem tolli consensum omnem Pontificis in aliquibus casibus, verum non esse probat Diana, num. 175.

Qui cum aliis loquitur in consuetudinibus contra libertatem Ecclesiasticam, contra quam non fuit inuentus recursus pro tollenda violentia, sed in eius fauorem, num. 176.

Retentionem litterarum in Hispania iustificat tollerantia Pontificum, eò quòd in euidentem spiritualis regiminis vtilitatem vergit. n. 177.

Doctores aliqui Theologi volentes eneruare robur tollerantiæ in recursu ad Regem recensentur, & examinantur, num. 178. *& seqq.*

*Per Bullæ Cœnæ quotannis publicationem tolli consensum Papæ ortum ex tollerantia recursus, & consuetudinem contra libertatem Ecclesiasticam, qui dixerint, num.*179.

Tollerantiam Pontificum cum scientia non inducere sufficientem consensum ad iustitiam recursus pro tollenda violentia, & consuetudinem contra libertatem Ecclesiasticam, qui dixerint, n. 180.

*Tollerantiam Papæ non esse approbatiuam animo inducendi, vel confirmandi consuetudinem contra libertatem Ecclesiasticam, sed vt scandalum vitetur, qui dixerint, num.*181.

*Tollerantiam Pontificum inducere consensum approbatiuum in consuetudinibus aliquot contra libertatem Ecclesiasticam, plurimi Doctores tenent, num.*182.

*Tollerantia Pontificum super recursibus pro tollenda violentia, non cadit super consuetudine contra libertatem Ecclesiasticam, vti falsò supponunt aliquot Theologi, num.*183. *& num.*184.

*Recursus pro tollenda violentia, qui non est contentus in Bulla Cœnæ, per quamlibet eius publicationem non inficiatur, num.*185.

Recursus pro tollenda violentia, etsi comprehenderetur in Bulla Cœnæ, stante tollerantia per tot secula eius publicatione subsequuta non includeretur, sed foret præseruatus, num. 186.

*Generalis prouisio non extenditur ad eos casus, qui habent specialem prouidentiam, num.*187.

*Tollerantia Principis habet vim dispensationis, confirmationis, & consensus, num.*188.

*Tollerantia Pontificum in recursu pro tollenda violentia prouenit ex animo approbandi, ex natura negotij conformis iuri naturali, & diuino, & pro vtilitate publica, num.*189.

*Tollerantia recursus non oritur à causa vitandi scandali, sed ex agnitione Pontificum, vtilem esse & necessarium recto vtriusque Reipublicæ regimini, num.*190.

*Iste Pontificum animus ex multis colligitur, ex Bulla nempè Martini V. num.*191.

Et ex aliquibus epistolis Pontificum, & Regum Catholicorum ad inuicem missis, num. 192.

*Quas concordata vocauit Diana, num.*193.

*Epistolæ Papæ, & Principis legis vim habent, & pro lege possunt allegari, num.*194.

*Animus Pontificum approbans recursus ex eo colligitur, quòd aliqua verba rigidiora illum respicientia, nouiter fuere sublata à Bulla Cœnæ Domini, num.*195.

*Regaliam recursus pro tollenda violentia, plurimi Theologi vocarunt priuilegium, num.*196.

*Priuilegia, ex quibus competit ad Principes cognitio de aliquibus causis spiritualibus non sunt reuocata per Bullam iuxta magis receptam sententiam, num.*197.

*Priuilegia Regum obtenta à Sede Apostol. ob remunerationem circa iura spiritualia Summus Pontifex debet reuocare, num.*198.

Pontifices multum deferunt Regaliis, & consuetudinibus immemorialibus Principum Christianorum, circa res spirituales, maximè in Regno Hispaniæ tam remoto à Sede Apostol. num. 199.

*Animus approbans recursus pro retinendis litteris colligitur ex Bulla Cœnæ, qua expressè permittitur, num.*200.

*Supplicatio ad Papam humilitatis & reuerentiæ indicatiua ostentat potentiam supremæ Maiestatis S. A. quam hac Regalia priuare velle non est verisimile, num.*201.

*Recursum pro retentione litterarum numquam impugnauit Rota, num.*202. *& num.*203.

*Tollerantia Pontificum approbatiua recursus multis iustissimis vtilitatis rationibus applicari potest, non vitando scandalo, vt putarunt Theologi aliqui, num.*204.

*Animus alicuius directè probari nequit, sed ex verbis eius, aut actibus externis, n.*205.

*Tollerantia recursus tametsi prouenerit ex vitando scandalo, non ideò tollerantiæ effectus eneruantur, num.*206. *& sequentibus.*

*Multa per patientiam tollerantur, quæ si in iudicium deducerentur, non tollerarentur, quomodo intelligatur, num.*207. *& sequentibus.*

Tollerantia Papæ post impletam præscriptionem integrum ius, & omnes effectus dispensationis, & approbationis integre consequitur, ibidem.

*Tollerantia Papæ, pro euitando scandalo in iuribus pertinentibus ad Sedem Apostolicam, post completam præscriptionem præstat integrum ius tollerato, non antea, num.*208.

Cap. nihil de præscriptionibus, & cap. nisi essent de præbendis, ad id interpretantur, & verus intellectus adducitur, ibidem.

*Tollerantia Papæ ob scandalum vitandum maiorem præstat causam ad dispensandum, & magis Papam arctat, num.*209.

*Propter pacem firmandam. & habendam, vt cesset scandalum; facilior redditur Papa ad dispensandum in prohibitis, num.*210.

*Tollerantia Papæ, non præstat apparitionem, nec dispensationem statuti contra ius diuinum, num.*211.

*Tollerantia Papæ in iis, quæ non sunt contraria iuri diuino, approbationis, & dispensationis vim habent, num.*212.

*Tollerantia Principis in iis quæ non dependent à sua potestate, nihil operatur, num.*213.

*Theologi negantes effectus tollerantiæ Pontificum in recursibus falsò autumant, recursus esse contra ius diuinum; num.*214.

*Recursus pro tollenda violentia sunt conformes iuri naturali, & diuino, & in fauorem libertatis Ecclesiasticæ, num.*215.

Recursus pro tollenda violentia vti rem tam grauem non tollerarent tandiù Pontifices, si vtiles non iudicarent vtrique Reipublicæ, num. 216.

*Recursus pro tollenda violentia, si Pontifices iudicarent iuri naturali aut diuino, necnon libertati Ecclesiasticæ obuiare, viriliter resisterent, & non tollerarent, num.*217.

*Sicuti in similibus fecisse, & passim facere pro salute animarum, & Pastorali officio, ostenditur ex multis Canonicis decretis, num.*218.

*Pontifices tollerant recursus ad Regem pro tollenda violentia, agnoscentes ita vtile & necessarium esse vtriusque Reipublicæ bono regimini, num.*219.

*Tollerantia Pontificum multum operaretur ad recursus iustitiam, quando ea egeret Rex, cui hæc regalia competit iure proprio, & ex debito Regalis officij, num.*220.

QVANDO recursus ad Regem pro tollenda violentia orta ex executione litterarum Apostolic. in pernitiem Reipublicæ obtentarum, non foret proprium ius, & Regalia ipsius. Et † consequenter quando ex 172

Bulla Cœnæ Domini damnatus fuisset Recursus hic ad Principes temporales, pro tollenda violentia (provt per eam minimè damnatum fuisse, nec in illius generalitate comprehensum, imò specialiter permissum esse pro suspensione executionis litterarum Apostolicarum, iusta & legitima existente causa publicum detrimentum tangente, interim quod supplicatione præmissa recurritur ad Sanctissimum longè absentem, satis abundè ostensum est capitibus antecedentibus, & signanter in hoc 2.à principio. Atque magis in specie circa Bullam Cœnæ Domini, *à n.* 54. vsque ad *num.* 171.)

Adhuc tamen tollerantiam tot Pontificum
173 per † longissimum & immemorabile tempus consensum, dispensationem atque per consequens, iustum & legitimum titulum præbuisse Regi nostro, vt eo licitè vti possit cum moderamine inculpatæ tutelæ, ac semper seruata reuerentia Sanctæ Sedi Apostolicæ, post multorum piorum Doctorum vtriusque professionis ostendimus, & accuratè probauimus *in commentariis de protection. Regia* 1. *p. cap.* 1. *à n.* 139. vsque *ad num.* 252. quo in loco copiosè hunc articulum examinauimus, & impenetrabilibus, atque indissolubilibus fundamentis roborauimus.

Et vltra Doctores ibidem laudatos hanc eandem verissimam sequuntur Lessius *de iustitia & iure, lib.* 2. *cap.* 33. *dubio* 5. *num.* 9. Tutrianus *in* 2. 2. *tom.* 2 *disp.* 14. *dubio* 4. *num.* 12. Salas *de legibus, quæst.* 96. *tract.* 14. *sectione* 11. *num.* 121. Vasquez *in opusculo. de restitution. capitulo* 6. § 1. *num.* 33. Molina *de iustitia & iure, tomo* 3. *tractatu* 2. *disp.* 270. *num.* 5. Malderus *in* 2. 2. *tractatu* 5. *capitul.* 6. *dubio* 8. post Henriquez quem sequitur & remissiuè ad nostram doctrinam loco citato. Idem nouissimè dixit Castillo *in tract. de tertiis, capitul.* 41. *sub num* 279. ante finem, & Diana etiam nouissimè *in resolutionibus moralib. tomo* 1. *de immunitate Ecclesiastica, tract.* 1.
174 *resol.* 5. Qui postquam † retulit aliquos Doctores contrarium sentientes, ita tandem resoluit: Sed his non obstantibus non desunt Doctores excusantes aliquas consuetudines aduersus libertatem Ecclesiasticam ex tollerantia, & tacito consensu Pontificis, quia scit, & tolerat, vt Salgado *de protectione Regia, tomo* 1. *part.* 1. *præ-*
751 *lud.* 3. *num.* 148. &c. Ergo † non est verum dicere absolutè, quòd per publicationem Bullæ tollitur omnis consensus Pontificis, sed dicendum est, quòd stante publicatione Bullæ, quando adest talis consensus Pontificis tacitus, & approbatiuus, colligendus erit prudenter, vt notat Malderius, vbi suprà, cum Henriquez. Sed, quia res est multum dubia & periculosa, videant Principes, & ministri laicalis iurisdictionis, quid faciant. Hæc Diana, qui plurimos alios Doctores † ad idem allegat; in quo
176 & illud vellem attendas, quod Diana, & cæteri alij loquuntur in terminis longè magis rigorosis, quando scilicet hæc Pontificis tollerantia cadit super consuetudinibus introductis contra libertatem Ecclesiasticam, extra quos terminos Nos versamur, & nostra residet disceptatio, cum recursus pro tollenda violentia ex executione litterarum aliquot Apostolicarum sit potius inductus in fauorem & robur libertatis Ecclesiasticæ, provt inferius annotabimus *à n.* 183. *& à n.* 211. *cum seqq.*

Tenent etiam signanter in hoc articulo retentionis † cum Couar. idem Malderius alio in lo- 177
co 2. 2. *q* 1. *art.* 10. in hæc, non videtur improbabile quod Couar. *pract. cap.* 35. tradidit ex Papæ consensu, præscriptione, & vsu immemoriali, & euidenti spiritualis regiminis vtilitate; tribunalia Regia in quibusdam Regnis rite ita practicare, vt sine sua permissione, & consensu nequeant quædam Apostolica mandata executioni mandare, &c. Idem obseruant Palatius Rubeus relatus supra *hoc cap.* ad principium, *n.* 68. Pater Henriquez ad litteram relatus ibidem, *n.* 40 & pariter Manuel Rodericus ibidem transcriptus, *n.* 24. & infiniti alij maximè Hispani Doctores hanc retentionem litterarum iustificant, etiam ex hac tollerantia Pontificum, & excusant à Bullæ Cœnæ censurarum incursu, quos recensere foret tædiosum valdè.

Sed quia nonnulli Neoterici † quadam ficta 178
& apparenti ratione, carente iuris numine voluere hanc fundamentalem firmiter per omnes receptam debilitare, & robur ab ea eradicare: non incongruum putauimus, eosdem hîc referre, & eorum fundamenta appendere, & attentè examinare, vt nemo de cætero decipiatur, sed attentè, & cautè eos perlegat, Azorius *part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 12. *vers. Quæri solet*, Filliucius *tom.* 2. *tract.* 16. *cap.* 10. *num.* 236. Pesantius *de immunitate Eccles. disput* 3. *num* 2. Alterius *de censuris tom.* 1. *lib.* 5. *disput.* 16. *c.* 2. *fol.* 686. Acosta *in Bullam Cruciatæ*, *q.* 79. Quorum aliqui loquuntur genericè in tollerantia Papæ super consuetudine contra libertatem Ecclesiasticam; alij verò † specialiter contra recursum ad Principes 179
temporales ex eadem ratione dicentes, quòd talis consensus non posset præsupponi, cùm Summus Pontifex quot annis excommunicet contrarium facientes, & tollit omnes consuetudines cum ampliſſimis clausulis; & Ioannes Maldetus *in* 2. 2. *quæst.* 96. *artic.* 4. *col.* 1. sic asserit: *Sanè ne tollerantia Papæ in hac re allegari possit in defensionem consuetudinis: impedit vel ipsa Bullæ Cœnæ quot annis repetita, quæ diserte resistit. eiusmodi consuetudini*, &c. Idem dicit Laiman. *in Theolog. moral. lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 10. *num.* 1. Vigianius *tractatu de immunitate Ecclesiastica, capitul.* 2. *tom.* 4. vbi ita ait: *Cùm quotannis die Cœnæ publicè excommunicat magistratus, & persuasissimum cuique esse debet, Summum Pontificem, hanc consuetudinem, quam corruptelam vocant, æquo animo non perferre, & consequenter nec expressè, nec tacitè assentire*, &c. Et hoc etiam dicit Vgolinus in responsu ad Iurisconsult. Gymnatij, Patauini, *cap.* 7. Barbosa *in collect. lib.* 1. *decret. tit.* 2. *cap. Ecclesia S. Mariæ, de constit. n.* 25. Philiarchus *de officio Sacerdotum, p.* 1. *lib.* 3. *cap* 9 *in fin.* Tannerus *in* 2 2 *disp.* 5. *quæst.* 5. *dub.* 4. *num.* 132.

Aliam etiam ad id rationem † nouam consi- 180
derat Suarez *de legibus, lib.* 7. *cap.* 13. *num.* 12. dicens, tollerantiam sola supposita scientia, non indicare sufficienter consensum; quia multa per patientiam tollerantur, quæ non approbantur, iuxta *cap. cum iam dudum, de præbend.* Qui tamen text. id non probat, nec ad id potest allegari, cum eius verba hæc sint: *Cùm multa per patientiam tollerantur, quæ si deducta fuerint in iudicium, exigente iustitia non deberent tolerari;* quæ ad aliud tendunt, & aliud diuersum significant, vt est videre inferius *à num.* 204. vnde ait Filliucius vbi suprà, *tom.* 1. *tract.* 16. *cap.* 10. *num.* 156.

num. 256. Loquens in terminis noſtri caſus, ſimplex tollerantia, quando ſcilicet Princeps non poteſt commodè prouidere, non ſatis eſt ad diſpenſandum ex *cap. denique*, *diſt.* 4. & Iuriſconſultus Surdus *tomo* 3. *conſ.* 301. *num.* 57. aſſeruit,
181 in his caſibus tollerantiam Papæ † non eſſe approbatiuam animo inducendi, vel confirmandi conſuetudinem; ſed potiùs vt ſcandalum vitetur, & hoc ipſum poſtea etiam docuit Collegium Bononienſe *contra Venetos in reſp. pro liber. Eccleſ. num.* 57.

Sed contra hos omnes Doctores, quos refert, reſoluit Diana vbi ſuprà allegatus *à n.* 174. ſe-
182 quutus † quam plurimorum aliorum veriorem reſolutionem, cui conſonat Pater Suarez *contra Regem Angliæ*, *lib.* 4. *cap.* 32. *n.* 23. vbi ſic aſſerit: Ex dictis ſatis conſtat, nullam conſuetudinem, etiam ſi immemorabilis ſit, vllo modo contra immunitatem Eccleſiaſticam prævalere poſſe, ſolùm obiici ſolent quædam particulares conſuetudines aliquorum Regnorum, quæ licet ſint contra immunitatem Eccleſiaſticam, ſine ſcrupulo à magiſtratibus laicis obſeruantur; ad illas verò poſſumus vno verbo reſpondere, illas conſuetudines non ad ius, ſed ad facta hominum pertinere, propter quæ veritatem negare non poſſumus, nec illorum rationem dare tenemur; ſed ad illos hoc ſpectat, qui conſuetudines illas obſeruant. Ita Suarez, & pro eodem Suarez facit Conſultus *in l. ita vulneratur*, *ff. ad legem Aquil.* in illis verbis: *Multa autem iure ciuili contra rationem diſputandi pro vtilitate communi recepta eſſe, innumerabilibus rebus probari poteſt.*

Adhuc tamen pro examine horum motiuo-
183 rum quibus mouentur † Doctores allegati pro contraria parte, *à n.* 178. *verſ. Sed quia nonnulli.* Primitus animaduertendum, quod inter Doctores ipſos controuerſia cadit generaliter ſuper tollerantia Papæ conſuetudinum manifeſtè infringentium libertatem Eccleſiaſticam. Nos autem verſamur in tollerantia approbatiua immemorabilis cuiuſdam conſuetudinis inductæ in fauorem eiuſdem, & reuerentiam Sanctæ Sedis Apoſtolicæ, provt copiosè videre eſt *in Commen. de protection. Regia*, 1. *p. c.* 1. *à n.* 146. *& à n.* 139. *cum multis ſeqq.* & videndus Hieronymus de Llamas ſuperius citatus, *hoc cap.* 2. ad princip. *n.* 30. & ferè omnes hoc fatentur cum ſit hîc recurſus conueniens iuri naturali, diuino, & humano. Nos *dict. c.* 1. *à n.* 79. *cum multis ſeqq. & in cap.* 1. *& ſequentibus, huius tractatus de ſupplicatione ad Sanctiſſimum.* Atque ideò licet nonnulli Doctores ex ſupra citatis tenentes tollerantiam Papæ non inducere conſenſum, loquantur in recurſu ad Regem, eo tamen mouentur falſo ſuppoſito, & minus cautè ſupponunt, recurſum eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam. Et ſic Malderus pro contraria parte citatus, *n.* 179. verſ. *Sed quia nonnulli*, licet generaliter illam
184 partem aſſequutus fuerit: nihilominus † alio in loco *in* 2. 2. *q.* 1. *art.* 10. per Nos citatus ad principium huius *c. ſub n.* 24. dum ſibi obtulit occaſio ſpecialiter tractandi de hoc recurſu ad Regem pro retentione litterarum Apoſtol. aliud agnouit ex eo motus, quòd vergat in euidentem vtilitatem Regiminis Reipublicæ ſpiritualis & temporalis, recurſus iſte.

Nec obſtat, quòd præfati Doctores dicunt de
185 publicatione Bullæ quot † annis repetita, ex qua impediri conſenſum Papæ ſectantur, cui multipliciter reſpondetur. Primò, quoniam ſi legitimus recurſus ad Principes pro tollenda violentia non continetur in eadem Bulla, nec per eam intelligitur reprobatus, vt à principio huius, *c. diximus præſertim à n.* 54. vbi etiam ſpecialiter de hac retentione litterarum ad effectum ſupplicandi Pontificem, quæ expreſsè ad hunc finem in eadem *c.* 14. approbatur, & permittitur: quomodo quęſo, publicatio quantumuis repetita poteſt recurſum comprehendere? quia illa publicatio eſt quædam ratificatio, & confirmatio generalis, quæ vltra ea, quæ in Bulla continentur, & comprehenduntur; nihil poteſt operari. Ad latiſſimè tradita per Nos infrà 2. *p. c.* 12. §. *vnico*, *n.* 53. *& ſeqq. & in c.* 30. §. 1. per totum.

Deinde quia & ſi recurſus cõprehenderetur in dicta Bulla (quod † ex communiſſima vera & re- 186
cepta omniũ Doctorum ſententia demptis relatis ſuprà; negamus) adhuc ſtante Pontificum tollerantia, ex qua inducitur conſenſus, approbatio, & diſpenſatio, ſicuti probat magna illa Doctorũ caterua per Nos laudata *in commentariis*, *de protect. Regia*, 1. *p. c.* 1. *à n.* 139. & ſignanter *à n.* 148. (de quo vlterius ſtatim erit tractandum) ſequitur, quòd publicatio quantumuis repetita non impedit præſtitum iam conſenſum Papæ, cùm ei inhæreat qualitas ſpecialis tollerantiæ, provt ex Leſio Turriano, Salas, Vaſquez, Molina, Malderio, & Nobis contra alios rectè aduertit Anton. Diana *in reſol. mor. tract.* 1. *de immunit. Eccleſ. reſol.* 5. *ad fin.* verſ. *Sed his non obſtantibus.*

Quoniam cum dicta Bulla † contineat varia 187
capitula, & complectatur varia Regna, in quibus variæ & diuerſæ conſuetudines adſunt, quarum aliquæ forſan ſint contra libertatem Eccleſiaſticam, vel retrò introductæ, vel de nouo introducendæ (quæ cum ignorentur à Papa, minimè etiam tolleratæ dicentur) Ideò ob eas publicatur Bulla cum ſua qualitate, & exceptione earum quæ ſcienter tolleratæ fuerunt; quia in diſpoſitione generali non comprehenduntur illa quæ ſpecialem prouidentiam habent, atque ideo præſeruatæ ſunt ab hac generalitate, *l. Stichus* 20. *ff de adiment. legatis*, *l. alimenta*, §. *Baſilica*, *ff. eodem tit. l. Seia* 20. *in principio*, *ff. de fundo inſtructo*, *l. coheredi*, §. *qui patrem*, *ff. de vulgari. & pupill. ſubſtit.* Bartol. *in l. quæſitum*, §. *fin ff. de fundo inſtructo, & in l. talis ſcriptura*, § *fin. ff. de legatis* 1. Beroius *in conſ* 37. *n.* 11. *vol.* 3. Anton. Gabriel. *commun. concluſ. lib.* 6. *tit. de clauſulis*, *concluſ.* 9. *num.* 8. per quos & alios hanc regulam conſtruit Petrus Surdus *in conſ.* 426. *n.* 4. *&* 5. per text. capitalem *in dict.* §. *qui patrem*, *volum* 3. Riminald. *in conſ.* 620. *& num.* 50. *& ſeqq. lib.* 6. *& in conſ.* 265. *num.* 6. *lib.* 3. Fachineus *in conſ.* 26. *num.* 36. *lib.* 1. Alexand. Raudenſ. *deciſ. Piſan.* 22. *num.* 44. Tiber. Decian. *conſ.* 103. Ludoui. Caſanate *conſ.* 57. *n.* 15. *& conſ.* 19 *n.* 1. *&* 17. *& conſ.* 36. *n.* 3. *& conſ.* 37. *n.* 30. *& conſ.* 44. *n.* 5. abundè per Caſtillo *controuerſ. tom.* 5. *c.* 92 *à n.* 23. *cum ſeqq.* vbi latè examinat omnes, ex d. §. qui particularem eam eliciunt regulam, quod generalis prouiſio non extenditur ad eos caſus, qui habent ſpecialem prouidentiam, maximè ſi ſpecialis præcedit generalem.

Nec obſtat alia ratio reddita † de qua per 188
Suarez, Filiuc. & Colig. Bononienſe citatos ſup. *num* 80. videlicet tollerantiam cum ſcientia Papæ in conſuetudinibus infringentibus libertatem Eccleſiaſticam, non eſſe approbatiuam, nec

animo inducendi consensum ex eo, quod multa tollerantur, quæ non permitterentur, si in iudicio fuissent deducta, quæ quidem assertio tam generalis, & absoluta magis in diuinatione animi Pontificum, quàm in doctrinali fundamento consistit, & vti indistincta & indiscreta complectens omnes casus vniuersaliter incerta redditur; contra quam reclamant innumerabiles penè Doctores constanter affirmantes, tollerantiam Principis inducere actus confirmationem, consensum, & dispensationem, quorum nomenclaturam congessimus *in comment. de protection. Regia. 1. p. d. cap. 1. à num.* 148. vltra alios qui signanter de recursu, & retentione, ibi. & *à n.* 130. & hac in sectione à principio.

Vt igitur prædictorum Doctorum fundamentum diluamus, obiter notandum erit. Primò, quòd in hoc, de quo agimus recursu, &
189 retentione † litterarum pro tollenda violentia, & eius consuetudine immemorabili, non potest dubitari de animo, & intentione Pontificum. Tum ex hactenus scriptis in hac sectione, & ex magis communi, & recepta Doctorum in numero excedentium. Tùm ex natura, qualitate & iustitia negotij tam conformis iuri naturali, diuino, & positiuo, quæ clamant pro defensione vi oppressorum, pro sedandis scandalis, pro quiete & pace Reipublicæ Ecclesiasticæ & temporalis, & imponentia strictam obligationem Principibus ad hanc defensionem impartiendam vi oppressis.

Si igitur animum Pontificum ad præsumption-
190 em † reducere volunt illi Doctores citati suprà, *num.* 188. versicul. *Nec obstat* (quamuis illi nullam in contrarium pro se consideraverint) hæc potentissima est, & quibuslibet vrgentior, ex qua clarè detegitur animus tollerantiæ Pontificum, non prouenisse ob vitandum scandalum ex contradictione, & impugnatione oriundum; sed ex eo quòd agnoscentes manifestam & euidenter necessariam vtilitatem recursus legitimo modo præstiti vtrique Reipublicæ, indecens iudicant & inhumanum, illum miseris vi oppressis adimere, vt sæpè sæpius diximus in hoc, *cap.* 2. & aliis pluribus.

Hæc insuper Pontificum intentio, & animus ex aliis variis actibus externis & decretis Canonicis † cognouimus, & in primis *ex Bulla Mar-*
191 *tini V.* quam ad litteram retulimus, in nostris *Commentariis de protectione Regia*, 1. *part. cap.* 1. *à num.* 290. per quam declarauit Pontifex, in Bulla qua sub grauibus censurarum pœnis inhibuerat Clericis patientibus se conueniri coram sæcularibus Iudicibus; non comprehendi, nec suæ intentionis fuisse, casus illos Ecclesiasticos pertinentes Regi tam de iure, quàm de consuetudine immemoriali; consonat text. *in cap. Agatho*, 2. ibid. *Non debeat ordinari, qui electus fuerit, nisi prius decretum generale introducatur in Regiam Vrbem secundum antiquissimam consuetudinem, vt cum eius scientia & iussione debeat Ordinatio prouenire* 63. *distinctio.* iunctis *cap. lectis, & cap. Reatina, & cap. cum longe eadem distin.* 63. & est etiam text. singulariss. *in cap. causam quæ* 7. *qui filij sint legitimi*, ibid: *Si eadem possessione fuisset per violentiam spoliatus. Nos attendentes, quòd ad Regem pertinet non ad Ecclesiam de talibus possessionibus iudicare, ne videamur iuri Regis Anglorum detrahere, qui ipsarum iudicium ad se asserit pertinere, fraternitati vestræ mandamus, quatenus Regi possessionis iudicium relinquentes, de principali, &c. plenius cognoscatis.*

Apparet etiam hic Pontificum animus, & intentio ex epistolis missis à Papa ad Catholicum † Regem Nostrum, & econtra, quarum memi 192
nit Iacobus de Graphiis *in decisionibus Aureis, 1. part. lib 4. cap.* 10. *num.* 130. ibid: *Sed in Regno secus est, quia consideratis considerandis, visisque litteris de hac re à Papa Regi Philippo missis, & econtra, censeo non esse condemnandos, nec incurrere Regios Magistratus expedientes Regium*, exequatur, &c. (quas epistolas priuatas, & missas concordata cum eodem Summo Pontifice vocat, & minus rectè opinatur † Diana *in* 193
resolution. moralib. 4. part. tract. 1. de immunitat. Ecclesiastic. resolution. 9. post medium) quæ quidem epistolæ vti procedentes † à Papa & 194
Rege vim legis habent, & possunt hæ epistolæ allegari pro lege: ita notabiliter dicit Angel. *in l. item veniunt, §. cæterum, ff. de petition. hæreditatis*, Roman. *in cons.* 160. *num.* 1. vbi de epistola Pontificis loquitur, sequitur addition. ad Bart. *in l. 1. ff. de feriis*, & in epistola cuiuslibet Principis idem probauit Alexand. *in dict. l. 1. num.* 24 Corsetus *in tract. de Regibus, quæst.* 22. Fulgos. *in l. ciuitas, ff. si certum petatur*, vbi etiam Iass. *n.* 7. & ibi Decius *n.* 5. & 6. idem Decius *in rubrica de rescriptis, colum.* 2. in princip. sequitur Petrus Sorbellus *in cons.* 371. *num.* 27. qui cum pluribus aliis probat procedere tam in epistola Papæ, & Principum contra Angelum hoc limitantem in sola epistola Papæ. & Imperatoris.

Atque insuper constat iste animus Pontificum ex eo, quòd verba † quædam circa hæc ge- 195
neralia, & rigidiora contenta in Bulla Cœnæ tempore Gregorij XIII. fuerunt per posteriores Pontifices moderata, & temperata, vt adnotauit Malderus *in p. 2. quæst. 96. artic. 4. fol. mihi* 407. *col.* 1. & Fagundez *ae præcept. Eccles. tract* 1. *lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 17. relati à Diana 1. *p. tract.* 1. *de immunit. Eccles. resolut.* 6. *vers. Sed post hæc scripta.*

Ex quo plurimi Doctores inferunt, quod hoc ius, & Regalia competens Regibus Hispaniæ cognoscendi & tollendi violentitas inter quoslibet † etiam Ecclesiasticos, (quàm priuile- 196
gium vocant plures Theologi, Bañez *in* 2. 2. *quæst.* 67. *artic.* 1. *dubio* 1. *concluf.* 2. Ioann. de la Cruz *in directorio conscient. part.* 1. *præcept.* 8. *quæst.* 3. *artic.* 1. *dubio* 1. *concluf.* 3. Pesantius *de immunitate Ecclesiastica, disputation.* 3. Castr. Palao *in opere mora. tom.* 2. *disputatione vnica punct.* 9. *num.* 10. Diana *dict.* 4. *part. tract.* 1. *de immunitate Ecclesiastica, dict. resolut.* 9. *versicul. Igitur contrariam sententiam, & in tom.* 1. *eodem titulo, & tract. resolut.* 6. *in principio*) non sit per Bullam Cœnæ Domini reuocata, sicut nec cætera priuilegia huius generis, quæ habent in rebus Ecclesiasticis Reges, & per immemorabilem consuetudinem per eos obseruata fuere, ex quorum Doctorum numero sunt iam citati, & Zanardus *in directo. Confessor. tom.* 1. *cap.* 50. Decianus *tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 66. Zipæus *Analo. iur. Canon. lib.* 2. *de foro competent. num.* 41. *in fin.* Pater Enriquez *lib.* 10. *cap.* 15. *num.* 5. *in glossa littera G.* quem tacito nomine sequitur Malderus *in* 2. 2. *tract* 5. *cap.* 6. *dubio* 7. *in fine.* Asserentes etiam, Pontificem iura quædam spi-
ritualia, quæ Rex quispiam ex contractu † re- 197
muneratorio,

muneratorio, aut immemoriali habet, reuocare non debere, Filliucius *tomo 1. tract. 16. cap. 10. num. 258.* Pater Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 4. cap. 34. num. 20.* ex Cardinal. Bellarmino, Nauarrus *in manual. cap. 27. n. 71.* Vasquez *in p. 2. tomo 2. disput. 167. cap. 4. num. 32.* Becanus *in summa Theolog. 2. tract. 3. cap. 6. quæst. 11. num. 2.* Salas *de legibus, disp. 14 section. 9. num. 108.* Malderus *in part. 2. quæst. 96. artic. 4.* Fagundez *de præcept. Eccles. tract. 1. lib. 3. cap. 7. num. 17.* & Nos allegans tenet contra alios Diana *1. part. tract. 1. de immunitate Ecclesiastica, resolution. 6.* ex quo colligitur
199 animus † Pontificum, multum deferentium iuribus, Regalijs, & immemorabilibus consuetudinibus Principum Christianorum, vere agnoscentium, vtiles esse vtriusque Reipublicæ recto regimini, præsertim in his Hispaniarum Regnis tam remotis, atque longissimè distantibus à Sede Apostolica, à qua oportunè obtineri non potest necessarium remedium, instante periculo violentiæ, cuius rationis robur ostendimus clarè suprà, *cap. 1. vnico per totum.*

Ostenditur denique & iste animus Pontificum
200 ex Bulla Cœnæ Domini, *cap. 14.* quod † retulimus, & copiosè exornauimus hoc *in cap. 2. à princip.* & signanter *à num. 54. cum infinitis sequentibus*; libenter assentientium huiusmodi litteratum retentioni, & suspensioni legitimo modo factæ per Principes Christianos, interim quòd ad Sedem Apostolicam pro remedio recurritur, mediante supplicatione ad eam interposita & legitimè prosequuta, ne status Regni tranquillus turbetur, & violentiis opprimatur. Quæ supplicatio sic humiliter interiecta præ-
201 clarè † ostentat, & agnoscit illam altitudinem supremæ Maiestatis Sanctæ Sedis Apostolicæ, vti manifestè probauimus suprà *cap. 1. à num. 1. cum seqq.* & non est verosimile velle Pontifices hac Regalia se priuare, & amittere, seu à Sede ipsa eradicare.

Quod recursus genus nunquam sublatum, aut impugnatum vidimus à Rota Romana (quæ licet a paucis hinc annis restiterit recursui vio-
202 lentiæ ob non elatam appellationem † legitimam, improbabili fundamento nitens, nempè Principes seculares, incapaces esse iurisdictionis Ecclesiasticæ, & spiritualis, quod nos fatemur; negamus tamen illum recursum interponi per viam iurisdictionalem, vt alibi adnotauimus latissimè *in commentariis de Regia protectione, 1. part. cap. 1. & cap. 2.*) Tamen super hoc recursu retentionis litterarum nullibi legi ali-
203 quam decisionem, † tametsi omnia volumina hucvsque impressa attentè & cunctanter perlegerim, & reuoluerim, & nullam reperire potui, quæ de retentione hac aut eius impugnatione tractasset, licet plures decisiones enumerauerim infrà *2. part. cap. 2. à num. 4. & sequentibus*; loquentes de Senatu hoc Regio detinente monitoriales, compulsoriales, & similes, quæ ad aliud tendunt, nempè ad recursum pro tollenda violentia facta Ordinariorum primæ instantiæ.

Si igitur tot adsunt certæ legitimæ & iustissimæ causæ, quibus attribui potest tollerantia
204 † Pontificum per longum & immemorabile tẽpus continuata in istis recursibus Regnorum Hispaniæ salubriter introductis pro tollenda violentia, cur quæso, præfati Doctores tollerantiam hãc diuinatoriè adaptare & attribuere conantur incertæ cuidam præsumptioni improbabili, nempè ob excusandum scandalum, cuius nullum etiam inditium reddunt, ex quo verè intentio talis deducatur, & præsumatur. Nam
205 cum ea † quæ in animo alicuius consistunt indirectè improbabilia non aliter inducantur, quàm vel ex verbis prolatis, vel ex actis externis ipsius, vt latè per Mascard. *de probation. conclusion. 94. & sequentibus.* Quorum neutrum Theologi ostendunt, nec testantur, & de auditu proprio, & verbis summorum omnium, & singulorum Pontificum retro per immemorabile hoc tempus sedentium in Cathedra S. Petri, attestatio illis impossibilis est. Sicque animi attestatio ista magis in diuinatione præfatorum Doctorum consistit, quàm in vera probabilitate, cui resistunt iuridicæ præsumptiones scriptæ superius, & scribendæ.

Et dato casu, quòd vera sit animi inductio Theologorum, vt ista Pontificum tolerantia † 206
causetur ex scandalo vitando; adhuc tamen ob id tollerantiæ effectus non impediuntur, quoniam licet verissimum sit, quod multa per patientiam tollerarentur, quæ si in iudicio deducerentur non tollerantur, iuxta *dict. cap. cum iam dudum. de præbendis*, citatum suprà *num. 108.* non exinde sequitur, quòd hæc talis tollerantia præcedente scientia, post tempus necessarium ad præscriptionem non operetur consensum, approbationem, dispensationem, & omnes suos iuris effectus, nempè ius, & titulum legitimum, atque efficacem in tollerato, quouis respectu ipsa tollerantia producatur, prout decepti, & temerè dixerunt præfati Theologi (quorũ vt plurimum in suis legalibus propositionibus adulteratam passim agnoscimus iurisprudentiam, & eius subuersa principia aliàs constantia) sicque text. *in dict. cap. dudum*, loquitur (& bene) interim quod in iudicium deduci potest tollerantia, & controuerti, non verò post completam præscriptionem, & ex ea causa tam extinctionem iuris, & actionis tollerantis.

Quoniam nulla adest tollerantia in Principe,
† quæ ab aliquo speciali & particulari respe- 207
ctu non causetur: & tamen patientia, & tollerantia ipsa semper præstat legitimam causam præscribendi, & ex integris titulis *de præscriptionibus, & vsucapionibus*, iuris Ciuilis, & Canonici: & post perfectam præscriptionem ius integrum, titulum legitimum, & incommutabile, nulla adhibita, nec scripta distinctione, quo respectu patientia & tollerantia præstita fuerit (nisi sit precaria, vel iure familiaritatis) vt in specie de hac tollerantia Papæ, & alterius cuiuslibet Principis vltra citatos Doctores suprà *à num. 173. & sequentibus*, probat illa Doctorum caterua per Nos cumulata *in tract. de protectione Regia, 1. part. cap. 1. à num. 148.* quibus adde Oldrald. Abbat. Felinum, Stephanum, Aufrerium, & Guillelm. Benedict. relatos & sequutos à Menochio *in consil. 800. num. 46. tomo 8.* & post alios Petrus Surdus *in cons. 301. num. 58. tomo 3.* Beroius *cons. 183. num. 16. lib. 3.* Craueta *cons. 168. num. 4.* idem Beroius *cons. 258. num. 2. lib. 3.* latè Burgatus *consil. 331. num. 26. & 27. & num. 54. lib. 3.* Bertazol. *cons. 223.* & infinitos alios.

Et signanter de tollerantia Papæ ob euitandum scandalum, & iurgia litium in iuribus † 208
pertinentibus ad Sedem Apostolicam, vt scilicet post completam præscriptionem adquiratur

ius

ius perfectum tollerato, licet interim, quòd non completur, Papæ tolleranti, & successoribus suis non officiat, est text. expressus *in cap. nihil de præscriptionibus*, iuxta vnum & verissimum & indubitabilem intellectum (sic dictum per scribentes laudandos) cuius verba sunt: *Nihil prodest*; & infrà, *nihil cum scandalo, nihil cum forali strepitu vobiscum nos velle de causis pauperum definire, vobis scripsisse meminimus. Sed illud scire vos credimus, taciturnitatem atque patientiam nostram futuris post me Pontificibus in rebus pauperum præiudicium non facturam*; quem textum ita intelligit Ioannes Andræas, & summat. sequuntur Abbas Panormitan. ibidem, *n.6.* Paulus Parisius *in repetitione eiusdem text. à n.9. & sequentibus*, vbi latè discutit, & resoluit hunc intellectum esse verissimum, & ab omnibus ferè receptum, & quantum ad sui veritatem à nemine impugnatum, nempè vt hæc tollerantia Papæ non inferat præiudicium interim, quod non completur præscriptio ex possessione, & tollerantia causata; secus post eam. Idem dicit Mascardus *de probationibus, conclus.* 304. *num.* 5. post Felin. *in cap.* 1. *de litis contestat.* Geminian. *cons.* 91. *præmitto.* Idem Felin. *in cap. super his, colun. penult. de acusation.* post Innocentium ibi, Decius *in consil.* 118. *viso instrumento, volum.* 2. latè Iaff. *in l. sciendum, col.* 8. *in* 4. *limitation. principal. C. qui admitti*, plura etiam per Felin. *in cap. Albericus, col.* 2. *de testibus.* Adest & ad idem text. *in cap. nisi essent, de prabendis & dignitati*, vbi tollerantia Papæ pro bono pacis præstita super quodam pacto illicito, & omni iure reprobato inter collitigantes electos efficaciter operatur, iustúmque & legitimum titulum confert, ibi: *Se pro bono pacis, & vtilitatis hoc ordinasse fatentur*. & ibidem protinus: *Nos eam hoc adhibito moderamine tolleramus*, iunctis iis quæ in duobus numeris proximè sequentibus scripsimus.

209 Ergo falso opinantur † Theologi, quòd consensus, & dispensatio non ita perfectè inducatur ex tollerantia causata, & præstita ob euitandum scandalum, cum potius hæc ratio euitandi scandali efficacius influat in eam, & arctet Papam, & Principem ad facilius consentiendum, & dispensandum in prohibitis, & aliis illicitis, & ex ea ratione maius robur, & efficaciam nec non iustitiam recipit tollerantia ipsa (si super iis cadat, quæ pendeant à potestate Principis de quo protinus) quia valdè interest boni communis scandala vitari; hanc doctrinam singulariter firmant Hostiensis, *in cap. quia circa in fin. de consanguinitate, & affinit.* & ibi Ioann. Andræas, *num.*4. Abbas *num.*2. Alexand. de Neuo, *num.*2. Præpositus, *num.*1. Henricus, *in fin.* Mandosius *de signatura gratiæ, tit. dispensationes matrimoniales*, verbo, *Ad euitanda grauia scandala*, Antonius Cucus, *lib.*5. *institution. maiorum, tit.* 13. *num.* 14. Couarruuias *in* 4. *decretal.* 2. *part. cap.* 6. §. 10. *num.* 3. Henriquez, *lib.* 12. *de matrimonio, cap.* 3. *num.* 9. Gutierrez *quæst. Canon. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 107. Petrus de Ledesma *de matrimonio, quæst.* 56. *art. vltim. dubio* 4. *col.*2. Felinus *cons.*26. *num.*19. Menochius *cons.*385. *num.*7. *vol.*4. Thomas Sanchez *de matrimonio, lib.*8. *disp.*19. *num.*9. *& seqq.*

210 Sicuti etiam ex identitate † rationis propter pacem firmandam, vel habendam, & vt cessent, & extinguantur lites, & controuersiæ, ex quibus oriri solent scandala, iusta est causa concedendi dispensationem in prohibitis, & vetitis, Nauarrus *in summa Latina, cap.* 22. *addit. ad num.*85. *in fin. cap.*22. Diuus Thom. 2. 2. *quæst.*63. *art.*2. *ad* 2. Paludan. 4. *distin.* 40. *quæst. vnic. artic.*3. & ibi supplementum Gabrielis, *quæst. vnic. art.*3. *dub.*3. Diuus Antonius 3. *par. tit* 1. *c.* 14. §. *vltimo ad fin.* Victoria *Summa, vbi de matrimonio, num.*295. Henriquez *lib.*12. *de matrimonio, cap.* 2. *num.* 9. Petrus de Ledesma *de matrimonio, quæst.* 58. *art. vltimo ad fin. & in summa Sacrament. vbi de matrimonio, cap.*27. *concluf.*5. Ludouic. Lopez *instructor. conscient. de matrimonio, cap. vltimo, col. penult.* Manuel Rodriguez 1. *tomo, summæ* 2. *editione, cap.*237. *concl.*1. *num.*2. Graffiis *in decis. aureis* 1. *part. lib.*2. *c.*81. *in fin.* Vega 2. *tomo, summæ cap.* 34. *casu* 167. Abbas *in cap. quia circa, num.*2. *de consanguinitate, & affinit.* & ibi Alexand. de Neuo, *num.*2. Præpositus, *num.*1. Mandosius *de signatura gratiæ, titulo dispensationis matrimon. versic. Iusta causa dispensandi*, Antonius Cucus *lib.*5. *institut. maiorum, tit.* 13. *num.* 14. Gallego *de cognation. spiritual. cap* 22. *num.*7. *& num.*16. Sicque tantum abest quod causa vitandi scandali, adimat vires, & eneruet effectus tollerantiæ, vt potius eidem robur addat, & facilitet consensum, & dispensationem.

Petrus Surdus *in dict. consil.*301. *num.*57. *&* 58. in contrarium allegatus suprà *num.*181. nostram probat doctrinam communem, † dum disputans & probans, quoddam statutum temporale, de quo ibi, contra Clericos promulgatum esse contra ius diuinum, in quo non cadit dispensatio expressa, & per consequens nec tollerantia. Sic *à num.* 57. *&* 58. loquitur in hæc: tollitur ex prædictis, quòd allegat Domin. Menochius, præsumi scientiam, & licentiam Pontificis, eiúsque tollerantiam haberi pro dispensatione, & priuilegio: nam si expressa Pontificis concessio non potest Clericos potestati sæculari subiicere: multò minus id efficiet simplex scientia, & tollerantia; ita arguit additionat. ad Marian. *in dict. cap. si quis Clericus, num.* 46. validior enim est expressus consensus, quàm tacitus, *cap. scienti de regulis iuris in* 6. &c. Et in specie, quòd scientia & tollerantia Papæ non valeat consuetudinem, per quam Clerici subiiciuntur laicis: probarunt Ioannes de Lignaro, & Gaspar Calderin. *in cap. decernimus de iudiciis*; quia patientia non iuuat in eo, quòd irrationabiliter fit, & multa tollerantur, quæ tamen non permittuntur, aut conceduntur, vt in proposito benedicit Abbas *in cap. Clerici, num.* 6. *de iudiciis*, vbi fuitinet, quòd hæc consuetudo est nulla, tanquam contra Ecclesiasticam libertatem, Marianus *in dict. cap. si quis Clericus, n.*43. vbi etiam vult, quòd talis consuetudo non iubetur per scientiam, & tollerantiam Pontificis (sequitur & facit ipse Petrus Surdus) quæ ergo à Domin. Menochio allegantur † de Papæ 212
scientia, tollerantia & dispensatione, & optimè procedunt in iis, quæ iuri diuino non contrariantur: at vbi repugnat diuinum ius, tunc non est credendum, quod Papa velit circa id patiendo, & tacendo dispensare, quòd expressè statuendo, & disponendo facere non posset. Hactenus obseruatio Petri Surdi.

Quæ quidem iuridica est, † & verissima, 213
nam postquam probabiliter suppositit illud statutum

tutum Principis temporalis fuisse editum contra ius diuinum; rectè sequitur, quòd tollerantia Papæ nihil operatur, sicuti etiam viribus carere, si præsteturſuper iis, quæ non consistunt in potestate Principis, tenent Beroius *conſ.* 183. *n.* 25. *lib.* 3. *addition.* ad Bertazol. *in conſ.* 176. *verſ.* 4. *maximè*. Alexand. *conſ.* 84. *num.* 3. *lib.* 1. Natta *conſ.* 636. *num.* 191. quod & Nos etiam resoluimus *in nostris Commentariis de protection. Regia*, 1. *part. cap.* 1. *num.* 150. vbi post Abbat. Loazes, Mascardum, & Cenedum, diximus: Quòd Summi Pontificis tollerantia in eo, quod à iure naturali non prohibetur, pro dispensatione
214 habetur expressa. In quibus etiam terminis † loquuntur Doctores contrarij citati superius *à num.* 178. dum ad tollendum vires, & effectus tollerantiæ Pontificum eo fundamento mouentur, quòd recursus ad Regem pro tollenda violentia sunt contra ius diuinum, & per consequens contra libertatem Ecclesiasticam, quæ suppositio si fuisset vera (sicuti est falsa) rectè procederet consequentia, & illatio ex hactenus comprobatis, quòd contra ius diuinum, & naturale non operatur tollerantia Principis.

At cum isti nostri saluberrimi recursus ad
215 Regem pro tollenda violentia, non solùm † non sint contra ius diuinum, aut naturale, sed imò iuri naturali, & diuino, admodum conformes, & ab eisdem fluxerint, deriuentur, & iustitiam trahant, nec adhuc in aliquo obsistant libertati Ecclesiasticæ, sed ei neruosè assistant, & in eius fauorem præcipuè dirigantur, vt sæpius probauimus ex omnium fere Doctorum hac de re tractantium assertione, & suprà hac *sectione.* 5. *n.* 183. tetigimus. Sequitur, quòd patientia, & tollerantia Pontificum suas integraliter vires obseruet, & consensum iustum, & legitimum titulum præster huiusmodi recursibus legitimè introductis, & præstitis.

Nec enim credendum est rem tam grauem, & notabilem per tot secula, & immemorabile
216 † tempus, tot Pontifices tacere, & tollerare voluisse, nisi agnita iustitia Regis ex maxima Reipublicæ vtilitate procedente, & omni iure roborata, ad text. celebrem, *in l. si fortè*, §. 1. *ff. de pœnis*, ibi: *Nec enim debebat tam magnam rem tandiù reticere, & cap.* 1. *de frigidis, & maleficiatis*, ibi: *Quia si proclamare voluit, cur tandiu tacuit, l.* 6. *tit.* 8. *part.* 4. *Præsertim cum nonnulla pro vtilitate communi contra iuris asperitatem ex æquitatis mansuetudine tollerari noscantur*; quæ sunt verba expressa Pontificis *in cap. Abbate*, §. *fin. verſ. Præsertim, de sententia & re iudicata, lib.* 6. quæ iura clarè monstrant, ex quo fonte, & causa publicæ vtilitatis nempè Pontificum Romanorum tollerantiam huiusmodi fluxisse, & originem trahere.

Si enim putarent Pontifices Maximi, hos
217 recursus pro tollenda violentia † obsistere iuri diuino, naturali, aut libertati Ecclesiasticæ, aut in aliquo detrahere iuribus, & authoritati Sedis Apostolicæ, & Principes ob id innodatos esse censuris Ecclesiæ: nullatenus paterentur; sed pro salute animarum, & populi Christiani obsisterent viriliter, vt cum iudicio perpendunt omnes ferè Doctores, præsertim Hispani de hac re tractantes superius ad principium huius, *cap.* 2. per multos numeros laudati: sicuti ratione muneris, & pastoralis officij ad id tenentur, & vti pastores euigiles intrepidè & neruosè prædictis se opponerent, & animosè subuerterent, & eradicarent, provt nullo humano respectu attento contra plures Reges, & regna feciſſe (vbi saluti † animarum consulere sibi ipsis 218
visum fuit) pluribus in decretis Canonicis legimus, vt *in cap. Clericis* 3. ibi: *Suaque submittere ditioni, & (quod dolenter referimus) nonnulli Ecclesiarum Prælati Ecclesiasticæque personæ trepidanter, vbi trepidandum non est, transitoriam pacem quærentes, plus timentes maiestatem temporalem offendere, quàm æternam, talium abusibus non tam temerariè, quàm improuidè acquiescunt. Nos igitur talibus iniquis actibus obuiare volentes, de fratrum nostrum Consilio Apostolica Authoritate statuimus*, &c. *de immunitate Ecclesiastica, lib.* 6. consonat bene illud Diui Gregorij 2. *part. Pastoralis, cap.* 4. relatus *in cap sit Rector.* 43. *distinction. Sæpè Rectores improuidi humanam amittere gratiam formidantes, loqui liberè recta, pertimescunt*, text. etiam *in cap. fin.* ibi: *Nos iustitiam nostram, & Ecclesiæ Sponsæ nostræ nolentes negligere, qui alios in sua iustitia confouemus*, &c. *de immunitate Ecclesiastica, lib.* 6. qui textus totus legendus erit, quia multum confert rei de qua specialiter agimus, & text. *in capitul.* 1. ibi: *Expedit, quòd per diligentiam, & authoritatem Sedis Apostolicæ (quæ curam habet Ecclesiarum omnium & tutelam) contra talium ausus, & conamina opportunum remedium apponatur, vt Ecclesia ipsa in plenitudine iuris sui, & libertatis integritate lætetur, ac detestabilis malignorum audacia & insolentium nefaria temeritas propulsetur. Sanè intelleximus, quod in Regno Franciæ*, &c. *eodem titulo, & lib. cap.* 1. ibi: *Hac generali constitutione animarum periculis obsistere cupientes*, &c. *de iure iurando, lib.* 6. & tandem singularis ad propositum est text. *in cap loci* 29. *quæst.* 9. in illis verbis: *Si negligenter ea, quæ male vsurpantur, omittimus, excessus viam aliis procul dubio aperimus.* Idem legitur *in cap. peruenit*, 93. *distinct.* & infinitis aliis.

Concludendum erit igitur, quod † cum Sum- 219
mi Pontifices tot euigiles Pastores salutis animarum, iuriúmque & authoritatis Sedis Apostolicæ non obsistunt, & obuiant his recursibus pro tollenda violentia; sed tolerant per tot sæcula, & immemorabile tempus, eo moueri, quòd valdè vtiles, & necessarios vtrique Reipublicæ semper agnouerunt. Et quod hæc tollerantia (licet aliàs ea non egeat Rex noster Catholicus, cuius est proprium ius, munus, & Regalia inseparabilis à sua Corona, vt per *c.* 1. *& sequentibus*, hac 1. *part. & in commentariis de protection. Regia, capitul.* 1. *&* 2. latiùs comprobauimus) Tamen quando ea egeret, † in- 220
dubie valdè prodesset ad iustitiam horum recursuum, iustámque causam præscribendi, & inde legitimum titulum, & dispensationem adquirendi præstaret scientia hæc, & longissima Pontificum tollerantia iuxta communem, & magis receptam Doctorum sententiam, tenentium etiam in aliis consuetudinibus immemorialibus, non contra ius diuinum, aut naturale, sed aliter contra libertatem Ecclesiasticam introductis; tollerantiam Pontificum inducere consensum, approbationem, confirmationem, & dispensationem, de quibus suprà *à num.* 1. *& sequentibus*; & per totam hanc sectionem. Et hanc consequentiam legitimam etiam probant omnes alij Theologi negantes tollerantiæ Pontificum

tificum effectus in ipsis recursibus pro tollenda violentia, dum ad id moueantur falso suppositio, quòd recursus hìc sint contra ius diuinum, & libertatem Ecclesiasticam, quòd si deficit, iam agnoscunt tollerantiam Pontificum suos omnes iuris effectus operaturam, vt sup. *n.*214. annotauimus.

CAPVT III.

Bullarum executio quibus ex causis violenta dicatur, vt earum retentio (iuxta Bullam Cœnæ) licita iudicetur.

SVMMARIVM.

*In Bullarum retentione nihil fit, quòd detrahat Pontificis authoritati, eiúsve purissimas aures offendat, num.*1.

*Rex Catholicus omni reuerentia, & conatu pro ipsius summa Religione decreta Pontificia colit, & exequi conatur, num.*2.

*Papa non concederet Reipublicæ spirituali, & temporali damnosa rescripta, si illud sciret à principio, num.*3.

*Damnum illatum per litteras Pontificales Reipublicæ, non aliter perciperetur à Sede Apostolica, quàm per delationem omnibus numeris absolutam factam Papæ per Senatum, num.*4.

*Reges suum præstant auxilium, vt exequantur litteræ Apostolicæ mediocriter tollerandæ, & sub grauissimis pœnis idem exhortantur, num.*5.

*Litteræ aliquot interim suspenduntur, dum Summus Pontifex instructus de damno publicæ vtilitatis aliud censeat, num.*6.

*Multa iura Canonica, & Ciuilia grato animo ferunt suspensionem litterarum suggestionibus obtentarum in damnum Reipublicæ, num.*7.

*Pontifex per importunationem nimiam multoties concedit non concedenda, num.*8.

*Importuna petitio non solum Papam, & Principes temporales, sed & ipsum Christum vicit, num.*9.

*Importunitas in Principem quandam infert violentiam, qua multoties inuoluntariè multa concedit non concedenda, num.*10.

*Violentia, & immodica persuasio æquiparantur à iure, num.*11.

*Per importunitatem obtenta, cum fiant inuito concedente, non valent, num.*12.

*Multa iura permittunt litterarum Apostolicarum suspendi executionem legitima existente causa, ad effectum rescribendi ad Principem, n.*13.

Cap. si quando de rescriptis, verba ponderantur, ibid.

*Cap. cum teneamur de præbend. verba declarantur, num.*14.

*Authent. de mandatis Princip. §. deinde competens ponderatur, num.*15.

*Authent. vt nulli Iudic. §. & hoc verò mirabilis adducitur, num.*16.

L. fin. C. si contra ius vel vtilit. public. ponderatur, num 17.

*Plures leges Partitæ, & Recopil. conferuntur mandantes Regis litteras non exequendas, sed rescribendum Regi de damnis publicæ vtilitatis, num.*18.

Mandatum Superioris in dubio iustum præsumitur, eique obediendum, num. 19.

*Principis mandati executio suspendenda, si timetur ex ea maius damnum, quàm ex dilatione, num.*20.

*Principis mandatum iniustum, aut ipso iure nullum non est exequendum, num.*21.

*Commissarius non suspendens executionem præscripti notoriam continentis iniustitiam ad effectum rescribendi, an puniatur pœna ordinaria, n.*22. *remissiuè.*

*Rescriptorum executio suspendenda, donec de inconuenientiis, aut periculo Princeps informatus, vel reuocet, vel secundam mittat iussionem, num.*23.

*Si ex litteris Pontificis, vel Principis oritur scandalum, vel magnum damnum, peccat obediens, num.*24.

*Iusta causa suspendendi rescriptum vbi adest, illius censuras non incurritur, num.*25.

*Qui iure contendit non dicitur inobediens, n.*26.

*Censuræ contra inobedientes fulminatæ eos ligant, qui cum obstinatione non adimplent, n.*27.

*Retentio Bullarum ex legitima causa, zelóque Christiano ob bonum publicum spirituale, aut temporale, non odio, nec immodestia facta licita iudicatur à Doctoribus, num.*28.

*In litteris, ex quibus resultat damnum publicum, deficit intentio Papæ, num.*29.

In Bullarum retentione Senatus nihil agit de Pontificis potestate, nec de viribus litterarum, sed de eius intentione dubitatur, quòd licitum est, ibidem.

*Voluntas, & potestas vbi ad inuicem repugnant nihil agitur, num.*30.

*Defectus intentionis, vel facti annullat litteras Apostolicas, num.*31.

*Defectus intentionis Papæ, & surreptio æquiparantur, num.*32.

*Clausulæ quantumcumque prægnantes non tollunt defectum intentionis Papæ, num.*33.

*Clausula (motu proprio) non tollit defectum intentionis, num.*34.

*Clausula (motu proprio) nihil operatur contra præsumptam, vel verisimilem voluntatem concedentis, num.*35.

*De defectu intentionis Papæ, qui latè tractent DD. num.*36. *remissiuè.*

*Exceptio defectus intentionis, vel facti, non censetur excluſa ab statuto reiiciente omnes exceptiones, num.*37.

*Ista exceptio non censetur reiecta per pactum de non opponendo, & admittitur contra exceptionem, num.*38.

*Defectus intentionis, & facti non tam est exceptio, quàm defensio non comprehensa in statuto excludente exceptiones, num.*39.

*Nec comprehenditur in statuto negante defensiones, num.*40.

*Exceptio defectus intentionis, & facti etiam post terminum datum à Iudice ad opponendum admittitur, num.*41.

*Exceptio defectus intentionis, & facti ex illis est, quas Iudex supplere tenetur parte non opponente, num.*42.

*De hac exceptione defectus intentionis qui tractent, & explicent, num.*43. *remissiuè.*

*Senatus in recursu retentionis tantum indagat intentionem Papæ, quæ deficit existente iusta causa ad suspendendam executionem litterarum, num.*44.

Si

Si Curiæ Roman. miniſtri recognouiſſent finem, & prætextum Regis in hac Bullarum retentione, non agre ferrent eandem, num.45.

NON exiſtimet aliquis, quidquam apud † Regia Hiſpaniarum Prætoria in hiſce rebus, & negotiis Eccleſiaſticis fieri, quod, vel minimum deroget Summi Pontificis poteſtati, vel puriſſimas eius aures offendat: abſit enim hoc à Catholicis Hiſpaniarum Principibus, qui Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, eiúſque Summi, & totius Chriſtiani Orbis Pontificis Sacroſancta † Decreta, & mandata maximo conatu, pro ipſorum pietate, & in Deum religionem colunt, exequuntur, & venerantur: is obſecro candido animo expendat, litterarum Apoſtolicarum executionem quandoque differri, ac ſuſpendi regij Prætorij Decreto, & authoritate: vt maximus Chriſti Vicarius interim certior fiat, quot, & quantis † afficiatur incommodis, & grauaminibus, calamitatibus, & ærumnis Reſpublica iſta, propter multa, quæ ab ipſo falſis precibus, & ſuggeſtionibus impetrantur, quæ minimè Sanctiſſimus Pontifex foret conceſſurus, ſi per ſynceram, iuſtámque narrationem certò ſciret, quid ſpirituali, Eccleſiaſtico, & temporali huius Regni, & principatus recto regimini ſit magis conueniens, & conducibilius, quanta inſuper incommoda illi aduerſarentur. Quod non aliter percipi valet, quàm per delationem omnibus numeris abſolutam, quæ à viris prudentiſſimis, † atque in huius Reipublicæ adminiſtratione diù continua experientia, & tantorum, atque grauiſſimorum negotiorum curſu exercitatiſſimis ipſimet Pontifici fiat. Vt & benè aduertit Præſul. Epiſcopus, Couar. *pract. quæſt. cap.* 35. *num.*6. Azebed. *in l.*2. *tit.*6. *lib.*1. *Recopil. col.* 3. *fol.*106. Cened. *Canon.quæſt.*45. *num.*11. qui alios allegant, Salzed. *in pract. crimin. Canon. cap.* 54. *num.*21.

Reges etenim noſtri hoc tantum fine, & animo litteras ſic Reipublicæ præiudiciales Apoſtolicas detinent, † cum aliàs omni conatu, & obedientia certant Summi Eccleſiæ Præſulis cunctas omnes tollerabiles litteras exequi, & ad id ſuum auxilium libentiſſimè præſtant, vt ipſimet Reges profitentur, atque teſtantur *in l.* 14. *tit.*3. *lib.*1. *Recopil. in fine*, ibi: *Y es de creer, que nueſtro muy Santo Padre condeſcenderà a la ſuplicacion que ſobre eſto le hizieremos, auiendo acatamiento à la juſticia y buena razon ſobre que ſe funda, y à la obediencia que ſu Santidad y ſus predeceſſores ſiempre faltaron en nos, y en nueſtros progenitores*; & ſimiliter *in l.* 25. *eodem, tit.* 3. *lib.*1. *Recopil* ibi: *Se nos ha dado muchas querellas de los agrauios, que cada dia reciben en eſto nueſtros Reinos, de prouiſiones que ſe deſpachan en Corte de Roma, en derogacion de las preeminencias dellos, y de la coſtumbre immemorial, ſuplicandonos por el remedio. Y porque nueſtra intencion y voluntad es, como ſiempre ha ſido, y ſera, que los mandamientos de ſu ſantidad, y Santa Sede Apoſtolica, ſus miniſtros, ſean obedecidos y cumplidos con toda la reuerencia y acatamiento debido, y aſſi lo tenemos encargado; y por eſta encargamos mandamos a los Arçobiſpos, y Obiſpos, y a todos los Cabildos, Abades, y Priores, y Archipreſtes deſtos nueſtros Reinos, y a ſus jueces y officiales, que aſſi lo hagan y que todas las letras Apoſtolicas que vinieren de Roma, en lo que fueren juſtas, y razonables, y ſe pudieren buenamente tolerar, las obedezcan, y hagan obedecer y cumplir en todo y por todo, ſin poner en ello impedimento, ni dilacion alguna, porque nos terniamos por deſeruidos de lo contrario, y mandaremos proceder con todo rigor contra los inobedientes, &c.*

Inter omnes totius Orbis Chriſtianas nationes nulla excellentior Hiſpanica in obſequio præſtando Sedi Apoſtolicæ, in eius authoritate tuenda, in reuerentia, & obedientia Pontificum decretis propter fidei puritatem, & ardentem Catholicæ Religionis zelum, & cultum, quo ſemper Hiſpaniarum Reges, eorum miniſtros efflagraſſe noſcuntur, hiſtoriographi exteri, & naturales, vltra plures alios ita oſtendit Lutius Marinæus Siculus *in Reb. Hiſpan. lib.* 5. *cap. de Hiſpanor. ſobrietate.* ibi: *Quare quidem meo indicio in Orbe toto terrarum, nulla gens eſt hodie Hiſpana, vt ita dicam, Chriſtianior.* Ioannes Baſæus Belga, *lib.* 1. *Chronicon. Hiſpan. cap* 9. ibi: *Fuit profecto Hiſpania Chriſtianæ Religionis ſemper obſeruantiſſima, & Fidem Catholicam, qua ſemel imbuta ſinceriſſimè vſque coluit, Hæreticis infeſtiſſima*, quòd & latè proſequitur Simancas *de Catholicis inſtitution. titul.*3. *num.*3. & 14. Camillus Borrellus *de præſtantia Regis Catholici, cap.*81. Baldeſius *de dignitat. Reg. Hiſpan. cap.*20. *à num* 19. Domin. Gregor. Lopez Madera *Supremi Conſilij digniſſimus Senator in Monarchia Hiſpan. cap.* 6. *fol.* 46. & *cap.* 112. *à num.* 3. & nouiſſimè Frat. Ioann. à Salazar. *in Politica Hiſpan. propoſition.* 3. Nauarrete *in diſcurſ. politic.* 7. Doctiſſimus Præceptor Noſter D. Ioann. à Solorzan. *in tractat. de iure Indiarum, lib.*2. *cap.*25. *à num.* 12. & *per totum, cap. videndus*; qui plura congerit in propoſito. Et de hac natione Hiſpania nimis obediente prælatis Eccleſiæ, Frat. Ioan. de la Puente *in conuenient. vtriuſque Monarchiæ, lib.* 1. *cap.* 2. §. 3. *ad medium.*

Interim igitur dum Summus Pontifex inſtructior hiſce de rebus publicæ † vtilitati conſulere decernit per ſecundam iuſſionem, aliquot litterarum Apoſtolicarum executio differtur, eò quòd nec ipſe Summus Eccleſiæ Paſtor vult, quemquam opprimi, & violenter grauari, imò potius hoc ipſum denotat in dicta *Bulla in Cœna Domini, dict. cap.* 14. dum ſupplicationes ad ipſum, Sedémque Apoſtolicam permittit interponi, vt ipſe melius informatus de inconuenientiis ſuſpendat ſuarum litterarum per importunitatem nimiam extortarum effectum, dignetúrque ea damna euitare, & tollere, vt in illis verbis, *dict. Bullæ in Cœna Domini*, ibi: *Vel aliàs executionem litterarum Apoſtolicarum, vel executorialium, etiamſi ſub prætextu violentiæ prohibendæ, vel quod ad nos informando, (vt ipſi aiunt) ſupplicauerint; aut ſupplicari fecerint, niſi ipſæ ſupplicationes huiuſmodi coram nobis, & Sede Apoſtolica legitimè proſequantur*, &c. De quo ampliſſimè cap. antecedenti actum eſt, Cened. *quæſt. Canon.*45. *n.*11. & alij, *dict. cap.*2. citati à principio.

Hoc enim grato animo ferunt Pontifices, & Principes † omnes per varia Canonica Decreta, & Cæſarea reſponſa meritò prævidentes damna oriunda ex multis litteris Apoſtolicis, per

suggestiones, & importunitatem extortis contra ipsorum voluntatem, in damnum publicæ vtilitatis. Quòd si cognouissent eo tempore, minimè concessissent, provt indies lamentantur Pontifices, vt *in c. in iuuentute*, §. *caterum*, ibi: *Caterum quia procurator instabat, compulsi fuimus, non tam iuris necessitate, sed importunitate petentis*, &c. *de purga. Canonica*, text. *in cap. tuæ*, ibi: *Quæ per ambitionem niniam, per quam non concedenda multoties concedimus*, &c. *De præbendis*,
8 textus *in cap. fin.* ibi: *Sed quia non solùm † importuna petentium inhiatio postmodum multiplicationem extorsit, de præscriptionibus in 6. textus in extrauaganti execrabilis, de præbendis*, in principio, ibi: *Et improbitas importuna petentium à nobis, & prædecessoribus nostris non tam obtinuisse, quàm extorsisse plerumque noscuntur*, &c. & ibi glossa, verb. *Quam extorsisse*, ait. *Ab inuito per talem importunitatem*, & Imperatores hoc ipsum affirmant, *vt in l. 2. C. de petition. bonor. sublatis*, ibi: *Inuerecunda petentium inhiatione constringimur*, &c. & *in l. fin. C. de manibus non excus. lib. 12.* ibi: *Sed quoniam plerumque in nonnullis causis in verecunda petentium inhiatione constringimur, vt etiam non concedenda tribuamus*, &c. textus etiam *in l. 2. C. de Canone frument. l. 2. C. de fundis limitrophis, authent. vt non fiant pignorationes, colat. 4.*

Et non solùm Principes Ecclesiasticos, &
9 temporales vincit † prolixa, & importuna petitio; sed & ipsum *Christum*, vt & Diuus Hieronymus loquendo de *Cananea*, dixit, obtinuisse à Christo importunitate, quòd precibus non potuerat, ibi: *Quòd precibus non potuit, tædio impetrauit.*

Quoniam importunitates in nobilibus ani-
10 mis Principum quamdam vim, † & violentiam inducunt, vt multoties non concedenda concedant, ex d. iuribus, & facit text. *in l. 5. C. de Apostatis.* Vbi violentia, & importuna, immodicá-
11 ve persuasio † æquiparantur, vt constat ibi: *Qui seruum, siue ingenuum inuitum, vel suasione*, &c. text. *in l. 2. inuiti persuadere, ff. de seruo corrupto*, ibi: *Persuadere est plusquam compelli, & cogi sibi parere*, &c. & est singularis *l. 1. tit. 19. p. 7. in fin.* ibi: *Como manera es de fuerça solsacar.* Facit text. *in l. vnica, C. de raptu virginum, in fin.* Conducunt etiam quamplures authoritates Do-
12 ctorum, † qui variis in causis, & negotiis, respondent per importunitatem obtenta non debere valere, & dici fieri, inuito concedente, horum numerum habent Glossa, Dominicus, Rebuffus, Palatius Rubeus, Matienzus, Azebed. Peralta, Ludouic. Burgen. Antonius de Petrus, Segura, Auila, Cæpola, Lucas de Pena, Gomez Arias, Boërius, Calcane. Spino, Roman. Curtius Iunior, D. cianus, Padilla, Menoch, Ioan. Gutierr. Angelus de Vbald. Martinus de Garatiis; & alij, quorum dicta, & obseruationes congessit Pater Thom. Sanchez copiosissimus & doctissimus vir, *in tractat. de matrimonio, lib. 4. de consensu coact. disp. 3. num. 4. per tot fol. 720. & sequent.*

Multa etiam congerit Castillo *controuers. lib. 3. c. 1. à num. 105. cum multis seqq.* & iterum ipse Castillo *lib 4. c. 22. à num. 18. cum seqq.* quibus locis copiosè, & doctè (vt assolet) hunc articulum examinat.

Hanc itaque ob rationem merito permittunt
13 Pontifices, & iura, † vt iusta causa existente possit in executione litterarum Apostolicarum supersederi, interim dum informatus Summus ipse Pontifex de legitima causa, vel reuocet concessionem & mandatum, vel secundam mittat iussionem, text. est capitalis, & expressus *in cap. si quando 5. de rescriptis: Si quando* (inquit Pontifex) *aliqua tuæ fraternitati dirigimus, quæ animum tuum exasperare videntur, turbari non debes* (& infra) *Qualitatem negotij, pro quo tibi scribitur diligenter considerans, aut mandatum nostrum diligenter adimpleas, aut per litteras tuas, quare adimplere non possis, rationabilem causam prætendas, quia patienter sustinebimus, si non feceris, quod prauæ nobis fuerit insinuatione suggestum*, &c. Dignissima quidem Decretalis tali Pastore.

Textus est etiam *in cap. cum teneamur 6. de præbendis*, in hæc: *Cùm † teneamur* (& infra) *si mandatum nostrum pro alicuius prouisione receperis, qui aliud beneficium habeat, de quo valeat commode sustentari, nisi fortè in litteris ipsis de hoc mentio habeatur, aut si non potest ei sine scandalo prouideri, æquanimiter sustinemus, si pro ea mandatum nostrum non duxeris exequendum*, &c. 14

Similis text. *in Authen. de mandatis Principum*, §. *deinde competens*, ibi: *Si quis autem, cui tale † aliquid iussum est, veniat: omnino non recipias eum, nisi sacram nostram pragmaticam ostendat formam pro hoc scriptam: tunc suscipiens qui tam talem formam, non autem aliqui agens ex ea, antequam ad nos nuntians, secundum præceptionem nostram suscipias*, &c. Vbi glossa verbo, *Nuntians*, ita ait: *Et hoc est contra miseros Prælatos, qui timent in tantum litteras Domini Papæ, vt non audeant reclamare, quod facere non debent, vt hîc dicitur, &c. Neque per hoc deseruiunt legi, imo seruiunt propter hoc Papæ, vel Principi, vt C. de appellationibus l. fin. in fin.* 15

Text. mirabilis *in Authen. vt nulli iudicum*, §. *& hoc verò*, in hæc verba: *Si verò † huiusmodi inscriptis iussio publicum respicit, inquirat enim. & si quidem non lædatur Fiscus, quæ in ea comprehensa sunt adimpleat. si verò ad læsionem est Fisci, nihil super ea omnino agi: nuntiare vero nobis primum, vt secunda nostra fiat de hoc iussio. Si verò præcepta & cuiuslibet Iudicis sint, & priusquam insinuentur hæc, aut præcipiente, aut ad quæ præcepta facta sunt, contigerit remoueri, de singulis fiet. Qui factus fuerit Iudex hæc suscipiat, & exigat. si legitimè facta sunt, si verò contra legem, aut contra publicum facta sunt, hæc pro non scriptis esse iubemus*, &c. 16

Textus etiam *in l. fin. C. contra ius, vel vtilit. public.* cuius sunt verba: *Omnes cuiuscunq; † maioris, vel minoris administrationis vniuersæ nostræ Reipublicæ Iudices monemus, vt nullum rescriptum, nullam pragmaticam sanctionem, nullam sacram adnotationem, quæ generali iuri, vel vtilitati publicæ aduersa esse videantur, in disceptationem cuiuslibet litigij patiantur proferri, sed generales sacras Constitutiones modis omnibus non dubitent obseruandas*, &c. Concordat *c. Pastoralis, de fide instrum. l. vniuersa rescripta, C. de precibus Imperatori offerent.* idem probatur *in l. nec damnosa, C. eodem tit. l. iubemus, C. de sacrosan. Eccles. l. 1. C. de petit. bono. sublatis, lib. 10.* cum pluribus aliis vtriusque iuris. 17

Et plurimis nostri Regni legibus hoc idem statutum † est, similia rescripta Regis obediri, non tamen adimpleri, & exequi, sed suspensis referebatur Regi de inconuenientiis, & damnis publicæ vtilitati contrariis. Indéq; secunda instio, & responsio expectetur, vt optimè *in l. 29. tit. 16. p. 3.* ibi: *E si fueren cõtra los Derechos del Rey, no* 18

del en

deben luego ſer las primeras cumplidas, ca non han fuerça ninguna, porque pueden ſer dadas con prieſa de afincamiento, ò con gran cuita, non pudiendo al fazer, por deſviar ſu gran daño, ò auiendo de ver otras coſas, porque non pudieſſe y parar mientes, mas aquellos à quien las embiare deben lo fazer ſaber al Rey, como recibieron tales cartas, que eran contra ſus derechos, ò amenguamiento dellos, que les embie ha dezir como hagan. E ſi les embiare las ſecundas cartas en aquella miſma razon debenlas cumplir, &c. & *in l.* 30. *eodem titul. Fueren dadas algunas cartas, non deben ſer cumplidas las primeras, ca non han furça, porque ſon en daño de muchos, mas debenlo moſtrar al Rey, rogandole, è pidiendo merced ſobre aquello que les embia à mandar en aquella carta*, &c. & inferiùs: *Nin ſe deben cumplir haſta que lo hagan ſaber al Rey aquellos à quien fueron embiadas, que les embie ha dezir la razon, porque lo manda hazer. Ca todo hombre debe ſoſpechar, que deſpues que el Rey entendiere el fecho, que les non mandarà cumplir las cartas*, &c. Idem *in legibus* 31. *&* 32. *eodem tit.* Ad id vide omnino, *l.* 1. *tit.* 14. *lib.* 4. *Recopil. & l.* 2. *l.* 3. *& l.* 4. *eiuſdem tit.* & alias plures infrà citatas, *hac* 1. *p. c.* 7. *à n.* 17. *cum multis ſeqq.*

Quamuis enim præceptum Superioris indu-
19 biè † præſumatur iuſtum, *ex gloſſ. verbo, Iniquitas, in cap. quid culpatur* 23. *q.* 1. *gloſſa, verbo, Obedientiam, in cap. ad aures, de temporibus ordinan. gloſ. verbo, Mandato, in cap. ex tenore*, & ibi ſcribentes *de ſentent. excomm. text. & gloſ. in cap.* 2. *de maioritate, & obedien.* Et notat Paludan. *in* 4. *diſt.* 19. *q.* 4. *col.* 5.

Multa ad hoc congerit circa obedientiam mandatorum Principis, vt illis omnino ſit parendum, Farinac. *in praxi crimin. quæſt.* 97. *caſu* 1. *à princip. & caſu* 2. *à num.* 26. *lib.* 3. vbi infinitos Doctores ad id allegat.

20 Attamen huiuſmodi præcepti † executio poteſt licitè ſuſpendi, & differri, quoties maius damnum timetur ex ea, quàm ex dilatione, quæ fit, donec appareat de vera talis præcepti iuſtitia, ſecundùm Adrianum, *quotlibeto* 2. *verſ. Pro ſolutione*, Dominicus Soto *in relect. de ſecreto memb.* 3. *q.* 2. *concluſ.* 1. *&* 2. Nauarr. *in cap. inter verba* 11. *q.* 3. *col.* 53. latè Palatius Rubeus *in libello de beneficiis vacan. in curia*, §. 3. §. 4. *& ſequent.* Cenedus *in collect. ad Decretales, colum.* 3. *num.* 1. *& 2.*

Mandatum enim Principis iniuſtum, ipſo iure nullum, aut notoriam iniuſtitiam continens,
21 † obtemperandum non eſt, nec exequendum, text. *in cap. ſi dominus, & in cap. qui reſiſtit.* 11. *quæſt.* 3. *gloſ. in cap.* 2. *verbo Principi, & in verb. Morte, de maioritat. & obedient.* Marſill. *in l.* 1. *num.* 122. *ff. ad leg. Cornel. de Sicar. per l. meminerim*, cum ibi notatis per DD. *C. vnde vi, & ex B.* Bal. Angel. Roma. & Felin. in locis ibi per eum notatis, Maranta *in ſua diſp.* 1. *poſt practicam, n.* 20. *&* 37. Carrerius *in pract. in* 3. *tract. de homic. & Aſſi.* §. *ſequitur ex quibus cauſis excuſetur mandatarius, n.* 16. vbi alij recenſentur concordantes, Iacob. Nouell. *reg.* 47. *fallentia* 2. Anton. Gomez *de delictis, tit. de homicid. n* 41. *poſt princip.* Petrus à Plaça *in epitome dilectorum, lib.* 1. *cap.* 15. *n.* 25. Roland. *conſ.* 12. *num.* 8. *& ſeqq.* Nouel. *in tractat. ad deferſionem in princip. num.* 85. Tiraquel. qui plures congerit *in tractat. de pœnis temper. cauſa* 16. *à princip.* Carrerius *in practic. crimin. in tractatu de homicid. num.* 95. Clarus *in pract. criminal.* §. *fin. q.* 60. Iacobus de Graffi. *in ſuis deciſionib. lib.* 2. *cap.* 64. *num.* 11. *p.* 1. Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *caſ.* 354. *à num.* 1. *& ſeqq.* ampliſſimè Proſperus Farinac. *in pract. crimin. lib.* 3. *quæſt.* 97. *de pœnis temperan. caſu* 1. *per totum, & caſu* 2. vbi latiſſimè hinc inde diſputat, an caſu quo Commiſſarius poſſet ſuperſedere † in executione reſcripti nullius, vel con- 22
tinentis notoriam iniuſtitiam, & reſcribere ad Principem, puniatur, ſi ita non faciat, vel potius excuſetur à pœna etiam arbitraria.

Quare iuſtiſſimè per præfata iura Canonica, & Ciuilia deciditur, & mandatur, vt reſcripta Pontificalia, Regnáque ſuſpendantur, & in eorum † executione ſuperſedeatur, quoties aliqua 23
cauſa ſubſit iuſta, ob quam executio debeat differri, donec de inconuenientiis, & damnis, aut periculis inſtantibus conſultus Pontifex, aut Princeps de remedio prouideat, reuocando, aut ſecundam iuſſionem mittendo, æquanimiter & patienter ſuſtinens iuſtam hanc cauſam ſuſpenſionis, hanc concluſionem ex d. Iuribus deduxerunt, & communiter DD. probarunt omnes, ſcribentes præcipuè *in d. cap. ſi quando de reſcriptis*, provt ſunt Abb. *antiqui Collectar.* Zabarella, Barba. Bellamera, Ioan. Andr. Anan. Imola, Hoſtienſ. Ancarran. Abb. Panormit. Bald. Felinus, Decius, Rippa, Butrius, Henricus Boich. Martin. Vranus. Et in repetitio. ad dictum text. Didacus de Sahagun, & Doctor Nauarr. qui omnes probant, quòd præceptum Superioris, vbi iniuſtum, durum, ſeu aſperum apparet, nullo modo eſt exequendum, & tenetur illud impediens ſecundam iuſſionem expectare, probant inſuper Alpharus *in collect. num.* 507. Cardinalis *conſ.* 142. doctiſſimus Dominus Palatius Rubeus *de beneficiis vacan. in Curia.* per totum pulchrè Azebed. *in l.* 14. *ex num.* 33. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* Robertus Maranta *in diſp.* 1. *num.* 19. Felin. *in cap. nonnulli de reſcriptis, num.* 9. *&* 14. Didacus Perez *lib.* 2. *tit.* 4. *l.* 29. *gloſ.* 1. *verſic. Vnde contra prædictum reſcriptum, ex pag.* 252. Lancelot. Conradus *in templo omnium iudicum, lib.* 1. *cap.* 1. §. 5. *tit. de præſtantia & potent. Imperator. verſ. Obedire ei omnes debent, num.* 16. *fol.* 91. Iacobus Menoch. *de arbitrariis, caſu* 334. *num.* 6. Alphonſus Oieda *de benefic. incompat.* 1. *p. cap.* 21. *num.* 5. Ægidius Boſſius *in praxi crimin. tit. de homicidio, ex num.* 96. latiſſimè Neuiſan. *in Sylua nuptial. lib.* 6. *num.* 49. Franciſcus Perſona. *de iudiciis, q.* 17. *num.* 8. optimè Couar. *practic. quæſt. cap.* 35. *num.* 6. *& in Regula peccatum* 1. *p. in princ. num.* 5. optimè Ioan. de Segura Daualos *in decreto Iudic. Eccleſiaſtico*, 2. *p. ca.* 5. *ex n.* 3. eruditus Hieronym. Portoles *in Scholiis ad Molinum in* §. *conſultatio, ex num.* 17. latiſſimè Flaminius Cartarius *de executione ſentent. capto* Bannito *in cap. fin. ex num.* 327. Padilla *in l. cauſas, num.* 4. *C. de tranſaction.* Roderic. Suarez *allegation.* 12. *num.* 49. *&* 50. *& in l. poſt rem iudicat. caſu* 12. per totum, plures referens Baldeſius *in eius addition. ad leg. Regni*, §. *eſt alius caſus notab.* 12. *verſic. Alius eſt euidenter, pag. mihi* 100. Iacobus de Graffiis *in deciſion. aur. p.* 1. *lib.* 2. *cap* 10. *à num.* 21. nouiſſimè Ioan. Baptiſta Fini *de regul. iuris, concl.* 33. *verſ. Benigniſſima*, Doctor Anguianus *de legibus, diſp.* 5. per totam, & nullis ex his allegatis, alios tamen quam plures citant Proſperus Farinac. *lib.* 3. *de pœnis temperand. q.* 97. *caſu* 2. *à n.* 33. *cum ſeqq.* & poſt Innocent.

cent. dixit Pinell. *in 1. part. rubricæ, C. de rescind. vendit. cap. 2. num. 20. in final. verbis.* Quòd peccat obediens mandato iniusto Pontificis,
24 † vel Principis, quando ex tali mandato oriuntur scandala, vel magnum damnum, sequitur Cened. *in collect. ad Decretales 3. in fin. & à princip.* Barbosa *in collectan. ad cap. si quando, de rescriptis, num. 2.*

Quare vbi adest iusta causa supersedendi in
25 executione † rescripti; non incurri illius censuras, probant Abb. *in dict. cap. si quando, n. 2.* Zabarella *quæst. 1. num. 3.* Rippa *num. 17.* latissimè probat Palatius Rubeus *in libello de beneficiis vacant. in Curia* per totum, & præcipuè §. 7. & §. 12. *ad fin.* ita resoluit etiam Augustin. Barbosa *in collect. ad cap. si quando in addition. versic. Ibidem post, num. 3.* Maranta *in disp. 1. num. 19.* Felin. *in dict. cap. si quando, num. 2. vers. Per istum text.* vbi ampliat etiam, si Papa mandet sub pœna excommunicationis latæ sententiæ ex Ancarrano, quem allegat, *in cons. 285. incipit per prædicta subtiliter*, &c. sequitur Prosperus Farinac. *in praxi crimin. lib. 3. de pœnis temperand. q. 97. casu 2. num. 40.* Quia tunc non dicitur non pa-
26 rere, † cum faciat lege permittente, ex d. iuribus, & quia qui iure contendit non dicitur inobediens, Menochius *cons. 29. num. 19.* probat etiam Barbosa *in dict. cap. si quando, à num. 3.* & amplius in nostris terminis probant omnes DD. citati suprà *cap. 2.* circa Bullam Cœnæ Domini *à n. 19. & seqq. n. 24. 30. 33. & n. 34.*

Quoniam reuera illæ pœnæ, & censuræ con-
27 tra præcisè † non obtemperantes fulminatæ intelliguntur, & eos dumtaxat comprehendunt, qui cum obstinatione, & inobedientia non adimplent, & in proposito quando subest legitima causa supersedendi, quod mandatarij subditi non sunt inobedientes, qui quamuis realiter mandata non compleant attento tenore verborum; animo tamen superioris, & eius & iuris menti satisfaciunt, provt ex plurimis Doctoribus & fundamentis, comprobat Anguianus *de legib. lib. 1. controuers. 5. num. 7.*

Hanc eandem conclusionem exornat magna
28 illa Doctorum † caterua, quorum nomenclaturam in vnum congessimus suprà *c. 2. à princip.* & per totum (quos vlterius non recenseo) qui quidē inter alia fundamenta, hoc hactenus adducto iustificant retentionem litterarum Apostolicarū omni reuerentia, Christiano zelo legitimo fine, nullo odio nec immodestia, sed ob bonum publicæ vtilitatis, & quietem Reipublicæ spiritualis, Ecclesiasticæ & temporalis factam per Regia suprema Prætoria, & Tribunalia horum Hispanorum Regnorum iustificant, & licitam asserunt existente iusta, & legitima causa ex iis quæ à iure Pontificio approbatæ sunt, provt hactenus vidisti, & de singulis insuper in cap. sequentibus erit accuratè tractandum.

In quibus omnibus cum deficiat intentio
29 Pontificis, vel facti, † quia ipse non fuit informatus de inconuenientiis tangentibus damnum publicæ vtilitatis, vt per capita sequentia latius videndum erit, sequitur, vt legitimè intret Bullarum retentio, in qua nihil agitur de potestate Pontificis, nec de viribus litterarum ad effectum decernendi super illis (absit) sed duntaxat de eius voluntate & intentione dubitatur, quod licitum esse latius probat Hieronymus Gonçalez *in reg. 8. glos. 9. § 2. à num. 69. cum sequentib.* Vbi post alios, quòd non sufficit posse facere, nisi intendat, & velit facere, & quod quando † voluntas, & potestas adinuicem repugnant, 30
nihil agitur ex *cap. cum super de officio delegati*, & aliis Doctoribus. Quæ si tales sint litteræ, quæ offendant Rempublicam Ecclesiasticam, aut temporalem, ex quo non fuit sua Sanctitas informatus, nec sibi de inconuenientiis, & damnis fuit facta relatio; deficit intentio eius ex defectu facti, & per consequens litteræ corruunt, & nullæ sunt, eásque exequi nullo modo
vult nec permittit † Sanctissimus. Rota vt per 31
Seraphinum *decision. 761.* per totam, & *num. 1.* sic ait: *Quia prætenditur gratiam Equitis Guceij fuisse inualidam ex eo, quòd tempore datæ dictæ gratiæ ius fuerit quæsitum fratri Rodulpho vigore dictæ expectatiuæ, maximè stante confirmatione Apostolica, & ideo cum Papa non habuerit scientiam iuris alteri quæsiti gratiam ex defectu intentionis corruere*, &c. Et iterum, *num. 9. Ideò huius iuris ignoratio reddit gratiam nullam ex defectu intentionis, & necessarium erat derogare; Regulæ de iure quæsito non tollendo*, &c. Et ipse Seraphinus *in decision. 341. num. 8. & 9.* ibi: *Ex quo etiam sequitur, quod reuocatio istius consensus redderet gratiam nullam vsque ab initio propter defectum intentionis Papæ, qui defectus annullat gratiam ab initio*, Cassiodorus *decision. 3. de pensionibus, num. 5.* gratiæ enim à tempore datæ initium sumit, & propterea tempus illud attenditur, *cap. si super gratia de officio delegat.* Gigas *quæst. 22. num. 16. de pensionibus*, Clarus est autem defectus intentionis, quia Papa noluisset inferre hoc præiudicium Domin. Iulio, &c. & in *decis. 1498. num. 1. & num. 3.* ibi. Et ideò Gratia corruit ex defectu intentionis, vt per Geminia. *cons. 36. in princip. Collectan. in cap. constitutus, quæst. 5. de concessione Præbendæ*, Roman. *cons. 335.* &c.

Aliam recenset ipse 338. in hæc, gratiam fuisse nullam à principio ex defectu intentionis reseruata generalitate, siue euentualitate, & demum 20 *Martij*, eadem decisio per Dominos confirmata, præcipua fundamenta decisionis fuerunt; primo authoritas Doctorum *in c. causámque el 2. de testibus*, vbi Glossa, Hostiensis. Ioann. Andr. Ægidius, Abbas, Felin. Aretin. & alij per informantes allegati, Iason *in l. 2. n. 2. C. vt lite pendent.* Antonius de Butrio *in cap. cum nostris, colum 2. circa med. vers. Quia licet Papa*, & ibi Abb. *sub num. 9. versic. Nam motus proprius, de concessione præbend.* idem Abbas *in cap. ad aures, sub num 5. de rescriptis, & in cap. cum olim, num. 15. de re iudic. & in cap. quia circa, sub num. 7. de consanguinitate, & affinitate*, Felin. *in tractat. quando litteræ Apostolicæ, num. 2. versicul. Ampliatur, Probus ad Monach. in cap. si motu proprio, num. 6. de præbend. in 6.* Rippa *lib. 2. respons. 1. cap. 28. num. 22.* Ricurius *cons. 116. sub num. 5. volum. 1.* Et hoc idem, quod gratia etiam motu proprio sit nulla ex defectu intentionis, semper tenuit Rota *Antiqua, Moderna, & Modernissima*, vt per Ægidium *decis. 392.* Rota *in antiq. decis. 445.* Cassiodor. *decis. 3. de pensionib. & Chasin. 97.* Qui omnes vno ore dicunt, gratiam etiam motu proprio factam esse nullam, quando adest defectus intentionis, & licet non dicant esse ipso iure nullam; tamen sunt etiam aliqui, qui hoc dicunt, veluti Parisius *cons. 74. num. 32. lib. 4.* Et hoc idem

videtur

videtur firmare, Cassiodor. *decis. 3. de pension. n. 3. in fin.* &c. & tandem, *num. 5.* tradit esse nullam ipso iure, licet fundet se etiam in subreptione, quia in casu suo gratia erat ad partis postulationem, sed non tollit æquiparationem, quam fa-
32 cit subreptionis, † & defectus intentionis, quia passim æquiparant subreptionem, & defectum intentionis, &c. Vbi latè prosequitur, & iterum Seraphinus ipse *in decis. 351. n. 26. 29. & 39.* vbi hæc æquiparatio subreptionis, & defectus intentionis, vt vtroque casu gratia reddatur ipso iure nulla.

Et ita pluries tenuit Rota, vt constat ex Alexandro Ludouisio *decis. 164. à n. 7.* ibi. Præsertim quia Papæ non fuit narratus huiusmodi defectus, nec intellexit præiudicium quòd inferebatur Domino Paulo Emilio, si eius obligatio deberet sortiri effectum, propterea non est dicendum confirmationem operari, quod non loquitur, & fuit omnino alienum à mente, & intentione confirmantis, ex latè addactis *in Romana Secretaria 10. Aprilis 1592. coram Reuerendissimo Patriarcha*; in qua etiam fuit dictum,
33 † clausulas quantumuis prægnantes, & cuiuscumque generis non tollere defectum intentionis, nec contra eam operari, quod fuit etiam resolutum, *in Mediolanensi fructuum 24. eiusdem mensis, coram Illustrissimo Cardinali Blancheto*, &c. Plures ad id Rotæ decisiones, quòd defectus intentionis vitiet gratiam, refert Marescot. *variar. resolut. libro 2. c. 18. à n. 47.* Et quod clau-
34 sula motu proprio † non tollat defectum intentionis, probant Felin. *in cap. si propter, vers. Et finaliter, de rescriptis in 6.* Ioannes Andræas *in cap. si motu proprio, in principio, de præbendis in 6.* Abbas *in cap. quia circa, vers. Sed quæro, de consanguinitate, & affinitate*, Imola *in cap. mandatum, vers. Et ex prædictis, de rescriptis, & in l. quidem consulebant, vers. Et similiter*, Aretinus *in cap. causamque el 2.* & ibi Felinus *de testibus*, Ægidius *decis. 392. & decis. 475.* Milles *in Repertor. gratia si est impetrata*, Felin. *in cap. caterum, vers. Septima restrictio. de rescriptis, & in cap. constitut. vers. limita quarto, eodem tit.* Alexander *in cons. 215. volum. 7.* Socinus *cons. 115. n. 2. & sequentib. volum. 3. & cons. 220. vers. Non obstat, volum. 3.* Curtius Senior. *consil. 35. num. 36. & sequentibus, & consil. 50. num. 154.* Martin. de Lauden, *in tractatu de priuileg. & rescriptis, concluf. 62.* Vitallin. *in tractat. clausula, versicul. Clausula motu proprio*, Ruinus *cons. 123. num. 19. volum. 3.* Rebuffus *super concordant. in vltimo effectu, versicul. 8. non tollit*, Parisius *in consil. 82. num. 66. vol. 1. & cons. 74. num. 23. vol 4. & consil. 79. num. 22. eodem volum. & cons. 74. num. 76. volum. 1.* Anton. Gabriel. *commun. concluf. tit. de clausulis, concluf 2. à num. 18.*

Vbi *num. 19.* quòd nec operatur hæc clausula
35 (*motu proprio*) contra † præsumptam, vel verisimilem voluntatem concedentis, Cardinalis *in Clementin. si Romanus, in 2. quæst. de præbendis*, Antonius de Butrio *in cap. cum in nostris, & ibi*, Abb. *num. 19. de concessione præbend.* Abb. *in cap. causamque el 2. in quæst. 2. de testibus*, Barba. *in cap. ad aures, num. 36. de rescriptis*, Cardin. *consil. 96.* Ægidius *consil. 392.* Felin. *in cap. ad aures, versicul. Quantus casus, de rescriptis*, Selua *de beneficiis, 3. part. quæst. 12. versicul. Quintus casus*, Gigas *in tractatu de pensionibus, quæst. 29. num. 5. & quæst. 9. num. 6.* Cassiodor. *decis. 3. de pension. num. 4.* Ruinus *cons. 98. volum. 4.* Marian. Iunior. *in cons. 77. num. 104. volum. 1.* & aliter ampliat Anton. Gabriel. vbi proximè, *num. 21. & sequentibus, & num. 23.* Quòd Papa debet esse plenè informatus, vt non adsit defectus intentionis.

Et post Cardos. Vincent. de Franch. Flamin. Paris. Ioann. à Cochier, Monetam, Farinac. & alios, necnon Rotæ decisiones † de hoc defe- 36
ctu intentionis, latiùs tractat Augustinus Barbos. *in tractat. de clausulis, clauf. 79. à num. 47. cum seqq.*

Et hinc est quòd exceptio defectus intentionis, & facti † non censeatur reiecta à statuto 37
reiiciente omnes exceptiones; secundùm Decium *in cap. ex parte el 2. num. 85. de officio delegati*, Bald. *in l peremptorias, num. 27. & 38. C. sentent. rescin. non poss. & in l. sancimus, C. de donationibus, & in l. in rebus in fin. C. de iure dotium*, Alexander. *in l. qui se debere, num. 1. ff. de condit. causa data.* vbi Iaff. *num. 6.* Asinius *in practic. §. 31. cap. 47.* Menoch. *in tractat. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 48. num. 37.* Felinus *in rubric. de exception. num. 7.* Couatruuias *in cap. possessor. in 1. part. relect. num. 4. in fin. de regul. iur. in 6.* Alexand. *in additionibus ad* Bart. *in l. 1. parui. num. 7. littera A. versicul. Adde quod, ff. quod vi aut clam.* Surdus *consil. 186. num 26. lib. 2.* Cumian. *super ritibus magn. Curiæ cap. 26. num. 39.* Beroius *in cap. item cum quis, num. 19. & 20. de restitut. spoliat.* Guido Pap. *in tractat. de compulsoria. litter. quæst. 9.* Reminald. Iunior. *41. num. 4. lib. 1.* Purpuratus *in l. 2. §. creditum, num. 19. & 20 ff. si certum petatur*, Millanens. *decis. 3. num. 27. & decis. 2. num. 169. & 170. & decis. 8. num. 45. lib. 2.* vbi dicit, quòd ista exceptio non censetur reiecta, etiam † per pactum de non apponendo, & quod 38
admittitur contra executionem, sequitur Carolus de Grassis alios referens *in tractatu de exceptionibus, except. 26. num. 1. & 2.* Cumian. super *dict. Ritu, cap. 40. num. 231.*

Et ratio huius doctrinæ bene quadrat huic retentioni, quia hæc exceptio † defectus in- 39
tentionis, & facti non est propriè exceptio, sed potiùs defensio, ideò non comprehenditur in statuto loquente, & excludente exceptionem, Paulus de Castro *in l. 2. ff. de exceptionibus*, Bald. *in dict. l. peremptorias, column. penult. C. sentent. rescindi non posse*, Petrus Calefac. *in repetition. l. iuris gentium, num. 66. ff. de pact.* Cumia. *in dict. Ritu. dict. capitul. 16. num. 4.* Carolus de Grassis *dict. except. 26. num. 3.* qui *num. 4.* ampliat, vt nec † etiam 40
comprehendatur in statuto denegante defensiones, ex Alexandro *in l. qui se debere, num. 1. & ibi*, Iason. *num. 6. ff. de condition. causa data.* Benecintend. *decis. 67. in fine*, Menochio *dict. præsumption. 48. num. 37.* Bertachin. *in repertor. in verbo defensio, num. 13.* Cumia. *super dict. capitul. 40. Ritus num. 231.* vbi allegat *Prouincialem*, & videndi sunt Aret. & Doctores *in l. cum seruum, C. de seruis fugitiuis*, Maur. Burgen. *in tractatu de laudemi, part. 3. inspection. 40. num. 116.* Millanens. *decis. 2. num. 156.* Fuluius Pacianus *in tractat. cui incumb. onus prob. negat. 1. part. cap. 66. num. 70. & seqq.*

Et est defensio, & exceptio intentionis, & facti tam priuilegiata, quod etiam post terminum † datum à Iudice ad opponendum omnes 41

exceptiones, hæc potest opponi, Patianus vbi proximè, *num.* 73. post Bald. *in l. in rebus, num.* 26. *C. de iure dotium*, Iaff. *in l. qui se debere, ff. de condit. causa data*, Felin. *in Rubr. de except. num.* 7. Graffis *dict. exception.* 26. *n.* 6.

Nec non hæc exceptio defectus intentionis,
42 & facti, est vna † ex illis, quas Iudex etiam parte non opponente tenetur supplere, Glossa *in cap.* 1. *in verbo Defensionis, de litis contestat. in* 6. *Speculator. in tit. de exceptionibus*, §. 1. *n.* 4. Iasson. *in dict. l. qui se debere, num.* 6. *ff. de condit. caus. data*, Bald. *in l. si constat, num.* 3. *C. de compensationibus*, Fulvius Patian. *in pract. probatio negat.* 1. *part. cap.* 68. *num.* 80. Petrus Surdus *cons.* 186. *num.* 26. *lib.* 2. Alexand. *cons.* 83. *num.* 10. *lib.* 5. Cumia. *super Ritib. magnæ Curiæ, cap.* 42. *num.* 39. Graffis *dict. except.* 26. *num.* 7. vbi post alios, quòd habens hanc exceptionem non tenetur ex parte sua aliquid probare.

Et quæ sit hæc exceptio intentionis, & facti,
43 & ad eius † intelligentiam, vide vltra decisiones Rotæ superius adductas, Afflict. *super Const. Regni, lib.* 2. *Rubric. de non retard. litis contestat. num.* 3. Petrum Surdum, *dict. cons.* 186. *num.* 26. Millanens. *decis.* 2. *num.* 115. *& decis.* 9. *num.* 83. *& decision.* 15. *num.* 19. *lib* 2. qui alios allegant.

Senatus igitur in hac retentione litterarum
44 Apostolicarum tantum inquirit, & sequitur intentionem Pontificis, quæ omnino deficit in litteris ab eo impetratis ex suggestione, in quibus concurrit aliqua ex legitimis causis, de quibus in hoc capite, & in quatuor, seu quinque sequentibus, cùm in eis adsit damnum publicæ vtilitatis, de quo Summus ipse Pontifex informatus non fuit, nec sibi facta relatio, vel saltem integra, & cum deficiat omnino eius voluntas, & intentio, iustum est, vt cum tanto damno, & pernicie publicæ vtilitatis non exequantur, cum vti nullæ, ipso iure executionem non remorantur ex superius deductis, ac propterea dum instruitur, & de veritate, ac inconuenientiis informatur Sanctissimus; detinentur in Senatu dictæ litteræ, ne insuper temerè cum scandalo, & de facto eas exequatur Iudex.

Quòd si tam iustus prætextus attentè faisset
45 † à ministris Curiæ Romanæ recognitus, non est credendum, tam ægrè laturos hunc salubrem recursum; putant enim in Senatu hoc Regio tractari de viribus litterarum ad effectum determinandi in negotio principali, (absit) cum solum deducatur, & tractetur in Senatu de causa scandalosa Reipublicæ, & de violentia, vt interim detentis litteris per supplicationem instruatur, & informetur Sanctissimus, quòd & ipse permittit in similibus causis iuxta iura in hoc capite citata, & in sequentibus citanda, quod eius ministri litteras huiusmodi expedientes ægrè ferunt (*iuxta l.* 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilation.* in illis verbis: *Porque qualquiera cosa que se proueyere por su Santidad, y sus ministros, en derogacion de las cosas susodichas.*)

Sed hic est defectus humanæ naturæ nostræ,
46 nollentis † audire id, quod contra semel apprehensum, & resolutum est, tendit, vt dicit Sanctus Sixtus III. *in epistola de malis Doctoribus. Habet enim hoc conditio humanæ naturæ, vt aliud nolit audire, quàm animo decreuerit exercere.*
47 Difficilis † res est, fateor, & acerbum suadere Principi, id quod vtilius est, & magis conducens Reipublicæ, vt rectè considerauit Cornelius Tacitus *lib.* 17. dicens: *Suaderi Principi, quod oporteat, multi laboris assentio ergà Principem quemcumque, sine affectu peragitur.* Salustius *ad C. Cæsarem, de Reipublica ordinanda. Scio ego difficile atque asperum factu sit, Consilium dare Regi, & Imperatori*; rationem deducimus, ex Solon apud Diogenem Laertium, *Principi non dulciora, sed optima sunt consulenda.*

Sed hanc humanam conditionem naturæ nostræ facilè domant † Christiani Principes; & 48
præcipuè Sanctitas & Christiana charitas S. Apostolicæ permittentis consuli damna, & scandala, quæ ex suis iussibus importunè, & subreptitiè extortis oritura timentur in Republica, & patienter spectantis, atque ferentis eorum suspensionem ad effectum consulendi, provt ex adductis in toto hoc cap. & in §. sequenti, clarè demonstratur, atque apertissimè Pontificum intentio detegitur.

§. *VNICVS.*

Secunda Iussio post priorem in Senatu retentam ab eadem Sede Apostolica emanata, quando, & qualiter operetur.

SVMMARIVM.

Disputatio sacrilega de potestate Vicarij Christiana imaginatione abest, num. 1.

Papæ potestas nullis legibus, aut regulis coarctatur, num. 2.

Papa facit vnum Consistorium cum Deo, n. 3.

In retentione Bullarum non discipiatur potestas, sed voluntas Papæ, quæ certe est nolle aliquid dissonere in perniciem Reipublicæ spiritualis, aut temporalis, num. 4.

Iussione secunda adueniente à Papa per iuridicos tramites obtenta, informato de inconuenientiis obtemperanda erit, num. 5.

In adimplemento secundæ iussionis post litterarum retentionem factam à Senatu variant Doctores, num. 6.

Couarruuias *insinuat nunquam admittendas litteras in derogationem iuris patronatus, num.* 7.

Bulla Adriani refertur, qua immunes sunt Reges Hispaniæ à censuris quibuslibet non parentes litteris in derogationem iuris Regij patronatus, num. 8.

Retentionis Bullarum recursus originatur à iure naturali, num. 9.

Pontifex semel etiam informatus de inconuenientiis litterarum retentarum similes duplicans adhuc retinendas, cum non à mente eius, sed ab officialium negotiatione procedere præsumi firmat Minchaca, num. 10.

Litterarum damnum publici regiminis super materia, qua Princeps nequit disponere, etiam secundò, & tertiò missas non exequendas firmat Anguianus, num. 11.

Retentionis recursum postulare non debet Fiscalis animo impediendi executionem litterarum, sed supplicandi Sanctissimum, vt instructus præuideat quod magis Reipublicæ Ecclesiasticæ conueniat, num. 12.

Pontifici iterum, atque iterum mandanti, quod repugnat Reipublicæ, iterum replicari, cum non fiat ad contentionem obdurescere, sed veritatem studiosius

diosius indagare, affirmat Zaballos, num.13.

Abraham, Iob, & Moyses Deo replicare, & argumentari in pluribus Sacræ Scripturæ locis legimus, num.14.

Si Papa informatus secundam mittat iussionem, posse secundo supplicari, & interim suspendi executionem, donec tertia accedat iussio, firmat Pater Henriquez, num.15.

Si in secundi iussione nouum aliquod grauamen addatur ex falsa informatione, admitti posse in re graui tertiam supplicationem, asserit Pater Henriquez, num.16.

Author non admittit absolutè obseruationes Doctorum circa secundam, aut tertiam iussionem, sed cum fœdere distinctionis, num.17.

Supplicatione à litteris interposita legitimè, & cum partis citatione prosequuta secunda iussio à Papa obtenta, regulariter obtemperabitur in Senatu, num.18.

Iura permittentia supersederi in litterarum executione ad effectum rescribendi, & expectandi secundam iussionem, nullam faciunt mentionem de tertia, num.19.

Bullarum executio suspenditur quando ex iusta præsumitur extorta voluntas Principis, quod durat donec de libera voluntate appareat, n.20.

Quando clare constat de Principis iam instructi, & informati intentione, velle etiam iniustum mandatum exequi, obtemperandum erit, num.21.

Primæ litteræ habentes clausulas, ex quibus apparet libera voluntas Principis exequendæ sunt, quia habent vim secundæ iussionis, num. 22. & declaratur, num.34. & sequentibus.

Impetrans (cuius litteræ fuere in Senatu retentæ) si secundam iussionem obtineat non citato supplicante, adhuc in Senatu detinendam, num.23.

Verba Bullæ Cœnæ (legitimè prosequantur) ponderantur, num.24.

Legitimum dicitur, quòd à lege approbatur, & secundum eam fit, ibidem.

Informatio Senatus, qui bullas retinuit, necessaria est in supplicationis prosequutione, n.25.

Papa non legitimè instructo de inconuenientiis, ex quibus suæ litteræ sunt retentæ, secunda iussio in idem incidit inconueniens, & defectum, n.26.

Nihil volitum, quin præcognitum, num.27.

Professionem nullam non ratificat exercens actus professi, dum est ignarus causæ nullitatis suæ professionis, num.28.

Ordines metu assumptos ratificat non ordinatus per eorum exercitium dum adhuc latebat, num.29.

Quia primus consensus qui nullus fuit videtur perdurare, nec dum est ignorans denuo consentit, sed in virtute prioris consensus nullius agit, num.30.

Papa dum non est instructus, & certus de inconuenientiis primarum litterarum (quas Senatus retinuit) secundam concedens iussionem denuo non consentit, sed virtute prioris consensus agit, idem continentis inconueniens, num.31.

Ad secundam iussionem obtinendam debet consueta iuris forma seruari, num.32.

Supplicari posse Sanctissimum semel, & iterum quando litteræ continent damnum Reipublicæ spirituale, & temporale, & scandalum timeatur, num.33.

Litteræ Principis si contineant damnum intollerabile, & irreparabile, tutius est secundo replicare, & expectare tertiam iussionem, num.34.

Clausula (non obstantibus, &c.) in rescripto apposita habet vim secundæ iussionis, num.35.

In rescripto Principis habente clausulam (non obstante scandalo) nihilominus supersedendum ad effectum rescribendi Principi, num. 36. & sequent.

Rescriptum continens scandalum contra Rempublicam, non exequendum, adeo vt nec secundæ iussioni obtemperetur, num.37.

Secundam iussionem in derogationem iuris patronatus Regis, aut laicorum retinet Senatus, n.38.

Pontifex non vult ita durius agere contra Regem per tres iussiones, cum eius non sit intentio Regis, aut Regni iuribus, & consuetudinibus derogare, num.39.

Papa non impedit Regem hac Regalia vti, sed in genere hortatur & terret, ne ministri per abusum excedant, num.40.

Ex derogatione iuris Regij patronatus maximum potest timeri scandalum vitandum omnino, num.41.

Consuetudo vetustis, ex qua Princeps confert beneficia, tolli non debet, quando timetur scandalum, num.42.

Censuræ non publicandæ in Regem, quoties timetur scandalum, refertur casus Zabarellæ, n.43.

Supplicari iterum Sanctissimum posse à secunda, & vltiori iussione in derogationem iuris strangerij ob vniuersale scandalum, num.44.

Pontifex semel informatus à Senatu de inconuenientiis Reipublicæ suarum litterarum non solet ita durius agere, vt aliam mittat iussionem, num.45.

Pontifex, vt pastor vigilans semper suos subditos inuitat ad pacem, non vultque aliquem vim pati, num.46.

Pontifex semel informatus de damno Reipublicæ non dubitat remedium adhibere, nec aliud verendum de suo paternali amore, ad quem nos inuitat pro reparatione damni ex suis litteris, & decretis orti, num.47.

Mirabilis text. in cap. nos si incompetenter 2. q. 7. & alia singularia iura ponderantur in proposito, num.48.

Litteras Principis ex iusta causa suspensas certissimè de ea, & de damno, exequendas insuper non mandat Princeps, num.49.

Princeps facile corrigit, quæ iniustè mandauit damno cognito, num.50.

Sapiens timet, & declinat, ibidem.

Sapiens audiens sapientior erit, ibidem.

Plura iura recensentur, in quibus Princeps pollicetur corrigere, quæ ipse malè informatus decreuit, adhibitis perfectioribus consiliis, ibidem, & num.sequentibus.

Diuersa iubere non procedit ex leuitate Principis, sed ex vtilitate Reipublicæ, num.51.

Dei incommutabilem naturam pro misericordia mutasse, & temperasse suam sententiam sæpè in sacris litteris legitur, num.52.

Senatus Regius semper est vigilantissimus in Reipublicæ salute, & humili reuerentia non de facili causam retentionis examinat, num.53.

Supplicatio est actus humilitatis, ibid.

Verè obtemperat, qui litterarum Apostolicarum executionem iustè suspendit, ibidem.

Pontifex ob grauitatem tanti Senatus sibi notam, illius supplicationi, & informationi acquieuit, num.54.

Cap. veniam 35. q. 9. Mirabiliter ponderatum in proposito, num.55.

Sedes Apostolica nonnulla rationabiliter ordinat, quæ suadente subditorum vtilitate consultius reuocat, num.56.

Ob euidentem vtilitatem, vel vrgentem necessitatem quandoque statuta variantur humana, num.57.

Pontifex ad relationem tanti Senatus damna delet, certus aliter non moueri, quàm publica poscit subditorum salus, num.58.

De Senatus Regij authoritate, scientia, & experientia, de eius fidelissima relatione, & quanta sit ei fides danda, plurima iura ponderantur, num.59. & sequentibus.

Senatores patres Principis sunt, à quo vt patres venerantur, num.60.

Senatus pars corporis Principis est, & inter eius membra numeratur, num.61.

Senatorum scientia, est officium ciuilis intelligentiæ, num.62.

Senatus nihil proprius, quàm omni vigilantia curare de bono publico, num.63.

Senatores sunt electi tam doctrina legum, quàm experientia pollentes, num 64.

Principi (quem Senatus repræsentat) asserenti de timore scandali, inconuenientiis statur, & creditur de iure, num.65.

Iussio secunda, vlteriórve ad hæc Regna non solent expediri, vel quia partes timent expensas in prosequutione supplicationis, vel agnoscentes, quanta sit fides adhibenda fidentissimæ Senatus relationi, num 66.

Impetrans secundam, vel tertiam iussionem, protervè, & temerè agit expositus priuationi naturalitatis, & incapacitati obtinendi beneficia in his Regnis, num.67.

Impetrans protervè secundam, aut tertiam iussionem, præstat causam seditioni, ac turbationi pacis publicæ, qui, vt seditiosus, expelli potest à Regno, num.68.

Publicus rerum status sæpius ex priuato turbatur, priuatâque iniustitia causatiue publicam perducit perniciem, num.69.

Papæ placet, vt iterum, atque iterum sibi replicetur, & arguatur circa damnum Reipublicæ, vt veritas clarius luceat, & num.70. seqq.

Pro æquitate seruanda iusti Principes sibi patiuntur contradicere, num.71.

Principes debent permittere Consiliariis liberè iudicium suum proferre, ne deterriti verum taceant, num.72.

Abusibus resistere maximè laude dignum est, num.73.

Supplicare sæpè Pontificem à litteris in perniciem Reipublicæ licet, num.74.

Per replicationem, & argumenta veritas clarior patet, num.75.

Mores gentium agnoscere imperantibus conducibile est, num.76.

Papa non potest ab alio, quam à Senatu Regio certus reddi de damno Regni, num.77.

Æquius est, vt vnus Princeps multorum sequatur consilium, quam, vt multi vnius voluntatem, num.78.

ABsit ab imaginatione Christiana sacrilega disputatio de Summi Pontificis † (totius Orbis Pastoris, Vicarij Christi, vices eius gerentis, qui omnia potest, caput vniuersale) Potestate, iuxta text. *in l. disputare de crimine sacrilegij*, Crauetta *cons.* 241. *num.* 2. Costa *consil.* 19. *num.* 24. Eius enim potestas controuerti non potest, Berretus *cons.* 134. *n.* 36. Bardellus *cons.* 136. *num.* 2. Menoch. *cons.* 156. *num.* 2. Costa *dict. consil.* 19. *num.* 4. Petra *de potestate Princip. cap.* 1. Natta *cons.* 625. *num.* 2 Butrius *de Princip. num.* 70. Giurba *cons.* 49. *num.* 1. & 2. Quia Papæ † potestas nullis legibus, aut regulis coarctatur, Grammaticus *cons.* 2. *num.* 23. ad finem decisionum suarum, & facit † vnum consistorium cum Deo, Hieronym. Gonçalez *in Regula de mensib. & alternat.* §. 1. *proœmiali*, vbi multa congerit de potestate omnimoda, & absoluta Pontificis, cuius Breuia, rescripta, & mandata summa reuerentia, obedientia, & humilitate recipienda, & obedienda sunt, secundùm Hieronymum Aluanum *in tractatu de potestate Princip.* 1. *part. num.* 123. & 2. *part. num.* 137. & 249. Lælius Iordanus *in tractatu de Romanæ Sedis Origine, cap.* 12. *num.* 23. Michaël de Aninio *in tractatu de vnitate Ouilis, & pastoris, c.* 29. *ex num.* 9. Turrecremata *in summa de Ecclesiast. lib.* 1. *cap.* 37. Petrus Amonte. *in tractatu de potestate Principis, rubrica de potestate, præstantia, & excellentia eius, ex num.* 7. *cum sequentibus*, Victoria *in relectione* 4. *de potestate Papæ, & Concilij, propositione* 16. vbi congerit quam plurima, & Fuluius Patianus *in cons.* 80. *ex num.* 16. cum multis sequentibus, & *in consil.* 123. *ex num.* 86. *volum.* 1. Petra *de potestat. Princip. c.* 8. & *cap.* 29. vbi latius, Mastrillus *de Magistratibus lib.* 1. *cap.* 2. per totum.

1

2

3

In hac igitur litterarum Apostolicarum retentionis cognitione, † nunquam disceptatur, nec dubitatur de Summi Pontificis potestate (absit) sed de eius voluntate dumtaxat, cum certa sit, nolle aliquid disponere in perniciem Reipublicæ spiritualis, Ecclesiasticæ, aut temporalis, æquo animo permittentem suarum litterarum executionem suspendi, donec de legitima suspensionis causa, & inconuenientiis consultus, vel reuocet, vel secundam mittat iussionem, ad hunc dumtaxat finem sua Sanctitas hoc permittit; vt amplissimè hactenus dictum fuit à principio huius capitis tantorum Iurium caterua, quam meritò exornant tanti Doctores in comprobationem citati insequentes intentionem iuris, & finem suspensionis approbantes. Quare aduenientе † secunda Pontificis Maximi iussione legitimè, ac per iuridicos tramites obtenta mandantis, vt prior iussio exequatur, humiliter quidem obtemperanda erit iuxta præfata iura superius adducta, & in vnum congregata à principio huius, *cap.* 3.

4

5

Sed quia in re hac quantum attinet ad complementum secundæ † iussionis; adhuc varios viderim Doctores; ideò cunctanter insistendum, & accuratè vlterius examinandum, ne quid illicitè, indecénsve contra ius fieri contingat.

6

Nam Dominus Præsul Couarruuias *practicarum quæst. capitul.* 36. *num.* 3. ad principium, † dum loquitur de retentione Bullarum, in derogationem iuris patronatus laicorum, insinuat absolutè vnquam admitti huiusmodi derogationes in hæc: *Apud Hispanos minimè derogationes istæ admittuntur, nec admitti consueuere: imò ipsa Suprema Regis Tribunalia, & qui regio nomine illic iustitiæ ministerio præsunt, statim Apostolicas litteras examinantes propter publicam vtilitatem earum executionem suspendunt, earumdem vsum grauissimis*

7

uissimis pœnis, & comminationibus interdicentes; idem apud Gallos fieri testantur Petrus Rebuffus *in prax. beneficiorum, 3. p. Signaturæ in verbo, Necnon iure patronatus, num.12. & 37.* idem Rebuffus *in tractat. de nomination. q.15. n.2.* &c.

Cui & quidem consonat *Bulla Adriani VI.*
8 dum loquendo † de iuris patronatus Regij derogatione, per litteras Apostolicas facta, ita ait: *Vosque, aut dictos Successores vestros, seu vestrum aliquem illis nullatenus parere debere, & ob non paritionem huiusmodi aliquas etiam in eisdem litteris contentas censuras, & pœnas nullatenus incidere posse*, &c. Quam Bullam ad litteram adduximus *in tractat. de Regia protectione, 3. part. capitul. 10. à num. 10.* ponderando illa verba (*nullatenus parere debere*) quæ secundam, & vlteriorem iussionem excludunt, & absolutam renitentiam clarè ostendunt.

Ferdinandus Vazquez Minchaca vir doctissimus magis resolutivè, & apertius fuit loquutus *in lib. 1. controuersiar. illustrium, cap. 41.* qui
9 † postquam *à num. 19.* latè comprobauit hanc litterarum Apostolicarum retentionem ex principio debitæ defensionis à iure naturali originato, *à num.24.* infert ad iustam hanc Bullarum retentionem ob legitimam causam violentiæ factam à Senatu, vt Summus Pontifex de inconuenientiis informetur, *in num. 26.* ad nostrum propositum sic quęritin hæc: *Quid autem si Summus*
10 *Pontifex*, † *etiam postquam ad eum rescriptum esset, rem illam non correxisset, & Bullas duplicasset? Certè etsi similes duplicasset, idem adhuc dicerem, quia semper id ab eius mente alienum intelligerem, & officialium inclinatione perpetratum, vel eo, quòd ipse nullum habeat superiorem, sed sit omnibus eminentior, inque vim iurisdictionis nullus possit factum eius corrigere: tamen in vim naturalis defensionis nullus est, qui non possit, quinimò debeat, & teneatur resistere vim inferenti, aut iniuriam, & auxilium patienti vim, aut iniuriam, gradatim tamen; nam primum hæc cura pertinet ad Magistratus, quibus impeditis, vel non volentibus, reliquis quoque priuatis hominibus hanc ad rem patet aditus, & ita sunt intelligendæ, & defendendæ leges Hispanæ hac de re loquentes*, &c. Hactenus Minchacæ resolutio.

11 Eodem pariter ferè modo † loquutum fuisse Doctorem Anguianum *in tractatu de legibus controuers. 5. num. 65.* in hæc: *Ex quibus manifestè deducitur quantum interfit mandata Principum esse iusta, & rationi, rectæque Reipublicæ administrationi consentanea, aliàs enim, si fuerint iniusta, & super materia super qua Princeps ipse ex defectu potestatis disponere nequeat, & auferre inconuenientia, quæ probabiliter timentur, nullatenus erunt exequenda, etiamsi per primam, secundam, & tertiam iussionem dimanauerint.*

Etenim cum omnia mandata Principum ob defectum voluntatis, & potestatis corruere possint, atque deficere, sicuti quando præcipit aliquid prima simplici iussione, quia probabiliter credimus, si præceptum sit tale, quòd sine scandalo non possit adimpleri, defecisse eiusdem Principis voluntatem, eo quæsito colore possumus, & debemus in executione supersedere; vt latius tradidimus in præcedentibus: ad eundem modum, si deficiat in Principe potestas, quia præcipit aliquid, in quo non possit disponere, nec ex vi suæ dispositionis iniustitiam, & peccatum tollere, vtique non erit illi vllo modo obtemperandum; vt iustè considerarunt, & philosopharunt, Felinus & plures alij *in dicto cap. si quando, de rescriptis*, Decius *in dict. cap. cum teneamur, num.4.* vbi Abbas *& communis Schola*, & post eos Couar. *in d. cap. 5. cum pluribus aliis ab ipso relatis.* Hæc Anguinus.

Hieronymus de Zeballos autem † in re hac 12
apertè etiam, & intrepidè loquutus fuit, *in practicar. communem contra communem, q.899. à num. 292. lib. 3.* qui *à num. 294.* in hæc: *Quòd fieri debet à Regio Fiscali, non animo, nec intentione impediendi executionem litterarum Apostolicarum, sed vt informetur Pontifex Maximus, vt melius instructus de precibus supplicationis prouideat illud, quod magis Sedi conueniat, & sacrosanctis Decretis Concilij, & sic Regij Consiliarij, cum Pontifex interloquitur, non debent illius Decreta impugnare, sed qua debent, decentia, modestia, ac reuerentia suam accommodatius proferre sententiam, quia text. in cap. si quando, de rescriptis, vt quando rescriptum Papæ videatur repugnare legibus, expectetur secunda iussio, vt ipsi Principi, si ita res postulet, Magistratus potest replicare, quando negotium publicæ vtilitati manifestè aduersatur, vt in Authentic. de mandatis Princip. §. deinde, vbi glossa verbo, Nuntians, l. si vindicari, C. de Pœnis, in tantum quod etiamsi Princeps, & Pontifex iterum vrgeant, dum non animo illud impugnandi, sed veritatem facilius inueniendi, † poterunt Consiliarij iterum, atque iterum respondere, & rationes quæ obstant moderatè refutare, cum hoc non sit ad contentionem obdurescere, sed ad veritatem studiosius indagare, cum veritas aliquando lateat, & in profundo abstrusa sine argumentis, & sine disputationibus difficulter comprehendi potest. Cuius rei exempla in sacris litteris extant.* Genesis 18. Exodi 32. Num. 14. 13
Iob.10. & 13. *Vbi* † *Abraham, Iob, & Moyses,* 14
& alios Sanctos viros, ita plerumque cum Deo causas egisse, vt aliquando argumentarentur, obsisterent, & rationibus quodammodo conuincere tentarent, &c. Hactenus Zeballos. Quòd latius exornatur *ad fin. huius cap. à num. 70. vers. Tandem igitur*, &c. *& num. seqq.*

Pater Henriquez doctissimus, & religiosissimus vir *in lib. 2. de Pontificis claue, capitul. 16.* 15
§. 2. latè prosequitur † hunc discursum, & concludit. Quòd si Papa vellet (non obstante supplicatione, aut informatione generali) vt nihilominus mandatum, & litteræ exequantur; posset seruata consueta iuris forma addere secundam iussionem, sententiam in particulari, & tamen interim suspenderetur executio repetita supplicatione ad Pontificem, donec accederet tertia iussio, quæ habet vim sententiæ, &c.

Et iterum ipse Pater Henriquez ibidem, *di-* 16
cto cap. 16. in §. 3. ita ait: *Interdum* † *à Iudicibus Regiis prima Bulla Apostolica detinetur propter vitium subreptionis, vt quia mentionem non fecit de præiudicio plano alieni iuris, aut de consensu patroni, & tamen pars ad Pontificem recurrens si afferat secundas litteras, habito, vel suppleto consensu Patroni, admittitur planè in Senatu, sinente, vt litteræ mandentur executioni; si tamen in secunda, aut etiam tertia iussione, & sententia constet ex falsa informatione, adiectum esse grauamen, non cõtentũ in prioribus sentẽtiis admitti posse in re grauitertia supplicatio ab adiectione grauaminis*, &c.

Hæc sunt, quæ in hoc articulo secundæ iussionis circa hanc † retentionem litterarum Apo- 17
stolicarum dixere viri tot docti, quorum assertiones

tiones in re tam graui, ita absolutè non auderem confirmare absque fœdere distinctionis casuum, & conclusionum sequentium.

Prima sit, quoties ob legitimam & probabi-
18 lem causam à iure approbatam † in Senatu facta fuit Bullarum retentio, impetránsque pro consequenda secunda iussione à Sede Apostolica, aut supplicans prosequendo suam supplicationem, aut horum quilibet proposuerit coram eadem Sede præfatam causam, vt certior de ea fiat Pontifex, atque ita supplicationem ad ipsum interpositam legitimè fuerit prosequuta (iuxta *Bullæ in Cœna Domini* tenorem) hoc est cum causæ cognitione, & citata parte, cuius interest, obtineatur secunda iussio, ei (regulariter loquendo) omnino humiliter parendum est à Senatu Regio, sinente executioni litteras liberè mandari.

Hanc conclusionem probant omnia iura, & Doctores à principio huius capituli citati, cum
19 nullibi illorum iurium tertiæ iussionis † mentio fiat, sed dumtaxat permissa litterarum Apostolicarum suspensio, & retentio, donec Romanus Pontifex consulatur, & quid sit faciendum prouideat, præcipuè ex textu expresso *in capitul. 2. de officio delegat.* ibi: *Donec Romanum Pontificem consulant, & suam exinde cognoscant plenius voluntatem, executioni supersedeant vtrarumque, &c.* Hoc ipsum constat ex mente omnium illorum Doctorum, quos in vnum congessimus suprà *capitul. 2. à principio*, qui dùm probant in Rege hanc retentionem ex iusta causa, interim dum Summus Ecclesiæ Pastor de ea fiat certior, vel reuocet, vel secundò rescribat. Supponunt igitur omnes (provt in eorum lectura manifestè continetur) retentionem litterarum,
20 & earum † suspensionem durare dumtaxat, donec sua Sanctitas melius informatus iubeat, & per secundam iussionem tacitè declaret suam intentionem, & voluntatem liberam fuisse, non inuitam, extortam precibus importunis, nec partis suggestionibus; ex iis omnibus iuribus, & authoritatibus copiosè adductis suprà *hoc cap. à principio*, quasi tunc constito de Summi Pontificis libera voluntate, cessauerit causa finalis principalis retentionis, in cuius cognitione non disceptatur eius potestas (absit) sed eius dumtaxat voluntas in dubium (vbi adest iusta dubitandi ratio) vertitur.

21 Et insuper hæc conclusio † probatur, quia quando Princeps certioratus à Iudice nolente à principio suum præceptum exequi, adhuc secundò iusserit omnino exequi, tunc enim etiam obediendum est, quia certum est, quod Princeps ita vult, & eius mandato, quamuis duro, & iniusto parendum est, quando clarè constat, Principem velle, vt illud exequatur siue iustum siue iniustum. Ita ex hac ratione probant Felin. *in cap. consanguinei, num. 8. vers. Et si Princeps consultus, de re iudicata, post B. Butrium, & Immolam* in locis per eum relatis, Decius *in cap. si quando, num. 8. in fine, & numero sequenti de rescriptis*, Hypolitus de Marsil. *in l. 1. §. si quis vltro, num 51. versicul. Et si Princeps, ff. de quæstionib.* Bosius *in practic. crimin tit. de homicidio, num. 96. & 97. in fin. & num. 99.* post Angelum, & Alexand. quos allegat *in l. à Diuo Pio de re iudicata*. Viuius *opinio 638. num. 13.* vbi testatur de communi, Prosperus Farinatius *in praxi criminal. lib. 3. de pœnit. temperand. q. 97. pasu 2. à num. 48.* Conducunt etiam plurimi Doctores ab eo ibidem citati, *à num. 46. & sequentibus*. Dicentes, quòd si litteræ habeant † clau- 22
sulas, ex quibus deducatur voluntas libera Principis, absque suggestionibus, & subreptionis præsumptione (cum tales clausulæ habeant vim secundæ iussionis) primis litteris obtemperandum esse. Supponunt igitur secundæ iussioni acquiescendum. Vide nihilominus Farinacium ibidem, cuius facienda mentio inferiùs ad huius doctrinæ intelligentiam, & temperamentum, cum sic generaliter scripta, rigorosa nimis sit, & dissonans, *num. 34. & sequentibus*, vlterius erit agendum.

Secunda sit conclusio. Si pars (cuius litteras Apostolicas Senatus retinuit) præueniendo, † ac supplantando prosequutionem supplicatio- 23
nis ab aduersario suo interpositæ, secundam iussionem obtineat, absque tamen citatione partis supplicantis, quæ (secundùm *Bullam in Cœna Domini in cap. 14.* ac iuxta *cap. si quando de rescriptis*, cum concordantibus) legitima est, & vt talis legitimus fuit effectus, contradictor, & absque causæ cognitione nihil agit, quoniam ad reuocationem litterarum Apostolicarum, vel ad discernendam secundam iussionem à Summo Pontifice supplicationis prosequutio legitimè debet fieri, vt ex *Bullæ Cœnæ Domini, cap. 14.* patet, ibi: *Nisi supplicationes huiusmodi coram nobis, & Sede Apostolica legitimè prosequantur, &c.* Nec enim potest dici legitimè prosequuta, vbi deficiunt omnino substantialia, provt est citatio, quæ omnino requiritur à iure, vbi de interpretatione rescripti, vel Principis priuilegij tractatur, Hostiens. Innocent. & Ioannes Andræas, & Abbas *in cap. olim, de verborum significat.* Grammatic. *decision. 65. num. 21.* Socin. Iunior. *consil. 77. num. 112. volumin. 1.* Borrellus *in summa decision. tit. 44. de citatione, num. 119. & n. 320.* Giurba *in consil. 39. num. 45.* vbi quoque post plures alios idem esse, vbi agitur de modificando, aut moderando priuilegio, & rescripto; quare aliàs si contra iuris dispositionem fiat prosequutio, non dicetur legitimè prosequuta supplicatio.

Legitimum quippe illud dicitur, † quòd à le- 24
ge approbatur, & secundùm legem fit, *l. legitima, ff. de pactis, l. 3. §. final, ff. pro socio*, Decius *cons. 258. num. 4. volumin. 2.* Ioann. Garcia *de expens. cap. 6. num. 16. ad finem*, Parladorius *lib. 2. rerum quotidianarum, cap. fin. 5. part. §. 11. num. 4. Nos in tractat. de Regia protection 4. part. cap. 7. num. 2. & 3.* idem dicit plura iura allegans & rubricas Moneta *de commutation. vltima. volunt. cap. 10. in princip. num. 17.*

Supplicationis enim prosequuti æquiparatur appellationi, nisi in casibus, in quibus reperitur expressa differentia, Capicius *decis. 28. sub num. 11.* Roland. *consil. 94. num 9. lib. 1.* Scaccia *de appellation. cap. 2. quæst. 19. remed. 3. n. 24. in fin. & num. sequenti*, Afflict. *in proœmio constitution. quæst. 10.* Peregrinus *cons. 79. num. 3. lib 1.* Menoch. *de arbitrar. quæst. 7. num. 55.* Mastrill. *decision. 39. num. 9.* Seraphin. *decision. 495. n. 1. & 8.* Marius Giurba *decision. 30. à num. 7.* Antonin. Amato *variarum resolution. 1. part. resolution. 7. num 22.* vbi laudat Doctores apponentes decem differentias.

Quoniam aliter sua Sanctitas non bene potest de inconuenientiis informatus dici, nisi negotium

tium per legitimos ſuos iuris tramites tractetur, ex iuribus, & doctrinis vulgaribus, cum etiam Summus Pontifex de ſe ipſo dicat non poſſe contra inauditam partem aliquid definire *in c. 1. de cauſa poſſeſſionis, & propriet.*

Maximè quia ad idem præcisè debet interuenire, & permitti Senatus Regij relatio, & informatio circa inconueniens, damnúmque
25 † Reipublicæ, quòd longo examine, auditis vtriuſque partis defenſionibus vt legitimam cauſam cenſuit, & iudicauit ad Bullarum prædictarum retentionem interim faciendam, vt dicit Pater Henriquez *lib 2. de Pontificis claue, cap. 19. §. 3.* Alioquin quomodo ſimplici vnius partis relationi (vt plurimum incertæ) fides adhibenda erit à Sede Apoſtolica?

Ac propterea dum legitimè, & ex integro,
26 veréque non conſtiterit † ſuæ Sanctitati de inconuenientiis priorum litterarum: Secunda iuſſio priorem ratificans in idem incidit inconueniens, quæ vti informis non probat voluntatem liberam, & abſque ſuggeſtionibus extortam ſuæ Sanctitatis. Vt enim actus præcedentis inutilis ratificatio valeat, debet ratificans de cauſa nullitatis eſſe certus; nihil enim volitum,
27 † quin præcognitum, vt probant Doctores ſtatim citandi, affirmantes, quòd ſi profeſſio, aut matrimonium ex aliquo defectu, aut cauſa fuit
28 nullum; † licet expreſsè ratificetur à coniuge, vel à nouitio, ignaro tamen nullitatis prioris profeſſionis, & ex qua cauſa nullitas ipſa prouenerit, non validatur, nec conualeſcit, etiam per plures actus, profeſſo vero pertinentes, vt quamplures Doctores probant, & variè exornant. In variis prædictis & aliis materiis, Caietan. 2. 2 *quæſt.* 189. *artic.* 5. *paulò poſt princip.* Nauarrus *in ſumm. cap.* 12. *num.* 71. *& comment.* 4. *de regularib. num.* 74. *§. aduertendum quartò, & lib.* 1. *conſiliorum in* 1. *edition, tit. de his quæ vi, conſ.* 5 *num.* 8. *& lib* 3 *tit. de Regularibus. conſil.* 5. *num.* 15. *&* 18. *& conſil.* 39. *num.* 4. *& conſil* 44. *num.* 4. *& conſil.* 96. *num.* 1. Azorius *lib.* 12. *de inſtitut. moral. cap.* 4. *quæſt.* 7. Sorbus *in compend. priuileg. Mendicantium, verbo, Nouitius, nota* 4. Graffis 1. *part deciſionum, lib.* 3. *cap.* 5. Manuel Rodriguez 2. *tomo Summæ, capitul* 5. *num.* 2. *& cap.* 8. *concluſ.* 4. *num.* . Ancarran. *in cap. litteras de diſpenſatione impuberum, num.* 8. Francus *in capitul. vnico eodem tit. in* 6. *num.* 5. Brunellus *de ſponſalib. concluſ.* 5. *num.* 1. Roſella *in ſumma, verbo votum* 2. *num.* 13. *& verbo votum, Matrimonium, num.* 4. §. 10. Nauarr. *in ſumma Latina, capitul.* 12. *num.* 71. Corduba *in ſumma, quæſt.* 146. *&* 147. idem Manuel Rodriguez 2. *tom. ſummæ, cap.* 99 *num* 7. Vega *lib.* 5. *ſummæ, caſu* 97. *&* 105. Ricard. *in* 4. *dict. articulo* 2. *quæſt.* 1. Paludan. *ibi, quæſt.* 1. *art.* 1. *concl.* 3. *num.* 9. Roſella *verbo, Impedimentum, impedimento* 3. *num.* 6. *&* 7. Angelus *in Summ. verbo, Matrimonium tertiò, impedimento* 4. *num.* 8. Syluestr. *in Summ. verbo, Matrimonium octauo, quæſt.* 3. *dict.* 2. Tabiena *verbo, Impedimentum, impedimento* 1. *quæſt.* 11. *num.* 12. Sotus *in* 4. *diſt.* 35. *quæſt. vnica, artic.* 2. *verſic. Sed eſt præterea.*

Thomas Sanchez *de matrimonio, tomo* 2. *lib.* 7. *diſp.* 37. *quæſt.* 7. *à num.* 59. *& lib.* 1. *diſp.* 16. *num.* 7. vbi plura ſimilia fundamenta congerit, & iterum, *lib.* 2. *diſp.* 36. *num.* 3. *& lib.* 7. *diſp.* 6. *n.* 9.
29 Vbi etiam † non conferi ratum haberi ordinem metu aſſumptum per ipſius exercitium, dum exercens latebat, ſe ad ordinis obſeruantiam adſtrictum non eſſe, quia incertitudo tollit conſenſum, & voluntatem, vt iis in locis exactiſſimè probat.

Et hanc eandem conſiderationem reperio feciſſe noſtris terminis Doctorem Anguianum *in tractatu de legibus, controuerſ.* 5. *ſub num.* 25. *poſt medium*, licet ſic nec exornet, nec comprobet.

Et eſt elegans doctrina Gloſſæ *capitul.* 1. *de eo qui duxit in matrimonium, verbo, Inſcia*, ibi: *In primo † conſenſu, qui nullus fuit videtur per-* 30
durare, & non alium approbare, vbi Innocentius *in fin.* ita ait: *Nam ex conſequentia prioris conſenſus videtur ignorans cognoſcere*, & idem repetit Hoſtienſis ibidem *in principio*, Ioannes Andræas *ad fin.* Anton. *num.* 8. Ancharran. *num.* 4. Cardinal. paulò poſt princip. verſ. *Oppono*, Henricus, & Alexand. de Nebo, *n.* 11. Præpoſitus *num.* 1. *in fin.*

Igitur Papa dùm non eſt † inſtructus, & cer- 31
tus de inconuenientiis priorum litterarum (quas Senatus iuſtè motus retinuit) ſecundam concedens iuſſionem, denuò non dicitur conſentire, ſed virtute prioris conſenſus agere idem continentis inconueniens, ex iam relatis doctrinis, quam alij comprobant.

Scotus *in* 4. *diſtin.* 35. *quæſt. vnica*, §. *reſpondeo primus conſenſus*, his verbis: *Non conſentit nouo conſenſu, ſed tantum agit in virtute prioris conſenſus.* Idem dicit Abulenſ. 1. *Regum* 8. *quæſt.* 38. Antonius Cuchus *lib.* 5. *inſtit. maior. tit.* 12. *num.* 50 Syluest. *verbo, Matrimonium* 8. *quæſt.* 2. *dicto* 2. Henriquez *lib.* 11. *de matrimonio, cap.* 3. *num.* 6. Adrianus *in* 4. *materia de ſponſalibus, dubio* 23. *verſicul. Præterea*, ibi: *Quia ſemper intelligitur ex priori conſenſu facere*, Viguerius *lib. inſtitution. cap.* 16. § 7. *verſ.* 9. *impediment.* 1. Veracruz 3. *part. ſpecial. art* 12. *concluſ.* 1. *&* 1. *par. artic.* 29. Angleſ. *in florib. Theolog.* 1 *part. de matrimon. quæſt.* 10. *de impediment. error. artic.* 1. *dub.* 1. *concluſ.* 3. Petrus de Ledeſma *de matrimonio, quæſt.* 52. *art.* 1. *dub.* 2. Philiarcus *de officio Sacerdot. tom.* 1 *part.* 2. *lib* 2. *cap.* 5. *impediment.* 2. Ludouic. Lopez *inſtructor.* 2. *part. de matrimonio, cap.* 47. *fol.* 118. Villalobos *in communibus, littera M. num.* 68 Couarruuias *in* 4. 2. *part. cap. num.* 5. Gregorius Lopez *in l.* 4 *tit.* 5. *part.* 4. *verbo, No es anſi*, Didacus Perez *in lib. ordinament. tit.* 1. *lib. fol.* 41. Sicque non plenè inſtructo Papa de priorum litterarum inconuenientiis, per ſecundam iuſſionem confirmatoriam prioris non poteſt argui, & percipi eius libera voluntas ſine ſuggeſtionibus, nimiſque perſuaſionibus emanata, ſed imò eodem modo extorta ſecunda, quo prior præſumenda, deficiente ſupplicationis legitima proſequutione, quam *Bulla Cœnæ* appetit. Atque ideò ſimiliter huiuſmodi ſecunda iuſſione retenta, iterum ab ea ſupplicari licebit.

Et quod ad obtinendam à parte (cuius litte- 32
ras Apoſtolicas † Senatus retinuit) ſecundam iuſſionem à Sede Apoſtolica, debeat fieri ſeruata conſueta iuris forma (hoc eſt, cauſæ cognitione adhibita cum partis citatione) expreſsè in his terminis tenet Pater Henriquez, *lib.* 2. *de Pontificis claue, capitul.* 16. §. 2. 2. *ſuperius relatus, num.* 15.

Tertia ſit concluſio, quando litteræ Apoſto- 33
licæ manifeſtè † vergant in damnum publicæ vtilitatis,

vtilitatis, & Reipublicæ spiritualis, Ecclesiasticæ aut temporalis, aut scandalum ex earum executione probabiliter timeatur, vel damnum aliquod notabile inducatur, semel & iterum posse humiliter supplicari Sanctam Sedem Apostolicam, arbitror vt pro sua piissima misericordia velit tanto damno obuiare, atque sic vlterius expectari tertiam iussionem, & ad terminos huius conclusionis bene admittam reducendam doctrinam Couar. *pract. quæst. cap.*36. *num.*3. *ad princip.* Zeballos *in contra commun. lib.* 3. *quæst.* 897. *à num.* 292. (qui quidem rectè, & eruditè loquutus fuit in hoc articulo) Minchacam etiam, & Doctorem Anguianum suprà citatos *à num.*7. *cum sequentibus*, Pater Henriquez *lib.*2. *de Pontificis claue*, *cap.*16. §.2. & iterum *in* §.3. Quorum quidem Doctorum specificam fecimus mentionem suprà, & amplius latiùs comprobatur eorum assertio sic, vt præmiserimus, declarata, & intellecta ad finem huius §. versicul. *Tandem igitur*, *à num.* 70. *cum sequentibus*, vbi alij etiam doctores in hoc articulo specialiter, & signanter loquentes laudantur.

34 Et comprobantur, quoniam † quando litteræ Principis continent duritiem, aut iniustitiam, ex qua inferri potest damnum irreparabile; tutius esse vlterius, & secundò replicare, atque ita tertiam iussionem expectare, probant Grammaticus, *voto* 32. *num.*18. Neuizanzius *in Sylua nuptiali*, *lib.*6. *num.*50. *ad finem*, vbi, quod non obstante secunda iussione adhuc Principi iniusta mandanti obediendum non sit, sequitur Prosper. Farinac. *in prax. criminal. lib.* 3. *de pœnis temperandis*, *quæst.* 97. *casu* 2. *num.* 51. vbi ita declarat, & temperat generalem, & absolutam (duram tamen) opinionem aliquorum (quos retulerat, ipse, ibi, *num.* 50. *antecedenti*,
35 & Nos suprà *in prima conclusione*, † *vers. Et insuper hæc concluſ. & num.*21.) dicentium secundæ Principis iussioni, etiam iniustæ, duræ, & asperæ obediendum esse.

36 Probatur etiam,† quoniam clausula, *Non obstantibus*, *&c.* In rescripto apposita habet vim secundæ iussionis, provt ex allegatis à Farinacio vbi proximè, *num.*46. *& duobus sequentibus*; sed quando rescriptum Papæ ex cuius executione timeretur futurum scandalum habeat clausulam, *Non obstante scandalo*. Nihilominus supersedendum erit & rescribendum Pontifici, sicuti expressè probat Felin. *in cap. si quando*, *in verbo*, *supersederi*, *num.* 2. *&* 3. Iacobus de Graffiis *in suis decisionibus casuum conscientiæ*, *part.*2. *lib.*3. *cap.*25. *num.* 8. quos sequitur Farinac. vbi proximè, *dict. q.*97. *casu* 2. *num.* 36. *ad finem.* Ergo ex hac causa vlterius secundæ iussioni, licitè & tutiùs erit replicandum, & in executione supersedendum. Et conducunt quæ *in cap. sequentib.* latiùs erunt tractanda.

37 Et quod quando rescripta † Principis sint iniusta, & rationi, rectæque Reipublicæ administrationi consentanea non sint; esse in executione earum supersedendum, adeò vt neque secundæ, vel tertiæ, vel quartæ sit obtemperandum, quantumuis sit ipse iam Princeps instructus de inconuenientiis, & etiam si nihilominus rescribat cum clausula (*Non obstante scandalo*) latissimè & constanter post alios probat Doctor Anguianus (Præceptor primariæ Cathedræ in Vniuersitate Complutensi, & postmodum Senator in Cancellaria Vallisoletana) *in tractatu de legibus*, *lib.*1. *controuers.*5. *à n.*65. 66. *& num.*67. *& sequentibus.*

Ad hanc conclusionem reducenda, † & ap- 38
plicanda erunt rescripta Apostolica continentia derogationem Iurispatronatus Regij, cæterarúmque Regaliarum Regis, ac litteræ derogationem patronatus laicorum, provt probant Henriquez, Couarruuias, & Zeballos locis allegatis ad principium huius §. *à num.* 7. *cum sequentibus*; & vlteriùs in ea derogatione Iuris Regij patronatus, vt nullatenus admittantur litteræ Apostolicæ in contrarium, neque illis Rex vllatenus parere teneatur, facit in terminis *Bulla Adriani Papæ VI. sup. adducta*, *vers. Cui*, *& quidem consonat*, *num.* 8. Pro quo adest insuper doctrina Henriquez *lib.* 2. *de Pontificis claue*, *cap.*16. *dicto* §. 2. vbi latè de tertia iussione expectanda, dicit etiam, quòd Pontifex non vult ita duriùs † agere contra Regem per tres iussio- 39
nes, & tres sententias, cùm non sit Pontificis intentionis derogare Iuribus Regalibus Regis ex priuilegiis Papæ vtentis, nec Regnorum, atque Tribunalium consuetudini. Aduertit insuper, quòd quamuis vult Papa Regem vti suo consueto iure, nihilominus non desinit in communi, & genericè monere, † & terrere (pro- 40
vt gerere assolet Prædicator in genere) ne fortè ministri per abusum excedant. Est enim in hoc casu cœlestis, & prudentialis monitio, & Christiana prouidentia, & medicina: *Multoties namque vetandum est aliquid etiam ex licito; ne excessus perueniat seu attingat prohibitum.*

Igitur cum ex hac Regum iuris derogatione, vt plurimum † semper timeantur scandala & 41
seditiones; omnino vitandæ sunt, meritóque sub conclusione ista comprehenditur. Facit doctrina Felini *in capitul. nihil sub*, *num.* 4. *versic. Vigesimo sexto*, *de præscriptionibus*; dicentis, quòd
non debet Episcopus mutare vetustam † con- 42
suetudinem, quamuis inualidam, ex qua Princeps diu contulit beneficia à se fundata, quando ex hoc dubitatur de scandalo, sed debet rescribere Papæ, qui consuetudinem eradicet, vel confirmet, allegat Cardinal. *conſ.* 58. *proposita quæstione in fin.* sequitur Ioann. à Kochier *in tractat. de iuris in exempt. tom.*2. *in Scholiis ad Constit. Concilij Lateranens.* 1. *part.* §. 3. *num.* 24. *folio* 32.

Conducit vlterius doctrina elegans Cardinal. Zabarellæ *in cap. si quando*, *num.* 30. *in fin. vers. Quæro circa hæc*; † vbi testatur, se alias consu- 43
luisse, differendam esse *Vrbani VI.* iussionem directam Episcopo Florentino, vt certos publicaret processus contra Carolum Regem Hierusalem, & Siciliæ, eidemque Vrbano rescribendum ob timorem publici scandali inde prouentum, quem referens sequitur Prosper. Farinac. *d. q.*97. *casu* 2. *sub num.*36.

Sub hac etiam conclusione includuntur litte- 44
ræ † impetratæ ab alienigenis horum Hispaniarum Regnorum, ex quarum executione probabiliter timeri potest maximum scandalum vniuersale, quo turbaretur pax publica si indultis suæ Sanctitatis, & consuetudini immemoriali, fuisset fortè in aliquo detractum, de quo, & aliis similibus videndum erit *in cap. sequenti.* Atque etiam ex identitate rationis, de qua *in l.* 25. *tit.*3. *lib.*1. *Recopilation. & in l.* 21. *eodem tit. & lib.* 1. Idem dicendum erit in litteris impetratis in derogationem iuris filiorum patrimonialium;

nialium;atque etiam Canonicatuum Doctoralis, Magistralis, lecturæ, & pœnitentiariæ, iuxta quæ latiùs diximus hac 1.*p.ar.capitul.* 10. *à n.* 69. *& in §. vnico à num.* 90. *cum multis sequentibus, & cap.* 9. *num.* 53. Nec in præiudicium iuris tertij, quòd per dictas litteras tollatur, & auferatur, nam cum hoc fiat contra ius naturale, & per consequens diuinum, etiam tertio replicari debet, & supplicari, vt latiùs videre est infrà, *capitul.* 7. *per totum*, & signanter *à num.* 19.

Sed licet hæc ita se habeant de rigore Iuris,
45 † eiúsque hor[illegible]bate; tamen in hac de qua versamur reten[illegible]ie, raro, aut nunquam nostris tempo[illegible] vidimus, nec audiuimus; summum Ecc[illegible]e Præsulem informatum semel de incu[illegible]nientiis, & damnis Reipublicæ, secundam, vel tertiam iussionem concedere, qui pro sua piissima misericordia, paternali affectu, & Apostolica charitate erga Respublicas suorum Christianorum subditorum, nequit ita durius agere, quas potiùs ad quietem, tranquillitatem indies inuitat, & solicitus est, & vti pastor euigilans toto desiderio conatur scandala remouere, & subditos medelis consolari; nequit enim quemquam in debito grauari, & violentiam pati, nec scandalum aliquod, provt testatur ipse Pontifex *in cap.* 1. *de officio legati, lib.* 6. in hæc verba: *Officij nostri debitum remediis inuigilat subditorum, quia dum eorum executimus onera, dum scandala remouemus. Nos in eorum quiete quiescimus, & fouemur in pace: & in cap. ad Apostolicæ* 2. *de re iudicat. lib.* 6. ibi: *Necnon cum omnibus hominibus optabamus parati sibi pacem & tranquillitatem dare, ac mundo etiam vniuerso*, textus etiam in Clement. Pastoralis, *de sententia, & re iudicata*: *Pastoralis Cura* (inquit Clement. V.) *solicitudinis nobis diuinitus super cunctas Christiani populi nationes iniuncta, Nos inuigilare remediis subiectorum, eorundem periculis obuiare, & scandala remouere compellit*, & Bonifac. VIII. *in proœmio* 6. *decretalium in principio*, in hæc: *Sacrosanctæ & Romanæ Ecclesiæ (quam inperscrutabilis diuinæ prouidentiæ altitudo, vniuersis incommutabili dispositione prætulit Ecclesiis, & totius Orbis præcipuum obtinere voluit Magistratum) regimini præsidentes, curis solicitamur continuis, & assidua meditatione vrgemur; vt iuxta creditæ nobis dispensationis officium, subditorum commodis (in quorum prosperitate vtique prosperamur) iugi, quantum nobis ex alto concessum fuerit, solicitudinis studio intendamus. Amplectimur quippè voluntarios pro ipsorum quiete labores, & noctes quandoque transimus insomnes, vt scandala remoueamus ab ipsis.* Quòd & ipsum profitetur Gregor IX. *in proœmio decretalium, cap. studendum* 90. *distinction. cap. ipsa pietas* 23. *q.* 4. *cap.* 1. *de tregua, & pace*, & alibi passim. Singulariter etiam comprobatur *in cap. cum ad verum* 96. *distinction.* in illis verbis: *Pastoralis cura solicitudinis nobis diuinitus super cunctas Christiani populi Nationes iniuncta, nos inuigilare remediis subiectorum, eorumdem periculis obuiare, & scandala remouere compellit. Extrauagan.* 2. *Ioann.* 22. *de electione, cap.* 2. *& de maioritate, & obedient. cap. vnico*, ibi: *Ecclesiæ Romanæ eorumque fidelium dispendia dissimulare, non possumus, quin postquam nobis cognita fuerint, aduersus ea opportunis remediis occurramus, de maioritate, & obedientia, inter extrauagant. Ioannes XXII.* provt in his quibus versamur terminis aduertit Pater Henriquez *lib.* 2. *de Pontificis clauc, cap.* 16. §. 2.

Semel enim informatus † Summus Pontifex 46
de damno Reipublicæ, de scandalo futuro (vbi merito timeri potest ex suarum litterarum executione detrahentium indultis, & priuilegiis Apostolicis, laudabilibus horum Regnorum immemorabilibus consuetudinibus ab Ecclesia semper tolleratis, & approbatis à iure) non dubitabit, remedium adhibere salubre, vt constat ex tatione textus *in cap. non minus, de immunitate Ecclesiarum*, in illis verbis: *Romanus Pontifex prius consulatur, cuius interest communibus vtilitatibus prouidere.* Aliud enim, nec debemus vereri, nec suspicari de immensa illa pietatate,& paterno amore, ad quem nos † om- 47
nes inuitat, ac pollicetur ipsa Sedes Apostolica, *in extrauaganti vnica, de sentent. excommunicat.* in hæc: *Cùm ad sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ sinum velut ad matris vbera referta dulcedine, ac ad Romani Pontificis Christi Vicarij, successoríque Petri clementiam, tamquam ad Patris plenam prouidentia pietatem, Orbis terrarum, qui habitant in eo gratiarum spe assiduè confluant vniuersi, indignum credimus nostris fore temporibus, vt quibus Nos, & Ecclesia ipsa exuberamus in gratiis, deficiamus in donis, ne murmurandi inde præstetur occasio, vndè gratitudinne necessitas aderat collaudandi: ne vè Scriptura reddat onustum, quòd liberalitas fecerat gratiosum*, &c. Textus etiam *in cap. Nos si* 41. *in ordine* 2. *quæst.* 7. in hæc: *Nos si † incompetenter aliquid egimus;* 48
& subditis iustæ legis tramitem non conseruauimus, vestro,, ac missorum vestrorum cuncta volumus emendare iudicio, &c. Provt sic rescripsit Pontifex Imperatori, vt patet in textu, ibi: *Quemadmodum, si vestra præsens fuisset Imperialis gloria*, &c. *cap. ad Apostolicæ.* 2. *de re iudicata, lib.*6. ibi: *Præterea, quòd si Ecclesia eum in aliquo contra debitum læserat (quod non credebat) parata erat corrigere, ac instatum debitum reformare*; textus *in cap. statutum, quod circa Iudices à Sede Apostolica deputandos nuper edidimus: cum quædam contenta in eo, quæ pro communi vtilitate credebamus inducta (sicut experientia docuit) tendere dignoscantur ad noxam: sanctione præsenti (quàm irrefragabiliter obseruari mandamus) suadente vtilitate in melius duximus reformandum* 11. *in ordine, de rescriptis, lib.* 6. faciunt *cap. sententiam, capitul. Apostolicæ Sedis, cap. graue, cap. Gregorius, cap. sicut ergo* 35. *quæst.* 9. *cap. Ioannes Chrysostomus* 50. *distinct.*

Quòd etiam in his terminis † assecurat Sa- 49
piens ille Alphonsus Rex *in l.* 30. *tit.* 18. *part.* 3. ibi: *Tales cartas no han fuerça ninguna, nin se deben cumplir, fasta que lo fagan saber al Rey, aquellos à quien fueron embiadas, que les embie ha dezir la razon porque lo manda hazer, ca todo home debe sospecar, que despues que el Rey entendiere el fecho, que no les mandará complir la carta*, &c.

Dignum quidem pignus, & assecuratio tanti, ac Catholici Principis. Facit etiam quod Imperator dixit *in Authentica de nuptiis, collat.* 4. ibi: *Non enim † erubescimus, si quid in melius* 50
etiam eorum, quæ prius diximus adinueniamus hoc sentire, & competentem prioribus imponene correctionem, nec ab aliis expectare corrigi,

&c. & Prouerb.*cap.*14.*Sapiens timet,& declinat*, & Prouerb. *cap.*1. *Audiens sapiens sapientior erit.*

Et facit *Authent. de nuptiis, col.*8. ibi: *Existimauimus autem oportere nunc Consiliis perfectioribus causam considerantes, etiam quadam corrigere non aliorum solummodo; sed etiam, quæ à nobis ipsis sancita sunt; non enim erubescimus, si quid melius etiam horum, quæ ipsi prius diximus, adinueniamus, sancire, & competentem prioribus imponere correctionem, nec ab aliis expectari corrigi*, &c.

51 Et facit illud Esther.18.*cap.*9. ibi: † *Nec putare debetis, si diuersa iubeamus ex animi nostri lenitate procedere, sed ex necessitate temporum, vt Reipublicæ poscit vtilitas ferre sententiam*, &c. Magnæ sapientiæ est reuocare hominem, quæ malè loquutus est, text.*in cap. magnæ sapientiæ*

52 22.*quæst.*4. provt etiam † mirabiliter argumentatur Pontifex *in cap.incommutabilis*,ibi: *Incommutabilis, eadémque semper existens Dei natura parcens suæ sæpè in Sacris litteris legitur mutasse promissa, & pro misericordia temperasse sententiam.*22.*quæst.*4.& idem docemur *in cap.non semper*, ibi: *Denique ipse Dominus frequenter suam mutat sententiam, sicut Scriptura indicat, eadem causa & quæstion.*

Hoc ipsum nimis confidenter, & intrepidè sibi promittunt Reges nostri Catholici de Sede Apostolic. Summóque Pontifice, vt omnia, quæ in damnum Reipublicæ, & vassallorum fuerint ab ea emanata, aut per nimiam importunitatem perperam extorta, libenter reuocabit in melius ad supplicationem Regum, vt *in l.*14 *tit.*3. *lib.*1. *Recopilation.* manifestè legimus, ibi:*Y supplication,que entendemos hazer a su Santidad, que por respeto de las cartas nuestras de naturaleza, ni de alguna dellas, &c. No dè ni prouea de gracia expectatiua, dignidad, ni Canongia, &c. Y si algunas cosas so este color ha dado, las reuoque su Santidad*, &c. sequitur & facit: *Y es de creer,que nuestro muy Sancto Padre condescendera à la supplicacion que sobre esto le fizieremos, auiendo acatamiento a la justicia, y buena razon sobre que se funda; y à la obediencia que su Santidad, sus predecessores siempre hallaron en nos, y en nuestros progenitores.*

53 Quod & securiùs redditur ex † grauitate, & authoritate tanti Regij Senatus vigilantissimi in Reipublicæ salute, qui Christianissimo zelo, humilique reuerentia, & timorata conscientia rem hanc tractat, atque adimplere, & obedire instat Summi Ecclesiæ Præsulis Decreta, & œcumenica Concilia, cuius quidem Apostolicas litteras non aliter detineri, & suspendi desiderat; nisi demum, vbi iusta, & legitima causa subsit, quæ vergat in detrimentum publicæ vtilitatis, quam quidem attentè considerat Senatus ipse, & non ita facilè, sed post longam examinationem partium defensionibus hinc inde propositis, præhabitis, & auditis, perscrutando decernit, qua posthabita Senatus informationi, humilique supplicationi, & deprecationi (quæ sanè actus est reuerentiæ, & veræ humilitatis, quo indubiè imbibitur suprema Maiestas, potestasque, & Regalia Sanctæ Sedis Apostolicæ, vt fusiùs scripsimus suprà hac 1.*part.c.*1.*in principio*)merito Summum Pontifi-

54 cẽ † multùm deferre,nemo dubitet,cũ tanti Senatus Regij,ex eminentioribus Orbis viris ornati electis Pontifex Maximus integrã notitiã habeat.

Propterea, illius iustæ deprecationi, & informationi acquiescere nemo ambigit iuxta text. optimum *in cap. veniam* 5. *in ordine* 35. *quæst.* 9. vbi ita id ipsum profitetur Summus Pontifex in hæc: *Quia res ad salutem* † *redit,ve-* 55 *niam Nos hanc in tantum vobis admittentibus post condemnationem more Apostolico subrogamus, tantisque vestris assertionibus, vobisque tam bonis, tam charis, non dare consensum omnibus rebus duris durius arbitramur, pro vestra ergo approbatione (fratres charissimi) & sententia, ac postulatione Episcoporum Photinum habetote (licitum est enim ita constituere, vt deprecamini) & nostram in melius conuersam sententiam labore, vel testimonio vestro compotem vobis suscipere*, &c.

Qui quidem textus litteris aureis erit ad propositum describendus. Facit etiam ad idem textus celebris *in cap. Alma mater.*24 *de sententia excommunicationis, libro* 6. in hæc: *Alma Mater Ecclesia,* † *plerumque nonnulla rationabi-* 56 *liter ordinat, & consultè: quæ suadente subiectorum vtilitate, postmodum consultius, ac rationabilius reuocat, in meliúsve commutat*, &c. Textus etiam *in cap. non debet* 8. ibi: *Non debet reprehensibile iudicari, si secundùm varietatem temporum* † *statuta quandoque varientur humana, præ-* 57 *sertim, cum vergens necessitas, vel euidens vtilitas id exposcit: de consanguinitate,& affinitate* bona iura, *in cap.* 1. 2. *&* 3. 29. *distinct.* text. etiam *in cap.*2. *ad Apostolica de sententia & re iudicata, libr.* 6. cuius verba adduximus suprà *num.* 48. *Sæpè numerò ea quæ factu optima videntur, nisi oportunè fiant, ingentes afferunt iacturas*, inquit Polybius *lib.*3. *pagin.*199. & illud Ouidij *lib.* 3. *de Ponto:*

Curando fieri quædam maiora videmus
Vulnera, quæ melius non tetigisse fuit.

Quare ad relationem fidelissimam tanti Senatus grauissimi † indies emigrantis super vtili- 58 tate Reipublicæ, Summus Pontifex damna d let, certus illum aliter non moueri, quàm p blica salus subditorum [illegible] *in l Diui fratres* 17. *de iure* [illegible] *m & ipso Metiano,& aliis amicis nost[illegible] adhibitis plenius tractauimus, magis visum e[illegible]*, &c. *l. nonnumquam* 8. *de collation. bonorum*, textus *in l. si auiam* 3. ibi: *Si cum peritioribus tractatum habuisses facilè cognosceres, C. de ingenuis, & manumissis.l.*2. *§. fin.* ibi: *Scilicet,consulendo prudentiores, vt diligentem patremfamilias consulere dignum sit, ff. quis ordo in bonor. possess. seruetur.*

Mirabilis textus *in l. vnica*, §. 1.*ff de officio Præfecti Prætor.*ibi: *Credidit* † *enim Princeps eos,* 59 *qui ob singularem industriam, explorata eorum fide & grauitate ad huius officij magnitudinem adhibentur,non aliter esse iudicaturos pro sapientia,ac luce dignitatis suæ,quam ipse foret iudicaturus*,&c.Quibus quadrat quod Imperator dixit *in l.humanum, C.de legibus*,ibi:*Bene enim cognoscimus, quod cum vestro Consilio fuerit ordinatum,id ad beatitudinem nostri Imperij, & ad nostram gloriam redundare.*

De quo Senatu dixit Alphonsus Sapiens Re[illegible] *in l* 7. *tit.* 1. *p.* 4. *E à tal Consejeros* † *como este* 60 *llaman en Latin Patricio, que es assi como padre del Principe*, consonat *l. quisquis*, ibi: *Qui à nobis loco Patrum venerantur, C. ad Iul. Maiest.* & firmat D. Tho. *de regimine Principis: Sed Patritij ideò dicuntur,quia sicut pater filiis, sic illi Ciues Romanæ Reipublicæ curam gerunt*;& Cassiod. *lib.*6.

lib.6. epist.2. Patriatus culmen ascende, quod quidam iuridicorum à Patribus esse dictum voluerunt;
61 imò Senatus hîc pars corporis † Regis est, *dict. l. quisquis*, ibi: *Nam & ipsi pars corporis nostri sunt, in quo nos ipsos numeramus*, &c.

Et quia cum, vt dixit Rex Alphonsus *in l. 2.*
62 *tit.21.part.3. Son subidores* † *de los aconsejar por arte, è por vso.* Atque itidem Senatorum scientia est officium ciuilis intelligentiæ, secundùm Platonem, *Dialogo Euthydemo*, & Aristot. 4. *Politicor.cap.4.* ibi: *Est munus Ciuilis intelligen-*
63 *tiæ*, nihil Senatus proprius, † quàm omni cura, & vigilantia curare de bono publico, vt dicit Cassiodorus *lib.2.epistola 32.* ibi: *Quid enim tam Senatorium, quàm si vtilitatibus publicis intendat affectum*; & ideò dicit Consultus *in l.2. ff. de iust. & iure. Iustitiam namque colimus, & boni, & æqui notitiam profitemur, licitum ab illicito discernentes*, &c.

Et vt dixit Iustinianus Imperator *in l. 2. C.*
64 *de vetere iure enucleando*, ibi: *Gloriosissimis* † *electis viris, tam doctrina legum, quàm experientia rerum pollentibus*, quibus profectò venerabilibus Senatoribus quadrat omnino illud Danielis *cap.1. In quibus nulla esset macula, decores forma, & eruditos omni sapientia, cautos scientia, & doctos disciplina, & qui possent stare in Palatio Regis*, &c. Multa alia tangentia authoritatem Senatus, ad quem legitimè recurritur pro inconuenientiis ortis ex litterarum Apostolicarum executione, cum ipse certius cognoscat mores Regni, priuilegia, & consuetudines laudabiles, longa manu scripsimus infrà *cap. 5. verf. Quare ad harum causarum, à num.63. cum seqq.*

Quapropter hac ratione attenta Summus ipse Pontifex raro, aut numquam (quòd ipse audierim, nec viderim, vt supra dictum fuit) secundam, aut tertiam iussionem concedit in his casibus, certus fortè de Christiana tanti Senatus intentione & zelo, ac de iusta & legitima causa retentionis litterarum, postquam ab ipso Senatu diligenter indagata est negotij veritas, & certitudo ad effectum informandi Summum Pontificem, cui, vt diximus, informationi multum ipse defert, iuxta illud Machabæorum 1. *cap.1.* ibi: *audiuit autem Iudas, & populus sermones istos, conuenit Ecclesia magna cogitare, quid faceret fratribus suis, qui in tribulatione erant.*

65 Et iure probatur, quia Principi † (quem Senatus repræsentat ex supradictis, & in specie probant Auendañus *in Dictionario, verbo, Chanciller*, post Casaneum, Afflictum, & alios, & est textus *in l. quominus, ff. de fluminibus*, vbi Iasson, & Ripa, Glossa *in l. cum ambigitur*, vbi Bart. *ff.* Aflict. *decis.* 120. *in fine*, Decius, Aymon, & alij relati à Rolando à Valle *consil. 68. num.17.volumin.3.* Doctor Perez de Lara (quondam Pincianæ Cancellariæ Senator grauissimus, non Toletanæ Ecclesiæ Canonicus Doctoralis doctissimus) *in tractatu de Aniuersar.& Capellaniis, lib.1. capitul.10. num.39. & 40.* Hieronymus de Zeballos *communium contra communem, lib.3. quæst. 282. à num. 107.* D. Ioann. del Castillo (eum laudans *in tractatu de tertiis, cap.12. num.33.* & per textus *in l.1. §. de aqua autem, ff. de postulan.* Bart. *in l. Æmilius ad fin. ff. de minorib.* Craueta *consil.144 num.20. & consil. 198. num.7.* Roland. à Valle *cons. 169. num. 26. volumin.3.*) assereuti de timore scandali, aut de inconuenientiis aliis standum est, & credendum, post multos Doctores quos laudat, probat Mascardus *de probationibus, tomo 2. conclus. 1233. à n.20. & sequentibus*, & latiùs *Nos* infrà, *c. sequenti, à n.57.* & vide superius ibidem de hoc puncto.

Vlterius etiam, causa ob quam † ad hæc Re- 66
gna non perueniat secunda Pontificis iussio; fortè potest etiam esse ea, quam superius latiùs examinauimus, *capitul. 2. verf. Cui adde, quod Senatus Regius*, &c. *à num.83. cum sequentibus.* Nempè partes (quibus Senatus præcipit supplicari à dictis litteris Apostolicis ad Pontificem melius informandum de causa retentionis earum) vel timentes magnas expensas in prosecutione supplicationis, necnon longa itinera tot plena maris, & terræ periculis, vel impetrantes agnoscentes summum ipsum Pontificem legitimam habiturum causam retentionis à Senatu, iam accuratè examinatam, eiúsque informationi meritò fore delaturum: viam illam deserunt, & litteras impetratas negligunt, & de bono exitu merito diffidentes à tam aspera, & tigida prætentione consultò desistunt, & ideò secundam iussionem vlterius non procurãt.

Huc pertinet, quòd Pater Henriquez *lib.11. de Pontificis claue, c.16 §.5.* in his terminis affirmat, 67
qui † postquam dixerat quando tertia iussio sit expectanda, à Sede Apostolica mittenda, inquit, in hæc: *At si quis contentiosa quadam contumacia afferret à Papa tertiam beneficij Bullam cum derogatione expressa patronatus laicorum, aut Regij, censetur hîc aperire hostium in damnum commune Regni, & interdum priuatur per Senatum Regium naturalitate Regni, facilèque extraneus manet incapax beneficiorum Hispaniæ, atq; ita oportet, vt hîc rursus inchoata lite fieret capax ex dispensatione, & obtineret à Papa ius suæ causæ per alias tres sententias conformes, quod vix vllus audebit tentare contra Regium Senatum propter summam negotij difficultatem, & nimias expensas, &c.* Hactenus Pater Henriquez.

Quòd & eo potest comprobari, quia iste talis 68
ex sua proteruia † præbet causam seditionis, & pacem publicam turbat, ac inde maioribus verendis malis occasionem non remotam suggerit, quem vt seditiosum, & pacis publicæ turbatorem, posse etiam Clericum à suo Regno Regem expellere, quia ratione originis seu habitationis subditus est Regi tamquam capiti politico, ac ideò turbantem pacem publicã coërtione œconomica à Regno expelli cum honore posse, iuxta receptissimam quamplurimorum Doctorum sententiam, vt post Grass. Gregorium Lopez, Azeued. Bobadilla, Couarruuias, Gutierrez, Sesse, Mexiam, Auendañum, Cened. & innumerabiles alios Doctores probabimus *Nos in tractatu de Regia protectione, 1.part.part.capitul 2. à n 273.* cum multis sequentibus, quibus adde Giurbam *in consil.49. à n.16.* & à principio, vide infrà *capitul.5.n.56.* vbi redduntur exemplaria Regnorum Hispaniæ, & Franciæ, è quibus Nuntius, & Cardinalis expulsi fuere, turbantes statum Reipublicæ tranquillum.

Quàm plurimos etiam Doctores nouissimè post hæc scripta refert ad idem Dom. Ioann. del Castillo *in tractatu de tertiis, cap.41. à n.186.* cum multis sequentibus, *& à n. 190.* inuehit in Antonin. Dianæ resolutionem, dum ipse *tractatu de immunitate Ecclesiastica, resolut.17.* contrarium scribit, qui quidem Author modernus, iterum

nouiter hoc idem firmauit *in* 4. *p. reſolut. moral. tract.* 1. *de immunitate Eccleſiaſtica, reſol.* 81. qui tantum ſequutus Megalij opinionem, auſus eſt à communi tot patribus,& fundamentis comprobata recedere, motus quidem puerilibus, ne dicam, ridiculis fundamentis. Primum quia de iure diuino Clerici poſſunt liberè in quacumque mundi parte habitare,& exercere officia Eccleſiaſtica, iuxta Marcum *capitul.* 16. *Euntes in mundum vniuerſum prædicate Euangelium omni creaturæ,&c.* Sed quid ad rem? Prædicare Euangelium iuſſi ſunt, non tamen ſcandalizare populum, quod eſt contra ipſum Euangelium, & ius diuinum, provt latiſſimè probabimus infrà *capitul.* 7. *à principio.* Fundatur etiam Dianametipſe in Concil. Tridentin. *ſeſſ.* 23. *capitul.* 16. *de reformatione*, quo diſponitur, Clericos per litteras commendatitias ſuorum Ordinariorum liberè vndique poſſe incedere, & ſacra miniſteria exercere, quod fatemur, non autem pacem publicam turbare,& ſcandalizare, cum nullus, ſiue Rex, ſiue Papa à Deo licentiam accepêre peccandi, vt alibi latiùs diximus, *capitul.* 7. *à n.* 8. *& ſequentibus.* Igitur ne pax publica turbetur, & ſeditioni aliquis occaſionem præbere audeat, prouidè Senatus remedio prædicto vtitur, de quo *n.* 67. *& ſequentib.*

69 Sæpiùs enim publicus rerum ſtatus † ex priuato turbatur, priuatáque iniuſtitia ſaltem cauſatiuè publicam perducit perniciem, Zeballos *communem opinionem, quæſt.* 906. *num.* 391. *part.* 4. Giurba *in conſil.* 1. *num.* 15. cui damno obuiam ire à principio neceſſe eſt, ablata cauſa & occaſione immediata.

Tandem igitur pro Coronide huius diſcurſus
70 illud adnotandum erit;† quòd quoties agnoſcatur in Senatu, litteras Apoſtolicas graue damnum, aut ſcandalum Reipublicæ allaturas, aut aliter, Summum Eccleſiæ caput minus plene eſſe informatum de inconuenientiis, periculo,& damno populi, ſemel, ac iterum ſibi poteſt replicari, vt integrè inſtruatur, iuxta illud Prophetæ, Pſalmo 121. *Rogate quæ ad pacem ſunt Hieruſalem.* In quo Senatus multum deſeruit ei, qui libenter deſiderat damna tollere, & negotium in melius commutare, vt ſuperius abundè fuit oſtenſum, *à num.* 46. *cum ſequentibus*; inſtam enim & legitimam replicationem, ſupplicationémque Papæ placere, quis dubitat? iuxta ſententiam Regis Theodorici: *Nam pro æquitate ſeruanda, & nobis patimur contradici*, vt refert Caſſiodorus *lib.* 3. *Formul.* 5. & Iuſtus Lipſius *in proœmio Politicorum*, inquit: *Vt illud in principatu beatiſſimum eſt, non cogi; ita miſerrimum, non ſinere ſuaderi*, comprobat Seneca *de beneficiis, lib.* 6. *cap.* 30. quòd & Martialis peracutè conſiderauit, *lib* 8. *Epigrammate* 24. ad Cæſarem Domitianum:

Si quid fortè petam timido gracilique libello
Improba non fuerit ſi mea carta, dato.
Et ſi non dederis Cæſar, permitte rogari:
Offendunt numquam thura, precéſque locum.
Qui fingit auro ſacros, vel marmore vultus,
Non facit ille Deos, qui rogat, ille facit.

71 Et conſonat quòd Iſocrates † dixit Regi: *Hos fides exiſtima, nõ qui quidquid dixeris, feceríſve laudant, ſed qui errantem increpant, permitte prudentibus liberam loquendi facultatem, vt ſi quid exiterit, de quo ambigas; habeas cum quibus rem ex-*
72 *pendere poſſis, & ne timeant † ob id ſuam gratiam, fauorem, & beneuolentiam amittere*, vt refert Carmenat. in Rapſod. *cap.* 18. *pag.* 188. & Diuus Gregorius 2. *part. Paſtoral. cap.* 4. relatus *in cap. ſit Rector.* 43. *diſtinct. Sæpè Rectores improuidi humanam amittere gratiam formidantes, loqui liberè recta pertimeſcunt*; maxima ideò habenda eſt fidelitas illorum ſubditorum, & vaſſallorum, qui præuidentes iuſſa ſui Principis paritura eſſe executioni mandata contrarios effectus ſuæ intentionis, curant illos diuertere,& damna vitare, vt ſcribit *Attalaricus Tullo Patritio*, apud Caſſiodorum *lib.* 8. *variar. c.* 9. *Rarum confidentiæ genus eſt, interdum reſiſtere contra vota Principis.*

Quod & in noſtris terminis comprobat Simancas *de Catholicis inſtitut. cap. de Papa num.* 32. *aliàs* 35. ibi: *Eſt quippe laude dignum reſiſtere huiuſmodi abuſibus, congruis remediis, non obediendo in malis, non adulando*, † *non tacendo, ſed* 73 *arguendo etiam exemplo Pauli, cap. vltimo ad Coloſſenſ.* & quod ſemel, & iterum in his cauſis retentionis litterarum Apoſtolicarum, de quarum executione damnum Reipublicæ timetur, ſit licitum ſemel, & iterum, † ſæpéque Papæ 74 reſcribere, & ſupplicare, fundat Pereira *de manu Regia, cap.* 65. *num.* 3. vbi tacito Authore tranſcribit Zeballos loco ſuperiùs laudato, *à num.* 12. *& ſequentibus.* Idem etiam ex aliis probat Maſtrillus *de Magiſtratibus, lib.* 5. *cap.* 6. *à num.* 220. *& ſequentibus.*

Conducit rectè illud Diui Pauli *ad Epheſ. c.* 5. *Omnia autem*, † *quæ arguuntur à lumine manife-* 75 *ſtantur, omne enim quod manifeſtatur lumen eſt, &c. Magis autem redarguite*, veritas quippe ſæpius examinata magis illuceſcit, *cap. graue* 36. *quæſt.* 9. *cap. inter dilectos, de fide inſtrumentorum*, Roland. *conſil.* 6. *num.* 2. *volumin.* 1. *& conſil.* 66. *num.* 1. *volum* 2. *& conſil.* 12. *num.* 1. *volumin.* 4. Craueta *conſil.* 135. *num.* 18. Flamin. Pariſienſ. *de reſignat. lib.* 11. *quæſt.* 21. *num.* 3. Hieronym. Grach. *conſil. Syndicatus, num.* 265. *cum ſequentibus*, Bobadilla *in Politicar. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 1. Quia per diſputationem magis certitudo inuenitur, *l. munerum*, §. *fin. ff. de munerib. honoribus*, textus *in cap. graue* 35. *quæſt.* 9. ibi: *Quia veritas ſæpius exagitata magis ſplendeſcit in luce, & pernicies reuocata in iudicium grauius, & ſine pœnitentia condemnatur.*

Apoſtolica quippe Sedes, quæ feruenti zelo, & charitate paterna † cupit omnia corrigere, 76 & in melius commutare ſemel à ſe diſpoſita, quæ noxia eſſe deteguntur, à nemine alio poteſt ita plenius, & ſyncerè inſtrui de damno publico, quàm à Senatu indies vigilante pro Reipublicæ ſalute, & vtilitate, quique dexteritate, & experimento cognoſcit mores Regni, ignotos Papæ, vt ſæpius diximus ſuprà. Conducit illud Senec. *Tragica* 7. *Si iudicas cognoſce, ſi regnas iube, conducibile enim eſt hominum mores noſci*, quod, & alia plura ſimilia ſcripſimus ſuperius, maximè *cap.* 2. *à num.* 124. cum multis ſeqq.

Non aliter enim quàm à Senatus † informa- 77 tione poteſt his in cauſis Pontifex deſiderium ſuum implere, *l. hac conſultiſſima, C. qui teſtam. facere poſſ.* ibi: *Sed nec locum quidem relinquat inſidiis tot oculis expectata, tot inſinuata ſenſibus, tot inſuper in tuto locata manibus*, &c. *l. ſi auiam C. de ingenuis, & manumiſſ.* ibi: *Si cum prudentioribus tractatum habuiſſes, facile dignoſceres*; *l. in bonor.* ibi: *Aut conſulendo prudentiores*,

l. 2.

l. 2. ff. quis ordo in bonorum possess. seru. l. vtique, §. culpa, de rei vindic. l. 11. tit. 22. part. 3. singularis textus ad propositum *in cap. de quibus 20. distinct.* ibi : *Seniores prouincia congrega, & eos interroga. Facilius namque inuenitur, quòd à*
78 *senioribus quæritur,* † *cap. porro 4. distinct. Iob. 12. in antiquis est sapientia, & in multo tempore prudentia, Prouerb. 11. 14. ibi salus, vbi multa consilia, & Esther. 1. 13.* Asuerus nimis laudatur, quia *interrogauit sapientes, qui ex more Regio semper ei aderant, & illorum faciebat cuncta consilio, Prouerb. 20. 18. & 24. 6. Cogitationes consiliis roborantur, & gubernaculis tractanda sunt bella, quia cum dispositione initur bellum, & erit salus vbi multa consilia, cap. prudent. in fin. de officio delegat.* ibi : *Integrum est iudicium, quod plurimorum sententiis confirmatur, cap. Ecclesia, de electione.*

Hac virtute appetendi consilium, & sequendi vti solebat Marcus Antonius magnus Imperator, & Philosophus, vt de eo scribit Iulius
79 Capitol. *Semper* † *sanè cum optimatibus non solùm bellicas res, sed etiam ciuiles priusquam faceret, aliquid contulit, denique sententia illius præcipua semper hæc fuit ; æquius est, vt ego tot, & talium amicorum consilium sequar ; quam vt tot tales amici meam vnius voluntatem sequantur.*

CAPVT IV.

Scandali causa imminentis, seu etiam minati an legitima sit, vt litterarum Apostolicarum retentio licita, & permissa dicatur.

SVMMARIVM.

Scandala abscindi Christus in Euangelio iubet ; num. 1.

Causas, ad supersedendum in executione litterarum Apostolicarum, quas iustas esse, iura prudentis arbitrio reliquerunt, num. 2.

Scandali causæ, vt eminentioris specialiter meminit ius ad litterarum suspensionem, num. 3.

Cum scandalo nihil agendum, num. 4.

Angelos suos mittet Deus, vt omnia tollant scandala à Regno num. 5.

Pro scandali suspicione auferenda satagendum est, num. 6.

Pro scandalo vitando Dei protectionem inuocat Propheta, num. 7.

Scandalum vbi imminet in executione litterarum Apostolicarum supersedendum est, num. 8.

Retentio Bullarum ob scandalum iustificatur, num. 9.

Cum scandalo etiam Papæ non obediendum, vbi rectitudo rationis dictat potius expedire, non obtemperari, quàm, quod scandalum nascatur, num. 10.

Scandalum nouum quando oritur ex mandato Principis, obseruantia omittenda erit, num. 11.

Scandalum, vel absurditas, aliudvè inconueniens si oritur ex mandato Principis, officialis excusatur non obtemperans, num. 12.

Scandalum si imminet, vel malum aliquod contra bonum publicum litteræ Apostolicæ non exequendæ ob maius vitandum damnum, num. 13.

Executio rescripti non facienda, vbi timetur de vniuersali futuro scandalo, num. 14.

Adducitur exemplare de processu fulminato contra Carolum Regem Siciliæ, ob scandalum suspenso, ibidem.

Censuræ in litteris fulminatæ contra non obtemperantes non ligant, non obtemperantem ratione scandali vitandi ; num. 15.

Propter scandalum suspendi potest mandati executio quantumuis pœnalis, num. 16.

Scandali periculum vbi vertitur, Principi non obtemperantur, num. 17. Nec Papæ, ibid.

Nouitas à lege introducta scandalis, & seditionibus occasio præbet, ibid.

Censuræ litterarum suspenduntur, suspensa earum executione ob scandalum, num. 18. Vbi adducitur exemplare quoddam, ibid.

Papa etiam rescribenti cum clausula (non obstante scandalo) non obtemperatur si immineat ; num. 19.

Scandalum est contra finem præcepti diuini, n. 20.

Scandalum subditorum præcauere debent Prælati, num. 21.

Superior caret potestate præcipiendi aliquid exequi cum scandalo, quia concurrit cum præcepto diuino, num. 22.

Potestas data à Deo Principi non fuit in destructionem, sed in ædificationem, num. 23.

Potestas Principis iustitia coarctatur, & vltra non potest, quàm honestè potest, non quando lædit pietatem, aut bonos mores, num. 24.

Triginta, & tres casus, quibus ob scandalum receditur à iuris dispositione refert Felinus, n. 25.

Scandalum maximum oriretur in Regno, si alienigenæ admitterentur ad beneficia, aut ob derogationem Regij patronatus, num. 26.

Scandala, & seditiones magnæ fuere in Hispania ortæ, anno 64. ob admissionem alienigenarum ad beneficia, num. 27.

Ob scandala, & turbationes ortas in Hispania, concessit Paulus III. quòd nullus alienigena potiretur pensionibus & beneficiis in ea, n. 28.

Ex Reipublicæ turbatione scandalum nascitur, num. 29.

Ob scandalum imminens compellitur quis cedere beneficio obtento, num. 30.

Ob scandalum debet quis renuntiare electioni de se factæ, num. 31.

Ob scandalum potest Episcopus compelli renuntiare Episcopatui, num. 32.

Ob scandalum quis priuatur, num. 33.

Ob scandalum transfertur quis de vna Ecclesia ad alteram, num. 34.

Scandali tanta est vis, vt eius ratione multa fieri permittantur, quæ aliàs non permitterentur, n. 35.

Ob scandalum vitandum legitimè retinentur in Senatu litteræ in derogationem Regij patronatus, laicorum, & iuris strangerij, num. 36.

Ob scandalum vitandum litteræ in derogationem Concilij Tridentini retinentur in Senatu, n. 37.

Ob scandalum vitandum licita est lex Regni disponens, ne alienigenæ in Regno obtineant beneficia, num. 38.

Propter scandalum vitandum, & quietem Reipublicæ potest etiam Clericus à Regno, aut Ciuitate expelli per œconomicam Regis potestatem, num. 39.

Breue Pij V. de iterum examinandis Religiosis Confessoribus ob ingens scandalum inde ortum reformauit Gregorius XIII. ad supplicationem Philippi Secundi, num.40.

Ex nouitate magna oriri assolent scandala inter Religiones, & Clerum omnino vitanda, n. 41. & segq.

Declaratio S. Congregationis refertur, quæ ad euitanda scandala inter Ordinarios, & Religiones oriuntur propter nouum Confessorum examen nouiter decreuit, num.42.

Doctores qui videndi circa nouum examen Religiosorum Confessorum, num.43.

Ob suspensionem generalem licentiarum Religiosis ad confitendum datarum factam in Archiepiscop. Toletano per D. Villegas, maxima orta fuere scandala, quæ Rex, vt protector status Ecclesiastici sedanda curauit, num.44.

Cum Episcopus Cordubensis idem obtinuisset per Breue ob scandali causam decreuit Senatus, ne fiat nouitas, num.45.

Si ex præcepto iniusto Papæ præsumitur statum Ecclesiæ turbari, & oriri scandalum, non obtemperatur sine peccato, num.46.

Scandalum vbi timetur potest Rex pro illo sedando inter Ecclesiasticos, & Religiosis procedere, & componere non iurisdictione, sed œconomica potestate, num.47.

Vbi ob scandalum turbatur Regis status tranquillus, Rex inter Ecclesiasticos extraiudicialiter cognoscit, num.48.

Oblongam Romæ distantiam Hispani difficillimè possunt adire Pontificem, ac ideo contumelias inter Ecclesiasticos Senatus modestè compescit, num.49.

Per legatos ad Romam missos, scandala, quæ patitur Ecclesia, Rex vetat, num.50.

Princeps ante oculos habere debet ne scandala committantur, num.51.

De pace omnino procuranda in Republica, num.52. remissiuè.

Ob scandala vitanda, & pacem habendam multi sunt casus speciales, in quibus receditur à iure, num.53. remissiuè.

Scandalum nascitur ex inobseruantia legum, & priuilegiorum, è contrario vero pax, num.54.

Non omnia, quæ possunt fieri sunt facienda, vbi adest inconueniens, num.55.

Retentio Bullarum locum habet, etiam mero iure validarum, si ex earum executione scandalum, damnúmve notabile timeatur, num.56.

Senatus examen, quo legitimam retentionis causam reperiit, vbilibet talis debet iudicari, n.57.

Principi asserenti timorem scandali, aut alicuius damni omnino standum erit, num.58.

Pontifex multum defert examini Senatus ad Bullarum retentionem, eiúsque informationi super damnis oriundis ex litterarum executione, num.59.

1 CHRISTVS Omnipotens Dominus per Matthæum *cap.* 28. † exclamando, inquit, *Væ mundo à scandalis*, &c. *Si autem manus tua, vel pes tuus scandalizat te abscinde eum, & proijce abs te*, & iterum, ibi: *Et si oculus tuus scandalizat te, erue eum, & proijce abs te.*

Quàm iusta igitur & legitima sit scandali
2 imminentis, † seu minantis causa, ad retinendas litteras Apostolicas in Senatu ad effectum supplicandi, & rescribendi ad Summum Pontificem melius instruendum, & informandum; in hoc potissimum cognoscetur, quod licet in omnibus Pontificalibus Decretis supra citatis in *cap. antecedenti*, à principio, supersedendum patienter permittentibus in executione rescriptorum iusta existente causa, nullibi specificatur, quæ iusta dicatur, sed iudicio discretionis, & arbitrio executoris iusto omnino relinquitur, vt eorum lectura manifestè monstrat.

At cum causa scandali eminentior sit, eiusdem † specialiter meminit Pontifex *in cap. cum* 3
teneamur. 6. de de præbendis, ibi: *Aut si non poteris ei sine scandalo prouidere, æquanimiter sustinemus, si pro ea mandatum nostrum non duxeris exequendum*, &c. Quia nihil † cum scandalo 4
fieri animaduertit Pontifex, *in cap. nihil 2. de præscriptionibus*, ibi: *Nihil cum scandalo, nihil cum forali strepitu vobiscum nos velle de causis pauperum definire, vobis scripsisse meminimus*, &c.

Et in Sancto Matthæo *cap.13. littera F.* legimus: *Et mittet filius † hominis Angelos suos,* 5
& colligent de Regno eius omnia scandala, & eos qui faciunt iniquitatem. Quem locum S. Gregorius super Matth. *cap.25. homil.12.* sic declarat: *Sed sciendum nobis est, quod sæpè in sacro eloquio Regnum cœlorum præsentis temporis Ecclesia dicitur, de quo alio in loco Dominus dicit, Mittet filius hominis Angelos suos, & colligent de Regno eius omnia scandala. Nec enim in illo Regno beatitudinis, in quo pax summa est, inueniri scandala poterunt, quæ colligantur*, &c.

Satagendum quippe est † pro auferendo su- 6
spicionis scandalo, vt inquit text. *in cap. satagendam 10. in ordin.25. quæst.1.* Sicque Prophetа Rex Dei protectionem inuocat pro cauendo † scandalo, Psal.140. *Custodi me* (inquit) *à la-* 7
queo, quem statuerunt mihi, & à scandalis operantium iniquitatem.

Quare vbi imminet scandalum in executione gratiæ, & † litterarum Apostolicarum, exequen- 8
dam non esse, sed supersedendum in ea, & rescribendum ex *dict. cap. cum teneamur*; plurimi Doctores probant, & fundamentis exornant: Innocent. *in cap. nisi cum pridem. de renuntiat.* Abb. *in cap. quæsitum, de rerum permutat. & in dict. cap. cum teneamur*, Felinus *in cap. si quando, colu.2. de rescriptis*, vbi Decius *num. 3. n. 5. & num.14.* idem Felin. *in cap. consanguinei, n.7. de re iudicat.* optimè Cardinal. Zabarel. *in dict. cap. si quando, num.30. in fin. vers. Circa hæc*, Felin. *in cap. quæ in Ecclesiarum, num.64. de constitut.* post Innoc. & Abbat. in locis ab eo citatis, Siluester Aldobran. in additionibus ad Decium *in dict. cap. si quando, num.14. litter. G.* Felin. *in cap. nihil de præscriptionibus*, latè Rebuffus *in 1. tom. tit. de litteris obligatoris, art.6. gloss.2. num. 9. & 10.* plura congerit Loazes *de matrimonio Regum Angliæ, dub. 3. num. 21.* cum pluribus sequentibus, Mexia *in apparatu ad legem Toleti. de taxa. panis, fundament.12. part.12. à num. 33. cum sequentibus*, qui *num. 47.* Hanc doctrinam applicat † retentioni Bullarum factæ 9
per Senatum, Oldrald *cons. 262. num. 2. vers. Sed si qualibet vnio*; vbi dicit: Rescripta Pontificis aliquibus scandalis subsequutis non exequenda, latissimè Alphonsus Azeued. *in l. 14. tit.3. lib.1. Recopil. à num.29. cum segq.*

Latissimè & mirabiliter per Couar. *in repetit. cap. peccatum 1. part. à num.7. & in vers. Hinc sanè*

10 *ſanè ſit, vt cum † ſcandalo minimè ſit obediendum ſuperiori, & etiam Papæ, quoties rectitudo rationis dictat, potiùs expedire, quòd non obtemperetur, quam quod ſcandalum oriatur.* Et in principio dicit, quod propter vitandum ſcandalum omitti iuſtè poteſt obedientia, aliàs debita ſuperiori, Selua *de beneficiis, 3. part. quæſt. 8. num. 1.*

Pelaez à Mieres *in tractatu de maiorat. 4 part.*
11 *quæſt. 1. limit. 1. num. 106.* † vbi ex Cardinali, Imola, & aliis *in cap. ſi quando, de reſcriptis,* & Romano *in l. ſi verò, §. de iure Valentia 7. de ſoluto matrimon.* Socin. Iunior. *in l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebellian. num. 36. fol. 223.* dicit, quòd quando ex obſeruantia mandati Principis ſequitur nouum ſcandalum, non tenetur quis obedire.

Palatius Rubeus *in cap. per veſtras, fol. 66.*
12 *in magnis, col. 3. concluſ. 1. §. 18. num. 16.* & latiſſimè *in tractat. de beneficiis vacantibus in Curia, §. 7. per totum.* vbi eleganter multa congerit, & per totum tractatum, *& in §. 11. col. 3. ad finem, & col. 4. ad princip.* Cenedus *in collectanea ad Decretales, collect. 3.* qui *num. 2.* ex plurimis Doctoribus ab eo citatis dicit. Quòd excuſatur officialis non obtemperans primo ſuperioris mandato, quando ex eo ſequitur abſurditas, vel ſcandalum, aut aliud inconueniens, optimè Iacobus de Graffi. *in ſuis deciſionibus caſuum conſcientiæ, part. 2. lib. 3. cap. 25. num. 8.*

Obiter cum Azeuedo, tantum dicit Barboſ. *in collectan. ad cap. cum teneamur, num. 2. de præbendis.*

13 Ipſe Barboſ. melius † *in addition. collect. ad cap. ſi quando, de reſcriptis,* vbi *in colu. 1. poſt princip. & col. 2. in princip.* dicit, quòd quando imminet ſcandalum, vel malum aliquod contra bonum publicum, ita vt maius damnum timeatur ex litterarum Apoſtolicarum executione, quàm ſit bonum ex eis prætenſum, ſuperſedendum eſſe.

Latiſſimè etiam Doctor Anguianus *in tract. de legib. & conſtitut. lib. 1. controuerſ. 5. num. 3. num. 5. num. 18 num. 21. num. 50.* & in aliis plurimis eiuſdem controuerſiæ.

Antonius Faber *in ſuo Codice, lib. 7. tit. de appellat. tanquam ab abuſu, defin. 8. pag. 471. & definet. 23. p. 475.*

Proſper. Farinacius *in prax. criminal. part. 3. tom. 1. tit. de pœnis temperand. quæſt. 97. caſu 2.*
14 *num. 36.* dicit, quòd † quando in executione reſcripti timetur de vniuerſali futuro ſcandalo, non erit facienda.

Vbi & *ſub num. 33.* adducit doctrinam Cardinal. Zabarell. *in cap. ſi quando, num. 30. in fin. verſ. Quæro circa hæc,* teſtantis ſe aliàs conſuluiſſe, differendam eſſe Vrbani VI. iuſſionem factam Epiſcopo Florentino, vt certos publicaret proceſſus contra Carolum Regem Hieruſalem, & Siciliæ, eidémque Vrbano reſcribendum, & expectandam ſecundam iuſſionem, non obſtantibus grauiſſimis pœnis contentis in prima iuſſione, & hoc propter ſcandalum magnum, de quo in prædictis Regnis, & Prouinciis dubitabatur, aut timebatur, ſi talis fieret publicatio.

Farinacium, & Zeballos laudans, idem refert Antoninus Amato *variarum reſolution. lib. 2. cap. 72. num. 29.* vbi proſequitur hunc articulum, ſuperſedendum eſſe in executione litterarum Apoſtolicarum, quando in ea periculum imminet ſcandali, & in Senatu eidem denegandum eſſe (exequatur) quo Rex in Sicilia vtitur, vti adnotauimus multis citatis Doctoribus ſuperiùs *in cap. 2. à num. 37. & num. 41. cum ſeqq.*

Eiuſdem Zabarellæ caſum ad litteram adducit Palatius Rubeus, §. 11. & §. 7. *ante finem.* Vbi proximè citatus, † aduertens, eſſe notan- 15
dum, cùm ex hoc euitentur plurima inconuenientia, quæ accideren litteris indiſtinctè, & indiſcretè parendo, ex qua doctrina deducit ipſe Palatius Rubeus vnam concluſionem, quam dicit notabilem ad propoſitum, in quo verſamur retentionis. Quòd ſi Papa aliquid præcipit fieri ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, ipſo facto incurrendæ contra non obedientes, vel obtemperantes, ſi ex mandati exequutione timetur ſcandalum, vel alia mala futura, vel aliter dubitatur de mente Principis; licitè ſine metu excommunicationis mandatarius differre poteſt, dum Papæ reſcribit, & ſecundam iuſſionem expectat.

Et poſt Felinum *in cap. nihil,* † *verſic. 30. de* 16
præſcriptionibus, Ioannes à Cochier. *de iuris in exempt. tomo 2. in Scholiis ad Conſtit. Concil. Lateranenſ. part. 1. §. 3. folio 32. num. 20.* dicit, quòd propter ſcandalum poteſt ſuſpendi executio mandati Apoſtol. quantumvis pœnalis, *& n. 41.* Quòd Principi non eſt obediendum, † quoties 17
vertitur periculum ſcandali, ex Diuo Thoma *2. 2. quæſt. 8. articul. 1.* Vincent. Caroſius *de remediis, except. 6. num. 28.* videndus Tiraquellus *de pœnis temperandis, cauſa 46.* nec Papæ obediendum eſſe, quoties vertitur periculum ſcandali, Fimiant. Barbatia *de præſtantia Cardinal. p. 1. num. 37.* Hieronymus Gratus *conſ. 1. num. 39. columna. 2.* Cochier. vbi proximè, *num. 26.* & comprobatur authoritate Diui Auguſtini *de Ciuitate Dei, lib. 3. cap. 24.* vbi loquens de nouitate inducta per legem Agrariam, inquit: *Quòd fuit initium ciuilium ſeditionum, & bellorum in Republica. Volebant enim* (inquit) *Grachi legibus Agrariis agros populo diuidere, quos nobilitas perperam poſſidebat; ſed eis tam vetuſtam iniquitatem audere conuellere pernitioſiſſimum: imò verò, vt ipſa res docuit, pernitioſiſſimum fuit, nec enim legibus, & ordine poteſtatum, ſed turbis, armorúmque conflictibus nobiles, ignobiléſque necabantur.*

Comprobat hanc concluſionem † Palatius 18
Rubeus ex alio exemplari adducto per Petrum de Ancarranus *in conſil 241.* incipiente, *per prædicta;* conſulentem non eſſe obtemperandum cuidam mandato Papæ, per quod mandabat cuidam moniali, vt ad primum rediret monaſterium (à quo legitimè, & cùm eius authoritate fuerat regreſſa) ſub grauiſſimis pœnis, & cenſuris, & conſuluit, quòd non obtemperando, excommunicationem nullatenus incurrit, quia clauſula, *Si preces veritate nitantur,* etiam tacitè ſubintellecta iuxta, *capitul. de reſcriptis;* ſuſpendit effectum excommunicationis.

Quòd ampliatur, etiamſi Papa vel Princeps reſcribere † cum clauſula (*non obſtante ſcandalo*) quoniam adhuc executio ſuſpendenda erit, 19
Felin. *in cap. ſi quando, de reſcriptis, in verſ. Superſedere, n. 2. &* 3. Graffis *in deciſionibus aureis, caſuum conſcientiæ, part. 2. lib. 3. cap. 25. num. 8.* Anguianus *de leg. lib. 1. controuerſ. 5. num. 66.* Abbas *in cap. quæſitum de rerum permut. & in c. cum*

teneamur, de præbendis, Azeuedus *in l.14. tit.3. lib.1. Recopilation. ſub num.29.* optimè Couarru. *in prælection. cap. peccatum 1. part. num.7. poſt. medium*, Proſper. Farin. *in prax. crim.3. part. tit. de pœnis temperan.q.97. caſu 2. num.36.* & per Nauarr. *in cap. Sacerdos, num.130. & num.131.* & Abb. *in dict. cap. cum teneamur, de præbend.* tenet Cochier. *de iuriſdiction.ordin. in exemptos, tomo 2. in Scholiis ad Conſtition. Concilij Lateranen. part.1.§.3. num.44. fol.33.* Vbi dicunt, etiam Papam non poſſe ſuper ſcandalo diſpenſare, nec tunc illi obediendum.

20 Et ratio eſt, quia ſuperior † non poteſt ita hoc præcipere, cùm ſit contra charitatem, quæ finis eſt præcepti diuini, 1. *ad Timotheum cap.1.*

21 & præcipuè cauere debent Prælati † ſubditorum ſcandalum, *cap. cauendum 10. quæſt.3.* Vnde ſuperior poteſtatem non habet præcipiendi aliquid exequi exiſtente ſcandalo, cum concur-

22 rat cum præcepto diuino, † cui nihil detrahi poteſt, ſicut ſentit Bald. *in l. reſcripta, C. de precibus Imperator. offeren. column.2.* & Decius *in cap. ſi quando, de reſcriptis, col.2.* Archidiacon. *in cap. ſi peccauerit, col.3.2. quæſt.1.* quem ſequitur Palatius Rubeus *in repetition. cap. per veſtras, fol.66. in magnis, col.3. concluſ.1. §.18. num.16.* optimè Couar. & Azeued. vbi proximè citati, Anguian. *dict. controuerſ.5. num.5.* dicens, quòd Princeps poteſtatem non habeat præcipiendi aliquid, ex quo ſcandalum, aut aliud graue malum ſit ſequendum, quia poteſtas, quam

23 dedit † illis Deus non fuit in deſtructionem, ſed ædificationem, teſte *Dino Paulo II. ad Corint 10. & vltim.* & facit *cap. 14. diſt.* ibi: *Peccandi licentiam ſuſcipere*, ex qua impotentia in ſuperiore infert conſequentiam ad inferiorem ſubditum, vt eodem modo nequeat obedire, ſed reſiſtere, quia poteſtas Principis iuſtitia coarcta-

24 tur, & vltra non poteſt, † quàm honeſte poſſit, & quando facta Principis lædunt pietatem, exiſtimationem, verecundiam, & generaliter contra bonos mores, facere non poſſe, credendum eſt; magnam Doctorum cateruam, multáſque ſpeciales doctrinas videndas per Giurbam *conſ. 1. à num.17. cum ſequentibus*; quibus quidem mirabiliter exornabis verba textus *in d. cap. ſi quando, de reſcriptis*, ibi: *Cùm non poſſis iuſtè*, &c.

Felinus *in cap. nihil, de præſcriptionibus*, re-

25 fert triginta & tres caſus, † quibus ob ſcandalum receditur à iuris communis diſpoſitione.

Ex quibus infertur ad noſtrum propoſitum,

26 quòd cum maximum † timeatur ſcandalum in his Regnis Hiſpaniarum inter Regnicolas, & originarios, ſi ipſis expulſis alienigenæ admitterentur ad beneficia Eccleſiaſtica in derogationem iuris, & priuilegiorum huius Regni, vt expreſsè conſiderat Rex noſter, *in l. 25. tit. 3. lib.1. Recopilation.* ad medium, ibi: *Porque qualquiera coſa que ſe proueyeſſe por ſu Santidad, y ſus Miniſtros, en derogacion de las coſas ſuſodichas, ò qualquiera dellas, traeria muy grandes y notables inconuenientes, y dello podian nacer eſcandalos, y coſas que fueſſen en deſeruicio de Dios nueſtro Señor, y nueſtro daño, y deſto Reinos, y naturales dellos*, &c. Et *in l 14. eodem tit. & lib.* idem dicitur ibi: *Eſtà muy cierto y conocido, que quando las dignidades, y beneficios de nueſtros Reinos ſe dan à los eſtrangeros, reſultan dello muchos inconuenientes que ſe ſiguen*, &c. Et ibidem infe-

riùs poſt medium, ibi: *Y como quiera que antes de agora veîamos, y ſentiamos eſta injuria, y daños*, † *que nos, y nueſtros naturales recibian,* 27 *eſpecialmente del año de ſeſenta y quatro a eſta parte, que ſe començaron los mouimientos, y turbaciones en nueſtros Reinos*, &c. Et refert copiosè Doctor Illeſcas *in ſua hiſtoria Pontificali, capitulo de la guerra final del Rey de Francia*, † *para cobrar el Ducado de Milan*, §. 10. *fol.225.* vbi 28 refert has commotiones hac de cauſa euenisſe, quòd contra ius Regni prouiderentur exteris officia, & beneficia, *& lib. 6. eiuſdem hiſtoriæ, cap.27. §.17. de Paulo III. Pontifice 228. fol.338.* refert, tunc fuiſſe per ipſum *Paulum III.* conceſſum, quod beneficia, penſiones, & alia Eccleſiaſtica exteris non dentur, hoc idem refert Azeued. *in d. l.14. num.31.* Salzedus *in practica crimin. Canon. cap.54. num.18.*

Quibus quidem turbatur Reſpublica, & inter omnes oritur ſcandalum, † iuxta illud *Sanct.* 29 *Hilarij in Commentar. in Matthæum, cap.25.* dum ait: *Atque his quidem vexationibus multi turbabuntur, & in tantis inſurgentibus malis ſcandalizabuntur, & vſque in mutuum odium excitabuntur*, &c.

Nihil enim eſt, quod pacem & tranquillitatem Reipublicæ, & ſubditorum magis turbet, quàm ſcandala, quæ ideò euigilans Principis munus omnibus modis, & remediis adhibitis abſcindere, & delere conatur, vt & ipſe etiam pace & tranquillitate fruatur; hanc ſtatus rationem Nos docet Pontifex *in c.1. de offic. legati, lib.6.* in hæc verba: *Officij noſtri debitum remediis inuigilat ſubditorum, quia dùm eorum excutimus onera, dum ſcandala remouemus, Nos in eorum quiete quieſcimus, & fouemur in pace*; ex quo text. etiam, & illud colligitur, quòd pax, & tranquillitas Principis, in pace & tranquillitate ſubditorum conſiſtit, & quod vna ab alia reciprocè dependet. Videnda alia iura allegata ſuprà *cap. 3. à num. 45. & ſeqq.* quò tendit illud Dauidis Prophetæ Pſalm. 45. *Conturbatæ ſunt gentes, & inclinata ſunt Regna.*

Hinc prouenit celebris doctrina Innocent. *in cap. niſi cum pridem, de renuntiat.* Vbi dicit, quòd propter ſcandalum † imminens, non ſo- 30 lùm gratia non eſt exequenda, verùm etiam poteſt quis compelli cedere beneficio ſuo iam obtento, in quo ius habet radicatum, pro quo facit *cap. cum decorem, de Clerico coning.* in fin. quod commendat Barbatia *in tractatu de præſtant. Cardinal. num.37.* & declarat Rochus de Curte *de iure patronat. verb. Honorificum, num.3. column.3.* plures alios allegat Mexia *de taxat. panis in apparatu.11. fundament.part.12.n.33. cum ſequentibus, & n.47.* videndus etiam nouiſſimè Viuianus *de iure patronat. lib.7. cap.8. n.14. & à num.9.* Azeued. *in l.14. tit.3. lib. Recopilat. n.29. in principio,* & poſt Abbatem, Felin. & Decium, idem probat Couarru. *in regula peccatum, 1.part. num.7. ad medium*, vbi, quòd propter ſcandalum debet quis renuntiare electioni † de ſe factæ 31 (apud quem, *num.4.* latè videbis, quando ſcandalum eſt paſſiuum, aut datiuum, ſeu actiuum provt eſt in ſupradictis caſibus) Azeued. *in dict. l.14. num.51.*

Et etiam Epiſcopatum propter ſcandalum poteſt quis † compelli ad dimittendum, & re- 32 nuntiandum, Federic. de Senis *in tractat. de permutat. benefic. num.4.* Hoſtienſ. *in cap. niſi cum pridem.*

pridem. num. 63. de renuntiat. Cardinal. Iacoba. *de Consil. lib. 9. art. 3. n. 24. & n. 37.* Mant. *in Dialogo de Consil. n. 55.* & est communis opinio in praxi quoque recepta, vt affirmat Flaminius Parisius, *de resignat. beneficiorum, lib. 3. q. 18. n. 22.* namque † ratione scandali quis priuatur Gam-
33 bar. *in extrauagant. Iulij II. de simoniaca Papæ electione, n. 156.* Stephanus Aufrerius *in Clement. vt Clericorum, n. 12. de offic. Ordinar.*

Et ratione scandali quis transfertur de vna
34 Ecclesia † ad aliam, Archidiacon. *in cap. suggestum 7. quæst. 1.* Abbas *in cap. de election.* Rodoanus *de rebus Ecclesiæ non alienand. rub. 18. num. 54* Flamin. Paris. vbi proximè *n. 24.* communem dicens.

35 Tanta enim est vis scandali, † vt multa fiant ratione scandali, quæ aliàs non permitterentur, Philippus Probus *de iure Regalium, quæst. 23. num. 3.* Cepolla *de simulat. contract. num. 247.* Cardinal. Parisius *consil. 68. num. 132. volumin. 4.* Flamin. Paris. *dict. lib. 3. q. 18. n. 25.* qui post alios *num. 26. & sequentibus*, idem affirmat in Papatu.

Camillus Borrelius *in tractatu de præstantia Regis Cathol. cap. 52. num. 3. & 4. & num. 5.* Lo-
36 quendo de † prærogatiua Regis Hispaniarum in retinendo Bullas Apostolicas in derogationem sui Iuris Regij patronatus vel laicorum, vel Iuris strangerij licitè fieri ob euitandum scandalum hinc suboriundum, ex hac etiam ratione scandali obuiandi esse legitimam, & iure permissam hanc, de qua agimus, Bullarum Apostolicarum retẽtionem, latissimè probat Palatius Rubeus *de beneficiis vacantibus in Curia, §. 7. & §. 11. per totum*; imò etiam per totum tractatum, & Mexia abunde *in lege Toleti de taxa. panis, fundamento 11. part. 12. à num. 33. vsque ad 47.* Salzed. *in pract. criminal. Canonic. cap. 54. num. 10.* Couarru. *practic. cap. 36. in principio.* Ex qua ratione & fundamento fere Doctores omnes, qui de hac Bullarum retentionis vsu, & praxi tractant, quos in vnum congessimus suprà *c. 2.* à principio, illam iustam, & licitam profitentur.

37 Et loquendo in retentione † litterarum Apostolicarum contra dispositionem *Concilij Tridentini* obtentarum ob euitandum scandalum inde sperandum licitè facienda probat Pater Henriquez *lib. 2. de Pontificis claue, cap. 23. §. 3.* videndus, cùm sit in detrimentum, & præiudicium boni communis, & publicæ vtilitatis, vt videre licet.

Hinc est, quòd ad euitandum scandala, quæ
38 futura esse timentur, † ex quibus damnum oritur, licita est lex Regni, vel statutum disponens, ne alienigeni obtineant beneficia Ecclesiastica in Regno, vel Prouincia, Angelus *consil. 23.* Capitius *decis. 132. num. 6. & 7.* Azeuedus *in l. 14. tit. 25. tit. 3. lib. 1. Recopilation. sub num. 46.* optimè Anton. Thesau. *decis. 131. num. 3. & 7.* Petrus Anton. Petra. *in tract. de potestate Princip. cap. 6. num. 9.* Codex Fabian. *lib. 3. tit. 1. de iudiciis, definition. 39.* Quintilian. Mandos. *in tractatu de monitor. quæst. 13. num. 3.* Hieronym. Portoles, & ab eo citati *in addition. ad* Molin. *§. alienigeno. num. 1. cum sequentibus*, Iacob. Cancer. *variarum resolut. lib. 3. cap. 14. de manutent. à num. 61. cum sequentibus.* Vbi mirabiliter de hac ratione scandali, & alij per Nos citati suprà *cap. 2. hac 1. part. versicul. Angelus in cons. à num. 12.* quibus adde Flaminium Parisium *de resignation. lib. 4. quæst. 7. num. 3.* Ojeda *de beneficio incompatibil. 1. par. cap. fin. num. 116.* Azorius *in institut. moralib. part. 2. lib. 6. cap. 4. quæst. 25. versicul. Deinde cum alienigenæ*, ex quo ita infert, ibi: *Hinc est quod statutis & legibus Principum, & regum exteri, & alienigenæ penitus excludantur à beneficiis in Regno, Prouincia, vel Vrbe institutis, quæ leges iure Canonico permittuntur, nec improbantur, &c.*

Confert etiam, quoniam propter scandalum vitandum, † & quietem Reipublicæ potest 39
etiam Clericus expelli à Regno, aut ciuitate per Regem œconomica potestate, vt in exemplis adductis ex aliis Doctoribus per Iacobum de Grassis *in tractat. de effectibus Cleric. effectu 1. num. 10. & 11.* & ex iis, quos latiùs citauimus suprà *cap. 3. hac 1. in §. vnico à num. 67. vsque ad fin. atque infra 1. part. cap. 1. à num. 32. & seqq.* vbi plurimi citantur.

Hinc est etiam quod cum † publicaretur *Pij* 40
Quinti Breue, vt Episcopus successor in dignitate potuisset ad suæ conscientiæ securitatem iterum examinare Religiosos, ex licentia prædecessoris sui administrantes pœnitentiæ Sacramentum; orta est maxima dissensio inter omnes, quare ob bonum publicum, & euitanda scandala in damnum Reipublicæ Ecclesiasticæ, & temporalis, *Philippus Secundus Hispaniarum Rex* supplicauit ab eodem Breui, & instanter petiit humilliter à Sede Apostolica eius reuocationem ob hoc scandalum futurum, quod quidem propterea illud reformauit *Gregorius XIII. Anno 1572.* quæ reformatio stat in *Bullario tom. 1. pag. 1208. & sequentib.* Et ex hac nouitate, quàm † magna scandala timeri debeant, & ori- 41
ri soleant inter Religiosos, & Clerum, in terminis videnda sunt, & legenda, *in Clementin. dudum de sepulturis*, per totam maximè *in vers. Ab olim.*

Et referendo has eadem Bullas scilicet *Pij V. & Gregorij XIII.* latè & optimè hunc articulum examinat nouissimè Ioann. Maria Nouarius *in pract. conclusion. noui iuris Pontific. tit. de confession. Sacramen. absque loci ordinar. approbat. non audiend. conclusio 2.* aliàs respectu operis, *conclusion. 69. per totam, & num. 4.* adducit sequentem declarationem Cardinal. quam cum † conducat rectè rei, de qua agimus illam non 42
omittam in hæc.

Cùm Sacræ Congregationi Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium præpositorum innotuerit Confessarios Regulares grauiter conqueri, quòd ab Archiepiscopis, Episcopis locorúmque Ordinariis ab audiendis Confessionibus quauis de causa discriminat, Suspendantur: & propterea sæpè contingere, vt ab eisdem Archiepiscopis, Episcopis, & locorum Ordinariis omnibus simul vnius Conuentus Confessariis Confessiones audiendi facultas adimatur, illustrissimi eiusdem Sacræ Congregationis Patres rati vix fieri posse, vt hæc sine scandalo, magnáque animarum pernicie contingant, re maturè perpensa ad omnem scandali materiam submouendam, & quò magis spirituali piarum mentium consolationi consulatur; Statuunt, ac decernunt Archiepiscopis, Episcopis, aliisque Ordinariis locorum, ad quos Confessarios approbandi ius spectat; Confessarios Regulares, aliàs ab ipsis liberè approbatos ab audiendis confessionibus posthac suspendere

dere minimè licere, nisi ex noua causa, eâque ad confessiones ipsas pertinente, aut ob non seruatum interdictum ab ipsis Ordinariis positum, statuunt insuper eosdem Archiepiscopos, & locorum ordinarios confessiones audiendi facultatem omnibus simul vnius Conuentus Regularibus Confessariis eadem sacra Congregatione inconsulta nullo pacto adimere posse, quod quidem Decretum, vt illi Illustrissim. Patres opportunum, & necessarium duxerunt, ita inuiolabiliter iubent obseruari Romæ 20. *Nouembris* 1615. *A. Mar. Episcop. Hostiens. Cardinalis Gallus V. Theatin. Secret.*

Quæ declaratio omnimodam in hoc casu tol-
43 lit difficultatem ne scandala † oriantur, & circa hanc controuersiam videndi insuper sunt Ricius *in prax. tom.* 4. *resolution.* 70. *num.* 5. Zanard. *in Director. Theolog.* 1. *part. de pœnitent. Sacrament.* 24. §. 4. Fagund. *præcept.* 2. *lib.* 7. *cap.* 2. *num.*30. Miranda *in Manual. Prælat. tom.* 1. *q.* 45. *art.*7. Ioann. Hieronym. Campanil. *diuersor. Iuris Canon. rubr.* 12. *cap.* 13. *num.*70. Villalobos *in summa tom.* 2. *tract.* 9. *diffin.* 53. *num.* 5. Dian. *in resolution. moral. tractat.* 2. *de dubiis regular. resolut.*27. *& resolut.*22.

Et cum Doctor Villegas (vir non satis lau-
44 dandus) huius † Archiepiscopatus Toletani Gubernator Generalis pro Serenissimo Infante Cardinali, voluisset suspendere licentias Religiosorum ad confitendum obtentas, & prædicandum sine sua, Rex Catholicus noster Philippus Quartus, tanquam Protector status Ecclesiastici (prout latissimè probauimus, *cap.* 1. *hac* 1. *part. per totum*) authoritatem Regiam interposuit, ad euitanda scandala maxima, & commotiones inde ortas in Ecclesia Dei, ac ita decreuit *Nouitas ne fieret.*

His etiam temporibus nostris Episcopus Cordubensis ad id ipsum obtinuit Breue à Sede Apostolica, & ex eadem ratione scandali vitan-
45 di, † & ob quietem Reipublicæ Ecclesiasticæ, & temporalis ac spiritualis, idem ordinatum & Decretum fuit à Regio supremo Senatu, ad quod conducunt omnes doctrinæ hactenus relatæ à principio huius Capituli; & facit insuper, quam adducit Palatius Rubeus *in tractatu de beneficiis vacantibus in Curia*, §. 11. *col.* 3. *ad fin. & colu.* 4. ex doctrina Innocentij *in cap. Inquisitioni, de sentent. excommunication. in fine*, dicentis: Quòd
46 si ex præcepto † iniusto Papæ vehementer præsumitur statum Ecclesiæ turbari, vel scandala ventura esse, non esse parendum, imò foret peccatum, obtemperare; & videndus est Cened. *in collectan.* 1. *part. collectan.* 5. *num.* 3. vbi plurimas allegat huius Decreti comprobationes. Ad quæ videnda sunt, quæ longa serie diximus hac 1. *part. cap.* 1. *per totum*, quæ omnino probant, quæ hîc dicuntur.

47 Supradicta omnia roborantur † ex eo, quòd vbi timetur scandalum exoriri, & seditiones, procedere potest Rex pro illis sedandis, etiam inter Ecclesiasticas personas, & Religiosos, & componere non iurisdictione, sed œconomica potestate, & authoritate, ne pax publica turbetur, & bonum publicum detrimentum patiatur, probant Archidiacon. *in cap.* 1. *de restitutione spoliatorum*, Augustin. Beroi. *consil.* 56. *n.* 13. *volumin.* 3. Guido Papæ *decision.* 1. *& ibi*, Ranch. *in addition. & decis* 552. *& consil.* 78. Anton. Thesaur. *decis.*82. *decisione* 131. *num.*10. *& vtrobique addition.* Gutierrez *practicarum quæst. c.* 34. *num.*18. *&* 22. *lib.* 1. Gaspar Rodriguez *de annuis redditibus, lib.* 2. *quæst* 22. *num.*60. & Codex Fabianus *lib.* 3. *tit.* 1. *de iudiciis, definition.* 38. Et quod Princeps licitè possit authoritatem suam Regiam interponere, vbi timetur scandalum inter Religiosos, & Ecclesiasticas personas non per viam iudicij, sed extraordinariæ cognitionis, notant insuper Zephales *cons.* 19. Albanus *consil.* 75. *num.* 5. Bosius *in tractatu causar. crimin. titulo de Principe, num.* 211. Oliuanus *visitat. alium namque, cap.* 14. *num.* 144. Petra *de potestate Princip. cap.* 6. *num.*85. Cauedus *de patronatu Regio, cap.* 36. *num.* 3. Anton. Thesaur. *dict. decis.* 131. *n.*8. & ex aliis Iacobus Cancer. *variarum resol. lib.* 3. *c.*14. *de manutent. à n.*7. *cum segq.*

Camillus Borrellus *de præstantia Regis Catholici, capitul.* 71. *à num.* 58 Dum loquutus fuerat de Rege Catholico, & eius Tribunalibus cognoscentibus de violentiis factis inter personas Ecclesiasticas, *num.*59. ita ait: *Et hoc ambiguum esset,* † *si faceret per viam cognitionis ordi-* 48
nariæ, & propriæ iurisdictionis, sed potius per modum defensionis cuiusdam extraiudicialis, ne inter personas Ecclesiasticas in Regno scandala, & rixæ oriantur, & perturbetur status Regni tranquillus præsertim subditorum laicorum, maximè quia in hoc Regno Neapolitano, quod vicinissimum est Summo Pontifici, & Vrbi Romanæ, qui statim adiri possit, cuius contrarium militat in Hispania, vt propter longinquitatem, & Romanæ Curiæ distantiam, Rex, suique magistratus modestè Clericales † *contume-* 49
lias inter ipsos vertentes compescant, etiam aduertit Villalobos, &c.

Quibus consonat bonus textus *in cap. qui à Sancta Romana Ecclesia,* † *cui auctore Deo præ-* 50
sidemus à pluribus patitur violentias, &c. Ab Imperatore directi intersunt Nuntij, qui scandala fieri vetent, &c. Ne vel Ecclesia scandalizetur, & Imperialis honorificentia minuatur, & cap. 28. *in ordine.*63. *distinctione.*

Et quod ad scandalum vitandum possit Princeps Regiam manum interponere ex *l. æquissimam* 17. *de vsufructu*, vbi notant omnes communiter scribentes, *& in l.* 1. *C. de prohibita sequestrat. pecun.* Petrus Gregorius 3. *part. syntagmat. lib.*23. *cap.* 3. *num.*23. Franciscus de Ponte *cons.*21. *num.*1. *volum.*1. Mandulus de Alba *consil.* 78. *lib.* 1. *num.* 2. ibi: *Cum & passim iura dicant, debere Principem, & Iudicem* † *habere ante* 51
oculos viam tutiorem, præsertim ne scandala committantur, &c.

Et de pace omnino curanda ob sedandos tumultus, rixas & concitationes ex quibus quies turbatur Reipublicæ, non sine magno omnium scandalo: multa in iure specialia introducta sunt, quæ aliter non permitterentur, ex textu *in l. cum pater.*77. §. *dulcissimis* 20. *de legatis* 1. *l. qui decem* 16. *in fin. ad l. Cornel. de Sicariis, l. æquissimum* 14. *ff. de vsufructu. l. cum oportet*, §. *non autem hypotheca, versic. Sin autem res, C. de bonis quæ lib. cap. cum teneamur, de præbendis, c.*2. *vbi bona glossa, de desponsa. impuber.* Hostiens. *tit. de foro competent. versic. Ex præmissis, col.* 4. Aufrerius *de potestat. Eccles. super laicos, n.* 16. tradit plura Mieres *de maioratu* 4. *part. quæst.*22. *à num.*8. *&* 20. *cum sequentibus*, Cenedus *in collectan.*70. *ad decretales, num.*1. Lancelotus Conradus *de Templo Iudicum, part.* 6. *de pace, concluf.*102. *num* 2. *fol.* 53. *& libro* 1. *de Imperatore,* §. 4. *assertion.*16. *fol.*81. *num.* 1. latè Petrus Gregorius

gorius *in tractatu de Republica, lib. 11. cap. 13. & cap. 14.* Gregor. Lopez *in l. 58. gloſſa, Eſtos, tit. 6. part. 1.* Queſada *in ſuis diuerſis quæſt. cap. 29. n. 1. in fin.* apud quos multa videre poteris, & facit *cap. final. de tranſactionibus.* Necnon alia
53 plura iura, † & doctrinas videre poteris per Guillelmum Benedictum *in cap. Rainuntius, verbo, Et vxorum nomine, deciſ. 2. à num. 114. & in verbo, Mortuo itaque teſtatore. 1. à num. 227. cum multis ſequentibus*, vbi abundè congerit multos caſus, quibus à iure receditur ob pacem habendam, ſeditiones, & ſcandala vitanda, cum in pace vertatur vtilitas publica, latiſſimè etiam per Martam *de iuriſdiction. 1. part. cap. 41. per totum*, & poſt plurimos Doctores, Tiberius Decianus *in practicarum crimin. tomo 1. cap. 10. n. 3.* & copiosè per Franciſcum de Borullinis *in tractatu de duobus fratribus, num. 20. tomo 6. 1. part. diuerſorum*, plura congerit Pater Thomas Sanchez *de matrimonio, lib. 8. diſp. 19. à num. 8. cum ſequentibus*, Maſtrillus *de Magiſtratibus, lib. 3. cap. 4. à num. 98. & à num. 175. cum ſeqq.*

Ex obſeruantia quippe legum, & priuilegio-
54 rum Regni † pax conſeruatur, aliter atque cunctis eſt ſcandalum, iuxta illud Prophetæ: *Pax multa diligentibus legem tuam, & non eſt illis ſcandalum, &c.*

Inſuper notandum erit pro complemento,
55 quòd non omnia, quæ † poſſunt fieri facienda ſunt, ſed euitanda, quando habent inconuenions, *l. Iulius 15. ff. de condition. inſtitut. l. in cauſa 16. §. idem Pomponius, ff. de minoribus, l. 1. in princip. ff. de aqua quotidiana & æſtiua, l. non omne ff. de regul. iuris*, Pinelus *in l. 2. C. de reſcindend venditione, part. 1. cap. 1. num. 35.* latiſſimè plura congerens Petrus Gregorius *in tractatu de Republica, lib. 9. capitul. 1.* per totum, & dixit Mecænas Auguſto Cæſari apud Dionem, *lib. 5. Id tibi Conſilium do, ne quando abutaris potentia tua, neque eam putes eſſe diminutionem potentiæ tuæ, ſi non omnia ſimul facias, quæ poſſis, ſed quantò magis omnia, quæ ſtatuere poteris perficere, tantò magis cura, vt optima tibi quæque proponas*, Gregorius Acaius *lib. 3. de priuilegiis, cap. 5. num. 46.* Vt & rectè Claudianus ad Theodoſium *in Panegyr. in 4. Conſula. honor.* ait:

Nec tibi quod licet, ſed quod feciſſe licebit
Occurrat, mentémque domet reſpectus honeſti.

Et inde Seneca *Troas, actu. 2.*

Quod non vetat lex, hoc vetat fieri pudor.

Quò tendit illud Theodorici Gothici Regis, relati per Caſſiodorum *lib. 4. Epiſtolarum, cap. 9. Noſtræ prouidentiæ eſt, vt non ſolum iuſta fiant, ſed fieri videant omnes, ſciántque, & ab omnibus probata æmulatrix poſteritas ſuſcipiat, &c.*

56 Quod quidem latiùs examinandum † infrà hac *1. part. cap. 8. à num. 12. & ſequentibus, verſic. Et ad hanc noſtram veriſſimam, &c.* vbi tractatur, quòd Bullarum retentio hæc locum habet, etiam quando ipſæ de iure validæ ſunt, & non ſubreptitiæ, attamen ob ſcandalum, aliquódve aliud notabile damnum, & inconueniens, inde ortum, vel futurum probabiliter timetur (vt in hoc *cap. & ſequentibus*) ſuſpendi debet earumdem executio.

Pro quo & pro Coronide huius capituli
57 vnum vtile erit notandum † (quod & cæteris etiam cauſis, quas legitimas dicimus in hoc tractatu ad huiuſmodi retentionem conueniat;) nam poſtquam Senatus Regius (iuxta quæ latiùs diximus infrà *cap. ſequent. verſ. Quare ad harum cauſarum, &c. à num. 63.*) exactam (vt aſſolet) examinationem alicuius cauſæ ad retentionem faciendam propoſitæ, iuſtam eſſe arbitratur, talem congruit decétque, vbilibet apparere & iudicari, quoniam Principi afferenti de timore ſcandali, † vel alicuius damni omnino ſtandum 58
eſt; optimè Iacobus Mandelus, *conſil 75. num. 6.* latè Alexander *conſil. 216. nec arguendi ſumus, col. 9. volum. 2. & in conſil. 21. conſideratis. in principio, vol. 2. & in l. 1. column. 18. verſ. Sed iuxta hoc quæritur, de officio eius*, Decius *conſ. 125. in cauſa ſpoliationis, num. 4.* Rolandus à Valle *conſ. 1. num. 68. volumin. 2.* Curtius Senior. *conſ. 20. num. 10 & 11.* Cephalus *conſil. 173. num. 26.* Iaſſen. *conſ. 227. in nouo fundamento, volum. 2.* Tiraquellus *de vtroque retractu, part. 1. §. 1. gloſſa 14. num. 49.* optimè Iacobus Maſcardus *in tractat. de probation. concluſ. 1233. à num. 20. vbi num. 21. & 22.* reddit rationem. Et quod de timore ſcandali ſit ſuperiori credendum, probat cum Srat. *conſ. 10. num. 10. p. 1.* Ioann. à Cochier. *in tract. de Iuriſdiction. in exemptos, tomo 2. in Scholiis ad Conſt. Concil. Lateran. p. 1. §. 3. n. 35. fol. 32.*

Cui doctrinæ optimè conducunt ea, quæ la-
59 tiùs † diximus ſupra hac *1. part. cap. 3. §. vnico, verſic. Sed licet hæc ita ſe habeant, &c. à num. 45. & ſequentibus.* Quòd Pontifex Maximus in his cauſis retentionis; multum defert informationi ſibi factæ per Senatum Regium ſupremum ſuper inconuenientiis, & damnis oriundis ex executione litterarum aliquot Apoſtolicarum, cum ipſe Senatus ea accuratè examinauerit. Ex eiſdémque mouetur ad earum litterarum retentionem, interim quòd per ſupplicationem emiſſam, vel emittendam ad Sanctiſſimum, ipſe inſtructus, & certiùs informatus de veritate precum, periculóque & ſcandalo minantibus de ſalubri Reipublicæ prouideat remedio.

CAPVT V.

Præiudicium Regis, vel Regni, atque ideò damnum publicæ vtilitatis an ſit litterarum Apoſtolicarum retentionis legitima cauſa.

SVMMARIVM.

Regni, & Regis damnum ad inuicem compatiuntur, cum vnum faciant indiuiſibile corpus, num. 1.

Rex eſt cor, & anima Reipublicæ, num. 2.

Rex eſt caput, & anima Reipublicæ, & ipſa eius corpus, num. 3. & ſequentibus.

Cuſtodiri Regem à malis nihil prodeſt, ſi & Regnum non cuſtodiatur, ibid.

Mundus homo grandis dicitur, & homo ſymbolum eſt Reipublicæ, num. 4.

Inter hominem, & Rempublicam magna, & propria ſimilitudo reperitur, quoad ſingula vtriuſque membra, ibid.

Membra non debent à capite diſcedere, numer. 5.

Regnum

Regnum vti corpus infirmitatibus, & accidentibus est subiectum, num.6.

Regna sicut corpora humana florent, & interitum patiuntur, num.7.

Bellum nullum suscipiendum, nisi pro fide, aut salute Reipublicæ, num.8. & num.9.

Salus corporis in bene composito more, ac eius administratione decora consistit, num.10.

Vtilitatem publicam non conuenit diuina ludificatione differri, num.11.

Reipublicæ salus nulli magis conuenit, & interest, quam Principi, num.12.

Ex bono regimine Reipublicæ simultaneum oritur vtile Regi, & Regno, num.13.

Regnantis est gloria subditorum otiosa tranquillitas, num.14.

Princeps magis commodum commune, quàm suum custodire debet, quia diuitiæ vassallorum quasi suæ sunt, num.15.

Princeps ita suos vassallos tueri debet, ne debiles inueniat quando illis egeat, num.16.

Vtilitas Regni est commodum Regis, num.17.

Quanto quis melioribus præest, tanto maior ipse & honorabilior est, num.18.

Regem diuitiis, & auro abundare nihil prodest, si populus sit tributis lacessitus, & oppressionibus infirmus, num.19.

Exemplo statuæ Nabuchodonosoris contrita comprobatur, ibidem.

Vtilitas publica ita tuenda, vt commodi proprij obliuiscatur Rex, num.20. & sequentibus.

Salus populi suprema lex esto, num.21.

Pro conseruanda vtilitate publica cum potentioribus est dimicandum, num.22.

Vigilantia Principis omnium domos defendit, omnium otium illius labor, omnium delitias illius occupatio, num.23.

Salutem Reipublicæ turbant violentiæ, & scandala, num.24.

Ne pax publica turbetur, & bonum publicum detrimentum patiatur, valet Rex inter Ecclesiasticos authoritatem suum œconomicam interponere, num.25.

Maiestas Imperij publicæ salutis tutela est, ibidem.

Ad Reipublicæ conseruationem debet Princeps obuiare iis, quæ suis Regaliis, & suorum priuilegiis, & consuetudinibus obsunt, num. 26. & seqq.

Si negligenter, quæ vsurpantur omittimus, excessus viam aliis aperimus, num.27.

Regi nihil magis noxium, quàm semel amittere suam maioriam, num.28.

Maius est dedecus parata omittere, quàm omnino non paraniſſe, num.29.

Debilis in obuiando cognitus ferociori animo inuaditur, num.30.

Publica necessitas vbi possit, permittitur Pontifici in ditionem Regis, & è conuerso suum imperium exercere, num.31.

Propter publicam vtilitatem multa admittuntur contra rationem disputandi, quæ alias de iure non permittuntur, num.32.

Publicæ vtilitatis causa potest Princeps auferre dominium, num.33.

Damnum publicæ vtilitatis, nempe Regni, aut Regis iusta causa est ad Bullarum retentionem, num.34. & sequentibus.

Plura iura ad idem ponderantur, ciuilia, & Regia permittentia suspendi executionem litterarum in damnum publicæ vtilitatis Regis, & Regni, num.35. & sequentibus.

Retentionem Bullarum in Senatu ob damnum Reipublicæ faciendam ex ll. Regijs Recopil. num.40. & 41.

Damnum, seu vtilitas Regni, aut Regis ad inuicem conuertuntur, quia non dabimus damnum Regni, quin vergat in damnum Regis, num.43.

Ponderatur, & interpretatur in proposito Authent. vt nulli iudic. §. hoc verò, ibid.

Genus præcedens non restringitur per speciei appositionem, cum fiat loco exempli, num.43.

Quoties plura habent eandem rationem, licet de vno tantum fiat mentio, censetur fieri exemplariter, num.44.

Damnum Reipublicæ Ecclesiasticæ spiritualis, aut temporalis legitimam esse causam retentionis litterarum Apostolicarum in Senatu, omnes ferè firmant Doctores de hac retentione tractantes, relati, num 45. & sequentibus, vsque ad n.55. quorum obseruationes ad litteram recensentur.

Papæ præceptum, ex quo præsumitur publicum Ecclesiæ statum turbari, non est exequendum, n.56.

Exemplum redditur de Cardinali expulso è Regno Franciæ turbante publicum Regni statum, ibid.

Simile exemplum habetur in Hispania è qua Philippus Secundus, expulsit Nuntium Apostolicum resistentem decreto violentiæ Senatus, ibid.

Rescriptum concessum priuato non derogat concesso ad publicam vtilitatem, num.57.

Priuilegium, quòd transiit in contractum, aut ob aliam causam onerosam obtentum potest reuocari ex causa publicæ vtilitatis, num.58.

Priuilegium ob remunerationem seruitiorum expretio, vel alia onerosa causa modificari, aut reuocari potest, si sit noxium Regi, aut Regno, num.59.

Ob publicam vtilitatem potest Rex concedere legem, ne alienigenæ obtineant beneficia in Regno, num.60.

Ob damnum publicum litterarum Apostolicarum in executione est supersedendum, num.61.

Supplicari potest à lege, quæ non conuenit vtilitati publicæ, num.62.

Senatui suo Rex commisit causarum ob quas petitur retentio, examen, qui indies euigilat in salute Reipublicæ, num.63.

Senatores scientia, & experientia experti melius agnoscunt, quod vtilitati publicæ sit conuenientius, aut noxium, num.64.

Senatores cognoscunt mores Regni, consuetudines, & priuilegia, num.65.

Senatores sciunt præterita, & de futuris æstimant erudita, num.66.

Senatores Regij, vt prudentes ex præsentibus accidentibus, quæ mala uentura erunt agnoscunt, & quæ damna præcauenda, num.67.

Prudentiæ est cauere, qua non putantur emergere, num.68.

Prouidentia est notio futurorum, & aduenientium calamitatum munimen, num.69.

Multa de Senatorum laude, & munere in Reipublicæ salute, num.70. remissiuè.

Regnorum finis, quo creata sunt, is est, vt Vassalli in pace conseruentur, num.71.

Recursus retentionis quatenus tendit in vtilitatem Reipublicæ omnino fauorabilis est censendus, num 72.

1 REGNI, & Regis damnum ad inuicem † compatiuntur, cum vt Seneca ait, *in libro de Clementia*, Rex & Regnum vnum & idem faciunt indiuisibile corpus in hæc: *Ille est enim vinculum, per quod Respublica cohæret; ille spiritus vitalis, quem hæc tot milia trahunt, nihil ipsa per se futura, nisi onus & præda, si mens illa subtrahatur*, optima *l.5. tit.1. part.2.* E por vnde
2 lo llamaron coraçon è alma del pueblo † ca assi como y aze el alma en el coraçon del hombre,è por ella viue el cuerpo, è se mantiene: assi en el Rey yaze la justicia, que es vida è mantenimiento del pueblo de su señorio. E bien otro si, como el coraçon es vno, è por èl reciben todos los otros miembros vnidad para ser vn cuerpo, bien assi todos los del Reino, maguer sean muchos (porque el Rey es, è debe ser vno) por esso deben otro si ser todos vnos con èl, &c. Et
3 in fine illius legis, ibi: Onde èl es alma, † è cabeça,è ellos miembros,&c.Et ad idem vinculum, & vnitatem Regis, & Regni est, *l.3. tit. 19. par.2.* ibi: E por ende dixeron los Sabios antiguos, que son como alma è cuerpo, que maguer en si sean departidos, el Ayuntamiento les haze ser vna cosa. Onde maguer el pueblo guardasse al Rey, è todas cosas sobredichas, si al Reino no guardassen de los males, que y podrian venir, non seria la guarda complida, &c.

Et iterum hæc vnitas apparet ex eadem *l.5.* vbi Rex dicitur caput Reipublicæ, quæ ideò corpus mysticum dicitur: ibi: E naturalmente dixeron los Sabios, que el Rey es cabeça del Reino, ca assi como de la cabeça nacen los sentidos,porque se mandan todos los miembros del cuerpo, bien assi por el mandamiento, que nace del Rey, que es señor, è cabeça de todos los del Reino, se deben mandar, è guiar, è auer vn acuerdo con èl, para obedecerle, è amparar, è guardar, è acrecentar el Reino onde èl es alma, è cabeça, è ellos miembros, &c. Quod & dixit Diuus Thomas *lib.1. de regimine Principis, capitul.12. Hoc igitur officium Rex se suscepisse cognoscat, vt sit in Regno sicut in corpore anima; & sicut Deus in mundo, quæ diligenter recogitet*, &c.

Moyses *in primo verbo Hæbraico Geneseos*, mun-
4 dum vocat † hominem grandem, homo etiam symbolum est Reipublicæ, Diuus Paulus *ad Roman.12. Ezechiel.cap.24.*& Interpretes Ecclesiastici in eisdem locis. Sanderius *lib.5. de visibili Monarchia, cap.3.* atque ideo Pito Mirandula *in Eptaplo*, mysterioſam quandam refert expositionem, & veram similitudinem inter corpus mysticum, & indiuiduum, atque itidem Sixtus Senensis *lib.3. Bibliothecæ sanctæ*, & Andreas Laurentius Prothomedicus Henrici Quarti Regis Franciæ *in libro de Anathomia*, subtiliter quidem explicat proportionem hanc inter hominem, & Rempublicam. Dicunt enim, quòd inter has duas creaturas possunt absque vlla improprietate nomina permutari, cò quòd in Regno Rex est caput, apud quem residet regimen, corpus autem populus est,& vassalli, oculi sunt Senatores Consilij iuxta illud *Prouerbior. capitul.4. Oculi tui recta videant*, communiter insuper Interpretes explicarunt teste Hieronymo Laureto *in sua Sylua, verbo, Oculus*, cum assistant Principi, & illum adiuuent in regimine Reipublicæ, brachia sunt huius corporis duces, & milites, *Daniel.11. cap.* 11. & ibi Lyra, in quibus consistunt opera fortitudinis, & executionis qua Respublica defenditur, atque inimici offenduntur. Vniuersitates,& studia generalia diuersarum Artium (vnde iuuentus docetur, & Respublica abundat Doctoribus Theologis, Iurisperitis,Medicis, & aliis similibus) sunt stomachus, & officinæ, quas condidit natura ad coquendum cibum, eique dat perfectam formam, vt distribuatur, per omnes corporis partes,dando cuilibet necessarium alimentum. Carceres autem loca sunt,ad quæ natura prorumpit inutile,& nociuum cibi. Triremes denique, & cætera loca assignata facinorosis pro pœna sunt latrinæ, seu propriùs Cloacæ, & Floricæ in quas proijciuntur excrementa,hoc est expurgatur,seu exoneratur Respublica gentibus pernitiosis.Igitur in omnibus reperiemus proportionabilem æquiparationem, & similitudinem inter hominem,& Rempublicam.Videndus ad idem Frater Ioann. de la Puente, *en la conueniencia de entrambas Monarchias*,&c.*lib.1.§.1.in princip c.1.*

Inde infertur hæc vnitas inter Regẽ, & Rempublicam, ille caput, hæc membra inseparabilia † à suo capite, quia membra non debent à capi- 5
te discedere,*cap.cum non liceat 12. de præscriptionibus*, Molina *de Hispanor. primogen. lib.1.cap.1. num.17.* Romatius *singular,50.* Nicolaus Losæus *de iure vniuersitatis, part.3. cap.13. num.7.* Felinus *in cap. Pastoralis, num.10. de officio delegati*, Menochius *cons.51. per totum, & consil. 257.* Alexander Ludouisius *decision.284. num.2. & 3.* Augustin. Barbos. nouissimè *in tractat. de Canonicis, & Dignitatibus, cap.18. num.55.* textus *in cap. nouit de his quæ sunt à Prælator.* cum aliis.

Quare Rex & Regnum ad inuicem † debent 6
sua damna, & infirmitates communicare, & de remediis opportunis ad suam conseruationem, & Reipublicæ salutem mutuo tractare. Quoniam Regnum vti corpus bene consideratum subiicitur accidentibus, & infirmitatibus, vt inquit Poëta Claudianus *de bello Getico:*

Quid mirum si Regna labor mortalia vexat?

Cui consonat quod dixit Velleius Paterculus, 7
lib.2. vt appareat † quemadmodum Vrbium, Imperiorúmque; ita gentium, nunc florere fortunam, nunc senescere, nunc interire, &c. Cicero ad Atticum *lib.2. Epistolar.10.* Dolens de Republica infirmitate oppressa,cùm nec esset qui de medicamento ad eius salutem, & conualescentiam tractasset, ita ait: *Nunc quoque nouo quodam morbo ciuitas nostra moritur, vt cum omnes, quæ sunt apta improbent, quærantur,& doleant; & varietas in re nulla sit, apertéque loquantur, & iam clarè gementi medicina nulla afferatur*, &c.

Cui conuenit,quod idem Cicero tractat *lib.3. de Republica*, dicens: *Nullum bellum à Ciuitate † optima suscipitur, nisi aut pro fide, aut pro salu-* 8
te; cuius meminit Præclarus Iurisprudentiæ, atque humanarum litterarum Princeps doctissimus Senator Don Ioann. Baptista Valençuela Velasquez, meritissimus pronunc Præses Regiæ Granatensis Chancellariæ, *in monitorio contra Venetos, p.7. num.60. pag.448.*

In qua Ciceronis authoritate animaduertes, fidem ibi non accipi, † quatenus cum Religio- 9
ne Catholica conuenit (quia hæc Ciceroni fuit incognita) sed pro fœdere in ita tuenda Republica, iuxta regulam iuris; *frangenti fidem fides frangatur eidem, de regulis iuris. lib.6. l. conuentio-*

num 5. *de pactis*, vt notat Ferdinandus Mendoça *lib.*2 *cap.*9. Conanus *lib.*5. *Commentar. cap.*1. Guibertus Costanus *quæstion. Iuris. cap.* 3. Reuardus *lib.*4. *variarum*, *capitul.* 1. Vincent. Cabotius, *lib.*2. *disputation. cap.*10. *& sequentibus*, & in specie aduertit Diuus Augustinus ita Ciceronem intelligens, *lib.*22. *de Ciuitate Dei*, *capitul.*6. & Ioseph Acosta *lib.* 2. *de procurand. Indor. salute*, *cap.*4. *pagin.* 223. & *de salute*, non intelligitur de salute corporis indiuidui, sed de corporis mystici Reipublicæ, vt declarant Doctores citati, de qua Nos hactenus loquimur in hoc capite.

10 Consonat rectè Ioachinus Opeius Frisius † de vera Iurisprudentia, *lib.*1. *tit.*5. *de definition. Nomothetic. cuiúsque salus* (inquit) *in optimè composito more*, *atque eius administratione decora consistit*, refert Maximus Tirus *sermon .6. fol.*77.

Etenim sicut homo paruus gubernatur, pariter sic mundus totus vniuersalis similitudinariè, vt docet Aristoteles, at cum in regimine vnius indiuidui corporis naturalis constat, quòd vbi nullus humorum excessus, nulla est rebellio repugnans, nulláque distributio conseruationum: vbi autem est humorum excessus propter inordinatum forte regimen, tunc pugna est naturæ tendentis in conseruationem cum excessibus tendentibus ad destructionem corporis, vt aliquando sufficiat naturalis potentia ad correctionem humorum, ipsos expellendo de corpore, & aliquando propter excessum morbi natura est per se impotens, egétque adiutorio extrinseco, vt medicamine sapientis, qui exhortator est naturæ ministrando congrua ad expulsionem morbi, ipsius naturæ auxiliator existat; ita in Republica, & magno mundo contingere experimur quoridie, vti corpore mixtico, nam aliquando in climatibus eius nullus est rebellium excessus, & tunc cessat pugna, sed tendit solum natura ad mundi conseruationem salutis, quæ est in pace, & tranquillitate viuere, aliquando & rebellis excessus, & discordia tendentium ad destructionem, & tunc opus medicamine sapientis, & hoc fieri potest, vel ab ipsa natura reducente rem ad proprios terminos, sedando rebelles, vt videmus interdum, quod orta seditione ipsi inuicem eorum prudentia reconciliantur, aliquando est tantus excessus rebellium, quòd non potest ipsa natura sola, & tunc opus est medicamine rebellico, vt expulsis rebellibus reuertatur Respublica ad pristinam sanitatem. Vnde merito Deus, qui est omnium creator, & medicus vniuersi, adhibuit ministros, & medicos ad domanda multa, & grauia mala gentium, vt hominem, & mundum magnum in pace, societate, & salute conseruarent, vt statim dicemus, & vide Martam *de iurisdict.*1. *p. cap.*40. *à princ.*

Quò tendit illud Poëtæ.

Temporibus medicina valet, data tempore prosunt.
Et data non apto tempore vina nocent.

Et Ecclesiastes *cap.* 43. *vers.*24. ibi: *Medicina omnium in festinatione*, &c.

11 Et illud Cassiodori. *Vtilitatem* † *publicam non conuenit*, *diuturna ludificatione differri. Nec enim* (secundùm Aristotelem 5. *Politicor. cap.*8.) *cuiusvis hominis est*, *sed ciuilis intelligentiæ præditi*, *malum quod efficitur in principio cognoscere*, &c. Et Plato. *lib.*6. *de sapientia Ciceronis Philippi Secundi*, ibi: *Ciuilis facultas*, *& Ciuitatis*, *& Gentium commune bonum coniectans.*

Quare Princeps continuò debet esse euigilans pro salute populi, ne ob scandala, & pacem turbatam infirmetur. Quid enim vtilius aptiúsque Reipublicæ saluti pace, vt inquit Pontifex † in *cap.* 3. 13. *quæst.* 1. ibi: *Si autem pax humana tam dulcis est pro temporali salute mortalium*, &c. Et ibi superiùs: *Non enim pax quæritur, vt Bellum excitetur; sed bellum quæritur, vt pax adquiratur.* Concordia quippe & pax sunt præcipuè nexus, & vincula, quibus quasi indissolubiliter annectũtur omnia corpora mixtica, quę ad similitudinem corporis naturalis (de qua suprà) requirunt concordiam pro sui conseruatione, & salute. Sicut enim naturale corpus per suarum partium cõcordiam, & annexionem conseruatur in valetudine, & vitium robore, & per earumdem discrepantiam resoluitur, & perit: ita & mixticum corpus ex singulorum membrorum & partium discordia inordinatur, infirmatur, & perit, sic ex Diuo Paulo 1. *ad Corint.* 12. probat D. Ioann. Ramirez *in tractatu de confirmat. Ordin. S. Iacobi*, *cap.*25. *num.* 1. Et hanc corporis mixtici consonantiam vti penitus ad eius conseruationem necessariam præ oculis in somnis habere tenetur Rex, nam Reipublicæ valetudo nulli magis prodest, quàm Regi ipsi, teste Vlpiano *in l.*3. ibi: *Nam salutem Reipublicæ tueri*, *nulli magis credidit conuenire*, *nec alium sufficere*, *quàm Cæsarem*, *&c. de officio Præfecti vigilum*, atque etiam Imperatore Iustiniano *in l. Imperialis*, *C. de nuptiis*, ibi: *Imperialis benevolentia proprium esse iudicantes*, *vt omni tempore subiectorum commoda*, *tam inuestigare*, *quàm eis mederi procuremus*, &c. *& in l. humanum*, *C. de legibus*, ibi, *Bene enim cognoscimus*, *quòd cum vestro consilio fuerit ordinatum*, *id ad beatitudinem nostri Imperij*, *& ad nostram gloriam redundare*, *&c.* Ex quo textu colligitur † ex bono regimine simultaneum, & vnitum oriri beneficium Regno, & Regi; adest etiam text. singularis *in cap.*1. *de officio legati*, *lib.*6. ibi: *Officij nostri debitum remediis inuigilat subditorum*, *quia dum eorum excutimus onera*, *dum scandala remouemus*, *Nos in eorum quiete quiescimus*, *& fouemur in pace*; ex quo textu duplici doctrina imbuimur, altera quod pax & tranquillitas vassallorum pax est, & quies Principis, & promiscuè omnes ea fruuntur, quapropter Principis interesse, & debitum muneris esse pacem subditorum mediis omnibus curare. Altera ex scandalis Reipublicæ subditorum pacem, & quietem turbari, ab scandalísque inquietem gigni, & oriri: alia plura similis iura videbis suprà *cap.* 3. §. *vnico*, *à num.*45. in idem tendentia. 12 13

Facit textus in *Authent. de mandat. Princip.* §. *deinde conueniens*, *collat.*3. ibi: *Deinde conueniens est*, *vt nulli populi ciuitatum alterutris seditiones faciant*, *sed omnem pacem esse Dei ciuitatibus æquitas*, &c.

Et conducit illud Cassiodori. *lib.*2. *epistol.*29. ibi: *Quia regnantis est* † *gloria subditorum ociosa tranquillitas*; pulchrè Diuus Augustinus *de Ciuitat. Dei*, *lib.*19. *cap.*14. *Christiani Principes dum rectè imperant etiam seruiunt eis*, *quibus imperare videntur*; *Imperant enim*, *vt consulant saluti*, *& vtilitati eorum quibus imperant.* Et Diuus Chrysostomus: *Hæc enim est illis vita*, *hoc studium*, *vt tu quoquomodo pace fruaris.* 14

Clarè

15 Clarè etiam & mirabiliter † hoc idem dixit Rex Alphonſus *in l.9.tit.1.p.2.* ibi: *E deben otro. ſi guardar mas la pro comunal, que la ſuya miſma, porque el bien, è la rigueza dellos es como ſuya*, &c.

16 Mirabilis eſt etiam † ad conſeruationem ſalutis Reipublicæ, quod ipſe Alphonius Rex dixit *in l.14. tit.1. part.2.* ibi: *E como quiera que el Rey es ſeñor de ſus pueblos para mantenerlos en juſticia, è ſeruirſe dellos, con todo eſſo guardarlos debe, en manera que no le fallezcan, quando meneſter los ouiere*, &c.

17 Ita etiam Rex Henricus Tertius † dixit bonum, & vtile ſui Regni propriam ſuam eſſe vtilitatem Regis, *in l.25. tit.19. lib.6. Recopilation.* ibi: *Mandamos por el prouecho comun, que es propio mio*, &c.

18 Quanto enim quilibet præeſt † melioribus, tanto maior ipſe, & honeſtior eſt, verbis vtor Iuſtini Imperatoris *in Authent. de defenſo. Ciuitat. capitul.7. §. nos igitur, collat.3.* quòd exornat Probus ad Monach. *in cap. nouit. num. 11. ad fin. de iudic.* Anton. Sola *ad Decreta ſubaud. tit. de nominat. domino, gloſſ. 2. num. 2. & tit. de edicto annon. gloſſ.1. num.4.* Lancelatus Galliau. *conſil.46. n.40.* Valençuela Velaſquez *conſil. 59. num.15.* Matzar. *conſ.26. num.19. & num.21.* Guerrero *in Theſaur. Chriſtianæ Religion. cap.16.* Laudatúrque Princeps, ex potenti opulentia, & fortitudine ſubditorum, Camillus Borrellus *de præſtantia Regis Catholici, cap. 81. num.14.* & alij videndi per Giurbam *conſ.1. num.16.*

Quid enim diuitiæ Regis, & theſaura pro-
19 ſunt, auróque † abundare, ſi populus eius miſerè infirmetur, & tributis, oppreſſionibúſque ſit laceſcitus, & languidus? nihil certè ex hactenus dictis ac etiam exemplo ſtatuæ potentiſſimi Regis Nabuchodonoſoris, cuius caput erat aureum (quo figuratur Rex in populo) pectus argenteum, cæteráve membra diuerſi metalli, pedes verò lutei erant, lapis de monte elapſus eos tetigit tantum, quo ſolo caput aureum, cæteráque membra fortia illico ceciderunt collapſa, quæ vera eſt figura inter Regem & populum. Quòd & inſinuauit Baldo *in conſil.410.n.5. verſic. Nam theſaurus Principis non eſt Fiſcus, ſed ſubditi bene ſe habentes, lib.5. folio* 108. & eſt bonus textus *in Authentico vt Iudices, ſine quoquo ſuffragio, §. cogitatio, verſic. Conſideranimus enim, quia licet quæſtus immodicus imminuitur imperio; attamen noſtri ſubiecti incrementum maximum percipient, ſi indemnes à Iudicibus conſeruentur, & Imperium, & Fiſcus abundabit, vtens ſubiectis locupletibus: & vno hoc introducto ordine plurima rerum, & innumera erit vbertas.* Conſonat *l.2. C. de omni agro de feſto, lib.11.*

20 Quibus legibus benè † conuenit, quòd inquit Cicero. *lib.1. de officiis. Qui Reipublicæ profuturi ſunt, vtilitatem ciuium ſic tueantur, vt quidquid agant, ad eam referant obliti commodorum ſuorum*, Menoch. *conſil.1283. num.35.* Giurba *conſil.1. num.38.* Et de Rege idem dicit Eraſmus à Cochier. *in theſaur. Politico 2 part. lib.1. cap 4. num.6. commodum omnium præferatur vtilitati ſingulorum, vnius & commodo Principis ipſius, per l. vnic. §. penult. C. de caducis tollend.* vbi etiam adducit illud Ciceronis *1. de legibus,*
21 *& rurſus † de finibus, lib.5. Salus populi ſuprema lex eſto.*

Et docet Cicero in oratione pro Caio Rabir. *Eſt* (inquit) *boni Magiſtratus, † cum auxilia* 22
Reipublicæ labefactari, conuellique videt, ferre opem patriæ, ſuccurrere ſaluti, fortuniſque communibus ſuam ſalutem poſteriorem ſalute communis ducere. Et idem Cicero rurſus *in oratione pro Sextio*, ait: *Sudandum eſt iis, qui Magiſtratum gerunt, pro communibus commodis, adeundæ inimicitiæ, ſubeundæ ſæpè Reipublicæ tempeſtates cum multis audacibus, improbis, nonnunquam etiam potentibus dimicandum.*

Deducitur etiam hoc officium, & obligatio Principis in ſalute, & vigilantia Regni, cum ipſe populi dicatur cor ex *legib. Partitæ*, ad principium citatis.

Quia cum cor ſit origo venarum, & fons ſan-
23 guinis, † quod celeritate maxima, & impetu ſuccurrit omnibus aliis membris, abſque prolixa dilatione. Vt ex Plato. *Dialogo. Timao. Cor venarum origo, fonſque ſanguinis, impetu quodam manans*, &c. Et ſicut hoc munus exercet cor, etiam quieſcente, & dormiente corpore; ita Princeps illud debet imitari, vt & benè inquit Seneca *ad Polybium. Cæſari, cui omnia licent, propter hoc multa non licent, omnium domos illius vigilia defendit, omnium otium illius labor, omnium delicias illius occupatio*, &c. Quo ſenſu intelligo, quod dicitur *Canticorum capitul.5.* ibi: *Ego dormio, cor meum vigilat.*

Et ideo ne ſalus Reipublicæ langueſcat, & detrimentum patiatur (cuius præcipua † cauſa ſolet eſſe turbatio pacis, orta ex violentiis, & ſcandalo obueniente, cuius eſt cauſa immediata, iuxta illud S. Hilarij *Commentar. in Matthæum, capitul.23.* dum inquit: *Atque his quidem vexationibus multi turbabuntur, & tantis inſurgentibus malis ſcandalizabuntur, & vſque in mutuum odium excitabuntur*, &c. Ex hac quippe vaſſallorum inquiete, & turbatione Regni interitus ſuccedit, iuxta illud Dauidis Prophetæ, Pſalmo 45. *Conturbatæ ſunt gentes, & inclinata ſunt Regna.* Provt latiùs in Capitulis ſequentibus, & capit. præcedenti monſtrauimus.)

Princeps omnino curare debet infirmitatem
25 hanc per vigilantem † protectionem ſuorum vaſſallorum, iuxta textus *in l.13. tit.13. part.2.* ibi: *E para defenderlos, que non reciban mal nin fuerça, l.18. tit.9. part.1.* Et ea, quæ abundè diximus *in tractatu de Regia protectione, 1. part. cap.1. à num.66. & ſequent.* & à princip. per totum Capitul. Vt Natalis Comi. *lib.3. hiſtoriæ: num* (inquit) *omnium bonorum humanorum pax eſt, & tranquillitas populorum, quam Principes in primis debent procurare*; cùm ex pace, & concordia tot vtilitatibus Reſpublica ſibi commendata, & ipſi pariter ſimul fruantur; quod conſiderauit Auguſtinus *in libro de Sermone Domini in monte*, in hæc inquiens: *Concordia eſt ſerenitas mentis, tranquillitas animi, ſimplicitas cordis, vinculum amoris, conſortium charitatis; hæc ſimultates tollit, Bella compeſcit, iras comprimit, ſuperbos calcat, humiles amat, diſcordias ſedat, inimicos concordat, cunctis eſt placida, neſcit extolli, neſcit inflari, hanc qui accipit, teneat, qui perdidit, repetat, qui amiſit, adquirat; ſine tamen iuſtitiæ adminiſtratione pax aſſiſtere nequit*, &c.

Ne igitur pax publica turbetur, & bonum
publicum detrimentum patiatur, † licitè poſſe 26
Regem etiam inter Eccleſiaſticos authoritatem

ſuam œconomicam interponere, firmant omnes Couar. *in pract. cap.* 35. *num.* 3. latiſſimè Nauarrus *in cap. cum contingat, de reſcriptis, in* 1. *remedio* per totum, Carol. Graſſal. *lib.* 2. *Regal. Franc. iure.* 7. Oſaſcus *deciſione* 30. Menochius *de retinenda poſſeſſ. remed.* 3. *ex num* 558. Ioann. Segura Daualos *in Director. Iudic. Eccleſiaſt. fori.* 2. *part. cap.* 13. *num.* 51. Azeued. *in l.* 2. *per totum, tit.* 6. *lib.* 1. *Recopilat.* Ioann. Martines de Olano *in antinom. littera l. num.* 73. Auenda. *de exequendis mandatis Princip.* 1. *part. capitul.* 1. *num.* 32. Didacus Perez *lib.* 3. *tit.* 13. *l.* 6. *pag.* 718. *verſicul. Ratio eſt, quia*, & optimè *in l.* 5. *in gloſſ. pueden conocer, tit.* 1. *lib.* 2. *ordin. pag.* 169. Nauarrus *in l. Manuali Latino, cap.* 27. *num.* 69. Ioann. Gutierrez *de iuramènt. confirmator.* 1 *part. cap.* 2. *num.* 26. Bartol. Humada *in l.* 13. *tit.* 13. *part.* 2. *in gloſſa* 4. *verbo, Nin fuerça, ex num.* 1. Hieronym. Portoles *in ſcholiis ad Molinum*, §. *firma, num.* 101. Gregor. Lopez *in dict. l.* 13. *in gloſſa, Nin fuerça*, Viual. *in Candelabro Eccleſiæ in explicatione Bullæ in Cœna Domini, caſu* 14. *ex num.* 102. & optimè *caſu* 16. *num.* 115. optimè Salzedus *in addition. ad praxim crimin. Canon.* Bernard. Diaz *cap.* 102. *littera A.* Lancelotus Robert. *da attentat.* 2. *part. cap.* 4. *num.* 36. Cened. *in collect. ad Decretum* 1. *p. collect.* 5. *num.* 3. & alij plurimi, quos omitto, & videre poteris *in tract. de Regia protection.* 1. *p. cap.* 1. *à num.* 119.

Quapropter dixit Quintus Curtius *lib.* 8. relatus à Valençuela Velaſquez *in tractatu de ſtatu, & bello.* 2. *part. conſideration* 6 *num.* 11. *Maieſtatem Imperij publicæ ſalutis eſſe tutelam.*

Ad cuius conſeruationem omni conatu debet
26 Princeps † obuiare iis, quæ vtilitati publicæ aduerſantur, conſeruando ſuam præeminentiam & honorem Regium, ſuas Regalias, ſua, & ſuarum Prouinciarum priuilegia, atque conſuetudines laudabiles, & iure approbatas ne aliter inde contrauentione oriantur ſcandala, prout abundè diximus ſuprà *cap. antecedente.* Et ait Vannozius *in animaduerſion. politic. volum.* 2. *num.* 1978. dixit, & ſatis prudenter Diuus Gregorius Ioanni Epiſcopo Syracuſano *lib.* 7. *epiſtol.* 28. Et Stephanus Papa in *cap. loci.* 29. *quæſt.* 9.
27 ibi: *Si negligenterea, quæ malè vſurpantur † omittimus; exceſſus viam aliis aperimus*, habetur *in cap. peruenit.* 93. *diſt.* Florianus de Sancto Petro *in l. ſed & ſi quid*, §. *mancipiorum, num.* 14. *ff. de vſufruct.* Valençuela Velaſquez vbi proximè *num.* 13. qui *num.* 12. aduertit; non aliam
28 rem eſſe, † quæ Regnis plus noceat, quàm Principem ſemel amittere authoritatem, & maioriam ſuam, & Saluianus *lib.* 7. dicens: *Poteſtas magna, & potentiſſima, quæ inhibere ſcelus poteſt, quaſi probans cum ſciens patiatur, perpetrari*, Gregorius Pagliar. *obſeruation.* 207. *ad lib.* 2. Cornelij Taciti. Et Saluſtius
29 *de Bello Iugurtino*, ait: *Maius dedecus † eſſe parata amittere, quàm omnino non parauiſſe*, imò Tacitus *lib.* 15. *Annalium* dixit, quòd *ſua retinere priuata domus; de aliena certare Regiam laudem eſſe.* Vndè Demoſthenes *in Oratione de Rhodiorum libertate*, ait: *Nemo enim eſt, qui pari contentione, & rapinas, & opes ſuas proprias defendat, ſed de his, quæ de propriis auferantur, omnes vi ſumma pugnant, de finibus autem propagandis, opibúſque augendis non ita.*

30 Hoc, & idem ſignauit † Marcus Portius Cato, *contra coniurationem Catilinæ*, dicens Senatui: *Quanta maiori vigilantia occurreritis negotio; tantò magis ipſi animo cadent, ſed ſi in vobis cognouerit aliquam debilitatis ſimilitudinem, aut formam; illico vos inuadent animo feroci*; ad quod plura adducit Frachetta *lib.* 1. *de Principe, cap.* 4. *& lib.* 2. *cap.* 2. Titus Liuius *lib.* 8.

Hinc ad noſtrum propoſitum conducit, quòd Ioannes Quintinus Hæduum *in repetition. capitul. nouitat. de iudiciis, num.* 126. dicit in hæc: *Diuiſio inter iuriſdictionem Regiam, & Pontificem non procedit per viam repugnantiæ, ſed per viam ſimplicis diſtinctionis: atque ideo quoties publica neceſſitas id expoſcat; permittitur Pontifici in Regis ditionem, & è conuerſo Regi in ditionem Pontificis ſuum imperium exercere, nam obnoxia, & precaria vtriuſque poteſtas eſſe debet, non aliquod dominationis faſtu, ſed humili, atque concordi adminiſtratione*, &c.

Et *num.* 140. addit: † *Hoc pertinere ad Reges* 31
ſeculi Chriſtiani, vt temporibus ſuis pacatam velint Matrem ſuam Eccleſiam habere, vnde ſpiritualiter nati ſunt, ne matris vlla in re violetur honeſtas, neve turbetur eius tranquillitas ab iis potiſſimum, quibus eſt commendata, &c.

Et Turrecremata *in cap. filiis, vel nepotibus* 17. *quæſt.* 7. facit *l.* 40. *tit.* 5. *lib.* 2. *Recopil.* in fine.

Multa enim ob vtilitatem † publicam contra 32
rationem diſputandi admittuntur & permittuntur, quæ aliàs non permitterentur de iure, text. eſt *in l. ita vulneratus* 51. *ad finem, ff. ad legem Aquiliam*, ibi: *Multa autem in iure Ciuili contra rationem diſputandi pro vtilitate communi recepta eſſe, innumerabilibus rebus probari poteſt*, &c. Concordat textus *in l. licitatio*, §. *quod illicitè, de publicanis*, exactè Larata *conſ.* 45. *num.* 3. *cum ſequentibus.*

Textus etiam *in l. Lutius, ff. de euictionibus, l. item ſi verberatum*, §. 1. *ff. de rei vindicand.* † *l. quod ſemel, ff. de decretis ab ordine faciend.* 33
Quibus iuribus probatur; poſſe Principem ex cauſa publicæ vtilitatis auferre dominium alicui quæſitum; de quo vide Monetam *de commutation. vltimarum voluntat. capitul.* 8. *quæſt.* 6. *à num.* 50. & latè etiam per Martam *de iuriſdictione.* 1. *part. cap.* 41. *à num.* 23. *& ſequentibus.*

Reſcripta igitur Papæ, vel alterius cuiuſlibet Principis † hac de cauſa, quando ſcilicet 34
vergunt in damnum publicæ vtilitatis, hoc eſt, Regni, vel Regis; detineri iuſtè poſſunt, & in eorum executione ſuperſedendum ad effectum reſcribendi, & expectandi ſecundam iuſſionem emanandam ab eodem Principe, melius de inconuenientiis, & damno publico inſtructo, & informato; quia damnum publicæ vtilitatis Regis, ſcilicet, & Regni legitimam, ad hoc cauſam eſſe, iura probant textus *in authentico vt nulli Iudicum*, §. *& hoc verò, collation.* 9. ibi: *Si verò huiuſmodi † in ſcriptis iuſſio publicum reſpicit, inquirat eam, &* 35
ſi quidem non lædatur Fiſcus, quæ in ea comprehenſa ſunt adimpleat. Si verò ad læſionem eſt Fiſci, nihil ſuper eo omnino agi, nuntiare verò nobis primum, vt ſecunda noſtra fiat de hoc iuſſio, &c. Textus etiam *in authentico* † *de mandat. Principum*, §. *deinde competens,* 36
collation. 3. ibi: *Et nec permittere alicui proferenti præcepta cuiuſcumque fori; hæc videlicet,*

quæ

quæ ſolemniter diriguntur formam aquæ cauſa, & portuum, & itinerum ſternendorum, & imaginum, & murorum, & domuum deſtructionis, tamquam in publico factæ, & aliorum talium damnificare noſtros ſubiectos. Non enim volumus, nec per talem cauſam vllum eis inferri damnum, &c. ſequitur & facit, ibi: *tunc ſuſcipiens quidem talem formam: non autem aliquid agens ex ea, anteaquam ad nos nuntians ſecundam præceptionem noſtram ſuſcipias*, &c.

37 Textus eſt etiam ad idem † expreſſus *in l. final, C. ſi contra ius, vel vtilitatem publicam*, ibi: *Omnes cuiuſcumque maioris, vel minoris adminiſtrationis vniuerſæ noſtræ Reipublicæ Iudices monemus, vt nullum reſcriptum, nullam pragmaticam ſanctionem, nullam ſacram admonitionem, quæ generali iuri, vel vtilitati publicæ aduerſa eſſe videantur, in diſceptationem cuiuſlibet litigij patiantur proferri*, &c. *L. nec damnoſa Fiſco*,

38 † *nec iuri contraria poſtulari oportet, C. de præcibus Imperatori offerendis, textus in l. 1. C. de*

39 *petition. bonor. ſublat. lib. 10.* ibi: † *Fiſcus inuaſerit: nullus ſub ſpe munificentiæ principalis audeat proprio iure poſcere, qui contra legem id auſus fuerit ſperare quod non licet*, &c.

40 Concordant nonnulla iura † Regni, *l. 29. tit. 18. part. 3.* Cartas, ò priuilegios, yà de otra manera, que ſon contra fuero, è contra derecho, eſtas pueden ſer ganadas en muchas guiſſas, Ca ò ſon ganadas contra derecho de nueſtra Fè, de que hablamos en el primero libro; ò contra los derechos del Rey, ò ſon contra derecho del pueblo communalmente, ò contra derecho de algun hombre ſeñalado, &c. E dezimos, que ſi ſon contra la nueſtra Fè non han fuerça ninguna, nin deben ſer recibidas en ninguna manera, nin deben valer, è ſi fueren contra los derechos del Rey, non deben ſer luego las primeras cumplidas, &c.

Et *in l. 30.* ſequenti continuatur diſpoſitio

41 † præcedentis in hæc: Si contra derecho comunal de algun pueblo, ò a daño dèl fueren dadas algunas cartas, non deben ſer cumplidas las primeras, ca no han fuerça, porque ſon a daño de muchos, mas debenlo moſtrar al Rey, &c.

Ad idem eſt etiam textus expreſſus ad hunc articulum retentionis *in l. 14. tit. 3. lib. 1. Recopilation.* ibi: Y como quiera que eſta preheminencia redunda en nueſtra Real dignidad, principalmente del vſo y guarda della, ſe ſigue grande honra, y prouecho a nueſtros ſubditos y naturales, &c. Et iterum: Porque vemos y ſentimos quantos inconuenientes eſto trae à nueſtros Reinos, y quanto es en derogacion y mengua de nueſtra Real dignidad, y de la Corona de Caſtilla, &c. Et iterum circa finem, ibi: Y otroſi mandamos, y damos facultad a todos, y qualeſquier nueſtros ſubditos, y naturales, que ſobre eſto ſe puedan oponer, y hazer reſiſtencia, pues la tal oposicion es ſobre la exempcion, y honra y guarda de la preheminencia de ſu Rey, y de ſu patria, &c. Et ad idem, & ſuper eadem diſpoſitione facit, *l. 15. ſequens eodem tit. 3. lib. 1.* ibi: Y porque nueſtra voluntad es de proueer à la honra de nueſtros ſubditos, y naturales, &c.

Et *in l. 24. eodem tit. & lib.* ibi: Loqual es en mucho daño y perjuizio de nueſtros Reinos, &c. Et *in l. 25.* ibi: Y dello podian nacer eſcandalos, y coſas que fueſſen en deſeruicio de Dios nueſtro Señor, y nueſtro daño, y deſtos Reinos, y naturales dellos, &c. Et ibi paulò poſt loquendo de litteris Apoſtolicis in damnum Regni, & Regis: Que ſobreſean en el cumplimiento dellas, y no las executen ni permitan, ni den lugar que ſean cumplidas, ni executadas, y las embien ante nos, ò ante los del nueſtro Conſejo, para que ſe vea y prouea la orden que conuenga, que en ello ſe ha de tener.

Et idem etiam diſponunt leges eiuſdem tituli citatæ, quæ omnes loquuntur in conſeruatione præeminentiæ, vtilitatis publicæ Regis, & Regni, & eorum laudabilis conſuetudinis immemorialis, ne exteri obtineant à Sede Apoſtolica beneficia Eccleſiaſtica horum Regnorum, cum hoc redundet in commodum, ſalutem & vtilitatem Reipublicæ.

Ex quibus omnibus iuribus † vnum notabile 42
de luces, quantam connexionem, & vinculum habeant inter ſe vtilitas, aut damnum Regni, & Regis; conuertuntur enim ad inuicem; non enim poſſumus dare damnum Regni, quin redundet in damnum Regis, & è conuerſo, prout à principio huius capituli latiùs comprobauimus.

Vtroque enim caſu vertitur vtilitas publica, prout mirabiliter deducitur ex *dict. authentic. vt nulli Iudic. §. & hoc verò*, ibi: *Publicum reſpicit, inquirat eam, & ſi quidem non lædatur Fiſcus*, &c. Quo quidem textu præcedit genus in illis verbis (*publicum reſpicit*) & ſequitur † enu- 43
meratio ſpeciei ibi (*Et ſiquidem non lædatur Fiſcus*) loco exempli, quòd non reſtringit genus præcedens, textus optimus *in l. quæſtum. 12. §. final, ff. de inſtructo fundo legat.* Iacobus Gallus *conſil. 69.* per totum latè Caſtillo *controuerſiar. tomo 4. capitul 41. à num. 18.* Quia quoties multa habent eandem rationem, † licet de vno tan- 44
tum fiat mentio, videtur fieri exemplariter, non reſtringendi gratia, Caſtillo *tom. 6. cap. 177. n. 2.* de quo altiùs tractatur infrà *cap. 9. hac 1. part. à num. 15. cum multis ſequentibus.*

Hine eſt quod fere omnes Doctores tractantes de hac praxi Hiſpaniæ † in retinendis 45
litteris Apoſtolicis inter alias cauſas præcipuè hanc publicæ vtilitatis temporalis, Eccleſiaſticæ, & ſpiritualis legitimam probant; Simancas *de Catholicis inſtitut. tit. 45. de pœnis, num. 35.* in hæc: *Vnde fit, quòd ſi aliquid Papa decernat contra publicam vtilitatem, vt puta, contra patronatus laicorum, contra ius eligendi beneficia, ſeu Sacerdotia patrimonialia, vel quidpiam ſimile, manu Regia detineri, & impediri ſoleat, quia Regum officium eſt ab huiuſmodi iniuriis populos ſibi ſubiectos liberare, & iure naturalis defenſionis liceat Principibus ſecularibus, cum moderamine inculpatæ tutelæ, ideſt, ſalua ſemper in omnibus Summi Pontificis authoritate, obuiare, ne pax publica turbetur, & commune bonum detrimentum patiatur.* Hieremias *capitul. 21. cum ſequentibus, capit. Regum. 23. quæſt. 5.* Stephanus Aufrer. *de poteſtat. ſecular. regul. 2.* Guillelmus Benedict. *in cap. Raynuntius, verb. Et vxorem, num. 114.* Caietanus *de poteſtate Papæ, cap. 27.* Nauarrus *in dict. cap. cum contingat, de reſcriptis. 1. remed. fundament. 10.* Hermoſ. *lib. 7. inſtauration. Religionis, cap. 25.* hæc Simancas.

Palatius Rubeus *in tractatu de beneficiis va-*

46 *cantibus* † *in Curia*, §. 11. *per totum*, & præcipuè *col.* 4. *ad fin. & columna sequenti*; vbi probat hanc retentionem litterarum Apostolicarum in damnum Regis, & Regni, cùm ex eis nasci præsumatur scandalum omnino vitandum, & per totum, §. illum.

Doctissimus Præsul Couarruuias *practicarum*
47 *quæstion.* † *capitul.* 35. *num.* 4. *in principio*, ibi: *Ne quid fiat in Reipublicæ dispendium, & in dict. num.* 4. *versicul. Sic etiam in his Regnis*, ibi: *Ne quid fiat, & obtineatur falsis precibus, & importunis suggestionibus aduersus Regni, Regúmque Hispaniarum priuilegia, & Apostolicas concessiones. Denique ne litteræ Summi Ecclesiæ Præsulis contra publicam spiritualis, Ecclesiasticæ, & temporalis huius Prouinciæ vtilitatem*, &c.

48 In his etiam † terminis Driedonius *in lib.* 1. *de libertate Christiana, pagin.* 183. loquendo de hac Bullarum retentione, ibi: *Sed quod velit ad ædificationem Reipublicæ statum Ecclesiasticum promouere, &c.* Quem Driedorum etiam allegat Couarruuias ibidem, *dicto num.* 4. qui *& in dict. capitul.* 35. *num.* 6. in principio, iterum repetit, ibi: *Litterarum Apostolicarum quandoque differri executionem, ac suspendi Regio Prætorio Decreto, & authoritate, vt Maximus Christi Vicarius interim certior fiat, quot, & quantis afficiatur incommodis, & grauaminibus Respublica ista propter multa, quæ ab ipso falsis precibus, & suggestionibus impetrantur, quòd minimè Sanctissimus Pontifex foret concessurus, si per synceram, iustámque narrationem certò sciret, quid spirituali, Ecclesiastico, & temporali huius Regni, & Principatus recto regimini sit conducibilius.*

49 Et ipsemet Couarruuias † iterum *in capitul.* 36. *sub num.* 12. *versicul. Hæc verò scripsimus*, ad finem ita loquitur: *In aliquot tamen casibus, quibus hæc Respublica existimat, & experimento cognouerit maximè lædi, & multorum hominum suggestionibus, falsisque precibus grauari, per supplicationem multis nominibus obsequentissimam ab ipso Sanctissimo Pontifice remedium sperantes*, &c. Et vlteriùs in eodem *capit.* 36. in principio, ibi: *Donec per supplicationis auxilium Summus ipse Pontifex certior fiat, quantum detrimentum hinc Reipublicæ immineat, quàm grande scandalum ex hisce frequentissimis derogationibus, vt tandem huic læsioni publicæ occurrat*, &c. Et ampliùs *capitul.* 35. *sub num.* 3. *vers.* 5.

Salzed. *in addition. ad praxim.* Bernard. Diaz, *capitul.* 54. *num.* 20. *& num.* 21. ibi:
50 *Sed ideò litterarum* † *executio suspenditur, vt Pontifex certior factus intelligat, quot, quantisque in calamitatibus, & ærumnis ista Hispaniarum Regna afficiantur, quando falsis precibus, & suggestionibus gratiæ Apostolicæ impetrantur, quas Sanctissimus Antistes minimè concederet, si ea damna, & incommoda, quæ maximè aduersantur spirituali, Ecclesiastico, & temporali regimini præ oculis haberet*, &c.

Alphonsus Azeued. *in l.* 14. *titul.* 3. *lib.* 1. *Recopilationis, num* 42. ibi: *Si ergo Principi,*
51 † *vel Regno damnosa peti non debent, & si petantur, & concedantur, censentur per importunitantem concessa, & per circumuentionem, & subreptionem tamquam præiudicialia, cùm in derogationem tanti priuilegij sint, & in damnum Regis, & Regni obtenta*, &c. *& num.* 43. in principio, ibi: *Dicendum est, rescriptum, priuilegium, vel gratiam, in contrarium concessa damnosa esse, & præiudicialia Regno*, &c. Vbi latè prosequitur, & iterum *à num.* 46. & meliùs omnino videndus, *à num.* 49. ad fin. *& num.* 50. vbi de damno Regis, & Regni latiùs discutit, & legitimam causam ad retentionem probat.

Camillus Borrellus *in tractatu de præstantia Regis Catholici, capitul.* 52. *num.* 4. vbi loquendo de hac praxi Hispaniæ in retentione Bullarum in hæc, inquit: *Et ideò Regios Magistratus suspendere executionem litterarum Apostolicarum, donec per supplicationis auxilium fiat Summus Pontifex certior, quantum detrimenti Reipublicæ immineant*, &c.

Cenedus *in quæstion. Canonic. quæst.* 18. *sub num.* 19. ibi: *Sed ideò litterarum* † *executio Re-* 52
gia authoritate à Summis Senatoribus suspenditur, vt Pontifex Summus certior factus intelligat, quot quantísque calamitatibus, & ærumnis ista Hispaniarum Regna afficiantur, quando aduersus has leges pro bono Reipublicæ, omnium populorum consensu editas, & aduersus immemorabilem consuetudinem, tot seculis præscriptam falsis precibus, & suggestionibus Gratiæ Apostolicæ impetrantur, quas sanctissimum Antistitem minimè concessurum meritò arbitramur; si ea damna, & incommoda, quæ maximè aduersantur spirituali Ecclesiastico, & temporali regimini, præ oculis sua Beatitudo haberet, &c.

Castellus à Bobadilla *in Politica lib.* 2. *capitul.* 18. *num.* 208. ibi: *Para que informado* † *de la* 53
verdad y congruencia prouea y mande lo que a la salud y bien vniuersal de la Republica espiritual y temporal mas conuenga.

Pater Henriquez *lib.* 2 *de Pontificis claue, capitul.* 23. §. 3. vbi dicit retinendas litteras Apostolicas in derogationem Concilij Tridentini expeditas, ob bonum publicum, ne inde oriatur scandalum. Et quod publica vtilitas, seu damnum Regni, aut Regis sit iusta causa ad retinendas litteras Apostolicas, plures referens probat Pereira *de manu Regia* 2. *p. cap.* 65. *num.* 2. *& à num.* 4. *& seqq.* qui bene loquitur ad propositum videndus.

Cerola † *in praxi beneficior.* §. *litteræ Apostolicæ*, loquitur in hac retentione Bullarum 54
quando vergunt in damnum, & præiudicium Iuris Regij.

Manuelis Rodriguez *quæstion. regular.* 1. *tomo, quæst.* 6. *articul.* 8. dicit, posse fieri † hanc 55
retentionem litterarum Apostolicarum, si notum sit Senatoribus illud conuenire conseruationi, & paci Reipublicæ temporalis (& eo dumtaxat citato) idem dicit Hieronymus de Zeballos *in tractatu de cognitione per viam violentiæ, glossa* 6. *sub num.* 64. & ipsemet Zeballos *in communi contra communem, quæst.* 89. *sub n.* 367. refert Victoriam *in relection. de potestate Papæ, & Concilij, cap.* 27. *propos.* 22. Quòd non solum licebit non parere talibus mandatis; sed etiam facto, & vi resistere illis potest, maximè intercedente publica vtilitate Principis seruato moderamine inculpatæ tutelæ.

Nam vbi præcepto Papæ præsumitur publi-
cum statum Ecclesiæ perturbari, † vel aliqua 56
mala futura, non est obediendum statim, vt per

Aymon

Aymon Craueta, Menochium, & alios probat Alphonſus Azeuedus *in l. 14. tit. 3. lib. 1. Recopil. num. 32.*

Pulchrè Camillus Borrellus *de præſtantia Regis Catholici, capitul. 71. à num. 58. & ſequentibus.* Antonius Scapius *de iure non ſcripto, lib. 1. cap. 16. num. 1. & 2.* plurimi citantur ſupra *cap. 3. §. vnico, à num. 67. cum ſequentibus.* Et videndus eſt Menochius, *conſil. 1000.* per totum, *lib. 10.* maximè *num. 27. & ſequentibus, & num. 60. & ſequentibus, & 97.* vbi adduxit exemplum de quodam Cardinali expulſo à Regno Franciæ ex hac ratione turbati publici ſtatus. Et ſimile exemplum, & ob eandem cauſam audio in Hiſpania permanere, è qua Nuntium Apoſtolicum expulſit ſapiens Rex ille Philippus Secundus, eò quòd inobediens reſiſtere præſumpſit decreto Senatus, quo declarauerat vim illum feciſſe.

Ac inſuper per Felinum *in cap. ſi quando, de*
57 *reſcriptis, verbo, Superſederi,* † *column.* dicit Gregor. Lopez *in l. 29. ſub gloſſa 2. verbo, Contra los derechos del Rey.* Quod reſcriptum conceſſum ad priuatam vtilitatem non derogat conceſſo ad vtilitatem publicam, etiam ſi ex certa ſcientia, & motu proprio ſit expeditum. Optimè etiam Rodericus Suarez *in allegation. 12. à num. 48. & ſeqq.*

Et facit ad hæc validiſſimum fundamentum; nam ſi priuilegium (non loquor de ſimplici,
58 † & gratioſo, quòd ad libitum Principis reuocari poteſt) quod tranſit in contractum, aut ob aliquam cauſam oneroſam obtentum poteſt ex cauſa publicæ vtilitatis reuocari, multi Doctores tenent, quos refert & ſequitur Antonius Gabriel *practic. concluſ. tit. de iure quæſito non tollendo, concluſ 6 num. 19. iuncto num. 6. cum tribus ſequentibus*, Pater Sanchez *de matrimonio, lib. 8. diſp. 33. num. 3.* Suarez *de legibus, lib. 8. cap. 37. num. 9* Moneta *de commut. vltim. volunt. cap. 8. q. 6. à num 500. cum ſequentibus*; qui alios plurimos Doctores allegant. Ergo à fortiori gratia ſimplex beneficij poterit ſuſpendi, vbi adeſt cauſa publicæ vtilitatis.

59 Et quod priuilegium, quòd tranſiit in vim contractus, vel aliàs oneroſum † ob remunerationem ſeruitiorum, vel ex pretio, ex quo fuit tertiò ius iam quæſitum poteſt reuocari, aut modificari, quando eſt nociuum Regi, aut Regno, & publicæ vtilitati; Probant Doctores plurimi, in vnum relati à Caſtillo *controuerſ. tom. 5. c. 89. num. 93. & à num. 86. cum ſeqq.*

Hinc etiam oritur quod ob bonum Regni,
60 & ob cauſam † publicæ vtilitatis poteſt Rex temporalis concedere legem, ne alienigenæ obtinere queant beneficia Eccleſiaſtica in ſuo Regno, vt ex Angelo, Capicio, & Azeuedo, Antonio Theſauro, Petro Antonio Petra, Portoles, Iacobo Canſerio, Flaminio Pariſio, Azor. & aliis diximus *cap. præcedenti 4. verſ. Hinc eſt quod ad euitanda ſcandala, num. 58.*

Quò pertinet quod dicit Barboſa *in collectan.*
61 † *ad cap. ſi quando, de reſcriptis in addition. tomo 2.* poſt principium, *& in verſic. ibi. poſt n. 3. in textu ibi, &c.* Quòd ob aliquod ſcandalum, vel notabile malum præſertim publicum non ſint exequendæ litteræ Apoſtolicæ, ſed ſuperſedendum in earum executione.

Et poſt alios Doctores multa ad hoc idem congerit omnino videndus, Rodericus Suarez *in allegatione 12. num. 48. cum ſequentibus.*

Dicit etiam poſt alios Anguianus *in tractatu de legibus, controuerſ. 5. num. 5. num. 16. & n. 18.* Quod quando ex executione litterarum Apoſtolicarum timetur aliquod damnum notabile, aut notabile præiudicium, probabiliter debeat in ea ſuperſederi, nullum damnum iſtius qualitatis poteſt dari, quàm hoc tangens publicam vtilitatem Regni, vel Regis ex ſupradictis.

Quibus adde, † quæ ſuprà *cap. 2. hac 1. part.* 62
diximus, *verſicul. Quamuis à lege lata, &c. n. 148. cum multis ſequentibus*, vbi de cauſa legitima tractauimus, ob quam à lege ſuperioris Principis queat ſupplicari, quoniam rectè conducunt ibidem ſcripta materiæ huius capituli.

Quare ad harum cauſarum rectam examinationem † Senatus ſui Patribus Rex Catholicus 63
commiſit, & meritò confidit, quibus horum negotiorum comprehenſio competit, qui indies pro ſalute Reipublicæ horum Regnorum tuenda, & conſeruanda continuò euigilant, híque ſcientia, & experientia, zelóque Chriſtianiſſimo melius cognoſcunt, quod vtilitati Reipublicæ, & Regi magis ſit aptius, & conuenientiùs, vel adhuc nociuum, & letale, iuxta quæ Caſſiodorus *lib. 8. epiſtol. 9.* in hæc: *Senes ipſi Conſiliis ſapientiam* † *diſcunt, & à maturis in communi quæritur, quòd pro omnium ſalute, & vtilitate tractatur, ſolatium curarum frequenter ſibi adhibent maturi Reges, & hinc æſtimantur meliores, ſi ſoli omnia non præſumunt.* Hinc Tacitus *lib. 1. Annalium*, experiendo dixiſſe: *Quàm arduum, quàm ſubiectum fortunæ regendi cuncta onus: Proinde in Ciuitate tot illuſtribus viris ſubnixa ſatius eſſe, non ad vnum omnia differri, plures facilius omnia Reipublicæ ſociatis laboribus executuros, &c.* Qui quidem præ oculis habent illud Claudiani.

Tu Ciuem, Patrèmque geras, tu Conſule cunctis,
Non tibi: nec tua te moueant, ſed publica damna.

Tanti enim Senatores præclari cognoſcunt, & ſciunt † mores Regni, & conſuetudines, & pri- 65
uilegia, necnon Regis, ad quos meritò pro cauſa iuſtæ, & legitimæ retentionis confugiendum eſt, iuxta illud Eſther. *cap. 1.* ibi: *Interrogauit ſapientes, qui ex more Regio aderant ei, & illorum faciebat cuncta conſilio ſcientes leges, ac iura maiorum*, &c.

Quibus Senatoribus benè quadrat illud *Sa-*
pientiæ 8. cap. 8. Sciunt præterita, † *& de futuris* 66
æſtimant eruditè. Seneca *Trag. 7. Si iudicas cognoſce, ſi regnas iube: conducibile eſt enim hominum mores noſci*; facit textus *in cap. de quibus 20. diſtinct.* ibi: *Seniores Prouinciæ congrega, & eos interroga, facilius namque inuenitur quod à pluribus ſenioribus quæritur, cap. porrò 84. diſt.* Iob *cap. 12. In antiquis eſt ſapientia, & multo tempore prudentia.*

Ipſi etiam tot prudentes Chriſtiana prouidentia agnoſcunt † ex præſentibus accidentibus, 67
quæ damna futura erunt præcauenda, vt dicit Laurent. Iuſtinian. *de caſto connubio c. 6. ante omnem euentum, quæ futura ſunt aduerſa cogitanda proponantur, & futura tamquã præterita examinãda ſunt, vt nihil noui contingere videatur, &c.* & Caſſiodor. *lib. 3. epiſtola 48. tamen prudentiæ nihilominus eſt,* † *cauere etiam, quæ non putantur emergere,* 68
&c. Et iuxta Terent. *illud eſt ſapere, non quod ante pedes modo eſt videre, ſed etia illa quæ futura ſunt, proſpicere, &c.* Aug. *de ſpiritu, & anima*, ibi: *Prouidentia* † *eſt notio futurorũ pertractãs euentum, cuius* 69

officium est ex præsentibus futura perpendere aduersus aduenientium calamitatem, se consilio præmunire.

Quibus quidem doctissimis Senatoribus conuenit rectè, quòd de Consiliariis dixit Alphonsus Rex *in l. 5. tit. 9. part. 2. E tales deben de ser los Consejeros al Rey, que muy de lueñe sepan catar las cosas, è conocerlas antes, &c.* Et iterum ipse Rex *in l. 1. tit. 5. part. 5. E porende debe catar muy de lueñe las cosas, que son a su pro, è a su honra, è a su guarda.* Et probatur Genes. *cap.* 49. *&* 41. Et Daniel. 27. *cap.* Scientiâ etenim, prudentiâ, & arte debent coniectare, quæ vtilitati publicæ conueniunt, vt inquit Plato. *lib. 6. de sapientia Ciceronis Philipp.* 11. Pro quibus meritò velut fortissimis humeris (in quibus tota Hispanica Respublica validè requiescit) potest rectè Regi nostro Catholico dici, quod Claudianus in Rufinum.

Quid dignum te laude feram, qui penè ruenti
Lapsuróque tuos humeros obiecerís Orbi?

Alia multa circa Senatus huius supremi gravi-
70 tatem, † fidem, & authoritatem, vigilantiam assiduam in Reipublicæ salute, atque etiam quanta vbique debeatur fides eius relationi fidelissimæ, post examen causæ vrgentis ad retentionem litterarum Apostolicarum, longa serie scripsimus *in cap. 3. vnic. à num. 45. vers. Sed licet hæc ita se habeant.* & pluribus *num. seqq.* & signanter *à num. 53. vsque ad finem §.*

Hæc etenim vna est obligatio Regis, vt pro
71 salute Reipublicæ † semper euigilet, cum finis, quo Reges, & Regna instituta fuêre, & creata, is sit dumtaxat, vt regnent, Regnúmque in pace conseruent, ac iustitia, Cicero. *lib. 2. de officiis*, Aristoteles 1. *Ethicor. lib.* 4. Cremen. in Rapsid. *capitul.* 2. Plato. *lib. 1. Ciuili.* Diuus Thomas *in opusculo ad Ducissimam Barbam*, Valençuela *consil.* 70. *num.* 3. Azeued. *consil.* 37. *num.* 16. Molina *disputat.* 25. Bobadilla *in Politica. lib.* 2. *capitul.* 1. *num...* & 2. Top. *de Princip. potestat. §. 5. num.* 27. Bardellus *consil.* 111. *num.* 47. Caualcanus *de brachio Regio, part. 1. num.* 124. Menochius *consil.* 1283. *num.* 33. Aldouin. *consil.* 20. *num.* 218. Petrus Gregor. *de Republica, lib. 6. cap. 6. num. 4. & 5.* Natta *consil.* 179. *num.* 3. Parladorius *lib. 2. rerum quotidianarum, cap. 1. n. 5.* Afflictis *decis.* 265. *n.* 80. *&* 81. Marta *voto* 116. *num.* 21. Galliac. *cons. 1. à num.* 57. *& cons.* 46. *à num.* 21. *&* 22.

72 Retentionis igitur † remedium hoc, quatenus tendit ad humani generis vtilitatem & salutem Reipublicæ, vt fauorabile omnino amplectendum erit, vt iura docent, *l. ita vulneratus, ff. ad leg. Aquil. l. congruit, ff. de officio Præsid. l. cum hi de transactionib. l. si cui de seruitutib. l. in fundo de rei vindic. l. 3. §. hi qui*, ibi: *Quòd in commune vtile est, ff. ad Silanian.* facit *l. si operis, §. penult. l. si longius.* 10. §. 1. *de iudiciis, cap. licet Hali. de simonia, cap. vt famæ, de sentent. excommunicat. cap. fin. de postulat. Prælat. B. in l. quemadmodum, C. de agricol. & censit. lib.* 11. & ibi latè Lucas de Penna, Bald. *in l. 1. num. 5. C. de nouo Cod. facien. & in l. omnes populi, num.* 23. *de iustitia & iure, & in Authent. ingressi, num.* 24. *in fine, C. de sacrosanctis Eccles. & in l. cum quidam, column. 5. versicul. Primò ergo, ff. de liberis & posthum.* Felin. *in cap. de quarta, col. 5. de præscription.* Decius *in cap. Eccles. Sanctæ Mariæ in fin. versicul. Et materia fauorabilis, de constitutionibus, & in consil.* 327. *num. 5. & consil.* 65. *column.* 2. Alexander *consil.* 171. *colum. 2. versicul. Fortificat. lib.* 3. Romanus *consil.* 105. *column. vltima*, Farinacius *consil.* 25. *num.* 13. *lib.* 1. Vbi Fabianus Censolinus, *littera H.*

CAPVT VI.

Nouitatis & abusus notorij causa, an legitima sit dicenda ad Bullarum retentionem.

SVMMARIVM.

Terminos antiquos à Patribus nostris constitutos transgredi non libet, num. 1.

Mutatio ipsa consuetudinis, etiam quæ adiunat vtilitate, nouitate perturbat, num. 2.

Nouitatis & abusus effectus est turbare Rempulicam, & statum inquietare, num. 3.

Omne nouum, & incognitum, quid suspectum est, ibid.

Mutatio in melius sæpè numero consueuit maiorum malorum esse principium, ibidem.

Nemo est tam fortis, qui rei nouitate non turbetur, ibid.

Periculosa est omnis in Republica legum mutatio, ibid.

Ecclesiastica instituta, & Concilia laudabiliter in Regno obseruata, & moribus Prouinciarum recepta semper conseruanda sunt, num. 4.

Ex nouitate, & abusu turbatio populorum oritur, num. 5.

Ad perpetuam, & communem vtilitatem, qua fuere introducta, nulla mutatione varianda sunt, num. 6.

Statuta saluberrima à maioribus constituta, nec excedenda, nec immutanda sunt, num. 7.

Ex mutatione, & nouitate circa ea, quæ à patribus nostris admissa sunt, iuri publico detrahitur, num. 8.

Ex nouitate, abusu, & mutatione eorum, quæ ab antiquo sunt obseruata oritur scandalum tamquam causa à causato, num. 9.

Ecclesiæ vniuersalis concordia custoditur, si quæ à patribus instituta fuere, atas subsequens reuerenter obseruet, num. 10.

Mutanda non erit consuetudo, qua Princeps diu contulit beneficia, ne ex nouitate, & mutatione oriatur scandalum, num. 11.

A restitutione Regni excusatur Rex etsi iniustus possessor, si magnum damnum inde oriatur suo statui, ibidem.

Iuripatronatus laicorum, licet de iuris rigore possit Papa derogare, tamen non est faciendum cum tanto Regis, & Regni scandalo, num. 12.

Si ex præcepto iniusto Papæ vehementer præsumitur statum Ecclesiæ turbari non est parendum, num. 13.

Propter scandalum vitandum receditur à forma data, num. 14.

Ob scandalum vitandum Ecclesia patitur Decimas non solui in Prouinciis, in quibus solui non consueuerunt, num. 15.

Ecclesia multa debet tolerare ob scandali timorem, num. 16.

Multa

Multa per patientiam tolerantur, quæ exigente iuſtitia ſi in iudicium deducerentur non tolerarentur, num.17.

Canonem nouum Papæ poteſt Epiſcopus contradicere, eò quòd Religioni ſuæ non conuenit, n.18.

A conſtitutionibus maximè Pontificalibus ſupplicari licet, eò quòd non conueniunt moribus vetuſtis Regni, num.19.

Nouitates, & abuſus cum ſint genitrices ſcandali in damnum publicæ vtilitatis, iuſta cauſa eſt ad Bullarum retentionem, num.20.

Nouitates, & abuſus valde duri vulgo apparent, num.21.

Vniuerſalis vulgi opinio eſt quodam modo ius naturale, non artificiosè, ſed originaliter gentium mentibus infixum, num.22.

Reſcriptis Principum inſolitis non eſt parendum, num.23.

Inſolitum dicitur, quòd non ſolet fieri, ſolitum verò quod aliquando factum fuit, num.24.

Contra inſolita reſcripta præſumitur, ideò in eorum executione ſuperſedendum, num 25.

Reſcriptum continens inconſuetà ſuſpectum eſt de falſo, num.26.

Abuſus dicitur perperam: & contra ius, ac rationem vti, num.27.

Abuſus in iure vocatur pernitioſus, deteſtabilis, & illicitus, ibid.

Abuſus notorius in materia retentionis ille dicitur, quoties in illo actu vſus nullus ſtat, num 28.

In Regno Franciæ appellatur ad Senatum ab abuſis notorio facto per Eccleſiaſticos contra ſancta Decreta, & concordata, num.29.

De abuſu notorio poteſt Curia cognoſcere, quando veniat quis contra authoritatem Regiam, n.30.

Et contra ſancta decreta, & concordata, n.31.

Abuſus notorius eſt trahere Regnicolam extra Regnum, à quo in Francia appellatur ad Curiam, num.32.

Regaliorum tanta eſt vis, vt ſi quis aliquid impetret in diminutionem iuris Regij Curia reſcindit, num.33.

Retentionem Bullarum ex abuſu, & nouitate ſcandali genitrice, ſtatus perturbetur, licitè fieri, iuſtámque & legitimam eſſe cauſam multi probant, num.34.

Litteræ Apoſtolicæ pratextu violentiæ retinentur quando continent nouitatem circa decimas, aut redecimas, num.35.

Nouitas, & abuſus notorius violentia quædam eſt, num.36.

Princeps inter perſonas Eccleſiaſticas poteſt obuiare nouitati, & abuſui notorio, ne pax publica turbetur, & commune bonum detrimentum patiatur, num.37.

Pro nouitatibus vitandis Imperiale implorandum auxilium, num.38.

Priuilegia Regis, aut Regni, expreſsè, & tacitè conceſſa per Sedis Apoſtolicæ tollerantiam irreuocabilia, & intacta eſſe debent, cum fuerint in remunerationem ſeruitiorum conceſſa, & tolerata diù, num.39.

Si negligenter ea, quæ male vſurpantur amittimus, exceſſus via aliis aperitur, num.40.

Priuilegia, & tolerata conſuetudines Regni, & Regis tanquam factæ, & inductæ à protectoribus, & defenſoribus Eccleſiæ, nec conuellendæ, nec mutandæ à Pontifice ſunt, num.41.

PROVERBIORVM *capitul.22.* Sapiens ait: † *Ne tranſgrediaris terminos antiquos, quos poſuerunt Patres tuî.* Et Deuteronom. *cap.8. Interroga Patrem tuum, & annuntiabit tibi.* Repetitum *in cap.8. Iob. Interroga enim generationem priſtinam, & diligenter inueſtiga patrum memoriam.* Et per Hieremiam docemur *cap.6. State ſuper vias, & videte, & interrogate de ſemitis antiquis, quæ ſit via bona, & ambulate in ea.* 1

Laudabiles igitur conſuetudines in aliquibus † Regnis, & Prouinciis à Sancta Sede Apoſtolica diu toleratæ, priuilegiáque ob remunerationem conceſſa Regi, aut Regno, intacta ſemper manere debent, nec nouitate turbari, etſi ex mutatione, & abuſu videatur vtile naſci, vt & mirificè docet Diuus Auguſtinus *epiſt.118. v.5.* ibi: *Ipſa quippe mutatio conſuetudinis, etiam quæ adiuuat vtilitate, nouitate perturbat*, &c. 2

Nouitatis quidem, & abuſus † is eſt inuitabilis effectus, turbatio Reipublicæ, ac inquies publici ſtatus. Tamquam ſummopere nociuæ, nec ſunt introducendæ, vbi euidens, atque manifeſtiſſima vtilitas non detegitur; exornarunt nonnullis, & contra nouitates acriter ſcripſerunt, Arias Pinellus *in l.2. part.2. capitul.4. num.2. C. de reſcindenda vendition.* Alciatus *regul.2. præſumption.80.* Ioann. Neuizan. *conſil.26. num.9.* Manchaca *de ſucceſſion. creat. §.30. num.312.* Mantica *in Enchirid. rerum ſingul. cap.5.* Pater Villalobos in loco ſtatim referendo, Menochius *præſumpt.34. lib.5. & in conſil.302. num.16. volum.4. & in conſ.1042. num.11.* Franciſcus Vinius *deciſion.255. num.26. & ſequentibus*, Rebuffus *in Rubrica de reſcriptis, num.25. & in tractatu nomination. quæſt.30. num.34.* Caſtillus Ramirez *de lege Regia, §.11. num.31.* Gregor.Lopez *in l.33. tit.12. part.5.* Doctiſſimus D. Ioann. Baptiſta Valençuela Velaſquez *in conſil.24. à num.1. cum ſequentibus, tomo 1.* vbi refert Ludouicum Morocium *reſponſo 99. num.1. & ſequentibus*, vbi & illud refert Tertulliani: *Nouum omne, & incognitum quod eſt, ſuſpectum eſt*; & addit, quòd maximè reprehenſione dignus eſt, qui nouitates introducit, ex *cap. hæc autem ſcripſimus 33. diſtinction.* etiam ſi bono animo id facere dicat, cum adhuc ex eo detur origo malorum: nam vt ait Lucianus *lib.1. verarum hiſtoriarum. Sæpènumero etiam mutatio in melius maiorum malorum conſueuit eſſe principium*, addit idem Valençuela metipſe quod inquit, Cæſar. *lib.6. de bello Gallico, nemo eſt tam fortis, qui non rei nouitate turbetur*, & vltra eum Franciſcus Balduinus *in §.7. ſed naturalia, num.24. & 25.* Notabiliter obſeruat; quod periculoſa eſt omnis in Republica mutatio legum, nam eam ſequitur repentina quædam, & morum, & vitæ mutatio; videndus Pater Villalobos *in Summa, tit.2. de las leyes, difficult.37 num.2.* Quare dicit Conſultus *in l. penultim. ff. de conſtitut. Principum*, ibi: *In rebus nouis conſtituendis euidens eſſe vtilitas debet.* Sanct. Thomas *2.2.q.79.* Soto *de iuſtitia & iure, lib.1. q.7. artic.1* Sarmiento *lib.2. ſelectar. capitul.4. num.9. in fine*, Simancas *de Catholicis inſtit. tit.31. num.28.* Menochius *conſil.52. num.154.* & plures relati à Bobadilla *in Politica, lib.1. cap.5. num.9.* 3

Semper

Semper enim nouitas nociua est Reipubli-
4 cæ, † & scandali nutritiua ex supradictis, & specialiter probandis inferius. Docet Leo Papa *lib.12. epistola 82. ad Anastasium, capitul.2. Si ea destruerem, quæ Antecessores nostri statuerunt, non constructor, sed euersor esse iustè comprobarer, testante veritatis voce*, relatus *in cap. si ea destruerem* 4. in ordine. 25. *quæst. 2. & in capitul.2.* ibi: *Nulla possunt improbitate conuelli, nulla nouitate mutari*, &c. & *in cap. 3.* ibi: *Nec prætermitti posset hoc, quod antiqua Patrum institutio.*

Conducunt alia plura iura Ciuilia adducta suprà *cap.1. à num.181. vers. Atque tandem*, &c.

Conducit quod S. Ioann. Chrysostom. *super Psalmo* 43. ibi: *Non enim pro vxoribus & liberis & ancillis, patriæque euersione, & captiuitate, sed pro lege, & patria Republica pugnabant*, &c.

Canonica etenim instituta, & œcumenica Concilia Patrum antiquitùs dispositа, & laudabiliter obseruata in Regnis, moribúsque Prouinciarum recepta & custodita semper conseruanda sunt, & in futo esse debent. Facit illa celebris sententia Cassiodorij *lib. 2. epistola 4. Delectamur vetustatis inuento, & sequi regulas constitutas libenter amplectimur; quia locus surreptionibus non relinquitur quoties rationabiliter constituta seruantur.* Idem Cassiodorus *lib. 16. epistola 25.* Et Magister Aluarez Archiepiscopus Tranensis *in Isaiam, cap.11. num.13.*

Erasmus à Cochier. *in Thesaur. Politicor. 1. part. lib.1. capitul.5. in versicul. Nec mente tantum, cum P. in Gallo*, inquit: *Maiorum enim instituta tueri, sacris ceremoniisque retinendis sapientis est.* Et conducit valde notabile illud Mæcenatis prudentissimi viri consilium, quod refert Diocasius *lib.52. historiar.* Simancas *de Catholicis institut. tit.46. num.21.* & Petrus Gregorius *lib.33. Syntagmat. cap.7. num.8. & lib. 8. de Republica, cap.2. num.14.* Diligentissimus Præceptor noster D. Ioan. à Solorzano *de iure Indiarum, lib.2. cap. 16. num. 73. Deum semper & vbique cole, vt moribus patriis est receptum, ad eundémque cultum alios compelle, &c.*

5 Cùm ex nouitate, abusu, & mutatione conturbatio populorum oriatur, & seditiones atque discordias sæpè numero generari per nouitates, dicit text. *in cap. cum consuetudinis de consuet.* Alciatus *in tractat. de præsumption. regul. 2. præsumption. 30.* Menochius *lib. 5. præsumption. 34. num. 2.* Ancharranus *consil. 157. num. 4.* Iaff. *in l. in rebus, num. 2. ff. de constitution. Princip.* Rebuffus *in repetition. Rubricæ de rescriptis, num.25. versicul. Item in rebus, & in titulo nomination. 5. quæst. principali, num. 34.* iuxta illud Aphorismum Hippocratis: *Omnes mutationes periculosæ.* Omnis enim nouitas præsumitur mala secundùm Iaff. vbi proximè, *num. 5. Ecclesiasticæ moderationi* (inquit Gregorius Papa) *est omnino conueniens, vt quæ ordinata fuerint, vel rationabiliter decisa, nulla in posterum debeant refragatione turbari, in cap. Ecclesiasticæ* 12. in ordine 25. *quæst. 2.* repetitum *in cap. 1. 35. quæst. 9.* ibi: *Omnibus modis Ecclesiasticæ disciplinæ, vel moderationi conueniens est, vt quæ rationabiliter ordinata fuerint, vel decisa, nulla in posterum debeant refragatione turbari. & in cap. nauto. 25. q. 2.* ibi: *Ea, quæ sunt ab Apostolis eorúmque successoribus instituta, nulla desidia negligantur, nulla dissensione violentur; nulla concertatione turbentur, &c. & in cap. priuilegia 3.* in ordine eadem causa, & quæstione; ibi: *Nulla possunt iniquitate conuelli, nulla nouitate mutari*, &c.

Quæ ad perpetuam vtilitatem generaliter institutа sunt, † nulla commutatione varien- 6
tur, nec ad priuata trahantur commoda, quæ ad bonum sunt commune præfixa, sed manentibus terminis, quos constituerunt Patres, nemo iniustè vsurpet alienum, sed intra fines proprios atque legitimos, provt quis valuerit in latitudine se exerceat charitatis, inquit, ad litteram Pontifex *in cap. quæ ad perpetuam 25. q. 1.* Conducunt verba textus *in l. testamenta 18.* ibi: *Mos namque retinendus est fidelissimæ vetustatis;* conducunt benè *l.2. ff. de constitutionibus Princip. l. minimè, ff. de legibus.*

Quòd Patres nostri, siue in sanctis Canonibus, siue † in mundanis affixêre legibus exce- 7
dere minimè debemus: contra eorum quippe saluberrima agimus instituta, si quod ipsi diuino statuerunt consulto, intactum non conseruamus, &c. Vt verbis vtar Leonis Papæ IV. relatis *in cap. ideò 25. quæst.1. & in cap. quod verò 25. quæst. 1.* ita ait Pontifex: *Quòd verò dicitis nostris temporibus seruari debere, quæ à meis quoque prædecessoribus tradita, atque custodita sunt, absit à me, vt statuta maiorum consacerdotibus meis in qualibet Ecclesia infringam, quia mihi iniuriam facio, si fratribus meis iura perturbo*, &c.

Quoniam ex nouitate, & abusu intentato contra ea quæ antiqua traditione, & consuetudine sunt à nostris Patribus, † & Prædecessori- 8
bus admissa, & constanter obseruata detrahitur iuri publico, & inde tumultui & dissentioni occasio datur, pacémque publicam turbari probabiliter timere debemus.

Siquidem nouitas, & abusus maximum vinculum, † & affinitatem habent cum scandalo, & 9
tamquam causa à causato inter se habentur, quod omni conatu euitandum. Docet Pontifex *in cap. quod dilecto, de consanguinitate, & affinitate*, in hæc mirabilia verba, ibi: *Vnde in hac parte consultius duximus multitudini, & obseruatæ consuetudini deferendum; quàm aliud in dissentionem, & scandalum populi statuendum quadam adhibita nouitate, &c.* Quo alio testimonio huius veritatis egemus, aut quærimus? Probat insuper textus *in cap. consuetudinis, de consuetudine*, ibi: *Et plerumque discordiam pariunt nouitates: nouitas* (dixit Ioannes Chrysostomus homilia 9. ad Corinth. 2.) *omnium animos effundit, ea verò acerbitatem maiorem affert, quæ priscorum rituum fundamenta effringit, ac leges radicitus euellit, &c.* Semper enim nouitates Rempublicam lædunt, vt ex Aristotele refert Patricus *de Republica, lib.3. tit. 1. num. 44.* ibi: *Ciuitatis statum diligant, contentique eo nihil moliantur, nihil cogitent, quod alienum, nouúmque sit, sed eam viam ire pergant, quam maiores instituerunt, quæque aliorum vestigiis attrita sint, nouarum enim rerum studium semper Rempublicam labefactare solent, quàm eam aliqua ex parte meliorem reddere, &c.* Minus enim periculosæ sunt nouitates, solentque in Republica desidium parere, provt latè probat Menochius *lib.5. præsumption. 34.* & diximus sup. *à num. 1. cum seqq.*

Et cum hanc recognouisset veritatem Pontifex † Symmachus in quadam Epistola ab 10

eo

eo ſcripta, & miſſa Epiſcopis Franciæ, hæc dixit: *Sedis Apoſtolicæ inſtituta ſollicitant, vt de concordia vniuerſalis Eccleſiæ peruigili cura tractemus, quæ in eo præcipuè efficacius adoleſcit, ſi ea quæ à Patribus ſtatuta ſunt, ætas ſubſequens reuerenter obſeruet.* Quam Epiſtolam ad litteram refert Pater Azorius *inſtitution. moral. lib. 3. c. 36 littera E.*

Ex hoc fonte prouenit doctrina Cardinalis *in conſil. 8. propoſita quæſtion.* in fine, prudenter
11 † docentis, quòd Epiſcopus non debet mutare conſuetudinem, ex qua Princeps diù contulit beneficia à ſe fundata, quando ex hoc dubitatur de ſcandalo inde orituro, ſed debet reſcribere Papæ, qui conſuetudinem vel eradicet, vel confirmet.

Quòd plurimorum doctrina comprobatur communiter recepta affirmantium, Regem etiam iniuſtè poſſidentem Regnum aliquod à reſtitutionis neceſſitate excuſari, ſi ex ea damnum, aut periculum aliquod timeatur in ſuo ſtatu, atque ſi damna magna inde conſequeretur Reſpublica, quos in vnum congeſſit Præceptor noſter D. Ioan. de Solorzano *in tractatu de iure Indiarum, lib. 3. cap. 5. à num. 25. cum ſequentibus*, cuius doctrinæ argumento Nauarrus *in Commentar. ad text. in cap. cum miniſter. 23. quæſt. 1. & in Epiſtola ad Ducem de Alburquerque, verſicul. Ad primum igitur, pagin.* 368. Defendit retentionem Regni Nauarræ (quòd etiam nunc poſſident noſtri Reges Catholici) eò quod *per reſtitutionem præfati Regni certum eſt* (inquit) *apertum ire oſtium Gallis inferendi maxima damna in alia Regna Hiſpaniæ per montes Pirineos*; & in ſimilibus caſibus præfatam doctrinam probant Epiſcopus Chiapi, Victoria, Acoſta, Ioann. Matienzo, Ioann. Boterus, Rebellus, Freitas, & alij, quos ſtudioſe congeſſit Solorzan. modò citatus *à num. 29.* & à princip. illius *cap. 5.* videndus.

Et ſupra ſcriptam Cardinalis doctrinam refe-
12 rens ſequitur † Felin. *in cap. nihil, ſub num. 4. verſic. vigeſimo ſextò, de præſcriptionibus*, quem, & alios ſequitur Palatius Rubeus *in tractatu de beneficiis vacantibus in Curia*, §. 11. *column. 3. ad fin. & column ſequenti*, in hæc: Vndè licet de iuris rigore Papa præiudicare poſſit iuripatronatus laicorum, vt traditur in allegatis Iuribus, tamen non eſt fiendum cum tanto Regis, & Regni ſcandalo, vt dicit Ioannes Immola, *dict. cap. 2. verſic. Pontifex in fine, de præbendis, lib. 6.* quem alij ſequuntur, & Franciſcus Cardinalis *cap. præterea el 1. de Iure patronat. & in conſil. 57.* refert & ſequitur Felin. *in cap. nihil, de præſcriptionibus, column. 2. verſic. 26.* dicentes: Quòd ſi ex conſuetudine immemoriali Reges habent ius conferendi præbendas, & ex huius conſuetudinis violatione oritur ſcandalum, permittendum eſt ſibi, vt beneficia conferant, quia cum ſcandalo nihil fiendum eſt, *capitul. nihil, de præſcriptionibus* cum concordantiis; multo fortiùs.

Idem videtur circa præſentationem, quæ cadit in laicum, & notatur *in cap. quanto de iudiciis*, ad hoc bene facit, quod notanter voluit Immola *in cap. Inquiſitione, de ſentent. excommunication.* in fine. Vbi dicit, quòd ſi ex præcepto
13 iniuſto Papæ vehementer præſumitur † ſtatum Eccleſiæ turbari, vel alia mala ventura eſſe, non eſſe parendum mandato, imò peccaret quis obediendo; cum debeat futura mala præcauere, non iuuare ſecundùm eum, quem omnes ſequuntur, &c. Imò propter ſcandalum vitandum recedi poteſt † à forma data à Superiore, Felinus *in* 14
dict. cap. nihil ſub num. 4. verſiculo, Trigeſimo ſecundò, & latiùs *in capitul. cum dilecta, column. 33. verſic. Limita ſeptimò, de præſcriptis.* Hæc Palatius Rubeus.

Cui conſonat, quòd propter vitandum ſcandalum † probabiliter orturum Ecc[illegible]ſia 15
petit decimas in terris, & Prouinciis, in quibus non conſuerunt dari, imò præelegit læſionem talis damni ad euitandum periculum alterius maioris mali, prout eſt ſcandalum, & ſtatus publici turbatio, vt firmat Cardinalis Turrecremata *in cap. ſi tributum. 11. quæſt. 1. num. 1.* per totum, & per eum fatetur Marta *de iuriſdiction. 1. part. cap. 25. num. 43.* ſequitur Felinus *in dict. cap. nihil, ſub num. 4. verſic. Trigeſimò tertiò*, vbi ad finem dicit, hanc doctrinam loco † exempli eſſe ſecundùm Gloſſam, eſſéque 16
applicabilem ad multa, quæ Eccleſia tolerat ob ſcandali timorem, quæ ipſemet Felinus recenſet *in cap. 1. de tregua & pace.* Quia multa per patientiam tollerantur † quæ ſi fuiſſent in 17
iudicium deducta, exigente iuſtitia tolerari non deberent, ita dicit Pontifex *in cap. dudum de præbendis*, Alexand. Ludouiſ. *deciſ. 162. num. 11.* vbi alij citantur.

Cui adaptatur Gloſſa *in cap. in inſtit. 4. diſtin. verb. Iudicent.* quæ per textum ibi dicit: *Cùm ergo Papa vult condere Canones, Epiſcopi* † *poſ-* 18
ſunt contradicere, & dicere, Canon iſte non conuenit conſuetudini Regionis noſtræ, &c.

Ex hac etiam ratione multi probant Doctores, à mandatis, † & legibus principum ſupe- 19
riorum, & Pontificis licere ſupplicare ex iuſta cauſa, quæ tunc talis iudicatur, quando moribus laudabilibus, & veſtutiſſimis alicuius Regni, aut Prouinciæ minimè conueniunt, maximè à Conſtitutionibus Summi Pontificis Paſtoris, & Principis vniuerſalis Eccleſiæ, quæ ſub ſe tot complectitur Prouincias, & Regna, quorum mores, & conſuetudines probabiliter (quia in facto, & non iure ſcripto conſiſtunt) ignorare præſumitur, ac propterea ſupplicare licitè iudicant Doctores omnes, cum ex hac nouitate, & morum mutatione turbatio Reipublicæ, & ſtatus Eccleſiaſticus probabiliter timeatur, & exinde facillimè ſcandala ori aſſolent (vt dictum eſt) probant Caſtrò *de lege pœnal. libro 1. capitul. 1. folio 8. ſub littera B.* Manuel. Rodriguez *quæſtion. Regul. tomo 1. quæſtion. 6. articul. 7.* Suarez *de legibus, lib. 4. capitul. 16. num. 6.* & Salas *de cenſur. tomo 2. articul. 3. diſputat. 4. concluſion. fin.* Salas *de legibus, tractat. 14. diſputat. 13. ſect. 4.* Anguianus *de legibus, controuerſ. 5. num. 2. & per totum*, Bañez, & Salon. quos referens ſequitur Salas *dicta ſection. 4.* Suarez vbi proximè *num. 4.* Sed quia de hoc articulo plurima congeſſimus ſuprà hac *1. part. capitul. 2. verſicul. Nam vt inquit*, Suarez *à num. 148. cum multis ſequentibus.* Ad quæ te remitto, vlterius non tracto.

Et cum hæ nouitates, & abuſus ſint genitrices ſcandali, † & turbationis pacis, & tran- 20
quillitatis publicæ, ex quibus notabilia damna, & inconuenientia dilabuntur, omnimodo præcauenda ſunt, iuſtáque tunc cauſa & legitima dicitur ad ſuſpendendam executionem litterarum

Apoſtoli

Apostolicarum, ne pax publica turbetur, & bonum commune detrimentum patiatur; propterea huic articulo abusus, & nouitatis eas omnes doctrinas poteris applicare, quas longa manu coniecimus *in capitul. 4. & capitul. 5. suprà hac 1. parte.* Quæ omnino conueniunt ex identitate rationis, & ex præcisa, & necessaria consequentia, vt hactenus in hoc capite vidisti. Cùm ex nouitate & abusu oriatur scandalum in damnum Reipublicæ, atque vtilitatis publicæ.

21 Nouitates, & insolita, seu † abusus (quæ idem sunt in effectu) acerbissima, & valde dura, & aspera vulgo semper apparent, quæ omnino præcauenda sunt, vt dicit Patianus *in consil. 113. num. 7. vsque ad num. 12. folio 69.* ibi: *Quod vulgo insolitum, ac durissimum videtur, id quippe à Iudicibus fieri non potest, debemus etenim cauere, † ne aliquid iudicando, vel consulendo dicamus, quod vulgo videatur iniquum, quia vniuersalis vulgi opinio, est quodammodo ius naturale, non artificiosè, sed originaliter mentibus hominum insixum.*

22

Quare insoliris rescriptis Principum patendum † non esse, sed imò sperni dicit Menochius

23 *consil. 1. num. 343.* Giurba *decision. 47. num. 1. & 2.* vbi dicit, Idcirco libenter Imperatorem concedere, *in l. rescripta, C. de precibus Imperator. offerend.* rescripta, mandatáque sua non obseruari, si iuri repugnent Aldouinus *consil. 20. num. 58.* Scaccia *de iudiciis, cap. 53. sub num. 33.* Cartharius *de execution. sentent. capto Bannito, cap. fin. n. 341.* plura apud Grammatic. *cons. 45. num 38. & 39.* Farinac. *quæst. 37. num. 74.* Bolognet. *consil. 1.* Peregrinus *cons. 2. sub num. 143. volum. 2.*

24 Insolitum nempè dicitur, † quod numquam solet fieri, nam cum solitum dicatur, quando aliquid fuit aliquando factum vna vice, *l. nulla, §. sed si aliment. ff. de alimentis, & cibariis legat.* vbi Bart. Curtius Iunior. *cons. 19. num. 4.* Angelus, & Paulus Castrens. *in l. consentaneum, C. quomodo, & quando Iud.* Zephalus *cons. 28. n 31. volum. 1.* Doctissimus Præceptor meus D. Ioannes à Solorzano *in tractat. de iure Indiarum, lib. 2. cap. 24. num. 89.* Decianus *in cons. 124. num. 8. lib. 2.* Cracta *cons. 899. num. 6.* Tuschus *lib. 6. litt. S. concl. 334. num. 11.* Castillo *in tract. de tertiis, cap. 9. num. 53. in fin.* vltra quos Doctores ex aliis nempè, ex Alexand. Raud. Petro Surdo, Gozadino Brunole à Sole, Antonio Gabriel. & aliis diximus *in tractatu de Regia protectione, 2. par. cap. 9. à num. 21. cum sequentibus;* ita è conuerso, insolitum dici, quando numquam factum fuit, probauimus ex aliis, ibidem *num. 23.*

25 Hinc contra insolita rescripta, † & inconsueta præsumendum est, adeò vt in eius executione sit supersedendum, probant Felin. *in cap. 2. num. 16. de rescriptis*; vbi etiam textus, pro quo facit textus *in cap. in memoriam. 19. distinct.* Abbas *in dict. cap. 2. & in cap. ex parte el 1. in fin. de officio de legat. & in cap. cum instantia prope fin. de censibus.* textus *in cap ex parte, de Capillis Monachorum, & in l. sacri affatus*, & ita ibi sumat Bald. *de diuersis rescriptis, cap. porrecta*, vbi Glossa magna in verbo, *Confirmat, de confirmat. vtili, vel inutil.* Roman. *consil. 378. quæstio est, num. 12. versicul. Secunda ratio*, Decius *in cap. ex parte, versicul. Nota tertiò* Rolandus à Valle *consil. 39. num. 29. volumin.* Mandos. *super Regula Chancellar. de infirmis, quæst. 16. num. 8.* & ex aliis probat Mascardus *de probationibus, conclusione 1275. à num. 3.* qui *num. 11.* dicit; quod rescriptum continens † inconsueta, censetur suspectum de falso, per Ripam *in dicto capitul. 2. num. 32. col. 8. & 9.* Curtium Iunior. *in consil. 174.* Abbas *in dict. cap. ex parte*, per text. *in capit quamuis, de rescriptis in 6.* & ex aliis probat Mascardus ibidem. 26

Pariter etiam abusus dicitur, † perperam; & male vti contra ius, & rationem, *l. plenum, §. 1.* ibi: *Non vsque ad abusum, ff. de vsu, & habition.* Qui propterea in iure aliquando vocatur abusus pernicios, vt *in cap. pernicios, de celebratione Missarum*, aliquando detestabilis, vt *in cap. si Canonici in fin. de officio Ordinar. in 6.* aliquando nequiter abuti, vt *in cap. Sedes, de rescriptis*; aliquando abusus dicitur illicitus vsus, *cap. vt priuilegia, de priuilegiis, & cap. priuilegium 11. quæst. 3.* Lucas de Penna *in l. vsum aquæ, column. 1. C. de aquæ ductu, lib. 11.* Guido Papa *singulari. 577. vtrum quis*, Rebuffus *in tractat. de congrua portion. quæstion. final.* Rebuffus *ipse in l. bona ciuitatis super verbo, Abusiue, vers. Abuti etiam dicimus, ff. de verborum signification.* & per Archidiacon. *in cap. quamuis, de officio delegat. in 6.* & Lucam de Penn. dicit ipse Rebuf. *in tractat. de appellatione tamquam ab abusu, num. 1.* 27

Et tandem in nostra specie † abusus notorius ille dicitur, quoties in actu, qui geritur vsus nullus stat, *l. ob quæ vitia, §. idem Pomponius, ff. de ædilitio edicto*, & latiùs explicauimus *Nos de Regia protectione, 1. part. cap. 1. à num. 116. & sequentibus.* 28

Qui quidem Rebuffus ibidem † dicit, Inde in Regno Franciæ introductam esse appellationem, quæ vocatur *à notorio abusu*, quando scilicet palam, & notoriè quis sanctis decretis, ac concordatis, priuilegiíque Galliæ perperam vtitur, iuxta illud Ciceronis pro Roscio Amerino: *Quid est aliud iudicio, ac legibus, ac maiestate abuti?* Et ibidem idem Rebuffus in *num. 8.* dicit, posse de notorio abusu Curiam † cognoscere, quando quis venit contra au- 30 thoritatem Regiam, vt si in illo Regno Comes Palatinus legitimet in temporalibus, vel creet Notarios, vt tunc ab ista legitimatione appelletur ad Curiam Regiam tanquam ab abusu secundùm Guillelmum Benedictum *in cap. Rainuntius, in verbo, & vxorem, num. 197. & sequentibus*, Aufrerium *in stylo Parlamenti, arresto*, 251. & ipse Rebuffus *in num. 10.* Quando quid fit contra sancta † Decreta, & concor- 31 data, vt puta, quando quis omisso medio velit appellare ad Papam, vel quando Iudex delegatus ab eo voluerit cognoscere in prima instantia, vt ob abusum notorium appelletur ad Curiam Regiam.

Et in *num. 11.* recenset ipse Rebuffus casum, quando † contra priuilegia Regni aliquid fiat, 32 vt si aliquis exterus trahat aliquem Regnicolam extra Regnum, secundùm Aufrerium in stylo Parlamenti, *arresto 259. & arresto 269.*

Hinc dixit Renat. Choppinus *de sacra Politia, lib. 1. tit. 7. num. 2.* ibi: *Tanta † vis est Regaliorum vt si quis moliatur Romani Pontificis candidatus, quo Regium ius minuatur, id velut abusiuè factum rescindat Curia, &c.* 33

Cùm

34 Cùm igitur ex abusu, & † nouitate perturbatio status, atque simul inde scandalum oriatur, meritò dicunt Doctores, iustam & legitimam esse causam, vt à Senatu supremo fiat litterarum Apostolicarum reuerenter retentio, probant Driedorius *in lib. de libertate Christiana, pagin.* 183. cuius verba ad litteram retulimus suprà *capitul.* 2. *à num.* 5. Salzedus *in praxi crimin. Canon. cap.* 54. *num.* 22. Martinus Nauarrus *in cap. cum contingat, remedio* 1. *versicul. Decimò facit, de rescriptis*, Aufrerius *de potestate seculari super Ecclesias, folio* 30. Simancas *de Catholicis institution. tit.* 45. *num.* 35. Azeuedus *in l.* 14. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilation. à num.* 45. vbi dicit, quòd etiam in sententia Principis superstendum est, quoties aliquid irregulare, & nouum præcipit, post Felinum, Decium, Cepolam, Palatium Rubeum, Suarez, Guillelmum Benedict. Cassaneum, & alios plures, ex quo infert ad nostram, de qua agimus Bullarum retentionem, vt sit iusta causa quando in eis præcipiatur quid nouum, & irregulare, & fere omnes, qui de iustificatione huius retentionis litterarum Apostolicarum tractant, quos recensui suprà *cap.* 2. à principio, id ipsum constanter, & communiter affirmant.

Et ipse Azeuedus *in l.* 2. *tit.* 6. *lib.* 1. *Recopilation. ante finem*, vbi dicit, litteras retineri Apo-
35 stolicas † prætextu violentiæ, quando continent nouitatem decimarum, aut redecimæ. Quia nouitas in decimis petendis & exigendis, nec inducenda, nec permittenda est, sed antiqua in illis percipiendis consuetudo seruanda, ob vitandum scandalum, & commotiones inde oriundas, *Glossa verbo, Decimarum, versicul. Alij dicunt, in cap.* 1. *de decimis in* 6. & ex notatis per Bald. *in l.* 3. *num.* 6. *C. de seruitut. & aqua* tradit Barba. *in addition. fin. ad eum*, & ibi Anton. de Butrio *in cap.* 2. *num.* 1. *de decimis*; dicens contra tales nouas exactiones de iure præsumi, Anton. Faber. *lib.* 1. *sui Codicis, tit.* 2. *de sacrosanctis Eccles. diffinit.* 63. Paponi. *lib.* 1. *tit. de decimis*, Arresto. 3. Vincent. de Franchis *decision.* 124. *num.* 3. Azeued. *in l.* 6. *tit.* 5. *lib.* 1. *nouæ Recopil. num.* 1. Inde vt Couarruuias ait, *lib.* 1. *variar. cap.* 17. *num.* 8. perpendi potest ratio vera, & sanè iustissima, quæ Catholicos Hispaniarum Reges, & præsertim Carolum Cæsarem Inuictissimum induxerit, vt publicis edictis vetuerint in his Regnis, decimas etiam à laicis exigi, quæ per consuetudinem contrariam ne soluerentur, inductum erat, vt cautum fuit ab eodem Cæsare *in Comitiis Toleti, anno* 1515. *l.* 14. *&* 76. *& l.* 19. *&* 56. quæ hodie habentur *in dict. l.* 6. *cum seqq. tit.* 5. *lib.* 1. *Recopil.* Gregor. Lopez *in l.* 1. *tit.* 20. *p.* 1. *glos.* 3. *ad fin.* D. Ioan. Baptista Valençuel. Velasquez *in cons.* 146. *à num.* 46. *cum seqq.* Vbi singulariter perpendit damna Reipublicæ, & seditiones ortas ex huiusmodi nouitate, & abusu. Idémque apud Gallos statutum fuisse à Philippo IV. *anno* 1353. & ex consuetudinibus *Albernie. constat, tit.* 17. *art.* 18. *& ex Bituri sensibus, tit. de consuetud. prædialib.* §. 12. *vbi Boërius*, pluries ita fuisse iudicatum refert, traditque Carol. de Grassal b. *lib.* 23. *Regal. Francie iure* 7. ex Ordinatione Philippi pulchri, Francorum Regis *edita anno* 1324.

Ratio est huius conclusionis, quia re vera nouitas, & abusus notorius violentia quædam est, † vt probat Martinus Nauarrus vbi proximè 36
in cap. cum contingat, remedio 1. *vers. Decimo facit, de rescriptis, & Nos dict. cap.* 1. *sub n.* 117. *de Regia protectione*; Ex ea nouitate etenim, & abusu notorio violantur laudabiles consuetudines, & vetusti vsus iura, & priuilegia Regni, aut Regis; ac inde vim notoriam fieri, quis dubitat? si subuertantur.

Vndè fit, vt Principes inter personas Ecclesiasticas possint nouitati insolitæ, & abusui notorio obuiare, ne pax publica † turbetur, & com- 37
mune bonum detrimentum patiatur, vt post magnam Doctorum cateruam, probat Cened. *in collect.* 1. *p. col.* 5. *num.* 3. & post Simanchas, & alios idem probat ipse Cenedus *in quæst. Canonic.* 45. *num.* 6. *&* 7. *Nos in tract. de Regia protection.* 1. *p. cap.* 1. *à num.* 116. vbi alios allegamus ad hoc propositum.

Hinc docet Imperator † Iustinianus *in l.* 2. *C.* 38
de veteri iure enucleando; quòd in nouitatibus remedium Imperiale imploretur, ibi: *Augustum imploretur remedium, quia ideò Imperialem fortunam rebus humanis Deus præposuit, vt possit omnia, quæ nouiter contingunt, & emendare, & componere, & modis, ac regulis competentibus tradere*, &c. Hinc Poëta de Didone testatur:

Res dura & Regni nouitas me talia cogunt
Moliri, & latè fines custode tueri.

Ad curam enim Regis pertinet nouitates, quæ in Republica moliuntur, festinanter euellere, iuxta notabilem Epistolam Regis Antiochi, quam ad litteram refert Iosephus *lib.* 12. *antiquitatum, cap.* 3. in hæc: *Rex Antiochus Zeuxidi patri salutem: Si vales bene est, ego quoque valeo. Quia quosdam in Phrygia, & Lydia res nouas moliri audio, videtur hoc negotium curam meam deposcere; quapropter consultis de hac re amicis, placuit mihi ex Iudæis, qui Babyloniam, ac Mesopotamiam incolunt, duo milia familiarum cum tota supellectili eò traducere, & locis opportunis per præsidia disponere*, &c. Eandem refert F. Ioann. de la Puente *en la conueniencia de entrambas Monarchias, lib.* 2. *cap.* 17. §. 6. *ad finem.*

Igitur priuilegia Regis, aut Regni à Sancta Sede Apostolica concessa ob remunerationem † seruitiorum Ecclesiæ gestorum ab eisdem Re- 39
ge, & Regno (tanquam protectoribus, & defensoribus acerrimis Sanctæ Ecclesiæ Catholicæ Religionis) siue expressa, siue tacita ex permissione, & tolerantia ob hanc causam, cæteræque laudabiles, & vetustissimæ consuetudines diu vigentes, vt latè probatur *in l.* 14 *tit* 3. *lib.* 1. *Recopilation.* inuiolabiliter debent permanere, & incommutabiliter conseruari, nulli subiectæ alterationi, nec nouitatis turbationi, iuxta textum *in cap. cum longe.* 63. *distinctione*, vbi: *Saluo priuilegio vniuscuiusque prouincie.* Ne Respublica ista commotiones, & scandala patiatur, sine cuius maximo detrimento quæuis in iis nouitas securè non transibit; talia quippè priuilegia, tamquam facta in remunerationem seruitiorum, quæ transeunt in vim contractus, non possunt reuocari. Infinitos penè Doctores congessit Giurba *consil.* 89. *num.* 14. & infrà latiùs *in consil.* 114. à principio, & *à num.* 4. cum multis sequentibus, *& consil.* 94. *num.* 12. & in nostris terminis, quòd huiusmodi priuilegia concessa Regi, vel Regno, cum sint in remunerationem seruitiorum, & obsequia in Ecclesiam præstita, transeant in vim contractus, &

facta dicantur ob causam onerosam, & ideò non posse reuocari, in terminis Pater Henriquez *libro de Pontificis claue, capital.* 24. latè per totum, Azeuedus *in l.*14. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilation. à num.* 42. & suprà. Infinitos alios Doctores Theologos in iis terminis loquentes laudauimus suprà *capitul.* 2. *à num.* 196. *vsque ad num.* 199. Ideò nihil mirum, vt per Bullarum retentionem earum executionis suspensionem, necnon humilem supplicationem ad Sanctissimum tanto damno publico obuietur, & celeriter occurratur, vt nulla nouitate turbentur in notabile tot damnum & perniciem, scandalúmve horum Regnorum, omnimodo præcauendum.

Facit optimus textus *in cap. loci* 29. *quæst.* 9.
40 ibi: *Ecclesiastici † quippe vigoris ordo confunditur, si aut temerè illicita præsumantur, aut non concessa impunè tententur; proinde si negligenter ea, quæ malè vsurpantur, omittimus, excessus viam proculdubio aliis aperimus, &c.* Quæ quidem verba repetuntur *in cap. peruenit* 93. *distinctione*, in fin. Quare ne occasio aliis nequiter impetrantibus detur, sed via omnino omnibus claudatur, talium importunitatibus, & suggestionibus diligenter occurrendum est, atque huiusmodi damnis Reipublicæ per eosdem causatis.

Et insuper quoniam huiusmodi priuilegia
41 tam expressa, † quàm tacita ex tolerantia iusta Sedis Apostolicæ, vt inquit, *dict. l.*14. cum facta sint, & tolerata Regi, & & Regno tamquam protectoribus Ecclesiæ, & acerrimis defensoribus; intacta semper debent permanere, vt profitetur Gregorius Pontifex Bonifacio I. defensori Ecclesiæ, relatus *in cap. institution.*7. in hæc: *Institutionis nostræ decreta, quæ pro defensorum sunt priuilegiis, & ordinatione dispositæ; perpetua stabilitate, & sine aliqua constituimus refragatione seruari, siue quæ rescripto decreuimus, siue quæ in nostra præsentia videntur esse dispositæ, nec à quoquam Pontificum in totum, vel in partes, ea qualibet occasione conuelli, decernimus, vel mutari*, &c. 25. *q.*2. qui textus ad multa dignus est ponderatione.

Caput VII.

Præiudicium tertij an, & quando legitima causa dici poterit, vt Bullarum retentio licitè permittatur.

SVMMARIVM.

Principis obiectum est, quod iustum est, iuxta Aristotelem, num. 1.
*Violentum est, quod iniustum est, & contra legem, num.*2.
*Potestatis supremæ prætextu à licito recedere non licet, num.*3.
*Destructio paratur ciuitati in qua legi magistratus præsunt, non istis lex, num.*4.
*Principes, quibus Deus nomen suum communicauit, ea puritate nitere procurent, qua tanto nomini conuenit, num.*5.
*Vbi non est cura iuris, pietas, & fides; instabile Regnum est, num.*6.
*Sublata iustitia, fluctuat orbis terrarum vniuersus, num.*7.
*In plenitudine potestatis Principibus data à Deo non veniunt illicita, num.*8.
Vera Principis potestas est, quæ in peccando posita non est ibid.
*Potestas Principis absoluta æquo, & bono temperanda est, num.*9.
*Deus non dedit Principi iurisdictionem peccandi, nec auferendi alienum, num.*10.
*Potestas Principis non cognoscitur, vbi subditis fit iniuria, num.*11.
*Princeps quod vltra iustitiam operatur, ex impotentia gerit, num.*12.
*Id est posse, quod licitè, & iustè fieri potest, n.*13.
*Princeps non dicitur posse quod honestè non potest, num.*14.
*Absoluta Principis potestas non cadit in Principe Christiano, cui nihil licet, quod diuino, naturali, aut Gentium iuri repugnet, num.*15.
*Potestatis absolutæ mentio aliqua non habetur in toto iure, num.*16.
*Pontifices, & alij Principes iustè statuere, rescripta omnia in præiudicium tertij emanata non exequendo, quia contra ius sunt, & Principis voluntatem, num.*17. *&* 18.
*Contra ius naturale priuilegium concessum à Rege non valet, num.*19.
*Priuilegium contra ius naturale dicitur, quo res alterius alicui conceditur, num.*20.
*Ob publicam vtilitatem res aliena aufertur data recompensa, vel pretio soluto, iuxta l. Partita, num.*21. *&* 23.
*Litteræ contra ius naturale in præiudicium iuris tertij non adimplentur, num.*22.
*Imperator Dominus est subditorum quoad protectionem ne vim patiantur, non tamen rerum particularium, quas auferre nequit, nisi ob causam publicam data recompensa, num.*23.
*Imperatoris potestas & dominium, in gubernatione, & protectione subditorum consistit dumtaxat, non in rebus singulorum, num.*24.
*Rescripta, quæ à Rege impetrantur in præiudicium iuris tertij obedienda esse, non tamen exequenda, leges Regiæ enixè commendant, num.*25.
*Princeps nisi ex iusta causa à lege approbata ius tertij tollere nequit, num.*26.
*Nec ex plenitudine potestatis, quia à bono, & æquo temperatur, aliter non cadit in Principe Christiano, num.*27.
Princeps quantumcumque supremus de bonis subditorum non potest disponere, nisi ex iusta causa, & data recompensa, num. 28. *iuxta veriorem opinionem.*
*Summus Pontifex sine causa alicui auferre beneficium, & alteri dare non potest, num.*29.
*Pontifex ex iusta causa auferre potest beneficium alicui, data tamen recompensa, num.*30. *&* 31.
*Causa publica vtilitatis legitima dicitur, vt Princeps tollat dominium proueniens à iure naturali, aut gentium, num.*32.
*Danda tamen tunc erit recompensa, num.*33.
*Propter pacem, & concordiam potest Rex ius vnius alteri dare, num.*34.
Ex causa publica vtilitatis superueniente potest Rex reuocare, aut modificare donationem, priuilegium, aut contractum à se gestum, quando grauiter lædunt Coronam, num 35.
*Id tamen faciendum per legem generalem, num.*36.
Rex, vel eius successor, an possit reuocare donationem,

nem, aut priuilegium ob remunerationem ſeruitiorum, num.37. remiſſiuè.

Rex ex cauſa publicæ vtilitatis poteſt dominium tollere tam de iure Ciuili, quàm de iure gentium quæſitum, intellige vt ibi, num.38.

Nec Papæ, nec Regi obtemperandum in illicitis, num.39.

Litteræ impetratæ contra ius tertij, tamquam contra ius naturale obtentæ non ſunt exequendæ, ſed ſuſpendendæ, num 40.

Executor non ſuſpendens executionem litterarum contra ius naturale, an debeat puniri, num.41.

Et quid contra ius poſitiuum, vel conſuetudinarium, ibidem.

Contra reſcriptum tollens ius tertij præſumitur cum ſit contra voluntatem Principis, num 42.

Papa tolerat ſuſpendere executionem reſcripti in graue tertij præiudicium obtentum, num.43.

Litteræ Apoſtolicæ retinentur in Senatu ob graue damnum iuris tertij ad effectum ſupplicandi Sanctiſſimum, num.43.

Papa ſicut quilibet alius peccat tollendo ius tertij, num.45.

Reſcripta contra ius tertij cenſentur impetrata ob nimiam importunitatem maximè Curialium, num.46.

Præiudicium tertij iuſta cauſa eſt retinendi litteras Apoſtolicas in Senatu, num.47. & ſeqq.

Litteræ, quibus tollitur ius tertij radicatum iuſto titulo ad beneficium cum deficiat poteſtas, ſunt in Senatu retinendæ, num.50.

Litteræ Principis emanatæ ſuper materia, in qua deficit poteſtas in principe non exequentur, etiam a cedente ſecunda, & tertia iuſſione, n.51.

Litteras in præiudicium iuris tertij retineri in Senatu, nulli magis, quam ipſi Papæ intereſt, num.52.

Supplicare licet Clerico à litteris, quibus ius ſuum ad beneficium tollitur, vt melius informatus Papa illas reformet, num 53.

Et peccaret Papa non admittendo hanc ſupplicationem, num.54.

Ad Papam paſciſcentem cum Clero de præſtanda certa ſumma nomine decimæ, ſi aliquem poſtea eximat à ſolutione, poteſt Clerus ſupplicare, num.55. & num.56.

Immunitas à ſolutione facta per Regem alicui particulari cedit in damnum Regis, non Regni concedentis certam ſummam, ibid.

A litteris in præiudicium tertij poteſt ad Papam ſupplicari, qui ſi non admitteret ſupplicationem peccaret, num.57.

Supplicatione reuerenter, & cum cauſarum expreſſione interpoſita ſuſpenduntur litteræ Apoſtolicæ in præiudicium iuris tertij, num.58.

Contra mandatum Papæ, aut Principis non dicitur veniſſe, qui pro maiori vtilitate, & honore Papæ illud ſuſpendit, num 59.

Executio litterarum ſuſpenditur, quoties timetur maius damnum ex ea, quam ex dilatione, num.60.

Ius tertij poteſt tolli per legem generalem quæ cunctos comprehendat, non particulares, n.61.

Retentio litterarum in Senatu ob præiudicium iuris tertij, tunc habet locum dumtaxat quando ex executione earum inducitur violentia, aut aliud damnum publicum, num.62.

Litteræ in derogationem iuris patronat. laici non tam retinentur ob præiudicium patroni, quàm ob damnum publicum inde illatum, ibidem.

Litteræ Apoſtolicæ in præiudicium iuris tertij tunc continent violentiam, ſi expediantur abſque eius citatione, & cauſæ cognitione, num.63.

Iuſta cauſa tollendi ius tertij, tunc præſumitur in Principe quando facit cum citatione partis, non aliter, num.64.

Princeps abſque citatione, & iuris ordine aliquem condemnans iracundia motus ſuſpendenda erit executio, num.65.

Mandatum Principis contra ius diuinum, aut naturale inductum ſuſpendendum erit, non exequendum, num.66.

In executione reſcripti ſuperſedendum inferentis notabile præiudicium, num.67.

Reſcriptum contra ius tertij eo tamen non citato retinetur in Senatu, ne violentia fiat per executionem eiuſdem, num.68.

Pater Henriquez declaratur in confuſione duorum remediorum, appellationis nempe ab executore, & Bullarum retentionis remedio, num.69. & ſequentibus.

Tertius de cuius præiudicio conqueritur in Senatu, ſi fuerit ad id citatus, non vtitur remedio retentionis litterarum, ſed appellationis ab executore, quando excedat, & ob non delationem per viam violentiæ aditur Senatus, num.70.

Si in expeditione litterarum Apoſtolicarum contra ius tertij, iſte non citetur, nec eius cognitio adhibeatur ob violentiam ſibi factam poteſt recurſu retentionis vti, num.71.

Priuata iuſtitia ſaltem cauſatiuè publicam quandóque perducit perniciem, num 72.

Iniuſtitia, qua ius tertij tollitur, vis publica eſt, num.73.

ILLVD Principis Supremi obiectum † eſt (inquit Ariſtotel. 5. *Politicor. cap.* 10.) quod iuſtum eſt: nec enim aliud † iuſtum dicere ſolemus, niſi quod legis eſt, quòd verò contra legem eſt, id violentum eſt, dixit Xenophon. *lib.* 4. *moral. folio mihi* 336. *&* *lib.* 1. *de inſtitution. Cyr. fol.* 10. latè Tiraquellus *ad leges connubiales, gloſſa* 9. *princip.* Ambroſinus *deciſ.*23.*n.*18. Valençuela Velaſquez *conſ.*70. *num.*24. Marius Giurba *conſ.*2.*num.*16. Tùm quia dirigitur ad bonum publicum, & commune, Camillus Borrellus *de præſtantia Regis, cap.* 31. *num.*34. Tùm quia poteſtatis ſupremæ † prætextu à iuſtitia, & licito recedere non licet, *cap. quiſquis.*11. *q.*3. exornat Paleotus *in tractat. conſultat. ſacrarum conſtit. part.*2. *q.*9. Calliſtus Ramirez *de lege Regia,* §.3. *n.*16. 17. *& ſequentibus.* 1 2 3

Hinc Plato. *lib.* 4. *de legibus*, inquit, *Paratum exitium † illi Ciuitati video, in qua non lex Magiſtratibus, ſed legi Magiſtratus præſunt.* comprobat Decianus *libro crimin. cap.* 30. *num.* 7. Borrellus *de Magiſtratib. edit. lib.*3. *cap.*4. *num.*2. Petrus Gregorius *de Republica, lib.*7. *cap.*20. *n.*2. & alij, vt per Mexiam *de taxa. panis, concl.* 7. *num.* 29. notat Boterus *lib.* 2. *de ratione ſtatus, cap. penult. fol.*60. 4

Ideò Bellarminus *de officio Principis, lib.* 1. *cap.*9. *fol.* 53. *Principes* (ait) *quibus Deus † nomen ſuum communicare dignatur, ea puritate nitere procurent, quæ tanto nomini conuenit.* Et Seneca *in Trag. Tyeſt.* inquit, *vbi non eſt pudor, nec cura † iuris, ſanctitas, pietas, fides, inſtabile Regnum eſt*, & Sophocles ad Sthobeum *ſermone* 48. 5 6

ne 48. *iusto resistente non est facile Philemonis*; *iustitiæ tum apud mortales*; *tùm apud Deos immortales perpetuo gloria solius perdurat*; his connectit Bellarminus vbi proximè *lib.* 1. *c.* 19. *fol.* 122.

7 *Sublata* † *iustitia fluctuat Orbis terrarum vniuersus*, Bardellus *consil.* 136. *num.* 28.

Tùm quia licet Deus dederit Principi amplitu-

8 dinem † potestatis (de qua differunt copiosè Suarez *lib.* 1. *de legibus, cap.* 8. Bobadilla *in Politic. lib.* 3. *capitul.* 9. Vasquez *lib.* 1. *controuersia. illustrium, cap.* 4. *num.* 11. *& cap.* 5. Tepatus *lib.* 1. *variarum, tit. de Principis potestate*, per totum.) Ea tamen concessione non veniunt illicita, *l.* 1. *ff. de iis, qui sunt sui, vel alieni iur. l. si procurator. ff. de condition. indebiti, cap.* 1. *de iure iurand.* Petra. *de potestat. Principis: capitul.* 24. *num.* 28. Menochius *de arbitrar. lib.* 1. *q.* 7. *num* 77. Sola. *tit* 23. *de insult. glos.* 1. *num.* 2. Top. *de Princip. potestate*, § 8. *num.* 22. Montier. *decis.* 8. *num.* 19. Quia vera Principis potestas est, quæ in peccando posita non est, *cap.* 1. *dist.* 40. *sunt quidem* 25. *q.* 1. Bursatus *cons.* 162. *n.* 12. Cauagnolus Montisferr. *decret.* 20. §. 1. *q.* 10. *num.* 8.

9 Absoluta etenim illa potestas † Principi attribuitur non recognoscenti superiorem, vt ea vtatur ad iustitiam æquo, & bono temperandam, Morla *in emporio iur. tit.* 1. *de legib. q.* 1. *num.* 17. Peregrinus *cons.* 7. *num.* 22. *lib.* 4. Reuneri. *decis.* 22. *num.* 19. *part.* 4. Surgen. de Neapol. *illustrat. lib.* 1. *cap.* 18. *n.* 18. Marius Giurna *cons.* 1. *num.* 36.

Hinc Batt. *in l. fin. num.* 2. *C. si contra ius vel*

10 *vtilitatem publicam*, † ita inquit: *Non enim Principi dedit Deus iurisdictionem peccandi, nec auferendi alienum*, Soto. *lib.* 4. *de iustit. & iure*, *q.* 4. *articul.* 1. Morla vbi proximè, *dict. num.* 7. Fabius Anna. *cons.* 62. *num.* 26. Villar. *cons.* 8. *sub n.* 21. in fin. Rota Auionens. *decis.* 133. *num.* 20.

Quoniam vt subditis fiat iniuria, illic se Prin-

11 cipis † potestatem non cognoscere (inquit Sazius *cons.* 10. *num.* 7. *volum.* 1.) sed tyranni. Couarruuias *lib.* 3. *variarum resolution. cap.* 6. *num.* 8. Pascualis *de viribus patriæ potestatis*, 1. *part. cap.* 1. *num.* 92. Marta. *voto* 166. *num.* 22. Mascard. *de generali statutor. interpretat. conclus.* 5. *num.* 181. Gaill. *lib.* 2. *obseruat.* 58. *num.* 14. Parlador. *lib* 2. *rerum quotidianarum*, 1. *part. cap. fin.* § 7. *num.* 10. Morla *in emporio iuris*, *tit. de legibus*, *quæst.* 1. *num.* 7. Marta. *de fidei commiss.*

12 *lib.* 3. *cap.* 22. *num.* 15. Et quod vltra gerit, † non ex potentia, sed ex impotentia procedere, dicit Petrus Gregorius *de Republica*, *lib.* 9. *cap.* 2. *num.* 1.

13 Non enim potestas est, † quæ ad iniustitiam exercendam potens est, quia id est, posse, quod iustè & licitè fieri potest. Plures citat Thomas Sanchez *de matrimonio*, *lib.* 2. *disp.* 15. *sub num.* 3. Acac. *lib.* 3. *de priuileg. cap.* 5. *num.* 44. Molina. *lib.* 2. *de primogeniis*, *cap.* 7. *à num.* 31. *cum sequentibus*, Menochius *lib.* 4. *præsumpt.* 283. *n.* 5. Fontanella. *de pactis nuptialibus*, *clauf.* 4. *glos.* 4. *num* 41. Gracian. *decis.* 13. *num.* 34. Peregrinus *cons.* 4. *num.* 12. *volumin.* 4. Surdus. *de aliment. tit.* 7 *quæst.* 14. *num.* 1. Thesaur. *decis.* 15. *num.* 3. Molfess. *ad R. N. consuet. part.* 5. *de aliment. quæst.* 11 *num* 9. Petrus Cened. *collectan.* 167. *sub num.* 2. *part.* 2. Marienço *in Dialogo relato. part.* 4. *cap.* 12. *num.* 9. Bardellus *consil.* 136. *num.* 25. Petrus Gregor. *de Republica*, *lib.* 9. *capitul.* 2.

14 *num.* 1. Apud quos plures alios videbis, † nec dicitur Princeps posse, quòd honestè non potest, Riminald. *consil.* 215. *num.* 14. Fabius Anna. *consil.* 62. *num.* 25. Caual. *cons.* 111. *num.* 35. *volumin.* qui alios allegant.

Ex his facilè probabis, potestatem illam, quam aliqui absolutam vocant, nullo iuris principio niti, † ipsam certè in Principe Christia- 15
no non agnosco, cum bono Principi, Christiano saltem, nihil liceat, quòd vel diuino, vel naturali, vel gentium iuri repugnet. Parlador. *lib.* 2. *rerum quotidianarum*, *cap. final*, 1. §. 7. *num.* 9. Caualcan. *de brachio Regio*, 1. *part. num.* 168. Nizol. *allegation.* 1. *num.* 25. Gratianus *disceptation.* 218. *num.* 27. Menochius *lib.* 2. *præsumption.* 9. *num.* 28. *& de arbitr. casu* 389. *num.* 21. Villar. *consil.* 8 *sub n.* 21. *in* 1. Bardellus *cons.* 136. *num.* 19. *&* 44.

Credendum itaque est, chimericam hanc potestatem absolutam in Principe damnari, & merito à Pinello *part.* 1. *Rubric. de rescind. vendition. capitul.* 2. *num.* 24. *&* 25. Soto. *de iustitia & iure*, *lib.* 4. *quæst.* 4. *articul.* 1. Vasquez *lib.* 1. *controuers. illustr. controuers.* 26. *num.* 15. Mendoça *lib. de pactis*, *cap.* 5. *num* 37. Aluarus Vaez *de iure emphyteut.* 1. *part. quæst.* 3. *num.* 10. Baiard. ad Iul. Clar. §. *final*, *quæst.* 59. *num.* 71. Couarruuias *lib* 3. *variarum*, *cap* 6. *num.* 8. Marienço *in l.* 3. *glos.* 12. *num.* 2. *tit.* 10. *lib.* 5. *Recopilation.* Parlardor. *lib.* 2. *rerum quotidianarum*, *cap. final. part.* 1. §. 7. *num.* 10. Burlat. *cons.* 162. *num.* 13. Capiblanc. *de Baronibus*, *pragmat.* 1. *num.* 9. Sesse *de inhibitionibus*, *cap.* 4. §. 3. *num.* 13. Morla *in emporio iuris*, *tit.* 1. *de legibus*, *quæst.* 1. *num.* 7. *&* *tit.* 3. *de pactis in prælud. num.* 69. Mendoça *lib.* 1. *de pactis*, *cap.* 5. *num.* 35. Pater Sanchez *de matrimonio*, *lib.* 2. *disputat.* 15. *num.* .. Fachineus *lib.* 8. *controuersia. iur.* 63. *versicul. Ad secundum*, Rodolphinus *de suprema Principis potestate*, *capitul.* 1. *num.* 3. Fontanella *de pactis nuptial. clauf.* 4. *glos.* 14. *num.* 40. Matheatius *de fidei commis. lib.* 3. *capitul.* 22. *num.* 45. Petrus Gregorius *de Republica*, *lib.* 2. *capitul.* 20. *num.* 57. Iacobus Laurent. *de iudice suspecto*, *capitul.* 2. *sub num.* 17. Sarmientus *selectar. interpretation. lib.* 1. *capit.* 8. *num.* 20. Topi. *de Princip. potestat.* §. 6. *num.* 2. Surdus *cons.* 419. *num.* 49. Pascalis *de virib. patriæ potestat.* 1. *part.* 1. *num.* 94. Cened. *decision.* 5. *num.* 9. *pagin.* 1. Amatis *decision.* 8. *num.* 6. & 8. Spino *de testamentis*, *glossa* 1. *Rubric. num. num.* 15. Thesaurus *decis.* 91. Cauagnol. Montisferr. *decreto.* 20. §. 1. *quæst.* 10. *à num.* 6. *& sequentibus*, Ramirez *de lege Regia*, §. 23. *num.* 3. & idem Calistus Ramirez §. 30. *num.* 53. *&* 54. & superiùs Cauedo. *decis.* 12. *num.* 9. *part.* 2. latissimè Ludouic. Molina *de primogeniis*, *lib.* 1. *cap.* 8. *ex num.* 28. *vsque ad* 36. *& lib.* 4. *cap.* 3. *à num.* 1. *& sequentibus*, Camillus Gallinius *de verborum significat. lib.* 10. *cap.* 33. *à num.* 44. *&* 45. Tapia *de constitution. Princip. capitul.* 1. *num.* 77. *&* 78. 1. *part. gloss. Rubricæ*, *num.* 25. Peregrinus *de iure fisci*, *lib.* 1. *tit.* 3. *num.* 67. *fol.* 22. Azebed. *in l.* 1. *tit.* 1. *lib.* 4. *Recopilation. ex num.* 23. *vsque ad num.* 31. Morla *in emporio iuris.* 1. *part. titul. de legibus*, *quæstion.* 1. *num.* 7. Petrus de Cened. *collect.* 167. *num.* 2. *part.* 2. Gaill. *lib.* 2. *obseruat.* 56. *num.* 9. Caualcan. *decision.* 35. *num.* 98. *part.* 2. Canceri. *variarum resolution. lib.* 3. *capitul.* 3. *de priuilegiis*, *num.* 114. Eugenius *consil.* 1. *num.* 88. Valençuela Velasquez *consil.* 69. *num.* 132. &

Petrus

Petrus Gregorius vbi proximè ſubdit, nec Papinianum, † nec Vlpinianum, nec vllum alium 16
veterem Iuriſconſultum in toto iure huius abſolutæ poteſtatis, nec verbo quidem meminiſſe, Peregrinus *de fideicommiſſ. art.* 52. *num.* 122. Giurba *conſil.*1. *num* 37.

Quare ſanctiſſimè ſancitum eſt à Pontifici- 17
bus, † aliiſque Principibus temporalibus Chriſtianis; reſcripta emanata in præiudicium iuris tertij vim nullam habere, nec à Iudicibus adimplenda, cum contra ius expedita fuerint, & ſuggeſtionibus, aut nimia petentium importunitate contra concedentis Principis voluntatem extorta præſumantur, textus eſt *in cap. reſcripta contra ius elicita ab omnibus iudicibus præcipimus refutari, niſi fortè aliquid eſt, quod non lædat alium, & proſit petenti, & cap.*25. *quæſt.*2. *& in cap. nec damnoſa Fiſco, nec iuri contraria poſtulari oportet, eadem cauſa & quæſt. & in cap. Imperiali conſtitutione apertè conſtitutum eſt, vt ea quæ contra leges fiunt, non ſolùm mutila, ſed etiam pro infectis habenda ſint, dict.* 25. *quæſt.* 2. & iterum *in cap. dicenti.* 16. in ordine ibi: *Illa ſacra vnius cuiuſque ſupplicantis deſiderio conceſſa prævalere, & effectui mancipari, quæ cum iuris, & legum ratione concordant, ea verò, quæ ſubreptione, vel falſis precibus forſitan impetrantur, nullum ſupplicantibus ferre remedium, &c.* Eadem cauſa & quæſtione, quæ iura leges Partitæ mox citandæ clarius declarant.

Ad idem † eſt etiam *lex final. C. ſi contra* 18
*ius, vel vtil. publicam, l. reſcripta, l. nec damnoſa, C. de precibus Imperator. offerend. l. omnium, C. de vectigal. l.*2. §. *ſi quis, ff. ne quid in loco publ.*

*L.*30. *tit.*18. *part.*3. ibi: E ſi ſon contra derecho de alguno ſeñaladamente, aſſi como que le tomen lo ſuyo ſin razon, è ſin derecho, ò que hagan otro tuerto conocidamente en el cuerpo, ò en el auer, tales cartas non han fuerça ninguna, nin ſe deben cumplir, haſta que lo hagan ſaber al Rey aquellos à quien fueron embiadas, que les embie ha dezir la razõ porque lo manda hazer, ca todo hombre debe ſoſpechar, que deſpues que el Rey entendieſſe el hecho que los non mandarà cumplir la carta, &c.

Et mirabiliter hoc explicat, *l.* 31. *ſequent.*
Contra derecho natural † non debe dar priui- 19
legio, nin carta Emperador, nin Rey, nin otro ſeñor, è ſi la diere non debe valer, è contra derecho natural ſeria, ſi dieſſen por priuilegio
† las coſas de vn hombre a otro, non auiendo 20
hecho coſa porque las debieſſe perder aquel, cuyas eran, fueras ende ſi el Rey las ouieſſe meneſter, por hazer dellas, ò en ellas alguna
labor, ò alguna † coſa que fueſſe a pro comunal 21
del Reino, aſſi como ſi fueſſe alguna heredad, en que ouieſſen à hazer caſtillo, ò torre, ò puente, ò alguna otra coſa ſemejante deſtas, que tornaſſe à pro, ò à amparamiento de todos, ò de algun lugar ſeñaladamente; pero eſto deben hazer en vna deſtas dos maneras, dandole cambio por ello primeramente, ò comprandoſelo ſegun que valiere, &c. Et *in l.* 32. *ſequentib.* ibi: E los que eſtas cartas ganan mueuenſe malicioſamente à demandar ſu pro à daño de otro, &c. Et iterum: E porque tal carta como eſta es contra el de-
recho natural, † tenemos por bien, è 22
mandamos, que el juzgador, ante quien pareciere, non conſienta que ſea creida, ni vala, &c.

In tantum quòd hæ litteræ quæ auferunt ius tertij, cum ſint expeditæ contra ipſum ius naturale, & per conſequens, etiam diuinum, ſuſpendendæ ſunt, & ſuperſedendum in earum executione, etiam ſi ab eodem Principe emanauerit ſecunda, tertia vel vlterior iuſſio cum quibuſlibet, etiam prægnantiſſimis clauſulis; vti expreſsè Chriſtiano impulſu moti, & Catholica charitate ſuccenſi determinarunt Reges Catholici, *in l.*2. *titul.*14. *libro* 4. *Recopilation.* in hæc: Muchas vezes por importunidad de los que nos piden algunas cartas, mandamos dar algunas cartas contra derecho: y porque nueſtra voluntad es, que la nueſtra juſticia florezca, y aquella no ſea contrariada, eſtablecemos, que ſi en nueſtras cartas mandaremos algunas coſas en perjuizio de partes, que ſean contra ley, ò fuero, ò derecho, que la tal carta ſea obedecida, y no cumplida no embargante, &c. Que las tales cartas no ayan efeto, aunque las nueſtras cartas contengan las mayores firmezas, que pudieren ſer pueſtas, &c. melior *l.*3. *ſequent. eodem titul. & lib.* in hæc: Mandamos, que la ley de Viruieſca antes deſta, porque es juſta, ſe guarde en todo ſegun en ella ſe contiene; y demas de aquella mandamos, que ſi entre partes y priuadas perſonas ouiere contienda, ò debate, y en perjuizio de qualquiera dellas ſe diere alguna nueſtra carta ò prouiſion; y ſobre ella ſe dè ſecunda iuſſion, y otras qualeſquier nueſtras cartas, y ſobrecartas, con qualeſquier penas y clauſulas derogatorias, y firmezas, y abrogaciones, y derogaciones, &c. Aunque ſe diga proceder de nueſtro proprio motu, y cierta ciencia, y poderio Real abſoluto, &c.

Singulariter eſt alia *lex* 2. *tit.* 1. *De los Emperadores, y Reyes, part.*2. ibi: Otroſi dezimos: que quando † el Emperador quiſieſſe tomar 23
heredamiento, ò alguna otra coſa para ſi para darlo a otro, como quier que èl ſea ſeñor de todos los del Imperio, para ampararlos de fuerça, è para mantenerlos en juſticia: Con todo eſſo non puede èl tomar à ninguno lo ſuyo ſin ſu placer, ſi non hizieſſe tal que lo debieſſe perder ſegun ley. E ſi por auentura jo lo ouieſſe à tomar, por razon que el Emperador ouieſſe meneſter de hazer alguna coſa en ello, que ſe tornaſſe à procomunal de la tierra, tenido es por derecho de le dar ante buen cambio, que vala tanto, ò mas, de guiſa que èl ſinque pagado à bien viſta de hombres buenos, &c. Sequitur & facit rationem reddens: Ca maguer los Romanos que antiguamente ganaron con ſu poder el ſeñorio del mundo, hizieſſen Emperador, è le otorgaſſen todo el poder, è el ſeñorio del mundo que auia ſobre las gentes, para mantener è defender derechamente el pro comunal de todos; con todo eſſo non fue ſu entendimiento de lo hazer ſeñor de las coſas de cada vno, de manera que las pudieſſe tomar à ſu voluntad, &c. Et ad exactam interpretationem dictarum legum Partitæ videndus erit Gregorius Lopex, ibidem.

Eſtque omnium communis obſeruatio, vt non ita plenum, & abſolutum dominium Imperatori † fuerit attributum, vt de ſubditis ſibi ho- 24
minibus, eorúmque bonis, & rebus ad libitum diſponere poſſit; ſed tantum vt ſupremam in illis

iurisdictionem exerceat, seu dominium quoddam vniuersale, quod magis in gubernatione, & protectione subditorum, quàm in eorum spoliatione, aut expilatione consistit iuxta dominiorum distinctionem, quam tradit B. *in l. 1. §. per hanc, ff. de rei vendicatione, & in extrauaganti ad reprimendum, verbo, Totius Orbis,* Paulus Castrensis *cons. 56. num. 2. volumine 2.* Alexand. *cons. 46. volumine 5.* Abbas *in cap. significasti 2. notabil. de præscriptionibus*, Socinus *in l. 1. in princip. column. 3. & 4. ff. de acquirend. possess.* Iacob. de Sanct. Georg. *in inuestitura feudor. verbo, Inuestitura*, Guido Papæ *decis. 551.* Mandellus *consil. 62. num. 21. lib. 1.* Couarruuias *in regul. possessor. 2. part. §. 2. num. 1.* Cuiacius *lib. 15. obseruation. capitul. 30.* & plures alij relati à Petro Gilkeni. *in l. properandum, num. 4. C. de iudiciis*, Cardinalis Tuschus, *verb. Imperator. conclusion. 33. num. 3. & 5.* Mastrillus *de Magistratibus, lib. 1. capitul. 3. num. 5. & 9.* Doctissimus Præceptor meus Dom. Ioannes à Solorzano. *in tractat. de Iure Indiarum, lib. 2. cap. 21. à num. 64.*

Ad idem faciunt, *l. 1. 2. & 3. tit. 14. lib. 4. Re-*
25 *copilation.* Quibus † disponitur in variis casibus, quod si aliqua rescripta procedant, & impetrentur, quæ ius in tertij præiudicium tangant & lædant, obediantur; sed non exequantur, nec compleantur, *in l. 2.* ibi: Que si nuestras cartas mandaremos algunas cosas en perjuizio de partes, que sean contra ley, ò fuero, ò derecho, que la tal carta sea obedecida, y no cumplida, no embargante, que en la dicha carta se haga mencion general, ò especial de la ley, ò fuero, ò ordenamiento contra quien se diesse, &c. Y aunque las nuestras cartas contengan las mayores firmezas que pudieren ser puestas, &c. Et latius fortiúsque disponitur *in dict. l. 3. sequenti, & in fine*, ibi: Que las tales cartas non sean cumplidas, fasta que no las embien à monstrar, y proueamos como à la nuestra merced fuere; & videndæ dictæ leges omnino.

26 Quare Doctores communiter † tenent; quòd Princeps non possit absque iusta & legitima causa à iure approbata tollere ius tertij, & eius rem Cynus *in l. rescripta, C. de precibus Imperator. offer.* Glossa *in l. quoties eodem titul.* B. *in proœmio Digestorum, & in l. fin. versicul. Aut vult mihi auferre, C. si contra ius, vel vtilitatem publicam.* Bald. *in l. fin. versicul. Sed immediatè oppono, C. sentent. rescind. non posse*, Angelus *in consil. 139. versicul. Non enim potest ciuitas*, sentit Bart. *in l. item verberatum in §. 1. ff. de rei vendic. & in l. Antiochensium, ff. de priuileg. credito.* vbi dicit, quòd per viam legis generalis potest hoc facere Princeps, secus autem rescribendo ad priuatam vtilitatem, Antonius de Butrio *in cap. quæ in Ecclesiarum, versicul. Si quæritur an possit statuere, de constit.* & ibi Imola, & Ioannes Andræas, Bald. *in l. rescripta, versicul. Tertiò quærunt*, Doctores *C. de precib. Imperator. offer.* Cardinal. *in dicto cap. quæ in Ecclesiarum, quæst. 6.* Roman. *in consil. 310.* Iasso. *in l. Barbatius, versicul. Decimo tertiò fallit, ff. de offic. Prætor.* Felin. *in dicto cap. quæ in Ecclesiarum, versicul. Secundùm verò membrum*, Fulgosi. *in l. final., C. si contra ius vel vtilitatem publicam*, dicens, quòd ista pars est communior, & rationabilior, quam etiam communem dicit Brun. *consil. 12. versicul. Caterum*; vbi nulla supersit causa, Barbat. *in consil. 1. versicul. Quòd notat Glossa, volumin. 2.* Bertrandus, qui dicit communem opinionem, *consil. 15. volumin. 1.* Socinus *consil. 164. lib. 2.* vb. communem dicit Abbas *in cap. fin. de confirmation. vtili vel inutili*, Cardin. *in consil. 142.* Domini. *in cap. per principalem 9. quæst. 3.* Ancharran. *in dict. cap. quæ in Ecclesiarum, num. 8.* & ibi Imola, Fulgosius, *cons. 61.* vbi dicit communem Iasson. *in l. quominus de flumin.* dicens communiter teneri Aymon. *consil. 5.* Parisius *consil. 11. num. 15. volumin. 1. & in consil. 101. eodem volum.* Parisius dicens communem *in consil. 87. num. 52. volumin. 1.* Brunus *in consil. 1.* Bertrand. *consil. 1. volumin. 1. in antiquis*, magis communem dicit post plures alios Antonius Gabriel. *communi. opinion. tit. de iure quæsito non tollendo, conclusio. 1. à principio*, qui *num. 2.* Ampliat, etiam in dominio directo, *& num. 16.* Quòd nec de plenitudine potestatis, † quia vt superiùs probauimus, 27
non est danda plenitudo potestatis, quæ iustitia non contineatur, & bono, & æquo temperetur.

Longè namque verior opinio est, † non pos- 28
se Imperatorem, nec alium Principem, quantumuis superiorem non recognoscat, bona subditorum auferre nec disponere, nisi vbi contrarium vrgens aliqua, & necessaria causa suadeat, & tunc id quod aufertur competenti satisfactione pensandum esse, vt ad expositionem textus difficilis *in l. Lutius, ff. de euictionibus, & l. in item si verberatum, §. item si forte, ff. de rei vendicat.* & aliorum, quæ latè recenset post maguam Doctorum antiquorum caterua, Antonius Gabriel. locis citatis, Portius *lib. 5. communi. conclusio. 15.* Couarruuias *lib. 2. variarum capitul. 6. num. 6.* Menchaca *lib. 1. controuersiar. illustr. cap. 4. 5. & 6.* Andræas Guillelmus *lib. 2. obseruation. cap. 56.* Hieronymus Franchus *in Regul. id quod nostrum, num. 12. ff. de regul. iuris*, Tiraquel. *in l. si vnquam, verbo, Donatione largitus, num. 4. C. de reuocand. donation.* Hieronym. de Zeballos *communem contra communem, lib. 4. quæst. fin. per totam*, Bobadilla *in Politic. lib. 5. cap. 5. num. 11.* Domin. Ioann. del Castillo *lib. 2. controuersiarum, capitul. 28.* & vltra eos Alciatus *lib. 2.* Parergon. *capitul. 38.* Duarenus *libro 2. disputat. adnimaduers. capitul. 35.* Forcat. *in Nicromantia, dialog. 18. num. 5.* Adrianus Puledus *in tractatu de rei alienæ distraction. capitul. 2.* Antonius Faber *lib. 2. coniecturarum, capitul. 4.* Vincentius Cabotius *lib. 1. disputat. iur. cap. 23. cap. 29. pagin. 359.* latissimè Antonius Petra *in tractatu de potestat. Principis, cap. 21. & sequentibus*, D. Ioannes de Solorzano *de iure Indiarum, lib. 2. cap. 21. à num. 62.* plures alios citat & sequitur Iacobus Cancer *variarum resolutionum, tom. 2. part. 3. cap. 3. de priuilegiis; & num. 84. cum sequentibus*, & sursum.

Imò nec Summus Pontifex † (licet sit Do- 29
minus Beneficiorum) potest sine causa auferre beneficium alicui, & alteri dare, nec à Prælato prælaturam tollere, Abbas *in cap. fin. de confirmatio. vtili, vel inutil. & in cap. constitutus, versicul. Aut quæritur, de Religio. domib. & in cap. final. de postulation. Prælato. in 2. disputat.* incip. Episcopus Romanus *in consil. 315.* Cardinal. *in consil. 142.* Dominicus *in capitul. quod per principalem. 9. quæst. 3.* Selua *in tractat. de beneficio.*

beneficio. in 3. part. quæſt. 40. Felinus *in cap. cum olim, verſ. Secundum exemplum eſt, diſcept. & re iudic.* Barbacia *in cap. quod tranſlationem* (vbi proſequitur hanc quæſtionem) *de officio legati, & in conſil. 3. volum. 3.* Iaſſon. *in conſil.* 145. hanc ſequitur, & dicit communiorem, Felinus *in cap. quæ in Eccleſiarum, de conſtitut.* duas opiniones contrarias refert Antonius Gabriel. *communi. opinion. tit. de iure quæſito non tollendo, concluſ. 1. à n. 9.* & ſequenti, quas reconciliari intendit, per vt Aymon. *de antiquitate tempor. n. 37. & ſequenti. in 1. part.* vt hæc procedat de æquitate, & honeſtate. Contraria autem procedat de iuris rigore, & abſoluta poteſtate, ſed vt ſupra diximus abſoluta poteſtas non cadit in Principe Chriſtiano.

Et licet Hieronymus Gonçales alios Doctores pro contraria opinione referat *in regula de menſi. & alternat.* §. 1. *proœmia, à num. 33.* Tamen indeciſus manet, dicens ſe pro tunc non examinare dictam quæſtionem & vltra citatos, hanc negatiuam veriorem ſequuntur poſt Baldum, Caued. *deciſ. 18. num. 13. part. 2.* poſt quos & Calicium *extrauagan. gra.* Curia. *cap. 7. n. 4. verſicul. Septimò quia Princeps*, & in Margarit. Fiſto. 8. *dubio, num. 34. ſing. 210.* Iacobus Cancer. *variarum reſolut. tomo 2. lib. 3. cap. 3. de priuilegiis, num. 84. in fin.*

Quoniam quemadmodum æqua eſt poteſtas Principis ſecularis circa leges ciuiles, & Pontificis quoad Canonicas conſtitutiones; ſequitur, vt ſicut ille non poteſt alterius iuris detrahere in rebus prophanis ſuæ ditionis; ita nec Pontifex in ſuo iure Canonico, ac ſic in vtroque par debet eſſe defectus poteſtatis in iure quæſito tollendo, hoc argumentum non habere congruam reſponſionem, tradit Molina *lib. 4. de primogen. cap. 3. num. 13. in fin.* cui adde quod *ex cap. ſuper eo, vbi gloſſa, verbo intentionis, de officio delegati*, citatis Hoſtienſ. Panormitano, Felino, & aliis notauit Rota, vt per Farinacium *1. part. nouiſſimarum, deciſ. 234. num. 8.* In Principe Eccleſiaſtico eam præſumptionem eſſe vrgentiorem, ne velit tertio præiudicium inferre, ſequitur nouiſſimè D. Ioann. Baptiſta de la Rea *in deciſion. Granaten. diſputat. 8. num. 87.* & ſignanter *num. 88.*

Ipſe autem Antonius Gabriel, ibidem *n. 13.*
30 poſt multos Doctores † ab eo allegatos limitat contrariam opinionem, vt tunc debeat Pontifex dare recompenſam, vbi alias plures limitationes annectit huic opinioni negatiuæ hactenus relatæ.

31 Et quod hoc caſu Princeps debet † dare recompenſam, vltra ſupra citatos probant poſt alios Maſtrill. *de Magiſtrat. lib. 3. cap. 4. à n. 355.* Roland. *conſ. 69. num. 44.* Ponte *conſil. 41. num. 6. lib. 2.* Rodulfin. *de ſuprema Princip. poteſtat. capitul 6. num. 165.* & ſuprà, Marius Muta *deciſ. 38. Siciliæ, à num. 8. & ſequentibus*, Bimius *conſil. 214. à num. 2. & à principio, lib. 3.* Mandellus *conſil. 25. num. 19.* Gratianus *tomo 5. capitul. 991. num. 58.* Gonçales *de alternati, gloſſa 36. num. 37. & 38.* Capiblancus *de Baronib. pragmat. 8. part. 1. num. 214.* apud quos latè videbis Principem ſupremum non poſſe tollere ius tertij, niſi ob publicam vtilitatem, vide etiam Petram *de poteſtate Principis, cap. 32. & §. capio nunc, à num. 143. & ſequentibus*, Iacob. Cancerium *lib. 3. cap. 3. à num. 90. cum ſequentib.* Et ſupra qui latè † poſt alios tractant, quando Princeps tollere 32
poſſit dominium rei alienæ, cum proueniat à iure naturali, & gentium, etiam per legem generalem.

Et quamuis apud exteros controuertatur, an Princeps poſſit abdicare ius quæſitum alicui ex iure ciuili; tamen apud nos receptius eſt, non poſſe etiam in hoc præiudicium tertio inferre, ideóque magis commune eſſe conſtat ex relatis ab Antonio Gabriele *dict. concluſion. 1. num. 17.* & reſoluit tamquam inconcuſſum Couarruuias *lib. 3. variarum, capitul. 6. num. 9.* Marienço *in dialogo relator. 4. part. cap. 12.* Molina *lib. 4. de Hiſpanor. primogen. cap. 3. num. 12.* D. Ioann. Baptiſta de la Rea meritiſſimus ſupremi Conſilij Fiſcalis, *in deciſion. Granatenſ. diſputation. 8. num. 47. & num. 48.* Quæ opinio & reſolutio legibus Regiis expreſsè, & clarè roboratur, quas adduximus ſuperiùs *à num. 18. cum ſeqq.*

Et ipſe Antonius Gabriel ibidem *in concluſion. 2.* latè proſequitur cauſam, ex qua Princeps poſſit ius tertij tollere, & dominium tam de iure Ciuili, quàm de iure gentium quæſitum, & principalis eſt publica vtilitas, provt ibi latè *à num. 1. & num. 14. & 15.* pluribus citatis, quod etiam contra contractum poteſt venire Princeps ex cauſa publicæ vtilitatis; & per numeros ſequentes, *& à num. 25.* Hanc tamen limitationem ſublimat, vt tunc poſſit † Prin- 33
ceps tollere ius tertij, & dominium prædictum ex cauſa publicæ vtilitatis, data nempè recompenſa, vbi in comprobationem magnam Doctorum cateruam adducit, & conſonant leges Partitæ ſupra citatæ, *à num. 4.* & ſuprà; quòd propter pacem, & concordiam † poteſt Prin- 34
ceps ius vnius alteri dare, quem per te vide, quia latè proſequitur, & videndi infra laudati Doctores, *num. 38.*

Et quod Princeps poſſit ex cauſa ſuperueniente, non ſolum modificare donationes à ſe factas, ſed etiam reuocare, † etiam factas per viam 35
priuilegij, aut contractus ex cauſa ſuperueniente, puta publicæ vtilitatis, quia grauiter Coronam lædunt, aut cæperunt eſſe damnoſa Regi, aut Regno, & Reipublicæ, idque procedere, & habere locum per legem generalem † faciendo. 36
Infinitos penè Doctores congerit Caſtellus *lib. 5. controuerſ. cap. 89. à num. 83.* cum multis ſeqq. videndus omnino.

Et an poſſit reuocare donationem à ſe factam, † aut priuilegium, ob remunerationem 37
ſeruitiorum, vel an ſucceſſor Principis concedentis; Vide ibidem *à num. 86. cum multis ſequentibus*, vbi magnam ad id adducit Doctorum cateruam.

Et quod Princeps ex cauſa publicæ vtilitatis vrgente † queat tollere ius tertij, & dominium, 38
tam de iure Ciuili, quàm de iure gentium quæſitum latè proſequitur Sanchez *de matrimonio lib. 8. diſputat. 33. à num. 1. cum ſequentibus*; quæ & alia plura videbis per Monetam *de commutation. vltimarum voluntat. capit. 8. quæſt. 6. à numer. 500. cum multis ſequentibus, fol. mihi 807.*

Ex hactenus dictis deduces, † quod nec 39
Principi, nec Papæ etiam obediendum ſit in illicitis, *capit. ſi Dominus 11. quæſt. 3.* Abbas *in capit. cum ad monaſterium de ſtatu Monachor.* Marius Giurba *conſil. 1. num. 36.* ad medium.

Deinde, quia vt supra diximus *ex l. 32. tit. 18.*
40 *part. 3.* Quòd litteræ † Principis contra ius tertij impetratæ non sint adimplendæ, quia sunt expeditæ contra ius naturale, Pariter hoc ipsum probant per textum *in cap. non licet, distinction. 10.* Archidiaconus *in cap. rescripta, num. 2. versicul. Aut alicui obest 25. quæst. 2. & ibidem,* Bellamera *num. 2. versicul. Nulli, & versicul. Si parum,* Bald. *in cap. cum adeo sub num. 11. post principium, de rescriptis,* Archidiaconus *vbi suprà, versicul. Si iuri naturali,* Martinus Laudens. *in tract. de Principe, quæst. 28.* Grammatieus *voto 32. num. 8.* quos referens sequitur Prosper. Farinacius *in praxi crimin. quæst. 97. casu 1. à num. 6.* qui *num. 7.* & sequenti tractat,
41 an executor non suspendens † executionem litterarum expeditarum contra ius naturale debeat puniri, & affirmat post alios, quòd sic, contra ius autem positiuum, vel consuetudinarium distinguit inter notabile, grauéque præiudicium tertij, & leue, vt tunc non sit puniendus in parendo, quando est paruum, & leue præiudicium. Et quando sit supersedendum in executione rescripti impetrati contra ius latissimè probat post plura iura, & Doctores Rodericus Suarez, *allegat. 12. à num. 44.* & sequenti, & per totam allegat.

42 Quoniam præsumitur contra † rescriptum, quo ius alterius tollitur, cum Princeps non præsumatur rescribendo auferre ius alicuius, ita Alciatus *de præsumptionibus, regul. 3. præsumpt. 11. in princip.* & post plures alios Doctores, Mascard. *de probat. conclus. 1275. à num. 10.*

Et quod quando agitur de graui præiudicio
43 tertij, † permittat, & toleret Papa suspendere executionem litterarum Apostolicarum, & supersedere in eadem, latissimè probat post plures Doctores Felin. *in cap. si quando, num. 2. super verbo, Supersedere de rescriptis,* & iterum ipse Felinus ibidem sub *num. 7. versicul. Dicta per istum textum.*

Et in nostris terminis, quòd litteræ Apostolicæ, impetratæ † contra ius radicatum tertij,
44 & in eius damnum, & præiudicium quod non sint executioni mandandæ, sed potius in ea supersedendum, ad effectum humiliter suplicandi Summum Pontificem, vt de damno, & tertij præiudicio informatus, & instructus prouideat de remedio, probat latè Alphonsus Azeuedus *in l. 14. tit. 3. lib. 1. Recopilation. à num. 58.* vbi dicit post Andream Iseruiam *in capitul. 2. verbo, Flumina, num. 4. Quæ sint Regalia in vsibus feudor.* & per Palatium Rubeum *de beneficiis vacantibus in Curia, §. 4. cum sequentibus,* & Rebuffum *in praxi benefic in regul. de non tollend. iure quæsito, quæst. 21. num. 62. & sequentibus,* & per doctrinam Soti *de iustitia & iur. lib. 3. quæst. 6. articul. 3. column. penultim. pag. 244.* Quòd est iniustitia tollere ius tertio quæsitum,
45 eóque casu † peccare Papam, sicut quemlibet alium, & quod ista hæc iniustitia est data, & non intentata, quia Papa in dubio nemini vult præiudicium facere, ex Bald. *in l. acceptam. in fin. C. de vsuris,* per textum expressum *in cap. si clientulus, §. si diuersum de alienatione feudi,* latè Palatius Rubeus *in rubrica, dict. tractat. §. 7. column. 7.* Barba. *consil. 47. column. 17. in fin. cum sequentib. lib. 1.* Decius *consil. 695. numer. 25. & 26.* & per dicta per Auendañum *in capitul. Præto. capitul. 4. num. 6. in princip.*

Et est optima *l. 11. tit. 18. part. 3.* vbi latè Gregorius Lopez, plurimos alios Doctores refert Azeued. vbi suprà *à num. 38. cum sequentibus,* & suprà, & *à num. 45.* Quòd ista rescripta impetrata contra ius, & in præiudicium & damnum † iuris tertij radicati censeantur impetra- 46
ta propter nimiam importunitatem, maximè à Curialibus, ad quod plurimos Doctores allegat videndus.

Hieronymus de Zeballos *in contra commun. quæst. 897. à num. 338. cum sequentibus, & à num. 351. vsque ad num. 356.* latè probat litterarum Apostolicarum executionem in præiudicium tertij obtentarum suspendendam esse, & supersedendum, donec Pontifex † Maximus 47
informetur melius per humilem supplicationem, quia hoc casu ipsum præsumi circumuentum, cum Princeps, qui omnibus vult, & debet prodesse, nemini debet nocere, per *l. neque causas, C. de appellat. l. fin. C. si per vim, vel alio modo,* & per alias rationes iustificat istam causam retentionis litterarum Apostolicarum, ad quem te remitto eruditè loquentem. Quem referens in his terminis etiam sequitur nouissimè Castillo *in tract. de tertiis, cap. 41. sub num. 185.*

Et quod litterarum Apostolicarum retentio in Senatu Regio sit legitima ob hanc causam † præiudicij, & damni tertij, probat etiam in 48
terminis Pater Henriquez *lib. 2. de Pontificis claue, cap. 16. §. 3.* vbi latè, & latiùs & apertiùs ipse *in cap. 18. §. 2.* vbi prosequitur, cuius inferiùs meminimus.

Mirabiliter tamen, & melius † cæteris lo- 49
quutus est Manuelis Rodriguez *in quæst. regular. tomo 1. quæst. 6. artic. 8. in hæc.* Certissimum esse apud omnes, litteras Apostolicas sine iusta causa minimè posse detineri, ne executioni mandentur, vt ex supradicto articul. antecedenti satis patet; causæ autem istius detentionis sunt variæ, quæ arbitrio docti, boni, & pij viri relinquuntur, sicut omnia, quæ à iure non habent expressam determinationem, &c. *Sequitur, & facit,* ibi; sed non possunt vnam subire principalem causam, propterquam huiusmodi detentio & suspensio potest optimo iure fieri; & est quando litteræ Apostolicæ sine causa tollunt ius tertij, nam Papa sine causa non potest tollere ius tertio quæsitum, provt concludit Andreas Isernia *in cap. 1. vers. Flumina, num. 4. quæ sunt Regalia in vsibus feudorum.*

Palat. Rub. *in tract de benfic. vacant. in Curia, §. 4. cum sequentibus,* Rebuff. *in pract. beneficia in Regula de non tollend. iure quæsito, glos. 6. n. 13 & 14. & de nominatione, q. 21. n. 62.* Soto *lib. 3. de iustitia & iure, q. 6. art. 3. col. penult. pag. 244. &c.* vbi latè prosequitur quod hoc casu, quando adest præiudicium iuris tertij, censetur Papa per importunitatem concedere talem rescriptum, vbi varia exempla reddit huius mirabilis doctrinæ: & quidem mirificè, & iuridicè loquutus fuit in hoc articulo, & iuxta ea omnia quæ hactenus diximus à principio huius cap.

Et in nostris etiam terminis, quod Bullæ Apostolicæ † sint in Senatu Regio retinendæ, 50
quando Summus Pontifex ex eis tollit beneficium, in quo ex collatione Canonica, & legitimo titulo quis habet ius quæsitum & radicatum, quasi proueniant ex iniustitia, & defectu potestatis, probat latè Ferdinand. Vasquez Minchaca *controuers. illustr. lib. 1. capitul. 41. à n. 24.*

&

& sequentibus ; vbi quod nec secunda iussio sit admittenda, provt suo loco eum retulimus.

51 Idem etiam † probat Doctor Anguianus *in tractatu de legibus, controuers.5. num.65.* dicens, quòd quando litteræ Principis emanarunt super materia, super qua Princeps ipse ex defectu potestatis disponere nequeat, nec auferre inconuenientia quæ probabiliter timentur, tunc nec prima, nec secunda, nec aliqua iussio executioni mandandæ sunt, sed in ea supersedendum, quæ robur recipiunt ex supradictis à principio huius capitis.

Et reddit rationem Minchaca vbi proximè
52 *n.25.* dicens: Tunc ad Pontificem † referendum, vt re melius cognita ipsemet eam debitè reformaret, & nullius hoc tantum interest, quàm ipsiusmet Papæ, cùm huiusmodi ausus, & tyrannides nunquam procedant à sanctissima eius mente, sed ab auaritia, & machinatione officialium.

Horum Doctorum assertio comprobatur, quoniam tertio ipsi Clerico, quem litteræ ita
53 indebitè lædunt, permissa est supplicatio † ad Summum Pontificem, vt melius informatus de damno tertij (cui sua Sanctitas non intendit præiudicare) illud reuocet, vt probat Selua *de beneficiis, 3.part. quæst.8. num.10. versicul. Decimonono*, & in nostris terminis Alphonsus Azeuedus *in l.14. tit.3. lib. 1. Recopilat. à num.49.* vbi latè probat, permissam esse hanc supplicationem à litteris Papæ *ex cap. cum ex litteris, de in integrum restitut. & cap. pastoralis, de appellationibus & authen. quæ supplicatio. C. de præcibus Imperator. offeren.* Et quod peccaret Pa-
54 pa hanc supplicationem † non admittere, & quod hæc supplicatio habet effectum, vt Papa melius informatus mutet sententiam in melius, iuxta celebrem text. *in cap. veniam 35. quæst. 9.* Et quod quoties rescriptum videtur præiudiciale, posse probari, Papam non fuisse bene informatum, secundùm Decium *in consil.407. colum. fin. & consil. 606. column. fin.* quem reprobato Corneo, sequitur Gometius *in Regula Cancellariæ de iure quæsito non tollendo, quæst.1. pagin.3. in princip.* in paruis & ipse Azeued. latè prosequitur comprobans. Et ipsum transcribens idem dicit Zeballos *in contra communibus, q.8. 97. num.405.* Authore tamen citato.

Quòd tenet etiam mirabiliter Moneta post
55 Abbat. Felinum, & alios, † quos allegat circa illam quæstionem, quod Papa, vel Camara Apostolica conuenit cum Clero certæ Diœcesis, vt sibi soluat Clerus nomine decimæ impositæ certam summam: si deinde Papa eximit à solutione aliquem, vel aliquos beneficiatos, an adhuc teneatur reliquus soluere integram summam conuentam. Ad quod plurimos Doctores ad id allegat Moneta *in tract. de decimis, cap.9.q.3. à num.130. cum seqq. vsque ad finem*; de qua etiam videndus est Iacob. Cancer. *variarum resolut. lib.3. cap.3. de priuilegiis, à n.406. cum seqq.*

Quia tunc maximum dicitur præiudicium Cleri & tolerabile, quod non in ipsius præiudicium sed Papæ eximentis debet refundi ex eisdem DD. & per plures alios idem affirmat Mastrillus *de Magistratibus, lib.5. cap.15. à num.10. & seqq.* vbi quòd immunitas à solutione facta per Regem alicui particulari personæ cedit in damnum & præiudicium Regis eximentis non tamen Regni promittentis in genere cer-
tam summam distribuendam & exigendam à subditis Regni.

Tamen Moneta ipse *à n.131. cum seqq.* latè discutit † doctrinam Abbat. *in cap. accedentes,* 56
n.8. de præscriptionib. & concludit, quod ob hoc damnum, & præiudicium seu læsionem tertij potest Clerus supplicare ad Summum Pontificem cum Felino etiam *in dict. cap. accedentes, n.8.*

Optimè etiam hanc nostram † doctrinam pro- 57
bat in his terminis Manuelis Rodriguez *in q. Regul. tom.1. q.6. artic.7.* per totum dicens, non esse dubium suam Sanctitatem posse supplicari, vt suas Constitutiones aut reuocet, aut moderetur, imò & à mala informatione facta posse Clericum supplicare, secundùm Seluam, vbi proximè citatum, imò amplius firmat, peccare Papam non admittentem iustam hanc supplicationem pro moderatione, aut reuocatione alicuius rescripti particularis, & quod hæc supplicatio habeat effectum, vt Papa bene informatus mutet sententiam in melius.

Quo loci vlterius prosequitur dicens, quòd executio rescriptorum, † & litterarum particu- 58
larium interposita supplicatione potest suspendi, obediendo tamen reuerenter ipsis litteris Apostolicis, allegando cum debita humilitate causas, & circunstantias, propter quas non possunt commodè executioni mandari, allegat ad id Hostiens. Abbat. Palatium Rub. Driedorum, & Couarruuiam, & quod tunc sit expectanda secunda iussio, non enim (inquit Pater ipse) dicitur contra mandatum Regis, nec Papæ veniisse, qui pro maiori vtilitate, † & ho- 59
nore Papæ, aut Regis non facit id, quod in aliquo rescripto, aut litteris particularibus ipsi imponitur faciendum, ex doctrina Bald. *in l. fin. C. de negotiis gestis*, Alexand *consil.106.* quod iterum confirmat ex eo, quòd executio præcepti Superioris differri potest, † quotiescumque 60
maius damnum timetur ex executione, quàm ex dilatione, quod fit, vsque dùm appareat de vera præcepti iustitia, vbi comprobat.

Conuenit rectè, quæ latè prosequitur post plurimos alios Iacobus Cancerius *variarum resolution. tom.2. 3.part. capitul. 3. à num. 99. cum multis sequentibus.* Quòd nempè Princeps potest ex causa per legem vniuersalem, † & generalem 61
ius tertij auferre, quæ vniuersaliter comprehendat omnes, & quæ in se non respiciat magis præiudicium vnius, quàm alterius, quia leges non sunt statuendæ contra singulares personas, sed generaliter, & ob bonum publicum, alias si in præiudicium particularis tendat lex dumtaxat, poterit ab ea supplicari per ipsum interesse habentem, & interim suspensa manet eius executio.

Hanc tamen Doctorum † assertionem ha- 62
ctenus relatam, qua diximus præiudicium iuris tertij causam esse legitimam, vt Senatus Regius queat licitè litteras Apostolicas retinere, vt intelligas velim procedere dumtaxat eo in casu, quando ex earum executione violentia inducatur, non aliàs, quoniam vbi cessat violentia Princeps, & Senatus authoritatem suam nequit interponere, nec vult, attamen ea interueniente licitè posse, probatur abunde in capitibus antecedentibus, *& in tractat. de Regia protection. cap. 1. per totum.*

Ita tamen vt non procedat hæc litterarum

retentio ex quolibet leui remoto, aut incidente tertij præiudicio, provt superiùs *num.* 41. sed tantum quando ex earum executione contra priuatum intentata inferatur, atque consequutiuè inducatur damnum aliquod publicum, cederéve in detrimentum Reipublicæ Ecclesiasticæ aut temporalis, quod tunc procedet, & verificabitur in præiudicio iuris tertij lædente ius naturale, provt superiùs, quoniam illud omne quod in legem naturalem, aut diuinam committitur violentia est, iuxta quæ abundè comprobauimus 1. *part. cap.* 1. *à num.* 185. *cum sequentibus*; provt quando in principe ad detrahendum iuri tertij deficit potestas, ex hactenus plenè probatis, quia tunc scandalum nasci in perniciem Reipublicæ & violentiam, non est dubium iuxta quæ sursum, *cap.* 4. *per totum*, atque etiam sic de singulis causis retentionis, de quibus *in cap.* 3. *vsque ad* 7. inclusiuè suprà hac 1. *part.* cum ex singulis violentam induci executionem in perniciem Reipublicæ latiùs comprobauerimus in eisdem cap. & insuper in *cap.* 2. *& cap.* 3.

Exemplum huius doctrinæ etiam versatur in litteris expeditis in præiudicium iurispatronatus laicorum, quæ ideò retinentur non quatenus tangunt simpliciter ius tertij, hoc est patronorum, sed quatenus consequutiuè vergunt in detrimentum, & perniciem Reipublicæ spiritualis, vt cum Simancas *de Catholic. instit. in præf. Hispaniæ, tit.* 45. *de pœnis, à num.* 34. *&* 35. ibi: *Si aliquid Papa decernat contra publicam vtilitatem, vtputa, contra patronatus laicorum, contra ius eligendi beneficia, seu Sacerdotia patrimonialia, vel quidpiam simile*, &c. idem dicit Bobadilla *in politica, lib.* 2. *c.* 18. *num.* 208. Salzed. *in pract. crimin. Canon. cap.* 54. *à num.* 20. & ex Couarru. & Borrell. diximus infrà, *capitul.* 8. *à num.* 30. *versicul. Imò, & omnes Doctores, &c.* ea ratione. Nempe ne fideles laici abstrahantur à fundatione, constructione, & dotatione Ecclesiarum, & sic ab huiusmodi piis operibus, & sanctis, quod redundaret in perniciem Reipublicæ spiritualis, & Ecclesiasticæ, *Glossa verbo, Collation. in cap.* 2. *de præbend. in* 6. *Si moneta de reseruat. q.* 9. cum ibidem citatis, Couar. *pract. quæst. capitul.* 36. *num.* 4. Gonçales *in regul. de alternat. glos.* 9. §. 1. *à num.* 67. & latiùs *in glos.* 18. *num.* 2. *&* 3. vbi quamplurimos Doctores recensет, quod ex identitate rationis, & principio idem procedit in litteris ad beneficia patrimonialia impetratis, ex eodem Simanca, necnon in aliis similibus de quibus infra hac 1. *p. cap.* 10. *à num.* 69. *& in* §. *vnico à num.* 90. *cum multis seqq.*

63 Tunc etiam scies violentam † executionem litterarum & rescriptorum esse, quando expediantur in damnum, & præiudicium iuris tertij, absque eius citatione & causæ cognitione, quia tunc pati violentiam, & spolium, atque itidem executorem vim committere, affirmant Chirchoui. *tem.* 2. *commun. opin. lib.* 7. *tit.* 1. *num.* 329. *pag.* 220. & ibidem Viuius *num.* 304. *vers. Idem ampliatur, pagin.* 217. Gozadin. *consil.* 93. *num.* 6. Mantica *decis.* 29. *num.* 3. *&* *decis.* 44. *num.* 1. Rota per Farinac. *decis.* 135. *num.* 3. *&* *decis.* 295. *num.* 11. *part.* 2. *in recent.* Menoch. *de recuperand. possess. remedio* 8. *num.* 20. *&* *in consil.* 104. *in fin. volumin.* 2. Didacus Perez *in l.* 1. *glos.* 1. *tit.* 14. *lib.* 3. *ordinamen. fol.* 723. Francisc. Maldonad. *in consil* 104. *in fin. volumin.* 2. Lancelotus *de attentatis* 1. *part. cap.* 2. *num.* 89. Azeued. *in l.* 2. *num.* 25. *cum sequentibus, tit.* 13. *lib.* 4. *Recopilation.* Mascard. *de probation. conclus.* 489. *num.* 7. Hondedeus *cons.* 82. *num.* 23. *vol.* 1. Gratian. *decis.* 110. *num.* 9. Bernard. Greua. *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 2. *conclus.* 76. Augustinus Barbos. *in collect. ad cap. conquerente* 7. *de restitut. spoliat. per textum ibi*, Marius Anton. *variar. resolut. lib.* 1. *resolut.* 56. *num.* 8. *& resolut. vltim. casu* 72. & alibi passim Doctores.

Quæ doctrina comprobatur, quoniam licet quando Papa vel Princeps † tollit ius tertij ex 64
iusta causa, puta propter publicam vtilitatem, vt superiùs latè probatum est, præsumatur tunc causa, tamen fallit quando ipse Papa, vel Princeps procedit sine citatione partis ad dispositionem tertio præiudicialem, Socinus *in cons.* 266. *& in cons.* 164. *& in cons.* 62. *volum.* 4. Iafl. *cons.* 233. *volumin.* 2. Aymon. Crauet. *cons.* 50. *num.* 5. Socin. *in cons.* 27. *num.* 20. *vol.* 3. Curtius Iun. *in cons.* 170. *num.* 23. & Curtius Senior. *in cons.* 20. *vers. Tertiò potest responderi*, Abb. *cap.* 1. *de caus. possess. & propriet.* Anton. Gabriel. *commun. opin. tit. de iure quæsito non tollend. concl.* 3. *à num.* 7. *& num.* 9. & idem est quando ad præiudicium tertij procedit absque causæ cognitione, Ruinus *cons.* 8. *volum.* 3. sequitur Anton. Gabr. *ibidem num.* 10.

Infinitos penè Doctores in his terminis adducit Mascard. *de probation. conclus.* 275. *à n.* 18. *cum seqq.* & iterum *à num.* 27. quibus locis latè de rescriptis Principis non admittendis in præiudicium iuris tertij quæsiti iure gentium, *& à num.* 8. videndus.

Pro qua doctrina facit, quòd de se ipso dixit Summus Pontifex minimè posse procedere contra inauditam partem, *in cap.* 1. *de causa possess. & propriet.*

Hinc dicit Barbosa *in collect. ad c.* 2. *de maiorit. & obed. n.* 13. † post Couar. Anile. Menoch. 65
Bobadilla, Azz. bed. Gama. & alios, quòd quando Princeps absque causæ cognitione, & non seruato iuris ordine aliquem condemnauit iracundia, aut vindicta motus, vt tunc sit supersedendum in executione sententiæ, mandati Principis, latè probat Cened. *in Canon. quæst.* 9. *num.* 117. & ipse Barbosa vbi proximè *num.* 11. quòd quando mandatum Principis constat esse
contra præceptum diuinum, vel aliud † præemi- 66
nentius, puta ius naturale, vel sacræ Scripturæ, cum sit iniustum tale præceptum, erit supersedendum in eius executione, alios allegat.

Hinc etiam DD. communiter probant super-
sedendum in executione † rescripti inducentis 67
aliquod notabile præiudicium, vt latè est videre per Anguianum *de leg. controuers.* 5. *à num.* 18. *cum seqq.*

Et hoc est quod in nostris terminis voluit dicere Pater Henriquez *lib.* 2. *de Pontificis claue; cap.* 18. §. 2. in hæc: Interdum data Romæ
sententia etiam † trina à Iudice Apostolico, & 68
fulminato processu mittitur executor in Hispaniam, & interdum executoriales litteræ continent violentiam, vt si sententia lata sit ex falsa præsumptione contra partem absentem, & non auditam, aut si litteræ sint subreptitiæ, aut non faciunt expressam derogationem rei necessariæ, aut quia hîc contra ius tertij legitimè possidentis exequitur, & intimat censuras,

vt

vt mittat in poſſeſſionem eum, qui mitti non debet, ſic appellatio ab executore modum excedente admittitur; apud Iudices Regios, aut per litteras Senatus antè datas Prętor (facta ſummaria informatione de violentiæ periculo, aut de ſubreptione litterarum) arripit litteras executoriales, & defert Senatui Regis. Porro Iudices Regij quia extra eorum territorium degentes Iudices Apoſtolicos rogare, aut compellere non poſſunt, vt ſublata violentia ſuſpendant executionem, comprehendi iubent executorem iniuſtum, & reponi quidquid ab illo cum vi notoria factum, ſeu attentatum eſt, compellúntque ſi executor mixtus ſit cum aliqua cognitione cauſæ, vt ipſe abſoluat, reponat attentata, & deferat appellationi, ſeu ſupplicationi, aut certè vt ipſe, qui metus eſt executor reſpectu prioris ſententiæ; ſuis expenſis procuret plenam abſolutionem hominis læſi, aut fieri ſuſpenſionem cauſæ per Papam, vel Nuntium, qui eum miſit, atque ita ſpoliatus reſtituitur in priſtinum ſtatum, vel potiùs conſeruatur in antiqua poſſeſſione ſublata vi attentata, quia hoc non eſt ex mente Pontificis abſque cauſæ cognitione procedere velle. Hactenus Henriquez.

Qui quidem licet veram praxim Senatus referat in hoc articulo, & caſu; tamen illam confundit ex inordinata appoſitione duorum remedi-
69 orum, † quibus tertius læſus poteſt vti ad diuerſos effectus per hunc authorem licet confusè, & intricatè relatos, de quibus inferiùs dicendum erit diſtinctè, & apertiùs hac 1. *p. c.* 11. *ad finem*, *à num.* 39. & iuxta dicta in hoc capite. Et ſic eum declara, & reduce ad terminos claros, & iuridicos de quibus in *dict. cap.* 11. *& in cap.* 10. *à n.* 80. cum multis ſeqq. vbi latè quando hæc duo remedia ſimul iungenda, & ad quem finem.

Ex quibus omnibus doctrinis facilè colliges ſi hîc tertius, de cuius præiudicio conqueritur
70 in Senatu, † fuerit legitimè citatus, & cauſæ cognitione adhibita, amplius hac via retentionis audiendus nullo modo erit, licet executorialibus poſſit ſuas legitimas exceptiones opponere, & abnegata admiſſione appellationem prorumpere ab executore, cui ſi non deferat; aditus Senatus Regius per viam violentiæ, deferendum, & reponendum decernet, iuxta quæ latiſſimè diximus *in tract. de Regia protect.* 4. *p. per totum.*

At verò quando abſque tertij citatione, &
71 cauſæ cognitione † per litteras Apoſtolicas ius tertio tollitur contra voluntatem ſuæ Sanctitatis, cum tertio fiat ex earum executione notoria violentia; litteræ retineri poſſunt in Senatu, vt hactenus probatum eſt, ne Reſpublica turbetur, cum publicus rerum ſtatus ex priuato ſæpiùs turbatur, priuatáque iniuſtitia ſaltem cauſatiuè publicam perducit in perniciem, Ceuallos *commun. contra commun. q.* 906. *num.* 391. *p.* 4.
72 † Giurba *in conſ.* 1. *num.* 15. *& ſeqq.* Eraſmus à Cochier. *in theſauro politic.* 2. *p. lib.* 1. *cap.* 4. *n.* 5. ibi: *Tam ſua populo tranquillitas in membris quibuſque priuatim conſtet, quam publicè vniuerſis,*
73 & Giurba vbi proximè, latiùs probat † hanc iniuſtitiam vim eſſe publicam, qui ad id adducit illud duodecim tabularum legis, *Vis in populo abeſto.*

CAPVT VIII.

An ob quamlibet litterarum ſimplicem ſurreptionem queat in Senatu ipſarum retentio decerni.

SVMMARIVM.

Surreptio ſimplex an ſit ſufficiens ad litteras in Senatu retinendas, magna ſemper fuit inter Senatores, & Aduocatos diſſenſio, num. 1.

Surreptionem ſimplicem ſufficere ad Bullarum retentionem in Senatu iura nonnulla inſinuant, num. 2. *&* 3.

Ob ſurreptionem retineri litteras in Senatu qui Doctores inſinuant, num. 4. *vſque ad num.* 9. *incluſiuè recenſentur, declarantur n.* 18. *& ſeqq.*

Simplicem ſurreptionem non ſufficere, nec eſſe fundamentum habile ad retentionem Bullarum veriùs oſtenditur, num. 10. *& ſequentibus.*

Principis facultas in retentione Bullarum vnico nititur fundamento turbationis Reipublicæ Eccleſiaſticæ, ſpiritualis, & temporalis, num. 11.

Facultas à iure data ad ſuperſedendum in executione litterarum non ſurreptione, ſed in damno publicæ vtilitatis, & ſi litteræ validæ ſint mero iure, num. 12. *&* 13.

Electio mero iure valida ſi inde oriatur, vel timeatur ſcandalum executioni non traditur, n. 14.

Ob ſcandalum vitandum poteſt Pontifex priuare aliquem ſuo beneficio obtento data recompenſa, num. 15.

Præſumptio iuſtæ cauſæ in Principe concedente alteri ius tertij, ceſſat vbi adeſt ſcandalum; n. 16.

Ad ſupplicandum, & ſuperſedendum in executione litterarum Apoſtolicarum iura ſolum conſiderarunt bonum, & vtilitatem publicam, n. 17.

Cap. ſi quando, & cap. cum teneamur cum aliis iuribus interpretantur, num. 18. *& ſeqq.*

Litteræ licet ſurreptitiæ non ſint, retinentur, ne exequantur, vbi iuſta cauſa adeſt, n. 19. *&* 20.

Executor merus carens iuriſdictione licitè ſuperſedit in executione litterarum ad effectum ſubſcribendi ob ſcandalum, aliúdve notabile damnum, num. 21.

Ad cognoſcendum de cauſa iuſta retentionis, & ſuſpendendarum litterarum non eſt neceſſaria iuriſdictio ſed extraiudicialis cognitio, n. 22.

Senatus non eget iuriſdictione ad examinandam cauſam legitimæ retentionis, num. 23.

Abſurdum eſt fundare retentionem Senatus in ſimplici ſubreptione deficiente qualitate publici damni, cum ad eius cognitionem egeret iuriſdictione Senatus, num 24.

De ſubreptione ſimplici vbi agitur, cum tractatur de viribus tituli, de eius validitate, aut nullitate, cauſa iam eſſet merè ſpiritualis, cuius Senatus, etiam incidenter, eſſet incapax, n. 25.

Iudex ſecularis de facto rei ſpiritualis incidenter cognoſcere poteſt, non tamen an validum, vel inualidum quid ſit, quia eſt res ſpiritualis, n. 25.

Iudex laicus non cognoſcit de facto rei ſpiritualis inter duos Clericos, ſi præcedat inhibitio Eccleſiaſtici, num. 27.

Doctores, qui in retentione Bullarum mentionem faciunt de ſurreptione, non loquuntur ſimpliciter, ſed adhibita qualitate damni Reipublicæ, num. 28. *& à num.* 34.

In litteris quæ tangunt damnum publicum, de quo non fuit facta relatio Papæ, includitur surreptio, num.29.

Ex litteris in derogationem iuris patronatus laici oritur damnum pubiicum, num.30.

Cerola loquens de surreptione in Bullarum retentione declaratur, num 31.

Bonacina etiam, num.32.

Surreptio simplex absque qualitate publicæ vtilitatis non est subiectum habile ad retentionem Bullarum à Senatu decernendam, nec petendam, num.33.

Surreptio simplex non impedit in Sicilia litterarum Apostolic. executionem, sed conceditur Regium exequatur affirmatiuum, vt executor de surreptione cognoscat, num.34.

Retentio Bullarum fundatur in damno publico ob violentiam executionis, num.35.

Surreptio est imbibita in præiudicio Reipublicæ, de quo non est facta mentio ab impetrante, n.36.

Ius tertij, & priuatæ personæ, de quo non fuit facta relatio, si est causa surreptionis, multo fortius publicum, & eius damnum, num.33.

Potentius ius est publicum quolibet priuato, n.38.

Doctores tractantes de retentione Bullarum ob detrimentum Reipublicæ rectè illas surreptionem ad retentionem pati supponunt, num.39.

Antonin. Diana indiscreta resolutio negatiua in retentione Bullarum declaratur, num. 40. & seqq.

Antonin. Dian. absolutè improbans retentionem Bullarum loquitur contra Bullam Cœnæ, & Doctores per se laudatos, num.41.

Surreptionis simplicis litterarum cognitio ad Iudicem Ecclesiasticum, non secularem spectat. n 42.

Surreptio orta ex damno publico Regis, aut Regni, causa legitima est ad retẽtionem Bullarum, n.43.

Non ad effectum declarandi super ea, aut valore litterarum, sed humiliter supplicandi Sanctissimum, & supersedendi in executione, num.44.

MAgna fuit quandoque inter omnes Iurisperitos tam aduocatos, quàm Senatores huius supremi † Regij Tribunalis, cæterorúmque etiam inferiorum orta controuersia (semper tamen dissentio atque incerta resolutio) an Bullarum retentionis cognitio fundari possit super qualibet ipsarum subreptione simplici absque interuentione alicuius qualitatis, quas licitas ad retentionem esse in capitibus præcedentibus firmauimus; quapropter vt deinceps omnis dubitandi occasio cesset, quid verum sit, & certum, per disputationem lucebit. 1

Et pro parte affirmatiua, sufficere nempe solam quamlibet surreptionem, † multa iura Pontificia clamant, & imprimis expendo textum capitalem ad hunc retentionis articulum in *cap. si quando de rescriptis*, ibi: *Quia patienter sustinemus, si non feceris, quod prauæ nobis fuerit insinuatione suggestum, &c.* Quo quidem apertè probari videtur surreptionem esse causam legitimam ad supersedendum in executione litterarum, & rescribendum. 2

Ad id ipsum vrget textus difficilis *in cap. cum tenearnur, de præbend. & dignitat. 6.* in ordine, vbi suspendi † executionem æquanimiter sustinetur, si adest surreptio, vt clarè demonstrant eiusdem textus verba, quæ hæc sunt: *Si mandatum nostrum pro alicuius prouisione receperis, qui aliud beneficium habeat, de quo valeat commode sustentari, nisi forte in litteris ipsis de hac mentio habeatur, aut si non posse ei sine scandalo prouideri; æquanimiter sustinemus, si pro eo mandatum nostrum non duxeris exequendum, &c.* Quibus quidem verbis manifestè monstratur, subreptione motum fuisse Pontificem ad illius text. decisionem, cum certi iuris sit communem Canonistarum Scholam *ep. caterum eodem titulo, de rescriptis*, surreptitiam esse gratiam obtentam ad aliquod sibi debitum effectum, ab eo qui aliud sufficiens habet, cuius mentionem non fecerit. 3

Et difficilior redditur ille text. ex disiunctiua, *aut*, posita inter surreptionem, & scandalum, vt alterum dumtaxat sufficiat ad suspendendam executionem, & supersedendum interim, dum super ea consulitur Apostolica Sedes.

Hinc multi Doctores, qui de hac praxi Hispaniæ circa Bullarum † retentionem scripsere, hoc ipsum indicant, subreptionem earum esse causam legitimam ad retentionis iustitiam & fundamentum, Couarruuias *in practicacum quæst. cap.36. num. final.* ad fin. ibi: *Et multorum hominum suggestionibus, falsísque precibus grauari per supplicationem multis nominibus exequentissimam ab ipso sanctissimo Pontifice remedium sperantes, &c.* Et iterum, *num. 4. versicul. Sic etiam in his Regnis, &c.* ibi: *Idque fit ex Regio decreto, vt illic examinentur, ne quid fiat, & obtineatur falsis precibus, & suggestionibus à Summo Pontifice, &c.* 4

Ioannes Driedorius *lib.1. de libertate Christiana, pag.183.* ibi: *Qui per † nimiam importunitatem, & falsas suggestiones litteras Apostolicas impetrarunt, &c.* 5

Castellus à Bobadilla *in politica, lib. 2. capitul. 18. num. 208.* ibi: En la † retencion que se haze en el Supremo Consejo, y Chancillerias Reales, en muchos casos de las letras y Bullas Apostolicas, para examinar si fueron concedidas con falsa ò siniestra relacion, &c. 6

Cerola *in praxi Episcopali, verbo litteræ Apostolicæ*, in princip. ibi: *Quod † non fit ad impediendum, sed ad videndum, & examinandum; primò an contineant aliquam surreptionem, aut obreptionem*; secundò an quod &c. & eundem referens id ipsum dixit Cenedus *Canonicarum q. 45. sub num.9.* 7

Pariformiter nouissimè loquitur Dom. Ioann. del Castillo *in tractatu de tertiis, cap. 41. sub num.182.* ibi, vt constet an litteræ ipsæ sint expeditæ contra decreta Conciliorum aduersos leges Regias, & Romanorum Pontificum concessiones, & falsis precibus, vel importunis suggestionibus, aut in præiudicium alicuius tertij, aut surreptione, aliúve remediis similibus, &c. Ex relatione, & assertione Hieronym. de Zeballos *communem contra communem, 4. part. quæst.897. ex num.292.* atque etiam *ex num.* 307. vsque ad *num.*337. qui quidem, & cæteri omnes per eundem, & præmeditatum sermonem, quo Couarruuias loquuntur, & ab eo mutuarunt loquendi modum, illúmque litteraliter transcribentes & sequentes. 8

Bonacina *in lib. 3. de censur. † in Bulla Cœnæ Domin. content. disputation.1. quæst. 5 puncto 4. §.2. fol. mihi* 113. dum declarans, *cap.14. Bullæ*, in hæc inquit: Impedientes litterarum Apostolicarum executionem excusari possunt ab excommuni

communicatione huius Canonis; si impediant prætextu informandi, aut supplicationem exhibendi Summo Pontifici, modò tamen supplicationem coram Sede Apostolica legitimè prosequantur, ita expressè in hoc Canone habetur, cum enim sæpè contingat, vt quis litteras Apostolicas, *surreptitias esse, aut iniquum grauamen, vel similia continere arbitretur*, Summus Pontifex indulsit, vt impedientes litterarum Apostolicarum executionem, interposita apud ipsum supplicatione immunes sint ab excommunicatione, modò huiusmodi supplicationem coram ipso Summo Pontifice, & Sede Apostolica prosequantur, &c.

Hoc ipso loquendi modo vtitur Pater Henriquez *lib. 2. de Pontificis claue, c. 8. §. 2.* ibi: *Aut*
9 *si litteræ sint surreptitiæ, aut* † *non faciunt expressam derogationem rei necessariæ, &c.* Quibus quidem iuribus, & authoritatibus satis difficilis reddi videtur istius quæstionis resolutio, necnon aliquo modo excusari iurisperiti, qui hanc partem sectari voluere.

Quibus tamen, & aliis non obstantibus, firmiter tenendum est, & netuosè defendendum,
10 † simplicem surreptionem litterarum Apostolicarum, nullatenus esse fundamentum habile ad earundem retentionem in Senatu discernendam, nec etiam disponendam, nisi concurrat aut inde inferatur damnum publicæ vtilitatis, & aliqua ex causis relatis superius, *cap. 3.* & sequentibus,
11 † ex quibus inferri possit turbatio Reipublicæ spiritualis, Ecclesiasticæ aut temporalis, quo solo vnico fundamento hæc retentionis cognitio, & facultas defertur Principi supremo Ecclesiæ, & Regni protectori, eò quòd inde violenta executio inducitur, provt abundè in genere, & in specie probauimus in septem capitulis præcedentibus, & antea in *capit. 1. & 2. in tractatu de regia protectione*; vti clarè patet ex legibus Regius, & signanter *ex l. 25. tit. 3. lib. 1. Recopilation.* Quæ, postquam retulit plures causas, & casus retentionis, ita dicit: Porque qualquiera cosa que se proueyesse por su Santidad, y sus Ministros, en derogacion de las cosas susodichas, ò qualquiere dellas, traeria muy grandes y notables inconuenientes, y dello podrian nacer escãdalos, y cosas que fuessen en deseruicio de Dios nuestro Señor, y nuestro daño, y destos Reinos, y naturales dellos, &c. Itaque in damno publicæ vtilitatis dumtaxat fundatur suspensio hæc litterarum Apostolicarum, & ad Senatum recursus, non in damno priuato quolibet ita non qualificato. Quòd vlterius specificè apparebit ex vera dictorum iurium interpretatione, necnon veraci Doctorum, quorum hactenus mentionem fecimus intelligentia & assertione, atque loquendi modo, quo fere omnes in hoc articulo loquuti fuere.

12 Ad hanc nostram verissimam † opinionem sequendam moueor, primo ex communi, veráque interpretatione tradita per Doctores ad text. *in dict. cap. si quando, de rescriptis, & in dict. cap. cum teneamur, de præbendis*; supra pro contraria parte adductos, vt scilicet eorum dispositio indubiè procedat, etiam si rescripta mero iure valeant, & omni surreptionis, aut obreptionis vitio careant, nam ad effectum supersedendi in earum executione, & rescribendi, sufficit: quòd aliqua legitima subsit causa, ob quam rectitudo rationis dictet, potiùs expedire, quod illis non obtemperetur, nec executioni mittantur, & quod interim suspendantur, vt ex eisdem [illegible] bus rectè ponderatis probant Cardinalis *in dict. cap. cum teneamur*, & ibidem etiam Decius, Felinus *in cap. nihil, column. 2. num. 3. & n. 4. de præscriptionibus*; & à principio videndus; ita hæc iura rectè interpretatur & intelligit Augustinus Barbosa *in collectanea, ad dict. cap. si quando, in additionibus*; quas habet *in 2. tomo collect.* à principio, super verbo, *Rationabilem causam*, qui tamen nullum Doctorem adducit.

Hanc eandem interpretationem tradit Couar- 13
ruuias † *in relectione, cap. peccatum, de regulis iuris in 6. part. 1. num. 7.* vbi dicit, iura prædicta procedere etiam si Summus Pontifex aliquid iustum præcipiat, subsit tamen aliqua rationabilis causa non obtemperandi, puta scandalum, & fundatur ex glossa *in cap. 2. distinct. 3.* dum probat, electionem alioqui iustè factam, & va- 14
lidam mero iure; † irritam fiendam, & reuocandam, aut executioni minimè tradendam ob vitandum scandalum inde oriundum aut minantem, notant hoc idem Abbas *in cap. 1. column. 2. de electione*, Felinus *in dict. cap. nihil, à num. 2.* & Decius *in dict. cap. cum teneamur*, quibus adstipulatur text. singularis *in cap. nisi cum pridem, §. pro graui quoque scandalo, de renuntiatione, & in cap. quæsitum*, vbi Panormitanus *de rerum permutatione.*

Hinc sanè fit, vt ratione vitandi scandali 15
possit † Romanus Pontifex aliquem priuare suo beneficio Ecclesiastico, quamuis legitimo titulo, & Canonico illud [illegible], & possideat, si commodè fieri possit, eo also iisdem beneficio, vel damni læsione compensata, tradunt Romanus *in singular.* 683. & 684. Innocentius *in dicto cap. nisi cum pridem, glossa in cap. Episcopus de loco 7. quæst. 1.* & ibi, Archid. Federicus *de permutation. benefic. quæst. 25.* Cardinalis *in Clementin. 1. quæst. 4. de rerum permutat.* Couarruuias vbi proximè sub *num. 7.* conducunt omnino quæ diximus post plurimos Doctores suprà cap. antecedenti, verticul. *Imò nec Summus Pontifex, à num. 29.* cum sequentibus, & superius.

Fulcitur hæc interpretatio † Couarruu. quo- 16
niam etiam in iis casibus, in quibus iusta causa interueniente, potest Pontifex, vel alter supremus Princeps aliquid concedere in iudicium iuris tertij provt in capite antecedente loco proximè citato diximus: tamen in eadem concessione cessat præsumptio iustæ causæ; quando ex ea oriretur scandalum, & sic non exequenda, nec adimplenda, Hippolytus *singular. 8.* Abbas *in cap. quæ in Ecclesiarum, de constitution.* Innocentius *in cap. Inquisitionib. de sententia excommunicationis*, Abbas *in disputatione*, incip. *Episcopus, versicul. Venio ad tertium membrum*, Innocentius *in cap. quanto, de consuetudine*, & ibi Abbas *num. 11.* Romanus *in consil. 383. vers. Tertiò quia examinata*, Felinus *in dict. cap. quæ in Ecclesiarum, versicul. Limita quartò, & in cap. si quando, de constitutionibus*, Antonius Gabriel. *commun opinion. tit. de iure quæsito non tollendo, conclusion. 3. num. 15.* latius prosequitur post alios Mascardus *de probationibus, conclusione 275. à num. 22.*

De eorundem iurium interpretatione, & de- 17
claratione, † nempè *dict. cap. si quando, & dict. cap. cum tenetur*, amplissimè & abundè tractat,

& † prosequitur Doctor Anguianus *in tractatu de legibus, & constitut. lib. 1. controuers. 5. à n. 25.* cum multis sequentibus, resoluens post longam disputationem, quod ad iustificandam supplicationem, & rescribendum Pontifici, solum iura considerauere rationem illam boni publici, quæ consistit in vitando scandalo, siue alio quouis malo notabili, quod vel timetur vel timeri potest, quod quidē verificatur, vbi litteræ mero iure valent, & omni surreptionis vitio carent.

18 Qui quidem ipse Anguianus † in *num.* 29. pulchrè ad hoc ponderat, text. *in dicto cap. si quando*, in eius specie non fuisse propositum casum aliquem emergentem, qui de facto contigerit, ad quem interrogatus, & consultus Pontifex respondere posset: rescriptum fuisse ab impetrante surreptitiè obtentum, sed generaliter regulam constituisse pro futuris temporibus, præueniendo iudices, atque eis regulam constituendo, quid in similibus rescriptis sit faciendum, ne ex exasperatione, nimiáque obedientia turbati peius eligant exequendo, ad text. celebrem *in cap. cum contingat. 24. de rescriptis, & in cap. aduersus de immunitate Ecclesiar.* in illis verbis: *Propter imprudentiam tamen quorumdam Romanus Pontifex prius consulatur, cuius interest communibus vtilitatibus prouidere*; quod quidem apertè colligitur ex *dict. cap. si quando à principio*, ibi: *Si quando aliqua tuæ fraternitati dirigimus, quæ animum tuum exasperare videntur, turbari non debes, &c.* Quo colligitur absolutè, & regulariter loqui Summum Pontificem, non arctatum ad aliquem specialem casum contingentem, *Si quando*, enim inquit, ad idem est etiam textus *in authentic. vt nulli iudicum*, §. *& hoc verò, collation 9.* ibi: *Vt si contigerit in scriptis nostram iussionem, &c.* text. etiam *in authentic. de mandat. principum*, §. *deinde competens, & in l. 29. titul. 18. part. 3. l. 20. eodem titul. & partita.* Quibus quidem iuribus omnibus generalis regula constituitur in posterum absque particularis casus contingentia; sed disponentibus, quando casus contingat nullo habito respectu ad aliquem particularem, sed quomodocumque rescripta emaneant, nulla habita consideratione ad casum aliquem tunc contingentem, ex quo argui possit surreptio ob suggestionem, & defectum narratiuæ.

Ex qua vera interpretatione, & declaratione
19 merito † inferunt Doctores communiter; ipsa iurà procedere etiam in casu, vbi nulla surreptio dari potest, quia scilicet rescriptum emanauit non ad petitionem partis, nec ad eius relationem; sed motu proprio ipsius Pontificis, in quo iam cessat suggestio, aut falsa relatio, vt cum iudicio considerarunt Franciscus Ripa, *num. 14. & 17.* Felin. *num. 3. in dict. cap. si quando*, Cardinalis *in consil. 142. col. vltim.* Rebuffus *tit. de rescriptis, articul. 1. glos. 5. versicul. Et ipse*, tradunt etiam Gregorius Lopez *in l. 27. titul. 18. part. 3. glossa fin.* Palatius Rubeus *de beneficiis vacant. in curia* §. 13. Anguianus *dict. controuersia 5. à num. 25. cum sequentibus*, sequitur etiam nullo ex eis Doctoribus citatis relato, Augustinus Barbosa *in dict. collectanea ad dict. cap. si quando in addition. 2. tom. col. 1.* prope finem.

Fulcitur etiam hæc verà declaratio, & in-
20 terpretatio ad dicta iura, † quoniam si Pontifex non loqueretur de rescriptis mero iure validis; sed surreptitiis, & nullis non responderet, *patienter sustinebimus, &c. Et æquanimiter sustinebimus, &c.* de quibus verbis *in dict. cap. si quando, & dict. cap. cum teneamur*, cum executor suo proprio iure, & potestate poterat, & debeat rescriptum nullum, & irritum declarare, & in totum executionem denegare, quando vitio surreptionis erat obnoxium iuxta iura vulgaria *in c. super litteris in fin. de rescriptis*, cum similibus, & tunc responderet Pontifex simpliciter vt assolet, ne mandatum exequeretur, vt *capit. ad aures, de rescriptis, & in cap. cum adeo eodem titulo*; ac propterea cum Pontifex in dictis iuribus dicat, *Patienter sustinebimus, & æquanimiter sustinemus, &c.* Ad effectum rescribendi, & supersedendi, supponit manifestè loqui, quando rescriptum mero iure valet, subest tamen iusta causa ab extra, iudicio eius examinanda Papæ scilicet, qui incommodis, & indemnitatibus subditorum publicis subuenit, vt plurima iura Pontificia asserunt relata supra *capitul. 3. §. vnico, à num. 45. cum sequentibus*, reseruata, ex qua non debeat exequi interim, quòd consultatio hæc durat, provt rectè & latiùs ponderantes verba, *dicti cap. si quando, & dict. cap. cum teneamur*, deducunt Augustinus Barbosa vbi suprà per totum collecta: addit & melius Doctor Anguianus *dict. controuers. 5. à num. 26. cum sequentibus*, ad quem te remitto pro latiori explicatione, & meliùs infrà hoc *tract. 2. p. cap. 5. §. 4. num. 2.*

Pro quorum verborum legitima & propria expositione adderem ego, quòd cum de iure executori permittatur, & detur facultas liberè cognoscendi, & declarandi super surreptione litterarum, & illis executionem denegandi ex iuribus, & doctoribus citatis; absonum videretur, voluisse Papam sibi specialiter reseruare cognitionem surreptionum litterarum suarum in tam graue damnum, & detrimentum litigantium cogentem eos adire Sedem Apostolicam, cum sciat per ius Pontificium & ciuile, pertinere huius rei cognitionem eidem executori, & delegato, vt in similibus omnino terminis mirabiliter considerauit Lucas de Penna *in l. cum ad fœliciſſimam, C. de quibus munerib. vel præstationib. nem. liceat se excus. à num. 2. cum sequentibus*, vbi ita notanter post multa alia prosequitur in hunc modum. Item quia vbi per scriptas leges facta prouisio inuenitur, non est verisimile, quòd Romanus Pontifex se consuli specialiter reseruauerit argumento, *ff. de aliment. legat. l. alimenta*, §. *Basilicæ, & l. si stichus, de verborum obligationibus, l. doli clausula, ff. de pœnis sanction. & lib. 6. de præbendis, cap. dudum; & cap. quamuis tibi.* Sicut etiam vbi est permissio Principis, non est oportuna de cætero authoritas iudicantis, quæ aliàs est necessaria supra *de administration. tutor. l. quæ*, §. *final., quando decreto opus non est, l. final, ff. de minoribus, l. & fine*, §. *quæsitum.* Ita & vbi est dispositio iuris scripti, non est opus, quòd Romanus Pontifex adeatur, item sicut licet prædium minoris alienari sine decreto Prætoris, cum pater eius hoc disponit in testamento, *eodem titulo quando decreto, l. penultima*; ita & in casu nostro postquam inuenitur dispositio legis, non est opus, vt propterea Romanus Pontifex consulatur. Quid plura, scriptæ leges per se iuuare debent, non extrinseca dispositione

Pontifi

Pontificum egere *in authentic. de hæredib. & falcid. post princip.* Nam & vero simile est, Papam velle, quod leges volunt *in authentic. de iudiciis*, §. *omnes autem.* Quòd enim in legum posito est potestate, atque per eas iam summa deliberatione decretum, satis incongruum est, vt extrinseca dispositione indigeat, *in authent. vt in medio lit. non fieri sacras for.* §. 1. *collat.* 8. *&c.* sequitur & facit; verisimile est igitur, quod ipse nolit vlterius suas aures molestari super eo, quod est per leges tam salubriter definitum, *dict. l.* 1. *supra de thesauris.* Hactenus de tam singulari obseruatione Lucæ de Penna mirabiliter conducibili interpretationi verborum d. iurium hucusque traditæ.

21 Comprobatur vlterius ex ea veriori † tenenda resolutione (contra Philippum Decium *in dict. cap. si quando, de rescriptis*, *num.* 2. vbi aduersus plures ab eo citatos contrariam opinionem sectari voluit) quæ habet textum *in dict. cap. si quando*, *& dicto cap. cum teneamur*; procedere in quouis executore litterarum Apostolicarum, ita vt simplex & merus executor causæ cognitione, & iurisdictione carens, posset suspendere executionem, & supersedere in ea ob iustam causam, puta quoties timetur scandalum, aut aliud quodlibet notabile malum, quoniam iste talis exequutor ad cognitionem, & informationem faciendam de huiusmodi causa, quæ intus non tangit iustitiam litterarum, & medullam, aut earum substantiam, & valorem, vt supra diximus, non eget iurisdictione aliqua,

22 quia sufficit se extraiudicialiter informare, † & extraiudicialem cognitionem legitimæ causæ adhibere, vt bene probat Petrus Rebuffus *in tractatu de rescriptis, artic.* 1. *glos.* 5. Atque latissimè per plura fundamenta disputat, & cum iudicio ponderat Anguianus *de legibus, controuersia.* 5. *à num.* 37. *cum multis sequentibus.* Videndus omnino vbi ita constanter, & benè resoluit contra opinionem contrariam Philippi Decij, & licet obiter idem tenet Antonius Marius *variarum resolutionum, lib.* 2. *resolut.* 72. *sub num.* 29. post principium, vbi in istis terminis nostris loquitur, & ad hoc propositum.

Ex quorum resolutione rectè colligitur, text. *in dict. cap. si quando*, *& cap. cum teneamur*, non loqui de simplici surreptione, sed de rescripto mero iure valido, cum ad surreptionis cognitionem iurisdictio omnino necessaria esset, & causæ cognitio in contradictorio iudicio, qua merus executor caret penitus, iuxta text. *in cap. Pastoralis*, §. *quia vero*, *de officio delegat.* cum similibus per Nos adductis, vbi abunde de hoc egimus *in tractatu de Regia protectione*, 4. *part. cap.* 3. *à num.* 1. *cum multis sequentibus.*

Ex qua doctrina rectè infertur, quòd Senatus Regius in examinatione causæ tangentis publicam vtilitatem, & damnum Reipublicæ

23 † Ecclesiasticæ, spiritualis, aut temporalis ad effectum supplicandi ad Sedem Apostolicam, iurisdictione non eget, nec de iuris rigore, & necessitate negotij illam appetit, sed extraiudicialem cognitionem, informationem, & indagationem ad fideliter certiorem reddendum summum Ecclesiæ pastorem super damnis, & inconuenientiis, quibus affligi potest Respublica hæc, vt diximus suprà *cap.* 1. ante finem, quia tunc de mero facto tractatur, quod non tangit intus Bullarum valorem, sed de quodam accidenti externo, & ab extra proueniente, de quo tamen vide quid infra diximus, *cap.* 16. *à num.* 16. *vers. Allatis igitur*, *& num. sequentibus.*

Secundò ex eadem doctrina infertur ad propositum, de quo agimus, † vt cum ad cognitionem surreptionis requiratur iurisdictio, & causæ cognitio, cum agatur de litteris annullandis, & irritandis, & absolutè priuandi impetrantem iure suo quæsito ex litteris & prouisione Apostolica, absurdum foret dicere, nec tentare, posse Senatum ipsum supremum Regium fundare retentionem Bullarum super simplici surreptione, quando aliàs omnino ex executione cessat qualitas damni publici, aut publicæ vtilitatis Regni, aut Regis, ac inde turbatio status publici, quod quidem in simplici, & non ita qualificata surreptione litterarum penitus cessat, sed imò tunc iam agitur de iure & iustitia earumdem, quod est penitus spirituale, † cum agatur de tituli validitate, aut nullitate, an ritè, & rectè fuerit expeditus, & impetratus, quo casu nec principaliter, nec etiam incidenter potest tractari in Senatu Regio, & temporali omnino incapace, prout explicant distinguentes quæstionem facti rei spiritualis à quæstione iuris: magna illa Doctorum caterua, præsertim Regnicolarum de qua *in tractatu de Regia protectione*, 1. *part. cap.* 1. *à num.* 217. vltra quos videndi erunt, Cynus *in l. Arethusa*, *num.* 6. *ff. de statu homin.* Barthol. *in l. Titia*, *num.* 8. *ff. soluto matrimonio*, vbi etiam abundè Petrus Barbosa *à num.* 21. *&* 24. Bald. *in consil.* 175. *in fin. lib.* 3. & per plura exempla declarat, Albarus Velascus *in consultation.* 159. *num.* 12. *tomo* 2. latissimè etiam Fontanella *in commentariis de pactis nuptialibus*, *tomo* 1. *clausula* 4. *glossa* 13. *part.* 2. *à num.* 27. *cum multis sequentibus*, bene etiam Cardosus *in praxi iudium, verbo*, *Causa*, *nmu.* 8. vbi plures allegat ibidem Doctores. 24

Qui omnes iuris quæstionem eam esse asserunt, si partes sunt in facto concordes, sed dubium est, an illud ritè & rectè intercesserit. Facti verò eam dici quæstionem, quando partes ius illius facti supponentes dubitant, & exquirunt dumtaxat; an factum illud adfuisset, & intercesserit, vt vltra citatos Doctores, alios etiam ad id laudans explicat Giurba *consil.* 8. *num.* 32. Antonin. Amato *variarum resolution lib.* 2. *resolution.* 83. *num.* 2. & latiùs *num.* 11. *& resolut.* 86. *à num.* 61. & Nos infra hac 1. *p. cap.* 16. *à n.* 23. *cum multis sequentibus*, vbi plura singularissima consideraumus.

Hoc ipsum confirmant omnes Doctores tractantes; † posse iudicem laicum cognoscere in- 26
cidenter de quæstione facti rei spiritualis; non tamen de iure, an validum aut inualidum aliquid sit, cùm hoc casu causa merè sit spiritualis, pertinens dumtaxat iudicio Ecclesiæ, vt post Bartholum (cuius fuit doctrina) *in l.* 2. *columna.* 2. *num.* 4. *ff. iurisdiction. omnium iudicum*, Curtium, Alexand. Oroscum, Romanum, Castrensem, Alciatum, Iasson. Bald. Abbatem. Archidiacon. Decium, Rippam, Felinum, Bernardum Diaz, Couarruuias, & ex aliis pluribus Doctoribus, bene tractat, & explicat Padilla *in l.* 1. *quamuis*, *à num.* 56. vsque *ad* 59. *C. de iuris & facti ignorantia.* Troisf. *super ritu magnæ Curiæ* 236. *num.* 1. amplissimè videndus Petrus Barbosa *in l. Titia à num.* 22. *cum multis sequentibus*, *ff. solut. matrimonio*, Hieronymus

de Zeballos *in commun. contra commun. quæstion.* 403. *num.* 3. Anton. Gamma. *decisio.* 194. abundè Prosperus Farinacius *in praxi criminal. lib.* 1. *de Inquisitione, quæst.* 8. *à num.* 25. latè etiam Didacus de Sahagum *in repetitione, cap. decernimus, à num.* 60. *de iudiciis*; bene etiam per Valascum *consultation.* 159. *num.* 9. *tomo* 2. vbi ad id plurimos allegat, Marta *de iurisd.* 2. *part. capitul* 9. *à num.* 22. bene etiam Riccius *in praxi fori Ecclesiastici, decisio.* 339. per totam, Cardoso vbi suprà, plurimos etiam ad id citat Castillo *controuersia. tomo* 5. *cap.* 105. *à num.* 5 Dantius *de nulli. ex defectu iurisdiction. num.* 54. Graffis *de effectib. Clerica. effectu.* 1. *num.* 407. & ex Capitio, Aponte, Gaill. Franchis, Rosentall. Troisi. & pluribus aliis obseruat Giurba *in cons.* 80. *num.* 32. abundè etiam & pulchrè per Fontanellam *de pactis nuptialibus, tomo* 1. *clausula* 4. *glossa* 13. *part.* 2. *à num.* 25. *cum sequentibus.* Et de materia à principio totius glossæ, qui
27 *num.* 26. sequitur singularem † limitationem Farinacij vbi proximè, vt hæc conclusio non procedat; quando causa spiritualis sit tractanda inter duos Clericos, & Iudex Ecclesiasticus inhibuisset sæculari, etiam super cognitione facti: quare omnino affirmandum est, simplicem surreptionem litterarum Apostolicarum non esse fundamentum habile, & capax ad petendam ipsarum retentionem in Senatu, cum tangat ius ipsum spirituale, & eius determinationem finalem respiciat, quod longe abest ab intentione, fine, & effectu articuli retentionis nostræ.

Ad Doctores verò superiùs citatos pro con-
28 traria parte, † respondetur, vt omnes ipsi sicut cæteri, qui de retentione Bullarum tractauere, quos recensui suprà *cap.* 2. à principio, & signanter suprà *in cap.* 5. ex quorum verborum relatione clarè patet quod expressè loquuntur, quando litteræ lædunt ius publicum Regni vel Regis, & in damnum vergunt publicæ vtilitatis, ex quarum executione turbari timetur Respublica, ac publicus status Ecclesiæ. Nullus autem de surreptione simpliciter loquutus fuit: sed omnes insequentes modum loquendi Præsulis Couarruuias mentionem faciunt, provt ipse de surreptione litterarum Apostolicarum, hac adhibita publici detrimenti qualitate, & fundamento necessario, & inexcusabili, vt ex eorum lectura patet, & videbis expressè, & indubitanter, provt etiam multorum verba adduximus *in dicto capit.* 2. *& in dict. capit.* 5. *versic. Hinc est quod fere omnes Doctores, &c. à num.* 45. *cum multis sequentibus*; & videbis etiam ex tot doctrinis adductis septem capitibus præcedentibus, quibus non alia ratione fundamus hunc recursum, & hanc Bullarum retentionem, nisi in damno Reipublicæ orto, & causato ex executione illarum, vt ad oculum patet ex expressis verbis Couarruuias quæ retulimus suprà *capitul.* 2. *à num.* 18. à quo velut à fonte cæteri omnes Doctores fundamentum, & doctrinam sumpsere.

Et quatenus ipsi Doctores faciunt mentio-
29 nem de surreptionibus † & falsis litterarũ suggestionibus bene loquuntur, quoniam vt plurimum, cum impetrentur contra ius Regis, aut Regni, & eorum priuilegia & indulta Apostolica, necnon in præiudicium iuris tertij repugnante, & reluctante penitùs iure naturali tacent impetrantes hæc, quibus simul surreptitiæ redduntur ipsæ litteræ, non quod in dictis surreptionibus dicti Doctores fundent iustitiam retentionis, sed vt euidentiùs appareat de inuoluntate Summi Pontificis, principale quippe Doctorum fundamentum est quies, & tranquillitas publica, quæ turbata meritò consideratur ex talium litterarum executione, ex qua simul violentiam oriri pluries per discursum huius 1. *part.* diximus, & comprobauimus, quæ altiùs explicantur inferiùs *à num.* 34. *& seqq.*

Imò & omnes Doctores qui tractant de reti-
nendis litteris † Apostolicis obtentis in præiu- 30
dicium iurispatronatus laicorum, eo etiam mouentur, ne in damnum Reipublicæ Ecclesiasticæ & temporalis, retrahantur sæculares à fundatione Ecclesiarum, hospitalium, & aliarum piarum voluntatum vltimarum, vt per Simancas *de Catholicis institut. in* impressione Hispaniæ, *tit.* 45. *de pœnis, à num.* 34. *&* 35. cuius verba retulimus supra *capitul.* 2. versicul. *Simancas etiam, à num.* 8. Couarruuias *practicar. quæst. cap.* 36. *in principio, num.* 3. *& num. fin. ad fin.* optimè Salzed. *in praxi crimin. Canon. cap.* 54. *num.* 20. Camillus Borrellus *de præstantia Regis Catholici, cap.* 52. *à num.* 4. *& sequentibus*, pro quo apertissima extat, *l. Regia* 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilationis*, supra ponderata *num.* 11. & alibi passim per Doctores suo loco infra 4. *part. huius tractatus adducendos, & cap. antecedente, num.* 62. *tetigimus.*

Cerola autem pro contraria parte citatus
num. 7. vel intelligendus secundùm Couarruuias, 31
quem † ad id allegat (iuxta quem intelligendi sunt & cæteri omnes qui breuitate, & curtatione vsi, minus integrè eius doctrinam retulere) vel perperam loquutum fuisse. Cenedus verò, qui licet eiusdem Cerolæ doctrinam retulit, nihil tamen de simplici subreptione ad retentionem asseruit, tedmò multis in locis de damno publicæ vtilitatis, & pernitie Reipublicæ loquitur, & se fundat in eo, & ibidem etiam prosequitur. Henriquez eodem modo, quo Couarruuias & cæteri, loquitur, cuius verba adduximus sup. *cap. antecedenti in fin.* expressè omnes præmittentes, & apertè loquentes de litteris in damnum & perniciem Reipublicæ siue spiritualis, siue temporalis impetratis, & propterea retinendis.

Bonacina autem pro contraria parte adductus,
num. 8. loquitur generaliter † de impedientibus 32
executionem litterarum Apostolicarum, nihil in specie dicens de hac Senatus retentione, & cum Bulla Cœnæ Domini *in dict. cap.* 14. loquatur tam de Ecclesiasticis personis, quàm de Tribunalibus, & Principibus supremis, nihil mirum, vt ipse de subreptionis causa loquatur, at si de hac Senatus retentione intellexerit, vel minùs cautè loquutum fuisse, dicendum erit, velut grãdi Theologo iuris principiis praxis, & stylo Tribunalium ignaro, & destituto, indulgendum.

Concludendum est igitur, † vt simplex surre-
ptio rescriptorum non sit subiectum habile, nec 33
capax per se solum nulla admixta qualitate de iis, quas in septem capitibus præcedentibus adscripsimus abundè, quia Senatus est incapax huiusmodi cognitionis cum omnino tangat ius spirituale, attamen quando aliqua ex parte rescriptum tangit damnum publicum, atque publicã tranquillitatem Reipublicæ Ecclesiasticæ,

spiritua

ſpiritualis, aut temporalis, ita vt id ex litterarum executione notabile inferatur, quamtumuis inter priuatos facta, & ſuper ipſorum iure particulari, licitè dumtaxat poteſt fundari recurſus iſte, quo ſolo & vnico fundamento nititur, provt in *in cap.1.* & ſequentibus, altiùs comprobauimus, atque ideò iam noſtris temporibus hoc in Senatu Supremo de hac difficultate ampliùs non dubitatur, ſed imò firmiter, & communiter ſeruatur, & meritò hæc noſtra præualuit opinio, vt nullatenus fundetur, nec admittatur propoſitio contraria, quòd ex ſupradictis in hoc cap. & ſuperioribus rectè comprobabis.

Et hæc etiam opinio practicatur in Regno
34 Siciliæ, † provt latè per exempla firmat Antoninus Amato *variarum reſolution.lib.2.reſolut.72.* qui poſtquam *à num.* 26. cum multis ſequentibus, comprobauit retentionem litterarum tam Apoſtolicarum, quàm Principum temporalium ad effectum reſcribendi cauſas vrgentes, tendentes in præiudicium iuris Regij, aut Reipublicæ, aut in turbationem pacis ſubditorum, aut in præiudicium tertij, poſtmodum *à num.*29. refert doctrinam vſitatam in illo Regno, quòd ſi aliquis conqueratur in Senatu, opponens ſe petenti executorias litterarum Apoſtolicarum, non eſſe denegandas, quando continent ſurreptionem, aut obreptionem dumtaxat, imò tunc conceduntur executoriæ ſaluis iuribus partis coram Iudice delegato proponendis, & proſequendis, ad quod adducit varia exemplaria, in facti contingentiâ.

Nam vt hactenus diximus *à num.* 28. *&* 29.
35 nec Doctores aliquid ſimpliciter † loquuntur de ſurreptione circa iuſtificationem retentionis, ſed præcipuum eorum fundamentum eſt publica vtilitas, ſeu damnum publicum, non priuatum ſimplex, à quo illud non deriuetur, nec inſurgat.

Pro quo vlteriùs pondero text. *in d. cap. cum teneamur, de prabendis*; ex cuius veriſſimo intellectu expreſsè apparebit noſtræ opinionis ſingulare aliud fundamentum, nam Pontifex in caſu illius text. non dedit executori litterarum facultatem ſuperſedendi in executione propter ſurreptionem ortam ob non factam expreſſionem, & relationem beneficij iam anteà obtenti, vt ſup. *à n.*20. ſed ſolùm propter præiudicium, & detrimentum recti regiminis Reipublicæ Eccleſiaſticæ inde cauſatum, ex eo nempe, quod vnus plura beneficia ambiat, cum ſingula ſingulis deſtinata ſint, tunc quippè ordo Reipublicæ confunditur, quando vnus plurium officia, aut beneficia occupat, *l. nemo, C. de aſſeſſoribus*, ibi: *Nec ſit conceſſum cui quàm duobus aſſidere Magiſtratibus, & vtriuſque iudicij coram peragere, nec enim facile credendum eſt, duobus neceſſarijs rebus vnum ſufficere: nam cum vno iudicio adfuerit, alteri abſtrahi neceſſe eſt. Sícque nulli eorum idoneum in totum inueniri, nedum ad vtrumque feſtinat, neutrum bene peragat, text. etiam in l.1. C. de agentibus in reb. l.5. C. qui militare non poſſ. authen. vt Iudices ſine quoquo ſuffra. §. l. illud, ille à quo 13. §. tempeſtiuum*, & ibi gloſſa, verbo, *Triplici. ff. ad Trebellianum, l. ſi plures 9 ff. de pactis, l. licet 42. §. ſi plures, ff. de procurat.* Plato. *dialogo* 8. *de legibus. Duas verò* (inquit) *artes, aut duo ſtudia diligenter exercere, humana natura non patitur, nec plures Magiſtratus in vnum hominem cumulandi videntur*, idem prædixit Ariſtoteles *lib.* 2. *politicorum, cap.9. & lib.* 1. *cap.* 1. Caſſiodorus *lib.6. formula* 7.

Et ob hanc ordinis, & recti regiminis turbationem, & inæqualitatem inter ſubditos plura damna, & inconuenientia Reipublicæ Eccleſiaſticæ cauſari, in his terminis conſiderat Pontifex in *extrauaganti execrabilis, de prabendis & dignitatibus*, Ioannis 22. à principio; & protinus, ibi: *Vnde inter cætera inconuenientia infraſcripta naſcuntur, quod videlicet interdum, vnus, qui vnum, quamuis modicum, vix officium implere ſufficeret, plurimorum ſibi vendicat ſtipendia: quæ multis famæ pollentibus, qui mendicant, poſſent abundè ſufficere, de qua diſtributione collata, habentibus ipſa paratur vagandi materia, diuini cultus minuuntur, hoſpitalitas in ipſis beneficiis debita non ſeruatur: & dum non ſunt ſui in vnaquaque regione rectores Eccleſiarum, detrahitur commodis, & honori, quæ carentes defenſorum auxilio in iuribus ſuis, & libertatibus multipliciter collabuntur, ruinis patent ædificia, &c.*

Quæ ſingula, & alia damna conſiderata à Pontifice in dicta *Extrauaganti*: lædunt penitùs Rempublicam Eccleſiaſticam, deſolantur equidem cæteri ſubditi ex hac plurium beneficiorum, & officiorum cumulatione in vnum: *Gemat ipſe, gemant ſubditi neceſſe eſt*, inquit in propoſito Mariana *lib. 3. de Rege*, & Imperator, *in l. hac parte, C. de proximis ſacrorum ſcriniorum, lib.* 12. ibi: *Supradicti autem Memoriales nullo modo duplici fungantur officio, nec geminis hamis irrepſerint, vt non occupentur plura in vnum ſe commoda collocaturi, nihilque reliquis relicturi*; & ne ſine maximo omnium ſcandalo permitti poſſunt, quippe non tranſeunt tranſgreſſiones ordinis politici, & recti regiminis abſque notiſſimo in populo ſcandali periculo, provt probant infinita penè iura, & doctrinæ abundè cumulatæ ſuprà *cap. 5. & cap. 6.* & ſignanter atque in indiuiduo probat text. in *dict. capit. cum teneamur*, ibi: *Aut ſi non poteris ei ſine ſcandalo prouidere*, text. eſt etiam expreſſus *in capit. cum non ignores* 15. *eodem titulo de prabendis, & dignitatibus*, ibi: *Cum ipſorum ſcandalo non debet locum in ipſa Eccleſia quærere, vel habere.* Ideóque Summum Pontificem in *dict. capit. cum teneamur*; mouit damnum, & pernicies Reipublicæ Eccleſiaſticæ (ne pateretur ſcandalum) ad dicendum, *æquanimiter ſuſtinemus, ſi pro ea mandatum noſtrum non duxeris exequendum.* Non tamen ſimplex ſurreptio illum mouit, nec moueret ad ſic dicendum, & reſpondendum; provt latiùs annotauimus ſuprà *à num.* 20. Atque ideò neceſſe fuit, vt cum dicta ſurreptione concurreret cauſa hæc publica abuſus, & turbati regiminis ſui natura productiua ſcandali, quod iuſtè ex executione illarum litterarum timebatur in pernitiem Reipublicæ Eccleſiaſticæ. Ex quo text. manifeſtè colligitur, ſimplicem ſurreptionem non eſſe cauſam legitimam, & ſufficientem ad ſuperſedendum in executione litterarum Apoſtolicarum, & reſcribendum, niſi ex ea aliquod inferatur damnum publicum provt in caſu illius text.

Sícque ex iis omnibus illa fluit certa & iuridica regula, & ex ea facilis cognitio, quando ſurreptio legitimam præſtet cauſam ad ſuperſedendum in executione litterarum, & decernendâ retentionè earum in Senatu: etenim aut ſurreptio

ita simplex sit, vt nec vergat in notabile præiudicium tertij, nec damnum inferat Reipublicæ, sed tantùm aliunde litteræ sint surreptitiæ ob non factam relationem alicuius requisitè de iure; & tunc in Senatu neganda erit retentio litteratum, vt coram executore earum surreptio ipsa opponatur, & controuertatur, ex hactenus dictis à principio huius capit.

Aut surreptio talis sit qualitatis, quæ aut vergat in præiudicium notabile iuris tertij, in iis nempè casibus, in quibus deficere potestatem in Principe tollendi ius tertij resistente iure naturali, diximus sup. *cap. 7. per totum.* Quia tunc adest notissima violentia, idcirco ob surreptionem huius qualitatis in dubio retentio litterarum discernenda, vt ibidem resoluimus, & probauimus abundè. Vel etiam quando ex surreptione infertur præiudicium & damnum Reipublicæ Ecclesiasticæ, aut temporali, & eius recto regimini aduersatur, & sic vergit in detrimentum publicæ vtilitatis, & tunc similiter suspensio litterarum, & retentio in Senatu concedenda, iuxta text. in *dict. cap. cum teneamur, de præbendis*, eiúsque veram & genuinam interpretationem per Nos assignatam, & tantorum Doctorum obseruationem, de quibus à principio huius cap. qui in hoc casu omnes loquutos fuisse hactenus ostendimus.

Quia cum ex regimine populi capiat fundamentum hæc retentio, omnísque violentiæ cognitio, cum defensio Principis ad hoc tendat dumtaxat, & dirigatur, atque ex eo tantùm inter Ecclesiasticos iustificetur, vt clarè latiúsque ostendimus supra 1. *part. cap.* 1. per totum, *& cap.* 3. cum quatuor sequentibus; inde fit, vt cum Doctores præmittant hoc necessarium, & præcisum fundamentum; nihil mirum, quod mentionem faciant, & incidenter deducant, &
36 inferant ad surreptionem litterarum † præiudicium publicum inducentium, quo præcisè surreptio inhibita est, & intrinsecè inclusa; provt latissimè probauimus suprà *capitul. 3. à num. 29. cum sequentibus.* Clarè quippe patet, quòd quoties impetrantur litteræ in damnum publicæ vtilitatis, puta contra priuilegia Regni, aut Regis, laudabilésque & vsitatas consuetudines eius (quo vnico fundamento nititur retentio Senatus, & Doctorum resolutio) per necessariam consequentiam infertur ex eisdem præiudicium iuri publico, & per consequens surreptio, cum de eo non sit facta Papæ (cuius intentio defuit) relatio vel non ex integro, iuxta celebrem Cassiodorij sententiam, *lib. 2. epistola 4. delectamur* (inquit) *vetustatis inuento, & sequi regulas constitutas, libenter amplectimur, quia locus surreptionibus non relinquitur, quoties rationabiliter constituta seruantur.* Idem Cassiodorus *lib. 10. epistola* 25. & Magister Aluarez Archiepiscopus Trauensis *in Isaiam, cap. 11. num. 13.*

Etenim si de damno, & præiudicio particularis iuris debet fieri mentio ad excusandam
37 surreptionem; † quanto magis de iure publico, quod semper censetur intactum, & præseruatum, cuique nihil detrahitur, vt abundè diximus plurima congerentes suprà *c. 5.* per totum. Atque alio quolibet priuato potentius sit, *l. munerum, §. item, de muner. & honorib. l. sancimus, C. de sacrosanct. Eccles. l. vnica, §. final, C. de caducis tollend. Authent. res quæ, C. communia delega. cap. mutationes 7. quæst. 1. cap. bonæ, de postulat. prælat.* cæteríque priuatis præfertur iuxta illud Ecclesiastic. *cap.* 17. ibi: *Mandauit Deus vnicuique de proximo suo, ergo multo magis de Republica*, Nicephor. *lib. 12. Ecclesiasticæ histor. cap. 23.* vbi latissimè. Ambrosius *de obitu Theodosij*, ibi: *Rempublicam boni Imperatores & † parentibus, & filiis prætulerunt*, Cicer. *lib. 3.* 38
de finibus, chariorem esse patriam nobis quam nosmetipsos, & dicit ad Herenium *lib. 4. Vituperandus, qui in Reipublicæ discrimine, suæ plus quam communi saluti consulit, & lib. 1. officiorum, Chari sunt parentes, chari liberi, propinqui, & familiares, sed omnes omnium charitates patria vna complexa est*, Diuus Augustinus *serm. 6. de verbo Domini*, Nazianzenus *in oratione in laudem Basilij.* Polineus apud Stobeum *sermon. de Republica*, ibi: *Negotia publica ciuitatis omnium existimare oportet maxima, vt fœliciter augeatur*, & paulo post ibi: *Ciuitas enim prosperè agens fœlicitas est magna, in hac insunt omnia, hâc seruatâ cuncta seruantur, ac pereunte nihil non præsumit*, Thucidides *lib. 2. in oratione Periclis. Ego existimo, melius agi cum ciuibus priuatim, si tam ciuitas fortunata sit, quàm si per singulos ciues fœlix sit, publicè verò labefactetur, nam cum euertitur patria, is, cui priuatim bene est; nihil tamen minus, & ipse euertitur, cui autem male, is in illa prosperè agente multo magis incolumis est, &c.* Indo Plinius Nepos. *epist. lib. 7. ep. 4. ad Caninum*, ait: *Oportet priuatis vtilitatibus publicas, mortalibus æterna anteferre.*

Quare merito, consultóque † Doctores tra- 39
ctantes de retentione Bullarum ob damnum Reipublicæ mentionem faciunt de surreptione earum, ac suggestionibus, quibus impetrari solent, non facta præiudicij & iuris publici relatione Sanctissimo (imò huic est incognitum) cui derogatum non intelligitur, nec ideo inde inferendum erit ad litteras quaslibet surrepticias, quæ simpliciter tangunt ius priuati, nec regulariter ex eis earumque executione infertur damnum aliquod publicæ vtilitati ad effectum vt inde retentio per Senatum concedatur.

Hinc venit declarandus Antonin. Diana *moral. resolution. 1. par. de immunitat. Ecclesia. resol. 12.* Dum generaliter mouet † quæstionem: 40
an Regij ministri possint in Chancellariis retinere Bullas Apostolicas, primitùs cumulat aliquos Doctores affirmantes, postmodùm autem negantes, quibus tandem ipse (vt assolet) adhæret sine ratione, & fundamento hoc vnico vsus dumtaxat, quòd de surreptione litterarum potest cognoscere Iudex Ecclesiasticus, non sæcularis.

Quo supposito clarè monstrat non calluisse qualitatem, naturam, & essentiam negotij, dum ita indiscretè terminos confundit.

Etenim absolutè negare † retentionem Apo- 41
stolicarum litterarum ex iusta & legitima causa factam, ad effectum supplicandi Sanctissimum, vt quid senserit, vlteriùs manifestet (postquam sit instructus de damnis, & scandalo inferendis ex executione suarum litterarum in damnum Reipublicæ, & publicæ vtilitatis) expressè loquitur contra *Bullam Cœnæ Domini in capitul. 14.* hoc indulgentem, & expressis verbis permittem illarum retentionem, quando legitimè coram Sede Apostolic. prosequitur supplicatio ab eisdem suis litteris iustè emissa, imò & contra Doctores eosdem ab ipso Diana laudatos loquitur

tur (quos attentè non legisse plusquam manifestum est) ipsi namque apertè sequuntur (provt tenentur) litteralem sensum, & dispositionem eiusdem Bullæ Cœnæ, quos omnes & alios, verbáque eorumdem necnon Bullæ ipsius latissimè retulimus, & accuratè exposuimus suprà *cap.* 2. à principio. Et signanter in declaratione eiusdem Bullæ Cœnæ *à num.* 54. cum multis sequentibus, & per totum illud caput, ad quod, imò & ad cætera huius 1 *p.* pro satisfactione indiscretæ resolutionis Dianæ, te remitto.

42 Itaque in quantum ipse simpliciter † de surreptione litterarum Apostolicarum loquitur, vt ad Iudicem Ecclesiasticum pertineat cognitio, sic generaliter loquentem admittimus, ita vt simplex surreptio & falsitas litterarum non sit causa per se sola sufficiens ad fundandam retentionem in Senatu, provt & nos quoque probauimus ex multorum relatione sup. *à num.* 22. cum multis sequentibus.

Attamen quando surreptio inuoluitur & im-
43 bibita est † in præiudicio Regis aut Regni, atque damno publico (cui obuiare officium proprium est Regis ex planè scriptis suprà *capitul.* 1. & 2. & per septem capita præcedentia) sequitur, quòd de ea incidenter ad violentiam, de qua cognoscit Senatus principaliter, possit agi & deduci, non ad effectum declarandi aliquid
44 super ea, nec super essentia, valore, † aut iure litterarum, sed ad effectum apertiùs detegendi inuoluntatem Pontificis concedentis, atque inde ob damni publici principalem causam interim detinendi litteras, & supplicandi Sanctissimum, vt nouiter de inconuenientiis damno publico, & scandalo ex earum executione oriundis instructus, quid senserit, iterum rescribat, sícque Dianam ad terminos hos resolutos in hoc; cap. potes reducere, & declarare.

CAPVT IX.

Retentio Bullarum an vltra sex casus à lege Regia specialiter expressos, locum habeat.

SVMMARIVM.

Senatus an vltra sex casus à lege Regia designatos vti queat retentionis Regalia; ad partes disceptatur, num. 1.

Sex casus, quorum meminit lex Regia recensentur, ibidem.

Principi generaliter competit facultas tollendi violentias, vt in pace Respublica Ecclesiastica, & spiritualis viuat, num. 2. *& seqq.*

Impedire recursus vsum vergit in damnum authoritatis, & præeminentiæ Regis, num. 3.

Recursus ad Regem hìc omnibus aliis conuenientior paci, & gubernationi Regnorum, num. 4.

Genus restringitur, & limitatur per enumerationem specierum, num. 5. *vide tamen à num.* 54.

Facultas tollendi violentias Principi competit ex consuetudine immemorabili, num. 6.

Consuetudo non potest extendi de casu ad casum, sicuti nec de loco ad locum, num. 7.

Tantum præscriptum, quantum possessum, n. 8.

Per obseruantiam declaratur ius dubium, quæ non requirit diuturnitatem temporis, num. 9.

Consuetudo interpretatiua legis non requirit scientiam Principis, num. 10.

Ex obseruantia optima insurgit legis interpretatio, & declaratio, num. 11.

Consuetudo interpretatiua dirimit omne dubium dispositionis hominis, & legis, num. 12.

Consuetudo interpretatiua non requirit præscriptionem, sed aliquando ita fuisse de facto seruatum, ibid.

Principem posse Regalia retentionis vti in omnibus casibus indistinctè, in quibus vertitur turbatio Reipublicæ, & damnum notabile status Ecclesiastici mediis validissimis, vt verius probatur, n. 13. *& seqq.*

Iura cuncta attribuentia Principi Regaliam protectionis indistinctè, & absolutè loquuntur, non distinguentia inter casum, & casum, num. 14.

Casus plures quoties habent eandem rationem, licèt de vno fiat mentio, intelligatur fieri exemplariter, non restrictiuè, num. 15. *&* 16.

Lex vbi alicuius specialiter meminit, quia frequentius accidit, similes minus frequentes non excludit, num. 17. *& sequentibus.*

Lex Regia referens sex casus nititur rationi generice, & fundamentali ad faciendam licitam retentionem in illis, num. 18.

Ratio legis generalis attenditur tamquam virtus intrinseca ad inclusionem omnium casuum emergentium, in quibus militat, num. 19.

Ratio expressa in dispositione comprehendit omnes casus illis conuenientes non per viam extensiuam, sed potius inclusiuam, num. 20.

Casus omissus, sub ratione dispositionis comprehensus, expressus dicitur, num. 21.

Quod venit sub ratione legis expressa non dicitur extensio, sed comprehensio, num. 22.

Per legem præuenire omnes impetrantium machinationes foret impossibile, & singulis specialem legem concedere, num. 23.

Expressione casuum magis frequentium nequit fieri illatio ad exclusionem minus frequentium, n. 24.

Iura plura ponderantur, quæ, dum disponunt circa suspensionem executionis litterarum in causa vniuersali damni publici nituntur, num. 25.

Causæ examen, quænam legitima sit ad suspendendam litterarum executionem; arbitrio prudentis viri relinquunt iura, num. 26. *& seqq.*

Causæ similes quæ dicantur, iudicis arbitrio relinquitur, ibidem.

Arbitrarios omnes casus facit lex, quando certus modus dari nequit, cum magis pendeat à circumstantiis subiecti, num. 27.

Arbitrium datum à iure ad discernendam causam retentionis, & suspensionis litterarum, legibus, & ratione circumscribitur, num. 28.

Causæ retentionis litterarum per Senatum faciendæ sunt variæ, arbitrio boni, docti, & pij viri relictæ sicut cætera, quæ à iure non habent certam determinationem, num. 29.

In Bullarum retentione similes causæ expressis admittuntur, num. 30. *& sequentibus.*

Recensentur plures Doctores admittentes identitatem rationis ad retentionem litterarum Apostolicarum in casibus non expressis, n. 31. *& seqq.*

Rescripti obtenti in præiudicium Sanctæ Inquisitionis fit in Senatu retentio, num. 32.

Retentionis remedio vtitur, qui extra Regnum adstringitur litem tractare in prima instantia, num. 34.

Litteræ aliæ non comprehensæ expressè in lege Regia à Senatu retinentur, quibus militat legis ratio, num. 35. & 36.

Facultates Nuntiorum Sedis Apostol. exhibentur in Senatu, vt ibi examinentur, num. 37.

Redecimæ litteræ ad Senatum deferuntur, num. 38. & 39.

Litteræ Apostolicæ propter quascumque causas aduersantes Sacris Canonibus, aut Generalibus Conciliis ad Senatum trahuntur, num. 40.

In similibus casibus, in quibus datur identitas rationis ad retinendum, litteræ examinantur in Senatu, num. 41. 42. & 43.

Homo qui non habet rerum euidentiam vt Angelus regitur, opinionibus, & probabilius in praxi censetur moraliter euidens, num. 44.

Retentio litterarum ex iusta causa toleratur dummodo causa sit euidens, num. 45.

Cognitio violentiæ potest ad alios similes expressis extendi sub identitate rationis comprehensos, num. 46.

Retentionem litterarum ad omnes casus similes, & sub ratione generica comprehensos, etiam non expressos in l. extendi, omnes fere Doctores tenent, num. 47.

Quod etiam semper obseruatum fuit inconcussè in Senatu Supremo Regis, num. 48.

Eadem potestas, quæ attribuitur Regi ad condendam legem, quæ aliquos casus retentionis expressit, durat in condenda super aliis sub fundamentali ratione generica comprehensis, n. 49.

Singuli casus in l. 25. relati singulas antea leges habebant, & per promulgationem priorum non fuit sublata potestas ad cæteras postea promulgatas, ibidem.

Vna, alteráve lex non potuit præcauere tot nouas machinationes ambitiosorum impetrantium, quæ occasionem præbêre nouas alias leges condendi, num. 50.

Ponderantur plures leges Regni, quibus nouè disposuere in aliis casibus, in dict. l. 25. non expressis, num. 51. & sequentibus.

Litteræ coadiutoriæ in Cathedralibus, ac Collegiatis inter patrem, & filium retinentur in Senatu supplicatione præmissa, dict. num. 51.

Litteræ suppressionis, aut vnionis cum extinctione beneficiorum ob diminutionem cultus diuini, aliáque damna, in Senatu retinentur, n. 52.

Lex Regia loquens de retentione litterarum in derogationem beneficiorum patrimonialium Diœces. Burgens. &c. Extensa postea fuit ad alia loca, in quibus eadem viget consuetudo, n. 53.

Leg. Regiam 25. Disponentem dumtaxat in retinendis litteris impetratis in derogationem Magistralis, & Doctoralis, praxis Senatus extensit postea ad Canonicatus lectura, & pœnitentiaria ex omnimoda similitudine, & paritate rationis, ibidem.

Lege noua Regia commendatur protectio Concil. Tridentin. Senatui Supremo, num. 54.

Rex vt protector Reipublicæ generalem potestatem habet tuendi vi oppressos quoslibet, quæ non circumscribitur casibus expressis, si in cæteris militat rationis identitas, num. 55.

Per enumerationem specierum non restringitur genus præcedens in eadem dispositione, num. 56.

Genus non restringitur per enumerationem specierum in dubio, nisi aliter appareat de clara voluntate disponentis, num 57.

Enumeratio specierum post genus facta intelligitur causa maioris declarationis, & expressionis, non strictionis, num. 58.

Per enumerationem in eadem dispositione factam nunquam censetur restrictum genus, quando genus, & species tendunt ad easdem personas, num. 59.

Secus quando genus, & species apponuntur in diuersis dispositionibus, & inter diuersas personas, num. 60.

Genus, & species vbi non sunt contrariæ, non restringitur genus, num. 61.

Genus restringitur quando species apponuntur per dictiones declaratiuas, scilicet, videlicet, &c. num. 62.

Regalia in protectione vi oppressorum Regi competit principaliter de iure corroborato, etiam immemoriali, num 63.

Quod principaliter agitur attenditur, non quod venit in consequentiam, num. 64.

Præscriptio de vno casu vnius speciei extenditur ad alium casum eiusdem speciei, quo non fuit vsus præscribens, num. 65.

Regalia tollendi violentias ius est vniuersale complectens omnes species, & casus violentiæ, n. 66.

Ius vniuersale vbi prætenditur per vsum partis conseruatur ius in toto, num. 67.

Possessio conferendi quoad quædam beneficia trahitur ad alia in dispositione contenta eiusdem speciei, num. 68.

Causa vniuersalis possidendi attenditur, n. 69.

Per præsentationem aliquorum beneficiorum ex contentis sub iure patronatus adiudicato per sententiam conseruatur ius præsentandi quoad omnia in patronatu contenta, num. 70.

Princeps Regalia protectionis vtens in aliquibus casibus non impenditur ea etiam vti in aliis sub suo iure vniuersali comprehensis, num. 71.

Rex semper vsus fuit sua Regalia vniuersaliter in cunctis casibus, in quibus vi oppressus suum auxilium impetrauit, num. 72.

Obseruantia interpretatiua non admittitur in dispositione clara, sed in dubia, num. 73.

Senatus semper vsus fuit Regalia protectionis in omnibus casibus necessariis, & vrgentibus, nec dabitur in contrarium obseruantia, num. 74.

APLERISQVE multoties vidi dubitari; an supremus Senatus possit prætextu violentiæ tollendæ vti hac retentione Bullarum Apostolicarum vltra sex † casus à lege Regia specialiter expressos, de quibus *in l. 25. tit. 3. lib. 1. Recopilation.* quos sic exprimit ad medium: Assi en que no se derogue la preheminencia de nuestro patronazgo Real, ni el derecho de patronazgo de legos, ni lo concedido y adquirido, para que ningun estrangero destos Reinos pueda auer beneficios, ni pensiones en ellos, ni los naturales dellos por derecho auido de los tales estrangeros, ni en lo que toca à las Calongias Dotorales, ni Magistrales de las Iglesias Catedrales destos Reinos, y à los beneficios patrimoniales en los Obispados donde los ay, porque qualquiera cosa que se proueyesse por su Santidad, y sus Ministros, en derogacion de las cosas susodichas, ò qualquiera dellas, traeria muy grandes y notables inconuenientes, y dello podrian nacer escandalos, y cosas que fuessen en deseruicio de Dios nuestro Señor, y nuestro daño, y destos Reinos y naturales dellos, &c.

Quæ

Quæ latiùs inde prosequitur ad retentionem interim huiusmodi Bullarum, & ad supplicationem interponendam ad Sedem Apostolicam.

Et pro parte negatiua, vltra dictos sex casus
2 non habere † locum retentionem hanc, probatur primo, quoniam licet verum sit, generaliter competere Principi supremo tollere vim illatam inter Ecclesiasticas personas pro pace, & tranquillitate Reipublicæ, & status Ecclesiastici, tamquam eius protectori, ex text. *in cap. Regum officium est proprium, facere iudicium, atque iustitiam, & liberare de manu calumniantium vi oppressos* 23. *quæst.* 5. & aliis, quam plurimis iuribus ad idem per Nos adductis suprà *cap.* 1. *hac* 1. *parte à principio, & in tractatu de Regia protectione, capitul.* 1. *à num.* 99. *&* à *num.* 78. cum sequentibus, vt hæc generalitas probetur in indiuiduo, *in l.* 36. *tit.* 5. *lib.* 2. *Recopilation.* ibi: Por quanto assi por derecho como por costumbre immemorial nos pertenece alçar las fuerças, que los juezes Ecclesiasticos, y otras personas hazen en las causas de que conocen, &c.

Et melius *in l.* 80. *tit.* 5. *lib.* 2. *Recopil.* quæ extat *in* 3. *tomo*, nouiter addito, ibi: Que perteneciendo à nos como a Rey y señor natural † por
3 derecho y costumbre immemorial, quitar, y alçar las fuerças, que hazen los juezes Ecclesiasticos destos Reinos en las causas de que conocen; y auiendose siempre vsado deste remedio por los que han padecido las dichas fuerças, &c. Sequitur, facit: Y de temor desto, aunque se ven oprimidos de los juezes Eccle-
4 siasticos, no se atreuen † à vsar del dicho remedio, y que lo susodicho es en mucho perjuizio de la autoridad y preheminencia de la Corona destos Reinos, y que el remedio de la fuerça es el mas importante y necessario, que puede
5 auer para † el bien y quietud y buen gouierno dellos, sin el qual toda la Republica se turbaria, y se seguirian grandes escandalos è inconuenientes, mandamos, &c. Et in Bulla Cœnæ Domini, *cap.* 14. suprà *capitul.* 2. relato, ibi: *Etiam prætextu violentiæ prohibendæ*, & ibi: *Nisi supplicationes huiusmodi coram nobis & Sede Apostolica legitimè prosequantur, &c.*

Licet igitur ita generica sit iuris dispositio attribuens Principi potestatem † tollendi vio-
6 lentias; tamen restringi debet ad casus dumtaxat in eadem lege relatos, quoniam genus restringitur, & limitatur per enumerationem specierum; text. est mirabilis *in l. hæres meus* 100. §. *duæ statuæ*, in hæc: *Duæ statuæ marmoreæ cuidam nominatim, item omne marmor erat legatum, nullam statuam marmoream præter duas Celsus putat deberi, Ofilius Trebatius contra, Labeo Celsi sententiam probat, quod verum puto, quia duas statuas legando, potest videri, non putasse in marmore se statuas legare, ff. de legat.* 3. facit etiam ad idem text. *in l. cum prætor. ff. de iudiciis, & in l. legato ff. de supellectili legata, l. quæsitum*, §. *fin. ff. de fundo instructo*, cum aliis, ergò vltra casus specialiter expressos à lege vti facultate Senatus nequit.

7 Secundò & pro hac parte vrget, † quoniam vt prædictæ leges Regni expressè dicunt; hæc facultas tollendi violentiam Principi competit ex consuetudine immemoriali, & Nos latè *in tractatu de Regia protectione, capitul.* 1. *à n.* 120. cum sequentibus. Sed consuetudo non potest extendi de casu ad casum, sicut nec de loco ad locum Rolandus à Valle *consil.* 57. *n.* 26. *tomo* 2. Turret. *consil.* 9. *num.* 41. *part.* 1. Piag. *de consuetudin. quæst.* 12. *à num.* 1. *cum sequentibus*, Antonius Gabriel. *titulo de præscriptionibus, conclus.* 2. vbi per totam de ampliationibus & limitationibus, Menochius *de retinend. possession. remedio* 5. *num.* 62. Caualcanus *decis.* 22. *n.* 8. *part.* 2. Beccius *cons.* 93. *n.* 6. Zephalus *consil.* 709. *n.* 3. *& cons.* 338. *n.* 25. Marceratens. *variarum resolutionum, lib.* 1. *resolutione* 46. *num.* 5. *& resolution* 88. *num.* 3. Nec etiam ex identitate rationis, Sesse *decis.* 218. *num.* 22. Molina *de primogeniis, lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 20. *&* 21. Giurba *consil.* 67. *num.* 23. Quapropter valet ista propositio † Doctorum; tan- 8
tum præscriptum quantum possessum, ac propterea non extenditur, latissimè exornat ex magna Doctorum caterua Anton. Gabriel. *dict. conclus.* 2. à principio, quam *num.* 11. extendit, vt procedat etiam in præscriptione immemoriali. Ergo ad casus vltra dictam legem Regiam expressos (quibus hactenus non est vsus supremus Senatus) nequit suam progredi potestatem.

Tertiò, quia licet iure etiam hæc fuerit attributa potestas, & Regalia Regi vti Ecclesiæ legitimo protectori; ius ipsum genericum † per 9
vsum subsequutum declaratum fuit, quibus scilicet in casibus eam exercere posset, nam per obseruantiam declaratur etiam ius dubium quia dicitur consuetudo interpretatiua, quæ quidem nec temporis diuturnitatem requirat, Natta *consil.* 406. *num* 26. Curtius *de consuetudin. n.* 150. Crauetta *consil.* 849. *num.* 10. Simon de Pretis *consil.* 78. *num* 16. Surdus *decis* 129. *num.* 19. Cephal. *consil.* 129. *num.* 7. Ludouic. *tit. de consuetud. conclus.* 38. *ampliat.* 3. Modit. *de iure natural.* § *lex. est dubio* 52. Marta *decis.* 136. *num.* 4. Mantica *de tacitis & ambiguis, lib.* 3. *tit.* 9. *num.* 29. Piagg. *de consuetud. quæst.* 4. *num* 95. *&* 98. Rota *decis.* 35. *num.* 20. *part.* 1. *&* *decis.* 356. *num.* 6. *&* 7. *part.* 2. Gratian. *decis.* 234. *num.* 35. Raudensis *de analog. lib.* 4. *capitul.* 34. *num.* 290. *& in consil.* 18. *num.* 38. Menochius *de arbitrariis, casu* 83. *num.* 10. *& casu* 199. *num.* 11. *& in consil.* 33. *num.* 96. *& consil.* 21. *num.* 15. *& consil.* 390. *num.* 18. Decianus *consil.* 44. *num.* 16. *& consil.* 51. *num.* 56. *volumin.* 2. Puteus *decis.* 283. *lib.* 1. *&* *decis.* 15. *lib.* 3. Maresсotus *variarum resolutionum, resolution.* 100. *num.* 23. *lib.* 2. Tuschus *littera C. conclus.* 796. *num* 39. *&* 45. *& conclus.* 878. *à n.* 11. Barz. *decis.* 58. *num.* 6. *&* *decis.* 98. Turamin. *de leg.* 3. *part. capitul.* 6. *num.* 16. Ponte *consil.* 1. *num.* 5. *& consil.* 54. *num.* 15. *& consil.* 51. *à n.* 28. Sola. *ad decretum Sabaudiæ, tit. de iure emphyteu. glossa* 7. *num.* 22. Mascard. *de statuto. interpreta. conclus.* 2. *num.* 159. Morot. *consil.* 90. *n.* 16. Botta *consil.* 18. *num.* 37. Antonius Gabriel. *tit. de consuetud. conclus.* 1. *num.* 69. Hieronymus Gabriel. *consil.* 164. *num.* 7. *&* 8. Fontanella *de pactis nuptialib. clausul.* 1. *num.* 33. Gallinus *de verbor. signific. lib.* 10. *cap.* 35. *num.* 6. Beccius *consil.* 101. *num.* 57. Borrellus *consil.* 3. *num.* 16. Cancerius *lib.* 3. *variarum resolution. cap.* 19. *num.* 74. Bimius *consil.* 23. *num.* 19. Marius Giurba *consil.* 19. *n.* 44. vbi quod † ad hanc consuetudinem interpreta- 10
tiuam legis inducendam non requiritur scientia Principis, *num* 43.

Et ex obseruantia, & vsu optima & iuridica inducitur legis interpretatio, † vt post Burgos 11
de Paz, Peregrinum, Hondedeum, Menoch.

Casanat.

Casanat. Surd. Bartium,& alios probat Castéll. *controuerſ. num.6. capitul.* 125. *à num.* 29. & ſuprà. Et eſt *lex.6 tit.*2. *part.*1. ibi: Que aſſi como acoſtumbraron otros de la entender aſſi debe ſer entendida.

Et quod obſeruantia, & conſuetudo interpretatiua † dirimat omnia dubia, & declaret 12
omnem diſpoſitionem hominis, & legis, & quod non requiratur præſcriptio, ſed aliquando ita fuiſſe de facto obſeruatum. Et per quos actus; vide vſque ad refectionem per Castellum *controuerſ. lib.*5. *capitul.*93. §.7. per totum, vbi magna Doctorum caterua citatur.

Igitur iſta Regis poteſtas, & Regalia à iure inducta aliter nequit extendi, ſed ad obſeruantiam reſtringi, & per conſuetudinem interpretatiuam declarari, reſtringi, & limitari.

Quibus tamen & aliis minimè obſtantibus, 13
† contrarium de iure probabilius videtur: Senatum Supremum poſſe (provt quotidie fit) hac vti regalia in omnibus caſibus comprehenſis ſub iure, & ratione generica, in quibus militat ratio publicæ vtilitatis, & turbationis pacis, ac per conſequens tollendæ violentiæ, nam cum hæc ſit principalis neruus, vnicum fulcrum, & ſolidum fundamentum inductiuum, & prouocatiuum huiuſmodi recurſus retentionis, vt latiùs infrà, *cap.*16. *à num.* 23. ne pax publica, ſtatúſque Regni tranquillus turbetur, & ne commune bonum detrimentum patiatur, Princeps tamquam ſuæ ſibi commendatæ Reipublicæ protector, ac ſtatus Eccleſiaſtici, necnon Reipublicæ ſpiritualis,ad eiúſque officium propriè pertineat Regium ſalus populi, quies, & tranquillitas publica, provt ampliſſimè comprobauimus ſuprà *capitul* 1. *hac* 1. *part. & de Regia protectione, capitul.*1. *à principio*; per neceſſariam inde conſequentiam ſequitur, quod iis omnibus in caſibus, in quibus ſua turbetur Reſpublica, vel notabile aliquod damnum patiatur, & violentiam, ſuam poterit interponere authoritatem œconomicè, atque omni modeſtia, & reuerentia humili Sedis Apoſtolicæ iſta Regalia vti. Et ad ſic ſentiendum validis, meo videri, moueor fundamentis.

Nam omnia iura, attribuentia Principis of- 14
ficio † hanc regaliam & protectionem vi oppreſſorum, generaliter loquuntur, non diſtinguentia inter caſum & caſum, ſed in omnibus diſponunt indiſtinctè, quibus protectionis neceſſitas inſurgat, ne ex aliquibus particularibus accidentibus publica quies turbetur, ſed in pace Reſpublica viuat, vt ſuprà capitulo 1. & ſequentibus, probauimus, ſed hæc ratio non ſolum in caſibus expreſſis à lege Regia, ſed in aliis pluribus militat, ergo de eis pariter eſt prædicandum, iuxta regulam, textum *in l. regulam, ff. de iur & facti ignor* ibi: *Nam initium conſtitutionis generale eſt*, cum vulgaribus.

Et quia quoties plures caſus † habent eandem 15
rationem, licet de vno dumtaxat loquatur lex, & de eo tantum in ea fiat mentio; videtur fieri exemplariter, non reſtrictiuè, & excluſiuè ad alios ſimiles,& eiuſdem qualitatis, Hippolytus Riminaldus *in conſil.*21.*num.*25. *lib.*1. in illis verbis, ibi: *Vnde quoties plura habent eandem*
16 † *rationem, licet de vno tantum fiat mentio videtur fieri exemplariter, non reſtrictiuè*, Bald. *in repetition. l. de quibus, num.* 106. *ff. de legibus*; quod & latiùs exornat Tiraquel. *in l. ſi vmquam, verbo*; *libertis, num.* 45. Tiberius Decianus *in conſil.*41. *num.* 128. *lib.* 1. Caſtillo *controuerſiarum,tomo 6.cap.*17. *ſub num.*2. ad quod eſt egregius text. *in l. ſcire oportet*, §. *qui non iure, ff. de excuſat. tutor.* ibi: *Vt oſtenditur in ſubiectis conſtitutionibus,quas exempli cauſa ſubieci, adaptantur autem vtique omnibus*, qui mirabilis eſt ad noſtrum propoſitum.

Et quod quando ratio legis eſt generalis, 17
† licet de aliquo caſu particulari ſpecialiter loquatur, intelligatur exemplificatiuè, mirabiliter ad interpretationem textus *in cap. nuper* 34. *de decimis*, Auguſtinus Barboſa *in collectanea ad iſtum textum,n.*2. vbi ita intellexiſſe illum text. Rottam, *in vna Vlix ponens, decimarum coram Robuſterio, & in deciſion.*122. *&* 123. *part.*1. *diuerſo.* teſtatur, & alias etiam deciſ. & Doctores allegat in comprobationem ibidem.

Deinde quia ex *dict. l. Regia* 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilation.* ſuprà in principio, *num.* 1. allegata:conſtat † querimoniam propoſuiſſe Regnum 18
Regi in comitiis, vexari Regnum ob aliquas prouiſiones Romanæ Curiæ, & inſuper Rex in deciſione eiuſdem legis addidit, & appoſuit alios caſus eiuſdem generis, tangentes nempè prouiſionem, atque collationem nequiter à Sede Apoſtolica per aliquos impetratam, vti frequentiores, & ex quibus frequentius Reſpublica pati ſolet diſpendium & ſcandalum, exemplariter ſcilicet, non reſtrictiuè, & excluſiuè ad alios ſimiles, quia vbi lex aliquorum caſuum ſpecialiter meminit, eo quòd frequentius accidunt, ſimiles etiam minus frequentes nullatenus excludit, *gloſſa* 1. *verbo Iudæi in cap. de iis, qui ad Eccleſiam confugiunt, l. vnica, verbo, Sponſam, C. de raptu virgin. & in Clementin. prima verb. Præſidentes, de reſcriptis*, vbi Imola *num.*21. Rebuffus *in tractatu nomination. quæſt.*5. *num.*25. Peralta *in l. Lucius*, la primera, *num.*22. *ff. de legat.*2. Coſta *in cap. ſi pater, verb. Si abſque libetis, num.* 26. *de teſtamentis in* 6. Valaſcus *conſultat.* 8. *num.* 2. *tomo* 1. Pelaez à Mieres *de maioratu* 1. *part. quæſt.* 31. *num.* 4. Vgolinus *de excommunicatione, tabula* 2. *cap.*23. §.6. optimè Pater Sanchez *in tractatu de matrimonio, lib.* 9. *diſputat.* 14. *ſub. num.* 16. *verſicul.* 4. *quia*, vbi plurimos congerit *tom.*3.

Deinde quia legiſlator in *dict. l. Regia* 25. ad diſponendum ſuper retentione Bullarum & ſupplicatione ad Sedem Apoſtolicam in caſibus ibi ſpecialiter expreſſis, motus eſt ratione generali, & fundamentali, ſuper qua fundatur retentio huiuſmodi hactenus à nobis dicta, *à num.*13 *& ſequentibus*, ibi: Traeria muy grandes † y nota- 19
bles inconuenientes, y dello podrian nacer eſcandalos, y coſas que fueſſen en deſeruicio de Dios nueſtro Señor, y nueſtro daño, y deſtos Reinos y naturales dellos, &c. De quibus rationibus legitimis, & fundamentalibus ſigillatim, & peculiariter egimus in *cap.*3. cum quatuor ſequentibus, ſup. *hac* 1. *part. & in cap.*1.

Quare ratio legis, ſeu diſpoſitionis cuiuſlibet generalis debet attendi tamquam virtus intrinſeca, & tamquam genus prædicans de ſuis ſpeciebus, vt æqualiter includat diuerſas ſpecies perſonarum, & caſuum emergentium, † provt genus includit ſuas ſpecies, idque per 20
compreheńſionem magis, quàm per extenſionem, ita docet Bald. *in authent. poſt fratres, C. de legitimis hæredibus*, Rippa *in l. final, quæſt.*41. *num.*143.

num. 133. *C. de reuocandis donation.* Decianus *in conſil.* 63. *num.* 22. *lib.* 4. Albaradus *de interpretat. vltimarum voluntat. lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 15. *& capitul.* 7. *num.* 7. Surd. *in conſil.* 270. *num.* 23. *lib.* 2. *&* 32. *num.* 75. *& in conſil.* 40. *num.* 159. Ioann. Gutierrez *practicarum lib.* 3. *quæſt.* 17. *num.* 78. *& num.* 114. *& num.* 117. D. Perez de Lara *de anniuerſar. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 7. Oſuald. ad Donel. *comment. cap.* 14. Caſtillo *controuerſ. tom.* 6. *cap.* 169. *num.* 17.

Hinc Ioannes Gutierrez *dict. q.* 17. *à num.* 75. poſt multos Doctores, quos allegat; dicit, quòd quando ratio eſt expreſſa in diſpoſitione, in ea intelliguntur comprehenſi omnes caſus, qui ipſi rationi conueniunt, non quidem per viam extenſionis, ſed magis incluſionis, & *n.* 42.

21 quod expreſſum dicitur illud, † quod ſub ratione comprehenditur, etiam ſi ille caſus ſit omiſſus, & *num.* 83. 84. *&* 85. quòd in his quæ per rationem legis, aut diſpoſitionis comprehenduntur; non dicitur fieri interpretatio extenſiua, ſed comprehenſiua, & *num.* 103. *&* 104. Quòd ſi ratio legis expreſſa aliquem caſum ambit, ac complectitur, perinde eſt ac ſi ea fuiſſet expreſsè deciſus, & alia ſimilia videnda ſunt per ipſum Gutierrez vbi proximè, quem referens & alios ſequitur Caſtillo *controuerſiarum, dict. capitul.* 169. *à num.* 9. *& ſequentibus.*

Et Camillus Gallinus (qui magis in ſpecie ſupradicta declarat) *de verborum ſignificat. lib.* 25. *capitul.* 11. *à num.* 7. *& ſequentibus, & lib.* 2. *c.* 10. *à num.* 1. *cum ſequentibus*, dicit: quòd quæ ſub ratione comprehenduntur generaliter, expreſſa dicuntur, ſiue ea quæ veniunt ex generali expreſſione, & repetit *num.* 12. *&* 16.

22 Et caſus veniens ex ratione † legis expreſſa dicitur comprehenſio, non extenſio, cum aliis multis firmat Menochius *in conſil.* 235. *num.* 22. *&* 24. *& in conſil.* 272. *num.* 7. *lib.* 3. Hercules Mareſcotus *variarum reſolution. lib.* 2. *cap.* 106. *num.* 8. *&* 15. & cum Craueta, Tiraquello, Molina, Menochio, Cauallo, & Theſauro, Marius Giurba *ad conſuetud. Senatus Meſanenſ. cap.* 6. *gloſ.* 1. *part.* 1. *num.* 13. *fol.* 431. & cæteri fere omnes ſuperiùs citati.

Quomodo enim poterit ambitioſa impetrantium cupiditas † legibus præueniri, qui variis

23 artificiosè ſuggeſtionibus, & modis quietem Reipublicæ turbare machinantur? Impoſſibile eſt omnibus & ſingulis eorum caſibus vna individualis lex dari, *l. iura conſtitui oportet* (vt dixit Theophraſtres) *in iis quæ vt plurimum accidunt, non quæ ſunt inopinato, & l. ex iis, quæ forte vno aliquo caſu accidere poſſunt, iura non conſtituantur, ff. de legibus, & in l. nam ad ea potius debet aptari ius, quæ & frequenter, & facile, quam quæ perraro eueniunt, &c.* omnes leges tres conſecutiuæ, *ff. de legibus*, ac ideò per rationem conuincuntur cæteri caſus ſimiles ſub ratione comprehenſi, *l. & ideo*, cum duabus ſequentibus, *C. de legibus.*

Quod & regulare in iure eſt, quòd quando

24 in lege exprimitur † caſus magis frequens, vel perſona, non poteſt fieri illatio ad excluſionem caſus minus frequentis, vt per Molina *de primogen. lib* 3. *capitul.* 5. *num.* 35. Menoch. *de præſumptionib. lib.* 4. *præſumpt.* 89. *num.* 90. & alios firmat Chriſtophorus de Paz *in tractatu de tenuta*, 2. *part. capitul.* 57. *num.* 79. Tiraquel. *de retractu linag.* §. 20. *gloſ.* 2. *num.* 4. plenè Menoch. *conſil.* 106. *num.* 24. & ſequenti, optimè etiam Fontanella *de pactis nuptialibus, clauſula* 4 *gloſ.* 29. *num.* 3. *tom.* 1. vbi plura iura ad id ponderat Gama poſt plures Doctores *deciſ.* 377. nouiſſimè & bene Ioannes Maria Nouarius *noui. iur. Pontificij, concluſ. de cauſis primæ inſtantiæ, concluſ.* 1. *alias* 7. *ſub num.* 2. *fol.* 34. qui omnes probant, quòd quando diſpoſitio apponit aliquos caſus ratione frequentioris vſus, non videntur appoſiti reſtrictiuè, ſed imò omnes alij minus frequentes complectuntur, quos rationis identitas comprehendit, & gubernat, plurimos etiam ad idem allegat Mareſcotus *variar. reſolut. lib.* 2. *cap.* 137. *num.* 5.

Quò tendunt omnia iura † permittentia re- 25
ſcriptorum ſuſpenſionem & defenſionem, donec Princeps conſulatur, quæ quidem ſi antè perlegas, acutè & firmiter ponderabis pro hac parte nempè text. *in cap. ſi quando de reſcriptis, & capit. cum teneamur de præbendis*, Authent. *de mandat. Principum*, §. *deinde competens, & in authent. vt nulli Iudicum*, §. *& hoc verò*, *l. final. C. ſi contra ius vel vtilitat. public. l.* 29. *l.* 31. *& l.* 32. *tit.* 18. *part.* 3. & alia nobis adducta ſuprà *capitul.* 3. *verſicul. Hanc itaque ob rationem, à n.* 13. 26
Quorum nullum diſponit † in caſu particulari, ſed regulam generalem ad alios ſimiles omnes conſtituunt ob legitimam cauſam (quando ſcilicet publica vtilitas offendatur, præcipuè ob ſcandalum) poſſe in executione ſuperſederi, relinquendo iudicio, & iuſto executoris diſcretionis arbitrio in caſibus particularibus, quando ſub regula generica comprehenſi intelligantur, vt præſtent iuſtam cauſam ſuperſedendi, & conſulendi, cum cauſæ, quæ ſimiles eſſe dicantur, & ſub rationis identitate comprehendantur, iudicis arbitrio relinqui, dicunt Barzius *conſ. criminal.* 550. vbi latè Claud. in additionibus. Inſtrigol. *deciſ.* 47. *num.* 38. 39. *&* 40. Giurba *deciſ.* 54. *num.* 6. Menochius *de arbitrar. lib.* 2. *centur.* 2. *caſu* 152. vbi de aliis cauſis recuſationis, quænam ſimiles dicantur expreſſis à iure, quod iudicis arbitrio relinquitur, Paz *in praxi* 1. *part. tomo* 2. *capitul.* 6. *num.* 5. quas omnes cauſas in genere ex ponderatione eorumdem iurium & Doctorum authoritate ſcripſimus *d. cap.* 3. *cum quatuor ſequentibus.*

Prout inſuper probatur expreſsè in *dict. cap. ſi quando*, ibi: *Qualitatem negotij, pro quo tibi ſcribitur, diligenter conſiderans*, & ibi: *Quæ animum tuum exaſperare videntur*, & iterum in fine: *Aut per litteras tuas, quare adimplere non poſſis rationabilem cauſam prætendas, & in dict. cap. cum teneamur*, ibi: *aut ſi non poteris ſine ſcandalo ei prouideri, & in authentica vt nulli iudicum, dict.* §. *& hoc verò*, ibi: *Inquirat eam, & ſi quidem non lædatur Fiſcus*, &c. Ad quæ conducit horum iurium interpretatio per Nos ſcripta, *cap. antecedenti, verſicul. Qui quidem ipſe, à n.* 18. apertè hoc ipſum ex text. *in cap. cum contingat.* 24. *de reſcriptis*, ibi: *Cæterum in iis omnibus puram, & prouidam te conuenit intentionem habere; ne vel ad declinandum mandatum dubitare, te dicas, vbi dubitandum non eſt, vel etiam ad exequendum te aſſeras eſſe certum, vbi certus eſſe non debes.*

Ac ideo ex prædictis iuribus manifeſtè colligitur arbitrio mandatarij relinqui examen, & liquidationem cauſæ legitimæ ſuſpenſionis regulatæ

lata per regulas genericas per eadem iura tradi-
tas, vbi occasio & casus particularis sese offe-
rant, provt etiam demonstrat Couarruuias *in*
regula peccatum de regulis iuris in 6. part. 1. sub
num. 7. ibi : *Quoties rectitudo rationis dictat*
potius expedire, quod non obtemperetur, &c. Ac
etiam ponderando prædicta iura, tenet Anguia-
nus *in tractatu de legibus, controuers. 5. num.* 14.
num. 19. *& sub num.* 38. 39. *&* 49. Quibus qui-
dem locis & aliis eiusdem controuersiæ subii-
cit causæ examen ad supersedendum in execu-
tione rescriptorum, & consulendum, atque re-
scribendum Sedi Apostolicæ, relinqui iudicio,
& arbitrio, necnon discretæ considerationi man-
datarij, qui *num.* 39. rectè inquit, illorum iu-
rium dispositionem locum habere, & extendi
ad causas, & personas comprehensas sub eorum
ratione, & in quibus eadem militat, ex vulgari
axiomate, quòd vbi militat eadem ratio, idem
ius statuendum est.

Lex etenim illos omnes casus facit arbitrarios,
27 † in quibus lex ipsa certum modum statuere non
potest, cum is præcipuè pendeat à circunstan-
tiis subiecti, de quo agitur, *l. 1. & 2. ff. vbi pu-*
pillus educari debet, l. 3. ff. de testibus, versicul.
Tum magis scire potest, l. vnica, C. de sentent. quæ
pro eo, quod interest, & ibi Alciatus, Donellus,
& Cuiacius *9. obseruat. cap. 31.* Forcatulus *Ne-*
ciomant. iuris, capitul. 37. Hothmanus *lib. 2. ob-*
seruat. 11. & 12. Fume. *eodem tractat.* in princi-
pio; quæ quidem circunstantiæ plus facti, quam
iuris habent, provt de causis similibus, quæ-
nam dicantur sub ratione expressorum compre-
hensæ arbitrio iudicis relinqui ex aliis diximus
sup. *num. 25. & seqq.*

Hoc tamen arbitrium est legibus & rationi-
28 bus † circumscriptum, *l. Respiciendum, & l.*
Hodie, ff. de pœnis, Et non liberi, sed boni, &
innocentis viri officio fungi oportet, *l. caterø. 4.*
§. mala, ff. familiæ erciscundæ, ita vt iuris erga-
stulis arbitrium claudatur, *l. vir bonus, ff. iudi-*
dicat. solui. l. si libertus 30. *ff. de operis libert l. si*
bene collocatæ, ff. de vsuris, l. Thais, §. sorore,
ibi : *Non expectandum, quod hæredibus displice-*
ret, sed quod bono viro posset placere, ff. de fidei-
commiss. libert. l. obseruandum, ff. de officio Præsi-
dis, l. rem non nouam, C. de iudiciis Authent. de
mandat. Princip. §. deinceps, Authent. vt iudices
sine quoquo suffragio in medio, cap. nunc autem,
distin. 21. cap. iudicet, cap. quatuor 78. *quæst. 3.*
cap. 1. de re iudicata, lib. 6. Antonius Roscio,
lib. 1. memorabil. capitul. 10. *num.* 2. Pacianus *de*
probationibus, part. 2. membro 1. capitul. 6. n. 46.
Redin. *de Maiestate Princip. verbo, Sed etiam*
legibus oportet, n. 27. & verbo, *Omnibus æquum*,
Decianus *in praxi criminal. tomo 1. capitul.* 15.
& 16. videndus *num.* 4. Gratianus *tomo 1. disce-*
ptat. forensib. cap. 34. Menochius latè *in tractatu*
de arbitrariis Iud. lib 1. quæst. 8. & quæst. 9.

19 Hinc mirabiliter in his in quibus † versamur
terminis, loquutus fuit Pater Manuelis Rodri-
guez *quæstion. Regular. tomo 1. quæst. 6. articul. 8.*
in hæc : Certissimum esse apud omnes ; litteras
Apostolicas sine iusta causa minimè posse deti-
neri, ne executioni mandentur, ex supradictis
in articulo præcedenti, satis patet : Causæ autem
istius detentionis sunt variæ, quæ arbitrio bo-
ni, docti & pij viri relinquuntur, sicut omnia
quæ in iure non habent expressam determina-
tionem, &c. Ioann. Driedorius *lib. 1. de libertat.*
Christian. pagin. 183. Dum iustam firmat hanc
Senatus † detentionem litterarum Apostolica- 30
rum, & aliquas particulares causas referat, post-
modum similes admisit, dum ita generaliter
subiicit in hæc : *Aut ex causa rationabili secun-*
dùm congruentiam loci & temporis ad sic statuen-
dum atque mandandum, moueatur propter abusus
tollendos, &c.

Simancas *de Catholic. institut. tit.* 45. *de pœ-*
nis, num 35. ibi : Vnde fit, quòd † si aliquid 31
Papa decernat contra publicam vtilitatem, vt-
puta contra patronatus laicorum, contra ius
eligendi beneficia, seu Sacerdotia patrimonia-
lia, *vel quidpiam simile* manu Regia retineri, &
impediri soleat, &c. Quam doctrinam tradit
Simancas ad comprobationem noui casus reten-
tionis non expressi in legibus Regiis : quem
scripserat ibidem *num.* 34. Scilicet ad retentio-
nem rescripti † obtenti in præiudicium Sanctæ 32
Inquisitionis, provt eum retulimus suprà *cap. 2.*
vers. Simanchas etiam, à num. 8. Quibus locis
quidem Simãchas expresè admittit generaliter
omnes similes causas, & casus in quibus princi-
palis, & generica ratio retentionis militat.

Castellus à Bobadilla etiam *in politica, lib. 2.*
cap. 18. *num.* 108. Dum † generalem rationem, 33
& regulam ad retentionem Bullarum, eiusque
exempla & particulares casus adducit, subdit,
Por otras vias, &c. admittens identitatem ra-
tionis.

Ferdinandus Vasquez Menchaca *controuers.*
illustr. lib. 1. cap. 41. num. 27. Dum latè tractat
† de hac Bullarum retentione in præiudicium 34
tertij, & in auocationibus causarum in prima
instantia ob rationem generalem defensionis
naturalis, subdit, ibi : *Si forte quæ lites intra*
fines Hispaniæ Regionis, vel alterius cuiuslibet
agitandæ essent ; & iterum, *similis enim defensio,*
& simili modo & competeret, & agenda esset, &
num. 27. in principio dicit casus particulares,
quos numer. antecedentibus adduxerat, loco
exempli esse, nempe ad regulam, & ratio-
nem generalem ibi fundatam, quasi manifestè
sentiens hanc Bullarum retentionem, & recur-
sus genus non coarctari ad casus expressos, sed
alios comprehendere quos rationis identitas
ambit.

Salzedus etiam *in praxi criminali Canonica*,
capitul. 54. num. 19. ibi : Secundò, † quòd non 35
solùm in casu dicta lege Regia expresso, sed in
aliis multis Apostolicæ litteræ ad Summum Se-
natum deferuntur, &c. cuius subiicit exemplum
de litteris Nuntiorum à Sede Apostolica in His-
paniam † missorum, qui casus expressus non 36
est in *dict. l. Regia* sup. ad principium huius cap.
relata *num. 1.*

Eodem etiam loquendi modo vsus fuerat
Couarruuias *practicarum quæstionum, capitul. 35.*
sub num. 3. versicul. Sed † ex multis aliis causis in 37
Hispaniarum Regnis itur ad Supremos Tribuna-
les, vbi reddit rationem generalem, & con-
sequutiuè *in num.* 4. sequenti, reddit idem
exemplum facultatum, & litterarum Nuntio-
rum, & melius ipse Couarruuias *capit.* 36.
num. 4. vbi extendit ad casum ex identitate ra-
tionis generalis, & iterum sub *num.* 10. versicul.
Quinto.

Azeuedus *in l. 2. titul. 6. lib. 1. Recopilation.*
paulò ante finem inquit, in hæc : Et notandum
† quod duobus modis processus feruntur in 38
modum

modum violentiæ ad Chancellarias, &c. vel deducitur proceſſus ad Curiam & Regium Conſilium ſuper litteris & Bullis Apoſtolicis, quæ ſunt in derogationem Concilij Tridentini, vel
39 patronatus Regij, aut laicorum, † vel ſuper Canonicatibus Magiſtralibus, vel Doctoralibus Cathedralium Eccleſiarum, vel ſuper beneficiis patrimonialibus locorum aliquorum Regni, vel ſuper nouitate decimarum & ſuper redecimis, ſequitur & facit: *Et hæc omnia & ſimilia in ipſo Conſilio Regio tractantur, & reuidentur, &c.* Et inſuper nota, quòd ibidem, ipſe Azeuedus adducit caſum nouitatis decimarum in dicta lege Regia 25. ſuprà adducta, non expreſſum inter alios adductos.

Narbona *in l. 59. tit. 4. lib. 2. Recopilation. tom. 3. fol. 198. num. 26.* in hæc: Ex his ſanè iam
40 diu in Hiſpania praxis inoleuit; vt † ſi Romanorum Pontificum expediantur diplomata, quæ propter ſiniſtras aduerſantium preces, falſas ſuggeſtiones, *Vel alias cauſas quaſcumque ſacris Canonibus, aut generalibus Conciliis aduerſantur, &c.*

Hoc idem, nempè Bullarum retentionem
41 poſſe fieri à Senatu licitè in † ſimilibus omnibus caſibus, in quibus militet eadem ratio, affirmat Hieronymus Llamas *in methodo curato. animæ. 1. part. cap. 7. num. 19.* latè Antonius Souſa *in tractatu de cenſuris ad Bullam in Cœna Domin. cap. 14. diſput. 73. num. 9. & ſequent. & diſputat. 76. num. 2. &* 3. Marius Muta *deciſ. 91. num. 5.* Vivaldus *in candelabro aureo, part. 2. ad explicationem Bullæ Cœnæ Domin. caſu* 14. fere per totum, ſed præcipuè, *num.* 109. ibi: *Si au-*
42 *tem ſubſit † alia rationabilis cauſa, ob quam Bullas detineant, &c.*

Bonacina *tom. 3. de cenſuris in Bulla Cœnæ contentis, diſput. 1. quæſt. 15. punct. 4. §. 2. ad principium, pagin. mihi* 113. ibi: *Cum enim ſæpè*
43 *contingat, † vt qui litteras Apoſtolicas ſubrepticias eſſe, aut iniquum grauamen, vel ſimilia continere arbitretur, Summus Pontifex indulſit, &c.* Quo loco ſimul datur arbitrium, & ſimilitudo caſuum & cauſarum ad litteratum retentionem.

Id ipſum in his terminis clariùs docuit Pater Henriquez *lib. 2. de Pontific. claue, capitul.* 17.
44 poſt principium in hæc: & iudices Regij † pro data ſibi poteſtate extendunt prudenti arbitramento *ad alios ſimiles caſus, &c.* cui conducunt quæ ipſe *in cap. 19. §. 3.* loquendo de hac retentione Bullarum ex diſpoſitione *Bullæ in Cœna Domin. §. 14. in gloſſ. litt. R.* ibi: Quia Bulla Cœnæ meminit ſupplicationis in caſu, quòd ſit probabilis prætextus violentiæ, at vbi eſt euidens, non videtur requiri, &c. & ibidem *in gloſſ. litt. N.* in hæc: Homo qui non habet rerum euidentiam, vt Angelus, regitur opinionibus, & quod exiſtimatur probabilius in praxi, cenſetur moraliter euidens, Ariſtot. 3. *Ethicor.* non exigenda æqualis certitudo in omnibus, &c. cui quidem conſonat Menchaca vbi proximè *dict. cap.* 41. Dùm loquendo in hac Bullarum retentione, ita admonet in *num.* 27. Quæ omnia
45 † ita temperanda ſunt, vt tam in exemplo beneficiorum, quam litium contrarium toleretur ex iuſta cauſa, dummodo iuſtam eſſe cauſam, vel occaſionem appareat dilucidè, &c.

Nos etiam *in tractatu de Regia protect. 1. part.*
46 *cap. 1. à n. 124.* licet obiter, fundamentali † ta-
men ratione (de qua inferiùs ad reſponſionem ſecundi argumenti altiùs erit tractandum) probauimus in aliud propoſitum, poſſe cognitionem violentiæ ad alios ſimiles caſus ſub identitate rationis comprehenſos licitè extendi.

Hoc ipſummet facilè colligitur ex omnibus illis Doctoribus iuſtificantibus hanc Bullarum 48
† retentionem, quorum in vnum coniecimus, *cap. 2. à princip. hac 1. part.* dum pro generali regula adducunt ipſi omnes vnam & eandem rationem finalem, nempè damnum Regni, aut Regis, ac Reipublicæ Eccleſiaſticæ ſpiritualis, qui quidem licet aliqui ad particulares aliquot caſus deſcendant; exemplariter faciunt; non reſtrictiuè & excluſiuè ad alios ſimiles, qui ſub ratione, & regula generica à ſeipſis, & legibus Regiis, atque iuris communis conſtituti, & relati reperiantur, & ex quibus per damnum, & æquale inconueniens eidem Reipublicæ exoritur, vt ſupra probatum eſt (quos omnes ſingulos & ſpecialiter annectere foret penè impoſſibile) vt iuribus & authoritatibus hactenus probatum reliquimus.

Et hæc opinio vt vera, communiter approbata eſt, & practicata in hoc † Conſilio ſupremo 48
Regis noſtri, ac in dubio quoties ſeſe offert occaſio, & caſus, quibus ob executionem litterarum omnium Apoſtolicarum infertur turbatio publici ſtatus Eccleſiaſtici, aut ſcandalum, & ſic per conſequens violentia, de ipſa cognoſcit Senatus prædictus ad earum retentionem, & ad humilem proponendam ſupplicationem Sanctiſſimo, iuxta regulas à nobis comprobatas ampliſſimè hac *1. p. a. c. 1.* cum ſequentibus. Quibus omnino regulandum erit Senatorum arbitrium.

Quod vlterius alio, & non contemnendo 49
fundamento probabo, † nam ſi in ſolis dictis ſex caſibus à *lege Regia 25. tit. 3. lib. 1. Recopil.* ſup. adducta expreſſis (de quorum ſingulis antea ſingulæ leges ſpecialiter fuerant editæ, vt videre eſt in eodem titulo à *l. 14. vſque ad l. 28.* incluſiuè) cognitio violentiæ ad Bullarum retentionem haberet locum dumtaxat, eò quòd in ea alij non recenſentur caſus; maximum ſequeretur abſurdum, quippè cum (vt dictum eſt) ſinguli prædicti ſex caſus ſingulas ſuas leges habeant particulares diuerſis temporibus editas, & à diuerſis Regibus conditas, & promulgatas, vt ex earum Dattæ inſpectione clarè patet, affirmare foret neceſſe, quod de caſibus, qui in poſterioribus legibus referuntur, cognitio Senatui deneganda erit, cum omnes vno eodem tẽpore, & ſub eadẽmet lege non fuerint expreſſi, quaſi ex primę legis editione ſublata fuiſſet & extincta facultas Regi alias condendi, iuxta caſuum contingentium varietatẽ, & frequentiũ.

Hoc equidem falſum eſt, quoniam eadem
facultate, † poteſtate, fundamento, & ratio- 50
ne, quibus aliqui caſus in prioribus legibus fuerunt deducti; eiſdem ſimiliter in cæteris per poſteriores leges deciſis, ſub ratione generica comprehenſis poteſtas Regi perdurauit, eaque vtitur in vrgentibus neceſſitatibus, & caſuum nouorum occurrentia, de quibus ſtatim agendum, & commemorandum. Et quia quemadmodum fatemur facultatem Principis in priori, & prioribus legibus; eandem per neceſſariam conſequentiam debemus fateri, & in poſterioribus ſequentibus, ſi ſub limitibus regulæ generalis ſibi vt protectori à iure

permissæ, sit contenta, & à rationis identitate, & paritate regulata & gubernata.

51 Non enim potuere priores leges † omnes articulos, & astutissimorum Curialium impetrantium malitias singulas quotidie nouiter inuentas amplecti, nec præcauere, & idcirco casus similes & huius generis imposterum pro tempore contingentes (quibus recognitum fuit per Regem damnum inferri publicæ vtilitati) occasionem dederunt leges particulares condendi, vt testatur Imperator Iustinianus *in authent. vt omnes constitutiones, in principio*, in hæc: *Semper legum nobis ferendarum occasiones præbent, quæ quotidie in iudiciis causarum mouentur controuersiæ, authent. vt res immobiles donationis ante nuptias, &c.* in princip. ibi: *Ex controuersia, quæ coram nobis ipsis mota, atque agitata est, &c. Generali nunc lege prosequimur, &c.* & *in Authent. de Tabellionibus* in principio, ibi: *Præsenti lege lis quædam, quàm paulò ante audiuimus, occasionem præbuit, &c. l. 3. C. de legibus*, ibi: *Vel lis mota legis occasionem postulauerit.* Sicque facultas, & recursus retentionis litterarum non coarctatur ad solos casus in legibus Regiis expressos, quemadmodum potestas alias in similibus condendi nullatenus potuit extingui, sed potius perdurauit, & eâdem Rex noster vtitur in necessitatibus contingentibus.

Quæ quidem igitur ratione generica attenta, postea *in l. 26. tit. 3. lib. Recopil.* dispositum est, vt à Bullis, & litteris, quibus conceditur coadiutoria in Cathedralibus Ecclesiis, & Collegiatis, & aliis inter patrem & filium, supplicetur, & remittantur ad Consilium Regium, qui casus antea *in dict. l. 25.* expressus non erat, nec alibi decisus specialiter.

Item à litteris Apostolicis, quibus impetra-
52 tur suppressio, & vnio † cum extinctione beneficiorum, tanquam in diminutionem cultus diuini, & ob alia inconuenientia inde sequuta; supplicari ad Sedem Apostolicam iubetur, & litteræ remittendæ ad Senatum Regium, prout *in l. 28. tit. 3. lib. 1 Recopil.* qui casus pariter *in dict. l. 35.* expressus non erat.

Ex identitate etiam rationis, quòd circa re-
53 tentionem Bullarum † in derogationem beneficiorum patrimonialium Episcopatus Burgensis, Palentinis, & Calagurritani dispositum erat *anno 1525. per leg 25. tit. 3. lib. 1. Recopil.* atque etiam *in dict. l. 23.* idem extensum fuit postmodum ad alia omnia loca in quibus pariter beneficia patrimonialia existant, & eadem viget laudabilis, & semper obseruata consuetudo, *anno 1539. vt in l. 23. eodem tit. & libro.*

Et eodem modo *dict. l. Regia 25 & l. 24. dict. tit. 3. lib. 1. Recopil.* quæ disposuerunt circa litteras impetratas in præiudicium Canonicatuum Magistralis, & Doctoralis Ecclesiarum Cathedralium dumtaxat, cum postmodum ex noua dispositione Concil. Tridentin. fuit dispositum & ordinatum, vt in qualibet Cathedrali creetur, & erigatur vnus Canonicatus pro pœnitentiario, & alius pro lectura Sacræ Scripturæ, prout in cunctis ferè Hispaniæ Ecclesiis fuit exequutum, & completum. Idcirco litteræ impetratæ super istis Canonicatibus pœnitentiariæ, & lecturæ, aut pro pensionibus super illis constitutis in Romana Curia quotidie retinentur in Senatu ex paritate, & identitate rationis, & omnimoda similitudine inter has præbendas nouiter erectas, & illas antea creatas nempè Magistrales, & Doctorales, de quibus specialiter dispoſuerat, *dict. l. 25.* quam similiter & iuridicè praxis inconcussa Senatus & ad hos nouos Canonicatus extensit.

Pariter etiam & eodem modo † protectionis prætextu, & rationis identitate, multo post *anno 1593.* ad petitionem Regni in comitiis edita fuit lex, quæ est 59. addita *ad tit. 4. lib. 2. Recopil. 3. tom.* per quam Consilio Regio commendatur protectio, & executio Concilij Tridentin. ne in aliquo violari patiatur ex impetratis litteris in contrarium, de quo latiùs hoc *tractatu, part. 2.*

Quæ quidem omnes leges tunc pro tempo- 54
re, quo damna, & inconuenientia fuerunt præcognita per experientiam, confestim fuerunt conditæ & promulgatæ, non tantùm per rationem extensæ; sed potiùs in ratione ipsa generica comprehensæ, & sub potestatis ambitu, & confine contentæ, vt latiùs probatum est superiùs.

His itaque sic suppositis facillimè respon- 55
deri valet ad argumenta † pro contraria parte considerata, quæ re vera non obstant, non primum, ex *l. Hæres meus 100 § aut statuæ, ff. de legat. 3.* cum aliis; de quibus superiùs, *num. 5.* Quia respondetur, nec procedere, nec posse in nostro casu, cùm sit admodùm diuersus, quia Regi de iure tanquam protectori Reipublicæ Ecclesiasticæ & temporalis, competit facultas tuendi illas à violentiis, & per expressionem aliquorum casuum particularium magis frequentium in aliqua lege, non potest fieri illatio ad exclusionem aliorum minus frequentium, sed imò sub legis eiusdem ratione generica comprehenduntur, quia tunc videntur apposita illi casus exemplariter, non restrictivè, vt latiùs suprà *num. 14.* probatum est, & iterum ex vulgari axiomate, quòd exemplum non arctat regulam.

Sed quando fuissemus in eo casu, † adhuc 56
argumentum retorqueretur, quoniam veriùs est de iure, per enumerationem specierum non restringi genus præcedens in eadem dispositione, Barthol. *in l. quæsitum, §. si quis fundum, ff. de fundo instructo*, Cephal. *in consil. 372. num. 14. & 21. volumin. 3.* Craueta *consil. 227. num. 7. versicul. Quartò licet:* Afflictis *decis. 106. num. 2.* Ruinus *consil. 32. num. 6. volumin. 2.* Socinus *consil. 30. col. 2.* Hieronym. Gabriel. *conf 88. sub num. 38. volumin. 1.* Mascard. *de probationib. volum. 3. conclus. 1264. num. 12.* Decian. *consil. 39. num. 59* Instrigol. *decis. 13. num. 26. lib. 1.* Iacobus Gallus *consil. 69. à num. 11. & 12.* nonnullos allegat, & latè prosequitur Ludouicus Casanate *in consil. 44. à num. 20.* & sequentibus, & ferè per totum, nonnullos ex supradictis allegat Castillo *controuersiarum, tom. 4. à num. 18.* cum sequentibus; vbi declarat aliqua iura, quæ in diuerso casu loquuntur. Et ibi latissimè post plurimos Doctores, quòd in dubio si aliter non constat † de clara dispositionis contraria volun- 57
tate; genus non restringi per enumerationem specierum, textus est optimus *in l. quæsitum, §. si quis fundum, ff. de fundo instructo, & l. regula, §. licet, ff. de iur. & fact. ignor.*

Et per *dict. l. quæsitum,* † *& in l. Data su-* 58
pellectili,

pellectili, ff. de supellectili legata, l. Pediculis, §. *habet, ff. de auro & argento legat.* idem probat Decius *in cap. sedes, num.* 9. *de rescriptis, & in l. si in toto iure, num.* 15. *&* 16. *de regulis iuris*, Socinus *in consil.* 98. *num.* 30. *lib.* 1. Crauetа *consil.* 227. *num.* 7. Afflictis *decis.* 106. *num.* 2. *&* 3. Marta *in tractat. de clausulis* 2. *part. clausul.* 1. *generalis, à num.* 13. dicentes, quòd in dubio clausula generalis non restringit, quando post expressionem generis subsequitur enumeratio specierum. Quia tunc species dicuntur expressæ causæ demonstrationis, & maioris declarationis, non autem restrictionis, & pulchrè tenuit Rota *decision.* 189. *lib.* 3. *in nouissimis*, in qua domini de Rota recesserunt à resolutione facta in eadem causa 30. *Ianuarij* 1581. coram Blancheto, & est *decis.* 338. *part.* 2. *in nouissimis*; cuius meminit Marta vbi proximè, & est Rotæ *decis.* 257. *num.* 9. apud Alexandrum Ludouisium, ibi: *Tertiò respondetur, provt fuit responsum in illa Romana legatorum, quòd illa imò regula est facienda in contrarium, quòd species non restringat genus, & quod censeatur potiùs expressa species maioris declarationis gratia, &c.* quod comprobat Oliuerius Beltraminius *in annotationibus*, ibi: *num.* 13. dicens, quòd legans testator mobilia, & si exprimat aliquas species mobiles, vt talis expressio censeatur facta demonstratiuè, non restrictiuè, per Cephal. *consil.* 372. *num.* 15. Rotam *decis.* 261. *num.* 2. *part.* 2. *diuersor.* & fuisse dictum in Romana legatis de Vitellis 13. *Ianuarij* 1583. coram Giptio, quod & pro Regula firmat ipse Beltraminius, vt expressio specierum non restringat genus, Petrus Surdus, qui plures pro ea cumulat *consil.* 352. *num.* 14. Gratianus *discept. forens. cap.* 404. *num.* 7.

59 Deinde quia nullo casu † genus præcedens in dispositione restringitur per enumerationem specierum in eadem factam, quando genus & species tendunt ad easdem personas, quia inter illasmet intelligitur facta enumeratio specierum ex superabundanti, & ad maiorem declarationem, ita probatur in *l. verba*, & ibi Bart. in summario, & *in* 2. *lectura, ff. de aliment. & cibariis legatis, & in dicto* §. *si quis fundum*, 2. *quæst. ad finem*, Cephal. *in consil.* 158. *ex num.* 33. vsque ad *num.* 37. Socin. *consil.* 30. *num.* 2. *lib.* 2. Afflictis *decis.* 106. *num.* 2. Crauetа, Parisius, Mazolus, & Marcobru. citati à Casanate, *dict. cons.* 44. *num.* 46. & post alios plures, quos citat optimè, & explicat Iacobus Gallus *dict. cons.* 69. *num.* 16. & à *num.* 26. Et quod quando genus & species eandem personam respiciunt, vt tunc species apponantur declaratiuè, & exemplariter, non restrictiuè per *l. quæsitum*, §. *iidem veniunt ff. de fundo instructo, l. si mancipia in principio, ff. eodem titul.* probat cum Dino, Crauetа, & Cephal. Marta *de clausulis* 2. *part. clausul.* 1. *generalis, num.* 15. & Rota *in dict. decis.* 189. Contrarium autem
60 quando genus, & species † numeratæ apponuntur in diuersis dispositionibus, & inter diuersas personas, & videndus etiam Castillo *dict. cap.* 41. *num.* 20. qui *num.* 24. & sequentibus, *& à num.* 22. Quando genus & species
61 † non sunt contrariæ, vt tunc genus præcedens per enumerationem specierum sequentium non restringatur post Decium, Cagnolum, Ruinum, Menochium, & Marchabrunum tradit ipse Casanate *dict. cons.* 44. *num.* 43. *&* 44.

Vnum tamen nota, quòd † generalis verbo- 62
rum significatio, tunc restringitur per enumerationem specierum, quando enumeratio apponitur per dictiones declaratiuas, vt *scilicet, videlicet*, & similes, Dinus in *cap. generi, versicul. Secundò casu, de regulis iuris in* 6. Albericus *in dict.* §. *si quis fundum*, Crauetа *consil.* 227. *num.* 7. Iacobus Gall. *dict. consil.* 59. *num.* 14. & per Bartul. *in l. quæsitum*, §. *si quis fundum, num.* 15. *versicul. Aut fuit facta numeratio, ff. de fundo instructo*, Bald. *consil.* 200. *num.* 3. *lib.* 4. & Crauetа vbi proximè, & Cephal. *consil.* 372. *num.* 18. affirmat Oliuerius Beltranimius *in annotationibus ad* Alexandr. Ludouisium, *decis.* 257. *num.* 13.

Et sic quando argumentum procederet in nostro casu, retorqueretur, tùm ex vera resolutione hactenus declarata, tùm etiam ex eo, quòd in præsenti genus & species tendunt ad eundem finem, & nec sunt contrariæ, nec inter diuersas personas, sed inter easdemmet, puta inter Principem, & suam Rempublicam, necnon subditos suorum Regnorum.

Ad secundum argumentum *sup.* positum *à num.* 6. *& sequentibus*, quòd consuetudo non
extenditur † de casu ad casum, nec de loco ad 63
locum: multipliciter respondetur, primò, quòd hæc Regalia, tollendi violentias suorum subditorum, ad Regem pertinet iure ipso, quæ adhæret eius diademæ, & coronæ inseparabiliter, quippe proprium ius & officium est Regis, vt abundè probauimus in *capitul.* 1. *à num.* 103. *cum sequentibus*, hac 1. *part.* huius tractatus. *& de Regia protectione*, latiùs & fortiùs 1. *part. capitul.* 1. à principio, vbi *à num.* 120. & sequentibus comprobauimus, Regem vsum fuisse hoc iure, & Regalia per tempus immemoriale, † & ista consuetudo venit accessoriè ad 64
corroborationem, & maiorem iustificationem iuris principalis, & non vt principalis, quæ non attenditur, nec est in consideratione tanquam accessoria, attenditur enim quod principaliter agitur, non quod in consequentiam ex vulgaribus.

Secundò respondetur, quòd dato casu, quod consuetudine immemoriali sola hæc Regalia tollendi violentias † competeret Regi vt protec- 65
tori; tamen adhuc extenderetur de vno casu vnius speciei possessi ad alium casum illius speciei, quo vsus non fuerat præscribens, ita post alios limitat conclusionem (de qua in argumento contrario) Antonius Gabriel. *commun. conclus. tit. de præscription. conclus.* 2. *num.* 19. vbi plurimos Doctores citat.

Tertiò respondetur, quoniam ista Regis regalia tollendi violentia suorum Regnorum est ius vniuersale † comprehendens omnes casus, & 66
species violentiæ, quia in hoc casu vniuersalis, generalis, & indefinita iuris determinatio, & dispositio est, non restricta ad singulares species, & casus particulares certæ violentiæ, sed vniuersaliter omnes complectitur, vt satis probant iura, & Doctores citati *in nostris Commentariis de Regia protectione*, 1. *p. cap.* 1. *& hoc tractatu sup. c.* 1. & sic quando prætenditur ius † vni- 67
uersale, & generale, per vsum partis conseruatur ius in toto, plurimos citat Ant. Gabr. *d. concl.* 2.

num. 18. Sed quia hunc articulum copiosè, & accuratè infinitos Doctores, & varias doctrinas adducentes tractauimus in *tractatu de Regia protection. 3. part. cap.* 10. *à num.* 100. cum multis seqq. hîc missam facimus; contenti etiam allegatione D. Ioan. del Castillo *in tract. de tertiis, cap.* 33. *à num.* 2. *cum multis seqq.* qui referens nostras doctrinas ad longum articulum tangit.

68 Sed Doctoribus ibidem adductis † adde Alexandrum Ludouisium *decis.* 557. & ibi Oliuer. Beltramin. *num.* 8. vbi quod possessio præsentandi ad vnum beneficium trahitur ad alia beneficia contenta sub eadem fundatione, & ipse Oliuer. Beltramin. *num.* 6. quòd possessio conferendi quoad quædam beneficia trahitur ad cætera beneficia eiusdem speciei, vbi adducit varia exempla huius doctrinæ, & de indulto ad conferendum certum genus beneficiorum, Seraphin. *decis.* 1043. *à num.* 1. cum sequenti-
69 bus. Vbi quòd attenditur causa † vniuersalis possidendi, & *in decis.* 551. *num.* 1. & sequentibus; vbi agitur de priuilegio concesso monasteriis vnius religionis, quo si aliqua monasteria vsa fuere, priuilegio eodem conseruat ius monasterio non vtenti.

70 Et per sententiam adiudicato † iure patronatus acquiritur possessio, quæ conseruatur per præsentationem aliquorum beneficiorum ex contentis in sententia, & sub dicto iure patronatus, vt post dictam decisionem Ludouisij, & Molinam *de Hispan. primogen. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 17. Surd. *consil.* 223. Rotam *decis.* 17. *num.* 1. *& 2. part.* 2. *diuersorum*, tenet Rota vt per Viuianum *in tractatu de iure patronat. decis.* 85. *à num.* 3. & Rota per eundem Viuianum *in decision.* 103. *num.* 3. dicit, quod præsentatio ad beneficia aliqua contenta in donatione, arguit quoad alia similiter eadem donatione contenta; videnda etiam erit quoad hanc conclusionem *decisio Rotæ*, adducta per Nicolaum Garciam *in tractatu de beneficiis* 12. *part. cap.* 2. *de vnione, num.* 240. circa principium, & alia ibidem, *num.* 241. ante medium, Iacobum Canceri. *variarum resolution. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 91. & in optimo casu, vbi de limitatione; vide Ascanium Tamburinum *in tractatu de iure Abbatum, tom.* 1. *disp.* 15. *quæst.* 18. *à num.* 34. Mieres *de maioratu* 1. *part. quæst.* 34. *num.* 2. *& à num.* 10. vbi habens ius plura respiciens, si eo vtitur in vno, conseruat ius in toto, Gratianus *decision.* 148. *in addition. num.* 2. vbi de optima doctrina, quos videbis ad varios casus, & tandem Castillo *de tertiis, cap.* 33. per totum; vbi per nostras doctrinas, quas omnes signanter recensет, articulum hunc copiosè examinat.

Ex qua doctrina rectè & iuridicè infertur,
71 quòd cum hæc regalia † Principis sit ius vniuersale ad omnes violentias subleuandas inter suos subditos quoscumque, licet ea vsus non fuisset in aliquibus casibus continentibus violentiam, nihilominus in eis non amisit dictum ius; sed potius conseruauit in omnibus per vsum partis, in quibus poterit sua regalia vti liberè quandocumque, præstando suum auxilium vi oppressis cum moderamine inculpatæ tutelæ, hoc est seruata semper reuerentia Sedis Apostolicæ, vt sæpè diximus. Et hoc fundamento moti fuimus *de Regia protectione, 1. part. cap. 1. num.* 124. (licet obiter) ad probandum; posse Principem vti sua regalia in cæteris casus violentiæ, quibus fortè non fuisset vsus hactenus.

Respondetur quartò, quòd negamus, Senatum Regium † non fuisse vsum hac regalia in 72
aliis casibus retentionis respectu probabilis violentiæ, vltra sex relatos *in dict. l.* 25. *Recopilationis*; cum verissimum sit, & constans; semper ea vsum fuisse, & vtitur, quoties sese offert necessitas & occasio, vt notorium est, & quotidie videmus & practicamus in hoc supremo Consilio Regio; sic etiam expresè patet ex nouarum legum dispositione, quarum meminimus sup. *à num.* 51. *cum seqq.*

Ad tertium argumentum pro contraria parte sup. adductum *à num.* 9. & sequentibus, Responderi potest eodem modo, † sed in specie ex 73
iis diluitur; primò, quòd Regalia Principis tollendi omnes violentias suorum subditorum nullam patitur dubitationem, sed est iure notissima ex hactenus dictis, & sic consuetudo interpretatiua nihil operatur, quia in claris obseruantia interpretatiua non admittitur, vt post plurimos Doctores & Rotæ decisiones mirabiliter probat Oliuerius Beltraminius in annotationibus ad Ludouisium *decis.* 184. *num.* 8. cuius verba refert ad litteram, & sequitur Castillo *controuers. tom.* 5. *cap.* 93. §. 7. *sub num.* 2. *vers. Alexander Ludouisius.* Et Nos latè infrà 2. *part. cap.* 30. §. 5. *à num.* 18. *cum multis seqq.*

Secundò respondetur, quòd quando ius Regis fuisset dubium, nullibi damus, nec possumus, obseruantiam † contrariam, sed imò firmam praxim, & vsum notorium in omnibus casibus contingentibus, quibus adest violentia, & sic causa legitima ex adscriptis suprà *c.* 3. *& quatuor sequentibus*, & ita communiter practicatur in hoc supremo Consilio, & quotidie videmus obseruatum inconcusè, & nemine reluctante indistinctè in quibuslibet casibus, in quibus illud dumtaxat controuertitur, & accuratè examinatur inter partes, aduocatos, & Senatores, an illa causa, ob quam petitur litterarum Apostolicarum retentio, sit legitima nec ne, & qualificata, & ex illis, ex quibus hoc salubre retentionis remedium destinatum est, & introductum omissa, imò non admissa controuersia, an casus sit nouus, & per Regias leges specialiter non determinatus nec decisus: circa quem articulum iam nullam dubitandi rationem nec occasionem quantumuis remotam de cætero reliquimus post hanc nostram longam disputationem, & fundamentalem resolutionem pleno iure roboratam.

CAPVT

CAPVT X.

Esto, quòd retentionis Bullarum remedio quis vti possit post earum executionem iam peractam, & possessionis apprehensionem: an Senatus sui decreti virtute eam valeat reponere?

Vel an, & quomodo tunc decretum retentionis istud queat exequi.

Vel quo sit tunc remedio vim patienti consulendum.

Et an decretum Senatus coram executore Bullarum fidem faciat, & ad quem finem.

SVMMARIVM.

Retentionis remedio an vti possit post peractam executionem, grandis apud omnes habita difficultas, num.1.

Retentionis litterarum remedium, & decretum tendit in futurum, ad impediendam executionem earum in perniciem Reipublicæ, num.2.

Dispositio in futurum ordinata multoties operatur in iam facto, & in præterito, num.3

Licentia obtenta per Prælatum ad testandum de fructibus intuitu Ecclesiæ quæsitis extenditur ad testamentum antea factum, num.4.

Licentia obtenta à Monacho ad testandum extenditur ad testamentum iam conditum, num.5.

Licentia data à Principe ad ædificandum molendinum porrigitur ad molendinum antea illicitè constructum, num.6.

Quod procedit siue Princeps conscius sit factum fuisse, siue ignorans, num.7.

Consensus Principis, vt alienigena posset in Regno beneficia obtinere, habet locum in beneficio iam obtento, num.8.

Dispensatio ad obtinendum duo beneficia incompatibilia prodest ad iam obtenta retinenda, n.9.

Mandatum de prouidendo de prima vacatura prodest in vacante tempore indulti, num.10.

Legatum pro virginibus dotandis obtinet iam nupta, num.11.

Secus quando dispositio dicit pro virginibuus maritandis, num.12.

Licentia obtenta à Domino feudi, aut emphyteusis pro emphyteusi alienanda porrigitur ad alienationem iam factam, num.13.

Procuratorem constituens ad contrahendum matrimonium videtur consentire, & ratificare iam factum, num.14.

Retentionis Bullarum remedium inuentum fuit dumtaxat ad impediendam executionem earum in detrimentum Reipublicæ etiam spiritualis, num.15.

Decretum retentionis, quod tendit in futurum in executione iam facta verificari aut adimpleri nequit, quia deficit subiectum habile, n.16.

Sententia ad conseruandum aliquem indemnem ab obligatione, hac iam extincta per solutionem exequitur eo modo, quo conseruetur indemnis, vt solutum sibi restituat, num.17.

Sententiam si fuerit impossibile exequi directè in quo disponit, fit executio in eo, quo potest, n.18.

Condemnatus ad tradendum instrumentum obligationis, quod non apparet, cogitur liberare debitorem, num.19.

Princeps ad manus suas potest reducere fructus beneficij vacantis, ne dissipentur, num.20. & vide num.64. & sequentibus.

Vbi de praxi, & Regalia Regis Hispaniæ, & Franciæ, & fructus beneficij impetrati ab alienigena, & super quo naturalis consensit pensionem quando sequestrantur ex lege Regni, num.21.

Litteras impetratas super beneficiis patrimonialibus, qui impetrare fecerit, aut vsus fuerit absque examine Senatus, amittit naturalitatem horum Regnorum, & fructus quorumlibet beneficiorum sequestrantur, num.22. & num.23. & vide num.69. & sequentibus.

Fraudibus occurrere, publicæ & priuatæ authoritati conuenit, num.24.

Recursus ad Regem si non haberetur post peractam executionem Bullarum in damnum Reipublicæ, magnæ fraudes orirentur, num.25.

Fraudibus via non est aperienda, num.26.

Fraudibus vt occurratur, latam ius admittit interpretationem, num.27.

Fraus dicitur fieri legi, quoties per indirectum & cautelam redditur illusoria, num.28.

Fraudibus neruosè occurrendum est, num. 29.

Contra retentionis decretum, & eius verba ire videtur, qui earum virtute quotidie vtitur possessione, & ei insistit, num.30.

Ea quæ in animo consistunt habent causam continuam, & successiuam, num.31.

Et quotidie grauat, ibid.

Retentionis recursu vti directè nequit regulariter post peractam executionem, & possessionis apprehensionem vigore litterarum, num.32.

Decretum retentionis Senatus exequi directè non potest in repositione executionis litterarum iam factæ, num.33.

Qualitas adiecta verbo, vel participio restringitur ad tempus verbi, vel participy, nec antea operatur dispositio, num.34.

Regalia retentionis certis finibus concluditur, & inuenta ad finem impediendi executionem faciendam, vltra progredi non potest, num.35.

Iura quibus nititur retentionis recursus dumtaxat, tribuunt facultatem supersedendi in executione litterarum, non reponendi iam factam, n.36.

Remedium datum ad supersedendum nequit verificari in re iam gesta. num.37.

Adducuntur singulares in proposito Rotæ decisiones, ibidem.

Permissum ad tempus, post tempus censetur prohibitum, num.38.

Verba limitatiuè apposita habent inducere terminum, quæ non licet transgredi, num.39.

Retentionis Regalia limitata est ad causam, & effectum supersedendi, & impediendi executionem, quæ cessat cessante causa, num.40.

Potestas decreti retentionis sub finibus supersedendi, & impediendi executionem litterarum faciendam includitur non transgrediendis, ibid.

Mirabilia iura ponderantur in proposito, ibid.

Sententiæ, & decreti fines excedere non licet, num.41.

Sententia, quæ fundatur in causa cessat cessante causa, num.42.

Remedia à iure concessa ante actum factum, vel in præparatione ad faciendum, cessant post illum consummatum, sed confugiendum erit ad re-

media ordinaria, num. 43.

Plura iura singulariter, & acutè ponderantur, ibidem.

Inhibitio etiam Rotalis futura respicit, non praterita, & ideo acta gesta ante eius intimationem non annullat, ibid

Legitimus contradictor admittitur ad impediendam executionem faciendam, non tamen iam factam, & re non integra comparens, n. 44.

Facultas à iure concessa reuocandi, aut impediendi actum, expirat post actum iam consummatum, & re non integra, num. 45.

Leges Regni loquentes de retentione litterarum Apostolicar. tractant dumtaxat de illarum executione prohibenda ne fiat, post factam tamen nihil vltra disponunt circa executionis repositionem, num. 46.

Statutum prohibens acquisitionem non prohibet adquisitorum retentionem, num. 47.

Statutum loquens contra ingredientem possessionem non habet locum in retinente, num. 48

Facilius toleratur ius quæsitum, quam quærendum, num. 49.

Facilius impeditur ius competiturum, quàm extinguatur acquisitum, num. 50.

Facilius impeditur introductio, quàm productum in esse, num. 51.

Multa facienda prohibentur dum sunt in suo creationis principio, quæ facta tamen, tenent, num. 52.

De iure tertij, qui dare nequit, nec probare, si tamen iam probauit, auditur, num. 53.

Libello generali licet quis respondere non teneatur, si iam respondit sibi præiudicat, num. 54.

Probatio quæ non debuit admitti, admissa tamen valet, & probat, num. 55.

Et suum operatur effectum si non fuerit impugnata antea per aduersarium, num. 56.

Post publicationem testes non sunt admittendi, admissi tamen parte non impugnante probant, num. 57.

Exceptio, quæ non debuit admitti admissa tamen nocet, num. 58

Executio litterarum facta ante recursum postulatum, tangi nequit virtute decreti Senatus postea orti, num. 59.

Exclusus ab agendo, seu expediendo, non excluditur à retinendo, num. 60.

Si decretum violentiæ vim fieri quantumuis protervè Iudex Ecclesiasticus nolit adimplere, & reponere, numquam Senatus per se reponit. n. 61.

Iudice Ecclesiastico post violentiam notoriam illatam aufugiente, Senatus, qui vim fieri decreuit propria authoritate numquam reponit, n. 62.

Si executor merus intimato processu fulminato non compareat, Senatus nihil agit, executoriales tamen contra inauditum obtentas postea retinet, vt denuo audiatur, num. 63.

Sequestratio non est generalis prouidentia in Bullarum retentione, cum multæ litteræ retineantur ob damnum Reipublicæ, quæ non respiciunt fructus, num. 64.

Sequestri remedium regulariter non est tutum in decreti retentionis executione, quod multoties impugnauit Rota alias permittens recursum ob defensionem naturalem, num. 65. vide tamen, num. sequentibus.

Aduersus sequestrum factum per Curiam Regiam in beneficiis Ecclesiasticis plurimi reclamant Doctores, num. 66.

Sequestrum appositum per Iudices laicos non impedire pacificam possessionem, pluries Rota declarauit, num. 67.

Sequestrum apponendum per Iudices laicos in beneficiorum fructibus prohibet expresè Bulla Cœnæ Domini, num. 68.

Declaratur tamen quomodo intelligenda sit. ibid.

Fructus beneficij impetrati ab alienigena, atque beneficiorum patrimonialium sequestrantur adepta eorum possessione ante examen Senatus ob specialissimam rationem ex iure Regio, num. 69.

Alienigenæ horum Regnorum sunt inhabiles, & penitus incapaces beneficiorum in eisdem, n. 70.

Quod & procedit respectu impetrantium beneficia patronatus Regij, & laicorum, ac patrimonialia, cùm pariter ipso facto sint extranei, & naturalitate priuati, ibid.

Ob scandalum vitandum cogitur quis beneficio obtento cedere, num. 71.

Leges Regias permittentes sequestrum aliquibus casibus specialibus facta executione litterarum ante examen Senatus, in cæteris videntur denegare, num. 72.

Argumentum de speciali validum est in iure, num. 73.

Licentia obtenta ad faciendum porrigitur ad iam factum, vbi actus dependet à potestate, & voluntate concedentis, num. 74.

Verba futuri temporis in actibus dependentibus à voluntate, & consensu disponentis resoluuntur in tempus præsens, num. 75.

Dependentia à voluntate alicuius recipiunt interpretationem extensiuam, etiam ad ea quæ alias illegitima iudicarentur, num. 76.

Retentionis remedium est limitandum ad confines impediendi executionem, & ad hunc finem inuentum dumtaxat, vltra quos cessat potestas, num. 77.

In omni actu humano duo copulatiuè requiruntur, potestas, & voluntas, altero deficiente actus corruit, num. 78.

Permittens aliquid fieri denuo, videtur confirmare iam factum, nisi alia ratio in contrarium suadeat, num 79.

Naturæ recursus retentionis repugnat infringere executionem iam factam, num. 80.

Sequestrum licet per Senatum fiat in fructibus beneficij pro executione sui decreti retentionis litterarum iam executioni datarum, non adhuc ex eo integrè satisfit vi oppresso, nec finit recursus, num. 81.

Falsa sunt abiicienda remedia, quæ veris sunt periculis grauiora, ibidem.

Si non potest iuuari alteri, nisi lædatur alius, commodius est neutrum iuuari, num 82.

Fraudibus obuiandum quando potest, si principaliter fiant, non quando secundario, & in potentiam consequutiuam, num. 83.

Pendente recursu retentionis in Senatu, si impetrans exequatur litteras, rectè Senatus reponit hoc attentatum violentum, & de ratione, num. 84.

Executor postquam rescripsit ad Papam de inconuenientiis litterarum, debet supersedere in executione, & expectare responsum suæ consultationis, ibid.

De facto rei spiritualis incidenter cognoscit Iudex laicus, num. 85.

De causa possessoria beneficiali cognoscunt Tribunalia Regia in Hispania iuxta receptiorem opinio

opinionem, & consuetudinem, num.86.
Audaciam, & irreuerentiam Iudicis Ecclesiastici Senatui reseruata est authoritas vindicandi, num.87.
Facultas ad supersedendum in executione habet locum in executione iam facta, nulliter tamen, & attentatè, ibid.
Litteræ Apostolicæ originales de necessitate præsentandæ sunt Iudici Delegato, alias non adquirit exercitium iurisdictionis delegatæ, n.88.
Efficax, salubre, & legitimum remedium considerauit Author, quo per indirectum possit consequi executio decreti retentionis, etiam facta executione litterarum ante recursum ad Senatum, num.89. & sequentibus.
Decreto obtento retentionis à Senatu post factam litterarum executionem compareat pars coram executore, & deducat causam eandem qua retinere mandatur, & petat repositionem, & à non facta per executorem appellet, & querela violentiæ pro delatione, & repositione vtatur in Senatu, num.90.
Facta repositione executionis litterarum virtute decreti violentiæ Senatus, res redditur integra, & consideratur, ac si litteræ executæ non fuissent, num.91.
Repositione facta per executorem virtute decreti violentiæ intrat executio decreti retentionis post executionem litterarum obtenti, num.92.
Causæ omnes illæ quæ legitimæ sunt ad retentionem litterarum Apostol. arctant executorem supersedere in earum executione, num.93.
Verba textus in cap. si quando, de rescriptis, & cap. cum teneamur, de præbendis subtiliter ponderata, num.94.
Nullitas nulla maior in iure defectu potestatis, num.95.
Executor licet nequit labefactare sententiam superioris, vbi tamen adest nullitas notoria tenetur supersedere, num.96.
A Iudice procedente quando supersedere tenetur legitimè appellatur, & vim facere decernit Senatus, num.97.
Gesta per Iudicem tempore, quo debet conquiescere sunt nulla ipso iure, num.98.
A sententia nulla appellatio etiam in iudiciis, sui natura in appellabilibus licita, & deferendum; num.99.
Ab executore carente potestate licita est appellatio suspensiua, num.100.
Executore nulliter procedente ad petitionem contradictoris legitimi comparentis, omnia reponuntur in pristinum statum ante omnia, num. 101.
Per repositionem executionis litterarum virtute decreti violentiæ, possessio capta reducitur ad non possessionem, & omnia ad priorem statum quo erant ante earum executionem, num.102.
Facta litterarum executionis repositione virtute decreti violentiæ rectè intrat executio decreti retentionis litterarum post eam obtenti, cum sit sublatum impedimentum; num.103.
Res, quæ semel prohibitionem euasit, semper remanet libera, num.104.
De variis effectibus rei redactæ ad priorem statum, & naturam, num.105. remissiuè.
In condemnatum ad rei restitutionem, qua fuerat per tertium spoliatus, contra quem in spolio obtinuit primam restitutionis sententiam, statim victor prior in eum suam exequitur, n.106.
In condemnatum ad rei restitutionem quam minimè possidebat tempore litis motæ, eò ipso quod cœperit possidere, fit executio absque nouo processu, num.107.
Circa contradictores legitimos comparentes executione peracta, & re non integra plura nouiter considerantur alibi non reperienda, num.108. & sequentibus.
Contradictor possidens quandocumque comparens reponere facit ante omnia gesta per executorem ipso non citato, num.109.
Immissio virtute gratiæ Apostolicæ fit ad instar, l. fin. C. de edicto Diui Adrian. & iuxta huius Regulas tractanda, num.110. & 142.
Litteræ ad beneficium horum Regnorum impetratæ per alienigenam inhabilem, & incapacem, & earum executio sunt nullæ ipso iure, n.111.
Executio facta virtute litterarum Apostolicarum obtentarum per alienigenam statim reponenda per executorem, quandocumque comparet Fiscalis Regius, alterve naturalis, num.112.
Cuius possessio est improba, & vitiosa, non manutenibilis, vt contra ius, & formam statuti, ibid.
Per executionem præcedentem nulliter factam res non desinit esse integra, num.113.
Et quoad omnes iuris effectus non desinit esse integra, ibid.
Per actum nullum non perpetuatur iurisdictio, non fit litis pendentia, non interrumpitur præscriptio, non expirat potestas, & similia remissiuè, num.114.
Impedimentum non præstat, quod de iure non sortitur effectum, num.115.
Exceptio dilatoria si est talis naturæ, vt reddat processum retro nullum, etiam post litem contestatam admittitur, num.116.
Sententia vulnerans instrumentum executiuum si est nulla executionem eius non impedit, ibid.
Prouisio beneficij patrimonialis per filium non patrimonialem obtenta est nulla ipso iure, n.117.
Naturalis horum Regnorum quilibet legitimus est contradictor ad se opponendum executioni litterarum obtentarum per alienigenam, num.118.
Et filij patrimoniales respectu beneficiorum patrimonialium ibidem, & num.120.
Pro præeminentiæ Regis defensione quilibet vassallus est legitima persona, & contradictor, num.119.
Priuilegium datum loco, aut Prouinciæ, personis eiusdem Prouinciæ datum intelligitur, n.120.
Priuilegium concessum patriæ cuilibet de patria ex eo ius competit, num.121.
Pro præiudicio publicæ vtilitatis cuilibet de populo actio popularis est adscripta, num.122.
Fiscalis Regius in iis quæ tangunt publicum Regis, aut Regni præiudicium, legitimus est contradictor, num.123.
Patronatus laicus semper est legitimus contradictor ad impediendam executionem beneficij impetrati, absque sui consensu, num.124.
Executio in possessione beneficij iuris patronatus nequit fieri, quin inferat præiudicium possessioni patroni obtenta à se non præsentato, n.125.
Accedenti patroni contradictione litteræ Apostolic. collatio, & executio resoluuntur ipso iure, obtenta sine sui consensu, num.126.
Per actus resolutionem res retrotrahitur ad priorem statum, ac si gestus non fuisset, num. 127.
Dominium translatum suspensiuè resoluto contra-

ctu redit ad sua principia attractiua cum omnibus suis qualitatibus, ibid.

Possessio data hæredi ab intestato reperto postmodum testamento dicitur improba, & non manutenibilis, ibid.

Possessio, quæ ex aliquo accidenti resoluta fuit, redditur infecta, quæ non prodest, nec ad manutentionem, dict. num.127.

Comparens post immissionem non possidens quando dicatur legitimus contradictor, num. 129. & num.130.

Contradictor, qui nec possidet, nec allegat causam resolutiuam præcedentis executionis iam peractæ; non auditur in eius repossessione, num.131.

De immissione facienda vigore litterarum Apostolicarum ad immissionem, ex l. fin. C. de edicto Diui Adriani tollend. rectè argumentatur, num. 132.

Patronus laicus non citatus ad executionem litterarum Apostolicarum, quandocumque comparuerit dicitur legitimus contradictor, tam respectu possessionis sui iuris patronatus, quàm effectu resolutæ collationis, & possessionis per suam contradictionem, num.133.

Satisfit Rotæ decisioni insinuanti ob comparitionem patroni peracta executione non causari attentatum, num.134.

Praxis ponitur quemadmodum consequenda erit repositio executionis litterarum peractæ ante recursum retentionis intentatum, vt fieri queat executio decreti retentionis postea obtenti, num. 135.

Decretum retentionis præsentatum coram executore litterarum rectè probat causam legitimam, qua contradictor petit repositionem executionis litterarum ante recursum peractæ, num.136.

Acta gesta per Iudicem sæcularem in articulo sibi pertinente fidem faciunt coram Ecclesiastico sicut è contra, num.137.

Super facto matrimonij quæstio incidens coram sæculari declarante nunquam esse matrimonium contractum obstat rei iudicatæ exceptio postea in quæstione legitimitatis coram Ecclesiastico mota, num.138.

Acta facta in iudicio sæculari ob bonum publicum faciunt fidem coram Ecclesiastico, ne iudicia illusoria reddantur, num.139.

Retentionis litterarum Regalia pertinet Regi, & cognitio de iure, & consuetudine immemoriali, cui Pontifex detrahere non intendit, n.140.

Si Summus Pontifex tantam fidem adhibet relationi Senatus super legitimitate causæ suspendendarum litterarum, multò magis executor, n.141.

Facta iam executione litterarum vtilius erit ante recursum retentionis intentandum comparere coram executore allegando exceptiones, & petendo repositionem, & à negata appellare, & in Senatu vti vtroque remedio, & retentionis, & vim fieri, vt reponat, num.142.

Cautela traditur, vt dato in Senatu violentiæ decreto solum istud intimetur Iudici, vt reponat processu remanente in Senatu, vt postea fiat retentionis executio, num.143.

Quod fallit mortuo, vel longe absente ipso executore, & sit necesse recurrere ad executorem superstitem pro repositione facienda, ad quem litteræ sunt remittendæ, num.144.

MIRABILEM hanc quæstionem (cum grandis sit, & frequens difficultas eius) omnes penitus scriptores omiserunt, † cuius resolutionem 1
sublimiora doctissimorum Senatorum, & aduocatorum fœcundissima ingenia indies torquere videmus, apud neminem tamen (cum eorum plurimos consuluissem) veram potui reperire, varij varia trepidè sectantes, cuncti merito perplexi difficultatibus nodati; quapropter cum summi ponderis sit, habeátque vtraque eius negatiua, & affirmatiua pars validissima fundamenta, accuratè, & attentè nobis tractanda, disputanda, & resoluenda commendatur.

Et pro affirmatiua, posse nempè hoc retentionis remedium intentari post factam Bullarum executionem, atque † decretum (quo eas 2
retineri mandat Senatus) exequi eo modo quo commodius possit, vt effectum sortiatur: probatur primò, quoniam licet hoc remedium retentionis sit tantùm inuentum ad impediendam executionem litterarum faciendam in detrimentum publicæ vtilitatis, & sic in futurum disponat, & operetur, eadémque vniformitate expediatur à Senatu decretum, *Retinense estas Bullas en el Consejo, para que no se vse dellas, y se suplique a su Santidad*; &c. Cuius tenor reuera futurum tempus, actúmque imperfectum, & nondum consummatum respiciat, & suum effectum in futurum dirigat ad finem dumtaxat obuiandi, & resistendi executioni faciendæ: nihilominus tamẽ sortiri effectum debet in executione antea facta; multi etenim in iure casus, & doctrinæ reperiuntur, quibus dispositio ad aliquid † faciendum, & sic in futurum ordinata, idem 3
operetur, & extendatur ad iam factum; ad hoc est textus capitalis *in l. si quis filio, §. irritum, ff. de iniusto rupto*, ibi: *Numquid & si quod antea habuit factum testamentum, si ei permissum sit testari, valeat; an verò pœna irritum factum, reficiendum est? Et si militari iure ei testandum sit, dubitari non oportet, quin si voluit id valere, fecisse id credatur*, &c. Ex quo textu deducunt plures Doctores, quòd si à Summo Pontifice Cardinalis, Episcopus, aut alius Prælatus, seu Clericus (in partibus † vbi non viget consue- 4
tudo, vt Clericus testetur de fructibus & adquisitis intuitu Ecclesiæ, & beneficij provt ista adest in Hispania) obtineat licentiam ad testamentum faciendum de huiusmodi fructibus, trahitur etiam hæc licentia ad testamentum antea iam factum, Bald. *in l. certum, col. 10. C. vnde cognati*, vbi Paulus de Castro, & *in l. & militibus*, vbi Alexander, *C. de testamento militis*, Azeued. *in l. 3. tit. 8. num. 7. lib. 5. Recopilation.* Mieres *de maioratu. 4. part. quæst. 2. num. 78. & num. 84.* & Narbona *in l. 10. glossa 3. num. 19. lib. 1. tit. 6. Recopilation. tom. 3.* in addition. *fol. 59.* vbi meritò contra Hieronymum Gonçalez *in regul. 8. Chancellariæ, glossa 47. num. 48.* cum Caputaquens, Iason. Marsil. & alijs contrarium minus rectè tenentem, & hanc probant Paulus Castrensis *in l. iam factam, ff. de condition. & demonstrat.* Iason. *in authent. ingressi, num. 11. C. de sacrosanctis Ecclesiis*, Gozadin. *consil. 41. num. 3.* & alij, quos citat Hieronymus Gabriel. *in consil. 158. num. 7.* (vbi egregiè limitat) latiùs tractat Simon de Pretis, *lib. 2. vltimarum voluntat. solution. 4. num. 42.* cum sequentibus

tibus, *fol.* 85. Petrus Gamba. *in tractatu de officio legati, lib.* 10. *num.* 257. cum multis sequentibus, *& num.* 283. *pagin.* 312. Mandoss. *in tractatu de sign. gratiæ, cap. de licentia testandi, versicul. Occurrit dubium, col.* 1. *fol.* 116.

Idem de licentia concessa Monacho ad testandum, vt porrigatur ad testamentum iam factum, voluerunt Bald. *in l. fin. C. vnde legitimi. & in authentic. nisi rogati, C. ad Trebellianum, & in l. si quando, C. de inofficioso testamento,* Ludouis. Gozadin. *in cons.* 41. *num.* 3. & de licentia ad testandum, vt prosit, & producatur ad iam conditum testamentum, Francisc. Marc. *decis.* 1104. Riccius *in practic. aurea. resolut.* 294. *num.* 2.

6 Vnde fit, quòd si Princeps alicui licentiam † indulserit ad ædificandum molendinum, porrigitur dicta licentia ad molendinum illicitè antea iam factum, docent Paulus Castrensis *in dict. l. si quis filio, §. irritum, num.* 5. per text. ibi: *ff. de iniusto rupto, & in dict. l. iam facta, ff. de condition. & demonstrat. & in l. & militibus, C. de testamento militis,* Iass. *in l. quominus, n.* 127. *& sequentibus,* vbi alia adducit, *ff. de fluminibus,* Hippolytus de Marsill: *in repetition. rubric. de fideiussorib. num.* 82. Ioannes Falcon. *in regul.* 380. *num.* 7. Curtius Iunior. *consil.* 103. *num.* 7. *lib.* 1. Boer. *decis.* 264. *num.* 27. Cassaneus *in consuetud. Burgund. rub.* 13. *§.* 9. *pag.* 1492. Flaminius Patis. *de resignat. benefic. lib.* 11. *tom.* 2. *quæst.* 7. *num* 90. Narbona *in l.* 10. *glos.* 3. *num.* 19. *tit.* 6. *lib* 1. *Recopil. part* 3. Mieres *de maioratu* 4. *part. quæst.* 2. *num.* 77. Petr. Surd. *consil.* 351. *num.* 48. *volum.* 3. *& consil.* 462. *à num.* 21. *cum*
7 *sequentibus*; quòd procedere † dicit siue Princeps sciat, siue ignoret iam esse factum dictum testamentum.

8 Ex qua etiam doctrina infert, † & probat Bartholom. Socin. *in consil.* 260. *in causa, col.* 2. *versicul. Secundò principaliter*; quòd consensus Regis, vt quis possit habere in Regno beneficium, habet locum in beneficio iam habito & obtento ante consensus impetrationem, ac si à principio dimanasset, & fuisset præstitus, quem citat Rebuffus *in tractat. de pacifi. possessor. n.* 266. *pag.* 312. & Mieres *de maiorat. dict.* 4. *part. q.* 2. *sub num.* 78.

9 Cui doctrinæ benè consonat alia tradita † ab Alphonso Azeued. *in l.* 3 *tit.* 7 *à num.* 7. *lib.* 5. *Recopil.* post Paulum de Castro *in dict. l. & militibus* Narbona vbi proximè, *num.* 21. & cum Ioanne de Immola *in cap. non potest* 21. *§. illud de præbendis, lib.* 6. Riccius *in practica aurea, resolution.* 294 per totam, quod licentia Pontificis, & dispensatio ad obtinendum duo, vel tria beneficia incompatibilia, potest dispensatus eius virtute & obtenta iam retinere; quia sicut potest assequi in posterum de nouo, ita iam assequutum retinere, quia cui permittitur aliquid de nouo facere, multò fortius iam factum consummare, licet multum huic doctrinæ obuiare videatur, text. *in dict. cap. non oportet* 21. *de præbendis, lib.* 6. quam altius *infra* 3. *part. huius tractatus* examinabimus.

Conducit etiam doctrina Hippolyti de Marsill. *de fideiussoribus, num* 84. per Cinum, Ange-
10 lum, & alios, † & notatur *in Clementina* 1. *de conces. præbend.* Quòd si Papa mandat alicui prouideri in certo loco, seu Ecclesia de prima vacatura, quòd poterit illi prouideri de illa, quæ vacabat ante concessionem Pontificalem, saltim si Papa ignorabat illam vacare, vbi *à num.* 82. de aliis plurimis exemplaribus videndus.

His non absimilis est, quòd legatum seu anniuersarium pro dotandis † virginibus consan- 11
guineis testatoris, vel aliis intelligitur etiam in iam nupta, quæ similiter capit legatum dotis, ita post Bart. Palacium Rubeum, Peraltam, Petrum Surdum, Couarruu. Mantic. Grassum, Spinum, Flores de Mena, Gammam, Azeuedum, & alios plures resoluit Castillo *controuers. tom.* 5. *cap.* 9. *à num.* 32. *cum sequentibus*, vbi per eosdem Doctores, *num.* 33. *& sequentibus.* Secus dicit, procedere; † quando dispositio di- 12
cat pro virginibus, aut consanguineis maritandis, vulgo, para que se casen parientas del linage, quia tunc non intelligitur de iam nuptis; latè ibi probant rationem differentiæ.

Ex quo fonte etiam fluit illa magis † recepta, 13
& verior opinio, quæ habet, quod licentia obtenta à domino feudi, seu emphyteusis per feudatarium & emphyteutam ad rem alienandam, comprehendat, non solùm alienationem faciendam; sed etiam iam factam ante datam licentiam, Paulus Castrensis *consil.* 32. incipit *circa primum. n.* 1. *p.* 2. & ex Natta Zazio, Capicio, Craueta, Menochio, & ferè aliis innumerabilibus Doctoribus, tenet Petrus Surdus *cons.* 158. *à num.* 46. *cum sequentibus*, quidquid in contrarium voluerint Alexander, Ruinus, & alij à Surdo citati ibidem *num.* 5. Cardinalis Tuschus *practicar. conclus. littera C. conclus.* 755. *num.* 28. Narbona *in l.* 10. *glos.* 3. *sub num.* 27. *ad fin. lib.* 1. *tit.* 6. *Recopil. in* 3. *tom.* qui etiam *num.* 25. post Surdum *consil.* 462. *num.* 23. *vol.* 4. dicit, quòd constituens procuratorem ad contrahendum
† matrimonium, videtur consentire, & ratifi- 14
care iam factum.

Igitur ex tot & mirabilibus doctrinis manifestè apparere videtur, † quòd licet finis huius 15
Regaliæ retentionis litterararum tendat, & sit dumtaxat inuentus ad impediendam executionem litterarum Apostolicarum, ne fiat in detrimentum Reipublicæ Ecclesiasticæ spiritualis, aut temporalis, illasque interim in Senatu retinendi, ne illis impetrans vtatur, ad effectum supplicandi Sanctissimum; tamen eo posse vti remedio in iam executis, & decretum ita pariter exequendum in illis, ita vt per Senatum directè, & immediatè fiat executionis & possessionis repositio.

Secundò & pro hac parte facit, † quia licet 16
dictum decretum respiciat executionem litterarum faciendam, quòd licet directè in iam facta & consummata exequi non posset iuxta litteralem, & visibilem tenorem, de quo suprà, quia deficit subiectum habile, super quo disponit; 17
tamen exequi † debet eo modo, quo possit, vt indemnitas vi oppressi consequatur, ista est pulchra doctrina Angeli Aretin. *in cons.* 136. *in themate, num.* 3. & per totum consil. dùm docet, quòd si sententia, qua condemnatur Titius ad conseruandum indemnem Caium ab ipsius obligatione, si obligatio Caij fuit iam extincta, quia fuit tanquam fideiussor compulsus soluere; debet ex ipsa sententia relaxari indemnis eo modo, quo potest, vt solutum sibi restituat, licet sententia dicat relaxandum ab obligatione, quæ virtualiter comprehendit etiam à solutione fa-

cta vigore dictæ obligationis, poſt quem & Baldum, Roman. Felinum, Abbat. Angelum, Cardin. Tuſchum, & alios latiùs probauimus *in commentariis de Regia protection. 4. par. cap. 12. à num. 90.*

18 Quo loco *à num. 88.* probauimus,† quòd ſi ſit impoſſibile, quod ſententia exequatur directè in eo, in quo ſignanter & nominatim diſponit, puta, quia res abiit, vel aliter defecit; ſit eius executio in eo quo poſſit, ſcilicet in æſtimatione per text. *in l. qui reſtituere, ff. de rei vendicat. l. Iulianus, ff. de confeſſis, & in l. ſi longis, C. de executione rei iudicat. & num. 92.* Quòd quando
19 ſecundùm † verba ſententiæ non poſſit fieri executio, fit eo modo, quo meliùs poſſit, vt de condemnato ad tradendum inſtrumentum obligationis, quod non apparet, vel ruptum fuit, cogitur per eandem ſententiam liberare victorem, vbi latiùs proſequimur, ergo licet decretum Senatus (*que ſe retienen eſtas Bullas para que no ſe vſe dellas*) non poſſit immediatè, & directè, & iuxta ſuam ſtrictam, & rigoroſam ſignificationem exequi in litteris iam executis; debet tamen exequi eo modo, quo meliùs poſſit indemnitas vi oppreſſi conſequi, vt ſuum poſſit ſortiri effectum, & ſalubrem finem decretum præfatum.

20 Modus autem ille forſan erit, † quem tradunt plures Doctores, dum aſſerunt, poſſe Principem temporalem pro bono pacis reducere ad manus ſuas beneficia vacantia, & in eiſdem apponere œconomum pro cuſtodia fructuum, ne diſſipentur, & ſubripiantur, vt nouiter prouiſo reſtituantur, & conſeruentur, neque in apprehenſione poſſeſſionis beneficiorum rixæ exoriantur, & inde tumultus, & ſcandala ad *l. æquiſſimum, ff. de vſufructu*, iuncta *Authentic. vt determinatus ſit numerus Clericorum in §. fin. in fin.* vbi Imperator pro bono, & vtilitate Eccleſiæ dat formam œconomo, qualiter procedere debet in adminiſtratione rerum Eccleſiæ; Franciſcus Marcus *quæſt. 352. & tribus ſequentibus, lib. 2. & deciſ. 44. eod. libro*, Guillermus Benedictus *in cap. Rainuntius, verbo, Et vxorem, deciſ. 2.* Boſſius *in tit. de Principe, num. 212.* citans Felinum *in cap. 3. de præſcriptionibus*, & ſeruari in Gallia teſtatur Rebuffus *in concordatis Franciæ, tit. de regularibus ad prælatur. non facien. ſuper. gloſſ. verbo, In manibus noſtris*, in principio, *& verſicul. Et hodie nimis, & in verſic. ſequent.* & poſt alios hanc praxim & conſuetudinem Franciæ exactè plurib. applicatis fundamentis adducit Antonius Theſaurus *deciſ. 131.* per totam, & eius additionator Antonius Theſaurus eius filius, latè Borrellus *de præſtantia Regis Catholici, cap. 50.* & per ipſum Theſaurum Graſſis *de effectibus Clericatus, effectu 1. num. 397.* per quem etiam Iacobus Cancerius *variar. reſol. lib. 3. cap. 14. num. 8. ad fin.* vltra quos & per Cancer. loco citat. *num. 8. & 10.* & per Fontanel. *de pact. nuptialib. clauſ. 7. gloſ. 3. p. 10. num. 48.* tomo poſter. idem tenet Ludouiſ. Poſt. *in tract de manutent. obſerv. 6. num. 28.* & videnda eſt in propoſito lex partitæ expreſsè de hac bonorum Eccleſiæ vacantis cuſtodia apud Regem diſponens, aliíque Doctores, & iura ſuprà hac 1. *part. cap. 1. à num. 117.* qui omnes hanc veram probant concluſionem, vt Princeps ad quem fit recurſus pro tollenda violentia, poſſit pro ſcandalo vitando, & ne rixæ oriantur; reducere ad manus ſuas fructus beneficiorum, & cætera bona Eccleſiaſtica in caſu timoris ſcandali, aut ſeditionis, & tumultus. Ergo ad tollenda ſcandala orta ex hac executione litterarum iam facta, vbi iuſta cauſa retentionis, & ſuſpenſionis à Senatu reperta eſt, poſt eiuſdem examen & cognitionem; fieri executionem decreti Senatus hoc modo poſſe videtur, cùm aliter exequi iam nequeat.

Et quod fortius eſt, ad hoc ipſum in termi- 21
nis reperio † duas leges Regni nempè, *l. 18. tit. 3. lib. 1. Recopilation.* vbi loquendo de incapacitate alienigenæ horum Regnorum in obtinendis beneficiis eorum, & penſione, neque naturales conſentiant illius conſtitutioni, nec redemptioni eiuſdem, ita proſequitur. Y los frutos de los tales beneficios Eccleſiaſticos en que aſſi conſintieren penſion à eſtrangeros, ſean ſequeſtrados, y no les acudan con ellos, ni con las dichas penſiones, ò penſion, y ſe apliquen para los gaſtos de la guerra, que contra los Moros enemigos de nueſtra ſanta Fè Catolica de continuo tenemos.

Et magis ad propoſitum † conducit, *l. 21.* 22
tit. 3. lib. 1. Recopilat. vbi loquendo de præſeruanda conſuetudine, & indultis Apoſtolicis in prouiſione beneficiorum patrimonialium diœceſis Burgenſis, Palentiæ, &c. Prohibendo impetrationes, & quod examinentur, & præſententur in Conſilio ſupremo, & ab illorum litteris Apoſtolicis ſupplicetur, & quod eiſdem non vtantur impetrantes, ita poſtmodum loquitur: Ni por virtud de las prouiſiones ſean oſados ellos, ni otros por ellos, de las intimar, ni vſar dellas, ni tomen ni aprehendan poſſeſſion de los dichos Beneficios pattimoniales, ni de alguno dellos, ni de citar, ni moleſtar ſobre ello en nueſtros Reinos, ni fuera dellos, à los hijos patrimoniales de las dichas Igleſias, &c. Haſta que como dicho es, las dichas Bullas y letras Apoſtolicas ſean viſtas por los del nueſtro Conſejo, y ſe les dè licencia para que vſen dellas, ſo pena de que qualquier perſona, ò perſonas que contra lo contenido en las dichas Bullas y priuilegios Apoſtolicos, y contra lo aqui diſpueſto fueren ò paſſaren en qualquiera manera, &c. Y ſi fueren Eccleſiaſticos, por el miſmo hecho ayan perdido, y pierdan la naturaleza, y temporalidades, que tuuieren en eſtos nueſtros Reinos, y ſean auidos por agenos y eſtraños dellos, y como à tales ſean ſecreſtados los frutos, y otros qualeſquiera beneficios que tengan en eſtos nueſtros Reinos, &c.

Ecce text. expreſſum diſponentem, quod ſi aliquis ante recurſum † ad Senatum apprehen- 23
dat poſſeſſionem, vbi locus ſit Bullarum retentioni, beneficiorum fructus ſequeſtrantur; prout & Nos etiam agnouimus in locis ſtatim citandis, & admiſimus in cunctis caſibus, in quibus decretum retentionis latum fuit poſt executionem litterarum, & quibus congruè adaptari poteſt ſequeſtrum, quæ quidem leges benè applicantur huic quæſtioni, & illius difficultatem abſoluere videntur circa decreti executionem prolati litteris Apoſtolicis iam executis.

Quarum legum diſpoſitionem pariter ſubintelligendam eſſe in impetrantibus beneficia patronatus Regij ac laicorum, abundè probauimus infrà hoc *cap. §. vnico, à num. 90. cum multis*

tis sequentibus ; & obiter hoc eodem *cap. à num.69.ex l.25.tit.3. lib.1. Recopil.* verùm etiam in plurib aliis casibus ex eadem *l.* 25. provt ibidem , & infrà hoc *cap. à num.* 64. *cum multis seqq.* clarè ostenditur.

Tertiò pro hac parte facit , quòd omnia iura
24 clamant , actus & sententias † non debere esse frustratorias , provt fierent cognitio ista retentionis , & decretum Senatus ; si ob fraudem, malitiam, & nimiam impetrantis contra ius Regni , vel Regis , aut aliter in damnum publicæ vtilitatis festinationem cautelosè , & occultè exequi facit suas litteras , cui fraudi occurrere, publicæ conuenit , & priuatæ vtilitati , Riminald.Iunior.*conf.*355.*num.*30. *&* 32. *& conf.*483. *num.*26. *& conf.*766. *num.*6. & Institut. *quibus alienar. in princip. num.*473. Giurba *decis.* 36. *num.*6. vbi alia.

Posset enim contingere , si hæc securitas im-
25 petranti malitioso daretur , † & hæc via aperiretur illi , vt post executionem recursus ad Regem maneret frustratorius , & sine effectu aliquid in contrarium operandi , & quod etiam pendente ipso recursu , & examine super legitima causa retentionis litterarum (licet originales sint apud Senatum) quòd copiæ virtute apprehendatur possessio , aut aliter exequantur ipsæ litteræ in Reipublicæ detrimentum , & scandalum iuxta diuersorum casuum occurrentiam , si tutus esset impetrans , quod ipsis semel executis extingueretur potestas Regis in maximam illius irreuerentiam , & Senatus , ac in dedecus & præiudicium publicæ vtilitatis, & in illusionem decreti , quod equidem opponeretur ex diametro fini principali recursus , & iustæ Regis intentioni , & fraude sua patrocinaretur impetrans contra *c. dictum* 30. *q.* 1. *c. tuæ* 12. *de Clericis non residen. cap. Sedes , cap.ex parte de rescriptis , cap.*2. *de cognat. spiritual. c.*1. *de collusione detegend. cap. tuus de vsuris , l. itaque fullo , ff. de furtis* , cum aliis.

26 Fraudibus enim via aperienda † non est, *l. in fundo , ff. de rei vendicatione , l. cum ij , §. si cum his , ff. de transaction. l. qui sub prætextu , C. de Sacrosanct. Eccles. cap. porro de diuortiis, clementin.*1. *de vsuris , §. fin. de concession. præbendæ*, Lapus *allegat.* 55. *num.*2. *in principio , Calderinus consil.* 294. *versicul. Item si contrarium , aliàs* 2. *de rerum permutat.* Butrius *consil.*5. *num.*2. *& consil.* 42. *num.*2. Alexander. *consil.* 2. *num.* 17. *versic. Non obstat , lib.*1. Craueta *consil.*764. *n.*3. *&* 4. vbi quod vt occurratur fraudibus , ius ad-
27 mittit † latam interpretationem, & facit dispositionem fauorabilem , Petrus Ancarranus *consil.*99. *egregiè ac venerabilis* ; vbi quod fraudibus occurrendum est , & quod dicitur fieri fraus,
28 † quoties constitutio , & lex per indirectum, & cautelam redditur elusoria , sequitur Augustinus Barbos. *axiomat.*102. *num.*4. *&* 5. vbi quod
29 nedum via non est † apperienda fraudibus , sed illis neruosè occurrendum, vt probat Decianus *consil.* 4. *num.* 33. *lib.* 1. Cardinal. Tuschus *practicar. concluf. tom.* 4. *litter. F. concluf.* 475. *per totam* , & Marius Antoninus *variarum resolut. lib.*1. *resolut.*50. *num.*31. *& resolut.*62. *num.*5. Igitur ne illusorium remaneat hoc salubre remedium , neque occasio detur impetrantibus fraudulentis ; exequi debet decretum Senatus , licet non possit directè, saltim eo modo , quo meliùs possit , scilicet per sequestrationem fructuum, vt dictum est 2. *fundamento à num.*16. *& sequentibus* ; ne in posterum amplius † insistat pos- 30
sessioni contra verba decreti : *Retienense estas Bullas en el Consejo , para que no se vse dellas.* Satis enim vtitur quotidie illis , quarum virtute insistit possessioni , quæ cum habeat tractum successiuum , eò quòd in animo consistit † & 31
retinetur , *l.*3. §. *in amittenda , ff. de acquirenda possessio. l. donatarum* 3. *C. de adquirend. & retinenda possession.* cum similibus. Ea enim quæ in animo consistunt , tractum successiuum habere dicuntur , & continuum , ad notata *in l.*3. §. *& harum ff. si seruitus vindicetur,* Peregrinus *tractatus varij* , §.1. *num.* 69. animus enim habet tractum successiuum , & causam continuam , Bartol. *in l. viæ* , §.1. *de publicanis , & in l. non est iusto* , §. *non mutat , ff. de vsucapionib.* Bald. *consil* 439. *num.*2. *volumin* 3. Marius Giurba *conf.*59. *num.*42. Idcirco denuo quotidie operatur , & nouiter quotidie grauat, iuxta quæ Nos amplissimè diximus *in tractatu de Regia protect.*2. *part. cap.* 4. *num.* 228. *& num.* 229. *& num.* 237. quæ rectè conducunt , hæc sunt fundamenta quæ istam partem affirmatiuam viriliter tenent , alia plura , reducibilia tamen ad relata , ex proposito omisimus.

Quibus tamen minimè † obstantibus contra- 32
ria opinio , & verior de iure mihi videtur , & neruosè defendenda (non dubitamus de remedio retentionis proponendo , & prosequendo , quantumuis litteræ sint exequutæ ex dicendis, *à num.*89. Sed dumtaxat de decreti executione per Senatus repositionem immediatam) vt scilicet regulariter decretum Senatus in recursu retentionis Bullarum latum exequi directè nequeat , quando eo quis vsus est oppressus post peractam executionem earumdem , ita vt
decreti † Senatus executio directè tendat ad re- 33
positionem præcedentis executionis litterarum, cum eius verba tendant in futurum,& statutum loquens de futuro similiter confert effectum ad tempus futurum , Marta *de iurisdict. casu* 15. *num.*9. Et quia qualitas † adiecta verbo vel par- 34
ticipio restringitur,& limitatur ad tempus verbi vel participij , nec ante habere locum potest, quàm dispositio verbi locum habeat , vt latè prosequitur Castill. *in controuers. tom.* 5. *cap.* 90. *à num.*23. *à princip.* Barbos. etiam *axiomat.* 196. Nec etiam hoc consequi potest per sequestrationem fructuum , aut possessionis (generaliter loquendo) ad quod moueor ex ineuitabilibus fundamentis inferendis.

Primò , quoniam hoc genus Regaliæ, & co-
gnitionis certis † finibus concluditur , & est 35
omnino limitatum , ad illúmque finem dumtaxat tendit , atque fuit inuentum , vt impediat executionem litterarum faciendam (iusta causa accedente) non enim vltra progreditur hoc remedium retentionis.

Omnia enim iura Canonica , † & Ciuilia (à 36
quibus sumimus fundamentum ad huiusmodi executionis litterarum suspensionem faciendam ad effectum supplicandi , & rescribendi Pontifici) disponunt tantummodo , hócque remedio vti patiuntur ante litterarum factam executionem ; nullibi etenim legitimus, hoc remedium, & facultatem permissam fuisse executione iam peracta , vt clarè ostenditur *in cap. si quando de rescriptis , cap. cum teneamur de præbendis , auth. de mandat. Principum , §. inde competens , auth.*

vt

vt nulli iudicum, §. *& hoc verò*, *l.* 29. *cum sequentibus*, *tit.* 18. *part.* 3. & alia iura, & Doctores supra citati hac 1. *part. cap.* 3. *cap. sequentibus*, quibus quidem manifestè supponitur, hoc excludi remedium re non integra, & executione peracta.

37 Repugnat enim naturæ ipsius, † cum detur ad supersedendum, nec vltra, quàm executione non facta verificari potest, facta quippè executione, cum non subsistat subiectum habile, facultatem & extraordinarium remedium hoc expirare non est dubium, vt deinceps ad ordinarium confugere valeat grauatus. Ad quod plura vrgent fundamenta, & singulares Rotæ decisiones.

Et cum in vna *Elnens. distribut.* 21. *Februarij* 1614. dubitaretur, an facultas supersedendi in executione data in commissione operetur executione iam facta, ita fuit negatiuè responsum in hæc: *Et domini responderunt negatiuè, dicebant enim de tempore præsentatæ commissionis in actis cum dicta clausula (cum facultate supersedendi in executione arbitrio Rotæ) iam executionem fuisse perfectam, & consummatam, nam fuerat data missio vigore sententiæ de mense Octobris* 1605. *commissio verò præsentata fuit in actis die* 13. *Nouembris. Vnde dicta clausula, nullum potest hodie sortiri effectum, quia non potest supersederi in executione iam perfecta, & consummata, vt dictum fuit in* Aquillana beneficij 28. Maij 1599. coram B. M. Pennia.

Assertæ autem nullitates, & excessus, & non iustificatio litterarum non visæ fuerunt obstare, quia tendunt ad reuocationem dictæ executionis, quatenus sit nulla & excessiua; sed non propterea potest intrare, & operari clausula (arbitrio Rotæ) quæ posita est ad supersedendum, vt in Elnens. benefic. 30. Octobr. 1612. coram R. Bono, & in Tridentin. Parrochiali de Robreda 3. Decembr. 1601. coram R. D. M. Archiepiscopo Damasceno, &c. quam refert Iacobus Caballerius *decis.* 287.

Eadem Rota & in illa Parrochiali *de Robreda*, coram sacrato, quam refert Marchesan. *de commissionib. appellation. ab executione Breuis* 1. *part. post* §. 2. quæ est 19. in ordine, *fol.* 437. in hæc: *Quòd A. C. iam deuenerat ad executionem, vnde non debebat illa modò sub prætextu dictæ clausulæ retractari, cùm illa operetur suspensionem, non reuocationem executionis iam factæ, vt fuit dictum in pluribus causis, & in specie coram* R. P. D. Lancelloto in causa Aurien sis Parrochia S. M. de Pao. 17. Aprilis, &c. Eadem Rota in vna Aquillina beneficij 19. Decembris 1608. coram Manzanedo in hæc: *Causa mihi commissa cum clausula* (parito breui arbitrio Rotæ) *dubitaui, an intraret arbitrium pro tarditate executionis breuis, & Domini negatiuè responderunt, moti eo potissimo fundamento, quòd breue fuisset iam executioni mandatum, quo casu non est locus arbitrio, cum illud concedatur pro retardanda, non verò pro retractanda executione breuis, vt censuit Rota* in vna furien s. Parroch. 13. April. 1600. coram Lancelloto, & in alia Elnens. benefic. S. Saluatoris 30. Octobr. 1602. coram R. P. D. Ludouisio, *& aliàs sæpius*, *&c.* quam decis. adducit Marchesan. *de commiss. appell. ab executione breuis* 1. *p. post* §. 2. *quæ est in ordin.* 11. *fol.* 433. & ibidem in sequent. decis. in ordin. 12. *in vna Celsonens. præceptoria coram Coccino*, ita à principio ait: *Quamuis post executionem factam non sit amplius locus arbitrio ad retardandam executionem breuis, vt in causa* Aquillana beneficij 28. Maij 1599. coram Pennia, & in Aurien s. Parroch. de Pao. 17. Aprilis 1600. coram Lancelloto, & in alia Tuden s. Parroch. 3. Decembr. 1601. coram sacrato; *tamen si iudex nulliter vel iniustè processit; est locus arbitrio ad retractandam vlteriorem executionem breuis, & nouissimè fuit resolutum* in causa Tarraconen si 4. Februar. hoc anno 1604. coram D. meo Litta, &c. Et in alia Tuden si Parroch. de Roboreda coram sacrato, *num.* 2. sic dicitur: *Fundamenta decisionis fuerunt quod A. C. iam deuenerat ad executionem, vnde non debebat vllo modo sub prætextu dictæ clausulæ retractari, cum illa operetur suspensionem, non reuocationem executionis iam factæ, vt fuit dictum in pluribus causis, & in specie coram* Lancelloto in causa Aur. Parroch. S. M. de Pao. 17. April. &c. quam adducit Marchesan. vbi proximè, quæ in ord est apud eundem 47. *fol.* 469. & est *decis.* 88. *n.* 5. & 6. *post tractat.* Ludouisij Post. *de manutentione*, in qua aliæ plures decisiones etiam recensentur.

Quarum decis. doctrina apud DD. de Rota communiter tentata (quæ realiter verissima est) sine dubio nostram euincit difficultatem, vt recursus retentionis nostræ inuentus ad supersedendum ante factam executionem non operetur post eam peractam ad finem & defectum illam reuocandi, aut reponendi.

Quoniam permissum ad tempus † post tem- 38
pus censetur prohibitum, *l. si vnus*, §. 1. vbi Bald. *ff. de pact. l. epistola*, § *fin.* vbi Castren s. *ff. eod. tit. l. Imperator. ff. de postul. l. cum pater* §. *à filia*, vbi Bart. *ff. de leg.* 2. *l. statu liberum*, §. *stichum*, *l. Titia cum testamento*, §. *fin. ff. eodem tit. l. pater filium*, §. *fundum*, *ff. de legatis* 3. *l.* 2. *C. de iure emphiteut. cap. vltimo*, §. *in aliis*, *versicul. Si iuro, vt lite non contestata*, Tiraquel. *de retract. conuention.* §. 1. *glossa* 1. *num.* 44. Pedemont. *decis.* 83. *num.* 13. Menoch. *consil.* 68. *n.* 10. Petrus Surdus *de alimentis*, *lib.* 5. *quæst.* 3. *n.* 9. *&* 10. *& decis.* 75. *num.* 10. *& consil.* 57. *num.* 9. Bertazol. *de clausul. instrum. clausul.* 15. *glos.* 2. *num.* 21. Gonçalez *ad regul.* 8. *Cancellar.* § 5. *præmia. num.* 3. Caldas Pereir. *de extinct. emphit. quæst.* 1. *num* 8. *& de renouatione*, *q.* 10. *num.* 1. Petrus Barbos. *in l. cum prætor. in princip. n.* 45. *ff. de iudiciis*, qui quidem, & alij de variis cas libus loquuntur.

Nam verba decreti Senatus limitatiuè appo- 39
sita habent inducere † terminum, quem non licet transgredi, *l. qui fundum*, §. *vendebat*, *ff. de contrahend. emption.* Anton. de Canar.. *in tractatu de insinuatione*, *q.* 28. *num.* 48. *volumin* 9. *tract. diuers. antiquo.* Et facta dispositio determinato modo, suos terminos excedere non licet, Bald. *consil.* 51. *lib.* 5. *per l.* 1. §. *si plures*, *ff. de exercitor. l. qui aliena*, §. *libertos*, *ff. de reg.* latè prosequitur Iulius Cæsar. Ruginel. *practicarum quæstionum, capitul.* 42. *à num.* 9.

Hæc igitur Regalia, & cognitio † extraor- 40
dinaria limitata est ad causam, & effectum supersedendi, & impediendi executionem duntaxat, quasi cessat ea cessante, vt limitatos producat effectus ex vulgari axiomate, sed magis in specie vide quæ *num.* 42.

Et eodem modo intra hos limites, & confi- 41
nes † decretum Senatus expeditur nullo modo transgrediendos, sub quibus includitur potestas huius

huius remedij, iuxta text. *in l. ex ſtipulatione*, ibi: *Cùm poteſtatem ſententiæ certis finibus concludi, ſæpè conſtitutum ſit*, text. *in l. poſt ſententiam, quæ finibus certis concluditur*, *C. de ſentent. & interlocut. omnium iudic. l. fin.* ibi: *Cùm terminos vrbis exierit poteſtatem non habet*, *ff. de officio Præfecti vrbis*, iuncta *l. extra territorium, ff. de iuriſd. omnium iud.* facit illud Diui Ambroſij *in lib. de Paradiſo*, ibi: *Si quid addas vel detrahas, prævaricatio videtur eſſe quædam mandati, ſimpliciter enim & pura mandati forma tenenda eſt*, *&c.* Sed quia de hoc plurima ſcitu digniſſima abundè cogeſſimus *in tractatu de Regia protectione 4. part. cap. 3. à num. 44. cum multis ſeqq.* & ſup. à princip. hîc omittimus.

42 Quod vlteriùs ex eo fulcitur, quia † ſententia quæ fundatur in cauſa, ceſſat ceſſante cauſa, vt poſt Tiraquell. & alios aſſerit Hieronym. Gonçalez *gloſſa 3. n. 41. in regula de alternat.* Gratian. *diſceptat. forenſ. tom. 4. cap. 673 à n. 18. cum multis ſequentibus*, & à principio, vbi de alimentatis ſemel taxatis per ſententiam, quod creſcunt, vel decreſcunt, creſcentibus vel decreſcentibus bonis alimentis Ripol. *variarum reſol. à n. 141.* vbi, quòd res iudicata nihil operatur in iis, quæ ſuapte natura mutationem recipiunt, vbi de dote reſtituenda ob inopiam viri reddenda vlteriùs eius inopia ceſſante, & de curatore furioſi per iudicem dato, vt ceſſet ſanitate poſtmodum reſtituta, benè conducunt, quæ Nicolaus Garcia *de beneficio*, *part. 12 cap. 2. num. 306.* Mieres *de maioratu 3. part. quæſt. 17. num. 6.* latè & eleganter Surd. *in conſil. 268. à num. 24. tom. 2.* vbi varia exempla, & doctrinas congerit, & adſunt iura ſingularia *in l. incommodato*, §. *fin. ff. commodati. l. 2.* §. *pen. ff. ad leg Rodiam. de iactu. l ſi fullo, ff. de condict ſine cauſa*; quæ copioſè exornat Petrus Surdus vbi proximè. Igitur cum hæc ſententia, hæc Regalia, & genus cognitionis ſuos terminos habeant limitatos, ad executionem impediendam; nequeunt illos excedere, nec extendere ad repoſitionem executionis iam factæ, quia vltra confines ipſos ceſſat poteſtas: atque ceſſat cauſa propter quam fertur decretum, quod variari, & alterari debet variata cauſa.

Secundò probatur, multa enim in iure noſ-
43 tro remedia † extraordinaria inuenta ſunt, & conceſſa ante actum factum, vel in præparatione ad faciendum, quæ poſt illum conſummatum omnino ceſſant, ſed confugere neceſſe eſt ad ordinaria remedia, text. *in l. 1. §. 1. ff. de noui operis nunciatione*, ibi: *Hoc autem edictum, remediúmque operis noui nunciationis aduerſus futura opera inductum eſt, non aduerſus præterita, &c.* textus etiam optimus *in l. 1. §. 1. ff. eodem*, ibi: *Nam ſi quid operis factum fuerit, quod fieri non debuit, ceſſat edictum de operis noui nunciatione, & erit tranſeundum ad interdictum quod vi aut clam*, textus *in l. de pupillo*, §. *nunciationem autem in præſenti faciendam, meminiſſe oportebit, l. loci vbi opus nouum fiat, ſiue quis ædificet, ſiue inchoet ædificare, ff. eodem*, quæ ſunt mirabilia iura ad rem hanc, eáque exornant plurimi Doctores citati ab Antonio Gom. *in l. 46. à num. 20. Tauri*, ad quem remitto libenter, & ſic cum hoc retentionis extraordinarium decretum, & remedium fuerit dumtaxat inuentum ad impediendam executionem litterarum faciendam, non debet operari in executione iam facta.

Ex quo fonte fluit, quòd cum inhibitio ſit remedium futura dumtaxat reſpiciens, non præterita, & futura acta impediat non præterita quantumcumque Canonicè expedita ſit: ſequitur, vt ſi intimetur poſt executionem, & immiſſionem factam, & poſſeſſionem apprehenſam, illam non tangit, nec reuocat, nec attentatam reddit, niſi per ſententiam diffinitiuam hoc fiat, ita eleganter Federic. de Senis *in conſil. 300. factum tale eſt debitor. in principio*, Alexand. *conſil. 1. column. fin. verſicul. Nec obſtat*, ſequitur Cardinalis Tuſchus *littera I. concl. 140. num. 3.* Seraphin. *deciſ. 1211. num. 4.* Lancelotus *de attentatis lite pendente. 2. part. capitul. 4. limitat. 1. num. 10. & eadem 2. part. cap. 20 declaratio. 1. num. 2. de attentat. poſt inhibitio.* Guido Papæ *deciſ. 66. num. 4 verſicul. Non obſtat ſi ex aduerſo*, *& deciſ. 69. num. 10.* Grauatius *ad prax. Beſtrij*, *lib. 7. cap. 1. num. 21.* Platus *de in litem iurand. §. 3. num. 34.* Farinacius *in 2. part. fragmentor. verbo*, *Inhibitio*, *num 315.* Tuſchus *littera P. concluſ. 400. num. 45.* Ludouiſ. Poſt. *in tractatu de manutention. obſeruation. 1. num. 51.* & poſt eius tract. *deciſ. 163 num. 11. & deciſ. 289. num. 9.* etiam ſi inhibitio Rotalis ſit, Alexander Ludouiſ. *deciſ. 203. num. 3. & 4.* Rota recent. *deciſ. 637. num. 3. & 4. part. 1.* Ludouiſ. Poſt. *dict. obſeruat. 1. num. 51.* qui omnes loquuntur in poſſeſſione iam tradita ante executam & intimatam inhibitionem, & aliis quibuſcumque actis præcedentibus ipſam inhibitionis intimationem, vt illa non annullet, nec reddat attentata, nec in minimo tangat, eòquòd inhibitio ſit remedium reſpiciens & impediens futura dumtaxat, non autem præterita, nec ad ea extendat vires ſuas. Quod & in effectu probant & illi omnes Doctores, quorum nomenclaturam laudauimus infra *2. part. cap. 12. §. vnico*, *num. 4.* probantes, quòd ſi inhibitionis intimatio, & poſſeſſionis traditio appareant factæ eodem die, & de prioritate non conſtet, præſumatur poſſeſſionem præceſſiſſe, & poſtmodum ſubſequutam inhibitionis intimationem pro illius validitate, cùm inhibitio non afficiat poſſeſſionem antea apprehenſam & executionem antea peractam. Ergo idem dicendum erit in hoc remedio, & decreto Regio retentionis, vt non comprehendat poſſeſſionem iam apprehenſam, nec executionem iam peractam.

Hinc eſt, quòd legitimus contradictor po-
44 teſt impedire executionem † & immiſſionem faciendam, qui ſi compareat re non integra poſt ſententiam adiectionis, & poſſeſſionem datam, non admittitur ad illam impediendam, cùm iam res non ſit integra, ſed ad remedium ordinarium confugiendum erit, poſt alios probat Parlador. *lib. 2. rerum quotidianarum*, *cap. fin. 5. part. §. 10. num. 24.* & loquendo in miſſione in poſſeſſionem virtute litterarum Apoſtolicarum, idem dicit Nicolaus Garcia *de benefic. 6. part. cap. 2. num. 124. cum ſequentibus.* Quia debuit comparere re integra, ad impediendam earum executionem, non poſt apprehenſionem poſſeſſionis, tunc res deſinat eſſe integra, de quo inferiùs agendum erit.

Quæ doctrina roboratur ex aliis pluribus,
45 quibus facultas † impugnandi aliquem actum, reuocandi, aut variandi, aut aliàs immutandi à iure conceditur; omnino extinguitur, & expirat

post illum actum factum, & consummatum, & sic re iam non integra, vt est videre per Mieres *de maioratu* 1. *part. quæst.* 68. *per totam, & quæst.* 36. *à num.* 11. *cum sequentibus, & quæst.* 12. *num.* 8. Marescotum *variarum resolution. lib.* 1. *cap.* 14. *per totum, & lib.* 2. *cap.* 44. *per totum,* Gratianum *disceptat. cap.* 356. *per totum*, Nicolaum Garciam *de beneficiis* 11. *part. cap.* 3. *à num.* 59. Riccium *collect.* 1479. *part.* 5. Ascanium Tamburin. *de iure Abbat.* 1. *part. disputat.* 15. *quæst.* 13. *num.* 6. Gratian. *disceptat.* 219. *num.* 13. *tom.* 2. Spino *de testament. glos.* 29. *à num.* 9. *& sequentibus,* Graffis *de effectibus Clericat. effect.* 1. *à num.* 419. idem Marescot. *lib.* 1. *cap.* 5. *per totum*, Ripoll. *variar. resolut. cap.* 7. *de iure emphyteut. à num.* 239. quos pro variis de hac re exemplis consulere poteris, quæ quidem rectè conducunt, vt hæc Regaliæ potestas, cognitio & decretum restrictum & limitatum dumtaxat ad impediendam executionem faciendam litterarum Apostolicarum, cesset iam ea peracta, & re non integra.

46 Tertiò fulcitur hæc pars, quoniam † licet hoc salubre remedium retentionis sit inductum, & cognitio Senatus directa, necnon leges Regni editæ ad suspendendam litterarum Apostolicarum executionem, prohibendo hoc fine multis pœnis illarum vsum, antequam in Senatu conspiciantur & examinentur, an contineant damnum publicæ vtilitatis; tamen post executionem factam nihil disponunt circa eius repositionem, nec de earum nullitate, & reuocatione tractant, quasi agnoscentes, & meritò, ad id omnino potestate carere, ac ideo nec nos de tali repositione directè per Senatum facienda animum commouere debemus, quia prohibitio ad id non extenditur.

Quia statutum quod prohibet acquisitionem,
47 non prohibet acquisitorum † retentionem, vt rectè docuisse Abb. *in cap. Iudæi, num.* 2. *de Iudæis*, refert & sequitur doctissimus & nostræ Iurisprudentiæ facilè Princeps Don Ioannes Baptista Valençuela Velasquez Supremi Castellæ Senatus Senator dignissimus *in consil* 4. *num.* 36. D. Ioann. à Solorzano *de iure Indiarum lib.* 3. *cap.* 1. *n.* 10. & est Alexand. doctrina *in cons.* 83. *incipit. visa facti narratione, num.* 4. *lib.* 2. vbi ait: quòd statutum loquens contra ingredientem
48 † possessionem, non habet locum in retinente. Idcirco facilius conceditur retinere, quàm de nouo adquirere, *l. Patre furioso, ff. de iis qui sunt sui, vel alien. iur.* Surdus *decis.* 40. *num.* 5. Menochius *cons.* 32. *num.* 37.

Ex quo principio descendit, vt facilius tol-
49 leretur ius quæsitum † quam ad acquirendum, *l.* 2. *§. ex his, l. pluribus, §. vltimo, ff. de verborum obligat. l. vt pomum, §. vltimo, ff. de seruitutib.* quemadmodum ex aduerso, facilius
50 † impeditur ius competiturum, quàm extinguatur adquisitum, *l. Papinianus, §. conditioni, & ibi glossa, ff. de inofficios. testament.* Difficiliúsque
51 impeditur introductio, † quàm productum in esse, *dict. l. Patre furioso, ff. de his qui sunt sui vel alieni iur.* Gratian. *discept. tom.* 5. *cap.* 965. *num.* 5. & alij supra citati.

52 Multa namque facienda † prohibentur, dum sunt in suo principio, quæ tamen facta tenent *dict. l. Patre furioso*, vbi latè Iason. *ff. de his qui sunt sui, l. circa, ff. de inofficioso testament. l.* 1. *§. viduum, ff. quando appellandum sit, cap. ad Apostolicam* 46. *de regularib. cap.* 1. *de matrimonio contracto contra interdictum Ecclesiæ, cap. fin. de diuortiis, cap. rursus, qui Clerici vel vouentes*; plures Doctores citat Augustinus Barbos. *axiomat.* 94. *à num.* 30. vbi *num.* 32. cum Oldraldo *consil.* 306. *in fin. versic. Secunda ratio*; quòd is qui non potest dare de iure tertij, † & non au- 53
diretur volens probare; si tamen iam probauit auditur, & cum Abbate *consil. vltimo, num.* 5. *lib.* 2. quòd qui non tenetur † respondere li- 54
bello generali, si tamen illi respondeat, sibi præiudicat, & alia exempla adducit *num.* 32. *& 33.*

Quibus vtiliter ad multa frequentia adde, quòd probatio † quæ non debuit admitti, ad- 55
missa tamen valet, & probat, Nos *de Regia protectione* 3. *part. cap.* 18. *num.* 29. Et suum operatur effectum, † quando antea non fuerit im- 56
pugnata per partem, Abb. *in cap.* 1. *num.* 8. *de confirmation. vtili, vel inutili*, Rota per Farinacium *decis.* 191. *num.* 2. *part.* 3. Et post publica- 57
tionem testes alij non sunt † admittendi, nec producendi; si tamen post eam recipiantur, parte tunc non impugnante, legitimè probant admissi, vt cum Hostiens. Aretin. Mariano, Socin. Felin. Paris. Imol. Crot. Anton. Gabriel. Alexand. dicit magis communem Farinacius *in tractatu de testibus, quæst.* 76. *à num.* 182. Et excep- 58
tio quæ non † debebat admitti, admissa tamen nocet, & operatur, vt post alios Nos *de Regia protectione* 3. *part. cap.* 12. *num.* 93. quibus ad idem adde Alexand. latè *consil.* 77. *num.* 13. Iass. *in l. Patre furioso, num.* 28. *ff. de his qui sunt sui*, Rotæ decisio per Farinacium 191. *num.* 2. *part.* 3. Antonius Gabriel. *lib.* 5. *commun. conclus. tit. de restitution. spoliator. conclus.* 1. *num.* 52. qui plures allegat Flamin. Cartarius *decis.* 115. *num.* 2. *&* 4. vbi intelligi firmat, quando pars expressè consensisset, vel tacitè non contradicendo, iuxta text. *in cap.* 1. *de restitution. spoliat.* & Bart. *in l. naturaliter, §. nihil commune, versicul. Secundò quæro, ff. de acquir. possession. & in l. si quis à se fundum, C. ad leg. Iul. de vi.* Secus verò, quando pars contradicit ex Decio *in consil.* 84. *column. penultim. versicul. Tertiò & vltimo.* Et ad multos ex his effectibus & alios quam plurimos videndus omnino Marius Giurba *decis.* 14. *à num.* 1. *cum sequentibus*; vbi plurimos Doctores & doctrinas ad prædicta congerit. Ergo dicta executio † Bullarum facta, an- 59
teaquam postuletur recursus iste, decreti Senatus virtute tangi nequit, cùm prohibitio, quæ tendit ad executionem faciendam, non se potest extendere ad iam factam, maximè contra naturam negotij & rei de qua geritur.

Quia licet impetrans sit prohibitus, & excluſus ab executione, † non tamen à reten- 60
tione, illa iam facta, sicuti per statutum excluſus ab agendo, seu excipiendo non prohibetur, nec excluditur à retinendo, Bald. *in l. si traditionem.* 39. *C. de actionib. empti*, Barzius *decis.* 108. *num.* 43. Alouerius *consil.* 39. *num.* 11. Peregrin. *consil.* 4. *sub num.* 16. *volumin.* 2. communem contra Bartholum testatur Boerius *decis.* 43. *num.* 15. *&* 16. plurimos citat, & latè prosequitur Marius Giurba *decis.* 60. *à num.* 7. quarum omnium doctrinarum similitudo mirè punctum nostrum percutiunt.

Quartò, & pro hac eadem parte vtiliter pugnat vera illa doctrina à nobis bene comprobata

† *in*

61 † *in tractatu de Regia protectione* 1. *part. capitul.* 1. *à num.*300. *& sequentibus.* Quæ habet, quòd licèt in Senatu detur decretum vim fieri, & reponi, si ipse Iudex Ecclesiasticus, etiam tertiæ iussioni sit inobediens ad reponendum; nullatenus Senatus se intromittit excedendo iustæ defensionis notos, vsitatos, & practicos terminos, sua propria authoritate reponendo, & deferendo; imò potiùs iudicem Ecclesiasticum à Regno, vt extraneum ob inobedientiam expellit, non tamen reponit ipse Senatus, quantumuis violentia maneat, provt ibidem videbis latiùs, *& à num.*273. *& sup.* per multa fundamenta. Igitur Senatus decretum suum retentionis exequi non poterit, reponendo executionem factam litterarum sua propria authoritate.

Quod iterum fulcitur ex alia doctrina, quam
62 veram † firmauimus in eodem *tractatu* 1. *part. capitul.*3. *à num.* 24. *cum seqq.* quo probauimus, quòd si postquam quis de Iudicis Ecclesiastici violentia sibi illata in Senatu conqueratur, ipse Iudex post grauamen, & violentiam illatam abiit, ita vt nullo modo compareat, vt reponere possit virtute decreti Regij, Senatus ipse sua propria authoritate, & immediatè non reponit violentiam, & executionem attentatam, quantumuis subsistat notoria, provt abundè ibidem fundatur. Et hoc ipsum reperio tenuisse Patrem Henriquez *lib.* 2. *de Pontific. claue, cap.* 15. §. 2. in hæc: Quod si merus executor
63 non † compareat postquam intimauit processum à Iudicibus Apostolicis fulminatum, nec apparet Bulla originalis, sed transumptum authenticum; non supereſt parti læsæ aut Iudicibus Regiis aliud remedium, quàm prosequi litem coram Auditoribus Papæ, & curare, vt damnatus in absentia ob contumaciam denuò audiatur; hæc Henriquez, qui quidem rectè loquitur in proposito, & conducunt hactenus dictis.

Quare nec per sequestrum regulariter po-
64 test fieri executio decreti, tùm † quoniam non est vniuersalis prouidentia, nec per illud satisfit fini, & intentioni huius salubris, & liciti recursus, cùm insuper titulus beneficij, & possessio maneat penes impetrantem virtute litterarum executioni datarum, vt infra *num.* 67. tùm etiam quia sequestrum non congruit omnibus litteris Apostolicis, quia multæ sunt expeditæ super causis & negotiis in quibus non cadit actualis possessio, nec fructus; sed aliter tendunt in detrimentum Reipublicæ Ecclesiasticæ, spiritualis, aut temporalis contra œcumenica concilia, ritus, & vsus valdè laudabiles legitimè obseruatos in aliquibus Prouinciis, aut contra Regni, aut Regis priuilegia, authoritatem, honorem, & præeminentiam iuxta leges Regias, in quibus quidem non potest cadere hæc forma & modus executionis. Atque tandem per illud non ex integro satisfit, nec consulitur indemnitati vi oppressi, nec principali intentioni Senatus, eius decreto, & remedio retentionis.

65 Tùm etiam, quia regulariter † non est tutus modus ipse, nam sæpè Rota, licet approbauerit cognitionem violentiæ in Iudicibus sæcularibus ob defensionem naturalem, tamen expressè damnauit sequestrum, & ad manus Curiæ, rei reductionem, provt plures decisiones ad idem congessimus *in tractatu de Regia protectione* 1. *part. capitul.* 1. *num.* 221. quia tunc excedunt limites potestatis, & defensionis naturalis, provt ibi videre poteris, nisi in casibus aliàs à iure permissis, de quibus mox dicemus in declarationem Bullæ Cœnæ Domini *à num.* 68. *& sequentibus.*

Aduersus idem etiam sequestrum reclamant 66
plures Doctores, † regulariter factum in beneficiis Ecclesiasticis per Curiam Regiam, vt latè Viuianus *in tractatu de iure patronatus, lib.* 11. *cap.* 12. *per totum, & cap.* 11. *præcedenti*; & in his etiam terminis Marius Antonius *variarum resol. lib.*3. *cap.* 9. & multa scribit contra huiusmodi sequestrum, Sarabia *in tractatu de iurisdiction. adiunctorum, quæst.* 30. *num.* 38. *& num.* 4. Ludouicus Gomezius, olim Rotæ Auditor. *in regula de annali, quæst.*46. multis Rotæ decisionibus comprobat, sequestrum appositum per Iudices laicos non impedire pacificam possessio- 67
nem, eò quòd sit actus nullus ex defectu potestatis & iurisdictionis. Quæ tamen decisiones intelligendæ sunt, & reducendæ ad terminos, in quibus loquitur Bulla Cœnæ, in cuius dispositione fundatur, de quibus, & eiusdem intellectu statim agendum erit, ne Rotæ rigor indistinctè pertranseat.

Sed adhuc respondetur, quòd hæc doctrina nihil inuehit in sequestrum apponendum per Senatum pro tollenda violentia, & vitando scandalo, cùm non sit legitima consequentia: sequestrum appositum in beneficiis per Iudices laicos non priuat possessorem possessione; ergo per eum apponi non potest, siquidem generalis regula sit, quod sequestrum iudiciale à quouis Iudice, quantumuis competente, appositum neminem possessione priuet, *l. licet, §. rei depositæ, ff. depositi*, quam exornauimus cum multis Doctoribus in nostris commentariis *de Regia protectione, tom.*1. *p.*2. *cap.*16. *à num.*34.

Et licet *c.*17. *Bullæ Cœnæ Domini*, videatur † re- 68
clamare contra omnia sequestra fructuum, & prouentuum rerum ad Ecclesiasticas personas vti tales pertinentium in hæc: *Quivè iurisdictiones, seu fructus, reditus, & prouentus ad Nos, & Sedem Apostolicam, & quascumque Ecclesiasticas personas ratione Ecclesiarum, & Monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorũ pertinentes vsurpant, vel etiam quauis occasione, vel causa sine Romani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium expressa licentia sequestrantur, &c.* Tamen non includit eius prohibitio modos, & casus aliàs à iure permissos, & approbatos.

Etenim hoc Bullæ Cœnæ *cap.*17. nimis generaliter disponit, & propterea non comprehendit casus aliàs specialiter à iure exceptos, & permissos, maximè Regibus, quibus alicuius specialis iuris, ex Regaliæ virtute competit, ad suas manus reducere fructus, seu bona Ecclesiæ vacantis pro custodia, & tuitione, ne dissipentur, de quo est textus expressus *in cap. generali* 3. *de electione, lib.*6. cuius sunt verba: *Generali constitutione sancimus, vniuersos, & singulos, (qui Regalia, custodiam, siue guardiam, aduocationis, seu defensionis titulum in Ecclesiis, seu Monasteriis, seu quibuslibet aliis piis locis, de nouo vsurpare conantes, bona Ecclesiarum, Monasteriorum, aut locorum ipsorum vacantium occupare præsumunt) quantæcumque dignitatis honore prafulgeant. Clericos etiam Ecclesiarum, Monachos Monasteriorum, & personas cæteras locorum*

eorundem, qui hoc fieri procurant: eo ipso excommunicationis sententiæ decernimus subiacere. Illos verò, qui se (vt deberent) talia facientibus non opponunt: de prouentibus Ecclesiarum seu locorum ipsorum, pro tempore, quo præmissa sine debita contradictione permiserint: aliquid percipere districtius inhibemus. Qui autem ab ipsarum Ecclesiarum cæterorumque locorum fundatione, vel ex antiqua consuetudine iura huiusmodi vindicant: ab illorum abusu sic prudenter abstineant, & suos ministros in eis sollicitè faciant abstinere, quod ea, quæ non pertinent ad fructus, siue reditus prouenientes vacationis tempore non vsurpent: nec bona cætera, quorum se asserunt habere custodiam dilabi permittant, sed in bono statu conseruent.

Ex quo text. duo deducuntur; alterum, quòd Regalia custodia bonorum Ecclesiarum antiquitus obseruata non comprehendatur in text. prohibitione. Alterum, quòd prohibetur noua vsurpatio, & Regaliæ huiusmodi adquisitio, in cuius text. comprobationem plurimos Doctores, & doctrinas adduximus sup. *cap.* 1. *à num.* 117. *cum sequentibus.*

Quare hoc *cap.* 17. Bullæ, generaliter & indistinctè disponens, reducendum est ad terminos dicti *cap. generali*, & iuxta eiusdem distinctionem intelligi, vt procedat in iure huiusmodi, & Regalia nouiter vsurpata, cui rectè consonant verba dicti *cap.* 17. *Bullæ*, ibi: *Ad personas Ecclesiasticas, &c. pertinentes vsurpant.* Et sic de præsenti, & noua adquisitione, seu vsurpatione, à quo verba tota dispositio præcedens regulatur; quia qualitas adiecta verbo, debet intelligi secundùm tempus verbi, iuxta vulgare axioma, de qua sup. *num.* 34.

Et quia lex loquens distinctè, & cum aliqua qualitate, aut distinctione trahit ad se omnes alias in illo casu & proposito indistinctè & generaliter loquentes, Albericus de Rosa *in l. si quis in principio testamenti, num.* 2. *in oppos.* 2. *ff. de legatis* 3. quod Sozinus Iunior. *in l. cum filio famil. vers. venio ad apparatum glossæ, num.* 46. *de leg.* 1. putat esse notandum Cardin. Mantic. *in tit. de contract. tom.* 1. *lib.* 4 *tit.* 23. *num.* 11. Nos *de Regia protectione* 1. *part. cap.* 1. *num.* 68.

Et sic de similibus Regaliis antiquitus pertinentibus Regi circa fructus beneficiorum, & de sequestratione eorum, & reductione ad manus suas ob scandalum vitandum, vt post magnam Doctorum cateruam diximus sup. *à n.* 20. *& sequentibus*, & aliis similibus casibus, in quibus ob eandem rationem & finem fructus beneficiorum, & temporalia cætera bona à Rege sequestrari, & occupari licet, de quibus videre est hoc *cap. à num.* 69. *& sequentibus, & cap.* 16. *num.* 87. *&* 88. & amplissimè *in* 2. *part. cap.* 24. *à num.* 41. *cum multis sequentibus, vsque ad finem cap.* Quoniam hæc, & alia similia priuilegia, seu Regaliæ pertinentes ad Principes ex consuetudine immemoriali, aut priuilegio, præseruatæ sunt à prohibitione Bullæ Cœnæ Domini, sicuti post innumeros Doctores, scripsimus suprà hac 1. *part. cap.* 2. *sect.* 5. *per totam, à n.* 172. & signanter *à n.* 191. *cum multis sequent.*

Quod vel fit in complementum decretorum violentiæ, & ad eam sedandam, cuius cognitio ad Regem pertineat, vt sæpè diximus, vel quia Ecclesiastici non obtemperant, sed cum scandalo contemnunt litteras Regis, de quo suprà *cap.* 1. §. *vnic. à num.* 22. quoniam hi casus competunt Regi vltra ius etiam ex vetustissima consuetudine, non de nouo quæsita, nec vsurpata, qui reseruantur Principibus vti eorum Regaliæ *in dict. cap. generali*, & per consequens etiam *in dict. cap.* 17. Bullæ Cœnæ, cuius dispositio, & prohibitio generica trahenda est & regulanda per distinctionem, *d.c. generali.*

Ex hac resolutione rectè † & iuridicè fluunt 69
illi omnes casus specialiter decisi à legibus Regiis 18. *&* 21. *& l.* 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilation.* superiùs adductis, ad secundum argumentum contrariæ partis *à num.* 21. & signanter disponentibus circa sequestrum apponendum in illis, & temporalitatum aliarum priuationem ob scandalum, & damnum Reipublicæ. Qui quidem habent specialissimam rationem vltra eam, & alias generales supra scriptas, nam cum indultis Apostolicis, & immemoriabili consuetudine sit prohibitus extraneus ab his Regnis, in illis obtinere beneficium, quia extranei penitùs sunt inhabiles, & incapaces ad illa obtinenda, vt & ipsæ leges Regiæ probant, & Pater Henriquez *in summa, lib.* 14. *cap.* 12. *num.* 6. sequitur nouissimè Diana *in resolution. moral. tom.* 1. *tract.* 3. *de comitiis & parlamentis, resolut.* 6. post principium: Dicentes, quòd in Hispania extraneus est incapax ad obtinendum beneficia, ita vt ipso facto amittat obtenta, vt & alij plurimi affirmant Doctores; & etiam in aliquibus diœcesibus adsint beneficia patrimonialia, quæ aliis non dantur nisi originariis.

Et quia talia beneficia † patrimonialia, ac 70
iurispatronatus Regij & laicorum impetrantes, ipso facto sunt priuati naturalitate, & absque alia declaratione sunt effecti alienigenæ, & extranei horum Regnorum, atque etiam omnibus priuati temporalibus, & fructibus beneficiorum, provt latissimè ex legibus Regiis, & aliis fundamentis probauimus infrà hoc *c.* §. *vnico, à n.* 90. *cum multis sequentibus*, ideò subiiciuntur pœnis, & incapacitati alienigenarum.

Et sicuti alij exteri ipso facto sunt incapaces, & inhabiles, & vt extranei habentur, & à Regnis † expelluntur, eorúmque ob tam notorium 71
scandalum, & inobedientiam sequestrantur temporalia, provt fructus ipsorum beneficiorum, dum ipsi illa tenent; etiam absentes à Regno, & expulsi, quousque desistentibus illis, alteris conferantur beneficia, iuxta quæ Nos *de Regia protectione* 1. *part. cap.* 2. *à num.* 273. *cum sequentibus*, & superiùs per plures numeros; de quo viteriùs magis in specie, inferiùs tractandum erit. Imò ob scandalum vitandum cogitur quis suo beneficio obtento iam cedere, vti copiosè diximus hac 1. *part. capitul.* 4. *à num.* 10. *& sequentibus.*

Et idem pariformiter intelligendum erit in beneficiis iurispatronatus laicorum impetratis in derogationem patronorum, vt nempè dispositio *dict. l. Regia* 21. *lib.* 1. *Recopilation.* (circa sequestrandos fructus beneficij patrimonialis impetrari contra indulta Apostolica, & in derogationem iuris filiorum patrimonialium) extendatur etiam ad dicta beneficia patronatus laici ex identitate, imò ex maioritate rationis, & ex maxima fraternitate, & similitudine, quæ inter vtraque hæc beneficia reperitur, quia vbi militat eadem ratio, idem ius statuendum ex vulgari axiomate, & de similibus ad similia legis

dispositio

diſpoſitio protrahitur, *ex l. non poſſunt, cum duabus antecedentibus, ff. de legibus*, provt latiùs comprobauimus inferiùs hoc *cap.* 10. §. *vnico, à num.* 90. *cum multis ſequentibus*, vbi de hoc articulo tractamus.

Et ab ſpecialitate hac harum legum validum
72 deduces † argumentum in comprobationem noſtræ opinionis, quoniam licet ſequeſtrum fructuum & temporalitatum permiſſa ſit in illis ob ſpecialiſſimas rationes, quia vel à principio ſunt alienigenæ, & incapaces, vel poſtmodum alienigenæ extranei, & inhabiles, ſeu incapaces, ſimiliter ſunt effecti ex prædictis legibus Regiis, vel quia aliàs, adſit ſcandali timor, provt *à num.* 20. *&* *à num.* 64. tamen earum poteſtas vltra non progreditur ad repoſitionem executionis, imò manifeſtè inde ſupponunt, rema-
73 nendam poſſeſſionem penes † impetrantem (ſaltim de facto, licet non de iure, obſtante eius incapacitate ex ſupradictis ad text. cum materia *in licet Epiſcopus de prabendis lib.* 6.) cùm ipſius beneficij in caſibus prædictis fructus tamquam temporalitates ſequeſtrari iubeant. Et per conſequens per Senatum illius repoſitio facienda non erit ſui decreti retentionis virtute: cùm per eaſdem leges Regias aliam vltra ſequeſtrum, & alias pœnas in eiſdem contentas contra exequentes & interuenientes in harum litterarum executione poteſtatem non recipiat, & ſic intra earum limites ſe continere licet.

Hac igitur ſecunda parte vt tutiori, magiſ-
74 que probabili (vt vidiſti) retenta, † non obſtant in contrarium adducta fundamenta, quæ quidem licet de iure in ſui diſpoſitione vera ſint, & procedant, vt licentia ad faciendum porrigatur ad iam facta, ea ratione fundantur, quia actus illi dependent à voluntate & poteſtate diſponentis, quæ voluntas tacitè præſumitur, vt qui licentiam dedit ad faciendum, eodem modo cenſeatur dare ad iam factum, provt probant iura & Doctores allegati in dict. fundamentis, & in indiuiduo eandem rationem reddunt Doctores citati, & ſequuti à Mieres *de maioratu dicta* 4. *part à n* 96. *cum multis ſequentibus*, videndus etiam Narbona ſtatim citandus.

Probatur etiam, quia verba futuri temporis
75 in actu dependente † à mera voluntate, & poteſtate, ſeu conſenſu illius, qui illa protulit, reſoluuntur in tempus præſens, & ad præſens trahuntur, *gloſ. in l. ſtipulationum* 5. §. *ſtipulat. in verbo, Daturum. ff. de verborum obligat.* Bald. *in l. in vendentis* 13. *num.* 14. *col.* 3. *in fin. verſic. Quinto quaro, C. de contrahend. emption.* Burſat. *conſil.* 100. *num* 9. *lib.* 1. latè Rota per Cartarium *deciſ.* 29. *num.* 9. Gratianus *diſceptation. forenſib. tom.* 1. *cap.* 115. *à num.* 20. Secus quando à diſponentis voluntate, & conſenſu non pendet actus, vt latè per eundem *à num.* 15. *cum ſequentibus*.

76 Nam in iis, quæ pendent à mera † voluntate alicuius geſta per eum magnam extenſionem recipiunt, etiam ad ea quæ alias illegitima, & inutilia iudicarentur, plures ſingulares refert doctrinas Maſcard. *de probat. concluſ.* 924. *num.* 9. *&* 10. *&* *num.* 16. *cum ſequentibus*, vſque ad *num.* 20. incluſiuè.

At ſecus eſt, quando in concedente defuit
77 poteſtas, vt in noſtro caſu, † cùm ſit limitata, & redacta dumtaxat ad meros confines, & terminos impediendi executionem, & ad hunc tantum finem inuentum eſt hoc ſalutiferum remedium retentionis, quos quidem terminos tranſgredi nullo modo poteſt, cùm vltra eoſdem ceſſet omnino poteſtas ex ſupradictis fundamentis huius ſecundæ partis, quia in omni actu humano duo præcisè requiruntur, poteſtas ſcilicet & voluntas, ſine quibus † actus vllus 78
geri nequit, ſed vitio nullitatis ſubiicitur, vulgare Bald. *conſ.* 326. *Rex Romanorum, num.* 2. *lib.* 1. *per text. in l.* 2. *C. communia de leg. l. nolle de acquirend. hæreditate*, Hondedeus *conſ.* 27. *num.* 6. *lib.* 1. Menochius *conſ.* 108. *num.* 4. Scipion. Theodor. *allegat.* 30. *num.* 2. Anton. Gaizarellus *deciſ. Neapol.* 36. *num.* 34. Surd. *conſ.* 301. *num.* 29. *lib.* 3. Maſcetat. *lib.* 1. *reſolut.* 38. *num.* 18. Alexand. Ambroſ. *deciſ. Epiſcop. Peruſ.* 23. *num.* 28. Monter. à Cueua *deciſ. Arago.* 50. *num.* 1. Burgos de Paz *in l.* 3. *Tauri* 5. *part. num.* 442.

Hoc probatur etiam ex doctrina Baldi *in l. certum, col.* 10. *C. de teſtamento milit.* docentis, quòd permittens † aliquid de nouo facere; vi- 79
detur confirmare iam factum, niſi alia ratio in contrarium ſuadeat, & notat Caſtrenſis ibidem, & *in l. conditio*, §. *ſi ſic ff. de condit. & demonſtrat.* & alij plures Doctores citati per Narbonam *in l.* 10 *gloſ.* 3. *num.* 24. *&* *ſequentibus*, *lib.* 1. *tit.* 6. *Recopilation. tom.* 3. & cum nulla maior ratio dari poſſit, quàm defectus poteſtatis in diſponente; ideò de alia curandum non eſt.

Et quia repugnat omnino natura negotij, in
80 quo hoc remedium † extrordinarium datum eſt ad impediendum ne fiat; quare trahi nequit ad iam factum, quia poſt factum confugi neceſſe eſt ad remedia ordinaria iuxta textum *in dict. l.* 1. §. 1. *&* *l. de pupillo*, §. *nunciationem*, *&* *in l. loci*, *ff. de noui operis nunciat.* cum aliis addactis ſup. ad ſecundum fundamentum huius 2. *part. per tot. à num.* 43. *&* *ſeqq.*

Pariformiter, & ad ſecundum & tertium ar-
81 gumentum † contrariæ partis, de quibus *à n.* 15. *&* *ſequentibus*, reſpondetur, fatendo doctrinas tangentes ſequeſtri appoſitionem, in caſibus ſcilicet, quibus congruit, quando iam litteræ Apoſtolicæ executioni datæ ſunt, iuxta quæ latiùs diximus ibidem, *&* *à num.* 64. *cum multis ſequentibus*. Non tamen ex eo rectè ſumitur argumentum ad actualem repoſitionem directè, & immediatè faciendam per Senatum (in qua conſiſtit tota hæc noſtra diſceptatio) quam facere Senatum directè in executionem ſui decreti validè, & probabiliter negamus, & iuſtè, vt arbitror, impugnamus ex defectu poteſtatis, quia non ſunt adhibenda remedia, quibus exceditur modus defenſionis, & moderamen inculpatæ tutelæ, quæ conſiſtit in conſeruatione reuerentiæ debitæ Sedi Apoſtolicæ, vt *in cap.* 2. ſupra diximus per Doctores ibidem à principio citatos, & faciunt ad propoſitum mirabilia verba text. *in cap. de homine* 7. *de Baptiſmo*, ibi: *Cùm ergo falſa ſunt abiicienda remedia, quæ veris ſunt periculis grauiora, &c.* Potiùs enim relinquenda eſt violentia impunita, quàm terminos legitimæ defenſionis tranſgredi, vt ſatis probatum eſt in 4. fundamento huius ſecundæ partis *à num.* 61. *cum ſeqq.*

Mirabilis eſt etiam ad hoc † propoſitum do- 82
ctrina Diui Ambroſij relata *in cap. denique* 14. *q.* 5. vbi ſic dicit Pontifex: *Denique ſi non poteſt ſubueniri alteri, niſi alter lædatur, commodius eſt, neutrum iuuari, quàm grauari alterum, &c.*

Quam doctrinam exornat Ioannes Mariæ Nouarius *in voto* 42. *n.* 4. *&* 5. & iterum *in praxi electionis, & variationis fori, q.* 7. *num.* 19. præcipuè ad finem *section.* 3.

83 Nec etiam est curandum, † quod aperitur via fraudibus, provt in d. 3. argum. Tùm quia eas euitare directè potest vix Senatus ex limitata potestate; tùm etiam quia non procedit illa regula, quando principaliter non fiat, sed secundariò, & in potentiam consecutiuam, vt limitat Augustin. Barbos. *axiomat.* 102. *num.* 4. maximè quia satis fraus impetrantis purgatur ex sequestro fructuum beneficij, quo remedio adhibito iam dici non potest, quod ex sua malicia & dolo fructum consequitur, ex abundè superius assertis.

84 Hanc tamen nostram opinionem † limitabis, vt non procedat, quando pendente hoc recursu ad Regem, & dum in Senatu disceptatur super cognitione, & examine causæ legitimæ retentionis; pars vel originalium litteratum virtute, vel earum copiæ irruat, & tanta furoris audacia attrectauerit, possessionem apprehendere, & illas exequi, quia tunc proculdubio poterit Senatus attentatum illud violentum reponere, ne fortè perueniatur ad scandalum. Tùm quia sicut ipse Iudex executor tenetur supersedere postquam rescripsit ad Papam, & tenetur spectare consultationis resolutionem, iuxta text. singularem *in cap. multum stupeo.* 2. *q* 6. ibi: *Expectandum tibi fuerat, quid ad tua consulta rescriberem*, iunctis iis quæ sup. *cap.* 1. §. *vnico*, & infrà hoc *cap. à num.* 93. *cum sequentibus.* Ita pariter postquam in Senatum afferuntur litteræ ad eumdem effectum supplicandi, informandi, & rescribendi Pontificem Maximum, & interdùm quòd in eo examinatur causa interitus Reipublicæ, & damni publici, executor ipse superfedere tenetur, cum examen illud sit quid præparatorium destinatum ad prædictum finem rescribendi, idem etenim ius est in præparatoriis, quod in præparatis, *l. ordinarij* 13. vbi Bald. *num.* 2. *C. de rei vendicat.* Petrus Barbos. *in l. hæres absens. in principio. num.* 196. *ff. de iudiciis*, Cacherianus *decis.* 78. *num.* 5. 6. *&* 16. Couarruuias *lib.* 1. *variarum cap.* 4. *num.* 7. *&* 8. Farinac. *in praxi criminal. num.* 144. ex text. *in cap. de prudentia. de donation. inter* Doctores *in rubrica, C. de edendo*, Decius *in rubrica, lectura* 1. *num.* 8. *de iudiciis*, & ibi Ripa *num.* 27. Alexand. *consil.* 58. *n.* 7. *lib.* 1. Mandellus *consil.* 208. *num.* 3. Caldas Pereir. *in l. si curatorem habens, verbo, Implorandum, num.* 31. *C. de in integrum restitut.* Gutierrez *de iurament. confirmatorio*, 3. *part. cap.* 12. *num.* 6. Bald. & alij Surdus *consil.* 42. *num.* 17. Bossius *tit. de foro competenti, num.* 117. Gamba Curta *de immunit. Ecclesiar. lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 3. Carlebal. *de iudiciis, disputat.* 2. *q.* 4. *sub num.* 204. *pag.* 102. *ad fin.*

Tùm quia est articulus facti incidens in ne-
85 gotio principali coram † Senatu pendente, qui de facto etiam rei spiritualis incidenter ad causam principalem licitè cognoscit, sicut & iudex quilibet sæcularis, provt plurimos Doctores ad id citauimus sup. hac 1. *p. cap.* 8. *à num.* 26. *vers.* Hoc ipsum firmant omnes Doctores.

Tùm etiam quia secundùm magis commu-
86 nem, & vsu, & consuetudine † receptam in Hispaniarum Tribunalibus supremis doctrinam de causa possessoria beneficiali posse cognosci ab illis nempè laicis, provt multis Doctoribus citatis probat Iacob. Cancerius *variarum resolut. lib.* 3. *cap.* 14. *cum sequentibus*, & sup. abundè prosequitur cuncta cumulans Castillo *de tertiis, cap.* 12. *à num.* 41. Fontanella *de pactis nuptialibus clausul.* 7. *glos.* 3. *p.* 10. *à num.* 48. *p.* 2. Ludouis. Post. *de manutentione, obseruation.* 6. *à num.* 27. qui omnes infinitos penè alios Doctores cumulant; ac insuper Senatui reseruata est authoritas vindicandi audaciam, & irreue-
87 rentiam † contra partem, & iudicem sic fraudulenter exequentem contra leges Regias ita disponentes, ad ea quæ latiùs deduximus *de Regia protectione* 1. *p. cap.* 7. *à num.* 34.

Tùm etiam, quia licet facultas data ad supersedendum in executione, non verificetur in executione iam facta: tamen quando ipsa executio fuit attentata, & nulla; tunc intrare facultatem supersedendi, semel ac iterum Rota declarauit, provt in illa Celsonen. *Præceptoriæ coram Coccino, & in alia Tarraconensi*, ibidem per Rotam relata, quas adduximus superiùs, *num.* 37. ideóque cum hæc possessionis apprehensio furtiuè, attentatè de facto, & nulliter fuerit facta; poterit Senatus illam liberè reponere tanquam incidens in causam, & ex vi & natura facti incidentis in principali articulo violentiæ, & retentionis.

Vnum tamen vtile ad hoc † notabis (ad de- 88
struendam malitiam fraudulentam impetrantis, sic volentis suas litteras exequi recursu pendente in Senatu) quòd ad exercitium iurisdictionis requiritur præsentatio coram iudice delegato litterarum originalium, vel aliàs authenticarum, quare si copia non solemniter deducta cum citatione partis, & decreto iudicis fuerit præsentata ab impetrante Iudici delegato; processus & executio eius virtute erit inanis, & nulla, nullúmque iuris producet effectum: ita latissimè post plures Doctores, & Rotæ decisiones probant Nicolaus Garcia *de beneficiis* 6. *part. capitul.* 2. *à num.* 16. 17. *&* 18. & supra. Quare sibi sic apprehensa possessio, & facta executio nihil prodesse potest, nec impediet attentati repositionem per Senatum faciendam ex supradictis.

Efficax remedium, quo generaliter consulitur vim patienti ex litterarum executione iam peracta.

Mihi indies meditanti super hac nostra iu- 89
ris † rigore vallata opinione (à qua desistere nullo modo potui, & eidem (vt arbitror) per omnes insistendum, efficax occurrit remedium in suo genere licitum, legitimum, & permissum, quo per indirectum, & causatiuè saltim effectum queat sortiri salubre illud retentionis decretum per supremum Senatum, legitima existente causa, expeditum, per coniunctionem videlicet, & cumulationem duorum remediorum, se ad inuicem iuuantium, ita vt ex vtroque simul iuncto retentionis decretum liberè, & absque impedimento suum plenarium consequatur effectum, vt clarè ex dicendis patebit. Quod meo videre hallucinari videtur Pater Henriquez laudatus infrà *cap.* 11. *à n.* 39. licet sub magna terminorum confusione, obscurè,

ſcurè, & intricatè, provt ibidem adnotauimus eiuſdemmet verbis ad litteram relatis.

Dato igitur in Senatu decreto retentionis lit-
90 terarum ipſis † tamen iam executis, compareat pars, vel Regius Fiſcalis coram eodem executore,& alleget eandemmet cauſam, ſcandali ſcilicet, & damni publicæ vtilitatis, qua motus fuit Senatus ad ita decernendum (cùm omnes retentionis cauſæ ad hoc principium, & fundamentum ſint redactæ, provt ſup. *cap.* 3. cum quatuor ſequentibus, *cap.* 1. *hac* 1. *part.* diximus) & petat repoſitionem executionis (cùm nulla fuerit, & attentata, vt mox oſtendam clarè) & à non repoſitione, & ab executione litterarum Apoſtolicarum tanquam nulliter, & attentatè facta appellationem interponat, vel ad illuſtriſſimum Nuntium horum Regnorum, vel ad Sanctam Sedem Apoſtolicam, & ob negatam delationem & executionis repoſitionem recurret ad eundem Senatum per viam violentię, quo indubiè,& iuſto fundamento ex mox dicendis,ubi dabitur decretum violentiæ,nempè: *Que el juez Eccleſiaſtico que deſta cauſa conoce, haze fuerça en no otorgar la apelacion interpuesta, que la otorgue, y reponga lo hecho deſpues della, ò en el tiempo que pudo interponerſe*, iuxta quæ Nos *in tractat. de Regia protectione* 1. *part. cap.* 2. *à num.* 199. *cum ſeqq.*

91 Et tunc intimato iudici † executori hoc decreto violentiæ, cui ipſe omnino parere debet, & ad vnguem obtemperare deferendo, & reponendo omnia geſta poſt appellationem, & in tempore, quo potuit interponi, provt abundè probauimus *dict. tract.* 1. *part. cap.* 2. §. 1. *per totum*; & facta hac repoſitione, res redditur integra, & reducitur ad illum priorem ſtatum, quo
92 litteræ executæ non erant, † & hinc intrare rectè poteſt decreti Senatus retentionis prius expediti executio, in cuius complementum non ſolùm litteræ Apoſtolicæ detinentur; ſed & omnia acta ad executionem earum pertinentia, ne vlteriùs illis vtatur aliquis, donec ſummus Eccleſiæ vniuerſalis paſtor, ad quem ſupplicatum ſtat, meliùs de cauſa legitima ſuſpenſionis inſtructus, & informatus, dignetur per ſuam piiſſimam, & paternalem miſericordiam de remedio vtiliori prouidere.

Singulas inſuper huius miraculoſi, efficaciſque remedij partes ſpecialiter iuſtas oſtendam.

Certi namque iuris eſt, quòd in omnibus iis
93 cauſis, † quæ legitimæ ſunt ad ſuperſedendum in litterarum Apoſtolicarum executione, de quibus *cap.* 3. *cum ſequentibus*, ſuprà, quæ omnes tendunt ad euitandum ſcandalum, & damnum Reipublicæ, vt ibidem vidiſti: In omnibus ipſis iudex executor, cui litteræ ſunt directæ, non ſolum poteſt, ſed imò præcisè, & omnimodo tenetur ſuperſedere, quia exequi non poteſt; ita probat, & iura Canonica intelligit poſt alios Maſtrill. *de magiſtratibus*, *lib.* 5. *capitul.* 9. *num.* 222. Rippa *in cap. ſi quando de reſcriptis*, Maranta *diſput.* 1. Afflictis *conſtit. pacis cultum*, *num.* 57. *rubrica* 8. *lib.* 1. Foller. *conſtit. Magiſtri iuſtitiarij*, *num.* 5. & 8. Capiblanc. *de Baronib. pragmatic.* 14. *num.* 47. Rodericus Suarez *allegat.* 12. *à num.* 48. Giurba *conſil.* 59. *n.* 76. *in fin.* Atque etiam illa doctorum caterua à nobis congregata in vnum, *cap.* 3. *à num.* 23. *verſicul. Quare iuſtiſſimè ſancitum eſt*; ad quæ loca te remitto, quia amplius non repeto, & alibi pluries atque pluries id quoque diximus *in dict. cap* 3. cum quatuor ſequentibus.

Et eſt textus expreſſus *in cap. reſcripta contra ius elicita ab omnibus iudicibus præcipimus refutari, niſi fortè aliquid eſt, quod non lædat alium, &c.* 25. *quæſt.* 2. Id ipſum etiam probant text. *in cap. Imperiale*, & *in cap. nec damnoſa fiſco*, & *in cap. dicenti*, *eadem cauſa & quæſt.*

Ad hoc ipſum ſubtiliter † pondero verba, 94
quibus attentè vſi fuere Pontifices *in c. ſi quando de reſcriptis*, ibi: *Aut per litteras tuas, quare adimplere non poſſis, &c. & in cap. cum teneamur de præbendis*, ibi: *Aut ſi non poteſt ei ſine ſcandalo prouideri, &c.* Quibus quidem verbis manifeſtè docet Pontifex, quòd vbi datur legitima cauſa, & à iure approbata ad ſuperſedendum, deficit tunc in executore poteſtas exequendi.

Nulla enim in iure maior † nullitas, quàm 95
defectus poteſtatis, & quod vltra poteſtatem fit à iudice, maximè executore, nulliter fit, Boerius *deciſ.* 299. Oliuan. *de iure fiſci*, *cap.* 15. *num.* 39. Riminaldus Iunior. *conſil.* 281. *num.* 70. Rota diuerſorum, *deciſ.* 666. *num.* 4. *part.* 1. Bertazola *conſil.* 465. *num.* 24. Pariſ. *de gabell. part.* 3. *num.* 73. Nizol. *allegat.* 2. *num.* 21. Vantius *de nullitate ex defectu iuriſdictionis*, *num.* 1. Marius Giurba *deciſ.* 96. *ſub num.* 10. de quo nos abundè *in tractatu de Regia protectione* 4. *part. cap.* 6. *à num.* 3. & ſuprà optimè *in cap.* 3. *à num.* 36. & *à num.* 64. & eſt textus qui hoc idem probat *in l. quicumque*, & *in l. qui contra noſtra*, *C. de executoribus*, & *exactoribus*, *lib.* 12. Quibus quidem iuribus, & locis amplius latè probatur, idem eſſe defectum poteſtatis, & iuriſdictionis in executore, ad effectum cauſandi nullitatem.

Prædictis adde etiam communem Doctorum reſolutionem,† quæ habet,quòd licet executor 96
ſententiæ non poſſit cognoſcere de exceptione labefactante ſententiam ſuperioris;tamen quando eius datur nullitas notoria, ipſe executor illã præcisè,& neceſſariò tenetur admittere, non ad effectum cognoſcendi, & determinandi ſuper illa; ſed ad effectum ſuperſedendi in executione, & reſcribendi ſuperiori, qui ſententiam tulit; ita latè probant Petrus Barboſa *in l. ſi prætor.* 75. *in principio*, & *in* §. 1. *ff. de iudiciis*, *à fol.* 770. in magnis & incluſ. ibidem *à num.* 41. & *ſequentibus*, & *in* §. *Marcellus*, *à principio*, & *à num.* 62. & *ſequentibus*, Zeball. *de cognition. per viam violent. lib.* 2. *quæſt.* 146. per totam,optimè Ioann. Hieronym. Campanil. *diuerſorum iuris*, *rubrica* 11. *cap.* 13. *à num.* 254. & *ſequentibus*, Cardin. Tuſchus *practicarum concluſ. litt. S. concluſ.* 142. & *littera R. concluſ.* 267. Scaccia *de appellat. quæſt.* 11. *à num.* 193. *cum ſequentibus*, quo limitabis, quod generaliter diximus *de Regia protectione* 4. *part. cap.* 7. *à num.* 15. & *ſequentibus*; provt etiam declaraui 3. *part. cap.* 9. *à num.* 33.

Igitur appellatio hæc duobus ex capitibus
iuſta & legitima efficitur, † cui vt licitæ ab exe- 97
cutore deferendum eſt; primò quia proceſſit tempore, quo debebat conquieſcere, & ſuperſedere, & ſic ab eo procedente, & eius proceſſu appellatio licita & legitima eſt, & violentiæ decretum in Senatu datur, Nos *in tractatu de Regia protectione*, 3. *part. cap.* 10. *à num.* 174. & 4. *part. cap.* 11. *à num.* 4. & meliùs poſt Ioannem Monach. Pariſ. Bonifac. Bald. Cinum, Ab-

bat. & Caputaquensem diximus *de Regia protectione 2. part. cap.* 18. *num.* 44. Et tursum, vbi
98 simul probauimus, omne gestum † à iudice tempore, quo debebat conquiescere & supersedere esse nullum ipso iure, & perinde legitima appellatio, vt eius virtute obtineatur in Senatu decretum violentiæ, *Que otorgue y reponga.*

Vltra quos, & quod processus gestus à Iudice tempore, quo debet conquiescere, & supersedere probant *Glossa in cap. Iudex, verbo, Proponatur*, & ibi Francus, & Geminian. *de offic. Delegat. in 6.* Bart. & alij *in l. quia poterat. n. 4. ad Trebellian.* Salicet. *in Authent. offeratur*, C. *de litis contest. cap. cum speciali*, & ibi Perusi. *n.* 64. *de appellation.* Granut. *theorem.* 17. *sub num.* 1. Lapus *allegat.* 1. Roman. *consil.* 220. *num.* 3. vbi Mandos. Alexand. *consil.* 104. *num.* 4. *volumin.* 5. *& consil.* 89. *num* 3. *volumin.* 1. Gaill. *obseruat.* 33. *num.* 12. *lib.* 1. Zeballos *contra communem, q.* 680. Villadiego *foro iud. lib.* 2. *tit.* 1. *l.* 22. *num.* 11. Casane. *consil.* 30. *num.* 21. Tuschus *littera S. conclus.* 913. *num.* 25. Minsinger. *centur.* 4. *obseruat.* 59 Paris. *consil.* 89. *num.* 7. *volumin.* 3. Graz. *reorum defens.* 1. *capitul.* 19. *num.* 37. *&* 55. Cephal. *consil.* 241. *num.* 19. Ruinus *consil.* 6. *num.* 5. *volum.* 4. Menoch. *consil.* 865. *num.* 15. Chircho. *communium opinionum, centur.* 3. *conclus.* 95. Instrigol. *lib.* 3. *singul.* 79. *num.* 182. Couarruuias *practicar. cap.* 26. Azeued. *in l.* 1. *num.* 8. *tit.* 16. *lib.* 4. *Recopilation.* Giurba *consil.* 9. *num.* 1. *&* n. 3. Millis *in repert. verbo, Iurisdiction.* Verall. *decis.* 7. *num.* 1. *part.* 3. Osascus *decis.* 84. *num.* 3. Maranta *de iud. part.* 4. *distinct.* 16. *num.* 4. *&* p. 6. *tit. de appellat. num.* 4. Scaccia *de appellat. q.* 5. *sub num.* 116. *& quæst.* 14. *num.* 62. Morla *in emporio, tit.* 2. *de iurisdict. in præmiss. num.* 211. Canalcan. *decis.* 28. *num.* 112. *part.* 2. Bursatus *consil.* 21. *num.* 20. Rebuffus *tit. de recusat. artic.* 6. *glos.* 1. *num.* 2. Anton. Gabriel. *tit. de iudiciis, conclus.* 5. *num.* 1. Costa *de scientia inspect.* 85. *n.* 26. Lancellotus *de attentatis, part.* 2. *cap.* 6. *num.* 4. Gregor. Lopez *in l* 22. *glossa magna, tit.* 4. *p.* 3. Doctor Valençuela Velasquez *cons.* 43. *n.* 170. *& sequentib. tom.* 1.

Secundò etiam dicitur ista hæc appellatio legitima, quia ab actu nullo, etiam in materia
99 executiua, † & sui natura priuilegiata licita est appellatio, quæ simul habet vtrumque effectum ex *reg. l.* 4. §. *condemnatum, ff. de re iudicata*, latissimè probauimus *in dict. tractatu de Regia protection.* 3. *part. cap.* 9. *à principio, & à num.* 21. *cum sequentibus*, & per totum. Et quando in
110 executore † deficit potestas, vt appellatio suspensiua licita sit, multa scitu dignissima per Nos in eodem tractatu 4. *part. cap.* 6. à principio per totum, quibus quidem locis & alibi passim abundè videbis de iustificatione huiusmodi appellationis, & eius effectu suspensiuo, vt vim fieri declaretur in Senatu.

Hinc succedit, quòd quando executor nulli-
101 ter processit ad executionem † litterarum Apostolicarum, per comparitionem partis legitimæ, statim & ante omnia tenetur reponere possessionem, & alia omnia gesta tanquam nulla, & attentata in pristinum statum, & appellatio ab ipso executore, & toto eius processu interiecta per nouiter comparentem includit gesta omnia à principio, ita latissimè per Rotæ decisionem & alios Doctores comprobauimus *in dict. tractatu 1. p. c. 5. à n.* 66. *& seqq.* & obiter *c.* 6. *n.* 62.

Quare per hanc repositionem † titulus redu- 102
citur ad non titulum, causa ad non causam, possessio ad non possessionem, & res redditur ad suum priorem statum, quo erat ante executionem factam, de quibus quia multa diximus in his terminis de executione, actibus & sententiis repositis *in dict. tractu* 4. *part. cap.* 14. *per totum*, & præcipuè *à num.* 140. *cum multis sequentibus*, post magnam Doctorum exornationem; amplius non tracto.

Inde fit, quòd cum mediante hac repositione (legitimo modo † permisso facta) sit subla- 103
tum impedimentum, & inconueniens consideratum in fundamentis secundæ partis quæstionis, *à num.* 32. *& sequentibus*; provt erat executio præcedens litteratum Apostolicarum, quam Senatus per se ipsum directè reponere non potest in sui decreti retentionis executionem, vt superiùs abundè probauimus, & resoluimus: sequitur vt hac indirecta via, semel facta repositione, subsistret decreti Senatus retentionis executio, quia res semel prohibitionem euasit, ac ideo semper durat † libera, de quo plurimas 104
doctrinas congessimus *in dict. tract. 3. part. cap* 4. *à num.* 55. *cum multis sequentibus*, & de variis effectibus, & exemplis benè comprobatis rei redactæ ad priorem statum, † & naturam, vide- 105
re per te insuper poteris apud Mieres *de maioratu* 1. *part. q.* 38. *à num.* 184. *&* num. 290. quæ rectè conducunt.

Et facit alia doctrina, quæ † huic multum 106
similis est, de qua Nos *eodem tract.* 4. *part. c.* 8. *num* 91. *num.* 96. *&* num. 92. quo diximus, quòd si quis per executoriales fuit condemnatus ad restitutionem rei, qua fuit à tertio spoliatus, contra quem intentans remedium possessorium obtinuit primam sententiam, quæ eiusdem spoliati fauorem exequitur; statim poterit ille prior victor suas executoriales exequi ab eo instanti, quo res cæpit semel intrare in potestatem condemnati.

Non minus conducit alia † illa doctrina, de 107
qua Nos exactè *in tractatu de protectione Regia 4. part. cap.* 9. *à num.* 158. & sursum *à num.* 156. vbi, licet in condemnatum ad rem restituendam, nequeat fieri executio, quia illam tempore litis motæ, & condemnationis non possidebat, si tamen res ad suas manus perueniat postea; statim, quod ceperit possidere, fiet in eum executio absque nouo processu, quod post plurimos Doctores probauimus latiùs, quibus ad idem adde Iacobum Gallum *consil.* 5. *per totum*, maximè *num.* 9. *&* 10. *&* num. 5. Vincentium Carotium *de exceptionibus, exceptione* 21. *n.* 32. & est text. *in l.* 3. §. 1. *ff. de executione rei iudicatæ*, vbi Bart. dicit esse text. litteris aureis scribendum, & numquam obliuiscendum.

Hoc remedium nota, quoniam est valdè vtile, & omnino indies necessarium, secutum, legitimum, constans & licitum attentè considerarum, quòd alibi nec videbis, nec audies in re tam graui, & articulo tam difficili, & quotidie controuerso.

Quæ quidem comprobatio licet vniuersaliter omnibus casibus retentionis contingentibus sit omnino adaptabilis (vt ad oculum vidimus, & probauimus) non desinam insuper † aliquos 108
alios particulares recensere, & comprobare, & noua aliqua, vtilissimáque discurrere circa contradictores comparentes post executionem peractam,

actam, & sic re iam non integra, quæ alibi non reperies sic explicitè digesta. Ex quibus apparebit, quod ille oppressus, qui habuit ius ad proponendum, & intentandum remedium retentionis, & obtinendum in Senatu decretum affirmatiuum super ea; habet etiam ius comparendi coram executore, & executione litterarum iam peracta, & ab eo petendi repositionem, illámque obtinendi indistinctè in cunctis casibus, in quibus obtentum fuit earumdem litterarum retentionis decretum.

Et imprimis, si contradictor sit possessor, &
109 compareat post † executionem factam, & missionem in possessionem, ipso tamen possessore non citato, nec cum eo adhibita causæ cognitione; potest quandocumque comparere, & possessionis repositionem petere, quæ in primis, & ante omnia facienda est ab eodem iudice executore, quia cum immissio fuerit nulla; res non desinit esse integra (vt statim probabo) & optimè comprobauimus per expressam Rotæ decisionem, & alios plures Doctores 1. *part. cap.* 5. *à num.* 66. *cum sequentibus*, *de Regia protection.* Quibus adde Menochium latè tractantem hunc articulum *de adipiscend. remed* 4. *à num.* 627. post Barth. doctrinam, quam omnes sequi firmat Zuchardus, & alij multi Doctores, quos sequitur referens D. Ioann. del Castillo *controuersiarum*, *tom.* 1. *cap* 24. *num.* 170.

Et vnum attende circa has doctrinas, & alias plures applicandas, quòd immissio in posses-
110 sionem † virtute gratiæ Apostolicæ regulatur secundùm regulas interdicti adipiscendæ possessionis ex *l. fin. C. de edicto diui Adriani tollen.* & eiusdem regulis subiicitur, vt statim probauimus ex plurimis Rotæ decisionibus sic expressè decidentibus *à num.* 142.

Ex vero fundamento & ratione præcedentis
111 doctrinæ † inferre primò poteris ad litteras Apostolicas impetratas ab alienigena, & non originario horum Regnorum, qui cum sit incapax ad hæc beneficia, & omnino inhabilis mediante immemoriali & laudabili consuetudine horum Regnorum indultis Apostolicis confirmata, vt plures leges, *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilation.* firmant, provt & superiùs hoc *cap. à num.* 70. *versic. Ab hac tamen regula excipitur, &c.* Imò talis alienigenæ possessio, quæ est
112 contra prohibitionem statuti; † dicitur improba, & non manutenibilis, Bocatius *de interdict. vti possidet*, *cap.* 4. *in fin.* Rota *diuersorum*, *decis.* 41. *num.* 1. *part.* 2. Ludouisius post *in tractatu de manutentione*, *obseruat.* 44. *num.* 21. *vbi à n.* 29. plurimos citat, vt idem sit, quando possidenti resistit ius, & cum sit apprehensa virtute tituli nullius & inualidi, dicitur vitiosa, & ad nihilum prodest, vt abundè probat D. Ioann. Baptista Valençuela Velasquez *in cons.* 177. *à num.* 84. *vsque ad* 91. inclusiuè. Et nos latiùs infrà 3. *part.* huius tractatus.

Consonat, quòd quando prior immissio, & possessionis apprehensio fuit nulla, seu aliter vitiosa, habetur pro vacua, & quæ ad nullos iuris effectus considerabilis est, adeò vt minimè contradicere, & impedire possit alium postmodum ex legitimo titulo venientem, & petentem talis possessionis immissionem, & in concursu harum duarum possessionum hæc vltima vti legitima manutenetur, vti ex quàm pluribus Rotæ decisionibus, comprobat Ludoui. Post. *de manutentione*, *obseruation.* 71. *à num.* 70. *& sequentibus.*

Inde est, vt cum executio provt etiam ipsæ
113 litteræ sint nullæ ipso iure; † quandocumque quilibet comparuerit etiam post factam immissionem earum virtute obtinebit omnino ante omnia repositionem petitam, & appellatio eius dicitur legitima, idem est in beneficiis patrimonialibus (vt statim) quia iste (cum nulla fuerit executio litterarum ob incapacitatem, & virtute litterarum similiter nullarum) quandocumque comparuerit, dicitur re integra comparere, quoniam per executionem præcedentem, aut alium actum nullum res non desinit esse integra; ista est mirabilis Rotæ decisio in terminis 57. *num.* 8. vt per Viuianum *in tractatu de iure patronat.* vbi plurimæ decisiones aliæ citantur ad idem, variæque doctrinæ conducibiles, quòd actus præcedens, si est nullus, res non desinit esse integra, probant insuper Parisius *consil.* 98. *num.* 27. *lib.* 3. Lancellot. Robert. *de attentatis* 2. *part. cap.* 3. *in præfat. num.* 97. *&* 98. Ægidius *decis.* 699. Puteus *decis.* 2. Carolus de Grassis *de effectibus Clericatus*, *effectu* 1. *num.* 311. *fol. mihi* 106. Et quoad omnes suos effectus iudicatur, ac si gestus non fuisset, alios plures Doctores infra 2. *part. cap.* 12. *illatione* 3. *à num.* 65. & in illationibus superioribus, *à n.* 58. *cum multis sequentibus.*

Ad quam doctrinam † nempè quod per actum
114 nullum præcedentem res non desinat esse integra, plurima conducibilia adducit, hanc comprobant, Prosperus Farinacius *in tractatu de testibus*; *quæst.* 75. *à num.* 98. *cum sequentibus*; quem vide, conducunt etiam plures effectus resultantes ex actu nullo præcedenti, vt scilicet, quod per ipsum non perpetuetur iurisdictio, non inducatur litispendentia, non expiret potestas, non interrumpatur præscriptio, & alios plures quos congessimus *de Regia protectione* 3. *part. cap.* 9. *à num.* 13. *cum sequentibus*, & à principio, cap. quibus adiunge, quæ etiam latè & doctè cumulat Carolus de Grassis *de effectibus Clericatus*, *effect.* 1. *à num.* 298. *vsque ad num.* 318. plurimos ad singulas † congerens Doctores; & ra-
115 tio est, quia non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum ex regula iuris.

Quò pertinet, quòd licèt lite iam contestata præcludatur via exceptionibus dilatoriis, ex
116 vulgaribus; tamen quando exceptio † dilatoria illa talis sit naturæ, quæ reddiderit processum retrò nullum; rectè admitti & opponi potest post litem iam contestatam, *l. licet*, vbi Barth. & Doctores, *C. de procuratoribus*, latè Felinus *in cap. exceptionem*, *col.* 9. *versicul. Fallit octauo*, *de exceptionibus*, Alexander. & Doctores *in l. ita demum*, *C. de procuratorib.* Ioseph. Cumiæ *in vitibus magnæ Curiæ*, *cap.* 2. *num.* 19. *fol. mihi* 19. consonat, quòd licet executio instrumenti impediatur per sententiam illud vulnerantem; si hæc est nulla, instrumentum liberè exequitur, vt ex Coccino & Rotæ decisione rectè obseruat Antonius Amato *variar. resolut. tom.* 2. *resol.* 81. *num.* 27.

Idem prorsus ex paritate † rationis dicendum
117 erit in litteris impetratis ad beneficia patrimonialia ab eo, qui non sit filius patrimonialis quibus tãtum beneficia hęc cõferri possunt, & aliter facta prouisio est nulla ipso iure, vt in terminis

post

post plurimos Doctores diximus *de Regia protectione 3. part. cap. 9. à num. 38. & sequentibus*, & ex similitudine, & maxima fraternitate horum beneficiorum, & iurispatronatus laici, de qua latè infrà hoc *cap. §. vnico, à num. 100. & sequentibus*; idem dicendum erit in istis iurispatronatus beneficiis, de quibus plurima attulimus in proposito infrà *num. 164. cum multis seqq.*

118 Et nota quia in his casibus, † quilibet vassallus horum Regnorum habet ius ad oppositionem hanc faciendam, & quilibet dicitur legitimus contradictor, vt de beneficiis impetratis ab alienigenis, vt possit quilibet vassallus ratione authoritatis, & præeminentiæ Regis, proprij iuris & interesse quod habet, supplicare, & contradicere, ac se opponere, & petere retentionem litterarum; *est lex expressa 14. ad finem, tit. 4. lib. 1. Recopilation.* ibi: Y otrosi mandamos y damos facultad à todos y qualesquiera nuestros subditos y naturales, que sobre esto puedan oponer, y hazer resistencia, pues la tal oposicion es sobre la exempcion y honra y guarda de la preheminencia de su Rey, y de
119 su patria, &c. Et quod quilibet pro sola † præeminentiæ Regis defensione sit legitima persona, & contradictor; est textus expressus *in l. 2. C. vt nemo priuatus*, facit *l. 1. tit. 13. part. 2.* dùm tractans de honore Regis, & vtilitate eius per vassallum curanda, inquit: Por ende debe catar muy de luene las cosas que son a su honra y à su guarda, y ser mucho ansioso para alegarlas y acrecentarlas, y las que fueren à su daño desviarlas, y tollerlas.

Et ex hac ratione prouenit, quòd sicut Princeps potest non admittere in suo Regno Prælatum sibi suspectum, & non affectum; atque se electioni, de eo factæ opponere, vt quam plurimis citatis Doctoribus scripsimus in nostris commentariis *de Regia protectione 3. part. cap. 10. n. 241.* Azor. *institut. moral. tom. 2. lib. 6. cap. 14. vers. Quæres*, Carolus de Grassis *de effectib. Clericatus effectu 1. num. 1039.* Velleta *de disquisitione Clericali, part. 1. tit. de fauore Clericor. personali* (de quo suo loco infrà *3. part.* plenissimè erit agendum) ita pariter quilibet eius vassallus de populo potest se huiusmodi electioni opponere, & impugnare electionem factam ad dignitatem Ecclesiasticam eò quòd electus non sit gratus, & affectus suo Principi: provt in individuo probant Ioann. de Anania *in cap. quod sicut, num. 3. de electione*, vbi Ancharran. *num. 5.* Cotta *immemoralib. verbo, Episcopi*, Mandagotus *de electione nouorum Prælator. in Miscellaneis, tit. electus an reprobari possit, vers. Elect. Episcop.* Marius Muta *in Capitibus Regni Siciliæ, tom. 3. cap. 21. num. 37. ad fin. & cap. 12. num. 27.*

120 Et quod tam in iis, quàm † in beneficiis patrimonialibus, quilibet filius patrimonialis sit legitimus contradictor ratione proprij iuris, & particularis interesse, probatur vlteriùs. Quia cum habeant hæc regna priuilegia Apostolica, consuetudine immemoriali adquisita & confirmata, ne exteris dentur beneficia, & multa loca, & Episcopatus eodem potiantur iure, vt non nisi filiis patrimonialibus dari possint, & conferri beneficia, vti expressè dixit *lex Regia 25. tit. 3. lib. 1. Recopil.* ibi: Que se guarde y cumpla lo concedido por los Pontifices passados a nos y à los Reyes nuestros antecessores de gloriosa memoria, y a los dichos nuestros Reinos, &c. Sequitur, quòd cuilibet & singulis eadem priuilegia data censeantur, quia priuilegium datum loco, personis ipsius loci concessum intelligitur text. *in cap. per exemptionem, priuilegiis, lib. 6.* Barthol. *in l. quod constitutum, ff. de militari testam.* Decius *in l. omnibus, num. 16. ff. de regulis iuris, & consil. 152. num. 3.* Roman. *cons. 180. num. 1.* Valençuela Velasquez *cons 79. num. 73.* Gratian. *decis. 233. num. 13.* Giurba *cons. 89. num. 4.* & concessum priuilegium † patriæ, 121
cuilibet de patria ex eo ius competit Auiles *in capitib. prætorum 19. glossa, Priuilegios, num. 3.* Valençuela *d. cons. 79. num. 75.* & Giurba *sub dict. num. 4.* Ipsique ciues, & naturales patriæ priuilegium retinent, Ponte *in cons. 51. num. 36. in 1.* Giurba *in cons. 59. num. 51. in fin.* Et quod priuilegium concessum patriæ, ciuibus & naturalibus, tam laicis, quàm Clericis concessum intelligatur, post Martam, Grassis, & alios, diximus *in tractatu de Regia protection. 1. p. cap. 1. num. 63.*

Et conducit, quia ratione damni Reipublicę & præiudicij † publicæ vtilitatis omnibus & 122
singulis popularis actio adscripta, & attributa est *ex toto titulo, ff. de popularibus actionib.* & passim alibi, ex quibus in iis quæ tangunt publicum præiudicium Regis, aut Regni, † quòd 123
sit propria actio, & ius contradicendum Regis Fiscalis, nemo dubitat, quod & latiùs scripsimus sup. *1. p. cap. 13.* per totum, & signanter, *num. 57. & num. 7.*

Ex paritate & identitate rationis scriptæ superiùs, *vers. In primis si contradictor. à num. 109. cum seqq.* idem præcisè † affirmandum erit in 124
Bullis impetratis ad beneficium iurispatronatus laicorum (quorum deficiente consensu patroni laici, non admittitur in his Regnis derogatio, vt latiùs agendum infrà *4. part.* per totam) vt tunc cum generaliter ratione proprij iuris, in cuius est quasi possessione, & interesse semper est legitimus contradictor ad latè tradita per Nos *de Regia protect. 2. p. cap. 13. à num. 58.* Vnde si non fuerit citatus, licet in litteris mentio talis iurispatronatus facta non sit (quia tunc non est dubium quod sit citandus, & cum eo patrono legitima causæ cognitio adhibenda) etsi executione litterarum per acta comparuerit, potest petere repositionem, & ante omnia faciendam per executorem vt suprà diximus. Tùm quia iste ex executione litterarum, † absq; 125
suo consensu facta inducitur turbatio suæ possessionis iurispatronatus, cuius ratione, quandocumque compareat, dicitur legitimus contradictor ad reponendum ex superiùs dictis *d. vers. In primis, à num. 109. cum multis seqq.*

Tùm etiam, quia accedente sua contradictione, litteræ Apostolicæ † collatio, & possessio 126
ipso iure resoluuntur, & annullantur factæ sine suo consensu, provt abundè post plurimos Doctores resoluimus vti indubitabile *3. p. cap. 9. à num. 131. cum seqq. & cap. 10. à num. 2. cum seqq. in tractat. de Regia protectione*, quare succedit regula firmissima, & latè comprobata hactenus, quòd per nullitatem executionis res non desinat esse integra, & quandocumque patronatus compareat, & contradicat, re integra comparuisse dicetur, de quo abundè sup. *à num. 113. & à num. 103. cum multis seqq.* & insuper huic applica mirabiles plures doctrinas, quas de resolu-

tione

tione actus, & de pluribus eius effectibus scripsimus *in dict. tractat. 4. part. cap. 14. à num. 18. cum multis sequentibus*, & per totum capitulum,
127 vbi abundè, † quòd sequuta actus resolutione, res dicitur retrotrahi ad suum priorem statum, ac si à principio gestus non fuisset.

Sed non omittam notabile dictum Baldi *in l. qui ea lege, C de pactis inter emptor. & venditor.* Quòd quando dominium transfertur suspensiuè, resoluto contractu, res redit ad suam primæuam naturam, & ad sua principia attractiua, *l. 3. eod. tit.* Franchis *decis. 64. num. 11.* Sesse *decis. 8. num. 55. & 97.* Casanate *cons. 7. num. 9.* Tiraquel. *de retractu linagier. §. 19. glos. 2. n. 4.* Marta *voto 200. num. 11.* Ponte *de potestate Prorregis, tit. de assensu Regis, §. 4. n. 25. & consil. 81. num. 39. & 40. lib. 1.* Aldouinus *consil. 101. n. 3. & 4.* Fabius Anna *cons. 112. num. 14.* Scrader. *cons 4 num. 99.* Mantica *de tacitis & ambiguis conuentionib. lib. 4. tit. 33. num. 4.* & quod resoluto contractu ex causa de præterito, res redeat ad suum priorem statum, & originem cum omnibus suis qualitatibus, quas habebat antea, ac si contractus celebratus non fuisset; multi probant Doctores, & variæ doctrinæ cumulatæ per Anton. Amato *variar. resolut. lib. 1. resol. 4. à n. 4. cum pluribus sequentibus*, & per totam resolutionem.

Conducit benè alia similis doctrina, quòd possessio data alicui tanquam successori ab intestato, si postmodum comparet testamentum, illa possessio concessa dicitur iniusta, improba, & non manutenibilis, ita vt nihil obstet agenti, & postmodum contradicenti, comparenti ex testamento, Marta *consil. 94. à num. 1. & n. 5.* Itaque mediante oppositione patroni litteræ Apostol. & omnia indè deriuatiua resoluuntur, & annullantur, & res efficitur integra.

Et iterum quod possessio, quæ ex aliquo accidenti resoluitur, & finitur, adeò reddatur infecta, & inefficax, vt nullatenus prosit, nec etiam ad manutentionem, aliumvè iuris effectum, latè probant Gratianus *disceptat. foren. cap. 113. à num. 60. cum seqq. & in cap. 110. n. 75.* Coccinus *decis. 418.* Ludouis. Post. *de manutent. obseruat. 64. n. 13. & 14.* & post tractat. *decis. 181.* vbi de arrendatario reddituum annualium, vt possessio eius prosit durante conductione, eius tamen finita & resoluta, amplius non prosit ad manutentionem, & de aliis exemplis apud illos Doctores, & decis. optimè etiam Nicolaus Garcia *de benefic. 1. p. cap. 2. num. 87.* & sup. Vbi de beneficio à mobili ad nutum patroni, vt accedente patroni reuocatione, cesset possessio, & manutentio. Atque etiam quod possessio ad certum tempus, cessat possessio post illud, & manutentio denegatur, consonant Mastrill. *de Magistrat. lib. 1. cap. 17. à num. 33.* & D. Ioan. Baptist. Valençuala Velasquez *in cons. 192. à n. 31. & seqq. tom. 2.* Vbi de Vicario foraneo à mobili ad nutum Prælati, vt accedente remotione, & reuocatione nullatenus manuteneatur ob resolutam causam possidendi; quæ doctrinæ singulariſſimæ sunt nostræ resolutioni, vt quandocumque accedat contradictio patroni post peractam executionem; cum collatio, possessio, & executio resoluantur, & annullentur, res sit adhuc integra; debeat admitti vti legitimus contradictor absque aliquo impedimento possessionis apprehensæ, cum reddatur ad non possessionem, inutilem, & infectam, & ad nullum iuris effectum considerabilem, quia non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum ex latè deductis in hoc legitimo discursu.

Hinc infertur ad decisionem † Rotæ Roma- 128
næ, quam ad litteram refert Nicol. Garcia *de benefic. 6. p. cap. 2. à num. 132.* vbi reuocata fuit executio litterarum vti nulla, & attentata, eo quòd cum præsentato ad idem beneficium per Patronum laicum causæ cognitio non adhibuerit executor, stante beneficij possessione vacante, & non occupata, ibi: *Maximè cum Petrus comparuerit*, supponens idem si eo tempore ante peractam executionem non compareat, & ibidem: *Nec etiam obstare, quod possessio esset vacua, nec ostenderetur titulus Apostolicus, quia cum in gratia adest clausula, dummodo non sit alteri ius quæsitum; sufficit, quod Petrus ostenderet se præsentatum vt diceretur legitimus contradictor, cum Papa non præsumatur voluisse præiudicare, & derogare præsentationi, &c.*

Facit etiam doctrina Menochij *de adipiscend. remedio 4.* qui *à num. 626.* aliquos casus † distin- 129
guens, quando dicatur quis legitimus contradictor post missionem factam, & exequutam *in num. 628.* ita ait: Tertius casus, cum hîc contradictor, qui hoc tempore venit scilicet, non possidet, nec citatus fuit; tunc si allegat aliquid quòd excluſiuum sit intentionis hæredis, & beneficij huius constitutionis, hæc missio in possessionem reuocabitur, ita per Bart. hîc *columna penultim. versicul. Si verò non alleget*, exempla affert Bart. vt si alleget testamentum fuisse abolitum, & cancellatum, qua de re dicemus infrà, *quæst. 84.* vel testatorem non possedisse tempore suæ mortis, quod iam diximus multis in locis supra, &c. Et in *num. 629.* ita ait: Quartus est casus, cùm hîc contradictor, qui hoc tempore venit, non possedit, vel si possedit, vel non citatus fuit, sed non probauit ius aliquod, quo mereatur illa missio reuocari: tunc
non † reuocabitur, sed ius suum proponere is 130
debet in iudicio ordinario, quod sensit & Corneus hîc *num. 29.* post Bart. vbi sup. &c. Quem etiam Menochium ad litteram referens sequitur Castillo *controuersiarum, tom. 3. cap. 24. num. 170.* vbi superiùs latè tractat de legitimo contradictore, qui comparet ante vel post missionem.

Et aduerte, quòd prædicta Menochij, & aliorum doctrina rectiùs procedit in contradictione patroni, qui ratione suæ possessionis, quam habet ad ius patronatus, in qua turbari non est dubium ob factam execeutionem litterarum ipso nec citato, nec consentiente. Maximè quia per contradictionem & oppositionem suam retro resoluitur & annullatur prouisio, & executio, vt iam diximus, & hoc vltimo casu loquuntur Menochius, & sequaces, dùm loquuntur de testamento abolito.

Quidquid aliter sit dicendum de alio oppo- 131
sitore, † qui nec possidet, nec allegat causam
resolutiuam præcedentis executionis, vt cum Parladorio diximus suprà *in 2. fundamento secundæ partis, versicul. Hinc est quod legitimus, n. 44.* & quæ Nos *de Regia protectione 2. part. cap. 13. à num. 65. & sequentibus.* Quia si iste talis compareat post perfectam executionem, & sic re non integra, non auditur, vt ibidem latissimè diximus, eo quòd per suam simplicem compa-

sitionem

ritionem non annullatur executio præcedens, secus si per eam annulletur, quia allegat causam aliquam resolutiuam ex hactenus deductis.

Et vt hæc doctrina Menochij, & sequacium
132 loquentium † in contradictore admissionem *ex l. fin. C. de edicto dicti Adrian. tollen.* comparente post factam iam missionem, magis quadret, scire debes; quòd de ea missione ad missionem in possessionem beneficij faciendam, vel factam virtute litterarum Apostolicarum, vel alterius collationis (cum ad vtrumque sit competens remedium adipiscendæ) validum est argumentum, & sub regulis legis fin. comprehenditur, & omnino regitur & vtrumque æquiparatur, in procedendo, & contradicendo, aut opponendo, ac omnibus aliis Marquesan. *de commissionib. 1. part. cap. 13. num. 20.* Ioannes Hieronym. Campanill. *diuersor. iur. rubric. 11. cap. 13. à num. 222. & à num. 223.* Rotæ decisio per Nicolaum Garciam *de benefic. 6. part. cap. 2. num. 124.* & alia per eundem sub *num. 128. versicul. Tandem ad medium*, & vide, *num. 143.* & optimè ipse Garcia *num. 159.* & vlteriùs ipse Garcia benè *1. part. cap. 5. num. 443.* & meliùs *6. part. cap. 4. à num. 7. cum sequentibus*, & in decisionibus ibi adductis, *& num. 30. & 65. & dict. 6. p. cap. 2. à num. 161. cum sequentibus, & num. 164. & 165.* per totum, benè Gonçalez *in regula 8. Cancel. glos. 15. §. 1. à num. 81. cum sequentibus*, vsque ad finem glossæ, & ipse Gonçalez *in § 7. proœmiali. à num. 242.* Marescotus *variarum resolut. lib. 2. cap. 1. à num. 42.* Seraphinus *decis. 357. part. 1.* Caballerius *decis. 250. & decis. 274.* Mirabiliter Rota per Coccinum *decis. 431. num. 2.* qua ad idem alia recensetur decisio, mirabilis decisio Alexandri Ludouisij *335. num. 6. & n. 15.* & ibi Oliuerius Beltraminius, & faciunt quæ Nos *de Regia protectione 4. part. cap. 8. num. 209.* vbi plurimos ad hanc æqualitatem Doctores citauimus, quibus & hæc adde, & *decis. 80. n. 7.* adductam per Viuianum *in tractatu de iure patronatus.*

Ex quibus satis euidenter † deducitur, patronum laicum non citatum quandocumque comparentem, & contradicentem immissionem factam virtute litterarum Apostolicarum esse legitimum contradictorem tam ex sua possessione iurispatronatus (ad cuius turbationem, & præiudicium necessario infertur) quàm ex vi resolutionis factæ ipso iure per suam contradictionem, & denegatum consensum ex hactenus dilucidè deductis, & non inutiliter comprobatis.

134 Ac ideò non obstare, firmiter asseuerandum est, † decisionem Rotæ adductam per Marchesanum *in tractatu de commissionibus tom. 1. fol 437. col. 2.* qua dicitur; executionem litterarum Apostolicarum non reuocari, quando de iure patronatus ad idem beneficium non fuit oppositum ante factam executionem, sed post eam peractam: cui respondetur, quòd vel dicta decisio sit intelligenda, quando de iure patronatus non fuit oppositum per ipsummet patronum, nec per ab eo præsentatum, sed per alium tertium putà consanguineum, vel alium nomine patroni absentis absque eius mandato speciali, & hoc ita videtur insinuare dicta decisio, cùm generaliter loquatur de hac oppositione, & à quo facta fuerit, nihil appetit, vel non attendenda, cum loquatur contra tot, & legitima fundamenta, & veriſſimas doctrinas, quas subterfugere, & euitare nemo poterit, cum reuera per contradictionem, & comparitionem patroni laici prouisio Apostolica resoluatur, & ad nullitatem reducantur executio & cuncta ab ea deriuatiua, résque reddatur integra, & ad tempus seu statum, quo legitimus quilibet contradictor comparere potest.

Quibus ita omnibus suppositis, † hoc no- 135
strum, vtile, verum, & efficax remedium ita erit practicandum: si post executionem litterarum recursus retentionis petitus aut obrentus fuerit, compareat pars coram executore (semper tamen Regius Fiscalis, vt diximus, legitimus erit contradictor) & opponat de legitima causa, qua motus fuit Senatus ad decretum decernendum, & simul repositionem factæ executionis petat, & à non repositione & ab omnibus actibus executionis interponat appellationem, & pro delatione eiusdem iterum recurrat ad Senatum, illic indubiè obtinebit decretum violentiæ, vt deferat executor, & reponat, intimatóque decreto iudici, omnino reponet, provt tenetur præcisè, ac postmodum in executionem decreti retentionis retinentur in Senatu Bullæ & processus, omniáque acta ad illam attingentia executionem præcedentem, sicuti & quælibet alia, quæ postmodum earumdem litterarum virtute conficiantur, vinculo decreti retentionis similiter alligata retinebuntur.

Notare etiam debes, quòd † ad huiusmodi 136
oppositionem faciendam & comprobandam sufficiet, meo iudicio, decretum retentionis Senatus, quia in eo supponitur iusta causa, & legitima ad executionem suspendendam, & supersedendum in ea, quousque per humilem supplicationem interpositam Summus Ecclesiæ pastor remedium adhibeat, cum aliter Senatus non existente iusta & legitima causa ita non decerneret (nec de tam graui Senatu vllatenus præsumendum, sed imò pro se stet præsumptio) quoniam cum ad Senatum pertineat hæc cognitio super examine legitimitatis causæ ad retinendum, & ad effectum suspendendi atque supersedendi in litterarum executione: ipse Iudex Ecclesiasticus illi stare debet, quia acta gesta coram sæculari, vbi de causa seu articulo cognoscere † potest, faciunt fidem coram Iudice Ec- 137
clesiastico, quando tendunt ad eundem finem text. est *in cap 2. de exceptionibus, lib. 6.* in hæc: *Cùm quidam sæculares Iudices (dum coram eis excipitur de re per Ecclesiasticum Iudicem iudicata, in casu, quo ad eum pertinet cognitio de consuetudine, vel de iure) recusent excipientes audire, in derogationem iurisdictionis Ecclesiasticæ, & contemptum; decernimus, vt per censuram Ecclesiasticam ab iniquitate coerceantur huiusmodi, & ad admittendam exceptionem eandem (vbi aliàs de iure debet admitti) à locorum ordinariis compellantur, &c.* Et statim consecutiuè in §. sequenti, idem disponit similiter obseruandum in casu conuerso in hæc: *Similiter Ecclesiastici Iudices (si coram ipsis excipiatur de re per sæcularem Iudicem iudicata) exceptionem ipsam admittunt, in iis quæ animarum periculum non inducunt, per superiores suos (nisi fecerint) animaduersione debita castigandi.* Hactenus de mirabili textu ad propositum, hunc textum latè exornant, & eius conclusiones probant Decius *in cap. at si Clerici, de Iudiciis*, & ibi Ripa, *num. 3.* & alij citati per Valascum *in consultatione 65. num. 3.* & videndus

per

per totam, *consul.* Nicolaus Millis *in reportor. verbo, Iudex Ecclesiasticus cui fit remissio*, Antonius de Butrio *in d. c. at si Clerici in princip. versic. Oppono, quod coniunctus*, sequitur Marta *de iurisdict. 4. p. centur. 2. casu 69. à num. 9.* & videndus *à num. 7.* & nouissimè Rea *in decis. Granatens. discept. 8. à num. 30.*

Et in optimo casu, quando scilicet super facto matrimonij † incidit quæstio incidenter coram sæculari, qui declarauit, non fuisse contractum matrimonium inter duos, vt postea si coram Iudice Ecclesiastico moueatur quæstio legitimitatis, vt obstet exceptio rei iudicatæ obtentæ coram sæculari, exactissimè post alios probat Menochius *in cons. 366. num. 46. 47. & num. 48. lib. 4.* cuius verba referens sequitur & benè examinat Castillo *controuers. tom. 5. c. 105. à num. 6.* videndus. 138

Et hoc procedere (dicit Marta *de iurisdict. 3. part. cap. 6. num. 2. & 3. fol. 308.* vt huiusmodi acta facta à sæculari † fidem faciant omnino in iudicio Ecclesiastico) propter bonum publicum, ne delusoria sint decreta prætorum per text. *in l. si prætor. ff. de iudiciis, l. res iudicata, ff. de re iudicat.* Bald. *in authent. ad hæc, num. 15. C. de vsuris.* 139

Et cum hæc cognitio (vt diximus) & examen causæ legitimæ † ad retentionem Bullarum faciendam, & supersedendum in ea ad effectum supplicandi sanctissimum, tam de iure, quam de consuetudine immemoriali constanter vt notoria obseruata (vt diximus suprà *1. p. cap. 1. & cap. 2.* atque sequentibus) fides huiusmodi examini, & decreto Senatus adhibenda est omnino in iudicio Ecclesiastico; maximè cum Principi asserenti adesse timorem scandali omnino fides datur, & eius assertioni statur, vti ex pluribus Doctoribus probauimus infrà hac *1. part. cap. 3. §. vnico, num. 65. & cap. 4. num. 57.* alioquin directè detraheretur tali Regaliæ, iuri Regis, & consuetudini, contra text. mirabilem, & benè ponderandum in proposito *in cap. causam quæ 7. qui filij sint legitimi*, in quo vtrumque expressè atque manifestè probatur, & deciditur in hæc: *Causam quæ † inter R. & F. super eo quòd mater dicti R. dicitur non fuisse de legitimo matrimonio nata, agitari dignoscitur, vobis commisimus terminandam, verùm quia in litteris nostris inseri fecimus, vt sæpè facto R. possessionem omnium quorum possessor extitit, quando auus suus proficiscendi Hierosolymam iter arripuit ante principalis causæ ingressum faceretis restitui, si eadem possessione fuisset per violentiam spoliatus; nos attendentes, quod ad Regem pertinet non ad Ecclesiam de talibus possessionibus iudicare, ne videamur iuri Regis Anglorum detrahere, qui ipsarum iudicium ad se, asserit pertinere, fraternitati vestræ mandamus, quatenus Regi possessionis iudicium relinquentes, de principali, &c. Plenius cognoscatis, &c.* 140 141

Vtilius tamen erit in hac † quæstione, quòd anteaquam pars grauata per litterarum Apostolicarum executionem ad Senatum Regium accedat pro remedio retentionis; compareat coram executore earum, & opponat de suis exceptionibus legitimis, & petat repositionem simul, & appellationem interponat ab executore, & toto processu (vt suprà diximus) & postmodum recurrat ad Senatum petens retentionem litterarum, & conditionaliter, quòd declaretur vim facere in non deferendo, & reponendo, & tunc dato decreto retentionis, vel non dato adhuc, obtento decreto vim fieri, & reponi: libere subintrat executio decreti retentionis, vt hactenus dictum est, quæ remedia conditionaliter simul cumulari posse, firmauimus *in cap. 11. sequent.* hac eadem *1. part.* vbi latissimè tractauimus de concursu horum remediorum per plurimorum casuum distinctionem. 142

Aduerte etiam, quòd quando † in Senatu declaratum fuit vim facere, & reponere iudicem executorem, decretum sufficit quòd intimetur iudici dumtaxat, processu remanente in Senatu, quis illum petat ad reponendum, non audiatur, sed secunda iussio concedenda, quoniam ad repositionem faciendam, sicut non eget iurisdictione, ita nec actis, sed per decretum suum decernat repositionem, & committat alicui suo ministro executionem, si opus sit, aut intimet possessori repositionem, ne ad possessionem accedat, quia de facto sufficit reponere, prout latè Nos *de Regia protectione 1. p. cap. 3. à num. 10. cum seqq.* & per totum, ne forte processus occultetur, atque executio decreti retentionis defraudetur, sto perui gilans. 143

Quod fallit, quando executor litterarum decessit, vel longè abest, † ita vt deficiat ad effectum reponendi possessionem, & executionem ab eo iam peractam virtute decreti violentiæ, & sit necessarium recurrere ad superstitem aliquem coexecutorem, seu delegatum simul nominatum in litteris Apostolicis, vt compleat dictum violentiæ decretum reponendo: nam tunc litteræ Apostolicæ, & processus ad eum remittentur, vt possit acceptare iurisdictionem, & de commissione sibi facta certiorari. Idem dicendum erit de Ordinario ad quem fit per Senatum remissio causæ ad hunc dumtaxat effectum reponendi dictam executionem mortuo, vel longè absente executore ipso, de quibus omnibus latissimè videre est *in §. sequenti* per totum, & signanter *à num. 52.* cum multis seqq. 144

§. VNICVS.

Executionis litterarum iam peractæ repositio per quem facienda erit virtute Decreti Regij violentiæ ipso executore mortuo, vel longè absente, vt retentionis Decretum postea obtentum plenarium consequatur effectum.

Vbi an per Iudices, & executores superstites in litteris nominatos, & an si plures sint, præuentiuè electio competat vtrique parti, vel impetranti dumtaxat.

Et an, & quando per Ordinarium hæc valeat fieri repositio.

Et an tunc per sequestrum fructuum beneficij vim patienti, & litterarum retentionem obtinenti consulatur.

SVMMARIVM.

Litterarum executionem iam peractam Senatus virtute Decreti retentionis per seipsum reponere nequit, num. 1.

Per Decretum violentiæ, executorem vim facere, & reponere, intimatum executori, & facta repositione, Decretum retentionis plenum consequitur effectum, num.2.

Executore mortuo, vel absente extra Regnum, à quo repositio peractæ executionis sit facienda virtute Decreti violentiæ, num 3.

Iudex successor in iurisdictionem omnino tenetur adimplere Regium Decretum violentiæ, etiam suo antecessori directum, num.4.

Ad litterarum Apostol. executionem numquam vnus solus nominatur executor, sed plures, vt sic prouideatur impedimentis contingentibus, num.5.

Executoribus pluribus in solidum nominatis per præuentionem vnius, cæteri non excluduntur perpetuo, sed isto mortuo aut absente vnus ex superstitibus prosequitur causam in eodem statu num.6.

Cap. cum plures 8. de offic. Delegat. lib. 6. expenditur, & latè exornatur, ibid. & num. seqq.

Rescriptum pluribus directum, & eorum cuilibet, si is qui cæpit causam discedat, aut legitimo impedimento detineatur, vnus ex superstitibus assumit causam in eodem statu, num.7.

Superstes, vt successor in causa tenetur adimplere Decretum Senatus, de otorgar, y reponer, *etiam directum suo antecessori mortuo, vel absenti, num.8.*

Qui si reponere recuset, secunda iussio per Senatum expeditur in ipsum, num.9.

Si plures sint superstites executores nominati, quis eorum adimplere tenetur Decretum Regium violentiæ? num.10. & sequentibus.

Electionem vnius ex superstitibus executoribus nominatis pertinere impetranti priuatiuè, mortuo primo præoccupante iurisdictionem, sectatur Christophorus de Paz, num.11.

In impetrantis potestate sicut fuit à principio vti, vel non vti rescripto: ita ad eum priuatiuè spectat eligere vnum ex superstitibus, mortuo eo, qui causam cæpit, argumentatur ipse Paz, n.12.

Appellans nequit præueniri ab appellato in impetranda commissione super appellatione, num.13.

Mortuo executore, electionem præuentiuam vnius ex superstitibus nominatis pertinere vtrique parti, constanter tuetur Autor contra Paz, n.14. & sequentibus.

Impetrans ante præsentationem commissionis potest liberè ea non vti, & renuntiare; secus post eam, & citato aduersario, cui iam ius fuit quæsitum, & commissio facta communis vtrique parti, n.15.

Commissione facta communi, & iure æqualiter quæsito vtrique parti, electio ex superstitibus æqualiter vtrique competit præuentiuè, num.16.

Inter habentes æquale ius melior est conditio præuenientis, num.17.

Ius eligendi, aut nominandi si competit pluribus in solidum, inter eos admittitur præuentio, & præualet præoccupans, num.18.

Vt in procuratoribus insolidum datis, num.19.

In venatione, & piscatione præuenientis, & præoccupantis fiunt animalia, & pisces, num.20.

Iudicum plurium competentium electio competit prius prouocanti, etiam inuito aduersario, n.21.

Impetrantis facultas eligendi à principio vnum ex executoribus nominatis in sua commissione, extincta fuit per primam electionem validè à se factam, num.22.

Eligendi facultas, siue competens ex testamento, siue ex contractu extinguitur, si fiat per contractum inter viuos, num.23.

Electio vnius Iudicis ex nominatis facta ab initio per impetrantem per contractum facta intelligitur, cùm in iudicio quasi contrahatur, n.24.

Eligendi facultas semper consumitur, quoties ex electione semel facta ius fuit alicui quæsitum, num.25.

Præuentio iudicialis duplex est, altera quæ fit à Iudice, altera quæ fit à parte, num.26.

Appellanti dum res est integra competit facultas impetrandi commissionem super appellatione sua, quæ tunc ab aduersario præueniri, & subplantari non potest, num.27.

Re non integra per commissionis præsentationem commissio fit communis vtrique parti, & æqualiter ius quæsitum, ac pariter ius eligendi vnum ex superstitibus, num.28.

Termino præfixo appellanti ad impetrandum transacto, res desinit esse integra, & ius aduersario quæsitum æquale ad præueniendam, & præoccupandam impetrationem super appellatione, num.29.

Eligendi vnum ex superstitibus executoribus facultas si competeret impetranti priuatiuè, graue foret inconueniens, qui vel tardius, vel nunquam eligeret, num.30.

Ob impedimentum Iudicis transfunditur iurisdictio in alium, ne detineatur iustitiæ administratio, dum expectatur impedimenti remotio, num.31.

Impetrans mortuo Iudice Delegato, non habet Iudicem, qui ei possit præfigere terminum, ad eligendum alium ex superstitibus in sua commissione nominatis, num.32.

Mortuo, vel extra Regnum absente executore, qui vim intulit, decretum violentiæ cuilibet ex superstitibus intimari potest, siue à vim patiente, siue ab impetrante, & is tenetur reponere, num.33.

Vt inde Regium Decretum retentionis suum consequatur effectum impeditum per executionem litterarum iam peractam, num.34.

Superstite executore (cui decretum Regium fuit intimatum) recusante reponere, secunda iussio per Senatum erit expedienda, num.35.

Executore, qui cæpit causam, longe absente, potest vnus ex superstitibus in commissione nominatis eam reassumere in eodem statu, & prosequi, num.36.

Absentiam Iudicis notabilem non solum esse iustum impedimentum ad eum excusandum à munere iudicandi, verùm ad iurisdictionem in alium transferendam, num.37.

Delegato vim inferente, & postea mortuo, vel habente salubre remedium est quærere vnum ex superstitibus coniudicibus nominatis in commissione, cui Decretum violentiæ intimetur, n.38.

Mortuo, vel absente executore, qui vim intulit, Decretum violentiæ etiam ei directum comprehendit vnum ex superstitibus, cui fuerit intimatum, num.39.

Potest etiam concipi specificè, complemento directo ad vnum ex superstitibus, cui fuerit intimatum, num.40. & 41.

In necessitatibus vrgentibus extra ordinem Princeps subuenit, num.42.

Incertitudo in necessitatibus admittitur, & non vitiat, num.43.

Decretum violentiæ directum ad vnum ex superstitibus,

ſtitibus, cui intimetur; non continet incertitudinem conſiderabilem, cum facilè ex intimatione ad ſpecificam certitudinem reducatur, n. 44.

Incertitudo, quæ ex futuro euentu, vel per factum, aut declarationem alterius certa redditur, in qualibet diſpoſitione admittitur, num. 45.

Emptio pro perſona nominanda per emptorem ſuſtinetur, ita vt facta nominatione retrotrahatur, ac ſi à principio ipſa contraheret, num. 46.

Clauſula (omnéſque alios) ſuſtinetur per nominationem impetrantis circa conueniendos poſtea factam, num. 47.

Incertitudo, & generalitas ſententiæ certificanda in executione admittitur, num. 48.

Conditio extrinſeca ſententiæ non ſuſpendens condemnationem, nec definitionem negocij admittitur, num. 49.

Senatus. ſi in Decreto violentiæ non fecerit mentionem Iudicis ſuperſtitis, poterit ſeorſum in alio Decreto id continente tollendæ dubitationis gratia, num. 50.

Decretum violentiæ etiam directum Iudici mortuo, vel abſenti, qui vim intulit, & etiam non facta mentione ſuperſtitis, ſemper huic intimatum adſtringit, num. 51.

Litteræ Apoſtolic. ſi virtute Decreti retentionis retinentur in Senatu, quomodo relaxandæ, vt ſuperſtes accceptet commiſſionem, num. 52.

Delegatus certus eſſe debet de ſua commiſſione, non aliter quam per litterarum originalium oſtenſionem, & ſibi factam præſentationem, num. 53.

Ita vt tranſumptum earum non ſufficiat ad exercitium iuriſdictionis, num. 54.

Litteræ Apoſtolicæ mittendæ ſunt ad ſuperſtitem, ad acceptandam commiſſionem, etiam ſtante decreto Regio retentionis earumdem, num. 55.

Et mittuntur tradendæ tabellioni cum omni cautela, & ſecuritate, vt facta intimatione ſuperſtiti, & repoſitione, redeant ad Senatum, num. 56.

Et redeundæ ſunt in Senatum, vel virtute prioris prouiſionis Regiæ, vel etiam noui Decreti, num. 57.

Virtute litterarum iam per Senatum retentarum nihil ab impetrante fiendum, quin ſubiiciat retentionis Decreto, num. 58.

In duobus malis minus eſt eligendum, num. 59.

Mortuo, vel abſente executore litterarum, qui vim intulit, quando poterit recurri ad Ordinarium pro repoſitione poſſeſſionis, & attentæ executionis, num. 60. & ſequentibus.

Litterarum Apoſtolicarum executio directa Iudicibus particularibus per Senatum remittitur Ordinario; cui prima inſtantia competit deficiente ſubſcriptione propriæ manus Sanctiſſimi, num. 61

Proceſſus geſtus per executorem ex commiſſione non ſubſcripta vitio attentatorum, & nullitatis ſubiicitur ex defectu notorio iuriſdictionis, num. 62.

Mortuo executore (qui vim intulit) ex commiſſione non ſubſcripta, Senatus remittit cauſam Ordinario, non ad effectum procedendi perpetuo, cùm id impediat Decretum retentionis, ſed repondi tantum, num. 93.

Ad repoſitionem attentatorum Iudex non eget iuriſdictione, num. 64.

Remiſſio litterarum Ordinario facienda cum Regio Decreto ordinante eas retinendas in Senatu, quomodo compatiatur, num. 65. & ſeqq.

Remiſſio litterarum Ordinario, ad finem reponendi dumtaxat, breui duratura non impedit, nec tollit effectum Decreti retentionis, ſed paulìſper ſuſpendit, num. 66.

Breui reuerſus receſſiſſe non videtur, num. 67.

Nec abeſſe dicitur ſtatim reuerſus, ibidem.

In conſequentiam trahi nequeunt quæ propter neceſſitatem aliquando ſunt conceſſa, num. 68.

Quando ius poſterius confundit aliud ſecum concurrens, ſi illud eſt temporale, non operatur confuſionem perpetuam, ſed temporalem ſuſpenſionem, num. 69.

Conductor rei eam emens, ſequuto retractu, redit ad ſuam conductionem, num. 70.

Vſufructuarius proprietatis emptor retractu ſequuto, redit ad ſuum vſufructum, num. 71.

Litteræ remiſſæ Ordinario ad effectum reponendi ſtante retentionis decreto ſemper huic ſunt affectæ, quocunque vadant, num. 72.

Ius pignoris in re non perditur, creditore facto Domino reuocabiliter, num. 73.

Primus contractus non nouatur, nec liberantur pignora, aut fideiuſſores per ſecundum in maiorem firmitatem prioris factum, num. 74.

Secus ſi ſecundus fiat animo nouandi, & à primo recedendi, num. 75.

Inter Decreta retinendi litteras, & remiſſionis ad Ordinarium ad finem reponendi, nulla repugnantia reperitur, niſi in ſonitu verborum, cum in fine & effectu conueniant, num. 76.

Retentio litterarum fit, ne procedatur ad earum executionem, at remiſſio earum ad Ordinarium, ad iam factam deſtruendam, & reponendam, n. 77.

Contraria remedia ad idem cooperandum cumulari poſſunt, & compatiuntur, num. 78.

Contrarietas in abſtracto, & non in concreto, nec in ſubſtantia non attenditur, num. 79.

Ordinarius, cui fit litterarum remiſſio mortuo executore, ad finem reponendi, an ad petitionem ſolum partis, an etiam ad intimationem decreti violentiæ reponere poteſt, num. 80. & ſequentibus.

Ordinarius, cui fit litterarum remiſſio per Senatum non ex iuriſdictione litterarum, ſed ſua propria in prima inſtantia procedit, num. 81.

Succeſſor in re alio iure, quàm iure prædeceſſoris non tenetur ad id, ad quod iſte tenebatur, n. 82.

Succeſſor in re per iuris tranſlationem tenetur ſtare conductioni per anteceſſorem factæ, ſecus ſi ſuccedat per priuationem, & extinctionem iuris, num. 83.

Ordinarius, cui litteræ retentæ in Senatu remittuntur ad finem reponendi mortuo executore; reponere tenetur, tam ad petitionem partis, quàm ad ſolius decreti violentiæ intimationem, num. 85. & ſequentibus.

Ordinarius, cui fit per Senatum litterarum remiſſio, licet non ſit ſucceſſor in iuriſdictione executoris mortui, vel abſentis, eſt tamen ſucceſſor in eadem re; & cognitione, num. 86.

Succeſſor per priuationem ex eo non tenetur ſtare conductioni, quia extincta fuit conductio, licet ſucceſſor ſit, num. 83.

Ordinarius, cui fit per Senatum litterarum remiſſio in prima inſtantia; tenetur iure, & obligatione propria ratione officij iuſtitiam miniſtrare, & reponere ab alio male geſta, num 88.

Senatus remittens litteras Ordinario ad effectum reponendi geſta per executorem mortuum, libere ei poteſt in decreto iniungere repoſitionem, n. 89.

Sequestrum fructuum beneficiorum apponitur, quando litteræ Apostol. quas retineri decernitur, iam sunt executæ, ob timorem scandali, num.90.

Per sequestrum fructuum beneficij impetrati licet ex integro non satisfiat vi oppressis, litteris iam executis; in aliquo tamen coadiuuat, & detrahit fraudi impetrantis, num.91.

Fructus beneficij impetrati per alienigenas horum Regnorum sequestrantur, lato decreto retentionis, litteris iam executis, num.92.

Impetrantes beneficia patronatus Regij, aut laicorum, ac patrimonia, Magistralem, aut Doctoralem, & executioni de facto dantes litteras ipso facto sunt effecti alienigenæ, & amittunt naturalitatem, & fructus beneficiorum sequestratum per Senatum, num.93.

Sequestrantur fructus beneficij patrimonialis impetrati litteris executis, nam impetrans ipso facto amisit naturalitatem, num.94.

Quod ex identitate, & maioritate rationis dispositum intelligitur in beneficiis iurispatronatus laicorum, num.95.

Inter beneficia patrimonialia, & iurispatronatus laicorum magna datur similitudo, & fraternitas, num.96.

Beneficia patrimonialia an præseruata sint à reseruatione, sicut beneficia iurispatronatus laicorum, num.97.

Indulti Diœcesis Calagurritanæ clausula excludunt omnem reseruationem, num.98.

Similitudinem inter beneficia patrimonialia, & patronatus laici non tantam dari, dicit Gonçalez, quæ reseruationem excludat, num.99.

Similitudo omnimoda inter duos casus non requiritur ad comprehensionem legis, sed sufficit quod conueniant in casu de quo agitur, num.100.

Patrimonialium beneficiorum nulla admittitur in Hispania derogatio, nec reseruatio, sicut in beneficiis patronatus laici, num.101.

Nec permutationes, aut resignationes, vel pensiones, num.102.

Impetrantes beneficia iurispatronatus Regij, & laicorum sunt effecti alienigenæ, & extranei, sicuti impetrantes beneficia patrimonialia, n.103.

Litteræ in derogationem iuris filiorum patrimonialium retinentur in Hispania sicuti in derogationem patronatus laici, num.104.

Sicuti in substantialibus idem est dispositum in patrimonialibus, quòd in beneficiis patronatus laicorum, idem quoad executionem dispositum est intelligendum, num.105.

A maioritate rationis valet argumentum, ibidem.

Pœnæ amissionis naturalitatis & temporalitatum impositæ alienigenis impetrantibus, eædem sunt impositæ impetrantibus Bullas in derogationem patronatus Regis, & laicorum ex eisdemmet legibus Regni, num.106.

Fructus beneficij sunt bona temporalia, & sequestrantur ob executionem factam litterarum, quæ retineri mandantur, num.107.

Instante necessitate, & deficiente remedio ad reponendam possessionem, & executionem litterarum, quæ retineri mandantur; omnino verificatur opinio Doctorum asserentium sequestrandos fructus beneficij per Principem ob vitanda scandala, num 108.

Necessitas vrgens legi non subijcitur, num.109.

Necessitas facit licitum, quod aliàs erat illicitum, num.110.

Ob scandalum vitandum permittuntur, quæ aliàs non permittuntur, num.111.

EX CONTROVERSIA, longáque disceptatione, & eius resolutione, de qua sursum in hoc cap. vt semel peractam iam executionem litterarum Apostolicarum Senatus (qui retinendas † ex iusta, & legitima causa decreuit) 1
minimè possit reuocare, aut reponere per se ipsum, & directè, iuxta validissima, & ineuitabilia iuris fundamenta descripta, & acutè considerata hoc *c.10.à n.33. cum multis seqq.* Atque pariter ex remedio efficacissimo, salubríque, & ex omnibus suis partibus constante, † vt nempè 2
per Senatum declaretur, Iudicem executorem vim facere non differentem appellationi ab executione interiectæ litterarum, mandetúrque deferre, & reponere omnia à se nulliter attentata, vt semel facta hac repositione, res reddatur integra, & ad suum illum priorem statum, quo erant litteræ Apostolicæ ante earum executionem, vt si liberè, & absque impedimento Regium retentionis decretum plenarium suum consequi valeat effectum, & vi oppressis ex integro consulatur per hanc litterarum, & totius processus desuper fabricati retentionem, ne vlteriùs impetrans litteris vti possit in damnum & perniciem publicæ vtilitatis supplicatione ad Sanctissimum pendente, de quo hoc eodem *cap. à num.89. vsque ad finem*, copiosè videre est.

Nunc noua alia, & ingens suboritur difficultas, quonam modo † remedium prædictum pra- 3
cticari queat, & vi oppresso retentionis litterarum decretum obtinenti consuli, quando executor delegatus post peractam executionem, & possessionis beneficij traditionem decessit, vel etiam in longinquis, & extra Regnum abesse contingat, cùm iam deficiat, qui decretum violentiæ, *otorgue, y reponga* exequi possit, ad latè tradita, & per Nos accuratè disputata *in tract. de Regia protect. 1. part. cap. 3. per totum*; & signanter *a num. 24. & à num. 36.* vsque *ad finem.* Vbi resoluimus Iudice vim, & attentata inferente mortuo, successorem in eius iurisdictionem † omnino exequi, & adimplere teneri Re- 4
gium decretum violentiæ, *de otorgar, y reponer*; etiam suo antecessori directum, quæ resolutio licet generaliter verissima sit, atque indubitabilem monstrauerimus ex tot iuribus, & fundamentis ibidem consideratis, & adductis: tamen adhuc remedium hoc inefficax, & inane videtur hoc in casu, cùm adaptari minimè videatur Iudicibus executoribus ad litterarum Apostolicarum executionem datis, & iam ipsam peragentibus, quibus successor, vt plurimum deficit, qui mortuo, vel longè absente executore grauante, & vim inferente, reponere possit, vt retentionis decretum efficaciter operetur, de quo in hoc §. specialiter erit agendum, & ea iuri consona, & vtilia remedia applicanda, ex quibus licitè, & vtiliter adaptetur salubre remedium illud, de quo in hoc *cap. & n.89. cum seqq.* Ne inane remaneat Regium decretum retentionis, atque plena inde securitas vim patienti tribuatur.

Primum sit igitur in hoc puncto remedium, ad litterarum † Apostolicarum executionem, 5
& cognitionem nunquam à Sede Apostolica dati solet vnus Iudex solus, sed plurimos in litteris nominari,

nominari, vt quilibet in ſolidum procedat, & cognoſcere valeat, ob vitanda pericula, & parcendum ſumptibus, & expenſis impetrantis, cùm fortè vnus qui nominatur potuit interim vel decedere, vel longè abeſſe, vel aliquo iuris impedimento ad iudicandum detineri, prouidè idcirco plures nominantur, quibus inſolidum commiſſio dirigitur, & ab vno cæpto negocio alij excluduntur, non perpetuò, ſed quoad exercitium dumtaxat, ita vt ſi is, qui cæpit cognoſcere decedat, vel aliquo impedimento detineatur; alter ex connominatis poſſit liberè cauſam in eodem ſtatu accipere, & libere proſequi, cum is, qui primitùs præoccupauit iuriſdictionem, & cognitionem, quoad cæteros ſimul perpetuauit eandem. Sic determinauit celebris textus *in cap. cum plures* 8. *de officio delegati, lib.6.* cuius elegantiſſima verba hæc ſunt: *Cùm plures ſub illa forma, vt omnes, aut duo, vel vnus eorum mandatum Apoſtolicum exequantur, aut alia conſimili Iudices, vel executores à Sede Apoſtolica deputari contingit: ipſorum quilibet iniunctum poteſt libere adimplere mandatum. Porrò vno eorum negocium inchoante commiſſum alij nequibunt ſe vlteriùs intromittere de eodem, niſi vel infirmitate, vel alia iuſta cauſa illum contingeret impediri: aut ſi ſolet, vel malitiosè in eo procedere recuſaret. Iuriſdictione verò perpetuata mandatore viuente per vnum (eo caſu, quo poteſt) ex Iudicibus delegatis perpetuata intelligitur quoad omnes.* Hactenus de Pontificia, & egregia determinatione, quam exornant Ordinarij ibidem Lapus, Abbas, Archidiacon. Geminian. Ioan. Andr. Ancharr. Butr. Domin. Monach. Philipp. Franc. Viuian. *in rationali, lib. 1. pag. 403.* Alagon. *in Compendio, pagin. 147. & ibid.* Auguſt. Barboſ. *in remiſſion. ad eundem text. num. 2.* Caſtillo *in l. 38. Tauri gloſ. 1. per totam*, Azeued. *in l. 10. tit. 13. lib. 4. Recopil. num. 12.* D. Chriſtophor. de Paz *in tract. de tenuta, tom 2. cap. 49. ſub n.5.* Illam omnes probantes concluſionem, quòd ſi
7 reſcriptum pluribus † Iudicibus executoribus commiſſum ſit, & eorum cuilibet, & lite iam cæpta, ille, qui prius ab impetrante fuerat requiſitus moriatur, vel fuerit legitimo impedimento detentus; iuriſdictionem in alium continuari, litem proſequatur, eam aſſumendo in ſtatu, quo erat tempore mortis Iudicis.

Ex cuius textus determinatione rectè inferri
8 poteſt ad præſentem † difficultatem, quòd cùm mortuo primo Iudice ſuperſtes nominatus verè Iudex ſit in cauſa, & eam teneatur proſequi, & accipere in eo ſtatu, in locumque mortui ſuccedat, ipſe omnino debet adimplere Regium Decretum, *de otorgar, y reponer*; iuxta ea quæ abundè conſiderauimus in iis terminis reſpectu Iudicis ſucceſſoris in locum demortui, & de identitate vtriuſque præſertim ad hunc effectum adimplendi litteras tangentes negocium, etiam, directas ſuo anteceſſori mortuo, *in tract. de protection. Regia 1. part. cap. 3. à num. 40. vſque ad fin.* Quo loco innumerabiles penè doctrinas re-
9 peries, quibus præſens † iſta reſolutio mire roboratur, & exornatur. Quòd ſi ſuperſtes adimplere, & exequi (forte malitiosè) recuſet, danda erit ſecunda iuſſio ex ibidem conſideratis *à num. 23. & ſeqq.* & latiùs *eadem 1. p. cap. 2. à num 263. cum multis ſeq q.*

Quæ reſolutio vti veriſſima licet de plano
10 procedat in vno tantum Iudice † ex nominatis in commiſſione Apoſtolica ſuperſtite; verùm quid ſit ſentiendum, quando duo, pluresvè ſuperſunt ex nominatis, mortuo, vel impedito altero quis prius præoccupauit cauſam, & cæptam reliquit, an ſufficiat quod cuilibet eorum Senatus dirigat decretum violentiæ, *otorgue, y reponga*, ita vt quælibet pars, ſiuè is contra quem fuit commiſſio impetrata, ſiuè ipſe impetrans poſſit, cui eorum voluerit intimare Regium decretum, vel ſpectandum ſit omnino, quòd ipſe impetrans ſolus quem maluerit eligat.

In qua difficultate hoc † vltimum ſpectan- 11
dum videtur, ſi credimus D. Chriſtophoro de Paz *in tractatu de tenuta 2. part. cap. 49. ſub n.5.* Dùm (licèt perfunctoriè) dicit: quòd ſi reſcriptum tribus, vel quatuor, vel pluribus aliis Iudicibus ſit directum, & primus, qui cognoſcere cæpit, moriatur, tunc non eſſe in poteſtate illius, contra quem reſcriptum fuit impetratum; Iudicem alium ex iis qui ſuperſunt, præuenire, ſed cogendum fore impetrantem vnum ex eis eligere, quem maluerit, dato eidem termino competente ad eligendum. Illam reddens † rationem, 12
nam ſicut in poteſtate impetrantis fuit reſcripto vti, vel non vti, ſic etiam priuatiuè pertinet ad eum ius eligendi alium Iudicem ex pluribus primo mortuo. At quod allegat *gloſſ. in cap. quoniam* Abbas. *de officio Delegati*, & Rotam *in deciſ. 16. de appellat. in nouis*, ex ratione *c. oblatæ de appellationibus.* Vbi ille qui appellauit nequit præueniri in Iudice † impetrando, niſi prius requiſito 13
appellante, & conſtituto in mora per anni lapſum (quòd reſpectu termini ipſe Paz Iudicis arbitrio relinquit) ergo quouſq; impetrans nouiter aliũ eligat, quem maluerit; alteri non poterit intimari Senatus decretum violentiæ, nec aduerſario competere facultatem cuilibet illud intimandi.

Sed ſalua pace huius Doctoris, ſua opinio improbabilis eſt, † & minus tuta, quæ etiam 14
ex ſuiſmet motiuis conuincitur, propterea conſtanter tenendum, & affirmandum, in cuiuſlibet partis eſſe facultate ad quemlibet eorum recurrere, ſicuti etiam cuilibet Iudici ex ſuperſtitibus licitè præuenire, & præoccupare licet, cùm omnes inſolidum ſint effecti competentes, & quoad omnes, & ſingulos à primo fuerit perpetuata iuriſdictio. Ad quod moueor primò ex eodem fundamento, quo in contrarium motus fuit Paz met ipſe, nempè de poteſtate, & facultate impetrantis volentis à principio vti vel non vti reſcripto, vt eadem ſibi duret poſtmodum lite cæpta, & mortuo primo Iudice ad alium eligendum priuatiuè; decipitur enim ipſe in arguimentandi modo, cùm conſequentia ex prædicto antecedenti vti à re diuerſa, & ſeparata inferri non poteſt. Militat enim diuerſa ratio, quæ variata reperitur in terminis, in quibus verſa-
mur: nam licet † impetrans reſcriptum poſſit eo 15
non vti, aut renuntiare re integra, hoc eſt, anteaquam illud præſentet, & eius virtute aduerſarius: citetur: tamen poſtquam eo vti cæpit, & citatus fuerit aduerſarius; ei amplius renuntiare non poteſt, nec durat facultas illo ad ſui libitum vtendi, vel non vtendi, quoniam per citationem iam reſcriptum pariter effectum eſt commune vtrique parti, & ex eo aduerſario ſuo citato ius quæſitum, qui eo vti poteſt eo modo, quo & impetrans, prout latè videre eſt infrà 2. *part. cap. 19. à num. 19. cum ſequentibus, & à n.51. cum ſequentibus, & cap. 12. §. vnico à n. 20.*

& sequentibus, & hac 1. part. cap. 13. à num. 78. Ergo de necessitate infertur, quòd postquam
16 commissio † effecta fuit communis vtrique parti, cuilibet ex ea quæritur ius æqualiter, & quemadmodum licet vni eligere, & nominare iudicem superstitem, ita pariter & alteri, ita vt inter eos prę\u0303tioni,& prę\u0303occupationi locus sit.
17 Est etenim regula generalis, † & constans, quòd inter habentes æquale ius melior sit conditio præuenientis, quam *ex l. quoties vtriusque, 99. ff. de regulis iuris, regula qui prior, de regulis iuris in decret.* firmant Roman. *consil. 47. num. 1.* plura per Ripam *in l. priuilegia, ff. de priuilegiis creditor.* Neguzantius *in tractatu de pignoribus 5. part. 2. membro. per totum*, Felician. de Solis *in tractatu de censibus, lib. 3. cap. 5.* Mascard. *de probationibus, conclus. 1234.* Mantiençó *in l. 7. glos. 5. tit. 16. lib. 5. Recopilationibus*, Hieronym. Gonçalez *ad regul. de mensibus*, §. 3. *proœmiali. num. 22. & à num. 1. cum sequentibus.*

Et quando aliquibus competit ius eligendi,
18 † nominandi, aut conferendi insolidum, ita vt vnus possit cum alio concurrere in nominatione, aut electione: inter eos locus est præuentioni, & potior ille est, qui prior præoccupauit, *cap. dudum 14. §. nos igitur*, ibi: *Propter quod nostra qui eandem præoccupauimus potestatem, potior debet esse conditio de præbend. lib. 6. cap. si à Sede 31. eodem titulo, cap. si plures, §. porro de officio Delegat. in 6.* & vtrobique Doctores, Rota *decis. 1. sub num. 2. post medium, de præbendis in nouis, & decis. 17. sub num. 2. eodem titulo in nouis*, Staphileus *de litter. gratiæ. in prælud. num. 8.* Gomez *de expectati. num. 16.* Boërius *quæst. 24. num. 4. & quæst. 287. sub num. 1.* Abbas *in cap. quia diuersitatem, num. 5. de concession. præbendæ*, Bonifac. à Vitalin. *in clement. 1. num. 38. vt lite pendente*, Rebuffus *in concordatis in rubrica de mandatis Apostol.* §. *declarantes in glossa, verbo, Iure præuentionis, in princip. & per totam, & in praxi benefic. tit. de deuolutionibus, num. 46. 47. & 48.* Rota *decis. 272. num. 4. lib. 2. part. 3. diuersorum*, Abbas & Lapus *in dict. cap. si à Sede, num. 3. de præbend. lib. 6.* latissimè ad plura similia inferens videndus Gonçalez *de alternatiuis*, §. 3. *proœmiali, à num. 1. per totum*,
19 & est textus † (in procuratoribus in solidum datis) *in l. pluribus 32. ff. de procuratoribus, cap. non iniuncto de procuratoribus, cap. si duo, versic. Secus, eodem tit. lib. 6.* Idem in venatione ani-
20 malium, & † piscatione piscium, quia priùs prouenientis,& occupantis fiunt, *l. 1. §. piscium, ff. de acquirendo rerum domin. §. ferè igitur bestiæ. instit. de rerum diuisione, l. 17. tit. 28. part. 3.* Igitur cum ex commissione facta communi vtrique parti sit quæsitum ius æquale, is præferendus in electione, qui priùs præuenerit, & præoccupauerit.

21 Deinde quoniam quando quis † habet plures Iudices, & foros, quos sortitur; aduersarius, qui prius prouocat, potest quem maluerit eligere, & coram ipso lis omnino tractanda erit, etiam inuita, & renuente altera parte. Ita docent Glossa *vltim. in fin. in l. actor. fin. C. vbi in rem actio*, & ibi Curtius *num. 2.* Bald. *num. 5.* Salicetus *num. 2.* Paulus *num. 4.* Panormitan. *in cap. sanè, num. 4. & in cap. fin. num. 43. de foro competent.* Marian. Socinus *in dict. cap. sanè, num. 11. versic. Decima declaratio, & in cap. cum sit generale, num. 6. & in cap. licet ratione, n. 90. vers. Vlterius quia supra, eodem tit.* vbi latissimè Felinus *& in cap dilectus el 2. num. 10. de rescriptis*, Aretinus *in dict. cap. cum sit generale, num. 7.* idem Bald. *in l. fin. num. 2. C. si à non competent. Iudice*, Roman. *cons. 197. num. 1.* Tiraquell. *de retractu linag. §. 3. glos. 5. num. 9.* Carlebal. *in tractatu de iudiciis, lib. 1. tit. 1. disp. 2. quæst. 3. num. 152. fol. 74.* Couar. *lib. 1. variar. resolut. cap. 18. num. 6.* Franchis *decis. 177. per totam*, & est *l. 32. tit. 2. part. 3.* & ibidem *glos. 17.* Ergo si is, contra quem fuit rescriptum impetratum; prius intimauerit violentiæ decretum Senatus alicui ex Iudicibus superstitibus, vel alium actum sibi necessarium gerat coram eo, ille Iudex erit causæ, inuito impetrante.

Ex qua regula illa fluit impetrantis facultas eligendi † à principio, & dum res est integra, 22
vnum ex pluribus Iudicibus in rescripto nominatis, coram quo possit aduersarium conuenire (& non ex eo quòd ab initio fuit in potestate impetrantis vtendi, vel non vtendi rescripto, vt putauit Christophorus de Paz citatus sup. *à num. 11.* quia effectus iste ex alio fonte, & diuerso fluit) quæ quidem facultas, & potestas eligendi competens impetranti per primam illam electionem semel validè factam consumpta fuit, & extincta, siuè à lege, siue ex testamento competat, *cap. si electio. de electione lib. 6. l. hæc condit. l filiæ meæ, ff. de condit. & demonstration.* & est videre infrà *2. p. cap. 12. §. vnico à num. 21. & num. 45.* Et siuè ex testamento, siuè
ex contractu competens † eligendi facultas,ele- 23
ctione semel facta per contractum inter viuos consumitur, & extinguitur, vt per plura iura à se ponderata, & ab aliis Doctores benè obseruat Molina *de primogeniis lib. 2. c. 4. n. 36. & 37.* Christophor. de Paz *de tenuta, c. 34. n. 56. & 57. cum seqq.* quàm plurimos alios laudauimus DD. sup. hoc *cap. 10. num. 45.*

Quæ electio semel facta ab impetrante facta
intelligitur per contractum, † cum fiat in iudi- 24
cio in quo quasi contrahi non ambigitur, *l. 3. §. idem scribit, ff. de peculio, cap. 1. de mutuis petitionibus, l. inter stipulantem, §. Stichum, ff. de verbor. obligat. l. 2. de prætor. stipulat.* Ioan. Maria Bellet. *disquisit. Clerical. p. 2. tit. de fauore Cleric. real. §. 1. num. 8. pagin. 275.* Zeballos *commun. contra commun. tom. 4. quæst. 897. num. 887.* Gonçalez *in Regul. Chancell. glos. 6. num. 131.* Ioan. Maria Nouar. *in praxi electio, & variatio fori, quæst. 20. num. 8. section. 2. pag. 183.* Giurba *decis. 99. num. 4. & 5.* Imò, & semper omni casu facultas eligendi † consumitur, quando ex 25
electione semel facta, fuit ius tertio quæsitum, vt ex Molina, Caldas Pereira, & aliis probat Paz vbi proximè *à num. 60. cum multis seqq.* Quòd in nostro casu contingit, eò quòd postquam commissio facta fuit communis vtrique parti; aduersario fuit ius quæsitum ex supradictis *à num. 14.* Igitur mortuo Iudice, soli impetranti priuatiuè non competit eligendi facultas.

Comprobatur, quia is, qui habet plures Iudices, & foros diuersos, & simul priuilegium speciale eligendi quem maluerit, vt scholaris, & persona miserabilis, semel facta Iudicis electione, siuè actor sit, siuè reus, facultas eligendi consumitur, vt abundè videre est per Carlebal. *in tractat. de Iudiciis, lib. 1. tit. 1. disputat. 2. quæst. 6. sect. 7. à num. 604. vsque ad num. 608.*

Ergo

Ergo perperam argumentatur Christophor. de Paz de facultate competente impetranti eligendi Iudicem re integra ante vsum commissionis, ad rem non integram post captum iudicium, & commissionem factam communem, cùm propter æquale ius nouiter ortum, ex quo vtraque pars concurrere potest in facultate eligendi; sit inter easdem præuentioni, & præoccupationi locus, ex hactenus abundè comprobatis.

Quippè præuentio iudicialis duplex est, alte-
26 ra quæ fit à Iudice, † altera quæ fit à parte, ad iuris sibi & aduersario suo insolidum competentis præoccupationem, & ad aduersarij exclusionem, iuxta text. *in l. si pluribus 33. ff. de legat. 1. l. si maritus 4. ff. ad leg. Iuliam de adulter. in l. tribus, & l. seq. ff. de iudiciis, l. pluribus, ff. de procuratoribus, cap. non iniusto de procuratoribus, cap. si duo, vers. Secus, eod. tit. lib. 6.* annotabit Carlebal. *de iudiciis lib. 1. tit. 1. disp. 2. q. 7. seq. 3. num.* 870.

Et ad hoc vt vnus consequatur lucrum simul insolidum aliis competens, & ratione præoccupationis aliis præferatur, sufficit, quod is hoc negotium vel incæperit, vel ad id præuenerit in aliquo, quòd sit causa proxima illius negotij; ita docet Bart. *in dict. l. si pluribus num. 1.* communiter receptus Iass. & Alexand. ibidem, & per *l. si quis à multis, ff. de noxalibus action. l. 2. §. aduersis, & ibi gloss. ff ne quid in loco publico*, idem Bald. *in l. naturalem, §. 1. ff. de adquiren. rerum domin. & in l. quominus num.* 10. & ibi Iass. *num.* 57. *ff. de fluminib.* Afflict. *in cap. 1. in princip. num.* 57. *quib. mod feud. amit.* Iacobin. de S. Georgio *in inuestit. feud. verb. Promiserunt, num.* 11. Andr. *in cap. 1. §. omnes filij, num. 5. si de feudo fuerit controuers. &c.* Glossa *in l. cives, in verb. Incolat. C. de incolis lib.* 10. Roman. *in cons.* 47. *vissis necessarij*, Marta *de iurisdiction. 4 p. casu* 18. *à num. 5. cum seqq.*

Hinc superest responsio doctrinæ glossæ, Rotæ decisionis, & Baldi, quam pro simili in suæ assertionis comprobatione adducit Christophorus de Paz, vbi superiùs *à num.* 11. quæ omnino diuersa est, & inapplicabilis casui nostro penitus dissimili, si illam consideramus iuxta illos terminos, in quibus eandem considerauit, & applicare voluit ipse Paz.

Versatur quippè circa materiam, *cap. oblatæ de appellationibus:* quando quis appellauit, & appellatus supplantans aduersarij appellatio-
27 nem † nimis præcurrit, & impetrat commissionem super alterius appellatione non sua, cùm appellanti dumtaxat impetrandi hæc facultas concessa sit à iure ex *cap. si duobus, & dict. cap. oblatæ, de appellationibus.* Quæ doctrina sic considerata in istis terminis, quibus res adhuc est integra, & in suo principio; perperam adaptatur nostro casui considerato iam, quando res desinit esse integra, ea tamen rectè curreret, & tunc adaptaretur casui nostro, dùm in eo res adhuc foret integra, & essemus in principio, quo adhuc durat facultas impetranti priuatiuè eligendi Iudicem quemlibet ex nominatis in suo rescripto, eo quòd tunc liberum est ei eligere ex supr. dictis *à num. 21. & seqq.*

At nos versamur in re longè diuersa, & in
28 terminis omnino dissimilibus; † quando res iam non est integra, cùm iam ipse impetrans elegit, & Iudex electus cæpit cognoscere, & sua facultas eligendi fuit extincta, & quando commissio ipsa facta fuit communis aduersario, & ex ea ius æquale ei quæsitum, atque omnia iam nouata sunt, & alterata: tunc quippè aduersario pariformiter competit ius eligendi, & præueniendi Iudicem superstitem ex hactenus comprobatis quo casu benè quadrat doctrina, *dict. cap. oblatæ* in terminis sumpta, quibus res desinit esse integra, provt contingit, quando postmodum appellanti præfixus fuit terminus ad impetrandam † commissionem, intra quem ta- 29
men illam distulit impetrare, quia tunc statim fuit quæsitum ius æquale aduersario suo præueniendi, & præoccupandi impetrationem ex Doctoribus allegatis, & *dict. cap. oblatæ*; de cuius intellectu, & declaratione latè tractat videndus Marquesanus *de commission. 1. part. cap. 26. de commissione appellat. per totum, cap. 26.* quo supposito data inter vtrumque casum horum terminorum paritate; ista doctrina non solùm non conuenit assertioni eiusdem Paz, verùm in to-
tum refragatur, & per omnia comprobat resolutionem nostram, atque hactenus dictis mirè consonat.

Maximum etiam inconueniens, & damnum oriretur, si inæqualitas hæc admitteretur † in- 30
ter hos collitigantes lite iam cæpta & pendente, etenim si priuatiuè ad solùm impetrantem pertineret electio, in sua foret potestate detinere, & in longum protrahere cursum litis. Qui nunquam eligeret, si iam (vt supponimus in toto hoc discursu) possessionem consequutus fuit, & litteræ quantumuis nulliter attentatæ, & violenter semel executæ, cum sua interfit, amplius super illis non disceptare in graue detrimentum Reipublicæ, & notabile præiudicium aduersarij (& fortè spoliati) qui consequi ius suum non poterit, facto & impedimento sui collitigantis, quam rationem in casu omnino simili considerauit Pontifex ad effectum, etiam transferendi iurisdictionem ab vno Iudice in alium ob impedimentum superueniens præstans suspensionem litis motæ; in eleganti *cap. si is cui* 10. *de officio Delegati, lib. 6.* in hæc: *Si is, cui causa (licet proprio nomine † non expresso) à Sede fue-* 31
rat Apostolica delegata, subdelegauerit non in totum vices suas alicui, & subdelegato huiusmodi, si delegatum ipsum excommunicari, aut de medio tolli contingat, impedimento tali durante; ad Sedem ipsam (ne absolutionem, vel successorem expectando illius præiudicari litigantibus, vel causa plus debito prorogari valeat) volumus appellari. Ergo multò fortior hæc ratio debet operari negationem, imò, & ademptionem electionis ab impetrante, ex qua idem, & maius sequitur inconueniens.

Quod nec quidem cessat ex remedio † appli- 32
cato per eundem Christophorum de Paz *d. cap. 49. à n. 5. ad principium*, dicentem cogendum esse impetrantem dato termino competente, vt vnum ex superstitibus Iudicibus aut executoribus eligat; sed hoc remedium inane est, & in eundem incidit morbum, nam si ante electionem nullus adest Iudex, qui exerceat iurisdictionem in causa principali, quis quæso, impetrantem cogere poterit ad eligendum? Nullus, nec simile de appellante (vt cogi possit ad prosequendam appellationem, & impetrandam commissionem) quo vtitur ipse Paz, huic casui nostro congruit, nam appellantem cogit Iudex à quo ex *dict. cap. oblatæ, & dicto cap. si duobus, cap. cum causa*

de re iudicata, cap. cum sit Romana 5. de appellationibus, lib. 6. cap. licet 14. de sententia excommunicat. cum similibus, in nostro autem casu ante electionem penitus deficit, qui cogere possit.

Quare in hoc primo remedio illa erit affigenda conclusio, vt mortuo Delegato, seu litterarum † executore (siuè etiam longius à Regno absente de quo statim) Decretum violentiæ, *que otorgue y reponga*, cuilibet ex pluribus superstitibus Iudicibus in commissione Apostolica nominatis intimari licitè potest, siuè intimatio hæc fiat per impetrantem, siuè per alterum collitigantem, siue vnus tantum Iudex supersit, siuè plures, ita vt ille, cui fuerit Regium
34 Decretum † intimatum, omnino parere debeat, & complere deferendo, & reponendo possessionem, cæteráque alia attentata omnia, vt inde Regium Decretum retentionis litterarum Apostolicarum liberè suum consequatur effectum.

Quòd si ipse Iudex obtemperare recuset, eo
35 quòd iam malitiosè, aut † ex alterius collitigantis nimia diligentia id facere præsumatur: secunda iussio expedienda erit in Senatu, & aliis vti remediis, quousque decretum Regium violentiæ compleatur; ex iis, quæ abundè comprobata reliquimus *à n. 8. cum seqq.* Sed qua forma hoc Decretum violentiæ erit decernendum in Senatu, mox dicemus.

Quæ resolutio, atque remedium non solum
36 procedit, quando executor, † qui præoccupauit iurisdictionem, & cognitionem, mortuus est: sed etiam quando absens sit notabili distantia, seu longinqua, puta extra Regnum, quia tunc quilibet ex aliis executoribus in commissione nominatis potest assumere negotium in eodem statu, & illud libere prosequi. Sic probat text. *in dict. c. cum plures 8. de officio Delegati, lib. 6.* ibi: *Nisi infirmitate vel alia iusta causa illum contingeret impediri*, & est text. *in dict. c. si is, cui. 20. eodem tit. & lib.* per quæ iura, & per Regulam *c. 2.* ibi: *In longum peregrinari. in fin. de procuratoribus, lib. 6. & l. licet 15. in fin. ff. de arbitris.* Vnanimiter conueniunt Doctores omnes: absentiam Iudicis sufficiens
37 esse † impedimentum, non solùm ad eum excusandum à munere iudicandi, ex regula *l. penultim. ff. de vacatio. munerum*; sed etiam ad iurisdictionem in alium transferendâ, Philipp. Franch. & Ancarranus *in dict. cap. si is, cui n. 2.* & Dominic. *n. 4.* & ibid. August. Barbos. *in collect. n. 7.* & ex aliis citatis à Petr. Barbos. *in l. si longius, n. 1. & 4. ff. de iudiciis*, eleganter tradit Federicus de Senis *cons. 230. n. 2.* sequitur Cardin. Tuschus *litter. A. conclus. 33. num. 10.*

38 Et hoc remedio occurres difficultati † per nos aliàs latè consideratæ circa Iudicem, qui post grauamen illatum abiit, ita vt Decretum Regium violentiæ postea obtentum eidem intimari non possit, de qua *in tract. de Regia protect. 1. p. cap. 5. à n. 24. cum multis seqq.* vt scilicet quæratur vnus ex superstitibus, cui decretum intimetur.

Sed quomodo iis in casibus suprascriptis Se-
39 natus Decretum † concipiendum sit, libenter adnectam in quo arbitror, vel simpliciter dicendo: *El juez que desta causa conoce haze fuerça en no otorgar la apelacion, &c. La qual alçando, dixeron la otorgue y reponga lo hecho, &c.* Quòd quidem etsi loquatur cum Iudice defuncto, & antecessore; tamen intimatum successori omnino adimplere tenetur eodem modo, quo antecessor, sic per plurima iura, & validissima fundamenta disputando pro vtraq; parte resoluimus *in tract. de Regia protect. 1. p. d. c. 3. à n. 53. cum multis seqq.*

Vel aliter etiam concipi potest magis specifice. *El juez executor que desta causa conoce (ò conocio) haze fuerça, † la qual alcando dixeron, que* 40
vno de los demas executores nombrados en las letras Apostolicas, à quien este decreto (ò à la prouision dèl) *fuere intimado y requerido, la otorgue y reponga lo hecho, &c.* Quoniam ex hoc decreto nihil innouatur, sed explicitè declaratur id, quòd tacitè subintelligitur, & inest à iure, nempè, vt successor in iurisdictione, & cognitione litis cœptæ teneatur adimplere, & exequi iussiones directas suo prædecessori, iuxta proximè dicta. Verum est etiã de iure, vnum ex superstitibus delegatis, aut
41 † executoribus posse liberè continuare, & prosequi litem cœptam ab altero iam defuncto, aut legitimè impedito, quia omnibus insolidum iurisdictio, & cognitio competit. Et cum articulus violentiæ ad terminos tam strictos perueniat, vrget necessitas, vt in aliquo varietur modus decreti, quia in necessitatibus ex modum, & ordine mansuetum occurrit † Princeps, iuxta singu-
42 larem text. *in l. §. 1. ex hoc rescripto, vers. Extraordinem*, ibi: *Extraordinem Princeps in causis necessitatis subuenit. ff. de ventre inspiciendo*, quem ponderauimus *in tract. de Regia protect. 1. p. c. 2. n. 78.*

Et speciale est, quòd in necessitatibus † incer-
43 titudo admittatur, & non viciet, provt latè comprobat Hippolitus de Marsilis *in rubrica, C. de probationibus. num. 429. vers. Fateor tamen*, Cardin. Tuschus *litter. I. concl 65. n. 58.*

Nec illa Decreti generalitas respiciens Iudices executores nominatos, & superstites considerabilis est, nec aliquam incertitudinem ar-
44 guit, cùm facillimè † per electionem, & voluntatem partis cuiuslibet (cui de iure hanc Iudicis electionem competit ex supradictis) intimantis Regium Decretum, statim ad totalem, & specificam certitudinem reducatur, ad text. *in l. quidam relegatus, &c. ita subiicit: Si quis ex hæredibus, cæteríque amicis, quorum hoc testamento mentionem habui, siue quis alius restitutionem mihi impetrauerit ab Imperatore, & antedecessero, quàm ei gratias agerem, volo dari ei, qui id egerit à cæteris hæredibus aureos tot, & vnus ex eis, quos hæredes scripserat impetrauit ei restitutionem, & anteaquam id sciret decessit, cùm defideicommisso quæreretur, an deberetur. Consultus Iulianus respondit, deberi, &c. ff. de rebus dubiis, l. si qui, §. fin. l. si quis ita scripserit illis qui testamentum meum signauerint, hæres meus decem dato. Trebatius vtile legatum esse putat, quòd Pomponius verius esse existimat, quia ipsum testamentum firmatur testibus adhibitis, ff. de rebus dubiis, l. quædam sunt in quibus res dubia est, sed ex post facto retro ducitur, & apparet quid actum est, &c.* Et ibi: *Vtique erit ex euentu dicendum, ff. eodem, l. vter ex fratribus, ff. de conditionibus instit. l. 2. §. si quis ita, ff. de bonorum possess. secun. tabul. l. si seruus legatus, §. huiusmodi, ff. de legat. 1. l. sed Iulianus, §. quamquam*, ibi: *Sed ab initio, ff. ad Macedonianum, l. 4. de manumiss. vindic. l. cum pater. ff. de negociis gestis, l. qui res, ff. de solutionibus.*

Ex quibus, & aliis iuribus deducitur; quòd incertitudo, quæ aliquo modo † vel futuro euen-
45 tu, vel per alicuius declarationem, vel factum certa redditur, sustinetur, & in qualibet dispositione

admittitur,

admittitur, Mantica *de coniectur. vltimar. voluntat. lib.8. tit. 4. num. 17. & 18.* per *l. cum quidam, l. vnum ex familia. de legat. 2. l. quem hæredi, ff. de rebus dubiis*, & alia iura, & plures Doctores latè per Tuschum *litter. I. concluſ. 65. num.2.31.& 32.& num.51.& concluſ.66. n.1.2.6. num.20. cum ſeqq.* Antonius Gomez *in lib.2. variarum, cap.11. ſub n.8. verſ. Septima concluſ.*

46 Hinc emptio pro perſona † nominanda per emptorem ſuſtinetur, & ſequuta nominatio perſonæ retrotrahitur ad principium contractus, ac ſi tunc emiſſet; latè Surdus *deciſ. 315. à num.1.& deciſ.226. num.22. & deciſ.325.n.13. & deciſ. 226. num. 1. & num. 5.* Gratian. *diſceptation.forenſ.cap.686.à num.1. cum ſequentibus, tom. 4. & diſceptation. 132. num. 32.* Farinac. *in poſthumis tom. 2. deciſ. 51. per totam*, Alexander Ludouiſ. *deciſ. 157.* vbi Oliuerius Beltramin. *in annotationibus, à num. 24. & deciſ. 227. per totam.*

Hinc commiſſio contra vnum nominatum
47 cum † clauſula generali, & incerta (*& omnes alios ſua intereſſe putantes*) ſuſtinetur, & verificatur per ſpecialem nominationem ante citationem faciendam per impetrantem, de qua Nos inferiùs *2. part. 12. num. 5. cum ſequentibus.* Et generalitas, atque incertitudo ſententiæ, ſeu
48 Decreti, quòd in † executione certificari poteſt, rectè admittitur, Scaccia *de ſententia & re iudicata, gloſ.14. quæſt.15. à num 23. & ſequentibus*, & fuſiùs Nos *in tractatu de Regia protect.4. part.4. cap.10. per totum.*

Adhuc etiam & conditio extrinſeca ſententiæ
49 non tangens, nec reſpiciens † ſubſtantiam rei principalis, nec definitionem eius ſuſpendens admittitur, abundè differit, & reſoluit Scaccia, vbi proximè, *quæſt.14. per totam.* Provt in formalitate huiuſmodi Decreti, de quo *num.* 40. contingit, etenim in eo ſine conditione, nec ſuſpenſione aliqua articulus violentiæ diffinitur; cætera autem eiuſdem decreti reſpiciunt executionem eius de proximo verificanda, & ad certitudinem facilè redigenda, facta per vnum ex collitigantibus intimatione cuilibet ex Iudicibus executoribus nominatis in litteris Apoſtolicis, cùm omnes iuriſdictionem habere inſolidum, mortuo, vel impedito primo, qui negotium cæpit, probauimus ſuperiùs *à n.5. & ſeqq.*

Quod ſi Senatus in eodem Decreto violentiæ
nolit exprimere † intimationem faciendam ſuc-
50 ceſſori, & ſuperſtiti eligendo: poterit ſeorſum aliud decernere id continens, ad tollendam omnem dubitandi occaſionem, & ad maiorem claritatem, provt decerneret Senatus ipſe caſu, quo tempore Decreti violentiæ decernendi notitiam non haberet mortis, aut longæuæ abſentiæ Iudicis executoris eam inferentis.

Et tandem illud animaduertendum, quòd
51 ſiuè Senatus ſpecificet † in Decreto violentiæ intimationem vni ex ſuperſtitibus executoribus faciendam, ſiue non exprimat: ſemper tacitè ſubintelligitur, vt ſucceſſori poſſit intimari, & ipſum teneri deferre, & adimplere, cùm iſte ſuperſtes, cui intimatur, & eligitur, ſeu præuenitur à quolibet ex collitigantibus; verè ſit Iudex, & ſucceſſor in cauſa cæpta, iuxta ea, quæ diximus à principio huius §. præſertim *à n.4.*

Sed maior erit difficultas circa modum pra-
52 cticandi noſtram hanc † reſolutionem, & remedium, cùm inter ſe pugnare hæc duo videantur; etenim ſi iam retentionis litterarum Apoſtolicarum latum eſt in Senatu Decretum (cuius cognitionem, vti articulum præiudicialem ſemper præcedere debere ſuſpenſo articulo violentiæ ſimul concurrente, firmauimus infrà hac *1. p. cap.11.* per totum) & eiuſdem Decreti virtute litteræ Apoſtolicæ, & omnia acta inde per executorem geſta retenta manent in Senatu, quomodo igitur ſuperſtes eligi poterit, vt repoſitionem exequatur, cùm ad exercitium iuriſdictionis certus eſſe debeat † de ſua commiſſio- 53
ne, non aliter; quàm per litterarum originalium exhibitionem, oſtenſionem, & præſentationem ſibi factam, provt hoc eodem *cap. 10. n.88.* & infrà *2.p.cap.19.à n.23.cum ſequentibus.* Ita vt tranſumptum † litterarum ad hoc non ſuf- 54
ficiat, provt *in 2. p. c.26. à n.67. cum ſeqq.* ſcripſimus. Pungit etiam quod conſuluimus ſup. hoc *c. 10. n. 143.* Iudicem ad repoſitionem faciendam virtute decreti violentiæ, *de otorgar, y reponer*; regulariter actis, & proceſſu non indigere, ſed manere in Senatu ob Decretum retentionis litterarum iam latum.

Sed hanc repugnantiam ita componendam
arbitror, vt omnino proceſſus, † & litteræ Apo- 55
ſtolicæ mittantur executori ſuperſtiti eligendo; omni tamen cautela, & ſecuritate præuenta, vt facta intimatione, & oſtenſione litterarum ſecurè redeant ad Senatum cum proceſſu, vbi retentæ coaſſeruandæ ſunt, donec ſupremus Eccleſiæ paſtor conſulitur ſupplicatione mediante, & quid ſenſerit diſcernat; cùm hæc litterarum remiſſio ſit penitus inexcuſabilis ad acceptationem commiſſionis, vt diximus, ex qua tot vtilitates proueniunt, & tot pericula euitantur, provt eſt repoſitio poſſeſſionis, & attentatorum, abſque qua inanis eſt litterarum retentio, provt latiùs conſiderauimus ſup. hoc *cap.10.* per totum, & ſignanter *à num 90. cum ſeqq.*

Et reſpectu retentionis ipſarum litterarum de-
cretum per Senatum † parum ex hac breui re- 56
miſſione inconueniens inſurgit, nec officit, cum cautè, & ſub omni ſecuritate Tabellioni tradi poſſunt ad intimationem Iudici ſuperſtiti peragendam, qui earumdem rationem ſemper reddere tenetur, maximè videns in proceſſu Decretum Regium, quo eaſdem præfatas litteras retineri mandatur per Senatum. Quare poſt factam intimationem executori ſuperſtiti, & per iſtam repoſitionem breui tempore redeundæ ſunt litteræ ipſæ cum toto proceſſu in Senatum, quod
fieri † poſſe arbitror, vel virtute eiuſdem met 57
Regiæ prouiſionis ordinariæ primùs expeditæ, & eiſdem diligentiis & cõpoſitionibus adhibitis; vel ſimul (vt tutius arbitror) ad petitionem partis (obtinentis in Senatu Decretum violentiæ, & pariter retentionis) aliud detur decretum continens remiſſionem proceſſus, & litterarum, vt executori intimetur, ita vt facta repoſitione ad Senatum protinus redeant, & per ipſum Tabellionem cauſæ, vel per Iudicem ſtatim, & ſine dilatione iterum mittantur in Senatum.

Ac denique nihil nouiter harum litterarum
virtute per impetrantem † fieri poteſt, quod non 58
ſubiiciatur, & affectum ſit Regio retentionis Decreto, vt inferiùs *à num. 72.* Quapropter ſi appenderentur in ſtatera inconueniens ortum ex permiſſione remiſſionis litterarum, & inconueniens oriundum ex negata remiſſione hac indubiè longè hoc grauius, & intolerabilius

inuenie

inuenietur, & ab illo tantùm distare, quantùm damnum temporale à perpetuo: itaque inter hæc duo inconuenientia, de quibus *à num.* 52. minus semper eligendum, provt est litterarum
59 † & processus remissio ad superstitem executorem, iuxta *cap. duo* 13. *cap. iurauit*, *cap. non solum* 23. *quæst.* 3. *l. quoties de regul. iur.* & illud Ciceronis ad Quintum Fratrem: *In duobus malis fugiendum maius, leuis est eligendum*, & Octauio: *E duobus autem malis, cum maius fugiendum sit, leuius est eligendum*; quod altiùs iustificatur, & comprobatur inferiùs *in* 2. *remedio à num.* 65. *& seqq.* & hactenus de primo.

Secundùm sit remedium (quo euitari potest damnum, & periculum ortum ex morte, vel longinqua absentia
60 † executoris litterarum Apostolicarum post possessionem traditam impetranti, & vim illatam, cum deficiat, qui decretum Regium violentiæ, *de otorgar, y reponer*; possit exequi, & complere, cùm ex eiusdem complemento, & repositione facienda dependat omnis efficacia, & effectus decreti retentionis) vt nempè recurratur ad Ordinarium virtute noui decreti Senatus, quo causam, & litterarum cognitionem ei pertinere declarabit. Durus videtur hic sermo, acre, & acerbum remedium, sed leniter operabitur, attentè consideratis suppositionibus, quibus iustum & legitimum redditur; quòd quantum ad effectũ, & modum practicãdi, in multis cõuenire remedio antecedẽti reperies.

Litteræ igitur gratiosæ, quæ particularibus
61 Iudicibus executoribus veniunt † commissæ, vt plurimum expediuntur absque subscriptione propriæ manus Sanctissimi, ita vt rarò, aut numquam in eisdem legatur, nec appareat subscriptio prædicta, iuxta quæ abundè diximus infrà 2. *p. c.* 30. *cum suis* §. præcipuè videre est *in* §. 5. quo casu litteræ hæ gratiosæ per Senatum remittuntur Ordinario, cui de iure in prima instantia cognitio pertinet, iuxta tenorem *cap.* 20. *causæ omnes*, *sess.* 24. *de reformatione*, provt abundè diximus infrà 2. *p. c. fin. per tot.* exceptis beneficiis reseruatis provt ibid. *à n.* 53. *cum seqq. & in cap.* 10. dicitur.

Supponitur insuper, quòd ea omnia, quæ talis executor virtute litterarum
62 † non subscriptarum gessit, sint ipso iure nulla & attentata ex notorio defectu iurisdictionis, provt comprobatur infrà 2. *p. c.* 6. *à n.* 14. *cum sequent. &* §. *vnico, & cap. fin. à num.* 6. *cum seqq. & à num.* 19. & ferè per totum, & *cap.* 26. per totum.

63 Quibus suppositis stante † hac vrgente necessitate, quòd nempe deficiat Iudex qui repossessionem attentatæ, & nullius possessionis facere possit; Senatus licitè decernit remissionem causæ Ordinario, non vt de ea cognoscat in totum (cum hoc impediat decretum retentionis litterarum earumdem expeditum) sed dumtaxat vt defectum suppleat executoris demortui, vel extra Regnum absentis, & virtute huius decreti Regij, & remissionis Ordinarius ipse (qui verè Iudex est, & iurisdictionem priuatiuam in illa causa habet) posset ante omnia etiam de facto reponere possessionem nulliter, & de facto factam ab executore litteratum, ex abundè consideratis ac resolutis *in tract. de Regia protect.*
64 1. *p. cap.* 3. *à princip.* Quo etiam † loco probauimus, ad repositionem attentatorum iurisdictione non egere ipsum Iudicem attentantem, nec eius successorem.

Quo quidem casu cessare dicendum est illam implicationem, & † perplexitatem, quæ prima 65
facie oriri videbatur ex his duobus remediis (scilicet retentionis litterarum in Senatu, & remissionis earumdem Ordinario) simul concurrentibus, de qua infrà *cap.* 11. *sequenti hac* 1. *part.* cum ibidem dicta, & considerata procedat in remissione litterarum perpetua ad effectum perpetuo cognoscendi, & liberè procedendi in causa. Hæc tamen nostra remissio nec est perpetua, † sed temporalis breui duratura, nec ad 66
finem procedendi, sed potiùs destruendi processum perperam iam gestum, quæ non impedit, nec tollit effectum retentionis, sed paulisper suspendit, cùm fiat dumtaxat ad finem reponendi possessionem attentatam, & violentam, aliàs impeditiuam ipsius decreti retentionis litterarum, ne inane remaneat iuxta latè tradita & resoluta superiùs hoc *cap.* 10. per totum, cum statim quod repositio fiat per Ordinarium, litteræ ipsæ & totus processus redeant ad Senatum eo modo, quo in remedio antecedentti diximus *à n.* 55. Vt illic retentæ coasseruentur † interim, 67
quòd Summus Ecclesiæ Pastor aliud decernat, quod non est inconueniens considerabile, quia breui reuersus recessisse non videtur, *l. quidquid calore* 48. *ff. de regulis iuris*, *l. plerique* 33. *ff. de ritu nuptiar.* §. *pauonum*, *instit. de rerum diuis.* Farinac. *in pract. crimin. tom.* 1. *tit.* 4. *q.* 30 *à n.* 70. nec abesse dicitur statim reuersurus *l. postlimi.* 5. §. *captiuus, & l. nihil interest* 26. *ff. de captiuis, & postlim. reuers.* Hieron. Gonçalez *de alternat. glos.* 43. *num.* 5.

Et cum hæc remissio fiat, & permittatur aliquando † ob instans periculum, & vrgentem 68
istam necessitatem rarò contingentem, & in consequentiam trahi nequeunt, quæ propter sinecetatem aliquando sunt concessa iuxta Iuris Canonici regulam.

Et quia quando vnum ius † posterius tan- 69
quam contrarium confundit aliud secum simul concurrens, si illud est temporale, & breui duraturum confusionem perpetuam non operatur, sed temporalem suspensionem tantùm, Tiraquel. *lib.* 1. *de retract.* §. 1. *glos.* 7. *num.* 72. Surd. *decis.* 53. *num.* 25. *& per totam*, Carpanus *ad statut. Mediolan.* 417. *num.* 462. *tom.* 1. Vbi de conductore † rei eam emente qui retractatu rei sequu- 70
to, reddit ad suam conductionem quam ante emptionem in re habebat, idem Tiraq. *glos.* 7. *n.* 65. Ant. Gomez *in l.* 70. *Tauri*, *n.* 14. Petrus Surd. *dict. decis.* 51. *n.* 24. Carp. vbi proximè, *n.* 461. *& statuto* 434. *num.* 113. *&* 114. *tom.* 1. Cancer. *variar. resolut. lib.* 3. *tit.* 3. *de priuileg. num.* 309. Casanate *consil.* 10. *num.* 171. Castillo *de vsufruct. cap.* 74. *num.* 23. Conar. *lib.* 3. *resolut. cap.* 11. *num.* 7. *Crem. singul.* 58. latissimè Matienço *ad l.* 7. *tit.* 11. *glos.* 1. *ex num.* 35. *vsque ad* 47. *lib.* 5. *Recopil.* Vbi quòd penes vsufructuarium proprietatis emptorem remanet † vsufructus, sicut antea, 71
retracta proprietate à consanguineo, de quo & aliis variis exemplaribus videndus Giurba *decis.* 63. *per totam.*

Non enim ex hac remissione temporali impeditur effectus retentionis decretæ, sed pro illo breui tempore † suspenditur ob vrgentem ne- 72
cessitatem, nec litteræ ad hunc finem relaxatæ liberè incedunt, sed quocumque vadant semper retentionis decreto sunt affectæ, & eius vinculo, & compedibus ligatæ, ad text. *in l. si sextante*, §. *Latinus*, *ff. de exceptio. rei iud. & l. debitor*, *ff.*

ad

73 *ad Trebell.* Vbi pignus in re & hypotheca † non perditur ex eo, quòd creditor dominus fiat reuocabiliter, non perpetuò, Fab. Anna *conſ.*35. *num.*1. 3. *&* 4. *& in conſ.*90. *num.* 2. Caſtillo *controuerſ. lib.*4. *cap.*59. *num.*55.

Et quia quando duæ obligationes fiunt pro
74 eodem debito ad executionem, † complementum, & maiorem firmitatem primæ, pignora, hypothecæ, & fideiuſſores à nexibus obligationis non liberantur, quoniam primus contractus nec nouatur,nec eo animo fit,ad latè tradita per Anton. Amat. *variar.reſol.*56.*à n.*16.*& ſeqq.*
75 Secùs ſi ſecundus contractus fieret † animo nouandi,& à priori recedendi,abundè Amatus ibid. & Caſtillo vbi proximè *n.* 48. quæ nouatio nec animus recedendi à decreto retentionis induci poteſt ex remiſſione earum litterarum ad Ordinarium facta ad repoſitionem,effectum,complementum,& corroborationem decreti retentionis earundem,& vt faciliorem exitum aſſequatur.

Et inſuper quoniam inter hæc duo remedia
76 retentionis litterarum,† & earumdem remiſſionem Ordinario ad hunc finem reponendi poſſeſſionem attentatam dumtaxat permiſſam, nulla confuſio, nec repugnantia reperitur, niſi ſolùm in cortice & ſonitu verborum, & in abſtracto, non in ſubſtantia, & concreto. Etenim attento fine & effectu vtrumque conuenit, & compatitur; remiſſionis quippè litterarum remedium ad eundem finem ordinatur & deſtinatur, quo & ipſum retentionis decretum, & ad huius vtilitatem, effectum, executionem, & complementum efficaciter conſequendum dirigitur, quod certè aliter non conſequeretur, ſed inane, & inutile foret, obſtante impedimento traditæ iam poſſeſſionis, & peractæ litterarum executionis, quam ex præcedenti repoſitione per Iudicem Eccleſiaſticum (non per Senatum) omnino faciendam, ſicuti latiùs explicatur, & reſoluitur ſup. in hoc *cap.*10.per totum.

Et quia retentio fit, ne procedatur ad litterarum executionem hæc remiſſio ad iam perpe-
77 ràm factam † reponendam, & deſtruendum proceſſum in cauſa violenter geſtum ſimiliter deſtinatur, quippè licet media ſint diuerſa, finis tamen vnus eſt, & ad idem vtrumque tendit.

Quo caſu etiam contraria remedia, ad idem
78 cooperandum, † cumulari poſſunt, & compatiuntur, vt in ſimilibus terminis diximus infrà *cap.*11. *num.*24. *& à num.*19. quoniam contrarietas in abſtracto, & in imaginatione, & non in concreto non conſideratur, nec attenditur.
79 † Sigiſmund. Scaccia *in tractatu de commertiis*, §.6.*gloſ.*1. *num.*77. Igitur hæc media aliàs licita & iuridica permittere debet Senatus, ne ſua decreta retentionis litterarum inania, & inutilia remaneant.

Sed circa hoc retentionis litterarum remediũ
80 noua inſurgit difficultas, † nam ſto quod Ordinarius, cui fit earumdem remiſſio, teneatur omnino reponere executionem & poſſeſſionem traditam ab executore mortuo, vel extra Regnum abſente; tamen an hæc repoſitio ſit per eum facienda ad ſolius partis oppreſſæ petitionem & inſtantiam; an etiam ad intimationem ſolam decreti violentiæ,quo Senatus declarauit, executorem (ſcilicet mortuum vel abſentem) vim feciſſe, quod licet ſucceſſorem in iuriſdictionem adimplere,omnino teneri diximus ſup. *à num.* 3. *& ſequentibus*; in hoc nihilominus conſiſtit difficultas, & ceſſare præfatam doctrinam videtur, quoniam ordinarius iſte dici non videtur ſucceſſor illius executoris, cùm † non ex iuriſdictione litterarum, ſed ex ſua 81
propria procedat in cauſis ſibi à Senatu remiſſis in prima inſtantia, & ſic ſuo iure proprio, non iure alterius, quod non adquiſiuit ex iuriſdictione nulliter delegata, quia de non ente ad ens non poteſt fieri tranſitus, & ex aliis fundamentis abundè diximus infrà 2. *part. cap. fin. à n.*5. *& à num.*19. *cum ſequentibus.* Ergo videtur † non teneri adimplere decretum violentiæ exe- 82
cutori mortuo, vel abſenti directum, quo iſte adſtringebatur.

Nam quando ſucceſſor in re alio iure ſuccedit, quàm eo quo anteceſſor, non tenetur ad id, ad quod anteceſſor tenebatur. Fuſiùs diximus ſup. *cap.*12. *& ſequentib.*

Similis vrget † doctrina Socini *conſ.* 32. *vo-* 83
lum. Oſaſc. *deciſ.*82. *num.*2.*& deciſ.*156.*ſub n* 14. Franchis *deciſ.*216. *num.*4. Cagnol. *in l.*2.*n.*220. *C. de pactis inter emptor. & vendit.* Petr. Barboſ. *in l. ſi filio famil.* §. *fin. num.* 10. *ff. ſolut. matrimonio*, Gratian. *diſceptat. forenſib. cap.*37. *num.*6. Thepat. *lib.*2. *variarum, tit. locat. ſucceſſor. ſtare teneat.* Tuſchus *litter. I. concluſ.*418. *num.* 31. *&* 60. Mantica *de tacit. & ambiguis conuention. lib.*5. *tit.* 12. *num.* 9. Parlador. *lib.* 2. *rerum quotidian. cap. fin. part.*4. §. 5. *num.*11. *&* 12. Surd. *deciſ.* 40. *num.* 10. dicentium ſucceſſorem per tranſlationem iuris vnius in alium teneri ſtare conductori, & conductioni factæ per anteceſſorem, ſicut anteceſſor tenebatur, ſecus ſi ſuccederet per priuationem, & extinctionem iuris, quòd locatori competebat, Abbas *conſ.* 108. *lib.*1. Vbi de eo loquitur, † qui fuit declaratus 84
iniuſtus detentator poſt Imol. *in dict. l. filio famil.* §. *fin. ff. ſolut. matrim.* Surd. *dict. deciſ.* 40. *num.*10 *& à num* 7. Giurba *deciſ* 58 *num.*4. Gratian. *dict. cap.* 37. *num.* 6. Ergo cum hæc remiſſio fiat à Senatu Ordinario, ob id quod ad eundem cognitio, & iuriſdictio cauſæ pertinet priuatiuè, & excluſiuè ad delegatum, & executorem, qui nullam habuit ex defectu ſubſcriptionis ſuæ commiſſionis, ex abundè deductis *in dict. cap. fin. à num.* 5. *cum ſequentibus*, *& à num.* 19. *& in cap.* 26. *per totam*; ſequitur, vt eius ſucceſſor non dicatur, nec ad id teneatur, ad quod executor tenebatur.

Contrarium tamen imò Ordinarium, cui fit à Senatu litterarum retentarum remiſſio ad effectum & finem reponendi vrgente hac ne- 85
ceſſitate, † teneri reponere non ſolùm ad petitionem, & inſtantiam partis oppreſſæ, verùm & ſolùm in complementum Regij Decreti violentiæ,quantumuis cum executore mortuo, vel abſente loquatur dumtaxat: veriùs exiſtimo, quoniam iſte Ordinarius, quamuis non ſit ſucceſſor in idem ius,& iuriſdictionẽ executoris præmortui ex proximè in contrarium dictis,† eſt tamen 86
ſucceſſor in eadem cauſa,& cognitione,prout adhuc etiã eſt ſucceſſor in re ille,qui non per tranſlationem,ſed per extinctionem iuris anteceſſoris ſucceſſit,qui quidem non ideò non tenetur ſtare conductioni factæ per anteceſſorem priuatum, quia non ſit ſucceſſor, cum ſucceſſorem nouum in re omnes Doctores citati eum vocẽt;ſed ideo, quod per priuationem detentoris locatoris extinctum fuit ius conductoris,& finita conductio. Quia † reſoluto iure locatoris, ſoluitur ius con- 87
ducentis,

ducentis, *l. lex vectigalis, ff. de pignoribus*, quam rationem reddunt in ſpecie Abb. *in dicto conſil.* 108. in principio, poſt Imolam *in l. filio familias*, §. *ſi vir in quinquennium, column.* 2. *ff. ſoluto matrimonio*, Petrus Surdus *dict. deciſ.* 40. *num.* 10. Giurba *dict. deciſ.* 58. *num.* 4. Gratian. *dict. cap.* 37. *num.* 6. & ſic ex defectu & extinctione iuris conductoris hoc prouenit, non ex eo quòd non ſit ſucceſſor.

At in noſtro caſu ſemper oppreſſo durat actio, & ius dicendi de nullitate, & de attentatorum
88 repoſitione † coram Ordinario Iudice cauſæ competente & legitimo, qui quidem non tantùm vti ſucceſſor in ipſa re, & cauſæ eiuſdem cognitione: verùm etiam ex debito officij, & obligatione propria tenetur iuſtitiam miniſtrare, & ex propria perſona ratione muneris noviter obligatus eſt iniuſtè & contra iuſtitiam geſta reponere, vti abundè videre eſt infrà 2. *part. cap.* 5. §. 4. *per totum.* Quare Decretum Regium violentiæ, etiam directum executori mortuo, vel abſenti, tenetur Ordinarius adimplere ex ſupradictis in hoc cap. *& in tractatu de Regia protectione* 1. *part. capitul.* 3. *per totum.* Eo ad-
89 dito, † quòd liberè poterit Senatus in eodem decreto violentiæ, quo remittit Ordinario cauſam ad reponendum, ei ſimul ſpecificè iniungere, & exprimere repoſitionem, & in eum dirigere decretum ad hunc effectum, ſicuti in priori remedio diximus verſic. *Sed maior eſt difficultas, num.* 52. *cum ſequentibus*, ad maiorem claritatem, & dubitationis tollendæ gratiâ.

90 Tertium remedium prouenit † tam ex receptiſſima Doctorum ſententia, de qua ſuprà hoc *capitul.* 10. *à num.* 64. *cum multis ſequentibus*, tenente, poſſe Principem ad manus ſuas reducere, & ſequeſtrare fructus beneficiorum, & alia bona, vbi datur timor ſcandali, provt ſemper cauſatur ex executione litterarum, quæ in Senatu retinentur, & ex ea cauſa fit retentio, vt ſuprà *capitul.* 3. 4. *& 5. & ſequentibus huius* 1. *part.* Quàm etiam ex ſpeciali diſpoſitione legum Regni, quæ in multis caſibus determinant, ſequeſtrandos eſſe fructus beneficiorum impetrantis litteras à Sede Apoſtolica contra priuilegia, & conſuetudines laudabiles horum Regnorum, quod remedium licet in ſe perfectum non ſit,
91 nec † ex integro per illud ſatisfiat fini huius ſalubris recurſus, nec conſulatur in totum vim patientibus, cùm non intendat, nec operetur repoſitionem executionis litterarum iam peractæ; tamen in aliquo coadiuuat, necnon detrahit fraudulentæ & callidæ feſtinationi impetrantis, qui occultè & furtiuè, atque violenter executionem earum procurauit, provt annotauimus *dicto num.* 64. *& num.* 81. *&* 83.

92 Atque ideò hoc ſequeſtri † remedium apparet *ex l.* 18. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat.* quæ loquitur de alienigena, & extraneo horum Regnorum impetrante beneficia naturalibus & indigenis dumtaxat deſtinata ex Bullis Pontificiis. De quo ſuperiùs hoc *capitul.* 10. *à num.* 22. *& à num.* 69. *& à num.* 111. *cum ſequentibus*, & cum eædemmet pœnæ ſint etiam deſtinatæ impetrantibus litteras in derogationem Iuriſpatronatus laicorum, Magiſtralium, & Doctoralium & ſimilium, idem remedium ſequeſtri litteris executis præbetur, vt infrà *num. ſequenti, & num.* 105. *vſque ad fin.*

Et probatur ex *l.* 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* ex qua ipſo facto impetrantes † litteras Apoſtolic. 93
in derogationem Iuriſpatronatus Regij & laicorum, atque filiorum patrimonialium, necnon Magiſtralium & Doctoralium, ſunt ipſo facto priuati naturalitate horum Regnorum, & effecti abſque alia declaratione & ſententia alienigenæ, & extranei ab illis, & vt tales ſunt priuati etiam omnibus temporalitatibus ſi prædictas litteras executioni tradiderint, provt latiùs inferiùs *num.* 302. Sicque diſpoſitum circa verè alienigenas, diſpoſitum cenſetur in impetrantibus in iis caſibus à lege Regia expreſſis & prohibitis, qui pariter ſunt ipſo facto effecti alienigenæ, & pœnis (talibus deputatis) ſunt ſubiecti ex eadem *l. Regia.*

Idem etiam diſponit, *l.* 21. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilation.* quæ loquitur † de impetrante benefi- 94
cia patrimonialia à Sede Apoſtolic. qui ſi litteras exequi fecerit abſque examine & permiſſu huius ſupremi Regij Senatus, ipſo facto amittit naturalitatem horum Regnorum, indéque cum factus ſit incapax beneficiorum; ſequeſtrandos eſſe fructus omnium à ſe obtentorum, diſponit, de quo latiùs ſuprà hoc eodem *cap.* 10. *à num.* 22. *& à num.* 69. *cum ſequentibus, & à num.* 117.

Quòd ex identitate, imò & maioritate rationis, idem diſpoſitum † cenſetur ex hac *le-* 95
ge 21. in impetrante beneficia Iuriſpatronatus laicorum, provt adnotauimus in *dict. num.* 69. Quoniam inter beneficia patrimonialia, † & 96
Iuriſpatronatus laicorum maxima reperitur ſimilitudo, & fraternitas ex Couarruuias *practicarum quæſt. cap.* 36. *num.* 4. *verſicul. Similiter ſi beneficia patrimonialia*, iunctis antecedentibus, & magis ſpecificè Ojeda *de benefic. incompatibil.* 1. *part. cap.* 24. *num.* 91. *in fin.* Gonçalez *in regul.* 8. *de altern. gloſ.* 9. §. 1. *num.* 31. qui inde infert ad plurium caſuum paritatem, & ſimilitudinem inter beneficia patrimonialia, & beneficia iuriſpatronatus laicorum. Legendus inſuper *à num.* 23. *cum ſeqq.* & ex Simanca hanc ſimilitudinem probauimus ſup. *cap.* 7. *ſub num.* 62.

Qui quidem Gonçalez (dùm ad longum, & eruditè diſputans quæſtionem illam, † an à Re- 97
gula 8. reſeruatoria intelligantur præſeruata beneficia patrimonialia, ſicuti præſeruata & intacta intelliguntur beneficia iuriſpatronatus laicorum ab omni nexu reſeruationis, & partem affirmatiuam validiſſimis fundamentis comprobauerit à *dict. num.* 23. nempè præſeruata eſſe, quibus quidem ex integro non ſatisfacit, poſtmodum contrariam opinionem ſectans, quam inſuper à *num.* 71. limitat in beneficiis patrimonialibus Diœceſis Calagurritanę † ex indulti Apoſtolici 98
verbis, & clauſularum amplitudine, quam quidem altiùs ſuo loco examinauimus *in* 2. *tom. huius tractatus* propediem edendum Deo dante) licet dùm ipſe Gonçalez, *num.* 67. conetur reſpondere ad ſimilitudinem, & fraternitatem inter beneficia patrimonialia, & beneficia † iu- 99
riſpatronatus laicorum in contrarium oppoſitam, adhuc tamen illam non eſt auſus negare; ſed tantam ſimilitudinem non dari dixit, vt poſſint excludi à reſeruatione illius Regulæ beneficia patrimonialia, ſicut laicalia ob exuberantes, & ampliſſimas illius Regulæ clauſulas.

Sed adhuc (cæteris omiſſis quantum ad alios effectus) tamen quantum † ad Nos attinet, & 100
ad

ad præsentem comprehensionem, *dict. l. Regia* 21. omnimoda similitudine inter hos casus non indigemus, cum sufficiat, quòd in eo de quo agimus, & versamur, conueniant, & similes reperiantur. Burnor. à Sole *in locis communibus, verbo, Argumentum quartum*, cui subscribit Thomas de Thom. *in florib. legal. regul.* 43. & Gabriel. Aluar. *axiom. litt. A. n.* 133. *ante fin.*

In casu igitur, in quo versamur, omnimoda datur similitudo, inter hæc beneficia patri-
101 monialia, & iurispatronatus † laicorum, nam in Regnis Hispaniæ nulla admittitur derogatio, nec reseruatio beneficiorum patrimonialium, sicut & patronatus laicorum, Gambarus *in tractatu de officio, & potest. legati, lib.* 3. *num.* 260. Couar. *practicar. cap.* 36. *num.* 4. *versicul. Similiter.* Nec admittuntur permutationes, †
102 resignationes, nec pensiones, sicuti nec in beneficiis patronatus laici, *l.* 22. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* Auend. *in cap.* 1. *præter. num.* 32. *vers. Similiter beneficia patrimonialia*, Salzed. *ad praxim Bernardi Diaz cap.* 54. *num.* 11. Couar. *dict. cap.* 36. *num.* 9. *versic. Ex eadem ratione, & num.* 10. Gonçalez *dict. glossa* 9. §. 1. *à num.* 28. *cum sequentibus.*

Deinde quia sicut impetrantes litteras Apo-
103 stolicas † in præiudicium filiorum patrimonialium, & executores earum sunt priuati ipso facto naturalitate horum Regnorum, ita vt extranei ab eis habeantur, priuatique sint similiter ipso facto, & absque alia declaratione temporalitatibus; pariformiter hoc idem dispositum est similiter in impetrantibus litteras Apostolic. in præiudicium iurispatronatus Regij, & laicorum, vt de vtroque casu expressè determinatur *in l.* 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilation.* provt superiùs diximus, & mox dicemus *num.* 106. *&*
104 *sequentibus.* Ac pariter † ob id in vtroque casu retinentur in Senatu litteræ, vt probant dictæ leges Regiæ, & Doctores citati ex identitate rationis, vt expressè ex aliis adnotauimus suprà *cap.* 7. *num.* 62.

Igitur sicut quoad substantialia idem æqua-
105 liter dispositum reperitur † in beneficiis patronatus laici, quod in beneficiis patrimonialibus, & è contra quoad effectum huius recursus & retentionem, in qua versamur; similiter quoad executionem eandem paritatem debent habere, ita vt dispositum *dicta l. Regia* 21. circa sequestrationem fructuum beneficiorum patrimonialium, quæ impetrantur; pariter operare debet in beneficiis iurispatronatus laicorum, non solùm ex paritate rationis, verùm ex maioritate concurrentis in iis, quàm in patrimonialibus, quoad exclusionem reseruationis, vt fatetur Gonçalez vbi proximè, *num.* 67. *&* 68. & à maioritate rationis, valet argumentum, Petrus Surdus *consil.* 383. *num.* 14. etiam in correctoriis Anton. Monachus *decis.* 64. *num.* 35. Cæsar. Argelius *de legitimo contradict. quæst.* 2. *num.* 204.
106 Et in terminis † quod pœna priuationis naturalitate, & aliæ impositæ alienigenæ impetranti, & fauorem ad litterarum executionem præstantibus; vtputà priuatio temporalitatum, vt fructuum beneficiorum qui sequestrari iubentur, quando litteræ, quæ retineri mandantur ob has causas, executioni sint iam traditæ, de quibus *in l.* 26. *tit.* 3. *lib.* 1. *noui ordin.* Pariter sint impositæ impetrantibus litteras Apostol. in derogationem iuris Regij Patronatus, ac cæterorum laicorum, & similium, eadem lege probatur, & in *l.* 5. *tit.* 6. *lib.* 1. *noui Regij ordinamenti*; & ex eisdem legibus specialiter hanc illationem adnotauit in terminis Salzedus *in pract. crimin. Canon. cap.* 54. *à n.* 17. & signanter *num.* 25.

Quæ est *l.* 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* quæ pariformiter determinat circa executas litteras impetratas in præiudicium patronatus Regij, & laicorum, & filiorum patrimonialium, necnon Magistralium & Doctoralium, aut iuris extrangerij, & æqualiter in omnibus eandem pœnam priuationis naturalitate, & temporalibus bonis omnibus, ipso facto, absque alia sententia declaratoria, ibi: *Assi en que no se derogue la preheminencia de nuestro patronato Real, ni el derecho de patronazgo de legos, ni lo concedido y adquirido, para que ningun estrangero pueda tener beneficios y pensiones en ellos, ni los naturales dellos, por derecho auido de los tales estrangeros, ni en lo que toca à las Canongias Magistrales, y Doctorales, &c. Que quando alguna prouision, ò letras vinieren de Roma en derogacion de los casos susodichos, ò de qualquiera dellos, ò entredicho, ò cessacion à Diuinis, en execucion de las tales letras, que sobresean en el cumplimiento dellas, y no las executen, ni permitan, ni den lugar que sean cumplidas, ni executadas, &c. Sopena de la nuestra merced, y de caer è incurrir los que fueren Perlados y personas Ecclesiasticas por el mismo hecho (sin que sea necessaria otra declaracion alguna) en perdimiento de todas las temporalidades, y naturaleza que en estos nuestros Reinos huuieren: y los hazemos agenos y estraños dellos, para que no puedan gozar de beneficios, ni dignidades en ellos: ni de otra cosa de que los que son naturales pueden y deben gozar, segun las leyes y pracmaticas, de nuestros Reinos; y los mandaremos echar dellos, &c.* Quæ postmodum executionem harum pœnarum committit Concilio Regio, & Chancellariis. Igitur fructus † beneficij non tantum impetra- 107
ti, sed aliorum obtentorum in hoc Regno sunt sequestrandi; cùm bona temporalia sint, vt in terminis ex aliis plurimis Doctoribus diximus *in tractatu de Regia protectione* 1. *part. cap.* 2. *num.* 305.

Ex maximè, instante & vrgente necessitate causata à morte, † aut absentia executoris, ex 108
qua deficit iudex, qui possit reponere executionem, & possessionem nulliter, & violenter à se traditam impetranti contra priuilegia, & leges Regias, & omni oppressus destitutus remaneat remedio, & Respublica ob harum litterarum executionem damnum & scandalum patiatur, atque sola repositio per eundem executorem facienda tanti sit damni & periculi medela, & vnicum remedium à nobis scriptum superiùs *cap.* 10. *à num.* 89. *& sequentibus.* Quo constitit Decreti Regij retentionis litterarum executio, effectus, & complementum, ac propterea dùm ipsum deficiat, iustè procedit, & verificatur illa plurimorum Doctorum opinio asserentium, posse Principem ob publicam vtilitatem, & vitandum scandalum, ad manus suas reducere, & sequestrare fructus beneficij, quorum meminimus superiùs hoc *capitul.* 10. *à num.* 64. *& sequentibus, & à num.* 20. *& sequentibus.*

Nec etenim aptiùs alio in casu possunt verificari, & aptari verba instructionis Regiæ Chancellariæ, & arbitrium ei concessum

ad imponendum sequestrum in iis causis, & expediendas quaslibet alias prouisiones Regias necessarias qualitati negotij;quàm in casu præsenti, vt ex eadem instructione apparet *in §. penultimo:* ibi: Despues de vistos los processos, constando por ellos, que lo que se ha traîdo (scilicet litteræ Apostolicæ, de quibus semper loquitur ad retentionem) es contra las leyes, y Bullas concedidas, y costumbre antigua, y contra los patronazgos è indultos;dense atenta la calidad de los negocios, è inobediencia, las cartas necessarias, assi para que no vsen de las Bullas, como para sequestrar los bienes, y temporalidades de los que fueren inobedientes. Y para que parezçan en la dicha Real Audiencia, y salgan del Reino; y acudan con los frutos, à aquellos à cuyo fauor se sentenciare: y se den todas las demas prouisiones, que les pareciere que se deben dar, segun la calidad de la causa, para que se conserue, y guarde de lo que en estos casos por Bullas y leyes del Reino està proueido; quam latiùs adduximus *hoc in tractatu* infrà *2.p.cap.24.n.58.* quæ verba, & arbitrium nullibi vnquam accommodari possunt, nec aptius congruere quàm huic casui & sequestro, quod qualitas & natura negotij omnino appetit, & necessitas vrgens pro illo instat iuxta tenorem, & dispositionem, *dict. instructionis Regiæ.*

109 Etenim necessitas vrgens legi † non subiicitur, *l. tutor qui reportorium, ff. de admin. tutor. l. vt gradatim. §. 1. de muner. & honor. l. non solum, §. fin. de excusat. tutor. l. aliquando, ff. de officio Procon. l. si quis filio, ff. de iniusto testament. l.1. C. de ope. lib. l. pro tyronibus, C. de priuileg. domus August. cap. quanto in fin. de consuet. cap. exiit, col.4. in fin. de verborum signific. lib.6.* elegantissimè Scobar (multis authoritatibus Sacræ Scripturæ comprobans) *de ratiociniis, cap. 14. à num. 10.* Et necessitas facit licitum, quòd † aliàs de iure non est licitum, *cap.* 110 *quod non est licitum in lege necessitas facit licitum, de regulis iur. lib.6.* Tiraquell. *de pœnis temp. causa 33. num. 3.* Zeballos *communem contra commun. quæst. fin. num.6. tom. 4.* Cardoso *in praxi iudicum, & aduocator. verbo, Necessitas, num.2.* Anton. Oliuan. *de iure fisci, cap.4. num.36.* Scobar. *de ratiociniis, cap. 14. num. 13.* Moneta *de distribut. quotid. part.2. quæst.11. num.38.* Bellet. *disquisit. Cleric. §. 10. num. 13.* Gratianus *disceptat. forens. tom.4. cap.626. num. 13. & cap. 626. num. 10.* Ioan. Maria Nouar. *quæst. forens. lib. 1. quæst.28. num. 10. & quæst. 35. num. 3.* cum infinitis aliis, provt in hac materia pro iustitia huius recursus abundè considerauimus suprà *cap.1. §. vnico* per totum.

111 Et ob vitandum scandalum † recedi à iuris Regulis, & multa permitti, quæ aliàs non permitterentur, diximus abundè suprà *cap.4.* & fere per totum *cap.1.* & sequentia.

CAPVT XI.

Concurrentibus in Senatu Bullarum retentionis remedio, & violentiæ quærela ob non delatam appellationem ab executore emissam in earum executione procedente, siue ab vna dumtaxat parte, siue ab vtraque intentatis; an violentiæ cognitio suspendenda sit, donec retentionis articulus terminetur.

Et an vtrumque remedium simul concurrere & cumulari possit, vel an etiam eodem decreto terminari.

SVMMARIVM.

Retentionis litterarum Apostolicarum remedium, & querela violentiæ ob non delatam appellationem ab executore earum emissum variis modis simul concurrere solent in Senatu; num.1.

Et de exemplis ibidem, & num.2.

Retentionis, & violentiæ ob negatam delationem appellanti remedia an in finibus, & effectibus sint contraria, num.3.

Remedia ad inuicem se comminantia cumulari nequeunt, num.4.

Contraria simul stare nequeunt, num.5.

Ad propositionem vnius ex contrariis sequitur remotio alterius, & eius impedit ingressum, num.6.

Contraria duo in eodem subiecto concurrere nequeunt, num.7.

Contraria allegans non auditur, num.8.

Retentionis remedio & querela violentiæ ob non delatam appellationem potest vna pars conditionaliter simul vti ante peractam executionem litterarum, num.9.

Appellatio, & nullitatis oppositio, etsi contrariæ, conditionaliter tamen simul valent proponi, num.10.

Actus quilibet potest dici nullus, & conditionaliter simul peti eiusdem recisio, num.11.

Ex remediis conditionaliter, & disiunctiuè intentatis nulla insurgit perplexitas, num.12.

Retentionis remedium, & violentiæ querela conditionaliter deductæ simul queunt examinari in Senatu, num.13.

Retentionis remedium altius requirit examen querela violentiæ, cùm hæc ex actorum inspectione terminetur, num.14.

Si ex vtriusque remedij simul intentati actis appareat iustam esse causam retinendi litteras, & vim feciisse executorem non deferentem appellationi, super retentione dumtaxat profertur decretum, & de ratione, num.15.

Si ex actis vtriusque remedij iniusta detegitur retentionis petitio, iusta autem appellatio, super eius delatione dumtaxat decernit Senatus vim facere executorem non deferentem, num.16.

Si ex vtriusque remedij actu apparet abesse causam legitimam retentionis, & querelam violentiæ perperam propositam super vtroque decernit Senatus negatiuè, num.17.

Vtrumque

*Vtrumque remedium, & retentionis & querelæ violentiæ simul cumulari potest, etiam non conditionaliter, si iam facta fuerit litterarum executio, & de ratione, num.*18.

*Remedia contraria simul cumulantur ad diuersos respectus, num.*19. *& sequentibus.*

*Maioratus successor, in quem iuris ministerio est translata possessio Ciuilis & naturalis, omnia remedia possessoria adipiscendæ recuperandæ, & retinendi intentare potest ad diuersos effectus, num.*20. *&* 21.

*Res eadem potest diuerso iure censeri diuersis respectibus aut temporibus consideratis, num.*22.

*Remedium retentionis, & querelæ violentiæ peracta iam executione intentatum tendit ad eundem finem, num.*23.

*Remedia contraria ad idem cooperandum tendentia simul cumulantur, num.*24.

*Ad defensionem cuilibet permittitur contraria allegare, num.*25.

*Si ex actis vtriusque remedij, facta iam executione litterarum, appareat vtrumque legitimè intentatum, super vtroque decernet Senatus affirmatiuè litteras retinendas, & executorem deferre, & reponere attentata, num.*25.

*Si ex actis reperiat Senatus iustam causam retentionis, & vim non fieri in deneganda appellatione consultius erit decernere tantum super retentione, omissa declaratione super violentia, & de efficaci ratione, num.*27.

*Intentatis remedio retentionis & remedio querelæ violentiæ ab vtraque parte, quale suspendendum, num.*28. *& sequentibus.*

Violentiæ articulo supersedendum erit in Senatu donec causa retentionis examinetur, & de ratione, num. 29.

*Quomodocumque concipiatur decretum violentiæ, siue affirmatiuè, siue negatiuè semper est inconueniens executioni decreti retentionis, quando ab vtraque parte vtrumque intentatur remedium, num.*30. *&* 31.

*Per decretum retentionis affirmatiuum totaliter tollitur decretum negatiuum scilicet vim non facere executorem, num.*32.

Et de ratione fundamentali, ibid.

*De articulo præiudiciali prius cognoscendum erit alio suspenso, num.*33.

*Præiudicialia ea sunt, quando vnum tollit aliud, num.*34.

*Remedia retentionis, & querelæ violentiæ, quomodolibet intententur, siue ab vna parte, siue simul, siue successiuè, semper in articulo violentiæ supersedendum, quousque retentionis causa examinetur, num.*35.

*Si per inspectionem actorum vtriusque remedij ab vtraque parte intentati reperiatur retentioni locum fore, super ea decernit Senatus, nihil tamen super articulo violentiæ, & de ratione, num.*36.

*Si ab vtraque parte intentatis remediis retentionis, & violentiæ retentio iusta non reperitur, denegatur, & si iusta reperiatur violentiæ querela vim facere executorem in non deferendo declarat Senatus, num.*37.

*Super simultaneis remediis violentiæ, & retentionis non est necessarium simultaneum decretum, sed singula pro singulis remediis separatim decernat Senatus, num.*38.

*Declaratur Pater Henriquez in hoc simultaneo remedio terminos praxis, & iuris confundens, num.*39. *&* 40.

VT clariora quæ in hoc capite dicenda sunt reddantur, iudicabo † varia eiusdem exempla præmittere. Accedit multoties in Senatu duo hæc remedia diuersimodè concurrere, nam eademmet pars simul & eodem libello eisdem vtitur: quando nempè executor litterarum Apostolicarum procedit in earum executione, vel etiam hac iam peracta, & perfecta, & tunc legitimus contradictor † (iuxta eius suum varietatem, de quibus suprà *cap. præcedenti*, in remedio *à num* 89.) comparet, vel opponendo legitimam exceptionem ad impediendam executionem faciendam; vel ad reponendam iam factam & à non admissione vel alio quolibet legitimo grauamine appellat, & recurrit ad Senatum per viam violentiæ, vt suæ appellationi deferat, & attentata reponat executor, & tunc simul, vel etiam ex post facto, proponit & cumulat articulum & querelam retentionis earundem Bullarum ex aliqua iusta & legitima causa ex scriptis suprà *cap.* 3. *cum quatuor sequentibus*, hac 1. *part.* 1

Succedit etiam, quòd dum executor ipse in executione procedit: vna pars grauetur, & ab eo appellationem emittat, & pro delatione recurrat ad Senatum, in quo altera pars comparet, & introducit articulum hunc, & remedium retentionis circa quorum casuum diuersitatem pluries dubitari vidimus, an simul hæc duo remedia & articuli cumulentur, & vter eorum in cognitione præferatur.

Et inprimis quod simul nequeant ab eadem parte intentari, † & cumulari vrget, quia hæc duo remedia in suis finibus contraria sunt: nam remedium violentiæ ob denegatam appellationem supponit per necesse causæ prosecutionem, & quòd executor aut superior exequatur litteras, aut iuxta ordinarias iuris regulas determinet. At retentionis remedium in totum est oppositum, nam ideo inuentum fuit per modum extraordinarium, ne litteræ exequantur, sed potiùs quòd in executione supersedeatur, quousque causa legitimâ, & à iure approbata existente Romanus Pontifex consulatur, & de inconuenientiis Reipublicæ obnoxiis informatus de remedio paternali prouideat, iuxta quæ latiùs diximus *cap.* 2. *& sequentibus supra hac* 1. *part.* 2

Ergo sequitur manifestè, quòd cum duorum remediorum horum fines adinuicem comminentur; † cumulari nequeant, iuxta vulgatissimam Bart. doctrinam *in l. naturaliter*, §. *nihil commune, ff. de acquirenda possession.* vbi latè prosequitur istas comminationes simul non intentandas, Menochius *de adipiscend. remedio* 4. *n.*179. Molina *de Hispanorum primogeniis, lib.*3. *cap.*13. *num.*2. & alibi passim. 4

Quia contraria † simul esse non possunt, *l. Mutius, ff. pro socio, l.* 1. *C. de furtis*, Menochius *de retinenda, remedio* 3. *num.* 518. Antonius Monachus Lucensis, *decis.*25. *num.*6. Quoniam ad propositionem vnius, sequitur † remotio alterius, & se ad inuicem excludunt, *l. si inter, ff. de exception. rei iudicatæ*, Surdus *decisione* 24. *num.*10. *& decis.* 92. *num.* 11. *cons.* 211. *num.* 6. 5 6

Quia vnius existentia impedit ingressum alterius, *l. Pomponius*, §. *sed si is, ff. de procuratoribus, dict. l. si inter me, l. hac verba*, ibi:

Aut dies, aut nox est, ff. de verborum signification. l. nihil interest. §. patronus, ff. de operis liberto. l. si filius emancipatus, ff. de minoribus, l. Clodius, ff. de acquirenda hæreditate, l. 1. vbi Bald. & Salicet. *C. de furtis*, Bart. *in l.* 3. §. *ex pluribus num.* 2. *&* 3. *ff. de acquirenda possessione*, Euerardus *in loco à contrariis, num.* 10. Molina *de maiorat. lib.* 2. *cap.* 14. *à num.* 27. Surdus *dict. decis.* 14. *num.* 10. *& decis.* 92. *num.* 11. *& decis.* 211. *num.* 16.

7 Maximè in eodem † subiecto duo contraria concurrere non possunt, *glos. in l. fin. ff. de diuortiis*, Bernardus Diaz *in regula* 25. Alciatus *de præsumptionibus, regula* 2. *præsumption.* 3. Cæsar Angelus *de contradictore legitimo, quæstion.* 2. *num.* 59. Franciscus Molinus *de ritu Nuptiarum, lib.* 1. *capitul.* 15. *num.* 22. Thomas de Thomasct. *in floribus legum, regula* 101.

8 Quapropter contraria † allegans non auditur, *l. Titiæ, ff. de condition. & demonstration. l.* 1. *C. de furtis, l. de transactione, C. de transactionibus, cap. imputari. de fide instrumentor. cap. sollicitudinem de appellationibus*, Couarruuias *lib.* 2. *variarum capitul.* 2. *num.* 2. *in fin.* Menochius *de præsumptionibus, lib.* 2. *præsumptione* 41. *num.* 2. Cabedus *decis.* 34. *num.* 9. *part.* 1. Gratianus *decis.* 54. *num.* 18. Cardoso *in praxi iud. verb. Allegatio. num.* 4. Marius Antoninus *variarum resolution. lib.* 1. *resolutione* 56. *num.* 11. Antonius Monachus Bononiensis *decision.* 34. *num.* 1. Igitur cum hæc duo remedia adinuicem sint contraria, vt diximus *num.* 3. pars illa cumulans, illisvè vti volens eodem tempore in Senatu excludendus est & non audiendus.

9 Hoc ne incidas † in inconueniens, distinctè iuxta casuum varietatem per varias conclusiones veritas indicetur, sit prima conclusio. Eadem pars poterit his simul vti remediis executione nondum peracta litterarum, conditionaliter nempè, petendo principaliter retentionem earundem litterarum, & casu quo non sit locus retentioni, decernatur, vim facere executorem non deferentem suæ legitimæ appellationi, nec non attentata reponere, quia tunc hæc remedia contraria rectè admittuntur, provt dicimus de
10 appellatione † à sententia, & de eiusdem nullitate, quia appellatio supponit validitatem sententiæ, & per appellationem petitur reuocatio, per nullitatem verò contra, quia ipsam nullam supponit, & ideo non indiget appellatione ac propterea simul permittitut appellare ab ea, & dicere nullam conditionaliter, dico de nullitate, & si qua est appello, Calderinus *consil.* 219. *in principio, alias* 13. *de appellationibus*, Ægidius Bellamera *consil.* 10. *num* 54. Cardinalis Tuschus *tom.* 2. *littera C. conclus.* 1005. *num.* 25. Cardinalis Alexander *in cap. dilecto* 63. *sub num.* 42. *&* 43. *versicul. Dicite ergo, & num.* 92. *versicul. Tertio modo, de appellationibus*, Couarruuias *practicarum quæst. capitul.* 24. *num.* 6. *in fin. & versicul. Est igitur, & num.* 7. Vantius *de nullitat. titul. quos & quibus mod. nullitas, &c. num.* 11. *&* 12. iuncto *num.* 9. Archilis Personal. *in tractatu de adipiscend. possess. sub num.* 338. *versicul. Sed ibi, fol.* 268. Contard. *in l. vnica, limitatione* 7. *num.* 2. *versicul. Verùm hîc, Cod. si de moment. possessione*, plures relati ab Scaccia *tractatu de appellationibus, quæst.* 19. *remedio* 1. *conclus.* 3. *à num.* 4. *&* 5.

Quod procedit † in nullitate cuiuscumque 11
actus, quia potest dici nullus, & conditionaliter, quatenus validus sit proponere aliud remedium simul, Vantius *de nullitate*, vbi proximè *num.* 5. *versicul. Principaliter*; vbi reddit exemplum de dicente nullum testamentum, & si est validum, dicit inofficiosum, *& num.* 6. *&* 7. de dicente nullum instrumentum ex defectu solemnitatis, & quatenus validum appareat, petat simul illius recisionem ob læsionem vltra dimidium iusti pretij. Quoniam sic deducta remedia contraria conditionaliter, & disiunctiuè, † seu alternatiuè nulla insurgit perplexitas, 12
aut contrarietas. Vantius ibidem, *num.* 8. *versicul. Substinetur*, Vestrius *in praxi Romanæ Curiæ, lib.* 8. *capitul.* 1. *sub num.* 5. Bartholus *in l. si expressim* 19. *num.* 9. *ff. de appellationibus*; vbi loquitur de nullitate, & restitutione in integrum ita simul petitis, Bald. *in l. edita.* 3. *num.* 86. *quæst.* 7. *C. de edendo in* 2. *repetitione*, latiùs prosequitur Scaccia *de appellationibus, quæst.* 19. *remedio* 1. *conclusion.* 3. *à num.* 5. *cum sequentibus.*

Et tunc in decernendo hîc erit effectus, nam
cum simul de vtroque † cognoscere potest, si- 13
múlque instrui Senatus, Vantius *dict. rubric. quot & quibus modum, num.* 14. *versicul. Et nedum*, Vestrius vbi proximè *sub num.* 5. Scaccia *in dict. conclus.* 3. *num.* 6. Nam etsi retentionis remedium altius requirat examen; violentiæ
autem ex sola inspectione † actorum ab exe- 14
cutore gestorum decretum detur; tamen tandem quoad determinationem simul inspiciuntur vtriusque remedij acta, & si ex eisdem constet retentionis legitima causa, ac pariter violentiam adesse ob non delatam appellationem; tunc dumtaxat dabitur decretum retentionis litterarum, & omnium etiam actorum eius virtute gestorum per executorem, absque determinatione articuli violentiæ, quia erit inanis, & sine effe-
ctu, cum acta omnia † retineantur, imò tunc 15
insurgeret eiusdem contrarietas & repugnantia ex eodem decreto, nam si litteræ & acta retinentur, ne ampliùs illis vtatur impetrans, nec executor procedat, sed potiùs supersedeat interim, quod supplicatio emissa ad Sanctissimum pendet, & quid senserit, declaret nouiter de inconuenientiis, & damnis instructus; quomodo danda est per delationem facultas procedendi, & causam prosequendi, nec coram executore, nec coram superiore? iuxta ea quæ latiùs scripsimus *in cap. antecedente, à num.* 89 *& seqq. & in §. vnico* per totum.

Si autem reperiatur ex actis, & † vtriusque 16
remedij in iusta causa retentionis, iusta autem & legitima appellatio ab executore, ita declarabitur: *No ha lugar la retencion destas Bullas pedida por N. y se le entreguen à la parte con los autos de la execucion, para que pueda vsar dellas, y el Iuez executor Apostolico, que desta causa conoce, en no otorgar la apelacion interpuesta por dicho N. haze fuerça, otorgue y reponga, &c.* In his namque duobus decretis omnis omnino adest vniformitas & fraternitas, & rectè vt vides, compatiuntur.

At verò si ex inspectione omnium actorum

tam

tam Tribunalis † ad iuſtitiam retentionis; quàm executoris, pro litterarum executione geſtorum reperiatur, retentioni locum non fore, nec etiam violentiæ in denegata delatione appellationi emiſſæ ab eiuſdem executoris proceſſu, eo quòd non ſit interpoſita à legitimo grauamine; tunc datur decretum ſuper vtroque remedio negatiuè conceptum: *Que no ha lugar la retencion deſtas Bullas Apoſtolicas, y ſe le entreguen à la parte, para que pueda vſar dellas delante ſu Iuez executor, el qual en no otorgar la apelacion à la parte de dicho N. no haze fuerça, y ſe le remite la cauſa para que proceda en ella, &c.* Et hæc ſimultanea declaratio conuenientior erit, ad euitandam perplexitatem, ſeu potiùs importunitatem litigantis vlterius inſiſtentis pro decreto violentiæ, atque etiam ne ipſe executor percipiat ex decreto retentionis negatiuo, quo litteræ impetranti relaxantur, vt coram eo illis vti valeat, vt hoc ſit intelligendum abſque impedimento appellationis emiſſæ, & recurſus ad Regem intentati. Cùm facile foret, hoc idem concipere, & decipi videns omiſſionem decreti ſuper articulo violentiæ deductæ, licet verè, & realiter hoc inferri non poſſit; nec ſibi licebit, cum debeat conquieſcere in expeditione proceſſus, & cauſæ principalis, interim quod pendet recurſus ad Regem, & articulus violentiæ in Senatu, nec ſuper eo aliquid eſt determinatum ad latè tradita per Nos *in commentariis protectione Regia 1.p.capitul.7.per totum*, & articulus retentionis, ab articulo violentiæ ſit omnino ſeparatus, & penitùs diuerſus, ita vt determinatio retentionis negatiua nullum pariat præiudicium articulo violentiæ, nec arguat rem iudicatam iuxta doctrinas, de quibus infrà hac *1.part. capitul.12. per totum, & 2.part. capitul.13. à n.8. & ſequentibus, & capitul.8. à num.12. & per totum.* Itaque vt omnis ceſſet confuſio, & æquiuocatio, ſeu quælibet dubitandi occaſio, commodius erit, & valdè vtile ſimul decernere ſuper articulo retentionis negatiuo, & ſuper articulo violentiæ affirmatiuo, quoties acta vtriuſque remedij intentati ſic dictauerint.

18 Secunda ſit concluſio, quando † eadem pars vtitur ſimul his duobus remediis poſt iam factam executionem litterarum Apoſtolicarum; tunc audienda erit & admittenda, etiam ſi vtrumque proponat non conditionaliter; ſed principaliter, quia tendunt ad diuerſos reſpectus, & diuerſos fines, ex quibus meliùs conſequitur effectus decreti retentionis, & eius executio, euitatur namque inconueniens, & impedimentum latiùs à nobis diſputatum ſuprà *c. præcedenti, & in §. vnico per totum*, cùm peracta iam litterarum executione omnino indigeat repoſitione eiuſdem, ad effectiuam executionem, & conſequendum effectum decreti retentionis dandi à Senatu, vt pro vnico & efficaci remedio adſcripſimus, *dict.cap. præcedenti, à num.89. cum ſequentibus; & in dict. §. vnico.*

Quare ad diuerſos reſpectus poſſe quem vti,
19 & ſimul † cumulare remedia contraria, probant Ludouiſ. Molin. *de primogeniis, lib.3. capitul.13. num.2. & 3. & num.7.* poſt Palatium Rubeum *in l.45. Tauri, num.26.* & Anton. Gomez ibidem *num.192.* Tellum Ferdinand. *num.45.* Caſtill. *in controuerſ. tom.3. capitul.24. à num.25. & ſequentibus, & num.29.* explicat Chriſtophorus de Paz *in tractatu de tenuta, tom.1. cap.24. num.7.* qui loquuntur de ſucceſſore maioratus (in quem ex legis miniſterio tranſlata † eſt 20
poſſeſſio ciuilis, & naturalis) vt nihilominus poſſit ſimul intentare remedium adipiſcendæ, retinendæ, & recuperandæ diuerſis reſpectibus.

Et generaliter quod duo contraria remedia † ſimul cumulantur diuerſis reſpectibus, probat 21
Tiraquell. *in tractatu de nobilitat. cap.28. n.13.* Farinacius *in praxi crimin. part.4. conſil.30. num.62.* Barboſa *axiomat.58. num.3. in fin. & num.6. in fin.* per Tuſchum *tom.2. littera C. concluſ.1005. num.2.* Et quòd vna & eadem res poteſt † diuerſo iure cenſeri diuerſis reſpec- 22
tibus, vel rationibus, aut etiam temporibus conſideratis, vide multa per Caſtill. *controuerſ. tom.5. cap.97. à num.29. cum tribus ſequentibus.*

Imò etiam hæc duo remedia † tendunt ad 23
eundem finem, & vtrumque conuenit in effectu, quoniam decretum retentionis tendit ad impediendam executionem faciendam, ne facti inducat ſcandalum, & damnum Reipublicæ. At decretum violentiæ ob non admiſſam appellationem, ad repoſitionem executionis, & vt adinuicem ſe adiuuent eadem decreta, & remedia, atque ita in effectu conuenire ambo non eſt ambigendum hoc reſpectu attento. Et ad idem cooperandum duo † contraria remedia conciliantur, ita poſt alios 24
Barboſa *axiomat.58. num.10.* qui *num.9.* benè inquit, ad defenſionem † permitti cui- 25
libet contraria allegare, *capit. nullus pluribus de regul. iur. lib.6.* Calderinus *conſil.219. verſicul. Item proponitur, alias 13. de appellation.* Cardinalis Tuſchus *dict. concluſ.1005. num.26.*

Quo ſuppoſito praxis erit † in decreti 26
conceptione, ſi per inſpectionem omnium actorum reperiatur iuſta & legitima cauſa retentionis, ac etiam legitimè fuiſſe appellatum; Decretum ſimultaneum ſuper vtroque dandum erit, retineri litteras, & vim feciſſe executorem in non delata appellatione, & quod reponat, & tunc acta executoris in Senatu retinentur ſimul, quia ad reponendum ſufficit ſua interlocutio facta de facto, & ſine iuriſdictione, vt diximus capit. præcedenti ad finem, & tunc commodius, & ſine impedimento aliquo facta repoſitione, conſequitur effectus decreti retentionis, vt latiùs conſiderauimus *in d. cap. præcedenti, & in §. vnico.*

Si autem reperiatur per actorum inſpectionem (dato decreto retentionis) executorem vim † non feciſſe in denegando de- 27
lationem appellationi, conſultius arbitror, ſuper eo non declaraturum Senatum, cùm forte tunc à principio pars oppreſſa negligens non propoſuerit legitimam cauſam, & exceptionem coram executore, ex qua oriretur legitimum grauamen, à quo licitè potuiſſet appellare, quæ tamen poſtmodum decreto retentionis dato in Senatu, poterit ſaltem opponere coram executore, & deducere eandem cauſam, qua legitimè motus fuit Senatus ad dandum Decretum retentionis, quæ non admiſſa per executorem iuſtiſſima erit ad appellandum ab eo, & inde obtinendum indubitè Decretum delationis à Senatu, vt latiùs probauimus capit. antecedenti *à num.93. verſicul. Certi namque iuris eſt*, & à principio remedij

sibi appositi, *à num.* 89. & quæ in toto eo diximus, huic articulo omnino & directè conueniunt, & pro iustificatione huius grauaminis ad obtinendam repositionem, & iustificandam appellationem poterit pars, seu Regius Fiscalis vti eodem Senatus decreto retentionis coram executore, cui omnino stare debere probauimus ibidem à *n.* 136. *cum seqq. vers. Notare etiam debes.* De cæteris decretis autem quæ in hoc articulo possunt iuxta casuum varietatem dari, & concipi; petes à conclusione præcedenti seruata identitatis ratione, atque æquali applicatione, quæ procedit, quando ab eadem parte vtrumque remedium intentatur ante litterarum Apostolicarum executionem factam.

Tertia erit conclusio, si non ab eademmet
28 parte hæc diuersa remedia † sint intentata simul, sed ab vtraque, putà quòd altera ab executoris grauamine appellauerit, & pro delatione negata in Senatu conqueratur: altera verò petat retentionem litterarum Apostolicarum, vel etiam è conuerso, intentato iam & pendente retentionis remedio ab vna parte, postea superueniat articulus violentiæ ob negatam delegationem appellationi ab aduersario introductus in Senatu, tunc duo examinanda nobis sese offerunt; quòd prius remedium cognoscendum & examinandum, altero suspenso; secundum, quomodo decreta concipienda in vtroque.

Ad primum (& hoc commune est vtrique casui scilicet, siue hæc duo remedia intententur
29 † ab ambabus partibus, siue ab vna dumtaxat, vt ex dicendis apparebit) tunc resolutiuè dicendum venit, quod in articulo violentiæ omnino supersedendum erit quousque causa retentionis examinetur, quoniam est eidem penitus præiudiciale Bullarum retentionis Decretum affirmatiuè concipiendum. Tùm quia si declaratur forte in Senatu vim non facere Iudicem in denegata delatione appellationi, & sibi causa remittitur; supponitur directè contrarium fini, qui speratur & prætenditur per retentionis cognitionem, quæ directè tendit ad impediendam litterarum Apostolicarum executionem, cognitionem, & processum.

Quod etiam procedit, & habet locum;
30 quando in Senatu datur decretum † violentiæ primi generis, affirmatiuum nempè, vim facit, deferat, & reponat, quoniam ex eo decreto relaxantur impedimenta, & permittitur parti, vt coram superiore ad quem appellauerat, possit causam prosequi, vel eam negligere, id licitum est aduersario suo: ex quolibet itaque peruenitri potest ad executionem litterarum effectiuam, quo supposito quomodocumque concipiatur decretum violentiæ in Senatu, siue affirmatiuè siue negatiuè, semper infertur præiudicium & repugnantia intentioni & fini retentionis litterarum, ac decreto postmodum affirmatiuè laturo super ea. Quapropter semper in articulo violentiæ quomodolibet, & à quouis introducto supersedendum erit, quousque retentionis articulus finiatur.

31 Tùm etiam quoniam per decreta † violentiæ huiusmodi, siue negatiuè, siue affirmatiuè, concepta cum causa executionis, coram alterutro iudice sit perficienda, oritur magnum & inuitabile inconueniens ex eo ortum (vt diximus) quòd peracta executione litterarum, directè non possit sortiri effectum decretum retentionis postea obtentum. Quia Senatus non potest pro executione istius sui decreti rescindere, reponere & reuocare semel factam litterarum executionem, vt abundè resoluimus pro veriori, & securiori doctrina suprà in cap. præcedenti per totum, & in §. vnico per totum.

Et sic pernecesse fatendum erit, quòd prius
de retentione litterarum † tractandum, & de- 32
finiendum, quoniam per decretum retentionis affirmatiuum toraliter tollitur decretum violentiæ negatiuum, nempe vim non facere executorem, & sibi causam remittendam, quia cum illius retentionis virtute omnia acta obseruentur in Senatu, & omnino executor impediatur procedere & executionem perficere; frustratoria redderetur cognitio violentiæ, & de nihilo seruiret vim non facere declaratio. Idcóque semper in horum remediorum concursu cognitio retentionis vti præiudicialis præferenda erit.

Notissimum est siquidem in iure, priùs de
articulo † præiudiciali cognoscendum, & in 33
alio articulo supersedendum, Magonius *decis. Lucens.* 37. *num.* 5. *&* 6. Lancelot. *de attentatis* 2. *part. capitul.* 12. *ampliation.* 19. & latiùs Marius Giurba *decis.* 36. *à num.* 13. *& sequentibus*, Muscatellus *prax. ciuil. part.* 5. *glos. reseruatis, n.* 42. Giurba *decis.* 33. *num.* 7. §. *præiudiciales institut. de action. cap. tuam. de ordin. cognition.* Cardinalis Tuschus *littera. P. conclus.* 392. *num.* 1. Crauetta *consil.* 180. & Nos latissimè *de Regia protectione* 2. *part. cap. fin.* 18. *per totum*, vbi multa cumulauimus, nouissimè etiam videndus Dom. Ioann. Baptista de la Rea meritissimus Consilij Regij Fiscalis *in decis. Granatensi*, *disput.* 8. *à num.* 27. *cum sequentibus.*

Præiudicialia ea sunt, † quæ ad actum dedu- 34
cta, vnum tollit aliud, Bald. *cons.* 275. *volum.* 5. *& in l. per minorem*, *ff. de iudiciis*, sequitur Decianus *consil.* 16. *num.* 17. *volumin.* 1. Crauetta *cons.* 79. *num.* 7. Castrens. *consil.* 282. *column.* 3. *volumin.* 1. Riminaldus Iunior. *consil.* 747. *num.* 132. Tuschus *dicta conclus.* 392. *num.* 6. Giurba *decis.* 33. *num.* 8. & probata exceptione præiudiciali infert præiudicium in principale, Rea vbi suprà *dict. disput.* 8. *num.* 29. Igitur articulus violentiæ suspendendus erit, quousque causa retentionis examinetur.

Ex quibus necessariò infertur, † quòd siue 35
ista duo remedia proponantur ab vtraque parte, siue ab vna tantum, siue eodem contextu, siue successiuè vnum post aliud diuersis temporibus altero iam pendente, semper ex identitate, & paritate rationis idem dicendum erit, quod hactenus firmauimus, vt scilicet, in remedio violentiæ ob non delatam appellationem sit supersedendum, quousque examinetur articulus super causa iusta retentionis litterarum.

Ad secundum (de quo suprà in hac tertia con-
clusione, *num.* 28. Quomodo scilicet sint con- 36
cipienda † decreta in concursu remedij vtriusque) dicendum erit, quòd post inspectionem omnium actorum, dandum erit decretum super vtroque remedio deducto, ita tamen vt si inueniatur iusta causa retentionis, nihil omnino decernatur super articulo violentiæ ab altera parte intentato, puta impetrante, quia cum omnia acta retineantur in Senatu, & denegetur, vel impediatur executio suarum litterarum; nihil

remanet

remanet agendum, nec prosequendum circa earum executionem, & cognitionem, vt superiùs diximus *à num.*13. *& sequentibus.* Si autem ab altera parte simul fuerit vtrumque remedium intentatum, decreta danda sunt, provt latiùs deduximus in prima & secunda conclusione.

Si autem retento priori casu, (nempè vtroque remedio ab vtraque parte intentato) ita vt
37 retentio litterarum † denegetur, tunc poterit liberè Senatus declarare super articulo violentiæ ab impetrante deducto, quia ex eo quòd litteræ non retinentur, liberè debet currere causa executionis iuxta suos iuris tramites. Et sic decretum violentiæ siue affirmatiuum siue negatiuum pronuntiandum erit, provt ex processu per delegatum iudicem fabricato apparuerit.

38 Quod autem in prædictis † conclusionibus diximus de simultanea determinatione vtriusque remedij; non intelligas præcisè procedere; sed facultatiuè tantum ex iis quæ suprà *num.*17. quoniam pro singulis remediis singula diuisim dari possunt decreta in Senatu, seruata semper tamen gradus, & titulorum prærogatiua iuxta adducta in hac conclusione, & cum attentione semper ad ea quæ annotauimus in omnibus, ne fortè perueniamus ad inconueniens difficilis remedij, ita vt retentionis decreti impediatur executio, vt pluries diximus.

Ex his quæ hactenus in hoc cap. diximus; fa-
39 ciliùs intelliges, quòd † sub verborum inuolucro, ac iuris terminorum confusione maxima scriptum reliquit Pater Henriquez *lib.2.de Pontific. claue, cap.*18. §. 2. in hæc: Interdum data Romæ sententia etiam trina à Iudice Apostolico fulminato processu, committitur executio in Hispaniam, & interdum executoriales litteræ continent violentiam, vt si sententia lata sit ex falsa præsumptione contra partem absentem, & non auditam, aut si litteræ sint subreptitiæ, aut non faciunt expressam derogationem rei necessariæ, aut quia hîc contra ius tertij legitimè possidentis exequitur, & intimat censuras, vt mittat in possessionem eum, qui mitti non debet, sic appellatio ab executore modum excedente admittitur apud Iudices Regios, aut per litteras Senatus ante datas, Prætor facta summaria informatione cum duplici teste de violentiæ periculo, aut de subreptione litterarum, & defert in Senatum Regis, &c.

40 Quem Doctorem omnino † reduces ad terminos huius Capituli appositos, & non aliter, necnon ad terminos capituli præcedentis, quibus diximus accuratè, quando, & quomodo sit vtendum vtroque remedio, tam recursus per viam violentiæ ob non delatam iustam appellationem ab executore litterarum Apostolicarum in earum executione procedente, quàm remedio retentionis earumdem litterarum, simul & semel diuisim vel separatim ad finem nempè, & effectum consequendi repositionem peractæ litterarum executionis, & possessionis earum vigore traditæ mediante decreto violentiæ Senatus, quo decernet, executorem vim feciſſe, atque reponere debere, vt liberè, & absque impedimento possit decretum retentionis litterarum consequi plenarium effectum; vt cap. antecedente diximus *à num.* 89. *vsque ad finem*, *& in* §. *vnico per totum*; vt ibidem annotauimus remissiuè, quem etiam Henriquez aliter explicuimus suprà *cap.*7. *ante finem*, *à num.*68. *versic. Et hoc est quod voluit dicere.* Sed præsens expositio, declaratio, & intelligentia ad ipsum Autorem magis consonans est, & aptior naturæ negotij, quo ipse & Nos versamur, quia reuera si simpliciter provt loquitur, & provt iacent eius verba scripta, & prolata, eum intelligamus, certè omnibus huius materiæ principiis dissonant, & eius termini confunduntur contra veram praxim, & tribunalium stylum.

Sed ne in tam profundum labyrinthum hunc Authorem mittamus, qui reuera hanc iuris subtilitatem non caluit, dicendum erit, eiusdem intentionem non fuisse, loqui de vtroque remedio simul cumulato, & intentato per oppressum, sed de vtroque loquutus fuit, quando altero tantùm separatim vtitur oppressus, solùm ad finem demonstrandi quodlibet eorum posse per eum intentari: provt clarè indicant eius verba, ibi: *Sic appellatio ab executore modum excedente admittitur apud Iudices Regios, aut per litteras Senatus ante datas prætor facta summaria informatione cum duplici teste de violentiæ periculo, aut de subreptione litterarum, & defert in Senatum Regis, &c.* Itaque illa dictio, *Aut*, inter vtrumque remedium posita clarè monstrat diuersitatem vtriusque, nempè quando vno, vel altero vsus fuit oppressus, quid à Senatu consequi poterit: non tamen quando vtroque simul vtitur, & sic pater Henriquez solum insequutus fuit, & scripsit praxim vsitatam horum recursuum, qui licet apertè sentiat, duo hæc remedia (nempè pro tollenda violentia ob non delatam appellationem ab executore Apostolico interiectam, & pro retinendis litteris) oppresso competere; nihil tamen insinuauit, an possint simul intentari, & eodem tempore concurrere, quòd Nos hoc cap. accuratè examinauimus, in quo & in cap.10. cum §. vnico, abundè scripsimus de effectibus huius concursus tam respectu cognitionis, quàm respectu executionis decretum vtriusque remedij.

Aliud etiam annotandum erit in ipso Authore, & corrigendum in illis verbis: *Sic appellatio ab executore modum excedente admittitur apud Iudices Regios.* Ex quibus dicere, & insinuare videtur appellationem ab executore præfato interponendam ad Senatum, dùm loquitur de admissione per Iudices Regios: voluit enim dicere, quod si appellationi emissæ ab executore litteratum Apostolicarum ad eius superiorem non fuerit per executorem delatum, oppressus recurrens ad Senatum obtinebit decretum violentiæ, *Que la otorgue, y reponga lo hecho, &c.* quòd admissionem appellationis vocauit Henriquez cum legitima sit, & admissione seu delatione digna eo in casu. Nec enim mirum erit, vt quilibet etiam quantumuis grandis Theologus peccet in terminis Iurisprudentiæ, provt cæteri ferè omnes, qui in ea se intromittere volunt, similem defectum patiuntur, iuris terminos confundentes.

* *
*

CAPVT XII.

Contra semel intentantem in Senatu Bullarum retentionem ex vna causa res iudicata obtenta, an ei obstet denuò iterum agenti ex alia, tunc non deducta.

Et quid si deducta semel fuerit eadem causa, non tamen, sed alia prosecuta.

Vbi accuratè, an condemnatus vti Prælatus, administrator, vel maioratus possessor, possit insuper iure proprio executoriälium executionem impedire.

SVMMARIVM.

Ad retentionem Bullarum fundandam causa legitima requiruntur, & quales legitimæ sint remissiua, num.1.

In retentione succumbenti ex vna causa deducta in Senatu, an ei obstet res iudicata postea iterum agenti ex alia noua tunc non deducta, num. 2. & seqq.

Agens ex vna causa falsa, & iniusta, non obtinet ex alia vera, etiam tunc existente, num.3.

Agentem ad nullitatem generaliter nulla expressa causa sibi præiudicare in cæteris vna prosequuta tantum, qui dixerint, num.4.

In retentionis recursu succumbentem ex vna causa deducta, & prosequuta posse iterum ex alia etiam tunc existente nouiter retentionis remedium intentare, vt veriorem opinionem amplectitur, & comprobat Author, num.5.

Prosequutio ex vno capite non tollit aliud, licet omnia à principio deduxerit actor iuxta Rotam, num.6.

Qui vna via omissa aliam aggreditur, non teneri ad refectionem expensarum passim seruat Rota, num.7. & num.9.

Prosequutio ex vna actione non impedit quominus ad aliam possit conuolari, num.8.

Agenti ex vna causa, & prosequuta non obstat res iudicata, quominus ex alia diuersa vlteriùs agere queat, num.10.

Res iudicata legitimè obtenta contra possessorem maioratus successori in eo, aut in dignitate nocet, num.11.

Successori in maioratu non nocet res iudicata contra prædecessorem quando venit ex iure proprio, & ex causa diuersa à iure maioratus, num.12.

Sententia lata contra defunctum non nocet hæredi, qui ex alio iure, quàm defuncti venit, n.13.

Successor regulariter non impedit executionem sententiæ latæ contra suum Authorem, impedit tamen si succedat alio iure quam hæreditario, nisi fuerit citatus, num.14.

Probationes contra Authorem non nocent maioratus successori, nisi in prosequutione litis fuerit citatus, vel aliquot actus fecerit ex quibus sibi præiudicauit, num.15.

Administrator Ecclesiæ, aut possessor maioratus, seu tutor tamquam tales citati, & condemnati nomine, & iure administrationis impediunt executionem ex iure suo proprio personali, n.16.

Restitutio in integrum denegata ex vna causa iterū potest peti ex alia diuersa tunc existente, n.17.

Res indicata vt obstet, tres requiruntur identitates copulatiuè, causa, personarum, & rerum, num.18.

Res indicata non extendit vires suas vltra personas, res, & causas, seu iura in ea comprehensa, num.19.

Res indicata vt obstat sufficit, quòd identitas sit verè, vel interpretatiuè, num.20.

Eadem res interpretatiuè dicitur, quando inter easdem personas eadem quæstio renouatur, etsi de alia reperitur diuersa, num. 21. vbi de exemplis.

Actio etsi sit diuersa, si idem sit medium concludendi rei iudicata obstat exceptio, n.22.

Res iudicata obstat, licet ad rem diuersam, si tamen ex eodem fonte, & origine iterum petatur, num.23.

Retentionem litterarum petenti ex vna causa, & succumbenti non obest res iudicata, quominus iterum ex alia separata, & diuersa retentionem intentare possit, prout in facti contingentia obtinuit Author in hoc Consilio Supremo, n.24.

Agens ex causa falsa non obtinet in eodem iudicio ex alia vera, etsi tunc existente, in alio tamen iudicio nouiter intentata obtinebit, n.25.

Restringens se ad potestatem inualidam non substinet actum ex valida tunc sibi competente, ibid.

Marius Giurba, dicens proponentem nullitatem generaliter, & prosequentem vnam causam tantùm sibi in cæteris præiudicare reprobatur; & Tuschus, quem pro se allegat, contrarium tenet, num.26. & sequentibus.

Intentans vnam nullitatem, & succumbens, non prohibetur aliam nullitatem intentare, num.27.

Res iudicata non præiudicat quoad omnia deducta in iudicio, si solùm alia sint prosequuta, n.28.

Et de exemplo, num.29.

Plura deducens in iudicio, si aliqua tantùm malitiosè prosequatur ratione doli sibi præiudicat in omnibus, num.30.

AD fundandam retentionem Bullarum causam legitimam † esse necessariam, in genere resoluimus suprà *hac 1.part. cap.* 3. quas autem legitimas fore *in cap.* 4. & duobus sequentibus abundè examinauimus, & alios similes casus sub regularum ratione comprehensos firmauimus *cap.*9. nunc tractandum, si ex aliqua fuerit in Senatu causa † Bullarum petita retentio, & tanquam minùs legitimâ succumbat petitor; si poterit postmodum ex alia diuersa causa nondum deducta, vel si deducta non tamen fuerit prosequuta, an sit excludendus, & illi hoc salubre denegandum remedium pluries dubitatum vidi, & de eo consultus. 1 2

Et videtur quod illi alia ex causa agenti tunc existente, obstet rei iudicatæ † exceptio: generalis etenim est & constans propositio, quòd agens ex vna causa falsa, quæ caret iure & iustitia, non potest obtinere ex alia, etiam vera & iuridica tunc temporis existente, ita post Romanum, Marant. Tiraquell. & quamplurimos alios Doctores firmauimus *de Regia protectione* 4. *part. cap.* 8. *à num.* 270. *& sequentibus*, & sup. quibus adde Rotæ Romanæ *decis.* 100. *in nouissimis p.2. ex num.1. vsque ad num.7.* quam ad litteram adducit Castillo *controuers. tom.* 5. *cap.* 93. *sub num.* 16. Mascard. *de probationibus, conclus.*580. *num.2.* Straca, *de assecuration. glos.*29. 3

num. 4.

n 4. Roman. *consil.*446. *col.*1. Intrigol, *decis.*10. *num.*2. Ergo idem dicendum erit in noſtro caſu, vt nullatenus poſſit de nouo admitti ad Bullarum retentionis poſtulationem & cognitionem, & ad hoc remedium nouiter intentandum ex alia cauſa quantocumque diuerſa & legitima, ſi eadem extiterit à principio, ſi tamen illam deducere omiſit, nec ex ea debet obtinere.

4 Secundò fortiùs & indiuidualiter † probatur ex Bartholi doctrina *in l. ſi expreſſim. in fin. ff. de appellationibus, & in l.*1. *num.*19. *C. quando prouocare non eſt neceſſe*, qua nos docet; quòd ſi ſimpliciter & in genere de nullitate fuit dictum nulla expreſſa cauſa, tunc ſi vnam dumtaxat proſequutus eſt actor, præiudicat ſibi in omnibus, vt ad aliam nullitatem, ex alio capite redire non poſſit, quem ſequutus eſt Marius Giurba *deciſ.*20. *num.*8. vbi ad idem allegat Caſtrenſ. *conſil.*232. *verſicul. Vnum aduertendum, volum* 1. Abbat. *conſil.* 97. *num.*2. *lib.* 1. Tuſchum *tom.* 5. *littera N. concluſ.*149. *num.*9. *& tom.*6. *littera R. concluſ.*268. *num.*19. Ergo ſemel excluſus à remedio hoc retentionis ex vna cauſa, quæ illegitima iudicata fuit in Senatu; ex alia diuerſa denuò vti vlterius non poterit, etiamſi illam expreſsè non deduxerit, ſed genericè, quantumuis illam non fuiſſet proſecutus.

Contrariam tamen ſententiam & opinionem
5 ſemper de iure † veriſſimam dixi, & non ſemel conſului, imò hoc vtens remedio retentionis ex vna cauſa, & ſuccumbens in ea, poſſit liberè ex alia tunc exiſtente (& etiam ſi ſimul deducta fuiſſet non tamen proſecuta, nec de ea ſpecialiter cognitum, nec agitatum) iterum ad Senatum recurrere pro litteratum earumdem retentione, ita vt nec ei obſtet rei iudicatæ obtentæ exceptio ſuper cauſa ſola ſpecialiter proſecuta, provt pluries determinaſſe Rotam reperio, vt per Seraphinum *in deciſ.*630. *num.*5. ibi:
6 Nec obſtat quod à principio † intentatum fuerit remedium quorum bonorum, & in eo ſuccubuerit, quia (vt dictum eſt) omne ius cenſetur deductum à principio, nec proſecutio ex vno capite tollit aliud, &c. Rota per Alexand. Ludouiſ. *deciſ.* 488. *num.* 1. *& ſequentibus*; vbi expreſsè fuit dicta deciſio Seraphini approbata, in hæc: Non obſtat, quod Ruffus ab initio petierit tanquam ſocius; quia poſtea declarauit ſe velle conſequi tanquam creditorem, & ſtante commiſſione, in qua ab initio omne ius ſuum cenſetur deduxiſſe; proſequutio ex vno capite non tollit aliud, vt cenſuit Rota *in vna Ceruienſi bonorum* 17. *Iunij* 1583. *coram bonæ memor. Cardinal. Seraphin.* Vbi etiam fuit dictum, Ro-
7 tam paſſim ſeruare † vt ille qui omiſſa vna via, aliam aggreditur, non teneatur ad refectionem expenſarum, & quod Ruffus potuerit hoc facere, fuit particulari deciſione reſolutum, &c. Quæ doctrina probatur ex pluribus Doctoribus infra ad reſponſionem ſecundi argumenti *à n.*26. *& ſequentibus.*

Et vlteriùs determinauit in his terminis eadem Rota teſte eodem Alexandro Ludouiſio *deciſ.* 270. *num.* 3. ibi: Rurſus non applicatur
8 † regula, *l. quod in hæredem*, §. *eligere*, *ff de tributaria actione*, quia monitorium non eſt reſtrictum ad cauſam ſocietatis propter clauſulam (*ius & iuſtitiam miniſtrari, omni meliori modo*) & alias, provt in proceſſu, quo caſu cenſetur omne ius à principio deductum, & proſecutio ex vna actione non impedit, quominus ad aliam poſſit conuolari, vt fuit latè deductum in illa Romana donationis 50. *mil.* 29. *Martij & 30. Iunij* 1574. *coram felicis recordat. Clement.* 8. vltra quod fuit poſtea obtenta commiſſio, cum clauſula (*quam & quas*) ex qua apparet quod non ſe arctauerit, vt fuit dictum in dictis deciſionibus, & propterea ſtante huiuſmodi commiſſione, & quando fuit omne ius deductum, Rota paſſim obſeruat, quod ille, qui omiſſa vna via aliam aggreditur; non tenetur † ad re- 9
fectionem expenſarum, vt in vna *Ceruienſi bonorum* 27. *Iulij* 1583. coram illuſtriſſimo Cardinale Seraphino, &c. Quæ deciſiones ad propoſitum mirabiles ſunt, & in hac vltima Beltraminius *in annotatione* 1. *num.*11. Adicit alias deciſiones Rotæ, in quibus idem fuiſſe dictum, vt in Hiſpalenſ. & Cordouenſ. *præſtimoniorum* 27. *Februarij, & 7. Aprilis* 1606. coram bonæ mem. litta. & ipſe Oliberius *in dict. deciſ.* 488. *littera A.* adducit aliam deciſionem concordantem.

Et quod agens ex vna cauſa in iudicium propoſita, & proſecuta; minimè † impediatur poſt- 10
modum ex alia diuerſa vlteriùs agere, ita vt ei non poſſit rei iudicatæ exceptio obſtare, Antonius Gabriel. *communium opinion. lib.* 2. *titul. de actionibus, concluſ.* 2. *limitat.* 3. *num.* 17. Petrus Surdus *conſil.* 139. *à num.* 6 *tom.* 1. & poſt alios latiùs tractauimus *in tractatu de Regia protectione* 4. *part. cap.* 3. *à num.*200. *cum multis ſequentibus*, & eſt text. *in l.*2. *& in l. ſi mater*, §. *eadem*, *ff. de exception. rei iudicatæ*; & quod exceptio rei iudicatæ non noceat agenti ex alia cauſa, eſt textus *in cap. fin.* vbi Doctores *de cauſa poſſeſſ. & proprietat. text. in l. legitimam*, *l. Lucius*, *l. hæreditas*, *ff. de petitione hæreditatis*, *l. neque*, *C. ad exhibendum*, *l. ſi quis cum totum*, *l. ſi is qui*, *& l. fin. ff. de exceptione rei iudicatæ*, *cap. aduerſario*, *de except.* Cardoſo *in ſumma praxi. iud. verbo*, *Except. num.* 20. Quare quando iſte recurrat iterùm ad Senatum pro obtinenda retentione litterarum ex noua alia & diuerſa cauſa, admitti omninò debet.

Et comprobatur, quoniam quando hæres condemnati, aut ſucceſſor † in dignitate, aut 11
maioratu (quibus indubiè nocet res iudicata legitimè obtenta contra poſſeſſorem, vt & Nos alibi latè diximus) vult denuò agere alio diuerſo iure & cauſa, omnino admittendus erit, nec eum † excludit rei iudicatæ exceptio, ſicut poſt 12
alios obſeruauit Mieres *de maioratu* 4 *p. quæſt.*14. *num.*11. quem ſequitur Caſtillo *controuer. tom.*6. *capitul.*157. *num.* 29. & Sarmiento *in l. vnum ex familia*, §. *de falcidia*, *num.*4. in hæc: *Et in omnibus his ſpeciebus ſententia lata cum vno aliis nocebit, ſcilicet iis qui media illa perſona, quæ eſt condemnata, ſuccedere velint: ſi verò non † ex iu-* 13
re illo communi ſententia non nocebit, vt in l. cum quæritur, & in l. & ab eadem, ff. de exception. re iudicat. Ideò poteſt conſtitui regula, ſi citra cauſam maioratus ſententia non noceret illi, qui aliò iure venit, multò minus in cauſa maioratus nocebit, nec enim ſententia lata cum defuncto nocet hæredi, qui ex alio iure quàm defuncti venit, &c.

Idem quoque probat Rota teſte Hercule Mareſcoto † *variarum reſolutionum*, *lib.*2. *cap.* 121. 14
num. 4. 5. *&* 6. & alij Doctores ab eo citati in hæc: Similiter ſucceſſor, licet executionem ſententiæ latæ contra eius Authorem regulariter non

non impediat, *l. hæres absens, & l. si iis, ff. de iudiciis*; impedit tamen si succedat alio iure, quàm hæreditario, putà maioratus, nisi in dis-
14 cussione causæ fuerit † citatus, saltum per proclamationem, cùm hoc casu ipsum non afficiant sententia, & res iudicata, Barthol. *in l. 1. ff. de pignoribus*, tenuit Rota *in ista Hispalens. decimarum de Villalua* 18. *Iunij* 1582. *coram Cantrucio & in Calagurritana panis* 10. *Nouembris* 1597 *coram Cardinal. Seraphin.* In qua hæc ma-
15 teria fuit ventilata, & fuit † dictum, probationes contra Authorem factas non nocere successori in maioratu, nisi in prosecutione litis fuerit citatus, vel aliquos actus fecerit, per quos sibi præiudicauerit, &c.

16 Quibus consonat mirabilis illa doctrina aureis † litteris perpetuò firmanda, à nobis accuratè fundata, *in tractatu de Regia protect. 14. part. capitul. 8 à n. 274.* qua diximus; administratorem Ecclesiæ, dignitatis, hospitalis, aut maioratus, seu etiam tutorem conuentum, & condemnatum nomine, & ex iure Ecclesiæ, dignitatis seu administrationis, &c. posse postmodum idem mouere iudicium ex iure, & interesse proprio suæ personæ, & ex causa diuersa, absque eo quòd ei possit obstare exceptio rei iudicatæ, vt latiùs ibi probauimus post alios Doctores, & Rotæ decisionem, quibus adde Coccinum *decis. 357. num. 2.* Martam *de clausulis 11. num. 4.* vbi plures Doctores citat pro hac singulari doctrina, & est mirabilis illa Tiraquelli, quam refert & sequitur in proposito Seraphinus *decis. 1058. ad finem & per totam*, & ipse *decis. 304. per totam*, plurimos Doctores pro hac allegat Iacobus Cancerius *variar. resolutionum, lib. 3. cap. 17. de sentent. & earum execution. à num. 546. cum sequentibus* (licet ipse ab ea temerè discedat) & nostram hanc doctrinam pluribus aliis corroborabis, quas mirabiles, & per varia exempla congessimus infrà 2. *p. cap. 15. à num. 28 cum multis sequentibus, vers. Eandem rationem, qua vtitur Rota*, & rursum *à num. 14. & seqq. vers. Quod quidem decretum*; vbi mirabilis adducitur Rotæ decisio, & vide per totum caput.

Et cum Baldo *in cap. 1. §. ad hoc de pace iuramen. firman. num. 14. & consil. 159. num. 5. lib. 3.* Ludouic. Saua. *respons. 2. n. 12.* Anna. *consil. 122. num. 16. lib. 2.* Vincent. de Franch. *decis. 138.* nostram resolutionem sequitur D. Ioan. de la Rea *in decis. Granatens. disputat. 35. num. 40.* qui rectè in proposito ponderat. *l. si ex patronis 10. §. 1. ff. de bonis libert.* Sed meliorem text. allego. singulariss. valdè *in l. si filius 42. §. 1. ff. de bonis libertor.* ibi: *Ei qui alio iure venit, quam eo, quòd amisit, non nocet id, quod perdidit, sed prodest id quod habet. Sic edictum est patrono, eidémque patroni filio non obesse, quod quasi patronus deliquit, sicut patroni filius venire possit*, iuncta *l. & an eadem, ff. de except. rei iudicat. & si mater, §. eandem. eodem tit.* ibi: *Alia enim causa fuit prioris dominij, hæc noua nunc accessit. Itaque adquisitum postea dominium aliam causam facit*, &c.

Supradictis etiam conuenit, quòd licet restitu-
17 tutio in integrum † semel negata fuerit à iudice, iterum potest peti ex noua & diuersa causa tunc quantumuis existente, sed eâ non deductâ, neque de ea cognitum fuerit, latè probat Sforcia Oddi. *in tractatu de restit. 1. part. q. 16. art. 5. & 6. & art. 9.* quem vide omnino.

Et horum omnium vna est ratio, quod ad hoc vt obstet exceptio rei iudicatæ, trium copulatiuè requiritur † concursus, nempè identi- 18
tas causæ, identitas personarum, & identitas rerum, vt scilicet eadem sit causa petendi, & eademmet causa petatur, & eædem sint personæ, aliàs exceptio ipsa non poterit obstare denuò agenti text. *in l. cum quæritur cum duabus sequentibus, ff. de exceptione rei iudicat. text. in cap. fin. de exception. lib 6.* quæ iura exornantur ex communi plurimorum Doctorum sententia, provt latissimè Petr. Surd. *in consil. 114. n. 21. & consil. 165. num. 11. & in consil. 173. num. 83. lib. 1. & in consil. 312. num. 1. lib. 3. & ipse in tractatu de alimentis, tit. 1. quæst. 126. num. 2.* Fabius Anna *in consil. 17. num. 1. & consil. 99. num. 1.* Instrigol. *decis. 3. n. 157. lib. 3.* Andreas Gallius *lib. 1. obseruat. 70. num. 17.* Lanarius *in consil. 69. num 19.* Caball. *in consil. 84. num. 1.* videndus *decis. 95.* Tuschus *tom. 3. litt. E. conclus. 384. per totam, & tom. 7. littera S. conclus. 175.* Castillo *controuersiarum tom. 5. capitul. 104. à num. 25.* quem omnino vide. Vincentius de Franchis *decis. 289.* Petrus Barbosa *in l. diuortio, §. final, num. 62. ff. soluto matrimonio,* Marius Giurba *decis. 20. num. 1.* Gratianus *disceptat. forensib. tom. 3. cap. 445. num. 11.* vbi etiam, quod exceptio rei iudicatæ obstat, quando concurrunt illæ tres identitates, videlicet idem corpus, & quantitas petita, idem ius & causa petendi, & eadem conditio personarum, benè & eleganter Franciscus Duarenus *ad titulum, ff. de except. rei iud. capitul. 1. & quatuor sequentibus.* Singulis identitates exornat Hugo Donellus *commentar. lib 22. capitul. 5. de exceptione rei iudic. quibus, aduersus quos, qua de re competat, fol. 1241.* Scaccia *de sententia & re iudicata, glossa 14. quæst. 2. num. 9.* Vbi explicat, quòd res
iudicata, quæ † imponit vltimum finem liti, 19
non extendit vires suas vltra personas, res & causas, seu iura comprehensa in sententia & re iudicata, & ideò ad hoc vt res iudicata obstet liti quæ postea mouetur, requiruntur tria; primum, quòd petatur idem corpus, seu eadem quantitas; secundum quod sit idem ius, siue eadem causa petendi, tertium quod eadem sit conditio personarum. Quare semper quod succumbens in remedio retentionis litterarum Apostolic. ex vna causa deducta & prosequuta, voluerit denuò iterum eo vti ex noua causa, illarum retentionem obtinebit in Senatu.

Vnum tamen vtile valdè notare debes, quòd ad hunc effectum † vt obstet exceptio rei iudi- 20
catæ, sufficit ad identitatem horum trium, quòd vel sit verè, vel interpretatiuè idem, *gloss. in l. & an eandem, verbo, Concurrunt*, vbi Barthol. §. 1. *ff. de except. rei iudicatæ*, Angelus *in dict. l. cum quæritur*, Lanarius *consil. 34. num. 15. & consil. 65. num. 5.* Ponte *consil. 49. num. 4. consil. 62. num. 36.* Tuschus *litter. E. conclus. 384. num. 33.* Petrus Surdus *consil 312. num. 26.* Anna. *consil. 53. num. 27. & consil. 99. num. 1.* Socinus *consil. 18. num. 44. volum. 1.* Cornacius *decis. 70. num. 8.* Castillo *controuers. tom 5. cap. 104. num. 26.* Giurba *decis. 20. sub num. 1.*

Interpretatiuè autem eadem res dicitur, quando inter easdem † personas eadem quæstio quæ 21
decisa est, renouatur; etsi de alia re penitus diuersa tractetur, text. *in d. l. Iulianus, ff. de except. rei iudicat.* Vbi si quis egit petitione hæreditatis ad vnam rem; & succubuit, si postea

cum

cum eodem velit eadem actione de tota hæreditate agere, rei iudicatæ exceptione repellitur, confert *l. si quis cum totum, versicul Et generaliter, ff. eodem.* Vbi petens debitum ab hæreditario debitore, si succubuerit, eo quòd non sit hæres, & inde ab eodem hæreditatem petat, rei iudicatæ repellitur exceptione, Ponte *consil.62. num.*40. 41. Franchis *decis.*58. *num.*8. Lanarius *consil.*34. *num.*16. *consil.*65. *n.*6. & est doctrina Castrensis *in dict. l. si quis cum totum*, Giurba *dict. decis.*20. *num.*2.

Fuit etiam Bartholi doctrina *in l.*2. §.1.*num.*5. *ff. vi bonorum raptor.* Alexand. *in l. sæpè, num.*84. *ff. de re iudicata*, Socin. per Castrens. *in dict. l. si quis cum totum*, §. *& generaliter. num.* 1. *& conf.*111. *in fin. lib.*1. Ruinus *conf.*124. *ad finem, volum.* 5. Felinus *in cap. pen. num.* 6. *de re iud.* Crotus *in l. qui Roma*, §. *duo fratres*, *num.* 62. & ibi Alciatus *num.* 10. *ff. de verborum obligat.* Ponte *consil.*49.*num.*3. *& dict. consil.*62. *num.*44. 45. *&* 51. *& conf.*90. *num* 10. Anna.*allegation.*10. *num.*9. *&* 14. Surd. *consil* 312. *num.*9. Riminald. Iunior. *consil.*413. *num.*8. Barbos. *in l. diuortio*, §. *fin. num.*59. *ff. solut. matrimonio*, Anton. Gabriel. *tit. de exception. conclus.*2. qui omnes asserunt, quòd si in secundo iudicio disceptandum est id, quod per primam sententiam in iudicatum transactam fuerat terminatum, licet de re agatur penitus diuersa; dicitur eadem res, vt rei iudicatæ obstet exceptio.

22 Et pariformiter quando actio † est diuersa, sed idem est medium concludendi, rei iudicatæ obstat exceptio, *dict. l. si mater*, §. *eadem*, *ff. de exception. rei iudicat.* & ibi Bart. Petr. Surd. *cons.*312. *num.*22. & post plures alios: Giurba *decis.*20 *num.*4.quem sequitur Castill.*controuers. tom.*5. *cap.*104. *num.*28.

23 Et quod rei iudicatæ obstat † exceptio, licet ad rem diuersam agatur, si ius pendeat ex eodem fonte, atque eadem sit origo, hoc enim potissimum in exceptione rei iudicatæ erit, vt totum à causa, id est, origine petitionis dependeat, adeò vt & si eadem res ex alia causa petatur, quam ex illa, ex qua primitùs petita fuit, id est, si alia est origo petitionis rei iudicatæ, non obstat exceptio, & dicitur diuersa res; & per contrarium, si penitus agatur de re diuersa, sed eadem est origo petitionis, dicitur per interpretationem eadem res, & rei iudicatæ obstat exceptio, Marius Giurba *dict. decis.*20. *n.*3. 4. *& sequentibus*, & per eum Castillo *d. cap.*104.*n.*28.

Quare ex supradictis clarè patet nostra opinio, quæ reuera certissima est, & indubitabi-
24 lis; † eámque de facto habui, & obtinui in hoc supremo Consilio Regio in causa retentionis Bullarum Episcopi Ouerensis (postea meritissimi gubernatoris huius Archiepiscopatus, & Primatiæ Toletanæ) qui postquam reportauit contra se in supremo hoc Consilio rem iudicatam retentioni locum non fore ex causa ab eo deducta; postmodum eodem remedio vsi fuimus ex diuersa causa tunc non deducta, aut specialiter non cognita, quæ (me informante neruosè) admissa fuit, & de ea in Senatu longum factum fuit examen, & cognitio, & in prima instantia ex voto octo Senatorum, ex noua causa deducta decretum retentionis fuit obtentum, licet postmodum in supplicationis secunda instantia ob varias negotij circunstantias illegitima fuit inuenta, quibus cessantibus proculdubio confirmaretur prius decretum. Sed vnum aduerto, quòd tunc Senatus non dubitauit admitti dictam nouam causam, si legitima foret, sed super facto tantùm super quo duntaxat cecidit disceptatio, non super iure, quod apertissimè monstrauimus, & Senatus certum semper agnouit, & ita tenendum est.

Quibus non obstant duo illa argumenta ad principium † huius capitis considerata; non pri- 25
mum, agentem nempe ex vna causa falsa, & inutili in iudicium deducta, non posse obtinere ex alia etiam vera eodem tempore existente, quoniam respondetur, veram esse propositionem in suo genere, & casu, de quo loquuntur Doctores, nempe vt in eodem iudic o primitus intentato non possit obtinere; secùs in alio de nouo causa deducta iuxta quæ hactenus latè dictum est, & ita loquuntur Doctores ibidem in argumento citati, provt etiam per me ipsum videbis loco ibi allegato.

Qui enim actum gerit habens duo iura, & potestates, si se restringit ad inualidam, & inutilem ad actum: non sustinetur actus ex alia potestate & iure, quod habebat etiam tunc, Cardinal. *conf.*1. *de accusatoribus*, Ancharranus *consil.*357. Cassiodorus *decis.*7.*n.*7.*de appellationibus*, vbi benè explicat. Capicius *decis.*96. *in causa*, *n.*9. Marianus Socinus *in cap.*2.*artic.*13.*de libelli oblatione*, Sebastianus Vancius *in tractatu de nullitatibus sentent. ex defectu iurisdictionis ordinar. sub n.*174. *vers. Quamuis dicta clausula*, Menochius *de præsumptionibus*, *lib.*2. *præsumptione* 17. *à n* 2. Singulariter etiam Caldas Pereira *in tractatu de emptione, & venditione, capitul.*3.*à n.*12. & pluries determinauit Rota, vt in vna Tridentina del Rosal.12. Decembris 1594. ad litteram alio in proposito adducta per Nicol. Garcia *de beneficiis* 6. *part. cap.* 2. *num.* 17. Seraphinus *decis* 415. *à num.*1. *& sequentibus*, Alexander Ludouisius *decis.*2. *& decis.*204. *à num.*56. vbi Oliuerius Beltraminius *in annotation. num.* 31. alias decisiones concordantes refert. De quo singulariter egimus infrà 2. *part. capitul.* 12. §. *vnico*, *à num.* 5. *cum multis sequentibus*, *& ferè per totum* §.

Neque obstat secundum † ex Giurba, quo- 26
niam dum loquitur contra tot decisiones Rotæ expressas in contrarium, & Doctorum tot fundamenta, & authoritatem, admittendus non erit, & Tuschus (quem ipse ibi allegat) contrarium firmat *littera R. conclusion.*268. *à num.*9. vbi idem dicit quod Rotæ decisiones, & faciunt etiam quæ Nos *de Regia protectione* 4. *part. capitul.* 9. *à num.* 33. *& sequentibus.* Et in principio ipsius capitis, & iterum 2. *part. cap.* 7. *num.*192. Egimus de causa quæ sit deducta in
iudicium, † & persecuta, vt aliter non pareat 27
rei iudicatæ exceptionem, vbi plurimos Doctores citauimus, provt per te latiùs videbis, quibus & omnia superiùs dicta in hoc capite addere poteris.

Imò ipse Tuschus (quem allegat Giurba *dict. decis.*20. *num.*8.) in littera R. *conclus.*268. *n.* 19.
totum dicit contrarium ibi: Extende, quia † in- 28
tentans vnam nullitatem, & succumbens, non prohibetur aliam nullitatem intentare. Abb. *consil.*97. *attingam*, *column.*2. *num.* 2. *vers. Ex quibus*, *lib.*1. & ipse Tuschus expressiùs nostram opinionem sequitur ibidem, *n.*9. in hæc: Amplia, quia res iudicata non præiudicat quoad omnia

29 omnia † deducta in iudicio, si solùm aliqua sunt prosequuta, Socin. *consil.* 18. *prosequendo ordinem, num.* 42. *& sequent. lib.* 1. quem sequitur Apostilla ad Felin. *in cap. aduersario. num.* 4. *ver. Rei iudicatæ de exceptionibus*; vbi allegat plurimos, &c. Apertè etiam exemplum reddit cum eadem doctrina ibidem, *num.* 10. *& sequent.* ibi: Extende, quia si actor deduxit simpliciter & generaliter actionem, putâ hypothecariam, &
30 reus absolutus est, si vnam rem † solùm, & hypothecam specialem est prosecutus, & succubuit, non prohibetur eandem hypothecam quoad alia intentare, quam non est prosecutus, Socin. *dict. consil.* 18. *num.* 45. *lib.* 1. *&c.* qui *n.* 11.
31 Ita hoc limitat, ibi: Restringe, nisi † is, qui deduxit plura prosecutus fuisset aliqua tantum cum malitia, quia tunc ratione doli sententia indefinitè lata præiudicat etiam quoad non prosequuta, Felinus plura cumulans *dict. c. aduersario, num.* 12. *de exceptionibus, &c.* Quam limitationem nota, quia Tuschum etiam in hac limitatione sequuti fuimus Nos *de Regia protectione, 4. part. cap.* 9. *num.* 10. *&* 11. *& vide à num.* 8.

Atque ita, vt vides, Tuschum perperam allegauit Giurba pro sua opinione, cum potiùs in prædicto loco, & aliis per Nos annotatis nostram opinionem communem & receptam, & ab alio nemine impugnatam amplectatur, & constanter asseueret.

CAPVT XIII.

Pendente recursu ad Regem ob Bullarum retentionem, concordia inita inter collitigantes, absque tamen Fiscalis Regis interuentu, an faciat ipsum cessare recursum?

Vbi exactè de effectibus iuris complicati, atque connexi cum iure alterius.

Et an ipsorum vnus condemnatus queat ex iure alterius complicati executionem in totum euitare.

SVMMARIVM.

Recursu pendente ad Regem ob Bullarum retentionem an concordia inter collitigantes absque Fiscalis interuentu faciat cessare recursum quoad omnes, à num. 1.

Defensio vassallorum, ad quam Rex tenetur, illorum an principaliter interest? num. 2.

Partibus non Regi principaliter incumbit à litteris supplicare Sanctissimum, & supplicationem prosequi, num. 3.

Resoluto iure principali resoluitur ius in consequentiam ab illo dependens, num. 4.

Omnis res per quascumque causas nascitur per easdem resoluitur, num. 5.

Ex concordia inita inter collitigantes super retentione regulariter non cessat recursus, quem prosequi valet Regius Fiscalis non transigens, n. 6.

Protectio vi oppressorum, ne scandalum patiatur Respublica, propria est Principis Regalia, n. 7.

Regalia protectionis in præiudicium Regiæ dignitatis nemo potest renuntiare, quominus ea insuper Rex vtatur, num. 8.

Rempublicam tueri, & de eius salute (quæ in tranquillitate consistit) curare, præcipuum Regis est interesse, num. 9.

Princeps caput est Reipublicæ, & ab eo dependet omnis potestas, num. 10.

Rex Reipublicæ gerit imaginem, cuius loco fuit subrogatus, num. 11.

Is quem principaliter tangit negotium attenditur; non habens ius in consequentiam, num. 12.

Retentionis omnis casus vnicæ tantùm rationi, & fundamento nituntur præiudicio scilicet publicæ vtilitatis, num. 13.

Litteræ in præiudicium tertij extortæ regulariter in Senatu non retinentur, nisi simul concurrat publica vtilitas, num. 14.

Retentionis ius principaliter est publicum, n. 15.

Iuri publico, cum ad vtilitatem communem spectet, detrahi nequit, nec priuatorum conuentione tollit, num. 16.

Ad publicam vtilitatem cum pertineat delictorum punitio, minimè impeditur priuatorum conuentione, num. 17.

Ius in vtilitatem principaliter publicam, & secundariò in fauorem aliquorum, nequit priuatorum conuentione tolli, aut renuntiari, num. 18.

Legi tendenti principaliter in fauorem singulorum, & incidenter in fauorem publicum rectè valet renunciari, num. 19.

Retentionis litterarum remedio (cum fuerit principaliter in fauorem publicum inductum, & secundariò in vtilitatem vassallorum) renuntiari nequit, num. 20.

Priuilegio continenti fauorem priuatorum, & Principis simul nequit ab illis renuntiari, n. 21.

Consensus Superioris requiritur, vt renuntiari valeat iuri continenti fauorem complicatum cum subditis, num. 22.

Vassallus nequit consentire, nec expressè, nec tacitè in alterius iurisdictione absque Domini consensu, num. 23.

Exemptus nequit prorogare iurisdictionem alterius in præiudicium superioris, num. 24.

Recursui æqualiter continenti vtilitatem vassallorum, & Regis in huius præiudicium non valet renuntiatio ratione connexitatis inseparabilis, num. 25.

Quæ non possunt nisi connexè produci, non possunt, nisi connexè, tolli, num. 26.

In connexis, & indiuiduis nihil potest fieri contra vnum, quin alteri inferat præiudicium, n. 27.

Connexa sunt indiuidua, num. 28.

Iuri complicato cum iure superioris nequit renuntiari in illius præiudicium, num. 29.

Transactio super iure complicato cum iure alterius non valet in illius præiudicium, num. 30.

Abbas non potest renuntiare exemptioni ab Ordinario absque sui Conuentus consensu, n. 31.

Exemptus licet possit prorogare iurisdictionem Ordinarij id fit, quando non redundat in alterius præiudicium, sed prorogantis tantum, n. 32.

Superior potest petere remissionem vassalli prorogantis alterius iurisdictionem, n. 33.

Iuri, & priuilegio suo quis renunciat quando respicit sui commodum, non alterius, aut publicum, num. 34.

Dispositio Tridentina in cap. causæ omnes respicit fauorem Ordinarij, & subditorum simul, ideò vnius consensu non valet renuntiatio, n. 35.

Renuntiatio redundans in præiudicium alterius, aut iuris publici non tenet, num. 36.

Iurium

Iurium complicatio, & connexitas vbi adeſt, non fit executio in renuntiantem, quia infert inſeparabile præiudicium non renuntianti, num.37. & 38.

In iuribus complicatis vt ſententia teneat etiam pro parte, non ſufficit aliquorum tantum citatio, num.39. & ſequentibus.

Quamplures Rotæ deciſiones recenſentur ad hoc, quod in iure complicato, & connexo ſententia lata contra citatum, nec etiam contra ipſum exequatur, ibidem.

Indiuiduitas iuris vbi adeſt, citatio omnium habentium ius complicatum requiritur, vt iudicium & ſententia valeat etiam contra citatos, n.40.

Proceſſus eſt nullus etiam reſpectu citati, ſi omnes conſortes non citentur ſtante connexitate iuris ex eadem cauſa prouenientis, pluries determinauit Rota, num.41. & ſeqq.

Sententia ſi poteſt exequi in portione citati non illato præiudicio portioni non citati valet quoad citatum dumtaxat, num.42.

Citationis defectus quoad vnum non prodeſt alteri citato habenti ius ſeparabile, & non connexum intereſſe, num.43.

Sententia lata in fauorem Arrendatarij, & Eccleſiæ non citatæ, nec ſtantis in lite, eſt nulla vtriuſque reſpectu ratione connexitatis iuris, & à iure Eccleſiæ dependentis, num.44.

Sententia in connexis, & inſeparabilibus lata pro vno alteri ſuffragatur in conſequentiam, quando valide fuit prolata: ſecus quando fuit nulla ex defectu citationis, num.45.

Sententia nulla reſpectu vnius ex litigantibus conſortibus ſuper iure ſeparabili erit valida reſpectu alterius, cui non prodeſt nullitas conſortis, num.46.

Sententia in connexis non poteſt eſſe valida reſpectu vnius, & nulla reſpectu alterius, num.4.

Sententiæ vnica ſtructura verborum conceptæ, & non per capita diſtincta iniuſtitia in parte influit in totum, nec dari in executionem poteſt, num.48.

Executio ſententiæ latæ contra vnum ſuſpenditur in totum eiuſdem reſpectu, & omnium habentium ius complicatum, & inſeparabile continens præiudicium, num.49.

Secus pro portione condemnati admittente diuiſionem, & ſeparabilitatem, num.50.

Circa ius complicatum & connexum plura remiſſiuè, num.51.

In iure complicato, & indiuiduo priuilegium vnius prodeſt alteri non priuilegiato, num.52.

Recurſus retentionis non ceſſat (regulariter) ex concordia inita inter collitigantes non concurrente conſenſu Fiſcalis Regis, cui protectio principaliter intereſt, num.53.

Independentibus à Principe conſenſus partium nihil operatur, num.54.

Citatos, vt extra Regnum compareant in Romana Curia poteſt Rex defendere, etiam renuentibus ita citatis, num.55.

Retentio Bullarum prouenit à iure naturali, cuilibet permittente licitam defenſionem, n.56.

Retentioni Bullarum, vbi abſolutè, & immediatè vergit vtilitas publica abſque particularis participatione, renunciari nequit ſine Fiſcalis interuentu, qui tunc recurſum proſequi valet, num.57.

Retentio in caſibus, quibus locum habet cauſatiuè ſub aliquo ſuppoſito, nempè ex defectu conſenſus eius, quem principale negotium tangit, ceſſat, quandocumque accedat conſenſus, n.58.

Retentio Bullarum in derogationem iuris patronatus, cum fundetur in defectu conſenſus patroni, ceſſat quandocumque interuenerit, num.59.

Gratia, quæ in præiudicium tertij non tenet antea vel poſt, eius accedente conſenſu, validatur, num.60.

Violentum non dicitur vim paſſo opitulante, & cooperante ſeu conſentiente, iuxta Ariſtotelem, num.61.

Retentio litterarum in contrauentionem Trident. in cap. Cauſa omnes, ceſſat accedente conſenſu partium, & ordinarij, num.62.

Retentio Bullarum ob notabile præiudicium tertij ceſſat accedente tertij voluntate, & conſenſu, n.63.

Immunitas Eccleſiæ conceditur cauſatiuè, & ſecundùm quid, ſi aliquis velit ea vti, quæ ceſſat ceſſante voluntate, & renitente confugiente, n 64.

Regia pupillorum, & miſerabilium protectio ceſſat accedente conſenſu illorum, num.65.

Retentio litterarum ceſſat ceſſante cauſa ſuper qua fundatur, ibid. Minchaca declaratur & num. ſequent.

Conſenſus vbi non requiritur pro forma actus, ſed ad partis vtilitatem, quandocumque ſubſequatur, conualeſcit actus, num.66.

In retentione litterarum principaliter vergit vtilitas, & intereſſe Regis, cuius eſt Regalia, n,67.

In retentionis cognitione duo tempora conſiderantur ante decretum Senatus, & poſt illud executum: In primo principale eſt Regis intereſſe tollere violentiam, in ſecundo partis adſtrictæ ad ſupplicationem coram Papa, num.68. & ſequentibus.

Regi principaliter pertinet vim tollere faciendo, vt Iudex reponat, & deferat appellationi, oppreſſo tamen illam proſequi coram ſuperiore, n.70.

Vbi adeſt violentia in damnum Reipublicæ immediatè; poteſt Fiſcalis Regius ſolus, vel à principio deducere in Senatum, vel ex poſt facto deſiſtente recurſum intentante, num.71.

Voluntarium à principio ſit neceſſarium ob ius tertio quæſitum, num.72.

Voluntarium quando fuit deducere aliquid in iudicium, non licet diſcedere, cum ex ſuo facto ius ſemel fuerit aduerſario quæſitum, num.73.

Citationi ad inſtantiam alicuius exequutæ renuntiari nequit, cùm ſemel ex ea fuerit tertio ius quæſitum, num.74.

Renuntiare appellationi non poteſt appellans in præiudicium partis appellatæ, num.75.

Dilationi ſemel obtentæ nequit quiſquis in alterius præiudicium renuntiare, num.76.

Reſcripto per aliquem impetrato nequit impetrans renuntiare poſtquam ex eo fuerit alteri ius quæſitum, num.77.

Commiſſioni impetrans renuntiare nequit, poſtquam citatus fuerit aduerſarius, ex qua ius ſibi fuit ſemel quæſitum, num.78.

Secus ante citationem etiamſi commiſſio contineat aliquid ad commodum tertij, num.79.

Reſcripto, anteaquam per citationem efficiatur commune; renuntiari poteſt impetrans inuito aduerſario, num.80.

Clericus reconuentus coram laico non poteſt renuntiare ſuæ conuentioni, cùm ex ea ſemel fuerit ius tertio quæſitum, num 81.

Renuntiare poteſt quis ſuæ actioni, & iudicio intentato re integra, hoc eſt, ante citationem, antequam vllum fuit ius aduerſario quæſitum, n 81.

Exceptionibus, & actionibus semel in iudicium deductis re integra potest pars renuntiare, antea quam ius sit tertio quæsitum, num 83.

Renuntiatio non valet in præiudicium iuris alterius, & quoties ex renuntiatione inferri valet alteri præiudicium, num. 84.

MVLTOTIES contingit, vt postquam aliqua pars ad Senatum confugerit petendo retentionem Bullarum, siue ob derogationem iurispatronatus laici, iurisvè stran-
1 gerij, quando † externus ab his Regnis illas impetrauit, vel contra consuetudinem aliquarum diœcesum, ex quâ solùm originariis earum beneficia dumtaxat reseruata sunt, & conferri possunt: vel ob derogationem primæ instantiæ ordinarij, vel ob alias similes causas: & pendente hoc recursu in Senatu partes collitigantes transactione compositæ ab illo desistunt vel tacitè, vel expressè. Pluries vidi dubitari, & à peritissimis huius supremi Consilij aduocatis consultus, an mediante hac transactione cesset penitùs quoad omnes prædictus recursus, vel an Regius Fiscalis illum insuper possit prosequi. In qua difficultate quid verius semper censui, per disputationem apparebit.

2 Et pro parte negatiua plura † vrgent, primò defensio vassallorum, ad quam tenetur Rex, ipsorum est præcipuum interesse, quoniam hac conditione à populo in Regem omnis fuit translata potestas, vt illos tueatur, vt sæpè diximus in hoc tractatu, ergo poterit vassallus liberè huic conditioni renuntiare, absque alterius dependentia, iuri enim pro se introducto quilibet potest renuntiare, ex vulgaribus.

3 Secundò, quoniam hæc Bullarum † retentio principaliter interest parti, adeò, vt ei & non Regi incumbat supplicationem interponere ad Sedem Apostolicam, illámque iuxta Bullam in Cœna Domini, *cap.* 14. prosequi, vt non obscurè firmauimus suprà *capitul.* 2. *à num.* 82. *cum sequentibus, versicul. Quod autem ipse pater, &c.* Et superiùs *à num.* 70. *& sequentibus, versicul. Ipse igitur in* 3. *tom. &c.* vbi latè probauimus, parti incumbere supplicationem hanc legitimè interponere & prosequi, quia eius principaliter interest; ergo manifestè sequitur, quòd sublato iure principalis, resoluitur omne ius cæterorum, quos in consequentiam negotium
4 † tangit, provt abundè, & in mirabilibus casibus examinauimus, & resoluimus *in tractatu de Regia protectione* 4. *part.* 14. *à princip. & per totum*; vbi multa congessimus, quæ rectè hîc conducunt.

Tertiò, quia sicut à principio liberè potuit
5 oppressus, nec vti hoc remedio † extraordinario, nec illum in Senatum introducere; pariter & postmodum poterit liberè ab eo discedere, quia omnis res per quascumque causas nascitur, & per easdem dissoluitur, & valet argumentum de contractu ad distractum ex vulgatissimis axiomatibus, & nihil tam naturale est, quàm eo modo, quo quid colligatum est, contrario iure idem dissolui iuxta iuris regulam. Ergo dicendum, posse recurrentem ad Senatum pro remedio retentionis liberè ab eo discedere absque interuentu, & dependentia Regij Fiscalis, ita vt per eius transactionem cesset.

Quibus tamen, & aliis ad hæc reducibilibus, quæ omitto, non obstantibus; contrariam sententiam veriorem esse regulariter affirmandum † erit, vt scilicet concordia inita inter 6
collitigantes pendente recursu ad Regem ob Bullarum retentionem, recursum minimè cessare, sed posse nihilominus Regium Fiscalem illum prosequi. Cum tollere vim, & Rempublicam in pace, & quiete conseruare, atque ab oppressionibus defendere, ne oriantur scandala, & orta sedanda; proprium sit officium Regis, eiúsque Regalia, ad quod moueor ex sequentibus fundamentis.

Primò, quoniam certum est, quòd protectio vi oppressorum & defensio † Reipublicæ ne 7
aliquod scandalum, & detrimentum patiatur, est propria Principis Regalia, illi reseruata in signum supremæ potestatis à Corona inseparabilis & indiuisibilis, atque ideò inprescriptibilis etiam, provt euidenter probauimus suprà *cap.* 1. *à num.* 103. *cum multis sequentibus, versicul. Igitur cum protectio*; sítque hæc cognitio Principi reseruata, cùm sit præeminentia & prærogatiua Regiæ dignitatis ab origine Regni, & cum ipso Regno intrinsecè orta, vt ibidem fusiùs probauimus, ad quem copiosum locum te remitto, quia ampliùs non repeto.

Inde sequitur, quòd in præiudicium Regiæ dignitatis nullus † huic Regaliæ potest renun- 8
ciare, quominùs possit eam adhuc exercere Princeps, probant Belluga *in speculo Principum, rubrica* 23. *§. sed pone, num.* 9. Natta *conf.* 590. *num* 13. Vincentius de Franchis *decis* 192. *n.* 7. Thesaur. *decis.* 177. *num.* 5. Iacobus Cancerius *variarum resolution. lib* 2. *capitul.* 2. *num.* 29. pulchrè Fontanella *in tractatu de pactis nuptialibus, clausula* 4. *glossa* 11. *num.* 76. *&* 77. *fol. mihi* 290. *tom.* 1.

Secundò probatur, quoniam Rempublicam tueri, & de eiusdem vtilitate, & salute tractare, † quæ in tranquillitate potissimùm consistit (vt 9
sæpè diximus) præcipuum, & principale interesse Regis est, textus expressus *in l. nam salutem Reipublicæ tueri, nulli magis credidit conuenire, quàm Cæs. ff. de officio præfecti vigil.* conducit text. *in cap. benè*, §. *Sancta Synodus* 96. *distinct.* ibi: *Quamquam* (inquit Pontifex scribendo Imperatori) *studij vestri, & Religionis interfit, vt in Episcopatus electione concordia principaliter seruetur in Ecclesia, &c.* Et ex aliis pluribus iuribus, & doctrinis abundè probauimus *in dict. capitul.* 1. *à num.* 85. *cum sequentibus, vers. Regi enim magis conuenit*; & eadem 1. *part. capitul.* 5. *à principio*, & præcipuè *à num.* 12. *vers. Quare Princeps continuo, &c.* Et quia Rex caput est Reipublicæ, à quo † dependet omnis 10
potestas, Afflictis *in capitul.* 1. §. *ad hæc, num.* 3. *de pace iurament. firma.* Iacobus de Sancto Georgio *de fœudis, in verbo, Vicarius, num.* 6. Maranta *in Speculo, part.* 4. *distinct.* 5. *n.* 3. Didacus Perez *in l.* 1. *tit.* 15. *lib.* 2. *ordinamenti*, & Gregorius Lopez *in l.* 2. *tit.* 14. *part.* 3. per textum ibi, Menochius *de præsumptionibus, lib.* 3. *præsumpt.* 97. *n.* 30. Mastrill. *de Magistratibus, lib.* 1. *tom.* 1. *cap.* 1. *num* 6. qui *num.* 5. dicit, quod Rex est velut Respublica † ipsa, cuius loco subro- 11
gatur, eiúsque imaginem gerit, & dixit Auend. *de exequend. mandat. cap.* 1. *num.* 2.

Ex quo infertur, quòd is cui principaliter interest, negotiúmque † principaliter tan- 12
git, in omnibus attenditur, eiusque ius, non illius

cui

cui in conſequentiam, & ſecundariò; præualet, vt latiſſimè mirabilibus doctrinis, & caſuum varietate exornauimus *de Regia protectione 4. part. capitul. 14. per totum.* Igitur nec partium priuatarum conuentionibus, nec etiam renuntiationibus poterit hæc ceſſare recurſus cognitio.

Tertiò probatur, quoniam omnes caſus, in
13 quibus dari poteſt Bullarum retentio † in Senatu; vni tantùm rationi nituntur, & vnico fundamento iuſtificantur, nempe præiudicio Reipublicæ, ac damno publicæ vtilitatis, ad hunc dumtaxat finem tendere, ob illúmque fuiſſe ſalubre hoc remedium introductum; probauimus ſuprà *cap. 3.* Et in ſingulis retentionis cauſis ſpecialiter examinauimus, *vt in cap. 4. cum aliis ſequentibus*, clarè patet. Imò quando litteræ ſunt extortæ in præiudicium tertij, retentionem nul-
14 latenus † habere locum, niſi vbi hæc ratio vnica, & fundamentum Reipublicæ concurrat, limitauimus ſuprà *capitul. 7. per totum.*

Quare hoc ius retentionis principaliter eſt
15 ius publicum, cùm † principaliter ſpectet ad ſtatum, & vtilitatem Reipublicæ, §. *iuris præcepta inſtit. de iuſtitia & iur. gloſ. 1. in l. ius publicum, ff. de pactis, & in l. 1. §. huius ſtudij, ff. de iuſtitia & iure, §. final. inſtitut. de iure naturali gentium, & ciuili, l. non videtur, C. de in integrum reſtitut.*

Inde fit vt iuri publico (cùm ad vtilitatem
16 communem ſpectet) nemo † detrahere, nec derogare poſſit, atque remittere, nec priuatorum conuentione tolli, *in l. ius publicum*, vbi Doctores *& in l. inter debitorem*, vbi Bartol. *ff. de pactis, cap. cum tempore, de arbitris, cap. contingit. de ſententia excommunicationis, l. 1. & 2. C. ſine cenſu vel reliquis*, & Gloſſ. *in cap. ſi diligem. de foro competent. l. 2. §. ius Reipublicæ, ff. de adminiſtratione rerum ad ciuit. pertinent.* Cardoſſ. *in praxi iudicum, verb. Ius, num. 2. & 3. & verb. Delictum, num 9.* Vbi etiam dicit, quòd
17 cum † delictorum punitio pertineat ad publicam vtilitatem, non impeditur priuatorum conuentione, cùm iuri publico derogari non poſſit, vbi plurimos citat.

18 Et huic fundamento directè † conuenit communis illa, & veriſſima Doctorum diſtinctio, quòd iuri publico, quando principaliter in vtilitatem Reipublicæ fuit introductum à lege, & ſecundariò in fauorem aliquorum, priuatorum conuentione detrahi nequeat, aut renuntiari priuato liceat, & ita procedunt ſupradicta, & per dicta iura, *& l. 2. §. ſed quia veremur, C. de iur. prop. calum. dando.* probant Fortunius Garcia *in l. 1. §. huius ſtudij, à num. 9. ff. de iuſtitia & iur.* Couarruuias *in cap. quamuis pactum part. 2. §. 1. num. 5. & 6.* Gutierrez *de iurament. confirmatorio, part. 1. capitul. 1. à num. 2. & capitul. 16. num. 50.* Alexander. Turamin. *de legibus, part. 2. cap. 6. à num. 2.* Petrus Barboſſ. *in l. 1. part. 1. num. 36. ff. ſoluto matrimonio, & in l. alia, §. eleganter. à num. 14. cum ſequentibus eodem.* Suarez *de legibus, lib. 8. cap. 6. à principio*, Nauarrus *in tractat. de fin. human. actuum num. 25.* Armendar. *in proœmio addition. ad Recopil. legum Nauarræ, num. 23.* Quia tunc ſi publicam offendat vtilitatem renuntiatio non operatur, ex eiuſdem Iuribus, & Doctoribus.

At quando lex & diſpoſitio principaliter tendat in fauorem ſingulorum, & ſecundariò atque in conſequentiam † in fauorem Reipubli- 19
cæ, rectè admittitur renuntiatio *ex l. ſi quis in conſcribendo, C. de Epiſcopis & Clericis, l. penultim. C. de pactis, cum vulgaribus.*

Et hanc diſtinctionem communiter à Doctoribus ſequi firmant Abbas, Felin. & alij *in cap. ſi diligenti de foro competent.* de qua teſtatur Petrus Barboſſ. *dicta part. 1. num. 64.* Cuiacius *ad titulum, C. de ſponſalibus*, Cardinalis Tuſchus *tom. 4. littera I. concluſ. 511. num. 28.* Suarez *de legibus, lib. 8. cap. 6. in principio*, Barboſa *axiom. 135. num. 14.* Igitur cum hoc ſalubre remedium retentionis Bullarum † principaliter ſit indu- 20
ctum, & inuentum ad vtilitatem & fauorem Reipublicæ, & ſecundariò in vtilitatem vaſſallorum; ſequitur, vt per eorundem conuentionem & concordiam, ſeu etiam renuntiationem regulariter tolli nequeat, nec ceſſet.

Quartò probatur, quòd licet quis poſſit renuntiare remedio priuilegiato, & extra ordi- 21
nem † à lege vel Principe ſibi conceſſo: procedit, quando priuati renuntiantis duntaxat reſpicit vtilitatem & fauorem, ſecus tamen quando ſimul continet vtilitatem Principis, vt *ex l. 1. & 2. ff. de indiciis, l. 1. §. & poſt operis*, vbi Iaſſon. *num. 11. ff. de noui operis nuntiation.* Iulius Clarus §. *fin. quæſt. 42.* Iacobus Cancerius *variar. reſolut. lib. 2. cap. 2. de iuriſdiction. num. 194.* Giurba *conſil. 95. num. 13.* Ioannes Maria Nouarius *in praxi election. & variatio. fori. ſect. 3. quæſt. 7. num. 14. fol. 296.* Quo loci illam regulam generalem, quòd quilibet poſſit renuntiare fauori ſuo, vt eatenus vera ſit, limitat, ſi priuilegium concernat fauorem renuntiantis tantùm; ſecùs ſi fauorem ſuperioris reſpiciat etiam, quo caſu renuntiatio non ſubſiſtit, tanquam facta in eius præiudicium.

Quapropter ſuperioris conſenſus neceſſariò
22 requiritur, † vt renuntiatio poſſet valere, ſine quo non poteſt ſubſiſtere, Romanus *conſil. 369. num. 18.* & ibi Scholiaſtes Cardinal. *conſil. 38. ad fin.* Afflictis *deciſ. 133.* Gratianus *deciſ. 78. n. 50.* Ioannes Baptiſta Coſta *de ſcientia & ignorantia, centur. 2. diſt 66. num. 15.* Rouitus *pragmat. 2. num. 25. tit. de iuriſdiction. inuit. non turband.* Didacus Perez *in l. 2. tit. 1. lib. 3. ordinamenti*, Caſtrenſ. *conſil. 431. num. 3. in principio*, Andreas Gaillius *obſeruat. 40. num. 3. lib. 1.* Cardinal. Tuſchus *littera C. concluſ. 1027. num. 3.* Marius Giurba *conſil. 95. num. 13.* Cenedus *Canonicarum quæſt. 12. num. 8. 9. & 10.* Rota *deciſ. 22. num. 8. part. 2.*

Ex qua doctrina fluit, quod vaſſallus non po-
23 teſt abſque domini † conſenſu in alterius iuriſdictionem conſentire, nec expreſsè, nec tacitè; quòd ſi fecerit, nullum inferret præiudicium domino prorogatio, ſed dominus poterit eandem auocare per textum *in cap. Imperialem, §. præterea ſi inter*, & ibi ſingularis gloſſa in duas *de prohibita feudi alienatione per Federicum*, vbi pulchrè Afflictis, *num. 23.* ſequitur Bald. *in l. ſi quis in conſcribendo, C. de pactis*; per quos benè Ioannes Maria Nouarius *in praxi electionis & variat. fori. quæſt. 7. num. 15. ſect. 3.* probant etiam Abbas *in cap. ex tranſmiſſa. nota. 1. de foro competenti*, Capitius *deciſ. 9. num. 15.* Franchis *deciſ. 417. num. 2.* Boërius *deciſion. 114.* Scrader. *conſil. 13. num. 251. & 252* Sola *ad conſtitutionem Sabaudiæ, tit. de foro competent. gloſſ. ſubditos prima, num. 9. & 12.* Rugenell. *practicar. quæſt. 47. n. 26.*

& loquendo in criminalibus, vt non admittatur hæc prorogatio in præiudicium domini, Marsil. *in praxi.* §. *expedita*, *num.*67. Aldouinus *consil.*20. *num.*21. Farinacius *quæst.*81. *num.* 190. Iacobus Cancerius *variarum resolution. lib.*2. *c.*2. *de iurisdictione*, *num.*164.

Hinc exemptus non potest prorogare iurisdictionem alterius † in præiudicium superioris, 24
nec partis solius consensus sufficit, Panormitan. *in cap. cum tempore*, per textum ibi *de arbitris*, *num.* 2. & Doctores communiter *in l. si quis in conscribendo*, *C. de pactis.* Socinus *in cap. significasti*, *de foro competenti*, Ioannes Maria Nouarius *in prax. election. for. cap.*7. *num.*14. *ad fin section.* 3. provt latiùs diximus hoc eodem tractatu 2. *p. cap.*11. *à num.* 15. *vsque ad finem*, *vers. Quoad secundam partem*, *&c.* Vbi plurima alia videnda de hoc articulo, & sequenti, multáque scitu dignissima alia recensentur.

Quintò & pro hac parte fortiter vrget, quoniam etsi fateremur, † quòd hoc remedium ex- 25
traordinarium & salubre non esset principaliter introductum in fauorem Regis, nec eius principaliter interesset; sed imò æquale commodum, & vtilitas seu fauor resultaret subditorum, & æquè principaliter omnibus eis prodesset; nihilominus ob connexitatem iuris, & indiuiduitatem non potest valere transactio in præiudicium iuris Regis absque eius consensu, & interuentu non subsistit, cum transactio sortiri nequeat effectum respectu iuris renuntiantis, quin simul inferat præiudicium iuri Regio, procedit enim vtrorumque ius ab vno fonte, & eademmet origine indiuidua, & inseparabili, quia
26 quæ non possunt † nisi connexè produci non possunt nisi connexè tolli, Nos latè *de Regia protectione* 4. *part. cap.* 10. *num.* 96. & ferè per totum, cap. vbi multa ad propositum. Connexa etenim & indiuidua adeo reputantur idem, vt nihil fieri possit contra vnum, quin fiat contra
27 alium, & in eum inferat † præiudicium. Sigismundus Scaccia *de appellation. quæst.*17. *limitat.*21. *sub num.*26. Ancarranus *consil.* 160. *n.* 2. Crueta *consil.* 275. *num.* 4. *&* 5. *& consil.* 461. *num.*50. *& consil.*936. *num.*27. *& sequentibus*, Barbos. *axiom.* 51. *num.* 2. Surdus *decis.* 199. *n.* 13.
28 qui etiam dicunt, quod † connexa sunt indiuidua.

Vbi enim ius superioris complicatur, etiam tacitè cum iure subditorum; horum renuntiatio non valet in illius præiudicium, cuius ius
29 † tacitè complicatum est in dispositione, Felinus *in cap. cum dilecta* 7. *de rescriptis*, Abba. *in cap. significasti*, *num.* 11. *de foro competent.* Cardinalis Tusch. *littera P. conclusion.* 759. *num.* 3. videndus ad id Gaspar Guillelmus *in apologia feudali*, *capitul.*8. *num.*31. *fol.*42.

Pro quo est optimus text. *in cap. cum tempo-*
30 *re* 5. *de arbitris*, dum loquitur † in compromisso inter collitigantes, ibi: *Nos arbitrium ab ipso probatum decernimus, illis dumtaxat capitulis exceptis, quæ contra libertatem ipsius monasterij, & duarum capellarum eiusdem in arbitrio sunt expressa, cùm, etsi sponte volueris, de iure tamen nequiueris sine licentia Romani Pontificis renuntiare priuilegiis, vel indulgentiis libertatis, qua monasterium illud indicant ad ius & proprietatem Romanæ Ecclesiæ pertinere, &c.* text. etiam *in cap. cum olim* 14. §. *nos igitur de priuilegiis*, ibi: *Nos igitur attendentes, quòd eadem priuilegia non solummodo pro libertate monasterij faciebant, sed etiam exprimebant ius nostrum, & Ecclesiæ Romanæ iustitiam tuebantur: ne in nos monasterij læsio redundaret, ad priuilegia exhibenda partem eius de gratia duximus admittendam, &c.* prosequitur in fine: *In cæteris autem latam à prædictis iudicibus sententiam pro Colubrien. Ecclesia confirmamus, &c.*

Hinc est, quod Abbas non potest renuntiari † exemptioni ab ordinario sine sui conuentus 31
licentia & consensu, *decis.*22. *num.*8. *part.* 2. *diuersor.* Cenedus *q.* 12. *num.* 10. Sarabia *de iurisdictione adiunctorum*, *q.*7. *num.*7. *in fin.*

Et licet exempti possint prorogare iurisdictionem ordinarij, † vt post alios Sabia vbi 32
proximè *num.* 4. tamen id erit intelligendum, dummodo huiusmodi prorogatio & renuntiatio exemptionis non redundet in præiudicium alterius, quàm prorogantis, & renuntiantis dumtaxat, Geminianus *in consil.*83. *num.*9. Corneus *consil.*214. *num.*8. *lib.*2. Ferretus *consil.*102. *n.*18. quos sequitur Seraphinus *decis.*595. *num.* 7. Sarabia vbi proximè *num.* 5. idem dicit Gregorius Lopez *in l.*2. *glossa pro priuilegio. titul.*1. *part.* 2. Fabius Anna *consil.* 207. *num.* 10. Anna Senior. *singular.*120. Giurba *consil.*65. *num.*14. dicentes, quòd licet subditus facta † prorogatione non 33
possit petere remissionem, cum iam prorogauerit, potest tamen illam petere suus superior.

Et quod renuntiatio sui iuris, quando redundat in præiudicium alterius, non valeat, faciunt latè tradita per Mandelum *cons.*74. *num.*3. Seraphinus *decis.* 324. *num.* 5. plures congerit pro hac sententia Dom. Præses Granatensis, Valençuela Velasquez *num.*86. Nouarius *in praxi electio. fori. quæst.* 7. *à num.* 15. *cum sequentibus*, *sectione* 3. vbi plura exempla reddit, vt possit quis cedere iuri & priuilegio suo, quando illud ius & priuilegium respicit † tantùm 34
eius commodum, non autem quando respicit etiam commodum alterius, vel publicum, probat post alia iura Ascanius Tamburinus *in tractatu de iure Abbat. & Prælator. tom.*1. *disput.*16. *quæst.*15. *num.*3. Peirinus *in ritual. minimor. part.*2. *nota.*10. Siluester. *verbo*, *Priuilegium*, *quæst.* 16. Armilla eodem verbo, *num.*9. Nouarius *in quæstionib. forensib. part.* 1. *quæst.*66. *num.*2. Thomas Sanchez *in summa tom.*1. *lib.*4. *cap.* 39. *num.* 29. Sigismundus à Bononia *in tractatu de electione*, *part.* 1. *cap.*2. *dubio* 25. *num.* 7. Laborius *in variis lucubrationibus*, *titul.* 4. *cap.* 14. *num.* 87. Suarez *de legibus*, *lib.*8. *cap.* 6. *num.* 2. Pater Diana *resolution. moral.* 3. *part. tractat.* 2. *de dubiis regular. resolutione* 86. *versic. His suppositis.*

Hinc est quod cum dispositio *Concil. Trident. sess.* 24. *de reformat. cap.* 20. *Cuse omnes* † præ- 35
seruans primam instantiam ordinariis, sit inducta non solum in fauorem subditorum; sed etiam iurisdictionis ordinarij: solus consensus alterius, cum habeant ius complicatum, non admittitur, nec valet renuntiatio, quia redundat in præiudicium non consentientis, quem etiam negotium tangit iuxta declarationem à sacra Congregatione latam, Paz *in praxi tom.* 2. *præludio vltim. num.*18. & alij secuti à Sarauia *dict. quæst.* 7. *num.* 7. & à Nouarrio *in praxi noui iuris Pontificij*, *conclusione* 1. *alias* 54. *num.* 6. *fol.*141.

Renuntia

Renunciatio etenim facta, quæ redundat in
36 præiudicium † alterius, vel iuris publici, non valet, Valaſcus *de iure emphyteuti, q.* 27. *num.* 19. & poſt alios Cardoſo *in praxi iudicum, verſ. Ius, num.* 5.

Et quando adeſt connexitas, & complicatio
37 iurium alterius † cum iure renuntiantis, ita vt non poſſit renunciatio exequi, quin inferat præiudicium alteri habenti ius ſimul complicatum, vt etiam contra renuntiantem exequi renuntiatio nequeat, nec effectum habeat, quia tunc non eſt ſeparabile eius præiudicium: pluribus exemplis confirmat Azor. *inſtitut. moralium lib.* 5. *cap.* 22. *de priuilegiis, quæſt.* 10. optimè Fuſchus *de viſitatione, lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 21. Sarauia *de adiunctor. iuriſdict. quæſt.* 7. *num.* 8. quoniam factum renuntiantis ad dolorem noſtrum, iniuriámque noſtram non porrigitur, *l.* 1. 2. *&* 3. *ff. de liberal. cauſa.*

38 Elegans eſt Rotæ deciſio † vt per Seraphin. 341. *num.* 7. in hæc: Nec obſtat, ſi replicetur, nunc non agi reſpectu primogenitorum, quia quotieſcumque quis renuntiando fauori ſuo, præiudicat neceſſario alteri, & ſic præiudicium tertij eſt inſeparabile, renunciatio etiam non tenet reſpectu renuntiantis, Barthol. *in d. l. pen. n.* 3. *verſ. Secundo caſu, C. de pactis*, & ibi Iacobatius *in n.* 6. Iſta autem præiudicia ſunt inſeparabilia, nam ſi dominus Iulius non præſtitiſſet conſenſum, &c. Quæ quidem deciſio ſingulariſſima eſt.

39 Facit etiam altera Rotæ deciſio † vt per Farinacium *deciſ.* 272. *in poſthumis, tom.* 2. quæ in *n.* 3. ita ait: Nec viſum fuit, poſſe ſuſtineri ſententiam ſaltim quoad citatos, cum omnes prætendant venire ex eodem fideicommiſſo, eadem eſt omnibus cauſa defenſionis, *in l. hoc iudicio*, vbi Gloſſa, & Doctores, *ff. familiæ erciſcundæ*; & fuit in his terminis in eadem cauſa reſolutum *die* 10. *Decembris* 1604. *& die* 1. *Iulij* 1605. *coram bonæ memor. Iuſto*; vbi fuit annullata ſententia re integratiua lata per bonæ memor. Penniam ad fauorem Aſcanij ex eo, quia non fuerant citati Fetreti, qui erant in cauſa, licet eſſent citati alij litis conſortes, &c. Et quod quando intereſſe condemnati eſt inſeparabile à iure tertij non citati, vel non condemnati, vt nec etiam contra condemnatum mandari poſſit executioni prolata ſententia, elegans eſt Rotæ *deciſio alia* 906. *n.* 3. apud Seraphinum.

Alia eſt ad hoc mirabilis Rotæ doctrina plurics confirmata, & approbata in vna *Burgenſi* 5. *ſepult.* vt per Alexand. Ludouiſ. *deciſ.* 319. *quæ in n.* 1. ita ait: Et contra omnes proceſſum ad ſubhaſtationem, & deliberationem deuentum fuit, citato tantùm procuratore Grifonis, & Galleoto, & propterea ſubhaſtatio fuit nulla, non ſolùm quoad alios non citatos, *l. creditor. C. de diſtractione pignorum*, vbi Albericus, Afflictis *deciſ.* 358. *n.* 3. ſed etiam quoad ipſos Grifonum, & Galleotum ratione indiuiduitatis, Baldus *in l.* 1. *n.* 63. *verſ. Aut continet quid indiuiduum, C. de errore calculi*, Fulgoſ. *in l. hoc num.* 2. *verſ. Sed & ſi iudicium, ff. familiæ erciſcundæ*, Ruinus *conſ.* 129. *num.* 12. *&* 13. *lib.* 5. Hieronym. Gabriel. *conſ.* 56. *n.* 17. *lib.* 1. *&c.* Hactenus de celebri deciſione.

Pro qua plures aliæ ad idem è Rota emanarunt, vt in vna *Spolij domus* 192. *num.* 3. *&* 4. ibi: Nullitates autem dictæ ſententiæ deducebant domini ex defectu citationis Fabij Barnabæ alterius ex fratribus de florennis poſſeſſoribus dictæ domus pro indiuiſo vna cum aliis, cuius omiſſio cauſauit nullitatem ſententiæ, etiam quoad alios citatos pro indiuiſo poſſidentes iuxta Gabrielem *conſil.* 56. *num.* 18. *lib.* 1. & alios allegatos *in deciſione facta in hac cauſa ſub die* 10. *Maij præteriti, &c.* quam adducit poſt tractat. de manuten. Ludouiſij Poſt.

Aliam deciſionem Auximan. fideicommiſſi coram Veroſpio, quæ eſt inter recollectas per eundem Ludouiſ. Poſt. *poſt d. tract. de manutent.* 334. qua *n.* 26. *&* 27. ita dicitur: & hinc etiam ſequebatur alia nullitas eiuſdem mandati, cum nec citati fuerint filij D. Cornelij illius expeditione, & eadem nullitas operabatur etiam ad fauorem ipſius Phæbi, cùm communis eſſet cauſa defenſionis, dùm omnes veniebant ex eodem fideicommiſſo, *l. in hoc iudicio*, ibi DD. *ff. famil. erciſcund.* Cardinal. Cauallerius *deciſ.* 396. *num.* 2. *& in Ariminenſ. donationis* 8. *Martij* 1630. *coram me*; & ageretur de ſuſtinenda executione quæ tanquam indiuidua non poterat ex parte, aut fauore alterius ſolùm valere, Abb. *in cap. cum inter. num.* 24. *de ſententia & re iudicat.* Cæſar. de Graſſis *deciſ.* 5. *n.* 3. *eod. tit. & deciſ.* 2. *n.* 8. *de ſentent. excommunication.* Rota *deciſ.* 118. *n.* 4. *p.* 1. *recent. &c.*

Quam doctrinam obſeruant Ludouiſius Poſt. *in dicto tractatu de manutentione, obſeruat.* 12. *ſub num.* 57. Vbi quod citationis † omiſſio quoad 40
vnum pro indiuiduo poſſidentem inducat nullitatem etiam quoad alios citatos: & iterum quod omiſſio citationis contra vnum operatur nullitatem etiam ad fauorem alterius, vbi communis eſt cauſa defenſionis.

Oliuerius Beltraminius *in annotatione ad ſupradictam deciſionem* 319. Alexandri Ludouiſij *littera A. num.* 7. ita in hæc proſequitur: & quod
ſtante connexitate iuris ex eadem cauſa † pro- 41
uenientis, defectus citationis vnius ex litis conſortibus annullet actum etiam reſpectu citati; Rota *deciſion.* 471. *num.* 7. *part.* 2. *in recent.* Et de pluribus venientibus ex eodem iure fuit dictum in *Marceratenſ. hæreditatis* 13. *Maij* 1616. *coram Reuerendo P. D. Caualleric*; & ideò ſi plures ſint poſſeſſores, & vnus citetur dumtaxat, alter verò non; proceſſus eſt nullus in totum, etiam reſpectu citati; ita fuit dictum *in Romana Spolij domus* 15. *Decembr.* 1617. *coram R. P. D. Pirobano.* Si tamen ſententia, & mandatum
poteſt exequi ſuper portione citati † abſque eo, 42
quòd præiudicetur in proportione non citati: valet proceſſus reſpectu citati: ita fuit dictum *in Romana. pecuniar. de columna* 28. *Aprilis* 1617. *coram R. P. D. Dunozeto*, vbi reſponderur ad *deciſionem in cauſa Marceratenſ.* Et quando intereſſe non eſt connexum, † tunc defectus cita- 43
tionis quoad vnum, non prodeſt nec nocet quoad alium legitimè citatum, Rota alios cumulans *deciſ.* 561. *num.* 13. *part.* 1. *in recentibus, &c.* Hactenus Oliuerius Beltraminius.

Pro cuius mirabilis doctrinæ confirmatione non minus celebris adeſt Rotæ *deciſ. in vna Almerienſ. decimarum* 14. *Maij* 1614. *coram Pirobano* nouiter recollecta in poſthumis Proſperi Farinacij *deciſ.* 576. quæ à *num.* 5. ſic determinat. Etiam aliqui ex dominis exiſtimabant, † nulli- 44
tatem contra eandem ſententiam in hac ſecunda poſitione excitatam, dùm ſententia legitur lata ad fauorem Martini Arrendatarij, &

Eccleſiæ Almerienſ. Et tamen Eccleſia non erat in cauſa nec in monitorio nominata, nec pro Eccleſia comparens mandatum habebat, & ideò ſententia nedum remanſit nulla reſpectu Eccleſiæ ad cuius inſtantiam non fuit citatio tranſmiſſa pro audienda ſententia; ſed etiam Arendatarij propter indiuiduitatem ipſius ſententiæ, vt dicit Cæſar de Graſſis *deciſ.5. num.2. & 3.de re iudicata*, & multò magis propter connexitatem, quia ius Arrendatarij non potuit ſuperædificare propter carentiam ſui iuris, Abbas *cap. cum inter, num.24. verſ. Per hanc rationem, de re iudicata*, qui poſt alios in his terminis loquitur, &c. Cum qua deciſione plurimæ aliæ concordant adductæ hucuſque *à num.30.cum ſequentibus*.

Et eadem deciſione Farinacij 576. modò relata ita vlteriùs & ſingulariter proſequitur.
45 Nec reſponſiones datæ † ſatisfaciebant, quòd ſcilicet in connexis, & inſeparabilibus ſententia lata pro vno ſuffragatur alteri: nam id procedit in conſequentiam, & quoad iuſtitiam, ſi ſententia validè eſt prolata; ſecus verò vbi Eccleſia prætendit directè iuuari ex eadem ſententia quæ corruit ex defectu citationis. Et è conuerſo dùm dicebatur, quòd ſi ſententia lata contra Eccleſiam corruat defectu nullitatis, non trahit ſecum inualiditatem ſententiæ Arrenda-
46 tarij, † id pariter procedit, quando cauſæ ſunt ſeparabiles, vt dicunt Felinus *in cap. cum inter, num.10. verſ. Nec eſt verum de re iudicata*; & Gabriel *conſil.56. num.16. volum.1.* Secus verò quando intereſſe eſt connexum, & omnes ſunt nominati in ſententia, quia tunc ſententia quoad vnum valida, & quoad alterum inualida, eſſe non poteſt ex rationibus Afflictis *deciſ.* 218. allegatam per Cæſarem Graſſis, &c.

47 Eadem Rota † in vna Cordubenſ. ſtatutorum 24. *Ianuarij* 1590. coram Cardinal. Seraphino adducta per Marcheſan. *de commiſſionibus 2.part. capitul.6. de commiſſione quando tertius ad cauſ. admittatur*, §. *vnico*, quæ eſt poſt *dict.cap. in ordine 6.* quæ ad finem dictæ deciſion. ita dicitur: Clerici verò non poſſunt euitare executionem reſpectu expenſarum, quia eorum contumacia eis nocet, Gabrielis *de ſententia, concluſione 3. num.5.* An autem talis ſententia debeat mandari executioni reſpectu negotij principalis contradictos Clericos, domini dubitarunt, eo quòd intereſſe eorum videtur inſeparabile ab intereſſe ciuitatis per ea, quæ tradit Angelus *in l.ſi ſuſpecta.num.3. in fin. ff. de inofficioſ. teſtament. &c.*

Vide etiam latiſſimè quæ de hoc iure connexo, & complicato in inſeparabilibus, vt alteri nequeat præiudicare, nec ipſi renuntianti, infrà *2.p. cap.11. à num.45. cum multis ſequentibus, verſ. Quantum attinet ad ſecundùm cap.*

48 Conducit etiam Rotæ deciſio † apud eundem Farinacium *eodem tom.769.num.3.* in hæc: Vltra quod dictæ ſententiæ tanquam vnica ſtructura verborum conceptæ, & non per capita diſtincta, data iniuſtitia in parte, remanent iniuſtæ in totum, & exequi non poſſunt, adnotata per Cinnum, & Salicetum *in l.2. C. de re iudicata*, Puteum *deciſ.315.num.5.part.2. diuerſorum, lib.1. in nouiſſimis*, Rota *deciſ.221. num.1. & deciſ.315. num.5.part.2. diuerſorum*; etiam ſi aliàs conſtaret de bono iure, Chiſanenſ. *deciſ.172.* Seraphinus *deciſ.1168. num.11. &c.*

Ex quibus omnibus, quæ veriſſima ſunt libenter nunc recedimus ab opinione aliquorum Doctorum, quos retulimus in tractatu *de Regia protectione 4.part.cap.8.à num.350.vſque ad 352.* dicentium quòd in indiuiduis ſententia contra vnum lata aliis non citatis nocet, & prodeſt, quam ſanam, ſed ſcrupuloſam eſſe fatemur, ex iis quæ accuratè congeſſimus hactenus hoc cap. Quæ omnino eſt intelligenda, quando inter conſortes adeſt ius ſeparabile, & quod commodè poteſt diuidi, provt alibi dixi loco mox citando.

Quæ quidem ſingulares deciſiones declarant, quæ ſuperiùs latè dicta ſunt, † vt renuntiatio 49
iuris ſeparabilis noceat tantùm renuntianti, iuris autem, & intereſſe connexi, & inſeparabilis, cùm effectum, & executionem non poſſit reſpectu vnius producere, quin redundet in damnum, & præiudicium alteriùs ſimul habentis ius ſuum connexè, & complicatè quoad totum ſuſpenditur, imò nulla erit ſententia in totum, & & reſpectu omnium ex dictis deciſionibus, & doctrinis hactenus in hoc fundamento adductis, ſeu declarandis; & eodem modo loquuti fuimus, *de Regia protectione 4. part. cap.8. à n.23. & à num.52.* Quando nempè † commodè po- 50
teſt exequi condemnatio contra condemnatum pro ſua proportione, quæ commodè admittit diuiſionem.

Et circa hoc ius complicatum, & connexum duorum vel plurimorum † elegantia exempla & 51
doctrinas, quæ omnino conducunt huic articulo coniecit Graſſis *de effectibus Clericatus, effectu 2. à num.56. cum ſequentibus*; quas benè & latè proſequitur, præcipuè inter habentes ius complicatum, & indiuiduum priuilegium † vt vnius 52
proſit etiam alteri non priuilegiato, cuius ius non læditur, ſed æqualiter præſeruatur, provt ibi videbis latiùs.

Ex quibus omnibus mirabiliter deducitur; 53
tùm quod in hac † retentione Bullarum, cum ob vtilitatem, quietémque Reipublicæ protectio introducta fuerit, & inuentum hoc ſalubre remedium; principale ius & intereſſe eſt ipſius Regis, & eius officium, & Regalia ſit à corona inſeparabilis, cùm quo iure dependenter & in conſequentiam, nempè ius vaſſallorum oppreſſorum eſt complicatum, & adiunctum: ita per neceſſariam conſequentiam dicendum erit, quod tranſactio, & concordia inter collitigantes non poteſt (regulariter loquendo) facere ceſſare hunc recurſum non interueniente eius, vel ſui Fiſcalis Regij conſenſu, nam in pactis, & contractibus tangentibus ius Regis debet præcisè aſſiſtere, & interuenire præſentia procuratoris Regij, aliàs nulli ſunt, *l.3. §. multa, verſ. Diuus*, vbi Gloſſa *verb. Refelluntur, l. filius, ff. de iure fiſci, l. fin. C. de aduocatis fiſci.* Petr. Gregor. *Syntagm. lib.49. cap.7. per tot.* maximè *à num.3. & à num.14.* conducit *l.7. tit.1. lib.9. Recop.* Regi. *de iure fiſci, lib.6. tit. 4. num.3. verſ. Primò, tertiò requiritur, & lib.7. tit.2.n.2. gloſ. in l.1. C. de fide inſtrument. & iure hact. lib.10.* Boſſius *de Fiſco, num.23.* Ioan. Garc. *de nobilitate, gloſ.3. num.13. & 14.* qui etiam loquuntur in iudicialibus actis tangentibus Regiam Coronam. Quia principaliter Regis conſenſus, aut eius qui vices ſuas occupat, eſt neceſſarius ad hunc effectum ſuſpendendi, ſeu tollendi aut renuntiandi recurſum; non enim ſolus ſufficit conſenſus partium

tium ex hactenus latè traditis. Et quia in de-
54 pendentibus à Principe † consensus partium nihil operatur, Abb. *in c. olim, num. 9. de rei iud.* Peregrin. *decis. 152. lib. 1.* Marques. *de commissionibus à peritionis oris, &c. §. vnico, n. 62. tom. 2. fol. 417.*

Et hanc partem (licet ex aliis diuersis fundamentis, nullo tamen ex hactenus à nobis consideratis adducto) reperio, tenuisse doctissimum Minchacam *controuersiarum vsufrequent. lib. 1. cap. 41.* qui licèt à *num. 24.* iustificauit
55 hanc † retentionis cognitionem litterarum in derogatinem iurispatronatus laicorum, & *n. 26.* extendit ad primam instantiam ordinarij, in hæc: Eademque omnia, etiam in litibus procedere intelligo, si fortè quæ lites de iure intra fines Hispaniæ Regionis, vel alterius cuiuslibet agitandæ essent; ad Romam auocarentur, similis enim defensio, & simili modo, & competeret, & agenda esset, quòd intelligo non solùm petentibus iis, qui non iure extra Prouinciam suam litis causa traherentur; sed etiam tacentibus, vel fortè etiam renitentibus, quod vltimum intellige secundùm superiores distin-
56 ctiones. Hactenus Menchaca, quo loco † in numeris sequentibus latè defendit hanc retentionem Bullarum prouenire à iure naturali cuilibet permittente defensionem licitam.

Quam nostram resolutionem veram esse in-
57 tellige regulariter, cùm fœdere † tamen distinctionis, vt tunc procedat in illorum casuum retentione, in quibus simpliciter & absolutè absque aliqua qualitate & requisito cognitio hæc habet locum, & in quibus immediatè viget vtilitas publica, absque partis alicuius particularis interuentu, & priuato & speciali interesse, prout generaliter & regulariter huiusmodi qualitatis & naturæ sunt omnes ferè casus retentionis, quibus procedunt rectè & iuridicè quæ hactenus dicta sunt.

Aut enim hic recursus, & Bullarum reten-
58 tio petitur in iis casibus, † in quibus non absolutè, & simpliciter interuenit ius & vtilitas publica, sed secundùm quid, & causatiuè, & sub aliquo supposito, nempè deficiente & cessante consensu partis, cuius principale negotium tangit, & tunc quandocumque etiam pendente recursu interuenerit, cessabit recursus, declarabo.

59 Huius generis est Bullarum † retentio ob derogationem iurispatronatus laicorum factam absque patroni consensu, quia cum super hoc defectu consensus, & super hac qualitate fundetur recursus ad Bullarum retentionem, eo quòd quando inuoluntariè alteri à se non præsentato fit collatio beneficij, insurgit ratio publicæ vtilitatis, & scandali, eo quòd retraherentur fideles alij à fundatione Ecclesiarum, Capellaniarum, & iurispatronatus, aliorúmque operum piorum, quam rationem reddunt, omnes Doctores, qui de re hac tractant, & Nos citauimus suprà hac 1. *part. capitul. 8. num. 30.* adeò vt semper quod accedat consensus patroni laici, vel à principio impetrationis interuenit; cessat omnino hoc retentionis remedium, vt suo loco fusiùs tractandum, quam resolutionem etiam & rectè amplectitur in iis terminis Pater Henriquez loco citato suprà *cap. 3. §. vnico, num. 16.*

Quia licet gratia in præiudicium tertij non teneat, tamen † accedente ipsius tertij consensu, 60
vel ante vel post gratiam validatur, ita cum Decio *in cap. super eo, num. 16. de officio Delegati*, vbi Anton. de Butrio *num. 15.* Abb. *num. 5.* Immola *num. 10.* Barbat. *num. 27. cum sequentibus*, determinauit Rota, vt per Seraphinum *decis. 268. num. 7.* & suprà *cap. 10.* diximus *à n. 124. cum seqq. & à num. 26. & seqq.*

Ac ideò interueniente, vel † accedente partis 61
consensu cessat violentia, qua fundatur recursus iste, iuxta definitionem Aristotelis 3. *Ethicor.* qui sic violentiam definiuit, *quod violentum est à principio extrinseco passo vim non conferente, hoc est, non opitulante, seu iuuante*; vt post eundem Aristotelem tradit Diuus Thomas communiter receptus 1. 2. *quæst. 6. art. 4. & 5.* quem etiam sequitur Nauarrus *cons. 2. num. 2. de iure iurando*, ac priùs *in manuali confess. præludio 6. n. 2. & 4.* Ioan. Petri Moneta *in tract. de conseruatoribus, cap. 7. num. 88.* Quare Patroni consensus cum faciat cessare violentiam, pariter & recursum, quo iste fundatur, vt sæpè diximus.

Huiusmodi est etiam qualitatis derogatio pri- 62
mæ instantiæ † ordinarij ex Trident. vt suprà diximus, quoniam interueniente consensu tam partis, quàm Ordinarij, rectè potest tractari causa coram alio Iudice Ecclesiastico delegato, vel aliàs superiore, vt diximus superiùs fundamento 5. *huius partis à num. 35. vers. Hinc est cum dispositio.* Ac per consequens omnino cessat recursus, prout cessat in aliis, in quibus de iure potest omitti prima instantia Ordinarij iuxta casuum varietatem fusiùs tractandorum in secunda parte huius tractatus.

Exemplum etiam huius † distinctionis mem- 63
bri reddi potest ex litteris Apostolicis obtentis in notabile & scandalosum præiudicium iuris tertij, quibus tunc retineri diximus, & probauimus, quando in Principe deficit potestas tolleendi rem alterius absque causæ cognitione, & contra voluntatem & consensum veri domini, cum sit contra ius naturale, & abundè probauimus *in dict. cap. 7.* Quare cum etiam in hoc casu recursus iste retentionis fundetur super illa qualitate defectus consensus partis, ex qua oritur scandalum, ob hanc violentiam (vt ibi dictum fuit) sequitur, quòd ea cessante, & sic quandocumque interueniat voluntas, & consensus tertij; cessabit hæc retentio, atque recursus, & sic de similibus aliis casibus si qui sunt.

Hoc distinctionis † membrum rectè probant 64
Decianus *in praxi criminal. lib. 6. part. 2. cap. 25.* Ambrosius *de immunitat. cap. 1. num. 2.* dicentes per *cap. sicut antiquis, & cap. fraternit. & cap. minor. & cap. quisquis 17. quæst. 4. cap. inter alia. de immunitat. Ecclesiarum, cap. fin. eodem.* Quòd immunitas confugientium ad Ecclesiam data est ipsi Ecclesiæ, ob reuerentiam Religionis, & tamen confugientis solo consensu potest renuntiari hæc immunitas absque consensu Ecclesiæ, quia ex ipsis Doctoribus procedit, eo quòd immunitas concessa est Ecclesiæ non simpliciter & absolutè; sed secundùm quid & causatiuè, nempe volente aliquo ad illam confugere, & si ille voluerit ea vti, vnde ipso retinente, cum deficiat illa fundamentalis qualitas, ob quam cessat etiam immunitas, & ita etiam rectè respondit Sarabia *de adiunctorum iurisdict. quæst. 7. num. 9. videndus num. 2.*

65 Comprobatur insuper, quòd † Regia tuitio, & protectio pupillorum, viduarum & aliarum miserabilium personarum omni iure eis debita à Principe supremo, iuxta *cap. 1. & 2. 87. distinctione, cap. ab Imperatoribus 23. quæst. 3. cap. Regum officium, cap. administratores 23. quæst. 5.* quod & abundè comprobat Carlebalis *in tractatu de iudiciis, disputat 2. quæst. 6. sect. 7. à n. 528. cum sequentibus.* Eorum tamen priuilegium variandi, & eligendi forum Regium, cessat ob consensum miserabilium in forum ordinarij, quasi protectio Regis sit subordinata consensui miserabilium, Couarruuias *practicar. cap. 6. n. 5. versicul. Nono*, Azeued. *in l. 8. & 9. num. 5. tit. 3. lib. 4. Recopilation.* Nouarius *in praxi de variation. & elect. fori. sect. 2. quæst. 21. num. 19. & q. 13. num. 8. & 9.* nouissimè Carlebal. *in tractatu de iudiciis, disp. 2. à num. 604. cum sequentibus*, quantumuis, in hac miserabilium protectione vertatur magis fauor publicus, quàm priuatus, vti ex multis Doctoribus probat ipse Carnebal ibidem *num.* 598. cum tamen subordinatus sit consensui miserabilium. Quod pariter, & eodem modo procedit in hac retentionis protectione, quæ certa causa fundatur nempè in defectu consensus partis oppressæ, ac ideò quandocumque interueniat, debet protectio, & recursus cessare ex Regula vulgari cessante causa, quòd cesset effectus; vti hactenus diximus, & mox probauimus.

Nec huic distinctionis secundo membro aliquo modo refragatur, Menchaca *dict. lib. 1. controuers. cap. 41. dict. n. 26.* quia ipse generaliter loquitur, quando contradicit Patronus, non tamen aliquid insinuat, quando adest eius consen-
66 sus. Nam tunc iuxta communem † omnium Doctorum opinionem non datur retentio, & quatenus dicit in vtroque casu præstari defensionem, etiam inuita parte, verum dicit suppositis terminis habilibus, scilicet, vbi causa retentionis adest, locum habet, non tamen quando vel à principio defecit, vel postmodum per assensum patroni, seu litigantis & ordinarij resoluta fuit, & peruenit ad casum, à quo non potuit inchoari, quia consensus quandocumque interueniat, vbi non requiritur pro forma intrinseca, & solemnitate actus, quandocumque potest interuenire ad ipsius conualescentiam, cum ad partis vtilitatem petatur à iure, vt vulgare est, & latè probat Narbona *in l. 10. glos. 3. num. 26. & 27. tit. 1. lib. 1. Recopilat. in 3. tomo*, Surdus *cons. 28. n. 123. vol. 1.* Valençuela Velasquez *in cons. 177. à num. 53. & sup. à num. 44. tom. 2.* Imò nec Minchaca ipse in hoc articulo recursus præstandi inuito oppresso locutus fuit absolutè, sed cum distinctione relatiuè ad superiora per se dicta, qui quidem indubiè iuxta terminos huius nostræ distinctionis intelligendus est, cum verissima & iuridica sit.

Quibus suppositis non obstant in contrarium
67 adducta argumenta ad principium huius † quæstionis considerata, non primum, & secundum, quæ ambo ad idem tendunt, principale esse interesse partis, & vassallorum, in hac cognitione violentiæ, quibus respondetur, contrarium verius esse, imò principale interesse Regis esse, & eius proprium officium, & Regaliam, vt clarè apparet ex his, quæ diximus in primo & secundo fundamento huius secundæ partis.

Quatenus autem in dicto secundo argumento diximus, supplicationem ad Sanctissimum, & eius prosecutionem legitimam pertinere parti, cuius interest, non Regi; verissimum est
68 † absque læsione nostræ resolutionis certissimæ, ad quod duo tempora considera; primum, dùm adest violentia, & super ea cognitio, quia ad illam subleuandam principaliter interest Regi, & Reipublicæ, ad cuius tuitionem tenetur Rex ex obligatione officij Regalis, quæ violentia consistit in executione litterarum, eámque tollit Rex suspendendo eandem, & retinendo litteras, ne illis vtatur interdum, quòd sua sanctitas instructus, & informatus de inconuenientiis vtiliùs prouideat de remedio, & dùm prosequitur supplicatio per suos legitimos tramites, vt suo loco latè diximus suprà *cap. 2. à num. 82. cum multis seqq.*

Secundum tempus erit, postquam Senatus decretum retentionis decernit, † quia tunc par-
69 ti, cuius interest principale negotium incumbit, & tenetur supplicationem proponere, & illam prosequi, quia hoc pertinet ipsi parti, & non Regi, vti fusiùs probauimus ex verbis Bullæ in Cœna Domini, superiùs *dict. cap. 1. à n. 82.* Item similiter sicut dicimus de primo genere violentiæ, quando à Iudice interponitur appellatio, qua non obstante suam vult violenter
70 † sententiam exequi, ob quod recurrit oppressus ad Senatum pro eius delatione, & executionis sententiæ suspensione, interim dùm ipse oppressus recurrit ad superiorem Ecclesiasticum in prosecutione sua appellationis, quam ipse & interponere, & prosequi tenetur, non Rex & eius Senatus ad quem solummodo pertinet suspendere violentam sententiæ executionem ad effectum prosequendæ appellationis, quia hoc modo illa vis sublata dicitur, non aliter, quòd principaliter interest Regi ipsi: tamen prosequi ipsam appellationem (cui Senatus decernit deferendum) ad partem recurrentem, & quæ illam emisit, spectat, non ad Regem.

Nec obstat tertium, quo dicitur, sicut à principio fuit † liberæ voluntatis partis non vti hoc
71 extraordinario, & salubri remedio; ita, postquam illo vsus fuit, ab eo liberè discedere: cui dupliciter respondetur; quòd quando neutra pars illo vteretur, liberum esset Fiscali Regio illud proponere pro publica vtilitate, & quiete Reipublicæ, ne ex violenta executione scandalum patiatur, & sic pro interesse Regis immediato, & Regni (obseruata distinctione de qua suprà) & quemadmodum à principio illo potuit Regius Fiscalis vti absque partis interuentu; eodem modo illud prosequi absque ea, vt suprà latè probatum est.

Secundò respondetur, quòd licet à principio fuerit voluntarium remedium proponere partem; † tamen post illius pendentiam effectus
72 est necessarius, ex quo semel ex sua voluntate acquisitum fuit ius tertio; ita probat celebris text. *in l. 1. §. prodest quorum legatorum*, vbi Vlpianus in hæc: *Vndè si quis cæpit quidem ex voluntate eius possidere, postea verò voluntas non perseuerat, nihil noceat, quia semel possidere cæpit ex voluntate*; vbi Glossa verbo, *Quia semel, pro eadem parte adducit legem si tamem, in fin ff ad Macedonianum, l. sicut, C. de action. & obligation. §. religiosum verò alienum locum instit. de rerum diuisione*, ex quibus deducitur axioma, quòd à principio fuit voluntarium, ex post facto fit necessarium.

Multa

73 Multa enim à principio † cuipiam voluntaria sunt in iudicium deducere, à quibus post deducta, non potest discedere absque consensu alterius partis, cui ex suo facto ius fuit semel adquisitum, vt probant Decius *in l. id quod nostrum*, per textum ibi, *ff. de regulis iuris*, & ibi Cagnolus *num.* 15. Baldus *in l. cum à socero* (qui est bonus textus) *C. de iure dotium*, Guillelmus Benedictus *in cap. Rainuntius, in verbo, Fideicommissaria substit.* 23. *fol* 63. *de testamentis*, Marcus Antonin. Mars. colum. *in tractatu de Ecclesiasticis redditibus, cap.* 26. *num.* 17. Menochius *in cons.* 489. *num.* 22. *lib.* 5. Villalobos *in commun. opinion. littera F. num.* 65. Suarez *allegat.* 19. *n.* 5. Thomas Nonius *cons.* 49. *num.* 19. Fabius de Anna *consil.* 32. *num.* 1. Scrader. *in Miscellan. cap.* 4. *num.* 6. Grassis *de effectibus Clericatus, effectu.* 1. *à num.* 421. Et sursum, qui duo vltimi dicunt,
74 quòd si is, ad cuius † petitionem citatio admissa est, renuntiauerit citationi ipsi, postquam per intimationem ad notitiam citati peruenit, non poterit, cum semel ius tertio acquisitum fuerit ex citatione executa, per text. *in l. fin. ff. de pactis*, *l. post perfectam, C. de reuocandis donationibus*, *l. post mortem*, §. *final*, & ibi Barthol. *ff. de bonorum possessionibus contra tabul.* Sicut nec appellans poterit renuntiare appellationi à
75 se iam interpositæ in præiudicium partis † appellatæ renitentis, Bald. *in l. postquam liti. C. de pactis*, Barthol. *in l. si quis libellos, C. de appellationibus, & in l. per hanc, column. fin. C. quando prouocare*, Abbas. *in cap. ex part. 2. de rescriptis, & in cap. interposita*, §. *ille denique, de appellationibus.* Nec dilationi iam obtentæ potest
76 † vna pars in alterius præiudicium renuntiare, Bartholus & Iason. *in l. si arrogator, ff. de adoptionibus*, idem Barthol. *in l. petenda, C. de tempor. in integrum restitut.* idem Baldus *in dict. l. postquam liti.* Grassis *de effectibus Clericatus, effectu* 2. *num.* 60. vbi plurimos citat Doctores, & ipse *in effectu* 1. *num.* 423. *& sequent.* qui *n.* 425.
77 Idem dicit in rescripto ab alio † impetrato, vt post ius ex eo alteri quæsitum, non potest impetrans renuntiare, vbi alios Doctores allegat, ad quod etiam vide Rotam *in vna Salmant. pension.* 13. *Ianuarij* 1584. adductam per Marchesanum *de commissionibus in particular. part.* 1. *cap.* 3. *fol.* 172. *num.* 4. Quia dicitur; quòd commissio impetrata ab aliquo pro suo iure particulari,
78 † non tamen publico, non efficitur communis collitiganti ante citationem illi factam, imò re integra potest ea non vti, & pœnitere, & parte inuita renuntiare, plurimos citat, & latè prosequitur, iterum Rota ipsa dicit, procedere, etiam si commissio contineat aliquid ad commodum alterius tertij, quod variabile quidem
79 † est re integra, & dependet à voluntate, & vsu impetrantis, expressè tenent Ancarran. *in cap. ex conquestione, num.* 9. & ibi Immola *num.* 9. Hostiensis *col.* 2. *in fin.* Ioannes Andreas *col.* 2. *in fin.* Bubri. *num.* 13. Abbas *num.* 1. *de restitution. spoliator.* Et quando rescriptum † efficiatur commune, vt iterum renuntiari non possit altero inuito, pulchrè Felinus *in rubr. de rescriptis, n.* 9. Scaccia *de re iudicata, glos.* 4. *quæst.* 4. *num.* 51. *fol.* 120. *& glos.* 14. *q.* 25. *à num.* 6. *cum sequentibus, & num.* 59. *&* 60. *fol.* 619.

Item Clericus conueniendo laicum coram sæ-
18 culari tenetur † pati reconuentionem à laico oppositam, nec poterit illam euitare, renuntiando suæ petitioni, quia semel fuit alteri ea ius quæsitum, in cuius præiudicium nihil prodest renuntiatio, Affl ctis *decis.* 173. *num.* 4. *&* 5. Miranda *in practicar.* 4 *part. distinct.* 6. *de mutuis petition. num.* 55. Menochius *de arbitrariis, qu.* 44. *num.* 6. Marcellus Cala. *in tractatu de modo artic. & prob. gloss.* 1. §. 1. *n.* 46. Vincentius de Franchis *decis.* 193. *num.* 2. Lanfran. Balb. *decision.* 64. Horatius Carpan *super statut. Mediolanen. part.* 1. *capitul.* 44. *num.* 95. Carauita *super ritibus mag. cur. ritu.* 67. *num* 8. Nicolaus Carbon. *in practicarum lib.* 3. *capitul.* 4. *num.* 105. Tepatus *lib.* 1. *tit. de reconuentione, versicul. Actor. si vult.*

Quæ doctrinæ limitantur, † vt non procedant quando re integra à petitione desistat pars, quia tunc cum ius non sit quæsitum adhuc parti aduersariæ; valet renuntiatio, plurimos Doctores laudat, & latè prosequitur Grassis *de effectibus Clericat. effectu* 1. *à num.* 749. & amplissimè etiam *à num.* 462. *& sequent.* vbi etiam plurimos Doctores congerit. 82

Et de exceptionibus seu actionibus semel propositis, † quibus re integra pars renuntiare potest, anteaquam ius sit quæsitum aduersario, vide Iacobum Cancerium *variarum resolution.* 2. *part. cap.* 13. *de reconuentione, à num.* 27. *&* 28. & iterum *cap.* 15. *de renuntiatione, à num.* 177. *cum sequentibus, lib.* 3. latè etiam Matienço *in l.* 12. *glos.* 2. *à num.* 7. *tit.* 11. *lib.* 5. *Recopil. fol.* 388. Alexander Ludouisius *decis.* 582. *num.* 6. Ioann. Baptista Costa *in tractatu de re integra, distinct.* 97. *num.* 3. *& de remed. subsidiar. remed.* 16. *n.* 8. Paulus Gallera. *de renuntiatione, centur.* 1. *renuntiation.* 18. *num.* 13. 83

Generalis enim vera est conclusio, quòd renuntiatio † non valeat in præiudicium iuris alterius, & quando ex tali renuntiatione inferri potest alteri præiudicium, vt huius conclusionis varia exempla reddunt Thomas Sanchez *in præcept. Decalogi. tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 31. *&* 39. Barbosa *axiom.* 135. *num.* 13. Sarabia *de iurisdictione adiunctorum, quæst.* 7. *num.* 5. *&* 6. Ioannes Maria Nouarius *in praxi election. fori. quæst.* 7. *à num.* 14. & insuper videndi sunt Zeballos *in contra commun. quæst.* 249. *per totam* 1. *part.* Gratianus *disceptat. forens. tom.* 1. *cap.* 332. Castillo *controuersiar. lib.* 4. *cap.* 5. *per totum, &* 5. *tom. cap.* 68. *per totum*, Marta *de iurisdictione* 4. *part. centuria* 2. *casu* 118. *à num.* 8. Parladorius *in sesquicentur, differentia* 121. Gutierrez *practicarum quæst.* 65. Flores de Mena *in additionibus ad Gamam decis.* 8. *sub num.* 2. & à principio, Matienço *in l.* 2. *gloss.* 5. *num.* 12. *tit.* 16. *lib.* 5. *Recopilation.* & ad materiam *l. cum à socero.* 7. *C. de iure dotium*, vide Castillum *controuersiar. tom.* 6. *cap.* 119. *num.* 12. *in fin. & n.* 13. qui omnes Doctores plurimos infinitos alios allegant in variis materiis.

CAPVT

CAPVT XIV.

De Regalia Principis in diuisione, aut dismembratione Prouinciarum, necnon generum causarum Bullarum retentionem attingentium; inter supremum Consilium, cæteráſque Chancellarias.

Et an, & qua via in istis queat cognosci de causis tangentibus conseruationem, & executionem sacri Concil. Tridentin. aliàs supremo Senatui specialiter reseruatis.

SVMMARIVM.

Ad Supremum Regis Consilium cæteráſque Chancellarias, & Regales Audientias pertinet cognitio omnium generaliter violentiarum, quas Iudices Ecclesiastici inferunt, num.1.

Regalia est Principi reseruata, creare Senatus, & Magistratus, num.2.

Princeps potest Senatus, & Magistratus creatos augere, vel minuere, num.3.

Etiam ad libitum suæ voluntatis, & sine causæ, num.4.

Nec requiritur in moderatione hac citatio, cum pendeat à mera gratia Principis, num.5.

Regalia Principis est diuidere Prouincias, dismembrare assignatas, & aliis Tribunalibus vnire, num.6.

Prouinciarum diuisionem cum sit à iure Ciuili introducta, alterare & mutare potest Princeps faciendo de duabus vnam, num.7.

Terminorum publicorum affixio, & diuisio est de Principi reseruatis, num.8. & 9.

Exemptio Vicorum, seu locorum ab aliqua Ciuitate ad Regem pertinet, & loco exempto assignare, num.10.

Sicut ad Papam pertinet Ecclesias & Parrochias quoad spiritualitatem diuidere, ita & ad Principem diuidere Prouincias, territoria, & iurisdictiones quoad temporalitatem, num.11.

Princeps Ecclesiæ Papa potest Diœcesim separare, & illam alteri inferiori Prælato supponere, n.12.

Papæ ampla est potestas in constitutione noui Episcopatus per dismembrationem aliarum Diœcesum, num.13.

Ad Papam solum pertinet diuidere Diœceses inter Prælatos Ecclesiasticos, num.14.

Dismembratio Diœcesum, diuisio, aut vnio Papæ soli pertinet in signum supremæ potestatis, num.15.

Regalia Principis est in signum supremæ potestatis & iurisdictionis, diuidere Prouincias quoad temporalitatem, num.16.

Philippus Quartus Hispaniarum Rex dedit Regno Galleciæ votum in comitiis illud dismembrans à Ciuitate Camora, quæ præcario detinebat à dicto Regno, num.17.

Rex iure suæ Regaliæ diuisit Prouincias inter suas Chancellarias, vt qualibet agnoscat de quibus violentiis Iudicum Ecclesiasticorum cognoscere valeat, num.18.

Retentionis Bullarum causas omnes ob derogationem iuris patronatus laicorum, aut Regis, &c. Consilium supremum remittit ad Chancellarias, aliasve Audientias Regias ex lege Regni, n.19.

Quod ita dispositum fuit ad exonerationem supremi Consilij totius Regni regimine occupati, num.20.

Tribunalia separantur ob faciliorem litium expeditionem, num.21. & 22.

Iis exceptis violentiæ negotiis, quæ Rex peculiaribus respectibus motus retinenda in Consilio ordinauerit, ibid.

Leges Regiæ tractantes de remissione causarum retentionem Bullarum tangentium in Consilio Regio quotidie practicantur, num.23.

Leges Regiæ disponentes super remissione causarum retentionis Bullarum non procedunt per inhibitionem Consilij Regij, sed consulendo eius exonerationi, num.24.

Remissio causarum pertinentium ad Bullarum retentionem nequit peti post latam primam sententiam in Consilio supremo, num.25.

Chancellariæ, & cæteræ Regiæ Audientiæ penitùs sunt inhibitæ, nec de violentiis tangentibus obseruationem, & executionem Concil. Trident. cognoscant, quæ sunt reseruatæ priuatiuè Consilio Supremo, num.26.

Violentiæ causæ tangentes obseruationem Consilij Tridentin. & aliæ Iudicum Ecclesiasticorum quorumlibet in Curia Regia existentium examinantur in aula regiminis, cæteræ omnes ad Chancellarias, & Audientias pertinent, num.27. & 28.

Rex pleniſſimam habet potestatem, qua nemo vti potest absque Principis authoritate, num.29.

Rex suæ Regaliæ virtute potest ad libitum genus aliquot causarum & personarum ab vno eximere Tribunali, & alteri dare, num.30.

Princeps potest potestatem vni concessam moderare, & ne de aliquo genere causarum in aliquo Tribunali cognoscatur, num.31.

Dismembratio cognitionis causarum ab vno Tribunali prouenit ex Regalia Principis, num.32.

Princeps ex sua Regalia potest Senatum de nouo creare, moderare, aut tollere erectum, num.33.

Tribunalia ex gratia Regis, & præcario habent potestatem, quam ipse minuere, diuidere, & alteri applicare potest, num.34.

Præcario possideri præsumuntur, quæ ad Regem spectant, num.35.

Præcarium, & gratiam suam potest Rex modificare maximè ex iusta causa, num.36.

In iudicio gratiarum lis aliqua non requiritur, num.37.

Regalias Principi reseruatas nemo exercet, nisi sibi à Principe sit concessa, num.38.

In Regalium generali concessione non veniunt Principi reseruata, num.39.

Chancellariæ (vltra Regale Concilium) nequeunt se directè intromittere in causis tangentibus executionem Concil. Tridentin. etiam de partium consensu, num.40.

Lex Regia 82. Inhibens Chancellariis circa violentias tangentes executionem Tridentin. habet clausulam auocatiuam, & abdicatiuam, in qua solus consensus Principis operatur, num.41.

Princeps committens causam ad aliorum iurisdictionem pertinentem, illis interdicere videtur, num.42.

Magistratui speciali quantum datum est, tantùm de generali iurisdictione aliorum detractum censetur, in quo locus non est præuentioni, num 43.

Regulæ

Regulæ quod iurisdictio censetur data accumulatiuè, non priuatiuè, quas patiatur exceptiones remissiuè, num.44.

Voluntas Regis nolentis quod Tribunalia habeant cognitionem accumulatiuam cum Consilio Supremo in causis executionis Trident. Concil. clarè patet ex l. 81. cum disponat abdicando, vetando, & inhibendo illis, num.45.

Agitur latè de singulari intellectu, & declaratione, l.82. tit.5. lib.2. Recopilation. loquentis de inhibitione Chancellariarum circa violentias tangentes executionem Tridentin. num.46. & sequentibus.

Dicta lex 82. non procedit absolutè in omnibus violentiis causatis ex dispositione Trident. sed tantùm quando directè recurritur pro obseruatione & executione eiusdem, declaratur, ibid.

Si coram Iudice Delegato opponat pars aliquam exceptionem prouenientem ex dispositione Tridentin. & à non admissione, vel reiectione appellet, cui Iudex nollit deferre, potest licitè ad qualibet Tribunalia recurrere, & obtinere decretum, vim fieri deferat, & reponat, n.47.

Et de ratione, num.48. & sequentibus.

Cum Prætor vnum ex pluribus iudicare vetat, cætera concessisse videntur, num.49.

Flores de Mena cautè legendus, & Augustinus Barbosa dicentes, quòd si à Iudicibus Apostolicis appelletur, quia procedunt in prima instantia, dari in Chancellaria decretum, vim fieri, & causam remittet Ordinario, num.50. & 51.

Dicta l.81. Recopilation. quæ vniuersaliter omnes violentias tangentes conseruationem Consil. Trident. prohibet Chancellariis, interpretatur, & declaratur, num.52. & seqq.

Verba dispositionis quantumuis vniuersalia declarantur, & restringuntur ad terminos qualitatis adiectæ, num.53.

Retentionis Bullarum casus omnes dupliciter per viam violentiæ ad Tribunalia deferuntur; aut petendo directè retentionem earum, aut decretum violentiæ, vt executor deferat appellationi à grauamine illato emissæ, num.54.

Verba legis debent intelligi simpliciter, non secundùm quid, num.55.

Chancellariæ (vltra Consilium Regium) an vti queant decreto violentiæ, de conocer, y proceder, num.56. remissiuè.

Et quando cumulantur remedia retentionis, & querelæ ob negatam delationem appellationis, an ad Chancellariam possit recurri in casibus tangentibus executionem Concilij, & nunquid quoad omnia teneatur remittere Consilio Regio, & quo genere decretorum tunc vti queat, ibid. remissiuè.

Tribunalibus inferioribus vtile est scire quando lædatur prima instantia ordinarij, vt facilius cognoscant, an sit deferendum appellationi à Delegatis interpositæ, num.57.

1 AD hoc Consilium Supremum, necnon † cæteras Chancellarias, & Audientias Regias vniuersaliter pertinere omnium violentiarum à quibuslibet Iudicibus Ecclesiasticis commissarum cognitionem; nemo ambiget (nonnullis tamen exceptis negotiis, de quibus *in tractatu de Regia protectione 1. part. cap.2. §. fin. per totum*) & per consequens retentionis Bullarum cognitionem, cum eiusdem qualitatis sit, & ab eâdem origine deriuetur, vt sæpè diximus, pariformiter pertinere, leges Regiæ in singulis audientiarum regalium titulis contentæ, vsúsque notissimus testantur: peculiaribus tamen rationibus iustissimè moti Reges ad Chancellarias, & Audientias Regias quasdam Bullarum retentionis causas remisere, quasdam verò ab illis auocatas supremo huic Senatui reseruârunt, & de singulis statim erit tractandum.

Sicut enim Principis supremi Regalia est, Senatus, & Magistratus † creare, sitque de his 2
quæ Principi reseruata sunt, in signum supremæ Maiestatis, *cap.1. quæ sint Regalia.* & cum Rastaurio, Cassaneo, Grammatico, Morla, Auendaño, Couarruuias, Auiles, Didaco Perez, Azeued. Bobadilla, & aliis plurimis latè probat, & prosequitur Mastrillus *de magistratibus, tom.1. lib.1. cap.1. à num.1. cum seqq.*

Et sicuti etiam potest Senatus & Magistratus creatos augere, vel minuere, vt docet Thesaurus † *in proœmio decis. num.22.* & ibidem Gas- 3
par Thesaurus Filius, Menoch. *consil.17. per totum*, Mastrill. *de magistratibus, lib.1. capitul.1. sub num.9. tom.1.* Ioannes Iacobus Maurus *allegat.18.* vbi etiam quid stante priuilegio, suæ namque Principis potestatis est, Magistratus, & Tribunalium iurisdictionem moderari, aut auferre, *l.2. ff. de origine iuris*, Suarez *allegat.12. num.56.* Rota *decis.297. num.3. part.2.* Valençuela Velasquez *cons.85. num.8.* Etiam ad libitum, † & sine causa, Faber *in l. iussio, C. de* 4
Iudæis, Felinus *in cap. nouit, num.11. de iudiciis*, Ruinus *cons.230. num.9. volumin.1.* Molina *de primogeniis lib.4. capitul.3. num.8. 16. & 17.* Conradus *templo iudic. lib.1. cap.1. §.4. num.5.* Gironda *de gabellis 1. part. num.15.* Sextinus *de regalibus, lib.1. cap.6. num.9.* Gutierrez *de gabellis, quæst.92. num.5.* Rosental. *de fandis capitul.3. conclus.21. num.3.* Petrus Anton. à Petra *de Princip potestat. capitul.24. num.227.* Gabriel. *commun. conclusion. tit. de iure quæsito non tollend. conclusion.7. num.9.* Giurba *cons.59. à num.17.* Vbi in fine post plures alios, quos allegat, in- 5
quit, quòd in hac † moderatione, aut ablatione non requiritur citatio, cum hæc pendeat à mera voluntate Principis. Atque etiam quia iudicium est gratiarum, in quo non tractantur lites.

Ita etiam diuidere Prouincias, vnire, & dis- 6
membrare aliquando assignatas † cuilibet Tribunali, & Migistratui, quia hoc ad Principem tantùm pertinet tanquam ipsius Regalia, text. est *in l. vnica, C. de Metropoli Beryto. lib.11.* Auth. *vt iudices sine quoquo suffragio, §. illud, l.1. tit.1. part.2.* Et ibi Gregorius Lopez, verbo, *Partir*, & est text. formalis, & expressus (cuius nullus ex laudatis Doctoribus meminit) *in cap. quod translatione 4 de officio legati*, cuius sunt verba: *Quòd translatione (& infra) licet in Regno Siciliæ generalis sit tibi commissa legatio, ad eam tamen sine speciali mandato nostro non debuisti manus extendere, quæ in signum priuilegij singularis sunt tantùm Summo Pontifici reseruata: & si quædam ex his quæ de speciali concessione sæpè fuere legatis indulta, vt illorum videlicet absolutio, qui propter sacrilegas manuum iniectiones in Clericos, incidunt in Canonem promulgatæ sententiæ, videantur ex ipso legationis officio iam licere legatis: an existimas, quia vices nostras tanquam legatio, sibi commissi*

commisimus exequendas, quod Panormitan. Ecclesiam posses subiicere Mesanensi, vt illam præficeres isti, concesso sibi priuilegio Primatiæ? an putas ex eadem causa tibi licere, duos Episcopatus vnire, vel vnum diuidere sine licentia speciali? Paulus de Castro *in l. ex hoc iure, num 4. de iust. & iur.* Iass. *in l. si eadem, de officio Assessoris*, Iosephus Alirogadus *inter Consil. Italiæ, part. 3. cons. 44. num. 18. versic. Princeps enim*, Ponte *cons. 57. num. 8.* Camill. de la Rota *consil. 3. n. 10.* Læseus *de iure vniuersitatis 1. part. cap. 2. num. 9.* ibi: Hinc sequitur, vt Princeps, seu Imperator † huiusmodi prouincias, à iure ciuili introductas possit tollere, diuidere, & vnire ad sui libitum, faciendo de duabus prouinciis vnam, & de vna duas, *l. si eadem, ff. de officio Assessoris*, §. *sed naturalia instit. de iure natural. gent. & ciuil.* Barthol. *in l. vnica, num. 6. & 10. C. de Metropoli Beryto. lib. 11.* (aliud est in Regnis distinctis & diuisis iure gentium, vt Læseus ibid. *num. 6.* post alios) idem etiam probat Hieronym. de Monte Brixianus *in tract. de finibus Regundiæ, cap. 2. n. 11.* in hæc: Erit aduertendum secundùm Laur. Calcan. *in cons. 90. quia ista quæst. n. 7. & 15.* Quòd spectat ad Principem, 8 vel Senatum (qui vicem † Principis gerit) affigere terminos Regnorum, territoriorum, diœcesum, parrochiarum, & plebonatuum, argument. *l. quod Principis, ff. de aqua pluuia arcend. & c. 1. 80. distinctione, cap. 13. q. 1. & l. diem functo, ff. de officio Assessoris*, & cum plurimis concordantibus ibi per eum traditis, & sic terminorum publicorum affixio est de reseruatis Papæ, & Principi in signum vniuersalis Imperij, quia ad eos solum spectat diuidere totum Orbem, &c.

Probant etiam hanc conclusionem Cracta 9 † *cons. 411. num. 20.* Socin. Iunior. *cons. 91. n. 4. in lib. 2.* Menoch. *cons. 264. à num. 63.* Aluanus *cons. 64. num. 13.* Peregrin. *tractat. var. lib. 1. tit. 1. num. 105.* Giurba *cons. 89. num. 3.* Gregor. Lopez *in l. 2. tit. 1. p. 2. verbo, De partir los terminos*, Matienço *in l. 4. glos. 1. tit. 10. lib. 5. Recopilation. fol. 290.* à tergo, ibi: Quemadmodum assignatio, & diuisio terminorum, & prouinciarum Regni Castellæ ad Regem spectat, *vt in l. 2. tit. 1. part. 2.* ibi: E solo es otrosi poderoso de partir los terminos de las Prouincias, y villas, *l. si eadem, ff. de officio Assessoris, l. vnic.* & ibi Barthol. *C. de Metropoli Beryto. lib. 11.* Bald. *consil. 31. lib. 1. col. 4.* Gregor. Lopez *l. 2. in verb. De partir*, Auend. *de mandatis exequendis, cap. 1. num. 2. versicul. Si versicul. Si verò dabantur, & versicul. Et quia assignare*, Socin. *cons. 86. in prin-* 10 *cipio, lib. 1.* Ita & exemptio † vicorum, seu locorum ab alia ciuitate, cui priùs subiiciebantur, ad eundem Regem pertinet, poterit itaque terminos ciuitati concessos Rex ipse diuidere, & loco exempto assignare, & priuato cuidam donare ex causa *in dict. l. 2. in fin. &c.*

Idem etiam affirmat Boërius *in cons. 74. n. 28.* 11 qui *num. 1.* ita argumentatur, sicut † Papæ Principi Ecclesiastico permissum est, Ecclesias, & Parrochias quoad spiritualitatem diuidere, *cap. vacante, cap. significatum, de præbendis, cap. ad audientiam de Ecclesiis ædificand.* ita & Principi sæculari dicetur licitum esse diuidere Prouincias, territoria, & iurisdictiones, quoad temporalitatem argumento text. *in cap. duo sunt, & in cap. Imperator. 96. distinctione*, &c. Cùm 12 enim solus ipse vniuersalis † Ecclesiæ Pastor & Princeps potest diœcesim separare, & illam alicui Abbati, seu inferiori Prælato supponere, Hostiens. *in cap. cum contingat. num. 1. de foro competent.* vbi Butrius *num. 11. versicul. De consuetudine*, Panormitan. *num. 18.* & Bellim. *n. 15. versicul. Tamen certum est*, Rota *decis. 324. num. 2.* apud Farinacium *part. 1. in recent.* Barbosa *de officio & potestat. Episcop. tom. 2. allegat. 50. num. 5.* Atque etiam † quam ampla sit, & ab- 13 soluta potestas Summi Pontificis in constitutione nouæ Sedis Episcopalis per dismembrationem aliarum diœcesum, probat text. *in cap. præcipimus 53. in ordine 16. quæst. 1.* Et ibi præ cæteris Turrecremata *vers. Non etiam Consilium, glos. verb. Pertinere, in cap. sicut vnire de excessibus Prælatorum*, vbi Hostiensis *num. 1.* Zabarel. *num. 3.* & Ancharran. *num. 1.* Selua *de benef. p. 2. q. 3. num. 10.* & eleganter D. Melchi. Lotterus *in tractatu de re beneficia. lib. 1. quæst. 11. à princip. & num. 33. cum sequentibus, & num. 44. cum sequentibus*, Cardinalis Paleotus *de sacrar. consistor. consultat. part. 1. quæst. 3. in responso ad tertium argumentum*, vbi declarat, an sit de necessitate coactiua Consilium Cardinalium, & Barbosa *de officio Episcop. tom. 2. allegat. 5. sub num. 5.*

Et quod ad solum Papam Ecclesiæ Principem pertineat diuidere diœceses, & prouincias, † in- 14 ter Prælatos post Hostiens. Abbat. & Bellam. probat nouissimè ipse Barbos. *in tractat. de iure Ecclesiastic. lib. 1. cap. 20. num. 2.* vbi testatur, ita fuisse dictum *in Constantens. iurisdictione coram R. Atrenatens. impressa decis. 24. num. 1. p. 1. recent. & in Calagurritan. iurisdictionis 16. Iunij 1606. coram eodem, & in Bulgi sancti sepulchri iurisdictionis 13. Martij 1626. coram Burato* in eius impressa. *decis. 260. num. 1.* & est text. *in c. quod translatione 4. de officio legati.* superiùs citatus *num. 6.*

Et quod hæc dismembratio, & diuisio, seu vnio diœcesum pertineat ad solum Papam in signum † supremæ potestatis, tenet Hostiens. 15 *in cap. cum contingat, num. 1. de foro competent.* sequuntur ibi Ioannes Andreas *sub n. 4. vers. Alij dicunt.* Butrius *sub num. 11. vers. Si quæratur an habeat territorium*, & Abb. *sub n. 18.* Barbosa vbi proximè citatus. Qui tamen non allegant, *d. cap. quod translatione*, cum sit expressus.

Pariformiter hæc regalia pertinet † ad Prin- 16 cipem temporalem solum, in signum supremæ potestatis, & iurisdictionis, vt argumentatur Boërius supra citato loco, *num. 11.* & expressè etiam probat Hieronymus de Monte Brixia. *in tractatu de finibus Regundi, capitul. 2. num. 11.* post Calcaneum, Peregrin. *tractat. variar. lib. 1. tit. 1. num. 105.* Marius Giurba *cons. 89. num. 3.* & cæteri etiam probant citati Doctores à principio huius capitis, dùm affirmant, hoc ad solum Regem pertinere, & est expressa *d. l. 2. tit. 1. p. 2.*

Et nostris vidimus temporibus; † inuictissi- 17 mum Philippum Regem IV. (cognomento Grandem) cùm primum regnare cæpit, hac fuisse Regali vsum, dando Regno Galleciæ (nobilissimæ patriæ nostræ) votum in comitiis Regiis, dismembrando illud à ciuitate Zamorensi, quòd diù præcario à dicto Regno incuria, & negligentia maiorum nostrum possidebat, seu potiùs detinebat, & insuper illud per executoriales à dicta ciuitate euicit, & nunc possidet, & proficiat.

Ac

Ac ideò in executionem huius Regaliæ diui-
18 sit prouincias † inter Chancellarias Regias iuxta *l. 2. tit. 5. lib. 2. Recopilat.* quo ad causas violentiæ illatæ à Iudicibus Ecclesiasticis disposuit *in l. 39. eod. tit. & libro*, ibi: Otrosi, porque sucle suceder diferencia à qual de las Audiencias han de ir los processos que se mandan lleuar por via de fuerça, quando los Iuezes Ecclesiasticos que proceden estàn ò residen allende, ò quen de tajo, auemos por bien de declarar, y declaramos, que los tales processos vayan à cada vna de las dichas Audiencias, debaxo de cuyos limites estuuiere el Iuez Ecclesiastico, &c. de qua latiùs Nos *in tractatu de Regia protectione, 1. part. capitul. 2. §. 4. per totum.*

Ex iuxta hanc legem vnaquæque Chancellaria se debet continere intra limites sibi per eam assignatos, etiam consonat text. *in l. 1. ff. de officio præfecti verbi*, ibi: *Quidquid igitur intra Vrbem admittitur, ad Præfectum Vrbi pertinere videtur, sed & si quid intra centesimum milliarium admissum ad Præfectum Vrbi pertinet. Sed si vltra ipsum lapidem egressum est, Præfecti Vrbi notio non est.*

Pariformiter etiam in his in quibus versamur
19 terminis, retentionis videlicet Bullarum, † peculiari ratione inductum fuit, vt omnes causæ pertinentes ad retentionem prædictarum Bullarum ob derogationem iurispatronatus laicorum, aut Regis, necnon beneficiorum patrimonialium, seu aliorum quæ extraneus horum Regnorum impetrauerit, & similium, remittuntur statim ad Chancellarias, & alias Audientias Regias iuxta quarumlibet districtum suum, probat *l. 21. tit. 4. lib. 2. Recopilat.* ibi: Mandamos
20 à los del nuestro Consejo, porque esten † libres, para entender en la justicia, y gouernacion destos nuestros Reinos; que todos los pleitos que ante ellos estan pendientes, ò vinieren de nueuo sobre, &c. Y sobre beneficios patrimoniales y Ecclesiasticos, que ante ellos estàn pendientes, y vinieren de aqui adelante; los remitan luego à las nuestras Audiencias, adonde perteneciere el conocimiento dellos, excepto los pleitos, que por ellos estuuieren sentenciados en vista: y los otros que por algunos respetos nos pareciere que se deban retener en el nuestro Consejo, &c.

Apertiùs prædictam legem postmodum declarauit
21 † *l. 34. tit. 5. de los Presidentes, y Oidores, lib. 2. Recopil.* in hæc: por la *l. 21. tit. 4. del Consejo Real deste libro:* Mandamos, que todos los pleitos patrimoniales, y otros Ecclesiasticos sobre beneficios se tratasse y conociesse dellos en las Audiencias; y agora para mas breue expedicion dellos, mandamos, que los processos de pleitos Ecclesiasticos, y beneficios patrimoniales, y de patronazgo Real, y de legos, y los que tuuieren estrangeros, ò naturales por derecho de estrangero, y los de Calongias, Magistrales, ò Doctorales, que vinieren à las Audiencias, se vean antes y primero, &c. Conducunt text. *in l. in nomine Domini*, ibi: *Ciuilium administrationem Iudicis, & officia singulis Africanis Prouinciis constituimus, C. de officio Præfecti Africæ, l. vltim. C. ad leg. Iul. repet. l. fin. C. de officio Magistr. milit.* text. elegans *in l. cum filius 76. ff. de leg. 2.* ibi: *Diuisis Tribunalibus*, & quæ ad eundem considerant Gothofredus *in l. 10. de inoffitioso testamento*, Cuiac. *lib. 10. obscru. cap. 10.* Rebardus *lib. pro Tribunali*, cuius rationem reddit textus *in l. 2. §. nouissimè, ff. de origine iur.* ibi: *Nam Senatus non perinde omnes prouincias regere poterat.* Et ponderatur text. in §. populo deinde aucto, ibi: *Et consules non sufficerent huic officio, & §. post aliquot deinde annos*, ibi: *non sufficiente eo prætore, quòd multa turba etiam peregrinorum in ciuitate veniret, creatus est & alius prætor, qui peregrinus appellatus est, ab eo, quòd plerumque inter peregrinos ius dicebat.*

Et propterea ad exonerationem Senatorum huius Concilij Regij † hoc genus causarum aliis 22
Tribunalibus remittitur, ne tantarum multitudine cæteris regiminis minimè deficiant, vtque has faciliùs expediant, vt expressè pro motiuo legitur *in dict. l. 34.* & similiter considerat Baldus in diuisione loquens Magistratuum, & Tribunalium ad hunc finem *in l. vnica, §. vbi autem, num. 6. in fin. C. de caducis tollen.* Angel. *in l. testamenta omnia col. 1. ad fin. C. de testamentis,* Aretin. *cons. 102. num. 1.* idem Baldus *in cons. 253. num. 2. lib. 5.* & quod tribunalia separantur ob faciliorem litium expeditionem; probant iura superiùs citata, & Bald. *in d. §. nouissimè*, Gothofred. Cuiacius & Rebardus vbi sup.

Quæ quidem Regiæ leges quotidiæ practicantur in hoc supremo Consilio, vt statim quod remissio † petitur in hoc genere causarum; Sena- 23
tus illas remittit ad Chancellarias, seu Audientias Regias, ad quas iuxta terminorum diuisionem cognitio spectat, & in quo violentia commissa constat.

Et vnum nota ex his legibus Regiis, præcipuè *ex d. l. 21.* quòd licet disponant † super re- 24
missione facienda harum causarum, consulendo exonerationi Senatorum; non tamen Consilio huic inhibent super cognitione earundem, lex mandat remittere (vt fit multoties) sed non adimit potestatem cognoscendi.

Nota insuper, quòd ista remissio peti non po- 25
test, postquam † Senatus hîc primam sententiam diffinitiuam protulit, expressè excipit *dict. lex 21.* ibi: Excepto los pleitos, que por ellos estuuieren sentenciados en vista, indecens enim foret inferiora Tribunalia superioris sententiã labefactare contra omnem iuris rationem vulgarẽ.

Ex hac etiam Regalia prouenit, quod † è 26
conuerso dispositum extat *in l. 81. tit. 5. de los Presidentes, lib. 2. Recop. in 3. tom. addito*, qua penitus inhibentur omnes Chancellariæ, & aliæ Audientiæ Regiæ, ne de causis tangentibus conseruationem, & executionem sacri Concilij Trident. (cuius Rex noster protector est) reseruatis dumtaxat huic supremo Consilio lateri ipsius Regis assistenti, quæ lex sic ait: Mandamos, que por agora, y en el entretanto que otra cosa se prouee, que en las nuestras Chancillerias y Audiencias no se conozca por via de fuerça de las cosas tocantes à la execucion y cumplimiento de los decretos del Santo Concilio de Trento, y que quando las dichas causas vinieren à las dichas Audiencias, se remitan à los del nuestro Consejo, que tienen la Orden que en ello se ha de guardar: hanc legem licet obiter exornat Narbona ibidem, & Baldesius *in tract. de dignitate Regis Hispan. c. 1. per tot.* vbi quod harum causarum cognitio est priuatiua Consilij supremi ob earum grauitatem, Pater Henriquez *in 3. tom. summæ. de Pontificis claue, lib. 2. c. 15. §. 1.* cuius verba retulimus infrà *2. p. cap. 2. à n. 22.*

Et de vtroque casu nempè *d. l. 21. & d. l. 81.*

nouiori *lege Regia* 62. *tit.* 4. *del Consejo del Rey, lib.* 2. *Recop.* prope finem, in versic. Los negocios † que se ofrecieren, ita prouidetur. Los negocios que se ofrecieren en materia del remedio de la fuerça, assi los que tocaren à cosas dependientes del Concilio, como de los juezes Ecclesiasticos ordinarios, que residen en esta Corte, iran à la Sala de gouierno, y quando fueren las materias tan graues, que parezca al Presidente, que conuiene juntar para ver las la otra Sala de los cinco Iuezes, lo podra hazer las demas cosas que se ofrecieren deste genero en estos Reinos, iran a las Chancillerias † que tocaren, &c. ex qua l. clarè colligitur, quòd de omni genere violentiarum inter Iudices Ecclesiasticos existentes in hac Curia Regia cognoscit supremus hîc Senatus, & quos in eisdem non habeat locum, *dict. l.* 21. *&* 34. nec remissio earum sit facienda ad Chancellarias, & alias Audientias Regias, quo casu speciali cessat earum dispositio. 27 28

Cùm enim Rex ipse pleniſſimam habeat potestatem, † Natta *conſ.* 636. *n.* 34. Morotus *conſ.* 15. *n.* 11. nemo ea vti poterit, nec exercere absque sua Principis authoritate, text. *in cap quod translatione* 4. *de officio legati*, Bald. *in l. qui se patris, C. vnde liberi*, Petr. Gregor. *de conceſſione feudi* 1. *p. q.* 7. *n.* 4. Cabedus *deciſ.* 9. *num.* 1. *&* 2. *p.* 2. Peregri. *conſ.* 2. *num.* 1. *&* *conſ.* 3. *num.* 16. *lib.* 1. Camillus de Curte *diuerſ. feud. p.* 1. §. 10. *n.* 7. Iacobus Gallus *conſ.* 125. *num.* 7. 29

Quare ex sua Regalia potest ad libitum aliquod genus causarum, † vel personarum ab vno Tribunali eximere & tollere, & alteri dare, *l.* 1. §. *cum vrbem, ff. de officio præfecti vrbis, l. iudicium ſoluitur, ff. de iudiciis*, Cassaneus *in conſuetudinib. Burgund. tit. des iuſticies, rubr.* 1. *num.* 107. Vel potestatem vni concessam moderare, † ne de aliquo genere causarum in aliquo loco tractetur, *l.* 2. *ff. de origine iuris*, Bald. Salicet & alij *in l. omnes, C. ſi contra ius vel vtilitatem publicam*, Petrus Barbosa *in l.* 1. *art.* 4. *n.* 111. *ff. de iudiciis*, Ruinus *conſ.* 21. *num.* 9. *lib.* 5. Parisius *conſ.* 1. *n.* 38. *lib.* 4. Cancerius *variar. reſolut. lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 37. Menochius *conſ.* 1156. *n.* 31. Bossius *tit. de foro competent. num.* 49. Peregrin. *de fideicom. art.* 52. *num.* 115. *& de iure fiſci, lib.* 5. *tit.* 2. *num.* 54. *&* 56. Marius Giurba *conſ.* 86. *n.* 2. *&* 3. Vbi hanc † disinembrationem, & diuisionem prouenire dicit, ex Regalia Principis, vt superius latiùs probauimus. 30 31 32

Ex hac Regalia merito prouenit, vt solus ipse Princeps possit aut Senatum & Tribunal erigere † & creare; aut tollere vel in parte, vel in totum, Barthol. *in l. hoc Tiberius, & in l.* 2. *ff. de hæred. inſtituend.* Carolus de Grassis *Regalium Franc. fol.* 111. Cassaneus *in Catalogo gloriæ mundi, part.* 7. *conſiderat.* 9. Ioannes Montaigne *de parlament. & collation. parlamen. fol.* 242. *tom.* 16. *Doctorum*, Thesaurus *in proœmio deciſ. num.* 10. Caued. *deciſ.* 85. *num.* 1. *part.* 2. Calefacto *in l. diem functo. de officio Aſſeſſor. à num.* 20. *cum ſeqq.* 33

Atque etiam cum Tribunalia ipsa nomine Regis ex gratia, † necnon præcario habeant potestatem; ad libitum sui potest illam minuere & diuidere, alteríque applicare, Menoch. *de arbitrar. in ſcholiis ad quæſt.* 55. *num.* 5. optimè Petra. *de poteſtate Princip. cap.* 29. *num.* 1. *& ſeqq.* Et præcario possideri præsumitur, † quæ ad Principe spectant, Socin. *conſ.* 2. *num.* 155. Quare præcarium, & gratiam suam in hac sic concessa potestate, potest Princeps † moderare, maximè ex iusta causa motus, ita Baldus *in l. qui ſe patris, num.* 10. *verſ. in conceſſis, C. vnde liberi*, Castrens. *conſ.* 288. *num.* 2. *vol.* 1. Brunus *conſ.* 97. *num.* 2. Menochius *conſ.* 1. *num.* 181. *& in ſcholiis ad dictam quæſt.* 55. *num.* 5. Manent. *conſ.* 109. *à num.* 22. Belluga *de Principe, rubrica* 26. §. 1. *num.* 3. Giurba *conſ.* 89. *à num.* 12. Quoniam in iudicio † gratiarum lis aliqua non requiritur, nec patitur natura negotij ex Giurba locis citat. 34 35 36 37

Regaliam namque Principi reseruatam nemo exercet, † nisi specialiter sibi à Principe sit concessa, iuxta text. expressum *in dict. cap. quod tranſlationem de officio legati.* (quem allegant citandi) ostendit Afflictis, *quæ ſunt Regalia, verbo, Et commitentium, num.* 18. *&* 46. Farinac. *q.* 118. §. 4. *n.* 4. Giurba *conſ* 49. *n.* 6. Vbi etiam, quòd nec generali regalium † concessione contineantur Principi reseruata, post Boss. Grammatic. Rosental, Syluan. Roland. Osascum, Franch. Menoch. Mastrill. Sixtinum, & alios plurimos Doctores. 38 39

Quare Chancellariæ, & Tribunalia Regia inferiora † præter hoc Regale Consilium nullatenus possunt se intromittere directè in hoc genere causarum, nec aliquam habent potestatem compellendi, seu adstringendi ad obseruationem Concilij Trident. nec etiam de consensu partium, aut illarum prorogatione, quia cum hæc *lex* 81. habeat clausulam abdicatiuam, solus Regis † consensus ad id est efficax, Abbas *in cap. ex tranſmiſſa. notab.* 1. *de foro competent.* Capitius *deciſ.* 9. *num.* 15. Franchis *deciſ.* 417. *n.* 2. Boërius *deciſ.* 114. Scrader. *conſ.* 13. *num.* 251. *& n.* 252. Sola. *ad conſtitution. Sabaud. tit. de foro competent. gloſſ. ſubditos* 1. *n.* 9. *&* 12. Ruginellus *practicar. quæſt.* 47. *n.* 26. Giurba *conſ.* 95. *num.* 14. vbi allegat ad id Marsil. Aldouin. Iacob. Cancerium, & Farinac. qui omnes loquuntur in causis criminalibus abdicatis. 40 41

Quando igitur Princeps commisit causam ad aliorum iurisdictionem pertinentem, videtur † eam eisdem interdicere voluisse, provt frequentissimè apud nos inter Regios Consiliarios, & præfectos obseruari testatur Doctor Sahagun *in c.* 1. *de reſcriptis, n.* 39. videndus & agnouit *gloſſa in c. cum Prætor. de iudiciis*, & ibi Barthol. Bald. & Albericus, Paulus *n.* 5. Iaff. *in l.* 1. *n.* 32. *C. de ſacroſanctis Eccleſiis*, Decius *conſ.* 99. Socin. *conſ.* 46. *vol.* 4. Menoch. *de arbitr. q.* 37. *n.* 22. *& de præſumptionib. præſumpt.* 18. *lib.* 2. Quia tunc quantum † speciali magistratui datum est, tantùm de generali iurisdictione magistratuum aliorum detractum censetur, nec communis est iurisdictio, aut accumulatiua, nec præuentioni locus, sed alter solus est iudex, vt eleganter post Osualdum dixit Donell. *in l. legata inutiliter* 14. Menochius vbi proximè *num.* 5. Coler. *de proceſſu p.* 2. *cap.* 1. *num.* 132. Boërius *de iuriſdict. cap.* 8. *num.* 34. Modicius §. *plebiſcitum, dubio* 2. Zangerius *de exception.* 2. *p. cap.* 1. *num.* 65. Mathæus Stephan. *de iuriſdict. lib.* 1. *cap.* 26. *num.* 18. & videndi latiùs post alios Menochius *de præſumpt. lib.* 2. *præſumption.* 18. Ponte *de poteſtat. Proregis, titul.* 27. *de abundan. ciuita.* §. 1. *à num.* 16. Cancerius *variar. lib.* 2. *titul.* 2. *num.* 199. Scaccia *de iudic. criminal. cap.* 66. *num.* 5. Caued. *deciſ.* 42 43

decis. 13. *num.* 2. *part.* 2. Manento. *conſ.* 108. *n.* 9. Batboſ. *in l.* 1. *articul.* 4. *à num.* 74. *& ſequentib.* doctè Gratianus *deciſ.* 78. *à num.* 9. latè Decianus *conſ.* 124. *num.* 13. *&* 41. *volumin.* 3. Surdus *conſil.* 335. *num.* 27. *&* 28. Menoch. *conſ.* 276. *num.* 10. *volumin.* 3. Hondedeus *conſi* 62. *num.* 31. *volum.* 1. Proſperus Carauita *in ritu.* 57. cum aliis, Ioan. Baptiſt. Coccinus *deciſ.* 316.

44 Apud quos latè videbis, quas † patiatur limitationes text. *in l.* 1. *C. de officio Præfecti*. qua conſtituitur regula, quod iuriſdicto præſumatur data accumulatiuè, non priuatiuè, niſi ex præſumptionibus diſpoſitionis, & deputationis aliter deducatur, ita vt, & inter alias illa ſit potentior, & efficax: quando paret de voluntate Principis, voluiſſe iuriſdictionem dare priuatiuè, vide etiam Giurbam *conſ.* 59. *num.* 22. *&* 23. *cum ſeqq.* Voluntas enim Regis noſtri
45 nolentis quod † tribunalia habeant cognitionem accumulatiuam in cauſis directè tangentibus obſeruationem, & executionem Concilij Trident. cum Concilio hoc ſupremo, clarè patet ex *dict. l.* 81. cum diſponat abdicando, vetando, & inhibendo iuxta doctrinam de qua *num.* 40. *&* 41.

Sed vlteriùs in declaratione huius *legis* 81.
46 erit inſiſtendum, vt procedat † eius diſpoſitio, quando directè ad prædicta inferiora Tribunalia Regia recurritur pro Concilij Trident. complemento, & executione, vel alicuius eiuſdem decreti, vt puta impetrantur litteræ à Sede Apoſtolica in derogationem primæ inſtantiæ ordinarij, eò quòd alteri Iudici delegato veniunt commiſſæ: tunc hæ litteræ non poſſunt directè aſportari ad prædicta Tribunalia, vt cauſa remittatur Ordinario, aut vt decretum in eiſdem obtineatur, quòd pars impetrans coram Ordinario ipſo litteris gratioſis vtatur, & ſic de ſimilibus, quæ in derogationem, & contrauentionem ipſius ſacri Concilij decretorum fuerint expeditæ & impetratæ, quoniam iſtius cauſæ cognitio priuatiua eſt huius Conſilij Supremi ob negotij grauitatem ex hac *l.* 81. provt quotidie practicatur, quod & benè perpendit Narbona in eadem *l.* 81.

At verò quando iam Iudex delegatus vti cæ-
47 pit † iuriſdictione virtute comiſſionis non ſubſcriptæ propria manu Sanctiſſimi, & aduerſarius contra quem impetrantur, opponit coram ipſo delegato exceptionem defectus iuriſdictionis (cum illa manifeſtè careat delegatus aut executor in prima inſtantia pertinente ad Iudicem ordinarium, ita vt proceſſus delegati, vel alterius cuiuſlibet iudicis ſit nullus ipſo iure ex hoc defectu iuriſdictionis ex *cap. cauſæ omnes* 20. *ſeſſion.* 24. *de reformat.* provt latiùs *hoc tract.* 2. *part. cap.* 3. *& ſeqq.* dictum eſt) vel aliam putà legitimam exceptionem prouenientem ex aliquo decreto eiuſdem Concilij Trident. quam non admittat Iudex delegatus, vel inſuper ad vlteriora procedat: tunc pars ab hoc legitimo grauamine appellans poterit licitè, & indiſtinctè recurrere ad quælibet ſuprema Regia Tribunalia (ſub cuius diſtrictu Iudex ipſe ſit Eccleſiaſticus, vel executor, vt ſuperiùs diximus) pro delatione ſuæ appellationis ob violentiam ſibi illatam, ad finem obtinendi decretum *vim fieri, & reponi*; vt ipſe appellans coram ſuperiori Iudicis cognoſcentis de cauſa poſſit illam libere proſequi, quòd quidem licitè vi oppreſſo permiſſum eſt in hoc caſu, provt in terminis ex Gundiſalbo de Pax diximus, & legitimè probauimus *in tractatu de Regia protectione* 2. *part. cap.* 17. *à num* 3. *& ſeqq* quod vide, cum non ſit excluſus hic caſus à lege dicta, nec in ea incluſus, ideò præcisè iſte tanquam omiſſus remanet ſub diſpoſitione iuris communis, & aliarum legum Tribunalibus attribuentium generaliter omnium violentiæ cauſarum cognitionem, quia hoc in eis Tribunalia † ipſa non ſe 48
intromittunt in executione Conſilij, & eius obſeruatione, nec decernunt cauſam remittendam Ordinario, ſed dumtaxat in tollenda violentia conſiſtente de perſe, & extrinſecè in denegata delatione iuſtæ appellationi, imò ex hoc decreto manifeſtè apparet, ſe non intromittere in obſeruantia Concilij Triden. nec remittunt cauſam Ordinario, ſed potiùs ſuperiori Eccleſiaſtico ad quem fuit appellatum, vt declaret ſuper ipſa exceptione declinatoria orta ex diſpoſitione Concilij Tridentin. ſicut in cæteris cauſis huius generis, quibus opponitur aliqua iuris communis legitima exceptio. Et ita communiter practicatur in dictis Tribunalibus † Regiis, ſicque iſte caſus violentiæ per hanc 49
viam intentatus & introductus in Tribunalibus præſeruatus cenſetur in hac *l. cum ſolum* de violentiis tangentibus directè, & immediatè obſeruationem, & executionem Concilij diſponat, quoniam per alteram viam nec recurrens conqueritur in Senatu de inobſeruantia Concilij, ſed tantum de denegata delatione ſuæ legitimæ appellationi, nec Senatus aliquid ſuper obſeruantia Concilij diſcernit; nec ſe intromittit ſuper exceptione declinatoria, ſed cognitione dumtaxat, an appellatio emiſſa ſit legitima necne. Atque ideò hoc violentiæ genus non pertinet ad intentionem & finem prohibitionis, & ad caſum exceptum ſpecialiter *in dict. l. Regia*, ſed tacitè permiſſum, quia cum prætor vnum
† ex pluribus iudicare vetat, cætera videntur 50
conceſſa, *l. cum prætor*, vbi latiſſimè Barboſa, *ff. de iudiciis*.

Quare omnino cauendum erit, vel cautè legendus † Flores de Mena dùm *in practicar. quæſt.* 51
lib. 1. *cap.* 12. *num* 9. (vel harum nouiter editarum legum Regiarum immemor, vel fortè ſuo tempore nondùm promulgatarum) firmauit, quòd ſi à Sede Apoſtolica Iudices impetrati procedant in prima inſtantia, à quorum proceſſu appellat pars, & ad Cancellarias, & alia Tribunalia Regia recurrit per viam violentiæ; in eiſdem declarari, *vim fieri*, & ordinario remitti cauſam, vel iuuetur, iudices reponere attentata, & appellationi legitimæ deferre. Quia primum decretum in his inferioribus Regiis
Tribunalibus † non datur ſtante expreſſa auo- 52
catione, & prohibitione dictarum legum, in ſecundo autem benè procedit ex hactenus per Nos deductis & comprobatis, & hæc nota ne decipiaris deinceps. Et ad hos eoſdem terminos reducendus & declarandus erit Pater Henriquez de hoc tractans articulo, provt illum etiam declarauimus citatum infrà 2. *p. cap.* 2. *à num* 22.

Et eodem modo lapſus fuit Auguſt. Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, allegat.* 81. *ſub n.* 17. dùm eiuſdemmet Flores de Mena verba recenſet (tacito tamen authore) quem libenter excuſamus tanquam Luſitanum noſtrarum Caſtellæ legum expertem, & inſuper in Romana Curia diu

versantem, qui ob id facilè potuit illas ignorare, & incautè transcribere eo modo, quo perlegit, & inuenit assertionem D. Flores de Mena, & eadem facilitate sequi illum.

Nec huic veræ resolutioni obstant verba *d.*
52 *l.* 81. dùm vniuersaliter, † videntur prohibitæ omnes violentiæ tangentes Tridentin. decreta, ibi: No se conozca por via de fuerça de las cosas tocantes à la execution y cumplimiento de los decretos del Sancto Concilio Tridento, &c. Quibus verè respondetur, quod verba (*que no se conozca por via de fuerça*) vniuersalia non sunt simpliciter & absolutè apposita *in dict. l.* 81. sed cum qualitate restrictiua, *tocantes à la execucion y cumplimiento de los decretos*, quod in hoc cognitionis violentiæ genere, nec directè, nec etiam indirectè tractatur in Tribunali, sed tantum de appellatione deferenda, vt hactenus diximus, quod est multùm diuersum; quo casu nihil disponit, *d. l.* 81. sed limitatiuè ad qualitatem adiectam, *tocantes à la execution y cumplimiento de los decretos, &c.* Iuxta plurimas, & singulares doctrinas huic conducibiles, quas in vnum congessimus infra 2. *p. cap.* 5. §. 4. *à n.* 6. *cum seqq.*

Ad quam qualitatem omnino restringenda sunt, *d. l.* 81. verba, quia verba dispositionis quantumcumque vniuersalia debent declarari, & re-
53 stringi † ad qualitatem adiectam, & ad eiusdem adiuncti terminos limitari dumtaxat, vt post alios Doctores Petrus Surd. *in cons.* 179. *n.* 40. *&* 41. *lib.* 2. Hieron. Gabriel. *cons.* 130. *n.* 2. *lib.* 2. Cassanate *in cons.* 44. *n.* 29. Gutierrez *cons.* 1. *n.* 11. 13. 15. *&* 17. *& seqq. & in cons.* 2. *n.* 4. 5. 28. *sequenti*, plurimos Doctores, & doctrinas congerit Castillo *controuers. tom.* 5. *c.* 9. *à n.* 1. *cum seqq.* vbi amplissimè de hac vera doctrina.

Nam cum omnes retentionis casus possint dupliciter per viam violentiæ deduci in Tribunalia, principaliter petendo retentionem litterarum, † ob contrauentionem alicuius decreti
54 Concilij Trident. vt nempè obseruetur, & exequatur, & non violetur, cui casui directè conueniunt, & adaptantur dict. verba *l.* 81. *tocantes al cumplimiento y execucion de los*; secundo modo petendo decretum violentiæ, vt iudex executor deferat & reponat, & simul etiam cumulari hæ duæ querelæ, vt latiùs sup. *c.* 11. *per totum*, sequitur, vt lex 81. debeat intelligi in casu cui magis & congruè eius verba adaptantur, atque simpliciter & directo, non in eo qui venit causatiuè, & secundùm quid, quia verba legis debent intelligi simpliciter non secundùm quid, *l. hoc legatum in fin. ff. de leg.* 3. *l.* 1. §. *si quis simpliciter, ff. de verbor. obligat.* & latiùs per Barbosam *axiomate* 222. *num.* 29.

Et an hæc Tribunalia Regia inferiora vltra
55 Consilium supremum † possint vti decreto violentiæ (*de conocer y proceder*) & an hæc eadem Tribunalia, possint cognoscere de violentiis tangentibus Concilij decreta, quando simul, & principaliter cumulantur cum violentia ob denegatam appellationem, & quando de hac sola possint cognoscere & decernere, remissa alia ad hunc supremum Consilium, vide latè infrà *c.* 16. *vers. In secundò autem casu, à num.* 59. *cum seqq. & in vers. Maior tamen se offert, à num.* 68. *cum seqq.*

Ex his quæ hactenus scripta fuere, & anno-
56 tata, colliges, quàm vtile † erit cunctis in Chancellariis, aliisque Regis Tribunalibus & Audientiis de gentibus, & Senatoribus, & aduocatis scire, & internè cognoscere; in quibus casibus dicatur læsa, seu percussa prima Ordinariorum instantia in contrauentionem *S. Concil. Tridentin. in cap.* 20. *causæ omnes, sess.* 24. *de reformation.* non vt directè violentiæ causæ in ea Tribunalia introducantur (cùm, vt diximus, sit neruosè vetitum & prohibitum à lege Regia) sed dumtaxat vt faciliùs detegatur defectus iurisdictionis in Iudicibus delegatis, quibus non seruatâ formâ præcisâ eiusdem, *cap. causæ omnes*, fuerunt commissiones directæ, & causæ in prima instantia (quæ dumtaxat Ordinariorum iudicio spectant) minus legitimè auocatæ ad effectum illum supradictum declarandi, vim facere delegatos non deferentes appellationibus interiectis à reiectione declinatoriæ oppositæ, vel ab illis ea non obstante, procedentibus ad vlteriora, iuxta quæ variis in locis fusè scripsimus *in tractat. de Regia protection.* Ad hunc igitur effectum videnda erunt quæ plena manu nouiter & attentè considerauimus per casuum distinctionem *in tota* 2. *part. huius tract. de supplicatione ad Sanctiss.* Quâ abundè deteguntur nullitates commissionum, monitorialium, inhibitorialium atque processus totius, & denique sententiarum, & omnium quæ super fundamento vitioso & infecto commissionis informis fuere fabricata.

CAPVT XV.

Pendente recursu ad Regem ob Bullarum resignationis retentionem, durantéque causæ examine in Senatu, an suspendatur terminus ad illas publicandum.

SVMMARIVM.

Publicatio Bullarum resignationis intra quod tempus fieri debet iuxta Regulas Chancellariæ, n. 1.

Publicatio Bullarum resignationis, à quo tempore incipiat, num. 2. *remissiuè.*

Terminus ad publicandum litteras resignationis non currit dùm in Senatu durat examen retentionis petitæ earum, num. 3. *& seqq.*

Impedito agere non currit tempus, num. 4.

Impedimentum proueniens ex facto Regis excusat, num. 5.

Impedito ex facto Iudicis non currit terminus, num. 6.

Terminum non currere propter recursum ad Regem per viam violentiæ tollendæ, declarauit Rota, num. 7.

Terminus aliquis à iure, vel iudice assignatus partibus non currit, sed suspenditur toto tempore quo durat recursus ad Regem, num. 8.

Recursu pendente ad Regem suspendi terminum pluries determinauit Rota, num. 9. *& seqq.*

Terminus suspenditur, dùm cessant lites, & molestiæ, num. 10.

Litteras qui tenetur intra terminum expedire, impeditus dicitur durante controuersia sibi mota interim, num. 11.

Molestia siuè sit iudicialis, siuè extraiudicialis, siuè

siuè de iure, siuè de facto suspendit terminum, num. 12. & 13.

Molestiæ prouenientes ex facto Principis impediunt termini cursum, num. 14.

Per cognitionis introductionem in Consistorio Principis terminus, sicut fatalia, non currit, num. 15.

Impedimentum quacumque parte termini incidens illum suspendit, nec attenditur principium tranquillum, num. 16.

Tempus tantum restituendum impedito quantum per impedimentum fuit ablatum, num. 17.

Recursus omnis ad Principem generaliter suspendit terminum, num. 18.

Fatalia non currunt pendente causa in Consistorio Principis, num. 19.

Tempus totum quo durauit impedimentum suppletur impedito, quod non computatur in termino, num. 20.

Impedimentum legitimum dicitur, siuè sit iudicialis, siue extraiudicialis siuè de iure, siuè de facto, num. 21.

Impedito siuè de iure, siuè de facto non currit terminus ad publicandas litteras resignationis, num. 22.

Super nullitate sententiæ dùm disceptatur non currit terminus causæ principalis quousque finiatur nullitatis quæstio, num. 23.

Quando probabile saltem sit impedimentum nullitatis, num. 24.

Nullitatis iudicio pendente terminus ad appellandum non currit, dùm non calumniosa, sed probabilis sit nullitas, num. 25.

Nullitatis iudicio pendente non currunt fatalia num. 26.

Super desertione appellationis dùm disputatur, terminus non currit, ibid.

Dùm disceptatur an articulus, aut positiones admitti debeant, vel eis sit respondendum, terminus ad probandum non currit, num. 27.

Dùm disceptatur de eo super quo terminus à iure, vel ab homine est appositus non currit, n. 28.

Terminus ad publicandas Bullas resignationis non currit durante in Senatu examine earum, an sint retinendæ necne, num. 29.

MVLTOTIES contingit, vt facta beneficij resignatione in fauorem
1 alicuius, † qui postquam à Sede Apostolica Bullas obtentas affert, & ante earum publicationem (quæ fieri debet hodie vltra montes infra nouem menses, & iuxta varietatem prouinciarum diuersi termini sunt adscripti, vt latè videre est per Flaminium Parisium *de resignatione benefic. tom. 2. lib. 11. quæst. 1.* per totam; & ibi à quo
2 tempore incipiant currere, † vide bis) patronus laicus putà ob derogationem sui patronatus, vel alter ex variis aliis causarum figuris, recurrit ad Senatum pro illarum retentione, & vi tutæ Regiæ ordinariæ prouisionis apprehenduntur litteræ prædictæ, & in Senatum introductæ diù examen ita duret, vt terminus prædictus ad publicationem faciendam sit transactus, & demùm sibi Bullis relaxatis, vt liberè vel certo modo, putà coram ordinario, illis vtatur impetrans, sibi opponitur de nullitate Bullarum, & amissione iuris ob non factam intra terminum publicationem, & an ei impetranti obsit hæc exceptio, pluries vidi dubitari.

Necnon etiam consultus respondi nullatenus ei obstare, nec currere terminum toto tempore, † quo retentionis examen durat in Senatu, an- 3
teaquam litteræ sibi relaxentur, & totum illud tempus de medio sublatum censetur ex regula vulgari, † quòd impedito agere non cur- 4
rit tempus, *l. 1. §. fin. de annali exceptione, l. vt perfecti, C. de annali.*

Maximè, quando ex facto Principis prouenit † impedimentum, quòd omnino excusat, vt te- 5
statur Decius *in c. ex ratione, n. 22. vers. Secundus casus*, Sigismundus Scaccia *de appellationibus, q. 15. sub n. 124. vers. Aduerte vnum. ad finem*, Nos in commentariis *de Regia protectione 1. part. c. 7. num. 7.* vbi *num. 96.* quòd impedito † ex facto 6
iudicis non currit terminus, vbi plurimos ad id citauimus Doctores; quia quando alicui assignatur terminus ad aliquid faciendum, & labatur facto & impedimento alterius, suspensus intelligitur, de quo infrà *2. p. c. 6. à principio.*

Et quod terminus non currat propter recursum ad Regem † per hanc viam violentiæ; in 7
simili casu determinauit expressè Rota *in vna Legionensi præstimonia. 27. Nouembris 1592. coram Pamphilio*, quam ad litteram refert Nicolaus Garcia *de beneficiis 6 part. capitul. sub n. 42.* In qua dùm disceptaretur, an lapsus fuerit terminus ad executionem executorialium, ita dicitur in hæc: maximè cum taciturnitas fuerit causata ex impedimentis præstitis per Aluarum, mediante recursu ad Consilium Regium, per quod curauit auferre executoriales, &c. Ex qua decisione, & aliis quamplurimis fundamentis manifestè probauimus in nostris commentariis *de protectione Regia 1. p. c. 7. à n. 72.* & sursum *à n. 58. cum seqq.* nullum † terminum assignatum à iu- 8
re vel iudice parti currere, sed omnino suspendi toto tempore, quo durauit recursus ad Regem.

Vltra quam decisionem pluries ita determinasse Rotam, nempè † recursum ad Regem legi- 9
timum esse impedimentum, vt terminus suspendatur pro tempore, quo durauit recursus ipse, vt in vna Imolens. Castri *16. Ianuary 1573.* coram Seraphino, in alia Tolletana Archidiaconatus de Talauera *Iunij 1592.* coram eodem Seraphino (vbi etiam alia Imolens. recenset) quæ quia tota conducit pro fundamentis huius quæstionis, illam referam; sic ait: Fuit dubitatum, an Archidiaconatus vacaret de tempore factæ prouisionis D. Didaco, ita vt prouisio censeatur valida, & Domini censuerunt non fuisse tunc temporis vacantem, ideóque gratiam fuisse nullam. Moti fuerunt, quia cùm bonæ memoriæ Cardinalis de Mendoça teneretur dimittere Archidiaconatum infra spatium anni, ísque obtinuisset plures prorogationes, quæ durabant vsq; ad diem *23. Iulij 1588.* & interim fuisset ei mota controuersia super Decanatu, quem Papa prætendebat vacare per promotionem ad Cardinalatum; non currebat † ei tempus, sed interim cessabat, donec molestiæ cessassent; nam 10
impedito non currit tempus, *l. quibus diebus, ff. de conditionibus, & demonstrationibus, l. non possunt, C. de dolo malo, capit. imputari. de regul. iuris in 6.* & in propriis terminis materiæ, de qua agitur, probatur *in capit. commissa.* & ibi Glossa *de electione in 6. capit. licet Episcopus*, & ibi Doctores *in præbend. lib. 6. Clementin. 1. §. cæterum de statu Monachorum*, Vitalinus *in Clementin.*

gratiæ num 43. *in fin. de reſcriptis, & in Clementina ſi plures, num.* 27. *de præbendis*, Ægidius *deciſ.*43.*&* *deciſ.*153. *&* *deciſ.*595. Tiraquell.*de retractu lignagier, gloſſa* 10. *num.*32. Rebuffus *in praxi beneficiali,tit. de non promotis intra annum,*
11 *num.*47. Quod etiam † obſeruatur, in eo, qui vigore decreti tenetur expedire litteras intra ſex menſes, Mohedanus *deciſ. ibi.* Nec obſtat, quòd hæc controuerſia non fuerit iudicialis,
12 quia † hoc procedit indifferenter in omni moleſtia ſiue iudiciali ſiue extraiudiciali, vt poſt gloſſam traditCardinalis *in dict. Clement. gratiæ*, & ibi *n.*8.Andreas Barbat.*n.*22.Probus *addition. ad Monach. in cap. commiſſa, num.*2. *de electione in* 6. Felin. *in cap. cum Ioannes, num.* 33. *de fide inſtrumentor.* Caſſiadorus *deciſ.*9.*de cauſa poſſeſſion. & propriet.* Rebuffus *in tractu de pacific.*
13 *poſſeſſo. num.* 165. Siuè moleſtiæ † ſint de iure, ſiuè de facto, vt poſt gloſſam tradunt Ancharran. & Geminianus *in dict. cap. commiſſa*, & Caſſiadorus *dict. deciſ.* 9. Moleſtiæ factæ Cardinali viſæ fuerunt maximè conſiderabiles,
14 † *cùm prouenirent facto Principis*, quo poterat ad libitum voluntatis ſuæ diſponere de beneficio, etiam priuando ſine cauſa, vt tradit Mohedanus *deciſ.*86. Et cum introducta eſſet cognitio in principis Conſiſtorio, non currebat
15 † dilationis tempus, quemadmodum etiam dicitur non currere fatalia: & reſolutum fuit coram me in Imolenſ. Caſtri. 16. *Ianuarij* 1573. Nec releuat, quod à principio poſſeſſio fuerit pacifica, tam reſpectu tituli, quàm perceptionis fructuum; quia ſufficit, quod quandocum-
16 que præſtetur impedimentum † circa culpam impediti, vt per Archidiacon. *in cap. cum ex eo, num.*2. *de election. lib.* 6. quem ſequitur Ioannes Andreas *in dict. cap. imputari. col.* 1. *de regulis*
17 *iuris lib.*6. Ideóque tantum temporis † ei reſtituendum eſt, quantum per impedimentum ablatum fuit Ægidius *deciſ.* 83. Et fuit reſolutum in Salmantina Parrochial. coram R. P. D. Orano 1589..quod intelligendum eſt reſpectu temporis, quòd dilationi conceſſæ propter moleſtias ſubtractum eſt, &c.

Quam deciſionem ad litteram refert Nicolaus Garcia *de beneficiis* 2. *tom. part.* 11. *cap.*5. *ſub num.*105. Illam tamen totam reperies ad litteram apud eundem Seraphinum *in deciſ.* 997. quem Garcia non citauit.

Et generaliter quod omnis recurſus ad Principem ſuſpendat terminum cauſæ principalis,
18 † vel articuli incidentis; probat eleganter Rota vt per Farinacium *in poſthum.tom.*2.*deciſ.*416. quæ *num.*3. *&* 4. ita loquitur; vel ſaltim negari non poteſt, quin ſaltem dubium eſſet, quomodo eſſent intelligenda verba reſcripti, ita vt eſſet opus pro declaratione iterum adire ſignaturam, *cap. cum contingat. de reſcriptis*, *cap. cum veniſſent. de iudiciis*; & cum ante lapſum tridui, & die ſequenti poſt præſentatam in actis commiſſionem appellationis fuerit per Vincentium citata parte, habitus recurſus ad ſignaturam, vt in eius ſummario, *num.* 10. dominis viſum fuit, dicto recurſu pendente, nullum cucurriſſe tempus ad † inducendam deſer-
19 tionem, Lucas de Penna *in l.* 2. *num.* 21. poſt medium, *verſicul. Ex quo enim negotium*, *C. de naufrag. lib.* 11. Afflictis *ſuper conſtitut. Regni. rubric.* 39. *num.*6. *lib.* 1. Maranta *in ſpeculo.* 5. *p. num.* 38. vt in ſimili dicitur, fatalia non currere pendente cauſa in conſiſtorio Principis, *l. cum anterioribus*, §. *ſi tamen*, *C. de temporib. appell.* Lancellot. *de attentatis*, *cap.* 12. *in præfatione*, *num.*40. *&c.*

Et quod totum tempus, quo durauit impedimentum; debet † ſuppleri impedito, quia illud non computatur in termino, ſed tantùm ei denuò indulgetur; eſt optima deciſio Seraphini 1066. quam & alias adde, quas adduximus *in tractat. de Regia protectione* 1. *part. cap.* 7. *à num.* 74. Et quod impedimentum, vt iuſtum iudicetur, ſufficiat quod ſit † ſiue iudiciale, 21
ſiue extraiudiciale, ſiue de iure, ſiue de facto; probant vltra allegatos in deciſ. Tolletana, Staphileus *tit. de qualitat. & ſtatut. benefic.* §. *huiuſmodi*, *num.* 12. Villadiego *delegato. quæſt.* 14. 1. *part. num.* 96. Rebuffus *de pacific. poſſeſſ. num.* 197. aliàs 164. Coſmas *in pracmat. ſanction. tit. de collation. in* §. *item quod vniuerſitates*, *verbo*, *Poſſederint*, Bellamera *deciſ.* 596. Caſſiador. *deciſ.*9. *num.*1. *de cauſa poſſeſſion.* Sarner. *in regul. de triennali*, *quæſt.* 53. Mandoſius *regul.* 34. *quæſt.* 26. Hogeda *de benefic. incompatibil. cap.* 13. *num.* 80. Maſcardus *de probationibus concluſ.* 183. *num.* 40. Quintana Dueñas *lib.*4. *num.*27. Flaminius Pariſius *lib.* 3. *quæſt.* 1. *num.* 130. Azor. *inſtitut. moral. part.* 2. *lib.*7. *cap.*16. *quæſt.* 9. & latè plures Rotæ deciſiones adducens videndus Nicolaus Garcia *de benefic. tom.*2. *part.*11. *capitul.* 5. *à num.* 105. *&* *ſequentibus.*

Et quod impedito ſiuè de iure, ſiuè de facto, iudicialiter † ſeu extraiudicialiter non currat ter- 22
minus ad publicandas litteras reſignationis, ſed totum id tempus de medio tollatur, ita, vt nec computetur, probat latiſſimè Flaminius Pariſius *de reſignatione*, *tom.* 2. *lib.* 11. *quæſt.* 11. *per totam*; vbi latiſſimè proſequitur videndus.

Et ampliùs comprobatur, quoniam dum in Senatu diſceptatur cauſa, an ſit legitima ad retinendas litteras Apoſtolicas, ad effectum, vt in earum executione ſuperſedeatur, donec Romanus Pontifex per humilem ſupplicationem inſtructus ſit de damno publicæ vtilitatis, & miſericorditer dignetur de remedio † prouidere: 23
non poteſt ſuper principali cauſa terminum currere, vti ex variis iuris exemplis, & ſimilibus noſtra reſolutio roboratur. Quippè dùm diſceptatur ſuper nullitate ſententiæ, non currit terminus cauſæ principalis,quouſque finiatur nullitatis quæſtio. Philippus Franchis *in cap. dilecti. quæſt.*6. *de appellationibus*, Decius *in cap. ex ratione*, *num.* 10. Felinus *num.* 4. *eodem titulo*, Sfortia Oddi. *de reſtitutione in integr. quæſt.* 20. *num.* 69. *&* 74. Rota *diuerſorum deciſ.* 490. *num.* 3. *lib.*3. *part.*3. Gratian. *diſceptation.*61. *num.*10. Scaccia *de appellation. quæſt.* 15. *num.* 88. 91. Quando probabile † ſaltem eſt impedimentum 24
huiuſmodi nullitatis, Felinus *dict. num.* 4. Gratian. *dict. num.*10. Bantius *de nullitatibus, tit.* 8. *num.*13. Tiraquellus *lib.* 1. *de retract. linag.* §. 1. *gloſ.* 10. Caldas Percita *in l. ſi curatorem*, *gloſſa intra legitimum tempus*,*num.*13.Giurba *deciſ.*110. *num.*6.

Nec etiam pendente nullitatis iudicio, decemdium currit ad † appellandum, licet actor ſuccumbat, dummodo non calumnioſam ſed probabilem propoſuerit nullitatem, Cinnus *in l. contra maiores, num.*7. *C. de inofficioſo teſtamento,*

Franchus

Franchus *in cap. dilecto*, *num.*11. *de appellationibus*, Thesaurus *decis.* 10. *num.* 10. Marsillis *singulari.* 152. Scaccia *dict. quæst.* 15. *num.* 9. & 97. & licet dissentiant Guido Papæ *de appellationibus*, *quæst.*65. *num.* 47. Lancellot. *de attentat.* 2. *part. cap.*12. *limit.* 50. *num.* 127. à priori tamen opinione Cini recedendum non esse, inquit Scaccia *de appellation. quæst.*12. *num.*169. Marius
26 Giurba *decis.*110. *num.*7. Imò nec † currunt fatalia, Felinus *in dict. cap. ex ratione*, *num.*5. Bald. *in authent. ei qui*, *C. de temporib. appellat.* Sola. *ad decretum Sabaudiæ*, *tit.* 32. *glos.* 10. *num.* 8. Sforcia Oddi. *de restitutione*, *quæst.*71. *num.*10. Giurba vbi proximè, *num.*8. nec dum super appellationis desertione disputatur, Decius *dict. cap. ex ratione*, *num.*10. Alexand. *cons.*42. *n.*11. *volumin.*3. Carpenus *ad statuta. Mediolanens.*21, *num.*78. Scaccia *dict. quæst.* 15. *num.* 83. Cumia. *ritu* 88. *num.*56. Gratianus *disceptation.*61. *n.* 3. Giurba *dict. decis.* 100. *num. fin.* & latè de his omnibus Brededorius *de appellation. part.* 2. *à col.*157. Sola. *quæst.* 24. *à num.*49. Et Nos accuratiùs plurima alia adducens fundamenta. *de Regia protectione* 1. *part. cap.*7. *à num.* 58. *cum sequentibus*, vsque ad finem, vbi de iis singulis videbis comprobatum, quibus & hæc addere pores.

Et dum disceptatur, an articuli, aut possessiones † admitti debeant, vel non, vel an de-
27 beat responderi possessionibus, terminus ad probandum assignatus non currit, sed interim suspenditur, Glossa *in Clement. sæpè*, *verbo*, *Post dilationem*, *de verborum significat.* Speculation. *in tit. de dilation.* §. 1. *versicul. Sed nunquid currant*, Bald. *in l. fin. ff. de feriis*, Bart. *in l. intra vtile*, *ff. de minorib.* Balbus *decis.*185. incipit, *tempus datum*, Viuius *decis. num* 1. Camill. Borrellus *in summa decis. tit.*47. *de dilationibus*, *n.*97. *& num.*98.

28 Et dùm disceptatur de eo, super † quo terminus à iure, vel ab homine est appositus; non currit terminus, sed interim suspenditur, vt ex pluribus Doctoribus probabimus infrà 2. *part. capitul.*20. *à num.*21. *versicul. Quippè dùm disceptatur*, *&c.*

Quare concludendum erit ex fundamentis,
29 doctrinis † & Rotæ decisionibus; nullatenus currere impetranti terminum ad publicandas litteras resignationis, dùm in Senatu de earum retentione tractatur, disceptatur, & durauerit causæ examen, cùm reuera impeditus sit legitimè, & suæ litteræ sint detentæ. Nec in sua impetrantis facultate, & libera potestate stat illarum facere publicationem, quia ab eo sunt ablatæ virtute Ordinariæ prouisionis Regiæ, cui ipse resistere de facto non potuit, sed dumtaxat causam prosequi in Senatu, docendo de iniustitia causæ deductæ per aduersarium, & insistendo pro earumdem relaxatione, & quod sibi à Senatu detur facultas illis liberè vtendi, quâ anteà penitus carebat, atque ideò legitimo impedimento interim excusatus est ad faciendam præfatam litterarum publicationem.

CAPVT XVI.

In retentionis Bullarum cognitione quid principaliter, tam respectu principij, quàm respectu finis in Senatu deducatur: & quid incidenter: & quemadmodum in examinanda causa (vt legitimè appareat) in eo procedatur, & qualiter decreta concipiantur.

Et an & quando decretum violentiæ (de conocer y proceder, vltra decretum laicorum) in supremo Consilio expediatur: & nunquid cætera Tribunalia Regia eo vti valeant.

SVMMARIVM.

*Retentionis Bullarum querimoniam proponenti in Senatu datur prouisio ordinaria, vt Regij Ministri illas perquirant, & ad Senatum cum cæteris actis per executorem factis remittant, vt ibi examinentur, an publicum lædant, n.*1.

*Ordinaria prouisione potest quis se munire ante damnum, quod timetur inferendum, num.*2.

*Retentionis remedium sui natura est præseruatiuum futuri damni, & periculi imminentis, num.*3.

*De timore mali, & periculo minante idem iudicamus, quod de ipso malo, num.*4.

*Defensione licitè quis vtitur probabiliter dubitans de offensione inferenda, num.*5.

*Etiam si effectus offensionis non sequatur, n.*6.

*Offensionis initium non requiritur expectare, vt quis defensione vti valeat, num.*7.

*Et sufficit visus armorum, licet illis non vtatur minans, num.*8.

*Retentionis Bullarum remedium fuit inuentum ad defensionem, quæ magis consistit in iniurijs inferendis quam in illatis, num.*9.

*Conseruatoris potestas non solum ad violentias illatas, sed prioribus ad inferendas videtur concessa, num.*10.

*Defensionis iusta causa est violentiæ inferendæ timor, num.*11.

*Ad defensionem suam dicitur factum verificato probabili timore, & periculo, num.*12.

*Timor iustus an probetur per iuramentum eius, qui ad suam defensionem feciſſe asserit, num.*13. *remissiuè.*

*Defensionem potest quis licitè præuenire contra paratum ad offensionem, num.*14.

*Offensam actualem non tenetur quis expectare, vt se defendat ad periculum obuiandum, n.*15.

*Litteris ad Senatum allatis causa retentionis proposita accuratè examinatur per Ordinarios Iudicij tramites, & iterum per supplicationem, num.*16.

*Examen causæ retentionis non requirit iudicialem indagationem, sed extraiudicialem instructionem, sicuti nec iurisdictione indiget, n.*17.

*Princeps dicitur conseruator suorum vassallorum, num.*18.

*Conseruator non vtitur iudiciali indagatione, potest tamen ad sui instructionem aliquam adhibere super manifestis violentiis, num.*19.

Senatus ex plurimis iuris rationibus motus longum adhibet examen super causa retentionis, num.20.

Senatus ad solam sui instructionem sufficeret extraiudicialis informatio sine partis citatione, etiam per testes sumenda, ibid.

Informatio super legitimitate causæ retentionis non tam ad sui ipsius Senatus instructionem fit, sed præcipuè ad Sanctissimum instruendum fideliter, num.21.

In re tam graui, provt retentio, non est fidendum de vno vel altero teste testantibus de legitimitate causæ retentionis, sed per delationem omnibus numeris absolutam Sanctissimo remittendam, num.22.

In retentionis cognitione nihil concurrit spirituale exactæ indagationis impeditiuum, nec respectu Principij, nec respectu finis, num.23.

Retentionis litterarum finis est violentiæ obuiare quâ publica turbatur quies, num.24.

Scandalum, & violentia qua fundatur retentionis cognitio, est contraria iuri naturali, & spirituali, & oppositæ naturæ, num.25.

Violentia perpetrata etiam à Clerico nullam includit spiritualitatem, num.26.

Omne delictum à Clerico commissum temporale est, solúmque ratione personæ distinguuntur iudicia, ibidem.

Retentionis cognitio non adhibetur alio fine quàm tollendi violentiam, non ad decernendum super iure ex litteris orto, num.27. & 29.

In litterarum examine agitur tantum de quodam damno externo Reipublicæ non contento intrinsecè in illis, nec cadente in intenione concedentis orto ab importunitate impetrantis, n.28.

Senatus diligenter examinat auditis partibus causam retentionis, non vt decidat causam principalem, sed ad explorandum violentiam, de qua principaliter cognoscit, num.29.

Habens ius cognoscendi circa finem pro bono communi, habet ad media proportionata, vt auferatur vis, num.30.

Media proportionata adhibita per Senatum ad detegendam causam retentionis sunt mere temporalia, & in mero facto nitentia, num.31.

Examen litterarum obtentarum per alienigenam horum Regnorum cadit super mero facto temporali, an sit originarius, vel extraneus, quòd incapax est spiritualitatis, num.32.

Examen litterarum in derogationem iurispatronatus laicorum aut Regis cadit super mero facto, an quis sit in quasi possessione iurispatronatus necne, num.33.

Quem possidere, vel in possessione esse, quæstio est meri facti non iuris, num.34.

Super possessione etiam rei inspiritualis, quæ temporalis est; cognoscit laicus de violentia, n.35.

Examen Senatus super commissionibus contra primam instantiam Ordinarij vertitur super mero facto, an sit subscriptio propriæ manus Sanctissimi, vel ne, num 36.

Subscripta an sit supplicatio commissionis est quæstio facti, cum subscriptio in manufactura consistat, num.37.

Articulus principalis omnis retentionis est violentiæ indagatio, in quo nec etiam de mero facto rei spiritualis agitur ad declarandum super ipso, sed super ipsa violentia, num.38.

De facto rei spiritualis incidente in principali causa quilibet secularis cognoscit, num.39.

Controuersia incidens quando dicatur meri facti, aut iuris, num.40. remissiuè.

Ad Principem, vt protectorem suorum vassallorum pertinet cognitio omnium violentiarum, à quibuslibet etiam Ecclesiasticis illatarum, n.41.

Defensionem præstare impossibile foret Principi non inquirenti, an adsit violentia; cum de iuribus & factis singulorum nequeat Senatus habere notitiam, num.42.

Cui competit tractare de fine, conuenit etiam tractare de mediis necessariis ad finem, n.43.

Potentia omnis tamquam virtus ad finem disponit de iis, quæ sunt ad finem, num.44.

Media sequuntur naturam sui finis, & ab ea regulantur, num.45.

Consequens, cui conceditur, concessum etiam videtur suum necessarium antecedens, num.46.

Etiamsi consequens maius foret concesso, n.47.

Probatio per testes causæ legitimæ ad retinendas litteras, est consequens necessarium ad cognitionem violentiæ, quæ aliter constare nequit, n.48.

Cognitio violentiæ ob non delatam appellationem non eget extrinseca probatione, cùm sit deducenda ex actibus Iudicis Ecclesiasticis facientibus rem notoriam, num 49.

In examine retentionis, cum nihil spiritualitatis habeat, sed merè facti temporalis incidentis in causa principali violentiæ pertinentis ad defensionem, & cognitionem Principis exactè potest in Senatu tractari. num.50.

Probatio super causa retentionis à Senatu denegandi quando consistit in iure, cùm per illud iam sit decisa, num.51.

Item quando causa, super qua fundat retentionem oppressus, confitetur ab aduersario, denegatur probatio, num.52.

Frustra expectatur id, cuius euentus nullius est effectus, nec potest prodesse, num.53.

Factum quod non releuat fieri non debet, n.54.

In examine retentionis proceditur viâ Ordinariâ, & per sententiam definitiuam, & admittuntur partes ad probandum, si negotium in probatione consistit, num.55.

Si in facto non consistit nec admittitur, probatio nec dilatio ad probandum conceditur, ibid.

Si in examine adhibito per Senatum reperitur legitimam deficere causam ad retinendas litteras, statim relaxantur, vt illis pars vtatur, n.56.

Decretorum retentionis formulæ, ibidem. & n.seqq.

Causa retentionis si reperitur legitima, diuersimodè dantur à Senatu decreta iuxta casuum varietatem, num.57.

Retentionis casus aliqui pertinent ad retentionem litterarum, alij ad remissionem Ordinario, & de vtrorumque decretorum conceptione ibidem, num.58.

Competentia orta inter Ordinarium certantem causam in prima instantia ad se pertinere, & Nuntium, Archiepiscopumvè, Senatus quomodo concipiat decretum, num 59.

Decreto de conocer, y proceder, dumtaxat vtitur Senatus, cuius est priuatiua cognitio super conseruatione Concil. Trident. num.60.

Et de ratione huius conceptionis decreti, numer.61.

In violentia Iudicis Ecclesiastici cognoscentis de laico super re merè profana omnia Tribunalia Regia indistinctè vtuntur decreto de conocer, y proceder, num.62.

Chancellaria inhibita sunt, ne cognoscant de violentiis

tiis tangentibus obſeruationem, & executionem Concilij Tridentin. num.63.

Chancellariæ nequeunt vti decreto, en conocer y praceder in competentia orta inter Ordinarium, & Superiorem ob primam inſtantiam Ordinario reſeruatam per Trident. num.64.

Super orta competentia inter Ordinarium tuentem ſuam primam inſtantiam, & eius ſuperiorem, ſi à quolibet eorum fuerit appellatio emiſſa; pro eius delatione poteſt quidlibet Tribunal Regium adiri, num.65.

Et quemadmodum tunc ſint concipienda decreta vide ibid. remiſſiuè.

Error aliquorum putantium in Audientiis Regiis vti poſſe decreto (en conocer, y proceder) ſuper quocumque genere competentiæ annotatur, n.66.

Quando duo remedia retentionis, & violentiæ ob non delatam appellationem ab executore litterarum ſimul cumulantur; variis modis decreta concipiuntur, num.67. remiſſiuè.

Chancellariæ an poſſint cognoſcere de violentia executoris ob non delatam appellationem, & remiſſione petita commiſſionis ob contrauentionem Concilij præſeruantis primam inſtantiam Ordinario ſimul cumulatis, num.68. & ſequentibus.

Cumulato vtroque remedio ad Ordinarium, remiſſione, & violentia ob negatam delationem appellationi ab executore emiſſæ; diuerſimode decernunt Chancellariæ, num.69. & ſequentibus.

Nam ſi reperiunt vim feciſſe executorem; ita decernunt, vt deferat, & reponat, & articulum remiſſionis ad ordinarium remittunt ad ſupremum Conſilium determinandum, & de ratione, num.70. & 71.

Si autem reperiant Chancellariæ vim executorem non facere, ſuper vtroque remedio cumulato ſubſiſtant, remittendo vtrumque articulum ſupremo Conſilio, & de ratione, num.72.

Cauſa retentionis, quæ legitima ſit, iuſto, & pio Senatorum arbitrio relicta eſt, num.73.

Obtestatur Author Senatores, ne abutantur ſuo pio & ſincero arbitrio in diſcernenda legitimitate cauſæ retentionis Bullarum, num.74.

Defenſio vi oppreſſorum præſtanda eſt ſeruata ſemper reuerentiâ Sedis Apoſtolicæ, num.75.

Defenſio omnis tunc dicitur permiſſa iure naturali, ſi præſtetur cum moderamine inculpatæ tutelæ, aliter eſt culpabilis, num.76.

Moderamen in defenſione procedit ab eodem principio iuris naturalis, ſicut & ipſa defenſio, n.77.

Moderamine inculpatæ tutelæ non adhibito in defenſione, hæc iuri repugnat naturali, & gentium, num.78.

Moderamen inculpatæ tutelæ tunc in defenſione adhibetur, ſi id fiat ſine quo violentia tolli nequit, num.79.

Moderamen inculpatæ tutelæ conſiſtit in tribus; circa modum, tempus, & cauſam, num.80.

Senatores valdè euigiles ſint, ne quis calumniosè vti velit hoc ſalubri retentionis remedio, ad effectum differendi aut vexandi aduerſarium, num.81.

Retentionis remedio friuolè, aut calumniosè utentem debet Senatus in expenſis condemnare, n.82.

Tanta iuſtificatione procedit Senatus hic Supremus in cauſis retentionis, vt nullo modo oppreſſo tradatur prouiſio ordinaria, niſi prius relinquat fideiuſſorem de ſoluendis omnibus expenſis impetranti, & ſimul relinquat procuratorem, cum quo proſequi valeat cauſa ad euitandum ſuſpenſionem dilationis, num.83.

Decretum quoddam Senatus anni 1545. refertur, quo ſupradicta, & alia ſunt ordinata in ratione Bullarum, num.84.

Alterum Decretum Senatus anni 1580. refertur, quo prius extenditur etiam ad retentionem litterarum in contrauentionem Concil. Trident. vt pariter præſtetur fideiuſſor expenſarum, & procurator relinquatur, num.85.

Præfata decreta in viridi ſunt obſeruantia, & quotidie practicantur in hoc Senatu, cuius Secretarij non tradunt parti Ordinariam, niſi prius relictis procuratore, & fideiuſſore, num.86.

De inſtructione, quam habent Chancellariæ circa modum procedendi in cauſis retentionis Bullarum remiſſiuè, num.87.

De praxi Senatus circa executorem exequentem litteras, quarum petitur retentio, & aufugit cum illis quemadmodum conſulat oppreſſo per ſequeſtrationem, & compulſionem impetrantis, vt afferat intra terminum abſolutionem, n.88.

Supplicatio ſecunda de las mil y quinientas, non admittitur in cauſis retentionis litterarum Apoſtol. deciſis in Concilio Supremo, aut in Chancellariis Regiis, num.89.

Ad ſupplicationem ſecundam duo requiruntur, quod res ipſa ſit ardua, & valoris trium millium duplarum, num.90.

Quæ non poſſunt concurrere in retentione Bullarum, & de ratione, num.91.

Retentio Bullarum ad effectum ſuperſedendi in executione, & ſupplicandi Sanctiſſim. non infert præiudicium perpetuum, nec irreparabile, n.92.

Quòd leuiſſimi præiudicij eſt, num.93.

Retentionis ſententia non recipit aliquam æſtimationem nec continet rem æſtimabilem, num.94.

Supplicatio ſecunda denegatur in mero poſſeſſorio, num.95.

In retentionis Bullarum cognitione adhuc non agitur de iudicio poſſeſſorio, ſed de mero & nudo facto, an patroni ſint in quaſi poſſeſſione, ad effectum non declarandi ſuper eo, ſed ad alium finem ſuperſedendi in executione, num.96.

Secunda ſupplicatio à ſententia retentionis Bullarum nunquam admiſſa fuit in Conſilio Supremo, nec talis praxis viſa, nec audita eſt, n.97.

A ſententia retentionis Bullarum lata in Senatu Galleciæ, nequit appellari ad Chancellariam Valliſoletanam, quia cauſa non eſt capax ſummæ requiſitæ, num.98.

OMPARENTI parti, ſeu Regio Fiſcali in Senatu quærimoniam † violentiæ proponenti, ad obtinendam retentionem litterarum Apoſtolicarum, aliquam inferenti ſimul cauſam (ex his, quas legitimas probauimus ſuprà hac 1. *part. cap.* 3. *cum quatuor ſequentibus*) vt ex executione iuſtus euitetur inconuenientiæ timor in damnum Reipublicæ Eccleſiaſticæ ſpiritualis, aut temporalis, atque inſuper ſcandali periculo obuietur, datur ordinaria prouiſio, vt Regij miniſtri conquærant has litteras cum omnibus actis (ſi quæ facta fuere earum virtute) & in Senatum remittant, vt ibidem accuratè examinentur, an quid contineant, quod Rempublicam lædat iuxta *legem* 21. *l.* 23. 24. 25. & *l.* 26. 28. & aliàs *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat.*

Hac

Hac etiam prouisione ordinaria potest se quis munire statim, quod timetur de venturo dam-
2 no, nec tenetur † expectare quod actualiter sit illatum, ne ex sua negligentia impetrans occultè exequatur suas litteras, & inde incidat in illud inconueniens latè à nobis consideratum sup. *hac* 1. *part. cap.* 10. Tùm etiam, quia hoc salubre remedium retentionis sui natura est præseruatiuum damni futuri, & periculi minantis, ad quod vitandum fuit salubriter introductum, & à necessitate inuentum.

Idem namque iudicamus de timore mali, &
3 periculo minante, † quod de ipso malo, *l. Pedius in principio, ff. de ruina, & naufragio.* multas doctrinas ad id congerit Collantes *de pane. lib.* 3. *c.* 9. *sub n.* 8. *vers. Cui poterit addi,* latè per Corsetum *singulari. verbo, Metus, fol.* 168. multa pulchra per Dominum Ioannem Baptistam Valençuelam Velasquez dignissimum supremi Regij Senatus Senatorem, & Granatensis Cancellariæ Præsidem integerrimum *de statu & Belli. p.* 2. *considera.* 7. *à n.* 10. *& seqq.* Carolum de Tapia *decis.* 23. *à n.* 62. *&* à *n.* 60. Iacob. Cancer. *variar. resolut. tom.* 1. *p.* 2. *cap.* 10. *à n.* 47. *&* 3. *p. c.* 15. *à n.* 141. *&* 144. qui varia exempla reddunt.

Timor enim violentiæ inferendæ infert iu-
4 stum † metum Gramat. *voto.* 10. *num.* 2. Bertazol. *consil. crimin.* 159. *num.* 5. *& cons.* 427. *num.* 11. Caluacanus *de Brachio Regio. part.* 3. *num.* 210. *&* 211. *& p.* 6. *num.* 309. Mascardus *de probationibus conclus.* 1051. *num.* 49. Menochius *lib.* 3. *præsumption.* 4. *num.* 9. Ludouis. Lucens. *decis.* 18. *n.* 1. Farinac. *fragment. p.* 2. *litt. M. num* 87. Giurba *cons.* 28. *num.* 20. Sanchez *de matrimonio lib.* 4. *disp.* 5. *cap.* 5.

Sufficit enim probabiliter dubitare de offen-
5 sione, vt defensione † quis licitè vti valeat, *l. si quis fumo, §. quod dicitur, ff. ad leg. Aquiliam, l. habitatores. §. iterum, ff. locati, & ibi glossa verbo verè,* & communiter scribentes super illa, text. *in l. hac stipulatione, ff. de damno infecto, l. interpositas, C. de transactionibus,* Innocentius *in cap. si vero de sententia excommun. num.* 2. Bald. *in cons.* 364. *num.* 5. *vol.* 3. Angelus *in §. ius gentium, num.* 9. *inst. de iure naturali,* Aretinus *in cons.* 14. *num.* 18. Thomas Gramatic. *decis.* 5. *& in decis.* 18. *num.* 16. Silua *nuptial. lib.* 2. *num.* 119. Alexander de Neuo *in cons.* 12. *num.* 5. *cum sequentibus,* Brunus *cons.* 82. *num.* 5. *volum.* 1. Burgos de Paz *in cons.* 25. *num. fin.* & in proposito multis exemplis confirmat Hippolytus de Marsill. *in singular.* 325. *per totum, & in pract. §. diligenter, num.* 42. Carrerius *in praxi titulo de homicidio. §. circa tertium, per totum,* Mongollon *in tractatu de his quæ metus, cap.* 2. *§.* 6. *num.* 1. vbi *num.* 3. Ampliat, etiam si effectus non sit
6 sequutus, vt probant † iura superiùs citata, & Glos. *in cap. bonæ el* 1. *de electione, verb. Metuebat,* Andreas Gaillius *in tractatu de pace publica, lib.* 1. *cap.* 2. *num* 6. & Gloss. *in cap. ad Audientiam, verb. Causa de his quæ metus,* Thomas Gramatic. *decis.* 5. *num.* 6. Nec est necessarium,
7 quod spectetur † initium ipsius effectus offensionis, vt patet ex dictis iuribus, & Doctoribus hactenus allegatis, & Philippus Franchis *in cap. fin. de appellation. num.* 9. Andreas Gaillius vbi proximè *num.* 3. *&* 6. Barthol. *in l. ex plagis, §. Tabernarius, ff. ad leg. Aquil. n.* 1. Alexander *in cons.* 98. *num.* 3. *cum sequentibus,* Pirrus *in l. nihil consensui, ff. de regul. iuris,* Angelus *de malefic. verb. Et dictus Titius se defendendo, n.* 16. Carrerius vbi sup. Gramatic. *decis.* 5. *num.* 17. Suarez *allegat.* 23. *num.* 3. *&* 4. Mangollon vbi proximè *num.* 4. qui *num.* 7. latè probat, sufficere visum armorum, † licet illis non vtantur haben- 8
tes, & est text. optimus *in l.* 3. *§. qui armati, ff. de vi & vi armata,* ibi: *Sufficit enim terror armorum, vt videatur armis deiecisse.*

Et cum hoc retentionis † litterarum reme- 9
dium fuerit inuentum ad defensionem, & obuiandum periculo (vt diximus) magis propriè præstatur defensio, & consistit in iniuriis & damnis inferendis, quàm iam illatis, tradunt Glossa *in cap. dilecti in verbo, defendere, de officio Delegat. lib.* 6. vbi Monach. *num.* 5. Franchis *num* 7. Dominic. *num.* 13. Azorius *institution. moral. part.* 2. *lib.* 5. *capitul.* 34. *quæst.* 7. *versicul. Si iterum quæras,* Molina *de iustitia & iure, tom.* 6. *disputat.* 29. *num.* 2. *versicul. Potest tamen in fin.* Frater Ludouic Miranda *in manuali prælatorum, tom.* 2. *quæst.* 47. *articul.* 7. *concluf.* 4. Erasmus à Cochier. *de iurisdict. ordin. in exemptos. part.* 1. *quæst.* 39. *num.* 13. Barbosa *in pastorali de potestate Episcop. tom.* 2. *allegation. num.* 34. Vbi
affirmat quòd non solùm aduersus † violentias 10
manifestas illatas, sed etiam inferendas conseruatoribus potestas intelligitur concessa, quia propriè in vtrisque, licet magis propriè in inferendis violentiis, consistat defensio.

Qui quidem ibidem, *num.* 35. vlteriùs affir-
mat, iustam causam † esse & manifestam, vbi 11
violentia inferenda timetur, vt & benè agnoscunt Monachus *in dict. cap.* 1. *num.* 5. Ioannes Gutierrez *Canonicar. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 10. Sayrus *de censuris, lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 24. Suarez *tom.* 5. *de censuris, disputat.* 3. *sectione* 4. *à num.* 4. *& disputat.* 20. *section.* 1. *num.* 3. *cum sequentibus.*

Et ad defensionem suam dicitur factum, eo
ipso quod probatur † verisimilis timor, & pe- 12
riculum probabile Beroius *cons.* 138. *sub num.* 24. *lib.* 3. Vulpella. *cons.* 7. *num.* 8. *& cons.* 78. *num.* 3. Mascardus *de probationibus, conclus.* 1126. *num.* 13. Iacobus Ayter. *in tractatu de homicidio neces. part.* 2. *num.* 54. *& num.* 55. Qui benè explicat,
& declarat, an iste iustus timor debeat † pro- 13
bari iuramento partis asseuerantis ad suam defensionem fecisse, Gaspar. Cabal. *in additionibus ad constitut. Marchiæ. lib.* 4. *cap.* 54. *in verb. Ad defensionem,* Farinacius *de homicidio. q.* 125. *part.* 1. *n* 51. & aliis plurimis Didac. de Mario. *in addition. ad Thomam Grammatic. decis.* 5. *num.* 2.
Et contra paratum ad offensam potest † quis li- 14
citè præuenire defensionem, plurimos Doctores allegat Marius Giurba *cons.* 84. *num.* 18. & sub *num.* 16. quod sufficit periculum offensionis.

Nemo enim tenetur expectare actualem offen-
sam, ac inde se defendere, † sed potest licitè, 15
vbi probabile periculum offensionis adest; se omni defensione præuenire, atque damno & periculo obuiare, Pancirolus *cons.* 67. *n.* 9. Barcius *decis.* 141. *num.* 2. Scaccia *de indiciis c.* 46. *n.* 42. Aldouinus *cons.* 20. *n.* 193. Bertazol. *cons. crim.* 11. *n.* 2. & ex aliis multis Doctoribus firmat Marius Giurba *cons.* 84. *n* 19. Quare legitimè procedit praxis, & stylus Tribunalium Regalium in admittenda quærela retentionis, & expedienda ordinaria prouisione ante vim effectiuè, & actualiter illatam, quando de ea inferenda probabi-

liter

liter timetur, maximè cum ſemper iſtæ litteræ publicæ vtilitati damnoſæ ſoleant maximo cum ſecreto perduci, maximáque cum cautela occultari, & eademmet, & furtiuè exequi, præcauendo & fugiendo remedium hoc ſalubre retentionis, quo intereſſe habentes ex manifeſtatione litterarum poſſent ſe muniri, & vti ad euitandam executionem earum, & illam impediendam. Ex qua etiam praxi vtile aliud conſequitur ex apprehenſione huiuſmodi litterarum antequam executioni mittantur, ne in illud incidamus inconueniens obſtans executioni, & perfectioni decreti Regij retentionis, de quo abundè tractauimus ſuprà *capitul.* 10. *per totum.*

Allatis igitur litteris in Senatum (à quo proui-
16 ſio ordinaria † dimanauit) diligenter quæſitis, & vndique ablatis per Ordinarios Iudicij, ſuóſque iuris tramites hinc inde auditis allegationibus, & defenſionibus vtriuſque partis, accuratè examinatur cauſa in Senatu à principio propoſita, an ſit vel non legitima ad huiuſmodi retentionem litterarum petitam impertiendam, & concedendam; vel fortè iuſtè denegandam, iterúmque atque iterum, ſcilicet, per ſupplicationem ad eundem Senatum viſis, & reuiſis à ſe geſtis ſuper eodem examine, antequam perueniatur ad decretum affirmatiuum vel negatiuum ſuper eâdem litterarum retentione poſtulata, provt quotidie obſeruat ſtylus & practicatur in omnibus ſupremis Regiis Tribunalibus, ad quæ hæ cauſæ vehuntur, & examinantur pro tollenda violentia ex harum litterarum executione oriunda.

Et quamuis examen hoc fieri potuiſſet extra-
17 iudicialiter, † adeò quod ſufficiat extra iudicialem informationem adhiberi, cùm etiam in finem, ad quem fit & adhibetur, non ſit neceſſaria iuriſdictio, provt vtrumque probauimus hac 1.*p.* *cap.* 1. *à num.* 150. *cum ſequentibus, verſic. Maximè iuxta*, & latiùs *in c.* 8. *à num.* 19. *cum ſeqq. verſ. Comprobatur vlteriùs*, & ſuprà vbi de hoc videre poteris planè & plenius.

Atque inſuper etiam ex ea ſimili doctrina
18 comprobatur; nam conſeruator (veluti † etiam Princeps dicitur conſeruator vaſſallorum ſuprà *capitul.* 1. *hac* 1. *part. à num.* 95.) licet non poſ-
19 ſit cognoſcere iudicialiter, † nec vti iudiciali indagatione iuxta text. *in cap.* 1. in hæc: *Statuimus, vt conſeruatores, quos plerumque concedimus, à manifeſtis iniuriis & violentiis defendere poſſint quos eis committimus defendendos, nec ad alia, quæ iudicialem indagationem exigunt ſuam poſſint extendere poteſtatem, &c. & cap. fin. de officio Delegati. lib.* 6. Poſſunt tamen ad ſui inſtructionem aliquam cauſæ cognitionem adhibere ſuper manifeſtis violentiis, vt latè probat Ioannes Petrus Moneta *in tractat. de conſeruatoribus*, *cap.* 7. *à num* 76. *cum ſequentibus.*

Tamen ex pluribus motus iuris rationibus
20 † Senatus omnimodam adhibet cauſæ cognitionem per longum examen, tùm quia licet ad ſolam ſui ipſius Senatus inſtructionem ſufficeret informatio extraiudicialis, & abſque partium citatione, etiam quando informatio ipſa extraiudicialis ſit ſumenda per teſtes, vt poſt magnam Doctorum cateruam diximus *de Regia protectione* 1. *part. cap.* 1. *à num.* 215. *& ſequentibus*, *& cap.* 2. *à num.* 137. *& ſuperiùs.*

Nihilominus tamen cùm iſta informatio ad cognoſcendam legitimitatem † cauſæ retentio- 21
nis, non tam ad ſui ipſius Senatus inſtructionem fiat, ſed & principaliter ad inſtructionem ſummi Eccleſiæ Principis & Præſulis, non contentatur Senatus ipſe illam leuem adhibere, ne forte temerè faciat, ſed omnimodo certam remittere, & veracem poſſit Sanctiſſimo, iuxta illud Plinij Secundi, *lib.* 1. *epiſtola* 20. *prænaricatio eſt, tranſire dicenda, prænaricatio etiam curſim, & breuiter attingere, quæ ſint inculcanda, & repetenda.* Et quia in re tam graui, non eſt fidendum † de vno vel altero teſte ſuper legiti- 22
mitate cauſæ teſtantibus, vt eleganter conſiderauit Præſul Couarruuias *in practicar. capitul.* 35. *num.* 6. ibi: Quod non aliter percipi valet, quàm per delationem omnibus numeris abſolutam, &c. videndus in toto, *num.* 6. cuius meminimus ſuprà *cap.* 3. *num.* 1. *& ſequentibus.* Ac ideò ne vllo modo veritas occultetur, frauſque aliqua interueniat, auditis partium allegationibus fit examen. Indecens quippè foret tanti Senatus cauſam vti legitimam proponere Sanctiſſimo, quæ poſtmodum incerta, & inutilis detegeretur, atque ideò etiam authoritatis ſuæ conſeruandæ causâ Senatus ipſe omnem adhibet diligentiam, vt quid certius ſit innoteſcat, & ad Sanctam Sedem legitimè referre valeat inſtruendam, & informandam de reali & verâ causâ ſuſpenſionis litterarum, & de eius legitimitate indicante ſcandalum aliter oriundum, vel aliud ſimile damnum notabile præcauendum, ne de Senatus intentione & animo ſincero, & puriſſimo dubitetur, neque præſumatur, velle ſub ficto prætextu violentiæ tollendæ litteras detinere, & earum executionem impedire, ſub qua intentione retentionem vetat Bulla Cœnæ Domini, *cap.* 14. provt latiùs diximus ſuprà *cap.* 2. per totum, vbi ex aliis diximus per eam ſolùm tolli fictum prætextum; propterea de hac cauſa plenè cognoſcere vult ad prædictum effectum, & vt ſupplicationis iuſtitia coram Sede Apoſtolica proſequendæ clarè pateat, ne ficta videatur, aut præſumatur.

Tùm etiam, quoniam in hac cognitione ni-
hil † concurrit ſpirituale, nec reſpectu medio- 23
rum, nec reſpectu finis, ad illum quippè dumtaxat finem adhibetur hoc remedium, vt omnis ceſſet violentia, ex qua frequenter oritur † ſcandalum, & quies publica turbatur, vt 24
ſæpè in hoc tractatu diximus *capitul.* 1. *& ſequentibus*, & ſignanter ſic aſſerunt Simanchas *de Catholicis inſtitution. tit.* 45. *de pœnis*, *num.* 34. *&* 35. Ferdinandus Vaſquez Menchaca *controuerſiar. vſufrequent. lib.* 1. *capitul.* 41. *à num.* 19. *cum ſequentibus*, Cenedus *lib.* 1. *collectan.* 5. *num.* 4. Pater Henriquez *lib.* 2. *de Pontificis claue*, *capitul.* 11. §. 3. *& capitul.* 16. §. 1. Azebedius *in l.* 2. *tit.* 6. *lib.* 1. *Recopilationis*, propè finem, qui rectè loquitur de hac violentia.

Et poſt Couarruuias, Zeballos, & Olibanum nouiſſimè idem firmat D. Ioannes del Caſtillo *in tractatu de tertiis*, *cap.* 41. *ſub num.* 182. Et eleganter etiam poſt alios plures dixit expreſsè Pater Villalobos *in ſumma*, *tractat.* 17. *de la deſcommunion*, *difficultate* 21. *num.* 3. & ferè omnes Doctores de retentione Bullarum tractantes (quos in vnum congeſſimus ſuprà hac 1. *part. cap.* 2. *à principio*) eam fundant in violentia, quæ oritur ex executione quarundam litterarum Apoſtolica

Apoſtolicarum, vbi aliqua adeſt cauſa legitima ad retinendum,& conſtat in Bulla Cœnæ Domini,*c.*4.ibi : *Prætextu violentiæ prohibendæ, &c.* & eſt *l.*81.*tit.*5.*lib.*2.*Recopil. in addition.*3. *tom.*

Quæ quidem violentia, atque ſcandalum (ſuper quibus dumtaxat cadit Senatus cognitio)
25 nullam † continet ſpiritualitatem, ſed totum eſt merè temporale abſque vmbra ſpiritualitatis, imò iuri ſpirituali omnino aduerſarium eſt, cùm contra præceptum fiat diuinum,à quo omnino & violentia, & ſcandala reprobantur, vt patet *cap.* 1. *& cap.* 4. *hac* 1. *part.* nam delictum violentiæ contrarium eſt, & odioſum omni iuri præſertim naturali, *l. ſecundùm naturam, ff. de condiction. indebiti, ſi quis in tantam, C. vnde vi,* Maſcardus *de probationib. concluſ.* 1416. *num.* 4. Nam ſi defenſio contra violentiam prouenit à iure naturali, ergo ipſa violentia erit contra ius diuinum & ſpirituale, cùm idem operetur oppoſitum in oppoſito, quod propoſitum in propoſito, & contrariorum eadem eſt iuris diſpoſitio & ratio ex vulgaribus axiomatibus.

Et quoniam omne illud quod in ius naturale,
26 aut diuinum † committitur, in omnium tendit iniuriam,& violentia illata dicitur,provt abundè oſtendimus ſup. *in cap.*1. *n.* 176. *& n.* 164. *& ſequentibus, & num.*186. Quæ violentia & ſcandalum etiam perpetratum à Clerico, aliquam non includit ſpiritualitatem, vt dicit Oſaſcus *deciſion.* 180. *num.* 17. quem referens ſequitur Marius Giurba (loquendo in ſcandalo facto à Clericis in Republica) *in conſil.* 49. *num.* 16. *ad medium.* Quia omne delictum de per ſe temporale eſt, ſolúmque ratione perſonæ ad hoc, vel illud iudicium & iudicem ſpectat, Pereira *de manu Regia, part.*2. *capitul.*42. *num.*8. Antonius Diana *reſol. moral.* 4. *p. tract. de immunitat. Eccleſiarum* 1. *reſolut.* 6. *ad princip.* Et hæc violentiæ cognitio nihil tendit ad punitionem perſonæ illam perpetrantis.

Non enim hæc adhibetur cognitio alio fine
27 quàm tollendi † violentias, non autem ad reuocandum, vel annullandum litteras Apoſtolicas, vel cognoſcendum, aut terminandum ſuper iure ex litteris orto (abſit à tam Catholico Principe nimis obediente Sanctiſſimo Patri) ſed dumtaxat, vt interim dùm recurritur ad Sanctam Sedem Apoſtolicam mediante humili ſupplicatione pro remedio Reipublicæ, detinentur litteræ in Senatu, ne interdum cum ſcandalo exequantur audacter, vt probant omnes Doctores ſuprà *capitul.*2. *à principio* citati. Agitur
28 enim tantùm de quodam damno † externo, & præiudicio publico, non contento intrinſecè in ipſis litteris, nec in voluntatem & intentionem concedentis cadente, ſed ortum extrinſecè ex praua ſuggeſtione petentis, & eius importunitate, & ab ea cauſatum.

29 Quod & mirabiliter † conſiderauit Pater Henriquez *lib.*2. *de Pontificis claue, capitul.* 19. §.3. *in gloſſa, littera F.* In hæc : & Iudices auditis aduocatis viſum proceſſum diligenter examinant, non vt decidant principalem cauſam Eccleſiaſticam tanquam Iudices; ſed examinant de aliis, vt explorent, an ſit violentia, de qua
30 principaliter † cognoſcunt, & qui habet ius ad cognitionem circa finem pro bono communi, habet ad media proportionata, vt auferatur vis.

Atque idem firmat in terminis Epiſcopus Antuerpienſis Ioannes Malderus *in part.* 2. *quæſtion.* 96. *articul.* 4. *fol.* 407. dicens, quod Rex, qui poteſt defendere & tollere violentiam; poteſt etiam illa media adhibere, ſine quibus defenſio præſtari non poteſt, referens ſequitur Diana *reſolution. moralibus, tractatu de immunitate Eccleſiaſt. reſol.* 14. *verſ. Sed ego in controuerſia tam graui.* Addens, quòd inſpectio actorum ipſa non eſt actus iuriſdictionis.

Media etenim proportionata ad hunc finem conſequendum pariformiter † ſunt merè tem- 31
poralia, conſiſtentia dumtaxat in facto, ex quibus quidem detegitur vis, & ſcandalum, nam ſi agimus de retinendis litteris impetratis ab externo non originario † nec naturali horum Re- 32
gnorum; cognitio & examen Senatus cadit dumtaxat ſuper mero facto temporali : an impetrans ſit exterus, vel naturalis & originarius horum Regnorum, quod quidem examen incapax eſt vmbræ ſpiritualitatis.

Si quærimus, an litteræ impetrantur in de- 33
rogationem † iuriſpatronatus Regij, aut laicorum, examen dumtaxat cadit ſuper mero facto, nam quem poſſidere, vel in poſſeſſione eſſe, 34
† quæſtio eſt meri facti, non iuris, vt ex aliis in ſimilibus terminis diximus *de Regia protectione* 4. *part. capitul.*14. *num.*77. Et quod poſſeſſio etiam rei ſpiritualis ſit facti, & in facto conſiſtat, quàm plurimos congeſſit Auguſtinus Barboſa *in tractatu de iure Eccleſiaſtic. lib.* 1. *capitul.* 49. §. 2. *num.* 172. *& num.* 176. Quapropter etiam ſuper poſſeſſione turbata, etiam rei ſpiritualis cognoſcere poſſe † ſæcularem, 35
tanquam merè temporali ad finem tollendi violentiam, latè poſt magnam Doctorum caterua firmauit Iacobus Cancerius *variarum reſolution. lib.* 3. *capitul.* 14. *de manutentione à principio*, & præcipuè *à num.* 6. & Nos alibi, & multi alij quos in vnum cumulauit Barboſa *dict. num.* 172. *&* 173. licet ipſe à communi Doctorum, & ab vniuerſali praxi declinauerit.

Et eodem modo in tollenda vi, quæ fit ordinario, dum turbatur † & aufertur ſua iuriſdi- 36
ctio contra decretum Concilij Tridentin. *in cap. cauſæ omnes*, nudum tantummodò factum cadit, dùm examinantur litteræ per ſolam oculorum inſpectionem,an ſubſcriptæ ſint vel non, cò quòd in prima inſtantia veniunt commiſſæ non ordinario, ſed alteri executori, ſine ſubſcriptione propriæ manus Sanctiſſimi. Quod eſt merum factum conſiſtit enim † hæc ſubſcri- 37
ptio in ipſa manifactura ſubſcribentis, provt in ſpecie probauimus infrà *capitul.*30. §.2. *verſicul. Nec hæc ſolemnitas à num.* 16. *cum ſequentibus, & ferè per totum* §. *& capitul.* 6. *à num.* 26. *cum ſequentibus, part.* 2. quod quidem omnino eſt longè extraneum & alienum ab ſpiritualitate, quoniam non diſceptatur de viribus iuriſdictionis, nec de eius iure; ſed tantum de dicto facto, an commiſſio facta ſit alteri cum dicta ſubſcriptione, ita vt dumtaxat inquiritur in Senatu, an illud factum conſiſtens in manufactura Papæ abſit à commiſſione auocatoria primæ inſtantiæ, vel in ea legatur ocularitèr, ſupponentes Senatores ius conſtans, & indubitabile reſultans ex ipſo facto & manufactura, de qua ſola dubitant & perquirunt an interceſſerit in reſcripto directo alteri Iudici delegato, iuxta quæ abundè infrà *cap.*30. *cum ſuis* §§. maximè *in* §. 5.

&

& eadem part.2. cap.6. à num. 14. cum multis ſequentibus.

Et ſic de aliis cæteris incidentibus in articulo
38 principali † retentionis, in quibus non diſceptatur etiam de mero facto ad declarandum ſuper ipſo, ſed ſolùm declaratur ſuper violentia principali tollenda, mediante retentione, & humili ad Sanctiſſimum ſupplicatione, provt praxis quotidiana oſtendit.

Certi namque iuris eſt, & veriſſima opinio
39 Doctorum à nemine † ferè impugnata; quòd de facto rei etiam ſpiritualis incidente in cauſam principalem poſſit licitè iudex laicus quilibet cognoſcere, & tractare, vt apparet ex magna illa Doctorum copia, quos in his, de quibus nunc verſamur terminis, congeſſimus ſuprà *cap.8. à num. 25. cum ſequentibus, verſicul. Ex qua doctrina rectè, &c.* Et alij plurimi ab eiſdem relati, qui benè diſtinguunt, quando con-
40 trouerſia † incidens ſit iuris, vel meri facti, & Nos tetigimus etiam ibidem, provt etiam poſt plurimos Doctores pulchrè explicat Giurba *in conſ.* 80. *num.* 32. Antoninus Amato *variarum reſolution.lib.2. reſolution.63. num.2.* & copioſiùs *num.11.* vbi plurimos Doctores cumulat, *& in reſolut.86. à num.61.* & per tres columnas magnam Doctorum cateruam congerit ad hoc, quod de facto rei ſpiritualis cognoſcit iudex laicus, quibus in locis benè etiam explicat, qualis dicatur quæſtio facti, qualiſvè iuris, & in quo vtraque conſiſtat, & differat, ad quæ loca te remitto, & hunc eundem diſcurſum in his noſtris terminis rectè conſiderauit Cenedus *q.* 47. *à num.16.* & Nos exactè *in tract. de Regia protection.1. p. cap.1. prælud. 5. per totum, & ſignanter à num.217. cum ſeqq.*

41 Et cum (vt ſæpè probaui † euidenter *in cap.1. de Regia protectione, & hac 1. p. cap.1.*) ad Regem vt protectorem Reipublicæ temporalis, & Eccleſiaſticæ pertineat omni iure defenſio ſuorum vaſſallorum, & licitè cognoſcat de violentiis per quoſlibet illatis, ſicuti etiam in his terminis retentionis probant omnes Doctores citati ſup. *cap. 2. à princip.* Sequitur per neceſ-
42 ſariam conſequentiam, quòd ad eundem † pertineat inquirere, an adſit violentia, cum aliter ſit impoſſibile; poſſe defenſionem (ad quam de iure naturali, diuino, & poſitiuo tenetur) præſtare, vt benè argumentatur Pater Henriquez *lib.2.de Pontificis claue c.19 §.3.in gloſ.lit.F.* ibi: *Nec enim ſine cauſæ cognitione, quid poteſt in hoc remedio certum decerni, cùm impoſſibile ſit, quòd de particularibus iuribus, & factis partium poſſit Senatus habere notitiam, &c.* vt & Nos per plura iura probauimus *de Regia protectione, c.2. à num.95. cum ſequentibus, 1. part. & num.58. & à num.285. cum ſequentibus.*

Cui enim competit tractare de fine, compe-
43 tit etiam † tractare de mediis neceſſariis ad finem, ſecundùm Philoſophum, *lib. 1. Ethicorum, cap.1.* & D. Thom. *2. 2. quæſt. 40. artic. 2. ad 3.* vbi dicit, quòd omnis potentia tanquam
44 virtus, † ad quam pertinet finis, poteſt diſponere de iis, quæ ſunt ad finem. Quia media
45 ſequuntur naturam ſui finis, & ab eo † regulantur, *l. oratio, ff. de ſponſalibus*, & latiùs *dict. cap.2. à num.285.* quibus & dicenda adde. Necnon ſingulares doctrinæ vrgent adductæ ſup. *à num.29. cum ſeqq.* & ſuperiùs.

Et cui conceditur conſequens, conceſſum etiam videtur † ſuum neceſſarium antecedens, 46
l. ad rem mobilem, l. ad legatum, ff. de procurator. l. qui proprio, §. qui alio, l. illud, ff. de acquirendo rerum dominio, l.2. §. inſpectio. ff. quemadmodum teſtamenta aperiantur, l.1. § 1. ff. ſi vſusfructus petatur, l. denique, §. interdum, ff. de peculio, l. 2. ff. de iuriſdictione omnium iud. cum, Menoch. *de præſumption. lib.4. præſumpt.68. n.6.* Fauſſarius *de ſubſtitutionib q 241. n. 67. q. 480. num.21.* Surdus *deciſion. 7. num 5.* Gonçalez *ad regulam 8. Chancellariæ, gloſ 3 num. 53.* Scobar. *de ratiociniis, capitul.25. num.11.* Scaccia *de appellationibus, quæſt.2. num 26. in fin.*

Quod ampliatur, etiam ſi conſequens maius eſſet † conceſſo, vt probant Zephalus *conſil.406.* 47
num. 2. volumin. 3. Alexander & alij citati per Orozcum *in l. 2. de iuriſdict. omnium iudicum, num.14.* ponderantem *l.1. §. fin. & l. fin. de iuriſdiction. omnium iudicum, & cap. 1. de officio Delegati*, & Gloſſ. celebrem *in l. cum proponas, C. de rebus creditis.*

Et cum antecedens neceſſarium ad indagandã violentiam † huius generis ſit, provt eſt cogni- 48
tio, & examen cauſæ legitimæ ad diſcernendum ſuper retentione, atque etiam media ſint legitima, & præciſa ad finem conſequendum, cùm aliter non conſtet, nec poſſit de eius veritate & legitimitate; ideò ad probationem teſtium reducenda erit ex hactenus dictis ad differentiam alterius generis violentiæ, quæ † verſatur circa de- 49
lationem appellationis, & executionis ſententiæ, quæ violentia omnino notoriè ex actis ipſis geſtis à Iudice Eccleſiaſtico conſtat, ita vt alia externa penitus excuſetur probatio, vt latiùs deduximus *de Regia protectione 1.p.cap.c.2. à n.95. & pluribus ſequentibus.*

Quoniam licet vtrumq; violentiæ genus quoad iuſtitiam recurſus ab vnâmet radice producatur, & ab eodem principio deriuetur, provt abundè videre eſt ex *capitul. 1. & ſequentibus*, hac *1 p. & per c.1. & 2. in commentariis de Regia protect.* tamen quoad examen, & modum cognoſcendi differunt, & diuerſa vniuſcuiuſque qualitas attenditur, iuxta quam cuilibet applicatur examinis & cognitionis ille modus, qui aptior & conducibilior viſus fuit, & neceſſarius ad finem conſequendum, iuxta ea quæ in hoc *cap à n.16. & in dict. cap.2. à num.95. de protectione Regia.*

Hinc ex hactenus validiſſimis fundamentis conteres aſſertionem incautam doctiſſimi Domin. Ioann. del Caſtillo *in tractatu de tertiis*, nouiſſimè edito *in cap.41. ſub n.34.* dùm fortè difficultate preſſus minùs attentè confundit vtriuſque violentiæ terminos, & aſſerit, quod in hac retentionis litterarum Apoſtolic. cognitione nihil agitur per viam iuriſdictionis, ſed extraiudicialiter per modum defenſionis naturalis ad tollendam violentiam; allegat ad id Zeballos, Couarruuias, Oliuanum, & alios loquentes in violentia ob non delatam appellationem, qui longè diuerſus eſt caſus ab hoc retentionis litteratum, vt modo dicebamus remiſſiùè pro fundamentis & ratione quæ nec militant nec procedere poſſunt in hac litterarum retentione in qua examinatur cauſa ad eam decernendam, & fideliter certiorandum Sanctiſſimum ſuper eius veritate, & reali exiſtentia, quæ conſiſtit in facto merè temporali, & incidente in cauſam violétiæ

principalem,iuxta latiùs hucusque comprobata, quæ si in mentem caderent tanti Doctoris,certò scio mutaturum sententiam suam , quam obiter prorupuit , & quod si ex professo dubium hoc examinaret , attenderet praxim huius Supremi Consilij,& Chancellariarum,in quibus per suos & legitimos iuris , & Iudicij Ordinarij tramites causa retentionis deducta examinatur , & per vnam & alteram diffinitiuam sententiam terminatur , provt superiùs annotauimus *à num. 16. & seqq.*

50 Claude igitur legitimam hunc † discursum, nam cum Regis sit proprium officium , & regalia de violentia cognoscere indistinctè in omnibus causis , & inter quaslibet personas Ecclesiasticas,causa retentionis quæ incidit, consistit in mero facto , nihil habens spiritualitatis , atque etiam licet factum ipsum super spiritualitate aliqua cadat ; eiusdem facti cognitio pertinere debet ad eundem Senatum (qui de violentia , & causa principali cognoscit) etiam cum iurisdictione , & exactâ facti incidentis cognitione , quæ dumtaxat versatur super re merè profana , & temporali , provt in hoc discursu legitimè & de iure probatum reliquimus.

Hæc tamen probatio per testes multoties de-
51 negari solet in Senatu;† quoties causa quæ proponitur ad fundandam retentionem consistit in iure tantùm , quia cum per iuris dispositionem sit articulus iam decisus : nihil potest prodesse probatio , vt latiùs probauimus *in commentar. de Regia protectione 3. part. capitul. 6. à n. 63. cum sequentibus*, quibus ad idem adde Mieres *de maioratu 3. part. quæst. 15. num. 69.* Ferretus *consil. 45.* Corsetus *quæst. 1. num. 1. & 2. lib. 2.* Castillo *decision. Siciliæ 48. num. 4. 5. 6. & num. 8. & sequentibus* , Millanens. *decis. 3. num. 158. & decis. 5. num. 9. lib. 1.* Æmilian. *cons. 44.* Vincent. de Franch. *decis. 211. num. 12. & decis. 262. in fin.* Rouit. *in pracmat. post. prædictas. num. 9. & sequentibus* , Anna. *singula. 470.* Amendula ad Franch. *dict. decision. 221. num. 15.* Ponte. *cons. 59. num. 1. lib. 1.* Menoch. *de arbitrariis , lib. 1. quæst. 54. num. 6.* Burg. *de laudem , part. 3. inspection. 24. num. 17. & de modo procedendi ex arbruto. centur. 1. quæst. 5. num. 5. 6. & sequentibus* , Mastrillus *decis. 125. num. 2.* Petrus de Gregorio *de iudiciis. causa. feudali. quæst. 21.* Decianus *consil. 17. num. 6. lib. 5.* Philippus Paschalis *de viribus patr. potestat. part. 2. cap. 6. num. 7.* Instrigol. *singula. 173. num. 8. lib. 2. & feudor. centur. 2. articul. 97. num. 23. cum sequentibus* , Antonin. Amato. *variarum resolution. tom. 2. resolution. 63. num. 6.*

Nec quando causa ipsa ab altera parte con-
52 fitetur , admittenda † erit probatio alia per testes , vt diximus *in dict. tractatu de Regia protectione 3. part. dict. capitul. 6. num. 64. & sequentibus.* Quia cum inter partes adsit concordia super facto , de nihilo seruiret testium assertio & comprobatio.

53 Quia frustra spectatur res cuius euentus † nihil potest operari , *l. quando , §. fin. ff. ad Vellei anum , l. si quis ita scripserit , ff. de hared. instituen. l. cum hæredes , §. 1. ff. de acquirend. hæreditate , l. non videtur , ff. de iudiciis , l. fin. C. qui admitt. l. ad probationem, C. de probationibus , cap. cum contingat. de officio Delegat.* Surdus *decis. 184. num. 8.* Franciscus Molinus *de nuptiarum , lib. 1. comparatio. 10. num. 57.* Marsill. *consil. 57. licet nudum , num. 17.* Tuschus *tom. 4. litter. F. conclus. 520. num. 1.*

Et factum , quod non † releuat, fieri non de- 54
bet , *l. ad probationem , C. de probationibus,* Surdus *decis. 260. num. 5. cum sequentibus , l. habemus* , & ibi Barthol. *C. de sacrosanctis Ecclesiis* , Menoch. *cons. 351. num. 36.* Octauia Glorit. *responsi. 1. p. 2. num. 180. in fin.* qui aiunt , quod nec etiam factum dicitur.

Quòd in his † terminis reperio tenuisse Gun- 55
disaluum de Paz *in praxi tom. 2. prælud. vltim.* qui postquam *à num. 1. cum sequentibus.* Firmauit praxim huius retentionis præcipuè ad executionem Concilij Tridentini *in cap. 20. causæ omnes , session. 24. de reformatione , sub n. 11.* dicendo : *Post hinc inde partium & Regij Fiscalis allegationes causam concludendam* , postmodum prosequitur in hæc : *Et si negotium in probatione consistat , reperitur ad probationem per Consiliarios Regios , & in eo proceditur viâ ordinariâ, donec sententiam diffinitiuam proferant, sed si in probatione non consistat ; statim post allegationem partium proferunt suam sententiam , quâ vel pronunciat litteras Apostolicas retinendas esse,donec Summus Pontifex consulatur & melius de veritate informetur , & interim earum executionem suspendunt , & interdicunt sub grauissimis pœnis,& comminationibus , earum vsum impetrantibus , &c.*

Qua propter in articulis iuris, iis nempè,qui in iure dumtaxat,non etiam in facto consistunt, non datur dilatio ad probandum, quia cum partes sunt concordes in facto , ita vt dumtaxat discordia consistat in solo iure iuxta innumerabiles Doctores ad id citatos per Antonin. Amato. *variarum resolution. lib. 2. resolution. 63. à num. 11.* Ideò nec ad probandum admittuntur partes, nec eisdem terminus conceditur, Millanens. *decision. 3. num. 156. & decision. 5. num. 9. lib. 1.* Instrigol. *singular. 173. num. 80. & 81. lib. 2.* Mastrill. *decis. 125. num. 2. lib. 2.* Giurba *decis. 49. sub num. 4.* ex Bellamera *decis. 317.* Romanus *singulari 519.* Antoninus Amatos vbi proximè *n. 3. & seqq.*

Facto igitur legitimo examine , & concluſa causa inspicitur † processus in Senatu , & si co- 56
gnoscitur ex eo non adesse violentiam,nec damnum Reipublicæ inferri ex litterarum executione,nec ex ea induci aliquod periculum publicæ vtilitati,nec præiudicium notabile inferatur iuri tertio quæsito, atque sic cesset violentia : statim relaxantur litteræ, & decernit Senatus : *Que no ha lugar de retenerse estas letras Apostolicas en el Consejo , y que se entreguen à la parte , para que vse dellas* ; quia trepidauerunt timore , vbi non erat timor , iuxta Prophetam , *Psalmo 13.*

Sin autem iusta, & legitima causa subsit ad
retentionem faciendam, † & suspendendam lit- 57
terarum executionem ob vtilitatem publicam; datur in Senatu decretum iuxta casuum varietatem. Namque aliqui † pertinent ad retentio- 58
nem , aliqui ad remissionem Ordinario, de quibus infrà latiùs 2. *part. per totam*, & signanter *in cap. 26.* in priori casu datur decretum , *Retienense estas Bullas en el Consejo , para que no se vse dellas , y la parte de N.* (petentis retentionem) *suplique dellas ante su Santidad*, vt possit Senatus dicere idem quod Imperator *in l. 1. C. de his qui*

propter

propter metum iudicis non appell. ibi : *Sacro enim comitatu noſtro timere nihil potuiſti.*

In ſecundò autem caſu, vbi datur remiſſio litterarum, ita ſolet concipi decretum : *Entreguenſe eſtas letras (ò Bullas) à la parte, para que vſe dellas delante el Ordinario.* Attenta tamen iuridica diſtinctione, de qua copiosè *in dict. cap.* 26. *infrà* 2. *part. per totum.*

Si autem hæc remiſſio petatur in Senatu directè, ortâ competentiâ inter conſeruatorem
59 † alicuius perſonæ, aut Collegij & ſimilium, vel inter Nuntium, Archiepiſcopum, vel alium (volentem cognoſcere & tractare cauſam in prima inſtantia) & Ordinarium certantem ad ſe pertinere cognitionem ex diſpoſitione Concilij Tridentini *ſeſſ.* 24. *de reformatione, cap.* 20. Tunc quando directè pro conſeruatione, & executione dicti Concilij recurritur principaliter ad Senatum ſupremum (cuius hæc violentiæ cognitio priuatiua eſt, vt latiùs deduximus *cap.* 14.
60 *hac* 1. *part.*) Tunc ſolet Senatus † ita decernere, & decretum concipere : *El juez conſeruador, ò el Nuncio, &c. En conocer y proceder en eſta cauſa haze fuerça, y ſe remite la cauſa al Ordinario* ; quo quidem decreti genere dumtaxat vtitur Senatus ſupremus tanquam Concilij protector in hoc caſu ſpeciali.

61 Nam cum non adſint † litteræ Apoſtolicæ, vt poſſit ſimplex conſuetum decretum (*entreguenſe eſtas letras à la parte para que vſe dellas delante el Ordinario*) dari, nec etiam ſi adſint litteræ Nuncij, vel alterius Archiepiſcopi, quia cùm careat poteſtate (ſtante clauſula irritante, & annullatiua omnium actorum de qua in dict. Tridentin. decreto) commiſſio eſt nulla ipſo iure, *ex l. vnica, C. qui pro ſua iuriſdiction. dare, darivè poſſunt* ; ac ideò nihil eſt, quòd poſſit remitti Ordinario, vt ea commiſſione vti poſſit impetrans, iuxta quæ copiosè in comprobationem, *dict. l. vnic. congeſſimus de Regia protectione* 4. *part. cap.* 6. *à principio, & à num.* 30. ac propterea neceſſe fuit in Senatu variati decreti modum, & prædicto termino illud concipere, *Que en conocer y proceder haze fuerça, y ſe remite la cauſa al Ordinario.* Non tractamus
62 modò de alio ſimili decreto, quo omnia † cætera Tribunalia Regia ſuprema vti poſſunt, & vtuntur quotidie, nempè quando Iudex Eccleſiaſticus cognoſcere intendit de reo merè laico, & ſuper re merè profana, quia tunc etiam datur in omnibus hoc decretum, *Que el Iuez Eccleſiaſtico en conocer, y proceder haze fuerça, &c.* Quo dumtaxat caſu poſſunt cætera Tribunalia decretum hoc ita concipere.

Quare cum cætera Tribunalia ipſa non poſ-
63 ſint cognoſcere † de hoc genere violentiæ pro obſeruatione, & executione Tridentini, & ab eiſdem totaliter ſit auocata poteſtas, nec oppreſſis permiſſa facultas ad dicta Tribunalia (præter hoc ſupremum Concilium) recurrendi, vt latiſſimè probauimus *dict. cap.* 14. *à num.* 26. *cum ſequentibus, hac* 1. *part.* ad effectum directè
64 remittendi † cauſam Ordinario : ſequitur, vt nullo modo poſſint vti hoc genere decreti (*en conocer y proceder*) Sed quando ad eadem Tri-
65 bunalia recurritur ortâ competentiâ † inter aliquos Iudices, à quibus emiſſa appellatio extitit : decernunt dumtaxat ſimpliciter, quis facit vim in non deferendo appellationi, quiſvè illam non facit, delationem denegans, iuxta quę abundè deduximus *de Regia protectione* 2. *p. cap.* 10. *per totum*, vbi latè quemadmodum concipienda ſint hæc decreta Tribunalis, orta competentia inter aliquos Iudices Eccleſiaſticos, à quibus vel ab vna parte, vel ab vtraque à ſingulis Iudicibus, vel ab vno tantùm appellatio interpoſita fuit : videbis.

Et hæc omnino attende, quia ex hoc genere decreti ſupradicto (quo ſolus hîc Senatus ſupremus vtitur in hoc peculiari caſu dumtaxat, 66
ex ſpecialiſſima ratione dicta) multos † vidi deceptos, & illo velle vti indiſtinctè in aliis caſibus competentiæ, minimè attendentes, quòd ſolùm Senatus ſupremus illo vtitur, quando dictâ competentiâ ortâ, ad illum recurritur pro executione Concilij, qua facultate cætera Tribunalia priuata ſunt ex clauſula legis auocatiua, vt latè *in dict. capitul.* 14. *ſuprà hac* 1. *part.* diximus.

Quando autem generaliter in omnibus Tribunalibus oppreſſus ſimul vtitur vtroque remedio violentiæ, puta intentando Bullarum reten- 67
tionem, † & cumulando querelam violentiæ, vt deferri mandetur appellationi interiectæ ab executore iam procedente earumdem virtute, variis modis concipi ſolent decreta, provt abundè diximus, & formulas propoſuimus ſup. *hac* 1. *part. cap.* 11. *concluſ.* 1. *& ſequentibus*, vſque ad finem, quæ hîc ſupplere poteris.

Maior tamen ſe offert ſoluenda difficultas, quando ad Tribunalia inferiora Regia, Chan- 68
cellarias, † & Audientias recurritur hac ſimultanea querela ; nempè petendo directè cauſam ex decreto Tridentin. & eius obſeruantia remitti Ordinario, & ſimul decretum violentiæ ob non delatam appellationem emiſſam ab executore procedente derogando primæ inſtantiæ eiuſdem, cùm ad hunc effectum dumtaxat diximus ſuperiùs *d. cap.* 14. *à num.* 26. *cum ſequentibus*, poſſe hæc Tribunalia de hac violentia cognoſcere ſimpliciter ; quæ autem directè tendunt ad conſeruationem protectionem & executionem Concilij Trident. remittendas eſſe præcisè huic ſupremo Conſilio ibidem deduximus, & expreſsè deciditur, *in l.* 81. *tit.* 5. *De los Preſidentes. lib.* 2. *Recopil. in* 3. *tom.* ibi : *Y que las dichas cauſas vinieren à las dichas Audiencias, ſe remitan a los del nueſtro Conſejo, &c.* quam ibidem citauimus.

Cui facile occurres, ſi coniungas reſolutio-
nes, quas appoſuimus † ſuperiùs in duobus ca- 69
pitibus 11. & 14. Etenim ſi viſis in Audientia Regia omnibus actis reperiatur, iudicem violentiam feciſſe in non deferendo appellationi ; rectè poterit Tribunal illud ita dare decretum, *deferat, & reponat*, circa remiſſionem petitam Ordinario remittere ſtatim cauſam ad ſupremum hoc Conſilium cognoſcendam, & terminandam, cui nihil obſtat prædictum Tribunalis decretum
violentiæ, tùm † quia procedit in caſu ſibi per- 70
miſſo, & ſeparabili, tùm etiam quia ex eodem decreto facilior redditur exitus, & expeditio cauſæ & articuli remiſſi, quia repoſitione mediante, faciliùs exequitur decretum Conſilij Regij, quo remitti decernit cauſam Ordinario, ad latè tradita *in cap. cùm teneamur de appellationibus* ; quia
res redditur integra iuxta † quæ abūdè diximus 71
ſup. *cap.* 11. *à num* 16. *cum ſequentibus* in ſecunda concluſione, *& concluſ.* 3. *à num.* 18. *& in cap.* 10. *à num.* 89. *verſ. Mihi in dies* ; vbi per multos

numer. sequentes : quæ vlteriùs repetere non licebit.

Si autem inspectis in eodem Tribunali omnibus actis, † reperiatur iudicem vim non fecisse 72
in deneganda delatione appellationi emissæ, subsistere debet Tribunal, & nihil super eadem vi, & articulo decernere ; sed totam causam remittere ad hoc supremum Consilium. Quoniam ex decreto, *Vim non fieri*, maximum oritur inconueniens impeditiuum executionis decreti huius supremi Senatus super remissione facienda ordinario, de quo latè diximus sup. *cap.* 10. *à principio*, & per totum, & quia potest Iudex delegatus virtute huius decreti prosequi causam, & partem obtinere executoriales, ex quibus postmodum decretum Senatus patitur magnam difficultatem iuxta quæ diximus, *cap.* 11. *sup. conclus.* 2. *& conclus.* 3.

Vnum tamen generale omnino necessarium, 73
& præcisum in † hac materia retentionis Bullarum Apostolicarum non omittamus, vt cùm in cognoscenda & discernenda causa legitima vt illæ retineantur, si positum à iure iusto arbitrio discreti Senatoris, vt copiosè deduximus suprà hac 1. *part. cap.* 9. præcipuè *à num.* 13. *cum sequentibus, vsque ad finem, vers. Quibus tamen, & aliis* ; vt semper Tribunalia Regia in hoc arbitrario remedio præ oculis habeant (vt assolent) & exhibeant debitam reuerentiam Sanctæ
74 Sedi Apostolicæ † & Bullæ in Cœna Domini, ne facilè ex excessu immoderatæ & indebitæ defensionis, in eiusdem censuras incidant, neque hoc saluberrimo remedio ad præsidium innocentium inuento immoderatè abutantur, cum defensio hæc debeat adhiberi cum moderamine inculpatæ tutelæ, hoc est seruatata semper in
75 omnibus † reuerentia Sedis Apostolicæ, vt post multos Doctores in terminis diximus *de Regia protectione* 1. *p. c.* 2. *à num.* 6. *cum seqq.*

Omnis enim defensio tunc dicitur permissa
76 iure naturali, & gentium ; † quando præstatur cum moderamine inculpatæ tutelæ, eo tamen non habito ; defensio ipsa punibilis est, & culpabilis, provt latè probant post magnam Doctorum cateruam Prosperus Farinacius *in praxi. crimin. de homicidio, quæst.* 125. *à n.* 330. *cum multis sequentibus*, quam plurimos alios Didacus Mari. *in additionib. ad Thomam. Grammatic. decis.* 5. *num.* 4. *&* 5. Mongollon. *de his quæ metus, cap.* 8. §. 1. *num.* 7. Cancerius 2. *part. tom.* 1. *c.* 10. *à num.* 40.

Quia cum moderamen hoc inculpatæ tutelæ procedat ab eodem principio, & iure naturali
77 & gentium, † sicut & ipsa defensio, iuxta veriorem opinionem, quam contra alios firmauit Fortunius Garcia *in l. vt vim, num.* 1. *vers. Ex hac ipsa natura, ff. de iustitia & iure*, & latiùs *num.* 3. *&* 4. vbi pluribus Doctoribus hanc sententiam defendit *num.* 12. *&* 13. Declarat Bolognet. in eadem *l. vt vim, num.* 34. vbi plenè prosequitur, *&* *num.* 63. Turrecremata *in cap. ius naturale, num.* 23. *distinction.* 1. Iacobus Boulen. *in repetitione, l. Capitalium*, §. *famosos, num.* 134. *in fin. & num.* 135. *&* 136. *&* 148. *de pœnis*, Fa-
78 rinacius *de homicidio, quæst.* 125. *num.* 334. sequitur, quòd † non adhibito hoc moderamine inculpatæ tutelæ, fiet contra ius naturale & gentium, & cessabit in Senatu penitùs fundamentum defensionis permissæ.

Moderamen tamen hoc tunc in defensione dicitur seruatum, quando † id fit, sine quo vio- 79
lentia aliter tolli non poterat, *l. sciendum*, §. *qui cum aliter, ff. ad legem Aquil.* *l.* 1. *C. vnde vi*, Gramatic. *cons.* 63. *num.* 3. Instrigol. *cons.* 15. *num.* 34. Bartius *decis. Bonon.* 182. *num.* 3. Mascardus *de probation. conclus* 1126. *num.* 29. Farinac. *dict. q.* 125. *num.* 330. *cum sequentibus*, vbi quod moderamen inculpatæ tutelæ consistit in tribus † circa modum, tempus, & causam, vbi singu- 80
las particulas latè prosequitur, & ex aliis Didacus de Mario. *in addition. ad Thomam Grammat. decis.* 5. *num.* 4. *& sequentibus*, quæ adde ad ea quæ diximus in his terminis *de Regia protectione* 1. *p. cap.* 2. *à num.* 285.

Quare maximè Senatores euigilare debent, ne † calumniosè, & frustratoriè quem vti per- 81
mittant hoc salubri remedio, ad finem dumtaxat vexandi aduersarium, & detinendi, ac differendi causam principalem, quod quidem in specie abhorrent Doctores omnes de hac retentione Bullarum tractantes, quos in vnum congessimus sup. *cap.* 2. *à princip. hac* 1. *part.*

Idcircò si ex causa friuola † deducta in Sena- 82
tu ad hanc retentionem consequendam hæc intentio partis deducatur ; omnimodo debet Senatus condemnare calumniantem in omnibus expensis, provt ex pluribus Doctoribus in his terminis loquentibus probaui & animaduerti *in tractatu de Regia protectione* 1. *part. cap.* 2. *à n.* 238. *cum multis sequentibus* ; quò te remitto, & insuper vbi etiam in his terminis Flores de Mena *practicarum quæst. lib.* 1. *c.* 12. *n.* 8. *ad fin.* & Azebed. *in l.* 2. *tit.* 6. *lib.* 1. *Recopil. in fin.* Quæ quidem expensarum condemnatio multum prodesse poterit, ne cum tanto periculo quis abutatur hoc remedio, consulitur quieti litigantium, & eorum sumptibus, & laboribus, necnon Senatuum exoneratio suboritur, & vt tandem omnes cognoscant ausum temerarium habere vindictam.

Et vt cognoscatur quanta iustificatione pro- 83
cedit Rex noster in harum † Bullarum retentione, decreuit Senatus hic supremus, vt nullatenus tradatur parti intentanti Bullarum quarumlibet retentionem prouisio ordinaria, quousque præstet fideiussorem soluendi omnes expensas alteri parti, si reperiatur sua relatio siniſtra, atque etiam vt relinquat procuratorem, cum quo prosequi possit retentionis cognitio ad euitandam fraudem, deprauatámque intentionem partis differre curantis & ambientis cognitionem hanc, ne impetrans queat suis litteris vti, & in longum protrahatur & cunctetur ipsarum debita executio.

Circa quæ duo sunt decreta Senatus cum consulatione † Regis *anni* 1545. quod est *in lib.* 2. 84
decretorum, fol. 3. *&* *in quaterno decretorum est* 5. *decretum* in ordine in hæc statuens. En la Villa de Valladolid à veinte y quatro dias del mes de Abril de 1545. años, los Señores Præsidente y Oidores del Consejo de sus Magestades, mandaron, que las cartas que de aqui adelante se despacharen en Consejo, para traer Bullas sobre el patronazgo Real, ò patronazgo de legos, ò por derecho de estrangero, ò beneficio patrimonial ; que el Escriuano del Consejo que las diere, antes que la entregue à la parte, tome dèl fianças, que sino pareciere ser cierta la relacion que haze ; pagarà à la otra parte todas las costas y daños que se le recrecieren, è quede citado para los autos del pleito, y que sino

tomare

tomare la dicha fiança, è dexare poder y procurador citado, que el Escriuano del Consejo que lo despachare lo pague de su casa. Castillo.

Alterum decretum hanc dispositionem con-
85 firmans, † & extendens ad retentionem Bullarum in contrauentionem *Concilij Tridentin.* & ad alium quemlibet casum pertinentem ad hunc recursum retentionis intentatum, est *in eodem quaterno decretorum Consilij* 85. quòd ita disponit: En la Villa de Madrid à tres dias del mes de Iunio de 1580.años, los Señores Præsidentes, y del Consejo de su Magestad, mandaron, que de aqui adelante se guarde y cumpla el auto proueido en Consejo en 24.de Abril del año de 1545.en que se mandò, que quando se despachare alguna prouision para traer Bullas sobre patronazgo Real, ò patronazgo de legos, ò por derecho de estrangero, ò beneficio patrimonial, el Secretario que la diesse, tomasse fianças de la parte que la pleuasse, que si la relacion que hazia no era cierta y verdadera; pagaria à la otra parte las costas, y le citassen para todos los autos, y dexasse procurador con quien se hiziessen, sopena que no lo cumpliendo assi el Secretario, que dexasse de tomar la dicha fiança, y hazer las demas diligencias dichas, pagasse las costas como en el dicho auto se contiene: con que assimismo se entienda en qualesquiera prouisiones que se dieren, para tomar Bullas contra el Concilio, ò en otro qualquier caso. Iuan Castillo de Andrada.

Et ita in hoc Senatu inuiolabiliter obseruatur hodie; sunt etenim decreta hæc sanctissima,
86 pullulantia obsequium, & obedientiam, † necnon solitam venerationem, & debitam Sedi Apostolicæ, sùntque decreta hæc Christianæ sinceritatis manifesta demonstratio, atque Religionis euidens argumentum, quia Rex Catholicus non vult se intromittere in iis, quæ verè suam Rempublicam non lædunt, imò conatur fictam, seu calumniosam relationem mulctare, & penitùs reiicere, & aditum denegare fictè recurrentibus, & calumniosè conquerentibus.

De instructione, quam habent Chancellariæ,
87 & Audientiæ regales † circa modum procedendi in hac Bullarum retentione, & de praxi, petionibus, prouisionibus, & decretis affirmatiuo, & negatiuo, de modo formandi processum: vide Monterrosum practicum *in praxi tractado 5. de las Chancillerias, cap. Sigueſe el quarto proceſſo, que es ſobre la retencion de las Bullas, cap. 1. del eſtilo.*

Vbi in versiculo, *Pero acaece algunas vezes,*
88 ponit stylum, & praxim, quà vtuntur † Tribunalia Regia, quando accidit, quòd impetrans, antequam à se auferantur litteræ, illas exequutus fuit iam, & litteras & processum misit Romam, vt tunc Regius Fiscalis per petitionem à Senatu postulare soleat, vt procedatur contra litteris vtentem, vt si fuerit laicus detrudatur in carcerem, si autem Clericus fuerit, quod compareat in Senatu personaliter, & eius temporalitates sequestrentur, & à curia ne exeat, quousque afferat dictas litteras, & simul absolutionem parti.

Quòd sic fieri mandatur in Senatu, firmat ipse practicus Monterroso, & contra laicos proceditur ad pœnas legibus huius Regni stabilitas, vide eundem ibidem per totum, cap. vbi plura in praxi confert. De quibus plurima Nos diximus infrà 2.*p.cap.* 24 *verſ. Quoad ſecundam capitu'i partem, à num.* 41. *vſque ad finem eiuſdem cap.* vbi abundè de pœnis, quas incurrunt iure Regio partes, Tabelliones, siuè Clerici, siuè laici exequendo, siuè intimando litteras Apostolicas contra ius Regis, Regni, aut publicæ vtilitatis impetratas, & vide etiam sup. *cap.* 10. §. *vnico, à num.* 90. *vſque ad fin.* vbi abundè de sequestratione temporalitatum & fructuum impetrantis, & litteras exequentis.

Illud tandem animaduertendum censeo, quòd
89 à sententiis latis in Chancellariis † Regiis super retentione Bullarum nullatenus admittitur secunda supplicatio con las mil y quinientas (de qua integer est *titulus lib.* 4. *Recopil.* Auenda *in tractatu de ſecun la ſupplicatione*, Didacus Perez *in l.* 25. *tit.* 3. *lib.* 2. *ordinament. gloſ.* 2. Paz *in praxi* 6. *p. tom.* 1. *cap vnico per totum*) eò quòd ad illam interponendam duo requiruntur præcisè respectu rei, de qua contenditur, quod res ipsa sit ardua, & continens æstimationem, & valorem trium millium duplarum aurei de cabeça, ex *l.* 7. *tit.* 10. *lib* 4. *Recopil.* ibi: *Siendo tan ardua la cauſa, y ſobre tan grande cantidad, que ſea de tanto valor y eſtimacion, &c. & ex l.* 9. *eiuſdem tituli*, quare cum hæc simul non possunt concurrere in causis retentionis Bullarum: tùm quia in eisdem, nec agitur de re principali, nec in proprietate, nec in possessione; † nec agitur 90
de applicanda alicui ex contendentibus, nec etiam contenditur de valore Bullarum ad effectum declarandi super eo, sed dumtaxat examinantur, an ex earum executione aliquod inferatur damnum publicæ vtilitati, ad effectum dumtaxat supersedendi in executione, & referendi, atque supplicandi Sanctissimum; quod nec infert præiudicium perpetuum, nec irreparabile sed temporale, dùm Papa consulitur, ex text. *in cap.* 2. ibi: *Donec Romanum Pontificem conſulant, executioni ſuperſedeant, de offic. Delegati. text. in cap. multum ſtupeo* 2. *quæſt.* 6. ibi: *Expectandum tibi fuerat, quid ad tua conſulta reſcriberem. Authentic. de mandatis Princip.* §. *deinde competens, collat.* 3. ibi: *Tunc ſuſcipiens quidem talem formam; non autem aliquid agens ex ea anteaquam ad nos nuntians ſecundam præceptionem noſtram ſuſcipias*, de quibus supra *cap.* 5. *à num* 35. *& 2. p. cap.* 5. § 4. *num.* 2.

Quòd ideò leuissimum præiudicium vocat in
his terminis † Marius Giurba *in conſ.* 39. *ſub n.* 38. 91
dùm loquès de examine rescripti Regis, an contineat damnum Reipublicæ, & contra eius priuilegia ad effectum supersedendi, & referendi Principi, ita ait: *Maximè ſi nec perpetuum, nec irreparabile præiudicium ſit*, Sforcia *conſ.* 20. *num.* 43. *Sed leuiſſimi præiudicij eſt contra priuilegij declaratio, cuius effectus eſt breuis quædam, & temporalis ſuſpenſio, ſeu ſuperſeſſoria executionis reſcripti, aut ſimilis rei allegatæ contra priuilegia, vſque ad ſecundum Regis mandatum, &c. differt enim ſolum ſuſpenſio hæc, non perimit, &c.* Et quòd supersessoria, quatenus sit temporalis, quòd inferat leue & momentaneum præiudicium reparabile, per plura fundamenta scripsimus *in Noſtris commentarijs de protectione Regia* 2. *p. c.* 10. *à num.* 29. *cum ſeqq.* facit *l. ſi debitori*, ibi: *Nec enim damnum magnum eſt in mora modici temporis, ff. de iudiciis.*

Tùm etiam, quia hæc causa recipere non
potest † æstimationem, nec cadit super re æſti- 92
mabili, quo casu non est locus secundæ sup-

plicationi huic, provt ex hac ratione pariter ceſſare ſecundam ſupplicationem in cauſis nobilitatis (etſi aliàs arduæ iudicentur) affirmat Gundiſaluus de Paz vbi proximè *num.* 68. *& à num.* 66. Tùm etiam quia ſupplicatio hæc
93 adhuc negatur † à ſententia meri poſſeſſorij ex legibus Regiis allegatis per Paz *d. cap. vnic. à num.* 114. de quo in hac retentione adhuc non contenditur, nec controuertitur ad effectum
94 & finem declarandi ſuper eo, ſed de mero † facto, & inſiſtentia poſſeſſionis, & ſtatus vltimi Patronorum, ad effectum dumtaxat ſuperſedendi in executione litterarum Apoſtolicarum, & Sanctiſſimo reſcribendi, vt quid ſenſerit explicet, nec ex hac cognitione alicui applicatur ius patronatus, nec ad quem pertineat declaratur, quod omne intactum remanet coram Eccleſiaſtico diſcutiendum.

Itaque cum præiudicium retentionis literarum
95 † ſit leuiſſimum, temporale, & penitùs reparabile, nullum ius partium tangens intrinſecum, provt & ſuperiùs hoc capite diximus; ideò nullo modo admittitur in iis cauſis retentionis Bullarum ſecunda hæc ſupplicatio, nec in hoc Regio Conſilio viſum, nec auditum fuit, nec vnquam admiſſum, nec adhuc ab aliquo tentatur tale remedium, & ita inuiolabiliter obſeruat Senatus.

Ex quibus rationibus & fundamentis, inferri poteſt etiam † ad cauſas retentionis Bullarum
96 Apoſtolicarum deciſas in prima inſtantia in Audientia Regni Galleciæ (chariſſimæ, & dulciſſimæ patriæ noſtræ) vt minimè admittatur appellatio ad Chancellariam Valliſoletanam, cùm res, ſuper qua contenditur, debeat habere æſtimationem, ſi in proprietate mille ducatorum, ſi in poſſeſſione duorum millium, quæ æſtimatio penitus ceſſat in hac cauſa retentionis, in qua nec de proprietate rei principalis, nec etiam de poſſeſſione agitur, nec definitur; Ex hactenus deductis, quæ omnino conuincunt, & planè congruunt huius vltimi articuli determinationi, & reſolutioni. Maximè quia reuera multum indecorum, & indecens foret, cauſas huius qualitatis velle regulare per alias merè temporales, inter quas tot reperitur diſſonantia, & non ſine ſcandalo nouitas hæc introducta foret ad latè tradita ſuprà *cap.* 6. per totum.

TRACTA

TRACTATVS
DE
SVPPLICATIONE
AD SANCTISSIMVM
à Litteris Apostolicis: Et de earum interim retentione in Senatu.

PARS SECVNDA

Continet Recursum ad Regem ob contrauentionem Sacrosancti Concilij Tridentini, præsertim circa præseruationem primæ instantiæ Ordinariorum.

CAPVT I.

Quo iure Rex Catholicus, quibúsve rationibus litteras Apostolicas in contrauentionem œcumenici Concilij Tridentini importunè impetratas, vel retinere, vel remittere valeat, & de vtriusque differentia, de qua latiùs, cap.26.

SVMMARIVM.

Principum Christianorum Regale munus est, euigiles esse intuitione Reipublicæ, præcipuè spiritualis, dogmatum, & Conciliorum, n.1.

Principes suorum Regnorum sunt adstricti ad protectionem, ne violentiam, aut scandalum patiantur in perniciem Reipublicæ spiritualis, & temporalis, num.2.

Ad Conciliorum, & Ecclesiæ tuitionem sæpè inuitasse Pontificem Principes Christianos ad sedandos violentos incursus, multis Canonicis decretis legimus, num.3.

Bonifacij Papæ epistola refertur missa Imperatori Honorio, vt auxilium Ecclesiæ, & Religioni oppressæ præstaret, num.4.

Epistola refertur Imperatoris Honorij missa Papæ, qua profitetur interuentu sui pacem custodiri, & seditiones Ecclesiæ obuenientes sedari, n.5.

Diui Augustini Authoritas refertur, quâ licitè petitur per Prælatos auxilium à Principe Christiano contra hostes Ecclesiæ ad eius tuitionem magis, quàm vindictam, num.6.

Res religiosæ aliter tutæ esse nequeunt, nisi & Regia, & Sacerdotalis defendat authoritas, n.7.

Epistola Diui Augustini, qua aduersus violentias fit vltio, à potestatibus per Prælatos postulanda, num.8.

Concilium Agatense refertur, quo dicitur ab omnibus Principibus esse auxilium postulandum pro pauperum molestiis, quibus Ecclesia fatigatur, num.9.

Si Principum præeminentia in Ecclesia ex consuetudine acquisita non seruetur, scandalum Ecclesia patitur vitandum, num.10.

Principum Christianorum præcipuum Regale officium est, Ecclesiam, eiusque libertatem, & immunitatem defendere, num.11.

Principes sæculi nonnunquam in Ecclesia culmina tenent, vt disciplinam Ecclesiasticam muniant, & seditiones rigore Principum conterantur, num.12.

Principes ad tuitionem Ecclesiæ tenentur ex debito Regalis officij, etiam non postulatam, cùm ipsorum studij, & religionis interfit, num.13.

Imperatores profitentur maximam adhibere solicitudinem circa Dei dogmata, & Sacerdotum honestatem, num.14.

Principis boni est omnia tueri, quæ spectant ad functionem Ecclesiasticam, num.15.

Principes si protectionem Ecclesiæ præbere negligunt, à communione eiusdem repelluntur, n.16.

Nihil præstantius conseruationi Regnorum, quàm vigilantia in cultus Diuini, & status Ecclesiastici tuitione, qua nititur stabilimentum omnium rerum publicarum, num.17.

Quòd Imperator Theodosius in agone mortis filiis suis hoc præceptum reliquit, num.18.

Imperatores Christiani agnouerunt Imperij fœlicitatem

tatem, & amplitudinem consistere in vigilantia sua cultus Diuini, num.19.

Imperia ad sui conseruationem, & amplitudinem non dubitauere sacris seruire, num.20.

Principes eos laudat D. Augustinus, qui suam potestatem & Dei cultum conseruandum exercent, num.21.

Ecclesiæ mos est antiquus, vt Imperatores intersint Conciliis, vt necessaria spirituali Reipublicæ liberè proponantur, & modis omnibus exequantur, & Principum terrore impedimenta auellantur, num.22.

Principes intersunt Conciliis non ad potentiam ostendendam, sed tollendas discordias veritatem inuentam impugnantium, num.23.

Principes omnes Christianos Pius IV. prouocauit ad Tridentini protectionem, obseruantiam, & executionem, num 24.

Verba Bullæ eiusdem Pij IV. referuntur, n.25.

Principes fecit Deus protectores Ecclesiæ & Fidei, iuxta Decretum Concilij Tridentini, n.26.

Principes generaliter sunt Protectores status Ecclesiastici, & Conciliorum, sed specialiter destinati sunt protectores Concilij Tridentini, quod plurimorum etiam authoritate fulcitur, num.27.

Rex Catholicus maximo conatu certat de protectione, executione & obseruatione Concilij Tridentini, vt ex suis legibus patet relatis, à n.28.

Violentiarum cognitio tendens ad executionem, & obseruationem Concilij Tridentini, soli supremo Senatui est reseruata, cæteris inhibitis Chancellariis, num.29.

Violentiæ tangentes obseruationem, & executionem Concilij Tridentini conspiciuntur in Aula Regiminis, num.30.

Ex protectione Concilij Regi commendata oritur potestas condendi leges Concilij in confirmationem, & eius executionis incitatiuas, n.31.

Rex vigore protectionis commendatæ potest Prælatis mandare, vt decreta Concilij inuiolabiliter obseruent, num.32.

Rex Franciæ virtute protectionis Concilij Basilienses sibi commendatæ cognoscit de Prælatis illud contrauenientibus, num 33.

Cognoscere de aliquo casu, & leges condere super eo paria sunt, num.34.

Leges plures in iure Ciuili reperiuntur circa res sacras, quia nihil per se faciunt, sed confirmant, quæ à sacris Canonibus sunt ordinata, & suis iussionibus muniunt Principes, num.35.

Decretum à sancta Synodo definitum Regia potest lege sanciri, num.36.

Concilium Calcedonense inuiolabiliter obseruari & custodiri præcipit sua lege Imperator Martianus, num.37.

Quatuor Concilia, Nicenum, Constantinopolitanum, Ephesinum, & Calcedonense, Iustinianus Imperator suis legibus mandauit obseruari, & custodiri, num.38.

Leges temporales conformes decretis Canonicis condi valent, num.39.

Lex Ciuilis ad euitandas fraudes & dolos, non de damno Ecclesiæ inferendo, valent in rebus Ecclesiasticis, num.40.

Lex Regia licitè fertur in causis Ecclesiasticis ob scandalum Reipublicæ vitandum, n.41.

Protectio Tridentin. Principibus commendata nulli eorum magis conuenit, quàm Regi Catholico, & de rationibus, à num.42.

Ad Caroli V. & Philippi II. Regum Hispaniæ instantiam fuit facta conuocatio ad Concilium Tridentin. finiendum, num.43.

Tridentin. decreta magno labore & vigilantia fuere definita ad reformationem vniuersalem morum, & pro vniuersa Reipublicæ spiritualis aptiori regimine multa damna pernicioſa auelluntur, num.44.

Lamentabile foret, si tot Sanctiſſim. Decreta diuinitus definita, & salubriter recepta fructum amitterent ex negligentiâ, in perniciem Reipublicæ spiritualis & temporalis, n.45.

Verba Bullæ Pij III. recensentur, quibus apparet de omnimoda vtilitate obseruationis Concilij, cuius decreta tot labore edita plura tollunt scandala, & abusus in Ecclesia, num.46.

In dicta Bulla plurima leguntur prouocantia Principes ad obseruationem Concilij pro vniuersali Regnorum tranquillitate, & vtilitate, n.47.

In bene cœptis perseuerandum, ne operam & oleum instabiles perdant, ex authoritate Iob, n.48.

Si benè inchoata manus operantis ad perfectionem non subleuat, remissio contra suam operam pugnat, num.49.

Qui benè cœpta distinctè non exequitur ex negligentia, manum destruentis imitatur, n.50.

Synodo, & Concilio facit iniuriam, qui semel rectè disposita reuoluere contenderit, n.51.

Reuerentia Sedi Apostol. Catholici Regis præ cæteris floret, & deducitur ex summo affectu quo in suis Regnis fecit obseruare Concilium, n.52.

Quod in aliis plurium Regum ditionibus non fuit receptum, ibidem.

Violentiæ cognitio clarè ostendit quanto amore Reges Catholici obsequentiſſimi sunt exhortationibus Sedis Apostolic. prouocati ad Concilij protectionem, & obseruantiam, num.53.

Quid prodesset Regem Catholicum se vigilantem præbuisse in Concilij conuocatione, si in eiusdem protectione non per se curaret, num.54.

Perseuerantia est, ratione benè considerata permansio iuxta Ciceronem, & D. Bernard. n.55.

Absque perseuerantia, nec qui pugnat victoriam, nec palmam victor consequitur, nutrix est ad meritum, mediatrix ad præmium, soror patientiæ, constantiæ filia, & amica pacis, &c. n.56.

Non perseuerans vsque ad finem nihil egisse dicitur iuxta D. Gregor. num.57.

Ordinaria prouisio Regia in Senatu expeditur ad exportandas litteras Apostolicas in contrauentionem Concilij Tridentini extortas, vel retineantur, vel in iudicialibus Ordinario remittatur causæ cognitio; num.58.

Derogatio specifica Concilij Tridentini requiritur, num 59.

Conciliaris constitutio requirit expressam derogationem, num.60.

Conciliaris dispositio, cùm tot matura deliberatione sit edita, videtur continere derogationem ad futura contraria, num.61.

Concilium generale modernum specificam requirit derogationem, & non sufficit generalis cuiuscumque Concilij, num.62.

Derogatione generali, nec speciali Concilij Tridentini indigent concessiones Apostolicæ propria manu sanctiſſimi subscripta iuxta motum proprium Pij V. num.63.

Derogatio Tridentin. etiam specifica non admitti in Hispania, qui testantur, num.64.

Litteræ impetratæ in derogationem, & contrauentionem

tionem Concilij examinantur in Senatu, qui variis modis decernit, num. 65. & seqq.

Litteræ in contrauentionem alicuius decreti Tridentin. regulariter detinentur in Senatu, ibid.

Litteræ percutientes primam Ordinarij instantiam in executionem gratiæ traduntur impetranti, vt illis coram Ordinario vtatur, num. 67.

Litteræ dumtaxat iustitiæ provt rescriptæ, monitoriales, executoriales, &c. retinentur in Senatu remissa causæ cognitione Ordinario, n. 68.

Trident. in cap. 20. causæ omnes percutio frequentior est, singulares continens difficultates, quæ speciali egent tractatu discutiendæ per totam, 2. part.

1 CHRISTIANORVM Principum cunctorum Regale munus, † & præcipuum officium esse, euigiles se præbere in tuitione & protectione Reipublicę, maximè spiritualis, & Ecclesiasticæ, dogmatum Catholicorum, & Conciliorum, Ecclesiæ obseruatione & executione, abundè ex multis iuris fundamentis, & authoritatibus, etiam Diuinæ Scripturæ comprobauimus suprà hoc eodem *tractat. de retentione Bullarum 1. p. cap. 1. per totum, & in cap. 5.* ad quæ te remitto pro præciso fundamento, & iustificatione huius capituli.

Ad ipsos atque Principes omnino pertinere
2 ex obligatione Regalis † officij protectionem suorum Regnorum, & vassallorum, ne violentiam patiantur & scandala in damnum Reipublicæ Ecclesiasticæ, spiritualis, & temporalis, neque indebitè hæc turbetur, & commune bonum detrimentum patiatur, fusiùs est probatum *in dict. cap. 1. & 5. sup. 1. part. in cap. 1. & 2. in tractat. de Regia protectione.*

Ideò ad leuandos violentos incursus, & sedandas molestias, iniurias, seditiones, ac tur-
3 bationes † Ecclesiæ, multoties Summum Ecclesiæ vniuersalis Pastorem inuitasse Principes Christianos ad protectionem, & ad auxilium præstandum commouisse, & allicuisse, ad tuitionem & conseruationem Christianæ Religionis, dogmatum & Consiliorum, Sacrarúmque rerum ipsos Christianos Reges in tuitionem & defensionem quotidie interpellare, & paterna charitate prouocare consueuisse; multis in Canonicis decretis legimus, vt ex epistola Bonifacij Papæ missà Imperatori Honorio pro reparandis
4 perturbationibus, † quibus indebitè premebatur Ecclesia, apparet, relata *in cap. Ecclesia. 97. dist.* vbi inter alias hæc scripsit: *Cùm enim humanis rebus Diuinæ cultor Religionis, Domino fauente prouideas: Nostra culpa erit; si non id sub vestra gloria (quàm certum est, Diuinis rebus semper animo promptiori fauisse) firmo & stabili iure custodiantur, &c.* Et vlteriùs infrà: *Ipsa enim Ecclesia deuotionem tuam Christianissime Imperator, non meo quidem sermone; sed suo venerabili affectu appellat, quam Christus Deus noster veræ Fidei Rector, & vestri Gubernator Imperij sibi vni desponsatam, & intactam Virginem seruat, nè in eam aliquos patiamini insidiantium procellarum fluctus illidi, & quietam faciem tempestatis in solo timore turbari, glorioſissime & tranquillissime Imperator Auguste, &c.*

Et eidem Bonifacio Papæ ipsemet Imperator
5 † ita rescripsit: *Vndè id seruandum est, vt omnes tranquillam mentem, pacificos animos, ex Serenitatis nostræ admonitione custodiant, nec aliquid seditionis conspirantibus tentare conentur, &c.* relata *in cap. victor. 97. dist.*

Vndè Diuus Augustinus *in cap. Maximinianus 23. quæst. 2.* ad eundem † Pontificem Boni- 6
facium ita scripsit: *Maximianus Episcopus Vagiensis auxilium petiit ab Imperatore Christiano contra hostes Ecclesiæ, non tam sui vlciscendi causa; quàm tuendæ Ecclesiæ sibi creditæ, quòd si prætermisisset, non eius fuisset laudanda patientia, sed negligentia meritò culpanda, &c.* Quæ quidem prudentialis doctrina fundamentum sumit à text. *in cap. res 23. quæst. 5.* ibi: *Quia res omnes aliter tutæ esse non possunt, † nisi quæ ad Diuinam* 7
confessionem pertinent, & Regia & Sacerdotalis defendat authoritas.

Qui propter Diuus August. in epistola ad Demetrium ita scripsit: *Nostri* (inquit) *aduersus † illicitas, & priuatas vestrorum violentias* 8
(quas, & vos ibi, qui talia facitis doletis, & gemitis) à potestatibus Ordinatis vltionem petunt. Et in Consilio Chartag. 5. ita docemur: *Ab Imperatoribus vniuersis iustum est auxilium † postu-* 9
landum propter afflictionem pauperum, quorum molestiis sine intermissione fatigatur Ecclesia: vt defensores eius aduersus potentias diuitum cum Episcoporum prouisione delegentur, provt refertur *in cap. Ab Imperatoribus 23. quæst. 3.*

Pro quo etiam † bonus est *in cap. quia sanctæ 28.* in ordine 63. *dist.* ibi: *Quia Sancta* 10
Romana Ecclesia, cui auctore Deo præsidemus, à pluribus patitur violentias, Pontifice obeunte, quæ ob hoc inferuntur, quia absque Imperiali notitia Pontificis fit consecratio, nec Canonico ritu, & consuetudine ab Imperatore directi intersunt Nuntij, qui scandala fieri vetent, volumus, &c. Nisi quæ antiqua exigit consuetudo, ne vel Ecclesia scandala fieri vetent, volumus, &c. Et Imperialis honorificentia minuatur, &c. Ex quo text. maximè ex eius vltimis verbis clarè patet, quàm vnita & dependentia sint honor & authoritas Regis ab ipsa Ecclesia (cuius est protector) quæ si scandalum patitur, honorificentia Regis diminui meritò dicitur, cùm possit de negligentia sua conqueri, & redargui.

Planè cum ipsorum Principum Christiano- præcipuum munus sit & officium Regale, † Ec- 11
clesiam, eiusque immunitatem, & libertatem defendere, atque tueri, vt ipse D. August. iterum scripsit *in epist. 50. & epistol. 165.* relatus ad hoc idem per Michaëlem Agiam. *in tract. de exhibendis auxiliis, fund. 27.* in cuius doctrinæ comprobationem plura diximus Nos hoc *tract. de retentione Bullarum 1. part. cap. 1. per tot.* inde prouenit, vt semper quando Ecclesia aliquod patitur detrimentum aut turbationem, Principum alliciatur protectio, & excitetur obligatio.

Non omittam illud † Isidor. huius capiti 12
conuenientius *in cap. administratores 23. quæst. 5. Quòd Principes sæculi non nunquam intra Ecclesiam potestatis adepta culmina tenent, vt per eandem potestatem disciplinam Ecclesiasticam muniant; cæterùm intra Ecclesiam potestates necessariæ non essent; nisi vt quod non prævalent Sacerdotes efficere per doctrinæ sermonem, potestas hoc imperet per disciplinæ terrorem. Sæpè per Regnum terrenum, cœleste Regnum proficit, vt qui intra Ecclesiam positi contra Fidem, & disciplinam agunt, rigore Principum conterantur, &c.*

Et

Et quamuis ab ipsis Principibus hæc non sit
13 expresè petita à Pontificibus, † & cæteris Ecclesiasticis personis tuitio & protectio; ad ipsam tamen præbendam omnimodo tenentur ex debito Regalis officij, & obligatione sibi iniuncta Coronæ, cùm hoc ipsorum studij, & Religionis interſit. text. est *in cap. bonæ*, §. *Sancta Synodus* 96. *dist. quanquam* (inquit) *studij vestri, & Religionis interſit, vt in Episcopatus electione concordia principaliter seruetur Ecclesiæ, &c.* Et id ipsum probatur *in Authen. quomodo oporteat Episcop.* §. *nos igitur, collation.* 1. ibi: *Nos igitur*
14 *maximam* † *habemus sollicitudinem circa Dei dogmata & circa Sacerdotum honestatem, &c.* Cùm
15 boni Principis sit, omnia † quæ ad Ecclesiasticam functionem spectant tueri, *cap. boni Principis* 96. *dist. & inc tributum* 23. *q* 8. ita dicit Vrbanus Pontifex ibi: *Pro pace & quiete, qua nos tueri, & defendere debent, Imperatoribus persoluendum, &c.*

16 Adeò vt si Principes ipsi † protectionem hanc Ecclesiæ præbere negligunt, à communione eiusdem meritò repelluntur, *cap. dicat in fin.* ibi: *Ita sæcularium dignitatum administratoribus defendendarum Ecclesiarum necessitas incumbit; quod si facere contempserint, à communione sunt repellendi, 25. quæst. 5. & in cap. administratores eadem causa & quæst.* Frater Michaël. Agia. *de exhibendis auxiliis, fundam. 27. pag.* 110. quod & latissimè probauit Palatius Rubeus *in tract. de iustit. reten. Regni Nauarræ 2. p.* §. 7. *per tot.* vbi erunt multa ad propositum videnda.

Nihil enim tam necessarium est ad conseruationem Reipublicæ, Imperij, & Regnorum,
17 quàm † vigilantia Religionis & cultus Diuini, statúsque Ecclesiastici conseruatio & tuitio, in quo præcipuum omnium Rerumpublicarum, & Imperiorum fulcrum, atque stabilimentum consistit, vt latissimè prosequuntur Aristotel. *lib. 7. politic. cap.* 8. Cicero. *lib.* 1. *de natura Deorum*, Plinius *lib* 14. *naturalis historiæ*, Valerius Maximus *lib.* 1. *& lib.* 4. *cap.* 1. Lactant. Firmianus *lib. 3. Diuinarum institut. cap.* 10. *& de ira, cap.* 12. *& de vera sapientia, cap.* 18. D. August. *de ciuitate Dei, cap.* 24. *& epist.* 48. 50. *&* 165. *lib. 3. epist.* 32. *lib. 5. epist.* 5. Iustinianus Imperator *in epist. inter Claras. C. de Summa Trinit. & in proœmio digestorum*, Clemens Papa *lib.* 1. *constitut. Apostolica.* Constantin. Magnus Imperator apud Sozomem. *lib.* 1. *historiæ Ecclesiasticæ, cap.* 8.
18 Theodoricus Imperator filiis † suis hoc præceptum in agone mortis relinquens apud Nicephorum, *lib. 3. histor. Ecclesiast. cap.* 1. & Euagrium *lib.* 1. *cap.* 1. & plurimi alij, quos referunt Hieronym. Osorius *lib.* 1. *&* 4. *de Regia institut.* Simanchas *lib* 3. *de Republica, capitul.* 8. Petrus Gregorius *lib.* 2. *de Republica, capitul.* 2. *& lib.* 8. *cap.* 2. *sect.* 1. Cardinal. Bellarm. *lib.* 1. *de Princip. Christian. cap.* 11. Iustus Lipsius *lib.* 1. *&* 4. *ciuili. doctrina, capitul.* 2. *&* 3. *& aduersus Dialog. capitul.* 2. *& in montis & exempl. politic. lib.* 1. *capitul.* 2. Hieronym. Fracheta *de Principe, cap.* 3. *pagin.* 24. Balduinus *in prolegom. de iure ciuil. pagin.* 75. *& sequentibus*, Pater Riuadeneira *de Principe Christian. lib.* 1. *capitul.* 16. *lib.* 2. *capitul.* 5. Tiber. Gamba. *in discursu politic. cap. de Religione, pagin.* 39. Chericus *in Coronic. quæst. politic.* §. 1. Ioann. Boterus *de ratione status, lib.* 2. *cap. penultim. de Religione*, Pater Ludouicus Torres *lib.* 4. *Philosophiæ moralis Princip. lib.* 7. *capitul.* 2. Thomas Bosius *in integris, tractatibus Imperia pendere à virtutib. & de antiquo & nouo Italiæ statu* (quos aduersus Machiauellum scripsit) Pater Andreas Canonherius *in Aphorism. politicis, Hipocratis volumin.* 1. *lib.* 5. *Aphorism.* 25. *pagin.* 799. *& sequentibus.* Pater Franciscus Marquez *in gubernator. Christian lib.* 2. *capitul.* 34. Doctissimus atque carissimus mihi non satis laudandus Dom. Ioann. Baptista Valençuela Velasquez, Supremi Regij Concilij Senator dignissimus, & in Granatensi Chancellaria Præses meritissimus *in monitu contra Venetos, ex num.* 178. *& in discursu status & belli.* 2. *part. considerat.* 2. *ex num* 87. *& considerat.* 9. *ex num.* 34. *& consil.* 22. *per totam.* Francisc. Torreblanc. *lib.* 3. *de Magia, cap.* 2. Rutilius Benzon. *lib.* 3. *de anno Iubile. capitul* 7. *pagin.* 340. *& sequentibus.*

Quòd & Imperatores Theodosius, & Valen-
tinianus profitentur † in epistola ad Dioscorum, 19
& epistol. 15. inter epistolas Syrilli, & meliùs *in Nouellis, tit.* 2. Ita loquentes: *Inter cæteras solicitudines, quas amor publicus peruigili cogitationi nobis indixit; præcipuam Imperatoris Maiestatis curam esse perspicimus, veræ Religionis indaginem, cuius si cultum tenere potuerimus in ceptis, &c.* Plurima alia his similia videnda erunt, *cap.* 1. *part.* 1.

Et ita intelligendum erit illud † Valerij Ma- 20
ximi, *lib.* 4. *capitul.* 1. § *de Lucio furio.* Dùm de cura extendendæ Religionis antiquorum Romanorum pertractans, scribit: *Non dubitauerunt sacris Imperia seruire, ita se rerum humanarum futura regimen existimantia, si diuina potentia benè & constanter fuissent famulatæ,* quo loquendi modo vtitur August. *lib.* 5. *de Ciuitat. Dei, capitul.* 24. Eos Reges laudans, † qui suam potestatè ad Dei 21
cultum conseruandum & dilatandum exercent.

Ex hoc principio & fundamento constanti defensionis, † & protectionis præbendæ à Re- 22
gibus, & Principibus Christianis, quâ eget Ecclesia; inoleuit mos antiquus, vt Imperatores interfuissent œcumenicis Conciliis, vt quæ à Patribus Ecclesiasticis proponerentur necessaria regimini spiritualis Reipublicæ, adhibito Principum terrore & authoritate modis omnibus obseruarentur, & exequantur; & quæ Pontificiis, & Synodalibus legibus impedimento & nocumento esse poterant, consultissimè atque neruosè auerterentur; vt & benè obseruat Doctissimus Anastasius Germonius *de Sacrarum immunitat. lib.* 2. *in proœmio, num.* 17. *&* 18. *& in capitul.* 12. *num.* 24. *&* 25. Quò tendit Imperator Martianus *in* 6. *actione Concilij Calcedonensis;* dùm ita dicit: *Nos ad Fidem* † *confirmandam,* 23
non ad potentiam ostendendam exemplo Religiosissimi Principis Constantini Synodo interesse volumus, veritate inuenta, non vltra multitudo prauis doctrinis attracta discordet. Quæ mirabilia referuntur verba *in cap. Nos* 96. *distinct.* & Nos latiùs *de Regia protectione* 1. *part. cap.* 10. *præludio* 2. *à num.* 73. *cum sequentibus.*

Ex qua etiam origine † & fundamento fluit, 24
supremæ Sedis Antistitem Pium IV. vniuersos Christianos Orbis Principes in Sacrosancti & œcumenici Concilij Tridentini protectionem & executionem, omnimodámque obseruantiam allicere & prouocare, vt & manifestè apparet ex Bulla ipsius, quàm pro confirmatione eiusdem Concilij promulgauit Romæ *anno* 1563. *Kalen. Februarij sui Pontificatus anno* 5. quæ post

sessiones

seſſiones eiuſdem Concilij Tridentin. ſedet, cuius verba ad propoſitum noſtrum ſic ſe habent.

25 *Ipſum verò Chriſtianiſſimum † filium Noſtrum Imperatorem electum, cæteróſque Reges, Reſpublicas ac Principes Chriſtianos monemus, & per viſcera miſericordiæ Domini noſtri Ieſu Chriſti obteſtamur, vt, quâ pietate Concilio per Oratores ſuos affuerunt, eadem pietate, ac pari ſtudio Diuini honoris, & populorum ſuorum ſalutis cauſa, pro Sedis quoque Apoſtolicæ Sacræ, & Synodi reuerentia, ad eiuſdem Concilia exequenda, & obſeruanda decreta, prælatis, cum opus fuerit, auxilio & fauore ſuo adſint, nec aduerſantes ſanè, ac ſalutari Concilij doctrina opiniones à populis ditionis ſuæ recipi permittant, ſed eas penitùs interdicant.*

Et in eodem Sanct. Concilio Tridentin. *ſeſ-*
26 *ſion.25. capitul.20.* ita dicitur: *Seculares † quoque Principes officij admonendos eſſe cenſuit; confidens, eos, vt Catholicos, quos Deus Sanctæ Fidei, Eccleſiæque protectores eſſe voluit, ius ſuum Eccleſiæ reſtitui, non tantùm eſſe conceſſuros, ſed etiam ſubditos omnes ad debitam erga Clerum, Parochos, & ſuperiores Ordines reuerentiam reuocaturos, &c.*

Ex quibus Pontificali, & Conciliari decre-
27 tis manifeſtè conſtat, † quòd Supremi Principes Chriſtiani non ſolùm ſunt generaliter protectores & defenſores Eccleſiarum, Conſiliorum, & eorum omnium, quæ ad ſtatus Eccleſiæ conſeruationem, & tuitionem ſpectant ex Regio ipſo ſibi iure poteſtatis iniuncto munere, vt hactenus diximus, & vberiùs probauimus *in 1. part. huius tractat. cap. 1. per totum:* Sed & ſpecialiter protectores eſſe conſtitutos ſacri œcumenici Concilij Tridentini, plures Doctores ex eiſdem Apoſtolicis conſtitutionibus meritò, & intrepidè affirmant Gundiſal. de Paz *in praxi. tom.2. prælud. fin. num.10.* Azeued. *in l. 2. tit. 6. lib. 1. Recopilation. verſicul. Septimò, & conſequenter, & in conſil.37. num.12.* Hieronymus de Zeuallos *commun. contra commun. tom.4. q. 897. num. 220.* & per eoſdem ita firmat, & benè comprobat Narbona *in l. 59. gloſ. 2. num. 14. & num.1. tit 4. lib. 2. Recopil. in 3. tom.* & iterum ipſe Narbona *in l.81. gloſſa vnica, num.3. tit.5. lib.2. in eodem 3. tomo*; idem etiam dicit ipſe Zeballos *de cognitione violentiæ, gloſſ.6. num.62. & in dict. quæſt.897. num.218. 219. à num.335.* Cardinal. Bellarmin. *lib.2. cap.18. de laicis, fol.1347.* Bobadilla *in politic. lib. 2. capitul. 18. num. 194. & 208.* Dom. Franciſc. Carraſc. *in interpretatione aliquarum legum Regni, cap. 9. §. 4. num. 18.* Aloyſius Riccius *in practic. aurea reſolut. 299. num.2.* Ipſemet Bobadilla *lib.2. cap. 5. num. 34.* Flores Diaz de Mena *lib. 1. variar. quæſt. 12. ex num.8. & quæſt.4. num. 35.* Pater Henriquez *in 3. tom. ſummæ. lib. 2. de Pontificis claue. capitul. 15. poſt princip. §.1. in gloſſ. litter. D. cap.11.§.3. gloſſ. fin.* & iterum *cap.25.* & Nos obiter *de Regia protection.1. part. capitul.1. præludio 2. n.73. & ſequentibus.* Et Ricius vbi proximè teſtatur hanc protectionem ad Regem noſtrum Hiſpaniarum Concilij Tridentin. pertinere *ex Bullis Pij V. & Bulla Gregorij III.*

Quare ex hac Regi noſtro Catholico ſic com-
28 mendata efficaciter † protectione Concilij Tridentini per Sedem Apoſtolicam omni pariter ipſe conatu certat de eiuſdem obſeruantia, & executione, & vt cunctis nota ſit vigilantia eius; in cunctis ſuæ ditionis Regnis ſuas leges ad id ipſum promulgauit, vt *l.79. tit. 4. lib. 2. Recopil. in tertio tomo*, ita ſanciuit: Los Procuradores de Cortes ſe nos han quexado, que de algunos años à eſta parte los Nuncios de ſu Santidad en eſtos Reinos, contra lo diſpueſto en el Santo Concilio de Trento, conocen en primera inſtancia de todas las cauſas que les parece, en perjuizio de la iuriſdicion de los Ordinarios, y auocan, è retienen las que eſtàn pendientes ante ellos: mandamos à los del nueſtro Conſejo, tengan gran cuidado, de que ſe execute, en lo que à eſto toca, el Santo Concilio de Trento; y que para ello ſe den las prouiſiones neceſſarias: in cuius legis explicationem videndus Narbona ſuper eadem lege.

Et *in l.81. tit.5. lib.2. Recop.* Qua cognitio violentiarum, † quæ tendit ad obſeruantiam, 29
& executionem S. Conc. Trid. priuatiua ſit ſolius Concilij Supremi ob grauitatem negotij taliter vt cætera Tribunalia, & Audientiæ Regiæ ſint inhibitæ cum clauſula auocatiua, circa cuius legis intellectionem plura notabilia, & non contemnenda diximus *hoc eodem tract. de retention. Bullarum 1. part. cap. 14. per tot. & in cap. 16. à num. 59. cum ſeqq. verſ. Si autem hæc remiſſio, &c.* Quibus locis plura vtilia Tribunalibus videbis hactenus à nemine conſiderata.

Et *in l.62.* prope principium, verſicul. *En eſta ſala, tit.4. lib.2. Recopil. tom.3.* in confirmationem proximè † præcedentis relatæ 81. di- 30
ſponitur. Quòd huiuſmodi cauſæ tangentes obſeruationem Sacri Concil. Trident. tractari debeant, en la Sala del gouiereo; quæ ad bonum Regni regimen, & gubernationem in hoc Conſilio Supremo ſpecialiter deſtinata eſt, ibi: En eſta Sala començando por la mayor obligacion de acudir al ſeruicio de Dios, ſe tenga cuidado de la guarda de las coſas eſtablecidas por el Santo Concilio Tridentino, de la extirpacion de los vicios, y remedio de pecados publicos, del amparo de los Miniſtros, y de dar fauor à los Prelados, para que hagan guardar ſus inſtitutos, tambien de la reducion y conſeruacion de los Hoſpitales, y erecion de los Seminarios, y lugares donde no eſtà executado lo que en eſto eſtà diſpueſto.

Ex iſta hac Regalia orta ex protectione Regi noſtro † commendata à Sede Apoſtolica, tam 31
vniuerſaliter iniuncta Regum officio protectione Catholicæ Religionis, & ſtatus Eccleſiaſtici, dogmatum, & Conciliorum, vt ſupra dictum eſt, & *in cap. 1. part. 1.* quam ſpecialiter Concilij Tridentini ex Apoſtolicis conſtitutionibus relatis poteſtatem attribui Regi noſtro Catholico condendi leges in Concilij confirmationem, & executionis prouocatiuas, necnon Prælatis, cæteriſque perſonis omnibus mandandi, vt prædicti Tridentini decreta inuiolabiliter obſeruent; affirmat Bobadilla *in politic. lib. 2. cap.18. num. 194. & num. 208.* & latiùs & benè probant Narbona *in l. 59. tit. 4. lib. 2. Recopil. tom.3. gloſ.2.*

Sicuti ratione protectionis generalis, qua te-
nentur Reges † Chriſtiani tueri Religionem 32
Catholicam, & ſtatum Eccleſiaſticum, vt in hoc *cap.* deduximus; Reges prædicti, & Imperatores non ſunt veriti de rebus ſacris & Sacerdotibus leges condere, provt in ſimilibus

terminis

terminis Stephanus Aufrerius rectè adnotauit *in tractatu de potestate secular. super Ecclesiast. regul. 2. num. 31.* in hæc: Fallit etiam in præsenti Regno, vbicumque per Prælatos, Clericos, vel
33 alios quoscumque † aliquid fit, vel attentatur contra decreta Basilienſis Concilij, & pracmaticam sanctionem, & fundant se Iudices temporales, dicentes huius habere cognitionem, eò quòd dict. Concilium, (huius nominis septimum) vt decreta, statutáque, & ordinatio-
34 nes † ab ipsa Sancta Synodo facta, & condita recipere vellet, & acceptare, eáque quantum suæ Regiæ dignitatis interesset per vniuersum Regnum suum, & Delphinatum inuiolabiliter perpetuò obseruari quoque facere dignaretur. Quæ quidem doctrina mirabilis est ad propositum nostrum.

Et hoc eodem argumento vtitur Anton. Thesaur. *decis.* 131. *num.* 10. quòd quando Rex cognoscit de possessione rei spiritualis; potest condere leges talem cognitionem & decisionem tangentes, cùm certissima iuris regula sit, idem esse statuto legati & forum sortiri; quo argumento vtuntur omnes Doctores de libertate Ecclesiastica, & Nos Deo dante, de omnibus infrà 3. *part. cap.* 1. *per totum*; *tom.* 2. Gloss. *in l.* 2. *de eo quòd certo loco, & in cap. quod Clericis de foro competent.* Alexand. *cons.* 157. *num.* 15. *volumin.* 2. Thesaur. *decis. pedemontan.* 23. *n.* 11. Menochius *cons.* 315. *num.* 14. Surdus *decis.* 393. *num.* 3. Brunorus à Sole. *in locis commun. verb. Forum primò*, Cardinal. Tuschus *litter. F. conclus.* 444. Ioannes Bellet. *disquisit. Clerical. p.* 1. *tit. de exempt. Cleric. ab statut. secula.* §. 1. *num.* 7. Gratian. *disceptation. forens. cap.* 709. *num.* 21. & *tom.* 1. *cap.* 9. *num.* 2. idem Surdus *cons.* 575. *n.* 34. *lib.* 4. Nec non quando lex Regia fertur pro publica communique omnium tam Clericorum, quàm sæcularium vtilitate, provt est in ista materia recursus, quo versatur publica vtilitas non solùm laicorum, quo casu non infringi libertatem Ecclesiasticam, ex huiusmodi legum editione, constanter affirmant Carol. de Grassalis *lib.* 2. *Regalium Franciæ, capitul.* 15. *num.* 88. ampliſſimè Carol. de Grassis *de effectib. Clericatus, effectu* 3. *ex num.* 197. & *num.* 200. *cum multis sequentibus*, Azeued. *in l.* 1. *tit.* 4. *lib.* 6. *Recopilation. num.* 53. & *sequentibus*, Menochius *consil.* 800. per totum præsertim *à num.* 37. & *sequentibus*, Castillo *de tertiis, cap.* 9. *num.* 22. & 28. & per nostram doctrinam iterum *in cap.* 8. *à num.* 27.

35 Nam prædictis legibus, & aliis † quæ in iure reperiuntur de rebus sacris, vt *in titul. C. de Sacrosanct. Eccles. & de Episcop. & Cleric. & in tit.* 4. & 5. *partitarum Regiarum.* Christiani Principes nihil per se ipsos in his rebus definiunt; sed quæ à Summis Pontificibus, & Sanctis Conciliorum decretis diffinita, & statuta sunt, obsequentes, & maxima reuerentia amplectentes legibus suis, & iussionibus muniunt, atque tuentur, pœnarúmque comminationibus, & terrore ad obseruantiam faciliora reddunt, vt notat Narbona *in l.* 59. *glos.* 2. *à num.* 8. & *sequentibus*, *tit.* 4. *lib.* 2. *Recopil. in* 3. *tom.*

36 Nam postquam à Synodo † diffinitum, & firmatum est aliquod decretum, potest Regia constitutione sanciri, *cap. quædam*, & ibi glossa verbo *Sanciri. 96. distinction.* Ita etiam Martia-
37 nus Imperator † obseruari, & inuiolabiliter custodiri præcepit Concilium Calcedonense *in l. Nemo* 4. *C. de Summa Trinitate, & Fide Catholica.* Iustinianus etiam Imperator † in prin- 38
cip. Nouell. 131. *de Ecclesiastic. tit. sanxit*: illas Sanctas Ecclesiasticas regulas, quæ à Sacris quatuor Conciliis, Niceno, Constantinopolitano, Ephesino 1. & Calcedonense, diffinita fuerunt, vt leges custodiri, & obseruari: *Prædictarum enim* (inquit) *quatuor Synodorum dogmata, sicut Sanctas Scripturas accepimus, & regulas, sicut leges obseruamus*, cuius constitutionis meminit Anastasius Germonius *lib.* 2. *de sacrorum immunitat. cap.* 11. *num.* 10.

Et ipse Iustinianus *in l. omnem.* 42. *C. de Episcop. & Cleric.* ibi: *Post mortem Deo amantissimorum Episcoporum, iubemus vt pro tempore illarum Ecclesiarum œconomi rationes reddant earum, quæ ab illis relictæ sunt rerum, idque Sanctissimus Ecclesiis præficere, quod ex nostra lege eis dabatur, l. omnes qui, §. nihilominus, C. eodem titul. l. iubemus in principio, C. de sacrosanct. Eccles. Authentic. vt determinatus sit numerus Clericorum per totum, & in §. fin. in fin.*

Leges namque temporales, † quando con- 39
formes sunt Iuri Pontificio, non autem contrariæ, nec continentes nouam dispositionem in rebus Ecclesiasticis: licitè condi posse à Principibus temporalibus, multi probant citati, & sequuti à Marescoto *variarum resolut. lib.* 1. *cap.* 62. *num.* 1. & *num.* 18. Cancerio *variarum resolution. tom.* 1. *part.* 2. *cap.* 2. *de iurisdictione, à num.* 96. *cum sequentibus*, latè Carol. de Grassis *de effectib. Clerica. effectu.* 2. *num.* 97. & *à n.* 444. Zeballos *in contra commun. quæst.* 142. & *q.* 423. Pereira *de manu Regia* 2. *part. cap.* 64. Caldas Pereira *de emptio. & vendit. cap.* 8. *à num.* 33. *cum multis sequentibus*, idem Caldas *de nominatione emphyteutic. quæst.* 7. *num.* 14. & alij quamplures suo loco aptiori referendi.

Et lex ciuilis etiam in rebus Ecclesiasticis 40
† lata ad euitandas, & excludendas fraudes, ac dolos, non de damno Ecclesiæ inferendo, valet. Gutierrez *de gabellis, q.* 87. *num.* 5. vbi plures allegat Mieres *de maioratu* 2. *part. quæst.* 3. *à princip. & num.* 12. & *à num.* 22. *cum seqq.* provt hæc leges respiciunt.

Et ad euitanda scandala, † quæ oriri timen- 41
mentur in perniciem publicæ vtilitatis licitè ferri posse legem Regni in causis Ecclesiasticis, post plurimos Doctores diximus sup. 1. *part. cap.* 4. *à num.* 38. *versicul. Hinc est quod ad euitanda*, de quo articulo ad iustificationem legum Regni in huius & cæteris violentiæ generibus editarum latiùs agendum *in* 2. *tom.* 3. *part. cap.* 1.

Et licet omnes Principes Christiani ex præ- 42
dicta † constitutione Pij IV. Pontificia exhortentur ad curam, & obseruantiam, necnon executionem prædicti Concilij Tridentin. tamen illius protectio nulli eorum magis conuenit, quàm Regi nostro Catholico; tùm quia ad instantiam Caroli V. Imperatoris, Sedem Apostolicam † tenente Paulo III. & Philippi II. 43
Hispaniarum Regis, Paulo IV. vniuersalem Ecclesiam regente, fuit facta conuocatio ad idem Concilium Tridentin. definiendum, vt refert Bobadilla *in politica, lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 194. quo summo cum labore, vigilantia, & meditatione, assistentiáque tantorum Patrum totius Orbis Christiani, Regúmque, & Principum

Supremo

Supremorum per Nuntios ſuos & Ambaſiatores ad idem ſpecialiter deſtinatos : multa ſunt edi-
44 ta, & definita decreta ad reformationem † vniuerſalem morum, & pro vniuerſalis Reipublicæ ſpiritualis, & Eccleſiaſticæ aptiori regimine, quibus omnino auelluntur infinita damna, quæ in perniciem vtilitatis publicæ reperta fuere, lamentabile foret, vt tantus labor, tantum & inſomne ſtudium, tótque
45 ſanctiſſima decreta Diuinitus, † & fœliciter definita, & ſalubriter, maximè in his Hiſpaniarum ditionibus apprimè ſummáque cum reuerentia recepta, fructum ex incuria, & negligentia amitterent, & inania redderentur in damnum Reipublicæ, & ſtatus Eccleſiaſtici ac Chriſtianæ Religionis.

Quod & clarè oſtendit Bulla Pij IV. in con-
46 firmationem d. Concilij Trident. † edita, quæ poſt ſeſſiones reperietur, & à principio, in hæc: *Benedictus Deus, &c. qui reſpicere dignatus eſt Eccleſiam ſuam Sanctam, tot procellis, & tempeſtatibus agitatam, atque vexatam, & grauiùs in dies laborantem, apto tandem ei ſubuenit optatóque remedio, ad plurimas pernicioſiſſimas hæreſes extirpandas, ad corrigendos mores, & reſtituendam Eccleſiaſticam diſciplinam, ad pacem & concordiam Chriſtiani populi procurandam, indictum iam pridem in ciuitate Tridentin. œcumenicum, & generale Concilium &c. Variis impedimentis, & difficultatibus, obiectis, &c. Cùm quotidie magis Eccleſia eiuſmodi remedium imploraret, &c.* Et iterùm paulò poſt, *& aliis rebus, quæ quidem neceſſaria viſa ſint tractandæ, definiendæ, & ſtatuendæ, reſtabant, ad confutandas hæreſes, ad tollendos abuſus, & emendandos mores à Sancta Synodo ſumma libertate, diligentiáque tractata, & accuratè, ac maturè admodum diffinita, ſtatuta ſunt, &c. Idque in noſtris, atque omnium oculis vàldè mirabile fuerit, pro quo tam ſingulari Dei munere, &c.* Et alia plurima
47 ibidem recenſentur, quæ omnia prouocant † ad Concilij omnimodam obſeruationem, & executionem inuiolabilem, neque à Principibus Chriſtianis eiuſdem protectoribus vllatenus permittatur illius tranſgreſſio, aut in aliquo violatio, cum ſemel pro vtilitate Reipublicæ Eccleſiaſticæ tam ſalubre remedium fuerit mirabiliter inuentum, & à populo Chriſtiano ſemel debitè receptum. Ac ideò quidquid nouiter contra illud fuerit inuentum, meritò irrationabile cunctis videbitur.

Pro quo facit elegans locus Iob. *cap.* 18. *lib.* 4.
48 ibi: *Ecce, qui † ſeruiunt ei, non ſunt ſtabiles, &c. Faciunt enim iacturam omnium, oleúmque & operam perdunt, non perſeuerantes in bene cæptis, &c.* Rectéque Nos docet Sanct. Gregor. *in Paſtorali, part.* 3. *at monitio.* 35. Sacræ paginæ teſtimoniis, dum ait in hæc: *Si inchoata bona fortis operantis manus ad perfectionem non ſubleuat, ipſa operandi remiſſio contra hoc, quod operatum eſt, pugnat; hoc eſt enim, quod per Salomonem dicitur, qui mollis, & diſſolutus in opere ſuo fuerit, frater eſt ſua opera diſſipantis, quia videlicet, qui cæpta*
50 *bona diſtrictè non exequitur, † diſſolutione negligentiæ manum deſtruentis imitatur. Hinc Sardis Eccleſiæ ab Angelo dicitur, eſto vigilans, & confirma cætera, quæ moritura erant, &c.*

51 Et magis in ſpecie expendo † text. celebrem *in l. nemo, C. de Summa Trinitat. & Fide Catholic.* ibi: *Nam & iniuriam facit iudicio reuerendiſſimæ Synodi; ſi quis ſemel iudicata, ac rectè diſpoſita, reuoluere contenderit.* Quibus adde plurima iura, & authoritates in vnum compillatas ſuprà hac 1. *part. cap.* 6. *à principio.* Conducit text. *in l. ſi quando, C. de inofficioſ. teſtament.* optimus text. *in cap. Eccleſia.* 57. *de electione*, ibi: *Nec enim credendum eſt, Romanum Pontificem (qui iura tuetur) huiuſinodi verbo totam obſeruantiam multis vigiliis excogitatam, ac inuentam, velle euertere, &c.* qui text. loquitur de Concilio generali, circa formam electionis diſponente, conſonat. §. *quorum. in proœmio inſtit. & authent. vt Iudicis ſine quoquo ſuffragio.*

Et hac etiam de cauſa (in quo obedientio- 52
res Filij Eccleſiæ † ſe oſtentârunt Reges noſtri Catholici) apertiùs patet, & clareſcit ſancta eorum ſincera, & Chriſtiana intentio, necnon religioſum obſequium, humilis obedientia, reuerentiáque maiorum ſuorum exemplo; quòd licet in multis Orbis Chriſtiani Prouinciis non fuerit receptum prædictum Sacroſanctum Concilium Tridentin. vt ex Nauarro *conſ.* 1. *de conſtitution. quæſt.* 7. *&* 8. Salas *de legibus, diſputatione* 13. *ſect.* 7. *in fin.* Laymam *in ſumma, tract.* 4. *de legibus, cap.* 3. *num.* 4. *ad fin.* In omnibus tamen Hiſpaniarum Regnis obſequentiſſimè libentiſſiméque receptum fuiſſe, & † veneratione maxima amplexum, cunctis patet, & ex dictis legibus Regni, quibus Concilij obſeruantia munitur, imò & ex ipſa violentiæ cognitione, & ad Senatum recurſu euidenter oſtenditur: ex quibus manifeſtè inſuper colligitur, quanto amore & affectu, quantáque reuerentia, & obſequio veneratur à Catholicis Regibus, quantóque conatu, quanto deſiderio & piiſſimo ſtudio, exhortationi Sanctæ Sedis ad protectionem eiuſdem obſequentiſſimi illi oſtentantur, adeò vt nullam patiantur illius decretis violentiam inferri.

Quid namque prodeſſet, Regem Catholi-
cum ita diligentem, † inſomnem ſe, & vigi- 54
lantem præbere in Oecumenici Concilij prouocatione, incitatione, & conſcriptione; ſi in eiuſdem executionis protectione defeciſſet, & non perſeueraſſet; perſeuerantia quippè (vt in-
quit Cicero *lib.* 1. *Rethoric.*) *eſt in ratione* † *be-* 55
nè conſiderata permanſio. Et probat Diu. Thom. *in* 2. 2. *quæſt.* 138. *articul.* 1. hæc (cùm vt diximus) ſi ad bonum ſit à D. Bernardo *in epiſtola* appellatur ſingularis filia ſummi Regis, virtutum finis, & conſummatio, totiúſque boni repoſitorium, & virtus; & ipſe *in ſermone* 2. *in vigilia Petri & Pauli Apoſtolor.* ita egregiè, & ſanctè ſcriptum reliquit: *Abſque perſeuerantia,*
† *nec qui pugnat, victoriam, nec palmam victor* 56
conſequitur, vigor rurium, virtutis conſummatio eſt, nutrix eſt ad meritum, mediatrix ad præmium, ſoror eſt patientiæ, conſtantiæ filia, amica pacis, amicitiarum modus, vnanimitatis vinculum, ſanctitatis propugnaculum, tolle perſeuerantiam, nec obſequium mercedem habet, nec beneficium gratiam, nec laudem fortitudo. Hæc Diuus Bernard. & Diuus Auguſtinus ad Eudoxiam.

Qui enim vſque ad finem non perſeuerat,
nihil egiſſe dicitur, † ſicuti teſtatur Diuus Gre- 57
gorius, *in moralibus* relatus *in cap. in caſum de pœnitentia, diſt.* 3. in hæc: *In caſum quippè agitur, ſi ante vitæ terminum bonum deſeratur, quia & fuſtra velociter currit, qui priuſquam ad metas*

venerit, deficit, &c. Porrò perseuerantiæ in bono ea est virtus, & effectus inenarrabilis, *vt gloriæ eternæ* (sicuti legitur *Apocalypsi. cap.2. & 3.*) *coronam ij recipiunt, qui in finem vsque ad bonos se præstiterunt.*

Quare Rex Catholicus in dies euigilat pro
58 obseruatione † & executione decretorum Concilij Tridentin. ne in aliquo percutiantur, nec lædantur, & ad hoc sanctum intentum, & zelum aptè consequendum: ad petitionem Regij Fiscalis, vel etiam alterius conquerentis in Senatu hoc Supremo de contrauentione œcumenici Concilij datur prouisio Regia, dicta Ordinaria, vt litteræ importunè falsisvè præcibus, & suggestionibus indebitè à Sancta Sede impetratæ, seu verius extortæ contra voluntatem suæ Sanctitatis in eodem Senatu ostendantur, & illic accuratè examinentur, an aliquid contineant, ex quò lædatur vel subuertatur aliquod Tridentini decretum, vt & tunc vel retineantur ad effectum consulendi Sanctissimum, præmissa humili ad ipsum supplicatione; vel Ordinario cognitio remittatur; ex iis quæ latè deduximus suprà *part.1. capitul.1.* maximè *cap.2.& sequentibus.* Et de hac ordinaria prouisione testatur etiam Castellus à Bobadilla *in politica lib.2. cap.18. num.194.* & Narbona *in l.59. glos.2. sub num.16. ad fin. tit.4. lib.2. Recopil. tom.3.* Flores Diaz de Mena *practicar. quæstionum, lib.1. p.12. num.8.*

59 Maximè, quia vt in aliquo † prævalere possint litteræ ab Apostolica Sede impetratæ; requiritur expressa & specifica Concilij Tridentin. derogatio; vt probant Thomas Sanchez *in tractatu de matrimon. lib.3. disp.26. num.7. tom.1.* Nicolaus Garcia *de beneficiis, 4.part. cap.5. ex num.25.* Valençuela Velasquez *cons.22. num.53.* Rota Romana *decis.48. num.10. & 11.p.1.diuersorum.*

Quia constitutio Consiliaris † quælibet requirit expressam derogationem, vt colligitur *ex cap. ex parte, & cap. fin. de Capellis Monacho. cap. eam tè. de ætate & qualitate, cap. nonnulli. de rescriptis*, tenent Archidiac. *in cap.1. de constitution. lib.6.* Felinus *in dict. cap. nonnulli, num.3.* Selua *de beneficiis 3. part. quæst.11. n. 31.* Parisius *consil.2. num.30. lib.2.* Nauarrus *in summa Latina. capitul. 27. num. 265.* Iacobatius *de Consiliis, lib.5. articul. 18.* Alaba. *de Conciliis, part... capitul. 2.* Couarruuias *lib. 3. variarum, capitul. 16. num. 6. & in cap. 8. §. 9. num. 6.* dicens totum mundum hoc amplecti. Mandosius in regula Chancellar. 18. *quæst. 17. num. 12.* Anastasius Germonius *de indultis Cardinal. 8. per quæ sublatis, num. 58.* Corduba *lib. 4. quæstionarij, quæst. 9. §. Tertia pars,* Sarmiento *lib.3. select. capitul. 14. num. 3.* Menochius *consil. 294. num.11. & 12. volumin. 3.* Padilla *in l. fin. C. de diuersis rescriptis, num. 17.* Gutierrez *in l. nemo potest, ff. de legatis 1. num. 173.* Gratianus *regul. 291. num. 4.* Caualcan. *1. part. decision. 29. num. 16.* Henriquez *lib. 3. de Indulgent. capitul. 26. num. 3.* Molina *1. tom. de iustitia & iure, tractatu 2. disputat. 173. fol. 988.* Vialdus *Candelabro. 3. part. capitul. 12. num. 22.* & alij plures ab istis, & à Thoma Sanchez, Nicolao Garcia, & Valençuela citati.

Et ratio huius doctrinæ ea est (quæ benè conducit intentioni nostræ) quia cùm decreta Concilij † ita matura deliberatione sancita sint, videntur continere vim clausulæ derogatoriæ ad alia decreta posteriora contraria, nisi de illis specificam faciant mentionem, imò si Consilium generale modernum sit, quale est Concilium Tridentinum, oportet etiam
61 illius specificam facere mentionem, † nec sufficit generalis derogatio decretorum cuiuscumque Concilij, provt benè docent Henriquez, & Vialdus vbi proximè; quos sequitur Pater Thomas Sanchez *de matrimonio, tom. 1. lib. 3. disputat. 26. sub num. 7.* Vide etiam Valençuelam, & Nicolaum Garciam superiùs citatos.

Et quidquid de stylo generali † Curiæ Ro-
63 manæ contendat Nicolaus Garcia *dict. 4. part. capitul.5. à num.25. & num.33.* adducat *Motum proprium Pij V. anno 1570.* Quo declaratur, nec speciali, nec generali derogatione Concilij Tridentin. opus esse in quibusvis concessionibus Apostolicis propria manu Papæ signatis, cuius Motus proprij tenorem ad litteram refert.

Attamen in Hispania ex superiùs dictis dero-
64 gationem etiam specificam & expressam † Concilij Tridentin. non admitti, firmant Azeuedius *in l. 2. circa fin. tit. 6. lib. 1. Recopilation.* Bobadilla *in politic. lib.2. cap.18. num. 208.* Zeballos *de cognitione violentiæ in prologo, num.151. & glos. 6. num. 62.* Paz *praxi tom. 2. prælud. 5. num. 10.* & probatur *in l. 62. tit. 4. lib. 2. Recopil.*

Quare in Senatu hoc supremo erga lit-
65 teras, quæ fuerunt † impetratæ in derogationem prædicti Oecumenici Concilij Trident. duplici modo decernitur iuxta casuum varietatem. Nam regulariter in his litteris, quæ contraueniunt directè alicui decreto eiusdem Concilij, illúdque percutiunt, litteras retineri in Senatu mandatur, ne † illis
66 pars impetrans vtatur, præmissâ supplicatione ad Sanctissimum, vt meliùs informatus, de remedio conuenienti Reipublicæ Ecclesiasticæ, aut temporali prouideat, neque patiatur tam saluberrima decreta subuerti, sed vt semper & inuiolabiliter intacta remaneant, vt decet.

Si verò litteræ hæ Apostolicæ † dumtaxat
67 percutiant decretum eiusdem Trid. *sess. 24. de reformation. cap. 20.* præseruans primam instantiam Ordinariis, examinatæ accuratè in Senatu, si gratiam simul contineant, non retentionis decretum concipitur; sed remissionis ad Ordinarium dumtaxat: *Entreguen se estas Bullas à la parte, para que vse dellas delante del Ordinario.* Si autem iustitiam solùm respiciant, pro-
68 vt † monitoriales, compulsoriales, inhibitoriales, aut executoriales; tunc retentis in Senatu, ne illis pars vtatur, causa cognoscenda Ordinario (ad quem de iure pertinet) remittitur; quæ differentia cum altiorem petat indaginem, particulari loco erit latiùs examinanda, infrà hac 2. *p c.16.per tot.* De quo genere percussionis prædicti decreti 20. cùm † frequentiora sint negó-
69 tia, latè & specialiter erit tractandum in hac 2. *part.* vbi mirabiles & ingentes difficultates absoluentur specialiter distincto discursu agitandæ in ea per omnia ferè capitula: cùm cæterorum decretorum eiusdem Concilij contrauentio nullam specialem requirat indagationem, sed ex

eisdem

eiſdem decretis omnis facilè vincatur difficultas rarò, & minùs frequenter contingens, ac propterea ab ſpecifico ſingulorum decretorum examine excuſamur, cùm illis ſufficiat regula generalis ſupraſcripta.

CAPVT II.

Regalia in protectione Sacri Concilij Tridentini, an Rex Catholicus vti poſſit, quando per litteras Apoſtolicas percutitur non ſolùm eius ſenſus litteralis, ſed & ſenſus intellectualis declaratus per Sacram Congregationem Cardinalium.

SVMMARIVM.

Decretorum Concilij Tridentin. dubium recipientium ad Sedem Apoſtolicam recurrendum pro declaratione, & interpretatione, n.1.

Declarandi dubiam diſpoſitionem eius eſt, cuius eſt condere, num.2.

Declaratio legum, & ſtatutorum, aut priuilegiorum Principis ad Principem ſpectat, n.3.

Concilium conuocare ad cuiuſlibet dubij ſui declarationem, foret penè impoſſibile, & ſemper duriſſimum, ob quod declarationem reſeruauit Papæ, num.4.

Declarationem ſuæ diſpoſitionis poteſt quis alteri committere, num.5.

Declarationi alteri commiſſæ ſuper eo quòd ſibi ſecreto dixerat committens, an ſit ſtandum remiſſiuè, num.6.

Ad declaranda dubia Concilij Pontifex creauit particularem Cardinalium Congregationem, n.7.

Declarationes Sanct. Congregation. ſunt deciſiuæ vim legis habentes, vtpotè latæ ex commiſſione Papæ à perſonis habentibus à Principe facultatem reſpondendi, num.8.

Princeps poteſt tribuere Senatui facultatem leges condendi, num.9.

Declarationes S. Congregat. eandem vim habent, ac ſi ab ipſo Papa immediatè dimanaſſent, num.10.

Vti pluries eadem Congregatio dixit, vt refertur, ibidem.

Declarationes S. Congregationis non egent publicatione, cùm fiant in declarationem legis iam publicatæ, num.11.

Declaratio Concilij iſtius redditur diſpoſitio, & vt talis veneranda, & obſeruanda, num.12.

Rotæ non licet infirmare, ſed obſeruare declarationes Concilij, num.13.

Rex ſuâ Regaliâ in protectione decretorum Concilij ita vti debet, ſicuti illa declarauit S. Congregatio. num.14.

Declaratio nihil de nouo inducit, nec nouum actum, aut diuerſum facit, ſed qualis fuerit præcedens demonſtrat, num.15.

Declaratio alicui commiſſa perinde habetur ac ſi à committente fuerit ſimul à principio facta cum diſpoſitione, num.16.

Diſpoſitio declarata retinet ſuam primeuam naturam, num.17.

Declaratio ineſt diſpoſitioni declaratæ, num.18.

Declaratio retrotrahitur ad tempus principalis diſpoſitionis declaratæ, num.19.

Declaratio cenſetur dimanaſſe eodem tempore à principio cum diſpoſitione principali, n.20.

Concilij declaratio nihil aliud eſt, quàm ipſummet Concilium declaratum ad effectum protectionis Regis num.21.

Rex euigilare debet, ne Prælati ex ſua abſona Concilij interpretatione ſubditos ladant, n.22.

Pater Henriquez declaratur circa violentias tollendas in contrauentionem Tridentin. n.23.

Bulla Pij IV. refertur, qua obteſtantur Principes Chriſtiani, vt ea charitate, & affectu, quo adfuerunt Concilio, eâdem populorum ſuorum ſalutis cauſâ ad eius Concilij executionem præſtent auxilium, num.24.

Et vt interdicant, & recipi non permittant opiniones aduerſantes ſalutarem Concilij diſpoſitionem, num.25.

Declarationes Cardinalium qua authoritate & ſolemnitate muniri debeant, vt illis Fides detur, num.26. remiſſiuè.

PRo huius difficultatis (quæ vtilis valdè in practica eſt, & neceſſaria) omnimoda † reſolutione in 1
medium conferre volui mirabilia verba Bullæ Sanctiſſimi Papæ Diuina prouidentia Pij IV. ſuper confirmatione œcumenici Concilij Tridentini editæ, & poſt ſeſſiones eiuſdem appoſitæ, quæ ante finem ita decreuit: *Si cui verò in eis aliquid obſcurius dictum & ſtatutum fuiſſe, eámque ob cauſam interpretatione aut deciſione aliqua egere viſum fuerit, aſcendat ad locum, quem Dominus elegit, ad Sedem videlicet Apoſtolicam, omnium fidelium Magiſtram, cuius Authoritatem, etiam ipſa Sancta Synodus tam reuerenter agnouit. Nos enim difficultates, & controuerſias, ſi quæ ex eis decretis ortæ fuerint, nobis declarandas, & decidendas, quemadmodum ipſa quoque Sancta Synodus decreuit reſeruamus, parati, ſicut ea de nobis meritò confiſa eſt omnium Prouinciarum neceſſitatibus, ea ratione, quæ commodior nobis viſa fuerit, prouidere, &c.*

Quæ Bullæ verba conſonant omnino diſpoſitioni iuris, quo idem diſpoſitum reperitur *in cap. non licuit 17. diſtinctione*, ibi: *Quoties aliqua de vniuerſali Synodo, aliquibus dubitatio naſcitur, ad recipiendam de eo, quod non intelligunt rationem, ad Apoſtolicam Sedem conueniant*, text. etiam *in c. nec licuit alicui, nec licebit particularem Synodum congregare: ſed quoties aliqua de vniuerſali Synodo aliquibus dubitatio naſcitur, ad recipiendam de eo, quod non intelligunt, rationem, aut ſponte ij, qui ſalutem animæ ſuæ deſiderant, ad Apoſtolicam Sedem pro recipienda ratione conueniant 4. in ordine 17.*

Licèt enim eius ſit declarandi ius actum dubium, ſiue diſpoſitionem ambiguam; cuius eſt condere, eiuſvè, qui actum † fecit, vt poſt 2
plurimos alios obſeruat Menochius *in conſ. 296. num. 39. & ſequentibus* (qui in variis materiis exempla reddit) & in omni actu & materia intelligit Pelaez à Mieres *de maioratu. 1. part. quæſt. 44. num. 1. & ſequentibus*, Simon de Prætis *lib. 1. ſolution. 3. num. 1. & 2. fol. 26.* Cardinal. Tuſchus *tom. 2. litter. D. concluſ. 92. & tomo 4. litter. I. concluſ. 329.* Surdus *in conſil. 288. num. 9. lib. 2.*

Antonius Gabriel. *commun. lib. 6. tit. de regulis iuris, concluſ. 3. num. 71. & 72.* Morla *in emporio iuris 1. part. tit. 1. quæſt. 11. num. 21.* & cum aliis notauit Marius Giurba *ad conſuet. Senat. Meſanen. cap. 2. gloſſ. 1. part. 1. num. 20. & 21. fol.* 190. Caſtill. *controuerſ. tom. 6. cap. 182. num. 57. & 58.*

3 Qui duo vltimi † declarationem ſtatutorum & priuilegiorum ad Principem, non ad alium ſpectare, per *l. leges Sacratiſſimæ, C. de legibus*, ſimiliter annotant.

Tamen hæc eſt ſpecialis prærogatiua, & Re-

4 galia Sedis Apoſtolicæ, cui † in ſignum ſupremæ Maieſtatis & authoritatis reſeruata eſt, vt de dubiis omnibus ex Concilij decretis ortis conſulatur, & ad eam pro declaratione recurratur, vt probant iura expreſſa de quibus in *n. 1.* ad fin. & dict. Bulla Pij IV. ac inſuper, cùm duriſſimum foret Concilium, & Synodum ipſam ex vniuerſi Chriſtiani Orbis Prælatis congregatam, penéque impoſſibile foret ad ſingula dubia indè exorta declaranda conuocare; prudenti prouidentia Conciliummet ipſum Sanctiſſimo Eccleſiæ Paſtori reſeruauit, cuius authoritati hoc munus declarandi præ omnibus conuenit, vt in prædicta Bulla Pontifex Maximus & iura Canonica atteſtantur in verbis relatis, *num. 1.* Quæ ideo authoritas meritò in dict. Concilio Tridentin. expreſsè, ſicuti in omni diſpoſitione qualibet præſeruata, & prælibata tacitè intelligitur ex text. *in cap. peregrina iudicia (ſalua in omnibus Apoſtolica authoritate) generali ſanctione prohibemus 2. quæſt. 6.* text. *in cap. non liceat*, ibi: *Sine præiudicio tamen Romanæ Eccleſiæ, cui in omnibus cauſis reuerentia, & authoritas debetur*, eadem cauſa & quæſt.

De iure enim eſt, ſui actus declarationem poſ-

5 ſe illum conficientem † alteri committere, *l. Theoponthus, ff. de dote præleg.* Natta *in conſ. 115. num. 8. & 9.* Surdus *deciſ. 194. num. 18.* Plotus *de in litem iuram. §. 48. à num. 1.* Cardinalis Tuſchus *litter. A. concluſ. 536. à num. 3.* præclarè Ruinus *in conſ. 19. num. 5. & ſequentibus, lib. 2.* Afflictis *deciſ. 374. num. 3. ad fin.* Mantica *de coniectu. vltim. voluntat. lib. 3. titul. 1. num. 15. & lib. 2. titul. 16. num. 3.* Simon. de Prætis *lib. 1. interpretat. 1. dubitat. 3. ſolut. 5. num. 3.* Peregrin. *de fideicommiſſ. artic. 33. num. 58.* Maſcardus *de probation. tom. 1. concluſ. 485. à num. 4. cum ſequentibus*, Surdus *in conſ. 380. à num. 9. cum ſequentib. lib. 3.* Michaël. Graſſus, *§. inſtitution. quæſt. 28. num. 16.* Camillus Gallinus *de verborum ſignification. lib. 10. cap. vltimo, num. 17.* & cum Rolando, Surdo, Mareſcoto, Maſtrillo, Caualcano, Ioanne Botta. Idipſum annotauit Fontanella *de pactis nuptialibus. tom. 2. clauſ. 5. gloſ. 8. num. 2. fol.* 307. & poſt plurimos alios Caſtellus *controuerſiar. tom. 6. capitul. 182. à num. 1.* Qui omnes etiam

6 teſtantur, † de declaratione alteri commiſſa ſuper eo, quòd eidem dictum fuerat ſecretò, vt declarantis dicto omnino ſit ſtandum.

Et ideò vt dubia attingentia Concilij Tri-

7 dent. decreta perfectam, maturam, † veram, omninóque certam accipiant declarationem, Summus Pontifex particularem Patrum Cardinalium inſtituit & creauit Congregatione m cui hæc dubia reſoluenda, & declaranda in dies commiſit. Certum eſt enim declarationes hu-

ius Sanctæ Congregationis non eſſe † declara- 8
tiones doctrinales, ſicuti latas à Doctoribus, & Iuriſperitis (provt & perperam aliqui Theologi dicunt) ſed eſſe declarationes diffinitiuas, ſeu deciſiuas vim legis habentes, & vt leges recipiendas, vtpote latas ex commiſſione Papæ, & à perſonis habentibus reſpondendi & declarandi facultatem à Principe, vt apparet ex Bulla *Sixti V.* quæ eſt *in 2. par. ſui Bullarij 7. in ordine*, vbi habetur facultas dictæ Sanctæ Congregationis, quæ etiam refertur à Manuele Rodriguez *quæſt. regular. 1. tomo, quæſt. 11. artic. 1. & art. 2.* Nicolaus Garcia *de beneficiis in præfatione poſt principium*, Salas *de legibus diſp. 21. & ſection. 12.* pro quibus eſt text. *in §. reſponſa prudentum. inſtit. de iure natural.* Quia Princeps poteſt attribuere hanc poteſtatem † Senatui le- 9
gem condendi, *l. humanum, C. de legibus*, & probatur in Rubrica *de legibus Senatuſconſultus, & longa conſuetudine, & in lib. 1. tit. 16. de Senatuſconſult. Cod.*

A qua Cardinalium Congregatione facta de- 10
claratio eandem vim habet; † ac ſi ab ipſo Summo Eccleſiæ vniuerſalis Præſule immediatè dimanaſſet, provt ipſa Congregatio teſtatur in hæc: *Eadem ratio habenda eſt de his, quæ ſcribuntur à Cardinalibus Sanctæ Congregationis Sacri Concilij Trident. ac ſi à Papa ſcripta eſſent, &c.* quam ad litteram refert Cerola *in praxi Epiſcopali 1. part. verb. Authoritas. ad fin.* & iterum *2. part. verb. Abſolution. in princip.* Fr. Manuel Rodriguez *quæſt. regul. tom. 1. quæſt. 11. art. 2.* Pater Martin del Rio *diſquiſit. Magica. lib. 6. cap. 1. ſection. 3. in fin.* & remiſſiuè Barboſa *in remiſſionibus, ad Trident. in præfatio. propè fin.* Et eadem S. Congregatio cuidam Abbatiſſæ Meſanenſi ſic reſpondit: *Eadem ratio habenda eſt, de his quæ ſcribuntur à Cardinalibus Sanctæ Congregationis Concilij Trident. nomine ipſius Congregationis, ac ſi à Papa ſcripta eſſent.* Et aliàs eademmet Congatio ſic cenſuit, *decreta & litteræ Congregationis Concilij ſemotis litibus ſunt executioni demandandæ, nec ſuper iis ſententia, nec decretum aliquod eſt faciendum*; quas ad litteram refert Nicolaus Garcia, *in præfation. ad tractat. de benefic. ante medium.* Vbi rectè comprobat, † quòd 11
non egeant publicatione, cùm ſint confectæ in declarationem legis iam promulgatæ, cui conferunt mox dicenda. Quare Congregationis Cardinalium declarationibus ſtandum erit, ac ſi à principio ab ipſo Concilio Trident. fuiſſent diſpoſitæ.

Et quòd declaratio Sanctæ Cardinalium 12
Congregationis ſit diſpoſitio † eiuſdem Concilij, atque vt talis debeat obſeruari, & venerari, expreſsè determinauit Rota, in vna Abulenſ. Canonica, pœnit. 17. *Aprilis* 1589. coram Main. in illis verbis: *Concilium Trident. quòd ſecundùm declarationem Sanctæ Congregationis, ſoli Epiſcopo eligendi tribuit facultatem, debet obſeruari, &c.* Quam deciſionem ad litteram aliud agens trahit Nicolaus Garcia *de beneficiis 5. part. cap 4 ſub num. 140. propè fin.* Ea ratione, quia declaratio ineſt actui declarato, vt ſtatim dicemus.

Et in dicta deciſ. Abulenſi circa principium ita dicitur: *Ab eadem Rota deciſum fuit ex declaratione Sanctæ Congregationis, &c.* Et iterum ibi: *Quia cùm illa declaratio † apertè dicat, electionẽ,* 13
&c.

&c. nobis non licet, eam infirmare, cap. cum inferior de maioritat. & obedientia, l. nam Magistratus, ff. de receptis arbitris, l. ille à quo, §. intempestiuum, ff. ad Trebell. &c. Ex quibus colligitur, quanta sit authoritas eiusdem Sacræ Congregationis.

Imò ipsa Rotta reuerenter semper suscipit declarationes S. Congregationis Cardinalium: nec hæsitat super earum veritate, nec de illa solet cognoscere, vt fuit dictum in Auersana beneficij 3. *Iulij* 1606. coram R. Sacrato Archiepiscopo Damascено, teste Cæsare Argelio. *de legitimo contradict. q. 15. art. 5. num. 157.*

Quare non erit ambigendum, posse & debere Regem nostrum Catholicum sua Regalia
14 † ex protectione Concilij Tridentin. orta in executione curanda decreti declarati per Congregationem Cardinalium eiusdem, ac si à principio cum ipso Tridentino fuisset simul dimanata, & eodem modo potest detinere, vel remittere litteras Apostolicas, ac si litteralem, & manifestum sensum dicti Concilij læderent, & offenderent.

Quoniam declaratio nihil noui dat, nec de
15 nouo aliquid inducit, † nec nouum actum ac dispositionem diuersam facit, sed dumtaxat ostendit, quid dispositum, & actum fuerit à principio, seu qualis fuerit dispositio per declarationem solummodo aperit, & monstrat, vt probat text. optimus *in l. adeo, §. cum quis, ff. de acquirendo rerum dom. l. hæredes palam, §. sed si notam, ff. de testamen.* quam conclusionem multis in casibus practicis exornarunt Burgos de Paz *in proœmio legum tau. num. 297 & à n. 432. cum sequentibus.* Mandelus de Alua *in consil. 219. num. 10.* Antonius Gabriel. *commun. conclus. lib. 6. tit. de regul. iuris, conclus. 3. per totam,* vbi latissimè. Menochius *in consil. 191. n. 44 lib. 2.* Simon de Prætis *lib. 1. interpret. 1. dub. 5. solut. 5. fol. 64. & sequentibus,* Hondedei *consil. 8. num. 71.* Decianus *in consil. 84. n. 5. & consil. 7. n. 10. lib. 1.* Tiraquell. *in l. si vnquam, verb. Reuertatur, num. 26. & de retractu lignag. §. 1. gloss. 18. num. 77.* Riminal. *in consil. 112. num. 26. & à num. 230.* Intrigolus *decis. 36. à num. 33.* Costa *de retrotractione casu 13. cap. 1. 8. à num. 12. & sequentibus,* Mieres (qui latè exornat) *de maior. 1. part. quæst. 44. ex num. 14. cum sequentibus,* Estephanus Gratian. *tom. 1. cap. 68. num. 26. & tom. 3. cap. 464. à num. 19. & sequentibus,* Hieronymus Gonçalez *in regul 8. Chancellar. gloss. 12. §. 1. num. 9. & glossa 6. sub num. 33.* Giurba *ad consuetud. Mesam cap. 2. gloss. 1. part. 1. à num. 4. & num. 18.* Mantica *de tacitis conuention. lib. 4. tit. 22. num. 14.* Valençuela Velasquez *consil. 23. num 137.* Fontanella *de pactis nuptial. tom. 2. clausul. 7. part. 8. à num. 3. fol. 606.* Castillo *controuersiar. tom. 6. cap. 182. à princip. & num. 10.* cum Prætis *dict. resol. 5. num. 23.* Quòd declaratio facta
16 per deputatum † ad illam faciendam, perindè habetur, ac si ab ipso deputante facta fuerit à principio simul cum dispositione.

17 Qui omnes pariter † vnanimiter conueniunt, quòd dispositio declarata retinet suam primæuam naturam, prout ex pluribus firmat Castillo *controuersiarum tom. 6. cap. 182. à num. 41.* vnde infert ad alia plura.

18 Et quia declaratio inest actui, † & dispositioni declaratæ, Nos *de Regia protection. 4. part. cap. 12. à num. 25. & 30.* vbi plura adduximus post Anton. Gabriel. Mantic. & alios. Vbi quod declaratio † retrotrahitur ad tempus prin- 19
cipalis dispositionis, quæ declaratur, *& à n. 32.* cum Petro Surdo *decision. 21.* per totam, & Gratiano *disceptation. foren. tom. 1. cap. 141. num. 2.* Quòd declaratio † adeò inhæret dispo- 20
sitioni principali, vt censeatur emanasse cum illa eodemmet tempore à principio, quod prosequimur *num. 33.* ad quem locum videndum te remitto, quo plurimas doctrinas inuenies huic, de qua agimus, valdè conducibiles, Petrus Surdus *decis. 29. per totam, & in cons. 288. num. 10.* Gratian. *disceptat. forens. cap. 147. in princip.* & Nos allegans idem nouissimè obseruat Domin. Ioann. Baptista de la Rea meritissimus Fiscalis Concilij Regij patrimonij, *in decis. Granaten. disput. 39. num. 5. & 6.* Qui tamen dùm hæc typis dabantur laudabiliter omniúmque vniuersali applausu ad Consilium Supremum Castellæ ascendit, quo Fiscalis munere fungitur, cuius merita maiora petunt.

Ex quibus sequitur manifestè, quod declaratio Concilij Tridentin. nihil † aliud est, 21
quàm ipsummet Concilium declaratum, & ac si à se ipso à principio declaratio emanaret, ac propterea idem de vtroque iudicandum erit æqualiter ad effectum protectionis Regis impartiendæ, quoties Concilij decretis declaratis per Sanctam Cardinalium Congregationem litteræ Apostolicæ seu alia quævis dispositio repugnat, sicut ad cætera omnia æqualem authoritatem habere dignoscitur, cùm ab ipsomet Concilio facta videatur declaratio.

Et eodem modo euigilare † debet. Rex, ne 22
Prælati ex absonà alicuius decreti Concilij Trident. interpretatione & declaratione à se inducta opprimant subditos suos, vt benè aduertit Pater Henriquez *in 3. tomo Summæ lib. 2. de Pontificis claue, cap. 15. §. 1.* in hæc: *At si casus grauior incidat circa declarationem † Concilij Tri-* 23
dent. (puta si ex falso intellectu Concilij Episcopus contendat, vim & grauamen inferre subditis denegata appellatione) ea violentiæ cognitio reseruatur Supremo Senatui Regis Hispaniæ, qui cum maturiori Consilio procedit, &c. & in Glossa *littera X.* ita inquit: *In Regalibus ordinatio Chancellariæ Vallisoletanæ per squedulam Regiam, fol. 194.* Et licet iste Pater doctissimus, quoad principalem partem huius doctrinæ, nempè quod tunc violentia adest & pertinens Regiæ protectioni, rectè loquatur, quoad cætera tamen, quæ attingunt praxim, confundit terminos iuris nostri Regij, quem intellige & declara, prout Nos latiùs sup. hoc *tractat. part. 1. c. 14. à num. 26. cum seqq. & à num. 46. cum multis sequentibus*; vbi abundè tractauimus nouam dispositionem, lex Regni vetantis violentias tangentes obseruationem & executionem S. Concil. Trident. ad Chancellarias deferri, & si insuper deferantur illas statim remittant Supremo huic Consilio Regio, cui specialiter reseruata est illarum cognitio. Tamen quando causa vertitur coram Iudice Ecclesiastico, coràmque opponitur de aliquo iure orto ex dispositione alicuius Concilij Trident. decreti, & à non admissione talis iuris, & exceptionis (siuè quoniam perperam intelligatur decretum ipsum, siuè ex iniustitia facta appellatio interponatur, & eâ non obstante ad vlteriora procedat Iudex, tunc ob hanc

vim tollendam recurri potest ad Chancellarias, & Audientias Regias vt latiùs fundauimus, & explicauimus in locis relatis, in quibus videbis abundè.

Hoc ipsum apertè constat ex Bulla Pij Pa-
24 pæ IV. pro confirmatione † Concilij Trident. edita, quæ est post sessiones eiusdem Concilij, vbi post medium hæc leguntur: *Ipsum verò charissimum filium nostrum Imperatorem electum, cæterosque Reges, Respublicas ac Principes Christianos monemus, & per viscera misericodiæ Domini nostri Iesu Christi obtestamur, vt qua pietate Concilio per Oratores suos affuerunt, ea pietate, ac pari studio, Diuini honoris, atque populorum suorum salutis causa, pro Sedis quoque Apostolicæ, Sacri Synodi reuerentia, ad eiusdem Concilij exequenda, & obseruanda decreta, Prælatis, cùm*
25 *opus fuerit, auxilio † & fauore adsint, nec aduersantes sanæ ac salutaris Concilij doctrinæ opiniones à populis ditionis suæ recipi permittant, sed eas penitus interdicant, &c.* Quæ Bulla clarè disponit in casu de quo loquimur, & consonant quæ superiùs à principio huius capituli diximus; ad neminem alium pertinere declarare dubia Concilij, quàm ad Sedem Apostolicam, provt etiam hoc ipsum declarauit Sancta Congregatio in declarationem, *cap.* 20. *de reformat. sess.* 24. & ita communiter in hoc supremo Senatu practicatur quotidie.

Sed quibus solemnitatibus, & quorum au-
26 thoritate munitæ esse † debeant hæ declarationes Sanctæ Congregationis Cardinalium, vt ab ipsa verè & realiter dimanasse cognoscatur, ne de earum fide dubitari valeat, sed integram & omnimodam fidem illis dari possit: aptiori loco & amplissimè diximus infrà *hac* 2. *part. cap.* 30. §. 5. *per totum*, vbi de hac re plurima vtilissima cumulauimus videnda.

CAPVT III.

De praxi & stylo Senatus in obseruationem decreti Concilij Tridentini, præseruantis primam instantiam Ordinario, & de fundamentali eius ratione.

Et an facultas Auditoris Cameræ ex eodem sit, & qualiter sublata.

SVMMARIVM.

Tridentinum circa cap. causæ omnes reseruans primam Ordinariorum instantiam frequentiori indiget Regis Regalia, & protectione, n. 1.

Litteræ ledentes Triden. cætera decreta præter cap. causæ omnes, an retineri debeant in Senatu facillimè deducitur ex singulis Concil. decretis, num. 2.

Decretum Trident. in cap. causæ omnes præseruans primam Ordinariorum instantiam ad litteram refertur, num. 3.

Verba Concil. in cap. causa omnes specialiter adnotantur annullantis processum, & omnia gesta ab alio, quàm ab Ordinario in prima instantia, num. 4.

Origo iurisdictionis Ecclesiasticæ & fons est Sedes Apostol. quæ liberè de quibuslibet causis Ecclesiasticis valet cognoscere, num. 5.

Stylus Romanæ Curiæ obseruat omnes causas ad forum Ecclesiasticum pertinentes in prima instantia coram Ordinariis locorum tractari debere, num. 6.

Vtilitati publicæ vt prouideret Leo X. constitutionem promulgauit fauendo iurisdictioni Ordinariorum locorum, quæ refertur à num. 7.

Ordo confunditur Ecclesiasticus, si sua vnicuique Ordinario iurisdictio non reseruetur, n 8.

Causæ tam spirituales, quàm Ciuiles beneficiales, & mixtæ (aliàs non reseruato beneficio) extra Romanam Curiam coram Ordinariis tractandæ in prima instantia decreuit Leo, num. 9.

Ante diffinitiuam nequit ab ordinario appellari, nec à Superiori admitti, nisi à grauamine qualificato, vt in constitutione Leonis, num. 10.

Causa timoris, aut suspicionis probanda, vel alia honesta potest in Curia causâ committi in prima instantia ex Constitutione Leonis, n. 11.

Commissiones, processus & inde sequuta, vitio nullitatis subiiciuntur, si in prima instantia committantur absque legitima causa, num. 12.

Causæ, quæ legitimæ sint, vt Summum Pontificem moueant ad subscribendum propriâ manu commissiones in prima instantia; recensentur in Constitutione Leonina, num. 13.

Sumptibus, & vexationibus partium consulere (cùm Reipublicæ interfit) semper enixè præ oculis habuere iura Pontificia, & Ciuilia, provt plura recensentur, num. 14.

Vtilitatem publicam concernit, lites abbreuiari, num. 15.

Litium extinctio ad conseruationem Congregationis humanæ pertinet, num. 16.

Sumptibus litium subditos subleuare ad præcipuum Reipublicæ regimen spectat, num. 17.

Nuntij, aut Legati de Latere nequeunt auocare causas ab Ordinariis in prima instantia, nisi legitimè ad se per appellationem deuolutas, num. 18.

Processus, inhibitiones, & alia inde sequuta sunt nulla ipso iure ex auocatione causarum ab Ordinariis in prima instantia, num. 19.

Auditor Cameræ, & quiuis Iudex Romanæ Curiæ iam ex Concil. Tridentin. nequeunt cognoscere de causis in prima instantia in præiudicium Ordinariorum, num. 20.

Obseruatio Flores de Mena circa sublatam iurisdictionem Auditoris Cameræ in prima instantia refertur, num. 21.

Damna & incommoda, quæ oriebantur in perniciem Reipublicæ ob auocationes causarum in prima instantia ad Romanam Curiam; recensentur, ibidem.

Recurrens ad Curiam pro impetranda commissione alteri in prima instantia super causa ad eam legitimè non deuolutam ad Ordinarium remittendus erit, num. 22.

Ordinaria prouisio datur à Senatu, vt impetrans, aut eligens Iudicem extra Regna Coronæ Castellæ commissione non vtatur, num. 23.

Litteras percutientes primam Ordinarij instantiam examinat Senatus, & remittit causam Ordinario, num. 24.

Flores de Mena, & Barbosa cautè legendi circa conceptionem decreti in contrauentionem Tridentin. remissiuè, num. 25.

Litigantes conuentos vltra Regnum, & in Romana Curia defendere, ne sic molestentur, prouenit ex iure naturali, num. 26.

In

In Gallia Iudices non admittuntur Delegati in prima instantia, nec executores gratiarum conficiunt processum, sed de nudo tantum facto permittuntur cognoscere, sed Ordinarij, n. 27.

Stylus Senatus in remittendis causis Ordinario in prima instantia nihil detrahit verbis Bullæ in Cœna Domini relatis, num. 28.

Ex verbis Bullæ in Cœna, cap. 16. oritur iustificatio styli Senatus in remissione causarum Ordinariis in prima instantia, num. 29.

INTER cæteros casus in quibus Rex Catholicus sua vtitur Regalia in protectione Concilij
1 Trident. † frequentiores esse solent ij, qui primam instantiam Ordinariorum percutiunt contra decretum Concilij mox citandum, ac propterea ob eorum frequentiam vincere curabimus inextricabiles penè difficultates in tota hac 2. *part.* indies contingentes in hoc supremo Senatu, cuius (vt alibi diximus 1. *part. cap.* 14. ex priuatiua cognitio) cæteri verò casus lædentes Con-
2 cilium Tridentin. † per singula eius decreta facillimè conuinci posse non ambigitur, qui propterea pro nunc omittendi erunt.

3 Sancta igitur, & œcumenica † Trident. Synodus, *sess.* 24. *de reformation. cap.* 20. quod incipit *causæ omnes*; ita salubriter decreuit in hæc: *Causæ omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiam si beneficiales sint, in prima instantia coram Ordinariis locorum duntaxat cognoscantur, atque omnino saltim infra biennium à die motæ litis, terminentur, alioquin post id spatium liberum sit partibus, vel alteri illorum Iudices superiores, aliàs tamen competentes adire: qui causam in eo statu, quo fuerit, assumant, & quàm primùm terminari curent, nec antea illis committantur, nec auocentur, nec appellationes ad eisdem interpositæ per Superiores quoscumque recipiantur, eorúmve commissio, aut inhibitio fiat, nisi à diffinitiua, vel à diffinitiuæ vim habente, & cuius grauamen per appellationem à diffinitiua reparari nequeat, ab his excipiuntur causæ, quæ iuxta Canonicas sanctiones apud Sedem Apostolicam sunt tractandæ, vel quas ex vrgenti, rationabilique causa iudicauerit Summus Romanus Pontifex per speciale rescriptum signaturæ Sanctitatis suæ, manu propria subscribendum, committere aut auocare,*
4 *&c.* Et post medium, ibi: † *Aliàs eorum processus ordinationésve nullius momenti sint, &c.* Alia plura referuntur in ipso decreto, quæ omnia clauduntur, & comprehensa censentur sub vniuersali clausula illa in fine eiusdem decreti apposita in hæc: *Non obstantibus quoad omnia suprascripta, priuilegiis, indultis, concordiis, quæ suos tantùm teneant Authores, & aliis quibuscumque consuetudinibus.*

Licet enim Sancta Sedes Apostolica immediatè quascumque
5 † causas Ecclesiasticas iudicare possit, cùm sit fons, & origo iurisdictionis spiritualis, & Ecclesiasticæ, *cap. cuncta per mundum. cap. nunc verò. 9. quæst. 3.* Tamen ipsius Curiæ stylus obseruat, vt omnes causæ ad forum
6 Ecclesiasticum † spectantes, coram Ordinario loci in prima instantia decidantur, & infra biennium terminentur ex prædicto decreto *Triden.* 20. quod exornant ita affirmantes Zerola *in praxi Episcopali, part. 1. verb. Instantia, §. Fuscus de visitat. lib. 1. cap. 33. post num. 3.* Aloysius Riccius *in collectan. decision. part. 4. collect. 1353. in fin.* Barbos. *de officio & potestat. Episcop. allegation. 8. num. 2. tom. 2. in vltima edition* Franciscus Leo. *in thesauro fori Ecclesiast. p. 2. cap. 1. num. 7.* Paul. Piasequius *in noua praxi Episcop. 2. part. cap. 4. num. 2.* Vuicanus *in noua praxi iurispatronatus 2. p. lib. 7. cap. 3. num. 5.* Narbona (nullis ex iis citatis) *in l. 59 glos. 1. princip. &* præcipuè *à num. 23. lib. 2. tit. 4. Recopil.* Flores Diaz de Mena *practicar lib. 1. quæst. 12. à num. 8.* & nouissimè Ioannes Marta Nouarius *in nouo. iuris Pontific. pract. conclus. tit. de causis primæ instantiæ, conclus. 1. aliàs 54. num. 1. & seqq* Gratianus *in disceptationib. forens. tom. 3. cap. 837. à num. & 16.*

Quare vt prouideret vtilitati publicæ, & iurisdictioni Ordinariorum † faueret Leo Pontifex X. per constitutionem suam in Lateranensi Concilio *sub datum Romæ anno 1515.* ita decreuit in hæc: *Et cum Ecclesiasticus ordo confundatur, si sua vnicuique iurisdictio † non seruetur; Ordinariorum iurisdictioni (quantum cum Deo possumus) fauere, ac litibus celerius finem imponi, & litigantium immoderatis sumptibus & expensis parci satagentes: statuimus, & ordinamus: quod singulæ causæ tam spirituales quàm ciuiles, & mixtæ, forum Ecclesiasticum, † quomodo libet concernentes, & beneficiales (dummodo beneficia ipsa generaliter reseruata non fuerint, & ipsorum beneficiorum fructus, reditus & prouentus, 24 ducatorum auri de Camara secundum communem æstimationem valorem annuum non excedant) in prima instantia extra Romanam Curiam, & in partibus coram Ordinariis locorum duntaxat cognosci & terminari, ita quod nulli ante diffinitiuam sententiam † liceat appellare, nec appellatio (si fuerit emissa) vllatenus admitti; nisi ab interlocutoria, quæ vim habet diffinitiuæ, vel è grauamine minimè concernente negotium principale, quòd per appellationem à diffinitiua sententia reparari non possit, nisi aliter collitigantium aduersarij sui potentiam meritò † perhorrescens, seu aliàs, & probabili & honesta causa aliter, quàm per proprium iuramentum, saltim semiplena probata, coram ordinario non auderet litigare. Eo enim casu causæ ipsæ etiam in prima instantia committi & cognosci, & terminari possint, alioquin appellationes † & illarum etiam aliarum causarum huiusmodi commissiones in posterum, & quidquid inde sequutum fuerit, nullius sint roboris & momenti, &c.*

7 8 9 10 11 12

Quàm constitutionem Leoninam ad litteram refert, & per scholia exornat, & † comprobat Erasmus à Cochier. *in tractat. de iurisdiction. Ordinario. in exceptos, tom. 2. in principio.* 13

Ex qua constitutione colliges, quæ erit causa rationabilis, probabilisve, aut quomodo sit probanda, vt Summus Pontifex subscribere moueatur commissiones manu propria in prima instantia auocatorias, iuxta præfatum Decretum Concilij Tridentini.

Ne ex facili auocatione vexationibus, & sumptibus litium subditi damnum patiantur, quod maximi ponderis esse profitentur per plura iura Doctores Bart. Bald Alueric. & alij *in l. minoribus, ff. de minoribus*, per text. ibi, Hostiens. *in cap. 1. col. 5. de appellation.* Curtius *cons. 118. num. 11.* Oddus *de restitut. q. 4 num. 79.* Molina *de primogeniis lib. 1. cap. 16. num. 15.* Petrus Barbosa *in l. si constante in princip. num. 14. versicul. Nec obstat, ff. soluto matrimonio*, Cæsar

Anglius *de acquirend. possess. q.8. art. 18. n. 449.* & sursum.

14 Super enim enixè præ oculis † habuere iura Pontificia sumptibus, & vexationibus partium consulere, cùm saluti Reipublicæ hoc interfit, text. *in cap. 1. de appellation. lib. 6.* ibi: *Cordi nobis est, lites minuere, & à laboribus releuare subiectos, Clement. dispendiosam de iudiciis, cap. vt finem litibus de dolo & contuma. cap. dispendia litium æquitatis compendio volentes, quâ possumus industriâ coarctare, de rescriptis, lib.6.* text. optimus *in l. minoribus, ff. de minoribus*, ibi: *Cùm interfit ipsorum litibus non vexari, & sumptibus, l.1.ff. de inofficioso testamento*, ibi: *Melius facerent, si se sumptibus inanibus non vexarent, l. fin. ff. familiæ ercisc undæ, l. quia poterat, ff. ad Trebell.* & probat Cicer. *de legibus, lib. 1.* ibi: *Et ea salus litium multitudine maximo opere læditur, ideò ad conseruationem illius, multa quidam excogitauerunt, &c.* Flaminius Parisius *de resignatione, lib.11. quæst.1. à num.27.* in hæc: *Et*
15 *ideò concernit † publicam vtilitatem ex eo, vt lites finiantur*, Bald. *in l. 1. in 5. notab. C. de nouo Codice componen. & in l. 1. de furtis*, Alexand. *cons.190. colum.2. lib.2. & consil.171. col.3. lib.7.*
16 *nam clari iuris est, † extinctionem litium ad conseruationem Congregationis humanæ pertinere, &c. Authent. de iudic. & nullatenus cum iureiurando eligatur aliquis, &c. cap.4.* ibi: *Sic enim velocius lites iudicabuntur, & circulis cognitionalibus, ac temporis contritione omnes litigantes liberabuntur, &c.*

Nihil enim magis prouidè quique legislato-
17 res, & rerum † publicarum Gubernatores curare debent, & solent, quàm expensis litium, sumptibus subditos subleuare propter damna, incommoda, & dispendia inde orta Rempublicam onerantia, ex text. *in l. 4. vers. Non attamen, ff. de alienat. iudicij, l. 3. tametsi, ff. de receptis arbitris, l. seruus.19. vers. Sed & si, ff. de obligat. & action. l.1. C. de nouo Codice faciendo*, cum aliis latè congestis à Luca de Penna. *in l. litibus, C. de agricolis & censitis, lib.11.* Cateliano Cotta *in memorabil. verb. Lites citò*, Sylua Nuptia. *lib.6. num 8. cum seqq.* Tiraquellus *de retract. lignag. §.8. gloss.7. ex num. 20.* Tiberius Decian. *respons.70. num.39 resol.3. histor. fori Roman. lib.5. cap.17.* Balduinus *in prolegom. ad titulum instit. de actionibus*, Brisonius *verb. Litibus teri*, Redulfus Fornerius *lib. 3. rerum quotidianarum, cap.1.* Gilken *in tractatu de præscriptionibus, capitul. 1. num. 38.* Cardinal. Tuschus *littera L. conclus.383. & 384.*

Et quantum Regis, Regni, & Reipublicæ interfit diuitiis & opulentiæ vassallorum consulere, atque vigilantia omnimoda prouidere, ne depauperentur, expensisque & sumptibus non destruantur, nouissimè videndus plurima congerens Escobar. *in tractatu de puritate, & nobilit. proband. 2. part. gloss. 4. à num. 11. cum seqq.* & per totam glossam.

18 Quare nulli superiores etiam † Nuntij, vel Legati de latere, de causis quibuslibet ad forum Ecclesiarum pertinentibus; possunt in prima instantia ex hoc decreto præseruata Ordinariis cognoscere, nec pendentes ad se auocare, nisi per viam legitimæ appellationis ad sua Tribunalia fuerint delatæ; provt refert decisum Aloysius Riccius *decis. Curiæ Archiepiscopal. decis.296. num.5. part.4.* Barbosa *in tractat. de officio. & potestat. Episcop. allegation. 81. sub n. 2. tom. 2.* Narbona (nullo citato ex iis) *in dict. l. 59. glossa 1. num. 23.* & est expressum ipsum Conciliare decretum Concilij Tridentin. *in dict. cap.20. sess.24. de reformatione*; quo ad medium ita legitur: *Legati quoque, etiam de Latere, Nuntij, Gubernatores Ecclesiastici, aut alij quarumcumque facultatum vigore, non solùm Episcopos in prædictis causis impedire, aut aliquorum eorum iurisdictionem illi præcipere, aut turbare non præsumant, sed nec etiam contra Clericos, aliasvè personas Ecclesiasticas, nisi Episcopo prius requisito, eóque negligente, procedant, alias eorum processus ordinationesvè nullius † momenti sint, atque ad* 19 *damni satisfactionem partibus illati teneantur, &c.*

Quod ampliatur, nam hodie stante dicto de-
creto Sancti Concilij Tridentin. † præsertim in 20
illis verbis: *Aut alij quarumcumque facultatum vigore.* Auditor Cameræ Apostolicæ; nec alius quivis Iudex Romanæ Curiæ potest cognoscere de causis Ecclesiasticum forum attingentibus in prima instantia, nec monitoria decernere ad extrahendas partes à suis domiciliis; vt & benè annotant Aloysius Riccius *in practic. Aurea, resolut.126.* & iterum ipse Riccius *in pract. Curiæ Archiepiscop. 4. par. decis. 273. num. 3. & decis. 271. num.6.* Barbosa vbi sup. *dict. allegation.81. num. 3.* Ioannes Maria Nouarius *in pract. nouiuris Pontific. tit. seu capit. de causis primæ instant. conclus. 1. aliàs 54. num. 5.* Et ante eos meliùs omnibus Flores de Mena *practicarum lib.1.q.12. num. 8.* dicens ex dicto decreto Tridentin. esse
moderatam † iurisdictionem Auditoris Came- 21
ræ, & aliorum Iudicum Romanæ Curiæ, qui iam hodie non possunt cognoscere de quibuslibet causis in prima instantia, nec monitoria decernere ad extrahendas partes à suis domiciliis, nec compellendum eos, in Romana Curia litigare, sed omnes causas in prima instantia coram locorum Ordinariis debere agitari, & ventilari, quod iustissimè ita decisum esse affirmat, ob vitandas infinitas lites, & importunas molestias & vexationes, quæ à Curialibus, aut ab aliis quotidiè fiebant degentibus in remotis partibus, qui ob vitandas maximas expensas, & litium, & itinerum anfractus, & dispendia iuri suo, quantumvis bono cedebant, & nullo vel paruo dato, in calumnios litigatores transferebant, aut pensiones indebitè constituebant, aut lites oppressi deserebant, ac facillimè per contradictas condemnabantur, quod in magnum damnum, & detrimentum Reipublicæ Christianæ vertebatur; vt & benè etiam aduertit Aluar. ab Esquiuel. *in tractat. de Conciliis, cap.29.* Ac sic se habere hodiernum vsum, & stylum Curiæ Romanæ circa impetrationem rescriptorum, vt ex Concilij Tridentini dicto decreto semper datur in præiudicium, & derogationem Auditoris Cameræ, & aliorum ibi existentium iudicum, testatur ipse Flores de Mena.

Itaque quando ad Sanctam Sedem † Apostoli- 22
cam recurrit pars pro impetratione rescripti in prima instantia, nondum deuoluta causa ad Romanam Curiam, ad Ordinarium remitti debet vt coram eo primitùs lis agatur, iuxta hoc Concilij decretum, & vt eleganter docuit Imperator Iustinianus *in authent. vt omnis obed. Iudici cap. 1. collat. 5. in fin.* in hæc: *Scito namque quia si quis veniat & aditum nobis faciat, & à nobis interroga*

interrogatus ſi prius te, addit, & deinde te dicat adiſſe, & quod iuſtum eſt non impetraſſe, & hoc verùm inueniamus, ante indignationem conuertamus, ſi verò cum te non adierit venire ad hanc Regiam præſumpſerit Ciuitatem, vt remittemus eum cum omni correctione, & reſponſum non dabimus. Ecce ſingularis text. pro præſeruantia primæ inſtantiæ Iudicis Ordinarij.

Et in propoſito videnda erunt ſingularia de-
23 creta huius Supremi Senatus,† quæ adduximus ad litteram infrà *cap.11. ante fin. verſic. Iis conuenit quodam à num* 97. prohibentia impetrari, aut eligere Iudices Eccleſiaſticos extra Regna Coronæ Caſtellæ, ad idque dare prouiſionem Regiam, vt impetranti, aut eligenti intimetur, ne talibus reſcriptis extra Regnum vtatur, videnda etiam erunt quæ ibidem congeſſimus in verſ. *Sed an exemptus Conuentus extra Regnum, à num.79. cum ſequentibus*, vſque ad finem capit. & conſonant plurima, & ſingularia iura per Nos adducta infrà *in §. vnico, num.* 4. quæ expreſsè prohibent, cauſas & reos extra propriam trahere prouinciam, & conuenire, niſi mediante legitima appellatione à Iudice prouinciæ, qui de cauſa cognoſcit, interpoſitâ.

Quare Senatus hic Supremus mediante Re-
24 galia orta † ex protectione Concil. Trident. quando ad illum recurrit pars, vel Regius Fiſcalis pro retentione litterarum Apoſtolicarum, quibus læditur, & percutitur prima Ordinariorum inſtantia, in his caſibus non exceptis ab eodem decreto Trid. accuratè litteris examinatis: decernit quotidie (attentata diſtincta reſolutione de qua latè infrà *cap.26. per totum*) *Entreguenſe eſtas Bullas à la parte para que vſe dellas delante del Ordinario.* Flores Diaz de Mena *d lib. 1. quæſt.12. à num.* 8. *&* 9. quem ſequitur (tacito tamen Authore) Auguſtinus Barboſa *de poteſtat. Epiſcop. tom.2. allegat.*81. *ſub num.*17. (quos
25 in conceptione † decretorum declara. provt Nos hoc *tract. 1. part. cap.* 14. *à num.* 50. *verſic. Quare omnino cauendum eſt.* Et reduce illos ad diſtinctionem ibidem latiùs traditam, inter hoc Supremum Concilium, & cæteras Chancellarias & Regias Audientias, & anteà per aliquot numeros) Flores Diaz referens etiam ſequitur Zeballos *de cognitione violentiæ, gloſſ.6. à n.* 62. Narbona *in l.*59 *gloſſ.*2. præcipuè *num* 16. *tit* 4. *lib.2. Recopil. & in l.*81. *gloſſa vnica, tit.*5. *lib.*2. *Recopil.tom.* 3. Aloiſius Riccius *in practic. Aurea, reſol.*299 *num.* 2. *verſ. in Hiſpania ex Bullis*; vbi commemorat hanc praxim Supremi Tribunalis prouenientem ex protectione Concilij Tridentin. attributa Regi noſtro Catholico ex Bullis Apoſtolicis.

26 De hac etiam praxi teſtatur † doctiſſimus Minchaca *controuerſia. vſufrequenti, lib.*1. *cap.*41. in hæc: *Eadémque omnia, etiam in litibus procedere intelligo, ſi fortè quælites de iure intra fines Hiſpanæ Regionis, vel alterius cuiuſlibet agitandæ eſſent, ad Romam auocarentur, ſimilis enim defenſio, & ſimili modo, & competeret, & agenda eſſet, quod intelligo, non ſolum petentibus iis, qui non iure extra prouinciam ſuam litis cauſa trahebantur, ſed etiam tacentibus, vel fortè etiam renitentibus, &c.* (& de hoc vltimo alibi latiùs tractauimus 1. *part. cap.*13. per totum.) Et de hac etiam praxi teſtantur ferè omnes illi Doctores, quos congeſſimus ſup. hac 2. *part.cap.*1. *à num.*27. *verſic. Ex quibus Pontificali.* Et tra-

ctantes de hac Regalia proueniente ex protectione Concilij Trident. Regi Hiſpaniarum attributa Apoſtolicis conſtitutionibus.

Quod & in Gallia practicari affirmant ex
27 concordatis † per Rebuffum & Coſman. *in tit. de cauſis*, & ipſum Rebuffum *in tractatu de pacificis poſſeſſor. num.*146. Flores de Mena *practicarum lib.*1. *quæſt.*12. *num.*10. & per ipſum Rebuffum *in praxi beneficiali. in forma nouæ prouiſionis, verb. a noto quolibet illicito detentore*, & Marchiæ *deciſ.*100. *part.*1. Aloyſius Riccius *in practic. Aurea. in reſolut.*299. *num.* 2. vt nullus Iudex Romanæ Curiæ, aut ab eis delegati cognoſcere permittantur in prima inſtantia, ſed ſolùm Ordinarij locorum. Imò nec executores gratiarum conficiunt proceſſum, nec fulminant, nec poſſunt fulminare cenſuras, nec audiunt partes, ſed ſolùm nudam exercent executionem, quæ ſit nulli facti duntaxat, & controuerſias omnes remittunt Ordinario.

Quæ quidem praxis, & ſtylus antiquitus
28 vſitatus † in hoc Senatu Supremo Regio nihil repugnat Bullæ in Cœna Domini *cap* 16. ibi: *Et omnes alij quoſcumque Iudices Eccleſiaſticos Ordinarios quonodolibet impediunt, quominus ſua iuriſdictione Eccleſiaſtica contra quoſcumque vtantur, ſecundum quod Canones & Sacræ Conſtitutiones & decreta Conciliorum, & præſertim Tridentini ſtatuunt, &c.* Imò potiùs ei valdè conformis & conueniens eſt, quia tantum abeſt, quod Senatus Ordinariis impediat ſua vti iuriſdictione ſecundùm Concilium Tridentin. ſed imò vigore protectionis Regi commendatæ ab eodem Tridentino & Bullis Apoſtolicis conatur, ne alius eam impediat neque veniant contra diſpoſitionem eiuſdem Concilij Tridentin. vt latiùs comprobauimus, expendentes hæc verba Bullæ, & alia plura omnia conducibilius exponentes *in tractatu de Regia protect. 2. part. cap.1. præludio 5. à num.*232. *cum multis ſequentibus*, vbi monſtrauimus, quàm conformis ſit hic ſtylus prædictæ Bullæ diſpoſitioni.

Et cùm Senatus teſtringatur ad terminos iuris præſertim Trident. ad quos illa clauſula Bullæ illum reſtringit, & iuxta tenorem litteralem dictæ clauſulæ protegat iuriſdictionem Eccleſiaſticam, ne illam in contrauentionem Concilij Trident. alius exerceat, quàm is ad quem de iure Canonico pertinet. Seraphinus *deciſ* 896. *n.6.* Rota in Romana cenſus 20. *Iulij* 1599. *coram litta* impreſſa per Marcheſan. *de commiſſionibus part. 1. pag.* 739. & in Romana Sancti Thomæ 4. *Februarij* 1908. *coram Scoto*, impreſſa per Marcheſan. eadem *part.1. fol.*275. *num.* 4. *&* 5. Ferretus *conſil.* 219. *num.* 7. Pedemontana *deciſ.* 5. *num.*9. Tuſchus *tom.1. littera C. concluſ.*367. *n.*15. Marta *in votis nouiſſim. in deciſ. voto* 154. *num.*4. Gratian. *diſceptat. forenſibus, cap.* 99. *à principio*, Farinac. *deciſ.*28. *n.* 3. *part.*2. *recent.* Rota *deciſ.*258. *num.*1. *part.*1. *diuerſor.* Marta *de clauſulis part.* 1. *concluſ.* 12. Auguſtinus Barboſa *de clauſulis, clauſul.*115. vbi latè de effectibus clauſul. *provt de iure. ſecundùm ius, &c.* Sequitur manifeſtè vt non tantùm hic Senatus ſtylus non contraueniat, idem *cap.*16. Bullæ in Cœnæ Domini, ſed imò potiùs ex ea inducatur iuſtificatio huius praxis & ſtyli Senatus Regij; Cùm penitùs ſit vniformis eiuſdem verbis, diſpoſitioni, intentioni, & fini, provt ex ea clarè patet.

§. *VNICVS*

§. VNICVS.

Concil. Trident. an in Ordinarij, an eius subditorum fauorem sit inductum.

Et an alterutrius consensus in iurisdictionem alienam impediat hanc protectionem per Regem impertiri.

SVMMARIVM.

Decretum Tridentin. in cap. causæ omnes an fuerit inductum in fauorem solius Ordinarij, cuius iurisdictio fauorabilis, & naturalis dicitur, num.1.

Iurisdictio Delegati, & conseruatoris est odiosa, num.2.

Dispositio qualibet derogans iurisdictioni ordinariæ odiosa est, num.3.

Decretum Trident. in cap. causæ omnes an potius sit inductum in fauorem litigantium, ne cum tanto dispendio extra suas prouincias extrahantur, num.4.

Decretum Tridentin. in cap. causæ omnes fuit inductum tam in fauorem Ordinarij, quàm subditorum, cùm damna sint communia, num.5.

Consensus tam Ordinarij, quàm litigantis requiritur, vt cesset Trident. decretum in cap. causæ omnes, ita vt altero deficiente Senatus causam insuper remittat Ordinario, num.6. & 7.

Declaratio singularis Sanct. Congregationis refertur, quâ fuit decisum; primum de consensu solius Episcopi non posse causam in Curia introduci in prima instantia, nisi partes etiam consentiant, num.8.

Secundùm, decretum Concilij in cap. causæ omnes emanasse in fauorem Ordinarij, & partium simul, ne extrahantur extra suas Ciuitates, n.9.

Tertium, fauore plurium introductum vnius renuntiationem non tolli, num.10.

Quartum, Nuntium Apostol. cognoscere in prima instantia accedente partium, & Ordinarij consensu, num.11.

Quintum, ad solius Episcopi collitigantis instantiam non posse in Curia causam committi, sed Episcopo viciniori, num.12.

Quod & iterum declarasse Sanct. Congregationem refertur, num.13. & num.14.

Prima instantia præseruata est in fauorem Ordinarij, cùm confundatur ordo quando vnicuique iurisdictio non seruatur, num.15.

Prima instantia præseruatur Ordinario etiam in fauorem partium, quasi sit inhumanum pro parua causa immodicos litis anfractus pati, n.16.

Ordinarius si est collitigans, ex solo consensu ipsius non committitur causa in Curia, sed viciniori, num.17.

Inhibere Ordinario nequit legatus in prima instantia etiam de consensu partis, cuius renuntiatio non valet in illius præiudicium, num.18.

In fauorem tam Ordinarij, quàm partium fuit inducta præseruatio primæ instantiæ, quæ vnius renuntiatione non tollitur, num.19.

Fauor, aut priuilegium commune vnius renuntiatione non cessat, num.20.

Renuntiatione partis cessante consensu Episcopi causa in prima instantia non aufertur ab Ordinario, num.21.

Priuilegium habens ius complicatum vnius renuntiatione non tollitur, cùm redundet in alterius præiudicium, num.22.

Renuntiatio subditorum non valet in præiudicium Superioris, cui est fauor communicatus, n.23.

In iuribus complicatis executio, tam respectu condemnati, quàm non condemnati non habet locum, sed in totum cessat, num.24.

Priuilegium subditorum quando est commune cum superiore ad validam renuntiationem concurrit omnium consensus, num.25.

Renuntiatio vnius nequit fieri in præiudicium iuris per alterum quæsiti, num.26.

Trident. in cap. causæ omnes, cùm vnius renuntiatione non cesset, nec Regalia protectionis impartienda ad preces reclamantis, & recursu vtentis, num.27.

Renuntianti, aut consentienti in iurisdictione aliena absque Ordinarij consensu, etiam condemnatio nihil obest, quominus recursu Regio vtatur, vt in Senatu etiam executoriales retineantur, & causa Ordinario remittatur denuò tractanda, num.28.

VIBVS (quæ à principio huius cap. descripsimus) sic præcognitis, vtiliter venit inquirendum, an decretum Concilij Trident. *in d. cap. 20. sess. 24. de reformat.* sit inductum in fauorem solius † iurisdictionis 1
Ordinariæ (quæ de iure fauorabilis censetur, & naturalis, Glossa magna *in cap. 1. de rescriptis, lib. 6. gloss. penult. in Clement. 2. de officio Ordinarij*, Bisignet. *decis. 5. de concessione præbendæ*, Puteus *decis... sub num.3. lib.3.* Caputaq. *decis.43. p.3.* Ioan. Petrus Moneta *in tractat. de conseruator. cap. 7. num. 343.* Vbi per contrarium † affirmat, iurisdictionem Delegati, & 2
conseruatoris esse odiosam, ex *cap. cum in iure peritus*, vbi Glossa & Doctores *de officio Delegati.* Baldus *in l. vnica, C. de mandatis Principum.* Atque ideò exemptionem à iurisdictione ordinaria odiosam esse, affirmat ipse Moneta ibidem *dict. num. 343. cap. 1.* cum ibi notatis, *de priuilegiis, lib.6.* Et generaliter quælibet dispositio derogans † potestati Ordinarij 3
odiosa est, Abb. *in cap. si quis contra. notab. 1. de foro competen.* Crescentius *decis.1. num. 1. & decis.3. num.6. de priuilegiis*, Moneta *dict. cap.7. num.343. fol. 371.* in paruis) vel an in fauorem partium, † & subditorum, dicendum sit dima- 4
nasse dictum Tridentini decretum, ne extra suas prouincias tot sumptibus & incommoditatibus litigare, & degere cogantur, vt superiùs ex Floros de Mena diximus hoc *cap. 3. à num. 20. & sequentibus*; & latiùs prosequitur, & comprobat aliquibus iuris fundamentis hoc inconueniens, & notabile damnum inde prouenies, quod pars vltra suam ciuitatem, vel prouinciam litigare cogatur. Narbona *in l.59. gloss.1. à num.174. tit.4. lib.2. Recopil. tom.3.*

Quod & insuper singularia probant iura *cap. leges Ecclesiæ, cap. Peregrina iudicia (salua in omnibus Apostolica authoritate) generali sanctione prohibemus: quia indignum est, vt ab extraneis iudicentur, qui comprouinciales, & à te electos debent habere iudices, nisi fuerit appellatum. 2. quæst.6.* text. *in cap. non licet cuiquam (sine præiudicio tamen Romanæ Ecclesiæ, cui in omnibus causis reuerentia, & authoritas debetur) relictis iis Sacerdotibus, qui in eadem Prouincia Dei Ecclesias, nutu diuino gubernant, ad alias conuolare*

Prouin

Prouincias, vel aliarum Prouinciarum Episcoporum iudicia expetere, vel pati. Quòd si quis præsumpserit, & ab officio Cleri submotus, & iniuriarum reus ab omnibus iudicetur. 3. quæst. 6. cap. vnaquæque Prouincia eadem causa, & quæst. text. etiam *in cap. neminem exhiberi de Prouincia ad Prouinciam, vel ad Comitatum oportet, nisi ad relationem Iudicis ad quem fuerit appellatum (& infra) Illa quæ sunt per vnamquamque Prouinciam, ipsius Prouinciæ Synodus dispensset, sicuti in Niceno constat Decretum esse Concilio, vltra Prouinciæ terminos accusandi licentia non progrediatur: omnis accusatio intra Prouinciam audiatur, & à comprouincialibus terminetur, nisi Prælatus sit, qui accusatur. Eadem causa 3. quæst. 6. cap. fin.* ibi: *In Prouincia in qua consistit ille qui accusatur, suas exerceat actiones: nec existimat accusator suus eum alibi, aut longius ad Iudicium pertrahendum, eadem causa, & quæst.*

5 In quo breuiter affirmandum erit, † dictam Conciliarem dispositionem fuisse introductam in fauorem vtrorumque, nempè in fauorem Ordinariorum, & simul in fauorem partium ex dictis rationibus, vt ex declaratione Sanctæ Congregationis fuisse determinatum, probat Gratian. *in disceptat. forensib. lib. 5. cap. 837. num. 15.* sequitur Ioannes Maria Nouarius *in praxi noui iuris Pontificij, cap. de causis primæ instantiæ, conclus. 1.* aliàs *54. fol. 141. num. 4.* cum aliis declarationibus eiusdem Sanctæ Congregationis mox citandis expressè id ipsum declarantibus, & decidentibus.

6 Ex quo sic complicato fauore † sequitur manifestè, quòd si litteræ in Senatu adducantur, ex quibus appareat, partem aliquam, vel partes consentisse in alterius Iudicis ordinarij, aut delegati iurisdictionem, absque tamen consensu Ordinarij sui, vel è contra reperiatur consensus Ordinarij; non tamen partium litigantium consensus interueniat: indubiè Senatus remittet causam in prima instantia Ordinario, cùm tam Episcopi, quàm partium simul sit necessarius consensus, vt decreto Triden. *in dict. cap. 20.* locus non sit, vtque remissio hæc impediatur ad Ordinarium fieri, provt in terminis declarauit Sancta Congregatio super eodem *cap. 20.* in
7 hæc verba: *An de consensu † Episcopi possit causa in prima instantia in Curiam introduci, non obstante, cap. 20. session. 24. in principio, nisi partes vtraque consentiant? Et quid si causæ sint inter Episcopum & alium; nunquid instante Episcopo*
8 *possit cognosci in Curia coram alio? Congregatio censuit, † habere locum, adeò vt de consensu Episcopi non possit causa introduci in prima instantia ad Curiam, nisi partes etiam consenserint, quia decretum Concilij emanauit non solùm fauore iurisdictionis Ordinariæ; sed etiam fauore ipsarum*
9 *partium, ne trahantur † extra suas ciuitates, & loca. Ideò quod fauore plurium introductum est,*
10 *non tollitur † vnius renuntiatione, & ita Congregatio censuit, licere Nuntio Sedis Apostolicæ cog-*
11 *noscere de causis † in prima instantia de consensu partium, ipsiusque Ordinarij consensu accedente. Quòd si causæ sint inter Episcopum † & alium,*
12 *ad solius Episcopi instantiam cognosci non poterit, parte reluctante, in Curia coram alio, sed causa committenda est viciniori, vt signatura obseruat,* de quo infrà *num. 17.*

Et iterum ibi, sequitur & facit: *An si causa sit inter Episcopum & alium, instante Episcopo † possit in Curia cognosci? Congregatio* 13
censuit; ad solius Episcopi instantiam non posse cognosci parte † reluctante, in Curia, sed 14
committendam esse viciniori, quòd signatura obseruat, &c. Quam mirabilem declarationem refert ad litteram Narbona *in l. 59. glos. 1. num. 173. lib. 2. tit. 4. Recopilat. tom. 3. fol. 181.*

Et idem resoluisse Sanctam Congregationem Cardinalium Concilij Tridentin. 27. *Julij anno 1175.* testatur Gratianus *in disceptation. forensibus, lib. 5. cap. 837. num. 17.* per quam *à num. 15.* dicit, quòd quamuis † per Concilium 15
Trident. *sess. 24. de reformatione, cap. 20.* omnes causæ, maximè criminales in prima instantia examini, & iurisdictioni Episcopi tantùm relinquantur, quod quidem ob fauorem Ordinariorum statutum est; ne eorum iurisdictio minueretur, quia ordo confunditur, quando vnicuique iurisdictio non seruatur, *cap. peruenit 36. in fin. 11. quæst. 1.* Et etiam in fauorem † par- 16
tium, tanquam inhumanum sit, permittere in longinqua patria pro parua causa immodicos litis anfractus pati, & sustineri: ideò si partes ipsæ non consentiant, non posse causam in prima instantia ex solo consensu Episcopi committi. Et iterùm ipse Gratianus *num. 22.* ex eadem sententia Congregationis Concilij, dicit, quòd si collitigans sit Episcopus, † licet semper 17
causam inter eum & collitigantem debeat committi, & cognosci in partibus; tamen stante suspicione committitur viciniori.

Quod conducibilius est rationibus & motiuis tam Concilij, quàm declarationum Sanct. Congregationis hactenus relatarum, nempè vt ob suspicionem Ordinarij collitigantis non committatur causa in Curia cognoscenda; sed in partibus committatur viciniori iuxta hanc declarationem, cuius meminit Gratianus, ne cùm tanto dispendio, & fortè pro re parui valoris collitigans, extra prouinciam suam extrahi cogatur. Sicque hodie stante hac declaratione Sanct. Congregation. aliisve relatis (adæquatis menti & intentioni Concil. Trident.) non potest locum habere Rotæ *decis. 30. de appellationibus, in nouis,* per quam motus Marchesan. *de commissionib. auocat. causa. 2. part. §. 1. num. 38.* dixit; quòd quando Ordinarius est suspectus, vel aliter ex iusta causa cognoscere non potest; quòd tunc in Curia committitur causa. Cùm contrarium expressè declarauit Sanct. Congregatio in hac declaratione, & rectiùs in alia relata suprà *à num 13.* ex obseruantia, & praxi signaturæ. Videnda etiam erunt quæ *cap. 5. §. 1. à num. 11.* dicta sunt, quarum declarationum intentio fuit & est, consulere litiganti, eiusque sumptibus maioribus, & incommoditatibus parcere, ideò non solùm introduxit, & voluit, vt in prouincia collitigantis huiusmodi causa committatur, sed inter cæteros viciniori, vt commodius collitigans litigare possit.

Hoc idem, quòd ex dicto Trident. decreto simultaneus exoriatur † fauor Ordinariis, & 18
subditis, rectè ponderat & affirmat Sarauia *in tractatu de iurisdiction. adiunctorum, quæst. 7. num. 7.* dicens, quòd ius Ordinariorum, vt in prima instantia procedant, non obstante etiam legatorum de latere inhibitione, nullo modo potest renuntiari à partibus in Ordinariorum

præiudicium,

præiudicium iuxta declarationem à Sancta Cardinalium Congregatione latam ad *cap.* 20. *seſſ.* 24. *de reformatione*, vbi eam refert Farinac. ſub verſ. *ſunt tractandæ*, ad quod etiam allegat Paz *in praxi tom.* 2. *præludio vltimo*, *num.* 18. allegat etiam Marſillam *lib.* 4. *tit.* 5. *cap.* 6. *littera S. & & in dict. cap.* 20. *num.* 4.

19 Idem etiam † Ioannes Maria Nouarius *in noui iuris Pontific. practicarum concluſ. cap. de cauſis primæ inſtantiæ, &c. concluſ.* 1. aliàs 54. *num.* 6. *fol.* 141. vbi per eandem declarationem Congregationis relatam à Gratiano vbi proximè *dict. capitul.* 837. (licèt ille mendosè eum allegat *cap.* 836.) dicit, & quidem ſingulariter, aliam rationem aſſignari non poſſe hùic concluſioni, niſi quia hic labor fuit inductus tam reſpectu Ordinarij loci, quàm partium litigantium, & quod regula vt quilibet renuntiare poſſit fauori
20 ſuo, intelligatur, † ſi priuilegium concernat fauorem renuntiantis dumtaxat, at ſecus quando ſimul in fauorem aliorum, & ſic ſi fauor ſit communis, ſublata ſit facultas renuntiandi, ex ab eo latiùs traditis *in praxi election. fori. q.* 7. *à n.* 14. *ſect.* 3. in prima impreſſione Neapol.

21 Qui quidem Nouarius rectè inde † argumentatur à contrario ſenſu; quòd ſi accedat ſolus partis conſenſus, & deficiat Ordinarij voluntas, ſimiliter cauſa in prima inſtantia extra locum à Concil. Tridentin. deſtinatum minimè poterit committi.

22 Quæ argumentatio legitima † & iure conſtans eſt, tùm ex declarationibus Sanctæ Congregationis Cardinalium hactenus adductis; tum etiam, quoniam quando priuilegium eſt complicatum inter duos, aut plures, vnius renuntiatio nihil operatur, cùm redundet in præiudicium cæterorum, Iulius Clarius §. *final*, *quæſt.* 42. Iacobus Cancerius *variarum reſolution. lib.* 2. *capitul.* 2. *de iuriſdiction. num.* 194. Marius Giurba *conſil.* 95. *num.* 13.

Vndè abſque Superioris (qui ex fauore ſubditorum participat) conſenſu, † non valet illo-
23 rum ſola renuntiatio, Romanus *conſil.* 369. *n* 18. Cardinal. *conſil.* 38. *ad fin.* Afflictis *deciſ.* 173. Gratianus *deciſ.* 78. *num.* 50. Ioann. Baptiſta Coſta *de ſcientia & ignorant. centur.* 2. *diſtinct.* 66. *num.* 5. Rouitus *pract.* 2. *de iuriſdict. inuito non turband. num.* 25. Didacus Perez *in l.* 2. *tit.* 1. *lib.* 3. *ordinament.* Caſtrenſ. *conſil.* 431. *num.* 3. *in princip.* Andreas Gaillus *obſeruat.* 40. *num.* 3. *lib.* 1. Cardinal. Tuſchus *littera C. concluſ.* 1027. *n.* 3. Marius Giurb. *conſil.* 95. *num.* 13. *& ſeqq.* Cænedus *Canonic. quæſt.* 12. *num.* 8. 9. *&* 10. Rota *deciſ.* 22. *num.* 8. *part.* 2.

Et quia quando iura duorum ſunt compli-
24 cata, † ita vt in vnum facta executio oriatur damnum & præiudicium iuri alterius ſic complicato & coniuncto; vt reſpectu omnium tàm renuntiantis, aut condemnati, quàm alterius, qui nec renunciauit, nec conſenſit, nec condemnatus fuit; executio ſuſpendatur in totum, latiſſimè poſt plurimos Doctores, & Rotæ deciſiones, necnon mirabilia iura tractauimus ſuprà 1. *part. cap.* 13. *à num.* 25. *& ſequentib. verſ.* 5. *& pro hac parte.*

Necnon quando ex priuilegio ſubditorum
25 exoritur fauor communis cum ſuperiore, † vel alio, vt omnino ad validam renuntiationem requiratur concurſus, conſenſus omnium participantium fauorem. Ac etiam generaliter, quod renuntiatio vnius † nequeat fieri in præiudicium 26
iuris quæſiti alterius, & de pluribus aliis mirabilibus doctrinis, quæ omninò huic, de qua in hoc cap. mirè conueniunt, abundè tractauimus in dicto *cap.* 13. *à num.* 16. *cum multis ſeqq.* vſque ad fin. & ferè per totum, 1. *part. verſ. Quibus tamen & aliis, &c.* Quò te libenter remitto.

Ex quibus manifestè ſequitur, † quòd cùm 27
diſpoſitio Concilij Tridentini, *in dict. cap.* 20. *ſeſ.* 24. *de reformat.* nec ceſſet ex ſolo conſenſu partium, nec ex ſolo conſenſu Epiſcopi Ordinarij, poterit licitè Senatus Regaliâ vti in protectione impartienda eiuſdem Trid. decreti, remittendo huiuſmodi cauſas eidem Ordinario, vt coram ipſo tractentur, partium ſumptibus immoderatis & incommoditatibus conſulendo, & inuiolabili Tridentini obſeruationi & complemento auxilium ſuum præſtando.

CAPVT IV.

Regaliâ protectionis an Rex vti poſſit, non ſolùm vbi percutitur prima inſtantia Epiſcoporum; ſed etiam Abbatum, aliorúmque Prælatorum inferiorum ordinariam iuriſdictionem legitimè habentium.

SVMMARIVM.

Sub decreto Trident. cap. 20. *præſeruante primam Ordinariis inſtantiam, an comprehendantur Prælati inferiores Epiſcopo, ordinariam etiam iuriſdictionem habentes, num.* 1. *& ſeq.*

Præſeruatam non eſſe in Trident. primam inſtantiam Ordinarij inferioris Epiſcopo, qui tenuerint, num. 2.

Protectionis Regaliâ vti nequit Rex ſuper non contentis & comprehenſis in decretis Concilij Tridentini, num. 3.

Cauſæ criminales, & matrimoniales nequeunt tractari coram Decano, aut alio Prælato inferiori iuriſdictionem habentibus, num. 4.

Prælatos inferiores Epiſcopo habentes iuriſdictionem ordinariam comprehendi ſub Decreto Trident. in cap. cauſæ omnes, veriorem opinionem fundat, & amplectitur Author, num. 5.

Ratio finalis Concilij in cap. cauſæ omnes militat in litigantibus cuilibet iuriſdictioni ordinariæ ſubiectis, num. 6.

Verba generalia diſpoſitionis reſtringuntur ad rationem, & cauſam eiuſdem, num. 7.

Tridentin. in cap. cauſæ omnes loquitur generaliter de Ordinariis, ſub cuius verbis omnes indiſtinctè iuriſdictionem ordinariam habentes comprehenduntur, num. 8.

Verba legis intelliguntur ſimpliciter, non ſecundùm quid, nec ſub aliquo ſuppoſito, num 9.

Trident. in cap. cauſæ omnes non petit qualitatem exemptionis in Prælato, ideò nec ſupplendam, num. 10.

Ordinarij appellatione venit etiam quilibet Prælatus inferior Epiſcopo Ordinariam habens iuriſdictionem, num. 11.

Ordinarij facta mentio in Decreto aliquo (niſi ſubiecta materia aliud poſcat) includuntur inferiores ordinariam iuriſdictionem habentes, n. 12.

Ordinario

Ordinario commissio directa, etiam Ordinario inferiori directa intelligitur, num.13.

Abbates etiam non exempti habentes iurisdictionem ordinariam non obstante Trid. Decreto, hodie suâ vti valent iurisdictione, n.14.

Obseruatio Flaminij Parisij refertur, vt Ordinarij appellatione, etiam inferiores Ordinarij comprehendantur, n.15. & segq. Quem Barbosa citauit pro contraria opinione.

Ordinarij appellatione non soli Episcopi comprehensi intelliguntur, num.17.

Concilium Tridentin. vbi aliquid Ordinario remittit explicandum, aut exequendum, omnes iurisdictionem ordinariam habentes possunt exequi Decreta Concil. vbi plurima de hoc congeruntur, num.18.

Canones posteriores recipiunt passiuam interpretationem à iure communi, num 19.

Sub Trident. iniungente Ordinariis visitationem Ecclesiarum etiam exemptarum comprehenditur Ordinarius inferior habens quasi Episcopalia iura, num.20.

Trident. permittens Ordinario remittere denuntiationes ad matrimonium, procedit in Ordinario habente quasi Episcopalem iurisdictionem, n.21. & num.22.

Ordinarij appellatione in materia collationis inferior Prælatus habens conferendi ius venit, n.23.

Ordinarij appellatione venit Prior S. Ioannis Hierosolymitani, num.24.

Capitulum Sede vacante succedens in iurisdictione ordinaria, etiam voluntaria comprehenditur in Decretis de Ordinario loquentibus, n.25.

Capituli Sede vacante prima instantia præseruata intelligitur à Concil. Trid. n.26.

Vicarius Episcopi appellatione Ordinarij comprehenditur, num.27.

Ad Ordinarij inferioris comprehensionem in dispositione de Ordinariis simpliciter loquente, elegans Rotæ decisio refertur ad litteram, à n.28.

Archidiaconus habens ex re iudicata iurisdictionem Ecclesiasticam in suo districtu venit appellatione Ordinarij in materia adaptabili, n.29.

Trident. in cap.20. §. ad hæc, reseruans Episcopis causas matrimoniales, & criminales, non procedit in inferiore obtinente rem iudicatam, aut verificante immemorialem, num. 0.

Immemorialis (ex qua Archidiaconus prætendit iurisdictionem in matrimonialibus, aut criminalibus) dum per tres conformes probatur; Episcopus vtitur iurisdictione in illis, num.31.

Prælatus inferior probata per executoriales sua iurisdictione ordinaria venit appellatione Ordinarij, num.32.

Dispensationes committuntur Ordinariis ex Decreto Trid. num.33.

Archidiaconus habens iurisdictionem ordinariam venit in materia adaptabili appellatione Ordinarij, & Diœcesani, num.34.

Dispensationes matrimoniales committuntur inferioribus ordinariis habentibus quasi Episcopalem iurisdictionem, num.35.

Prælati locus exemptus à iurisdictione Episcopi, non ideo desinit esse de Diœcesi, & in Diœcesi Episcopi, num.36.

Commissio de dispensando, vbi nullus adest contradictor; non recipit iudiciam contentiosam, sed extraiudicialem cognitionem, n.37.

Sententia nitens præscriptione non iuuat vltra præscriptum, num.38.

Prælatus inferior probans præscriptionem exequendi dispensationes matrimoniales, in illis etiam venit Ordinarij appellatione, num.39.

Resoluitur ex cap. 20. Trident. præseruatam esse etiam primam instantiam inferioris ordinariam iurisdictionem habentis, num.40.

Agitur ex aliè de exornatione Concil. Trid. in c.20. §. ad hæc, reseruantis solo iudicio Episcopi causas criminales, & matrimoniales, num. 41. & segq.

Iurisdictio in criminalibus, & matrimonialibus non est sublata ab Archidiaconis, &c. Per Trid. absolutè, sed permissè ex immemoriali probata per tres conformes, num 42.

Quasi possessio immemorialis super iurisdictione in matrimonialibus probanda erit coram Episcopo, qui interim illam exercet ex declarationibus S. Congregationis, num.43. & segq.

Inferiores Episcopo non prohibentur exercere iurisdictionem in matrimonialibus, & criminalibus, post probatam immemorialem per tres conformes, num.44.

Ante probatam immemorialem huiusmodi Episcopus intra cuius Diœcesim Prælatus existit, exercet iurisdictionem in criminalibus, & matrimonialibus prætensam ex S. Congreg. num. 45. & num 46. & 48.

Probari tamen debet immemorialis per tres conformes, num.47.

Declarationes S. Congregationis referuntur, quibus expressè dicitur; instantiam Ordinarij præseruatam in cap. causæ omnes, intelligi etiam Decani, Archidiaconi, & alterius inferioris ordinariam habentis iurisdictionem ex immemoriali, num.49.

Doctores plures referuntur, qui de prædictis declarationibus S. Congregationis testantur, n.50.

Declarationes præfatas sæpius canonizauit Rota, num.51.

Iurisdictio ab inferiori quæsita per immemorialem, aut priuilegium, est verè ordinaria comprehensa in Trid. c.20. in principio conseruante primam Ordinariorum instantiam, qui tenent, n.52.

Manuteneri quando debeat, vel non Episcopus in iurisdictione prætensa per Archidiaconos, aut Decanum, aliumvè sibi inferiorē, n.53. remissiuè.

Primam instantiam Ordinarij inferioris verè contentam in prima parte cap. causæ omnes Trid. debet Rex protegere, num 54.

Prælatus inferior habens iurisdictionem super ipsius Ecclesia Collegiata, aut Collegio, non comprehenditur in cap. causæ omnes, præseruante primam instantiam Ordinariis, quia iste talis non est, num.55.

Adducitur ad idem declaratio S. Congregationis Cardinalium, ibid.

VM saluberrimo illo sancto Concilij Trident. † Decreto 20 *sess.* 34. *de reformat.* cuius (sicuti cæterorum protectio commendata est Regibus & Principibus Christianis) præseruatam reperiamus primam Ordinariam instantiam, in omnibus causis ad forum Ecclesiasticum vniuersaliter quomodolibet pertinentibus, ibi: *In prima instantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoscatur*: vtile indicaui, difficultatem illam absoluere, ortam ex aliquorum Doctorum non contemnenda authoritatis opinione? An sub

hoc Decreto intelligantur dumtaxat Episcopi, & alij exempti Prælati quasi Episcopalem iurisdictionem habentes: non tamen alij inferiores quantumuis iurisdictionem ordinariam habere dignoscantur.

Et partem negatiuam in his indiuidualibus
2 terminis † tenet Augustinus Barbosa *in Pastorali*, seu *tractatu de potestate Episcopi*, *tom. 2. allegat. 81. num. 4.* dùm intrepidè affirmat, quod Tridentini Decretum 20. attribuens Ordinariis locorum in prima instantia cognitionem causarum ad forum Ecclesiasticum pertinentium, de Episcopis, & de Prælatis exemptis Episcopalem iurisdictionem habentibus, dumtaxat statuit, & decreuit, non autem de Prælatis inferioribus, qui subsunt Episcopis, allegat pro sua opinione Fratrem Manualem Rodriguez *quæstionum regularium*, *tom. 1. quæst. 36. art. 4.* Farinac. *in praxi crimin. 4. part. decis. 100.* Flaminium Parisium *de resignation. lib. 3. quæst. 11. num. 19. & num. 22.* & pro ista contraria parte Nouarius in noui iuris Pontific. *practic. conclus. tit.* seu *cap. de causis primæ instantiæ*, *conclusione* 1. aliàs 54. *num. 2. fol. 140.* allegat Manuel Ro-
3 driguez, † & Flaminium Parisium: Ergo cùm Prælati inferiores etiam habentes iurisdictionem ordinariam non comprehendantur in dicto Trident. Decreto; Rex illius acerrimus protector non poterit Regalia vti, etiamsi prima instantia horum quomodolibet percutiatur.

Et licèt ipse Barbosa pro sua opinione nullum
4 adducat fundamentum, † illa tamen niti videtur verbis eiusdem Trident. *dict. cap. 20.* quæ sunt: *Ad hæc causæ matrimoniales, & criminales, non Decani, Archidiaconi aut aliorum inferiorum iudicio, etiam visitando, sed Episcopi tantùm examini, & iurisdictioni relinquantur, etiamsi in præsenti inter Episcopum, & Decanum, seu Archidiaconum, aut alios inferiores super causarum istarum cognitione lis aliqua in quacumque instantia pendeat, &c.* Quæ quidem Concilij clausula videtur nostram absoluere difficultatem, & pro Barbosæ opinione clarè disponere.

Quibus tamen, & aliis non obstantibus con-
5 trariam opinionem † & verissimam, & intrepidè tenendam euidentibus iuris mediis, expressis Rotæ Romanæ decisionibus, & apertis Sacræ Cardinalium declarationibus comprobabo, vt omnes Prælati etiam subditi Episcopo, iurisdictionem ordinariam tamen habentes sub dicto Trident. Decreto intelligantur comprehensi, ita vt indistinctè prima eorum instantia præseruata censeatur in illis casibus, in quibus legitimè iurisdictionem habere, & exercere assolent: ad quod moueor.

Primò, quoniam dictum Decretum non so-
6 lùm inductum fuit † in fauorem ordinariæ iurisdictionis; sed etiam in fauorem litigantium, ne cum tanto dispendio, & incommodis cogantur litigare, & trahi extra suas Prouincias, Ciuitates, aut Regna, provt latissimè consideruimus, & valdè probauimus expressis clarisque determinationibus Sanctæ Congregationis Cardinalium Concilij Trident. suprà *in cap. & §. præcedenti per totum.* Sed hæc ratio militat in litigantibus cuilibet iurisdictioni subiectis; ergo illos debet comprehendere Concilij dispositio: quia verba generalia dispositionis debent refer-
7 ri, & restringi ad rationem, † & causam propter quam fuerunt prolata, *l. non est nouum, ff. de legib. l. hæres meus, §. 1. de leg. 1. l. si ex pluribus, ff. de solut.* Abb. *in cons. 114. attingendo, n. 4. lib. 2.* Menoch *cons. 496. n. 54.* Tusch. *lit. V. concl. 122. n. 44.*

Secundò, quoniam dicta Conciliaris institu-
tio generaliter, † & vniuersaliter disponit de 8
omnibus locorum Ordinariis non distinguendo inter Ordinarium, & Ordinarium, ibi: *In prima instantia coram locorum Ordinariis dumtaxat cognoscantur*, ponderatis etiam illis verbis: *Ordinariis & locorum*, quæ nullam restrictionem demittunt; sed excludunt potiùs: nam verba legis generalia, generaliter debent intelligi, & vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, iuxta vulgatissima axiomata.

Et quia legis verba in dubio debent intelli-
gi simpliciter, † non secundùm quid, nec sub 9
aliquo supposito, *l. hoc legatum, in fin. ff. de legat. 3. l. 1. § si quis simpliciter, ff. de verbor. obligat.* Ruin. *cons. 56. in fin. lib. 2.* Cardinal. Tuschus *tom. 8. lit. V. concl. 92. per tot.* Barbosa *axiom. 222. num. 29.* Ergo verba Concilij dum generaliter disponunt de locorum Ordinariis simpliciter, & absolutè de omnibus Prælatis † habentibus ordinariam 10
iurisdictionem absolutè, in dubio sunt intelligenda, absque suppositione facienda, quod Ordinarij debeant esse exempti; imò exclusâ qualibet qualitate: quia cui conueniunt verba legis, eius etiam dispositio adaptatur ex vulgaribus.

Tertiò, quia Ordinarij appellatione non so-
lùm venit Episcopus, † & quicumque superior, 11
sed etiam quilibet alius Prælatus inferior Episcopo, habens ordinariam iurisdictionem in materia sibi adaptabili, & proportionabili: ita docent Glossa, verbo, *Ordinariorum*, per text ibi: *In cap. vt animarum, de constitutionib. lib. 6.* & glos. in verbo, *locorum*, *in cap. Ordinarij.* vbi Geminianus *num. 5.* Franchus *num. 3. de offic. Ordinarij, lib. 6.* Abb. *in cap. post cessionem num. 1.* & ibi Felinus *num. 1.* Decius *num. 1.* & Mississingerius *num. 2. de probat.* Zauarella *in Clement. quia regulare, num. 11. versic. Octauo quæres, de supplicanda negligentia Prælatorum*, plurimos citat Narbona *in l. 59. glos. 1. à num. 63. lib. 2. tom. 3. Recopil.* vbi etiam de Abbate, vbi meliùs cæteris hoc prosequitur cum aliquibus declarationibus Sanctæ Congregationis, Couarr. *in cap. penult. num. 1. de testamentis*, Mandosius *cons. 37. num. 19. & 21.* Flaminius Parisius *de confidentia, quæst. 28. num. 26.* Flores de Mena *variarum resol. lib. 3. quæst. 24. num. 6.* Stephanus Gratianus *disceptat. Forens. cap. 212. num. 31. & num. 38.* Seraphin. *decis. 1402. num. 5.* Marius Antoninus *var. resol. lib. 1. resol. fin. cas. 42.* Ascanius Tamburinus *in tract. de iure Abbat. tom. 1. disp. 1. quæst. 4. num. 1.* Rota *decis. 798. num. 3.* apud Farinac. *in 1. collectione nouis.* aliàs *part. 4. diuersorum.*

Hinc prouenit, quòd quoties in aliquo De-
creto mentio fit Ordinarij † nisi subiecta ma- 12
teria aliud poscat; non tantùm de Episcopo debet intelligi, sed etiam de omnibus aliis Prælatis inferioribus ordinariam iurisdictionem habentibus, quia omnes illi Ordinarij sunt verè & propriè, vt post plurimos alios quos citat, tenet Gutierrez *de matrim. cap. 66. num. 14. gloss. dict. verbo, locorum.* vbi Franchus *num. 3.* Gutierrez *quæstionum Canonicar. lib. 2. cap. 19. n. 25. vers. Nihilominus*, Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 3. q. 11. n. 19. & 20. & de confidentia, q. 28. n. 16.* August. Barbosa *de appellation. verbor.*

vtriusque

vtriusque iuris, appellat. 176. *num.* 1. *&* 2. Thomas Sanchez *de matrimon. lib.* 3. *disputat.* 29. *num.* 5. Erasmus à Cochier. *de iurisdict. ordinaria, in exemptos, 1. part. quæst.* 1. *num.* 9. Ascanius Tamburinus *de iure Abb. tom.* 1. *disp.* 1. *tom.* 4. *num.* 3. qui omnes ex hac ratione pariter affir-
13 mant; quòd commissio directa Ordinario; † non tantùm Episcopo; sed etiam cuilibet inferiori Prælato ordinariam iurisdictionem habenti ipsa commissio directa intelligitur.

Hinc est, quod in his terminis Concilij Tri-
14 dent. † præseruantis primam instantiam Ordinariis, affirmat Ioannes Maria Nouarius *in nouo iure, Pontific. practicarum, conclus. tit. seu cap. de causis primæ instantiæ, conclusione* 1. *aliàs* 54. *num* 3. post Nauarr. *in consil.* 9. *de priuilegiis*, secutum à Sairo *decis.* 2. *de foro competet.* Abbates licèt non exemptos, & alios inferiores Prælatos, quibus olim, vel aliquo priuilegio Clericorum suæ Ecclesiæ, vel cumulatiuè cum Ordinario, vel priuatiuè cognitio competebat; etiam hodiè non obstante isto Concilij Decreto eadem iurisdictione vti posse, dicit ex eo, quia Concilium generaliter de iurisdictione ordinaria sermonem facit, & Abbatum iurisdictiones isto iure, & titulo acquisitæ etiam Ordinariæ reputantur.

Quare etiam mirabiliter ad nostrum propo-
15 situm † loquitur Flaminius Parisius *de resignatione, beneficio lib.* 3. *quæst.* 11. *à num.* 19. (pro sua opinione relatus à Barbosa ad princip. huius *cap. num.* 2. citatus) qui quidem totum in contrarium dicit, in hæc verba: *Et sub verbo Ordinarij intelligo omnes habentes iurisdictionem or-*
16 *dinariam*, † vt tradit Geminianus *in cap.* 2. *in princip. de constitutionibus, in* 6. Siluester. *verb. excommunicat.* 8. *num.* 92. Abbas *in cap. cùm ad Ecclesiarum, num.* 1. *de officio Ordinarij.* Bellamera *consil.* 30. Beroius *consil.* 24. *lib.* 1. Decius *consil.* 121. *columna* 1. Abb. *in cap. vt famæ, num.* 6. *de sententia excommunicat. & sic non so-*
17 *lùm Episcopi*, † *sed & alij habentes ordinariam iurisdictionem ad notata in cap. cùm Episcopus de Ordinar. lib.* 6. Abbas *in cap. conquerente & in cap. dilectus, eodem tit.* sequitur & facit. *Ideo*
18 *vbi concilium remittit explicandum* † *aliud, & exequendum ab Ordinario, vel eius arbitrio; qui habent iurisdictionem ordinariam, possunt exequi huiusmodi Decreta indistinctè, vt habetur in cap.* 1. *& cap.* 2. *sess.* 5. *& in cap.* 2. *&* 3. *sess.* 6. *& in c.* 5. 6. *&* 7. *&* 8. 14. *&* 15. *sess.* 7. *& in cap.* 1. 4. *&* 5. *sess.* 14. *in cap.* 9. *session.* 21. *in cap.* 1. 2. 5. *&* 11. *session.* 22. *& in cap.* 18. *&* 17. *session.* 23. *& in cap.* 1. 2. 7. 8. *session.* 24. *de reformation. matrimon. in cap.* 4. *&* 5. *session.* 25. *de reformatione, &c.*

19 Qui quidem Flaminius Parisius † ibidem *num.* 24. consecutiuè reddit pro ratione, *quia Canones posteriores recipiunt passiuam interpretationem à iure commmuni, l.* 1. *§. lex Falcidia, ff. ad leg. Falcidiam, l. si serui vestri, C. de noxalibus, l. vltima, §. in computatione, C. de iure deliberandi, c. cùm dilectus, de consuetudine*, Bart. *in leg. omnes populi, in* 3. *quæst.* 6. *principalis, vbi communiter Doctores, ff. de iust. & iure, idem Bart. in dict. §. lex Falcidia*; *Cardinal. Paris. in rubr. ff. de operis noui mutatione, n.* 76. qui, vt vides, perperam allegatur à Barbosa pro sua opinione, omni iure & fundamento carente, qui nihilominus alibi aliud sensuit, vt statim.

Quibus conuenit, quod dispositio Concilij Trid. † *sess.* 7. *de reformat. cap.* 8. dum iniungit 20
locorum Ordinariis, vt Ecclesias quascumque quomodolibet exemptas authoritate Apostolicâ singulis annis visitare teneantur; procedere in Prælatis inferioribus habentibus iura Episcopalia, vt censet Rota *decision.* 798. apud Farin. *collect.* 1. *nouit. nouiss. aliàs part.* 4. *diuers.* & in Salmant. *iurisdictionis Octobris* 1579. coram Cardinal. Seraphino, quam refert Aloisius Riccius *in praxi rerum fori Ecclesiast. decision.* 614. *in* 1. *editione*, aliàs *resolut.* 538. *num.* 3. *in* 2. *editione*, infertur etiam Decretum Concilij Tridentin. † *sessione* 24. *de reformat. matrimon. cap.* 1. ibi; 21
Nisi ordinarius ipse, &c. statuentis posse Ordinarium ex causa sibi benè visâ, dispensare, vt omittantur denuntiationes, vel aliquam illarum ante & post matrimonij consummationem; procedere in habentibus quasi Episcopalem iurisdictionem, vt affirmant Nauarrus *consil.* 5. *de sponsalibus in* 1. *editione aliàs consil.* 2. *tit. de clandestina desponsat.* 2. *edition.* Henriquez *in summa lib.* 11. *cap.* 5. §... Frater Emanuel *in summa* 1. *part. cap.* 217. *num.* 4. Barbos. *de potestat. Episcop. part.* 2. *allegat.* 32. *num.* 30.

Et idipsum in Abbatibus habentibus iurisdi-
ctionem † quasi Episcopalem, agnoscunt San- 22
chez *de matrimon. lib.* 3. *disp.* 7. *num.* 4. Flores de Mena *variar. resolution. lib.* 3. *quæst.* 24. *num.* 26. Sairus *in floribus decision. sub tit. de sponsalibus decision.* 9. Molinus *de ritu nuptiarum lib.* 1. *differ.* 11. *num.* 30. Stephanus Gratian. *in disceptation. cap.* 83. *num.* 15. Molfesius *in summa moralis Theolog. tract* 4. *cap.* 8. *num.* 11. & ad Commendatarios Abbates ampliant Ledesma *in summa, part.* 1. *de Sacram. matrimon. cap.* 6. *concl.* 7. *dub.* 1. *versic. Sigueuse el segundo.* Gonçalez *ad regul.* 8. *Chancellar. gloss.* 5. §. 8. *num.* 28. Barbosa *allegat.* 32. *num.* 32. contra alios à se relatos. Ex prædictis Ioannes Gutierrez *in tract. de matrim. cap.* 66. *num.* 6. *&* 7.

Infertur insuper, Ordinarij appellatione
† in materia collationis non solùm venire 23
Episcopum, sed etiam alium inferiorem Prælatum, qui conferendi potestatem habet, vt per Rebuffum *in concord. tit. de collation. §. præfatio Ordinarij, verbo, Ordinarij collectores.* Flaminius Parisius *de resignat. lib.* 8. *quæst.* 9. *num.* 27. Nicolaus Garcia *de benefic.* 5. *part. cap.* 4. *num.* 2. Barbosa *de appellation. verbor. vtriusque iuris, &c. appellation.* 177. *num* 4. qui *num.* 3. dicit Ordina-
rij appellatione venire † Priorem Sanctæ Ioan- 24
nis Hierosolymitani, vt censuit Rota *decis.* 493. *num.* 5. *part.* 1. *recent.*

Hinc etiam fit, vt Capitulum, Sede vacan-
te, † cum succedat in iurisdictione ordinaria, 25
& etiam voluntaria in omnibus Decretis, & dispositionibus loquentibus de Ordinariis; ipsum etiam comprehendi probant post alios Thomas Sanchez *de matrimon. lib.* 3. *disput.* 29. *num.* 3. *&* 4. communem affirmans, quem sequitur Ioannes Gutierrez *de matrimon. cap.* 66. *num.* 13. & in terminis, vt eiusdem Capituli † Sede vacante præseruata intelligatur prima 26
instantia, ex *dict. cap.* 20. *Tridentin.* probant Aloisius Riccius *in practic. aurea, resolution.* 130. *& in decision. Curiæ Archiepisc. Neapolitan. decision.* 273. *num.* 7. *part.* 4. quem sequitur Barbosa *allegation.* 81. *num.* 6. *part.* Ioann. Mariæ Nauarrus *in noui iuris Pontificij practicarum*

conclusion. cap. de causis primæ instant. conclus. 1.
27 aliàs 54. *num.* 4. Et de Vicario Episcopi, † vt etiam appellatione Ordinarij comprehendatur, ipsi probant Doctores, & latè prosequitur Narbona *in l.* 59. *glossa* 1. *à num.* 51. *& sequent. lib.* 2. *tit.* 4. *tom.* 3. *Recopil.*

Et pro clariori intelligentia huius capitis, &
28 absoluta resolutione † contra traditam à Barbosa licebit inferere celebrem distinctionem Rotæ, vt per Ioannem Baptistam Coccinum *in decis. ab eodem recollect.* 346. quæ sic ait: Dubitaui, an Archidiaconus de Viruiesca veniat appellatione Ordinarij in causis ciuilibus, & criminalibus, & matrimonialibus in casu ad effectum, de quo agitur. Qui est, vt videatur, an sit satisfactum clausulæ (parito iudicato) cum qua causa restitutionis in integrum fuit commissa, & Rota censuit Archidiaconum venire appellatione Ordinarij quoad cognitionem dictarum causarum, secùs autem, quoad dispensationes matrimoniales, quæ Ordinariis exequendæ committuntur. Et ratio primæ partis deci-
29 sionis fuit, quia cum per sententias, † & rem iudicatam Rotalem constet, omnimodam iurisdictionem Ecclesiasticam in omnibus causis, etiam criminalibus, matrimonialibus, & beneficialibus spectare ad Archidiaconum priuatiuè quoad Episcopum in territorio huius Archidiaconatus; sequitur quòd veniat in appellatione Ordinarij in materia adaptabili. Glossa, in verbo, *Episcopus, in extrauagant. execrabilis*, §. *qui verò, de præbendis.* Geminianus *in cap. Ordinarij, num.* 5. & ibi Franchus *num.* 3. *de officio Ordinarij, in* 6. Felin. & Abbas *in cap post cessionem, num.* 1. *de probationib.* Cardinal. *in Clem.* 1. §. *ad hæc, num.* 4. *de statu Monachor.* Mandosius *consil.* 37. *num.* 19. *& num.* 21. & fuit resolutum *de anno* 1580. 9. *Maij in casu Salmant. iurisdict.* nec obstat quod *Concil. sess.* 24. *cap.* 20. *de reformat. in* §. *ad hæc*, reseruat cognitionem causarum ma-
30 trimonialium, † & criminalium Episcopo; quia iam censuit Rota coram Illustriss. Mantic. hanc decisionem non obstare Archidiacono, qui habet rem iudicatam, vsque de *anno* 1502. & pluries etiam in Rota fuit resolutum, huiusmodi
31 decretum non tollere immemorabilem, † & signanter in causa *Tullim. iurisdictionis* 22. *Martij* 1596. *coram Illustrissimo Phanphilio.* Licèt dum cognoscitur super immemoriali, quæ debet terminari per tres sententias conformes, Episcopus debeat cognoscere istas causas, vt cẽsuit congregatio Concilij, & dixit Rota 18. *huius mensis & anni in Marcicensi iurisdictionis coram R. P. D. meo Mancanedo.* Et propterea cum ex
32 alio capite nempè † ex dicta re iudicata *de anno* 1502. decretum prædictum non obstet Archidiacono, vtique absque difficultate debet venire appellatione Ordinarij; cum habeat tres conformes sententias, & rem iudicatam Rotales super canonizatione dictæ rei iudicatæ *de anno* 1502. Quoad secundam partem dubij, an
33 veniat appellatione Ordinarij † quoad dispensationes matrimoniales, difficultas consistebat in eo, quia Concilium præcepit, vt dispensationes committantur Ordinariis, vt *in cap.* 5. *session.* 22. *de reformation. matrimon.* Et vt dictum est, Archidiaconus veniat appellatione Ordi-
34 narij † in materia adaptabili; imò etiam venit appellatione Diœcesani, cùm agitur de materia non concernente officium, vel dignitatem Episcopi, sed potiùs iurisdictionem, Felinus *in cap. cum olim. num.* 1. *vers.* 1. *nisi præferatur, de præscriptionibus*, qualis est materia dispensationis, Abb. *in cap. at si Clerici.* §. *de adulteriis, num.* 13. Felinus *num.* 11. *in* 2. *limit. de iudiciis.* Cæterùm contrarium visum fuit Dominis, quia aliàs Congregatio Illustrissimorum interpretum Concilij
35 censuit, † tunc dispensationes huiusmodi posse committi inferioribus Ordinariis, quando sunt nullius Diœcesis, & habent quasi Episcopalem iurisdictionem, vt dicitur, *in causa nullius, della Serena* 19. *Nouembres* 1593. *coram Illustrissimo Seraphino.* Quæ qualitas, quòd sit nullius Diœcesis non potest verificari in isto Archidiacono,
36 † quia licèt habeat territorium exemptum non subiectum iurisdictioni Episcopi, tamen non potest dici quod non sit de Diœcesi, & in Diœcesi Burgens. Franchus *in cap. statutum, num.* 10. *vers. Nam licèt locus exemptus, de constitutionibus.*

Addebant aliqui ex Dominis, quod om...
37 moda † iurisdictio competens Archidiacono per sententiam antiquissimam respicit Ordinariam causarum cognitionem, commissio autem, & mandatum de dispensando, vbi nullus est contradictor, non respicit Ordinariam, cognitionem & iudicium contentiosum, cum iudicialiter tunc non procedat[ur] ad tradita per Felinum *in cap. fin. n.* 26. *de præsumpt.* Puteus *decis.* 144. *lib.* 2. & in his terminis fuit dictum *in causa Mediolan. conf. matrimon.* 27. *Iunij* 1602. coram Illustriss. D. Card. Melino, & in eadem 29. Nouembris eiusdem anni coram Reuer. D. meo Decano. Et propterea cùm sententia antiquissimâ
38 nitatur præscriptione, † ea non potest iubere Archidiaconis, quia nouella est, tantum præscriptum, quantum possessum, vnde necesse esset, quòd Archidiaconus probaret præscriptionem
39 exequendi huiusmodi dispensationes, † quarum executio licet spectet ad Ordinariam iurisdictionem Abb. & alij superiùs allegati: tamen executio non est iurisdictionis Ordinariæ, quia vtì Prælatus exequitur; nõ vtì Ordinarius, sed vtì legatus Apostolicus. Hactenùs de hac decisione.

Ex quibus omnibus manifestè monstratur,
40 veriss[imam] esse hanc opinionem † & indubitabilem nempè in hoc Decreto præseruante primam instantiam Ordinariis locorum, comprehendi omnes Prælatos inferiores Decanos, Archidiaconos, & Abbates, necnon alios, qui Ordinariam iurisdictionem, vel ex priuilegio, vel immemoriali consuetudine, aut ex re iudicata illam habent, siue cumulatiuè quoad Episcopum, siue priuatiuè; & Barbosa, qui contrarium affirmauit ex Parisio, audiendus non erit, quia conuincitur ex caterua Doctorum hactenus adductorum, & denique ex d. decisione Coccini (quæ reuera in hac materia singulariss[ima] est, & præ oculis semper habenda, cùm per casus, & articulos distinctos absoluat cuncta dubia, quæ in ea accidere possunt) atque etiam ex expressis declarationibus S. Congregationis stat[im] per numeros seqq. relatis, & præsertim ex adductis *infrà, n.* 49. & Flaminius Parisius, quem ipse Barbosa pro se citat; totum dicit contrarium, cuius verba superiùs vidisti; imò & ipse Barbosa immemor suæ opinionis scriptæ in dicta *allegat.* 81. *n.* 4. nouiter tamen contrarium multis resoluit doctrinis ipsemet *in tract. de appellatione verbor. iur. appel.* 176. *à num.* 1. *& seqq.*

Ad Concil. Trident. *in* §. *ad hæc*, in confirma-

tionem

41 tionem opinionis Barbosæ à nobis † adductum superiùs in princ. *num. 4. huius cap.* respondetur, quod Decretum illud disponit causas matrimoniales, criminales, & beneficiales tractandas fore coram Episcopo, non coram Decano, Archidiaconis & aliis. Non tamen negat inde, quod alia genera causarum tractari debeant & possint in prima instantia coram Decano, & Archidiaconis habentibus iurisdictionem Ordinariam in illis, imò ex harum ademptione cæteras confirmare videtur ex regula, *l. cum prætor, ff. de iudiciis*, cum similibus.

Sed adhuc in hac dispositione Conciliari sub-
42 sistendum erit, † nam ex ea non censetur sublata in prædictis causis iurisdictio Ordinaria legitimè per immemoriabilem adquisita per eosdem Decanum & Archidiaconos probata per tres sententias conformes, vt superiùs relata *decision. Coccinij* 346. vbi ad idem declarationes Sanctæ Congregationis Cardinalium, & plures Rotæ decisiones commemorantur.

Et super eodem Trid. Decreto *num.* 8. verb.
43 *causæ matrimoniales*, † hæc adest declaratio. *Congregatio censuit, non sustulisse Concilium immemorialem consuetudinem, & ideò si Archipresbyter legitimè probauerit, se admittendum, hanc iurisdictionem exerceat, sed quasi possessio immemorialis erit probanda coram Episcopo, & interim Episcopus ipse, & quidem solus iurisdictionem exerceat.*

Et iterum eadem Congregatio 22. Ianuarij
44 1598. † declarauit in hæc. *Congregatio Concilij censuit, Decreto eiusdem Concilij cap. 20. versic. Ad hæc, sess. 24. non esse sublatam immemorialem consuetudinem, secundum quam inferiores Episcopo cognouerint causas matrimoniales & criminales, ideoque si huiusmodi immemorialem consuetudinem tribus sententiis conformibus probauerint, non esse impediendos eam exercere, &c.*

Et iterum eademmet Sanctæ Congregatio-
45 nis declaratio, † in hæc prosequitur: *Cæterùm anteaquam huiusmodi probationem per tres sententias conformes ad præscriptum ius legitimè præstiterint, Episcopum intra cuius Diœceseos fines inferior existat, debere huiusmodi iurisdictionem exercere, &c.*

Alia ad idem est declaratio Sanctæ Congre-
46 gationis † super eodem Decreto Trid. super illis verbis (*non Decanis*) 18. *Martij* 1598. in hæc: *Congregatio Concilij censuit, iurisdictionem criminalem, quam N. Archipresbyter prætendit, sibi ademptam esse, nisi probaret per tres sententias conformes, se ab immemorabili tempore eam iurisdictionem exercuisse, interim verò quod huiusmodi probationem per tres sententias conformes præstiterit; Archiepiscopum intra cuius Diœceseos*
47 *fines † Archipresbyteratus existit, debere eam iurisdictionem exercere, &c.*

Et vlteriùs super eodem Decreto verbo, &
48 *criminales num.* 9. † Sancta Congregatio ita censuit in hæc: *Nisi essent in quasi possessione immemorabili, cui in hoc Concilium non derogauit, si huiusmodi quasi possessio probata fuerit tribus sententiis conformibus, & continuis.*

Et ad nostrum propositum, de quo egimus
49 in hoc capitulo à principio, † optima est declaratio eiusdem Sanctæ Congregationis Cardinalium in hæc: *Dubitauerunt Archidiaconi de Thessalneos, an Concilium sess. 24. cap. 20. & sess. 25. cap. 14. sustulerit immemorialem consuetudinem, secundùm quam ipsi iurisdictionem exercere consueuerunt: Congregatio Concilij censuit non sustulisse, & ideò si Archidiaconi eam legitimè probauerint, Episcopus sinat illos exercere iurisdictionem, quam ante Concilium solebant, interim tamen dum illam probauerint; ipse Episcopus solus exerceat.* Et iterum ibidem *an Concilium cap. 20. sess. 24. de reformat. volens causas in prima instantia coram Ordinariis locorum cognoscendas, censeatur sustulisse immemorialem consuetudinem, secundùm quam Decanus & capitulum de causis ciuilibus vti Ordinarij cognoscere soliti sunt, quia Congregatio in causis tantum matrimonialibus, criminalibúsque, de quibus loquitur cap. 20. vers. Ad hæc, censuerat immemorialem non esse sublatam. Nunc autem quærebatur, an idem dicendum esset, in omnibus aliis causis fori Ecclesiastici, de quibus in principio, dict. c. 20. fuit res diligenter discussa, eodem modo censuit Congregatio immemorialem non esse sublatam eadem ratione; & rursus cum de causis Beneficialibus dubitatum esset, an consuetudo immemorabilis, secundùm quam Archidiaconi in inferiori Germaniâ habent facultatem cognoscendi de omnibus causis beneficialibus, sit sublata per Decretum Concilij cap. 20. sess. 24. adeò vt ipsi comprehendantur appellatione Ordinarij locorum? Congregatio censuit, non esse sublatam, si verè adsit consuetudo immemorialis, & ea legitimè probetur.* Hactenus de celebribus declarationibus. Et in huius vltimis verbis manifestè apparet, & declaratur, inferiores Prælatos habentes iurisdictionem ordinariam legitimè quæsitam comprehendi in dicti Decreti Trid. priori parte, loquente de prima Ordinariorum instantia, atque illam illis præseruante, cum vtique verè sint Ordinarij, atque indubiè appellatione veniant Ordinariorum.

Has declarationes Cardinalium † (quæ pe- 50
nitùs absoluunt nostram principalem quæstionem, & veram resolutionem contra Augustini Barbosæ assertionem) ad litteram recenset Narbona *in l. 59. gloss. 1. num* 240. *tit. 4. lib. 2. Recopil. tom.* 3. & dicit apparere *ex 4. tom. 4. decis. nouissim. in dict. cap. 20. verb. causæ matrimoniales*, & dicit eas postea se vidisse omnes penès Nicolaum Garciam *de benefic. 1. tom. part. 3. cap. 2. num. 194. & 195.* qui quidem omnes illas ad litteram ibidem ordinatè recenset; & quod has declarationes sæpiùs fuisse per Rotam canonizatas, & obseruatas, refert ipse Garcia, ex Hieronymo Gonçal. ita testante *in regula de alternatiu. gloss. 33. num. 5.* atque insuper ipsemet Garcia vbi proximè *dict. num.* 194. & 195. refert Rotæ decisionem in earum declarationum confirmationem, & D. Ioan. Narbon. frater *in tractat. de appellation. à Vicario ad Episcop. 2. part. fundam 3. num. 10. ad fin.*

Et vltra has declarationes, † alia adest ex- 51
pressa, & non minùs singularis, quam ad litteram retulimus infrà *cap. 5. § 2. à num. 4.* ibi: *Item nec alij superiores etiam Nunij, vel Legati de latere specificam facultatem maiorem, non habentes causas in Curiis Ordinariorum, vel aliorum inferiorum iudicum pendentes ad se aduocent, &c.* Ex qua expressè præseruatur prima instantia Episcoporum, verum etiam aliorum iudicum eis inferiorum, qui Ordinariam iurisdictionem habent, & coërcent.

Et insuper, quod hanc iurisdictionem legitimè
præscriptam † per immemoriale ab inferioribus 52

Prelatis siue accumulatiuè, siue priuatiuè ad Episcopum, vel ex aliquo priuilegio posse etiam hodie exerceri ab eisdem, cùm non censeatur excluſa à dicto Decreto Trident. ex eo quòd eorum pariter sit iurisdictio ordinaria, de quâ loquitur ipsum Concilium, vt post Nauarrum *consil. 2. & de foro competent. in antiquis, & consil. 9. sub tit. de priuilegiis, in nouis.* Saytus *in floribus decision. sub tit. de foro competent. decis. 2.* Barbosa *de potestate Episcop. tom. 2. allegat. 16. num. 7.* Nouarius *in noui iuri Pontificij practic. concluſ. cap. de causis, primæ instantiæ, concluſ. 1. aliàs 54. num. 3. fol. 140.*

Et per declarationem Sanctæ Congregatio-
53 nis † idem affirmat in hac iurisdictione inferiorum adquisita per immemorialem, Flamin. Parisius *de resignatione benefic. lib. 3. quæst. 11. n. 15.* & per declarationem Sanctæ Congregationis, & aliquas Rotæ decisiones videndus Ercules Marescotus *variarum resolut. lib. 1. cap. 11. n. 20. & num. 21.* vbi quando Episcopus debeat manuteneri, & vide post Seraphin. & alios, Narbonam *in l. 59. gloss. 1. num. 49. lib. 2. tit. 4. tom. 3. Recopil.* & de hoc vltimo quando, & quo casu debeat vel non manuteri Episcopus, videbis infrà *hac 2. part. cap. 17. à num. 14. cum seqq. vers. Circa illud autem quod superius.*

Ex quibus concludendum venit, quod cum
54 hi Prælati inferiores † Episcopo habentes legitimè præscriptam, & acquisitam priuilegio, aut immemoriali consuetudine iurisdictionem ordinariam, ad cognoscendum de quibuslibet causis ad forum Ecclesiasticum quomodolibet spectantibus, iuxta priuilegij sui, aut consuetudinis tenorem & formam, sint verè Ordinarij, & comprehensi sub Decreto Tridentini præseruantis generaliter primam instantiam Ordinariis, attendentis & respicientis tam Ordinariorum ipsorum fauorem, quàm etiam subditorum litigantium, consulentis sumptibus, & incommodis eorum; sequitur vt Rex suâ Regaliâ vtens debeat protegere istorum Prælatorum primam instantiam contentam indubiè in Tridentini Decreto, cuius est acerrimus protector.

Supradicta tamen limita in eo Prælato infe-
55 riore subdito Episcopo † habente iurisdictionẽ super ipsius plebe, hoc est Collegio, & Ecclesia Collegiata dumtaxat, quia isti cum non habeant territorium non possunt dici Ordinarij locorum, nec appellatione Ordinarij veniunt, nec sub dispositione dict. Concilij Tridentin. comprehenduntur, prout in terminis declarauit Sancta Congregatio Concilij in hæc: *an cap. 20. tribuens priuatiuè Ordinariis locorum in prima instantia cognitionem causarum omnium ad forum Ecclesiasticum pertinentium, de Episcopis tantùm intelligitur, an de exemptis Episcopalem iurisdictionem habentibus. an verò etiam de Prælatis inferioribus, qui subsunt Episcopo veluti de Archipresbytero, vel Plebano Ecclesiæ collegiatæ, ita vt istis inferioribus, qui etiam in eorum Plebe Ordinarij dici possunt, huiusmodi cognitio ad Episcopum, etiam in prima instantia pertineat? Congregatio censuit, non intelligi de istis, qui etsi habeant iurisdictionem ordinariam in personas de Collegio, cap. cùm ad Ecclesiarum, vbi gloss. & Abb. num. 5. de officio Ordin. non possunt tamen dici Ordinarij locorum, cùm nullus extra Episcopum habeant iurisdictionem in Diœcesi. Abb. vbi suprà num. 10. &c.* quam refert Narbona *in l. 59. gloss. 1. num. 70. lib. 2. tit. 4. tom. 3. Recopil.* quem tamen cautè lege, quia videtur eam declarationem adducere indistinctè extra casum specialem, de quo loquitur dict. declaratio Sanctæ Congregationis, cum quid generaliter in iurisdictione horum inferiorum sit dispositum, multa dicta reliquimus superiùs, & variis in casibus declarauit S. Congregatio vt vidisti, quas omnes relatas declarationes foret subuertere, si hanc vltimo loco relatam extra suum specialem casum intelligere voluissemus, quod nec iuris ratio, nec Tridentin. dispositio & intentio, nec authoritas S. Congregationis patiuntur.

CAPVT V.

Protectio hæc, an à Rege deneganda erit his in casibus, in quibus de iure Canonico, & ante Tridentini Decretum ab Ordinario in prima instantia licitè recedere, fuit permissum.

SVMMARIVM.

Prorogatio alienæ iurisdictionis hodie ex Tridentin. præseruante primam Ordinarij instantiam non ita facilè est permissa, num. 1.

Prorogatio alienæ iurisdictionis, vt licitè fiat, concurrere debet consensus partium, & Ordinarij sui habentis simul ius complicatum ex Tridentin. Decreto, num. 2.

Concursus consensuum omnium simul habentium ius complicatum adesse debet, vt prorogatio, num. 3.

Vassallus nequit prorogare iurisdictionem alienam tacitè, nec expressè absque domini consensu; num. 4.

Prorogare iurisdictionem alienam nequit Clericus absque sui Episcopi consensu, num. 5.

Consensus solius Episcopi non sufficit, vt Clericus renitens proroget iurisdictionem alienam, n. 6.

Consensu alterius ex habentibus ius complicatum ex Tridentin. deficiente non valet prorogatio, nec cessat Trident. dispositio, nec per consequens Regis Regalia protectionis, num. 7.

Plures casus sunt quibus de iure Canonico sortitur quis forum alienum, num. 8.

Concil. Tridentin. in cap. causæ omnes præseruans primam Ordinariis instantiam, non sustulit legitimos modos, quibus de iure quis sortiri potest alienum forum, num. 9.

Adducitur ad idem S. Congregationis declaratio, num. 10.

PRorogatio per consensum tacitum, † aut expressum litigan- 1
tium licèt regulariter iurisdictionem variare soleat, siue de persona ad personam, siue de re ad rem, aut de tempore ad tempus, vt suis locis latè tractant Doctores: tamen hodie stante recentiori dispositione Sacri Concilij Tridentini, *sess. 24. de reformatione cap. 20.* (quo præseruatur prima instantia Ordinarij locorum, vt capitibus præcedentibus latiùs deduximus) prorogationem hanc non ita facilè permissam esse certissimum est.

Constat

Constat etenim, hoc salubre Decretum in-
1 ductum fuisse, non solùm intuitu, † & fauore Ordinarij; sed & simul etiam respectu, & fauore litigantium, ac ideo vtrorumque consensus tam Episcopi puta, quàm partium debet concurrere, vt in alterius non sui Ordinarij iurisdictione consentire dicatur, & valeat quasi vnius solus in præiudicium alterius habentis ius simul complicatum, nullatenus sufficiat, provt abundè probatum fuit suprà hac, 2. *part. cap.* 3. *per totum.*

Quapropter omnium est Doctorum commu-
3 nis obseruatio, † vt nullo modo admittenda sit prorogatio, vbi non currit omnium ius habentium ex dispositione continente communem fauorem, & vtilitatem consensus. Ita expressè probant ex *l.* 1. *&* 2. *ff. de iudic. & leg.* 1. §. *post operis*, vbi Iaf. *num.* 11. *de noui operis nuntiatione*, Iulius Clarus *receptarum sententia*, §. *fin. q.* 42. Iacobus Cancerius *Variarum resolut. lib.* 2. *cap.* 2. *de iurisdictione*, *num.* 194. Marius Giurba *consil* 95. *num* 13. *&* 14. Ioannes Maria Nouarius *in praxi election. fori*, *sectione* 3. *quæst.* 17. *à n.* 14. *fol.* 296. Romanus *consil.* 369. *num.* 18. Cardinalis *consil.* 38. *ad finem*, Afflictis *decis.* 133. Gratianus *decision.* 78. *num.* 50. Ioannes Baptista Costa *de scientia & ignorantia*, *centur.* 2. *distinct.* 66. *n.* 15. Rouitus *pracmatic.* 2. *num.* 15. *tit. de iurisdictione in inuitum non turbanda.* Didacus Perez *in l.* 2. *lib.* 3. *tit.* 1. *Ordinament.* Castrensis *consil.* 421. *in princip. num* 3. Andræas Gail. *obseruatione* 40. *num.* 3. *num.* 1. Cardinal. Tusch. *litter. C. conclusion.* 1027. *num.* 3. Cænedus *Canonicarum quæst.* 12. *n.* 8. 9. *&* 10. Rota Romana *decis.* 22. *n.* 8. *part.* 2.

Inde fit, quod vassallus non potest proroga-
4 re alterius iurisdictionem tacitè † nec expressè absque domini consensu, qui quidem illum non obstante huiusmodi vassalli prorogatione, potest auocare, & repetere, vt per text. *in cap. Imperialem*, §. *præterea*, *si inter*, & ibi singularis glossa, verbo, *in duas*, *de prohibita feudi alienatione per Federicum*, vbi pulchrè Matthæus de Afflictis *num.* 23. Baldus *in l. si quis*, *in conscribendo*, *C. de pactis*, per quos benè Ioannes Mariæ Nouarius *in praxi electionis & variation. fori. quæst.* 7. *num.* 15. *sectione* 3. vltra quos etiam probat Abb. *in cap. ex transmissa notabili*, 1. *de foro competent.* Capicius *decision.* 21. *num.* 15. Franchis *decis.* 417. *num.* 2. Boërius *decis.* 114. Scraderus *consil.* 13. *num.* 251. *& num.* 252. Sola *ad constitutiones Sabaudiæ*, *tit. de foro compet. tit. subditos*, 1 *num.* 9. *&* 12. Ruginellus *in practica. quæst.* 47. *num.* 26. & loquendo in criminalibus, vt ifthæc prorogatio non valeat in præiudicium Domini, Marsillus *in praxi.* §. *expedita*, *num.* 67. Aldouinus *consil.* 20. *num.* 21. Farinacius *quæst.* 81. *num.* 190. Iacobus Cancerius *variarum resolution lib.* 2. *cap.* 2. *de iurisdict. n.* 194.

Et loquendo in Clerico, vt de iure Canonico
5 non valeat eius prorogatio † alterius alienæ iurisdictionis absque sui Episcopi consensu: latè probat Narbona *in l.* 59. *glossa prima à princ. & præcipuè à num* 6. *& sequentib.* de quo sunt iura expressa loquentia in Clerici prorogatione alterius iurisdictionis, absque Episcopi sui consensu non faciendâ, text. *in cap.* 1. *cap. si quis contra Clericum*, 4 *cap. significati*, 18. *de foro competent. cap. Episcopo*, 9. *quæst.* 3. latè etiam Piasecquius *in praxi Episcop.* 2. *part. cap.* 4. *à princ.* qui
6 etiam affirmant, consensum Episcopi † non posse Clericum renitentem alteri iudici subiicere, cui doctrinæ directè fauet hæc Conciliaris Trident. constitutio nouiter & vniuersaliter disponens, & consulens damnis & expensis litigantium, vt probatum est; insuper doctrinæ huius ratio fundamentalis ea potest esse, quam latiùs deduximus infrà hoc *cap.* §. 4. *per totum*, nempe quod iudex Ordinarius non potest à se abdicare iurisdictionem in præiudicium litigantium, nec causam voluntariè remittere ad Superiorem, contradicente parte, vel partibus.

Ac propterea deficiente alterius consensu;
habentis ius † & vtilitatem ex Trident. Decre- 7
to complicatam; cùm intacta maneat eiusdem dispositio, atque verè lædatur prima instantia Ordinarij, sequitur manifestè, quòd Rex Catholicus ex Regalia protectionis potest ad ipsius Decreti obseruantiam adstringere, cùm prorogatio legitimè facta non sit, vt latiùs deduximus comprobantes sursum hac 2. *part. cap.* 3. *per totum*, quod amplius non repeto.

Plures tamen alij casus reperiuntur, in qui-
bus de iure Canonico, † quis fortitur alterius fo- 8
rum, & in quibus non est dubium posse in prima instantia conueniri in foro alieno legitimè fortito, quoniam Concilium Trid. in præallegato † *cap.* 20. *sess.* 24. *de reformatione*, non fu- 9
stulit modos legitimos, quibus quis ex iuris dispositione fortitur forum alienum. Ita decisum fuisse testatur Franciscus Leo *in Thesauro fori Ecclesiast.* 2. *part. cap.* 1. *num.* 75. quem referens sequitur Ioannes Mariæ Nouarius *in noui iuris Pontific. practic. conclus. cap. de causis primæ instantiæ*, *conclusion.* 1. *aliàs* 54. *num.* 11. tenet Augustinus Barbosa *in tractat. de potestat. Episcopi*, *allegation.* 81. *num.* 14. *tom.* 2. & Nos etiam *in tractat. de Regia protect.* 2. *part. cap.* 17. *num.* 7. vbi aliquas Sanctæ Congregationis ad hoc conducibiles declarationes adduximus. Facit quod Gratianus, in his terminis Concilij, *discept. Forens. tom.* 5. *cap.* 837. *à num.* 15. & licèt nullo Doctore citato, hoc tamen firmat Narbona *in l.* 59. *glossa* 1. *num.* 238. *lib.* 2. *tom.* 3. *Recopilat.* vbi adiecit declarationem Sanctæ Congregationis,
quæ sic se habet, † *an Decretum, cap.* 20. *sess.* 24. 10
sustulerit modos legitimos, quibus aliquis ex iuris communis dispositione, præsertim ratione contractus forum sortitur? Congregatio censuit non sustulisse. Et ex hac conclusione verissimâ ad nonnulla inferendum erit *in* §. §. sequentibus, quibus dilucidè apparebit, qualiter, & quibus in casibus verificatur hæc Doctorum, & Sanctæ Congregationis Cardinalium doctrina & determinatio, necnon cesset Concilij Tridentini generica & vniuersalis prohibitio, ac per consequens pariter protectio Regis, cùm in illis læsum nullatenus reperiatur prædictum Tridentini Decretum *in cap causa omnes*, sed potiùs in illis liberè permissum à iure iunctis declarationibus S. Congregationis, partibus à suo Ordinario recedere in prima instantia.

§. PRIMVS.

An ob recusationis legitimam causam ab Ordinario liceat recedere in prima instantia: & an recusatio commissionem præcedere debeat.

SVMMARIVM.

Recusationis causa legitimus est modus recedendi ab Ordinario in prima instantia, num.1.

Recusationis causa probata coram Ordinario recusato; in causa principali omninò supersedere debet, num.2.

Recusatus legitimè Ordinarius causam de consensu recusatoris alteri committit, vel Superiori remittit. num.3. & num.5.

Recusationis causa coram recusato proponenda, & quomodo, & à quibus arbitri eligendi ad cognoscendum de eâ, num.4.

Ordinarius recusatus procedens in causa processus, & sententia vitio nullitatis subiiciuntur, n.6.

Si recusans opponat de nullitate, num.7.

Per recusationem legitimè factam cessat dispositio Trid. in cap. causa omnes præseruantis primam Ordinariis instantiam, num.8.

Nuntius Apostolicus potest procedere in prima instantia suspecto allegato Ordinario, n.9.

Ordinario recusatione existente, cessat protectio Concilij Regi commendata, cùm & ipsius cesset dispositio, num.10.

Lite orta inter Ordinarium, & subditum, causa remittitur viciniori iuxta stylum Rom. Curiæ, & declarationes S. Congregat. num.11.

Quæ videntur procedere vbi lis vertitur super re principaliter pertinente ad Ordinarium collitigantem, non ad suam Ecclesiam, quo casu potest esse Iudex, num.12.

Episcopus potest esse Iudex in causa suæ Ecclesiæ, num.13.

Clerici non repelluntur afferendo testimonio in causa suæ Ecclesiæ, num.14.

Episcopus in causa suæ Ecclesiæ reputatur legitimus Iudex: at si causa tangat ius personale nullo modo, num.15. & 17.

Episcopus in criminalibus pro offensa sibi illata potest malefactores punire, num.16.

Episcopi possunt esse Iudices in causis suæ Ecclesiæ, num.18.

Episcopus in iis in quibus potest esse Iudex, quæ non spectant ad sui, vel suorum principale commodum, potest etiam conuocare Capitulum, n.19. vbi plures declarationes S. Congregationis recensentur.

In iurisdictione per inferiores Episcopo pretensa proponi debet, & probari causa in prima instantia coram Episcopo, cùm sit causa tangens dignitatem, non suum commodum personale, num.20.

Episcopus licèt de iure non sit prohibitus esse Iudex in causis suæ Ecclesiæ, & dignitatis, nec ob id nullitati subiiciantur acta, & sententiæ, num.21.

Tamen ex eadem causa potest recusari, vt suspectus, num 22.

Episcopus licèt in causa suæ Ecclesiæ queat vt suspectus recusari; ante recusationem tamen est Iudex competens, & sententia tenet, n.23.

Suspicione accedente, vbi collitigans est Episcopus; causa per Sedem Apostolicam remittitur viciniori, num.24.

Collitigans cum Episcopo in causa suæ Ecclesiæ cautus sit, vt à principio eum dicat suspectum, nam semel tacitè per actus gestos coram eo videtur in eum consentire, & amplius ex ea causa illum suspectum nequit allegare, num.25.

De recusatione Ordinarij debet legitimè in Senatu constare, vt cesset Regia protectio Tridentin. num.26.

Post rescriptum alteri impetratum, an ex causa recusationis, & suspicionis Ordinarij proposita causa recusationis coram eo sufficiat, vt impetrans suo rescripto validè vti possit, num.27. & seqq.

Rescriptum sine subscriptione manus Sanctissimi impetratum ob recusationem Ordinarij nondum coram eo propositam, nec ab arbitris approbatam, fuit à principio nullum, num.28.

De supposito à lege prius debet constare, & præcedere, ibid.

Vbi datur prius & posterius ibi est ordo substantialis, & forma, ibid.

Recessus ab Ordinario post biennium ob eius negligentiam de ista debet constare, & præcedere recessum, ibidem.

Qualitas seu solemnitas requisita tempore actus, vel ante ipsum si tunc non adsit, actus est nullus, licèt posteà sequatur, num.29.

Solemnitas, aut qualitas requisita pro fundamento actus, eo tempore debet concurrere, non tamen sufficit, quòd posteà subsequatur, n.30.

Commissio impetrata sub falso supposito recusationis Ordinarij, quæ tunc non aderat; est nulla, num.31.

Commissio impetrata ob appellationem à sententia, quæ nondum lata est; nulla redditur, n.32.

Recusatione proposita Ordinarij post impetratam commissionem, & legitima per arbitros inuenta, potest Ordinarius causam vel alteri committere, vel ad Superiorem remittere, num.33.

Ab Ordinario ob recusationem recessus non est licitus ante propositam recusationem, & legitimam declaratam, ac ideò rescriptum alteri est nullum, nec cessat Tridentin. nec protectio Regis, etsi fuerit subscripta. num.34.

Impetrans rescriptum sine subscriptione Sanctissimi, & ob id remissâ per Senatum causa Ordinario, non impeditur illum recusare ante omnia, & ob recusationem declaratam aliam alteri commissionem impetrare, num.35.

De recusatione Ordinarij ante rescripti auocatorij constare dicetur in Senatu; si illam in eodem asserat Papa legitimè præcessisse, n 36.

Ob recusationem Ordinarij impetratâ commissione non subscriptâ, si antequam eâ impetrans vtatur, recusatus cedat, vel decedat, an successori eius sit per Senatum facienda causæ remissio, n. 37. remissiuè.

EX proxima conclusione iure firmatâ, † *hoc cap.* 5. deducitur primum, quòd cùm per recusationem licitè recedatur à iudicio Ordinarij in prima instantia, eo quod opposita legitima causa, & coram eo probata, † omninò à causæ cognitione remouetur, iuxta text. *in cap. secundò requiris*, 41. *in fin. de appellation.* ibi: *Quod si coram ipsis causa suspicionis probata*

probata fuerit causa cognitioni supersidere, tenebitur recusatus, ipsa namque ratio dictat, quòd subditus recusatus, ipsa namque ratio dictat, quòd suspecti & inimici iudices esse non debent. Quare si causa recusationis opposita legitimè fuerit probata,
3 *Ordinarius † ipse recusatus de recusationis assensu personæ idoneæ cognitionem negotij remittere debet, vel illam ad Superiorem trasmittere, vt in eo, provt iustitia postulet, procedat*, text. est *in cap. cùm speciali, in fin. principij, de appellationib.* latissimè Barbosa *in collectanea*, ad ipsum text. vbi *num. 2. & 3.* quod causa coram eodem iudice sit proponenda, & ab arbitris electis ab vtraque
4 parte vel iudice, † vbi de officio proceditur, sin autem concordent, vtraque pars eligat arbitros, vt de causa recusationis cognoscant, & *num. 8.* quod legitimè probata recusationis causa, Episcopus recusatus ad Superiorem causam trans-
5 mittat, † vbi plurima in hac materia videnda post magnam Doctorum caterua, & *in cap. si quis contra Clericum*, 4. *de foro compet.* & est communis opinio teste Andræa Guill. *obseruat.* 33. *num.* 16. & aliis quos recensèt Marchesanus *in tract. de commission. in commission. de suspect. iudic. adiunct. dando. 2. part. cap 5 num. 15.* Vuamesius ad dictum *cap. cum speciali, num. 5.* Narbona *in l. 59. gloss. 1. à num. 232. lib. 2. tit. 4. Recopil. in 3. tom.* Gratianus *discept. forens. lib. 5. cap. 837. à num. 15.* vbi circa hoc ponit differentiam inter ius Canonicum, & ciuile; eam etiam benè prosequitur Narbona vbi proximè *à num.* 234. post alios, quos allegat, & est text. *in dict. cap. si quis contra Clericum*, ibi: *Episcopum ipsius, qui si aut suspectus fuerit recusatus, executor ab eo deputetur, &c* infinitos Doctores allegat Barbosa *in collectanea*, ad dictum *cap. secundò requiris, num. 4.*

Adeò vt si recusatus insuper procedat Ordi-
6 narius † processus & sententia vitio nullitatis subiiciuntur ipso iure, Narbona vbi proximè *num.* 233. per decisionem *Tolosanam*, 47. Alexand. *cons.* 89. *volum.* 1. Bertrandum *cons.* 131. *vol.* 8. *& cons.* 115. *vol. 2. part. 2.* Ioan. Vuamesium *in dict. cap. secundo requiris. §. 3. postulas. num. 2. de appellat.* Barbosa *in collect. in dict. cap. secundo requiris*, cum Vantio. Kirchou. Carabit. Tusch. Azeued. Seraphin. Escouar. Camil. Borel. Carrasco, Mendez de Castro, & aliis pluribus Doctoribus, vbi in fin. intelligi, si recu-
7 sans opponit de nullitate, † vt per Seraphin. Gratianum *in discept. forens. cap.* 100. *à num. 6. cùm sequentibus.*

Quare vbi Ordinarij iudicis legitima adest
8 probata recusationis causa; † dictum Trid. Decretum 20. præseruans primam instantiam Ordinariis locorum, omninò cessat, nec hoc casu procedit, vt expresè firmat Marchesanus *de commiss. tit. de signatura gratiæ, diuers. 1. part. cap. 2. num. 91.* quem refert & sequitur Narbona *in dict. l. 59. num. 257. & num. 232.* Piasequius *in prax. Episcop. 2. part. cap. 4. num. 3. & num. 4.* Gratianus *in discept. forens. tom. 5. cap. 837. à num. 15.* Seraphin. *decis. 7. & num. 6.* ibi: *Quartò defectus iurisdictionis Nuntij non obstat, quia ideo*
9 *non fuit tractata causa † in prima instantia coram Ordinario; quia fuerat allegatus suspectus, & satis visa est impertinens hæc allegatio, &c.* Ac propterea hoc in casu recusationis Ordinarij cessat
10 omninò protectio Regis, † cùm in eo minimè lædatur prima instantia Ordinarij, quia res semel prohibitionem euasit, ac ideo liberè ad alios iudices causa potest transire ex vulgaribus.

Huic doctrinæ benè conueniunt nonnullæ declarationes Cardinal. Sanctæ Congregatio-
nis Concilij Trid. † quarum latiùs mentionem 11
fecimus, & ad litteram adduximus suprà hac 2. *part. cap. 3. §. vnico, à num. 13. cum seqq. vers. Ex quo sic complicato*, & latiùs *num* 17. quæ declarant, quod quando lis vertitur inter Episcopum, vel etiam aliàs suspectum, & alium; non fit causa committenda in Curia ex solo consensu Episcopi; sed stylus Romanæ Curiæ sit obseruatus, vt tunc viciniori Ordinario comittatur, ne pars litigans vltra suam patriam cum tanto dispendio litigare cogatur, quæ quidem declarationes Cardinalium videntur procedere,
† quando lis est inter aliquem, & Episcopum 12
seu Ordinarium alium super causa & negotio, in quo habet principale interesse, commodum aut damnum; quo casu cùm non possit ipse Ordinarius esse iudex in eâ causa propria, procedunt declarationes præfatæ, secus autem in re pertinente ad suam Ecclesiam, vel dignitatem principaliter, † quia in ipsa potest esse Iudex, & de 13
iure permittur.

Ad quod allego decisionem Curiæ Archidiaconi Neapolit. de qua testatur Aloisius Riccius *in 1. part. decis. 144.* in hæc, si illustrissimus quidam Ordinarius potuisset assistere Congregationi iudicantium, & dare votum in causa, vbi agebatur de interesse mensæ Archiepiscopalis? Vnus ex Dominis negabat, ex regula vulgari, neminẽ posse esse iudicem in causa propria, *l. 1. C. ne quis in sua causa*, sequitur & facit in *n. 1* ibi: *Sed fuit stantibus prædictis resolutum contrarium, videlicet, posse Episcopum esse iudicem pro sua Ecclesia, de qua decisione non est mirandum:* fulcitur enim authoritate, & ratione. Authoritate probatur ex Baldo *in cons. 122 num. 1. vol. 1.* Capitius *in decis. 137. num. 1. & seqq.* & sequitur Cerola *in praxi Episcopali, verbo, Episcopus, part. 2.* Alciat. *in cons 67.* Ratione probatur, quia Clerici non sunt repellendi † absque rationabi- 14
li causa à ferendo testimonio in causa suæ Ecclesiæ, *cap. cùm Nuntius, de testib.* imò sunt admittendi, *cap. super prudentia, 14. quæst 2.* quantò magis Episcopus ob eius dignitatem, propter quam non præsumitur aliquod mali: est tamen animaduertendum in hac quæstione, quod aut causa est suæ Ecclesiæ, & tunc reputatur legitimus iudex; † aut est personalis, & 15
tunc nullomodo potest iudex fieri, ita Rodoanus *in tractat. de rebus Ecclesiæ non alien. quæst. 78. cap. 8. num. 5.* Nauarrus *cons. 20. de rescriptis, & in cons. 28. de sententia excommunic.* Capitius *decis. 124 num. 11. & seqq.* Cerola loco suprà citato, *num. 43.* Flores Diaz de Mena *quæst. 13. n. 3. & seqq.* facit text. cum Gloss. *in cap. si quis ergo, in gloss. vltim. & cap. qui prædia, quæst. 2.* & ita procedunt allegata pro prima opinione. Non obstat text. *in cap. 1. de pœnis, in 6.* quia procedit in causis criminalibus, † in quibus Episcopus 16
pro offensa sibi facta potest malefactores punire, Viuianus *decis 99. part. 1.* Hactenus Riccius.

Hoc idem, & sub eadem distinctione affirmant Felinus † *in cap. cùm venissent, 12. num. 7.* 17
de iudiciis, Capitius *decis. 137.* Cærola *in praxi Episcopali, part. 1. verb.* Episcopus, *pag. 155. vers. 34.* Rota *decis. 361. num. 1. diuersorum.* Bellet, *disquisit. Clerical. pag. 378. num. 36.* Surdus *consil. 50.*

*sil.*50.Rebuffus *in tract.de re probant.testim. n.*26. *vers. Intelligi*, Paulus Piasequius *in praxi Episcop.*2. *part. cap.*4. *tit. de persona iudicis*, *num.* 4. post Tiraquellum *in tract.res inter alios acta*, *in* 1. *limit.vers. Et idem quoque fol.*104.tenet Scaccia *in tract. de sententia & re iudicata*, *cap.* 1. *gloss.*4. *quæst.*8. *num.*2. *fol.* 144. tenet etiam Decius *in cap. cum venissent*, *num.* 54. *vers. Secunda regula*, & ibi Felin. *num.*7. *vers. Prælatus in causa.* Augustin. Barbosa *in collectanea*,ad d.*cap. cùm venissent*, 12. *num.*6. *de iudiciis num.*6.

Et quod Episcopi possint esse iudices in cau-
18 sis suarum Ecclesiarum, † probant Capitius, *dict. decis.*137. *num.*1. Aloisius Riccius *in pract. Aur. resol.* 203. *n.* 3. *vers.*7. Surdus *dict. cons.*50. Alexand. Trentacinq. *variarum resolut. lib.*2. *tit. de iudiciis*, *resol.*5. *num.*7. Marta *voto* 57. *n.* 23. Caned.*decis.*76. *num.*1. *part.*1. & nouissimè Augustinus Barbosa *in tract. iuris Ecclesiast. lib.* 1. *cap.*12. *num.*32.

Quod & idem probat (nullo citato Authore) Hieronym. de Zeuallos 3. *tom. commun. contra commun.quæst.*822. *à n.*103. dicens, quod Prælati Ecclesiastici possunt cognoscere de omnibus bonis, & causis quoquomodo pertinentibus ad mensas suarum dignitatum per text. *in cap. si quis Episcopo*, *cap. si quis erga*, 2. *quæst.*7.

19 Quam distinctionem attendisse † videtur Sancta Congregatio Cardinalium, dum super *cap.* 6. *de reformat.* super illis verbis: *Quod si aliquid Canonicis*, *&c.* sub *num.* 6. decreuit in hæc: *dummodò non sit actum de re ad suum, vel suorum commodum spectante*, *&c.* & iterum, ibi: *Eadem tamen Congregatio censuit, Episcopum conuocare non posse Capitulum in illis casibus, in quibus iudex esse non potest, & qui de re spectante ad Episcopalem dignitatem potest esse iudex, conuocare potest Capitulum*, *&c.* & iterum ibidem *num.* 21. super illis verbis: *Eiusdem cap.* 6. *Capitulum conuocent*, eadem Congregatio ita censuit: *Dubitatum fuit, an Decretum Concilij hoc cap. quo conceditur facultas Episcopis conuocare Capitulum, nisi de re ad suum, vel suorum commodum spectante agatur; sit intelligendum,quando res ad se, vel suos priuato nomine pertinet: an verò si pertineat ratione dignitatis Episcopalis? Congregatio censuit, quòd Episcopus conuocare non potest Capitulum in illis casibus, in quibus iudex esse non potest. Etsi de re spectante ad Episcopalem dignitatem potest esse iudex; conuocare potest Capitulum, Abb. in cap. venerabili, de censibus, in fin.* Hactenus Sanctæ Congregationis declaratio, quæ quidem ex doctrina antea mox adducta vberius declaratur, à qua, & iuris communis dispositione dissolutio nodi in eadem contenti pender.

Quod & clariùs etiam probatur in multis aliis declarationibus Sanctæ Congregationis
20 Cardinalium, † quas ad litteram adduximus suprà *cap.*4. *hac*, 2. *part. à num.*41. *& seqq. vers. Ad Concilium Trident. in §. ad hæc*, *&c.* quibus manifestè probatur, quod mota lite inter Episcopum, & Archidiaconos, seu alios Prælatos super pretensa iurisdictione in suis districtibus priuatiuè,vel cumulatiuè ad Episcopum in causis criminalibus, matrimonialibus, & beneficialibus, in prima instantia debeant ipsi coram Episcopo eodem probare immemorialem præscriptionem, quibus quidem manifestè supponitur, in his casibus tangentibus suam dignitatem, posse Episcopum esse legitimum iudicem in prima instantia, quasi illi non sint proprij & particularis sui commodi, & interesse.

Quod tamen licèt verissimum sit de iure, illud limitabis, † vt in prædictis causis tangen- 21
tibus suam dignitatem principaliter, licèt in consequentiam, suum Episcopi commodum, poterit esse verè iudex ad hoc, vt ex defectu potestatis dici nequeat sua sententia, & iudicium nullum, provt foret, si ageretur de commodo principaliter suo, & suæ propriæ personæ tangente, *ad titulum*, *C. ne quis in sua causa iudex esse possit*, quia tunc deficit potestas & ex Riccio diximus superius.

At nihilominùs si ex iis causis suam Eccle- 22
siam principaliter † tangentibus Episcopus parti collitiganti suspectus videatur, potest ex eo illum recusare, vt ex Abbate *in cap. cùm venissent*, 12. *num.*13. & ibi additio ad eum, de iudiciis, Decium *in cap. causamque* 17. *num.* 11. *& seqq. notabil.*3. *sub num.* 17. ibi: *Circa primum, de officio delegat.* & post Surdum tenet, & declarat Sigismundus Scaccia *in tractat. de sententia & re iudicata*, *glos.* 4. *quæst.* 8. *sub num.* 1. *& num.* 2. *in fin. fol.* 144. sic etiam & doctè distinguit Paulus Piasequius *in praxi Episcop.* 2. *part. cap.*4. *num.*4. ibi: *Nam licèt posset esse iudex in causa Ecclesiæ suæ*, *cap. si quis erga*, 2. *quæst.*7. *recusari tamen potest, vt suspectus.* Siculus *in cap. insinuante, de officio delegati.*Capicius *decis.*137. *num.*1.

Pro quo est optima Rotæ *decis.* 79. in recol- 23
lectis per Coccinum, † & *num.*1. & 2. ita loquitur; *prima non placuit*; *Quia Episcopus in causa suæ Ecclesiæ est iudex competens*, *Doctores in cap. cùm venissent*,*de iudiciis.* Felinus *in cap.insinuante*, *num.*3. *versic. causa Ecclesiæ*, *de offic. delegat.* Oldraldus, qui de communi *cons.*156. nec Abb. *in dicto cap.cùm venissent*;*dicit contrarium, firmat enim quod potest recusari*;*sed antequam recusatur, est iudex competens*, *& sententia tenet*, *quia non est causa propria*, Abb. *præcitato loco*, *num.*3. Felin. *in dict. cap. insinuante*, *num.* 3. *circa medium d. versicul. Causa Ecclesiæ*, *non dicetur causa propria*, *de officio delegati*, *&c.*

Quò respicit quod Gratianus *in disceptatio-* 24
nibus forens. tom. 5. *cap.* 837. *ad fin.* † dicit ex Congregat. Concilij, 27. *Iunij* 1585. quod si litigans sit Episcopus, licèt causa inter eum & collitigantem debeat cognosci in partibus; tamen stante suspectione committitur viciniori, de quo superiùs tractauimus, *num.*11. *& seqq.*

Et attendere debes, † quia collitigans Epi- 25
scopi ante omnia debet proponere recusationem in cuius causa insistat à principio; nam postquam cœperit coram eo agere, & tractare patiatur dictam causam; vlteriùs non poterit recusare Episcopum in cuius iurisdictionem iam iam consensit,vt est ex mente Scacciæ vbi proximè, *cap. cùm inter Monasterium, de re iudicata, cap. horrendus*, 32. *quæst.*5. Natta *cons.*152. Cauagnol. *ad Decretum Montis*, 6. §. 12. *n.* 38. Maranta *tit. de appellat. num.*24. *&* 75. Crauetta *cons.*679. *num.*2. Rebuffus *ad regul. constitut.tit. de recusat. art.*11. *num.*4. Couartu. *practic. q.*26. Lancel. *de attentat. part.* 2. *cap.* 6. *num.* 60. Puteus *decis.*380. 1. *part.* Bursatus *cons.*21.*num.*27. *& seqq.* Bertazol. *cons. crimin.* 550. *num.* Bene intendi *de iudic. suspect. cap.*2. *num.*8. *c.*8. *n.* 28.

*c.*14.

c. 14. *num.* 3. Costa *de re integ. distin.* 2. *num.* 2. Marsul.ad Capicium *decis.*138. *sub num.*1. Ponte *cons.* 59. *num.* 16. Grassis *excepit.* 24. Modit. *de iure nat.* §. *lex est*, *dub.*11.*n.*26. Giurba *decis.*99. *num.*3.*&* *num.*4. quod hic etiam tacitus consensus in iudicem suspectum nequeat postea reuocari, ex *l. de accessionibus*, §. *fin. ff. de diuers. temp.rescript.cap.quod semel, de regul. iuris. in 6. l. fin.* & ibi Ias. *num.* 1. *C. de iudiciis.* Cranetta *cons.*74. *n.*8. Giurba *num.*5. vbi plures.

Quare vt locum habeant, quæ diximus hactenus † de recusatione Ordinarij tollente illi 26
primam instantiam, vt nec habeat locum dispositio Sancti Concilij Trident. *in d.cap.*20.vtque cessare faciat protectionem Regis; necessariò debet in Senatu legitimè constare de recusatione facta & proposita coram ipso Ordinario. Sed quomodo debeat practicari hæc doctrina, res est admodùm difficilis, in qua videbatur dicendum, quòd impetrans rescriptum alteri iu- 27
dici, † vt cognoscat, compareat coram Ordinario, & illud sibi notum faciat, & dicat iudicem in eo nominatum cogniturum debere,quia Ordinarius ipse sibi est suspectus, & causam proponit recusationis, & eam probet, vt superiùs diximus ad princ. huius *cap.* 5. postmodum si istæ litteræ deferantur ad Senatum, illic constabit de legitimè facta & probatâ iam recusationis causa, sibique relaxabuntur litteræ, vt illis vtatur impetrans coram iudice in eis nominato.

Sed reuera ista praxis falsis nititur principiis, & iuris fundamentis, quoniam antequam ab Ordinario recedatur in prima instantia ex hoc capite recusationis: priùs de ea legitimè proposita coram eodem Ordinario atque legitimè probata, debet constare.

Primò, quia commissio hæc ob causam re- 28
cusationis † & defectum subscriptionis propriæ manus Sanctissimi nulla fuit à principio,de quo abundè diximus pluries hac 1. *part. cap. 6. per totum*; maximè *à num.*14. *&* *in cap.*17.*per totum*, *&* *in cap.* 20. *à num.* 72. *vers. Quibus suppositis non obstant*;& ferè per totum cap. Vt etenim aperiretur via recedendi ab Ordinario ex capite recusationis; præcisè debuit ea præcedere proposita coram ipso, & per arbitros cognoscenda, ac super eadem legitimè declarari, vt suprà hoc *cap.* à principio diximus; nam cum permissio recessus ab Ordinario ex Trident. fiat sub recusationis suppositione, & propter illam, ob id quod semel sublato de medio Ordinario, omne cessat præiudicium; sequitur, quod recusatio ipsa debet præcedere commissionem, cum interim quantumuis suspectus iudex, est competens, & iurisdictionem suam integrè retinet, de quo abundè suprà *à n.*12.*cum seqq.* Atque ideo vbi vnum disponitur, & aliud supponitur, dispositio non verificatur, nisi priùs verificetur suppositio, quia de suppositio à lege debet priùs constare, & præcedere, vt dispositio locum habeat. Roland. à Vall. *de lucro dotis*, *q.*11. *n.*17. Boerius *cons* 53. *n.* 7. Sordus *cons.* 150. *n.*78. *&* *cons* 43. *n.* 17. Sesse *decis.* 60. *n.*24.

Et quia cum priùs debeat cessare iurisdictio Ordinarij, & de medio tolli, vt recessus ab eo legitimè fieri dicatur;sequitur quod si non præcedit, inutilis erit & nullus, quippe vbi datur priùs & posterius, ibi est ordo substantialis, & forma. Felinus *in c. cum dilecta*, *n.6.sign. 6. de rescriptis.* Sanchez *de matr. lib.*8. *disp.*34. *n.* 27. atque ideo, si non præcessit recusatio legitimè facta tanquam præcisum fundamentum commissionis, hæc nulla erit ab initio.

Quod & à simili eiusdem Concilij Trid. in dicto *c. causæ omnes*, fulcitur,quo similiter datur facultas partibus recedendi ab Ordinario post biennium data negligentia eiusdem Ordinarij. quæ præcisè debet præcedere, & constare antequam aditus pateat parti ad Superiorem, provt manifestè probauimus multis Doctoribus citatis *in cap. sequent. à princ.* & signanter *à n.* 6. *vers. Pro qua limitatione, & à n.*9.*vers.Pro quibus omnibus.*

Et quia quando actus regulariter est prohibitus(provt est commissio auocatoria in prima instantia) & in aliquo casu ob specialem causam permissus, debet ipsa causa exprimi, & probari, de quo hac 2. *p. c.*30. §.2. *à n.*25. & superiùs.

Atque etiam cùm recessus ab Ordinario aliter fieri nequeat, † nisi ipso recusato, hæc fun- 29
damentalis qualitas, & solemnitas adesse debet tempore recessus, & impetratæ commissionis, quia qualitas requisita ad actum vel ante actum, si eo tempore, vel ante actum non adsit; actus est nullus. Gutierrez *cons.*44.*n.*7. Zeballos *commun.contra commun. q.*693. *ex n.*7. Perez de Lara *n.*85. *&* 86. quamplurimos alios congerit Giurba *cons.*99. *à n.*9. *cum seqq.* & qualitas adesse debet tempore quo dispositio applicatur ad actum, plura per doctissimum Valençuela Velasquez *cons.*103. *à n.*33. *cum seqq. &* *in cons.*112. *n.* 78. *tom.* 2. vbi quod qualitate, cuius respectu fit actus, deficiente corruit actus, & in *cons.*191. *à n.* 8. cum multis seqq. eodem *tom.* 2. vbi quod qualitas delatiua iurisdictionis, sine qua iudex procedere non potest,debet ante omnia constare.

Nec sufficit, quod recusatio interueniat post actum, † aut post illum superueniat, quia eo 30
tempore nihil prodest. Cephalus *cons.*171. *n.*14. *tom.*2. argumento *c. si eo tempore*, *de rescriptis*, *in* 6.*l.*1. *ff. de excusat. tutor. l. si quis mihi.* §. *iussum.ff.de acquir.hæredit.* Ioannes Gutierrez *cons. num.*14. *&* 15. Rebuffus *cons.* 38. *n.* 17. D. Valençuela *cons.*123. *n.* 59. *tom.* 2. idem Gutierrez *cons.*44.*n.*4. Anna *singul* 232. Parisius *de resignat. lib.*4.*q.*1.*n.*14.*&* *q.*2.*à n.*15.*&* *cons.*52.*n.*36.*tom.*4. Marius Giurba *dict. cons.*99. *sub num.*11.

Deinde quoniam hæc commissio fuit impetrata sub falso supposito, † & super recusatione 31
Ordinarij,quæ non stabat,atq; ideo nulliter,quia commissio impetrata super non ente corruit, & omnia inde sequuta pariter vitiantur, vti super commissione,& principio infecto, quæ nullam tribuit iurisdictionem;sicuti post Marchesanum, Ruginellum,Gratian.Scacciam,Farinac.Lancellot.& alios abundè diximus infra *c.*31.*à n.*56.*cum multis seqq.*vbi de commissione super appellatione,quæ non stabat, † vel quæ interim fuit resoluta per tacitam renuntiationem,& *à n.*59. quod commissio impetrata super appellatione à sententia nondum lata corruat penitùs, & sit nulla ipso iure,de quibus etiam diximus *in c.*19.*à n.*12. *&* *seqq.&* *c.*26.*à n.*38.vbi plurima reperies, quæ rectè omnia conducunt præsenti difficultati.

Nec ista commissio (cùm nulla sit tam ex defectu subscriptionis Sanctissimi; † quàm ex defectu essentialis fundamenti, provt est recusatio præcedens,ex hactenus comprobatis) potest esse impedimẽtum,quominus Ordinarius,postmodũ

recusatus

recusatus ab impetrante, & legitimâ repertâ causâ recusationis, possit vti iure suo, vel nominando alium iudicem de consensu partium; vel causam remittendo ad Superiorem, vt de ea cognoscat, iuxta superiùs dicta à principio huius *c* 5. quoniam mediante nullitate impetrationis, res est integra, & redit ad suum priorem & primordialem statum, cum omnibus suis qualitatibus, iuxta quæ copiosè dicta sunt hâc 2. *p. cap.* 19. *per totum.*

Quibus itaque suppositis constanter affir-
34 mandum erit; † commissionem impetratam à Sede Apostolica ob recusationem Ordinarij (quæ nec opposita fuit, nec legitimè probata, nec præcessit ipsam commissionem) esse nullam ipso iure in prima instantia, siue subscripta sit propriâ manu Sanctissimi, siue non: quia cum tota fundetur super non ente, tota nulla est ipso iure, quod abundè fundatur infrà hâc 2. *part. cap.* 12. *à num.* 45. *cum multis seqq.* cum nempè ex alio capite nulla fuerit etiam de iure communi tanquam impetrata super non ente ex hactenùs comprobatis: quia subscriptio non sanat cæteras nullitates, aliunde ex iuris dispositione prouenientes & causatas, quia Concil. Trid. aliis requisitis de iure communi ad expeditionem commissionis hoc subscriptionis ampliùs addit, & ad augmentum inducta non debent diminutionem operare, *l. si à milite, §. 1. de milit. test. l. si Rufinus. C. eodem, l. legata inutiliter, de legat. 1. l. cum tale, de condit. & demonstrat. l. si mancipia. in princ. ff. de fund. instruct.* de quo plura exemplaria possumus reddere, vt de scriptura solemniter cum Tabellione, & testibus requisita, si tamen fiat à minore, vel pupillo sine curatore, & tutore, quid prodest solemnitas? Vel è conuerso quid proderit præsentia & solemnitas Curatoris, si deficiat aliquis testis Scripturæ: & sic de similibus, de quibus abundè *in commentariis de Regia protect. 3. part. c. 9. à num.* 196. *cum multis seqq.* Ac per consequens prima Ordinarij instantia erit intacta, & illæsa, ex Concil. Trident. illam præseruante, vetantéque recessum ab Ordinario ante recusationem; ex quo sequitur, quod si iudex delegatus nihilominùs insistat in commissionis vsu & exercitio, aditus Senatus per viam violentiæ, commissione retenta, Ordinario remittet causam, vt coram illo tractetur, & discutiatur.

Illud tandem in hoc erit articulo adnotan-
35 dum, † quod post factam à Senatu remissionem causæ in prima instantia ad Ordinarium (eo quod minùs legitimè fuisset auocata) licitè poterit ipse impetrans comparens coram eo ante omnia illum recusare: & legitimè probata recusatione, per arbitros declaratum suspectum, nouam aliam denuò commissionem impetrare etiam non subscriptam, vt alius iudex delegatus liberè, & absque obstaculo Concilij Trident. queat de causa cognoscere in prima instantia, quod indubitabile est: nec erit inutile simul adhiberi cautelam ab eo, qui virtute remissionis Senatus comparet coram Ordinario; nempè protestando ex eo non consentire in eius iurisdictionem; & saluo iure suo dicendi, & excipiendi contra eam, aut personam Iudicis Ordinarij.

Et denique quæ diximus de præcisa osten-
36 sione recusationis in Senatu † ad euitandam causæ remissionem ad Ordinarium tunc merito cessabunt; quando in ipsis litteris auocatoriis expressè narratur, & affirmatur recusatum fuisse Ordinarium, & de eius recusatione facta ostendisse Oratorem impetrantem per authenticum testimonium, vel aliter affirmetur per narrationem, & assertionem Papæ in eisdem litteris suis Apostolicis de recusatione facta legitimè constitisse, quia tunc indubiè huic assertioni Papæ, quæ non refertur ad narrationem impetrantis, putà quando dicit, *vt asseritur, vt asserit, &c.* Standum erit in Senatu. Nisi manifestè doceatur de falsitate narrantis impetrantis commissionem hanc in prima instantia, & ad faciliùs obtinendam illam, vteretur calliditate ad decipiendum Papam, aliter atque propriæ Papæ assertioni standum erit, ad latè tradita infra hac 2. *p. c.* 30. §. 2. *à n.* 52. cum multis seqq. vbi etiam diximus hanc fidem non dandam assertioni iudicis, vel Notarij, prout ibidem latiùs de re hac, & aliis similibus per te discernere poteris.

Sed quid erit dicendum, quando facta iam declaratione per arbitros, † causam recusationis 37
Ordinarij esse legitimam, & actor ob id impetrauit à Sede Apostolica commissionem non subscriptam (quæ subscriptione tunc non indiget) & antequam vsus fuerit dicta commissione; Ordinarius recusatus cedat, vel decedat, an eius successor recuperabit iurisdictionem, cum in eo esset causa recusationis, & res adhuc sit integra, ita vt ad eundem successorem sit facienda causæ per Senatum remissio: latissimè disceptatur, & resoluitur infrà hâc 2. *p. c.* 19. *per totum.*

§. SECVNDVS.

An per appellationem ante diffinitiuam ab aliquo grauamine, etiam extraiudiciali appellabili possit ab Ordinario recedere in prima instantia?

SVMMARIVM.

Archiepiscopi in causis suorum suffraganeorum nequeunt se intromittere, nisi sint legitimè per appellationem ad eos deuolutæ, num. 1.

Idem in Legatis de latere, & Nuntiis Apostolicis, num. 2.

Appellatio non debet recipi per superiorem in prima instantia, nisi à diffinitiua, vel diffinitiuæ vim habentibus, &c. Nec expediri inhibitionem, n. 3.

Declaratio ampliss ma, & singularis S. Congregatio refertur circa competentias Ordinarij, & Superioris in admittendis appellationibus in prima instantia, à num. 4.

Lex noua idem disponens quod ius commune, retinet omnes eadem declarationes, ampliationes, & limitationes quas ius commune, n. 5.

Nuntij, nec Archiepiscopi possunt cognoscere de causis pendentibus coram Ordinariis quibuslibet inferioribus, nec auocare nisi per viam legitimæ appellationis, num. 5.

Eximere appellantem nequit Superior ab inferioris iurisdictione quoad alias causas, num. 6.

Grauamen quando dicatur habere vim diffinitiuæ, damnum irreparabile, vel præiudiciale causæ principali latæ remissiue, num. 7.

Superior ad quem quando teneatur remittere iterum causam Ordinario, num. 8.

Iudex

Iudex appellationis, an possit committere causam cum clausula (vna cum tota causa principali) stante noua dispositione Trid. n 9. remissiuè.

Ab actu extraiudiciali gesto per Ordinarium, an per viam appellationis licitè recedatur ab eo in prima instantia, num. 10.

Vbi celebres referuntur declarationes S. Congregationis affirmatiuè resoluentes.

A collatione per appellationem, aliovè grauamine extraiudiciali euanescit prima Ordinarij instantia, num 11.

De natura, effectibus, & processu, seu appellatione ab actibus extraiudicialibus, & qualiter fiant iudiciales, amissa prima natura latè remissiuè, num. 12.

ARCHIEPISCOPI, & alij superiores Prælati nequeunt se intromittere † in causis subditorum suorum suffraganeorum, quia non sunt Ordinarij ipsorum, nec iurisdictionem in illos exercent, nisi in causis ad ipsos deuolutis per appellationem legitimam, & à legitimo grauamine, tunc enim possunt licitè in eis procedere non aliàs, & an aliquibus casibus specialibus, iuxta text. *in cap. personalis, in princip.* & ibi communiter Doctores, *de Officio Ordinarij*, & probant Spino *de testament. glos.* 15. *num.* 34. & 40. Segura *in suo directo iudicum Ecclesiast. 2. p. cap.* 15. *num* 5. Pater Ledesma *de matrim. quæst.* 45. *artic.* 5. *puncto* 5. paulo ante *dub.* 4. Manuel Rodriguez *in summa 1. tom. in 2. edit. cap.* 219. *num.* 16. Thomas Sanchez *de matrimon. lib.* 3. *disp.* 28. *num.* 4. & in terminis huius decreti 20. *sess.* 24. *Reformation. Concil. Trident.* decisum refert Aloysius Riccius *in decis. Curiæ Archiepiscopali Neapol. decis.* 196. *num.* 5. *part.* 4. Barbosa *in Pastorali tom. 2. alleg.* 81. *sub num. 2.* Piasequius *in praxi Episcopali, 2 part. cap.* 4. *n.* 1. *& seqq.* † vbi loquitur etiam de Legatis à latere, & Nuntiis Apostolicis. 1 2

Et indiuidualiter probat Decretum Trid. *in dict. cap.* 20. ibi: *Nec appellationes † ab eisdem interpositæ per superiores quoscunque recipiantur, eorúmve commissio, aut inhibitio fiat, nisi à diffinitiua, vel à diffinitiua vim habente, & cuius grauamen per appellationem à diffinitiua reparari nequeat, &c.* 3

Et est optima declaratio Sanctæ Congregationis ad declarationem eiusdem Decreti, † quam Nos post alios ad litteram retulimus, *de Regia protect. 2. part. cap.* 1. *à num.* 247. quæ à principio sic ait. 4

Ad tollendas ambiguitates, quæ inter appellationis, & prioris instantiæ iudices non sine partium dispendio, iustitiæque impedimento, & sæpè cum scandalo oriantur. Sancta Congregatio cum Episcoporum proposito facta priùs relatione Sanct. D. N. Clement. VIII. ac de Sanctitatis suæ mandato, viuæ vocis Oraculo desuper habito in hunc, qui sequitur modum; ab omnibus, ad quos spectat in posterum fieri, ac seruari debere, mandauit, & mandat: Metropolitani, Archiepiscopi, † Primates, Patriarchæ suffraganeos, eorúmque subditos non iudicent, nisi in casibus à iure expressis, item nec alij superiores etiam Nuntij, vel Legati de Latere specificam facultatem maiorem non habentes, causas in Curiis Ordinariorum, vel aliorum inferiorum iudicum pendentes ad se aduocent, nisi per viam legitimæ appellationis ad ipsorum Tribunalia deferantur, tunc appellantes ab inferiorum iurisdictionibus, † quoad alias causas eximere non possunt, &c. 5 6

Et in dicta declaratione latè prosequitur, quando dicatur legitima appellatio, † nempè emissa à grauamine habente vim diffinitiuæ, vel continente damnum irreparabile per diffinitiuam, vel grauamine prætudiciali causæ principali: vbi aliqua redduntur exempla, & dantur aliæ formæ admittendæ huiusmodi appellationis per superiores prædictos; sed quia de singulis latissimè tractauimus multa scitu dignissima ad latiorem explicationem, seu potiùs exemplificationem prædicti *Decreti* 20. *Concil. Trident. in tract. de Reg. protect. 2. p. c.* 1. *per totum*, hîc omitto, contentus te ad illud remittere. 7

Et in eadem 2. *p. c.* 17. *per totum*, & signanter *n.* 7. & 8. tractauimus, quando † superior ad quem est appellatum ab Ordinario ante diffinitiuam, teneatur iterum ad hunc causam remittere stante dicto Decreto Trid. vbi duas declarationes S. Congregationis adduximus, nihil in hoc innouantes ius commune, distinguentes inter iustitiam, & iniusticiam appellationis, vt in primo casu possit superior causam penes se retinere principalem in prima instantia; in secundo autem quando iniustam appellationem, & non adesse grauamen declarauit, minimè posse causam principalem retinere in prima instantia pertinente ad Ordinarium ex Decreto Trid. *in dict. c. causæ omnes*, provt latiùs ibidem videre poteris, vbi articulus iste accurate examinatur; & Nos referens nouissimè sequitur Domin. Ioan. Baptist. de la Rea *in decis. Granatens. Senatus disp. 6. n.* 20. & Narbona *in l.* 59. *tit.* 4. *lib.* 2. *Recop. glos.* 1. *n* 180. *tom* 3. Et an possit committere prædictam appellationem † cum clausula *vna cum toto negotio principali*, videbis *in d. c.* 17. *à num.* 11. *& seqq.* ad quæ te remitto, quibus vsque ad refectionem reperies omnia quæ hîc deficiunt. 8 9

Vnum tamen non omittam indagare, an quando Ordinarius in aliquo negotio † processit extraiudicialiter, à cuius grauamine sic extraiudicialiter illato poterit ad Superiorem appellari, ita vt ampliùs in forma iudicij, & in prima instantia iudiciali Superior, & non ipse cognoscat, ita vt ex actu extraiudiciali satisfactum dicatur dispositioni Trid. aliàs præseruantis primam instantiam omnium causarum Ordinariis: quam difficultatem, quia absolutam reperio per sanctam Congregationem Concilij; vlteriùs non disputabo, quæ in hæc ait: *An Decretum Concilij sess.* 24. *c.* 20. *in principio, locum habeat, quando Ordinarius, extraiudicialiter procedendo, grauat partes; adeò vt liceat partibus à tali actu extraiudiciali ad alios superiores iudices appellare, seu reclamare, quatenus ius id permittat; sed omninò causam grauaminis in prima instantia coram eodem Ordinario cognosci debeat? Congregatio censuit, hoc casu non habere locum Decretum Concilij;* & ibidem iterum: *Cùm Vicarius Coimbrensis deputasset quemdam Beneficiatum Ecclesiæ sancti Iacobi in illius Parrochum, Beneficiati, ob irreparabile damnum, & præiudicium appellauerunt, & cùm de causa committenda ageretur, oppositum fuit: quod causa deputationis coram Ordinario eodem tractari deberet, Beneficiatis verò respondentibus, Decretum, c* 20. *non habere locum, vbi Ordinarius extraiudicialiter procedendo grauat partem, res delata est ad Congregationem Concilij.* 10

& Congregatio censuit : hanc causam esse legitimè deuolutam ; nam illud Decretum habet vim diffinitiuæ, & id quod debebat agere iudicialiter, egit extraiudicialiter, à quo etiam datur appellatio, c. concertationi, de appellat. lib.6. hanc mirabilem declarationem ad litteram refert Narbona *in l. 59. glos.1. num. 179. tit. 4. lib. 2. tom. 3. Recopil.* quam omnino nota,& attentè perlege,quia fortè quilibet quantumuis Doctus vir responderet contrarium, nisi authoritas S. Congregationis adesset ita clara, & in terminis etiam, quod
11 quando appellatur à collatione † facta per Ordinarium, vel alio grauamine extraiudiciali; tunc euanescat prima instantia Ordinarij, probat Flores de Mena *var. quæst. lib. 1. quæst. 4. num. 37. circa finem.* & vide quæ diximus infra hac 2. *p. cap.23. per totum*, quo loco latiùs examinatur articulus iste.

Et an & quibus casibus procedatur extraiudi-
12 cialiter, † & de natura, forma, & requisitis huiusmodi processus extraiudicialis, & quando ab eo detur appellatio, & quos effectus producat, & ex quibus actibus intelligatur amittere primæuam naturam processus extraiudicialis,ita vt iudicialiter processisse dicatur, & quando in his actibus sui natura attenta, extraiudicialibus teneatur iudex assumere partes iudicis, & iudicialiter procedere : fœcundissimè præ omnibus multa scitu dignissima congessimus *in tract. de Regia protect. 2. p. cap.13. per totum.*

§. TERTIVS.

An ratione contractus, vel ratione delicti alibi gestorum, aut rei sitæ, & qualiter à prima Ordinarij instantia recedatur?

Et obiter circa bona maioratus existentia in diuersis Regnis, & Prouinciis, seu districtibus,quis forus attendendus?

SVMMARIVM.

Concil Trid. in cap. causa omnes non sustulit legitimos modos, ex quibus de iure Canonico ab Ordinario receditur in prima instantia, num.1.

Ratione contractus sortitur quis forum, quia iudex loci contractus dicitur competens, n.2.

Forum, quando sortiatur quis ratione contractus, & quando ad locum contractus fienda sit remissio, vel requiratur, vt ibidem obligatus reperiatur, & de aliis remissiuè, num.3.

Obligatus in Romana Curia ibidem regulariter conuenitur vndique oriundus, num.4.

Declaratio S. Congreg1. adducitur, qua decidit ratione contractus sortiri quem forum alienum, etiam in prima instantia, non obstante Trid. num.5.

Auditorem Camera posse auocare causas ex obligatione in forma Camera pendentes in partibus coram Ordinariis etiam in prima instantia ex Flores de Mena dixerunt aliqui, n.6.

Declara, vt num.7.

In Hispania tamen, vbi Concilium Trident. in viridi est obseruantia; eius opinio non seruatur, sed quotidie in hoc Supremo Senatu reprobatur, num.8.

Auditori Camera, & aliorum iudicum Romana Curiæ iurisdictio in prima instantia sublata est hodie per Trid. num.9.

In executiuis percuti etiam dicitur prima instantia Ordinarij, num.10.

Ratione contractus quando, & in quibus casibus fortiatur quis forum, & de tota absoluta materia remissiuè, num.11.

Forum alienum quis sortitur ratione delicti, & iudex loci, vbi perpetratur, est competens in prima instantia, num.12.

Senatus non remittit causam delinquentis alibi suo Ordinario cùm non percutiatur Tridentin. dispositio, nec eius prima instantia, ibidem.

Ratione rei sitæ sortitur quis forum, n.13.

Clericus Conuentus ratione beneficij residentiam non requirentis apud Iudicem loci beneficij sortitur forum, num.14.

Clericus domicilium habere dicitur in loco beneficij residentiam requirentis, num.15.

Ratione rei sitæ quis sortitur forum, si ibi reperiatur, num.16.

In omni foro præter forum domicilij requiritur præsentia rei, num.17.

Forus ratione rei sitæ non est fortior foro contractus, ibidem.

Absens à loco rei sitæ citatus ad litteras requisitorias si non comparet patitur primum Decretum, ex quo actor mittitur in possessionem rei sitæ, num.18.

Curator potest dari absenti per iudicem rei sitæ ad effectum discernendi primum Decretum, n.19.

Non ad diffinitiuè pronuntiandum super iure principali absentis, num.20.

Ad iudicem ratione rei sitæ spectat curatorem dare liti coram se motæ minori, furioso, &c. n.21.

Curatorem liti dat iudex laicus Clerico minori litiganti coram se, num.22. Et è conuerso Iudex Ecclesiasticus dat curatorem liti minori laico coram se litiganti, ibid.

Iudex, cui conditionaliter datur iurisdictio, nulliter procedit ante conditionis implementum,n.23.

Curatorem absenti dare potest iudex, qui ad causam habet iurisdictionem, num.24.

Absenti non subdito non potest dari curator à iudice rei sitæ ibi non reperto, num.25.

Domini temporales ibi conueniuntur etiam absentes vbi suum habent statum, & caput maioratus, quia eius distinctus domicillarij sunt, n.26.

Bona maioratus etsi in diuersis Regnis sint,si maioratus petatur iudex est competens, vbi caput sit maioratus, num.27. & seqq.

Hæreditatis bona si sint in diuersis territoriis, cognitio pertinet ad iudicem districtius, quò maior est bonorum pars, num.28.

Bona existentia in diuersis Regnis, vnita tamen ad vnum corpus quoad iurisdictionem, attenditur Regnum vbi caput est, etsi maior pars bonorum in alio sit, num.29.

Si maioratus non habet caput, cui bona adhæreant, attenditur districtius eius Chancellariæ, seu Regni, quo maior bonorum pars sita sit, n.30.

Vnitis duobus beneficiis existentibus in diuersis Regnis, collatio vtriusque pertinet ad Episcopum in cuius Diœcesi sit caput eorum, cui nempè aliud est vnitum, num.31.

L. cum in diuersis, 44. ff. de Religios. & sumpt. funer. ponderatur, num.32.

Locus, vbi caput occisi reperitur, attenditur ad cognitionem delicti, n.33. cum sequentibus.

EX

EX conclusione superiùs firmatâ hoc *cap. 5. à n. 8. vers. Plures tamen alij*, quâ diximus ; Decretum Concilij in dicto *cap. 20.* non sustulisse casus,† quibus de iure quis fortitur
1 alienum forum etiam in prima instantia deducitur, vt ratione contractus celebrati † iudex
2 loci contractus dicatur competens, *l. hæres absens.* § 1. & ibi latè Petrus Barbosa, *ff. de iudic. c. Romana. §. contrahentes de foro compet. in 6. cap. licèt de foro compet.* Gutierrez *de iuram. confirmat. part. 3. c. 16.* Ceuallos *quæstionum communium 354.* Riccius *p. 3. decis. 296.* Nouarius *in prax. elect. & variation. for. q. 28. sect. 2.* in prima impressione Neapol. Riccius in terminis Concilij, *p. 4. decis. 473. circa fin.* apud quos poteris videre, quando ratione contractus fortitur quis
3 forum : † & quòd non debeat fieri remissio ad forum contractus, nisi vel expressè proprio foro renuntietur ; vel ibi reperiatur obligatus; vide exactè, & acutè per Parladorium *lib 2. rerum quotidian. c. fin 2 p. §. 1. à n. 2. cum seqq.* & abundè Nos infrà *cap. 27. per tot.*

Prout etiam vigore obligationis Cameralis si quis in Romana Curia obligetur, vndique ve-
4 niat & sit orundus, fortitur † forum Curiæ Romanæ, in quâ contractus celebratus fuit, Gallesius *de obligatione in forma Camera ad 3. p. obligat. q. 2. n. 2.* Barbosa *in Pastorali. alleg. 81. n. 15.* Nouarius *in noui iuris Pontificij practicar. conclus. 6. de causis prim. instantiæ, concl. 1.* alias *54. n. 9. & 8.* & decisum fuisse à Sancta Congregatione, firmat Franciscus Leo *in Thesauro fori Ecclesiast. cap. 1. num. 75.* & Nos *in tract. de Regia protect. 2. part. cap. 17. num. 6.* & licèt nullo Doctore citato, idem dicit Narbona *in l. 59 gloss. 1. n. 238.*
5 qui tamen ad literam † adducit dictam declarationem, quæ ita ait : *An Decretum, cap. 20. sess. 24 sustulerit modos legitimos, quibus aliquis ex iuris communis dispositione, præsertim ratione celebrati contractus forum sortitur ? Congregatio censuit, non sustulisse*, quod tamen intelligendum erit tunc procedere præfatam doctrinam, quando reus contrahens reperitur in loco contractus, quo casu de iure communi non aliàs dicatur esse legitimum modum sortiendi forum alienum ratione contractus, diximus & validè probauimus in dicto *cap. 27. per totum.*

Nam cum Concilium Trident. nihil in foro sortiendo innouet ius commune ; sed imò ad illud se referat, & idipsum quod ius commune disponat, approbet, & confirmet ; sequitur vt id quod de iure communi reperitur dispositum & declaratum, idem repetendum & intelligendum in hoc Decreto Conciliari, quia lex noua idem disponens quod ius commune, vel ad id se referens recipit omnes limitationes, ampliationes, & declarationes, quas ius commune recipiebat in eodem puncto, & materia. Plura iura refert Schraderus *in cons. 12. n. 68.* plures Doctores per Alderanum Mascard. *de statutorum interpretat. concl. 2. n. 72.* latiùs Gallinus *de tract. de verbor. significat. lib. 10. cap. 32. n. 39. & 40.* quos Doctores adde aliis quamplurimis ad idem laudatis per Nos *in commentariis de Regia protect. 1. part. cap. 1. præludio 5. à num. 227.*

Sed an Auditor Cameræ causas obligatione
6 Camerali firmatas † (hoc est quando in partibus, & extra Curiam quis se obligat ; Romæ conueniri posse) valet auocare, licèt pendeant coram locorum Ordinariis ? Affirmant Diaz de Mena *variar. quæst. lib. 1. q. 12. num. 48.* Lancellotus *de attentatis lite pendent. limit. 15. num. 5.* Gratian. *disceptat. forens. cap. 118. in fin.* & Riccius *in prax. resol. 342. part. 2.* Barbosa, & Nouarius vbi suprà citati, Narbona etiam (licèt neminem ad id allegat.)

Sed isti Doctores loquuntur de facultate Auditoris Cameræ, † quæ ante Concilium euidenter. sic licitè & liberè procedebat ; hodie verò, eo stante, omnis facultas Auditoris Cameræ, & aliorum quorumcumque primæ detrahens Ordinariorum instantiæ sublata est penitùs, & expressè abrogata per dictum *c. causæ omnes*, vti latiùs annotauimus *in d. cap. 3. à n. 18. & seqq. vers. Quare nulli superiores, hac 2. part.* & probant insuper ij omnes DD. & alij plures ibidem citati ; qui in indiuiduo affirmant hodie sublatam esse facultatem Auditoris Cameræ quoad omnes auocationes in prima instantia.

Quapropter in Hispania (vbi Concilium Trid. † inuiolabiliter obseruatur) Senatus re- 8
probat quotidiè opinionem Flores de Mena (à quo cæteri principium, & fundamentum sumpsere) nec permittit vassallos horum Regnorum cum tanta iactura cogi extra Regna & Prouincias litigare in prima instantia, vt ex Minchaca diximus suprà hac *2. p. cap. 3. à num. 26. vers. Ex hac etiam praxi*, & per totum, cap. deduximus ; sed reuerà innocenter patitur, atque irrationabiliter ipse Flores de Mena quotidiè carpitur † cum ibidem generaliter loquutus fuisset 9
de facultate Auditoris Cameræ, prout vigebat tempore permisso ; non tamen eandem admisit etiam post Concilij Trid. nouam dispositionem ; imò potiùs ex eodem Trid. expressè contrariam firmauit *pract. lib. 1. c. 12. n. 8.* nempe hodie sublatam esse omninò facultatem Auditoris Cameræ quoad cognitionem, & executionem in prima instantia, prout ex ipso Flores de Mena, & aliis pluribus Doctoribus tradidimus *in d. cap. 3. à num. 20. & 21. vers. Quod ampliatur*, vbi hodie ex Concilio Trid. sublatam esse facultatem, & iurisdictionem Auditoris Cameræ, & aliorum omnium iudicum Romanæ Curiæ in prima instantia plurimis comprobauimus, quod inuiolabiliter practicatur communiter in hoc Supremo Senatu.

Quæ doctrina procedit absolutè siue in via 10
Ordinaria, † siue in executiua, tùm quia cum Doctores hactenus laudati (etiam remissiuè) loquentes de extinctione facultatis Auditoris Cameræ ex Tridentino ; de necessitate supponunt loqui in via executiua, cum dicta facultas non extendatur ad aliud cognoscendi genus vltra executionem gratiarum, Breuium, & obligationum Cameralium. Tùm etiam, quia indubitabile est, Concil. Trident. procedere in omnibus viis executiuis, prout neruosè probauimus infrà hâc *2. part. cap. 10. à num. 12. cum multis seqq.* & signanter circa hanc considerationem benè roboratam, ibidem *à num 52.*

De quibus omnibus, & de tota absoluta ma- 11
teria † huius §. abundè videbis hâc *2. part. cap 27. per totum*, variæ doctrinæ adducuntur, & mirabiles difficultates absoluuntur, videndæ omninò.

Et eodem modo, ratione delicti quis fortitur forum alienum † in loco vbi delictū commissum 12

fuit, & coram eodem iudice, licèt non ſit ſuus Ordinarius in prima inſtantia, *cap. poſtulaſti, de foro competenti*, *l. 1. C. vbi de hæreditate agi oportet.* Cauedus *deciſ. Luſitana*, 26. *part.* 1. latè Farinacius *in praxi crimin. quæſt.* 7. Riccius *deciſ.* 123. Nouarius *de electione fori. ſect.* 2. *quæſt.* 2. & in his terminis Concilij Trident. ipſe Nouarius *in dicta concluſ.* 1. *à num.* 10. *&* 11. quod verum eſt, & practicatur. Infinitos alios Doctores congeſſimus infrà hâc 2. *part. cap.* 27. *per totum*, & in ſpecie, *verſ. Tamen hæc vera reſolut. à num.* 5.

Quapropter Senatus non remittit cauſam delinquentis alibi ſuo Ordinario, cùm forus ab alieno iudice iure permittente fuerit quæſitus, & cognitio in prima inſtantia, ex quo percuſſa non dicitur Ordinarij, ſicuti de foro ſortio in loco contractus dictum eſt.

Item etiam ratione rei ſitæ ſortitur quis fo-
13 tum alienum † actione reali Conuentus, *ex l. fin. C. vbi in rem action. cap. fin. de for. compet.* quæ iura plures exornant Doctores laudati ab Antonino de Amato *variarum reſolut. lib.* 1. *reſolut.* 33. *à num.* 17.

Quæ regula non ſolùm procedit in propha-
14 nis, † ſed etiam in ſpiritualibus; nam ſi Clericus conueniatur ratione Beneficij reſidentiam non requirentis, poterit apud iudicem loci, vbi ſit beneficium conueniri. Marian. Socinus *in cap. ſanè, num.* 3. *verſ. Prima declaratio, de for. compet.* Felinus *in cap. conſequutus*, *el* 2. *num.* 9. *de reſcriptis.* Carleuall. *in tract. de iudiciis, lib.* 1. *tit.* 1. *q.* 3. *de foro rei ſitæ*, *num.* 145. vbi poſt alios Doctores dicit, † quod quando beneficium requi-
15 rit reſidentiam, dicitur ibidem Clericum habere domicilium, ex quo ſemper ibidem conuenitur, & forum ſortitur.

Hæc tamen doctrina non ſimpliciter proce-
16 dit; † ſed demum ſi in loco rei ſitæ reperiatur reus, iuxta Pauli de Caſtro doctrinam in dicta *l. fin. num.* 2. Cephalus *conſ.* 263. *num.* 9. latè probat *Doctor Ioannes de Balboa* (primariæ Cathedræ in Vniuerſitate Salmantina Præceptor) *in cap. ſanè, à num.* 15. *cum ſeqq. de foro competenti, vbi plures* allegat latè etiam Petrus Surdus *in conſ.* 168. *à num.* 11. *&* 8. *&* 54. & ex Paulo de Caſtro, & Socin. *in dict. cap. ſanè*, *num.* 12. Franchis *deciſ.* 37. *num.* 2. *&* 3. Petrus Barboſa *in l. hæres abſens.* §. *proinde in art. de foro rei ſitæ, n.* 15. *&* 16. tenet & latè proſequitur Carleual. vbi
17 ſuprà *à n.* 149. dicentes, regulare eſſe, † vt in omni foro præter forum domicilij requiratur præſentia rei, ad hoc, vt ibi poſſit conueniri, & quod hic forus non eſt fortior foro contractus.

Poſſe tamen citari abſentem per litteras re-
18 quiſitorias, † & conſtito de citatione, ſi non compareat defenſurus; actor mittetur in poſſeſſionem rei ſitæ ex primo decreto, quam doctrinam altiùs comprobant Doctores ſuprà citati, & praxim ſcribit Carleuall. *dict. quæſt.* 3. *à n.* 150. poſt Marianum, Petrun Barboſam, Molinum, Paulum de Caſtro, & Panormitanum, alios etiam vltra hos laudat Antoninus Amato *var. reſol. lib.* 1. *cap.* 33. *à n.* 27. licèt ipſe de contraria praxi Regni Siciliæ teſtatur, vt citatio hæc ad litteras requiſitorias non ſit in praxi Regni.

Sed an abſenti dari poſſit curator à iudice rei
19 ſitæ; † latiſſimè diſſerit Amato, vbi proximè *à num.* 26. *cum multis ſeqq.* vbi affirmatiuè reſpondit, qui licèt confusè & indiſtinctè loquatur, quo fine ſit dandus; illum, & Doctores citatos ab eo omninò intellige; vt procedant ad finem prædictum, mittendi nempè actorem in poſſeſſionem rei ſitæ ex primo decreto, non ampliùs.

Quod ſi ipſe intelligit quoad deciſionem cauſæ, † & diffinitiuè pronuntiandum ſuper iure 20
principali abſentis, non admittam, nec Doctores ab eo citati, nempè Mandel. *conſ.* 208. *n.* 7. Decianus *conſ.* 118. *num.* 4. *&* 20. *lib.* 3. Burſatus *conſ.* 397. *num.* 7. Seſſe *deciſ.* 129. *n.* 20. *vol.* 2. Millanenſis *deciſ.* 11. *n.* 15. *lib.* 1. ipſi namque Doctores generaliter loquuntur, † ad iudicem rei 21
ſitæ ſpectare Curatorem liti dare, quod verificatur in præſente, & litigante, nempè, minore, furioſo, aut mente capto, & ſimilibus, provt dicimus de iudice laico, qui dat Curatorem Clerico minori coram ſe litiganti, † & è conuerſo 22
de iudice Eccleſiaſtico dante curatorem laico minori ſæculari coram eo litiganti, iuxta infinitos Doctores ab Amato citatos, *dicta reſolut.* 32. *num.* 21. *&* 22. quibus quidem in caſibus verificari poteſt doctrina præfatorum Doctorum, & non dumtaxat in curatore abſenti dando in loco rei ſitæ ad proſequendam litem, provt intellexit Amato.

Deinde quoniam ſi abſenti à loco rei ſitæ an-
te citationem † per litteras requiſitorias dari 23
curator liti non ceptæ permitteretur; ſequeretur inde abſurdum maximum, quod iudex procedere poſſit abſque iuriſdictione, quam aliter non adquirit in non ſubditum, niſi ibi reperiatur poſſeſſor rei ſitæ, cùm ſuper hac qualitate, & conditione ſimultanea fundetur, quam exercere non poteſt ante huiuſmodi conditionis exiſtentiam, ita vt aliter nulliter procedat ex iuriſdictionis defectu, provt abundè probauimus hac 2. *part. cap.* 27. *à num.* 24. *cùm multis ſeqq. verſ. Fulcitur inſuper hæc pars*, *&c.*

Et confirmatur, quia is ſolus poteſt dare ab-
ſenti curatorem, † qui iudex ſit competens ha- 24
bens iuriſdictionem in cauſa, vt agnoſcit idem Amato, *dict. reſol.* 33. *n.* 4. *&* *n.* 25. ad quod plures allegat Doctores: ergo abſenti iudex rei ſitæ curatorem dare nequit vltra caſum permiſſum, nempè ad effectum procedendi ad miſſionem ex primo decreto dumtaxat, vt ſuperius diximus, cæterùm ad determinandum diffinitiuè cum careat iuriſdictione, carere debet poteſtate dandi curatorem abſenti, abſente ibi non reperto *in* loco rei ſitæ, ex communi Doctorum ſuperiùs adducta; *num.* 16. *&* *ſeqq.*

Et quòd abſenti non ſubdito nequeat dari cura-
tor à iudice rei ſitæ in actione Reali, † & hi- 25
pothecaria, ex eo quod licèt ratione rei ſitæ ſortiatur forum quis alienũ, tamen cum ex hoc ſolo non efficiatur ſubditus; ſed ibidẽ reperiri requiratur, latè firmat Petr. Surd. *dict. conſ.* 168. *n.* 11. 18. *&* 53. *&* *per totum Concilium*; ideoq; ad effectum diſcernẽdi primum decretum citatione executa, poterit iudex rei ſitæ curatorẽ dare, non aliàs ad procedẽdũ in cauſa principali, quia vltra ſua poteſtas in abſentẽ non extẽditur, ex ſurſum dictis.

Quam reſolutionem limitandam arbitror in
Dominis temporalibus, puta, † Marchionibus, 26
Ducibus, & Cómitibus, qui etiam abſentes actione Reali conueniuntur in diſtrictu, quo habent caput Comitatus, aut maioratus, ſuumque ſtatum, domum principalem, & fortalitiam, quorũ ratione domiciliarij ſunt indubiè, vti cõmuniter

practica

practicatur: provt de Clerico conuento ratione beneficij non requirentis residentiam, superius diximus; imò potius assimilantur isti Domini Clericis habentibus beneficia residentiam requirentia, qui in illis habere domicilium censentur, de quo suprà *à num.* 14.

Sed quid dicendum in maioratus, aut status
27 bonis vinculatis, † quando sunt in diuersis Regnis, aut districtibus, & maioratus, seu status ipse petatur & controuertatur, quisnam iudex competens dicetur. Et obiter affirmandum est, attendendum esse districtum, & iurisdictionem eius Regni, aut Prouinciæ qua caput est maioratus, & status controuersi; ita firmat Acaius Anton. de Ripol. *variar. resolut. cap.* 1. *de iurisdictione omnium iudicum, à n.* 465. in hæc: Quęsitum fuit, an si disputandum sit de successione alicuius hæreditatis, quæ consistit in diuersis bonis, sitis in diuersis territoriis, & iurisdictionibus;
28 vbi iudicium sit tractandum? Respondit † quod in loco vbi maior pars bonorum existit, ex *l. si fideicommissum, in princ.* & ibi communiter scribentes, *ff. de iudiciis, l. qui ita, §. fin. ff. ad Trebellian. l.* 1. *in princip. C. vbi de hæredit. agi oportet*, Tiraquel. *de retract. Linagier*, §. 36. *gloss.* 3. *n.* 6. Anna *consil.* 4. *num.* 3. Hoc autem intelligen-
29 dum est in hæreditate Ordinaria † quæ alicui Ordinario homini competit; nam si hæreditas, quæ consistit in corporibus hæreditariis sita est, & separata in diuersis locis, & vnita est quoad aliquod corpus, veluti si diuersa loca, seu villæ militent sub aliquo titulo, veluti Comitatu, Marchionatu, seu Ducatu, licèt maior numerus bonorum sit in vno loco, seu Regno; causa erit tractanda in illo Regno, vbi caput Ducatus, seu Marchionatus existit, *l.* 3. *in principio, ff. de acquirenda possessione*, refert Tiraquellus *dict.* §. 36. *gloss* 3. *num.* 4. *&* 5. & hisce retro elapsis annis experientia comprobatum fuit; nam licèt *Baronia de Marterell. Molin de Rey:* & locorum adiacentium sint sitæ intra præsentem Cataloniæ Principatum, tamen quia caput maioratus erat in Regno Castellæ, ibi fuit lis contestata, & decisa, &c. Item etiam in hoc Supremo Consilio Regio Castellæ his temporibus fuit controuersum, & sic decisum & determinatum semel, & iterum in duabus causis, inter Marchionem de Orani, & Ducem de Pastrana super certo statu, cuius caput erat in Regno Sardiniæ, & alia inter Ducem de Cesa, & Marchionem de Poça, ad quod multa in proposito in terminis omninò similibus cumulat Mieres *de maiorat.* 1. *p. q.* 58. *à num.* 236. *cum sequent.* Molina *de primog. lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 73. *&* 74. Quibus locis in his terminis exactè disputantes, resoluunt, quod caput maioratus attenditur ad fundandam iurisdictionem inter diuersos districtus, singularis etiam adest in proposito Rotæ *decis.* 239. *num.* 22. apud Farinacium *tom.* 1. *in posthumis*, & facit vulgare axioma, quod vnitorum idem est iudicium, & respectu vtriusque Chancellariæ: idem post alios firmat Parladorius *in sesquiscentur. different.* 11. *à n.* 6. qui *n.* 7. inquit (& rectè) quòd si maioratus non habet
30 caput, † attenditur districtus, quo sit maior pars bonorum ipsius maioratus, quod & firmauit antea Molina *de primog. lib.* 3 *c.* 13. *à n* 73. *cum seqq.*

Et conducit doctrina Hieronymi Gonçalez
31 *de alternatiuis, glossa* 5. §. 7. *à n.* 24. † & Nicolai Garcia *de benefic.* 11. *part. c.* 2. *à n.* 47. *cum multis seqq.* Vbi de vnione facta de duobus beneficiis, quorum alterum sit in alio Regno, & Diœcesi, vt is Episcopus vtrumque conferat, in cuius Diœcesi sit caput eorum, cui aliud beneficium vnitum est accessoriè, vbi plures allegat, & alias similes doctrinas applicat; Conferunt etiam, quæ à principio *eiusdem cap.* ipse dixit, quos omnes Doctores conlule pro latiori enucleatione, & intelligentia huius articuli. Illud scimus, hanc resolutionem pluries obseruasse Senatum hunc Regium, & ita similes declinatorias, & iurisdictionis competentiam terminasse.

Non tamen omittam textum singularem in
32 proposito nostræ resolutionis † allegare ad hoc, quòd locus vbi sit caput maioratus sit attendendus, licèt cætera bona ei vnita, & incorporata in alia sint Prouincia, & iurisdictione diuersa, est text. *in l. cum in diuersis*, 44. *ff. de Religios. & sumpt. funer.* in hæc: *Cum in diuersis locis sepultum est, vterque quidem locus Religiosus non fit, quia vna sepultura plura sepulchra efficere non potest: mihi autem videtur illum Religiosum esse, vbi, quod est principale, conditum est, id est caput*; ex quo text. plures inferunt Doctores ad occisum in cõfinibus duarum iurisdictionum, & territoriorum pertinentium ad duos Dominos, illum cognoscere debere, † in cuius iurisdictione, & ter-
33 ritorio caput occisi est inuentum, Borcholten. *in cap. vnico, n* 26. *quæsint Regalia*, Boërius *in disputat. de finibus Regundis, in corollario*, Zasius *in* 5 *part. feudal.* Matheisilanus *singul.* 75. *n.* 4. Asinius *in dict. l. cum in diuersis*, Medicis *de sepulturis q.* 19. *n.* 2. *&* 3 *part.* 1. Forcatolus *Dialogo* 1. *num.* 35. Casaneus *in Catbalogo gloriæ mundi, part.* 12. *considerat.* 46. Sebastianus Neuius *in systemat. selectorum iuris, ff. lib.* 12. *tit.* 7. *de Religios. & sumpt. funer. ad remiss. eiusdem, l. cum in diuersis*, 44. *tom.* 1. quæ omnia mirabiliter conueniunt præfatæ resolutioni, cum bona maioratus sint vincula vnita, & incorporata inter se, † & habentur ad ca-
34 put cui vniuntur, provt caput & membra, quæ ab illo discedere nequeunt, sed vti accessoria sequi, *cap. cùm non licèt*, 12. *de præscript.* Molina *de Hispanor. primogen. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 17. Nicol. Losæ *de iure Vniuersitatis, part.* 3. *cap.* 13. *num* 7. Roman. *singul.* 500. & de capite naturali, corporeve humano † ad mysticum procedit ar-
35 gumentum; *cap. ita Dominus*, 19. *distinct.* Ioannes de Lignano *in tract. de censur. Ecclesiast.* §. 4. Hieronym. de Allan. *de potestate Papæ part.* 2. *num.* 176. Cardinal. Iacobatius *de Concilio, lib.* 9. *artic.* 2. *num.* 62. *cap. ecce autem*, 24. *quæst.* 3.

Hinc fit quod in rebus integralibus & vnitis
36 possessio apprehensa in capite, † puta fortalitio, Palatio, domo, Villa & similibus, quod plures alias res diuersas sub se contineat annexas: ad eas trahitur prædicta possessio tanquam ad membra, & pertinentias principalis capitis, Peregrinus *de fideicommiss. artic.* 48. *à num.* 73. Menochius *consil.* 1279. *num.* 67. *&* 66. Rota Lucens. *decis.* 126. Alexand. Ludouis. *decis.* 257. *num.* 3. Iacobus Caualerius *decis.* 629. *num.* 10. *&* *decis* 641. *num.* 9. *&* 10. Pontan. *de spolio. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 121. Tuschus *littera P. conclus.* 422. *num.* 5. *& seqq.* Gratianus *disceptationib. forens. cap.* 126. *num.* 22. *&* *cap.* 425. *num.* 15. *& seqq.* *&* *cap.* 910. *num.* 3. Guionagn. *cons.* 8. *num.* 118. 129. *&* 181. *lib.* 1. Barz. *decis.* 47. *num.* 18. *& seqq.* latè prosequitur Ludouis. Post. *in tract. de manutention. obseruat.* 73. *à num.* 67. *&* *à num.* 77

& seqq. Rota in vna Calagurritana pensionis post eius tractatum 188. *num.* 6. & in alia Romana bonorum, post eius tract. *decis.* 26. *num.* 6.

§. QVARTVS.

An per remissionem causæ per Ordinarium voluntariè factam ad Superiorem in prima instantia, cesset Trident. & inde Regalis protectio?

SVMMARIVM.

Per remissionem causæ per Ordinarium factam ad superiorem in prima instantia coram se pendente, an cesset Trid. dispositio, & Senatus protectio, num. 1. *& seqq.*

Per remissionem causæ factam à Superiore ita efficaciter ad hunc deuoluitur iurisdictio, vt omnia gesta per inferiorem corruant ipso iure, n. 2.

Consilium Regis postquam super negocio consuluit, expectare tenetur responsum Regis, ibidem.

Concilium Tridentinum non sustulit modos legitimos, quibus de iure communi ab Ordinario licitè recedere quis poterat, num 3.

Concilium in cap. causæ omnes, *præseruans primam cognitionem Ordinariis supponit potentiam, habilitatem & iurisdictionem eorum, num.* 4.

Concessio facta nomini, & contemplatione nominis, putà Imperatori, hæredi, &c. restringitur ad nomen, & eo deficiente, deficit & extinguitur, num. 5.

Dispositio omnis recipit restitutionem ad significationem, & comprehensionem adiuncti, n. 6.

Statutum permittens obligationem filio familias artifici intelligitur si obligetur intuitu artis, n. 7.

Depositario factum legatum liberationis intelligitur debito orto ex deposito, num. 8.

Liberatio legata tutori restringitur ad causam tutelæ, num. 9.

Statutum disponens adhibendam esse fidem libris mercatoris, restringitur ad negotia tangentia mercaturam, num. 10.

Ordinarius non potest à se abdicare iurisdictionem in prima instantia parte reclamante, n. 11.

In recessu ab Ordinario in prima instantia illius & partis debet concurrere consensus, num. 12.

Ordinarius non potest solo verbo, & sua sponte à se abdicare iurisdictionem, vti Iudex necessarius, quam precisè tenetur subditis ministrare, n. 13. *&* 14.

Ordinarius, quando vti Delegatus (commissione carente) processit, non sustinentur acta ex qualitate Ordinarij, qua vti talis poterat cognoscere, num. 15.

Ordinarius nequit à se abdicare iurisdictionem Ordinariam, num. 16.

Ordinarius non potest subiicere Clericum subditum inuitum & renitentem alteri Iudici, n. 17.

Ordinarius voluntariè remittens causam ad Superiorem in prima instantia, nec amittit iurisdictionem, nec ad Superiorem fuit deuoluta, n. 18. *&* 19.

Quando ius transfertur in alium, si huic non adquiratur iuris prohibitione, remanet penes transferentem, num. 20.

Quod procedit generaliter in qualibet materia, num. 21.

Pars grauata per remissionem voluntariè factam ab Ordinario causæ in prima instantia; licitè vtitur recursu ad Regem, vt iterum remittatur Ordinario, num. 22.

Iudex quilibet, qui à se abdicauit iurisdictionem accedente contradictione partis lasæ, illam potest reassumere, num. 23.

Remissio causæ ad Superiorem tunc illicita erit in prima instantia; quando Ordinarius sua sponte & sine iusta causa nemine ritè instante, illam fecerit, num. 24.

Ordinarius allegatus suspectus, & confitens causam oppositam licitè facit remissionem ad Superiorem, num. 25.

Cessante tamen fraude, & collusione, num. 26.

Remissio ad Superiorem in prima instantia voluntariè facta per Ordinarium; non est legitimus modus recedendi ab eo, imò contra iuris resistentiam facta dicitur, num. 27.

Per recusationem, & appellationem in casibus à iure permissis legitimè ab Ordinario receditur in prima instantia, non sic in prohibitis, n. 28.

Habilitas & potestas supposita in Ordinario per Tridentinam, præseruans illi primam cognitionem; verificatur in Ordinario voluntariè se exonerante ab ea, num. 29.

Recusatio, & appellatio, si non legitimè proponantur, non operantur effectum iurisdictionis abdicatiuum, nec suspensiuum, num. 30.

Remissio causæ in prima instantia legitimè facta per Ordinarium ad Superiorem operatur effectum iurisdictionis abdicatiuum, num. 31.

DEcretum de hoc dubio per peritos fui consultus, quid † sensuerim libenter hîc per disputationem, proferam, in quo negatiua pars (vt eo ipso quod Iudex Ordinarius remisit causam coram se pendentem ad Superiorem; cesset dispositio *Concilij Tridentin. in sæpè repetito, cap. causæ omnes* 20. *sess.* 24. *de reformat.* Et per consequens etiam cessare debere Regis protectionem, ita vt etsi pars conqueratur in Senatu de violentia, audienda non sit, nec remissio ad Ordinarium concedenda) ex eo potissimùm probatur. 1

Nam sicut legitima appellatio, & recusatio abdicant ab Ordinario † iurisdictionem, eundem effectum operatur remissio causæ ad Superiorem, ad quem adeò efficaciter deuoluitur iurisdictio, vt nullatenus inferior ampliùs in causa procedere, & se intromittere valeat; quod si fecerit, acta & processus vitio nullitatis, & attentati subiiciuntur, text. est *in cap. licet de officio Legati, l. ad Principem, & l. ad Imperatorem, ff. de appellat.* vbi Glossæ & Doctores, Felinus *in cap. cum Bartoldus, num.* 16. & ibi Abb. *de re indicat. singularis* Rotæ *decis.* 13. *de officio Delegati, in nouis per Bisignetam. & ibidem additio Papazon. num.* 3. nonnullos congerit Augustinus Barbosa *in dict. cap. licet, num.* 2. vbi per illum text. notat quod Legatus à latere, ex quo causam ad superiorem remisit; definit esse Iudex illius, vt per Dani. Venator. *in Anatypsi methodica iuris Pontificij, lib.* 1. *tit.* 30. *Aximat.* 2. Petr. Barbos. *in l. eum qui temerè, §. fin. num. fin ff. de Iudiciis*, Sanch. *de matrimonio, lib.* 8. *disp.* 14. *num.* 8. & iterum Idem Augustin. Barbos. *in tractatu de iure Ecclesiastic. lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 83. quibus adde Menochium *de arbitrar. lib.* 2. 2

casu

casu 202. *num.* 78. Lancelotum Robert. *de attentatis* 2. *part. cap.* 20. *de inhibitione, ampliat.* 21. *per totam*, Erasm. à Cochier *de iurisdictione in exemptos tom.* 2. *part.* 2. *quæst.* 49. *per totam*, Thomam Sanchez *de matrimon. lib.* 8. *disput.* 14. *n.* 8. Petrum Surdum *cons.* 424. *num.* 53. *volumin.* 3. post Mandos. *in tract. de inhibition. q.* 37. *num.* 3. Lancelotum & alios.

Et huius doctrinæ (quæ in se veriſſima est, & indubitabilis) rectè conuenit quod grauissimo cuidam Senatori respondi consultus: in negotio nempè, quod Senatus Regis per se ipsum & absque Principis dependentia, & consultatione liberè poterat expedire, si insuper pro eius resolutione Regem consuluerit: ampliùs in eo se intromittere non poterit, sed tenetur supersedere, & expectare responsum Regis: motus tùm ex præfata doctrina, quasi videatur Senatus per hanc consultationem, & remissionem ad Regem poreſtatem, & facultatem suam in illo negotio à se abdicare, tùm etiam ex ponderatione celebertimi, text. *in cap. multum stupeo.* 2. *quæst.* 6. ibi: *Expectandum tibi fuerat, quid ad tua consulta rescriberem*, dixit Romanus Pontifex: ad hoc idem ponderanda sunt alia iura citata sup. 1. *part. cap.* 5. *à num.* 35.

Ergo cùm Ordinarius per remissionem ad Su-
3 periorem à se abdicauit † iurisdictionem in illa causa coram eo mota in prima instantia, & in ea non Iudex, sed vti priuatus remanserit; liberum erit partibus ab eo recedere ex dispositione Concilij Trid. quòd non sustulit legitimos modos, ex quibus de iure communi licitè aliàs recedi permittitur ab eo in prima instantia, provt ex declaratione Sanctæ Congregationis fusiùs probauimus supr. hoc *cap.* 5. §. 2. *num.* 8. Quæ etiam est ratione, quare ob recusationem Ordinarij, & appellationem legitimam in prima instantia permittitur alium Iudicem adire, de quibus *in* §. 1. *&* §. 2. *antecedentibus.*

Deinde quia Concilium Tridentinum dum dis-
4 ponit, † quòd omnes causæ coram Ordinario in prima instantia cognoscantur, supponit pernecessè potentiam, habilitatem, & iurisdictionem in Ordinario, & idem vti Iudici prima causarum cognitio præseruat, cùm aliter sine iurisdictione impossibile est de iure, posse illum cognoscere, nec aliter intelligi potest, ex *l.* 1. vbi Glossa. *C. de Sacrosanctis Eccles.* Carolus de Grassis *de exception. ad materiam statuti excluden. omnes exception. in præludio. num.* 96. Armendar. *in proœmio addition. ad Recopilat. legum Nauarræ, num.* 38. Marius Anton. *variar. resolut. lib.* 2. *resol.* 40. *n.* 5. Surdus *cons.* 10. *n* 27. Quoniam Iudici tanquam Iudici si aliquid committitur, Iudice desinente extinguitur commissio, ex Bartholi doctrina *in l. si ita stipulatus, ff. de verborum obligat.* Surdus *decis.* 39. *num.* 4.

5 Et quia concessio facta nomini, † & contemplatione nominis, putà Imperatori, tutori, hæredi, restringitur & extinguitur extincto nomine, eóque deficiente, deficit concessio, plurima congerit exempla Petrus Surdus *cons.* 74. *num.* 7. *cum sequentibus, & decis.* 322. *à num.* 7. *& decis.* 39. *per totam.* Ergo Ordinario præseruata prima instantia, vti Iudici & iurisdictionem habenti, & valenti cognoscere; cessabit in causa, in qua extincta fuit hæc qualitas, & suppositio necessaria, eo quòd per remissionem à se abdicauit iurisdictionem, & desinit esse Iudex.

Fulcitur, quia omnis dispositio recipit restri-
ctionem ad significationem, † & comprehensio- 6
nem adiuncti, *l. si quis ex argentarijs, §. rationem, de edendo*, vbi licet Argentarij libro credatur, intelligitur in iis quæ tangunt eius officium, & negotiationem, non aliis; quàm plurimos citat Surdus *in consil.* 151. *à* 87. *& sequentibus, tom.* 2. *& in consil.* 453. *à num.* 54. *lib.* 3. vbi post alios quod
quod statutum permittens † obligationem filio- 7
familias artifici intelligitur, quando se obligat ratione officij, & intuitu artis, idem Surdus *in consil.* 135. *à* 101. *cum sequentibus*, Baldus *in l.* 2. §. *vltimo deliberatione legata.* Vbi si testator legauit deliberationem † depositario, intelligitur de 8
debito orto ex deposito; non aliunde, & est singularis text. *in l. Aurelio in fine, deliberatione legata.* Vbi liberatio legata tutori restringitur † ad 9
causam turelæ, quem text. latè exornat Menoch. *lib.* 4. *præsumptione* 164. *à num* 10. Petrus Surdus *in cons.* 112. *a num.* 96. *cum sequentibus, & consil.* 274. *à num.* 7. *& decis.* 322. *à num.* 7. *& in consil.* 218. *à n.* 2. *& sequentibus, tom.* 2. *& decis.* 217. *à principio.* Et idem Surdus post plures alios *in consil.* 453. *à num.* 54. *lib.* 3. vbi de statuto disponente, fidem adhibendam libris † mercatoris, quòd re- 10
stringitur ad negotia tangentia mercaturam, & non aliter, nec extra actum mercaturæ, Felin. *in capit. cæterùm, num.* 8. *in fine, de iudiciis, & in capit. post miserabilem, column.* 2. *in fin. de probationibus*, Aretinus *in cons.* 33. *incipit. consultatio præmissa, column.* Romanus *in consil.* 215. *in puncto proposito, colum.* 1. & ibi addentes quam communem esse opinionem probat Roland. à Valle *in consil.* 92. *num.* 7. *& sequentibus, volum. in* 3. Aluanus *in consil.* 95. *num.* 12. *& in consil.* 719. *num.* 7. Craueta *de antiquitat. tempor. part.* 1. *num.* 267. *versic. Rursus talis, & num.* 256. *versic. Quinto intellige*, Decius *in cap.* 2. *num.* 18. *de fide instrumentor. & in cap.* 1. *numer.* 30 *de probation.* Viuius *in suis communib. opinionib. in versic. Statum iubens libris, versicul. Dictúmque statutum*, Decius qui multos aggregat *in consil.* 5. *num.* 14. *vsque ad fin.* Mascardus *in tractatu de probationibus conclus.* 975. vbi addit Menochium, Gail. & alios Felin. *in capit. cum ordinem, colum.* 3. *versicul. Limitata causa, de rescriptis*; vbi accumulat infinitas similes doctrinas, & post Aluan. *in dicto consil.* 577. *num.* 12. & eundem Aluan. *in consil.* 576. Iasson. Hippolit. de Marsill. Roland. & alios, Marta *de iurisdictione* 4. *part. casu* 84. *per totum.* Quòd licèt priores alicuius artis habeant iurisdictionem inter artifices, intelligitur tamen, circa res pertinentes ad illam artem, videndus Castellus *controuersiarum, tom.* 5. *cap.* 90. Igitur cùm Concilij Tridentin. dispositio præseruet primam instantiam Ordinario vti Iudici, & iurisdictionem habenti ad cognoscendum; astringi præcisè debet quando ipse eam habeat, & quando de causa potest cognoscere, non tamen quando iurisdictione caret, & in causam se intromittere non potest, eò quòd à se totaliter eandem per remissionem abdicauit, & per consequens nec in isto casu eidem facienda erit per Senatum remissio, cessante Tridentini dispositione.

Quibus tamen, & aliis non obstantibus contrarium † in casu proposito affirmandum est, & ef- 11
ficaciter tenendum, imò reclamante parte Ordinarium non posse sua sponte, & voluntariè à se abdicare iurisdictionem tam de iure communi, quàm etiam ex Concilio Tridentin. cuius dispositionem nullatenus cessare in nostro casu, nec remissionem

Senatum illius protectorem negare, clarè demonstrabimus.

Tùm quoniam ad hoc vt possit ab Ordinario
12 recedi, & superior † adiri in prima instantia; debet concurrere consensus tam partium, quàm Ordinarij ipsius, ita vt cuiuslibet consensus solus non sufficiat, nec aliquid operetur, quominùs illæsa, & intacta remaneat dispositio Concil. Trident. quod pluries declarasse Sanctam Congregationem Cardinalium, abundè deduximus *in cap.* 3. §. *vnic. suprà hac part.* 2. & alibi passim: ergo sola voluntas, & consensus Ordinarij non potest facere, quod cesset Trident. dispositio, nec per consequens Senatus remissio ad eundem.

Tunc etiam de iure communi probatur: etenim
13 Iudex † Ordinarius non potest, nec facultatem habet solo verbo à se abdicare iurisdictionem Ordinariam, quam de necessitate tanquam minister necessarius tenetur exercere, & ministrare subditis in suo districtu, text. est *in l. legatus, ff. de officio Præsidis*, ibi: *Legatus Cæsaris, ideſt Præses vel Corrector prouinciæ abdicando se non amittit imperium*, plures ad idem (licet obiter) citauimus *in tractatu de Regia protection.* 3. *part. cap.* 18. *num.* 41. Nam ex quo dicitur Or-
14 dinarius, censetur † Iudex necessarius, voluntariè abstinere se à causæ cognitione non potest, ita scribentes omnes *in cap. quoniam contra, de probationibus*, Barsatus *in cons.* 199. *num.* 8. *lib.* 2. Bartolus *in l. munerum*, §. *iudicandi, ff. de muneribus, & honoribus*, Innocent. *in cap. suscitata, de rescriptis*, Decius *cons.* 113. *num.* 23. *&* 24. idem Decius *in cap. intimasti, num.* 5. *de appellationibus*, Felinus *in cap. pastoralis, num.* 5. *post gloss. in verb. Exonerare de Officio Delegati*, Abb. Panormitanus *in cap. ex litteris, de officio Delegati*, idem Felinus *in cap. cum ex officio, de præscriptionib.* Acaius Anton. de Ripol. *variar. resolution. cap.* 2. *de recusatione, à num.* 7. *cum seqq.* vbi erudite articulum tractat.

15 Idem etiam tenet † Caldas Pereira *de emptione, & venditione, cap.* 3. *à num.* 12. ibi: Hinc etiam resoluitur, verum esse quod scribit glossa singularis *in cap. ex litteris, de officio Delegati.* asserens processum esse nullum, quem Ordinarius tanquam Delegatus agitauit, cùm delegatus non esset, etsi vti Ordinarius potuisset procedere, quod Panormitan. ibidem censuit, causari ex defectu voluntis iudicantis, qui se adstrinxit ad delegatam iurisdictionem, Ordinariam repudians, vt dicto *cap. ex parte Astiensis, & dict. cap. cùm super.* Nec vrget quod Or-
16 dinarius non potest à se abdicare † iurisdictionem Ordinariam, *vt in l. Legatus, ff. de officio Proconsulis*; quoniam etiam hoc casu non abdicauit sed potius noluit procedere vt Iudex Ordinarius, quod potuit facere, *vt in l. sed & si seruum, §. fin. cum lege sequenti, ff. de arbitris*; ita respondit Ioannes de Lignano de censura Ecclesiastica, quem sequitur Felinus *in c. cum ex officio, de præscriptionibus, &c.*

Cui doctrinæ consonans est & alia, quam
17 retulimus † sup. hoc *cap.* 5. *num.* 5. Quòd Ordinarius non potest subiicere Clericum renitentem, & sic inuitum alteri Iudici ex Narbona, Piasequio, & aliis per istos relatis.

Igitur cùm Ordinarius de iure communi non
[illegible] sua sponte & voluntariè † à se abdicare [illegible] iurisdictionem, & eius exercitium, nec cogni-
tione causæ se exonerare, nec remittere alteri. Imò nouiori iure Tridentin. iuxta declarationes Cardinalium non possit ipse solus à se abdicare iurisdictionem causæ in prima instantia, sed requiratur præcisè, quòd concurrat etiam voluntas, & consensus partium (in quorum simul fauorem dispositio Tridentin. in dict. *cap. causæ omnes*, emanauit, provt abundè probauimus sup. hac 2. *part. cap.* 3. §. *vnico*) sequitur quod nec in superiorem fuit per remissionem huiusmodi voluntariam translata iurisdictio, quæ dumtaxat in prima instantia pertinet radicitus ad Ordinarium, iuxta ea quæ copiosè dicta fuere *in dict. cap.* 3. *per totum, & in dict.* §. *vnico*, ita vt aliis omnibus sit vetita, vt pluries in discursu huius 2. *part.* nec abisto fuit euulsa, vt expressè probat text. *in dict. l. Legatus ff. de officio Præsidis*, ibi: *Abdicando se non amittit imperium.*

Igitur si iurisdictionem remissam non amittit
inferior Ordinarius † per huiusmodi abdicatio- 19
nem informem & prohibitam, sequitur manifestè, quòd nec in superiorem potuit transferri, iuxta text. *in cap. fin. de prohibita fœudi alienat.* per Lotharium, ibi: *Fœudum non ob hoc amittat*, iuncto text. *in cap. Imperialem*, §. *præterea, de prohibita fœudi alienat.* per Federicum, ibi: *Transacto hoc spatio fœudum amittat, & fœudum ad dominum redeat.*

Hæc namque conuertuntur, † quoniam quando ius translatum in alium, isti ex aliqua legis 20
prohibitione non quæritur; remanet penes transferentem, *l. cum quis*, §. 1. *ff. de solutionibus, l. si quis vi*, §. *differentia, ff. de acquirenda possess.* text. capitalis *in l. nec vtilem, ff. ex quibus causis maiores*, quem latiùs exornant Antonius Gomez *in l.* 45. *Tauri, num.* 54. Augustinus Barbosa *de iure Ecclesiastic. lib.* 1. *cap.* 39. §. 3. *à num.* 40. *& seqq.* & ita argumentantur Paulus Paris. *in cons.* 114. *à num.* 7. *vol.* 4. Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 2. *quæst.* 9. *num.* 20. Nicol. Garcia *de beneficiis.* 11. *part. cap.* 4. *num.* 33. Quæ quidem doctrina genericè in † quacumque materia 21
procedere dicunt Doctores ipsi, & Paulus Castrens. *in l. si ego, num.* 7. *ff. de negotiis gestis*, vbi Bartolus *num.* 24. *in fin.* Aretin. *num.* 28. *&* 29. Iasson. *num.* 79. *in l. qui Romæ*, §. *duo fratres, ff. de verbor. obligationib.* Crema, *singulari.* 113. vbi copiosa additio. Corbulus *de iure emphyteutico, tit. de causis priuat. ob renuntiationem, num.* 6. Caualcanus *de vsufructu mulieri relict. num.* 67. Mandez *ad l. cum oporteat, num.* 119. *in fin. Cod. de bonis quæ liberis*, Castillo *de vsufructu, capitul.* 69. *num.* 4, Montier *decis.* 46. *num.* 7. Marius Giurba *decis.* 63. *num.* 4.

Quapropter pars, quæ damnum † sentit ex 22
hac inefficaci & inualida contrariáque dispositioni Concilij Trident. remissione; poterit vti recursu ad Regem, vt causa iterum remittatur suo Ordinario, quemadmodum regulariter potest pars (in cuius damnum, & præiudicium Iudex quilibet abdicauit à se iurisdictionem minùs rectè) licitè contradicere, & impugnare, cuius contradictione mediante iterùm & ipse Iudex potest recuperare, & reassumere † iurisdictionem semel à se minùs legitimè ab- 23
dicatam: provt copiosè probauimus *in commentariis de Regia protection.* 3. *part. cap.* 18. *à n.* 21. *cum multis seqq.* quo te remitto libenter, quæ hîc non repeto.

Hæc

Hæc tamen noſtra reſolutio tunc procedit, &
24 locum habebit, † quando (provt ſemper ſuppoſuimus) ipſe Iudex Ordinarius voluntariè & ſua ſponte hanc remiſſionem fecerit, & ſe exonerauerit à cauſæ cognitione coram eo propoſitæ in prima inſtantia proprio motu & nemine ritè inſtante. At ſi ſuſpicio à parte allegatur, &
25 ea deducta Iudex illam † confiteatur eſſe veram, valebit talis confeſſio, Iudici reſpondere licet, quando pars ipſa recuſans petit Iudicem declarare ſuper veritate cauſæ recuſationis propoſitæ, ex gloſſa *fin. in cap. nouit de appellation.* niſi inter iudicem & partem opponentem cauſam
26 ſuſpenſionis detegatur aliqua colluſio, † quæ coniecturis, ſeu probationibus pateat, ex iis quæ congerit Menochius *de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 26. per totam*, maximè *num.* 4. hanc limitationem, & declarationem ad noſtram principalem reſolutionem annotauit expreſsè Ripoll. *variar. reſolut. cap. 2. de recuſatione, à num.* 11. ex qua deducitur, quòd mediante recuſatione propoſita, & probata per confeſſionem Iudicis Ordinarij, poterit legitimè, & ex iuris diſpoſitione cauſam remittere ad Superiorem in prima inſtantia per hunc cognoſcendam ex Iuribus & Doctoribus adductis hoc *cap. 5. §. 1. à princip.*

Quibus ſic ſuppoſitis non obſtant in contrarium adducta, non primum de effectibus abdicatæ iuriſdictionis, quos omnes in argumento deductos pleno ore fatemur; negamus tamen, quòd illam poſſit facere Ordinarius ſua ſponte, & iuſta cauſa (quæ aliàs de iure ab aliquo ex litigatoribus poteſt proponi) deficiente, & non accedente.

Nec obſtat ſecundum, quod pariter fatemur, Concil. Trident. non ſuſtuliſſe legitimos modos
27 † à iure aliàs inductos recedendi ab Ordinario in prima inſtantia: negamus tamen conſequentiam, quod iſta remiſſio voluntaria facta per Ordinarium ſit modus legitimus, & approbatus à iure, cùm imò tali remiſſioni & abdicationi im prima inſtantia ius ipſum reſiſtat, vt probat *dict. l. Legatus, ff. de officio Præſid.* & Doctorum communis obſeruantia in eius exornationem ſuperiùs laudata, & amplexa.

Nec obſtant exemplaria de appellatione, &
28 recuſatione, quia iſti modi † regulariter ſunt legitimi, & approbati à iure, per quos tollitur iuriſdictio ab Ordinario, vt probauimus *in §. 1. & §. 2. huius cap. 5.* At remiſſioni voluntariæ ex motu proprio Ordinarij factæ reſiſtit ius in radice, & ſua origine, ita vt nullo modo habere poſſet ſtatum aliquem operandi effectum ſuſpenſiuum, quantò magis abdicatiuum iuriſdictionis ab Ordinario, ſe ſponte exonerante à cognitione cauſæ, imò potiùs cum non fiat legitimo modo, hoc eſt de conſenſu partium, nec
29 adquiſita fuit † iuriſdictio Iudici ſuperiori, nec per conſequens abdicata fuit ab Ordinario, illã transferre volente; ſed apud eundẽ ſemper remãſit, quo quidem verificatur in totum diſpoſitio Concilij Tridentini ſupponentis habilitatem, & capacitatem in Ordinario ad cognoſcendum de cauſa in prima inſtantia, ſibi præſeruata.

Veluti & de ipſa appellatione, & recuſatio-
30 ne (à quibus † in argumento comparatio ſumitur de effectu abdicatiuo iuriſdictionis ad remiſſionem huiuſmodi) pariter dicendum erit, nam ſi ipſæ proponantur in caſu à iure prohibito, & non admiſſo, clarè patet, quòd nec operabunt effectum abdicatiuum ab Ordinario, nec ceſſabit Concilij diſpoſitio, ſicuti contingit in hac ſpecie remiſſionis voluntariæ in prima inſtantia (de qua loquimur) quæ cùm fiat in caſu prohibitio, ſimiliter eidem denegatur effectus abdicatiuus. Et hinc retorquetur argumentum, vt imò ab eo, & ab æquiparatione horum caſuum iis terminis retentis confirmationem ſumamus noſtræ reſolutioni. Vt ſecus ſit quando in vtriuſque caſibus legitimè † permiſſiuè fiat tam re- 31
cuſatio, quàm remiſſio iuxta ſuperiùs dicta, nam tunc vtraque operabit abdicationem ab inferiore Ordinario, deuoluens & transfundens iuriſdictionem in ſuperiorem, & ceſſabit Tridentini diſpoſitio, cùm in Ordinario carente iuriſdictione, vel aliter ſublata verificari non poteſt. Ex quibus quidem ſolutionibus facilè deduces, ſatisfactionem iuridicam aliis doctrinis vltimo loco conſideratis pro contraria parte, quæ omnes ad idem tendunt ad quod priores, quæ pariter euincuntur, & eodem modo abſoluuntur.

CAPVT VI.

Protectio Sacri Concilij Tridentini à Rege penitùs deneganda his in caſibus ab eodem Concilio ſpecialiter exceptis, vbi etiam quales iſti ſint.

Præſertim circa formam ſubſcriptionis propria manu Sanctiſſimi, & de eius ſpeciali natura, & efficacia. Et an eius omiſſio commiſſionem, & inde ſequuta, cunctáque deriuatiua vitiet.

SVMMARIVM.

Regula vniuerſalis cap. cauſæ omnes, nonnullis modis limitata in eodem reperitur, ex quibus licitè percutitur prima inſtantia Ordinarij, & ceſſat Regis protectio, num. 1.

Lis ſi coram Ordinario non finiatur infra biennium; liberè poteſt pars Superiorem adire, qui auocat, & inhibet Ordinario, num. 2.

Superior aditus ob negligentiam Ordinarij non terminantis cauſam infra biennium cauſam aſſumit eodem ſtatu, non aliam incipit de nouo, n. 3.

Inſtantiam iure Canonico perire non deducitur ex cap. cauſæ omnes, num. 4.

Profeſſionis cauſam nullitatis intra biennium terminandam declarauit S. Congregatio, n. 5.

Commiſſio poteſt impetrari alteri ob negligentiam Ordinarij non terminantis infra biennium, dummodo antea de eius negligentia doceatur, n. 6.

Si ob grauitatem cauſæ, aut ob cauillationes, & ſubterfugia partium, non ex culpa Ordinarij lis dilata fuit vltra biennium, ab eo nequit cauſa auocari, ibidem.

Declaratio Sanct. Congregat. quòd ſi per Iudicem non ſtetit, partes Superiorem adire nequeant in prima inſtantia, refertur, ibidem.

Termini aſſignati ad cauſam terminandam curſus non officit Iudici vlteriùs proſequenti, ſi ob ſubterfugia partium labatur, num. 7.

A Iudice tamen erit probandum; non ſua culpa lapſum termini contigiſſe, ibid.

Negligentia Iudicis in lapſu bienny vt appareat;

tenetur

tenetur pars pluries protestari coram ei, vt causam terminet, num.8.

Auocatio causæ ab Ordinario ob negligentiam suam fieri nequit, nisi priùs de ea doceatur, & prius debet requiri, num.9.

Nuntij, & Legati non possunt se intromittere in causis coram Ordinario pendentibus, nisi constet de negligentiâ eiusdem, ex Trident. ibid.

Requisitio, & protestatio coram antecessore Iudicis pro expeditione causæ, an constituat successorem in negligentia remissiuè, num.10.

Transacto biennio etiam ob negligentiam Iudicis potest ferre sententiam, re tamen integrâ, ante recursum ad Superiorem, num.11.

Auocatio, aut inhibitio nequit fieri per Superiorem, nec appellationis receptio in primâ instantia, nisi à diffinitiua, vel diffinitiuæ vim habentibus, &c. num 12.

Causæ quæ de iure per Sedem Apostolicam sunt tractandæ non percutiunt primam instantiam Ordinarij, nec habet locum recursus protectionis Regiæ, num.13.

Et quales hæ sint causæ ibidem remissiuè.

Quarta exceptio Concilij (& frequentior, maximáque reuerentia per Senatum amplexa) vergit circa subscriptionem propriæ manus Sanctissimi requisitam in commissionibus auocatoriis in prima instantia, à num.14. & sequentibus.

Sedes Apostolica est fons & origo totius iurisdictionis spiritualis, & Ecclesiasticæ, & concurrit cum Ordinariis, & auocat ad libitum causas ab illis in prima instantia, num.15.

Auocatio ab Ordinario sine vrgenti causa magnum affert detrimentum litigantibus, & vergit in dedecus inferioris, ibidem.

Nouam formam induxit Tridentin. duo specialia continentem contra stylum Romanæ Curiæ, ne facilè cum tanto partium, & Ordinarij dispendio, ex partium, aut Curialium suggestionibus causæ auocarentur in prima instantia, num.16.

Primum, vt nisi ex vrgenti, rationabilique causa reseruata iudicio & arbitrio solius Papæ, commissiones auocatoriæ in prima instantia non expediantur, ibid. & num.17.

Forma cum hoc sit Principis personalissima, ab eius persona non receditur, ibid.

Secundùm contentum in forma Concilij est subscriptio propria manus Sanctissimi, ita vt non sufficiat per signaturam gratiæ, aut iustitiæ his commissiones in prima instantia expediri, n.18.

In signatura gratiæ, & signatura iustitiæ potentissimis Tribunalibus, quæ causæ expediantur, ibidem.

Forma noua, & irregularis contra stylum fuit inducta à Tridentino in commissionibus auocatoriis in prima instantia expediendis, nempè subscriptio propria manus Sanctissimi, num 19.

Commissiones auocatoriæ, non nisi ex vrgenti rationabilique causa arbitrio Papæ reseruata validè expediuntur, num.20.

Subscriptionem propriæ manus Sanctissimi in commissionibus à Tridentin. requisitam esse formam, expressè dixit Motus proprius Gregorij XIII. num.21.

Forma dicitur ad actum quando eam sic lex vocat, ibidem.

Subscriptionem propriæ manus cum rouiter appetat Tridentin. in commissionibus, primæ instantiæ vltra ius commune, formam substantialem inducere intelligitur, num.22.

Lex quando aliquid de nouo disponit cum certis modificationibus, censetur formam inducere, num.23.

Statutum prouidens aliter, quàm ius commune cum certis modificationibus quidquid in eo exprimitur habetur pro forma, num.24.

Quando lex introducit nouum aliquem probandi modum cum certis qualitatibus, & modificationibus formam inducere censetur, ibidem.

Subscriptio petita à iure est forma ita vt aliter actus sine ea fidem nullam faciat, num.25.

Manu propria, voce, aut persona qui aliquid facere tenetur nequit illud per alium explicare, num.26.

Subscriptio manu propria à iure in actu requisita nequit per æquipollens, aut actum fictum, sed verùm fieri, num.27.

Subscriptio manu propria Sanctissimi requiritur pro forma ex Trident. in commissionibus primæ instantiæ, num.28.

Subscriptio manu propria vbi requiritur an sufficiat scriptio manu propria, num.29.

Subscriptio vbi requiritur ad euitandum præiudicium tertij, & ad eius fauorem, non sufficit scriptio propria manu, num.30.

Constitutio Iustiniani 151. adducitur in concordantia, cap. causæ omnes 20. sess.24. de reformatione, num.31.

Defectus formæ subscriptionis propriæ manus vitiat commissionem in prima instantia, n.32.

Nec hæc forma potest per æquipollens adimpleri, num.33.

Subscriptionis formam dum postulauit Tridentin. non considerauit effectum, sed damnum & inconueniens in principio existens auocationis in prima instantia, num.34.

Forma continet solemnitatem, ibidem.

Solemnitas requisita à lege forma dicitur, ibid.

Formæ nihil addi vel detrahi potest, ibidem.

Subscriptionis defectus vitiat ipso iure non tantùm commissionem, sed & cuncta inde deriuatiua, ibidem.

Commissio subscripta postmodum ex aliquo accidenti resoluta vitiat inde processum, ibid.

In auocationis vrgenti causa reseruata arbitrio Papæ ab alio nequit examinari, nec se intromittere, num.35.

Actus personalissimus requisitus pro forma à iure nequit per alium fieri, quantumuis habentem vices, & authoritatem Sedis Apostolicæ, vt in Legato de latere, num.36.

Personalitatem si denotet natura verbi in dispositione positi non egreditur personam, num.37.

Nomen proprium non est alteri communicabile, num.38.

Subscriptionem propriæ manus Sanctissimi esse actum respicientem personalitatem, in qua verus scribendi actus attenditur, non repræsentatiuus, num.39.

Papa quando organo vocis suæ loquitur, tanquam prima persona loqui videtur, quia per se scribere, & loqui sunt actus personalitatem denotantes, num.40.

Manu propriâ quando subscribit Papa supplicationem, ideò nomen suum proprium apponit, quia actum priuati hominis, & industriam personalem denotantem facit, num.41.

Rex Catholicus acerrimus Tridentini protector non patitur litteras contra formam inseparabilem à persona Papæ expeditas in prima instantia exequi,

exequi, sed vel retinet, vel tradit parti, vt illis coram Ordinario vtatur iuxta distinctionem ibid. num. 42.

Commissiones contra formam Tridentin. non ita facilè in Romana Curia expediuntur propter hunc protectionis recursum, & Monarchiam vtriusque Siciliæ, num. 43.

Subscriptio propria manu Sanctissimi an sit necessaria præcisè in commissionibus ad partes missis, an sufficit apponenda in supplicatione, quâ petitur commissio, num. 44.

Declarationes Sanct. Congregationis recensentur, vt subscriptio Papæ sufficiat in supplicatione, & satisfieri formæ Trident. etsi in commissionibus missis non apponatur, num 45.

Subscriptio non apposita in commissionibus delatis ad Senatum, quomodo sit in eo probanda, vt satisfactum dicatur formæ Tridentin. num. 46. *remissiuè.*

Senatus an admittat subscriptionis probationem per supplicationis subscriptæ ostensionem iuxta assertas aliquot declarationes, num. 47.

IN Sacro Concilio Trident. *sess.* 24. *de reformatione, cap.* 20. post regulam vniuersalem, † nempè, *causas ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiamsi beneficiales sint in prima instantia; coram Ordinario locorum dumtaxat cognoscantur.* 1 Nonnullæ prouidè exceptiones scriptæ reperiuntur (quas omnes & singulas in cap. præsenti acuratè prosequemur) quibus regula vniuersalis præcedens omnino limitatur, in quibus per consequens indubiè cessare Regis protectionem certissimum est, veluti huius Supremi Senatus notissima praxis obseruat.

2 Primam igitur limitationem † ad principium eiusdem decreti ita legimus: *Atque omnino saltim infra biennium à die motæ litis terminentur. Alioquin post id spatium liberum sit partibus, vel alteri illarum, Iudices Superiores aliàs tamen competentes adire: qui causam in eo statu, quo fuerit, assumant, & quamprimùm terminari curent, nec antea aliis committantur, nec auocentur.*

Cuius decreti fundamentalem rationem, si quærimus, apertè reperiemus apud Innocentium III. Pontificem Maximum, *de miseria conditionis humanæ, lib.* 2. *cap.* 5. in illis verbis: *Sæpè iustitiam tantum differtis, quòd litigantibus plus, quàm totum aufertis: quia maior est sumptus expensæ, quàm fructus sententiæ.*

Si itaque causæ quæ coram Ordinariis ventilantur, infra biennium à die motæ litis numerandum terminare † non procurent, tunc in 3 pœnam negligentiæ commissæ, eis omissis, superior adiri rectè poterit, atque fauorem inductum à decreto Tridentin. amittunt, non vt Superior incipiat denuò alium processum; sed in eodem statu assumptum prosequatur: ex hoc tamen decreto nullatenus deduci potest (provt 4 contrarium aliqui putarunt) instantiam † iure Canonico perire; provt abundè diximus, & neruosè probauimus *in tractatu de Regia protectione* 4. *cap.* 2. *à num.* 63. *cum seqq. & à num.* 15. quibus adde nouiter Narbonam *in l.* 59. *gloss.* 1. *à num.* 73. *lib.* 2. *tit.* 4. *tom.* 3. *Recopilation.*

Hanc Tridentini principalem limitationem, de qua *num.* 2. exornant Narbona vbi proximè *à num.* 71. *& sequentibus, & à num.* 86. *& à n.* 100. Augustinus Barbosa *de potestate Episcop. tom.* 2. *allegation.* 81. *num.* 8. *&* 9. Almendariz *in addit. ad Recopillat. leg. Nauarræ, tit.* 18. *l.* 7. *de Religion. in declarat. num.* 40. *lib.* 2. Ioannes Mariæ Nouarius *in noui iuris Pontific. practic. conclus. cap. de causis primæ instantiæ, conclus.* 2. *aliàs* 55. *num.* 21. Aloysius Riccius *in decis. Curiæ Archiepiscopalis*, 4. *decis.* 273. *num.* 5. *&* 6.

Qui omnes (dempto Narbona) id † extendunt etiam ad causam nullitatis professionis, 5 quam adhuc infra biennij terminum ab Ordinario esse expediendam. Sicque decisum fuisse per sacram Illustrissimorum Cardinalium Congregationem, affirmat Almendarez loco modò citato.

Pro qua limitatione illud erit notandum, 6 quòd si infrà † illud terminum causa non expediatur; potest impetrari auocatoria, ad cuius tamen concessionem opus est, vt antea constet de negligentia Iudicis Ordinarij, ita vt per hunc, non alium stet, nolle, vel non curare causam infra biennium assignatum expeditam fore, ita quod ex sua causa, & opera defectus & culpa appareat. Etenim si ex ipsius Ordinarij parte minimè steterit, quominus intra assignatum tempus à Concilio causa defierit terminari, sed ob causæ grauitatem, aut qualitatem, aut partium cauillationes & subterfugia fuerit dilata; minimè amittit primam instantiam, & fauorem Concilij Tridentin. ex vniuersali regula inductum, vt probat Marquesanus *de commissionibus, part.* 2. §. 4. *num.* 54. Leo *in Thesauro fori Ecclesiastic. cap.* 1. *num.* 72. *part.* 2. Aloysius Riccius *in practica Aurea resolut.* 334. *à princip. & in decis. Curiæ Archiepiscopalis Neapolitan. decis.* 153. *part.* 4. Qui duo testantur, ita fuisse decisum à Sancta Congregatione Cardinalium, quos sequuntur Barbosa *in pastorali, tom.* 2. *allegat.* 81. *sub num.* 9. Ioannes Mariæ Nouarius *in noui iuris Pontific. pract c. conclus.* 1. *de causis primæ instantiæ, conclus.* 2. *aliàs* 55. *num.* 3. *&* 4. & nemine horum citato idem benè probat Narbona *in l.* 59. *gloss.* 1. *num.* 95. *tit.* 4. *tom.* 3. *lib.* 2. *Recopilat.* qui tamen ex Marsilla, & Ioann. Galemat. refert ad litteram declarationem Cardinalium in hæc: *Congregatio censuit, si per Iudicem non steterit, partes alios Superiores adire non posse.*

Et comprobatur, nam vbicumque in iure cauetur, causam † intra certum tempus termi- 7 nandam esse; si litigantes illam per subterfugium distulerint, non obstante temporis cursu, licitum erit eidem Iudici causam prosequi, & sententiam proferre, vt quamplurimis Doctoribus citatis, probat Iasson *in l. properandum, num.* 2. *&* 27. *C. de iudiciis.* Muranta *de ordine iudic.* 5. *part. à num.* 3. Rolandus à Valle, qui de communi testatur *consil.* 82. *lib.* 4. Tiraquellus *de retractu, tit.* 1. §. 12. *gloss.* 2. *à num.* 10. & per totam Antonius Sola. *in constitutionib. Sabaudi, tit. de iudic. decret. cæsar. gloss.* 3. *num.* 5. Scaccia *de appellationibus, quæst.* 15. *num.* 61. *&* *num.* 316. Anguianus *de legibus, lib.* 3. *controuers.* 17. *n.* 32. Narbona vbi proximè *à num.* 95. qui omnes fundantur in argumento text. *in cap. venerabilis* 20. *de Iudiciis*, iuncta Glossa ibi verbo, *Non obstante*, Abb. *num.* 9. Beroius *num.* 12. *&* 19. text. *in cap. cum venerabilis, de exceptionibus*, notabilis Glossa *in l. intra vtile, verb. Egressi ætatem, ff. de minoribus, quinquennium, ff. de adulteriis. l. si*

cum

cum ipse, ff. de excusation. tutorum, l. fin. ad finem, C. de adulteriis, & Narbona ibidem *n.* 97. *& sequentibus*, latiùs comprobat; ab ipso Iudice esse probandum lapsum termini non sua culpa, & negligentia fuisse transactum.

Erit tamen animaduertendum, quòd ad hoc vt negligentia Ordinarij detegatur; tenetur
8 pars non semel, † sed pluries protestari apud eundem Ordinarium, vt causam terminet, neque labi patiatur biennium Concilij secundùm Alexand. *consil.*64. *lib.*1. *& consil.*64. *lib.* 6. Felinum *in cap. licet causam de probationibus*, Capicium *decis.*11. *ad fin.* Afflictis *decis.* 5. Craueta *consil.*270. *num.*5. Antonius Grauatius *in annotationibus ad cap.*5. *lib.*3. *praxis Octauiani vestrij, verb. Dummodo, num.*7. *vbi num.*88. refert Gometium *in regula de annal. possess.* 76. Narbona *in l.*59. *glossa* 1. *num.*100. *lib.*2. *tit.* 4. *tom.* 3. *Recopilation.* Pedemontan. *decis.*12. *num.* 6. vbi de communi testatur Gramaticus *voto* 31. *num.* 3. Riccius *in practica Aurea, resolut.* 334. *num.* 1. *& in decis. Curiæ Archiepiscopalis Neapolit. decis.*120. *part.* 4. Barbosa *in tractatu de potestate Episcop. tom.*2. *allegat.*81. *num.*9. *ad finem* Ioannes Mariæ Nouarius *in noui iuris Pontific practic. resolut. cap. de causis primæ instantiæ. concluf.* 2. *aliàs* 55. *num.*4. *in fin. fol.*144.

Pro quibus omnibus notanda erunt quæ Scaccia *de appellation. quæst.*15. *à num.*278. *&* n. 281.
9 in hæc: *Sub* † *declara tertiò, vt ista auocatio fieri non debeat, nisi precedente negligentia Ordinarij, & ideò debet Ordinarius fuisse priùs requisitus pro expeditione causæ, vt post Marchesanum retuli, & sequutus sum infrà quæst.*17. *in ampliatione, num.*55 *ampliat.*16. *& quod requiritur negligentia Episcopi; aliàs Nuntij, & Legati non possint se intromittere, disponit idem Concilium Trident. quod ad hoc citaui etiam suprà lib.*1. *cap.*66. *sub num.*12. *vbi videas, quia multa scripsi de aduocatione causarum propter negligentiam Iudicum, & an requisitio facta coram antecessore pro expeditione causæ*
10 *constituat successorem* † *in negligentia, vide Marchesan eodem cap.*6. *num.* 79. *vers. finem, fol.* 78. *& quomodo debeat fieri requisitio, & quoties, vide infrà dict. quæst.*17. *ampliat.*16. *num.*50. *& sequentibus, & an debeat fieri in actis, vide suprà hac eadem quæst. sub num.*181. *vers. Imò, quod sistat, art.*9. *&c.*

Comprobatur; nam vbi permittitur aditus ad secundum Iudicem ob negligentiam Primi, ille adiri non potest, nisi priùs constet de negligentia istius, vt per Rotam apud Cardinal. Blancheti in Vrbitanens. Parrochialis 1588. *& in alia decisione coram Gipsio in Areminens. Canonicatus* 29. *Octobris* 1593. Obseruat Gratianus *in discept. forens. cap* 91. *num.*31.

Transacto tamen biennio, etiam ob negli-
11 gentiam Ordinarij, † poterit nihilominus Iudex ipse sententiam proferre, re adhuc integra, hoc est, antea quàm pars grauata vtatur hoc permisso remedio, vt ad Superiorem liberè confugere queat, vt post plures Doctores benè comprobat, & ponderat ex eisdem Trid. verbis Narbona vbi proximè *num.*101.

Secunda exceptio prædictæ vniuersalis regu-
12 læ Concilij apparet ex eius † verbis, ibi. *Nec antea aliis committantur, nec auocentur, nec appellationes ab eisdem interpositæ per Superiores quoscumque recipiantur, eorúmve commissio, aut inhibitio fiat, nisi à diffinitiua, vel à diffinitiua vim habente, & cuius grauamen per appellationem à diffinitiua reparari nequeat*, in cuius comprobationem vide quæ latiùs deduximus suprà hac 2. *part. cap.*5. §. 2. *à num.*1. *& seqq.* quia ampliùs non repeto.

Quantùm autem ad articulum auocationis in prima instantia, quæ in hac Concilij parte annuntiatur, altiùs tractatur infrà *à num.* 3. *cum sequentibus, & in* §. *vnico*, Et in cæteris capitibus sequentibus huius 2. *part.*

Tertia exceptio legitur in eodem Tridentin. decreto † consequutiuè, ibi: *Ab his excipiantur* 13
causæ, quæ iuxta Canonicas sanctiones apud Sedem Apostolicam sunt tractandæ, exornat, licet obiter Barbosa *in pastorali. tom.* 2. *allegat.*81. *n.*10. Nicolaus Garcia *de beneficiis* 6. *part. cap.* 3. *à num.*6. Paulus Piasequius *in praxi Episcop.* 2. *p. cap.*4. *de persona Iudicis, num.* 3. Nouar. *in noui iuris Pontific. practic. concluf. cap. de causis primæ instantiæ, concluf.* 1. *aliàs* 54. *num.* 7. Leo *in Thesauro fori Ecclesiastic. cap.*1. *num.*73. Narbona *in l.* 59 *glos.* 1. *num.* 43. *&* 44. *& à num.* 188. apud quem videbis aliquas ex his causis, quæ apud Sedem Apostolicam sunt tractandæ de iure, sed latiùs Barbosa *allegat.*50. *n.*31. *& seqq.* ad quos te remitto.

Quarta exceptio (quæ frequenter accidit † in hoc Supremo Senatu, & quæ maximâ re- 14
uerentiâ practicatur, & attentè inspicitur) habetur in eodem decreto Concilij, ibi: *Vel quas ex vrgenti rationibilique causa indicauerit Summus Romanus Pontifex per speciale rescriptum signaturæ Sanctitatis suæ manu propriâ subscribendum, committere, aut auocare.*

Licet enim Sedes Apostolica sit fons & origo totius iurisdictionis spiritualis, & Ecclesiasticæ, † Summúsque Pontifex Dominus sit vniuersa- 15
lis, ita vt cum omnibus totius Orbis Ordinariis concurrat, possitque omnes causas siuè in prima, siuè in alia quauis instantia pendentes ad libitum suæ voluntatis ab illis auocare, vt notissimum est, & copiosè de hac Papæ Regaliâ tractauimus, & deduximus infrà hac 2. *part. cap.* 31. *à num.* 86. *cum sequentibus*, tamen dignatus est Summus ipse Ecclesiæ Pastor, vrgentissimis de causis motus ex dicto decreto prouidere de remedio, ne cum tanto dispendio partes extra suas prouincias, & Regna litigare cogantur, nec extrahantur, atque ne frustretur Ordinariorum iurisdictio, vt latiùs considerauimus hac 2. *p. cap.*3. *per totum*, sicuti & de iure præ oculis semper habuere Principes, cùm ad huiusmodi auocationem ab Ordinario nec soleant, nec debeant ipsi Principes facilè moueri, nisi ex magna, & vrgenti causa, atque necessitate interueniente: affert quippè Reipublicæ ingens detrimentum, & subditis litigantibus intolerabile præiudicium ac dispendium, vergítque in contumeliam Iudicis inferioris, vt post plurimos Doctores dilucidè obseruauimus *in dicto capitul.*31. *à n.*87. *cum sequentibus.*

Ideò nouam formam vltra ius commune, & Curialem stylum † præfatum decretum Triden- 16
tin. induxit, ne facilè ex negotiatione & suggestione litigantium, atque Curialium causæ auocentur ab Ordinariis in maximum eorum iurisdictionis, & partium dispendium, & notabile præiudicium, ideoque vltra stylum Romanæ Curiæ, vsque tunc vsitatum, duo specialissima sunt hoc decreto Tridentini nouiter pro

forma,

forma, & commiſſionis validitate introducta: alterum quod niſi ex vrgenti rationabilíque
17 † cauſa, quam ſuo dumtaxat iudicio, & arbi- trio, & non alterius ſpecialiter reſeruauit Ec- cleſiæ Princeps, ibi: *Vel quas ex vrgenti ratio- nabilique cauſa, iudicauerit Summus Romanus Pontifex, &c.* Quare cum iudicium cauſæ, an ſit legitima ad effectum auocationis expedien- dæ in arbitrium Papæ ſit poſitum, illius non egreditur perſonam, éſtque forma perſonaliſſi- ma, quæ à Principis perſona nullatenus recedere poteſt, text. cum materia & ibi communiter Doctores *in l. ſi quis arbitratu, ff. de verborum obligationibus, l. fin. C. de contrahenda emption. l. ſi merces in princip. ff. de locato & conducto*, exornat Cardinal. Mantica *de contractibus, lib. 2. tit. 2. à num. 24. & ſeqq.* Et inferiùs vlterius com- probabitur perſonalitas hęc in ſubſcriptione, per alium vltra ipſummet Pontificem non facienda, nec admittenda, ex defectu formæ ſolemnis re- quiſitæ ad probationem auocationis.

Secunda ſpecialitas continetur ibidem: *Per*
18 *ſpeciale reſcriptum* † *ſignaturæ Sanctitatis ſuæ, manu propria ſubſcribendum, committat*; ita vt non ſufficiat ſignatura gratiæ, aut iuſtitiæ, vt ſoli- tum eſt expediri, ſignatura enim gratiæ, & ſignatura iuſtitiæ duo ſunt potiſſima Tribunalia Papæ: vnum, id eſt ſignatura gratiæ, vbi ipſe- met Pontifex Maximus præſidet, in quo pro- ponuntur vt plurimum res, & negotia gratiam concernentia: & alterum, hoc eſt ſignatura iu- ſtitiæ, vbi non ipſe Papa ſed vnus Cardinalis tanquam Præfectus præſidet, & in illo expe- diuntur commiſſiones, & reſcripta iuſtitiam concernentia, vt per Staphileum *in tractatu de ſignatura iuſtitiæ*, & Gomecium *in compendio vtriuſque ſignaturæ*, quod collocauit *ſub regula de non iudicando iuxta formam ſupplicationis, poſt quæſt.* 15. Et ideò appellantur ſignatura gratiæ, & ſignatura iuſtitiæ, quia ibidem ſi- gnantur, id eſt, ſubſcribuntur reſcripta gratiæ, & iuſtitiæ, vt palam eſt, & ſcripſit Rebuffus *in praxi. tit. de ſignatura gratiæ, num.* 11. 12. *&* 17. Hieron. Gonçalez *in regul.* 8. *Chancel. gloſſ.* 60. *num.* 54.

Quare in his commiſſionibus auocatoriis in
19 prima inſtantia quædam † irregularis & noua forma inducta fuit, & vltra communem ſtylum introducta ex nouiori diſpoſitione Tridentin. vt non ſufficiat per ipſa Tribunalia expediri, ſed inſuper vt commiſſio ipſa manu propria Sanctiſſimi ſubſcribatur, vt ex eodem decreto Tridentin. notant Nicolaus Garcia *de beneficiis. 6. part. cap. 3. à num* 6. Piaſequius *in praxi Epi- ſcopali 2. part. cap.* 4 *num.* 3. *in princip.* Franci- ſcus Leo. *in Theſauro fori Eccleſiaſt. part. 2. cap. 1. num.* 73. Riccius *in praxi Archiepiſcopali Neapo- litan. 4. part. deciſ.* 273. *num.* 7. Barboſa *in tra- ctatu de poteſtate Epiſcopi, tom. 2. allegation.* 81. *num.* 10. Flores de Mena *practicarum quæſt. lib. 1. quæſt.* 12. *num.* 11. Ioannes Mariæ Nouarius *in noui iuris Pontific. practic. concluſio, cap, de cau- ſis primæ inſtantiæ, concluſ.* 1. *aliàs* 54. *num* 7. *fol.* 141. Narbona (nullum ex his allegans) *in l.* 59. *à num.* 195. *&* 204. *tit.* 4. *lib. 2. tom.* 3. *Reco-*
20 *pilation.* dicentes † has commiſſiones, niſi ex vrgenti, rationabilíque cauſa Papæ arbitrio & iudicio reſeruata, fuerint ſubſcriptæ, non va- lere, nec admittendas.

Et quod ſubſcriptio propriæ manus Sanctiſ- ſimi requiſita † à Tridentin. *in dict. cap. cauſa* 21
omnes, ſit forma, expreſsè dixit Gregorius XIII. in ſua Bulla ſuperiùs adducta *in cap. 3. à num.* 11. *hac 2. part.* propè principium, ibi: *Decretis hu- iuſmodi Concilij non contraueniri, nihilque præiu- dicij illis inferri, vel eorum forma in aliquo vio- lari, &c.* Et forma dicitur, quando lex ſic eam vocat, Petrus Surdus *conſ.* 282. *à num.* 8. & poſt Ruinum, & Brunum firmat Beccius *in conſ.* 12. *num* 27.

Nam cùm hoc decretum requiſita hæc appe- 22
tat vltra † ius commune pro ſolemnitate, ſub- ſtantialem formam induxiſſe cenſetur, poſt alios Rolandus à Valle *conſ.* 72. *num.* 61. *lib.* 3. Virgi- nius Vocacius *in conſtitutionibus Marchiæ gloſ.* 6. *num.* 163. *&* 165. Auguſtinus Barboſa *axiom.* 100. *ſub num.* 2.

Et quia, quando lex aliquid inducit de nouo 23
cum certis † modificationibus, quidquid in ea exprimitur, cenſetur datum pro forma, Anchar- ranus *conſil.* 241. *num.* 6. *in fine*, Decius *conſ.* 612. *num.* 2. & dixit ſingulariter Alexander *conſ.* 82. *num.* 3. *lib.* 1. Mieres *de maioratu* 4. *part. quæſt.* 20. *num.* 197. alios citat Domin. Ioannes del Caſtillo *controuerſiar. tom.* 6. *capitul.* 99 *num.* 10. Gloſſa recepta *in Clementina* 1. *verbo, Inhibentes, de iure patronatus*, cuius authori- tate ita iterum tenuit Ancharranus *in con- ſil.* 31. *viſa quadam petitione*, Paulus Ca- ſtrenſ. *in conſil.* 184. *num.* 2. *volumin.* 1. opti- mè Felinus *in cap. cùm dilecta, num.* 6. *ver- ſicul. Nonum ſignum, de reſcriptis*, Decius *conſ.* 262. *num.* 4. *&* *conſil.* 612 *num.* 2. Ignatius del Villar *in Sylua reſponſorum, lib.* 1. *re- ſponſ.* 15. *num.* 3. dicentes, quod quando lex, vel ſtatutum prouidet aliter, quàm ius com- mune cum certis modificationibus: quidquid ibidem exprimitur, habendum eſſe pro forma.

Quod & in ſpecie procedit, quia quando lex
inducit † nouum aliquem probandi modum, eò 24
quòd in probatione actus aliquam certam qua- litatem, aut modificationem adiecit: formam inexcuſabilem inducere cenſetur; vt poſt Bu- trium, Tellum, Fernandez, Molinam, Pu- theum, Chaqueranum, & Azebedium obſer- uat Caſtillo *in tractatu de tertiis, capitul.* 20. *num.* 25. Mieres *de maioratu.* 4. *part. quæſt.* 20. *num* 175.

Hinc eſt, quod quando ſubſcriptio, vel ſcri- 25
ptio manu propria † requiritur à iure, eſt for- ma, à qua nullatenus recedendum eſt, ita vt aliter confectum reſcriptum nullam fidem fa- ciet, nec valebit, text. *in §.* 1. *inſtitut. de em- ption. & vendition.* ibi: *Conſcripta, vel manu pro- pria contrahentium, vel ab alio quidem ſcripta, à contrahentibus autem ſubſcripta*, text. *in l. fin. ff. de operis publicis*, ibi: *Nominis proprij titulo ſcribendo &c.* text. eſt *in l. iubemus* 16. ibi: *Ma- nu ſua, C. de erogation. militar. annonæ. lib.* 12. text. optimus *in l. iubemus, §. ne autem, verſi- cul. Sin verò*, ibi: *Quid enim ſi teſtator iuſſerit eum in certum locum abire, vel liberalibus ſtudiis imbui, vel domum ſuis manibus extruere, vel pin- gere, vel vxorem ducere; quæ omnia teſtatoris vo- luntas in ipſius ſolius perſona intelligitur incluſiſſe, C. de caducis tollendis, l.* 2. *C. de his qui veniam ætatis impetrare.*

Ex quibus iuribus communiter † deducunt 26
Doctores, quòd is qui manu propria, voce, aut

persona sua aliquid facere tenetur; non potest id per alium explicare, Matienço *in l. 1. tit. 4. glossa 16. n. 5. lib. 5. Recopil.* & per dictam *l. 2.* ita ponderant Angelus *in l. 3. ff. rem ratam haberi*, Imola, Hostiens. Ioannes Andreas, Antonius, & Panormitan. *in cap. cum desideres de sententia excommunicationis*, Tiraquellus *in l. 16. connubialibus, verb. Consent. n. 25. & 26. fol. mihi* 398. Vbi quod ab hac forma non receditur, nec per æquipollens, nec per actum fictum, sed omnino verum fieri debet, ad quod alios allegat.

Et dispositio omnis respiciens personalitatem non verificatur in eo, qui per alium facit actum, si pro forma ab statuto sit ita dispositum, Bursatus *consil. 73. num. 22. & num. 23.* Bald. *in l. fin. de excusat. tuto.* Bólognet. *in Authent. habita. num. 265. C. ne fil pro patre*, Ronchegal. post Imola, & alios *in l. 5. num. 26. ff. de duobus reis*, Carrocius *de locato. 1. part. tit. de sublocatio. q. 18. num. 21.* Giurba *decis. 118. n. 30.*

27 Qui etiam addunt, quòd vbi ad actum † expediendum personæ industria est electa; admittitur substitutus, si ita sit loci, aut regionis consuetudo, non aliter.

Atque ideò subscriptio pro forma apponitur,

28 † iuxta text. *in l. emptor. §. Lutius, ff. de pactis*, Aretinus mirabiliter *in l. si ita stipulatus, Crysogonus, num. 11. versic. Ad illum, ff. de verbor.* Brunus *in tractatu de forma, versicul. Prædicta pocederent*, & alij relati per Antonium Gabrielem, *tit. de præsumptionibus, concluf. 3. num. 32.* Iasson. *in l. cum antiquitas*, § *fin* per text. ibi, *C. de testamentis, num 12.* Decius *in l. hac consultissima, num. 9. C. eodem tit.* Menochius *de præsumptionibus, lib. 3. præsumption. 66. num. 14.* Hieronymus Gonçalez *in Regula 8. de alternatiuis, glossa 60. à num. 1. & à num 31. & à num. 37.* Rota per Puteum *decision. 225. num. 2. & 3. lib. 1.* & facit dicta Regula 8. ibi: *Manu propria subsignatas.* Qui Doctores etiam tra-

29 ctant, an vbi requiritur † subscriptio propria manu, sufficiat scriptio sola propria manu, & concludunt sufficere, ex rationibus & fundamentis consideratis ab eodem Gonçalez in dicta *glossa 60. à num. 31. & sequentibus.* Provt in casu de quo agimus sufficere, dicendum erat, rescriptum auocationis ab Ordinariis propria manu Sanctissimi scriptum esse, quod impossibilis videtur casus existentia.

30 Licet etiam hoc casu dato pro † contrario vrgebat, quòd quando subscriptio manu propria requiritur ad euitandum damnum tertij, & ad eius interesse & præiudicium (vt hoc in casu de quo agimus) non sufficit scriptum propria manu absque ipsa subscriptione; vt ex aliis præfatam limitationem sublimitant citati & sequuti à Hieron. Gonçal. *d. gloss 60. à num. 39.*

31 Similem text. huic *cap. causa omnes*, † reperio in *Authent. ne decurio, aut cohortalis perducatur in ius, &c.* aliàs constitution. Iustinian. 151. in hæc verba: *Suggestionibus per Epistolam gloriæ tuæ facta est, quæ dicit: non ex vsu esse vt Decuriones, aut cohortales, cum publico priuatovè, cùm ipsis iure agendum est, ad diuersa iudicia, vel ad hanc Almam perducantur vrbem, vel in alias mittantur prouincias. Sæpenumero autem sacras nostras præberi iussiones, quæ id velint, &c. Si tamen necessitas incedat, vt huiusmodi aliquid agatur, nulli nostrorum Magistratuum, excepto Thonorio, concedimus, vt Cohortalem, aut Decurionem ad hanc Almam vrbem iudicij causa perduci faciat: nisi sacra aliqua interueniat iussio, quæ expressis verbis id præcipiat: quam ipsam conuenit vt excellentia tua perdiscat, nec citra decretuum tuum ipse huc in ius perducatur, cum ita fieri, id expediat publico; ne si ex his locis vbi publicas tractant pecunias, abstrahantur; hanc ansam arripiant nocumentum inferendi contra Rempublicam; quæ igitur nobis placuerunt, & per hanc nostram præmaticam declarantur formam, ea studeto Excellentia tua effectui & fini tradere, &c.*

Hinc est, quod cùm hæc forma sit substantialis rescripti auocatorij † in prima instantia 32 nouiter requisita à præfato Decreto 20. Tridentini, ita vt aliter non valeat rescriptum; nec admittatur in præiudicium ordinariæ iurisdictionis, & partium litigantium; nisi sit nempè subscriptum de propria manu Sanctissimi; ab eadem forma recedendum non est, etiam si aliàs legitimè expeditum dicatur rescriptum, † quia forma non potest per æquipollens adim- 33 pleri, *Gloss. verb. transponentes in cap. cùm dilecta, de rescriptis.* Tiraquellus *de retract. Linagier. §. 1. gloss. 21. num. 11. versic. Hac, & §. 36. gloss. 2. num. 58. & in tractat. de legibus connubialibus, gloss. 6. num. 26. & gloss. 7. num. 188.* Osascus *decis. Pedemontana 163. num. 4. cum seqq.* Alderanus Mascardus *de generali statutorum interpret. concluf. 9. n. 62.* Barbosa *axiom. 100. n. 5.* maximè quando dispositio non considerauit effectum, † vt hoc Decretum Tridentini, quod 34 respexit dumtaxat inconueniens in principio, & origine auocationis existens. Decius *in cap. de appellationibus, à n. 5. & seqq. de appellationibus*, Zephalus *consil. 35. n. 46. lib 1.* Mnochius *consil. 131. num. 15.* Osascus *decis. Pedemontan. 92. num. 15.* Cardinal. Tuschus *littera L. concluf. 414. num. 38.* Barbosa vbi proximè, & ampliat numeris seqq.

Etenim forma continet solemnitatem actus, vt probant Doctores. Felinus *in cap. cùm dilecta, n. 26. vers. Quoniam, de rescriptis.* Zephalus *consil. 172. num. 11. tom. 2.* Valençuela Velasquez *consil. 177. num. 60. tom. 2.* Ioannes Franciscus de Ponte *cons. 75. lib. 1.*

Sicuti è conuerso, quando actus debet fieri cum aliqua legis solemnitate, talis solemnitas formam importat, *l. obligari. §. tutor. ff. de autorit. & consensu tutor. cap. cum dilecta, 22. de rescriptis*, vbi Felinus *num. 6. vers. Tertium signum.* Mexia *ad legem Tolet. 2. part. fundamento 12. num. 1. & seqq.* Beccius *consil. 12. num. 26.* Zephalus *consil. 171. num. 11.* Valençuela vbi proximè *num. 38.* vbi *à num. 37.* latè prosequitur, quod aliter actus gestus forma, aut solemnitate omissa, sit nullus ipso iure. Castillo *controuers. lib. 3. cap. 149. num. 26. & seqq.* Gonçalez *gloss. 18. num. 76. cum seqq.* Escobar *de ratiociniis, cap. 11. num. 19* Gratianus *disceptation. 853. num. 28. tom. 5.* & forma adeò ad vnguem seruari debet, vt nihil addi, vel detrahi possit absque actus corruptione, *l. 1. §. opus nouum, ff. de noui operis nunt.* Sebastianus de Medicis *regul. 7. ampliat. 4. pag.* 289. Nouarius *quæst. fòrensium, lib. 1. q. 71. num. 2. & quæst. 56. num. 5.* vbi quod nec in melius aliquid de forma mutari potest.

Aliis etiam mediis subscriptionem commissionis in prima instantia esse formam substantialem, & annullatiuã ea omissa; probatur infra hac

2. *part. cap.* 17. *à num.* 26. *& seqq.* atque omnia inde sequuta, & deriuatiua pariter esse nulla, abundè constat hac 2. *part. cap.* 26. *à n.* 35. provt monitoriales, compulsoriales, remissoriales, inhibitiones, sicuti procedentes à radice infecta, copiosè infra hac 2. *part. cap.* 26. *à num.* 25. *cum multis seqq.* inde etiam deficiente subscriptione in commissione sententia nulla est, infra *cap.* 17. *à n.* 31. item etiam executoriales emanatæ, infra *cap.* 20. *à n.* 73. *& seqq. & per totum caput*, & tandem totus processus gestus à iudice ex commissione non subscripta nullitatis vitio subiicitur, infra *cap.* 31. *n.* 4. idipsum nullitatis vitium etiam operatur; quando commissio subscripta fuit, sed postmodum resoluta ex aliquo accidenti superueniente, vt eius virtute procedere nequeat Delegatus, absque noua alia pariter subscripta commissione, cùm subscriptio sit qualitas commissionem informans, huic accessoria, quæ simul resoluitur commissione resoluta, abundè *cap.* 12. *à n.* 45. *cum seqq. & per totum caput*, & de aliis plurimis effectibus ortis ex defectu huius formæ subscriptionis passim videbis per discursum totius huius 2. *part.*

Et cùm hæc auocatio causarum ab Ordina-
35 riis non sit facienda † nisi ex vrgenti rationabilique causa, cuius cognitio sibi ipsi reseruauerit specialiter Summus ipse Pontifex ex dicto Concilij Decreto; nemo alius in ea se potest intromittere, Afflictis *quæ sunt Regalia, verbo, & committentium, num.* 18. *&* 46. Farinacius *quæst.* 118. §. 4. *num.* 4. Marius Giurba *consil.* 49. *num.* 6. & multa conducunt, quæ in proposito diximus hoc *tract.* 1. *part. c.* 14. *per totum*, & maximè *à num.* 33. *cum seqq. vers. Ex hac Regalia etiam prouenit.*

Etenim, vt superius diximus *à num.* 16. quan-
36 do dispositio est personalissima, † quia respicit propriam personam Papæ, non potest actus validè fieri per alium, quantumuis etiam habentem vices, & authoritatem Sedis Apostolicæ, & sub eius appellatione veniat; provt Legatus à latere, vt per Glossam *in Clement. Auditor, verbo, deputatus, de rescriptis*, sequutam communiter ibidem per Canonistas, & signanter Imola *num.* 19. & per text. *in cap. si Abbatem, de electione, lib.* 6. determinauit Rota *in causa Caurien si beneficiorum*, 2. *Iunij* 1610. *coram D. Penna*, quàm ad litteram refert Nicolaus Garcia *de beneficiis*, 5. *part. cap.* 3. *sub num.* 16. *vers. Sed ab hac decisione*, qua etiam dictum
37 fuit † quod quando natura verbi in dispositione appositi denotat personalitatem, non egreditur personam, per *cap. si gratiosè*, cum ibi notatis, *de rescriptis, lib.* 6. & determinauit Rota *in causa Leodoens. beneficij* 3. *Iunij* 1608. *coram Domino Obtembergo*, quæ recensetur in eadem decisione Caurien si.

Et quia nomen proprium non est alteri com-
38 municabile, † ex *l. Celsus. §. quod alicuius, ff. de legat.* 2. Alexand. post Bart. *in l. licet Imperator, ff. de legat.* 1. Doctores *in l. in ratione. §. quod vulgo. ff. ad leg. Falcidiam.* & in *Leg. si plures, in fin. ff. de Legatis.* 3. cum aliis per Tiraquell. *de priuileg. piæ causæ*, 26. Peregrinus *de fideicommiss. articul.* 16. *num.* 59. Gratianus *disceptationibus forens. tom.* 1. *cap.* 104. *n.* 46. Giurba *decis.* 32. *num.* 12.

Atque insuper in specie hanc personalitatem † in subscriptione Papæ probat eleganter Gomezius *super regula de non iudicando iuxta formam supplicationis, in quæst.* 16. *in compendio vtriusque signaturæ, vers.* Solutio dici potest, in hæc: *Et quia in supplicatione verus scribendi actus attenditur; quia vt talis verus, & non repræsentatiuus homo scribit; ideò nomine vero vtitur; in Bullis verò quia Papa non scribit, nec manum suam vt ipse apponit; sed per officiales expediuntur, in illis officij sui nomen, id est, Papatus ponitur. Pro ista distinctione facit notabile dictum Bonifacij de Vitallinis Rotæ Auditoris in Clementina* 1. 4. *colum. num.* 48. *de probationibus: vbi dicit, quod quando Papa organo suæ vocis loquitur,* † *tanquam prima persona loqui videtur; quia ipse* 40
per se scribere, & loqui, sunt actus personalitatem denotantes, &c. sequitur & facit paulò post: *Sic igitur dicendum est,* † *quod quando ipse* 41
manu sua supplicationem signat, ideò nomen suum proprium apponit, & priuatum, quia manu sua scribendo, actum priuati hominis, personalem instriam denotans, facit, propterea bene nomen impositum personæ suæ conuenit. Sed in Bullis, quia ista de per se non facit, sed repræsentatiuè; secundùm præsumptam formam fiunt, ideo in illis dignitatis nomen apponitur, &c. quæ quidem doctrina mirabilis est ad propositum, vt vides.

Quare cùm Rex Catholicus acerrimus sit Concilij Tridentin. protector, † vt latiùs hac 42
2. *part. cap.* 1. *& seqq.* sæpè diximus; non patitur exequi litteras impetratas in prima instantia contra formam substantialem, & indiuiduam Concilij prædicti; sed Senatus quotidiè causam remittit Ordinario, vt pars ius suum moueat coram Ordinario siue retentis litteris, vel simul relaxatis iuxta distinctionem iuridicam abundè comprobatam, de qua infra hac 2. *part. cap.* 26. *cap.* 26. *per totum*, provt praxis communis, & incommutabilis huius Supremi Consilij Regij, obseruat, & hoc ipsum etiam in Romana Curia præ oculis habetur, vt con- 43
tra Concilij Tridentin. Decretum, & formam minimè expediantur hæ litteræ propter hunc recursum vitandum, sicut testatur Marquesanus *in tract. de commissionibus nullitatis sanator.* 2. *part.* §. 2. *num.* 19. *tom.* 3. in hæc: *Et in prima instantia maximè in signatura S. D. N. passim conceditur in Rota, præcipuè in Regno vtriusque Siciliæ propter Monarchiam (vt asseritur) tunc autem, quando sumus in prima instantia, & petitur causa in Rota committi, requiritur appositio manus Papæ respectu dispositionis Concilij Trid. sess.* 24. *cap.* 20. *causæ omnes, de reformat. vbi, &c.*

Aduertendum tamen est, quod hæc subscriptio propria manu Sanctissimi † non videtur 44
necessaria apponi in ipsis litteris, & rescriptis auocatoriis in prima instantia, sed sufficiat quod in supplicatione per partem facta suæ Sanctitati apponatur, vt insinuant Franciscus Leo *in Thesauro fori Ecclesiast.* 2. *part. cap.* 1. *num.* 37. Barbosa *in tract. de potest. Episcop. tom.* 2. *alleg.* 81. *num.* 10. Piasequius *in prax. Episcop.* 2. *part. c* 4. *num.* 3. *in princip.* Aloysius Riccius *in praxi Archiepisc. Neapol.* 4. *p. decis* 277. *num.* 7. Ioannes Mariæ Nouarius in noui iuris Pontificij, *pract. concl. cap. de causis primæ instantiæ, concl.* 1. alias 54. *n.* 7. *fol.* 141. dum omnes vno hoc modo loquendi vtuntur: *Quas Papa arbitrio suo supplicatione manu propria signata expressè ad se auocauerit*, qui nullomodo loquuntur de subscriptione

hac facienda in commissionibus ipsis, sed in supplicatione. Moti tamen ex declarationibus S. Congregat. statim citandis, quibus an sit danda fides dum authenticæ non monstrantur, latiùs examinatur infrà *cap.* 30. §. 5. *per totum.*

Et in terminis (licèt nullum ex his Doctoribus alleget) tenet Narbona *in l.* 59. *gloss.* 1. *num.* 204. *lib.* 2. *tom.* 3. *Recopil.* vbi has sacræ Congregation. Cardinal. declarationes ad litteram refert in hæc: *An causarum auocationes validæ sint, si Breuia Apostolica,* † *quæ transmittuntur manu propria Pontificis subscripta non* 45 *sint? Congregatio censuit, esse valida, cùm sufficiat, ipsas supplicationes, super quibus Breuia conficiuntur, manu Pontificis esse signatas,* & iterum ibi in hæc: *An causarum auocationes commissionésque minus validæ, aut contra Decretum Concilij cap.* 20. *session.* 24. *indicari debeant, ex eo, quod Breuia Apostolica, quæ ad partes transmittuntur, manu propria Pontificis subscripta non sint, an verò sufficiat, ipsas supplicationes, commissiones; super quibus Breuia conficiuntur manu Papæ signatas, & subscriptas esse? Congregatio censuit, satisfactum esse Decreto, si ipsa supplicatio, & commissio, super qua Breue fabricatur, manu Sanctitatis suæ subscripta sit, &c.* Nota quæ super hoc abundè, & subtiliter considerauimus hac 2. *part. cap.* 30. §. 2. *à num.* 8. *vsque ad finem.*

Sed supposito quod in Senatu ex ipsa com-
46 missione, † & rescripto auocatorio non constat de subscriptione propriæ manus Sanctissimi; quomodo aliter de ea docere debet impetrans, vt euitet remissionem causæ per Senatum Ordinario faciendam, ne Concilij Tridentini dispositio violetur; abundè de hoc aliisque similibus difficultatibus valde illustrantibus, & enucleantibus materiam subscriptionis (de qua in hoc cap.) tractauimus inferius hac 2. *part. cap.*
47 30. *cum quinque* §. §. † quæ omnia hîc, & ibi dicta circa supplicationem subscriptam comprobandam & exhibendam in Senatu, procedunt data authentica fide, & vera ac reali existentia harum duarum declarationum, de quibus *à num.* 44. at verò dum Senatus Regius de earum fide dubius est, & non sufficere supplicationis subscriptionem, sed debere eandem omnino interuenire in ipso rescripto contendit; inhærens verbis disertis, & claris Concil. Trident. *in dict. cap. causæ omnes*, vt latiùs scripsimus, & annotauimus infra *cap.* 30. §. 5. *per totum*, idcirco, quæ hoc *cap. & dict. cap.* 30. *cum suis* §. §. diximus de supplicatione subscribenda, comprobanda, & exhibenda in Senatu, intelligenda sunt de ipsomet rescripto, per cuius scriptionem tantùm satisfit dispositioni Trident. & ad illius subscriptionem erunt cuncta applicanda, & reducenda iuxta tenorem, & formam Tridentini.

§. VNICVS.

An litteræ annulo Piscatoris munitæ eandem vim habere dicantur, ac si propria manu Sanctissimi fuissent subscriptæ?

SVMMARIVM.

Litteras annulo Piscatoris munitas habere vim subscriptionis propriæ manus Sanctissimi declarant Gregor. XIII. num. 1.

Verba motus proprij Gregorij XIII. quo disponitur per annulum Piscatoris satisfieri formæ subscriptionis à Trident. petitæ recensentur, num. 2. *& num.* 3.

Commissio de iure communi legitimè probatur per solum sigillum delegatis, num. 4.

Licet ab alio sit commissio scripta, & tantum cum sigillo delegantis probatur, ibid.

Sigilli appositio æqualiter probat, ac si commissio fuisset scripta propria manu delegantis, n. 5.

Gregoriana constitutio tanquam restrictiua Decreti Conciliarij vltra casum Breuium Cameralium, de quo loquitur, ad alias commissiones, & litteras trahi nequit, num. 6.

Motus proprius Gregorij XIII. in Hispania nunquam fuit receptus; imò ab eo humiliter supplicatum ex plurimis rationibus consideratis, à num. 7.

Commissiones annulo Piscatoris muniendas non committit ipse Papa, sed alij Prælati ad id deputati supplicationes subscribunt, num. 8.

Commissiones plurimæ simul iam expeditæ, & confectæ ab officialibus adsportantur ad Sanctissimum, coram quo cum annulo custoditæ litteræ ipsæ sigillantur, num. 9.

Papa vix potest habere notitiam eorum, quæ continentur in commissionibus annulo muniendis, tam ob multitudinem earum, quàm continuas, & graues occupationes, num. 10.

Sigilli appositio nihil operatur quando apponens non est certus, & conscius de tenore, & contentis in scriptura sigillata, num. 11.

Papa cum nec expedierit, nec notitiam habet de tenore litterarum annulo muniendarum facillimè obuiari potest intentioni Trident. num. 12.

Subscriptio manu propria Papæ non tollit obstaculum, & suspicionem fraudis, num. 13.

Papa multitudine negotiorum impeditus, nec præsumitur, nec potest expeditorum habere memoriam, num. 14.

Obliuionem in Papa propter multiplicitatem negotiorum, etiam in expediri solitis præsumi pluries decidit Rota, num. 15.

Senatus non admittit litteras annulo Piscatoris munitas auocatorias in prima instantia, cum ex eo non sit satisfactum formæ, & intentioni Trident. num. 16.

De pluribus dubiis, ampliationibus, & limitationibus attingentibus commissiones subscriptas, vel subscribendas propria manu Sanctissimi, n. 17. *remissiuè.*

Subscriptio vbi requiritur, & sigillum eandem vim, & probationem parem inducunt, & pari passu ambulant de iure, num. 18.

Subscriptio, quando requisitur in actu pro forma, non suppletur per sigilli appositionem, num. 19. *& seqq.*

Sigillum

Sigillum, & annulum Piſcatoris idem, num.20.
Probatio per inſtrumentum, & per teſtes æqualem fidem regulariter facit, num.32.
Scripturam ad probationem actus vbi lex requirit pro forma, nihil prodeſt probatio per teſtes ſolos, num.22.
Caſus requirentes ſcripturam ad probationem quales, num.23. remiſſiuè.
Litteræ patentes vbi ad probationem ſpecialiter pro forma requiruntur, non ſufficiunt Breuia ſub annulo Piſcatoris clauſa, licèt alias æqualem vim habeant, num.24.
Subſcriptio propria manus Sanctiſſimi ſpecialiter deſtinata eſt à Trident. ad commiſſionis auocatoriæ in prima inſtantia probationem, quo caſu ſolum ſigillum non ſufficit, num.25.
Subſcriptio propria manu vbi requiritur ad ſolemnitatem, aut remouendam ſuſpicionem non ſupplетur per ſigillum, num.26.
Sigillum non ſupplet ſubſcriptionem, quæ requiritur pro forma, num.27.
Sigillum benè ſupplet ſubſcriptionem, quando agitur de probando conſenſu, non tamen quando ad ſolemnitatem actus ſubſcriptio requiritur, n.28.
Sigillum ſupplet defectum ſubſcriptionis, vbi agitur de ſolo præiudicio ſigillantis; non tamen tertij, quia tunc non admittitur probatio priuilegiata, num.29.
Subſcriptio ſi non requiritur pro forma ſuppletur per ſcriptionem, num.30.
Actus quando requirit cauſæ cognitionem, ſimplex ſigilli appoſitio commiſſionem non probat, n.31.
Concil. Trident. requirit in commiſſione primæ inſtantiæ iuſtæ, & vrgentis cauſæ examen vltra ſubſcriptionem, quo caſu ceſſat æqualitas inter ſigillum, & ſubſcriptionem, num.32.
Ponderatur participium (propria) quo vtitur Trident. excluſiuum manus alienæ, num.33.
Princeps non videns, nec perlegens id quod ſigillat, ſigillum fidem nullam facit, num.34.
Princeps non cenſetur confirmare, quod poſteà ſcribitur in papyro albo à ſe antea ſigillato, n.35.
In quo Innocentius ſibi contrarius, & communiter reprobatus notatur, num.36.
Annulum Piſcatoris non ſupplet defectum ſubſcriptionis, cùm etiam non probet quando ſcripturæ tenor ignoratur à Domino ſigilli, num.37.
Subſcribens in ſchedula vacua ſibi non præiudicat, eò quòd non videt, nec legit poſteà ſcripta, n.38. & num.39.
Quod procedit, ſiue in ſubſcriptione ſchedulæ vacuæ, ſiue in ea ſigillandæ ex identitate rationis, num.40.
Summus Pontifex tot occupationibus detentus non præſumitur tenorem ſingularum commiſſionum, quæ coram ſe annulo Piſcatoris muniuntur, ſcire, num.41.
De pluribus difficultatibus tangentibus ſubſcriptionem commiſſionis in prima inſtantia, à quibus ſubſcriptio fiat, quomodo ſubſcriptio in Senatu probetur, an per exemplum ſupplicationis ſubſcriptæ, an per relationem Iudicis Delegati, aut Notarij, & de aliis ſimilibus ſingularibus vide remiſſiuè, num.42.
Senatus non admittit litteras auocatorias in prima inſtantia, niſi propria manu Sanctiſſimi ſint ſubſcriptæ, non autem per æquipollens, cum firmiter ſit ſeruanda forma Trident. num.43.

EXlatè deductis in hoc *cap. in 4. exceptione, per totam à num.14.* controuerti ſolet in hoc Supremo Conſilio Regio, an Breuia Apoſtolica annulo Piſcatoris munita habeant eandem vim, ac ſi propria manu Sanctiſſimi fuiſſent ſubſcripta, ad effectum auocandi cauſas ab Ordinariis in prima inſtantia, ita vt ex eo ſatisfactum dicatur formæ Decreti Concilij Tridentin. † *in dict. cap. cauſæ omnes*, in quo affirmatiuè, & expreſsè declarauit Summus Pontifex Gregorius XIII. ſuper executione litterarum in forma Breuis, provt ad litteram adducit Paulus à Piaſequio *in praxi Epiſcopal. 2 part. cap.4. ſub num.* 3. & habetur *inter diuerſas conſtitutiones, pag.701. & in Bullario recent. part. 2. fol.* 1220. cuius etiam meminit Hieronymus Gonçalez *in regul.8. Chancel. gloſſa 52. ex n.* 36. Garcia *de beneficiis, tom.1. p.6. cap.* 3. *à num.* 7. Marcheſan. *de commiſſionib. part.2. cap.1. de commiſſion. appellation. extra Romam Curiam, cap.6. num.42. fol.73.*

Qui motus proprius incipit, *ad Romani Pontificis prouidentiam*; † & ante medium ſic facit; *& exequi per diuerſas ſuas in forma Breuis, & ſub annulo Piſcatoris confectas litteras mandet, &c.* & paulò poſt ibi: *Nulla, & inualida, nulliúſque roboris, vel momenti eſſe, nec attendi debere, contendunt ſub prætextu, quod in Decreto Concilij Tridentin. ſeſ.24. cap.20. diſpoſitum fuerit, quod cauſæ omnes ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentes, etiamſi beneficiales ſint in prima inſtantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoſcantur, exceptis iis, quæ iuxta Canonicas ſanctiones apud Sedem prædictam ſunt tractandæ, vel quas ex vrgenti rationabilique cauſa iudicauerit Summus Romanus Pontifex per ſpeciale reſcriptum ſignaturæ ſuæ eius manu propria ſubſcribendum committere, aut auocare.* Et inferius, ibi: *Litteræ quoque in forma Breuis annulo Piſcatoris munitæ, † non minoris ſint efficaciæ, quàm reſcripta ſignaturæ Romani Pontificis eius manu propria ſubſcripta, &c.* Quæ quidem conſtitutio benè declarat & expreſsè etiam hanc æqualitatem inter ſubſcriptionem propria manu Sanctiſſimi, & munita annuli Piſcatoris; ex hoc motu proprio Gregorij XIII. annotat licèt obiter Nicolaus Garcia *de benefic. ſub dict num.6.*

Quæ & conformis videtur iuri communi, ex quo Delegatio ſeu commiſſio † rectè probatur per ſigillum delegantis, id eſt, quando delegatio facta eſt per aliquam ſcripturam, quę ſit ſcripta manu alterius, & in ea ſcriptura reperiatur, & eſt affixum ſigillum illius, qui delegare poteſt, nam tunc licèt non appareat, ſcriptam eſſe manu illius, qui habet poteſtatem delegandi; tamen per illum ſolum ſuum ſigillum probatur delegatio. Ita tradit Angelus *in l. conſentaneum*, prope finem, C. *quomodo & quando Iudex*, & docuerunt Doctores & Innoc. *in c. quoniam contra de probat.* quos refert & ſequitur Marſil. *in rubr. C. de probat. n.*123. *verſ. Et ideo Angelus.*

Et ideo appoſitio ſigilli eandem vim habet & æqualiter probat, ac ſi commiſſio fuiſſet ſubſcripta propria manu committentis, vt ad idipſum obſeruauit, & multa congeſſit Marſil. *in dicta rubrica, de probation. num.* 320. *verſ. His expeditis*, quem refert Maſcardus *de probat. concluſ.*492. *num* 2.

Et ita etiam in terminis, in quibus versamur, mouet dubium Marchesanus *in tract. de commiss. auocator. causarum, part. 2. cap. 4. à num. 78. cum seqq.* an scilicet hodie stante Concil. Trident. dispositione *in sess. 24. de reformatione, cap. 20.* appetentis subscriptionem propriæ manus Sanctiss. in eodem rescripto, satisfiat per annulum Piscatoris, in quo dubio se inclinat sufficere; arguens ab authoritate sigilli approbantis, & confirmantis ea, super quibus apponitur vt dictum est. Et Nos quoque argumentamur hucusq; sicut ipse in terminis iuris communis; qui quidem non meminit, nec allegat hunc motum proprium Gregorij XIII. cui ex dicendis altius satisfacere conatur Senatus hîc Supremus, qui insuper adhæret litterali dispositioni *dict. cap. causæ omnes*, regulariter vltra casum Breuis Cameralis ad beneficia reseruata, quo expresè disponit d. Motus proprius, non esse admittendum contendit, ex seqq. fundamentis.

Hæc namque dispositio Gregoriana cum sit
5 restrictiua † Conciliaris Decreti *in dict. cap. 20.* non erit extrahenda vltra limites, & casum de quo loquitur, & disponit, nempè in Breuibus Cameralibus expeditis super beneficiis reseruatis Sanctæ Sedi Apostolicæ, ex specialitate rationum ibi adductarum, quæ nullomodo aliis Bullis, & litteris conueniunt, & in hoc tantùm casu illum motum proprium intelligunt Doctores hactenus citati in eius exornationem, & Nouatius *in noui iuris Pontific. practic. conclus. cap. de causis primæ instantiæ, conclus. 1.* aliàs *54. n. 14.* latiùs Barbosa *de potestate Episcopi, allegat. 81.*
6 *num. 17. per totum, tom. 2.* † & sic cætera omnia rescripta vltra hunc specialem casum remanent sub dispositione *dict. cap. 20. causæ omnes Concil. Trid.* vt præcisè in eis sit seruanda forma substantialis subscriptionis, provt in hoc *cap. 6. à principio* diximus.

Sed vlterius in hoc subsistendum, nam in
7 Hispania dictum † motum proprium Gregorij XIII. non esse receptum iuxta ea quæ latiùs deduximus, hoc *tract. 1. part. cap. 2. à num. 114. cum seqq. vers. sed quando dicta Bulla*, vsque ad fin. cap. imò ab eo humiliter supplicatum fuisse pro parte sacræ Catholicæ Maiestatis ad Sedem Apostolicam, quotidie audimus in hoc Senatu Supremo, ac insuper indies experimur obseruari litteralem formam adscriptam à sancto Concilio Trid. ita vt non admittatur per Senatum quod adimpleri possit per æquipollens.

Et causam supplicationis fundatam asseritur ex his omnibus, quæ superius dicta remanent à principio huius *cap. in 4. exceptione* Concilij Trident. *versicul. Quarta exceptio à num. 14 cum*
8 *seqq.* vsque ad finem c. considerando, † & inferendo ex contrauentione illius multa in his Regnis damna, & inconuenientia prouenire, inter quæ, & illud: quia sua Sanctitas eo casu non committit causam, sed potius id fit vel per Chancellarium Præfectum, vel alium Prælatum habentem ad id specialem potestatem datam à Papa, vt possit has & similes supplicationes expedire, provt facit, & litteræ commissionis desuper conficiuntur per officiales Curiæ iuxta praxim latissimè per Nos adductam infra hac 2. p.
9 *cap. 30.* & post has sic confectas litteras, † plurimæ simul asportantur ad Pontificem, quando sint muniendæ annulo Piscatoris, & tunc Sanctissimus tradit officiali annulum (penes se obseruatum) qui officialis in præsentia Pontificis imprimit in Cera pendente ex litteris illum annulum, absque eo quod sua Sanctitas queat habere relationem, † & specialem notitiam com- 10
missionum sigillandarum, tum ob eiusdem maximas, & continuas occupationes tantorum grauium negotiorum, & audientiarum; tùm etiam quia multæ sibi simul asportantur sigillandæ, de quo diximus latiùs *in dict. cap. 30. à num. 49. & seqq. vers. Alia forma est signaturæ, &c.* & à princip. c. latissimè tractamus de omni genere signaturarum, & à quibus Præfectis, seu Prælatis fiant, præcipuè de signatura *per concessum*, † ita quod ad Sanctissimum non ex- 11
portantur hæ litteræ expediendæ; sed expeditæ iam, & ab aliis subscriptæ, necnon penitùs iam confectæ, quo casu sigillum, seu annulum appositum nihil probat, quando certus non est Sanctissimus de contentis in commissionibus, nec eorum tenoris conscius est, vt latiùs probauimus infrà *à num. 34. cum seqq. vers. Iis adiunge.*

Quare cùm sua Sanctitas non videat has expeditiones litterarum † per annulum Piscatoris 12
signantes, nec illarum notitiam habeat: facillimè poterit contraueniri intentioni suæ, & sacrosancti Concilij Trident. iuxta text. *in cap. dilecta*, 22. ibi: *Cum in eis, illius articuli videlicet, de subtractorum resignatione fuerit prater conscientiam nostram cognitio demandata, &c.* & alia plura iura *cap. 2.* ibi: *Quoniam non credimus, ita præcisè scripsisse, cap. cùm ordinem, 6. de rescriptis, cap. 1. de constitut. lib. 6. cap. ad hæc*, 10. in corpore vnde sumitur, *de rescriptis*, in hæc verba: *Tales itaque litteras à Chancellaria nostra non credimus emanasse, vel prodiisse, vel si fortè prodierint, conscientiam nostram, quæ diuersis occupationibus impedita singulis causis examinandis non sufficit, &c.* Quæ decretalis singularissima est ad propositum, & in pluribus expeditionibus Romanæ Curiæ aduertit Soto *ad regulam 58. Chancellar. Innocentij VIII. vers. Cum quoad.* Gutierrez *Canonicarum quæstionum lib. 2. cap. 15. per totum.*

Et in fortioribus † terminis Flaminius Pari- 13
sius *de resignatione beneficiorum lib. 3. quæst. 6. num. 57. & 58.* sic loquitur: Decimo dubitatur; an huiusmodi fraudis suspicio & præsumptio excludatur, ex eo, quod supplicatio sit manu Papæ subscripta, signando manu propria censetur tollere obstaculum, & suspicionem fraudis. Contrarium tamen fuit decisum in Rota in dicta Cremonensis pensionis 28. Maij 1584. coram Canthutio, quia Papa multitudine negotiorum impeditus, † hæc retinere memoriæ non 14
præsumitur, & non potest, *cap. ex parte*, & ibi Doctores præsertim Cardinal. *num. 8.* Anania *num. 2.* Ancharranus *num. etiam 2. de offic. deleg.* Gomecius *in cap. 1. num. 35. de constitut. lib. 6. &c.* optima ad idem est Rotæ *decis. 265. num. 4.* apud Seraphin. vbi aliæ plurimæ decisiones recensentur, † diciturque ita pluries di- 15
xisse Rotam, ibi: *Etiam quod aliis vicibus, super eo rescripsisset, cum propter multiplicitatem negotiorum præsumatur oblivio, vt pluries fuit in Rota decisum veluti in vna Tarusiana pensionis, coram B. M. Oradino, & in alia Romana officij Camerariatus coram R. P. D. Cotta sub die 27. Iunij 1569.*

Quare cum in hoc possint interuenire multæ subreptio

16 ſubreptiones, & ſuggeſtiones, atque per modum prædictum expeditæ litteræ ſub annulo Piſcatoris non ſatisfaciant ſpeciali, & perſonaliſſimæ formæ Concilij Trident. quam hoc tantùm fine, & intentione adhiberi, & interuenire conatur, vt quantum ſit poſſibile auellantur negotiationes occultæ, & ceſſent ſuggeſtiones ſagaces, quibus facilè litigantes poſſent auocationes iuri & Trident. odioſas, in prima inſtantia conſequi. Ideo cautè, & attentè inſiſtit Senatus hîc Supremus in litteralis ſenſus Concil. Trident. obſeruatione, cuius præcisè, & inuiolabili formæ minimè ſatisfieri per ſignaturam ex annulo Piſcatoris agnoſcens; motus fuit ad ſupplicationem interponendam coram Sanctiſſ. à præfato Motu proprio Gregorij XIII. ac propterea ſtante non ſolùm hac ſupplicatione, ſed & ab vſu eo quòd non fuiſſet in Hiſpania receptus; rectè procedunt ea omnia, quæ latiſſimè (vbi de variis ſimilibus multis exemplaribus) diximus ſuprà 1. *part. cap.*2. *à num.*114. *cum ſequent. verſic. Sed quando dicta Bulla, &c. & à num.* 148. *cum ſequentib.* de quo vlterius infra hac 2. *part. cap.*10. erit latiùs agendum.

Et de aliis plurimis dubiis, ampliationibus,
17 † limitationibus attingentibus has commiſſiones propria manu Sanctiſſimi, latiſſimè infra hac 2. *part. cap.*12. *per totum*, & abundè etiam *in cap.*30. *cum quinque* §§. ex quibus colligere poteris, quàm incongruus ſit, & inconueniens hîc modus muniendi litteras auocatorias fini, & intentioni Conc. Trid.

Conſiderat inſuper Senatus circa ſupradictam
18 conſtitutionem Gregorij XIII. † quod licèt per eam dicatur, ibi: *Annulo Piſcatoris munita non minoris ſint efficaciæ, quàm reſcripta ſignaturæ ſuæ eius manu propria ſubſcriptæ*, provt regulariter, & de iure communi vera eſt, & communis Doctorum aſſertio; quod ſigillum de voluntate Domini impreſſum, & reſcriptum ſubſcriptum pari paſſu ambulent, æqualémque probationem faciant, & inducant in commiſſionis probatione, vt probant Romanus *conſil.*303. *in fin.* Aimon. Crauetta *de antiquit. tempor. in* 5. *partic.* 1. *part. num.* 49. Menochius *de præſumption. lib.* 2. *præſumpt.* 57. *num.* 33. Antonius Gabriel. *in commun. opinion. tit. de præſumptionibus, concluſ.*4. *num.*7. Hieronymus Gonçalez *in regul.*8. *Chancel gloſſa* 61. *n.*38. & alij plures citati in hoc §. *ad principium, num.*4.

Tamen dicit Senatus, quod licèt regulariter
19 habeat æqualem probationem; † non tamen poſſe diſpoſitioni Concilij Trident. adaptari, cùm non ſequatur exinde, quod quando vnum ex eis ſpecialiter requiritur in actu à iure pro forma & ſolemnitate, ſuppleatur per alterum ſolum, ſicuti in noſtro caſu, in quo Concilium requirit ſubſcriptionem propria manu Sanctiſſimi pro forma ad euitandas ſurreptiones, & plura alia damna, vt ſuperius latè probatum reliquimus in hoc *cap. in* 4. *exceptione, per totam à num.*14. tunc etiam ſigillum ſeu annulum Pi-
20 ſcatoris (quod idem eſt, † vt poſt alios plures probat Hieronymus Gonçalez, *in regul.*8. *Chancel. gloſſa* 61. *à num.* 17. *& ſequentib.*) non poteſt ſupplere defectum ſubſcriptionis, ſpecialiter deſtinatæ ad auocationis probationem, vt in terminis probant Iaſſon *in l. quæ dotis, num* 94. *verſ. Similiter, ff. ſoluto matrimon.* Aimon Crauetta *de antiquitate tempor. in* 1. *part. num.* 172. Antonius Gabriel vbi proximè, *tit. de præſumptionibus, concluſ.* 4. *num.* 5. & poſt Crauettam *de antiquitate tempor.*11. *part.*1. *p. princip. n.* 44. *&* 45. & Decium *in cap.* 2. *in fin. de fide inſtrumentorum*; idem affirmat Menochius *de arbitrariis iudic. lib.*2. *cap.*113. *num.*11.

Provt vulgari exemplo declaratur: nam licèt
21 regulariter omnis actus, † vel contractus pariter probetur per teſtes, ac per inſtrumentum, eandémque vim habere probationem per inſtrumenta, ac per teſtes, vulgaris, *l. in exercendis. C. de probat. l. pactum quod bona fide. C. de pact.* Maſcard. *de probat. concl.*671. *num.*1. latiùs Maſcard. ipſe *de probationibus, in princip. quæſt.* 6. *à num.*1. *& ſeqq.* maximè *à num.*12. *in exercendis* (inquit dict. l.) *litibus eandem vim obtinent, tam fides inſtrumentorum, quàm depoſitiones teſtium*; quod & idem probat *text. in cap. cum Ioannes, de fide inſtrumentorum*: ſi tamen in alicuius contractus probatione lex requirit pro forma ſcripturam: nullomodo ſufficit probatio per te-
22 ſtes, † vt vulgare eſt & firmat Maſcardus *concl.* 1399. *num.* 1. *& ſequentibus, & concluſ.* 848. *à principio.*

Et idem Maſcardus ad princip. *dict. tract. de probat. quæſt.*6. *num.*9. per text. *in c.*1. *de cenſibus*: † & ibi gloſ. *verb. ſcriptis*, recenſet caſus ali-
23 quos, quibus ſcriptura requiritur & teſtes non ſufficiunt.

Conducit elegans doctrina Hieronymi Gonçal. *in regul.* 8. *gloſſa* 59. *à num.* 15. *cum ſeqq.* † dicentis; quod Breuia gratiæ, & iuſtitiæ, quæ
24 clauſulæ mittuntur cum annulo Piſcatoris, licèt eandem probationem, & vim habeant, ſicut Bullæ patentes plumbatæ; tamen cum in dicta *regula* 8. requirantur litteræ patentes pro forma; non ſufficiunt prædicta Breuia clauſa, tametſi aliàs regulariter æqualiter in probatione operentur.

Subſcriptio etenim manu propria Pontificis
25 ſpecialiter ex Tridentin. † deſtinata fuit ad auocationis huiuſmodi probationem, & ſolemnitatem, ſicque ſigillum non ſufficit ſolum, vt in ſimili probant Bald. *in cap. ſignificauit, num.* 3. *de appellat.* quem ibidem ſequitur Buttius, Abb. & Franchus, Bertachin. *in tract. de Epiſcop. lib.*3. *part.*1. *num* 35. Menochius *de præſumptionibus, lib.*2. *præſumpt.*57. *num.*18. Hieronymus Gonçal. *dict. gloſſa* 61. *num.*42. dum etiam aſſerunt, quod cuſtos arcis, ſeu Caſtellanus non debet arcem reſtituere ei, qui venit cum ſigillo Domini, cum ſigillum non ſit ordinatum ad actum illum; & per Romanum, Felinum, Octauianum Veſtrium, & alios idem probat Menochius *de arbitrariis lib.*2. *caſu* 113. *num.*7. & plurimos citat Maſcardus *de probationib. concluſ.*1308. *ſub num.*53. ergo cum ſigillum deſtinatum non ſit ad commiſſiones auocatorias, ſed ſubſcriptio propria manu ipſius Pontificis dumtaxat; ſequitur, vt illud nihil probet, nec fidem faciat de per ſe abſque dicta ſubſcriptione. Quoniam cùm ſubſcriptio ſit forma, & ſolemnitas ſubſtantialis requiſita à Concil. Trident. ad vnguem & ſpecificè ſeu in indiuiduo ſeruanda erit, ita vt nec per aliam æquipollentem ſuppleri poteſt, vt copioſè probauimus hoc eodem *cap.* 6. *à n.*14. *cum multis ſeqq.* quippè per ſigillum, ſeu annulum Piſcatoris non ſatisfit principali intentioni Concilij Tridentini, nec occurritur inconuenientiis, & damnis, ob quæ vitanda principali-

ter moti fuerunt Patres ad illam ſpecialiſſimam ſubſcriptionis formam petendam, vti aptabilis, & congruens rei, de qua agitur, vt ſtatim.

Deinde hæc pas fulcitur: nam etſi regulariter (vt dictum eſt) ſigillum, † & ſubſcriptio 26 in probatione pari paſſu ambulent, id non procedit, quando ſubſcriptio requiritur pro ſolemnitate actus, & ad remouendam ſuſpicionem, provt contingit in noſtro caſu, cùm ad uitandas ſuggeſtiones, & ſurreptiones, necnon negotiationes litigantium, atque Curialium officialium; hæc ſpecialis ſolemnitas, vti neceſſaria nouiter fuit inuenta, & deſiderata, vt nempè ſcientia certa, examen legitimæ, & vrgentis cauſæ per Sanctiſſimum faciendum requiratur in eius ſubſcriptione, ad auocandum cauſam ab Ordinariis in prima inſtantia, vt ſurſum, & pluries diximus; ideoque ſigillum, ſeu annulum Piſcatoris non poteſt ſupplere defectum ſubſcriptionis propria manu Sanctiſſimi, quia æqualem vim, & efficaciam non habet occurrendi damnis, & inconuenientiis, quibus per formam ſubſcriptionis huiuſmodi occurri à Concilio fuit repertum, & experimento quotidie palpamus, provt rectè perpendit Aloyſius Riccius *in praxi, probation. iuriſpatronatus, in reſolut.* 52. qui poſtquam à principio loquutus fuerat de æquiualentia ſigilli, & ſubſcriptionis in *num.* 4. ſic ipſe fatur. *Prætereà ſigillum non ſupplet* 27 *ſubſcriptionem*, † *quæ requiritur pro forma*, *l. ad teſtium. §. ſi quis. ff. de teſtamentis*, *vbi non ſufficit*, *teſtes ſignaſſe*, *niſi etiam ſubſcripſerint. Alexand. dict. l. quæ dotis*, *num.* 38. vbi Ias. *num.* 54. *ff. ſoluto matrim.* Decius *in cap.* 2. *in fin. de fide inſtrumentor.* Crauetta *de antiquit. tempor.* 1. *part.* §. *quæritur etiam*, *num.* 43. Menochius *de arbitrariis*, *dict. caſ.* 113. *num.* 11.

Et prædicti omnes in contrarium citati loquun- 28 *tur*, † *quando ſolùm quæritur de illius conſenſu, & eo caſu admitto conſenſum planè colligi: ſecus vbi ſubſcriptio non ad conſentiendum requiritur; ſed ad ſolemnizandum actum, & remouendum ſuſpicionem, & comprobandum ſcripturæ fidem.*

Prætereà in dictis locis agitur de præiudicio ſigil- 29 *lantis*, † *at hîc de præiudicio tertij*, *ideò probatio priuilegiata*, *& exorbitans non recipitur*, *niſi omnia habeat requiſita. Addo*, *quod Romanus in dict. conſil.* 303. *loquitur de ſigillo debitoris*, *cuius eſt ſcriptura priuata*, *& in ea poteſt ſuum dictum* 30 *procedere*, † *quia non requiritur pro forma*, *quod ſit ab eo ſubſcripta*; *imò ſufficit*, *quod ſit ſcripta*, *l. cum antiquitus. §. cap. de teſtamentis.* Romanus *dicto conſil.* 303. Arettinus *in conſil.* 64. *column.* 6. *verſ. Nec poteſt dicere*, *num.* 5. Crauetta *dict. §. quæritur etiam*, *num.* 42. *& ſequentib. Secus autem eſt in teſte cuius ſubſcriptio eſt omnino neceſſaria pro forma*, *&c.* Hactenus Riccius, & in id expreſsè tendunt omnes Doctores ſuperius citati *à num.* 18. *verſ. Conſiderat inſuper Senatus circa*, *&c.*

Et inſuper quoniam cùm in hac ſubſcriptio- 31 ne ſimul † requirat Concilium Tridentinum cauſam rationabilem, & vrgentem per Sanctiſſimum examinandam, vt ſuperius diximus, hoc caſu etiam de iure communi iuxta Doctores allegatos ſuprà *num.* 4. *verſ. Quæ & conformis videtur*, *&c. & verſic. Conſiderat inſuper Senatus circa prædictam*, *&c. num.* 18. ſigillum delegantis non habet eandem probationis vim, ac ſubſcriptio propria manu, quod & probatur à ratione ceſſante, quam reddunt Doctores ibidem citati, Boërius *in ſingulari*, *verb. delegatio*, *n.* 14. Ioannes Baptiſta Caccialup. *in l. more*, *num.* 43. *ff. de iuriſdict. omnium iudic.* & ipſe Maſcardus *de probationibus*, *eadem concluſ.* 492. *num.* 3. *&* 4. dicentes, quod ideo delegatio probatur per ſigillum delegantis, atque propterea ſigillum habet vim ſubſcriptionis propria manu: quia delegationes fiunt abſque cauſæ cognitione, ex quo non ſunt acta iudicialia, nec requirunt præſentiam partium.

Quæ quidem ratio omnimodò ceſſat in hac noua diſpoſitione Concilij Trident. † nouam 32 formam inducentis in expediendo has commiſſiones auocatorias ab Ordinariis in prima inſtantia, requirentis ſubſcriptionem propria manu Sanctiſſimi, & ſimul appetentis cauſæ vrgentis, & rationabilis examen faciendum per eundem Sanctiſſimum, ex cuius arbitrio hoc pendet, vt latiùs probauimus in hoc *cap. à n.* 14. *cum ſeqq. verſic. Quarta exceptio*, *&c. & cap.* 3. *à princip. hac* 2. *part.* Ac propterea æquiparatio Doctorum inter ſigillum & ſubſcriptionem nequit per rationem ceſſantem adaptari diſpoſitioni Concilij, cùm in hac noſtra ſubſcriptione Doctorum fundamentalis ratio omninò ceſſet; ac per conſequens eorum doctrina, & adæquatio generalis ex hactenus comprobatis.

Suadet etiam participij vera & genuina ſignificatio, † quo vtitur Concilium Trid. ibi: *Manu propria ſubſcribendum*, quod eſt excluſiuum manus alienæ; proprium enim vbi abſolutè & generaliter in lege ponitur, excludit alterius interuentionem, & participationem, *l* 4. *ff. ſine vſusfructus petatur*, *l. ſi tibi. ff. de vſufructu accreſcendo*, *l ſi tibi. ff. quibuſmodis vſufructus amittat*, ex quibus, & aliis poſt Fabrum *in §. omnium*, *num.* 21. *inſtit. de actionibus*, concludunt Pinel. *in l.* 1. *part.* 2. *num.* 6. *verſ. Ad hanc*, *C. de bonis maternis.* Duarenus *lib.* 1. *diſp. cap.* 17. *in fin.* Donellus *commentar. iuris ciuilis lib.* 9. *cap.* 8. *verſ. Hoc idem ius.* Alexander Raudenſis *de Annalogis lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 1. latè Dominus Ioannes del Caſtillo *lib.* 1. *de vſufructu*, *cap.* 75. *num.* 4. 7. *&* 8. & cum Briſonio verb. *proprium*, *l. vltima*, *ff. de ſuperficiebus*, latè Rebuffus *in l. interdum. verb. proprietati. ff. de verborum ſignificatione.* Igitur non ſubſcribit manu propria, qui per alienam ſubſcribit, & multominus qui per ſigillum, vt in ſpecie probauimus hoc *cap. à num.* 14. *in* 4. *& exceptio.* & in hoc §. à principio.

His adiunge non minus elegans fundamen- mentum deductum † ex ſtylo affixionis, & im- 34 preſſionis ſigilli ſeu annuli Piſcatoris; de quo ſurſum *à num.* 8. *& ſequentib. verſ. Et cauſam ſupplicationis*; nempè, Summum Pontificem non legere, nec videre commiſſiones munien- das annulo Piſcatoris ob multitudinem earum, magnáſque & continuas occupationes. Ex quo ſequitur, quod tunc etiam de iure communi ſigillum probat, eique fides datur, quando Princeps, aut ſigilli Dominus legit, & videt id, quod ſigillauit ſuo ſigillo; at verò ſi ipſe non legerit contenta in ſcriptura, cui ſigillum apponit, ſed potius ignorauerit; ſigillum appoſitum nec fidem facit, nec probat. Ita tradunt Bartolus & Baldus *in l.* 2. *C. de rebus alienis non alienandis*, vbi etiam Caſtrenſis, quem ſequutus eſt Pur-

puratus

puratus *in l. admonendi, num. 177. de iure iurando*, qui subiicit *in l. si stipulatus*, §. *Chrysogonus, ff. de verbor. obligation.* Principem non cente-
35 ri confirmasse scripturam in papyro à se † priusquam scriberetur, sigillato: cui assentit Menochius *de arbitrariis iudic. casu 113. num. 5.* & dicit Innocent. *in cap. 2. de fide instrument.* quibus adhæsit Bertachinus *in tract. de Episcop. lib. 3. part. 1. tit. qualiter eligatur Episcopus, n. 2. vers. Nunc tractemus*, quo loco plures alios idem sentientes congessit, & tenet Mascardus *de probationibus, conclus. 1308. num. 49. & seqq.*

36 Et licèt in hoc sibi sit apertè † contrarius idem Innocentius *in cap. quanto, in vers. Munimenta, de his quæ fiunt à Prælatis:* tamen eius dictum reiiciunt Baldus in Margarita, *in verb. sigillum*, & Bertachin. loco proximè citato *n. 21. vers. Nunc tractemus.* Mascard. *dict. conc. 1308. num. 50. & 51.* Igitur sigillum, seu annulum Piscatoris non potest supplere defectum subscriptionis propriæ manus Sanctissimi, quæ est for-
37 ma, cum etiam in hoc casu non probet;† quando non sit lecta commissio per Summum Pontificem, nec cognouerit, quid in ea contineatur, quibus adde quæ in proposito considerauimus supra hoc §. *à num. 8. cum seqq. vers. Et causam supplicationis fundatam, &c.*

Pro qua doctrina contra Innocentium facit
38 similis alia, quæ habet, † quod subscribens in schedula vacua, sibi non præiudicat, eò quòd non vidit, nec legit, nec fuit præuisus de his quæ in ea scribuntur; & sic fidem non facit, probant Baldus, & Paulus Castrens. *in l. si ita stipulatus §. Chrysogonus, num. 2.* Iaf. *num. 13. ff. de verbor. obligat.* Felin. *in cap. quoniam contra. num. 48. de probationibus.* Rodericus Suarez *in l. post rem iudicatam, ampliat. 2. in fin.* Azened. *in l. 15. num. 9. tit. 21. lib. 4. Recop.* Rebuffus *in tit. de chirograph. & schedu. recognit. in præfat. num. 101. cum duobus seqq.* Hieronymus Gonçalez *in regul. 8. de alternat. gloss. 60. num. 17. & seqq.* & post Bald. Felin. Angel. & alios idem affirmat Mascardus *de probat. conclus. 1349. à*
39 *num. 16.* dicens † quod quando subscribens non legit scripturam, eiusque tenoris notitiam non habuit, nihil operatur subscriptio sua, *ex l. fin. C. plus valere quod agitur.*

Atque etiam omnes præfati Doctores pari-
40 formiter intelligunt hanc veram doctrinam, † siue tractemus de subscriptione, siue de sigillo, siue de subscribenda schedula vacua ex identitate rationis, vt videre est, ex Gonçalez & Mascard. aliisve per eos relatis.

Et cum simul Pontifex tot sit occupationi-
41 bus detentus (vt superius latè probauimus) † non est credendum, nec præsumendum se legisse, & cognouisse tenorem tantarum commissionum simul ad se latarum pro apponendo annulo; imò in eo præsumitur ignorantia, & alleganti scientiam & notitiam, incumbit onus probandi iuxta resolutionem Mascardi vbi proximè *à n. 19. cum seqq.*

Aliæ plurimæ difficultates, necnon singula-
42 rissimæ resolutiones, † quæ has commissiones auocatorias subscriptas manu Sanctissimi tangunt; mirificè tractantur, & subtiliter digeruntur, necnon post longum singulorum examen, & disceptationem resoluuntur, videndæ inferiùs hac *2. part. cap. 30.* cum omnibus suis §§.

Vbi abundè de modo, & formalitate signaturarum in litteris gratiæ & iustitiæ, & à quibus signentur, vel subscribantur, & an commissio comprehendatur sub signatura Pontifici apposita in supplicatione gratiæ, & quomodo probanda sit in Senatu ipsa subscriptio, & an originalis supplicatio præcisè requiratur; & nunquid sufficiat transumptum seu exemplum legitimè & solemniter expeditum. Et an per relationem Iudicis, vel Notarij in monitorialibus per Delegatum expeditis ipsa subscriptio in Senatu probetur. Et de aliis pluribus valdè vtilibus, & necessariis huic tractatui subscriptionis, ibidem abundè videre poteris, vltra alia multa quæ in discursu huius *2. part.* in singulis eiusdem capitulis recensentur iuxta casuum contingentiam, videnda.

Ideò ex his motus Senatus rationibus, & aliis
plurimis, † de quibus in hoc *cap. à num. 14. in* 43
4. exceptione, per totum, ad supplicationis refugium confugit: interimque in Hispania non est recepta dicta constitutio Gregoriana; sed imò potius firmiter obseruatur forma indiuidualis Sancti Concilij Trident. *in cap. 20.* ita vt Senatus nullo modo admittat commissiones cum forma æquipollenti subscriptas: sed eas dumtaxat, quæ actualiter sint subscriptæ propria manu, & littera Sanctissimi iuxta formam eiusdem Concilij, provt quotidie practicamus & videre est infra *cap. 5. §. 30. per totum*, quo longa serie disceptatur, & resoluitur, subscriptionem in ipsomet rescripto, & commissione iudicibus Delegatis remissa, esse apponendam ex Trident.

CAPVT VII.

An Rex Catholicus hac protectionis Regalia vti poterit in obuiando stylo, etiam immemoriali consuetudine munito ab aliquo Tribunali diù inuento, vt inhibitio temporalis perpetuò afficiat, ita vt etiam termino transacto causet attenta, siue in prima Ordinarij instantia, siue vlteriori alia?

SVMMARIVM.

Inhibitione temporali vtuntur superiores Ecclesiastici, ne interea, quod acta transportantur, & videantur forsan an inhibitio perpetua concedatur, vel data temporalis reformetur, suam inferior exequatur sententiam, num. 1.

Inhibitionem temporalem non posse habere effectum inhibitionis perpetuæ, ita, vt termino eius transacto causet attentata, nec stylum contra hoc aliquid operari acerrimè defendit Author, num. 2. & sequentibus.

Stylus, vt inhibitio temporalis operetur perpetuò, est contra ius, naturam, & substantiam actus, contra charitatem introductus, dolo, & malitia plenus, num. 3.

Prohibitum ad tempus post tempus censetur permissum, num. 4.

Permissum ad tempus post tempus permissum intelligitur, num. 5.

Inhibitio

Inhibitionibus ſuis licèt Rota attribuerit, ex præexcellentia tanti Tribunalis aliquas prærogatiuas, non tamen iſtam, vt temporalis operetur, vti perpetua, num.6.

Inhibitio Rotalis limitata ad tempus, vel cauſam, vltra eam, vel tempus non cauſat attentata, num.7.

Conſuetudine nequit fieri, quod nec pacto, n.8.

Pactum contra naturam, & ſubſtantiam actus non valet, nec tenet, num.9.

Temporale ſui natura operari perpetuo, eſt contra ſubſtantiam actus, num.10.

Stylus introductus, vt inhibitio temporalis operetur perpetuo, eſt contra ſubſtantiam actus, n.11.

Cauſa finita non poteſt producere effectum infinitum, quia ſicut limitatur potentia cauſæ, ſic eius effectus, num.12.

Stylus dans robur perpetuum inhibitioni temporali includit dolum, & fraudem, & laqueum iuſtitiæ partis, & iudici inferiori, num.13.

Inhibitio temporalis ſi eſt operatur à perpetuo dolosè, & fraudulenter apponitur tempus in ea, num.14. vbi plura iura ponderantur.

Remedium, ad præſidium innocentium inuentum, non debet eſſe vinculum iniquitatis, num.15.

Inhibitio captionem, aut dolum continens, non cauſat attentata, nec nullitatem, num.16.

Stylus, vt inhibitio temporalis operetur perpetuò, etiam immemoriali vallatus, reprobatur à Tridentino, num.17.

Inhibitionis temporalis expeditione operatura vt perpetua debet ſeruari forma, quæ à iure in perpetua requiritur, num.18.

Forma tradita à cap. Romana, de appellationibus in 6. in expeditione inhibitionis reperitur renouata à Trid. cum clauſula irritanti, ſemota immemoriali contraria, num.19.

Stylus, qui ſimpliciter peccat in forma expediendæ inhibitionis, ſi eſt à Trident. reprobatus, quantò fortius ille, qui ſimul continet fraudem, & dolum, num.20.

Stylus, vt inhibitio ſit in expeditione temporalis, & in effectu perpetuus fuit inuentus ad illudendum Trident. Decretum, num.21.

Inhibitio expedita ad illudendum Concilium Trident. non operatur attentata, nec nullitatem, num.22.

Inhibitio in expeditione temporalis, & in effectu perpetua (iuxta prauum ſtylum) non deſinit eſſe perpetua, num.23. & ſequentibus.

Diſpoſitio iudicatur ſecundùm effectum ſuum, non ſecundùm nomen fictum, num.24.

Ad cognoſcendum contractum non attenditur nominis impoſitio, ſed forma, & effectus, n.25.

Si effectus contractus nomini per partes impoſito non repugnat, nomen attenditur, num.26.

Ad quæ ſingularis theorica Burgos de Paz recenſetur, num.27.

Inhibitio in expeditione temporalis, & in effectu perpetua (iuxta improbum ſtylum) aquiuocè inhibitio nominata, indubiè perpetua dicenda erit, num.28.

D. Franciſc. de Aluiſis Auditor Nuntij laudatur, acquieſcens fundamentis Authoris in facti contingentia, acerrimè impugnantis ſtylum aſſertum Tribunalis ſui, vt inhibitio temporalis ad quadraginta, poſt illa cauſaret attentata, n.29.

Rex Catholicus, vt acerrimus Tridentini protector poteſt obuiare ſtylo peſtifero ingentia damna in ſe includenti, ne inhibitiones temporales captioſæ operentur perpetuo, cum contra Tridentinum expreſsè ſit introductus, num.30.

Rex Catholicus vigore protectionis Concilij Tridentini ſibi commendatæ poteſt mandare Prælatis, vt obſeruent Decreta Concilij, num.31.

Rege obuiante ſtylo inhibitionis captioſæ laqueus vi oppreſſorum contritus dicitur, & ipſi liberati per protectorem, num.32.

Remedium contra ſententiam ſuperioris, declarantis proceſſum inferioris attentatum, geſtum tranſacto termino inhibitionis temporalis (iuxta improbum ſtylum) operantis perpetuo, n.33.

Stylus contra ius clarum introductus nullus eſt, nec admittitur, num.34.

VIGORE appellationis interiectæ ab aliquo grauamine, † vel etiam ſententia diffinitiua per Ordinarium, aliúmve quemlibet iudicem illato, latáve; ſolet ſuperior expedire inhibitionem temporalem, ad quadraginta dies, putà, ne interim inferior iudex in cauſa vlterius procedat, donec ſuperior ipſe actis viſis, vel reformet inhibitionem illam temporalem, vel in totum & perpetuò in cauſa inhibeat: & licèt huiuſmodi inhibitio temporalis iuris attento rigore admittenda non ſit; ſtylus tamen vniuerſalis obtinuit, ita expediri, provt latè diſputauimus & reſoluimus *in tract. de Regia protect. 2. part. cap. 10. à num. 29. cum ſeqq.* 1

Nihilominus ſuperior aliquis hoc ſtylo ita limitato, † atque ad prædictum finem dumtaxat inuento non contentus contendit; ſuam ſic temporalem inhibitionem ad quadraginta operari debere inhibitionis perpetuæ, & abſolutæ effectum, adeò vt etiam termino dictæ temporalis inhibitionis tranſacto nequeat inferior in cauſa procedere; vultque & certat, omnia geſta poſt tempus tanquam nulla, & attentata reponere, hoc tuendo ex eo quod ſic dicit obſeruare ſtylum ſui Tribunalis. Nos autem acerrimè defendimus in facti contingentia, hunc ſtylum penitus abolendum, cùm fuerit inductus contra expreſſam prohibitionem Concilij Trident. cuius euigilans protector ſemper fuit Rex noſter Inuictiſſimus, vt ſæpè diximus, moti ex ſeqq. 2

Primò quoniam hic ſtylus, vt inhibitio temporalis operetur perpetuò, † eſt contra omnem iuris rationem, & principia, ac contra naturam, & ſubſtantiam actus, contra charitatem introductus, captioſus, doloſus, damno dolóque plenus, ac propterea omni iure reprobatus, dùm prohibet, & impedit inferiorem termino-inhibitionis temporalis tranſacto poſſe in cauſa procedere. 3

Vulgare eſt enim iuris axioma, vt prohibitum ad tempus, † poſt tempus cenſeatur permiſſum, *l. Imperator*, 8. vbi Baldus, *ff. de poſtulando. l. ſi vnus*, §. 1. *ff. de pactis*, *l. epiſtol.* §. *fin. ff. eodem*, *l. pater filium.* §. *fundum ff. de legatis*, 3. Tiraquellus *de retract. conuention.* §. 1. *gloſſ.* 2. *num.*46. Surdus *deciſ.*75. *num.*1. *& conſ.*294. *n.*6. *& conſil.*147. *num.*18. Menochius *conſ.*274. *n.*14. *& conſil.*80. *num.*16. Brunor. à Sole *in locis communib. verb. prohibition.*16. Hieronymus Gonçalez *ad regulam Chancellar.*8. *gloſſ* 65. *num.*8. Barboſa *in l. cùm prætor. in princip. num.*45. *ff. de iudiciis.* Auguſtinus Barboſa *axiom.* 193. *num.* 6. 4

ſicut

5 ſicut è conuerſo, permiſſum ad tempus, † poſt illud cenſetur prohibitum, ipſe Barboſa *axiom.* 178. *num.* 4. ſed hæc inhibitio temporalis ad quadraginta dumtaxat dies prohibet, & ſuſpendit iuriſdictionem inferioris; ergo eis tranſactis, licitè, & impunè procedere poſſe iudicem, indubium eſt.

Secundò, quoniam ſtylus iſte nullo iuris colore veſtitur, † omnique fundamento, etiam
6 apparente caret. Quamuis enim Rota Romana (ex præeminentia, & altitudine præexcellenti tanti Tribunalis) ſibi arrogauerit, ac ſuis inhibitionibus attribuerit aliquas ſpecialiſſimas prærogatiuas, provt eſt, quod iuſta, aut iniuſta Rotalis inhibitio cauſet attentata, etiam non Canonicè expedita, & alias, quas variis in locis legimus quotidie: nunquam tamen aliqua deciſione, aut Eccleſiaſtica conſtitutio-
7 ne legimus, † nec audiuimus, voluiſſe ſuas inhibitiones limitatas ad tempus, vel cauſam operari perpetuo, & abſolutè vltra tempus, vel cauſam; imò contrarium docemus, inhibitionem Rotalem limitatam, & reſtrictam ad tempus, vel cauſam, nihil vltra limitationem operari, nec cauſare attentata, vt de inhibitione Papali in terminis probat Lancellotus Robertus *de attentat 2. part. cap.20. limitat.17.* vbi ad fin. expreſſam adducit Rotæ deciſionem, conducunt quæ latè Scaccia *de appellationibus, q. 17. limitat. 47. membro 2. num.26. & ſeqq.* Ergo multò minus hoc debet intentare quodlibet aliud Tribunal Eccleſiaſticum; cùm omnia Rotæ ſint inferiora, ſitque contra naturam, & ſubſtantiam inhibitionis temporalis expeditæ.

Tertiò probatur, hunc ſtylum, aut conſue-
8 tudinem prævalere non poſſe, † quoniam quod non poteſt fieri pacto, nequit & conſuetudine fieri, & è converſo, *l. fin.* vbi Bart. & Bald. *C. de fi. eiuſſoribus.* Gloſſa *in cap. 2. verb. officiali, in fi. de conſuetudin. lib.6. l alienationis verbum, ff. de verborum ſignificat.* & ibi Alciatus, & Rebuffus. Petrus Surdus *deciſ. 3. num. 23. & 236. num.9.* Valaſcus *conſultat.132. num.32.* Gamma. *deciſ.379.* incip. *inter fratrem, num.5.* & vulgare eſt, & de pacto ad conſuetudinem, & è contra validè argumentatur, *l non impoſſibile, ff.de pactis.* Euerardus *loco* 89. Socinus Iunior *conſil.27.num.4.volum.2.* Roſental. *de feudis, cap.9. concluſ. 58. num.* 14. Caldas Pereira *in l. ſi curatorem, verb. ſua facilitate, num. 6. verſicul. Et quod minor.* Stephanus Gratian. *diſceptat.* 88. *num.20.*

Sed pactum contra naturam, & ſubſtantiam
9 actus non valet, nec tenet, † vt docet eleganter Zazius *lib.2. ſingular. reſponſ. capitul.12. n.3.* Alciatus *paradoxi. capitul. 16. litter. B.* Ioannes Corraſius *Miſcellan. cap. 20. num.3.* Franciſcus Conanus *commentar. iuris ciuil. lib.5. cap.2. n.6.* acutè Iacobus Cuiacius *obſeruat. lib. 2. cap. 15. littera B.* Forcatulus *in neciomant. iuris dial. 4. num.5.* Nicolaus Valle *de rebus dubiis, tractat.1. pag.7. col.1. in med.* Sebaſtian. Medicis *in tract. de legibus & ſtatut.5. part. quæſt.4. num. 2. & 3.* Bolognet. *in l.2.in principi. num.* 44. *ff. ſi certum petatur*, Bald. *in l. 1. num.* 14. *C. de vſufructu*, Neuſan. *in conſil. 91. num. 12.* Curtius Senior *in conſ.49. num.* 40. Lofredus *in conſ.1. num.* 175. & optimè declarans, & alios referens Petrus Surdus *conſil.243. num.29. & 30. & 31. lib. 2.* Petrus Pechius *in cap. contractus, num.9. de regulis iur. lib.6.* Dom. Ioan. del Caſtillo *controuerſiarum lib.3. cap.3. num.* 64. Qui omnes firmant, quod licet pacto contrahentium accidentalia, & qualitates, ſeu adminicula contractus tolli poſſint: non tamen ſubſtantialia, vel naturalia intrinſeca contractus.

Provt eſt, vt temporale operetur † perpetuò, 10
vt probat text. expreſſus *in l. cum precario*, vbi cùm de natura, & ſubſtantia precarij ſit, quod ſit temporale ad nutum dantis dumtaxat, *l. 1. ff. de precario*; non valet pactum, quod precarium ſemper duret, gloſſa *in l. pacta, ff. de contrahenda emptione*, & Bartol. *in l.2. de vſufructu, earum rerum quæ vſu conſum. & in l. ſi fortè, ff. de Caſtrenſi peculio. & in l. vbi ita donatur, ff. de mortis cauſa donatio.* & Bald. *in cap. 1. §. & quia, num* 20. *qui feud. dare poſſunt*, Iaſſ. *in l. ſi fundum, num. 4. ff. ſoluto matrimonio*, Thom. Papa. *in l. ſi fundum, num.4. ff. ſi certum petatur*, Alciatus *in l. penult. num. 22. C. de pactis, & in l. cum quid, num.1. ff. ſi certum petatur, & in l 1. num. 19. in fin. de ſententiis, quæ pro eo profer.* Hieronym. Gonçalez *de alternatiuis gloſſ.5. §. 6. n. 5.* & hanc eſſe communem profitentur etiam Curtius Iunior *in conſ 56. num. 2.* Cardinal. Mantica *de contractibus, lib.1. tit 12. à princip.* & præcipuè *à num* 22. Ergo cum hic ſtylus † ſit 11
contra ſubſtantiam, & naturam intrinſecam inhibitionis temporalis, nec potuit introduci, nec aliter prævalere, quatenus illam perpetuam, & abſolutam facit.

Quartò probatur, quia cauſa finita non po-
teſt producere effectum † infinitum: vndè ſicut 12
limitatur potentia cauſæ, ſic etiam limitatur effectus, Ruinus *conſil.48. vt eius, ſub num. 1. lib.3.* & Gaillus *in pract. obſeruat lib.2. obſeruat. 124. num.6.* Sigiſmundus Scaccia *in tractat. de ſententia & re iudicata, gloſſa 7. quæſt. 4. inſpection.2. num.* 48. *fol.* 261. ſed inhibitio hæc quæ eſt cauſa ſuſpendendi iuriſdictionem ad tempus, eſt finita, & temporalis; ergo non poteſt operari effectum perpetuum & infinitum.

Quintò quoniam ſi ſtylus iſte † prævaleret, 13
ipſa efficeretur inhibitio doloſa, captioſa, claudens & continens in ſe dolum, & notiſſimũ fraudempaliatum. Quoniam pars ipſa litigans & Iudex ſecuri claro & litterali tenore, quo concepta legitur ipſa inhibitio; termino tranſacto procedent in cauſa, cum ſibi videatur ſecurè tunc poſſe iuriſdictionem, quæ ſemel prohibitionem, ſuſpenſionem, & impedimentum euaſit, continuare, & exercere, provt etiam quilibet doctiſſimus vir & conſuleret, & faceret; at ſi nihilominus in tribunali Superioris contrarium operatur, foret inhibitio potius laqueus, & reticulum ad captandam iuſtitiam partis, cùm ſit in manu & poteſtate aduerſarij expectare ſententiam Iudicis ſic inhibiti, quæ ſi pro ſe feratur, ſtylum tacebit; ſin verò contra ſe, dicet de attentatis, ſtylum allegans, de quo cum Propheta poteſt conqueri oppreſſus, *Pſalm.141. In via hac, qua ambulabam, abſconderunt laqueum mihi*, & *Pſal. 56. Laqueis parauerunt pedibus meis*; & iterum *Pſal.10. Intenderunt arcum, & parauerunt ſagittas ſuas in pharetra; vt ſagitent in obſcuro rectos corde.*

Quapropter ſi inhibitio in omni euentu fu-
tura erit † perpetua & abſoluta; iniquiſſima erit 14
appoſitio termini, cùm ex eo efficiatur inhibitio ipſa captioſa, fraudulenta & doloſa, contra text.

optimum

optimum *in l. Paulus* 8. ibi : *Prætor enim beneficium suum nemini vult esse captiosum, &c. ff. de prætoriis stipulationibus*, textus *in l.* 1. ibi : *Nec hi, qui cum eis contrahunt, principali authoritate circumscripti esse videantur, &c. C. de iis qui ætatis impetrauer. l. Imperatorem, ff. de hæredibus instituendis*, ibi : *Nec enim calumniæ facultatem, ex principali Maiestate capi, oportet, &c.* Nec remedium ad præsidium † innocentium inuen-
15 tum debet esse vinculum iniquitatis, text. *in cap. suspectum*, & ibi Philippus Franchis *not.* 2. & communiter cæteri Doctores, *de appellationibus.*

Hinc fit, quod quando inhibitio captionem,
16 † aut dolum aliquem continet, aut dolosè expedita, aut obtenta est, nihil operatur, imò sententia, & omnia gesta post eam nulli vitio attentatorum subiiciuntur, nec vti attentata reuocantur, notabilis est *decisio* Nicolaij Boërij 191. *Margarita num.* 4. postquam, Puteum, & Mandosium, & alios, necnon quàm plurimas Rotæ decisiones hanc conclusionem firmat, & comprobat Lancelotus Robertus *in tractatu de attentis* 2. *part. capitul.* 20. *de attentatis post inhibition. limitat.* 7. *per totam.* Igitur de primo ad vltimum sequitur, quod si hæc inhibitio sit perpetua in suo effectu iuxta stylum; erit nulla terminum continens, cum simul dolum, & vincula simulata, & paliata comprehendat, ad fraudem inuenta.

Quintò hic stylus etiam consuetudine imme-
17 moriali † vallatus, expressè prohibitus est per Sanctum Concilium Tridentinum *session.* 22. *capitul.* 7. ad quod notandum erit, incuitabile, & indissolubile argumentum; hæc inhibitio (cùm iuxta stylum in suo effectu sit, & operetur perpetuò) expeditur vt temporalis ad solam petitionem, & comparitionem appellantis, actis non vsis, nec adhibita causæ cognitione, & absque partis citatione, cum omnia sint de essen-
18 tia formali, † præciso requisito inhibitionis perpetuæ ad eius validationem, & robur, & vt attentata causare possit, ita vt aliter expedita (non Canonicæ scilicet) sit nulla ipso iure, text. *in cap. Romana*, §. *si verò*, & §. *si autem, de appellationibus in* 6. & ita latissimè probauimus Nos *in tractatu de Regia protectione* 2. *part. cap.* 10. *à num.* 19. *cum sequentibus*, post Felin. Maranta, Gratian. Paz, Lancelotum, Couarruu. Rolandum à Valle, Osascum, Marquesan. & alios multos,, necnon plures Rotæ decisiones.

19 Quod quidem, † *cap. Romanam cum suis* §§. renouatum extat expressè per dictum decretum Sancti Concilij Tridentin. *session.* 22. *capitul.* 7. cum clausula irritante quemlibet stylum in contrarium inuentum etiam immemoriali consuetudine vallatum, cuius verba (cùm ad propositum sint mirabilia & expressa) referam, quæ hæc sunt: *Legati, & Nuntij Apostolici, Patriarchæ, Primates, & Metropolitani in appellationibus ad eos interpositis, in quibusvis, tam in admittendis appellationibus, quam in concedendis inhibitionibus post appellationem seruare teneantur formam, & tenorem sacrarum Institutionum, & præsertim Innocentij Quarti, quæ incipit Romana, quacumque consuetudine etiam immemoriali, aut stylo, aut priuilegio in contrarium non obstantibus, aliter inhibitiones, & processus, & inde sequuta quæcumque, sint ipso iure nulla, &c.* Hactenus de mirabili decreto, quòd cauillationem humanam non admittit.

Et erit insuper animaduertendum, quòd si ex hoc decreto reprobatus reperitur, & pro- 20
hibitus stylus, qui simpliciter caret forma iuris in expeditione inhibitionis; qui non solùm peccat in forma, sed simul continet captionem, fraudem, & dolum, quantò magis illi resisteret, prohiberet & reprobaret?

Imò potiùs stylus hîc, & inhibendi modus
detegit esse inuentum † ad illudendum Triden- 21
tin. decretum prædictum, quoniam attribuendo illi nomen & apparentiam inhibitionis temporalis, cum sit in suo effectu (iuxta stylum) perpetua, vt sub hoc colore & prætextu omitti queat forma iuris & sacri Concilij Tridentin. in eiusdem expeditione (provt est actorum exportatio, & inspectio, causæ cognitio, & partis citatio, provt hactenus diximus) clarè apparet illusio illius decreti Tridentin. & in eius fraudem inuentum esse hunc modum & stylum inhibendi: ac propterea nullus erit,
nec talis inhibitio attentata causare potest, pro- 22
vt in his ferè terminis determinauit sacra Rota in vna Eluenẽsi Archidiaconatus coram Lancellot. 27. *Iunij* 1572. Quòd gesta in partibus post inhibitionem † Rotalem non censentur attentata, si constat inhibitionem fuisse ab Auditore expeditam, ad illudendum Sacrum Concilium Trident. de qua decisione testatur Lancelotus Robertus *de attentatis* 2. *p. cap.* 20. *post inhibition. limitat.* 7. *num.* 5. vbi per totam limitationem plurima adducit in comprobationem.

Nec ista inhibitio desinit esse (iuxta stylum)
perpetua, respectu † sui effectus, quantumuis 23
apparenter vocetur temporalis ob termini appositionem; quoniam omnis actus, & dispositio iudicatur secundùm effectum suum, † non se- 24
cundùm nomen fictum appositum, textus est capitalis *in l. insulam* 6. *ff. de præscriptis verbis, l. si vno*, ibi: *Quasi non sit donatio, transaction. ff. eodem*, vbi Glossa, *verb. Transactio*, scripsit: *Et sic nota hic, ex qualitate contractus verba accipi contra propriam significationem, l. in lege* 32. *ff. eodem, l. si olei* 21. *C. eodem titul. l. cum dotem.* 10. & ibi Bald. *num.* 2. *C. de iure dotium, cap constit.* 10. *de religiosis domib.* iuncta Glossa verbo, *Iuxta ratam*, Hieronymus Gabriel. *consil.* 22. *num.* 21. *& sequentibus, volumin.* 1. videndus omnino, & eleganter & vtiliter in proposito *in consil.* 168. *num.* 4. *volumin.* 1. *fol.* 110. Corneus *in consil.* 24. *num.* 6. *volumin.* 2. Mandel. de Alua *consil.* 81. *num.* 48. *column.* 3. *& in consil.* 137. *num.* 5. *lib.* 1. Seraphinus *decis.* 794. *& num.* 1. & maximè *num.* 6. *& decision.* 1379. *num.* 4. *tom.* 2. Caualcanus *decision.* 8. *num.* 37. *part.* 5. Hipolytus Riminald. *consil.* 831. *num.* 2. *lib.* 1. *& in cons.* 506. *num.* 45. *lib.* 5. Menoch. *in cons.* 27. *ex num.* 43. *cum pluribus sequentibus, lib.* 1. *& in consil.* 444. *num.* 10. *lib.* 5. Petrus Surdus *in consil.* 243. *num.* 2. *lib.* 2. *& in consil.* 433. *num.* 28. *lib.* 3. *Decisio Senatus Dolani* 91. *num.* 1. Farinac. *nouissim. decis.* 532. *num.* 3. *tom.* 2. *part.* 1. Pater Ludouis. Molin. *tom.* 2. *disp.* 381. *num.* 4. *versicul. Eo quod, pagin.* 339. Rodriguez *de annuis redditibus, lib.* 2. *quæst.* 22. *num.* 12. 13. *&* 14. vbi vide omnino, & per Auendañum *de censibus, capitul.* 22. *n.* 12. 13. *&* 14. Stephanus Gratianus *disceptata, tom.* 1. *cap.* 96. *num.* 14. *&* 15. *&* *tom.* 2. *cap.* 273. *n.* 38. *&*

& tom. 4. cap. 657. Tuſchus *tom. 2. littera Cod.* *concluſ. 909. fol. 333.* Franciſcus Mantica *de tacitis & ambiguis conuention. lib. 2. titul. 2. per totum*, vbi *num. 5.* inqnit, quòd ad iudican-
25 dum contractum, † non ſolùm debemus inſpicere nomen à contrahentibus expreſſum; ſed etiam formam, & effectum: Ideò magis inſpicitur forma & effectus, quàm nominis impoſitio, provt dicto *num. 5. & 6.* notat, & pluribus exemplis comprobat vſque ad *num. 20.* atque etiam obſeruat; quod contractus ſecundùm ef-
26 fectum, non ſecundùm nomen † debet intelligi, & ſi effectus non repugnat, ſecundùm nomen cenſeri debet, ſequitur Caſtillo *controuerſiarum lib. 6. cap. 156. num. 11.* videndus *à num. 10.*

Et cum ſit ſingularis præceptoris Theorica
27 † Burgos de Paz, Senioris *in conſ. 19. num. 5.* illum referam in hæc: *Et cum non ſit tranſactio, nec eſſe poſſit, parum refert, quod in dicta conuentionis ſcriptura tranſactio nominetur, vt conſtat in l. non codicillum, Cod. de teſtamentis*, & ibi Taſſon. *columna. fin.* Bart. *in l. cortem ferro*, §. *qui maximos, quæſt. 2. ff. de publicanis. Ad iudicandum enim qualitatum contractus, vel diſpoſitionis, & cuius naturæ ſit, non attenduntur verba, ſed rei effectus conſideratur*; *text. eſt notabilis, in l. inſulam, ff. de præſcriptis verbis*, & per illum text. dixit ſingulariter Baldus *in l. 2. Cod. commodati*, *quod contractus non iudicatur ex nominatione, ſed ex eius effectu, vnde dicit ibi, quòd licet nominetur contractus certo nomine, non eſt attendenda hæc nominatio, ſed conſiderato effectu, attendi debet.* Idem tenet ipſe Baldus *in rubric. Cod. de iure emphyteut. in fin. cum aliis*, de quibus meminit Decius *in conſil. 682. in cauſa Domini*, *col. 2.* vbi in propoſito dicit: *Quòd non ideò erit donatio, quia in ſcriptura donatio nominatur, ſi non eſt conſiderato effectu donatio, ſed contractus alterius naturæ, & pro his facit notabilis deciſio eiuſdem* Bald. (quem communiter Doctores ſequuntur) *in l. qui ſe patris, columna. 8. verſicul. Hoc ſcias, Cod. vnde liberi*, vbi ait: *Quòd ſi Rex in ſuo priuilegio dicit: dono alicui talem rem, quod non erit donatio, ſi pro illo priuilegio Rex à donatorio aliquod pretium recipiat, cuius Baldi doctrina confirmatur vltra eum, quia donatio propriè non dicitur, in qua pretium interuenit, vel modus*, Bartolus *in l. ſi tibi pecuniam, ff. ſi certum petat. cum aliis*, de quibus Alexander *in l. iuris gentium in principio, ff. de pactis, ſunt aliæ concordantiæ*, quas congerit idem Alexander *conſil. 40. dubio 3. columna penultim. lib. 4.* & Decius *conſil. 164. non fuiſſet, columna. 3.* idem Decius *in regula imaginaria vendition. ff. de regulis iuris, & facit, quia conſideratur quod principaliter agitur, vt in rubro & nigro Cod. plus valere, quod agitur, & in cap. ad quæſtiones de rerum permutatione, &c.* Hactenus Burgos de Paz.

Ex quibus omnibus infertur, quòd ſi quan-
28 do expreſſa adeſt † partium nominatio actus, vel alterius diſpoſitionis; non ideò attenditur nomen, ſed effectus: hæc inhibitio, qua apponitur terminus, quæ conſiderato, & attento effectu, quem ſibi attribuit improbus ſtylus, vt operetur & inficiat perpetuò cum nomine particulariter non appelletur, ſed nomine æquiuoco inhibitionis: multò magis denominari ab effectu, & ſic dici perpetuam. Et quia analogum per ſe ſumptum ſtat pro famoſiori ſignificato, ex vulgaribus, ac ideò cum talis inhibitio peccet in forma à iure, & Concilio Tridentino requiſita, ad inhibitionis perpetuæ robur & valorem omnino inualida cenſenda erit, ex hactenus neruosè comprobatis.

Et cum in facti contingentia non diù hanc quæſtionem † habuiſſem, in cauſa cuiuſdam 29
inſignis patronatus pendente in hoc Tribunali Illuſtriſſimi Nuntij Hiſpaniarum, pro parte Don Antonij de Ribera Salgado Alguacili maioris Regni Galeciæ, Don Franciſcus de Aluiſis Auditor, Doctiſſimus quidem vir, & ſanæ intentionis Iudex, mihi inter alia acutiſſima dubia, hoc remiſit; dicens, ex ſtylo ſui Tribunalis inhibitionem temporalem ad quadraginta operari, & inficere perpetuò, & inferioris manus ligare, etiam tranſacto tempore inhibitionis, ac propterea omnia per inferiorem Iudicem geſta, etiam poſt tempus, vt attentata reuocanda fore, cui & per ſupradicta reſpondi; quibus attentè viſis, & conſideratis vti doctiſſimus acquieuit, meritò ſtylo vires denegando, nihil ſuper articulo attentati (cui fortiter nitebantur aduerſarij, imò, & ipſemet Auditor) decreuit, ſed diffinitiuè confirmauit ſententiam inferioris latam poſt terminum inhibitionis prædictæ, agnoſcens meritò ſtylum omnino repugnare directè decreto Sanct. Concil. Trident. ſuperius citato, eſſéque contra omnem rationem & caritatem introductum.

Ac propterea Rex potentiſſimus tanquam 30
protector † eiuſdem Concilij ex indultis Apoſtolicis, vt latiùs deduximus ſuprà hac 2. *part. cap. 1. & ſequentibus*, licitè poterit obuiare huic peſtifero ſtylo, captioſo, & fraudulento, ex quo maximè ruinæ poſſunt in dies contingere in Republica hac Chriſtiana, vt ſuperiùs conſiderauimus & alias plurimas, quas modò omittimus, cùm facilè deduci poterunt à quolibet; eſtque (vt dictum eſt, & euidenter probatum) contra expreſſum decretum Concil. Tridentin. *ſeſſ. 22. cap. 7.* & in illius fraudem, & illuſionem inductus & inuentus hîc ſtylus, omnino delendus.

Maximè cùm Rex Catholicus vigore indulti 31
ſuæ Sanctitatis, † quo fuit conſtitutus protector Concilij; poſſit mandare Prælatis quibuſuis, vt obſeruent decreta præfati Concilij Tridentin. vt ex Bobadilla, Narbona aliiſque fundamentis probauimus ſuprà, hac 2. *part. cap. 1. à num. 31. verſicul. Et iſtam hanc Regaliam*; *& per totum, cap. à principio*; vt ſic oppreſſi queant cum Propheta recantare; *laqueus contritus eſt, & nos liberati ſumus, Pſalm. 123.* & ite-
32 rum: *Annima † noſtra ſicut paſſer erepta eſt de laqueo venantium*, & *Pſalm. 30. Educes me de laqueo hoc, quem abſconderunt mihi: quoniam tu es protector meus.*

Et vltra hoc generale remedium directum 33
protectionis Regiæ, aliud etiam remanet † in cauſis particularibus per viam, ſcilicet violentiæ, quo indirectè poteſt reparari tam notabile præiudicium. Nam à ſententia, qua Iudex ſuperior ſequendo ſuum reprobum ſtylum declarat, eſſe attentata omnia geſta ab inferiore poſt tranſactum terminum inhibitionis; poteſt ab hac ſententia Superioris legitimè appellari,

& in Senatu, ad quem recurritur per viam violentiæ, dabitur omnino decretum *vim fieri, & reponi*, & curet pars grauata appellare ab omni gesto processu per Superiorem, qui tangat hunc articulum, vt repositio sententiam attentatorum comprehendat.

34 Ex alio etiam capite stylus iste † nullus, & non admittendus detegitur: nam cum hæc inhibitio (in effectu iuxta stylum) perpetua expeditur, vt diximus, contra claram, & apertam iuris formam, & dispositionem traditam *à dict. cap. Romana cum suis §§.* & à Tridentin. provt superiùs *à num. 17. & sequentibus.* Ergo præualere non debet; nam stylus contra ius, introductus ab eo, qui legis condendæ potestate caret, nullus est, nec admittitur, ex Alexandro *consil.36.ad fin.volumin.2.* Decio *in Rubrica de consuetudine, num.2. & in consil.677. ad finem*, Bertazola *de instrument. clausul.4. glossa 36. num.5.* Giurba *consil.39. num.45. 70. & num.71.* Caualcan. *decis.11. num 52.* Iacobus Cancerius *variarum resolution. lib 3. cap 3. de priuilegiis, n.355.* Quia introductus stylus per Curiam dumtaxat ius commune tollere non potest, vt probant Doctores citati, & Crueta *de antiquitate tempor. part. 4. num. 18* Itaque quando hic stylus non fuisset expressè reprobatus per Conciliarem dispositionem Tridentin. satis detegeretur eius inualiditas ex iure ipso, quod non admittit stylum aliquem contra dispositionem iuris clari.

CAPVT VIII.

Si in Rota, alióve Tribunali cognoscente de appellatione, nouiter aliquod deducatur ius; an nouum dicatur iudicium, ita vt noua egeat instantia, vt hanc omnino Senatus remittat Ordinario.

SVMMARIVM.

Ius noum non contentum in priori instantia deductum in Rota, an super eo monitoriales, aliaue litera expeditæ à Senatu retineantur, num.1. & sequentibus?

Actionem mutari in instantia appellationis licere, qui tenent Doctores, num.2.

Ius nouum deductum in instantia appellationis, diuersum à deducto in primo libello, noua indiget instantia, & nouo iudicio, num.3.

Nouum omnino non dicitur pronuntiatum, nec appellatum, ergo nec deuoluta iurisdictio, n.4.

Iudex appellationis iurisdictionem restrictam acquisiuit super causa deducta in prima instantia, super aliis verò caret iurisdictione, n.5.

Nouum aliquid peti nequit coram Iudice appellationis, nec ipse illud admittere, cùm ad id careat iurisdictione, num.6.

Iudex appellationis nequit supplere, quæ veniunt ad nouam petitionem, & diuersam, n.7.

Super nouo capitulo non dependente à primo Iudex appellationis cognoscere non potest, num.8.

Iudex appellationis potest cognoscere super eo, quod potest includi super generalitate primi libelli, num.9.

Iudex appellationis potest supplere, quod venit ad coadiuuandam petitionem, num.10.

Agens in prima instantia de boue, non potest in secunda agere de equo, cùm tunc libellus nequeat mutari, num.11.

Ius nouum, & diuersum ab iam deducto in prima instantia cognoscetur, quando super hoc sententia lata, non facit rem iudicatam super nouiter deducto, num.12.

Rei iudicatæ exceptio vbi in aliquo non opreatur, nec ad id appellatio vires suas extendit, num.13.

Articulus nouiter cumulatus non inclusus in libello sicut excludit rem iudicatam, ita & extensiuam iurisdictionem in iudice appellationis, num.14.

Ad nouiter articulum deductum extenditur appellatio tribus concurrentibus; identitate rei, causæ, seu iuris petendi, & conditionis personarum, num.15.

Rem iudicatam quando in prosequutis faciant, vel non illæ tres identitates, n.16. remissiuè.

Litteræ expeditæ per Superiorem super articulo separato à causa principali ad ipsum dumtaxat deuolutæ retinentur in Senatu facta causæ remissione Ordinario, num.17.

Ius nouum non comprehensum in libello, cum nouo egeat iudicio, & noua instantia, nequit post litem contestatam introduci, num.18.

Libellus in iudicio particulari mutari nequit post litem contestatam; ita vt remaneat eadem instantia, ibid. num 19.

Ex nouo iure, diuerso ab iam deducto, non potest quis obtinere in eadem instantia, cum noua egeat nouo iudicio, & nouis defensionibus, n.20

Libelli emendatio nouum quid, & diuersum continens, nec in Iudicijs Ordinarijs admittitur n.21.

Super diuerso articulo ex instrumento nouiter præsentato Iudex nequit pronuntiare, cum noua defensiones dandæ sint, num.22.

Noua additio ad libellum iam præsentatum nouo indiget termino, noua litis contestatione, & instantia, num.23.

Instrumentum, seu articulus nouiter deductus, dependens tamen à iure deducto, admittitur ad iam deductum coadiuuandum, num.24.

Emendatio libelli, etiam post litem contestatam admittitur, si ea de re fiat, quæ causam habet à priori, ne continentia causæ diuidatur, n.25.

Noua acta ad corroborationem executionis petitæ noua non egent instantia, cum sit prima continuata, num.26.

Quando per additionem mutata dicatur forma, aut super antiqua moneat, num.27. remissiuè.

Vbi aliquid additur, vel detrahitur priori dispositioni, an & quando noua dicatur dispositio, ibid.

Iudex appellationis in articulis separatis, & sic non deuolutis caret iurisdictione, num.28.

Nouus articulus separatus à primo, deductus coram Iudice appellationis, pertinet inferiori Ordinario, super quo litteras expeditas retinet Senatus, causam remittens Ordinario cognoscendam, num.29.

Delegatus ex rescripto manu Sanctissimi subscripto, nouum ius separatum, & non contentum in causa sibi commissa Ordinario remittit, cùm noua egeat instantia, aut Senatus illud remittit vigore Concilij Tridentini, num.30.

Lancelotus dicens in causa appellationis posse mutari actionem reprobatur, cum loquatur contra communem Doctorum opinionem, n.31.

Assi-

Afflictis loquens de nouo articulo admisso, & super eo pronuntiando declaratur, num. 32. *& seqq.*

Prorogatio aliena iurisdictionis in prima instantia nequit fieri absque consensu Ordinarij ex noua dispositione Concilij Trident. num. 33.

MVLTOTIES contingit, quòd ab aliqua sententia appellatur † ab Ordinario, lata super aliquo iure in libello à principio deducto; postmodum autem in Rota vel coram alio Iudice superiori de huiusmodi appellatione cognoscente deducatur aliud nouum ius non contentum, etiam virtualiter sub deducto; pars recurrit ad Senatum, vt litteræ super illo iure nouiter deducto retineantur in Senatu, causæ verò cognitio remittatur ad Ordinarium, pluries habuimus de facto; hîc tamen altius examinabimus. 1

Et quod per superiorem possit † licitè cognosci de eo nouo articulo etiam separabili, ita vt nec noua egeat instantia: facit doctrina Lanceloti *in tractatu de attentatis.* 2. *part. &* 12. *limitat.* 28. *princip. num.* 38. *&* 9. vbi dicit: Quòd in causa appellationis potest mutari actio, motus ex Afflictis *decis.* 53. *num.* 2. qui ait: Fuisse conclusum, quod si aliquis egerit vti legatarius ex testamento, ad consequendum legatum, ex eo quòd testamentum minus fuerit solemne, reus fuit absolutus; tamen, inquit ipse, poterit legatarius in causa appellationis per viam principalis petitionis agere ab intestato ad totam hæreditatem, reo conuento nihil opponente; cum Afflictis videtur concordare Caputaquens. *decision.* 126. *part.* 3. Igitur sequitur de primo ad vltimum, quòd in hoc casu recursus protectionis Concilij Tridentini cesset, alia multa media pro hac parte possem adducere, quæ omitto. 2

Contrarium tamen semper de iure verius esse & probari, & sæpè defendi, † imò super articulo, & iure nouiter deducto in instantia appellationis omnimodo diuerso, & separato à principali petitione, & libello, & ab illo minimè dependente, opus esse nouo iudicio, & noua instantia, ac per consequens semper ad Ordinarium remittenda, moueor; Primò ex doctrina Baldi *in l. per hanc, num.* 10. *vers. Quæro ergo, in fine, Cod. de temporibus appellation.* Qui † mirabiliter argumentatur sic: *Quòd est omnino nouum, non dicitur pronuntiatum; ergo nec appellatum; ergo nec deuoluta iurisdictio.* Confirmatur, quia Iudex causæ appellationis habet iurisdictionem † per deuolutionem, restrictam dumtaxat ad illam causam, quæ vertebatur, & deducta fuit in prima instantia, & non super aliis, super quibus omnino caret iurisdictione, Afflictis *decis.* 155. *fuit lata sub num.* 3. Puteus *decis.* 184. *num.* 4. *&* 5. *lib.* 2. Abb. *in cap. significauerit.* 11. *num.* 10. *&* 11. *de exceptionibus,* Guido Papa *in tractatu de appellationib. num.* 2. *fol.* 57. Sigismundus Scaccia *in tractat. de appellationib. quæst.* 17. *limit.* 21. *num.* 51. *& quæst.* 11. *num.* 17 & post plurimos Doctores diximus Nos *in tractat. de Regia protection.* 2. *p. cap.* 17. *à n.* 11. *& in* 4. *p. cap.* 3. *à num.* 209. *&* 3. *part. cap.* 11. *à num.* 57. 3 4 5

Ex quo iurisdictionis defectu, & restrictione meritò infertur, † quòd coram Iudice appellationis non potest aliquid de nouo peti, nec is debet illud admittere, cùm sit impertinens ad causam deductam, nec aliud etiam diuersum, & nouum capitulum, ad eius cognitionem spectat Abb. & Guido Papæ vbi proximè & Scaccia loco citato, & *quæst.* 11. *num.* 3. Philippus Franchus *in cap. cum Eccles. num.* 8. *de appellationibus.* Et quod Iudex appellationis non possit supplere ea, † quæ veniunt ad omnino nouam petitionem; scribit Rebuffus *in tractat. de appellation. articulo vltimo gloss. vnica, sub num.* 33. Scaccia *de appellationibus, quæst.* 11. *num.* 23. 6 7

Etenim super nouo capitulo non dependente à primo, † nec illud concernente Iudex appellationis cognoscere non possit; scribit Puteus *decis.* 184. *num.* 4. *lib.* 2. pulchrè Baldus *in l. per hanc* 4. *num.* 10. *versicul. Quæro ergo, in fine, Cod. de temporib. appellationum,* Maranta *de ordine iudiciorum, part.* 6. *articul.* 2. *principal. in verbo, Et quandòque appellatur, sub num.* 265. *fol.* 482. vbi benè declarat, dicens: Quòd Iudex appellationis † potest cognoscere, & iudicare dumtaxat super eo, quod potest includi sub generalitate primi libelli, & ideò non posset iudicare super causa dominij diuersa ab ea, quam partes prosequutæ sunt in prima instantia, quem sequitur Scaccia *dict. quæst.* 11. *sub num.* 23. *& num.* 30. vbi reddit & aliud exemplum, quòd si quis agit contra colonum actione arborum furtim cæsarum, & in causa appellationis voluerit prosequi actionem ex locato: nullatenus poterit, quia est nouum capitulum, & omnino diuersum à primo deducto, & appellato, Bald. *in dict. l. per hanc sub num.* 10. *versicul. Quæro ergo, & num.* 12. Et quod Iudex appellationis possit † supplere in causa id, quod venit ad coadiuuandam petitionem; scribit Rebuffus *in tractatu de appellationibus, articul. vltim. gloss. vnica; num.* 33. 8 9 10

Probant etiam hanc † doctrinam Franchus *in dict. cap. cùm in Ecclesia, sub num.* 11. *de appellationib.* Gregorius Tholosanus *in tractatu de appellationibus, lib* 6. *capitul.* 15. *num.* 1. *in fin. versicul. Si modo,* & Bald. vbi suprà, quos sequitur Scaccia *dicta quæst.* 11. *num.* 29. qui dicunt, quòd agens in prima instantia de boue, non potest deindè in causa appellationis agere de equo, seu cumulare, vel probare, cùm libellus nequeat mutari in causa appellationis, vt latiùs plurimis Doctoribus citatis Scaccia *dict. q.* 11. *num.* 35. *versic. Confirmatur, & vers. Ergo nec potest mutari, aut emendari.* 11

Et tunc cognoscetur aliquod ius, seu articulum esse nouum, † & nouiter deductum coram Iudice appellationis, necnon diuersum, & separatum ab iam deducto, & prosequuto; quando scilicet sententia lata super hoc, non inducit rem iudicatam super nouiter deducto; ista est mirabilis Baldi doctrina *in l. per hanc, n.* 11. *versicul. Breuiter,* dicens: Quòd vbicumque † non oritur exceptio rei iudicatæ, ibi appellatio vim suam non extendit, nec est prosequibilis. Sequitur Sigismundus Scaccia *de appellationibus, quæst.* 11. *num* 29. Philippus Franchus *in cap cum in Ecclesia* 36. *sub num.* 11. *de appellation.* dicens: Quod ampliatio iurisdictionis ad nouum additamentum habet locum quando illud sit tale, quod possit includi sub eodem libello. 12 13

Attamen quando articulus nouiter additus,
14 cumulatus, † & deductus, nec includitur in libello principali, cùm exceptio rei iudicatæ illum non comprehendat; pariter & eodem modo etiam dicitur omnino diuersus & separatus à causa & articulo principali, & eius libello. Atque ideò vt separatus non admittitur in causa appellationis, quia deficit in Iudice iurisdictio, qui ad illum adhibere non potest causæ cognitionem, vt vltra Bald. & Franch. vbi proximè tenet Marianus Socinus *in cap. fraternitatis* 17. *articul. 5. princip. num. 63. de testibus inter tractatus diuersorum, tom. 4. fol.* 194. dùm concludit, quod articuli omnino noui, & ideò non admittendi, dicuntur, quando exceptio rei iudicatæ super primo articulo non habet obstare in casu nouorum articulorum, Sigismundus Scaccia *in tractatu de appellationibus, quæst.* 11. *n.* 29. qui *vers. Declara secundò*, probat: Quòd
15 tunc appellatio † extendet vires suas ad nouiter deductum, tribus concurrentibus, identitate rei, identitate causæ, seu iure petendi, & eadem conditione personarum, provt in his terminis probant Franchus vbi suprà *num.* 8. Rebuffus *in tractatu de appellationibus, articulo vltimo, glossa vnica sub num.* 33. *tom* 3. Puteus *decis.* 584. Ioannes à Solano, *n.* 4. *lib.* 2. Et circa
16 has tres † identitates, & quando faciant, vel non, rem iudicatam in non prosequutis; videbis latissimè suprà 1. *p. cap.* 12. *per totum.*

17 Quare omnino dicendum erit, † quòd commissio impetrata super articulo causæ principalis; & simul super hoc nouiter deducto coram Iudice superiore (ad quem causa principalis fuit deuoluta per appellationem) sit omnino retinenda, & cognitio causæ remittenda ad Ordinarium, quia cum sit articulus nouus, nouo eget iudicio, & noua instantia, quæ indubiè ex dispositione inuiolabili Sancti Concil. Tridentin. *in cap. causæ omnes* 20 *sess.* 24. *de reformatione*, pertinet dumtaxat Ordinariis, non Nuntiis nec aliis superioribus Iudicibus.

Et quod nouus articulus, nouúmque ius non
18 comprehensum † in libello, nequeat introduci post litem contestatam, quia cum sit quid nouum, & diuersum ab iam deducto, nouam requirat iudicium, nouam causæ cognitionem, atque noua instantia indigeat; probant latiùs & expressè Decius *in l. edita*, per text. ibi, *num.* 28. *Cod. de edendo*, Aymon Craueta *consil.* 840. *num.* 9. *volumin.* 5. Angelus *in l.* 1. §. *stipulanti, ff. de verborum obligation.* Alciatus *in l.* 1. *si quis simpliciter, num.* 27. Purpuratus *in dicta l. edita, num.* 259. Vrsillus ad Afflictum *decis.* 148. *num.* 5. Landerch. *consil.* 93. *sub num.* 2. Maranta *part.* 6. *actu* 3. *num.* 9. & 10. Peregrinus *cons.* 92. *volum.* 2. Bald. *in consil.* 50. *volumin.* 1. Tuschus *tom.* 3. *littera E. conclus.* 484. *num.* 12. Iason. *in dicta l. edita, num.* 27. Corsetus *singul.* 158. *versicul. Iudex, el segundo*, Instrigol. *lib. singul.* 156. *num.* 1. Milanensis *decis.* 3. *num.* 10. & *decis.* 8. *num.* 4. *lib.* 2. Ponte *consil.* 42. *num.* 22. & plenius Zasius *lib.* 2. *singular. report. capitul.* 2. Anton. Concius *lib* 1. *disputat. iuris. capitul.* 5. Cuiacius *lib.* 4. *obseruat.* 23. & *cons.* 142. hanc doctrinam exactè probat Marius Giurba *decis.* 10. *per totam*, maximè *num.* 1. 8. & *sequentibus.*

Qui quidem *num.* 4. firmat in particulari iu-
19 dicio, libellum † mutari non posse post litem contestatam, vti sit eadem instantia, probant omnes Doctores communiter *in l.* 1. *C. de edendo*, comprobant Menochius *de Arbitrariis casu* 176. *num.* 38. Marceratens. *lib.* 1. *resolut.* 83. *num.* 2. Fachineus *controuersiar. iuris, lib.* 11. *capitul.* 93. & *capitul.* 95. Milanens. *decis.* 8. *n.* 42. *lib.* 2. plenè Bolognetus *in consil* 28. & *in dicta l. edita, num.* 61. Cornanzius *decis.* 174. *num.* 3. Cardinal. Tuschus *tom.* 5 *littera L. conclus.* 322. Bimius *consil.* 216. *à num.* 58. *cum sequentibus.* Iacobus Cancerius *variar. resolut. lib.* 3. *cap.* 16. *de litis contestat. num.* 29. & 31. Peregrin. *cons.* 92. *volum.* 5.

Nam vbi res noua deducitur & diuersa à pri-
ma, non potest in eadem † instantia obtinere 20
illam nouiter deducens, quia nouum erit, & nouo indiget iudicio, & ob id nouæ exceptiones opponendæ, & defensiones deducendæ, vt per *l. cum quærebatur*, & ibi Doctores, *ff. iudicatum solui. l.* 3. *ff. ad exhibendum*, cum aliis per Speculatorem *de libelli conceptione*, §. *nunc ostendamus, num.* 4. & 8. Giurba *dicta decis.* 10. *num.* 8. & 9.

Imò libelli emendatio nouum quid, & diuer-
sum continens, † nec in Ordinariis post litem 21
contestatam permittitur, *l. non potest, ff. de iudiciis*, Decius *in dict. l. edita, num.* 28. provt etiam loquuntur superiùs citati Doctores *n.* 19. *in vers. qui quidem.*

Nec enim debet Iudex super diuerso articulo
deducto ex instrumento † diuerso nouiter præ- 22
sentato pronuntiare, nisi datis nouis defensionibus, & instructo processu super nouis; Craueta *consil.* 440. *num.* 9. Quia diuersa additio rei ad libellum iam præsentatum nouo indiget termino, † nouáque litis contestatione, & instan- 23
tia, Angelus *in l.* 1. §. *si stipulanti. ff. de verborum obligationibus*, Alciatus *in dict.* §. 1. *si quis simpliciter, num* 27. Purpuratus *in dicta l. edita, num.* 159. *Cod. de edendo*, Vrsillus *decis.* 148. *num.* 5. Landerch. *consil.* 93. *sub num.* 2. Maranta *part.* 6. *actu.* 3. *num.* 9. & 10. Peregrinus *consil.* 92. *volumin.* 5. Marius Giurba *decision.* 10. *num.* 10.

Qui *num.* 11. dicit: quòd quando ius, arti-
culus, seu † instrumentum de nouo deductum 24
nouum non est, sed dependens ab iam deducto, vt tunc licitè quandocumque admittatur, quia ius iam deductum coadiuuat, & confirmat Socinus Iunior. *in l. naturaliter*, §. *nihil commune, num.* 64. *ff. de acquirend. possession.* Alexand. *consil.* 120. *num.* 12. *volumin.* 1. Aretinus *consil.* 17. *num.* 5. Millanens. *decision.* 9. *num.* 41. Instrigol. *dict singular.* 156. *num.* 3. Marius Muta *ritu.* 112. *num.* 14. Idque post Bald. *in l. Bebius*, §. *Marcelas, ff. de pactis dotalibus*, annotauit Cumniæ *in praxi post ritum, editam. fol.* 6. *col.* 1. *in fin.*

Hoc namque in casu licita etiam est post li-
tem contestatam † in Ordinariis Iudiciis emen- 25
datio, si ea de re fit; quæ causam habet à prima, pro qua datus est libellus, imò hoc casu supplere potest Iudex, ne continentia causæ diuidatur, *l. nulli. C. de iudiciis*, & huiusmodi distinctionem post Bald. Alexand. Decium, Curtium Iuniorem, Bolognetum, Cagnolum, & alios *in dict. l. edita*, latè probant, & communem profitentur Menochius *de arbitrariis, casu* 176. Mucatelus *praxi ciuil.* 1. *part. glossa, petitur, num.* 50. *cum sequentibus*, Angelus, & Alexand.

num. 7.

num. 7. in l. ſcire debemus. ff. de verborum obligationibus, Iacobus Cancerius *variarum reſolution. lib. 3. cap. 16. de litis conteſtatione, num. 37. & 40.* Coſta *de re integri, diſtin. 85. n. 3.* Et quamuis increpet Fachineus *controuerſ. iuris, cap. 95.* à communi hac recedendum non eſt, vt firmat Giurba *deciſ. 10. num 11.*

Cùm veriſſimum ſit, quod ſi acta non ad no-
26 uam incipiendam † executionem tangentia; ſed ad corroborationem & perfectionem inchoatæ iam executionis petitæ à creditore ſunt facta, noua non erit neceſſaria inſtantia, ſed eadem prima, & continuata diſpoſitio, Bald. *conſil. 156. num. 2. vol. 3.* Craueta *conſ. 223. num. 13.* Magonius *deciſion. Florentin. 31. num. 6.* Decianus *conſil. 11. num. 20. vol. 1* Giurba *dict. deciſ. 10. num 12.*

Quando autem per additionem mutata ſit
27 forma, vel antiqua maneat, vltra ſupradictos vide Riminald. Iunior. *conſil. 302.* Veralli. *deciſ. 60. part. 2.* Lancellotus Galliat. *conſ. 42. n. 31.* Sforzia Oddi. *conſ. 88. per totum*, pleniùs Hieronymus Gonçalez *ad Regul. 8. Chancel. gloſſ. 9. à num. 7. cum ſequentibus.*

Et quod vbi aliquid additur, vel detrahitur priori diſpoſitioni in ſubſtantia, qualitate vel tempore; quod ſit, & dicatur noua diſpoſitio, plura per Gratianum *diſceptat. forenſ. cap. 335. num. 16. & cap. 42. num. 10. & ſequentibus*, Marius Giurba *conſ. 65. num. 32. ad fin. & num. ſequent.* Surdus *conſil. 217. à num. 43. & ſequentibus, & deciſ. 344. à num. 36.* Anton. Amato *variar. reſolut. 56. num. 22.* & ſuprà, plures laudat Marta *in conſ. 87. num. 11. & à num. 13.* & Gonçalez vbi proximè, apud quos videre poteſt abundè circa hunc articulum nouæ diſpoſitionis ex nouo aliquo accidente.

Ex hactenus latè & neruosè comprobatis duo eſſentialiſſima, veriſſimáque in hac mate-
28 ria, de qua † agimus, adnotanda, & inferenda ſunt præcisè, primum (quod attinet ad Iudicem appellationis) qui quidem cùm nullatenus habeat iuriſdictionem in prima inſtantia, niſi ſibi ab Ordinario deuoluta ſit per appellationem à legitimo grauamine, provt abundè deduximus etiam remiſſiuè hac 2. *part. cap. 5. §. 2. à num. 1. cum ſequentibus, & per totum §.* ex diſpoſitione Concil. Tridentin. in ſæpè allegato, *cap. cauſæ omnes 20. de reformat. ſeſſ. 24.* Et ipſam iuriſdictionem accipiat ſuperior, limitatam ad illam cauſam, & articulum dumtaxat, à quo fuit appellatum, ita vt in cæteris ab eo non dependentibus, nec connexis, ſed nouiter deductis iuriſdictione omnino careat: ſi nouus articulus deductus ſit, cum noua egeat inſtantia; non ipſe, ſed Ordinarius cognoſcere de-
29 beat, † ad quem facta articuli remiſſione ex protectione ipſius Concilij, litteræ ſuper hoc nouo articulo impetratæ retinendæ ſunt à Senatu hoc Supremo, vt hactenus abundè probatum reliquimus.

Secundum, quod ex dictis in hoc cap. de-
30 ducitur, erit; quod & ſi quis † cognoſcat in aliqua cauſa vigore reſcripti, & commiſſionis ſpecialis ſubſcriptæ manu propria Sanctiſſimi, ſi in eius proſequutione deducatur aliud quodvis ius diuerſum, & ſeparatum, non contentum virtualiter, nec connexè in primo libello, & commiſſione, huiuſmodi ius omnino remittendum erit ad Ordinarium. Nam cùm egeat noua inſtantia, nouis & diuerſis terminis, exceptionibus, & defenſionibus: omnino & directè repugnaret diſpoſitioni inuiolabili eiuſdem Concilij Trident. præſeruatis primam inſtantiam Ordinario in omnibus cauſis quomodolibet ſpectantibus ad forum Eccleſiaſticum, vt capitibus præcedentibus ſæpius diximus, quæ quidem illatio per neceſſariam conſequentiam deducitur ex hactenus dictis in hoc cap. ad quam etiam videnda ſunt, quæ in cap. ſequenti diximus circa reconuentionem in ſecunda inſtantia appoſitam, atque plenius iuſtificatur & indubitabilis redditur ex iis quæ ſcripſimus infrà *cap. 13.* circa tertium oppoſitorem nouiter venientem ad cauſam inter alios agitatam ex commiſſione ſubſcripta, vt iſte tertius comparens pro ſuo iure independente à iure litigantium non ſit in commiſſione comprehenſus, nec ad eum extendatur, cùm lis cum eo ſit initianda coram Ordinario, & hoc iure vtitur Senatus hic Regius, & Supremus, ac communiter in eo practicatur, necnon pluries in praxi obtinuimus.

Ex his non obſtat quod à principio huius ca-
31 pitis, *num. 2.* pro † contraria parte diximus ex Lancellot. quoniam, vt vidiſti, loquitur contra omnia iuris principia, atque eius opinio eſt falſa. Et Afflictis, † quem ipſe allegat, in re
32 multum diuerſa loquitur, quando ſcilicet adeſt partis prorogatio, ac ideò inſuper perperam à Lancelloto allegatur; & vtrique reſponde, provt rectè etiam ſatisfacit Sigiſmundus Scaccia *in tract. de appellat. q. 11. ſub num. 30. verſ. Ad Lancelotum reſpondeo dupliciter, &c.*

Sed vltra reſponſiones Scacciæ concludenter
33 illi occurres eo, quòd † prædicta Afflictis doctrina nullo modo eſt adaptabilis, nec applicari poteſt terminis noui noſtri iuris Pontificij, exigentis ad prorogationem alienæ iuriſdictionis conſenſum tam litigantium, quàm Ordinarij ſimul in prima inſtantia. Sicque cum iſte nouus articulus ſeparatus ab articulo per appellationem deuoluto ad ſuperiorem noua egeat inſtantia, hæc tolli non poteſt Ordinario, etiam parte, ſola tamen prorogante, & conſentiente in iuriſdictionem ſuperioris ad quem, iuxta quæ plenè diximus ſuprà hac 2. *p. cap 5. per totum.*

CAPVT IX.

Litteras monitoriales, aliáve reſcripta, ad cognoſcendum in Rota de cauſa Reconuentionis ibidem oppoſitæ, ad quam cauſa conuentionis fuit per appellationem deuoluta dumtaxat; an Senatus retineat, & cauſam Ordinario remittat.

Et quid ſi appellatum fuerit ante diffinitiuam, vel etiam à grauamine extraiudiciali.

SVMMARIVM.

Litteræ monitoriales expeditæ ſuper reconuentione oppoſita in Rota, ad quam cauſa conuentionis legitimè fuit per appellationem deuoluta, an ſint in Senatu retinendæ remiſſa reconuentione Ordinario, à num. 1.

Reconuentio non admittitur in causa appellationis à diffinitiua deuolutæ ad Nuntium, vel Rotam, num.2.

Reconuentio est noua petitio, quæ expeditur eisdem iuris terminis seruatis, quibus, & conuentio, num.3.

Iurisdictio limitata deuoluitur ad Iudicem appellationis super eo dumtaxat, de quo fuit cognitum in prima instantia, num.4.

Reconuentio coram Iudice appellationis proposita non admittitur ex defectu iurisdictionis, n.5.

Compensatio admittitur in instantia appellationis, etiam à diffinitiua, licet reconuentio non, n.6.

Compensatio quandocumque, & coram quolibet Iudice admitti debet, num.7.

Litteræ, seu commissiones expeditæ super reconuentione oppositæ in Rota, aut Nuntio, ad quem fuit iurisdictio deuoluta per appellationem à diffinitiua, retinentur in Senatu remissione facta facta Ordinario, num.8.

Reconuentio an fieri valeat coram Iudice appellationis deuolutæ ante diffinitiuam, discordant Doctores, num.9. & sequentibus.

Iacobi Cancerij distinctio refertur quoad admittendam reconuentionem coram Iudice appellationis ante diffinitiuam, an ipse malè, vel bene appellatum fuisse declaret, num.10. & 11.

Sigismundus Scaccia refertur idem in effectu tenens, vt Iudex appellationis à grauamine ante litem contestatam possit admittere reconuentionem, num.12.

Ipse Scaccia clarè contrarius adnotatur, n.13.

Reconuentionem in qualibet parte Iudicij ante diffinitiuam posse opponi; veriorem resoluit Author, num.14. & sequentibus.

Reconuentio etiam post conclusionem in causa, & in calculo ferendæ sententiæ, nondum latæ, rectè opponitur, num 15.

Reconuentio, quoad effectum prorogandi iurisdictionem ante diffinitiuam, quandocumque admittitur, num.16.

Secus autem quoad effectum simultaneæ cognitionis, & determinationis, quia tunc requiritur, vt ante litem contestatam, vel statim post eam opponatur reconuentio, vt conuentionis, & reconuentionis cognitio pari passu ambulent, & eadem sententia simul vtraque terminetur, n.17.

Reconuentio iure Regio intra viginti dies opponenda, num.18.

Reconuentio in causa appellationis à diffinitiua non habet locum, num.19.

Iudex appellationis à grauamine ante diffinitiuam, si malè appellatum declaret, nequit reconuentionem admittere, sed inferior, ad quem causa conuentionis redit, num.20.

Iudex appellationis à grauamine ante diffinitiuam, declarans benè appellatum, licitè admittit reconuentionem, cum causa principalis penes se remaneat, num.21.

Litteræ super reconuentione coram Iudice appellationis ante diffinitiuam, cùm licitè causam principalem retinet, in Senatu non retinentur, cum iam non pertineat Ordinario cognitio, n 22.

Iudex appellationis à grauamine extraiudiciali indistinctè admittit reconuentionem, super qua litteræ à se expeditæ non retinentur in Senatu; sed parti traduntur, vt illis coram Delegato vtatur, num.23.

IN dies experimur, quòd deuota causa conuentionis ad Rotam, aut Nuntium, aliúmve † superiorem per viam appellationis legitimæ, coram quo reus opponit de reconuentione (in casu aliàs permisso) Iudex ipse superior expedit contra reum litteras monitoriales ad illum citandum, & monendum, vt compareat ad se defendendum, & respondendum super oppositæ reconuentione. Vel aliter hæ litteræ expediri solent, quando in Romana Curia petitur commissio subscripta ad partes super conuentione in prima instantia, & reconuentio nouiter in eiusdem instantia secunda appellationis deducatur: dubitatur an istæ litteræ retineri debeant, remittíque à Senatu hoc Supremo (Concilij Tridentin. Regis vice protectore) ad Ordinarium articulus reconuentionis, quando ad eum recurrit conquerens de subuersione primæ eiusdem Ordinarij instantiæ contra decretum Tridentin. in sæpè allegato, *capitul.20. causæ omnes, sessione 24. de reformatione*, in quo cunctanter, & distinctè per conclusiones sequentes procedendum erit. 1

Prima sit conclusio, quando à sententia diffinitiua appellatum † fuit ad Rotam, vel Nuntium Illustrissimum Hispaniarum; reconuentio non habet locum ex his quæ latiùs deduximus *in cap. præcedenti*, quia reconuentio quædam est noua petitio, & conuentio, in qua proceditur seruatis iisdem terminis, & iuris tramitibus, qui seruantur in conuentione: quia reconuentio habet naturam actionis, & venit appellatione conuentionis, † & reconuentio dicitur petitio, & libellus, provt de singulis latè comprobat, & prosequitur Sigismundus Scaccia *in tractatu de sententia, & re iudicat. gloss.7. quæst.4. à num. 24. cum sequentibus, inspection. 3. folio 289. & seiquentibus.* 2 3

Tunc coram Iudice appellationis † admitti nequit reconuentio, quia post diffinitiuam etiam coram inferiore non admittitur, (vt statim dicemus) quoniam cùm ad Superiorem fuerit tantùm deuoluta iurisdictio super conuentione limitatè, nec de alia re, quàm sit † cognitum in prima instantia, cognoscere possit, *vt cap. præcedenti*, latiùs probauimus & est *l. per hanc, Cod. de temporibus appellat* & Doctores citandi; idcò reconuentionem coram eo non admitti; probant Zabarela *in Clement. sæpè, verb. Non sic num.10. de verborum signification.* Speculator. *tit. de reconuention. §. 2. num.6.* Mieres *§. 2. tit. de forma procedend. in offic. Iudic. tabul. num.52.* & per istos Iacobus Cancer. *variarum resolution. lib. 3. cap. 13. de reconuention. à num. 50. fol.256.* 4 5

Et licet in causa appellationis à diffinitiua non possit proponi † reconuentio, tamen compensatio sic, per *l. 2. §. Legatis, ff. de Iudic.* probant Innocent. *in cap.1. de mutuis petitionibus*, Hostiens. *num. 10.* Bald. *num. 12.* Mathesilan. *num.14.* & cæteri scribentes *in Authentic. & consequenter, C. de sentent. & interlocution. omn. iudic.* Speculator. *in tit. de conuent. §. nunc videamus, num.6.* Guido Papæ *decis.85. num.55.* Rota Romana *decis. 1. in tit. de mutuis petition. in antiqui.* Iafred. Lanfranchus, Balb. *in decis.65.* Romanus *singul. 181.* Ioann. Ferrariens. *in tract. de appellat. num. 246.* Maranta *in practic. 1. p. 4. d. sti. Et.* 6

distinct.6. num. 24. dicens communem Marianus Socinus *in dicto cap.1.num.* 95. *de mutua petition.* Bartholom. Socinus *regul.* 412. *in 5. fallentia*, Afflictis *super constitut.Regn. rubr.*45. *de appellat. in fin.* & ibi addentes *in fin. littera A. lib.*2. Tepatus *in concluſ. lib.*1. *tit. de reconuentione*, *verſ. In cauſa appellationis*, Cæſar Barrius *deciſ.* 106. *num* 14. vbi multos alios allegat. & reſtatur de communi, Carpanus *ſuper ſtatut. Mediolanen.*1.*part. capitul.*44. *num.*112. Vincentius Hondedeus *conſil.*21. *num.*14. *lib.* 1. Carolus de Graſſis *de effectibus Clericat. effect.* 1. *num.* 778. Scaccia *de appellationibus*, *quæſt.*11. *num.* 31. *& in tractatu de ſentent. & re iudic. gloſſa* 7.*quæſt.*4. *inſpection.*3. *num.*137. *fol.*309. qui allegat Tindarum *in tractatu de compenſationibus*, *artic.* 7. *ſub num* 34.*&* 35. Sebaſtian. Medicis *in tractatu de compenſat. part.* 1. *quæſt.* 25 *num.* 10. Quòd
7 licet reconuentio † non poſſit fieri poſt ſententiam, & ſic nec in gradu appellationis; compenſatio autem quandocumque, & coram quolibet Iudice validè procedit, & opponi poteſt.

His ſuppoſitis dicendum erit, quòd ſi coram
8 Nuntio, Rota, † alióve ſuperiore adito per appellationem à diffinitiua opponatur de reconuentione; nequeat cognoſcere de eius cauſa, nec ſuper ea expedire reſcripta, & commiſſionem, quia agitur de re verè diuerſa à conuentione, non incluſa in principali libello; quare cùm egeat nouo iudicio, & integro, nouáque inſtantia: omnino Senatus hic Supremus illam remittit Ordinario in prima hac inſtantia, ne lædatur diſpoſitio Conciliarijs Trident. vt ſuperiùs & *cap præcedenti*, latiùs probauimus.

Sed maior ſtat difficultas, quando appellatum
9 eſt ante ſententiam diffinitiuam † ab aliquo grauamine, an coram Iudice appellationis poterit deduci articulus iſte reconuentionis, ita vt liberè illum poſſit vel delegare, vel per ſe cognoſcere, abſque læſione primæ inſtantiæ Ordinarij: ſunt & inter ſe ipſos contrarij Doctores.

Nam Iacobus Cancerius *variarum reſolution. lib.* 2. *cap.* 13. *de reconuentione*, *à num.* 51. dicit
10 † diſtinguendo: quòd ſi appellatur ab aliqua interlocutoria ante litem conteſtatam; ſi Iudex appellationis confirmat dictam interlocutoriam, declarátque malè appellatum; non habet locum coram eo reconuentio, quia cauſa conuentionis reſtituitur primo Iudici.

11 Si autem Iudex appellationis † retractauit dictam ſententiam interlocutoriam, quia tunc cauſa principalis deuoluitur ad eundem Iudicem appellationis, *cap. vt debitus*, & ibi Doctores de appellation. & ſic Iudex appellationis in tali caſu habetur pro Iudice primæ inſtantiæ, *cap. cuius in agendo* 3. *quæſt.* 8. Et cùm adhuc ſtemus tunc ante litem conteſtatam; habet coram eodem Iudice appellationis locum reconuentio, ita per Abb. Ioannem Andræ. & alios *in cap.* 1. *de mutuis petitionibus*, Speculator. *de reconuent.* §.2. *num.*6. & Natam *conſ.*155. *num.* 4. obſeruat & diſtinguit Cu[illegible] vbi proximè.

Scaccia etiam *in tract de appellat. q.*11. *n.* 31.
12 *reſtrictione* 2. dicit ferè † idem, vt ſcilicet regula, quòd coram Iudice appellationis non poſſit proponi reconuentio; procedat, quando fuit appellatum à diffinitiua, ſeu alia ſententia interlocutoria, & grauamine poſt litem conteſtatam; ſecus autem in cauſa appellationis interpoſitæ ante litem conteſtatam, quia tunc (dicit ipſe Scaccia) poteſt habere locum reconuentio, vt ex Ioann. Andr. Abb. & Maranta *diſtinct.6. q.*4. *ſub num.* 25. quaſi omnes ſumentes fundamentum ab ea opinione, quod reconuentio nequit etiam in prima inſtantia proponi poſt litem conteſtatam ſed ante eam.

Contrarium tamen affirmat ipſe † Scaccia *in* 13
*tract.de ſententia,& re iudic. gloſſ.*7. *q.*4.*inſpect.*3. *à num.* 136. *fol.* 309. dùm dicit pro veriori opinione multis adductis Doctoribus; quòd reconuentio habet locum in qualibet parte Iudicij, dummodò ſit propoſita ante ſententiam diffinitiuam, ex qua *num. ſequent.* infert coram Iudice appellationis à diffinitiua non habere locum reconuentionem, & ſic directè contrarium eius, quod dixerat *in tract. de appellat. dict. quæſt.* 11. *num.*31. Quo loco ſupponit ante litis conteſtationem eſſe proponendam reconuentionem, non verò poſt eam.

Quid dicendum in hac † contrarietate? ego 14
quidem arbitror opinionem Scacciæ *in dicto tractatu de ſententia*, *& re iudicata*, *num.*130. *& ſequentibus*, longè veriorem eſſe inſpecto iure Canonico, cum eo, & iure ciuili (quidquid aliud ſit de iure Regio, vt infra *num.* 18.) in quacumque parte Iudicij ante diffinitiuam poſſe opponi reconuentionem, *ex cap. diſpendia*, §. *reus quoque de reſcriptis*, *lib.*6. Abb. *num.* 13. Socinus *num.*17. Mantica *num.*19.*in cap.*1. *de mutuis petitionibus*, Bart. *in Authent. & conſequenter num.*12. *Cod. de ſentent. & interlocut. omnium iudicum*, Oriam *in cap. quoniam contra*, *cap.* 12. *num* 41.*de probationibus*, Guido Papæ *ſingul.*818. Maranta *de iudiciis*, *part.*4. *diſtin.* 6. *n.* 8. Coſta *de ſubſid. remed.* 120. *num.* 21. Caranita *ritu* 67. *num.*6. Medicis *de compenſat part.*2.*q.*1. Tuſchus *littera R. concluſ.*61. *num.*2. Franchis *deciſ.* 376. *num.*1. *&* 2. Muſcatelus *prax. ciuil. part.* 3.*gloſſ. actorem*, *num.*14. *&* 15. Iacobus Cancerius *variar. reſolut. lib.*2. *cap.*13. *de reconuention. num.* 6. Hondedeus *conſil.*21. *num.* 5. *lib* 1. Vinius *deciſ.* 128. *num.* 2. Marius Giurba *deciſ* 74. *à num.* 3. Cardoſo *in ſumma practic. Iudic. verbo*, *Reconuentio*, *num.* 4. vbi quod vſque ad concluſionem poteſt opponi.

Et quod poſſit fieri reconuentio, etiam poſt
concluſionem † in cauſa conuentionis, imò in 15
calculo ferendæ ſententiæ, dummodo non ſit lata, plurimos Doctores vt verius contra Caranitam reſoluit Carolus de Graſſis *de effectibus Clericatus*, *effectu* 1. *num.*762.

Et illi duo penultimi ſcilicet Giurba, & Cardoſo, † poſt multos alios Doctores dicunt, hanc 16
veram opinionem, quoad effectum prorogandi Iudicis iuriſdictionem; ſecus autem quo ad illud priuilegium, quod habet reconuentio, † ſi 17
opponatur ante litem conteſtatam, vel in continenti, vel ſtatim poſt eam; vt tunc ſimultaneo proceſſu cognoſcatur, eadémque ſententia terminetur, ſecus ſi poſt dictam litem conteſtatam multo poſt, quia tunc amittit hoc priuilegium, & diuerſimodè, ac ſeorſum tractatur & terminatur. Vide eoſdem Doctores latiùs de hoc tractantes, ac etiam Graſſis *de effectibus Cleric. effect.*1. *ſub num.*762. Qui omnes plurimos alios allegant, quia noſtri non eſt, † de iure 18
autem Regio intra viginti dies opponenda, vt videre eſt ex Paz *in prax.*1. *part. tom.* 1. *num.* 12. *&* 13.

Quare præfata opinione vltima retenta; be-
19 nè dicit in hoc nostro † principali articulo Cardoso, dùm loquitur absque distinctione, an sit appellatum ab interlocutoria ante, vel post litis contestationem; sed simpliciter, qui & *num.*20. affirmat, quòd reconuentio non habet locum apud Iudicem appellationis, quando fuit appellatum à diffinitiua, ad quod plurimos Doctores allegat.

Si tamen appellatur ab interlocutoria, &
20 Iudex appellationis † iudicauerit malè appellatum, & remittat causam (prout tenetur iuxta ea quæ Nos latiùs probauimus ex dicto decreto Trident. *in tract. de Regia protect.*2.*part. cap.*17. *à num.*7.*& in hoc tractatu de supplication.ad Sanctiss.im. hac* 2 *part. cap.*5. §.2. præsertim *à num.*7.) Iudici à quo appellatum fuit; idem erit, nempè vt nullo modo coram eo habeat locum reconuentio, si autem iudicauerit benè appellatum, & malè iudicatum † (propter quod causa fuit
21 ad se deuoluta) tunc habet locum reconuentio coram ipso Iudice appellationis, cùm fiat & remaneat Iudex in causa principali(iuxta quæ Nos *de Regia protect.*2. *part. dict. cap.*17. *à num.* 7. *& sequentibus*) vt per Innocent. Ioann. Andr. & Abb. & alios *in cap.*1. *de mutuis petitionibus*,obseruat ipse Cardoso *dict. verb. Reconuentio, n.*20. absque distinctione, vt dictum est, an appelletur antè, vel post litem contestatam, quòd veriùs tenendum erit.

Ac ideò cùm reconuentio habet locum in
22 causa legitimæ † appellationis ante diffinitiuam indistinctè, & Iudex apud se retineat causam (cum iuxta Concilium Trident. appellatum est à legitimo grauamine ex iis quæ latiùs deduximus suprà hac 2.*part.cap.*5.§.2.*à n.*1.*cum sequentibus*) licitè hac via recedatur in prima instantia ab Ordinario, litteræ monitoriales super tali reconuentione nec retineri possunt, nec remitti debet reconuetio ad Ordinarium per Senatum Supremum, cum in nullo lædatur dispositio d. Concil. Trident.*sess* 24. *de reformatione, cap.*20.

Pariter etiam & idem iudicandum erit absolutè in reconuentione † opposita coram iudice,
23 ad quem deuoluta fuit causa per appellationem ab aliquo grauamine extraiudiciali, quoniam tunc maior militat ratio, quàm in iudiciali, vt probant Speculator *in tit. de reconuentione*, §. *nunc dicamus, vers. Sed nunquid, sub num.*6. Abb. *in d. cap.*1. *num.* 31. *in fin. de mutuis petitionibus*, Maranta *dict. quæst.* 4. *num.* 27.*fol.* 117. sequitur Scaccia *de appellationibus*, *quæst.*11.*sub num.*31. *vers. Restringe* 3. & per Abb. & Marantam vbi plures allegat *de ordine iudiciar. part.*4 *distinct.*6. *num.*27. benè tenet Iacobus Cancerius *variarum resolut. lib.*2. *cap.* 13. *de reconuentione*, *num* 57. Quibus adde declarationes illas mirabiles San. Congregationis Cardin. quas ad litteram in appellatione ab Ordinario à grauamine extraiudiciali adduximus hac 2. *part. cap.*5. §.2. *à n.*10. *& seqq. vers. Vnum tamen non omittam indicare.* Ac ideò cùm hoc casu non percutiatur, nec lædatur in aliquo Concilij Tridentin. decretum, & dispositio: penitùs in eo cessare debent recursus ad Regem, & eiusdem protectio, nec non ad Ordinarium remissio.

CAPVT X.

An Bullæ Apostolicæ pro executione gratiæ super Beneficio reseruato in prima instantia alteri, quam Ordinario commissæ, sint per Senatum Ordinarium remittendæ.

Et generaliter an in viis executiuis liceat percuti Ordinarij prima instantia, vbi accuratè de Motu proprio Gregorij XIII.

SVMMARIVM.

*Commissiones super reseruato beneficio liberè expediuntur in prima instantia cuilibet Delegato, cum non percutiatur Tridentin. dispositio, num.*1.

*S. Congregatio pluries id ipsum declarauit, num.*2. *& seqq.*

*Auditor Cameræ, cui directa sunt Breuia, aut Bullæ super gratia de beneficio reseruato, potest intrusos, & possessores coram se citare, num.*3. *&* 4.

*Breuia Cameralia de stylo Curiæ expediuntur ad fauorem prouisi de beneficio reseruato, ne dum Bullæ expediuntur possessio in partibus occupetur, quæ nomine Cameræ Apostolicæ capitur, num.*5.

*Breue Camerale ad fauorem litterarum desuper expediendarum super beneficio reseruato datur, non ad fauorem iam expeditarum, n.*6.

*Breuia Cameralia ad capiendam possessionem nomine Cameræ Apostolicæ non dantur nisi super beneficiis reseruatis, num.*7.

*Possessio virtute Breuis nomine Cameræ apprehensa, litteris expeditis per eam ceditur prouiso Apostolico, num.*8.

*Manutentio datur prouiso Apostolico facta possessionis cessione per Cameram apprehensæ, n.*9.

*Per Breue Camerale in executione gratiæ super beneficio reseruato alteri,quàm ordinario directum, in prima instantia non lædi formam Concilij Tridentini in cap. causæ omnes declarauit Gregorius XIII. per Motum proprium, n.*10.

*Motus proprius Gregor.XIII.ad litteram refertur, num.*11.

*Ex Gregoriana Constitutione,loquente in casu specialissimo Breuis Cameralis, nonnulli occasionem sumpsere dicendi in viis executiuis generaliter non lædi Trident. etsi executio alibi, quàm coram Ordinario postuletur, & decipi ostenditur, à num.*12.

Constitutio Gregorij XIII. dumtaxat emanauit, vt Breuia super reseruatis non offendant formam Trident. num 13.

*In Breuis Cameralis executione proceditur extraiudicialiter, in qua nec datur iudicium, nec instantia, num.*14.

*Constitutio Gregoriana noluit constituere regulam generalem, quod in omnibus viis executiuis cesset Tridentin. dispositio, cum vltra executionem Breuis in aliis procedatur iudicialiter, & cesset reseruationis ratio, num.*15.

Executio extraiudicialis Breuis Cameralis, quando in iudicialem mutatur ob oppositionem legitimi

timi contradictoris, mutatur etiam dispositio Gregoriana, ita vt ad Ordinarium pertineat in prima instantia cognitio, num.16.

Tridentin. non vtitur verbo (instantia) in sua rigorosa significatione, ita vt causæ debeant habere instantiam, vt eius dispositioni locus sit, sed ad demonstrandum omnes causas primitus proponendas, & tractandas coram Ordinario, num.17.

In executiuis forus debitoris executi attenditur, sicut in cæteris causis Ordinariis, num.18.

Executio peti nequit ex obligatione Camerali coram Metropolitano absque consensu Ordinarij debitoris, num.19.

Executio obligationis si coram non Ordinario petatur contra vsitatum stylum vniuersalem, Senatus causam ipsi remittit, num.20.

Ratio, qua mouetur Tridentin. ad præseruandam primam instantiam, pariter militat in viis executiuis, sicuti & in aliis Ordinariis, num.21.

Genus sicut continet omnes species, ita ratio generalis omnes casus, num.22.

Ratio legis magis quam verba attendenda est, num.23.

Ratio, & mens legislatoris præponderat verbis, num.23.

Dictum per rationem ampliatur, & limitatur, quæ magis quàm dictum attenditur, num.25.

Verba non secundum quod sonant, sed secundùm intentionem proferentis sunt accipienda, n.26.

Imò ad hoc sunt verba improprianda, n.27.

Verba (causæ omnes) quibus vtitur Tridentin. ponderantur, vt nihil excludant, num.28.

Dictio (omnes) comprehendit omnes casus, etiam non comprehensos in proprietate vocabuli, n.29.

Dictio (quomodolibet) qua vtitur Tridentin. comprehendit omnem modum agendi, num.30.

Dictio (quomodolibet) extendit dispositionem, vsque ad improprietatem vocabuli, n.31.

Lex vbi non distinguit, nec nos distinguere debemus num.32.

Verbum (prima instantia) quo vtitur Concilium Tridentinum, acceptum in rigorosa significatione, repugnat & eius rationi, num.33.

Extraiudiciales actus non habent instantiam, num.34.

Extraiudicialis actus prima cognitio proponenda coram Ordinario, aliter offenditur dispositio Tridentin. vt declarauit S. Congregatio, n.35.

Ea quæ sunt voluntariæ iurisdictionis licet extraiudicialiter gerantur, tamen coram Iudice competente tractantur, ibidem.

Manutentio non causat litem, & tamen includitur in dispositione Tridentin. ita vt non possit de ea, coram Nuntio in prima instantia agi, ibid.

Ratio finalis Tridentin. in fauorem subditorum, ne extrahantur in prima instantia vltra prouincias, pariter militat in viis executiuis, n.36.

Constitutionis Gregor. principalis intentio fuit, declarare casum specialissimum, in executione Breuis Cameralis, non ledi formam Tridentin. ratione reseruationis beneficij, quæ vltra illum ad alia executiua emissa, & relicta sub regula vniuersali Tridentin. attendi non debet, n.37.

Executionem coram alio Iudice petitam Senatus indies remittit Ordinario in prima instantia, num.38.

A constitutione Gregorij XIII. ex pluribus rationibus, & damnis supplicatum extat in Hispania, num.39.

Breuibus Cameralibus vti, & apprehendi possessionem nomine Cameræ Apostolicæ minimè patitur Senatus in Hispania, num.40.

Ratio redditur, ibidem.

Constitutio Gregor. XIII. eo ipso, quo prouidit tantum in Breui Camerali, cæteros executiuos censetur relinquere generali dispositioni Tridentin. cuius est correctio vitanda, n.41.

Lex, quæ certo casui prouidet speciali, cessat in casu omisso, & contrariam dispositionem videtur in eo vindicari, num.42.

Lex noua, vbi disponit super aliquo casu specifico, non extenditur ad alios, num.43.

Lex noua limitatiua, interpretatiua, seu declaratiua non corrigit ius commune, nisi in casu de quo loquitur, num.44.

Lex, seu statu tum alteratum, seu cancellatum, in parte, in cæteris confirmatum censetur, n.45.

Lex de similibus ad similia non trahitur, vbi diuersa ratio militat, num.46.

Nec vbi sequeretur iurium correctio, n.47.

Et debet dari omnimoda similitudo casuum, n.48.

Inter Breue Camerale, & cæteras vias executiuas multæ redduntur dissimilitudines, & rationis diuersitates, num.49. & 50.

Verba enuntiatiuè prolata propter aliud non inducunt dispositionem in denuntiatis, n.51.

Auditoris Cameræ facultas in prima instantia cessat hodie nouiori iure Pontificio, num.52.

Auditoris Cameræ facultas solùm destinata est ad executionem litterarum, & obligationum in forma Cameræ, in aliis caret iurisdictione, num.53.

Auditor Cameræ in beneficialibus caret iurisdictione vltra executionem, nec dat manutentionem ex illius defectu, num.54.

In beneficialibus, & aliis tangentibus forum Ecclesiasticum, prima instantia est Ordinarij, non auditoris Cameræ, num.55.

Ex nouo iure Pontificio cessat potestas Auditoris Cameræ in via executiua, num.56.

In executione Breuis Cameralis expediti in beneficiis reseruatis durat hodie facultas Auditoris Cameræ, num.57.

LICET ex sæpè allegato decreto Concilij Tridentin. *sess. 24. de reformatione, cap. 20.* præseruata sit Ordinario prima instantia omnium causarum, etiam beneficialium quomodolibet ad forum Ecclesiasticum attingentium: indubitabile tamen est huius decreti dispositionem minimè offendi in beneficiis † affectis, aut 1
reseruatis Sanctæ Sedi Apostolicæ; possunt enim immediatè ab Auditore Cameræ, seu alio delegato Apostolico cognosci causæ hæ, quæ ad executionem gratiæ super talibus beneficiis reseruatis factæ in prima instantia cuilibet delegati & committi, prout praxis quotidiana signaturæ obseruat, & sæpè declaratum fuisse à Sancta Congregatione Cardinalium, testatur Franciscus Leo *in thesauro fori Ecclesiastici 2. part. cap. 1. num 76. & 77.* Hieronymus Gonçalez *in regula 8. Chancellariæ glossa 52. num. 36. & 37.* Augustinus Barbosa *de potestate Episcopi, tom. 1. allegat. 81. num. 17.* Nicolaus Garcia *de beneficiis 6. part. cap. 3. num. 6.* qui *num. 8.* testatur, ita decisum fuisse per Rotam *in causa Segoviens. Canonicatus 24. Nouembris 1628. coram D. Plato.*

Marchet.

Marches. *de commissionibus, part. 2. capitul. 1. de commission. appellation. num.* 36. Paulus Piasequius *in praxi Episcop. 2. part. capitul. 4. num. 3.* Nouarius *in noui iuris Pontificij pract. cap. de causis primæ instantiæ conclus. 1.* alias 54. *num. 4. & 15.* Hieron. Gabriel. *cons. 182. num. 3. cum seqq.*

Ad quod expressa est declaratio Sanctæ Congregationis super *dict. cap. 20.* in hæc: *De effec-*
2 *tis*, † *& reseruatis beneficiis si agitur; tunc causa in Curia committetur*; & iterum dicit. *Item prouisi per Sedem Apostolicam de beneficiis reser-seruatis, aut affectis, possunt virtute breuium in fauorem litteratum, seu nomine Cameræ Apostolicæ ad capiendam possessionem Auditori eiusdem*
3 *Cameræ* † *directorum citare, & ad iudicium coram eodem Auditore Cameræ possessiones talium beneficiorum occupantes, & detinentes, ac si coram Ordinario super possessorio tantum causæ ventilarentur, & cum sententia super eodem possessorio prolata fuerit, potest pars aduersa causam in Curia committere.* Quas declarationes ad litteram refert Hieronymus Gonçalez vbi proximè sub *num. 37.* Aliam adducit Nicolaus Garcia *vbi sup.*
4 *dict. cap. 3. sub num 7.* quæ sic ait: *Quòd* † *si de affectis, aut reseruatis beneficiis ageretur, tunc in Curia committuntur causæ in prima instantia.*

Hinc est, quòd de stylo Romanæ Curiæ quotidie expediuntur breuia Cameralia; vt nomine Cameræ † Apostolicæ capiatur possessio
5 beneficij reseruati, & fuit inuentus iste modus, vt prouisus Apostolicus, qui nondùm litteras expediuit; posset diligentias facere super capienda possessione beneficij, ne illi tarda seu morosa expeditio aliquo modo noceret; nam quando quis à principio vult litteras expedire,
6 non datur breue hoc nomine Cameræ † de capienda possessione, sed dumtaxat ad fauorem litterarum, vt ipsemet prouisus immittatur in possessionem, vt continetur in constitutione Gregorij XIII. statim referenda, de quo latè videndus Hieronymus Gonçalez *in regula de mensibus & alternat. §. 7. proœmia. num.* 208. & in Glossa 9. *in annotationibus, num. 246. & in glossa 34. à num. 113. cum sequentibus*, Nicolaus Garcia *de beneficiis. 6. part. cap. 3. per totum.*

Qui *à num. 9.* latè probat, quòd hæc breuia
7 de capienda possessione † nomine Cameræ de stylo nullatenus regulariter dantur nisi in beneficiis reseruatis Sedi Apostolicæ, quod & probant Doctores omnes superiùs laudati ad principium huius cap.

Quapropter Rota sæpissimè resoluit, quod ea
8 sit virtus † Breuis de capienda possessione nomine Cameræ, vt litteris postmodum expeditis fiat per Cameram ipsam cessio possessionis prouiso Apostolico, qua cessione facta, prouisus constituitur iustus possessor, cùm in eius fauorem fuerit per Cameram apprehensa possessio, taliter vt huius possessionis sic à Camera
9 apprehensæ virtute prouiso datur † mandatum de manutenendo, circa quæ videndus Hieronym. Gonçalez *dict glossa 34. à num. 117.* qui *à num. 118.* plurimas Rotæ decisiones refert, & latiùs Garcia *dict. 6. part. cap 13. per totum.*

10 Quare Summus Pontifex † Gregorius XIII. per Constitutionem suam, quæ incipit *ad Romani Pontificis prouidentiam* (quam commemorant omnes Doctores in principio huius cap. citati, & Nos hac *2. part. capitul. 6. §. vnico, à num. 1. cum sequentibus*, & ad litteram refert Paulus Piasequius *in praxi Episcopal. 2. part. capitul. 4. num. 3.*) declarauit per huiusmodi Breuia Apostolica ad capiendam possessionem beneficij reseruati nomine Cameræ Apostolicæ, ad fauorem litteratum gratiæ postmodum expediendarum non lædi dispositionem Concilij Tridentin. ex aliquibus rationibus motus, ibi: *Accepimus sanè nuper, quòd licet*
multoties † *Romanus Pontifex vt prouisiones &* 11
gratiæ per eum de beneficiis pro tempore vacantibus, ac suæ & Sedis Apostolicæ dispositioni, & ordinationi reseruatis in fauorem diuersarum personarum sibi gratarum, & electarum factæ, executioni debitæ demandentur, & ne (dum litteræ Apostolicæ sub plumbo desuper expediuntur) beneficia ipsa ab aliquibus indebitè occupentur, aut aliqua in spiritualibus, & temporalibus detrimenta sustineant; nonnunquam corporalem possessionem ipsorum beneficiorum, & illis annexorum, iuriumque & pertinentiarum quomodocumque Sedis, & Cameræ Apostolicarum nominibus apprehendi, ac omnes, & quoscumque fructus, reditus, & prouentus beneficiorum, & annexorum eorumdem percipi, & exigi, eósque integros personis prædictis, postquam ipsæ litteras sub plumbo expeditas haberent, vna cum dicta possessione consignari, &c. Nihilominus nonnulli beneficiis prædictis inhiantes, ac gratias prædictas eludere, eorúmque instructiones, & detentiones improbè tueri satagentes, executionem litterarum in forma breuis huiusmodi, & facultatem per eas ipsis executoribus attributam diuersis dubiis, & cauillationibus remorentur, & processus per eosdem executores desuper habitos, & formatos, ac indè sequuta quæcumque, nulla, & inualida, nulliusque roboris, vel momenti esse, nec attendi debere contendunt sub prætextu, quòd in decreto Concilij Tridentin. session. 24. capitul. 20. dispositum fuerit, quòd causæ omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiamsi beneficiales sint, in prima instantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoscantur, exceptis his, quæ iuxta Canonicas sanctiones apud Sedem prædictam sunt tractandæ, vel quas ex vrgenti rationabilique causa, iudicauerit Summus Pontifex Romanus per speciale rescriptum signaturæ suæ eius manu propria subscribendum committere, aut auocare.

Verùm cùm decretum huiusmodi Concilij concessionem prædictarum litterarum in forma breuis, & illarum executionem nihil afficiat, nec per illos causa, seu instantia introducatur; sed merè executiuè procedi mandentur, litteræ quoque in forma breuis annulo Piscatoris munitæ, non minoris sint efficaciæ, & authoritatis: quàm rescripta signaturæ Romani Pontificis, eius manu propria subscriptæ. Nos in his nostræ debitæ declarationis cautelam adhibentes, &c. Ac mera nostra deliberatione decernimus, & declaramus, per concessionem litterarum in forma breuis, & sub annulo Piscatoris super capienda possessione quorumcumque beneficiorum dispositioni Apostolicæ reseruatorum, seu affectorum Sedis & Cameræ Apostolicarum nominibus apprehendenda, & eiusdem possessionis in fauorem prouisorum, &c. Quæ mandata executiua sunt, & summarium dumtaxat causarum, propter quas illa emanarunt, cognitionem requirunt, decretis huiusmodi Concilij non contraueniri, nihilque præiudicij illis inferri, vel eorum formam in aliquo viciari, &c.

Ex ratione huius † Pontificalis Constitutio- 12
nis,

nis, ibi : *Nec per illos causa seu instantia introducatur, sed merè executiuè procedi mandetur, &c.* Et ex Doctoribus, qui in eius exornatione fuerunt locuti, in casu merè specialissimo contenta in dicta Constitutione Gregoriana; nonnulli aduocati minus cautè opinati fuere, occasionémque sumpsere generaliter affirmandi, decretum Tridentin. *in dict. cap. causæ omnes :* non habere locum in executiuis causis, ac propterea Regis protectionem denegandam, quoties alibi quàm coram Ordinario executio postulatur, putà virtute alicuius instrumenti guarentigiati, alteriúsve habentis de iure executionem paratam : sed manifestè falluntur.

Primò quoniam dicta Constitutio Gregoriana venit dumtaxat in declarationem, quod in
13 beneficiis reseruatis † (in quibus tantumdem conceditur breue illud Camerale, vt superiùs diximus) non habet locum dispositio Tridentin. *in dict. cap. causæ omnes*, quod & pluries declarauit Sancta Congregatio Cardinalium, & pro executione gratiæ factæ à Sede Apostolica dictorum beneficiorum affectorum dantur particulares executores, qui quidem in breuis præ-
14 dicti executione procedunt † extraiudicialiter, in quibus non datur nec iudicium, nec instantia, vt in his terminis cum Purpurato, probant Menochius *in tractat. de arbitriis, lib. 1. quæst. 22.* & præcipuè *num. 6.* vbi etiam allegat Socinum, Iaff. & alios. Flores Diaz de Mena *practicarum lib. 1. quæst. 12. à num. 12. & sequentibus*, & in terminis huius constitutionis Barbosa *de potestate Episcopi, tom. 2. allegat. 81. sub num. 17.* Ioannes Mariæ Nouarius *in noui iuris Pontific. practicarum concluf. tit. de causis primæ instantiæ, concl. 1.* aliàs 54. *num. 15. & 16.*

Et pro exornatione principalis suæ intentio-
15 nis, nempè, † vt in beneficiis reseruatis non habeat locum dispositio Trident. adduxit illam rationem, magis ad demonstrandum, quòd in Breuibus Cameralibus datur, & infertur leue præiudicium Ordinario, non tamen ad constituendam generalem regulam vltra dicta breuia Cameralia, vt in executiuis non lædatur dicta Conciliaris constitutio, imò omnes Doctores nullatenus loquuntur (nec rectè possent) vltra litteras Apostolicas in executionem gratiæ obtentæ in beneficiis reseruatis, in quibus, vt diximus, locum non habet, *cap. causæ omnes*, quia tunc ad executionem proceditur extraiudicialiter, & sine lite.

Adeò vt si tunc compareat aliquis legitimus
16 oppositor, & contradictor † allegans aliquam legitimam exceptionem, ex qua introducitur lis : tunc executor litterarum Apostolicarum omnino tenetur causam ipsam remittere ad Ordinarium, vt expressè in his terminis probant Nouarius, Flores de Mena, & Barbosa citati; & alij plurimi suo particulari loco adducendi latiùs, & isti duo vltimi probant ; quod si aliter hoc casu fecerit executor, Senatum declarare vim facere, & causam remittere ad Ordinarium. Quare principalis intentio, & finis dictæ Constitutionis Gregorianæ fuit dumtaxat in illo casu particulari disponere, provt notant omnes Doctores hìc, & cæteri in principio huius cap. citati, ac ideò ad aliam casum illam trahere, foret absurdum.

Non enim ex eo quod in via executiua non datur instantia, sequitur quod non sit compre-
hensa † sub regula vniuersali Concilij Trident. 17
in dict. cap. causæ omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes in prima instantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoscantur, &c. Quia Concilium Tridentinum non fuit vsum illo verbo (*Instantia*) in sua rigorosa significatione, ita vt causæ debeant habere instantiam, sed ad demonstrandum causas omnes primitus tractandas, & proponendas coram Ordinario, & sic loquitur de prima cognitione, ad differentiam eorum, quæ postmodum in eodem decreto subsequuntur, vt superior non cognoscat, nisi in secunda instantia deuoluta per legitimam appellationem ; quare respectu huius secundæ instantiæ superioris vtitur Concilium illo verbo, *Prima instantia.* Sequeretur enim aliter absurdum, quòd liceret cuilibet proponere viam
† executiuam contra alium coram alio iudice 18
non Ordinario, & quod in via executiua amitteret quis forum suum, nec attenderetur contra iuris regulas notissimas, vt per Parladorium *lib. 2. rerum quotidianarum, cap. fin. 2. part. §. 1. num. 2.* Et quod etiam in obligatione Camerali nequeat quis absque consensu Episcopi Ordinarij conueniri, † seu exequi coram Metropolita- 19
no, probant Massa Galeti, *ad formul. Camer. obligat. 2. part. quæst. 1. num. 6.* sequitur Erasmus à Cochier *in tractatu de iurisdictione in exempt. 2. part. quæst. 46. num. 4. & supra, tom. 1.* Et vulgatissima praxis obseruat in omnibus Tribunalibus tam secularibus, quàm Ecclesiasticis ; † in 20
quibus omnino actor in executiuis sequitur forum rei, ita vt si coram alio, quàm Ordinario executio instrumenti postuletur ; Senatus præcipiat ad eum causam remitti indubiè, iuxta tenorem Concilij Tridentini.

Deinde, quoniam ratio finalis Concilij præfati nulla alia est, † quàm consulere damnis, & 21
sumptibus, quietique partium, ne extra sua domicilia extrahantur, cogantúrque litigare, & vt iurisdictio Ordinarij illusoria non reddatur, nec lædatur, vt sæpè declarauit Sancta Congregatio, provt latissimè deduximus *hac 2. part. cap. 3. per totum* ; sed hæc ratio, quæ est solida, eodem modo militat in viis executiuis, ac in Ordinariis ; quia pariformiter extrahuntur partes suis domiciliis, eadémque patiuntur incommoda, imò pro latioti, & longiori via, remotioríque loco maiores sumptus & salaria soluunt executi, de qua ratione vlterius videbimus, *n. 36.* Ergo sub eadem Tridentini ratione comprehendi debet via executiua, sicut & Ordinaria, quia
sicut † genus continet omnes casus, Alexander 22
consil. 75. videretur, num. 3. & 4. part. lib. 5. & consil. 36. Visothemate num. 11. in fin. cum sequentibus, lib 6. Cracta *consil. 183. num. 3.* Fulgos. *consil. 15. num. 2. & consil. 77. num. 2. & 3.* Barbosa *axiom. 197. num. 4.* vbi per totum multa adducit.

Ratio enim legis magis, † quàm verba, at- 23
tendenda est, *l. scire, §. aliud, ff. de excusation. tutorum*, Tiraquellus *in l. si vnquam, verbo, Libertis, num. 47. Cod. de reuocand. donationibus*, Menochius *consil. 998. num. 13.* Fusarius *de substitutionibus, quæst. 480. num. 40.* Et quod ratio & mens statuentium præponderet † verbis, Ma- 24
rian. Socinus *consil 35. circa prædictam, column. 2. vers. & quamuis, lib. 1.* Tuschus *littera B. concluf. 31. num. 16.* Parisius *cons. 12. num. 52. lib. 3. & consil. 83. num. 13. & 14. lib. 3.* Bald. *consil. 44*

in

in fin. lib. 4. Alexander *consil.* 54. *num.* 9. *& sequent. num.* 4. Barbosa *dict. axioma* 197. *num.* 8. *vbi num.* 11. quòd dictum per rationem ampliatur, † & limitatur, & magis attenditur ratio, quàm dictum; ergo verbum (*Instantia*) quo ad superius dictum finem vsus est Concilium Tridentin. debet omnino trahi, & intelligi per rationem, & intentionem, cùm verba non secundùm quod sonant, † sed secundùm mentem & intentionem proferentis sint accipienda, latè Barbosa *axiomat.* 222. *num.* 1. *& num.* 9. quod † ad hoc debent verba impropriari.

Quòd & adiuuant verba illa †, vniuersalia Concilij Tridentini, *cap.* 20. ibi: *Causæ omnes ad forum Ecclesiasticum, quomodolibet pertinentes*, ponderatis verbis, *Omnes*, vt nihil excludant, *l. Iulianus in principio, ff. de legatis* 3. *l. hoc articulo, ff. de hæredibus instituend. l. pediculis, §. fabro, ff. de peculio legat.* & plurimos Doctores a se visum recensèt Barbosa *axioma.* 168 & latissimè in collectione 241. vbi *num.* 6. quod hæc dictio (*Omnes*) [illegible] est vniuersalis, † nihil restringens, vt comprehendat omnes casus, etiam dissimiles, & etiam qui non comprehenderentur ex proprietate vocabuli post Antonium Monachum *decis.* 69. *num.* 8. *&* 9.

Et de prædicta dictione (*Quomodolibet*) quasimul vtitur Concil. Trident. † vt comprehendat omnem modum agendi, latissimè & de hac dictione (*Quomodolibet*) scribit Barbosa *in dict.* 330. *per totam.* Vbi multa ad propositum congerit, qui post Cenedum *singular.* 95. *num.* 1. *& num.* 3. Quòd ista dictio (*Quomodolibet*) † extendit, & ampliat dispositionem vsque ad improprietatem vocabuli, quare verbum illud, *in prima instantia*, tam ex generalitate Concilij, quàm ex ratione motiua & finali eiusdem debet amittere suam propriam, & rigorosam significationem, intelligíque, declarari, & restringi ad naturam actus iuxta iura vulgaria, † quia lex vbi non distinguit, nec nos destinguere debemus, *l. non destinguimus, ff. de receptis arbitris, l. præses, ff. de officio Præsid.*

Si enim illud verbum (*Prima instantia*) acciperemus † in sua rigorosa significatione, ita vt causæ debeant habere instantiam, cùm ipsius ratione decreti omnino pugnaret, & foret potiùs lex posita verbis, quàm rebus, contra *leg.* 2. *in fin. Cod. communia. deleg. l. fin. Cod. de vsuris, capitul.* 2. *requiris de appellation.* cum vulgaribus.

Deinde quia si in causis requireretur instantia effectiuè, † sequeretur, quòd in omnibus actibus extraiudicialibus pertinentibus ad Ordinarium, cùm non habeant instantiam, nec iudicium, nec litem, vt ex Flores de Mena, Menochio, & Nouario, diximus superiùs, *num.* 14. *versicul. Primò quoniam dict. constitution.* Sed in his actibus extraiudicialibus † nullatenus receditur ab Ordinario in prima illorum cognitione absque legitima appellatione, ita vt absque ea lædi dicatur, & offendi dispositio Tridentin. præseruantis primam instantiam Ordinariis, vt expressè declarauit Sanct. Congregatio Cardin. super eodem decreto 20. quas declarationes ad litteram adduximus supra hac 2. *part. capitul.* 5. *à num.* 10. *& sequentibus, versic. Vnum tamen non omittam, &c.* Quarum declarationum doctrina, & ex eo potissimum fulcitur, quoniam ea quæ pertinent ad iurisdictionem voluntariam, sunt actus extraiudiciales, & extruiudicialiter exercentur, Nos *in commentariis de protectione Regia,* 2. *part. capitul.* 13. *à num.* 31. *& à num.* 29. & vide Hieronymum Gonçalez ibidem citatum, quibus adde latissimè Thomam Sanchez *de matrimonio, lib.* 3. *disput.* 8. *num.* 6. & latiùs *disput.* 19. *num.* 7. 8. *&* 9. *tom.* 1. vbi quando per litem efficiantur contentiosæ iurisdictionis, sequitur Moneta *de commutation. vltimarum voluntat. cap.* 5. *à num.* 223. *& sequentibus, fol.* 238. & nihilominus ea, quæ sunt voluntariæ iurisdictionis debent fieri, & agi coram Iudice competenti, vt copiosè per Decium *in consil.* 150. *per totum*, Ancharranum *consil.* 320. Alexander *consil.* 67. *num.* 8. *versicul. Non etiam potest, lib.* 1. Alderanus Mascardus *de generali statutor. interpret. conclus.* 1. *num.* 221. Ergo falsò extrahitur à suo casu specialissimo dict. constitutio Gregorij XIII. ad omnes vias executiuas, ac per consequens pernitiosè excluduntur à dispositione vniuersali & generica Concilij Tridentin. & contra eius intentionem, & rationem declaratam per Sanctam Congregationem Cardinalium.

Quod ex eo comprobatur, nam in manutentione non datur lis, imò manutentio consideratur diuersum quid à lite mota, seu mouenda super re, & est quid extraordinarium, Barzius *decis.* 71. *sub num.* 39. *&* 40. Lancelotus *de attentatis* 1. *part. capitul.* 3. *num.* 143. Rota *recent. decis.* 68. *num.* 4. *part.* 1. Ludouisius Post. *de manutentione, obseruat.* 6. *à num.* 35. *cum sequentibus.* Vbi quòd ideò non causat vitium litigij. Et tamen manutentio data à Nuntio Hispaniæ in prima instantia, est nulla ipso iure ob defectum iurisdictionis, obstante Concilio Tridentino *in dict. cap. causæ omnes*, vt determinauit Rota teste Marchesano loco citato, & sequuto à Ludouisio Post. *de manutentione, obseruation.* 107. *num.* 2. Ergo instantia in causis pertinentibus ad Ordinarium non requiritur vt Trident. dispositio locum habeat.

Et insuper, quoniam ratio finalis, quæ mouit Concil. Tridentin. † ea est, sumptus, damna, & expensas vitare litigantium extra suas prouincias, vt superiùs diximus *à num.* 21. Sed hæc ratio militat in via executiua, sicut in Ordinaria. Ergo idem ius statuendum in vtraque, provt in similibus terminis hanc paritatem rationis considerauit Sigismundus Scaccia *in tractatu de appellationibus, quæst.* 11. *sub num.* 35. *versicul. Ad adducta pro contraria parte.*

Itaque cum finis, intentio, & principalis dispositio Gregorij XIII. alia non fuerit, quàm declarare, † in reseruatorum beneficiorum executione non attendi, nec lædi dispositionem Concilij Tridentin. *in dicto cap.* 20. provt Congregatio Cardinal. sæpè declarauit, nec rationes in dict. dispositione Gregoriana fuerint ad finem generaliter disponendi in omnibus viis executiuis; sed tantùm ad exornationem, & qualificationem illius casus particularis, de quo loquuta fuit, nempè in breuibus Cameralibus, & ad demonstrandum, quàm sit in illo casu leue præiudicium Ordinarij; ideò non debet extra suum casum limitatum, & specialissimum protrahi, nec extendi, nec attendi. Imò cætera executiua relicta esse sub speciali ratione, & regula vniuersali & generica, *dict. cap. causæ omnes*, præseruantis primam instantiam Ordinariis

nariis locorum in omnibus negotiis, & cau-
sis iudicialibus, & extraiudicialibus, provt
communis praxis, & vniuersalis stylus om-
nium Tribunalium Ecclesiasticorum obser-
38 uat, ac insuper Supremus hic Senatus † ob-
seruare facit ex dicto decreto Tridentin. abs-
que eo quod in aliquo permittat lædi pri-
mam Ordinariorum instantiam in executio-
nibus petitis vigore instrumentorum coram
Nuntio, vel aliis quibusvis iudicibus superio-
ribus, quod latiùs comprobatur statim in
versicul. *Concludendum est igitur à num.41. cum
sequentibus.*

Sed vlterius aduertendum est, quòd tam ex
hoc inconuenienti, resultante ex ratione addu-
cta per Constitutionem præfatam Gregorij
XIII. quàm ex aliis pluribus à nobis adductis
supra hac 2. *part. cap.6. §. vnico per totum.* sup-
plicatum esse humiliter ad Sanctam Sedem
Apostolicam à dicta Gregoriana Constitutio-
ne, vt *in dict. cap. 6. à num. 7. cum sequentibus,
versicul. Sed vlterius in hac*; vbi latiùs vide-
re potes ibi adducta, & vlterius remissa circa
comprobationem huiusmodi supplicationis.

Illud tamen non omittam, quòd licèt ve-
39 rissimum sit, decretum Tridentini † mini-
mè offendi ex delegationibus factis à Sede
Apostolica pro executione gratiæ in benefi-
ciis reseruatis, vt ad principium huius ca-
pit. latiùs probauimus ex declarationibus
Sanctæ Congregationis Cardinal. & ex ipsa
Constitutione Gregorij XIII. tamen ex
alio adhuc capite Senatus hîc non admittit
breuia Cameralia ad apprehendendam pos-
40 sessionem nomine Cameræ Apostolicæ, †
de quo hactenùs loquuti fuimus. Imò illa
quotidie retinet, nec patitur illo vti: ea
ratione motus, quoniam cùm Bullis, & pri-
uilegiis Apostolicis hæc Hispaniarum Re-
gna sint à tempore immemoriali munita, ne
quis exterus, & horum Regnorum non
Originarius, nec naturalis obtineat benefi-
cium Ecclesiasticum, nec pensionem in
eisdem, provt abundè diximus infrà hoc
tract. 3. part. cap. 1. & sequentibus, Camera
Apostolica, quæ extera & non originaria
horum Regnorum est; non est capax posses-
sionis illorum, nec patitur Senatus indulta
Apostolica, & laudabilem immemorialem
consuetudinem tot fulcitam rationibus vio-
lari. Ac propterea licet permittat omnino
in beneficiis reseruatis litteras committi
alteri, quàm Ordinariis locorum ex supra-
dictis in hoc capit. non tamen breuia Ca-
meralia, vt eorum virtute ipsa Camera Apo-
stolica apprehendat possessionem beneficio-
rum horum Regnorum, quæ dumtaxat na-
turalibus eorum sunt priuatiuè, & exclu-
siuè ad exteros, tanquam incapaces re-
seruata. Et ita praxis quotidiana in hoc
Supremo Consilio Regis obseruat, de cu-
ius iustificatione altius, & peculiariter erit
agendum inferiùs 3. *part. huius tractatu.*

Concludendum est igitur & vlterius insisten-
41 dum, vt eo ipso † quod Gregorius XIII. li-
mitatè prouidit dumtaxat in casu breuis Ca-
meralis; videtur cæteros executiuos omissos gene-
rali Tridentini dispositioni relinquere, cuius
correctio euitanda est, *l. vnica, §. fin. autem, Cod. de caduc. tollendis, cap. ad audientiam de
decimis, l. cum prætor. ff. de iudiciis*, bonus text.
in l. si verò, §. de viro, ff. soluto matrimonio,
Hondedeus *consil.* 38. *num.* 39. *lib.* 1. Beccius
consil. 12. *num.* 44. Surdus *consil.* 177. *num.* 61
lib. 1. Quia exceptio firmat regulam in contra-
rium ex vulgari axiomate, & singulariter dixit
Alexander *in consil.* 158. *num.* 9. Quod qui
certo casu prouidet, nedum videtur velle, vt
prouisio cesset in casu omisso; † sed videtur 42
etiam contrariam in eum vindicare dispositio-
nem, Surdus *consil.* 204. *num.* 8. *&* 9. *volum.* 1.
Riminald. *consil.* 808. *num.* 13. *vsque ad num.* 22.
volum. 7. plura iura allegat Christophorus
de Paz *de tenuta, cap.* 57. *num.* 185. Et quod
vbi lex noua disponit super aliquem casum spe-
cificè, † non liceat illam ad alios casus exten- 43
dere: sed illi non expressi sed omissi censentur
remanere sub iuris communis dispositione, vt
post Bald. & alios Thomas Grammaticus *consil.
ciuil.* 76. *num.* 1. Castill. *de vsufructu, lib.* 1.
capitul. 1. *num.* 53. *& sequentibus, & per l. si
verò, §. de viro*, tenet Gironda *de priuilegiis
& exemptionib. num.* 556. *&* *num.* 886. vbi
latiùs.

Et quia lex noua limitatiua, interpreta-
tiua, siuè declaratiua iuris communis non
limitat, † nec corrigit nisi in casu de quo 44
loquitur, aut emanauit, in reliquis autem
remanet ius commune intactum, & incorre-
ctum, *l. præcipimus, Cod. de appellation.
l. si quando, Cod. de inofficios. testamento,
dict. l. si vero, §. de viro*, vbi Imola. Lex
enim seu statutum alteratum, † seu cancela- 45
tum in parte, in cæteris confirmatum cense-
tur, eorúmque inducitur approbatio, *l. Tri-
bunus, §. fin. ff. de militat. testamen.* quam latiùs
exornauimus hac 2. *part. cap.* 31. *à num.* 101.
& seqq.

Nec obstat quod de similibus ad simi-
lia extenditur † legis dispositio *ex leg.* 3. 46
Cod. de legibus; quia procedit vbi eadem,
non diuersa (provt hîc vt statum) ratio
militat in vtroque, Caldas Pereira *de re-
solutionib. emphyteut. capit.* 2. *num.* 26. So-
cinus *regular.* 47. Surdus *de alimentis, ti-
tul.* 9. *quæstion.* 1. *numer.* 7. Seraphinus *de
priuileg. iurament. priuileg.* 74. *numer.* 108.
& sequentibus. Nec procedit, quando iu-
rium † correctio sequeretur, Menochius *de* 47
arbitrariis, casu 84. *numer.* 6. *& in consil.*
180. *numer.* 51. Pinel. *in leg.* 1. *Cod. de bo-
nis matern.* 3. *part. numer.* 68. Surdus *con-
sil.* 200. *num.* 15. *& consil.* 259. *numer.* 27.
Caldas *de potestate eligendi, capit.* 16. *nu-
mer.* 6. *& dict. capitul.* 2. *numer.* 26. Brun-
nor. à Sole, *in locis communibus, augmen-
tum* 4.

Deinde quia in vtroque casu debet da-
ri ommoda similitudo, † vt in omni- 48
bus casus similes conueniant, vel saltim
in eo de quo agitur omnimoda si-
militudo procedat, Brunor. à Sole *loco
citat.* Thomas de Thomaser. *in florib. re-
gular.* 43. Bertasola *in repetitione, leg. si
quis maior. Cod. de transactionibus, nu-
mer.* 761. qui *numer.* 762. dicit, non cur-
rere argumentum etiam data parua dis-
similitudine, Marius Antoninus *varid-*

rum resolution. lib. 3. resolut. 39. num. 34. Mascardus *de probation. conclus. 1253. num. 4.*

Quæ quidem similitudo omnimoda inter
49 breue Camerale † (de quo disponit dicta constitutio Gregoriana) & cæteras causas executiuas nullatenus dari potest, sed verè dissimilitudo, & rationis diuersitas, ac differentia, nam in breui Camerali procedit executor extraiudicialiter : in executiuis aliis verò casibus omnino iudicialiter, vt supra diximus ; secundò, quia breuis Cameralis exemptio à Concilij dispositione causatur à beneficio reseruato Sedi Apostolicæ, ad quam executio tanquam accessoria, & effectus reseruationis nimirùm pertinet. In cæteris verò executiuis nihil concurrit, vt ex-
50 ceptionem † à Concilio possit causari : Tertiò quoniam dicta constitutio Gregoriana non se fundat in executione breuis Cameralis, sed ei principali nititur fundamento, quod Breue hoc munitur annulo Piscatoris, qui de iure communi non minorem authoritatem habet subscriptione propriæ manus, vt ex eadem constitutione relata sup. *num. 11. in versicul. Verùm cum decretum huiusmodi, &c.* clarè patet (licèt Concilij Tridentini formæ hæc adæquatio minimè congruat ex hactenus probatis *à num. 12. & sequentibus*) hac tamen authoritate non muniuntur cætera instrumenta guarentigiata, nec sententiæ executionem merentes, igitur de vno ad aliud sumi nequit argumentum. Ideóque cùm omnimoda iuris disparitas, & diuersitas inter vtrumque casum appareat, dicendum venit, quòd in executiuis generica Concil. Tridentin. *in dict. cap. causæ omnes*, dispositio inuiolabiliter sit seruanda intacta.

Et tandem quoniam constitutio prædicta
51 Gregorij nihil † disposuit super cæteris viis executiuis ; sed de eis ad alium finem enuntiatiuè mentionem fecit, & verba in lege prolata enuntiatiuè propter aliud nihil in enuntiato disponere intelliguntur, vt abundè per Castillo *controuersiarum lib. 2. cap. 26. à num. 67. cum sequentibus*, Camill. Gallinum *de verborum significat. lib. 5. capitul. 14. num. 8.* Gratianum *disceptatione 111. tom. 2. num. 90.* Nicolaum Garciam *de verborum enuntiation. lib. 1. quæst. 3. per totam, l. si quis instituatur hæres si legitimus, ff. de hæredibus instituend.* maximè vbi iuris prohibitio repugnat dispositioni & tali inductioni ex supradictis, quapropter dispositio Concilij Trident. quæ generalis est, vniuersalis, & absoluta tam in prohibendo, quàm in præseruando primam instantiam Ordinariorum, intacta & præseruata remanet in omnibus aliis viis executiuis, provt communiter practicatur. Imò eadem constitutio nunquam fuit admissa, nec vsu recepta quoad alias vias executiuas, & sic nec admittenda, quia nec super illis disposuit.

Hæc denique resolutio nostra est de mente
52 omnium illorum Doctorum, † quos in vnum congessimus supra hac 2. *part. cap. 3. à num. 20. & sequentibus*, Iuridicè affirmantium, cessare hodiè ex noua dispositione Concil. *in dict. cap. causæ omnes*, facultatem Auditoris Cameræ, ne de cætero possit ea vti in prima instantia in præiudicium Ordinarium, & litigantium. Suppo-
53 nunt enim per † necessarium † antecedens ; causas executiuas inclusas esse in dict. decreto Tridentin. cum facultas Auditoris Cameræ solùm habeat locum in processu executiuo pro executione eorum, quæ ad Cameram Apostolic. spectant, indéque emanarunt, & sic pro executione breuium Cameralium ; & similium, vt obseruat Vestrius *in praxi. Roman. Curiæ, lib. 2. cap. 4.* & in executione obligation. Cameralium, atque abundè per Marchesan. *de commissionibus, 1. part. capitul. 16.* vbi latè etiam, quod eo ipso quod in talibus obligationibus cesset via executiua ; cesset etiam facultas Auditoris Cameræ, & quod Auditor Cameræ careat in beneficialibus iurisdictione, † quam 54
non potest exercere nisi in attinentibus executionem litterarum Apostolicarum, ita vt nec concedat manutentionem ; pluries declarauit Rota vt *in Hortana. Parrochialis coram Peregrino.* apud Marchesan. *de commissionibus, part. 1. fol. 964. num. 6.* Alexand. Ludouis. *decis. 118. num. 4.* & ibi Oliuerius Beltramin. *in annotat. num. 7. & decis. 160. num. 2.* Iacobus Caualler. *decis. 32. & decis. 214. num. 1.* idem Marchesan. *dict. tractatu de commission. part. 1. de commission. appellat. in possessor. fol. 931. num. 82. 86. & sequentibus*, Ludouisius Post. *in tractatu de manutentione, obseruation. 6. à num. 19. cum sequentibus*, qui *num. 23.* reddit rationem, quod in beneficialibus, & cæteris rebus Ecclesiasticis † inter Ecclesiasticos, seu inter 55
laicum & Ecclesiasticum, Iudex est in prima instantia Episcopus loci, ex toto titulo *de foro competent. & Concil. Tridentin. sess. 24. de reformation. cap. 20. causæ omnes*, & ex Boccat. *de interdicto vti possidetis, num. 3. & 4.* Testantes propterea passim Rotam subuertere sententias Auditoris Cameræ, & eius locum tenentis, se intromittentis vltra executionem ex hoc defectu † notorio iurisdictionis. Ex quibus quidem 56
clarè patet, hodie ex nouo iure Pontificio sublatam esse facultatem Auditoris Cameræ, quæ tendebat tantùm ad executionem litterarum Apostolicarum, necnon obligationum in forma Cameræ fabricatarum, ne inferatur præiudicium primæ Ordinariorum instantiæ, ac per consequens Doctores hoc affirmantes sine dubio supponere, causas executiuas comprehendi in dispositione generali, vniuersali, & absoluta Sanct. Concil. Tridentin. nec contrarium voluisse Gregorium XIII. in sua dispositione, quæ dumtaxat loquitur in Breui Camerali expedito (vt diximus) dumtaxat in beneficiis reseruatis, in quibus ex consequentia † remanet integra 57
facultas Auditoris Cameræ ad procedendum executiuè, & extraiudicialiter, provt hactenus diximus ac insuper considerauimus sup. hac 2. *part. cap. 5. §. 3. à num. 6.* & signanter, *num. 10.* & hoc iure vtimur.

* *
*

CAPVT XI.

Protectionis Regalia an vtatur Senatus contra conseruatores procedentes in prima instantia in causis exemptorum.

Et quid si exempti in iurisdictionem consenserint Ordinarij, aut aliter renuntient suæ.

Et an exemptus citatus ad Romanam Curiam hac protectione vtatur.

Et quid si ab exempto reus citetur, vt coram conseruatore litiget extra Regnum.

SVMMARIVM.

Conseruatores Religionum, & Vniuersitatum non posse cognoscere in prima instantia ex Trident. qui tenuerint, num.1.

Religionum causas in prima instantia coram Conseruatoribus suis cognoscendas verius ostenditur, num.2.

Conseruatorias Regularium non esse sublatas per cap. causæ omnes, imò causas, plenariam cognitionem, etiam requirentes, esse per Conseruatores cognoscendas in prima instantia pluries declarauit S. Congregat. num.3. & seq.

Cognitio in prima instantia pertinet Conseruatoribus Religionum, num.6.

Conseruatoriæ quales hodie per Trid. sint sublatæ, ac prima instantia Ordinarij præseruata, n.7.

Conseruatoriæ hodiernæ habentes amplissimas clausulas & facultates, in quo discrepent à limitatis iuris communis, num.8. remissiuè.

Conseruatoriæ Religionum, & Vniuersitatum sunt intactæ ex Tridentin. num 9.

Conseruatoriæ Regularium sunt prælibatæ in Tridentin. ac ideò eorum Conseruatores cognoscunt in prima instantia, vt vlterius declarauit Sacra Congregatio, num.10.

Et itidem responsum fuit Conseruatoribus Vniuersitatis Leodicensis, num.11.

Cap. causæ omnes, circa causas infra biennium terminandas non comprehendi Conseruatores declarauit Congregatio, num 12.

Conseruatoriæ particularium manent sub dispositione iuris communis, & vltra procedentes in violentijs non notorijs, Rex, vt protector Concilij remittit causam Ordinarijs, num.13.

Conseruatores Vniuersitatum, & Religionum procedere in prima instantia iuxta tenorem priuilegiorum, patitur Senatus, cum Concilium Tridentin. non percutiatur, num.14.

Exempti Religiosi etsi renuntient suæ exemptioni, & in Ordinarium consentiant, Senatus eorum causas Ordinario non remittet, n.15. & seq.

Exempti ab Ordinario, & immediatè subiecti Papæ, absque eius consensu nequeunt exemptioni renuntiare, num.16.

Renuntiatio exemptionis in præiudicium Papæ non valet, num.17.

Vbi mirabilia iura adducuntur, & magna Doctorum exornatio, num.18. & sequentibus.

Exemptus ab Ordinario absque licentia Pontificis (cuius exemptio interest) renuntiare nequit exemptioni, num.19.

Processus, & sententia per Ordinarium vigore renuntiationis exempti lata non tenet, num.20.

Priuilegio exemptionis nequeunt renuntiare Prælati, & Religiosi, cùm exempti ab Ordinario soli Sedi Apostolicæ subiiciantur, quorum Papa efficitur Diœcesanus, num.21.

Renuntiare suo foro nequit Clericus absque Diœcesani sui consensu, num.22.

Sarauia conuincitur, supponens Abbatem posse exemptioni renuntiare cum consensu sui Conuentus, num.23.

Cœnedus etiam id affirmans conuincitur; ibid.

Decisio Rotæ singularis refertur, plurima continens mirabilia circa renuntiationem exemptionis factam à Religiosis, num.24. & seqq.

Generalis, aut Prouincialis interuentu monialis exemptæ ab Ordinario, & immediatè subiectæ Sedi Apostolicæ, nequeunt exemptioni renuntiare, num.25.

Commissarius Generalis, cuius Gubernio submissit moniales Papa, sibi mediatè subiectas absque Papæ licentia, eas dimittere nequit, num.26.

Religiosorum subiectio Prælatis à Papa pendet, sine cuius ministerio Prælati Regulares iurisdictione carent, num.27.

Pontifex est Summus Religionum omnium Prælatus, num.28.

Prælati Religiosi, quibus gubernium Monialium sibi subiectarum demandauit Papa, non possunt eo inconsulto illas dimittere, num 29.

Administratores Sedis Apostolicæ nequeunt prædicare Pontifici, num.30.

Renuntiatio priuilegij, cuius fauore tantùm fuit inductum valet, num.31.

Sedis Apostolicæ interest multos habere immediatè subiectos, num.32.

Exemptus subiectus Sedi Apostolicæ immediatè exemptionis priuilegio nequit renuntiare, num.33.

Moniales exemptæ ab Ordinario, & immediatè subiectæ Sedi Apostolicæ, absque huius licentia nequeunt exemptioni renuntiare, n.34.

Subditos ab alio non iudicari interest Romani Pontificis, & alterius Superioris, num.35.

Per exemptionis priuilegium Regulares efficiuntur immediatè subiecti Sedi Apostolicæ, absque cuius licentia in alium nequeunt consentire in illius iurisdictionis præiudicium, num.36.

Priuilegium exemptionis qua ratione concedi soleat Religiosis, num.37.

Ius exemptionis ita est coniunctum cum iure superioris, vt commodè separari nequeant, n 38.

In exemptionibus Ecclesiasticis non datur separatio inter exemptos, & Sedem Apostolicam, in aliis verò sic in præiudicium renuntiantis, non tamen superioris, num.39.

Prælatus potest conditionem Ecclesiæ facere meliorem, non deteriorem, num.40.

Per vnum, vel plures actus non censetur Prælatus renuntiare fauori Ecclesiæ, cum etiam nec expresse, num.41.

Priuilegio communi etsi omnes contraueniant solus vnus valet contradicere, num.42.

Priuilegij renuntiatio reuertens ad ius commune admittitur, nisi adsit præiudicium alterius inseparabile, num 43.

Scandali negocium celeri eget expeditione, n.44.

Renuntiatio iuris coniuncti, & complicati nec in præiudicium, etiam renuntiantis, valet, num.45.

Renuntiare licet caducitati valeat dominus, fallit ei tamen, quando caducitas sit etiam in fauorem alterius, num.46.

Exemptus non potest renuntiare exemptioni in præiudicium superioris, num.47.

Renuntiatio iuris connexi, commodam separationem minimè admittentis, non valet etiam in præiudicium renuntiantis, num.48.

Ius habens admixtum interesse alterius inseparabile, nec sibi nec alteri præiudicat, n 49.

Separabile ius habens coniunctum cum iure alterius in sui præiudicium, valet renuntiatio, non in præiudicium tertij, num 50.

Præiudicium quando est separabile pluribus possidentibus potest contra vnum quari possessio, licet contra alios non, num 51.

Ius patronatus est indiuiduum quoad substantiam, at quoad possessionem, & exercitium separabile est, num.52.

Vtilitati connexæ, & inseparabili, siuè publicæ, siuè priuatæ nequit renuntiari, num.53.

Iuri, continenti vtilitatem priuatam, & publicam simul inseparabiliter, renuntiare nequit, n.54.

Iuri naturali, siuè in præiudicium alterius Reipublicæ, aut priuati, aut contra bonos mores renuntiari non potest, num 55. remissiuè.

Præscriptio iuris complicati, & inseparabilis contra vnum, nec etiam in illius præiudicium completa dicitur. num.56. & 57.

Præscriptio iuris complicati inseparabilis priuati, & Ecclesiæ non dicitur completa contra priuatum per tempus Ordinarium, sed quoad omnes, tempus contra Ecclesiam requiritur, n.58.

Interpretatio perscriptionis facta per vnum prodest aliis sociis, num.59.

Laicus ratione iuris indiuidui habiti cum Clerico, non ligatur statutis laicorum, num.60.

Consors iuris indiuidui potitur priuilegiis sui consortis, num.63.

Priuilegium quis consequitur ex persona socij, quod ex sua non poterat, num.62.

Restitutio in integrum competens minori, competit etiam maiori sui consorti in indiuiduis, n.63.

Ius vnius per se insufficiens potest à iure alterius fomentum recipere, num.64.

Priuilegio Capituli, vt aduersus Capitulares non procedat Episcopus sine adiunctis, singuli Capitulares non renuntiant ratione iuris complicati, num.65.

Executio sententiæ latæ contra vnum ex habentibus ius complicatum, & inseparabile, impeditur etiam respectu condemnati, num.66. remissiuè.

Exemptioni ab Ordinario in fauorem priuatum, & singulorum liberè quis renuntiat, num.67.

Per renuntiationem exemptionis validam Ordinarius ipso iure recuperat iurisdictionem in exemptos, num.68.

Prorogatio exempti non redundans in præiudicium alterius, sed sui tantum valet, iuxta Rotam, num.69.

Exemptus non submissus immediatè Sedi Apostolicæ potest prorogare iurisdictionem Ordinarij, & eidem se subinittere, num.70.

Prorogatio redundans tantùm in præiudicium prorogantis, non alterius, valet, num.71.

Priuilegio alicui concesso, vt Ecclesiæ, Religioni, &c. in gratiam alterius simul renuntiari non valet, num 72.

Iurisdictione in aliquorum gratiam priuatiuè data, non prohibetur alterius prorogatio, n.73.

Vasalli vnius Regni sine sui Principis licentia, an alterius Regni iurisdictionem possint prorogare, num.74.

Renuntiatione exempti inualidè facta Senatus non vtitur Regalia protectionis in fauorem Ordinarij, cum Trident. in cap. causæ omnes in exemptis non procedat, num.75.

Paulus Piasequius reprobatur dicens, Religiosos maximè cum toto Conuentu posse renuntiare exemptioni, & se submittere Ordinario, n.76. & seqq.

Pacta inter Religiosos, & Prælatos, seu Curatos inita valent; nisi per proprium Capitulum Generale, aut Prouinciale fuit reſutata, n.77.

Prælatus etiam cum suo Conuentu nequit renuntiare priuilegio exemptionis, & Ordinario se submittere, num.78.

Exemptus citatus extra suum Regnum, vel Prouinciam, in qua suum conseruatorem habet, vt respondeat, an vti poterit Regalia protectionis, vt per Senatum causa suo Conseruatori remittatur, à num 79.

Exempti in prima instantia nequeunt euocari ad Curiam Romanam iuxta pacta inter Papam, & Reges Hispaniæ, Franciæ, Belgiique Principes num.80.

Exempti euocati extra Regnum habent ius renuncandi domum ad Iudices suos Conseruatores ex priuilegio, num.81.

Exemptis euocatis extra Regna licet querela supplicare Pontificem, imò etiam officium Conseruatoris incare, quibus fauet Trident. in cap. causæ omnes, num.82.

Violentia infertur ei, qui extra Regnum, & ad Romanam Curiam euocatus adstringitur litigare, quem protegit Princeps, num.83.

Ecclesiastici sunt pars populi, & ciues Reipublicæ temporalis, ad quorum protectionem pariter adstringitur Princeps, num.84.

Lege Regia præcipitur, vt nullus Ecclesiasticus Iudex laicos compellat ire ad Ciuitatem, vbi Sedes Episcopalis est, exceptis causis criminalibus, beneficialibus, & matrimonialibus, n.85.

Protectio exemptorum euocatorum ad Romanam Curiam prima instantia prouenit tam ex protectione vniuersali Regis quàm ex ratione Trid. num.86.

Exemptos conceditur facultas eligendi Conseruatorem, ne cum tot dispendio cogatur litigare in Romana Curia, num.87.

Conseruatorum datio est etiam inducta in fauorem collitigantium, ne cogantur Romam adire pro exemptis conueniendis, num.88.

Estque inductum in fauorem publicæ vtilitatis, ibidem.

Conseruator subintrat locum Ordinarij, & Ordinarius exemptorum dicitur, num.89.

Conseruator, cum detur ad Vniuersitatem causarum, Ordinario æquiparatur iuxta magis receptam opinionem, num.90.

Delegatus ad Vniuersitatem causarum loco Ordinarij habentur, num 91.

Conseruatores in prima instantia cognoscunt de causis suorum exemptorum, eosque agnoscit S. Congregatio vti Ordinarios exclusiuè ad Episcopos Ordinarios, num.92.

Concilium Tridentinum præseruans priorem instantiam Ordinario, non excluſit Conseruatores, qui vti Ordinarij de causis exemptorum cognoscunt in prima instantia, ibid.

Qui perpetuum iudicandi habent officium, Ordinarij dicuntur, num.93.

Conseruatoris datio in fauorem maiorem exemptorum si per reſcriptum non ſubſcriptum mutari permitteretur, in maius eorum potius damnum foret, quod ius non patitur, num.94.

In conſeruatoribus vice Ordinarij exempto datis, cùm alium Ordinarium in ſuo loco non habeat, qui in prima inſtantia cognoſcere permittatur, verificantur verba Trid. in c. cauſæ omnes, n.95.

Exempti, quibus ad maiorem fauorem datur Conſeruator in ſua Prouincia, amitterent priuilegium iuris communis, ſi per reſcriptum non ſubſcriptum ab eo cauſæ auocentur, vel illi ad Curiam Romanam vocentur, num 96.

Exempti ſunt prohibiti extra Regnum eligere Conſeruatorem, ne naturales ita moleſtentur ex Decreto Senatus impreſſo, num.97.

Naturales huius Regni prohibentur impetrare commiſſiones extra illud, & in Senatu datur prouiſio ordinaria, vt illi afferant Iudicem in Regno ex eodem Decreto, num.98.

Refertur ad litteram Decretum prædictum Senatus anni 1572. quod multa continet vtilia circa impetrationem commiſſionum Iudicibus degentibus extra Regna Coronæ Hiſpaniæ, num.99.

Cui Decreto Senatus conſonat ordinatio Luſitana addicta, num.100.

Epiſcopis Regni Aragonum, habentibus loca ſibi ſubiecta hoc Regno, ordinatum fuit per Senatum, vt in illis Iudices apponant ob magna inconuenientia vitanda, num.101.

Decretum Senatus 25. anni 1562. ad litteram refertur, ibidem.

Religioſi, & alij exempti licitè, vti poſſunt protectionis Regalia, & recurſu, ſi contra eos impetretur commiſſio non ſubſcripta propria manu Sanctiſſimi in prima inſtantia, vt retineantur in Senatu, remiſſa cauſa Conſeruatoribus ſuis, num.102.

De differentiis inter Conſeruatores datos iuxta ius commune, & modernos datos cum ampliſſimis facultatibus cognoſcendi iudicialiter, & cum iuriſdictione de cauſis exemptorum vide remiſſiuè, num.103.

Religioſorum cauſæ non trahuntur ad Senatum per viam violentiæ, ſi coram ſuo Prælato Regulari tractentur, num.104.

Et tunc ſolum Concilium Supremum habet poteſtatem prouidendi, & tollendi ſcandalum, n.105.

Religioſorum cauſæ, quæ tractantur coram Iudice Delegato, Ordinario, aut Conſeruatore rectè ad Tribunalia trahuntur per viam violentiæ, num.106.

IX Vniuerſali regula Sancti Concilij Trident. *in cap.20. cauſæ omnes, ſeſſ.24. de reformatione*, diſponentis, † primam inſtantiam omnium cauſarum quomodolibet ad forum Eccleſiaſticum expectantium, debere eſſe Ordinarijs præſeruatam; occaſionem (& non quidem improbabilem) ſumpſere nonnulli aſſirmandi; Conſeruatores Vniuerſarum, & Religionum Regularium minimè poſſe cognoſcere virtute Conſeruatoriæ in prima inſtantia de vllis cauſis tangentibus eaſdem Religiones, & Vniuerſitates; ſed omninò debere has cauſas proponi, & decidi ab Ordinario in prima inſtantia, cuius opinionis fuiſſe videntur Nauarr. *conſil.1. ſub tit. de officio Delegati, in antiquis, & in conſil. 3. num.1. & 2. eodem tit. in noui.* Sairus *ſub tit. de officio Delegati, deciſ.1.* Marius Antonius *variar. reſol. lib. 1. reſol. 15.* quos pro hac parte negatiua intellexit Auguſtin. Barboſa *in remiſſ. ad dict. cap. cauſæ omnes, num.10.* videbis tamen ſtatim infrà *num.2. & 6.* 1

Sed contraria ſententia, & opinio longè verior eſt, † & amplectenda; imò diſpoſitionem prohibitiuam Concilij Trident. *in dict. cap. 20.* non habere locum in Conſeruatoribus Vniuerſitatum, & aliarum Religionum, quia cauſæ illiæ, quæ Conſeruatoribus committuntur, non ſunt neceſſariò in prima inſtantia coram Ordinarijs locorum pertractandæ, ſed coram Conſeruatoribus ipſis, quibus ſpecialiter à Romano Pontifice harum cauſarum tangentium Vniuerſitates, & Religiones Regulares cognitio reſeruata eſt, cùm idem Decretum Tridentin. ad Regulares non pertinere, nec Conſeruatorias Regularium immutare, aut reſtringere, nec quoad primam inſtantiam ipſorum aliquid noui inducere, rectiùs affirment Alderete *in allegatione pro omnimoda Regularium exemptione, p.1. cap. 7. num. 4.* Aloiſius Riccius *in praxi Neapolitan. deciſ 173. num. 7.* propè fin. *part. 4.* Auguſtinus Barboſa *de poteſtat. Epiſcop. tom. 2. allegatione 81. num. 13.* & cum Riccio *deciſ. 473. part. 4.* tenet Ioannes Mariæ Nouarius *in noui iuris Pontificij pract. concluſ. cap. de cauſis primæ inſtantiæ, concluſ.1.* aliàs 54. *num.12. fol. 142.* & cùm Hieronymo de Zeuallos *in tractat. de cognition. per viam violentiæ, 2. part. quæſt. 157* benè probat Narbon. *in l.59. gloſ.1. à num.206. lib.2. tit.4. tom.3. Recopilationis; fol.187.* Hanc etiam reſolutionem probant expreſsè Nauarr. Sairus, & Marius Antonius citati pro contraria parte, *num.1.* quia reuera in aliquo deuient ab hac doctrina; ſed quia eos minus aduertenter intellexit Auguſtinus Barboſa *in remiſſ. ad dict. cap.20 ſeſſ 24. de reformat. num.10.* loqui contra eam, quorum ſententionem ſingulariſſimam latiùs commemorabimus ſtatim, *n.m.6.*

Quod quidem & pluries ita declaraſſe ſanctam Congregationem Cardinalium reperio, † & teſtatur Alderete, vbi proximè *dict. num.4.* & cùm eo Riccius, Barboſa, & Nouarius, & ſignanter quod Conſeruatoria Regularium non ſint ſublatæ per dict. Decretum Trident. etiam quod cauſæ graues ſint, † & plenariam cognitionem requirant, cenſuiſſe ſacram Congregationem *in vna Mediolanenſ.* infert & ſequitur Rota *in vna Oſenſ. iuriſdictionis 12. Decembris* 1614. coram Vbaldo, teſtatur Barboſa *dict. allegatione 81. num 13.* 2 3

Quæ Congregatio Cardinalium etiam in hæc declarauit, † *An litteræ Conſeruatoriæ conceſſæ Vniuerſitatibus, vel Regibus, vel aliis, quas Decretum Concilij, cap.5. ſeſſion.14. in fin. voluit eſſe ſaluas, ſint ſublatæ altero Concilij Decreto, cap.20. ſeſſion. 24. Congregatio cenſuit non eſſe ſublatas.* Et iſthæc declaratio inuenitur etiam *in 4. tomo, deciſio nouiſſima diuerſ. in dicto cap. 20. verbo, in prima inſtantia*, & apud Mutſillam *lib. 4. de iudicijs, tit. 5. cap. 6. verbo, in prima inſtantia*, eandem etiam refert ad litteram Narbona *in l. 59. gloſa 1. num. 206. lib. 2. tit. 4. tom. 3. Recopilation.* Quod & ita declaratum fuiſſe ad inſtantiam procuratoris Societatis Ieſu, eſſeque obſeruari præceptum ab Illuſtriſſimo 4 5

Decio Carrapha sub pœna excommunicationis maioris, & quinquaginta ducatorum; refert Pater Ioannes de la Cruz Ordinis Prædicatorum *in Epitome de statu Religionis lib.2.cap.10.dub.5. versicul. Secunda conclusio, ad finem.* Narbona vbi proximè *sub num.206.*

Ex quo, cum Conseruatores, & Conseruatoriæ Religionum, & Vniuersitatum non sint comprehensæ in parte exclusiua, & negatiua, *dict. cap. causæ omnes* (sicuti omnes alij iudices, qui Ordinarij non sunt, excluduntur à primæ instantiæ cognitione) infertur per necessariam consequentiam; Conseruatorias, & Conseruatores huiusmodi esse comprehensos in parte affirmatiua, & inclusiua eiusdem Decreti, & sic ad eosdem Conseruatores, tanquam Ordinarios omnium causarum ad Religiones expectantium, cognitionem in prima instantia pertinere pro-
6 bant Doctores citati infra † *num. 89. & sequentib. & num 92.* vltra quos ita declarasse sanctam Congregationem Cardinalium, testatur quoque Nauarrus *consil. 3. num. 3. de officio Delegati*; quem etiam refert Ioan. à Cochier *in tractatu de iurisdict. Ordinar. in exemptos, 1. part. quæst. 39. num. 30. tom. 1.* & per Nauarrum *consil. 5. aliàs 3. Delegatis*, in nouissima impressione idem firmat Augustinus Barbosa *in Pastoral. tom. 2. allegation. 106. in fin.* quod & idem probant Saitus *in floribus decis. tit de officio Delegati, decis. 1.* Marius Antonin. *variar. resolut. lib. 1. resol. 15.* quos citauimus supra *num. 2.* ex mente Augustin. Barbosa pro contraria parte, à quo tamen Barbosa omninò cauendum erit, quia cùm horum doctorum sensum, & discursum non caluerit, loqui eos dixit contra doctrinam hactenus scriptam *à num. 1.* in quo manifestè decipitur. Etenim cum præfati Doctores affirment, Conseruatorum Religionis intactam esse primam instantiam, & vti Ordinarios comprehendi in dispositione Trident. præseruantis primam Ordinariorum instantiam, perneceſſe fatentur & ipsi, necnon clarè supponunt; huiusmodi Conseruatorias, & Conseruatores non includi in parte negatiua, & exclusiua, eiusdem Decreti Trident. quoniam ¶ (provt eos intellexit Barbosa *in remiss. ad cap. causæ omnes, num. 10.*) censuerint, Conseruatores comprehensos esse in parte negatiua, & exclusiua eiusdem Decreti; falsò firmarent ex eodem Decreto, esse illis vti Ordinariis præseruatam primam instantiam causarum omnium tangentium Religiones, sicuti constanter firmauerunt, ideóque horum Doctorum assertio sine vmbra aliqua repugnantiæ currit securissimè, cùm vtrumque, nempè non comprehendi in parte exclusiua, & comprehendi in parte affirmatiua Decreti Trident. legitimè compatiatur; imò ex necessaria consequentia vnum ab altero inferri diximus infrà *num. 92.* ex eisdem Doctoribus, & ex eodem Augustino Barbosa, qui dicta *allegat. 106. n. 6.* ad idem allegat Nauarrum, & sequitur immemor, quod illum & alios refutauit *in dict. remiss. num. 10.* diuersimodè illos intelligens.

In quorum omnium confirmationem vrget, quod *in Concil. Trident. sess. 14. cap. 5.* ita expressè
7 disponitur circa Conseruatorias, quo in aliquibus casibus reseruata esse intelligitur Ordinaria iurisdictio, & prima instantia in suo tamen robore, & firmitate relictis Conseruatoriis, & Conseruatoribus Religionum, & Vniuersitatum in hæc: *Insuper cùm nonnulli, qui sub prætextu quod super bonis & rebus, ac iuribus suis diuersa eis iniuria, ac mollicies inferuntur, certos iudices per litteras Conseruatorias deputari obtinent, qui illos à molestiis, & iniuriis huiusmodi tueantur, ac defendant, & in possessione, seu quasi bonorum, rerum ac iurium suorum manutineant & conseruent, nec super illis eos molestari permittant, eiusmodi litteras in plerisque contra concedentis mentem, & reprobum sensum detorqueant; idcirco nemini omninò, cuiuscumque dignitatis & conditionis sit, etiamsi Capitulum fuerit, Conseruatoriæ litteræ cum quibuscumque clausulis, aut Decretis, quorumcumque iudicum deputatione, quocumque etiam alio prætextu, aut colore concessæ suffragentur ad hoc, vt coram suo Episcopo, siue alio superiori Ordinario in criminalibus, & mixtis causis accusari, & conueniri, ac contra eum inquiri, & procedi non possit: aut quominus, si quæ iura ei exceptione competerint, super illis liberè valeat apud iudicem Ordinarium conueniri, in ciuilibus etiam causis, si ipse actor exiterit, aliquem ei apud suos Conseruatores iudices in iudicium trahere minimè liceat; quod si in his causis in quibus ipse reus fuerit, contigerit, vt electus ab eo conseruator ab actore suspectus esse dicatur. At si qua inter ipsos iudices, Conseruatorem, & Ordinarium controuersia super competentia iurisdictionis orta fuerit: nequaquam in causa procedatur, donec per arbitros in forma iuris electos, super suspitione aut iurisdictionis competentia fuerit iudicatum: familiaribus verò eius, qui huiusmodi litteris Conseruatoriis tueri solent, nihil illæ prosint, præterquam duobus dumtaxat; nemo etiam similium litterarum beneficio vltra quinquennium gaudere possit, non liceat quoque Conseruatoribus vllum habere Tribunal erectum; in causis verò mercedum, aut miserabilium personarum huius sanctæ Synodi super hoc Decretum in suo robore permaneat. Vniuersitates autem generales, ac Collegiâ Doctorum, seu scholarium, & Regularia loca, necnon Hospitalia, actu Hospitalitatem seruantia, ac Vniuersitatem, Collegium, locorum, & Hospitalium huiusmodi personæ in præsenti Canone minimè comprehensæ, sed exemptæ sint, & esse intelligantur.* Hactenus Decretum Concilij.

Et super hoc text. vide multa per Barbosam 8
† *in cap. 1. de officio Delegati, lib. 6.* vbi *à num. 4.* per text. ibi, quid hodie importet, dict. text. ex tenore priuilegiorum, & Conseruatoriæ ampliſſimam accipiant Conseruatores potestatem, & vide etiam *in cap. fin. eodem tit.* vbi plurimi Doctores citantur, ac semper confugiendum erit in materia Conseruatorum, ad Monetam *in nouo tract. de Conseruatoribus.*

Quo, vt vides, in quibusdam causis reseruata est instantia, † & cognitio Ordinario, Con- 9
seruatoriæ limitatæ ad tempus & certas causas censentur, quando conceduntur alicui particulari personæ, & etiam Capitulo. Attamen Conseruatoriæ Vniuersitatum, & Regularium, & similium semper sunt, & remanent intactæ, & omnimoda ab Ordinariis earum virtute exemptio.

Atque ita iterum Sancta † Congregatio Car- 10
dinalium super hoc *Decreto 5.* declarauit in hæc. *Dubitatum fuit, an propterea liceret Conseruatoribus Regularium cognoscere causas etiam in prima instantia, cum cap. 10 sess. 24. videatur repugnare, iubens coram locorum Ordinariis esse cognascendum:*

ſcendum: Congregatio ſæpius reſpondit, Conſeruatorias Regularium, quas ſaluas eſſe voluit, dict. cap. 3. ſeſſion. 14. non fuiſſe ſublatas dict. cap. 20. ſeſſion. 24. quam declarationem refert ad litteram ex aliis Narbona *in l. 59. gloſſ. 1. num. 106. ad fin. lib. 2. tit. 4. tom. 3. Recopillat.* vbi ex Marſilla *lib. 2. tit. 14. cap. 3. verſic. Conſeruatoriæ litteræ, & cap. 4. in fin.* idem reſponſum † fuiſſe
11 Conſeruatoribus Vniuerſitatis Leodicenſis.

12 Etiam vlterius, cum fuiſſet dubitatum, † nunquid diſpoſitio Concilij *in dict. cap. 20. ſeſſ. 24. de reformat.* quatenus præcipit, vt intra biennium cauſæ in prima inſtantia terminentur: Conſeruatores comprehendat; reſolutúmque fuit ex ſententia Sanctiſſimi, non comprehendi, cùm Decretum ſit editum in fauorem iuriſdictionis ordinariæ, vt refert Narbona vbi proximè *num. 103. & num. 107.*

13 Quapropter duo notanda ſunt, † quod cum Conſeruatoriæ particularium remaneant in meris terminis iuris communis iuxta *cap. 1. &c. fin. de officio Delegati, lib. 6.* ſi Conſeruator vltra permiſſa procedat, indubiè Rex, & Senatus hic ſupremus vtetur ſua Regalia protectionis, virtute horum duorum Concilij Decretorum, *dict. cap. 20. & cap. 5.* vt præſeruetur prima inſtantia Ordinario.

At verò cum Conſeruatoriæ Vniuerſitatum,
14 † Regularium, & ſimilium eorúmque omnimodæ exemptiones ab Ordinariis intactæ permaneant; nullo modo contra eorum Conſeruatores procedentes in prima inſtantia de cauſis, & negotiis in ſuo priuilegio, & Conſeruatoria contentis, ac expreſsè comprehenſis, Senatus faciet remiſſionem, cùm non lædatur prima inſtantia Ordinarij, eò quòd expreſsè caſus hìc exceptus ſit, & non comprehenſus ſub regula generali prohibitiua, *dict. cap. cauſa omnes, 20. Concil. Tridentin.* ſequitur, vt omninò ceſſet protectio, & Regalia Regis, ex hactenus apertè probatis.

Quoad ſecundam partem huius capituli: an
15 Regalia protectionis † Concilij Tridentin. habeat locum, quando exempti, putà Abbates, & alij Regulares, & Prælati, & immediatè ſubiecti Apoſtolicæ Sedi, conſentiunt in iuriſdictionem Ordinarij, & ſuæ exemptioni renuntiant; breuiter reſoluendum erit, quod nec ſtante huiuſmodi renuntiatione poterit habere locum dictum Decretum Trid. *in dict. cap. 20.* quoniam hi exempti à iuriſdictione ordinarij, & Sedi Apoſtolicæ ſubiecti nequeunt exemptionis priuilegio renuntiare.

Etenim Summus Pontifex aliquos à Prælato-
16 rum ſibi inferiorum † iuriſdictione ſoluendo, ac ſibi ſubiiciendo, conſtituit ſe immediatum eorum ſuperiorem, iudicémque Ordinarium, quaſi eſſet Epiſcopus Diœceſanus: ideo nequeunt exempti abſque Papæ licentia, huiuſmodi priuilegio renuntiare, ſicut Clericus abſque Diœceſani licentia, nequit ſe alieno Epiſcopo ſubiicere, & eius iuridictionem prorogare, ex text. *in cap. ſignificaſti, foro compet.* quia conſequenter id noceret iuriſdictioni, & fauori proprij Epiſcopi.

Vndè cum exemptiones etiam in fauorem Se-
17 dis Apoſtolicæ concedi dicantur, † vt ſtatim; nihil eſt, cur exemptus in præiudicium Summi Pontificis (cuius intereſt) huic poſſit priuilegio renuntiare, proyt expreſsè probatur *in cap. cùm tempore de arbitris*, vbi *in §. fin.* Summus Pontifex approbat quoddam compromiſſum inter Eccleſiam exemptam, & Ordinarium Epiſcopum, & excepit, quæ contra libertatem & exemptionem illius Eccleſiæ in compromiſſo continentur, & nullam declarat, reddens Pontifex hanc rationem in hæc: *Cum etſi ſponte volueris, de iure tamen nequiueris, ſine licentia Romani Pontificis renuntiare priuilegiis, vel indulgentiis libertatis, quæ monaſterium illud indicant, ad ius & proprietatem Romanæ Eccleſiæ pertinere*, hoc ipſum probatur *in cap. 2. ad fin. de in integr. reſtitut.* ibi: *Non tam ius ſuum, quam noſtrum, &c. & in cap. cum olim, el 2. de priuilegiis,* ibi: *Ius noſtrum, & Eccleſiæ Romanæ turbatur.*

Et hanc ſententiam verißimam profitentur † *Gloſ. fin. in Clement. penult. de ſentent excommun.* Antonius de Butrio *in cap. ſignificaſti, n. 2.* & ibi etiam latè Panormitanus *num. 10. & num. 11.* & Marianus Socinus, *num 42. de foro compet.* ipſe Abb. Panorm. *in dict cap. cum tempore, num. 2. & 7. de arbitris* Felinus *in cap. cùm acceſſiſſent, in princip. de conſtitutionib.* Ioannes Andr. *in regula ſcienti, de regul. iur. in 6. in Mercuriali.* Ialſ. *in l. ſi quis, in conſcribendo C de Epiſcopis & Clericis.* Mandoſius *de ſignatura gratiæ, verbo, exemptiones Epiſcopis, vel ſic. Exemptus à iuriſdictione.* Cardinal. Tuſchus *liter. R. concluſ. 171. num. 9.* Emanuel Rodriguez *quæſt. regular. tom. 2. quæſt. 63. art. 10.* Thomas Sanchez *in Decalog. lib. 4. cap. 39. num. 29. cum aliis ſeqq.* Galerat. *in tract. de renuntiat. tom. 2. cent. 2. renuntiat. 140.* Auguſtin. Barboſa *in collectan. ad dict. cap. cùm tempore, de arbitris, & in addition. ad eundem text.* Eraſmus à Cochier *in tract. de iuriſdict. ordin. in exemptos, 3. part. quæſt. fin.* Aſcanius Tamburinus *in tract. de iure Abbat. & Prælator. tom. 1. diſp. 15. quæſt. 12.* Scarabia *de iuriſdict. adiunctor. quæſt. 7. per totam*, & elegans eſt *deciſ. 325. à num. 2. & ſeqq.* Alexand. Ludouiſ. vbi aliæ Rotæ deciſiones recenſentur, & deciſ. Manticæ 237. *num. 4.* Seraphinus *deciſ. 595. num. 7.* Creſcentius *deciſ. de foro compet.* Oliuerius Beltramin. *in annotation. ad deciſ.* Alexandr. Ludouiſij, *num. 29.*

Et quod exemptus à iuriſdictione ordinaria
17 nequeat ſuo priuilegio † renuntiare abſque Pontificis (cuius exemptio intereſt) licentia, etiam probant Abb. *in cap. graue, num. 3. de officio Ordinarij, & in cap. 1. num. 19. de re iudicata*, Albericus *in l. nemo videtur fraudare. ff. de regul. iur.* Caſtrenſ. *conſ. 431. part. 1.* Baptiſta *de arbitris. lib. 2. cap 4.* Silueſter. *verb. exemptio, n. 11.* Tiraquellus *de retract. Linagier. §. 1. gloſſ. 9. n. 121.* Couarru. *variar. lib. 2. cap. 4. num. 1.* Vitalis *tom. 1. commun. opinion. 277.* Petrus Surdus *de aliment. tit. 1. quæſt. 113. num. 2.* Gaill *lib. 1. obſerv. 40.* Braſmus à Cochier. vbi ſuprà *2. part. quæſt. 7. num. 2. & 3. & 3. part. quæſt. 35.* Didacus Perez *ad l. 2. verſ. Verùm autem, fori. tit. 1. lib. 3. Ordin. 467.* vbi etiam aſſerit, tenere Doctores *in dict. cap. tempore*, quod ſi exemptus renuntiet, † proceſ- 20
ſus & ſententia non tenent, cùm ſuperioris fauorem reſpiciat tale priuilegium exemptionis, ne ſuus ſubditus iudicetur ab alio, ſequitur Auguſtinus Barboſa *in collect. ad dictum caput, cum tempore, num. 4. in fin.*

Qui *num. 5.* ex eodem text. probat; non poſſe
21 Prælatos, † & Religioſos renuntiare priuilegio libertatis, & exemptionis ſibi à Romano Pon-

tifice conceſſo abſque ipſius Pontificis licentia, rationem reddens, quam ſuperiùs tetigimus: quia cùm exempti à poteſtate Ordinariorum ſolo Romano Pontifici ſubiiciantur, qui ſubinde eorum efficitur Diœceſanus, iuxta text. *in authoritate*, iuncta gloſſ. *verb. Diœceſani*, *de priuilegiis lib. 6.* accidit proinde regula text. *in cap. ſignificaſti, de foro compet.* quod nullus Cle-
22 ricus ſine proprij Diœceſani † voluntate poteſt in iudicium non ſuum conſentire, provt hanc rationem expreſsè reddiderunt Ioannes Andr. *in dict. cap. cùm tempore*, & ibi Butrius *num.* 12. Abb. *num.* 11. Socinus *num.* 42. *verſ. Ex quibus infertur* Frater Manuel Rodriguez, *quæſt. regul. tom.* 1. *quæſt.* 36. *art.* 10. Aſcanius Tamburinus *de iure Abb. tom.* 1. *diſp.* 15. *q.* 12. *num.* 3. & hanc rationem (licèt aliam inſuper addat) veram & receptam non negat Doctor Petrus Barboſa *in l.* 1. *art.* 3. *num.* 47. *ff. de iudiciis.*

23 Ex his conuincitur Sarabia † *de iuriſdict. adiunctor. quæſt.* 7. *num.* 7. *ad fin.* ex Rota *deciſ.* 21. *num.* 8. *part.* 7. *diuerſorum*, & Cœnedus *quæſt. Canon. num.* 10. dicentes, quod Prælatus & Abbas non poteſt renuntiare exemptioni ab Ordinario abſque ſui Conuentus licentia, dùm ſupponit, poſſe cum ea ſola: cùm ex hactenus propoſitis requiratur etiam licentia Summi Pontificis, cuius exemptio intereſt.

Et pro his omnibus celebris extat Rotæ *deciſ. in vna Flexbononſ.* 19. *Nouembr.* 1625. *coram*
24 † *Illuſtriſſimo D. Coccino Decano*, quam ad litteram refert Aſcanius Tamburinus *de iure Abb. & Prælator. tom.* 1. *diſp.* 15. *quæſt.* 12. *ſub num.* 3. ibi: quod dubium pendet ex duobus: primo, ſcilicet, vt videatur, an Commiſſarius Generalis potuerit dimittere has moniales? Secundò an dictæ moniales potuerint ſe ſubiicere obedientiæ Ordinarij.

Ad primam partem fuit dictum, quod quidquid ſit de iuriſdictione Commiſſarij Generalis,
25 † etiam quod in Religione ipſe haberet ampliſſimam facultatem, nihilominus nec ipſemet Generalis poterat dimittere, cùm agatur de monialibus Sanctæ Claræ, quæ ſunt exemptæ à iuriſdictione Ordinariorum, & ſanctæ Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiectæ, vt patet ex *Bullæ Eugenij IV. ſub datum Florentiæ anno* 1439. idem *Auguſt. anno Pontific.* 9. quæ eſt apud Ro-
26 drig. 29. & fuerunt poſitæ ſub gubernio, † & obedientia Generalis, & Prouincialium minorum ſublatis protectoribus, quorum authoritate regebantur, &c. Quare cum Summus Pontifex has moniales ſubiecerit curæ Regaliarum, & poſtmodum à iuriſdictione ordinariorum eximerit, & immediatè Sedi Apoſtolicæ ſubiecerit; non potuit Commiſſarius eas dimittere ſine licentia Pontificis, cuius authoritas immenſa eſt, *cap. ad honorem de author.* & vt Bald. Gommi *conſ.* 14. *in princip. num.* 2. Roman. *conſ.* 369. *colum.* 2. *in princip.* & in ſpecie ſubiectio Re-
27 ligioſorum erga ſuos † Prælatos à Summo Pontifice dependet, ſine cuius miniſterio, & intentione Prælati Regulares nullam habent iuriſdictionem. Medina *de indulgentiis*, *cap.* 24. Soto *de iuſt. & iur. lib.* 10. *quæſt.* 1. *art.* 4. *& lib.* 8. *quæſt.* 3. *art.* 1. Victoria *in relect. de poteſt. Eccleſ. quæſt.* 2. *num.* 28. Alphonſus de Caſtro *lib.* 2. *de iuſt. hæret. punit. cap.* 24. *& contra hæreſ. verb. Epiſcopus ipſe*, nimirum Summus Pontifex eſt
28 † ſummus Prælatus cuiuſcumque Religionis, vt benè aduertit Suarez *de Religione*, *tom.* 4. *lib.* 3. *cap.* 14. *lib.* 1. *& lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 21. *ante fin.*

Quapropter cum Papa gubernium dictarum fratribus demandaſſet, † & illas ab Ordinario- 29
rum iuriſdictione exemerit, & immediatè Sedi Apoſtolicæ ſuppoſuerit, cuius nomine fratres gubernant; non potuerunt illas, inconſulta Sede Apoſtolica dimittere. Angelus *conſ.* 367. *n.* 7. vbi quod adminiſtratores Apoſtolici non poſ-
ſunt † præiudicare Summo Pontifici, nec po- 30
terant dimittendo dictas moniales ponere os in cœlum, & Summi Pontificis coarctare poteſtatem, cùm ipſi ſint ſubditi, quibus imminet neceſſitas ſola parendi, vt pulchrè dicit Baldus *conſ.* 131. *verſ. Nec poſſunt lib.* 4.

Non aduerſatur, quod Commiſſarius potue-
rit renuntiare huic priuilegio, † vt quiſque po- 31
teſt iuri ſuo renuntiare, *ad l. ſi quis*, *in ſcribendo*, *C. de pactis*, quia motiuum poſſet conſiderari, ſi priuilegium ſimpliciter fuiſſet conceſſum fauore fratrum; ſed cùm Pontifex ſub protectione Sedis Apoſtolicæ eas receperit, & ea occaſione gubernium confirmauerit; hoc fuit actum non ſolùm fauore fratrum, ſed ipſius etiam Sedis, cuius intereſt, † multos habere 32
immediatè ſubiectos. *Clem. Paſtoralis*, *de re iudica.* Rebuff. *conſ.* 142. idcò non potuerunt dicto priuilegio † renuntiare. Felinus *in cap. cum ac-* 33
ceſſiſſent, *num.* 29. *de conſtitutionib.* & ibi Decius *colum. penult. verſ. Secundò*, *de prædicta concluſione*, *& num.* 18. *columna vltima*, *concluſ.* 6. & generaliter de renuntiatione. Galeatius *de renuntiatione*, *tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 4. *verſ. Et ideo*, *& num.* 63. *ex l. non videtur*, *ff. de regulis iuris*, *& l. ſi quæramus. ff. de teſtamentis.* Bald. *tit. qualiter de feudis aliena poſſeſſ.* §. *porrò*, *n.* 1. Caſtrenſ. *in l. penultim. col. fin.* & ibi Iaſſ. *n.* 14. *C. de pactis*, *&c.*

Hanc primam partem latiùs proſequitur ipſa deciſio ibidem, † quam tu videre poteris, & 34
vlteriùs proſequitur ſecundam, quæ magis ad noſtrum propoſitum facit, quæ continuatur in hæc.

Quantum attinet ad ſecundum cap. An mo-
niales potuerint † ſe ſubmittere obedientiæ Or- 35
dinarij? negatiuè fuit reſolutum, quia exemptus ſine licentia Summi Potificis non poteſt renuntiare exemptioni, vt eſt textus rotundus *in cap. cum tempore*, 5. *de arbitris*, vbi Abb. *num.* 2. *verſ. Et per iſtum*, *text. gloſſ. fin. in Clem. punultima*, *de ſententia excommunicat.* quam Abb. ibidem, & *in dict. cap. cùm tempore*, dicit
ſingularem, ratio eſt, † quia intereſt Romani 36
Pontificis, qui eſt ſuperior, ſubditos ſuos ab alio non iudicari, idem Abb. *in cap.* 1. *num.* 19. *de re iudicata*, *& in cap. ſi de terra*, *num.* 5. *de priuilegiis*, *& in cap. ſignificaſti*, *num.* 8. *in fin. & num. ſeq. de foro compet.* Ioan. Andr. *in cap. ſcienti*, 27. *in fin. verſ. Si verò reperitur*, & ibi Franchus *num.* 4. *de reg. iur. in* 6. Felin. *in cap. cùm olim*, *num.* 3. *de præſcription.* Armilla *in ſumma*, *in verb. exemptionum*, *num.* 8. Gaill. *obſerv.* 40. *num.* 2. *lib.* 1. Galerat. *de renuntiat. tom.* 2. *centur.* 2. *renuntia.* 140. *num.* 18. Eraſmus à Cochier. *de iuriſdict. Ordinar. in exemptos*, *lib.* 2. *quæſt.* 7. *& lib.* 3. *cap.* 34. *per totum*, & per dictum *cap. cùm tempore*, & per alias rationes in terminis exemptionis Regularium eſt Conc. Caſtrenſ. 432. incipit *videtur dicendum*, *num.* 3. *lib.* 1. vbi *verſic*

Quod

Quod autem, ponderat, quod per priuilegium exemptionis effecti sunt immediatè subiecti D. Papæ, & Ecclesiæ Romanæ, quamobrem non possunt, hoc enim tenderet in derogationem iurisdictionis Pontificiæ. Considerat vlteriùs, quod priuilegium videtur fuisse concessum in odium
37 Ordinariorum, † qui dictis Religiosis erant nimis infesti, eosque nimium grauabant; quod ideo non possunt se subiicere iurisdictioni Ordinariorum: & quamuis in casu Castrensis legeretur in priuilegio, quod ipsi Ordinarij erant nimis infesti: hæc tamen est vna ex rationibus, ex quibus Papa censetur concedere priuilegium exemptionis, vt dicit Balb. de priuilegiis *in tract. exempt. cap.* 1. *num.* 4. Rebuffus *cons.* 142. *col.* 2. *in princip.* Erasmus à Cochier *de iurisdiction. Ordinar. in exceptos*, *lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 17. *& lib.* 2. *quæst.* 7. *num.* 3. *in fin. & lib.* 3. *quæst.* 34. & in terminis Regularium. Romanus *cons.* 369. *num.* 18. quem vltra Castrens. loco citato sequitur Felinus *cap. cùm olim*, *num.* 3. *de præscriptionib.*

Non obstat, quod priuilegio possit renun-
38 tiari in præiudicium exempti; † secus verò eximentis, *gloss. fin. in dict. cap. cùm tempore*, *de arbitris*, quia vt dicit Abb. ibidem *num.* 7. non potest considerari aliquis effectus quantum ad exemptum; nam ius libertatis est ita coniunctum inter exemptum, & superiorem; vt commodè separatio fieri non possit; nec est verum quod ait Aluericus *in l. si quis*, *in conscribendo*, 39. *num.* 6. *C. de Episcopis & Clericis*, quod scilicet, possit renuntiari priuilegio specialis exemptionis, quando motu proprio non fuit concessum, quia Siluester *in summa*, *in verb. exemption.* §. 10. dicit contrarium esse verius, scilicet, quia exemptio fit gratia exemptoris, quod dictum sequitur Armilla *in eodem verbo. num.* 8. Rebuffus *dict. cons.* 142. *colum.* 2. *versic. Exempta.* Cochier loco prædicto, *num.* 17. *lib.* 1.

Et licèt in aliis non Ecclesiasticis possit dari
39 iurisdictio in præiudicium eorum, † qui se submittunt: non tamen in præiudicium superiorum, Archidiacon. *in cap. conquestus*, *num.* 4. *quæst.* 3. Baldus *in l. si quis*, *in conscribendo num.* 8. *C. de Episcopis audic.* Affl ctis *de prohibit. feud. alien. per Federicum.* §. *præterea*, *num.* 23. cum allegatis per Surdum *cons* 47. *num.* 25. *lib.* 1.

Nihilominus vt aduertit Abb. *in dict. cap.*
40 *cùm tempore*, *in fin.* hoc indistinctè † non procedit in Ecclesia, seque remittit adnotata per Innocent. *in cap. accedentibus*, *de priuilegiis*, & per scriptum *in cap. veniens*, *de præscriptionibus*, vbi *num.* 21. dicit, quod Prælatus potest conditionem Ecclesiæ facere meliorem, non autem deteriorem, vt *in cap. fraternitatem*, *de donationibus*; & subdit quod per vnum, † vel plures actus non censetur renuntiatum fauori Ecclesiæ, cùm etiam non possit renuntiari. Et rursus addit, quod si omnes vellent facere contra
41 priuilegium, † vnus solus potest contradicere, prout euenit in casu isto, vbi magna pars monialium, licèt non maior contradicit, Suarez *de legibus lib.* 8. *cap.* 33. *num.* 2.

42 Et quamuis idem Abb. *num.* 22. dicat, † prædicta non procedere, quando per renuntiationem reuertitur ad ius commune: hoc tamen dictum, quatenus verum, in hac facti specie non officit propter præiudicium Sedis Apostolicæ, cuius interest habere exemptos, vt suprà dictum est, & benè Gaillus *obseruat.* 40. *num.* 2. *lib.* 1. quapropter Ordinarius merito noluit, simpliciter recipere dictas moniales, sed reseruato beneplacito.

Et ita per Dominos causa per binas vices maturè discussa; † fuit vnanimiter concluſum; 44
præpensis etiam omnibus in alia decisione allegatis, & his quæ vlterius obiici possent, cum causa egeat celeri expeditione ob magna scandala, quæ in his partibus hac de causa quotidiè nascuntur hactenus de tam mirabili decisione; quæ ad propositum huius articuli singularis est.

Et ad id notatione dignissimum, quod in hac
decisione continetur, † ius exemptorum & su- 45
perioris ita esse coniunctum, vt commodè diuidi nequeat, ac propterea non solùm renuntiationem non posse valere in præiudicium superioris; sed nec etiam renuntiantium; videndæ sunt nonnullæ Rotæ decisiones, aliæque singulares doctrinæ in hismet terminis, quas congessimus suprà 1. *part. cap.* 13. *à num.* 25. *cum multis seqq. vers. Quinto*, *& pro hac part.* vbi notabiles doctrinæ in proposito congeruntur, & à principio illius, *cap.* 13. aliæ quamplurimæ recensentur, quæ generaliter, & specialiter comprobant resolutionem huius Capituli, vt exemptionis renunciatio non valeat absque superioris licentia & consensu.

Quibus adde quod licèt caducitati Dominus
possit renuntiare, † tamen fallit, quando cadu- 46
citas respicit non solùm fauorem Domini, sed etiam alterius, quia tunc vtriusque requiritur consensus & renuntiatio, ita vt vnius sola non sufficiat, vt probat Hercules Marescotus *variar. resol. lib.* 1. *cap.* 5. *num* 15. *& seqq.* quod
comprobat ex nostra doctrina, † vt exemptus 47
non possit renuntiare suæ exemptioni in præiudicium superioritis, ad quæ allegat Rotæ resolutionem *in vna Reginens. bonorum* 13. *Maij* 1585.

Et insuper, quod quando ius renuntiantis
ita est coniunctum cum iure alterius, † quod 48
commodè separationem non admittat; vt nec etiam in præiudicium ipsius renuntiantis admittatur renuntiatio, in his terminis cum Abb. doctrina *in cap. cum tempore*, *num.* 7. *de arbitriis*, probat Ascanius Tamburinus *in tract. de iure Abbat. & Prælatorum tom.* 1. *disp.* 15. *quæst.* 11. *num.* 3. ante decisionem.

Pro quo etiam facit doctina Sigismundi Scacciæ *in tract. de sententia & re iudic. gloss.* 7. *q.* 3. *limit.* 4 *fol.* 229. qui *num.* 229. ita loquitur: intelligè omnia quæ scripsimus in hac 2. *part.* dum
diximus, † quod si ius, fauor, seu priuilegium 49
habet admixtum interesse alterius; tunc renuntiatio vnius non præiudicat sibi, nec alteri; sit verum, quatenus illud ius fauor sit inseparabilis, prout apertè loquuti sumus *in præcedenti tertia explificatione*, *num.* 203.

Secus (dicit ipse Scaccia) si ius sit separabi-
le, † quia tunc renuntiatio tenet quantum ad 50
præiudicium renuntiantis, sed non quantum ad præiudicium tertij. Bart. *in l. penult. si quis in conseruando*, *sub num.* 3. *in secundo casu principali.* Baldus *sub num.* 4. *in* 4. *oppositione*, ibi: *Primo casu*, *si vtilitas*, & Salicetus *sub num.* 4. ibi: *Tertio casu*, *C. de pactis.* Abb. *in cap.* 12. *si diligenti*, *sub num.* 7. ibi: *Quandoque continet*, *de foro competent. &c.*

Et

Et cum hac doctrina Scacciæ consonat Rota
51 in † *vna Cenense iuris Patronatus*, 1. *Decembris 1606. coram Lugdunens.* firmans, quod quando præiudicium est separabile, pluribus possidentibus, potest contra vnum quæri possessio, licèt contra alios non; cuius decisionis verba, *num.*4. ita sunt: quarto dicebatur possessionem fuisse controuersam per Carratos, & per consequens non potuisse Leonibus quæri quasi possessionem, vno ex patronis contradicente, iuxta doctrinam Innocentij communiter receptam *in cap. bonæ, el* 2. *num.*1. *vers. Plus diximus, de postulat. Prælato.* fuit responsum per text. *in l. per fundum, in fin. ff. de seruitutibus rustico præd.* vbi Albericus *num.*1. *&* 2. & Florianus *num.* 3. notant, quod si plures possident, potest contra vnum quæri possessio, licèt contra alium, qui contradicit non quæratur quando præiudicium est separabile, &c. Vbi prosequitur quod ius patronatus est indiuiduum quoad substan-
52 tiam; † tamen quoad possessionem, & exercitium est separabile, quæ est apud Farinacium *decis.* 132. *num.* 4. *in posthum. tom.* 1. Et quod quando præiudicium est separabile pluribus possidentibus, potest acquiri possessio contra vnum, licèt non quoad alios, ipse Farinacius *decis.*762. *num.* 2. *tom.* 1. *in posthum.* Seraphin. *decis.*970. *num.* 2. Gonçalez *de altern. gloss.* 45. §.2. *à num.*32. Gratianus *tom.*3. *cap.*426. *num.* 8. *&* 9. & quod tunc sufficiat patientia illius Monasterij, contra quem præscribitur, vel adquiritur, non totius Religionis; Millis *in repertorio, verbo, possessio seu quasi iurium in corporalium.* Coccinus *decis* 52. *num.*8. *Rota decis.* 164. *num.*7. *Post tractatum Ludouis. Post de manutent.* quæ est singularis, & econuerso quando agitur de vtilitate consortis, vt tunc possessio vnius prosit alteri consorti *Seraph.* vbi proximè, & in terminis Religionis abundè Doctissimus Diuus Ioann. Baptista Valençuela Velazquez *in cons.* 151. *à num.*57. *&* *à num.*67. *tom.*2.

Et ipse Scaccia vbi suprà *num.* 230. *proximè*
53 *sequenti,*† hanc doctrinam ita extendit. Extende hanc intelligentiam, vt procedat indistinctè, siue vtilitas admixta sit publica, siue sit alterius, & priuati, Baldus, & Salizetus *in dict. cap. penultimo, sub num.*4. & Abb. *in dicto cap. si diligenti, sub num.*7. *de foro compet.*

Et ipse Scaccia ibidem *num.* 203. in hæc:
54 exemplifica tertio, † in iure priuato, quod continet vtilitatem priuatam renuntiantis, & publicam simul, huic námque iuri, si sit inseparabile, non potest quis renuntiare, vt patet ex sequentibus illationibus, &c. & huius doctrinæ plurima reddit ibidem exempla Scaccia, eam probant Cynus *in dict. l. si quis in conscribendo, sub num.*3. ibi: *Sed si non potest separari*, & Salicetus *sub num.*4. quod apertius declarauit Abb. *in cap. si diligenti, sub num.* 7. ibi: *Si non potest separari renuntiatio, non valet, de foro compet.*

Et quod fauori, & priuilegio suo nequeat
55 quis renuntiare,† quando sit contra bonos mores, quando sit in præiudicium alterius, siue Reipublicæ, siue priuati, & quod iuri naturali nequeat renuntiari, vide multa cum maxima distinctione per Scacciam *de sententia, & re iudic. gloss.*7. *quæst.*3. *limitat.*4. *à num.*172. *cum multis seqq.* & superiùs à principio.

Et ex hoc iure connexo, & inseparabili illud inferre potest, † quod communiter notatur ex 56
glossa, *verbo, generetur, in cap. dilectus*, 2. *de capellis Monachorum*, quod licèt respectu exempti possit exemptio præscribi: tamen respectu eximentis nulla datur præscriptio, hincque semper potest se tueri contra obiectam præscriptionem, † dicendo, non esse completam con- 57
tra Papam, & sic allegando ius tertij, vt post longam disputationem concludit Abb. *in cap. ad audientiam sub num.*12. *versic. In contrarium tamen, de præscriptionibus*, & eum sequitur Felinus *sub num.* 12. & notat benè Cenedus *pract. Canonic. quæst. lib.*1. *quæst.*26. *num.*9. *ad fin.* optimè Erasmus à Cochier *de iurisdiction. ordinar. in exemptos, part.*3. *quæst.*12. *num.*4. *cum seqq.* vbi multa in propositum congerit, & obiter Augustinus Barbosa *in additione, ad collect. cap. dilectus, el* 2. *in principio, de capellis Monachor.*

Sed hos Doctores omninò intelligas, vt ra- 58
tione iuris connexi, † & indiuidui non sit aduersus priuatum completa præscriptio tempore ordinario; sed aduersus vtrumque vna debet esse præscriptio, & quousque aduersus vnum non sit perfecta & completa, nec aduersus alium potest dici completa ratione inseparabilis iuris, damni, & præiudicij, quia sua negligentia sola, & renuntiatio etiam expressa non tenet ratione indiuiduitatis ex hactenus adductis latiùs. Et ita intelligendi sunt dicti Doctores non aliter, & in terminis probatur, quod licèt contra priuatum currat præscriptio 10. vel 20. annorum; tamen si priuatus habet commune ius cum Clerico, vel cum Ecclesia, iuuabitur eius priuilegio, & iure speciali, vt contra eum non currat, nisi præscriptio contra omnes sit completa, Innoc. *in cap. ad audientiam, de præscriptionibus* vbi etiam Abb. *in princip.* Marsil. *de fideiussoribus, in repetitione, num.*151. & iterum ipse Marsil. *singulari*, 180. & per eundem Innocent. & Ias. *in l. si emancipati, num.*17. *C. de collationib.* & Nattam *consil.* 590. *column. fin.* tenet Petrus Surdus *in cons.*301. *num.*84. *tom.*3. Grassis *de effectibus Clericatus, effectu* 2. *num.* 58. qui *num.* 59. idem firmat in præscriptionis interruptione, † nam si 59
præscriptio interrumpatur per vnum ex sociis, prodest talis interruptio alteri socio, Decianus *consil.*26. *num.*36. *& sequent. lib.*5. Alexand. *consil.* 58. *lib.*7. Casaneus *consil.* 47. *num.* 3. conducunt quæ diximus *suprà num.*52.

Hinc fit, vt laicus non ligetur statutis laico- 60
rum respectu iuris indiuidui, † quod habet cum Clericis, Aretinus *consil.* 25. Decianus *in tract. crim. part.*1. *lib.*2. *cap.*39. *num.*6. Rocus de Curte *in tract. de consuetudine, sect.*8. *num.*62. Grassis vbi proximè *num.*55 & ratio huius est,† quia 61
talis consors potitur eisdem priuilegiis, quibus suus consors, licèt aliàs ex se solo illis gaudere non posset, *l. qui duo. ff. de liberatione legata, l. si communem. ff. quemadmodum seruitut. amittant.* Decius *in l. si emancipati, num.* 5. & ibi etiam Cagnolus *num.*103. *C. de collationibus.* Marsillus *de fideiussorib. num.* 151. Mart. Montier. *decis.* 14. *num.* 84. vbi dicit, quod quis consequitur priuilegium ex persona socij,† quod ex sua per- 62
sona consequi non posset, Petrus Surdus *decis.* 301. *num.*9. Iasson. *in dict. l. si mancipati, num.* 2. *& sequentibus Cod. de collationibus*, & Mota *super cap. Regni, lib.* 4. *cap.* 134. *num.* 24. Purpuratus *in add. littera E. ad Alexand. in l. præcipimus. §. eo obseruando. Cod. de appellation. &*

in

in addition. ad Barthol. in l. prægnantem. ff. de pœnis.

Quò pertinet, quod beneficium restitutionis
63 in integrum, † quod competit minoribus ratione minoris ætatis; competit etiam maioribus eius consortibus in indiuiduis. Glos. *in verbo, patrocinari*, & ibi Paulus de Castro, & Bartol. *sub num. 7. C. si in communi, eademque causa restitutio in integ. postulet.* Iaſ. *in l. si mater, n.* 10. *C. de inofficioso testamento*, cum multis aliis, quos latè congerit Odda. *in tractat. de restitutione in integr. quæst.* 46. *art.* 4. *vers. In contrarium, & versicul. Pluries, tit. de communi, & magis commun. opinion.* Couarruuias *practicar. cap.* 24. *num.* 2. Zephalus *consil.* 661. *num.* 76. *lib.* 6. Muscatellus *in practic. ciuil. in verbo, in integrum restitution. num.* 7. Grassis *de effectib. Clericat. effectu* 2. *num.* 57. & suprà.

Ius enim vnius per se insufficiens ad aliquid,
64 † potest recipere fomentum à iure alterius, declaratur per Coccinum *decis.* 187. *num.* 3. & meliùs *decis.* 254. *num* 4. *& à princip.* & est optimus text. *in l. fin. C. de accusationib.* ibi: *Eripi se posse confidens, aut studio, aut priuilegio nominati*, vide Padillam *in l.* 1. *sub* 6. *Cod. de diuersis rescriptis.*

Hinc etiam fit, quod priuilegio (quod habet
65 Capitulum, † vt in causis criminalibus tangentibus personas Capitulares nequeat procedere Episcopus solus absque duobus adiunctis ipsius Capituli) singuli de ipso Capitulo renuntiare nequeunt, cum sit commune & indiuiduum cum aliis de Capitulo, vt latiùs probat Sarabia *in tractatu, de iurisdictione adiunctorum, quæst.* 7. *per totam.*

Vide quæ latè de huius iuris complicati pri-
66 uilegio diximus circa executionem † sententiæ latæ contra vnum, vt neque contra ipsum etiam facienda erit executio; suprà 1. *part. cap.* 13. *à num* 37. *cum sequent. versicul. & quando adest connexitas, &c.* & superius.

67 Sed ad maiorem claritatem eorum, † quæ dicta hactenus sunt circa renuntiationem exemptionum distinctè procedendum erit: nam vel priuilegium exemptionis in priuatum singularum fauorem concessum est, & ei exempti renuntiare possunt, quoniam quando agitur de renuntiatione dumtaxat simplicis priuilegij, quo ab Episcopi iurisdictione quis eximitur, cum in exemptorum dumtaxat fuerit introductum fauorem, non videtur neganda facultas, quod ei valeat renuntiari, iuxta regulam text. *in cap. si de terra, de priuilegiis*, & quia per renuntiationem cessante priuilegij impedimento Ordinarius ipso iure communi vindicat, & recuperat iurisdictionem in exemptos; nam per impedimenti remotionem prouenientis ex dispositione hominis subintrat ipso iure dispositio iuris, & fingitur impedimentum retrò non adfuisse, plures Doctores citat Castillo *controuersia. tom.* 6. *cap.* 143. §. *vnico, num.* 14. *versicul. Secundus casus est*, & Nos vbi riùs infrà *cap.* 12. *à num.* 44. *cum multis sequentib.* faciléque tunc ad ius commune fit regressus, iuxta regulam *l. si vnus* §. *pactus, in fine, ff. de pactis*, & est optima *decis.* 325. Alexandri Ludouic. *à num* 23. in hæc non
68 obstat, † quod dicti actus potuerunt fieri ex prorogatione, quam potest exemptus facere in personam eius, qui esset Ordinarius circumscripta exemptione, iuxta *consil.* 14. Federici; quia vltra quod dictum Federicum habet multos contradictores, vt latè per Socinum *in cap. significasti, num.* 42. *de foro compet, & Rota apud* Crecent. *decision.* 3. *de foro compet.* firmauit, exemptum non posse prorogare iurisdictionem, cùm non agatur de suo præiudicio tantum; sed etiam de præiudicio superioris, decisio Salmantina iurisdictionis ex aduerso allegata loquitur expressè, quando exempti non sunt immediatè subiecti Sedi Apostolicæ, † & non sine causa, 69
quia isti non possunt prorogare, vt per Felinum *in cap. P. & G. num.* 13. *de officio Delegati.*

Et pariter loquitur expressè, quando non redundat in præiudicium alterius, † quam prorogantis. Præterea illud posset procedere; quando non dubitaretur de exemptione, sed ageretur tantùm de validitate actorum Ordinarij: cùm autem negetur exemptio, censendum potius, quod actus sint facti ab Ordinario iure proprio, & ex facultate, quam habet de iure communi, ex latè adductis *in Chonchensis iurisdictionis*, 22. *Maij* 1593. *coram Illustrissimo Cardinali Mantica, &c* Et probatur expressè *in dicta Vlixbonens. decision.* superiùs adducta *à num.* 24. *vers. Et pro his omnibus*, videnda *in vers. non aduersatur. & in vers. Et quamuis, idem Abb. num.* 43. & iuxta hoc membrum intelligenda erit Rota apud Seraphinum *decis.* 595. *num.* 6. *&* 7. in hæc: cùm enim isti, qui per huiusmodi priuilegium eximuntur, non sint immediatè Sedi Apostolicæ subiecti, possunt vtique prorogare iurisdictionem Ordinarij, & ei se submittere, vt per Federicum de Senis *in consil.* 14. Felinus *in cap. cum Ioannes, num.* 7. *de constitutionibus* Iaſ. *in l. si vnus.* §. *Pactus ne peteret, num.* 9. *ff. de pactis*; & hoc quando non redundat in præiudicium alicuius nisi prorogantis, Geminian. *in consil.* 83. *num.* 9. Corneus *consil* 214. *n.* 8. *lib.* 2. Ferrerus *consil.* 102. *num.* 18. & tradunt Doctores *in cap. si diligenti de foro compet. &c.*

Aut priuilegium conceditur in gratiam Sedis Apostolicæ † Religioni, aut Ecclesiæ, & tunc 71
procedit text. *in cap. cum tempore de arbitris*, & ea omnia quæ hactenus in hoc capitulo dicta sunt, & hanc distinctionem ponit in terminis, Federicus de Senis *consil* 14. Felinus *in cap. P. & G. num.* 13. *de officio delegat.* & post Rebuffum Paulus Faschus *de visitatione lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 11. Augustin. Barbosa *in collectanea ad dictum cap cùm tempore, sub num* 5. *de Arbitris.* Rota vt per Alexand. Ludouis. *decis* 325. *à n.* 23. Mantica *decis.* 257. *num.* 4. Manuel. Rodriguez *quæstionum regular. lib.* 2. *quæst.* 62. *artic.* 10. Seraphinus *decis* 595. *num.* 7. *& sequent.* Oliuerius Beltramin. annotat. ad dict. *decis.* 325. Alexand. Ludouic. *num.* 29.

Et sub hac distinctione resoluendam censeo illam arduam quæstionem, † vtrùm quando iu- 72
risdictio priuatiuè data est alicui iudici, possint subiecti sine eius consensu, alterius iudicis iurisdictionem prorogare? Negant enim Doctores communiter; sed inclitus latè Doctor Petrus Barbosa *in l.* 1. *art.* 3. *à num.* 48. *cum seqq. ff. de iudiciis*, vbi resoluit, quod si in priuatam aliquorum gratiam priuatiuè iurisdictio data est; non prohibentur alterius iudicis iurisdictionem prorogare, qui planè ibidem, & eruditè hunc articulum examinat, & sequitur Augustinus Barbosa *in dict. cap. cum tempore, num.* 6. *de arbitris*, qui *à num.* 8. latè differit, † & tractat, 73
quando

quando subditi, & vassalli vnius Regni sine sui Principis licentia alterius Regni vel Principis iurisdictionem possint prorogare, quem videre poteris.

Quare iuxta præfatam distinctionem atten-
75 denda † erit in Senatu renuntiatio exempti, vt si ex ea aliqua alteri fiat læsio, cùm nequeat absque illius consensu, & licentia consentire in iurisdictionem Ordinarij, isti omninò denegauda erit protectionis Trid. Regalia, cum in exemptis Conseruatoribus præfatum Trident. Decretum *in cap.* 20. *sess.* 24. *de reformatione*, non procedat, imò sit casus exemptus specialiter per ipsum Trident. in loco suprà ad principium citato: & per declarationes Sanctæ Congregationis Cardinal. provt latiùs deduximus ad priorem partem huius Capituli; ideo omninò cessat Regis protectio, quia ex hac exemptione nullum inferri dicitur præiudicium primæ instantiæ Ordinariorum, quod verissimum est, vt abundè probatum remanet.

Ex hactenus deductis clarè etiam conuincitur
76 † Paulus Piasequius *in praxi Episcopali*, 2. *part. cap.* 3. *de visitatione Regularium*, *sub num.* 51. dum ita loquutus fuit: subsunt Regulares iurisdictioni Episcopi, si in aliquo sponte ipsi se submiserint, hoc enim facere possunt; cùm quiliber priuilegio suo speciali, licèt non priuilegio iuris communis, renuntiare possit, *cap. si de terra de priuilegiis*; maximè verò Vniuersitas, seu Claustrum totum, & non persona singularis, vel saltim in suum præiudicium, & non in præiudicium Superioris eximentis Abb. *in cap. significasti*, *de foro competenti*, Angelus Armila, *verbo exemptus*, *num.* 5. & 8. vndè & pacta per
77 Regulares inita † licèt non fuerint approbata à Capitulo ipsorum Generali, vel Prouinciali, ligent ipsos Regulares, *cap. vltimo, de pactis in* 6. quod magis confirmant verba constitutionis suprà à Nobis relata, 10. illo loco.

Pacta autem, & conuentiones inter eosdem fratres, & Prælatos, atque Curatos pro tempore inita valeant, nisi per sequutum Capitulum proximum Generale, vel Prouinciale refutata, & per eos refutatio huiusmodi intimata debito tempore fuerit, &c. hactenus Piasequius.

In quantum iste Author loquitur de pacto in-
78 ter particulares, † benè loquitur. De quo est videndus is text. *in dict. cap. vltimo*, *de pactis*, *lib.* 6. & plures Doctores, quos in comprobationem allegat Augustinus Barbosa, *in collectan. ad ipsum num.* 1. in cæteris autem nempè, quòd Religiosorum totus Conuentus possit suæ exemptioni renuntiare, in eorum præiudicium saltim, non benè percipit, nec caluit difficultatem, ex iis quæ superiùs dicta remanent. Nam Religionum exemptiones tangunt vtilitatem, & interesse eximentis Summi Pontificis, & cùm inter eos, & ius Pontificis detur connexitas iuris inseparabilis, & coniunctio, ita vt commodè diuidi non possit, sequitur manifestè, vt nec in præiudicium Religionis renuntiantis valeat renuntiatio, provt apertè, & latissimè superius probatum relinquimus. Et iste Author in nihilo firmauit pedes, sed hallucinando, dixit hoc, vel illud; quare vel reducendus erit ad terminos præfatæ doctrinæ efficaciter comprobatæ: vel omninò vt inconstans reprobandus.

Sed an exemptus Conuentus extra suam Pro-
79 uinciam, & Regnum coram alio Iudice etiam Delegato, non suo Conseruatore (ibi à Sede Apostolica assignato) vti poterit hac Regalia, vt Senatus illum suo iudici, & causam remittat, ne extra Regna litigare cogatur, ac pariter rei citati à conseruatore extra Regnum degente, Regio hoc recursu an muniri possint, & in vtroque casu affirmatiuè resoluendum erit ex praxi obseruatissima, & iuris viris simis fundamentis; circa quam difficultatem ita loquutum fuisse reperio Erasmum à Cochier *in tractat. de turisdictione in exemptos tom.* 2. *in scholiis ad constitutionem Leonis X.* præseruantem primam instantiam Ordinario. §. 13. *num.* 184. *fol.* 99. & *seqq.* super illis verbis eiusdem, *in prima instantia extra Romanam Curiam*, *& in partibus coram Ordinariis locorum*, infert Cochier in hæc verba.

Itaque licèt exempti immediatè subiecti sint
Summo Pontifici, † *cap. authoritate*, *de priuile-* 80
giis, *in* 6. *Coppinus de sacra Politica lib.* 2. *tit.* 4. *num* 6. *fol.* 231. *de Legato eius à latere*, *cap. si Abbatem*, *de electione*, *in* 6. *Glossematerius in pracmat. section. tit. de causis*, *verb. subiecto*, *non tamen poterunt in prima instantia euocari ad Romanam Curiam*, *& ita pactis inter Romanum Pontificem Reges Franciæ*, *Hispaniæ*, *Belgiique Principes testatum reliquit Coppinus dict. tit.* 4. *num.* 8. *fol.* 233.

Proinde si contingat eos euocari, *habebunt ius*
reuocandi † *domum ad Patres Prouinciales*, *siue Iu-* 81
dices, *quos ex priuilegio fortiuntur*, *quippè quod Ecclesiastica causæ alibi quam in patriis litigatorum committi non soleant*, *vti Guichardinus in sua Historia*, *si autem quidpiam contra hanc libertatem fiat*, *licebit eis*, *quorum interierit*, † *querela* 82
libello supplicare Pontifici; *imò etiam officium Conseruatoris priuilegiorum implorare*, *Coppinus dict. loco*, *estque à Concilij Trident. dispositione non alienum*, *sess.* 24. *cap.* 20. *de reformat. sunt autem eiusmodi Trident. Concilij verba*, *&c.* hactenus Cochier.

Quæ quidem doctrina habere potest fundamentum † in regula generali (non etiam restri- 83
cta ad protectionem Tridentin. dumtaxat) quæ habet vim fieri ei, qui extra Regnum ad Romanam Curiam citatur, & extrahitur pro lite tractanda, possèque Principem & Senatum ita oppressum defendere, ne extra Regna Hispaniarum extrahatur, vt ex Menchaca *controuersiar. vsu frequent. lib.* 1. *cap.* 41. Rebuffo, & aliis annotauimus suprà huc 2. *part. cap.* 3. *versic. de hac etiam praxi*, *à num.* 16. tanquam hoc sit Regis proprium munus, & regale officium, ne subditi tali molestia opprimantur; & videnda sunt in proposito Decreta Senatus, quæ inferius adducimus ad litteram. † Maximè cum Clerici Ec- 84
clesiasticæque personæ ciues reputentur, sintque pars populi, & membra Reipublicæ temporalis, ad quarum protectionem simul teneatur Princeps, provt abundè comprobauimus *in tract. de Regia protection* 1. *part. cap.* 1. *præludio* 2. *à n.* 57. *cum sequentibus*.

Quò tendit *lex Regia* 5. *tit.* 1. *lib.* 4. *Recopil.*
qua præcipitur, † vt nullus Ecclesiasticus Iu- 85
dex, ob inferendas molestias laicis, eos citet, aut accedere compellat ad locum, vbi Episcopalis, seu Archiepiscopalis Sedes existit, cum adsint alij inferiores Iudices, coram quibus in casibus à iure permissis licitè valeant conueniri (exceptis criminalibus, matrimonialibus, &

beneficia

beneficialibus cauſis, iuxta Concil. Trident. *in dict. cap.* 20. *ſeſſ.* 24. *de reformat.* §. *ad hæc*) conducit etiam text. *in cap. vt litigantes*, 5. *de officio Ordinarij, lib.*6. *cap. cordi, de apppellationibus*, & quæ in confirmationem dictæ *legis Regiæ*, 5. conducit Narbona *in l.* 59. *gloſſa* 1. *à num.*174. *tit.*4. *tom.*3. *Recopil.*

Quoniam in hoc caſu protectio Senatus pro-
86 uenit, † non tantùm ex regula generali protectionis ad Principem pertinentis; ſed & etiam prouenit ſimul ex diſpoſitione, & ratione Concilij, provt latiùs inferius videbimus.

Comprobatur vlteriùs, quoniam conceſſa
87 exemptione à Summo Pontifice, † ſimul exempto attribuitur facultas nominandi Conſeruatorem in ſua Prouincia, ne cum tanto diſpendio cogatur ipſe exemptus recurrere ad Sedem Apoſtolicam pro cauſis, vt plurimum leuibus, & parui momenti, quod quoque conceditur ex eadem ratione collitigantium fauore,
88 † ne cogantur Romam ire, pro exemptis conueniendis, iuxta *cap. fin.* §. *Conſeruatores autem, de officio delegat. lib.* 6. de quo plurima conducibilia ſcripſimus ſuprà hac 2. *part. cap.* 3. §. *vnico, à num.*4. *& eodem cap.*3. *à num.*14. *cum multis ſeqq.* quæ tactio nobis occurrit in diſpoſitione Conc. Trident. *in dict. cap. cauſa omnes*, qua mouetur, vt litigantes non extrahantur à ſuis Prouinciis, & extra illas cogantur litigare, eſſéque in fauorem hoc inductum publicæ vtilitatis, vide quæ latè Moneta *de Conſeruatoribus*, *cap.* 7. *à num* 446. *cum ſeqq.* & quæ Nos plena manu diximus *in dict. cap.*3. *à num.*14. quæ eſt præcipua ratio, cui nituntur Doctores ad iuſtitiam conſuetudinis in aliquibus Regnis vigentis, quod Reges cognoſcant de cauſis exemptorum, provt Valentiæ, & Aragoniæ, de qua & eius comprobatione latè agunt Petrus Belluga *in ſpeculo Principum*, *gloſſ.* 11. § *videndum*, vbi Borrellus *in additione*, *verb. probamus*, plura in huius iuris, ac vetuſtiſſimæ conſuetudinis confirmationem, & defenſionem conducit, poſt Doctores *in cap. decernimus*, *de iudiciis*, *& in cap. cum contingat*, *de arbitris*, *gloſſ in cap.*1. *num.*93. *diſtinctione in cap. Mennam*, 2. *q.*4. Paulum Borgaſium *in tract. de irregularitate*, *reg.*7. *n.*3. Beroium *q* 7. *n.*6 *&* 7. Gregorium Lopez *in l.*13. *tit.* 13. *p.*1. *verb. coſtumbre.* Rolandum à Valle *conſ.* 12. *num.*58. *lib.*4. Menochium *de retinenda poſſeſſione*, *remed.*3. *num.*40. Bobadilla *in Politic. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 42. Solorſano *de iure Indiarum*, *lib.*3. *cap.* 1. *ſub num.* 75. pro tanto enim damno vitando Sedes Apoſtolica prouidet ſemper de remedio, dando exemptis Iudicem Conſeruatorem in ſingulis Prouinciis, ne ab eiſdem extrahantur litigantes, tam rei quàm actores, aut cogantur Romam ire, aut abire, quæ tantum diſtat, & longè abeſt ab his Regnis Hiſpaniarum, iuxta præfatam rationem, quam etiam in eodem caſu, & terminis reddunt plures Doctores alij citati à Pereira *de manu Regia*, *tom.*1. *lib.*2. *c.*18. *num.*127. Cœnedo *in Decretum*, *collect.n.*37. *n.*3. & conducunt quæ abundè ſcripſimus ſuprà 1. *p. cap.* 1. §. *vnico*, *per totum.*

Arque ideo iſte Conſeruator ſubintrat locum
89 Ordinarij (à quo eximitur Religio) † atque in illius locum ſubrogatur, cuius vices, naturam aſſumit & qualitates, ex vulgatis doctrinis ſubrogationis, & in his terminis, iudices nempè ſpecialiter datos à Sede Apoſtolicæ exemptorum cauſis; iſtorum Ordinarios dici, & tales reputari, & haberi debere: firmant Valaſcus *deciſ.*152. *num.*10. & ſurſum, quod & loquendo in Magiſtris Ordinum Militarium, idem confirmat Pereira *de manu Regia*, 2. *p. c.*21. *num.*28. & alij ſtatim citandi. Igitur exemptus, ſi à ſuo Conſeruatore in prima inſtantia extrahatur, per commiſſionem non ſubſcriptam propria manu Sanctiſſimi; licitè & vtiliter Regio recurſu fruitur, cùm ſit ſub Concilij Decreto *in dict. cap.*20. comprehenſus virtualiter, vt ſtatim.

Etenim licèt magna ſit inter Doctores diſſen-
90 tio, † an Conſeruator ſit Delegatus, vel Ordinarius, vt latè erit videndum apud Ioannem Petri Monetam *in tract. de Conſeruatore*, *cap.*7. *à n.*36. *& 37. cum ſeqq.* Illa tamen opinio magis frequentiori calculo Doctorum recepta eſt, † vt cùm Conſeruatorum iuriſdictio data ſit ad Vniuerſitatem cauſarum; magis etiam accedat Ordinariæ iuriſdictioni, atque Ordinario æquiparetur Conſeruator, vt per *Gloſſam*, *in c. cum cauſam*; & ibi Præpoſitus Franchus, Decius, & cæteri, *de appellationib. gloſſ in l. à iudice* vbi Ialſ. *num.*8. & alij adducti per Vantium *de nullitate ſentent. tit. coram quo nullitas prop. poſſ. n.*17. *& in tit. ex defectu iuriſd. ordinar. n.*148. vbi, quod Delegatus ad Vniuerſitatem cauſarum loco Ordinariorum habeatur, poſt plurimos Doctores illic citatos, quàm plures etiam nouiſſimè multo poſt hæc ſcripta Carleual *in tract. de iudiciis*, *lib.*1. *tit.* 2. *diſp.* 4. *num.* 37. Iacobus Sbrozius *in tract. de Vicario Epiſcopi*, *lib.* 1. *q.* 22. *num.*12. *& ſeqq.* Menochius *lib.*1. *de Arbitrar. q.*67. *num.*52. *vſque ad* 57. *cum ſeqq.* conducunt quæ latè Thomas Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 29. *per totam*, & veriorem eſſe hanc opinionem poſt Vuameſſiam *in conſ.*181. *num.*41. *tit. de appellation.* Neuiſan. *conſ.*35. & Nauarrum *conſ.*3. *num.*2. *de officio Delegati*; tenet Ioannes à Chochier *in tract. de iuriſdict. Ordinarij in exemptos*, 1. *part. q.*39. *n.*28. *verſ. Verum verior eſt opinio*, *tom.*1. qui quidem propterea Conſeruatores pro iudicibus Ordinariis reputantur, vt videre eſt perſimile apud Vantium *vbi ſuprà num.*17. *&* 18.

Quod & in his terminis in effectu videmus,
91 † hos Conſeruatores in prima inſtantia cognoſcere de cauſis exemptorum, nec diſpoſitionem Concil. Trid. *ſeſſ.*24. *de reformatione*, prohibentem, alibi quàm coram Ordinario cauſas tractari in prima inſtantia; hos Conſeruatores comprehendere, nec à parte permiſſiua ipſius Decreti excluſiſſe; ſed imò loco Ordinariorum illos recognouiſſe, provt declarauit ſacra Congregatio Cardin. vt latiùs à principio huius cap. comprobauimus, poſt maximam Doctorum allegationem, & in eiſdemmet terminis, quod *Concil. Trid. dict. cap.*20. prohibens cauſas in prima inſtantia niſi coram locorum Ordinariis tractari, non excludat Conſeruatores, coram quibus propterea cauſæ ad ſuam iuriſdictionem ſpectantes tractari poſſunt in prima inſtantia, quia ad hoc iudicantur Ordinarij, expreſsè firmant Nauarrus *in conſil.*5. aliàs 3. *de officio Delegati*, *in* 2. *impreſſion.* quem referens ad id ſequitur Auguſtinus Barboſa, *de officio & poteſtate Epiſcopi*, *tom.* 2. *allegat.* 106. *ad fin.* idem etiam tenent Sayr. *in floribus deciſ. ſub titul. de officio Delegat. deciſ.* 1. Marius Antonius *variar. reſolut. lib.* 1. *reſolut.* 15. de quo latiùs videbis ſuprà *num.* 3. *& ſequentib.* Vbi annotauimus

Concil. Trident. *in dict. cap. causæ omnes*, habere duas partes incluſas, & commixtas in eadem diſpoſitione, videlicet præſeruatiua, & affirmatiua primæ inſtantiæ Ordinarij; alia prohibitiua, & excluſiua ad alios omnes iudices quoſcumque, qui prohibentur cognoſcere in prima inſtantia; atque in hac parte excluſiua, & prohibitiua non contineri, nec comprehendi Conſeruatores Religionum, iuxta declarationes Sanctæ Congregationis, & Doctorum authoritates, de quibus ſuperius *à num. 2. cum multis ſeqq.* Ex quo inferri perneceſſe diximus *num. 6. & ſequentib.* poſt plures Doctores, hos Conſeruatores includi in parte affirmatiua eiuſdem Decreti, ita vt tanquam Ordinarij cognoſcant in prima inſtantia de omnibus cauſis tangentibus ſuas Conſeruatorias, cum alius Ordinarius non adſit; nec hîc excluſi ſint, ſed Ordinariorum locum ſubintrent ex hactenus deductis, & inferius dicendis.

Et comprobatur, quoniam cum hij Conſer-
93 uatores perpetuò † ſint à Principe vniuerſalis Eccleſiæ conceſſi Religionibus, & Vniuerſitatibus, vt perpetuò de earum cauſis cognoſcant; perpetuum officium habere dignoſcuntur; ergo vti Ordinarij ſunt cenſendi, quicumque etenim perpetuum habentes officium, Ordinarij cenſetur, vt *l. iuris peritos, in princip. ff. de excuſat. tutor.* notat Petrus Barboſa *in l. cum Prætor. 12. §. 1. num. 75. ff. de iudiciis*, atque elegantèr probat ex doctrina Bartol. *in l. ambitioſa, num. 34. ff. de Decretis ab Ordinat. faciend.* & poſt alios etiam nouiſſimè Carleual *de iudiciis, lib. 1. diſput. 2. num. 154.*

Et cùm à Sede Apoſtolica creetur Conſeruato-
94 tor loco Ordinarij, † & ad eius excluſionem in maiorem fauorem exemptorum, necnon collitigantium, ne cogantur adire Sedem Apoſtolicam cum tanto diſpendio, ſumptibus & labore: ſi permitteretur iudicis mutatio, & reſcriptum abſque ſubſcriptione propria manu Sanctiſſimi; foret potiùs priuilegium illis damnoſum, quod ius non patitur, quia quod fauore alicuius conceditur, in eius damnum, & odium non debet retorqueri, *l. nulla iuris ratio, 24. ff. de legibus, l. quod fauore alicuius conceditur, C. de legibus, cap. quod ob gratiam alicuius conceditur non eſt in eius diſpendium retorquendum, de regul. iuris, lib. 6.* Thomas de Thomaſius *in floribus leg. regul. 143.* Surdus *deciſ. 195. num. 5.* Cardinal. Mantica *de tacitis, & ambig. conuent. lib. 2. titul. 12. num. 27.* Moneta *de optione Canonic. cap. 3. num. 142.* Auguſtinus Barboſa *axiom. 96. num. 1.* Octauianus Gloritus *reſponſo 1. part. 3. num. 39.* provt in caſu huic ſimili ex hac ratione probat Hieronymus Gonçalez *de alternatiuis. gl. ff. 5. §. 9. num. 119. cum ſequentib.* atque etiam in loquendo in exemptis in alio ſimili caſu hanc rationem conſideranit Antonius Diana, *reſolut. moral. lib. 4. tract. 1. de immunitate Eccleſiaſtica, reſolut. 73.* nec ordinata ad augmentum debent diminutionem operari, *l. ſi à milite, §. 1. ff. de militari teſtam. l. ſi Ruffinus. C. eodem*, cum ſimilibus.

Ideóque cum iſti Conſeruatores æquiparen-
95 tur, † & habeantur vti Ordinarij, & locum Ordinarij intrent, & ſubrogentur, ita vt de prima inſtantia in cauſis exemptorum cognoſcant, quia alium Ordinarium in ſuis Prouinciis non habent exempti, ſed imò vigore exemtionis Epiſcopum Ordinarium non recognoſcant: in his Conſeruatoribus debent omninò verificari verba Concilij: *Cauſæ omnes ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentes, etiamſi beneficiales ſint, in prima inſtantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoſcantur, &c.* Et ideo non aliter ab iſtis Conſeruatoribus cauſas in prima inſtantia auocari debere, quàm ſubſcripta commiſſione propria manu Sanctiſſimi, ſicuti in cæteris Ordinariis eſt diſpoſitum per dict. Trid. Decretum.

Nam cum illud fuerit inductum non ſolùm
in fauorem Ordinarij; † ſed & ſimul in fauo- 96
rem litigantium, ne à ſuis domiciliis extrahantur cum tanto diſpendio, & damno, vt ſuprà *cap. 3. hac 2. part.* & etiam hoc *cap. à num. 86. cum ſeqq.* late diximus: ſequitur quod per hoc exemptionis priuilegium in exemptorum principalem fauorem conceſſum, amitterent iuris communis beneficium, cum priuilegium ad maius augmentum fauoris concedatur, & ne inutile reddatur; imò vltra ius commune debet ſemper interpretari iuxta vulgaria iuris axiomata.

Iis conuenit quoddam mirabile Decretum
huius ſacri Concilij Supremi Regij † quod eſt 97
66. *in ordine in quaterno Decretorum Senatus*, quo diſpoſitum ſtat, exemptum non poſſe eligere iudicem Conſeruatorem extra hæc Regna Hiſpaniæ, ne naturales horum Regnorum moleſtentur, nec conueniantur extra Regnum; quo etiam Decreto generaliter prohibetur, naturales
impetrare commiſſiones iudicibus † extra Re- 98
gna Hiſpaniæ; quod ſi fecerint, prouiſio in Senatu concedatur, vt afferat iudicem in Regno, & vt facilius cognoſcantur quæ in eodem Decreto 66. continentur, inſerimus verba, quæ hæc ſunt:
En veinte y ſiete de Octubre de 1572. ſe ordenò en
el Conſejo, † que quando por algunò de los natura- 99
les deſte Reyno ſe traxeren algunos Breues, ò letras
Apoſtolicas en las cauſas Eccleſiaſticas para Iuezes
Eccleſiaſticos, de fuera deſtos Reynos de la Corona
de Caſtilla, no ſe permita vſar dellas, ni que los na-
turales del Reyno ſean moleſtados, y conuenidos fue-
ra del, y que ſe dè prouiſion por el Conſejo para que
la parte que traxo el Breue para el Iuez fuera del
Reyno, traiga Iuez dentro del Reyno, y no ſe vſe del
Breue encontra deſto, y lo miſmo ſe entienda, y ſe
haga, quando la parte lo quiſiere tomar fuera del
Reyno, por virtud de algunas letras Apoſtolicas,
como proceſſo fulminado, ò conſeruatoria.

Et licèt hoc Decretum non referat Bobadilla *in Politica lib. 2. cap. 19. num. 37.* refert tamen praxim Concilij Regij, & caſum in facti contingentia, ibi: *O ſi el Iuez fuera del Reyno, como acaeciò el año de 588. en la villa de Requena, que nombraron por Conſeruador en el Reyno de Valencia vnos Frayles, que auia apelado vn Alguazil, el qual procedia contra la Iuſticia ſeglar, y para remedio dello ſe ganò la prouiſion Ordinaria, y otra prouiſion del Conſejo de Aragon, para que el de Valencia la guardaſſe, &c.*

Circa quod concordans eſt † *Ordinatio Lu-* 100
ſitana, lib. 2. tit 13. §. 1. ibi: *Nem impetre Iuizes Apoſtolicos fora de Noſos Reynos, è Senhorios, nem requiera perante elles coſa alguna*, iunctis latè traditis per Gabrielem Pereiram *in tract. de manu Regia, part. 2. cap. 65. num. 28.*

Et ex identitate rationis aliſque motiuis, † & 101
inconuenientibus vitandis ſimiliter decretum fuit per Senatum Supremum, *in Decreto 25. inter impreſſos,*

impreſſos, quod Epiſcopi Regni Aragonum habentes loca ſibi ſubiecta in hoc Regno Hiſpaniæ, Vicarios conſtituant in illis, coram quibus naturales conueniantur, cuius Decreti verba hæc ſunt: *En Madrida ſiete de Febrero de 1562. años, en la Conſulta que tuuo con ſu Mageſtad el ſeñor Doctor Herman Perez de la fuente: lo del Obiſpo de Taraçona, ſobre ſi han de venir los proceſſos Eccleſiaſticos originalmente al Conſejo de los Iuezes Eccleſiaſticos de Aragon, que ſe trate con el Obiſpo, que ponga Vicario en los lugares que ay de ſu Obiſpado en eſtos Reynos, que conozca entre los vezinos y naturales dellos: y que demas deſto ſe eſcriba al Embaxador, que lo trate y ſuplique en Roma, y ſe le eſcriba las razones, que obligan, y hazen eſto neceſſario.* Et vide pro exornatione, & iuſtificatione horum Decretorum, quæ diximus à principio huius *vltim. quæſt. verſ. Sedan exemptus Conuentus, &c. à num.* 79. vide etiam plurima iura Canonica per Nos adducta ſuprà hac 2. *part. cap.* 3. §. *vnico, num.* 4. *& eodem cap.* 3. *à num.* 22.

Ex quibus opinor Religionibus, & aliis
102 exemptis, † contra quos in prima inſtantia impetratur commiſſio abſque ſubſcriptione propriæ manus Sanctiſſimi hunc recurſum competere, ſi confugiant ad Senatum hunc Supremum, debeátque reſcriptum retineri & exempti cauſam remitti ſuis Conſeruatoribus legitimè, & iuxta motum proprium electis, vt de cauſa in prima inſtantia cognoſcant, quod ex identitate rationis dicendum erit in cæteris, quos exempti vocare intendunt ad Curiam Romanam vel extra Regnum, cùm fundamenta, & Decreta Senatus hactenus adducta, & latiùs conſiderata communiter faueant tam exemptis, quàm Vaſſallis, qui extra Regnum citantur.

Et de pluribus differentiis inter Conſeruato-
103 rem † datum iuxta iuris communis diſpoſitionem, de qua *in cap.* 1. *& cap. fin. de Officio Deleg. lib.* 6. & Conſeruatores hodiernos, datos iam cum ampliſſimis facultatibus, & poteſtate cognoſcendi iudicialiter cum iuriſdictione inter partes, latè mentionem facit Ioannes à Cochier *in tract. de iuriſdict. ordin. in exemptos, tom.* 2. *part.* 2. *quæſt.* 1. *per totam*, vbi ponit 8. differentias, & vide *num.* 4. vide etiam Farinacium *deciſ.* 616. *part.* 2. vbi varias Conſeruatoriarum hodiernarum clauſulas explicat, obiter etiam Auguſtinum Barboſa *in Paſtoral. tom.* 2. *alleg.* 106. *num.* 17. Gutierrez *practicac. lib.* 4. *quæſt.* 63. *à num* 3. *& ſeqq.* Velaſcum *conſul.* 152.

Et tandem animaduertendum, quod licèt in
104 Hiſpania recurſus ad Regem † non pateat Religioſis in iis cauſis, quæ verſantur, & tractantur coram ſuo Prælato & Superiore Regulari, quomodolibet cognoſcente de illis intra clauſtrum, ſiue viſitando, ſiue corrigendo in obſeruationem ſuæ Regulæ, ſiue aliter inter eoſdem Religioſos ciuiliter, aut criminaliter ordine & forma iudiciali ſeruata, vti diſponit *lex Regia* 40. *tit.* 5. *lib.* 2. *Recopilation.* ob rationes adductas per Nos *in tractatu de Regia protection.* 1. *part. cap* 2. §. 5. *à num.* 10. *cum ſeqq.* ex quibus abundè exornauimus, & enucleauimus *dict. l. Reg.* adde Ripol. *variar, reſolut. cap.* 2. *à n.* 15. *& ſeqq.* Vbi quod Abbas Religionis, quando procedit ad morum correctionem, dumtaxat procedit extraiudicialiter, & nec recuſatur, nec ab eo appellatur. Si tamen quando iudicialiter procedit ſecus erit, ex quo tunc debent interuenire ea omnia quæ ſolent in iudiciis, de quo vide latiſſimè Nos *in dict.* §. 5. *à num.* 10. *cum ſequentib.* vbi reſoluimus ex praxi, & obſeruatione vniuerſali omnium Hiſpaniæ Tribunalium interpretatiua nullatenus ad ea haberi, nec admitti Religioſorum recurſus per viam violentiæ quomodolibet ſiue iudicialiter, ſiue extraiudicialiter inter eos procedant ſui Superiores Religioſi, & Regulares.

Attamen quando inter eoſdem Religioſos 105
Regulares violentia aliqua vel illata eſt, † vel timeatur: Tunc ob ſcandalum ſedandum, & ad tollendam vim, Senatus hic Supremus cognoſcit de huiuſmodi cauſis, & iuxta caſuum qualitatem prouidet, vt ſibi magis viſum eſt pro quiete Religionum Regularium, & vt ſcandalum euitetur, iuxta *dict. l. Regiam* 40. quæ Conſilio huic Supremo priuatiuè ad alias Chancellarias reſeruauit harum cauſarum expeditionem, ibi: *Porque quando en eſto huuiere que proueer, los del nueſtro Conſejo proueeran.* Nec tunc Senatus prouidet, vt in cæteris violentiis; ſed ordinat ſecretè quod aptius ſit negotij qualitati ad conſequendam tranquillitatem, & quietem inter Regulares, cui conuenit doctrina Portiel *in additionib. ad dubia Regularia, in fine operis, verbo, appellare, num.* 3. vbi ſic aſſerit: *Religioſus, ſi per appellationem vel alia intra Ordinem poteſt vitare vim ſibi illatam iniuſtè, incurret cenſuras, ſi ad Iudices ſeculares recurrat. Si verò nec ſit locus appellationi, vel illa non recipiatur, & Superior, ad quem poſſet recurrere, longè diſtat, ita vt non poſſit illum adire inſtante grauamine, vel iam cœpto, & ſic iuſtè illatum arbitrio boni viri; tunc credo, poſſe Religioſum, vel Clericum recurrere ad Principem ſeculare, qualis eſt Rex, non tanqnam appellantem ad iudicem competentem; ſed ſolum vt ſibi ſuccurrat illo grauamine iniuſto, tollendo vim ſibi factam, modo quo licitè poteſt, ſuadendo Prælato, vt vel abſtineat à vi iniuſta, vel det locum appellationi, vel Iudices nouos aſſignet, & per hoc Religioſus recurrens ad Principem ſecularem nullam cenſuram incurret. Hæc Bullæ Cœnæ, vel alterius Bullæ incurret.* Hæc Portiel. quem ſequutus fuit doctiſſimus Souſa, ex Dominicorum familia *in Bulla Cœnæ, cap.* 15. *diſp.* 78. *num.* 2. *& ſequentib.* quos & Azorium, & Bonacinam referens ſequitur nouiſſimè Diana (licèt hic Auctor terminos huius materiæ ſemper confundat) *reſolut moral.* 1. *part. tractat. de immunit. Eccleſiaſt. reſolut.* 14. *verſ. Sed ego in controuerſia tam grani.* vſque ad finem. 106

Quæ omnia, vt vides, procedunt, quando cauſæ Religioſorum † tractantur intra ambitum Religionis, & coram Superioribus ſuis Regularibus. Attamen quando Religioſorum cauſæ tractantur coram aliis iudicibus externis, putà Ordinario, Conſeruatore, Nuntio, & aliis huiuſmodi; tunc nec lex Regia loquitur, nec alibi ſtat prohibitum horum cauſas trahi per viam violentiæ ad quælibet Tribunalia Regia Suprema, prout praxis notiſſima omnium Chancellariarum horum Regnorum obſeruat, de qua Nos *in tract. de regia protection.* 1. *cap.* 2. §. 5. *à num.* 31. *cum ſequentibus.*

CAPVT XII.

Commissione manu Sanctissimi subscripta, impetrata contra aliquem cum clausula, (omnésque alios) an causa sit Ordinario remittenda, mortuo eo re integra, contra quem nominatim fuerit impetrata. Et quid contra successores eius re integra mortui, sub dicta clausula generali comprehensi?

SVMMARIVM.

Commissionis cum clausula (omnésque alios) etiam subscriptæ propria manu Sanctissimi dubia, vtilissimam desiderare resolutionem in Senatu experimento cognouit Author, num.1.

Conueniendi virtute clausulæ (omnésque alios) mortuo re integra reo, contra quem nominatim fuit impetrata commissio, & insuper citati, solent recurrere ad Senatum pro litterarum retentione, & eorum causæ remissione Ordinario in prima instantia, qui sic Decretum obtinere debent, num.2.

Iurisdictio ex commissione contra aliquem nominatum in ea, quando per eius mortem re integra expiret contra cæteros comprehensos sub clausula generali (omnésque alios) Doctores, & iura varia sunt, num.3.

Clausula (omnésque alios) tribuit Delegato iurisdictionem contra quoslibet in commissione minimè nominatos, num.4.

Clausulæ (omnésque alios) virtute vltra expressè nominatos tres, vel quatuor alij dumtaxat possunt etiam nominari, num.5.

Et horum quatuor nomina virtute clausulæ generalis conueniendorum exprimere tenetur impetrans in primo citatorio, num.6.

Fraudibus vt occurratur, debet impetrans conueniendorum virtute clausulæ generalis nomina expressè dare, num.7.

Iurisdictio Delegati est suspensa, & in aëre, donec nominatio conueniendorum virtute clausulæ generalis fiat per impetrantem, num.8.

Delegatus caret iurisdictione, nec data videtur ante nominationem eorum, qui sunt in clausula generali comprehensi, num.9.

Rescriptum corruit, mortuo comprehenso in clausula generali, antequam nominetur, num.10.

Sub clausula generali (omnésque alios) qui nec citari, nec conueniri, nec in ea comprehensi dicantur, num.11. remissiuè.

Comprehenso sub clausula generali, decedente re integra ante citationem expirat commissio, etiam manu Sanctissimi subscripta contra eiusdem successores, num.12.

Textus in cap. significauit 36. de rescriptis singularis in proposito adducitur, num.13. vbi multis DD. exornatur.

Commissio impetrata contra aliquem facta successorum, aut hæredum expressione ad hos semper trahitur, num.14.

Commissio impetrata contra dignitatem, vel Ecclesiam, etiam mortuo Prælato re integra contra Ecclesiam, & pro ea sustinetur, n.15.

Commissio contra Prælatum etiam nomine proprio expresso extenditur ad successorem, mortuo illo re integra, in materia concernente Ecclesiam, aut dignitatem, num.16.

Commissio super materia non transmissibili ad successores, vel hæredes, indistinctè expirat mortuo quandocumque eo, contra quem fuit obtenta, num.17.

Commissio non extenditur ad singularem successorem eius, contra quem fuit nominatim impetrata, num.18.

Nisi in tribus casibus.

Primo nisi successor singularis scienter in vitium successerit, num.19.

Secundo vbi auctor alienauit causa mutandi iudicium, num.20.

Tertio quando contra singularem successorem noua alia emanauit commissio, num.21.

Commissio vt valeat contra successores eius, expressè in ea nominati in casibus, in quibus aliàs valeant insi conueniri, debuit impetrari viuente antecessore non aliter, num.22.

Commissio contra aliquem nominatim impetrata, eóque decedente re integra, an expiret contra hæredes vniuersales, à num.23.

Et qui negatiuam opinionem sectentur, ibid.

Commissionem contra aliquem nominatim impetratam, eo decedente re integra, expirare ipso iure contra hæredes; verius ostenditur, à n.24.

Commissio expirat mortuo eo contra quem impetratur, nisi prius fuerit citatus, vt hæredes ex ea nequeant conueniri, num.25.

Commissio expirat etiam contra hæredes eius, contra quem impetratur, mortuo ante citationem, vel intra terminum datum in ea comparendum, num.26.

Commissio contra Prælatum re integra mortuo, non expirat, sed contra successorem in dignitate exercetur, num.27.

Alexander Moneta hoc articulo declaratur, n.28.

Successor, vel hæres, vt conueniri queat coram iudice defuncti, & non suo, requiritur, quod iudicium contra defunctum fuerit per citationem præuentum, num.29.

Instantia inchoata cum defuncto per citationem continuatur in hæredem, aut successorem, num.30.

Clericus hæres laici non conuenitur coram iudice laico defuncti, cum quo causa non fuit cœpta, num.31.

Clericus hæres laici conuenitur coram iudice laico defuncti, præuenta iam causa cum isto, & in Clericum transit instantia, & iudicium cœptum actiuè, & passiuè, num.32.

Laicus hæres Clerici ligatur eadem instantia cœpta contra Clericum coram iudice Ecclesiastico, num.33.

Commissio contra hæredes perpetuatur, quando defunctus fuerat citatus, licèt lis nondum fuerit contestata ante eius mortem, num.34.

Instantia vt transeat contra hæredes, aut successores, sufficit, vt fuerit cœpta per citationem solam contra defunctum, num.35.

Abbatis doctrina conuincitur, supponentis commissionem ex impetratione durare contra hæredes in commissione nominati mortui tamen re integra, num.36.

Ante iurisdictionis exercitium, nempè per citationem, nec rescriptum perpetuatur, nec iurisdictio præuenta dicitur, num.37.

Commissio contra aliquem nominatim non trahitur ad

ad eius hæredes, aut successores vniuersales decedente Authore, re integra, hoc est, ante citationem, num.38.

Per commissionis præsentationem solam iudici, nec iurisdictio dicitur præuenta, nec res desinit esse integra, num.39.

Commissionis præsentatio habet vim libelli in summariis, secus in Ordinariis, num.40.

Per solam impetrationem commissionis à Principe, annales actiones, & interdicta perpetuantur contra hæredes eius, contra quem impetratur, n.41.

Commissio subscripta manu Sanctissimi, quæ durat contra hæredes, & successores eius, contra quem nominatim fuit impetrata, etiam mortuum, re integra, non retinetur in Senatu, sed parti tradetur, vt coram Delegato suo ea vtatur in prima instantia, num.42. & 43.

Commissio re integra mortuo eo (contra quem impetratur) cum expiret contra eius hæredes, vel eius, qui sub clausula generali (omnésque alios) comprehensus poterat conueniri etiam subscripta manu Sanctissimi; retinetur in Senatu; & causa hæredum in prima instantia remittitur Ordinario, num.44.

Commissione principali resoluta, ipso iure resoluitur simul qualitas subscriptionis in ea contenta, num.45.

Non entis nullæ sunt qualitates, nec qualitas potest subsistere sine subiecto, ibid.

Commissione principali deficiente, aut resoluta resoluuntur simul omnes clausulæ, & cæteræ qualitates ab ea dependentes, num 46.

Commissione re integra semel resoluta, etiam subscripta manu Papæ contra hæredes, noua alia est necessaria pariter subscripta, vt hæredes coram Delegato conueniantur, num.47.

Aliàs Senatus eorum causam remittet Ordinario in prima instantia, ibid & num. seqq.

Commissio si in casu subintrare non apparet, nec clausula (sublata) in ea apposita operatur, num.48.

Subscriptio manus propriæ, qualitas est commissionem informans, huic accessoria, cuius naturam resolutiuam simul sequitur, num.49.

Clausula (irritans) nihil operatur, si principalis dispositio casum non percutit, num.50.

Contractu, cuius ratione forum quis sortitur sublato, forus etiam sublatus intelligitur, n.51.

Ordinarij iurisdictio est naturalis, & fauorabilis, num.52.

Commissionis impedimento subscriptionis sublato, iurisdictio de facili reuertitur ad suam naturam, num 53.

Per impedimenti hominis remotionem, statim & ipso iure subintrat iuris dispositio, ibid.

Auocatione iurisdictionis ordinariæ cessante, statim, & ipso iure illam Ordinarius recuperat, n.54.

Reseruationis impedimento accidentaliter sublato, Ordinarius, etiam ignorans, ipso iure recuperat suam liberam potestatem, & iurisdictionem, num.55.

Homo ligatus manibus ab aliquo dissolutus, si scribat, non dissoluentis ministerio, sed ex seipso facit, num.56.

Auocatio subscripta, licèt in prima instantia liget manus Ordinarij, ea sublata ipso iure iurisdictio consolidatur cum naturali Ordinarij ministerio iuris communis, num.57.

Instantia cœpta cum defuncto virtute commissionis subscriptæ manu Sanctissimi continuatur in hæredem coram Delegato, num. 58.

Liti cœptæ cum defuncto si est renuntiatum. acta pereant Delegati, & Ordinarius contra hæredem recuperat iurisdictionem in prima instantia, cum res reddatur integra, num.59.

Instantia cœpta cum defuncto, & perempta acta ordinatoria iudicij pereunt, ac si lis cœpta non fuisset, num.60.

Instantia perempta Iudicis extinguitur iurisdictio, num.61.

Instantia perempta Iudex amplius Iudex non dicitur, sed priuata persona, num.62.

De iurisdictione sublata instantia perempta plura remissiuè, num.63.

Instantia defuncti perempta coram Delegato, causa cum hærede redditur integra, quæ cum reddatur ad priorem statum, & principium pertinet ad Ordinarium in prima instantia per Senatum remittenda, num.64.

Lis cœpta cum defuncto ex commissione subscripta si nulla sit iurisdictio in hæredem, Delegatus non præuenit, qui nouiter conueniendus erit coram suo Iudice Ordinario, nam. 65. & sequentibus.

Impedimentum non præstat, quod de iure non sortitur effectum, num.66.

Citatio nulla non inducit litis pendentiam, n.67.

Iudicium cœptum non mutatur per priuilegij superuenientiam, num.68.

Citatione nulliter præcedente per priuilegium nouiter superueniens mutatur forus, vbi denuo reus debet conueniri, num.69.

Per actum nullum præcedentem res non desinit esse integra, num.70.

Res resoluta & nulla reddit actum ad suum priorem statum, ac si gestum nihil fuerit, n.71.

Si Delegatus ex commissione subscripta, velit prosequi litem nullam cœptam cum defuncto contra hæredem, Senatus remittit causam Ordinario, num.72.

Commissio iactationis subscripta, an sit retinenda in Senatu ad preces eius, qui alias comprehensus sub clausula (omnesque alij) citatur à Delegato, num.73.

Curiales astuti ad mouendum Sanctissimum, vt commissionem subscribat, & subterfugiendam Regis vigilantiam in protectione Trid. sæpè vtuntur causa iactationis aduersarij, num.74.

Dolendum de Curialium conscientiis affectantium iactationis causam, vt miserrimi litigantes à suis domiciliis extrahantur, num.75.

Commissio iactationis vti à iure exorbitans, parti, & Ordinario præiudicialis, recipit restrictionem, ita vt vltra personam iactantem in ea nominatim expressam non extendatur, n.76.

In commissione iactationis non permittitur apponi clausulam (omnesque alios) imo deletur, quia contra incertos denegatur, num.77.

Impetrans ante omnia tenetur probare iactationem tanquam fundamentum contra iactantem nominatum, num.76.

Qualitas, qua fundatur iurisdictio, ante omnia debet probari, num.79.

Commissio limitata ad certas qualitates, aut personas vltra non extenditur, num.80.

Delegatus ex commissione iactationis subscripta non adquirit iurisdictionem, nisi in iactantem nominatum, qui si alios ex clausula (omnésque alios) citet, Senatus horum causam Ordinario remittit, num.81.

*Subscriptionis qualitas regulatur à viribus commissionis, cui apponitur, num.*82.

*Auditor Rotæ, cui commissio iactationis in prima instantia datur, cum ex clausula (omnésque) non adquirat iurisdictionem vltra principalem nominatum iactantem, nequit in monitorialibus ad partes missis eam apponere, num.*83.

*Potestas Delegati dependet, & regulatur à potestate delegantis, num.*84.

*Iurisdictio Delegati, expeditis ad partes monitorialibus contra nominatum in commissione, expirat isto interim mortuo, nec contra hæredes exercetur, num.*85.

*Delegantis iurisdictione resoluta, resoluitur etiam Delegati re integra, qui nulliter posteà procedit, num.*86.

*Monitorialium, aut compulsorialium Iudicis in partibus dati iurisdictio, & commissio finitur cessante iurisdictione delegantis in Romana Curia, num.*87.

*Infecta primitiua, infecta censetur derivatiua; num.*89.

*Commissio, cuius virtute quis citatur, vt compareat intra certum terminum, intra quem decedit, extinguitur, num.*89.

EXPERIMENTO non semel cognouimus, quàm vtilis sit dubij istius vera resolutio, † cum frequentissimè soleant rescripta impetrari à Sede Apostolica contra aliquem specialiter nominatum, addita insuper clausula generali (*omnésque alios sua interesse putantes*) seruata in his commissionibus forma sacrosancti Concilij Trident. *sessione.*24. *de reformatione, cap.*20. *causæ omnes*, vt veniant subscriptæ manu propria Sanctissimi. 1

Tamen, re integra, (nempè ante citationem nominati) si iste moriatur, † contendere solent eius successores, aut hæredes, vel etiam alij (qui virtute dictæ clausulæ generalis (*& omnes alij*) poterant conueniri & citari) eorum causam remittendam esse ad Ordinarium, moti quidem, & rectè, eò quòd Delegati iurisdictio † hoc casu expirauerit contra illos, & commissionis potestas resoluta fuerit per mortem, re integra, cuius virtute cùm iam Delegatus nequeat procedere contra eosdem, noua sit alia necessaria commissio propria iridem manu Sanctissimi subscripta, cum hæc, cum suis clausulis, & subscriptionis qualitate expirauerit; atque ideo impedimento sublato & auocatione, illæsa remanet prima instantia Ordinarij, ad quem per Senatum Supremum omnimodo istorum causa remittenda erit iuxta dict. Concil. Tridentin. Decretum. 2 3

Quod quidem verissimum est de iure, vt latiùs in discursu huius cap. monstrabimus; sed quia (quando per mortem eius re integra contra quem specialiter & nominatim rescriptum huiusmodi fuit impetratum, expiret potestas, & Delegati iurisdictio, sine contra alios comprehensos in dicta clausula generali) Doctores varia sectentur necnon, & inter iura ipsa aliqua repugnantia videtur apparere; per conclusiones erit procedendum.

Ante quas tamen, & ad veriorem declarationem earundem supponenda erit, † natura, & vigor huius clausulæ generalis (*omnésque alios sua interesse putantes*) quæ quidem quando est 4 apposita in commissione dat iurisdictionem Delegato contra quoscumque interesse putantes, ita per eam possint citari alij, & conueniri, licet non sint in eadem commissione nominati, probant Abb. *in cap. veniens, el* 1. *num.*8. *de testament.* Mohedanus *decis.* 5. *de iudiciis.* Puteus *decis.*24. *de iudiciis*, & in corpore *decis.*196. aliàs 190. *in correctis lib.*1. Marta *de clausulis*, 1. *part. clausul.*79. in prima impressione, aliàs *clausul.*86. impressione vltima. Ioannes à Cochier. *in regula Chancellariæ ad regul. de annali possessione, num.* 38. Barbosa *de clausulis*, 94. *num.* 2. Fabius *decis.*15. *lib.*1. Achilles *decis. vltima, de rescriptis*, & fuit dictum *in Toletana Parroch. de Huesca* 5. *Maij* 1595. coram Pamphilio *& in Bracharensi beneficij*, 3. *Martij* 1603. coram Gregorio XV. quæ inter eius decisiones impressas est, *decis.*94. & apud Farinacium *decis.*81. *num.*2. *part.*2. *recentior*, quas citat Barbosa *dicto num.*2. & fuisse etiam dictum *in causa Syracusana quartæ*, 16. *Nouembris* 1588. coram Commitolo, *& in causa Bononiensi de Penticolo.* 22. *Martij* 1574. *&* 14. *Decembris* 1576. coram Robertello, *& in Zamorensi. Parrochialis* 14. *Iunij* 1593. Gyptio. testatur Marta vbi proximè.

Et huius clausulæ vigore tres, † vel quatuor 5 dumtaxat alios vltra expressè nominatos citari, conueniri, & nominari posse, firmat text. *in cap. cum multis, de rescriptis lib.*6. ex illa ratione, quam ipse text. ponderat, vt scilicet infinitas reprobetur. Barbosa *in clausula* 94. *num.* 6. Moneta *de commutation. vltim. voluntatum, cap.* 6. *num.*367. vbi dicit, quod quatuor horum nomina in primo citatorio exprimere tenetur impetrans; † hanc text. rationem multis exor- 6 nant Vitalinus de Camban. *in tractat. de clausul. pagin.*56. *num.*3. Escobar *de ratiociniis, cap.* 18. *num.*4. Stephanus Gratianus *disceptation. forensibus, tom.* 3. *cap.* 600. *num.* 30. Caldas Pereira *de potestat. eligen. cap.* 3. *num.* 18. Valascus *consultat.* 51. *num.* 29. *& de partit. cap.* 9. *num.* 50. *&* 51.

Et vt fraudibus occurratur; debet impetrans rescriptum, illorum † nomina expressè specifi- 7 care, ita Vestrius *in praxi lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 2. Rota *decis.*18. *num.*2 *de dolo & contum. in nouis.* Abb. *in cap. Pastoralis.* §. *quoniam autem, num.*4. *de rescriptis.*

In tantum, quod ante horum citationem de- 8 beat fieri hæc nominatio, † & specificatio conueniendorum virtute clausulę generalis prędictæ, nec iudex antea contra eos habeat iurisdictionem, quæ interim est in aëre, & incerta, docet Felinus *in dict.* §. *quoniam autem*, sequitur Barbosa *de clausulis, clausul.*94. *num.*7. Marchesanus *de commissionibus*, 1. *part. pag.*207. *num.*121.

Quia iste Iudex Delegatus videtur datus contra comprehensum † sub clausula generali, & 9 conueniendum eo tempore, quo exprimitur, & nominatur expressè ab impetrante, ita vt antea Iudex non habeat iurisdictionem in adhuc non expresso, *cap. Pastoralis*, §.1. *iunct.* §. *seqnent. de rescriptis*; vndè tunc meritò corruit rescriptum quoad hunc, † qui decessit, antequam 10 exprimeretur, vt rectè discurrit Moneta *de commutation. vltim. volunt. cap.*8. *sub num.* 305. *ante finem.*

Quæ autem personæ vigore dictæ clausulæ generalis nullatenus possint citari, † nec con- 11 ueniri, nec sub ea comprehensæ intelligantur,

vide

vide Monetam *commutationib. vltimæ voluntat. cap. 6. à num. 362.* & meliùs per Barbosam *clauſ. 94. à num. 8. cum ſequentibus.*

His ſuppoſitis prima erit concluſio firmanda
12 in hac materia. † Commiſſio manu Sanctiſſimi ſubſcripta contra vnum ſpecialiter impetrata cum clauſula generali (omnéſque alios) ſi ſic nominandas, & conueniendus comprehenſus ſub hac clauſula generali deceſſerit re integra, (hoc eſt ante citationem ſibi factam) expirat ipſo iure, & reſoluitur iuriſdictio, ac ſi impetrata non fuerit, adeò vt præmortui ſucceſſor eiuſdem commiſſionis virtute conueniri nequeat. Quæ concluſio probatur ex textu expreſſo *in cap. ſignificauit*, 36. *de reſcriptis*, vbi ſi conueniendus per clauſulam generalem (*& quidam alij*) cum viueret tempore impetrationis reſcripti iuſtitiæ, & non fuerit ante mortem citatus, non poterit per illudmet reſcriptum conueniri ſucceſſor eius, cum iuriſdictio quoad ipſum expirauerit, qui quidem text. mirabilis
13 in hæc inquit: *Significauit † nobis Comitiſſa Naurenſis, quod cum mortuo Comite fratre ſuo, ipſa in eius ſucceſſerit Comitatu. G. & B. per quaſdam litteras Apoſtolicas contra Thuſenſ. Epiſcopum, & quoſdam alios Clericos, & laicos impetratas, eam coram iudicibus (ad quos obtentæ fuerant) ſuper quadam ſumma pecuniæ, quam eidem fratri ſuo; ſe mutuaſſe dicebant, per illam generalem clauſulam, quidam alij (quia in prædicto Comitatu ſucceſſerat) conuenerunt. Excipiente itaque Procuratore ſuo, quod cùm adhuc frater eiuſdem mulieris viueret, quando eadem litteræ impetratæ fuerunt, nec per ipſas dum viueret, fuerat ad iudicium euocatus, earum authoritate non poterat conueniri, & quia iudices exceptionem non admittebant ipſius, noſtram audientiam appellauit*; & infrà; *ideoque mandamus, quatenus ſi eſt ita, reuocato in irritum, &c.* Quem text. ita intelligunt Gloſſa 1. & 2. ibidem, communiter omnes Doctores teſte Ioann. Andræa *in cap. is qui, num. 7. de Regul. iuris, lib. 6.* & ibi Philippus Franchus *num. 3.* Abb. *in dict. cap. ſignificaſti, num. 4.* vbi Innocentius, & alij, & Caldericus *num. 4.* & alij plures Doctores citati per Ioannem Petrum Monetam *in tract. de Conſeruatoribus, cap. 10. num. 295.* & ipſe Moneta iterum *in tract. de commutat. vltimar. volunt. cap. 8. num. 303. & ſub num. 305.* quibus firmat locis, ita intelligendam Gloſſam, & alios *in cap. licèt, de officio Delegati*, dùm abſolutè aſſerunt, morte litigatoris expirare iuriſdictionem iudicis, & præfatam concluſionem, quod per mortem naturalem illius, contra quem reſcriptum iuſtitiæ generaliter impetratur, hoc eſt comprehenſum ſub clauſula generali, re integra expirat iuriſdictio, probat Viuianus *in tract. de iure patronatus, 3. part. lib. 4. cap. 3. à num. 145.*

Secunda ſit concluſio, quando in reſcripto
14 contra aliquem impetrato, † ſimiliter fit mentio de ſucceſſore, aut hæredè; planum eſt, ait Franchus poſt Ioannem Andr. vbi proximè: quod extendatur ad ſucceſſorem, & latiùs per Monetam *dict. cap. 8. num. 305. in principio.*

Tertia ſit concluſio, ſi reſcriptum impetre-
15 tur contra dignitatem, † vel Eccleſiam, vel pro ea, tunc enim etiamſi Prælatus eiuſdem moriatur re integra (cum Eccleſia, vel dignitas nunquam moriatur) poteſt dignitas vel Eccleſia conueniri vigore dictæ clauſulæ generalis, vt probant, Gloſſa Innoc. Compoſtellana, Abb. & alij *in dict. cap. ſignificauit, de reſcriptis.* Philippus Franchus, & Ioannes Andræas *in dict. regul. is qui, 15. in mercurial. & in nouel.* Moneta *de Conſeruatoribus, cap. 10. num. 296.* & poſt in dicto *tractat. de commutationibus, dict. cap. num.* 16
305. in fin. qui *num. 306.* idem extendit, † quando conueniendus erat expreſſus in reſcripto impetrato in materia concernente dignitatem, vel Eccleſiam, licèt nomen Prælati fuerit expreſſum, quia extenditur ad ſucceſſorem in dignitate, vel Eccleſia: quo caſu, dicit proprie loqui text. *in cap. dilecti filij, de foro competent.* vbi Gloſſa 1. ab aliis recepta id annotauit, necnon eadem Gloſſa *in dict. cap. ſignificauit* verbo *viueret*, & ibi Abb. *num. 6.* Ioannes Andræas *in dict cap. is qui, num. 7.* & Philippus Franchus *num. 3.*

Quarta erit concluſio, ſi materia, ſuper qua
impetratur reſcriptum; † non eſt tranſmiſſi- 17
bilis, ſeu extenſibilis ad ſucceſſorem, vt in beneficiis, iuxta *cap. extranſmiſſa, de filiis Præſbyterorum.* in vſufructu, *l. ſi cui in annos. ff. quibus modis vſusfructus amittat*, cum ſimilibus, vel depoſitione ab ordine, aut beneficio ob aliquod delictum. Et tunc reſcriptum, & eius iuriſdictio expirat per mortem aduerſarij, nulla factà diſtinctione, an res ſit integra, vel non, *l. ſi deceſſerit. ff. qui ſatisdare cogan.* item argumento *cap. quorundam, 23. diſtinctione, & l. 1. §. 2. C. ſi reus, vel accuſator mortuus fuerit.* Et ſic dum agitur de impetratione beneficij, aut pœna imponenda, quod & omnes probant citati Doctores, tenet quoque Apoſtilla ad Abbatem *dict. cap. ſignificauit, verbo, eandem vniuerſalem.* Moneta *de commutat. vltimar. voluntat. cap. 8. num. 304. & in tract. de conſeruator. cap. 10. n. 298. ad fin.* & probant Innocent. *in cap. gratum, de officio Delegati.* Abb. Cardinal. & alij *in dict. cap. ſignificauit.* Philippus Franchus, & Ioannes Andræas *in cap. is qui, de regulis iuris, in 6.* qui duo vltimi ita intelligunt text. *in dict. l. ſi deceſſerit. ff. qui ſatisdare cogantur.*

Quinta ſit concluſio; ad ſucceſſorem ſingula-
rem eius, † contra quem nominatim impe- 18
trata fuit commiſſio; regulariter non extenditur ad talem ſucceſſorem ſingularem in materia quæ non concernat dignitatem, ſed perſonam, niſi in tribus caſibus; primus erit, ſi ſucceſſor ſingularis ſcienter ſucceſſit in vitium, † quo ca- 19
ſu expreſsè loquitur text. *in cap. quia. V. de iudiciis.*

Secundus, vbi auctor alienauit cauſa mutan-
di iudicij; † vt *in cap. 1. de alienat. iud. mutandi* 20
cauſa facta.

Tertius, quando contra ſingularem ſucceſ-
ſorem emanauit ſecunda, † & noua iaſſio, aut 21
commiſſio, vt *in dict. cap. quia. V.* ita probant Abb. *in dict. cap. ſignificauit, de reſcriptis, n. 6.* Ioannes Andræas *in dict. cap. is qui, num. 8.* & Franchus *num. 3.* Moneta *de Conſeruator. cap. 10. num. 298. & in tract. de commutation. cap. 8. ſub num. 306.*

Et notandum erit, quod in caſibus, † in qui- 22
bus diximus, mortuo eo, contra quem impetratum eſt reſcriptum, extendi ad ſucceſſores: habet id locum, quando defunctus ſaltim viueret tempore dati reſcripti, nec enim valet iudicis datio, cum non viueret tunc is, contra quem iudex datur, vt per text. *in l. 2. ff. quæ ſen-*

tentia sine appellatione rescindenda, tradiderunt Abb. Franchus, & Ioannes Andræas, in locis suprà relatis. Moneta *de Conseruatoribus dict. cap. 10. sub num. 298. & de commutat. dict. cap. 8. sub num. 305. in fine.*

Sexta conclusio maiorem controuersiam re-
23 cipit, † an rescriptum impetratum contra aliquem nominatim, an isto mortuo re integra, & ante aliquam intimata sibi fuerit citatio; duret eius iurisdictio & potestas contra vniuersalem hæredem & successorem, ita vt iste nequeat declinare, & petere remissionem ad suum iudicem, aliàs competentem. In qua controuersia Abb. *in dict. cap. significauit de rescriptis, num. 6.* tenet, quod iurisdictio ex hoc rescripto non expiret, sed Delegatus possit contra hæredem vniuersalem eius, contra quem specialiter & nominatim fuit impetratum procedere, & exercere iurisdictionem, idque indistinctè procedere siue re integra, siue re non integra auctor decesserit, & post Innocentium Ægidium, Compostellanum, Franchum, & Ioannem Andræam, vt veriorem resoluit opinionem Moneta *de commutation. vltimar. voluntat. cap. 8 sub num. 306.*

Sed contraria sententia longè de iure verior,
24 † & probabilior est, vt scilicet tunc rescriptum impetratum contra aliquem nominatim, si decedat re integra, expiret ipso iure, ac Iudicis Delegati resoluatur iurisdictio, ita vt contra hæredem vniuersalem nequeat procedere & citare, vt secus sit, si rescriptum, & iurisdictio sit perpetuata per citationem intimatam defuncto, vt rectiùs probant plures Doctores citati, & sequuti ab Apostill. ad eundem Abb. *in dict. cap. significauit, verbo, hæredem vniuersalem,* hanc etiam opinionem tenet in terminis Marchesanus *de commission. tit. de commission. in particul. 1. part. cap. 3. num. 565. & sequentib. fol. 166.*
25 vbi dicit, † quod commissio illius contra quem est impetrata, expirat, & pariter iurisdictio, nisi prius ante mortem fuerit citatus, ita vt etiam nec contra hæredes, aut vniuersales successores procedat, aut reuiuiscat talis commissio, quod repetit ipse Marchesanus *in eodem cap. 3. num. 73. & 74. fol. 158.* post Felinum *in cap. quia. G. num. 1. de iudiciis*, & iterum Marchesanus metipse *in 1. part. cap. 7. de commissionib. appellat. in causa benefic. a num. 47. fol. 285.* & post Innocent. Signoro, & alios probat idipsum Cardinal. Domin. Tuschus *practic. concluf. littera R. concl. 213. num. 13.* vbi ita mirabiliter extendit, vt rescriptum contra A. non
26 habeat locum contra eius hæredes, † si A. decesserit re integra, & dicitur (inquit ipse) re integra decedere etiamsi esset citatus ad certum terminum, & mortuus fuerit ante terminum.

Et Glossa *in cap. significauit.* Philippus Fran-
27 chus, † & Ioannes Andræas *in regula is qui de regul. iur. in 6.* pro contraria parte citati, eam restringunt opinionem, & intelligunt; vbi nomine dignitatis, aut Ecclesiæ is contra quem est impetratum rescriptum, sit conueniendus, vt hoc mortuo re integra, vel non integra ad successorem in dignitate, aut Ecclesiam (quæ nunquam moritur) extendatur commissio, vt latiùs admisimus, & probauimus superius *in conclusione 3.* & sic tantum abest, quod possint pro contraria parte allegari, vt potius nostram confirment à ratione cessante.

Imò & Moneta ipse *in tract. de Conseruatoribus, cap. 10. sub num. 299.* † postquam contrariam 28
opinionem retulit, & nonnulla iura pro ea voluit concordare; tandem resoluit, ea iura & opinionem esse intelligendam, vt tunc hæres conueniatur coram iudice, coram quo poterat defunctus, vt procedat in aliquo ex iis casibus, quos antea retulerat, asserens in eis posse conueniri successorem, de quibus Nos in conclusionibus antecedentibus, & inter alios casus proximum antecedentem recenserat ipse, nempè quando res non sit integra, vt tunc successor vigore commissionis contra defunctum impetratæ possit conueniri, & citari.

Et vlterius contrariam opinionem sectantes
29 inuincibili iuris † fundamento conuincuntur, nam vt hæres & successor conueniri possit coram iudice non suo, sed eo, coram quo defunctus conueniri poterat: necesse est, vt iudicium sit præuentum cum defuncto, atque in vita sua fuisset citatus, ita vt si à Iudice defuncti non fuerit in eius vita, & in persona defuncti præuenta iurisdictio; hæres non coram eo, sed coram suo iudice conueniendus erit, *l. si constante. §. fin. soluto matrimon. l. hæres absens*, & ibi Iacobinus *num. 7. ff. de iudiciis, l. si ij qui Romæ. ff. eodem tit. l. si petitor, 31. ff. eodem*, qui probat
30 quod tunc † instantia inchoata per citationem (vt statim dicimus) cum defuncto, actiuè, & passiuè transit in hæredem & successorem, non aliter; Alciatus *consil. 22. num. 1. tom. 2. lib. 6.* Peregrinus *in tractat. de iure fisci, lib. 5. num. 65.* Salicetus *in l. litigator. num. 3. ff. de fructibus.* Vincentius de Anna *allegat. 14. num. 1.* Petrus Surdus *decis. 110. num. 4.* Iacobus de Grassis *de effectibus Cleric. effectu 1. num. 248.* Antonius de Matheatius *in tractatu de prorogat. iuris, num. 68.* & post Molinam, & alios Nos *de Regia protectione, 4. part. cap. 8. à num. 302. & 303 & n. 308.* Petrus Bossa *in l. hæres absens. 19. in princip. à n. 23 ff. de iudiciis.* Couarruu. *pract. c. 8. n. 3. in fin.*

Hoc etiam probat magna illa Doctorum ca-
31 terua, † qui à præfata doctrina sumpserunt fundamentum, vt Clericus hæres laici non conueniatur coram iudice defuncti pro rebus ad hæreditatem pertinentibus, si causa non fuerit cœpta cum defuncto laico, provt infinitos penè Doctores ad id congessit Iacobus de Grassis *de effectibus Cleri. effectu. 1. à num. 278.*

At quando contra defunctum lis cœpta fue-
32 rit, † & per citationem præcuncta iurisdictio à iudice defuncti laici, in eiusdem hæredem Clericum transit instantia, & iudicium cæptum actiuè, & passiuè, ita vt remissio ad suum iudicem omninò cesset, ita probat Paulus de Castro *in dicta l. hæres absens. §. 1. num. 3. ff. de iudiciis.* Barbosa *in cap. quia. V. de iudiciis, num. 17.* Cagnolus *in l 2. num. 174.* Cod. *de pactis inter emptorem, & venditorem*, qui de communi testatur. Boërius *decis. 69. num 32.* Alexander. *in addition. ad Bartol.* in Authentic. *& consequenter, num. 19. Cod. de sentent. & interlocut.* Guillelmus Benedictus *in repetitione, cap. Rainuntius, in verbo, vxorem, in 2. decis. num. 124. de testament.* Roger. de Nuta *in repetitione, l. 1. num. 61. de iudiciis.* Antonius de Scappa *in tractat. de iure scripto, lib. 1. cap. 16. num. 1.* Anastasius Germanius *in tractatu de sacrorum immunit. lib. 3. cap. 15. num 56.* Addit. ad Arettinum, *in §. item moris est, num. 46. in littera A. institut. de exceptionibus.* Villalobos *commun. opinionum, in littera*

*tera C. num.*77. Hieronymus de Zeuallos *commun. contra commun. quæſt.*36. *num.* 1. & 10. vbi dicit veriorem de iure. Camil. de Curte *in diuerſor. iur. feud part.*2. *cap.*2. *num.*142. Anguiſſo *conſil.*59. *num.*1. *lib.*2. Camill. Borrellus *in addition. ad Bellugam, in ſpeculo Princip. rubric.*11. §. videndum, *num.*4. *littera A. verſ. Ad materiam tamen, folio* 55. Antonius Maſſa Galles *in tract. de obligatione, in forma Cameræ, part.*2. *quæſt.* 2. *num.*3. & 4. Andræas Gaill. *obſeruatione* 37. *n.*8. *lib.*1. Scaccia *in tract. de iudiciis, cap.*1. *num.*11. *num.* 23. *in fin.* Couarruuias *lib.* 1. *practicarum quæſt.* 1. *cap.* 8. *num.* 2. & 3. *verſ. Hinc ergo*, vbi allegat Immolam *in l. ſi cum hominem, de fideiuſſoribus.* Iaſſ. *in Authent. quas actiones, num.*39. *C. de ſacroſanct. Eccleſiis.* Paulum de Caſtro, Romanum, & Alexandrum *in l. ſi conſtante* §. *ſi ff. ſoluto matrimon.* & ibidem Curtius Iunior *in addit. ad Alexand.* & Paul. de Caſtr. *in d. l. hæres abſens, in princip. ff. de iudiciis, & in verſ. Verum contraria*, Ioannes Rota Aſinius *in practic. quæſt.* §.2. *cap.*12. *num.*44. & *num.* 60. vbi latiùs probat, & dicit communem Auferius *in tract. de poteſtat. iudicis laici ſuper perſonis Eccleſiaſt. regula* 2. *fallent.*5. *num.*6. Vinius *in commun. opinion. verb. Clericus, n.*48. *lib.*1. Siluanus *conſ.*49. *num* 45. Ferdinandus Vaſquez *in tractatu de ſucceſſion. creatione, part.* 1. *lib.* 7. §. 22. *limitat.* 17. *num.*70. Burſatus *conſil.* 93. *num.* 42. *lib.* 1. vbi aſſerit, hanc communem eſſe. Purpuratus *conſil.* 83. *num.* 2. *lib.*1. Ioannes Aloiſius de Leo *in Authent. caſſa. num.*10. *C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Foller. *ſuper conſtitut. Regni in tit. de Epiſcopis & Clericis, cap. item ſtatuimus, num.*5. *fol.*68. *in add. ad Marantam, in pract.*4. *part. diſtinct.* 11. *num.*74. Marcellus Cala. *in tract. de modo articulandi & probandi.* §. *gloſſa* 1. *num.* 57. vbi alios allegat. Petrus Surdus *deciſ.*110. *num.*2. vbi magis de commun. *& in conſil.*122. *num.* 16. *lib.* 2. Cœnedus *in collectan.*37. *num.*7. *part.* 2. vbi plurimos allegat Gaill. *obſeruat.*37. *num.*8. *lib.* 1. & latiùs fundat & proſequitur Carolus de Graſſis *de effectibus Clericat. effectu* 1. *à num.* 282. *& ſeqq.*

Sic etiam ex hac ratione & fundamento laicus hæres Clerici ligatur eadem inſtantia, † & 33
pariter tenetur proſequi iudicium cæptum contra ſuum Authorem coram iudice Eccleſiaſtico, *cap. quia. V. de iudiciis.* Alciat. *conſil.* 22. *num.*3. *tom.*2. *lib.*6. Graſſis *vbi proximè n.*321.

Et erit aduertendum, quod ad hunc effectum, 34
† vt commiſſio impetrata contra defunctum habeat locum in ſucceſſore & hærede vniuerſali, quando mortuus Author fuit re non integra, vt tunc dicatur res non eſſe integra: quando in vita fuit citatus, abſque eo quod ſit cum defuncto lis conteſtata, quia per citationem ſolam perpetuatur, & præuenitur iuriſdictio, iuxta iura & Doctores ſuperius hactenus citatos, & eſt *cap. gratum, & cap. relatum de officio Delegati*, cum concordantibus; de quorum intellectu latè agit Caſtellus *controuerſiarum tom.*2. *cap.*29. *per totum*, & in noſtris terminis tenet Gloſſa vnica. Innocent. Abb. & alij Doctores in dicto *cap. ſignificauit, de reſcriptis.* Ioannes Andræas, & Philippus Franchus *in cap. is qui, de regulis iuris, in* 6. poſt Speculatorem *in tit. de officio Delegati.* §. *reſtat, verſ. Item mortuo eo.* Petrus Barboſa *in l. hæres abſens, num* 27. *ff. de iudiciis.* Borrellus *conſ.*78. *num.* 21. Rebuffus *ad conſtitution Gallicas, tit. de citationib. in præfation. num.*17. D. Ioann. Baptiſt. Valençuela *conſil.*32. *num.*70. Giurba *conſil.*59. *num* 104. Ioannes Petrus Moneta *in tractat. de Conſeruator. cap.* 10. *num.* 299. contra Bartolom. Brixienſ. (contrarium tenentem, vt requiratur ad hoc litis conteſtatio cum defuncto) & ipſe Moneta *in tract. de commutation. vltima. voluntat. cap.* 8. *ſub numer.*305. Cardinalis Tuſchus *practic. concluſ. littera R. concluſ.*213. *num.*13. & pro hoc facit text. *in dict. cap. ſignificauit*, ibi: *Nec per ipſas, dum viueret, fuerat ad iudicium euocatus*, de reſcriptis, & etiam text. *in cap. propoſuiſti*, 19. ibi: *A te legitimè citatus ad cauſam*, & ibi: *Quaſi ab illo iam præuentus, &c. de foro competenti.*

Et facit communis Doctorum opinio, quæ habet, † quod ad hoc vt hæres, & ſucceſſor 35
conueniatur coram iudice defuncti, & in eum lis cæpta, & inſtantia tranſeat actiuè, & paſſiuè; ſufficit citationem defuncti præciſè, non litis conteſtationem, vt ex *l. ſi petitur*, 31. *de iudiciis*, & cum Molina Nos *de Regia protectione*, 4 *part. cap.*8. *num.*302. *& num.*303.

Ex quo falſa redditur differentiæ ratio tradita per Abbatem † in dicto *cap. ſignificauit*, intel- 36
ligens illum text. in hærede, & ſucceſſore defuncti conueniendi per clauſulam generalem dumtaxat, vt tunc re integra expiret commiſſio. At ſecus, quando in ea expreſsè nominatus decedat etiam re integra, vt eius hæres vniuerſalis ex eadem commiſſione citetur, & conueniatur, quaſi (inquit ipſe) iuriſdictio radicata fuerit, & præuenta contra ſuum Authorem, contra quem nominatim fuit impetrata, quod falſum eſt, & contra notiſſima iuris principia, & Decreta Canonica, & Ciuilia. Cùm ante iuriſdictionis exercitium, † reſcriptum iuſtitiæ, nem- 37
pè per citationem non ſubſequutam nec perpetuetur, nec præuenta dicatur iuriſdictio, vt probat text. *in cap. quando* 6. ibi: *Cum iuriſdictio (ex quo ipſa vſus non extitit) non cenſeatur in eum efficaciter tranſiuiſſe de officio Delegat. lib.* 6. *& in cap. ſi Delegatus* 7. ibi: *Commiſſum tibi negotium (dum tamen illo viuente iuriſdictione vti cœperis) liberè diſſinire, &c. eodem tit. & lib* text. *in cap. vltimo, de officio Legati in fin.* ibi: *Si ante illorum diſceſſum horum citatio non præceſſit*; & idem probat *cap. relatum de officio Delegati*, concordat *lex* 21. *tit.*4. *part.*3. & alia quam plurima iura vltra ſuperius relata congerit Caſtellus *controuerſiarum, tom.*2. *capitul.* 29. vbi per totum differit & doctè reſoluit, alitérque ante citationem iuriſdictionem Delegati, nec alterius Iudicis, nec præuentam, nec radicatam cenſeri.

Imò res non deſinit eſſe integra, nec lis introducta, & cœpta per commiſſionem impetratam, & emanato atque à Iudice expedito decreto citationis, ante eius actualem executionem, Pariſius *conſil.*45. *num.*3. *lib.*4. Puteus *deciſ.*194. *lib.* 1. & per Rotæ deciſionem Cæſar Argelius *in tractatu de acquirenda poſſeſſion. quæſt.*18. *art.*1. *à num.* 15. vbi *num.* 16. rectè extendit, etiam ſi reus habeat notitiam commiſſionis impetratæ, & citationis contra ſe decretæ, quæ tamen non fuit ſibi intimata, & effectiuè executa, ex Pariſio *conſil.* 81. *num.* 13. *lib.* 4. & Rota *in vna Albracenſ. penſionis* 17. *Decembris* 1574. *coram Lauretano*, & apud Seraphinum *deciſ.* 147. *n.*2. & alias allegat deciſion. ipſe Argellius, *num.*17. & plenè per Menoch. *de arbitrariis, caſu* 202. *num.*8.

*num.*8. Et quod lis non dicatur pendere, donec citationis decretum sit intimatum aduersario, tenet Rota *decis.*6. *vt lite pendente in nouis. & decis.*1. *num.*4. *part.*2. Puteus *decis.*427. *lib.*1. *& decis.*481. *lib.* 2. *& decis.* 362. *lib.* 3. Cassiodor. *decis. num.* 3. *&* 4. *regula Chancellariæ*, abundè Gonçalez *gloss.*9. *in annotationibus*, *num.* 145. Marius Giurba *in consil* 39. *num.*66. Imò & Rota in vna Bracharens. vt apud Alexandr. Ludouis. *decis.*94. *num.* 2. Requirit post impetratam commissionem, citationem emanatam, intimatam, & executam, & simul iterum eius reproductionem; & in alia Gerundina apud eundem Alexandrum Ludouis. *decis.*27. *num.* 2. Sed hoc de reproductione citationis executæ, & intimatæ intelligo non requiri quoad præuentionem, & perpetuationem iurisdictionis, ex hactenus abundè comprobatis; sed tantùm quoad prosequutionem litis, & eius validitatem ex iis, quæ copiosè cumulauit Hieronym. Gonçalez, §.7.*proœmiali. à num.*145. *cum multis sequentibus*, Lancellotus *de attentatis* 1.*part.capitul.*4. *in præfaction. à num.* 113. *cum sequentibus:* quod non debeat fieri post longum tempus, Rota vt per Farinacium *in posthumis tom.*1. *decis.*137. *num.*4. *&* 5.

Et quod ad præuentionem iurisdictionis sit necessarium, quòd citatio actualiter executioni mandetur, ita vt non sufficiat decretum de citando; probatur *in l. cum quædam in principio, ff. de iurisdict.omnium iudic.*quoniam ante exequutam citationem lis non dicitur pendere Gregor. Lopez *in l.*12.*tit.*7.*part.*3.per text.ibi: *in gloss.*1. Marianus Socinus *in cap. proposuisti*, *num.*17.*& sequentibus, de foro competent.* Decianus *cons.*21. *num.*3.Farinacius *in prax. quæst.*7. *num.*56. Scaccia *de Iudicijs*, *capitul.* 12. *ex num.* 58. Afflictis *decis.*219. *num.*3. Mascard. *de probation. conclus.* 1233. *verbo*, *Præuentio*, *num.*6. Marta *de iurisdiction. part.* 2. *capitul.* 3. *ex num.*2. Franchis *decis.*505. *num.*15. Riccius *collect.*1148. Mastrillus *decis.*210. *num.*1. Cauedus *decis.* 142. *num.* 1. 4. *&* 6. *p.* 1. Zeballos *de cognition. per viam violent.quæst.*81. *n.*6. *& sequentibus*, Giurba *cons.*48. *num.*;8. & alij statim citandi.

Quæ doctrina in nostro casu rectè procedit, etiamsi admittamus aliquorum distinctionem inter præuentionem iurisdictionis quoad effectum prælationis, vt hoc casu requiratur actualis executio citationis; & inter perpetuationem simplicem eiusdem iurisdictionis, vt ad hunc effectum decretum citationis expeditum sufficiat,quam constituunt,& explicant Marian. vbi proximè, *num.* 19. Decianus *num.* 7. Barbosa *in l, si quis postea quam ex num.* 27. *&* 32. *cum sequentibus*, *ff. de Iudicijs*, Scaccia *num.* 58. Farinacius *num.* 60. Marta *de iurisdict.* 2. *part. dict. capitul.* 3. *ex num.* 14. Pereira *de manu Regia* 2. *cap.*57.*num.*9. & post alios Carlebal. *de Iudiciis*, *lib.*1. *tit.*1. *disp.* 2. *quæst.* 7. *num.* 879. Eò quòd casus in quo versamur, comprehendatur sub primo distinctionis membro, cùm agatur de prælatione iurisdictionis, & competentia inter Delegatum, & Ordinarium. Sed ego puto ex supradictis in vtroque distinctionis membro requiri actualem executionem citationis expeditæ.

Quare cessante hac discriminis ratione per
38 Abbatem traditam cui nititur;† venit assignanda firmissima conclusio, quòd rescriptum impetratum contra aliquem nominatim, non trahatur contra eius hæredem,& successorem vniuersalem, si defunctus conueniendus decesserit re integra, hoc est, non sibi intimata citatione ex hactenus abundè comprobatis, pro qua doctrina venit esse expressus text. *in cap. significauit de rescriptis.*

Et quia commissio ipsa non solùm non radicat iurisdictionem ante † citationem, atque 39
etiam nec per præsentationem ipsarum litterarum factam Iudici, nec tunc iurisdictio præuenta dicitur, nec res definit esse integra, vt rectè probant Mascardus *de probation. conclus.* 1226. *num.* 11. Hieronymus Gonçalez *ad regulam* 8. *Chancel.* §.5. *proœmial. num.*101. Caldas Pereira *de potestate eligendi, cap.*10. *num.*15. Doctor Petrus Barbosa *in l. si quis postea quam, num.* 25 *ff. de Iudiciis*, Pater Thomas Sanchez *de matrimonio, lib.*8. *disput.*28. *num.*19. Augustinus Barbosa *in collectanea ad cap. gratum* 20. *num.*6. *de officio Delegati.*

Sed nec habet vim libelli † in Iudiciis ordi- 40
nariis, licet in summarijs sic; vt latè per Vantium *de nullitat sentent. ex defectu processus,n.*19. *&* 20. Marchetanus *de commissione in particulari* 1. *part. cap.* 3. *à num.* 21. *& sequentibus*, *tom* 3. *folio* 153.

Ac etiam in omni casu, certum est, quòd annales actiones, & interdicta perpetuantur
† contra hæredem aduersarij, contra quem à 41
Principe impetratum est rescriptum, & ex ipsa sola impetratione anni terminus conseruatur, vt patet *ex l.*1.*&* 4. *Cod. quando libellus Princip. datus*, vbi notarunt Doctores *& in l. fin. ff. de eo per quem fact. erit*, Moneta *de commutation. vltimarum voluntat.cap.*8.*num.*307. Non tamen quoad effectum perpetuandi iurisdictionem contra hæredem ante citationem defuncti ex hactenus latiùs deductis, & comprobatis.

Ex omnibus igitur conclusionibus verissimis aliæ duæ ad nostrum propositum deducendæ sunt per necessariam consequentiam.

Prima sit, quod in omnibus † casibus, in 42
quibus diximus, rescriptum impetratum contra aliquem,eo mortuo etiam re integra durare contra successorem, de quibus in 2. 3. & 5. conclusionibus, vel etiam in aliis, in quibus, quando re non integra decedit is (contra quem generaliter, vel nominatim fuerit commissio impetrata) hæres & successor eiusdem commissionis virtute conueniri potest, de quo latè hactenus dictum est: tunc si ipsa commissio fuerit expedita seruata forma Concilij Tridentini, *sess.* 24. *de reformatione. capitul.* 20. nempè subscripta propria manu Sanctissimi ob vrgentem, & rationabilem causam,ac sic subscribendum moti, indubiè causa ipsa contra hæredem, & successorem tractanda erit coram Iudice delegato in prima instantia, quia tunc nullatenus offensa dici potest Ordinarij iurisdictio, vt ex eodem Tridentin. decreto latiùs probauimus hac 2. *p. capitul.*6. *in* 4. *exceptione*, *à num.* 14. *cum multis sequentibus.* Prout & pluries † in his terminis 43
consului, atque ideò iis in casibus Senatus hic Supremus nullatenus has causas remittit Ordinario,cum eius prima instantia nullo modo percutiatur.

Secunda etiam conclusio, quæ ex superioribus † necessariò deducitur, ea erit quando ex 44
commissione impetrata, etiam specialiter, & nominatim

nominatim contra aliquem,& etiam manu propria Sanctiſſimi ſubſcripta mortuo eo re integra, contra quem vel generaliter (virtute clauſulæ, *Omnéſque alios*, de qua ad principium huius cap.) vel ſpecialiter fuit impetrata, cum ipſa commiſſio ipſo iure expirauerit, ac reſoluatur iuriſdictio delegati, & perinde habeatur acſi à principio nec impetrata fuerit, nec cauſa per Sanctiſſimum auocata, ita vt eius virtute amplius procedere nequeat delegatus, etiam contra ſucceſſores,& hæredes vniuerſales, vt in tot concluſionibus probauimus: tunc omnino iſta cauſa hæredum & ſucceſſorum per Senatum remittenda erit in prima inſtantia ad Ordinarium, cuius iuriſdictio morte illius re integra prohibitionem & impedimentum euaſerit ipſo iure.

Quæ concluſio inſuper probatur; nam cùm
45 principalis commiſſio, † auocatio, & Iudicis delegati iuriſdictio ipſo iure reſoluantur, vt hactenus dictum eſt in concluſionibus; ſequitur, vt qualitas ſubſcriptionis manu Pontificis ſimul euaneſcat, quia qualitas non poteſt eſſ ſine ſubiecto. Et quia non entis nullæ ſunt qualitates, ex vulgari axiomate.

Et quia quando principalis commiſſio reſol-
46 uitur, aut aliàs deficit, † & annullatur, ſimul cum ea reſoluuntur clauſulæ omnes, atque cæteræ qualitates in ea appoſitæ, & ab ea dependentes, *l. nihil dolo*, *l. cum principalis*, *ff. de regulis iuris*, *l. 2. ff. de peculio legato*, *l. Iulius*, *ff. qui potiores in pignor. habeantur*, *l. Aurelius*, §. *legatum*, *ff. de liberatione legata*, plurimos Doctores citauimus Nos *de Regia protectione*, 2. *part. capitul. 2. num 37.* & faciunt quæ *tertia part. capitul. 10. à num. 161.* Puteus *deciſion. 1. lib. 1.* nonnullas Rotæ deciſiones allegat Marta *de clauſulis*, *clauſul. 19. à num. 15.* in prima impreſſione.

Ergo vt contra ſucceſſorem poſſit procedi,
47 requiritur omnino alia † noua commiſſio, ſimiliter manu propria Sanctiſſimi ſubſcripta, & ſecunda eius iuſſio, de quo ex text. *in cap. quia V. De Iudiciis*, vbi Abb. *num. 6.* Ioann. Andræas *in cap. is qui*, *num. 8.* & Philipp. Franchus *n. 3. de regulis iuris*, Monetа *de commutat. vltimarum voluntat. capitul. 8. ſub num. 306. & de conſeruatoribus*, *capitul. 10.* ſub *num. 297.* Ita vt ſi hæc ſecunda commiſſio (prima ſublata) ſit noua & contra nouam perſonam, debet omnino habere ſubſcriptionem manu Sanctiſſimi, iuxta Tridentin. decretum *in dict. capitul. 20.* aliàs ea deficiente Senatus hic Supremus cauſam remittet ad Ordinarium, cum contra illud decretum eius prima inſtantia manifeſtè percutiatur.

Facit etiam quod dicit Rota *deciſ 423 num. 5.*
48 *part. 2. in recent.* † Anton. Gabriel. *commun. opinion. lib. 6. tit. de clauſulis*, *concluſ. 3. num. 8.* & alij relati per Auguſtinum Barboſam *de clauſulis*, *clauſul. 175. num. 39.* Aſcanius Tamburin. *in tractatu de iure Abbatum*, *& Prælator. tom. 1. diſp. 18. quæſt. 6. num. 13. & 14.* quod clauſula (*Sublata*) minimè operatur, quando in caſibus, in quibus commiſſio ea munita, non intrat, ſed tantùm poſtquam fuerit cognitum intrare.

49 Negari etenim non poteſt, † quod hæc ſubſcriptio manu propria Sanctiſſimi ſit quædam qualitas commiſſionem informans, cui apponitur, quia de per ſe, & in actu eſſe ſtare non poteſt; quæ quidem ſubſcriptio ſequi debet naturam ſui principalis, & huius commutabili alterationi, & variationi ſubiici, vt in ſimili de clauſula (*irritans*) † probant latè Antonius Gabriel. 50
tit. de clauſulis, concluſ. 3. num. 54. verſicul. Contrarium voluit, Gonçalez *in regula Chancellar. gloſſa vltima*, *num. 55. vſque ad 64.* Multis id ipſum exemplis, atque rationibus confirmat, benè etiam probat Ioannes Petrus Moneta *in tractatu de conſeruator. capitul. 7. à num. 512.* & benè conducunt quæ ipſe *à num. 611. cum ſequentibus.*

Et quia quando contractus(cuius ratione alio
loco † poterat quis conueniri, iuxta textum *in* 51
l. hæres abſens, *cum* §. 1. *&* §. *proinde*, *ff. de iudiciis*, *cap. dilecto*, *de foro competent.*) Et eius ratio ſit ſublata; in conſequentiam ſublatus etiam intelligitur forus, quem ratione contractus ſortiebantur contrahentes, iuxta *l. cum principalis*, *ff. de regulis iuris*, & in ſpecie Abb. *in dict. cap. dilecti*, *num 6.* per text. ibi: Petrus Barboſa *in dict.* §. *proinde*, *num. 26.*

Deinde cum iuriſdictio Ordinarij ſit naturalis, † & fauorabilis, Vantius *de nullitate ex de-* 52
fectu iuriſdiction. & vnde, *num. 24.* Moneta *de conſeruatoribus*, *cap. 7. num. 343.* Imò ceſſante, & ſublato prioris commiſſionis impedimento, res facilè reuertitur ad ſuam naturam, iuxta regulam text. *in l. ſi vnus*, §. *pactus ne peteret*, *ff. de pactis.*

Et quia quando prima auocatio cauſæ Ponti- 53
ficis à iuriſdictione † Ordinarij ceſſat ſiue per renuntiationem, ſiuè alio modo; ſtatim Ordinarius ipſe vendicat, & recuperat ſuam iuriſdictionem, vt probant Federicus de Senis *in conſil. 14.* Felinus *in cap. cum omnes*, *num. 8. de conſtitutionibus*, Iaſſon. *in dict.* §. *pactus ne peteret num. 9.* Auguſtinus Barboſa *in collectan. ad cap. cum tempore*, *ſub num. 5. de arbitris.* Quia per impedimenti hominis remotionem velociter ſtatim & ipſo iure ſubintrat iuris diſpoſitio, ita vt fingatur impedimentum retro non adfuiſſe: plures Doctores relati à Caſtillo *controuerſiarum*, *tom 6. capitul. 143.* §. *vnico*, *num. 15. verſ. Secundus caſus eſt.*

Et comprobatur ex eo, quoniam cum Epiſ- 54
copus habeat † iure communi prouiſionem beneficiorum omnium ſuæ diœceſis, ſi contingat Pontificis reſeruatio, & auocatio; ſtatim quod tollatur tale impedimentum,prout morte Pontificis, Ordinarius ipſe etiam ignorans recuperat ſuam iuriſdictionem † Ordinariam, quia 55
obſtaculo ſemel ſublato, eius ſubintrat ipſo iure poteſtas libera; Caputaquenſis *deciſ. 86. n. 3. lib. 1.* Creſcentius *deciſ. 3. num. 4. de priuilegiis*, Puteus *deciſ. 462. in vna Corduben. num. 3. lib. 2.* Gomezius *in tractatu de expectatiuis*, *num. 10. & 21. in fin.* Eneas de Falconibus *de reſeruation. 4. part. principal. effectu 11. num. 2. verſ. Quartum*, Gometius *in regula de beneficiis vacantibus per obitum famil. Cardin. quæſt. 20. per totam*, Mandoſ. *ſuper regula 32. gloſſ. 10. num. 2. & per totam*, latè proſequitur Gonçalez *in regula de alternatiuis*, §. 5. *proœmiali*, *à num. 46.* & ſupià.

Quod claro exemplo comprobatur adducto 56
† per Ioannem Monachum *in cap. cum aliquibus ſub num. 2. in fine.* Ioannem Andræam, *num. 1.* poſt medium, Archidiaconum, & alios de reſcriptis, *lib. 6.* Caſſiodorum *deciſ. 8. num. 5. ante fin. de prebendis*, & Gomezium *in regula de non tollendo*, *quæſt. 16. poſt princip.* Hieronymum

Gonçalez

Gonçalez vbi proximè, *num.* 124. & 123. de homine ligato pedibus, vel manibus. Nam si tamine ligato pedibus, vel manibus. Nam si tamine ligato pedibus, vel manibus. Nam si tam

ctiſſimi ſubſcriptæ, res non deſinat eſſe integra, ita vt cum hærede denuò debeat agi coram ſuo Iudice Ordinario competente, vt in terminis probant cum plurimis fundamentis, Graſſis *in tractatu de effectibus Clericatus, effectu.* 1. *à n.* 298. *cum ſequentibus*, plures alios citauimus infrà *num.* 33. ſequitur manifeſtè, quòd quando per Delegatum hunc velit conueniri in prima inſtantia, omnino eius cauſa remittenda erit per Senatum hunc Supremum ad Ordinarium.

73 Hinc ſe offert tollenda dubitatio illa, † quæ ſæpè contingit; An commiſſio iactationis manu Sanctiſſimi ſubſcripta, moti (vt aſſolet) iactationis ratione vti vrgenti, continens clauſulam (*Omnéſque alios*) de qua ſuperiùs ad principium huius capituli: debeat per Senatum retineri, & cauſa remitti Ordinario ad petitionem non principalis iactantis nominatim expreſſi; ſed alterius, qui vt comprehenſus ſub clauſula generali prædicta citatur à Iudice Delegato.

Solent partes aſtutiſſimæ, & cauillantes,
74 maximè Curiales † Romanæ Curiæ ad ſubterfugiendum Iudicium Ordinarij, illudendam, & fraudandam primam eius inſtantiam, necnon vigilantiam huius Supremi Senatus (maximoperè protegentis Concilij Tridentin. decreta) variis ſuggeſtionibus vti, & Sanctiſſimo cauſas aliquas (licet falſas) proponere, vt illis motus commiſſiones impetratas ſua manu ſubſcribat: & inter alias hæc iactatio frequentior eſt. Proponit igitur impetrans Sanctitati ſuæ, eum (contra quem litigarè intendit) ſe iactaſſe de moleſtia ſibi faciendа, ne iuſtitiam in partibus conſequatur, *ex l. diffamari. Cod. de ingenuis & manumiſſ.* in cuius repetitione Zu-
75 cardus, *num.* 1. maximè dolet † de conſcientiis procuratorum, præcipuè Romanæ Curiæ nequam ac perperam vtentium hoc remedio, vt plurimùm affectato & ficto, vt ex hac iactationis commiſſionibus miſerrimi litigantes à ſuis domiciliis extrahantur. Hac etiam calumnia latè torquetur Marqueſanus *in tractatu de commiſſionibus iactationis*, 3. *part. cap.* 2 *à principio*, *tom.* 3.

Quæ commiſſio iactationis tanquam à iure
76 exorbitans, † ac parti iactanti, necnon Ordinario nimis præiudicialis reſtrictionem recipit ad perſonam dumtaxat nominatam iactantem, ita vt ad alias vltra expreſſam non extendatur, cùm in aliis deficiat fundamentum iuriſdictionis, & qualitas fundamentalis, ſuper qua nititur & expeditur, necnon ratio finalis, quæ Sanctiſſimum mouit ad ſubſcribendum, iuxta tenorem, *capitul.* 20. *cauſa omnes*, ibi: *Vel quas ex vrgenti rationabilique cauſa iudicauerit Summus Pontifex per ſpeciale reſcriptum ſignaturæ, Sanctitatis ſuæ manu propria ſubſcribendum, committere, aut auocare, &c.*

Ac propterea, nec in tali commiſſione iacta-
77 tionis permittitur apponi † clauſulam (*Omnéſque alios.*) Sic in his terminis probat Marcheſanus *de commiſſionibus iactation.* 3. *part. capitul.* 2. §. 2. *à num.* 10. *tom.* 3. *fol.* 339. in hæc: *Sed ſecus in noſtra commiſſione, quia licet (vt præmiſſi) vana contra incertos concedantur; tamen contra incertas perſonas denegatur noſtra commiſſio; & ratio patet, quia remedium legis noſtræ diffamari, præſupponit contra certos diffamantes, qui in legem committunt, ob id datur (vt dixi) commiſſio: vnde hac de cauſa clauſula (omnéſque alios in executione præſentium nominandos, & connominandos) in hac commiſſione ſemper delenda venit*, Cæſar Contardus latè *in hac lege diffamari, ampliatione* 21. *num.* 142. *per regulam, quod abſque cauſa, nemo inuitus agere eſt cogendus, &c.*

Et hoc amplius, quoniam impetrans ante
78 omnia probare † tenetur fundamentum iactationis contra iactantem expreſſum, ſecundùm Marcheſanum vbi proximè *capitul.* 1. §. 1. *à num.* 24. *cum ſequentibus.* Imò generaliter verum eſt, quòd quando iuriſdictio fundatur
79 ratione alicuius qualitatis, de ea prius debet conſtare, tanquam † fundamentum ſuæ iuriſdictionis, alias nulliter procedat Iudex. Vantius *de nullitatibus ex defectu iuriſdiction. & vnde, &c. à num.* 52. *&* 53. Nos *in tractatu de Regia protectione* 1. *part. capitul.* 2. *num.* 68. *& capitul.* 4. *num.* 43. *&* 44. vbi plures Doctores citauimus; plura cumulat Valençuela Velaſquez *in conſ.* 191. *à num.* 8. *cum multis ſeqq. tom.* 2.

Sicque dicit Angelus † *in conſil.* 138. *viſis om-* 80
nibus, *num.* 1. *cum ſequentibus.* Quod reſcriptum limitatum circa certas perſonas, & certas qualitates non extenditur vltra, ſicque reſcriptum dans iuriſdictionem ſuper poſſeſſione per rapinam, non extenditur ad poſſeſſionem per fraudem. Et idem plura alia ſimilia conducens, firmat Paulus de Caſtro *conſil.* 253. *ad confirmationem*, *à num.* 1. *cum ſequentibus*, *lib.* 1. Romanus *conſil.* 388. *in caſu propoſito. num.* 4. vbi Apoſtilla *verbo*, *Comprehendit*, Cardinal. Tuſchus *practicar. concluſion. littera R. concluſ.* 213. *à num.* 6. *cum ſequentibus*, *&* *à num.* 22. 23. *&* 24.

Ex quibus rectè infertur, quòd cùm com- 81
miſſio iactationis manu Sanctiſſimi ſubſcripta non egrediatur perſonam iactantis ſpecialiter nominatam, nec vltra eam, alias comprehendat, etiam cum clauſula generali (*Omnéſque alios*) quia limitata cauſa limitatum producit effectum. Licet reſpectu iactantis non remittatur ad Ordinarium; tamen reſpectu aliorum, qui virtute clauſulæ generalis (*Omnéſque alios*) quæ naturæ huius commiſſionis directè repugnat ex mox dictis, citantur à Delegato, & conuenire tentent in prima inſtantia: omnino perſonatum ad Ordinarium cauſa ipſorum remittenda erit, cùm in eos nullam Delegatus ex hac commiſſione iuriſdictionem habeat, nec eorum reſpectu apparet nec cenſetur cauſa ſua auocata à Sede Apoſtolica, nec contra eos commiſſio intelligitur ſub-
ſcripta, quia ſubſcriptionis † qualitas re- 82
gulatur à viribus, virtute, & poteſtate principalis, quæ contra iactantes non expreſſos non porrigitur, ſequitur perneceſſe quod prima inſtantia remanſerit præſeruata horum Ordinario appetens inde Senatus remiſſionem.

Infertur etiam ſecundò, quòd cùm ex Zu- 83
cardo, † & Marcheſano, Commiſſio iactationis directa Auditori Rotæ, vel alteri Iudici Romanæ Curiæ ſit incapax huius clauſulæ (*Omnéſque alios*) & ab ea omnino deletur; pariformiter nec ipſe Auditor ſubdelegans poterit illa clauſula vti in ſubdelegationis commiſſione ad partes miſſa; quia poteſtatem, quam

ipse nunquam habuit, nec recepit à Sede Apostolica, alteri dare nequit, sicut nec Auditor ipse monitoriales expedire contra non comprehen-
84 sos in sua commissione; † quia potestas Delegati dependet & regulatur à potestate delegantis, *l.1.& 2.Cod.de apparitor. prefecti annonæ, lib.12.* plurimas & mirabiles doctrinas adduximus Nos *in tractatu de Regia protectione, 4.part. capitul.6. per totum*, & præcipuè *à num. 25. & sequentibus.*

Qui *num.* 30. adduximus textum *in l. vnica*, in hæc: *In causarum delegationibus illud, & consultissimè præcipimus obseruari, vt ita valeant, si ad iurisdictionem pertineat delegantis, quòd si quis alienæ iurisdictionis causam crediderit delegandam, nec præcepto cognitorum datam, patientia accommodare censemus, &c. Cod. qui pro sua iurisdiction. dare, darive poss.* Quare monitoriales Auditoris, & citationes earum vigore factæ à Iudicibus monitorialium in partibus, & per Senatum retinendæ, facta ad Ordinarium causæ principalis remissione in prima instantia.

Infertur vltimo ex conclusionibus superius appositis, ad principium huius capituli, vt in
85 iis casibus † in quibus per mortem eius re integra, contra quem impetratum fuit rescriptum, dicimus ipso iure resolui commissionem, & expirare iurisdictionem Delegati: quòd si interim dùm Auditor Rotæ (cui commissio remissa fuit) expedierit monitoriales ad citandum principalem expressum in rescripto, iste fortè moriatur; non poterunt dictæ monitoriales exequi in eius hæredes, & multò minus, contra hæredem illius qui non venit principaliter, & nominatim expressus in commissione, sed tacitè includebatur in clausula generali (*Omnésque alios*) quo re integra mortuo, in eius hæredem non erit facienda monitorialium prædictarum executio, vt ex *cap. significauit, de rescriptis*, diximus superiùs *conclusion. 1. a numer. 12. & conclus. vltim. à num. 32. & sequentibus.*

86 Atque etiam ideò Iudex † & executor virtute monitorialium nulliter manifestè procedit, postquam Auditoris subdelegantis expirauerit iurisdictio, & fuerit resoluta commissio per mortem conueniendi re integra, aut ipsius subdelegantis, quia per cessum vel decessum delegantis re integra, expirat potestas Delegati, *cap. quamuis de officio Delegati in 6. cap. gratum eodem titul. l. & quia, ff. de iurisdictione omnium iudicum.* Dominus Ioann. del Castillo *controuersiarum lib. 2. cap. 29. per totum.*

Et magis in his terminis executorem moni-
87 torialium, † ac compulsorialium in partes è Romana Curia missorum, vt à fortiori, & per necessariam consequentiam expiret eorum potestas, commissio aut iurisdictio, cessante re integra iurisdictione delegantis, & Romæ existente; Videndus erit Puteus *decis 240. lib. 3.* per quem & Nos *de Regia protectione 4 part. capitul.*
88 *6. num. 39. & à num. 34.* Benè fundatur, † quoniam infecta primitiua, infecta censetur derivativa, atque etiam quod resoluta prima causa influit in secundas, & resoluto iure dantis resoluitur ius accipientis ex iuribus vulgaribus & doctrinis.

Quod & fortius probatur ex doctrina Cardinal. Tuschus *practicarum conclusion. littera R. concluſ. 213. num. 13.* Vbi quod † commissio 89 impetrata contra aliquem resoluitur, si iste decedat post sibi factam citationem ad certum tempus ante tamen completum terminum.

§. VNICVS.

Commissionem cum clausula (Omnésque alios) subscriptam manu Sanctissimi obtinens, si insuper aliam non subscriptam impetret, ex qua citauit aliquem aliàs comprehensum sub clausula generali prioris, si sic citatus pro remissione ad Ordinarium in Senatu instet, an ex prima subscripta excludi queat.

Et numquid impetrans renuntians secundæ commissioni & citationi, possit prioris virtute nouiter citare, atque remissionem ad Ordinarium per Senatum faciendam euitare.

Et quid si in supplicatione vnus tantùm nominetur aduersarius, per Cursores tamen in extentione clausula generalis sit apposita, an sub subscriptione Sanctissimi inclusa intelligatur?

SVMMARIVM.

Commissionem habens subscriptam manu Sanctissimi cum clausula (omnésque alios) potest tres vel quatuor, vltra nominatum, citare, num.1.

Citans aliquem ex commissione non subscripta, an possit obtinere in Senatu ostendens aliam subscriptam, num.2.

Potestatem duplicem si quis habet, actus à se gestus sustinetur ex valida, num.3.

Dolo facit qui petit quod statim restituturus est ibidem.

Actum agens videtur eum agere vt vtilis, & validus esset, non prout ille illicitus foret, n.4.

Inhibitionis intimatio, & sententia, seu possessio si eodem die fiant, inhibitio censetur posterior, ibidem.

Ex duobus factis, de quorum anterioritate non apparet, fingitur præcisè qui facit actum valere, ibidem.

Potestatem duplicem habens, si se restringat ad inutilem, non sustinetur actus ex vtili, & valida, num.5.

Ordinariam, & delegatam habens iurisdictionem, si se ad alteram, & inutilem restrinxit; processus non sustinetur ex valida, num. 6. & seqq.

Citatio emanata vigore delegationis, quam Iudex non habet, non sustinetur ex potestate Ordinaria, quam simul habet, num.7.

Procedere qui potuit ex vtraque potestate, si se restrinxit ad inualidum; processus non sustinetur ex valida, num.8.

Citatus indifferenter absque restrictione intelligitur citatus tanquam ipse, & tanquam tutor. n.9.

Sententia lata ex falsa causa expressa, non sustinetur ex vera, quæ aderat, num.10. & 11.

Actus

Actus qui potest fieri vno modo licitè, censetur factus eo iure, & persona, qua licitè fieri potest, num. 22.

Nisi se restringat ad illicitam potestatem, numer. 13.

Agens ex vna causa, falsa tamen, & inualida, non sustinetur iudicium ex alia vera tunc existente, num. 14.

Impetrans beneficium vno, & inefficaci vacationis modo, non iuuatur ex alio vero, etiam tunc existente, num. 15.

Secus si se non restrinxit impetrans ad vnum vacationis modum, num. 16.

Citatus ex secunda commissione subscripta obtinet in Senatu remissionem Ordinario, etsi actor in Sena, u aliam subscriptam ostendat, n. 17.

Actus gestus indifferenter sustinetur ex ea potestate valida, inualida non obstante, num. 18.

Impetrans postquam citauit ex secunda commissione, an possit illi renuntians ad priorem validam redire, num. 19. & sequentibus.

Commissioni potest impetrans renuntiare re integra, secus post executam citationem, num. 20.

Electione semel facta, sublata est potestas iterum eligendi, num. 21.

Electio semel facta irreuocabilis, & incommutabilis redditur, num. 22.

Data facultate declarandi, aut interpretandi, expirat potestas ex prima declaratione, n. 23.

Facto magis, quàm verbis voluntas declaratur, num. 24.

Commissionem impetrans, & comparens coram alio Iudice competente commissioni videtur renuntiare, num. 25.

Secunda commissio impetrata super eodem negotio, an primæ videatur renuntiare, numer. 26.

Ad commissionem priorem subscripta potest impetrans redire, etsi ex secunda non subscripta citauerit aduersarium, num. 27.

Commissio non subscripta, & ex ea exeeuta citatio sunt nullæ ipso iure, num 28.

Res non desinit esse integra ex citatione nulla, num. 20.

Citatione nulla non obstante, potest quis commissioni renuntiare, num. 30.

Præuentio iurisdictionis non causatur ex citatione nulla, aut nulliter expedita, num. 31.

Non citare idem est, vel nulliter citare, n. 32.

Nec ex ea infertur contumacia, num. 33.

Actus nullus præuentionem iurisdictionis non inducit, num. 34.

Comparens coram Iudice à quo, si fuit reiectus, non renuntiat suæ appellationi, n. 35.

Tertius comparens liti inter alios, si non fuit admissus non videtur actis consentire, nec impeditur redire ad aliam viam sibi fauorabiliorem, num. 36.

Renuntiatio non acceptata non nocet, & potest renuntians pœnitere, num. 37.

Cap. licet de procuratoribus, lib. 6. exornatur, n. 38. & seqq.

Electus repudians electionem de se factam, potest ante acceptationem suæ repudiationis, iterum acceptare, num. 39.

Delegatus repud ans commissionem, potest ante repudiationis acceptationem, illam acceptare, & validè procedere, num 40

Ex actu impugnato nemo potest se iuuare, nec fructum consequi, num. 41.

Succumbens in actu impugnato potest in eo se fundare, num. 42.

Commissioni secundæ non subscriptæ potest impetrans renuntiare, & si ex ea citauerit aduersarium, nulliter tamen, & ad priorem subscriptam reddire, num. 43.

Per citationem nullam res non desinit esse integra, ideò impetrans potest suæ commissioni renuntiare, num. 44.

Electio competens ex testamento est irreuocabilis, ex contractu autem variari semel potest, num. 45.

Electio nulla non impedit variare, & iterum validè eligere, num. 46.

Comparens coram Iudice carente iurisdictione non dicitur renuntiare suæ commissioni impetratæ, num. 47.

Secunda commissio ad idem impetrata, & ad corroborationem prioris est nulla, & prior valida remanet, num. 48.

Rescriptum secundum super eodem impetratum si nullum est, priori valido non derogat, nec impetrans ei censetur renuntiare, num. 49.

Iuri iam competenti non censetur impetrans super eo renuntiare, quando non datur incompatibilitas, num. 50.

Abundans cautela non nocet, etsi ea fuerit nulliter adhibita, num. 51.

Clausula (Omnésque alios) addita per Cursores in extensione commissionis, quæ non legitur in supplicatione subscripta per Papam, nihil operatur, num. 52.

Subscriptio non qualificat, nec approbat ea quæ non leguntur in supplicatione, num. 53.

Causa rationabilis ad subscribendum non consideratur in ignotis a Papa comprehensis in clausula (Omnesque alios) num 54.

Nisi ipsa causa relata Papæ sit vniuersalis omnes complectens, ibid.

EXthemate huius *capitul.* 12. aliæ non contemnendæ insurgunt controuersiæ, quas de facto † habuimus. Et circa primam videtur dicendum, eum, qui semel impetrauit commissionem cum clausula generali (*Omnésque alios*) subscriptam manu Sanctissimi, ex qua licitè, & iuxta formam Concilij Tridentini, *capitul.* 21. *de reformatione, session.* 24. potuit tres, vel quatuor vltra in ea expressim conuenire, absque Senatus Regij impedimento, prout *suprà hoc cap.* latiùs comprobauimus, si nihilominus, vel cogitans eam non sufficere contra non nominatos expressè, vel pro maiori firmitate aliam commissionem impetrauit, nominando expressè alios, alias comprehensos sub clausula generali prioris commissionis, & virtute † secundæ aliquem ex eisdem citauit, qui tamen pro remissione Ordinario facienda Senatum Regium adiuit, ex eo quòd fuerit citatus in prima instantia ex commissione secunda non subscripta, posse impetrantem insuper præfatam in Senatu priore commissione subscripta, dictam remissionem eurare, probari videtur ex eo quòd habens ad actum duplicem potestatem, si actus gestus nequeat sustineri ex vna inutili; † sustinetur tamen ex vtili & valida, vt actus validus reddatur, late Vant us *de nullitatibus sententiar. ex defectu iurisd. Ordinar.*

Menochius *de præsumptionibus*, *lib.2. præsumpt. 17. per totam*, & alij quamplures statim citandi, sed iste actor impetrans habet duplicem commissionem, alteram validam, vtilem & subscriptam manu Sanctissimi; ergo ex ea sustineri debet lis mota, ita vt locus non sit remissioni ad Ordinarium in Senatu postulatæ, cùm re vera conquestus possit liberè ex subscripta commissione quandocumque conueniri, & dolo facit qui petit, quod statim restituturus est, ac propterea vt circuitus vitentur, vim facere Iudicem videtur declarandum.

Deinde quia gerens actum, videtur illum
4 gerere, provt licitè & magis † licitè gesserit, & non provt gessisset illicitè, seu minus licitè, *l. merito ff. pro socio*, Bart. *in l. gerit.87. num.20. versicul. à summo primum*, *& num.21. ff. de acquirend. hæreditat.* Surdus *de alimentis*, *tit. 9. quæst.16. sub num.25. & 16. & consil.14 num.12. & consil. 19. num. 28. & sequentibus*, Cranetta *consil.22. num. 5. & consil. 25. num. 29.* Scaccia *de commertiis*, §. 3. *glossa 5. sub num. 95. & in tractatu de re iudicat. glossa 14. quæst.23 num.40.* Ergo impetrans ex commissione subscripta vtiliori potest se iuuare, vt remissio in Senatu euidetur.

Quia in dubio pro actus validitate præsumitur latè, & optimè Giurba *decis.36. à num. 16.* provt de sententia & intimatione inhibitionis eodem die peractis, de qua cum de anterioritate non constat, præsumitur sententiam prius latam fuisse; Achilles de Grassis *decis. 34.* alias *263. tit. de appellation.* Thesaurus *decision. 49. num.3.* Giurba vbi proximè *num.16.* Seraphinus *decision.1115. num.1. part.2.* Item si de inhibitionis intimatione, & possessionis traditione appareat eadem die, & non constet de anterioritate; possessio præsumitur præcessisse ad excludenda attentata, ex Doctoris & Rotæ decisionibus mox citandis.

Item si commissio sit impetrata eadem die, qua sententia est lata, præsumitur istam præcessisse, Scaccia *de appellationib. quæst. 3. & 4.* quia ex duobus factis, de quorum anterioritate non apparet; semper fingitur præcedere, quod facit actum valere, ex Bartol. *in l. non solum*, §. *sed vt probari*, *ff. de noui operis nuntiat.* Vantius *de nullitat. sentent. tit. quid sit null. n.26.* Anna *singular. 670. & 671.* Menochius *præsumption.13. & lib.6. præsumption.7.* Franchis *decision.594. num.8. & decis 649. num.9. 10 & 11.* Giurba *decision. 36. num. 18.* Antonius Gomez *in l.42. Tauri*, *num. 3. & 4.* Molina *lib. 2. capitul.7. num. 51.* apud quos de variis exemplis huius doctrinæ videbis, præcipuè apud Vantium, & Menochium, Alexander Ludouis. *decis. 232. num. 7.* & ibi Beltramin. *num. 11.* Mantica *decision. 352. num. 11.* Lancelotus *de attentatis 2. part. cap.10. declarat.2.* Mandosius *de inhibitione*, *quæst. 81.* Qui testatur de regula generali, quòd actus gestus eadem die executæ inhibitionis præsumatur gestus ante inhibitionem, & illam præcessisse.

Item etiam si possessio fuit capta eadem die qua fuit præsentata inhibitio, & non constet de anterioritate; possessio prius capta præsumitur, & postea subsequuta inhibitio, Seraphin. *decision.1115. num. 1.* Caputaquensis *decision. 211. num. 4. part.2.* Lancelotus *de attentatis part. 1. in præfation. num.130. & part.2. capitul.2. declaration. 2. num. 1.* Rota Recent. *decis. 487. sub num.2. part.2.* & in Aquisana Capellan. coram Pennia, penes Marquesanum *de commissionib. part.1. fol 369. num.3.* Ludouisius Post. *de manutention. obseruat.48. num. 33.* Farinacius *decis. 487. tom. 2. fol. 469.* Igitur videtur dicendum, quod citato, ex commissione secunda non subscripta, & idcirco inualida, fit in Senatu deneganda remissio causæ ad Ordinarium à se petita, stante commissione priori valida & subscripta, de qua in Senatu per impetrantem docetur, & constat.

Contrarium tamen de iure verius † est, imò 5
quod conuentus, & citatus ex commissione secunda non subscripta omnino debeat in Senatu remissionem Ordinario obtinere, non obstante priori vtili, & solemniter expedita. Quoniam is qui habet duplicem potestatem, si actum faciens restringat se ad vnam, inualidam tamen, & non vtilem ad actum, non sustinetur actus ex valida, & vtili, Calderinus *cons. 1. de accusationibus*, Ancharan. *consil.357.* declarat, & Cassiodorus *decision. 7. num. 7. de appellationibus*, Capitius *decis. 96. in causa. num. 9.* post Marianum Socinum *capitul. 2. articul. 13. de libelli oblatione*, Vantius *de nullitatibus ex defectu iurisdiction. ordinar. sub num. 174. versicul. Quamuis dicta clausula*, Menochius *de præsumptionib. lib.2. dict. præsumption.17. à num. 2.* Caldas Pereira *in tractatu de emptione & venditione capitul.3. à num. 12.* ibi: *Hinc etiam resolnitur, verum † esse, quod scribit Glossa singularis in cap.* 6
ex litteris, de officio Delegati: asserens processum esse nullum, quem Ordinarius tanquam Delegatus agitauit, cum Delegatus non esset, etsi vti Ordinarius potuisset procedere, quod Panormitanus ibidem censuit causari ex defectu voluntatis, qui se adstrinxit ad delegatam iurisdictionem, Ordinariam repudians, vt dict. cap. ex parte Astiensis, & dict. cap. cum super. Nec vrget, quòd Ordinarius non potest à se abdicare iurisdictionem Ordinariam, vt in l. Legatus, ff. de officio Proconsul. quoniam etiam hoc casu non abdicauit; sed potius noluit procedere, vt Index Ordinarius, quod potuit facere, vt in l. sed & si seruum, §. final. cum l. sequent. ff. de arbitris, & ita respondit Ioannes de Lignano *de censura Ecclesiastica*, quem sequitur Felinus *in capitul. cum ex officio, de præscriptionibus, &c.*

Et hæc est doctrina verissima pluries Cano- 7
nizata † per Rotam, vt in vna Tridentin. benefici del Rosal. 12. *Decembris* 1594. coram D. Penna, quam ad litteram adducit Nicolaus Garcia *de benefic.6. part. capitul.2. num. 17.* quæ ante finem, ita ait: *Præterea nec decretum citationis poterat sustineri vigore Ordinariæ iurisdictionis, quia cùm processerit tanquam Delegatus se restrinxit; fecit enim actus tanquam Iudex Apostolicus vigore litterarum, & idcò nulliter processit ex prædictis*, Hostiens. Imola, Abbas & alij *in cap. cum ex officij*, vbi Felinus *num.25. versicul. Quarta conclusio, de præscriptionibus. Nam qui potest procedere † ex potestate valida,* 8
& procedit ex potestate inualida, ad quam se coarctauit, nulliter procedit, Puteus *decision. 583. num.3. lib. 2.* Romanus *consil. 343. num. 5. &c.* Facit *decisio 415.* Seraphini *à num. 1.* ibi: *Hæc obiectio non placuit, quia reuera ipse erat tutor, & administrator cum † amplissima potestate à* 9
contutoribus ei tributa; quare cùm citatio non

fuerit

fuerit restricta ad eum tanquam principalem tantùm, & exclusiuè respectu facultatis, quæ ei vti tutiori competebat: sustinetur actus ex capite, ex quo sustineri potest ad Concil. Roman. 446. & 447. Iasson. *in l. exigendi, num.* 7. & 9. *Cod. de procurator. &c.* Facit etiam Alexander Ludo-
10 uisius *decision.* 2. vbi dicit, † quòd sententia Nuntij sit nulla, eò quòd lata fuit motus, quòd litteræ Papæ erant attentatæ, tanquam litependente impetratæ, cùm sit causa falsa, & inutilis, quia Papa non attat, & ex ea reuocat possessionem, licèt alias eam posset vt attentatam reuocare, nihilominus sententia non sustinetur, quia se restrinxit ad causam inutilem, & inualidam.

Et melius facit in proposito ipse Alexander Ludouisius *in decision.* 204. *à num.* 16. ibi: *Fa-*
11 *cit quod dicitur de habente potestatem* † *Ordinariam, & Delegatam, vt censeatur processisse ea potestate, secundum quam actus valet*, Abbas *in dict. cap. cum officij, num.* 31. *& sequentibus de præscriptionibus*, vbi Felinus *sub num.* 32. *versicul. Amplia secundò*, Alciatus *dict. præsump-*
12 *tion. num.* 5. *Actus enim, qui potest fieri* † *vno modo licitè, & alio illicitè; censetur factus eo nomine, & sub ea persona, & iure, quo licitè fieri potuit*, Aretinus *consil.* 23. *num.* 10. *in fin.* Curtius Iunior. *consil.* 20. *num.* 7. *versicul. Et ad hoc optimè conueniunt, quod sine difficultate pro-*
13 *cedit, quia dicta Virginia non se restrinxit* † *ad facultatem Arbitri incompetentem*, Paulus de Castro *consil.* 84. *sub num.* 4. *versicul. Sed ad hoc respondetur, lib.* 1. Aymon. *consil.* 284. *sub num.* 5. *versicul. Quicto respondeo, &c.* Et Oliuerius Beltraminius *in annotationib.* ibidem *nu-mer.* 31. alias Rotæ decisiones adducit concordantes.

Quapropter cùm impetrans potuisset citare reum aliàs comprehensum sub clausula generali (*Omnésque alios*) contenta in prima commissione subscripta, atque ideò validè impetrata, & non citauit, sed ex secunda inutili, & inualida, quæ non tribuit iurisdictionem, ad quam se expressè restrinxit, sequitur, quòd nullo modo in Senatu possit ex ea euitare remissionem ad Ordinarium petitam, ex supradictis.

14 Facit deinde, quòd si quis agat ex † vna causa, falsa tamen & inualida, non sustinetur iudicium ex alia vera, etiam eo tempore existente, quando se restrinxit ad inualidam, & inutilem, vt post plurimos probauimus suprà *hoc tractatu de supplicatione ad Sanctiss.im.* 1. *part.*
15 *cap.* 12. *num.* 3. Cui consonat, quòd si quis impetrauit beneficium vno expresso vacationis modo, si iste sit inualidus, & inefficax, non sustinetur gratia ex alio valido & vtili tunc existente, cùm se restrinxerit impetrans ad inutilem, & inualidum; plurimos Doctores & doctrinas ad idem congestissimus *in tractatu de Regia protectione*, 3. *part. capitul.* 10. *num.* 45. *vsque ad numerum* 50. inclusiuè; adde Nicolaum Garciam *de beneficiis* 11. *part. capitul.* 1. *à*
16 *num.* 8. Secus si se impetrans † non restrinxit ad vnam causam, & vacationis modum, sed simpliciter, & genericè vacationem narrauerit, quam plures Doctores obseruant laudati ab eodem Garcia ibidem *à num.* 21. *& sequentibus*; & Augustinus Barbosa nouissimè *in tractatu de iure Ecclesiastico lib.* 3. *capitul.* 14. *à numer.* 76.

Ex quibus indubiè concludendum est in hoc priori articulo; † citandum ex secunda com- 17
missione non subscripta omnino obtinere in Senatu causæ remissionem ad suum Ordinarium, etiamsi in Senatu impetrans ostendat priorem commissionem subscriptam manu Sanctissimi, sub cuius clausula generali reus citatus poterat comprehendi, & conueniri, cùm ea vsus non fuerit actor contra illum, nec huius virtute eum citauit, nec litem mouit.

Ad argumenta in contrarium adducta ad principium † huius §. facilè respondebis, ex 18
eisdem Doctoribus ibidem citatis, vt procedant quando habens duplicem potestatem actum gessit simpliciter, absque eo, quòd se restringat ad inutilem; vt tunc sustineatur actus ex valida, & magis vtili, vt hactenus latiùs probauimus.

Quoad secundam autem §. partem (quæ indubiè longè difficilior est) an scilicet impetrans 19
† postquam vsus est secunda commissione in vtili, ex defectu subscriptionis propriæ manus Sanctissimi, eius virtute reum citando, possit illi renuntians ex priori denuò agere, & euitare remissionem cùm appareat subscripta, continens clausulam generalem, sub qua includitur istemet reus.

Pro parte negatiua plura vrgent. Primum, 20
quia licet † impetrans re integra, hoc est anteaquam vteretur commissione, potuisset pœnitere, & commissioni impetratæ liberè renuntiare: tamen postquam ea vsus est, citando illius virtute aduersarium suum, effecta fuit communis, & aduersario suo ius quæsitum ex ea, ac propterèà iam eo inuito illi nequit impetrans renuntiare, nec ab ea desistere, probant plures Doctores, & Rotæ decisiones adductæ infrà hac 2. *p. cap.* 19. *à num.* 26. *cum sequentib.* Ergo huic secundæ commissioni, cuius virtute aduersarius fuit citatus, renuntiare nequit impetrans, & ad priorem redire.

Secundò facit, quia licet impetrans à prin- 21
cipio haberet † facultatem ea vtendi commissione qua maluisset; tamen ex quo semel elegit secundam, ex eáque citauit aduersarium suum, iam cessauit facultas ad priorem redeundi, *l. similiter. §. fin ff. quod metus causa, cap. cum omnes circa finem de constitutionibus*, Surdus *consil.* 377. *num.* 3. Farinacius *in praxi crimin. part.* 7. *quæst.* 175. *num.* 199. Marius Antonius *variarum resolution.* 17. *num.* 8. Surdus *decis.* 4. *num.* 72. quia quod semel placuit amplius displicere non potest.

Electione enim semel facta expirat potestas iterùm eligendi, † & redditur irreuocabilis, & 22
incommutabilis, latè Molina *de primogeniis, lib.* 2. *cap.* 4. *à num.* 3. *cum sequentibus*, latissimè Christophorus de Paz *in tract. de tenuta, cap.* 34. *à num.* 48. *cum multis sequentibus*, vbi pulchra iura allegat, & Doctores, latè etiam Castillo *controuers. tom.* 5. *cap.* 80. *à num.* 18. *cum sequentibus.*

Sicuti quando alicui competit, vel data fuit facultas declarandi, † vel interpretandi, semel 23
à se facta declaratione, vel interpretatione, expirauit potestas iterùm declarandi, aut interpretandi, cum prima perpetuam consequuta

fuerit firmitatem irreuocabilem, Gloſſa celebris *in l. quidquid adſtringendæ, verbo, Secundùm promiſſionem, verbo, Nec rurſus, ff. de verborum obligationibus*, vbi Paul. Caſtrenſ. *num.7.* cui ſubſcribunt Alexand. Cuman. Imola, & Aretin. in eodem text: ac melius Iaſſon. *in n. 8. vſque ad numerum* 11. Simon de Prætis *lib. 1. de interpretatione vltimarum voluntat. interpretatione 1. dubio 5. num. 1. & 2. fol.* 64. Mandelus de Alua *conſ.* 592. *num.* 3. & per ſolum Prætis loco citato, *ſolution.7.* idem tenet Caſtillo *controuerſiarum, tom.6. capitul.*84. *num.* 5. Igitur ſemel facta declaratione per impetrantem, ſe velle vti ſecunda commiſſione, non poterit iterum variare, nec priori vti.

Quia voluntas magis facto, quàm verbis de-
24 claratur; plures † congerit Auguſtinus Barboſa *axiomat.*230. *à num.*4. Et ex facto magis deducitur renuntiatio, aut ratificatio, quàm ex verbis; plurima ipſe, *axiomat.93. à num. 6. cum ſequentibus.*

Tertiò fortiter vrget, quoniam impetrans
25 † ex quo comparuit coram Iudice ſecundæ commiſſionis, qui præuenit cauſam, & ex ea citauit, à prima commiſſione, qua non fuerit vſus; recedere videtur, & iuriſdictio ex ea ſublata, iuxta Rotæ deciſiones adductas ſup. hac *2. part. cap.*19. *à num.*42. *& ſeqq.*

Quartò, quia per impetrationem ſecundæ
26 commiſſionis † ſuper eodem negotio, priori videtur renuntiari, iuxta doctrinas per Thomam Sanchez *de matrimonio, lib. 8. diſp. 22. à num.*16. *tom.*3. *fol.* 637. Quapropter iſte impetrans neutra poteſt iuuari; non prima, quia renuntiata, non ſecunda, quia inutilis ex defectu formæ ſubſcriptionis, obſtante decreto irritati Concilij Tridentin. *ſeſſion.*24. *de reformatione, capitul.* 20. iuxta text. *in l. licet* 20. *ff. de adimendis legatis*, ibi: *Licet transferam legatum in eum, cum quo nobis teſtamenti factio non eſt, ſiue in ſeruum proprium, cui ſine libertate legauero, licet eis non debeatur, nec illi tamen debebitur, cui fuerit ademptum.*

27 Quibus tamen minimè † obſtantibus; contrarium de iure verius exiſtimo, imò quòd impetrans liberè poſſit ſecundæ commiſſioni renuntiare, & citationi eius virtute factæ, & executæ, & iterum ad priorem ſubſcriptam redire, & huius virtute denuò agere contra eundem reum aliàs comprehenſum in clauſula generali (*Omnéſque alios*) in eadem contenta, moueor ex ſequentibus.

28 Primò quoniam ſecunda † commiſſio non ſubſcripta fuit nulla, ita vt nec ex ea adquiſita fuit iuriſdictio Iudici Delegato, & per conſequens citatio eius virtute emanata, & executa, pariter nulla fuit ex defectu notorio iuriſdictionis, vt ſæpè diximus in capitibus antecedentibus huius *2. part.* & ferè in omnibus, & per citationem nullam res non deſinit eſſe integra,
29 † nec dicitur lis introducta, prout abundè ſcripſimus hac *2. part. cap.* 12. *à num.* 66. *cum multis ſequentibus*; vbi plures mirabiles doctrinas congeſſimus; ergo cùm adhuc res dicatur integra, poterit impetrans liberè pœnitere, & ſuæ commiſſioni ſecundæ renuntiare inuito aduerſario, iuxta communem Doctorum opinionem, quos citauimus remiſſiue in primo argumento pro contraria parte, *à num.*20.

Et inſuper plurima congerit † Lancelotus *de* 30
attentatis. 2. part. cap. 4. in præfatione à num. 42. *cum ſequentibus*; vt liti cæptæ ex citatione nulla, vel aliàs nulliter expedita, aut exequuta poſſit quis renuntiare, & commiſſioni ex qua emanauit, plures adducens ad idem Rotæ deciſiones, quia non præſtat impedimentum, quod de iure non fortitur effectum, eò quòd res adhuc dicitur integra, ex quibus reſpondetur primo argumento.

Quibus & adde, quòd ex citatione nulla ali-
ſérve † nulliter expedita & exequuta, non ori- 31
tur præuentio iuriſdictionis, vt per Barboſam *in l. ſi quis poſtea quàm, num.*50. *& ſequentibus, ff. de iudiciis*, & ibi Amorinus *num.* 4. 6. 7. *&* 11. Maſcardus *de probationibus, concluſion.*1226. *à num.*16. Azebedius *in l* 10. *num.*52. *tit.*13. *lib.*8. *Recopilation.* Farinacius *quæſt.*7. *num.* 61. Decianus *lib.* 4. *crimin. capitul.* 21. *num.* 4. *&* 19. Marius Giurba *conſil.* 48. *à num.* 35. *& conſil.* 15. *num* 6. ſiue citatio prætermiſſa ſit penitùs, ſiue
† minùs legitimè facta ſit, *l.* 1. *item cum ex edi-* 32
to, ff. quæ ſententiæ ſine appellation. Aſinius *in praxi*, §. 6. *capitul.* 12. *num.* 5. *& cap.* 13. *num.* 1. Vantius *de nullitatibus ex defectu citation. num.*1. *&* 11. Sfort, *conſil.* 72. *num.* 2. 3. *&* 4. Salicetus *conſil.* 23. *num.* 23. Gramaticus *conſil.* 37. *num.* 4. *& deciſion.* 79. *num.* 10. Anton. Gabriel. *practicarum concluſion. titul. de citation. concluſion.* 3. *à num.* 1. Nec ex ea † in- 33
ducitur contumacia, Giurba *conſil.* 67. *num.* 8. vbi plures.

Generaliter enim vera eſt † concluſio, quòd 34
actus nullus, qui de iure effectum fortiri non poteſt, præuentionem iuriſdictionis non inducat, Gloſſa *in l.* 1. *verb. Per nuntiationem, & verbo, Eatenus, ff. de noui operis nuntiation.* Amorin. *in l. ſi quis poſteaquam, num.* 2. *ff. de iudiciis*, Oldraldus *conſil.* 213. Borrellus *in ſumma deciſion. titul.* 41. *num.* 147. Tepatus *variarum lib.* 1. *titul. de cauſis miatis, columna* 2. Farinacius *dict. quæſt.* 7. *num* 61. Balbus *deciſion.* 71. Azebedius *in dict. leg.* 10. *nums.* 53. *titul.* 13. *lib.* 8. Anton. Gabriel. *titul. de iudiciis, concluſion.* 1. *num.* 34. Giurba *conſil.* 48. *num.*35. Igitur nihil impedit, quominus impetrans commiſſioni, & citationi nulliter expeditis valeat renuntiare inuito aduerſario, & ad priorem redire vtilem, quia res non deſinit eſſe integra.

Secundò probatur hæc pars, quia ſecunda
commiſſio † vti nulla ſemper fuit impugnata 35
ab aduerſario, & nunquam acceptata, igitur interim nec inducitur renuntiatio prioris, nec impeditur impetrans renuntiare ſecundæ, Scaccia *de appellation. quæſt.* 17. *limitat.* 2. *num.* 51. Barboſa *in cap. ſolicitudinem, ſub num.* 3. *de appellationibus*; dicentes, quòd per comparitionem appellantis coram Iudice à quo non oritur renuntiatio ſuæ appellationis, ſi fuit reiectus & non admiſſus, & cum Abbate, & alios *in cap. gratum, de officio Delegati*, Roman. *ſingularib.* 151. & aliis citatis a Palat. Rubeos *in cap. per veſtras, column.* 405. *hodie* 4. *notæ, num.* 41. *pagin.* 514. Franchus *in dict. capitul. ſolicitudinem, num.* 12. Decius *in cap. gratum, num.* 4. *verſicul. Tertio limitat. de appellationibus*, Felinus *in cap. capitulum, Sanctæ Crucis,*

Crucis, *num.* 8. *de rescriptis*, Mieres *de maioratu* 1. *part. quæst.* 68. *num.* 40.

Comprobat decisio Rotæ inter recollectas
36 † per Marchesanum *de commission.* 2. *part. cap.* 6. *de commissione*, *quando tertius ad caus. admit.* §. *verò*, *fol.* 252. Quas inseruit ad finem eiusdem cap. qua dicitur, quòd licet tertius pro suo iure comparens in lite inter alios pendente queat dupliciter comparere; vel vt secum lis incipiatur denuò, vel vt in eodem statu admittatur, & hoc casu sibi nocent; & prosunt acta iam gesta, iuxta quæ Nos *hac* 2. *part. cap.* 13. *à num.* 62. *cum multis sequentibus*. Tamen vt censeatur consentire actis gestis, & renuntiare viæ priori sibi fauorabili; debet expressè seu explicitè admitti, si tamen fuit reiectus, potest ad illam redire, & sibi acta gesta non nocent, ex doctrina Bartoli *in l. sæpè*, *num.* 5. 8. *&* 9. *ff. de re iudicata*, & aliis quos referens sequitur Couarru. *practic. quæst. cap.* 15. *num.* 8. *versic. Scribet tamen*, Bartol. Crescentius *decis.* 68. aliàs 3. *de rescriptis*, & tenuisse Rotam *in vna Legionens. iurisdictionis* 3. *Maij* 1591. coram Pamphilio, *ibidem* relata.

Hinc renuntiatio non acceptata nullatenus
37 nocet, † & ante acceptationem potest renuntians pœnitere, latè Riccius *collectan.* 1479. *part.* 5. latissimè Thomas Sanchez *de matrimonio*, *lib.* 8. *disputat.* 32. *à principio*, *tom.* 3. vbi plura exempla conducit, pro quo est textus celebris *in cap. litteris. de procurator. in* 6. ibi:
38 *Licet is, qui procurator* † *constituitur ab absente, dixerit, præsentatum sibi suscipere nolle mandatum: hoc tamen nequaquam obstante, quandiu constituens in eadem perstiterit voluntate, ipsum acceptare poterit, quandocumque placuerit*; per quem text. glossa fin. ibi. Ioann. Andræas, Archidiaconus, Dominicus, & Franchus, ibi in fin. Ancharran. ad finem, *opposition. penultima*, dicunt, electum renuentem consentire
39 † electioni de se factæ; posse mutata voluntate, acceptare eandem, & reuocare repudiationem, dùm electores permanent in sua voluntate, & non acceptauêre repudiationem; plures etiam doctrinas similes congerit Gratianus *disceptation. forens. capitul.* 92. *à num.* 32. *cum sequentibus*. Quod & idem dicendum de lu-
40 dice Delegato, & Arbitro, qui semel commissionem, & arbitrium repudiarunt, vt possint re integra ante repudiationis acceptationem iterùm reuocata voluntate, commissionem acceptare, docent dicta glossa & citati Doctores, Thomas Sanchez *dict. disputat.* 32. *num.* 2. vbi adducit alia similia. Et de Delegato semel repudiante commissionem idem affirmat Nicolaus Garcia *de beneficiis* 6. *part. capitul.* 2. *à num.* 88. & Nos hac 2. *part. cap. fin. num.* 102. *&* 103. quod & probatur ex *l. sicut*, §. *si voluntate*, *ff. quibus modis pignus*, *vel hypoth.* & confessio ante partis acceptationem potest validè reuocari, Matescotus *variarum resolution. lib.* 2. *capitul.* 44. *per totum*. Igitur si non solùm vsus secundæ commissionis non fuit per aduersarium acceptatus, sed imò expressè & instanter impugnans; liberè poterit impetrans renuntiare, & pœnitere.

Nec reus citatus potest hoc impedire, quia
41 cùm semper † impugnauerit, & nullam dixerit secundam commissionem ex defectu formæ, & citationem ex ea emanatam; non potest ex actu semel impugnato se iuuare, & fructum consequi *l. dispensatorem*, *ff. de solutionibus*, Molinochius *cons.* 395. *num.* 89. Surdus *consil.* 1[illegible]. *num.* 29. *& sequentibus*, *& consil.* 157. *num.* 10. Sanchez *de matrimonio*, *disp.* 6. *num.* 9. *lib.* 9. Rota vt per Farinac. *decis.* 636. *num.* 8 *tom.* 2. *part.* 1. *& decis.* 596. *num.* 5. ibidem Matescotus *variarum resolution. lib.* 1. *cap.* 4. *ampliat.* 4. *per totam*, amplissimè per ampliationes, & limitationes, Antonius Gabriel. *tit. de regulis iuris*, *conclus.* 1. *per totam.*

Nisi impugnans actum succubuerit in eo, 42
quia tunc benè potest in actu † semel impugnato se fundare, Innocent. *in cap. cum olim*, *vers. Post sententiam*, & ibi Anton. de Butrio, *vers. Quando reprobans instrumentum*, Bartol. *in l. post legatum*, *de iis quibus vt indignis*, Castrensis *in l. cum proponas.* 2. *Cod. de pactis*, Angelus *in l. qui Romæ*, §. *fuæ. ff. de verborum obligationibus*, vbi Imola, & Alexander. 1. *nota.* Franchus *in cap. final. vers. Secundò contrariam facit*, *de iure iurand. in* 6. Decius *in l. cum fundus*, §. *seruum*, *ff. si certum petatur*, Crotus *in cap.* 1. *in glossa* 2. *de rescriptis in* 6. Felinus *in cap. examinata*, *versicul. Aduerte. de Iudiciis*, Roman. *consil.* 347. *in* 2. *dubio*, Aymon. *de antiquit. tempor. in* 1. *part. num.* 126. Iasson. *in dict. l. qui Romæ*, §. *fuæ in* 1. *notab.* Ruinus *consil.* 166. *volumin.* 4. Anton. Gabriel. *dict. conclus.* 1. *num.* 52. & post plures Rotæ decisiones idem firmat Matescotus *variarum resolution. lib.* 1. *dicto capitul.* 41. *à num.* 61. *& sequentibus*, vbi etiam Marium Giurbam *decis.* 55. *num.* 11. *& num.* 14. apud quos de limitationibus.

Concludendum igitur erit ex prædictis, posse
43 impetrantem † secundæ inualidæ, & inutili commissioni renuntiare, etsi ea vsus fuerit, & citauerit aduersarium conueniendum, cùm pariter, & indè citatio nulliter emanauerit, & ad priorem commissionem validè, & solemniter expeditam redire; & eius virtute nouiter agere, & conuenire eumdem reum comprehensum sub clausula generali (*Omnésque alios*) ita vt si iterum instet in Senatu pro remissione causæ ad Ordinarium suum, minimè audietur; sed litteræ commissionis relaxandæ sunt impetranti, vt eisdem liberè vti queat coram Delegato.

Non igitur obstant argumenta in contrarium
44 adducta; † non primum, cui iam satisfecimus in primo fundamento huius partis *à n.* 20. nam cum ex citatione nulla res non desinat esse integra, non impeditur impetrans secundæ commissioni renuntiare inuito aduersario, cui nec facta fuit communis, nec ius quæsitum.

Nec obstat 2. *à num.* 21. de habente facultatem eligendi, aut nominandi, vt nequeat variare, cui respondetur, hoc non procedere ab-
45 solutè, sed fœdere distinctionis communiter receptæ, & iuribus comprobatæ; quòd si electionis facultas competit ex testamento, aut vltima voluntate, semel electione facta, expirat potestas. At secus si ex contractu competat, quia tunc semel varieare potest, & in vtroque tamen casu si facultas competat collata in tempus mortis eligentis, tunc vsque ad [illegible] variare, probant latissime Molina, Christophorus de Paz, & Castillo post magnam Doctorum cateruam ab eisdem adductam citati, *in in dict.* 2. *fundamento*, *num.* 22.

Sed magis in specie respondetur, vt neutro

casu expiret facultas nominandi, aut eligendi,
46 quoties prima electio fuit nulla; quia † tunc iterùm potest variare, & denuo eligere, latè Tiraquell. *in l. boues*, §. *hoc semone in* 1. *limitation. à num.* 1. *cum pluribus sequentibus*, vsque ad fin. Molina *de primogeniis*, *lib.* 2. *cap.* 4. *à num.* 38. qui plura iura Canonica, & Ciuilia ponderant, quàm plures etiam Doctores congerit Christophor. de Paz *de tenuta*, *capitul.* 34. *à num.* 51. & ex hac Tiraquel. & Molinæ doctrina, necnon ex Morla *in emporio iuris*, *titul.* 2. *de iurisdictione*, *quæst.* 17. *num.* 26. *& ex l.* 2. *ff. de optione legata*, *& cap. si electio de electione in* 6. dicit Marius Giurba *in consil.* 35. *num.* 25. quòd actus nullus, non consumit Iudicis iurisdictionem, nec potestatem alterius, qui actum explicare debet.

Pariformiter respondetur tertio argumento,
47 veram esse doctrinam, † si iurisdictio secundi Iudicis ex secunda commissione inualida ob defectum subscriptionis fuisset eidem quæsita, & illam posse exercere: at cum secus sit, & totus suus processus ex hoc defectu iurisdictionis nullus reddatur ipso iure, non præstat impedimentum, nec aliquem iuris effectum potest operari, iuxta quæ Nos latè *de Regia protect.* 3. *p. cap.* 9. *à princip.* & quæ hactenus diximus *à num.* 27. *& sequentibus*. Et supponunt expressè decisiones in argumento relatæ: sicuti etiam dicimus de remissione causæ facta per Iudicem appellationis Iudici inferiori, quæ non prodesset, si inferior habitu, & potentia careret iurisdictione, vt diximus ex aliis *in tractatu de Regia protect.* 3. *p. cap.* 18. *à num.* 51. *& seq.*

Ad quartum respondetur multipliciter. Pri-
48 mò, † quòd iste impetrans secundam commissionem, eam potius impetrauit ad prioris corroborationem, & ad tollendum dubium suum erroneum, quo casu omnes conueniunt, primam valere, & remanere in suo robore, secunda nihil operante, quia nulla fuit, quia ad idem impetrata. Et tantùm abest, quòd impetrans intendat priori renuntiare, vt potius eam confirmare intenderit per secundam magis specificam, provt docent Innocent. *in cap. penultim. num.* 5. *de præscriptionibus*, & ibi Hostiens. *n.* 12. *in init.* Ioan. Andræas *num.* 16. Bald. *num.* 13. Bellamera *num.* 6. Thomas Sanchez *de matrimonio*, *lib.* 8. *disp.* 22. *num.* 15. *& num.* 16.

Requiritur tamen quod primæ ad eandem causam à se impetratæ commissionis faciat in secundæ impetratione mentionem, vt per notata ab omnibus *in cap. cæterum*, *de rescriptis*, probat Menochius *de arbitrariis lib.* 2. *centur.* 3. *casu* 202. *num.* 64. *& &* 62. reddens rationem, quia fortè Princeps ignarus iam concessisse aliud rescriptum, nouum non concederet, sed diceret, sufficiat tibi gratia prima iusta, *cap. secundùm de filiis præsbiterorum*, vide Thomam Sanchez vbi proximè *à num.* 6. *cum multis sequentibus*.

Secundò respondetur, quòd cum secundum
49 istud † rescriptum sit nullum ex defectu formæ subscriptionis propriæ manus Sanctissimi; priori nequit derogare, nec illius inducere renuntiationem, Sanchez *dicta disputat.* 22. *à num.* 17. *& in num.* 18. ita ait: *Sed magis placere valere adhuc priorem dispensationem; quia cum posterior non valeat; minimè derogat priori, nec animus impetrantis censetur esse renuntiandi priori, nisi quatenus posterior valida est*, vt probatur *in l. si iure* 18. *ff. de legatis* 3. ibi: *Sed vix id obtinere potest, fortassis ideò quod ita demum à priori testamento recedere velit, si posterius validum sit, &c.*

Quod generaliter verum est, & procedit in omni acto, & materia, vt per actum subsequentem, qui nullus est, numquam tollatur præcedens validus, vt per *l. sancimus*, *Cod. de testament. l. si quis ante*, §. *si quis conduxerit*, *ff. de acquirend. possession.* vbi notat Bartul. Ialson. *num.* 13. Soccinus *num.* 13. Alexander. *num.* 8. *& in cons.* 193. *num.* 3. *volumin.* Menoch. *consil.* 381. *& num.* 40. copiosè Petr. Surd. *decis.* 51. Gratianus *disceptation.* 36. *num.* 55. Costa *de scientia & ignor. centur.* 2. *distinct.* 89. *num.* 10. Giurba *decis.* 63. *num.* 1. Qui loquuntur in conductore, qui rem emit, vel sibi fuit adiudicata, vt si emptio, aut adiudicatio est nulla, non admittat suam conductionem antecedentem, & per *l. fin. &*, *l. nouationem*, *ff. de nouatio.* Alexand. *in dict. consil.* 193. *num.* 4. Bellonus *consil.* 87. *num.* 15. Gratus *consil.* 123. *n.* 17. *volumin* 2. Purpurat. *in l. pacta nouissima*, *n.* 14. *C. de pactis*, Menoch. *lib.* 3. *præsumpt.* 134. *num.* 45. Caualcan. *decision.* 18. *num.* 11. *part.* 4. Bardell. *consil.* 70. *num.* 18. dicentes, quòd si secundus contractus, per quem contrahentes voluerunt nouare primum, & ab eo recedere, sit inualidus, non censentur à primo recedere; idem tenet Giurba *dict. decis.* 63. *sub num.* 1. Gaspar Rodriguez *de annis reditibus*, *lib.* 2. *quæst.* 16. *num.* 58. 60. *&* 61. per quem solum idem tenet Castillo *controuersiar. lib.* 4. *capit.* 59. *num.* 48.

Tertiò respondetur, quod tunc iuri iam com-
petenti parti impetranti censetur per impetra- 50
tionem † renuntiare: quando datur incompatibilitas, & contrarietas in vtroque, non ita, quando compatiuntur, vt hîc, quia attendunt ad eundem finem, & maiorem corroborationem sui iuris hæc duo rescripta, provt latissimè videre est per D. Ioannem de Solorzano *de iure Indiarum*, *lib.* 5. *cap.* 1. *à num.* 53. *cum multis sequentibus*.

Abundans enim cautela non nocet, etiamsi
ipsa sit nulla, † aut nulliter & minus legitimè, 51
aut solemniter adhibita, latissimè Augustinus Barbosa, varia reddens exempla, *axiomate* 3. *per totam*, vbi plura congerit, nec ordinata ad augmentum debent operari diminutionem.

Quoad tertiam partem nostri, §. breuiter re-
soluendum erit, † & tenendum, quòd si in sup- 52
plicatione oblata Sanctissimo non sit petita commissio, nisi contra vnum, subscriptio apposita per Papam in ipsa supplicatione non potest comprehendere alios in ea non expressos. Tùm quia Cursores in extensione litterarum nequeunt supplere, & extendere supplicationem, vt latè per Rotæ decisiones, & Doctores diximus hac 2. *part. cap.* 30. §. 1. *à num.* 3.

Tùm etiam, quia subscriptio non qualificat,
nec approbat quæ in supplicatione non leguntur, † vt copiosè deduximus *in dict.* §. 1. *à* 53
num. 11. *cum multis seqq.* Tùm etiam, quoniam cum ad subscribendam commissionem moueatur Pontifex ex iusta & vrgenti causa, iuxta Trid. *in cap.* 20. *sess.* 24. *de reformat.* Et comprehensi
† sub clausula generali (*Omnesque alios*) non sint 54
noti Pontifici; sequitur, quod nec causa contra illos

illos fuit Papæ exhibita, nec, quæ fuit reddita contra nominatum, verificatur contra alios incognitos, & non notos, ac propterea minimè ipsorum non nominatorum respectu apposita intelligitur subscriptio Sanctissimi, vt in hoc cap. latiùs consideranimus *à num.* 73. vsque ad finem. Quapropter nihil potest prodesse dicta clausula generalis (*Omnésque alios*) quæ in supplicatione subscripta propria manu Sanctissimi non legitur, sed per Cursores postmodum in confectione litterarum sit apposita, & extensa, quominus in Senatu horum comprehensorum sub dicta clausula causa Ordinario remittatur.

Nisi fortè quando & in supplicatione fuit se-
55 mel † petita commissio generaliter contra omnes interesse putantes, & causa rationabilis(quæ fuit Sanctissimo expressa in supplicatione, quáque & ipse motus fuit ad subscribendum commissionem,& supplicationem propria manu)pariter fuisset generalis, influens in omnes, & illos tangens, & complectens, quia tunc indubiè conueniri & ij possunt in prima instantia, comprehensi sub clausula generali contenta in commissione subscripta.

CAPVT XIII.

Si coram Iudice appellationis, seu delegato in prima instantia ex commissione manu propria Sanctissimi subscripta, compareat tertius excludendo, & quid quando coadiuuando; an per Senatum istius sit causa ad Ordinarium remittenda.

Vbi latè quando tertij causa seorsum sit tractanda ita vt cursum litis inter alios pendentis non suspendat.

Ac etiam quando lis inter plures queat validè pro singulis terminari.

SVMMARIVM.

*Tertij causa comparentis coram Delegato, aut Iudice appellationis, lite inter alios pendente, an sit Ordinario per Senatum remittenda, à quibus iuris resolutionibus pendeat, num.*1.

*Tertius in lite pendente comparet vno ex duobus modis, excludendo principales litigatores, aut alterum coadiuuando, num.*2.

*Tertij excludentis persona diuersa est à collitigantibus, cuius ius separatim tractatur noua instantia, nouóque iudicio, & diuerso eget, nec tenetur litem, cui opponitur in eodem statu assumere, num.*3.

*Tertius, excludendo litigantes ex commissione, potest impetrare aliam, vt in prima instantia contra iam litigantes lis noua incipiatur n.*4.

*Tertius excluſiuè ad litigantes volens commissionem impetrare, vt cum eo lis initiatur in prima instantia, tenetur hoc in commissione exprimere, num.*5.

*Ius nouum, & diuersum ab eo, quod in iudicio agitatur, nouiter deducitur, noua indiget cognitione & instantia Ordinario per Senatum remittenda, num.*6.

*Iudex appellationis caret iurisdictione super nouo, & diuerso iure, etiam inter easdem partes, nouiter tamen deducto coram eo, num.*7.

*Ius nouum, diuersum, & separatum à primo iam deducto cognoscitur, quando res iudicata super isto non præiudicat illi nouiter deducto, n.*8.

*Tertij comparentis excluſiuè ius independenter habetur à iure iam litigantium, cui inter istos acta, & res iudicata obtenta nõ nocent, nec possunt, n.*9.

*Per tertij excluſiuè comparitionem non suspenditur prioris litis cursus, sed imò inter priores collitigantes prosequitur, & seorsum inter omnes tractatur tertij ius, num.*10.

*Tertij ius, & prioris actoris seorsum tractatur, & quis eorum prius rem iudicatam obtinet ab altero non impeditur in executione, Reo tamen per primum victorem præstita cautione, num.*11.

Quæ cautio iudicialis fingit rem stare penes reum victum, ibidem.

Textus in l. is a quo de rei vendit. & l. penult. ff. de petition. hæred. in proposito adducuntur, ibid.

*Baldi opinio asserentis per tertij excluſiuè comparitionem suspendi cursum litis ad prioris actoris petitionem, refertur, num.*12.

*Couarru contra Baldum, vbi momento suspendi prioris litis cursum per tertij comparitionem asserens, defenditur, num.*13. *& seqq.*

*Vincent. de Franch sectatur opinionem Couarr. & verum restituit intellectum contra alios ad l. is à quo, ff. de rei vendication. num.*14.

*In Regio collaterali Concilio decisum ex opinione Couarru contra Fiscum, se vt tertium opponentem, ex l. Iuliè a collitigantes, & petentem suspendi eorum litis cursum, num.*15.

*Litis cursum non suspendi, nec eius definitionem per oppositionem tertij, excluſiuè comparentis Rota determinauit, num.*16.

*Tertius non possidens, comparens pro suo interesse, non impedit expeditionem litis, nec executionem sententiæ, cum sua non interſit, rem litigiosam magis esse penes vnum, quàm alterum, num.*17.

Doctores plures tenentes cursum litis non suspendi, nec determinationem per comparitionem tertij excluſiuè referuntur, num. 8.

*Tertio comparente excluſiuè post rem iudicatam, & in eius executione perueniente; reo non præstatur cautio, de qua in l. is à quo de rei vendication. secus si ante rem iudicatam comparuerit, num.*19.

*Tertius excluſiuè comparens nedum litis cursum non impedit, sed multò minus executionem n.*20.

L. non idcirco, ff. de iudiciis, disponens litem inter plures ex diuersis iuribus moram, posse quoad quosdam definiri, & quoad alios diffinitionem suspendi; latè exornatur, num 21.

*Capitula plura vbi sunt diuersa, sententiam super aliquibus latam, aliis omissis, esse validam dixit Rota, num.*22.

*Plures quando simul mouent litem, potest respectu vnius ferri sententia, & respectu alterius differri, num.*23.

Item quando ab vno petuntur plures res, seu summe ex diuersis causis, ibid.

*Pluribus conuentis simul proportionibus, sententia prius potest cum aliquibus ferri aliis omissis, quibus nec illa nocet, nec prodest, num.*24.

*Super rebus diuersis, & separatis, simul in iudicium deductis, potest Iudex pro parte pronuntiare, & pro alia parte iudicium differre, num.*25.

Idem

Idem inter diuersas personas simul conuentas, vel agentes, ibidem.

Quot sunt res, vel Capitula, tot videntur sententiæ, & variato vno aliud remanet, n.26.

Iudicium si est indiuiduum, & connexum, sententia si feratur pro parte est nulla, num.27.

Vtile per inutile vitiatur in indiuiduis, n.28.

Tot sunt sententiæ quot capitula separata in eadem contenta, num.29.

Sententia potest valere pro parte, licet pro parte non valeat, si capitula sint separata, n.30.

Appellatio admittitur pro parte separata, cui appellatus non potest adhærere, num.31.

Capitula vbi sunt separata, quia nullam inter se habent connexitatem, appellatio ab vno non suspendit in alio, num.32.

Sententia quando dicatur continere diuersa capitula, etiam in iure patronat. n.33. remissiuè.

Tertius exclusiuè tardius veniens, quo tempore legitimo comparere tenetur, vt eius causa simultaneè tractetur cum lite iam pendente; DD. non declarant, num.34. & seqq.

Concluſa iam causa inter alios, tertij comparentis lis simultaneè non tractatur iuxta obseruationem Couarruu. num.35.

Tertij causa comparentis lite iam pendente, hoc est, post litis contestationem non tractatur simultaneè, sed seorsum vti diuersa, num.36.

Ponderatur ad idem l. is à quo, C. de rei vendicat. num.37.

Reconuentio opposita ante litis contestationem, vel paulò post, obtinet priuilegium simultaneæ cognitionis, & diffinitionis cum conuentione, non secus, num.38.

Vincentij de Franchis decisio declaratur, qua fit mentio tertij comparentis post conclusionem in causa, num.39.

Tertius minor comparens post conclusionem in causa, an habeat restitutionem in integrum, n.40. remissiuè.

Tertius, comparens exclusiuè coram Iudice appellationis, remittendus erit Ordinario per Senatum, num.41.

Tertio comparente coram Delegato ex commissione subscripta manu Sanctissimi inter alios, cum eius causa sit omnino noua, & diuersa; Ordinario per Senatum remittitur, num 42.

Commissio impetrata contra vnum, eius personam non egreditur ad aliam diuersam, num.43.

Tertius comparens defensurus reum, vel actorem, tenetur assumere causam eo statu, quo reperitur tempore comparitionis, num.44. & seqq.

Tertius comparens defensurus eisdem terminis, & defensionibus adstringitur, quo principalis suus, num.45.

Tertio defensuro comparenti post conclusionem causæ denegatur in integrum restitutio ad pinguius probandum, num.46.

Tertij comparentis coadiuuando eadem est instantia, ac principalis, quem defendit, num.47.

Instantia tertij defensuri, & principalis eadem est connexa, non diuersa, nec separata, ideóque ad Iudicem de causa principali cognoscentem, non ad Ordinarium suum pertinet, nec eidem per Senatum remittitur, num.48.

Causa tertij defensori, & principalis defensi connexæ sunt, & ad inuicem dependentes, & coram eodem Iudice tractandæ, num.49.

Tertio defensuro praiudicat res iudicata inter alios lata ratione connexitatis, num.50.

Tertius defensurus comparens non est persona diuersa in principali, sed vna eadémque cum ea, num.51.

Tertius defensurus etiam citatus ex sua persona nequit opponere exceptiones dilatorias, nec declinatorias, etiamsi Clericus sit, n.52.

Ex tertij defensoris admissione non fit deterior conditio actoris, imò tenetur assumere causam in eodem statu, num.53.

Delegatus ex commissione subscripta manu Sanctissimi ad causam principalis defensi indubiè cognoscit de iure tertij defensoris, item & Iudex appellationis, coram quo comparet ratione connexitatis, nec Senatus eius causam remittit Ordinario, num.54.

Delegatus validè datus super causa emptoris cognoscit de iure venditoris comparentis propter connexitatem, simultaneúmque vtriusque ius, num.55.

Rota generaliter dicens coram Delegato in partibus admitti omnes venientes ad causam pro suo interesse, declaratur in tertio defensore, num.56.

Tertius venditor, comparens ante iudicium inchoatum cum emptore, petens se transferre iudicium animo reuocandi actionem, non reluctante actore auditur, num.57.

Tertius defensor comparens ante iudicium inchoatum non animo nouandi actionem, nec liberandi à iudicio emptorem, sed tantùm, vt cum eo inchoetur iudicium, præstita cautione; auditur, etiam inuito actore, num.58.

Limita, nisi interfit actoris cum defensore non litigare in suo foro, num.59.

Tertius defensor, vbi admittitur ad mutationem iudicij; conuenitur coram suo Ordinario, non obstante commissione impetrata contra emptorem subscripta manu Sanctissimi, sed per Senatum causa Ordinario tertij remittenda, num.60.

Commissio impetrata contra aliquem suffragatur tertio venienti ad causam in eisdem statu, & termino, num.61.

Tertius exclusiuè comparens, si velit; causam an possit assumere inter alios pendentem eo statu, quo erat tempore suæ comparationis, ac si fuisset tertius defensurus, num 62.

Doctores qui affirmatiuam insinuant, referuntur, ibidem.

Tertius exclusiuè duplici via potest comparere, à num.63.

Vel deducendo nouiter ius suum, aut etiam commissionem impetrando, prout in prima instantia, & tunc cum eo lis initiatur, ibid.

Aut comparet assumendo litem inter alios captam in eodem statu, vel facit actus continuatiuos, & ei acta, & sententiæ nocent, & prosunt, num.64.

Tertius pro iure suo independenter à iure litigantium habet electionem, an velit, vt cum eo instantia initietur, vel captam continuare, & assumere eo statu, num.65.

Tertij huius in facultate est venire adhærendo statui causæ, vel inchoando nouum iudicium, num 66.

Et de hac duplici via, qua tertius exclusiuè comparens vti potest, qui videndi, num.67.

Tertius exclusiuè comparens appellando à sententia, vel dicendo illam nullam, omnia acta per prius gesta facit sua, num.68.

De

De tertio excluſiuè comparente, & aſſumente cauſam eo in ſtatu, vel faciente actus continuatiuos, idem iudicandum, ac de tertio comparente coadiuuando, num.69. limita vt num.71.

Ac ideò eius cauſa non erit per Senatum ſuo Ordinario remittenda, ibidem.

In commiſſione non dicitur omiſſum, quod eſt connexum incidens, aut conſequens, num.70.

Tertius veniens ad cauſam pro ſuo iure perſonali litigantes excluſurus, duplici via poteſt comparere, prout in prima, aut in eodem ſtatu, n.71.

Tertius pro ſuo iure comparens, re iam iudicata, in ſtatu, & terminis, &c. Et appellans, aut dicens de nullitate, illa ſententia facit numerum quoad ſe, ita vt alias inſtantias habeat, n.72.

Tertius comparens pro iure proprio in eodem ſtatu, & appellans à re iudicata non videtur eam recipere cum qualitate rei iudicatæ, num.73.

Contraria ſunt facere rem iudicatam ſuam, & impugnare ſententiam, n.74.

Conſenſus, & voluntas, quæ inducitur ex facto, non extenditur vltra id, quod de neceſſitate inducitur ex facto, num 75.

Tertius pro ſuo iure principali ſimpliciter admitti petens in eodem ſtatu abſque appellatione approbat ſententiam cum qualitate rei iudicatæ, num.76.

Tertij cauſa comparentis ex ſtylo Romanæ Curiæ remitti ſolet eidem Iudici, qui de cauſa pendente cognoſcit, num.27.

Commiſſio ad petitionem tertij pro iure ſuo principali comparentis, non admittitur in Hiſpania ſine ſubſcriptione Papæ, num.78.

Secus ſi compareat in eodem ſtatu, quo caſu eius commiſſio noua ſubſcriptione non eget, n.79.

Tertius pro ſuo iure principali & independenti poteſt admitti ab eodem Delegato, cui cauſa inter litigantes fuit commiſſa virtute clauſulæ (quam & quas) num.80.

Quod in Hiſpania non admittitur ex Trident. diſpoſitione, & obſeruatione, num.81.

DVBIJ reſolutio, ab ea pendet mirabili; An † tertij cauſa 1
comparentis lite pendente inter alios ſuper aliqua re ſit ei connexa vel diuerſa, vel ſuperſedendum ſit in proſequutione litis iam motæ & pendentis inter alios, vel potius vti diuerſa noua egeat inſtantia, noua lite, & noua, & diuerſa cognitione, ita vt poſſit ferri ſententia, & diſtinctè tractari cauſa prioris agentis, hac tertij oppoſitione minimè obſtante, & per conſequens an Iudex appellationis prioris litis hanc oppoſitoris cauſam tamquam diuerſam, nouam, & ſeparatam debeat ad Ordinarium remittere, vel per Senatum remittendam.

Pro huius vera reſolutione præmittendum duximus, quod tertius ſolet in cauſa inter alios
2 iam mota altero † de duobus modis comparere: vno ad excludendum principales litigatores: altero verò modo ad defendendum, & coadiuuandum ius alterius ex collitigantibus, Couarruuias *practicarum quæſt. cap.13. & capitul.14.* Matzar. *conſil.24.* Surdus *deciſ.60. num.6. & deciſ.147. num.6.* Brededorius *de appellation. part.1. colum.* 102. Ruginellus *de appellation. §.2. capitul.1. num.47.* Ariſminius Tepatus *lib.1. variarum. tit. de tertio extran. colum.1.* Mond. *conſil.25. volumin.1.* Gaill. *lib.1. obſeruation.69. 70. & 71.* Ludouiſius *deciſ. Peruſina 26.* Anna. *conſil.97. & conſil.98.* Iacobus Cancerius *lib.2. variarum reſolution. capitul.16. de tertio oppoſitore, à num.1. & ſequentibus*, Coſta *de ſcientia & ignorantia, centuria 1. diſtinctione 57. num.1. & in tractatu de re integra, diſtinction.95. num.13. & 14.* Muſcatellus *praxi ciuil. part.3. in addition. ad gloſſam nominet. littera A.* Peregrinus *de fideicommiſſo, articul.53. num.55.* Lancellotus *de attentis, capitul.12. ampliat.14.*

Primo modo perſona tertij † ad iudicium 3
comparentis ad actorem vel reum, vel vtrumque excludendum, diuerſa eſt omnino à litigante vel litigantibus, quos excludere vult, quorum iure non regulatur: ac propterea cum nouum ius ſuum deducat, nouam actionem, nouámque & diuerſam petitionem nomine proponat, nouum & ſeparatum iudicium inducat, nouáque & diuerſam litem moueat, noua perſequens, & diuerſa inſtantia requiritur, nouiter & diuersè ab initio formanda, qua nouæ exceptiones, nouæ defenſiones, atque termini ei & aliis iam litigantibus concedantur, ac ſi ab aliquo lis capta non fuiſſet, quæ ſeparatim proſequitur: ita vt hic tertius non teneatur cauſam ab aliis motam in eodem ſtatu aſſumere, nec proſequi, quæ inter alios duos erat, cui medius ipſe nouo & diuerſo iure, ac actione accedit, ad textum *in l. Titia, ff. ſoluto matrimonio*, & illic Barboſa Couarruuias *practicarum quæſt. capitul.13. ante num.1. & capitul.14 num.3. verſicul. Hactenus de tertio*, Coſta *de ſcientia, & ignorantia, diſtinction. 57. num.13. & de re integra, diſtinctione 95. num.14.* Gaill. *lib 1. obſeruation.71. num.14.* Peregrinus *de fideicommiſſo. articul.53. num.55.* Ludouiſ. *deciſ. Peruſina. 26.* Marzarius *conſil 24.* Iacobus Cancerius *lib. 2. variarum reſolut. capitul.16. de tertio oppoſitore, num.7.* Lancelotus *de attentatis, capitul.12. ampliation. 14.* Marius Giurba *deciſ. 1. num. 32.* optimè etiam de hac iudicorum diuerſitate inter iſtos, videndus Caſtellus *controuerſiarum tom. 2. capitul. 9. ſub num. 9. verſicul. Conſtituo etiam.*

Et in tantum hoc eſt verum, quòd lite inter alios iam pendente, † etiam per commiſſionem, 4
ſi iſte tertius vult ius ſuum principale & independenter à iure litigantium de nouo deducere, quia agit & comparet excludendo ius eorum (cum iſtius cauſa nouo egeat iudicio) ſi impetrat commiſſionem, prout in prima inſtantia, quá ipſe cum aliis incipere vult, & poteſt, ita comparendo hac via tenetur inchoare inſtantiam, & iudicium nouum cum aliis collitigantibus, quorum ius prætendit excludere; ita latè fuiſſe adductum *in cauſa Cordubenſ. ſanctorum 24. Iunij* 1590. coram Cardinal. Seraphin. teſtatur Marcſcotus *variarum reſolution. lib.1. capitul.21. n.15. & 15.* Rota vt per Alexandrum Ludouiſ. *deciſion. 259. num.1. in fin.* ipſa Rota *deciſ. 98. num.1. part.1. in Recenc.* Seraphinus *deciſ.1241.* Oliuerius Beltramin. *in annotationibus ad Ludouiſ.* vbi proximè, *littera A.*

Et ſi vult de nouo iſte tertius ius ſuum principale, † & independens à iure collitigantium, 5
& aſſiſtentium in lite iam inter illos mota, & ſic excluſiuè ad illos, nouum ius & inſtantiam inchoare; tenetur hoc exprimere, & commiſſionem impetrare prout in prima inſtantia, ita fuiſſe dictam *in vna Montis Regalis iuriſdictio-*

nis 10. *Iulij* 1602. coram Cardinal. Melino, impressa penes Marchesanum *de commissionibus, tom.2. fol.* 265. testatur Oliuerius Beltraminius *in annotation. ad Alexandr. Ludouis. dict. decision.*260. *num.*3. *littera A.*

Et quando ius nouum & diuersum in iudi-
6 cium † agitandum nouiter deducitur, noua indiget causæ cognitione, nouis defensionibus, & exceptionibus, nouáque instantia ad Ordinarium remittenda, vt copiosè Giurba *decis.*10. *per totam*, per quem & alios plurimos abundè diximus hac 2. *part. capitul.*8. *à num.*18. *cum sequentibus, vers. Et quod nouus articulus nouúmque ius.*

7 Quare ad propositum Nostrum † venit dicendum per necessariam consequentiam, Iudicem de causa appellationis cognoscentem penitùs carere iurisdictione ad cognoscendum de diuerso & nouo iure, seu articulo, & iure, vtiam inter easdem partes litigantes coram eo deducto, abundè comprobauimus superiùs hac 2. *part. dict. cap.*8. *per totam, & capitul.*9. Quibus locis multa quidem scitu digniſſima, omnimodóque ad resolutionem huius cap. valdè conducibilia, & necessaria congessimus, quæ vlterius non repeto.

8 Non enim prætermittenda est † theorica, singularis ibidem, per Nos tradita *in dict. cap.* 8. *vers. Et tunc cognoscetur. à num.*12. *cum seqq.* Vt tunc cognoscatur ius esse nouum, diuersum & separatum à primo iam in iudicium deducto; quando acta, & sententia in hoc lata, illi nouo non præiudicat: vbi latè prosequimur comprobantes.

Quod quidem penitus contingit in hoc iure
9 tertij comparentis † exclusiuè, & ad infringendum iura competitorum nouiter accedentis, quia suum ab istorum iure independenter se habet & consideratur, atque ideò acta iam gesta, & res iudicata iam obtenta inter primos collitigantes huic tertio comparenti nec prosunt, nec nocent. Seraphin. *decis.* 906. *num.* 2. Rota *decis.*705. *n.*5. *part.* 1. *in recent.* Et quod quando tertius venit ad causam excludendo ius vtriusque collitigantis, tunc acta & probationes iam factæ illum non afficiant, ne pro, nec contra; notabiliter ita declarasse Rotam *in Molana pensionis* 13. *Iunij* 1611. coram Cardinal. Sacrato, testatur & sequitur Oliuerius Beltraminius *in annotationib. ad Alexandr. Ludouis. decis.*259. *num.*7. *& num.*6. Et facit etiam in his terminis, Vincentius de Franchis *decis.*261. *n.*14. provt regulare est, res inter alios actas aliis non obesse, latissimè Nos *de Regia protectione* 4. *p. capitul.*8. *à principio*, & præcipuè ad propositum *à num.* 19. *& sequentibus, & num.* 23. Igitur hac iurium diuersitate existente, manifestè probatur, huius tertij oppositoris causam & nouam instantiam coram Iudice appellationis deductam esse ad Ordinarium per Senatum remittendam, iuxta tenorem Concilij Tridentin. *session.* 24. *de reformatione, cap.* 20. *causæ omnes.*

10 Quòd & cò fortius redditur, † quoniam quando duobus in iudicio litigantibus super aliqua re, vel iure, tertius accedat non ad coadiuuandum alium, sed ad excludendum vtrumque à rebus, vel à iuribus, de quibus agitur, petens non actori, sed sibi tradendas, ac simul interdum suspendendam esse litem priorem, quousque etiam de iure suo cognoscatur: tunc quidem veriſſimam Doctorum frequentiorem opinionem adesse, prioris litis statum nullatenus suspendi, sed inter collitigantes eiusdem prosequi, ita vt si pro priore actore putà prius feratur sententia, executioni tradetur, non obstante iure tertij noui actoris ex ratione diuersitatis iuris vtrorumque, quia cùm nullam inter se habeant connexionem, † separatim vtriusque actoris sunt lites tractandæ, absque eo quod secunda primæ litis cursum & determinationem in aliquo impediat, nec prima secundæ, nec sententiæ executio pro alterutro actore priùs latæ suspenditur, data tamen reo per actorem priùs vincentem victo cautione, vt si postmodum à secundo reuincatur, prior actor rem iúsve auocatum restituet. 11

Et per istam cautionem iudicialem res, aut pecunia etiam consumpta fingitur stare penes reum victum & condemnatum, cui fide-iussio hæc præstatur, plurimos Doctores laudat Marius Giurba, *decis.* 4. *num.* 40. Gaito *de credit. cap.*3. *quæst.*11. *num.*1317. Castillo *controuersiarum tom.* 4. *cap.* 62. *num.* 74. & adueniente casu potest contra actorem præstantem cautionem hanc res ipsas, aut ius via executiua recuperari, Seraphinus *decis.* 1233. *à num.* 2. *& decis.* 1369. Zachias ad Gallesium *de obligatione Camerali, quæst.* 37. *num.* 51. Gratianus *disceptat. forensib. lib.*1. *cap.*37. *à num.*34.

Ad hoc hoc in terminis est text. celebris *in l. is à quo* (inquit Consultus) *fundus petitus erat, ab alio eiusdem fundi nomine conuentus est: quærebatur, si alterutri eorum iussu Iudicis fundum restituisset, & posteà secundum alterum petitorem res indicaretur, quemadmodum non duplex damnum traheret. Respondi, vter prior Index iudicaret, eum oportere, ita fundum petitori restitui iubere, vt possessori caueri, si alter fundum emisset, eum præstare, ff. de rei vendicatione*, quem text. merito ad hoc celebrem vocant Doctores, & facit *lex à quo seruus* 58. *eodem tit.* text. est etiam mirabilis *in l. penultima, ff. de petitione hæreditatis*, cuius sunt verba: *Cùm idem eandem hæreditatem aduersus duos defendit, & secundùm alterum ex his iudicatum est, quæri solet, vtrum perindè ei hæreditatem restitui oporteret, si aduersus alium defensa non esset: vt scilicet si mox & secundùm alium fuerit iudicatum, absoluatur is, cum quo actum est: quia nec possideat, nec dolo malo fecerit, quominus possideret, quod iudicio reuictus restituerit: an quia possit, & secundùm alium iudicari, non aliter restituere debeat, quàm si cautum ei fuerit, quod aduersus alium eandem hæreditatem defendit. Sed melius est officio Iudicis cautione, vel satisdatione victo mederi: cùm & res salua sit ei, qui in executione tardius venit aduersus priorem victorem, &c.*

Et licet Baldus *in cap. si duo, col.* 1. *vers. Vide quod not. de pace tenenda*, † secundùm intelle- 12
ctum Innocentij ad dictam, *l. is à quo in cap. veniens, col.*2. *de testibus*, dicat, quòd quando quis comparet ad infringendum iura competitorum, supersedendum esse in priori lite ad instantiam prius venientis, donec integrè causa terminabitur, & sequatur Apostilla ad Bartol. *in dict. l. is à quo*, & Felinus *in cap. cùm super column.*2. *de re iudicata*, & cum Gregor. Lopez, & Felino, sequutus Baldum, Castellus *controuers. tom.* 2. *cap.* 9. *vers. Deinde constituo.* & Angisola,

grifola, Menochio, Caualcan. Arma. & Scaccia quos refert, sed non sequitur Marius Giurba *decis.* 1. *num.* 33.

13 Tamen † doctissimus Præsul Couarruu. *practicarum quæstionum*, *cap.* 14. *num.* 4. latè & eruditè defendit contrariam opinionem, eséque casum expressum *in dict. l. is à quo*, dicens tertium oppositorem, quoties non accesserit ad defendendum; audiendum quidem esse, ita tamen vt nullo equidem momento impediatur litis examen, & diffinitio inter actorem & reum, quoad ipsorum præiudicium, & commodum, constantérque dicit, esse asseuerandum; tertium hunc accedentem excludendo actionem actoris, vel ius rei, aut vtriusque à re vel iure petito admitti debeat ad allegationem, & probationem propriæ intentionis, ita tamen vt propter hanc oppositionem nulla in parte differatur diffinitio litis motæ inter actorem & reum, quoad eorum præiudicium, vbi latè respondit ad doctrinam Innocentij, & de eius intellectu agit, restituitque verum intellectum huic text. *in dict. l. Is à quo*, post plurimos Doctores à se allegatos, & ita determinasse pluries cum suis Collegis in Senatu Granatensi.

14 Latissimè etiam † verum intellectum *dict. l. Is à quo*, tractat & tuetur Franchis *decision.* 161. *per totam*, vbi respondit ad contrarios aliquos, intellectum verum *dict. l. Is à quo*, cauillantes, & doctrinam Innocentij declarat: in totum sequutus Couarruuias, licèt latiùs agat; & multos Doctores pro hac parte conducit, qui *n.* 14. testatur hunc articulum fuisse tractatum in Regia Camera summariæ in processu inter duos pendente, quodam iure tertiariæ, in quam causam subintrauit postmodum Regius Fiscus, & petens in iudicio supersederi, & facta relatio-

15 ne † in Regio Collaterali Consilio, fuisse decisum, quod procederetur ad expeditionem causæ inter actorem & reum, saluis iuribus Regij Fisci oppositoris. Qui quidem per totam decisionem loquitur, quando minor, vel alius priuilegiatus ita comparet excludendo iura litigantium; quæ decisio omnino videnda erit tota, qua hic articulus eruditè examinatur, & absoluitur, & idem probat ipse Franchis *in decis* 492.

16 Est etiam † elegans Rotæ *decis.* 4. *tit. de Iudiciis*, *in antiquiori*, cuius & Felinus meminit *in dict. cap. cum super*, *num.* 17. Qua quidem expressè decisum extat, non esse impediendam diffinitionem, nec prosequutionem & examinationem litis quæ inter duos tractetur ex eo, quòd tertius se ipsum opponat, & petat rem litigiosam sibi dari, non actori, & alleget, vtrumque actorem scilicet, & reum nullum ad eandem rem ius habere, imò inter actorem & reum lis deficienda est, absque illius tertij præiudicio, qui nihilominus admittendus erit ad proprij probationem absque læsione illius status, in quo causa inter actorem, & reum versatur, cuius etiam decisionis mirabilis meminit Couarruu. vbi suprà sub *num.* 4. Franchis *dicta decis.* 261. *num.* 8. & 9.

Et licet breuiter, perpenso tamen iudicio per

17 Rotæ † decisiones, & alios firmat Hercules Marescotus *variarum resolution. capitul.* 111. *num.* 3. in hæc: *Dixi (ratione solius possessionis) quia tertius veniens ad causam pro suo interesse, non impedit eius expeditionem, & multò minus executionem sententiæ, quando ipse non possidet, cum sua non interest rem super qua lis pendet, esse magis penes actorem, quàm reum*, Bartol. *in l. penult. in 1. notabil. ff. de petitione hæreditatis*, Innocent. *i cap. cum super*, *column.* 3. *sub num.* 4. vbi Felin. *num.* 17. *de iurisdictione*, Besigna. *decis.* 4. *de iudiciis*, & dicit Rota *in vna Bononien. successionis* 10. *Nouembris* 1597. *coram Corduba.* 18

Hanc etiam opinionem † verissimam probat exactè Iosephus Ludouicus *decis. Perusina.* 26. *num.* 25. 26. & 27. & *per totam*, & ipse *in decision. Lucens.* 56. *num.* 2. & 3. Hondedeus *cons.* 25. *num.* 21. & 23. Alexander Trentacinquius *variarum resolution. tit. de iudiciis*, *resolution.* 16. *num.* 6. Lancelotus Robertus *de attentatis*, *cap.* 3. *num.* 16. Borsatus *consil.* 416. Caualcanus *decision.* 5. *num.* 18. *part.* 4. sequitur etiam, & verius resoluit Marius Giurba *decis.* 1. *num.* 33. Id ipsum etiam sequitur Couarruuias, ibi: *Secus est in eo, qui accedit ad litem, vt excludat vtrumque, quia cum eo lis initianda est à capite, & omnia sunt ex integro repetenda*, vt ex pluribus Couarruuias eodem *capitul.* 13. *in initio*, & ex communi opinione refert & sequitur, *capitul.* 14. *num.* 3. *versus finem*, *versicul. Hactenus. Non tamen interim retardatur lis inter actorem & reum*, *versicul. Quandoque tertius ibi. nos verò contrariam*, &c. Idem etiam tenent Anna. *allegation.* 76. *num.* 9. & Fabius Anna. *consil.* 97. *num.* 13. & 14. necnon Caualcanus *dict. decision.* 5. (licet inaduertenter eos pro contraria parte similiter allegauerit Giurba) tenet etiam Marsillas *in praxi ciuil. part.* 3. *in addition. ad gloss. nominet. littera A.* approbat etiam Iacobus Cancerius *variarum resolution.* 2. *part. capitul.* 16. *a num.* 70. *cum sequentibus*, Couarruuias *practicarum capitul.* 16. *num.* 3. *sub versicul. His tandem*, post quos, & plures alios diximus Nos *de Regia protuctione*, 4. *part. capitul.* 8. *à num.* 68. vbi de declaratione *dict. l. Is à quo*, *ff. de rei vendication.* Et quod eius cautio præstanda non sit victo † per vincentem priorem actorem, quan- 19
do tertius exclusiuè comparuit in executione rei iudicatæ, sed quando ante rem iudicatam, & litependente ante eam comparuit, deducendo suam actionem; cui adde quæ etiam rectè Castellus *controuers. tom.* 2. *capitul.* 9. *sub num.* 9. *versicul. Constituo etiam casum*, vbi latè. Et quod iste tertius non solùm non impediat progressum † litis, sed multo minus executionem 20
sententiæ post eius comparitionem latæ in fauorem prioris actoris, probat cum aliis, & cum Rotæ decisione Hercules Marescotus *variarum resolution. lib.* 2. *capitul.* 21. *num.* 3. & sunt iura expressa *in dict. l. is à quo*, & melius *in dict. l. penultima. ff. de petitione hæreditatis*, de quo vide ibi apud Nos *à num.* 67. quòd & optimè tractat Gregorius Lopez *in l.* 11. *titul.* 14. *in glossa* 1. *part.* 5. vbi ita explicat & intelligit *dict. l. is à quo*, & Castellus *in l.* 64. *Tauri*, *glossa verbo*, *Appellation. versicul. Si à lege.* Atque etiam latissimè de intellectu, *dict. l. is à quo*, videndus erit Castillo vbi proximè *à num.* 9. Ab eo tamen cauendum, dùm sequitur opinionem Baldi hactenus reprobatam.

Quorum omnium supradictorum iurium, & Doctorum vera resolutio, vt ne retardetur lis inter reum & actorem iam pendens per oppositionem tertij ex proprio iure diuerso, & impendenter à litigatoribus, fulcitur potissimum

ex determinatione textus *in l. non idcirco* 44. *ff. de iudiciis*. Ex quo apparet, posse ex iusta causa litis, quæ cum pluribus agitur, quoad
21 quosdam † definitionem suspendi, & quoad alios statim expediri, in hæc verba: *Non idcirco Iudicis officium impeditur, quod quidem ex tutoribus post litem aduersus omnes inchoatam, Reipublicæ causa abesse cœperunt, cum præsentium, & eorum, qui non defenduntur administratio discerni, & æstimari possit.* Hactenus de mirabili textu, quem exornauit Rota *decis.* 13. *in fin. part.* 2. *in recentior.* & mirabiliter eadem Rota, vt per Alexandrum Ludouisium *decision.* 448. *à num.* 4. in hæc: *Non obstat, quod non potuerit*
22 † *super parte crediti pronuntiari, sed debuerit ferri sententia super toto, l. in hoc iudicio, ff. familiæ erciscundæ: quia non procedit, quando sunt plura capitula, tunc enim, cum censeantur tot petitiones, quot capitula; sententia super aliquibus lata, aliis omissis valet.* Abbas *in cap. cum inter, sub num.* 3. *versiculo, Fallit Ego capiendo*, vbi etiam Felinus post *numer.* 6. *versicul. Fallit primò, de re iudicata*, & dixit Rota *in vna Melphiens. spoliorum* 11. *Octobris* 1576. *coram Lauretano, & comprobatur, arguendo de personis ad res, ad leg. qui fuere, ff. de statu homin.* vt arguit Rota
23 *in dict. Melphiens. Sicut* † *autem quando plures simul conueniunt, potest respectu vnius ferri, leg. non idcirco, in principio*, & ibi Bartol. & alij, *ff. de iudiciis*, Decius *consil.* 295. *capitul.* 1. Caputaquens. *decision.* 8. *num.* 1. *Ita etiam quando ab vno petuntur plures res seu summæ ex diuersis causis, &c.* quod in his terminis de quibus agimus, *legis is à quo*, dixerat Couarruuias *practicarum quæst. capitul.* 14. *num.* 4. *in fin.* ponderando ad id *dict. leg. idcirco*; eandem etiam decisionem refert Farinacius *in posthumis, tom.* 2. *decis.* 313. vide latè, Carrotium *exception.* 130. *per totam.*

24 Et quando plures eadem lite † conueniuntur proportionibus, quod causa potest determinari, & diffiniri cum aliquibus, & cum aliis non, quibus omissis sententia nec prodest, nec nocet, quousque non eis alia feratur sententia, latissimè Nos *de Regia protectione* 4. *part. cap.* 8. *à num.* 52. *cum sequentibus, & à num.* 45. vbi plurimos ad id Doctores congessimus, quæ quidem verissima sunt, optima Rotæ decision. per Coccinum. 112. *num* 4. *&* 469. *num.* 7. & per totas decisiones omnes omnino videndas, quæ procedunt, & explicant casus singulares.

25 Sed melius omnibus hunc † articulum declarat Sebastianus Vantius *in tractatu ne nullitatibus sentent. ex defectu processus, num.* 100. in hæc: Quinimò iudex si res in iudicio deducta diuidua & separabilis foret; posset (vt dixi) super aliqua parte eorum quæ in iudicio deducta essent dumtaxat pronuntiare, & sententia sua valeret, provt videmus, quod si iudicium simul contra plures cœptum sit respectu alterius iudicium differri potest; vt est textus, & ibi Bartol. & alij *in l. non idcirco, in princip. ff. de iudiciis*, & idem Bartol. *in l.* 5. §. *fin. versicul. Pone quod vnus, ff. de verborum obligation.* & plura referendo tenet Decius *consil.* 295. *in causa istorum in princip. lib.* 2. *& decision. Neapolitana*, vt per Capicium *decision.* 8. *in principio. Nam*
26 *quot sunt res*, † *seu capitula, tot videntur sententiæ, & variato vno, aliud remanet, l. etiam*, §. 1. vbi est Glossa Ordinar. & ibi Bart. & cæteri declarant, *ff. de minorib. & l. dicere, & l. quid tamen, ff. de arbitris, l. quædam mulier. ff. familiæ erciscund. & Speculator. in tit. de sentent.* §. *iusta, versic. Item est nulla ratione qualitatis, & Bald. in l. generaliter, in* 2. *column. C. de Episcopis & Clericis. Alexander. in l. scire debemus*, per illum text. *de verbor. obligation. & Ioannes Milis, in verbo, sententia si fertur super part. cap. & Guido Papa quæst.* 27. *in manibus quam vide.*

Secus si iudicium (inquit, & prosequitur ipse Vantius) *esset indiuiduum, & connexum, quia tunc sententia* † *non posset ferri pro parte sed totum diffiniri deberet, alias non valeret, per text. in l. in hoc iudicio, & ibi glossa Bartol. in l* 2. *C. de re iudicata, & in l.* 1. *C. si aduers. rem iudicatam; nam isto casu procedit regula*, † *quod vtile per inutile vitiatur, &c. Et pro hac regula cum tredecim limitationibus in quibus sententia pro parte dumtaxat lata valet, videndus Felinus post Anton. Immolam, & Panormit. in cap. cum inter, columna* 3. *vers. Sententia, de re iudicat.* Hactenus obseruatio Vantij: plura per Carrocium, *except.* 130. *à num.* 4. videnda erunt. 27 28

Consonat, quod tot sunt sententiæ diuersæ, † quot sunt capitula separata in ea contenta, vt 29
per *l. eam.* §. *ex causa. ff. de minorib.* Glossa *in cap.* 2. *in verbo, eadem, de ordine cognition.* Angel. & Iafl. *in l. scire debemus. ff. de verbor. obligationibus.* Barbacia *cons.* 10. *column. penulti. in fin. vers. Ideo dicimus, lib.* 1. Parisius *cons.* 66. *num.* 4. *lib.* 1. optima Rotæ *decis.* 552. apud Alexand. Ludouis. & ibi Oliuer. Beltramin. *num* 6. Beccius *cons.* 92. *num.* 4. Burlatus *consil.* 184. *num.* 37. Rota *decis.* 33. *num.* 16. *part.* 1. *diuersorum*, & *decis.* 417. *sub num.* 2. *part.* 2. *in recent.* & latè fuit dictum *in Ferrarien. pecuniar.* impressa penes Marchesan. *de commission. tom.* 1. *fol.* 123. & ideo sententia potest valere pro parte quoad vnum capitulum, † licèt non quoad 30
aliud, quando capita sunt separata, nec tunc vtile per inutile vitiatur. Rota *dict. decis.* 33. *num.* 18. & aliam adducit Beltramin. vbi proximè *dict. num.* 6. sicuti potest appellari pro parte separata, † nec tunc appellatus potest adhærere 31
appellationi appellantis. Quod secus est, quando sententia continet vnum tantùm caput, vel etiam plura, † quæ tamen sunt connexa, Beltra- 32
minius, ibi: *n.* 6. & *eadem decis.* Alexand. Ludou. vbi quod quando capitula sunt diuersa & separata, quia inter se nullam habent connexitatem, appellatio ab vno capitulo non suspendit in alio. Boërius *decis.* 73. *num.* 4. Lancellotus *de attentatis, lite pendente, limit.* 2. *num.* 12. vide de iis optimam decisionem Alexand. Ludouis. 223. & ibi benè Beltramin. *num.* 9. post Scacciam *de appellat. quæst.* 17. *limit.* 21. *num.* 21. & aliàs Rotæ decisiones. Gratianus *disceptation. forens. cap.* 21. *num.* 19. Hieronymus Gabriel. *consil.* 38. *per totum, lib.* 5. Lancelotus *part.* 2. *cap.* 12. *limit.* 44. *& limitat.* 2. *num.* 21. *& sequentib.* vbi de adhæsione appellationis, & Beltramin.

Et quando sententia dicatur continere diuersitatem Capitulorum, † etiam in iure patronatus, & quando sit diuidua, vide *dict. decis.* 112. *& decis.* 469. Coccini, & latè *decis.* 402. *per totam* 33
disputat. Coccini: quibus mirabiliter ad multa declaratur, vide latè Carrocium *de exceptionibus, except.* 130. *à num.* 4. *cum seqq.*

Quando

Quando autem iſte tertius tardius venit op-
34 ponendo † de ſuo iure principali, & indepen-
denter à iure aliorum, inter quos lis mota iam
erat, legitimo tempore venire dicatur, vt ſimul
etiam ſua cauſa currat cum iam deducta inter
actorem & reum; Doctores non apperiunt: nam
licèt Couarru. *pract. queſt. cap.* 14. *ſub num.* 4.
ante finem, dicat in hæc: *At ſi tertius acceſſerit
ad iudicium, non equidem defenſurus actorem, nec
reum, ſed vel eorum alterum excluſurus ab actione,
vel defenſione cauſæ, aut tandem vtrumque à re
petita: admitti debet ad allegationem, & proba-*
35 *tionem propriæ intentionis, ita tamen, † vt pro-*
*pter hanc oppoſitionem nulla in parte differatur
diffinitio litis inter actorem & reum, quoad eorum
præiudicium: præſertim vbi tempore huius oppoſi-
tionis concluſum fuerit in cauſa.*

Ex quo colligitur, quod poſtquam lis etiam
36 mota inter alios † pendeat, tertius hic compa-
rens non ſuſpendat eandem, provt ſupponunt,
& dicunt omnes Doctores ſuperius citati, &
ipſe Couarruu. ibidem à principio eiuſdem *n.* 4.
(cùm lis dicitur pendere ab eius conteſtatione,
vt vulgare eſt,) & ſic videtur, quod ab eo tempo-
re præcluſa ſit ei via ſuſpendendi litem penden-
tem, nec quod ſimul ſua cauſa etiam tractetur,
cum ſit diuerſa: vt iudicat Couarru. ibidem in
illis verbis: *Vt propter hanc oppoſitionem nulla in
parte differatur diffinitio litis, &c.* Vt ſenſus ſit,
quod in qualibet parte litis iam pendentis op-
poſitio ſuperueniens non operetur litis ſuſpen-
ſionem; quod & clarè vlteriùs reddunt verba
eiuſdem ſequentia, ibi: *Præſertim vbi tempore,
&c.* vt ſupponat quod etiam ante cauſæ conclu-
ſionem, & teſtium publicationem oppoſitio ad-
huc non cauſet ſuſpenſionem; cùm hoc ſuppo-
nat dictio illa; *præſertim*, vt excludat aliud tem-
pus anterius.

37 Probat etiam text. *in dict. l. is à quo*, † gene-
ralitas, ibi: *Is à quo fundus petitus erat, & ab
alio eiuſdem fundi nomine conuentus eſt*; & *dict.
l. penult. ff. de petition. hæreditatis*, quibus iuri-
bus ſupponitur principio litis factam fuiſſe ſe-
cundam conuentionem, & oppoſitionem, vt
nihilominus ſimultaneam litium cognitionem
minimè operetur.

38 Quæ opinio & eò fortiot redditur, † quod li-
cèt cauſa renuntiationis in litis conteſtatione,
vel paulò poſt eam oppoſita, habeat priuile-
gium ſimultaneæ cognitionis, & determinatio-
nis cum cauſa inuentionis: tamen ſi multò poſt
litis conteſtationem opponatur, amittit hoc pri-
uilegium; ſed imò ne fiat ſtatui litis præiudi-
cium ex ſuſpenſione, & actori ex rei tarditate;
vtraque cauſa diuiſim quælibet de per ſe tracta-
tur, terminatur, & diffinitur continuata prima
conuentionis. Marius Giurba *deciſ.* 74. *à num.* 3.
Cardoſo *in ſumma, practicar. iud. verbo, recon-
uent. num.* 4. Graſſis *de effectib. Clericat. effectu* 1.
ſub num. 762. qui quidem infinitos ad id alios al-
legat Doctores; ergo ſimiliter in noſtro caſu di-
cendum erit, vt ſi iſte oppoſitor tertius com-
pareat paulò poſt litis conteſtationem inter
reum & actorem, eius cauſa ſimul tractari &
admitti poteſt; ſin autem tardius venerit, ſe-
paratim, & diuiſim vtraque tractanda erit.

Aduerte tamen quod licèt in caſu deciſionis
39 Franchis 261. *num.* 10. & 11. † fiat mentio de
hoc tertio oppoſitore comparente poſt conclu-
ſionem factam, eſt ad maiorem iuſtificationem,
non quod vllatenus ſupponatur, quòd etiam
antea comparens non ſit excludendus ab effectu
ſuſpendendi litis pendentis inter reum & acto-
rem progreſſum; imò potiùs in caſu illius de-
ciſionis ita ponderatur ad excludendum mino-
rem † priuilegiatum à reſtitutione eo tempore 40
comparentem, de quo videndus Ioannes Gu-
tierrez *pract. lib.* 1. *q.* 66. *per totam*, quem & Bar-
boſam ad idem allegat ipſe Franchis ibidem in
fine deciſionis: vide ad idem plurimos citatos
per Giurbam *deciſ.* 1. *n.* 28. & 29. vbi de minore
comparente poſt cauſæ concluſionem, an habeat
reſtitutionem in integrum, & *à n.* 42. *cum ſeqq.*

Sed quando iſte tertius pro ſuo iure princi-
pali, & independenti comparens in iudicio mo-
to inter actorem & reum, velit eandem litem in
eodem ſtatu recipere; an ſit admittendus poſt-
modum latius erit videndum, *à num.* 62. *cum mul-
tis ſequentibus.*

Quare concludendum & inferendum erit,
quod quando hic tertius comparens excluden-
do, non comparet coram Ordinario, † dum tra- 41
ctauit de prima inſtantia intentata contra reum
conuentum; quia ſi tunc fit eius comparitio,
admittuntur doctrinæ quæ hactenus adſcripſi-
mus, ex *dict. l. is à quo. ff. de re iudicata.*

At ſi comparet coram iudice appellationis &
in alia inſtantia, cum eius cauſa ſit diuerſa, &
omninò ſeparata, imò contraria, debet ad Or-
narium eius cauſa remitti, vt hactenus latè pro-
bauimus.

Et ex identitate rationis erit affirmandum in
iudice † Delegato, cognoſcente inter reum & 42
actorem ex commiſſione ſubſcripta propria ma-
nu Sanctiſſimi, vt ſi coram eo hic tertius com-
pareat, proponendo nouam hanc actionem vel
rei vendicationem contra reum ab alio iam con-
uentum, omninò Ordinario remittendus eſt,
quia nouum eſt iudicium, & noua inſtantia, at-
que diuerſa ex ſuprà dictis omninò Ordinario
per Senatum remittenda.

Et quia prima commiſſio contra reum à pri-
mo actore impetrata † non egreditur eius per- 43
ſonam, nec ad aliam diuerſam extenditur, *cap.
P. & G. de officio Delegati*, *cap. dilecta*, *de re-
ſcriptis*, cum concordantibus, & ita practica-
tur, & communiter tenetur, & vlterius ex di-
cendis clarius apparebit.

Quod ſecus eſt, quando tertius venit ad cau-
ſam in eodem ſtatu, † & terminis, quia cum 44
tunc in huius cauſa detur connexitas cum lite
pendente, de ea idem Delegatus vigore com-
miſſionis ſubſcriptæ poteſt ſimul cognoſcere,
nec datur in Senatu remiſſio ad Ordinarium,
provt abundè dicitur inferius *à num.* 54. *cum ſe-
quent. verſ. Quare ſi iſte tertius compareat, &c. &
n.* 61. quia non dicitur in commiſſione omiſſum
quod eſt connexum, incidens, aut conſequens,
iuxta Doctores plures citatos infra *n.* 70.

Nunc tractandum de ſecundo modo, quo
comparet in iudicium † tertius oppoſitor defen- 45
ſurus reum vel actorem, inter quos lis, vt ei
aſſiſtat pro ſuo intereſſe, in quo quidem tertio
omnia in contrarium repetenda ſunt eius oppo-
ſitoris, qui pro principali ſuo iure independen-
ter comparet; namque ille defenſurus reum
vel actorem omnino tenetur cauſam eodem ſta-
tu proſequi, quo erat tempore, quo comparuit,
de quo eſt text. expreſſus, *in cap. vltimo, vt lite
pendente, lib.* 6. ibi: *Sanè ſi ad defenſionem ipſius*

litis alioui, quorum interest, petierint admitti, eos in illo statu, in quo ipsam inuenerint, decernimus, admittendos, &c. Clement. *constitution. de electione.* Felinus *in cap. cum super, num.* 15. *de re iudicata.* Baldus, Ancharranus, Perusi & Vantius, quos refert Couarru. *practic. cap.* 13. *num.* 1. *& cap.* 14. *num.* 1. 2. *&* 3. Franchis *decis.* 261. *& decis.* 492. Hondedeus *consil.* 25. *num.* 10. *&* 12. *volum.* 1. Anguisola *cons.* 62. Anna *consil.* 97. *num.* 1. *& consil.* 89. *num.* 1. Menochius *de arbitrariis, casu* 18. *& consil.* 212. *num.* 14. *& consil.* 488. *num.* 5. Costa, *de re integra, distinction.* 95. *num.* 4. 13. *&* 14. *de scientia, & ignorantia, Centur.* 1. *distinction.* 57. *num.* 13. Iacobus Cancerius *variarum lib.* 2. *cap.* 16. *de tertio oppositore, num.* 5. Puteus *decis.* 175. *lib.* 3. Gaill. *lib.* 2. *observat.* 71. *num.* 1. Afflictis *decis.* 15. *& decision.* 235. & vtrobique Vrsillus Trentacinquius *lib.* 2. *variar. titul. de iudiciis, resolution.* 16. *num.* 8. Surdus *decision.* 60. *num.* 6. *& decision.* 147. *num.* 6. Cauall. Milleloqui 983. Natta *consil.* 99. *num.* 3. Crauetta *consil.* 14. *num.* 4. Cephalus *consil.* 202. *num.* 10. Ruginellus *de appellat.* §. 2. *cap.* 1. *num.* 47. Franciscus Marcus *decision.* 33. *num.* 4. *&* 164. *num.* 8. *& decision.* 161. *part.* 2. Cassiodorus *decision.* 1. *titul. de exceptionib.* Caualcanus *decision.* 5. *num.* 32. *& decision.* 6. *num.* 6. *part.* 4. Scaccia *de appellationib. quæst.* 17. *limitat.* 6. *membro* 4. *num.* 50. Fachineus *controuersiar. lib.* 1. *cap.* 5. Petrus de Gregorius *de appellat. lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 21. Magonius *decis. Lucens.* 96. *num.* 22. Cornaz *decision.* 215. *num.* 8. Zeballos *communib. contra commun. quæstion.* 36. *num.* 2. Gratianus *decis.* 149. *num.* 6. Capiblanco *de Barone practnac.* 8. *num.* 249. Cancerius *variar. resolut. lib.* 3. *cap.* 16. *de litis conestat. num.* 131. *&* 593. Antonius Amato *variar. resolut. lib.* 2. *resolut.* 86. *à num.* 63. Chaldas Pereira *de emptione & venditione. cap.* 31. *num.* 8. Gamma *decision.* 332. *num.* 1. adeò vt eisdem terminis & defensionibus iste tertius coadiuuando, comparens obligetur, quibus & principalis, cui si præclusa est via vlterius probandi, præclusa etiam intelligitur huic tertio pro suo interesse dependenter comparenti, & assistenti, probat post plurimos Marius Giurba *decision.* 1. *à num.* 24. *& sequentib. num.* 37. qui *num.* 28. si post con-
46 clusionem in causa compareat, † denegatur in integrum restitutio ad pinguius probandum.

47 Eadem namque est instantia principalis, † & huius tertij comparentis. Butrius *consil.* 44. Tuschus *tom.* 4. *littera I. conclus.* 211. *& littera T. conclus* 85. *num.* 20. Giurba ibi *num.* 27. *in fin.* quare & quomodocumque iste tertius compareat, eius causa ad Ordinarium remittenda non est; sicut nec principalis, cuius defensioni assistit, à qua regulatur omnino eius instantia, cum nec diuersa, nec separata sit, sed adeò vtriusque connexa est, † idémque sit vtriusque iudi-
48 cium, vt connexè cognoscendum, & eadem sententia terminandum sit, ne continentiæ causa diuidatur. Gail. *lib.* 1. *observat.* 70. *num.* 2. Menochius *consil.* 488. *num.* 5. *& consil.* 421. *num.* 66. *Caualcanus decision.* 5. *num.* 7. 26. *&* 57. *part* 4. Franciscus Marcus *dict. decis* 76. *num* 4. *part.* 1. Fabius Anna *consil.* 97. *num* 5. *& consil.* 98. *num.* 3. *&* 4. & quod istorum causæ sint connexæ, &
49 inuicem dependentes, † & coram eodem iudice tractandæ; probant post alios Petrus Barbosa *in l. venditor. à num.* 49. *ff. de iudiciis.* Giurba *decis.* 1. *num.* 30. vbi post alios, quod iiti præiudicat res iudicata † inter alios lata ratione 50
huiusmodi connexitatis & iuris dependentis, vbi alios plures congerit effectus.

Tùm quia tertius defensorus veniens ad iudicium diuersi persona † à principali non est; 51
sed vna eádéṙque cum principali reputatur. Surdus *decision.* 174. *num.* 27. *& decision.* 335. *num.* 22. & velut adminiculum quoddam, vt ex plurib. probat vtrumque Giurba *decision.* 1. *sub num.* 3. qui *à num.* 35. latè prosequitur quod ille tertius, † etiam etatus, si sua patauerit interesse exceptiones dilatorias nequit opponere ex sui persona, nec declinatorias, & etiam si Clericus sit, *& num.* 36. quod nec ex huius admissione tertij † defensoris deterior in ali- 53
quo fieri potest actoris conditio, & *num.* 49. quia causam prosequi tenetur in eodem statu absque alia mutatione, aut præiudicio Ordinis iudicialis inter actorem & reum hactenus seruati, Couarru. *practic. cap.* 14 *sub num.* 3. *vers. Vt summarion.*

Quare si ille tertius compareat coram Delegato † ex commissione in prima instantia manu 54
Sanctissimi subscripta contra vnum impetrata, vel etiam coram iudice appellationis à sententia inter principales collitigantes lata, eius causa nullatenus per Senatum remittenda est ad Ordinarium, cùm inter eum, & litigantem, cui assistit defensorus, nulla sit diuersitas, sed potius connexitas, & eademmet ligatus instantia, ac propterea de eius iure potest siue iudex appellationis, siue quis alias Delegatus cum subscriptione cognoscere, nec per Senatum remittenda erit ad Ordinarium, vt supra eius à principio huius capituli latiùs deduximus, *& cap.* 8. *& cap.* 9. *hic* 2. *part.* quod apertius & magis in specie ex sequentibus apparebit.

Et in his terminis, quando iudex Delegatus valide dicitur † ad cognoscendum de causa mo- 55
uenda contra emptorem rei, quod possit etiam cognoscere de defensione venditoris assistentis causæ, & comparentis pro suo interesse coadiuuando propter connexitatem & dependentiam, simultaneumque ius vtriusque; affirmatiuè resoluunt, ex *cap.* 1. *de mutuis petitionib.* Afflictis *decis.* 227. *num.* 2. Rebuffus *tom.* 3. *tit. de dilatione articul.* 5. *glossa vnica, num.* 12. Caualinus *in tract. de execution.* §. 3. *num.* 118. Petrus Barbosa *in l. venditor. num* 191. *ff. de iudiciis.* Alphonsus Guzman *in tract. de cautionibus, quæst.* 6. *num.* 57.

Et de hoc tertio oppositore comparente pro 56
interesse suo coadiuuando † ius alterius litigatoris; intelligenda est Rotæ *decis.* 2. *de rescriptis in antiquis.* Matthesanus *de commissionib.* 1. *part. pagina* 207. *num* 171. *in vltima impressione.* Augustinus Barbosa *in tract. de clausul.* 94. *n.* 7. dum generaliter dicunt, quod coram iudice Delegato in partibus admittuntur omnes, qui velint venire ad causam, dando de proprio eorum interesse, ex supradictis.

Quæ tamen de hoc tertio venditore defen- 57
sore dicta sunt, † limitabis, vt non procedat, quando ante iudicium inchoatum emptore compareat venditor, & petat in se transferri iudicium, animo tollendi actionem, hoc est, vt
empter absq; omnino remaneat liberatus, nã tunc
consen

consentiente actore, audiendus erit, eo tamen reluctante, nullo modo.

Sed si compareat eo tempore iste defensor
58 † ante inchoatam litem cum emptore, non animo nouandi actionem, & omnino liberandi ab ea, nec à iudicio emptorem; sed dumtaxat petat mutari iudicium cum eo agitandum, vt scilicet cum eo inchoetur, & non cum emptore: audiendus erit, dummodo se obliget, quod in re perita fiet executio, provt loquitur text. *in l. sed etsi leg. §. item. ff. de petition. hæredit. & l. planè. ff. familiæ erciscund.* & licèt hoc casu actor reluctetur, tamen etiam inuitus cogetur cum defensore litem inchoare, de qua distinctione & interpretatione *dict. §. item*, latissimè, & eruditè tractat Alphonsus de Guzman. *in tract. de euictionib. quæst. 6. à num. 8. cum multis sequentibus.*

Qui *à num. 16.* limitat hoc vltimum verbum,
59 † quando actori interest, aliquódque prætendat sibi ex iudicij mutatione præiudicium inferri, puta, quia emptor sit facilior ad conueniendum, vel quod eo prætextu velit defensor trahere causam ad forum, quia tunc non mutabitur iudicium; vide omnino ipsum Guzman, quia latiùs & benè explicat.

Ad quam doctrinam videndus erit Petrus Barbosa *in l. venditor, à num. 106. cum sequent. ff. de iudiciis*, qui clarius explicat hos casus, & quod venditor veniens possessorem conuentum iam in iudicio defensurus, poterit in se iudicium cœptum suscipere actore etiam inuito, quando tamen non omnino nouandi, & liberandi possessorem principaliter conuentum ab instantia & iudicio cœpto in pernitiem actoris id faciat, quod tunc velut procurator in rem suam sit admittendus, quam plurimis Doctoribus relatis firmat Antonius Amato *variar. resolut. 2. part. cap. 86. num. 64.* qui *num. 65.* multis citatis dicit, tunc actorem teneri, litem prosequi cum venditore, non cum emptore conuento, quos consule pro latiori explicatione.

Quare in casibus, in quibus tertius defensor
60 admittitur ad mutationem iudicij, † necessariò conueniendus erit coram suo iudice Ordinario, licèt emptor fuerit alterius fori, aut aliàs contra ipsum impetrata fuisset commissio, directa alicui iudici Delegato propria manu Sanctissimi subscripta, quia cùm mutetur iudicium, omnino etiam mutari debet per consequens & iudex: vide Guzman *dict. quæst. 6. à num. 8.* & sursum, quia sufficit mihi ad illum & cæteros iam laudatos te remittere.

Et insuper, quod commissio impetrata con-
61 tra aliquem † suffragatur etiam tertio venienti ad causam in eisdem statu, & terminis, pluries determinauit Rota vt per Puteum *decis. 385. lib. 1.* Achillis *decision. 2. vt lite pendente*, & per Alexandrum Ludouis. *decision. 94. num. 4. & 5.* vbi ita fuisse dictum per Rotam *in alia Bonien. de Ponticulo*, 22. *Martij* 1574. coram Robusterio, eodem modo ac si veniens defensurus in eadem commissione subscripta fuisset nominatus, ita vt Delegatus non egeat alia noua commissione, tenet per Rotam Marchesanus *de commissionibus quando tertius ad caus. admittat. 2. part. cap. 6. §. vnico, num. 7.*

Sed quid dicendum de priori genere oppo-
62 sitorum, quando scilicet, † non defensurus comparet, sed excluſurus potius litigantium iura, an iste, si velit, posset quandocumque compareat pro iure suo principali, & independente, assumere causam inter actorem & reum pendentem in eodem statu, quo erat tempore suæ oppositionis, ac si fuisset tertius defensurus; sit ne admittendus, & audiendus? In quo si aliquorum Doctorum loquendi stylum attendamus, videntur sanè affirmare, posse causam assumere eo quo comparet statu, illámque prosequi, vt apparet ex Couarruu. *practicar. cap. 14. num. 3. ad fin.* dum loquendo de hoc tertio comparente lite iam pendente inter actorem & reum, ita ait: *Et tunc non tenetur hic tertius litem admittere eo in statu, quo versatur, &c.* Per quem, & per alios plures Doctores eodem loquendi modo vtitur Giurba *decis. 1. num. 32.* ibi: *Vt nec teneatur hic tertius causam in eo statu assumere quo inter ipsos duos erat, cui medius ipse accedat, &c.* Ex quibus quidem videtur inferendum, quod in sua facultate consistit, causam eo assumere statu præsenti.

Quod quidem verissimum est, pro cuius ta- 63
men declaratione † breuiter aduertendum, quod iste tertius comparens excludendo, & pro suo iure principali, & independente potest duplici via in iudicium comparere; vel proponendo nouiter ius suum, & causam committere, facere, tanquam in prima instantia, & tunc denuo cum eo lis initiatur, iuxta ea quæ à principio huius capituli diximus, cùm acta iam inter actorem & reum gesta illi non nocent, nec possunt. Rota *decis. 98. num. 1. part. 1. in recent.* Oliuerius Beltraminius *in annotation. ad decisionem 259. num. 3.* Alexand. Ludouis. Seraphin. *decis. 1241.* Marescotus *variar. resolut. lib. 1. cap. 21. n. 15.*

Vel iste tertius comparet prosequendo litem
64 inter alios cœptam, † & ab eius statu causam assumit, & continuat faciendo diligentias, quæ statum litis sequuntur, vel appellando, aut dicendo de nullitate actorum, vel sententiæ; & tunc hoc casu facit acta & sententias suas, illíque nocent, vel prosunt, vt latè fuisse dictum *in causa Cordubensi statutorum 24. Iunij 1590.* coram Cardinal. Seraphino, testatur Marescotus *variarum resol. lib. 1. cap. 21. num. 15. & 16.* & vide *à n. 13.* optima Rotæ decisio Alexandri Ludouisij *decis. 259. per totam*, vbi Oliuerius Beltraminius latè prosequitur hunc articulum.

Et quod iste tertius, qui venit ex proprio iure
65 independenter † à iure litigantium, habeat electionem, an velit comparere provt in prima, hoc est, vt cum eo initiatur nouum iudicium & lis: vel inter actorem & reum iam motæ statum præsentem assumere, & ab hinc prosequi, ita vt acta gesta sibi prosint & noceant, vltra citatos in his terminis probat Rota *in vna Hispalen. decimarum, 26. Martij* 1607. coram Alexand. Ludouis. quæ est *decision. 303.* Oliuerius Beltraminius *in dict. decision. 259. num. 4.* vbi latè, & benè facit Hondedius *consil. 255. n. 22. & 23. lib. 2.* Iosephus Ludouis. *decis. Perusina, 26 n. 25.*

Et est decisio Coccini 144. *num. fin.* in hæc: 66
Nec facit quod tertius † veniens ad causam debet venire in statu causæ: quia est in facultate tertij venire adhærendo, & tunc illud procedet, vel inchoando nouum iudicium, vt in casu isto, & tunc potest venire provt sibi placeat, Cassiodorus *decision. 1. num. 9. versicul. Item in pubertate de exceptionibus.* Affl ctis *decis. 255. num. 6.* Abb. *in cap. cum super, n. 627. de re iudicata, &c.* Quæ decisio ex hìc dictis declaratur, plures aliæ adsunt

similes decisiones apud Marchesanum *de commissionib. 2. part. cap. 6. de commissionib. quando tertius ad caus. admittat. §. vnico, à num. 37. cum sequentibus*, vbi latè de hac duplici via comparendi, & de vtriusque effectibus, & ad finem eiusdem. §. plures recenset decisiones Rotæ ad litteram, de quo etiam videndus inferius *à n. 71. cum sequentib. vers. Nostra hactenus verissima*, vsque ad finem huius cap.

Et de hac duplici via veniendi ad iudicium
67 inter alios motum, † vltra citatos videndus Seraphin. *decis. 906. sub num. 1.* & Rota *in montis Regalis iurisdict. Iulij 1602.* coram Cardinal. Melino impressam penes Marchesan. *de commis. tom. 2. fol. 265.*

Et quod tertius appellans à sententia, vel di-
68 cens de nullitate † sententiæ facit suam illam sententiam, & omnia acta per prius gesta, vltra Maresc otum *vbi suprà*, probat Achilles *decis. 12. de appellat.* Puteus *decis. 71. lib. 3.* Rota *decis. 98. num. 5. part. 1. in recent.* & fuisse dictum *in dict. Montis Regalis*, impressa penes Marchesan. & in eadem decisione coram bonæ memor. Pennia impressa penes eundem Marchesan. *tom. 2. fol. 267.* Oliuerius Beltramin. *in annotat. ad decis. 259. num. 8.* & vide eandem decisionem.

Quare de hoc tertio pro suo iure principali
69 exclusiuè comparendo, † quando eligat viam prosequendi acta iam gesta, illáque in eodem statu assumendi; idem omnino iudicandum erit, ac de eo, qui venit defendendo, & omnia de hoc dicta hactenus in illo repetenda erunt: etenim cùm efficaciter vna eademque instantia connexè, iudex appellationis, coram quo comparuit (quia hac via electa quandocumque comparere potest, sicut alter defensurus indistinctè) non tenetur illius causam remittere ad Ordinarium, nec Delegatus inter actorem & reum datus ex commissione propria manu Sanctissimi eandem remittere tenetur, nec per hunc Supremum Senatum mandabitur, ex hactenus latè deductis, & comprobatis maximè à *num. 54. & seqq.*

Et vterque casus comprobatur, quia non di-
70 citur in commissione omissum, † quod est connexum, incidens, aut consequens. Bald. *in c. 1. num. 1. de Capitaneo qui curam vendidit.* Curtius Iunior. *consil. 239. num. 40. volum. 3.* Felinus per plura exempla *in cap. translato de constitutionibus.* Hippolytus *in rubrica de fidei iussoribus, à num. 215. vsque ad num. 219.* Fuluius Patianus, *de probationib. cap. 26. num. 43. lib. 1.* optimè Ioannes Baptista Leonelus *de subreptione rescript. quæst. 18. art. 7. & 8.* Narbona *in l. 20. glossa 22. lib. 4. tit. 1. à num 34. vsque ad 42. tom. 3. Recop.* & quia multa licent per sequelam, & accessionem.

Nostra hactenus verissima resolutio, nempè
71 tertium venientem ad causam † pro suo proprio iure non alium defensurum posse dupliciter comparere, vel vt in prima, vt nouiter lis cum eo agitetur, vel in eodem statu, quo vltimo faciat omnia acta inter alios, & sententias suas: vno & singulari modo limitatur, nempè quan-
72 do iste tertius comparauit re iam iudicata, † vel translata sententia in rem iudicatam; nam tunc iste tertius sic comparens pro suo iure independenti, & principali, proprio & personali in eodem statu & terminis, & appellans simul intra tempus à sententia, aut dicendo de nullitate actorum, licèt illa sententia faciat numerum quoad se, putà quia vel prima sit, vel secunda duas, vel vnam aliam instantiam nihilominus habere censeatur, provt March. *2. part. cap. 6. quando tert. ad caus. adm. §. vnic. n. 36. & seqq.*

Ac sæpè determinauit Rota in decis. statim
referendis, † quibus ratio redditur, quia sic & 73
hoc tempore comparens appellans, & dicens de nullitate, non videtur accipere statum causæ, & sententiæ cum illa qualitate transitus in rem iudicatam, cuius intentio colligitur ex appellatione interposita: ad quid enim appellat nisi eo animo, vt iterum audiatur super suo iure? Quia hoc repugnat intentioni eius, qui petit se admitti ad effectum impugnandi dictam sententiam, & tuendi; aut consequendi ius à 74
se prætensum. † Contraria enim sunt, facere rem iudicatam suam, & sententiam impugnare; imò & admissio ad causam præsupponit eam adhuc durare, non autem extinctam penitùs esse. Itaque cum sua approbatio & consensus sit limitatus, non nisi limitatè, & restrictè est
accipiendus: † & quia consensus seu voluntas 75
quæ inducitur, & colligitur ex facto alicuius, non extenditur vltra quod ex ipso facto de necessitate infertur, latissimè comprobat Surdus *decis. 33. à n. 9. cum seqq.* vbi de variis doctrinis, abundè etiam Carlebal. *in tract. de iudiciis disp. 2. à num. 381. fol. 171. & num. 992. fol. 420.* & est text. *in l. fin. C. ne vxor pro marito.*

Vt secus sit, quando iste tertius simpliciter
admitti petit in eodem statu, † nullam desuper 76
appellationem prorumpens, quo casu approbare censetur sententiam cum qualitate transitus in rem iudicatam; hanc distinctionem pluries sequuta fuit Rota validis comprobans fundamentis, vt apud Seraphinum *decis. 397. per totam.* Achillis *decis. 13. de appellat. & in vna Cordubens. statutorum, 24. Ianuarij 1590.* coram Seraphino, qua amplissimè supradictæ rationes recensentur, quam & plures alias ad idem recenset Marchesanus *de commissionib. 2. part. c. 6. de commissionib. quando tertius ad causam admittatur. §. vnico post eundem. §. fol. 253.* quæ decisio apud eundem est in ordine 2. quam etiam distinctionem *per totum. §.* amplexus fuit, & simul inseruit praxim Curiæ Romanæ super modo expediendi has commissiones, quando nempè tertius pro suo iure principali comparet, siue in eodem statu, siue vt in prima, vt denuò cum eo causa agenda sit à prima instantia.

Quantum autem ipse Marchesanus, ibidem
aduertit, † solete Romanam Curiam huius cau- 77
sam tertij remittere ad eundem iudicem Delegatum, qui de causa coram se mota & pendenter inter alios cognoscit; cautè legendus erit. Etenim in Hispania (vbi Concil. Trident. ad vnguem obseruatur, & obseruari facit Rex noster) non ita indistinctè admittitur † ista com- 78
missio; sed iuxta potius distinctionem hactenus à Nobis comprobatam in discursu huius capitis. Etenim si iste tertius comparet pro suo proprio iure independente à iure litigantium à quo (vt diximus) noua instantia (quæ cum eo prima est) lis mouetur, ac propterea, vel commissio subscribenda est propria manu Sanctissimi, ne repugnet formæ, & dispositioni, *cap. causæ omnes*, vel per Senatum ad Ordinarium causa ista remittenda.

At si ipsemet tertius comparens eligendo
aliam

79 aliam viam in eodem nempè ſtatu, † tunc cum adſit cauſarum connexitas: ſua noua commiſſio alia ſubſcriptione non eget, prout abundè comprobatum fuit hactenus.

Et tandem animaduertendum erit obiter
80 aliud, ſcilicet, † quod colligitur ex Rotæ *deciſ. in vna montis Regalis iuriſdictionis*, 1. *Iulij* 1605. coram Pennia in fin. adducta per Marcheſanum *de commiſſionib. 2. part. cap. 6. de commiſſionib. quando tertius ad cauſ. admittat. poſt* § *vnic.* quam ſequutus fuit doctrinam Marcheſanus ipſe ibidem, *in dict.* §. *vnic. num.* 29. quod iſte tertius pro iure ſuo principali poteſt comparere, & admitti coram eodem iudice Delegato, cui cauſa principalis inter alios mota fuit commiſſa, nempè virtute clauſulæ (*quam & quas*) in commiſſione inſerta: vt tunc, in Hiſpania
81 hoc locum habet, † quando dicta clauſula fuit appoſita in commiſſione ſubſcripta propria manu Sanctiſſimi, quia aliter dictam clauſulam (*quam & quas*) quoad negotia ſeparata & diuerſa, requirentiáque primam inſtantiam, amittere hodie ſuos iuris communis antiquos effectus, apertè monſtrauimus, & validiſſimè comprobauimus infrà hac 2. *part. cap.* 32. *per totum*, quo te remittimus, pro latiori cognitione.

CAPVT XIV.

In iudiciis mixtis, iuribúſque connexis commiſſionem manu Sanctiſſimi non ſubſcriptam contra reos exiſtentes ſub diuerſis Ordinariorum diſtrictibus impetratam, an Senatus retineat, & cauſam ſingulis Ordinariis remittat?

Et quid ſi à Nuntio Apoſtolico, etiam contra exemptos hæc manauerit commiſſio?

SVMMARIVM.

Cauſa communis, mixta, ſeu connexa quæ commodè non ſeparatur, vt in exemplis coram eodem iudice tractatur, ne continentia eius diuidatur, num. 1.

Defenſionis cum inter omnes eſt vnica cauſa, ne ſequatur abſurdum, vt diuerſæ ſententiæ, aut contrariæ ferantur, ab vno iudice cognoſcitur, num. 2.

Connexitas in iure inducit inſeparabilitatem, num. 3.

Continentia cauſæ ex quibus rationibus non diuiditur, ſed coram vno iudice tractari debet, num. 4.

Clerici, & laici ſimul conuentorum vt hæredum vnius cauſa coram vno iudice, nempè Eccleſiaſtico erit tractanda, num. 5.

Etiamſi vnus ex pluribus conuentis ſit Clericus duntaxat, num. 6.

In cauſa indiuidua, & communi, ſocius non priuilegiatus gaudet priuilegio fori ſui conſocij, num. 7.

Secus ſi cauſa ſit indiuidua inter ſocios, habentes ius communiter, num. 8.

In cauſa indiuidua ſi vnus ex ſociis eſt Clericus, tota deuoluitur ad iudicem Eccleſiaſticum, n. 9.

Contra plures ſi agatur duplicibus iudiciis familiæ erciſcundæ, tutelæ aut curæ, &c. Et vnus ſit Clericus coram iudice Eccleſiaſtico, conueniuntur ratione connexitatis iudicij, num. 10.

Prouocati ad duplicia iudicia ſunt rei, & prouocans actor, ibidem.

Diuiſio hæreditatis facienda inter cohæredes prouocatos, ſi vnus ſit Clericus, ad vnum iudicem, nempè Eccleſiaſticum pertinet, num. 11.

Redditio rationis tutelæ, curæ, vel alterius adminiſtrationis eſt indiuidua, quæ nullam ſeparationem recipit, num. 12.

Actio tutelæ, & negotiorum geſtorum dicitur cauſa continens, inſeparabilis, & indiuiſibilis, num. 13.

In iudiciis mixtis commiſſio impetrata contra plures conueniendos, ſub diuerſis ordinariorum diſtrictibus degentes, non indiget ſubſcriptione manus Sanctiſſimi, nec in Senatu retinetur, ſed parti traditur, vt illa vtatur coram ſuo Delegato, num. 14.

Ratione cauſæ indiuiſibilis omnes rei diuerſorum fororum ſunt conueniendi coram vno iudice omnium ſuperiore, num. 15.

Adminiſtratores plures eiuſdem tutelæ loco vnius ſunt, & ſimul reddere tenentur rationem, n. 16.

Concil. Trident. non ſuſtulit legitimos modos, ex quibus de iure communi licitè receditur ab Ordinario in prima inſtantia, num. 17.

Protectio Concilij præſtatur à Rege ob bonum publicum, ne litigantes extra Prouincias ſuas cogantur ire, num. 18.

Reipublicæ malus infertur damnum cauſam inſeparabilem coram diuerſis iudicibus tractando, num. 19.

In iudiciis mixtis vnus omnium eſt finis, & omnes vnius loco habentur, & eiſdem perſeuerat officium eorum, num. 20.

Actio tutelæ, & adminiſtrationis, ſicut eſt indiuidua reſpectu adminiſtratorum, ita & hæredum ipſorum, num. 21.

Omnium cauſa coram vno iudice, & Eccleſiaſtico tractatur, num. 22.

Redditio rationis promiſſa à defuncto, cum ſit in origine indiuidua, ita inter mille hæredes eius conſeruatur, qui omnes in ſolidum tenentur, num. 23.

Obligatio rationis reddendæ continet factum, quod in ea deductum eſt indiuiduum, num. 24.

Rei quandoque coniunguntur ratione indiuiſibilis inſtantiæ, vt in Clerico, & laico obligatis in ſolidum, num. 25.

Commiſſio in iudiciis mixtis contra plures conſortes impetrata, etiam non ſubſcripta ſingulis eorum, non remittitur Ordinariis, n. 26.

Quod procedit, etſi omnes conueniendi ſint Clerici, aut Religioſi, ſine omnes laici, & aliqui Clerici diuerſi fori, quia coram ſuperiori Eccleſiaſtico omnes ſimul licitè conueniuntur, n. 27.

Clerici, & laici ſimul delinquentium cauſa inter ſuos iudices diuiditur ex obſeruantia communi, ſecus ea ceſſante, num. 28.

Commiſſio in iudiciis mixtis obtenta à Nuntio contra conueniendos, ſub diuerſis Ordinariorum diſtrictibus degentes, per Senatum traditur parti, vt coram Delegato ea vtatur, num. 29.

Nuntius in iudiciis mixtis contra reos exemptos validè expendit commiſſionem in prima inſtantia, num. 30. *& ſequentibus.*

Nuntius Hiſpaniæ datur à Sede Apoſtolica cum

potestate Legati de latere, num. 31.

Nuntius cum potestate Legati cuncta, quæ iste potest, & ipsi commissa intelliguntur, nisi aliter per secretam instructionem sua limitetur potestas. num. 32.

Legatus de latere cognoscit de causis exemptorum, num 33.

Cognitio de exemptis est de reseruatis Sedi Apostolicæ, quam representat Legatus à latere, num. 34.

Papa eximendo ab Ordinario, non censetur eximere à potestate Legati à latere, num. 35.

Inter plures reos conueniendos in actionibus mixtis, siue Clericos, siue laicos, si adsit exemptus, Nuntius, vti omnium superior Ecclesiasticus, licitè expedit commissionem in prima instantia; per Senatum non retinendam, num. 36.

Erasmi à Cochier opinio falsa ostenditur, dicentis quod Nuntius habens facultatem cognoscendi de appellationibus à Delegatis Papæ ad Sedem Apostolicam interpositis, non possit cognoscere de emissis à Conseruatoribus exemptorum, n. 37. *& sequentibus.*

Conseruator magis accedit ordinariæ iurisdictioni, num 38.

Nunij principalis potestas est circa appellationes ab Ordinariis emissas, & propterea circa interpositas à Conseruatoribus loco Ordinariorum habitos, num. 39.

QVando causa sit communis, mixta seu connexa, † quæ commodam diuisionem non recipit, vt in iudiciis mixtis familiæ erciscundæ, communi diuidundo, finium regundorum, administrationis, tutelæ & curæ, & aliis variis exemplis in discursu videndis; coram vno, eodémque iudice omnino erit tractanda, ne eius continentia diuidatur, text. est *in l.* 1. *&* 2. *ff. de quibus rebus ad eundem iudicem eatur, l. nulli. C. de iudiciis, cap. per tuas de arbitris*, & text. argument. *in l. si communes. ff. quemadmod. seruitud. amittant. l. si aliena. ff. de solutionib.* cùm sit inter omnes vnica, † eadémque causa defensionis, & ne sequatur absurdum, si in vna, eadémque causa variæ sententiæ proferantur, & interdum contrariæ; ita latè concludit Socinus *consil.* 12. *num.* 17. *lib* 1. *& cons.* 82. *column. vltim. vers. Nona conclusio, lib.* 3. post B. *in l. præcipimus*, 32. §. *eodem obseruando, in fine* & ibi etiam Bald. *in fin. C. de appellationibus.* idem Bartol. *in l. si solent.* 3. *num.* 14. *in fin. ff. ne alimentis, & cibariis ligatis.* Alexand. *consil.* 122. *num.* 16. *in fin.* & ibi additio, *in verbo, vterque, lib.* 4. Mursil. *singular.* 18. *à plura n.* 2. *cum sequentib.* Bossius *de foro competent. num.* 146. Couarru. *practicar. quæst.* 36. *num.* 1. *&* 2. & est conclusio ab omnibus approbata, quam multis exemplis comprobat Decianus *in praxi lib.* 4. *cap* 9. *num* 44. *fol.* 158. Prosperus Farin. *quæst.* 8. *num.* 151. Gregorius Natta *in cap. quamuis, à num.* 298. *vsque ad num* 311. *de pactis, in* 6. *tom. fol.* 226. Petrus Surd. *cons.* 22. *num.* 3. *lib.* 2. *& in tractat. de alimentis, tit.* 9. *quæst.* 14. *num.* 2. *&* 3. Neuisanus *in Sylua nuptial. lib.* 6. *à num.* 38. *vsque ad num.* 44. Gratian. *disceptat. forens. cap.* 641. *per totum, lib.* 4. vbi mirabiliter Mieres *de maiorat.* 1. *part. quæst.* 36. *num.* 109. & videnda plura conducibilia *à num.* 96. latè etiam Castellus *controuers. tom.* 6. *cap.* 165. *à num.* 47. *& sequent.* Mastrillus *decis.* 269. *per totam.* Bobadilla *lib.* 2. *c.* 17. *à num.* 90. *cum seqq.* Ioannes Gutierrez *practic. lib.* 1. *quæst.* 6. *num.* 9. & plures alij citandi, connexitas enim causarum in iure nostro † inducit inseparabilitatem, *l. eum actum*, 18. *ff. de negotiis gestis, l. cognitio*, 18. *cum lege sequent. ff. de liberal. causa*, & ideo simul iudicari, & terminari debent, pro euitando absurdo, † & inconuenienti ex separatione continentiæ, connexitatis, aut communis causæ orto, cùm vt diximus, potest contingere, vt ex iisdem meritis causæ contrariæ sententiæ proferantur contra authoritatem rerum iudicatarum, & Tribunalium iudicantium: tùm etiam quia salubrius est, ne lites multiplicentur, & partes super eadem causæ continentia, & connexitatem habentis per diuersa Tribunalia vagentur tanto earum dispendio, atque denique ex eo quod magis instructus, & informatus de omnium iuribus vnus & idem iudex poterit melius iustiúsque iudicare de principali, & connexis, quàm separatim per diuersos, atque ideo legitimè oportet, vt vnus & idem iudex de vtroque cognoscat, vt probant vltra iam relatos DD. doctè Ioannes Baptista Leonelus *in tract. de subreptionibus rescript. q.* 28. *à num.* 7. *&* 8. *per totum.* Cæsar Ruginellus *ad statuta. Mediolanens.* §. 6. *glos.* 1. *cap.* 1. *num.* 16. Gail. *obseruat.* 255. Gisanius *ad l.* 1. *C. de ordin. iudicio.* Adrianus Negusan. *quæst.* 360. *à num.* 15. Menochius *de arbitr. lib* 2. *cap.* 28. *& cap.* 26. Alciatus *lib.* 1. *Parergon. cap.* 9. idem Gail. *lib.* 1. *de pace, cap.* 6. Gilquenius, & Sichard. *in l. nulli. C. de iudiciis.*

Hinc est, quod cùm fuerint conuenti Clericus & laicus † tanquam hæredes vnius defuncti, causa non diuiditur, sed coram vno iudice erit tractanda in Rota, scilicet, vel alio iudice Ecclesiastico competente, tanquam magis digno, vt testatur Gratianus in his terminis ex multis Doctoribus modò citatis *in dict. cap.* 641. *num.* 1. *&* 2. vbi cum Deciano, Farinacio, Georgio Natta, Neuisan. & aliis dicit opinionem ab omnibus receptam, & est decisio Rotæ apud Seraphinum 958. vbi loquitur de fratribus Aldobrandinis, † qui omnes fuerunt remissi ad iudicem Ecclesiasticum, quamuis essent laici, cum vnus ex eis esset Clericus & Auditor Rotæ, licèt etiam ageretur de bonis patrimonialibus, cùm respectu fori nulla sit facienda distinctio, & ipse Gratianus *disceptation. tom.* 1. *cap.* 115. *num.* 8. ita inquit: *Quemadmodum dicimus de socio habente priuilegium fori, † quia eius causa erit tractanda coram Ecclesiastico, etiam quoad alios socios non habentes illud priuilegium, quando est communis, & indiuidua* Bald. *in l. præcipimus*, 32. *in fine. C. de appellationibus.* Socinus *consil.* 82. *super quæstionibus, column. vltima, in princip. num.* 10. *versicul. Nona conclusio, lib.* 3. Aretinus *consil.* 25. *viso themate, colum. fin. Circa secundum.* Couarr. *practic. quæst. cap.* 34. *column.* 2. *n.* 2. *vers. Quod si contingat.*

Et idipsum voluit Ioannes Gutierrez *lib.* 1. *quæst.* 19. in hæc: *Non obstant fundamenta adducta pro contraria opinione, quia ipsa loquuntur, & procedunt in rebus, & causis connexis, indiuiduis, & inseparabilibus: Nos verò agimus de diuiduis. Quare si essemus in causa indiuidua, † & communi, ita quidem vt nulla posset congrua distinctio, nec diuisio fieri inter socios, quorum alter fortiri fori priuilegium haberet, tunc tota causa etiam quoad socios*

socios non habentes priuilegium, esset tractanda coram iudice illius, qui fori priuilegium haberet, coram iudice illius, qui fori priuilegium haberet, ex dict. l. connexum. ff. quemadmodum seruit. amittant. annotarunt varia exempla fingentes *plures relati à Couar. vbi suprà dict. num. 2. &c.* quem sequuntur Castellus *controuers. tom. 6. cap. 165. sub num. 47.* & Don Garcia Mastrillus *dec. sub num. 47.* & Don Garcia Mastrillus *dec. cis. 269.* & iterum ipse Gutierrez *lib. 39. cap. 30.* præcipuè *à num. 48.* Marta *de iurisdiction. part. 4. Contur. 2. casu 118. per totum*, & ipse Marta 2. *part. cap. 1. num. 20* Petrus Surdus *de alimentis, tit. 9. num. 3.* ibi: *Item in causa indiuidua, † si vnus ex sociis est Clericus, tota causa deuolvitur ad iudicem Ecclesiasticum, vt post multos à se adductos ponit Matheßilanus, &c.*

Et ex hac causæ connexitate, eiusque continentia indiuisibili deducitur, † quod si agendum sit contra plures duplicibus iudiciis videdicet, familiæ erciscundæ, communi diuidundo, aut finium regundorum, vel contra plures tutores, & Curatores eiusdem tutelæ, & Curæ, inter quos adesset aliquis Clericus ex causa prædicta, cùm semper sit adeundus vnus iudex (contra pronocatos, qui proculdubio rei sunt, & pronocans actor, *ex l. in rebus. ff. de iudiciis.* Romanus *consil. 217. num. 1.* Afflictis *decis. 268. in fin.* Decius *consil. 487. num. 10. in princip. & consil. 668. in fin.* Caputaq. *decis. 11. num. 1. p. 2.* Rota vt per Farinac. *in posthumis, tom. 1. decision. 213. num. 3.* & probant omnes hactenus allegati Doctores, & allegandi, & alibi passim) is debet esse Ecclesiasticus tam aduersus laicos, quàm aduersus Clericos, prout in aliis casibus, & casibus, in quibus talis remissio est facienda ad eundem iudicem Ecclesiasticum, iuxta *cap. si iudex laicus, de sentent. excomm lib. 6.* ita in his terminis probat eleganter Socinus *in cap. prudentiam, el. 1. column 23. post medium, vers. Et ex prædictis ego infero, num 30. in fin. fallentis 8. de mutuis petitionibus*, quem sequuntur Felinus *in cap. 1. column 5. ad fin vers. Et vltimatè adeò grassat, nu. 17. ad medium de præscription.* vbi dicit esse importantissimum, & ab alio non tactum, quòd etiam refert & notat Thomas Ferrar. *cautela 10. incipit, si contingat plures laicos*, sequitur etiam Gratianus *in discept. forens. tom. 4. cap. 161. à num. 5. & sequentib.* Mastrillus *dict. decis. 269.* Castillo *in controuers. tom. 6. cap. 165. sub num. 47.*

Et quod quando Clericus, & laicus sunt hæredes instituti, † & inter eosdem facienda est diuisio, si inter pronocatos adest Clericus, vt ad eundem iudicem Ecclesiasticum, scilicet, causa pertineat; probat B. *in l. solent, in penult. column. ff. de aliment. & cibar. legatis.* Martil. *in repetition. rubric. ff. de fideiussor. num. 153.* quos sequitur Carolus de Grassis *de effectib. Clericat. effectu 1. num. 520.* quia cùm causa sit indiuisibilis, eò quòd diuisio hæreditatis cum omnibus fieri simul necesse est: ideo ad vnum iudicem recurrendum, ne causæ continentia diuidatur, vide Morchecum *de diuis. bonor. lib. 1. cap. 3: num. 7. & à princip.* Valascum *de partition. cap. 7.* qui alios referunt.

Est enim extra dubium, quod causa reddi- 12
tionis rationum administratæ tutelæ, † & curæ, alteriusve administrationis nullam recipiat diuisionem, sitque omninò indiuidua, Bald. *in l. plures, 6. num. 17. in fin. column. 5. ad med. vers. Item si iste velit reddere rationem. C. de conditionibus insertis.* Menoch. *de arbitrariis, casu 209. num. 31.* Roland. *consil. 81. num. 36, lib. 1.* Atque etiam in specie quod actio tutelæ, & cu- 13
ræ, † & negotiorum gestorum dicatur causa continens, inseparabilis, & indiuisibilis; probant Glossa *in l. nulli, in verbo, continent. C. de iudiciis*, vbi Angel. *in princip. versicul. Et scias*, Iaff. *num. 3. versic. Secundo dicuntur.* Albericus *ante fin. vers. Item vbi est identitas personarum, & actionis.* Sicard. *num. 6. versicul. Secundo dicitur causa column. 1. post princ.* Decian. *consil. 99. num. 10. versicul. Vel & tertio ratione actionis, lib. 2.* Afflictis *decision. 354. num. 13. in principio, vers. Tertiò, vbi est identitas personarum.* Menochius *de arbitrariis, casu 371. num. 10. vers. Secundum exemplum.* Gratianus *discept. tom. 4. cap. 641. à num. 8. & sequentib.* sequitur Castillo *controuersiar. tom. 6. cap. 165. sub num. 47.*

Ex qua quidem doctrina abundè comproba- 14
ta, † vt ratione connexitatis, & causæ continentiæ ipsa nullatenus diuidatur, sed in prædictis actionibus, & iudiciis mixtis ad eundem vnum iudicem pertineat; sequitur manifestè quoad propositum nostrum; quod si in his actionibus, & iudiciis mixtis contingat, quod rei conuenienti sint diuersis Ordinariorum districtibus, diuersisque Ordinariis subiecti, cùm causa ipsa coram omnibus tractari diuisim nequeat; recurrendum sit ad Superiorem omnium qui de tota causa cognoscat; sicque è Romana Curia commissio ad hos reos conueniendos impetrata non indigeat subscriptione manu propria Pontificis, cùm iure communi & Canonico hoc casu licitè permittatur Ordinarios omittere.

Nam quando agitur ad eundem finem, & su- 15
mus in pluribus † reis eiusdem causæ, etiam subiectis diuersis iurisdictionibus, pluribusque, & diuersis iudicibus: processus erit tractandus coram vno omnium iudice superiore propter eandem, & indiuisibilem causam, commodámque diuisionem minimè patientem: docet Bartol. *in l. omnes. C. arbitrium tutelæ*, cum aliis adductis à Minsinger. *obseruation 4. num. 2. Centur. 1.* & est text. in specie loquens de tutoribus *in l. 2. C. de quibus rebus ad eundem iudicem eatur*, vbi Glossa *in verbo, mittuntur, in fin.* notat quod debent omnes simul reddere rationem tutelæ 16
administratæ, cum loco vnius sint † iuxta *l. si quis ex argentariis, 6. §. 1. in fin. vers. Nam etsi plures tutores, vbi gloss. in verbo; edere. ff. de edendo*, & comprobat etiam Bartol. *in l. 2. ad medium. C. de quibus rebus eund. iudic. eatur.* vbi, quod ita practicauit Sebastianus Macis *in l. item, in l. 2. eodem tit.* vbi etiam allegat Mindanum *in tractatu de continent. causæ, capit. 2. num. 2.* probat etiam Gratianus (vbi eleganter) *discept. forens. tom. 4. cap. 641. à num. 11. 12. & 13. cum sequentibus*, quem etiam referens sequitur Castillo *controuers. tom. 6. cap. 165. sub num. 47.* vbi ad litteram eiusdem verba recenset. Igitur omnimodo fatendum erit, Senatum non posse huiusmodi causam (etiamsi propria manu Sanctissimi commissio non sit subscripta) Ordinario remittere, cùm ex ea nullatenus percutiatur prima eius instantia, cùm iure communi permittente licitus reddatur recessus.

Certi namque iuris est dispositionem Concilij Tridentini, *sess. 24. de reformat. cap. 20.* † non sustulisse casus legitimos, quibus quis ex 17

iuris

iuris communis dispositione licitè potest ab Ordinario in prima instantia discedere, probant Francis. Leo *in Thesauro fori Ecclesiastici*, 2. *p. cap.* 1. *num.* 75. Ioan. Mariæ Nouarius *in noui iuris Pontific. practica, conclusion. cap. de causis primæ instantiæ, conclus.* 1. *alias* 54. *num.* 31. Augustinus Barbosa *in tractatu de potestat. Episcopi, allegat.* 81. *num.* 14. *tom.* 2. & Nos *de Regia protect.* 2. *part. cap.* 17. Gratianus *discept. forensibus, tom.* 5. *cap.* 937. *à num.* 15. & ex aliis, ac etiam ex declarationibus Card nal. Sacræ Congregationis latiùs probauimus suprà hac 2. *part. cap.* 5. *versicul. plures, tamen alij à num.* 8. *cum sequentib.* & ferè per totum cap. & §. §. ergo cùm casus hic sit de exceptis, ac minimè comprehensus in prædicto Concilij Decreto; sequitur, vt nullo modo horum causa ad Ordinarium remittenda sit.

Deinde quoniam cùm protectio Concilij
18 præstetur † ob bonum publicum ex iis, quæ latè hac 2. *part. cap.* 1. *&* 1. *part. cap.* 1. & in specie *cap.* 3. *& sequentib.* ne litigantes extra suas Prouincias litigare cogantur; longè maior dam-
19 num infertur Reipublicæ † ex eo, quod super eadem actione indiuisibili causa diuersis Tribunalibus tractari permittatur, cùm propter bonum publicum dispositum sit, ne continentiæ causæ diuidantur, vt quam primum lites finiantur, & ne contrarias sententias circa vnammet actionem, eandémque defensionem ferri contingat, & hoc vltra fauorem litigantium simul concurrentem ne frustentur nouis impensis, & nouo labore ad nouum iudicem instruendum, iuxta text. *in l. nulli prorsus*, 10. vbi Iaff. *num.* 2. *&* 4. *C. de iudiciis*, Glossa *in cap. vltimo, in verbo, super proprietate, eodem tit. & in cap.* 1. *de causa possessionis & proprietat.* Menochius *de arbitrar. casu* 371. *num.* 2, *&* 9. Igneus *in repetit. l. necessario.* §. *non aliàs, num.* 538. *ff. ad Sylanianum*, Gratianus *discept. tom.* 4. *cap.* 641. *num* 9.

Et quia in istis actionibus, & iudiciis mixtis,
20 † & connexis idem iudicium est ferendum tanquam inseparabilibus, cùm circa eandem rem gestoris perseueret officium, tanquam vnus omnium sit finis, & vnius loco iudicentur, & habeantur *l. cum actum*, 18. *vbi Glossa, in verbo, possit, in fin. ff. de negotiis gestis.* Menochius *de arbitrar. casu* 95. *num.* 5. *&* 6. post Bald. *in l. ampliorem, in fin. C. de appellationibus.* Felinus *in cap. cùm inter, num.* 7. *de re iudicata.* Gratianus *discept. dict. cap.* 641. *num.* 14. qui *num.* 15. probat, connexa etiam indiuidua esse, Aimon. *consil.* 232. *num.* 2. post Angelum *consil.* 326. *ex themate, col.* 3. *in* 4. *dubio*, Anchar. *cons.* 160. *præsupponitur in themate, column.* 2. *verf. item dicitur*, Menochius *de arbitrar. cap.* 91. *num.* 9. iuxta *l. quod conclaue. ff. de damno infecto, l. prædiis.* §. *balneas. ff. de legat.*

21 Et quemadmodum causa respectu tutorum, † administratorum, & similium est indiuidua, vt hactenus diximus; ita etiam erit indiuidua respectu hæredum, quorum simul causa omnium apud vnum, & eundem iudicem tractari debet, Farinacius *quæst.* 8. *num.* 151. *limitat.* 12. *post princip.* Gratianus *dict. cap.* 161. *num.* 19. *tom.* 4. Castillo *controuersiar. tom.* 6. *cap.* 165. *sub num.* 47. *ante finem*, qui affirmant, & probant, quod si
22 inter hos tutoris, † aut administratoris hæredes vnus sit Clericus, omnium causa simul coram vno iudice & Ecclesiastico, vti dignori tractanda erit.

Nam cùm fuerit promissa redditio rationis administrationis à testatore, † & sic ab vno in 23
ipsa origine, & initio, incipit etiam deberi ab vno, & sic à principio nullam recipit diuisionem, vndè licèt decedente promissore, multi extent hæredes, omnes tamen in solidum tenentur, & actio est indiuidua, eò quòd ex eorum persona non possit variari prima obligatio, & qualitas illius; quæ semper durat indiuisibilis, prout erat ab initio, licèt etiam essent mille successores, quia iam solidum est in esse deductum, & productum, non autem à principio diuisum, *l* 2. *§. ex his. ff. de verborum obligationib.* Bart. *in l. stipulationes non diuiduntur*, 92. *n.* 7. *oppositione.* 6. *ff. eodem tit.* benè Surdus *de alimentis, tit.* 9. *quæst.* 14. *à num.* 13. *vsque ad* 17. Antonius Gomez *variarum resolut. tom.* 2. *cap.* 10. *de indiuiduis num.* 14. *verf. Secundo modo factum dicitur indiuiduum*, & notat omnes *in l. si is, qui quadraginta*, 79. *§. quædam. ff. ad legem Falcidiam, & in l. in executione*, 85. vbi Castrensis in princip. Alexand. Iaffon, & alij communiter, *ff. de verborum obligationibus*, Gratianus vbi proximè *à num.* 20. qui quidem *à num.* 22. alio medio probat, quod contra tutores, † adminis- 24
stratores, eorúmque hæredes agitur ad factum, cùm promittant rationem reddere, & reliqua soluere, & factum in obligatione deductum est indiuiduum, latiùs ibi per eum.

Allquando autem rei coniunguntur ex neces- 25
sitate indiuisibilis instantiæ, † vt si volo conuenire Clericum, & laicum obligatos insolidum ratione contractus, vel administrationis, vt cum Mastrillo, Doctore Marta, Ioanne Gutierrez, & Gratiano refert Castillo *controuers. tom.* 6. *cap.* 165. *sub num.* 47. *versic. de eodem etiam.*

Quam quidem doctrinam (vt in hiis iudicijs 26
mixtis, & communibus, † quæ commodè separari nequeunt) commissio impetrata contra socios subiectos diuersis ordinariis, etiam non subscripta manu Sanctissimi non offendat Decretum Trident. nec primam instantiam Ordinarij, nec per consequens ad illos seu illum remittenda per Senatum) procedere intelligas, non solum quando à Sede Apostolica est impetrata contra Reos omues Clericos, seu Religiosos, † aut alios exemptos; sed etiam proce- 27
dit, quando inter eos adest Clericus, qui inter alios reos conueniendus erit, quia tunc ratione connexitatis causæ est vnus adeundus iudex, & Ecclesiasticus, vti dignior, vt latiùs comprobauimus, coram quo conueniendi sunt omnes vt copiosè, & mirabiliter Gratianus *discept. tom.* 4. *cap.* 641. *per totum, & tom.* 1. *cap.* 115. *à num.* 6. *cum sequentib. & per totum à princip.* singulariter Prosperus Farinacius *tom.* 1. *quæst.* 8. *à num.* 151. *cum seqq.* Bobadilla *in Politica lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 90. *cum seqq.* Castellus *controuersiarum tom.* 6. *cap.* 165. *à num.* 47. *vsque ad finem.* Marta *de iurisdictione, part.* 4. *Centur.* 2. *casu* 118. *per totum*, & ipse Marta 2. *part. cap.* 1. *num.* 10. Petrus Surdus *in tractatu de alimentis, tit.* 9. *n.* 3 & idem Surdus *in consil.* 222. *num.* 2. *&* *num.* 3. *tom.* 2. Couarruuias *practicar.* 34. *num.* 2. *versic Quod si contingat.* Gutierrez *practic. lib.* 1. *q.* 6. *num.* 9. *& lib.* 3. *quæst.* 30. præcipuè *à num.* 48. & conducit Morchechus *in tractatu de diuis. bonor. lib.* 1.

lib. 1. cap. 3. num. 7. & alij innumerabiles ab ipsis relati, hanc omnes firmiter conclusionem, & veram sectantes, & conducunt rectè, quæ Nos hac 2. *part. cap. 11. versic. Et ex hoc iure connexo à num. 56. cum sequentib.* indubiè Senatus litteras relaxabit impetranti, vt in illis coram Delegato suo vtatur, qui legitimè iurisdictionem ex tali commissione acquisiuit contra omnes.

Quæ quidem in Ciuilibus verissima sunt vt omnes Doctores laudati, nemine dempto, affir-
28 mant: at in criminalibus, † quando nempè Clericus, & laicus simul deliquere; quilibet ad suum iudicem, & forum remittitur; vt praxis obtinuit vbilibet vsitata, quam probant Farinacius, Bobadilla, & Couarruuias locis mox citatis. Qui hi, & alij DD. supponunt commodam huius causæ inter simul delinquentes posse fieri diuisionem, ac separationem, provt diximus praxis interpretata fuit, probant etiam alij citati à Castillo *controuers. tom. 6. cap. 165. sub num. 45 vers. de eodem etiam, &c.*

Hæc omnia quæ hactenus dicta sunt in hoc
29 capite, circa huiusmodi † commissionem in iudiciis mixtis, & in actionibus connexis impetrata à Sede Apostolica, omnia quidem militant absque vlla differentia, & distinctione in commissione simili obtenta ab Illustrissimo Nuntio horum Regnorum Hispaniæ, provt & generaliter habet locum in alio Superiore, putà Archiepiscopo, cui rei conueniendi omnes, licèt in diuersis Diœcesibus habitantes subsunt vti suffraganei, sicque repetenda erunt, quæ diximus hoc capite præcipuè, *vers. Ex qua quidem doctrina abundè, &c. à n. 14. cum omnibus seqq.* in quo dubium esse non potest.

Maius tamen erit, an si hi, contra quos in his
30 iudiciis mixtis, † & connexis rei fuerint exempti, vel aliqui eorum; valeat commissio, si à Nuntio impetretur, in quo breuiter firmitérque asseuerandum erit affirmatiuè. Nuntius namque Hispaniæ habet facultatem à Sede Apo-
31 stolica † cum potestate Legati de latere, vt notissimum est cunctis, & latissimè probauimus infrà *cap. 21. per totum.* Quapropter cuncta po-
32 test, † & eidem commissa intelliguntur, quæ Legato de latere, vt post prures DD. videndus Hieronymus Gonzalez *in regul. 9. de alternat. glos. 9. in annotat. num. 268. & num. 299.* faciunt etiam, quæ ipse Gonzalez *Glos. 12. num. 30.* & latiùs comprobauimus Nos *in 3. tom. tract. de Regia protectione*, prope diem edendo.

Sed Legatus de latere potest cognoscere de
33 causis exemptorum † notat Glossa *in cap. quoad translationem, 6. de officio Legati*, & ibidem Augustinus Barbosa *in collectan. num. 10.* Manuel Rodriguez *quæst. regularium, tom. 2. q. 62. art. 1.* Parisius *cons. 28. num. 31. cum seqq.* Villadiego *in tract. de legato. p. 1. q. 8. num. 20.* Etasmus à Cochier *in tract. de iurisdict. ordin. in exemptos, p. 2. q. 2. num. 7.* Felinus *in cap. graue, num. 3. de officio Ordinar.* Abbas *in c. 1. n. 8. de officio Legati.* Romanus *consil. 398.* de quo est text. *in cap. 1. veniens*, ibi: *Vel Legato ab eis de latere, de verbor. significat. lib. 6.*

Et ratio, quia licet sit de reseruatis Papæ co-
34 gnoscere de causis exemptorum, † tamen singulare est, & speciale, quod Legatus à latere habeat iurisdictionem in exemptos ex text. *in dict. c. veniens, 1.* & text. *in c. si Abbatem de electione eodem lib.* Tùm etiam, quia (vt inquit Ioannes Monachus) † Papa eximendo à iurisdictio- 35
ne ordinarij non censetur eximere à potestate Legati de latere. Nauarrus *de datis & promissis, pro iustitia, notabili 4. n. 10. vers. Secundo per ea, quæ*, sequitur August. Barbos. *dict. cap. 1. veniens, n. 3. & 4. & in dict. cap. quoad translationem, sub n. 10. de officio Legati.* Ergo similiter Nuntius Apostolicus Hispaniæ, quod & Nos quotidie experimur in hoc Tribunali Nuntij; quo indistinctè cognoscitur de omnibus causis Religiosorum, & aliorum exemptorum.

Et in specie quod Nuntius Apostolicus cum facultate Legati de latere sit iudex exemptorum omnium, post plurimos DD. firmat Pereira *de manu Regia, 2. p. cap. 22.* videndus *à num. 22. & seqq. & num. 26.* & abundè comprobauimus infra hac 2. *part. cap. 21. per totum.*

Quare in eiusdem commissionibus expeditis 36
in causis his connexis, † & iudiciis mixtis contra reos, siue omnes sint Clerici, siue exempti, siue etiam partim laici, omnes doctrinę hactenus à principio huius capitis adductæ indubiè procedunt, & locum habent, ita vt coram eodem Nuntio seu eius Delegato speciali huiusmodi causa sit contra omnes reos, simul tractanda, & nullatenus Ordinario, seu Ordinariis singulis remittenda, & ita iam in facti contingentia habui, & obtinui in omnibus prædictis casibus, & etiam præcipuè in commissione simili Illustrissimi Nuntij.

Hinc venit conterenda quædam falsa tamen 37
propositio Ioannis à Cochier † *in tract. de iurisdictione ordin. in exemptos, tom. 1. q. 1. c. 39. n. 28.* dum inquirens, an Nuntius, & Legatus, qui in sua commissione habet clausulam cognoscendi de causis appellationum interpositarum à iudicibus à Sede Apostolica Delegatis; an possit cognoscere, & committere appellationes à Conseruatoribus exemptorum interpositas.

Et hinc inde arguens, (licèt obiter) an con- 38
seruator sit Delegatus, † an magis sit Ordinarius: concludit tandem ex eo quod magis sit Ordinarius, vt Legatus nequeat cognoscere de huiusmodi appellationibus ab eo interiectis.

Sed hæc argumentatio in eundem retorque- 39
tur: etenim Nuntiorum, † & Legatorum facultas principaliter data est ad cognoscendum de appellationibus ab Ordinariis emissis, & ad maiorem authoritatem additur prædicta clausula Delegatorum Sedis Apostolicæ. Ergo si fuerit Conseruator simpliciter Delegatus, fatetur ipse posse cognoscere Nuntium, multò magis quando est Conseruator Ordinarius: cùm principaliter ad horum appellationes Nuntius missus sit, cuius facultas duas habet partes, vt dictum est, & quando Conseruator non comprehendatur in parte, & clausula Delegatorum Sedis Apostolicæ, comprehenditur tamen plenè in facultatis parte Ordinariorum, & ita inconcussè practicatur in his Hispaniarum Regnis absque vmbra difficultatis.

CAPVT

CAPVT XV.

Monachus, altérve aliàs ab Ordinario exemptus, & prouisus ad Parochialem, munúsve aliud non exemptum, an remedio retentionis litterarum vti valeat, vt eius causa ad Ordinarium remittatur?

Vbi non ineleganter, quando duorum iura in eadem persona concurrunt; diuersas etiam personas discretiuè repræsentet.

SVMMARIVM.

Exempti immediatè subsunt Sedi Apostolicæ, de quorum causis sui Conseruatores, non ordinarij cognoscunt, num.1.

Exemptus, ad Parochialem, mnnúsve non exemptum promotus, coram Ordinario conuenitur in tangentibus Parochialem, vel munus, n.2.

Text. singularis in cap. Capilla, de priuileg. verba adducuntur ad idem, ibid.

Religiosus, vel alius exemptus, promotus ad Parochialem, non subiectam Prælato Monasterij, eximitur à Prælati potestate, & subintrat iurisdictionem Ordinarij respectu Parochialis, n.3.

Exemptus ob Religionem, si ratione Parochialis subiectæ Ordinario contrahat, vel delinquat, cognitio pertinet ad Ordinarium, num.4.

Ad omnia spectantia beneficium non exemptum, omnes exempti, etiam familiares Cardinalium subsunt iurisdictioni Ordinarij, num.5.

Etsi sit familiaris Papæ, num.6.

Nisi possessio beneficij nondum plenè sit quæsita exempto, num.7.

Exemptum ratione rei posse coram Ordinario conueniri, dogma est Rotæ, num.8.

Exemptus rei non exemptæ ratione Ordinario subest, quandiu in eius administratione deget, num.9.

Exemptus, effectus Prior Monasterij, coram Ordinario conuenitur, num.10.

Officij, vel pnblicæ functionis ratione exemptus subest Ordinario num.11.

Commissio non subscripta contra exemptum in tangentibus administrationem non exemptam per Senatum retinetur remissa causa ordinario, num.12.

Concil. Trid. refertur Decretum, quo disponitur, exemptum quemlibet ratione beneficij subesse Ordinario, num.13.

Quod Trident. Decretum singulari exornatur Rotæ decisione plures doctrinas miralilcs continente, num.14.

Canonicus Cathedralis delinquens ratione beneficij Curati à solo Episcopo absque adiunctis Capituli puniendus, vt determinauit Rota, n.15.

Qualitate superueniente, in qua aliud ius reperitur, Prior qualitas non impedit iuris operationem respectu secundæ, num.16.

Regularis, si præest Curæ animarum, subest ordinario iurisdictioni, quod non obstantibus quibuscumque exemptionibus pluries declarauit Rota, num.17.

Eadem persona diuerso iure censeri potest, vbi duplicem gerit personam, num.18.

Qualitas officij prænalet in iis, quæ tangunt officium subiectum Ordinario, num.19.

Exemptio quantumuis ampliſſima, nihil prodest exempto assumenti qualitates, ob quas subest Ordinario, num.20.

Episcopi, si sunt de aliquo Collegio, sortiuntur locum non secundum dignitatem Episcopalem, sed secundum antiquitatem Collegialem, n.21.

Qualitas, quæ prænalet respectu iurisdictionis attenditur, num.22.

Qualitates diuersæ possunt concurrere in eodem corpore, ita vt ratione vnius detur exemptio, secus respectu alterius, num.23.

Qualitas superueniens à iure communi, habens certam determinationem, prænalet exemptioni ex priuilegio, quando cum illa concurrit, n.24.

Contrahens sub vna qualitate, tanquam talis censetur contrahere, & non tanquam alter ex alia qualitate, quam simul habet, num.25.

Nec alteri qualitati, cuius respectu non contraxit, contractus prodest nec nocet, n 26.

Protectio Senatus datur Ordinario, quando in Monasteriis virorum, aut mulierum adest Parochialis secularium, si eius respectu impetretur commissio in prima instantia, quæ pertinet ad Ordinarium ex alio Trident. Decreto hic ad litteram relato, num.27.

Et de limitationibus vide per idem Decretum, ibidem.

Persona eadem diuerso iure censetur, vbi duplices gerit vices, num 28.

Vna persona, aut res diuerso iure censeri potest, diuersis respectibus consideratis, num.29.

Text. in l. tutorem ff. de iis, quibus vt indignis, verba notantur, quod discreta sunt iura quamuis plura in eadem persona concurrant, n.30.

Cuius doctrinæ exempla deducuntur ex variis legibus, & Doctoribus, num.31.

Iura diuersa concurrentia in eadem persona, inducunt diuersitatem personarum, quia non corporalis, sed intellectualis consideratio habetur, num.32.

Duobus officiis simul concurrentibus in vna persona, quodlibet retinet separatim iura sua, n.33.

Duæ personæ si considerentur in eodem subiecto, potest vna supplere defectum alterius, n.34.

Rex simul & Dux in Ducatu consideratur qualitas Ducis non Regis, num.35.

A Rege iudicante, vti Duce appellatur ad superiorem Ducis, omissa Regia qualitate, n.36.

Dignitas vnaquæque sua retinet iura separabiliter, & iuxta quam contrahitur, attenditur qualitas, non alterius dignitatis, num.37.

Ei qui potest repræsentare duas personas, gesta cum eo ex vna, non suffragatur quod aliam, n.38.

Prælatus, seu maioratus possessor, si ex propria pecunia emit ius vtilis domini à feudatario, seu emphyteuticario Ecclesiæ, aut maioratus, non consolidatur vtile illud cum proprietate dignitatis, aut maioratus, nec eorum hæres illud vtile tenetur restituere successori in dignitate, aut maioratu, num.39.

Prælatus, seu maioratus possessor, condemnatus tanquam talis, potest impedire executionem respectu sui iuris personalis, non tangentibus dignitatem, num 40.

Iura duorum in eadem persona concurrentia non confunduntur, sed quodlibet consideratur ac per se,

per se, ac si essent in diuersis personis. num.41.

Iura diuersarum personarum in vna concurrentia non inferunt diuersas personas; sed diuersa iura, & illa vna persona diuersas representat, num.42.

Discretiua dispositio separat, & arguit diuersitatem, & separationem, ita vt vnum cum alio non confundatur, num.43.

Qualitates diuersæ in eadem persona possunt simul concurrere, ita, vt ratione vnius sit exemptus, alterius verò sit Ordinario subiectus, n.44.

In contractu celebrato coram Papa supplentur omnes defectus iuris positiui, num.45.

In contractu gesto à Papa, non tanquam Papa, sed persona priuata ex proprio patrimonio, an videatur ei consentire vti Papa, contra Rotam resoluitur, à num.46.

Authoritas Prælati non informat actus à se gestos tanquam priuato, & in bonis sui patrimonij, ibidem.

Consensus præstitus in actu gesto à representante duas personas contemplatione vnius personæ, aut officij non trahitur ad aliam, cuius nomine actum gessit, num.47.

RELIGIOSOS exemptos immediatè subesse Sedi Apostolicæ, † de quorum causis Conseruatorem Religiosis, non Ordinarium (à cuius iurisdictione exempti reperiuntur) regulariter cogniturum, abundè deduximus suprà hac 2. *part. cap.* 11. *per totum.* 1

Nihilominus tamen, si aliquis Religiosus, aliúsve exemptus † à iurisdictione Ordinarij prouideri contingat de aliquo beneficio Curam animarum habere, aliúdve ad munus, vel administrationem, aliàs non exemptum promoueatur; Ordinario, eiúsve iurisdictioni sub esse, ita vt nullo exemptionis priuilegio vti valeat contra eum quoad negotia, & administrationem tangentia omninò separatam à causa priuilegij, & exemptionis; probat text. mirabilis *in cap. cum Capella*, 26. *in ordine de priuilegiis*, in hæc: *Cum Cappella Ducis Burgundiæ gaudere dicatur huiusmodi priuilegio, quod nullus Archiepiscopus, vel Episcopus in personas Canonicorum eiusdem Capellæ suspensionis, vel excommunicationis, aut interdicti sententias audeat promulgare: quidam Capellæ supradictæ Canonici, qui Parochiales Ecclesias à te tenent occasione priuilegij prælibati, in his etiam quarum iurisdictio ad te pertinet, ita se dicunt exemptos, vt quantumcunque grauiter interdum excedant, tuæ correctioni recusant, & sententiæ subiacere. Quocirca mandamus quatenus in quantum exempti sunt, eiusdem ratione Capellæ Apostolicis priuilegiis deferas reuerenter, sed in quantum Parochialium Ecclesiarum, vel aliàs iurisdictionem tuam respicere dignoscuntur, officij tui debitum in eosdem liberè prosequeris.* 2

Ecce igitur singularem text. præseruantem Ordinario iurisdictionem † in exemptos, vt ea liberè queat vti in his, quæ tangunt administrationem Parochialis Ecclesiæ, aliàs non exemptæ, quantumuis per exemptum possessæ, quod & probat expressè Glos. *in verb. ad Claustrum, in Clement.* 1. §. *ad hæc, de statu Monachorum*, ex qua communiter notant DD. quod Religiosus promotus ad beneficium Parochiale, si Ecclesia illa nullatenus subiiciatur Prælatis Monasterij, eximitur ille ab obedientia, & potestate Prælati, & Monasterij regularis, & incipit subiectus esse imperio, & iurisdictioni Ordinarij, cui illa subest Ecclesia, vt per Nauarrum *comment.* 2. *de Regularibus, num.*6. Frater Emanuel Rodriguez *quæst. Regularium, tom.* 1. *q.* 34. *art.* 6. & 7. August. Barbos. *in collect. ad Clem.* 1. *n.* 10. Pater Sanchez *in Præcepta Decalogi. lib.* 6. *cap.* 6. *n.* 36. Ioan. Petri Moneta *in tract. de conseruat. c.* 6. *à n.* 51. vbi benè explicat, & *cap.* 7. *n.* 262. quibus locis plures constitutiones Pontificales, & Decreta Concil. Trident. ponderat in proposito. 3

Et ideò dicunt Franchus *in cap.* 1. §. *illum, n.* 4. *de verbor signific. in* 6. † Quod exemptus secundum quid, putà, propter Religionem, seu ratione rei, seu loci, si obtineat Ecclesiam Parochialem, vel alia officia, quorum administratio, & regimen, seu cognitio ad Episcopum Ordinarium spectat, si illorum ratione vel contrahat, vel delinquat; iurisdictio cõtra illum ad Ordinarium spectabit; tenet etiam Couar. *practicarum q. c.* 11. *num.*5. Erasmus à Cochier *in tract. de iurisdict. Ordinarior. in exemptos,* 2. *p. q.* 45. *n.*6. *tom.* 1. 4

Erga ea namque omnia, quæ spectant ad beneficia non exempta, † omnes exempti etiamsi sint familiares Cardinalium, subsunt iurisdictioni Ordinarij, probant Nauarrus *consil.* 9. *de iureiurand.* Thomas Zerola *in praxi Episcopali,* 1. *p. verb. exemptio, num.*4. & 2. Abb. *in cap. dilecti filij, num.* 9. *versic. Nota, de foro competent.* vbi doctè explicat tam in familiari Papæ, † quàm in quouis alio exempto, vt ratione beneficiorum possit conueniri coram Ordinario Episcopo; & Calderinus *cons.* 13. & *cons.* 4. vbi declarat limitans, si possessio officij, seu beneficij nondum plenè esset acquisita exempto, sequitur Erasmus à Cochier, *de iurisdictione in exemptos,* 2. *p. q.* 45 *sub num.*6. & *num.*67. qui quidem *dict. num.* 6. *ad fin.* ita intelligendum esse dogma, † de quo Rota nouissima *dec.* 702. *n.* 1. *part.* 1. dum dicit, quod exempti possunt conueniri coram Ordinario ratione rei, quantumuis exemptio lata sit, vbi etiam ipse Chochier declarat Felinum *in cap. fin. num.* 6. *versic. Vide omninò, de foro compet.* qui contrariũ videbatur firmare. 5 6 7 8

Atque generaliter ratione officij exemptus subiectus est Ordinarij iurisdictioni, † nam ratione rei non exemptæ, veluti, si quis exemptus assumatur ad regimen loci non exempti, qui quidem tandiu subest Ordinario quandiu ibi deget, vt per *dict. cap. cum Capella*, vbi Innocent. & DD. *de priuilegiis*, probant Brixiens. *in repertorio, in verb. exemptio, col.*7. Capitius *decis.* 59. *num.*2. vbi per *cap.* 1. *de priuilegiis, lib.* 6. dicit, quod licet aliquis sit exemptus, † si tamen efficiatur Prior Monasterij, conueniri possit coram Ordinario, & ad idem Nauarrus *cons.* 19. *num.* 9. *de Clericis non resident. p.* 1. Erasmus à Chochier *in tract. de iurisdict. ordin. in exemptos,* 2 *p. cap.* 45. *num.* 5. *tom.* 1. qui quidem *num.*54. & 55. rectè probat, † quòd exempti conueniri possunt coram Ordinario ratione officiorum, seu publicarum functionum, ex *l. vnica*, vbi expressè Castrensis, *C. in quibus causis milit. fori præscription. Authentic. vt iudices sine quoquo suffrag.* §. *nolumus, in fin leg.* 2. *Cod. vbi de Curiali, vel cohortal.* probat etiam Calder. *in cons.* 13. & 14. *de foro competent.* 9 10 11

Quare omninò fatendum erit, quod si exẽptus à iurisdictione Ordinarij † promotus fuerit ad officiũ, seu beneficiũ nõ exemptũ; eius respectu, 12

& contemplatione indubiè Ordinarius erit iudex competens, cuius iurisdictioni subiectus erit, atque ideo si commissio impetretur contra exemptum ad illum conueniendum super re tangente administrationem suæ Ecclesiæ non exemptæ, siue officij, provt hactenus probauimus; poterit tam ipse, quam Episcopus Ordinarius necnon Fiscalis Regius petere à Senatu hoc Supremo remissionem huius causæ ad Ordinarium omninò faciendam in prima instantia.

Maximè, quia hæc commissio repugnat Con-
13 cilij Tridentini Decreto †, expresso 11. *sess.* 24. *de reformatione*, ibi: *Quæ vero priuilegia residentibus in Curia Romana vigore Eugenianæ Constitutionis, aut familiaritatis Cardinalium competere solent ea in his, quibus beneficia Ecclesiastica obtinent, ratione prædictorum beneficiorum minimè intelligantur, sed Ordinarij iurisdictioni subiecti permaneant, non obstantibus quibuscumque inhibitionibus, &c.* Aliud est etiam expressius Trident. Decretum, *sess.* 25. *de Regularibus, c.* 11. de quo statim mentionem faciemus.

Quod quidem Decretum clarè patet, vt respectu beneficiorum Ordinarij iurisdictioni subsunt exempti, minimè inhibitione aliqua ob-
14 stante, † hócque Trident. Decretum exornatur ex mirabili Rotæ decisione in vna Salmantina iurisdictionis 17. *Decembris* 1562. in hæc: *Fuit iterum proposita causa super manutentione ob prætensiones R. D. Episcopi Salmantini, impugnantis nonnulla Capitula decisionis aliàs factæ sub die* 27. *Iunij proximè præteriti. Et primum quantum ad caput exemptionis R. D. Scholastici tanquam Canonici, & de iure subditi iurisdictioni Ordinariæ Episcopi: Domini censuerunt, eam exemptionem*
15 *concernere tantùm personam in iis*, † *quæ tangunt Conseruatoriam, non autem extendi debere contra iurisdictionem Ordinariam Episcopi, sub qua subest ratione beneficij, cùm sit Canonicus, seu dignitas in Ecclesia Cathedrali iuxta dispositionem text. in cap. cum Capella, de priuilegiis, innouatam à sacra Synodo Tridentina in cap.* 11. *de reformatione, sess.* 24. *quod maximè probari videtur ex ratione exemptionis considerata per Clem.* 7. *quia Rector & Scholares litterarum sæpius pro rebus suis in partibus remotis defendendis intermittere cogebantur, quæ ratio non applicatur Scholastico Salmantino vti Canonico in Ecclesia Cathedrali, &c.* quæ decisio reperitur inter Recollectas per Seraphinum *decis.* 595.

Similis etiam alia est Rotæ decisio in vna Burgensi concordiæ 24. Ianuarij 1594. in hæc: Fuit dubitatum, si personæ Ecclesiæ Burgensis obtinentes extra Ecclesiam beneficia Curam animarum habentia; in Curæ exercitio, & administratione deliquerint, an contra illas sit procedendum iuxta formam concordiæ, vel potiùs solus Archiepiscopus procedere valeat absque adiunctis, &c. Et postquam in dicta decisione plura hinc inde fuere deducta, ita prosequitur in hæc: Hinc fit, vt quotiescumque superue-
16 niat aliqua † qualitas, in qua aliud ius statutum reperitur, Prior illa qualitas non impedit, quominus respectu alterius qualitatis non sit seruandum ius de ea specialiter disponens, quod apertè colligitur ex Decreto Concil. Trident. *sess.* 25. *de regularibus*, vbi habetur, quod si re-
17 gularis præest † Curæ animarum, subest iurisdictioni Ordinarij, quod in plurib⁹ causis non obstantibus iuris exemptionibus, resolutum fuit provt in Carthaginen. iurisdictionis die 19. Octobris 1579. coram Cardinali Lancelloto, & provt etiam in Salmantina exemptionis 25. Iunij 1591. coram R. P. D. Pennia. Et ratio est euidens, quia eadem persona diuerso iure censeri potest, † vbi duplicem gerit personam, *c.* 18
cum olim, de re iudicat. cap. ex litteris, de probationib. & l. si Consul. de adoption. prænalere itaque debet qualitas illa effectij, † propter quam 19
Canonicus efficitur subditus solus Episcopi, nec tunc vti Canonicus, sed vti Curam habens animarum, vel eius administrationem iudicari debet. Itaque si in iis, qui sunt verè exempti personalibus exemptionibus amplissimis, † exemptio nihil prodest, vbi sumunt qualitates, ob 20
quas subiiciuntur foro Ordinarij: multò magis casu isto, in quo non per viam exemptionis, sed concordiæ tribuitur facultas Capitulo vna cum Episcopo de delictis Canonicorum cognoscendi; nam strictè interpretari debemus, vt non comprehendat casus, in quibus qualitas superuenies facit cessare respectum qualitatis, cuius intuitu concessum est priuilegium; & hoc adeò verum est, vt hac ratione Episcopi, & Prælati, † si sint de aliquo Collegio, sortiantur locum 21
non secundùm dignitatem Episcopatus, sed secundùm antiquitatem dignitatis Collegialis, Abbas *in c. postulasti, de concessione præbend.* Cassaneus *in Catalogo Gloriæ mundi*, 4. *p. considerat.* 45. *glos. in c. à cuatione*, & ibi Geminianus *n.* 6. Franch. *n.* 4. *de appellat. in* 6. Et fuit de hoc dictum aliquid suprà in Romana præeminentiarum sub die 16. Decembris 1585. *n.* 14. & 15. Ideo non stare ex aduerso deducta. Nam Primo, quod dicitur de generalitate, & prægnantia verborum, etiam geminatorum, facit quidē vt comprehendantur omnia delicta quantumcumque grauia, & vbivis locorum commissa à Canonicis, & ita intelligenda est decisio Congregationis Concilij, sed non possunt operari, quominus, si superueniat alia qualitas, † quæ in illo casu præua- 22
leat, illa non debeat attendi, vt in simili habetur, quod in eodem corpore possint concurrere diuersæ qualitates, ita vt ratione vnius detur exemptio: † secus verò ratione alterius, vt per 23
Geminianum *in cap exemptionem, n.* 4. & Franch. *in* 4. *notabili, de priuilegiis, in c.* 116. nec obstare doctrin. Anton. Butr. *in d. cap. tuarum*, quia licèt Canonici non sint priuilegiati ratione loci, sed personæ, tamen in hoc priuilegio considerata est præcipuè qualitas illa Canonicatus, cuius contemplatione † ita dispositum fuit, cui si 24
supetueniat alia extrinseca qualitas, quæ habeat à iure communi certam determinationem, secundùm illam iudicandum est, vt in exemplis allegatis: ita pariter, si quis contrahit sub vna qualitate expressa, † tanquam talis censeatur 25
contrahere, & non tanquam alterius qualitatis, quam habeat, Abb. *in cons.* 115. *lib.* 2. *in princip.* Roman. *cons.* 88. *in princ.* Alciat. *cons.* 3 *n.* 14. *lib.* 2. Purpurat. *cons.* 14. *n.* 11. Ægidius *decis.* 5. & 423. *& est communis conclus.* post Bart. *in l.* 1. §. *nuntiatio de operis noui. nuntiat.* cum aliis per Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 10. *glos.* 1. *n.* 4. & sic tanquam alius, & in alia qualitate, † nec prosit, 26
nec noceat illius actus. Tiraquel. *ibid.* §. 1. *glos.* 9. *n.* 140. & ita maior pars dominorum censuit, &c. Quæ decis. habetur etiā apud Seraph. *decis.* 1058.

Ex alio etiam Decreto eiusdem Concilij Trid. †*sess.* 25. *cap.* 11. *de Regularibus*, hæc prætectio 27
competit

competit Senatui, vt in his casibus ad Ordinarium remittat primam instantiam, siue à Nuntio, siue à Delegato ex commissione Apostolica non subscripta fuerit occupata, aut præuenta, vt ex eius Decreto patet in hæc. *In Monasteriis, seu domibus virorum seu mulierum, quibus imminet animarū Cura personarū secularium, præter eas quæ sunt de illorum Monasteriorum seculorum familiæ personæ tam regulares, quàm seculares huiusmodi curam exercentes subsint immediatè in iis, quæ ad dictam Curam, & Sacramentorum administrationem pertinent iurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcopi, in cuius Diœcesi sita, nec ibi aliqui etiam ad nutum amobiles deputentur, nisi de eiusdem consensu, ac præuio examine per eum, aut eius Vicarium faciendo, exempto Monasterio Cluniacensi cum suis limitibus, & exceptis etiam iis Monasteriis, seu locis, in quibus Abbates Generales, aut capita Ordinum sedem Ordinariam principalem habent, atque aliis Monasteriis, seu domibus, in quibus Abbates, aut alij Regulares superiores iurisdictionem Episcopalem, & temporalem in Parochos, & Parochianos exercent, saluo tamen eorum Episcoporum iure, qui maiora in prædicta loca, vel personas iurisdictionem exercent.* Cuius etiam Decreti meminit Rota in d. Burgensi, vt per Seraphinum *vbi suprà num.* 4.

Eandem rationem, qua vtitur Rota *in dict.*
28 *decis.* 1058. *num.* 6. † apud Seraphinum *ex cap. cum olim, de re iudicata, cap. ex litteris, de probationib. l. si Consul. ff. de adopt.* vt eadem persona diuerso iure conferi potest, vbi duplicem gerit personam; exornauimus latissimè pluribus doctrinis videndis *in tract. de Regia protect. 4. part. cap.* 8. *à num.* 267. *cum seqq.* & superiùs *à num.* 276. & hoc eodem *tract. de supplicatione, & Retent. Bullarum, 1. part. cap.* 12. *vers. Quibus consonat, à num.* 16. *cum seqq* & sursum, facit etiam, quoniam conclusio illa, quod vna & eadem res, & persona non potest diuerso iure
29 † conferi; fallit diuersis respectibus consideratis, quia tunc benè compatitur, vt probant Anton. Monach. *in decis. Florent.* 67. *num.* 9. Rota *decis.* 669. *n.* 3. apud Farinac. 1. *part. recent.* Sanctarel *variar. resolut. 1. part. quæst.* 26. *num.* 15. Barbosa *axiom.* 135. *n.* 7.

Facit etiam mirabilis text. *in l. tutorem. ff. de*
30 *his*, † *quibus vt indignis*, ibi: *Discreta enim sunt iura, quamuis plura in eadem persona deuenerint, aliud tutoris, aliud Legatarij, &c.* quam exornauimus abundè *in dict. cap.* 8. *à num.* 267. *cum multis seqq.* textus etiam *in l. si non subscripsisti, vt fideiussor.* 25. *Cod. de administr. tutor.* iunctis
31 aliis pluribus exemplis, quæ deducuntur † ex *l.* 1. §. *solet, in fin. ff. quando appellandum, l. duorum. ff. de operis libert. l. procuratores.* §. *si plures. ff. de tributoria actione.* ‖ *l. cum quædam. Cod. de administr. tutor. cap. ex litteris, de probationib. cap. cùm in Ecclesiis, & c. postulasti, de concessione præbend. lib. dict. cap. à collatione, eodem lib.* vbi DD. alia notarunt, & latè Lappus *allegatione* 99. Calderinus *cons.* 229. *in fin.* aliàs 7. *tit. de præbend* Batt. *quæst.* 15. *in princ. vers. Quarto probo.* Abbas *in cap. quamuis, de officio Delegat.* Baldus *cons.* 167. *lib.* 1. Paulus Castrens. *cons.* 250. & 313. *lib.* 1. Romanus *cons.* 422. & *in singular.* 76. incipit *Scholiis, & in l.* 1. *ff. de verborum obligation.* Fulgosius *cons.* 218. Socinus *consil.* 87. *volum.* 1. Decius *in l. rogati, in princip. num.* 7. *ff. si certum petatur.* Rebuffus *in concordat. tit. de collationibus.* §. *si quis iure, in vers. Dispositiones.* Chasaneus *in Catalogo gloriæ mundi, part.* 11. *consideratione* 12. *in fin.* Menochius *de recuperand. remed.* 1. *num.* 36. & *consil.* 902. *num.* 71. Stephanus Gratianus *discept. forens. cap.* 111. *num.* 13. & iterum *cap.* 298. *à num.* 26. *cum multis seqq.* Cardinal. Tusch. *practicar. conclus. littera P. verb. persona, conclus.* 317. Doctissimus Præceptor meus D. Ioannes à Solorçano, *in insigni tractatu de Indiarum iure, lib.* 2. *cap.* 21. *à num.* 6. & *seqq.*

Vbi omnes resoluunt, quando in vna perso- 32
na concurrunt diuersa iura, † quibus mediantibus diuersas personas repræsentat, non est iudicanda tanquam vna, sed tanquam plures, & quod actio & passio in tali subiecto cadere potest, quia non corporalis, sed intellectualis eius consideratio habetur, de quo planè etiam innumeros citans agit Tiraq. *in tract. de nobilitate, cap.* 28. *num.* 11. & *seqq.* & *de retractu Lignagier.* §. 1. *gloss.* 18. *num.* 21. & *seqq.*

Et arridet doctrina Gloss. & aliorum *in cap.* 1. *ne Sede vacante, & in l.* 1. *ff. de legat.* 1. quod
quando adinuicem iunguntur duo officia, † vtrū- 33
que retinet iura sua, quam sequitur B. *in l. si conuenerit.* §. *nuda, de pignorat. action.* insignis vir ille non satis laudatus D. Ioannes Baptista Valençuela Supremi huius Regij Consilij Senator dignissimus *in cons.* 69. *num.* 32. vbi etiam
num. 37. resoluit, † quod quando considerantur 34
duæ personæ in eodem subiecto; potest vna iuuare alteram, & supplere quod in se non habeat, argument. *l.* 2. *C. de omni agro deserto, lib.* 11. quæ doctrina non sine periculo transit, si generaliter, & absolutè accipiatur, propterea reducenda, & declaranda erit ex copiosè dictis, & vlteriùs dicendis.

Et facit, quod quando Rex simul est Dux, in
Ducatu consideratur vti Dux, † & non vti Rex 35
secundum Federic. de Senis *consil.* 220. *column. fin.* Gabriel *consil.* 195. *num.* 9. *volum.* 2. Surdus *consil.* 19. *num.* 33 idcóque si Rex iudicat vt Dux,
† appellatur ad superiorem in Ducatu, non at- 36
tenta Regia dignitate. Bart. *in l. si quando. Cod. de appellationibus.* Igneus *in l. necessarios.* §. *non aliàs, num.* 428. *ff. ad Syllanianum.* Misingerius *Centur.* 5. *obseruat.* 5. Aponte *decis.* 2. & alij relati à Mastrillo *de Magistratibus lib.* 3. *cap.* 8. *ex num.* 32. & Gratianus *dict. cap.* 298. *num.* 49. Doctor Solorçanus *vbi proximè num.* 13. qui huius rei rationem reddunt, nempè quod vnaquæque dignitas retinet suam pristinam naturam, † & secundùm actum, quem gerit, con- 37
sideratur, neque in eo vlla alterius personæ, vel dignitatis ratio habetur, vt probatur *in l.* 1. vbi Bald. *ff. de officio Consulis*, idem Bald. *consil.* 167. *num.* 1. *lib.* Parisius *de resignation. beneficior. lib.* 12. *quæst.* 10. *num.* 14. & 15. Menochius *consil.* 58. *num.* 7. Surdus *cons* 91. *n.* 19. & *cons.* 183. *num.* 42. & 43. & *consil.* 365. *ex num.* 22. *vsque ad* 27. vbi hoc pluribus exemplis confirmat.

Est ad prædicta elegans Rotæ *decis.* 367.
num. 1. *in fin. vt in posthum.* Farinacij *tom.* 2. in hæc: *Primò, quia Valentinus non habuit penes* 38
† *se dictas pecunias tanquam emptor, sed tanquam depositarius, & non est nouum in iure, quod quis repræsentet duas personas, & quod gesta cum eo ex vna persona non suffragentur quoad aliam, iuxta notata per scribentes in l. tutorem. ff. de his quibus, vt indigni.* Bald. *consil.* 167. *num.* 1. *in fin lib.* 2.

& 394. num. 2. lib. 4. Romanus *consil. 88. in princip.* Castrensis *consil. 256. in princip. & cons. 312. num. 1. lib. 1.* Alexander *consil. 87. num. 15. & sequent. lib. 6.* Calderinus *consil. 8. in fin. de præbend.* Surdus *decis. 310. num. 12. &c.*

Conducit rectè elegans illa doctrina, quod
39 quando possessor maioratus, † aut dignitatis, qui eius ratione, & iure habet rei proprietatem tantùm & non vtile dominium; tamen si ex propria pecunia, aut donatione, alióve titulo ex propria persona non iure maioratus, vel dignitatis acquisiuit vtile dominium à feudatario, vel emphyteota, seu vsumfructum ab vsufructuario; non consolidatur cum proprietate, nec illud debet maioratus, aut Prælati hæres successori in dignitate restituere, quia considerantur iura diuersa, & discreta in eadem persona, latissimè plura cumulans Gimbr. *decis. 92. per totam*, optimè explicat Peregrin. *de fideicommiss. art. 10. a n. 1.*

Vide suprà *cap. 12. part. 1. à num. 11. & à n. 16.*
40 *vers. Quibus*, † vbi vna persona coniuncta, & condemnata ratione officij, administrationis aut maioratus, potest executionem impedire ratione sui iuris, & ex propria persona, vbi alia similia congessimus, & supradictis benè conducit Rota, vt per Alexand. Ludouis. *decis. 252. n.* in hæc: *Et ob id sustinebat duplicem personam,*
41 *nec confundebatur ius Archipresbyteratus cum* † *nec administratione ius Archipresbyteratus cum administratione Communitatis, sed vnumquodque considerabatur de per se, tanquam si duæ fuissent personæ, l. 1.* vbi Baldus, *ff. de officio Consulis.* Socinus *in l. cum filium, num. 28. ff. de legat. 1. &c.* & ipse Ludouis. *decis. 531. n. 7.* ibi: *Et non*
42 *inferum* † *diuersus personas, sed diuersa iura competentia Marchioni Alphonso superius expressa, videlicet, ius hereditarium, & ius fideicommissi, possunt etiam iura diuersarum personarum in vna persona concurrere, ita vt plures personas repræsentet, l. tutorem, ff. de iis, quibus vt indignis.* Bald. *consil. 167. circa finem, lib. 1.* idem Bald. *cons. 7. in fin.* Paulus de Castro *cons. 250. in princip. lib. 1. &c.*

Conducunt etiam, & benè, quæ de discretiua dispositione dicunt iura, † & Doctores, vt
43 excludat, separet, & arguat diuersitatem, & separationem, ita vt vnum cum alio non confundatur, vt latè videndum erit *in l. hæres meus. §. duæ statuæ. ff. de legat. 3. l. cùm delationis, 18. §. cui fundum. ff. de fundo instructo*, Hieronymus Gabriel *cons. 95. n. 7. lib. 2.* Castillo *controuers. tom. 5, cap. 91. num. 83. vers. Deinde ad medium*, & per discursum, & *cap. 92. sub num. 32.* & multa post Surdum, & Menochium, per Oliuerium Beltraminium *in Annotat.* ad Alexand. Ludouis. *decis. 301. num. 18. & 372. num. & 434. num. 6.* apud quos latiùs videbis de dispositione, & loquutione discretiua, & eius separatione.

Circa autem rationem, † quam reddit
44 eadem decis. Seraphini *105. num. 8.* quod in eodem corpore possint concurrere diuersæ qualitates, ita vt ratione vnius detur exemptio, secus verò ratione alterius, ita vt ex hac possit subesse Ordinario, vt per Geminianum *in c. exemptionem, n. 4.* & Franchium *notabil. 2. de priuil. in 6.* probat etiam Capitus *decis. 58. n. 2.* quia potest quis esse pro parte exemptus, & pro parte subiectus; vt docet Philip. Franch. *in cap. si Papa. §. & ex. n. 2. de priuileg. in 6.* & alij relati à Cochier *in tract. de iurisdict. ordin. in exemptos, 2. p. q. 45. n. 6. tom. 1.* vbi per totum caput vide te potes-

plures casus à se cumulatos, in quibus exemptus ab Ordinario ei subest, exemptione minimè obstante.

Ex his manifestè conuincitur resolutio Rotæ
45 *in vna Casalis*, † coram Seraphino inter recollectas per Marchesan. *de commiss. tit. de signat. gratiæ diuersa, part. 1. cap. 2.* quæ in ordine est *decis. 24. fol. 118.* quæ postquam probauit, in contractu facto coram Papa, seu plures omnes defectus, & sic ben. placitum S. A. de quo dubitabatur, *in n. 2.* ita ait: *Non obstat quod Leo Papa contraxerit tanquam persona priuata, & vti Ioannes Baptista, quia hæc restrictio eò pertinet, vt non adquireretur Casale Sedi Apostolicæ, sed ipsi Leoni tanquam primæ personæ, eiusque hæredibus, & successoribus. Sed non ideo minus potest dici non interuenisse consensum ipsius, ratione solemnitatis vti Papæ, diuersa est enim ratio inter vtrumque casum: nam respectu acquisitionis considerari potest duplex persona in Leone, respectu verò consensus minimè, non enim poterat vti Ioannes Baptista consentire huic contractui, & vti Leo Pontifex dissentire, & ideo non placuit illud, quod dicitur effectum scientiæ diuidi posse, quia hic non de scientia, sed de consensu agitur, qui est indiuisibilis in vna, eadémque persona, &c.*

Cui decisioni cuncta iuris principia resistunt,
46 † prout hactenus scripsimus; & quia authoritas Prælati tanquam Prælati non informat actus à se gestos, tanquam priuato, & in bonis sui patrimonij, vbi aliàs actus ipsi requirunt authoritatem Prælati, ita Nauarr. *cons. 7. n. 1. & 2.* incipit, *de Capellania, & Præbenda*, quem sequitur Gonçalez *glos. 5. à num. 11.* Et quod dicitur in dict. decisione, quod consensus est indiuiduus, quia non potuit vti priuata persona consentire, & vti Papa dissentire, contrarium verius est, vt vidimus in omnibus contractibus,
47 † & actis tam extraiudicialibus, quàm iudicialibus gestis à repræsentante duas personas, aut dignitates, vt consensus præstitus vti ab vna, nihil influat in aliam, prout latè hoc *cap. & in dict. cap. 12. part. 1.* & est expressa decis. *Burgens.* superiùs adducta *a num. 16.* & signanter ibidem *a num. 25.* ita vt contractus, & consensus respectu vnius qualitatis nec prosit, nec noceat in alia qualitate, cuius intuitu nec contraxit, nec consensit, ex plurimis Doctoribus citatis, & sequutis ab eadem decisione *suprà* allegata *a num. 26.*

Et insuper quod consensus ratione officij nihil operetur respectu iuris proprij, vt in Iudice, & Tutore adsunt iura expressa *l. cum quidam. C. de administratione tutor. l. si non subscripserit, eodem tit. l. aduersus. §. tutoribus. ff. de inoffic. testament. §. si tutor iussit. eodem tit.* latissimè Gallerat. *de renuntiat. lib. 5. cap. 10. à num. 10. & 13. & per totum.* Anton. Gabriel *commun. conclus. lib. 3. tit. de rerum alienat. conclus. 2. à num. 1. & à num. 20. & lib. 1. tit. de præsumptionibus, conclus. 3. à num. 25.* Menoch. *cons. 68. num. 7.* Tiraquell. *de retract. lin. g. à num. 270.* & suprà, vbi de Iudice Authorizante, & Gallerat. *dict. lib. 1. cap. 9. à num. 6.* qui plurimos alios allegant; ibi plurimas doctrinas cuincentes hunc articulum videbis in discursu totius huius *cap.* præsertim *à num. 28 cum multis seqq.*

CAPVT

CAPVT XVI.

Commissio non subscripta impetrata ad cognoscendum super iurisdictione ordinaria prætensa per Prælatos inferiores Episcopo, an per Senatum retinenda, ita vt ei vti Ordinario remittatur prima instantia?

SVMMARIVM.

Super iurisdictione prætensa per Prælatos inferiores Episcopo, an iste in prima instantia sit competens, num.1. & segq.

Super exercitio iurisdictionis, an in aliquo casu exercenda sit, cuilibet iudici competit cognitio, an sua sit iurisdictio, num.2.

De iurisdictionis iure, si in possessione, aut in proprietate contendatur, non de nudo eius exercicio, Iudex ipse cognoscere nequit, quia agitur de causa propria, num.3.

Super exemptionis exceptione Ordinarium non posse cognoscere, qui teneant, num.4.

Super exceptione, quod locus contractus, vel delicti non sit de iurisdictione citantis ipse cognoscit, num.5.

Super exceptione exemptionis oppositæ coram Ordinario iste cognoscere nequit, num.6.

Super iurisdictione prætensa per Decanum, aut Archidiaconos in criminalibus, & matrimonialibus, ex immemoriali cognoscit Ordinarius in prima instantia, num.7.

Et interim quod per tres conformes sententias probatur, Ordinarius Episcopus exercet, & manutenetur, ibidem & num.14.

Episcopus, licèt in causa tangente suum personale interesse Iudex esse nequeat, potest tamen in tangente suam dignitatem, & Ecclesiam, num.8.

Commissio super iurisdictione prætensa per Prælatos inferiores inferiores Episcopo absque subscriptione in prima instantia retinetur in Senatu, causæ cognitione Ordinario remissa, num.9.

De iurisdictionis proprietate, aut possessione quis cognoscit, quando competit ratione dignitatis, non suæ personæ, & propriy iuris, num.10.

Episcopus Ordinarius in causa suæ Ecclesiæ potest redargui suspectus, dummodo recusationis causa ante omnia proponatur, num.11.

De exemptione competente ex priuilegio, non consuetudine Ordinarius non cognoscit, n.12.

Controuersia super priuilegio Sedis Apostolicæ ad ipsam pertinet, num.13.

Episcopus manutenetur in iurisdictione prætensa per Decanum, & Archidiaconos ex immemoriali, interim dum ista per tres conformes probatur, num.14.

In iurisdictione per inferiores Episcopo prætensa ex priuilegio, isti non Episcopus manutenentur, docentes simul de quasi possessione, num.15.

Text. in cap. cum [illegible] de priuileg. in 6. interpretatur, & [illegible] num.16.

Possessio sola non iustificata cum titulo, saltim colorato, non sufficit ad manutentionem contra habentem iuris assistentiam, num.17.

Cap. cum personæ de priuileg. in 6. latissimè, & singulariter declaratum, & interpretatum per Rotam, à num.18.

Priuilegium, quando simul cum possessione allegatur, sufficit ad manutentionem, cum ea casu possessio non sit adeò infecta, nec habet tantam iuris resistentiam, num.19.

Cognitio omnium causarum ad Episcopum de iure, non ad inferiorem pertinet, num.20.

Iurisdictio ad inferiorem Episcopo potest ex consuetudine, & præscriptione adquiri, n.21.

Priuilegium recipit interpretationem ab vsu, n.22

Trid. in cap.20. 1. ad hæc, sess.24. de reformat. & declaratione S.Congregat. non procedunt quando ab inferiore allegatur cum immemoriali priuilegium, num.23.

Pro cuius clariore expeditione duæ singulares recensentur Rotæ decisiones, num.24.

Exemptionem allegans supponit antecedentem subiectionem, & Diœcesim, num.25.

Episcopus ex iuris assistentia manutenetur in iurisdictione ab alio prætensa, num.26.

Et eo magis quando docet de exercitio iurisdictionis, num.27.

Causa vniuersalis magis attenditur quam exercitium, & actus, num.28.

Priuilegium per Episcopum concessum super exemptione, an valeat in præiudicium successorum, num.29.

Ad manutentionem Ordinarij excludendam non sufficit sola priuilegij ostensio absque possessione exemptionis non violentæ, nec clandestinæ, num.30.

D. cap. cum personæ emanauit ad fauorem ordinariæ iurisdictionis, num.31.

Ordinarius exercens iurisdictionem in vna parte Diœcesis constituitur in possessione quoad omnes, altero specialiter non possidente, num.32.

Ex priuilegy sola exhibitione (quod respicit petitorium) non priuatur Ordinarius possessione, num.33.

Priuilegij sola exhibitio exemptionis non impedit manutentionem, num.34.

Subditus non constituitur in possessione exemptionis in eo, quod non apparcat in illum non exercuisse iurisdictionem superiorem, nisi probetur casus contingentia; & ipse exercere volens fuisset repulsus, num.35.

Argumentum à contrario sensu non valet ad inducendam correctionem iuris, num.36.

Priuilegium exhibens, si est in quasi possessione, impedit manutentionem Episcopi, non aliter, num.37.

Rotæ decisio recensentur ad idem, à num.38.

Episcopus habet in iurisdictione fundatam intentionem de iure, ibid.

Maximè in criminalibus, & matrimonialibus vigore Concilij, in quibus, etsi inferior alleget immemorialem, Ordinarius manutenetur, donec per tres conformes cognoscatur, num.39.

De priuilegio, & possessione docens inferior manutenetur in iurisdictione criminalium, & matrimonialium, num.40.

Episcopus, solæ assistentiæ iuris nitens, non obtinet manutentionem iurisdictionis, dicto de priuilegio, & quasi possessione contraria, n.41.

Probatio dubia in temporis percutione non relevat, num.42.

Declarationes Tridentin. circa manutentionem Ordinarij in iurisdictionalibus intelliguntur, quando inferior prætendit iurisdictionem ex immemoriali dumtaxat, secus quando ex priui-

*legio, & possessione simul, num.*43.

*Prælato inferiori prætendenti iurisdictionem ex sola possessione non datur manutentio; sed Episcopo ex iuris assistentia, num.*44.

*Idem est in eo, qui prætendit exemptionem ab Ordinario, qui etiam ex immemoriali possessione sola non obtinet manutentionem contra Ordinarium, num.*45.

*Secus si Prælatus inferior, aut exemptus cum possessione ostendat simul priuilegium, quo casu ei datur manutentio, num.*46.

MVLTOTIES contingit; Decanos, Archidiaconos, aliósve Prælatos inferiores cum Episcopo contendere, † sibi pertinere iurisdictionem in suis districtibus, siue in ciuilibus causis, siue in criminalibus, matrimonialibus, & beneficialibus priuatiuè, vel cumulatiuè ad ipsum Episcopum, hoc tamen renuente, & interdum resistente, pro sui iuris defensione recurrit Prælatus inferior ad Sedem Apostolicam, rescriptum impetrans alicui Delegato, vt inter ipsum & Episcopum causam, & controuersiam derimat. Episcopus instat, huius causæ cognitionem in prima instantia ad ipsum solum pertinere ex Decreto Concilij 20. *sess.*24. *de reformatione*, propter quod recurri solet ad Senatum hunc Supremum in Concilij protectionem, vt sibi causa remittatur hæc. 1

Et videtur remissionem denegandam, quoniam licèt quando agatur de iurisdictionis exercitio tantùm, an in aliquo casu competat, & exercere debeat in alios, putà per declinatoriam; ad quemlibet iudicem pertineat cognoscere, † & determinare, an sua sit iurisdictio, *l.*2. vbi DD. *ff. si quis in ius vocatus non ierit, l. in præscriptione. C. si contrarius.* Panormitanus, Felinus, & alij *in cap. super litteris, de rescriptis.* Eraſmus à Cochier *in tractatu de iurisdiction. in exemptos*, 2. *p. q.*12. *num.*1. *tom.*1. Ascan. Tamburinus *in tract. de iure Abbatum, & Prælatorum, tom.*1. *disp.*15. *q.*10. *num.* 1. Nos *de Regia protect.*4. *part. cap.*6. *num.*27. 2

Tamen quando agitur non solùm de nudo exercitio iurisdictionis; † sed etiam radicitus de omnimodo iure eiusdem iurisdictionis, siue in possessione, siue in proprietate, ad quem, scilicet, pertineat; tunc Iudex ipse cognoscere nequit, cùm in sua causa nemo iudex esse possit: ita docent Panormitanus *in c. ad Audientiam*, & ibi etiam Glos. Franch. & alij *de appellationibus*, Felinus *in cap. super litteris, num.* 24. *de rescriptis, verſ. Fallit.* 4. in his verbis: *Quartus casus, cùm agitur non solùm de nudo exercitio iurisdictionis*, † *vt quia citatus dicit se exemptum, & iudex negat; multa enim sunt commoda subiectionis, ideo iudex est suspectus in hac cognitione, &c.* Eadem etiam est sententia Innocent. quam reliqui sequuntur *in cap. venerabilis*, vbi Abbas *num.*3. *&* 4. *de censibus*, item *in cap. ex parte, de verborum significat.* Felinus *in d. cap. super litteris, num.* 10. *verſ. Quartus casus*, Angel. *in d. l.* 2. *n.* 1. *&* 2. *ff. si quis in ius vocatus non ierit.* Marta *in tract. de iurisdict.* 4. *p. casu* 145. *num.*4. Qui omnes negant hanc cognitionẽ Ordinario. 3

Quod confirmatur argumento simili; nam quando excipitur, † quod locus non est de iurisdictione citantis, eo casu Iudex, cuius in ea re vertitur vtilitas, cognoscere non potest. Felinus *in d. c. super litteris, n.* 27. vbi etiam Butrius, Eraſmus à Cochier *dict. cap.* 12. *num.* 4. Ascanius *dict. quæst.*10. *sub num.*2. qui formant inde argumentum de re ad personas. 4

Comprobatur pariter hæc pars, quoniam si inter exemptum, & Ordinarium contendatur de iurisdictione, † an sit exemptus ab ordinario necnè, quia de exemptione opponit exemptus, cùm tunc agatur de totali eius fundamento, & proprietate, meróque iure iurisdictionis, idque cum honore, & commodo Ordinarij, huic, de re hac cognoscere non licere, firmarunt duo præfati Moderni, Choch. *in tract. de iurisdict. ordin. in exemptos*, 2. *p. d. q.* 12. *per tot. tom.*1. & Ascan. Tamb. (illum transcribens) *in tract. de iure Abb. & Prælat. tom.*1. *q.* 10. *per tot.* Quare dicendum pariter videtur in nostro casu, vt commissio impetrata ad cognoscendum de controuersia inter Prælatum inferiorem, & Episcopum super pertinentia iurisdictionis per illum prætensæ, & sic de totali iure, & fundamento, seu proprietate, cùm causa Ordinario non pertineat etiam in prima instantia, ei per Senatum sit penitùs deneganda remissio, cum nec Concilium Tridentinum casum istum subintret. 6

Contrariam tamen sententiam, & opinionem neruosè defendam, † & defendendam esse non dubitamus, cum in iisdemmet (in quibus versamur terminis) pluries determinasse S. Congregationem Concil. Trident. vt nempè quando Decani, Archidiaconi, & alij Prælati inferiores Episcopo certant habere in suis districtibus iurisdictionem ordinariam, ex præscriptione immemoriali, in ciuilibus, criminalibus, matrimonialibus, & beneficialibus, aut horum singulis coram Ordinario ipso hæc causa tractanda, & in prima instantia decidenda, interimque dum per tres sententias conformes Prælatos ipsos iurisdictionem habere declaratur; Episcopus illam omnimodò exerceat, & manuteneatur: testatur Rota per Coccinum Decanum *in decis.*346. *per totam*, vbi commemorantur aliquæ declarationes Sanctæ Cardinalium Congregationis; plurimas Nos litteraliter adduximus, & congessimus hac 2. *p c.*4. *verſ. Et pro clariori intelligentia, à num.* 28. *cum multis seqq.* & vsque ad finem capitis, quas amplius non repeto. Ergo cum ad Ordinarium pertineat huiusmodi causæ cognitio, omninò remittenda erit ad ipsum per Senatum in prima instantia. 7

Quod & inexitabili alio fundamento fulcitur: † nam licèt Episcopus in causa sua propria, & tangente ipsius solum, & priuatum interesse, non possit esse iudex, quia nemo in propria causa iudex esse potest: tamen in causa tangente suam Ecclesiam, aut dignitatem licitè iudex esse potest, & permittitur à iure, provt abundè post magnam declarationum Cardinalium, Doctorúmque cateruam comprobauimus suprà hac 2. *p. c.*5. *in articulo de recusatione Ordinarij,* § 1. *à n.*11. *cum multis seqq.* Igitur cum hæc causa pertinentiæ iurisdictionis sit non propria, † & particulariter sua Episcopi, sed suæ Ecclesiæ, & dignitatis; fatendum erit sibi pertinere cognitionem in prima instantia, ac etiam à Senatu remittenda, cùm clarè per commissionem offendatur dispositio dicti Decreti Trident. 8 9

Quare affirmandum erit illam doctrinam, & Doctorum assertionem superius pro contraria

parte

10 parte adductam, † vt quàndo agitur non de exercitio iurisdictionis, sed de totali iure, & fundamento eius non cognoscat Ordinarius Iudex: procedere dicendum erit in illo Iudice, cui non ratione, & contemplatione dignitatis Ecclesiasticæ iurisdictio in proprietate competit; sed eo cui vti domino territorij. & vti propria sua pertinet iurisdictio in proprietate, quo casu verissima est illorum Doctorum propositio: secus in Episcopo, cui iurisdictio competit ratione dignitatis Episcopalis, non tamen iure propriæ personæ, vt *in dict. cap. 5.* latiùs deduximus:

Fateor tamen, posse ipsum Ordinarium ex
11 hac causa redargui suspectum, † si ante omnia recusatio proponatur, & in tempore à iure permisso, provt post magnam Doctorum caterua firmauimus, & præfatam conclusionem limitauimus *in d. c. 5. d.* §. 1. *vers. At nihilominus, d. num. 22. cum multis seqq.* Quod & quidem est de mente ferè omnium Doctorum, quos pro contraria parte retulimus, & in specie Felinus *d.c super litteris, n. 24. vers. Quartus casus*, ibi: *Ideo Iudex est suspectus in hac cognitione, de rescriptis.*

Nostra tamen resolutio limitanda erit in habente priuilegium exceptionis à iurisdictione
12 ordinaria, † vt de eius exemptione, quando radicitus tractatur de iurisdictionis fundamento totali, & de ipsa exemptione, & priuilegio; non coram Ordinario, sed coram superiore, putà Summo Pontifice, aut Legato de latere (cuius vices, & potestatem habet ex sua facultate Nuntius Hispaniæ) disceptanda erit hæc causa ex his quæ latè deduxere Erasmus à Cochier *de iurisdictione in exemptos, 2. p. c. 10. per totum. tom. 2.* & Ascan. Tamburin. *de iure Abb. tom. 1. disp. 5. q. 10. per tot.* & Nos diximus superius in fundamento vltimo contrariæ partis, & concedunt, quæ ipse Cochier vbi proximè *quæst. 6. per totam.*

Quia vt ipsi firmant, in hac controuersia tangitur priuilegium ipsum Papæ, & de eius viri-
13 bus contenditur, † quod Sedi Apostolicæ tantum pertinet, ex text. *in c. cum venissent*, vbi Glos. *verb. iudicari, de iudiciis*, Ascan. Tamburin. *in d. q. 10. n. 3.* Erasmus à Cochier *de iurisdict. ordin. in exemptos, lib. 2. q. 13.* Cotta *in memorialibus, verb. priuilegium, pag. 906.* Barbos. *in collect. ad d. c. cum venissent, num. 2.* Greg. Lop. *in l. 2. verb. è quando acaeciere, tit. 1. p. 2. & in l. 27. glos. 1. n. 18. p. 3. l. 6. tit. 1. lib. 4. Recopil.* Ioan. Garcia *de nobilit. glos. 1. §. n. 1. & 2.* Ioan. Gutier. *pract. lib. 3. quæst. 28. num. 2.* Gironda explicat *de priuileg. & exempt. n. 83.* quare huius specialitatis, & aliarum ratione, quæ in exemptione reperiuntur libenter admittimus hanc fallentiam.

Circa illud autem, quod superius *n. 5. vers.*
14 *Contrariam tamen*, † vbi scilicet datur inter Prælatos inferiores, & Episcopum contentio super iurisdictione prætenta, vt sit Episcopus Ordinarius interim manutenendus, donec vincatur per tres sententias conformes: animaduertendum vnum vtile valde duximus, quod illa doctrina, & declarationes omnes S. Congregationis ibidem remissiuè relatæ procedunt in casu, de quo loquuntur, illius terminos non excedentes, nempè quando Prælati ipsi iurisdictionem prætendunt ex immemoriali consuetudine, & præscriptione dumtaxat, vt secus sit quando eam prætendunt ex priuilegio, quod allegant, & exhibent, ac simul possessionem: nam si de
15 vtroque docent simul, † tunc ipsi, non Ordinarius manutenendi sunt in sua possessione, vt plures Rotæ decisiones ad id allegat Maresc. *variar. resol. lib. 1. c. 11. num. 18.* vbi dicit quod quando contra habentem iuris communis assistentiam allegatur priuilegium simul cum possessione, & præscriptione, manutenendus tunc erit ille, qui priuilegium allegat, ea ratione, quia possessio non est adeò infecta, nec habet tantam resistentiam iuris, nec tantam præsumptionem contra se, cùm iustificetur ex titulo, quin sit habenda in consideratione, quemadmodum si sola præscriptione niteretur, † & 16
est text. *in cap. cum personæ, de priuileg. in 6.* quem ita declarant, & interpretantur DD. communiter ibi, Lapus Anchar. *in notabili, 12.* Geminianus *in §. fin. num. 3.* Franch. *n. 2.* & fuisse resolutum in vna Salmantin. *iurisdictio, 27. Decembris 1582. coram Cardinal. Seraphino*; testatur Maresc. loco citato, quam doctrinam declara vt per eundem ibidem num. sequenti.

Qui *num. 21. & 22.* plures decisiones allegat
in proposito, † vt Prælati inferiores prætenden- 17
tes iurisdictionem ex immemoriali, debeant manuteneri contra Ordinarium Episcopum, quas tamen omnes declarat, ibi: *n. 23. & seqq.* vt procedant, & locum sibi vendicent, si vltra quasi possessionem deductam à Prælatis inferioribus, producatur etiam titulus; licèt per se non sit sufficiens, dummodo sit talis, qui præbeat causam præscribendi, quia sola possessio non coadiuuata aliquo titulo, saltim colorato, non sufficiet pro manutentione contra eum, qui habet iuris communis assistentiam, vt probat text. *in d. cap. cum personæ.* §. *penult.* & ibi notant omnes, Ioan. Andr. *n. 6.* Geminianus *n. 4. vers. Nota quod pendente lite*, Franchus *n. 2.* Couarru. *pract. q. c. 17. n. 6. vers. Quæ quidem interpretatio*, & latiùs procedit declarando ipse Maresc. ibidem per n. seqq. videndus.

Pro quo est decisio Rotæ Salmantin. proximè
relata, † quæ apud Seraphinum est in ordine 18
595. atque *n. 2.* ita ait: Domini censuerunt negotium decidi per textum ex aduerso allegatum, *in cap. cum personæ, de priuilegiis in 6.* Quando enim allegatur priuilegium, & præscriptio, tunc manutenendus est ille, qui priuilegium allegat, quia possessio tunc non est adeò infecta, nec habeat tantam resistentiam iuris, nec talem præsumptionem contra se, cum iustificetur ex titulo
priuilegij, † vt non sit habenda in consideratio- 19
ne, quemadmodum, si sola præscriptione niteretur, & ita habet locum ibi textus, vt distinguunt omnes Doctores. Anchar. ibi *nota 22.* Geminian. *in §. final. n. 3. & 4.* & ibi Franch. *n. 22.* Licèt ergo de iure communi cognitio harum causarum ad Episcopū, † & non ad inferiorem per- 20
tineat, *c. accedentib. de excessib. Prælator. Abb in c. 1. n. 11. de consanguin. & affinit.* Couar. *in Epit. in 2. p. c. 8. num. 12.* tamen cum ex consuetudine,
† & præscriptione possit ad inferiores pertine- 21
re. Glos. *d. c. 1. de consanguinitate, & affinitate,* & ibi Abb. *n. 11.* & hìc concurrat priuilegium, quod respicit interpretationem ab vsu † & con- 22
suetudine; manuteneri debet inferior de iure communi, & quod allegatur ex *sess. 24. cap. 20. de reformatione*, iuncta resolutione S. Congregationis (facta semel in causa Burgensi, sub die 24. Septembris 1575. & iterum in causa Palentina Archidiaconatus 10. Martij eiusdem anni 1565.) potest pari difficultatem, quando

allegatur immemoriabilis iuncta cum priuilegiis, quæ exhibentur, &c.

Et insuper pro clariori intelligentia dictarum declarationum S. Congregationis duæ mirabi-
23 les aliæ editæ sunt, † & expeditæ. Rotæ decisiones, quæ omnimodam difficultatem absoluunt, prior est in vna Sipuntina iurisdictionis 24. Maij 1613. coram Dunaceto, quæ sic in sequentibus ait.

Pro informante fuit resolutum nempè Domino
24 *Archiepiscopo † esse dandum mandatum de manutenendo in quasi possessione exercendi iurisdictionem; etenim cum loca, de quibus agitur, sint intra Diœcesim, quod probatur ex eo, quod Dominus Abbas allegat exemptionem, quæ in necessa-*
25 *rium † antecedens præsupponit existentiam in Diœcesi. Rota in causa Volaterranens. iurisdictionis 14. Ianuarij 1581. coram Brabo relata inter diuers. impres. decis. 207. p. 2. & latiùs in constit. iurisdictionis 18. Maij 1611. coram Reuerendis. Altrebat. & etiam deponunt testes, quorum summarium fuit datum. Videtur quod Dominus Archiepiscopus habeat de iure communi fundatam intentionem, cap. omnes Basilicæ, 16. quæst. 7. cap. conquerente, de offic. Ordinar. cap. cum Episcopus, eodem tit. in 6.* Verat. *decis. 306. p. 1. & 203. part. 2.*

26 *Ob quam iuris assistentiam debet manuteneri, † c. cum personæ. §. fin. cum ibi notat, de priuil. in 6. Vell. dict. decis. 306. part. 1. Rota in causa Salmantina iurisdictionis 18. Aprilis 1581. coram Cantucio relata inter diuersas impression. decis. 145. lib. 6. part. 2. in Vero. iurisdictionis 15. Maij. 1608. coram Domino Altrebaten, & alibi sæpè.*

27 *Et † præfata eo magis procedunt, quia de exercitio iurisdictionis deponunt prædicti testes. Rota in dict. Calagurritana iurisdictionis 5. Maij 1608. coram Reuerendissimo Attrebaten. & in foro Libien. seu Bertinorien. Diœcesis 3. Aprilis 1609. coram eodem, etiamsi non deponant de omnibus,*
28 *actibus iurisdictionalibus, quia sufficit causa † vniuersalis, quæ magis attenditur, quàm actus, vt fuit resolutum in causa Assisien. Canonicatus 14. Iunij 1600. coram me, & in terminis iurisdictionis,* Innocent. *in cap. dilectus, num. 3. de Capell. Monachus, & alij infra allegandi. Et super aliquibus Capitibus iurisdictionis in territorio, de quo agitur: dantur etiam decreta Sanctæ Congregationis super Concilio ad fauorem D. Archiepiscopi.*

29 *Non obstat prætensum priuilegium † exemptionis concessum de anno 1211. ab Archiepiscpo Sipuntino; nam omisso quantum hoc priuilegium valeat in præiudicium successorum, de quo in Veronen. exemptionis 27. Maij 1594. coram Bon. mem. Cardinal. Pamphilio.*

30 *Respondetur, quod ad euitandum † manutentionem Ordinary non sufficiat exhibitio priuilegij, nisi vlterius ad sit quasi possessio exemptionis, vt habetur in cap. cum personæ de priuileg. lib. 6.* ibi:
31 *Quia de priuilegio faciunt fidem in libertatis, † vel exemptionis possessione, non violata, non clandestina, nec concessa precario, de qua si fidem coram eiusdem fecerint non turbentur. Si enim Papa mandat eos non turbari in possessione, per necessarium antecedens præsupponit, quod possideant, quia priuatio præsupponit habitum, iuxta nota in l. decem, ff. de verb. oblig. Et iste intellectus suadetur eo,*
32 *† quia dict. cap. cum personæ emanauit ad fauorem iurisdictionis Ordinariæ, vt patet in principio,* ibi: *Ordinariorum correctiones, & ordinationes subterfugientes. Nos volentes super hoc de salubri remedio prouidere, statuimus, vt hi, qui se asserunt per priuilegia, seu indulgentias Apostolicæ Sedis exemptos à locorum Ordinariis &c. Ex qua narratiua proœmij colligitur causa finalis, l. fin. ff. de hæred. instituen.* Oldra. *cons. 103. num 2.* Roman. *cons. 38. n. 1.* Alexand. *cons. 160 n. 20. lib. 6. Sic igitur allegantes priuilegium exemptionis per solam*
33 *† exhibitionem priuilegij, antequam de illius initibus cognoscetur liberarentur ab exercitio iurisdictionis Episcopi, dispositio text. emanasset ad illorum fauorem, si quidem per Regulas iuris sola exhibitio priuilegij non tolleret exercitium Ordinarij.*

Nam eo ipso quod Ordinarius exercet iurisdictionem in vna parte suæ Diœcesis videtur constitui in quasi possessione exercendi, quoad omnes, in quibus alter non habet particularem quasi possessionem, Abb. *cons. 71. col. fin. vers. Tertiò ad idem,* ibi: *Nec alius erat in possessione, lib. 2.* Felin. *in cap. auditis, num. 19. in 3. declarat. de præscriptis,* Rebuff. *in tract. de decimis, quæst. 9. num 9.* Menoch. *remed. 3. retinendi num. 135* Caph. d. *cons. 369. num. 15. cum pluribus seqq.* Rota *in causa Orolien. decimarum 19. Iunij 1591. coram Gysio, & in Valentina decimarum 27. Octobris 1598. coram Bon. mem. Seraphin. & in terminis iurisdictionis tradit* Innocent. *in cap. dilectus, num. 3. vers. Possessorium est,* Ost. *num. 1. vers. Ex prædictis etiam,* Ioann. Andr. *num* S. Butr. *n. 5.* Boich. *num. 11. de Capellis Monach.* Verall. *decis. 306. part. 1.*

Et proinde per istam exhibitionem priuilegij, quæ
34 *concernit petitorium † remaneret Episcopus priuatus sua quasi possessione contra notat.* per Abb. *in cap. 1. num. 4.* Butrius *num. 2. vt hic penuente,* Lancelot. *de attentat. part. 2 cap. 17. num. 161. & seqq. Et in specie quod sola exhibitio priuilegij exemptionis non impediat manutentionem. Fuit decisum in causa Carthaginens. decimarum 27. Iunij 1590. coram Gysio.*

Nec potest subditus dici constitutus in quasi
35 *possessione exemptionis † ex eo solum quod non appareat superiorem in illum exercuisse iurisdictionem, nisi probetur quod venerit casus exercendi, & volens exercere fuerit repulsus. & repulsioni acquieuerit, vel aliàs habuerit se pro spoliato,* vt per Inocen. Ost. Ioan. Andr. Butr. Boich. & Veral. locis sup. allegatis.

Et licet Glossa in dict. cap cum personæ, verbo Turbentur, innuatque sola exhibitio priuilegij, sufficiat per §. sequent. infra eodem; attamen loquitur contra Regulas iuris, vt patet ex prædictis,
36 *† & ducit argumentum suum à contrario sensu,* vt aduertunt Lapus. Anchar. & alij infra allegandi, *quod argumentum non valet ad inducendam correctionem iuris,* vt latè per Enerar. *in loco à contrario sensu num... prout induceretur in proposito casu, & iste communis intellectus illius capitis. cum personæ,* vbi per Lap. ibi. *num. 4. vers. Et hoc videtur,* Anchar. *num. 6. vers. Hoc tamen,* Gemin. *in §. si vero, vers. Et hoc videtur,* Franch. ibid. *num. 3. vers. Et non procedit, dum dicunt exhi-*
37 *bentem † priuilegium, ita demum euitare manutentionem Episcopi, si ipse est in quasi possessione exemptionis.* Hactenus Rota.

Quæ quidem decisio est 491. *part. 1. recent.* quam ad idem refert & sequitur Ascan. Tamburin. *in tractat. de iure Abb. & Prælator. tom. 1. disp. 15. quæst 8. à num 2.*

Alia est etiam ad id ipsum Rotæ *decisio, in*

vna

na Theatina iurisdictionis de Atiza 17. *Decembris* 1612. *coram R. P. D. Coccino Decano*, in hæc verba: Licet locus Atizæ sit intra limites
38 † Diœcesis Theatinæ iuxta resolutionis causa factas, & propterea Reuerend. Archiepiscopus habeat intentionem fundatam de iure, *vt in cap. omnes Basilicæ* 16. *quæst.* 7. Romanus *cons.* 180. *num.* 4. *vers. Habet enim Episcopus*, Federicus de Sen. *cons.* 145. *num.* 6. *ante finem, versicul. Vndè si aliquis etiam ad effectum manutentionis, vt in cap. cum personæ de priuileg. in* 6. Et tantò
39 magis in causis criminalibus, † & matrimonialibus vigore Concilij Tridentin. *sess.* 24. *cap.* 20. §. *ad hæc, de reformatione*, ex cuius sententia Sacra Congregatio censuit, quòd etiam si inferior alleget immemorabilem; nihilominus Ordinarius debeat manuteneri, donec de ea per tres sententias cognoscatur.

40 Tamen Rota in casu, † de quo agitur censuit Præposito Aticano, dandum esse mandatum de manutenendo, quoad cognitionem causarum Ciuilium, matrimonialium, & Criminalium. Quia nedum constat de possessione prædicti Præpositi, verùm etiam docet de priuilegio sibi concesso, vsque de anno 1118. à tunc existente Episcopo, & Capitulo Theatino subscripto ab ipsomet Episcopo. Quod priuilegium cum fuerit datum ante Paulinam de consensu Capituli, absque dubio suffragatur, *cap.* 2. *& cap. cum nos, & cap. tua, de iis, quæ fiant à Prælatis. cap. Pastoralis in fin. de donationibus*, Federicus de Sen. *cons.* 111. *num.* 3. *in fin. vers. Nam cum in tali exemptione.* Et fuit dictum in alia Theatinæ iurisdictionis 26. Martij præteriti coram R. P. D. meo Caualerio. Vltra quod ex obseruantia subsecuta, nempè ex solutione Brizantij, de quo in dicto priuilegio, & ex cognitione causarum, quatenus beneplacitum Apostolicum esset necessarium, esset præsumendum, Gonçalez *super Regul.* 8. *glos.* 12. *num.* 76.

Vndè sequitur, quòd cùm Reuerendissimus
41 Archiepiscopus † nitatur sola dispositione iuris communis, Præpositus autem alleget possessionem, & priuilegium; proculdubio Præpositus sit manutenendus, vt habetur *in dict. cap. cum personæ*, vbi Anchatran. *in* 1. *notabil* Geminianus *in* §. *fin. circa finem*, & ibi etiam Franchus *num.* 2. *&* 3. Et dixit Rota in Salmantina iurisdictionis 17. Decembris 1582. coram R. D. meo. Card. Seraphino; & in alia Aquilana iurisdictionis 30. Martij 1607. coram R. P. D. meo Pamphilio.

Nec obstant visitationes datæ pro parte R.
42 D. Archiepiscopi, † quia nulla visitatio datur ante Concil. Trident. illæ autem, quæ dantur sunt post Concil. Trident. Vndè cum non constet illas fuisse factas iure Ordinar. vel vigore Concilij, ista probatio tanquam dubia non releuat Reuerendissimum Dominum Archiepiscopum, *cap. in præsentia, de probationibus*, & in puncto fuit resolutum in dicta causa Aquilana, in qua dicitur, quod cum non docentur de visitationibus ante Concil. verisimile erat, quod fuissent factæ vigore Concilij allegando in argument. text. *in l. quædam mulier. ff. de rei vind. & in l.* 2. *ff. de acquirend. possess.*

Non obstat dispositio Concilij Tridentini,
43 † & Declaratio Illustrissimorum interpretum; quia licet verum sit, quòd dùm cognoscitur super immemorabili per tres conformes, Ordinarius debeat manuteneri: Tamen quidquid sit, an Concilium procedat in Decanis, & aliis dignitatibus in eadem Ecclesia, in quibus non habere locum dispositionem Concilij, censuit Rota in causa Salmantina iurisdictionis prima Iulij 1605. coram Aldobrandino, & in alio Burgens. iurisdictionis 16. Decembris 1564. coram Orano. Quia postmodum non fuit facta huiusmodi distinctio coram me in causa Baren. iurisdictionis, & in alia Theatinæ iurisdictionis coram R. P. D. meo Caualerio. Decisiones Concilij videntur indistinctè loqui, & propterea quidquid sit de hac responsione firmiter fuit dictum, quòd declarationes Concilij loquuntur, quando agitur super immemorabili tantùm: hic autem docetur de priuilegio, & antiquissima possessione; vndè nisi aliud censuerit Sacra Congregatio, placuit Dominis dispositionem Sacri Concilij esse intelligendam quoad manutentionem dandam inferiori, qui docet de priuilegio, & possessione secundùm terminos, *cap. cum personæ, de priuileg. in* 6. & ita concluſum, &c.

Quam decisionem ad litteram refert Ascanius Tamburin. *in tract. de iure Abbatum. & Prælator. tom.* 1. *quæst.* 15. *disp.* 18. *à num.* 8. Handistinctionem sequutus, † quod quoties de pos- 44
sessione dumtaxat docet Prælatus inferior, quiprætendit contra Episcopum iurisdictionem in suo districtu habere, non ipse, sed Ordinarius debeat manuteneri ex assistentia iuris communis. Et idem firmat in eo, qui prætendit exemptionem † à iurisdictione ordinaria, vt non iu- 45
uatur ad manutentionem contra eum ex sola possessione, & præscriptione, etiam immemoriali: at verò quando cum possessione exhibet priuilegium, & titulum † saltim coloratum, qui 46
præstet causam præscribendi, tunc non Ordinarius, sed Prælatus inferior in iurisdictionis prætensæ, aut exemptus in exemptionis quasi possessione manutenendus sit; prout & latiùs comprobatum reliquimus hactenus.

CAPVT XVII.

Si pars non contradicens patiatur in Rota, alióve superiori Tribunali, causam in prima instantia tractari, vel etiam cum protestatione, etiam occulta consentiat illic de bono iure agi: an executoriales indè obtentæ, siuè super principali, siue super incidenti (puta manutentione) sint insuper retinendæ, ad Ordinarium per Senatum causæ remissione facta.

Et nunquid consensus Ordinarij superueniens reualidet executoriales, & impediat in Senatu causæ denuo tractandæ ad eundem remissio.

SVMMARIVM.

Concilium Trident. in cap. 20. *sess.* 24. *non excluſisse sententiam, ac rem iudicatam; pluries determinauit Rota, num.* 1.

S. Congregatio idem censuit, Concil. non comprehendere

hendere casus per sententias determinatos, num.2.
Rotæ decisio refertur, qua decreuit, res iudicatas non sustulisse Concilium, num.3. & 4.
Concilium in cap. causæ omnes, quemadmodum non derogat immemoriali, ita nec rei iudicatæ, num.5.
Rotæ decisio recensetur ad idem, num.6.
Concilium, vbi non derogat sententiis, non comprehendere casus per eas decisos, censuit S. Congregatio. num.7. & 8.
Super casu non comprehenso in dispositione Trid. protectionis Regalia denegatur, num.9.
Declinatoria opposita, & reiecta adquiescente parte, iudicium, & sententia tenent, num.10.
Quod procedit quando aliàs Iudex habet iurisdictionem, licet per declinatoriam elidibilem, num.11.
Iudex incompetens, postquam se competentem declarauit, quiescente parte vlterius de eius incompetentia non est disputandum, num.12.
Executoriales obtentæ in Rota, vbi causa cepta fuit in prima instantia, non concurrente consensu partium, & Ordinarij, tanquam nullæ non præstant impedimentum, quominus retentæ in Senatu, causa denuo tractanda Ordinario remittatur, à num.13.
Executoriales, contra formam Trident. obtentæ, sunt nullæ ex defectu iurisdictionis, n.14.
Dictio (dumtaxat) qua vtitur Trident. restringit, & excludit omnes alios casus, & personas, praeter expressas, num.15.
Est restrictiua, & taxatiua, vt concludat negationem in aliis personis, num.16.
Dictio dumtaxat, & aliæ taxatiuæ in dispositione de aliquid faciendo inducit formam, & solemnitatem, ita vt aliter actus vitietur, n.17.
Habet vim prohibitionis tacitæ & expressæ, n.18.
Dictiones taxatiuæ exponuntur negatiuè, n.19.
Lex simpliciter prohibens intelligitur tacitè apponere clausulam annullatiuam, n.20.
Dictio dumtaxat, qua vtitur Trident. exponitur tanquam taxatiua, vt solus Ordinarius, n.21.
Lex dicens, solus procedat, attribuit iurisdictionem priuatiuam, num.22.
Et maioris Magistratus cuiuscumque iurisdictionem excludit, num.23.
Neque eius iurisdictio potest præueniri, n.24.
Tridentini decreto in cap. causæ omnes non solùm reperitur imitans tacitum, sed expressum, num.25.
Trident. & constitutio Leonis X. annullant processum factum in prima instantia contra tenorem Trident. num 26.
Verba (Nullius sit momenti) *vel aliter annullatiua inducunt decretum irritans expressum, num.27.*
Processus appellatione veniunt omnes scripturæ in iudicio factæ coram Iudice, & Notario deputato, num.28.
Processus appellatione venit sententia, n.29.
Acta iudicij sunt vehicula ad sententiam, quæ singula sunt, ita & sententia, ibid.
Defectus in commissione influit in quodlibet derivatum ex ea, ibid.
Decretum irritans tollit vires sententiæ, ac eius executionem impedit, num.30.
A Nuntio latam sententiam procedente in prima instantia contra formam Tridentin. esse nullam ex defectu iurisdictionis declarauit Rota, n.31.
Sententia lata à Nuntio, vel Legato in prima instantia, in qua nullam habet iurisdictionem ex Trid. eius defectus est nulla, num.32.
Iurisdictionis defectus insanabilis est, & cæteris maior, non contentus in statuto excludente omnes defensiones, num.33.
Iurisdictio in prima instantia alieni Iudicis nequit prorogari, nisi concurrente partium, & Ordinarij proprij consensu, num.34.
Iurisdictio quando nequit prorogari in praeiudicium alterius, sententia defectu iurisdictionis nulla est, num.35.
Processus, & acta nulla sunt facta prorogatione, absque superioris consensu, num.36.
Sententia in prima instantia, nitens fundamento per Tridentin. reprobato, omnino corruit, quia procedit à radice infecta, iuxta declaration. Sanct. Congregation. num.37. & 38.
Res iudicata ex fundamento à lege reprobato, pariter reprobata intelligitur, num.39.
Sententia lata super petitorio, durante adhuc possessorij eius suspensione, est nulla, n.40.
Sententia confirmans aliam nullam, pariter & nulla est ex defectu fundamenti, num.41.
Executoris excessus sicut est nullus, ita pariter & superioris sententia illum confirmans, n.42.
Nullitas primæ sententiæ infuit in alias eam confirmantes, ibid.
Executoriales obtentæ super instantia ablata Ordinario, absque eius consensu simultaneo retinentur in Senatu, illi remissa causa denuo cognoscenda, num 43.
Executionem executorialium obtentarum ablata prima instantia Ordinarij, an huius iure, & respectu possit prorogans euitare, à num.44.
Obseruatio Erasmi a Cochier in proposito refertur, ibidem, & num.45.
Executio executorialium obtentarum contra formam Tridentin. in cap. causæ omnes, nec in prorogantem fit, non consentiente Ordinario, quia eam in totum excludit iurium complicatio, & connexitas, num.46.
Post rem iudicatam consensu Ordinarij accedente, an cesset protectionis Regalia, & Trident. dispositio, num.47. & sequentibus.
Actus nullus in fauorem alicuius intelligitur, si ipse velit, num.48.
Consensus tacitus Ordinarij ex scientia, & patientia inductus sufficit ad validitatem prorogationis, num.49.
Ordinario præsente prorogationi alienæ iurisdictionis, & tacente videtur consentire, n.50.
Consensus Ordinarij accedens post rem iudicatam, & sic tempore incongruo non reddit iudicium validum, num.51.
Doctores affirmantes, consensum tacitum Ordinarij sufficere ad prorogationis validitatem, loquuntur quando tempore prorogationis accessit, non quando post rem iudicatam fundatam in actis nullis, num.52.
Nec eo tempore incongruo accedente impeditur recursus, & per Senatum fa. ienda remissio, ibid.
Ius parti quæritur ex actu etiam nullo, cui detrahere aduersarius non potest, ibid.
Processus nullus gestus à Iudice carente iurisdictione in radice, & à principio, nequit per partis consensum reualidari, ibid.
Nullitas prouenions ex defectu iurisdictionis non conualescit per consensum partis, accedentem post iam causatam nullitatem, num.5.

Filius

Filius in aduentitiis, quorum pater noluit adquirere vsum fructum, non potest agere in iudicio sine eius licentia, ibid.

Consensus patris accedens post litem contestatam à filio non reualidat iudicium, ibid.

Ratificatio processus nullius debet interuenire ante sententiam, quia post eam non fit tempore congruo, ibidem.

Actus iudiciales debent præcedere ipsam sententiam, cum sint vehiculum ad eam, ibid.

Ius parti adquiritur ex actu etiam nullo dicendi nullitatem de eo, cui detrahi non potest ab aduersario, ibid.

Inhibitionis causa cessante non cessat eius effectus iam consummatus, dicto num. 52.

Consensus super actu nullo non subsistit, ibidem.

Contrahente non perseuerante in suo consensu, nihil prodest alterius consensus postea superueniens, quia non reperit subiectum habile, cui coniungatur, ibid.

Ratificatio non retrotrahitur data, vel à principio, vel medio tempore inhabilitate alicuius extremi, ibid.

Medium inhabile impedit extremorum habilium coniunctionem, ibid.

Ratificatio non cadit super actu nullo, vbi declaratur, ibid.

Ex consensu metuce rarum (facta prius protestatione) prorogatio facta in Romana Curia per partem compulsam dicere de bono iure post oppositam declinatoriam, non tenet nec tribuit iurisdictionem in prima instantia, n. 53.

Actus factus ex coactione Iudicis non inducit consensum, num. 54.

Comparens ex necessitate iuris renuntiationem recusationis, aut appellationis non inducit, ibid.

Comparens coram Iudice incompetenti cum protestatione, nec declinatoria, nec recusationi oppositæ renuntiare videtur, num. 55.

Comparens cum clausula (citra consensum) non censetur consentire in Iudicem incompetentem, num. 56.

Et consensa meticuloso crescit violentia, & ratio protectionis in Senatu, ibid.

Executoriales obtentæ in prima instantia contra formam Trident. super articulo incidenti, puta; manutentione, multo magis retinentur in Senatu, num. 57.

Declarationes Cardinalium, & Rotæ decisiones, dicentes Concil. Trident. in cap. causæ omnes non excludere rem iudicatam obtentam, non procedunt in prima instantia Ordinarij, sed in §. ad hæc eiusdem decreti re longe diuersa, vt ostenditur, num. 58. & 59.

Trident. in cap. 20. §. ad hæc. non sustulit iurisdictionem inferiorum Episcopo, quæsitam per res iudicatas ante Concilij promulgationem, n. 60.

Lex non trahitur ad præterita iam decisa per rem iudicatam, transactionem, iuramentum, præscriptionem, & similia, num. 61.

Declaratoria opposita super qua declaratur, & acquieuit pars, tunc facit Iudicem competentem, quando solius partis sufficit consensus, non quando alterius simul est necessarius, n. 62.

Gundisalbi de Paz obseruatio recensetur impugnantis validè praxim, sibi falsò relatam, Consilium Supremum non remittere Ordinario causam, postquam pars in Iudicem Romanæ Curiæ consensit, num. 63. & sequentibus.

Praxis hæc si vera foret, nulle iurisdictiones retineretur, n. 64.

Prorogatio est extensio iurisdictionis ad casum, seu personam in ea non expressam, n. 65.

Extensio ab eo quod non est, non fit, n. 66.

Iurisdictionis minimè existentis non fit prorogatio, num. 67.

Auditor Cameræ, & quilibet alius Iudex in prima instantia caret iurisdictione ex Tridentin. num. 68.

Cuius singula verba ad idem ponderantur per Gundisalbum de Paz, num. 69. & sequentibus.

De substantia prorogationis est consensus partium litigantium, num. 12.

Clerici semel licentia sui Episcopi non prorogant alterius iurisdictionem, num. 73.

Iuri alteri quæsito detrahi nequit, num. 74.

Auditor Cameræ, est Iudex Delegatus, n. 75.

Iurisdictio Delegati, vt prorogetur, necessarius est consensus expressus, non tacitus, n. 76.

Comparitio sola coram Auditore Cameræ, aliòve Delegato, etiam sine declinatoria eius, non inducit prorogationem; num. 77.

Litteræ in Senatu retinendæ, quamuis pars coram Delegato comparuit suas exceptiones allegans, & monitorio respondens, num. 78.

Consensus partis, si sine licentia Ordinarij sufficeret ad alterius prorogationem, illusorium maneret Trident. & Regalia protectionis, n. 79.

NOn possum non fateri arduam esse prima † facie hanc quæstionem, siquidem reperio, decisum pluries fuisse per Rotam, decretum Concilij Tridentini, *sessione. 24. de reformatione, cap. 20. causæ omnes*; minimè excludere sententias, & rem iudicatam, vt in vna Legionen. *iurisdictionis de Saldaña 13. Nouembris* 1613. coram Domino Blancheto, vbi in fine decisionis sic dicitur: *Nec etiam obstat decretum Concilij Tridentini, capitul. 20. sessione. 24. quia, vt fuit resolutum ab Illustrissimis † Cardinalibus, Concilium non comprehendit casus per sententiam determinatos, vt in illa Lucensi, cuius copia data fuit, ideò videndum priùs, an dicta sententia sit in forma probanti, & quos casus comprehendit. &c.* quam refert Nicolaus Garcia *de benefic. 3. part. cap. 2. num. 103.* 1 2

Hoc idem determinauit † ipsa Rota in vna Burgen. iurisdictionis Diaconatus de Virbiesca *2. Decembris* 1585. coram Dom. Seraphino, quam ad litteram refert ipse Garcia vbi proximè, *num. 205.* quæ in fine sic ait: *Quare stante decisione nuperrimè coram R. P. D. Blancheta in causa Legionens. iurisdictionis, † quod Concilium non tollit sententias & res indicatas: Domini vnanimiter concluserunt, sententiam releuare ad effectum, de quo agitur scilicet manutentionis; &c.* 3 4

Quæ decisio est 712. inter recollectas ab eodem Seraphino, apud quem tamen latior patet, quæ *num. 4.* sic prosequitur: *Quare stante decisione facta nuperrimè † coram R. P. D. Blancheto in causa Legionens. iurisdictionis sub die 13. Nouembris proximè præteriti, quod Concilium non tollit sententias, & res indicatas, & sic habes* (vt addit ipse Seraphinus) *quod Concilium Tridentinum in casu huius decreti 20. §. ad hæc, sess. 24. non tollit sententias, & res indicatas. Nam quemadmodum non derogat immemoriabili, quia de ea non facit mentionem, sicut facit in aliis decretis quando vult illi derogare, prout in decreto capitul. 4. sess. 6.* 5

sess. 6. & capitul. 4. session. 14. & capitul. 6. session. 24. Ita & eadem ratione non derogat sententiis, & rei iudicatæ, ex quo de eis mentionem non facit, Iason, *in l. causas, vel lites, num. 4. & sequentibus*; *Cod. de transactionibus*, Decius *consil. 296. num. 3.* post Alexand. *cons. 94. in princip. lib. 2.* & Felin. *in cap. super litteris, num. 14. &c.* Et per hanc decisionem Seraphini hoc ipsum dicit Narbona *in l. 59. lib. 2. titul. 4. tom. 3. Recopilation. glossa 1. in fine.* Quod dictum decretum Trident. non tollit sententias & res iudicatas.

Et in eadem causa iterùm determinauit Rota
6 16. *Nouembris* 1594. coram D. Mantica; † quam refert ad litteram Garcia, vbi suprà *dict. capitul. 2. num. 207.* quæ in principio ita dicit: *Fuit decisum sententiam à R. P. D. meo Decano latam esse confirmandam, quia iustè pronuntiauit iuxta tenorem sententiæ de partibus anni 1512. quæ cùm esset transacta in rem iudicatam, non fuit à Sancto Concilio Trident. sess. 24. cap. 20. de reformatione: sublata, &c.*

Et vbi Concilium Tridentinum non derogat
7 sententiis, † non comprehenditur casus per sententias determinatus, provt aliàs *Congregatio censuit circa capitul. 8. session. 7. de reformation. in vna Lucens. iurisdictionis visitandi*, his verbis: *Congregatio Concilij censuit per capitul. 8. sess. 7. præsuppositio, quòd sententiæ, & concordiæ excludant Episcopum à visitatione; illis Concilium non derogasse, cum enim dictum cap. faciat diuersas derogationes, censetur aliis non expressis noluisse derogare*, & pariter alia est declaratio super *dict.*
8 *cap. 8.* quæ sic ait: *Concilium* † *hic non censetur sustuliisse, nec rem iudicatam, nec concordias*, quas refert declarationes Nicolaus Garcia *de benefic 3. part. capitul. 2. num. 202. & num. 200.*

Ergo sequitur, quòd cùm res iudicata, nec
9 comprehendatur in dicto † decreto Concilij 20. *causæ omnes*, nec in eo censeatur comprehensa; nullatenus eius dispositio læsa videtur, ac per consequens protectio Senatus deneganda, quando omissa prima instantia Ordinarij coram alio Iudice, aut in Rota super causa principali res iudicata fuit obtenta.

Quod quidem maximè procedit, si post op-
10 positam declinatoriam fuisset † cognitum coram eo Iudice alieno, eaque reiecta, processum fuit ad vlteriora citra appellationem, eo enim casu sententia in principali lata subsistit in præiudicium eius, qui eam oppossuit exceptionem, aut etiam exemptionem, Felin. *in cap. significasti, num. 4. versicul. Demum, de foro competenti*, Abbas *in capitul. 1. num. 19. versicul. Secùs puto si exemptus produxisset, de re iudicata*, Felinus, & Doctores *in cap. ad audientiam, de præscriptionibus, cap. dilectus de Capellis Monachorum*, Felinus *in Repertorio, versicul. sententia lata contra exemptum, fol. 126. column. 3. in fin. & in cap. cùm accessissent, num. 28. versicul. hanc Regulam limitat. de constitut.* Castrens. *in l. hi, qui. num. 5. C. de appellationibus*, vt probat latè Sebastianus Vantius *de nullitatib. sentent. tit. quomodo sententiæ nullæ reparent, num. 8.* Millis *in Repertor. verbo, Appellat. si est deserta, vel ab initio nulla 5. quæst. principali, num. 6. cap. cùm inter*, vbi Doctores *de re indicat.* Abbas *num. 1. l. cùm pro latis*, vbi Doctores *de re iudicata*, Maranta *de ordine Iudic. part. 4. distinction. 5. n. 7.* Erasmus à Cochier *in tractatu de iurisdictione in exemptos, part. 2. capitul. 4. num. 6. 7. & 8. tom. 8.*

Vbi admittit † quando aliàs Iudex habeat iurisdictionem, licet per exceptionem declinatoriam elidibilem *& eadem 2. part. capitul. 6. n. 6.* optimè, quòd quando Iudex incompetens, seu habens iurisdictionem elidibilem, posteaquam se
12 competentem declarauerit, † fit competens, ita vt amplius de ipsius incompetentia non sit disputandum, ex Abbate *in cap. cum olim Abbas*, vbi Felinus *de officio Delegati*, Bart. *in l. ex quacumque, column. 3. num. 7. ff. si quis in ius vocat. non ierit*, & ex Vantio vbi proximè, & ex aliis pluribus DD. de quo Nos latiùs *in tractatu de Regia protectione. 2. part. cap. 18. à num. 23. & supra.* Ergo pariformiter licet reus ille coram Iudice non suo conuentus, opponat de hac incompetantia ex decreto Trident. *in cap. causæ omnes*, & petat remissionem ad Ordinarium suum; si nihilominus in Rota inbeatur dicere de bono iure, hoc est, quod respondeat super principali, ac causam contestetur: amplius se ea iuuari nequit, ac per consequens condemnatus per executoriales Senatus illa non potest retinere, nec causam denuò tractandam ad Ordinarium remittere.

Quibus tamen, & aliis (quæ apparenter dum-
13 taxat vrgent) non obstantibus, † contrarium verius esse, & de iure probabilius, censeo, imò has sententias & rem iudicatam esse notoriè nullas ex defectu iurisdictionis, ac propterea non præstare impedimentum, quominus seruata dispositione præfati Concil. Trident. *in dict. cap. 20. causæ omnes*, causa eadem in prima instantia iterùm denuò incipienda remittatur ad Ordinarium, quoties iudicium in prima instantia in Rota, aut alio Tribunali cæptum fuit, & executoriales obtentæ absque partium, & Ordinarij simul consensu, ad quod me mouent indissolubilia sequentia fundamenta.

Primùm, quoniam in his sententiis reperi-
14 tur † notissimus iurisdictionis defectus ex eodē Concilij decreto, ibi: *In prima instantia coram locorum Ordinariis dumtaxat cognoscantur*, ponderata illa dictione, *dumtaxat*, quæ limitat, &
15 restringit, † atque excludit omnes casus alios, & personas præter expressas, vt latissimè Augustinus Barbosa *in tractatu de diction. diction. 97.*
16 *à principio.* Vbi infinitos Doctores allegat, † & in tantum est taxatiua, & restrictiua, vt concludat negationem in aliis personis, Cardinal. *in Clement. 1. de sequestrat. possess. & fruct. & in cap. contingit*, vbi etiam Felinus *de fide instrument.* Bart. *in l. si quis, §. cum Titio, ff. de adimendis legatis*, Cenedus *in singular. 18. num. 3.* Barbosa vbi proximè *num. 3.*

Imò & dictio (*dumtaxat*) & aliæ taxatiuæ
17 appositæ † dispositioni de aliquid faciendo, formam & solemnitatem inducunt, ita vt ipsarum transgressio vitiet actum, Parisius *consil. 19 n. 19. volumin. 2.* Mandoss. *in Regula 8. Chancellar. q 6.* Cenedus *dicto singul. 18. num. 4. versicul. Similiter* Barbosa *dict. 97. num. 9.* Vbi rationem red-
18 dit, † quòd ista dictio habeat vim non solùm prohibitionis tacitæ, sed etiam expressæ, vt per Roman. *consil. 114. num. 5.* Marcus Antonius de Amatis Marchiæ. *decis. 14. num. 10.*

Et dictiones istæ † taxatiuæ, *dumtaxat*, *tan-*
19 *tùm*, & similes exponuntur negatiuè, & habent implicitam negatiuam & prohibitionem respectu aliorum, vt in concessione iurisdictionis probant

probant expresè Decianus *consil. 29. num. 45. & 46.* Hondedeus *consil. 39.* Schrader. *consil. 8. num. 28.* Marius Giurba *in cons. 59. à num. 24. & seqq. & in cons. 89. num. 6.*

Et quia vbi lex aliquid prohibet, etiam simpliciter, intelligitur tacitè apponere clausulam
20 † annullatiuam, si contra fiat de quo per Doctores per text. ibi, *in l. non dubium, Cod. de legibus, & in cap. dilecta de rescriptis*, Cosmas *in pragmatic. sanction. tit. de election. cap. sicut, §. similiter, verbo, Ne, §. 113.* Tiraquel. *in l. si vnquam, verbo, Reuertatur, à num. 58. Cod. de reuocandis donation.* Cassaneus *in consuetudin. Burgundiæ, rubric. 4. §. 9. in principio, num. 1.* Suarez *de legibus, lib. 5. cap. 27. n. 4. cum sequentibus*, Barbosa *de clausulis, clausul. 40. num. 46.* latissimè cum multis declarationibus, & ampliationibus, Farinac. *fracmen. crimin. part. 2. littera L. num. 169. cum multis seqq.* Igitur non seruata dicta forma, quod in prima instantia coram Ordinario dumtaxat causæ cognoscantur, penitùs corruent sententiæ, & processus, ita vt nullæ sint ex supradictis.

Quoniam illa dictio, *dumtaxat*, qua vtitur
21 Concil. Tridentin. † ex vera significatione sua taxatiuè exponitur, ac si diceret, solus Ordinarius cognoscat, provt ex aliis ab eo citatis exponit Marius Giurba *in consil. 59. à num. 24. cum sequentibus.* Et quando lex dicit solus pro-
22 cedat; † attribuit iurisdictionem priuatiuam, & prohibitiuam quoad omnes alios, vt post multos Doctores abundè probat ipse Giurba vbi proximè, & latiùs *in cons. 89. à num. 6.*

Ita vt maioris cuiuscumque magistratus iurisdictionem † excludat, Felin. *in cap. Pastoralis, limitation. 6. de offic. Ordinar.* Butius *cons. 27. num. 10.* Manent. *consil. 108. num. 4. & cons. 109. num. 23.* Pancirol. *consil. 175. num. 12.* Parisius *consil. 8. num. 30. volumin. 1.* Giurba *dict. consil. 89. sub num. 6.* Quæ dictiones adeò priuatiuæ sunt,
24 † vt derogata sit cuiuscumque iurisdictio partis prorogatione non obstante, Bald. *in l. testamenta, in principio, C. de testament.* Felin. *in cap. Pastoralis, de officio Delegat. in principio, limitation. 2.* Gratian. *decis. 78. & disceptation. 569. num. 29.* Giurba *dict. consil. 69 num. 25.* Nec talis iurisdictio præueniri potest, Roland. *consil. 48. tom. 2. & consil. 21. in 4.* Gramatic. *decis. 3.* Manent. *cons. 109. num. 4.* Marta *de iurisdiction. p. 4. centur. 2. casu 190. num. 4.* Giurba *consil. 89. sub num. 6.*

Deinde, & secundò probatur, quoniam in
25 dicto Tridentin. decreto, † non solùm adest decretum irritans tacitum, sed & expressum, ibi: *Legati quoque etiam de latere, Nuntij, Gubernatores Ecclesiastici, aut alij quorumcumque facultatum vigore, non solùm Episcopos in prædictis causis impedire, aut aliquo modo eorum iurisdictionem iis præripere, aut turbare non præsumant, &c. Procedant, aliàs eorum processus, ordinationésve nullius momenti sint, &c.*

Et in Constitutione Leonis X. quam retuli-
26 mus † suprà hac *2. part. cap. 3. num. 11.* quam post principium, ita legimus: *Alioquin appellationes, & illarum, etiam aliarum huiusmodi commissiones in posterum, & quidquid inde sequutum fuerit, nullius sint roboris, & momenti, &c.*
27 Quæ verba inducere decretum † irritans expressum, non est dubium; vt latè probat post plurimos alios Doctores Barbosa *in dict. clausula 40. à num. 39. vsque ad num. 46.* videndus. Et quod subscriptio propriæ manus Sanctissim. sit forma, & pro tali requiratur præcisè in commissionibus auocatoriis primæ instantiæ, ita vt omissio annullet, & irritet processum, & omnia gesta à Delegato ipso iure: copiosè probatum remanet suprà hac *2. part. cap. 6. à num. 14. cum multis sequentibus.* Ergo sententiæ nullæ sunt, cum processus nulli reddantur, quæ de processu sunt præcisè.

Quia appellatione † processus, & actorum veniunt omnes scripturæ in iudicio factæ co- 28
ram Iudice, & manu Notarij ad hoc deputati factæ, Alexand. *in l. acta, & in l. actorum, ff. de re iudicata.* Vbi etiam specialiter, quod appellatione processus & actorum veniat sententia; item probat Abbas *in cap. quoniam contra, column. 1. in fin. de probationibus*, Cumie *in Ritibus magn. Cur. Siciliæ, cap. 78. à. 3. cum sequentibus.* Et quod processus, vel actorum † appellatione 29
veniat sententia, probat text. *in c. 1. de sentent. & re iudicata*, Bart. *in l. actorum in fin. ff. de re iudic.* Boërius *decis. 258. num. 6.* Ranchen. *conclus. 364. part. 1.* Augustinus Barbos. *in tractatu de appellat. verb. Vtriusque iur significat. appellat. 6. num. 3. & à num. 1.*

Processus enim, & acta iudicij sunt vehiculum ad sententiam, Bald. *in cap. cum super ad fin. de causa possessionis, & proprietatis, & in l. fin. C. de suspectis tutoribus, & consil. 344 ad fin.* Bulig. *in l. is, cui bonis, n. 25. ff. de verborum obligation.* Maluasia *consil. 91. n. 23.* Schrader. *de feudo. p. 9. capitul. 7. n. 130.* Montier. *decis. 25. num. 28.* Surdus *cons. 159. num. 46.* Menochius *consil. 390. num. 35.* Aldouinus *cons. 17. num. 4.* Mantica *decisino. 68. num. & decis. 239. num. 1.* Giurba *decision. 10. num. & consion. 88. num. 6.* Inde fit, quòd si actus processus sunt nulli, sicuti disponit Concil. Tridentin. perneceſſe & sententia nulla erit, quia causa ob quam irritatur processus influit pariter in sententiam, cum in illo fundetur, Signorolus *cons. 154.* Plotus *cons. 30. num. 36. & 40.* Guazinus *de Reorum defension. 22. cap. 2. num. 3.* Giurba *cons. 9. num. 14. in fine.*

Et quia formæ subscriptionis defectus cum sit in radice, & origine, hoc est, in commissione inflait in quolibet deriuato, quia in quolibet reperitur, & operatur, *l. in ratione 11. §. 1. ff. ad legem Falcid. l. tutor. ff. de fideins. l. qui id 33. ff. de donation.* D. Ioannes Baptista Valençuela *cons. 113. n. 25. tom. 2.* Quia infecta primitiua infecta censetur deriuatiua; quamplures ad id recenset doctrinas Hieronym. Gonçalez *de alternatiuis, glossa 51. à num. 29. cum sequentibus.*

Quod probatur vlterius; nam decretum irritans tollit † vires sententiæ, eiusque execu- 30
tionem impedit, vt post Cassiadorum *decis. 12. num. 5. 6. & 7. de regul. Chancellar.* & Sarnerium *in Regula de Annali, quæstion. 5.* tradit Gabriel. *titul. 6. titul. de clausulis, conclusion. 3. num. 51.* quem sequitur Gonzalez *in Regula 8. Chancellar. glossa 67. num. 50.* in idem allegans Rotam *decision. 24. num. 5. & decision. 149. num. 2. part. 2.* Augustinus Barbosa *de clausulis, clausul. 40. numer. 36.* Marantas *de commutat. vltimar. volunt. capitul. 7. numer. 248.*

Et in istis terminis, quòd sententia lata à

31 Nuntio, † qui in contrauentionem Concilij Tridentin. *in dict. capitul.* 20. cognouit de causa in prima instantia; sit nulla, ex defectu iurisdictionis, expresè declarauit Rota *in vna Paduana*, testè Cæsar. de Grassis *decis.* 9. *num.*... *de causa possessionis, proprietat.* vbi dictum fuit, quod cùm Moniales coram Nuntio Venetiæ commorante in prima instantia ad causam tractæ fuerant contra Concilij Tridentini præfati dispositionem, Domini de Rota sententiam nullam pronuntiauerunt, eò quòd aderat defectus iurisdictionis, cuius etiam meminit Marchesanus *in tractatu de commissionibus, titulo de commiss. appellation. extra Roman. Cur.* 1. *part. capitul.* 6. *num.* 45. *&* 46. *fol.* 73. sequitur in his terminis Narbona *in l.* 59. *glossa* 1. *num.* 24. *lib.* 2. *titul.* 4. *tom.* 3. *Recopilationis*, & idem dixit Rota *in vna Toletana sepulturæ coram Vbalo*, inter recollecta per Marchesanum *de commiss. part.* 1. *fol.* 1062. *in principio.* Qua fuit resolutum; mandatum de manutennendo nullum esse, relaxatum à Nuntio Apostolico Hispaniæ in prima instantia, quæ pertinet ad Ordinarium dumtaxat, ex Concilio Tridentino *in cap. causæ omnes*, ex defectu iurisdictionis, quam decisionem etiam referens sequitur in iis terminis Ludouisius Post. *in tractat. de manutentione, obseruatione* 107. *num.* 1. *&* 2.

32 Hanc etiam nostram † sententiam probat Franciscus Leo *in Thesauro Fori Ecclesiastici, capitul.* 22. *num.* 60. 61. *&* 62. vbi dicit, quod si aliquis Iudex, etiam Legati, & Nuntij Apostolici cognoscerent de causa in prima instantia, eorum sententia vitio nullitatis subiaceret ex defectu iurisdictionis, quia in prima instantia nullam habent iurisdictionem obstante Sacri Concilij dispositione, *vt capitul.* 20. §. *Legati quoque, session.* 24 cuius Doctoris verba referens sequitur etiam Nicolaus Garcia *de benefic.* 6. *part. capitul.* 2. *num.* 58. *ante finem.*

Iurisdictionis etenim defectus insanibilis est, & cæteris maior reputatur, qui non censetur
33 † ab statuto exclusus, etiam si omnes defensiones tollat; vide latissimè Nos *de Regia protectione* 2. *part. capitul.* 6. *num.* 57. & sursum, *& capitul.* 17. *num.* 4. *&* 3. *part. cap.* 9. *num.* 27. *& num.* 21. *&* 4. *part. capitul.* 6. *num.* 13. Et quod hic defectus iurisdictionis possit opponi etiam post mille annos contra rem iudicatam, vide Nos *de Regia protect.* 4. *part. cap.* 3. *num.* 122. *cum multis seqq.*

Igitur cùm in prima instantia sublata Ordinario contra formam Concilij omnes alij iurisdictione careant, sequitur, quod sententiæ, omnísque alius processus sunt nulli ipso iure, ac propterea non præstant impedimentum, quominus iterum causa sit tractanda, & initianda coram ordinario Iudice competente, & verè legitimo, Carolus de Grassis, qui plurimos Doctores cumulat *in tractatu de effectibus Clericatus, effectu* 1. *ex num.* 291. *cum sequentibus*, Vincentius de Anna, *singular.* 129. Matta *de iurisdictione, part.* 4. *casu* 141. Rouitus *in pracmatic. Regni. in Rubrica de instantia causa non restituenda, num.* 13. 14. *&* 15. Pascalis *de patria potestate, part.* 1. *cap.* 8. *nu n.* 218. Gallupes *in praxi S. R. Cons. Neapolitan. part.* 2. *capitul.* 16. *num.* 38. Trentacinquius *variarum resolution. lib.* 2. *resolut.* 4. *num.* 40. *de iudiciis*, Carlebal. *in tractatu de iudiciis, disputation.* 2. *quæst.* 5. *sub num.* 311. *pagin.* 146. ad quod singulares & plures doctrinæ applicandæ erunt, quas scripsimus sup. hac 2. *part. capitul.* 12. *à num.* 65. *cum sequentibus, & à num.* 59. Ex quorum Doctorum relatione apparet, tùm quòd si lis cæpta sit nulla ex aliquo iuris defectu, vel instantia peremta, iterùm sit incitanda: tùm etiam quod coram Iudice rei competente initianda erit, ita vt si rei forus interim mutatus sit, vel quia Clericus effectus est, vel quia Clericus successit laico, vel laicus Clerico, vel aliter nouum fori priuilegium consequutus fuerit, coram Iudice huiusmodi competente mouenda, & initianda erit lis eadem.

Tertiò & fortiter probatur; nam cum dispo-
34 sitio Trident. † præseruans primam instantiam Ordinario sit inducta non solùm in fauorem litigantium, sed & ipsius Ordinarij simul. Adeò, vt minimè pars possit alterius iurisdictionem prorogare, absque Ordinarij Episcopi consensu, ita vt aliter facta renuntiatio absque vtriusque consensu simultaneo non teneat, vt latissimè comprobauimus suprà hac 2. *part. capitul.* 3. §. *vnico, à num.* 1. *cum multis sequentibus, & in capitul.* 5. *à principio, & part.* 1. *capitul.* 13. *à n.* 21. *cum multis sequentibus*; vbi videre poteris abundè validissimis fundamentis adductis: Sequitur, vt deficiente alterius consensu, semper maneat iurisdictionis iste notissimus defectus, & per consequens sententiæ, & acta collabuntur.

Quoniam quando iurisdictio nequit prorogari in præiudicium superioris † prorogantis; 35
sententia sit nulla ob defectum iurisdictionis, vt ex hac ratione probant Calderinus *consil.* 12. *de Iudiciis*, Abbas *in capitul.* 1. *num.* 19. *de re iudicata*, Felinus *in cap. significasti, num.* 4. *versicul. Demum, de foro competenti*, vbi etiam Abbas, & Socinus *in cap. cum tempore, de arbitris*, Gaill. *observation.* 40. latissimè Erasmus à Cochier *in tractatu de iurisdictione in exemptos.* 2. *part. quæstion.* 7. *per totam, tom.* 1. qui *num.* 6. adducit aliquos Doctores ad hoc, quòd si fuerit allegata incompetentia, & exemptio in viam declinatoriæ, qua reiecta procedat insuper Iudex, aut declaret se competentem non valeant acta & processus in præiudicium superioris. Tamen, *num.* 8. *in fin. & num.* 9. probat, non procedere, † quando subditus non 36
potest prorogare etiam expressè, latè etiam differit ipse Cochier in eadem 2. *part. capitul.* 40. *per totum*: & resoluit processum, & acta esse nulla facta prorogatione absque consensu superioris, & idem affirmat Didacus Perez *ad l.* 2. *versicul. Vtrùm autem fori, titul.* 1. *lib.* 3. *ordinamenti, pagin.* 467. dicens ita tenere Doctores *in cap. cum tempore, de arbitris*, sequitur Augustinus Barbosa *in collectan. ad illum text. num.* 4. *in fine.* Pro qua conclusione bonus est textus *in dict. cap. cum tempore de arbitris*, & melior *in cap. cum olim* 14. §. *nos igitur, de priuilegiis.*

Ex quo enim hæ sententiæ procedunt à ra-
dice infecta, & super defectu † iurisdictionis, 37
necnon nitantur fundamento per Concilium Tridentin. reprobato, & prohibito; omnino corruunt, provt aliàs fuit declaratum in simili casu circa *dict. capitul.* 20. *session.* 24. *de reforma*

reformatione, per Sanctam Congregationem Cardinalium, his verbis: Quia in fine huius decreti adest derogatio priuilegiorum, dubitatur, an hoc decretum sustulisset etiam res iudicatas, quæ innituntur priuilegiis, etiam ante ipsum Concilium obtentis? Congregatio censuit affirmatiuè, scilicet sustulisse, quia sententia, cum innitatur priuilegio, non dat plus roboris priuilegio, quàm de se habet, sed solùm ponit finem liti, ita die 9. Aprilis 1587. in vna Salmantina Sixtus V. audita relatione Congregationis respondit, atque ita mandauit in similibus responderi.

Et est alia similis declaratio, quæ sic ait his verbis: Orta lite inter Episcopum, & Administratores † Hospitalis Cordubens. super redditione rationis Hospitalis, Episcopus pro se allegabat decretum Concilij; Administratores verò sententias, priuilegia & consuetudinem immemorialem. Congregatio censuit; licere Episcopo non obstante sententia, consuetudine immemoriali, & priuilegio, dictum Hospitale visitare, nam priuilegium est sublatum per Concilium, sententia verò est declaratoria, quæ nullum ius tribuit, & cum simplici consuetudine quadraginta annorum non possint se laici Administratores eximere à redditione rationum, per Clem. quia contingit, quæ illas tollit. Quas declarationes adducit Nicolaus Garcia *de beneficiis. 3. part. capitul. 2. à num. 210. cum sequentibus.* 38

Vbi probat, sententias, & res iudicatas † fundatas super prohibito, & reprobato per Concilium Tridentinum non obstare, atque esse pariter reprobatas, cùm illarum fundamentum sit à lege reprobatum quod statim viterius comprobauimus. Declarationes autem Cardinalium, & Rotæ decisiones suprà ad principium huius capitis pro contraria parte adductæ, loquuntur in diuerso casu, & super fundamento admisso per Tridentinum *in dict. cap. 20. sess. 24. de reformatione, in §. ad hæc*, de quo latius inferius ad responsionem earumdem videbis. 39

Sicut etiam dicimus de confirmatione, aut institutione præsentationis, aut electionis nullæ, quia pariter nulla est ipsa confirmatio, vt per Lambertin. dicit Hieronym. Gonçalez *in regula de alternat. glossa 51. num. 37. in fine*, & ex doctrina Baldi *in leg. falsus, num. 3. Cod. de furtis*, quatenus ait, quod confirmatio non est actus per se subsistens, sed præcisè adhærens alteri actui, dicitur enim confirmatio, quasi cum alio firmatio. Vbi ergo non est confirmabile, quia actus, cui adhæret est nullus; confirmatio nihil operatur, quia per se non potest subsistere, quem sequitur Philipp. Decius *in l. mare, num. 3. ff. de iurisdiction. omnium Iudic. & in Rubrica de confirmation. vtili vel inutili. n. 2.* Sfortia *in consil. 77. num. 19.* Corneus *consil. 199. num. 58. volumin. 2.* Hipolyt. Riminald. *consil. 5. num. 137. volumin. 1.* Caballinus *quæst. 29.* Felinus *consil. 27. num. 16.* D. Ioann. Baptista Valençuela Velasquez *in consil. 177. num. 56. tom. 2.* qui late prosequitur *a num. 48.* vbi idem comprobat circa ratificationem, in qua subauditur tacita conditio, si actus aliunde firmus sit, quàm ex defectu ratihabitionis. Et quod confirmatio supponat actum aliàs firmum & validum ex doctrina Baldi, & Petro Surdo *decis. 289. n. 8. & 9. & in cons. 47. n. 19.* & aliis scripsimus *in tract. de Regia protect. 2. p. c. 14. n. 19. & 20.*

Itaque quod defectus † fundamentalis primæ sententiæ, & nullitas euidens influat in aliis confirmatis: adsunt decisiones Rotæ *decis. 141. num. 4.* apud Farinacium *tom. 4.* in hæc: Sententia etiam fuit nulla, vt prolata super petitorio durante adhuc petitorij suspensione, † præter quod cum esset confirmatoria illius Rouescallæ, quæ nulla erat, & attentata; deficiebat illius fundamentum, *l. egi tecum 26. ff. de exceptionibus*, Rota *decis. 10. de prabendis, in antiqui. &c.* 40 41

Confirmatur etiam, quia quando executor procedit excedendo, † sua sententia sicut est nulla, pariter nulla est sententia superioris illam confirmans, Hieronym. Gabriel. *consil. 49. num. 5. lib. 1.* Rota vt per Alexand. Ludouis. *decis. 554. num. 4. & 5.* 42

Singularem decisionem habemus ad propositum *in vna Laudens pecuniarum coram Pamphilio*, adductam per Marchesan. *de commission. nullitat. sanat. post §. 1. part. 3. tom. 3. fol. 20.* Quæ postquam à principio determinauerat, quandam sententiam nullam esse ipso iure ob defectum notorium iurisdictionis, eò quòd impetrata fuerat commissio alteri post cœptum iam iudicium coram Iudice competente, non facta relatione litis pendentis, quapropter nulla quæsita fuit iurisdictio Delegato, vti abundè diximus infrà hac 2. *part. capitul. 31. a num. 87. cum sequentibus*, postmodum *a num. 3.* ita subdit: *Nec obstat, quod prima sententia, licet nulla, fuit per alias duas confirmata, tum quia stante nullitate prima non potuerunt alij Iudices parte opponente illam confirmare*, Puteus *decision. 62. lib. 3.* Caputaquens. *decision. 266. lib. 1. in manuscriptis, & sic confirmantes nulliter agunt, vt fuit resolutum in causa Paduana decimarum sub die 4. Iulij 1576. coram Domino meo Grassis. Tum, quia hæc nullitas influit in omnes sententias, quæ laborant eodem morbo*, Innocent. & alij *in cap. 1. de confirmation. vtili vel inutil.* Alexand. *in leg. iudex posteaquam, sub num. 23. de re iudicata*, Parisius *consil. 107. num. 7. lib. 2. & in simili casu resolvit* Rota *die 16. Martij 1587. coram me in vna Toletana fructuum, &c.* ex qua decisione, aliisque quatuor in ea laudatis, & aliis hactenus à nobis citatis, cognosces pro constanti passim obseruare Rotam, nullitatem & defectum fundamentalem primæ sententiæ influere in cæteris illam confirmantibus, quæ eodem morbo pariter laborant.

Itaque erit concludendum in hoc articulo, quod si prorogatio † alienæ iurisdictionis in prima instantia fiat à parte dumtaxat, absque consensu expresso, aut tacito Ordinarij habentis ius, & fauorem connexum, & indiuisibile præiudicium, non teneat prorogatio, & ex defectu iurisdictionis sententiæ corruant ex supradictis, tanquam à radice infecta prouenientes; poterit Senatus in protectione Concilij causam nihilominus illam ad Ordinarium remittere tractandam. Quæ omnia vlterius roborantur ex singularibus doctrinis applicatis infrà *à num. 58. & sequentibus* in responsione argumentorum. 43

Vtrùm autem sic prorogans possit euitare executionem rei iudicatæ † ex capite, & persona Ordinarij, videndum erit; & reperio Erasmum à Cochier hanc difficultatem mouisse 44

in tractatu de iurisdictione ordinaria in exemptos. 2. part. quæst. 7. num. 7. non tamen eam ex integro resoluisse, vbi sic ait: *Vtrùm verò exemptus hoc casu possit euitare executionem sententiæ, seu eam euitare ex capite, & persona Superioris, sicuti in præscriptione diximus suprà, quæst. 35. lib. 1. alio in loco commodius tractabitur.*

45 Quem quidem inuenio tractasse † in eadem *2. part. quæst. 40. à principio*, & præcipuè, *n. 12.* in hæc: *Quoad posterius; sententia lata in articulo, & quæstione exemptionis superiore, cuius interest, nec præsente, nec vocato non subsistit,* Felinus *in cap. auditis, num. 25. de præscriptionibus, & in Repertorio, verbo, Sententia lata contra, & in dict. cap. ad Audientiam, de præscriptionibus, & in cap. cùm accessissent. de foro comp etent. interfuit enim superioris interuenire, & adesse liti agitatæ super iure superioritatis, vel exemptionis*, latè Abbas, & Doctores *in cap. cum super, num. 16. & per totum, de re iudicata, & in capitul. 2. num. 16. de restitution. in integrum, dixi suprà, quæst. 36. & 37.* id quod Alexand. *vt fusè ita & doctè nobis explicatum reliquit, hoc verborum tenore, in l. sæpè, num. 100. 101. 102. & sequentibus, ff. de re iudicata, &c.* vbi verba eiusdem Alexand. recenset Cochier *ibidem* videndus.

Sed nec omnino absoluit difficultatem, eam
46 tamen † in terminis tractauimus *suprà 1. part. capitul. 13. versicul. Quartò probatur, à num. 21. cum multis sequentibus*, & iterum hac *2. part. capitul. 11. versicul. Quantum attinet ad secundum, à num. 34. cum plurimis sequentibus, vsque ad finem, cap. quibus locis*, plurimas doctrinas, & Rotæ decisiones congessimus, quod ex decreto Concilij Tridentini *dict. cap. 20. causæ omnes*, ita est fauor connexus partis, & Ordinarij, iúsque vtriusque complicatum; vt ob renuntiationem, & consensum vnius dumtaxat executio sententiæ non possit fieri contra condemnatum, quin inferat præiudicium alteri non renuntianti, nec consentienti, ac propterea ratione huius connexitatis, & iuris complicati ex persona non consentientis, impediatur etiam executio contra consentientem, vbi latissimè videre poteris his locis, quibus accuratè, & attentè hic Articulus absolutus fuit.

Sed nunc quærendum, quid si postmodum quandocumque superioris Ordinarij consensus
47 † accedat, vel alterius non consentientis, an reualidentur executoriales, ita vt ex nouo consensu accedente cesset ad Ordinarium remissio in Senatu postulata, ac pariter resolutio nostra. Et videtur quod sic, quoniam quando lex annullat actum in fauorem alicuius, intelligitur si ipse velit, ita vt per consensum † superue-
48 nientem actus conualescat, per text. *in §. final. instit. de limitari testament.* vbi dicitur ita demum posse quem ratum habere, quòd ab initio non subsistit, si nullam solemnitatem desiderat, præter consensum, & voluntatem ratificantis, probant Palatius Rubeus *in cap. per vestras, in repetition. Rubricæ, de donation. inter §. 68. n. 19.* & post alios bene per Narbonam *in l. 10. gloss. 3. num. 26. & 27. lib. 1. tit. 6. Recopilation. tom 3. fol. 60.* & post alios Nos *de Regia protectione, 2. part. capitul. 18. num. 74. & 75.* & ex Tiraquel. *in tract. le mort. part. 7. declaration. 1.* & ex Nicolao Garcia *de beneficiis, 5. part. capitul. 9 num. 281. & num. 243.* Flamin. Paris. *de resignatione, lib. 2. quæst. 4. per totam,* & aliàs diximus in eodem *tractatu 3. part. capitul. 9. à num. 133. cum sequentibus*, & circa varios casus, & actus iudiciales latissimè à se congestos, videndus ad id erit Marius Giurba *decis. 14. à num. 1.* & circa rem iudicatam, ibi *num. 8.* plurimis doctoribus citatis.

Imò hoc nostro casu sufficit tacitus consen-
sus superioris Ordinarij inductus † ex illius 49
scientia, & patientia, vt post Alexandrum *in l. sæpè, num. 100. & sequentibus, ff. de re iudicata,* cuius verba recensens asserit Erasmus à Cochier *de iurisdiction. Ordinarij in exemptos 2. part. quæstion. 40. num. 12. tom. 1.* & contra Glossa *in cap. significasti, verbo Clerici tenent*, Petrus Barbosa *in l. 1. articul. 3. num. 180. ff. de Iudiciis*, Mascardus *de probationib. conclusion. 1218. num. 20. & 21.* Augustinus Barbosa *in collectan. ad dict. cap. significasti, num. 14. tom. 1. fol. 378.* dicentes, quod vt valeat prorogatio facta à Clerico in alienum Iudicem, sufficiat tacitus consensus Episcopi, ita vt si Clericus hanc faciat prorogationem Iudidis non sui præsente Episcopo, † & 50
non contradicente, videatur Episcopus consentire; & idem dicit Mascardus generaliter *in dict. num 21.* quod si quis submittat se iurisdictioni Iudicis non sui Iudice suo præsente, is Iudex præsumitur acceptare & consentire.

Quod tenet, & latiùs prosequitur Narbona *in l. 59. glossa 1. à num. 17. & sequentibus, lib. 2. titul. 4. tom. 3. Recopilation.* dicens, quod hæc voluntas & consensus Episcopi, quæ necessariò requiritur, vt Clericus alieno Episcopo subiiciatur, tacitus sufficiat, & sciens, atque prudens sibi subditum coram alio litigare, tacuerit; nam ex tollerantia illa satis ipsius voluntas coniectatur, ac præsumitur, quod sufficit, vbi plurimos Doctores allegat.

Sed nihilominus contrarium in præsenti ar-
ticulo verius est & tenendum, † imò, quodsi 51
consensus Ordinarij accedat post rem iudicatam, non possit reualidare præcedens Iudicium nullum ipso iure ex defectu iurisdictionis: nec DD. allegati pro contraria parte percutiunt punctum, cum ad longè diuersum tendant, loquuntur enim quando à principio adfuit expressus, seu tacitus Ordinarij consensus, non tamen quando postmodum re iam iudicata, quia tunc non accedit tempore congruo ex dicendis.

Quoniam processus nullitas proueniens ex
defectu iurisdictionis, † & sic in radice non con- 52
ualescit per consensum partis post iam causatam nullitatem superuenientem ex iis, quæ latè diximus hac *2. part. cap. 26. à num. 9.*

Comprobatur ex eo, quòd in aduentitiis quorum pater noluit adquirere vsumfructum, filius non potest mouere Iudicium absque consensu patris, quo deficiente, processus à principio nullus est, vt post duas contrarias opiniones communes multorum Doctorum, in hac vti veriori residet Castillo *de vsufructu, lib. 1. c. 3. à n. 14. & 15. cum seqq.* Si tamen post litem contestatam, & sic re iam non integra patris superueniat consensus, non ideò reualidatur iudicium semel nulliter gestum, quia congruo tempore non accedit, cum iam tunc patri sit ius quæsitum dicendi de nullitate processus, prout similiter duabus opinionibus relatis in hac vti veriore residet ipse Castillo ibidem *n. 16. & 17.*

Quæ

Quæ doctrina singulariter conducit huic nostræ de qua loquimur.

Et quod ratificatio processus nullius debeat interuenire ante sententiam, & sic tempore congruo, non tamen post eam, quia ratificatio debet fieri tempore congruo, quo actus celebrari debet, *ex l. bonorum, ff. rem ratam haberi.* Eleganter pro vtraque parte disputans hanc vti verissimam validis applicatis fundamentis tenet Salicetus *in l. si tutor. num.* 4. & 5. *C. in quibus causis in integr. restitut. non est necessaria*; eandem disputans pro vtraque parte Franchineus *controuers. lib.* 8. *cap.* 61. *per totum*, validè tuetur ex Salicero loco citato, & Petr. Ferrarien. *in practic. in forma libell. respons. rei conuention. in vers. Simoni spelte, num.* 4. Mesinger. *centur.* 1. *observation.* 44. Rota *decision.* 13. *nota quod gesta, & decision.* 149. *nota quod vbi in antiquis, & decision* 418. *si habens in nouis.* Cassiodor. *decis.* 40. *introducta super Regul.* omnino videndus per totam controuersiam, qui inter alia fundamenta eo validissimo mouetur, quod ratificatio debeat fieri tempore congruo, quo actus celebrari potest, & quando res est integra, *ex dict. l. bonorum*, Trentacinquius loco mox citando, *num.* 7. Polidorus Ripa, *observat.* 124. *à num.* 1. *& sequentibus*, Ludouisi. Post. *de manutentione, observatione* 55. *num.* 37. & 150. plura per Valençuela *cons.* 177. *à n.* 48. *cum sequentibus.*

Sed post rem iudicatam actus iudiciales fieri non possunt, cùm debeant præcedere ipsam sententiam, ad quam sunt vehiculum (vt suprà *num.* 29, diximus) ergo non valet talis ratificatio, & consensus postea sequatus.

Deinde monetur ipse Fachin. quia tunc iam ius quæsitum fuit parti dicendi de nullitate Iudicij, quod alterius consensus superueniens tollere non potest, non enim ratificatio operatur in præiudicium tertij, cui medio tempore fuit ius quæsitum, *l. si patrem*, §. *fin. quemadmod. seruitu. amitt.* Trentacinchius *variarum resolut. lib.* 2. *tit. de procurator. resolut.* 9. *num.* 5. Marta *consil.* 315. *num.* 2. Surdus *decis.* 245. Gratianus *disceptation. forensibus, tom.* 5. *cap.* 957. *num.* 16. Costa *de retrotractione, capitul.* 8. *casu* 4. *num.* 14. Ofascus *decision. Pedemont.* 119. *num.* 28. Gramматic. *decis.* 103. *num.* 119. Thomas Minadous *decision.* 5. Cassiadorus *decis.* 3. *num.* 22. Cæsar. de Grassis *decis.* 6. *de causa posse. & propriet. n.* 14. Rota Roman. *decision.* 633. *num.* 6. *part.* 3. Antonius Thesaur. *decision* 7. Surdus *decis.* 245. *num.* 8. Anchar. Regner. *lib.* 2. *quæst.* 23. *num.* 8.

Et quod nullitas actus iudicialis semel causata ex defectu iurisdictionis, vel alterius solemnitatis, aut formæ, non possit repatari per consensum partis superuenientem, cum iam aduersario fuisset ius quæsitum dicendi de nullitate contra illum, adest textus singularis, & expressus *in Clementina, Constitutionem* 4. *de electione*, ibi: *Quia per ipsam ius repellendi cum aduersario est quæsitum*, &c. Et alia plurima iura & Doctores, quos in proposito congessimus infrà *capitul.* 23. *à num.* 37. *cum sequentibus.* Et quod ius dicendi de nullitate semel tertiò quæsitum non possit tolli per principalem, nec eius consensu renuntiari in præiudicium tertij, & hoc inuito; est text. singularis, & expressus *in l. si post mortem*, §. *fin. ff. de contra tabul.* quem ad hoc notant & exornant Bald. *in leg. posthumo nato. Cod. eodem, column.* 2. *quæst.* 1. & ibi Paulus de Castro; & communiter moderni, Imola *in l. filio præterito, column.* 29. *versicul. ex prædictis glossis.* & ibi Paulus de Castro *column* 3. *num.* 8. copiosè Antonius Gomez *in l.* 22. *Tauri, num.* 24. *per totum*, quam doctrinam alij etiam infiniti penè probant Doctores Sigismund. Scaccia *de appellationibus, quæst.* 7. *sub num.* 28. Lancelotus *de attentat.* 2. *part. cap.* 20. *de attentat. post inhibition. ampliation.* 2. *per totam, & in ampliatione* 7. *& ampliation.* 21. præcipuè *num.* 11. Tiraquellus *in tract. causa cessante, limitat.* 12. *in princip.* dicentes, quod gesta post inhibitionem nulla sunt, nec conualescunt, etiam si postmodum pars renuntiet appellationi, virtute cuius inhibitio emanauit, quia semel nulla facta facere ob defectum iurisdictionis Iudicis inhibiti, nec causa inhibitionis cessante, cessat eius effectus iam consummatus, productus ab ipsa inhibitione semel exequuta, ad quod videndus etiam Scaccia *quæst.* 15. *num.* 70. *cum multis sequentibus*, & de variis similibus huius doctrinæ consulendi sunt Grassis *de effectibus Clericatus, effectu.* 15. *à num.* 9. & sursum Thomas Sanchez *de matrimonio, lib.* 2. *disputat.* 93. *quæst.* 2. *à num.* 8. vbi plurimos congerit *tom.* 2.

Quia causa cessante non cessat effectus iam consummatus, vel quando alicui ius esset iam quæsitum ex causæ existentia, Castillo *controuers. lib.* 4. *cap.* 60. *à num.* 50. *cum seqq.* & vtilius *in addition. ad idem cap.* & iterum *lib.* 3. *cap.* 15. *ex num.* 15. *& à num.* 4. & 7. vbi plura iura, & Doctores laudat. Igitur consensus Ordinarij tempore incongruo superueniens non potest operari in præiudicium partis, cui ius fuit quæsitum dicendi, & opponendi de nullitate executorialium ob defectum iurisdictionis.

Nec dicatur, quod consensus Ordinarij quantumuis post rem iudicatam emanatus, conuincitur tamen cum consensu partis protogantis alienam iurisdictionem, & prosequentis Iudicium coram alio, & quod ad id tempus retrotrahitur, cum quo satisfit dispositioni Concilij appetentis simultaneum consensum partium, & Ordinarij: cui difficultati vltra supradicta aliter, & multipliciter respondetur; tùm quia imò iste consensus Ordinarij superueniens reperitur solus, & absque consensu partis, qui nulliter accommodauit suum consensum ob defectum Ordinarij, & super actis, & processu nullo, & sic consensus ille non tenet, Moneta *de commutation vltimar. voluntat. capitul* 8. *quæst.* 9. *à num.* 805. Galleratius *de renuntiatione, lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 9.

Tùm etiam, quia etsi validè consentiret pars altera, tamen eo non perseuerante in priori consensu (cui interim licuit pœnitere) consensus postea Ordinarij superueniens nihil operatur, nec reperit subiectum habile, cui coniungi possit, ex lite dedu&is sup. *cap.* 12. §. *vnico; à num.* 37. *cum sequentibus, hac* 2. *part.* conducunt, quæ Mantica *de contract. lib.* 3. *tit.* 4. *a num.* 2. *cum multis sequentibus.* Et quia ratificatione nec operatur, retrotrahitur data vel a principio, vel medio tempore in habilitate alicuius, ex extremis, Ludouisius Post. *de manutentione, observat.* 55.

num. 55. Cùm fictio tranſlatiua requirat habilitatem in vtroque extremo à qno, ad quem, *l. bonorum, ff. rem ratam haber. l. neceſſario, verſicul. Quod ſi pendente, ff. de pericul. & comm. rei vendicat.* Bart. receptus *in l. ſi is qui pro emptore, in principio*, ita vt non ſufficiat habilitas extremi à quo in potentia, ſed in exiſtentia, & eſſentia, *l. 2. ff. de vſufruct. earum rerum*, Bart. *in dict. l. ſi is qui, num. 1. & 8.* vbi Iaſſon. *n.* 107. Chriſtophorus de Paz *de tenuta, cap. 33. num. 7. cum ſequentibus.*

Tùm etiam, nam etſi (vt diximus) duraret validè conſenſus condemnati; tamen cum proceſſus, & executoriales ſint nullæ ipſo iure, impeditur extremorum coniunctio, quia medium inhabile impedit extrema habilia coniungi poſſe, *l. fin. ff. de fluminibus, l. qui ſella §. final, ff. de ſeruitut. ruſticorum prædiorum, l. tria prædia, ff. de ſeruitut. vrbanor. prædior.* Surdus *conſil.* 8. *à num.* 7. *& conſil.* 136. *num.* 34. Antonius Monachus Florentin. *deciſ.* 62. *num.* 18. Cardinal. Tuſchus *tom.* 3. *littera E. concluſ.* 684. Caſtillo *controuerſiarum, lib.* 5. 2. *part. num.* 14. *column.* 2. *circa finem*, Valençuela *conſil.* 177. *à num.* 64. *& ſequentibus*, ex Bartol. *in l. nec vtilem, ff. ex quibus cauſis maior.* Alexand. *conſil.* 78. *num.* 20. *volumin.* 5. Decianus *conſil.* 11. *num.* 85. *volumin.* 1. & Rota Romana *deciſ.* 318. *num* 4. *part.* 1. *in nouiſſimis*; ſequitur, quod nullo modo poteſt iſte Ordinarij conſenſus, & ratificatio aliquid operari.

Et tandem, quoniam cùm proceſſus, & executoriales ſint nullæ ipſo iure & ab initio, conſenſus ſuperueniens Ordinarij illas conualeſcere non poteſt, quia ratificationem non cadit ſuper actu nullo, & inualido, Bart. *in l. quod obſeruare, oppoſit.* 1. *ff. de officio Pro conſul.* Alexand. *conſ.* 78. *num.* 24. *lib.* 5. Trentacinquius *variarum reſol. lib.* 2. *tit. de procuratoribus, reſol.* 9. *num.* 8. Natta *conſil.* 262. *num.* 10. Oſaſcus *deciſ. Pedemon.* 119. *num.* 26. Surdus *deciſ.* 245. *num.* 5. *vſque ad num.* 13. *& conſil.* 183. *num.* 24. *&* 35. Ioannes Baptiſta Coſta *de retrotractionc. cap.* 8. *caſu* 4. *num.* 16. videnda ſunt verba Bald. adducta in propoſito per Valençuela Velaſquez *in conſil.* 177. *à num.* 53.

Pro cuius intelligentia non erit omittenda Theorica, & diſtinctio poſt plurimos Doctores ſcripta per Valençuelam *ibidem, à num.* 48. *cum ſequentibus*, dicentem, quod ratificatio actus dupliciter poteſt contingere; vno modo, quando actus geritur ab alio nomine meo, qui licet mihi non præiudicet, ſubſiſtit tamen actus in perſona gerentis, quem poſſunt ratificare, quia non eſt nullus; plura allegat in confirmationem, & latiùs exqlicat.

Altera eſt ratificatio actus irriti, & nulli à me, vel ab alio geſti, & in hac ſpecie meus ſuperueniens conſenſus, illum tanquam nullum non reuiuiſcit, quia non retrotrahitur ad tempus celebrati contractus; ſed nouus efficitur contractus ex nunc, & ex præſenti tempore nouiter celebratus ex mea ratificatione, & ſic ſicuti eædem ſolemnitates, quæ in contractu ipſo à principio requiruntur, debent nouiter interuenire; ita pariter eædem perſonæ debent nouiter concurrere, quæ à principio interuenire, vel adeſſe debebant, & eæ ad quas negotium tangit, quia reuera nouus eſt contractus, cùm primus nullus fuiſſet, *l. nuptia 8. ff. de ritu nuptiar. l. ſi vt proponis, l.* 2. *C. de nuptiis*, Innocent. *in cap. dilecti de emptione, & venditione*, Geminian. *conſil.* 528. *num.* 4. Calcaneus *conſil.* 57. *num.* 6. Romanus *conſil.* 12. *column.* 2. Aymon. Craueta *conſil.* 871. *n.* 11. *volumin.* 5. Decius *conſil.* 532. *num* 2. Socinus *conſil.* 92. *num.* 11. *volumin* 3. Hipolytus de Marſil. *in Rubr. C. de probationibus, num.* 343. Tiraquellus *de retractu linagier.* §. 1. *gloſ.* 10. *num.* 87. Valençuela *dict. conſil.* 177. *num.* 52.

Vltra quos & quod ratificatio, quatenus validet rectum nullum præcedentem, inducat nouum actum, & operetur provt nunc à tempore ratificationis, non provt tunc a tempore prioris actus, ad quem vti nullum, & inhabilem non retrotrahitur ex defectu ſubiecti, ita vt medio tempore geſta, vt hypotheca, pignus, interceſſe, & interuſurarium ſint infecta nec profint, probant poſt Bart. & Deci. Gratianus *diſcept.* 124. *à num* 22. Petrus Surdus *deciſ.* 246. *num.* 5. *& 13. & num.* 10. & ex doctrina Bart. *in l. obſeruare, ff. de officio Proconſ.* Franciſc. Manent. *in deciſ. Delphinal.* 166. *num.* 16. *part.* 1. Marta *conſ.* 79. *num.* 10. 15. *&* 12.

Cùm igitur iſtæ executoriales nullæ ſint ab initio, & in radice; conſenſus, & ratificatio ſubſequens illas non reualidat, cùm in hoc nouo actu deficiant omnes ſolemnitates, & eſſentialia Iudicij, quia præcedentia ſunt nulla, & ad ea non retrotrahatur conſenſus & ratificatio, maximè cùm non perſeueret conſenſus condemnati, ſed imò iſtum pœniteat, & reclamet contra eas; iam reuera deficiunt in hoc ratificationis quaſi contractu perſonæ, quæ interuenire debent, & conſenſus Ordinarij ſuperueniens ſolus reperitur, qui non ſufficit, ſed ſemper debet concurrere in prorogatione alterius Iudicis conſenſus vtriuſque partis, tam Ordinarij, quàm partium, quia actus per ratificationem nouus fit, & ſic nihil poteſt operari ex hactenus deductis in hoc dubio pro hac parte, quæ veriſſima ſunt, & validiſſimis ſunt munita fundamentis.

Superior tamen reſolutio hactenus comprobata, vt conſenſus partis, abſque conſenſu Ordinarij † in iuriſdictionem alterius Tribunalis 53
in prima inſtantia, non impediat protectionem Senatus, & remiſſionem ad Ordinarium, etiam poſt rem iudicatam habentem notorium hunc defectum iuriſdictionis, ex ſuperius deductis: maximè procedet quando ipſe conſentiens adſtringatur comparere coram non ſuo Iudice cenſuris; nam ſi earum metu compareat facta priùs proteſtatione, etiam occulta, & oppoſita declinatoria, & in competentia; cogatur dicere de bono iure ſuper cauſa principali, proculdubiò conſenſus eius non dicitur liber, ſed meticuloſus, ac proptereà cum proteſtatione præcedenti nihil operabitur, nam præſtitus conſenſus ad aliquem actum metu cenſurarum extortus præcedente proteſtatione, ſe meticuloſè facere, non habet effectum; ita pluries determinauit Rota per Seraphinum, *deciſ.* 1116. *num.* 3. *& in deciſ.* 1047. *num* 11. *& in deciſ.* 1017. *num.* 6. Putens *deciſ.* 281. *lib.* 2. Achillis *deciſ.* 11. *de penſionibus*, Gratianus *in diſceptationib. forenſ. tom.* 1. *capitul.* 310. *num.* 38. *&* 39. Marcſcotus *variarum reſolutionum, lib* 1. *cap.* 23. *num.* 21. *& num.* 22. latè proſequitur plurimas Rotæ deciſiones adducens Oliuerius Beltramin. in annotat. ad Alexand.

xand. Ludouiſ. *deciſ.* 365. *num.* 4. explicat, & bene Mongollon. *in tract. de iis, quæ metus cauſa, cap.* 2. §. 6. *à num.* 10. vltra quos plures alios adduximus Nos *in tractatu de Regia protection.* 3. *part. capitul.* 3. *num.* 30. quæ reſolutio ab omnibus eſt recepta, apud dictos Doctores plurima videbis.

Imò potius cùm iſte litigans litem proſe-
54 quatur coactè, illi obeſſe non † debet, tùm quia actus licet voluntariè factus, neceſſarius dicitur ſi præcedat iuſſio, & coactio Iudicis, poſt alios Giurba *conſ.* 85. *num.* 18. & actus geſtus ex neceſſitate iuris non nocet gerenti, provt ampliſſimè congerit, & ad plures infert doctrinas Tiraquel. *de retract. linagier* §. 1. *glo.* 18. *à num.* 39. *& ſeqq.* & itcrum §. 29. *glo.* 2. *a num.* 2. Hinc comparitio, ſeu alius actus factus iuris neceſſitate, non voluntariè, non inducit renuntiationem, nec conſenſum, latiſſimè Ripol. *variar. reſolut. cap.* 2. *de recuſat. à num.* 95. *cum multis ſeqq.* plura etiam per Mieres *de maior.* 4. *part. quæſt.* 26. *num.* 27. Scaccia *de appell. quæſt.* 17. *limit.* 2. *num* 41. *& num.* 36. Tùm etiam ob reuerentiam, & grauitatem Roræ ita iubentis, cui pars reſiſtere non poteſt, quo caſu actus ex obedientia mandati ſuperioris coactè factus dicitur excludens conſenſum liberum, & illi præiudicium non infert; poſt alios Giurba *conſil.* 99. *num.* 42. Gloritus *conſ.* 6. *num.* 111. Surdus *conſ* 262. *num.* 74. Scaccia *de appellat. quæſt.* 17. *dict limit.* 2. *num.* 56. *& ſeqq.* quia cùm iſte actus ſit factus cogente Rota, cui obedientia debetur, & ex ea acquieuiſſe videtur non voluntariè, quò caſu integrum ſuum ius remanet, ex DD. citatis, quia velle non creditur, qui alieno obſequitur imperio, *l. velle, ff. de reg. iur.* Theſaur. *lib.* 4. *ferenſ. quæſt.* 60 *num.* 6. *& num.* 13. & notatur *in cap, conſtitutus, de reſcript.* Vbi in receptione facta in Canonicum vltra numerum de mandato Papæ, videtur potiùs animo obediendi Papæ, quàm animo renuntiandi priuilegio, vel ſtatuto, loquentibus de numero Canonicorum, exornat Mongollo. *de metu, cap.* 12. *à num.* 32. & in ſimilibus plures congerit DD. Giurba *conſ.* 99. *num.* 42. Ergo multò magis vbi adeſt proteſtatio præcedens compulſionem.

55 Fulcitur; nam comparens † coram Iudice cum proteſtatione non conſentiendi in eius iuriſdictione, nec declinatoriæ renuntiare, aut recuſationi oppoſitæ videtur *cap. ſolicitudinem, de appellationib.* Puteus *deciſ.* 370. *ſub num.* 3. *lib.* 1. Riccius *collect.* 1747. *fol.* 156. Rota *in vna Ienuenſ. iuriſpatron.* 17. *Maij* 1603. *num.* 3. recollecta per Marcheſanum *de commiſſion.* 2. *tomo, n.* 3. *column.* 2. *fol.* 518. & Nos *in tractatu de Regia protection.* 2. *part. cap.* 8. *à num,* 69. *cum ſequentibus.*

Nam comparens cum clauſula citra conſenſum in iuriſdictionem, &c. non cenſetur con-
56 ſentire in Iudicem † incompetentem; ita Felinus *in cap. inter Monaſterium, num.* 10. *de re iudicata*, & ibi Gloſſa, verbo, *Secundo Iudici, verſ. Super hac dicunt quidam*, vbi Abbas *num.* 8. & 9. Rota *deciſ* 563. *n.* 4. *p.* 1. *diuerſor.* & fuiſſe dictum *in vna Eleborenſ. iuris conferend.* 18. *Maij* 1613. coram Illuſtriſſimo Patriarcha Manchanedo, teſtatur, & de praxi quotidiana Auguſtinus Barboſa *in tractatu de clauſulis, clauſul.* 20. Quare ſtante dicto conſenſu meticoloſo, creſcit violentia, præſtáque Senatui cauſam protectionis, & ad Ordinarium faciendi remiſſionē.

Hæc omnia, vt vides, procedunt quando in cauſa principali † obtentæ ſunt executoriales; 57
at antequam ad eas perueniatur, & ſic quando ſuper aliquo articulo latæ fuerunt incidenti in cauſam, non erit dubium faciendam hanc remiſſionem cauſæ ad Ordinarium, vt de eadem in prima inſtantia cognoſcat, quia adhuc res eſt integra per argumentum à fortiori. Provt de mandato de manutenendo dato à Nuntio Hiſpaniæ in cauſa coram eo cœpta in prima inſtantia, quòd ſit nullum ex defectu notorio iuriſdictionis, quæ dumtaxat pertinet ad Ordinarium in prima inſtantia, ex Trident. *in dict. cap. cauſæ omnes*; expreſsè determinauit Rota *in Toletana ſepulturæ*, coram Vbaldo, apud Marcheſan. *de commiſſ. part.* 1. *fol.* 1062. *in princip.* quem referens ſequitur Ludouiſ. Poſt. *in tractatu de manutention. obſeruat.* 207. *num.* 1. *& num.* 2.

Quibus ſic ſuppoſitis reſtat reſpondere ad
58 argumenta † in contrarium adducta, in principio huius cap. quæ non obſtant: namque declarationes Cardinalium, Rotæque deciſiones, quæ probant, decretum Concil. Tridentin. *ſeſſ* 24. *de reformat. cap.* 20. non habere locum, vbi adſunt ſententiæ, & res iudicatæ, quæ ab eo non cenſentur ſublatæ: non procedunt in noſtro caſu, ſed in alio longè diuerſo, nec ſuper principali diſpoſitione illius Decreti loquentis de prima inſtanti ab Ordinario præſeruata, quæ ad principium eiuſdem decreti adeſt; aliquid diſponunt, ſed ſuper §. *ad hæc eiuſdem decreti*, longè dictante, & diuerſa continente, prohibentéque inferioribus vti iuriſdictione ordinaria in cauſis criminalibus, matrimonialibus, & beneficialibus; & cùm ſæpius fuerit propoſitum dubium in Sancta Congregatione Cardinalium, an illud Decretum ſuſtulerit inferioribus ipſis Prælatis iuriſdictionem adquiſitam per immemorabilem conſuetudinem; ſæpius reſponſum fuit, non ſuſtaliſſe, de quibus declarationibus abundè tractauimus ſuprà hac 2. *part. capitul.* 4. *per totum*, præcipuè *verſ. Et pro clariori intelligentia, à num.* 28. *cum ſequentibus, vſque ad finem.*

Simiter dubitatum fuit, † an acquiſitio iu-
59 riſdictionis in iis caſibus per ſententias, & res iudicatas obtentas per inferiores Prælatos fuerit ſublata; & reſponſum fuit à Sacra Congregatione Cardinalium in præfatis declarationibus, & Rotæ deciſionibus ad principium huius cap. relatis, Concilium non ſuſtuliſſe eaſdem ad prædictum effectum, quod eſt longè diſtinctum, & ſeparatum à noſtro caſu, quando prima inſtantia ſit præſeruanda Ordinario, quo caſu expreſsè Concilium prædictum, & Conſtitutio Leonina, de qua ſuperius, *& in cap.* 3. *poſt principium*, hac 2. *part.* præuenit difficultatem tollendo aliis Iudicibus, quantumuis ſuperioribus iuriſdictionem, & ex eius defectu annullando proceſſus ab eis geſtos, vt hactenus probatum eſt.

Apparet etiam diuerſitas † vtriuſque caſus ex
60 eo, nam declarationes, & deciſiones procedunt, & loquuntur, an Concilium *in dict.* §. *ad hæc*, ſuſtulerit executoriales, & rem iudicatam obtentam ante eius promulgationem, & ſic an extendatur ad præterita, & meritò reſpondetur, non extendi: ſicque de iure communi declarationum doctrina procedit; nam lex non trahitur ad præterita iam deciſa, puta, † per 61

sententiam, rem iudicatam, transactionem, iuramentum, solutionem, quietantiam, præscriptionem, & similia, etiam quod in eadem lege nominatim, & expressè fiat mentio de præteritis, *l. causas*, *C. de transactionibus*, Bart. *in l. omnes populi*, *num.* 41. *vers. Distingue*, vbi Crotus, *num.* 137. *ff. de iust. & iur.* Abbas *in cap. fin. num.* 9. & Felinus *num.* 3. *versicul. Hanc sententiam*, *de constit.* Capra. *Reg.* 6. *num.* 3. Alexand. *consil.* 199. *num.* 4. *vers. Secundo respondeo*, *lib.* 6. Cardinal. Tusch. *tom.* 5. *littera L. concluf.* 264. *num.* 63. *cum sequentibus*, *& concluf.* 265. *num.* 13. *cum sequentibus*, Alderanus Mascard. *de gener. statuto. interpretat. concluf.* 13. *num.* 16. *cum sequentibus*, Barbosa *axiom.* 136. *num.* 23. Farinac. *fragment. crimin. part.* 2. *littera L. num.* 44. *cum sequentibus*, vbi ampliat duobus modis, & tribus limitat. At Nos loquimur de executorialibus in futurum obtentis contra prohibitionem Concilij Tridentini ad diuersum finem, & effectum, quam dictæ declarationes, & Rotæ decisiones, vt hactenus probatum est.

Itaque concludendum erit, quod decretum Tridentin. *in dict. cap causa omnes*, duas habet partes principales, quarum quælibet circa res inter se penitùs distinctas, & & diuersas disponit. Atque ideò declarationes Cardinalium, & decisiones Rotæ prædictæ nihil attingunt eius primam partem, quæ de causis primæ instantiæ loquitur: sed secundam tantùm, quæ incipit ab eius §. *ad hæc*, tractantem de iurisdictione Prælatorum inferiorum Episcopo non habenda, nec exercenda in causis criminalibus, beneficialibus, & matrimonialibus, provt expressè & signanter dictæ decisiones exprimunt, *dict.* §. *ad hæc*, in cuius etiam declarationem emanarunt declarationes Sanctæ Congregationis, ne *dict.* §. *ad hæc*, prohibitio obstaret Prælatis inferioribus habentibus executoriales obtentas in confirmationem, & roborationem suæ iurisdictionis in prædictis casibus aliàs prohibitis, & vetitis per Trident. *in dict.* §. *ad hæc*, cuius pars superior respicit exercitium dumtaxat iurisdictionis in Iudices aliàs eam habentes: pars verò inferior respicit totalem iurisdictionem, quoad proprietatem, & dominium, an, & quomodo per Prælatos inferiores Episcopo ea adquiri seu retineri possit, super quo declarationes Cardinalium, & decisiones Rotæ *suprà* relatæ emanarunt.

Ad cæteras autem difficultates, quod declinatoria, † & in competentia opposita, super 62
qua pronuntiatum fuit, non obstaret: Respondetur procedere, & habere locum, quoties opposita fuerit ab eo, qui absque alterius præiudicio potest prorogare iurisdictionem Iudicis non sui, atque ita quando pendet prorogatio à sua mera, & libera voluntate, absque alterius dependentia & præiudicio, provt loquuntur omnes DD. ibidem relati.

At verò quando iuris datur connexitas, ita vt quilibet solus absque alterius consensu nequit prorogationem facere in alienam iurisdictionem, tunc nullo modo valet prorogatio absque alterius consensu tacito, aut expresso, maximè in illius præiudicium, provt latius probatum reliquimus superius *à num.* 34. *cum sequentibus*, *versicul. Tertio comprobatur*; atque propterea resolutio nostra in hac quæstione ab omni impugnatione defensa est, & tenenda.

63 Et post hæc scripta † perlegi Gandulfum de Paz *in prax.* 2. *tom. vltim. prælud. à num.* 11. vbi tradit formam, seu modum comparendi in Senatu Regio pro litteris apprehendendis in contrauentionem S. Concil. Trident. *in dict. cap. causa omnes*, & de modo procedendi, allegandi pro vtraque parte, & decernendi, & se audiuisse asserit, quod in hoc Supremo Consilio non retineantur litteræ, quando pars semel comparuerit in Romana Curia, allegauerit contra ipsas litteras, seu etiam declinauerit. Quæ quidem praxis falsa est, & nunquam audita in hoc Consilio Regio, quam insuper praxim etiam ipse Paz fortiter impugnat, casu, quo verè adesset, quem eiusque fundamenta ad litteram referam, quia benè conducunt iis, quæ hactenus latè tractauimus, qui sub eodem *n.* 11. propè finem, & *num. sequentibus*, ita ait: Qua in re audio praxim in Consilio Supremo obseruari, nempè quod si possessor beneficij, vel ille, contra quem litteræ Apostolicæ impetrantur allegans contra prædictas litteras, & etiam proponens exceptionem declinatoriam ex eo, quod fuerunt impetratæ, & concessæ contra Decretum Concilij, & postmodum litteræ deferantur ad Consilium Regium per partem aduersam, vel per promotorem Fiscalem, vt ibi retineantur, donec Summus Pontifex consulatur, & de veritate informetur; quod tunc Regij Consiliarij pronuntiant litteras reddendas esse impetranti, nec esse detinendas, eo quod possessor beneficij, vel ille contra quem impetratæ fuerunt, consentit iurisdictioni Auditoris Cameræ Apostolicæ, & eam prorogauit.

Quæ praxis (inquit ipse Paz) si ita obseruatur, † nescio quo iure sustineri possit; nam pos- 64
sessor beneficij consentire non potuit in Iudicem non suum, nec eius iurisdictionem prorogare, cùm prorogatio iurisdictionis nihil aliud sit, quàm extensio iurisdictionis ordinariæ † ad 65
casum, vel ad personam sub ea non expressam, vt colligitur ex *l.* 1. 2. *ff. de iudiciis*, *& in cap. P. & G. de officio Delegat.* Et extensio fieri non potest, † nisi ab eo, quod est argument. text. 66
in l. sed cùm manente, *ff. de precario*, *& in l.* 4. *ff. de damno infecto*, *& in cap. ad dissoluendam*, *de desponsatione impuber.* sequitur inde iurisdictionem prorogari † non posse, nisi Iudex aliquam 67
iurisdictionem habuerit, quæ extendi posset, vt probatur *in l.* 1. *ff. de Iudiciis*, *& in l.* 1. *ff. de iurisdiction. omnium Iudic. & in cap. significasti de foro competent.* ibi: *Eum qui iurisdictioni præesse dignoscitur*: Sed Auditor Cameræ Apostolicæ, nec alius † quacumque potestate fulgens in pri- 68
ma instantia nullam iurisdictionem habet circa causas beneficiales, & circa omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes præter Iudicem Ordinarium, vt probatur *in dict. cap.* 20. *Concily Tridentini*, ibi: *In prima instantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoscantur.* Quibus verbis † omnino tollitur iurisdi- 69
ctio in prima instantia quibuscumque Iudicibus, & solummodo Ordinariis locorum conceditur, probatur etiam in eodem, *cap.* 20. ibi: *Atque omnino saltim † infra biennium à die motæ litis* 70
terminentur, *alioquin post id spatium liberum sit partibus*, *vel alteri illarum Iudices Superiores*, *alias tamen competentes adire.* Quibus verbis planè ostenditur solummodo post biennium Iudicem superiorem, alias competentem per partes adiri posse. Ergo infra biennium Iudex

superior

ſuperior quantumcumq[ue] competens, præterquam Ordinarius locorum de prædictis cauſis in prima inſtantia cognoſcere non poteſt. Rurſus probatur *in dict. capitul.* 20. *in verſ. Ab his*; 71 vbi ſolummodo excipiuntur duo caſus, † in quibus Ordinarius non cognoſcit, & nullus ex eis eſt caſus noſter; præterea probatur in eodem, *capitul.* 20. *verſ. Legati quoque*, vbi dicitur, quod Legati de Latere, Nuntij nec alij, quatumcumque facultatum vigore in prædictis cauſis non poſſint Epiſcopos impedire, & iuriſdictiones eorum præripere, aut turbare, nec contra Clericos aut perſonas Eccleſiaſticas procedere, niſi eorum Epiſcopo prius requiſito, atque negligente. Ergo ex prædictis conſtat, in prima inſtantia Auditorem Cameræ Apoſtolicæ nullam iuriſdictionem habere, & omnino incompetentem eſſe cognitionis prædictarum cauſarum, & per conſequens iuriſdictionem prorogari non poſſe, cùm non ſit quid prorogetur.

Secundò pro hac mea opinione (inquit ipſe Paz) facit quod de ſubſtantia prorogationis 72 † eſt conſenſus partium litigantium, iuxta text. *in l.* 1. *&* 2. *ff. de iudiciis*; ſed Clericus ſine licentia proprij Epiſcopi non habet conſenſum 73 prorogandi iuriſdictionem † Iudicis non ſui, vt probat textus *in cap. ſignificaſti*, ibi: *Conſentire non poteſt.* Ergo in noſtro caſu prorogatio fieri non potuit, præſertim quod conſenſus prorogandi in prima inſtantia tollitur partibus litigantibus per Concilium Tridentinum *in dict. capitul.* 20. ibi: *Alioquin poſt id ſpatium liberum ſit partibus*, &c. Quibus verbis conſtat in illo tantùm caſu, ſcilicet, quando infra biennium cauſa non fuit terminata coram Ordinario, conceſſam eſſe libertatem partibus adeundi Iudicem ſuperiorem, aliàs competentem; ergo præter illum caſum ſublata cenſetur partibus libertas adeundi ſuperiorem, aliàs quantumcumque competentem, & per conſequens litigantes in prima inſtantia non habent conſenſum adeundi alium Iudicem, quam Ordinarium.

Tertiò hæc mea opinio probatur ex eo, quod 74 ius alteri quæſitum † non debet ei ſubtrahi, vt *in l.* 2. *ff. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris, & in cap. cum Eccleſia Vulterana de electione, nec alteri per alterum iniqua conditio afferri debet*, vt *in l. non debet, ff. de regul.* Sed ſi per partes litigantes iuriſdictio alterius Iudicis in prima inſtantia prorogari non poſſit; iam ius quæſitum Ordinariis locorum (per Concilium Trident. *in dict. cap.* 20.) eis ſubtraheretur, & iniqua conditio eiſdem afferretur, ſi ſine eorum conſenſu ſubditi ſui prorogarent iuriſdictionem alterius Iudicis, cùm priuarent eos ſuis ſportulis, & honore iudicandi, qui omni lucro præferendus eſt, *in l. Iulianus, ff. ſi quis omiſſa cauſa teſtament.*

Quartò hæc opinio probatur ex eo, quod 75 Auditor Cameræ Apoſtolicæ † eſt Iudex Delegatus, vt firmat *gloſſ.* 1. *in Clementin. Auditor. de reſcriptis*, quam dixit ibi veram, Cardinal. *num.* 6. & Staphileus *in tract. de ſignat. iuſtitiæ in præludio* 1. *num.* 6. Sed ad prorogandam iuriſdictionem Iudicis Delegati conſenſus expreſſus, 76 † & non tacitus requiritur iuxta textum *in cap. ſtatutum*, §. *in nullo, de reſcriptis, lib.* 6. Ergo per ſolam comparitionem ſimpliciter etiam factam, abſque oppoſitione exceptionis declina- 77 toriæ coram † Auditore Cameræ Apoſtolicæ, prorogatio iuriſdictionis prædicti Auditoris non inducetur, quia talis comparitio ſolummodo inducit conſenſum tacitum, & non expreſſum, iuxta Gloſſam receptam *in dict. cap. ſtatutum*, §. *in null.*

Ex quibus omnibus (concludit ipſe Paz) planè conſtat, prædictam † praxim iure fulcitam 78 non eſſe, imò etiam litteras Apoſtolicas retinendas eſſe, quamuis ille, contra quem impetratæ fuerant, comparuerit coram Auditore ſuas exceptiones allegans, & monitorio reſpondens.

Alioquin ſi partes litigantes ſine licentia ſuorum Ordinariorum † conſentire poſſent in 79 alium Iudicem, illuſorium maneret Decretum Concilij, & conceſſiones Pontificum Regi Hiſpaniarum conceſſæ, ſuiſque ſummis ſumptibus impetratæ ad conſeruationem, & obſeruantiam Concilij Tridentini, fruſtrarentur, &c. Hactenus Gundiſaluus de Paz, qui benè percepit Articulum hunc, de quo Nos à principio huius capitis latiùs tractauimus comprobantes; atque apud eum, vt ſuperius diximus, talis praxis non adeſt, nec adfuit in hoc Supremo Senatu Regio.

CAPVT XVIII.

Si empti pignoris in ſubhaſtatione facta per Iudicem Delegatum quæſtio moueatur; an coram eodem Delegato ſit tractanda, vel potius per Senatum Ordinario remittenda.

Et an litteris Apoſtolicis ſemel exequutis, ſi poſſeſſor ceciderit à poſſeſſione, iſtius cauſa, ſiue in poſſeſſione, ſiue in proprietate deducta ad Ordinarium remittatur.

SVMMARIVM.

Delegatus ex commiſſione ſubſcripta manu Sanctiſſimi nequit cognoſcere de controuerſia mota tertio emptori rei ab eo ſubhaſtatæ vigore ſuæ commiſſionis, num. 1. *& ſequentibus.*

Emptor pignoris ſubhaſtati legitimo efficitur titulo poſſeſſor, num. 2.

Iudicium motum contra poſſeſſorem emptorem pignoris ſubhaſtati nouum eſt, intentandum coram ſuo Iudice Ordinario iuxta Trident. n. 3.

Text. in l. à Diuo Pio, §. poſt addictum, ff. de re iudicata. verba ad id ponderantur, n. 4.

Controuerſia ſuper pignore vendito, aut adiudicato, non via ſummaria, ſed ordinaria erit definienda, num. 5.

Ordinarius Iudex competens ſuper controuerſia pignoris ſubhaſtati, non erit ille prior ſubhaſtans, ſed cui emptor ſubeſt, num. 6.

Clerico creditori, ſi ſuper pignore adiudicato per laicum, controuerſia mota ſit, non coram laico, ſed coram ſuo Iudice Ordinario conuenitur, n. 7.

Clericus creditor, ex ſententia graduationis lata per laicum obtinens bona, reus efficitur neceſſarius, deinceps ab anterioribus creditoribus conueniendus coram Eccleſiaſtico, num. 8.

Lis graduationis poſt ſententiam executioni datam facta adiudicatione ſingulis creditoribus, finita eſt, num. 9.

Lis dicitur finita per rem iudicatam executioni mandatam, num.10.

Per rem iudicatam executioni mandatam nec lis finitur, nec possessor victus amittit possessionem omnino manutenibilem, num.11.

Mandatum de exequendo, post rem iudicatam realiter non exequutum, possessorem condemnatum possessione non priuat, nec in vincentem transfert, ibid.

Dominium non transfertur ex re iudicata ante eius executionem, & rei traditionem, n.12.

Stephani Gratiani disceptatio refertur, quod vt dicatur lis finita, non sufficiat res iudicata, nisi eius executio realis subsequatur, n.13. & seqq.

Procuratoris finitur mandatum per solam rem iudicatam, qui nequit executionem impedire, n.14.

Post rem iudicatam vsque ad triginta annos peti potest executio actione in factum, vel officio Iudicis, num.15.

Sequestrum durat in causa appellationis, quia nisi per rem iudicatam, lis non finitur, n.16.

Executio requiritur, vt lis dici queat finita, n.17.

Si post litem finitam, apprehensimque possessionem à creditore controuersia oriatur, nouum est iudicium, num.18.

Quod noua eget instantia, num.19.

Res insolutum creditori data si euincatur à tertio, vel ab alio, nequit creditor agere primæua actione per adiudicationem iam extincta, sed alia noua agere debet, num.20.

Litteris ad immissionem in possessionem, vel executorialibus in Rota obtentis, semel executis, controuersia super possessione ad Ordinarium pertinet, num.21.

Executione litterarum, aut executorialium facta expirat Delegati iurisdictio, num.22.

Inductus in possessionem si aliquo tempore in ea permansit, Delegati expirat iurisdictio, ne fiat præiudicium Ordinario, ad quem itur super noua controuersia, num.23.

Tertius comparens post peractam litterarum executionem super re, aut beneficio coram Ordinario debet litem mouere, non coram executore, n.24.

Ius immittendi in possessionem cessat post factam immissionem actualem, etiam si ab ea ceciderit, num.25.

Semel immisso in possessionem amplius immissio non competit, num.26.

Immissio à possessione cecidente cessat via executiua litterarum, aut executorialium, & via Ordinaria agere debet, num.27.

Executione peracta semel super controuersia actiua, aut passiua ad Ordinarium erit recurrendum, num.28.

Executor gratiæ cum clausula (inducentes, & defendentes) habet iurisdictionem ad defendendum immissum iam à molestiis, n.29.

Quod in Gallia non admittitur, sed quia expirauit iurisdictio per actualem executionem ad Ordinarium recurrendum, num.30.

Quod & idem seruatur in Hispania ex dispositione Concily Trident. cuius Rex efficitur protector, & in Senatu dari decretum, vt causa remittatur Ordinario, firmat Riccius, num.31.

Executores meri cum clausula (cæterum) nequeunt post peractam executionem, iurisdictionem amplius exercere obstante Trident. decreto, sed ad Ordinarium recurrendum erit, num.32.

Causa immissi, & turbati in possessione, & proprietate Ordinario remittitur, cum executione facta executoris expirauit iurisdictio ex Trident. cuius prima instantia aliter percuti diceretur, num.33.

Clausula (defendentes inductum) *nequit vti inferior à Papa in præiudicium Ordinarij, qua si Papa vtatur, subscribere debet propria manu, aliter Senatus causam remittet Ordiario, quia post peractam executionem executoris finita fuit iurisdictio, num.34.*

Comparens post immissionem ex alio testamento, non auditur via executiua, sed Ordinaria, coram Iudice Ordinario rei possessoris, n.35. & 36.

IVDEX à Sede Apostolica Delegatus ex commissione propria manu Sanctissimi subscripta, † vel aliàs causa legitimi ad Sedem Apostolicam (super qua debitor fuerat coram Ordinario primitus conuentus) deuoluta, & ad executionem executorialium, in Rota contra debitorem obtentarum datus, postquam ipsius debitoris bona pro satisfactione creditoris subhastauit, & re emptori tradita soluto pretio accidit, in eum super eadem re quæstionem moueri, siue à tertio suam esse contendente, siue ab alio creditore ex causa iuris offerendi, & coram eodem Delegato; ipse tamen empror conuentus certans ad suum Ordinarium causæ huiusmodi cognitionem pertinere ex Decreto Concilij Tridentin. *sess. 24. de reformatione, capitul. 20.* recurrit ad Senatum pro eius protectione, vt ad Ordinarium remittatur: & debere obtinere paucis cognoscetur. 1

Etenim Clericus pignoris emptor, & soluto pretio, † ac per consequens perfecta iam venditione, possessor ex legitimo titulo effectus est, & Iudicis authoritate (qui illa lite iam finita desinit esse Iudex, *l. posteaquam, ff. de re iudicata, cap. in litteris, de officio Delegati*) si super eadem † re conueniatur, nouum equidem patitur Iudicium, & nouam instantiam, atque ideò actor eius forum omnino sequi tenetur, *c. cum sit generale, de foro competenti*, cum vulgaribus; quare instantia hæc noua pertinere coram Ordinario suo tractanda erit, iuxta *dict. capitul. 20. Trident.* & ea, quæ latè deduximus suprà hac 2. *p. cap. 8. & cap 9.* & iterum *in cap. 23.* 2

Pro quo in terminis † est textus elegans *in l. à Diuo Pio, §. si post addictum, ff. de re iudicata*, his verbis: *Si post addictum pignus aliqua controuersia emptori moueatur, an sit cognitio eiusdem Iudicis, qui sententiam executus fuit, videndum est, & cùm semel emptio perfecta sit, eiúsque, qui sic comparuit, periculum versetur, non puto locum esse cognitioni, certè postquam inductus emptor in possessionem, nonne cessabunt partes eorundem Iudicum; idémque & si ipsi, cui quis iudicatus est, res fuerit addicta:* Vbi scribentes duas vtiliter concluſiones firmant; quod in controuersiis emergentibus post venditionem, † vel pignoris adiudicationem non summariè, sed ordinariè, iuxtaque ordine seruato procedi debet aduersus eundem emptorem. Alteram verò (per necessariam consequentiam ex prædicta conclusione deductam) quod coram Iudice Ordinario emergentia hæc, vt noua pertractanda erunt. Iudex autem † Ordinarius hic non intelligitur ille 6
prior, qui sententiam additionis tulit; sed ille dumtaxat, qui erit Iudex competens emptoris, 3 4 5
ciuſve, cui pignus fuit addictum, vel insolutum datum.

giſtraliter explicat Paulus de Caſtro *in dict.* §. *ſi poſt ad dictum*, Franciſcus Viuius *deciſ.*527.*n.*7. *lib.*4. Guzman *in tractatu de electionibus*, *q.*7.*à num.*67. *cum ſequentibus.*

7 Et confirmatur ex doctrina † Soccini *Regul.* 10. *fallent.* 1. *&* 2. & clarius per Anton. Coiſium *in conſ.*60. *num.*11. *lib.*2. dicentes, quod ſi Clericus primus creditor, cui pignus ex licitatione facta per Iudicem laicum addictum fuit pro ſui ſatisfactione, qui poſtmodum ex cauſa iuris offerendi à ſecundo creditore conueniatur; debeat iſte ſecundus creditor Clerici forum ſequi, & Iudicium ſui Ordinarij, ad quem controuerſiæ huiuſmodi cognitio dumtaxat pertinet; ſequitur Alphonſus de Guzman vbi proximè, *à num.* 62. dicens: Quòd etſi ipſe Clericus creditor obtinuerit bona ipſa virtute
8 † graduationis, & ſententiæ latæ per Iudicem ſæcularem; nihilominus cùm id iudicium iam extinctum & finitum fuerit, & Clericus iuſto titulo effectus ſit poſſeſſor, & reus neceſſarius, non poterit ab eodem Iudice ſeculari compelli, bona anterioribus creditoribus reſtituere, cùm noua ſit cauſa, nouum ius, quæ noua inſtantia egeat ad ſuum Iudicem Ordinarium remittenda, ex ſupradictis.

Et quia lis graduationis in Iudicio ſeculari fuit proculdubio extincta, & iam finita per
9 executionem iam peractam, & actualem addictionem factam creditori vincenti, ita Bart. & Ialſ. *in l. fideiuſſor.* §. *ſi ſatisdatum ff. qui ſatisdare cogantur*, Guzman vbi proximè, *num.* 64. cùm
10 generale verum ſit, quòd lis dicatur finita † per rem iudicatam executioni mandatam, vt per Sarner. *in Regula de annali. q.* 44. *num.*4. *&* 5. Caputaq. *deciſ.*172.*p.*2. Mohedanus *deciſ.*8. *alias* 115. *deciſ.*14. *aliàs* 240. *de cauſa poſſeſſionis, & proprietatis, & deciſ.*3. *alias* 180. *n.*3. *de litiſpendent.* Viuius *deciſ.*527. *num.*3. Guzman vbi proximè *num.*65. & Nos pos Sarner. Lancelot. Robert. aliáſve plures Rotæ deciſiones latiùs probamus *in tractatu de Regia protect.* 4. *part. capitul.*14. *à num.*250. *cum ſequentibus*, quibus adde Viuianum *in tractatu de iure patronat. deciſ.* 25.
11 *num.*7. Et nos firmauimus ibidem; † è conuerſo etiam per rem iudicatam non ſequuta eius executione, litem minimè finitam dici, atque ideò ſententiam ante executionem factam non priuare poſſeſſione victum, quam non amiſit, ſed verè retinet interim manutenibilem, vt pulchrè Coccinus *deciſ.* 184. *num.* 3. *&* *à princip.* Alexand. Ludouiſ. *deciſ.* 546. *num.* 9. *&* 10. & idem Coccinus *deciſ.* 223. *num.* 4. optimè etiam Seraphinus *deciſ.*937. *num.*2. Caſſiac. *deciſ.*7. *de cauſa poſſeſſionis, & proprietat.* Paleotus *deciſ.* 215. Quæ deciſiones idem affirmant etiamſi poſt rem iudicatam ſubſequatur mandatum exequendo. quia ſola voluntas, & iuſſus Iudicis in effectum non deductus non priuat poſſeſſione condemnatum; nec in vincentem transfert.

Et quòd lis non dicatur finita ante rei iudicatæ realem executionem, inſuper probant Pacificus *deciſ.*144. *num.*2. *poſt tractatu de Saluian. interdict.* Rota *in recent. deciſ.*225. *num.*2. *part.*1. Ludouiſ. Poſt. *de manutention. obſeruat.* 12. *à num.*160. & poſt tractatum *deciſion.*167. *num.* 7. & alias deciſiones allegat ipſe Poſt. ibidem, *num.*161.

Hinc fit quod ex ſententia non transfertur
12 dominium † ſeu quaſi ante traditionem, & executionem, Alexand. *conſil.*90. *num.*8. *volumin.*2. *& in conſil.*1. *num.*5. *volumn.*5. Decius *conſ.*594. *num.*3. Doctores *in l. ex hoc iure, & in l.* 2. *per text. ibi. C. communia vtriuſque Iudic. & in l. Pomponius*, §. *ſi iuſſus, ff. de acquirend. poſſeſſ.* Puteus *deciſ.*260. *part.* 3. Marta *in conſ.* 50. *n.*2. & melius *num* 19. *& ſeqq.* & vide infrà *num. ſeqq. & à num.*17.

Et quòd lis non dicatur finita per ſolam rem iudicatam, ſed præcisè † ad id requiratur eiuſ- 13
dem ſimul executio, probat Stephan. Gratian. *in diſceptation. forenſi. tom.* 1. *cap.* 66. in hæc: Non obſtat, quod etiam dicatur lis finita per ſententiam, quæ tranſiuit in rem iudicatam, *l. cauſas, C. de tranſact.* Gloſſa *in cap.* 1. *verb. Finit. de litis conteſtat.* Caſſiador. *deciſ.* 6. *ſuper Regul. num.*5. Pariſius *conſ.*30. *in cauſa, num.*35. *lib.*4. Vnde non includitur executio, cùm ſufficiat finire litem per rem iudicatam, ita vt procurator ad lites non cenſeatur habere † manda- 14
tum ad impediendum executionem ſententiæ, Geminian. *in cap.*1. §. *ſed ſi poſt rem. verſ. Nota ex illo, dict.n.*4. *de exceptionibus in* 6. quia verum eſt litem finiri per ſententiam, ſupplendo tamen executioni mandandam; & poſtquàm res datur ei, qui vicerit, quia aliàs per ſententiam, & rem iudicatam non dicitur lis finem accipere, Mandoſ. *regul.*33. *q.* 27. *col.* 1. *ad med. verſ. Ad propoſitum quæſitum*, vbi teſtatur ita in Rota ſæpè fuiſſe deciſum, & declaratum, & intelligi omnia in contrarium deducta, & ibi etiam
† quod poſt rem iudicatam, vſque ad triginta 15
annos poteſt peti executio actione in factum vel officio Iudicis, *l. actori, C. de iure iurand.* Bart. *in l. tale pactum*, §. *qui prouocauit, de pactis, &c.*

Et idem Gratian. *cap.* 114. *num.* 34. ibi: Verius eſt, vt etiam in cauſa † appellationis ſe- 16
queſtrum duret, cùm aliàs non dicatur lis finem accipere, niſi per ſententiam in iudicatam tranſactam, *l. cauſas, C. de tranſact. &c.* Ita vt etiam requiratur executio, † vt poſſit dici lis finita, 17
Mandoſ. vt dictum ſup. *cap.*66. *num.*20. & ita in ſpecie caſus noſtri reſpondit Curtius *de ſequeſt. cap.*2. *q.*18. *n.*66. *&c.* probat Puteus *deciſ.*310. *lib.* 2. latiſſimè Lancelot. *de attent.*4. *p. in præfact. n.* 230. Nicolaus Garcia *de benefic.*6. *p. cap.*4. *n.*42. *in fine*, Achill. *deciſ. vnic. de executione ſententiæ*, Rota vt per Farinac. *deciſ.*276. *n.*6. *tom.*2. *in poſthumis*, qua poſt Lancel. *de attent.*4. *p. in præfact. n.*230. & Satnar. *in Regul. de anna. q.* 44. & Putheum *deciſ.*30. *lib.*2. adducitur Rota *in vna Salmantina Capellaniæ del voto.*2. *Aprilis, &* 5. *Iulij* 1593. *coram Cardinali Pamphilio.*

Atque ideò ſi poſt finitam litem, & habita à creditore poſſeſſione emergat aliquid, quòd ſit in iudicium † deducendum, nouum equi- 18
dem erit iudicium, vt per Caputaquen. *dict. deciſ.*171. benè conſideranit Guzman. *dict. cap.* 7. *num.* 66. Quod quidem noua eget inſtantia, 19
† vt latiſſimè comprobauimus ſupià hac 2. *part. cap.*8. *& cap.*9. *& cap.*13. Vbi plurimæ doctrinæ conducibiles reperientur.

Et pulchrè confirmatur, quoniam ſi ab ipſo creditore, cui pignus inſolutum datum fuit à Iudice pro debiti ſatisfactione, ſiue per adiudicationem Iudicis, ſiue partis, res ipſa pignerata, † & apdicta euincatur à tertio, vel alio cre- 20
ditore; nequit ex actione primæua agere, cùm ex actuali addictione, & adiudicatione fuerit extincta, ac per cõſequens lis ſuper ea mota, ſed alia

noua

noua actione agere debet, putâ vtili exempto, post Petrum Surdum, Gratianum, Fabium, Anna, Felicianum à Solis, Castellum & alios abundè diximus,& probauimus *in tractatu de Regia protect.4. part. cap.7. à num.160. cum sequentibus.*

Multò minus contra ipsum creditorem habita rei addictæ possessione lis ipsa, & actio primæua dnrare dicetur, ac per consequens coram Iudice suo Ordinario hac noua actione, hócque nouo Iudicio conueniri debet, cum noua egeat instantia,& nouis terminis, ac defensionibus : quapropter omnino per Senatum ad Ordinarium remittenda,quo iure quidem quotidie vtimur in hoc Supremo Regio Consilio, quoties ab eo protectio hæc Consilij postulatur.

Ex his fundamentis, cotúmque principali
21 doctrina infertur, † quod si executoriales expediantur in Rota, vel litteræ Apostolicæ dentur alicui Delegato commissæ, vt alicui prouiso tradat possessionem beneficij,alteriúsve rei, aut iuris, si facta iam actuali earumdem executione,illarúmque virtute victor,aut prouisus habuerit possessionem pacificam, si ab aliquo tertio fuerit turbatus, aut spoliatus;nullatenus poterit executor ipse virtute executorialium, aut litterarum Apostolicarum ipsum restituere, nec manutenere,cùm hæc sit noua causa, & nouum à priori diuersum Iudicium, quod omnino, siue in possessione,siue in proprietate debet remitti ad Ordinarium, ad quem huius causæ cognitio actiuè, & passiuè omnimodo pertinet, cùm Delegati Iudicis iurisdictio iam fuerit extincta, & finita post peractam executionem. Elegans est decisio Cassiadorij *decis.1. de restit. spoliat.* Rota per Iacobum Caballerium *in decis.347. n.1.& 2.* Vbi quod statim expirauit potestas Iudicis De-
22 legati, & executoris, † & fuisse ita decisum per Roram *in vna Casalens. Canonicat.22. Ianuarij 1605. coram Reber. Aireuaten.* & in alia *Ferrarien. bonorum 19. Ianuarij coram Dunazeto,* tenatur Caballerius ibidem, *num.2.*

Et per Ioannem Andræam *in cap. pro illorum de præbendis, & dignitat.* & Abbatem, Staphi-
23 leum *de litteris † gratiæ, titulo de vi, & effectu, §. significat. clausulæ inducentes, n.3. & per cap.in litteris, de officio Delegat.* tenet Nicol. Garcia *de beneficiis 6. p. cap.2. à num.154.*& sup.*à n.151.* Quod si aliquandiù inductus in possessionem pacificè possedit; expirat Iudicis Delegati potestas, ne fiat præiudicium Iudici Ordinario, ad quem pro controuersia mota inducto & prouiso, & nouiter facta recurrendum sit,refértque eundem Ioannem Andream sic audiuisse Curiam tenere,firmantem,nisi in continenti post factam executionem in possessione turbetur missus, secundùm Ioannem, & Abbatem, *n.6.* Felinus *20. vers.2. in cap. quærenti. de officio Delegati.* Et ita procedunt, quando scilicet in continenti turbatus est missus, quæ Nos latissimè disputauimus, & resoluimus *in tract. de Regia protect. 4. p.cap.14.à num.217.cum multis seqq.* Vbi quando in continenti ab ipso condemnato turbatus, vel spoliatus possessor immissus; de quo etiam Barbosa *in collect.ad c.quarent.n. fin. de officio Deleg.*

Sicuti etiam quando post factam executio-
24 nem, & possessionis † traditionem virtute literarum Apostolicarum,quis vellet mouere controuersiam super re, vel beneficio iam possesso, nam tunc tertius iste comparens non coram Iudice eodem Delegato, qui missionem realem fecit;sed coram Ordinario, ad quem debet recurrere,tenetur actionem,& ius suum deducere, & contra possidentem agere;etenim ad audiendum huiusmodi nouum contradictorem, executoris Delegari potestas expirauit, cùm sit noua actio, & nouum Iudicium,vt in terminis ex hac ratione tenet Nicol.Garc.*de beneficiis.6.p.c.2.à n.145.*

Et ratione probatur; nam cum litteræ Apostolicæ denturad immittendum in possessionem,
† post immissionem, cessat potestas, & Iurisdi- 25
ctio,atque commissio, sicut & cessat ius prouisi, qui iam semel missus fuit,etiamsi ab ea cederit, & spolietur,vt post Alexand.*cons.138. viso puncto. num.2.& 3. lib.5.* Anchar. *cons.189. num. 6. vers. Præterea posito,* Cardin. Tusch. *practic.conclus. tom.3. litt. E. concl.493.à n.9.cum seqq.* Nos *de Regia protect.4.p.cap.14.n.224.* Quia immis-
sio non comperit † amplius iam possessori,licet 26
à possessione ceciderit, latè Castilio *controuers. cap.24. n.25. tom.3.* Alexand. Ludouis. *decis.46. n.3. & seqq. & decis.200. à n.3.* Nec virtute earummet litterarum semel † executioni tradita- 27
rum agit missus patiens controuersiam,quia expirauit via executiua,& ordinaria agendum erit, Felin. *in cap quærenti, n. 10.* vbi in fine, dicit commun. Rota apud Seraph. *decis.162. ex n.4.* Quare pro qualibet turbatione,& controuersia actiua, † aut passiua peracta iam executione de- 28
bet ad Ordinarium recurri, ne lædatur dispositio Tridentin. *in d. cap.20. sess.24.de reformatione*, præseruans primam instantiam Ordinario, & ita probat Nicolaus Garcia *de beneficiis. 6. p. cap.2. num.154. & seqq.*

Et in his, in quibus versamur terminis,idem probat Ioannes Aloysius Riccius *in practicar. Aurea, resolution. 299.* in hæc : Executores † gratiæ cum clausula (*Inducentes, & defenden-* 29
tes, &c.) non solùm habet iurisdictionem ad ponendum in possessionem beneficij impetrantem, & ad faciendum ei respondere de fructibus; sed etiam ad defendendum eum post immissionem, si ab aliquo tertio molestaretur, vt per text. & ibi Abb. & Felin. *in cap. quærenti, de officio Delegati, num.10.*

In Gallia tamen hæc conclusio non practica-
tur, † quia facta executione executor functus 30
est munere suo, & postea iurisdictio Ordinariorum est, etiam quoad turbationem in possessione; nam turbatus coram Ordinario conqueri debet, per concordata suprà allegata; ita notarunt Rebuffus *in pract. benefic. in forma nouæ prouision. verb. Amoto quolibet illicito detentore,* March. *decis.100. p.1.*

In Hispania ex Bullis concessis in fauorem
Potentissimi † Regis nostri Philippi à Summis 31
Pontificibus felicis recordationis Pio V. & Gregorio XIII. qui faciunt eum protectorem Sacrosancti Concilij Tridentini; credo, quod seruatur idem, quod in Gallia, & quod causa contra turbantem remittitur Ordinariiis, & super hoc dantur rescripta in Supremo Consilio; & de iure communi, Abbas, & Ioann. Andr. *in dict. cap. quærenti* existimabant, quod perfecta executione, si aliquandiu pacificè possidebat impetrans, erat extincta iurisdictio Delegati, aut executoris, non obstantibus dictis clausulis, ob quas moti fuerunt supradicti omnes, & etiam seruare Curiam affirmat Staphileus *in tractatu de litteris gratiæ, & iust. tit. de vi,& effectu clausul. fol.130. in paruis.*

Ex

Ex quibus infertur, quod meri executores
32 cum clausula (*Cæterum*) quæ solet † de stylo dari pensionario in reseruatione pensionis, vel præsentantibus gratias coram Auditore Cameræ in hoc Regno stante forma Sacri Concilij Trident. de qua suprà, non poterunt post præfatam executionem, iurisdictionem exercere, licet in fauorem Ordinarij contrarium aliquando de facto obseruetur. Id tamen intelligo contra contradicentes de iure, contra quos in prima instantia debet recurri ad Ordinarios, contra verò turbantes de facto non erit inconueniens, si procedat exrta iudicialem compulsionem, quando clausula facit perpetuitatem. Hæc Riccius.

Quam doctrinam de verbo ad verbum, tran-
33 scripsit Riccius † ipse à Flores de Mena, qui ea omnia dixerat *variarum, quæst. 4. à num. 60. cum sequentib.* Hoc tamen Authore tacito, qui quidem in hismet terminis dicit, causam iam missi in possessionem, & postmodum turbati remittendam esse Ordinario, ex dispositione Concilij Tridentini, cùm clarè percutiatur prima instantia hoc in casu ad illum pertinens, quippè iam cessauerit iurisdictio Delegati, & ita practicatur quotidie in hoc Supremo Consilio Regio, atque incunctanter obseruatur, provt ex dicto Flores de Mena, latiùs videre poteris loco citato, & iterum *in q. 12. num. 10. ad fin.*

Fulcitur, quoniam clausula, *Defendas indu-*
34 *ctum*, non operatur postquam † immissus semel pacificè possedit, ne derogetur Ordinarij iurisdictioni, ideò si molestetur postquam fuit inductus; via Ordinaria est agendum, & molestans coram suo Ordinario erit conueniendus. Quia hæc clausula amplius non habet effectum, nec conseruat iurisdictionem executoris Delegati, vt superius latè diximus, & probant insuper Staphileus *de litter. gratiæ, fol. 97. pag. 2. vers. Sequitur postmodum*, Marches. *de commission. p. 1. pag. 939. num. 177.* Campan. *diuersorum iuris Canon. rubr. 11. c. 12. n. 283.* Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom. 1. litt. C. conclus. 218. n. 1.* vbi *n. 2.* subdit Rebuffum *in forma nouæ prouis. in verb. Defendas inductum*; retulisse quod in Francia nihil operetur, quia Iudices Ordinarij post executionem factam sunt adeundi, quod & in Hispania idem obseruari ex dispositione Concil. Trid. ne deterior fiat eorum iurisdictio, diximus sup. *à num. 29. cum seqq.* Atque ideò, vt hæc clausula operetur post inductionem, missionem factam per executorem in præiudicium iurisdictionis Ordinariæ, debet commissio, qua prædicta clausula apponitur, subscribi propria manu Sanctissimi, aliter à Senatu causa nouæ molestiæ & turbationis, remittenda erit Ordinario, ad quem de iure pertinet cognitio, ex superiùs abundè comprobatis.

Fulcitur deniq; ex eo, quòd si post immissio-
35 nem † factam, ex *l. fin. C. de edito diui Adrian.* vel virtute litterar. Apostolic. alius compareat cum alio testamento, vel alias litteras Apostolicas, alióve pari titulo: nullatenus auditur in via executiua, sed in via Ordinatia, & in iudicio & foro competenti Ordinario, quia iste iusto titulo possidet, Iudice Authore ritè & rectè procedente, & mediante sua possessione effectus est reus, cuius forus est seruandus, & attendendus; ita tenent Bart. *in l. fin. C. de edendo diui Adri.* & ibi Alexand. *num. 23.* Alueric. *num. 14.* Angel. *col. penult.* Benecintend. *decis. 83. n. 5. & 6.* Beroius *cons. 54. num. 3. lib. 2.* Roland. *cons. 78. num. 27. lib. 3.* sequitur Zucardus *in dict. l. fin. n. 374.* Menoch. *de adipisc. remed. 4. n. 565.* & videtur sentire Peregr. *de fideicom. art. 48. n. 23.* Mohedan. *decis. 13. vt litte pendent.* Caputaq. *decis. 329. p. 1.* Puteus *decis. 133. lib. 2.* & fuisse decisum *in vna Reatina. hæredit. 4. Iunij 1599. coram Iusto.* testatur Cæsar Argelius *de legitimo contradict. q. 2. art. 3. per totum*, & signanter *à n. 123. & seqq.* atque etiam *à n. 133.* in ea fuisse dictum; quod si iudex comparentem ex alio etiam posteriori testamento post immissionem factam † admiserit in via executiua, & 36
eum immiserit; Prior erit manutenendus in sua anteriori immissione, & possessione, eò quòd ab ea non potuit eici, nisi in via ordinaria auditus & victus vti reus necessarius, qui Cæsar Argelius latiori manu tractat de iis omnibus videndus in toto dicto *artic. 3.* itaque quoties semel fuit quis à iudice missus in possessionem alicuius rei ritè & rectè procedente; quidquid postmodum contra eum alius insurgat in possessorio, aut petitorio, conueniendus erit in suo foro competēte, & corā suo Ordinario non alias.

CAPVT XIX.

Impetrata commissione ob recusationem Ordinarij, postmodum (re tamen integra) decedentis, vel recedentis, an per Senatum causa remittenda erit eiusdem Ordinarij successori?

SVMMARIVM.

Commissio impetrata ob recusationem Ordinarij, re integra, postmodum recedentis, vel decedentis, an à Senatu retinenda, vt causæ faciat remissionem successori, à n. 1.

Concil. Trident. præseruans primam Ordinarij instantiam, non sustulit legitimos modos, ad quos de iure ab eo licitè receditur, n. 2.

Recusationis causa legitimus est modus recedendi ab Ordinario in prima instantia, n. 3.

Ex recusatione cessat Trident. dispositio, & per consequens Senatus protectio, n. 4.

Res, quæ semel prohibitionem euasit, semper libera remanet, num. 5

Rei semel alterata natura, semper remanet alterata, num. 6.

Recusationis causa licèt cesset, ea mutatione Ordinarij recusati, non tamen eius cessat effectus iam consummatus, & in effectu deductus, n. 7.

Factum legitimè retractari nequit, licèt casus posteà euenerit, à quo non potuit inchoari, n. 8.

Casus superueniens non mutat actum consummatum, num. 9.

Ius semel tertio quæsitū tolli nequit eo renuēte, n. 10.

Commissione facta communi aduersario, ius est quæsitum eidem, & illi impetrans renuntiare non potest, num. 11.

Commissio ob recusationem Ordinarij impetrata, ex huius mutatione, re integra (nempè ante iurisdictionem in Delegato radicatam) retinetur in Senatu remissa causæ cognitione Ordinarij recusati successori, n. 12. & seqq.

Recusationis causa cessāte cessat ipsa recusatio, n. 13.

Recusatio cessat mortuo iudice recusato. n.14.
Suspicionis causa cessante, cessat suspicio, n.15.
Quod intellige si recusationis causa sit personalis, non realis, quæ tangat dignitatem, quæ etiam in successore durat, num16.
Periculosum est coram iudice suspecto litigare, ibidem.
Periculi causa cessante, cessat quod eius causa statutum est, num.17.
Recessus ab Ordinario causa cessante, cessat recessus ob eam factus, num.18.
Commissionis impetrandæ causa cessante cessat commissio impetrata, num.19.
Causa cessante, re integra, cessat effectus nondum consummatus, sed dum est in fieri, n.20.
Suspicionis causa cessante post præsentam iurisdictionem non cessat commissio, nec successor recusati recuperat iurisdictionem, ibid.
Causa cessante non cessat effectus iam consummatus, & ex cuius existentia tertio iam fuerit ius quæsitum, num.21.
Promissio contemplatione alterius facta, ipso re integra, decedente, corruit, secus re non integra, & facta acceptatione per donatarium, n.22.
Iurisdictione Delegati nondum præuenta per eius exercitium, res adhuc dicitur integra, n.23.
Per litterarum præsentationem coram Delegato iurisdictio non dicitur præoccupata, n.24.
Delegatus ante litterarum præsentationem subdelegans nihil agit, quia subdelegatio actus est iurisdictionis, ibid.
Iurisdictio Ordinarij suspensa per recusationem, ea cessante per remotionem, re integra, recusati statim ex vi attratiua deuoluitur ad eiusdem successorem non recusatum, n.25.
Commissio non efficitur communis aduersario, nec ea ius acquiritur per impetrationem, nec præsentationem; sed per citationem legitimè expeditam, & executam, n.26.
Secus post eam subsequutam, cui iam commissioni impetrans nequit renuntiare, n.27.
Commissioni continenti aliquid fauorabile alicui, potest re integra, impetrans renuntiare, n.28.
Commissio post præsentationem, & citationem executam fit communis aduersario, cui impetrans non potest renuntiare, n.29.
Nisi contineat publicam vtilitatem, n.30.
Commissioni continenti aliquod priuilegium, etiam ad commodum tertij potest, re integra, impetrans renuntiare, num.31.
Commissio non efficitur communis ante præsentationem, & citationem executam, qua non vti potest impetrans, etiam inuito aduersario, n.32.
Recusationis causa resoluta recedente, vel decedente Ordinario recusato, re integra, res redit ad priorem statum, & ad successorem recusati in eadem prima instantia, n.33.
Grauamine, quo fundatur appellatio, commissio, & inhibitio, cessante, & resoluto, resoluuntur cætera eò nitentia, & causa ad inferiorem redit, num.34.
Origine, à qua cætera vim capiunt, & fundamentum, sublata, cuncta corruunt, n.35.
Sublata causa principali tacitè intelligitur resoluta inhibitio Rotalis super articulo incidenti emanata, num.36.
Acquisitione rei reuocabiliter ex causa de præterito resoluta, omnia redeunt ad primum statum, ita vt fructus, hypotheca, & alia iura restituantur, num.57.
Re redacta ad priorem statum ius semel consolidatum cessum, seu aliter amissum, reuiuiscit, n.38.
De effectibus rei redacta ad priorem statum, n.39. remissiuè.
Appellatione deserta; iurisdictio deuoluitur ad Iudicem à quo qui suam exequitur sententiã, n.40.
Recusatio, & appellatio ad effectum suspendendi iurisdictionem à pari procedunt, n.41.
Recusationem cessare per mutationem Ordinarij recusati ante commissionis exercitium, ad eiúsque successorem deuolui iurisdictionem, determinauit Rota, num.42. & seqq.
Per comparitionem coram recusato tollitur recusatio, & rescriptum eius occasione obtentum, n.43.
Sententia lata in petitorio suspenso est nulla defectu iurisdictionis, num.44.
Etsi lata sit super petitorio, & possessorio simul in totum nulla est, num.45.
Per comparitionem coram alio Iudice competenti, re integra, & ante vsum commissionis, huic impetrans renuntiare videtur, n.46. & 47.
Successori Ordinarij recusati remittet Senatus causam in prima instantia, non Delegato, qui ante cessum, vel recessum recusati commissione sibi per recusantem impetrata, non fuit vsus, n.48.
Ab Ordinario ob recusationem licitè receditur in prima instantia durante impedimento recusationis, & non sublato, re integra, n.49.
Omnis dispositio tacitam conditionem habet, rebus sic stantibus, ita vt ab ea recedatur noua superueniente causa, num.50.
Commissio ob recusationem impetrata ante eius exercitium non habet statum perfectum, nec consummatum, sed est, re integra, resolubilis, & variationi subiecta, num.51.
Ex commissione non acquiritur ius tertio, re integra, num.52,

RECVSATO Ordinario ob legitimam suspicionis causam legitimè probatam, & admissam, vnus ex litigantibus festinanter præcurrit, & impetrat commissionem à Sede Apostolica, vt alius Iudex Delegatus de causa cognoscat principali, interim tamen, quod, vel impetratur, vel Delegatus iurisdictionem radicet, & præueniat, accidere assolet, vt Ordinarius ipse recusatus, vel decedat, vel ab officio remoueatur, certat altera ex partibus in Senatu hoc Supremo; causam remittendam fore Ordinario successori, allegans, fuisse deuolutam, & recuperatam iurisdictionem à successore non suspecto, eò quòd cessauerit, re integra, causa recusationis, cum suspectus desierit iam iudex esse. Quæstio est admodum celebris, & difficilis. 1

Et pro hac vltima parte negatiua Ordinario successori remittendam non fore; † sed potius indici Delegato, plura vrgent non contemnenda fundamenta. Et primum quoniam etsi per Concil. Trident. *sess.24.de reformat.c.20.* sit Ordiario ita præseruata prima instantia, vt sit prohibita auocatio, & commissionis impetratio: Hoc tamen Decretum non tollit legitimos modos per quos de iure licitè, liberéque recedi potest ab Ordinario ipso in prima instantia, Nos latè probauimus hac *2.p.c.5. vers. Plures tamen alij casus, à n.8.* & ferè per totum caput, inter quos recusationis causa, † vti legitima, ac principalis connumeratur, provt ibidem in eodem *c.5. §.1.à n.3.cum seqq. vers. Ex proxima conclusione,* vbi 2 3

vbi ex causa recusationis Ordinarij liberè permitti impetrari commissionem alteri iudici posse, diximus in prima instantia, quod per totum illum. §. examinauimus.

Ergo semel legitimè, & licitè facta commissionis impetratione, cessare, dicendum est, pro-
4 hibitionem Concil. Trid. † & per consequens Senatus protectio, quoniam res, quæ semel
5 prohibitionem euasit † semper remanet libera, *l. pater. §. quindecim libertos. ff. de legat. 3. l. cætera. §. fin. ff. de legat 1. l. 1. §. res verò. C. de imponendis lucris, descript. l. fin. C. de remissione pignor.* Atque rei semel alterata natura, † semper
6 remanet alterata. De quibus, & aliis pluribus similibus doctrinis diximus *in tract. de Regia protect. 3. p. c. 4. à n. 55. & seqq.* Ergo cum huius causæ prima instantia semel licitè alternata fuit, atque prohibitionem euaserit, eiúsque natura alterata; semper debet remanere libera, & per consequens per Concilium non prohibita.

Secundò, quoniam licèt recusatio Ordinarij
7 (quæ causa fuit immediata, ad faciendam licitam † impetrationem alteri Iudici, ex supradictis) cessauerit per cessum, vel discessum Ordinarij suspecti, ex text. cum materia *in c. cum cessante causa, de appellat.* tamen non potest cessare eius effectus iam consummatus, & in effectum deductus, provt statim probauimus. Ergo commissio ex causa recusationis iam impetrata cum effectu non debet cessare, cum ex ea iam effectus dicatur consummatus.

Tertiò, quia factum legitimè retractari non
8 debet, † licèt casus posteà euenerit, à quo non potuit inchoari, *l. non est nouum. ff. de reg. iur. c. factum legitimè, eodem tit. lib. 6.* ex quibus quidem iuribus regula generalis, velut axioma deducitur; quod vbi actus est iam consummatus, casus superueniens non vitiat, sed tunc habet locum ea regula, vt quæ semel vtiliter & le-
9 gitimè constituta sunt durent, † licèt casus euenerit, à quo initium habere non potuerit, provt apertè dicitur *in l. pluribus, penult. §. etsi placet*, vbi Bart. & alij *ff. de verbor. obligat.* & voluerunt Petrus à Bellapert. & Bald. *in d. lectura, in l. patre furioso*, per eum textum *ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris.* Bart. *in l. ex facto, in princip. col. 4. vers. Vltimo hæc lex. ff. de vulgar. & pupil.* de quo latè per Dinum *in d. cap. factum legitimè*, & Decium *in d. l. non est nouum*, latissimè Tiraquel. *in tract. de causa cessante, limit. 12. per totam*, & præcipuè, *num. 15.* Ergo licèt recusatio Ordinarij, quæ fuit causa immediata commissionis impetratæ; cessauerit per cessum, vel decessum, aut discessum recusati; non potest tollere commissionem iam in effectum deductam, nec licèt cesset causa recedendi ab Ordinario, erit ad illum iterum redeundum.

Quartò quoniam per recusationem Ordina-
10 rij semel admissam, † & per rescriptum impetratum partibus fuit ius quæsitum, quod eis renuentibus tolli non potest, *l. cum à socero*, cum concordantibus. *C. de iure dotium*, adeò vt ex commissione facta communi aduersario, iam
11 inde ius ei quæsitum fuit, † in cuius præiudicium, nec ipsi impetrans commissioni renuntiare valet, provt latius inferiùs probabitur. Ergo in tertij præiudicium redire non potest causa ad successorem Ordinarij recusati, ac propterea nec per Senatum illi remittenda.

Quibus tamen, & aliis non obstantibus contraria sententia his, † in quibus versamur, ter- 12
minis, & verior, & probabiliòr est. Imò reuersa causa recusationis ad non causam, commissio, re integra (hoc est antequam per eius exercitium iurisdictio delegata fuerit præuenta, & præoccupata, ac in persona delegati radicata) subuertatur, & causa redeat ad Ordinarium successorem non suspectum, nec nouiter recusatum, cum causa recusationis cesset tempore, quo adhuc eius effectus non fuerit in esse productus, nec efficaciter consummatus, sed in statu variabili, & resolubibili, atque ideo cessante impedimento, prima instantia reuertitur ad terminos Concilij Tridentini pertinens ad Ordinarium, qui iurisdictionem recuperat eo cessante.

Quæ quidem resolutio validis fundamentis nititur; † etenim cessante causa recusationis, 13
ipsam recusationem cessare, probant Speculator *titulo de iudice Delegato. §. supereſt videre, vers. Quid si socius*. Albericus *in l. cui eorum. §. affinitates, in fin. ff. de postulando, & in l. affinitatis. C. commun. de successor.* Hippolitus de Marsillis *in l. etiam si redditibus, col. 2. vers. Vlterius hæc lex potest induci. ff. de quæst.* idem probat Alexand. † (qui loquitur in recusationis causa 14
cessante per obitum recusati, vt cesset in successore recusatio) *in l. ex facto, in princip. col. 2. vers. item potest induci. ff. de vulgar. & pupillar.* Ioan. Andr. & Dominicus *in c. si iudex ab Apostolica, de officio Delegati, lib. 6.* Tiraquell. *in tract. de causa cessante, n. 226. cum duobus seqq. & in n. 245.* † quod suspicionis causa cessante, ces- 15
set suspicio, atque eius effectus cessare debet.

Quod intellige si recusationis causa est personalis, † non realis, quæ tangat dignitatem, vt 16
post alios Tiraq. *à n. 228.* vbi quod tunc etiam in successore durabit. Quia quando suspicio fuit causata respectu, & contemplatione dignitatis, & non personæ, continuatur in successore recusati, vti expressè probant Capitius *decis. 138. n. 4.* Didac. Perez *lib. 3. ordinam. tit. 5. de las recusaciones de los Iuezes, q. 17. vers. Præterea confirmatur, tom 1. fol. 569. & seqq.* Paris. de Puteo *de syndicatu, verb. suspicio*, & est originalis doctrina Præpositi *in cap. cum speciali, col. 12. de appellat.*

Atque etiam licèt periculosum sit coram iudice suspecto litigare, † *ex cap. cum inter, de ex-* 17
ceptionib. l. apertissimi, & ibi Glos. *verb. libello. C. de iudiciis*, Glos. *in l. Prætor, verb. cum iustam, in fin. ff. de iurisd. omnium iudic.* Tusch. *littera S. concl 910.* Aldouinus *cons. 20. n. 45.* Caualcanus *de brachio Regio p. 3. n. 311.* Amatus *decis. 14. n. 15.* Couarr. *pract. q. 26.* Tiraquell. *de pœnis temper. cas. 51. n. 88.* Ambros. *decis. 50. n 54.* Giurba *decis. 48. n. 1.* Tamen periculi causa cessante, cessat quod eius causa statutum est, aut permissum; Bald. & Salicet. *in l. 1. per illam text. C. de nautico fœnor.* Roman. *cons. 404. in causa propositæ consultationis, col. 2.* Philippus Decius *in cap. cum cessante, post princip. de appellationibus*, Tiraquel. vbi proximè *n. 204.*

Quare cùm recusatio fierit causa immediata & finalis, † vt pars possit in prima instantia ab 18
ordinario recedere, provt abundè scripsimus suprà *c. 5. §. 1. per totum*, & signanter *à n. 8. cum multis seqq.* de primo ad vltimum sequitur, quod recusatione ipsa cessante, cessat recessus, eiusque effectus, ita vt recessisse minimè sit nociuum ordinario, nec partibus, voluit Bald. *in*

l. Æmilius, col. 6. vers. Ista est falsa expositio ff. de minoribus, & l. quæro. § inter locatorem. ff. locati. C. si instituta, & l. si sub hac, ff. de inoffi-so testamento. Tiraquell. vbi proximè *n.* 226.

Et quia cum recusatio fuerit causa penitùs
19 necessaria † (vt modò diximus) impetrandi rescriptum, per cessationem causæ cessat & ipsum rescriptum, vt ex facto respondit Paulus Parisius *cons.* 169. *etsi considerata dispositione, column.* 3. *vers. Postremo non obstat, lib.* 4. ante quem idem voluit Alexand. post alios *in l. ex facto, in principio, col.* 3. *vers. Extra Glossam oppono. ff. de vulgar. & pupillar.* Tiraquell. *d. tract. causa cessante, num.* 234. qui *n.* 50. post Bald. *in l.* 1. §. *Consules*, paulò ante fin. *vers. Item nota ex prædictis. ff. de officio Consulis, per l. quæsitum. ff. de tutelis*, firmat, quod commissionis causa cessante, cessat ipsa commissio.

Quæ regula, & doctrinæ omnes inde dedu-
20 ctæ, † tunc procedunt, & habent locum, quando cessauit causa, re adhuc integra, ita vt eius effectus non sit in esse deductus, nec iam consummatus, sed in fieri, provt latissimè Tiraq. *de tract. de causa cessante, limit.* 12. *per totam, & n.* 1. *in fin.* ita ait, *ex quo notat* Immola *in* 2. *notabili, quod extincta causa non perit iuris effectus in esse deductus, secus si sit in fieri (vt ipse loquitur) & res sit integra.*

Et in terminis quod suspicionis causa cessante, stante effectu iam consummato (hoc est post præuentam per Delegatum iurisdictionem vt statim) non cesset recusatio in iudice successore recusati; sed imò quod Iudex nominatus ad cognoscendum prosequatur causam, elegans est *decis.* 719. Vincentij de Franchis vbi allegat Didac. Perez *in lib.* 3. *ordinam. tit.* 15. *de las recusaciones de los juezes, q.* 15. *fol.* 569. *tom.* 1.

Et quod cessante causa, non cesset effectus
21 iam consummatus, † & in esse deductus, atque iam perfectus, & ex quo ex existentia causæ iam alicui perfectè, & legitimè ius fuit tertio quæsitum; probat post Tiraquellum, & alios plurimos DD. & doctrinas Viarias Castillo *controuers. tom.* 3. *cap.* 15. *ex n.* 4. *cum multis seqq. & tom.* 4. *c.* 60. *à n.* 50. *cum seqq.* & in addit. ad idem *c.* 60. Antonius Amato *variar. resolut.* 2. *p. resolut.* 65. *à num.* 51.

Qui quidem Castellus loco proximè citato
22 *n.* 53. post Menochium † *in cons.* 421. *sub n.* 52. *vers. Non obstat, & duobus numeris seq.* Cæsar Barci. *decis.* 79. *n.* 5. 51. *&* 52. firmat, quod facta promissio contemplatione certæ personæ, vel Legatum promissum ipsi personæ contemplatæ cohæret, qua extincta dicatur etiam extingui promissio; procedit ante ipsius Legati, aut rei promissæ acceptationem, & acquisitionem, & sic re integra, postmodum verò secus.

Quare cùm ante iurisdictionis exercitium
23 iudex Delegatus † virtute impetratæ sibi commissionis non præuenerit iurisdictionem, nec illam præoccupauerit, adhuc res est integra, necnon ante effectus consummationem & perfectionem, text. *in c. quamuis*, 6. *& in c. si Delegatus, de Officio Delegati, lib.* 6. text. *in c. fin. de officio Delegati, c. relatum eodem tit. l.* 21. *tit.* 4 *p.* 3. de quo Nos abundè suprà hac 2. *p. cap.* 12. *vers. Ex quo falsa redditur, à n.* 36. *cum seqq.* vbi etiam quod nec per ipsarum litterarum præsen-
24 tationem factam † coram Delegato præuenta dicitur, & præoccupata iurisdictio; nec res desinit esse integra, abundè videbis, & plurimos refert Giurba *in cons.* 59. *num.* 101. *& seqq.*

Et in tantum ante commissionis præsentationem defuit in Delegato iurisdictio; quod si eo tempore subdelegauerit, nihil agit, & in Subdelegato adest euidens notorius defectus iurisdictionis, Rota *in vna Ferrarien. Societatis coram Penna n.* 1. vbi plurimi DD. & Rotæ decisiones recensentur, quam adducit Marchesan. *de commis. nullitat. Senat. post* §. 1. *part.* 3. *tom.* 3. *fol.* 22. & ratio est, quia Delegatus subdelegando vtitur iurisdictione, Giurba *cons.* 79. *n.* 16. Surdus *cons.* 429. *n.* 57. qua Delegatus caret penitùs ante litteratum præsentationem realem.

De qua commissione ante iurisdictionis exer-
25 citium, † & præoccupationem, idem iudicandum erit, ac si impetrata nondum fuisset, & essemus eo in statu priori, quo accedente morte, vel remotione Ordinarij suspecti, successor non suspectus venit, ad quem sublato recusationis impedimento starim, & ipso iure iurisdictio deuoluitur ex vi attractiua, non ex vi acquisitiua, provt abundè probauimus suprà hac 2. *p. d. c.* 12. *vers. Deinde, quia cum iurisdictio Ordinarij sit naturalis à n.* 52. *cum seqq.* Et sursum, nec tunc adhuc ablata intelligitur ab Ordinario iurisdictio *c. audita, de restit. spolia.* Innocent. *in c. cum in iure peritus, de officio Delegati.* Bald. *in l.* 1. *C. vt lite pendent.* Roman. *cons.* 353. Guido Papa *decis.* 286. Azeued. *in l.* 10. *n.* 25. *tit.* 13. *lib.* 8. *Recop.* Anna *allegat.* 24. *n.* 2. Franch. *decis.* 326. *n.* 1. Rota Auinionens. *decis.* 69. *n.* 4. Caual. *decis.* 11. *n.* 8. 1. *p.* Bursat. *cons.* 74. idem Franchis *decis.* 393. Giurb. *cons.* 59. *n.* 101. igitur, re integra, cessante causa recusationis, debet cessare eius effectus nondum perfectus, consummatus, nec in esse adhuc deductus.

Et in tantum res hæc adhuc est integra, quod
26 ante rescripti præsentationem, † & ante citationem eius virtute expeditam, & intimatam aduersario, isti non efficitur rescriptum commune, nec ei ius ex eo adquiritur; imò cum adhuc res sit integra, illi potest impetrans renuntiare, eoque non vti, etiam aduersario renuente, secus si post citationem intimatam, præuentámque & præoccupatam iurisdictionem, quia tunc
27 iam commissio efficitur communis, † & ius tertio adquisitum, réque desinit esse integra; atque per consequens aduersario, cui semel ius fuit quæsitum inuito, renuntiare, & pœnitere impetrans non potest, vt secus sit re adhuc integra, ante citationem iuxta opinionem, quàm passim sequitur Rota *vt in decis.* 317. *n.* 1. *p.* 2. *in Recent. & in Burgens. de Agi. coram Litta.* impressa penes Marches. *de commis. tom.* 1. *fol.* 171. latissimè post plurimas Rotæ decis. videndus Oliuer. Beltramin. *in annotat. ad Alexand. Ludouis. decis.* 552. *num.* 7. vbi contra illammet decis. quæ videtur insinuare, post præsentationem effici commissionem communem, vt non solum requiratur præsentatio; sed & simul emanata citatio, & executiua, vide plurima per eundem in hac materia, vbi etiam limitat sub *dict. num.* 7. & circa hoc requisitum citationis actualiter exequutæ, plurima videre poteris suprà *cap.* 12. *à num.* 36. *cum seqq.*

Vbi etiam ipse Beltraminius hanc doctrinam
28 extendit, † vt procedat etiam si commissio esset impetrata à signatura gratiæ, & in ea contineretur

tineretur aliquid, quod esset etiam fauorabile alteri parti, vt nihilominus possit impetrans commissioni renuntiare ante executam citationem, vt *in d. decis.* 317. *n.* 2. & per aliam decisionem Rotæ, quam allegat ipse Beltraminius videndus, & quod requiratur simul citatio, & præsentatio, probat Rota, vt per Farinac. *in posthum. tom.* 1. *decis.* 705. *num.* 8.

Vt etiam probat eleganter Hercules Marescot. † *variar. resolut. lib.* 1. *c.* 20. *à n.* 10. *& seqq.* in hæc: Efficitur autem commissio communis post præsentationem, & citationem aduersarij ad dicendum contra, & non ante, quia communis conclusio DD. est, quod impetrans rescriptum, quod non publicam, sed priuatam respicit vtilitatem, ante citationem possit pœnitere, & non vti: quo fit, † vt neque aduersarius inuito impetrante possit huiusmodi rescripto vti, tùm quia ante citationem non consideratur interesse eius, contra quem rescriptum impetratum est, tùm etiam quia rescriptum quod ad fauorem impetrantis principaliter est concessum in eius odium, & præiudicium redundaret, *l. quod fauore. C. de legibus*, ita firmat Hostiens. *in c. ex conquæstione, n.* 6. *de restit. spoliat.* quem ibi cæteri sequuntur, Ioan. Andr. *num.* 5. *vers. in fine quæro.* Immola *sub n.* 9. Butr. *n.* 12. *vers. Hostiens. concluf.* Anchar. *n.* 16. Ias. *in l.* 3. *in princip. n.* 12. & ibi Riminald. *d. n.* 31. *ff. quod quisque iuris.* Bald. *in l. postquam liti. n.* 14. *C. de pactis.* Felinus *in rubrica, de rescript. n.* 3. Arettinus *consil.* 23. *n.* 3. *post medium*, & hanc esse communem opinionem attestantur Innocent. & Abbas *in d. c. ex conquæstione.* Decius *in d. l.* 3. *in fin. princip.* & tenuit Rota *in vna Salmantina pensionis* 13. *Ianuarij* 1584. coram Bubaldo, in qua fuit dictum, hoc procedere, etiamsi rescriptum † contineat aliquod priuilegium non solùm ad fauorem impetrantis; sed etiam ad commodum tertij, vt expressè tenet Anchar. *in d. c. ex conquestione, n.* 9. & ibi Imola *n.* 9. Hostiens. *col.* 9. *in fin.* Ioan. Andr *col.* 2. *in fin.* Butr. *in col.* 13. Abb. *num.* 1. hæc Maresc.

Et hanc decisionem Salmant. per Marescotum citatam ad litteram refert Marches. *de commiss. in particul. p.* 1. *c.* 3. *n.* 48. *fol.* 172. & videnda erit ad idem decisio subsequens ab eodem Marches. ibidem adducta.

Et quod non ante præsentationem commissionis, † sed post eam & citationem intimatam commissio non efficiatur communis, quominus impetrans aduersario inuito possit pœnitere, ea non vti, & renuntiare, benè probant Felin. *in Rubrica, de rescript. num.* 9. Sigismund. Scaccia *in tract. de appellat. lib.* 3. *c.* 2. *q.* 14. *n.* 46. *ante fin. vers. Declara,* 2. Gratian. *discept. forens. tom.* 1. *c.* 115. *n.* 2. *& c.* 2. *n.* 10. latè etiam per eundem Sigismund. Scac. *in tract. de sententia & re iudic. glos.* 14 *q.* 29. *à n.* 5. *& seqq. & à principio.*

Igitur dum res adhuc est integra, & iurisdictio nondum præuenta, † nec præoccupata à iudice Delegato, si causa recusationis resoluatur, res redit ad suum priorem statum, & successor Ordinarij non suspectus, suam iurisdictionem ipso iure recuperat in prima instãtia statim, quod impedimentum fuerit remotum ex supradictis.

Quod insuper fulcitur ex ea doctrina, quam DD. † deducunt ex text. *in c. cum cessante causa cesset effectus, de appellationib.* quod reuocato grauamine per inferiorem, quod fuit causa appellationis, & super ea commissionis impetratio; appellatio, & commissio, necnon gesta per iudicem commissionis virtute resoluuntur, & euanescunt, vt cum Boër. Lancel. & Scaccia diximus *de Regia protectione,* 1. *c.* 5. *à n.* 20. *n.* 78. *& à n.* 74. *n.* 41. *&* 91. & iterum 2. *p. c.* 17. *n.* 24.

Quibus rectè consonant, quæ longa manu congessimus † *in eodem tract.* 4. *p. cap.* 14. *cum multis seqq.* scilicet, quod origo, à quo cætera vim capiunt, semper attenditur, & quod vitium in origine totam massam corrumpit, & quod sublato fundamento superædificari nequit, seu totum corruit ædificium, vbi *à n.* 12. *cum seqq.* probatur, vt omne quod actui sui natura variabili, & resolubili nititur, actu sublato, aut aliàs deficiente, omne suprà fundatum corruit, & euanescit.

Quibus addo optimã decisionem Rotæ Alexand. Ludouis. 418. *à princip.* † vbi quod sublata causa principali, tacitè censetur sublata, & resoluta inhibitio Rotalis super articulo incidenti emanata.

Et de acquisitione rei reuocanbiliter ex causa de præterito, † & de eius effectibus, vt restituantur fructus, hypotheca, & alia iura, quæ adquirens antea habebat, quia res redit ad suum priorem statum cum omni causa anteriori; videndi sunt Gratianus *discept. forens. c.* 271. *à n.* 57. & latissimè Tiraquell. *de retractat, lignagier. §.* 1. *glos.* 7. *à n.* 69. *cum seqq.* & suprà, exactè etiam Matienço *in l.* 7. *glos.* 1. *à n.* 40. *& à n.* 45. vbi mirabiliter, & in optimo casu Oliuerius Beltramin. *in annotat. ad Alexand. Ludouis. decis.* 157. *à n.* 24. *& decis.* 227. *per totam,* Mantica *de contract. lib.* 4. *tit.* 10. *n.* 16. *& seqq.* Rodrig. *de annuis reditibus, lib.* 2. *q.* 13. *à n.* 8. copiosè, & latissimè videndus Giurba *decis.* 63. *per totam*, & hi tres vltimi benè tractant, † vt eriam re redacta ad priorem statum, ius semel consolidatum, cessum, seu amissum reuiuiscit, apud quos præcipuè Giurbam multa seu dignissima ad propositum videbis.

Et de effectibus, & natura rei redactæ ad priorem statum, † videndus Mieres *de maioratu*, 1. *p. q.* 58. *à num.* 184. *& à num.* 209. plurima etiam Nos congessimus *in tract. de Regia protect.* 4. *part. cap.* 14. *per totum.*

Vnum tamen simile fundamentum non omittam; † nam licèt à sententia lata appellatio emissa, & à iudice delata tollat, & suspendat eius iurisdictionem ex iuribus vulgaribus: tamen si re integra, appellatio fiat deserta ob non prosequutionem intra terminum; iudex à quo ipse potest causam reassumere, & ad eum deuoluitur iurisdictio sublato impedimento, quo erat suspensa, & potest suam sententiam exequi; ita eleganter Philippus Franchus *in cap. ad aures*, 33. *sub num.* 1. *de appellationibus, & in cap.* 3. *cum appellationibus. §. si verò, num.* 3. *in fin. de appellat. in* 6. latè & optimè explicat Sigismundus Scaccia *in tract. de appellat. q.* 11. *à num.* 167. *cum seqq.* ad quod etiam B. doctrina *in l. à Diuo Pio, à num.* 15. *ff. de re iudicata, & in l. præcipimus. §. officiis, num.* 2. *vers. Breuiter. C. de appellat.* Vestrius *in praxi. lib.* 8. *cap. vltim. num.* 9. *vers. Sed dices.* Franchus *in cap. ex ratione, n.* 96. *vers. Quid autem si iudex, de appell.* Rebuff. *in tract. de sentent. executionis, art.* 7. *glos.* 9. *sub n.* 6. Missinger. *in singul. obser. Centur.* 5. *obseruat.* 95. *in causis.* Mandosius *in formul. commission. in commission.* 23. *executor. in verb. ob non prosequutionem,*

*fol.*125. Papiens. *in practic. in form. appellat. à sentent. diffinit. in glos. causis, & rationibus, sub num.*3. *fol.*426. Ergo à fortiori idem erit dicendum in impedimento recusationis, re integra sublato; maximè cum ad effectum suspendendi
41 iurisdictionem iudicis recusatio, & appellatio à pari procedat, Franch. *in cap. nouit.*43. *n.*4. *in fin. de appellat.* Felin. *in c.*1. *sub n.* 6. *col.* 3. *in iudiciis.* Scac. *de appellat. quæst.*16. *limit.*1. *n.*7. *&* 8. Brunor. à Sole *in locis sommunib. verb. appell.*30. Augustinus Barbos. *in locis communib. loco* 96. *n.*2. & est text. *in l. appertissimi, vers. Cum post. C. de iudiciis, c. super eo, el* 2. *de appell.* & propterea de appellatione ad recusationem, & è contra recte formatur argumentum, Barbosa vbi proximè, *n.*1. Boërius *decis.*269. *n.* 3. Gutierrez *pract. lib.*1. *quæst.*94. *n.*4. Morla *in emporio iuris. part.*1. *tit.*2. *quæst.*11. *num.*4.

Pro quibus omnibus duas reperi Rotæ decisiones, † quæ in istis ferè terminis loquuntur,
42 prout *in una Viglenan. iurispatronatus* 17. *Iunij* 1605. coram R. D. Lugdunense in hæc: Rouescala tulit sententiam suam post inhibitionem emanatam à Vicario Papiensi, & ab Auditore Cameræ, ideóque attentata fuit, & nulla, *cap. non solum, de appellat. in* 6. Rota *decis.*20. *de appellationibus, in nouis*, cùm vulgari: nec obstat quod Vicarius Papiensis fuerat recusatus, & per eius recusationem causa commissa Reuescalæ; nam illius Vicarij recusati persona fuerat muta-
43 ta, † & sic cessante causa suspicionis, Balista, qui Robascalæ causam obtinuerat committi; adiit nouum Vicarium, & coram eo introduxit causam antequam Robescala præsentasset rescriptum, quod facere potuit. Hostiens. *in cap. ex conquæstione, col.*2. *in princip. vers. Tu vero dicas,* & ibi Abb. *num.*10. *de restitut spoliatorum.* Felinus *in rubrica, de rescriptis, num.* 3. Itaque per non vsum rescripti, & per reditum ad forum recusatum, post recusationem Balista censetur renuntiasse recusationi, & rescripto, occasione eius obtento; & per consequens Rebescala vigore dicti rescripti procedere non potuit maximè post emanatam ab illo nouo Vicario inhibitionem, & etiam ab A. C. coram quo causa fuerat per appellationem introducta; fuit
44 etiam nulla prædicta sententia, † quia lata in petitorio pro parte suspenso; & sic sine iurisdictione. Rota *decis. vltima, de testibus, in nouis.* Puteus *decis.*171. *n.*1. *lib.*1. & licèt lata sit super
45 possessorio, † & petitorio; tamen in totum nulla est, Caputaquens. *decis.*143. *p.*3. *&c.* quæ decisio est apud Prosperum Farinac.141. *tom.* 3. *fol.*127.

Alia est etiam Rotæ decisio *in eadem causa*
46 *Viglenanens. iuris patronat.* † postmodum edita 19. *Martij, anni* 1608. quæ sicut in hæc: Domini vtraque parte informante præstiterunt in decis. coram R. P. D. meo Marquemontio, sententiam Robiscalæ esse attentatam, & nullam rationibus, de quibus in decisione, &c. Non obstat, quod dicitur, causam fuisse per Breue speciale Robiscalæ delegatam: quia aduersarij non sunt vsi hac commissione; imò illi renuntiarunt, adeundo nouum Vicarium Papiensem ante præsentationem commissionis coram Robiscala, citauerant enim Michaëlem coram nouo Vicario ad videndam causam coram eo de nouo introduci, & obtinuerant Notarium, & Curiores, licèt postea coram eodem comparuerint; pro reuocatione inhibitionis, & hinc resultat etiam nullitas sententiæ Robiscalæ, quia sine iurisdictione etiam iudicauit. Non obstat quod opponitur, inhibitionem Auditoris Cameræ emanasse sub falsa narratiua, quod Balista, & litis consortes appellassent à quadam declaratione Arbitrorum, nec curarent causam committi, quia de appellatione apparet, &c. quæ decisio est apud Alexand. Ludouis. *decis.*360.

Ex quibus mirabilibus decisionibus vnum notabile ponderabis, † quod per comparitio- 47
nem legitimè factam coram alio iudice competente renuntiare censetur impetrans commissioni, re integra, hoc est nondum eius virtute iurisdictione per citationem exequutam præuenta, & radicata efficaciter in persona Delegati, sicque non solùm expressè potest impetrans, re integra, commissioni renuntiare inuito aduersario, vt superiùs diximus; verùm etiam tacitè recurrendo re integra, coram alio iudice competente.

Quibus suppositis concludendum esse cen- 48
seo in hac mirabili quæstione, † vt quoties ob recusationem recedatur ab Ordinario in prima instantia, & commissione iam alteri impetrata, si re integra, hoc est, antequam Iudex Delegatus præuenerit, & præoccupauerit suam iurisdictionem, & causam; fuerit sublata recusatio per cessum, vel discessum Ordinarij recusati, quod successor eiusdem causam in prima instantia indubiè recuperat, atque ad terminos Concilij Trid. *sess.* 24. *de reformat.* esse redactam, ac propterea quod Senatus additus pro eius protectione illi Ordinario successori, non verò Delegato causam remissurus, commissione retenta.

Ex quibus fundamentis pro hac parte consi- 49
deratis manifestè † colligitur responsio ad argumenta in contrarium deducta, quæ non obstant, vt vides; non primum, nempè ob recusationem legitimè factam licitè recedi ab Ordinario in prima instantia, quia procedit rebus sic stantibus, & in eodem statu permanentibus, non tamen quando re integra patitur alterationem, & mutationem causa finalis, & fundamentum commissionis.

Cùm omnis actus in qualibet materia habeat 50
hanc † tacitam conditionem rebus sic stantibus, ita vt si noua causa superueniat, recedatur à dispositione, quod axioma latissimè exornat Castillo *controuers. tom.* 4. *cap.* 59. *per totum*, vbi plurima notabilia in proposito videbis.

Ad secundum autem argumentum, & ter- 51
tium respondetur, † quod ipsorum doctrinæ benè compatiuntur cum nostro casu, & resolutione, vt pro hac parte superiùs fuit plenè consideratum, quoniam nos non sumus in causa producente effectum perfectum, & consummatum, atque in esse iam productum; sed omninò diuerso, re adhuc integra, & in statu imperfecto resolubili, & variabili.

Nec obstat quartum de præiudicio iuris ter- 52
tio iam quæsito, † quoniam re integra, non datur interesse aduersarij, nec illi ante commissionis præsentationem, & eius virtute intimatam citationem ei aliquod ius quæritur; sed imo potiùs eo inuito potest commissioni renuntiare impetrans, & ea non vti; vt hactenus alibi dè probatum est.

CAPVT XX.

Dum in Senatu (ad quem litteræ monitoriales in prima instantia à Rota emanatæ fuerunt allatæ) articulus remissionis Ordinario disceptatur, si per contradictas in eadem Rota causa insuper prosequatur: an executoriales sic obtentæ sub remissionis, & retentionis Decreto comprehendantur?

SVMMARIVM.

Retentionis monitorialium è Romana Curia emanatarum in prima instantia recursu pendente, executoriales per contradictas insuper obtentæ an sub retentionis Decreto lato per Senatum, vel ferendo comprehendantur, à num. 1.

Executoriales obtentas non comprehendi sub dispositione cap. causæ omnes, pluries S. Congregatio & Rota declarauere, n. 2. vide n. 72.

Citandus, qui non patitur ad se peruenire citationem, vel impedit, dicitur verè contumax, & habetur pro citato, num. 3.

Contra recurrentem ad Concilium Regium pro impediendis monitorialibus proceditur in Rota per iudicium contradictarum, & executoriales expediuntur quomodocumque constet, recurrentem habuisse notitiam citationis faciendæ, n. 4.

Marchesani obseruatio refertur, quod in Rota proceditur in principali, constito, quòd citandus per Concilium Regium Hispaniæ executionem monitorialium impediuit, eò quòd habetur in Rota pro citato, num. 5.

Refertur ad idem Rotæ decisio expressa, n. 6.

In odium recursu ad Concilium Regium vtentis in Rota admittitur omnis interpretatio ad fauorem alterius, ita vt simplici copiæ fidem adhibeat, num. 7.

Auxilio Consilij Regij impediens, quominus citetur, habetur in Rota pro citato, n. 8.

Contra habentem notitiam citationis proceditur in Rota, vti verè citatum, num. 9.

Propter impedimentum à citando præstitum adhibetur in Rota simplici copiæ fides, n. 10.

Et etiam testibus nulliter examinatis, n. 11.

Monitorialibus, & remissorialibus ablatis vigore prouisionis Regiæ, Rota dat fidem probationibus informiter, & nulliter factis, n. 12.

Testes nulliter, & sine citatione examinati fidem faiunt in præiudicium impedientis, quominus validè examinentur, num. 13. & 14.

Ad attentatorum reuocationem non deueniendum, nisi actis transportatis sine quibus iurisdictio non dicitur apperta iudici, n. 15.

Acta habentur in Rota pro transportatis, præstito impedimento per Concilium Regium, ne transportentur, in odium recurrentis, n. 16.

Senatus ægre fert tam malitiam dolosam actoris, quàm rigorem Rotæ procedentis in causa per contradictas, pendente recursu ad illum super examine, an monitoriales percutiant primam instantiam Ordinarij, num. 17.

Et ob id retinet executoriales, sic contra recurrentem indefensum expeditas, & causam remittit Ordinario denuò in prima instantia tractandam ibidem, & num. sequentibus.

Regi iure naturali pertinet suorum subditorum vi oppressorum protectio, num. 18.

Ac etiam Concily Trid. protectio ex Bullis Pontificalibus, num. 19.

Retentio Bullarum reuerenter, & debito modo facta Regi permittitur ex Bulla in Cœna Domini, num. 20.

In Senatu dum disceptatur, an monitoriales in prima instantia emanatæ percutiant Trident. principalis causa debet conquiescere, n. 21.

Dum disceptatur super eo, in quo terminus est appositus, iste non currit, sed suspensus manet, n. 22.

Citando, seu citato non currit terminus ad comparendum contentus in monitorialibus, dum in Senatu disceptatur, an percutiant Trid. n. 23.

Recurrens nequit præuenire malitiam aduersarij, quod dum monitoriales sunt in Senatu (quæ de necessitate sunt reproducendæ) causa in Rota contra eum indefensum, & interdum non citatum sit procedendum, num. 24.

Nec interim recursu pendente potest dici contumax, ibidem.

Impedimentum legitimum habens ad se præsentandum Sedi Apostolicæ de iure excusatur, n. 25.

Causam legitimam habens litteris non parendi, nec dicitur contumax, nec censuras earum incurrit, num. 26.

Impedimentum proueniens ex facto Principis excusat, num. 27.

Ad Regem confugiens nec dicitur contumax, sicuti nec fugitiuus, num. 28.

Nec ob id debet molestari, num. 29.

Recursus ad Regem pendens est legitimum impedimentum, vt terminus à iure, vel iudice datus in causa principali suspendatur, n. 30.

Executoriales obtentæ in Rota, termino monitorialium per recursum pendentem suspenso, nullæ sunt ipso iure, num. 31.

Executoriales in Rota nulliter obtentæ nullam præstant impedimentum, num. 32.

Text. in Clem. causam de election Clement. 2. vt lite pendent. cap. quoniam frequenter §. porrò, vt lite non contestat. quibus Rotæ rigor fundatur, interpretantur, vt procedant, quando citatio impeditur de facto, & authoritate propria, non de iure, & authoritate publica, lege permittente, num. & seqq.

Dispositio tollens contradictionem, aut impedimentũ, intelligitur de impedimento præstito de facto, non de iure apperiente viã ad illud proponendũ, n. 24.

Comparens coram iudice non dicitur contradicere de facto, num. 35.

Clusula (contradictores compescendo) intelligitur de contradicente de facto, & authoritate propria, non verò de iure, & authoritate iudicis, n. 36.

Clausula (appellatione remota) *intelligitur contra impedientes de facto, non de iure, n. 37.*

Clausula (amoto quolibet illicito detentore) *tribuit iurisdictionem contra contradicentes de facto, non de iure, num. 38.*

Recursu ad Regem omnes oppressi Prælati, & Religiones indistinctè frequenter vtuntur, n. 39.

Recurrens vbilibet inculpabilis, & excusatus haberi debet, cum faciat actum iure licitum, vel saltim publicè vsitatum, num 40.

Obseruantia publica excusat, & facit actum licitum, aliàs de iure illicitum, n. 41.

Consuetudo etiam iniusta excusat, num. 42. & seqq. etiamsi proueniat à principio iniusto, n. 43.

Quod communiter fit legitimè fieri censetur, n.44.

Recursus ad præsidium innocentium inuentus, foret vinculum iniquitatis. si Senatus pateretur exequi executoriales alibi obtentas contra recurrentem indefensum obtentas, pendente recursu super monitorialibus, num.45.

Forétque laqueus ad iugulandam iustitiam recurrentis oppressi, & in remedio, ac securitate reperiret periculum, & venenum, 46.

Salubriter pro vtilitate hominum inuenta, non sunt contra eorum commodum sumenda, n.47.

Propheta Rex protectionem Dei inuocat contra laqueum sibi absconditum, num.48.

Recursus cum suo fine pugnaret, & Regis authoritas foret vmbra ad captionem, & dolum, si eo pendente in Senatu, alibi executoriales expeditæ contra recurrentem exequi permitteretur, n 49.

Regis authoritate nemo decipi debet, nec calumnia ex ea capi valet, num.50.

Beneficium suum Rex nemini vult esse captiosum, num.51.

Ad finem boni ordinata non debent malum operari, num.52.

Senatores euigiles se præbeant, ne fraudes recursus patiatur in detrimentum Regis, & Regni, num.53.

Regis authoritas contemneretur, recursúsque illusorius redderetur, fraudibúsque via apperiretur, si recursu pendente super monitorialibus percutientibus primam instantiam, causa principalis contra indefensum prosequeretur, n.54.

Recursus, vel à Rege penitùs denegandus, ne sub eius securitate iustitia oppressi percutiatur, vel in causa principali est subsistendum, n.55.

Recursus est immortalibus valde necessarius, n.56.

Violentiæ cognitio, & Regis præeminentia inanis reddi non debet, nec illusoria, n.57.

Incompetentia iurisdictionis dum tractatur inter duos, horum manus sunt ligatæ super causa principali. num.58.

Recurrenti, condemnato in Romana Curia pendente recursu, Rex magis debet protectionem, qui sua sub securitate, & fide publica fuit deceptus, num.59.

Nemo litteris Principis, aut verbis confidens decipi debet, num.60.

Securitatis cognitione pendente nihil erit innouandum, quod assecurato possit nocere, n.61.

Sub Regis securo deceptus in pristinum statum reponendus, vt libere ius suum consequatur, n.62.

Executoriales contra indefensum, sub securo Regio recursu vtentem, fraudulenter obtentas ipso pendente super monitorialibus, percutientibus primam instantiam, retinet Senatus, vt causa nouiter coram Ordinario incipiatur, n.64.

Fraudibus non est via apperienda, n.64.

Fraudibus, vt occurratur ius, admittit latam interpretationem, redditque dispositionem fauorabilem, num.65.

Fraus fieri dicitur quoties constitutio per indirectum, & cautelam redditur illusoria, n.66.

Fraudata, ne remaneat pars, nec decepta, semper est capienda interpretatio, n.67.

Tertij ius ne lædatur fraudibus est occurreudum, num.68.

Fraus dolosi litigantis, ne suo lucro cedat, retinentur in Senatu executoriales furtiuè, dolosè, aut occultè obtentæ contra recurrentem indefensum, num.69.

Fraus, & dolus nemini debet patrocinari, n.70.

Senatus retinet executoriales in Romana Curia, per iudicium contradictarum contra occurrentem indefensum obtentas, pendente cursu retentionis monitorialium, causámque remittit Ordinario in prima instantia, vt denuo iuridice vincatur, num.71.

Declarationes S. Congregation. dicentes per cap. causa omnes, non excludi executoriales non obtentas, declarantur, vt pertineant ad §. ad hæc ipsius Decreti, num.72.

Executoriales obtentæ contra formam Tridentin. præseruatis primam instantiam Ordinariis, sunt nullæ ipso iure ex defectu iurisdictionis, num.73.

Executoriales contra formam Trident. ante recursum ad Regem obtentas, si retinet Senatus, multo magis eo pendente obtentas retinebit, n.74.

Recursus ad Regem pendens legitimum est impedimentum suspendendi terminum monitorialium, ita vt citatus non dicatur contumax, quia non adstringitur comparere, n.75.

Bulla Cœnæ ponderatur contra rigorem Rotæ, quæ nihil loquitur contra recurrentem, n.76.

Bulla Cœnæ in cap. 14. loquens in retentione, & supplicatione ad S. Apostolicam, dum onus imponit supplicationis prosequendæ; supponit hoc fine factam licitam esse Principi, & oppressis, num.77.

Bulla Cœnæ in princip. cap.14. & cap. 15. loquens de recurrente expressè disponit in appellante à litteris Apostolicis ad Senatum, non in recurrente pro sola tollenda vi, n.78.

Bulla in cap. 14. non dirigit verba in recurrentem ex iusta causa pro tollenda vi, & ad finem supplicandi, imò disponit tunc licitè recurrere, num.79.

Lex pœnalis ad alias personas vel casus vltra expressos non extenditur, num.80.

Nec etiam per similitudinem, & rationis identitatem, num.81.

Recursum vi oppressis velle Papam tollere, non est credibile, cùm alio remedio penitùs sint distituti longissimè absentes à S. Apostolica, n,82.

Defensio præstita à Rege vi oppressis prouenit à fonte iuris naturalis, num.83.

Iuri naturali nihil detrahi potest, n.84.

Ius naturæ non minus animalia docet, quàm homines, num.85.

Vim repellere iure naturali est concessum non inuentum, cum id bestiarum sensibus sit infixum. num.86.

Nullum est animal, cui non sit ira iniuriæ impatiens & prompta ad defendendum alacritas, n.87.

Nulla est creatura in terra, quæ non aliqua habeat naturæ adiumenta, quibus se vindicet ab externis offensionibus, num.88.

Recurrentem ad Principem pro tollenda vi, & iusta de causa omnes viri docti à censurarum incursu excusant, num.89.

Ex modo procedendi in Rota contra recurrentem indefensum, & legitimè impeditum, vis vi additur, & afflictio afflictis, n.90.

SOLET in Rota Curialium, & litigantium suggestionibus litteras † monitoriales expediri contra prohibitionem, & salubrem prouidentiam Concilij Tridentini *sess.24. de reformatione, cap.20.* vt rei conuenien-
di citentur, vt in prima instantia compareant in Rota

Rota defensuri, tunc siue ad querimoniam ipsius partis, siue vt plurimum Regij Fiscalis recurri assolet ad Senatum pro tantæ vexationis protectione, vt obseruetur præfati Concilij Tridentini Decretum, aduersarius autem subterfugiendi, & illudendi salubre hoc remedium, & recursum causa, comparet in eadem Rota exclamando de hac Senatus apprehensione monitorialium, multa fingendo, & falsa redarguendo, quibus non immeritò irritatur Rota ipsa, & virtute alicuius fidei, & testimonij Notarij attestantis de intimatione monitorialium facta reo conueniendo, aut sic conuento, atque aliter constito de eius noticia monitorialium, istius concutitur contumacia, & per contradictas lite tractata actor obtinet executoriales in causa, quibus allatis in partibus, vt exequantur; condemnatus hac inopinata ruina oppressus iterum recurrit ad Senatum hunc Supremum, quo, vel adhuc pendente primo remissionis monitorialium recursu, vel iam obtento Decreto remissionis causæ ad Ordinarium facto quibus se tutum, & securum non immerito putabat; certat de executorialium retentione, & simul causæ remissione ad Ordinarium.

Quod obtinere non posse, non leuia vrgent,
2 & in primis plures Rotæ decisiones, † nec non S. Congregationis declarationes, doctrinæ, & fundamenta per Nos cumulata superiùs hac 2. *p. cap. 17. ad principium*, quæ insinuare videntur, eóque tendunt, vt præfatum Concilij Trident. Decretum *in c. causa omnes*; cesset post rem iudicatam, & executoriales obtentas in causa principali, quæ omnia videre poteris, & pro hac parte simul applicare. Ergo Senatus protectio in nostro casu pariter cessare deber.

Secundò quoniam executoriales has legiti-
3 mè fuisse expeditas videtur, † citandus etenim si latitat, vel non patitur, seu impedit, vt ad se perueniat citatio; dicitur verus contumax, cùm habeatur pro citato, vti plura congessimus *in tractatu de Regia protectione, 2. part. 2. à num 64. cum seqq. & in cap. 8. n. 87.* adde nouissimè Carlebal. *de iudiciis, lib. 1. tit. 1. disp. 2. quæst. 7. num. 879.* & facit *Clement. fin. vt lite pendente*, ibi: *Cùm lite pendente nihil debeat innouari; litem quoad hoc pendere censemus, postquam à Iudice competenti, in ea citato emanauit, & ad partem citatam peruenit, vel per eam factum fuit, quominus ad eius notitiam perueniret, &c.* Vel quando ob potentiam citandi, vel suorum metu non possit fieri citatio, probat text. *in Clement. causam, de electione*, ibi: *Verùm si propter appellati, vel suorum metum, vel potentiam intimatio fieri nequeat (vt præfertur) appellationem eandem in loco aliquo sic solemniter volumus publicari, quod ad appellati seu eius procuratoris notitiam possit verisimiliter peruenire, &c.* Ergo cùm reus citandus appositet hoc recursus impedimentum, ne sibi intimentur monitoriales, atque etiam ob potentiam Senatus Regij tutè intimatio ei fieri non possit (cùm iure Regni puniantur Notarij has intimationes contra Concilium Tridentinum facientes) sequitur manifestè, quod contra reum contumacem (ad cuius notitiam qualitercumque appareat in Rota peruenisse monitoriales) legitimè proceditur per contradictas, contumax condemnatur, & executoriales expediuntur, quo deber casu cessare protectio Concilij, cum eius cesset dispositio.

Quare in Rota facillimè habetur pro citato,
† is, qui recurrit ad Consilium Regium pro im- 4
pedienda hac citatione, & in odium eius qualitercumque constet de intimatione exequuta, vel illum habuisse notitiam monitorialium; proceditur in causa principali, vt *in vna Carthaginens. portionis 14. Nouembr. 1594.* quam refert Marchesan. *de commissionib. tom. 1. fol. 473. colum. 1.* atque ipse Marchesanus *de commissionibus Apostol. ab execution. breuit. & litter. Apost. p. 1. c. 2. num. 53. tom. 1. fol. 403.* in hæc inquit: Multo- 5
ties quando breuis executione citationes dantur, illa, aut ante impeditur, aut post interceptis litteris citatoriis, vt in partibus Hispaniarum, & alibi quando contra tenorem Apostolicarum prohibitionem similia impedimenta per Consilij Regij Ministros sub colore ne vis inferatur, soli curant, tamen quod pro executa haberi, quando de ipsa reum notitiam habuisse probaretur, iuxta *Clement. causam in fin. de electione*, dixit Rota *diuersorum decis. 86. n. 3. p. 2.*

Et præfata decisio Carthaginens. reperitur
inrer recollectas per Seraphinum *1. part. decis.* 6
1094. † in hæc: Domini recesserunt à resolutione facta (*sub die Veneris 1. Iulij* proximè præteriti) & censuerunt satis constare de citatione validè executa. Primò, quia ex scripturis productis, quæ habentur in Summario *num. 1.* constat de ablatione processus tam originalis; quàm compulsati, & eius transportatione ad Consilium Regium, quæ præsumitur facta ad instantiam partis interesse habentis, ad notat per Bart. *in l. fin. de quæstionib.* Quare in odium eorum, 7
† qui simili recursu vtuntur; fit omninò interpretatio ad fauorem alterius partis, ita vt etiam copiæ simplici soleat fides adhiberi, Bald. *in l. publicat. quæst. 8. in fin. de testamentis* Ias. *in Authent. si quis in aliquo, in 7. fallent. C. de edendo.* Socinus *cons. 36. colum. 2. vers. Non obstat, & extat.* Peregrinus *decis. 259. lib. 2.* & facit, quod
mpediens quominus citetur auxilio Consilij 8
Regij, † vel aliàs habetur pro citato *cap. quoniam frequenter. §. porrò*, vbi Gloss. *in verb. impedit, vt lite non contestata.* Cardinal. *in Clem. causámque 13. de electione*, cum aliis per Tiraquell. *de retractu Linagier. §. 1. gloss. 10. n. 102. & gloss. 1. §. 2. num. 9.* Non obstat quod in summario processus, quod exhibitum fuit, vbi adest executio citationis, non reperiantur adhibiti testes, vt requititur, *cap. quoniam contra de probat.* Speculator *in tit. de citation. §. sequitur, num. 9.* Puteus *decis. 5. lib. 3.* quia ex exhibitione processus vltimò facta apparet, quod qui concessit Summarium solitus fuit omittere testes, qui nihilominus in dicto processu in pluribus actibus interfuisse leguntur. Non obstat quod nec in dicto processu reperitur ista citatio, quia ex attestatione Notarij constat per eum non fuisse appositam, quia instrumentum citationis à Rota emanatæ, in cuius dorso solet executio describi, stat vitiatum, & sublatum sigillum, ideo ex eo non potest probari iste defectus testium; accedit quod ex deductis in facto appareat Andream habuisse notitiam citationis, 9
† quæ facit vt sustineatur processus ad Roman. *cons. 410. num. 2.* Felinus *in cap. cum contingat, n. 8. de rescriptis*, & saltem præbet occasionem, vt Iudex potuerit iure arbitrari credendum esse relationi, etiam sine testibus, vt post Franchum, & alios tradit Tiraquellus *de retractu Linagier.*

§. 8.

§.8. *gloss.* 11. *num.* 10. *& seqq.* & ita concluſum, &c. & Seraphinus ibidem *in fin. dict. deciſionis*, ita ait: nota, cùm in principio dicitur
10 propter impedimentum à parte præſtitum † adhibet fidem ſimplici copiæ. Hanc deciſionem ſequitur Rota infra *deciſ.* 1296. *in Lunenſ. Sarcanen. Canonicatus* 23. *Octobr.* 1598. incipit, *fuit dubitatum, an ſententia, in fin.* quod idem etiam
11 de teſtibus † nulliter examinatis fuit dictum ſuprà *deciſion.* 1154. *in Gamuenſ. viridarij* 6. *Nouemb.* 1595. *num.* 2. incipit, *Domini diſtrinxerunt.*

Ad quod videnda erit alia deciſio eiuſdem Seraphini 1087. *per totam*, in prædicta cauſa, vbi aliud cenſuerat Rota.

Alia ſimilis ad idem eſt Rotæ deciſio *in vna Ciuitatenſ. Scholaſtriæ, & Canonicatus* 24. *Martij* 1597. *coram D. Pamphilio*, †
12 quæ poſt medium ita loquitur in hæc: Non obſtat, quod iura producta per Maturana non ſint in forma probanti, & teſtes ſint nulliter examinati, quia ex iuſtificationibus notatorum conſtat in hac cauſa vigore Regiarum prouiſionum primò fuiſſe ablatas litteras citatorias, & compulſatoriales, & poſteà remiſſoriam, & demum vigore alterius prouiſionis fuiſſe è manibus Iudicum ablatam aliam demiſſoriam, conſignatam de Ordine Sanctiſſimi Domini noſtri, quæ prouiſiones præſumuntur ablatæ ad inſtantiam Didaci interceſſe habentis, vt ſæpiùs fuit deciſum ex notat. per Bart. *in l. fin. de quæſtionibus*, quo fit,
13 vt probationes iſtæ licèt informes, † quæ ex ſubſtantia concludunt in odium ipſius, qui vtitur ſimilibus prouiſionibus ad impediendum, quominus probationes legitimè fiant; habeantur pro ritè, & rectè factis, & eis fides adhibeatur B. *in l. publicati, num.* 8. *C. de teſtamentis.* Iaſſ. *in Authent. ſi quis in aliquo, c olumn.* 4. *in 7. fallent. C. de edendo.* Decius *conſil.* 36. *ſub num.* 2. *verſic. Sed ratio.* Peregrin. *deciſ.* 159 *lib.* 2. & fuit reſolutum *in cauſa Carthaginenſ. portionis ſub die*
14 14. *Decemb.* 1594. coram D. meo Seraphino, † & quod teſtes in præiudicium partis, quæ impedit quominus validè examinentur, etiam nulliter, & ſine citatione examinati probent; tradunt DD. communiter *in cap. quoniam frequenter*, vbi Gloſſa, & Felinus, *num.* 7. *vt lite non conteſtata.* Decius *in cap.* 2. *num.* 25. *de teſtibus*, & fuit deciſum *in cauſa Gamuenſ. viridarij ſub die* 27. *Februarij* 1595. coram eodem D. meo Seraphino, &c. quam deciſionem ad litteram refert Nicolaus Garcia *de beneficiis* 6. *p. cap.* 2. *ſub num.* 186. poſt medium.

Ac ſimiliter *in vna Pampilonenſ. attentatorum* 1. *Iulij* 165. adducta per Proſperum Farinacium 4. *part. deciſ.* 751. quæ *num.* 2. ait in hæc: Non
15 obſtat, † quod ad prædictam attentatorum reuocationem deueniendum non ſit, niſi prius tranſportatis actis ad Curiam, ſine quibus iuriſdictio non dicitur aperta Iudici iuxta Decreta Concilij Tridentini: nam vltra quod adſunt ſufficientia acta ad probandum attentata, nempè recurſus ad Conſilium, & ſententia repoſitionis Nicontra propriam ſententiam iam latam pro
16 colao; fuit etiam dictum, † ſtante impedimento præſtito per Concilium inſtante procuratore Martini, ne acta poſſent tranſportari, ſolent in odium recurrentium haberi pro tranſportatis, Gabriel. *de appellationibus, concl.* 5. *n.* 5. *&* 9. & in his terminis aliàs fuit reſolutum *in Calagurita-na beneficij* 11. *Februar.* 1608. coram R. P. D. Pamphilio.

Quare cum hæ executoriales legitimè expeditæ videantur, cum ob impedimentum Conſilij Regij procuratum, & quæſitum ex parte citanda, iuſtè eius arguitur contumacia in Rota, & per contradictas lis tractatur, vbi apparet vel monitoriales ſibi fuiſſe intimatas, vel aliter de eius notitia conſtat, atque ideò ceſſare debet protectio Senatus Regij.

Quibus tamen minimè obſtantibus, quotidie experimur, quàm ægrè ferat Concilium hoc 17
Supremum, tam malitiam fraudulentam Actoris, & dolum; quàm rigorem Rotæ proſequentis litem in abſentia Rei inauditi, & indefenſi legitimè impediti, ob pendentiam recurſus in Regio Senatu, à quo ei omnis ſecuritas, & tutela debetur, retinendo has executoriales, ne illis violenter pars indebitè vti poſſit, & cauſam Ordinario cognoſcendam remittendo, vbi reperiunt Senatores Ordinario pertinere de iure iuxta diſpoſitionem Concilij Trident. *in dict. cap. cauſæ omnes.*

Supponit enim pro certo, & indubitabili Senatus, ad Regem ſuorum ſubditorum vi oppreſſorum omni iure † pertinere protectionem, 18
atque defenſionem naturalem ex debito Regalis officij, ad illámque præſtandam iure naturæ teneri, prout *in tract. de Regia protectione, capitul.* 1. *&* 2. diximus; & hoc; eodem *tractatu de ſupplicat. ad Sanctiſſ.* 1. *part. cap.* 1. *per totum.*

Ac etiam ad Concilij Tridentin. protectionem ex Summorum Pontificum Bullis allici, prout latè ſup. hac 2. *part. cap.* 1. *& cap.* 2. *per totum*; ac propterea † litterarum Apoſtolica- 19
rum retentionem debito modo ac reuerenter factam à Bulla in Cœna Domini permiſſam, apparet hoc *tract. de ſupplicatione ad Sanctiſſim.* 1. *part. cap.* 2. *per totum*, & capitibus ſequentibus; vnde fit, † vt dum diſceptatur in Senatu, 20
an per aliquas monitoriales à Romana Curia emanatas in prima inſtantia percutiatur Trident. Decretum illam præſeruans Ordinario, † conquieſcere debet cauſa principalis ad text. 21
cum materia *in cap. lator, qui filij ſint legitimi, & cap. fin. de ordin. cognitionis*, cum vulgaribus.

Quippè cùm diſceptatur ſuper eo, † ſuper 22
quo terminus eſt appoſitus, non currit terminus, ſed interim ſuſpenditur Ioſeph. Cumia. *in Ritibus magnæ Curiæ Sicilie, cap.* 68. *num.* 65. & Theſaur. Fauſſan. *deciſ.* 10. *inſtantia, caſu* 4. *n* 6. Veſtrius *in praxi Roman. Curiæ, lib.* 7. *cap. vltim. ſub num.* 19. *fol.* 220. Oddus *in tract. de reſtitution. in integr. quæſt.* 71. *art.* 1. *limit.* 6. *num.* Sigiſmund. Scaccia *in tractatu de appellation. quæſt.* 15. *num.* 82. *& ſeqq.* plures doctrinas videbis in comprobationem hoc *tractat.* 1. *p. cap.* 15. *à num.* 23. *cum ſeqq. verſ. Et amplius comprobatur.* Ergo interim citandus, atque etiam citatus vigore monitorialium aliundè emanatarum contumax dici nequit, hoc legitimo impedimento munitus, iuxta quæ copiosè diximus *in dict. cap.* 15. *à num.* 23. *cum multis ſequentibus.* Quibus variæ doctrinæ huic articulo valdè conducibiles ſignantur.

Supponit etiam pro conſtanti Senatus hic Supremus, † executoriales, cæteráque acta in- 23
terim geſta in Romana Curia eſſe nulla, vti geſta contra partem inauditam, & indefenſam,

iudi

iudiciúmque per contradictas agitatum esse nimis rigorosum, cum Reus contumax non sit mediante impedimento orto ex recursu ad Regem, ad quem iure permittente confugiunt oppressi his in casibus, & apud quem ideò, & ad hunc effectum monitoriales manent detentæ, quousque examinatæ, an contraueniant Decreto Concilij Tridentini, vel tradantur parti, vt eis vtatur; vel Ordinario remittatur causa, quando ad eum pertinere detegatur, vt de ea in prima instantia cognoscat: nec Reus citatus & conuentus potest hoc casu dici nec contumax, nec negligens, considerat etenim, quod dum in Senatu adsunt litteræ, & citatio, non poterit in Rota absque illis procedi in causa principali, quousque (vt iuris est) iterum in Rota eadem reproducantur; nec oppressus te-
24 netur præuenire cautelam, † atque fraudem ortam ex clandestina diligentia aduersarij, itáque hoc legitimo impedimento excusatur comparere intra terminum citationis.

Legitimè quippe excusatur de iure, qui habet
25 impedimentum † ad se præsentandum Sedi Apostolicæ, & Superiori iuxta text. (qui loquitur de excommunicatione) *in cap. quamuis* 58. *de sententia excommunicationis*, ibi: *Siue quolibet impedimento Canonico retrahatur, quominus Romanum Pontificem possit adire, &c.* Et in fine, ibi: *Vt impedimento cessante, ad Apostolicam Sedem accedant, mandatum ipsius humiliter suscepturi, &c.* qui text. ad hoc communiter notatur, vt per Thomas Sanchez *in præcepto Decalogi, lib. 2. capitul. 13. num.* 34. August. Barbos. *in collectan.* ad eundem *num. 3.*

26 Vbi enim adest legitima causa † litteris non parendi, nec dicitur contumax, nec earum censuras incurrit, quia non dicitur inobediens. Plura congessimus 1. *part. capitul. 3. à num. 25. cum sequentibus*, uersic. *Quare vbi adest iusta causa*, & sursum, *& in cap. 2. à num. 19. a n. 24. 30. 33. & num. 34.*

Quoniam impedimentum proueniens ex fa-
27 cto Principis excusat, † provt testantur Decius *in cap. ex ratione, num. 22. vers. Secundus casus, de appellation.* Sigismundus Scaccia *in tract. de appellationibus, quæst. 15. sub num.* 124. Nos diximus *in tract. de Regia protectione, 2 part. c. 8. à num. 70. & 71.* vbi *à num. 79.* firmauimus post Flaminium Parisiens. & alios ab isto relatos, *lib. 11. quæst. 3. num.* 121. & Sarnet. *in Regula de publicand. q. 13. num. 3.* Ripam *in tractatu de peste 3. part. q. 6.* litterarum Apostolicarum à Iudidice detentarum terminum non currere.

Ideò nec confugiens ad Regem dicitur con-
28 tumax, † sicuti nec fugitiuus, Alexand. *consil.* 144. *volumin. 2.* & post Afflict. *in constitut. Clement. num. 9.* tenet Cumian. *in ritibus magnæ Curiæ, cap. 68. num. 3. 4. & 5. & num. 8.* Qui non
29 † debet molestari, *ex l. contra pupillum, ff. de re iudicata*, & pro prædicta doctrina optimè facit text. *in l. bone, §. quia damnum, ff. de ædilitio edict.* Faciunt etiam quæ ad hoc plurima congessimus infrà *capitul. 24. vers. Maximè cum ad iustitiam rectam, à num. 19.* Multas doctrinas, & innumeros Doctores congerit Marius Giurba *cons. 66. à num. 4. cum sequentibus.*

30 Et in his vel similibus terminis, † quod pendente recursu ad Regem, ad cuius Senatum allatæ fuere litteræ executoriales Apostolicæ; legitimum sit impedimentum, vt suspendatur earum terminus, nec parti præiudicet; determinauit Rota *in una Lengionens. præstomonior. 27. Nouembris* 1592. coram Pamphilio, quam ad litteram refert Nicolaus Garcia *de benefic. 6. p. capitul. 4. sub num. 42.* per quam aliáue inuincibilia fundamenta iuris resoluimus Nos *de Regia protectione, dict. capitul. 7. à num. 58 vsque ad numerum. 76.* Quòd pendens recursus ad Regem legitimum sit impedimentum ad detinendum terminum assignatum parti, aut partibus à Iudice Ecclesiastico in causa principali, ad quod etiam multa videnda erunt sup. hoc *tractat. de supplicatione ad Sanctissimum, cap. 15. per totum.*

Igitur si monitorialium ob legitimum, &
notorium † impedimentum terminus non cur- 31
rat, sed interim dum in Senatu detinentur, suspenditur; sequitur, quod omnis processus, & inde executoriales in Rota, alibíve, sunt nullæ ipso iure, & attentatè gestæ & expeditæ dilatione pendente, *l. fine pars, C. de dilat.* Nos *de Regia protectione, 4. part. capitul. 11. num. 4.* Plura congerit Scaccia *de appellationibus, quæst. 13. à num. 34. cum sequentibus*, post Lancelot. & alios, videnda erunt quæ suprà 1. *part. capitul. 10. à num. 97. cum sequentibus* scripsimus, vbi infinitos plures alios Doctores congregauimus huius veræ doctrinæ testes, maximè cum gesta sint contra indefensam, & inauditam partem legitimè excusatam iuxta *capitul. 1. de causa possession. & propriet.* cum concordantibus.

Ideóque cum omnia nulla sint, † non pos- 32
sunt impedimentum aliquod præstare, & considerantur in iure ac si gesta non fuissent, *cap. non præstat. 52. de regulis iuris in 6.* Cald. Pereira *de potestate eligendi, capitul. 13. num. 5.* Thomas de Thomasser. *in florib. leg. Regul. 205.* Sanchez *de matrimonio, lib. 8. disp. 22. num. 21.* Gonçalez *Regul. 8. Cancellar. glossa 50. num. 30.* Gratianus *disceptation. capitul. 38. num... cum sequentibus.*

Mouetur etiam Senatus Regius, quod iura
eadem, † quibus Rota fundat suum rigorem, 33
nempè text. *in dicta Clementina causam, in fin. de electione, & Clementin. 2. vt lite pendente, cap. quoniam frequenter, §. porro, vt lite non contestata*, retorquentur, cum procedant, quando de facto, & authoritate propria, & priuata citandi impediunt, ne ad eos citatio perueniat; sed non quando de iure, & legis permissione, & authoritate publica casibus à lege permissis hoc impedimentum prouenit, vel interponunt.

Quoniam omnis dispositio tollens contradi-
ctionem, † obstaculum, aut impedimentum 34
ob aliquam causam; intelligitur de impedimento, & contradictione de facto facta, non de iure, & vbi ius viam aperit aliàs ad illam faciendam, atque ipsa dispositio refertur dumtaxat ad contradictores de facto, ita Glossa, verbo, *Contradictores*, & ibi Abbas *num. 9. in cap. proillorum, de præbend.* & ibidem Ancharran. *n. 13.* Ioannes Andræas *num. 10.* Zabarella *in cap. quia contingit, §. contradictores, de Religiosis domibus*, Nauarrus *in cap. cum contingat. causa 7. nullit. num. 3. de rescriptis*, Flaminius Parisius *de resignatione, lib. 1. quæst. 4. num. 44.* Bartholomeus Peret. *in commentar. ad extrauagant ambitiosæ, de rebus Ecclesiæ, verb. Infringere. n 10. pagin. 268.* Lancelotus *de attentatis, appellation. pend. part. 2. cap. 12. limitat 9. num. 41.* Randina *in Promptuar. recept. sentent. tom. 1. tit. 16. n. 5.*

Zerola

Zerola *in praxi Episcop. part. 2. verbo, Contradictores, verbo, litteræ Apostolic.* Gonçalez *de Regul. 8. Chancellar. glossa 9. §. 1. in annotation. num. 242.* Marra *clausula 21. num. 1.* Campanil. *in diuersorum iuris Canonic. Rubric. 11. capitul. 3. num. 234. cum sequentibus*, Nicolaus Garcia *de beneficiis. 6. part. capitul. 2. num. 115. cum sequentibus*, vbi plures referens Rotæ decisiones, Moneta *de commutation. vltim. voluntat. cap. 7. n. 391.* Viuianus *in praxi iuris Patronatus, lib. 13. cap. 8. num. 38. in 2. edition.*

Et qui comparet, & agit coram Iudice, non
35 dicitur contradicere † de facto sed de iure, vt censuit Rota *in vna Calagurritana quatuor Cartharum 22. Iunij 1615.* impressa per Farinacium *decis. 735. num. 4. & 5. part. 2. Recent. & in vna Parmenens. Parochial. 22. Iunij 2620.* coram Cardin. Sacrato, testatur Augustinus Barbosa *in tractatu de clauf. clausula 33. n. 3.*

Hinc clausula (*Contradictores compescendo*)
36 intelligitur † de contradicente de facto, & authoritate propria, non autem de contradicente de iure, & authoritate Iudicis, Barbosa vbi proximè *à num. 2.* hinc etiam clausula (*Appel-*
37 *latione remota*) apposita intelligitur contra † resistentes de facto, & non contra resistentes de iure, censuit Rota *in vna Calagurritana beneficij* 18. *Aprilis* 1603. coram Cardinali Lanceloto, impressa per Marchesan. *de commissionibus, p. 1. pagin. 311.* in vltima impressione, Barbosa *clau-*
38 *sula 9. num. 16.* Atque etiam clausula † (*Amoto quolibet illicito detentore*) tribuit iurisdictionem contra eos, qui de facto, & non de iure contradicunt, Flores de Mena *practicarum quæst. lib. 2. quæst. 4. num. 44.* Marchesanus *de commissione. part. 1. pagin. 328. num. 131. in 2. impressione*, Tuschus *tom. 1. littera C. conclus. 319. num. 7.* Barbosa *clausul. 7. num. 6.* & sic de pluribus aliis similibus.

Cum quibus rectè remanet satisfactum Rotæ decisionibus, & iuribus, quibus fundatur eius rigor, pro quo contraria parte fuere superius adductæ.

Fundatur insuper Senatus hic supremus in
39 ratione † status, Christianæ pietati, & charitati nitente; nam cum iure naturali teneatur Princeps ad protectionem vassallorum, & subditorum suorum, & ad eam cunctis patet aditus, qua omnes Prælati Ecclesiastici, necnon cunctæ Religiones vtuntur omni iure permissa.

Legitimè excusatur, & inculpabilis debet
40 iste oppressus vbilibet † haberi, cum faciat actum iure licitum, & saltim publicè vsitatum & permissum, quod iustè, & bene factum censetur, *l. quis sit fugitiuus, §. apud Labeonem*, ibi: *Quia id facit, quod publicè facere licere arbitratur, ff. de ædilitio edicto, cap. quid dicam 14. quæst. 4.* Anton. Pichardus *ad Rubricam institutis, de inofficioso testament. num 9.* Marcus Antonius Genuensis *in practica. Ecclesiast. quæst. 46. num. 4.* Augustinus Barbosa *axiomat. 139. num. 12.* conducunt mirabiliter doctrinæ supra adductæ per Nos hoc *tractatu 1. part. capitul. 2. versic. Ad cognoscendum etenim, à num. 146. & 114.* Qui-
41 bus probauimus, † quod publica obseruantia facit actum licitum, & permissum, aliàs de iure illicitum, & ex legitima obseruantia nasci ex-
42 cusationem, † sicuti iniusta etiam consuetudo excusat, Honded. *consil. 96. num. 20. volum. 1.* Beccius *consil. 4. num. 17.* Marceratens. *variarum resolution. lib. 1. resolution. 62. num. 3.* Triuisanus *decis. 169. num. 2.* Marius Giurba *decis. 80. n. 30.* vbi alia ad propositum congerit; & etiam si proueniat à principio iniusto, vt plurimis citatis Doctoribus, diximus *1. part. dict. cap. 2. à num. 122. versic. Quia contrauentio, & obseruantia, &c.* Et quia quod communiter fit, legitimè fieri censetur, *l. certa condit. §. si nummos, ff. si cert. petatur.*

Insuper quoniam qui facit id, † quod cæteri 43
facere consueuerunt, non est culpabilis, Bart. *in l. si pignore, §. fin. de pignor. actione*, Bald. *consil. 140. column. 2. volum. 1.* Castrens. *consil. 423. column. penultim. volum. 1.* vbi dicunt, consuetudo excusat à culpa, latissimè Antonius Gabriel. *commun. opinion. lib. 7. de maleficiis, conclus. 8. num. 19.* Tiraquellus *de pœn. temperand. causa 42. per totam*, Crauetta *consil. 8. num. 22.* Surdus *decis. 326. num. 73.* & consuetudo etiam irrationabilis excusat à pœna, Glossa *in cap. venerabilis, verb. Migrasse, de consuetudine*, & ibi Petrus Ancharranus, idem Anchar. *cons. 51. & in cons. 283.* Gomez *in cap. 1. de constitution. in 6.* Cassiodorus *decis. 19. de Regula Cancellar.* Felin. *in cap. non satis, de simonia*, Gratus *consil. 35. volumin. 1.* infinitos penè Doctores citat Anton. Gabriel. *commun. conclus. lib. 7. de delictis, conclus. 8. à num. 18. cum multis sequentibus*, vbi *num. 21. in fine, & sequentibus.* Quod consuetudo facit licitum quod non erat licitum ex Romano *in l. certi condition. §. si nummos, ff. si certum petatur*, & ibi Iason. *in l. singularia, eodem titulo*, Hippolytus *consil. 90. & cons. 100.* Bart. *in l. 1. in principio, quod quisque iuris, & in l. qui sit fugitiuus, §. apud Labeonem, ff. de ædilitio edicto.* Vbi qui facit actum, † qui com- 44
muniter licitus reputatur, si in rei veritate illicitus sit, excusatur, Gratus *consil. 93. volumin. 2. & consil. 49. eodem volum.* Marceraten. *lib. 3. resolut. 42. num. 2.* Botta. *consil. 11. num. 9*, Surdus *consil. 182. num. 14. & consil. 498. num. 3.* Triuisa. *decis. 22. num. 2. lib. 1.* Tuschus *littera P. conclusion. 280. num. 1. & 7.* Barzius *decis. 133. num. 13.* Sesse. *decis. 112. num. 10.* Beccius *cons. 223. n. 34.* Roland. *cons. 57. num 23. cons. 75. num. 19. lib. 1.* Turret. *cons. 8. num. 64. volumin. 2.* Menoch. *consil. 1205. num. 25.* Bimius *cons. 236. num. 27. consil. 181. num. 22.* Caualcan. *decis. 15. num. 18. p. 5.* Albanus *cons. 451. num. 11.* Giurba *cons. 19. n. 35. & cons. 57. num. 30. & cons. 79. n. 76.*

Si igitur permitteretur, quod ita fraudulenter
† & clandestinè (pendente recursu, & exami- 45
ne in Senatu, an litteræ contraueniant Concilij decretis, vel remittenda sit causa Ordinario) pars recurrens (quæ securitate Regia tuta esse debet) indebitè, & indefensè amittat lius, & iustitiam suam; aperiretur notissima via fraudibus, hócque salubre remedium ad præsidium innocentium inuentum, foret vinculum iniquitatis, contra textum *in cap. suspectum*, & ibi, Phillippus Franchis *nota. 2.* & cæteri Doctores *de appellat.* Scaccia *de appellat. quæst. 3. sub n. 1.* Nos *de Regia protectione, 2. part. capitul. 15. num. 52.*

Et cum eodem remedio simul oriretur venenum, ac cum ipsa securitate periculum, & lo-
co † protectionis foret potius reuersus iste la- 46
queus ad iugulandam iustitiam vi oppressorum, qui iustè poterunt cum Propheta Rege lamentari, *Psalm. 741. In via hac, qua ambulabam, absco-*

abſconderunt laqueum mihi, aut cum Abdia Propheta, *capitul. 1. vi fœderis tui illuſerunt tibi: inualuerunt aduerſum te viri pacis tuæ.* Quod nec
47 rationi, nec æquitati † congruit, iuxta text. *in l. nulla ratio, aut æquitatis benignitas patitur, vt quæ ſalubriter pro vtilitate hominum introducuntur, ea nos duriori interpretatione contra ipſorum commodum producamus, &c. ff. de legibus, l. 3. §. duæ autem, ff. de Carbonia. edicto. l. quod fauore, C. de legibus.*

48 Quapropter ipſe Propheta Rex † Dei protectionem inuocat, *Pſalm.* 140. ibi: *Cuſtodi me à laqueo, quem ſtatuerunt mihi, & ſcandalis operantium iniquitatem*, & *Pſalmo* 30. *Educes me de laqueo hoc, quem abſconderunt mihi, quia tu es protector meus.*

49 Foret inſuper hoc ſalubre † remedium ſibi ipſi repugnans, atque cum ſuo proprio fine pugnaret, & ipſa Regis authoritas foret vmbra ad deceptionem, & noxam machinandam, ſi ad eum confugientes, minùs tuti reperiantur; contra text. *in l. 2.* ibi: *Ne hi qui cum eis contrahunt principali authoritate circunſcripti eſſe videantur,*
50 *&c. ff. de his qui veniam † ætati impetrauer.* textum optimum *in l. Imperatorem*, ibi: *Neque enim calumniæ facultatem ex principali maieſtate capi oportet, ff. de hæredib. inſtituend.* Berera *conſil.* 33. *num.* 5. in illis verbis: *Cum debeat nemo ſub vmbra Principis decipi*, nec enim ſub clypeo Regis, aut legis quis decipi debet, *l.*
51 *Paulus* 8. ibi: *Prætor enim † beneficium ſuum nemini vult eſſe captioſum, &c. ff. de prætoriis ſtipulation.* Ordinata quippè ad finem boni non
52 debent malum operari, † Geminian. *conſil.* 126. *numer.* 2. *verſicul. Ordinata*, Cardinal. Tuſch. *practicarum concluſion. tom.* 5. *littera O. concluſion.* 181. Barboſa *axiom.* 99. *in fine.*

Quod & comprobatur ex doctrina doctiſſimi
53 Præſulis Couarru. quam in hac materia † retentionis litterarum Apoſtolicarum ſcriptam reliquit, *in practicarum quæſtion. capitul.* 36. *num.* 20. *verſic.* 5. *in fin.* in hæc: *Qua in re oportet diligenter inquirere, & examinare, ne fraus vlla fiat veteribus huius Regni priuilegiis antiquis inſtitutis, & iure legitimo inductis conſuetudinibus.*

Fundatur etiam Senatus in honore, & au-
54 thoritate potentiſſimi † Regis noſtri conſeruanda, cum hac via ab inquietis, & cauillatoribus inuenta, competentia reperiatur, ex qua recurſui ſalubri oritur illuſio, qui de nihilo ſeruiret, nec Senatus decreta aliquid oppreſſis prodeſſent, imò potius illuſoria forent; ſi examine pendente litterarum in Senatu ſuper contrauentione Concilij, lis nihilominus contra oppreſſum indefenſum, & legitimè impeditum alibi proſequatur, atque per iudicium contradictarum executoriales expediantur. Itaque vel recurſus penitus abſoluendus erit, & à Rege
55 denegandus † (ſi tuta conſcientia poteſt) ne ſub Regis ſecuro, Regiſque clypeo, manus & peſtiferum damnum exoriatur, vel in principali cauſa ſuperſedendum; vtrumque namque ſi-
56 mul ſtare neceſſe eſt, † cùm recurſus mortalibus valdè neceſſarius ſit, atque ideò in cauſa principali conquieſci debet, ne inanis reddatur violentiæ cognitio, atque Regis præeminen-
57 tia, & Regalia † tot ſeculis vſitata, & tot iuribus fulcita, iuxta textus *in l. vltim. ff. ne quis in loco publico*, ibi: *Alioquin inane, & illuſorium Prætoris imperium erit, l. ſi Prætor. ff. de iudiciis*, ibi: *Alioquin illuſoria erunt huiuſmodi edicta, vltima*, §. *penultim. C. de bonis quæ liber.* ibi: *Ne ludibrio leges ei fiant.* Illuſio quippè legi publicæ fieri nequit à priuato, text. *in authentico de nuptiis*, §. *ſed hæc quidem, column.* 4. *l.* 2. *Cod. ſi quid in fraudem patronorum*, vbi Barr. & alij Cinus *in l.* 1. *Cod. eodem titulo*, Mieres *de maiorat.* 4. *part. quæſt.* 16. *num.* 36. *&* 37. neque Senatus decreta debent eſſe ludibrio, *l. quis rem*, vbi Gloſſa verbo, *Illudere, ff. de arbitris*, Rodriguez *de annuis reditib. lib.* 1. *capitul.* 17. *num.* 47. *ad medium*, Gloſſa & Doctores *in l. ſi fideiuſſor*, §. *final. ff. qui ſatisdare cogant.* Muſcatellus *in praxi ciuili. part.* 7. *gloſſa condemnando, num.* 99. Valaſcus *conſultat.* 51. *num.* 30. Saccius *conſil.* 1. *num.* 71. Marius Giurba *deciſ.* 4. *num.* 26. vbi quod nec iura iudicis authoritate illudi patiuntur, Iulius Clarus, §. *teſtamentum, quæſtion.* 99. *num.* 11. *verſicul. Non enim eſt*, Menoch. *lib.* 4. *præſumption.* 106. *num.* 53. Modeſtin. Piſtor. *illuſtr. quæſtion.* 22. *num.* 8. *& quæſtion. part.* 1.

Vrget inſuper iuris ratio; nam cùm ex Bullis Pontificalibus † ſit Regi noſtro commenda- 58
ta protectio, & obſeruantia, ſeu executio Concilij Tridentini, & in Senatu conqueratur pars percuſſam eſſe primam inſtantiam, & iuriſdictionem Ordinarij contra *cap. cauſæ omnes*; dum in Senatu ipſo indagatur, an cauſa pertineat ad Ordinarium, aut Iudici Delegato; debet interim in principali negotio conquieſci, quaſi tractetur de competentia iuriſdictionis, interdúmque ligatæ ſunt Iudicum manus ex doctrina Bartoli communiter recepta *in l. nullum de condition. & & demonſtration.* Paulus de Caſtro *in l.* 1. *num.* 9. *Cod. de ordine cognitor.* Menochius *conſil.* 1000. *num.* 111. ſic intelligens, *l. ſi quis ex aliena, ff. de iudiciis. l.* 2. §. *ſi dubitetur, eodem tit.* probat Veral. *deciſ.* 114. *num.* 1. *lib.* 2. Tribitian. *deciſio Veneta.* 11. *lib.* 2. *num.* 2. *&* 2. Nicolaus Rebuffus *deciſ. German.* 14. *n.* 42. *cum ſequentibus, lib.* 3. Maurus Barrod. *de modo procedend. ex arrepto, quæſt.* 77. *num.* 11. *& in princip. num.* 6. *fol.* 1. Maſtrillus *deciſ.* 127. *part.* 2. *num.* 2.

Quare Rex omnimodam protectionem de-
bet huic nouiter læſo, † grauiter oppreſſo ex 59
facto ſuo Regio protectionem contra executoriales præſtare, vt cum Propheta Rege, *Pſalmo* 77. dicere poſſit: *Non ſunt fraudati à deſiderio ſuo*, ne ſub fide publica deceptus reperiatur, provt ex *dict. leg.* 1. *Cod. de his, qui veni. ætat. impetrauer.* optimè docent Bartol. *in leg. is qui reus, num.* 12. *ff. de public. indic.* Albericus *in leg. præſenti, num.* 8. *Cod. de iis qui ad Eccleſ. confug.* Caſtrenſ. *conſ.* 423. *num.* 9. *in principio*, Paſqual. *de viribus patriæ*, 4. *part. capitul.* 3. *num.* 37. Franchis *deciſion.* 258. *& deciſion.* 415. Molfeſ. *ad R. N. conſuetud. part.* 4. *in ſchol. ad quæſtion.* 47. *num.* 2. *&* 3. Baiard. *ad Clar.* §. *homicidium. num.* 216. Magalotus *de ſaluo conducto, deciſion.* 19. Peguera *deciſion.* 229. *num.* 1. Amat. *conſil.* 72. *num.* 1. Boſius *titul. de remed. ex ſol. Clementia Princip. num.* 42. Fachine. *lib.* 9. *controuerſ.* 59. latè Farinac. *quæſt.* 6. *num.* 27. *& quæſt.* 29. *num.* 3. Caualcanus *deciſ.* 1.

num. 25. Thoro *compend. decision. verbo, Captus,* Surdus *consil.* 298. *num.* 22. *& consil.* 326. *num.* 2. Bertazol. *consil. crimin.* 360. *num.* 11. Guazin. *de Reor. defension.* 12. *capitul.* 1. *sub num.* 58. Rouit. *titul. de Guidat. prag.* 1. *num.* 3. Menoch. *de arbitrar. casu* 336. *num.* 33. *& cons.* 100. *num.* 190. optimè Giurba *cons.* 57. *à num.* 2. *& consil.* 34. *num.* 22.

60 Nemo enim Principis litteris, aut verbis confidens † decipi debet, Decius *consil.* 51. *num.* 2. Bertazola *crimin. consil.* 360. *num.* 12. Giurba *dict. consil.* 57. *sub num.* 2. Et pendente

61 securitatis cognitione nihil debet penitus innouari, nec alterari; quod assecurato † possit esse nociuum, Franchis *decis.* 590. *num.* 6. *& decis.* 673. *num.* 1. *&* 2. Pasqual. *de viribus patriæ potestat.* 4. *part. capitul.* 3. *num.* 37. Guazin. *Reorum defens.* 12. *capitul.* 1. *num.* 58. *versicul. Et saluus conductus*, Giurba *consil* 57. *num.* 2 *in*

62 *fin.* qui *num.* 3. dicit; quod deceptus † sub Regis securo, in pristinum statum reponi debet vt liberè ius suum consequi possit, Franchis, *decision.* 590. *num.* 7. Baiardus *ad Clar. §. fin. quæst.* 32. *num.* 33. Caualcan. *de brachio Regio, part.* 2. *num.* 316. Guazin. *dict. num.* 58. *versicul. Bene verùm est*, etiamsi assecuratio nulla sit aliquo modo, & causa, vel etiam ex defectu potestatis concedentis securitatem, latissimè per Marium Giurbam *in consil.* 8. *per totum.*

63 Itaque executoriales † ita contrà indefensum fraudulenter obtentæ, sub Regio securo Senatus retinet, vt liberè oppressus, & minus legitimè, maximóque rigore condemnatus defendatur, & ius suum, & iustitiam in iudicium deducat legitimè, & iuxta iuris tramites vindicatur.

64 Fundatur insuper Senatus, ne via † tam nociua dolosis litigantibus aperiatur, neque per indirectum recursus tam necessarius Reipublicæ Christianæ, Regísque præeminentia reddantur illusoriæ, cum fraudibus non sit apperienda via, *l. in fundo, ff. de rei vendication. l. cum ij, §. si cum lis, ff. de transaction. l. qui sub prætextu, C. de Sacrosanct. Ecclesiis, cap. porro. de diuortiis, Clement.* 1. *de usur. Clem.* 1. *§. fin. de concession. præbend.* Lapsius *allegat.* 55. *num.* 2. *in princip.* Calderin. *consil.* 294. *versicul. Item si contrarium*, aliàs 2. *de rerum permut.* Butrius *consil.* 5. *num.* 2. *& consil.* 42. *num.* 2. Alexand. *cons.* 2. *num.* 17. *vers. Non obstat, lib.* 1. Cracta *consil.* 764. *num.* 6. Vbi quod vt occurratur fraudibus

65 † ius admittit latam interpretationem, & facit dispositionem fauorabilem, Petrus de Ancharran. *cons.* 91. *egregiè, ac venerabilis.* Vbi quod

66 fraudibus occurrendum est, † & quod dicitur fieri fraus, quoties constitutio, & lex per indirectum, & cautelam redditur illusoria, sequitur Barbosa *axiomate* 102. *num.* 4. vbi *n.* 5. Quòd nedum via est aperienda fraudibus, sed occurrendum diligenter, ne fiant. Cardinal. Tusch. *tom.* 4. *littera F. conclus.* 475. *per totam*, Marius Anton. *variar. resol. lib.* 1. *resol.* 50. *n.* 31. *& resol.* 62. *num.* 5.

Ea enim semper capienda est interpretatio,

67 † qua fraus excluditur, neque per eam altera partium decepta, & iure suo fraudata remaneat, *l.* 5. 1. 1. *ff de receptis arbitris*. Cracta *cons.* 33. *num.* 25. *& consil.* 91. *num.* 11. *& consil.* 245. *n.* 9. Menochius *consil.* 68. *num.* 23. *&* 24. Giurba *decision.* 1. *sub num.* 30. *ante fin.* Geminian. *consil.* 42. *num.* 11. *vers. Vt ergo istud.* Vbi quod fraudibus occurrendum, ne ius tertij † lædatur, 68
& in eius præiudicium redunder, Barbosa *axiom.* 102. *num.* 4.

Ne igitur dolosi litigantis fraus in eius redundet lucro, & commodo, executoriales istæ furtiuè, & occultè, atque dolosè obtentæ in Senatu retinentur, † cum iniquum sit, ob suum 69
facinus, & audaciam aliquid lucri facere, vt dicit, *l. si ab hostibus, §.* 1. *ff. soluto matrimonio. & l. vltim. in fin. C. de rebus cred. l. itaque in princip. ff. de furtis*, ibi: *Sed nemo de improbitate sua consequitur actionem, & l. si remunerandi, §. Morus, ff. mandati*, vbi ita scribitur: *Nullam actionem eum propter suam calliditatem habere, & l. ita demum, ff. de arbitris*, ibi: *Ne quis doli sui præmium ferat, & l. verùm, §. tempus, ff. pro socio*, ibi: *Æquum non esse, dolum suum quemquam releuare, l.* 1. *in princip.* ibi: *Nec vel ius malitia sua sit lucrosa*, & iterum *l. nec ex dolo*, ibi: *Nec ex dolo suo lucrentur, ff. de dolo malo, & l. sed & si, §. plane, in fine*, ibi: *Ne ei sua caliditas prosit, ff. ad exhibendum, l. penult. C. de legibus*, ibi: *Vt non accipiat fructum suæ caliditatis, & l. dubium, C. de repud.* in idem propè text. *& l.* 2. *C. qui militar. non poss. lib.* 12. *& c. sedes & c. ex tenore, de rescriptis, & c. ex litteris* 2. *de dolo. & contumac. & c. ad nostram, de emption. & vendition.* ibi: *Quia igitur fraus & dolus cuiquam patrocinari non debent, & c. pastoralis, §. vlt. de officio Delegati, c. statuimus eod. tit. lib.* 6. cum aliis. Ex quibus deduci solet † vulgare 70
axioma, quod fraus & dolus nemini debeant patrocinari, de qua August. Barbosa *axiom.* 102. *num.* 1. vbi plures refert DD.

Ex quibus rationibus, & aliis à Senatoribus doctissimis indies consideratis, & in odium seditiosi litigantis † turbare cupientis statum Eccle- 71
siasticum, & temporale Regium, zizaniæque, & irritationi fraudulenter occasionem præbentis, assiduè executoriales huiusmodi (litteris monitorialibus, aut compulsorialibus ad Senatum allatis, & super earum examine recursu pendente) expeditæ, per Iudicium contradictarum retinentur, vt coram Iudice Ordinario Reus oppressus denuò audiatur, & defendatur, neque patitur Senatus istius ius, & iustitiam indebitè, & absque defensione perire, & quia ex defectu iurisdictionis notoriè nullæ sint, obstante Decreto Concilij Trid. *sess.* 24. *de reformatione, c.* 20. vt statim ad responsionem primi argumenti.

Quo regio auxilio, & protectione liberè cantare possunt sic oppressi cum Propheta Regia, *Psalm.* 123. *Laqueus contritus est, & nos liberati sumus*, & iterum ibi: *Anima nostra erepta est de laqueo venantium.*

Quibus suppositis non obstant † in contrariũ 72
considerata argumenta; & non primum sup. *n.* 2. ex decisionibus Rotæ, ac Sanctæ Congregationis declarationibus per Nos adductis hac 2. *p. c.* 17. quæ videntur insinuare Trid. decretum *in d. c. causæ omnes*, non habere locum, nec procedere in executorialibus iam obtentis. Quibus ibidẽ per totũ caput dedimus verã responsionẽ, atq; manifestè probauimus; nẽpe minimè loqui, nec pertinere ad priorẽ partẽ ipsius capitis, *causæ omnes*, tractantẽ de prima instantia Ordinarij præseruandã, sed ad *§. ad hæc*, prohibentẽ iurisdictionẽ

Prælato

Prælatorum inferiorum prætendentium illam habere in suis distrietibus excluso Ordinario, ita vt inter eos contentio oriatur, non quod simplex iurisdictionis exercitium, de quo in principio, *dict. capitis causa omnes*, sed quo ad omnimodam iurisdictionem, & proprietatem eiusdem, vt ibidem clarè ostendimus.

Atque inde resolutionem firmissimam deduximus, † vt verum sit executoriales obtentas 73
in contrauentionem Sancti Concilij Tridentini *in dict. cap.* 20. esse nullas ipso iure ex notorio defectu iurisdictionis, quam in prima instantia prohibet Concilium omnibus quibuscumque Iudicibus Superioribus præter Ordirium, ac ideò etiam post executoriales Regem nostrum, vti posse Regalia protectionis Concil. Tridentin. latiùs in eodem *cap.* 17. resoluimus per totum, & sic argumentum hoc tor-
quetur, quoniam † si executoriales expeditæ 74
in contrauentionem prædicti decreti Tridentini ante recursus ad Regem pendentiam detinentur, nouiter causa remissa Ordinario, estque locus protectioni Concilij; quantò magis recursu iam pendente, quod multò magis aggrauat violentiam, & oritur contemptus Regis, & illuditur, detrahitúrque Senatus authoritati, víque vi additur.

Respondetur ad secundum (ex † iuribus, & 75
Rotæ decisionibus fulcitum) provt iam superius *à num.* 17. *cum seqq. vers. Quibus tamen, & aliis*, vbi probauimus, quòd accedente legitimo impedimento citandi, aut citati, provt est recursus ad Regem; non adstringitur reus comparere, sed terminus monitorialium ipso iure suspensus intelligitur, quia tunc non potest dici contumax. Et quia impedimentum non prouenit ab authoritate propria citati, & de facto, sed de iure, provt loqui diximus, & probauimus iura in dicto secundo argumento adducta, & Rotæ decisiones in eisdem fundatas non subsistere, sed magis ex odio recurrentis prouenire, atque ideò cessare in eo contumaciam, & vlterius ad iura, quibus nititur hic Rotæ rigor, validè satisfecimus infrà hac 2. *part. c.* 24. *à num.* 17. *cum seqq. vers. Deinde quoniam ad deueniendum.*

Sed quo iuris colore valeat Rota † tanto ri- 76
gore prosequi legitimè recurrentem ad Regem pro remedio violentiæ sibi iniquè illatæ; penitùs ignorant omnes doctissimi, & piissimi viri horum Hispaniarum Regnorum, cùm recurrens omni iure excusatus sit ex hactenus comprobatis, nec illum rectè inferre, nec roborare potest ex Bull. Cœn. Dom. huc tendente, cum in nulla eius parte loquatur de recurrente ad Regem pro tollenda violentia, nec de recursu violentiæ vtente, sed dumtaxat de Tribunalibus, quæ impediunt executionem litterarum Apostolicarum, malitiosè nempè, & sub ficto colore violentiæ tollendæ, & eo solo animo impediendi, non tamen quando sincerè, æquo animo, & Christiana sanáque intentione, & fine dumtaxat tollendæ violentiæ probabiliter existentis, & supplicandi Sanctissimum, vt alibi suo loco latius diximus 1. *part. cap.* 2. *à num.* 111. *cum seqq.*

Nec dicta Bulla in hoc *capitul.* 14. tangente 77
retentionem † litterarum Apostolicarum, & supplicationem ad Sedem Apostolic. aliquid de parte recurrente loquuta fuit; sed dumtaxat illi onus iniungit prosequendæ supplicationis legitimè, supponens hoc fine posse retentionem litterarum ex iusta causa licitè præstari à Senatu, & postulari ab oppressis, & licet ipsa Bulla *in cap.* 15. *antecedente*, & etiam in priori parte huius *cap.* 14. loquatur etiam de re- 78
current appellante † ad Iudices laicos à litteris Apostolicis gratiæ, aut iustitiæ, & in eorum Tribunal introducente causam appellationis huiusmodi, vt cognoscant de causa principali tanquam Iudices, vt ex eadem Bulla, & prædictis eius capitibus non obscurè, nec sub verborum inuolucro, sed expressissimè claris & disertis verbis patet, quo casu iustissimè decernit dict. Bulla: Adhuc tamen ibidem, vel alibi in cæteris eiusdem Bullæ capitibus nihil penitus loquitur de licitè recurrente ad Principem, pro tollenda violentia, vti latiùs diximus *de Regia protectione*, 1. *part. cap.* 1. *per totum*, & signanter *à num.* 231. *cum sequentibus*, de eisdem Bullæ capitibus loquuti fuimus post magnam Doctorum allegationem.

Imò hoc *capitul.* 14. tangente hunc recursum 79
pro retinendis litteris, † non solùm loquitur de recurrente, nec in illum dirigit dispositionem, sed potius licitè facere supponit, ita vt penitùs excusetur recurrens vtendo remedio, & auxilio cunctis parente vi oppressis, palamque, & communiter vsitato; est quippe omni iure inculpabilis, & excusatus. Si enim culpa est in perpetam præstante auxilium, & protectionem, in quem dirigitur Bullæ dispositio, & intentio; non in postulante, & recurrente, in quem verba Bullæ nullatenus dirigun-
tur, nec conueniunt, & meritò; cùm faciat quod publicè fieri soleat in iis Regnis, cæterísque Christianæ Religionis, vt hactenus comprobauimus *à num.* 40. *cum sequentibus*, & *num.* 26.

Et lex pœnalis ad alias personas, & casus vl- 80
tra expressos † extendi non debet, *l. factum cuique*, §. *in pœnalibus*, *ff. de regulis iuris*, *cap. in pœnis*, *eodem titulo*, *lib.* 6. Surdus plures referens *de aliment. titul.* 1. *quæst.* 41. *num.* 12. pleníssimè Farinacius *fragment. criminal. part.* 1. *littera E.* Gratian. *disceptation. tom.* 5. *capitul.* 972. *num.* 12. Nec etiam per similitudinem, & rationis identitatem † plenè Farinacius loco 81
citato, *à num.* 188. *cum sequentibus*, nec pœna irrogatur nisi expressè lege caueatur *authentic. de non eligend. secundò nuben.* §. *cum igitur*, *l. antiquis impediat.* §. *Diuus autem Marcus*, ibi: *Pœnam tamen in eum statutum non esse*, *ff. de religiosis & sumpt. funer.* abundè Farinacius *quæst.* 18. *num.* 7.

Nec est credendum, nec vlla imaginatione humana potest cadere; † voluisse Papam mise- 82
ris vi oppressis hoc vnico, saluberrimóque refugio priuare, aut delere, cum penitus alio sint priuati, vel saltim tam longè absit ab iis Hispaniarum Regnis, & tot ambagibus & difficultatibus imbutum, vt impossibile potius iudicetur, & tandem non nisi consequi, quàm iam causata vi, & damno radicato; ac ideò remedio, & legitima defensione priuandus non erit vi oppressus, de quo suprà 1. *part. cap.* 1. §. *vnico*, *per totum.*

83 Nam defensio, quam Princeps † præstat (provt tenetur) oppressis; cùm proueniat ab origine & fonte peremni iuris naturalis, vt dictum est suprà 1. *capitul.* 2. *à num.* 101. *cum sequentibus.* atque pluries in hoc tractat. nullo modo sublata illis intelligi potest per Bullam Cœnæ Domini, vt suprà 1. *part. capitul.* 2. *per*
84 *totum*, abundè remanet probatum, † quia ius naturale non potest tolli, nec in aliquo detrahi, seu derogari, §. *sed naturalia institut. de iure naturali gentium, & Ciuili, leg. eas obligationes* 8 *ff. de capitis diminut. leg. ius agnationis* 34. *ff. de pactis, leg. iura sanguin.* 8. *ff. de regulis iuris*, exornat Ioannes Garcia *de nobilitate, glossa* 7. *num.* 17. Conan. *lib.* 1. *Commentarion. capitul.* 7. *num.* 6. *& capitul.* 10. *num.* 7. Pro quibus non omittam elegantissima Ciceronis verba, *lib.* 3. *de Republica*, ibi: *Est vera lex, recta ratio naturæ congruens, diffusa in omnes, constans, sempiterna, quæ vocet ad indicium iubendo, vetando, à fraude detineat, huic legi nec prorogari fas est, nec derogari ex hac aliquid licet, neque ita abrogari potest, nec verò, ante per Senatum, aut per Populum solui hac lege possumus, nec quærendus est explanator, aut interpres alius, nec erit alia lex Romæ, alia Athenis, alia nunc, alia posthac, sed & omnes gentes, & omni tempore vna lex, & sempiterna, & immutabilis continebit:* consonant, *l.* 5. *tit.* 4. *part.* 4. *l.* 34. *tit.* 34. *part.* 7.

85 Conducit quod eleganter † docuit Cuiacius *in leg.* 1. §. *huius studij, versicul. Nunc tractemus, ff. de iustit. & iure, in recitationibus solemnibus, pagin.* 1349. comprobans explicationem Glossæ ibi dicentis: *Natura, idest Deus*, vt idem sint Deus, & natura. Post Marchum Tullium, & Plutarchum, & Lactantium, *lib.* 7. prosequitur, & facit in hæc: *Ius ergo naturale est, quod natura, idest, Deus Parens rerum omnium, & vniuersi gubernator, omnia animalia docuit, idest, cuius genere ea fuit, atque petita:* nam subiicit Vlpianus *hoc loco. Videmus omnia animalia istius iurisperitia censeri,* & paulò post, ibi: *Ergo istius iurisperitia omnia animalia censentur, idest, iurisperitiam habent, nec enim minus ea ius illud natura docet, quàm homines, & qui docet peritum, facit eum, quem docet. Ergo hoc iure naturali Natura, seu Deus imbuit, non tantùm homines, sed etiam belluas, tam feras, quàm cicures, & aues, & pisces.*

86 Elegantissimè etiam hoc idem † confirmat Francisc. Conan. *lib.* 1. *Commentar. capitul.* 4 *folio mihi* 19. *littera C. D. E.* sic dicens: *At existimo, vim vt repellamus, hoc etiam iure concessum esse, non inuentum, cum id bestiarum sensibus infixum esse videamus.* Et paulò post, ibi: *Sed si vis inferatur, nulla est, cui non sit ira, non*
87 *sit animus, iniuriæ impatiens,* † *& prompta, si noceas, ad defendendum alacritas, est hæc (vt scribit Tullius pro Milone) non scripta, sed nata lex, quam didicimus, accepimus, legimus, verùm ex natura ipsa arripuimus, hausimus, ad quam non docti, sed facti, non instituti, sed imbuti sumus, &c.* Et paulò post *s* ibi: *Neque quisquam est rerum omnium, quæ gignuntur in ter-*
88 *ra, quod non aliqua habeat naturæ* † *adiumenta, quibus se vindicet ab externis offensionibus, & iniuriis*, vt ait Lucretius, *lib.* 5. *Quodsi in omni natura hoc perspicitur in esse, in homine sanè multo magis sese ostentat, vt nemo sit bene informatus à natura, qui libenter, aut patienti animo ferat iniuriam, atque idest, quod dicit Florentinus licere, vt vim, atque iniuriam propulsemus, &c.*

Igitur si à Deo ipso prouenit hæc lex naturalis, à nemine tolli, impediri, aut derogari potest, licet, quia eius est tollere & abrogare, cuius est condere, vt hactenus latius satis probatum remanet, & per consequens nec à dicta Bulla sublata intelligitur vi oppressis hæc iusta, & permissa defensio, nec talis Summorum Pontificum intentio ex ea colligitur, sed contraria, vt ex ea patet, & est ostensum abundè suprà 1. *part. capitul.* 2. *à num.* 101. *cum multis sequentibus.*

Ad quid igitur tantus Rotæ rigor, tam in negando audientiam recurrenti, † illum- 89
que habentis pro excommunicato, quem omnes ferè Iurisprudentiæ, & sacræ Theologiæ professores à Censurarum incursu excusant, & non ligatum probant vnanimiter, provt 1. *part. in capitul.* 2. *à num.* 10. *à num.* 24. 33. *& 34. & in cap.* 3. *à num.* 25. *& sequentibus*, plenius vidimus? Quam in modum procedendi contra ipsum legitimando citationes omnino reprobatas à iure, sine actis, vel informiter præsentatis, & transumptis, & vt plurimum illum absentem per iudicium contradictarum, & inauditum condemnando, facilè supplendo quoslibet iuris etiam naturalis defectus in odium (vt ipsa Rota clarè & aperto ore passim fatetur) recurrentis. Hoc enim magis est affligere afflictos, & afflictionem afflictioni addere, contra quod iura omnia clamant, *leg.*
90 *nauis, §. cum autem,* † *ff. ad leg. Rhodiam de iactu, leg. Diuus Marcus in princip. ff. de offic. Præsid. leg. si idem, ff. de iur. omnium Iud. leg. pœna, §. fin. ff. ad leg. Pompeiam, de parricid. leg. tam mentis, Cod. de Episcop. & Cleric. cap. ex parte de Clerico. agrotan. cap. si quis à proprio.* 11. *quæst.* 5. *cap.* 1. §. *scriba. de prohibita fandi alienat. per Federic.* Quo indubiè violentia crescit, vísque vi augetur, quæ magis incendit charitatem Catholicam Senatus Regij ad illam propulsandam, & repellendam, & ad protegendum vi oppressum aperiendo illi viam à iure probatam ex Tridentin. ne ius suum pereat defensione carenti, vt de eo cognoscatur nouiter ab Ordinario retentis in Senatu executorialibus, perperam per iudicium contradictarum contra recurrentem expeditis.

CAPVT

CAPVT XXI.

Nuntius Apoſtolicus cum poteſtate Legati de Latere, eſto quod de iure Ordinarius dici poteſt, an cum Ordinariis in prima inſtantia concurrat, ita vt eius litteras Senatus Ordinario non remittat.

Et an Nuntius ipſe queat exequi litteras Apoſtolicas in prima inſtantia directas Ordinario, ſiue in forma dignum, ſiue in forma gratioſa, ſeu diſpenſationes.

SVMMARIVM.

Nuntios ad partes miſſos non ordinariam, ſed delegatam habere iuriſdictionem, qui teneant, num. 1.

Legati de iure communi Ordinarij dicuntur, & cum Ordinariis ſuæ prouinciæ concurrunt, n. 2.

Nuntij Apoſtolici Hiſpaniæ, cum poteſtate Legati de Latere miſſi, Legati de Latere poteſtate funguntur, num. 3.

Clauſula (cum plenitudine iuris Canonici) importat, vt prouiſus conſequatur omnia iura aliis Canonicis debita, num. 4.

Priuilegium adinſtar alterius iam conceſſi ſortitur parem, & eundem effectum cum illo, n. 5.

In priuilegio adinſtar alterius repetuntur omnia, quæ in relato continentur, n. 6.

Conceſſum ea lege, vt habeat vim alterius rei, huius naturam, & effectus aſſumit, ac ſi eadem fuiſſet realiter, num. 7.

Caſus duo, quando ſunt à iure æquiparati diſpoſitum in vno, in alio repetitur, n. 8.

Nuntij facultas cum poteſtate legati de Latere ſuperflua foret, ſi idem non operaretur, quod ius abhorret, num. 9.

Verba abundantia toleranter quando ad maiorem declarationem apponuntur, & tollendæ dubitationis gratia, num. 10.

Legatus de Latere, & Legatus cum poteſtate de Latere pares ſunt, num. 11.

Nuntiorum facultates cum poteſtate Legati à Latere partim ſunt Ordinariæ, partim extraordinariæ, num. 12.

Legatus cum poteſtate Legati à Latere cognoſcit de appellationibus ad Papam remiſſis, n. 13.

Adæquatus potitur eodem iure, quo is, cui adæquatur, num. 14.

Nuntius Apoſtolicus cum poteſtate Legati de Latere, abſque alia facultate eandem habet poteſtatem, & priuilegia, quæ Legatus de Latere, num. 15.

De Legato à Latere ad Nuntium cum poteſtate Legati à Latere valet argumentum, n. 16.

Appellationem ad Sedem Apoſtolicam emiſſam ſicut Legatus de Latere poteſt committere, ita & Nuntius cum poteſtate Legati à Latere datus, num. 17.

Nuntius virtute clauſulæ (cum poteſtate Legati de Latere) cognoſcit de Cauſis exemptorum, Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiectorum, n. 18.

Eraſmus à Cochier confuſè loquens de Legatis miſſis non habentibus iuriſdictionem in exemptos, declaratur, num. 19. & 20.

Nuntij cum facultate Legati de Latere non ſunt verè Legati de Latere, ſed ſimilitudinariè reſpectu exercitij, num. 21.

Religio non Mendicantium, cui datur priuilegium adinſtar Mendicantium, non eſt Mendicantium, licet eius priuilegiis vtatur, n. 22.

Legatus à Latere de iure communi cum Ordinariis concurrebat, num. 23.

Nuntij, & Legati à Latere nouiori Trident. diſpoſitione in prima inſtantia iuriſdictionem aliquam non habent, nec cum Ordinariis concurrunt, num. 24.

Nuntius ſi ſe intromittat cognoſcere in prima inſtantia, Senatus remittit cauſam Ordinario, num. 25.

Nuntius Apoſtolicus an iuriſdictionem delegatam, vel Ordinariam habeat, n. 26. *remiſſiuè.*

Nuntius Hiſpaniæ an valeat exequi litteras directas Ordinariis in prima inſtantia, num. 27. & *ſeqq.*

Gratiæ in forma dignum, & diſpenſationes matrimoniales Ordinariis, non aliis dirigi ſolent de ſtylo Romanæ Curiæ, n. 28.

Item etiam diſpenſationes aliæ, abſolutiones, & monitoriales, necnon criminalium commiſſiones Ordinario ſolent dirigi, n. 29.

Aliæ ſunt commiſſiones, quæ non ſolùm Ordinariis committuntur, ſed & aliis in dignitate conſtitutis, vt in exemplis, n. 30.

Nuntius aliquando admiſit executionem diſpenſationum, aut in forma dignum commiſſam Ordinariis, aliquando reluctauit, n. 31.

Nicolai Garciæ obſeruatio commemoratur tenentis, Nuntium non poſſe exequi diſpenſationes, & gratiam dignum, *cum non ſit in commiſſione nominatus, num.* 32.

Nuntium eſſe executorem vniuerſalem litterarum Apoſtolicarum nullo iure probatur, nec in ſuis titulis talis facultas legitur, n. 33.

Et quando foret talis executor, intelligitur litterarum in forma gratioſa, non in commiſſaria, maximè in forma dignum expeditarum, n. 34.

In omnibus tamen poſt factam executionem per Delegatum nominatum poteſt, n. 35.

Reſolutio Nicolai Garciæ, & Franciſc. Leonis, quod nunquam practicatur Nuntium poſſe ſe intromittere in cauſa aliis delegata, num. 36. & *ſeqq.*

Litteræ directæ alicui Delegato ſpecialiter ſi coram alio præſententur, ſententia, & proceſſus ſunt nulli ex defectu iuriſdictionis, n. 37.

Delegatio facta in vnam perſonam ſine ſubdelegatione in aliam transferri nequit, n. 38.

Commiſſiones, quæ de ſtylo Curiæ debent, & committuntur Ordinariis, ſi in eis ſe intromittat Nuntius in prima inſtantia, Senatus Ordinario remittit, num. 39.

Iura loquentia de iuriſdictione Legati à Latere procedunt in Nuntiorum cum poteſtate Legati de Latere miſſo, num. 40.

LICET ab aliquibus ſectetur, Nuntios Apoſtolicos † ad partes miſſos non ordinariam, ſed tantummodo dalegatam iuriſdictionem habere, nec cum Ordinariis concurrere, vt probant Petrus Barboſa *in l. cum Prator. 12. §. 1. n. 63.* 1

de Iudiciis, quod fundat variis doctrinis à se adductis à principio eiusdem §. Ioannes Franciscus Leo *in Thesauro fori Ecclesiastici. 1. part. capitul. 2. num. 19. & num. 20. & 2. part. capitul. 1. num. 8. & capitul. 7. num. 61. & 63.* & videndus Azeued. *consil. 25. num. 37. & sequentibus.* Augustinus Barbosa *in remission. ad cap. causa omnes 20. session. 24. de reformation. addition. 4.* Villadiego *in tractatu de Legat. quæst. 4. num. 10. & quæst. 18. num. 6. & 14.*

Eorum tamen opinio procedere potest in
2 Nuntiis simpliciter † missis à Sede Apostolica; non tamen in Legatis de Latere, & Nuntiis missis cum potestate Legati à Latere, ideò quidem sicut de iure communi Legati à Latere dicantur in suis Prouinciis, & Regnis, ad quæ sunt missi, Ordinarij, & cum Ordinariis concurrant, vt probat textus *in cap. 2. de officio Legati, lib. 6.* ibi: *Ordinarios reputantes*: Nauarrus *in cap. cum contingat, de rescriptis, remedio 5. num. 2. & in tractatu de Indulgent. notabil. 28. num. 19.* Gutierrez *Canonicar. lib. 1. capitul. 11. num. 4. cum sequentibus.* Thomas Sanchez *in tractatu de matrimonio, lib. 1. disput. 28. num. 28. & lib. 8. disput. 28. num. 4.* Hieronym. Gonçalez *ad Reg. 8. Cancellar. glossa 21. num. 34. & glossa 24. num. 36.* Molina *de iustitia & iure, tom. 6. disputation. 9. num. 13.* Azor. *institut. moralib. part. 2. lib. 5. cap. 27. quæst. 5.* Augustinus Barbosa *in collectan. ad dictum capitul. 2. num. 3.* & Stephanus Gratian. *disceptat. forens. cap. 226. num. 2. & 3.*

Pariformiter Nuntij Apostolici, qui ad hæc
3 Regna mittuntur † cum potestate Legati de Latere, potestate Legati vti possunt, & verè habent: *Quid enim interest, an Proconsul, an pro Consulari dignitate quis legetur*, iuxta textus *in l. 1. de tutor. & curat. datis ab his*; & faciunt *cap. proposuit. de concessione præbendæ*, Geminian. & alij *in cap. fin. eodem tit. lib. 6.* Moneta *de distribution. quotidian. part. 2. quæst. 1. num. 13.* Staphileus *de expectatis, sub num. 38. versicul. Et quod dictum est, de distribution. D. Loter. in tract. de re benefic. lib. 1. quæst. 18. num. 48. & 49.* Barbosa *de clausul. 36. in fin.* dicentes, quòd
4 † clausula (*Cum plenitudine iuris Canonici*) importat vt prouisus habeat, & consequatur omnia iura aliis Canonicis expectantia.

Fuit etiam, quoniam facultas, aut priuile-
5 gium concessum alicui † adinstar alterius facultatis, aut priuilegij alteri iam concessi, importat, vt fortiatur eundem, & parem effectum cum alio, ad quod adæquatur, probant Felinus *in cap. nonnulli, num. 7. de rescriptis*, Abb. *in cap. inter dilectos, num. 9. de fide instrumentor.* Apostilla ad eundem, *in cap. cum olim, num. 5. verf. Ad instar. de consuetudine*, Parisius *consil. 22. num. 5. vol. 4.* Romanus *consil. 383. num. 23.* Augustinus Barbosa *in tract. de clausulis. 5. num. 2. & sequentibus*, Erasmus à Cochier *de iurisdictione ordinar. in exemptos, part. 1. quæst. 17. n. 17.*

Per hanc enim relationem omnia, quæ in
6 priori facultate, † & dispositione continentur; censentur repetita, adnotata *in l. omnia in fin. C. de Episcop. & Cleric.* Cardin. Tuschus *tit. 6. littera P. conclus. 763.* Mandosius *de priuilegiis ad instar. q. 4.* Suarez *de legib. lib. 8. cap. 15. num. 2.* Barbosa *clauf. 5. num. 4. 5.* qui *num. 6.* dicit, quod referens est in relato cum omnibus suis qualitatibus, vt post Decium, Socinus Parisius, & alios inquit Menochius *consil. 847. num. 3.* infinitos penè refert Barbosa *axiomat. 201. per totum.*

Et quia quando aliquid concessum est ea le-
7 ge, & clausula, † vt habeat vim, & robur alterius rei, seu dispositionis, debet eius naturam, & effectum assumere, & perinde haberi, ac si verè & realiter illa fuisset, vt tradunt triginta & quatuor Doctores quos refert & sequitur, Menochius *consil. 1033. num. 7.* quibus adde Iaff. *in prælud. feudo. num. 90.* Ruinus *consil. 9. num. 16. volumin. 1.* Paris. *consil. 17. num. 1. volumin. 1.* Socinus Senior. *inter Consil. Brun. consil. 10. num. 16.* Afflictis *decision. 282. num. 10.* Cephal. *consil. 152 num. 17. & 59. & consil. 173. num. 8.* Minsinger. *cent. 4. observation. 84. num. 3.* Andr. Gaill. *lib. 1. observation. 50. num. 1.* Berer. *consil. 51. num. 4. & consil. 131. num. 3.* Surdus *consil. 15. num. 22.* Saccius *consil. 50. num. 26.* Peregrinus *consil. 18. num. 8. volum. 1.* Thesaur. *decis. 146. num...* plures citat Ioannes Anton. Bellon. *consil. 45. à num. 48.*

Cui conuenit, quod quando † duo casus sunt æquiparati, & adæquati in iure, dispositum in vno, censetur dispositum in alio, Glossa verbo, *Aduocandum, in l. mancipia, Cod. de seruis fugitiuis, glossa fin. in l. si quis seruo, Cod. de furtis, glossa in cap. si postquam, de election. lib. 6.* Tiraquel. *de retract. lignag. §. 15. glossa 1. num. 10.* Anton. Gomez *variarum lib. 3. cap. 11, num. 1. verf. Aduertendum tamen.* Molin. *de primogeniis, lib. 2. cap. 8. num. 16.* Petrus Surd. *de alimentis, tit. 2. quæst. 10. num...* Caldas Pereira *de potestate eligendi, cap. 7. num...* Flores de Mena *variar. quæst. 3. num. 27. & num. 29.* Barbosa *axiom. 39. num. 9.* Igitur cum Nuntius sit datus adinstar facultatis, & potestatis Legati, istius omnis potestas in illo repetenda, cùm omnis concessa intelligatur.

Alias enim superflua foret, † & abundans 9
illa clausula, *Cum facultate, & potestate Legati*, quod lex abhorret, *l. si quando, cum vulgaribus, ff. de iure iurand.* Et tunc solum verba 10
abundantia tolerantur, † quando sunt apposita ad maiorem declarationem, & expressionem, & tollendi dubitationis gratia; optimus text. *in l. 1. §. sed sciendum, versicul Ego puto, ff. de ædilitio edicto*, Mantica *de coniectur. vltim. voluntatum, lib 6. tit. 1. num. 25.* Gonçalez *in Reg. 8. Cancell. glossa 6. à num. 26. cum p-uribus seqq.* latè & optimè per Castillum *controuers. tom. 4. cap. 17. à num. 44.* vsque ad finem cap. qui plures allegant.

Quod in his terminis de hac clausula (*cum potestate legati à Latere*) considerauit Born. *in tractat. de potestate Legati à Latere, num. 68. & num. 69. volumin. 14. tractat. DD. fol. 274.* quam etiam plures alij Doctores opinionem obseruant, & in ea residet sententia Nauarrus *in cap. cum contingat, remedio 5. num. 2. de rescriptis, tom. 2.* dum sic loquitur. Paria sunt, 11
† quem esse Legatum Cardinalem, & Legatum à Latere, ac Legatum cum potestate Legati à Latere, vt pulchrè determinauit Decius *consil. 149. column. fin.* & facit *l. in testamento, ff. de conditionibus, & demonstration.* Addens eiusmodi † facultatem partim esse Ordinariam, 12
partim extraordinariam; exorbitantes enim quædam clausulæ faciunt eiusmodi Legatum, maiorem Ordinario Legato, Abb. *in cap. cæterum,*

rum, col. 5. de Iudiciis, Glossa & Cardinal. *in Clement. 2. de Officio Ordinarij.* Vnde (inquit
13 ipse) huiusmodi Legatus † potest cognoscere de causis appellationum ad Papam interpositarum. Hactenus Nauarrus, quam sententiam amplectitur, atque Doctorum authoritatibus comprobat Vuamessius *cons. 42. num. 3. de officio Delegati, part. 1.* Paris. *cons. 17. num. 3. & seq. vol. 4.* Iacobus Philippus Portius *cons. 28. num. 6.* Francis. Marcus *decis. 135.* Adæquatus enim cen-
14 setur eodem iure, † quo is, cui adæquatur, Parisius vbi proximè latè tractat.

Et quod Nuntius Apostolicus cum potestate
15 Legati missus, † Legati iure vtatur; firmat Hieronymus Gonzalez *in Regul. 8. de mensibus & alternat. glossa 9. in annotat. a num. 268.* Et quod Nuntius missus cum potestate, seu authoritate Legati de latere, absque alia speciali facultate, & instructione secreta, habeat eadem priuilegia, & potestatem Legati à latere, probant post Decium *in cons. 128.* Villadiego *de Legat. quæst. 9. num. 9.* Gigas *de pensionib. quæst. 6. num. 19.* Cuchus *lib. 2. tit. 5. num. 86.* Mandosius *regul. 13. Cancel. q. 6. num. 4. & de monitoriis q. 60. num. 41.* Quintana Dueñas *Ecclesiast. lib. 1. cap. 5. num. 3.* & Zechius *de Republica Ecclesiastica. c. de statu Legati. sub num. 4. vers. Quinto post, & de benef. & pensionibus, cap. 2. & cap. 5. num.* Hieronymus Gonçalez *glossa 23. num. 23.* optimè Nicolaus Garcia *de benefic. 5. part. cap. 3. num. 82.* & benè conducunt, quæ Petrus Moneta *de commun. vltimarum voluntatum cap. 10. num. 223.*
16 *iuncto num. 321. & 322. cum seqq.* † vbi arguit de facultate Legati à latere ad Nuntium cum potestate Legati de latere, post multos Doctores, quos ibidem ad eandem argumentationem adducit. Validum est etenim argumentum: Legatus à latere potest hoc facere; ergo idem potest Nuntius cum potestate Legati de latere, ex præfatis DD. & fundamentis. Et de hac potestatis æquiparatione Legati de latere, & Legati cum potestate, seu facultate Legati de latere, vide etiam Sebastianum Vantium *de nullitat. sentent. ex defectu iurisdictionis Delegati, n. 23.*

Et ideo sicut appellationem ad Sedem Apostolicam interpositam potest Legatus de latere
17 committere; † ita pariter, & Nuntius habens potestatem Legati de latere, Nicolaus Garcia *de beneficiis, part. cap. 2. sub num. 85. 87. & num. 80.* Hieronymus Gonçalez *glossa 12. n. 30. & à num. 28.* Scaccia *de appellationibus, quæst. 17. limitat. 47. memb. 3. & suprà, & quæst 8. num. 16.* optimè & latè Valascus *consult. 62. per totam,* Barbosa *in collectan. ad cap. constitutus 45. num. fin. de appellationibus,* vide Gratianum *decis. 199. num. 2.* in addition. Nos *de Regia protect. 2. part. cap. 13. num. 234.* provt communiter practicari videmus in hoc Tribunali Illustrissimi Nuntij Hispaniæ, & etiamsi nominatim appelletur ad Sanctissimum proprio nomine expressio, quoniam consideratur non persona, sed Tribunal & Sedes Apostolica, provt Nos altius Deo dante tractabimus *in tertio tomo de Regia protectione*, propediem edendo. Adde quæ contra Ioannes Chochier diximus suprà *cap. 14. in fine hac 2. part.*

Nunc etiam quotidie videmus, Nuntium
18 Hispaniæ cognoscere de causis † Religiosorum, Religionum, & aliorum quorumlibet indistincte omnium exemptorum, aliàs immediatè subiectorum Sedi Apostolicæ, ex vi, & participatione clausulæ prædictæ (*cum potestate Legati*) cum istius potestas ad id extendatur, text. *in cap. veniens*, vbi Franchus *de verborum significatione, in 6. cap. si Abbatem, de electione, lib. 6.* Abbas *in cap. cum venerabilis, num. 5. in fine, de consuetudine* Felinus *in cap. graue, n. 3. de officiis Ordinarij.* Romanus *consil. 398.* Villadiego *in tractat. de Legato, part. 1. quæst. 8. num. 20.* latè Parisius *cons. 28. num. 13. & sequentibus, lib. 4.* Abb. *in cap. 1. num. 8. de officio Legati.* Romanus *cons. 398.* & alij plures relati ab Erasino Chochier *in tract. de iurisd. ordinar. in exemptos, part. 2. q. 2. num. 7. tom. 1.* ita & pariter Nuntius eiusdem Legati à latere potestatem habens de quibus exemptis cognoscit.

Et licèt ipse Chochier in dict. *quæst. 2. num. 5.* 19
videatur (licèt obscurè & confusè) † sentire contrarium, vt in exemptos Legatus missus iurisdictionem non habeat, si intelligit (quod non aperit) de his Legatis missis cum facultate & potestate Legati de latere; perperam, & nimis inaduertenter loquutus fuit, & cautè legendus: omnes quippè doctrinæ, & fundamenta à se adductæ manifestè illum conuincunt, cum loquantur in Legatis simpliciter missis absque hac clausula (cum potestate Legati de latere.)

Et quatenus ipse Doctor ibidem *num 5.* adie- 20
cit Gomessium, † Glossam, Abbatem, Franchum; & Boërium ad hoc, quod solum Cardinales Legati sint à latere, & concessio facta Cardinalibus Legatis à latere non extenditur ad alios Legatos de latere creatos non Cardinales, ex Rocho de Curte *in tract. de consuetudine, num. 323.* verum est; quando simpliciter creati sunt, non verò quando expressè creantur cum potestate, & facultate Legati de latere, vt hactenus probatum est, & quod non nisi Cardi-
21 nales, Legati de latere sunt; † verum est, quia etiam Nuntius Apostolicus licèt cum potestate Legati de latere missus non est verè, & realiter Legatus de latere, sed tantum respectu exercitij potestatis adæquatione, & similitudinariè, cum certum sit, quod similis non sit idem, vt post plurimos Barbosa *axiom. 208.* quem vide in proposito *n. 2.* provt quando Religioni non men-
22 dicantium † datur à Sede Apostolica priuilegium adinstar mendicantium, non propterea erit Religio mendicantium, licèt pariformiter eorum priuilegiis fruatur.

Quæ omnia obserua, quoniam ad multa valde vtilissima pro facultate Nuntij Illustrissimi nostræ Hispaniæ quotidie deseruiunt.

Quibus igitur suppositis videtur dicendum,
23 quod cum Legatus à latere † dicatur de iure Ordinarius, cum Ordinario concurrat, vt ex *c. 2. de officio Delegati, lib. 6.* diximus suprà in princip. *num. 2.* pariformiter eadem, & æqualis potestas repetenda erit in Nuntio Apostolico, cum virtute clausulæ eiusdem potestate fungatur.

Quæ doctrina licèt iure communi vera sit;
24 tamen hodie nouiori † dispositione Sancti Concilij Tridentini *in dict. cap. 20. sess. 24. de reformatione*, expressè prohibitum extat tam Nuntiis, quàm Legatis etiam de latere cum Ordinariis concurrere, quibus dumtaxat cognitio, & iurisdictio in prima instantia attributa est, seu præseruata, cæterisque prohibita, nisi in secunda instantia, & aliis mediis, quibus ab

Ordinariis recedere in prima instantia licèt de iure, iuxta quæ Nos hac 2. *p. cap.* 3. *per totum*, & *in cap.* 5. *cum suis* §.§. & alibi sæpè: verba igitur dict. *Concily in* §. *Legati quoque sunt*, hæc & expressa: *Legati quoque etiam de latere, Nuntij, Gubernatores Ecclesiastici, aut alij quarumcumque facultatum non solum Episcopos in prædictis causis impedire, aut aliquomodo eorum iurisdictionem iis præripere, aut turbare non præsumant, &c. Aliàs eorum processus, ordinationésve nullius momenti sint, atque ad damni satisfactionem partibus illati teneantur, &c.* Et iuncto principio eiusdem cap. Quare non est dubium, quod si se Nuntij intromittant in prima instantia ad cognoscendum
25 de quibuslibet causis, † quomodolibet pertinentibus ad forum Ecclesiasticum; Senatus additus pro protectione Concilij Tridentini, ex capite Regaliæ Regis Ordinario illas statim remittet; cum in prima instantia iurisdictione careant, vt latiùs deduximus suprà hac 2. *part. cap.* 3. provt infiniti penè probant Doctores citati suprà hac 2. *part. cap.* 6. *per totum*, vbi abundè quod ex defectu iurisdictionis omnia acta, & sententiæ nullæ sint, idem probat Franciscus Leo ad principium huius capitis citatus,
26 apud quem, † & alios ibi adductos; an Nuntius hodie iurisdictionem delegatam, vel Ordinariam habeat, quod nostri non est examinare.

Quantum verò attinet ad secundam partem
27 huius capitis, † an Nuntius Hispaniæ possit exequi commissiones à Sede Apostolica in prima instantia factas Ordinario, vel aliis *in forma dignum*, aut forma gratiosa, & dispensationes; animaduertendum erit, quod quædam commissiones sunt, quæ de stylo Romanæ Curiæ so-
28 lum fiunt, & dirigi assolent Ordinariis, † non aliis, vt gratiæ in forma dignum iuxta constitutionem *Pij V.* 1602. & dispensationes matrimoniales, iuxta *S. Concil. Trid. sess.* 22. *de reformat. cap.* 5. & aliæ dispensationes, & absolutio-
29 nes, & monitoriales, † causarum criminalium commissiones iuxt. *Concil. sef.* 13. *de reformat. cap.* 2. Garcia *de beneficiis*, 6. *part. cap.* 2. *sub n.* 58.
30 aliæ sunt commissiones, † quæ non solum fiunt, & dirigi solent Ordinariis, sed etiam aliis personis in dignitate constitutis, vt executiones gratiarum beneficiorum in forma gratiosa, aut in forma commissaria, non tamen in forma dignum, & executiones pensionum, & delegationes causarum, & litium, provt Garcia vbi proximè.

Igitur ipse Garcia ibidem sub dict. *n.* 58. *vers. Sed restat hìc noua difficultas*, latè examinat, an Nuntius possit exequi præfatas commissiones directas officiali Episcopi in forma dignum, &
31 dispensationes, † & hinc inde multa confert exemplaria, & casus contrarios in facti contingentia, in quibus aliquando Nuntius, cui præsentata fuit præfata commissio, acceptauit, & expediuit; in aliis vero eiusdem generis reluctauit, sibi non competere dicens, in qua controuersia contra ipsos etiam ad fuisse Doctorum sententias, seu opiniones aliis firmantibus Nuntium esse vniuersalem executorem omnium commissionum Apostolicarum, aliis verò negantibus.

Ipse tamen ibidem sic ait: Sed ego in con-
32 traria fui, & sum sententia, † nempè Nuntium non potuisse, nec posse, nec per se, nec per alium exequi, & expedire dictas litteras, nec se in eo intromittere, quia commissio, & litteræ de eo non cantant, & ex *cap.* 2. *de officio Legati*, vbi quod de causa specialiter delegata à Papa Legatus se intromittere non potest, & ibi Glossa, & Abbas, & alij, & Doctor Sahagun *de officio Legati*, *num.* 1. *&* 2. *& in* 3. *fallentia*, *à num.* 15. sequitur & facit.

Nec obstat ratio contrarium opinantium, quod Nuntius est executor generalis, † seu vni- 33
uersalis litterarum Apostolicarum; nam id nullo iure probatur, nec in suis facultatibus talis titulus, seu potestas datur, nec vnquam Nuntius tali titulo, & nominatione resignat in suis litteris, & rescriptis, & quando esset talis generalis executor litterarum Apostolicarum, † in- 34
telligendum esset in litteris expeditis in forma gratiosa, non autem expeditis in forma commissoria, maximè in forma dignum; nam in ista commissione non potest Nuntius se intromittere vllo modo, nec talium litterarum fieri executor ex dictis, nisi ad summum post factam earum executionem, † & collationem beneficij 35
à commissario factam, argumento *dict. cap.* 2. *de officio Legati*, *ad fin. &c.* vbi alia fundamenta ad idem validissima applicat per te latiùs videnda.

Qui quidem ibidem sub eodem *num.* 58. *vers. Et tandem* magis, † ad nostrum propositum lo- 36
quitur traducendo verba Francisci Leonis in hæc: Tandem si ex dicto titulo, & ratione Nuntius posset exequi, & expedire dictas litteras, & commissiones non solum Sede Episcopali vacante, sed etiam stante Episcopo, & eius officiali, cui dirigantur id posset facere, & tamen nunquam vidimus, nec audiuimus Nuntium id fecisse, nec in eo se intromisisse, nec ei fuisse præsentatas tales litteras, nisi dictis iudicibus, Sede vacante, & meam sententiam plenè tenet Leo *in Thesauro fori Ecclesiastici*, *c.* 22. *num.* 60. 61. *&* 62. vbi ait, quod regulariter executio litterarum reseruationis pensionum committitur locorum Ordinariis, vel aliis in dignitate Ecclesiastica constitutis, † etsi pensiona- 37
rius litteras reseruationis pensionis præsentaret alteri, quam in eisdem proexecutoribus nominatis cuiuscumque qualitatis, & conditionis, etiamsi Legati, vel Nuntij Apostolici forent, defectu iurisdictionis eorum sententiæ vitio nullitatis subiacerent, quia in prima instantia nullam habent iurisdictionem, obstante Sancti Concilij dispositione, vt *cap.* 20. §. *Legati quoque*, *sess.* 24. nec vigore delegationis, quæ facta in vnam personam, † in aliam sine subde- 38
legatione transferri non potest; hæc Leo: Ex cuius doctrina expressè habetur, Nuntios, seu Legatos non esse litterarum Apostolicarum executores, nec eas posse exequi, nisi in eis sint proexecutores nominati. Hactenus Garcia, qui latiùs examinat, & exemplaria adducit.

Ex quo, & Francisco Leone per eum citato colligitur, † harum commissionum præsertim 39
in forma dignum, & dispensationes, quæ de stylo aliis, quam Ordinariis committi non solent, & aliæ superiùs nominatim dictæ cognitione si se intromittat Nuntius, cum in prima instantia iurisdictione careat ex Trid. Decreto, erunt omninò Ordinario, cui fuere directæ, remittendæ per Senatum.

Notabis etiam, Garciam prædicto loco sæpè loquentem

40 loquentem de Nuntio Hiſpaniæ † applicaſſe doctrinas, & iura loquentia de Legato, ſuppoñendo quod, cum Nuntius Hiſpaniæ mittatur à Sede Apoſtolica cum poteſtate Legati de latere; æqualis ſit ei in poteſtate, & exercitio iuriſdictionis, quod benè conuenit his, quæ ſuperiùs adnotauimus, vt vtriuſque æqualis ſit poteſtas, & eiſdem iuris Regulis, quoad poteſtatis exercitium ſubmitti in iis, in quibus per ſpecialem inſtructionem Nuntij poteſtas, & facultas non fuerit reſtricta, ſpecialiter dempta, & limitata.

CAPVT XXII.

Per manus appoſitionem Papæ ſuper collatione, permutatione, aut vnione beneficiorum, actúſve confirmatione: an etiam in primâ inſtantia ſuper eorum ſurreptione, ita auocata cenſeatur iuriſdictio ab Ordinario, vt eidem per Senatum ſit deneganda remiſſio?

SVMMARIVM.

Affecti beneficij gratia facta, licèt non ſentiatur effectum; non deſinit eſſe affectum, n.1.

Per appoſitionem manus Papæ in aliquo negotio auocata intelligitur poteſtas ab inferiore, n.2.

Papa ſi ſemel appoſuit manum, confirmando iura alicuius, amplius de eo iure cognoſcere nequit inferior, num.3.

Officium amobile conceſſum ab inferiore, & confirmatum à Papa remanet non amobile, ibid.

Vbi de variis & ſingularibus exemplis & ſimilibus.

Nominatus ad officium ab inferiore, & confirmatus à Principe, ab hoc nominatus dicitur, & officium recipere, ibid.

Auocatio tacita per ſolam appoſitionem manus in aliquo negotio idem operatur quod expreſſa, vt manus Ordinarij ligatæ remaneant, n.4.

Officium Notariatus conceſſum ab Epiſcopo, duraturum dumtaxat eius vitæ, confirmatum à Papa durat poſt eam, ibid.

Idem de officio à Prorege conceſſo, & confirmato per Regem.

Idem de officio Vicariatus amobili per Epiſcopum, & confirmato per Papam.

Idem de officio Vicarij Regularis confirmato per Prouincialem, vt duret poſt mortem Guardiani nominantis.

Idem de beneficio amobili cuius prouiſio fuit à Papa confirmata, vt iterum remoueri non poſſit ab inferiore.

Statuta, & alij actus confirmati per Papam dicuntur Papales, ibid.

Auocatio tacita per appoſitionem manus Papæ tantæ efficaciæ eſt, vt alia inhibitione non egeat, num.5.

Appoſitio manus Papæ ſuper aliquo negotio annullat ipſo iure quidquid poſtmodum geſtum fuerit per Ordinarium, num.6.

Appoſitio manus Papæ ſuper collatione, permutatione, vnione, actúſve confirmatione non impedit quominus Ordinarius queat cognoſcere in prima inſtantia de ſurreptione, & dolo, aut falſitate litterarum, n.7. & n.8.

Ordinarium habere iuriſdictionem ſuper reciſione permutationis factæ in manibus Papæ determinauit Rota, num.9.

Ordinarius poteſt reuocare vnionem factam à Papa iuſta exiſtente cauſa, quia Papa vniendo non vult tollere iuriſdictionem Ordinario, n.10.

Limita in vnione facta per Papam de plenitudine poteſtatis, num.11.

Beneficio reſeruato poſtquam eſt collatum à Papa, poteſt Ordinarius poſſeſſorem priuare licet à principio conferre non potuerit, n.12.

De ſurreptione confirmationis factæ per Papam poteſt Ordinarius cognoſcere, num.13.

Appoſitio manus Papæ ad vnum reſpectum non operatur vltra, quia ratione reſpectus conſidetur effectus, num.14.

Limitata cauſa limitatum producit effectum, n.15.

Agendi modus inſpicitur, vt inde finis colligatur, num.16.

Actus ſemper iudicatur à principali intentione agentis, num.17.

Actus quantumuis fauorabilis contra voluntatem agentis minimè ſuſtinetur, n.18.

Nec vltra intentionem agentis operatur, n.19.

Maximè in iis, quæ pendent à poteſtate agentis, num.20.

Intentio agentis regulat omnes actus ad finem intentionis, num.21.

Super ſurreptione, falſitate, & dolo litterarum commiſſio impetrata in prima inſtantia detinetur per Senatum, remiſſa cauſa Ordinario, num.22.

Niſi aliter de voluntate Papæ auocare volentis cauſam ab Ordinario appareat, & hoc per ſubſcriptionem propriæ manus Sanctiſſimi, non aliter, num.23.

ROmani Pontificis manus appoſitionem tantæ efficaciæ, tantaque virtutis †† exiſtere, vt etſi litteræ Apoſtolicæ ſuper prouiſionibus beneficiorum ex aliqua cauſa ſuum debitum non ſortiantur effectum, facultatem tamen prouidendi de beneficiis taliter reſeruatis quibuſcumque aliis fuiſſe ademptam, & remanere ſemper affecta, nullamque de illis præter Romanum Pontificem ea vice diſponere potuiſſe, nec poſſe harum ſerie decernimus, & declaramus, verba ſunt text. *in extrauaganti ad Roman. §. Romani Pontificis, inter communes*, & ad idem ex text. *in cap. vt noſtrum, 55. de appellationib.* † vbi per appoſitionem manus Papæ in aliquo negotio, & cauſa, ſublata intelligitur, & auocata poteſtas, & iuriſdictio ab inferiori iudice. 1 2

Facit ad idem text. *in cap.1. de confirmatione vtili, vel inutili*, † vbi ſi Papa ſemel manum appoſuit, confirmando iura alicuius; amplius de eodem iure inferior cognoſcere non poteſt, idque etiam probat *cap.2. eodem tit.* quo fit, vt officium Notariatus conceſſum ab Epiſcopo (quod regulariter durat dumtaxat Epiſcopi vita durante, niſi adſit contraria conſuetudo) ſi confirmetur à Sede Apoſtolica ex certa ſcientia, durat etiam cedente, promoto, vel decedente Epiſcopo; eleganter tradit poſt alios Hieronym. Gonçal. *in Regul.8. gloſ.5. §.11. à n.17.18.* 3

& 19.

& 19. quo argumento, officium temporale prouisum à Prorege (quod aliàs tantum durat durante officio Proregis, ita vt successor illud alteri liberè conferre possit) si fuerit confirmatum à Rege; durat per vitam possessoris; latè de omnibus per Franchis *decis.* 165. *per totam*, & singulariter Cabedo *decis.* 21. *per totam*, atque etiam Vicarius Episcopi ad nutum Episcopi amobilis, si confirmetur à Papa, nequit Vicarius remoueri, Ioannes Gutierrez *lib.* 3. *q.* 11. *num.* 9. sequitur Zeuallos *commun. contra commun. quæst.* 425 *num.* 27. & de officio Vicarij Regularis confirmato à Prouinciali, vt nec expiret morte Guardiani nominantis; probat Manuel Rodriguez *quæst. Regul. tom.* 3. *quæst.* 76. *art.* 3. *in fin.* Laurentius Portel. *in dubiis regularib. verb. Guardianus*, *num.* 3. & de officio Notariatus ad vitam Episcopi. Gratianus *disceptation.* 167. *à num.* 10. & suprà, & conducit quod Hieronym. Gonçal. *in Regul.* 8 *de mensib gloss.* 5. §. 6. *num.* 25. quod si Papa confirmaret prouisionem factam alicui de beneficio, manuali, aut ipse Papa illud prouideret, vt tunc durante vita prouisi, non posset per aliquem inferiorem remoueri, tenet etiam Gambatus *in cap. licèt sub num.* 84. *vers. Aduerte*, *de rer. permut. lib.* 6. alios allegat Gonçalez ibidem. Idem tenet Millis *in repertorio*, *verb. beneficium*, *sub num.* 9. *vers. Beneficia manualia licèt*, *fol.* 41.

Quia per hanc Principis, & Papæ confirmationem, & manus appositionem concessio ipsa desinit esse inferioris concedentis, & agentis, & efficitur, dicitúrque Papalis, & idem operatur ac si à principio emanaret à Papa. Bossius *in tit. de Principe*, *num.* 83. Petrus Surdus *consil.* 535. *num.* 15. & 16. *tom.* 4. Abbas *consil.* 77. *colum. penult. vers. Præsertim valet statutum*, *lib.* 2. Alexand. *cons.* 123. *scripsit Ecclesiasticus*, *num.* 17. *lib.* 4. additio ad Roman. *cons.* 37. *in vers. Censeatur*, vbi plures allegat. Alberic. *in* 1. *part. quæst.* 16 Roman. *consil.* 387. *num* 4. Ruinus *consil.* 130 *num.* 8. *volum.* 2. Roland. *cons.* 86. *num.* 28. *volum.* 1. Thesaurus Iunior *quæst. forens. lib.* 2. *quæst.* 5. *num.* 13. Ioan. Anton. Bellonus *cons.* 74. *num.* 135. Rota Roman. *decis.* 452. *à num.* 1. *p.* 1. *diuersor.* Seraphinus *decis.* 794. *num.* 26. & *decis.* 1170. *num.* 3. vbi aliæ tres decisiones commemorantur, & post Bald. & Felin. idem probat Marta *de iurisdict.* 4. *pan. casu* 29. *à num.* 15. & *seqq.* latissimè post plurimos ipse Marta *eadem* 4. *part. Centur.* 1. *casu* 99. *per totum*, & est text. expressus *in cap. si eum*, & *in cap. si Apostolica*, *de præbendis*, *lib.* 6. vbi actus confirmatus à Papa ex certa scientia dicitur actus Sedis Apostol. Gratianus *cap.* 10. *à num.* 4. & *seqq.*

Et quod officialis nominatus à Prorege sit confirmandus à Principe, à quo indubiè electus, & nominatus dicitur; probant per *l. item eorum. §. si Decuriones. ff. quod cuiúsque vniuersi. nomin. glos. in l. procuratores.* Ioann. de Platea *in l.* 2. *num.* 3. *ad fin. C. de Decurion. lib.* 10. Alberic. *in l* 1. vbi Bald. *num.* 3. *C. de seru. Reipub. manumiss. & in l. omnes*, *num.* 8. *C. de Episcop. & Cleric.* But *in l. actuarius*, *num.* 1. *C. de mun. lib.* 12 *& in l. nulli*, vbi Castrens. *num.* 8. *ff. quod quisque iur.* Angel. *in Authent de defens. ciui. §. De cætero*, *col.* 3. B. *num* 1. Castrens. & Padill. *in l. vnum ex famil. §.* 1. *ff. de Legat.* 1. Abb. *in cap.* 1. *de iudiciis.* vbi Scholia. dicit communem. Rebuffus *in l. duos tabularios*, *num.* 4. *C. de suscep-*

toribus, *lib.* 10. communem dicit Montanar. *de administrat. vniuersit. pragmat.* 2. *num.* 264. & 266. Auendan. *de exequend. mandat. regul.* 1. *p. cap.* 19. *sub num.* 21. Losæus *de iure vniuersit cap.* 3. *num* 102. *part.* 1. proinde non ab eligente, & nominante, sed à Principe confirmante officium electus recipit. Giurba *cons.* 65. *à num.* 15. & *seqq.* Molina *de primogenits*, *lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 10. optimè Valençuela *in cons.* 155. *à n.* 10. *cum multis seqq. tom.* 2. vbi de gratia officij à Principe concessa alicui, vt post eius mortem alium ad idem nominet; conducunt plures citati per Christoph. de Paz *de tenuta cap.* 34. *à num.* 75. Torre Blanca *de magia lib.* 3. *cap.* 5. *à num.* 9 & *seqq.* Anton. Gomez *in l.* 40. *num.* 49. & 50. Marta *consil.* 96. *num* 44.

Nec enim refert, an auocatio huiusmodi facta per Principem sit expressè facta necne, nam quamuis tacita fuerit auocatio; † non secus Ordinarij manus virtute illius auocationis ligantur, ac si expressè facta fuisset, itaque tunc demum dicitur auocationem tacitè fieri, si Papa manus apponat in aliquo negotio, vel causa, Vuamesius *in cap. vt nostrum*, *num.* 6. Abbas *num.* 1. Franchus *num.* 3. *cum seqq.* Decius *num.* 1. Hieronym. Gonçalez *in Reg.* 8. *de mensib glos.* 52. per totam. præcipuè, *num.* 7. † & tantæ efficaciæ est Papæ manus appositio, tacitáque auocatio, vt alia non sit necessaria inhibitio, aut Decretum, Gonçalez vbi proximè. Gaspar de Perusio *in tractatu de reseruat. quæst.* 10. *per totam*, Hieronymus Gabriel *consil.* 166. *num.* 6. *lib.* 1. 4 5

Itaque auocatio, seu manus appositio Papæ in cognoscendo de aliquo negotio, † seu causa, ita est efficax, & illam statim auocat ab Ordinariis, aliisve inferioribus iudicibus, vt ab istis postmodum omnia gesta sint nulla ipso iure, nullàque firmitate roborentur; vt probat text. *in d. cap. vt nostrum*, & per text. *in cap. licèt*, *de officio Delegati.* docet. Innocent. *in cap. cum M. Ferrarien. de constitutionibus.* Stephanus Aufrerius *in addition. ad Capellam Tolosan. vers. Et ideo sicut Papa.* Lancellotus Robertus *de attentat.* (qui plures refet, & latè prosequitur) 2. *part. cap.* 19. *num.* 13. Gonçalez *in Reg.* 8. *Cancellar. glossa* 52. *num.* 27. Abbas *in dict. cap. vt nostrum*, *num.* 11. & *seqq.* Decius *num.* 1. Franchus *num.* 3. & *seqq.* Vuamessius *num.* 6. Narbona *in l* 59. *glos.* 1. *à num.* 195. *cum sequentibus*, *tit.* 4. *lib.* 2. *tom.* 3. *Recopilat. fol.* 185. Scaccia *de appellationibus*, *q.* 3. *sub num* 79. 6

Sed nihilominus in nostro casu contrarium dicendum erit, † vt per manus appositionem Papæ super collatione, permutatione, vnione, aut actus confirmatione non intelligatur ablata iurisdictio ab Ordinario, nec ab eo auocata, quominus in prima instantia de surreptione, suggestione, dolo, aut falsitate litterarum postmodum in iudicium deductis queat licite cognoscere, si aliàs non fuerit ei iurisdictio ablata, & legitimè auocata, provt latè disputans concludit Hieronym. Gabr. *consil.* 182. *num.* 15. vid. ndus *à num.* 11. *lib.* 2. quem referens sequitur Hieronymus Gonçalez *in Reg.* 8. *Cancellar glossa* 52. *num.* 43. vbi loquitur ex eodem Hieronym. Gabriel. quando Papa apposuit manum super collatione alicuius beneficij, † vt ne impediatur Ordinarius iudex esse, & cognoscere super surreptione dictæ gratiæ beneficialis, 7 8

neficialis, nisi aliàs Ordinario iurisdictio auferatur.

Et ita fuisse determinatum per Rotam *in vna Conchens. Archipresbyteratus* 16. *Decemb.* 1588.
9 † coram Illustrissimo Plato, qua fuit dictum, quod Ordinarius habet iurisdictionem ad cognoscendum super rectisione permutationis factæ in manibus Papæ, quando permutatio ex parte alterius erat dolosa, aut fraudulenta, testatur Hieronym. Gonçalez *in dict. Reg.* 8. *Cancellar. glos.* 25. *num.* 44.

10 Et loquendo in vnione facta per Papam, † dixit Rebuffus *in prax. beneficial. tit. de vnionis reuocatione, num.* 15. *&* 16. cum Petro de Perusio *in tract. de reuocatione vnionis, cap.* 4. quod potest Ordinarius vnionem non solum à se factam; sed etiam à Papa, vel Legato reuocare causa subsistente, eo quod Papa vniendo, non vult tollere potestatem, & iurisdictionem Ordinarij, iuxta *cap.* 2. *de Religiosis domibus*, tenet Federicus *consil.* 263. sequitur Azor *in institution. moralium*, 2. *part. lib.* 6. *cap.* 29. *quæst.* 5. Nicolaus Garcia *de beneficiis, part.* 12. *cap.* 2. *de vnione, n.* 303. qui *in n.* 304. post Peruli *d. c.* 4. limi-
11 tat, † quando illa vnio facta sit à Papa ex potestate Ordinaria, secus si ex plenitudine potestatis, quàm etiam Legatum non posse reuocare, dicunt.

Nec enim semper sequitur, quod illius sit
12 destruere, † cuius est construere, nam Ordinarius non potest conferre beneficium reseruatum, & tamen postquam fuit à Papa collatum, potest Ordinarius ex iusta causa priuare dicto beneficio prouisum à Sede Apostolica; vt probant Antonius de Butrio *in cap. per tuas, de maioritate, & obedient. n.* 11. & Immola Ibidem *n.* 5. Felinus ibidem ante *numerum* 4. & in eodem *n* 4. Capella Tholosona *decis.* 293. vbi Stephanus Aufrerius Additionator, quos sequitur Hieronym. Gonçal. *in Reg.* 8 *Cancellar. gloss.* 51. *n.* 46. *&* 47. & iterum ipse Gonçalez *in gloss.* 52. *n.* 25. *&* 26.

Et loquendo de confirmatione alicuius iuris;
13 † ita probat text. *in cap.* 2. *de confirmatione vtili, vel inutili*, in hæc: *De confirmationibus autem Romani Pontificis volumus te tenere, quod contra illas (nisi nouum Apostolicæ Sedis procedat mandatum, aut certum sit, quod sint per falsi suggestionem illicitè) non est aliquatenus iudicandum*, per cuius textus limitationem exponitur, & restringitur generalitas, *cap. primi præcedentis*, eiusdem tituli.

Et probatur insuper hæc pars, quoniam manus appositio Papæ fuit apposita ad diuersum
14 finem, † & diuersum effectum, sicque non potest ligare manus Ordinarij in cognitione surreptionis, quia ratione respectus consideratur effectus, dicit Bald. *in l. ad probationem, num.* 8. *C. de locato*, & limitata manus appositio limitatum debet effectum habere. Vitalinus *in Clement.* 1. *num.* 6. *vt lite pendent.* Rota Rom. *in vna Clericatus sancti Petri* 27. *Nouembr.* 1602. coram Cardinal. Pamphilio. *& in vna Vallisoletana Decanatus* 11. *Decembr.* 1600. coram R. P. D. Melino, de quibus testatur Hieronym. Gonçalez *glossa* 52. *n.* 41. *&* 42. vbi latè *à num.* 58. *cum seqq.* quod manus impositio Papæ ad vnum finem, & ad vnum effectum non ligat manus Ordinarij quoad diuersum finem, & diuersum effectum.

Quia causa limitata limitatum producit effe-
15 ctum, † *l. in agris, ff. de acquirend. rerum domin. Cancellauerat, ff. de iis, quæ in testament. delent. l.* 2. vbi Bald. *ff. de seruis exportand. l. ex facto. §. item quæro. ff. de vulgar. l. eum pater. §. dulcissimi ff. delegat.* 2. *l. age cum Geminiano. C. de transaction, cap. ea noscitur, de sentent. excommunicat.* Tiraquel. *in tract. de causa cessante*, 1. *part. num.* 147. *& de retractu linagier.* §. 32. *glossa* 1. *num.* 49. Surdus *consil.* 10. *num.* 49. Vgolin. *de officio & potest. Episcop. cap* 57. §. 2. *num.* 6. Brunor. à Sole *in locis communibus, verb. causa* 9. Cardoso *in Praxi Iudic. & aduocat. verb. causa, num.* 3. Hieronym. Gonçalez *ad Reg.* 8. *Cancellar.* §. 5. *proœm.* §. 6. Stephan. Gratian. *in March. decis.* 56. *num.* 2. Aloysius Riccius *in decis. Curiæ Archiepisc. Neapol.* 1. *part. decis.* 29. *num.* 7. Gutierrez *practicar. lib* 3. *quæst.* 31. *num.* 7. Cæsar. Argel. *de contradict. legitimo, quæst.* 10. *n.* 168. *& num.* 224. *& quæst.* 4. *num.* 52. *& quæst.* 3. *n.* 108. *& quæst.* 8. *num.* 11. Mantica *decis.* 232. *num.* 9. *& decis.* 267. *num* 4. Marius Anton. *variar. resol.* 108. *num.* 18. Rota *decis.* 690. *num.* 9. *lib.* 1. apud Farinacium *part.* 1. *recent.*

Modus etenim agendi conspicitur; vt inde finis, † & intentio colligatur, Surdus *decis.* 43. 16
num. 15. Glossa magna in fin. *in cap. hoc quippe*, 3. *quæst.* 6. quam singularem testatur Bald. *in l. Papinianus, column. penult. C. de sententiis, & interloquutio, & in l. nec quicquam. §. vbi Decretum. ff. de officio Proconsul.* Felinus *in cap.* 1. *num.* 17. *vers. Vltima conclus. de exception.* Octaui. Glorit. *responsi* 4. *num.* 1.

Et quia actus semper iudicatur à principali intentione agentium, † *l. si quis nec causam, in* 17
principio, & ibi Bald. *ff. si certum petatur, l. qui exceptionem. ff. de condition. indebiti, l.* 1. *C. ad legem Cornel de sicariis.* Tiraquel. *de retract. linag.* §. 30. *glossa* 1. *num.* 4. Couarruu. *variar. c.* 4. *num.* 5. Antonius Gomez *tom.* 2. *variarum, cap.* 2. *num.* 10. quia actus quantumcumque fauorabilis contra † voluntatem agentis minimè sustine- 18
tur, *l. si idem seruus. ff. de legat.* 2. *l. si cui in pure, in fin. princip. ff. ad Trebel. l. verbis*, vbi DD. *ff. de vulgarib. & pupillar.* nec vltra intentionem agentium operatur, † *l. non omnis. ff. si certum* 19
petatur, l. in agris. ff. de acquirend. rerum domin. Ægidius Bell. *cons.* 33. *num.* 38. vbi subdit maximè procedere in his, † quæ pendent ab agentis 20
potestate, Socinus *Reg.* 20. Alexand. *cons.* 246. *in causa, num.* 10. *& seq.* Mantica *decis.* 167. *n.* 3. Thom. de Thomas. *in floribus leg. Reg.* 13. Antonius Gomez *tom.* 1. *variar. cap.* 7. *num.* 4. Cardinal. Tuschus *littera A. conclus.* 125. *per totam.* Flamin. Parisiens. *de confidentia, quæst.* 27. *num.* 139. Aloisius Riccius *in decision. Curiæ Archiepis. Neapol. decis.* 75. *num.* 22. *& decision.* 175. *num.* 10. *part.* 1. Seraphinus *decision.* 809. *numer.* 2. Antonius Monach. Lucens. *decision.* 14. *num.* 41. Cæsar. Argel. *de contradict. legitimo, quæst.* 10. *numer.* 36. quia intentio agentium † regulat omnes actus ad finem intentionis, 21
ita vt vltra non operatur, Barbosa, *axiom.* 128. *num.* 4.

Quare cum manus appositio, & auocatio Papæ fuerit apposita in istis actibus ad diuersum finem, † & diuersum respectum; vltra illum, 22
Papæque intentionem operari nequit; cum non videatur tollere authoritatem, & potestatem Ordinarij, nec eam in aliquo lædere, aut præiudicare, vt hactenus probatum est, atq; ideo, si aliter non appareat de voluntate Pontificis volentis

iurisdictio

iurisdictionem auocare ab Ordinario, illa remanet intacta, vt ad se pertineat surreptionis, doli, aut falsitatis cognitio, provt ex Hieronymo Gabriele *consil.* 282. *num.* 15. *& à num.* 11. *lib.* 2. & ex Hieronymo Gonçalez *de alternatiuis glossa* 52. *num.* 43. textus *in cap.* 2. *de confirmatione vtili vel inutili*, & aliis probauimus superius.

Ac propterea Senatus aditus per viam recursus in protectione Concilij Tridentini *sess.* 24. *de reformatione*, *cap.* 20. præseruantis, primam instantiam Ordinario iltam causam remittet omninò.

Aduerte etiam, vt hoc quod modo diximus,
23 † hanc non procedere resolutionem, si aliàs constat de voluntate Papæ volentis in prædictis auferre Ordinario iurisdictionem; debet omninò intelligi, si seruata forma Concilij Tridentini *dict. cap.* 20. ibi: *Vel quas ex vrgenti, rationabilique causa iudicauerit Summus Romanus Pontifex per speciale rescriptum signaturæ Sanctitatis suæ manu propria subscribendam committere, aut auocare, &c.* vt latè Nos suprà hac 2. *part. cap.* 6. *vers. Quarta exceptio, à num.* 14. *cum multis sequentibus*; qua forma deficiente, nihil operabitur auocatio; sed imò Senatus tunc ipsi Ordinario remittet nihilominus.

CAPVT XXIII.

Ab electione, aliisve actis Capitularibus appellationis, seu contradictionis virtute impetrata commissio: an primam Ordinarij instantiam percutere dicatur, ita vt ei fiat per Senatum remissio?

SVMMARIVM.

Actus extraiudiciales gesti à Capitulo, cui Prælatus assistit, sæpissimè controuerti solent: an super nullitatibus, electionum, aut exceptionibus oppositis, aut appellationibus à Capitulo licitè omittatur prima Ordinarij instantia, n. 1. *& seqq.*

Actus Capitulares extraiudiciales sunt, cum iurisdictione Capitulum careat, n. 2.

Electio, collatio, & omnis beneficiorum prouisio, & examen scientiæ, & habilitatum, seu incapacitatum eligentium, seu eligendorum, sua primæua natura attenta, sunt actus extraiudiciales, & extraiudicialiter tractantur, n. 3.

Extraiudiciales actus quandiu suam retineant primæuam naturam, & ex quibus cognoscatur fuisse in eis extraiudicialiter processum, n. 4. *remissiuè.*

Extraiudicialis actus per oppositionem contra personas eligentium, aut eligendorum, aut iam electorum factam à legitimo contradictore amittit suam naturam, & fit iudicialis, n. 5.

Nuntius ad quem occurrit oppositor contra grauamen extraiudiciale Capituli, quibus suam tueatur iurisdictionem contra primam instantiam Ordinarij, num. 6. *& sequentibus.*

Prælatus in electionibus Capitularibus assistit vti Prælatus iurisdictionem habens, n. 7.

Controuersiam inter Ordinarium, & Nuntium super cognitione grauaminis illati à Capitulo cum fœdere distinctionis componit Author, num. 8. *& seqq.*

Grauatus extraiudicialiter à Capitulo, aut comparet simpliciter dicendo electionem nullam, aut eligentes, eligendum, vel electum iuris effectum pati, num. 9.

Aut simul cum oppositione contra electum, vel eligentes appellationem emittit, n. 10.

Contra grauamen extraiudiciale duo sunt scripta remedia, querela simplex, qua quandocumque intentatur, & appellatio intra decendium emittenda, num. 11.

Decendio transacto patet aditus insuper ad querelam, ibid.

Cap. concertationi, de appellationibus lib. 6. *pluribus exornatur, num.* 12.

Oppositio contra eligendos, aut eligentes, &c. simpliciter deducta requirit iudicium, & causat instantiam tractandam coram Ordinario, num. 13. *& seqq.*

Capitulo competit extraiudicialiter examinare habilitates, & inhabilitates oppositorum, licèt careat iurisdictione, qua non eget examen extraiudiciale, num. 14.

Exceptiones legitimi contradictoris oppositæ iudicialem cognitionem requirunt, quarum solus Prælatus in prima instantia cognoscit, n. 15.

Quomodolibet inter electionem faciendam à Capitulo oppositor recedat pro obiectionibus ad Ordinarium erit recurrendum, qui iurisdictionem habet, eiusque prima instantia pertinet, n. 16.

Actus capitulares non faciunt instantiam tanquam extraiudiciales, vt plerumque in Nunty Tribunali declaratur, num. 17.

Casus de facto in Ecclesia Toletana Authore patrocinante, & obtinente, referitur, ibid.

Prælatus, vt talis ideo assistit electionibus Capitularibus, quia de incidentibus inter eligendum iudiciale iudicium requirentibus cognoscit, quo sua prima instantia consumitur, n. 18.

Cap. à collatione de election. lib. 6. *ponderatur, num.* 19.

Senatus remittit causam Ordinario quomodolibet ante perfectam electionem a Capitulo pars excipiens recedat, num. 20.

Opponens, obiiciens, vel dicens de nullitate simpliciter contra electionem iam factam coram Ordinario ius suum deducere debet, cum lis, & instantia tunc incipiatur, n. 21.

Ad quem pertinet ius confirmandi electionem, aut facien i collationem electo, spectat cognitio super defectibus electionis, aut electi oppositis, num. 22.

Ab electione iam facta per Capitulum, & Prælatum assistentem vti talem, non ad istum, sed ad eius superiorem erit appellandum, num. 23. *& seqq.*

Cap. a collation. de appellationib. lib. 6. *plurimis exornatur, nu .* 24.

Appellatio ea institur de minori ad maiorem, non ae seipso ad seipsum, n. 25.

Duæ declarationes S. Congregationis recensentur, quibus dicitur: a grauamine extraiudicialiter illato per Ordinarium appellationem deuolui ad eius superiorem, non obstante Trident. in c. 29. *num.* 26.

Per collationem factam ab Ordinario, aliúmve actum extraiudicialem, eius consumitur prima instantia, num. 27.

Prælati

Prælati in Capitulis Hispaniæ semper assistunt vti tales, num 22.

Appellationis virtute ab electione peracta per Capitulum, quo Prælatus vti talis assistit, commissio impetrata per Senatum tradenda parti, vt coram Delegato ea vtatur, num. 29.

Ab actibus Capitularibus ad Episcopum, vti Canonicum assistentem appellatur, tanquam alium consideratum, num. 30.

Prælati vti Canonici in sedendo non attenditur dignitas, sed antiquitas, num 31.

Rotæ decisio elegans ad idem refertur, num. 32.

Ab electione appellans opponendo defectus contra eam, aut electam, &c. tenetur seruare formam iuramenti, cap. vt circa, de electione, lib. 6. aliàs corruit appellatio, n. 33.

Appellans ab electione obiiciendo non seruata forma, cap. vt circa: an poterit aliam vtiliter reiterare, & viam appellationis semel assumptam prosequi, à num. 34.

Facultas actum gerendi non consumitur per actum informe, & inutile, sed potest illum iterum vtiliter reiterare, num. 35.

Ab electione appellans, non seruata forma iuramenti, nequit iterum cum ea per appellationem adire superiorem, sed altera via ius proprium deducere coram Ordinario, n. 36.

Ex appellatione obiectiua nulliter proposita ius fuit semel quæsitum aduersario, ne iterum admittatur ad probanda obiecta, n. 37.

Text. singularis in Clement. constitutionem, de electione in proposito refertur, ibid.

Appellationem obiectiuam proponenti omissa forma, præclusa est via appellationi obiectiuæ, aliter tamen ius suum potest in iudicium deducere, & prosequi, num. 38.

Ex appellatione informiter emissa semel est ius aduersario quæsitum, ne possit vtiliter reiterari in eius præiudicium, etiam intra terminum ad appellandum, num. 39.

Actus semel nulliter gestus nequit validè reiterari, postquam ex primo fuerit ius tertio quæsitum, num 40.

Ius tertio semel quæsitum ex facto alterius tolli nequit absque illius consensu, n. 41.

Materia obiectiua est in iure odiosissima, & plenissimam ideo requirit probationem, n. 42.

In materia obiectiua minori denegatur restitutio ad opponendum defectus contra electum, n. 43.

Obiiciens contra electum, amissa via appellationis, si ius suum velit prosequi, aliam egredi debet coram Ordinario, n. 44.

Idem erit in appellatione ab electione absque obiectione, quæ si aliquo iuris defectu nulla fuerit, & nec intra decendium validè reiteretur, si velit pars suum ius prosequi, coram Ordinario, illud debet deducere, aliter Senatus illi causam remittet, num. 45.

Forma cap. vt circa de electione, lib. 6. in appellatione obiectiua ab electione: an possit adimpleri per procuratorem specialiter constitutum, a num. 46.

Forma iuramenti, corporaliter requisiti professione fidei, nequit adimpleri per procuratorem, n. 47.

Formæ iuramenti corporalis in appellatione obiectiua ab electione per specialem procuratorem satisfit, ita vt eius virtute recedi possit ab Ordinario in casibus permissis, de quibus superiùs, num 48.

ASSIM assolet controuerti actus extraiudiciales Capituli, † quo Prælatus assistit, siue inter eligendum, siue electione peracta iam, & pro reuocatione, nullitatéque actus extraiudicialis, alicuiúsve grauaminis gesti ab ipso Capitulo Nuntius Apostolicus, aut Sedes Apostolica ipsa solet per grauatum adiri, vel simul appellando, vel simpliciter opponendo ante ipsam electionem, vel postmodum aliquam obiectionem, aut defectum contra eligendum, vel electum, aut personas eligentium, alitérve de aliquo iniusto grauamine conquerendo, quibus quidem casibus assiduè contendi solet super competentia iurisdictionis; Ordinario certante † sibi in prima instantia nondum ventilata, cum 2
extraiudicialiter tantum in Capitulo (iurisdictione carente) fuerit actus, & grauamen agitatum, iuxta text. *in cap. concertationi*, ibi: *Vt ab electionibus, postulationibus, & quibuslibet extraiudicialibus actibus, de electione lib. 6.* text. *in cap. constitutio, 41. & in cap. vt circa. eodem tit. & lib. cap. constitutis, 41. de appellationibus,* cum omnis prouisio, beneficiorum, electio, † 3
collatio, institutio, postulatio, aut confirmatio sua primæua natura attenta, extraiudiciales actus sint, & extraiudicialiter de oppositorum, & eligentium habilitatibus agatur, pariter atque totum ipsum examen in sua primitiua natura sit actus extraiudicialis, de quibus & aliis plæ ceteris abundè tractauimus *in tract. de Regia protectione, 2. part. cap. 13.* à principio, vsque ad finem, & *à num. 1.* vsque ad *num. 33.* latissimè videbis, † quando isti actus extraiudiciales 4
conseruent suam primitiuam naturam, & quando in eis cognoscatur fuisse extraiudicialiter processum.

At verò (inquit Ordinarius ipse) postquam comparet legitimus contradictor † aliquam al- 5
legans legitimam exceptionem contra personas eligentium, eligendorum, vel electi, vel contra ipsam electionem, tunc actus extraiudicialitatem, ac primam suam naturam omninò amittit, & efficitur iudicialis, quia in contradictorio iudicio lis tunc tractari debet, & in forma iudiciali de exceptionibus, & iuribus partium cognosci, de quo latissimè per Nos *in tract. de Regia protectione, 2. part. cap. 13. à num. 57.* vsque ad finem, & vide etiam *à num. 34.* quibus locis mirabiles, scitu dignissimæ doctrinæ congeruntur. Atque ideo lis hæc cum moueri incipit; omninò in prima instantia, & coram eodem Ordinario, non coram alio agitanda erit iuxta terminos Concilij Tridentini *sess. 24. de reformatione, cap. 20.*

Contra tamen contenditur pro parte Nuntij, 6
† aut Delegati ex commissione à Sede Apostolica his in casibus impetrata dicendo, quod cum Ordinarius Episcopus ipse his actibus in Capitulo assistat vti prælatus, & non vti Canonicus, nec vt persona priuata; per grauamen capitulariter gestum consumi suam iurisdictionem, & primam instantiam, eiúsque turnum iam fuisse finitum, & consumptum; allegari solet ad hoc text. *in cap si à collatione. de appellationibus, lib. 6.* nostráque doctrina in prædicto *cap 43. à n. 230.* qua firmauimus, † Prælatum in 7
his electionibus & actibus Capitularibus assistere vti Prælatum habentem iurisdictionem,

ac propterea à appellationem ab iis actibus, & grauaminibus Capitularibus non ad ipsum Prælatum; sed ad superiorem omninò deuolui, quia de ipso ad seipsum non consistit appellatio, & ex aliis in discursu adducendis, atque ideò penitùs cessare recursum ad Regem, nec à Senatu causam hanc eidem Prælato vti Ordinario remittendam fore.

Sed pro resolutione tam mirabilis, quàm fre-
8 quentissimæ controuersiæ, † ita distinctè, & accuratè agendum, vt penitùs terminorum confusio cesset, competentiæque occasio de cætero dissoluatur, atque omninò euacuetur, quam cum fœdere distinctionis componendam esse censemus.

Aut etenim in istis electionibus, & actibus
9 Capitularibus † extraiudicialibus lis per contradictionem, aut obiectionem mouetur simpliciter, quia comparet contradictor, siue ante electionem, siue post eam iam factam, & dicendo electum seu alium oppositorem, seu electorem iuris defectum pati, aut electionem minus canonicè gestam.

Aut verò post grauamen iam à Capitulo
10 illatum, † siue inter eligendum, & ante electionem factam, siue post eam comparet contradictor non simpliciter ius suum deducens; sed simul appellando.

Constat enim in iure nostro pro grauamini-
11 bus † illatis à Capitulo extraiudicialibus duo esse scripta remedia; alterum simplicis querelæ, qua ius suum oppositor in iudicium vult deducere, actionem mouere, contradicendo electionem ob aliquem iuris defectum, siue contra personas, siue contra ipsum actum modo supradicto, & tunc illi licet quandocumque se opponere: alterum verò remedium erit per viam appellationis à prædictis grauaminibus interpositæ, & tunc intra decem dies illam debet emittere, aliàs eo nempè termino transacto audiri non debet super eo remedio appellationis; text. optimus *in cap. concertationi*, 8. in hæc: *Concertationi antiquæ finem imponere præsenti constitutione volentes statuimus, vt ab electionibus, postulationibus, prouisionibus, & quibuslibet extraiudicialibus actibus (in quibus potest appellatio interponi) quisquis ex eis grauatum se reputans per appellationis beneficium grauamen illatum desiderauit reuocari, intra decem dies (postquam sciuerit) si velit, appellet: post decendium vero eisdem aditus non pateat appellandi: sed si per contradictionem debitam, vel alia iuris remedia petierit reuocari grauamen: ei (dummodo medio tempore his non consenserit) lapsus decendij non obsistat. de appellationibus, lib. 6.*

Qui quidem text. singularis est, ex quo com-
12 muniter DD. † præfata duo remedia deducunt in actibus, & grauaminibus extraiudicialibus, eáque exornant ibidem Lapus Abbas, Geminianus, Ancharranus Butrius, Ioannes Andræas, Dominicus Monachus, Franciscus Viuianus *in rational. iuris, lib. 3. pag.* 351. Alagon. *in compend. pag.* 346. post quos Ximenez, & Casal. eandem conclusionem firmat Augustinus Barbosa *in collectanea* ad ipsum textum *n.* 1. nimis perfunctione transiens per eiusdem materiam, sed insuper Cardinal. & alios referens exornat Felin. *in cap. fin. sub num.* 33. *ad finem, de præsumptionibus*, Hieronymus Gonçalez *in Reg.* 8. *Chancell. gloss.* 9. *in annotat. num.* 31. Lancellotus Robertus *de attent. 2. part. cap.* 12. *limitat.* 3. *n.* 1. *&* 2. Abbas *in cap. bonæ memoriæ, sub n.* 10. *differ. rent.* 13. & ibidem Philippus Franchus *sub n.* 19 *vers. Vltimo nota, n.* 5. & idem Franch. *in cap.* 1. *n.* 10. *vers. Sed dic notabiliter, eodem tit. de appellationibus*, Sigismundus Scaccia *in tractatu de appellationibus, q.* 12. *n.* 105. *fol. mihi* 164. Missingerius *singul. obseruat. Cent.* 3. *obseruat.* 11. *sub n.* 1. & post Marantam, & alios tenet Ruginellus *in tractatu de appellationibus*, §. 2. *cap.* 3. *n.* 13. 15. *&* 16. *fol.* 72. Natta *cons.* 606. *approbo. n.* 5. *vers. Circa aliud fundamentum*, & post Glossam, Domini, & alios obseruat Ayora *in tractatu de partitionibus*; 1. *p. cap.* 4. *n.* 17. *&* 18. *fol.* 31. Ioannes Garcia *in tract. de nobilitate, gloss.* 5. *à n.* 9. *cum seqq.* & præ cæteris accuratè post magnam doctrinarum mirabilium exornationem diximus Nos *in tract. de Regia protect.* 2. *part. cap.* 13. *à n.* 21. *cum multis seqq.* quas vlterius non repeto, licèt conducibiles nimis sint ad propositum nostrum, illas tamen per te videbis.

Quibus præhabitis capiendum erit primum distinctionis † membrum desumptum ex priori 13
iuris remedio actibus Capitularibus, & extraiudicialibus descripto, vt scilicet, quando contradictor comparet simpliciter deducendo ius suum, obiiciendo contra personas eligendorum, aut eligentium, &c. Et tunc cum actus extraiudicialis incipiat fieri iudicialis, iudiciúmque debeat formari inter collitigantes; omnino in prima instantia erit tractanda coram Ordinario Prælato, cum Capitulum, † cui aliàs competit extra- 14
iudicialiter examinare habilitates, & inhabilitates oppositorum, Ordines, titulos, scientiam, & mores, licèt careat iurisdictione, qua non eget extraiudiciale examen, provt latissimè comprobauimus *in dict. cap.* 13. *num.* 7. *cum sequentib.* à princip.

Tamen quando comparet contradictor super 15
suis iuribus, † & exceptionibus, sequitur præcisè iudicium contradictorium, quod apud idem Capitulum, cui iurisdictio deficit, tractari nequit, atque ideo præcisè erit recurrendum ad Prælatum, qui vt talis assistit in Capitularibus actibus, cuique dumtaxat iurisdictio, & cognitio pertinet in prima instantia, iuxta tenorem Tridentin. *in dict. cap. causæ omnes*, ibi: *Quomodolibet pertinentes, &c.* provt in iismet terminis cum Concilio Compostellano, & Nicolao Garcia *in tract. de beneficiis*, 5. *part. cap.* 4. *à num.* 414. *cum seqq.* cum aliisque iuris fundamentis copiosè egimus, & resoluimus *de Regia protect.* 2. *part. dict. cap.* 13. *à num.* 229. *vsque ad num.* 227. quæ doctrina nostra in dies allegata obseruatur, & inconcussè apud omnia Hispaniæ Capitula practicatur, vt quotidie experi- 16
mur. Quo casu † si inter electionem faciendam deducatur hoc ius, obiectio, & oppositio, ad Prælatum omnino recurrendum erit; aliter atque si ad Nuntium, aliúmve eius superiorem recurratur opponendo; imò & simul appellando, iterum causæ cognitio, & exceptionis, aut defectus oppositi ad illum remittenda erit, pro- 17
vt Nuntius quotidie remittit, † quia actus Capitulares non faciunt instantiam, provt & Nos ita obtinuimus in his terminis circa electionem Canonicatus Magistralis sanctæ Ecclesiæ Toletanæ, me patrocinante Doctissimum Doctorem Gregorium Barreiro insignem Concionatorem eloquentia nimia, aliisque virtutum dotibus

1631

dotibus ornatum, quo apponente de defectu tituli gradus contra competitorem, & orta competentia inter Capitulum, & Concilium Sereniſſimi Cardinalis Infantis Archiepiſcopi Toletani, & ad Nuntium appellatum; ad prædictum Conſilium Gubernationis remiſſa iterum fuit cognitio in prima inſtantia apud illud facienda, eo motus Nuntius, quod actus Capitulares, vt extraiudiciales, & à non habente iuriſdictionem geſti inſtantiam non faciunt.

Et quia ideo Prælatus electionibus, & actibus Capitularibus aſſiſtit, † non vti Capitularis 18
præbendatus, & priuata perſona, ſed vt Prælatus cum iuriſdictione, atque prima eius inſtantia conſumitur, quia de controuerſiis iudicialibus incidentibus in præfatis actibus Capitularibus indagationem, & examen iudiciale requirentibus (vt dictum eſt) cognoſcit, aliter enim de vento ſeruiret diſtinctio illa celebris, text. *in cap. à collatione, de appellationibus, lib. 6.* quo extat deciſum, † à collatione Capitulari 19
non eſſe appellandum ad Prælatum, quando iſte in Capitulo vt Prælatus aſſiſtit, non vti Canonicus & priuata perſona (de quo ſtatim) ſi de controuerſiis iudicium, & iuriſdictionem requirentibus non cognouiſſet. Huc quippe tendit, & reſpicit illius textus determinatio, prout Nos ponderauimus *in dict. cap. 3. n. 236. & n. 232. &* 20
ſeqq. Quapropter † hoc diſtinctionis membro ſemper per Senatum Ordinario remittenda erit cognitio in prima inſtantia, quomodocumque ſuper actibus Capitularibus à Capitulo recedatur ante factam electionem, & ad ſuperiorem Ordinarij recurrere oppoſitor voluerit.

Et idem etiam ex identitate rationis dicen- 21
dum erit, † quando iam facta electione cõpareat contradictor illius nullitatem ex aliquo iuris defectu electi, aut electorum, electioniſve minus Canonicè factæ proponens ſimpliciter, impediénſque confirmationem, aut collationem; nam tunc pariformiter, dicendum erit, cum hæc controuerſia iudicium contentioſum appetat Præcisè, atque adhuc ſumus in prima inſtantia, omnimodo ad Prælatum ipſum Ordinarium pertinet, & coram eo lis hæc erit tractanda, 22
† quoniam ad quem pertinet ius confirmandi electionem, & collationem electo faciendi; expectat etiam cognoſcere de defectu, & inhabilitate electorum ad inſtantiam partis, & ex officio, cúmque repellere, & electionem de ſe factam infirmare, vbi iuſta, & legitima iuris cauſa, & ratio comperta fuerit per legitimos iuris tramites, & per text. *in cap. venerabilem, & in cap. nihil, de electione*, & per notata à DD. *in cap. cum noſtris, de conceſſione præbend.* cum iudicio firmat Ioannes Gutierrez *in conſil. 31. n. 19.* Atque ideo per Senatum cauſæ huiuſmodi cognitio in prima inſtantia Ordinario erit remittenda abſque dubio.

Quantum vero attinet ad ſecundum diſtin- 23
ctionis membrum † quod reſpicit ſecundum remedium inuentum contra grauamen ortum ex actu extraiudiciali; de quo ſuperius, nempè quando poſt electionem, vel actum iam geſtum, & à Capitulo celebratum eligat pars viam appellationis ab eius grauamine; tunc ſimiliter alia diſtinctio iuridica admittenda erit, etenim ſi ab electione iam peracta (quæ vt iuris eſt regulariter requirit confirmationem ſuperioris, hoc eſt, Epiſcopi, & Prælati, qui titulum, & collationem facere debet) ſi ab ipſa electione capitulariter facta, vti minus Canonica appellatur ad Epiſcopum ipſum (cui prima inſtantia competit omnimodo) non ad ipſius ſuperiorem, erit appellatio ab electione tanquam ab actu extraiudiciali interponenda, quoniam iſta appellatio habet vim prouocationis.

At verò ſi Capituli electio habet vim collationis ſimul † (quando Capitulo competit ſi- 24
mul collatio, ita vt eius electio non indigeat alia collatione) tunc ſi Prælatus aſſiſtit in Capitulo vti Prælatus, & non vti Præbendatus, aut Canonicus Capitularis, & priuata perſona, ab hoc grauamine, non ad Epiſcopum ipſum; ſed ad eius ſuperiorem appellandum erit, iuxta text. expreſſum *in c. collatione, 11. de appellationibus, lib. 6. à collatione* (inquit Pontifex) *beneficij quam communiter per Epiſcopum & Capitulum in tuum præiudicium factum eſſe proponis: non ad ipſum Epiſcopum (ſi in ea vt Prælatus interfuerit) ſed ad ſuperiorem te oportuit appellare, aliàs ſi vt Canonicus interfuiſſet in ea, potuiſti appellare licitè ad eundem*, quem text. latiùs exornauimus poſt plurimos DD. & doctrinas Nos *in tract. de Regia protectione, part. cap. 13. à num. 230. cum ſeqq.* probant *in d. cap. à collatione.* Ioannes Andræas, Gemmianus, Archidiaconus, Ancharranus, Butr. Dominic. Monach. Philippus Franchus, Viuianus *in rational. lib. 2. pag. 354.* Alagon. *in compend. pag. 346.* poſt quos & Ximenez hanc concluſionem colligit Auguſtinus Barboſa *in remiſſion. ad eundem text. n. 1.* & ipſe Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, tom. 2. allegat. 73. ſub n. 16. verſ. Si Epiſcopus.* Doct. Hieronymus de Veneto, & Leyba *in examine Epiſcopor. lib. 4. cap. 29. n. 34. & 35.* & per dictum text. & Abbatem *in c. dilecti, el 3. n. 17. de appellationibus.* Cardin. Iacobat. *in tract. de Concilio, lib. 10. art. 1. ſub n. 8. tom. 13. p. 1. diuerſor. fol. 351.* tenet Sigiſmundus Scaccia *in tract. de appellationibus, q. 8. à n. 60.*

Ex quo namque appellatio debeat fieri de minore ad maiorem; ab eo aſſiſtente † in Capi- 25
tulo vti Prælato, ad ſe ipſum nequit appellari, quoniam ipſe iam non remanet amplius ſuperior Capituli, cum vtriuſque vnum & idem ſit factum, ac propterea de ſe ipſo ad ſe ipſum appellatio non admittitur, *cap. fin. de conſuetudine, lib. 6.* cum vulgaribus, ſequitur quod opponens volens eligere remedium appellationis præcisè debet recurrere ad ſuperiorem Epiſcopi, & illum quærere ex dict. text. & DD. ad differentiam prioris membri diſtinctionis, quando ſimpliciter vtitur pars grauata remedio contradictionis, vt probatum remanet. Pro cuius diſtinctionis membro duæ ſunt mirabiles † de- 26
clarationes ſanctæ Congregationis Cardinalium decidentes Tridentin. decretum *in c. cauſæ omnes. 20. ſeſſion. 24. de reformatione*, non habere locum in Ordinario ſemel procedente ad actum extraiudicialiter, quando contra eius grauamen extraiudiciale fuit grauatus appellatinnis remedio vſus, quia tunc licitè ad Superiorem Ordinarij deuoluitur iudicialiter cognoſcenda cauſa, quarum declarationum prima ſic ſe habet in hæc.

An decretum Concilij, ſeſſion. 24. cap. 20. in principio locum habeat, quando Ordinarius extraiudicialiter procedendo grauat partes, adeò vt non liceat partibus a tali actu extraiudiciali ad alios ſuperiores Iudices appellare, ſeu reclamare,

quatenus id ius permittat, sed omnino causam grauaminis in prima instantia coram eodem Ordinario cognosci debeat? Congregatio censuit, hoc casu non habere locum Decretum Concilij.

Et ibidem iterum eadem Congregatio ita declarauit: *Cùm Vicarius Coimbrensis deputasset quemdam beneficiatum Ecclesiæ Sancti Iacobi in illius Parochum; beneficiati ob irreparabile damnum & præiudicium appellauerunt, & cùm de causa committenda ageretur; oppositum fuit, quod causa deputationis coram Ordinario eodem tractari deberet, beneficiatis verò respondentibus, decretum cap. 20. non habere locum, vbi Ordinarius extraiudicialiter procedendo partes grauat. Res delata est ad Congregationem Concilij, & Congregatio censuit, hanc causam esse legitimè deuolutam, nam illud Decretum habet vim diffinitiuæ, & id quod debet agere iudicialiter; egit extraiudicialiter, à quo etiam datur appellatio, cap. concertationi de appellationibus, lib. 6.* quas declarationes adduximus Nos hac *2. part. cap. 5. §. 2. versic. Vnum tamen non omittam, à num. 10.* sequuntur Narbona *in leg. 59. glos. 1. num. 179. tit. 4. lib. 2. tom. 3. Recopilat.* Et in terminis
27 etiam, † quod quando a collatione facta extraiudicialiter per Ordinarium, vel ab alio grauamine extraiudiciali per eundem Ordinarium illato, vt tunc euanescat, sitque consumpta prima instantia illius, probat Flores de Mena *variar. quæst. lib. 1. quæst. 1. n. 37. circa finem.* Et quia ab Ordinarij collatione, & prouisione, etiam extraiudiciali ad eius Superiorem appellatio emittitur, vt latius Nos *de Regia protectione 2 part. cap. 13. à num. 187. cum sequentibus,* & à principio eiusdem cap.

Quare hoc casu iuxta secundum distinctionis membrum, vbi ab electione, alióve actu Capi-
28 tulari † in eo existente Prælato, non vt Canonico, sed vt Prælato (provt semper saltim in Hispania assistit, vt post Nicolaum Garciam Nos *2. part cap. 13. num. 236. de Regia protectione*, notauimus, & sic regulariter de iure præsumitur, non vt Canonicum, sed vt Prælatum assistere, vt probat Aloysius Riccius *in practica Aurea, resolution. 114. à principio*) appellationis remedio vsus fuit, † grauatus po-
29 terit ad Nuntium, vel Sedem Apostolicam recurrere, & ibidem commissionem alteri impetrare, super cuius remissione si adeatur Senatus hic supremus indubiè Delegato remittetur causa, seu potius litteras tradi impetranti iubebitur, vt illis vtatur coram suo Iudice impetrato.

Si tamen Episcopus interueniat in Capitulo tanquam Canonicus, tunc appellaretur de acti-
30 bus Capitularibus ad eundem Episcopum, † tanquam alium, & aliter consideratum, vt probatur *in dict. cap. à collatione, de appellationibus, lib. 6.* & communiter omnes DD. quos in exornationem huius secundi membri ad principium adduximus, & optimè Euerardus *in locis legalibus in loco de tanquam, num. 9. versicul. Sexto facit*, dicens, quòd si à collatione beneficij per Episcopum vt Canonicum, & Capitulum in mei præiudicium facta volo appellare, debeo appellare ad Episcopum, & non ad Archiepiscopum, quia ex quo Episcopus non interfuit collationi factæ, vt & tanquam Episcopus, sed vt & tanquam Canonicus, non dicitur appellari ab eodem ad eundem, sed ab inferiori ad superiorem. Sequitur Scaccia *de appellationibus, quæst. 8. sub num. 60.* & conducunt, quæ ipse ibidem, *num. 92. versicul. Confirmatur secundò, & quæst. 17. limitat. 2. num. 68. vers. Restringe decimo quarto*, & facit etiam quod ipse, *quæst. 16. limitation. 5. num. 9. vers. Sublimata primò*, nonnulla in comprobationem congessimus *Nos de Regia protectione, 2. part. cap. 13. à num. 230. cum sequentibus*, & plures alij citandi.

Et tunc cognoscetur Prælatum assistere vti Canonicum † in Capitulo, non vti Prælatum 31
in modo nempè sedendi vti Canonicum, seruata inter omnes antiquitate, vt per glos. *in verb. Prælatus, in dict. cap. à collatione*, Menochius *de arbitrariis, casu 68. num. 23. & 24. & cap. 51. num. 43.* Zerola *in praxi Episcopal. 1. part. verbo, Episcopus, versicul. Septimò*, Stephan. Gratian. *discept. forensib. cap. 111. num. 14. & cap. 106. à num. 9.* Boërius *de authoritate magni Concilij, num. 65.* D. Loter. *de re beneficiali, lib. 1. quæst. 16. num. 104. & num. 105.* D. Hieronym. Venero & Leyua *in examine Episcop. lib. 4. cap. 29. num. 27. 28. & num. 30.* Barbosa *in remission. ad dict. cap. à collatione, num. 4. & in tractat. de officio, & potestat. Episcop. tom 2. allegat. 73. num. 16. per totum.* Aloysius Riccius *in practic. Aurear. resolution. 214. per totam*, & Euerardus *in topicis legalib. loco à tanquam, num. 8.* per quem Scaccia *de appellationibus, quæst. 8. num. 60.* apud quos plurimos effectus perleges Episcopi assistentis vti Canonici.

Et est Rotæ *decisio 1058.* Seraphin. *num. 7.* 32
ibi: *Et hoc adeò verum est, vt hac ratione † Episcopi, & Prælati si sunt de aliquo Collegio sortiantur locum non secundum dignitatem Episcopatus; sed secundum antiquitatem dignitatem Collegialis*, Abbas *in cap. postulasti de concessione prebend.* Cassaneus *in Cathalog. gloriæ mundi, 4. part. consideration. 45. glossa in cap. à collatione*, & ibi Geminian. *num. 6.* Franchus *num. 4. de appellationibus in 6. & de hoc fuit dictum in Romana præeminentiarum sub die 16. Decembris 1585. num. 14. & 15. &c.* Quod amplius non examino, quoniam, vt dixi, Episcopus in electionibus, & aliis actibus Capitularibus Hispaniæ non vti Canonicus, sed vti Prælatus assistit.

Hinc non inutiliter quæri potest, an qui se- 33
mel † in hac materia obiectiua viam elegit appellationis interpositæ ab electione; proposuit obiectus, vel defectus contra eam, vel personam eligentis, aut electi seu eligendi, in qua non seruauit formam iuramenti corporalis, à iure inuiolabiter requisitam, iuxta textum *in cap. vt circa*, text. *in cap. is qui 19. & in cap. qui contra. 20. & in cap. constitution. 41. de electione, lib. 6.* text. *in Clement. constitutione, vt circa, eodem titul. de electione*, de quorum iurium materia longa serie egimus *in tractatu de Regia protectione, 2. part. cap. 13. à num. 237. cum multis sequentibus*, taliter quòd ipsa appellatio de iure nulla sit; an poterit op-
ponens iterùm continuando † viam appella- 34
tionis semel electam per reiterationem alterius appellationis, seruata forma deferere primam instantiam Ordinarij, iuxta quæ latius probauimus in hoc secundo distinctionis membro; vel an sibi sit appellationis præclusa via, vt si prosequi velit contradictionem electionis extraiudicialis, necessariò debeat recurrere ad Ordinarium in prima instantia,

iuxta

iuxta quod dictum fuit in primo distinctionis membro. Quam quæstionem de facto habui in electione Magistralis præbendæ Tolletanæ Ecclesiæ.

Et videtur, quod possit reiterando vtiliter
35 formam appellationis † requisitam continuare negocium coram superiore, omissa prima Ordinarij instantia; etenim iuris est, quod qui habet facultatem conficiendi actum, non consumitur facultas per actum inutiliter, & nullum à se semel gestum; sed imò illum iterum potest condere vtiliter, & seruata forma reiterare, textus *in l. qui per salutem, ff. de iure iurand.* textus *in l. hæc conditio filiæ meæ, in principio, ff. de condition. & demonstration.* textus *in l. qui hæres, in principio, de acquirenda hæreditate, l. nec is, §. 1. eodem titulo, cap. si electio, de electione, lib. 6. cap. quam sit, cap. cupientes, cap. si religiosus, eodem titulo.* Et in variis casibus, diuersisque materiis plurimas doctrinas in comprobationem congregauit Tiraquellus *in l. boues, §. hoc sermone, limitation. 1. per totam*, videndus: ergo cùm sequitur appellationem obiectiuam nulliter proponens, possit illam iterum vtiliter forma seruata, reiterare (si se intra dicendum repererit) liberè poterit omittere instantiam Ordinarij, continuando appellationem reiteratam, quia idem operatur, quod prima vtilis, quæ hunc habet effectum ex obseruatis in primo distinctionis membro.

Sed ne vltrius immoremur, breuiter dicen-
36 dum erit, † contrarium verius esse, vt qui contra eligendum, electum, aut eligentes appellando semel obiecit defectus non seruata forma iuris *in dict. vt circa*, non possit, sic electionem ex suo iure contradicens superiorem adire, sed Ordinarium omnino in prima instantia, iuxta terminos prioris distinctionis membri, cum sibi præclusa sit via prosequendi remedium appellationis semel inutiliter & nulliter electum, cum sibi prohibitum sit reiterare illam appella-
37 tionem obiectiuam, † ac etiam illam vlterius probandi, quoniam semel per ipsam inutilem appellationem fuit ius quæsitum aduersario, vt contra illum obiici nullo modo iterum possit.

Iste est textus expressus *in Clement. constitutionem 4. de electione*, quæ sic ait: *Constitutionem, vt circa editam in Concilio Lugdunens. locum decernimus non habere, quando, quæ opponuntur, directè respiciunt ius Ecclesiæ, vel opponentis personæ: sed tantum vbi per competitorem, vel oppositorem quemlibet appellantem in formam, aut personas, defectus, vel crimina opponuntur: cæterum cum circa crimina, vel defectus debitam circumstantiarum specificationem prædictus omittit appellans, non est postmodum in prosequutione negocij super his audiendus, etiamsi circumstantias huiusmodi, vel probationes earum per iuramentum asserat ad se peruenisse de nouo: sanè si quis, cuius interest, ab electione, postulatione, vel prouisione duxerit appellandum, opponendo crimina, vel defectus, forma dictæ constitutionis omissa, eodem postmodum appellationem huiusmodi prosequente, licet apellanti possit assistere ne colludat, non tamen ei propter hoc prosequutionem proprij interesse denegamus. Insuper si appellans ab electione, postulatione, vel prouisione per viam querelæ simplicis causam agat, vel eam appellato agente defendat, repellitur ab obiectibus in appellatione sua expressis, & aliis, nisi constiterit ipsum fer-mam seruasse prædictam (præterquam in casibus in constitutione præmissa exceptis) etiam si appellationem suam non prosequatur, nec exhibeat, & illa se asserat nolle vti, dum tamen de ipsa coram Iudice fiat fides; quia per ipsam ius repellendi eundem aduersario est quæsitum, &c.*

Ex quo textu duo colliguntur: † Primum 38
quod is, qui appellationis viam elegit obiiciendo defectus non seruata forma, non possit illam appellationem prosequi, cum semel nulla fuerit ex *cap. vt circa*, cum concordantibus, poterit tamen ius suum, & interesse aliter in iudicium deducere & prosequi.

Secundùm quod colligitur † ex eodem text. 39
illud est, vt cum semel ex informi, & nulla appellatione obiectiua fuerit ius tertio aduersario quæsitum; in eius præiudicium nequit vlterius illam reiterare vtiliter, vt ex hoc text. & eius ratione in terminis probat Bonicont. *in tractatu de appellationibus, quæst. 1. versicul. Ad quæstiones igitur veniamus*, vbi, resoluit post alios, quod si sic appellans omittit formam, *cap. vt circa*, in casibus (in quibus ea vti debeat) licet sit intra terminum ad appellandum, non potest aliam appellationem iterato proponere, seruando formam in ea, quia iam ex prima nulliter proposita aduersario fuerat ius quæsitum, *ex Clement. constitutionem, 3. penultimo*, quem sequuti fuimus (licet obiter) *de Regia protectione, 2. part. cap. 13. num. 248.*

Deinde probatur, quoniam actus semel inutiliter, aut nulliter † gestus nequit reiterari ite- 40
rum vtiliter, & validè, quoties per primum iam tertio fuerit ius semel quæsitum, cuius ius est inuariabile, Compostel. *in cap. bonæ, col. 1. in verb. Quæsitum*, & ibi Panorm. *col. 5. vers. Ex hoc habes*, per text. ibi: *de postulat. Prælat. el 2.* & per text. *in l. nemo, ff. de regul. iur. & cap. cum inter dilectos, de electione*, & Panormit. citat *Clem. 1. de renuntiatione*, quod voluit Cardin. Alexand. *in cap. Osius Episcopus, §. 1. 61. distinct.* Rocchus de Curte *in tract. de iurepatronat. in verbo, Honorificum, col. 2. vers. Sub oritur quæst. accessoria*, latissimè prosequitur Tiraquel. *in l. boues, §. hoc sermone, limit. 23. per totam*, & circa hanc doctrinam plurimas alias singulares congessimus hac *2. part. cap. 17. à num. 52.* quas omnino vide, & applica huic.

Quapropter non obstat argumentum in con-
trarium adductum, † vt actus nulliter gestus 41
semel non impedit, quominus reiterari possit validè; quoniam non procedit, quando ex primo inutili fuit semel tertio ius quæsitum, vt in nostro casu, quia ius semel tertio quæsitum ex facto alterius tolli nequit absque illius consensu, *l. cum à socero 7. Cod. de iure dot.* Gratianus *disceptation. 1. part. part. cap. 232.* plures citat Castillo *controuersiar. tom. 6. capitul. 119. num. 12. in fine, & num. 13. & lib. 4. capitul. 5. per totum.* Et plenissimè Marius Giurba Regulam hanc exornat cum ampliationibus, & limitationibus *in consuetudin. Senatus Mesanens. cap... glossa 8. num. 53. 54. & 55.*

Quod inductum est in odium obiicientis, &
ideò materia obiectiua † est in iure odiosissima, 42
& plenissimam requirit probationem, & alia specialia vitanda in materia obiectiua per Rotam apud Alexand. Ludouis. *decision. 322. num. 1. & 2.* vbi Oliuerius Beltramin. *num. 22.*

plurimas alias Rotæ decisiones affert, & vide *decis.353. num. 4.* & ibi Beltramin. *num. 17. & decis.414. num.10.*

Et in materia obiectiua etiam minori dene-
43 gatur † restitutio ad opponendum obiectos contra electum, aut eligendum, & similia; Augustin. Barbosa *in collectan. ad Clement.2. de procurator. num.4. fol. 27.* & est elegans text. *in l. auxilium 37.* ibi: *Ideóque iniuriarum auxilium repeti non potest*, & ibi: *Denegari ei in integrum restitutio, quod ius emissam, si nunc repetere vult. Quid aliud, quàm delicti veniam, ideſt, calumniam deprecatur? Cum nec in delictis, nec in calumniatoribus Prætorem succurrere oportere, certi iuris est; cessabit in integrum restitutio. &c. ff. de minoribus.*

Quare cum semel ad viam appellationis elec-
44 tam inutiliter, & nulliter redire nequit oppositor, si velit interesse, & ius suum prosequi, alteram priorem proponere debet, & coram Ordinario, non alibi, vt superius latius probauimus in primo distinctionis membro. Quapropter si Ordinarij prima instantia hoc in casu percutiatur per commissionem superioris, aut à Romana Curia impetratam, absque subscriptione propriæ manus Sanctissimi, à Senatu causa remittetur Ordinario.

Et idem dicendum erit in appellatione absq;
45 que obiectione † emissa, quando alio ex capite sit nulla, si illam non repetat iterum validè appellans intra terminum à iure positum ad appellandum, quoniam iam illam viam amiserit, & sic si prosequi velit ius suum appellans, debet denuo coram Ordinario illud proponere in prima instantia ex supradictis, & ex identitate rationis.

Quid autem erit dicendum de appellatione
45 obiectiua, † in qua forma corporalis iuramenti (de qua *in dict. cap. vt circa, de electione, lib.6.* cæterisque iuribus superius citatis) obseruata fuit, sed tamen per procuratorem ad idem specialiter constitutum, an satisfactum dicatur formæ, vel nulla sit dicenda ipsa appellatio obiectiua, ac per consequens amissa via appellationis, vt ad aliud remedium coram Ordinario in prima instantia omnino sit confugiendum, sicut in cæteris casibus præcedentibus diximus, & firmauimus, quod & de facto habuimus.

Et videtur, quod non possit hæc forma per procuratorem adimpleri, cum requirant omnia iura iuramentum corporale, quod quidem re-
47 quirere † videtur personam, & corpus iurantis, & sic per alium geri nequit, vt in iuramento professionis fidei corporaliter requisito; firmat Nicol. Garcia *de benefic.5. part. capitul.4. num.172.*

Sed contrarium verius est in nostro casu, vt
48 licet corporaliter † requiratur iuramentum; tamen per procuratorem cum mandato speciali vtiliter formæ satisfit. De quo est textus expressus *in cap. procurator. 38. de electione, lib. 6. Procurator* (inquit Pontifex) *ad appellandum contra electionem, postulationem, aut prouisionem alicuius non aliter idoneus de cætero reputetur, quam si omnia, quæ in formam obiicere vel personas, & propter quæ appellare intendit, & singulariter, & clarè in eius procuratorio sint expressa, habeátque speciale mandatum iurandi corporaliter in eorum animas, quorum procurator existit, quod ipsi credunt expressa huiusmodi vera esse, & se posse probare.* Et ita etiam pariter resoluit Nicolaus Garcia *de beneficiis 5. part. capitul. 4. à num.172. & sequentibus.* Vbi respondit ad argumentum in contrarium adductum, atque ex hoc capite ista appellatio obiectiua nulla erit, quominus coram superiore, ad quem validè aliàs appellatum fuit, queat prosequi omisso Ordinario, atque etiam impetrari commissio, vt quilibet Iudex (saltim in dignitate constitutus) queat procedere, & de causa ipsa cognoscere, nec per eam percutitur prima Ordinarij instantia, nec ei à Senatu remittenda.

CAPVT XXIV.

Letrones, seu Cedulones publicis locis affixi pro publicando excommunicato ob non paritionem litterarum Apostolicarum, quæ iuris requisita habere debent, vt integra fides illis detur.

Et quando ex eis prima Ordinarij percutitur instantia, qualiter Senatus oppresso consulere soleat.

SVMMARIVM.

Letrones, seu Cedulones publicè affixi pro publicando excommunicato ob non paritionem litterarum Apostolicarum sæpè in Hispania scandala causant, num.1.

Litteræ de dimittendo, vel comparendo intimatæ reproducuntur in Curia, in qua ob non paritionem intra terminum in contumaciam fertur censurarum declaratoria sententia, n.2.

Declaratoria si ob metum, & potentiam excommunicati nequit intimari personaliter, in loco publico solemniter publicatur, n.3.

Cedulones pro publicando excommunicato ob non paritionem litterarum Apostol. solent in Hispania affigi nocte, furtinè, & occultè, n.4.

Cedulones pro publicando excommunicato si in forma probanti sint affixi, vitandus erit, num. 5. & seqq.

Letrones è Romana Curia in Hispaniam missi, qua signa habere soleant, & quomodo affigantur, num.6.

Dispositio omnis recipit restrictionem de habilitate actus, quæ suppositа intelligitur, n.7.

Cum de vno disputatur, cætera supponuntur habilia, num.8.

Cedulonibus sine forma probanti, sed simplicibus absque authoritate Iudicis, & subscriptione Notarij affixis fidem nullam dandam, Author, plurésque alij docti, tam Theologi, quàm Iuristæ in facti contingentia subscripsere, num.9.

Ad incursum censurarum debet præcedere trina monitio, aliàs excommunicationis sententia nulla erit, num.10.

In declaratoria incursus censurarum monitio præcedens de necessitate requiritur ad eius validitatem, num.11.

Citatio personalis debet præcedere excommunicationem, num.12.

Declaratoria est nulla non seruatis terminis seruandis

dis ad docendum, se paruisse litteris Apostolic. & monitorialibus, num.13.

Declaratoriam incursus censurarum, & publicam denuntiationem per Cedulones, seu aliter monitio praecedere debet, num.14.

Cedulonum affixionem debet praecedere Iudicis decretum, num.15.

Cedulonum affixio cum procedat à Iudice, de eius decreto per subscriptionem Tabellionis debet constare, num.16.

Cedulonum affixionem debet praecedere cognitio super legitima causa, an locus sit tutus, vel adsit iustus metus, num.17.

Dispositio non potest verificari, nisi prius verificetur suppositio, num.18.

Timor recursus ad Regem non potest causare iustam causam omittendi iuris solemnitates denuntiationi requisitas, num.19. & seqq.

Iustitiæ Ecclesiasticæ maximè Apostolicæ iustæ non violentæ facilis patet aditus in Hispaniarum Regnis ex præcepto Regis, n.20.

Rex Catholicus illud, quod Imperator rectè cantare potest, quod in suis Regnis nihil timeri potest, num.21.

Litteræ Apostolicæ pleraque in Senatu exhibentur, vt executoribus auxilium præstet, quod libentissimè præstat, nisi vim aliquam contineant, n.22.

Partes adducentes Cedulones, si iustum quærant, potius à Senatu auxilium haberent, qui solum tractat de violentia sedanda, & scandalo tollendo Reipublicæ nocuo, num.23.

Quo recursu nemini fit iniuria, ibid.

Cedulones asportans, si iustitia mittitur, illam deserit, & viam violentam amplecti potius vult, num.24.

Principes non sunt timor boni operis, sed mali, iuxta D. Paulum, num.25.

Sententia excommunicationis, & declaratoria sunt actus iudiciales, aliter non probandi, quam per scripturam solemniter subscriptam, n.26.

Acta iudicij dicuntur omnes scripturæ notarij actuarij iussu Iudicis conscriptæ, n.27.

Acta iudicij dicuntur publica triplici ratione, num.28.

Cedulonibus vti simplici papyro absque subscriptione Notarij nulla fides debitur, n.29.

Excommunicatio quando alibi constare debet, necessarium est instrumentum authenticum, n.30.

Excommunicati publicatio fit per lecturam ipsius sententiæ, si per affixionem sit facienda; affigitur sententia ipsa, num.31.

Edicta publicis locis affigenda ob timorem aduersarij debent esse publica instrumenta, confecta per Notarium causæ cum testibus, & sigillata à Iudice, num.32.

Cedulones, vt ne iudicentur simplex papirus, sed fidem faciant, vti publicum instrumentum, quot requisita habere debent, n.33.

Instrumentum, vt fidem faciat, ab eodem Notario, qui protocollum confecit, & non nisi semel à parte petendum, extrahendum erit, n.34.

Cedulones missi, & affixi, etiam ab alio Notario, quam originario causæ subscripti, sine partis citatione, Iudicis decreto, & aliis requisitis fidem nullam faciunt, n.35.

Notario non creditur, nisi in eo, de quo ipse rogatus fuit, num.36.

Cedulones in simplici papyro sine subscriptione Notarij, & Iudicis, à parte ipsa conscripti, aliòve innocente scripti præsumantur, n.37.

Qui fidem nullam facere possunt, ibid.

Scriptura priuata ab aliquo subscripta, etiam contra istum negantem fidem nullam facit, n.38.

Cedulones pro denuntiando excommunicato non subscripti à tabellione, nec in forma probanti affixi, potius libelli infamatorij dicendi sunt, num.39.

Maximè in partibus Hispaniæ tam remotis à Curia Romana, cùm non nisi cum magna difficultate, damno, sumptibus, & tarditate veritas non niteſcit, ibid.

Doctores plurimi tam Iuristæ, quàm Theologi recensentur, qui in hac Regia Curia consulti in facti contingentia resoluere, Cedulonibus publicè affixis, omni solemnitate probationis carentibus, nullam fidem dandam, nec partem pro declarato, & publicato habendam, n.40.

In Cedulonum affixione, vt valida sit, tria concurrere debent necessaria, ibidem, à num. 65. cum seqq

Senatus qua via succurrere soleat publicato oppresso per Cedulones, siue in forma probanti sint, siue ea careant, num.41. & seqq.

Cedulones expediti, & censuræ ipsæ à quolibet carente iurisdictione in prima instantia sunt nullæ ipso iure, sicuti cætera acta iudicialia per eum fabricata ex Trident. n.42.

Excommunicationis sententia lata à Iudice iurisdictione carente nulla est ipso iure, & excommunicatum non ligat, num.43.

Executor, quilibetve alter Delegatus iurisdictionis exercitio caret ante sibi factam litterarum realem præsentationem, num.44.

Citatus à Delegato non tenetur comparere, non inserta copia commissionis immonitorialibus, num.45.

Excommunicatio lata à Delegato ante litterarum præsentationem, vel etiam præsentatas non inserto tenore earum immonitorialibus est nulla ipso iure ex defectu iurisdictionis, n.46.

Nec Delegatus potest procedere ad vlteriora declarando incursum censurarum, n.47.

Excommunicatio lata per Ordinarium in exemptum nulla est ex defectu iurisdictionis, n.48.

Excommunicatio lata à Iudice appellatione pendente est nulla ipso iure, ex iurisdictionis defectu, num.49.

Excommunicatio, & declaratio nulla ex defectu iurisdictionis non impedit Clericum celebrare, & diuinis se immiscere, n.50.

Excommunicatio lata recusatione pendente nulla est ipso iure, num 51.

Iurisdictionis exercitium conquieſcit, recusatione pendente, num.52.

Excommunicati, siue per Cedulones, siue quouis alio modo, causam Senatus remittit Ordinario, quando constat eius percussa prima instantia contra formam Trident. n.53.

Et insuper adstringit Senatus partem adducentem Cedulones, aut declaratorias, aut eius agentes, & Notarium intimantem, vt ad cautelam suis afferant expensis absolutionem, n.54.

Executor, qui violenter excommunicauit, & aufugit, vel præsens, merus tamen carens iurisdictione ad absoluendum sit, cogitur pars, aut eius agentes, vt afferant absolutionem ad cautelam, num.55.

Patris Henriquez obseruatio in hoc refertur n.56.

De praxi procedendi contra laicos, aut Clericos executores, aut interuenientes executioni litte-

rarum Apostolicarum contra priuilegia, & consuetudines horum Regnorum, n.57. & 58.

Laici interuenientes executioni litterarum Apostolicarum contra priuilegia, & indulta, seu consuetudines horum Regnorum, bona amittunt ipso facto, & officia qualibet, cuius persona Regis mercedi subiacet, n.59.

Ecclesiastici verò amittunt naturalitatem, & originem Regnorum, quorum beneficiorum fructus sequestrantur, num.60.

Item Clerici ob dictam causam ipso facto amittunt temporalia bona, & originem horum Regnorum, & ab eis alienigenæ sunt declarati, ne potiantur fructibus beneficiorum, n.61.

Laici quomodolibet interuenientes contrauentioni prædictæ, si Notarij, aut procuratores sint, mortis pœna, & bonorum amissionis plectuntur, cæteri amittunt bona, persona verò Regiæ mercedi affecta, num.62

Si in causis violentiæ adest oppressi excommunicatio à Roma emanata; compelluntur complices in Senatu comparere, & laici detruduntur in carcere, Clerici detenti in ciuitate coguntur absolutionem trahere, num.63.

Idem pariter obseruatur, quando violentia facta, aut excommunicatione intimata, executor vel aufugit, vel litteras, & acta Romam misit, num.64.

In Cedulonum affixione tria simul præcisè requiruntur pro eorum validitate, nempè iurisdictio, ordo, & causa, num 65.

In Cedulonum affixione, quibus adest violentia, vt plurimum iurisdictio deficit in mandante, n.66.

Cedulones affigi non debent, nisi præcedente speciali Papæ commissione, num.67.

Aliàs nulli erunt ex defectu iurisdictionis, n.68.

Quia est de reseruatis ipsi Papæ, n.69.

Cedulones affixi per simplicem papyrum nullam fidem faciunt, nec arctant, nec eis credentium, num 70.

Edicta originalia ad declarandum, seu publicandum excommunicatum sunt affigenda, ita vt non sufficiat transumptum, n.71.

Cedulonibus non in publica forma affixis credere non tenetur pars, num.72.

Quod, & pluries obseruauit Rota, ibid.

Cedulones, vt affigi queant, causa non tuti accessus in primis verificanda erit, n.73.

De quo in commissione specialiter per Papam data ad citandum per edicta, specialis etiam clausula apponitur, num.74.

Recursus ad Regem pro tollenda violentia nequit esse iusta causa non tuti accessus ad figendum Cedulones, num.75.

Nec Senatus talem causam, vt iustam admisit, num.76.

Rotæ decisio singularis refertur, qua ad Cedulonum validitatem tria requisita præcisè desiderat, iurisdictionem, ordinem, & causam, vbi de singulorum iustificatione latè agitur, num.77. & seqq.

VANDOQVE contingit in his Hispaniarum Regnis (non tamen absque † publico maximóque scandalo) manè apparere quosdam Latrones, seu Cedulones publico aliquo in loco clam, noctéque, & occultè affixos, quibus legitur, aliquem in Romana Curia fuisse, & esse pro excommunicato declaratum ob non paritionem litterarum Apostolicarum sibi, vel personaliter, vel ad domum antea intimatarum. Quando scilicet gratia super aliquo beneficio per tertium possesso ab altero impetrata, & in Curia pro executione commissa; è qua per executorem expediuntur litteræ ad has partes, vt possessor dimittat possessionem sub excommunicationis sententia, & censuris, vel quando forsan in prima instantia † contra dispositionem Concilij Tridentini aliquis fuit citatus, vt in Curia Romana de iure suo doceat, compareat, & causam tractet, & ob contumaciam, & non comparitionem per contradictas vincitur citatus, & executorialium sic emanatarum virtute citatus in partibus, vt intra terminum dimittat beneficium sub pœna excommunicationis, iuxta quæ Nos suprà *capitul.* 20 hac 2. *part. & cap.* 17. 1 2

Postmodum reproductis litteris eisdem in Curia Romana, † forsan declaratur excommunicatus, & vt in excommunicati, omniúmque notitiam veniat publicè iuxta iuris decreta Canonica denuntiare intendit pars, & ex causa sibi visa motus per Cedulones publicis affixos locis omni seruata cautela, & secreto, prædictam denuntiationem facit, nollens solemniter in Ecclesia publicare dictam declaratoriam sententiam, prout aliàs de iure requirebatur, iuxta text. *in Clement. causam in fin. de electione*, ibi: *Verùm propter appellati, vel suorum metum, vel potentiam intimatio fieri nequit (vt præfertur) appellationem eandem in loco aliquo, sic solemniter volumus publicari, &c.* vbi Glossa *in verbo, Solemniter*, explicat. *in publica missa*, quæ ad hoc notatur, quod publicum dicetur, quod sit solemniter inter missarum solemnia, vt per Ludouicum Gomez *de publicandis, quæst.9. column. penult. versic. Tertius casus*, Flamin. Parisiens. *de resignatione beneficior. lib.*11. *q.*6 *num.*17. Barbosa *in collect. ad dict. Clem. causam, n.*10. 3

Prout etiam per eandem, *Clement. causam*, probat in terminis Ioannes Gutierrez *Canonic. quæst. cap.* 1. *num.* 32. dicens hanc excommunicationis † publicationem faciendam fore in ciuitate, loco, aut Parrochia excommunicati in publica populari Missa, vel in Sermonibus, alióve frequentato per populum, vbi plurimos ad id Doctores allegat; at quando adest aliqua iusta causa, ab hac iuris forma recedi solet; qua verè vrgente, & realiter stante pars occultè, & secretè affigit Cedulones in loco, locísve publicis, putà ob vitandum aliquem timorem, periculum notabile, & probabile, aut damnum proprium, vt hoc modo publicè cognoscatur esse excommunicatum declaratum, & vitandum, abundè Marchesan. *de commiss. appellat. in Roman. Curia. 1. p. cap.* 5. *à num.* 137. *cum seqq.* 4

Quare si debito modo fiat, & in forma probanti Cedulones sint affixi, † ita vt de ipsorum fide minimè de iure dubitetur; opinor sic excommunicatum, & publicatum (siue iustè, siue iniustè) vitandum esse, & pro excommunicato publicè habendum, prout in his terminis probat Ioannes Gutierrez *Canonicar. quæst. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 34. *&* 35. qui in hæc inquit: Oportet ergo, vt aliquid dicatur publicari, quod ita publicè, & palam fiat, vt transeat illico, vel successiuè in notitiam populi, viciniæ, vel maioris partis, vt prædicta omnia probat Cosmas Guimier. *in dict. pragmatic. sanctione Gallica in* 5

titulo

titulo de concubinis, §. *in gloss. sententiam.* 187. & iterùm *in dicta Extrauaganti ad vitanda scandala*, *in Glossa publicata*, *pagin.* 207. *column.* 2. vbi in Glossa, *Denuntiata*, ad finem dicit, quod denuntiationes huiusmodi fiunt per appositiones illorum nominum in foribus Ecclesiarum, aut alio celebri loco, vt cunctis conuenientibus conculcetur, & quod hæc est quotidiana practica, etiam in Curia Romana secundùm Præpositum, quem refert.

In Hispania autem, saltem vbi commoratus sum (inquit, & prosequitur ipse Gutierrez)
6 semper † vidi publicari excommunicationes huiusmodi, atque denuntiari excommunicatos in Ecclesiis Parrochialibus, vel in maiori loci cum solemnitate, & insigniis consuetis. Litteræ autem excommunicatoriæ Apostolicæ à Curia Romana emanatæ, quæ huc circunferuntur cum quibusdam signis, atque effigiebus Dæmonum, atque excommunicatorum (& vulgo, *Letrones*, appellantur communiter) ad fores Ecclesiarum affiguntur, ne fortè si in Ecclesia legantur, atque publicentur earum lator detegatur, atque idem ob hoc aliquod damnum eueniat, &c. Hactenus Ioannes Gutierrez. Quem ad hoc, & Marchesanum de commissionibus 1. *part. cap.* 19. *num.* 17. citauimus *in tract. de Regia protectione* 2. *p. cap.* 5. *num.* 15. quibus adde Bellet. *disquisit. Clerical.* 1. *p. tit. de fauore Clericor. Canon.* §. 4. *num.* 21. Augustinum Barbosam *in collect. ad cap. Sacro* 48. *num.* 4. *de sententia excommunicat. fol.* 472.

Et de hac publicatione, & denuntiatione per affixionem Cedulonum, mentionem facit etiam Marta *in tract. de iurisdict.* 3. *part. capitul.* 14. *n.* 9. atque multa scribit Marquessanus *de commissionibus appellat. in Roman. Curia. part.* 1. *cap.* 5. *à num.* 137. *& seqq.*

Et licet hi Doctores specialiter non loquan-
7 tur de solemnitate Cedulonum, † & quibus muniantur requisitis, vt validi sint, & debitum sortiantur effectum prædictum: tamen illam illáve supponunt, iuxta quæ protinus dicenda erunt, quia omnis dispositio recipit restrictionem de habilitate actus; quæ strictè supposita intelligitur. Plures Doctores per Marium Antonin. *variarum resolution. lib.* 2. *resolution.* 40. *num.* 5. *&* 6. Barbosa *axiom.* 74. *num. fin.* Quia
8 cum de vno disputatur, cætera † supponuntur habilia, *cap. cum Nuntius, de testibus*, *l. Titius, ff. de obsequiis lib.* Mantica *de contract. tom.* 1. *lib.* 12. *tit.* 26. *num.* 9.

Sed quia litigantium malitia, & temeraria
9 caliditas † solo perturbandi animo conscientias, & honores aduersarij maximo atque publico populorum scandalo indebitè, minúsque ritè, atque deficiente legitima timoris, & periculi causa, absque Iudicis decreto, & mandato eo his temporibus tetendit, vt simplices hîc Cedulones affigantur non in forma probanti, sed priuatim à se facti, & scripti absque vlla Tabellionis subscriptione, qui de illorum fide attestetur: orta fuit occasio legitima dubitandi, an illi Letrones in aliquo afficere possint quietas populorum conscientias, & an rei ipsi legitimè publicati dicantur, & vt tales euitentur, necnon pro excommunicatis habeantur. Super qua difficultate in quadam grauissima causa Conchensi fui consultus, atque plurimi alij docti viri tam Theologi, quàm Iuristæ, qua omnes vnanimiter subscripsimus, talibus Cedulonibus sub scriptura priuata affixis fidem aliquam adhibendam non fore, nec aliquos operari posse iuris effectus.

Ad quod moueor primò, quoniam cùm simus 10
in actibus iudicialibus, † & sententia excommunicationis, & declaratoria: eam debet necessario præcedere trina monitio, aliàs excommunicatio nulla erit iuxta magis veram, & probabiliorem opinionem, quam sequuntur Victoria *in Summa*, *de excommunication. n.* 6. Suarez *de censuris*, *disp.* 13. *sect.* 12. *num.* 3. Soto *in* 4. *distinct.* 22. *quæst.* 2. *articul.* 2. *conclus.* 3. Marius Alter. *de censuris*, *tom.* 1. *de excommunicat. lib.* 3. *disp.* 3. *capitul.* 3. 4. *&* 5. quam contra Farinac. & alios in puncto veriorem, & probabiliorem dicit Augustinus Barbosa *in collect. ad cap. Sacro.* 48. *num.* 5. & sursum *de sentent. excommunicat.* & post longam disputationem, & multorum Doctorum cateruam probabiliorem, veriorem, & communem dicunt infiniti penè Doctores adducti, & sequuti per eundem Barbosam *in collectan. ad cap. reprehensibilis* 26. *à num* 2. *cum sequentibus.* Et quod ad valorem excommunicationis monitio præcedens requiratur cum Soto, & Henriquez, probat Thomas Sanchez *de matrimonio*, *lib.* 9. *disp.* 32. *num.* 3. *tom.* 3. Et
in declaratoria sententia ferenda incursus cen- 11
surarum lata ab homine, † vt etiam requiratur citatio, & monitio præcedens. Tenet Emanuel Saà *in Aphoris. verbo*, *Excommunicat. num.* 8. *&* 9. & per Vgolinum, Couarr. Antonium Gabriel. & alios probat ipse Barbosa ibidem, *n.* 6. & determinauit Rota *in vna Alexanens. pensionis* 20. *Februarij* 1606. quam adducit Marchesanus *de commissionibus iactatio. & iactat.* 3. *part. c.* 1. §. 1. *fol.* 335. *tom.* 3. In qua postquam dictum
fuit † debere ad excommunicationem præcede- 12
re citationem personalem, *n.* 2. in hæc: *Fuit nullíter processum,* † *ex quo non fuerunt seruati termini* 13
soliti in declaratione, &c. Ad docendum se paruisse litteris Apostolicis, & monitorialibus, sicut necesse erat ad effectum censurarum, vt per Vestrium lib. 8. *cap. vltimo. num.* 19. *&c.*

Quæ citationes de necessitate † procedunt, 14
non solùm ad declaratoriam sententiam, sed & consequutiuè pro excommunicato publicè denuntiando, & Cedulonibus decernendis, vt probat Bellet. *disquisit. Clerical. part.* 1. *tit. de fauore Clericorum Canonic.* §. 4. *num.* 21. quem referens sequitur Barbosa *in remission. ad cap. Sacro. num.* 4. *de sententia excommunication.* dicentes, quod in prima monitione, siue citatione prefigatur terminus ad quid faciendum, in secunda verò alius terminus ad dicendum, & allegandum causam, quare non debeat excommunicari, seu in excommunicationem comminatam incursus declarari, in tertia denique, vt compareat ad videndum, & audiendum se excommunicari, & successiuè excommunicatum declarari, & pro excommunicato publicè denuntiari, Cedulones discerni, & affigi ad loca solita, & consueta ciuitatis.

Et quod sententiam declaratoriam, & publicationem eiusdem debeat præcedere citatio; probat textus *in cap. præsentia*, *de sententia excommunicat.* & per eum Marta *de iurisdict.* 3. *p. cap.* 11. *num.* 8. & vide ad processum iudicialem excommunicationis, & declarationis eundem ibidem, *à num.* 2. *cum seqq.*

Igitur

Igitur hæc Edictorum, & Cedulonum affixio
15 debet fieri † præcedente Iudicis decreto, vt probat textus *in Clement.* 1. ibi: *Adinſtar Edictorum in aluo Prætoris præpoſitorum, &c. Ipſo Papa ſpecialiter, & ex certa ſcientia id mandante, facta, &c. de iudiciis*, text. *in Clement. cauſam, de electione*, ibi: *Si propter appellati, aut ſuorum metum, vel potentiam intimatio fieri nequeat (vt præfertur) appellationem eandem in loco publico aliquo ſic ſolemniter volumus publicari, &c. Intimatio verò aliter facta omni careat iuris effectu. Idem quoque in aliis caſibus obſeruari volumus in quibus requiritur intimatio facienda, &c.*

Igitur cum tam declaratoria ſententia, quàm ipſa affixio Cedulonum & Edictorum procedat
6 à Iudice: † debet omnino conſtare de ipſius ſententia, & Decreto per ſubſcriptionem Tabellionis, ex text. *in cap. quoniam contra*, cum concordantibus, *de probationibus*, & in fine, ibi: *Nec pro ipſius præſumatur proceſſu, niſi quatenus in cauſa legitimis documentis conſtiterit, qua deficiente nullam fidem actus facit*, plenius fuit dictum infrà, *num.* 26. 27. & 28.

17 Deinde quoniam ad deueniendum † ad iſtam affixionem Cedulonum & Edictorum debet præcedere cognitio ſuper legitima cauſa, an locus ſit tutus, iuſtúſque metus, & potentia aduerſarij, ſuper qua omnino fundantur dicta iura, *in dict. Clem.* 1. *de iudiciis*, & *Clement. cauſam,*
18 *de election.* Quippè quando lex diſponit † ſub aliquo ſuppoſito, non poteſt verificari diſpoſitio, niſi prius verificetur ſuppoſitum, ex axiomate vulgari. De qua Nos *de Regia protectione,* 2. *part. cap.* 11. *num.* 55. & *cap.* 16. *num.* 73. & *ſequentibus*, & 3. *part. cap.* 10. *num.* 51. Quod quidem in recurſu ad Regem omnino ceſſat, propter quem habendum, ſeu habitum, non debet executor Cedulonum iuris ſolemnitates, & formam tranſgredi, & omittere.

Maximè cum ad iuſtitiam rectam, & non vio-
19 lentam exequendam † facilis in his Hiſpaniarum Regnis patet aditus, quibus omnes cuiuſcumque ſtatus & qualitatis, obſequentiſſimi ſint iuſtitiæ miniſtris præcipuè Eccleſiaſticis, & Sedis Apoſtolicæ, provt latè probauimus ſup. hoc *tract.* 1. *p. cap.* 3. *à princip.* vbi *à num.* 5. & *ſeqq.* Rex Catholicus ſummopere, maximóque conatu hanc reuerentiam, & executionem
20 † commendat litterarum Apoſtolicarum, & vltra ibidem dicta ponderanda ſunt in propoſito ſingularia verba, *l.* 2. *tit.* 3. *lib.* 1. *Ordinamenti Regij*, ibi, *E Nos recibimos en nuestra guarda, è ſeguro, è defendimiento à los juezes Eccleſiaſticos, que pusieren ſentencias de excomunion, y à los menſageros que lleuaren las cartas*; de quo Regno
11 poteſt cantare Rex † noſter, quod de ſuo Imperator *in l.* 1. *C. de iis, qui propter met. non appellau.* ibi: *Sacro enim comitatu noſtro timere nihil potuiſti, &c.* Imò multoties litteræ Apoſtolicæ,
22 † atque cuiuſlibet Iudicis Eccleſiaſtici ſolent in Senatu præſentari, vt illis auxilium pro executione libera, & ſecuriori præſtet, atque à Senatu ipſo (niſi violenter fiat) nunquam denegatur, ſed exhibetur libenter, atque ideò iſti calumnioſi impetrantes fruſtrà metum concipiunt, iuxta illud Prophetæ. *Pſal.* 13. *Illic trepidauerunt timore, vbi non erat timor.*

Etenim niſi fugiant lucem, ſed cauſam iu-
23 ſtam tractent, à Senatu ipſo † poſſent conſequi auxilium pro ſuarum litteratum executione libera. Quo quidem tantummodo agitur de euitando ſcandalo, & damno Reipublicæ, & violentia tollenda, & hoc cum in executionem iuris, & maximè S. Concilij Trident. faciat, nec metum, nec iniuriam inferre dicetur, *l. nullus videtur*, vbi Decius, & Cagnol. *ff. de reg. iuris*, Petr. Surd. *deciſ.* 21. *num.* 14. *cum ſeqq.* Anton. Gam. *deciſ.* 35. *num* 1. Auguſt. Barboſ. *axiom.* 135. *num.* 3. Perperam quippè faciunt † legitimam, & iudicam viam aufugientes, vio- 24
lentam amplectendo iuxta illud Caſſiodori *lib.* 7. *variar. epiſtol.* 3. *in cauſa poſſint iura, non brachia, nam cur eligant quærere violenta, qui præſentia probantur habere indicia*; & iterum, *lib.* 1. *epiſtol.* 30. *Conſilium atrox, crudele præſidium ferinam certationem. Principes namque* (vt dicit D. Paulus *ad Romanos cap.* 13.) *non ſunt timor* 25
† *boni operis, ſed mali: vis ergo non timere potestatem, bonum fac, &c.* refert Marta *in tract. de iuriſdict.* 1. *p. cap.* 22. *num.* 58.

Fruſtra igitur excuſatur commiſſarius ad citandum, qui locum non tutum dicit, & impedimentum legitimum eſſe recurſum ad Regem aſſerit, cum ipſe Senatus tota iuſtificatione procedat (de qua temerè hæſitaretur) quo caſu non poteſt dici iuſtus metus. Rota poſt addition. Cenſij *de cenſibus, deciſ.* 66. *num.* 4. nec metus illatus per viam iuſtitiæ dicitur iuſtus; *Rota in Romana pecunia de Ruſſolis*, coram Plato penes Marcheſanum, quas adducit Ludouiſ. Poſt. *de manutent. obſeru.* 35. *à num.* 38. Sícque ceſſat cauſa inductiua Cedulonum, cum penitùs illegitima ſit, inſufficiens, & inexcuſabilis, vt abundè oſtendimus ſup. hac 2. *p. c.* 20. *à num.* 17. *cum multis ſeqq.* & iuribus, quibus ad hoc Rota nititur, ſatisfecimus manifeſtè ibidem.

Inſuper quia cùm hæ ſententiæ excommunicationis, & declaratoriæ, & ſimiles ſint actus
26 † iudiciales, aliter non probantur, quàm per ipſos actus iudiciales, & ſcripturam ſolemniter geſtam, & ſubſcriptam, Bart. *in l. ne in arbitris, num.* 3. *C. de receptis arbitris*, Bald. *in l. geſta, verſ. Quæro nunquid, C. de re iud.* Bart. *in l. ſi quis, §. ſi initium, verſ. Secundò videndum, ff. de edendo, & in l. fin. vltimo verſ. C. de edicto D. Adrian. tollend.* Menoch. *in conſ.* 100. *num.* 54. Felin. *in cap. quoniam contra, num.* 55. *de probation.* Alexand. *conſ.* 37. *col. fin. lib.* 3. & *in conſ.* 75. *num.* 9. *lib.* 1. Roman. *ſingul.* 6. incipit, *quod miſſio,* ſic cenſuit Guido Papæ, *quæſt.* 528. Alciat. *in l. pactum quod bona, C. de pactis*, Gramat. *conſ.* 86. *num.* 5. *in Ciuilibus*, Socinus *conſ.* 40. *num.* 4. *vol.* 4. Corneus *conſ.* 220. *col.* 2. *vol.* 2. Et veriſſimum pronuntiatum iudicauit Pariſius *conſ.* 162. *col.* 1. *vol.* 4. Etenim acta iudicij dici omnes ſcripturas Notarij † actorum iuſſu Iudicis conſcripta, di- 27
xit Bald. *in authent. quæ ſupplicatio, vt lite pend.* & Rolandus a Valle, qui alios refert, *in conſ.* 37. *n.* 11. *vol.* 1. Vbi etiam dicit, prædicta acta iudi- 28
cij † vocari publica triplici ratione, quia confecta à notario, & ſic à perſona publica. Item coram Iudice, qui itidem eſt perſona publica, & in iudicio, & ſic in loco publico. Quæ omnia recenſet, & ſequitur Maſcard. *de probationibus concluſ.* 32. *à num... & ſeqq.* & per totam
29 concluſionem videndus. Ergo ſimplici † papyro ſcripto abſque ſubſcriptione Notarij veritatis fides nulla debetur. Vide circa hoc plurimas Rotæ deciſiones ad litteram adductas per Nicolaum Garciam *de beneficiis* 6. *part. cap.* 2. *n.* 17.

omnino

omnino videndus. Et aliàs in terminis inferius addacendas *à n.77. & à n.65. cum seqq.*

Probatur deinde, quoniam quando alibi de
30 excommunicationis sententia † constare necesse sit: debet fieri per instrumentum authenticum, aliàs minimè probat, nec creditur; text. est *in cap. cum medicinalis sit excommunicatio, de sentent excommunicationis, lib. 6.* ibi: *Quisquis igitur excommunicat, excommunicationem inscriptis proferat, & causam excommunicationis expresè conscribat, propter quam excommunicatio proferatur. Exemplum verò huius scripturæ teneatur excommunicato tradere intra mensem, si fuerit requisitus, super qua requisitione fieri volumus publicum instrumentum, vel litteras testimoniales confici sigillo authentico consignatas, &c.* Apertissimis quippè documentis constare debet de excommunicatione, text. *in cap. pia*, ibi: *Apertissimis documentis, de exceptionibus, lib. 6.*

Hinc est, quod publicatio excommunicati fit per lecturam ipsius sententiæ, quando verò af-
31 fixio est † facienda in loco publico, ipsa affigitur sententia, vt probat Cosmas Guimier. *in pragm. sanctio. Gallica. in tit. de concubinis, §. publice, in glos. sententiam, pag.* 187. & iterum *in extravag. ad vitanda scandala, in glos. publicata, pag.207. col.2 & glos. denuntiata*, Ioan. Gutierr. *Canon. q. lib.1. c.1. n 32.* in hæc: *Publicatio autem excommunicationis fit in Ciuitate, loco, aut Parochia excommunicati in publica Missa populari, vel in sermonibus, aliòve actu frequentato per populum, aut per affixionem sententiæ in locis publicis, ita quod faciliter transeat in nocentiam populi, &c.*

Et quod edicta publicis affigenda, quando
32 tutus non adest aditus † vt fieri queat personaliter; debeant esse publica instrumenta confecta per Notarium publicum ad illam causam legitimè deputatum cum appositione testium, ac signo eiusdem consueto subscripta, & sigillo Iudicis citantis roborata, & in forma publica, & probanti redacta, iuxta vulgare Romanæ Curiæ stylum, testantur Cassiador. *decis.1. de appellat.* Ægidius *conclus.310. sicut, & decis. 228. voluerunt. Domin. in nouis.* post quos, & Speculator. optimè firmauit Sebastian. Vantius *de nullitate sentent. ex defectu citationis, &c. n.99.* præcipuè ad fin. *& n.* 100. Imò ipsa scriptura originalis, non copia debet affigi, vt tenet Lancel. *de attent. 2 p. c 4. de litependente, in præfact. à n.99. & n.* 48. *& à n. 95. cum seqq.* Eleganter Sebast. Vantius vbi proximè, *n.*136. de quibus omnibus latius erit agendum, & comprobandum inferius *à n.65. cum multis seqq.* vbi in istis terminis, & circa omnia superius dicta adducuntur plures Doctores, & Rotæ decisiones.

Comprobatur insuper, nam isti Cedulones
33 à parte ipsa forsan facti, † vel ab alio scripta simpliciter, & absque subscriptione publici Notarij, nec probant in vim instrumenti publici, cum in eis deficiant omnia septem requisita à iure necessaria, vt aliquam fidem faciat instrumentum, quæ recenset Couar. (plurimos DD. allegans) *pract. quæst.20. per totum*, & videndus *c.19. num.9.* Prosequuntur etiam ea, quæ in instrumento interuenire debent, vt sit solemne, & fidem faciat, & latè declarant D. Anton. de Padilla *in l si qua beneficia ex n.4. cum seqq. C. de diuersis rescriptis*, Ioan. Gutierrez *practic. lib. 1. quæst. 138. cum seqq. vsque ad fin. lib. 1.* Bonifacius Rogerius *in cons.54. per totum lib. 1.* Parlador. *rer. quotid. lib. 2. c.20.* Burgos de Paz *in cons.3. n.88.* Azeued. *in l.13. tit 25. lib.5. Recop. per totam*, Menoch. *lib.2. præsumpt 82. & 83.* Decian. *cons.24. n 48. vol. 1.* Hipol. Riminal. *in cons. 6. ex n. 1. cum seqq. & n. 46. & seqq. lib. 1.* Ruinus *in cons.11. n.15.16. & 25. lib.3.* Simon de Pretis *de interpret. vltima. volunt. lib.2. dubitat.2 solut.2. n.4. & n.35. & seqq fol.353. & lib.5. interpret.2. dubitat.2. solut fin ex.n.105. cum multis seqq fol.535.* Petrus Magdalenus *de num. testium in testament. requisit.2. p. c.5. ex n.26. cum seqq fol.416.* Alexand. Raudens. *de Analogis, lib.1. c.28. n.1.* Aretsmin. Tepatus *variar. resol. lib.1. tit. de fide instrument. fol.271.* videnda *l.54.55. & l.111. tit.18. p.3.* vbi plenè agit Gregorius Lopez.

Et hoc instrumentum non nisi ab eodem Notario, qui protocolum, † seu registrum confe- 34
cit ad petitionem partis, & non nisi semel authenticum extrahendum erit, vt fidem faciat, *l.2. ff. de fide instrumentorum, l. fin. ff. quemadmodum testam. aperian. l. census. ff. de probationibus, l.4. l. Pomponius, ff. familiæ erciscund. cap.1. de fide instrumentor.* Couart. *practicarum, cap.19. n.3.* Parlador. *rerum quotidianar. lib.2. cap. fin.1. part. cap. 12. n. 21.* & alia requisita vide per Couarr. *practicar. cap. 26. num. 4.* Castillo *controuers. lib.2. cap.16. à num.49.*

Nec etiam si hi Cedulones ab alio Notario conficiantur, † & subscripti fuerint, quam ab 35
ipso Tabellione originario aliquam fidem faciunt, nisi plurima interueniant requisita, inter quæ mandatum Iudicis, & partis citatio, de quibus latissimè post magnam Doctorum cateruam Dom. Ioannes del Castillo *controuers. lib.2. cap. 16. à num. 51. & seqq. & n. 56.* & latè per Mascard. *de probationib. conclus.711. à nu.17. cum seqq. & à n.1.* vbi plurima adducit, qui reddunt rationem, quia non creditur Notario, † nisi 36
de eo de quo ipse rogatus fuit, non enim potest fidem dare sic decreuisse Iudicem, vel partes ita voluisse, quantumuis transumptum ipsum ad eo fideliter exemplatum fuerit, vt latè Mascard. ibid. *à num. 1.* & Castillo *à num. 53. & seqq.* Provt de transumpto, & exemplo sententiæ dixit Rota apud Alexand. Ludouis. *decis.550. & decis 432.* quibus locis latè Oliuerius Beltramin. *in annotation.* & per Coccinum *decis. 466. num.1.*

Si igitur hæc ita vera sunt in nostro iure, quæ fides (rogo) adhibenda erit † simplici cuidam pa- 37
pyro à parte ipsa confecto, vel à puero aliquo scripto continente simplicem relationem, quèdam scilicet, fuisse ob talem causam ab aliquo Iudice excommunicatum, & in eundem latam sententiam declaratoriam? Si in forma probanti non affigatur cum authentica subscriptione Notarij, vt dictum est, & de iure requiritur, aliàs nec pars illis credere tenetur, nec eam contumacem reddit, vt in terminis post plures alios probat Sebast. Vant. *de nullit. sentent ex defectu citationis, à n.124.* vbi de requisitis, vt Cedulones fidem faciant, & signanter, *num. 136.* & inferius hoc *cap. altius roborabitur, à num. 65. cum multis sequent.*

Et quod simplex exemplum à Tabellione non subscriptum fidem nullam faciat: est text. *in l.1. §. sed si vnum ff. de honor. possession. secundùm tabul.* ibi: *Id quod exemplum erat bonorum possessio peti non poterit*; quem sic declarant,

&

& interpretantur gloſſa ibi. verbo, *Exemplum*, Alexand. *in l. vnum, ff. de teſtamentis*, Decius *in l. ſi quis in aliquo documento, num.* 14. *C. de edendo*, Caſtillio *dict. cap.* 16. *ſub num.* 58. *verſ. Nec vrget.* Nulla enim ſcriptura priuata ab ali-
38 quo † ſubſcripta, etiam contra ipſum negantem aliquid probat, niſi aliter comprobetur legitimè, vt vulgare eſt, quanto minus à ſe factam, & ſcriptam in præiudicium tertij.

Hi autem Cedulones ita ſimplici relatione conſcripti, non in forma probanti, nec à Ta-
39 bellione ſolemniter ſubſcripti, † quibus imò omnes iuris ſolemnitates, & requiſita ad probationem deficiunt (quibus nec pars credere tenetur, nec arctant, ex iam dictis, & inferius roborandis) potius libelli infamatorij dicendi ſunt, cùm notabile oriatur ex eorum affixione, & aparitione in locis publicis ſcandalum populorum. Præſumendum eſt igitur, & potiùs attribuendum audaciæ, & caliditati partis volentis, & terrere aduerſarium, & famam publicè diminuere, quod & maximè procedit in Letronibus, & Cedulonibus his partibus Hiſpaniæ tam remotis à Sede Apoſtolica affixis, de quorum veritate non niſi cum omnimoda difficultate, notabili damno, & incommodo, ac ſumptibus partis, necnon niſi poſt longum temporis curſum, & moram, poteſt veritas conſtare, & certitudo apparere.

Quare cum in facti contingentia hic caſus in
40 ciuitate † Conchenſi accidiſſet, quam plurimi DD. inſignes huius Regiæ Curiæ, atque Theologi doctiſſimi Conſulti ſubſcripſere, & affirmarunt; his letronibus, & Cedulonibus publicè affixis, non in forma probanti, ſed omni iuris ſolemnitate carentibus fidē nullam adhibendam eſſe, nec partes habendas eſſe pro publicatis, & declaratis, vt ex Iuriſtis ſubſcripſit Doctor Ioannes de Mena nunc Regius Senator in Conſilio Regio Indiarum, Doctor Ludouiſius de Caſanate, poſteà etiam Fiſcalis Regius in Conſilio Supremo Aragonum, Doctor Ferdinandus Vallejo Fiſcalis Tribunalis Sancti officij Conchenſis (de quorum eminenti ſcientia, & experientia vacuum foret hîc longum Panegyricum cancre, cum cunctis ſatis ſit notorium) D. Petrus de Nogerol, Doctor Ioannes de Zurita, D. Ioannes Oſſorius, omnes inſignes, & famoſi Aduocati horum Supremorum Regis Conſiliorum: Doctiſſimus, necnon etiam mihi chariſſimus Doctor D. Gaſpar de Criales ab Arce, meritiſſimus Cathedralis Eccleſiæ Conchenſis Canonicus Pœnitentiarius digniſſimus. Et ex Theologis quamplurimi doctiſſimi, & inſigniores omnium ferè Religionum hac in Curia Regia commorantes, qui omnes in vnum conuenere, in cenſuras Cedulonum prædicto modo apparentium neminem incurriſſe, quod & altiùs inferiùs comprobauimus, *à n.* 65. *cum pluribus ſeqq.* vbi de tribus requiſitis ad validitatem horum Cedulonum neceſſariis tractatur, & oſtenditur omnia in iſtis deficere.

Quoad ſecundam Capituli partem quemadmodum ſuccurrere ſolet Senatus ſic publicato,
41 † ſiue legitimè, & in forma probanti facta Cedulonum affixione, ſiue minus ritè facta fuerit, iuxta quæ hactenus latiùs comprobauimus, inferere libet. Etenim ſi prædicta declaratio, aut publica denuntiatio facta eſt his in caſibus, in quibus offenditur diſpoſitio Sacri Concilij Tridens. præſeruantis primam inſtantiam Ordinario; tunc cùm legatis etiam de latere Nuntiis, al ſiue ſuperioribus penitùs deficiat iuriſdictio in prima inſtantia; † proculdubio ſententia ex- 42
communicationis erit nulla ipſo iure, ſicuti & cætera acta iudicialia, ex eodem Concilio latiùs pluries comprobauimus maximè *cap.* 17. *hac 2. p. per totum, & cap.* 20. *& in cap.* 6. *à num.* 14. *cum multis ſeqq.*

Concluſio ſiquidem vera eſt in iure, quod ſententia † excommunicationis lata à iudice in 43
caſu, quo iuriſdictione careat; ſit nulla ipſo iure, & nullatenus ligat ſic excommunicatum, Marta *de iuriſdictione*, 3. *p. cap.* 14. *à num.* 11. & à principio, quando ſit excommunicatio nulla ipſo iure, & remiſſiuè ad eundem, Nos *de Regia protectione*, 2. *part. cap.* 5. *à num.* 26.

Comprobatur; nam cum executor, Legatus, aut alius Delegatus Apoſtolicus careat iuriſdi-
ctione, † eá nque exercere nequeat ante litte- 44
rarum ſibi factam præſentationem, Flaminius Pariſius *de reſignatione*, *lib.* 1. *quæſt.* 21. *num.* 16. & 17. in tantum quod citatus ab eo non teneatur comparere, † niſi inferto tenore, & copia 45
commiſſionis, vel delegationis in citatione, vt per Marantam *de ordine iudicio. p.* 4. *diſtinct.* 5. *num.* 61. *verſ. Trigeſimo octauo differunt.* Miſſingerius *Cent.* 3. *obſeruat.* 1. Aloyſius Riccius *in collect. deciſ. part.* 3. *collect.* 532. *verſ. Infertur tertio.* Azenin. *in praxi Florent.* §. 5. §. 2. *num.* 3. Decianus *tract. crimin. lib.* 4. *cap.* 25. *num.* 12. Menochius *conſ.* 790. *num.* 6. *& de præſumptionibus, lib.* 2. *præſumpt.* 15. *num.* 2. Lancellotus *de attentatis, cap.* 2. *in præfat. num.* 166. *cum ſeqq.* 2. *part.* Raudenſ. *conſ.* 13. *num.* 13. *vol.* 1. Camillus Borrellus *conſil.* 68. *num.* 5. Doctor Petrus Barboſa *in l. ſi quis ex alienat. num.* 9. *ff. de iudiciis*, Molina *de iuſtit. & iure, tom.* 6. *tract.* 5. *diſp.* 25. *n.* 1. Aloyſius Riccius *in praxi Aurea, num.* 414. Auguſtinus Barboſa *in collectanea ad cap. cum in iure,* 31. *num.* 3. & 4. *de officio Delegati*, quamplurimos alios citat, & latè proſequitur Garcia *de beneficiis*, 6. *part. cap.* 2. *à n.* 7. *& ſeqq.*

Ideo ex hoc defectu iuriſdictionis excommunicatio lata à Delegato ante litterarum præſen-
tationem, † vel etiam poſt citationem, qua 46
commiſſio non eſt inſerta, eſt nulla ipſo iure. Nauarrus *conſil.* 9. *in antiquis* aliàs 5. *in nouis, de ſententia excommunicationis.* Sairius *in floribus deciſ. ſub eodem tit. deciſ.* 10. Barboſa *in dict. collectanea cap. cum in iure, num.* 5. vbi etiam firmat, † quod hoc caſu nec ipſe Delegatus pote- 47
rit procedere ad declarandum citatum incidiſſe in excommunicationem, probant Anna *allegat.* 24. quem refert Aloiſius Riccius *dict. collectan.* 532. *in fin.* Igitur Senatus cùm nomine, & authoritate Regia ſit protector Concil. Trident. licitè poterit cauſam in prima inſtantia remittere Ordinario, ſic vi oppreſſo ſuccurrendo, & tantæ violentiæ obuiando, cum ipſe ligatus non fuerit vlla excommunicatione, ex hactenus comprobatis.

Hinc ex defectu iuriſdictionis, ſententia ex-
communicationis ab Ordinario lata in exem- 48
ptum eſt nulla ipſo iure; † vt tenet poſt alios & comprobat Eraſmus à Chochier *in tract. de iuriſdict. ordin. in exemptos*, 2. *part. quæſt.* 7. *n.* 11. & videndus *quæſt.* 40. *à num.* 1. *& ſeqq.* ſequitur Auguſtinus Barboſa *in collect. ad text. in cap. cum ad quorumdam*, *n.* 4. *de exceſſibus Prælator.*

qui

qui textus ad propoſitum bene ponderatur in illis verbis: *Ipſam decernimus non teneri.*

Quo pertinet, quod excommunicatio lata à
49 Iudice, † poſtquam ab eo appellatum fuit, eſt nulla ipſo iure, & attentata, cum tunc careat iuriſdictione, vt per text. *in c. ad præſentiam*, & ibi DD. *de appellationibus*, probant Philippus Franchus, ibi *n.* 3. 4. *&* 5. Lancellot. Robert. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *de attent. appellat. pendent. limit.* 26. *n.* 5. Sigiſmundus Scaccia *de appellationibus. q.* 17. *limitat.* 22. *n.* 54. Barboſa *in collect. ad eundem text. n.* 2. quamplurimos alios ad idem congeſſimus *de Regia protect.* 2. *p. cap.* 5. *à n.* 21. *cum ſeqq.*

Quod adeò ex defectu iuriſdictionis nulla eſt
50 excommunicatio, † & declaratio, vt Clericus ſic excommunicatus poſſit abſque abſolutione ſubſequuta celebrare, & immiſceri ſe diuinis abſque metu irregularitatis, etiamſi poſtmodum pronuntiatum fuerit, ipſam appellationem firmitatem non habuiſſe, Gloſ. ſingularis, *verb. in officiis, in c. ſolet, de ſententia excommunic. lib.* 6. Nauarr. *in c. cum contingat, de reſcriptis, remed.* 3. *verſ. Secunda* Saleedus ad Bernard. Diaz *in pract. crimin. Canon. c.* 33. *littera A.* Lancellot. *d. c.* 12. *ampliat.* 8. *n.* 7. Spino *in ſpecul. teſtam. gloſ.* 11. *rubric. n.* 29. *verſ. Patet igitur, & n.* 44. Genelus *ad Decretales, collect.* 25. *n.* 6. Barboſa *in collect. ad c. ad præſentiam, n.* 3. *&* 4. *de appell.* plurimos alios congeſſimus Nos *de Regia protect.* 2. *p. c.* 5. *n.* 22.

Ac pariter cùm recuſatione pendente Iudicis
51 ſit ſuſpenſa iuriſdictio, † tunc ab eodem iudice lata excommunicatio nulla eſt, ex hoc iuriſdictionis defectu, Lapus *allegat.* 1. *per text. in c. per tuas de ſententia excommunicationis.* Ioannes Andreas *in c. legitima, num.* 3. *de appellationibus, in* 6. Philippus Franchus *in rubr. de appellationibus, in princip.* quia tunc ceſſat iuriſdictionis exerci-
52 tium, † vt ex Milli. *in Repertorio, verbo, iuriſdictio*, obſeruat Marta *in tract. de iuriſdictione*, 3. *p. cap.* 14. *n.* 35. probant etiam Verall. *deciſ.* 7. *n.* 1. *p.* 3. Lancellotus *de attent.* 2. *p. cap.* 6. *n.* 4. & ex pluribus aliis Giurba *in conſ.* 9. *n.* 1. *&* *n.* 3. Doctor Valençuela Velaſq. *conſ.* 73. *n.* 170.

53 Igitur in omnibus iis caſibus, † in quibus violenter percutitur prima inſtantia Ordinarij, iuxta quæ latiſſimè in tota hac 2. *part.* & pariter in executionem litterarum, & gratiarum Apoſtolicarum, quarum cauſarum cognitio pertinet in prima inſtantia ad Ordinarium, iuxta caſuum diſtinctionem adductam *infra* hac 2. *p. cap. fin. per totum*, in quibus pro executione monitorialium, aut mandati de immittendo, aut executione executorialium expeditarum omiſſa forma Concilij Trident. *ſeſſ.* 24. *de reformatione, cap.* 20. *cauſæ omnes*, iuxta quæ Nos hac 2. *p. c.* 17. *&* *c.* 20. excommunicatio, aut declaratoria quomodolibet lata, cùm nulla ſit ipſo iure ex notorio defectu iuriſdictionis: ſi de facto inſuper & violenter perſonaliter intimetur, vel per Cedulones etiam in forma probanti publico loco affixos; Senatus vim tollendo, & taliter oppreſſis occurrendo retinet litteras monitoriales, & cenſuras tangentes, & remittit principalem cauſam Ordinario, atque inſuper acriter fert audaciam Tabellio-
54 num has intimationes facientium, † atque eos, & omnes participes, & agentes ſeuerè punit. Clericos extraneos ab his Regnis declarat, eorúmque temporalitates occupat, laicóſque (vt diximus) grauibus pœnis afficit, atque partem ipſam, quæ attulit vel excommunicationem, vel declarationem, vel Cedulones etiam in forma probanti prædictis caſibus, aut ea carentes, ad cautelam (iuxta quæ latè & optimè Ioann. Hieronym. Campanill. *diuerſ. iuris Canon. rubric.* 11. *c.* 15. *n.* 75.) compellit omni iuris rigore, vt ſuis expenſis afferat abſolutionem excommunicatorum, etiam nulliter, ad cautelam, vt præmiſi. Atque idem etiam in omnibus caſibus generaliter,
† in quibus violentia committitur per Iudicem, 55
aut executorem Romanæ Curiæ, excommunicando partem; & his in partibus non reperiatur Iudex ipſe qui abſoluat ab excommunicatione, vel quod non poſſit (quia executori mero nudata fuit poteſtas excommunicandi, aut declarandi, qui quidem poteſtatem abſoluendi non habet, iuxta Gloſſam *in cap. cum inferior* 16. *verbo, ligare, de maioritate, & obedien.* quam ibidem ſequuntur Ioannes Andreas *column. vltima, n.* 11. *verſ. Et in fine.* Batrius *n.* 8. Panormitan. *colum.* 1. *in fin. verſ. In eadem Gloſſa.* Felinus *column.* 3. *n.* 5. *verſ. Fallit tertio*, quos & alios plures refert, & ſequitur Rendina. *in promptuar. receptor. ſentent. tit.* 21. *de excommunicatione, n.* 4. Auguſt. Barbol. *in collect. c. cum inferior, n.* 6 *& ſequent.*

Tunc itaque Senatus compellit partem, † vel 56
eius factores, vt ſuis expenſis afferat dictam abſolutionem à Romana Curia, vel aliũde. Ita Pater Enriquez vir inſignis è Societate Ieſu *in tertio tomo ſummæ lib.* 2. *de Pontificis claue, in c.* 8. §. 2. in hæc: Interdum data Romæ ſententia etiã trina à Iudice Apoſtolico fulminato proceſſu mittitur executor in Hiſpania, & interdum executoriales litteræ continent violentiam, &c. Et intimat cenſuras, vt mittat in poſſeſſionem qui mitti non debet, † ſic appellatio ab executore 57
modum excedente admittitur apud Iudices Regios, aut per litteras Senatus ante datas, Prætor facta ſummaria informatione cum duplici teſte de violentiæ periculo, attripit litteras executoriales, & defert in Senatum Regis. Portò Iudices Regij (quia extra ipſorum territorium degentes Iudices Apoſtolicos rogare, aut compellere non poſſunt, vt ſublata violentia ſuſpendant executionem) comprehendi iubent executorem iniuſtum, & reponi quidquid ab illo cum vi notoria factum, ſeu attentatum eſt, † compellúntque, ſi 58
ezecutor mixtus ſit cum aliqua cognitione cauſæ, vt ipſe abſoluat, reponat attentata, & deferat appellationi, ſeu ſupplicationi, aut certè, vt ipſe, qui merus eſt reſpectu prioris ſententiæ, ſuis expenſis procuret plenã abſolutionẽ hominis, &c.

Practicus etiam Monterroſo *in pract. tract.* 5. *de las Chancillerias, c.* 2. *fol.* 81. *à tergo*, affert inſtructionẽ à Rege miſsã Chancellariæ, in qua propè principiũ hæc leguntur. Y que ſi algunos legos fueren en las notificar, y vſar dellas, los prendã, y ſecreſten los bienes, y embien preſos a la carcel de las dichas Audiẽcias con la informacion que contra ellos huuieren tomado, y los Clerigos requieran a ſus Prelados los prendan, y caſtiguen, &c Et poſteà *in eadẽ inſtructione*, §. *y tambien*, ita legitur: Y tambiẽ ſe den cartas para que las partes, ò otras qualeſquiera perſonas, que tuuierẽ las dichas Bulas, no vsé dellas, y las embiẽ a la dicha Audiencia, y a los Notarios, y Eſcriuanos que no las notifiquen, y ſi las tuuieren notificadas, que no las embien à Roma, ni den teſtimonio.

Et in §. *penultimo eiuſdem inſtructionis Regis*, ita diſponitur: Deſpues de viſtos los proceſſos, conſtando por ellos, que lo que ſe hatraſ-

do es contra las leyes y Bullas concedidas, y costumbre antigua, y contra los Patronazgos, è indultos: danse, atenta la calidad de los negocios, è inobediencia; las cartas necessarias, assi para que no vsen de las Bullas, como para secrestar los bienes, y temporalidades de los que fueren inobedientes, y para que parezcan en la dicha Real Audiencia, y salgan del Reyno, y acudan con los frutos, a aquellos, a cuyo fauor se sentenciare, y se den todas las demas prouisiones que les pareciere que se deuen dar, segun la calidad de la causa, para que se conserue, y guarde lo que en estos casos por las Bullas, y leyes del Reyno esta proueido. Vide meliùs eundem citatum infra hoc *cap. à n.64. vers. Quàm etiam praxim.*

Quæ instructio deducta fuit à praxi huius Supremi Concilij Regis, & ex legibus, vt in *l.1. tit.3. lib.1. Recopil.* quæ ad medium, sic ait:

59 † *Sopena que qualquiera persona, ò personas, que contra lo contenido en las dichas Bullas, y priuilegios Apostolicos, y lo en ellas aqui contenido fueren, ò passaren en qualquiera manera, si fueren legos por el mismo hecho sean perdidos, y pierdan todos sus bienes, los en ellos de dos de agora aplicamos a nuestra Camara, y Fisco: y assimismo ayan perdido y pierdan para siempre jamas qualesquier officios publicos y Reales, y otras mercedes que de nos tengan, para que dellos, como de vacos podamos hazer merced a quien nuestra merced fuere, y sus personas que den a la nuestra merced: y si fueren Ecclesiasticos, por el mismo he-*
60 *cho ayan perdido,† y pierdan la naturaleza y temporalidades que tuuieren en nuestros Reynos, y sean auidos por agenos y estraños dellos, y como a tales sean secrestados los frutos, y otros qualesquier beneficios que tengan en estos nuestros Reynos; y mandamos a los nuestros Procuradores Fiscales, y a cada vno dellos, que constandoles, que alguna, o algunas personas obieren ido, ò venido contra lo susodicho, los pidan y demanden las dichas penas, y prosigan las causas contra ellos ante quien, y como deuen hasta las fenecer, y achabar, &c.* & in fine: *Y que executen, y hagan executar las dichas penas en las personas, y bienes de los que contra lo aqui contenido fueren, ò passaren, &c.* Et idem disponitur in *l.18. eodem tit. & lib.*

Quod, & clarius disponitur in *l. 25. eodem tit.3. lib.1. Recop.* quę postquam disposuit de tanto impetrationes à Sede Apostol. in derogationem iuris Patronatus Regij, & laicorum, ac filiorum patrimonialium, & Canonicatuum Magistralium, & Doctoralium, necnon factas ab alienigenis & exteris horum Regnorum, ad medium ita ait: *Porque qualquiera cosa que se proueyesse por su Santidad, y sus Ministros en derogacion de las cosas susodichas, ò qualquiera dellas traeria muy grandes, y notables inconuenientes: y dello podrian nacer escandalos, y cosas que fuessen en deseruicio de Dios nuestro Señor, y nuestro daño, y destos Reynos y naturales dellos. Por ende mandamos a los dichos Prelados, Deanes, Cabildos, Abades, &c. Y a otros qualesquiera oficiales legos, que quando alguna prouision ò letras vinieren de Roma en derogacion de los casos susodichos, ò entredicho, ò cessacion à diuinis en execucion de las tales prouisiones, que sobre sean en el cumplimiento dellas, y no las executen, ni permitan, ni den lugar que sean complidas, ni executadas, y las embien ante Nos, ò ante los del nuestro Consejo, para que se vea, y prouea la orden que conuenga, que en ello se ha de te-*
ner, sequitur & facit in hæc: *Y no fagades en deal, sopena de la nuestra merced, è de caer,* † *è incurrir* 61
los que fueren Prelados, y personas Ecclesiasticas por el mismo hecho (sin que sea necessario otra declaracion alguna mas desta que aqui se haze) en perdimiento de todas las temporalidades, y naturaleza que en estos nuestros Reynos tuuieren, y los hazemos agenos, y estraños dellos, para que no puedan gozar de beneficios, ni dignidades en ellos, ni de otra cosa, que los que son naturales pueden y deuen gozar segun las leyes, y pragmaticas de nuestros Reynos, y los mandaremos hechar dellas. Y a los legos que en esto fueren culpantes en qualquiera manera, † *ò entendieren en notificar las letras, ò pro-* 62
uisiones, ò que se executen, ò fueren en las ganar, ò a ello dieren fauor, y ayuda en qualquiera manera, si fueren Notarios, ò Procuradores, incurran en pena de muerte, y perdimiento de bienes, y los otros legos en perdimiento de todos sus bienes, los quales aplicamos desde agora à nuestra Camara y Fisco: y demas desto la persona sea a nuestra merced, para mandar hazer dello lo que fueremos seruidos. Vide etiam idem in simili casu dispositum in *l.1. tit.8. de los Iuezes Conseruadores, y otros Iuezes Ecclesiasticos, lib.1. Recopil.*

Et in *l.80. de los Presidentes y Oidores lib.2. Recopil. tom.3. addi.* ibi: *Mandamos, al nuestro Consejo, Chancillerias, y Audiencias, tengan gran cuidado de guardar iusticia a las partes que cudieren ante ellos por via de fuerça conforme a derecho, y costumbre inmemorial y leyes, y pragmaticas destos Reynos, y conforme a ellas castigar a los que contrauinieren, &c.*

Quare in complementum harum legum, vbi in casibus † in quibus de violentiis cognoscit 63
Senatus, & per consequens vbi prima instantia percutitur Ordinarij, quibus pro executione monitorialium, aut executorialium per contradictas, vel aliter obtentarum (iuxta quæ latiùs Nos hac *2. p.c. 17. & c. 10. per totum*) excommunicatio aliqua, declaratio, aut publicatio, etiam per legitimos Cedulones in forma probandi affixos, iuxta quæ ad principium huius c. diximus lata, aut intimata sit, si ad instantiam, aut diligentiam laicorum, atque etiam Notarios in carcerem detrudere facit Senatus, ad legum pœnarum executionem procedit, si Clericus sit, decernit Senatus, vt in hac Curia cõpareat, qua detineatur donec absolutionem excommunicatorum à Curia Romana suis expensis afferat, vt dictum est argument. text. in *c. vnic. de milite vassallo, quòd contumax est*, ibi: *Competenter cogere, vt vel possessionem restituat, & acquiescat, vel iudicio Curiæ se committat.* Et insuper ad legum prædictarum pœnas contra Ecclesiasticas personas appositas, provt sibi melius visum est, Senatus ipse procedit, maximè data petenti contumacia, & dilatione in allatione dictæ absolutionis. Quod & Senatus hîc ita obseruat, & videmus communiter practicari.

Quam etiam praxim recenset Practicus Monterosso † *tract.5. de las Cancillerias, titulo. Sigueſe* 64
el quarto processo, que es sobre la retencion de las Bullas, & in c.1. vers. Pero acaece algunas vezes, fol. mihi 80. in nouiori impressione, ita testatur. *Pero acaece algunas vezes, que antes que las iusticias tomen las bullas, la parte que las gano en notificandolas, las embia a Roma, en lo qual se tienne este recurso, que el Fiscal de vna peticion, en que pida que se proceda contra la per-*
sona

ſona que vſo de las tales Bulas, y ſi fuere lego le prendan las iuſticias, y ſi fuere Clerigo, que parezca perſonalmente en la Corte, y le ſecreſten las temporalidades, y no ſalga della, ſaſta que traiga las dichas Bulas, y abſolucion para la parte. Dada eſta peticion, y conſtando por algun teſtimonio, ò informacion; ſer aſſi. Suelen los Preſidentes, y Oidores mandar dar prouiſion para que ſe haga como ſe pide. Y traidos por virtud de la los preſos legos, ò pareciendo conforme, a ella perſonalmente los Clerigos, ſe procede contra ellos conforme a las leyes, y pragmaticas deſtos Reynos. Hactenus Practicus ille. Quæ praxis ita in hoc Supremo Conſilio Regis inuiolabiliter, & incunctanter obſeruatur quotidie, quoties contingit ſimiles caſus euenire.

Poſt opus hoc peractum, nonnulla nobis in
65 mentem venêre, † quæ omninò vtilia iudicauimus, adderéque decreuimus doctrinis ſingulis, de quibus à principio huius capitis, cum penitùs detegant defectus, & nullitates huiuſmodi intimationis per Cedulones ſimplices pro publicandis excommunicatis publicis locis viſos palam (tamen furtiuè, & occultè, affixos.)

Tria in iis Cedulonibus præcisè requiruntur, vt arctent publicatum & vt illis fides detur, eiſque publicandus credat; quorum altero deficiente nulli præcisè dicentur, nempè, *iuriſdictio, ordo, & cauſa*, vt in terminis dixit Rota *in vna Ianuenſ. ſeparationis thori.* 8. *Martij* 1627. coram R.D. Coccino Decano, & *in alia Bracharenſ. Theſaurariæ* 10. *Martij* 1632. coram R.D. Pirobano. Quas nouiſſimè in puncto indiuiduo adducit Auguſtinus Barboſa in *tractat. de iure Eccleſiaſtico, lib.* 1. *cap.* 49. §. 3. *n.* 70. & 126. & de ſingulis agendum erit,

Iuriſdictionis defectus in iis Cedulonibus
66 (quibus obuiare ſolet Senatus) † vt plurimum concurrit, quia frequentius affigi ſolent in cauſis, quarum prima inſtantia pertinet ad Ordinarium, procedítque Delegatus Sedis Apoſtolicæ ex commiſſione non ſubſcripta propria manu Sanctiſſimi, vt latiùs adnotauimus ſuperiùs *à num.* 41. *cum multis ſeqq.* & agnoſcit Auguſt. Barboſa vbi proximè *n.* 70. ibi: *Quintò magis dubitari non poteſt de legitima dicti mandati intimatione, quamuis per edictum facta, quia concurrunt omnia ad ſuſtinendum actum, nempè iuriſdictio, cauſa, & ordo iudiciarius: iuriſdictio eſt patens, quia vigore particularis reſcripti manu Sanctiſſimi ſignati conceſſum fuit, vt procedi poſſet per edictum conſtito de non tuto acceſſu, &c.*

Debet etiam concurrere particularis ad hoc
67 commiſſio Papæ, † vt edicta affigi valeant, quia cum ſit modus exorbitans à iure; vt dicit text. in *Clement.* 1. *de iudiciis*, & Rota *deciſ.* 223. *ſi committitur, in nouis.* Ioann. Millius in *verb. citatio per edictum, in* 3. *col. & deciſ.* 753. *dic quod in cap.*
68 *dudum, in antiquis*; † propterea nullus citat per huiuſmodi edicta, niſi fuerit ſibi ex ſpeciali commiſſione, & mandato Papæ id commiſſum, vt notat Gloſſa in d. *Clement.* 1. *in verb ſpeciali-*
69 *ter*, hoc enim quaſi proprium, † & de reſeruatis ipſi Papæ vt talis modus arctet, ſecundùm Paulum Deleaz, & Guido de Montelaud. quos refert, & ſequitur Rota in d. *deciſ.* 123. *in addit.* & notat Paulus de Caſtro in *l. ad peremptorium, in fin de iudiciis*, & Felin. in *c. quoniam frequenter, col.* 9. *verſ. Circa Gloſſam, vt lite non conteſtib.* Sebaſtianus Vantius *de nullitat. ſentent. ex defectu citation. num.* 124 *cum duobus ſeqq.* probat etiam d. *deciſ. Ianuenſ. ſeparationis* ſuprà citata *num.* 65, & *Pracharenſis*, quam ad litteram ad finem huius cap. referemus; quia dicitur hanc ſpecialem Papæ commiſſionem eſſe penitùs neceſſariam, ita vt ex iuriſdictione Ordinaria, nec ex commiſſione generali fieri valeat, ea deficiente ſpeciali reſcripto, iuriſdictionis defectus annullat edictorum affixionem, quantumuis aliàs ſolemniter expeditorum, text. eſt expreſſus in d. *Clem.* 1. *de iudiciis*, ibi: *Ipſo Papæ ſpecialiter, & ex certa ſcientia idem mandante, &c. de iudic.* annotauimus. Nos ſuprà, *n.* 15.

In ordine etiam hæc edictorum, & cedulo-
num affixio ſolet peccare, † fit enim in ſimplici 70
papyro abſque authentica ſcriptura; ſed penitùs omni carens ſolemnitate iuris, quæ nullam fidem facere poteſt, nec ei credendum, vt latiſſimè deduximus ſuperiùs *à n.* 33. *& à num.* 26. *cum ſeqq.*

Debent enim de neceſſitate affigi ipſa edicta
originalia, † ita vt nec ſufficiat earum tranſum- 71
ptum, cui pars declaranda, aut publicanda credere non tenetur; ita pluries determinauit Rota ſecundùm Veſtrium in *practica Romanæ Curiæ lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 5. ibi: *Sed & ſatis non erit, vt executor ſimilis citationis per edictum eam in publicis locis legerit, & publicauerit, niſi inſuper eam in valuis eorundem locorum affixerit, & affixam per aliquas horas dimiſerit, nec ſufficeret affixio copiæ, ſed originalis, cui pars credere tenetur, non autem copiæ*, text. in d. *Clement. vnica, de iudiciis*, Rota in *deciſ.* 223. *commentatur, de dilationibus, in nouis*, Caſſiadorus *deciſ.* 4. *de dolo*, & *contum. &c.* & idem firmat Antonius Gratianus eius additionator in annotat. ad *cap.* 2. *lib.* 4. *num.* 9. ibi: *De citatione per edictum, eiuſque formula, ſcilicet, quod publicè legatur, exemplarque, ſiue originalis (vt dici ſolet) affigatur, affixáque aliquas per horas dimittatur: Apud Millium hæc docentem legere eſt, in verb. citatio quando committitur*, Rota *deciſ.* 223. *&c.* Vantius etiam *de nullitatibus ſententiar. tit. de defectu citationis, &c. numer.* 134. ibi: *Inſuper (vt vides) ex forma prædictæ citationis requiritur, quod publicè legatur, & poſteà originalis affigatur, & affixa dimittatur in valuis dictorum locorum per tantum temporis ſpatium, vt tranſeuntibus patefieri poſſit, &c.* & iterum ipſe *in numer.* 136. ita ait: *Et intelligi, quod citato ipſa originalis,* † *non autem copia ſit affigenda, quia pars illi* 72
credere non tenetur, ſi non foret in publica forma, vt dixit Rota in d. *deciſ.* 223. & Ægidius *deciſ.* 539. licèt citatio, & Felinus in d. *cap. quoniam frequenter, verſ. Quintò nota quod citatio originalis*, & text. in *Clem cauſam*, ibi: *Porrecto, vel ſub ſcriptura authentica, &c.* idem probat Rota, vt per Auguſtinum Barboſam in *tract. de iure Eccleſiaſt. lib.* 1. *c.* 39. *ſub num.* 70. ibi: *Ordo etiam de iure requiſitus ſufficienter fuit ſeruatus, quia originales citationes probantur ex fide Curſoris, & Notariorum affixæ in locis ſolitis in Curia, & in aliis duobus locis tẽporali ditioni Eccleſiæ vicinioribus in valuis earũ reſpectiuè maioris Eccleſiæ, ac inſuper lectæ, & copiæ dimiſſæ, quæ omnia ſolent deſiderari pro eadem forma adimplenda. Et ſequuta eſt* Rota *in d. Ianuenſ. ſeparationis*, 8. *Martij* 1627. *coram D. meo Coccin. Decano, &c.* & idem tenuit Rota in *vna Bracharenſ.* adducta infra *num.* 73. videndus etiam Lancellotus *de*

attentat. 2. p. cap 4. in præfat. num 99. & Nos etiam tetigimus supra *a num* 26. *& 35. cum seqq.*

Tertium requisitum essentiale ad validita-
73 tem affixionis Cedulonum est *causa*, † nempè ob metum, & potentiam aduersarij, & non tutum accessum, cuius *suprà* meminimus *num.73.* vbi etiam diximus prius de hac causa debere constare, cui adde plures Rotæ decisiones per Vestrium in *practic. Romanæ Curiæ lib. 4. cap.2. num.3.* ibi: *Quod si ad eum, qui citandus est, non pateat tutus accessus, vel alias caueat ne citari possit; solemus in commissione, dum facultatem citandi postulamus addere clausulam (etiam per edictum publicum) quam signatura dare non consueuit, nisi cum temperamento, constito summariè, & extraiudicialiter de non tuto accessu, per text. in Clem.2. de iudiciis, & tunc opus est extraiudicialiter docere, & testes inducere, & Auditori de non tuto accessu fidem facere,* Rota *decis.753. dic quod in cap. dudum, de citationibus per edictum, & decis.703. dic quod citatio, eodem tit. in antiquis. Staphileus suo libello de litteris gratiæ, & inst. chartæ 158. oportétque hoc casu testes saltem deponere, quod credant citandos non posse satis tutè personaliter, vel domi citari; Rota decis.781. si quis de citationibus per edictum, in antiquis. Staphileus ibidem. Cassiador. d. decis.2. de dolo, & contumacia, exinde actor citationis Decretum obtinebit, &c.*

Vantius etiam *de nullitatib. ex defectu citatio-*
74 *nis, num.127.* ibi. Et quando † Papa dat alteri hanc potestatem per simile edictum publicum citandi; consueuit apponi clausula, videlicet (*constito summariè de non tuto accessu*) vt moris est. Vnde iudex talis antequam citationem per edictum discernat, debet saltem summariè testes examinare super metu, potentia, & non tuto accessu, seu impedimentis, quæ ex aduerso prætenduntur, vt tenet Rota 704. *dic quod citatio, in antiquis*, qui testes satis est, quod dicant, se credere impossibile fore, vel non esse tutum eosdem in personis, vel eorum domicilia citare, vt Rota *decis.693.* nota quod aliquoties, *in antiquis* ponit Bart. in *extrauagan. ad reprimendum, in verf. Per edictum, in 1. colum.* & Felinus in dict. *cap. quoniam frequenter, colum.11. verf. Pro practica. dict. Clement.* & Cassiad. *decis.2. de dolo, & contumacia*; & iuramentum ipsius partis super hoc non sufficeret, vt dict. *decis.753. & 704. dic quod citatio, in antiq.* & ponit Felinus in loco suprà citato, etsi Iudex saltem summariè de præmissis non cognitis processurum per edictum discerneret, processus huiusmodi non valeret, vt consuluit Decius *consil.460. viso puncto, vel fin. num.26. lib.4. &c.* idem etiam dixerit in causa propria Augustinus Barbosa *de iure Eccles. iust. lib.1. cap.39. §.3. num.66. & 67.* & probant in iis terminis violentiæ, & recursus ad Regem plures Rotæ decisiones *in una Bracharen.* protinus referenda cumulatæ.

Et licèt pro causa iusta non tuti accessus Ro-
75 ta moderna admittat, † & habeat recursum ad Principem, vt in dictis decisionibus, & aliis plurimis citatis suprà *cap. 20. num.3. cum seqq.* ea tamen inefficax est, & minus legitima in iure erit habenda, cum publicandus recursus apponat impedimentum iustum à iure omni approbatum, & apud cunctas Catholicas nationes publicè vsitatum, non ob propriam suam, vel suorum potentiam (vti iura de hoc loquentia requirunt) sed authoritate Principis, ad quem hæc Regalia competit; vt in iis terminis amplissimè consideranimus suprà hac 2. *part. dict. c.20. à n.17. cum multis seqq.* idcirco nunquam talem † cautam legitimam agnouit Catholicus 76
hic supremus Senatus, tanquam impeditiuam, & directo impugnantem salubrem iustúmque hunc recursum Regium, vt ibidem latiùs annotauimus, de quo alia etiam videbis in proposito suprà hoc *cap. à n.10. cum seqq.*

Et vt pateat quod in iis Cedulonibus, & edi-
ctis publicè affigendis † Rota plurics prædicta 77
tria requisita (nempè *iurisdict. ordin.* & *causam*) ad eorum validitatem copulatiuè semper desiderauit; referre volumus eiusdem Rotæ *decisionem Bracharen. Thesaurariæ* 10. *Martij* 1632. coram R.P.D. Pirobano, quæ sic ait.

Quæsitum fuit an contra Balthasarem sit danda declaratoria, exinde que sit apponendum sequestrum: Et affirmatiuè fuit resolutum, præcesserat enim legitima litterarum executorialium intimatio, & seruati fuerunt quatuor termini ad docendum de paritione, iuxta stylum huius Tribunalis, quibus iam elapsis remanet probata negatiua paritionis, Felinus in *cap. Rodulphus, n.41. de rescriptis.* Vestrius in *praxi libro 8. cap. vltimo. num.19.* ex qua desumitur contumacia, & per eam censuræ declarantur Abb. in *cap. reprehensibilis, num.2. de appellationibus, & in cap.1. num.10. de iudiciis*, Cassiadorus *decis.5. num 7. de constitutionibus*, Mohedanus *decis.1. de sentent. excommunic.* quod passim seruatur contra rebelles, & inobedientes, vt in *Burgens. præeminentiarum, 8. Iunij* 1582. coram Cardin. Seraph. *&* 439. *num. 1. &* 591. *n.5. part.2. retent.* in quibus aliæ decisiones referuntur.

Nec dubitari potest de legitima litterarum
intimatione † quamuis per edictum facta, quia 78
concurrunt omnia ad sustinendum actum de iure requisita, nempè *iurisdictio, causa*, & *ordo* iudiciarius.

Iurisdictio est patens, quia non fuit processum ex ordinaria iurisdictione, provt potuisset, si versaremur in foro Cæsareo per *Auth. qui semel. C: quomodo, & quando Iud.* Felin. in *cap. quoniam frequenter, n.13. vt lite non contestata*; sed vigore particularis rescripti, *vt possit procedi per edictum constito de non tuto accessu*, quod erat necessarium de iure Canonico *Clementen. dudum, de iudiciis*, vbi Glossa in *verb. Papa, & seqq.* hoc annotarunt Felin. in *cap. frequenter. numer.13.* Rota in *addition. decis.8. de dolo, & contum in nouis*, Vantius *de nullitate ex defectu citat. num.126.* & Rota idem seruauit, & seruat in *Ianuen. separationis thori.8. Martij* 1627. *& in eadem causa 16. Februarij præteriti.* coram D. meo Decano.

Causæ etiam non desunt, quæ iustificant non
tutum accessum, † quia Balthasar solitus erat 79
recurrere ad iudices laicos pro impediendo processu, & ne personaliter citaretur, vt ex relatione Notarij exhibita, quæ nedum sufficeret pro causa non tuti accessus; sed etiam ad hoc, vt posset dici personaliter citatus, Bald. in dict. *cap. quoniam frequenter. §. porrò, num.2. vt lite non contestat.* & idem fuit dictum in *Ianuen. census, 10. Ianuarij* 1614. coram me, quando scilicet recursus concludenter est probatus. Præterea testes fuerunt examinati firmiter deponétes quod in Regno Lusitaniæ non poterant exequi

huiusmo

huiusmodi mandata, & Decreta Rotalia; & alia quæ ab vrbe hac de re transmissa fuerunt absque iudicis Regiæ Coronæ beneplacito, quod sufficit ad hoc, vt dicatur constare de non tuto accessu, siue testes concludant non tutum accessum per impossibile; siue hoc credant difficile propter pœnas in Regiis constitutionibus comminatas, vt quis non audeat mandata intimare, Rota *decis. 22. num. 2. de rescript. in antiquis*, & idem firmat de stylo huius Tribunalis *addition. ad decis. 5. num. 2. & 4. de rescriptis, in nouis*, Cassiador. *decis. 2. de dolo, & contumacia*, & idem fuit admissum in prædictis decisionibus *Ianuens. census* 10. *Ianuarij* 1614. *& in Ianuens. separationis thori.* 8. *Martij* 1627. *&c.*

Quantum attinet ad hanc decisionis partem, quod ex recursu ad Regem nullatenus inducatur legitima causa non tuti accessus, concludenter probauimus suprà *à num* 75. *& à num.* 19. *& in cap.* 20. *à numer.* 17. *cum multis seqq.* quibus apertissimè ostendimus, quàm improbabilis sit hæc Rotæ ratio, & assertio proueniens magis ex rigore, & odio, quo prosequitur miseros afflictos vim passos, recurrentes ad Regem pro propria defensione naturali. Et sic accedamus ad alia requisita eiusdem decisionis, in hunc modum prosequentis.

Ordo etiam (progreditur ipsamet decisio) 80 de iure requisitus † sufficienter fuit seruatus, quia originales citationes probantur ex fide Cursoris, & Notariorum, affixæ in solitis Curiæ, & in aliis duobus locis temporali ditioni vicinioribus, nempè Ciuitate Tipherni', & terræ aquipendij in valuis earum respectiuè maioris Ecclesiæ, ac insuper lectæ, & copiæ dimissæ, quæ omnia solent desiderari pro eadem forma adimplenda, Cassiador. *decis. 1. & 6. de dolo, & contumacia*, Rota dicta *decis. 5. de rescriptis, in nouis.* Ægidius *decis.* 194. Puteus *decis.* 164. *lib. 2. in correctis.* Vestrius *in praxi lib. 4. cap. 3. num. 4.* & Rota eandem praxim sequuta est in allegata *decis. Ianuens. separationis thori.* coram D. meo Decano, &c. quam decisionem in causa propria adducit Augustinus Barbosa *de iure Ecclesiastico lib. 1. cap. 39. §. 3. à num. 126.* Et de aliis formulis horum edictorum, & Cedulonum, & quomodo, & quibus in locis præcisè sint affigendi, vt arctent, &c. plenè, & specificè per Vantium *de nullitate ex defectu citationis, à num. 124. cum multis seqq.* & Vestrium *in praxi Romanæ Curiæ libro 4. cap. 2. & 3.* & ibidemeius additiona. Antonius Gratianus, Lancellot. *de attentatis 2. part. cap. 4. lite pendent. in præfatione, à num. 95. cum multis seqq.* quapropter si in affixione horum Cedulonum, & edictorum, quæ è Romana Curia adducuntur, aliquod ex prædictis formaliter requisitis deficiat, nulla, erunt ipso iure, nec arctabunt, nec ligabunt, nec illis fides aliqua danda erit.

CAPVT XXV.

In his causis, quæ vel iure speciali, vel tanquam Sedis Apostolicæ Delegatum ad Ordinarium pertinent, si in prima instantia impetretur commissio (absque tamen subscriptione propria manu Sanctissimi:) an per Senatum retenta, Ordinario erit remittenda cognitio?

SVMMARIVM.

Iurisdictio perpetuò data ex priuilegio, vel iure speciali Ordinario, non personæ, sed dignitati, Ordinaria est, non delegata, num. 1.

Commissio certi generis causarum aggregata Ordinario, ordinaria iurisdictio extensa intelligitur, non delegata, num. 2.

Iurisdictione certi generis causarum commissa Ordinario vniuersaliter ordinaria potestate vtitur, num. 3.

Certa causa perpetuò commissa Ordinario habito respectu ad officium sub ordinaria potestate comprehenditur, n. 4.

Iudex idem potest habere iurisdictionem Ordinariã generalem, & etiam Ordinariam specialem, n. 5.

Iurisdictionis concessio particularis casus facta perpetuò Ordinario, ordinaria est, n. 6.

Casus Sedi Apostolicæ reseruati in quibus ob imminentem necessitatem, aut difficilem ad eam recursum disponit Ordinarius, ordinariæ iurisdictionis dicuntur, num. 7.

Casus pertinens perpetuò dignitati Ordinariæ, non personæ, ex priuilegio Principis est iurisdictionis ordinariæ, n. 8.

Si casus ex priuilegio perpetuò datus est dignitati, non eligitur industria persona, quia successores sunt incerti. num. 9.

Commissio specialis perpetuò facta dignitati transit in Capitulum Sede vacante, quia est ordinaria, non delegata, n. 10.

In casibus specialibus perpetuò concessis dignitati, si in prima instantia commissio non subscripta manu Sanctissimi impetrata sit retinetur in Senatu causa Ordinario remissa, n. 11.

In casibus à Tridentino commissis Ordinario cum clausula (etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato:) an commissio alteri impetrata absque subscriptione percussa dicatur Ordinarij instantia. à num. 12.

Referuntur Concilij Tridentini Decreta, quibus Ordinario casus committuntur cum clausula (etiam tãquam Sedis Apostolicæ Delegatũ) ibid.

Ordinarium, cui causa à Canone committitur, etiam tanquam Delegato non procedere iurisdictione ordinaria, sed delegata à lege, qui tenuerint, numer. 13. vbi prima opinio refertur.

Et tunc non ad Metropolitanum, sed delegantem esse ab Ordinario appellandum inferunt ipsi Doctores, num. 14.

Ordinarium delegatum à Canone Ordinaria procedere iurisdictione, qui absolute tenuerunt, n. 15.

Causa commissa Ordinario à Canone aliquid addente, vel detrahente à iurisdictione Ordinaria antea competens, tunc vti delegatus procedit, &

ad delegantem, non ad Metrapolitanum appellatur, num.16.

Si causa nouiter Ordinario à Canone commissa, etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, ei de iure communi competebat, ex citata censetur sua iurisdictio Ordinaria, non autem translata in delegatam, num.17.

Et tunc ab Ordinario ad Metropolitanum appellatur, ibidem.

Qui hanc tertiam distinctam opinionem teneant recensentur, num.18.

Commissio particularis facta Ordinario per Papam, addita clausula (tanquam Delegato, vel potestate nostra, &c.) in casu aliàs de iure communi Ordinario pertinente, transfertur iurisdictio in delegatam, num.19

Secus quando à Canone committitur, etiam aliqua ex dictis clausulis, num 20. 21. & seqq.

Et tunc non ad Papam, sed ad Metropolitanum appellatur, num.22.

Declaratio S. Congregation. refertur, qua dicitur; à visitatione Episcopi facta tanquam Apostol. Delegati iuxta Tridentin. ad Metropolitanum appellandum fore, num.23.

Similis Declaratio S. Congregat. refertur, numer.24.

Episcopus in visitatione commissa ex Trident. procedit vti Ordinarius, cum sibi de iure communi pertineat, num.25.

Doctores simpliciter firmantes Ordinarium procedentem Ordinaria, & delegata potestate, præsumendum Ordinaria processisse, conteruntur, num.26. & sequentibus.

Ordinarius in causis sibi, aut à lege, aut Principe commissis, aut, vti Ordinarius dumtaxat, aut, vti Delegatus tantum, non vtraque simul eo tempore procedere potest, n.27.

In commissionibus, per quas non excitata intelligitur Ordinarij iurisdictio, statim breui manu, iurisque ministerio auocata in delegatam transfunditur, num.28.

Ordinario si sit facta commissio in casu aliàs de iure communi sibi pertinente cum clausula, quod simul vtraque potestate orninaria, & delegata procedat, tunc in dubio ex ordinaria processisse intelligitur, num.29.

In casibus à lege, vel Principe Ordinario commissis, in quibus non alteratur ordinaria potestas; commissio non subscripta manu Sanctissimi alteri impetrata per Senatum retinetur, causa remissa Ordinario, num.30.

Secus in casibus, qui denuo Ordinario committuntur cum clausula significante auocationem, qui de iure communi sibi non competebant, n.31.

In causis exemptorum facta Ordinario commissio à Canone tanquam Delegato, &c. an vti Ordinarius, an vti Delegatus procedat, num. 32. & seqq.

Ab Episcopo procedente iurisdictione delegata contra exemptos, ad Papam appellatur, n.33.

In causa commissa Ordinario contra exemptos vti Delegatum procedere dixit Erasmus à Chochier, num.34.

Contrarium, vt verius defendit Author, num.35. & seqq.

Ab Episcopo iuxta Concil. visitante Ecclesias exemptas, etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato appellatur ad Metropolitanum, n.36.

Exemptio supponit anteriorem subiectionem Ordinario de iure communi, n.37.

Impedimentum exemptionis tollitur data Ordinario facultate à Canone, vt liberè in causa exempti procedat, num.38.

Semel auocationis, & exemptionis impedimento cessante in aliquo casu, Ordinarius ipso iure recuperat iurisdictionem in exemptum, n.39.

Impedimento semel cessante res facilè reuertitur ad suam primæuam naturam, num.40.

In terris recuperatis à manibus Maurorum statim subintrat priuilegium Decimarum Regi Hispaniæ concessum ab Vrbano II. sæpè canonizatum per Rotam, num.41.

In Decimis Regibus applicatis per Papam, cessat iuris communis dispositio, n.42.

Res Ecclesiæ alteri concessa, & ab eadem Ecclesia recuperata primæuam naturam libertatis simul recuperat, num.43.

Et etiam pro illa parte quam Ecclesia recuperauit in qua cessat impedimentum, & subintrat ius commune, ibidem, & num.44.

Decimæ laicis concessæ ante Concil. Lateranense in feudum, reuersæ ad Ecclesiam recuperant libertatem, & nequeunt iterum in feudari laicis, num.45.

Beneficium Curatum patronatus laici, deuolutum ad Ordinarium, debet prouideri per concursum, quia sublato impedimento, deuoluitur pro illa vice ad liberam Ordinarij collationem, n.46.

Augustini Barbosæ obseruatio, quod facta commissione à iure Ordinario in exemptos, procedat in eos potestate ordinaria, cum semel sublatum sit impedimentum, & subintret ius commune recuperatum, num.47.

Erasmus à Chochier contrarium sentiens manifestè conuincitur, num.48.

In causis exemptorum, in quibus à iure datur Ordinario cognitio, etiam tanquam Sedis Apostol. Delegato, commissio non subscripta retinetur per Senatum, causa ordinario remissa in prima instantia, num.49.

Casus in quibus Ordinarius procedit in exemptos, num.50. remissiuè.

DVPLICITER solet in Concilio Tridentino, aut etiam iure reperiri communi commissionem aliquarum causarum fieri Ordinario, vel simpliciter per priuilegium speciale à Sede Apostolica emanatum, vel ipsi tanquam Sedi Apostolicæ Delegato. † De primo igitur videamus, in quo communiter omnes ferè Doctores conueniunt; vt quando vel ex Principis priuilegio, vel iure speciali iurisdictio in aliquo casu, seu casibus competit ordinariam iurisdictionem habenti, non personæ, sed seu dignitati perpetuò, seu officio, tunc talis iurisdictio non est delegata, sed omnino Ordinaria, atque potestatis Ordinariæ iura habet, & consequitur; vt docent Bart. *in l. ambitiosa, num. 34. ff. de decretis ab Ordin. faciend.* Ioannes Andreas *in additions. ad speculatorem, tit. delegato. §. vltimo, ad finem, vers. Legatus est Ordinarius.* Bald. *in c. final. num. vnico, de officio Ordinar.* & ibi Immol. *ad fin.* Siluest. *verb. delegatus, quæst. 8. dub. 1.* Couarruu. *lib. 3. variar. cap. 29. num. 2. in princip. & in num. 9. ad finem, & num. 10.* & probant etiam Compendium Mendicantium *in verb. absolutio Ordinaria quod fratres*, ad finem, *dubio 2.* Paillarellus *in Compendio Minimorum, cap. 5.* Pater Henriquez *lib. 13. de*

de excommunicatione, cap.24. num.2. & facit doctrina Bald. in *l.1. ff. de officio Consul.* & Felinus in *cap.licet, num 4.de officio Ordinar.* latissimè & benè comprobat Pater Sanchez in *tract. de matrim. lib.2. disp.40. à num.13. cum seqq.*

Hinc est, quod si aliàs habenti iurisdictionem ordinariam fiat commissio † certi generis 2
causarum, quæ aliter ad eius cognitionem non pertinebat; iure Ordinario videtur facta commissio, in quibus quidem potestate ordinaria proceder, & cognoscet, quasi iurisdictio sua ordinaria ad prædictas causas de nouo concessas videatur extensa. Lappus *allegation.88.* Angelus *consil.414. num.1.* Baptista ad *l. more, num.26.* & ibi Decius *num.36.* & Purpuratus *num.35. ff. de iurisdictione omnium iudic.* Bolognetus in *l. 52. ff. de officio eius.* Doctor Petrus Barbosa in *l. cum prator. 12. §.1. à num.66. & à princip ff. de iudiciis.*

Qui quidem *num.68. cum duobus seqq.* firmat 3
pro verissima resolutione, † quod quando alicui Iudici Ordinario committitur certum genus causarum vniuersaliter, procedit iure,& au- 4
thoritate ordinaria, quod & idem erit, † quando habenti iurisdictionem ordinariam certa causa cognoscēda committitur, habita relatione ad officium, quia tunc iure Ordinario videtur facta commissio, ex *l.1. iuncta glossa, verbo, specialiter, C.ne liceat potentia*, quam extollit Bald. in *l. à Iudice. num.9. C. de iudiciis.* Decius in *cap. cæterum. notabil.1. de iudiciis*, Purpuratus in *dict. l. more, num.15.* Et sic euenit quod vnus & idem Iudex habeat iurisdictionem ordinariam 5
generalem, † & etiam ordinariam specialem propter nouam causam officio commissam, Bald. in *cap. 1. num.2.* & ibidem Albarotus *column. fin. de inuestiter. in mar. facta.* Petrus Barbosa vbi proximè *num.69.* qui *num.70.* reddit rationem, 6
† quia quando concessio facta Ordinario alicuius casus particularis perpetua est, censetur ordinaria iuxta plenè relatos per Cranettam *ritu 295. num.24.* Menochium *de præsumptionibus, lib.2. præsumpt.16. num.8. cum seqq.*

Hinc est quod cum de iure communi aliqui 7
sint casus, † in quibus committitur Episcopo dispensandi potestas circa impedimentum occultum dirimens matrimonium, atque absoluendi excommunicatos propter Clerici percussionem, qui de iure Sedi Apostolicæ sunt reseruati, & Ordinario competit potestas ratione imminentis necessitatis, quia difficilis est ad Pontificem recursus, & aditus, & in aliis casibus generaliter, qui Episcopo competunt ratione imminentis necessitatis: tunc hæc potestas Ordinario competit ex iurisdictione ordinaria, non delegata ex supradictis, & sic alteri hos casus posse delegare, probant in specie Enriquez *lib.11. de matrimon.cap.3. num.2.* Nauarrus *lib.5. Consiliorum, in 1. editione, titul. de sententia excommunicationis, consil 15. num.3.* in editione vero 2. *consil.11. num.4. titul. de priuilegiis.* Pater Thomas Sanchez latissimè, & doctè, *in tract. de matrimon. tom.1. lib.2. disp 40. q.2. a n.13. cum seqq.*

Et quando ex priuilegio Principis aliquis ca- 8
sus pertinet ad Ordinariam vti Ordinarium, † ita vt habeatur respectus ad dignitatem in perpetuum, & ad officium, non autem ad personam, vt tunc, cum censeatur ordinaria, non delegata potestas commissa, possit delegare hunc casum specialem, probant generaliter Glossa in *cap. fin. verbo, casibus, de officio ordinar.* vbi Ioannes Andræas *num. 3.* Antoni, *num.4.* Bald. *num. vnico*, Abbas *num.3.* Immola *ad fin.* Felinus in *cap. fin. num.8. de officio delegat.* Iason in *l. à Iudice. C. de Indiciis, num.2.* Siluester, *verbo, Delegatus, quæst.8. dicto 1. & absolutio 4. quæst.2. §.2.* Angel. *verbo, excommunicatio, casu 1. num.39.* Nauarrus *summæ cap.27.* Hispan. *num 42.* Latina *num.45. & lib.2. consil. in 1. editio, tit. de foro competent. cons. 2. num.3.* Couarr. *lib.3. variar. cap.20. num.6. & num.10.* Compendium Mendicantium, *verbo, absolutio ordinaria quoad fratres, ad fin. dubio 2.* Passarellus in *Compendio Minimorum, cap.15.* Cordubia in *summa, quæst.8. in initio.* Enriquez *lib.6. de pœnitentia, 6.7. num.3.* Ludouicus Lopez *1. part. institutorij, in 2. edition. c.284. fol.794.*

Et ex Siluestro, Angelo, & Nauarro reddit ra- 9
tionem † Pater Sanchez *vbi proximè dict. disput.40. num.17.* quoniam quando ex priuilegio perpetuò dignitati concessio fit, non potest dici nudum mysterium, & industriam personæ fuisse electam & commissam. Etenim quoties aliquid conceditur Prælatis præsentibus, & futuris in perpetuum, non potest dici electam esse industriam personæ, cum personæ incognitæ fit delegatio, vt tradit Iason in *l. more, num.65. ff. de iurisdictione omnium iudicum.* Gregorius Lopez in *l.47. in fin. tit.18. part.3.* cum Bart. & Panormit. quos refert Menoch. *de arbitrar. lib.1. quæst.64. num.17.* Sanchez *vbi proximè num.17. vsque ad fin.* vbi post alios concludit, vt cum hæc sit potestas ordinaria, poterit Ordinarius generaliter delegare hos casus specialiter commissos, more cuiuslibet Ordinariæ potestatis.

Infert etiam ipse Thomas Sanchez in *eode n tract. de matrimon. tom.3. lib. 8. disp. 2. a n.10. & seqq.* † quod hæc concessio iure speciali fa- 10
cta perpetuò Ordinariæ dignitati transeat in Capitulum Sede vacante, cum Episcopali dignitati competat, & pertineat ex iurisdictione ordinaria, non delegata, quia illa omnimodo transit, ista nullatenus.

Hoc igitur casu resoluendum venit per ne- 11
cessariam consequentiam, † vt commissione obtenta, non seruata forma *Concily Trid. sess.24. de reformatione, cap. 20.* & absque subscriptione propriæ manus Sanctissimi: causa sit Ordinario per Senatum remittenda, cum ordinaria iurisdictio manifestè lædatur, eiusque primam percutiat instantiam Ordinario merito præseruatam.

Quando autem aliquorum casuum à iure, vel 12
à Concilio Tridentino commissio fit Ordinario non simpliciter, † sed adhibita qualitate, & clausula (*etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato*) de qua habetur in *cap. abolendam, in fin. de hæreticis*, qua etiam frequenter vtitur S. Concil. Trident. in multis capitalis, vt in *sess.5. c.2. & in sess 6. de reformat cap.2. 3. & 4. & in sess.7. cap.6. 8. & 14. & in sess. 14. cap. 4 & in sess.21. cap.5. 7. & 8. & in sess.22. cap.3. 5.6. 8. & 10. & sess.24. de reformatione, cap. 9. 10. 11. & 14. & sess.25. cap.8. & 9.* quibus quidem omnibus capitulis tribuitur Episcopis potestas procedendi in casibus per ea relatis, tanquam Sedis Apostolicæ Delegatis; an tunc per commissionem impetratam absque subscriptione propria manu sanctissimi prima instantia percutiatur Ordina-

rij, eiusque ordinaria iurisdictio læsa censeatur, ita vt per Senatum in protectionem aditum eidem sit ordinario facienda remissio: maior extat difficultas.

Etenim tunc non censeri concessam iurisdi-
13 ctionem ordinariam, † nec Ordinarium tunc procedere potestate ordinaria, sed delegata, quando ita à lege, vel Canone causa delegatur, atque ita legis, vel Canonis esse Iudices Delegatos; firmarunt Abb. in *capit. irrefragabili. §. cæterum, num.* 1. & ibi Ancharran. *num.* 10. *ad fin. de officio ordinar.* Abb. in *cap. ad abolendam, num.* 15. *&* 16. & ibi Anania *num.* 25. & Felin. *num.* 3. *de hæreticis.* Zabarella in *Clem.* 1. *num.* 4. *in* 5. *oppositione, & in num.* 141. *de supplend. negligentia Prælat.* & ibi Bonifac. *num....* & Immola videndus *num.* 18. latissimè Zabarella ad dict. *cap. ad abolendam. §.* 1. *ex num.* 2. *de hæretic.* Alexand. in *l. more maiorum, num.* 13. *ff. de iurisdict. omni iudic. & in l.* 1. *num.* 8. *de officio eius.* Nauarr. *lib.* 3. *tit. de regularibus, cons.* 83. *num.* 6. *in fi.* qui
14 omnes inferunt ex hoc, † quod cum sit in his causis Delegatus, non Ordinarius, & delegata, non ordinaria iurisdictione procedat Episcopus, non ad Metropolitanum, sed ad Pontificem delegantem appellatio erit proponenda iuxta iuris regulam, quod à Delegato ad delegantem erit appellandum, *cap. super quæstio §. porrò, de officio Deleg. cap. si delegatus, cap. is, cui, cap. si à Delegato, de officio Delegat. in* 6. *l.* 1. *in princip. & in §.* 1. *& l.* 3. *ff. si quis, & à quo appellare.*

Secunda opinio plurium Doctorum est dire-
15 ctè contraria, arbitrantium † huiusmodi Delegatos à Canone, vel lege non propriè Delegatos appellari, sed Ordinarios dici, quia ordinariam iurisdictionem videntur exercere, eisdem à Canone, vel lege tributam, vt tenent Gloss. d. *c. irrefragabili. §. cæterum verb. super hoc Delegatus.* Berous in *rubric. de officio Deleg. num.* 57. *ad fin.* Zabarella in *Clem. vnic. num.* 4 *in* 5. *oppositione, de supplenda negligentia Prælator.* & ibidem Ancharr. *num.* 8. citat Hostiensem, & alios hanc opinionem sectantes, quorum ratio potissima est; nam iurisdictio, quæ tribuitur à lege, non delegata, sed ordinaria dicitur, vt tradit Fulgos. in *l.* 1. *num.* 7. *ff. de officio eius, cui mand. est iuris*, Specul. in *tit. de officio Ordin. §. constituit. n.* 10. & alij plurimi à Cenedo in *quæstion. Canonic. q.* 34. *n.* 3.

Sed verior, & receptior opinio est Docto-
16 rum distinguentium in hac cótrouersia, † quam ita rectè, & iuridicè componunt: etenim aut causa committitur Episcopo à lege, vel Canone aliquid addendo, vel minuendo iuæ ordinariæ iurisdictioni, quam non ita omnimodam habebat, antequam ei fuisset commissa; & tunc non Ordinarius, sed Delegatus Iudex reputabitur, appellandúmque erit ab eo ad Summum Pontificem. Si autem cognitio dictæ causæ indistinctè ad Episcopum pertinet de iure communi; per dictam simplicem commissionem cum præfata clausula (*etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegatus*, & similibus) ex citata dumtaxat dicitur eius iurisdictio, commissióque talis iussus, non verò delegatio nuncupabitur, & eo in casu ad Metropolitanum erit interponenda appellatio, cum non censeatur alterata Episcopi Ordinarij potestas, nec tacitè auocata, aut commutata, nec Ordinarij ius videtur tunc tollere voluisse Summum Pontificem per commissionem, argum. *legis* 2. *§. merito, & §. si quis à Principe. ff. ne quid in loco publico*, & quæ per illum text. tradunt Alciatus † *Regul.* 3. *præsump.* 17
11. Anania in *c. ad petitionem, num.* 4. *de accusat.* Altan. in *collect.* 956.

Et supradictam opinionem, & concordiam
18 referunt † & sequitur Maranta *de ordine iudicior.* 4. *p. distinct.* 5. *num.* 77. Felin. in *c. licet, in corrigend. ex princ. de offic. Ordin.* Matheus. *singulari*, 89. Vbi latè Gabriel Saray. in *addit.* Felin. in *c. eam te, num.* 11. *vers. Quarta differentia, de rescript. & in c. cum ex offic. ex num.* 19. *in fin. de præscriptib.* Abilef. in 9. *Prætorum, in verb. commission. n.* 6. Mandos. in *Glossa facultatis, in §. sitque vers. Ordinarius, in fin.* & Boërius *decis.* 151. *ex num.* 5. Ias. in *l. ius ciuile, ex num.* 2. *ff. de iust. & iur.* Alciat. *Reg.* 3. *præsumpt.* 35. *num.* 3. Portoles ad Molinum in §. *commission. ex num.* 1. *& in §. Iudex, num.* 27. & Menoch. *lib.* 2. *præsump.* 16. *num.* 24. Bobadill. *Politic. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 26. *in lit. B.* vbi plures refert, & alios plurimos cumulat Paul. Granutius *theorem.* 21. plures alios citat Cenedus in *collectan. ad Decretales*, 157. ipse Cenedus in *quæstion. Canon.* 34. *à num.* 7. *& per tot.* August. Barbos. *in collectan. ad c. licè, in corrigendis*, 12. *de officio Iudic. ordin. num.* 2. Quaranta in *summa Bullarij, verb. Archiepiscopi authoritas, pag.* 58. D. Petrus Barbos. in *l. cum Prætor. §.* 1. *num.* 34. *ff. de iudiciis*, Menoch. *de arbit. q.* 12. *à num.* 4. Azeued. *in rubr. tit.* 9. *lib.* 3. *nouæ Recopil. num.* 17. *&* 18. Molin. *de iust. & iur. tom.* 6. *tract.* 5. *disp.* 24. *num.* 1. *vers. Quando verò.* Erasmus à Chochier *de iurisdict. ordinar. in exemptos*, 2. *p. q.* 14. Aloys. Riccius *p.* 2. *collectan.* 413. optimè Thomas Sanchez in *tract. de matrim. tom.* 3. *lib.* 8. *disput.* 2. *sub num.* 7. *num.* 10. Sigism. Scac. in *tract. de appel. sub n.* 86. *extensio.* 2. *per tot. & à n.* 87. *cum seqq.*

Vnum tamen vtile, & valde necessarium circa hanc distinctionem verissimam præ cæteris
19 annotabimus, † quod quando in aliquo casu particulari & singulari commissio fit Ordinario simpliciter super eo, quod alias sibi de iure communi competebat potestate ordinaria; excitata videatur potius Ordinarij iurisdictio, non delegata, quando verò non simpliciter, sed addita aliqua clausula, provt *potestate Apostolica*, aut *authoritate nostra*, aut *tanquam Delegatus*, & similibus clausulis significantibus, & indicantibus commissionem Delegatam, tunc videtur superior iurisdictionem ordinariam inferioris Ordinarij mutare in delegatam, vt cum Menoch. Azeued. Molin. Eras. à Choch. & Aloys. Ric. in locis suprà citatis obseruat Aug. Barbos. in *collect. ad c. licèt in corrigendis*, 12. *numer.* 1. *de officio Ordinarij*, & alij plures ex hactenus relatis.

At verò quando à lege seu Canone commis-
20 sio alicuius causæ, † aut casus fit simpliciter Ordinarius, vt Ordinario, & vt perpetuo adhæreat dignitati, & officio Ordinarij; tunc indistinctè potestate ordinaria, non delegata procedit in illo casu, qui ad iurisdictionem ordinariam censetur additamentum, provt superiùs ad princip. huius capitis latiùs comprobauimus.

Si verò addatur hoc casu clausula (*tanquam*
21 *Sedis Apostolicæ Delegatus*, † *vel authoritate nostra cognoscas vel tanquam delegatus à nobis, & simili*

similibus) tunc attendenda erit distinctio supradicta tertiæ, & verioris opinionis, vt si fiat ista commissio super eo quod remota commissione, ad Ordinarij potestatem spectabat, non delegata iurisdictio de nouo tribuitur; sed ordinaria, quam iam habebat excitata censetur. Secus quando non competebat Ordinario, vt cum iudicio perpendit Cenedus in *collect. ad Decretales. 157. per totam*, & latiùs, atque clariùs *in quæstion. Canoni. 34. per totam*, licèt non ita clare, & distinctè, optimè Pat. Thomas Sanchez *de matrim. tom. 3 lib. 8. disput. 2. sub num. 10.* Zerola in *praxi Episcopali, 2. p. §. visitatio, vers. Tertiò, in fin.* Et præfatas distinctiones tanquam post opinionum relationem hallucinauit Aug. Barbosa in *Pastorali tom. 1. allegat 92. per totam*, præcipuè, *à num. 11. vers. Ex quibus, vt omnis æquinocationis occasio, &c.*

Et ipse Cenedus in d. *collect. 157. sub num. 1.*
22 post medium, ita ait: † Quod animaduertendum censeo pro intellectu quamplurimorum textuum sancti Concilij Tridentini, in quibus conceditur Episcopis, vt procedere valeant in causis tanquam Delegati Sedis Apostolicæ; si enim cognitio earum causarum præfatis Episcopis indistinctè pertinet de iure communi per dictam simplicem commissionem earundem causarum, licèt excitata videatur, non tamen reuocata censetur eorum ordinaria potestas, & eo in casu ad Metropolitanum valebit appellatio, cum suam iurisdictionem, nec ius suum videatur tollere Summus Pontifex per talem commissionem, argument. *l. 2. §. meritò, & § si quis à Principe. ff. ne quid in loco publico*; & faciunt tradita per Alciatum *Regul. 3. præsumpt. 11.* Anani in *cap. ad petitionem, num. 4. de accusationibus*, Nauarrus in *c. si quando, de rescriptis, except. 14. fol. 70. vers. Nono facit quod Princeps.* Alphanus in *collect. n 956. &c.*

Et ipse Cenedus *in dicta quæst. Canonic. 34. num. 7. per totum, ad finem*, ita ait: Vndè quando Concilium Trident. dicit: *Tamquam Sedis Apostolicæ Delegatus*, hoc facit vt maiori authoritate fiat illud, quod præcipit, & magis timeatur; non verò, vt deroget iurisdictioni ordinariæ, Zerola *2. part. visitatio. vers. 3. in fin. &c.* & videndus per tota n quæstionem, quia à principio hoc ita clarè dicit.

23 Et ita in terminis declarauit † Sancta Congregatio Cardinal. *declaratione* 484. in hæc verba: *Si in visitatione appellari contigerit ab Episcopo suffraganeo, etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, provt Sacrum Concilium Tridentinum, session. 24. capitul. 10. de reformatione, debet appellari ad Metropolitanum quoad deuolutiuam, non quoad suspensiuam, provt session. 22. capitul. 1. de reformatione*, quam referunt Zerola vbi proximè, Cenedus *dict. quæst. Canonica 34. num 4.* Eandem etiam declarationem ad litteram refert Alphonsus Villadiego *in speculo Visitatorum, folio 55. num. 31.* Quam etiam ad litteram recensèt Erasmus à Cochier. *in tract. de iurisdictione ordinar. in exemptos, part. 2. q. 14 num. 4. tom. 1.*

24 Et est similis declaratio † Sanctæ Congregationis super *capitul. 18. session. 24. de reformatione*, his verbis: *Ei, qui exhibuit Bullam Parochiæ sibi resignatæ Episcopo Cesenatens. & reiectus est ab examine, de quo fidem examinatorum affert, visum est, dandam appellationem ad suffraganeum Rauennatens.* Quam declarationem affert Flaminius Parisius *de resignation. lib. 10. quæst. 7. num. 25.* Barbosa *in Pastoral. 2. tom. allegat. 92. num. 13.*

Reddentes omnes rationem, quia quæ in visitatione † suffraganeus Episcopus facit, iure 25
Ordinario facit, quia sibi visitatio de iure communi competit; quam etiam reddunt Matienzus *lib. 5. Recopilat l. 14. glossa 1. num 47. tit. 4.* Molina *lib. 1. de iustitia & iur. disput 250.* Quos referens sequitur Thomas Sanchez *in tractatu de matrimonio, tom 3 lib. 8. disput. 2. sub num. 10.* Et hæc nota. Quoniam alibi sic digesta etiam apud eosdem Doctores vix reperies, sed potius intricatè, & confusè.

Ex toto hoc discursu à principio *huius cap.* præcipuè ex distinctione, † de qua in tertia ve- 26
riori opinione supra adducta, *num. 16.* facilè percipies, quàm falsa, & improbabilis sit aliquorum Doctorum resolutio, atque vana disputatio indistinctè dicentium, quod si quis procedat potestate ordinaria, & delegata simul, & vt Delegatus, & vt Ordinarius; præsumatur potius vti potestate ordinaria, & non Delegata, provt tenet Alex. *consil. 55. volumin. 5. libro 5. num. 6.* Menochius *de præsumptionibus, præsumption. 16. ex num 8.* Vantius *de nullitate & defectu iurisdictionis ordinariæ, num. 172.* & quos refert Cenedus *in quæst. Canonic. 34. num. 8. & num 7. in fine*, Erasmus à Cochier. *in tractatu de iurisdictione Ordinaria in exemptos, 2. part. quæst. 14. num. 4 tom. 1.* Quatenus indistinctè supponunt, Ordinarium posse in causa procedere vti Ordinarium, & vti Delegatum simul.

Quòd ex supradictis falsum est; etenim non est dare medium, quoniam † aut in totum pro- 27
cedit vti Ordinarius, & cum potestate Ordinaria, iuxta rationem textus *in l. hæc verba*, ibi, *Aut dies, aut nox est, ff. de verborum signification.* vt in casibus, quibus aliàs de iure communi sibi competebat potestas, & cognitio sublata commissione; aut in totum procedit vti Delegatus in casibus, in quibus nouiter datur commissio, vt procedat authoritate Apostolica, & similiter, vt dictum est, in quibus aliàs sibi non competebat de iure communi, provt & rectè, atque cum iudicio perpendit contra Paulum de Castro Sigismundus Scacc a *de appellationibus, quæst 8. num. 86. in fine & numer. 51.* Cui faucnt distinctiones hactenus adductæ, quæ in idipsum tendunt post tantam Doctorum exornationem:

Et comprobatur, quoniam in casibus, in
quibus hactenus diximus, † non esse per no- 28
uam commissionem excitatam iurisdictionem Ordinarij; tunc statim breui manu iuxta textum *in cap. caterum, & in cap. Pastoralis, §. vltimo de rescriptis, cap. sane el. 1. & cap. Pastoralis, §. præterea, de officio Delegat.* latè Moneta *de conseruatoribus, quæst. 11. præmiss. 2. & de commutation. vltimarum voluntat. capitul. 8. numer. 485.* Et ministerio iuris tacita inducitur auocatio, & iurisdictio ordinaria in delegatam transfunditur; & in terminis probat post Quarantam, Azeuedium, Menochium, Molinam, Cochier, & Riccium, Augustinus Barbosa *in collectanea ad cap. licet in corrigendis 12. de officio ordina.* Quos omnes citauimus suprà in tertia opinione, *num. 18. versicul. Et supradictam*

opinio

opinionem. Quare vel erit iurisdictio omnino delegata, vel omnino ordinaria, cum in eademmet causa vtraque potestate vti nequit, ex iam dictis, & latè comprobatis, pro quo facit text. *in cap. per hoc* 17. *de hæreticis in 6.* ibi: *Diœcesanis Episcopis, quin & ipsi authoritate Ordinaria, vel delegatam (si habeant) in eodem procedere valeant, &c.* Ponderata illata aduersatiua, *vel*, tanquam si dixisset, quod etiam concurrente in Ordinario vtraque potestate, altera tantum procedere valet.

Doctores tamen supradicti rectè loquuntur,
29 & eorum assertio † tunc legitimè procedet; quando Ordinario fuit expresè facta commissio in casu, quo aliàs de iure sibi competebat, & simul expresè dictum, vt Ordinarius queat simul procedere Ordinaria, & delegata potestate, non aliter, vide quæ infra, *cap. final, hac 2. part.* diximus *à num. 24. vers. Ad secundum autem, quo*, atque ideò ita intelligendi sunt omnino dicti Doctores cum hac suppositione, quæ vera est ex hactenus dictis, & latè comprobatis. Atque sic, & benè post alios declarat Augustinus Barbosa *in pastoral. tom. 2. allegat. 92. a n. 11. & seqq.*

Quibus sic suppositis hæc in nostra materia
30 deducenda erit † præcisa Conclusio, vt in omnibus his casibus, in quibus probatum reliquimus, Ordinarium, vel speciali iure adquirere additamentum suæ iurisdictionis, & potestatis Ordinariæ, vel in quibus non alteratur, aut mutatur sua iurisdictio ordinaria in delegatam, sed potiùs conseruatur, & dumtaxat excitatur: in iis igitur omnibus commissio in prima instantia lædere dicitur iurisdictionem ordinariam, si in tali commissione omittatur forma præcisa Sancti Concilij Tridentini *in cap. causæ omnes. 20. session. 24. de reformatione*, vt putà quando subscripta non fuerit propria manu Sanctissimi, vt tunc per Senatum talis causæ fit facienda remissio Ordinario, cum per commissionem indubiè percutiatur illius prima instantia. Vt
31 secus sit è conuerso, † quando aliàs de iure communi ille casus sibi nouiter Delegatus non competebat, in quibus commissio habet clausulam, *Authoritate Apostolica*, iuxta distinctos casus, quos in hoc membro superius per discursum scripsimus, & annotauimus.

Sed quid dicendum, quando Ordinario fit
32 commissio, † etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato ex lege, aut Canone in casibus exemptorum (qui iuxta alibi latè dicta subsunt immediatè Sedi Apostolicæ, & eximuntur ab ordinaria iurisdictione. De quo pluries diximus hac 2. *part.*) an in isto casu ordinaria videatur concessa potestas, an delegata.

Et in hoc reperio Zanchum *in tractatu de hæreticis, capitul. 29. num. 4. tom. 11. part. 1. folio 261.* quem referens sequitur Scaccia *in tractatu de appellationibus, quæstion. 8. num. 87.* dicentes: Vt
33 ab Episcopo procedente † iurisdictione Ordinaria possit appellari ad Archiepiscopum, vel ad Papam, sed ab Episcopo procedente iurisdictione delegata contra exemptos appellatur solùm ad Papam. Sed hi Doctores nihil difficultatem ferè absoluunt.

Erasmus à Cochier *in tractatu de iurisdictione ordinaria in exemptos 2. part. quæstion. 14.* mo-
34 tus distinctione † aliquorum ex Doctoribus superius citatis, vt nempè quando Ordinarij iurisdictio non excitata est, sed delegata, putà in casibus, in quibus aliàs de iure communi Ordinario deficiebat cognitio in illo casu nouiter sibi commisso, vt tunc tanquam Delegatus, non tanquam Ordinarius in commisso negotio procedit; ex quo ipse sub *num. 3.* infert, quod cum exempti causa non pertineat Ordinario remota commissione, videtur ex ea procedere vti Delegatus, & non vti Ordinarius, nec ordinaria potestate.

Sed contrarium in hac difficultate verius esse
de iure censeo, † & ducor ex doctrina dictæ de- 35
clarationis Cardinalium 484. superius adductæ *num. 23. vers. Et ita in terminis declarauit.* Ex qua constat, quod cùm per Concilium Tridentin. sit data facultas Ordinario visitandi Ecclesias exemptas, etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, dicit declaratio S. Congregationis, tunc à visitante Episcopo tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, appellatur non ad Sedem Apostolicam, sed ad Metropolitanum, ex eo quod tunc ordinaria, † non de- 36
legata procedat authoritate, vt ibidem probauimus; quia remota aut cessante exemptione, de iure communi ad Episcopum pertineat omnium Ecclesiarum visitatio, vt obseruant DD. ibidem in comprobationem adducti. Hanc etiam partem per dictam declarationem Cardinalium tenet in terminis Villadiego *in speculo Visitatorum, fol. 35. num. 32.* Quæ procul dubio difficultatem nostram absoluit; eamdem etiam sententiam in terminis tenuit prius Hostiensis *in c. ad abolendam, de hæreticis.*

Probatur etiam manifesta † ratione. Etenim
exemptio supponit subiectionem, non enim 37
quis potuit eximi ab Ordinario, quin fuerit de iure communi eidem subiectus: Rota vt per Alex. Ludouis. *decision. 325. num. 2.* diximus suprà *capitul. 16. num. 25. & sequentibus*, ex Rotæ decision. & quia priuatio præsupponit habitum. At mediante impedimento exemptionis ablata est iurisdictio in aliquo casu Ordinarij; sed quando in iure datur facultas Ordinario ipsi, vt in exemptum procedat super aliquo casu, † dicitur tunc auferri impedimen- 38
tum, vt expeditè, liberè, & absque impedimento in illo casu procedat, vt in simili probatur *in c. ad abolendam in fine, de hæreticis*, Beroius *in Rubrica de officio Delegat. num 57. ad finem*, sequitur Cenedus *in practic. Canonicis, quæstion. 34. num. 4.*

Sed sic est, quòd quando prior auocatio iu-
risdictionis † ab Ordinario aliqua ex causa ces- 39
sauerit; statim quod cessat impedimentum, & exemptio in illo casu, ipso iure Ordinarius in exemptum recuperat iurisdictionem suam, & quidem Ordinariam; per impedimenti namque ex dispositione hominis remotionem ipso iure subintrat iuris dispositio, & fingitur impedimentum hominis retrò non adfuisse, quàm plures Doctores probant, quos in vnum congerit Castillo *controuers. tom. 6. c. 143. §. vnico, num. 15. vers. Secundus casus est.*

Et quia Ordinarij iurisdictio est naturalis, † 40
& fauorabilis, & quomodolibet sublato semel impedimento, res facilè reuertitur ad suam primæuam naturam, vt in his terminis exemptionis probat Federicus de Senis *in consil. 14.* Felinus *in cap. cum omnes, num. 8. de constitutionibus*, Iasson. *in l. si vnus, §. pactum ne peteret. num. 9.*

num 9. *ff. de pactis*, Augustinus Barbosa *in collect. ad cap. cum tempore, sub num.* 5. *de arbitris*; & conducunt benè quæ in his terminis, vbi plurimæ doctrinæ congeruntur, Nos probauimus hac 2. *part. capitul.* 12. *à num.* 52. *cum sequentibus, vers. Deinde quia cum iurisdictio Ordinarij sit naturalis, &c.*

41 Pro cuius comprobatione elegans † est doctrina Rotæ Romanæ *in vna Pacens. decimarum* 15. *Decembris* 1608. quam recenset Farinacius nouissimè *in posthumis, tom.* 1. *decis.* 202. *fol.* 192. *& in num.* 4. in hæc: Placebat etiam aliquibus ex Dominis aliud motiuum, nempè cum partes, in quibus situm est territorium, de cuius decimatione agitur, sint de recuperatis è Manibus Maurorum: intrare priuilegium super integris decimis ab Vrbano II. Regibus Hispaniarum concessum, & à Rota sæpius Canonizatum,

42 † præcipuè verò *in causa Valentina Decimarum* 27. *Nouembris* 1596. & 9. *Iunij* 1597. coram Illustrissimo Cardinal. Pamphilio, & 20. *Februarij* 1598. coram Domino Pelegrino. Et consequenter cessare in illis partibus dispositionem iuris communis, stante applicatione alibi facta per habentem potestatem.

Nec monebat istos Dominos quod aliàs re-

43 plicebatur, † quod quando decimæ reuertuntur ad Ecclesiam, recuperant antiquam naturam, & tanquam impedimento de medio sublato, incipiunt deberi de iure communi, vt fuit dictum *in causa Valentina Decimarum* 10. *Decembris* 1601. coram bonæ memor. Litta, quia respondebant, hoc benè procedere respectu il-

44 lius † partis, quæ per Ecclesiam reparetur legitimè recuperata. Quo verò ad aliquam partem, quam Ecclesia non docet recuperasse; non posse fieri fundamentum super dispositione iuris communis, sed remanere obstaculum dictæ donationis, nisi Ecclesia doceat de remotione. Hactenus de decisione.

Hinc etiam fit, quod decimæ laicis concessæ

45 in feudum ante † Concilium Lateranense reuersæ ad Ecclesiam, seu Prælatum, non possunt iterum infeudari laicis, vt per Mozium *de contractibus, tit de rebus, quæ in feudum dari possunt, num.* 19. Fachineum *controuersiarum, lib.* 7. *cap.* 72. Menochium *de præsumptionibus, lib.* 6. *præsumptione* 86. *num.* 3. Camillum Borrellus *in Summa omnium decisionum, tit.* 19. *de decimis, n.* 88. Nicolaum Intrigol. *de feudis, quæst.* 44. *num.* 20. Moneta *in tractatu de decimis, cap.* 5. *num.* 73. & per textum *in cap. prohibemus*, ibi: *In alios laicos possit aliquo modo transferri, de decimis*, probat Augustinus Barbosa *in collect. ad eundem text. num.* 5.

Facit etiam mirabilis illa doctrina, veráque opinio, & resolutio nostra, de qua *in tract. de Regia protect.* 3. *part. cap.* 11. *à num.* 84. Quæ haber, quod si beneficij iuris patronatus laici

46 prouisio † ad Ordinarium, fuerit ob aliquam iuris legitimam causam deuoluta, teneatur Episcopus prouidere illa vice beneficium, ac si fuisset liberæ collationis, & Ordinariæ potestatis, hoc est, per concursum quando est Curatum, quia pro illa vice reuersum fuit in potestatem Ordinarij, & eadem potestate Ordinaria prouideret, & sic liberè ex Sanct. Cardinalium declaration. ibi adducta, & ex aliis fundamentis legitimis, insuper corroboratis ex hactenus adductis doctrinis, quæ vera sunt: & nostram opinionem *in dicto num.* 84. nouissimè referens sequitur Augustinus Barbosa *in tractatu de officio & potestate Parroch. capitul.* 2. *num.* 131. *Romæ impressione.* firmat etiam ipse *in pastoral. allegation.* 60. *num.* 18. *in fine*, & Galet. *in Margarita casuum conscientiæ, verbo, Ius patronatus*; vbi adducit declarationem Cardinalium à nobis relatam *in dicto num.* 84. Quæ omnia mirabiliter conuincunt penitúsque absoluunt nostram principalem quæstionem, de qua *à num.* 22. *& sequentibus*, & contra Erasmum à Cochier superius relatum, *num* 34.

Et post hæc ita scripta † vidimus Augusti- 47
num Barbosam *in Pastorali, tom.* 2. *allegat.* 92. *à num.* 15. eruditè quidem huius difficultatis principalis, in qua versamur, veritatem callens (licet opinionem Cochier non referat) in hæc loquitur. Vel in concessionem semel remouentur obstacula exemptionis, aut priuilegiorum. Dicente non obstantibus priuilegiis, seu exemptionibus, vt *in session.* 5. *de reformatione, capitul.* 2. *in fine, versicul. Quæstores, & session.* 7. *capitulo* 5. *&* 7. cum aliis, & de iure communi, *Clementina prima de testamentis, & Clementina prima de sepulturis*, & sæpè alibi. Et in his terminis quidquid Ancharran. & alij existiment *in cap. hi qui, de præbendis in* 6. Felinus *in cap. licet, de officio Ordinarij, in principio*, Alciatus *in l.* 1. § *si quis simpliciter, num* 12. *ff. de verborum obligationibus*; asserentes Iudicem Ordinarium constitui Delegatum, cum eidem potestas conceditur contra exemptos: Verius tamen est, cum hoc casu reductio solum fiat ad ius commune, solam potestatem Ordinarij restitutam censeri, iuxta *dict. cap. cum aliquibus, versicul. Si verò, &c.* Cuius resolutio ex tot, ac validissimis fundamentis perè inuincibilibus hactenus nouiter per Nos consideratis fulcitur, vera redditur, & secura.

Igitur de primo ad vltimum sequitur, quòd cum per huiusmodi † commissionem in causa 48
exempti facta Ordinario tollatur pro tunc impedimentum; statim & ipso iure ipse recuperat suam iurisdictionem Ordinariam, quam antea habebat de iure communi. Ex quo manifestè conuincitur Erasmus à Cochier, & eius fundamentum, quo dicit; hanc commissionem fieri Ordinario in casu, quo antea Ordinario non pertinebat cognitio mediante exemptione. Etenim Doctores supponunt omnes quando de iure communi Ordinario competit cognitio, prout hîc contingit respectu exempti ante exemptionis impedimentum, vt eo sublato Ordinarius ipse suam in eum Ordinariam iurisdictionem recuperet, & non vt Delegatus, sed vt Ordinarius, & ordinaria potestate procedit in causa commissa sibi, maximè cum sit commissa dignitati in perpetuum, & ad vniuersitatem causarum, iuxta quæ latè superius à principio huius Capituli fuerunt probata & deducta.

Quapropter si in his casibus & causis exemptorum, † in quibus per Concilium Tridenti 49
num mandatur Ordinario, procedere, & cognoscere, etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, commissio si alteri impetratæ fuerit in prima instantia, non subscripta propria manu Sanctissimi, cum Ordinaria lædatur iurisdictio, & ex ea percutiatur Tridentina dispositio: erit hæc causa per Senatum indubiè Ordinario ipsi remittenda.

Quales

Quales autem sint causæ, in quibus Ordina-
50 rius procedit inter, † aut contra exemptos & in eorum causis; in vnum congessit Ascanius Tamburinus *in tractatu de iure Abbatum, & Prælatorum, tom. 1. disp. 15. quæst. 10. per totam*, vbi accuratè, & mirabiliter integrum insuper fecit tractatum *de iurisdictione Ordinarij in exemptos*, Erasmus à Cochier, quos in occurrenti necessitate videre poteris & consulere.

CAPVT XXVI.

Litteræ Apostolicæ percutientes primam instantiam Ordinarij, an sint indistinctè parti per Senatum tradendæ, vt coram Ordinario eis vtatur.

Vel quarum sit facienda in Senatu retentio, Ordinario simpliciter cognitionis negotij facta remissione.

Et an litteræ gratiosæ in monitorialibus è Romana Curia emanatis insertæ fidem faciant.

Et numquid, quando in processu fulminato insertæ sint, an ad probationem originalibus desuper egeat impetrans.

SVMMARIVM.

Litteræ Apostolicæ, seu commissiones ex quibus prima Ordinariorum instantia percuti potest, duplicis generis sunt, num. 1.
Exempla redduntur ibidem, & num. 2.
Commissiones in executionem gratiæ, non subscriptas manu Sanctissimi, percutientes primam Ordinarij instantiam, omnes indistinctè tradit Senatus impetranti, vt illis coram Ordinario vtatur, num. 3.
Commissiones meræ iustitiæ non subscriptas, & contra formam Trident. retinet Senatus causa cognitionis simpliciter Ordinario remissione facta, num. 4.
Litteræ gratiosæ duo continent separabilia, partem dispositiuam, & substantiam gratiæ, & partem executiuam accessoriam ad gratiam. n. 5.
Executoris specialis datio ad gratiam ex defectu formæ Trident. redditur nulla, & executor iurisdictione caret, num. 6.
Gratia tamen principalis intacta remanet; & valida, à num. 7.
Executoris datio ad gratiam est qualitas accidentalis, & extrinseca gratiæ, cuius substantiam non tangit, num. 8.
Accidentalia possunt mutari, & variari, non vitiata substantia rei principalis, secus è contra, num. 9.
Accidentalia apponuntur, & eueniunt post dispositionis esse perfectum, num. 10.
Accidentalia extrinseca possunt adesse, & abesse præter subiecti corruptionem, num. 11.
Executoris datio, & commissio est accessoria ad gratiam principalem.
Accessorij defectus nihil detrahit suæ principali dispositioni, num. 13.
Clausulæ executiuæ non mutant, alterant, nec ampliant principalem dispositionem, num. 14.
Dilatio, tempus, aliáve conditio respiciens executionem contractus, non principalem dispositionem, hanc non reddit conditionalem, sed pura remanet, num. 15.
Executoris datio ad gratiam, & ipsa gria separationem habent, & diuisibilitatem, n 16.
Vtile per inutile non vitiatur in habentibus separationem, num. 17.
Gratia corruens in vna parte sustinetur in alia separata, num. 18. & sequentibus.
Collatio licet deficiat, non deficit gratia reseruatæ pensionis, num. 19.
Gratia subrogationis si corruat quo ad litem, quia nulla adest, non corruit quoad possessionis partem, num. 20.
Gratia pro parte nulla, & pro parte separabili valida, pro ista sustinetur, num. 21.
Executoris datio licet sit inefficax, & nulla ob defectum formæ Trident. gratia principalis intacta remanet quoad substantiam, tradenda impetranti per Senatum, vt illa vtatur coram Ordinario, cui causa sit remissio, num. 22.
Litteræ gratiosæ, in quibus consistit ius, & actio, probatióque impetrantis, necessariæ omnino ad causam per Senatum Ordinario remissam, illi sunt de necessitate tradendæ, n. 23.
Gratia perficitur per fiat, quoad substantiam ante litterarum expeditionem, quibus ad sustantiam, non eget, num. 24.
Ad gratiæ probationem, vt ex ea in iudicium agi valeat, litteræ necessariæ sunt, & ad earum expeditionem adstringitur impetrans, n. 25.
Gratia stat in lingua Principis, in scriptura testimonium, in executione commodum, n. 26.
Gratia absque litteris nequit probari, n. 27.
Gratia ante litterarum expeditionem non expirat per mortem Principis reintegra, n. 28.
Gratia requirit scripturam, & probationem, ita vt nec testes sufficiant, num. 29.
Litteræ expeditæ, & deperditæ testibus probantur, num. 30.
Testes ad probandum circunstantias, & qualitates gratiæ admittuntur, licet ad substantiæ probationem nequaquam, num. 31.
Stylus Senatus tradendi litteras gratiosas parti, vt illis vtatur coram Ordinario, cui fit cognitionis remissio ex Trident. prouenit de necessitate iustitiæ, num. 32.
Stylus Senatus retinendi litteras meræ iustitiæ, percutientes primam instantiam Ordinarij, facta isti simpliciter causa remissione, validè comprobatur, à num. 33.
Litteræ meræ iustitiæ quales sint, num. 34.
Litteræ iustitiæ non subscriptæ nullæ sunt ex defectu formæ, nec illis Delegatus vti potest ex defectu iurisdictionis, num. 35.
Litteræ meræ iustitiæ, quacumque sint, nihil coram Ordinario, cui fit per Senatum causa remissio ad iudicium ibidem initiandum, prosunt, nec parti impetranti, num. 39.
Commissionis alteri directæ virtute Ordinarius, cui Senatus primam instantiam remittit, procedere nequit, sed sua iurisdictione Ordinaria, n. 37.
Litteræ monitoriales, compulsoriales, remissoriales, executoriales, &c. emanatæ à principali commissione nulla ob defectum formæ pariter nullæ sunt, quia procedunt à radice infecta, num. 38.
Peccatum in capite membra etiam inficit, n. 39.

Destructo

Deſtructo antecedenti, conſequens deſtructum remanet, num 40

*Acceſſorium, ſiue tractetur de principali augendo, ſiue deſtruendo, aut confirmando ſemper huius naturam ſequitur, num.*41.

*Litteræ monitoriales, &c. ſunt à ſua principali commiſſione inſeparabiles, cuius vitium participant, num.*42.

*Sublato principali corruit acceſſorium quia eodem modo reſoluitur, quo creatur, n.*43.

*Annullata principali diſpoſitione omnes clauſulæ in ea contentæ reſoluuntur, n.*44.

*Infecta primitiua, infecta cenſentur deriuatiuæ, num.*45.

*Acta geſta à Iudice carente iuriſdictione nulla ſunt ipſo iure, num.*46.

*Geſta per Delegatum, aut Legatum contra formam Trident. in cap. cauſæ omnes, ſunt nulla ipſo iure num.*47.

*Litteræ iuſtitiæ contra formam Tridentin. vti ineffi-caces, & penitùs inutiles ad cauſam remiſſam Ordinario, quiab initio iudicium incipit, fruſtra ei remitterentur, n.*48.

*Fruſtra expectatur euentus, cuius nullus eſt effectus, num.*49.

*Factum quod non releuat fieri non debet, n.*50.

*Litteræ iuſtitiæ percutientes primam inſtantiam, ſi impetranti traderentur, maximum ſequeretur damnum, cum furtiuè illis vti poſſet, & reproductis in Rota contra recurrentem procederetur in cauſa per contradictas, num.*51.

*Inconueniens detrahens præeminentiæ Regis, authoritati Senatus, præbet occaſionem turbationi vtriuſque Reipublicæ, & damnum oppreſſis radicitus euitandum erit, num.*52.

*Monitoriales, & alia reſcripta contra plures (quæ reſpectu aliquorum percutiunt Trident.) cum horum cauſa Ordinario remittuntur, aliorúmve nullatenus parti tradentur, vt illis vtatur coram ſuo Delegato contra non remiſſos ad Ordinarium, num.*53.

*Executoriales legitimè per ſuperiorem expeditæ, coram quo ex eis actio in factum proponitur contra debitorem condemnatum, ibidem non repertum traduntur parti, vt illis vtatur coram Ordinario, num.*54.

Monitoriales, & aliæ litteræ meræ iuſtitiæ in quibus inſertæ veniunt: litteræ gratioſæ, an ſint indiſtinctè tradendæ parti, vt illis vtatur coram Ordinario, cui cauſa remittitur, num. 55. *& ſequentibus.*

*Litteræ originales gratiæ impetranti ideò traduntur, vt illis coram Ordinario, cui fit cauſæ remiſſio, vtatur, quia vt originales fidem, & probationem faciunt, n.*57.

*Litteræ monitoriales principaliter ſunt iuſtitiæ, quibus incidenter inſeruntur gratioſæ, quæ vt exemplum informiter deductum, fidem, nec probationem faciunt, num.*58.

*Inſtrumentum inſertum in priuilegio Principis non citata parte non probat, niſi originale exhibeatur, num.*59.

*Inſtrumentum, quo aliud regiſtratur abſque Iudicis authoritate, & partis citatione, non probat, num.*60.

*Inſtrumentum, quo aliud refertur non probat, niſi appareat relatum, n.*61. *&* 62.

*Litteræ monitoriales cum ſint nullæ ob defectum formæ, & fidem non faciunt, multo minus litteræ acceſſoriæ in eiſdem inſertæ, n.*63.

*Annullato principali inſtrumento reſoluuntur omnes clauſulæ in eo contentæ, n.*64.

*Litteræ gratioſæ inſertæ in monitorialibus authoritate Iudicis carentis iuriſdictione fidem non faciunt, num.*65.

*Litteræ monitoriales percutientes primam inſtantiam, quibus gratia inſerta venit indiſtinctè retinentur in Senatu, remiſſa ſimpliciter cauſa Ordinario, num.*66.

Litteræ originales de neceſſitate præſentandæ ſunt Iudici ad exercitium iuriſdictionis, ita vt tranſumptum Notarij aliàs authenticum no proſit,

*Litteræ gratiæ inſertæ in proceſſu fulminato non probant, parte opponente, niſi originales exhibeantur, num.*68.

*Et idem de copia priuilegiorum, n.*69.

*Iuriſdictio à tempore datæ litterarum adquiritur, non tamen eius exercitium ante originalium præſentationem ſibi factam, n.*70.

*Deciſio elegans Rotæ adducitur, vt litteræ originales, aliæve authenticæ non præſentatæ, non tribuant iuriſdictionis exercitium, nec probent, num.*71. *& ſeqq.*

*Citationis decretum vigore litterarum Iudici non præſentatarum eſt nullum ipſo iure, n.*72.

*Litterarum originalium tranſumptum etiam per Notarium, etiam teſtantis fideliter tranſumpſiſſe illud, ſicut non probat, ita nec ſufficit vt eius præſentatione adquiratur Delegato iuriſdictionis exercitium, n.*73.

*Imò tunc Iudex nulliter citationem decernit, n.*74.

*Executor certus eſſe debet de ſua iuriſdictione per originale, non per exemplum minus ſolemniter deductum, num.*75.

*Præſentatio reſcripti eſt de proceſſu, & illius potiſſimum fundamentum, facienda ſolemniter manu publici Notarij, de qua ſoli Iudici non creditur, num.*76.

*Notarij ſolita verba non inducunt realitatem, nec probationem, n.*77.

*Litterarum Apoſtolicarum tranſumptum deficientibus ſolemnitatibus requiſitis fidem non faciunt, num.*78.

*Deciſio Rotæ, qua dicitur reualidari proceſſum per ſubſequutam litterarum præſentationem, à principio non factam, reprobatur ab eadem Rota, num.*79.

*Tranſumptum litterarum in proceſſu fulminato cum authoritate Iudicis, & non contradicente parte, quæ non adeſt, vbi extraiudicialiter proceditur, & cum aliis adminiculis probat, num.*80.

*Executor ante litterarum præſentationem nequit exercere validè actum iuriſdictionalem, num.*81.

Iudex, qui Ordinaria, & delegata poteſtate poteſt procedere, reſtringens ſe ad delegatam inualidam, nihil agit, nec ex Ordinaria actus ſuſtinetur, num 81.

*Litteræ originales ſemel præſentatæ poſſunt exemplari, vt exemplum in actis remaneat ſolemniter deductum, & iſtius tenorem in citatione inſeri, num.*83.

Rotæ alia ſingularis deciſio refertur circa fidem adhibendam exemplo litterarum Apoſtolicarum originalium vt de ſua iuriſdictione certus ſit, ibidem.

*Præſentatio reſcripti debet fieri ſolemniter per manum publici Notarij, & appoſitione teſtium, num.*85.

Pars comparens, & non opponens de defectu iurisdictionis ob non præsentationem litterarum originalium, quando sustineatur iudicium, vel non, num.86. & seqq.

Productio ipsa instrumenti parte citata facta, fit de actis, licet instrumentum ipsum de actis non sit, nec dicatur, num.87.

Iura partium sunt de actis processus si registrentur solemniter in illo, num.88.

Pars opponens defectum iurisdictionis ob non præsentationem litterarum, istæ exhibendæ sunt, num.89.

Processus nullus ob defectum iurisdictionis ob non præsentationem litterarum per consensum partis non reualidatur, num.90.

Iurisdictionem conferre non possunt priuati, n.91.

Pro sententiæ validitate super executione pensionis debet in actis de reseruatione constare, n.92.

Copia simplex litterarum carens citatione, nec dicitur de actis, nec fidem prorsus facit, n.93.

Ad probationem gratiæ requiritur originalis Scriptura præsentanda, & non sufficit testimonium ipsius, num.94.

Litteræ in monitorialibus insertæ sunt ad vnum finem probandæ iurisdictionis, & sic in diuerso fidem non faciunt, nisi originales appareant, n.95. & num.96.

Exceptio modificatiua ad vnum finem opposita ad diuersum in executione opponi potest, n.97.

Litteræ originales, vel transumptum authenticum cum iuris requisitis deductum fidem faciunt in iudicio, non tamen minus solemne, n.98.

Litteræ gratiosæ insertæ in monitorialibus processu fulminato, & aliis actis iudicialibus, fidem non faciunt post appositionem partis, nisi originales exhibeantur, num.95.

Defectus iurisdictionis, vbi adest, monitoriales, & cætera acta processus nulla sunt, & per consequens litteræ gratiosæ in eis insertæ fidem non faciunt, num.100.

Notario attestanti in monitorialibus commissionem fuisse subscriptam propria manu Sanctissimi, an sit in Senatu fides danda, n.101. remissiuè.

LITTERÆ Apostolicæ, seu commissiones causarum à Sede Apostolica emanatæ, ex quibus ius, 1 iustitiáve † Ordinariorum percuti possunt, duplicis generis sunt; nam aut continentur, & includuntur in gratia, qua quis obtinuit beneficium, vel id genus aliud, & pro eiusdem gratiæ executione iudex aliquis specialiter nominatur, de quarum genere latè loquuti fuimus hac 2. *p. c. final per totum*, & suprà *c.*10. & alibi passim.

Aut sunt litteræ iustitiæ, quæ vocantur re- 2 scripta, quæque dumtaxat † continent, & respiciunt alicuius negotij iudicium, quæ alicui iudici particulari diriguntur, eique iurisdictio datur, vt de eo inter partes cognoscat, de quibus ferè in cæteris huius secundæ partis capitibus abundè tractauimus, & huius generis sunt monitoriales, remissoriales, compulsoriales, & executoriales, & si quæ sunt.

Quo obiter prænotato, quando Senatus eas- 3 dem litteras examinat, & cognoscit in eis defectum formæ traditæ per S. Concilium Tridentin. *session.* 24. *de reformatione*, *cap.* 20. requirens subscriptionem propria manu Sanctissimi: † diuersimodè discernit; etenim sic litteræ sint primi generis, nempè continentes gratiam, tunc omnes indistinctè tradi iubet parti, vt illis coram Ordinario (ad quem de iure cognitio pertinet in prima instantia) vtatur, ita vt illi non solùm negotij sit facienda remissio; sed ipsæmet litteræ gratiosæ præcisè, & necessariò traduntur originales impetranti, vt illis vtatur coram Ordinario, vt iste siue in via executiua, siue in via Ordinaria procedat ad earum complementum, provt melius & iuridicè ipse arbitretur, attentata bipartita conclusione, & resolutione cum casuum varietate latissimè à nobis exornata infrà hac 2. *part. cap. final. per totum*; quoniam istæ litteræ deseruiunt ad iustitiam principalem impetrantis, & sunt instrumentum ad eam probandam, vt statim latius.

Si autem litteræ contineant dumtaxat, & respiciant iustitiam, † quibus hic idem subscri- 4 ptionis defectus repetitur, Senatus non absolutè, sed discretiuè discernit, nam litteris apud se retentis, cognitionem negotij in prima instantia simpliciter remittit Ordinario tractandam.

Iste etenim Senatus nostri bipartitus stylus validissimis iuris vallatur fundamentis, quæ hanc differentiam, & discrimen mirè comprobant. Litteræ namque † gratiosæ duo continent 5 separabilia; alterum partem dispositiuam gratiæ, qua continetur substantia principalis dispositionis, nempè donatio, concessio gratiosa beneficij, aut rei principalis in eisdem contentæ; alterum verò continet & respicit partem executiuam, pro qua specialis dari solet commissio, & executor, quæ est quid accessorium ad dispositionem principalem, vt notissimum est cunctis.

Et licet hæc commissio, & executoris specialis assignatio ob non † seruatam formam Concilij Tridentin. sit nulla, quia ea deficiente executor caret iurisdictione, nec in prima instantia eam potest exercere, ex latè adductis sup. hac 2. *p. cap.* 3. *& cap.* 6. *à num.* 14. cum cæteris sequentibus, vsque ad finem huius 2. *p.* & propterea cesset litterarum secunda pars.

Tamen ipsa principalis dispositio, & sic gra- 7 tia, seu donatio beneficij, puta † intacta remanet, tum quia clausulæ executiuæ præcipuè executoris datio, sint qualitates accidentales, & extrinsecæ, quæ nihil essentialiter tangunt substantiam gratiæ ipsius, † nec principalis dispo- 8 sitionis, quia potest executor dari, vel non dari ad gratiæ executionem, text. *in cap. si super gratia cuiquam ab Apostolica Sede facta executores fuerint deputati, &c. de officio Delegat. lib.6.* & communiter Doctores, ponderando illa verba (*Si executores fuerint deputati*) quæ vti conditionalia manifestè indicant, gratiam solere dari absque executorum deputatione, quæ accidentalia possunt mutari, † variari, & deficere non 9 vitiata substantia, secus è contra Calderinus *consil.*314. *ante medium*, *vers. Ad cuius declarationem.* aliàs 11. *de feudis*, Cardinalis Tuschus *practic. conclus. littera A. conclusion.* 82. *num.* 1. Barbosa *axiom.*9. *num.* 3. Gutierrez *practicarum lib.*3. *quæst.*16. *num.*91. Quia apponuntur, † & 10 eueniunt post dispositionis esse perfectum, Signorolus *consil.*51. *num.*11. Gomez *in* §. *personam*, *num.*14. *instit. de actionibus*, Becius *consil.* 172. *num.* 29. *volum.*2. Gloritus *responsi.* 1. *num.* 161. *part.*1. Brunus *de augmen. & dimin. p.*1. *q.*3. *princ. num.*2. Tuschus *conclus.*82. *num.*14. *in principio.*

Nam

Nam accidentia extrinseca possint adesse, & abesse præter † subiecti corruptionem, *l. falsa, ff. de condition. & demonstration. l. pacta conuenta, ff. de contrahend. emption. l. pro voluntariis, ff. de impensis in rebus dotal. fact.* tradunt Corasius *lib. 3. miscellan. capitul. 10.* Zazius *lib. 1. singulari respons. capitul. 12.* Menochius *consil. 35. num. 19. & consil. 37. num. 98. & consil. 170. num. 23.* Surdus *consil. 179. num. 7.* Gloritus *respons. 1. part. 1. num. 166.* Porphyr. *in prædicabil. cap. de accident.* Sebastianus Medicis *de diffinitionibus bonorum possession. diffinitione 100. num 23. & 27.* Tuschus *dict. conclus. 82. num. 11.* Augustinus Barbosa *axiom. 5. num. 4.*

Tum etiam quia commissio & datio executoris est accessoria † ad gratiam principalem, text. *in cap. si super gratia*, ibi: *Sic nec etiam re integra perimatur executoribus data potestas, quam veluti gratiæ prædictæ accessoriam, naturam sequi congruit principalis, &c. de officio Delegati, lib. 6.* in cuius comprobationem plura congerit Nicolaus Garcia *de beneficiis 6. part. capitul. 2. à num. 300. cum sequentibus.* Et sic ob defectum accessorij † nihil detrahitur principali dispositioni, quæ accessorij naturam non sequitur, nec imitatur, sed contra; Decianus *consil. 21. num. 9. & 10. lib. 4.* Surdus *decis. 192. num. 4. 5. & 6.* Ancharranus *in cap. si Clericus, column. 2. de præbend. lib. 6.* Felinus latè *in cap. cum M. Ferrarien. de constitut. num. 17.* vbi Rippa *num. 173.* diligentissimus & doctissimus D. Ioannes del Castillo *controuers. tom. 6. cap. 168. à num. 37. cum seqq.*

Hinc fit, quod clausulæ executiuæ † non mutant, nec alteram principalem dispositionem, *Clement. 1. de præbend.* vt post alios Pedemontan. *decis. 164. num. 62.* Couarruuias *in rubrica de testamentis, part. 2. num. 13. in fin.* Veral. *decis. 83. num. 3. part. 1.* Molina *de primogeniis, lib. 3. capital. 2. num. 42. & 49. cum sequentibus*, Franchis *decis. 213. num. 53.* Menochius *consil. 84. num. 45.* Surdus *decis. 41. num 16. & consil. 45. num. 24.* Peregrinus *variarum lib. 6. titulo de pactis & conuent. num. 182.* Marta *de clausul. part. 4. conclus 20. num. 2. 3. & 4.* Aloisius Riccius *in collectanea decision. part. 4. collect. 786.* Alexand. Trentacinq. *variar. resolut. lib. 1. titulo de rescriptis, resolut. 8. num. 2.* Seraphinus *decis 574. num. 2. & decision. 716. num. 3.* Augustin. Barbos. *de clausulis numer. 1. & sequentibus, clausul. 60.* Sanchez *de matrimonio, lib. 6. disputation. 29. num. 9.* Gironda *de priuilegiis, ampliation. num. 143.* Scile *decis. 24. num. 3.* Gregorius *decis. 311. num. 15.* Moneta *de commutation. vltimar. volunt. cap. 7. à num. 48. cum sequentibus*, etiamsi executiua maneant superflua, & inania, vt post Muttam vbi proximè, & alios; Barbosa *dicta clausula 60. num. 3.*

Cui & illud mirabile pertinet, quod dilatio, tempus, aut alia † quævis conditio apposita in executinis contractus, aut dispositionis cuiuslibet, executionem respiciens, non principalem dispositionem; hanc non facit conditionalem, sed pura remanet, licet executio, & satisfactio sit dilata, & suspensa in tempus; ita post plures eleganter obseruant Natta *cons. 453. à num. 1. 2. tom.* Don Ioannes del Castillo, Regij patrimonij Concilij meritissimus Senator *controuersiarum lib. 4. capitul. 56. num. 51. versicul. Secundus casus est, & sequentibus*, latè etiam *5. tom. cap. 109. per totum*, Marescotus *variarum resolutionum, lib. 1. cap. 14. num. 3.*

Et denique cum datio executoris, & gratia principalis inter se separationem, † & diuisibilitatem habeant, quia accidentaliter solet dari, vel non dari, ex *dict. cap. si super gratia de officio Delegati, lib. 6.* & ex iis quæ hactenus diximus; intrat vulgare axioma, quod inseparabilibus, & in iis, quæ inter se diuisibilia sunt vtile † per inutile non vitiatur, *l. certi condictio, §. 1. ff. si certum petatur l. 1. §. similiter l. 4. §. si is qui duplam, ff. de verborum obligationibus*, plures refert Doctores Augustinus Barbosa *axiomat. 231. per totum*, vide multa mirabilia quæ ad singulares casus congessimus, hac *2. part. capitul. 13. à num. 121. cum sequentibus, versicul. Quorum omnium, &c.*

Et ex hac ratione dicendum venit, quod etiam respectu ipsius † gratiæ principalis si contineat rem separatam, & diuersam, licet gratia corruat in vna parte, sustinetur in alia separata; ita post alios, & Rotæ decisiones probat Marescotus *variarum resolution. lib. 2. capitul. 18. à num. 47.* in hæc: Quamuis ergo collatio † deficiat, non tamen deficit gratia reseruationis pensionis, defectus enim intentionis in vna parte gratiæ, non vitiat gratiam in alia parte separata, & distincta, *cap. si eo tempore, de rescriptis, lib. 6.* Abbas *in cap. sedes, num. 4.* & ibi Felinus *num. 2. eodem titulo*, & ita fuit decisum, *in vna Osicen. indicti* 2c. *Decembris* 1599. coram D. Cardinali Millino. Sic etiam videmus, † quod licet gratia subrogationis corruat quoad litem, si nulla adsit lis, non tamen corruit alia pars gratiæ, videlicet quoad possessionem, Ægidius *decision. 125. in principio*, & fuit dictum *in illa Ouetens. Canonicatus*, coram Ioann. Baptista de Rube. *& in illa Legionens. Trioratus 27. Iunij* 1584. coram felicis recordation. Clement. Papa VIII. tunc auditore, & tradit Lancelotus *de attentatis 2. part. cap. 4. in præfation. num. 416. & sequentibus, &c.*

Circa quam doctrinam videndum etiam erit † cons. Ancarrani *409. viso diligenter*, & quod fuit resolutum in Rota *in vna Tarraconens. illegitimitatis 22. Octobris* 1546 teste Porteo *decis. 483. incipit Matthæus Gauilla*, & postea *in vna Seracusan. illegitimitatis 19. Octobris* 1579. *coram S. D. N. Clement. VIII.* tunc Hippolyto Alexandrino, Rotæ auditore, quæ est *decis. 207. domini tenuerunt, part. 1. diuersorum, per totam*, Hieronym. Gonçalez *de mensib. glos. 5 §. 9. à n. 97.* vbi latissimè, de gratia pro parte nulla, & pro alia valida, vt pro ista sustineatur, licet pro alia inualida sit, & deficiat intentio Papæ, quando contenta in gratia separationem habent, vbi abundè prosequitur plurimas doctrinas, & Rotæ decisiones allegans videndus.

Ex quibus necessario infertur, quod cum litteræ gratiosæ † maneant quoad sui substantiam, & principalem dispositionem intactæ, quantumuis commissio & executoris in eis datio sit inefficax, & nulla ob omissam formam essentialem subscriptionis propriamanu Sanctissimi; omnino per Senatum tradendæ sunt impetranti, vt illis vtatur coram Ordinario, ad quem fit per Senatum negotij remissio in prima instantia.

Ex eo etenim quod coram eo sit causa tra-
23 ctanda, litteræ istæ, † quibus consistit actio, & ius principale impetrantis, deseruiunt ad probationem, & sunt instrumentum necessarium, & essentiale iuris partis (& interdum vtrarumque ex quo quandóque actio, & defensio simul exoritur) perneceſſe sunt impetranti tradendæ, vt illis coram Ordinario vtatur. Quia licet gratia perficiatur per solam signaturam, atque dicatur gratia perfecta quoad validitatem
24 ante litterarum † expeditionem, cum statim quod sit concessa per verbum, *fiat*, Papæ aut alterius Principis, valida sit & perfecta quoad substantiam; quia solo verbo Pontificis perficitur absque aliqua scriptura, vt post plurimos Doctores probant Hieronymus Gonçalez *de alternat. glos.* 12. *à num.* 44. *& glossa* 15. §. 1. *à num.* 34. *&* 2. *quæst.* 9. *à num.* 32. Molina *de primogeniis, lib.* 2. *capitul.* 7. *num.* 56. *& sequentibus.* Don Ioann. del Castillo *controuersiar. tom.* 5. *cap.* 67. *à num.* 64. *& sequentibus*, latissimè Thomas Sanchez *de matrimon. lib.* 8. *disputation.* 29. *à principio*, infinitos penè citat Marius Giurba *in consil.* 57. *num.* 15. *&* 16.

Tamen ad ipsius gratiæ † probationem, vt
25 ex illa agi possit in iudicio; litteræ sunt necessariæ, ad idque impetrans earum expeditione indiget, & arctatur, text. *in cap.* 1. *iuncta glossa verbo, In scriptis, de censibus, lib.* 6. text. *in cap. contra morem* 100. *distinction.* ibi: *Scriptis priuilegiis, cap. porro de priuilegiis.* Nam in lingua Principis stat gratia, & in scriptura testi-
26 monium, & in executione † & effectu commodum, Hieronym. Gonçalez *de alternatiu. glossa* 12. *num.* 47. *& glossa* 55. *num.* 23. Marius Giurba *consil.* 57. *sub num.* 16. post Azeuedum loco statim citando, Farinacius *decis.* 585. *num.* 2. *part.* 1. *in nouissimis*, Cochier. *in regula* 25. *Chancellariæ, de non iudicand. iuxta formam supplicationis, num.* 27. *fol.* 265. atque ideò absque illis gratia nequit probari: Azeued. post alios *in leg.* 2. *num.* 13. *titul.* 7. *lib.* 5. *Recopilationis*, Molina *dicto lib.* 2. *de Hispanorum primogeniis, capitul.* 7. *num.* 56. Puteus *decision.* 254. *lib.* 2. *& decision.* 485. *eodem lib.* 2. Thomas Sanchez *de matrimonio, dicto lib.* 8. *disputation.* 28. *num.* 2. Glossa *in Clementina dudum, verbo, De sepulturis*, vbi communiter Imola, Anchatranus, & Cardinalis, Felinus post alios *in rubrica de constitution. num.* 5. & ibi Decius in noua additione in prima lectura *à num.* 37. *vsque ad* 43. Beroius *num.* 83. Ripa *num.* 50. Mandosius *num.* 40. *& sequentibus*, Boschus *num.* 110. Ferretus *num.* 18. Anton. de Burgos *num.* 144. Riminaldus *num.* 129. Alexand. *consil.* 107. *num.* 4. *volumin.* 7. Gigas *de pensionibus, quæst.* 34. *num.* 1. 2. *&* 3. *& quæstion.* 40. *num.* 2. *&* 3. Cassaneus *in consuetudinibus Burgundiæ, rubrica* 1. §. 4. *num.* 180. Parisius *consil.* 5. *num.* 60. *& consil.* 71. *num.* 12. *volumin.* 4. Celsus *consil.* 16. *num.* 6. Bertachin. *tractatu de Episcopo, lib.* 7. *part.* 1. *num* 53. Rebuffus *in cap. postulastis in gloss. verbo, Retinere, num.* 21. *de Clericis excommunicatis ministr. & in praxi, titul. de dispensation. ad plura, num. penultimo, & in titulo gratia rationi congruit, num.* 1. Ripa *responsion.* 13. *num.* 4. *de rescriptis*, Cassiador. *tit. de causa possession.* 4. *num.* 2. Socinus *consil.* 41. *num.* 3. *volumin.* 3. Ludouic. Gomez *in regula de non iudicando iuxta formam supplicationis, quæst.* 1. *num.* 8. Rota *in nouissimis, decision.* 89. *lib.* 2. *& decision.* 11. *lib.* 2. *tom.* 3. Rotella *verbo, Priuilegium, num.* 16. Siluester. *priuilegium, quæst.* 14. Armilla *verbo, Priuilegium, num.* 10. Tabiena *priuilegium, quæst.* 10. *num.* 11. Castillo *in l.* 41. *Tauri, num.* 4. & ibi Antonius Gomez *num.* 2. Nauarrus *lib.* 5. *in* 2. *edition. titul. de priuileg. consil.* 1. *num.* 1. Bosius *in pract. titul. de Principe*, Mieres *de maioratu* 1. *part. quæst.* 62. *à num.* 1. Mascardus *de probationibus, conclusion.* 845. *num.* 20. Gutierrez *consil.* 9. *num.* 6. Matienzo *in leg.* 2. *glossa* 3. *num.* 1. *lib.* 5. *Recopilation.* Auendaño *in leg.* 43. *Tauri glossa* 1. *num.* 1. Molina *tom.* 3. *de iustitia, disp.* 599. *num.* 1. Graffis 1. *part. decussion. lib.* 1. *capitul.* 13. *num.* 51. Sayrus *de pœnitentia, capitul.* 22. *num.* 3. & post alios Hercules Marescotus *variarum resolution. lib.* 2. *capitul.* 40. *num.* 41. *& sequentibus*, qui *num.* 43. firmat Rotam passim contentari † cum sola gratia, absque litte- 27
ratum expeditione, quæ tantùm requiruntur ad effectum probationis, non tamen substantiæ ipsius gratiæ, & fuisse latè deductum per Rotam *in vna Compostellana Canonicatus* 25. *Iulij* 1574. coram Ioanne Baptista de Rubeis, testatur, latè etiam nouissimè Ascanius Tamburinus *in tractatu de iure Abbatum, q.* 3. *disp.* 16. *per totam, tom.* 1.

Apud quos præcipuè Molinam, † Thomas 28
Sanchez, & Hieronymum Gonçalez, necnon Don Ioannem del Castillo *controuersiar. tom.* 5. *capitul.* 67. *à num.* 69. *cum sequentibus*, & Nicolaum Garciam *de beneficiis* 6. *part. cap.* 2. *à n.* 296. *cum sequentibus*, videre poteris abundè, quod gratia non expiret etiam ante litterarum expeditionem per mortem Principis re integra, vbi de limitationibus etiam.

Et quod gratia Principis probari non possit, 29
nisi per litteras, † quia per eius probationem requirit scripturam, ita vt non sufficiat per testes probatio, latè examinat, & ita resoluit post magnam Doctorum cateruam, & Rotæ decisiones plurimas Mascardus *de probationibus, conclus.* 845. *per totum*, apud quem de limitationibus præcipuè, quando fuerint litteræ † se- 30
mel expeditæ deperditæ, latè etiam Ascanius Tamburinus *de iure Abbatum, quæst.* 2. *disp.* 16. *per totum*, Cochier. *ad regulam* 25. *à num.* 14. *cum sequentibus, fol.* 264. *& sequenti*, & amplissimè per Flaminium Parisium *de resign. benefic. tom.* 2. *lib.* 10. *quæst.* 1. *per totam*, vbi multa scitu dignissima videbis, & ampliſſimè etiam *in lib.* 8. *quæst.* 2. *à num.* 8. *cum multis sequentibus*, vbi adducit infinitos penè Doctores, & Rotæ decisiones, limitátque *à num.* 25. Vt procedat quando agitur de probanda † substantia gratiæ, 31
non verò quando agitur de probanda eius qualitate, & circunstantiis, vt tunc per testes sufficiat post magnam Doctorum cateruam, pro cuius limitationis doctrina, videndi etiam sunt Don Ioannes del Castillo *controuersiarum, tom.* 4. *capitul.* 19. *à num.* 14. *cum sequentibus*, & iterum *in cap.* 120. *à principio*, Viuianus *de iure patronatus, decision.* 10. *num.* 10. *& decision.* 41. *num.* 4. Surdus *consil.* 168. *num.* 7. *& consil.* 268. *num.* 11. Mascardus *de probationibus, conclusion.* 1254. *num.* 5. & in terminis

gratiæ

gratiæ probat post Mandosium, Ioannes Cochier vbi proximè, *num.* 33. *vers. Sublimitanda.*

Quare de necessitate iustitiæ prouenit stylus
32 huius supremi Senatus,† vt litteræ gratiosæ tradantur parti, vt illis coram Ordinario vtatur, ad quem in prima instantia cognitionem pertinere reperit, eo quod subscripta non inueniatur commissio executionis de propria manu Sanctissimi contra formam Concilij Tridentini, *sess.* 24. *de reformatione, cap.* 26. quod quotidie practicatur, & inuiolabiliter sic à Senatu obseruatur in his rescriptis gratiosis.

Ad iustificationem iam retentionis litterarum
33 iustitiæ accedamus, † nam in his, vt diximus *in conclusione* 2. supra posita, ad Principium huius *cap. num.* 3. *versicul. Si autem litteræ contineant, &c.* Qua diximus in litteris iustitiæ aliter obseruari debere, nempè vt retentis litteris in Senatu, ne illis pars aliquomodo vtatur fiat dumtaxat remissio negotij Ordinario, vt de illo cognoscat, quando apparet, quod ei fit præiudicium in prima instantia, quia non constat in rescripto de subscriptione propriæ manus Sanctissimi (vt dictum est.)

Quæ quidem conclusio validissima habet
34 fundamenta iuri nitentia, † & dictantia apud Senatum rescripta iustitiæ, siue commissiones principales, siue monitoriales, remissoriales, aut inhibitoriales, atque executoriales remanere debere retenta, ne illis cum tanto damno & præiudicio Ordinarij, & rei conuenti furtiuè & clandestinè pars desuper vti possit (de quo protinus specialiter tractabimus.)

Etenim cum istæ commissiones nullæ sint
35 ipso iure ex defectu formæ † subscriptionis, nec eis Delegatus, cui diriguntur vti potest ex defectu iurisdictionis, provt latissimè probauimus hac 2. *part. capitul.* 17. *per totum, & cap.* 20. *à num.* 72. *versicul. Quibus suppositis non obstant,* & ferè per totum caput, atque etiam *in capitul.* 6. *à principio,* maximè *à num.* 14. *cum sequentibus.* Sequitur, vt coram Ordinario ad nihil prodesse possunt, nec sint alicuius effectus litteræ præsentatæ, tanquam nullæ, quæ etiam ob id nomine carent, *l.* 4. §. *condemnatum, ff. de re iudicata*; & quæ latissimè diximus *de Regia protectione,* 3. *part. capitul.* 9. *à principio.*

Nec parti illas obtinenti aliquid prodesse
36 possunt; nam si est principalis † commissio, facta per Senatum remissione, non eius virtute procedit Ordinarius; sed ex sua Ordinaria & naturali iurisdictione, commissionis namque
37 † virtute alteri directæ, impossibile est, posse procedere Ordinarium, provt abundè considerauimus hac 2. *part. cap. fin. à principio,* præsertim *à n.* 5. *cum multis sequentibus.* Quoniam propterea per Senatum fit causæ huiusmodi remissio ad Ordinarium, eò quòd ad eum pertinet vti talem, & de iure Ordinario negotij principalis cognitio in prima instantia vllatenus impedita per auocationem informem & nullam, provt peracutè considerauimus, & copiosè scripsimus *in dict. c. fin. à n.* 25. & per multos sequentes.

38 Cæteræ autem litteræ nempè † monitoriales, remissoriales, compulsoriales, inhibitoriales, & executoriales procedentes, & emanatæ à principali commissione informi, & nulla ob defectum subscriptionis propriæ manus Sanctissimi eodem morbo laborant, & nullæ sunt, & inutiles tanquam procedentes à radice infecta, quæ pullulare non potest, iuxta quæ latè diximus *de Regia protectione* 4. *part. cap.* 6. *à num.* 35. *cum sequentibus*, nam radix infecta arborem & fructum inficit, Ioann. Anton. Magil. *de imputationibus, quæst.* 67. *num.* 15. & excluſa radice omnia excluduntur ab illa dependentia, Paulus Castrensis *in l. illam* 19. *num.* 8. *in fin. & n.* 9. *C. de collationibus.* Et peccatum in capite membra † etiam inficit Sesse *decis.* 99. *n.* 4. Atque etiam 39
antecedenti destructo † & remoto, eius quoque 40
consequens destructum remanet, *l. huius rei, ff. do officio eius, l. veteris, ff. de itinere actúque priuato*, Euerard. *in topicis legali, loco* 96. Aymon Craueta *cons.* 231. *num.* 2. Anton. Monach. Florentinus *decis.* 28. *num.* 16.

Et quia accessorium, siue tractetur de prin-
cipali augendo, † siue destruendo, aut confir- 41
mando: semper sequitur naturam sui principalis, Surd. *de alimentis, tit.* 9. *quæst.* 31. *num.* 8. *cum sequentibus, & decis.* 88. *num.* 10. Franciscus Leo *in Thesaur. fori Ecclesiastici, part.* 2. *capitul.* 16. *num.* 70. Antonin. Monach. Bononiens. *decis.* 27. *num.* 4. *& decis.* 28. *num.* 56. Marius Antonin. *variar. lib.* 1. *resolut.* 72. *num.* 6. Mastrll. *decis.* 115. *num.* 6. Gratian. *disceptation. forens. cap.* 282. *num.* 35. *& cap.* 937. *num.* 22. Don Ioannes del Castillo plenè *controuers. tom.* 6. *cap.* 168. *à num.* 3. *cum sequentib.*

Maximè quia litteræ istæ sunt à sua principa-
li † commissione inseparabiles, Menoch. *de re-* 42
cuperanda, remedio 6. *à num.* 45. *& de præsumpt. lib.* 3. *præsumpt.* 97. *num.* 7. *&* 8. Gratianus *discept. forens. tom.* 5. *cap* 839. *num.* 24. *&* 25. *& cap.* 937. *num.* 23.

Et propterea sublato † principali corruit ac- 43
cessorium, quia eodem modo resoluitur, quo creatur, *l. qui liberis, ff. de vulgari, l. cum principalis non subsistit, nec ea quæ sequuntur locum habent, ff. de regulis iuris*, §. *fideiussores inst. de fideiussoribus*, Surdus *consil.* 93. *num.* 1. *& consil.* 398. *num.* 5. Franciscus Beccius *consil.* 52. *num.* 107. Mandellus de Alua. *consil.* 217. *numer.* 12. *& consil.* 271. *num.* 3. Tuschus *litter. A. conclus.* 76. *ex num* 8. *cum sequentibus, & conclus.* 78. *num.* 6. Menochius *cons.* 8. *num.* 135. *& consil.* 38. *num.* 14. *& lib.* 1. *de præsumptionibus* 21. *num... lib.* 5. D. Ioannes del Castillo *controuersiar. tom.* 6. *cap.* 168. *à num.* 12. *cum sequentibus*, vbi etiam latè & *num. fin.* Quod destructa, seu annullata principali dispositio-
ne, † omnes clausulas in ea contentas nullas, 44
& destructas manere, quia accessorium pariter confunditur, & resoluitur cum suo principali, latè etiam Augustinus Barbosa *axiomat.* 4. *num.* 12. *& num.* 13. *& à principio, l.* 1. *&* 2. *ff. de peculio legato*, ibi: *Nam quæ accessionum locum obtinent extinguuntur, cum principales res peremptæ fuerint*: & infecta primitiua infecta etiam censentur deriuatiua, † pro quo plurimas elegan- 45
tes doctrinas congerit Hieronym. Gonçalez de alternatiuis, *glossa* 31. *à num.* 29. *cum multis seqq.*

Et in specie acta facta à Iudice iurisdictione
carente † nulla esse probant, *l. factum à iudi-* 46
ce, ff. de regulis iuris, l. 1. *Cod. si à non competente iudice, l.* 1. *Cod. de iurisdictione omnium iudicum, l.* 2. *Cod. si aduersus fiscum, l.* 1. *Cod. de pet. iudic. l.* 2. *Cod. de pœnis, l. si pater, Cod. ne de statu defunctor. l. Procurator. C. vbi causæ status. l.* 2. *cum duabus sequentibus, C. de modo multan.*

late Sebast. Vantius *de nullitate sentent. tit. ex defectu iurisdiction. & vnde, &c. num.* 33. 45. *& sequentibus, num.* 48. *& num.* 52. Sigismundus Scaccia *in tractatu de sententia, & re iudicata, glos.* 7. *q.* 1. *à num.* 10. *fol.* 155. qui plures allegant, & alibi passim per Doctores.

47 Et in terminis quod gesta † à Delegato vel Legato contra formam Trident. sint nulla ipso iure; disponit Concilium Trident. *in dict. c.* 20. *post medium*, ibi: *Aliàs eorum processus, ordinationésve nullius momenti sint, &c.* Idémque decreuit Leo Pontifex X. *in vna Constitutione*, per Nos ad litteram relata suprà hac 2. *part. capitul.* 3. *à num.* 7. *vers. Quare vt prouideret, &c.* ibi: *Alioquin & illarum etiam aliarum causarum huiusmodi commissiones in posterum huiusmodi commissiones in posterum, & quidquid inde sequutum fuerit, nullius sit roboris & momenti, &c.* De cuius commissionis, & omnium inde consequutorum, & derivatorum nullitate abundè scripsimus hac 2. *p. cap.* 6. *à num.* 14. *cum multis seqq.*

Hæ itaque litteræ cum nullæ sint, ineffica-
48 ces & penitùs † inutiles ad causam Ordinario remissam, quia iste denuò incipit de ea cognoscere, à quo propterea præcisè nouæ debent monitoriales, compulsoriales, & remissoriales emanere; frustra earum desideratur simultanea remissio, ad nihilum enim valent vltra, nisi vt mittantur foras. Atque ideò nullatenus Ordinario remittendæ.

Frustra enim expectatur id, cuius euentus
49 nullius est effectus, † atque nihil potest operarii, *l. aliquando*, §. *final*, *ff. ad Velleian. l. si quis ità scripserit*, *ff. de hæred. instituend. l. cum hæredes*, §. 1. *ff. de acquirend. hæredit. l. non videtur*, *ff. de iudiciis*, *l. fin. C. qui admitti cap. cum contingat. de officio Delegati*, Surd. *decis.* 184. *n.* 8. Francisc. Molinus *de ritu nuptiar. lib.* 1. *comparition.* 10. *num.* 57. Marsil. *cons.* 51. *licet nondum*, *num.* 17. Cardin. Tusch. *tom.* 4. *littera F. conclus.* 520. *num.* 1. Barbosa *axiomat.* 84. *num.* 3.

50 Nec factum quod non releuat † fieri debet, *l. ad probationem*, *C. de probationib. l. aliquando* 13. §. *fin. l. debitrix* 24. §. *fin. ff. ad Senat. Consul. Velleian. l. apud Iulianum* 11. §. *fin. ille à quo* 13. *in principio*, *l. hæc stipulation.* 14. §. *Diuus*, *ff. vt Legator. seu fideicommiss. nomine caueatur*, *cap. per tuas* 32. *de simonia*, Petrus Surdus *decis.* 260. *num.* 5. *cum sequentibus*, Ioannes Baptista Costa *de facti & scientiæ ignorant. inspection.* 31. *per totam*, Aloisius Riccius *part.* 7. *collectanea* 2497. *versic. Et factum*, *quod non releuat.*

Imò potius istæ litteræ iustitiæ non solùm parti non sunt per Senatum tradendæ, eò quòd
51 inutiles eidem sint omnino, † & penitùs ineffi-caces, vt dictum est, sed ex alio capite omnino penitùs denegandæ, & in Senatu retinendæ, facta Ordinario causæ remissione dumtaxat, ne illis aliquando, & clandestinè atque fraudulenter vtatur pars impetrans citando reum, aut compulsando acta, & similia, & illis reproductis in Rota illa, vt assolet his in casibus, contra reum recurrentem ad Concilium Regium solito odio & rigore vtatur, prosequendo causam contra illum (inauditum, & legitimè excusatum) per iudicium contradictarum, provt de singulis lucidissima habuimus exemplaria per varias Rotæ decisiones, quas in vnum congessimus suprà hac 2. *part.* 20. *à principio.*

Hoc enim grauissimum inconueniens est dam-
num & præiudicium † inferens notabile parti- 52
bus innocentibus, charitatiuo huic recursui, Regísque, & eius Supremi Senatus authoritati, quod penitùs & radicitus euitari debet, obuiando principiis, ne detur occasio turbationi status Ecclesiastici in pernitiem Reipublicæ, provt hæc, aliáque plurima in proposito considerauimus variis iuris fundamentis comprobata *in dict. cap.* 20. *per totum.* Idcóque talia hæc inutilia, & nulla rescripta in Senatu retinentur, ne aliter incidamus in periculum minans, & instans.

Quam tamen resolutionem † limitabis in ca- 53
su, de quo Nos *in cap.* 28. *à num.* 23. *& sequentibus*, & in similibus eiusdem rationis, provt Nos hanc conclusionem similiter limitauimus ibidem. Vt semper quod monitoriales veniant contra plures, si aliquorum tantùm causa Ordinario sit remittenda de iure, aliorum tamen non tunc tradendæ sunt monitoriales, aliáve rescripta iustitiæ parti impetranti, vt illis queat vti coram suo Delegato contra eos, quorum causa non fit Ordinario remissio, à ratione cessante, de qua in hac resolutione, & à ratione vrgente de qua in prima, cum iam horum respectu inutiles non possint dici litteræ Apostolicæ iustitiæ.

Secundò limitabis hæc † conclusionem se- 54
cundam, quando executoriales legitimè expeditæ sunt à superiore, agitur tamen coram eo ex eisdem actione in factum contra condemnatum, ibidem tamen in loco superioris non repertum, vt requiritur iuxta rigorosam iuris rationem disputandi, provt disputauimus infrà, *cap.* 29. *à num.* 29. Qua stante hæ executoriales per Senatum tradi deberent victori, vt illis vtatur coram Ordinario, de qua limitatione latiùs egimus infrà hac 2. *part. cap.* 8. *à num.* 23. *cum sequentibus.* Quæ rectè procederet casu, quo stylus Tribunalium admitteret illam resolutionem iuris subtilitate fulcitam & comprobatam, quam disputauimus infrà *dict. cap.* 9. *à num.* 19. *cum seqq.* sed cum vt ibidem, *& num.* 30. animaduertimus, stylus prædictus adsit in contrarium, idcirco dictæ limitationis doctrina non verificabitur in hoc casu, in quo executoriales non remittuntur Ordinario, etiamsi ex eis agatur actione in factum coram superiore eas expediente.

Isthæc ergo distincta resolutio, & discrimen inter litteras gratiæ, & litteras iustitiæ, quoad remissionem, † vel retentionem satis abundè 55
fundata, & fulcita remanet, ex ea tamen noua alia exoritur difficultas, quidnam sit dicendum, quando in ipsis litteris meræ iustitiæ insertæ veniant litteræ gratiosæ, an sint omnino tradendæ per Senatum parti, vt illis coram Ordinario vtatur. Finge pro maiori claritate, gratiam quis obtinuit à Sede Apostolica super quodam beneficio, expediuit litteras gratiæ commissa executione cuidam ministro Romanæ Curiæ, absque tamen subscriptione propriæ manus Sanctissimi, iste Iudex expedit monitoriales contra possidentem in partibus, in quibus monitorialibus inserit gratiam, quibus allatis in Senatu ob defectum prædictæ formæ Ordinario in prima instantia causam remittit, an simul huiusmodi monitoriales parti sunt tradendæ,

dendæ, vt illis coram Ordinario vtatur, ſicut diximus in primo membro huius capitis, de litteris ipſis gratioſis originalibus, quibus ſimul inſerta eſt ſpecialis executionis commiſſio, informis tamen & abſque forma Concilij Tridentin.

Et videtur affirmatiuè dicendum, tùm à ratione
56 tione ceſſante in litteris meræ iuſtitiæ, † de qua hactenus in hoc ſecundo membro huius capitis, tùm à ratione vrgente & militante in litteris gratiæ, de qua à principio huius capitis, quoniam iam dici nequeunt hæ litteræ inutiles, & inefficaces, cum in illis remaneat pars principalis gratiæ intacta, quæ deſeruit ad eius probationem, & ad iuris impetrantis munimen; igitur tradi ei debent.

Contrarium tamen verius de iure cenſeo, quia
57 inter litteras † gratiæ Originales, quibus acceſſoriæ appoſita eſt executoris commiſſio, & has litteras monitoriales, quibus venit inſerta gratia; multum intereſt, maximúmque datur diſcrimen, & rationis differentia clarè patet, nam litteræ originales gratiæ ideò traduntur per Senatum parti, quia vti originales fidem faciunt, & probationem, & poteſt pars impetrans ex eiſdem vtiliter agere, ſe tueri, & ius ſuum proſequi. At iſtæ litteræ † monitoriales principa-
58 liter iuſtitiæ, quibus incidenter inſerta venit gratia, non ſunt eiuſdem gratiæ originales; ſed copia & tranſumptum minus ſolemniter, tranſcriptum ſine partis citatione, & à diuerſo miniſtro atque notario aſſumpto per Iudicem Delegatum, ad hunc dumtaxat effectum, vt teſtetur de actis executionis gratiæ, & non ab comet, qui litteras originales gratiæ confecit, quæ quidem non probant, nec in iudicio fidem faciunt, provt abundè diximus hac 2. *part cap* 24. *à num.* 33. *cum ſequentibus*, *verſ. Comprobatur inſuper nam iſti*, *&c.* vbi plenè tractauimus de ſeptem requiſitis, quæ interuenire debent in tranſumpto, vt fidem faciat, præcipuè de citatione partis, & de identitate tabellionis, de originali rogati, quæ omnia mirè huic noſtro conducunt videnda: igitur à ratione ceſſante argumentum retorquetur, cum iſtæ monitoriales inſerta gratia fidem non faciant in iudicio, nec probationem ſui iuris ex eiſdem aliquem aſſumere poſſit impetrans, ideò vt penitùs inutiles ad cauſam principalem omnino retineri debent in Senatu, permanent etenim in meris terminis litterarum iuſtitiæ dumtaxat, de quibus iudicandum erit, ac ſi gratia ipſa inſerta non fuiſſet.

Quod comprobatur; quoniam etſi inſtru-
59 mentum reperiatur inſertum † in priuilegio Principis, non probat niſi fuerit inſertum de conſenſu partis, de cuius præiudicio tractatur, aut ea legitimè citata, niſi appareat originale; author eſt Craueta *de antiquitate tempor.* 1. *part. ſect ione* 8. *num.* 19. *verſic. Quid inſtrumento*, vbi allegat recentiores *in cap. venerabilis*, vbi etiam Decius *col. fin. num.* 15. *de confirmat. vtili*, *vel inutil.* quos ſequitur Maſcard. *de probationib. concluſ.* 919. *num.* 1.

Et generaliter tenor inſtrumenti, qui repe-
60 ritur regiſtratus † in alio inſtrumento, nam itidem non probat niſi regiſtratus fuerit authoritate Iudicis parte citata ad id, & non contradicente, nec opponente, vt dicit Ioannes Andreas *in additionibus ad ſpeculator.* §. 1. *ſub n.* 5. *in verbo*, *Eſſemus*, *littera E. tit. de reſcripto præſentatio*, *verſ. Sed obiicitur*, quem ſequuntur Bartol. *in l. Chirographis*, *ff. de adminiſtrac. tutor.* Imola *in cap. cum in iure*, *de officio Delegati*, *col. pen.* Alexand. *in conſ.* 6. incipit, *ponderatis his*, *col.* 2. *num.* 8. *verſ. Quinimo plus dixit*, *lib.* 4. Natta *in conſ.* 143. *vertitur lis*, *num.* 3. *vol.* 1. Maſcardus *de probation. dict. concluſ.* 919. *n.* 2.

Attamen inſtrumentum, † quo aliud refer- 61
tur abſque citatione, & præſentia partis non contradicentis non probat, nec fidem facit, niſi conſtet, & appareat inſtrumentum relatum; ita per textum *in authent. ſi quis in aliquo documento*, *C. de edendo*, probant Doctores ibi præſertim Iaſſon, Iacob. de S. Gregor. & Purpurat. *num.* 77. Bellon. *in conſ.* 35. *num.* 3. Lanfran. de Orian. *in praxi de inſtrumento productiuo*, *cap.* 9. *num.* 34. *& ſequenti*, latè Beroius *in conſ.* 87. *num.* 11. *volum.* 2. Caſſaneus *in conſuetudin. Burgund.* 63. *num.* 19. *cum ſequentibus*, Petrus Foller. *in tractat. cenſual. in verſical. Tenoris continentiæ ſequentis*, *num.* 12. *cum pluribus ſequentibus*, & per *leg. optimam*, *C. de contrahend. & committenda ſtipulatione*, ſic declarant Cepola *in conſil.* 38. *num.* 12. *in ciuili*, & Socinus Senior. *in conſil.* 266. *num.* 1. *volum.* 2. Ioſeph. Maſcardus *de probationibus*, *concluſ.* 924 *num.* 1. 2. *& 5. & fere per totam concluſionem*, vbi plura reperies in huius doctrinæ comprobationem.

Et quod inſtrumentum in alio relatum non
probet, † niſi de originali appareat, probant 62
inſuper Couarruuias *practicarum*, *capitul.* 21. *num.* 2. *verſ. Quod ſi fiat*, Tiraquel. *de retractu lignag* §. 2. *gloſſ.* 1. *num.* 10. Surdus *deciſ.* 231. Duenas *regula* 280. D. Ioannes del Caſtillo *controuerſiar. lib.* 2. *capitul.* 16. *num.* 60. Gutierrez *conſil.* 23. *num.* 9. Morla *in emporio iuris*, *part.* 1. *tit.* 11. *de fide inſtrumentorum*, *quæſt.* 1. *num.* 12. Mantica *de tacitis conuention. lib.* 7. *tit.* 4. *num.* 7. Surdus *deciſ.* 231. *num.* 2. Caldas Pereira *de emption. & vendition. cap.* 35. *à num.* 48. Cardoſ. *in pract. in l. verbo*, *Inſtrumentum*, *à num.* 22. Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 363. *à n.* 10.

Tùm etiam quia ſi ex defectu formæ, & iu- 63
riſdictionis litteræ † ipſæ monitoriales ſunt nullæ, nullúmque iuris effectum producunt, nec fidem faciunt, vt latè diximus *de Regia protectione*, 3. *part. cap.* 9. *à num.* 9. *cum multis ſequentibus*, quæ fides eiſdem dari poteſt, quoad acceſſoria & incidentia in eiſdem contenta?

Etenim iuris eſt regula, quod annullato prin- 64
cipali inſtrumento, reſoluuntur omnes clauſulæ ad illius vtilitatem, in eo contentæ, Petrus Surdus *deciſ.* 7. *num.* 28. *&* 29. Tiraquel. *de conſtitut. poſſeſſ. part.* 3. *limitat.* 7. *num.* 28. *& ſequentibus*, Ludouiſ. Caſſanate *in conſ.* 54. *n.* 40. *& conſil.* 55. *num.* 30. cum aliis per Dominum Ioannem del Caſtillo *controuerſiar. tom.* 6. *cap.* 168. *à num.* 13. & cum Gozadino, & Tuſcho, Auguſtinus Barboſa *axiomate* 4. *num.* 13. & eſt text. mirabilis *in l. ſicut*, *ff. de fundo inſtructo*, vbi reuocato legato fundi, cenſetur etiam reuocatum legatum inſtrumenti acceſſoriè relicti, quem merito exclamant Caſſanate, & Caſtillo locis citatis. Igitur ad nihil poteſt illis fides adhiberi, & quando deficit iuriſdictio in Iudice, cuius authoritate inſertæ † ſint litteræ gratioſæ in monito- 65
rialibus per Notarium, quod nihil probent; expreſsè determinant Rotæ deciſiones relatæ *in vna Tridentina*, quas paulò poſt ad litteram adducemus *à num.* 71. *cum ſequentibus*, *verſicul*

Ad quæ optima est, & in versic. Quæ decisio, &c. à num. 84.

Et quod istæ monitoriales à Romana Curia emanatæ expeditæ super gratia beneficij per
66 alium possessi †(quibus indubiè semper inseruntur gratiæ) quando percutiunt primam instantiam Ordinarij; sint in Senatu retinendæ; in terminis probat, & de praxi testatur Gundisaluus de Paz *in prax. 2. tomo, prælud. vltimo, num. 11. in principio, & ante finem, versiculo, Sed si in probatione non consistat, fol. 12. col. 4.* quem Doctorem sic explica, & declara iuxta discretiuas, & distinctas resolutiones hactenus *hoc cap.* descriptas.

Probatur deinde, quia etiam ad exercitium
67 iurisdictionis requiritur † præsentatio litterarum originalium, vel aliàs authenticarum, solemniter nempè transumptarum, ita vt non sufficiat transumptum factum, seu subscriptum à Notario, probant Abbas *num. 6.* & Felinus *n. 8. & 9. in cap. cum in iure peritus, de officio Delegati*, Ludouisius Gomezius *in cap. statutum, num. 60. de rescriptis in 6.* Nicolaus Garcia *de beneficiis, 6. parte, capitul. 2. num. 16.* Rota vt per Farinacium *in posthumis, tom. 1. decis. 495. n. 2.*

Imò nec processus fulminatus † sufficit, quo
68 ipsæ litteræ Apostolicæ sunt insertæ, nec sumptum *in forma vidimus*, parte opponente, nisi de originalibus doceatur, Achilles *decis. 53. & in decis. 419.* Puteus *decis. 246. lib. 2.* Crescentius *decis. 2. de officio delegati, & in decis. 1. de probationibus*, Mandosius *de signatura gratiæ, tit. de transfat. pension. vers. Quartò quæro clausula*, Flaminius Parisius *de resignat. benefic. lib. 5. quæst. 4. num. 28.* Nicolaus Garcia *dict. capitul. 2. num. 12.* & facit Rota *in vna Bononiens. translation. pension.* per eundem adducta 1. *part. cap. 5. n. 257.* de cuius doctrinæ iustificatione altius tractatur *in decis. Tridentin.* statim ponenda, † & idem de
69 copia priuilegiorum tenuit Rota *in vna Lucana pensionis 17. Februarij* 1592. coram Orano adducta per Pacificum *de Saluiano interdict. decis. 203. num. 9. & in nouissimis*, Farinacij *decis.* 689. Nicolaus Garcia vbi proximè, *n. 13.*

Nam iuris certa regula est, quod licet ad-
70 quiratur iurisdictionis potestas † à tempore datæ, procedere tamen non potest Iudex absque eo quod sibi præsententur litteræ originales, nec antea acquirit iurisdictionis exercitium, cùm non aliter quàm ex eisdem litteris debeat constare, & probari potestas sibi data, *cap. super eo 2. de appellationibus, ad finem*, Ioannes Andreas *in cap. eam te de rescriptis, in fin.* Cottasius 4. *part. capitul. 1. num. 22.* latissimè Antonius Gabriel. *in communibus conclusionibus, titulo de executione rei iudicatæ, conclusione 3.* Molina *de iustitia & iure 3. tom. disp. 599. num. 2.* Romanus *consil. 353. num. 7. & 8.* Felinus *in cap. eam te, num. 21. & in cap. suscitatus, num. 12. de rescriptis, & in cap. final, num. 39. de præsumptionibus*, Mandos. *regula 27. quæst. 17. num. 4. & regul. 31. quæst. 1.* qui plures refert, Molina *de Hispanor. primogen. lib. 2. capitul. 7. num. 58.* Rota *decis. 12. de præbendis, in nouissimis*, Garcia 7. *part. capitul. 2. num. 7. cum sequentibus.* Quare cum originales litteræ faciant dumtaxat probationem, aut transumptum authenticum cum requisitis, & solemnitatibus necessariis, hæc, quæ simpliciter insertæ veniunt in monitorialibus, non possunt fidem facere, cùm solemniter & debito modo non sint transumptæ, vt dictum est, maximè opponente parte, vt de processu fulminato paulò ante diximus.

Atque optima † est Rotæ decisio *in vna Tri-* 71
dentin. beneficij del Rosal. 12. Decembris 1594. coram D. Penna, quæ sic ait in hæc: Aparisius de Sitien. ad fundandam litem narratam in gratia, *si neutri*, quam impetrauerat *à felic. recordation. Sixto Papa V.* de hoc beneficio, vtebatur decreto quodam citationis Ordinarij Tridentin. cui litteræ gratiæ, *Si neutri*, † directæ fuerant, 72
quod cùm ad effectum excludendi litem necessario verificandam ad sustentandam gratiam, nullam prorsus, & inualidam fuisse prætenderet Alphonsus de Samaniego, vtraque parte super dubio dando informante, dubitaui; an coram Ordinario Tridentin. fuissent præsentatæ litteræ originales, vel aliàs ita authenticæ, vt decretum citationis illarum vigore factum foret legitimum & validum ad dictum effectum litis introducendæ? Et domini vtraque parte informante censuerunt, non constare coram Ordinario fuisse præsentatas litteras originales, vel aliàs authenticas, & propterea decretum citationis illorum vigore factum fuisse nullum, quia Gregorius, qui die 27. *Iunij, anni* 1587. nomine Aparisij comparuerat coram Ordinario ad notificandam ei gratiam Aparisij, & pendentem executionem quidem gratiæ, solùm exhibuit † quandam copiam prædictæ prouisio- 73
nis subscriptam per quẽdam Balthasaren Rodriguez assertum Notarium, qui asserebat prædictas litteras Apostolicas, sua propria manu fideliter ex propriis originalibus transumpsisse, & rogatum subscripsisse; hinc enim constabat, coram ordinario non fuisse productas litteras originales, ideoque iudicem nulliter citatio-
nem decreuisse, cum non aliter habuerit † iu- 74
risdictionem, vel eius exercitium, nisi originali, vel authentico rescripto sibi solemniter præsentato, Rota *decis 20. de concessione præbendæ in nouissimis, decis. 4. de officio Delegat. in antiquit.* Ægidius *decis. 110. vers. Circa tertium dubium*, Felinus *in cap. eam te, num. 21. de rescriptis, & in cap. suscitatus, num. 12. & 13. eodem tit.* Cassiador. *decis. 8. num. 10. & sequent. de restit. spoliator. & decis. 23. super regulis*, Crescent. *decis. 5. num. 4. de fide instrumentor.* idem *decis. 23. de concession. præbendæ*, Archill. *decis. 2. de officio Delegati*, Romanus *cons. 353. num. 8.* Et ratio est, quia executor certus esse debet de sua iurisdi-
ctione per exemplar, † & non per exemplum 75
minus solemniter præsentatum, maximè cum rescripti præsentatio sit de processu, † & illius 76
potissimum fundamentum; ideóque fieri debet solemniter per manum publici Notarij, & cum appositione testium, cum iudici non credatur, Speculator *de rescripti præsentation. n. 3. 4. & 5.* Eo verò magis defectus apparebat notus, quia diu constabat, quod in actis Iudicis Commissarij fuissent exhibitæ Bullæ originales, cum citatione per eum decreta solùm reperiretur inserta copia prædictarum Bullarum, nam idemille Balthasar Rodrigruez assertus Notarius, asserebat se fideliter transumpsisse illud transumptum ex alio transumpto processus originalis, quod euidenter quoq; demonstrat differentiam inter copiam exhibitam, & copiam copiæ insertam in dicta citatione, quia in copia exhibita deerant subscriptiones expeditorum Chancellariæ,

riæ, quod planè ostendit, illud non fuisse originale, nec copiam originali conformem, in copia verò copiæ insertam citationem, subscriptiones sæpè dictorum legebantur, quia iste defectus tollebatur ex assertione Iudicis dicentis in principio decreti citationis, fuisse electum Iudicem vigore vnius Bullæ Apostolicæ Sixti Papæ V. scriptæ in pergameno, & lingua Latina, cum quodam sigillo plumbeo pendente ex filis sericis rubrei, croceíque coloris: quia ex
77 his non inferebatur † ad realem productionem dictarum litterarum coram illo, cùm potius viderentur verba Notarij in similibus citationis decretis de stylo apponi solita, quod colligebatur præterea ex illis verbis in citatione sequentibus, *cuius quidem Bullæ tenor est, qui sequitur*; & tamen non sequebatur ibi nisi tenor alterius copiæ, vt *suprà* fuit ostensum, proquo faciebat consuetudo vltra montes vigens, per quam, vt ait Crescentius, *decis.* 87. incipienti, *Executor gratiæ extra Italiam omnes litteras Apostolicas*; sed neque authenticam litterarum copiam fuisse præsentatam coram Ordinario ostendebant plu-
78 res defectus solemnitatum requisitarum † in transsumptando. Rursus non constabat prædictum Balthasarem Rodriguez, qui transsumptum fecerat, fuisse Notarium, nec erat verum illud fideliter transsumptisse, cum liquet inter copiam exhibitam, & copiam copiæ in citatione insertam esse varietates, & differentias supra relatas.

79 Vnde nulla eis poterat † adhiberi fides, nec prædictis obstabat Rota *decis.* 4. *de concessione præbendæ in antiquis*; quod etiam sine copiæ præsentatione valet processus, dummodo postea quandocumque litteræ producuntur, & de illis constet; quia respondebant Domini, illam decisionem fuisse reprobatam, Felin. *in cap. suscitatus, n.* 13. *de rescriptis*, Crescentius *decis.* 598. *incipienti, pensionis translatio*, Romanus *cons.* 353. *n.* 6. Rursus non obstat decisio Achillis 2. *de officio Delegati*, vbi Rota tenuit, valere translationem
80 pensionis † factam coram executore vigore processus fulminati, in quo erant insertæ litteræ Apostolicæ; quia respondebatur, primò insertum litterarum in processu fulminato maiorem habere vim, quam transsumptum factum à Notario, cum processu fulminato Iudex attestaretur, se vidisse litteras originales, eásque inseruisse, & sigillum suum apposuisse, vt declarat Puteus *decis.* 246. *n.* 5. *lib.* 3. Concurrebant præterea in illo casu multa adminicula, quibus suadebatur credendum fuisse inserto, Casaneu *decis.* 71. postremò cum fuisset processum extraiudicialiter sine partis citatione, licebat peragere actum translationis pensionis, Achilles *decis.* 2. Puteus *decis.* 246. *num.* 3. *vers. Non obstat*, *lib.* 3. In casu autem proposito Iudex executor non
81 poterat exercere actum † sine legitima citatione, præterea nec decretum citationis poterat sustineri vigore ordinariæ iurisdictionis, quia
82 cum processerit tanquam Delegatus † ad iurisdictionem delegatam se restrinxit, fecit enim actum tanquam Iudex Apostolicus vigore litterarum, & ideò nulliter processit ex prædictis Hostiensis, Imol. Abb. & alij *in cap. cum ex officij*, vbi Felinus *n.* 25. *vers. Quarta conclusione, de præscriptionibus*, nam qui potest procedere ex potestate valida, & procedit ex potestate invalida, ad quam se coarctauit, nulliter procedit, Puteus *decis.* 583. *n.* 3. *lib.* 2. Roman. *cons.* 343. *n.* 5.

Postremò non obstat doctrina Speculat. *in rubrica de rescripti præsentat. lib.* 2. *& tit. de instrument. editione*, §. *nunc videamus*, *num.* 11. tradentis modum procedendi in similibus actibus, † vt scilicet litteræ originales transsumptentur, ex quo non possunt in actis relinqui, & transsumptum paratur in actis, ex quo fiat illud transsumptum in decretum citationis inserendum, quæ omnia licet obseruasse Iudex videbatur, quia fuit responsum, veram esse doctrinam Speculatoris, eum tamen non excludere solemnitates requisitas in transsumptando, nec veram & realem productionem litterarum originalium, quæ proposito casu non fuisse seruata, satis liquebat ex supradictis. 83

Quæ decisio multa vtilissima in se comprehendit omnino necessaria, † vt sciamus quando transsumpto litterarum Apostolicarum fides sit danda, vel non; quam decisionem adducit ad litteram in alio proposito, Nicolaus Garcia *de beneficiis 6. p. cap.* 2. *num.* 17. aliam etiam adducit, *n.* 18. in hac eadem causa Trident. quæ cùm magis ad nostrum propositum † conducat, inferere volui, vt magis doctrina nostra, de qua hactenus, eluceseat, *qua decisione in eadem Trident.* 10. *Maij* 1595. coram D. Corduba fuit per Rotam decisum in hæc: Standum esse in decisis rationibus adductis *in dict. decisione*, constat, quod Iudex non fuit certus de iurisdictione sua, cum non fuit præsentatum originale, quod ex inspectione benè probatur ad tradita per Alexand. *cons.* 55. *n.* 2. *lib.* 5. Aimon. 107. *num.* 19. Nam præsentatio † rescripti debebat fieri so- 86
lemniter per manum publici Notarij, & cum appositione testium, Specular. *de rescript. præsentat. in princip.* Et quando hoc deficit, Iudex non potest dici certus de iurisdictione. Neque obstare quod præsumitur originale præsentatum, † Iudicem certum de iurisdictione per in- 87
spectionem originalis, eo ipso quod pars Alphonsi comparuit nihil opponens de defectu iurisdictionis, & quod originale non fuisset præsentatum, quo casu intrat doctrina tradita per Henriquez *n.* 4. Abb. Felin. & Bellam. *n.* 10. *in cap. cum iure, de officio Delegati*, dicentes, quod si pars compareat ante sententiam, non opponat de defectu iurisdictionis, eò quod originale non fuisset præsentatum; si velit opponere post sententiam non potest, nam Domini duos terminos considerabant, alterum quod productio iurium † fit de actis, alterum quod fit de actis in- 88
strumenta, quæ producuntur. Quod ad primum dicendum est, fieri de actis statim, quod est facta productio parte citata, & sic non potest dici de actis instrumentum, vt per Mohed. *decis.* 1. *de procuratoribus*. Quoad secundum iura sunt de actis, si registrentur solemniter in illis, vt per Bellam. *sup. n.* 7. & inde iurisdictio Iudicis considerandæ est respectu Iudicis, & respectu partis: respectu Iudicis productio debet esse de actis, & fieri per manum Notarij publici cum oppositione testium, ad tradita per Specular. *vbi supra*. Et respectu partis, si opponat, debet † in- 89
strumentum verificari, & registrari, vt tradit Bellam. *n.* 8. licèt verò non constat de productione, & actu productionis, sed de comparitione quadam coram dicto Iudice, & de actu extraiudiciali Iudicis sine testibus, in alterum se fuisse deputatum vigore Bullæ delegationis, non est standum, nisi prius constet de delegatione,

quia

quia Delegato non competit iurisdictio cum effectu, nisi post præsentationem litterarum, *cap. super eo. de appellat.* & inde tollitur obiectum quod cum pars fuerit citata ad dicendum contra, & apparuerit, & nihil opposuerit, Iudex
90 potest procedere, cum enim Iudex ante dictam præsentationem litterarum non habuerit iurisdictionem, † consensu partium non potest validare processum, *l. priuatorum, C. de iurisdictione omnium iudicum cum vulg.* tenet in expresso Francus *in dict. cap. super eo, col.* 6. & ibi Decius, *num.* 28. & agitur de conferendo iurisdi-
91 ctionem, quam priuati † dare non possunt, Felinus *cap. cæterum, num.* 21. *de rescriptis*, & testatur communem Gabriel. *de executione rei iudicatæ, concluf.* 3. *num.* 3. Cum ergo dicto iudici fuerit præsentatum transumptum, ex alio transumpto processus originalis, Domini resoluerunt standum esse in decisis, cum illi non potuerit de sua iurisdictione constare ex supradictis. Hactenus de hac decisione.

Et *in eadem Trident.* est alia *decisio, coram eodem Dom. Cordub. 9. Iunij* 1595. vbi id confirmatur, quæ est 620. *nouissim. Farinacij*, est etiam decisio *in causa Abulen. pensionis* 11. *Maij* 1600. coram Domino Sacrato, de qua testatus Nicolaus Garcia *de beneficiis* 1. *p. cap.* 5. *num.* 10. & alia *Oxomens. translationis pensionis* 19. *Iunij* 1606. coram Domino Macenedo relata à Garcia *d. c.* 5. *num.* 247. Quæ decisio post medium sic ait: Vnde hoc dato per me dubio, an mandatum auditoris Cameræ ad fauorem Melchioris sit
92 exequendum, Domini vtraque † parte informante resoluerunt, non esse exequendum vti nullum & iniustum motu respectu nullitatis, tùm quia de reseruatione alicuius pensionis ad fauorem Melchioris non constat in actis, provt requiritur pro validitate sententiæ, etiamsi executiuè agatur, Achilles *decis.* 4. *de rescriptis, n.* 4. Mandosius *ad regulam* 3. *Cancellariæ, q.* 7. *n.* 2. *vers. Hinc voluit Rota*, & provt in simili fuit tentum *in illa Roman. census* 4. *Decembr.* 1595. coram R. P. D. Pamphilio, nec quoad suffra-
93 gari potest Melchiori † copia illa asserti motus proprij, quæ in actis reperitur, siquidem quia est copia simplex non recognita, & caret citatione ad dicendum contra, quo fit, vt minimè de actis esse dicatur, nullámque prorsus fidem faciat: ita Doctores *in authent si quis in aliquo documento, C. de edendo*, Cassiador. *decis.* 7. *in fin. de appellation.* Cæsar. de Grassis *decis.* 3. *n.* 7. *de restit. spol.* & Roman. *cons.* 519 *per totum, &c.* & tradit nouissimè Gratian. *discept. forens. c.* 170. *num.* 17. & accedit quod ait Gutierrez *practicar. lib.* 4. *q.* 9. *num.* 10. Quòd cum ad probationem
94 † gratiæ & priuilegij requiratur scriptura originalis, præsentanda est, & non sufficit testimonium ipsius, in vna tamen *Laudens. pensionis de mense Ianuarij* 1601. coram Domino Penna fuit resolutum; quod executor transferens pensionem satis est certificatus de sua iurisdictione, licet non fuerint ei præsentatæ litteræ originales: si tamen fuit ei præsentatum transumptum extractum à Notario Cameræ, & sigillo camerarij roboratum, cum clausula, quod illius copiis siue sumptis manu alicuius publici Notarij authenticatis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis adhiberetur fides, & sic erat in forma probanti, &c.

Deinde quia hæ litteræ non sunt in monitorialibus insertæ ad finem, † vt ex eis agatur, & 95
tractetur de causa principali, & de substantia gratiæ, sed dumtaxat ad finem & ad effectum probandi iurisdictionem Iudicis Delegati, iuxta text. *in c. cum in iure peritus*, & ibi communiter Doctores *de officio Delegati*, & sic in alio diuerso non probat, nisi originales appareant, Ioann. Gutierr. *in consil.* 23. *num.* 8 & 9. Molphes. *in summa morali tit. de iure patronat. num.* 45. post Verall. & Seraphin. Riccius *in tract. probat. iur. patronat. resolut.* 18. *num.* 4. Et quando † com- 96
missio in monitorialibus inseritur, vltra non probet, quàm ad illum effectum validandæ citationis, videnda quæ diximus infra *cap.* 30. §. 4. *prope finem.* Conducit quod exceptio modificatiua opposita ad vnum finem, potest postea ad diuersum in executione opponi, Nos *de Regia protectione* 4. *part. capitul.* 7. *n.* 71.

Ex quibus mirabilibus Rotæ decisionibus 97
tres deducuntur conclusiones, † quæ omnino conueniunt iis omnibus, quæ à principio huius quæstionis vltimæ, atque pro eiusdem resolutione subtiliter considerauimus.

Prima quod litteræ originales, vel transumptum authenticum, † & solemniter translatum 98
adhibitis requisitis iuris dumtaxat in iudicio fidem faciunt, & probationem, non autem transumptum minus solemne.

Secunda quod litteræ gratiæ insertæ in processu fulminato, monitorialibus, † aliisve actis 99
iudicialibus, non faciunt fidem, nec probationem legitimam, postquam oppositum est à parte de hoc defectu, nisi insuper ostendantur, exhibeãtur & præsententur eædem litteræ gratiosæ originales, vt constat ex priori *decisione Tridentina*, & ex Doctoribus citatis superius *à n.* 68. *vers. Imò nec processus fulminatus.*

Tertia, quod quando defectus adest iurisdi- 100
ctionis, † tunc nec monitoriales, aut decreta citationis, nec multò minus litteræ gratiosæ in eisdem insertæ fidem aliquam facere possunt, etiam vbi aliàs fidem facerent, & etiam si à parte non fuerit oppositum de hac exceptione, provt ex vtriusque decisionibus, manifestè patet; ergo multò magis vbi deficit iurisdictio in fundamento, quia in commissione fuit forma subscriptionis propriæ manus Sanctissimi iuxta decretum Concilij Trident. *in dict. cap. causa omnes*, & quæ à principio huius capitis deduximus; & huic conclusioni directo consonant fundamenta apposita sursum *à num.* 35. *& sequentibus*, & in aliis locis ad quæ Nos remisimus ibidem, videnda omnino.

Quæ omnia nota, & mente tene, quoniam vtilissima sunt, & ad plurima deseruiunt militantibus in hoc supremo Regio Consilio, quo frequentissimè contingit dubitari, quando his transumptis fides sit adhibenda, & frequenter in multis causis Senatus appetit originales litteras gratiæ.

Tùm etiam deseruiunt omnia, vt sciatur ex quibus litteris potest pars vti, agereque coram Ordinario, postquam per Senatum causæ in prima instantia fit remissio ob defectum subscriptionis, atque etiam quæ litteræ gratiosæ transumptæ sint parti tradendæ, vt illis coram Ordinario vtatur, quæ verò retinendæ sunt in Senatu facta eidem causæ simpliciter remissione.

Quid autem sit dicendum de iis litteris monitorialibus, in quibus attestatur Notarius Apostolicus

101 licus † fuisse subscriptas de propria manu Sanctissimi; altiorem petit indagationem, & speciale examen, de quo infrà hac 2. *part. cap.* 30. §.4. *per totum*, latiùs erit videndum, & accuratè examinandum, quia pluries contingit hæc difficultas, casúsque continet confusionem discretiuè exagerandam.

Atque tandem pro coronide huius capitis illud erit animadnertendum, quod si fortè in discursu huius secundæ partis, dum de remittenda causa Ordinario inter loquendum de litteris iustitiæ dixerim aliquando litteras remittendas per Senatum Ordinario; inaduertenter dixisse intelligas, & loqui aduertas de causa dumtaxat retentis litteris in Senatu iuxta regulas, & limitationes in hoc *cap. à principio*, & ad eas reducendum erit, quidquid dixerim alibi circa harum litterarum retentionem, vel remissionem. Vt nempè regulariter semper litteræ gratiosæ, quibus inserta venit commissio executoris, sint tradendæ impetranti, vt eis vtatur coram Ordinario, quando ad eundem per Senatum fit remissio causæ in prima instantia. Per contrarium autem regulariter omnes litteræ iustitiæ retinendæ erunt in Senatu, simpliciter facta Ordinario causæ remissione.

CAPVT XXVII.

Ob executionem Romæ factam contra obligatum ibidem in forma Cameræ, etiam Romæ non repertum, siue Clericus sit, siue laicus, an peremti dicatur prima Ordinarij instantia, vt Regis protectio locum habeat.

SVMMARIVM.

Obligati Romæ per se, vel procuratores in forma Camera in partibus degentes, an exequi possint ab Auditore Cameræ, vel vti Regalis protectionis, vt monitoria sibi intimata, siue litteræ declaratoriæ incursus censurarum retineantur, & causa Ordinario remittatur, num. 1. cum seqq.

Concilium præseruans primam instantiam Ordinariis non sustulit legitimos modos, quibus de iure communi permittitur ab eis recedere in prima instantia, num.2.

Ratione contractus sortitur quis forum alienum, quia de iure Iudex loci contractus dicitur competens, num 3.

Clericus non potest prorogare iurisdictionem alienam absque sui Ordinarij consensu, nec proprij fori renuntiatio tenet, num 4.

Prorogationem alienæ iurisdictionis tacitè inductam à lege ratione contractus, aut delicti Clericus facit sine licentia Ordinarij, licet expressa, & in pactum deducta non teneat, n.5.

Prorogatio ex iuris necessitate, & tacitè inducta à lege, non requirit consensum Episcopi, n.6.

Obligatione alicui prohibita non intelligitur, quæ à lege tacitè & incidenter ex acta permisso inducitur, num.7.

Alienatio tacitè inducta à lege tanquam necessaria comprehendit minorem, quæ nec requirit detum Iudicis, num.8.

Alienatione prohibita intelligitur de facta ab homine, non de tacite inducta à lege, n.9.

Donatio tacitè inducta à lege, non requirit acceptationem, num.10.

In iurispatronatus translatione tacitè inducta à iure non requiritur consensus Episcopi, n.11.

Contractus vbi est à iure permissus inter partes principales, non attenditur præiudicium inde alteri ortum incidenter, & in consequentiam, n.12.

Renuntiatio proprij fori expressa in contractu alibi loci contractus contra obligatum, ibi non repertum, num.16.

Clericus Romæ obligatus, ibidem nequit exequi non repertus tempore executionis, n.14 & seqq.

Loco contractus quis conueniri potest, si ibidem reperiatur non aliter, n.15.

Iurisdictio in alienum subditum, vt ratione contractus adquiratur; duo copulatiuè requiruntur, celebratio contractus, & quod in eo reperiatur obligatus tempore conuentionis, n.16.

Iudex loci contractus adquirit iurisdictionem conditionaliter, si in eo reperiatur obligatus, non absolutè, num.17.

Si cum contractus celebratione in alio loco concurrat simul expressa renuntiatio proprij fori absolutè adquiritur iurisdictio contra contrahentem etiam ibi non repertum, n.18.

Nec tamen renuntiatione expressa Clericus absque licentia sui Episcopi vti non potest, n.19.

In expressa fori renuntiatione facta per Clericum consensus proprij Episcopi est necessarius, licet non in tacita inducta à lege, n.20.

Couarr. obseruatio refertur, quod Iudici loci contractus non adquiritur iurisdictio, ex simul inserta expressa renuntiatione Clerici sui fori, n.21.

Auditor Camera caret penitus iurisdictione contra Clericum Romæ obligatum, ibidem tamen non repertum, etsi expressè renuntiauerit proprio foro deficiente consensu Ordinarij, cui Senatus huiusmodi causas quotidie remittit, n.22.

Consensus partis solus absque consensu Ordinarij non sufficit ad prorogandam alterius iurisdictionem, nec partis sola renuntiatio valet, n.23.

Doctores attribuunt iurisdictionem Iudici laici contractus non absolutè, sed conditionaliter, si ibi reperiatur contrahens, n.24. & seqq.

Cap. Romana, §. contrahentes de foro competenti, lib.6, verba ponderantur, & interpretantur, num.25. & seqq.

Dictio (nisi) inter alios effectus limitatiuos, seu negatiuos importat conditionem, maximè relata ad tempus futurum, ibid.

Dictio (nisi) importat formam, num.26.

Iurisdictio conditionaliter attributa non adquiritur Iudici, nisi prius conditione purificata, ita vt antea eius processus sit nullus iurisdictionis defectu, num.27.

Conditio super qua datur iurisdictio plenè probanda est, num.28.

Sententia lata ante purificatam conditionem, sub qua iurisdictio data fuit, est nulla, nec transit in rem iudicatam, num.29.

Auditor Camera caret iurisdictione contra Romæ obligatum, ibi tamen non repertum, etsi Clericus proprio foro simul renuntiaret sine licentia Ordinarij, cui Senatus remittit causam retentis litteris, num.30.

Sententia lata ab alieno Episcopo ratione contractus, & renuntiationis Clerici sine licentia Episcopi an sint nullæ, num.31.

Sententia lata super actis nullis ex defectu iurisdictionis pariter nulla est, num.32.

Acta sunt vehiculum ad sententiam, ibid.

Causa ob quam irritatur processus influit in sententiam, ibid.

Si notoriè ex tenore Scripturæ apparet contractum non fuisse celebratum in illo loco processus, & sententiam Iudicis nulla est, n.33.

Si tamen est dubium, & Clericus declinat, acta erunt nulla iuxta Scacciam, n.34.

Quæ observatio procedit, accedente necessario requisito, quod sit repertus debitor in loco contractus, num.35.

Conditione super qua fundatur iurisdictio Iudicis loci contractus deficiente, atque Clerici renuntiatione cum licentia Ordinarij, processus contra non repertum ibidem, corruit, n.36.

Tridentin. licet non sustulerit legitimos modos sortiendi alienum forum, non tamen illegitimos de iure communi approbauit, prout est quando reus non reperitur in loco contractus, n.37.

Iuramentum appositum in contractu tribuit iurisdictionem Iudici loci contractus, licet ibi non sit repertus, num.38.

Iuramentum si non accedat obligationi de respondendo in loco contractus, sed eius principali dispositioni tantùm, non tribuit iurisdictionem contræ ibidem non repertum, n.39.

Clericus iurans respondere in loco contractus absque consensu Ordinarij non tribuit iurisdictionem si in eo non reperiatur, n.40.

Renuntiatio fori non valet in præiudicium superioris, nec eiusdem renuntiantis ratione iuris complicati, num.41.

Iuramentum non auget principalem obligationem, sed intra illius limites addit robur, n.42.

Ad effectum sortiendi forum alienum idem operatur locus contractus, & locus destinatæ solutionis, num.43.

Duo casus vbi à iure æquiparantur dispositum in vno, & in alio dispositum intelligitur, n.44.

Forum quis non sortitur in loco destinatæ solutionis, nisi ibidem debitor sit repertus, n.45.

Fictio in casu ficto idem operatur, quod veritas in casu vero, num.46.

Clericus conueniri potest in loco destinatæ solutionis, absque consensu Episcopi, si ibi reperiatur; quia est prorogatio tacita, & à lege inducta, num 47.

Couarruu. obseruatio ad idem adducitur, n.48.

Locus contractus celebrati per Procuratorem attenditur ad sortiendum forum, non locus vbi factum fuit mandatum, n.49.

Ad iurisdictionis adquisitionem ratione contractus non sufficit quod reperiatur procurator obligati, sed principalis propria persona, n.50.

Auditor Cameræ hodie ex Tridentin. nequit cognoscere de obligatis in forma Cameræ, nec causas coram Ordinariis pendentes in prima instantia auocare, num.51.

Concilium Tridentin. licet non sustulerit legitimos modos iuris sortiendi alienum forum, non tamen illegitimos, & à iure reprobatos admisit, n.52.

Ex contractu extra Curiam Roman. celebrato, nec si ibi celebratur sortitur eius forum, nisi in ea reperiatur contrahens, nec suppletur reperitio per expressam Clerici fori renuntiationem, sine consensu Ordinarij, n.53.

Litteras declaratorias, quaslibétve alias ab Auditore Cameræ expeditas contra obligatum Romæ, vel extra eam ex obligatione Camerali degentem in partibus Senatus retinet, & causam remittit Ordinario, ibid.

Gabrielis Pereiræ obseruatio refertur, recursu ad Regem vti posse Clericum obligatum ex obligatione Camerali pro pensione Romæ soluenda excommunicatum, in iis Regnis degentem, n.54.

Nemo potest se obligare, vt absque contumacia, & causæ cognitione possit excommunicari, nec stylus tenet, vt omittatur citatio in executione necessaria, ibid.

Consensus proprij Episcopi ex quibus inducatur ad inducendam validam prorogationem Clerici, num.55. remissiuè.

Consensus Vicarij Episcopi non sufficit ad validam prorogationem alienæ iurisdictionis factam per Clericum, num.56.

Laicus Romæ obligatus ex Camerali obligatione per se vel procuratorem, an ab Auditore Cameræ exequi valeat, n.57. & seq.

Vassallus Regis obligatus in forma Cameræ nequit consentire in iurisdictione Iudicis Ecclesiastici, num.58.

Litteras, etiam declaratorias, expeditas ab Auditore Cameræ contra laicum in forma Cameræ obligatum, & submissum suæ iurisdictioni, retinet Senatus, & causam remittit Iudici laici competenti declarando vim fieri, n.59.

Vassallus Regis contrahentis in Regno extraneo, ibique respondere promittens si ibi fuerit repertus, conuenitur, n.60.

Obseruatio Gabrielis Pereiræ circa Lusitanos obligatos in Regnis Castellæ, n.61.

Vassallus voluntariè, & expresè consentiens in iurisdictionem alterius Regis non præiudicat Regi, qui illum detinere potest, ne extra Regnum litiget, num.62.

Princeps potest se opponere executioni sententiæ latæ in Regno extraneo contra suum vassallum, ex prorogatione eius expressa, n.63.

Barones passim solent vindicare subditos alienam iurisdictionem voluntariè prorogantes, n.64.

Remissio non est facienda, si Iudex eam petens, & requisitus non sit eiusdem Imperij, & Principatus, num.65.

Clericus ratione contractus, aut destinatæ solutionis, alienum forum sortitur sine consensu Ordinarij, si ibidem reperiatur, n.66.

Augustinus Barbosa contrariam opinionem tenens in causa propria annotatur, n.67.

QVOTIDIE opprimuntur & fatigari solent subditi & vassalli horum Regnorum, indistinctè, siue Clerici, siue laici ab Auditore Cameræ † Apostolicæ expediente censuras, vel potius declaratorias incursus in eas, pro executione obligationis ab illis seu eorum procuratoribus factæ in Romana Curia (& interdum extra eam) in forma Cameræ Apostolicæ, siue pro pensionibus debitis, siue pro aliis expensis pro expeditione Bullarum, dispensationum & similium, ac etiam siue in eadem Curia Romana reperiantur, siue non, sed imò in partibus degentes. 1

Qui sic subito innodati censuris, confugere frequenter assolent ad hunc Senatum Supremum conquerentes de oppressione, & violentia, & literarum retentionem postulantes, atque

ad

ad ſuos Iudices Ordinarios cauſæ in prima inſtantia remiſſionem petentes, magna hinc oriri ſolet inter iuriſperitos controuerſia (hactenus non digeſta) variè ſentientes; Nos autem tùm rogati, tùm à tractatus perfectione adſtricti, illam accuratè dirimendam diſputatione præmiſſa pollicemur.

Et pro parte negatiua, quòd ſit deneganda
2 protectio, non leuia vrgent † fundamenta. Primum quia Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de refor. c. 20.* primam præſeruans inſtantiam Ordinarius nullatenus ſuſtulit legitimos iuris modos, per quos fortitur quis forum alienum, imò in eidem non procedere, eiuſdem Trident. diſpoſitionem, ex declarationibus ſanctæ Congregationis Cardin. magnáque Doctorum caterua reſoluimus hac 2. *part. cap. 5. verſ. Plures tamen alij caſus à num. 8. per tres §§. ſequentes.*

Sed ratione contractus quis fortitur legitimè
3 forum illius Iudicis † in cuius loco, aut diſtricto contraxit, quia talis Iudex loci contractus dicitur de iure competens, iuxta iura & Doctores per Nos citatos (& etiam citandos ſuperius hac 2 *part. cap. 5. §. 3. à principio*, vbi propterea reſoluimus multis relatis Doctoribus; protectionem denegandam in Senatu, à quo nec fit cauſæ Ordinario remiſſio. Igitur Auditor Cameræ Apoſtolicæ legitimè procedere dicetur etiam in prima inſtantia, ſuper executione obligationis Cameralis per aliquem Romæ factam, cum ratione contractus competens ſit Iudex dicendus, prout ipſum habere in facultatibus ſuis à Pontifice conceſſis, ex pluribus Doctoribus probauimus *in dict. cap. 5. §. 3. à num. 4.*

Secundò, quia licet conſtans ſit in iure, &
4 à communi Doctorum opinione † vallata reſolutione, quod Clericus nullatenus valeat prorogare iuriſdictionem alterius Iudicis Eccleſiaſtici, nec in eam conſentire, abſque licentia ſui proprij Epiſcopi Ordinarij, ſine quo eius prorogatio, & proprij fori renuntiatio non tener, nec operatur, vt probat text. *in cap. ſignificaſti, de foro competent. cap. non licet 3. q. 3. cap. 1. & 2. 11. quæſt. 2.* Bald. *in l. 1. §. & poſt, n 3. ff. de noui operis nunciation.* Abbas *in cap. caterum, num. 11. de iudiciis*, Ancharranus *in cap. 1. num. 2. de foro competent.* Decius *in cap. de quo, num. 84. & in cap. at ſi Clerici, n 264. de iudiciis*, Alexand. de Neuo *in cap. P. & G. num. 84. de conſtitutionibus*, Turrecremat. *in cap. nullus el 2. num. 39. quæſt. 2. & in cap. non licet, num. 3. quæſt. 7.* Lappus *in cap. 1. num. 5. de foro competent. in 6.* Zannet. *in tractat. de differentiis inter ius Ciuile & Canonicum, differentia 205. in 1 tom. tractat. diuerſorum*, Ioann. Baptiſta de S. Blaſio *in contradict. iuris Canonic. & Ciuil. contradict. 83. eodem tomo*, Bertachin. *in tractat. de Epiſcopo in 5. part. limitat. 4. num. 96.* Benedict. Capra *in ſuis regul. ſub tit de prorogation. num. 16.* Angel. Aretin. *in l. Imperatores, num. 4. de appellationibus*, Ludolphus Scrader. Vltramon. *in tractatu de feudis, part. 10. ſection. 1. num. 146.* Eclius de Zanchis *in tractatu de priuilegiis Eccleſ priuileg 87. num. 10* Hieronym. Pappon. *conſil. 1. num. 14. lib 1* Bimius *conſil. 14. num. 10. lib. 1.* Gratus *conſ 87. num. 4 lib. 1.* Cumia. *ſuper ritib. Magn. Cur. cap 42. num 14.* Iacobi *in l. hæres abſens, §. ſi quis tutelam, ff. de iudiciis*, Socinus *in cap. peruenit, num. 391. de ſentent. excommunicationis*, Mozz. *in tractatu de feudis, in titul. de natura. feudi, num. 131.* Capicius *deciſion. 9. num. 13.* Roman. *ſingular. 745.* vbi Serain. *in additionibus*, Petrus Gregor. *in tractatu de iudiciis cauſa feudalium, quæſt. 7. num. 19.* Bernard. Vuernes. Vltramontan. *practicarum forenſium, lib. 1. tit. 1. obſeruation. 12. num. 2.* & infiniti penè alij ſtatim allegandi.

Tamen hæc vera reſolutio communiter à
Doctoribus declaratur, † & limitatur, vt dum- 5
taxat procedat, quando prorogatio hæc, & fori proprij renuntiatio à Clerico fit expreſsè, & ex ſua voluntate verbaliter, & actualiter promiſſa, aut aliter in pactum deducta abſque conſenſu Epiſcopi; ſecus autem, quando tacitè fit, atque inducitur ex aliquo actu, putà vel contrahendo, vel delinquendo, quia tunc poteſt iuriſdictionem alterius Iudicis Eccleſiaſtici licitè prorogare, abſque ſui Epiſcopi conſenſu, nam eo caſu non ex ipſius voluntate, ſed ex neceſſitate iuris prouenit prorogatio iſta, in qua proprij Epiſcopi conſenſus neceſſarius non eſt, ad hoc vt Clericus conueniri poſſit, & iudicari à Iudice loci contractus, cuius ratione forum tacitè fortitus fuit; hanc diſtinctionem quam plurimi faciunt firmántque Doctores Ioannes de Anania *in cap. ſi diligenti, num 8. de foro competent.* Abb. *in cap. dilecti filij, num 8 eodem titul.* Paulus de Caſtro *in l. 1. num. 9. ff. ſi quis in ius vocat non ierit*, Decius *in cap. do quo Vuldeo, num. 90. de iudiciis, & in l. 1, num. 14 ff. de iudiciis*, Abbas *conſil. 24. col. 1. & 2. lib. 2.* Bald. *in l. Senatores, num. 3. de Senatoribus*, Iacobinus *in l. eſt receptum, in 1. lectur. num. 4 ff. de iuriſd. omnium iudic. & in l. 1. num. 14. ff de iudiciis*, Ferretus *conſil. 366. num. 17 lib. 2.* Pelſ. Vltramonta. *in proceſſu iudi tit. 9. num 62.* & poſt Alexand. Rippam, & Abbat. idem firmat Petr. Barboſ. *in l. hæres abſens, §. 1. à num. 61. ff de iudiciis.* Et cum Speculatore, Roman. Alexand. & Abb idem firmat Maranta *de ordine Iudicior. 4. part. diſtinction. 22. num. 14.* Anton. de Batrio *in cap. ſignificaſti, num. 11. & ſub num 18. de foro competenti*, Marianus Socinus *in cap. dilecti*, vbi Felin. *ſub num. 7. quæſt. 1. eodem titulo, & in cap. ex litteris, ſub num. 27. de mutuis petitionibus*, & alij citati, & ſequuti à Sigiſmund. Scaccia *in tractatu de ſentent. & re iudicat. gloſſa 7. q. 3. limitation. 1. à num. 43. & ſequentibus*, Marta *de iuriſdictione 2. part. capitul. 6. num. 47.* & latius proſequitur Carolus de Graſſis *de effectibus Clericatus, effectu 1. à num. 67. & ſequentibus*, legendus *à num 53.* cum aliis ſequentibus.

Cuius diſtinctionis & declarationis rationem reddunt Doctores, quia hæc renuntiatio † proprij fori, & alieni adquiſitio non 6
prouenit immediatè à voluntate, & conſenſu Clerici obligati, ſed ſecundario, & cauſatiuè inducta ex iuris neceſſitate, & eiuſdem diſpoſitione, quæ iubet, partes etiam inuitas reſpondere debere in loco, in quo contraxerunt, cuius forum ratione contractus ibidem geſti ſortiuntur, *ex capitul. 11 §. contrahentes de foro competent. lib. 6.* & ex aliis citatis ſurſum, *capitul. 5. §. 3. in principio.* Quare conſenſus proprij Epiſcopi non requiritur in hac prorogatione, quæ magis dicitur prorogatio iuris, quàm hominis, vt poſt plures Doctores probat Scaccia vbi proximè, *dict. limitation. 1. à num. 23.* Petrus

Barbosa *in l.* 1. *art.* 3. *num.* 223. *ff. de iudiciis*, Navarrus *in cap. accepta, oppositione.* 8. *num.* 5. *de restitut. spoliat.* & ferè omnes alij Doctores hactenus citati eandem rationem reddunt, quibus adde Cepollam *cons.* 111. *n.* 16. Farinacium *in tract. crimin. quæst.* 8. *num.* 14. Iacobum de Graffiis *in decis. aure.* 2. *part. lib.* 3. *cap.* 26. *num.* 27. *&* 28. vbi alios allegat, Cerola *in praxi Episcop. in verbo Clericus*, §. 12. Carolus de Grassis *de effectibus Clericat. effectu* 1. *sub num.* 53. *vers. & licet glossa*, *& num.* 63.

Et corroboratur, quia quando obligatio alicui prohibetur, † non intelligitur prohibita 7
obligatio tacitè inducta à lege incidenter ex contractu permisso, benè Cartharius *decis.* 46. *à num.* 23. Et quia licet minori prohibeatur 8
alienatio † absque consensu, & decreto Iudicis; tamen quando alienatio tacitè inducitur à lege, tanquam necessaria comprehendit minorem etiam sine decreto Iudicis, latè de variis exemplis per Gratianum *disceptationibus forensium.* 1. *capitul.* 27. *à num.* 44. *cum sequentibus.* Et prohibita alienatione, intelligitur facta ab homine, 9
† non tamen ea quæ tacitè inducitur à lege ex aliquo actu, plurimos citat Mieres *in tractatu de maiorat.* 4. *part. quæst.* 1. *limitation.* 1. *à num.* 6. benè conducit quod per Monetam *de commutationibus vltimarum voluntat. capitul.* 11. *num.* 212. *fol.* 1543. Atque etiam quod per Mieres *de maiorat.* 1. *part. quæst.* 68. *à num.* 43. *& quæst.* 36. 10
à num. 24. dicentem, quod donatio † tacitè inducta à lege non requirit acceptationem, 11
vbi plures citat. Et Moneta *loco citato*, † quod in iurispatronatus translatione inducta incidenter à iure non requiritur Episcopi consensus.

Deinde quia quando principalis actus, & 12
dispositio est à iure inter † partes principales permissa: non attenditur præiudicium inde proueniens alteri in consequentiam; plurimos ad id congerit Doctores Nicolaus Garcia *de beneficiis* 5. *part. cap.* 1. *à num.* 726. & sursum, optimas doctrinas congerit plenè in comprobationem Ioannes Gutierrez *in tractatu de gabellis, quæst.* 90. præcipuè *à num.* 9. vbi plurima iura ponderat, & post Tiraquel. & Surdum benè comprobat Gratianus *disceptat. forens. cap.* 392. *à num.* 26. *& sequentib.* Itaque cum nostra obligatio Cameralis principaliter inter partes sit permissa, non attenditur præiudicium inde tacitè proueniens iurisdictioni Ordinarij, quando alibi contractus celebratus fuit, cum hoc præiudicium proueniat illatiuè à iure, & eius necessitate, non ex voluntate immediata contrahentium, atque ideo dicendum videtur, Clericum sine consensu Episcopi sui legitimè exe- 13
qui ab Auditore Cameræ, † cuius forum ratione contractus ibidem celebrati fuit sortitus, siue ibidem reperiatur, siue non, cùm simul proprio foro in dicta obligatione Camerali soleat renuntiare, quæ renuntiatio id operatur, vt possit ibidem etiam non repertus obligatus exequi, & conueniri, vt statim dicemus, atque per consequens recursus, & protectio cessabit, cum nequeat dici percussa prima instantia Ordinarij.

Quibus tamen & aliis minimè obstantibus, 14
† contrarium de iure verius probandum erit in nostro casu, vt scilicet Clericus Romæ obligatus ex obligatione in forma Cameræ ad pensionem, vel quid aliud, in partibus degens, nec tempore executionis sit repertus in dicta Romana Curia exequi ab Auditore Cameræ, alióve iudice Romanæ Curiæ non possit, nec per iudicium contradictarum declarari in censuras incurrisse: ineuitabili fundamento probatur.

Etenim de iure quis fortitur forum contractus, † & ibidem conueniri potest, si contrahens ibi 15
reperiatur, non aliter: text. est expressus *in cap. Romana* §. *contrahentes verò aliarum Diœcesum, super contractibus initis a Remensi Diœcesi ab eisdem (nisi inueniantur ibidem) trahere coram se non debent inuitos, &c. de foro competenti, lib.* 6. *l.* 1. §. *hæres absens ff. de iudiciis.* Nam vt Iudex in subditum alienum adquirat iurisdictionem, † non est sufficiens solus contractus, sed duo 16
copulatiuè requiruntur præcisè, & contractus in suo districtu celebratio, & simul quod ibidem reperiatur tempore conuentionis; ita latè probat Couarru. *practicarum, q. c.* 10. *n.* 3. *in princip. & n.* 4. *& lib.* 1. *variar. cap.* 4. *n.* 1. Bernard. Diaz *in regul.* 146. *&* 642. Belluga *in speculo princip. rubric.* 11. §. *visum est.* & ibidem latè Camill. Borrell. *in addition. litt. A.* Auilesius *in d. c.* 27. *prætor. verb. entregen, n.* 16. *cum seqq.* Menchac. *vsufrequent. cap.* 52. Cenedus *in collect. ad sextum, collect.* 33. *n.* 1. Augustinus Barbos. *in collect. ad dictum* §. *contrahentes, num.* 13. Zeuallos *commun. contra commun. quæst.* 154. Cardos. *in praxi iudic. & aduocator. verb. forus, n.* 2. Petrus Barbos. *in l. hæres absens.* §. 1. *num.* 7. *cum seqq. &* §. *proinde, à num.* 4. *&* §. *vltim. num.* 50. *cum sequentib. ff. de iudiciis.* Aloisius Riccius *in collectanea decisionum, part.* 2. *collectanea.* 339. Sigismundus Scaccia *in tractat. de commertiis.* §. 2. *gloss* 5. *num.* 208. *& à num.* 194. *& in lib.* 1. *causa. ciuil. & criminal. cap.* 101. *num.* 30 *& in tract. de sententia & re iudicat. glos.* 7. *quæst* 3. *limitat.* 4. *à n.* 107. *cum multis seqq.* & præcipuè, *n.* 110. 112. *&* 113. *& sub num.* 116. *sub vers Secundus casus est, & lib.* 1. *causa. ciuil. & criminal. cap.* 40. *n.* 6. Parladorius *lib.* 1. *rerum quotidianar. cap. fin* 2. *p.* §. 1. *num.* 3. & Nos alios citauimus hac 2. *part. cap.* 5. §. 3. *ad princip.* & sic loquuntur, & intelliguntur omnes Doctores simpliciter dicentes, ratione contractus forum sortiri, quaque declaratione, & requisito respondetur ad omnia in contrarium adducta.

Ex quibus iuribus & Doctoribus obiter notabis, † quod Iudex loci contractus acquirit 17
iurisdictionem conditionaliter, si ibidem reperiatur obligatus, non tamen absolutam, quod altiùs inferiùs ponderabimus. Igitur si obligatus Romæ non fuerit repertus tempore executionis; Auditor Cameræ nulliter contra eum procedit, ex defectu iurisdictionis, quam aliter non acquisiuit perfectè, nisi obligato præsente, atque per consequens prima Ordinarij instantia vulnerata dicitur, cui indubiè huius executionis causa per Senatum fiet remissio.

Deinde hæc pars fulcitur; nam etsi tunc adquiratur iurisdictio iudici loci contractus, † con- 18
tra ibidem non repertum, quando simul obligatus expressè se submisit eius iurisdictioni, simulque proprij domicilij foro expressè renuntiauit, iuxta communem ab omnibus receptissimam sententiam, vt tunc contrahens etiam repertus in loco contractus possit ibidem conueniri, ita vt ad ipsum sit facienda remissio, Glos. est ad hoc celebratissima, *in l.* 1. *ff. si quis in ius vocatus non ierit*, quam omnes ibidē sequuti sunt, & maxima

cum

cum laude *in dict. l. hæres absens.* §. 1. *ff. de iudiciis*, præsertim Paulus de Castro *num.* 8. Iacob. Lancel. Decian. & alij, ac præter eos Iacobus de Bellouis. *in c. Romana.* §. *contrahentes*, *n.* 94. & ibi Franchus post alios à se citatos *de for. compet. lib.* 6. Abb. Panormit. *num.* 37. & Felin. *n.* 22. *in c. fin. de foro competent.* vbi Antonius, & Cardin. idem Panormit. *n.* 18. & 22. Decius *n.* Ripa *n.* 65. August. Beroius *n* 196. Alciat. *num.* 52. *in cap.* 1. *de iudiciis.* multa per Iaff. & Curr. Iunior. *in dict. l.* 1. *ff. si quis in ius vocatus non ierit*, *n.* 16. Bald. *in l. cum Artemidoram. C. vt in possessionem Legator.* idem Bald. *in c. præterea*, *de officio Delegati.* Roman. *in singul.* 279. Iaf. *in l.* 1. *ff. de eo quod certo loco.* Marianus Socinus *in cap. dilecti*, *n.* 39. *de foro competent.* optimè Couarru. *practic. quæst. cap.* 10. *num.* 5. *& suprà à num.* 3. post quem Alciatum, Montaluum, Auilesium, & Auendanium, & Didacum Perez idem affirmat Parladorius, *lib.* 2. *rerum quotidianarum*, *cap. fin.* 2. *part.* §. 1. *à num.* 2. *cum sequentibus.* Barbos. *in l.* 1. *ff. de iudiciis*, *art.* 3. *num.* 224. Ripol. *variar. resolut. tom.* 1. *cap.* 1. *de iurisdictione omnium iudicum*, *num.* 404. Ioannes Gutierrez *de iurament. confirmator.* 3. *part. cap.* 16 *à nu n.* 3. *& sequentibus*, Sigismundus Scaccia *in tract. de sententia & re iudicat. glossa* 7. *quæst.* 3. *limitat.* 4. *à n.* 116. *cum sequentibus*, apud quos de materia latè videre poteris.

Tamen hanc renuntiationem proprij fori expressam, Clericus absque consensu sui Ordina-
19 rij facere nequit, † obstante illi magna illa Doctorum caterua, de qua sursum, *versicul. Tamen hæc vera resolutio*, *à num.* 5. *cum sequentibus*, probantium, communem opinionem, iuráque Canonica prohibentia Clerico prorogationem absque proprij Episcopi consensu locum habere, quando expresè prorogationem fecit, atque renuntiauit suo foro; non tamen quando tacitè inducitur à lege, vltra quos idem probant cum Nauarro, Menchaca, Azeuedio, Morla, Petrus Barbosa *in l.* 1. *articul.* 2. *num.* 132. *cum sequentibus*, *ff. de iudiciis.* D. Ioann. Baptist. de la Rea *in decis. Granatens. disp.* 4 *n.* 16. *in fine.*

Sed sic est, quod ad hoc vt Iudici loci contractus adquiratur in actu iurisdictio in contrahentem non repertum in loco contractus, est necessaria expressa proprij fori renuntiatio, ita vt solus contractus non sufficiat, ex communi Do-
20 ctorum modò relata; ergo in huiusmodi † fori expressa renuntiatione necessariò & præcisè in Clerico debet interuenire proprij Episcopi consensus, iuxta communem Doctorum, iuraque Canonica de quibus in secundo fundamento contrariæ partis, *num.* 4. cum eius consensus requiratur, vbi interuenit expressa renuntiatio; ac per consequens dum deficit (quantumuis obligatus in forma Cameræ se submiserit Auditoris Cameræ iurisdictioni, proprio foro expresè renuntiando) ipse Auditor nulliter & sine iurisdictione, violentérque procedet contra sic in Romana Curia obligatum, ibidem tamen non repertum, sed potius in partibus degentem, quia nulla sibi fuit hoc casu in illum quæsita iurisdictio ex iuris communis, & Canonici dispositione.

Hanc insuper partem in his terminis contra
21 Marianum, Socinum, & Ripam rectè, † & eruditè defendit post plures alios Doctores, Couarr. *in pract. quæstionib. c.* 10. *sub dict. n.* 5. *vers. Octauò.* qui postquam resoluit, non esse necessarium, adesse in loco contractus contrahentem, si expressè renuntiauerit suo proprio foro; limitat in Clerico non interueniente consensu sui Episcopi, in hæc: *Octauò ab eadem radice procedit, quod Panormitanus in dict. cap. vltimo, de foro competent. n.* 37. *asserens prædictam renuntiationem minimè valere, si ea facta sit à Clerico absque proprij Iudicis, & Episcopi consensu, c. significasti de foro competenti, quo expressim decidit, non posse Clericum consentire absque Episcopi consensu in alterius Iudicis iurisdictionem, qua ratione sequuntur hanc Abbatis opinionem Felinus in dict. c. vltimo, n.* 22. *Iacob. in dict. l. hæres absens*, §. 1. *col* 2. *Decius in dict. cap.* 1. *de iudiciis*, *n.* 23. *& ibi Felinus num.* 6. *quorum opinio mihi omnino placet, cum in hac specie fiat ab ipso Clerico expressa renuntiatio proprij Tribunalis, & consentiat ipse expressim in alium Iudicem, quod fieri iure non potest, & ideo hæc sententia maxima ratione fulcitur, & tenenda erit, quamuis Marianus Socinus in dict. c. dilecti, n.* 39. *& Ripa in dict. cap.* 1. *de iudiciis, num.* 68. *contrarium tenuerint, &c.* Hæc Couarr. cuius sententiæ præcisè subscripserunt omnes illi Doctores, qui firmarunt, renuntiationem proprij fori expresè factam à Clerico absque sui Episcopi consensu, nec valere iurisdictionem aliquam tribuere, quos cognoscimus suprà *n.* 5. *& seqq. vers. Hæc tamen vera resolutio.*

Itaque cum Clericus Romæ obligatus in forma Cameræ, † nec ibi reperiatur, nec in renun- 22
tiatione expressa proprij fori interuenit consensus sui Ordinarij; non video, quo fundamento, quóve iuris colore exequi possit ab Auditore Cameræ, cum in hoc casu careat penitùs iurisdictione, & per consequens eius litteræ declaratoriæ, aliæve quælibet executionem huiusmodi tangentes vti nullæ & inualidæ iustissimè retineri solent in Senatu, remissa causæ executiuæ cognitione Ordinario, cui de iure pertinet ex Decreto Concil. Trid. *sess.* 24. *de reformatione*, *c.* 20. quod in viis executiuis omnino procedere, resoluimus latius hac 2. *p. c.* 10. *vers. Ex ratione huius Pontificalis, &c. à n.* 12. *cum seqq. vsq; ad fine.*

Subscribunt etiam huic verissimæ opinioni declarationes S. Congregationis, † necnon in- 23
finiti penè DD. validissimis doctrinis muniti, de quibus suprà hac 2. *par. cap.* 5. *à principio, cum suis* §. §. *& cap.* 3. §. *vnico*, *per tot.* affirmantes quod solus partis consensus in alienam iurisdictionem, illam Iudici non attribuere in prima instantia, nec valere, sed ad id requiri concursum consensus tam Episcopi Ordinarij, quàm partis: conducunt etiam plurima mirabilia, quæ de renuntiatione iuris complicati cumulauimus *in* 1. *p. c.* 13. *vers. Quarto probatur, à num.* 21 *cum multis seqq.* in quibus quidem locis plurima reperies in conprobationem huius verissimæ resolutionis; ergo iustè Senatus violentiam hanc tollit, retinendo litteras Auditoris Cameræ, & remittendo partes Ordinario.

Fulcitur insuper hæc pars, quas ius & Doctores loquentes de foro sortito ratione contractus, † conditionaliter omnes attribuunt iurisdictio- 24
nem Iudici loci contractus, nempè si ibi reperiatur contrahens, per hanc dictionem conditionalem (si) quæ de iure importat conditionem, vt vulgare est, & expresè probat text. *in c. Roman.* §. *contrahentes, de foro competent. lib.* 6. & omnes

Doctores suprà citati *num.* 15. *vers. Etenim de iure tunc, & in dict.* §. *contrahentes*, hæc opponuntur verba: *Nisi inueniantur ibidem*, quæ
25 † dictio (nisi) inter alios effectus restrictiuos, & limitatiuos, seu negatiuos, quos longa manu recensèt Augustinus Barbosa *dict.* 217. importat conditionem, maximè relata ad tempus futurum, vt probat text. *in l. quibus diebus.* §. *quidam Titio. ff. de conditionib. & demonstr. & in l.* 1. §. *idem scribit. ff. depositi.* ibi: *Nec debere absolui, nisi restituat*, & *in l. in testamento*, ibi: *Et nisi fierent hæredes, magna pecunia multarentur. ff. de condit. & demonstrat.* Roland. *cons.* 49. *num.* 14. *tom.* 3. Gratus *cons.* 48. *num.* 6. & *cons.* 54. *num.* 51. Socinus Iun. *cons.* 49. *num.* 18. *vol.* 2. & *cons.* 134. *num.* 16. *vol.* 3. Cassaneus *in consuetudin. Burgund. rubrica* 1. §. 5 *in verb si non a grau. num.* 12. & 13. *fol.* 185. Vulpellan. *de præpos. & ad verb. significa. sub diction. nisi. vers. Et quod, pag.* 65. Antonin. Monach. Lucens. *decis.* 67. *n.* 65. Cenedus *singul.* 23. *num.* 3. Francis. Molin. *de ritu nuptiarum. lib.* 1. *comparatio.* 20. *num.* 49. Barbos. vbi proximè *num.* 9. & fuit dictum *in Treueren. loco capitularis*, 10. *Martij*, *anno* 1606. coram Mançmedo impressa per Farinacium *decis.* 161. *num.* 7. *part.* 2. *recent.*

26 Et importat formam, † vt per Osascum *decis.* 174. *num.* 2. Gratus *consil.* 15. *num.* 15. *volum* 1. Cened. *dict. singul.* 23. *num.* 6. Barbos. *dict. diction.* 217. *num.* 10. Marius Antoninus *variar. resol. lib.* 1. *resolut. vltim. casu.* 32. *vers. Pro Episcopo*, *in fin.*

Sed iurisdictio conditionaliter attributa, non
27 acquiritur Iudici, † nisi demum purificata conditione, & ea verè existente, antequam iurisdictionem incipiat exercere, ita vt aliter processus, & omnia à se gesta sint nulla ipso iure ex defectu iurisdictionis. Puteus *decis* 419. *lib.* 1. Rota *decis.* 93. *part.* 4. *in nouis.* Gonçal. *ad Regul.* 8. *Cancel. glos.* 9 *in annotat. num.* 249. & *num.* 231. Marta *de clausul. part.* 1. *clausul.* 92. & fuit dictum *in Anconitana bonorum*, 12. *Ianuar.* 1607. coram Mançmedo, impressa per Marchesan. *part.* 2. *pag.* 150. & *in Pampilonens. de Oranço*, 18. *Iunij* 1610. coram Cauallerio, impressa per eundem Marchesan. vbi proximè *pag.* 161. Campanill. *diuersor. iur. Canon. rubric.* 11. *cap.* 13. *à num.* 258. Farinacius *decis.* 142. *n.* 1. *part.* 2. *recent. & in vna Compostel. Parrochialis*, 16. *Decemb.* coram Orano, impressa per Marchesan. *de commiss. part.* 1. *pag.* 427. provt etiam abundè videre poteris *in tract de Regia protectione*, 3. *part. cap.* 13. *à num.* 19. *cum seqq. & à num.* 46. *cum sequentibus.*

Ita vt conditio super qua datur iurisdictio,
28 plenè probanda sit, † aliter nec Iudici data intelligitur, vt dicitur *in dict. decis. Pampilonens. & in Burgens. iurisdictionis*, 6. *Februarij* 1604. impressa per Farinacium *decis.* 68. *num.* 1. *part.* 1. *in recent. & in Firmiana Altaris*, impressa per eundem Farinacium *decis.* 701. *num.* 4. *cad. part.* 1. *& decis.* 636. *num.* 1. *part.* 2. *recent.* eiusdem Farinacij.

Adeò quod processus & sententia lata ante
29 purificatam conditionem, † sub qua iurisdictio datur, nulla est ipso iure, & nec transit in rem iudicatam, vt dictum fuit *in dict. Compostellana*, impressa per Marchesan. *dict. part.* 1. *pag.* 379. quibus adde Augustinum Barbosam *in tractat. de clausulis*, *in clausul.* 97. *num.* 4. & *num.* 10. & *clausul.* 98. *num.* 3. & 4. *per tot.* Igitur Auditor Cameræ procedens † contra obligatum in Roma- 30
na Curia, non tamen ibidem repertum, ac etiam renuntiantem proprio foro expresè absque tamen consensu Ordinarij, nulliter, & absque iurisdictione, necnon violenter procedere dicendum erit, atque ideo legitima, & iuridica est suarum litterarum retentio per Senatum facta, remittentem insuper Ordinario causæ cognitionem in prima instantia.

Hinc venit ditimenda antiqua difficultas, an processus & sententiæ latæ † ab alieno Episco- 31
po prætendente iurisdictionem ratione contractus celebrati in suo districtu contra Clericum, non interueniente consensu proprij Ordinarij, sint nullæ; in qua Carolus de Grassis *in tract. de effectibus Clericatus*, *de effectu* 1. *num.* 59. *& seqq.* secutus Turrecremat. *in cap. non liceat, num.* 3. *quæst.* 6. sentit; quod si sit in fauorem Clerici lata sententia, erit nulla, quia fuit causa nullitatis ipse Clericus prorogans sine consensu sui Episcopi. Si autem sit lata contra eum, erit valida: quæ resolutio falsissima est, quia
non est dare medium, † aut habuit Iudex iurisdictionem, & tunc acta & sententiæ sunt validæ siue contra, siue pro Clerico; aut iurisdictione caruit, & tunc tam processus, quàm sententiæ sunt nullæ, de quo abundè diximus & probauimus hac 2. *p. c.* 6. *à n.* 14. *cum seqq. & cap.* 17. *per tot. & cap.* 20. *à num.* 72. 32

Deinde quia acta sunt vehiculum ad sententiam, Bald. *in c. cum super ad fin. de causa possess. & propr. & in l. fin. C. de susp. tuto. & cons.* 344. *ad fin.* Butigel. *in l. is cui bonis, n.* 25. *ff. de verbor. obligat.* Maluasia *cons* 91. *n.* 23. Schrader. *de feud. p.* 9. *c.* 7. *n.* 136. Montier. *decis.* 25. *n.* 8. Surd. *cons.* 159. *n.* 46. Menoch. *cons.* 390. *n.* 35. Aldouin. *cons.* 17. *num.* 4. Mantica *decis.* 68. *n.* 9. *decis.* 211. *n.* 4. & *decis.* 239. *n.* 1. Giurba *decis.* 10. *n.* 2. & idem Giurba *cons.* 88. *n.* 6. si in ista adest defectus iurisdictionis etiam & pariter & in actis, vt sint nulla ipso iure; nam causa ob quam irritatur processus, de necessitate influit in sententiam, Signorolus *cons.* 154. Plotus *cons.* 30. *n.* 36. & 40. Guzzinus *defens. reorum*, 22. *cap.* 2. *n.* 3. Giurba *cons.* 9. *sub* 14. *in fin.* Ergo super eis lata sententia pro qualibet parte debet esse nulla, cum actorum nullitas intrinsecè influat in eam, ex quo dicta assertio inutilis appareret: non enim expectanda erit sententiæ prolatio, ad iudicandum & cognoscendum, an processus fuit nullus, vel validus; nec potest esse eius validitas in aëre, & in pendenti, vti ex *l. cum hic status.* §. *siue autem, de donat. inter vir. & vxor.* & singulari doctrina Bald. *in l. eam quam n.* 49. *C. de fideicommis.* & aliis pluribus obseruat Christophorus de Paz *in tract. de tenuta, cap.* 10. *à n.* 34. *cum seqq.* Atque ideo si re vera adest defectus iurisdictionis, acta omnia & quævis sententia erunt nullæ, ex quibus manifestè destruitur Caroli de Grassis resolutio in hoc articulo.

Scaccia autem *in tract. de sentent. & re iudic. glos.* 7. *quæst.* 3. *limitat.* 1. *num.* 47. post Lapum, Geminian. & Marianum Socinum aliter distinguit, † si appareat notoriè ex inspectione scri- 33
pturæ, contractum non fuisse in eo loco celebratum, processum Iudicis alieni, & sententiam esse nullam, cum deficiat consensus proprij Episcopi; at si sit dubium, & excipit Clericus declinans, † & ad vlteriora procedat Iudex, erūt acta 34
nulla, quia priùs summariè debet de qualitate,

&

& declinatoria cognoscere, & si non appareat ibi gestum esse contractum, tenetur remittere ad Ordinarium suum, & sine hac pronuntiatione procedit nulliter; quæ quidem resolutio magis conformis est iuris dispositioni, vide eundem ibidem *num.* 53. *&* *num.* 54.

Quæ tamen procedit, quando non deficit
35 requisitum præcisum, † quod ibi sit repertus debitor in loco contractus, quod etiam supponunt ipsi Doctores referendo oppositionem, & declinatoriam rei conuenti; sed tantùm dubitatur, an contractus ibi fuerit celebratus, necne; iuxta quæ Nos *infrà cap.* 30. §. 4. *prope finem.*

At vbi deficit priùs requisitum, & conditio,
36 † super qua fundatur simul iurisdictio, nempè quod non sit repertus in loco contractus, nec aliter in Clerici renuntiatione fori proprij interuenit consensus sui Episcopi, cum iurisdictio non fuerit aliter adquisita Iudici loci; omnia acta indistinctè sunt nulla ex supradictis, maximè hodie stante dispositione Concilij *in*
37 *dict. cap.* 20. *causæ omnes*, † quod licèt legitimos iuris communis modos sortiendi forum alienum admiserit; non tamen illegitimos approbauit, provt erit iste, quando deficiant integra iuris communis requisita, ad sortiendum forum alienum ratione contractus alibi celebrati, de quibus latè hactenus, quoniam si de iure communi in hac specie negatur Iudici loci contractus iurisdictio: multò fortius post Concilium Tridentinum, quod regulariter resistit alieno Iudici in prima instantia.

Necà nostra verissima resolutione hactenus
38 manifestè comprobata † subterfugiet aliquis dicendo; quod in obligationibus Cameralibus assiduè solet apponi iuramentum, quo casu eius virtute potest quis conueniri in loco contractus, etiamsi ibidem non reperiatur, vt latè comprobat Ioann. Gutier. *de iuram. confir. c.* 16. *num.* 6. & cum Ias. *in l.* 1. *sub num.* 2. *limit.* 1. *ff. eo quod certo loco*, firmat Sigismund. Scac. *in tract. de sentent. & re iudicat. glos.* 7. *q.* 3. *limit.* 4. *n.* 120. probant Angel. Paul. Castrens. & Iacobin. *in dict. l. hæres absens.* §. 1. *ff. de iudiciis.* Roman. *singul.* 279. Marian. Socin. *in dict. cap. dilecti*, *num.* 39. *de for. compet.* Ias. *in l.* 1. *ff. de eo quod certo loco*, *col.* 2. Felin. *in c. fin. de for. compet. n.* 22. Curtius Iun. post alios *in dict. l.* 1. *ff. si quis in ius vocatus non ierit.* Ripa *num.* 66. & Augustinus Beroius *num.* 196. *in dict. cap.* 1. *de iudiciis.*

39 Quia dupliciter respondetur; † Primò quod hoc iuramentum si fuerit appositum conformationi contractus simpliciter, nec specialiter accesserit iuramentum promissioni factæ de respondendo, aut litigando apud Iudicem loci contractus: tunc nihil operabitur in acquisitione fori, si ibidem non repertus contractus contrahens, vt eleganter aduertit Couarruuias *practic. quæst.* 10. *num.* 6. *in princip.* ibi: *Idcirco erit hæc conclusio (etiam si communis sit) cautè intelligenda, vt planè admittenda non sit, quoties contractus ipse iuramento præstito fuerit confirmatus, nec iuramentum accesserit promissioni facta de respondendo, & litigando apud Iudicem illius loci in quo contraxit is, qui iuramentum ad maioris contractus vim adiecit, &c.*

Secundò respondetur, quod prædicta doctri-
40 na procedit in laicis, † non tamen in Clerico iurante renuntiationem proprij fori absque sui Ordinarij consensu, cùm etiam cum iuramento non potest promittere se posse conueniri coram alieno Episcopo sine sui consensu, quia ipse promittit quod suum non est, sed alienum, & iuramentum in alterius detrimentum non est validum nec firmum, nec præiudicium iuris tertij. Mancin. *de iurament.* 4. *p. effectu* 110. *num.* 1. Seraphin. *de priuileg. iurament. priuilegio* 151. *num.* 3. Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib.* 12. *tit.* 33. *num.* 44. *& lib.* 13. *tit.* 37. *num.* 8. provt in terminis hanc limitationem probant Marta *de iurisdict.* 2. *part. cap.* 6. *num.* 46. Turrecremat. *in cap. non liceat*, *num.* 6. 3. *q.* 6. vbi adducit duo fundamenta, quæ & alia refert, & sequitur Carolus de Grassis *in tractatu de effectibus Clericatus*, *effectu* 1. *n.* 55. *& seqq.* † nam 41
sicut principalis renuntiatio non valet in præiudicium superioris, ita nec etiam in ipsius renuntiantis habentis ius inseparabile & complicatum, iuxta quæ Nos abundè in locis superiùs citatis, *num.* 23. *vers. subscribunt etiam*, *&c.* Ita etiam & iuramentum super renuntiatione ea appositum, illius naturam sequitur, ex vulgatib.

Nec iuramentum auget principalem obliga- 42
tionem, † sed intra suos limites contentum addit robur, & vinculum religionis. Augustin. Barbosa *dict.* 134. *num.* 1. *&* 2.

Ex hac sic fulcita resolutione, primò infero, 43
† quod ad effectum sortiendi forum idem operatur locus contractus, & locus destinatæ solutionis; nam licèt in vno loco contractus celebretur, & in alium fuerit destinata solutio, istius loci forus attenditur, & fortitur obligatus, quia in eo dicitur contraxisse, probant Sigilmundus Scaccia *in tract. de commerciis* §. 2. *glos.* 5. *sub num.* 194. *vers. Primus*, *& num.* 210. *& seqq.* & ipse *lib.* 1. *causar. ciuil. & criminal. cap.* 101. *sub n.* 50. & optimè *in tractat. de sentent. & re iudicat. gloss.* 7. *quæst.* 3. *limitat.* 4. *num.* 219. *cum sequentib* Ripa *in cap.* 1. *num.* 68. *de iudiciis.* Francisc. Molin. *de brachio Regio*, *cap.* 28. *num.* 14. Couarru. *practicar. cap.* 10. *sub n.* 5. *vers.* 9.

Et cum inter hæc duo detur a iure æquipara- 44
tio, † æqualiter in loco destinatæ solutionis militant omnes ampliationes, & limitationes, seu potius requisita, quæ desiderantur in foro contractus, ad acquisitionem iurisdictionis iuxta doctrinam Glossæ *in l. mancipia*, *verb. aduocandum. C. de seruis fugitiuis*, *gloss. in cap. si postquam*, *de electione*, *lib.* 6. Tiraquel. *de retract. linagier.* §. 15. *glos.* 1. *n.* 10. Antonius Gomez *tom.* 3. *variar. cap.* 11. *n.* 1. Surdus *de alimentis tit.* 1. *q.* 10. *n.* 2. Molina *de primogeniis lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 16. Flores de Mena *variar. quæst.* 3. *num.* 27. *&* 29. Caldas Pereira *de potestate eligend. cap.* 7. *num.* 7. quia æquiparatorum eadem est iuris dispositio, *l.* 1. *ff. de legatis*, 1. cum similibus.

Et ideo quemadmodum requiritur ad acqui- 45
sitionem † iurisdictionis in loco contractus, quod ibidem reperiatur obligatus, vt superiùs diximus; pariformiter requiritur, quod si repertus in loco destinatæ solutionis, vt ibidem, queat conueniri, probat Scaccia *de commerciis dict.* §. 2. *glos.* 5. *num.* 208. *& in tract. de sentent. & re iudicat. dict. limitat.* 4. *num.* 112. ibi: *Extend. secundo, vt procedat, etiamsi promisisset soluere certo loco, quia nisi in eo fuerit repertus, non posset illic conueniri, &c.* & in *num.* 122. Couarruu. vbi superiùs *dict. vers. Nemo*, Molin. *dict. n.* 14.

46 quia idem operatur fictio in casu ficto, † quod veritas in casu vero, *l. 1. ff. de adoptionibus, l. cum ex oratione. ff. de excusationib. tutor. l. qui ad certum. ff. locati, l. si mulier debitori, in fin. ff. de iure dotium, l. 1. in principio. C. de rei vxoriæ actione.*

Et licèt Sebastianus Sap. *in repetitione legis*
47 *primæ, num. 19. ff. de iudiciis*, dicat, † quod hæc doctrina non procedat in Clerico destinante solutionem in locum alterius Episcopi absque sui consensu, quia non sortitur forum ratione contractus ficti, sed veri; contrarium tamen est verius, quia in loco destinatæ solutionis Clericus sortitur forum sine consensu Episcopi si ibi reperiatur, quia non prorogat expressè, sed ex necessitate iuris; probat Scaccia *de re iudicata, glos. 7. limitat. 1. à num. 45.* qui *num. 46.* ita ait: *Contra hanc subdeclarationem, quod enim Clericus conferendo solutionem in Diœcesim alterius Episcopi sortiatur ibi forum ratione contractus, licèt in contrahendo non interuenerit consensus proprij Episcopi, quia isto casu fit magis à iure, quàm ab homine, tenet Paulus de Castro in l. 1. sub num. 22. vers. Aut vult prorogare. C. de iurisdict. omn. iud. inter repetitiones, vol. 7. fol. 336.*

48 Elegantèr etiam Couarru. † *pract. quæst. c. 10. sub num. 5. vers. 9.* in hæc: *Nono ex proximè traditis apparet aliud dicendum fore, vbi Clericus in locum aliquem destinaret solutionem, & in eodem postea inueniretur; posset etenim apud huius loci tribunal conueniri ratione illius solutionis in eum locum destinatæ, etiamsi absque consensu Episcopi contraxisset, & solutionem detineret, nam hæc prorogatio iurisdictionis non fit solum ex consensu ipsius contrahentis, sed à lege, eiusque authoritate inducitur text. elegans in dict. cap. dilecti, ex quo hoc ipsum annotarunt plerique præsertim in hac specie, Ripa in dict. cap. 1. num 68. de iudiciis, & ibi Boschus Codecanus aduersus Philippum Decium, qui num. 23. contrariam sententiam conatus est defendere, &c.* Itaque omnes limitationes quas respectu Clerici superius apposuimus ratione contractus non sortientis forum; easdem repete in loco destinatæ solutionis, atque ideo Clericus in partibus obligatus in Romam destinans solutionem; si ibidem non fuerit repertus, vel si non renuntiauit expressè suo proprio foro cum consensu sui Episcopi, vt superius dictum fuit: nullatenus poterit Romæ conueniri coram Auditore Cameræ, nec alio quouis iudice, nec validus erit eorum processus ex notorio defectu iurisdictionis.

Secundò infertur, quod licèt, vt dicatur locus contractus, † sufficiat procuratorem nomi-
49 ne absentis, cuius habet mandatum, in eo contraxisse; non autem attenditur locus quo fuit factum mandatum, vt probant Doctor Petrus Barbos. *in l. hæres absens*, §. *apud Labeonem, n. 26. ff. de iudiciis.* Sigismundus Scaccia *in tract. de commertiis. §. 11. glos. 3. num. 212.* ibi: *Explico, vt locus contractus non dicatur ille ex quo transmittuntur litteræ, seu Nuntius, sed dicatur ille, in quo consensus coniunguntur, &c.*

Tamen ad acquisitionem iurisdictionis, vt
50 dicatur quis repertus in loco contractus, † non sufficit, quod reperiatur obligati procurator, sed eademmet individualis, propriáque persona debitoris; ita expressè probant Decius *in cap. 1. sub num. 159. de iudiciis, in prima lectura*, idem Scaccia *in tract. de re iudicata, glos. 7. quæst. 3. limitat. 4. num. 112. & 113. & num. 117.* vbi plures allegat.

Tertiò, ex supradictis infertur ad declaratio-
51 nem plurium Doctorum, † quos citauimus in hac 2. *part. cap. 5. §. 3. à num. 4. & seqq.* & aliorum dicentium posse Auditorem Cameræ auocare causas pendentes in partibus motas vigore obligationis Cameralis, necnon obligatos extra Curiam Apostolicam in forma tamen Camerali posse conueniri, quod quàm falsum sit hodie, clarè ostendit Concilium Tridentin. *sess. 24. de reformatione, cap. 20.* in illis verbis: *Aut alij quarumcumque facultatum vigore*, prohibens & auferens indistinctè ab omnibus superioribus iudicibus iurisdictionem in prima instantia, nisi ad eos legitimè fuerit deuoluta ab Ordinariis, & in specie de Auditore Cameræ diximus suprà hac 2. *part. cap. 3. vers. Quod ampliatur, à num. 20. & in cap. 5. §. 3. à num. 4. cum multis seqq.* vbi plurimis Doctoribus citatis clarè ostendimus, hodie ex nouo iure Pontificio penitùs cessasse facultatem Auditoris Cameræ in prima instantia, & iterum hac 2. *part. cap. 10. à num. 12. cum multis seqq.* quibus locis videbis quod Doctores loquentes de hac facultate Auditoris Cam. procedunt ante Concil. Trident. vt & ipsi se explicant.

Clarius insuper constat ex supradictis, nam
52 licèt Concilium Tridentinum † non sustulerit legitimos modos prorogandi iurisdictionem alieni iudicis, vt diximus *in dict. cap. 5. versic. Plures tamen alij, num. 8. & in §§. omnibus subsequentibus*: per consequens tamen illegitimos modos, & à iure communi, & Canonico reprobatos non admisit, nec approbauit.

Et ideo si ex contractu extra Romanam Cu-
53 riam celebrato † non sortitur quis forum, nec etiam si ibi fuerit celebratus, non tamen tempore conuentionis, aut executionis ibidem repertus debitor, vel aliter non valet suppleri Clerici reperitio per expressam fori proprij renuntiationem, deficiente consensu sui Episcopi, vt manifestè hactenus ostendimus; quo iuris fundamento, aut colore poterit Auditor Cameræ absque notoria violentia, & nullitate ex defectu iurisdictionis in prima instantia sic obligatos exequi, excommunicare, aut declarare incursum censuratum in prima instantia? Nullo quidem, nec id patitur Senatus, sed retinet Auditoris huiusmodi litteras, & causam in dies, partésque remittit Ordinario.

Ex hactenus latè comprobatis, rectè iustifi-
catur quod in his nostris terminis dicit Gabriel
Pereira, † *in tractatu de manu Regia, 1. p. c. 9. n. 10.* 54
cum seqq. in hæc: *Hæc quidem attento iure procedunt, & proprius ad nostras leges Regias accedendo, adhuc vltimus labor superest, circa casum, qui quotidie in manus Senatorum incidit, quando præhabita Camerali obligatione pro pensione Romæ soluenda, Clericus, qui in hoc Regno est, excommunicatur, quod tempore statuto non soluerit, an à tali executore pateat querela ad Regem, quando nulla ex iis causis apponatur, quas diximus, executionem suspendere, & primo excommunicationi obstat, quod Clericus eo casu prorogat iurisdictionem alieni Iudicis, quod fieri non potest sine proprij Episcopi consensu, cap. significasti de foro competenti adeò, &c.* Quod nec iustificatur ex eo, quod obligatus in forma Cameræ renuntiat

omnibus

omnibus defensionibus, & patitur in eadem obligatione declarari incurrisse censuras; quia talis obligatio non tenet, vt sine causæ cognitione, & sine contumacia possit excommunicari, vt probant Marcus Anton. Genuens. *in praxi Archiepiscop. cap.* 117. *sub num.* 5. sequitur Scaccia *de sentent. & re iudic. glossa* 13. *num.* 21. quæ doctrina recipit comprobationem ab iis, quæ *à num* 1. ipse Scaccia congerit; nec etiam stylus (vt in executione deficiat, & nec sit necessaria citatio) tenet, quia est contra ius naturale, & gentium, vti latissimè comprobat Flamin. Cartar. *decis.* 21. *à num.* 40. *& seqq.* videndus etiam *à num* 5.

Et quomodo, & ex quibus inducatur ad prorogationem consensus Episcopi † proprij, vide
55 planè per Scacciam *de sententia & re iudicat. glossa* 7. *quæst.* 3. *limitat.* 1. *à num.* 49. *cum multis*
56 *seqq.* † & quod non sufficiat consensus Vicarij Generalis Episcopi, nec sit validus, tenet Carolus de Grassis *de effectibus Clericatus, effectu* 1. *num.* 58. qui *num.* 62. post plures probat, quod nec laicus in spiritualibus potest prorogare iurisdictionem alterius Episcopi absque sui consensu.

Quid autem erit dicendum de laico Romæ
57 obligato, vel per se, vel per procuratorem iuxta doctrinam paulò ante scriptam *in* 2. *illatione*, vel principaliter, veluti fideiussor ad solutionem alicuius quantitatis (vt assolet) putà pro expensis alicuius dispensationis à se petitæ, vel pro expensis litis Romæ pendentis, vel id genus alia causa, an Romæ Conuentus, cum ibidem non sit repertus, possit petere in Senatu litterarum retentionem.

58 Quæ difficultas duo habet capita: † aut enim iste laicus exequitur ab Auditore Curiæ, cui se submisit per obligationem in forma Cameræ Apostolicæ Romæ factam pro certa quantitate, aut ab alio Iudice temporalem iurisdictionem habente.

Primo casu affirmandum erit, quod Vassallus Regis non potest consentire, & prorogare iurisdictionem iudicis Ecclesiastici, quia vergit in præiudicium Regiæ iurisdictionis, sicque prohibitum stat subditis & vassallis horum Regnorum, vt *in l.* 3. *tit.* 1. *lib.* 3. *ordinamenti.* Doctores *in cap.* 1. *de locato.* vbi Panormitanus *n.* 14. Azeuedius *in l.* 10. *tit.* 1. *lib. nouæ Recopilat.* Gutierrez *practicar. lib.* 4. *quæst.* 30. Bobadilla *in Politica lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 192. Menochius *cons.* 322. *num.* 20. Guillelmus Benedict. *in cap. Rainuntius, verb. & vxorem, decis.* 2. *num.* 53. Aufrerius *de potestate Eccles. super laicos, quæst.* 3. Antonius Petra *in tract. de potestat. princip. cap.* 4. *num.* 10. *& cap.* 8. *num.* 87. Gabriel Pereira *de manu Regia, part.* 1. *cap.* 9. *num.* 12. *& sequent.* Petrus Barbosa *in l.* 1. *articul.* 3. *num.* 141. *& num.* 166. *ff. de iudiciis*, quod in toto ferè orbe receptum est, & à Principibus Christianis in suis ditionibus dispositum, vt firmant ipsi Doctores, & Gabriel Pereira *in decis. Lusitan.* 2. *num.* 4. Nauarrus *in consil.* 51. *tit. de sententia excommunicationis.*

Quo quidem casu, si contra laicum subdi-
59 tum, † & vassallum horum Regnorum Romæ obligatum in forma Cameræ, etsi se submiserit iurisdictioni Auditoris Cameræ, aut alterius Iudicis Ecclesiastici, & qui pro executione declaratorias litteras, vel executiuas remiserit ad has partes, non solùm protegendus est vassallus vi oppressus, retinendo litteras in Senatu, ne illis pars credittrix aliquomodo vtatur, sed decretum laicorum dandum, vim fieri, *en conocer y proceder*, causámque remittendam Iudici seculari competenti, qui de ea potest, & cognoscere debet.

Si autem Romæ, alióve Regno extraneo con-
60 traxerit, † & ibidem respondere promiserit, tunc ratione contractus, si ibidem reperiatur, fortitus forum illius Regni, ac si subditus fuisset, & naturalis, Marian. Socin. *in cap. dilecti, num.* 23. *de foro competent.* Panormitan. *in cap. fin. num.* 36. *eod. tit.* Petrus Barbosa *in l. hæres absens.* §. 1. *num.* 7. *ff. de iudiciis*, Gabriel Pereira *in decis.* 2. *num.* 5. qui *num.* 6. ita loquitur in hæc: *Vndè si originarius huius Regni in Regno Castellæ*
61 *contractum celebrauit, † ibique se responsurum promiserit certo loco, poterit virtute huius contractus citari ad illum locum, & eo casu poterit etiam citari in Curia Regis, si ibi inueniatur, quia cùm iam per contractum renuntiatum sit priuilegio fori, ita vt in Regno Castellæ forum contrahens fortiatur, nihil mirum, si vt talis in Curia illius Principis inuentus lite pulsari possit*; prosequitur ipse Pereira vsque ad finem decisionis, in qua latissimè agit, quando delinquens in Regno Castellæ, vel contrahens possit trahi, vel exequi, & quomodo existentem in Regno Portugaliæ.

Sed hæc doctrina procedit, quando prorogatio fit à vassallo vnius Regis consentiente in iurisdictionem alterius Regis & Regni ratione con-
62 tractus vel delicti, † & sic ex necessitate iuris, & ex eius dispositione, vt superiùs diximus. At quãdo prorogatio vassalli vnius Regis consentiat in iurisdictionem alterius expressè, tunc non valet eius prorogatio in præiudicium sui Regis, qui nihilominus potest vassallo prohibere & detinere, ne in alio Regno litiget, vel litem prosequatur; plurimos ad id allegat Gabriel Pereira *dict. decis.* 2. *à num.* 3. multas etiam doctrinas congessimus, 1. *part. cap.* 13. *vers. Quario probatur, à num.* 21. *cum sequentibus, & hac* 2. *part. cap.* 3. §. *vnic. per totum*, & videndi plures citati, & sequuti per Marium Giurbam *dict. consil.* 95.

Et tunc potest Princeps executioni sententiæ
63 latæ contra suum vassallum † in Regno ex prorogatione expressa sui vassalli se opponere, ratione sui præiudicij ex ea inducta, quando eius executio fit in suo Regno, quia respectu ipsius Regis res est inter alios acta, congerit plura Menoch. *de arbitrariis, quæst.* 38. *à num.* 3. Vantius *de nullitatibus sententiarum, tit. ex defectu iurisdictionis ordinariæ, à num.* 16. *& seqq.* Andr. Gaillius *lib.* 1. *obseruat. cap* 48. *à num.* 7. Couarr. *practicar. cap.* 10. *num. fin.* Gabriel Pereira *dict. decis.* 2. *num.* 10. *vers. Vndè rectè*, facit doctrina Giurbæ *cons.* 95. *n.* 14 vbi allegat latius ipse Giurba *in decis.* 96. *à n.* 19. *cum multis seqq* † vbi latè
64 quod Barones passim vindicare solent subditos alterius iurisdictionem prorogantes, vbi multa congerit videndus, qui plurimos Doctores ad id allegat.

Et quod remissio rei facienda non est, quoties iudex requirens, † petensque remissionem,
65 & iudex requisitus non sint eiusdem imperij, nec principatus, hancque esse veram & communem opinionem, fatentur Aufrerius *ad Cuppell. Tholos. decis.* 319. Francisc. Marc. *decis* 400. *num.* 9. Cenedus *in collectan. ad decretum, collectan.* 33

Etan. 33. *num.* 4. sunt tamen consulendi Iulius Clarus *lib.* 5. *receptar. sententiar.* §. *fin. quæst.* 38. *num.* 21. Nicolaus Boërius *decis* 29. *ex num.* 5. Bald. *in l.* 2. *C. de seruis fugitiuis*, *num.* 2. *vers. Sed quidquid.* Didacus Perez *lib.* 8. *tit.* 4. *lib.* 3. *pag.* 88. *vers. Secundò limita*, & pulchrè *in tit.* 17. *l.* 2. *pag.* 337. *vers. Dubium censeri solet.* Bartholom. Cassaneus *in consuetudinibus Burgundiæ rubric.* 12. §. *vnico*, *num.* 14. latè Couarru. *practicar. quæst. cap.* 11. *num.* 10. sicque Fiscalis Regius debet se opponere, & contradicere huiusmodi executiones factas à Regni extranei iudicibus contra subditos, & naturales horum, ex prorogatione voluntaria & expressa ab istis facta in præiudicium Regiæ iurisdictionis, quam sic vindicare debet Fiscalis Regius.

Quare non obstant contraria fundamenta ad
66 principium huius capitis apposita, † quia omnia tendunt ad vnum, & idem, nempe ratione contractus etiam Clericum sortiri forum iudicis loci contractus, vel vbi destinata est solutio, quo casu non intrat dispositio Concilij Trident. *in dict. cap. causæ omnes*, quæ non sustulit legitimos modos sortiendi forum alienum iure Canonico approbatos, quæ omnia Nos fatemur in discursu huius 2. *part. quæstionis*, sed modus legitimus de iure est ille, quando in loco contractus, aut destinatæ solutionis reperitur debitor tempore executionis, quo requisito præciso deficiente, deficit iurisdictionis acquisitio in Iudice loci contractus, vt latissimè & abundè probatum relinquimus.

Et post hoc cap. perfectum inuenimus Au-
67 gustin. Barbosam † *in tract. de iure Ecclesiastic. lib.* 1. *cap.* 39. §. 3. *à num.* 72. qui motus aliquibus ex argumentis per Nos in contrarium consideratis ad principium huius cap. nec non præsertim ex doctrina Couarruuias (qui ex diametro differísque verbis contra ipsum loquitur, vt ex eodem Couarruu. patet relato superiùs *num.* 21. *& in num.* 48.) conatur defendere, posse Clericum obligatione Camerali obligatum exequi in Romana Curia, etiam ibidem non repertum, quæ opinio nullo modo, nec iuris colore tuta esse potest: & obstantia iuris omnia Canonici principia, & fundamenta; vt hactenus ad oculum monstrauimus, quibus certè nemo satisfaciet, cauillari quippe non valent, apertissima sunt, clara, & inexcitabilia. Non tamen miramur contrariam opinionem introducere, & persuadere voluisse eruditum illum Doctorem omni laude & commendatione dignum, cum causam suam propriam tractet, & ad tuendum ius suum omnibus licet defensionibus vti, videat iudex, quid eligat, & sequatur.

CAPVT XXVIII.

Executorialium, ad quantitatem in Rota legitimè obtentarum virtute exequi an possit condemnati debitor; vel an potiùs istius causa sit per Senatum Ordinario remittenda?

Et generaliter, vbi tertius in executorialibus prædictis non est comprehensus: an hoc recursu licitè vtatur?

SVMMARIVM.

Executoriales expediuntur in Rota (ad quam causa legitimè fuerat deuoluta) in partibus committendæ, num. 1.

Executoriales Rotæ, expeditæ contra creditorem: an in eius debitorem licitè dirigantur, ita vt iste recurrens nequeat in Senatu obtinere remissionem Ordinario, num. 2. *& seqq.*

Executoriales contra creditorem expeditæ exequuntur contra eius debitorem adstrictum ex guarentigia, aut debitum confitentem, n. 3.

Nec tunc eius recurrentis ad Senatum causa Ordinario remittenda, n. 4.

Executoriales contra creditorem Romæ expeditæ non diriguntur contra eius debitorem Clericum non adstrictum Guarentigia, &c. Sed eius causa Ordinario remittenda per Senatum, n. 5.

Si debitor debitoris per executoriales condemnati laicus sit, declaratur vim fieri, & causa illius competenti seculari remittitur, n. 6.

Debitor debitoris condemnati non adstrictus Guarentigia prius debet coram suo Iudice Ordinario conueniri, & condemnari, antequam in eum dirigantur executoriales contra suum creditorem expeditæ, num. 7.

Singularia iura ad idem adducuntur, ibidem & num. 8. 9. *&* 10.

Executor executorialium contra creditorem obtentarum nequit exequi eius debitorem, à quo aliàs debitum via executiua exegi nequit, nisi priùs conuentum coram suo Ordinario, n. 11.

Quia tunc excedit executor, & per Senatum debitoris causa remittitur Ordinario, cum ibi sa reperiatur eius prima instantia, n. 12.

Tertius quilibet, cui executoriales Romæ legitimè obtentæ non efficiunt, Regalia vti valeat, vt eius causa Ordinario remittatur, num. 13. *& seqq.*

Cum tertio, cui res iudicata inter alios obtentæ non valet, lis est initianda, & iudicium nouiter mouendum, num. 14.

Ab executione contra neminem est incipiendum, sed iudicium, & condemnatio debet præcedere, num. 15.

Lis initianda erit cum tertio, cui executoriales inter alios obtentæ non nocent, n. 16.

Et coram suo Iudice Ordinario, ad quem prima instantia pertinet, ex Trident. cui aliàs Senatus causam remittet, num. 17.

Acta, & res indicata à pari procedunt, & cui vnum non nocet, nec aliud, n. 18.

Acta possunt nocere, res iudicata tamen accidentaliter, è conuerso autem hoc non currit, n. 19.

Cum tertio in lite pendente comparente excluſiuè lis initianda est quia acta iudicij inter alios illi non nocent, num. 20.

Et coram suo Ordinario instantia (quæ distincta est) tractari debet, aliter huius tertij causam Senatus Ordinario remittit, n. 21.

Tertij causa, cui executoriales Romæ expeditæ, vel alibi non nocent, penitus per Senatum Ordinario erit remittenda, num. 22.

Litteræ meræ iustitiæ retinentur in Senatu percutientes Tridentinum Decretum, n. 23.

Executoriales obtentæ contra vnum, quæ tertio non nocent, licèt istius causam Ordinario remittat, Senatus executoriales non retinet, sed vincenti tradit, vt contra comprehensos illis vtatur coram executore, num. 24.

Quod

Quod & procedit in similibus aliis literis in prima instantia contra vnum licitè expeditis, contra alios verò non, sed horum causam Senatus remittit Ordinario, num. 25.

LIBI *cap. 29. infrà* diximus; ad Curiam Romanam legitimè semel deuoluta causa, posse † illic expediri executoriales in partibus committendas pro earum executione, ex qua resolutione præsens subortitur dis-
2 ceptatio; an executor earundem virtute, † cùm sint ad quantitatem legitimè expeditæ, exequi debitorem condemnati possit, esto quod recurrens ad Senatum alleget, se tertium esse, non nominatum in eisdem, nec aliter conuictum & condemnatum pro summa à se debita ipsi condemnato per executoriales prædictas, ac propterea de necessitate debere, litem cum eo incipi coram suo Ordinario aliàs Iudice competente, cui omnium causarum in prima instantia de iure pertinet, præseruata neruosè per S. Concilium Trident. *sess. 24. de reform. cap. 20.*

Cuius mirabilis difficultatis resolutio ab alia
3 pendet, † quam bipartitam firmauimus *in tract. de Regia protectione, 4 part. cap. 8. à num. 147.* vbi post exactam disputationem, & magnam iurium mirabilium, & Doctorum caternam discretiuè diximus; quod tunc poterit executor executorialium ad quantitatem expeditarum directè exequi debitorem condemnati executi, quando iste debitor vel confessus est, se debere quantitatem; vel sit ad eandem per instrumentum guarentigiatum obnoxius, & obligatus, vel aliàs antea per rem iudicatam iam fuerit victus à suo creditore, † &
4 tunc licet iste debitor recurrat ad Senatum pro obtinenda remissione suæ causæ Ordinario, audiri non debet; quantitas namque, quæ in prædicto statu reperitur, consideratur in potestate sui creditoris condemnati, in quem legitimè diriguntur executoriales, ac propterea indubiè executori iterum causa huius debitoris per Senatum erit remittenda, vt latiùs comprobauimus *in dict. cap 8. dict. num. 247. & seqq.*

Contra verò, si debitum in hoc non sit sta-
5 tu, † quod à debitore queat exigi via executiua, nec ipse illud confiteatur, præcisè necessarium erit, vt coram iudice Ordinario suo aliàs competente actione personali priùs conueniatur, & via ordinaria debitum probetur, & de eodem conuictus per executoriales, & tres conformes condemnetur, quo casu recurrens debitor ad Senatum, si hoc statu reperiatur debitum: indubiè obtinebit remissionem suæ causæ Ordinario faciendam, siue debitor Clericus sit, siue laicus, hac tamen adhibita distinctione, quod si Clericus est, directè fit remissio Ordinario
6 † Ecclesiastico ob contrauentionem *S. Concilij Trident. dict. cap. 20.* At si laicus est, non sic; sed per decretum laicorum (sic dictum vulgo) & ab initio per creditorem, Regiúmve Fiscalem intentandum, & postulandum, nec aliter potest, nec debet huiusmodi laici debitoris causa in Senatum intro duci, eò quòd recursus hic ob contrauentionem Concilij *ind. c. causæ omnes*, intentatur dumtaxat in causis ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes in prima instantia; quare cum status debitoris laici causa non ad forum Ecclesiasticum, sed ad Iudicem secularem spectet, per decretum laicorum dumtaxat auocanda erit hæc causa ab executore Ecclesiastico, faciendaque eiusdem remissione Iudici seculari competenti, qui de ea debeat, & possit cognoscere, & hoc iure vtimur.

Prædicta resolutio (quod debitoris Eccle- 7
siastici causa hoc casu, † cum simus in prima instantia, debeat remitti Ordinario, quia coram eo priùs de necessitate debet conueniri, & cum debitore causa initianda sit in via Ordinaria) validissimis iuris nititur fundamentis: in primis expendo elegantem text. in Authen. *de collatoribus. §. eas autem, vers. Si autem aliquis, collatione 9.* cuius (loquens in executoribus) 8
† mirabilia sunt verba: *Si autem aliquis pro veritate publica debens tributa, dicat executori esse sibi alium debitorem, non licere executori molestiam aliquam denominato inferre, nisi prius debitor probetur* (sequitur & facit) *hoc tamen prius requiri apud Iudicem Prouinciæ, si pro veritate debitor est is, qui denominatus est, & ita fiat executio, &c.*

Textus est etiam non minus expressus † *in l.* 9
à Diuo Pio § si quo ff. de re iudicat. in hæc: *Posse enim nomen iure pignoris capi, Imperator noster rescripsit, sed vtrum confessi nomen tantum capi possit, an etiam, si neget quis se debere, videamus, & magis est, vt id dumtaxat pignoris capiatur, quod confitetur; cæterum si negetur, æquissimum est discedi à nomine, nisi fortè quis exemplum sequutus corporalium pignorum, vltra processerit, dixeritque ipsos debere Iudices de nomine cognoscere, vt cognoscant de proprietate, sed contrarescriptum est.*

Idipsum probat text. *in l. si in causa iudicati,* 10
ibi: *Debitores † eius conuenti ad solutionem authoritate Præsidis Prouinciæ compelluntur &c. C. quando Fiscus vel priuatus debitorem sui debitores conuent poss.* optimus etiam est text. ad id *in l. 3.* ibi: *si debitum non inficiantur ij, quos obnoxios debitoribus Fisci esse, proponis, potest videri non esse iniquum quod desideras, vt ad solutionem per officium procuratoris compellantur. Nam si quæstio aliqua refertur, id concedi non oportere, etiam ipse perspicis, C. eodem titulo.*

Probat etiam text *in l. etiam*, iuncta *l. eos*, ibi: *Apud Rectorem conuenit Prouinciæ, qui siue debitum confessi, siue negantes & conuicti fuerint condemnati, &c. cum latæ sententiæ captis pignoribus, ac distractis, secundum ea quæ sæpè constituta sunt, meruerint executionem, &c. C. de executione rei iudicatæ.*

Hanc etiam conclusionem, quod quando de- 11
bitum in eo non sit statu, † vt aduersus debitorem exigi queat via executiua, vt sit de eo cognoscendum coram suo Iudice Ordinario aliàs competente, & non coram executore executorialium aduersus suum creditorem expeditarum, probant Bald. mirabiliter *in dict. l. etiam*, per text. ibi *num. 3* cuius verba adduximus *in tract. de Regia protectione 4. part. cap. 8. num 253.* Glossa, Cynus, Barthol. & alij commenter DD. *in dict. l. 2. C. quando Fiscus vel priuatus.* Salicetus *in dict. l. etiam*, Speculator *in titulo, de primo Decreto. §. restat. num. 4 & 6.* Angelus *in l. à Diuo Pio. § si quoque*, in principio, vbi etiam Immola *col. 1. vers. Hæc vera. ff. de re iudicata*, & cum Immola, Alexandro, Paulo, & Ias. *in dict. §. si quoque*, probat Parladorus *lib. 2. rerum quotidianar. cap. fin. 5. part. §. 3. num. 45.* Petrus

Sucr.

Surd. *cons.* 4 *num.* 1. *à principio*, *& per totum*, qui post Bald. & Salicetum *in dict. l. etiam*, sub *nu*[illegible], † hoc casu, executorem excedere, cùm
12 dicatur velle facere executionem in re aliena, & non in re creditoris condemnati, nec per eum possessa: quam quæstionem cum altius accuratè examinauimus validissimis fundamentis, *in tract. de Regia protectione, dict. cap.* 8. *à num.* 147. *cum multis seqq.* in præsenti omittimus, assumentes dumtaxat ex illis, quæ nostro huic instituto vrgere magis videbantur, ad illum locum præ cæteris te remittimus, concludendo, quod quoties debitum non sit in statu executiuo, causa debitoris creditoris condemnati per executoriales Rotales debeat omnino remitti per Senatum Ordinario (cuius prima instantia isto casu læsa reperitur, in contrauentionem Concilij Tridentini) vt coram eo via Ordinaria, & actione personali debitor vincatur, vt hactenus probatum remanet.

Ex identitate rationis idipsum erit generali-
13 ter inferendum, † & prædicandum de cunctis tertiis oppositoribus ad executorialium in Romana Curia legitimè obtentarum executionem, in quibus non veniunt comprehensi, quibusque res iudicata in Rota, alióve Tribunali superioti Ecclesiastico obtenta non officit, de quo abundè videbis *in tract. de Regia protectione*, 4. *p. cap.* 8. *per totum*, *& cap.* 9. *per totum*, ac etiam *cap.* 3. *à principio.*

Ex quo enim adhuc non sunt conuenti, nec
14 citati, † nec condemnati, res acta inter alios, aliis non prodest, nec nocet *toto titulo*, *C. res inter alios acta*, sequitur quod ad hoc vt possint exequi; debeat præcedere iudicium, & conuentio: aliter verò cum eis lis erit omnino initianda, Innocentius *in cap. super eo*, *quod metus causa.* Felinus *in cap. quod consultationem*, *n.* 16. *de re iudicata.* Ruinus *cons.* 78. *num.* 1. *& 2. lib.* 5. Capicius *decis.* 1. *n.* 23. Rolandus à Valle *cons.* 43. *num.* 3. *lib.* 1. Antonius Gabriel. *commun. concluf. lib.* 2. *titul. de appellationib. conclus.* 4. *num.* 2. Gratianus *discept. forens. cap.* 333. *num.* 2. *tom.* 2. & per Felinum, & Ruinum idem notat Marquesan. *in tract. de commissionib. lib.* 1. *cap.* 24. *num.* 72. *& seqq.* probat etiam Castellus à Bobadilla *in Politica lib.* 2. *cap.* 21. *sub num.* 69. dicens, quod executor attentare non debet; nam cum ille, cui hoc nouum grauamen infert, nondum sit (vt requiritur) condemnatus, nec in executorialibus comprehensus, nouo iudicio aduersus eum erit agendum, *l. à Diuo Pio.* §. *si super rebus*, ibi: *Si fortè iure Ordinario cœperit ab eo res peti*, *ff. de re iudicata.*

Aliàs enim foret incipere contra illum ab
15 executione, † minimè præcedente iudicio & condemnatione contra notissimas iuris regulas, de quo in iis terminis est text. *in l.* 1. *C. de executione rei iudicatæ*, cuius singularia verba sunt: *Nimis prosperè Iudex pignora Marcellæ capi, aut distrahi iussit ante rem iudicatam; priùs est ergo, seruato ordine actionem aduersus eam dirigas, & causa cognita sententiam accipias, &c.* text. etiam *in l. si vix nulla sententia præcessisset. ff. de re iudicata.*

Et quod sit cum hoc tertio (cui res iudicata
16 inter alios non officit) lis initianda, † & à principio tractanda, probant Scaccia *de appellationib. quæst.* 17. *limitat.* 6. *membr.* 4. *num.* 50. *& n.* 72. per Couarru. & sub *num.* 114. Vestrius *in praxi Romanæ Curiæ lib.* 8. *cap. fin.* post princip. *ex l. cum quæritur. ff. de executione rei iudicatæ*, *l. fin. C. si per vim vel alio modo*; optimè Paulus Castrens. *cons.* 67. *viso quodam lib.* 1. *per totum*, quem referens sequitur Cardinal. Tuschus *pract. concluf. tom.* 3. *litt. E. concluf.* 472. *num.* 38. & melius *concluf.* 483. *num.* 4. optimè per Aluarum Valascum *consultation.* 55. *num.* 10. *ad fin. tom.* 1. & hallucinauit Maresscotus *variar. resolut. lib.* 1. *cap.* 86. *num.* 43. abundè hoc tractauimus *in tract. de Regia protectione*, 4. *part. cap.* 3. *à num.* 65. *vsque ad num.* 72. *& cap.* 8. *à num.* 84. vbi latius videbis. Igitur necessariò infertur, quod si cum hoc tertio oppositore cui res iudicata inter alios obtenta, & tractata non officit, lis sit à prin- 17
cipio initianda, per necessariam consequentiam concludendum erit, vt coram suo iudice competenti sit mouenda, & in prima instantia tractanda, quia actor debet sequi forum rei, ex iuribus vulgaribus, aliàs locus erit decreto remissionis Senatus in executionem Concilij Trident. *in dict. cap. causæ omnes.*

Pro quo facit ineuitabile fundamentum, nam
18 acta & res iudicata à pari procedunt, † quia cui non officiunt acta processus, nec res iudicata officit, plurimos citauimus suprà hac 2. *part. c.* 13. *à num.* 9. *vers. Quod quidem penitùs*, *&c.*

Imò acta fortiora sunt, quia possunt nocere,
19 † & tamen res iudicata ex eisdem nullatenus, quia puta cum aliquo simul fuerunt tractata, & lis mota, ipse tamen in sententia contra alios omissus sit, & non condemnatus, nec de eo facta mentio in sententia, cui propterea hæc non officit, iuxta quæ per Nos latè *de Regia protectione*, 4. *p. c.* 8. *à principio*, & est tex. *in l. non idcirco*, 44. *ff. de iudiciis*, quam pluribus Doctoribus & fundamentis exornauimus hac 2. *p. cap.* 13. *à num.* 21. *cum seqq. vers. Quorum omnium suprà dictorum*, *&c.*

Sed sic est, quod actis, & lite adhuc inter
20 alios pendentibus, † si tertius comparet pro suo iure independenti à iure partium litigantium, in tantum sit cum illo tertio lis initianda à principio, eò quòd eidem lis pendens, & eius acta non nocent, nec tangunt; vt nec teneatur pari passu, & simul suam litem cum iam pendente prosequi & tractare, sed seorsum & separatim vti iudicium, & instantia verè diuersa, vt per text. *in l. is à quo. ff. de rei vendicat. & l. pen. ff. de petition. hæreditat.* latissimè post Couarru. Franchis, Cancerium, Barbosam, Gaillium, Marium Giurbam, & alios penè innumerabiles, plurimásque Rotæ decisiones diximus hac 2. *part. cap.* 13. *per totum*, vbi etiam, quod istius tertij causa sit initianda coram suo Ordinatio,
21 remittenda per Senatum † ad quem abundantissimum locum te libenter remittimus. Igitur à fortiori idipsum erit repetendum in tertio hoc oppositore comparente lite iam finita, & re iudicata iam inter alios expedita, vt cum illo sit seorsum, & separatim causa initianda, eo quod eum non afficiunt nec nocent vllo modo inter alios gesta.

Quare per necessariam consequentiam venit
22 affirmandum, & concludendum, vt coram suo Iudice Ordinario sit conueniendus, & causa à principio per suos iuris tramites tractanda, & ad id obtinendum erit Decretum Senatus, ne in hac prima instantia ius Ordinarij percutiatur, prout abundè comprobauimus *in dict. cap.* 13.

à princip. quæ omnia ibidem accuratè cumulata casui præsenti applicanda sunt, & repetenda: ac insuper mirè conducunt, quæ de tertio legitimo contradictore executionis litterarum Apostolicarum, vt illam impediat, & eius causa in via Ordinaria sit coram Ordinario tractanda, & per Senatum remittenda: de quibus amplissimè diximus infrà hac 2. *part. cap fin. in* 2. conclusionis comprobatione *à num.* 50. *cum sequentibus*, vsque ad finem, *vers. Quantum attinet ad secundam conclusionem, &c.* Vbi varia exempla videbis ex Rotæ decisionibus, & Doctorum plurium assertionibus.

Vnum tamen animaduertere debes, quod licèt hæc acta executoris † tangant iustitiæ re-
23 scripta, & propterea videbantur retinenda in Senatu, iuxta ea, quæ latè diximus alibi hac 2. *part. cap.* 16. *per totum*; tamen aliud in hoc casu erit affirmandum, & in sibi similibus; etenim cum sola tertij causa dumtaxat remitti-
24 tur per Senatum Ordinario, † & ipsi executori remanent executoriales ad prosequutionem executionis contra alios in eisdem condemnatos, & comprehensos, illi executori tradendæ, & nullatenus retinendæ, quia ex eis fundat victor suum ius executiuum, & alia non eget probatione contra condemnatos, & comprehensos, iuxta quæ latè diximus, & probauimus *in dict. cap.* 26. quo sic debes limitare secundam conclusionem ibi adductam, & exactè comprobatam à ratione cessante, prout ibidem similiter eandem limitauimus *à num.* 53. quæ limitatio extendenda erit ad alias similes com-
25 missiones † iustitiæ contra plures impetratas, quoties aliquorum causa Ordinario per Senatum remittitur, aliorum verò remissio denegetur, eò quòd horum respectu minimè reperiatur percussa prima Ordinarij instantia, atque ideo impetranti sunt litteræ huiusmodi executoriales, etiam iustitiæ tradendæ, vt contra hos causam suam prosequi valeat coram suo Iudice Delegato ex rationibus de quibus latiùs *in dict. c.* 26. in vtroque distinctionis membro.

CAPVT XXIX.

Semel ad Rotam legitimè deuoluta causa, in qua vel infirmando, vel confirmando Ordinarij sententiam, suam tulit, an executoriales indè ortæ percutere dicantur primam instantiam Ordinarij in iudicio executiuo, ita vt debeant eidem per Senatum remitti.

SVMMARIVM.

Executoriales, an sint expediendæ à Iudice, ad quem, vel à Iudice à quo, valdè controuersum inter DD num. 1.

Iudici, qui vltimam sententiam tulit infirmando, aut confirmando priores pertinet executio, & executorialium expeditio. n. 2.

Index appellationis, non Ordinarius, exequitur suam sententiam merentem executionem, n. 3.

Siue infirmauerit, siue confirmauerit, aut mutauerit priores sententias, num. 4.

Executio expeditur à Iudice, qui sententiam executiuam tulit, non ab alio, nisi ad eius commissionem, num 5.

Non agitur ex prima sententia, sed ex vltima confirmante, aut infirmante, n. 6.

Sententiæ primæ effectus appellatione extinguitur, num 7.

Actio ex prima sententia extincta est per appellationem, num. 8.

Actio iudicati ex prima sententia orta, ideò extinguitur, quia appellatio reducit acta ad statum litis contestationis, n 9.

Ex sententia confirmante, non ex confirmata agitur, num 10.

Delegatus a Principe qui vltimam sententiam tulit, eam exequitur, & executoriales expedit, num. 11.

Continentia causæ diuidi nequit, n. 12.

Vnius causæ ad seipsam magna est continentia, num. 13.

Tam in principali negotio, quàm in alio ab eo originem trahente, num. 14.

Iurisdictionem, qui præoccupauit in cognoscendo, præoccupat in exequendo, n. 15.

Ad Iudicem secularem, vbi competens est ad cognoscendum de causa Clerici, pertinet executio, realis non personalis, n. 16.

Antoninus Diana Summista contrarium inaduertenter tenens contra Authorem, carpitur, num 17.

Executorialium expeditarum à superiore, cui legitimè deuoluta fuit causa, remissio non fit per Senatum Ordinario, quia eius prima instantia percussa non dicitur, n. 18.

Nisi in duobus casibus in quibus limitationem patitur Regula generalis, à num. 19.

Actio iudicati licet ex vltima sententia nascatur, mouenda erit coram Iudice Rei Ordinario competente, secus officium Iudicis, n. 20.

Actio iudicati in factum potest intentari coram Ordinario, ac etiam coram Iudice appellationis, num. 21.

Actio iudicati tunc intentari valet coram Iudice appellationis, si ibidem condemnatus reperiatur, num. 23.

Iudex appellationis in territorio Ordinarij habet iurisdictionem causatiuè ob deuolutionem legitimè factam, non aliter, n. 34.

Iudex appellationis est competens in actione iudicati orta ex quasi contractu in suo foro celebrato, num. 25.

Forum quis sortitur ratione quasi contractus sicut ratione contractus, n. 26.

Iudex appellationis simul dicitur competens in actione iudicati, ratione quasi contractus, n. 27.

Iudex loci contractus, aut quasi contractus non habet iurisdictionem contra quasi contrahentem non repertum in suo districtu, n. 28.

Causa condemnati conuenti ex actione iudicati coram Iudice appellationis, non tamen reperti illic, remittitur Ordinario per Senatum, n. 29.

Secus si in districtu Iudicis appellationis tempore conuentionis ex actione iudicati fuerit repertus, num. 30.

Stylus tamen vniuersalis adest in contrarium, & attendendus in hac disputatione, ibid.

Sententia Ordinarij à qua fuit appellatum, si tacitè, aut expresse transierit in rem iudicatam, ab eo, non à Iudice appellationis erit exequenda, num. 31.

Quod

Quod procedit quando tacitè vel expressè fuerit appellationi renuntiatum, vel appellans acquieuerit sententiæ, vel hæc fuerit à partibus approbata, ibidem, & num. 32.

Item quando condemnatus inter terminum non appellauit, quia Iudex Ordinarius suam sententiam exequitur, non superior, n. 33.

Ordinarius suam sententiam exequitur, quæ per desertionem in iudicatum transiit, n. 34.

Iurisdictione caret superior ob desertam appellationem, num. 35.

Etiam si superior ob desertionem subsequutam confirmauerit sententiam Ordinarij, n. 36.

Executionis causam Ordinario remittit Senatus, quando tacitè vel expressè transiuit in rem iudicatam, num. 37.

Causa executionis quando est remittenda Ordinario, executoriales legitimè expeditæ per Iudicem appellationis tradendæ sunt parti, vt illis coram Ordinario vtatur, n. 38.

At secus quando sententia Ordinarij ex aliquo accidenti transiuit in rem iudicatam, quia tunc cum ad ipsum pertineat executio, ita & executoriales expedire, quod si fecerit superior, executoriales istius retinentur in Senatu tanquam nulliter, & sine iurisdictione fabricatæ, & causa simpliciter sit Ordinario remissio, n. 39.

1 CONTROVERTITVR valdè inter nostri iuris professores, an superior ad quem semel causa † deuoluta, suam protulit sententiam vltimam transactam in rem iudicatam, possit illam exequi, & executoriales expedire; vel an ad primum Iudicem Ordinarium executionis causa deuoluatur, vt per Bart. & alios *in l. à Diuo Pio.*, §. *sententiam*, *ff. de re iudicata*, Angelus *in l. tale pactum*, §. *qui prouocauit*, *ff. de pactis*, vbi *num.* 17. sex opiniones diuersas recenset, Abb. & Immol. *in cap. pastoralis*, §. *præterea*, *de officio Delegati*, adeò vt hanc resolutionem Cæsarea decisione indigere afferat Angelus *dict. num.* 17.

Sed omissis omnibus, illa erit firmanda conclusio ab omnibus crebrius receptior, vt ad iudicem appellationis, qui suam sententiam tu-
2 lit † vltimam infirmando, vel confirmando priores; spectet rei iudicatæ executio, executorialium expeditio, ex hac ratione prima, quia ex sententia confirmante, non ex confirmata agitur. Ita glossa *in l. furti*, §. 1. *in verb. Prouocationis*, & ibi Fulgosius, *ff. de infam. & in l. Chirographis in glos. penult. ff. de administrat. tutor. & in l. eos à principio*, *C. de appellationibus*, & tenent omnes *in l. si quis priore*, *ff. ad Trebellianum*, *& in l. 1. ff. de re indicat.* Gloss. & Doctores *in cap. pastoralis*, §. 1. *de officio Delegati*, *& in cap. coram dilecto eod. tit.* & est text. in Authent. *si quis litigantium*, *C. de Episcopali audiencia*, *& in l. 2. versic. A die confirmationis*, *C. de vsuris rei iudicatæ*, Ioan. Monach. & Archidiacon. *in cap. Romana*, vbi etiam Ioan. Andreas, *num.* 16. *de appellationib. in* 6. Angelus *in l. cum specialis*, *n.* 4. (vbi dicit esse casum) *C. de iudiciis*, *& in dict. l. tale pactum*, §. *qui prouocauit*, *& cons.* 162. *n.* 1. Baldus *in dict.* §. *qui prouocauit in prima lectura*, *n.* 4. *&* 5. Bart. *in l. fin.* per text. ibi, *num.* 3. *C. de iudiciis*, *& in l. eos*, §. 1. *Cod. de appellationibus*, *& in l. præcipimus*, *vers. Officiis*, & ibi Angelus, *num.* 4. vbi inquit esse casum rotundum, *C. eodem tit.* Philippus Franchus *in dict. cap. Romana*, § *fin. num.* 3. *vers. Aliquando sententia diffinitiua*, *de appellationibus in* 6. *& in cap. ex ratione*, *versiculo*, *Sexto quæro*, *eodem titulo*, Abbas *in dict. cap. pastoralis*, §. *præterea*, *num.* 6. *vers. Quando sententia confirmatur*, *de officio Delegati*, & ibi etiam Immola post longam disputationem, *num.* 16. & Barbacia sub *num.* 32. Lanfrancus *in cap. quoniam contra titulo de interlocutor. num.* 135. *versiculo quæro subsequenter*, *de probationibus*, latè prosequitur eandem sententiam tenens Laurentius Silua, *consil.* 5. *num.* 7. *&* 8. Guido Papæ *decis.* 476. *num.* 43. Minsingerius *singular. obseruation. centuria* 4. *obseruat.* 94. Bartol. Blaer. *in l. diffamari*, *capitul.* 11. *num.* 55. Afinius *in praxi iudic.* §. 31. *capitul.* 7. Maranta *in speculo*, *in vltimo actu iudicial. part.* 6. *num.* 6. Et hanc opinionem communem dicunt Philippus Franchus *in dict. capitul. Romana*, §. *final. num.* 3. Abbas *in dict.* § *præterea*, *num.* 6. Afinius *vbi proximè* ex eisdem, & Iason. *in l.* 1. *num.* 11. *ff. de re indicata*, & ex eo Bellacomba *lib.* 7. *Syntagma. commun. opinion. tit.* 21. *de appellationibus*, *num.* 42. & magis communem dicit Alexander. *in dict. l. à Diuo Pio*, *num.* 20. *in fin. de re iudicat.*

Eandem etiam opinionem, quod † Iudex 3
appellationis, non Iudex primus Ordinarius debet suam sententiam vltimam executioni mittere, quando eam meretur, sequutus Barthol. communiter receptam dicit Vectrius *in praxi lib.* 8. *cap. vltim. sub num.* 9. *vers. Sed dicet*, Mandosius *in formulis commmission. in commission.* 23. *executor. in verbo*, *Præfacto R. D. Auditori*, *fol.* 126. post quos etiam de communi testatur Sigismundus Scaccia *de appellationib. quæst.* 11. *art.* 7. *à num.* 162. qui post Rebuffum *in tractatu de sententia execut. art.* 7. *glos.* 7. *num.* 5. *tom.* 1 *fol.* 364. firmat, quod quando Iudex appellationis cognouit de appellatione, † & confirmauit, vel in- 4
firmauit sententiam, vel aliquid immutauit, vt tunc ad eum, non ad alium spectet executio, & eam sententiam sequitur, loquendo de Rota, Flaminius Cartarius *in decis.* 10. *num.* 1. vbi magis communem firmat.

Et quod ab eo Iudice ad quem, qui sententiam tulit, † sit expedienda executio non ab aljo, 5
nisi ad eius litteras & commissionem per text. *in dict. l. properandum*, §. *sin autem reus*, *C. de iudiciis*, *& l. à Diuo Pio*, §. *sententiam Romæ*, *ff. de re iudicata*, Mascatellum *de appellationibus* 1. *part. glossa demandatur*, *num.* 25. Morlam *in emporio iuris*, *tit. de iurisdict. omnium iudicum*, *quæst.* 20. Rodericum Suarez *in l. post rem iudicatam*, *quæst.* 5. *ff. de re iudic.* Bot. *cons.* 86. *n.* 4. *&* 20. Nizol. *alleg.* 36. *num.* 16. tenet Marius Giurba *decis.* 96. *num.* 3. Petr. Barbos. *in l. diuortio*, 8. §. *si vir. num.* 51. *ad finem*, *ff. solut. matrim.* eandem opinionem etiam tenet Petrus Surdus post alios *in cons.* 204. *num.* 1. *& seqq.* & eandem sequutus est Rota, vt per Alexand. Ludouis. *decis.* 545. *num.* 1. quæ quidem communiter practicatur apud omnia Tribunalia Ecclesiastica, & temporalia, à qua nullatenus iam erit recedendam.

Huius resolutionis prima est ratio, quia non 6
agitur ex prima sententia, † sed ex vltima etiam confirmante, quem reddunt Doctores omnes in principio citati, *num.* 2. Quia primæ sententiæ effectus † appellatione extinctus est, *l.* 1. *in* 7
fin.

fin. ff. ad Senatus Consultum Turpillianum. Et ideò primus Iudex Ordinarius suam sententiam
8 † exequi non potest, cùm actio, & cæteri effectus ex ea extincti sint, vt inquiunt Doctores hactenus allegati, & præsertim Alexander. *in dict. l. 1. in principio, ff. de re iudica.* Petrus Barbosa *in dict. l. 8. §. si vir, num. 51. ad finem,* Flaminius Carharius *in decis. 10. num. 4. & 5.* Vbi cum Alexandro hanc rationem fulsit ex eo,
9 quod actio iudicati prioris sententiæ;† ex eo extinguitur, quia appellatio rem ad eum statum reducit, quo tempore litis contestationis in causa principali reperiebatur, *l. ita demum, Cod. de procuratoribus, & in l. ab executione, §. 1. ff. de appellationibus,* cum aliis, vt cum Roberto Lanceloto *in tractatu de attentatis 2. part. capitul. 11. de attentis, appellation. pendent. in præfation. num. 120.* Sed tempore litis contestatæ hæc actio iudicati non competebat, nec poterat; ergo idem post appellationem; & sic concludunt omnes non primum Iudicem Ordinarium, sed Iudicem qui vltimam sententiam tulit, seu aliam executionem merentem, illam exequi
10 debere, † & eandem etiam rationem, quod agatur ex sententia confirmante, non ex confirmata; probant in his terminis Papiensis *in practicar. in forma appellation. ad fin. in glossa. causis & rationibus sub num. 2. fol. 426.* Franch. *in cap. ex ratione 8. column. ante penult. in fin. numer. 98. de appellationibus,* Cassiador. *decis. 13. habuerat, num. 3. de rescriptis, fol. 269.* Vestrius *in praxi, lib. 8. capitul. vltimo, sub numer. 9.* Et Sigismund. Scaccia *in tractat. de appellation. quæst. 11. articulo 7. sub num. 82. versiculo ratio est.*

Qui *num. 163.* post Barthol. doctrinam, Man-
11 dosium, & alios, † hanc conclusionem extendit ad Iudicem Delegatum Principis, qui si vltimam sententiam dixerit in gradu appellationis; illam potest exequi, & executoriales licitè expedire firmant.

12 Secunda fundamentalis ratio est, † ne continentia causæ diuidatur, ex *l. nulli, C. de iudiciis,* quam reddunt Muscatellus, Moria, Ni-
13 zol. & alij citati, per Marium Giurbam *in decis. 96. num. 3.* Magna enim est vnius † causæ ad seipsam continentia, vt dicit Cynnus *in l. prorsus, Cod. de iudiciis,* quod procedere vo-
14 luere Doctores, † nedum in principali negotio, sed in alio etiam ab eodem originem trahente, Felinus *in capitul. ex tenore, num. 19. de rescriptis,* Baldus *in capitul. 1. column. final. de controuers. inuestitur.* Polidorus Ripa *observation. 140. num. 2. & 3.* Cauagn. *ad decretum Montisferr. 22. §. 2. num. 3.* Fachineus *controuers. iudic. lib. 11. cap. 7. fol. 75.* Riminaldus Senior. *cons. 320. num. 20. vol. 2.* Marius Giurba *decis. 23. num. 1.*

Et ideò ex hac ratione si prima sententia in
15 eo sit statu, † quæ exequi possit, ad illum pertinet Iudicem, qui iurisdictionem præoccupauit, quia continentia causæ diuidi non debet, tam respectu cognitionis, quàm executionis; etenim iurisdictionem qui præoccupauit in cognoscendo, præoccupasse intelligitur in exequendo, Sebastianus Sapia *in l. cum quædam puella, num. 18. ff. de iurisdiction. omnium iud. repetit. vol. 1.* Petrus Surdus *consil. 132. num. 22.* Giurba *dict. decis. 23. num. 2.* quæ faciunt ad ea, quæ exactissimè adduximus *in tractatu de Regia protectione, 4. part. cap. 14. à num. 89. cum pluribus seqq.* vbi abundè post longam disputationem resoluimus, † ad Iudicem secularem, vbi competens sit cognoscere de causa Clerici, pertineat executio realis, non personalis, quam opinionem validissimis fundamentis fulciuimus; quæ nec attendens, nec aliqua pro sua opinione considerans, sed ex capite clausis oculis † nostram contradixit nouiter Summista ille Antonius Diana *resol. moral. 3. p. tract. de immunit. Ecclesiast. resol. 4.* Quem nunc vlterius non carpimus, alibi eundem iuris principia docebimus, ne audacter, temerèque contra tot fundamenta iuris ineuitabilia, tantorúmque Doctorum veram doctrinam quos ibidem citauimus, vlterius præcipitetur, tractent fabrilia fabri, & ne mittant falcem in messem alienam. 16 17

Ex quibus quidem resoluendum † erit, quod regulariter, quoties semel deuoluta fuerit ad Rotam, aliúmve Iudicem superiorem Ecclesiasticum causa, ipse libere & legitimè poterit suæ sententiæ (si aliàs de iure executionem mereatur) executoriales expedire, & exequi condemnatum absque eo, quod prima instantia Ordinarij percussa dicatur, nec ad hunc per Senatum fiet executorialium harum remissio. 18

Hæc nostra vera resolutiò duas patitur limi- 19
tationes, † in quibus executoriales istas Ordinario per Senatum remittendas esse, vt de executione cognoscat, erit insuper affirmandum: attenta iuris subtilitate non tamen stylo contrario, de quo inferiùs *num. 30. in fin.* Sed pro disputandi ratione;

Prima limitatio sit, quando coram Iudice su- 20
periore ex sua sententia † fuit executio petita non officio Iudicis; sed intentata fuit actio iudicati, quia cùm ista sit omnino mouenda coram Iudice rei quomodolibet competente ipsius, cõtra quem competit, Barth. *in l. à Diuo Pio, §. sententiam, ff. de re iudic.* sequutus à Cuma. & Alex. ibidem Bald. *in l. 2. col. 2. C. de execution. rei iudicatæ, & in l. Argentarium, ff. de iudiciis,* Angelus *in l. 4. §. conuentione, ff. de re iudicata,* Butrius *in cap. postulasti ad finem de foro competenti,* Petrus Surdus plenè *in consil. 204. num. 8.* Castrensis *in l. 4. §. ait prætor, ff. de re iudicata,* Muscatellus *de appellationibus 1. part. gloss. demandatur, num. 25.* Marius Giurba *decis. 96. sub num. 3. & num. 4. & 5.*

Qui tamen omnes licet † concludant com- 21
petentem rei condemnati dici non solùm primus Iudex Ordinarius, verùm & etiam ille vltimus appellationis, qui vltimam sententiam tulit, & propterea posse dictam actionem intentari coram Iudice Ordinario, & coram Iudice superiori condemnante, vt & vlterius probant post Franchum Sigismundus Scaccia *in tractatu de appellationibus, quæst. 11. articul. 7. sub num. 165. versicul. Restringi secundò,* in hac: *Restringe secundò declarando vt procedat, quando pro executione sententiæ imploratur officium Iudicis, quod ex sententia producitur, & habet paratam executionem; secus si intentaretur actio iudicati, vel in factum, quæ oritur ex sententia, quia isto casu poterit intentari etiam coram Iudice, à quo, cum possit intentari coram quolibet Iudice Ordinario, sicut & quælibet alia actio,* Franchus *in capitul. 3. Romana, §. final, sub numer. 1. versiculo, Limita tamen, de appellationibus in 6. &c.* Dixit etiam Rota, &

22 per † Alexandr. Ludouis. *decis.* 545. *num.* 1. *&* 2. in hæc: *Et sententia non fuit ab ipso Vicelegato, sed à quodam Iosepho Suarez lata, vnde ab ipso, non ab alio debebat executioni demandari, cap. quoad consultationem de re iudicat. l. properandum, §. sin autem, Cod. eodem titul.* Doctores *in leg. à Diuo Pio, §. sententiam*, vbi Iasson. *num.* 3. *ff. de re iudicata*, cum aliis per Surdum *consil.* 204. *num.* 1. quod procedit, si fuit petita executio officio Iudicis nobili, licet secus, si esset intentata actio in factum, seu rei iudicatæ, quæ potest coram quolibet alio Iudice intentari, *leg. final, in fin. Cod. de præscriptionibus, longi tempor.* Felinus *in cap. postulasti, num.* 11. *de foro competenti*, Surdus *ibi. numer.* 7. *&c.*

Tamen parumper subsistendum; etenim licet
23 quando intentatur † actio iudicati & in factum competens Iudex etiam dicatur superior, qui sententiam tulit, vt probant ipsi omnes Doctores, hoc videtur intelligendum, quando reus condemnatus, contra quem ea actio intentatur, in loco superioris repetitur: explicabor libenter, est quippe Iudex appellationis in hac actione Iudex competens, non quia sit ordinarius rei condemnati, † nam is iurisdictionem habet
24 in territorio Ordinarij ligatam, quæ nec fortitur effectum, nisi appellatione mediante, & coram ipso legitimè introducta, Glossa *in cap. Pastoralis, de officio Ordinarij*, Guido Papæ *decis.* 436. Amatis *decis.* 33. *num.* 7. *&* 8. Berretus *consil.* 17. *num.* 15. Cartarius *decis.* 68. *num.* 29. Petrus Surdus *consil.* 57. *num.* 18. Natta *consil.* 82. *& consil.* 580. *num.* 5. & super deuolutis Ancharran. *consil.* 36. Afflictis *decis.* 155. Caualcan. *decis.* 25. *num.* 6. *part.* 1. Surdus *decis.* 266. *num.* 11. *& decis.* 147. *num.* 2. Bertazolus *consil.* 254. *n.* 10. Berotus *consil.* 120. *num.* 8. *volumin.* 3. & est in his terminis iurisdictionis Ecclesiasticæ textus expressus *in cap. causæ omnes* 20. *sess.* 24. *de reformatione, cap.* 20. & Nos passim id diximus in discursu huius 2. *part.*

Sed dicitur Iudex competens iste Iudex su-
25 perior eo, quod tunc agitur † ex quasi contractu celebrato in iudicio, & qui oritur ex ipsa sententia, *l.* 3. *§. idem scribit, ff. de peculio.* & per consequens propter forum quem fortitur ex ipso quasi contractu conuenitur, *leg.* 3. *§. idem rescribit, ff. de peculio.* Et quod ratione quasi contractus, sicut & ratione contractus
26 fortiatur quis forum, est textus expressus *in l. hæres absens* 19. *§.* 1. *ff. de iudiciis*, & ibidem latissimè plura congerens Petrus Barbosa *à num.* 1. *per totum, §. cui consonat. leg.* 32. *titul.* 2. *part.* 3.
27 Et ideò is Iudex appellationis † competens simul dicetur, vt probant ex hoc fundamento Salicetus *in l. eos, num.* 8. *in fin. & num.* 9. *Cod. de appellat.* Castrensis *in leg.* 4. *§. ait Prætor. ff. de re iudicata*, Muscatellus *dict. glossa demandatur, num.* 25. & prius agnouit Cinnus *in dict. l. eos*, sequuntur Bo gior. *in ritibus Ciciliæ* 132 *post annum, vbi firm.* & Mota *num.* 17. Marius Giurba, qui melius explicat *in decis.* 96. *num.* 5. *cum duobus sequentibus.*

28 Igitur hanc doctrinam imitantes, † si in loco Iudicis superioris non reperiatur reus condemnatus, in quem dirigitur actio in factum, tunc cum ibi conuenire nequit, quia tunc fortitur quis forum loci contractus, aut quasi contractus, si ibi, non aliter reperiatur, *l. hæres absens, ff. de iudiciis, cap.* 1. *§. contrahentes de foro competenti, lib.* 6. plurimos Doctores ad id citauimus hac 2. *part. cap.* 5. *§.* 3. *& cap.* 27. *à n.* 14. *& sequentibus, vers. Quibus tamen & aliis non obstantibus*, per totum caput.

Sequitur, quod si in loco superioris, reus condemnatus † non fuerit repertus, non pote- 29
rit ibidem conueniri actione in factum ex re iudicata, cùm superior ipse careat iurisdictione, & in eo cesset iurisdictionis competentia, vnde fit quod si executoriales expedierit, & exequatur reum; debeant istæ omnino per Senatum, reo recurrente, tradi parti, vt illis coram Ordinario vtatur in prima huius actionis instantia, qui originaliter, naturaliterque Iudex est competens. At verò si tempore deductæ actionis in factum in iudicio superioris †. præsens in loco 30
sit reus conuentus, legitimè poterit ibidem exequi, quia tunc pariter Iudex est competens ex hactenus relatis Doctoribus, nec ob id offendi dicitur prima instantia Ordinarij, cum Concilium Tridentinum *in dict cap. causæ omnes*, non excluserit modos legitimos, quibus de iure quis fortitur forum alienum, vt latiùs deduximus *in dict. cap* 5. *per totum.* Subtilis est & legitimus discursus iste de quo *à num.* 19. Sed nihilominus difficille erit admitti in praxi, cum stylus vniuersalis contrarium obseruet, cui standum erit indistinctè, siue condemnatus ibidem reperiatur, siue non.

Secunda limitatio erit ad prædictam regulam generalem † à principio *huius cap.* latè compro- 31
batam, vt non procedat quando prima sententia transierit in rem iudicatam, eo quod expressè vel tacitè fuerit appellationi renuntiatum, vt de expressa, quando scilicet partes in sententia consentiunt, & ab illis fuerit confirmata & ap-
probata, vt tunc † non Iudex appellationis, sed 32
Ordinarius inferior, qui eam tulit, illam exequatur, firmant Bartol. *in dict. l. à Diuo Pio sub num.* 15. ibi: *Quandoque pars sua sponte, ff. de re iudicata, l. præcipimus, §. officiis, sub num.* 2. *C. de appellationib.* Vestrius *in praxi Roman. Curiæ, lib.* 8. *cap. vltim. sub num.* 9. *vers. Sed dices, fol.* 267. sequitur Scaccia *de appellationibus, quæst.* 11. *artic.* 7. *num.* 165. & Rebuffus *in tract. de executione sententiæ, artic.* 7. *glossa* 9. *sub num.* 6. *fol.* 364. Qui duo vltimi etiam loquuntur, quando appellans acquieuit sententiæ, aut renuntiauit suæ appellationi.

Per confirmationem tacitam tunc continget,
† quando condemnatus intra terminum non 33
appellauit, quia tunc Iudex qui sententiam tulit, illam exequitur, Franchus *in cap. Romana, §. fin. num.* 3. *vers. Aliquando prima sententia, de appellationibus in* 6. Rebuffus *in tractatu de sententia execution. articul.* 7. *glossa* 9. *vers. Sed dices*, Vestrius *dict. lib.* 8. *cap. vltimo, sub num.* 6. Mandosius *in formula commission.* 23. *executor. in verbo, Ob non prosequutionem, & in verbo, Præfato R. D. auditori, folio* 125. *&* 126. Scaccia *de appellationibus, dict. q.* 11. *articul.* 7. *n.* 166.

Item etiam quando interiecta appellatio de-
serta remansit; nam Iudex, † qui eam tulit infe- 34
rior, illam exequitur, cum transierit in rem iudicatam, Felin. *in c. ex part.* 12. *el* 2. *n.* 9. *de rescriptis*, Franch. *in c. ex ratione, n.* 95. *vers. Sexto quæritur, deserta appellatione, de appellationibus*, Rebuff. *dict. art* 7. *glos.* 9. *n.* 7. Mandosius *in formulis commissionum. in commis.* 23. *executor. in verbo, Ob non prosecutiio*

secutionem, fol. 125. pract. Papien. *in forma appellation. à sentent. diffinit. glossa in causis & rationibus, sub num.* 3. *fol.* 476. Vestrius *dict. lib.* 8. *cap. vltim. num.* 9. *versicul. Sed dicet*, latè explicat, & extendit Sigismundus Scaccia vbi proximè, *à num.* 167. *cum seqq.*

Et est ratio, quia ob desertam appellationem † Iudex superior iurisdictione caret, *l. vltim. C. de tempor. appellation. l. si quando, C. eodem titulo*, quam in proposito reddunt Baldus & alij *in l. si contra, C. de appellationib.* Baldus *in Authentic. si quis litigantium, C. de Episcopali audientia.* Abb. *in cap. pastoralis, §. præterea, de officio Delegati, & in cap. cum Ecclesia de appellationibus*, Minsinger. *singular. observation. centur* 4. *observat.* 94 observat Asini. *in pract. dict. cap.* 7. §. 1. Blater. *in l. diffamari, c.* 11. *n.* 55. Flaminius Cartharius *in decis.* 10. *num.* 7. *cum sequentibus.* Vbi extendit, etiam si ob desertionem † Iudex appellationis confirmauerit sententiam inferioris Ordinarij, quia caret iurisdictione, & satis ob desertionem sit à iure confirmata, Scaccia vbi proximè, *n.* 170.

Ex quibus sequitur manifestè, quod cum in his casibus superior † careat iurisdictione, & inferiori Ordinario competat sententiæ tacitè, vel expressè approbatæ per partem, aut partes executio: si superior illam intentauerit, causa executionis ad Ordinarium erit remittenda per Senatum, ex latiùs hactenus comprobatis.

Circa has duas limitationes vnum notabile aduertas, † & quoad primam stando in meris & rigorosi iuris terminis, iuxta quod fundauimus illam *à num.* 23. satis peracutè & dempto stylo, qui est in contrarium, vt agnouimus sup. *num.* 30. Eo igitur in casu, quado diximus causam executionis debere per Senatum remitti Ordinario, tunc simul tradendæ sunt parti executoriales, vt illis coram eo vtatur, quoniam cum ad Iudicem appellationis legitimè fuerit causa deuoluta, & ipse sententiam in rem iudicatam translatam tulerit, ad ipsum pertinet executoriales expedire, vt illis pars vtatur siue officio Iudicis, siue actione in factum ex Doctoribus *à principio cap.* citatis, & idcirco sunt parti tradendæ, quoniam hæ executoriales sunt instrumentum rei iudicatæ legitimè expeditæ, & eam probant ex his quæ abundè diximus *de Regia protection. 4 part. cap.* 1. *per totum.* Ac ideò necessariæ sunt ad proponendam, & prosequendam executionem coram Ordinario, iuxta quæ nos latissimè hac 2. *p. cap.* 26. *à principio*; quo etiam probauimus litteras, ex quibus oritur probatio iuris partis, ei esse tradendas, vt coram Ordinario eis vtatur, provt in hoc casu ibidem secundam resolutionem limitauimus.

At secus in casu huius secundæ limitationis, de qua *à num.* 31. dicendum erit, † quoniam quando tacitè, aut expressè pars acquieuit sententiæ inferioris, nulla fuit superiori deuoluta iurisdictio, sed ad inferiorem redacta, vt exequi possit suam sententiam solus, & ex ea executoriales per consequens expedire ad eundem effectum; quare cum superior in prædicto casu expederit executoriales, retinendæ erunt in Senatu, remissa causa executionis Ordinario; quia cum superior iurisdictione caruerit, acta à se gesta nulla omnia iudicantur, vt latè diximus *in d. cap.* 26. *à n.* 33. *& seqq. vers. Ad iustificationem iam, &c.* Et propterea omnino inutilia ad effectum executionis remissæ Ordinario, quia nullam faciunt probationem, nec fidem in iudicio, nec extra, iuxta quæ comprobauimus *in d. cap.* 26. *à n.* 34. *& seqq. in* 2. *concluss per totam*, vsque ad capituli finem, ad quod te remitto pro pluribus huic resolutioni validè necessariis.

CAPVT XXX.

De signatura propriæ manus Sanctissimi, & quales litteras, quave forma ipse subscribat, & quot à signatura per *concessum*, necnon per *annulum Piscatoris* differat.

SVMMARIVM.

Subscriptionis formula, qua signantur singulæ litteræ Apostolicæ, siue per Sanctissimum, siue per alios, ignotæ sunt, etiam per Doctissimos in partibus Hispaniæ degentes, necessariæ tamen penitùs recursus Regij cognitioni, *n.* 1.

Supplicationes omnes, quæ per Datariam expediuntur subscribuntur manu Sanctissimi, *n.* 2.

Supplicatio omnis duas continet partes. Prima continet quod petitur; secunda absolutionem ab excommunicatione ad effectum dumtaxat consequendi gratiam, & clausulas non obstantes, n. 3.

Supplicatio porrigitur Datario, & remittitur à quibusdam qua apponitur summarium contentorum referendum Sanctissimo per Datarium tempore subscriptionis, *n.* 4.

Subscriptionem apponit Papa in eodem papyro supplicationis, *num.* 5.

Subscriptio omnis siue per Papam, siue per alios quoslibet in supplicationibus apposita dicitur signatura, *ibid.*

Subscriptio Sanctissimi apponitur per fiat cum prima littera nominis proprij, quod Papa habebat ante creationem, non postea assumpti iuxta morem Romanæ Ecclesiæ, *n.* 6.

S. D. N. Vrbanus VIII. hac ætate feliciter Ecclesiam vniuersalem gubernans laudatur, *n.* 7.

Vrbanus VIII ante creationem nominabatur Maphæus, & subscribit supplicationem per Fiat. M. cum prima littera nominis proprij sua propria manu, & littera, *n.* 8.

Supplicationis secundam partem quomodo subscribat Papa, & quo in loco eiusdem, *n.* 9.

Supplicatio continens materiam iustitiæ, & contentiosæ iurisdictionis, qua formula per Sanctissimum subscribatur, *n.* 10.

Subscriptione per placet vtitur Sanctissimus in commissionibus, quibus rectè conuenit, *n.* 11.

Subscripta supplicatio per Sanctissimum ad quos officiales transmittatur, vt denique Bullæ super ea fabricentur, *n.* 12.

Data gratiæ non attenditur, nec expeditionis litterarum, sed data parua, vbi vtraque data concurrit ad aliquem effectum inter aliquos, *n.* 13.

Quod & latius explicatur vt sub data parua expediuntur litteræ, *ibid.*

Flaminius Parisius refertur attestans de signatura supplicationis propria manu Sanctissimi, & de eius praxi num, 14.

Supplicationis primam partem qua formula subscribat Sanctissimus, *n.* 15.

De efficacia verbi, Fiat, quo in subscriptione supplicationis vtitur Papa, & qua ratione per Fiat subscribat, num.16.

Signatura per Fiat solus vtitur Papa, n.17.

Signatura per Fiat aliis latior est, & potentior, num.18.

Et vt fauorabilior aliis signaturis præfertur, n.19.

Supplicationes subscribit Papa vt plurimum in sua Camera præsente Datario aliquando in plena signatura, num.20.

Supplicationes subscribit Papa propria manu, & cum prima littera sui nominis proprij, litteras verò desuper explicatas nullatenus, imò in eis apponitur nomen assumptum in creatione. & quare, num.21. & sequentibus.

Supplicationes subscribit Sanctissimus propria manu, & nomine proprio, quia facit actum personalem, & actionem propriam à sua voluntate, & animo pendentem, n.22.

Litteræ fabricantur ab officialibus Sedis Apostolicæ, cuius virtute officia gerunt, & ideò nomen Pontificatus apponunt, n.23.

Anastasij Germonij ratio huius diuersitatis alia apponitur, num.24.

Signatura per concessum vtitur Prælatus habens facultatem à Papa, exceptis quæ immediatè expediuntur per Datarium, & quales hæ sunt, num.26.

Prælatus habet limitatam potestatem signanter signandi supplicationes ad beneficia certæ quantitatis, num.27.

Supplicationes cæteras omnes cuiuslibet generis subscribit Prælatus, cuius opera vtitur Papa ad exonerationem tantorum grauissimorum negociorum, num.28.

Prælatus habens à Papa facultatem signandi supplicationes, qua forma per concessum subscribat, num.29.

Et tam in prima supplicationis parte quam in secunda, ibidem.

Supplicationem impertinentem, & non dignam concessione, quando reiiciat Prælatus, n.30.

Praxim subscribendi supplicationes per concessum apponit Flaminius Parisius hîc relatus, n.31.

Papa vtitur signatura per Fiat, Prælatus verò per concessum, ibidem, & num.32.

In signatura gratiæ licet adsit differentia inter Papam, & Prælatum, in signandis supplicationibus iustitiæ, nulla, vel modica, n.33.

Super supplicationibus, siue à Papa subscriptis, siue à Prælato, habente Papæ facultatem litteræ & Bullæ, vno. & eodem modo pariter ab officialibus fabricantur, n.34.

Prælatus iuxta negotij grauitatem aliquas litteras defert Sanctissimo subscribendas, si adest iusta causa subscribit propria manu, 35.

Senatus Regius non admittit commissiones in prima instantia subscriptas per concessum, n.36.

Prælatus signans per concessum, licet dicat in præsentia D. N. Papæ, in Papæ præsentia nunquam subscribit, sed in domo sua, n.37.

Præsentia Papæ quam asserit Prælatus in sua signatura per concessum est ficta, n.38.

Concil. Trident. forma subscriptionis est personalissima, excludens omnem fictionem, & veritatem representatiuam, atque subscriptionem per æquipollens, num.39.

Cap. in constitutionis 25. quæst. 2. ponderatur pro illa præsentia ficta, qua in sua signatura per concessum vtitur Prælatus, n.40.

Signatura per Fiat, præfertur signaturæ per concessum, num.41.

Etsi signatura per concessum habeat prægnantiores, & priuilegiatiuas clausulas, n.42.

Potentia verbi, Fiat, præponitur cuilibet alij verbo præceptiuo, & voluntatem magis demonstrat, num.43.

Gratia per Fiat, præfertur gratiæ per concessum, quando sub eodem die vtraque sonet, ibid.

Prælatus habet facultatem subscribendi supplicationes ad beneficia, vt supponit Regula Cancellariæ, num.44.

Subscriptio per concessum in commissionibus auocatoriis in prima instantia non supplet defectum subscriptionis propria manu Sanctissimi, num.45.

Supplicationes super auocatione causarum in prima instantia, quando & quomodo per Datariam expediuntur, & quomodo rationalis causa comprobanda, num.46.

Sanctissimus difficillimè subscribit litteras auocatorias ab Ordinario, nisi iusta, & probata adsit causa, num.46.

Commissiones agitandas in Curia, & in partibus auocatorias in prima instantia diuersimodè subscribit Sanctissimus, n.48.

De signatura per annulum Piscatoris, & quæ litteræ per eum signentur, num.49.

Annulus Piscatoris, qua signa, & figuras habeat, num.50.

Sigillum qua signa habeat, vt illi fides detur, ibid. & num.51. & 52.

Litteræ annulo Piscatoris muniendæ plures simul deferuntur Sanctissimo in cuius præsentia sigillantur, num 53.

Per annulum Piscatoris non satisfit formæ personalissimæ subscriptionis propriæ manus Sanctissimi, num.54.

Per annuli Piscatoris munimen non satisfit Tridentino desideranti rationabilem causam in auocatoriis primæ instantiæ, n.55.

Litteræ tangentes iustitiam, seu commissionem cognoscuntur in cordulis canapi, n.56.

Litteræ principalis gratiæ cognoscuntur in cordulis sericis rubrei, croceique coloris, n.57.

Litteræ executoriæ gratiæ habent cordas Canapi, num.58.

Per plumbum sigillantur omnes Bullæ expeditæ per Cancellariam, aut Cameram, n.59.

In sigillo plumbeo quare apponitur facies Sancti Pauli ad dexteram, & Sancti Petri ad sinistram, num.90.

Plumbeum sigillum, quibus litteris circunscribitur, num.61.

Quæ litteræ Apostolicæ plumbentur, & quando plumbeum sigillum pendet ex cordulis sericis, aut ex cordulis canapi, n.62.

Plumbatæ postquam sunt litteræ, gratia dicitur perfecta, & ex ea agi potest, & possessio apprehendi, num.63. 64. & 65.

Commissiones causarum non valent nisi litteræ fuerint expeditæ, n.66.

Iurisdictio licet adquiratur à tempore Datæ ad eius tamen exercitium requiruntur litteræ; & earum præsentatio Delegato, n.67.

Per nullam signaturam, seu subscriptionem in litteris auocatoriis primæ instantiæ satisfieri formæ personalissimæ Concilij Tridentini, requirentis subscriptionem propriæ manus Sanctissimi, num.68.

SÆPISSIME

SÆPISSIME in discursu huius secundæ partis, & ferè in cunctis eiusdem capitulis de subscriptione propria manu Sanctissimi † in commissionibus apponenda, iuxta 1 formam Concilij Trident. *session. 24. de reformatione, capitul. 30. causæ omnes*, tractauimus; sed styli Romanæ Curiæ, & quomodo ipse subscribere soleat, plurimi etiam doctissimi in his partibus Hispaniæ sunt expertes; operæ propterea pretium duximus, hoc in loco praxim Curialem (non absque paruo labore à nobis tum ex longo, consuetóque cursu atque varia Rotæ decisionum, & Doctorum lectione, tum etiam ex continua peritissimorum Curialium communicatione, fidentissimáque relatione, adquisitam) inferenda fore, vt cunctis in hoc Regio Consilio Supremo versantibus nota sit deinceps, aliásque indigentes difficultates inde tractandas, & resoluendas, quæ valdè huic tecursui & vtiles, & necessariæ sunt, admodúmque obscuræ, & ab omnibus non ita facilè recognitæ, coguntur potiùs quotidie in plurimorum casuum occurentia mendicare.

Et licet ex Concil. Trident. *in cap. causæ omnes, session. 24. de reformation.* Subscriptio requiratur † pro forma in ipsomet rescripto vauo- 2 catorio primæ instantiæ, ita vt Senatus Regius nullo modo contentetur sola supplicatione subscripta (dubius de fide quarundam declarationum, quarum meminimus, & retulimus infra hoc *cap.* §. 2. *à num.* 8.) Sicuti intentius attentè examinauimus inferius *in* § *5. per totum*: tamen formam, & modum subscribendæ supplicationis (de qua Doctores tractant, & stylus Romanæ Curiæ obseruat) *hoc cap.* dilucidè discutiemus, vt illum applicare facilè quis possit ad subscriptionem rescripti, quæ in ipso apparere debet in Senatu, quo & ipsa supplicatio iuxta præfatum stylum subscribi consueuit.

Omnes igitur ferè supplicationes, quæ per Datariam expediuntur, subsignari, & subscribi assolent per propriam manum Sanctissimi, in hac forma. Fit supplicatio in vno folio papyri, 3 quæ habet † duas partes; in prima fit relatio eius, quod à Sanctissimo petitur, & supplicatur iuxta Mandosium *in Regula 19. Cancellariæ, quæst. 9. num. 2.* Anton. Augustin. *decis. 256. lib. 3.* Peregrin. *decis. 111.* Crescentius *decis. 209. lib. 1.* Omnes in manuscriptis; in secunda supplicationis parte petitur absolutio ab excommunicatione, ad effectum dumtaxat obtinendæ gratiæ petitæ in priori parte supplicationis, & simul mentionantur aliquæ clausulæ ordinariæ, nempè derogationes, & non obstantia, &c.

Quæ supplicatio porrigitur postea Domin. Datario Romani Pontificis, & reuidetur à quibusdam † officialibus deputatis, à quibus in 4 calce eiusdem supplicationis apponitur summarium eorum, quæ in prædicta supplicatione continentur, quod quidem summarium solet legi, & referri dumtaxat per Datarium Sanctissimo Domino N. Papæ, qui quidem tunc signat supplicationem in eodem papyro (quæ signatura dicitur subscriptio † propria manu San- 5 ctissimi,) sicut generaliter omnis subscriptio cuiuslibet Cardinalis Præfecti signaturæ siue gratiæ, siue iustitiæ, vel alterius Prælati hoc habentis in facultate sibi concessa per Papam litteras gratiæ, aut iustitiæ, dicitur signatura; vt notissimum est cunctis, & ex dicendis apparbit.

Quæ subscriptio ita efficitur propria manu Pontificis, *Fiat, vt petetur, M.* cum prima † littera dumtaxat nominis proprij Pontificis, 6 quòd nempè habebat ipse anteaquam ascenderet ad Sedem Pontificalem, & non nominis proprij, quod post electionem, & adorationem assumpsit, cùm mos sit notissimus Romanæ Ecclesiæ, vt Pontifex nouiter creatus mutet nomen propium, & aliud suo ex arbitro assumat, vt in exemplo Sanctissimi † Domini nostri Pa- 7 pæ Vrbani VIII. (qui hac nostra ætate tantis dotibus prudentiæ eminentissimæ, cunctísque notissimæ scientiæ, & sanctitatis ornatus Ecclesiam Sanctè, piéque & feliciter vniuersalem gubernat, & vtinam regeret per immensa secula) ante suam creationem † nomine proprio & 8 naturali, seu è fonte Baptismali nominabatur Mapheus, & appellatiuo cognomine Barberinus (Illustrissimæ admodum prosapiæ, quam vtinam per institutum nostrum nobis liceret longius extollere, & altius percantare) Igitur sic subscribit supplicationes prædictas, *Fiat vt petitur M.* cum sola prima littera prioris nominis proprij, quod (vt diximus) erat Mapheus, quod & affirmant Doctores mox citandi.

Et hoc modo prædicto signat seu subscribit sua propria manu, † & littera priorem suppli- 9 cationis gratiosæ partem, secundam verò ad marginem clausularum hoc modo simpliciter, *Fiat M.* dempta oratione, *vt petitur.*

Si autem supplicatio † contineat materiam 10 iustitiæ, atque contentiosæ iurisdictionis, diuersa vtitur signatura, seu subscriptione Sanctissimus hoc modo, *placet M.* motus propios autem, aliásve constitutiones Apostolicas, ita subscribit, *placet motu proprio M.* ita latè videre est per Ludouis. Gomez *in compendio vtriusque signaturæ*, posito in Regula *de non iudic. iuxta formam supplicationis sub quæst. 16. versiculo, Primò quia maior penitentiarius, &c. fol. mihi 147.* & in versiculo sequenti incipit, *& licet, &c.* & in versiculo, *Et si quæratur, quare potius † per* 11 *huiusmodi verbum placet, latè tractat & reddit iuridicam rationem, quod verbum placet conuenit commissionibus, &c.*

Et ista hæc subscripta supplicatio transmittitur ad officium datæ paruæ, † vbi præpositus 12 apponit in calce datam dici, & mensis, atque annum Pontificatus, inde supplicatio mittitur substitutis Reuerendissi. Datarij, vt iste apponat datam, vbi scribit, *Datum Romæ apud Sanct. Petrum, &c. anno. &c.* Hinc vadit ad Officialem de missis, qui aufert datam paruam, & summarium, & supplicatio mittitur ad registrum, quo registrata remanet, & aliis adhibitis stationibus, per abbreuiatores traditur parti, quæ faciet conficere minutam litterarum; & postmodum litteræ conficiuntur, & hæ litteræ plumbantur, & tandem registrantur, quarum vigore apprehendi potest possessio. Et nota aliter, quod vbi concurrit † competentia super datam & tempus 13 ad aliquem effectum inter littigantes, non accipitur data gratiæ, nec Data & tempus expeditionis litterarum: sic determinauit Rota, vt per Seraphinum *decision. 318. num. 1.* Et etiam quoad validitatem gratiæ tempus datæ attenditur, vt latè ipsa Rota per Seraphinum *decision. 341. num. 9. 13. & 21.* Et quod tempus

datæ non tempus expeditionis litterarum, nec etiam tempus supplicationis subscriptæ attenditur citato Augustino Barbosa & aliis asserit Don Ioannes del Castillo *in tractatu de tertiis, capitul.*41. *num.*62. *&* 63.

Sed nullus eorum agnouit huius doctrinæ mysterium, notum dumtaxat practicis, & versantibus in stylo Romanæ Curiæ, qui in partibus extra eam admodum occultus est: explicant tamen & singulariter Hieronymus Gabriel *in consil.*193 *à num.*1. *vsque ad num.*8. post Cassiador. *decis.*1. *&* 2. *de renunciation.* Rota per Cardinalem Paleotum *decis.*72. *in fine.* Clarius autem Gratianus *in disceptation. forens. tom.* 1. *cap.* 191. *à principio*, qui rectè asserunt datam (quæ sit attendenda) est illa parua data, quæ à Præposito paruæ datæ apponitur post iam subscriptam supplicationem à Papa, aliisve ministris hanc ab eo habentes facultatem signandæ supplicationis, ita vt nec tempus signatæ & subscriptæ supplicationis (quæ adhuc est) nec data & tempus quo litteræ desuper conficiuntur attenditur, sed tempus quo apponitur illa data parua, ita vt gratia signata præcedens (per quam in rei veritate concessio perficitur) signatur attenta ea die, qua parua data facta est, & apposita, ita vt non detur probatio in contrarium tanquam contra fictionem, aduersus quam probatio non admittitur; ideò reiiciuntur articuli tendentes ad probationem, quod gratia alia die facta sit, & omnia quæ post paruam datam gesta sunt, & quæ subsequuntur signaturam Papæ, retrotrahuntur ad diem, quo obtenta est parua data, & apposita, & perinde est ac si sub eadem die cuncta facta fuissent. Et licet multò post litteræ desuper conficiantur, hoc tempus (vt diximus) non attenditur, sed tempus datæ paruæ, sub qua litteræ ipsæ expediuntur, cui standum est iuxta ipsarum litterarum tenorem, & vsitatum Romanæ Curiæ stylum semper obseruatum, vt per Gratianum & alios Doctores *suprà* citatos videndum.

Nota etiam vnum in quo plerique decipiuntur, quod litteræ aliquando expediuntur, *sub datæ & ab anno Natiuitatis Domini*, aliquando verò *ab anno Incarnationis*, vt tempus prioris datæ incipiat currere *à* 25. *Decembris Incarnationis*, tamen annus incipit *à* 25. *Martij*, Rota *in decis.* 180. *à num.* 9. *&* 10. inter recollectas per Ludouis. Post. *post tractatum de manutentione.*

Superiorem igitur signaturæ praxim & stylum
14 (qui vulgarissimus † est apud omnes Curiales) tradit Mandosius *de infirmis resign quæst.*9. *num.*2. *& quæst.*17. *num.*9. Rebuffus *in praxi*, *tit. Bull. declar. num.*12. latiùs Flaminius Parisius *de resignation. benefic. lib.*8. *quæst* 7. *à num.*15. *cum sequentibus*, quem (vt de omnibus & singulis particulis notitia habeatur) referam ita loquentem: Supplicatio enim resignationis fit à Copistis in medietate vnius folij papyri, & postea porrigitur R. P. D. Datario, quæ reuidetur à quibusdam Officialibus deputatis, à quibus in
15 calce supplicationis † apponitur summarium contentorum in ea, quod solet legi vel referri per Datarium Sanctissimo D. N. qui signat supplicationem, *fiat vt petitur*, cum littera nominis proprij ante Pontificatum, *fiat vt petitur. A.* tempore Pauli III., *fiat vt petitur M.* tempore Marcelli II. *fiat vt petitur P.* tempore Pauli IV. &c. Hoc tempore Sixti V. cum vocaretur antea Felix, *fiat vt petitur F.* Et in margine clausularum signat, *Fiat*, *F.*

Postquam signata est supplicatio, iterum reuidetur ab Officialibus, & hi solent apponere in Calce, componat, si est reseruata pensio, aut fructus, & transmittitur ad officium datæ paruæ, cui officio Præpositus in calce ponit datam diei & mensis, ac annum Pontificatus: & postea datur officialibus præpositis super compositionibus, & ibi soluitur compositio (si materia hoc exigit) qua soluta, supplicatio mittitur subditutis Reuerend. Patris Datarij, qui illam porrigunt ipsi Datario, vt apponat datam, nam scribit, *Datum Romæ apud Sanctum Petrum, idibus, &c. anno* 6 & postea consignatur officiali de missis, à quo apponitur in Calce, *Missa die tali, cum manu Datarij M. data tempore Gregorij XIII. E. prodat hoc tempore*, nam est Cardinalis, ideò subscribit prodatur, & iste Officialis de missis aufert datam paruam, & summarium, & supplicatio mittitur ad registrum, & postquam est registrata, auscultatur à Magistris Registri, qui illam mittunt in Cancellariam ad Notarium Regentis Cancellariæ, vt eam distribuat inter Abbreuiatores; & Abbreuiator, cui contingit, illam dat partibus solutis quibusdam, & tunc pars vel partes faciunt conficere minutam litterarum, &c. Et postea expediuntur litteræ solutis consuetis, &c. Et illæ litteræ plumbantur, & registrantur, & harum vigore capitur possessio, &c. Hactenus Flaminius.

Qui quidem in eadem *quæst.*7. *n.*72. *& sequentibus*, iterum ita ait: † & hanc primam partem 16
supplicationis Papa signat, *Fiat vt petitur F.* & hoc modo signandi supplicationes Papam vti, omnes sciunt; nam ita obseruatum est ab antiquo tempore, vt etiam Deus Optimus Maximus in mundi creatione dixit, *Fiat lux*, *& facta est*, *Genes.*1. Ita eius Vicarius suam gratiam signat per *fiat*; ita Rebuffus *in praxi in* 2. *part. signat. num.*14. vbi *num.*16. dicit hoc verbum, *Fiat*, significare gratiam fieri de præsenti, iuxta illud Euangelij, *Fiat mihi secundùm verbum tuum*, & tradit in Rege Afflictis *decis.*253. Idcò statim perfecta est gratia, Calderinus communiter receptus *in cap. quisquis. de electione*. Felinus *in rubrica de constitution. column* 3. Selua *de beneficiis*, *part.* 3. *quæst.* 12. *post num.* 6. Rebuffus *in concordat. tit. de mandat. Apostolic.* §. 1. *in verbo, Item dispensat.* Et ita signat solus Papa, † vt 17
tradit Mandosius, *regul.*33. *de signatura per fiat, quæst.*2. *num.*3. Et ideò dicitur latior, fauorabilior, & potentior † signatura à Summo Pontifice, 18
Alexand. *consil.*195. *num.*10. *vers. Ad idem, lib.*2. Sarnet. *in compendio, vtriusque signaturæ, num.*70. Et præfertur aliis, † vt dicitur *in dict.* 19
regula, de non indicando iuxta formam supplicationis. In sua Camera præsente Datario, &c. Aliquando in plena signatura conuocatis, † & 20
præsentibus quibusdam Cardinalibus; & Referendariis statuta *die Martis*, vel *Sabbati.* Hactenus Flaminius Parisius. Quod & idem etiam firmat Ludouisus Gomez *in compendio vtriusque signaturæ*, posito *in regula de non indicando iuxta formam supplicationis*, *sub quæst.* 16. *vers. Legatus verò de Latere*; quam praxim amplè & clarè explicat etiam Mandosius super *regul.* 33. *de signatura per fiat & concessum*, *quæst.*2. *a principio.*

Sed

Sed circa hanc subscriptionis formam oritur
21 difficultas, † quare nempè ea vtatur Sanctissimus in supplicationibus subscribendo cum prima littera sui nominis proprij, attamen in Bullis, Breuibus, cæterisque expeditionibus vtatur nomine nouiter assumpto tempore creationis, in quibus quidem videmus nomine vti Pontificatus, à quo litteræ prædictæ sic initium assumunt, *Vrbanus Episcopus seruus seruorum Dei, &c.* quam difficultatem mouet ad longum Gomezius *in compendio vtriusque signature, vers. Sed his pulchrum dubium, fol. mihi* 145. à tergo, ibi: *Quare Papa in signatura supplicationum ponit primam litteram sui proprij nominis, in Bullis verò nomen Pontificatus*, vbi diuersitatis plures reddit rationes, inter quas secunda magis mihi consonat, quam ponit in versiculo, *Solutio Ideò nempè in supplicationibus signat,*
22 † *& subscribit nomine proprio & naturali, quia est actus naturalis, ac propria & personalis ipsius actio, & ex suo proprio animo, & voluntate dependens principaliter, & sic dicitur gratia: in Bullis autem, & litteris postmodum expeditis,*
23 † *non ita nec eas signat Sanctissimus sua propria manu, quia expediuntur per officiales Sedis Apostolicæ, ac propterea scribuntur & intitulantur nomine Pontificis, cuius virtute ipsi officiorum administrationem suscipiunt. Quia illæ litteræ respiciunt in principalis formalitatem, & probationem gratiæ pendentis ab animo intrinseco, & naturali personæ Pontificis* (vt latè diximus Nos suprà *capitul* 26. *à principio*) *& sic tunc Sedes Apostolica attendi debet, &c.* Hactenus Gomezij obseruatio, Anastasius Germonius (referens Gomezium) *in tractatu de indulgentiis Cardinal. §. Sixtus num.* 22. *in fin.* aliam reddit
24 † rationem, dicens hanc varietatem tituli, & nominis in supplicationibus, & in Bullis prouenire ex antiquo stylo de consuetudine Romanæ Curiæ, vt Historiæ concordes sint, cum Pontificatibus.

Secundo modo subscribuntur supplicationes,
25 per *concessum*, quæ quidem † subscriptio vulgo dicitur signatura per *concessum*, qua quidem signatura vtitur Cardinalis Præfectus signaturæ gratiæ, vel alius Prælatus ad id specialiter electus, & deputatus à Papa, à quo plenissimam habet potestatem, vt queat expedire,
26 † & subscribere omnes supplicationes exceptis iis, quæ per R. Datarium immediatè expediuntur per signaturam propriæ manus Sanctissimi, & illæ sunt præsertim, quoties impetrantur præbendæ, Dignitates, Episcoparus, & alia beneficia Ecclesiastica maiora, vt superius diximus, quæ excedunt certam summam; quia etiam iste Prælatus signaturæ per *concessum* habet facultatem in impetrationibus beneficiorum, vt expressè constat ex Regula Cancellariæ, *signatura per fiat præferatur alteri per concessum*, licet in istis habeat suam facultatem
27 † limitatam ad certam summam, vt clarè colligitur ex Alphonso Soto antiquo glossatore, *regul. Cancellariæ, vt in num.* 2. ibi: *Si vnus impetrat beneficium à Papa, & ipse signat prout consuenit facere*, fiat vt petitur: *Et ego impetro eadem die a Vicario Cancellario, vel ab alio, cui data est potestas signandi vsque ad certam quantitatem, putà Vicecancellario, per regulas Cancellariæ, vel alteri per Bullam, qui signat per* concessum vt petitur. *Aliæ verò cateræ supplicationes cum innumerabiles sint,* † *& occupationes Sanctissimi sint immensæ, & continuæ ad eiusdem exonerationem, & vt facilius consulatur partium sumptibus, & dilationibus, istius Præfecti aut Prælati vtitur industria & labore.* 28

Qui quidem Præfectus Cardinalis, vel Prælatus ad hoc specialiter † deputatus, vel potius 29
eius Officialis in dies recipit omnes prædictas supplicationes, & nocte illas tradit Prælato, quas perlegit, & subscribit hoc modo, *concessum vt petitur*, cum prima littera sui nominis proprij, ac etiam appellatiui & dignitatis, videlicet, *concessum vt petitur in præsentia D. N. Papæ P. Paulus Parisius*, & si is Cardinalis, *concessum vt petitur in præsentia D. N. Papæ P. Cardinalis Tranensis.* Et hæc subscriptio apponitur in prima parte supplicationis, eo loco vbi solet signare Papa, vt superius diximus. Ad marginem autem propè secundam partem supplicationis continentis absolutionem, & clausulas, ita subscribit; *concessum P. Paulus Cardinalis Parisius.*

Si autem supplicatio sit impertinens, & indigna concessione ob aliquod † *inconueniens, subscribit, reiicitur propter, &c.* Apponendo rationem 30
& causam reiectionis, de quo infrà, *n.* 35.

Hanc praxim ponit Flaminius Parisius *de resignation. benefic. lib.* 8. *tom.* 2. *quæst.* 7. *à num.* 25. in hæc: Aliquando † tamen supplicatio resi- 31
gnationis simplicis signatur à Cardinali Præfecto signaturæ gratiæ; nam postquam alius Referendarius appposuit manum in capite ipsius supplicationis, ipse Cardinalis signat in loco, vbi solet signare Papa, his verbis: *Concessum vt petitur in præsentia D. N. Papæ P. Paulus Cardinalis Parisius*, vel apponit manum Prælatus deputatus, vt infra dicetur, &c. Et iterum inferiùs ipse Flaminius *à num.* 79 *& sequentibus*, ita inquit: Aliquando verò supplicationes signantur per signaturam per *concessum*, qua vtitur Cardinalis Præfectus signaturæ gratiæ, vel alius Prælatus deputatus à Papa, hoc modo, *Concessum, vt petitur in præsentia D. N. Papæ P. Paulus Parisius, concessum vt petitur in præsentia D. N. Papæ B. Cardinalis Tramensis*, vel *concessum vt petitur in præsentia D. N. Papæ G. Bastonus.*

Quam etiam praxim seu stylum scripti etiam
† Ludouicus Gomez *in Regul. Cancellariæ de non iudicando iuxta formam supplicationis, in compendio vtriusque signaturæ, sub quæst.* 16 *vers. Secundus gradus est, fol. mihi* 146. in hæc: Secundus gradus est, quando Papa eas non signat, sed propter multiplices occupationes, earum signaturam alicui Cardinali, vel Prælato committit, tunc illi hodie in gratiosis, verbo *fiat*, non vtuntur, sicut Papa facit, sed istis verbis, videlicet, *concessum vt petitur*, vel, *concessum in forma in præsentia D. N. Papæ Cardinalis.* Et ista signatura vtitur Cardinalis in principalibus gratiis, sed in reformationibus non concernentibus nouam gratiam, sed dumtaxat aliquam qualitatem, & circunstantiam, non signat *concessum in præsentia D. N. Papæ*; sed dumtaxat *concessum I. Cardinalis, &c.* 32

Et iterum *ibidem in vers. Est benè verus, &c. in fin.* ita ait: Sit ergo † ista prima differentia 33
inter istas signaturas gratiæ, & iustitiæ, vt dixi: in gratiosis solus Papa vtitur verbo *fiat*; sed Cardinalis, vel Prælatus, quibus signaturam committit, verbo, *concessum vt petitur*, vtun-

tur, &c. Et paulò post *in vers. Et licèt quoad, &c.* in principio, ita scribit. Et licèt quoad signaturam gratiæ sit differentia in modo signandi inter Papam, & Cardinalem seu Prælatum, quibus Papa signaturam committit: tamen quoad signaturam iustitiæ nulla, aut modica est differentia inter signaturam Papæ, & Cardinalis, nisi in hoc, quia Papa signat supplicationes commissarias per verbum, *placet A.* sed Cardinalis signat sic: *Placet S. D. N. Papæ. N. Cardinalis, &c.* singulariter etiam de hac praxi tractat, & explicat Mandosius *in dict. regula 33. de signatu. per fiat, & per concessum, quæst. 12. à n. 1. cum sequentibus, & per totam*, vbi de subscriptione Papæ in prima parte supplicationis, & de eius subscriptione in secunda supplicationis parte, & quomodo in vtraque subscriptio apponatur, tam per Papam, quàm per Cardinalem, aliúmve deputatum à Papa ad subscribendum supplicationes, cuius signatura dicitur *per concessum*, latè explicat videndus.

Et postquam ab hoc Præfecto, seu Prælato sic
34 deputato subscriptæ † sunt supplicationes ad litterarum expeditionem per easdem stationes currunt, quales & subscriptæ per Papam, quia pariter eodē modo expediuntur, quo & supplicationes per Sanctissimum immediatè subscriptę, vt notat Flaminius Parisius vbi proximè, *n.* 27.

At vero quando iste Prælatus signaturæ per
35 *concessum* considerat grauitatem † alicuius negotij, putà quia in Hispania, vel in Sicilia non admitteretur commissio auocatoria in prima instantia per suam signaturam per *concessum* subscripta; obstante S. Concilij Trident. dispositione, pro forma requirentis personalissimam signaturam propriæ manus Sanctissimi, vt sæpè diximus, ipsam supplicationem refert Papæ, cum causæ, & rationis relatione; quam si legitimam Sanctissimus iudicat, propria manu supplicationem subscribit.

Etenim in Hispania apud hunc Supremum
36 Concilium Regium, † vbi vigilantissimè custoditur, & obseruatur S. Concil. Trid. nullatenus admittuntur subscriptiones hæ per *concessum*; tùm quoniam licèt ipse Præfectus, aut Prælatus deputatus à Papa dicat in sua subscriptione, *concessum vt petitur in præsentia D. N. Papæ*;
37 non ideo procedit, † quia in præsentia Sanctissimi hoc fiat, quia re vera in domo sua, vel in Palatio extra præsentiam Papæ semper subscribit, vt per Mandosium & Staphileum benè aduertit Flaminius Parisius, *de resignatione beneficior. tom. 2. lib. 8. q. 70. n. 80. & 81.* loquendo de hac signatura per *concessum*, in hæc: Et licèt hi signent extra præsentiam Papæ; tamen dicunt in præsentia, vt tradit Mandosius *in d. compendio vtriusque signaturæ.* Staphileus *de litteris gratiæ & iustitiæ, fol.* 171. iuxta primam impressionem, & hoc potest sustineri duabus rationibus, vt tradit Mandosius *in d. regula* 33. *signaturæ per fiat, q. 2. column. 2.* vt dicant in præsentia, quia signant in Palatio Papæ, vel in vrbe, vbi est Papa, *l. præsens, & l. sequent. ff. de procuratorib. l. absentem. ff. de verb. signific.* vel intel-
38 ligant de præsentia ficta, circa quam Princeps fingere potest, *l. si is qui pro emptor. ff. de vsucapionib.* Cardin. Paris. *cons.* 44. *n.* 8. *vol.* 4. vel quia hoc faciunt de mandato Papæ, licèt vsus posteà aliud obtinuit, & in supplicationibus quæ signantur per Cardinalem Præfectum signaturæ gratiæ, aut per Prælatum; priùs apponit manum vnus Referendarius gratiæ in capite in latere sinistro hoc modo, *A. Glorierius. G. Burgesius. L. Papius:* hæc Flaminius. Idem etiam firmat Ludouis. Gomezius *in regul. Cancellariæ de non indicando iuxta formam supplicationis, sub quæst. 16. in compendio vtriusque signaturæ, vers. Redeundo igitur, in fin.* ibi: Sed Cardinalis aut Prælatus habens signaturam hoc non facit, nisi domi.

Quare cum forma S. Concilij Trident. *in dict. cap. causæ omnes, de reformatione, session. 24.* † sit personalissima, requirens subscriptionem 39
seu signaturam propriæ manus Sanctissimi; non solùm omnem excludit fictionem; sed etiam omnem veritatem repræsentatiuam, & subscriptionem per æquipollens, aut substitutionem, prout latissimè comprobauimus suprà hac 2. *p. cap 6. vers. Quarta exceptio, à num. 14. cum multis sequentibus*, vsque ad *finem cap.* sequitur quod in supplicationibus auocatoriis causarum ab Ordinario in prima instantia non sufficiat signatura hæc per *concessum*, sicut nec alia quælibet, quæ non sit Sanctissimi.

Pro cuius signaturæ modo in illis verbis præ-
sentia D. N. Papæ, † potest ponderari text. *in* 40
cap. constitutionis, 25. quæst. 2. ibi: *Siue quæ scripto decreuimus, siue quæ in nostra præsentia videntur esse disposita*, ponderato verbo, *videntur*, quod denotat fictionem, & improprietatem ex vulgari axiomatè: quem text. licèt aliqui Doctores intelligant in dispositione Pontificis viuæ vocis Oraculo, vt per Ascanium Tamburinum *in tractatu de iure Abbatis & Prælat. tom. 1. disp. 16. quæst. 2. sub num. 2. vers. Notandum*, vbi de eius virtute & efficacia post Enriquez *lib. 7. de indulgentiis, cap. 24. num. 8.* Emanuel Sà *in summa, verb. gratia. num. 13.* Llamas 1. *part. method. cap. 7. §. 6.* Doctor Felicianus à Solis *in tract. de censib. cap. 15.* Laurent. de Peirinis *tom. 1 priuileg. sui ordin. minimo. in annotat. ad §. constit. 17. Iulij 2. num. 4.* tamen eam intelligentiam videntur excludere verba eiusdem text. ibi: *Siue quod in nostra præsentia videntur esse disposita*, quæ significant ab alio dispositā esse in præsentia ficta, iuxta verbum, *videntur*, nam per viuæ vocis oraculum dispositio ab ipso Sanctissimi ore immediatè procedit, non aliter, vt probant ipsi Doctores relati, atque ideo ad hanc præsentiam fictam in signatura per *concessum* videtur referri ille text. & ideo has litteras in signatura per *concessum* expeditas, vel retinet, vel remittit Senatus Ordinario iuxta mirabilem distinctionem validè comprobatam, de qua suprà hac 2. *part. cap. 26.*

Tum etiam, quia litteræ expeditæ in signa-
tura per *concessum* licèt magnam † habeant au- 41
thoritatem; non tamen adæquantur litteris expeditis per *fiat*, hoc est super supplicatione signata & subscripta propria manu Sanctissimi, vt patet ex *regula Cancellariæ 29. de signata per fiat*, quæ est 31. *Innocentij VIII. & XXXIII. Pauli V.* ibi: *Item voluit idem Dominus noster, quod concurrentibus eadem die super quocumque* † 42
beneficio per fiat, & per concessum *signaturæ, ex his* per fiat, *etiam* vt petitur *habens, alteri* per concessum *etiam motu proprio habenti præferatur, etiamsi in illa per* concessum *prægnantioris, & quantumlibet præuilegiatiuæ essent clausulæ, &c.* probant hoc discrimen multis quæstionibus resolutis,

ſolutis, Mandoſius *ſuper eadem regula in quæſt.* 1. *& ſequentibus*, vbi plurimas difficultates reſoluit, latè etiam Flaminius Pariſius *de reſignat. benefic. tom.* 2. *lib.* 8. *quæſt.* 7. *à num* 83. *cum ſeqq.* vbi quod ſignatura per *fiat* præfertur ſignaturæ per *conceſſum*, quoties duæ ſupplicationes reperiuntur ſignatæ, quarum vna eſſet per *fiat*, altera per *conceſſum*, quia per ſignaturam per *fiat* ſubſcribit ſolus Papa, vt tradit Mandoſius *in regula Cancellariæ* 33. *de ſignatura per fiat q.* 2. *num.* 3. Flaminius *vbi proximè*, *num.* 76 *& n.* 77. dicit, quod propterea ſubſcriptio & ſignatura per *fiat* eſt latior, fauorabilior, & potentior alia qualibet ſignatura, poſt Alexandrum *conſ.* 195. *à ſummo poſt*, *num.* 10. *verſ. Ad idem*, *lib.* 2. Sarner. *in compendio vtriuſque ſignaturæ*, *num.* 70.

43 necnon potentia, †verbi, *fiat*, præponitur cuicumque alteri verbo præceptiuo, ſeu demonſtratiuo, aut inductiuo, & voluntatem magis deliberatam & præciſam oſtendit, provt annotat Flaminius Pariſius *dict. quæſt.* 7. *num.* 84.

Et idem per eandem *regulam Cancellariæ* 33. firmant Hieronymus Gonçalez *in regula* 8. *de menſibus.* §. 3. *proœmiali. num.* 318. *&* 319. dicens, gratiam per *fiat*, ſub eadem die præferendam fore gratiæ per *conceſſum* etiam ex motu proprio, ex Caſſiadoro *deciſ.* 14. *de præbendis*, dicente hoc procedere etiamſi obtinens ex gratia per *conceſſum* poſſideat, quia etiam tunc eidem præfertur prouiſus per ſignaturam *fiat*, ſequitur Mandoſius *in dict. regula* 33. *quæſt.* 4. *num.* 1. *& per totam.* Rebuffus *de pacificis poſſeſſoribus*, *ſub num.* 300. *ante fin. verſ. Vltimo ſi is qui habuit per conceſſum*, *&c.* & per Rebuffum, & Caſſiadorum. idem tenet Ioan. à Chochier *in comment. ad dictam regul.* 33. *num.* 16. & Alphonſus à Soto antiquus gloſſator *in eadem regula* 33. aliàs 31. *num.* 2. in hæc inquit: Si vnus imperat beneficium à Papa, & ipſe ſignat, provt conſueuit facere, *fiat vt petitur*, & ego impetro eadem die à Vicecancellario, vel ab alio, cui data eſt poteſtas ſignandi vſque ad certam quantitatem, putà Vicecancellario per regulas Cancellariæ, vel alteri per Bullam: qui ſignat per *conceſſum vt petitur*, *&c.* Tunc ille præfe-

44 retur mihi, quia habet per *fiat*, *&c.* ex quibus *regula* 33. & Doctoribus citatis clarè patet, hanc facultatem ſignandi per *conceſſum* concedere Sanctiſſimum alicui Prælato à ſe electo, & deputato etiam in beneficiorum impetrationibus, ſicut & aliis ſupplicationibus, vt ſuprà annotauimus *num.* 25. *verſ. Secundò modo ſubſcribuntur*, *&c.*

Colligitur etiam noſtra reſolutio, & ſtylus

45 Senatus Supremi Regij, † dictans nullatenus adimpleri formam ſubſcriptionis propria manu Sanctiſſimi, ad auocandam cauſam in prima inſtantia ab Ordinario; quando ſubſcriptio ipſa expediatur in ſignatura per *conceſſum*, nec aliter per æquipollens, cum nullatenus ſit idem, licèt generaliter Præfectus, ſeu Prælatus ad ſubſcriptionem ſupplicationum per *conceſſum* habeat ampliſſimam poteſtatem; de quo abundè diximus, & probauimus hac 2. *part. cap.* 6. *à num.* 14. *cum multis ſeqq.*

Aliter etiam ſolent expediri hæ ſupplicatio-

46 nes auocatoriæ † cauſarum in prima inſtantia, provt perpendi ex relatione Doctoris Auguſtini Barboſæ (ſatis vbiuis cogniti, ex ſuis ſingularibus, multiſque commentariis in lucem editis, & edendis) vt quandoque etiam iſtæ ſupplicationes præſentantur in Dataria in manibus Subdatarij, vt ſubſcribantur propria manu Sanctiſſimi (provt certum eſt, vt omnis generis ſupplicationes, quæ per datariam expediuntur ad conſultationem Datarij, Sanctiſſimus illas ſubſcribit propria manu, & littera, ſicuti ad principium huius capitis annotauimus) & tunc Sub latarius prædictus facit citare partem intereſſe habentem, † ad dicendum quare non 47 debeat cauſa committi in prima inſtantia, & vt clarius pateat cauſa & ratio, qua ſe munit impetrans ſeu ſupplicans, vt Sanctiſſimus eam vrgentem, & legitimam arbitretur: quæ ſup- 48 plicatio cum contradictione partis, † & vtrarumque rationibus tranſmittitur ad Sanctiſſimum, qui quidem abſque prædictæ vrgentis cauſæ exiſtentia nullatenus permittit cauſas abſtrahi ab Ordinariis, neque partes extra ſuam Prouinciam cum tanto diſpendio, & ſumptibus litigare cogi, & quantum in hoc concedendo difficilem ſe reddat ſummus ipſe Eccleſiæ Paſtor, D. Auguſtinus Barboſa mihi atteſtatur, cùm etiam facta per eum maxima inſtantia, & importunitate pro cauſa cuiuſdam fratris ſui; numquam potuiſſe obtinere à Sanctiſſimo hanc ſignaturam propria manu, quia vbi non adeſt cauſa vrgens & iuſta, vult quod expediantur per ſignaturam gratiæ, aut iuſtitiæ; quod clarè patet ex iis, quæ ſcripſimus hac 2. *part. cap.* 6. *à num.* 14. *cum multis ſeqq.*

At ſi ratio & cauſa iuſta ſit, has commiſſio-

nes dupliciter ſignat; † nam in Romana Curia 49 commiſſas ita ſubſcribit, *placet M.* ſi autem extra Curiam ad partes commiſſio petatur; hoc modo ſubſcribit, *fiat M.* & hæc commiſſio tranſit per cæteros reuiſores, & regiſtratur in Dataria, atque poſtmodum traditur parti, vt expediat litteras, Bullas, aut Breue per officium minoris ſignaturæ, vt ſuperiùs latiùs dictum remanet.

Alia forma eſt ſignaturæ nempè per *annulum Piſcatoris*, † quo muniuntur Breuia, & litteræ 50 iuſtitiæ ſeu commiſſiones, quæ quidem diuerſimodè apponitur, provt mox videbimus, ſiquidem annulus Piſcatoris habet in parte ſuperiori † arma proſapiæ Papæ circumſcripta iis 51 litteris, *Vrbanus Octauus Romanus Pontifex:* Hæc enim ſolet continere ſigillum, vt ei fides adhibeatur; nam primò neceſſe eſt, quod habeat certam quandam impreſſionem, vt *in l.* §. *ſin autem ſocius*, ibi: *Sigillo impetrato. C. communia de manumiſſion.* vbi Baldus, in qua impreſſione debet eſſe imago Principis, vel arma Regis, aut ſigillantis, vel eiuſdem Principis imago, ſeu alicuius Sancti, ſicut in monera, *l. fin. de veter. numiſma poteſtat. lib.* 11. & dixit Baldus *in conſil.* 376. *caſus talis eſt*, *in* 3. *volum.* item debet continere characteres, † ſeu litteras circum- 52 ſcriptas, vt ſigillum Regis, vel aliàs litteras aptas, & conuenientes ſigillos, text. eſt *in cap. ſignificauit*, *de appellation.* & ibi Doctores & *in cap. inter dilectos*, *de fide inſtrumentor.* vbi Immola, & Abb. *num.* 4. *verſ. Nota quatuor*; atque debet continere nomen ſigillantis, *l. decernimus. C. de aquæ ductu. lib.* 11. facit *l. ad teſtium.* §. *ſignum. ff. de teſtam.* §. *poteſt*; vbi Ioan. Taber. *inſtit. eod. tit.* & declarat Innocent. *in dict. cap.* 2. *ſub num.* 3. & ibi Bald. *num.* 15. *de fide inſtrumentor.* Gloſ. *in dict. cap. inter dilectos*, *verb. dimidia.*

dia. Rebuffus *in tractatu nomination. quæst.* 10. *num.*25. *vers. Secundò quæro.* Abb. *in dict. cap. inter dilectos, num.*4. & ibi Felin. *num.* 5. Speculator. *in tit. de instrumento edito §. instrumentum, post num.*19. *& in tit. de procurat. §. ratione autem formæ, sub num.*1. Craueta *consil.*56. *num.* 6. Socinus Senior *cons.*258. *colum* 3. *volum.*2. Francis. March. *quæst.* 990. *num.* 25. Menochius *de arbitrariis iudic. casu* 113. *num.* 12. quem in eodem casu, per totum, & Mascardum *de probationib. conclus.*1308. *à num.*53. *cum seqq.* & Anton. Gabriel. *commun. conclus. tit. de præsumptionib. conclus.*4. videre poteris circa formam, & requisita sigilli, vt fidem faciat.

Et post litteras iam confectas, ex quibus pendent cordulæ Canapi, & eis affixum circulum
53 cereum, † quas litteras multas simul quidam Officialis adsportat coram Sanctissimo D. N. Papa, à quo immediatè accipit annulum (quem penes se semper obseruat ipse Pontifex) quo prædictus officialis sigillat & imprimit in cera pendente ex cordulis Canapi litteratum, coram eodem Sanctissimo, & eo præsente, qui quidem cùm innumerabiles penè sint litteræ huiusmodi; vix potest attendere, nec sibi referri quæ contineant singulæ litteræ prædictæ omnes: & ita hoc annulo piscatoris muniri breuia firmatur expressè in motu proprio Gregorij XIII. quem adduximus, & magis in specie copiosè tractauimus hunc articulum *in cap.*6. §. *vnico, per totum hac* 2. *part.* vbi videre poteris, qui clarè monstrat etiam coram Romano Pontifice litteras annulo muniri.

Sed cum ex hac signatura non adimpleatur forma Decreti *Concilij Tridentini in dict. cap. om-*
54 *nes causæ,* † cùm non sit subscriptio litteris scripta, nec propria manu Sanctissimi; deficit propterea formalis solemnitas requisita ad auocationem causarum ab Ordinario in prima instantia, quia est forma personalissima, provt de hoc copiosè diximus, multasq; & singularissimas doctrinas cumulantes suprà hac 2 *part. dict. cap. à num.* 14. *cum pluribus seqq.* vsque ad finem capitis, *&* §. 1. eiusdem *cap.* 6. quæ vlteriùs non repeto, cum ibidem abundè comprobetur discrimen hoc inter has duas signaturas per manum propriam Sanctissimi, & per *annulum Piscatoris*, respectu auocationis in prima instantia: tunc etiam qui adhuc in ista subscriptione per
55 annulum Piscatoris deficit illud aliud † requisitum desideratum à prædicto Tridentin. Decreto, nempè examen vrgentis & rationabilis causæ, quia, vt diximus, litteræ iam alibi expeditæ & confectæ veniuntur Sanctissimo, & ob multitudinem earum vix potest attendere ad id quod contineant, maximè tot, tantisque & continuis occupationibus, & quotidianis Audientiis, grauissimisque ex toto Orbe negotiis inuolutus, provt latiùs annotauimus plurimis comprobantes *in dict. cap.*6. §. *vnico, per totum.*

Et quod litteræ tangentes iustitiam seu commissionem executoris habeant pendentes cor-
56 dulas Canapi, † probat ex Flaminio Parisio *de resignat. lib* 8. *quæst.*7. *sub num.*187. & ex constitutione Pij V. *In Bullario*, adducta à Flaminio Parisio ibi. Nicolaus Garcia *de beneficiis,*6. *part. cap.*2. *sub num.* 4. dicens, quod in executionem litterarum gratiæ principalis in forma dignum, expediuntur aliæ duæ litteræ & ambæ cum cordis Canapi, directæ vnæ Ordinario, seu eius officiali, vt intra 30. *dies*, si repererit idoneum, conferat; alteræ viciniori, vt si negligens ille sit, conferat, & exequatur iste, & licèt Garcia non faciat mentionem aliquam de *annulo Piscatoris*; tamen quotidie experimur dictas litteras executoriales communitas esse.

Litteræ tamen principalis gratiæ semper habent cordulas sericas rubei, † croceíque coloris, 57
hoc est, *colorado, y pagiço*, & quando non expediuntur in forma dignum, quia examen, & collatio præcessit in Romana Curia; sed pro-executione earum nominatur, seu petitur per impetrantem Canonicus Ecclesiæ Cathedralis, vel alius in dignitate constitutus executor, & datur alia Bulla separata, & distincta sub eadem data, † quæ dicitur executoria, & habet cor- 58
dulas Canapi, vt firmat Nicolaus Garcia *dict.*6. *part. cap.* 2. & *num.* 3. limitat, nisi fiat expeditio per Cameram, quia tunc possunt poni gratiosa, & executoria simul in vna Bulla ex Hieronymo Paulo *in practica Cancellariæ in notabilibus super beneficiis reseruatis, vers. Nota quod in litteris.* & Rebuffo *in praxi, in forma, & declaratione nouæ prouisionis in* 4. & Paris. *de resignat. lib.*8. *quæst.*7. *sub num.*109. Mandosius ad Lapum *allegat.*127. *littera D.* vbi ponit formam.

Aliud insuper sigillum adest in Romana Curia, † quod est plumbeum, quo sigillantur om- 59
nes Bullæ expeditæ per Cancellariam, aut per Cameram, & in istius plumbei sigilli vno latere adsunt facies S. Petri, & facies Sancti Pauli, hic ad dexteram Crucis in medio eorum positæ, ille ad sinistram, iuxta rationem text. † *in cap.* 60
Beati Petrus, & Paulus, 37. 2. *quæst.*7. & de ratione huius prælationis tractant Francisc. Mauricius *in lib. de Sanctor. Apostol. Petri & Pauli imaginibus.* Barbos. *in collect. ad Decreta. lib.* 1. *tit.*33. *ad cap. solitæ, num.*8. Bellar. *de Rom. Pontifice, cap.* 27. Selba *de beneficiis*, 1. *p. quæst.* 5. *num.*71. Hieronymus Gonçalez *ad regul.*8. *glos.*1. *num.*37. & aliud sigilli latus litteris circunscribitur, quibus † legitur nomen Papæ, qui tunc 61
Dei Ecclesiam gubernat, non nomen proprium ante creationem, sed nomen Pontificatus post eam assumptum.

Sed Bullarum hæc plumbatio diuersimodè fit, † nam si litteræ sunt gratiosæ in cordulis 62
sericis crocei, rubríque coloris, affigitur sigillum plumbeum, at in Bullis expeditis in forma rigorosa, contentiosa & commissaria (quæ idem sunt) ex quibus pendent cordulæ Canapi, illis affigitur sigillum plumbeum, & in hoc distinguuntur, & cognoscuntur Bullæ gratiosæ, & Bullæ rigorosæ, contentiosæ, Commissariæ, necnon iustitiæ, in cordulis nempè sericis, aut Canapi, vt suprà diximus, & probant Marchesanus *de commissionib.*1. *part. tit. de commissionib. appellat. ab executo. breui. num.* 199. meliùs Petrus Gregorius *ad Decretales, tit. de rescriptis, lib.*1. *cap.* 43. *num.* 9. & experientia quotidiana docet.

Litteræ igitur postquam sunt plumbatæ, perfecta dicitur gratia, † & ex eis agere potest pars 63
in iudicio, & non antea, vt post alios probat Flaminius Parisius *de resignat. benefic. lib.*8. *q.* 2. *à num.*17. de praxi & stylo testatur in hæc: *Supplicatio enim postquam est signata à Summo Pontifice, ac reuisa, datur à Datario, & posteà mittitur ad registrum, deinde fit minuta, quare videtur per summistam, posteà scribatur littera,*

in

in quibus apponuntur manus aliquorum officialium ſolutis conſuetis : poſtremò in plumbo plumbantur, & tunc litteræ dicuntur expeditæ cum ſint in plumbo iuxta cap. licèt de crimine falſi, fuit reſolutum in vna Salmantina Parochialis de menſe Nouembr. 1539. coram Creſcent. teſte Sarnerio dict. quæſt. 1. num. 5. verſ. Eſt tamen regula de non iudicando iuxta formam ſupplicationis ; & poſtquam ſunt plumbatæ regiſtrantur, & dantur partibus, &c.

Et iterum ipſe Flaminius *lib. 2. quæſt. 25. n. 1.*
64 ibi : Pone quod † poſt ſignatam ſupplicationem litteræ expediantur in Cancellaria, & poſteà mittantur in officio vbi ſolet apponi plumbum, &c. An quando litteræ ſunt in plumbo dicantur expeditæ, de quo fuit dubitatum in Rota *de menſe Nouembr.* 1539. coram R. P. D. Marcello Creſcentio *in vna Salmantina Paro-*
65 *chialis*, † in qua fuit concluſum pro affirmatiua iuxta *cap. licèt, de crimine falſi.* Geminian. *in cap. ſicut, de præbendis, lib.* 6. Sarnet. *in q.* 1. *regula, de non iudicando iuxta formam ſupplicationis, colum.* 4. & ita ſeruari in praxi teſtatur Felinus *in cap. diligenti, in fin. de Simonia*; vndè cùm litteræ ſint expeditæ ; ſequitur poſſe fieri reſignationem iuxta ea quæ dicentur *in quæſt. ſequenti :* ex quo infertur, quod abſque dubio quis poteſt reſignare poſtquam Bullæ ſunt plumbatæ, & in hoc concordant omnes communiter, ac ita ſeruat ſtylus, &c.

Et iterum *lib.* 10. *quæſt.* 1. *num.* 34. ibi : Quæ litteræ tunc expeditæ dicuntur, cum ſunt plumbatæ plumbo Summi Pontificis pro tempore exiſtentis, vt fuit reſolutum in vna, &c. idem poſt alios probat Maſcard. *de probationibus, concluſ.* 1309. *ſub num.* 3.

Et generaliter etiam non valent aliæ commiſ-
66 ſiones cauſarum, † niſi litteræ fuerint ſuper eis expeditæ, vt probat Flaminius Pariſius ibidem *dict. quæſt.* 1. *num* 27. in hæc : Hinc non valent aliæ commiſſiones cauſarum, niſi litteris expeditis, vt per aliam regulam Cancellariæ cautum eſt, quam habes in ordine 26. *inter regulas S. D. N. Sixti V. &c.* Conſtans eſt etenim con-
67 cluſio, † vt licèt acquiratur iuriſdictio à tempore datæ commiſſionis, ad eius tamen exercitium omnino neceſſariæ ſunt litteræ originales, vel aliàs authenticatæ, & ante earum realem præſentationem iudex nulliter procedit ex defectu iuriſdictionis, vt latiſſimè diximus ſuprà hac 2. *part. cap.* 26. *verſ. Probatur deinde, quia imò à num.* 67. *cum ſeqq.*

Igitur concludendum erit, circa Prædicta,
68 quod per litteras iuſtitiæ, † & in forma commiſſaria quaſcumque & à quolibet Tribunali gratiæ, aut iuſtitiæ, quocumquevè præfecto, aut Prælato ſignatas, & expeditas non ſatisfieri formæ S. Concil. Trident. requirentis in huiuſmodi commiſſionibus, & auocationibus in prima inſtantia actum perſonaliſſimum Domini N. Papæ, & ſubſcriptionem propriæ manus eiuſdem Sanctiſſimi, vt latiùs de litteris & commiſſionibus expeditis per illa duo Tribunalia ampliſſima ſignaturæ gratiæ, & iuſtitiæ probauimus hac 2. *part. cap.* 6. *verſ. Quarta exceptio à num.* 14. cum multis ſequentib. vſque ad fin. cap. & iterum *in §. vnico, eiuſdem cap* 6.

Sed an ad euitandam in Senatu remiſſionem
69 cauſæ in prima inſtantia ſufficiat, † quod ſola ſupplicatio (qua auocatio petitur) ſubſcribatur à Sanctiſſimo iuxta aſſertas declarationes adductas ſuprà hac 2. *part. cap.* 6. *à n.* 44. vel perneceſſè ſit ipſummet reſcriptum ſubſcribendum propria manu Sanctiſſimi, iuxta Decretum *cap. cauſa omnes*, latiùs examinandum erit inferiùs hoc *cap.* 30. §. 5. *per totum.*

§. 1.

Et an ſub ipſa ſignatura manus Sanctiſſimi in gratia appoſita, ſimul ſubſcripta intelligatur commiſſio executionis in litteris lecta ?

SVMMARIVM.

Subſcriptione proriæ manus Sanctiſſimi in ſupplicatione appoſita, an comprehendatur commiſſio executoris in litteris poſtmodum expeditis lecta, num. 1. *& ſeqq.*

Commiſſio, & ſupplicatio inter ſe habentur, ſicut genus, & ſpecies, genus namque eſt ſupplicatio, & commiſſio ſub ſuo genere incluſa, n. 2.

Supplicatio continet meram gratiam, commiſſio ad eius executionem continet iuſtitiam, n. 3.

Habens ſignaturam per placet à Papa, an cenſeatur habere ſignaturam commiſſionum, n. 4.

Generalis diſpoſitio idem operatur quoad omnes ſpecies, quod ſpecialis quoad ſingulas, n. 5.

Commiſſio eſt acceſſoria ad gratiam principalem, num. 6.

Acceſſorium, ſiue tractetur de principali augendo confirmando, aut deſtruendo, ſequitur ſuum principale, num. 7.

Principali conceſſo intelligitur conceſſum, aut Delegatum acceſſorium, n. 8.

Vna determinatio reſpiciens plura determinabilia debet ea pariformiter determinare, n. 9.

Supplicatio habet duas partes, prima continet rem petitam, ſecunda abſolutionem, & non obſtantia, num. 10.

In ſupplicatione nullatenus continetur executoris petitio, num. 11.

Poſt ſupplicationem ſubſcriptam à Papa, hoc eſt, gratiam conceſſam, impetrans, ſi vult, petit executorem, & illi commiſſionem, n. 12.

Commiſſiones, ſiue ſubſcriptas à Papa, ſiue à Prælato habente ſpecialem facultatem ad id, diſtribuit Vicecancellarius, vel eius Regens, n. 13.

Et de forma diſtribuendi, num. 14.

Subſcribens contenta omnia in ſcriptura dumtaxat videtur approbare, num 15.

Subſcribens cenſetur propriè, & virtualiter omnia contenta in ſuperiori ſcriptura ſcribere, num 16.

Subſcriptio virtualiter continet quidquid in corpore ſcripturæ continetur, omniaque per ſubſcribentem approbantur, n. 17.

Subſcriptio cum qualitate, aut limitatione non operatur vltra eam, n. 18.

Subſcriptio, ſimpliciter relata ad ſcripturam, non comprehendit, quod in ea non apparet, nec continetur, num. 19.

Subſcriptio limitata limitatum producit effectum, ita vt in ſcriptura contenta, non limitata approbata intelligantur, n. 20.

Commiſſio, & conceſſio generalis regulatur à ſupplicatione, & petitione limitata, n. 21.

Conceſſio

Concessio licèt sit generalis restringitur ad limitationem petitionis, ibid.

Petitio licèt sit generalis restringitur ad concessionem limitatam, ibid.

Commissa causa nullitatis aduersus sententiam latam super vna re, non potest Delegatus super alia pronuntiare, num 22.

In commissione non lecta minimè intelliguntur concessa, num.23.

Signatura, non petitio attenditur, & quod commissum non legitur, dicitur esse neglectum, num.24.

Narrata, & petita restringuntur, & limitantur per concessionem, & signaturam, n.25.

Subscriptio generalis, & non limitata omnia in scriptura contenta comprehendit, nec singularis expressio singulorum necessaria est, n.26.

Subscriptio simplex, & generalis sufficit, n.27.

In commissione subscripta à Papa non limitata, omnia petita in supplicatione concessa intelliguntur, num.28.

Responsio simplex concedit omnia petita, quæ non sunt cancellata, num.29.

Clausula (iustitiam facias prout de iure) addita per Regentem Cancellariæ non facit commissionem redactam ad terminos iuris, n.30.

Clausula (iustitiam faciat) addita per Regentem, quid operatur, num.31.

Commissio per supplicationem, simpliciter subscriptam à Papa in prima instantia comprehendit, quidquid in supplicatione non lacerata continetur, num 32.

Subscriptionem non extendi ad ea, quæ in scriptura non leguntur determinauit Rota, n.33.

Subscriptio restricta ad superius expressa vltra non operatur, num.34.

Si vna pars supplicationis fuit admissa tantum, cætera in ea contenta censentur resecta, & reprobata, ibid.

Sub supplicationis subscriptione nullatenus comprehenditur commissio, & executoris ad gratiam seorsum, & postea datio, n.35.

Commissio petita a Sanctissimo per supplicationem postulatur, quæ etiam dicitur supplicatio, n.36.

Supplicatio est nomen genericum comprehendens sub se omnes supplicationis species, n.37.

Commissio, & executoris datio gratiæ tunc illi est accessoria, postquam fuit concessa, non antea, num.38.

Subscriptio propriæ manus, in supplicatione ad rem petitam apposita, non influit, nec determinat executoris dationem in supplicatione non contentam, nec petitam, quia illam non respicit, num.39.

Subscriptio supplicationis rei petitæ in Senatu non attenditur, si executoris commissio, seorsum data, propria manu Sanctissimi non sit subscripta, quominus Ordinario causa remittatur, si eius prima percutiatur instantia, n.40.

QVIBVS si ex hoc capite (quæ vtilissima sunt, & quotidiana in hoc Senatu Supremo) præcognitis, † ad quinque singulariſſimas quæstiones valde necessarias in hac materia deueniendum erit per quinque §§. distributas: & sit prior, an sub signatura, & subscriptione propriæ manus Sanctissimi in supplicatione apposita, comprehensa dicatur commissio executoris in litteris postmodum expeditis lecta. 1

Et pro parte affirmatiua plura vrgent, † nam commissio & supplicatio inter se habentur sicut genus & species: supplicatio est genus & commissio species sub suo genere inclusa, ita probat Alphonsus Soto glossator antiquus *in regula Cancell.33. de non iudicando iuxta formam supplicationis, sed litterarum expeditionem*, aliàs 25. *Innocentij VIII. & 16. Pauli V. in num. 8. & 9.* quem Authorem glossat nouiter Ioannes Chochier apud quem est, *fol.*260 & ipse Alphonsus ita ait. Item colligo hîc contra curiosos, quod supplicatio continet in se commissiones, ibi: *Nisi sint commissiones, &c.* 2

Et sic supplicatio est genus, & commissio est species: † proprio tamen sumpto vocabulo, supplicatio est, quæ continet gratiam meram: commissio quæ continet iustitiam, & ex hoc infero, † si Papa committit signaturam supplicationum vni Episcopo per *placet*, quod etiam videtur ipsi committere signaturam commissionum per *placet*, argumento huius Regulę, maximè in præsentia Principis qui tolerat, &c. quod facit ad tollendum dubium curiosorum, an Dominus Alarien sis, qui habuit signaturam per *placet* à Domin. Sixto censeretur habere etiam commissionem, quia R. D. Nouarien sis Cardin. habuit signaturam commissionum cum referendariis, & dixi aliàs, quod sic, & non oportet insistere in hoc, quia ipse habuit Bullam de hoc, vt audio: hactenus Soto. 3 4

Igitur generaliter subscripta supplicatio per signaturam † manu propria Sanctissimi debet comprehendere commissionem tanquam eius speciem, quia generalis dispositio idem operatur quoad omnes species, quod specialis quoad singulas, *l. si chorus. ff. de legatis.3. l. si duo. ff. de administrat tutor.* Gonçalez *ad Regulam* 8. *Cancellariæ, glos. 5. in princip. n.* 22. Surdus *cons.* 2. *num.*44. *& consil.*350. *num.*20. Gratianus *discept. forens. to.*4. *cap* 6,6. *num.*30 *& cap.*766. *n.* 11. Sess. *decis.*48. *num.*12. Franciſc. Molinus *de ritu nuptiarum, lib.*3. *quæst.*54. *num.*4. Sebastian. de Medicis *de regul. iur. regul.*1. 5

Secundò probatur, quia commissio est accessoria ad gratiam principalem † text. expressus *in cap. si super gratia, de officio Delegati, lib.* 6. Nos plurimos citauimus hac 2. *part. cap.*16 *n.*12. *cum seqq. vers. Tum etiam quia commissio*, sed accessorium sine tractetur de principali augendo, † confirmando, aut destruendo, semper sequitur suum principale, plurimos citauimus *dict. cap.*26. *vers. Et quia accessorium sine, à n.*41. *cœm seqq.* & quia concesso principali, intelligitur concessum & Delegatum accessorium, *cap. prudentiam. § si vero, de officio Delegati*: igitur signatura apposita in supplicatione debet comprehendere omnia accessoria ad supplicationem, † cum principali concesso, censeatur simul accessorium concedi, Nos *de Regia protectione*, 1. *part. cap.*1. *num.*295. 6 7 8

Tertiò, quia vna determinatio respiciens plura determinabilia, debet ea † pariformiter determinare, *l. iam hoc iure*, 4. *ff. de vulgari, & pupill. substituit. l. si Legatarius. §.*1. *ff. de reg. iur. l. quamuis. C. de impub. & aliis substituit.* Natta *consil.*14. *num.*19. Ruinus *cons.*11. *num.*37. Surd. *cons.*31. *num.*15. *& consil.*45. *num.*37. Menochius *consil.*88. *num.*19. Calan. *cons.*67. *n.*28. Gratianus 9

discept.

disceptation. tom. 1. *cap.* 70. D. Ioannes del Castillo *controuers. lib.* 5. 2. *part. cap.* 97. *num.* 4. & per totum caput. Marta *de succession. legat.* 1. *par. quæst.* 13. *articul.* 9. *num.* 91. Marius Giurba *in consuet. Senat. Mesanens. cap* 3. *gloss.* 2. *num.* 12. *p.* 1. Fusarius *de substitutionib. quæst.* 57. *num.* 8. Nauarrus *quæst. forens. lib.* 1. *quæst.* 7. *num.* 6. Ergo cùm subscriptio & signatura propriæ manus Sanctissimi apponatur in principali supplicatione, debet influere, & respicere commissionem ad gratiæ ipsius executionem.

Quibus tamen minimè obstantibus, contra-
10 riam sententiam † proculdubio veriorem exi-stimo, pro cuius resolutionis perfectiori claritate supponendus erit stylus Romanæ Curiæ in signatura supplicationis, & qualiter coram Sanctissimo præsentetur; supplicatio igitur (vt superius ad principium huius cap. diximus) habet duas partes: in prima refertur id quod à Papa petitur, in secunda absolutio & non obstantia, in nulla harum partium mentio aliqua fit de
11 commissione, † nec executoris petitione, aut datione, provt ad litteram refert supplicationem ipsam ex variis causis, & diuersis Flaminius Parisius *de resignation. beneficq. lib.* 8. *tom.* 2. *quæst.* 7. *à num.* 75. *cum multis sequentibus*, vbi tam de supplicationibus expediendis & signandis per *fiat*, quàm de signandis per *concessum*, in quarum formulis nulla fit mentio commissionis, nec in supplicatione alicuius rei inseritur, nec petitur, vt ibidem apparet.

Imò potiùs post gratiam suscriptam, hoc est
12 supplicationem † propria manu Sanctissimi, seu alterius Prælati, vt superiùs latè diximus; pars petit in Cancellaria (si vult) committi gratiæ executionem alicui Canonico, &c. quem ipse nominat, vt hoc capite diximus sursum ex Nicolao Garcia *num* 57. *versic. Litteræ tamen principales gratiæ*: & diximus (si pars vult) quia executoris datio est accidentalis, si à parte postuletur, non autem est necessaria, vt mox dicendum erit.

Quia Vicecancellarius, vel eius Regens di-
13 stribuit omnes † commissiones siue subscriptas à Papa, siue à Prælato ad subscriptiones deputato, vt eleganter aduertit Ludouis. Gomez *in compendio vtriusque signaturæ* posito *sub regul. de non iudicando iuxta formam supplicationis*, *in quæst.* 16. *versic. Et illa potestas Vicecancellarij*, in hæc: Et illa potestas Vicecancellarij, vt dixi, vertitur circa causas, quæ committuntur simpliciter in Curia, sed in causis quæ committuntur extra Curiam, non potest commissiones signare, iuxta ea quæ dicit Ægidius *decis.* 46. *incip. exception.* Cardinalis verò sic, vt dicit vna regula posita inter illas de potestate Vicecancellarijj, & siue commissiones signentur per Papam, siue per Vicecancellarium, aut Cardinalem habentem signaturam iustitiæ; ipse
14 idem Cancellarius, † vel eius Regens extendit scripturæ signaturam, seu potiùs distribuit tales commissiones Auditoribus, vel aliis Prælatis, quibus committuntur, per illa verba, quæ apponuntur post signaturam, videlicet, *de mandato D. N. Papæ audiat Magister. N.* vel *& iustitiam faciat*, *&c.*

Quo quidem cognito, sequitur manifestè;
15 quod subscriptio † propria manu Sanctissimi non potest aliud comprehendere, quàm id quod in supplicatione signata contentum, petitum, & expressum sit, nec ad aliud potest trahi, nec extendi; nam subscribens contenta in scriptura omnia dumtaxat videtur approbare, *l. emptor.* §. *Lucius. ff. de pactis*, *l. si ita stipulatus*, §. *Chrysogonus*, *ff. de verbor. oblig. l. fideiussor.* §. *ff. de pignoribus*, *l. sicut*, §. *non videtur*, *ff. quibus modis pignus*, *vel hypotheca soluit*, *l. si quis ex argentariis*, §. 1. *in vers. Subscribere*, *ff. de edendo*, *l.* 1. *versic. Subscriptionem*, *ff. de constitut. Princip. l. si per Epistolam*, *in versic. Subscriptam*, *ff. de acquirend. hered. Authentic. quod sine*, *C. de testamentis*, *iuncta Authentic. si modo*, *C. de familia erciscund. cap. si quis Præsbyterorum*; & ibi notat glossa in verbo, *subscripsit*, *de rebus Ecclesiæ non alien gloss. in cap. quanto de his quæ fiunt à Prælat. & in cap. ex litteris*, *de transaction.* notant Bart. Bald. Angel. Fulgos. Castrens. Alexand. & Ias. *in dict.* §. *Chrysogonus*, *& in l. quæ dotis. ff. solut. matrimon.* & in pluribus ex citatis legibus, Alexand. post alios *in l. cum antiquitas*, §. *cum autem*, *C. de testamentis*, *& in cons.* 147. *ponderatis*, *col.* 2. *&* 3, *vol.* 2. Felinus *in cap quoniam contra*, *num.* 43. *de probationibus*, & ibidem Decius *num.* 45. Parisius *consil.* 47. *num* 6. *& consil.* 201. *num.* 57. *volum.* 1. Riminald. *consil.* 162. *num.* 5. *volum.* 1. Decius *consil.* 115. *col.* 2. *versic. Comprobatur.* Benauent. Stracha. *in tract. de adiect. part.* 4. *quæst.* 10. *num.* 4. Natta *consil.* 287. *num.* 4. *volumin.* 2. Roland. à Valle *consil.* 44. *num.* 30. *volum.* 1. Cephalus *consil.* 272 *num.* 8. *volumin.* 2. Stephanus Lambertengi. *in tract. de contractibus eor. glos.* 15. *in verb. iurante marito*, *num.* 3. *&* 5. ipsemet Natta *cons.* 651. *num.* 4. *volum.* 4. Afflictis *decis.* 104. *num.* 3. Cranetta *consil.* 73. *num.* 40. Sebastian. Medicis *in tractat. de inuentariis*, *cap.* 7. *num.* 57. Caccialup. *de transaction. quæst.* 102. *num.* 15. Natta *in repetitione Authent. quod sine*, *num.* 45. *C. de testament.* Guido Pancirol. *consil.* 118. *num.* 4. *& consil.* 175. *num.* 5. Tiberius Decianus *responso* 29. *num.* 30. *volum.* 2. *& respons.* 11. *num.* 48. *volum.* 1. *& responso* 39. *num.* 89. *volum.* 2. cum aliis copiosè adductis per Anton. Gabriel. *communib conclus. titul. de præsumption. conclus.* 3. *num.* 1. *& seqq.* abundè etiam per Mascard. *de probationibus*, *conclus.* 1347. *per totum*, qui *num.* 4. *& seqq.* probat, † quod subscribens censetur propriè scribere, & qui scribit perinde habetur, ac si totam scripturam conscripsisset, & *num.* 5. quod subscribens censetur propriè, & virtualiter scribere omnia contenta in superiori scriptura, tradunt Natta *consil.* 287. *num.* 4. Cephalus *consil.* 272. *num.* 85. Cachera. qui communem dicit, *in decis. Pedemontan.* 36. *num.* 3. Rebuffus *in tractatu de Chyrographis*, *& litteris*, *recogniti. tom.* 1. *constitut. in præfation. num* 50. Ruinus *consil.* 22. *num.* 4. *volum.* 4. Ioachin. Damaudet. *in Enchiridion. iurium*, *aut simil. in vers. Subscribere.* Cardin. Alban. *in lucubrat. ad Bar. in l. Caius. ff. de pignoratitia actione.* Bursat, *cons.* 241. *num.* 2. *& consil.* 39. *num.* 24. *vol.* 1. vbi de magis communi testatur, videndus etiam Tiraquell. *de retract. lib.* 1. §. 1. *glos.* 9. *num.* 159. Petrus Barbos. *in l. quæ dotis*, 34. *num* 171. (licèt obiter) *ff. solut. matrim.* Petrus Surdus *decis.* 137. *num.* 3. Rota vt per Farinacium *in posthumis*, *tom.* 2. *decis.* 666. *num.* 12. Igitur cum commissio non sit comprehensa, contenta, nec adhuc petita in supplicatione rei principalis; subscriptio non potest protrahi, nec ad eam extendi.

Elegans est etiam Rotæ decisio *in vna Bononien. fideiussionis*, 14. *Ianuarij* 1611. recollecta per Iacob. Caballerium *decis.* 133. quæ *à num.* 3. ita ait; nec videbatur obstare, quod apocha
17 non esset scripta, † sed tantum subscripta manu Pompeij, quia placebat responsio; subscriptionem operari approbationem & confirmationem omnium contentorum in scriptura, ita vt virtualiter subscriptio dicatur continere quidquid in corpore scripturæ continetur, Angelus *in l. si ita stipulatus. §. Chrysogonus, num.* 3. *ff. de verb. obligat.* Barbacia *cons.* 87. *num.* 15. *lib.* 3. Ruinus *cons.* 193. *num.* 1. *volum.* 2. Decian. *cons.* 11. *num.* 48. *volum.* 1. Aimon. *cons.* 73 *n.* 40. Parisius *cons.* 77. *num.* 23. *lib.* 3. Rota Ianuensis *decis.* 78. in princip. *& deci.* 177. *num.* 1. *& decis.* 210. *num.* 2.

Minus Domini censuerunt suffragari replica-
18 tionem Pompeij, † quod eius subscriptio non erat simpliciter facta, vt videntur loqui Doctores præallegati; sed qualificata; quo casu non attenditur quidquid dictum fuit in corpore scripturæ; sed ipsa subscriptio, tanquam illa quæ dat robur, vt ex mente Innocentij dicit Felinus *in cap. quoniam contra num.* 43. *vers. Habes ergo doctrinam, de probationibus*, & Bald. *in Auth. qui proprium. C. de non numerata pecunia*, cum aliis in decisione allegatis.

Nam dicebant esse aduertendum, subscriptionem hanc non continere certam, & absolutam obligationem Pompeij, ita vt non sit facienda
19 aliqua relatio ad corpus scripturæ, † cum in subscriptione non legatur expressum nomen personæ, ad cuius fauorem fit obligatio, nec pro quo negotio, ideo necessariò dicta subscriptio debet habere relationem ad corpus scripturæ, & continere omnia, quæ in ea continentur, exceptis tamen iis, quæ expressè per Pompeium in subscriptione limitata fuerunt, provt fuit tempus, &c. Vndè cum quoad reliquarum dicta scriptura non fuerit aliquo modo limitata, domini concludebant, obligationem Pompeij quoad illum esse intelligendum, provt in corpore scripturæ continetur, ac si eius manu scripta esset, ex suprà allegatis.

Tandem visa fuit etiam sufficiens responsio
20 ad ea verba in fine subscriptionis apposita. † *Ma solamente come ho detto di suprà*; quasi sint limitata, & ideo limitatam pariant obligationem, quia sunt posita respectu prædictarum limitationum, appositarum in subscriptione, vt colligitur ex totius subscriptionis contextura, sed non propterea excluditur relatio ad scripturam præcedentem in non limitatis ex ante dictis, &c. Hactenus de dict. decisione: alia etiam adest decisio in eadem causa, quam adducit ipse Iacobus Caballer. *decis.* 99. per totam vbi plura videbis.

Ex qua decisione mirabiliter deducitur, quod
21 quando subscriptio est limitata, † non attenduntur omnia petita & contenta in supplicatione, & scriptura; igitur multò minus debet subintelligi nec extendi ad non scriptum in supplicatione, quia vt dictum est, commissio & concessio regulatur à supplicatione, & petitione, vt per *cap. inter dilectos. §. cæterum*, vbi Gloss. & Bald. *n.* 16. *de fide instrument. l.* 1. & ibi Ias. *n.* 7. *de diuersis rescriptis.* Decium *cons.* 403. *n.* 15. Parisium *cons.* 9. *n.* 42. *lib.* 1. dixit Rota vt per Farinacium *in posthum. decis.* 448. *n.* 3.

Certissimum est enim, quod † supplicatio, 22
& petitio generalis, & indeterminata restringitur per gratiam, & commissionem limitatam, & terminatam, seu restrictam, aut aliter qualificatam, sicuti etiam è conuerso, quando supplicatio, petitio aut interrogatio est limitata, restricta, aliterve qualificata, & responsio, seu concessio sit generalis, recipit eandem restrictionem, & limitationem, iuxta quam intelligitur, declaratur, atque restricta pariter censetur, provt latissimè plures doctrinas, & exempla conferens probat Petrus Surdus *in cons.* 281. *à n.* 67. *cum seqq.* & quod responsio indeterminata, absoluta, & generalis reducatur, & intelligatur secundùm interrogationem restrictam, & limitatam, probat *l. si defensor. §. qui interrogatus. ff. de interrogator. actionib. §. præterea, inst. de inutilibus stipulation. l. hæredes palam. §. in testamentis. ff. de testamentis.* Natta *cons.* 98. *n.* 22. Menoch. *cons.* 47. *& cons.* 53. citatus per Marium Antoninum *variar. resolut. lib.* 3. *resolut.* 44. *n.* 5. Menochius *de præsumptionibus, lib.* 2. *præsumpt.* 47. *n.* 2. & stipulationi vel petitioni conformis præsumitur, *l. Titia, §.* 1. *de verb. oblig. dict. §. præterea*, & idem Menochius *lib.* 2. *præsumpt.* 29. *n.* 3. vbi dicit procedere in responsione simpliciter facta; secus si determinatè, qualificatè, aut limitatè facta sit responsio.

Pro quo est & alia singularis Rotæ decisio
in vna Alerien. benefic. 19. *Decembris* 1614. quam † adducit Farinacius *in posthum. tom.* 1. 23
decis. 629. in hæc: Sæpiùs proposito dubio super eisdem, Domini tenuerunt pro reuocatione sententiæ Rotæ ex defectu iurisdictionis, vt fuerat *in fine decison.* consideratum; primò, quia cùm esset commissa tantùm causa nullitatis, & restitutionis in integrum aduersus sententiam latam super Ecclesia Sancti Saluatoris; non potuit super Ecclesia Sancti Petri pronuntiari *cap. P. & G. & cap. cum olim, el* 1. vbi Abb. *n.* 11. *&* 12. post glos. in verb. *protinus*, in fin. *de officio Delegati*, Glos. *fin. in cap. edoceri, de rescriptis*, cum deductis in priori decisione.

Et clausula *quam, & quas*, non legitur in se-
cunda parte commissionis, † restricta ad causam 24
nullitatis, & restitutionis in integrum: signatura autem, non petitio attenditur, & quod commissum non fuit, dicitur fuisse neglectum, vt notant Doctores *in cap. super litteris, de rescriptis.* Baldus *in l.* 2. *n.* 42. vbi Barbassia *in additionib. littera L. C. si contra ius vel vtil. public.* Alexand. *cons.* 94. *n.* 3. *lib.* 2. Corneus *cons.* 312. *in principio. lib.* 3. Rota *decis.* 28. vbi Papaz *n.* 3. *de rescript. in nouis.* idem Papaz *decis.* 9. *n.* 5. *eodem titul.* Gabriel *cons.* 28. *n.* 24. *lib.* 2. cum aliis per Decianum *cons.* 86. *n.* 51. *& seqq. lib.* 3. narrata enim ac petita restringuntur, & limitantur per
concessionem, † & signaturam, Abbas *in cap.* 2. 25
vers. Notabis, *& vers. Ex hoc notabis, tregua & pace.* Felinus *in dict. cap. super litteris, sub n.* 10. *vers. Limita. de rescriptis.* Iass. *cons.* 173. *n.* 7. *lib.* 4. Ruinus *cons.* 43. *num.* 3. *lib.* 1. Parisius *cons. vltimo, sub n.* 43. *lib.* 3. *&c.* Igitur si in supplicatione non continetur (nec etiam virtualiter, vt statim ad responsionem argumentorum) nec scripta reperitur commissionis petitio; ad illam non debet, nec potest extendi subscriptio, & signatura Sanctissimi.

Secus autem si simul in ea supplicatione pe-
tatur † (adiecta iusta & vrgente causa auocatio- 26
nis

nis ab Ordinario) quia tunc indubiè subscriptio Sanctissimi generalis, & non restricta ad aliquos casus particulares, nec limitata, omnia comprehenderet ex hactenus dictis, quia generalis subscriptio omnia in scriptura contenta comprehendit, nec specialis est necessaria, vt tenet Angelus Castrensis, Immola. Aretinus, Alexand. & reliqui *in dict. l. si stipulatus. §. Chrysogonus. ff. de verbor. obligat.* Bald. *in Authent. si quis in aliquo documento, col. 2. versic. Vlteriùs. C. de edendo,* Aucharran. *conf.* 234. Felin. *in dict. cap quoniam contra num.* 48. *vers. Limita sexto de probationibus, & in cap. inter dilectos, n.* 27. *de fide instrument.* Iass. *in dict. §. Chrysogonus,*
27 *num.* 9. dicens sufficere simplicem, † seu generalem subscriptionem, nec requiri specialem, idem voluit Alexand. *in l. quæ doctis, col. fin. vers. Subdit. ff. solut. matr. & in cons.* 147. *num.* 6. vbi dicit magis communem, *vol.* 2. communem dicunt Decius *in dict. cap. quoniam contra n.* 48. Iass. *in dict. §. Chrysogonus, n.* 9. Tiraquel. *in l. si vnquam, in præfatione, n.* 117. *C. de revocand. donat.* Benauent. Stracha *in tract. de adiectis,* 4. *p. q.* 10. *&* 13. Natta *in Authent. quod sine, n.* 48. *C. de testamentis,* & alij relati & sequuti à Miscard. *de probationib. conclus.* 1347. *à n* 11.

Eleganter hoc etiam magis in nostris termi-
28 nis probat post alios, † & Rotæ decisiones Hercules Marescotus *var. resolutionum, lib.* 1. *cap.* 98. à princip. in hæc: Quæritur, si commissio sit signata à Papa per verbum *placet*, nec sit additum, provt de iure, nec quid aliud, quid concessum videatur, & dicas omnia petita censeri concessa, Cassiadorus *decis.* 7. *de rescriptis,* & ratio est,
29 † quia responsio simplex concedit omnia petita, quæ non sunt Cancellata. Rota *decis.* 1. *de rescriptis, in nouis. & decis.* 1. *eod. titul. in antiquis,* Staphileus *de commissionib. liter. iustitiæ, in princip. num.* 13. & verba, *iustitiam facies provt de iure*; & similia apposita † per Regentem
30 Cancellariæ, non faciunt censeri commissionem redactam ad terminos iuris. Cassiad. *dict. decis.* 7. *num.* 1. quia, vt dicit idem Cassiadorus, regens non habet potestatem limitandi signaturam Papæ. Puteus *decis.* 1. *eod. titul.* Antonius Augustinus *in epitome, eod. titul.* §. 16. ideo non
31 facit decisio Crescentij 1. *de rescriptis,* † quod scilicet clausula (*vt iustitiam faciat*) posita in extensione Regentis intelligatur, quatenus de iure sit, quod petitur, quia fuit intellecta per Rotam *in vna Arimens. recissionis,* 18. *Maij* 1590. *coram Cardinale Seraphino,* vt procedat tantùm in rescriptis signaturæ iustitiæ; non autem in commissionibus signaturæ gratiæ, quando Papa expressè, & ex certa scientia aliquid concedit, quod videatur esse contra iuris communis dispositionem, nam tunc censeatur facta concessio remoto iuris obstaculo, non obstante clausula prædicta, ea scilicet ratione, quia signatura Papæ præcipuè est attendenda, non autem extensio Regentis; hactenus Marescotus.

Ex qua doctrina, & ex cæteris adductis hucusque apparet,
32 † quod quando principaliter per supplicationem petitur commissio in prima instantia, eamque subscribit, & signat Sanctissimus propria manu; tunc in omnia supplicatione perita comprehenduntur, & intelliguntur concessa, si aliter signatura non fuerit limitata, quod certissimum est de iure.

Et vlteriùs quod subscriptio non extendatur ad ea, † quæ in scriptura non leguntur; ele- 33
ganter probat Rota vt per Farinacium *in posthumis, tom.* 2. *decis.* 21. *num.* 8. in hæc: Et ad aliud deductum ex subscriptione Marchionis fuit responsum, quod licèt subscriptio operetur confessionem, & approbationem eorum omnium, quæ in schedula subscripta continentur, Alex. *consil.* 147. *num.* 3. *lib.* 2. *cons.* 132. *num.* 3. *vers. Secundò, lib.* 5. Parisius *cons.* 90. *num.* 12. *lib.* 1. & tenuit Rota *in Roma. Pecuni. seu mertium* 8. *Nouembr.* 1596. coram R. P. D. meo Penia; non tamen operatur confessionem, & approbationem eorum, quæ in dicta schedula non leguntur, maximè attenta subiecta materia renuntiationis, quæ sui natura stricti iuris est, in qua non veniunt nisi expressa per renuntiationem Calderi. *cons.* 5. *de præbendis.* Zabarel. *cons.* 115. Decius *cons.* 197. *num.* 3. vltra quod dicta sub- 34
scriptio est restricta † ad superiùs expressa tantùm, ibi: *Afermo, & mi obligo a quanto di sopra,* ad tradita per Barthol. *in l.* 1. §. *hoc edictum. ff. de postulando,* quem sequitur Parisius *consil.* 19. *num.* 68. *& consil.* 48. *num.* 14. *lib.* 1. vndè cum in corpore dictæ apochæ nulla mentio fiat de donatione, aut renuntiatione terrarum, de quibus agitur, nec alibi de ea constat, ideo, &c. quæ elegans est.

Confirmatur; nam vna pars supplicationis fuisset admissa tantum, cætera in supplicatione contenta censentur reiecta & reprobata, Seraphinus *decis.* 467. *num.* 6. ex Paris. *consil* 20. *num.* 15. *lib* 1. vide plurimas doctrinas similes infra hac 2. *p. c.* 31. *à n.* 100 *& seqq* quo loco multas, & singulares congessimus ad propositum.

Atque ob hæc fundamenta tenendum erit constanter, commissionem, † quæ in supplica- 35
tione non reperitur scripta, nec petita nullatenus posteà expeditam sub signatura, & subscriptione propriæ manus Sanctissimi comprehendi posse.

Nec obstat in contrarium adducta fundamenta, † non primum ex Alphonso Soto, quia ipse 36
non dicit, supplicationem, & commissionem haberi sicut genus & speciem, in sensu de quo Nos loquimur; sed illud tractat per Regulam Cancellariæ *ibidem,* quod commissio à Sanctissimo petita, etiam dicitur supplicatio, quia per supplicationem postulatur, eo quod supplicatio est nomen genericum comprehendens sub se omnes species supplicationis, † quod nos non diffite- 37
mur; imò & firmauimus suprà in discursu huius capitis pluries, & sic nihil obstat argumentum, cum nõ omnia, quæ possunt per supplicationem peti à Sanctissimo, inclusa intelligantur in aliqua supplicatione, quæ ad rem particularem coram eo proponitur signanda.

Nec obstat secundum, quia respondetur, quod commissio ad executionem † gratiæ data 38
ad illam est accessoria: postquam concessa est commissio, & executoris nominatio, vt *in dict. cap. si super gratia*; non tamen antea, quia datio executoris est quid accidentale, non naturale & essentiale ad executionem gratiæ, cum coram iudice competente possit peti eiusdem executio, & sic datur vel non datur, si petatur à parte supplicante, vel non petatur, vt probat clarè text. *in c. si saper gratia, de officio Delegati, lib.* 6. Nos latissimè in hac secunda parte, *c.* 16. *per totum,* à principio, & sic cum ante petitionẽ, & da-

tionem executoris, & commissionis, non sit nec possit considerari accessorium, quia non entis nullæ sunt qualitates; non potest currere argumentum; sed imò retorquetur.

39 Ex qua ratione deducitur etiam responsio ad † tertium argumentum, quo dicitur, quod vna determinatio respiciens plura determinabilia, ea debet pariformiter determinare: quoniam cum commissio nec expressè, nec virtualiter, nec principaliter, nec accessoriè contineatur in supplicatione ad rem principalem petitam; sequitur quod signatura Sanctissimi illam non determinet, quia illam non respicit, nec potest, quia non est, nec adest, ex hactenus latiùs comprobatis.

Quare in Senatu non attenditur subscriptio supplicationis ad rem principalem petitam à
40 Papa, † si executoris commissio seorsum data ad ipsius gratiæ executionem non sit pariter subscripta propria manu Sanctissimi, quominus Ordinario causa remittatur, si eius prima percutiatur instantia, vt sæpè diximus.

§. II.

Et esto quod litteras auocatorias non subscribit Sanctissimus, nec in illis mentionatur subscriptio supplicationis; an, & quomodo probanda erit in Senatu?

SVMMARIVM.

Subscriptio propriæ manus Sanctissimi cum non apponatur in commissionibus missis, sed in supplicatione, qua petuntur, quonam modo in Senatu sit probanda, vt impediatur remissio ad Ordinium in prima instantia, n.1. & seqq.

Ex supplicatione subscripta per Papam, aliúmve signaturam habentem, commissionis, quæ ad partes mittuntur, fabricantur per officiales, n.2.

Litterarum de fide, quæ magna est circa omnia in eis contenta, non est excitandum, n.3.

Ex litteris desuper confectis non apparet subscriptio, nec à quo subscripta fuerit supplicatio, an à Papa, an ab alio habente signaturam, quia vniformiter omnes eodem modo scribuntur, n.4.

Litteræ omnes conficiuntur sub nomine Papæ, & ipso solo loquente, & de differentia inter gratiosas, & iustitiæ, num.5.

Litteris desuper fabricatis confunduntur signaturæ, vt ex eis nequit apparere à quo fuerit supplicatio subscripta, n.6.

Ex litteris non constat, an gratiæ sit per fiat, an per concessum, n.7.

Commissiones auocatoriæ in prima instantia, quæ mittuntur ad partes, non requirunt subscriptionem propriæ manus Sanctissimi, sed per supplicationem, ita subscriptam, satisfieri formæ Trident. declarauit S. Congregatio, n.8.

De subscriptione cum in commissione auocatoria non appareat, impetrans debet docere, & ostendere supplicationem subscriptam, vt commissio auocationem in prima instantia possit operari, num.9.

Litteræ fidem faciunt circa contenta, & recta in eis, non circa non contenta, n.10.

Impetrans, qui se fundat in forma, & requisito ad auocationem, de eo debet docere, cum sit fundamentum suæ intentionis, n.11.

Qualitas, qua fundatur iurisdictio, ante omnia debet probari, aliter processus nullus erit, n.12.

Subscriptio propriæ manus qualitas est formalis, & præcisa, qua fundatur commissio auocatoria in prima instantia, n.13.

Qualitatem fundamentalem, qui non probat dicitur carere iure, num.14.

Fundamentum suæ intentionis quilibet probare debet, num.15.

Subscriptionis solemnitas extrinseca, maximè consistens in facto, non præsumitur interuenisse, num.16.

Decretum Iudicis in alienatione tutoris citatio, & similia, tanquam solemnitates extrinsecæ, non præsumuntur, num.17.

Subscriptio propriæ manus consistit in facto, & manufactura Sanctissimi, quod minimè præsumitur nisi probetur, n.18.

Idem est nihil allegare, quod allegare, & allegata non probare, num.19.

Actor, quod asseuerat probare tenetur, n.20.

Ordinariorum iurisdictio habet iuris assistentiam, num.21.

Ordinarij potestas ex sola iuris assistentia probatur, & conseruatur, n.22.

Commissionem impetranti auocatoriam primæ instantiæ ius resistit, n.23.

Subscriptionis ampliori probatione adstringitur impetrans, num.24.

Actus si regulariter prohibitus sit, & ob aliquam causam permissus; debet causa exprimi, & verificari, num.25.

Pro iudice carente potestate, excepto vno casu, non præsumitur, num.26.

Subscriptionem ex supplicatione originali, in Senatu exhibendam, debet impetrans probare, n.27. & seqq.

Supplicatio præsentari debet in iudicio si inter eam, & litteras desuper fabricatas allegatur differentia, num.28.

Signatura si discrepat à Bulla, creditur signaturæ, num.29.

Signaturæ creditur quoad circunstantias gratiæ, puta tempus, vel qualitates, n.30.

Per quam signaturam, an per fiat, an per concessum litteræ fuerint expeditæ, dubitari contingit, supplicatio subscripta exhibenda, & ostendenda est, num.31.

Ex tenore litterarum non dignoscitur signatura, atque ideò hæc simul producenda ad eliciendam veritatem, num.32.

Subscripta supplicatio erit exhibenda Iudici de partibus, coram quo apposita fuit differentia, & discrepatio inter ipsam, & litteras, n.33.

Signata supplicatio non probat, nisi litteris expeditis, num.34.

Signaturæ creditur quoad confectionem litterarum super ea, n.35.

Signatura ad verbum registratur per Abbreuiatorem in libro, etsi de ea dubitatur ad ipsum, vti ad Protocollum recurritur, n 36.

Si dubitatur magis strictè, aut largè litteras fuisse scriptas, quam à Papa concessum, recurritur ad signaturam originalem, n.37.

Signatura, quoad in ea contenta magis statur, quam Bullæ desuper sumptæ, n.38.

Subscriptio originalis in Senatu Parisiensi fuit præsentata coram quo fuit exceptum, Bullas aliter cantare,

cantare, quàm in signatura continebatur, huicque datam fidem fuisse in facti contingentia, testatur Rebuffus, & Mascardus, n.39.

In commissione auocatoria, cùm nulla legatur, nec mentionetur subscriptio per impetrantem ei instantem, & allegantem, probanda erit in Senatu, num.40.

Inter supplicationem subscriptam manu Sanctissimi, & litteras desuper confectas, vbi allegatur discrimen, est recurrendum ad ipsam subscriptionem, & signaturam, n.41.

Ex supplicationis subscriptæ inspectione, & lectura colligitur quid contineat, ad quam, tanquam ad matricem recurritur pro discrimine litterarum, num.42.

Supplicatio signata attenditur, licet aliter in litteris ponant officiales, qui nequeunt supplicanti præiudicium inferre, n 43.

Commissionis verba si obscura sint, opus est pro declaratione signaturam adire, n 44.

Supplicatio quoad effectum surreptionis potius attenditur, quam litteræ expeditæ, n.45.

Et ad id recurritur ad illam tanquam ad matricem, ibid.

Litteræ à signatura oriuntur, sicuti instrumentum à Protocollo, num.46.

Litteræ, si à supplicatione discordent, remittendæ sunt ad correptionem, n.47.

Ad supplicationem, sicut ad matricem, recurritur pro discordia litterarum, nec expeditores possunt gratiam alterare, nec ius impetranti quæsitum tollere. num 48.

In correctione litterarum discrepantium à supplicatione subscripta, non requiritur partis citatio, quia ea inuita corriguntur, n.49.

Supplicatio subscripta, postquam est registrata, litterisque confectis, facillimè Curiales attenti originalem nanciscuntur ab Officiali, soluto vno argenteo, num.50.

Si de subscriptione reali in Senatum non appareat, causa in prima instantia Ordinario indubiè remittetur, num.51.

In litteris si subscriptio mentionetur, & negetur, quis eam probare teneatur, & adstringatur supplicationem subscriptam in Senatu præsentare, num.52.

Vbi de differentia inter litteras ipsas, quibus Summus ipse Pontifex loquitur, & asserit suam subscriptionem, & litteras monitoriales, & similes, in quibus Index asserit subscriptionem, n.53.

1 SECVNDA quæstio, quæ circa prædictas signaturas se offert † tractanda, erit (sub hoc tamen suppositio, quod ad auocationem primæ instantiæ sufficiat subscripta supplicatio; ita vt non sit necessaria subscriptio in ipsomet rescripto, quod examinauimus *infrà* §.5.) Quomodo in Senatu debeat doceri & probari signatura propriæ manus Sanctissimi, esto quod litteræ auocatoriæ in prima instantia non subscribantur à Papa, nec in eisdem subscriptio mentionetur, vt impediatur causæ remissio ad Ordinarium, & insuper vt coram isto (vbi de incompetentia ex Concil. Tridentin. *dict. cap. causæ omnes*, opponitur) exceptionis repulsio fit probanda, certè res est admodum difficilis, & intricata valdè, pro cuius resolutione in mentem obiter sunt tralienda, quæ à principio huius capitis diximus circa subscriptiones supplicationum, siue per *fiat*, siue per *concessum*, alitérve ac circa modum Litterarum, Breuium, aut Bullarum desuper expediendarum. Etenim præsentatur supplicatio Sanctissimo † qui propria manu subscribit, *fiat*, *vt petitur.* 2
M. vel *placet M. fiat M. &c.* Super hac supplicatione per Officiales Papæ conficiuntur litteræ. Non dubitamus nunc de fide earum, cùm magna sit & indubitabilis circa omnia in eis contenta, latissimè † doctissimus Supremi 3
Senatus Consiliarius D. Ioan. Baptist. Valenc. nunc Præses Granatensis *in consil.51. num. 1. & sequentibus*; vbi plurimos allegat, Marescotus *variarum resolution. lib.2 capitul. 9. num. 4.* Et non solùm in actu tunc gesto, sed etiam in narratis per Papam text. elegans *in Clement. 1. de probationib.* in hæc: *Litteris nostris, quibus Nos dignitates quaslibet, seu beneficia collationi nostræ, vel Sedi Apostolicæ reseruare, aut resignationem beneficij alicuius accepisse, vel recipiendi potestatem aly commisisse, vel aliquem excommunicasse, vel alia similia, super quibus gratia, vel intentio nostra fundatur, feciſſe narramus, censemus super sic narratis, fidem plenariam adhibendam, &c.*

Sed difficultas consistit in eo, † quòd in lit- 4
teris desuper expeditis nulla fit mentio signaturæ, an supplicatio fuerit subscripta propria manu Sanctissimi, vel signata per *Concessum*, nec à quo fuerit signata aut subscripta, sed omnes litteræ postmodum eodem modo expediuntur, vt superius diximus hoc *cap. 30. num. 34. vers. Et postquam ad hoc præfecto, seu Prælato, &c.* Scilicet omnes nomine Papæ, & ipso solo loquente, † hac differentia quod in Bullis gra- 5
tiosis totum nomen Pontificis, à quo incipit inscriptio Bullæ, apponitur cum litteris maiusculis laboribus curiosè ornatis: *Vrbanus Episcopus seruus seruorum Dei.* At in litteris iustitiæ & in forma commissaria primum nomen dumtaxat, *Vrbanus*, litteris maiusculis inscribitur.

Igitur cum in litterarum † confectione con- 6
fundantur signaturæ, quia in eis non legitur à quo fuerit subscripta supplicatio, vt benè aduertit Alphonsus a Soto, glossator antiquus *Regul. Cancell.* qui super 31. *Innocentij* 8. *num.* 33. *Pauli V.* illam ampliantis super illis verbis: *Item voluit quod concurrentibus eadem die super quocumque beneficio per fiat, & per concessum, signaturis ex eis per fiat habens alteri præferatur*, ipse Alphonsus Soto, *num.* 1. difficultatem practicandi dictam regulam, mouet ex hoc, in hæc: *Sic vt in veritate esset dubium, quomodo deberet practicari hodie hæc regula, nam in Bullis non ponitur per fiat, vel per concessum, sed in vtraque Bulla ponitur nomen Papæ tantum, &c.* Et iste author reperitur in eius commentis Ioannis à Cochier, *in Regul. Cancellar. 31. alien. 33.* & in eadem *Regula* 33. testatur Mandosius *in q. 21. num. 2.* ibi: *Ex quo in litteris non potest constare, † an gratia sit facta per fiat, an per concessum, vt* 7
omnes sciunt, &c. Ideò aliter debet constare de subscriptione & signatura Sanctissimi, vt causa in prima instantia per Senatum non remittatur Ordinario.

Et augetur hæc confusio, & improbabili- 8
tas ex duabus † declarationibus S. Congregationis Cardinalium editis super *dict. cap. 20. sess. 24. de reformation.* In quibus expressè dicitur, subscriptionem propriæ manus Sanctissi-

mi non requiri in litteris auocatoriis in prima instantia; sed sufficiat, quod supplicationes, per quas auocatio petitur à Sanctissimo; per ipsum propria manu subscribantur; Prima sic ait: *An causarum auocationes validæ sint, si breuia Apostolica, quæ transmittuntur, manu propria Pontificis subscripta non sint? Congregatio censuit, esse valida, cùm sufficiat, ipsas supplicationes, super quibus breuia conficiuntur, manu Pontificis esse signatas.* Et iterum declaratio alia, in hæc: *An causarum auocationes, commissionésque minus validæ, aut contra decretum Concilij, capital.*20. *session.*24. *iudicari debeant ex eo, quòd breuia Apostolica, quæ ad partes transmittuntur, manu propria Sanctissimi subscripta non sint, an verò sufficiat ipsas supplicationes, & commissiones, super quibus breuia conficiuntur, manu Papæ signatas, & subscriptas esse? Congregatio censuit, satisfactum esse decreto, si ipsa supplicatio, & commissio, super qua breue fabricatur, manu Sanctitatis suæ subscripta sit, &c.* Quas declarationes latiùs exornauimus hac 2. *part. capitul.* 6. *à num.* 44. *& sequentibus, versiculo, Atque aduertendum tamen est, quod hæc subscriptio, &c.* (Sed an Senatus dubitet de fide harum declarationum, latiùs examinatur *infrà* §. 5.)

Igitur si in breuibus ac litteris auocatoriis
9 non subscribit † Sanctissimus, nec in eis de eius subscriptione mentio fiat ex supradictis, si dubitatur, aut opponitur de hoc requisito & forma substantiali, & eius defectu, omnino debet impetrans docere de ea per ostensionem supplicationis subscriptæ propria manu Sanctissimi, aliter enim litteræ ipse iudicari non debent, nisi pro simplici auocatione defectuosa formæ à Concilio Tridentino requisitæ, ac per consequens interim dum de ea non apparet, effectum suum auocatiuum operari non possunt, cùm habeant iuris resistentiam.

Validissimis adhoc moueor fundamentis; tunc
10 litteris fides maximè † adhibenda in iis, quæ in ea continentur, non tamen in non lectis in eisdem, nec expressis, provt latissimè deduximus post magnam Doctorum cateruam, & doctrinarum, *in tractatu de Regia protectione* 4. *p. capitul.*8. *à num.*46. *cum multis sequentibus*, vndè ortum habet vulgare axioma, de quo non cantat instrumentum, nec ego cantabo.

11 Deinde cùm subscriptio † propria manu Sanctissimi in auocatoriis commissionibus sit qualitas fundamentalis præcisa & necessaria auocationis; debet qui intentionem suam fundat in ea, omnino probare; glossa recepta *in l. si verò, §. qui pro rei qualitate, ff. qui satisdare cogantur*, Menoch. *cons.* 301. *num.* 10. *& de præsumpt. lib.* 2. *præsumpt.* 49. Couarru. *variar. resolution. lib.* 2. *cap.* 6. *num.*2. Gutierrez *de iuramento confirmatorio* 1. *part. capitul.* 1. *num.* 22. *& practicarum. lib.* 5. *quæst.* 40. Brun. à Sole *in locis commun. verb. Qualitas* 6. Farinac. *in practic. crimin. quæst.*1. *num.*23. Marius Antonin. *variarum resolution. lib.* 2. *resolut.* 48. *num.* 12. Imò tunc debet in specie hanc qualitatem fundamentalem probare, Rota vt per Farinac. *in posthum. tom.*2. *decis.*645. *num.*2. Seraphinus *decis.*332. *num.*1. *&* 2.

Imò qualitas quæ dat fundamentum iurisdi-
12 ctioni in primis, † & ante omnia probanda erit, aliàs nullitèr & absque illa procedit iudex. Nos post plurimos Doctores *in tractatu de Regia protectione*, 1. *part. capitul.*2. *num.* 67. *& capitul.* 2. §. 5. *num.*52. *& num.*58. *&* 2. *part. capitul.*4. *n.*43. *&* 44. *cum seqq.* quibus diximus, quod qualitas attribuens iurisdictionem prius debet constare, alios quamplurimos citauimus *infrà hoc cap.* §. 4. *à num.*36.

Sed subscriptio propriæ manus Sanctissimi est
qualitas & formalis, & essentialis, † qua fun- 13
datur auocatoria commissio in prima instantia, iuxta textum expressum *in cap. causa omnes* 20. *de reformation. session.* 24. Et sit qualitas à dispositione seu lege requisita, quæ ante omnia debet probari, Rota vt per Farinacium *in posthum. tom.* 2. *decisione* 225. *num.* 2. *& decis.*603. *num.*1. Vbi quod aliter non procedit, nec locum habet dispositio; † ergo si de ea non do- 14
ceat impetrans, obtinere non potest, quia dicitur carere iure, *l. Argentarius, §. cum autem, ff. de edendo.* Quia intentionis suæ fundamentum † quilibet probare tenetur, *l. actor, Cod. de* 15
probationibus, l. qui accusare, Cod. de edendo, Ioseph. Ludouis. *tom.* 3. *communem opinionem, titulo de probationibus, conclusion. vnica*, Bruno à Sole *in locis communibus, verbo, Actor.*3. Marius Antoninus *variarum resolutionum, lib.* 1. *resolution.* 70. *num.* 15. *& resolut.* 106. *num.* 21. *& lib.* 3. *resolut.* 1. *num.* 9. Cæsar. Argel. *de legitim. contradict. quæst.*13. *num.*64.

Nec hæc solemnitas extrinseca, quæ in fa-
cto consistit (maximè † cum in litteris non sit 16
enuntiata eo modo, quo inferiùs *in* §. 4. latiùs dicitur) non præsumitur interuenisse, textus optimus *in l. quæcumque, §. fin. ff. de publiciana actione*, vbi Iurisconsultus ait, non præsumi decretum, nec authoritatem tutoris interuenisse in contractu pupilli; idem colligitur ex *leg.* 1. *Cod. de contrahenda & committenda stipulation. & ex leg.* 1. *Cod. de aduocatis diuersor. iudicior.* Glos. *in leg. sciendum, ff. de verbor. obligat. & in cap. sicut de re iudic.* Barthol. *in l. cum de in rem verso, column.* 3. *ff. de vsuris*, Gratus *responso* 53. *num.* 16. *volumin.* 3. Corneus *consil.* 20. *volumin.* 4. *column.* 2. Rolandus à Valle *consil.* 26. *num.* 15. *vol.* 3. Antonius Gomez *variar. resolut. tom.*1. *cap.*11. *num* 17. *versic. Tertiò infertur*, Gratus *consil.*82. *num.*2. *volum.*1. Hieronymus Gabriel. *consil.*36. *num* 24. Mathesila. *singular.* 11. Vantius *de nullitate sententiæ ex defect. citationis*, & infiniti penè alij citati per Mascard. *de probationibus, conclus.* 1321. *per totam*, vbi *num.*8. post alios de † decreto Iudicis, 17
citatione, & similibus tanquam extrinsecis non præsumi.

Deinde quia hæc subscriptio † propriæ ma- 18
nus Sanctissimi consistit in facto, quia requitur manufactura eiusdem, provt abundè diximus hac *part. capitul.*6. *à num.* 25. *cum multis sequentibus, & à num.* 35. *cum seqq.* Quibus quidem in locis manifestissimè probatur hæc manufactura Papæ in subscribendo in complementum dispositionis Tridentin. *in cap. causa omnes*, istud minimè præsumitur, nisi probetur, *l. in bello, §. facta, ff. de captiuis, l. si emancipati* 9. *de collationibus, l.*1. *Cod. de probationibus, l quæcumque, §. final, ff. de publiciana, l. assertio, Cod. de non numerata pecunia, cap cum Ioannes, §. verùm de fide instrument. cap. licet de constitutionibus in* 6. Ergo præcise impetrans tenetur de subscriptione docere, vt locum habeat auocatio,

catio, atque possit impediri remissio Ordinario in Senatu petita, maximè cùm illi, eiusque commissioni ius ipsum resistat.

19 Non enim suæ simplici † affirmationi & allegationi, interuenisse subscriptionem standum est, nec fides danda, nisi probauerit, quia idem est nihil allegare, vel allegare & allegatum non probare, *l. 1. in principio, iuncta glossa verbo, Decenter, ff. de dilationibus*, Bald. *in quæstione de schismaticis, num. 2. post titulum de edicto Diui Adriani tollend.* Rolandus à Valle *consil. 35 num. 10. & num 20. lib. 1.* Cardinalis Tuschus *practicarum littera A. conclusion. 117. num. 19.* Pedemontan. *decision 50. num. 12. in fin.* Augustinus Barbosa *axiomat. 20. num. 2.* qui *num. 1.* post plurimos probat, quod partis allegatio

20 † non facit ius, textus *in cap dilectus 34. de præbendis*, & actor, quod asseuerat probare debet, *l. actor quod asseuerat, C. de probation.*

Deinde quoniam Ordinariorum iurisdictio

21 habet iuris † assistentiam, *cap. cum personæ in fin.* vbi notant omnes *de priuilegiis, lib. 6. conquerente. de officiis Ordinarij, cap. cum Episcopus. eodem tit. lib. 6. cap. omnes Basilicæ 17. q. 7.* Ex qua sola sua potestas probatur & conseruatur, † pluries determinauit Rota vt per Marescotum *variar. resolut. lib. 1. cap. 11.* à principio,

22 & impetranti rescriptum, † vt alius in prima

23 instantia cognoscat; ius ipsum restrictit ex sæpè relato Trident. *dict. cap. 20.* Atque ideò non solum debet subscriptionem † probare; sed imò

24 fortiori astringitur probatione, vt latè videre est ex ipso Marescoto per *totum cap.*

Et quia quando actus regulariter est prohibi-

25 tus (provt est commissio † auocatoria ab Ordinario im prima instantia) & in aliquo casu, & ob aliquam causam permissus, debet ipsa causa exprimi & verificari, plurimos citauimus *in tractatu de Regia protectione, 4. part. capitul. 3. à num. 44. cum sequentibus.* Ideò cum istæ commissiones ob subscriptionem Sanctissimi sint permissæ; debet de ea impetrans docere, vt effectum suum auocatiuum valeant operari, &

26 facit quod dicitur non præsumi † pro iudice in casibus in quibus regulariter non habet aliquam potestatem, nisi in certo casu, Alciatus *de præsumptionibus, præsumptione 9. num. 27.* Purpuratus *in leg. 1. num. 548. ff. de officio eius*, sequitur Mascard. *de probationib. conclusion. 951. num. 9.*

Ac propterea cum ex breuibus, aut litteris

27 auocatoriis non appareat † hæc forma subscriptionis; omnino debet impetrans de ea docere in Senatu, quæ tunc apparere dicetur, cum de supplicatione ipsa originali subscripta propria manu Sanctissimi docuerit, siquidem constantissimum est in Romana Curia, quod quoties allegatur diuersitas, aut contrarietas inter

28 Bullas, aut litteras expeditas, † & supplicationem signatam seu subscriptam, debet exhiberi & præsentari supplicatio subscripta, vt ex ea detegatur defectus Bullarum & litterarum expeditarum, vel quando necessaria est inspectio signaturæ, qua fuerit supplicatio subscripta.

Quam conclusionem probant multi, Alphonsus, Soto, Antiquus glossator. *in regula Cancellariæ 25. aliàs 26. Pauli V. de non iudicando iuxta formam supplicationum, sed litterarum expeditarum*, per quam à principio dicit, & Doctores etiam citandi; quod licet iuxta supplicationem non sit iudicandum, sed per litteras desuper expeditas, tamen *num. 14.* limitat, quando litteris opponatur aliter expeditas fuisse, quàm sit in supplicatione contentum, † quia 29 tunc supplicatio producitur coram iudice, vt defectus detegatur; quem sequitur post Rebuffum, & Mandosium Ioannes à Cochier eius glossator, super eadem Regula, fol. 267. sub *num. 33* ibi: *Tertiò limita, si signatura † discrepat à Bulla, crederetur enim signaturæ quoad circunstantias gratiæ, puta temporis, vel qualitatis, Mandosius hic, quæst 9. &c. probant etiam Rota decis. 332. licet Romana 27. de rescriptis in nouis,* Vuamesius *consil. 222. num. 5. tom. 10.* & iterùm ipse Cochier post alios ibidem, *dict. num. 33. in fine*, ibi: *Denique aduerte, regulam hanc non procedere quando litteræ sunt expeditæ, & discordant à supplicatione, vt fuit decisum in Aretina Commendæ 19. Ianuarij 1597. coram Illustrissimo Cardinale Seraphino teste Farinacio, decis. 455. num. 5. part. 2. diuersorum.*

Et quod quando sit necesse discernere, & constare per quam signaturam † sint expeditæ 31 litteræ, an per signaturam per *fiat*, an per *concessum*; sit producenda supplicatio ipsa signata & subscripta, vt deducatur per quam signaturam fuerint expeditæ, cùm ex ipsis litteris non appareat, nec aliter apparere queat; † probat 32 singulariter Quintilianus Mandosius *in Regul. Cancell. 33. designatur per fiat & concessum, quæst. 1.* prope finem, *sub num. 2.* in hæc: *Ad Reueren. autem DD. de Rota, vel alios Iudices competentes spectat regulam hanc executioni mandare, hoc modo videlicet; quod productis Bullis hinc inde, ac supplicationibus super quibus litteræ expeditæ fuerunt, discernant, quæ expeditæ sint super gratiam per fiat, & quæ super gratiam per concessum, & si sub eadem data illas approbabunt, & canonizabunt, has verò super gratiam per concessum reiicient, & reiiciendas non suffragari in vim huius regulæ, & eius mentis discernunt, & declarabunt; & hoc iure vtimur, & hæc est vera & inconcussa praxis Romanæ Curiæ: & licet glossa in fine, in hac opinione inclinare videatur, tamen iis, quæ diuersis in locis adducit, sibi ipsi non constat nec viam rectam respondendi vni contrario, quod satis obstare videbatur inuenire potuit; obstaculum erat regula de non iudicando iuxta formam supplicationis, cui breuiter respondeo, quod regula illa non obstat, nec procedit, quando supplicatio producitur pro declaratione litterarum, & ad probandum circunstantias & qualitates gratiæ, provt per Sarner in 7 quæst & per me in 9. quæst per totam dictæ regulæ. & in aliis casibus etiam (eadem regula non obstante) prodest seu probat, quos prosequor in diuersis, quibus dictæ regulæ, &c.* Quod & idem probat expresse post *Rebuffum ipse Ioannes à Cochier in regula 31. aliàs 33. de signatura per fiat præferenda habenti signaturam per concessum folio 319.* in hæc: *Illa non obstat nec procedit quando supplicatio producitur pro declaratione litterarum, & ad probandas circunstantias, & gratiæ qualitates, & an illa sit per fiat, an per Concessum; ideóque bonum est, inquit Rebuffus in praxi in 2. part. signaturæ, num. 13. producere signaturam, alioquin ex Bullæ tenore dignosci non potest, &c.* Et dat cautelam, vt quis tam Bullam, quàm signaturam producat, ibidem in hæc: *Vndè*

quis cautus esse debet, vt tam Bullam, quàm signaturam conspiciat, & ex illis veritatem elicere poterit, &c.

33 Et cum prædicta *regula* † *Cancellariæ 26. de non iudicando iuxta supplicationem*, patiatur istam
34 limitationem, cum regula loquatur, † & habeat locum in Curia, & extra Curiam, probat eadem regula, ibi, *in Romana Curia, & extra eam*, & notant expressè omnes glossatores citati, & alij; ideò limitatio, quæ regulam sequitur, locum omnino obtinebit in Curia, & extra curiam in partibus, vbi contingat, & necessarium sit scire de qualitate & forma signaturæ, vti etiam expressè annotauit Quintilianus Mandosius loco proximè citato, ibi: *Ad DD. Rotæ vel alios iudices competentes spectant, &c.* Quod expressè probat post alios per eum citatos Ioannes à Cochier *in regul. Cancellariæ 25. aliis 26. de non iudicando iuxta formam signaturæ, &c. num.* 40. in hæc: *Aduertant Tyrones praxeos, si Bullæ fuerint malè formatæ, vt putà contra consuetas formas Cancellariæ, vel quando non sunt conceptæ iuxta signaturam, eas remitti etiam de partibus solere ad Cancellariam, vt corrigantur, & reducantur ad formas debitas, quod non ante fiat, nisi producto signaturæ sumpto, vt ex eo videatur, an saltim in substantialibus discrepent, sicque Iudex vel officialis videant an Bullæ reformari debeant, nec in hoc opus erit partis citatione ex opinione Rebuff. in praxi, titul. de reformatione, & correction. Bullæ, num.* 8. Flaminius Parisius *de resignat. benefic. lib.* 8. *quæst.* 7. *num.* 190. *& sequentibus, &c.* Vbi ponit praxim correctionis huiusmodi, & annota, quod iste author citat Flaminium in *num.* 190. cum sit in *num.* 180. *cum sequentibus.*

Hinc Mascardus *in tractatu de probationibus, conclus.* 1309. *verbo, Signaturam*, à principio, latè probat plurimis citatis; quòd signata supplicatio non probat nisi litteris expeditis ex regula Cancellariæ, hanc tamen conclusionem mirabiliter ipse limitat post alios, *num.* 18. in hæc: *Tertiò limita, vt procedat quoad conficiendam Bullam de ea,* † *nam hoc casu creditur*
35 *signaturæ, ita Rebuffus vbi suprà in praxi in 3. parte signaturæ, versiculo, Datum apud, &c. num.* 9.
36 *Vbi subiungit, quod Romæ* † *abbreuiator solet signaturam ad verbum describere in vno libro, & si de ea dubitetur ad illum librum recurritur tanquam ad Prototypum, vt firmat Anton. de Butrio in dict. consil.* 2. *visis litteris, col.* 1. *per cap. cum P. Tabellio, & cap. fide de probationibus, quo in loco etiam ait, quod quando apparet,* † *quod*
37 *aliter est sumpta minuta per Vicecancellarium magis strictè, vel largè, quam fuerat à Papa concessa, recurrendum est ad originale, nam non est in potestate Vicecancellarij litteras scribendo, restringere, vel dilatare gratiam à Papa concessam in reseruatis Papæ, & non concessibilibus per Vicecancellarium, &c.* Hactenus Mascardus.

Et *in num.* 19. post Rebuffum hunc discursum prosequitur ipse Mascardus adducens casum multùm conducibilem nostro recursui, & proposito, quo versamur in hæc: *Et ideò Re-*
38 *buffus vbi suprà tenet,* † *quod magis statur signaturæ quoad contenta in ea, & reseruata Papæ, non autem concessibilia à Vicecancellario, quàm Bullæ, quæ ex Cancellaria sumitur, & ita fuisse iudicatum in Senatu Parisiensi, asserit, pro quadam signatura contra Bullam, nam in signatura erat concessio beneficij, prouisio, quod non esset de collatione Episcopi Pictauiensis, & expedita erat Bulla sine illa clausula, vel* † *conditione, sed pro-* 39
ducta fuit signatura continens illam clausulam conditionalem, prouisio, quod non esset, &c. Et probatum beneficium esse de collatione Episcopi Pictauiensis, & fuit resolutum pro signatura, quod non valeret collatio, licet in Bulla nihil diceretur. Hactenus Mascard. & teste Rebuffo.

Igitur & à fortiori in nostro casu cum in litteris anocatoriis † (quæ potius simpliciter al- 40
teri in prima instantia causam committunt) nihil de subscriptione, & signatura propria manu Sanctissimi dicatur, nec mentio aliqua fiat, & nihilominus per impetrantem instetur interuenisse in supplicatione; de necessitate tenetur in Senatu de ea docere.

Et generaliter, quando prætenditur differentia inter supplicationem subscriptam manu Sanctissimi, † & litteras desuper expeditas, quia 41
prætenditur, & opponitur magis, aut minus in eisdem scriptum, quod sit recurrendum ad supplicationem signatam, ita vt Iudex de hac exceptione cognoscens ex eius inspectione inferat veritatem; probant post alios & Rotæ decisiones Hercules Marescotus *variarum resolution. lib.* 1. *cap.* 98. *num.* 1. *&* 2. quem ad litteram retulimus suprà *in* §. 1. *vers. Eleganter hoc etiam, à num.* 28.

Hoc idem probat Rota in vna Pampilonens. benefic. 14. Ianuarij 1613. † adducta per Pro- 42
sper Farinac. *in posthumis, tom.* 1. *decision.* 456. *& in num.* 2. in hæc: Et quod in gratia Bartholomæi minimè adfit talis narratiua non dispensationis; satis colligi visum fuit ex lectura supplicationis Bartholomæi, in qua nihil tale legitur, & tamen supplicatio tanquam matrix attenditur, quidquid in litteris ponant † expe- 43
ditores, qui in hoc minimè possunt præiudicare supplicanti, Verall. *decis.* 271. *part.* 1. *in manuscriptis*, Rota *in causa Toletan. Parochialis* 10. *Maij* 1596. coram Illustrissimo Arginio cum aliis allegatis per Domin. Ioan. Baptistam Millinum, quæ placuit dominis, &c.

Et alia est decisio eiusdem Farinacij *in tom.* 2. *posthum. decis.* 416. quæ *num.* 2. *in fin. & num.* 3. ita ait: Vnde cum rescripti verba, quæ sunt † stricte intelligenda, Glossa *in cap. significan-* 44
te, in fin. de rescriptis, Abbas *in cap. Rodolphus, num.* 1. *eodem titul.* loquantur de cautione, non videbantur extendenda ad depositum, vel sequestrum vel saltim negari non potest, quin saltem dubium esset, quomodo essent intelligenda verba rescripti, ita vt esset opus pro declaratione iterum adire signaturam, *cap. cum contingat, de rescriptis, cap. cum venissent, de iudiciis, &c.*

Et quod ad effectum subreptionis supplicatio sit potius attendenda, † quàm litteræ expedi- 45
tæ, probat Rota, vt per Alexandrum Ludouisium *decis.* 108. *num.* 11. ibi: *Et ad istum effectum attenditur supplicatio tanquam matrix, &c.* Et fuisse dictum *in Cæsar Augustana pensionis* 19. *Februarij* 1590. coram Giptio, & *in Bononiens. Bonorum de Binarinis* 5. *Martij* 1618. coram D. Andrea, vbi dicitur fuisse sæpius decisum à Rota, testatur Oliuerius Beltramin. *in annotation. ad Ludouis. dict. decision.* 108. *num.* 16. vbi plurimas alias decisiones Rotæ allegat ad hoc,

quod

quod ſupplicatio, non litteræ, ſit attendenda. Atque vlterius latè diſſerit ad effectum iuſtificationis litterarum, an hæ vel ſupplicatio ſignata ſit attendenda, quod tandem cum fædere diſtinctionis componit diuerſitatem deciſionum, quæ circa hunc articulum, ſeu punctum reperiuntur, & ex hactenus latè adductis fundamentis ſatis comprobatum remanet, quod hæc qualitas & forma, qua fundatur & mitti debet auocatoria commiſſio, debet verificari, & probari ab ipſo impetrante, cùm ſit fundamentum ſuæ intentionis, atque iuriſdictionis mandatæ, nempè per productionem realem ſupplicationis ſubſcriptæ propria manu Sanctiſſimi.

Quæcum ſit protocollum, vt per Rebuf-
46 fum, † & alios firmat Maſcardus *de probationibus, dict. concluſion.* 1309. *num.* 18. & Alexand. Ludouil. *dict. deciſion.* 108. *num.* 11. vltra quos idem probat ipſe Rebuffus *in praxi tit. Bull. nou. prouiſion. num.* 1. *folio mihi* 131. quem referens ſequitur Flaminius Pariſius *de reſignat. benefic. lib.* 8. *quæſt.* 7. *num.* 106. & 107. dicentes, quod litteræ à ſignatura oriuntur, ſicuti inſtrumentum à protocollo, iuxta authentic. *de Tabellionibus*, §. 1. *& ſequenti, collation.* 4. Et propterea in omnibus differentiis ad illud erit recurrendum.

Circa quod eleganter loquutus fuit inſuper Flaminius Pariſius, *lib.* 8. *quæſt.* 7. *à num.* 180.
47 in hæc: quoties † litteræ diſcordant à ſupplicatione; remittendæ ſunt ad corrigendum, & ita ſeruat Rota vt fuit dictum 7. *Octobris* 1552. teſtè Caputaquenſ. *deciſ.* 270. *lib.* 1. *in manuſcriptis*, Rebuffus *in praxi, titulo de reformatione, & correction. Bullar. column.* 1. & 2. Et ſic de
48 ſtylo ſuper diſcordantia † ſemper recurritur ad matricem, nam non poſſunt expeditores alterare gratiam, & ius quæſitum tollere, vt fuit tentum *in vna Maioriſcenſ. benefic. coram Achille de Graſſis* 15. *Maij* 1553. teſtè Caputaquenſ. *deciſion.* 273. *lib.* 1. *in manuſcriptis*, ita recurri ad protocollum, quando inſtrumentum non eſt ita conceptum, §. 1. *Authentic. de Tabellionib. column.* 4. Doctores *in l. contractus, Cod. de fide inſtrumentorum.* Et reformantur ab officialibus Curiæ iuxta *regul. Cancellar.* relatam à Re-
49 buffo loco citato, † nullam requiri ad hoc partis citationem, ſcribit Rebuffus *dict. tit. num.* 8. Quia cum inuita parte fieri poſſit, multo magis ea ignorante, *l. qui poteſt inuitis, ff. regulis iuris, l.* 4. §. 1. *ff. de fideicommiſſ. libertat. l. neque ignorante, de tutoribus, & curatoribus, datis, &c.* Quæ deſeruiunt ad plura in ſequentibus, §§. apponenda.

Maximè cum poſtquam ſupplicatio ſubſcri-
50 pta ſtat regiſtrata, † litteræque confectæ iuxta ſtylum Romanæ Curiæ (de quo ſuperius à principio huius capitis latius diximus) Curiales curioſi & attenti ipſam originalem nanciſcuntur ab officiali, provt mihi atteſtatur firmiter Doctor Auguſtinus Barboſa Curialis peritus, qui vnam originalem ſupplicationem auocatoriam manu Sanctiſſimi D.N. Vrbani VIII. ſubſcriptam in cauſa propria ſua ſecum portans, mihi oſtendit in vno folio Papyri iuxta ſtylum ſuperius ad ſcriptum.

Itaque hoc remedio vti debet, qui prætendit auocatam eſſe legitimè cauſam ab Ordinario in prima inſtantia, & ſeruata forma Concilij Tri-
dentin. aliàs † in Senatu, ſi de reali ſubſcriptio- 51
ne Sanctiſſimi non conſtiterit, cauſam remittendam eſſe Ordinario, decernet, cum in litteris de dicta ſubſcriptione nihil legatur.

Hanc noſtram reſolutionem, quod impetrans teneatur docere de ſubſcriptione prædicta, limitabis iuxta terminos de quibus hactenus fuimus loquuti; quando nempè in ipſis litteris † mentio aliqua non fiat de ſubſcriptione, 52
provt vltra ſuperius citatos Doctores, probat etiam Mandoſius *in Regula* 33. *ſignatura per fiat præferatur, ſignaturæ per conceſſum, quæſt.* 1. *num.* 2. Secus verò quando in eiſdem poſt narratiuam gratiæ, aut inter illam fiat de ſubſcriptione & ſignatura propriæ manus Sanctiſſimi mentio aliqua, quia tunc cum pro litteris præſumatur, vt fidem faciant, & Papa (qui tunc loquitur vt ſuperius annotauimus) aſſerat illam, ſtandum erit eis, iuxta *Clementin. litteras de probationibus*; & ea quæ diximus ad principium huius quæſtionis, *&* §. 2. *num.* 3. *verſicul. certè res eſt admodum*, & pars, quæ nihilominus illam ſubſcriptionem negauerit; probare tenetur, & docere de contrario per oſtenſionem in Senatu de huiuſmodi ſupplicatione non ſignata; ita hanc limitationem expreſsè probat Ioannes à Cochier *in regula Cancellariæ* 25. *alias* 26. *de non indicando, iuxta formam ſupplicationum, num.* 37. in hæc: *Sed an qui Bullas producit, poſſit cogi, vt oſtendat ſignaturam, ſi fortè aduerſarius obiiciat latiùs extenſas, quàm ſignatura contineat? Cogi non poſſe reſpondit, ſeu decreuit Senatus Sabaudiæ teſte Antonio Fabro, lib.* 10. *diffinition. foren titul.* 3. *diffinit.* 5. *faciunt enim per ſe fidem, & ad eum qui vitium obiicit, pertinet, vt ſignaturæ quæ in actis Curiæ remanet exemplum probatæ fidei proferat, ex cuius collatione conſtare poſſit, vtrum amplior facta ſit Bullarum expeditio, quàm fieri debuerit, ita Senatus in cauſa Philippi Chanelard. & Claudij Poyſat.* 13. *Kalend. Ianuarij.* Hactenus Cochier, pulchrè ad propoſitum loquens, quod intelligè, vt diximus, quando in ipſiſmet Bullis gratioſis Summus ipſe Pontifex, qui in ipſis litteris loquitur (vt diximus ad principium huius §.) aſſerat ſe ſubſcripſiſſe, non tamen quando in monitorialibus, compulſoriis, aut inhibitoriis Iudex, aut Notarius hoc aſſerit, iuxta quæ latè adducta ſunt *in* §. 4. *ſequentib.* per totum.

§. III.

Et an per exemplum ſupplicationis ſubſcriptæ probatio ſufficiet in Senatu, ne litteræ remittantur Ordinario.

SVMMARIVM.

Subſcriptio propriæ manus an per exemplum ſupplicationis ſubſcriptæ in Senatu probata dicatur, num. 1.

Supplicatio originalis ſubſcripta, & ſignata in iudicio nullam fidem facit, nec aliquam probationem inducit, num. 2.

In ſupplicatione facilius falſitas committitur, quam in litteris expeditis, n. 3.

Originalis ſcriptura, vbi fidem non facit, multo minus

minus exemplum ex ea, quantumuis solemniter desumptum, num.4.

Exemplum desumptum à Protocollo vitioso fidem non facit, vti productum à radice infecta, num.5.

Testes, & instrumenta æqualem probationem faciunt, num.6.

In supplicatione originali subscripta probanda milles testes adhibiti fidem nullam faciunt, & de ratione, num.7.

Verum esse non potest, quod falso principio nititur, num 8.

Rami maiores vires non habent, quam à radice susceperint, num.9.

Fundamento sublato, totum ruit ædificium, n.10.

Origo rei semper attenditur, ibid.

Sumptum de Registro supplicationum subscriptarum nullam fidem facit, n.11.

Exemplum supplicationis subscriptæ, solemniter desumptum, integram fidem facit in Senatu ad docendum de subscriptione commissionis, n.12. & sequentibus.

Subscripta supplicatio non sufficit ad probandam substantiam gratiæ, sed litteræ, super ea expediendæ, illam probant, n.13.

Ad probandas circunstantias, & qualitates gratiæ, an fuerit subscripta in signatura per Fiat, vel per concessum, ipsa supplicatio subscripta fidem facit, num.14.

Ad supplicationem subscriptam, seu signatam recurritur tanquam ad matricem, & Protocollum, num.15.

Ex signatura, seu supplicatione subscripta in iis, in quibus in iudicio fidem facit rectè desumitur exemplum ad eadem probanda, n.16.

Ex Protocollo nequit in iudicio agi ad rem in contractu deductam, quia id destinatum non est, num.27.

Ex Protocollo probantur dubia, & defectus scripturæ ex eo desumptæ, ad quod magnam fidem facit, num.18.

Ex supplicatione signata, quæ est matrix, & Protocollum non agitur in iudicio ad substantiam gratiæ, tamen ad eius circunstantias, & qualitates, seu ad probationem defectuum litterarum fidem facit, n.19.

Supplicatio non probat substantiam gratiæ, sed qualitates eiusdem; pariter & hæ per testes probari possunt, num.20.

Sumptum ex supplicatione subscripta originali fidem facit ad probandum, per quam signaturam fuerit expedita, an per placet an per concessum, num.21.

Exemplum supplicationis originalis, probatio sufficiens est ad detegendos defectus litterarum, ex ea sumptarum, n.22.

Exemplo Scripturæ regulariter in iudicio fides non datur, num.23.

Exemplum solemniter, & cum iuris requisitis desumptum legitimè probat, n.24.

Exemplo supplicationis subscriptæ, solemniter transumpto, integra fides in Senatu danda ad effectum impediendi remissionē Ordinario, n.25.

Subscripta supplicatio, licet non probat in iudicio substantiam gratiæ, probat eius circunstantias, & qualitates, n.26. & à n.12.

Sumptum de registro supplicationum non probat substantiam gratiæ, cum ad id litterarum expeditio sit necessaria, probat tamen qualitates eiusdem, num.27.

Sumptum de registro supplicationum fidem facit, postquam sunt expeditæ, & impensa solutæ, num.28.

Notarij testimonium, & fides legitimè deducta ex partitis librorum Datoriæ, aut Cancellariæ, probat, num.29.

Sumptum de registro litterarum in vim compulsorialium fidem facit, n.30.

Sumptum de registro Bullarum fidem non facit extra Curiam Romanam, imò nec in Hispania admittitur, num.31.

Sumptum supplicationis subscriptæ, ne in Senatu redargui possit, quo modo corroborandum, num.32.

Instrumentum à Regno extraneo, & longinquis partibus allatum quas firmitates habeat ne redarguatur, ibid.

Si habet fidem aliorum duorum, vel trium Notariorum, asserentium subscribentem esse Notarium fidelem, &c. redargui nequit, n.33.

Supplicationem subscriptam originalem si exhibeat impetrans in Senatu, causa tamen in ea ad mouendum Sanctissimum falsa detegitur in Senatu, an eius commissio sit retinenda, à n.34.

Ob falsam causam in supplicatione appositam annullatur concessio, tam in gratiosis, quam in commissionibus iustitiæ, n.35.

Ex auocatione nulla non tollitur iurisdictio Ordinarij, nec impedit remissionem ad ipsum, n.36.

Commissio auocatoria in prima instantia sub falso supposito, quod Ordinarius fuit recusatus, non impedit remissionem causæ per Senatum faciendam eidem, num.37.

TERTIA quæstio se offert disputanda, an per exemplum supplicationis subscriptæ propria manu Sanctissimi † (dato casu quod supplicatio subscripta sufficiat, sicuti examinauimus infrà *hoc cap. §.5.*) sufficiens probatio haberi debeat in hoc Senatu, seu etiam coram Ordinario, vt ad ipsum litterarum remissio euitetur; difficillimam continet resolutionem ex iis, quæ pro negatiua considerauimus, primum quod ipsa originalis supplicatio subscripta, † & signata in iudicio nullam fidem facit, nec aliquam probationem inducit, nec eidem soli creditur, vt probat expressè *Regula Chancellar. 26. de non iudicando iuxta formam signaturæ supplicationis.* Quàm amplissimè hanc conclusionem comprobantes exornant Mascardus *de probationibus, conclus. 1309. per totam,* Alphonsus à Soto, Gomecius, Ioannes à Cochier, & alij super eadem Regula, Flaminius Parisius *de resignat. benefic. lib.10. tom.2. quæst.1. per totam, & lib.8. tom.2. quæst.2. per totam.* Ascanius Tamburinus *in tractatu de iure Abbatum, quæst.2. disp.16. per totam,* apud quos (qui infinitos penè alios allegant) abundè hunc articulum videbis, qui omnes inter alias rationes, hanc † reddunt; quia facilius committitur falsitas in supplicationibus, quàm in litteris expeditis propter appositionem manuum plurimorum officialium, argument. *l. vltimæ, C. de codicillis.*

Igitur cum ipsa principalis & originalis scriptura fidem † non faciat in iudicio; multò minùs exemplum, & sumptum ex ea, quantumcumque solemniter sit exactum; ita argumentatur Curtius Iunior, *in Authent. si quis in aliquo documento:*

documento, *num.* 41. *Cod. de edendo*, & ibi allegat Raphaël. Cumanum *consil.* 158. *visis in primo dubio*, Bertrand. *consil.* 3. *num.* 3. *volumin.* 3. *& in consil.* 131. *scripturæ nouissimæ*, *num.* 7. *cum plurimis sequentibus*, *lib.* 2. Mascard. *de probationib. conclusion.* 712. *nūm.* 3. *&* 4. dicentes, quod exemplum etiam solemniter desumptum ab alio exemplo informi, & non probante, nullam fidem aut probationem inducit, conducunt quæ ipse Mascard. *conclus.* 711. *à num.* 54. *& sequentib.*

Quod & rectè comprobatur, quod instrumentum desumptum ex protocollo seu registro
5 vitioso, † quod non est in forma probanti, nec solemni; nullam pariter fidem facit, tanquam exactum, & productum à radice infecta & vitiosa. Anchatranus *in consil.* 431. *column.* 1. Beroius *in consil.* 1. *num.* 12. *volumine* 2. Corneus *in consil.* 70. *column* 2. *volumin.* 4. Parisius *cons.* 27. *n.* 13. *&* 14. *volumin.* 2. Roland. à Valle *cons.* 32. *num* 26. *& num. fin. volumin.* 2. *& in consil.* 44. *n.* 16. *lib.* 1. Purpurat. *cons.* 172. *in fin. lib.* 2. Cephalus *cons.* 409. Hippolytus Riminaldus *consil.* 109. *num.* 2. Menochius *de arbitrariis*, *lib.* 2. *casu* 187. *num.* 17. Marcus Antonius Eugeni. *cons.* 51. *n.* 11. Don Ioannes del Castillo *controuersiar. tom.* 2. *cap.* 16. *num.* 45. Igitur huic sumpto supplicationis fides aliqua danda non erit in Senatu, cum eidem principali originali penitùs in iudicio quouis denegetur.

Secundò; pro hac parte negatiua facit, quia licet aliàs æqualem vim & probationem fa-
6 ciant † testes ac instrumentum, *l. in exercendis*, *C. de testibus*, *l. pactum quod bona fide*, *Cod. de pactis*, & Nos latiùs hac 2. *part. capitul.* 6. *propè finem*; tamen & similes testes adhibeantur
7 pro probanda supplicatione subscripta, † probationem nullam faciunt, vt in his terminis signaturæ originalis contra Rebuffum (quem tamen explicat) probat Mascardus *de probationibus concluſ.* 309. *a num.* 15. 16. *& sequentibus.* Ea ratione rectè motus; quia si supplicatio in sui esse quoad probationem est imperfecta, etiam mille testes recognoscentes rem imperfectam, & de ea testantes non poterunt facere, vt illa perfecta euadat.

Tertiò facit, quia verum esse non potest,
8 quòd falso † principio infirmatur, *l. cum filius*, §. *hæres*, *ff. de legat.* 2. Crauetta *consil.* 1000. *pro genero*, *num.* 37. Anton. Monach. Florentin. *decis.* 48. *num* 6 Et quia rami maiores vires non
9 habent, † quàm à radice susceperint, nec radice infecta rami pullulare possunt, & infecta primatiua censentur infecta deriuatiua, multa congessimus *in tractatu de Regia protectione.* 4. *part. capitul.* 6. *num.* 35. *& sequentibus*, *&* *cap.* 14. *à*
10 *num.* 19. Quippè cùm principale † non subsistit, nec ea, quæ sequuntur locum habent, *l. cum principalis*, *ff. de regulis iur.* & sublato fundamento totum ædificium ruit, nec super eo ædificari potest, Nos *dict. capitul.* 14. *à n.* 13.

Ac insuper quia origo rei semper attenditur, *l. nam origo*, *ff. quod vi aut clam*, *l filius familias*, *versicul. Origo enim*, *ff. ad Macedon. l. clam possidere*, *in principio*, *ff. de acquirend. possession. l.* 2. §. *paruique refert*. *ff. de priuilegiis creditor. l. id quod* 34 *ff. de donat. l. quod si maritus*, *ff. de constitut. pecun. l. & qui originem* 3. *ff. de muneribus*, *& honoribus*, Gratian. *disceptation. forens. tom.* 4. *capitul.* 749. *num.* 16. abunde Don Ioann. del Castillo *controuersiarum*, *lib.* 5. *part.* 2. *cap.* 155. *per totum*; ergo si originalis scriptura fidem non facit in iudicio, nec eius exemplum.

Quartò & vltimo pro hac parte fortiter pug-
11 nat in his terminis † elegans doctrina plurimorum dicentium, quod sumptum de regiſtro supplicationum subscriptarum nullam fidem faciat in iudicio, expresè Bellamera *decision.* 252. Roman. *consil.* 336. Crescentius *decision.* 50. *in manuscriptis*, & per eos Flaminius Parisius *de resignatione beneficiorum*, *lib.* 2. *quæst.* 24. *num.* 5. *in fin.* & iterum *lib.* 10. *tom.* 2. *num.* 18 vltra quos idem probat Gomezius *in regula* 25. aliàs 26. *de non iudicando iuxta formam supplication. quæst.* 1. *num.* 4 Rota *decision.* 621. *nota sumptum de regiſtro*, *& decision.* 681. *nota sumptum*, *& decis.* 636. *dic quod transumptum. in antiquis*, Mascardus *de probationibus*, *conclus.* 1209. *a n.* 7. Ergo videtur quod circa rem hanc vlteriùs non sit hæsitandum, cùm adhuc nec registratæ iam supplicationis (quod omne scrupulum & periculum falsitatis excludere videtur) sumptum aliquam fidem faciat in iudicio.

Quibus tamen argumentis non obstantibus,
12 contrariam sententiam † de iure veriorem opinor, nempè vt exemplum supplicationis subscriptæ legitimè desumptum fidem faciat in Senatu integram, alióve in Tribunali Ecclesiastico, ad satisfactionem tantùm formæ requisitæ per *Concilium Tridentin. in cap. causæ omnes*, *sessione* 24. *de reformatione.* Moueor ineuitabilibus fundamentis; primò quia licet verum sit, quod ex sola signatura, & supplicatione subscripta non possit agi in iudicio, quia † litteræ
13 sunt necessariæ ad eum effectum; id procedit, ad probandam substantiam gratiæ, quia aliter quàm per litterarum expeditionem probari est prohibitum, vt probant Doctores omnes, & alij plurimi ab eisdem citati, quorum meminimus in primo argumento contrariæ partis, *num.* 2. ex variis rationibus per eosdem consideratis.

Attamen ad probandas circunstantias, & qua-
litates gratiæ † videlicet an supplicatio fuerit 14
subscripta in signatura per *fiat*, vel per *concessum*, vel à quo, & similia; ipsa supplicatio rectè probat, & fidem facit, imò aliter quàm per eandem rectè probari nequit, provt abundè probauimus *in* §. *antecedenti*, per totum, ad quem te remitto libenter. Et insuper respectu circunstantiarum, seu qualitatum, atque omnium accidentalium gratiæ signatura sola fidem faciat; probant insuper Mandosius *in Regula* 25. aliàs 26. *de non iudicando iuxta formam supplication. quæst.* 9. vbi loquitur de tempore, & aliis qualitatibus, Rota *decis.* 332. *licet Romana* 27. *de rescriptis in nouis.* Vuamecius *cons.* 222. *num.* 5. *tom.* 10. vbi de probanda præcedenti vacatione, atque impetratione supplicatio signata fidem faciat, infinitos penè Doctores, & Rotæ decisiones in huius doctrinæ comprobationem congessit Mascardus *de probation. conclus.* 945. *à num.* 21. *cum sequentibus*, vbi amplissimè videre poteris circa probandas circunstantias, & qualitates gratiæ, aliter posse fieri quam ad probandam substantiam eiusdem. Quia ad eam tanquam ad matricem † recurrendum erit pro 15
vt suprà hoc *cap.* 30. §. 2. *à num.* 45. *cum multis seqq.* altius firmauimus. Igitur si adhunc saltim

effectum

effectum plenam fidem faciat ſupplicatio ori-
16 ginalis ſignata; † pariformiter eam debet indu-
cere ſumptum ex ea legitimè & ſolemniter de-
ductum à ratione ceſſante, & per argumentum
à contrario ſenſu eorum omnium, quæ rema-
nent conſiderata *in* 1. 2. *& 3. fundamentis contra-
riæ partis*, quibus ſic bene ſatisfactum re-
manet.

17 Secundò facit ſimile, † quia licet virtute
protocolli, ſeu matricis non poſſit in iudicio
agi ad rem in contractu deductam, ſeu promiſ-
ſam, nec obligatus ex ea conueniri nec exequi,
qui ad hunc effectum fidem non facit, vt rectè
poſt alios probat Parladorius *lib. 2. rerum quoti-
dianar. cap fin. 1. part. §. 12. à num. 17.* Anto-
nius de Camario *in tractat. de inſtrument. q. 38.
num. 77.* Simon de Pretis *de interpretat. vlti-
marum voluntat. lib. 4. reſolut. 2. ex num. 60. fol.*
195. Galleſius *ad formam Cameræ. 3. part. quæ-
ſtion. 1.* Menochius *de arbitrariis, lib. 2. centur. 2.
caſu* 187. *à num. 3.* Quia licet protocollum ma-
ximam fidem faciat, magnámque in ſui eſſen-
tia authoritatem habeat, quippè ab eo cætera
exemplaria fidem accipiunt: tamen in iudicio
fidem non facit, cùm illius vſus ad id deſtina-
tus non ſit, ſed vt apud Tabellionem perpetuò
ſeruetur, tam ad deducenda exempla, quàm vt
ad illud ſemper recurratur pro fide & veritate,
quoties dubitatur de viribus inſtrumenti ex eo
18 deducti, † quia recurritur ad protocollum tan-
quam ad fontem & matricem, ad iſtum nempè
effectum ſemper & principaliter ei creditur &
fides datur, vt ex Parladorio ibidem, *cap. quo-
niam contra, de probationibus, l. 8. & 9.* ibi: *E
por eſſo la mandamos eſcribir en el regiſtro, porque
ſi la carta ſe perdiere, ò viniere alguna duda ſo-
bre ella, que ſe pueda mejor probar por alli, titul.*
19. *part. 3. l. 12. & 13. & 16. titul. 25. lib. 4. Re-
copil.* vt plenè annotantur per Couarr. *practica-
rum cap.* 22. Bertrand. *conſil.* 415. *num. 1. volu-
min. 4. & in conſil. 55. num. 1. volumin. 3. &
in cònſ. 219. num. 8. volumin. 2. §. penultim. in
Authent. de Tabellionib.* & notant Barthol. Bald.
Imol. & Cumanus *in l. Sempronio Proculo, ff.
ad leg. 2.* Marcus Anton. Eugen. *in conſil. 51.
num. 10. volum. 1.* Azeued. *in l. 12. titul. 25.
lib. 4. Recopil. num. 9. &* 10. D. Ioan. del Ca-
ſtillo *controuerſiar. tom 2. cap. 16. num. 47. &* 48.
quod & ampliſſimè comprobat Maſcardus *de
probationibus, concluſion. 4. à num. 13. cum ſe-
quentibus*, provt & vulgariſſimum eſt.

Pariformiter dicendum erit in ſupplicatione
ſignata, quæ vt matrix & protocollum habe-
19 tur, vt inde litteræ † extrahantur, provt ex
pluribus probauimus ſuprà *in §. antecedent. à
num. 45. cum ſequentibus, verſicul. Quæ cum ſit
protocollum, &c.* Ex qua licet in iudicio agi ne-
queat, nec fidem faciat ad rem principalem, &
ſubſtantiam, quia ad id deſtinata non eſt; ta-
men ad comprobationem qualitatum, & ad
eluendam veritatem de quibus in litteris inde
ſumptis dubitatur, plenam fidem facit, quia ad
eius vſum deſtinata eſt, igitur eodem modo ad
ipſum effectum adhibenda erit fides exemplo
ex ſubſcripta ſupplicatione legitimè, & ſolem-
niter deſumpto ad probationem, nempè quali-
tatum, & ſubſcriptionum, vt ſuprà diximus.

Comprobatur inſuper, quoniam licet ad
probationem ſubſtantiæ gratiæ ſupplicatio non
20 ſufficiat ſubſcripta, † ſed neceſſariò litterarum
expeditio neceſſaria ſit: tamen probatio qualita-
tum, & circunſtantiarum aliundè ſumi po-
teſt, etiam per teſtes, Rota *deciſion. 27. de re-
ſcriptis in nouis.* Abb. per illum text. *in cap. au-
ditis in 2. notab. num. 3. de reſtitution. in integr.*
Felin. *in rubric. de conſtitutionib. num. 5.* Satnet.
*in dict. regul. de non iudicand. iuxta formam ſup-
plication. quæſt. 13.* Marſill. *in rubric. de probat.
num. 26.* Gigas *reſponſ. 9. num. 5. & reſponſ. 4.
num. 8.* Millis *in repertor. in verbo, Probatio
gratiæ*, Selba *de benefic. part. 3. quæſt. 11. num.
57.* Boërius *de poteſtat. Legat. à Latere, num. 78.*
Et eſt magis communis iuxta quam iudicauit
Rota teſte Mandoſio *in additionib. ad Roman.
conſil. 327. ſub num. 8. littera G.* Maſcard. *de
probationibus, concluſion. 843. num. 23.* Flami-
nius Pariſius *de reſignation. benefic. lib. 8. tom. 2.
quæſt. 2. num. 25. &* 26. alios plurimos citaui-
mus hac 2. *part. capitul. 26. à num. 29. verſic.
Et quod gratia principalis.* Igitur pariformi-
ter admittenda erit probatio ad hunc effe-
ctum per exemplum ſupplicationis legitimè
ſumptum.

Et in terminis noſtris quod ſumptum ex ſup-
21 plicatione ſubſcripta, & ſignata, † aliàs in for-
ma probanti ſufficiat, & facit fidem plenam, vt
ex ea detegatur, & comprobetur, per quam ſi-
gnaturam litteræ fuerint expeditæ, an per *fiat*,
an per *Conceſſum*, & aliæ circunſtantiæ ſimi-
les; determinauit Senatus Sabaudiæ teſte An-
tonio Fabro, *lib. 10. de fin. forenſ. tit. 3. definit. 5.*
quem referens ſequitur Ioann. à Cochier. *in Re-
gula Cancell. 25.* aliàs 26. *num. 37.* ibi: *Pertinet,
vt ſignaturæ, quæ in actis Curiæ remanet, exem-
plum probatæ fidei proferat, ex cuius collatione pro-
bare poſſit, vtrum amplior facta ſit Bullarum expe-
ditio, quàm fieri debuerit, ita Senatus in cauſa
Philip. Canelard. & Claudij Poyſat. 13. Kalendis
Ianuarij* 1589.

Id ipſum quod ſumptum, ſeu exemplum
22 ſupplicationis ſubſcriptæ ſufficiat † ad dedu-
cendam veritatem litterarum Apoſtolicarum,
firmat ipſe Cochier in eadem regula 25. aliàs 26.
de non iudicando, iuxta formam ſupplication.
num. 4. fol. 270. ibi: *Vel quando non ſunt concep-
tæ iuxta ſignaturam eas remitti, etiam de parti-
bus ſolere, ad Cancellariam, vt corrigantur, &
reducantur ad formas debitas, quod non ante fiet,
niſi producto ſignaturæ ſumpto, vt ex eo videatur,
an ſaltim, &c.* Sicut etiam ſumptum litterarum
de Regiſtro Apoſtolico fidem facere in Curia
poſt Rotæ deciſiones, firmat Nicolaus Garcia
de benefic. 1. part. cap. 5. num. 534. Igitur per ſi-
gnaturæ exemplum legitima fiet probatio in
Senatu, quando aliàs ſolemniter, legitiméque
& in forma probanti ſit exactum, ad effectum
probandi modum ſignaturæ ipſius, à quo nem-
pè fuerit ſupplicatio ſubſcripta, vt inde veritas
deducatur, an ſit deneganda Ordinario petita
remiſſio.

Conſtans eſt enim in iure, † quod licet re-
23 gulariter exemplo ſumpto, vel tranſumpto
(quæ ſynonyma ſunt idem ſignificantia) in iu-
dicio fides non detur, *capitul. 1. de fide inſtru-
mentorum, l. 2. ff. eodem titulo, l. Procurator.
Cod. de edendo, leg. 114. in fin. & l. 44. titul. 18.
part. 3. leg. 2. titul. 14. part. 6.* latiſſimè Maſcar-
dus *de probationibus, concluſion. 711. à principio,*
Couarruuias *practicarum capitul. 19. num. 2. &
capitul. 21. per totum*, Parlador. *lib. 2. rerum quo-
tidian.*

tidian. cap. fin. 1. part. §. 12. limitation. 2. Morla *in emporio iuris, tit. 11. de fide inſtrumentorum,* & plurimi alij.

Tamen quando ſumptum, ſeu exemplum
24 ſolemniter deductum ſit, † vel ab eodem Tabellione rogato ad originale, vel ab alio cum iuris requiſitis, putâ authoritate iudicis, & partis citatione; legitimè probat, eique in iudicio & extra id fides integra adhibetur, vt latiùs explicarunt Couarruu. *dicto cap. 21. num. 4. & ſequentibus*, Parlador. loco citato, *num.* 18. *in fin. & num. 19.* Auiles. *cap. 19. prætorum, gloſſa traſladen. & capitul. 6. gloſſa copia, num. 4.* Padilla *in l. 3. ex num. 5. Cod. de diuerſis reſcriptis*, Afflictis *deciſ. 6.* Natta *conſ. 145. lib. 1.* Roland. *conſil. 69. à num. 57. volumine 3.* & alij plurimi citati à Don Ioann. del Caſtillo *controuerſiarum tom. 2. cap. 16. num. 55.* & vide *num. 51. & ſequentibus.* Igitur ſi in hoc ſumpto ſeu exemplo
25 ſubſcriptæ † ſupplicationis ſolemnia requiſita interueniat, nullum dubium eſſe poterit; quod ad effectum probandi ſignaturæ modum, & à quo ſit ſubſcripta ſupplicatio; integra ſit huic exemplo danda fides, vt remiſſio ad Ordinarium cauſæ penitùs impediatur, cùm legitimè fuiſſe auocatam & alteri commiſſam, appareat ex ſupplicationis tranſumpto ſolemniter deducto, & apparente in forma probanti.

26 Quæ vera hac retenta † reſolutione; non obſtant fundamento pro contraria parte conſiderata: non primum, ſecundum, nec tertium, quibus iam ad principium huius ſecundæ partis ſufficienter ſatisfecimus, *à num. 12.* diſtinguentes inter probationem ſubſtantiæ gratiæ, vt ad illam non detur fides ſupplicationi ſignatæ; & probationem circa qualitates, & accidentalia, vt tunc vera ex ſupplicatione deducatur probatio, ac per conſequens quod ad iſtum effectum dumtaxat ſumptum ſeu exemplum fideliter probet, & ſufficiens haberi debet in Senatu, prout latè comprobauimus in hac 2. *part. quæſtionis.*

Nec obſtat quartum & vltimum magis difficile, de quo ſuprà, *num.* 11. Quod ſumptum
27 de regiſtro † ſupplicationum nullam fidem faciat; cui reſpondetur ſimiliter; deciſiones & Doctores in eo citatos loqui ad effectum probationis ſubſtantiæ gratiæ, vt ex tali tranſumpto non valeat impetrans in iudicio agere, nec immiti in poſſeſſionem, cùm omnino id illi prohibitum ſit per Regulas Cancellariæ, vt aliter non poſſit eam apprehendere, quàm per litterarum expeditionem, quæ tunc perfectæ ſunt, quando ſunt plumbatæ, & regiſtratæ in Cancellaria, vt ſurſum ſuo loco diximus, quæ reſponſio clarè colligitur ex contextura Doctorum *in dict. 4. fundamento* citatorum, cum prædictam doctrinam ponant pro extenſione regulæ Cancellariæ prohibentis agi ex ſupplicatione, ſed tantùm ex litteris deſuper expeditis.

28 Colligitur etiam ex eiſdem † firmantibus ſumptum ex regiſtro Bullarum expeditarum fidem facere, cum iam litteræ ſint expeditæ, & ſolutæ expenſæ, Bellam. *dict. deciſ. 621.* Rota *deciſ. 28. de præbendis, in antiquis.* Barthol. Belen. *in tract. de charitat. ſubſid. q. 113.* Anton. de Butr. *conſ. 2. viſis litteris, n. 3.* Mandoſ. *dict. regul. 26. q. 6. n. 2. cum ſeqq.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib. 10. tom. 2 q. 1. n. 18. & 19. & lib. 2. q. 14 in fin.* Rebuf. *in praxi in 3. p. ſignat. verb. datum apud, &c. n. 5.* Coſtan. *conſ. 345. in præſenti, vol. 1.* & poſt Rotam *deciſ. 621. & deciſ. 681.* firmat Maſcard. *de probation. concl. 1305. n. 7. 8. & 9.* Vuameſius *conſ. 340. num. 11.* & per eum Ioan. Choch. *in regul. Cancel. 25.* aliàs 26. *de non iudicando iuxta formam ſupplicat. n 33. fol. 267.*

Et comprobatur, quoniam fides, ſeu ſumptum, † aut teſtimonium Notarij datum ſuper 29
partitis librorum, & regiſtrorum Datariæ & Cancellariæ fidem faciunt (ſi legitimè deducantur) in iudicio, ac extra illud. Seraphin. *deciſ. 1088. n. 4. & deciſ. 1208. n. 2.* Gratian. *diſcept. forenſ. tom 4. c. 727. n. 4.* ad quod ſtylus Romanæ Curiæ obtinuit, vt non aliter poſſint hæ fides & exempla librorum regiſtri dari à Notariis; niſi ſpeciale adſit Decretum Sanctiſſimi.

Et iterum limitat Maſcard. *vbi proximè n. 9.*
† vt valeat ſumptum de regiſtro litteratum Apo- 30
ſtolicarum Bullatarum, quando ſit deductum in vim compulſorialium ex Rotæ *deciſ. 686. in antiquis.*

Limitatur etiam ſecundò, vt non habeat lo-
cum hoc ſumptum, † nec fidem faciat extra Ro- 31
manam Curiam, quia tunc litteræ ſunt neceſſariæ originales, vt limitat Mandoſ. *in dict. Regula de non iudicando q. 6. n 4.* ſequitur Ioan. à Choch. *in eadem regula, ſub n. 33. verſ. Sub limitanda tamen, fol. 267.* & conducunt nonnullæ Rotæ deciſiones adductæ per Nicol. Garc. *de benefic. 1. p. c. 5 n. 534.* dum loquendo de hoc ſumpto litterarum ex regiſtro Apoſtolico fidem facere procedunt limitatè, nempè in eadem Curia Romana, ita vt ſentire videntur, aliud eſſe extra eam iuxta doctrinam modò ſcriptam, quod veriſſimum puto in Hiſpania, vt nullus permittatur agere & poſſeſſionem petere abſque litteris originalibus, non autem per tranſumptum regiſtri Bullarum, cum ob tam longam diſtantiam maximis fraudibus occaſio præberetur omnino præcauendis, & faciliùs committitur falſitas in ſumpto ex regiſtro, quàm in litteris ipſis, vt expreſsè probant Doctores citati *ſuprà n 2. & 3.*

Vnum tamen neceſſarium animaduertendum
erit impetrans commiſſionem † in prima inſtan- 32
tia alteri, quàm Ordinario rei conueniendi; quod ſi ad comprobationem ſubſcriptionis propria manu Sanctiſſimi afferatè Romana Curia tranſumptum (vt dictum eſt) ſupplicationis ſignatæ confectum ab aliquo Notario Romanæ Curiæ, cautus ſit, ne redarguatur; quod poſt ſignum Tabellionis litteras teſtimoniales legalitatis Notarii, à quo eſt confectum, & ſignatum ſumptum ab Ordinario iudice loci domicilij Notarij conceſſas, ac ſua ſubſcriptione, & ſigillo munitas provt apponi ſolet; nam tunc etiam parte in partibus his ſeu Senatu opponente; non erit neceſſaria aliqua recognitio, & comprobatio, quando nullum vitium viſibile ex ipſius inſtrumenti facie apparet, Bald. *in l. comparationes, n. 14. C. de fide inſtrum.* Cephal. *cautel. 54.* Hippol. de Marſil. *in l. ſi quis ne quæſtio, n. 144. ff. de quæſtionib.* dicens hunc modum per totam Italiam, imò quaſi per totum Orbem practicari. Boër. *deciſ. 154. num. 4.* Stephan. Aufrer. *in addition. ad Capel. Tholoſan. deciſ 330.* Maſcard. *de probation. concl. 1098. num. 5. & 6.* Veſtrius *in praxi Rom. Cur. lib. 6. c. 1. n. 8. in fin.* Parlad. *lib. 2. rer. quotid. cap. fin p. 1. §. 11. num. 17.* Rebuf. *in tract. de litterar. oblig. art. 1. gloſ. 7. num. 8.* Hiero-

nym. Gonçal. *in regul. 8. de alternatiuis, glos. 64. num. 15.*

Vel procuret, quod tale sumptum simul habeat fidem & testimonium aliorum duorum aut
33 trium Notariorum asserentium, † subscribentem verè esse Notarium, & fidelem, legalémque, ac suis scriptis, & signis plenam semper adhibitam fuisse fidem, Glos. singular. *in Auth. de Tabellionib. §. Nos autem, verb. ipsis, in fin.* vbi Angel. *col. 3. vers. Nota instrumentum, collat. 4.* Cepola *dict. cautela 54.* aliàs 88. incipit, *si aliquis habet.* Lanfranc. *in cap. quoniam contra, n. 5. de probation.* Parlad. vbi sup. *num. 17. in princip.* Azeued. *in l. 1. num. 138. tit. 21. lib. 4. Recop.* Boër. *decis. 154. n. 5.* Felin. *in c. post cessionem, n. 16. vers. Fallit nono,* Gonçal. *dict. glos. 64. n. 16. cum seqq.* & quolibet horum duorum remedio potest impetrans tutus esse, ne redargui possit exemplum signaturæ è longinquis adductum, integrámque fidem faciat, si aliàs solemniter sit sumptum, & hoc iure vtimur, quæ omnia in hoc §. dicta procedunt sub hoc suppositio, quod sufficiat supplicatio subscripta auocatoria primæ instantiæ iuxta assertas declarationes S. C. suprà §. 2. *n. 8.* provt abundè apparebit ex iis quæ Senatus considerat, & Nos retulimus *infrà §. 5. per totum.*

Sed quid? si adducta supplicatione subscri-
34 pta originali, † seu eius transumpto solemniter deducto) ex qua tamen appareat, falsam fuisse causam propositam in supplicatione eadem Sanctissimo oblata per impetrantem commissionem, de cuius sinistra, & falsa relatione in Senatu docetur; an subscriptio impetranti prodesse poterit, vt impediatur causæ remissio Ordinario: & dicendum erit, nihil prodesse dictam subscriptionem sub falsa causa extortam à Sanctissimo, text. est optimus *in l. si obrepserit. ff. ad legem Corneliam de falsis,* ibi: *Si libello oblato aduersarius tuus veritatem in precibus ab eo datis non adiecit, subscriptione vti non potest,* text. etiam *in cap dicenti, 25. q. 2.* ibi: *Ita sacra vniuscuiusque supplicantis desiderio concessa praualere, quæ cum iuris, & legum ratione concordant; ea verò, quæ subscriptione, vel falsis precibus forsitan impetrantur, nullum supplicantibus ferre remedium, &c.* quæ iura exornat Butr. & Immol. *num. 5. vers. Et pro hac facit.* Felin. *n. 10. vers. Limitatur tertio, in cap. super litteris, de rescriptis.* Ioan. Andr. *in cap. dilecto. num. 7. vers. Priuilegium vero, de rescriptis.* Suarez *de legibus, lib. 8. cap. 22. n. 6.* Farinac. *de falsitate q. 150. n. 146.* qui videndus erit. Thomas Sanchez *de matrim. lib 8. disp. 21. à num. 31. cum seqq.* Gironda *de priuileg.*
35 *num. 736.* vbi probant † ob falsitatis causam in supplicatione appositam, esse nullam concessionem tam in gratiosis, quàm in commissionibus iustitiæ, atque ideo, cum ex Trid. vrgens causa requiratur in huiusmodi auocationibus, qua moueri possit Sanctissimus ad subscribendum; sequitur, quod cùm falsa sibi proponatur; † nihil potest operari nec prodesse subscriptio, cum ipsa commissio sit nulla ipso iure, & non impedit remissionem Ordinario, à quo per actum nullum non fuit auocata ex regula iuris: *Non præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum,* conducunt quæ infrà *c. fin. hac 2 p. à n. 168. cum seqq. vers. Denique fundamento verissimo,* conducunt etiam quæ diximus *1 p. c. fin. à n. 23. cum seqq. vers. Tum etiam, quia in hac cognitione, &c.* quoniam tũc deficit voluntas, & consensus Papæ ex traditis suprà *à n. 8.* & omninò videnda quæ latè deduximus *1. p. c 3. §. vnico, à num. 26. cum seqq.* & sursum.

Conducunt etiam † quæ de commissione auo- 37
catoria impetrata in prima instantia sub falso suppositio, quod Ordinarius fuit recusatus, vt nulla sit, ita vt non impediat remissionem ipsi Ordinario causæ faciendam per Senatum, coram quo de falsa suppositione docetur, provt abundè probauimus superiùs hac *2. p. c. 5. §. 1. per totum,* præcipuè *a num. 25. cum multis seqq.*

§. IV.

Et nunquid monitorialibus, ex quibus per relationem iudicis, vel Notarij apparet de subscriptione Sanctissimi; sit adhibenda fides, vt nec Ordinario causæ fiat per Senatum remissio?

SVMMARIVM.

Ex subscriptionis relatione facta per Iudicem, vel Notarium in monitorialibus magna oritur, etiam peritissimis, confusio, vt credant commissionem fuisse subscriptam manu Sanctissimi, num. 1.

In monitorialibus inseruntur litteræ gratiosæ, & quandoque immediatè fit per Iudicem relatio subscriptionis manus Sanctissimi, n. 1.

In supplicatione, quæ impetratur beneficium, nullatenus petitur commissio executoris, nec mentionatur, sed post gratiam factam postulatur ab impetrante, si voluerit, n. 3.

Subscriptionem simpliciter relatam in monitorialibus post insertas litteras gratiæ incautè aliqui referunt ad commissionem, cum non respiciant nisi ipsam gratiam dumtaxat, per Papam subscriptam, num. 4.

Subscriptionis relationi in monitorialibus, respicienti clarè partem executiuam, & commissionem factam à iudice, an per Senatum danda sit fides, vt impediat remissionem Ordinario, n. 5.

Negatiue resoluit Author, à n. 6. & seqq.

Qualitas subscriptionis, qua fundatur commissio auocatoria in prima instantia, ante omnia probari debet, num. 7.

Relationi Iudicis in iis quæ non dependent à mera potestate sua standum non est, nec credendum, num. 8.

Aut in iis, quæ requiruntur pro fundamento suæ iurisdictionis, ibid.

Iudici asserenti in sententia libellum, litis contestationem, testium examen, & similia non creditur, num. 9.

Iudici asserenti subscriptionem Papæ, ex qua non aliter sibi adquirit iurisdictionem in prima instantia, non creditur, n. 10.

Delegato asserenti mandatam suæ commissionis non creditur, num. 11.

Delegatio Papæ, aut alterius Principis probata erit per litteras, num. 12.

Delegatus nequit procedere in causa, nisi priùs ostensis litteris suæ commissionis, n. 13.

Commissionem ostendere, sed inutilem, & carentem forma solemni, & non ostendere idem est, num. 14.

Subscriptioni, de qua per iudicis relationem in monitorialibus apparet, fides non datur in Senatu, quo mi

quominus Ordinario causa remittatur, n.15.

Subscriptio, quæ per relationem Notarij constat in monitorialibus, non impedit remissionem per Senatum Ordinario faciendam, n.16. & seqq.

Instrumentum relatum à Notario, etiam in alio instrumento, nihil probat, nisi de originali appareat, num.17.

Notario referenti mandatum in instrumento, à se confecto, non creditur, nisi ipsum mandatum ostendatur, num.18.

Verba narratiua, seu enuntiatiua mandati in aliquo instrumento, non probant mandatum, nisi de eo appareat, num.19.

Sententia qua enuntiatur, quem esse procuratorem, non probat esse procuratorem, n.20.

Idem si annuntietur in alio instrumento per relationem Notarij, num.21.

Instrumentum, de quo per relationem Notarij apparet in alio instrumento non probat nisi de relato appareat, num 22.

Etiamsi Notarius referat se vidisse, & legisse sine aliquo vitio, vel rasura, n.23.

Subscriptio propria manu Sanctissimi, quæ per solam relationem Notarij in monitorialibus, aliisve similibus litteris apparet, fidem non facit in Senatu, quo minus remittatur causa Ordinario, num.24.

Supplicatio subscripta, præsentata coram Delegato, inserta per Notarium de verbo ad verbum in monitorialibus ex Decreto Iudicis, fidem facit in Senatu, n.25. & seqq.

Mandatum, instrumentum, sententia, & similia inserta de verbo ad verbum in executorialibus de mandato Iudicis legitimè vbilibet probant, num.26.

Instrumenti registrati in actis exemplum, vt fidem faciat, requirit etiam partis citationem, n.27.

Tenor supplicationis subscriptæ præsentatæ Delegato, & de eius mandato insertus de verbo ad verbum in monitorialibus, etiam parte non citata ad effectum arctandi citandum, huicque illius iurisdictione constet, fidem facit, num.28.

Tenor commissionis de verbo ad verbum in monitorialibus arctat citatum ad comparendum, etsi ad insertionem non citetur, n 29.

Tenor commissionis insertus in citatorio sufficit, nec est necesse transmittere ipsam originalem, num.30.

Intellige quoad effectum comparendi coram citante, non autem respondendi in principali, quia reo opponenti debet originalis exhiberi ante omnia, num.31.

Citatus per monitoriales, quibus non est insertus, tenor commissionis, non tenetur comparere, nec dicitur contumax, n.32.

Excommunicatio lata à Delegato, qui copiam suæ commissionis petenti non dedit, nulla est, n.33.

Citatio, quia non fuit insertus tenor commissionis non inducit contumaciam ad effectum excommunicandi, aut declarandi incurrisse censuras, n 34.

Supplicationis subscriptæ tenor insertus in monitorialibus absque citatione rei, illum arctat, & sufficit, vt in Senatu impediatur remissio Ordinario, num 35.

Præambula ad citationem in principali non exigunt citationem, ibid.

Subscriptionis tenor insertus immemorialibus non probat si negetur a parte quousque originalis appareat, num.36.

Qualitas expressa in libello, seu citatione, attribuit iurisdictionem pro tunc, renocabiliter tamen si contrarium appareat, ibid.

Tenor subscriptæ supplicationis insertus in monitorialibus, licèt arctet reum ad comparendum, ipso tamen comparente, & contradicente, exhibenda erit originalis aliter ad suum Ordinarium remittendus, n.37.

Qualitas iurisdictionem attribuens, inserta in libello, impugnata posteà à reo citato, debet salt m summariè prius apparere, n.38.

Qualitas tribuens iurisdictionem quando sufficiat ad illius fundamentum, quod inseratur in libello, num.39.

VLGARIS est quæstio, incognita tamen, † & minus degesta resolutio, de qua pluries à doctissimis Senatoribus, necnon peritissimis Aduocatis huius Supremi Regij Consilij fui consultus, in qua discretiuè agendo, prænuntianda erit terminorum conclusio, qua vti solent Iudices & Notarij Apostolici in assertione, relatione signaturæ manus Sanctissimi, apposita in suis monitorialibus, qua quidem facillimè decipiuntur multi, ver decipi possunt etiam docti. 1

Dupliciter fit subscriptionis relatio, & assertio in monitorialibus † litteris expeditis per aliquem iudicem Romanæ Curiæ, cui fuit causa commissa in prima instantia: vno modo inserta gratia principali (vt fieri assolet) & consecutiuè, seu immediatè dicitur interuenisse subscriptionem, seu signaturam propria manu Sanctissimi, ex qua relatione, & assertione multi peritissimi confunduntur, & nec immeritò sine ratione & fundamento legitimo decipiuntur, ob apparentiam subscriptionis relatæ, vt sic sentiant, commissionem super gratiæ executione fuisse subscriptam, & signatam manu Sanctissimi, satisfactúmque inde esse Decreto S. Concilij Trid. *in sess. 24. de reformatione, cap. 20. causæ omnes.* 2

Sed pro hoc vitando supponendum erit, quod quando impetratur beneficium; † in supplicatione nulla mentio fit, nec postulatur commissio, nec executoris gratiæ fit petitio. & Sanctissimus subscribit propria manu supplicationem, quæ aliud non continet, quàm gratiam principalem, & ipsa sola censetur subscripta, vt abundè deduximus superius *in* §. 1. *per totum*; commissio autem executoris postmodum postulatur per impetrantem (quem ipse eligit) in Cancellaria, in qua pro executione gratiæ expeditur commissio subscripta per Præfatum huius Tribunalis, vt latè animaduertimus in dictis §§. 1. & 2. huius commissionis virtute recurrit pars ad iudicem sibi datum, † & ipse accepta commissione expedit monitoriales in quibus semper inseruntur litteræ gratiæ, mentionatæ quandoque per relationem subscriptione Sanctissimi, quæ quidem minimè interuenit in commissionis concessione seorsum petita, sed dumtaxat in supplicatione gratiæ principalis, itaque facillimè indiscreta & confusa illa subscriptionis assertio decipit lectores monitorialium, putantes referendum esse ad commissionem, cùm re vera ad ipsam referri nullo modo debet; sed tantùm ad gratiam principalem, quæ sola ante commissionis petitionem & concessionem fuit subscripta à 3 4

Sanctissimo, vt latiùs deduximus *in dict.* §. 1. quare cautè legendæ sunt litteræ monitoriales ipsæ, an specificè sit apposita subscriptionis relatio gratiæ principali, quæ inserta venit, & tunc cum non sit attendenda subscriptio in parte gratiæ apposita; sed in eius parte executiua, & commissaria; vt si in hac non appareat, & constet, nihil est curandum de tali commissione in Senatu ad effectum auocandæ causæ ab Ordinario, cui de iure pertinet in prima instantia, cùm in tali commissione deficiat forma subscriptionis inuiolabiliter petitæ per Concil. Tridentin. iuxta quæ Nos latè in hac 2. *part. cap. 6. à num.* 14. *& cap.* 26. & infra *cap. fin.* & alibi passim.

Aut enim in dictis monitorialibus fit huius
5 subscriptionis assertio specificè, † discretiuè lecta & relata ad partem commissionis, & tunc non leuis est difficultas; an tali assertioni danda sit fides, vt in Senatu impediatur remissio causæ Ordinario aliàs ad illum pertinentis.

In qua quidem post exactum examen, &
6 hinc inde plura discurrentes, † & meditantes, partem negatiuam veriorem arbitramur, proculdubio tenendam, vt tali relationi non sit danda fides, siue fuerit facta à iudice Delegato, siue à Notario per eum electo ad illius causæ acta conficienda, siue ab vtroque, & ab isto ad illius mandatum; non leuibus mouemur fundamentis.

Etenim qualitas, qua fundatur commissio
7 & iurisdictio, † ante omnia debet euidenter constare, vt diximus suprà *in* §. 2. *à num.* 12. *cum sequentibus, versicul. Imo qualitas*, vbi per totum §. quod ad fundamenti huius probationem debet de subscriptione constare; sed per assertionem iudicis de commissione sua solemniter expedita non potest constare, quia iudicis rela-
8 tioni, † & assertioni non credendum, nec standum in iis, quæ nec à sua potestate nec libera dispositione dependent, nec à voluntate partium; aut si sint de iis, quæ requiruntur pro fundamento potestatis suæ, vt docent Decius *in l.* 1. *in princip. num.* 69. *versicul. Concordando, ff de officio eius*, & ibidem Curtius *in additionibus ad Alexander. in consil.* 65. *in præludiis feudor.* per doc. Bald. ibi: *& in l. forte, ff. de Castrensi pecul.* quod & voluit Ias. *in dict. l.* 1. *numer.* 60. Decius *in cap. quæ in Ecclesiarum, columna* 15. *versicul. Non obstat, de constitutionibus.* Alciatus *præsumption. num.* 27. Purpuratus *in dict. l.* 1. *num.* 548. *ff. de officio eius.* Cardinalis *in consil.* 128. *col.* 1. Menoch. *de arbitr. iudic. lib.* 2. *cent.* 2. *cas.* 187. *num.* 31. Tiraquel. *de retract. consanguin.* §. 8. *glos.* 9. *à num.* 1. *& seqq.* Campegius *de testibus regul.* 61. *verf.* 15. & præ cæteris Mascardus *de probationib. conclus.* 951. *num.* 3. *& à num.* 7. *cum sequentibus.*

Hinc iudici asserenti in sententia libellum,
9 litis contestationem, † testiúmque examinationem non credi; firmant Innocent. & alij *in cap. quoniam, de probationib.* Decius *in l. is apud quem. C. de edendo.* Barba. *in cap. cum in iure, de officio Delegati.* Abb. *cons.* 18. *in causa, & quæst. vol.* 2. & pro regula. firmat Iacobus Nouellus *regula* 42. vbi latè explicat Alex. *in cons.* 6. *in fin. vol.* 4. Decius *cons.* 603. *num.* 14. Aimon. *cons.* 49. Marsil. *singul.* 453. Bartol. *in l. qui bona fide.* §. *huic stipulation. num.* 1. *de damno infecto.* Cuman. *consil.* 50. *num... column.* 2. *prope fin.* Decius *cons.* 366. Marsil. *in rubric. de probationib. num.* 26. Hieronymus à Monte *in tract. de finib. regund. cap.* 31. *n.* 2. Mascard. *dict. concl.* 951. *n.* 16. *seqq.* Igitur eum subscriptio, quæ à solo Sanctissimo fieri debet, & propria eius manu signanda commissio, vt auocationem in prima instantia operetur, atque iurisdictionem Delegato tribuat, pro- 10
vt habetur expressè *in dict. c.* 20. *Conc. Trid.* quod nec à partis voluntate dependet; iudici propterea illam asserenti præcisè credi non potest, maximè cùm asserat factum alienum, quo casu nec etiam Principis assertioni statur, argum. *Clement. in litteris, de probationib.* latè Mascard. *de probation.* 139. *num.* 20. *cum seqq.*

Deinde probatur, quia Delegato asserenti
mandatum † suæ commissionis non creditur, 11
text. *in cap. cum in iure peritus, de officio Delegati, l. vnica. C. de mandatis Princip.* Decius *cons.* 214. *col.* 2. *verf. Ad tertium.* Mascard. *de probationib. conclus.* 951. *num.* 18. vbi propterea
infert, † quod ipse Delegatus ante omnia de- 12
bet ostendere litteras delegationis. Aloisi. Riccius *in collectanea decis. p.* 3. *collectan.* 532. Didacus Perez *in l.* 2. *glos.* 1. *lib.* 8. *ordinament.* Thomas Sanchez *de matrimon. lib.* 8. *disp.* 17. *num.* 17. Tiraquel. *de nobil. c.* 29. Menoch. *de arbitrariis, lib.* 1. *quæst.* 76. *num.* 8. *& lib.* 2. *casu* 112. *num.* 8. *& de præsumption. lib. præsumpt.* 15. *num.* 4. Decianus *cons.* 18. *n.* 157. *vol.* 1. Alexand. Raudens. *resp.* 21. *n.* 135. *num.* 1. Bertrand. Grauæ *ad pract. Cameræ Imperial. lib.* 1. *concl.* 148. *consider.* 3. *n.* 9. Menoch. *cons.* 100. *n.* 77. *cum seqq.* Enriquez in summa *lib.* 10. *c.* 28. *num.* 2. Azorius *instit. moral. p.* 2. *lib.* 4. *c.* 3. *q.* 19. *& lib.* 5. *cap.* 27. *quæst.* 8. qui multipliciter ampliant, vide alia plura vtilia, quæ diximus ad finem huius §. 4. & sic suam commissionem tenetur inferere in monitorialibus (vt inferiùs dicetur) vt illi credatur; maximè, quia Delegatio Summi Pontificis vel Principis debet probari per litteras, vt decisum fuit à Rota *decis.* 5. aliàs 397. *incip. si Episcopatus, n.* 3. *verf. De secundo dubio, de officio Vicarij, in nouis.* Bellamer. *decis.* 10. incip. *præsumitur.* Mascard. *de probationib. conclus.* 392. *num.* 5.

Atque ideo Delegatus nequit procedere in
causa, † nisi prius ostendat litteras suæ delega- 13
tionis, vt per *cap.* 1. *de fide instr.* & Speculator. *de probation.* §. *videndum restat, n.* 1. *& delegato,* §. *super est, verf. Quòd si de delegati iurisdictione, n.* 14. *&* 15. notat Anton. de Butrio *in c. venerabilis, sub n.* 10. *col.* 4. *verf. Quartus casus de censibus.* Cephal. *cons.* 236. *in princip.* & per d. *l.* 1. *C. de mandat. Principum.* Mascardus *de probat. dict concl.* 492. *n.* 6. *&* 7. *& n.* 14. *& seqq.* & latiùs dicetur inferiùs propè finem huius §. *quarti.*

Igitur cum iste Delegatus verè & realiter non
ostendat subscriptionem Sanctissimi, † ex qua 14
omninò pendet sua iurisdictio Delegata, vel & si ostendat commissionem, inutilem tamen & defectuosam, vitiosam, & carentem forma solemni, idem est ac si non ostendat, quia idem est aliquid non fieri, vel inutiliter, vel non solemniter, aut non debito modo fieri, *l. quoties, ff. qui satisdare cogantur, l. vnica. C. de rei vxoriæ actione, l.* 1. §. *penult. ff quorum legator.* Petrus Surdus *cons.* 359. *n.* 1. Vincentius de Franchis *decis.* 114. *n.* 2. Menochius *cons.* 351. *n.* 36. Decianus *cons.* 21. *num.* 51. *vol.* 2. Ioannes Maria Nouarius *quæst. forens. lib.* 1. *quæst.* 12. *num.* 12. Ioannes Baptista

Baptista Costa *de facti & scient. ignorantia. inspectione* 23. *per totam.*

Quare concludendum erit, quod iudicis assertioni & relationi super hac signatura, † & subscriptione Sanctissimi nullatenus standum erit in Senatu, nec illi fides danda, maximè in præiudicium iurisdictionis Ordinariæ, & partium, in quarum fauorem fuit inducta dispositio *Concilij Trident. dict. cap.* 20. subscriptionem pro forma in commmissionibus auocatoriis requirentis, ac per consequens, vel supplicatio subscripta originalis, vt diximus *in* §. 2. vel eius sumptum solemniter, & legitimè deductum, *vt latius in* §. 3. exhiberi debet in Senatu, vt de subscriptione appareat, atque euitetur causæ remissio ad ordinarium facienda per Senatum, vt ibidem probauimus. 15

Si autem consideramus relationem, & assertionem subscriptionis, † & signaturæ propria manu Sanctissimi respectu Notarij, & ab eo oriti; pari modo tali assertioni deneganda erit fides in Senatu ad effectum denegandæ remissionis Ordinario; tùm quia assertioni Notarij non creditur, nec eius relationi fidem esse adhibendam, consultum fuit à Socino Iuniore *cons.* 148. *vol.* 2. Paris. *cons.* 98. *num.* 9. *volum.* 1. Mascard. *de probationibus. conclus.* 143. 16

Deinde quia instrumentum relatum à Notario etiam in alio instrumento † non probat, nec fidem facit, nisi de eo originaliter appareat, vt per text. *in Auth. si quis in aliquo documento. C. de edendo*, vbi Doctores, præsertim Iac. Iacobus de san Georg. & Purpurat. *num.* 37. Bellonus *consil.* 35. *num.* 3. *sic decidit in decis.* 247. *num.* 3. Lanfranc. de Oriana *in praxi de instrumento product. cap.* 9 *num.* 34. *& sequentib.* Iatè Berous *in consil.* 87. *num.* 11. *volum.* 2. Cassaneus *in consil.* 63. *num.* 19. *cum sequentib.* Petrus Foller. *in tractat. censual. in versic. Tenoris continentiæ sequentis, num.* 12. *cum pluribus sequentib.* Mascardus *de probationibus. conclus.* 914. *num.* 1. *& sequentibus.* 17

Hinc est, quod etsi Notarius faciat in instrumento, † à se confecto relationem de mandato, non probatur mandatum per hanc relationem simplicem, nisi ipsum mandatum producatur, etiamsi Notarius se referat ad mandatum, aliúdve instrumentum similiter à se confectum, vt cum Alexandro, & aliis probat Decius *in dict. Authent. si quis in aliquo documento, num.* 32. *&* 33. Roland. à Valle *consil.* 15. *n.* 21. *lib.* 1. Matth. de Afflictis *decis. Neapolit.* 48. *&* 273. Ioannes Gutierrez *in consil.* 23. *num.* 10. *&* 18 *à num.* 8. quia verba narratiua, † siue enuntiatiua mandati in aliquo instrumento mandatum non probat aliter non productum, Castrensis *in dict. Authent. si quis.* Felinus *in cap. cum in iure, num.* 14. *de officio Delegati*, vbi loquitur de 19 sententia enuntiante, † quem esse procuratorem, cui subscribunt Doctores omnes *in dict. Authent. si quis*, vbi Decius *num.* 51. Baldus *in Rubrica. Cod. de fide instrument.* Lanfranc de Oriana. & ibi addunt s *in praxi de probationibus, sub num.* 34. Cardinalis *in cap. fin. de instrum.* Alexand. *consil.* 71. *lecto & discusso, column.* 5. *lib.* 4. *& in consil.* 70. *in causa vertent., col. pen. lib.* 2. Bellamera *conclus.* 125. *si appellatur*, plenè Mascard. *de probationibus. conclus.* 108. *a num.* 3. *cum sequentib.* & fuit originalis doctrina Bald. *in dict. Authen. si quis, num.* 20. *C. de edendo*, dicentis, † quod si Tabellio dicat in instrumento; Titius procurator talis, vt constat ex tali instrumento, non per hoc probatur quod sit procurator, nisi instrumentum mandati sit desuper productum. 20

Et generaliter quod instrumentum relatum per Notarium † in alio instrumento non probat, nec fides ei sit adhibenda, misi producatur originale instrumentum, de quo per relationem Notarij apparet, etiamsi Notarius ipse attestatur à se confectum fuisse, probant vltra relatos Doctores Angel. *in l. si donatio, verf. Et ideo si Notarius. C. de donationib.* quem sequitur Decius *in consil* 503 *superioribus dieb. num.* 2. *in fin. column.* 3. Gratus *in consil.* 122. *num.* 18. *volum.* 2. vbi testatur omnes scribentes ita velle *in dict. Authen. si quis in aliquo.* Socinus *in cons.* 79. *column.* 1. *volum.* 2. Alexand. *in consil.* 71 *colum.* 4. *in fin lib* 3. Barthol. Angel. Alberic. Alexand. & Iac. *in dict. Authent. si quis*, & ibi Castrens. dicit semper fuisse miratum de Speculatore contrarium dicente, Boërius *decis.* 281. *num.* 4. Mascard. *de probationib. dict. conclus.* 924. *num.* 4. *& num.* 12. *cum sequentibus*, & etiamsi referat Notarius, † se vidisse instrumentum, & legisse sine aliquo vitio, cancellatione, vel rasura, quia adhuc relatio non probat, vt post infinitos Doctores probat eleganter Mascardus *de probationibus, conclus.* 1008. *a num.* 7. *cum seqq.* 21 22 23

Ex his igitur concludendum firmiter erit, quod † supplicatio subscripta de manu Sanctissimi, de qua aliter quàm per relationem Notarij factam in monitorialibus litteris non constat; nihil probet, nec fidem faciat in hoc Tribunali Regio, quominus causa in prima instantia remittatur Ordinario, ad quem de iure pertinet cognitio ex Concil. Trident. 24

Hanc tamen resolutionem vno modo limitabis, † vt non procedat quoties impetrans coram suo Iudice Delegato simul cum commissione principali exhibuerit, & præsentauerit supplicationem subscriptam manu Sanctissimi, quam Notarius de mandato iudicis de verbo ad verbum inseruerit in monitorialibus litteris, quia tunc rectè probabit, & fidem faciet in hoc Senatu tale sumptum, ita deductum à Notario actuario de mandato iudicis iuxta Angeli doctrinam *in dict. Authent. si quis in aliquo documento. C. edendo*, atque ibidem Curtius *num* 29. Bartol. quoque & Bald. *in l. vltimo, in primo. notab. C. de fide instrumentorum.* & idem Bartol. *in l. Chyrographis, in princ. ff. de administratione tutor.* dixerat Speculator *in tit. de rescriptis præsent* §. 1. *versicul. Sed obiicitur*, & idem Speculat *in titul. de instrument.* §. *nunc videamus.* §. *penult.* quem ad hoc adducit Iacob. de sancto Gregorio *in dict. Authentic. si quis, num.* 39. eleganter Decius *in cap. quoniam, colum.* 25. *num.* 51. *versic. Expeditis, de probationibus.* Ancharran. *consil.* 40. Alexand. *cons.* 6. *columna* 4. Felin. *in cap. fin. de fide instr.* Bald. *in l. si vnus. C. de testament.* Bart. *in l.* 1. *ff. si tabulæ testament exhib.* Felin. post alios *in cap. cum in iure peritus*, n. 8. *de officio delegat.* vbi multa cumulat. Curtius *in dict. Authent. si quis*, n. 29. latè Mascard. *de probationibus, concl* 711. *à n.* 66. *cum sequentibus*, qui *num.* 71. post Felin. Bartol. & Alexand. declarat; hoc procedere, & tunc fidem facere, quando instrumentum præsentatum inscribitur de verbo ad verbum, & totus eius tenor, non autem, 25

quando eius fit relatio tantùm, quod & probant suprà citati Doctores omnes.

Et quod quando mandatum, instrumentum,
26 † sententia & similia inseruntur per Notarium in executorialibus ex Decreto Iudicis à se conscriptis & confectis non per relationem, nec per enuntiationem simplicem; sed de verbo ad verbum transcriptus est totus eorum tenor, fidem faciant, & probationem legitimam, altiùs comprobauimus *in tract. de Regia protect. 4. part. cap. 1. à num. 52. cum multis seqq.*

Et licèt hæc doctrina illam patiatur limita-
27 tionem, † quod ad hoc vt exemplum istud registratum in actis probet, quando instrumentum originale fuit præsentatum coram iudice, aduersario citato, & nihil opponente, ita vt partis citatio ad hoc requiratur, vt post Ioann. Andr. *in additionibus, ad Speculator. in titul. de rescriptis. §. 1. vers. Sed obiicitur.* sequutus ab Alexand. *in dict. Authent. si quis, num. 9.* & latè Couarru. *practicar. cap. 21. sub num. 3.* & comprobarunt Immola, & Felin. *in cap. cum in iure peritus, num. 9. column. 5. de officio Delegati.* Mascard. *de probationib. dict. conclus. 711. num. 72.* & iterum *in conclus. 919. per tota n*, vbi plures alios allegat.

Id procedere, dicendum erit ad effectum, vt
28 tali exemplo semper detur fides, † ac perpetua sit eius probatio, tanquam instrumentum originale, prout ipsi Doctores affirmant; secus est in nostro casu, quando dumtaxat ad hunc effectũ citandi, in monitorialibus inseritur tenor supplicationis, vt hoc modo certus de iurisdictione Delegati teneatur citatus comparere, quia sicut commissio principalis inserta in monitorialibus (vt fieri assolet) finem faciat, & constare dicatur de iurisdictione Delegati, ad hoc
29 vt citatus teneatur comparere, † vt diximus suprà *à num. 9. cum sequentib. vers. Hinc iudici asserenti, &c.* cum aliter citatus a Delegato non tenebatur comparere nisi certus de iurisdictione Delegati ex sic inserto tenore, & copia commissionis, & delegationis in monitorialibus, seu citatione, quo legitimè certioratus intelligitur, prout stylus vulgarissimus docet, & probant Maranta *de ordine iudicio, part. 4. distinct. 3. n. 61. vers. Trigesimo octauo differunt.* Missinger. *Centur. 3. obser. 1.* Aloisius Riccius *collect. 532. vers. Infertur tertio, 3. part.* Asinius *in praxi Florent. § 5. cap. 2. num. 3.* Decianus *tract. criminum, lib. 4. cap. 25. num. 12.* Menoch. *cons. 790. num. 6. & in tract. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 15. num. 2.* Lancellot. *de attentat. cap. 4. in præfatio. num. 166. cum seqq. part. 2.* Raudens. *consil. 13. volum. 1.* Camillus Borrellus *cons. 58. num. 5* Petrus Barbosa *in l. si quis ex aliena. num. 9. ff. de iudiciis.* Molina *de iustitia & iure tom. 6. tract. 5. disputat. 25. num. 1.* Aloisius Riccius *in practic. Aurea. resolut. 414.*

Qui quidem *num. 2.* tenet sufficere, quod in
30 monitorialibus, † seu citatione Delegati inseratur tenor delegationis; non tamen esse necesse rium transmittere originalem commissionem, sequitur Augustinus Barbosa *in collectanea ad cap. cum in iure peritus, num. 4 de officio Delegati*, vbi post Riccium loco citato *num. 3.* dicit
31 hoc intelligi quoad effectum comparendi, † non tamen respondendi in negotio principali; nam eo comparente, & petente originale rescriptum, sibi debet exhiberi, antea verò non dicitur contumax, sicuti nec etiam dicetur, † quando non veniat citatus ipse per monitoriales non inserto tenore commissionis. Anna *allegat. 147.* Riccius *dict. collectanea 432. vers. Infertur secundo.* Rota *in Rom. seu Lateran pensionis 24. Aprilis 1619. coram Vbaldo.* Achillis *decis. 10. de dolo & contumacia.* Rota *in Tarraconens. Parochialis, 4. Februarij 1604. coram Litta.* apud Marquesan. *de commission. tom. 1. fol. 465. num. 3. & sequentib.* Ludouis. Post. *post tractatum de manuten. decis. 275. num. 9.* vbi quod citatio sine insertione commissionis nec arctat ad comparendum, nec causat moram, nec pœnæ incursum; adeò vt hoc casu excommunicatio à Delegato lata, † qui copiam suæ delegationis petenti non 33
dedit, sit nulla. Nauarrus *consil. 9 in antiqua editione*, alias *5. in nouis. de sententia excommunic.* Sayrus *in floribus decisionum, sub eod. tit. decis. 10.* sicuti nec etiam citatio Delegati, † in qua non 34
fuit insertum originale rescriptum suæ iurisdictionis; est potens ad declarandum illum incidisse in censuras, Riccius *dict. collectanea 532. in fin.* Augustin. Barbos. *dict. collectan. num. 5.* Anna *allegat. 24.* idem probat Mascardus *de probationib. conclus. 492. num. 7.*

Quare cum ad hunc effectum citandi, & comparendi dumtaxat fides sit † danda tenori 35
commissionis, inserto de verbo ad verbum in monitorialibus absque ab eo, quod ad insertionem, & copiam prædictam citetur pars, vt probant omnes citati Doctores, nam in iis, quæ sunt præambula ad citationem peragendam ad negotium principale; citatio non requiritur. Bald. *in l. eaj quæ. C. quomodo & quando iudex.* Oldrald. *in cons. 120. in fin.* Marian. Socinus *in tract. de citation. in 5. casu.* Hipp. de Marsil. *in l. de vnoquoque, in casu 29. ff. de re iudicata.* Baldus *in l. sed & si §. liberos, in fin. ff. de in ius vocando*, Ioan. Andræas *in additionibus ad speculator. in titulo de iure iurando, super rubrica, in fin.* Decius *in l. venia, in fin. C. de in ius vocando.* Aretinus *in consil. 117.* Romanus *in l. quamuis. ff. de in ius vocando.* Corneus *in consil. 46. column. 2.* Nicellus *in concordia, gloss. fallent. 57.* plurimos refert Anton. Gabriel *practic. conclus. titulo de citationib. conclus. 1. num. 354. & seqq.* ita pariter & eodem modo eadem fides danda erit tenori supplicationis subscriptæ manu Sanctissimi in eisdem litteris monitorialibus insertæ de verbo ad verbum, & illis fides integra adhibenda erit in Senatu, etiam non citata parte ad insertionem hanc, quia cum sit pars commissionis, & ad eundem finem tendat, idem dicendum erit de parte quoad partem, quod de toto quoad totum, iuxta vulgare axioma, *l. quæ de tota, ff. de rei vindicatione.*

Quam veram resolutionem intellige, interim dum ab aduersario non negetur; etenim si postmodum negatur, cessat fides insertionis huiusmodi, quæ aliter non probat, quàm fuerit ipsa commissio originalis exhibita & præsentata, vt superiùs diximus *à num. 31. & seqq* & suprà *cap. 26. num. 64. 65. num. 80. & à num. 90.* itaque post negationem supplicatio ipsa originalis debet exhiberi.

Pro quibus omnibus, & proximè scripta limitatione † rectè etiam vrget Doctorum ele- 36
gans doctrina, quam adducit Sigismundus Scaccia *in tractatu, de sentent. & re iudicat. gloss. 4. quæst. 6. num. 55.* in hæc: nam si Florentinus citatus

tatus Perusij ratione contractus, vel delicti, neget se illic contraxisse, deliquisséve; nihilominus Iudex Perusinus potest contra eum procedere, quia illa qualitas expressa in libello, seu citatione, quod contraxerit, seu deliquerit in territorio Perusino tribuit iurisdictionem iudici Perusino, & habetur pro vera quantum ad fundandam pro tunc iurisdictionem; sed eam tribuit reuocabiliter, quia si postea non probabitur in processu, Iudex remittet causam ad competentem, comdemnabit actorem in expensis. Bartol. *in l. 2. num. 9. vers. quæro aliquis. ff. si quis in ius vocatus non ierit*, & alij, quos citant Marianus Socinus *in cap. si Clericus, 5. sub n. 12. in 3. opinion. de foro competent.* Afflictis *decis. 297. plures, num. 2. & 3.* Tiraquel. *de tract. linagier. §. 8. gloss. 5. num. 18. vers. Illud autem*, & faciunt, quæ dixi *cap. sequent. de appellationib. quæst. 7. limitat. 6. memb 9. num. 7. &c.* Ex qua
37 doctrina sequitur, † quod vt appareat reuocabiliter saltim de iurisdictione Iudicis Delegati; sufficiat, quod in monitorialibus sit insertus eius tenor de verbo ad verbum (vt diximus) cum aliter quàm per scripturam hæc qualitas non probetur, hoc est, per supplicationem subscriptam manu Sanctissimi, vt diximus latiùs *in §. 2. & §. 3.* & sic ad effectum adstringendi citatum ad comparendum sufficiet, quod qualitas attribuens iurisdictionem inseratur in monitorialibus, sicut & ipsa commissio principalis.

Tamen contradictione postmodum facta per
38 citatum comparentem † debet de ea qualitate doceri, & probari ante omnia, vt hactenus probatum est, atque iterum ipse Scaccia post alios vbi proximè *num. 58.* in hæc: Quod reo negante qualitatem narratam in libello, Iudex debeat prius capere informationem summariam, dicunt Ias. *in l. pen. cum quædam, §. quoties, sub num. 2. nota. 2. ff. de iurisdict. omn. iud.* Felinus *in dict. cap. si Clericus, sub num. 2. in prima conclus. in fin. de foro competent.* vbi testatur de communi opinione, dicens, quod si reus conuentus negat qualitatem, negatio licet non excludat iurisdictionem; tamen operatur, quod præmitti debeat cognitio summaria de qualitatis veritate, imò hocidem sequutus est sibimet contrarius Bartol. *in l. præscriptione, sub num 7. versicul. Quæro quuando, ibi. pone Florentinus. C. si contra ius vel vtilit. public.* dicens, quod vbi reus conuentus negauerit se contraxisse, vel deliquisse in illo loco, debet ante litem contestatam summariè examinari, vtrùm contraxerit vel non in illo territorio, & post litem contestatam, inquit, examinabitur plenè; & qui alij tenuerint hoc citantur à Marian. Socin. *in dict. cap. si Clericus, sub num. 11. in prima opinion.* & à Tiraquel. *de retract. linagier. § 8. glos. 5. n. 19. vers. Verum sunt, &c.* Hactenus obseruatio Scacciæ, circa quæ vide eundem *in glossa 7. quæst. 3. limitat. 1. num. 20.* & optimè *in eadem glossa 7. quæst. 3. limitat. 4. sub num. 163.* ibi: Extende hanc restrictionem, vt licèt is, qui conuenitur ratione loci contractus, vt in hac restrictione, vel ratione loci, quo committitur delictum, vt dixi suprà *limitat. 1. num 43.* vel ratione destinatæ solutionis, vt & dixi hac eadem limitatione suprà *num. 104. & num. 109. & 122.* neget se contraxisse, deliquisse aut destinasse solutionem, & ideo apponat declinatoriam fori, & actor seu accusator tunc non doceat de præ dictis qualitatibus, quæ facerent iudicem esse competentem; tamen quoad fundandam iurisdictionem sufficit sola eius assertio in libello, sed posteà stante rei negatione, debet præmitti cognitione summaria de veritate prædictarum qualitatum, &c. videndus etiam ipse Scaccia *lib. 1. causar. ciuil. & crimin. cap. 9. num. 97. & cap. 2. num 466.* & circa hunc articulum valde
39 controuersum, quando, † & quibus casibus sufficiat libellus, quo qualitas (qua iurisdictio iudicis fundatur) sufficiat ad iudicij introductionem, ita vt si posteà ab aduersario negetur, debeat de ea constare saltim summariè, videndi sunt plures relati à Castillo *de tertiis, cap. 12. num. 13. vers. Item*, vbi plures, D. Valençuela Velasquez *consil. 191. per totum, tom. 2.* Mascard. *de probationibus, conclus. 949. à num. 7.* Nos *in tractat. de Regia protectione, 2. part. cap. 10. à num. 68.* latiùs *2. part. cap. 4. à num. 42. cum sequentib.* & latissimè per contrarias opiniones, & fœdere distinctionis reconciliatas Pereira *de manu Regia, tom. 2. cap. 27. à princip.* & pro distinctione *a num. 4.* Bobadilla *in Politica lib. 3. cap. 8. num. 221.* Maldonad. *respons. 15. quæst. 6. num. 13. & quæst. 7. num. 2.* Menochius *consil. 2. num. 96.* Vantius *quibus mod. sentent. null. reputetur, num. 70.* Roland. *consil. 87. num. 5. lib. 2.* Afflict. *decis. 293.* latè etiam Gratianus *decis. 226. per totam.* Iacobum Cancer. *variar. resolut. 2 p. cap. 1. de iurisdictione, à num. 182. cum sequentibus*, quos consule pro veritate articuli.

§. V.

Senatus Regis, an potius litteralis Tridentini dispositioni (appetenti subscriptionem Sanctissimi in ipsismet rescriptis primæ instantiæ auocatoriis) inhæreat, an verò sola supplicatione (qua auocatio petitur) sic subscripta iuxta assertas aliquot declarationes Cardinalium contentetur?

Et ex quibus earumdem fides vacillet, dubia necnon, & incerta reddatur?

SVMMARIVM.

Supplicatio subscripta manu Sanctissimi exhibita in prima instantia supposita fide, & vera existentia Declarationum Cardinalium, n. 1.

Declarationes Cardinalium asserentes sufficere supplicationem subscriptam, vt auocatio verè probetur, referuntur, num. 2.

Senatus non admittit commissiones non subscriptas manu Sanctissimi quantumuis de supplicatione subscripta in eo doceatur, n. 3. & seqq.

Declarationibus Cardinalium impressis non authenticis Vrbanus Octauus fidem abstulit, num. 4.

Declarationibus Cardinalium, quæ authenticæ non apparent, Doctores passim fidem abnegant, num 5.

S. Congregationis iudicis Decretum refertur fide exuens Declarationes, de quarum veritate authentico testimonio non constat, num. 6.

Declarationes assertæ quibus dicitur sufficere supplicationem, qua petitur auocatio in primâ in-

stantia subscriptam ex multis suppositæ ostenduntur, num.7. & sequentibus.

Declarationes S. Congregationis authenticas semper Senatus Regius amplectitur in casibus occurrentibus, num.8.

Declarationibus assertis dictantibus per subscriptionem apponendam in sola supplicatione satisfieri formæ Trident. vti non authenticis Senatus fidem negat, num.9.

Statutum prohibens exceptionem contra instrumentum authenticum potest opponi ipsum non esse authenticum, n.10.

Instrumentis informiter, & non solemniter exhibitis nemo credere tenetur, n,11.

Subscriptionem propriæ manus Sanctissimi apponendam in ipsis rescriptis ad partes missis, expresse decreuit Concilium Trident. n.12.

Inter supplicationem præsentatam Papæ, & rescriptum desuper confectum missum ad partes magna datur differentia, n.13.

Rescriptum mittendum ad partes subscribendum esse, non casualiter, sed prouidè, decreuit Concilium Tridentinum, vt certus sit Ordinarius de auocatione Papæ in prima instantia, n.14.

Ordinarius impunè hæsitat de auocatione in prima instantia si legitimè sibi de ea non constat, num.15.

Si per supplicationem subscriptam satisfieret formæ Trident. ingens damnum afficeretur etiam ipse impetrans non cogitur de ea docere coram Ordinario, & Senatu, num.16.

Lex noua quando specialiter prouidet in vno casu, contrarium videtur velle in aliis omissis, num.17.

A Concil. Tridentin. quod claris verbis discernit rescriptum auocatorium subscribendum; non est facile recedendum per declarationes de quarum fide non constat contrarium dicentes, n.18.

Sancta Congregatio Cardinal. facultatem habet à Papa in declaranda, & interpretanda dubia, & ambigua Concilij Tridentini, n.19.

Declarandi facultatem qui habet, ea caret in re clara, non dubia, nec ambigua, n 20.

Declaratio non fit nisi in re dubia, n.21.

Declaratio non cadit super verbis claris, cum declaratione non egeant, n.22.

Declaratio, quæ verbis dispositionis declaratæ repugnat, in nullo actu admittitur, cum potius peremptio, destructio, & alteratio subiecti dicatur, num.23.

Per declarationem quando mutatur, aut alteratur subiectum, non declaratio, sed noua dispositio dicitur, num.24.

Rex Catholicus non patitur, vt in aliquo subuertantur Decreta Concilij Tridentini, n,25.

Declaratio, vt admittatur debet esse congrua verborum significationi, n.26.

Declaratio, quod per supplicationem subscriptam satisfiat formæ Tridentini, euidenter eiusdem verbis incongruit, num.27.

Senatus verbis claris Concil. Trident. decernentis subscriptionem apponendam in rescriptis adhæret, nec patitur, vti rescripto auocatorio primæ instantiæ, in quo subscriptio visibiliter non legitur, num.28.

Motus proprius Gregor. XIII. clarè intellexit Concil Trident. decernentem formam subscriptionis in rescriptis ad partes missis apponendam, num.29.

Per supplicationem subscriptam propria manu Sanctissimi præsentatam in Senatu non euitatur remissio ad Ordinarium in prima instantia, num.30.

Ad auocationem in prima instantia probandam nouam probationis formam induxit Trident. à quo non recedendum, nec alius probandi modus admittendus, num.31.

Monitoriales ad partes missæ, quibus inseritur rescriptum auocatorium subscriptum manu Sanctissimi probant subscriptionem ad effectum euitandi remissionem Ordinario, n.32.

IN §§. antecedentibus plura non inutilia subtiliter consideraui-
mus, † quibus de supplicatione 1
subscripta propria manu Sanctissimi in Senatu constare insinuauimus, vt inde euitari possit remissio causæ sic auocatæ in prima instantia ad Ordinarium, fidem tamen duarum Declarationum Sacræ Congregationis vti authenticarum supponentes, & earundem doctrinæ vestigia imitantes, expresè declarantium satisfactum esse dispositioni, & formæ Concil. Trident. *in cap.20. sess.24. de reformatione*, ex sola supplicatione (qua auocatio petitur in prima instantia) si bscripta propriæ manus Sanctissimi. Quarum altera sic ait: *An causarum auocationes validæ sint † si Breuia Apostolica, quæ transmittuntur* 2
manu propria Pontificis subscripta non sint? Congregatio censuit esse valida cùm sufficiat ipsas supplicationes, super quibus Breuia conficiuntur manu Pontificis esse signatas. Altera vero declaratio ita pariter consonat: *An causarum auocationes commissionésque minus validæ, aut contra Decretum Concilij cap 20. sess.24. iudicari debeant, ex eo quod Breuia Apostolica, quæ ad partes transmittuntur manu propria Sanctissimi subscripta non sint, nec verò sufficiat ipsas supplicationes, & commissiones super quibus Breuia conficiuntur manu Papæ signatas, & subscriptas esse? Congregatio censuit satisfactum esse Decreto, si ipsa supplicatio, & commissio, super qua Breuia fabricantur, manu Sanctitatis suæ subscripta sit.* Itaque sub hoc suppositio, quod huiusmodi Declarationes verè, & realiter ab eadem S. Congregatione Cardinalium emanauerint, de quarum fide authenticè doceatur, in dubiúmque minimè reuocetur, indefesso pede currunt omnia, quæ in §§. antecedentibus resoluimus circa probationem legitimam supplicationis subscriptæ in Senatu ostendendæ.

Sed adhuc agnoscentes huius Supremi Concilij stylum, † præsimque vsitatam aduersus re- 3
scripta auocatoria primæ instantiæ (quibus subscriptio propriæ manus Sanctissimi ocularitèr non legitur) reclamantem, vlteriùs in re hac subsistendum duximus, iudicium nostrum suspendentes, & Senatus motiua enucleantes, tùm insequuti voluntatem, & nouam dispositionem Sanctissimi D. N. P. Vrbani VIII. negantem fidem adhiberi declarationibus S. Congreg. non authenticis. Tùm inhærentis litterali sensui Concil. Trident. (cuius est acerrimus protector) cum quo assertas Declarationes manifestè pugnare Senatus ostendit.

Primum igitur eiusdem Senatus motiuum eo 4
ponissimum † ostentatur, quod nostris his temporibus publicari fecit Sanctitas Vrbani VIII. per vniuersalem Ecclesiam, ne de cætero à quo-

quam

quam aliqua detur fides in iudicio nec extra iudicium Declarationibus Cardinalium, non tantùm manuscriptis, verùm & impressis per aliquos Authores; sed tantùm illis, quæ in authentica forma solito sigillo, & subscriptione Eminentissimi Cardinalis Præfecti S. Congregationis, ac Secretarij eiusdem Congregat. pro tempore existentium munitæ fuerint, quod eadem Sancta Congregatio ex speciali S. D. N. Vrbani diuina prouidentia Papæ VIII. iussu mandauit, & præcepit Romæ, die 2. Augusti 1631. eo quod multæ falsò, fictéque S. Congregationi Cardinalium arrogantur, quæ re vera suppositæ sunt apocryphæ, & ab ea non dimanasse eadem sancta Congregatio insinuat, cuius Breue simili ter publicare fecit Consilium Supremum Sanctæ Inquisitionis de mandato D. N. P. ab eodémque omnes ferè libri impressi harum Declarationum fuerunt reconditi.

Cuius in super Breuis intuitu passim Doctores Declarationibus Cardinalium per alios citatis,
5 † eo quod authenticæ non sunt, fidem abnegant, & carere affirmant ad causarum decisionem, & a[d] quæstionum resolutiones, vt videre est ex *Fagundez de præceptis Ecclesiastic. tract. 2. lib. 8. cap. 8. num. 38. & 32.* Sousa *in Bulla Cœnæ cap. 23. disp. 110. conclus. 3. num. 7.* Fernandez *in Exameron. Rector Moral. p. 4. § 1. num. 5.* Granado *in 1. 2. D. Thom controuer. 1. tract. 15. disput. 14. sect. 2. num. 8. & seqq.* Antonin. Diana *resol. moral. 4. p tract. 4.* Miscellan. *resolut. 235. ad medium, & iterum tom. 1. p. 1. tract. 5. de absolut. ab hæresi, resolut. 2. vers. Nec valet dicere Pium V. & pluribus alibi.*

Aliud etiam circa hoc ortum est Decretum
6 S. Congregationis indicis † super prohibitione librorum, sub *die 29. Aprilis 1621.* signatum à Domino Cardinali Vbaldino, cuius virtute de fide, & certitudine quarundam Declarationum assertarum S. Congregatio merito dubitauit *Doctissimus Præses Granatensis Domin. Ioannes Baptista Valençuela Velazquez in cons. 184. num. 27. tom. 2.* ib.: *Nam vltra quod dictæ Declarationes non sunt certæ, an tales sint Sacræ Congregationis, quia sunt in lucem editæ sine debita authoritate, & quod illis, nec ex sola vrbanitate potest fides adhiberi, & super quo nouiter est Decretum latum à Sacra Congregatione super librorum prohibitione sub die 29. Aprilis 1621. signatum à Domino Cardinal. Vbaldino, &c.* Igitur dum Senatus, iustè, & legitimè dubitat, an verè hæ assertæ Declarationes dimanarint à S. Congregation. Cardi-
7 nal. cum authenticæ à nemine ostendantur; † licitè inhæret Tridentin. dispositioni appetentis subscriptionem propriæ manus Sanctissimi in ipsis rescriptis auocatoriis primæ instantiæ missis ad has partes, ita vt nec debeat contentari sola supplicatione subscripta, quantumuis de ea coram eodem Senatu doceatur per impetrantem iuxta assertas Declarationes.

Semper enim Senatus agnouit authoritatem
8 magnam S. Congregationis, † eiusque veras, & authenticas Declarationes libenter amplexus est, & iuxta eas discernit assiduè in casibus occurrentibns, ac si ab ipso Summo Pontifice dimanassent, & velut si à principio cum ipsis Concil. Trid. Decretis à sancta Synodo simul ortæ fuissent, provt latiùs ostendimus suprà hac 2. *part. cap. 2. per totum.*

Istis tamen assertis Declarationibus non authenticis, & tanquam informiter diuulgatis, fidem negat; † tum ex breue S. D. N. Vrbani 9
VIII. tum ex iuris dispositione: etenim licèt statutum tantam attribuat authoritatem instrumento publico, & authentico, vt omnem contra illud prohibeat exceptionem, nihilominus 10
potest licitè, liberéque opponi, † quod instrumentum non est authenticum. Decius *in cap. ex parte, el 2. num. 40. de officio Delegat. & in cons. 458. num. 1.* Bald. *in l. . . §. parui, num. 3. ff. quod vi, aut clam.* vbi dicit, quod hoc casu debet constare instrumentum esse authenticum *DD. omnes in l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic.* Cephal. *cons. 627. n. 4.* Affl. & *decis. 283. n. 1.* vbi Visilius *in annotat. n. 3.* Crauetta *cons. 6. num. 72.* Millanens. *decis. 8. n. 5. lib. 2.* Bald. *in c. Pastoral. n. 4. de appellationib.* Curtius Iun. *in l. iuris gentium, § quod ferè, ff. de pactis.* Lofredus *cons. 6. n. 12.* Cauens. *super Ritib. Mag. Curiæ 5. Ritu. 193. n. 9. & 16.* Rebuf. *super Constit. Gallic. tit. de litteris obligatoriis, art. 2. glos. 1. n. 34. & seq.* Frecia *in tract. prædio. p. 5. num. 5.* & ex aliis plurimis multas congerens similes doctrinas probat Carol. de Grassis *in tract. de exception. except. 2. à princip.* & præcipuè *à num. 4.*

Nec enim quis credere tenetur instrumentis informibas non solemniter, † nec authenticè 11
expeditis, siue iudicialibus, siue extraiudicialibus, provt abundè probauimus suprà hac 2. *p. c. 24. à n. 14. cum multis seqq. & à n. 70. vsque ad fin. cap.* Igituristis assertis Declarationibus (sufficere nempè subscriptionem Sanctissimi apponi in supplicatione, qua commissio auocatoria primæ instantiæ postulatur absque eo quod in ipsis Rescriptis apponatur accrescentibus, & nouiter inducentibus) iustè veretur Senatus fidem adhibere, donec authenticæ non apparent iuxta Breue S. D. N. Vrbani; ac per consequens Senatus ipse Rescripta huiusmodi ad partes Hispaniæ missa sine subscriptione patente auocatoria primæ instantiæ, eo quod contra expressam S. Conc. Trid. (cuius est omni iure protector Rex noster Catholicus) sunt expedita, retinet, causa remissa Ordinario, cui de iure cognitio pertinet.

Secundum autem Senatus motiuum prouenit
ex litterali sensu, † manifestáque & clara di- 12
spositione *Concil. Trid. in dict. cap. causæ omnes*, indubitanter appetentis hanc formam subscriptionis in ipsis Rescriptis, & litteris auocatoriis, quæ ad partes mittuntur, ibi: *Per speciale Rescriptum signaturæ Sanctitatis suæ manu propria subscribendum.* Rescriptum subscribendum dixit, non supplicationem, qua auocatio petitur (vti censuere assertæ Declarationes relatæ) quod multum distat; imò & fini, atque intentioni principali ipsius Conciliaris dispositionis penitùs repugnat, vt statim euidenter apparebit. Quare certior redditur Senatus ad facilius credendum huiusmodi Declarationes apocryphas, & suppositas esse, & falsò attribui S. Congregat. Cardinal.

Mouetur Senatus ex nota differentia inter
supplicationem & Rescriptum, † illa informis 13
est quædam scriptura, quæ nec in iudicio, nec extra iudicium fidem facit, nisi dumtaxat in Cancellaria ad hoc solum, vt ex eadem conficiantur, & fabricentur Rescripta, & aliæ litteræ Apostolicæ, ex quibus dumtaxat probatio gratiæ oritur, vt latiùs probauimus *suprà* hoc *cap. 30. per totum,*

totum, & etiam in omnibus §§. antecedentibus, *c.26. à n.14.cum seqq.* Rescripta autem sunt illæ litteræ desuper ex supplicatione confectæ, quæ ad partes mittuntur iudicibus nominatis, toto titulo *de Rescriptis*, & *de officio Delegati*, *cap. mandatum Apostolicum ad se directum*,33.*c. litteris Apostolicis ad vos directis*,39.*& c.2.* ibi: *Quatenus inspectis litteris, quæ Episcopo prædicto direximus, de rescriptis.* Probant etiam eadem assertæ Declarationes adductæ superiùs *num.* 2. Quæ etiam mittuntur clausæ, vt post alios Gonçalez *in Regul. de alter. Glos.59. num.6.c.5. & 6.* & tandem inter supplicationem, & Rescriptum illamet adest differentia; quæ inter Protocollum,& instrumentum publicum,quorum quodlibet ad diuersa destinatum est à iure, provt latiùs scripsimus hoc *c.30. §.2.à num.32.cum seqq. & in §.3 à num.15.cum seqq.* quod & cunctis perquam notissimum est, ex quibus apertè colligitur,aliud esse supplicationem,aliud & non idem litteræ, & rescripta, & vtrumque & nomine, & effectu diuersum.

Hinc non casualiter, sed prouida attentione
14 Concil.Trid.decreuit, † subscribendum Rescriptum ipsum, quod mittendum est ad partes, vt certioretur Ordinarius, & ne dubitet de auocatione, sed planè cognoscat voluntatem Sanctissimi,vt absque controuersia,& contentione aliqua cedat Delegato,auocationi & cõmissioni in principũ instantia.Aliàs enim si Rescriptũ ipsum subscriptũ non sit propria manu Sãctissimi,quomodo sibi constare poterit de egitima auocatione?(cũ rescriptum subscriptione qualificatũ sit à Trident. destinatum ad huiusmodi auocationem probandam, vt statim dicetur) nec à quo fuerit supplicatio subscripta?Cum hæc penes Cancellarium remaneat impetranti non tradenda, atque subscriptiones omnes in litteris de super expeditis penitus confundantur, ita vt ex illis dicerni non possit, an à Sanctissimo, an ab alio fuerit subscriptio emanata, vt abundè monstramus sup. hoc *cap.§.2.per totum*,& maximè *à n.6. & seqq.*Quo casu impunè ei resistere poterit Ordinarius tutus Conciliari dispositione sibi præseruante primam instantiam, aliter validè non auocandam, quàm per speciale rescriptum pro-
15 pria manu Sanctissimo subscribendum, iuxta † *dict. cap.causa omnes*, iuncto text. *in cap. cum in iure* 31. *de officio Delegat.* in illis verbis: *Ac tibi super mandato Apostolico hæsitanti ab aliquo non sit facta fides, an mandatum huiusmodi exequi tenearis:super quo tibi huiusmodi damus responsum, quod nisi de mandato Apostolico certus ex litteris, exequi non cogeris quod mandatur,&c.* Certus dici non potest Ordinarius de auocatione suæ primæ instantiæ per rescriptum non subscriptum sibi ostensum, cui forma probandi auocationem omnino deficit, vt latissimè diximus hac 2. *p. c.6.à n.14. vsque ad finem, & in §.vnico, à n.25. cum multis seqq.& à n.18.* quibus locis reperies, rescriptum subscriptum propria manu Sãctissimi pro forma destinatum esse à Concilio Trident.ad probationem auocationis primæ instantiæ,ita vt alius omnis modus id probandi sit penitus excluſus. Nec quis tenetur credere scripturis non solemniter expeditis, provt remissinè abundè diximus, sup.*n.10.*

Deinde quia & impetranti ipsi valdè damno-
16 sa foret resolutio assertarum, † declarationum, cum ex nouis litibus, immoderatis expensis, & incerto fine inuolui cogatur. Quippè ingenti labore, & summa difficultate premitur impetrans, nonóque inde onere Romam redire præcisè grauatur,cùm tam coram Ordinario, quàm coram Senatu teneatur de supplicatione subscripta docere, quam tamen ostendere, & exhibere valdè difficillimum sibi erit, eo quod semper conseruetur in Cancellaria, & impetranti minimè tradatur: Provt latiùs consideraumus hoc *c.30.& in duobus §§. proximè antecedentibus.* Indéque impetrans ad quid ferè impossibile grauaretur, atque confusio maxima ex sui præclusa probandi facultate (quam angustiandam nulla iuris ratio permittit) exoriretur.

Quæ omnia inconuenientia, & intolerabilia damna præ oculis habens Concilium Tridentinum prouidè illis occurrit, † diserte, & discre- 17
tiuè, disponens quod subscripto propriæ manus sanctissimi in rescripto ipso apponatur, vt cuncta cessent, securéque & sine fraudibus negotia currant.

Et nihil dixit de supplicatione subscribenda, quam si sufficere Sancta Synodus putaret, & de eadem intelligere voluisset, facilè sibi foret apponere iuxta iura vulgaria, per Nos adducta *in tractat. de Regia protection.1. p.c.1.n.229.* Imò illam consultò omisisse, & neglixisse non obscurè suadent qualitas rei, natura negotij, & subiecta materia. Cùm ex sola supplicatione subscripta non satis fieri principali suæ intentioni, & sanctissimo fini,clarè agnouerit,sicque specialiter, nouiter, & prudentialiter de rescripto subscribendo dumtaxat disposuit,certò sciens aliter suam intentionem effectum consequi non valere. Quam idcirco peruertere,& à rescripto subplantare, omnino incongruit, nec rationis diuersitas admittit. Etenim quando lex noua specialiter prouidet in vno casu; contrarium videtur velle in aliis omissis, sicuti copiosè probauimus hac 2. *p.cap.10.à num.42.cum seqq.* maximè vbi deficit rationis identitas, & actuum seu casuum similitudo,ex vulgaribus doctrinis.

Vndè cũ tam claris perspicuis,& indubitabi- 18
libus verbis constet † de dispositione Concilij Trident.desiderante formam subscriptionis propriæ manus Sanctissimi in ipsismet rescriptis apponendæ, vt omnis cesset confusio, difficultas, & inconueniens, & vt fraudes euitentur(provt sup. *cap.3.à num.13.& seqq.* latius diximus)non cogimur credere eam esse reuocatam per assertas declarationes, quæ authenticæ non ostenduntur, vti in similibus omnino terminis dicit post alios Granado 2.2. *D. Thom. controuer. 1. tract.15. disp. 14. sect. 2. num.8. & sequentibus.* circa facultatem à Concil. Tridentino Episcopis concessam absoluendi ab hæresi occulta, vt non præsumatur sublata per quasdam assertas declarationes Cardinalium, quæ authenticæ non docentur, sequitur *Anton.Diana 4. p. tract. 4. Miscellan. resolution.239.* qui *in vers. Ad secundùm*, ita ait: *Ad secundum respondetur, nullibi afferri à prædictis Authoribus testimonium authenticum talis reuocationis, aut declarationis,& cum aliunde tam perspicuè constet de facultate Tridentin.non cogimur credere eam esse reuocatam, &c. Et hæc omnia ad verbum docet Granado, &c.*

Ex quo meritò augetur Senatus nostri proba- 19
bilis incredulitas circa † fidem harum declarationum assertarum, quoniam cum verba Concilij

cilij clara sint, quæ nullam admittunt ambiguitatem, nec controuersiam, non esse credibile, asserit, Sanctam Congregationem (quæ solùm ad tollenda, & declaranda dubia eiusdem Concilij facultatem habet à Summo Pontifice, prout latius diximus sup. hac 2. *p.cap.2. à princip.*) talem declarationem fecisse, nec ab ea dimanasse, tùm quia habens facultatem ad declarandum, & interpretandum; ea caret penitùs, vbi verba sunt clara, non ambigua, nec dubia, Tiraquel. *in l. si vnquam, verbo, Liberis*, † *num.* 12. *& seqq. C. de reuocand. dona.* Ruinus *cons.* 97. *numer.* 5. *lib.* 5. Aldobrandinus *in cons.* 27. *num.* 37. *cum tribus seqq.* vbi quod declaratio, & interpretatio locum habent quando verba ambigua sunt, & possunt in alterutram partem, & sensum trahi, secus quando clara sunt, Marcobrunus *cons.* 37. *num.* 138. *& num.* 177. Camill. Gallinus, *de verbor. signific. lib.* 10. *cap. vlt. num.* 25. Hieronym. Gabriel. *in cons* 95. *num.* 12. *lib.* 1. Hondedeus *cons.* 8. *num.* 48. *lib.* 1. Ioann. Garcia *de nobilitate in præfatio. num.* 27. *&* 28. Surdus *in cons.* 281. *num.* 30. *lib.* 2. *& in cons.* 339. *n.* 11. *lib.* 3. Vbi quod declaratio non fit nisi de re du-
21 bia, † idem Surdus *cons.* 192. *num.* 31. *lib.* 2. *& in tribus seqq lib.* 3. Vbi quod declaratio non cadit super verbis claris, quia non indigent declara-
22 tione, † Becius *in cons.* 3. *num.* 44. *& seqq.* Casanate *cons.* 17 *num.* 26. Vbi quod declaratio non càdit super certo, sed super dubio, saltim vbi est dubietas inter sensum proprium, & improprium. Et idem Casanate *in cons.* 50. *num.* 23. *& in cons.* 53. *num.* 56. Vbi quod declaratio refertur ad dubia, non ad clara, latè etiam Cardin. Tuschus *tom.* 2. *littera D. conclus.* 88 *per totam*, plenè per Castellum *controuersiar. tom.* 6. *cap.* 182. *à num.* 23. *cum sequentibus, & à principio.* Igitur cum verba, *Concilij Trident. in dicto capitul. causa omnes*; nullam patiantur dubietatem, confusionem, nec ambiguitatem, cum clarè, & apertissimè disponat de subscriptione apponenda in rescriptis auocatoriis, quæ sunt litteræ illæ, quæ mittuntur ad Delegatos; sequitur vehementissima quædam iuris præsumptio, incredibile valdè esse, prædictas declarationes à S. Congregatione emanasse, maximè cum ad aliud penitùs diuersum à verbis Concilij suadere intendant.

Tùm etiam eo mouetur Senatus, quod huiusmodi declaratio verbis Concilij (quæ sunt
23 suæ intentionis † signa, & vera testimonia) expressè repugnat, quæ in nullo actu vel materia admittitur. Quia tunc magis dicitur destruere, perimere, mutare, seu alterare principalem dispositionem, quod quidem nullo modo cadit in habente facultatem declarandi dumtaxat, & interpretandi dispositionem aliquam, Menochius *consil.* 110. *num.* 59. 60. *&* 61. *lib.* 2. & latius *consil.* 160. *num.* 48. *&* 49. Mandell. de Alua *consil.* 602. *num.* 9. *cum sequentibus*, Surdus *consil.* 380. *num.* 9. *lib.* 3. Decianus *consil.* 84. *numer.* 50. *lib.* 1. Hondedeus *consil.* 8. *num* 71. *lib.* 1. Peregrin. *de fideicommiss artic.* 14. *num.* 21. Casanate *consil.* 51. *num.* 4. Marius Giurba *ad consuetu. status Mesanens. cap.* 2. *glossa* 1. *part.* 1. *numer.* 4. *fol.* 182. post Taram. Rebuf. Bimium, Menoch. Mascard. Sesse, & alios plures ab eo
24 citatos. Sic sanè † vbi alteratur, seu mutatur subiectum, non declaratio, sed noua, & diuersa dispositio dicitur sicuti Menoch. scripsit *in dict. consil.* 160. *num.* 48. *&* 49. Bimius *in consil.* 235. *num.* 28. Mascard. *tom.* 1. *conclusin.* 124. *num.* 32. *&* 34. Hondedeus *cons.* 9. *num* 6. *& in consil.* 51. *num.* 72. *vol.* 2. Mantica *de coniectur. vltimar. voluntat. lib.* 3. *tit.* 1. *num.* 14. *& lib.* 12. *titul.* 16. *numer.* 8. & cum aliis multis, Giurba vbi proximè, *num.* 17. Vbi quod non declarat qui alterat subiectum, sed nouum ius constituit, sicuti tenent permulti ibidem commemorati; quod quidem S. Congregationis facultas non admitit, nec Rex noster Catholicus patitur, † vt in aliquo subuertantur Con- 25
cil. Tridentin. decreta, & dispositiones, sed vt semper illæsæ in viridi sint obseruantia; vt sæpè diximus.

Tùm etiam, quia declaratio interpretatiua, vt admittatur, debet esse congrua, & tunc talis dicitur, † quando verba dispositionis de- 26
claratæ eam patiuntur, & eis conuenit secundùm propriam significationem, vti post innumeros Doctores diximus *in tractatu de Regia protectione* 4. *p. cap.* 12. *à num.* 35. *cum seqq.* plurima conducibilia videnda ibidem *à num.* 20. *cum seqq.* quibus adde Tuschum *littera D. conclus.* 9. *à num.* 19. *cum seqq.* Anton. Sola. *ad Decreta Sabaud. tit. de clausul. mandat. Princip. gloss.* 1. *num.* 10. Giurba *ad consuet. statut. Messanens. capitul.* 2. *glossa* 1. *part.* 1. *num.* 18. *&* 19. *fol.* 189 qui plures alios laudat, & Castillo *controuersiarum tom.* 6. *cap.* 182. *à num.* 33. *& sequentibus.* Quàm incongrua sit hæc declaratio, & interpretatio verbis Concilij, † ad oculum 27
patet ex hucusque dictis, cum istud de subscriptione apponenda in rescripto disponat. Declaratio autem in supplicatione, qua rescriptum petitur (& sic in alia re omnino diuersa) sufficere asserit, quæ nullatenus adaptari potest subiectæ materiæ, fini, & intentioni eiusdem Concilij, cum illud sic induxerit vt Ordinarius cognoscat, quando cedere debeat commissioni auocatoriæ in prima instantia, quod quidem per supplicationem subscriptam quæ Ordinario nec ostenditur, ac nec vix ostendi potest (cum parti denegetur impetranti, & in Chancellaria vbi Breuia conficiuntur ex ea coasseruetur) nullatenus sibi constare potest, nec cessant inconuenientia considerata à Tridentin. Imò ex ea maiora alia nouiter insurgunt, eò quod inter collitigantes grandis sit iurgium occasio, & nouarum expensarum, & damnorum seminarium omni iure præcauendum.

Quapropter cùm Senatus † aperrissimam 28
habeat, claram & indubitatam dispositionem Concil. Tridentin. decernentem subscribendum esse rescriptum auocatorium primæ instantiæ; nullatenus permittit hanc formam violari, detrahi, nec mutari, vti acerrimus eiusdem protector, sicque rescripta auocatoria in prima instantia, in quibus visibiliter non legitur subscriptio Sanctissimi; illis vti impetrantem non patitur, sed causam remittit Ordinario, cui de iure competit. Considerat enim Senatus ipse ex supradictis, quod si aliquæ declarationes suspectæ, & suppositæ præsumi possunt (vti, in suo Breui insinuat Summus Pontifex Vrbanus VIII. de quo superiùs *à numer.* 4.) nullæ tam incredibiles, & suspectæ possunt inueniri quàm istæ, quæ totaliter perimunt Concilij claram dispositionem, & verba eius subvertunt, ac directè fini, & intentioni eius-

dem

dem repugnant, quibus atque natura ipsa declarandi, & interpretandi facultas efficaciter resistunt, vti ex considerationibus, & motiuis eiusdem Supremi Consilij Regij hactenus ostendimus, quarum quælibet efficacem, & nimis sufficientem præstat præsumptionem ad redarguendum dictas declarationes, & apocryphas, atque suppositas iudicandum.

29 Quæ omnia vlterius fulciuntur ex Motu proprio Gregorij XIII. † quem ad litteram adduximus suprà hac 2. *part. cap.* 6. §. *vnico à principio*, qui apertissimè ostendit sensum litteralem *Concil. Tridentin. in dict. cap. causæ omnes*; disponentis subscriptionem propriæ manus Sanctissimi esse iuxta illud apponendam in ipso rescripto, & litteris auocatoriis primæ instantiæ, quæ mittuntur ad partes Iudicibus Delegatis, ibi: *Exequi per diuersas in forma Breuis, & sub annulo Piscatoris confectas litteras mandet, &c. Nulla & inualida, nulliusque roboris, vel momenti esse, nec attendi debere contendunt sub prætextu quod in Decreto Concilij Tridentin. sess.* 24. *cap.* 20 *dispositum fuerit, quod causæ omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet, &c. Vel quas ex vrgenti rationabilique causa iudicauerit Summus Romanus Pontifex per speciale rescriptum signaturæ, suæ eius manu propria subscribendum, &c. Litteræ quoque in forma Breuis annulo Piscatoris munitæ non minoris sint efficaciæ quam rescripta signaturæ Rom. Pontif. eius manu propria subscripta, &c.* Quæ verba clarè indicant verum, & litteralem sensum Concilij Tridentin. non supplicationem, sed litteras, Breuia, & rescripta ex ea confecta esse subscribenda.

Ex hac igitur Senatus firma praxi, & funda-
30 mentali resolutione † infertur primò ad ea quæ *in* § 1. 2. *& 3. hoc cap.* 30. resoluimus circa modum probandi in Senatu subscriptionem Sanctissimi, siue per ipsam supplicationem originalem, siue per eius exemplum, alias legitimè, & authenticè desumptum, pro nunc cessent, cùm non sufficiat ipsa supplicatio subscripta, nec eam admittat Senatus hic Supremus, donec per verum & authenticum testimonium sibi non constiterit præfatas declarationes emanasse à S. Congregatione Cardinalium, sub quarum authenticæ fidei suppositione vera existentia illa omnia disputauimus, & resoluimus quæ pernecesse cessabunt dum suppositæ & apocryphæ timentur, quia infecta primitiua infecta censentur deriuatiua, & sic omnino inhærendum litterali sensui Trident. quæ pro forma
31 nouam induxit probationem † subscriptionis per ipsa rescripta, ita vt aliàs omnis probationis modus sit penitùs excluſus, provt abundè scripsimus sup. *cap*,6.*à num.*15. *cum seqq.* & per totum caput hac 2. *p.*

Infertur secundùm ad ea, quæ diximus *in* §.4. *hoc eodem cap.*30. Quòd si in monitorialibus ad
32 partes † missis inseratur rescriptum auocatorium primæ instantiæ subscriptũ propriæ manus Sanctissimi omnino, in Senatu illis fides danda, & penitùs neganda causæ remissio ad Ordinarium, cùm legitimè probata dicatur ad hunc effectum subscriptio ipsa propriæ manus Sanctissimi. Sicque quæ ibidem resoluimus de supplicatione subscripta inserta de verbo ad verbum, quæ pro nunc ex supradictis cessant, intelligendum de rescripto ipso subscripto, sic inserto de verbo ad verbum in monitorialibus, nempè, vt fidem faciant in Senatu ad remissionem impediendam Ordinario.

CAPVT XXXI.

Inhibitiones Rotales, an, & quibus casibus siue in prima, aliisve instantiis Tridentini decreta dicantur offendere, vt in Senatu litteræ retineantur.

SVMMARIVM.

*Inhibitiones Rotales ob falsitatem narratam per impetrantes commissionem in gentia afferre damna Reipublicæ, quotidie experitur, n.*1.

*Inhibitiones in prima instantia ita sustulit Concilium Tridentinum, sicut & auocationes ex identitate rationis, n.*2.

*Interloquutoriæ, à quibus in prima instantia licet appellare, quales sint iuxta Concilium, num.*3. *remissiuè.*

*Processus ab alio, quàm Ordinario gestus in prima instantia, nullus est ex defectu iurisdictionis, num.*4.

Item inhibitio per necessariam consequentiam, ibidem.

*Inhibitio in qualibet instantia expedita omissaforma iuris, est nulla, & non arctat, n.*5.

*Inhibitionis ante expeditionem citatio partis requiritur, num.*6.

*Inhibitio, vt expediatur in via executiua, & aliis causis in appellabilibus, specialis cognitio requiritur, an appellatio sit admittenda, n.*7.

*Inhibitionibus expediendis iuris forma fuit expressè renouata à Concilio Tridentino, n.*8. *&* 9.

*Inhibitionis expeditæ contra formam Concilij retentio datur in Senatu, n.*10.

*Casus defectio refertur, quo Senatus decreuit inhibitionem peccantem in forma Tridentini & intimatam, & ad Romam delatam esse trahendam originalem intra terminum sub pœna, n.*11.

*Stylus Rotæ induxit, eius inhibitionis etiam minus Canonicè expeditas causare attentata, n.*12.

*Stylus contra formam inhibitionibus datam introductus expressè reprobatur à Tridentin. n.*13.

*Formam inhibitionibus datam esse obseruandam in appellationibus ad Sedem Apostolicam emissis decreuit S. Congregat. n.*14.

*Stylus Rotæ non obseruatur extra eam in partibus, num.*15.

*Stylum Rotæ contra Tridentini clarum decretum Senatus non patitur, n.*16.

*Inhibitio Rotalis in causa matrimoniali contra pauperem, aut aliam miserabilem personam in qualibet instantia retinetur à Senatu, ne illa extra prouinciam cogatur litigare iuxta Trident. num.*17.

*In Trident. loquente tantùm de paupere comprehensa intelligitur quæuis miserabilis persona ex identitate rationis, n.*18.

*Ratio subintellecta habetur pro expressa in dispositione, quando vna tantum reddi potest, quæ omnes effectus operatur, ac si exprimeretur, num.*19.

Pauper & miserabilis persona sunt casus à iure aqui

æquiparati, ne inuiti extrahantur à prouincia, num.20.
Miserabilium personarum appellatione veniunt pupillus, vidua, senes decrepiti, n.21.
Miserabilis persona sicut potest declinare proprium forum, & adire Principem, ita è conuerso, n 22.
Miserabiles personæ non possunt per rescriptum Principis extrahi à suo domicilio, nisi in eo fiat expressa mentio miserationis, n.13.
Duo casus quando sunt æquiparati à iure, nouiter dispositum in vno, idem in alio censetur dispositum, n.24.
Æquiparatorum eadem est dispositio, & iudicium num.25.
Etiam in odiosis, ibid.
Concilium Tridentinum fauens pauperi, ne in causa matrimoniali in qualibet instantia extrahatur à prouincia; comprehendit quamlibet miserabilem personam ex identitate rationis, n.26.
Casus, quos nectit rationis identitas, non sunt quoad iuris dispositionem separandi, n.27.
Plures casus quando habent eandem rationem licet de vno duntaxat fiat mentio in dispositione, videtur fieri exemplariter, non restrictiuè, num.28.
Exceptio à regula extenditur ad casus eandem rationem habentes, n.29.
Tridentinum non excipit pauperem taxatiuè, siue restrictiuè, n.30.
Concilium Trident. fauens miseriæ vnius, non est credibile despicere miseriam aliorum pariter priuilegiatorum, n.31.
Causa miserationis pauperis est accidentalis, minoris verò naturalis, n.32.
Pauper in causa matrimoniali potest extrahi à prouincia sibi subministratis sumptibus ab aduersario, n.33.
In minore orbato etiam diuite semper durat causa miserationis, n.34.
In l. vnica, C. quando Imperator. etiam loquente tantum de pupillo & vidua, qualibet miserabilis persona inclusa intelligitur ex identitate rationis, n.35.
In Trid. tantum loquente de paupere includitur qualibet miserabilis persona, n.36.
Concilium Trident. non sustulit casus quibus de iure speciali & communi recedere licet ab Ordinario in prima instantia, n 37.
Pupillus Clericus habet ius declinandi forum sui Ordinarij in prima instantia, & Curiam Apostolicam adire, sicuti de iure communi eidem licebat, ibid.
Concilium referens tres casus adquirendi ius patronatus non sustulit alios, ex quibus de iure communi adquiri permittitur, n.38.
Inhibitio in qualibet instantia expedita à Rota in causa matrimoniali, vt minor Orbatus ibidem litiget, retinetur à Senatu, vti impugnans Concilium Trid. n.39.
Qui ex priuilegio iuris non extrahitur à prouincia, si de facto opprimatur, defenditur à Rege, n.40.
Duo Senatus decreta referuntur, quibus dixit, vim non feciſſe Iudicem nolentē deferre appellationi ad Curiam Romanam in causa matrimoniali contra quandam puellam minorem orbatam n.41
Inhibitiones Rotales directè impugnantes Regio recursui, & Senatus decretis alias incommutabilibus, vti detrahentes Regalia, & authoritati Regis, retinentur, n.42. & seqq.
Retentionis potior causa legitima iudicatur detractio, & diminutio authoritatis, Maioriæ, & Regaliæ Regis, n.43.
Retentione omissa in prædicto casu; decreta Senatus manerent illusoria, & oppressus sub fide publica deceptus, n.44.
Victor potest appellare ab omissione condemnationis expensarum, si prauenerit victum in appellando, n.45.
Appellatio ab omissione expensarum anterior deuoluit totam causam, n.46.
Articuli dicuntur connexi, si lata sententia in vno pariter rem iudicatam in alio, n.47.
Et sufficit, vt vnus ab alio dependat, ibid.
Et appellationibus ab vtraque parte, vna ad Papam, alia ad inferiorem, regulariter illa ad Papam prævalet, n.48.
Fallit in causa matrimoniali contra miserabilem personam, quæ a sua prouincia in neutra instantia extrahitur innita, n.99.
Appellans ad Papam prorogans iurisdictionem inferioris ad quem aduersarius appellauerat, renuntiare videtur deuolutioni suæ appellationis ad Papam, n.50. & seqq.
Inferiori, ad quem vnus appellauit, & alter ad Papam; adquiritur iurisdictio, elidibilis tamen ope exceptionis, n.51.
Quæ prorogari rectè potest, n.52.
Per comparitionem appellantis coram inferiore sine protestatione renuntiatur appellationi, numer. 53.
Concurrentibus duabus appellationibus ad Papam, & ad inferiorem, si coram isto compareat, renuntiare videtur suæ appellationi ad Papam, num. 54.
Comparens coram alio iudice prætendente iurisdictionem videtur renuntiare commissioni à se impetratæ ante eius præsentationem & exercitium, num.55.
Appellans comparens coram alio iudice non potest impetrare postea commissionem super appellatione iam resoluta, 56.
Inhibitio expedita vigore commissionis super appellatione, quæ non stat, corruit defectu iurisdictionis, n 57.
Commissio super non ente nullam tribuit iurisdictionem, n.58.
Sublato fundamento principali, resoluitur tacitè inhibitio Rotalis, n.59.
Surreptio de per se sola non sufficit ad retentionem litterarum impartienda, nisi alia causa publica concurrat, n.60.
Commissio auocatoria ad Curiam contra miserabilem personam, est surreptitia non facta specifica relatione miserationis, n.61.
Inhibitio Rotalis expedita super appellatione à re iudicata, aut tribus conformibus retinetur in Senatu, n.62.
Rescriptum impetrans in causa iam decisa repellitur à limine iudicij, n.63.
Et à iure reprobatur super tertia appellatione, numer.64.
Rescriptum contra rem iudicatam tanquam inciuile, & iniustum non debet admitti, n.65.
Rescriptum super tertia appellatione nec tenet, nec a Principe potest concedi de Ordinaria potestate, num.66.
Nisi per speciale priuilegium tertiam appellationem concedat Princeps de plenitudine potestatis, num.67.

Litteras Principis contra ius expeditas, & deuiantes ab eius tramite retinendas in Senatu; omnes Doctores pro tuta conclusione affirmant, n.68.

Vbi plura iura ponderantur idem dicendum, ibidem.

Rescriptum Principis contra rem iudicatam quatenus impedit eius executionem, admitti non debet, n.69.

Idem contra tres sententias conformes, n.70.

Quis est contra ius, n.71.

Et est iniustum, durum, atque inciuile, n.72.

Est est odiosum, n.73.

Rescriptum Principis durum, & asperum, seu iniustum, nec debet admitti, & exequi, sed retineri, ne eo impetrans vtatur, n.74.

Inhibitio Rotalis contra rem iudicatam non euitat retentionem in Senatu, n.75.

Retentio litterarum principaliter nititur in praeiudicio publico vitando, n.76.

Lites fieri immortales, & impedire effectum rei iudicatae contagium est Reipublicae à Principe curandum, n.77.

Ad rei iudicatae suspensionem non sufficit expressum Principis rescriptum, quia detinetur, n.78.

Rescriptum contra rem iudicatam duo requirit, vt non detineatur, scientia Principis certa, & quod vtatur sua plenitudine potestatis, n.79.

Aliter nec etiam per directum valet, n.80.

Facta vera relatione rei iudicatae numquam in Curia clausulae Ordinariae praeseruatiuae executionis omittuntur, n.81.

De re iudicata debet Papae fieri expressa, & individua relatio, alias commissio non tenet, & est subreptitia, n.82.

Dependentia litis coram alio iudice debet fieri relatio, alias auocatio non censetur facta à Principe ignorante illam, n.83.

Commissio specialis facta in Curia non tenet, non facta relatione de dependentia causae in partibus, num.82.

Et talis commissio absque scientia certa Papae est nulla ipso iure, n.85.

Regalia Principis est auocatio causarum siue incipiendarum, siue iam captarum coram inferioribus, n, 86.

Auocatio debet fieri certa scientia Principis de causa pendente, alias non intelligitur velle auocare, n.87.

Alias commissio non tenet, & omnia inde sequuta sunt nulla ipso iure, n.88.

Ad auocationes causarum non de facili debent moueri Principes, sed ex magna causa, & vrgenti necessitate, quia Reipublicae afferunt detrimentum, & parti, n.89.

Auocatio sine magna causa cedit contumeliam iudicis, qui de causa coepit cognoscere, n 90.

Causae ex quibus fiat auocatio, quae remissiue numer.91.

Princeps inscius litis pendentiae coram alio Iudice non censetur auocare causam, n.92.

Auocatio est odiosa, & restringenda, n.93.

Relatio facta Papae sub inuolucro verborum idem est, ac si penitus veritas taceatur, n.94.

Sub inuolucro verborum facta relatio non potest apparere eius deliberata voluntas, n.95.

Expressio sub inuolucro verborum vitiat rescriptum, sicut omnimoda taciturnitas, n.96.

Idem per cautam loquelam, aut ironiam, n 97.

Veritatem tacens Principi, idem est ac si infirmus taceret vulnus Chirurgo, n.98.

In sententia conceptione nulla est à iure descripta verborum forma, nec in ea requiritur expressa confirmatio, aut infirmatio alterius, n.99.

Nec refert quibus verbis vtatur iudex in pronunciando, dummodo ex illis mens eius percipiatur, num.100.

Confirmatio, vel infirmatio sententiae tacitè sufficit, si alia fertur idem, vel contrarium continens, num.101.

Sententia cassata aut confirmata in parte, in cateris confirmata, aut reuocata censetur, n.102.

Sententiae dicuntur conformes etsi discordent in formalitate verborum, dummodo in substantia & fine conueniant, n.103.

Tertia sententia super eodem conueniens cum prioribus, conformis dicitur, etsi illas non confirmet, num.104.

Sententiae vt difformes dicantur, opus est, vt difformitas adsit circa substantiam, & effectum seu qualitatem principalem, n.105.

Inhibitio Rotalis contra rem iudicatam, vigore appellationis tertiae retinetur in Senatu, n.106.

Et non relaxanda parti, sed retentio eius facienda, ne ex furtiua reproductione in Rota damna praecauenda oriantur, n.107.

Inhibitiones tangentes beneficia possessa, per exemptum retinentur in Senatu, cum percutiant Trident. decreta, n.108.

EXPERIMENTO comperimus, quanta & ingentia damna Reipublicæ afferre inhibitiones præsertim Rotales, & è Romana Curia subreptitiè obtentas, & ad hæc Regna allatas falsis suggestionibus † litigantium, & veritate tacita, statu, natura, & qualitate causarum, vel omissis penitùs, vel ita sub verborum inuolucro relatis, vt indiuidua & specifica veritas occultetur, vt facilè (indubitè tamen) obtineant inhibitiones in iis casibus, quibus expediri iura vetant, solo animo impediendi cursum litium, vtque aduersarij iustitiam nunquam consequantur, & sumptibus, & laboribus fatigati illam deserant, & ius amittant. Tandem pro remedio (cum aliud longè sit ob tantam Romanæ Curiæ distantiam, quod iam illato damno accedens prodesse non potest, ex iis quæ longa serie non inutiliter fuere per Nos considerata suprà 1. *part. capitul.* 1. §. *vnico per totum.*) ad Senatum hunc supremum confugiunt, vt ibi retineantur, ne cum tam intolerabili præiudicio Reipublicæ illis vtatur impetrans; quibus igitur casibus (ex iis quæ in facti contingentia habuimus) retentio hæc locum habeat, vtile in vnum annectere iudicauimus. 1

Primu erit conclusio, in omnibus † casibus in quibus prima instantia Ordinario tolli non potest, nec ab eo causas auocari: ita in iis ex identitate rationis, & necessaria consequentia inhibitio à Concilio Tridentino sublata est, & interdicta, vt probat expresse idem Trident. decretum *in cap. causæ omnes* 20. *session.* 24. *de reformatione*, ibi: *Nec antea aliis committantur, nec auocentur, nec appellationes ab eisdem interpositæ per superiores quoscumque recipiantur, eorumue commissio, aut inhibitio fiat, nisi à diffinitiua, vel à diffinitiua vim habente, & cuius grauamen per apellationem à diffinitiua reparari nequeat, &c.* Idem etiam Papa Leo. X. per quandam constitutionem, quam ad litteram retulimus suprà hac 2. *part. capitul.* 3. *à num.* 7. & 2

ad

ad medium, ibi : *Ita quod nulli ante diffinitiuam ſententiam licet appellari, nec appellatio (ſi fuerit emiſſa) vllatenus admitti, niſi ab interlocutoria, &c. Alioquin appellationis, & illarum etiam aliarum cauſarum huiuſmodi commiſſiones in poſterum, & quidquid inde ſequutum fuerit, nullius ſit roboris, & momenti, &c.* Quæ autem † ſint iſtæ interlocutoriæ à quibus licitè appellatur in prima inſtantia, vide abundè *de Regia protectione 2. part capitul.1. per totum.*

Igitur cum totus proceſſus ab alio Iudice,
4 quàm ab Ordinario † factus ſubiiciatur vitio nullitatis ex defectu inſanabili, & notorio iuriſdictionis, vt copiosè comprobauimus hac 2. *part.capitul.17. à num.14 cum multis ſequentibus.* Et aliis variis locis relatis in *capitul.26. num.35.* Sequitur manifeſtè, quod inhibitio, quatenus impediat primam Ordinarij inſtantiam, ſit non ſolùm expreſsè comprehenſa in dicto decreto Tridentin. Sed & virtualiter per neceſſariam conſequentiam, atque ideò retentio in Senatu obtinenda erit,ne illa in præiudicium Ordinarij & collitigantis impetrans vtatur, quæ argumentatio indubitabilis eſt, & latè comprobata hac 2.*p.c.26.à n.35.cum multis ſeqq.*

Secunda ſit concluſio; inhibitio quæuis in qualibet inſtantia expedita ad ſolam ſimplicem
5 petitionem † appellantis omiſſa forma iuris,quæ habet, quod non aliter expediri valeat, quàm præcedente partis citatione, cauſæ cognitione, & viſis actis,aliàs ipſa inhibitio ſit nulla, & nec arctat, nec cauſat attentatum, nec Iudicis inferioris ſuſpendit,aut tollit iuriſdictionem, ſic decreuit Innocentius IV. *in c. Romana, §. ſi verò, & §. ſi autem,*cum aliis, *de appellationibus, lib.6.* copiosè Nos *de Regia protection. 2. part. c.10. n.20.& 21.& hac 2.p.c.7.n.18.*

Et quod ſit de eſſentia & forma præciſa in-
6 hibitionis citatio † partis ante eius expeditionem, vlterius probant Michaël Graſſis *communem opinionem, tom.2. lib.7. titul.14. numer.159. fol.270.* Vantius *de nullitat. ex defectu iuriſdiction. Ordinar. num.55.* Auendan. *de exequendis mand.part. 1. capitul. 22. num.10.* Minſingerius *centur. 3. obſeruatione 87.* Bernard. Diaz. *in regula 376.* Surdus *conſil. 424. num. 41.* Gratianus *in regula 169* Gutierrez *de iurament confirmator. part. 1. capitul. 2. num. 31.* Auguſtinus Barboſa *in collectanea ad dictum c. Romana, §.ſi verò, num.5.* quàm plurimos Doctores congeſſit Antonius Gabriel *titulo de citationibus, concluſion.1.n.77.*

Et quando cauſa eſt inappellabilis, vel quia
7 ſit via executiua, † vel ſententia tranſlata in rem iudicatam, & ſimilia vltra cauſæ cognitionem ſupradictam, alia requiritur præcedere inhibitionem ipſam: nempè an appellatio ſit recipienda vel non, textus expreſſus *in dict. cap. Romana, §. ſi autem poſt ſententiam in caſibus à iure prohibitis, &c. de appellationibus, lib.6.* copiosè Nos *de Regia protectione, 2. capitul.10. à num.23. cum multis ſequentibus*; & vltra Doctores ibidem citatos, idem probant Abbas *in capit.cum ſpeciali, §.porro, num.6. de appellationibus*, Octauianus Veſtrius, *in praxi Romanæ Curiæ,lib.7.c.3.n.11.*Auguſtin.Barboſ.*in collectan.ad dict. c.Romana, n.12.*

8 Quam inhibitionis præciſam † formam cùm Concil. Tridentin. neglectam viderit, ob abuſum ſuperiorum ex potentia imperij, & manu iuriſdictionis deſtruere ambientium, & anhelantium iuriſdictionem alienam inferiorum, illam renouauit *in ſeſſion. 22. capitul. 7.* ibi : *In appellationibus ad eos interpoſitis in quibuſuis, tam in admittendis appellationibus, quàm in concedendis inhibitionibus poſt appellationem ſeruare teneantur formam, & tenorem ſacrarum inſtitutionum, & præſertim Innocentij IV. quæ incipit, Romana, &c. aliter inhibitiones & proceſſus, & inde ſequuta, quæcumque ſint ipſo iure nulla, &c.*

Et inſuper hoc decretum † renouaſſe, *di-* 9
ctum cap. Romana, cum ſuis §§. affirmant Gratianus *in regula 40. in principio*, Paz *in praxi. 5. part. tom. 2. capit. vnico, num. 24.* Lancellotus *de attentatis. 2. part. capit. 20. in præfatione, queſtion. 5. numer. 165.* Marta *in compilation. decisionum, tom. 1. titul. de inhibitionibus. capitul. 10. num. 11.* & alij quàm plurimi à me ipſo citati *in dicto tractatu de Regia protection. 2. part. capitul.10. à num. 19* & Nos allegans, idem probat Auguſtinus Barboſa *in collectanea ad Trident in nouiſſimè additis ſuper dicto capitul. 17. numer. 1. & 2.* Selleſius *ſelectarum Canonicar. capit.23. numer. 13. & 14.*

Igitur concludenter infertur ad retentionem 10
impartiendam huius † inhibitionis Rotalis, quoties defecerit iuris & Tridentini inuiolabilis decreti *in dicto capitul.7.* forma decretum violetur ex ea, quod facere Rex Catholicus vti eius protector nullo modo patitur, ſicque retentionem eiuſdem inhibitionis in Senatu expediendam fore ex hac cauſa in duobus negotiis nunc pendentibus reſpondi, † eámque le- 11
gitimam Senatus agnouit me acerrimè informante, & in vno decreuit, impetrantem compellendum originalem exhibere, replicantémque illam miſiſſe Romam poſt intimationem executam; Senatus ipſe iterum mandauit, vt obligaretur ſub graui pœna pecuniaria præſtanda, ſi infra quatuor menſes non attulerit originalem eandem. Motus Senatus ne eius virtute per audientiam contradictarum procederetur in Rota contra recurrentem, & meritò, vt obuiaret damnis inde ſperatis à rigore Rotæ, de quo abundè Nos ſup.hoc *2.p.c.17. & c.20.*

Nec obſtabit quod ex aduerſo poteſt obiici;
† Rotam modernam introduxiſſe, ſuas inhi- 12
bitiones etiam iniuſtas & minus Canonicè expeditas operari,& cauſare attentata,vt variæ deciſiones eiuſdem Rotæ affirmant, & ſic ſtante hoc ſtylo Rotæ, inualuiſſe formam Concilij Trident.*in dict ſeſſ.22.c.7.*

Quia reſpondetur,ſtylum hunc expreſsè eſſe
ſublatum ab eodem Tridentini decreto, qui non poteſt præualere aduerſus formam iuris † per 13
illud renouatam, & expreſsè reprobans ſtylum contrarium, quamlibet ve conſuetudinem etiam immemorialem, ibi : *Quacumque conſuetudine etiam immemorabili,aut ſtylo, & priuilegio in contrarium non obſtantibus, &c.* Tùm etiam ex aliis quamplurimis fundamentis, quæ contra hunc ſtylum conſiderauimus ſup. *c. 7. à n.17.vſque ad fin. hac 2. p.*

Tùm etiam, quia huic ſtylo, & inhibitioni-
bus Apoſtolicis expeditis † abſque forma & re- 14
quiſitis Concilij Trident.aduerſatur Sacra Congregatio Cardinalium in hæc verba:*Capitulum*

Romana de appellationibus in 6. seruari debet etiam in appellationibus ad Sedem Apostolicam interpositis. Quam declarationem Cardinalium ad litteram in iis terminis impugnantes hunc Rotæ stylum adduximus *in tractatu de Regia protectione, part. 2. cap. 10. num. 41.* eandem etiam nouiter refert Sellesius *select. Canonicar. cap. 23. num. 13.* item eam refert Augustinus Barbosa *in collectan. nouiter additis ad Trident. dicto capitul. 7. num. 1. & 2.* qui Nos allegat, quo quidem destruitur Rotæ stylus fortè allegandus.

Tùm etiam (quando talis stylus potuisset prævalere contra expressum Tridentini decre-
15 tum, quod negamus) † Rotæ stylus non obligat extra eam in partibus, maximè Hispaniæ tam remotis, nec attenditur, nec obseruatur, vt per Lancelotum impugnantem hunc stylum Rotæ, diximus Nos *in tractatu de Regia protectione, dicto capitul. 10. à num. 27. & sequentibus,* & latè 1. *part. capitul. 2. §. 3. à num. 19. & sequentibus,* quàmplures Rotæ decisiones ad idem adducentes, quibus adde Zeballos, & Rebuffum sequutos à Thoma Sanchez *de matrimonio, tom. 3. lib. 8. disput. 21. sub num. 16.* loquentes in reseriptis iustitiæ expediendis in Curia.

Cæterùm quando de facto hic stylus obseruaretur in Rota, cùm tot præiudicialis sit, iis
16 in partibus † ad oculos Regis, & Senatus acerrimi protectoris Concilij Trident. nequit prævalere in contrauentionem tam clari, támque expressi decreti illum neruosè impugnantis, idcóque nullo pacto euitari potest huius inhibitionis Rotalis forma essentiali carentis retentio in Senatu, ne pars illa vti valeat.

Tertia sit conclusio. Inhibitio Rotalis expe-
17 dita in causa matrimoniali † contra pauperem, vel aliam miserabilem personam, vt ad Curiam etiam in secunda, siue in tertia instantia vocetur litigaturus, à Senatu retinetur, ne extra prouinciam suam cogatur litigare iuxta decretum Concilij Trident. *session. 24. de reformatione, cap. 20. in §. ad hæc,* ibi : *Coram quo, si pars verè paupertatem probauerit, non cogatur extra prouinciam, nec in secunda, nec in tertia instantia in eadem causa matrimoniali litigare, &c.* Igitur si virtute appellationis emissæ ad Curiam Romanam vbi causa tractanda committitur, inhibitio emanauerit in causa matrimoniali contra pauperem, aut aliàs personam miserabilem ea inuita, & reclamante, & recurrente ad Senatum; ibidem retinebitur, eum aduersetur expresso Tridentini decreto, cuius Rex protector est miserabilium personarum præcipuè, vt in *cap. 1. hoc tractatu 1. p.* latè dictum est.

Et licet hoc Tridentin. decretum dumtaxat
18 mentionem faciat de paupere; † omnis miserabilis persona, præcipuè minor patre orbatus (vt est vulgare, & Couarruuias explicat *practicarum cap. 6. num. 2.*) nihilominus comprehenditur in eius dispositione ex identitate rationis, & æquiparatione iuris, non per extensionem, sed per comprehensionem, & inclusionem, vt in facti contingentia pro quadam diuite puella minore, & vtroque parente orbata viriliter defendi, vt contra eam inhibitio Rotalis in tertia instantia expedita retineretur à Senatu, motus fui ex sequentibus.

Primò, quoniam huius Conciliaris decreti solida & vnica ratio reddi potest, miserationis nempè causa, eo quòd pauper vti miserabilis persona † non potest suam causam & ius legi- 19
timè defendere, ex plurimis Doctoribus mox citandis, nec alia ratio dari potest vltra hanc: sic sanè ratio subintellecta, & non expressa haberur pro expressa indispositione, quando vna sola assignari, seu reddi potest, quæ quidem ratio vnica & subintellecta operatur indubiè omnes illos effectus, quos ratio expressa in quacumque lege, aut dispositione operaretur, vt cum Tiraquello, Anton. Gabriel, Bruno, Molina, Deciano, Mandello, Nantica, Surdo, Simon de Pretis, Barbosa, Gratiano, Giurba, & aliis innumerabilibus penè latissimè comprobat & resoluit Don Ioann. del Castillo *controuersiar. tom. 6. c. 170. à princip. & per totum.*

Sed sic est ex iuris nota † conclusione, quod 20
quantum attinet hoc priuilegium, ne quis extrahatur inuitus à sua prouincia, aut vt possit alios inuitos ad Curiam trahere; sunt casus in iure æquiparati minor orbatus, & pauper, *l. vnica, Cod. quando Imperator. inter pupillos, & viduas, l. 5. tit. 3. par. 3.* ibi : *O por pleito que demandasse a guerfano, ò mui pobre, ò mui cuitado,* Couarruuias, *dict. capitul. 6. à principio, & capit. 7.* præcipuè sub *num. 5.* ibi : *Tametsi lex vnica quando Imperator. inter pupill. & viduas, ac leges Regiæ part ratione & iure de omnibus tractauerint, &c.* Imò miserabilium personarum † appellatione veniunt Pupillus, vidua, senes 21
decrepiti & continuo morbo fatigati; quàmplurimos ad idem congessit, Augustinus Barbosa *in tractatu de appellationibus, verbo, Vtriusque iuris significat. appellat. 152. num. 4.* videndus à principio.

Et in specie Orphani, seu pupilli † est tex- 22
tus *in cap. quamuis,* & ibi Glossa, *verbo, Pueri infra pubertatem non mittuntur ad Curiam, quia ætas eos excusat. & cap. fin. de sententia excommunicat.* latè Marchesanus *de commissionibus auocato caus. §. 2. à numer. 1. eum sequentibus.* Hoc idem comprobat Sigismundus Scaccia *in tractatu de appellationibus, quæstion. 2. num. 121.* in hæc verba : Extende secundò, vt sicut vidua, aliàque miserabilis persona potest declinare proprium Iudicem Ordinarium, & adire Principem, vt dixi sub ampliatione, ita etiam possit è conuerso declinare Iudicium Principis, & petere se remitti ad Iudicium sui domicilij, Affictis, *Constitut. Regni, rubrica 37. statuimus, num. 14. versicul. Primum, libro 1.* & Marchesan. *tractat. de commissionib. auocat. causar. capitul. 4. §. 2. sub num. 16. fol. 475. in 2. impressione*; dicens, quod signatura, iure suadente, debet eis fauorabilis esse, tam quando volunt aliquem trahere ad Romam Curiam, quàm quando volunt remitti ad partes, & *num. 37. in fin. fol. 478.* dicens ita fuisse resolutum in signatura ad fauorem viduarum ad quarum instantiam ait, fuisse auocatam causam à curia ad partes, quamuis ageretur de iure patronatus.

Et ratio huius extensionis (prosequitur ipse Scaccia) potest esse, † quia minor, vidua, pu- 23
pillus, aliæque personæ miserabiles non possunt per reseriptum Principis trahi ad iudicia extra domicilium suum, nisi in reseripto fiat mentio expressa de qualitate personæ. Millis *in repertorio,* in verbo, *Minor.* in vltimo verbo, &c. Hactenus Marchesanus.

Ex quibus omnibus per necessariam conse- 24
quentiam † infertur, quod Concilium Trident.

in

in dicto cap. causa omnes, in §. ad hæc, disponens, pauperem in nulla instantia posse extrahi à prouincia sua in matrimoniali causa; idem dispositum intelligatur in minore orbato, vt pariter miserabili persona (quantumuis diuite, vt statim) quia quando duo casus sunt æquiparati à iure, nouiter dispositum in vno, in alio simul censetur dispositum, Gloss. *in l. Mancipia, verbo, Aduocandum, Cod. de seruis fugitiuis*, Glossa fin. *in l. si quis seruo. Cod. de furtis*, Gloss. *in cap. si postquam, de electione, lib. 6.* Tiraquell. *de retractu linag. §. 15. gloss. 1. num. 20.* Anton. Gomez *variarum resolution. tom. 3. capitul. 11. à num. 1.* Surd. *de alimentis, titul. 2. quæst. 10. num 2.* Molin. *de primogeniis, lib. 2. capitul. 8. num. 10.* Flores de Mena *variarum, quæst 3. numer. 27. & 29.* Caldas Pereira *de potestat. eligend. cap 7. num. 5.* Qui in variis materiis adducunt plura
25 exemplaria conducibilia, consonat † axioma illud, quod æquiparatorum eadem est dispositio, & iudicium, *l. 1. ff. de leg. 1.* etiam in odiosis Nos *de Regia protectione 2. part. capitul. 5. numer. 54. & seqq.* Et in terminis priuilegij fori circa pauperes, & minores orbatos, Ioannes Maria Nouarius *in praxi elect. & variat. fori. quæst. 8. sect. 1. num. 9. & quæstion. forens. 143. num. 12. lib. 1.* Velasco *de priuilegiis pauper. & miserabi persona. 1. p. q. 36. n. 15.*

Igitur cum hi duo casus † minoris orbati, &
26 pauperis sint quoad hoc æqualiter æquiparati, & priuilegiati à iure; dispositum per Concil. Tridentin. respectu pauperis debet comprehendere alterum, quia hæc æqualitas & communicatio priuilegij prouenit ab vnamet causa, radice, & ratione ex Doctoribus citatis suprà
27 *à num. 17.* Et casus, quos nectit † rationis identitas; non sunt quoad iuris dispositionem separandi, quod plurimis exornauimus *in tractatu de Regia protectione 2. part. capitul. 6. numer. 22.*

Discursus iste fortior redditur, quia quoties plures casus habent eandem rationem, li-
28 cet de vno dumtaxat † lex loquatur, in eáque tantùm fiat mentio; videtur fieri exemplariter, non restrictiuè, ita vt cæteros etiam includat sub ratione comprehensos, non per extensionem legis, sed per comprehensionem, & inclusionem, vti per plurimas congerentes doctrinas abundè diximus suprà 1. *part. capil. 9. à n. 13. cum multis seqq.*

Et quia cùm Concilium Tridentinum à regula generali posita in principio eiusdem *ca-*
29 *pitis, causæ omnes*; pauperem † exceperit *in dict. §. ad hæc.* Eadem exceptio debet extendi ad omnes casus eandem rationem habentes Gloss. *in l 1. Cod. de conditione indebiti, verbo Iudicati*, Panormitanus *in cap. omnes, num. 7. de constitutionibus*, Parlador. *rerum quotidianarum, libro 2. cap. 5. part. §. 11. numer. 7.* Cum
30 decretum illud non excipiat † casum pauperis taxatiuè, & exclusiuè ad alios similes casus, ita Parladorius vbi proximè ex Bartulo *in l. si constante, quæstion. 9. ff. soluto matrimonio*, & illic reliqui. Baldus *in l. 1. §. excipiuntur, in fine, ff. de feriis*, Roman. *consil. 271. num. 3.*

Nec foret credibile, Sanctam Sedem Apo-
31 stolicam speculum misericordiæ, † & fontem pietatis (vt merito plura iura conclamant) velle occurrendo miseriæ vnius excludere cæterorum miserationem in iure habentium similem, & maiorem fauorem, imò potiùs in minore orbato prædictum decretum debet procedere ex maioritate rationis, quia causa miserationis † 32
pauperis est accidentalis; orbati tamen naturalis, & vti potior præferenda, vt eleganter considerauit Baldus *in l. qui habet, ff. de tutelis*, per text. ibi sequitur Matthæus de Affl. dis *in Constitutio. Neapolitan. lib. 1. rubric. 36 n. 35.* Couarr. *practicar. dict. capitul. 8. sub n. 4. versic. Primus etenim casus.*

Et ad hoc idem ponderanda verba eius decreti † Conciliaris, ibi: *Coram quo si pars verè pau-* 33
pertatem probauerit, non cogatur extra prouinciam, nec in secunda, nec in tertia instantia in eadem causa matrimoniali litigare, nisi pars altera alimenta & expensas litis velit subministrare, &c. Cùm iam ex hoc succursu cessaret priuilegium paupertatis nixum causæ accidendali, quod idem non diceret Concilium in minore orbato patre, in quo quamuis diuite, causa miserabilis
personæ semper permanet, † cum præcisè sit 34
per alienam defendendus, non per suam, plurimos Doctores ad idem congerit Couarruuias *practicarum cap. 6 sub num 2.* ibi: *Obtinet tamen hoc priuilegium in Orphanis, & viduis etiam diuitibus, &c.* Andeas Gaillius *libro 1. observatio. cap. 1. n. 9.* ex doctrina Panormitan. *in cap. significantibus, num. 6. de officio Delegati*, & ex Menochio, Baldo Nouello, Rolando, Rota, Pariano. Franchis, Thesauro, Gratiano, Marta, Petro Barbosa, Trentacinquio, & aliis quàm plurimis firmat Augustinus Barbosa *in tractatu de appellation. verbor. vtriusque iuris appellatione 152. num, 6.*

Comprobatur vlterius, † nam eo modo quo 35
in l. vnica, C. quando imperator inter pupillos & viduas (quæ tantum loquitur de pupillo, & vidua) comprehensus intelligitur virtualiter & tacitè pauper, & aliæ miserabiles personæ, non ob aliud, quàm per identitatem rationis, vt ex Couarruuias loco citato, *n. 3 in principio*, & latius Scaccia *de appellationibus, quæst 7. à n. 130. cum seqq.* ibi: *Ratio huius restrictionis potuit esse, quia Ecclesia æquiparatur pupillo*, Couarr. *d. c. 7. n 3. vers. Verum de Ecclesia. in fine.* Carauita *ritu 233. q. 1. n. 3. & c.*

Pariformiter è conuerso in hoc decreto Tridentino vbi tantùm (sine restrictione tamen) fit
mentio † de paupere; debet includi Orphanus 36
ex identitate, imò maioritate rationis, habens à iure communi priuilegium, cui nec Concilium derogauit, nec in derogatione generali aliàs comprehenderetur, plures Doctores allegat Mieres *de maioratu 1. p. q 1. n. 78.*

Iste iterùm discursus legitimus † magis red- 37
ditur ex eodem Trident. *in dict. cap. causæ omnes*, quòd licet in principio absolutè vetauerit, causas in prima instantia alibi tractari, quàm coram Ordinariis; nihilominùs non censentur excluſi casus illi, in quibus aliàs de iure communi ab Ordinario licitè poterat recedi in prima instantia, imò illi ampliùs intelligantur præseruati, vt plurimis citatis Doctoribus, & declaration. S. Congregation. diximus sup. hac 2 *part. c. 5. à n. 8.* & per omnes eius §§. vbi quod per illam vniuersalem prohibitionem non excludi legitimos iuris communis modos, in quibus ex speciali ratione recedebatur ab Ordinario in prima instantia.

Inter quos vnus erit causa miserabilium & pupillorum, qui si habent causam in prima instantia coram suo Ordinario, vel alio Iudice inferiore; possunt istorum forum declinare, & eligere forum in Romana Curia, non tamen Metropolitani, vt iure communi determinatum stat, *in l. vnica, C. quando Imperator. inter pupill. & viduam* (quam hactenus exornauimus) non obstante noua dispositione Concilij Tridentin. *in dict. cap. causæ omnes*, vt in Clerico pupillo expresè tenet Aldan. *in compendio Canonicar. resolution. lib. 2. titul. 8. num. 15.* vbi testatur sic fuisse decisum *in Baren. 1. Aprilis* 1628. quem ad id referens sequitur Augustinus Barbosa *in collectan. ad Concil. Tridentin. sess. 24. dict. cap. causæ omnes* 20. *num. 45. in nouiter additis.*

Nec per expressionem vnius ex casibus æqui-
38 paratis, & similibus in iure, † censetur excluſus alius eandem rationem habens, vt superius extat probatum, quod aliis eiusdem Concilij Tridentin. decretis contingit, vt est videre per Menochium *de præsumptionibus, lib. 3. præsumption. 90. à principio, & num. 6.* ibi: Et præter tres enumeratos modos adquiritur etiam ius patronatus constructione, reædificatione, & donatione, sicut scribunt permulti, quos commemoraui, & sequutus sum *cons. 90. num. 28. & 29. lib. 1.* Nec Concilium Tridentin. tres hos postremos modos reiicit, etsi alios tres commemorat, non enim inclusio vnius est exclusio alterius, quando eadem est vtriusque ratio, vt declarando regulam, *l. cùm prætor. ff. de iudiciis*, scripserunt Felinus, &c idem probant plurimi citati à Nicolao Garcia *de benefic. 5. part. capitul. 9. num. 38.* ibi: Licet Concilium solùm præseruet ius patronatus competens ex fundatione, & donatione, non excludit ius patronatus ex constructione competens, &c. Quibus non absimilis est intellectus, *l. 5. tit. 2. part. 1.* quæ loquendo de probanda consuetudine inquit: *Si en este tiempo mismo fueren dados consegeramente dos juizios por ella.* Non excludit alios modos à iure approbatos probandi consuetudinem, provt latè declarat & interpretatur Molina *de primogeniis, lib. 2. capitul. 6. à num. 24. & sequentibus, & num. 18.* ita loquitur: *Nec illa lex partitarum, quæ de vno modo probandi consuetudinem meminit, ceteros excludit, idque aduertit Gregorius Lopez in dicta l. 2. in glossa verbo, Fueren dados, &c.* qui latiùs prosequitur, & Burgos de Paz *in l. 1. Tauri, num. 251. cum sequentibus.* Ex quorum decretorum Tridentin. vera intelligentia rectè infertur ad casum præsentem, in quo licet *dict. cap. 20. §. ad hæc*, disponat & loquatur de paupere tantùm, non intelligitur excluſisse Orphanum, & alias miserabiles personas, in quibus identitas rationis militat, atque iuris æquiparatio, imò dispositum in paupere idem repetendum in cæteris miserabilibus.

Ex quibus omnibus concluditur ad reten-
39 tionem inhibitionis Rotalis † expeditæ in causa matrimoniali in secunda, vel tertia instantia, cum Orphanus ex ea extrahi non possit à sua prouincia ex *dict. cap. 20. §. ad hæc, sessione 24. de reformation.* cum Regi pertinet Concil. Tridentin. protectio, atque ideò ne tale decretum violetur, retentio in Senatu expedienda.

Tùm etiam, quia, vt hactenus diximus, pauperes & Orphani, † aliæque miserabiles 40
personæ in nulla instantia possunt extrahi à prouincia in causis matrimonialibus ex dict. Trid. at Rex vt protector suorum vassallorum non debet pati illas extrahi; quod si de facto extrahantur, & in priuilegio suo opprimantur, à Rege sunt protegendi per retentionis remedium, vt expresè firmarunt Menchaca *controuers. vsu. frequent. lib. 1. capitul. 41.* Erasmus à Cochier *de iurisdict. Ordin. in exempt. tom. 2. in Scholiis ad Constit. Leonis X. §. 13. n. 184. folio 99.* & alij, quos ad idem retulimus hac 2. *part. capitul. 11. à n. 79. cum sequentibus.*

Discursus iste nouum recipit † spiritum ex 41
duobus decretis huius Senatus Supremi, qui cum à secunda sententia in eadem causa matrimoniali priùs appellauerat puella ab omissione condemnationis expensarum (ob calumnioſam, & doloſam litem sibi ab aduersario motam) cui iudex detulerat, & comparuit puella statim coram R. Nuntio, & inhibitione obtenta & intimata & obtemperata, postmodum vir appellauit à sententia ad Sanctissimum nominatim, & conquestus per viam violentiæ in Senatu, iudicem nolle suæ appellationi deferre, decreuit Senatus 26. *Ianuarij* 1534. quod *in non deferendo illi ad iudicem, ad quem de iure deferre debebat, vim facit.* Detulit Iudex ad Nuntium eundem (ad quem causa puellæ erat deuoluta) dumtaxat, & non ad alium; iterum conquesto aduersario, noluisse deferre ad Sanctissimum, ad quem nominatim appellauerat, Senatus 4. *Aprilis* 1534. iterum decreuit *vim in huiusmodi delatione minimè intuliſſe.* Attendens causam matrimonialem puellæ orbatæ non esse extrahendam à prouincia, iuxta dict. Trident. *cap. 20. §. ad hæc.*

Ex quibus decretis Senatus aliam insuper de-
duximus † causam legitimam retentionis inhi- 42
bitionis postmodum insuper allatæ, ex eo quod ista inhibitio directè repugnabat, impugnabatque Senatus decretum, & Regis authoritati detrahebat, Regióque recursui, cum per inhibitionem totaliter destruebantur decreta, & eorum executio, & effectus impediebantur, cum de sui natura incommutabilia sunt non subiecta humanæ vicissitudini, commutationi, aut variationi, vt latiùs Nos *de Regia protectione 1. part. cap. 4. num. 12.*

Et cum ista inhibitio opponatur authoritati,
& Regaliæ seu maioriæ Regis † (provt est re- 43
cursus, vt abundè diximus in hoc tractatu 1. *p. cap. 1. per totum*, & præcipuè *à num. 102. cum multis seqq.*) euidenter infertur ad eiusdem retentionem, cum inter causas legitimas ad illam impartiendam hæc sit potior, detractio nempè, & diminutio authoritatis, maioriæ, seu Regaliæ Regis, provt abundè suprà 1. *part. cap. 5. per totum.*

Et quia retentione omissa in hoc casu; de-
creta Senatus † manerent inania & illusoria 44
contra omnem iuris publici vtilitatem, & Senatus authoritatem, & ex eisdem potius damnificaretur oppressus, imò sub fide publica & Regia deceptus maneret in iure suo, qui tutus se recursu Regio iudicabat, ex iis, quæ latissimè consideraumus hac 2. *patt. cap. 20. à numer. 39. vsque ad finem*, quæ omnia ibi dicta his applica.

Sicque

Sicque defendimus ex præditis cauſis legitimis, retinendam fore in Senatu inhibitionem Rotalem, ne illa in diſpendium puellæ alibi vratur impetrans, & vt cauſa pendens coram Nuncio vigore appellationis puellæ præcedentis proſequatur, quæ in Curia Romana tractari non debebat, tum ex dict. decreto Trident. tùm etiam quia ex accidentibus ad illam deuoluta non fuerat, tùm etiam quia iam introducta erat coram Nuntio ex vtraque parte.

Ad cuius claritatem ſupponebamus, quod
45 quamuis victor regulariter † non poſſit appellare à ſola omiſſione condemnationis expenſarum; hoc tamen procedit poſtquam victus iam prius appellaſſet à ſententia contra ſe lata; at ſi Victor ab omiſſione expenſarum prius appellaſſet; legitimè appellat, ita vt validitas huius appellationis pendeat à præuentione, & anterioritate, *l. fin.* & ibi Doctores, *C. quando appellare non eſt neceſſe*, latiſſimè proſequitur Scaccia *de appellationibus, quæſt.* 17. *limitat.* 21. *per totam.*

Et cùm appellatio puellæ ab omiſſione ex-
46 penſarum fuerit anterior, † deuoluiſſe totam cauſam ad Nuntium, dicendum erit, vt probat Scaccia *dict. limitat.* 21. *num.* 12. nam cum prior appellatio deuolueret cauſam legitimè expenſarum omiſſarum, & coram Nuntio ſit iam introducta; tota cauſa ſuper principali deuolui debuit, ne eius continentia diuidatur, & inde contrariæ ſententiæ ſpectentur, iuxta quæ Nos latiſſimè ſuprà *cap.* 14. *per totum*; nam ſi iudex cauſæ principalis reuocauerit ſententiam, & Iudex expenſarum illam confirmauerit, aut ſuper ſoluendis ſolum pronuntiet; inane foret iudicium, & per conſequens etiam vtrumque
47 iudicium, † cum articuli ſint connexi, & inſeparabiles, quia vnum parit exceptionem rei iudicatæ alteri, vt Nos *de Regia protectione, 3. p. cap.* 15. *num.* 43. *& hoc tractatu 2. part. cap.* 8. *à num.* 12. *& ſequentib.* Imò vt articulus dicatur annexus; ſufficit quod ab alio dependat, Rota vt per Alexand. Ludouiſ. *deciſ.* 223. *per totam, & num.* 7. *& ſequentib.* ibi: Quod autem ſimus in connexis dicebant Domini, non eſſe dubitandum, cum omnia pendant ab articulo filiationis & legitimationis. Aimon. *conſil.* 242. *num.* 1. *&* 2. latè Menochius *de arbitrariis, caſu* 95. *num.* 15. *& ſequentibus*; imò vnum reputatur, quando vnum eſt propter aliud, *l. Iulianus ff. de cond. & demonſtrat.* Bellamera *conſ.* 4. *in fin.* facit quod habetur in deciſione Rotæ 13. *ſub num.* 2. *verſ. Quarto quando, de probationibus, in nouiſ.* à dicto enim articulo pendet aſſignato legitimè, &c.

Supponebamus vlterius, quod licèt ſit nota
48 concluſio † quod ex duabus appellationibus ab vtraque parte interpoſitis ab eadem ſententia, vna ad inferiorem, altera ad Papam; illa prævaleat, & totam cauſam deuoluat *ex cap. ſi duobus, de appellationibus.* Tamen illa concluſio in cauſa præſenti fallax reperiebatur dupliciter,
49 † tùm ex Concil. Tridentin. *dict. cap.* 20. *ad hæc*, quod cauſa matrimonialis miſerabilis perſonæ non debet extrahi à Prouincia in quamlibet inſtantia ex deductis à principio *huius* 3. *concluſionis.* Tùm etiam; quia regula *dict. cap. ſi duo-*
50 *bus*, non procedit, † quando appellans ad Papam tacitè aut expreſsè prorogaret iuriſdictionem inferioris, quo ſe renuntiaſſe videtur deuolutioni ſuæ appellationis quantum ad Papam, quoniam licèt verum ſit quod ex duabus appellationibus ab vtraque parte emiſſis vna ad Papam, altera ad inferiorem, illa prævaleat; tamen hæc prælatio, † & deuolutio non eſt tan- 51
tæ efficaciæ, & tam abſoluta, quin etiam inferiori adquiratur iuriſdictio, licet elidibilis ope exceptionis text. eſt *in dict. cap. ſi duobus*, ibi: *Tenebit excommunicationis ſententia, &c.* optimè reſoluunt Philippus Franch. ibidem ſub *num* 13. *& ſequent. verſ. In verbo tenebit.* Cardinal. Alexand. *in eod. cap. num.* 3. *verſ Nota ex text.* Decius *num.* 5. *nota.* 3. Scaccia *de appellationib. quæſt.* 10. *num.* 15. Auguſtinus Barboſa *in collect. ad eundem textum, num.* 4. concludentes quod interim poteſt inferior procedere.

Quapropter iſta iuriſdictio cum ſit elidibilis
52 valet prorogari, † vt in terminis Doctor Petrus Barboſ. *in l.* 1. *art.* 1. *num.* 190. *ff. de indiciis*, & tenet Auguſtinus Barboſ. *in dict. cap. ſi duobus, num* 4. & alij ſtatim citandi.

Atque quemadmodum per comparitionem
53 coram inferiore abſque proteſtatione † appellans intelligatur renuntiare ſuæ appellationi, & prorogare iuriſdictionem eiuſdem text. *in cap. ſolicitudinem, de appellationib.* quem latè exornat Scaccia *de appellationib. quæſt.* 17. *limitat.* 2. *à num.* 12. *& ſeqq.*

Eodem modo quando concurrunt hæ duæ
54 appellationes vna ad Papam † (quæ regulariter prævalet) altera ad inferiorem; ſi poſtmodum appellans ad Papam compareat coram inferiore; videtur renuntiare deuolutioni ad Papam, & prorogare iuriſdictionem aliàs elidibilem inferioris, qui impunè de cætero procedit in cauſa; ita poſt alios eleganter concludit Sigiſmundus Scaccia *de appellationib.* 2. *part. quæſt.* 10 *ſub num.* 13. *verſ. Tertius caſus* vbi ita ait: Tertius caſus eſt, quando appellans renuntiaſſet appellationi, quam interpoſuerat ad Papam, ſiue renuntiatio ſit expreſſa, ſiue tacita per comparitionem coram Archiepiſcopo ſine proteſtatione Cardinalis Alexand. *ſub eodem n.* 4. ibi: *Fallit tertio*, & egregiè Decius *n.* 13. *notab* 6. *& ſub n.* 17. ſed de iſto tertio caſu ſatis abundè loquutus ſum *infr. q.* 17. *limit.* 2. *&c.* quod & probat vterque Barb. quos ſuprà citauimus *num.* 51. *&* 52. dum in hoc caſu prorogationem admittunt: de hac comparitione coram Nuntio Apoſtolico ex aliquibus actis à viro geſtis conſtanter fuit compertum.

Inſuper in comprobationem adduximus dic-
55 tas ſingulares Rotæ deciſiones, † quas ad litteram retulimus ſuprà hac 2. *part. cap.* 19. *n.* 42. quibus reperitur deciſum, quod per comparitionem coram alio iudice etiam prætendente iuriſdictionem in cauſa videatur ei conſentire, & renuntiare commiſſioni iam à ſe expediræ ante eius præſentationem, cuius virtute Delegatus iam non poteſt procedere validè in cauſa, ſed nulliter & attentatè, & conſonant omnia quæ à principio *dict. cap.* 19. *ſcripta ſunt.*

Comparitionem appellantis ad Papam coram Nuntio in hac cauſa concludenter deduximus, inferentes inde ad prorogationem iuriſdictionis, & renuntiationem ſuæ appellationis, & deuolutionis ad Papam, & per conſequens ad renuntiationem ſuæ commiſſionis poſtmodum obtentæ, & inhibitionis ſubſequutæ, quæ Rotæ inhibenti iuriſdictionem non contulerat.

Considerabamus etiam ad commissionis im-
56 petratæ, † & inhibitionis subsequutæ nullitatem, quod cum ante impetrationem comparuerit appellans coram Nuntio, & suæ appellationi tacitè inde renuntiasset; commissionem super appellatione resoluta, & quæ iam non stabat, nullam fuisse nec tribuisse iurisdictionem, & per consequens omnem processum, & inde sequuta esse nulla, & inualida ex defectu iurisdictionis. Bellamera *decis.* 22. Cæsar de Grassis *decis.*8. *num.*4. Marquesanus *de commis.* 1. *part. cap.*3. *num.*220. *fol.*170. *tom.*1. Gratian.*disceptationibus forens. cap.* 17. *per totum.* Ruginellus *de appellation.* §. 6. *glos.* 4. *sub num.* 7. *vers. Aduertendum.* Scaccia *de appellationib. quæst.*3. *à num.*3. Farinacius *in posthum. tom.*1. *decis.*789. *num.*2.*& sequentibus, & num.*6. & loquendo in nullitate
57 † inhibitionis expeditæ huius commissionis virtute, Lancellotus *de attentat.* 2. *part. cap.*20. *limitat.*12. *à num.*1. *cum sequentibus*, vbi aliquas
58 Rotæ decisiones adducit, † & Gratianus vbi proximè *num.*1. reddentes omnes rationem,quia commissio super non ente nullam tribuit iurisdictionem, & circa effectus huius appellationis semel resolutæ, & renuntiatæ vide plura, quæ congessimus hac 2. *p. cap.*19. *à num.*12.*cum multis sequentib. & cap.* 26. *à num.*38. vbi plura sunt cumulata.

Concordat Rotæ decisio Alexand. Ludouis.
59 *decis.*418. à principio, vbi † quod sublata causa, & fundamento principali, tacitè censetur sublata inhibitio Rotalis, & consonat Rotæ decisio, vt per Iacobum Caballerium *decis.*2. *n.*6. ibi: Quod autem Ordinarius Nerito nulliter processerit in hoc casu, patet; quia commissio sibi directa erat subreptitia, nam Ioannes Andræas obtinuerat committi dict. Ordinario Nerito causam appellationis sub falso prætextu, quod Ordinarius Liturien. executor suarum litterarum declarasset, eas non esse executioni demandandas,de quo decreto non constat,& consequenter appellatio, & sic nec commissio subsistit. Cæsar de Grassis *decis.*2. *num.*1. *& sequentibus,de rescriptis.* Hostiens.Felin.& alij,quos refert & sequitur Cassiad. *decis.*1 *de rescriptis,&c.*

Deducebamus insuper in comprobationem
60 retentionis prædictæ inhibitionis, † de qua in hac *conclus.* 3. quod non tantùm ipsa, sed & commissio præcedens fuisset surreptitia; non quia surreptio de per se sola sit sufficiens causa ad retentionem litterarum, nisi concurrat alia ex relatis, 1. *part. cap.* 3. *& quatuor sequentibus*, sed potiùs ad clariùs ostendendum defectum intentionis Papæ, quem ob surreptionem patiuntur dictæ litteræ, vt latissimè diximus, 1. *part. cap.*8. *per totum.*

Cùm litteræ præfatæ commissionis dicantur
61 surreptitiæ † ob non factam relationem claram, & specificam Sanctissimo, de minore, pupillo orbato, vidua & aliis miserabilibus personis, contra quos impetratur rescriptum, probant in terminis Marchesan. *de commissionibus, tom.*2.*de commiss. auocatoriis, caus.* §.2. *a num.*1. *& n.*155. Scaccia *de appellationib. quæst.* 7. *sub num.* 171. videndi quia rectè loquuntur: debet enim omnium obstantium fieri Papæ specifica, vera, & clara relatio, ita vt veritas etiam relata, tamen sub inuolucro verborum non sufficiat, vt latiùs ad finem conclusionis; 4. *à n.*94. *& seq.* & hæc surreptio influit in damnum publicum ex DD. citatis 1.*p.c.* 13. *n.* 65. & sic retentio procedit, vt *in dict. cap.*8. probauimus.

Quarta conclusio erit, inhibitio Rotalis ex-
pedita super re iam iudicata, † aut tribus con- 62
formibus vigore tertiæ appellationis retinetur in Senatu, quia est contra ius, infertque præiudicium publicæ vtilitati, quam conclusionem (cum in facti contingentia habuissemus) validissimis fundamentis defendimus.

Impetrata rescripta (inquit Imperator) *non*
placet admitti, † *si decisæ semel causæ fuerint iu-* 63
diciali sententia, quam prouocatio nulla suspendit: sed eos, qui talia rescripta meruerint; etiam limine iudiciorum repelli, &c. in l. fin. C. sententiam rescindi non posse, & in l. causas vel lites transactionibus legitimis finitas Imperiali rescripto resuscitari non oportet. C. de transactionibus, text. etiam *in l. fin. C. de erroribus aduocator. l. cum tibi. C. de iudiciis, l. terminato. C. de fructibus & litium expensis.*

Rescriptum enim contra rem iudicatam, aut
tres conformes, † quatenus est impeditiuum 64
executionis & effectus earum contra ius, & ab eo reprobatum, vt *in rubro & nigro. C. ne liceat tertio prouocare*;& propterea tanquam iniustum,
† & inciuile admitti non debet. *l. rescripta, &* 65
*authentica, quæ supplication. C. de precibus Imperatori offerendis, l. probatorias. C. de diuersis officiis, lib.*12. *Authentica, vt diuinæ iussiones, cap. fin. collatione* 8. *cap. super litteris, de rescriptis.* Caballinus *milleloquio* 992. Tepatas *lib.* 1. *variar. tit. de executione sententiæ, column.*9.*in princip.* Anton.Sola *ad decret. Sabaud. tit. de conclus. in caus. parte* 3. *glos.* 1. *num.* 7. Trentacinquius *lib.* 1. *tit. de rescriptis, resolut.* 6. *num.* 1. Ponte *consil.*1. *num.*72. & *de potestate Proregis, tit. de abundantia ciuitatis.*§.3. *num.*14. Berdacius *cons. criminal.*478. *num* 20.

Quia rescriptum super tertia appellatione
nec tenet, † nec illud potest Princeps, seu Pa- 66
pa de ordinaria potestate concedere,text. *in cap. tua nobis, de appellationibus*, & aliis per Marchesanum *in tractat. de commissionibus. part. c.* 3. *num.*30. *fol.*30. *& part.*2. *cap.*1. *volum.*4. *num.* 1. 2. *&* 3. *fol.* 355. Cagnol. *in decret. Montisferrat.*14.*quæst.*9.*fol.*224. nouissimè Antonin.Amat. *variar. resolut.*6. *num.*4. *& à num.*2. nisi per spe-
ciale priuilegium tertiam appellationem † con- 67
cedat Princeps de plenitudine potestatis, Mastril. *de magistratib. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 388. *& num.* 391. *volum.* 1. Scaccia *de appellationibus, quæst.* 17. *limitat.* 1. *num.* 3. *& sequentibus.* Rodulfin. *de absoluta Principis potestat. cap.* 3. *num.* 16. Mota *decis.* 42. *num.* 19. Trentacinquius *variar. resolut. lib.* 2. *resolut.* 15. *de appellationibus, num.*11. & alij plures citati ab Amato vbi proximè *à num.*5.

Et hinc est, vt omnes Doctores de litterarum retentione tractantes † pro notissima con- 68
clusione affirmant, eas retinendas fore, quæ contra ius fuerint expeditæ, deuiéntque à tramite iuris, cum talium executio suspendi debeat, nec illæ adimplendæ iuxta text. singularem *in l. rescripta*, 1. *C. si contra ius vel vtilitatem publicam, cap. rescript.* 25. *quæst.* 2. & in specie est text. *in dict. l. fin. C. sententiam rescindi non posse*, ibi: *Non placet admitti, l. final. C. si contra ius vel vtilitatem publicam*, ibi: *Vt nullum rescriptum, nullam sacram admonitionem,quæ generali iuri vel vtilitati publicæ aduersa esse videantur,*

dea ntur, in disceptationem cuiuslibet litigij patian t ur proferri, textus optimus *in Authent. vt nulli iudicum. §. hoc vero*, dum loquens de suspensione horum rescriptorum inquit: *Si vero contra legem, aut contra publicum facta sunt, hæc pro non scriptis esse iubemus.* Ripa & omnes *in cap. si quando, num.* 16. *de rescriptis.* Fabius Anna *consil.* 60. *num.* 42. Berdazius *consil. criminal.* 478. *num.* 21. Giurba *decis.* 7. *num.* 1. *& sub num.* 6. & Nos abundè suprà 1. *part. cap.* 3. *à num.* 1. *cum sequentibus*, & in terminis quod
69 rescriptum Principis super re iudicata, † ex quo executionis sit impeditiuum, non debet admitti; probant Rebuffus *ad Regias constit. tit. de supplicat. num.* 41. *& titul. de arrestis. articul.* 1. *glos.* 1. *num.* 4. Valascus *conclus.* 51. *num.* 29. Anna *singulari* 458. Tuschus *tom.* 7. *littera R. conclus.* 314. *num.* 7. *&* 12. Petrus Gregor. Tholosan. *de appellation. lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 5. Anton. Sola *ad decreta Sabaudiæ, tit. de appellat. glos.* 15. *num.* 3. Carolus de Tapia *de iure Neapolitan. lib.* 2. *titul. de officio Sacri Concily, pragmat.* 5. *num.* 1. Marsil. *ad Capicium decis.* 169. *num.* 4. Tepatus *lib.* 1. *variar. titul. de execution. sententiæ, column.* 9. *in princip.* Ponte *de potestate Proregis, titul. de abundantia ciuitatis.* §. 3. *num.* 14. plenè Antonin. Amato *resolut.* 6. *num.* 3. *& num.* 6. 7. & 8. qui per plu-
70 rimos † loquitur de rescriptis contra tres con-
71 formes, † quia est contra ius. Giurba *decis.* 1. *num.* 2. *&* 3. Fachineus *controuersiar. iuris, lib.* 3. *cap.* 49. plenè Fabius Anna *cons.* 62. *num.* 36. &
72 quia iniustum, durum, † & inciuile est, Gailliaul. *cons.* 27. *num.* 98. Baldus *consil.* 396. *vol.* 3. Tusch. *tom.* 6. *littera R. conclus.* 219. *num.* 9. Giurb.
73 *dict. decis.* 7. *sub num.* 1. & est odiosum; † vt per plures ipse, *num.* 2.

Et quando rescriptum Principis apparet iniu-
74 stum, † durum seu asperum, nec debet exequi, nec admitti; sed potiùs suspendi, & detineri, provt loquendo in bullarum retentione, affirmant ex Cardinal. *cons.* 142. *Sanctissimus Dominus* Palacios Rube. *in tractat. de benefic. vacant. in Curia, à princip.* Azeued. *in l.* 14. *ex nam.* 33. *cum sequentib. titul.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* Felin. *in cap. nonnulli, num* 9. *&* 14. *de rescriptis.* Didacus Perez *lib.* 2. *ordinament. titul.* 4. *l.* 29. *glos.* 1. *versicul. Vnde contra prædictum rescriptum, pag.* 252. Lancellotus Conradus *in Templo omnium iudicum, lib.* 1. *cap.* 1. §. 4. *titul. de præstantia, & potentia Imperatoris, versicul. Obedire ei omnes debent, num.* 16. *fol.* 91. Couarruu. *practicar. cap.* 35. *num.* 6. Alphonsus Oxeda *de beneficiorum incompatibilitate* 1. *part. cap.* 21. *num.* 5. Ioannes de Segura Dabalos *in directorio iudicum Ecclesiastico*, 2. *part. cap.* 5. *ex num.* 3. Hieronymus Partoles *in scholiis ad Molinum, in* §. *consultation. & in num.* 17. & per plures, quos congessimus suprà 1. *part. cap.* 3. *per totum.*

Igitur ineuitabilis videtur retentio in Senatu
75 inhibitionis expeditæ † in Rota super re iudicata, & tribus conformibus, si contra ius exorbitans, iniusta, & dura, quatenus impedit effectum, & executionem earum.

Et ex hac causa legitima alia insuper subori-
76 tur, † publici præiudicij & damni, quo principaliter salubre huius retentionis nititur refugium, vt per plura iura & Doctores probauimus suprà 1. *part. cap.* 5. *per totum*, velle enim rem iudicatam carere effectu, † litésque esse im- 77
mortales, Reipublicæ est contagium, quod omni conatu Princeps cauere tenetur, ne vassalli sui discordiis, & sumptibus vexentur, vt docet Cicero *de legibus. lib.* 1. ibi: *Et ea salus litium multitudine maximopere læditur, ideo ad conseruationem illius multa quidem excogitarunt, &c.* Flaminius Paritius *de resignat. beneficior. lib.* 11. *quæst.* 1. *à num.* 27. ibi: Et ideo concernit publicam vtilitatem ex eo, vt lites finiantur. Bald. *in l.* 1. *in* 5. *notabili. C. de nouo Codice componend. & in l.* 1. *ff. de furtis.* Alexand. *consil.* 190. *column* 2. *lib.* 2. *& consil.* 171. *colum.* 3. *lib.* 7. nam clari iuris est, extinctionem litium ad conseruationem congregationis humanæ pertinere, &c. ad quod plura congessimus hac 2 *part. c.* 3. *à num.* 7. *cum sequentibus*, omnino videnda, & applicanda.

Si enim ad rei iudicatæ suspensionem expres- 78
sum principis rescriptum non suffi.. †, cum nihilominus istud nec admittitur, nec exequitur, sed potius suspenditur, & retinetur, vt latè probant Doctores superiùs citati *à num.* 62. *cum sequentibus*, & copiosè Marius Giurba *decis.* 7. *per totam*, cum ad hoc † vt tale rescriptum 79
adimpleatur; duo præcisè requirantur, nempè certa Principis scientia rei iudicatæ, & quod simul ipse plenitudine potestatis vtatur cum clausula *non obstante*, vt notarunt Apostill. ad Guidonem Papæ *decision.* 420. post Baldum *in l. nam ita Diuus, quæst.* 1. *ff. de adoptionib.* Alexand. *consil.* 2. *colum.* 5. *volum.* 1 Tepatus *variar. resolution. tit. de executione sentent. versic. Senatus.* Tuschus *littera R. conclus.* 314. *num.* 13. Anna *allegat.* 49. *num.* 8. 9. *&* 10. Trentacinquius *lib.* 1. *tit. de rescriptis, resolut.* 6. 9. *&* 10. Antonius Gabriel *tit. de clausulis, conclus.* 1. *&* 2. *per totam.* Marilian. *decis.* 20. *&* 5. Ponte *consil.* 59. *num.* 30. *& consil.* 55. *num.* 4. Anton. Sola *ad decreta Sabaud. tit. de appell. gloss.* 15. *num.* 3. *& in tit. de conclus. in causa. part.* 3. *gloss.* 1. *num.* 8. Giurba *decis.* 7. *num.* 7. *cum sequentibus.* Antoninus Amato *variar. resolut.* 6. *num.* 10. *& num.* 3. *cum multis sequentibus*, † aliter nec etiam per 80
in directum valet, ipse Giurba, *num.* 6.

Quanto igitur minus valebit rescriptum ob- 81
tentum, & impetratum super re iudicata, aut tribus conformibus absque earum scientia Principis, cum vt plurimum subreptitiè, & falsa relatione soleat impetrari tacita veritate rei iudicatæ, vel sub tot verborum inuolucro narrata, vt veritas Papæ occultetur, & inde dolosam suam intentionem consequatur impetrans impediendi, & procrastinandi rei iudicatæ executionem sinistra hac relatione vtens, ne in commissione solitæ apponantur clausulæ executionis præseruatiuæ *sine præiudicio legitimæ executionis*, aut *parito iudicato*, quæ nullatenus omittuntur in Romana Curia, quando ex vera relatione impetrantis apparet de re iudicata, tribus conformibus, aut via executiua, vt annotant Clausulistæ omnes, & latissimè Hercules Marescotus *variar. resolut. lib.* 1. *cap.* 86. *per totum, & cap.* 87.

Debet etenim Sanctissimo fieri clara, specifica & individua relatio rei iudicatæ, † aut trium 82
conformium, aliàs rescriptum seu commissio est subreptitia, quia rem iudicatam per rescriptum Principem euertere velle, non creditur, text. expressus *in cap. exposita, de arbitr.* vbi

glos.

glos. & Doctores, Felin. *in cap. super litteris*, num. 24. vbi Decius *num. 72. de rescriptis*, alios recenset, Cravetta *consil. 79. num. 2.* Barbatia *consil. 46. col. 2. lib. 2. & consil. 20. col. 3. lib. 3.* Nevizan. *consil. 36 num. 13.* Menoch. *de arbitrariis, lib. 2. Centur. 2. cas. 102. num. 46.* alios citans *num. 45.* Marta *clausul. 174. in fin. part. 1.* & fuit dictum *in rota Abulens. Capellanie. 21. Aprilis 1602. coram Cardinal. Lancellotto Iuniori*, & *in rota Fulginaten. Beneficii 12. Nouembris 1605. coram Iusto*, impressa penes Marchesanum *de commissionibus, tom. 1. fol. 384.* Oliuerius Bellemera *in ac notationib. ad Ludouis. decision. 2. num. 17.*

Maximè, si ipsa tertia appellatio à tribus conformibus emissa † fuisset iam introducta per eundem appellantem in alio Tribunali, putà Nuncij vt in eadem lite vertente considerabatur; de qua introductione nisi Papæ fiat expressa relatio, commissio super appellatione impetrata est subreptitia, nec ex ea Auditori Rotæ acquiritur iurisdictio, cum Papa ignarus de pendentiæ litis coram alio iudice eam auocare non censeatur; ita eleganter dixit Glossa *in cap. prudentiam. §. fecta, de officio Delegati*, & ibi Abbas *num. 5.* Barbatia *consil. 20. volum. 3. cap. 46. volum. 2. lib. 3.* Felinus *cap. super litteris, num. 12. de rescriptis*, qui post Rotam *decis. 12. de rescriptis*, in antiquis, & Thomam Fatthelum *dubio 64. eodem die* scribit non valere commissionem specialem factam in Curia, † non facta mentione, quod causa alibi introducta erat, & vide infra *num. 87. & seqq.* Bellemera *decis. 64.* videns infra *num. 87. & seqq.* Bellemera *decis. 64.* dicens rescriptum committens causam Auditori in Curia esse subreptitium, si non est narratum litem introductam in partibus, latè & singulariter Menochius *de arbitrariis, dict. casu 102. n. 34. cum sequentibus*, probant insuper Rota Fatthoti *decis. 31. causa* Philippus Franch. *in cap. vt debitus, num. 34. de præsumptionibus.* Ægidius *decis. 46. excep.* vbi mirabiliter dicit, † quod talis commissio ipso iure sit nulla, nisi fiat ex certa scientia Papæ. Afflictis *decis. 98. pulchrum*, & *decis. 220. in causa, num. 14. & sequentibus.* Millis *in verbo, si est impetrata.* Parisius *consil. 74.* Gratian. *num 25. lib. 4.* Lancellotus *de attentat. 2. part. cap. 4. in præfatione, num. 631. & sequentibus*, quia licèt Princeps tacitè, † & expressè velit ad libitum auocare ad se causas siue incipiendas, siue cœptas coram aliis iudicibus inferioribus, cum hæc sit sua Regalia, vt post alios Rebuffus *in tractat. de auocationes, quæst 5. à num. 4. & sequentibus*, Roerius *in tract. de ordine graduum, 2. part. à num. 57.* Bellugа *in speculo Principum, rubric. 23. § sed pone, num. 6. & sequentibus.* Guido Papæ *decis. 440.* Iacobus Callicius *in margar. Curiarum, dubitat. 8. versic. 64. cum sequent.* Auendan. *de exequend. mand. lib. 1. cap. 19.* Peguera *in practic. tit. de auocation. causar. ad Regem, ex num. 1. cum sequentibus*, Ponte *de potestate Prorogis, tit. de abundantia cautel. §. 3. num. 16. & 19. decision. 36. num. 12.* Cabedus *decision. 85. num. 5. & sequentib.* Fontanell. *de pactis nuptialibus, tom. 1. clausul. 4. glos. 10. part. 1. num. 155.* Cancerius *variar. resolut. tom. 3. cap. 10 num. 8.* Carolus de Tapia *decis. 1. ex n. 9. cum pluribus sequentibus.* Azuud. *in l. 45. tit. 4. lib. 3. Recopil. num. 3. & sequentib.* Marchesanus *de commissionib. part. 2. cap. 4 de commission. auocat. causar. fol. 461.* vbi laudatè Hieronymus Gonzalez *ad regulam 8. Cancellariæ glos. 52. per totam.* Callicius *de fisco, dubitatione 8. prærogatiua 64.* Seraphinus *decis. 948. per totam.* Bobadilla *in Politica lib. 2. cap. 16. num. 100.* & quatuor *sequentibus*, Scaccia *de iudiciis, cap. 66. ex num. 11. cum sequentibus*, magistraliter Couarruu. *practicar. cap 9. per totum*, Mastrillus *de magistratibus lib. 3. cap. 4. ex num. 248. vsque ad 258. & in cap. 4. num. 160. & sequentib. & decis. 127. & 128. per totam, & decis. 286. num. 9. & sequentib.* Calixtus Ramirez *de lege Regia. §. 25. ex num. 19. & 20. cum sequentib.* Narbona *in l. 59. tit. 4. lib. 2. Recopil. tom. 3. ex num. 195. vsque ad 285.* vbi de expressa & tacita Principis auocatione.

Hæc tamen quæuis auocatio debet fieri sciente Principe † pendentiam litis coram iudice inferiori, aliàs si litis status, & pendentia coram alio iudice non narretur Principi, non præsumitur voluisse causam auocare, nec commissio alteri facta transfert iurisdictionem; ita per text. *in cap. causam, de officio Delegati, cap. inter Monasterium, de re iudicata*, per Rotam, Staphileum, & Philippum Franch. probat Vestrius *in practic. Romanæ Curiæ lib. 3. cap. 9. num. 5. & 6.* vbi inde recte infert, † nedum causam non conferi auocatam; sed & commissionem, & omnia inde sequuta coram nouo iudice esse nulla ipso iure, † & in illis etiam terminis determinauit Rota *in causa Laudens. pecuniæ coram Pamphilio*, adducta per Marchesanum *de commissionibus nullitatis Sanctæ, post §. 1. part. 3. tom. 3. folio 20.* vbi à principio dicitur, quod cœpto iudicio coram Iudice competente, & non facta litis relatione; commissio impetrata alteri iudici, illius processus, & sententia sunt nulla ipso iure, adeò vt nullitas huius sententiæ influat in alias, quæ illam priorem confirmarunt, quæ est singularis decisio, & probant Doctores super.às citati *à num. 81.* nam ad huiusmodi auotionem non debent, † nec solent Principes moueri nisi ex magna, & vrgenti causa, atque necessitate interueniente, nec de facili auocare licet; afferret enim Reipublicæ magnum detrimentum, & partis intollerabile præiudicium, vt rectè cum Castrens. obseruauit Couarruu. *dict. c. 9. n. 1. ante finem*, & cum Auendaño, Ponte & aliis Don Garcia Mastril. *de magistrat. lib 3. dict. c. 4. n. 251. & 252. & decis. 286. n. 9. & 10. part. 2.* Marchesan. *de commisc. 4. n. 2. & n. 7. & 86. n. 3. 29. & 35.* Carolus de Tapia *dict. decis. 1. num. 12.* vbi quod auocatio sine magna † causa partem lædit, & cedit in contumeliam iudicis, qui de causa cognoscere cœpit, provt ibi, *n. 16.* Scaccia *de iudiciis, lib. 1. dict. c. 66. à n. 11. & n. 21.* vbi congerit causas, ex quibus auocatio fieri potest, Narbona vbi proximè ex *n. 195.* doctè & eleganter plura congerens D. Ioan. de Castill. nouissimè *in tract. de tertiis, c. 41. à n. 123.* videndus *à num. 121.*

Et quod Princeps insciis causæ pendentis coram iudice inferiori † non censeatur auocare eandem; probat D. Cardus de Tapia *dict. decis. 1. n. 8. & seqq. & n. 15.* quod Princeps insciis non censetur præiudicare voluisse processui inter partes agitato, nec iurisdictioni ordinariæ impedimentum, & obstaculum appossuisse; sequitur dict. Castillo vbi proximè *n. 125.* qui *n. 124.* rectè ex Doctoribus infert, † auocationem esse odiosam, & propterea restringendam, quatenus tollit præuentionem, & prohibet iudicem procedere de

de eo, de quo cognoscere cœpit, aut de quo iure Ordinario cognitutus erat, quod cederet in iniuriam iudicis inferioris, vt dictum est.

Quare ex prædictis & aliis pluribus considerationibus diximus in facti contingentia; † re-
94 tentionem faciendam legitimè in Senatu inhibitionis Rotalis expeditæ virtute commissionis obtentæ super tertia appellatione à re iudicata, & tribus conformibus emissa, non facta Papæ vera relatione earum, nec sufficiet sub inuolucro verborum facta, quoniam idem est est omnino tacere veritatem Principi, vel eam obscurè, & sub inuolutione verborum narrare, iuxta singularem doctrinam Innocentij *in cap. cum dilecta, num.3. de rescriptis*, dicentis litteras subreptitias dici quando per aliquorum operam factum est, quod effugiat plenam intelligentiam Papæ, quod menti tenendum dicit ibidem Abb. *num.7.* afferens id fieri, quando sub inuolucro verborum effugiunt deliberatam Principis conscientiam, vbi Felin. *col. 2. vers. Tenementi.* Iaff. *in l. præscriptione, num.2. C. si contra ius vel vtilitatem publicam*, Socin. Iun. *cons.* 77. *& 97. vers. Et si dicatur, volum.* 1. Curtius Sen. *cons.*85. *num.*27. 49. *& 76. vers. Nunquam*
95 *esse*, vbi dicit, quod sub † inuolucro verborum non potest apparere de voluntate deliberata Principis. Grammaticus *decis.*66. *num.* 18. Menochius *de arbitrariis, cas.* 202. *ex num.* 69. *& casu* 203. *ex num.* 3. Ripa *in cap. ad aures, n.* 15.
96 *de rescriptis*, dicens, † quod expressio facta sub inuolucro verborum rescriptum vitiat, sicut omnimoda taciturnitas. Thomas Sanchez *de matrim tom.* 3. *lib.*8. *disputat* 21. *num.* 1. ibi:
97 *Obreptitiam verò*, † *quando per verborum inuolutionem, aut cautam loquelam, puta, ironicam, vel calidam effugiunt deliberatam concedentis conscientiam, ac plenam eius intelligentiam, &c.* aliquot quamplurimos Doctores congerit, & post, ibi: *Confertur subreptionem esse, quoties veritas tacetur, vel per confusam ac perplexam eius narrationem occultatur, &c.* & iterum *n.* 5. idem repetit, sic Nos intelligimus illa verba, *l.*36 *titul.*8. *part.*3. ibi: *Si carta fuere ganada diziendo mentira, ò encubriendo la verdad, non debe valer, &c.* vt idem sit mentiri, vel veritatem coopertè, & obscurè narrare.

Conducit ad propositum doctrina Aimonis
98 *consil.*68. *num.*10. ibi: *Iste impetrans* † *similis fuit infirmo seu vulnerato, qui chirurgo vulnus detegere noluit, & ob id mortuus est, detegere enim debet impetrans vulnus omne Principi, id est, omnia obstantia ipsi impetrationi, ita quod appareret de voluntate rescribentis eum intellexisse rem omnem clarè, & specificè, alias non intelligitur dispensasse, &c.* ita similiter argumentatur Bald. *cons.*204. *longum thema*, in finalibus verbis, *lib.*3. vbi plura allegat.

Nec hanc subreptionem euitari posse, dixi-
99 mus in præfata negotij contingentia; † quod ab impetrante replicabatur, non adesse tres conformes ex eo, quod vna non confirmabat expresse aliam, licèt quælibet mandaret exequi instrumentum guarentigiatum pro summa petita, cui satisfecimus, quia in sententia nulla est descripta certa forma verborum, nec requirit expressam reuocationem, aut confirmationem sententiæ, sed potiùs sufficit clara iudicis intentio super negotio de quo agitur, probant Paulus de Castro *consil.*16. *num.* 6. ibi: *Sed ista non est bona allegatio, nam licèt Iudex appellationis non pronuntiet benè, vel malè appellatum, vel pronuntiatum: si tamen ponit verba æquipollentia, & idem importantia, sufficit; putà, si Iudex primæ causæ condemnauit, Iudex verò appellationis absoluit; nam per hoc videtur pronuntiare malè iudicatum, & benè appellatum, quia ista sunt æquipollentia; hoc probat primò, leg Præses iuncta glossa non haberi. Cod de sentent. & interloquut. omn. iud. nam licèt sententia debeat continere condemnationem vel absolutionem, vt ibi dicitur in text. sufficit quod contineat æquipollens, vt ibi gloss. non enim refert quid ex æquipollentibus fieri, l. cum apud. ff. de minoribus; leg. Æmilius Lærianus, in quibus habetur quod dum Iudex primus absoluisset, Iudex appellationis condemnauit, nec aliquid dicitur, quod pronuntiauerit super iustitiam, vel iniustitiam appellati, & tamen valet, &c.* quod etiam comprobat Scaccia *de appellationibus, quæst.* 11. *num.*112. vbi quod ex sola pronuntiatione superioris *bene appellatum* necessario infertur ad malè iudicatum.

Latè etiam prosequitur post plures alios Vantius † *de nullitatibus sentent ex defectu processus,* 100
*num.*92. Scala *de consilio sapientis, lib.*4. *cap.* 13. *tom.*3. *part.*1. *fol.*349. Scaccia *de appellationibus, quæst* 4. *à num.*19. *vsque ad* 22. & magis ad longum *in tract. de sentent. & re iudicat. gloss* 14. *quæst.*28. *à num.*9. *cum sequentibus*, & sub *n.* 10. ibi: *Quia non refert quibus verbis vtatur Iudex in pronuntiando, dummodo ipsius intentio ex illis percipiatur, quia mens est attendenda, vt ex Vantio & Paschali Scala sequutus sum dict. quæst.* 4. *num.*21. *qui loquuntur in sententia, &c.* vbi plurima reddit exempla.

Et quod confirmatio aut reuocatio sententiæ
inferatur tacitè, † quando alia fertur idem 101
continens, aut directò repugnans, licèt expressè non dicatur in ea, primam confirmari, aut infirmari; probant Innocentius *in cap. dilecta, de appellationibus.* Albericus *in l. hoc iudicio; col* 1. *in fin. versicul. In iudicio. ff. de familiæ erciscundæ.* Felin. *in cap. cum inter, num.*12. *de appellationibus* Nicellus *regul.* 191. *num.* 7. Rota *decis.* 12. *de appellationib. in antiquis.* Carrocius *exceptione* 130. *num.* 24 *&* 25. vbi etiam *num.* 45. dicit,
† quod sententia cassata in parte, in alia censetur confirmata, sicuti si statuti cassantur aliqua capitula, cætera remanent confirmata ex *l. Tribunus.* §. *fin. ff. de testamento militis*, cuius textus singularem decisionem latè exornant Baldus ibi, quam ita sumat: *Emendatio vel correctio in quibusdam est cæterorum confirmatio*, ibidem Baldus *in l. edicto, num.* 14. *Cod. de edicto Diui Adriani tollendo.* Ioannes Monach. *in cap. statuto, numer. 5. de rescriptis, in 6. & in cap. solet, num.* 10. *de sentent. excommunicat. lib.*6. Rota *decision. 5. de rescriptis, in antiquis.* Hieronym. Gonçalez, *in regula demen. & alternat. gloss.* 54. *num.* 14. qui *num.* 15. dicit, quod correctio in quibusdam est in reliquis confirmatio: faciunt scripta, per Bartol. Bald. Angelum, Castrens. & Immolam *in leg. legata inutiliter, in fin.* vbi Florianus de Sancto Petro *num.* 23. *& sequentib.* quod si fuit alicui data potestas, & commissio reuidendi statuta, qui quædam improbat, cætera confirmate videtur, ex dict. *leg. Tribunus*, §. 1. Rolandus à Valle *cons.*31. *num.* 21. qui alios laudat, & *num.*22. *&* 25. *volum.* 4.

plura

plura congerit similia D. Ioannes Baptista Valençuela Velasquez *in cons.* 151. *à num.* 40. *cum sequentibus*, *tom.* 2. & per eundem text. resoluitur, quod vbi fœdum fuit in aliquibus ex partium, vel concedentis dispositione alteratum, non ideo nouam in totum assumit formam; sed imò in non alteratis antiquam retinet naturam, per Isernian *in cap.* 1. *vbi alij quoque de feudo non habent. propr. naturam.* Romanus *consil.* 70. *n.* 2. Decius *consil.* 193. *col. pen.* Curtius Senior, *in tractatu feudorum*, *part.* 1. *quæst.* 6. *col.* 6. Paris. *consil.* 23. *num.* 26. *volum.* 1. Lofredus *consil.* 1. *num.* 168. Surdus *cons.* 445. *à num.* 58. *lib.* 3. *& in consil.* 63. *num.* 29. post Bald. Socin. Neuiza. Natta. Roland. Menoch. & Beccium. & si vna pars supplicationis fuerit confirmata tantùm, & concessa, cæteræ intelliguntur reprobatæ & reiectæ Seraphinus *decis.* 467. *num.* 6. ex Parisio *consil.* 20. *num.* 15. *lib.* 1.

Et ex hoc principio similiter oritur, quod
103 ad hoc vt sententiæ dicantur conformes; † non requiritur quod conueniant in formalitate, & identitate verborum, nec in modo, sed sufficit conuenire in substantia, & effectu, & quod omnes tendant ad eundem finem, sicut nec est necesse, quod confirmentur expressè, vt post plurimos Doctores, & decisiones probat Rota *in vna Montis Regalis iurisdictionis*, 1. *Iulij* 1605. coram Penna, ibi: Rota de re iudicata consta re censuit, quia verè aderant tres sententiæ Rotales ad fauorem Archiepiscopi Montis Regalis, quæ in omni materia constituunt rem iudicatam, *l.* 1. *C. ne liceat tertio prouocare*, & maximè in hoc casu, in quo prædictæ tres sententiæ respiciebant idem ius, & eandem causam iuris Metropolitici, ex quibus præcipuè constituitur res iudicata, *l. cum quæritur*, *cum duabus sequentibus. ff. de exceptione rei iudicatæ.* Verallus *decis.* 93. *part.* 3. & erant conformes in substantia, & in effectu subiectionis ad fauorem Archiepiscopi, quod sufficit ad effectum, vt sententiæ dicantur, & sint conformes, Socinus Iunior *consil.* 74. *num.* 1. *&* 2. *lib.* 2. Ruinus *consil.* 114. *num.* 10. *&* 13. *lib* 5. Gabriel *titulo de exceptione rei iudicatæ*, *conclus.* 1. *num.* 33. Thesaurus *decis.* 112. *& decis.* 228. *num.* 2. & sæpè Rota censuit in plurib as causis, & signanter *in vna Romana successionis coram B. M. Orano* 23. *Maij* 1597. atque inde mox inferebatur, locum fuisse executioni. *Clement.* 1. *de sentent. & re iudicat.* nec ad rem pertinebat, quod tertia sententia lita non confirmat expressè duas primas senten-
104 tias; † quia cum similiter esset ad fauorem Archiepiscopi super iure Metropolitico, & in substantia contineret idem, quod duæ priores; cum conueniebat super facto principali valida fuit, & cum illis conformis, vt notabiliter dixit Baldus *in l. creditor.* § *cum de solutionibus*, nam ad
105 effectum, † vt sententiæ non dicantur conformes, opus est, vt adsit differmitas circa substantiam, vel qualitatem principalem. Alexand. *consil.* 77. *num.* 3. *versicul. Sicut ego*, *lib.* 2. & fuit resolutum *in causa Romana successionis*, *die* 23. *Maij* 1597. *coram B. M. Orano*, *&c.* quam decisionem integram adduximus supra hac 2. *part. cap.* 13. *à num.* 76.

Idem etiam affirmat Scaccia, & alij per Nos citati *in tractat. de Regia protectione*, 3. *part. cap.* 16. *à num.* 25. quibus adde Roram, vt per Farinacium *in posthum. tom.* 1. *decis.* 552. *num.* 9. & Thesaurum in locis *in dict. decisione* allegatis.

Ex quibus concludenter resoluendum erit; commissionem, † & inhibitionem Rotalem su- 106
per tertia appellatione à re iudicata, aut tribus conformibus emissam retinendam in Senatu, cùm sit expedita contra vtilitatem publicam, & præiudicium iuris tertio quæsiti, ne illis vtatur pars.

Et erit aduertendum, quod inhibitiones (de 107
quibus in singulis quatuor conclusionibus adscriptis à principio huius cap.) † sunt retinendæ in Senatu ne illis aliquomodo vtatur impetrans iuxta latè tradita *in* 2. *conclusione*, *cap.* 26. *à num.* 33. *cum seqq. hac* 2. *part.* ne ex vsu earum, & reproductione in Rota exoriantur damna intollerabilia præcauenda, & per Nos considerata ibidem, *à num.* 51. *& seqq.*

Tandem etiam annotandum erit, inter inhi- 108
bitiones retinendas in Senatu † (quas hactenus à principio huius cap. retulimus) alia connumeranda erit, nempè inhibitio emanata super beneficio possesso & obtento ab aliquo exempto, cum in eo, & super omnibus litibus beneficij administrationem tangentibus iurisdictio priuatiua sit Ordinarij, prout latè deduximus suprà hac 2. *part. cap.* 15. *per totum*, vbi à principio quod quæuis commissio non subscripta propria manu Sanctissimi retinenda erit in Senatu causa huiusmodi Ordinario remissa. Et in specie quod inhibitio in huiusmodi causis sit contra Decretum expressum Concilij Tridentini, ibidem videre poteris *à num.* 13. cuius verba retulimus.

CAPVT XXXII.

Delegato ex commissione non subscripta super appellatione (quæ verè non fuit emissa) procedenti in causa prout in prima vigore clausulæ (quam, & quas) inclusa in eadem, vel super articulo separato, an obstet noua Tridentini dispositio, ita vt nihilominus fiat per Senatum Ordinario remissio.

SVMMARIVM.

Commissio impetrata super appellatione, quæ non fuit emissa nulla est, num. 1.

Ex commissione super appellatione, quæ non extat, potest procedi prout in prima instantia, si habeat clausulam (quam, & quas) *n.* 2.

Ita vt tunc sententia in gradu appellationis non existentis lata prout in prima, sit prima, n. 3.

Clausula (quam, & quas) *amisit effectum suum ex Concilio Trident. ex qua non potest procedi prout in prima, nisi commissio sit subscripta manu Sanctissimi, n.* 4.

Alias fraus Tridentin. Decreto, cùm facilè foret impetranti extare legitimè appellatum asserere, vt obtineat commissionem cum clausula (quam, & quas) *& effugere iudicium Ordinarij, n.* 5.

Clausula (quam, & quas) *sapit auocationem, & transfert in Delegatum tacitè iurisdictionem super tota causa principali, n.* 6.

Auocatio

Auocatio expreſſa non ſubſcripta non tollit primam inſtantiam Ordinarij ex Concilio Tridentin. num.7.

Tacitum non poteſt plus operari quàm expreſſum, cum quo datur æqualitas tantùm, n.8.

Extenſionis ſiue comprehenſionis materia in rationis identitate fundatur, non in minoritate, num.9.

Ad ſuperiorem niſi ex legitima appellatione non devoluitur cauſa ante diffinitiuam, & appellatione non exiſtente, perſeuerat Ordinarij inſtantia, num.10.

Clauſulæ (quam, & quas) *virtute non poteſt Iudex procedere provt in prima, quando impetratur commiſſio ſuper appellatione à diffinitiua, ſi de appellatione non conſtat, & de ratione fundamentali, num.11.*

Rem iudicatam non poteſt Princeps per reſcriptum ſubuertere de ordinaria poteſtate, n.12.

Clauſula (quam,& quas) *Iudex non procedit tanquam in prima etiam de iure communi, niſi deficiant appellatio, & ſententia ſimul, n.13.*

Clauſula (quam, & quas) *amittit effectum, quo procedebatur provt in prima, niſi commiſſio fuerit ſubſcripta manu Sanctiſſimi ex nouo Decreto Trident. num.14,*

Per clauſulam (quam, & quas) *poterat Iudex appellationis ſe intromittere in articulo ſeparato & diuerſo, iure communi attento, n.15.*

Hodie ex Trident. nullomodo, niſi commiſſio ſit ſubſcripta, quia requirit nouum iudicium, & nouam inſtantiam tangentem Ordinario, numer.16.

Clauſula (quam & quas) *amittit ſuos effectus, ſi pars aduerſa non citetur ad dicendum contra commiſſionem, num.17.*

Subſcriptio manu Sanctiſſimi non præſeruat effectus clauſulæ (quam, & quas) *quibus in aliquo caſu de iure priuatur, n.18.*

Clauſula (quam, & quas) *non tribuit iuriſdictionem in cauſa principali, quando ab ea emiſſa fuit appellatio, quæ non apparet; ſecus quando fuit appellatum ab interloquutoria, n.19.*

Et de ratione, num.20.

INTER varios iuris communis effectus à Neotericis attributos
1 † huic clauſulæ (*quam, & quas*) ille vnus quod eius virtute poſſit Delegatus ad cauſam appellationis datus nihilominus procedere provt in prima inſtantia, quando non conſtiterit appellationem fuiſſe emiſſam, quo caſu licèt regulariter commiſſio ſuper appellatione (quæ re vera non extat, nec apparet interpoſita) ſit nulla & inefficax, provt ex pluribus comprobauimus ſuprà *cap.31. à n.56. & ſeqq.*

Tamen quando in præfata commiſſione ap-
2 pellationis † non apparentis ineſt clauſula (*quam, & quas*) poſſe inſuper eundem iudicem Delegatum procedere in cauſa provt in prima inſtantia, eo quod tacitè eandem primam inſtantiam Papa intelligitur auocaſſe ab inferiore, & in hunc Delegatum transfertur (vt ſtatim *à num.6.* dicemus) affirmant nonnulli Doctores, & Rotæ deciſiones, vt ex Sarnerio *in regula de infirmis reſignant. quæſt. 34. num. 4.* Achillis de Graſſis *deciſ.14.* aliàs *30. commiſſa cauſa, num.1. de reſcriptis*, ſequitur (licèt ſub dubio, & ſcrupulo) Cæſar de Graſſis *deciſ.8. num.5.* & Cæſar Barz. *deciſ. Bononienſ.47. in cauſa vertente, n.37.* & 38. Marcheſan. *de commiſſionib. part. 1. de commiſſion. appellat. in Rom. Curia, in verbo, necnon quam & quas, num. 31. in fin. & num. 42. fol.48. in 2. præmiſſione.* Scaccia *de appellationib. quæſt. 3. num. 5.* & 6. videndus *à num. 3.* Augustus Barboſa *clauſul. 121. num. 9.* Marta *clauſula 120. num.2. part.1.* Rota *in Romana Saluiani interdict. 14. Decembris* 1596. coram Cardinale Lancelloto impreſſa per Marcheſanum *de commiſſionib. part. 2. pag. 62.* & apud Seraph. *deciſ. 124. num.2. & 3.*

Ita quod ſententia lata in gradu appellatio-
nis, † quæ non apparet, nec extat, ſuſtinetur 3
tanquam in prima, & ac ſi in prima inſtantia lata fuerit, & vti prima ſententia ſuſtinetur, Achillis *dict. deciſ.14.* Graſſis *deciſ. 5. num. 5. de reſcriptis.* Sarner. *dict. quæſt.34. num. 5. verſicul. Et hoc vlterius.* Seraphinus *deciſ. 1241. num. 2. & deciſ.1232. num 3.* Barboſa *dict. clauſula 121. num 12.* & fuit dictum *in vna Pacenſ. Canonicatus 17. Iunij* 1615. coram Vbaldo Senio. impreſſa per Farinacium *deciſ.731. num. 5. part. 2. recent.* declara tamen provt *à num.10. & ſeqq.*

Hodie tamen iſte noſtræ clauſulæ effectus
penitùs euanuit ſtante † noua diſpoſitione Con- 4
cilij Trident. *ſeſ. 24. de reformatione, cap. 20.* quo expreſsè ſublatæ ſunt omnes auocationes in prima inſtantia, quæ propria manu Sanctiſſimi non ſunt ſubſcriptæ, ideoque ſi commiſſio appellationis legitimæ non ſubſiſtat, eo quod non conſtat de appellatione, aut de ſententia interloquutoria continente grauamen irreparabile, vel diffinitiuæ vim habente iuxta determinationem eiuſdem Tridentin. Iudex ipſe Delegatus non poterit ſe intromittere in cauſa, procedendo tanquam in prima, in præiudicium Ordinariæ iuriſdictionis, & collitigantium, vt diximus ſæpè, nam ex hac via fieret notiſſima
fraus Concilij Tridentini Decreto, † cùm in fa- 5
cultate eſſet cuiuſlibet volentis effugere iudicium, & hoc quæſito colore, primam Ordinarij inſtantiam euertere: quippe cùm agnoſcat quod directè non poteſt id conſequi, facilè ei foret fingere, & falsò ſupponere ſententiam iam ab Ordinario latam, & appellationem à ſe emiſſam, vt obtineat commiſſionem cuilibet iudici ſuper ea; ad hoc vt virtute clauſulæ (*quam, & quas*) liberè procedat, & cognoſcat in prima inſtantia, quas fraudes iura non patiuntur, imò abhorrent; & quod vna via prohibetur alicui, ad id alia admitti non debet, ex vulgari iuris regula.

Tùm etiam, quia ſi aliqua ratione Doctores
citati, † *num.2. & 4.* hunc attribuunt effectum 6
huic clauſulæ (*quam, & quas*) ea potiſſimum, quia per eam tacita inducitur auocatio, & tranſlatio iuriſdictionis ſuper tota cauſa & negotio principali, quia dicta clauſula ſapit auocationem à iudice inferiori. Hondedeus *conſil. 27. num.44. & 45.* Menochius *conſ.787. num.15.* Auguſtinus Barboſa *in clauſula 121. num.14. & 15.* & videndus *num.2. & 3.*

Sed ſic eſt, quod nec expreſſa auocatio in
prima inſtantia non ſubſcripta † propria manu 7
Sanctiſſimi poteſt hunc effectum operari, vt probat manifeſtè *dict. Concil. Trid dict c.20.* Ergo eo carere debet penitùs iſta clauſula, † quia 8
tacitum non poteſt pluſquam expreſſum operari, Boccius *conſil. 37. num. 24.* Boroius *conſ. 134.*

lib. 1. Surdus *conſ.* 28. *num.* 121. *poſt medium, lib.* 1. Gratianus *diſceptation. forenſ. lib.* 5. *cap.* 133. *num.* 15. *& cap.* 649. *num.* 13. *& ſeqq. & cap.* 165. *num.* 47. *&* 48. Surdus *deciſ.* 317. *à num.* 12. *& ſeqq.* non nullos alios citat Carlebal. *in tract. de iudiciis, diſp.* 2. *ſub num.* 600. Rota per Farinacium *in poſthum. tom.* 2. *deciſ.* 495. licèt enim
9 vtrique effectus æqualis attribuatur, † non debemus tacitum ad maiorem extendere, & protrahere, vt eleganter in ſimilibus conſiderat Franchus *in cap. conſtit. ſuper gloſ. fin. de election. lib.* 6. Immola *in l. ſi vero* §. *de viro. ff ſolut. matrim.* Socin. *conſ.* 9. *num.* 6. *& ſeqq. lib.* 3. Aretin. *conſ.* 25. *num. vlt.* Crauet. *conſ.* 176. *num.* 2. *lib.* 2. Chriſtophorus de Paz *de tenuta cap.* 57. *ſub num.* 283. & eſt originale dictum Bald. *in cap. ſecundò requiris, num.* 4. *&* 5. *de appellat.* vt in qualibet materia comprehenſibili nunquam fiat comprehenſio caſus, quo minor ratio verſatur, cum tota materia extenſionis ſiue compreſſionis in rationis identitate fundetur, non in minoritate: ſicque maiorem vim non debemus attribuere tacito, quàm expreſſo, cum ab hoc vt plurimum reguletur, ex vulgaribus, ac ideo ſicut auocationem expreſſam non ſubſcriptam reprobat Concil. Trident. in prima inſtantia; multò fortiùs tacitam ſubſcriptione pariter carentem.

Tùm etiam, quia ſi ex Trident. *in dict. cap.* 20.
10 prohibitum eſt † adire ſuperiorem ante diffinitiuam niſi per viam appellationis legitimæ à diffinitiuæ vim habente, vel damnum inferente irreparabile, vt ex eodem patet decreto; ſi non conſtat de appellatione legitima, necnon legitimè interiecta, nec item de ſententia ipſa, vt intelligit Scaccia *de appellationib. cap.* 3. *num.* 6. cum Barzio *deciſ.* 47. *num.* 37. *&* 38. cum hoc caſu deficiat qualitas legitimans receſſum, & ſic adhuc iam maneamus in prima inſtantia Ordinarij, quæ nec etiam expreſsè aduocanda erit abſque ſubſcriptione propriæ manus Sanctiſſimi; ergo nec per tacitam illa deficiente, & ſic virtute dictæ clauſulæ (*quam, & quas*) non poterit procedere in cauſa principali.

Quare obiter aduertendum (in quo aliquantu-
11 lum confusè loquuntur citati DD.) † quod huius clauſulæ effectus relatus non poteſt vllo modo, etiam de iure communi verificari in commiſſione ſuper appellatione à ſententia diffinitiua, vt in eadem cauſa poſſit iterum procedi, tanquam in prima inſtantia, non conſtito de appellatione emiſſa, quia ſi non fuit interpoſita; †
12 ſententia tranſtulit in rem iudicatam ex iuribus vulgaribus (quam nec Princeps de poteſtate Ordinaria poteſt euertere, nec per ſuum reſcriptum reſuſcitare cauſam iam deciſam, nec velle cenſetur, vt latè diximus ſuprà *cap.* 31. *à num.* 63. *cum ſeqq.*) igitur nec iudex Delegatus poterit iterum ſe in cauſa finita intromittere; ſed (de iure communi loquor) illa clauſula deficiente appellatione, poterit ſortiri effectum, quoad alias diuerſas cauſas, quæ eius virtute intelliguntur Delegato commiſſæ, vt in prima inſtantia de illis cognoſcat, latè Auguſtinus Barboſa *clauſ.* 121. *à num.* 2. *cum ſequentibus.* At verò ad hoc vt in eamet cauſa operetur dicta clauſula ad effectum procedendi in prima
13 inſtantia, † præcisè requiritur quod ſimul deficiant appellatio, & ſententia narratæ in commiſſione; provt loquuntur & declarant Barzius & Scaccia *de appellat. cap.* 3. *num.* 6. nam tunc de iure communi poteſt Iudex cognoſcere provt in prima inſtantia, & ſic intelliguntur quæ ſuprà *num.* 3. aliàs non poterit procedere etiam de iure communi Iudex iuxta dictam declarationem, quæ iam de iure nouo Concilij Trident. nequeant præualere, niſi eadem commiſſio cum 14
dicta clauſula (*quam, & quas*) ſit ſubſcripta manu Pontificis, vt dictos effectus conſequi, & operati valeat provt dictum eſt, *num.* 4.

Inde etiam infertur quod licèt (iure communi attento) † ex commiſſione appellationis di- 15
ctam clauſulam continente poſſit Delegatus cognoſcere, & ſe intromittere ſuper aliis articulis diuerſis, vt latè Auguſtin. Barboſa *clauſul.* 121. *num.* 3. hodie tamen nullatenus, † niſi 16
fuerit ſubſcripta, quia cum articuli diuerſi, & ſeparati à priori in iudicium deducto pendente, & appellato, requirant nouum, & diuerſum iudicium, nouam & diuerſam inſtantiam, hæc Ordinario omninò pertinet, à quo deficiente ſubſcriptione propriæ manus Sanctiſſimi, nullatenus auocatur, ex eod. Trid. provt abundè diximus ſuprà hac 2. *p.* 8. *per totum, & c.* 9. *& c.* 13. quibus locis latè probata eſt hæc vera reſolutio; igitur abſolutè tenendum eſt quod in quolibet caſu, quo detrahitur primæ Ordinarij inſtantiæ, ſemper clauſula (*quam, & quas*) hodie amittit vires ſuas, ſuoſque vberrimos effectus, eidem à iure communi attributos, quoties commiſſio, qua eadem clauſula apponitur, non fuit ſubſcripta propria manu Sanctiſſimi iuxta nouiorem diſpoſitionem Concil. Trid. nec Iudex Delegatus talis clauſulæ virtute hodie poteſt extendere manus ſuas.

Notatur vlteriùs, quod etſi prædicta com-
miſſio † cum dicta clauſula (*quam, & quas*) ſit 17
ſubſcripta propria manu Sanctiſſimi, amittit ſuos effectus, & idem operatur, ac ſi non ſit appoſita; quando ad talis commiſſionis expeditionem non fuerit citata aduerſa pars, cuius intereſt, ad dicendum, & allegandum contra illam; provt etiam, quando non ſunt ſeruati termini ſubſtantiales ſoliti in iudicio expeditionis, vt per Verall. *deciſ.* 125. *num.* 2. *part.* 3. Marcheſan. *de commiſſionib. part.* 1. *pag.* 201. *num.* 66. *in vltima impreſſione.* Barboſ. *dict. clauſul.* 121. *num. fin.* quoniam cum tunc etiam de iure communi † dicta clauſula nihil operetur, nec habeat 18
dictos effectus, illi non ſupplentur per ſubſcriptionem, quæ ſolum ſolemnitatem adhibet illi, non autem immutat eius naturam, nec in aliam nouam influit, iuxta quæ latiſſimè deduximus hcc 2. *part. cap.* 30. §. 1. *à num.* 15. *cum ſeqq.* quia cum ſub dicta clauſula, hij effectus non contineantur (vbi deficit citatio partis) illos non poterit attribuere, nec comprehendit ſubſcriptio propria manu Sanctiſſimi; provt ibidem probauimus *à num.* 17. *vſque ad finem.*

CAPVT

CAPVT XXXIII.

Litteras Apostolicas non subscriptas manu Sanctissimi auocatorias primæ instantiæ in causis tangentibus Tribunal Sanctæ Inquisitionis; an Senatus Regius examinet, vt eidem remittat Tribunali?

Et nunquid Rex Catholicus non solùm easdem litteras; sed & alias quaslibet expeditas in derogationem priuilegiorum S. Inquisitionis retinere valeat tam ex sua Regalia generali, quam ex speciali, indulto Apostolico munita?

SVMMARIVM.

Senatus Regis nequit per viam violentiæ ad se trahere causas quomodolibet tangentes S. Inquisitionem, num.1.

Pro retentione litterarum ad Senatum recurritur per viam violentiæ, n.2.

Recursus pro retentione litterarum tangentium S. Inquisitionem comprehenditur in Decreto Regio prohibitiuo, num 3.

Senatui Regio priuatiua datur facultas ex l. Regia examinandi litteras Apostol in derogationem Conc. Trid num.4

Inquisitorum iurisdictio Delegata connexa est cum Ordinaria Episcoporum, quorum primam instantiam Rex præseruat, n.5.

Sub simplicibus casus mixtus comprehenditur, & quando, num.6. & seqq.

Socius non priuilegiatus potitur foro priuilegiato sui socij in rebus indiuiduis, n.7.

Casus mixtus tunc in l. comprehenditur, quando de vtroque simplici ideam disponit, non quando de vno tantum, num 8 & 9.

Leges Regiæ excitantes Senatum ad protectionem primæ instantiæ solum disponunt de ordinario, & non de instantia S. Inquisitionis, n.10.

Mixtum non comprehenditur sub simplici de quo lex disponit, si inter vtrumque adest rationis diuersitas, num.11.

Causa permissiua, & prohibitiua mixtim concurrentibus, hæc vt fortior ad se illam trahit, & attenditur, num.12.

Generalis facultas data Senatui cognoscendi per viam violentiæ, patitur limitationem in causis S. Inquisitionis, quam leges Regiæ nouæ excitantes generaliter Senatum ad protectionem recipiunt, num.13.

Decretum Regium prohibens Senatui, & cæteris Cancellariis cognoscere per viam violentiæ de causis quomodolibet tangentibus Tribunal S. Inquisitionis, refertur ad litteram, n.14.

Consilium S. Inquisitionis cognoscit de violentiis illatis per sua Tribunalia, & iudicem confiscationis ex Regio Decreto, n.15.

Regis Regalia est, minuere potestatem suis magistratibus datam, & ad libitum tollere, & alteri aggregare, num 16.

Regis immediata persona, an comprehendatur in suo Decreto prohibitiuo causarum tangentium S. Inquisitionem, & an possit quaslibet litteras Apost. huius generis retinere iusta existente causa, num.17. & seqq.

Senatus personam Principis repræsentat, n.18.

Ad ius semel à se abdicatum & renuntiatum regressus denegatur, n.19.

Persona loquentis in dispositione non comprehenditur, num.20.

Nisi vbi subiecta materia aliud suadet, n.21.

Vel nisi eadem militet ratio in persona loquentis, quæ in alia, num.22.

Regis protectio cessat vbi Concil. Trid. cessat & nec disponit, num.23.

Inquisitores delegatam dumtaxat, non Ordinariam exercent iurisdictionem, n.24.

Delegata iurisdictio non comprehenditur in Trid. præseruante primam instantiam Ordinarij, n.25.

Cui non conueniunt verba legis, eius dispositio adaptatur, ibidem.

Rex Catholicus de iure, & vsu recepto, munito indultis Apostolicis retinet, & examinat litteras infringentes ius & priuilegia S. Inquisitionis, num 26. & seqq.

Regalia protectionis inseparabiliter inhæret Regiæ dignitati, maximè in tuenda fide, n.27.

Rex Catholicus est protector vnicus S. Inquisitionis, ibidem.

Quam à se abdicare, aut renuntiare non potest, nisi simul Corona renuntiet, n.28.

Regaliam suam, & potestatem penes se residentem magis ostentat abdicatio, & auocatio causarum à suis magistratibus, n.29.

Tribunalia Regia nomine Regis, & precariò ab ipso exercent, num.30.

A Rege tanquam à fonte defluit potestas, & iurisdictio omnis, & ad eum reflui, & reuerti tur, num.31.

Rex non tam amplam potestatem aliis confert, quin sibi maiorem non reseruet, n.32.

Ex qua prouenit sua Regalia abdicationis, & diminutionis exercitij à suis magistratibus, n. 33. & 34.

In Decreto Regio prohibente causas S. Inquisitionis ad Senatum trahi per viam violentiæ excepta reperitur ipsa Regis persona, n.35.

Cui non adaptatur ratio prohibitionis eiusdem Decreti, num.36.

Ad examen litterarum Apostolicarum infringentium priuilegia S. Inquisitionis Rex priuatim eligit fidentissimos Senatores, qui omni secreto Regem consulant de inconuenientiis, n.37.

Simancbas refertur, asserens Regem posse retinere litteras Apost. in præiudicium S. Inquisitionis, ex vi defensionis naturalis, n.38.

Regalia retentionis semper Rex vtitur pro tuendis indultis S. Inquisitionis, vt ex pluribus exemplaribus hìc insertis ostenditur, n.39. & seqq.

Pragmatica Regis Ferdinandi, refertur, qua multis pœnis minatur quoslibet impetrantes litteras Apost. & illas etiam per Cedulones publicantes, infringentes iura S. Inquisitionis in qualibet instantia, num.40.

Positio Regia refertur, qua mandat detineri litteras in causa S. Officio pertinente, & ne publicentur, donec ab ipso Rege examinentur, n.41.

Ex Regijs pragmaticis colligitur quondam retentionem litterarum tangentium S. Inquisitionem pertinere ad Senatum Regium, n.42.

Posteà tamen dimanauit Decretum prohibitiuum, num 43.

Rex Hispaniæ vbi absolutè nominat suum Concilium,

cilium, sine alia demonstratiua, de Consilio iustitiæ intelligit, ad differentiam aliorum Consiliorum, de quibus non loquitur sine speciali demonstratione cuiuslibet, num.44.

Analogum per se sumptum stat pro famosiori significato, num.45.

Regiæ pragmaticæ insinuantes retentionem litterarum tangentium S. Inquisitionem pertinere ad Senatum Regium sunt anni 1527. n.44.

Decretum autem prohibitiuum, & abdicatiuum, harum causarum, postmodum emanauit anno 1553. n.45.

Referuntur quam plurimæ prouisiones Regis expeditæ in variis occasionibus ad impediendam executionem litterarum Apostolicarum expeditarum in Romana Curia in præiudicium primæ, & vlterioris instantiæ S. Inquisitionis, vel aliter infringentium sua priuilegia, n. 46. vsque ad num.51.

Rex Catholicus asserit se esse non solùm protectorem S. Inquisitionis Hispanæ, sed patronum, num.52.

Epistola Regis vim legis habet, & pro lege allegari potest, ibid.

Epistola Regis refertur directa Proregi Siciliæ, ne patiatur quaslibet litteras Apostol. contra Inquisitionem aut ministros exequi, donec ad se remissæ examinentur, n.53.

Rex Catholicus examinat & retinet litteras in derogationem priuilegiorum Sanctæ Inquisitionis, non solum ex vi suæ Regaliæ generalis, verùm ex indultis Apostol. ius ei attribuentibus, vt sine suo consensu nullæ huius generis à Romana Curia expediantur, aut executioni dentur, n.54.

Rex Catholicus vti protector Concilij Tridentin. in cap causæ omnes, an poterit examinare litteras Apostolic. in derogationem primæ instantiæ S. Inquisitionis, num.55. & seqq.

Inquisitorum iurisdictio delegata coniuncta est, & connexa cum iurisdictione Ordinarij, cuius participatione illa includitur in cap. causæ omnes, num.56. & seqq.

Causæ hæreticæ pranitatis Ecclesiasticæ sunt & ad Episcopum vti Ordinarium pertinentes, num.57.

Ordinariæ iurisdictioni per quaslibet delegationes generales, aut speciales in causis hæreticæ pranitatis Papa non intendit derogare, sed præseruare, vt Delegatus cum Ordinario simul procedat, num.58.

Inquisitoribus non datur iurisdictio priuatiua, sed accumulatiua cum Episcopo, ita vt vnus sine altero procedere non possit, n.59.

Per delegationem causæ factam Inquisitori non derogatur iurisdictioni Ordinarij, & è contra, num.60.

Iurisdictiones duæ vnitæ si sunt, vna alterius naturam assumit, n.61.

Iurisdictio Ordinaria est naturalis, delegata accidentalis & odiosa, & vtraque commixta, illa istam ad se trahit, n.62. & 63.

Natura actus si potest esse Ordinaria, & irregularis; fit interpretatio iuxta naturam Ordinariam, num.64.

Ordinariæ iurisdictioni ne fiat præiudicium excommunione cum delegata Inquisitorum, vtraque consideratur inclusa in cap causæ omnes, quoad præseruationem primæ instantiæ, n.65.

Reuocabile ad nutum commixtum cum irreuocabili, efficitur irreuocabile, n.66.

Vbi de mandato procuratoris dato in contractu irreuocabili, ibid.

Procurator constitutus à Prælato in rebus suæ Prælaturæ, morte Prælati etiam re non integra extinguitur, n.67.

Secus si detur super re communi Prælati, & Capituli, num.58

Iurisdictio reuocabilis sui natura si cohæreat iuri irreuocabili, efficitur irreuocabilis, n.69.

Inquisitorum iurisdictio auocabilis ex quo cohæret iurisdictioni Ordinarij, non auocabili, efficitur inauocabilis & per participationem includitur in cap. causæ omnes Trid. n.70.

Indultum Cardinalis Ordinarij delibera collatione in mensibus reseruatis prodest Capitulo habenti simultaneam prouisionem cum Cardinali, num.71.

Socius gaudet priuilegio fori sui consocij in iuribus inseparabilibus, n.72.

Minoris priuilegio fori gaudet maior consocius in inseparabilibus, n.73.

Priuilegia Ciuitatis, seu Originis viri communicantur vxori ratione coniunctionis, & inseparabilitatis, num.74.

Persona inclusa in dispositione ratione connexitatis secum trahit personam exclusam, vt simul capiat, num.75.

In re indiuidua quis non patitur præiudicium ratione communionis & societatis cum alio, n.76.

Ius patronatus Ecclesiasticum non comprehenditur in reseruatione, aut auocatione quando reperitur mixtum cum patronatu laico, n 77.

Inquisitorum primæ instantiæ nullum afferri potest præiudicium, quin simul inferatur primæ instantiæ Ordinarij, num.78.

Propterea vtrorumque auocatio non admittitur, cum vterque includatur in Trident. n.79.

Opinio sectantium iurisdictionem Inquisitorum esse Ordinariam reprobatur, n.80.

Opinio dicentium iurisdictionem Inquisitorum hodie accedere Ordinariæ, & carere in perfectionibus Delegatæ, & habere excellentias ipsius, ex connexione cum Ordinaria honestatur, numer.81.

Inquisitorum cognitio tam in prima, quàm vlterioribus instantiis præseruatur indultis Apostolicis vetantibus omnem recursum ad Romanam Curiam, sed solum esse recurrendum ad Inquisitorem generalem Hispaniæ, n.82.

Rescriptum impetratum in qualibet instantia pertinente ad Inquisitionem Hispanam surreptitium declararunt Pontifices, n.83.

Nisi ad eius executionem, & impetrationem accedat consensus Regis Catholici, ibid.

D. Ioann. Aluarez de Caldas breue quoddam compendium fecit indultorum S. Inquisitionis, quæ tangunt eius iurisdictionem, n.84.

Recensentur Bullæ Apostolicæ circa iurisdictionem Inquisitionis Hispaniæ tam in prima, quàm in aliis instantiis, & circa expurgationem librorum, à num 85. cum seqq.

Alexand. III. eam extendit ad connexas, & dependentes ab hæretica pranitate, n.86.

Paulus III. declarauit suæ non fuisse intentionis derogare nec minuere, aut mutare de iuribus antiquis pertinentibus Inquisitioni Hispaniæ per suam nouam erectionem Sanct. Inquisitionis Romanæ postmodum à se creatæ, numer.87.

Julius III. omnem suam potestatem contulit Inquisitoribus

ſitoribus Hiſpaniæ in cauſis quomodolibet eam tangentibus, ac ſi nihil in Sanct. Apoſtol. reſeruaretur, num.88.

Clemens VIII. vt indulta Apoſtol. ad ea omnia extenderetur de quibus ſolita eſt cognoſcere Hiſpana Inquiſitio de iure, aut de conſuetudine, num.89.

Idem Pontifex commiſit denuo Inquiſitori Generali cauſam librorum expurgandorum, ibid.

Litteras impetrandas in cauſis tangentibus Inquiſitionem Hiſpaniæ declarat Alexand. VI. ſurreptias & exequendas non eſſe, n.91.

Idem declarauit Clemens. VII. ibid.

Conſenſus expreſſus Regis Catholici requiritur in impetratione, & executione litterarum obtentarum è Romana Curia contra iura Inquiſitionis Hiſpanæ, num.92.

Sixtus V. tales litteras eſſe ſurreptitias deficiente conſenſu Regis, declarauit, & dat iuriſdictionem Inquiſitori Generali ſuper examine librorum, num.93. & num.94.

Paulus III. cauſam librorum cognoſcendorum eſſe propriam Inquiſitionis Hiſpanæ in ſuo territorio, declarauit, num.95.

Vbi quam pluries aliæ Bullæ ad idem recenſentur, ibidem.

Bullæ Apoſtolicæ prohibentes receſſum ab Inquiſitione Hiſpaniæ in qualibet inſtantia, & recurſum etiam ad S. Apoſtolic. in quibuſvis negotiis, & eorum dependentiis multæ recenſentur, & vbi inueniri poſſunt, à n.96. vſque ad n.109.

Refertur Thuanus circa libertatem Eccleſiæ Gallicanæ, num.110. & 111.

Bulla Pauli III. multa ex ſupradictis in vnum redigens refertur ad litteram, n.112.

Rex Catholicus examinat, & retinet litteras impetratas contra indulta S. Inquiſitionis, & eius primam, & vlteriorem inſtantiam, n.113.

Regi Catholico ex Bullis Apoſtolicis datur priuilegium, vt ſine ſuo conſenſu expreſſo, nec impetrentur, nec exequantur vti ſurreptitiæ litteræ in derogationem iuris Sanct. Inquiſitionis Hiſpaniæ, num.114.

Ius competens Regi de iure, priuilegio aut conſuetudine in rebus Eccleſiaſticis, Regalia ipſius eſt num.115.

De qua cognoſcit inter Eccleſiaſticos, n.116.

Conſenſus Regis, vbi requiritur, litteræ ſine illo impetratæ in Senatu retinentur, n.117.

Rex Catholicus fatetur ſe patronum & protectorem Inquiſitionis Hiſpanæ eſſe, n.118.

Conſenſus per tertium præſtandus ex ſtatuto in actu minoris, aut mulieris eſt de forma & ſubſtantia actus, num.119.

Litteræ impetratæ in negotiis Inquiſitionis nullæ ſunt deficiente conſenſu Regis, vt declarauit Iulius III. num.120.

Et ſunt ſurreptitiæ, n.121.

Surreptionem ſimplicem litterarum non agnoſcit Author pro legitima cauſa retentionis, n.122.

Surreptio litterarum influens in damnum publicum Regis, aut Regni, au Reipublicæ & Regiminis Eccleſiaſtici, legitima cauſa eſt ad retentionem earum, num.123.

Ex auocatione cauſarum maximè in prima inſtantia magnum infertur præiudicium Reipublicæ, num.124.

Ex auocatione cauſarum tangentium S. Inquiſitionem Hiſpanam oriri ſcandalum & nouitatem aſſerit Rex, num.135.

Regi aſſerenti de timore ſcandali ſtandum erit, ibidem.

Ob ſcandalum vitandum, & nouitatem litteræ Apoſtolicæ retinentur in Senatu, ibid.

Reges Catholici ſemper occurrunt executioni litterarum Apoſtolic. in præiudicium S. Inquiſitionis, illáſque retinent, n.136.

Exemplaria quam plurima ad idem recitantur, à num.137. vſque ad n.143.

Libros à Sede Apoſtol. reprobatos Authorum Hiſpaniæ eo ſolo, quod tractent de iuſtitia Regaliæ Regis in rebus Eccleſiaſticis; Rex non patitur vt in Hiſpania breuia publicentur, ſed retinet, ne exequantur, n.144. & ſeqq.

Inquiſitio Generalis Hiſpaniæ examinat & expurgat libros Hiſpanos independenter à Congregatione de indice Romana, & Magiſtro Sacri Palatij, quorum breuia pro libris expurgatis non exequitur, ſed nouam expurgationem ſuo tantum nomine publicandam facit, n.145.

Per poſteriorem erectionem Sanct. Inquiſitionis Romanæ nihil detractum fuiſſe iuribus competentibus Inquiſitioni Hiſpanæ, declarauit Paulus III. num.146.

PRIOREM huius difficultatis partem breuibus abſoluendam cenſeo, & abſque diſputatione negatiuè terminandam; Senatum nimirum Regium, (ſicut nec ceteras Chancellarias, & Audiencias) minimè poſſe ſe intromittere † per viam violentiæ in iis 1
cauſis tangentibus S. Inquiſitionis Tribunal. Illis quippè Regio decreto inferius, *num. 14.* inferendum ad litteram, hoc expreſsè prohibitum, & vetitum ſtat, ne cauſæ huius qualitatis, quæ omni ſecreto tractantur, & tractari licet; vulgo aſſiduè aſſiſtenti in Tribunalibus ſuperioribus Regalibus manifeſtè pandantur, quod non ſine maximo inconuenienti meritò cauéque vitando, fieri potuiſſet, provt ex aliis latiùs annotauimus *in noſtris commentariis de Protectione Regia, 1. part. cap. 2. §. 5. à num. 5. cum ſeqq.* Et cum pro litterarum retentione ad Senatum recurratur † per viam violentiæ, vt 2
probauimus ſup. *1. part. cap. 16. à num. 23. cum multis ſequentibus.* Item & pro executione, & complemento Concilij Trident. adeſt expreſſa, *l. 81. tit. 5. De los Preſidentes, lib. 2. Recopilation. in 3. tomo, & l. 62. titul. 4. del Conſejo del Rey, lib. 2. Recopil.* quas plenius exornauimus ſuprà *1. part. cap. 14. à num. 26. cum ſeqq.* Sequitur, quod ſub generali prohibitione contineatur, ne Senatus, atque cæteræ Chancellariæ Regiæ, quibus vetitum eſt Regio decreto cognoſcere per viam violentiæ de quibuſvis cauſis quomodolibet tangentibus Tribunal S. Inquiſitionis; ſe intromittant in retentione litterarum Apoſtolicarum huius generis, cum pariter ad illas † per viam violentiæ ſimiliter deferri expreſsè 3
dicant dict. leges Regiæ, & Nos *dict. cap. 16. à num. 23.* Atque eadem militer ratio prohibitionis, & idem oriatur inconueniens ex harum litterarum delatione ad Tribunalia Regia.

Nec huic veriſſimæ reſolutioni vniuerſali, & conſtanti † praxi munitæ obeſt, *l Regia 79 tit 4.* 4
lib. 2. Recopil. in 3. tomo. Aliæque plures citatæ, & ennleatæ ſup. hac *2. p. cap. 1. à n. 28.* Quibus ſpecialiter datur facultas Senatui huic ſupremo cognoſcendi, & examinandi litteras Apoſtolicas

in contrauentionem Concilij Tridentini præ-
ſeruantis primam inſtantiam Ordinariis. Ex
quarum diſpoſitione videtur inferendum; quod
cum iuriſdictio delegata Inquiſitorum ſimul ſit
commixta cum iuriſdictione Ordinarij in cauſis
hæreticæ prauitatis, & propterea ratione con-
5 nexitatis poſſe Regem † præſeruare primam in-
ſtantiam Inquiſitorum, vt altius examinatur, &
reſoluitur inferiùs à *n.17.& à n.55.cum mul.ſeqq.*

Ita pariter idem attribuendum videtur Sena-
tui Regio, cui licet aliàs ſimpliciter Regio de-
creto vetitum ſit & prohibitum, de cauſis tan-
gentibus S.Inquiſitionem non per viam violen-
tiæ cognoſcere; & permiſſum reſpectu Ordina-
rij, & eius primæ inſtantiæ, tamen ratione con-
nexitatis, & inſeparabilitatis poterit de eis per
viam violentiæ,& retentionis cognoſcere, quia
6 in cauſibus mixtis,& connexis † cauſa permiſſiua
trahit ad ſe cauſam prohibitiuam,& ſub ſimpli-
cibus caſus mixtus comprehenditur, *l.2.* & ibi
Gloſ.in princip.*de verbor.obligatio.* Gloſſa *in c.1.*
7 *inſtit.de actionibus.* Et quia ſocius non † priuile-
giatus ratione cauſæ indiuiduæ potitur foro pri-
uilegiato ſui ſocij, vt inferius dicetur *à num.72.*
& à n.62.cum ſeqq. Ergo Senatus Regius ſaltim
ad præſeruandam primam inſtantiam Tribunalis
S.Inquiſitionis,ſicut Ordinarij, cui illa vnita, &
incorporata eſt (vt inferius dicetur) poterit lit-
teras Apoſtolicas examinare non obſtante Re-
gia generali prohibitione,in qua caſum mixtum
non includi diximus.

Sed huic obiectioni facilè occurres, ſi conſi-
8 deres quòd dictæ leges Regiæ † dum excitant
Senatum ad protectionem Concilij Tridentin.
& præſeruationem primæ inſtantiæ Ordinarij:
diſponunt duntaxat de vno caſu ſimplici, vnde
non procedit regula ſupradicta, quod ſub ſim-
plicibus caſibus mixtus comprehenditur; vt ete-
nim illa locum habeat, neceſſe eſt, quod lex de
vtroque ſimplici, ex quibus mixtum componi-
tur, idem diſponat, text. eſt *in l ſi ita facta,ff. de*
iniuſto rupto teſtam. vbi Bart.& Immola notarunt,
9 † quos ſequitur Laſ.*in l.2.in princip.n.5.ff. de ver-*
bor.obligation. vbi Alciatus *n.15.*Galiania *num.21.*
Petrus Surdus *deciſ.53. num.27.* & idem Surdus
quam plurimos DD.laudans *in deciſio.329. n.24.*
ita ait : *Præterea quod dicimus in fauorabilibus*
contineri mixtum ; procedit ſolum, quando de vtro-
que ſimplici facta eſt mentio in ſtatuto, non quando
ſtatutum de vno tantum ſimplici diſpoſuit, quia eo
caſu licet ſtatutum ſit fauorabile, non includit mix-
tum,ita loquitur text.in l.ſi ita ſcriptum in princip.
ff.de liberis & poſthum.nam de vtrobus ſimplicibus
fuit ibi diſpoſitum, vt aduertit Bartol. in princip.
Imola in fin. & Iaſſ. colu. 1. in fin. & ita declarat
Bart.in l.Gallus,§.& quid ſi tantum,col.2.verſ. Se-
cundò caſu.ff.de liberis & poſthu. vbi Angelus col.
2.verſ Secunda concluſio Iaſſon.n.24 verſic.Quartò
fallit,Ruinus in eius repetitione,n.69.Crotus qui di-
cit communem. n.68. Alexand. Socinus, & Claud.
in leg. 2. in princip. ff. de verbor. obligation. Cu-
manus, & Alexand. in l. Titia textores, vbi
Iaſſon. in 5. notab. ff. delegatis 1. alios citat *Cra-*
ueta in conſ.942. numer.15. Lamberteg. de con-
tractib. eorum qui ſine certa ſolemnit. gloſ 2. n.5.
&c.

Vndè fit, quod cùm dictæ leges Regiæ ſolùm
10 de prima inſtantia † Ordinarij præſeruanda diſ-
ponant,& ſic de vno ſimplici duntaxat,& nihil
loquantur de inſtantia S.Inquiſitionis,manifeſtè
ſequitur;quod Senatus,cui eſt ſpecialiter prohi-
bitum Regio decreto ſe in iis cauſis intromitte-
re ; minimè poterit examinare litteras auocato-
rias primæ inſtantiæ S.Inquiſitionis, quamtum-
vis ſit connexa & commixta cum inſtantia Or-
dinarij, cùm, vt probauimus, leges Regiæ non
extendantur ad caſum mixtum. Et maximè vbi
iner caſum mixtum, & ſimplicem,† de quo lex 11
diſponit; reperitur rationis diuerſitas,non iden-
titas, quoniam ratio prohibitionis in cauſis S.
Inquiſitionis,atque inconueniens conſideratum
ſup.*n.1.* non militat, nec verſatur in ſimplicibus
cauſis ſolius Ordinarij, quo caſu mixtum non
comprehenditur ſub lege de ſimplici loquente,
Alexander. *in l ſi extraneus in fin.ff. de conditione*
ob cauſam,Decius *conſil.333.n.2.*Ruinus *conſ.167.*
*n.20.volu 1.*Hieron.Gabriel.*conſ.197.n.6.volu.1.*
Aimon Graueta *conſ.941.num.31.*vbi alios citat,
Petrus Surdus *deciſ.174. à num.15. & deciſ.329.*
num.19.

Deinde quoniam leges Regiæ non ſolùm non
diſponunt idem in vtroque ſimplici, ſed imò
contrarium,in vno prohibendo,& in altero per-
mittendo:† at quando cauſa prohibitiua,& per- 12
miſſiua mixtim,& inſeparabiliter concurrunt in
eodem ſubiecto, illa vt potentior, & fortior in
totum operatur,& ad ſe trahit cauſam permiſſi-
uam, abundè ex ſingularibus doctrinis compro-
bauimus *in noſtris commentariis de Protectione*
Regia.2. p.c.7.à num.1.cum multis ſeqq.& à n.44.
cum ſeqq. Ideóque quantumvis prima inſtantia
& iuriſdictio S.Inquiſitionis commixta ſit cum
iuriſdictione & inſtantia Ordinarij ; ad Sena-
tum trahi nequit ſtante Regia prohibitione
vniuerſaliter abdicatiua, quæ ad ſe trahit per-
miſſiuam admixtam.

Et denique fulcitur hæc † negatiua pars,quia 13
ampliſſima & vniuerſalis illa facultas compe-
tens Senatui, cæteriſque Cancellariis, & Audi-
enciis Regiis, cognoſcendi per viam violentiæ
(cuius genere includitur retentio litterarum
Apoſtolicarum, vt ſup. *n.2.*) hanc patitur limi-
tationem ex Regio decreto, nempè in omnibus
cauſis tangentibus quomodolibet S. Inquiſitio-
nem, eamdem etiam patiuntur leges Regiæ
præfatæ, generaliter & ſimpliciter atque indi-
ſtinctè prouocantes Senatum ad præſeruatio-
nem primæ inſtantiæ Ordinarij,ex plurimis do-
ctrinis adductis ſup.*1. part. cap.10. ſub num.68.*
& hac 2. part. cap.5. §. 3. num.5. Quod quidem
decretum certiſſimum eſt, & præ oculis habet
ſemper Supremus hic Senatus, qui nullo modo
admittit, ne ad illum trahantur cauſæ quomodo
libet tangentes S. Inquiſitionem per viam vio-
lentiæ,nec ad retentionem,aut remiſſionem per-
tinentes in obſequium, & obſeruationem Regij
decreti, cuius licet plures Doctores à nobis lau-
dati *in commentariis de Regia protectione 1. part.*
*cap.2.§ 5.à n.5.*meminerint,id tamen quia facilè
præ manibus non habetur,hìc inſerere libuit,vt
de cetero cunctis pateat.

El Principe.

PResidente, y los del Conſejo del Empera-
dor y Rey mi ſeñor, Preſidentes y Oidores
de ſus Audiencias † y Chancillerias, Alcaldes
de ſu Caſa y Corte, y Chancillerias, Aſiſtente,
Gouernadores, Corregidores, Alcaldes, y
otros qualeſquier juezes y juſticias, de todas las
Ciudades,

Ciudades, Villas y lugares deſtos Reinos, y Señorios, y otras qualeſquier perſonas de qualquier eſtado y condicion que ſean, à quien lo contenido en eſta mi cedula toca, y atañe, y atañer puede en qualquier manera; ſalud y gracia. Sepades, que ſu Mageſtad fue informado, que eſtando proueido y mandado por muchas cedulas de los Reyes Catolicos de glorioſa memoria, y otras de ſu Mageſtad, que ningunas juſticias ſeglares ſe entrometieſſen directa, ni indirectamente à conoçer de coſa, ni negocios algunos tocantes al Santo Oficio de la Inquiſicion, y bienes confiſcados, y incidentes y dependientes dellos, aſſi ciuiles como criminales: pues por ſu Santidad, y por ſu Mageſtad eſtàn diputados Iuezes, que en todas las inſtancias puedan conocer y conozcan de las dichas cauſas, y que las que dellas ante ellos vinieſſen, las remitieſſen con las partes à los vèerables Inquiſidores y Iuezes de bienes confiſcados, à los quales pertenece el conocimiento dellas, y reuocaſſen, y puſieſſen qualquier prouiſion, ò mandamiento que ſobre la dicha razon huuieſſen dado, pues podian las partes que ſe ſintieſſen agrauiadas de los Inquiſidores, ò Iuezes de bienes, ocurrir à los de ſu Conſejo de la Santa y General Inquiſicion, que en ſu Corte reſiden, adonde ſe les haria entero cumplimiento de juſticia. Agora de poco tiempo a eſta parte no ſe guarda ni cumplia lo aſſi proueido, y mandado, y algunas de las juſticias ſeglares ſe entrometian à conocer de los dichos negocios, è impedian à los Inquiſidores, è juezes de bienes por diuerſas vias, que no pudieſſen adminiſtrar en ellos juſticia. De lo qual ſe ſeguia mucho eſtorno è impedimento al buen exercicio del Sancto Oficio, y deſautoridad à ſus Miniſtros, y continua competencia de juriſdicion: y queriendo ſu Mageſtad remediar y atajar todo lo ſuſodicho, y que no ſe haga agrauio, ni impedimento alguno al Santo Oficio de la Inquiſicion, y Miniſtros dèl, mayormente en eſtos tiempos que es tan neceſſario; mando que ſe vieſſe y platicaſſe ſobre ello, y ſe proueyeſſe como ceſſaſſen de aqui adelante las dichas diferencias y competencias de juriſdicion, pues es coſa que tanto importa al ſeruicio de Dios y ſuyo. Para lo qual yo mandè juntar algunas perſonas, aſſi del Conſejo Real, como del Conſejo de la General Inquiſicion; los quales auiendo viſto las dichas cedulas que de ſuſo ſe haze mencion, y platicado en lo que cerca dello conuendria proueerſe. Y auiendolo conſultado conmigo, fue acordado, que debia mandar dar la preſente para vos en la dicha razon, y yo tuuelo por bien. Por lo qual, ò por ſu traſlado ſignado de Eſcriuano publico, mando, que de aqui adelante, en ningun negocio, ò negocios, cauſa, ò cauſas ciuiles, ò criminales, de qualquier eſtado, ò condicion que ſean, ò ſean que al preſente ſe traten, ò de aqui adelante ſe trataren, ante los Inquiſidores, ò juezes de bienes deſtos Reinos y Señorios, è incidentes, è dependientes en alguna manera de los dichos negocios y cauſas, que ante los dichos Inquiſidores y Iuezes de bienes, ò alguno dellos al preſente ſe traten, ò de aqui adelante ſe trataren, vos, ni alguno de voſotros ſe entrometa por via de agrauio, ni por via de fuerça, ni por razon de dezir no auer ſido algun delito en el Santo Oficio, antes los dichos Inquiſidores ſuficientemente punido, ò que el conocimiento del dicho negocio no les pertenece, ni por otra via, cauſa, ni razon alguna, à conocer, ni conozca, ni dar mandamientos, cartas, cedulas ò prouiſiones contra los dichos Inquiſidores, ò juezes de bienes ſobre abſolucion, ò alçamientos de cenſuras, ò entredichos, ò por otra cauſa, ò razon alguna, ſino que dexeis, y cada vno de vos dexe proceder libremente à los dichos Inquiſidores, y Iuezes de bienes, à conocer y hazer juſticia; y no les pongais impedimento, ni eſtorno en manera alguna; pues ſi alguna perſona, ò perſonas, pueblo, ò comunidades, ſe ſientiere, ò ſintieren agrauiado, ò agrauiados de los dichos Inquiſidores y Iuezes de bienes, ò de alguno dellos, pueden tener y tienen recurſo à los del nueſtro Conſejo de la Santa y General Inquiſicion que en la nueſtra Corte reſide, para de hazer y quitar los agrauios que de los dichos Inquiſidores y Iuezes de bienes, ò alguno dellos huuieſſen hecho, deſagrauiando à los que hallaren ſer agrauiados, y abſoluiendo y alçando las cenſuras y entredichos conforme à juſticia, y conſultando con ſu Mageſtad y conmigo los negocios que conuengan, y deſpachar para el buen expediente dellos las prouiſiones y cedulas Reales que ſean neceſſarias: à los quales del dicho nueſtro Cõſejo de la Santa y General Inquiſicion, y no à otro Tribunal alguno, ſe ha de tener el dicho recurſo, pues ſolos ellos tienen facultad en lo Apoſtolico de ſu Santidad, y Sede Apoſtolica, y en lo demas de ſu Mageſtad, y de los Reyes Catholicos nueſtros viſabuelos de glorioſa memoria, para conocer y deshazer los agrauios que los dichos Inquiſidores, y Iuezes de bienes, ò alguno dellos hiziere, ò hizieren: y aſſi mandamos ſe guarde y cumpla de aqui adelante todo y por todo, ſegun y como dicho es; que ſi ſobre los dichos negocios de que los dichos Inquiſidores y Iuezes huuieren empeçado à conocer, ò y yà que no ayan empeçado à conocer, pertenezca el conocimiento dellos à los dichos Inquiſidores y Iuezes alguna perſona, ò perſonas, pueblos, ò comunidades, ò alguno de nueſtros Fiſcales, à vos, ò alguno de vos recurriere, lo remitais, y remitid, ſin entremeteros à conocer dellos à los dichos Inquiſidores y Iuezes, con los del dicho nueſtro Conſejo de la General Inquiſicion: y ſi haſta agora huuieredes en alguno de los dichos negocios procedido, ò hecho autos algunos, ò dado mandamiento, ò mandamientos, prouiſion, ò prouiſiones, los repongais y deis por ningunas, y no fagades, ni alguno de voſotros faga ende al, porque aſſi conuiene al ſeruicio de nueſtro Señor, y de ſu Mageſtad; y eſta es ſu voluntad y mia, y de lo contrario nos teniamos por deſeruidos; è derogamos, è reuocamos todas y qualeſquier cedulas que haſta aqui ayan ſido dadas, que ſean en algo contrarias à lo ſuſodicho, ò que contengan otra orden y forma de lo en eſta mi cedula contenido. Fecha en la Villa de Madrid à diez de Março de mil y quinientos y cincuenta y tres añ̃os. *Yo el Principe.* Por mandado de ſu Alteza. *Iuan Vazquez.*

Ex hoc decreto vnum obiter notabile, & ponderatione dignum non omittam, † colligendum ex eius verbis, ibi: *Vos, ni alguno de voſotros ſe entrometa por via de agrauio, ni por* 15

via de fuerca; iunctis illis quæ consecutiuè, & per viam rationis relatiuè ad proximè præcedentia subsequuntur: *Pues si alguna persona ò personas, pueblo, ò comunidades se sintiere, ò sintieren agrauiado, ò agrauiados de los dichos Inquisidores, ò juezes de bienes, ò de alguno dellos pueden tener y tienen recurso à los del nuestro Consejo de la Santa y General Inquisicion, que en la nuestra Corte reside, para desbazer y quitar los agrauios, &c. A los quales del dicho nuestro Consejo de la Santa y General Inquisicion, y no à otro Tribunal alguno se ha de tener el dicho recurso, pues solos ellos tienen facultad en lo Apostolico de su Santidad y en lo demas de su Magestad, y de los Reyes Catolicos nuestros visabuelos de glorioſa memoria, para deshazer los agrauios que los dichos Inquisidores, y Iuezes de bienes hizieren, &c.* Quòd Rex Catholicus ab vniuersali & generali facultate concessa suo Senatui Supremo, cæterisque Cancellariis Regiis cognoscendi per viam violentiæ; ademit has causas quomodolibet tangentes S. Inquisitionem. Eamdémque facultatem transtulit in suum Consilium Supremum S. Inquisitionis, saltim in iis violentiis perpetratis ab Inquisitoribus inferioribus, & Iudicibus bonorum confiscatorum.

16 Omnia enim Regia Tribunalia precariò à Rege habent potestatem, † cuius est suprema Regalia illam minuere, dismembrare, & ad libitum tollerare, & vnum, vel alterum genus causarum, seu personarum ab vno adimere Magistratu, & alteri aggregare, & concedere. Cui ponderationi innumerabiles penè & singulares doctrinæ applicandæ erunt, quas longa manu in his terminis accuratè congessimus suprà *1. part. c. 14. per totum.*

Iam pedetentim labimur in secundam partem

17 nostræ principalis quæstionis, † quæ respicit personam immediatam Regis nostri Catholici: an saltim ipse poterit retinere litteras Apostolicas impetratas in contrauentionem priuilegiorum S. Inquisitionis, & auocatorias primæ eius instantiæ, aliarumvè quarumlibet, in quibus iusta, & legitima subsit causa ad earum executionem suspendendam, & supplicandum Sanctissimum, esto quod ipse Rex Catholicus à suo Senatu Regisque Cancellariis hanc facultatem penitus ademit, & abdicauit.

Hæc quæstio longiori, & accuratiori pro rei

18 qualitate, & grauitate † eget examine, in qua pro parte negatiua plurima non contemnenda vrgent. Primum, quoniam ex prohibitione harum causarum directa suo Senatui (Regis personam representanti ex iuribus, & doctrinis abundè congestis sup. *1. p. cap. 3. §. vnico, à num. 60. cum seqq.*) infertur ad abdicationem totalem huius Regaliæ à suamet persona Regia, absoluta enim est, & indistincta prohibitio; ergo ad ius semel à se abdicatum, † & renuntiatum amplius nequit reddire, ad *l. quæritur, §. si venditor. ff. de edilitio edicto, l. fin. ff. de remissione pignoris. § si quis itáque. institut. de bonor. possession. capit. ex transmissa. de renuntiatio. capit. ex ore de priuilegiis, cap. quam periculosum. 6. quæst. 1.*

Secundò, quia licet regulariter persona lo-

19 quentis non comprehendatur † in generali dispositione *l. Inquisitio. C. de solutionibus, capit. 1.* vbi Glossa vltim. *de prohibita feudi alienat. per. Federic.* & argum. *l. quidquid ff. communi. prædior.* Surdus *cons. 152. num. 5.* Gracianus *disceptat. 0. forens. tom. 4. cap. 771 num. 5* Menochius *cons. 152. n. 23.* Sebastian. de Medicis *de regul. iur. regula 1. verb. Persona loquentis, n. 85.* plenè Nicol. Vand. *singul. 43. per totum*, præcipuè *à n. 7. & seqq.*

Tamen vbi subiecta materia † aliud suadet; 20
persona loquentis inclusa censetur in eadem dispositione, Cynus *in dict. l. Inquisitio, C. de solutionibus*, Craueta *consil. 274. post. num. 12.* cum aliis per Menochium *de præsumptionibus, lib. 3. præsumptio. 44. num. 27.* Atque etiam comprehenditur, quando eadem † militat ratio in persona 21
loquentis, quæ in alia, Salicetus *in dict. l. Inquisitio.* Cagenolus *in l. frater à fratre, num. 114. ff. de condictio. indebiti*, Antonius Gabriel. *commun. conclusion. tit. de verbor. significat. concluſ. 9. numer. 7.* Menochius *dict. præsumpti. 44. num. 28.*

In hoc igitur causarum genere, & subiecta materia, & rationis identitas † id ipsum suadent, nam si prohibitio decreti, ne negotia 22
tangentia S. Inquisitionem (quæ omni sigillo & secreto geruntur) ad Tribunalia Regia trahantur: ob id fit, ne arcana S. Tribunalis pandantur: idem inconueniens adaptatur Regio personali examini, maximè cùm in eisdem nihil decernat sine Consilio sapientium à se specialiter electorum, vt inferiùs. Ergo idem ius statuendum, & ad ipsum Regem extendenda erit sua generalis prohibitio, & ademptio.

Tertiò probatur, nam quidquid sit de alio quolibet genere † retentionis litterarum Apo- 23
stolicarum, vrgente iusta, & rationabili causa ad earum suspensionem, tamen litteræ auocatoriæ primæ instantiæ S. Inquisitionis, nec ab ipso Rege vt protectore Concil. Trid. retineri possunt, nec causa S. Inquisitioni remittenda, nam Regis protectio cessat, vbi *Concil. Trid. sess. 24. de reformat. c. 20. causæ omnes*, cessat, & non disponit, provt abundè diximus sup. hac. 2. *p. c. 4. num 5. & seqq.* & alibi sæpè: sed prædictum Triden. decretum Ordinarij duntaxat primam instantiam præseruat, ibi: *Causæ omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes in prima instantia coram Ordinariis locorum duntaxat cognoscantur, &c.*

Ergo excludit Inquisitores, qui non Ordinarij sunt, sed merè Delegati à Sede Apostolica, † & Delegatam dumtaxat, non Ordinariam 24
exercent iurisdictionem, text. est *in cap. per hoc, de hæreticis, lib. 6.* Abbas *in cap. excommunicamus el 1. n. 13. de hæreticis*, & ibi etiam Marian. Socin. *n. 70.* Decius *in c. causam, num. 10. de officio Delegati*, Alciat. *in rubrica, n. 19. de officio Ordinar.* Simanchas *de Catholic. institutio. tit. 34. num. 13.* Director. *Inquisitor. part. 3. quæst. 4.* & ibidem Pena *commento. 53.* Paramus *de origine Officij S. Inquisitionis, lib. 3. q. 2. num. 37.* Molina *de iustitia & iure, tom. 6. disp. 28. n. 1.* Petr. Barbos. *in l. cum prætor. §. 1. num 44. & 51. cum seqq ff. de iudicijs*, Augustin. Barbos. *in remissione ad text. in c. per hoc, de hæreticis, à num. 4. cum seqq.* plurimos refert. Narbona *in tom. 3. Recopil. lib. 4. tit. 1 l. 20. glos. 22. num. 79.* Zanardus *in director. Theologo. part. 2. præcepto. 1. cap. 6.* Moscovius *de maiestate militantis Ecclesiæ lib. 1. part. 1. cap. 11.* Homobonus *de statibus, part. 1. cap. 8.* Torreblanca *de Magia, lib 3. cap. 5. num. 2. 11. & 12.* cum Molina *de iustitia & iure, tom. 5. tract. 5 disputatio. 29. num. 7.* Sousa *in Aphorismo Inquisitor. lib. 1. cap. 2. per totum*, Diana. *moral. resolutio. 4. part. tractat. 8. resolutio. 1.* Glossa *in cap. acusatus, §. sanè, verbo, Manifestè, de hæreticis, lib. 6.* summa Rosell.

Rosell. *verbo*, *Hæreticus*, *numer.* 3. Sylvester. *verbo*, *Hæreticus*, §. 2. *num.*5. Squilla cens. *de Fide. cap.*58. *num.*1. Rojas *singular.* 110. *num.*1. & 2. Decianus *in practicâ crimina. lib.*5. *cap.*23. *num.*9. Pegna ad Eymericum. *in directorio. par.*2. *quæst.* 42. *commentario.* 67. Torreblanca *de iure spirituali, tom.*1. *lib.*15. *cap.* 3. *à num.*5. *cum seqq.* & ex nonnullis ex allegatis nouissimè Scobar. *de puritate & nobilita. probanda.*1. *p. quæst.*6. §. 2. *num.*24. & 25.

Ergo si Inquisitores sunt Delegati sub dispositione *Concilij Trid. in d c. causæ omnes*, quòd tan-
25 tùm Ordinariorum Iudicium † primam præseruat instantiam; non includuntur; & per consequens Regis protectio cessare debet, cum litteræ Apostolicæ auocatoriæ causarum S. Inquisitionis in prima instantia Tridentini decretum (cuius est protector) non percutiat, quia cui non conueniunt verba dispositionis, dispositio non adaptatur, *l* 4. §. *toties. ff. de damno infecto*, *l. quod constitutum. ff. de militari testamen.* Castillo *controuers. lib.*5. *cap.*82. *à principio.*

Iis tam & aliis minimè obstantibus, contra-
26 rium erit constanter † affirmandum, nimirum de iure munito quotidiana praxi, & vsu, necnon indulto Apostolico, posse Regem nostrum Catholicum sua Regalia retentionis litterarum vti in quibuslibet causis tangentibus S. Inquisitionem, in quibus vrgeat necessitas, & causa legitima subsistat; ita vt sua Regalis persona nullatenus sit inclusa, nec aliter comprehensa in suo decreto prohibitiuo, & abdicatiuo harum causa-
27 rum, de quo suprà *n.*14. Constans est etenim † huiusmodi Regaliam protectionis inseparabiliter inhærere Regiæ dignitati indistinctè quoad omnes suorum Regnorum vassallos, maximè Ecclesiasticos, dogmata Orthodoxæ Fidei, & Catholicæ Religionis, sicuti abundè probauimus sup. 1. *p. c.*1. *per totum*, & 2. *p. c.*2. & *de Regia protectione*, *tom.*1. *p.*1. *c.*1. *a principio.*

Et in specie probatur ex Regio decreto infrà transcripto, *num.*51. quo se vocat Rex protectorem S. Inquisitionis, & *in lib.*4. *consultationum Supremi Consilij S. Inquisitionis fol.*114. Adest decretum nostri Regis Catholici super apprehensione Breuis Imperati per Capitulum Cathedralis Valentinæ, aduersus Inquisitorem Generalem inter alia, ita Rex ait: *Porque como Protector que soy del Santo Oficio, y que tanto debo atender à la conseruacion de su iurisdicion, &c.* Ac pariformiter ipsum Consilium supremum in quamplurimis consultationibus factis Regi eumdem assiduè fatetur protectorem vnicum S. Inquisitionis, vt ex *d lib.*4. *consultationum*, *fol.*17. & *fol.*99. & *fol.*152. & aliis multis consultationibus eiusdem *lib.* 4. hoc idem apparebit.

Et adeò infixa est, & adhærent hæc prote-
28 ctionis Regalia vsibus † Regiæ Coronæ; vt sit ab ea inseparabilis, quam ipse Rex à se abdicare nequit, nec renuntiare, nisi simul ipsi Coronæ renuntiet, & à se abdicet, ex copiosè per Nos scriptis sup. hoc *tractatu de supplicatione ad Sanctiss.*1. *p. cap.*1. *à n.*102. *cum multis seqq.* omnino videndis, & præsenti articulo applicandis.

Qua propter in suo decreto prohibitiuo, &
29 abdicatiuo harum causarum † à suo Senatu, & Regalibus Cancellariis, Regia persona includi non potest, quia subiecta materia protectionis, & recursus id nec suader, nec abdicationem hanc permittit: illa quippè abdicatio, seu inhibitio, & auocatio facultatis à suis Magistratibus, & Tribunalibus maiorem suæ Regaliæ, iuris, & potestatis penès se remanentis ostentant, ad latè tradita, & signanter cumulata in proposito, superiùs 1. *p. cap.*14. *per totum.*

Deinde quia omnia Tribunalia Regia, & Ma-
gistratus † nomine Regis, & præcario ab ipso 30
Rege exercent, vt *in d. c.*14. *à num* 30. *cum seqq.* Absurdum quippè foret, quod dominus ex reuocatione mandati amitteret ius suum in re mandata, necnon dominus precarium reuocans, contra omnia iuris principia.

Nam eodem modo, quo † ab ipso Principe 31
tamquam à fonte potestas defluit, ita ad eum refluit. & reuertitur ex copiosè congestis per Hieron. Gonçalez *de mensib. & alternati. in* §. 1. *præmiali. à num.*9. *cum seqq.* Giurba *cons.*52. *n.*24. & *cons.*59. *num.*3.

Rex etenim non tam amplam facultatem suo
Senatui, & Magistratibus concedit; quin sibi † 32
maiorem reseruauerit potestatem, *c. dudum* & ibi Gemina. *n* 5. *de præbendis in* 6. Bald. *cons.*326. *ad fin. vol.*1. Anchar. *cons.*28. Paris. *cons.*85. *num.*15. *vol.*4. Cami. Borre. *cons* 86. *n.*15. latè Conarr. *practic. quæst.*4 Natta. *cons.*405. & *cons.*408. *n.*7. & copiosiùs *in cons.*487. Flami. Carta. *decis.*68. *num.*2. Iacob. Gall. *cons.*105. *n.*25. Alba. *cons* 62. *n* 17 & *cons.*64 *num* 87. Peregrin. *tract. varij. lib* 1. *n* 74. & *cons.*1. *n.*12. *vol.*1. Gephal. *cons.*539. *n.*51. Beroius *cons.*74. *n.*3. *vol.*1. & *cons.*156. *num.*8. *vol.*3. Marius Giurba *consil.*59. *n.*13. Indè inferens, quod ex potestate remanente, & perseuerante † in Rege 33
prouenit suppressio, & abdicatio, seu diminutio facultatis & exercitij à suis Magistratibus; ex Reusnerio. *decis.*11. *n.*26. *p.*4.

Quod si ex ipsa concessione † facultatis (quæ 34
magis apta est ad abdicationem iuris, & potestatis concedentis) Regis potestas præseruatur; quantò magis præseruata censebitur ex reuocatione facultatis concessæ, & abdicatione, quæ sui natura apta est & destinata ad iuris attractionem, & consolidationem. Quò tendunt, & clarè indi-
cant † illa verba eiusdem Regij decreti prohi- 35
bitiui paulò post medium: *Pueden tener y tienen recurso à los del nuestro Consejo de la Santa y general Inquisicion, que en la nuestra Corte reside, para deshazer y quitar los agrauios, que los dichos Inquisidores, y Iuezes de bienes, ò alguno dellos huuiessen hecho, desagrauiando los que hallaren agrauiados, y absoluiendo y alcandolas censuras y entredichos, conforme à iusticia, y consultando con su Magestad, y conmigo los negocios que conuengan, y despachar para el buen expediente dellos las prouisiones y cedulas Reales que sean necessarias, &c.* Quibus ostenditur apertè supremam illam maioriam, & Regaliam protectionis penès Regalem personam remanere, & præseruatam esse quæ nullo modo includi potest in prohibitione generali.

Nec ad id rationis, & inconuenientis iden-
titas considerata † in secundo argumento, 36
numer. 21. & 22. personæ Regis, sicut aliis, adaptari potest, nec attendi (absit) quoniam in Regiis Tribunalibis continuò assistit multitudo litigantium, & officialium, quorum præsentia infringit secretum harum causarum, & præbet occasionem inconuenienti: at quando Rex ipse vti vult hac retentionis Regalia, elegit grauissimos doctores & fidentissimos Senatores, † qui omni sigillo & 37
secreto

secreto priuatim congregati examinant litteras, & de inconuenientiis (si quæ sunt) & legitima causa ad earum suspensionem Regem consulunt, qui vel retinendas & Pontificem supplicandum humiliter, vel relaxandas, vt exequantur, decernit; & hæc est praxis, & stylus frequenter vsitatus in examine harum causarum, & negotiorum ad litterarum huiusmodi retentionem. Cui procedendi modo secreto consonant quæ ex aliis pluribus Doctoribus annotauimus sup. hac 2. *part. cap.* 11. *à num.* 105. circa scandala vitanda, & tollendas violentias perpetratas per superiores Religiosos.

Ex quibus & aliis insuper dicendis directè satisfit primo, & secundo fundamentis in contrarium consideratis.

Hanc rectè affirmat Simancas *in tractatu de Catholic. institut. tit.* 45. *num.* 54. *& seqq.* Quòd
38 si Summus Pontifex † concesserit rescriptum, seu priuilegium aliquod in præiudicium officij S. Inquisitionis, illi esse obtemperandum, in executione autem supersedendum, & quod iure defensionis naturalis Princeps potest retinere has litteras Apostolicas. Quem ad litteram laudauimus sup. 1. *part. cap.* 2. *à num.* 8. & alij plures Doctores ibidem citati, quibus Simanchæ verba recensentes sequuntur.

Hæc ergo Regalis retentionis, & impeditiua
39 executionis litterarum † Apostolicarum impetratas, aut aliter expeditas contra priuilegia S. Inquisitionis, semper modo prædicto vti fuere Reges nostri Catholici, & assiduè vtuntur, quoties sese offert ocasio, iuxta casuum varietatem colligendorum ex multis decretis, & epistolis Regum statim ad litteram inferendis, quas ex Regalibus registris annotauit, & collegi, quæ etiam & plurimæ alæ non deficiunt è registro secreto supremi huius Consilij Sanctæ Inquisitionis penes eius meritissimum Secretarium Sebastianum de Huerta: & in primis referenda erit ad hoc singularis pragmatica Catholici Regis Ferdinandi, *anno* 1509.

Nos Ferdinando, &c. Sicuti dudum nostras
40 peruenit ad aures, † sunt per multi qui de Orthodoxa fide suspecti, & apostatica prauitate commaculati exterius in Hispaniarum Regnis, Ditioni & gubernationi nostræ subiectis correptionem Sancti officij Inquisitionis contra ipsam hæreticam prauitatem pertinentes ad partes Italiæ, aliaque diuersa loca profugerunt; quorum statuta memoria & fama, etsi ob eorum crimina atque demerita in ipsorum contumaciam, per sententiam Reuerendorum Inquisitorum contra crimen prædictum per Sedem Apost. deputatorum iudicialiter atque iuridicè delecti sint, ignique traditi, ipsi tamen hæretici promulgati Romanam Curiam adhibere, non erubuerunt, vbi cum sinistris & falsis informationibus a Beatissimo nostro Papa, eiusque Penitentiariis, & aliis Iudicibus Apostolicis nonnullas executionis, & absolutionis Bullas, Breuia, Rescripta, siue litteras Apostolicas surreptitiè, & obreptitiè impetrare conati sunt, quas certo scimus, Sanctitatem suam, si de rei veritate sibi constaret minimè vsquam concessisse, quibus quidem Bullis, Breuibus, seu Rescriptis itaque vtuntur, & vti intendunt ipsi hæretici denuntiati, vt earum vigore & cognitione, & iurisdictione prædictorum Inquisitorum omnino se liberos & immunes existiment. Vndè cum eidem S. Inquisitionis Officio præter mentem, ac intentionem suæ Sanctitatis, vel maximum accedat impedimentum atque dedecus criminibus ipsis impunitis, & hæreticorum conscientiis remanentibus, huiusmodi verò innoditati, cum de Christianæ Religionis agatur argumento, oportunè consulere perneccessarium nobis visum, & quam ob rem volentes ne de Bullis & aliis prænemoratis surreptitiè vt præfertur, obtentis impetrantes vtantur indebitè, & absque priore cognitione surreptionis, aut validitatis earumdem tenore præsentis pragmaticæ sanctionis cunctis futuris temporibus firmiter valituris de certa nostra scientia & consulto, motuque proprio statuimus, sancimus, prouidemus, & ordinamus, quod deinceps nulli hominum liceat in vniuersis terris & Regnis ditionis nostræ præsentare, seu exhibere Inquisitoribus seu ministris dicti S. Inquisitionis officij, aut aliis quibuscumque Iudicibus, vel personis, *Nec in valuis, aut per vicos, vel comperta affigere, seu quo quomodo diulgare Bullas. Breuia, Rescripta, prouisiones, commissiones, inhibitiones, siue litteras per Sedem Apostolicam, aut eius Legatos, Nuntios, vel Ordinarios indultas, siue concessas sub quacumque verborum forma in fauorem cuiuscumque personæ obtentas dictum Sanctæ Inquisitionis officium directè vel indirectè tam agentes, aut impedientes, nisi primitus nobis oblatæ fuerint, & in nostro Sacro Consilio de surreptione & obreptione prædictis maturè recognitæ, vel si opus fuerit Sedes Apostolica super ipsis consulta, & de voluntate ipsius certiores facti fuerimus, & inde litteræ executoriæ a nobis fuerint emanatæ; quas iustè & rectè impetratis concedere non dedignemur, cum quibus dataxat, & nullo alio modo dictæ litteræ Apostolicæ impune præsentari possint, aut eis quisquam vti, aut sibi suffragari valeat, quod si quis ausu temerario ductus contra formam huiusmodi nostræ pragmaticæ sanctionis* (quod non credimus) agere, venire, aut quomodolibet intentare præsumpserit, eum ipso facto inimicum nostrum declarantes, in pœnam capitis bonorumque suorum confiscationem, irremissibiliter incursum decernimus, mandantes hac eadem serie, ac etiam inhibentes Notariis, & scribis vniuersis sub pœna prædicta, officiorum priuatione, ne quamuis requisiti fuerint in vim præstiti iuramenti, quo eos tali casu absoluimus præsentationibus dictarum Bullarum & rescriptorum dictum Sanctæ Inquisitionis officium tangentium interesse, vel assistere, aut de ipsis, vel aliquo eorum actu instrumentum, vel scripturam aliquam recipere, vel testificari, aut scribere valeant, quam etiamsi fieri contigerit, contra huiusmodi ordinationem nostram irritam & nullam decernimus, omnique effectu & vigore in iudicio, & extra carentem. Quocirca, vniuersis & singulis officialibus nostris maioribus & minoribus vbilibet Regnorum & terrarum Ditionis nostræ constitutis, & constituendis, ad quem, seu quos spectet, *Quascumque etiam Ecclesiasticas personas sub pœna occupationis temporalitatum & perpetui exilij ab omni Ditione nostra, requirentes & exhortantes, dicimus & distinctè inhibemus ad incursum nostræ indignationis & iræ pœnamque florinorum auri quinque millium*, a bonis cuiusque contra facientes irremissibiliter exigendorum, nostrisque inferendorum erariis, quod nostram huiusmodi pragmaticam sanctionem, statutum, & ordinationem,

tionem, ac omnia & singula in ea contenta ad vnguem teneant, & obseruent, tenerique & obseruari faciant inuiolabiliter per quoscumque & contra præmissa non obseruantes, aut contra facientes rigidè procedat, vsque ad integram pœnarum prædictarum executionem, & in contrarium facta & processa reuocent ad pristi úmque statum reducant, provt Nos eo casu reducimus, cum præsentibus cauti contrarium facere, quavis ratione seu causa, si gratiam nostram earum habent, pœnámque petratam venentur incurrere, & vt de præmissis ignorantia prætendi, vel ignorari non possit: volumus atque mandamus præsentem nostram pracmaticam sanctionem per loca solita ciuitatum, oppidorum & terrarum dictorúmque Regnorum nostrorum vbi expediat, seu opus fuerit voce præconia publicari, atque nuntiari, in cuiúsque rei testimonium præsentes expediri iussimus, nostro secreto sigillo sub quoque impressione negotia dicti Sacri Officij Inquisitionis expediuntur, à tergo munitum: *Datum in Villa Vallisoleti, trigesimo primo Augusti inditione anno à Natiuitate Domini millesimo quinquagesimo nono.*

Fue sacado del libro de instruciones que està en la Camara del Secretario de Santo Oficio de la Inquisicion de Valencia, registrado *fol* 127. Y concuerda condicho registro, de que doy fe. *Yo Pedro Guell. Secretario.*

El Rey.

NVestro Corregidor de la ciudad de Murcia, ò vuestro Lugarteniente en el dicho
41 Oficio: yo he sido informado, † que algunas personas, no mirando al seruicio de Dios, è mio, han auido ciertos despachos contra el Santo Oficio de la Inquisicion: por ende yo vos mando, que cada y quando vinieren à vuostra noticia los dichos despachos, *proueais como aquellos no se publiquen, sin que primeramente sean vistos y examinados por los de nuestro Consejo, y se prouea en ello lo que conuenga à seruicio de Dios, y bien del Santo Oficio*, è à las personas que vinieren a intimar, è publicar los tales despachos, los embiad à esta Corte à buen recado, para que se provea sobre ello lo que conuenga al bien del Santo Oficio. Fecha *en la Villa de Valladolid a quatro dias del mes de Mayo de mil è quinientos è veinte y siete años. YO EL REY.* Por mandado de su Magestad, *Vgo de Vrries.*

Ex his duabus Regiis Schedulis apertè colli-
42 gitur; retentionem litterarum † tangentium S. Inquisitionem pertinuisse etiam examini Senatus Supremi Regij, vt in prioris illis verbis, ibidem: *Nisi primitus nobis oblatæ fuerint, & in nostro Sacro Consilio de surreptione, & obreptione prædictis maturè recognitæ, &c.* in proximè præcedenti ibidem: *Proueais como aquellos no se publiquen sin que primeramente sean vistos y examinados por los del nuestro Consejo, &c.* Quæ verba
43 absolutè & indistinctè prolata à Rege † iuxta vsitatum stylum de supremo Consilio iustitiæ intelliguntur. Certum est enim & indubitabile, quod quando Rex loquitur de suo Consilio iustitiæ simpliciter id nominat, *mi Consejo*, ad differentiam cæterorum, quæ signanter & specificè nominat cum adiectione nominis appellatiui: *Mi Consejo de Estado, mi Consejo de la Camara, mi Consejo de la Santa y General Inquisicion.* Et sic de singulis, ita vt simplex † & absoluta 44
Consilij nominatio de Supremo Consilio Regio iustitiæ intelligatur, quia analogum per se sumptum stat pro famosiori significato, *c.pudor.32. q.2. §. sed ius quidem ciuile institu. de iure natur. genti. & ciuil.*

Tamen cum hæ schedulæ Regiæ sint anteriores *de anno millesimo quingẽtesimo nono, & de anno* 1527. tempore quo indistinctè omnium quorumlibet causarum recursus pro retentione pertinebat ad Senatum Regium: postea verò *anno* 1553. emanauit Regium decretum sup. *n.* 14. relatum, quo à Senatu, & omnibus Tribunalibus Regiis abdicatæ fuerunt, & dismembratæ omnes
† causæ tangentes S. Inquisitionem, ne ad ea re- 45
curri possit per viam violentiæ, quod in viridi est obseruantia, & constanter custodi.

Aliæ insuper adsunt quàmplures prouisiones Regis ab ipso immediatè emanatæ ad apprehendendas litteras à Romana Curia impetratas in variis negotiis tangentibus S. Inquisitionem, & eius indultis & priuilegiis Apostolicis detrahentes, quæ Regis Regalià hanc patenter ostendunt.

El Rey.

IVlian de Reinoso Alguazil del Oficio dela Santa Inquisicion: yo soy informado, † que 46
ciertas personas han ganado algunas Letras surrepticiamente en perjuizio del Oficio de la Santa Inquisicion, è porque cumple al bien del Santo Oficio: *Yo vos mando, que à la persona, ò personas, que las dichas letras presentaren ante los deuotos Inquisidores de Seuilla, que los prendais, è los tengais presos, è a buen recapdo, en el lugar que os pareciere, fasta que otra cosa por mi vos será mandado*, è no fagades ende al, sopena de la nuestra merced. Fecha *en la Villa de Madrid à diez y siete dias del mes de Março de mil y quinientos y diez años. YO EL REY.* Por mandado de su Alteza, *Iuan Ruiz de Calcena.*

El Rey.

VEnerable Inquisicion, no poco auemos sentido el atreuimiento que se ha tenido en citar à las personas † contenidas en vuestro me- 47
morial, que por parte de Miguel Sáchez del Romeral, dezis, que han sido citadas, bien quisieramos que nos embiarades traslado de la dicha citacion, y el nombre del Notario, y de los testigos que fueron en fazer estos autos de la citacion, porque se pudiera en todo mejor proueer, y si quando esto llegare fecho, no perdoneis procurar por todas las vias que pudieredes, en saber el nombre del dicho Notario, y en auer el traslado entero de todos los autos, sobre lo qual escribimos al Marques de Camares nuestro Gouernador en el Reino de Nauarra; porque siendo por vos informado, faga prender al Notario, si se fallare en todo aquel Reino; è que dè fauor al Alguazil, è personas que vos embiarades para ello. Tambien escrebimos à Roma muy recio sobre esto; *porque sin duda es cosa de escandalo, dar lugar a semejante desfordent*; parecenos, que demas de lo que aora proueemos, debeis luego ajuntar todos estos Letrados, y personas que han seido citadas, y todos juntamente, ver las

prouisiones

prouisiones que nos debemos fazer sobre esto, que todas se faràn con la diligencia y presteza que se requiere. Y esto se faga luego en todo caso. Muy biẽ nos parecio la diligencia que pusistes con las personas à quien se auia fecho comissio, para declarar sobre los bienes confiscados en tierras de Caualleros, que cierto es pues no se auia presentado viniendo el Regente el poder era espirado, y assi no ay necessidad de fazer por aora sobre esto, prouision alguna, pues aquellos à quien tocaron fueron negligentes. Dada *en Valladolid à tres dias del mes de Febrero del año mil y quinientos y treze. YO EL REY. Calcena Secretario.*

El Rey.

ILustre y muy Reuerendo Arçobispo, nuestro muy caro y muy amado sobrino hiio: yà aueis
48 sabido, † como a instancia de Miguel Sanchez, de Romeral, han seido citados los Inquisidores y personas que entreuinieron en les consejar y determinar su processo, ha seido cosa de muy mal exemplo, y digna de mucho castigo, por aora escrebimos à Roma como conuiene, y tambien al Marques de Camares nuestro Gouernador en Nauarra, que con mucha diligencia entienda en prender al Notario, y las demas personas que han entreuenido en fazer los autos de la citacion; rogamos vos afectuosamente, que vos como Lugarteniente General nuestro, con consejo de los Letrados que han seido citados, fagais sobre esto todas las recias prouisiones que vieredes que son menester, y se deben fazer para castigo de tan grande atreuimiento, y desorden, fazien dolo como de vos bien confiamos, y la necessidad del negocio lo requiere; que assi conuiene al seruicio de Dios, y bien y conseruacion de esse Santo Oficio. Y de lo que se avra fecho, y vieredes que nos debemos de acà mas proueer, nos escrebid; que en acepto placer y seruicio lo tendremos. E sea Illustre, &c. De la Villa *de Valladolid à tres del mes de Febrero del año mil y quinientos y treze. YO EL REY. Galcena Secretario.*

El Rey.

MArques Pariente, Lugarteniente è Capitan General en el Reino de Nauarra: faziendose el Oficio de la Inquisicion en la Ciudad de
49 Zaragoça, † fue pocos dias ha quemado en estatua vno llamado Miguel Sanchez del Romeral, vezino de Zaragoça, el qual se fuyò a Roma, è parece ser que se recogiò à la Rotta, è procura de auer vna citacion contra los Inquisidores, è oficial de Zaragoça, è contra los Letrados que entreuinieron en el Consejo de la Inquisicion dicha, è contra el Iuez de bienes, è los Procuradores, Fiscales: *E esta notification diz que se ha publicado en la ciudad de Tudela, è en la Villa de Cascante, cosa muy escandalosa, è que fasta oy dende que la Inquisicion se comencò nadie tuvo tal atreuimiento.* De lo qual yo he auido mucho enojo, è porque es razon que se faga sobre ello exemplar castigo: por ende yo vos encargo è mando, que trabajeis en saber, que Notarios è personas entreuinieron en fazer la dicha citacion, è los fagais prender, do quiera que en todo esse Reino puedan ser auidos, y presos, y bien guardados los tened, è me auisad de ello, è al Alguazil è personas, que los dichos Inquisidores de Zaragoça embiaren sobre esto, dareis todo el fauor que ouieren menester, que vo serè dello muy bien seruido. Fecha en *Valladolid à tres dias de Febrero de quinientos y treze años. YO EL REY.* Por mandado de su Alteza, *Iuan Ruiz de Calcena.*

El Rey.

COrregidores, Assistentes, Alcades, y otras justicias, y Iuezes qualesquier, de todas las Ciudades, † Villas, lugares de los nuestros Rei- 50
nos, y Señorios, y à cada vno y qualquier de vos, en vuestros lugares, y jurisdiciones, à quien esta mi cedula fuere mostrada, ò su traslado signado de Escriuano publico. Sabed, que yo soy informado, que los Venerables Inquisidores contra la heretica pravedad y apostasia, que residen en la Villa de Valladolid, y su partido, mandaron prender por el delito de la Heregia al Doctor Ordas, &c. Y secuestrar todos sus bienes, y los frutos y rentas de sus beneficios Ecclesiasticos, è que trahiendole preso el Alguazil de la Santa Inquisicion se le soltò el, è diz que es ido à Corte de Roma, à procurar con siniestras informaciones, Bullas, y prouisiones Apostolicas, para que los dichos sus bienes, y frutos le sean desembargados, y restituidos: è porque segun me es fecha relacion, los dichos Inquisidores proceden contra el dicho Dotor Ordas, en absencia, è rebeldia sobre el dicho delito: *Yo vos mando, que si algunas Bullas, ò citaciones, ò Letras Apostolicas, o executoriales, ò monitorios penales, fueren traidos è presentados sobre los dichos bienes, è frutos de beneficios del dicho Ordas, supliqueis dellos para ante nuestro muy Santo Padre, è fagais sobre ello los autos y diligencias que fueren necessarias aeber hazer*; y entretanto, y fasta que la causa criminal que contra el dicho Doctor Ordas se trata en el dicho Santo Oficio sea determinada mediante justicia, *è fasta que su Santidad mejor informado, lo mande proueer y remediar, no con sintais ni deis lugar que se alce el embargo, y secresto*, que està puesto en los dichos bienes y frutos, ni que se hagan otros autos algunos sobre ello. Fecha *en la ciudad de Toledo à quinze dias del mes de Iunio, año de Nacimiento de nuestro Señor Iesu Christo de mil è quinientos è nueue años. Yo la Reina.* Por mandado de su Magestad, *Iuan Vazquez. Iva señalada de los Señores del Consejo.*

Quæ Regia prouisio attentè legenda erit, vt sit expedita ad apprehendendas litteras Apostolicas impetratas contra primam Inquisitorum instantiam.

El Rey.

ESpectable Don Fernando de Borja mi Lugarteniente y Capitan General. Pro lo que
51 escribe el Cabildo de essa Santa Iglesia, † de que và aqui copia, vereis los recursos que ha intentado en Roma, sacando Breues en apelacion de los dos autos que esse Santo Oficio pronunciò, el vno para la paga de la pension que tiene el Inquisidor General, Arcobispo de Damasco mi Confessor, en el Audiencia de Xatiua, y vna Canongia de la misma Iglesia; y el otro para que guarde el Cabildo la costumbre en acom

panar

pañar dos Canonigos, y dezir otro la Missa al Tribunal del Santo Oficio, el dia que và aquella Santa Iglesia à la publicacion del Edicto de la Fè: dare lle luego mi carta, y à entender el vivo sentimiento que me queda dello, y communicandos en la minuta con el Arçobispo à quien escribo tambien sobre lo mismo, procureis que luego al punto se aparte, y desista el Cabildo de semejantes instancias en Roma, trayendo testimonio de averlo assi cumplido; *el qual os han de entregar à vos con todas las Bullas, ò Letras que en razon de lo referido se huvieren expedido sin vsar dellas, pues como les digo en mi carta, no ha de aver dar consequencia de exemplar tan dañoso, ni permitir escusa ni dilacion alguna, supuesto, que como Protector, y Patron que soy del Santo Oficio, y que tanto debo atender à la autoridad y conservacion de su jurisdiction, y prerrogativas, he de llegar à vsar de los vltimos medios para defenderla:* Si bien espero de sus obligaciones, que no darán lugar à que execute todo lo que en esta parte se podra obrar, pues mandarè mirar por su justicia en todo lo que la tuviere, y se le debiere. Encargoos, que vos y el Arçobispo, dandole la carta que và con este, trateis la forma de assentar la materia, como sea con entera satisfacion del Santo Oficio: y en caso que el dicho Cabildo no reconozca su yerro (que no lo creo) ni se ajuste à lo que le escribo, de que se aparte, y desista de semejantes recursos, y traiga testimonio autentico de Roma de averlo assi cumplido, *Entregandoos luego los Breves, ò Letras referidas, vsareis à instancia de mi Fiscal del Banco Regio, pues como Protector y Patron del Santo Oficio me hallo interessado, como queda dicho, en la conservacion de su jurisdicion, y prerrogativas, y por ningun caso he de consentir cosa en contrario, ni dexar de amparar como debo à tan santo Tribunal*, y avisareisme lo que en ello se hiziere; porque quiero luego tenerlo entendido. Datt. *en Madrid à xxj de Diziembre M. DC. YO EL REY. Fematt Secretr.*

Illud obiter essentiale tamen ex hac Regia epistola notabis, Regem † nostrum Catholicum asserere se non solùm protectorem S. Inquisitionis suorum Regnorum, verùm & patronum, constatur ex Clement. 1. de probationibus, & Regis epistola, lex est, & legis vim habet, & pro lege potest allegari, ad tradita suprà *1. part. cap. 2. num.* 194. Et in terminis quod Regi asserenti suum esse jus patronatus sit standum, alt ù comprobavimus in commentariis *de Protectione Regia, 3. part. capitul.* 10. *à n* 164. *& seqq.* Quòd & quotidie etiam fatetur supremum hoc Consilium S. Inquisitionis, dum in multis consultationibus factis Regi, illum Patronum, & Protectorem S. Inquisitionis vocat. vt suprà *num.* 27. recensentur. 52

Jùsque patronatus non solùm adquiritur in beneficiis, sed & aliis in plurib⁹ rebus Ecclesiasticis, provt in Hospitalibus, & in vniversitatibus, quarum Rex noster est Patronus, & Protector; Barbadilla *in Politica, lib. 2. capitul.* 18. *n.* 114. Nos obiter *de Regia protectione, 3. p. capitul.* 10. *n.* 192. At quod jus Regium patronatum argui potest ex nominatione & præsentatione Inquisitoris Generalis in vacantibus, quam facit Rex noster Sedi Apostolicæ, vt illum instituat. Quia nominatio, & præsentatio sunt fructus juris patronatus, Nicol. Garcia *de benefic. 5. part. cap. 5. à num.* 1. Atque etiam quondam Rex independenter (vt audini à diligentissimo Sebastiano de Huerta Secretario meritissimo Consilij supremi Sanctæ Inquisitionis) nominabat omnes Senatores eiusdem Consilij, nunc verò ad propositionem & consultationem Inquisitoris Generalis, quæ omnia manifestè arguunt, figuâque sunt euidentia huius Regij patronatus.

Prædictis conuenit epistola † Catholici nostri Regis, cuius protectione solent munirj singuli Inquisitores nouiter nominati & missi ad Tribunal S. Officij Regni Siciliæ directa Proregi, vt euigilet, ne patiatur execqui quasliber litteras à Sede Apostolica emanatas contra S. Officium, aut eius Ministros, sed prius illas ad Regem remittat examinandas, provt ex eadem epistola latiùs patet, quæ sic se habet. 53

El Rey.

ILustre Principe de Paterno y Duque de Alcala primo nuestro, Lugarteniente y Capitan General en el nuestro Reino de Sicilia. Ya sabeis lo mucho que Dios nuestro Señor es servido, y nuestra Santa Fè Catolica ensalçada por el Santo Oficio de la Inquisicion. Y assi es nuestra voluntad, que sus Oficiales y Ministros sean siempre favorecidos. Y porque el muy Reverendo en Christo Padre Don Fray Antonio de Sotomayor Arçobispo de Damasco, Inquisidor General mi Confessor, y de nuestro Consejo de Estado ha proveido por Inquisidor de este Reino al Doctor Don Diego de Salazar, que lo era del de Murcia, persona de muchas letras, fidelidad y suficiencia, de quien tenemos buena relacion, y mucha confiança. Por ende encargamos vos, y mandamos, que assi al dicho Inquisidor, como a todos los Oficiales y Ministros de la Inquisicion de este Reino, dais siempre favor, y hagais dar todo el favor que fuere menester, para que libremente y sin impedimento alguno puedan vsar de sus cargos y oficios, como segun tenemos informacion lo aveis siempre acostumbrado hasta aqui, y de vos bien confiamo. *Y si algunas Letras, ò Breves Apostolicos se presentaren tocantes al Santo Oficio, y à sus Ministros, antes de dar la executoria dellas, no lo consultareis embiandonos sus traslados, para que visto en el nuestro Consejo de la General Inquisicion, se provea lo que fuere servicio de Dios nuestro Señor y buena administracion de la justicia.* Que demas de cumplir con lo que sois obligado como Catolico Christiano, y por el cargo que teneis en el Reino, por los dichos respetos nos hareis en ello acepto servicio. *Dada en Madrid à primero de Octubre de mil y seiscientos y treinta y ocho años. YO EL REY.* Por mandado del Rey nuestro Señor, *Don Antonio Hurtado de Mendoça.* Señalada de su Señoria Illustrissima, Señores del Consejo, *Pacheco, Salazar, Sotomayor, Zarate, Palauesin, Rueda Rico, Antrade*

Ex his & aliis authenticis documentis inferiùs referendis satis apertè constat, semper Reges Catholicos cuigiles se præbuisse in protectione priuilegiorum, & indultorum S. Inquisitionis, & in cunctis negotiis in quibus impetrantur litteræ, quæ illis detrahunt, aut derogant, festinanter occurrit sua vtens Regalia re-

tentionis, ad impediendam executionem earum, & suspendendam, donec examinentur omni secreto, & sigillo eo modo, quod superiùs annotauimus *à num.* 36. *vers. Nec ad id rationis, &c.* Et de inconuenientiis Sancta Sedes per humilem supplicationem consulatur. Quod faciunt Reges nostri non solùm ex vi suæ Regaliæ † generalis, qua tenentur protegere, & defendere Ecclesiam, eius ministros, & Catholicam Fidem, & œcumenica Concilia: verùm etiam virtute Indultorum Apostolicorum ius attribuentium Regi Hispaniæ, vt sine eius consensu surreptitia sint omnia rescripta detrahentia indultis, & consuetudini S. Inquisitionis, quorum postmodum exactè mentionem faciemus. 54

Attingamus iam materiam † tertij argumenti superiùs fulminati, *à num.* 23. respicientis primam instantiam S. Inquisitionis; quo diximus, quod dato casu quod Rex Catholicus aliis in negotiis tangentibus S. Inquisitionem possit vti regalia retentionis iusta & legitima existente causa: tamen quantum & vti protector Concil. Trid. non poterit retinere litteras Apostolicas auocatorias primæ instantiæ S. Inquisitionis, quę nullatenus comprehenditur in dispositione, *cap. causæ omnes*, cum exerceat iurisdictionem delegatam, non Ordinariam, dumtaxat præseruatam *in dict. cap. causæ omnes*, cuius dispositio Tridentina cum cesset in hoc casu, pariter & Regis protectio locum non habebit. 55

Cui difficultati facilè occurres, si subtiliter ponderas connexionem, & complicationem † huius iurisdictionis Delegatæ Inquisitorum cum iurisdictione Ordinarij, ex cuius commutatione, & participatione illa reperietur in præfato decreto Concilij Tridentin. præseruante Ordinarij primam instantiam, ex quo capite, & ex innumerabilibus Indultis Apostolicis præseruantibus Tribunali S. Inquisitionis Hispaniæ, etiam secundas, & vlteriores instantias, Rex Catholicus sua Regalia vti potest, provt quotidie vtitur, omni conatu reuerenti impediens executionem, & intimationem litterarum Apostolicarum, per quas auocantur causæ quomodolibet tangentes cognitionem S. Officij sine Regis consensu, de quibus postmodum erit agendum. 56

Ad fundamentum igitur huius inclusionis *in cap. causæ omnes*, supponendum erit? causas † hæreticæ prauitatis esse Ecclesiasticas, & ad forum Ecclesiasticum de iure pertinere, nempè ad Episcopum tanquam Ordinarium, text. est *in cap. qualiter & quando, §. iubemus, de accusationibus, cap. ad abolendam, de hæreticis, cap. Inquisitionis*, ibi: *Cùm merè sit Ecclesiasticum, cap. per hoc, de hæreticis, lib. 6. Clementin. 1. eodem titulo*, quam plurimos Doctos ad id congerit Augustin. Barbosa *in dict. cap. Inquisitionis, n.* 8. Cui iurisdictioni Ordinariæ per generalem quamlibet, † aut specialem delegationem harum causarum Papa nec vult, nec intendit derogare, sed potiùs præseruare, vt simul cum Episcopo Ordinario Delegatus de his causis cognoscat, text. est expressus *in dict. cap. per hoc* 17. *de hæreticis, lib. 6. per hoc* (inquit Pontifex) *quod negotium hæreticæ prauitatis alicui, vel aliquibus ab Apostolica Sede generaliter in aliqua prouincia, ciuitate, vel diœcesi delegatur, diœcesanis Episcopis, quin & ipsi authoritate Ordinaria, vel delegata (si habeant) in eodem procedere valeant, nolumus derogare*, cum quo concordat *Clement. 1. de hæreticis.* 57 58

Quia Inquisitoribus datur iurisdictio non priuatiuè, † sed accumulatiuè ad Episcopum Ordinarium, ita vt nec Episcopus sine Inquisitoribus, nec Inquisitores sine Episcopo causas hæreticæ prauitatis terminare possint, Abb. *in cap. excommunicatus el 1. num.* 13. *de hæreticis*, & ibidem Marian. Socin. *num.* 70. Ioann. Andr. de Anania *in §. volumus, num. 1. in principio, & vers. Et propter hoc, & num.* 2. *vers. & præditis, num.* 3. & Felinus *num.* 4. *& in dict. cap per hoc*, adnotarunt in figuratione casus, in principio, Ioan. Monach. *num. 1. in princip.* & in verbo *Derogare*, vbi opponit, & soluit, *& num. 2. & seqq.* Probus *ante numerum* 1. in verbo, *Non derogat*, Archidiac. *ante secundum*, in verbo, *Volumus*, vbi opponit & soluit; Ioann. Andr. *ante numerum* 1. in verbo, *Volumus, & num. 2. ante finem*, vers. *in glossa, licet ergo*, Geminian. *in summario, & num. 1. vers. Oppono, quod Episcopus*, vbi etiam opponit, & soluit, *& num.* 3. *col. 2. ante fin.* vers. *In ea glossa*, & Franch. *in summario, & num.* 3. & extat constitutio Vrbani IV. edita *de anno* 1261. incipit: *Licet ex omnibus*, in vers. *Nec prætextu*, relata per Francisc. Pegn. *in Directo. Inquisitor. inter litteras Apost. fol. mihi* 52. *& seqq.* Vbi amplius, quod sicut per delegationem causæ factam Inquisitori, † non derogatur iurisdictioni Episcopi; ita nec etiam derogatum censetur iurisdictioni Inquisitoris per delegationem factam Episcopo: Ioan. Calder. *in tract de hæret. rubr. de processibus Inquisit. ante numerum* 1. Rosel. *in summa, in verbo, Hæreticus, num.* 48. Summa Syluestrin. *in eodem verbo, Hæreticus, §. 2. num.* 10. *vers. Quando negotium hæresis.* Ioann. à Rojas. *singular.* 28. *num.* 2. Reportor. Inquisit. *in verbo Cognoscere, vers. Sed an facultas cognoscendi*, Simanchas *Catholic. institut. tit.* 25 *Rubric. de Episcopis, n.* 4. Gundisalu. *in tractatu de hæreticis, quæst. 7. n.* 9. Carrerius *in eodem tractatu de hæreticis, num.* 67. *vers. Et operabitur talis delegatio.* Decian. *in tractatu crimin. lib. 5. cap.* 21. *num.* 10. Sigismundus Scacc. *in tractatu de iudicio causar. ciuil. crimin. & hæretic. cap.* 67. *num.* 9. Augustinus Barbosa *in remiss. ad dict. cap. per hoc. num.* 3. *& num.* 13. Scobar. *de puritate probanda. 1. part. q. 6. §. 2. num.* 24. *&* 25. Diana *in resolut. moralib. 4. part. tractatu* 8. *resolution. 2. & tractatu 6. resolution.* 17. *& tractatu 5. resolution.* 53. *& sequentibus, & resolution.* 33. *&* 104. *prope fin.* abundè tractat videndus Prosper Farinacius *in tractatu de hæres, quæst.* 186. *§.* 3. *à num. 6. cum multis seqq.* 59

Et quoties duæ vnitæ sunt, & complicatæ iurisdictiones; † vna alterius naturam assumit. Ruinus *cons.* 115. *num.* 12. *volumin.* 1. Paramo *in secundo responso pro iurisdiction Sanct. Officij, num.* 146. Rouitus *titulo de militibus pragmatic.* 15. *num.* 25. Marius Giurba *consil.* 59. *num.* 26. Quia vnitorum vnum est iudicium, & non debent diuerso iure censeri ex Giurba ibidem. 60 61

Et in hac vnitate, & connexitate iurisdictionum, † quarum altera, scilicet, Ordinaria est naturalis, & altera Inquisitorum vti delegata est accidentalis, vt scripsimus hac 2. *part. cap.* 3. *§.* 1. *a num.* 1. *cum seqq.* Illa vt naturalis, & fauorabilis præponderat, & attenditur † in vtrumque concursu, & ad se trahit delegatam vt odiosam 62 63

odiosam & debiliorem, provt Nos abundè *in nostris commentarijs de Regia protectione 2. p. c. 7. à num. 1. & seqq. & à n. 44. cum sequentibus.*

Deinde quia quando natura actus potest esse
64 Ordinaria & regularis, † & simul extraordinaria & irregularis; fit interpretatio secundùm naturam actus Ordinariam & regularem primos Doctores congerit Castillo *controuersiarum, tom. 5. cap. 86. num. 14.*

Quapropter ne inferatur præiudicium iurisdictioni Ordinariæ, vtraque ratione mixturæ inseparabilis includitur *in dict. cap. causa omnes Concil. Trident.* vt ne admittatur auocatio † iu-
65 risdictionis Inquisitorum propter connexitatem cum Ordinarij iurisdictione non patiente auocationem in prima instantia subscriptione propriæ manus Sanctissimi deficiente. Quia quando reuocabile ad nutum admixtum est inseparabiliter actui non reuocabili, † pariter irreuocabile
66 fit, provt mandatum sui natura reuocabile, si fiat in contractu irreuocabili redditur irreuocabile, & de variis aliis plurimis exemplis videndi sunt, Mantica *de contractibus, l. 7. tit. 21. à n. 14.* Nos *de Regia protection 4 p. c. 12. à num. 47. & c 6. n. 68. & num. 62.* Narbona *in l. 59. glos. 1. n. 16. tit 4 l 2. Recopil. tom. 3.* Zabalos *comm. contr. commun. q. 10. à num 5.* Iaue Mieres *de maioratu. 1. p. quæst. 25. à n. 28 & sup. & a n. 21.* Rodriguez *de annuis reddit. l. 1. q. 19. à n. 9.* & fusius, Tiraquell. *de retractu. § 1. glos. 7. n. 16* Tellus Fernandez *in l. 17. Tauri. n. 10. & 11.* Flores de Mena *in additionib. ad Gamm. decis. col 3 ad fin. fol. 13.* Scaccia *de appellationibus, q. 19 remedio 2. concl. 6. n 70. & q. 19. limitatio 4. membro 1. n. 35* Gutierrez *de beneficiis 6. p. c. 4. n. 31.* Augustin. Barbos. *allegatio. 72. num. 166.* Tiraquel. *de iure primogenitur. q. 17. opinione 11. num 5.* Vmanus *de iure patronatus. 2. part. lib. 10. cap. 1. à num. 25. & seqq.* Petrus Surdus *cons. 150. a num. 7. cum sequentibus*, quos consule pro singularibus exemplis huius doctrinæ in variis materiis.

Rectè consonat, quòd licet procurator con-
67 stitutus à Prælato † ratione dignitatis per mortem Prælati etiam re non integra, reuocetur ad text. *in Clem. fin. de procuratoribus*: tamen si procurator constituatur super re communi Prælati & capituli (quod semper durat, & nunquam
68 moritur) tunc morte Prælati † non reuocatur, ita post Archidiaconum *in cap. si duo, de procuratoribus in 6.* docet Glossa *in d. Clement. fin. verb. Reuocari censemus*, cuius Author est Ioan. Andreas, Innocentius *in cap. cum dilectus, super glossa 1. de consuetudine, & in capit. 2. de in integr. restitution.* Moneta *de commutation. vltimar. voluntat. cap. 6. quæst. 6. num. 398.*

Fulcitur hæc doctrina. Iurisdictio reuocabi-
69 lis sui natura, † & auocabilis cohærens iuri perpetuo irreuocabili, & ex hoc participat, & efficitur irreuocabilis, *cap. si super gratia. 9. de rescriptis. lib 6.* Couar. *in cap. cum in officijs, de testamentis, num 8. & practic. quæst. 11. à principio, & variar. resolution. cap 15. numer. 2.* Medicis *in tract. nors omnia soluit, part. 2. conclus. 64. numer. 168 & seqq* Vincentius de Franchis *decis. 405.* Molina *de primogeniis, lib. 2. cap. 7. numer. 63. & 64.* Gonçalez *in Regula de mensib. glos. 12 in princip. n. 33.* Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccles iast. decis. 109. & in collect decis. collect. 394.* plures refert Cenedus *ad sextum. collect. 1.* Gutierrez *practicar. lib. 2. q. 74. & 75.*

Qua propter licet iurisdictio Inquisitorum
sit sui natura reuocabilis, † & auocabilis; tamen 70
quia connexa & coniuncta inseparabiliter reperitur cum iurisdictione Ordinarij inuariabili, & inabdicabili, eius naturam & fauorem assumere debet, *& in Concilio Trident. in d. cap. causa omnes*, includi saltim per participationem, & communicationem; consonat etiam illa doctrina, † 71
quod licet beneficia pertinentia ad prouisionem capituli subiecta sint auocationi, & reseruationi Papæ, tamen indultum Cardinalis Ordinarij de libera prouisione in non sibus auocatis & reseruatis prodest etiam Capitulo habenti simultaneam prouisionem cum Ordinario Cardinali, & eo gaudet propter communionem iuris conferendi, vt per Rotam firmat Nicolaus Garcia *de beneficiis 5. cap. . n. 35.*

Hinc ratione communionis, & iuris connexi
socius gaudet priuilegio † foro socij: Nos *hac 2.* 72
part. cap. 14. à num. 7. & plurimæ similes doctrinæ petendæ sunt à *cap. 11. à num. 41. & sequentibus, & à num. 61. hac 2 p. & à cap. 13. num 52 p. 1.* Et maior in iuribus individuis † gaudet priuilegio 73
fori minoris, & aliarum miserabilium personarum, per participationem, & communionem, Couar. *practica. quæst. cap. 7. vers. Nono aduersus alios*, Ioannes Mariæ Notarius *in praxi electionis & variatio. fori. q. 6. num. 5.* Quibus consonant quæ latè Surdus *decis. 330. à num. 9. vsque ad fin.* de ciuilitate, foro, & origine, seu priuilegio vni † 74
communicantis exori alienigenæ ratione huius vnitatis, & connexionis, ad quæ plures & singulares doctrinas applicat.

Hinc etiam ratione connexitatis personæ inclusa † secum trahit personam exclusam, vt si- 75
mul capiat, text. ea *in l 2. §. si sit consequutus ff. ad Trebellianum*, Petr Surd. *cons 100 num. 7. vol. 1.* vbi benè comprobat; plures Doctores congerit, & explicat Doctor Matta *in cons. 55. a n. 27. & à num. 22. cum seqq.*

Alias enim Ordinarius (cuius iurisdictioni & primæ instantiæ tos ipsum, † & Tridentin. fa- 76
uent) magnum pateretur præiudicium ex communione cum Inquisitoribus, siquidem in fauorabilibus qualitas Ordinarij attendenda sit, ne suum amittat priuilegium & fauorem, hoc enim æquum est quod in re indiuidua non patiatur quis præiudicium ratione communionis & societatis cum alio, Geminian. *in cap. vnico in fin. de iure patronat. in 6.* Felin. *in cap. multorum, num. 3. vers. Et ideò, de Iudæis*, Abb. *in cap. dilectus, num. 5. de officio Legati*, Cassiadorus *decis. fin. num. 10. de probationib. & decis. 7. de iure patronat.* Sciba *de benefic. p. 3. q. 11. num. 11.* Rochus de Curte *de iure patronat. in verb. Ius, quæst. 1. accessoria. 7. quæst. princip. num. 23.* Lambertin. *eodem tractat p. 3. lib. 2. q. 9. art 9* Rebuffus *in tract. de nomination. q 15. num. 7.* Couar. *practicar. cap. 36. sub num. 5.* Mandosf. *in regul. 1. Cancellar. q. 8. num. 8.* Hojeda *de incompatibilitate, benefic. part. 1. capit. 24. numer. 114.* Gambar. *de Legato. lib. 3. numer. 260.* qui & plurimi alij post Rotæ decisio. laudati à Nicol. Garcia *de benefic 5 part. cap. 1. numer. 582.* & Hieron. Gonçal. *de alternatiuis glos. 18. a n. 12* Inde inferunt ad præseruationem iuris patronatus † Ecclesiasticis ab auo- 77
catione, seu reseruatione (quæ in effectu auocatio est ad tradita per Hieronym. Gon ç. l. glos. 52.) quando mixtum reperitur cum iure patronatus laico.

Data igitur hac connexitate, & complicatione iurisdictionum inter Inquisitores, & Ordinarium; † perneceſſe fatenda erit inclusio vtrarú nque in decreto Concilij Trid. *in d.cap.cauſæ omnes*; & per conſequens protectio Regis Catholici, quoniam nullum poteſt in prima inſtantia afferri præiudicium Inquiſitoribus, quin inferat præiudicium Ordinario, & quin eius prima percutiatur inſtantia (omni iure præſeruata per delegationem etiam generalem factam Inquiſitori, ex *d.c.per hoc*, cum ſimilibus ſuprà allegatis, & ex Concil. Triden.) Itaque vt eius † præiudicium ceſſet; non etiam admittitur quod Inquiſitoribus ſit illatum ex auocatione non ſubſcripta, pro quo plurimæ, & ſingulariſſimæ adſunt doctrinæ & iura ſupra cumulatæ, *1.part.cap.13.à n.13.cum multis ſeqq.& hac 2.p.cap.3. §. 1. à n.22. & ſeqq.* omnino conducibiles, conducibiliá que huic articulo, videnda. 78 79

Ex hactenus abundè comprobatis, † & ex hac connexitate & complicatione iuriſdictionum inter Inquiſitores, & Ordinarium, robur recipit opinio (non dico illorum, qui abſolutè ſectarunt, magis adulationis gratia, quàm iuris colore, & fundamento, quod iuriſdictio Inquiſitorum ſit Ordinaria, Torreblanca *de iure ſpirituali, tom.1.lib.15.c.3.à n.5.& ſeqq.& de Magia. lib.3.c.5.num.2 11. & 12.* Scobar. *de puritate, & nobilitate proban.1.p.c 6 §.2. à num.24.* & alij per eos citati.) Sed potiùs aliorum, qui difficultatem agnoſcentes † magis attentè opinantur, iuriſdictionem Inquiſitorum in ſe à principio Delegatam eſſe, & habere omnes excellentias Delegatæ iuriſdictionis, atque etiam imperfectionibus Delegatæ iuriſdictionis hodie carere, & ad Ordinariam valdè accedere, & cum illa ferè in omnibus conuenire, quam tenent Molina *de iuſtitia & iure, tom 6. diſputatio 28. num.1. & 4.* Auguſtin. Barboſ. *in collect. ad cap. per hoc 17. num.11. in fin. de hæreticis, lib.6.* Diana *in reſolutio. moral. 4.part. tract. 8. reſolution. 1. poſt medium*; & noſtri ſimè Emanuel de Orallie de Moura, *opuſculo 1. de enſalmis & incantatio. ſectione 3. cap. 1. num. 6.* Sanctarellus *tractatu de hæreſi.capit. 40. dubio 1. numer.5.* Quorum aſſertio ex participatione, & communione, atque connexitate cum iuriſdictione Ordinarij honeſtari, & fundari poteſt, non aliter, nec ipſi aliquod addunt fundamentum pro ſe, quæ omnia rectè concludunt de iure ad inclusionem iuriſdictionis Inquiſitorum in decreto Triden. *in dict. c. cauſæ omnes*, & inferunt ad protectionem Regis noſtri Catholici Concilij Trid. protectoris acerrimi. 80 81 82 83 57

Nunc tractandum de præſeruatione non ſolùm primæ, † verùm & aliarum inſtantiarum ex Indultis Apoſtolicis proueniente, indulgentibus, vt nullus recurſus habeatur ad Sedem Apoſtolicam nec per viam grauaminis, nec appellationis à ſententiis latis ab Inquiſitoribus in cauſis quomodolibet expectantibus de iure, indultis, aut conſuetudine ad ipſos ſiue in criminalibus, ſiue in ciuilibus in his Hiſpaniarum Regnis & Ditionibus; ſed ſolùm eſſe recurrendum ad Inquiſitorem Generalem, & Conſilium Supremum Sanctæ Inquiſitionis. Ita vt ſi aliquæ litteræ à Sede Apoſtolica † in contrarium impetrentur, cum quibuſvis clauſulis derogatoriis ſurreptitiæ intelligantur, & executioni non dentur, niſi ad id, & earum impetrationem ſimul acceſſerit, Regis noſtri conſenſus. Ex quarum clauſulis rectè infertur, vltra generalem, ad ſpecialem protectionis Regaliam Regis, qua plurimis in occaſionibus vſus fuit, & vtitur impediens executionem, & intimationem ſimilium litterarum in contrauentionem horum Indultorum S. Inquiſitionis expeditarum, vt apparet ex Regiſtris Regiis, de quibus per ſummarium mentionem faciemus, & nonnullas litteras Regias ad hoc ipſum retulimus ad litteram ſuperiùs *à num.40.* 84

Dominus Ioannes Alliarez † de Caldas primùm in ſupremo Inquiſitionis Senatu Decanus, deinde Epiſcopus Obetenſis, tandem Abulenſis, occaſione quarumdam aſſertionum Complutenſis Academiæ, ſuper quibus ſimul in Romana Curia, & in Hiſpania cauſa fuerat inchoata, Syllabum, ſeu breuiculum fecit litterarum Apoſtolicarum circa iuriſdictionem Inquiſitionis Hiſpaniæ pro informando Catholico Rege Philippo III. *anno* 1602. eumdem Syllabum prout ſtat in monumentis Conſilij ſtatus Regij breuiſſimè perſtingam.

Innocentius VIII. tres litteras expediuit *anno* 1485. *&* 1486. in quibus † dicitur: *Non ad nos, ſeu Sedem Apoſt. ſed ad te debeat appellari.* Alexander VI. *anno* 1494. Superiores litteras confirmat, & ampliat, vt intelligantur † de quibuſcumque cauſis, & negotiis officium Inquiſitionis concernentibus, cum illorum dependentiis, & emergentiis. Iulius II. *anno* 1507. & Leo. X. *anno* 1518. & Adrianus VI. *anno* 1523. eiſdem fere verbis ſuperiores litteras confirmarunt. Clemens VII. *anno* 1524. & iterum *anno* 1529. & Paulus III. *anno* 1539. omnes anteriores prædeceſſorum Bullas repetunt, & confirmant. 85 86

Singulare illud eſt, quod Paulus III. *anno* 1544. Poſtquam primas omnium exercerat Inquiſitionem Romanam, dicit in verbo Romani Pontificis † ſe nihil innouare, aut immutare voluiſſe de iuribus antiquis Inquiſitionis Hiſpaniæ propter erectionem Romanæ Inquiſitionis, quam biennio ante fundauerat, vt præcedentibus expenſum eſt, orta fuiſſet ſuſpicio aut præſumptio, etſi leuis, de priuilegiis Inquiſitionis Hiſpaniæ, aut derogatis, aut limitatis, aut in aliquo forſan immutatis: Idem Pontifex Paulus III. *anno* 1544. expediuit litteras, quarum initium eſt: *Circunſpecta Romani prouidentia Pontificis.* Quibus firmiter atteſtatur Pontifex in his ſe nihil innouare, aut immutare voluiſſe de iuribus antiquis Inquiſitionis Hiſpaniæ propter erectionem Romanæ Inquiſitionis, quam biennio ante fundauerat, vt præcedentibus expenſum eſt; quarum litterarum verba ſunt hæc: *Tenore præſentium in verbo Romani Pontificis atteſtamur nunquam intentionis noſtræ fuiſſe, aut eſſe quod per conſtitutionem, aut deputationem noſtram, aut ſuper illas confectas litteras officium Inquiſitionis in quibuſcumque Regnis, Prouinciis, & locis, aut aliquibus perſonis officium Inquiſitionis huiuſmodi dicta Apoſtolica authoritate exercentibus, ſeu facultatibus illis per quoſcumque Romanos Pontifices anteceſſores noſtros, ac Nos, & Sedem Apoſtolicam præiudicaretur, & quatenus per eamdem conſtitutionem, aut deputationem noſtram, aut deſuper confectas litteras, quoad præiudicium attinet, per præſentes reuocamus, caſſamus, & pro nullis, & infectis haberi volumus;* cuius clauſulæ tenore, ſæpe iura S. Inquiſitionis 87

Hiſpanæ

Hiſpanæ præſeruata & immutata manere, vt anteà, plus quàm manifeſtum eſt.

Iulius III. *anno* 1551. omnes ſuprà relatas
88 Apoſtolicas denuò firmat,† & extendit ad quaſcumque cauſas quoquomodo pertinentes ad Inquiſitionem Hiſpanam, & ſubdit ſe omnem ſuam poteſtatem in cauſis Sanctum Officium quoquomodo trangentibus Hiſpanæ Inquiſitioni tribuere, ac ſi nihil in Sancta Sede de iuriſdictione reſeruatetur. Gregorius XIII. *anno* 1572. ſigillatim prædictorum omnium breuium mentionem facit, & omnia in ipſis contentis denuò firmat.

Similia ſunt, quæ habentur in litteris Cle-
89 mentis VIII. *anno* 1556. *& anno* 1599. † & expreſsè ſubdit, vt prædictæ litteræ ad ea omnia extendantur, de quibus ſolita eſt cognoſcere Inquiſitio Hiſpana, ſiue de iure, ſiue de conſuetudine. In litteris *anni* 1595. idem Pontifex committit denuò Inquiſitori Generali cauſam librorum cognoſcendorum.

Addit prædictus Dominus Ioannes Aluarez de Caldas alias litteras Apoſtolicas ad proban-
90 dum ſurreptitias † fuiſſe litteras, quæ contra fautores aſſertionum Complutenſium emanarunt è Romana Curia, nam Alexander VI. *anno* 1498. expediuit litteras declarantes, non eſſe acceptandas veluti ſurreptitias Bullas quaſlibet, in quibus aliquid contineatur aduerſus iura In-
91 quiſitionis Hiſpaniæ. Similes alias † dedit pro declaranda hac ſurreptione Clemens VII. *anno*
92 1524. & addit niſi forſan conſenſerint † Reges Catholici. Sixtus V. in erectione quindecim congregationum ait, ſe nihil immutare velle de iuribus Inquiſitionis Hiſpaniæ, vt propterea ſi
93 in ſimili cauſa, † ſiue impreſſarum concluſionem, ſiue editorum librorum in Hiſpania, ſiue aliarum delationem ad huiuſmodi Officium Inquiſitionis dertinentium litteræ quæcumque in Romana Curia aduerſus Hiſpanum quemlibet impetrarentur, veluti ſurreptitiæ acceptandæ non ſint, niſi cum prædictis conditionibus, & limitationibus.

Quæ conditiones ad duas potiſſimum reducuntur patentes ex dictis Bullis, & ſignanter ex illa Iulij III. relata infra *n* 112. altera, quod ad auocationem huiuſmodi non ſufficiat derogatio Indultorum & Bullarum generalis, etiam per quaſlibet exaberantes, & efficaciſſimas clauſulas derogatorias, niſi de verbo ad verbum, & nihil de eorum tenore omiſſo ſpecialiter, & expreſsè fuerint de litteræ Iulij III. inſertæ: altera, quod ſimul adſit ad id conſenſus Regis expreſſus. Et vtraque conditio per dictionem, *Ac*, copulatiuam exprimitur, & ſic vna conditio, & requiſitum ſine altero non ſufficiet, ſed vtrumque ſimul concurrere, & adeſſe debet, ad validitatem derogationis huiuſmodi, quia quando plura, vel plures conditiones copulantur in diſpoſitione, omnium copulatarum requiritur concurſus, aliàs non verificatur, nec procedit diſpoſitio ipſa, *l. ſi hæredi plures, ff. de condition & demonſtration.* plures Doctores laudauimus *in noſtris commentaris de Protection. Regia, part. 1. cap. 6. num. 60.* quibus adde nouiſſime Caſtellum, plura & plurimos congerentem *controuerſ. lib. 6. cap.* 136. præſertim *à num.* 34. vbi de duabus qualitatibus, conditionibus, & de ſubſtituto pluribus hæredibus. Ex quo ſequitur manifeſtè, quòd ad ſubvertendam primam inſtantiam S. Inquiſitionis vnitam cum inſtantia Ordinarij; non ſufficiat ſola forma Concil. Trid. de eo loquentis, hoc eſt quod ſit ſubſcripta propria manu Sanctiſſimi, cum ſimul requiratur exiſtentia prædictarum conditionum reſpectu Inquiſitionis, cuius priuilegio potiri etiam debet Ordinarius ratione, & intuitu inſeparabilis connexitatis, & ſocietatis cum Inquiſitione, de quo participat, & ſibi communicatur, ex abunde comprobatis ſup. *n.* 54. *conſequentibus.*

Ratione quippè mixturæ formalitas indultorum Inquiſitionis ſuperadditur formæ ſubſcriptionis requiſitæ à Tridentino, quæ ſola ſufficiet, quando ſolius Ordinarij inſtantia auocatur, ſed non, quando eadem commixta reperitur cum alia habente à iure, aut ſtatuto Canonico diuerſam, & ſpecialem formam, quæ ſimul ad validitatem commiſſionis auocatoriæ debet cõcurrere, quia ſola ſubſcriptio non ſupplet, nec ſanat nullitatem aliunde prouenientem ex alio capite, & diſpoſitione, vti ſingulariter ponderauimus hac 2.*p.c.* 5. §. 1. *n.* 34. ad quem locum te remitto pro latiori explicatione, & cõprobatione.

Fulcitur hæc reſolutio ex doctrina Baldi *in l. bonorum, quæſt.* 3. *C. qui admitti*, quæ habet, quod ſolemnitas & decretum Iudicis, quæ requiruntur in alienatione rerum immobilium minoris, trahuntur, & obſeruari etiam debent in alienatione mobilium, quando ſimul commiſcentur, vt in hæreditate delata pupillo, quæ eſt quoddam corpus vniuerſum, aptum comprehendere mobilia, & immobilia, & ſic ratione mixturæ, & connexionis non poteſt tutor hæreditatem repudiare ſine ſolemnitate requiſita, & Iudicis decreto, quæ doctrina fuit Originalis Bart. *in l. tutor, ff. de bonor. poſſeſſ.* Cornel. *conſ.* 236. *diligenter, col. pen. verſ. Nec etiam obſtat, lib* 4. *& in conſ.* 11. *lib.* 3. Nos *in commentar. de Protectio. Regia, tom.* 1. *p.* 2. *c.* 7. *num.* 18.

Tandem prædictus Dominus Ioannes Aluarez de Caldas † plures litteras Apoſtolicas compilauit, ex vi quarum iam olim Inquiſitio Hiſpana de quibuſcumque libris ſcriptis, aut impreſſis, & de quibuſcumque propoſitionibus, & aſſertionibus cognoſcit.

Paulus III. anno 1539 ſpecificat cauſam libro-
94 rum cognoſcendorum, † vt proptiam Hiſpaniæ Inquiſitionis in ſuo territorio. Iulius III. ſemel *anno* 1550. & iterum *anno* 1554. Paulus IIII. ſemel *anno* 1558. & iterum per alias litteras *anno* 1559. & iterum per alias *anno* 1560. Pius V. *anno.* 1564. & Gregorius XIII. *anno* 1572. non paucæ ex litteris Apoſt. relatis ſunt in antiquiſſimis expurgatoriis Hiſpaniæ, aut referuntur à Iacobo Caſtellano in compendio, *fol.* 57. 62 70. 92. 137. aut proponuntur in *Bullario magno*, aliæ verò ex monumentis Regiis conſtant, & ex arcanis tabularijs, tum Conſilij ſtatus, tum Senatus Inquiſitionis Supremæ, quemadmodum ex prædicto ſyllabo, aut breuiculo Domini Ioan. Aluarez de Caldas, omnes præmiſſas litteras Apoſt. & plures alias denuo contulit in vnam Summã Dominus Ioan. Dionyſius Portocarrero è Supremo Senatu Inquiſitionis Hiſpanæ, occaſione cuiuſdam prohibitionis, quę à Sacra Congregatione citationum perſonalium, quas eadem Sacra Congregatio intimabat aduerſus Hiſpanum quemdã Authorem Theologũ, *anno* 1631. 1632. 1633. ipſum à natio-

nalibus Iudicibus in prima instantia separare contendens. Propterea multis modis, & viis constat de fideli allegatione, & authentico robore Breuium Apost. quæ produximus solùm recitatiuè.

96 Et insuper vt prædictæ Bullæ facilè † reperiantur vnde petendæ sunt, inserere vtile iudicauimus.

Innocentius VIII. anno 1485. & 1486. tres litteras Apost.expediuit, quæ (vt refert Dominus Ioannes de Caldas in summario, cuius meminimus, & Dominus Ioannes Dionisius Portocarrero) reperiuntur in archiuis,& tabulariis Supremi Senatus Fidei.Hæ tres Bullæ habentur, *tit.*1.*lib.*1. *Bullarij manuscripti, fol.*5. *&* 6.& sunt
97 *quarta,quinta,& sexta.* In illis autem † prohibetur recursus appellationis à Supremo Inquisitore etiam ad Sanctam Sedem illis verbis: *Non ad nos, seu Sedem Apostolic. sed ad te debeat appellari.* Idem Pontifex anno 1487.aliud Breue expediuit, quod est *in tom.*2.*Bullarij manuscripti,lib.*1.*Bulla.* 2. *fol.* 44. in eo decernit, quod si aliqua causa simul fuerit Inquisitorum, & Episcoporum, à sententia Inquisitionis appellari non possit;bene tamen à sententia Episcopi.

Alexander VI.*anno* 1494. vbi constat *ex libro* 1.*Bulla.* prædicti,*tit.*1.*Bulla.*3.*folio* 3.Confirmat
98 quatuor † nuper relatas literas Apost.Innocentij, & eas ita ampliat, vt dicat negandum esse recursum appellationis:*Proquibuscumque causis,& negotiis officium huiusmodi concernentibus,& illorum dependentius.*Idem Pontifex *anno* 1500.iubet per
99 alias litteras nullam fieri appellationem † ab Inquisitione Hispana ad Romanam Curiam, sed omnem cognitionem, & recursum in Supremo Inquisitore terminati,ex *lib.*1.*Bullarij relati,tit.*1. *Bulla.* 8. *fol.* 12. *&* *Bulla.*9. idem statuitur *anno* 1502.*Maij die* 15.vt constat ex *lib.*1. *Bullarij, tit.* 2.*Bulla* 6. *fol* 47.

Iulius II. *anno* 1507.*die* 4. *Iunij, & die* 9. *Nouembris*,
100 expediuit † duas litteras Apostol. pro Generali Inquisitore Aragoniæ Ioanne Engerra, continentes proximè relatas clausulas Innocentij,& Alexandri, & habentur *lib* 1.*Bullarij, tit.*1. *Bulla* 10 *fol.*13. *&* *tit.*2.*Bulla.*8.*fol.*50. Et eadem iura, & priuilegia tribuit Supremo Inquisitori Castellæ Francisco Ximenio,vt constat ex *lib.*1. *Bullarij*, *tit.* 2. *Bulla.*7. *fol.* 49. Facta est separatio duorum Generalium Inquisitorum, statim quod mortua Elisabetha Regina Ferdinandus hæreditarium Aragoniæ Regnum adierit, & Philippus I. gubernacula Castellæ tenere ceperit.

Leo. X. *anno* 1513. *die* 31. *Maij*, expediuit
101 litteras, quæ habentur, *lib.* 1. *Bullarij*, *tit.* 2. *Bulla.*9.*fol.* 50. In quibus prohibet † sub pœna excommunicationis,ne aliquod Tribunal Ecclesiæ,aut per viam appellationis,aut aliter cognoscat de pertinentibus ad Inquisitionem Hispanam in vlla instantia. *Eodem anno die* 15.*Iunij,&*
102 *lib* 1.*Bulla.tit.*12.*fol.*18. Idem Pontifex prohibet † omnem recursum etiam per appellationem ab Inquisitione Hispana. Similes alias litteras Apostol. dedit *anno* 1516. idem Leo, *die* 13.*Nouembris*, *&* *anno* 1518. *die* 4. *Martij*, quæ habentur, *lib.* 1. *Bulla. tit.*1. *Bulla.* 13 *fol.* 20. *&* *Bulla.*14.*fol.*22.

Adrianus VI. *anno* 1523. *die* 10.*Septembris*, vt constat ex *lib.*1. *Bulla. tit.* 1, *Bulla.* 15. *fol.*26. In litteris Apostol. repetit, & confirmat quæcumque ex præcedentibus producta sunt.

Clement. VIII. *anno* 1524. *die* 6. *Ianuarij*,dat 103
litteras Apostolic. † quæ habentur, *lib.*1. *Bulla. titul.*2. *Bulla.*25. *fol.* 74. In quibus prohibet, ne causas ad Inquisitionem Hispanam pertinentes in vlla instantia, nec per viam appellationis ad Romanam Curiam deportent, nisi de consensu Regum Hispaniæ,dixerat nuper: *Quomodocumque appellari contigerit ad pro tempore existentem Inquisitorem Generalem, non autem Apost. ac si nihil de iurisdictione sibi reseruauerit, appellandum fore, anno* 1509. *die* 11. *Decembris*, iterùm proximè dictas litteras confirmat ex *lib.*1.*Bulla. tit.*1. *Bulla.*29. *fol.*81.

Paulus III. *anno* 1534 *die* 21. *Decembris*, vt liquet ex *libro* 1. *Bulla. tit.* 2. *Bull.* 31. *folio* 85. litteras expediuit confirmantes proximè relatas Bullas Clementis VII. cum omnibus & singulis 104
in eis contentis. Idem Pontifex † *anno* 1539. *Septembris die* 7.vt habetur *lib.*1.*Bulla.*18.*fol.*32. per speciale rescriptum confirmat litteras Leonis, & Clementis, & inter alia subdit: *Appellationes, ac prouocationes quascumque ad alium, vel alios, quam ad te, etiam ad nos, & Sedem Apostolic. interponendas, sit iritum, & inane, &c.* His in litteris Inquisitioni Hispanæ expres- 105
sè committit prohibitionem, correctionem, † & expurgationem librorum. Aliæ huius Pontificis litteræ habentur ad præsens institutum,*anno* 1540.*die* 18.*Februarij*, idem Pontifex alias dedit litteras,quæ omnes relatas hactenus confirmant, vt habetur,*lib.*1 *Bulla.tit.*1.*Bulla.*19.*fol.*35.simile rescriptum produxit *anno* 1547. *die* 20.*Ianuarij*, & liquet ex *lib.* 1. *Bulla. tit.* 1. *Bulla.* 20. *fol.*39.

Iulius III. anno 1551. Decembris die 15. lit- 106
teras expediit Apostol. † quæ habentur *in lib.* 1.*Bullarum tit.*2. *Bulla.*32. *fol.*88. quas ad litteram recensemus *n.* 112. vbi omnes anteriorum Pontificum Bullas confirmat ad quæcumque negotia quomodolibet annexa, connexa, dependentia, & emergentia, & pertinentia ad Sanctum Officium.

Gregorius XIII. & Sixtus V. similes alias 107
litteras expedierunt; † verùm sat est ex Clemente VIII. duas, aut tres Bullas producere, *anno* 1595. *die* 1. *Augusti*; omnes præcedentium Pontificum litteras confirmat, & addit: *Statuentes, appellationes, seu prouocationes, seu recursus à quibusvis sententiis, & decretis per quoscumque Inquisitores promulgatis ad te ipsum solum, & non ad alium, &c. anno* 1596. *die* 10. 108
Ianuarij. Idem Pontifex, † & constat *ex lib.* 2. *Bullar. fol.* 142. *Bulla.* 46. Tribuit Inquisitori Generali cognitionem omnium, & singulorum pertinentium ad Sanctum Officium, & priuilegia, ac indulta à prædecessoribus concessa denuò confirmat, & tandem his verbis concludit: *Teque causas appellationum, seu prouocationum,* 109
† *& recursuum huiusmodi vnà cum omnibus, & singulis earum incidentibus, dependentibus, & emergentibus, annexis, & connexis per te, vel alios audire, cognoscere, & fine debito terminare posse, & debere.*

Hæc quæ à nobis recitativè sunt allata abun- 110
dè declaratunt, † quid iuris habeat Inquisitio Hispana in omnibus, & singulis instantiis, ex indultis, & priuilegiis Apostolicæ Sedis. Longè aliud hoc est ab eo quod Thuanus, *lib.* 93. scribit de libertate Eccl.siæ Gallicanæ,

iis

iis verbis : *Licet Galli Pontificem in rebus ſacris ſupremam diſpenſationem habere fateantur ; tamen in Gallia numquam potentia abſoluta, & infinita locum habuit ; ſed ea, quæ Canonibus, & priſcorum Conciliorum in Regno receptorum diffinitionibus quaſi intra terminos coercetur, & in hoc maximè conſiſtere libertatem Eccleſiæ Gallicanæ.* Propterea Concilium Trident. eo in Regno admiſſum non eſt. Hiſpaniæ verò Reges nulla
111 † non admittunt Concilia quoad reformationem ex iis, quæ Eccleſia celebrauit. Non reſpuit Lateranenſe ſub Leone X. nec Tridentinum, ſed ſummo cultu veneratur, quod tamen noluit Eccleſia Gallicana.

Et vt cuncti præmanibus facilius habere poſ-
112 ſint multa, † quæ in prædictis Bullis Apoſtolicis continentur, inſerenda erit prædicta Bulla Iulij XIII. quæ vt ſequitur, diſponit.

Iulius Papa III.

VEnerabilis Frater, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Dudùm poſtquam felic. recordation. Clementi Papæ VII. prædeceſſori noſtro ; *Pro chariſſimo in Chriſto filio noſtri, tunc ſui, Caroli Romanorum Imperatoris, ſemper Auguſti, etiam tunc Regis, & chariſſimæ in Chriſto filiæ noſtræ Ioannæ Reginæ Hiſpaniarum Catholicæ expoſitum fuerit*, quòd licet bonæ memoriæ Alphonſus Bacilicæ Sanctorum 12. Apoſtolorum Preſbyter Cardinalis Hiſpalenſ. nuncupatus, tunc Archiepiſcopus Hiſpal. Inquiſitor Generalis hæreticæ prauitatis in omnibus eorum Regnis & dominiis Hiſpaniarum, ac Principatu Cathaloniæ, & vtriuſque Siciliæ Apoſtolica authoritate deputatus fuiſſet, & fideliter, ac potiùs ad humanitatem, & manſuetudinem, quàm ad rigorem iuris declinans, per ſe ipſum, ſeu ab eo deputatum, vel deputatos, in Regnis, & dominiis, ac Principatu, & territoriis prædictis exercuiſſet, & exercet : *Tamen quam plures nomen & Legem Chriſti verbo profitentes, facto autem deneganes*, ac hæreſim, & hæreticorum ſuperſtitionem à Fide Catholica deuiantium ſectantes ; necnon hæreſim, & hæreticorum defenſores, & contra quos de huiuſmodi hæreſi vehementer ſuſpectos, per eum, ſeu ab eo deputatum, vel deputatos procedebatur, fingentes, ſeu afferentes ſe ab eo, ſeu deputatis ab eo in aliquibus grauari, vel ex confictis cauſis eum ſuſpectum habere, cauſas appellationum interpoſitarum, necnon etiam ſimpliciter in noſtro, tunc ipſius prædeceſſoris Rotæ auditorio aliquibus cauſarum Palatij Apoſtolicæ Auditoribus, ſeu loca tenentibus, aut Cardinalibus per ipſum Clementem ſeu prædeceſſores ſuos committi, *& prætextu appellationum, ſeu ſimplicis querelæ*, & commiſſionum huiuſmodi, dicto Alphonſo Cardinali, & Inquiſitori, ac ab eo ad Officium Inquiſitionis huiuſmodi deputatis, ne contra ipſos Hæreticos, ſeu Apoſtatas, vel de hæreſi ſuſpectos, eorúmque defenſores, fautores procedere quoquomodo præſumeretur ; *ſeu aliàs diuerſis, & exquiſitis viis inhiberi fecerant, & obtinuerunt ; ac huiuſmodi inhibitionis prætextu tanti criminis punitionem effugiebant ; ſeu ſaltem differebant, in Diuinæ Maieſtatis offenſam, & eiuſdem Fidei Catholicæ oppreſſionem, & conculcationem, ac Chriſti fidelium quam plurimorum non modicum detrimentum : Dictus Clemens prædeceſſor veſtigiis religioſ. memor. Innocentij VIII. Alexandri VI. Iulij II. & Leonis X. Romanorum Pontificum prædeceſſorum ſuorum*, qui ſimiles aduocationes cauſarum crimen hæreſis huiuſmodi concernentium in Romana Curia pendentium, fecerunt, inhærens : *Omnes, & ſingulas cauſas crimen hæreſis huiuſmodi concernentes in dicta Curia, vel extra eam, vt præfertur, commiſſas, & coram quibuſvis Auditoribus, ſeu loca tenentibus, & aliis iudicibus, in quacumque inſtantia, ſiue per viam ſupplicationis, aut ſimplicis commiſſionis, & aliàs quomodolibet pendentes*, etiamſi inſtructæ eſſent, & in illis forſan aliàs concluſum eſſet, ad ſe per quaſdam ſuas litteras aduocauerat, *Illáſque ad eundem Alphonſum Cardinalem, & pro tempore Inquiſitorem Generalem dictæ hæreticæ prauitatis in eiſdem Regnis, & dominiis deputatum per eum, ſeu alios ab eo deputandos in ſtatu debito reſumendas, audiendas, cognoſcendas* per eaſdem conceſſerat ; ac ſibi omnes, & ſingulos, quorum intereſſet in dicta Curia, vel extra eam citandi, ac quibuſvis Iudicibus, & perſonis, & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, & dicti Palatij Apoſtolici cauſarum Auditoribus, ſub cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis inhibendi, necnon eos, qui ſuæ inhibitioni contrauenerint, cenſuras, & pœnas huiuſmodi incurriſſe declarandi : ipſaſque cenſuras, & pœnas, quoties opus foret aggrauandi plenam, & liberam facultatem conceſſerat : *Diſtrictius inhibendo præfatis Iudicibus, ne ex tunc de cætero in huiuſmodi cauſis quoquomodo ſe intromitterent*, ac decernens quidquid contra inhibitionem huiuſmodi ſcienter, vel ignoranter attentari contingeret : *Necnon quaſcumque alias commiſſiones huiuſmodi crimen hæreſis concernentes*, quas per ipſum Clementem prædeceſſorem, & Sedem Apoſtolicam aliquibus in dicta Curia, vel extra eam *Præfatarum aduocationis, & inhibitionis expreſſa derogatione, ſi abſque Caroli Imperatoris & Regis, necnon Reginæ prædictorum expreſſo conſenſu fieri contingeret, nullius roboris, vel momenti exiſtere :* Etſi ab eodem Alphonſo Cardinali, ſeu pro tempore exiſtente Inquiſitore Generali hæreticæ prauitatis in dictis Regnis & dominiis, vel Subdelegatis, ſeu Deputatis ad Officium Inquiſitionis huiuſmodi : *Quomodocumque appellari contingeret ad eundem Alphonſum Cardinalem, ſeu pro tempore exiſtentem Inquiſitorem Generalem, in eiſdem Regnis & dominiis, non autem ad Sedem præfatam, etiamſi nihil de iuriſdictione reſeruaretur, appellandum foret, ac huiuſmodi aduocationi, remiſſioni, & decreto per quaſcumque commiſſiones, ſeu conceſſiones, & litteras Apoſt. quaſvis etiam derogatoriarum derogatorias, efficaciores, & inſolitas clauſulas in ſe continentes, nullatenus derogari poſſe, nec derogatum cenſeri, niſi aduocationi, remiſſioni, & decreto, ac deſuper confectis litteris prædictis de verbo ad verbum, & nihil de eorum tenore omiſſo ſpecialiter, & expreſſè, ac de conſenſu prædictorum Caroli Imperatoris ac Regis & Ioannæ Reginæ derogatum foret* ; ſicque per quoſcumque Iudices, ac eiuſdem Rom. Eccleſiæ Cardinales, ſublata eis, quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & authoritate iudicari, & diffiniri debere decre-

uerat: *Et deinde pro ipsius Alphonsi Cardinalis* parte, similiter exposito, quòd dubitabat ne post concessionem litterarum Clementis prædecessoris huiusmodi, aliquæ aliæ concessiones, & gratiæ eisdem literis contrariæ, ad aliquarum prædictarum, & aliarum personarum Ecclesiasticarum, secularium,& regularium,etiam Ordinum Mendicantium, *ab ipso Clemente prædecessore, præter & contra mentem ipsius surreptitiæ, & obreptitiæ in volucro verborum extortæ emanassent*,præfatus Clemẽs prędecessor litteras prædictas cum auocationis,remissionis,commissionis,inhibitionis, & decreti, aliisq; in eis contentis clausulis,aduersus quascumque contrarias concessiones, & gratias, quæ etiam ad quorumvis Prælatorum vel aliarum personarum Ecclesiasticarum secularium, & quorumvis Ordinum, & congregationum regularium, aut laicorum instantiam, quomodolibet eatenus emanauerant, ac in pristinum, & eum, in quo antequam illa emanassent, quomodolibet erant, statum, *Per alias suas in forma Breuis litteras restituerat, reposuerat, & plenariè reintegrauerat: ac quoties aliæ contrariæ concessiones, aut gratiæ in Regnis & dominiis eidem Caroli Imperatori, & Regi subiectis emanarent, toties ex tunc, provt ex ea die, & è contra de nouo concesserat, ac restitutas, repositas, & reintegratas, & de nouo concessas esse decreuerat, pro parte eiusdem Alphonsi Cardinalis*, piæ memoriæ Paulo Papa III. similiter prædecessori nostro, exposito quod postmodum diuersæ causæ hæreticæ concernentes, aliique eidem Alphonso Cardinali, aut cæteris Inquisitoribus, importunitate calumniosè petentium commissæ reperiebantur, ac humani generis inimico seminante damnata, & pestifera hæresis Lutherana pullulare incipiebat. Idem Paulus prædecessor tam Caroli Imperatoris, & Regis, quàm Alphonsi Cardinalis prædictorum in ea parte supplicationibus inclinatus litteras præfatas, cum omnibus, & singulis in eis contentis, etiam irritantibus clausulis, innouans omnes, & singulas causas hæresim huiusmodi sapientes, tam forsan in dicta Curia, quàm extra eam, aliisque eisdem Alphonso Cardinali, & præterytu quorumcumque rescriptorum Apostol. aliarúmque litterarum quomodolibet commissis, etiam instructas, quarum status idem Paulus prædecessor haberi voluit pro expresso: *Ad se ipsum dicta authoritate per suas in forma Breuis litteras auocauit, & illas in statu debito resumendas, & ulterius, necnon quascumque alias, tam Luthetana,quam alia quauis erronea occasione pro tempore exortas, & quas oriri contingeret, cum omnibus & singulis illis annexis, dependentibus, & emergentibus, audiendas, decidendas, & fine debito terminandas eidem Alphonso Cardinali, & pro tempore existenti Inquisitioni Generali commisit*; sibique & eidem pro tempore existenti Inquisitori Generali, etiam quoscumque cuiuscumque status, gradus, ordinis conditionis, & præeminentiæ existentes, huiusmodi Lutheranæ, & erroneorum dogmatum sectatores, & sequaces, ac de illis suspectos, fautores, & impeditores, *capiendi, & carceribus mancipandi, ac contra eos processus fulminandi, necnon sententias tam interlocutorias, quàm diffinitiuas ferendi*; illósque iuxta Canonicas sanctiones provt qualitas excessuum exegerit puniendi, & pœnis debitis plectendi, & aliàs provt Inquisitori existenti pro tempore concessum erat, ac procedere consueuerat, procedendi, omniaque & singula alia in præmissis, & circa ea necessaria, seu quomodolibet opportuna faciendi, exequendi, & exercendi, ac gerendi; inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis, plenam, & liberam facultatem concessit, provt in singulis litteris prædictis plenius continetur.

Nos, qui dicto Paulo prædecessore de medio sublato, diuina fauente clementia, ad Summi Apostolatus apicem assumpti fuimus, & quorum est Iesu Christi Fidem, quæ nobis præcipua cura est, defendere; totisque viribus, & indefesso labore vias ipsam Fidem propagandi inuestigare, & Christi fideles ab erroribus quantum possumus, eripere, *Et eorum spirituali saluti intendere; ne effectus singularum litterarum prædictarum impediatur, tam Caroli Imperatoris, & Regis, ac Ioannæ Reginæ prædictorum, quàm dilecti filij nobilis viri Philippi Principis Hispaniarum, per dilectum filium Iacobum de Mendoça, prædicti Cæsaris apud nos oratorem, in hac parte supplicationibus inclinati, singulas litteras prædictas, cum decretorum, etiam irritantium, ac omnibus, & singulis aliis in eis contentis clausulis innouantes, ac innouatas esse decernentes, & de nouo concedentes: ac omnes & singulas causas hæresim huiusmodi quomodolibet sapientes, vel Inquisitionis officium, in Regnis, dominiis, & locis prædictis quomodocumque & quauis occasione tangentes: Tam forsan in dicta Curia, quàm extra eam, aliis quam tibi etiam prætextu quorumcumque rescriptorum Apostol. aliarúmque litterarum in genere,vel specie, ac alias quomodolibet concessas; quarum status, & merita, nomináque, & cognomina iudicum, & collitigantium præsentibus haberi volumus pro expressis, ad nos harum serie cumque alias pro tempore exortas, & quas oriri contigerit, cum omnibus & singulis dependentibus, emergentibus, & iis annexis, & connexis, audiendas, cognoscendas, decidendas, finéque debito terminandas, tibi & pro tempore existenti Inquisitori Generali, authoritate Apostolic. tenore præsentium committimus.* Necnon tibi, & eidem pro tempore existenti Inquisitori Generali, etiam quoscumque cuiuscumque status, gradus, ordinis, conditionis, & præeminentiæ existentes huiusmodi Lutheranæ, & erroneorum dogmatum sectatores, & sequaces, ac de illis suspectos, fautores, & impeditores, sub singulis litteris prædictis comprehensos, *Citandi, vel per viam requisitionis, si à quibusvis detineantur, petendi, & super remissione diligentias quaslibet faciendi, & reos quoslibet legitimis præcedentibus iudiciis, carceribus mancipandi, & contra eos processus fulminandi, necnon sententias, tam interlocutorias, quàm diffinitiuas proferendi*; illósque iuxta Canonicas sanctiones, provt qualitas excessuum exegerit, puniendi, & pœnis debitis plectendi, ac aliàs provt Inquisitori existenti pro tempore concessum existit, ac procedere consueuit, procedendi, omniáque & singula alia in præmissis, & circa ea necessaria, seu quomodolibet oportuna faciendi, exequendi, gerendi, & exercendi: inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis plenam, &

& liberam facultatem concedimus. Non obstant. relig. memor. Bonifacij Papæ VIII. similiter prædecessoris nostri de vna, & Concilij generalis de duabus dictis, dummodo vltra tres dictas aliquis authoritate præsentium ad Iudicium non trahatur, ac aliis Apostol. constitutionibus, quibuscumque personis, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis, conditionis, & præeminentiæ existentibus, etiam Motu proprio, & ex certa scientia, ac quavis consultatione, ac ex quibusvis causis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, irritantibúsque, & aliis decretis, etiam talibus, quòd illis nullatenus, aut non nisi sub certis modo, & forma, in eis expressis, derogari possit, concessis, approbatis, & innouatis; quibus omnibus tenores illorum, ac si de verbo ad verbum nihil penitùs omisso, & forma in eis tradita obseruata insertæ forent, præsentibus pro sufficienter expressis habentes, quoad præmissa specialiter, & expresè derogamus: necnon omnibus illis, quæ præfati Clemens, & Paulus prædecessores in singulis litteris prædictis voluerunt non obstare, cæteráque contraria quibuscumque. *Datum Romæ apud Sanctum Petrem, sub annulo Piscatoris, die 15. Decembris 1551. Pontif. nostri anno 2. Roman. Anaſæus.*

Quapropter tantis indultis, & priuilegiis
115 stantibus, ad eorum, † & Sanctæ Inquisitionis protectionem Rex sua Regalia retentionis vtitur, quoties temere à Sede Apostolica impetrantur litteræ auocatoriæ primæ, & vlteriorum instantiarum pertinentium ad Sanctam Inquisitionem Hispaniæ; tùm quia Rex Catholicus Fidei, & Catholicorum dogmatum protector est, ficati per plurima iura, & authoritates, vaná que fundamenta apparet supra hac 2. *part. capitul.* 1. *& etiam part.* 1. *cap.* 1. Quibus multa conducibilia videbuntur. At cum hæ litteræ auocatoriæ tam in prima instantia, quam in cæteris sint impeditiuæ, vel saltem suspensiuæ remedij contra contagium hæreticæ prauitatis, vt expresè, & signanter agnoscunt, & motiuant dictæ Bullæ, & multa Apostol. ergo poterit Rex sua Regalia protectionis vti, impediendo earum executionem ad scandalum vitandam in Republica Christiana.

Deinde quia ex clausulis dictarum Bullarum maximè Clement. VII. & ex hac Pij III. iure
114 & priuilegio † indulgetur Rex Catholicus, ne sine suo consensu expediantur, nec exequantur huiusmodi litteræ auocatoriæ, ibi: *ac ec consensu prædictorum Caroli Imperatoris ac Regis, & Ioannæ Reginæ derogatum foret, &c.* Et paulò ante, ibi. *Præfatarum auocationis, & inhibitionis expressa derogatione, si absque Caroli Imperatoris, & Regis, necnon Reginæ prædictorum expresso consensu fieri contingeret, nullius roboris & momenti existere, &c.*

Et ius competens Regi ex priuilegio Apostolico, aut consuetudine † in rebus Ecclesiasticis
115 est Regalia ipsius, vt scripsimus supra 1. *part. capitul.* 1. *num.* 116 *& sequentibus.* De qua cognoscere posse inter Ecclesiasticos, abundè probatum remanet *in dict. capitul.* 1. *à num.* 132. *cum multis sequentibus.* Imò inter legitimas & præ-
116 cipuas causas † ad retentionem litterarum Apostolic. illa numeratur, quæ versatur in tuendis Regaliis, & præeminentiis Regis, ne præiudicium, aut diminutionem patiantur, vt copiosè dictum fuit supra 1. *part. cap.* 5. *per totum, & cap.* 6. præcipuè *à num* 39. *& seqq.*

Et insuper quia vbi Regis consensus necessarius est, si sine illo † litteræ Apostolicæ impe- 117
trantur, in Senatu retinentur, ne exequantur, vt de iure Regio patronatu diximus ex Bulla Adriani, & Doctorum authoritate sup. 1. *part. cap.* 1. *à num.* 137. *cum seqq.*

Præsertim cùm Rex Catholicus sit patronus † & simul protector Inquisitionis Hispanæ, vt 118
ipse fatetur secutè in suis litteris Regiis suprà transcriptis, *num.* 51. *&* 52. Et hoc ius patronatus sine suo consensu expresso infringi, aut minui numquam patitur Rex, atque etiam hoc Regium patronatum puto respicere Pontifices, qui ad huiusmodi derogationes Regis nostri consensum, & appetunt, & ad validitatem requirunt.

Tùm etiam quia si consensus Regis est de substantia, † & forma horum rescriptorum, 119
prout est quilibet consensus ab statuto requisitus præstandus in actu per tertium, vt de statuto requirente consensum consanguineorum in contractu minoris, aut mulieris, ex Bald. *in l.* 1. *C. qui admitti, & in l. quæcumque, Cod. de bonis quæ liberis*, quem sequuntur communiter Doctores *in l. si quis mihi bona. §. iussum, ff. de adquirend. hæredit.* latissimè pr. sequitur Tiraquellus *de legibus connub. glossi* 6. *à num.* 5. *cum sequentibus*, Simoncellus *de decretis in præfatione, num.* 54. *&* 55. Gomez Arias *in l.* 68. *Tauri, num.* 34. *& sequentibus.* Et ibidem omnes Tauritæ. Alias litteræ † ipsæ nullæ sunt, vt do- 120
cent Doctores citati, & eadem Iullij III. ibi: *Si absque Caroli Imperatoris & Regis, necnon Reginæ prædictorum expresso consensu fieri contingeret, nullius roboris, & momenti existere:* necessarium erit vt occurratur eatum executori, & executioni, ne de facto cum scandalo, & violentia exequatur in præiudicium iuris, & Regaliæ Regis.

Fulcitur desuper hæc litterarum retentio, ex eo † quod ex Bulla Alexandri VI. & Clementis 121
VII. apparet, & profitentur Pontifices, litteras auocatorias expediendas sine forma prædicta esse, & iudicari debere surreptitias, in præiudicium Indultorum Sanctæ Inquisitionis Hispaniæ. Et licet Nos suprà 1. *part. cap.* 8. (contra plurimos Doctores absolutè † loquentes 122
surreptionem esse causam legitimam ad retentionem litterarum) negatiuè resoluamus, simplicem quamlibet surreptionem non sufficere: tamen quando ex surreptione infertur præiudicium Regi, aut Regno, aut Reipublicæ Ecclesiasticæ, spirituali, aut temporali, & eius recto regimini, retentionis legitimam esse causam ex communi Doctorum obseruantia resoluimus *in dict. cap.* 8. *à num.* 10 *vsque ad fin.* Quæ omnes qualitates reperiuntur in huiusmodi litterarum auocatoriarum surreptione: præiudicium iuris, & Regaliæ Regis Catholici apertè fit ostensum in fundamentis antecedentibus: Reipublicæ autem Ecclesiasticæ eius regiminis spiritualis † clarè patet, cum Hispaniæ Inquisitio 123
ideò introducta fuit, vt consuleretur animarum saluti, & occurreretur festinanter contagio hæreticæ prauitatis, quo etiam temporalis Respublica

blica scandalis, inquiete, & seditionibus pericitatur, & facilè ad interitum, & ruinam peruenit. Igitur ex hoc capite legitimè retinentur litteræ in damnum Sanctæ Inquisitionis.

Inducitur insuper hoc Reipublicæ præiudiciam ex auocationibus causarum maximè in
124 prima instantia, quæ maximum parit detrimentum in vassallis de prouincia in prouinciam alienam & longuinquam vocatis, & coactis litigare, cuius damno occurrit Rex per protectionem, & retentionem litterarum, sicuti copiosè scripsimus suprà hac 2. *part. capitul.* 3. *à num.* 6. *cum multis sequentibus, & in* §. *vnic. per totum, & cap.* 11. *à num.* 79. *cum sequentibus.* Quibus locis plurimæ, & singularissimæ doctrinæ, nec non iura expressa in proposito congeruntur. Quibus adeò text. *in l. sed & hæ,* §. 2. *ff. de procurat.* vbi Vlpianus postquam præmisit, procuratorem debere defendere dominum absentem in Tribunali competenti, & in eadem prouincia, subdit: *Cæterum cogi etiam in prouinciam de Roma abire, vel è contrario, vel à prouincia in aliam prouinciam defendere, durum est.*

Deinde quia ex hac litterarum auocatoria-
125 rum impetratione, & executione oriri scandalum maximum, & nouitatem expressè asserit Rex Catholicus in suis litteris transcriptis suprà *num.* 47. *& num.* 49. (cuius Regis assertioni standum esse, in terminis probauimus 1. *part. capitul.* 3. §. *vnico, num.* 65.) & tam ob vitandum scandalum, quàm abusum notorium Regem retentionis Regalia vti posse legitimè, abundè fundauimus 1. *part. cap.* 4. *& cap.* 6.

Quibus & aliis iuris legitimis de causis mo-
126 ti sunt † hactenus Reges nostri Catholici, litteras auocatorias à Curia Romana impetratas in quauibet instantia accuratè perquirere, prouidè examinare, necnon retinere, ne executioni mandentur in ruinam populi, vt apparebit ex decretis, & epistolis Regum pro tempore existentium, quas in vnum compilarant prædictus Dominus Ioannes Aluarez de Caldas superius relatus, & copiosius Dominus Ioannes Dionisius Portocarrero in Supremo Inquisitionis Consilio.

127 Ferdinandus Rex Catholicus, † *anno* 1487. 21. *Decembris*, impediuit ne litteræ quædam è Romana Curia impetratæ ab Inquisitoribus Barchinonensibus acceptarentur, vt constat ex tabulariis prædictæ Inquisitionis Barchinonensis: id fecit Rex ne prima instantia, & alia iura à Sede Apostolic. Hispaniæ concessa læderentur ipso inaudito, & Sede Apostolic. inconsulta; hoc fuit ministerium executiuum, aut executio ministerialis omni iurisdictione destituta, quam Ecclesia Principibus commendat ipsis iubens, vt sic se gerant quemadmodum in sequentibus innotescet, abundè fundatur 1. *p. cap.* 1. *&* 2. *part. cap.* 2.

Anno 1505. Idem Rex Catholicus Iulio II.
128 † scribit pro reuocanda commissione, quæ à Sacra Rota emanarat circa causas nonnullas Sancti Officij in prima instantia, vt constat *ex lib.* 2. *de Regiis decretis in tabulariis Supremi Senatus Inquisitionis, fol.* 244.

Anno 1509. Idem Rex practicam sanc-
129 tionem † sub grauibus pœnis euulgat contra intimantes, aut figentes litteras è Curia Romana circa Inquisitorum causas, ipso consulto, si non prius constet surreptitias non fuisse, & absque læsione vlla primæ instantiæ, & aliorum iurium ad Inquisitores pertinentium. Sic se gessit, quod quia vt tutor, & executor Sacrarum Canonum id sibi licere existimabat, & quia non nullæ Apostolic. litteræ ita generaliter præscripserunt, & virtualiter indicarunt.

Anno 1510. Idem Rex Inquisitoribus His-
palensibus iubet, vt cohibeant eum qui litteras 130
† Romanæ Curiæ intimauerit ipso non consulto, ex *lib.* 3. *pro schedulis Regiis, fol.* 71. Id præstiterit, vt protector, & executor Concilij Niceni, & Sacrorum Canonum, ne iura primæ instantiæ, & legitimæ aliæ litteræ violarentur.

Anno 1513. Idem Rex Archiepiscopo, Pro-
regi, & Inquisitori Cæsaraugustano mandat, vt Notarios, & Officiales impediant, † qui litte- 131
ras è Romana Curia intimauerint, pro citandis quibusdam Inquisitoribus ad Sanctam Vrbem, vt constat ex *lib.* 3. *proximè relato, fol.* 208. Id fecit pro tuendo Canone Niceno, & intra Regnum conseruanda prima instantia. *Anno* 1519. 132
Carolus V. Imperator, & Rex, plura similia † exempla dedit, à Domino Ioanne Aluarez de Caldas relata, & reperiri, ait, *in libris decretorum Regalium, libro V. fol.* 36. 106. 107. 108. 109. *lib* 7. *fol.* 164. 169. 170. 178. 187. vbi de causa Episcopi Toletan. *& eodem lib* 7. *fol.* 305. vbi de causa Episcopi Vrgolensis, *& lib.* 8. *part.* 1. *folio* 174. *& part.* 2. *fol.* 2. 18. 34. 61. 65. 66. 67. 81. 82. 87. Sed nonnulla in specie declarare oportebit.

Leo. X. ad se auocauerat per speciale re-
scriptum causam Didaci de las Casas, & aliorum, quos Inquisitio Hispana secretis carceribus incluserat, † conqueritur Carolus V. man- 133
datum esse nouum, & Hispaniæ valdè noxium esse representat, ac proinde surreptitiè impetratum contra decreta Concilij Niceni, *lib.* 11. *pro Regiis decretis, fol* 55. *&* 56. Existimauit Carolus cum Pelagio Papa similes auocationes non fieri absque degradatione, & dehonoratione Prouinciarum, quam numquam Romani Pontifices intenderunt.

Eodem anno idem Imperator, † & Rex His- 134
paniarum scribit Romano Pontifici, & Cardinalibus plurimis super non auocanda causa Ioannis Præt. ad Roman. Curiam, & monet se ea auocatione grauari, vt constat ex *lib.* 11. *pro decretis Regiis, fol.* 72. 74. 75. Id præstitit ad conseruanda iura, & ne aut degradaretur, aut dehonoraretur Prouincia Catholica, ac omnes illius Iudices essent suspecti, iuxta mentem, & verba Pelagij Pontificis, & vt tueretur alios Sacros Canones. 135
Simile quod præstitit † prædicto anno idem Carolus, vt patet ex eodem libro nuper relato, *fol.* 77. 78. 88. quod Auditor Cameræ Apostol. assumpserat in prima instantia causam Bernardini Diaz, qui absens & fugitiuus ab Inquisitoribus Toletanis fuerat proscriptus. Præterea grauissimas protestationes coram Sanctitate sua fieri fecit idem Carolus, quod prædictos Inquisitores Romani quidem Iudices ob eandem causam Bernardini Diaz excommunicassent. Idem 136
Carolus *anno* 1519. Cum circa potestatem † Inquisitorum Hispaniæ, & eorum electionem, & nominationem nouæ litteræ Apostol. contra prisca indulta, & iura primæ instantiæ postularentur, monuit illas à petitionibus habendas, & repugnandas, vt infructuosas, & noxias, quod notum

tum fuit. x *lib.* 11. *Regalium decretorum, seu schedularum, fol.*93. *&* *fol.*98. Similia gesta referuntur etiam Imperatoris, ex *anno* 1522. *lib* 4. *Regalium decret. part.*2. *fol.* 39. *&* *anno* 1534 *fol.* 172. *&* *anno* 1525. *lib.* 5. *fol.* 34. *&* *anno* 1534. *fol.*222 *lib.*4. *p.*2.

Philippus II. antequam legem illam de primis † instantiis non auocandis, *anno* 1593.
137 emulgasset plura huius rei documenta præstitit.

Anno 1571. cum Ciuitas quædam grauiter læsisset iura Sancti Officij; iussit, vt Orator Romanus Summum Pontificem adiret; ne ea in causa per rescripta quidquam prouideret, quod id fieri non posset sine violatione iurium huius Regni, & de honoratione Maiestatis Catholicæ, patet ex *libro exemplarium Aragoniæ, fol.*148. Atque id fecit, vt primas instantias tueretur.

Anno 1571. vt constat, ex *lib.* 9. *Regalium*
138 *decret. fol.*104. Cum litteræ † emanassent a Romana Curia admittentes appeliationem, & auocantes causas Inquisitionis Hispanæ ad Vrbem, iubet Philippus II. vt prædictæ litteræ ad se mittantur; quod ex Iulij III. & aliorum Pontificum voluntate absque Regum Hispaniæ consensu, nihil simile præstari valeret.

Anno 1582. *&* *anno* 1583. recursus ad Romanam Curiam † contra iurisdictionem Inqui-
139 sitorum Hispaniæ impedire curat Philippus, vt constat *ex registro Inquisitionis Aragonensis, fol.* 11. 12. 13. *&* *ex lib.*5. *Regalium decreto. fol.*200. 227. *&* 359. *&* *ex lib.*6. *fol.*157.

Anno 1583. cum ex litteris Apostol. omnis
140 cognitio in causis † Fidei Hispaniæ Inquisitioni commissa fuerit, per omnes instantias, monuit Pontificem ne vllas pœnas ilatas ab Inquisitoribus, aut dispensatione, aut relaxatione, indulgeret ex *lib.* 10. *Regalium decret. fol.* 176.

Anno 1587. Iubet ne Inquisitor Sardiniæ
141 ex ea Prouincia discedat, † etiam post præceptum de personaliter Romæ comparendo: & graues minas interuenstat contra intimantes inhibitionem, aut citationem, *lib* 2. *Regalium decretor. fol.*354. Id ita præstitum, quia ex litteris Iulij III. sine consensu, & scientia Regum Hispaniæ similis citatio non potuit executioni mandari: alij alios titulos hoc factum honestantes adducunt, quos in hoc tractatu variis in locis necnon hoc eodem cap. retulimus.

*Lib.*8. *Regalium decret. lib.* 11. Coronæ Ara-
142 gonensis † plures sunt litteræ supplices Philippi II. ad Pontificem, ne vllas appellationes admittat ab Inquisitoribus Sardiniæ etiam in causis ciuilibus.

*Lib.*10. *Regalium decret. fol.*99. aliæ habentur litteræ Philippi II. †
143 pro non admittendis recursibus ab Inquisitione Hispana ad Romanam Curiam, quemadmodum concessum est in pluribus litteris Apostolicis.

Prædictis adiunge, quod assiduè practicari videmus circa libros Catholicorum † Autho-
144 rum horum Regnorum tractantes, & fundantes Regis nostri iurisdictionem, aut Regalias, maximè in rebus Ecclesiasticis sibi competentes aut de iure, aut indultis Apostol. sicè etiam immemorabili consuetudine à Sede Apost. diù tolerata, qui ob id solùm solent integraliter in Romana Curia proluberi, & vetari, & ad hoc Breuia Apost. transmitti ad Inquisitionem Supremam Hispaniæ publicanda. Rex tamen noster omni conatu, cultu tamen reuerenti, huic violentiæ suis Iuribus Regalibus, & sibi ipsi illatæ occurrit, agnoscens hanc prohibitionem dumtaxat tendere ad infringenda sua iura, nec non in graue, & intolerabile præiudicium suum, ac proinde impediens talis Breuis executionem ad euitanda scandala, penes se illud retinet, interim quod per supplicationem de damnis, & inconuenientiis consulit Sanctam Apostolic. Sedem, vt de remedio paternali clementer prouideat. Quod ita se gerit Rex noster illis risus fundamentis, quæ sursum recensentur *a num.* 113. *cum sequentibus*, & plurimis Doctoribus ibidem per remissionem relatis.

Ac etiam protectioni à se debitæ tot indul-
145 tis Apostolic. † quibus munita est iam diù Inquisitio Hispana super prohibitione, & expugnatione librorum Authorum Hispanorum à se immediatè facienda, vt assolet independenter nempè à Congregatione de Indice, & Magistro Sacri Palatij, non permittens in istis Regnis, nec in Sicilia expurgationem, & prohibitionem emanatam à Congregatione de Indice Romæ existente publicari, nisi prius per Consilium ipsum Supremum Sanctæ Inquisitionis Hispanæ illi libri prohibiti, expurgati nouiter, & accuratè examinentur, & expurgentur, ita vt si quid prohibitionis, aut expurgationis dignum reperiat, sub censura dumtaxat sua, non attenta, quæ à Congregatione de Indice emittitur, publicantur, super quo plurima exemplaria præ manibus habui ex Registris huius Supremi Consilij, quæ facilè potuissem hîc simul inserere, nisi defessus calamus tam ingentem laborem recusaret; sufficit quippè Senatus praxim vsitatam tot Bullis Apostolic. fulcitam attingere, & ad eius iustitiam lectorem memorem reddere illius memorabilis declarationis Pauli III. testantis, suæ non
146 fuisse intentionis per erectionem † Sanctæ Inquisitionis Romanæ aliquid minuere, detrahere, vel præiudicium afferre Iuribus antiquis Inquisitionis Hispanæ. De qua latiùs suprà *num.*87, O quanta iuris fundamenta, & doctrinas possem applicare huic independentiæ Inquisitionis Generalis Hispanæ ab Inquisitione Generali Romæ existente deductas tùm ex Bullis, & indultis Apostolicis, & consuetudine; tùm ex hac declaratione Pauli III. tùm ex Regalia Sanct. Sedis Apostolicæ: si non timerem lectoris fastidium, increpantis me extra proprij instituti ambitum vagantem. Quæ omnia scripta sunt sub censura, & correctione Sanctæ Matris Ecclesiæ, non aliter.

CAPVT

CAPVT XXXIV.

Vtrùm Ordinarius, cui fit per Senatum Bullarum Apostolicarum, aliorúmve rescriptorum in prima instantia cognitionis remissio; an vti Delegatus executor, & in via executiua; an vti Ordinarius, & in via Ordinaria procedere debeat.

Et insuper quibus in casibus Bullarum executor causam Ordinario in prima instantia remittere teneatur.

Et amplissimè præ cæteris, qui dicatur legitimus contradictor ad impediendam executionem gratiæ Apostolicæ.

Et an, & quando in beneficiis reseruatis prouisus ab Ordinario immissionem possit impedire litterarum Apostolicarum.

Et per totum caput clara discretione, quando Bullarum virtute executiua, seu via Ordinaria sit præcisè procedendum.

SVMMARIVM.

Ordinarius, cui per Senatum fit Bullarum remissio, an vti Delegatus, & in via executiua, an vti Ordinarius, & in via Ordinaria procedere debeat, grandis merito semper reputata fuit difficultas, num.1.

Assertio opinantium absolutè vti Delegatum, & in via executiua procedere debere Ordinarium, facta sibi per Senatum Bullarum remissione; refertur, & ab Authore fundatur, n.2. & seqq.

Ordinarium, cui Papa delegat causam, ei aliàs de iure competentem procedere vti Delegatum, & authoritate delegata, non Ordinaria, nonnulli tenuere, num.3.

Ordinarium, cui causa delegatur sibi de iure communi competens, vtraque potestate procedere, qui firmarunt, n.4.

Author falsam probat opinionem (de qua num.2.) sectantium Ordinarium, cui fit litterarum Apostolicarum remissio procedere vt Delegatum, & in via executiua, à n.5.

Senatus ideò causam Ordinario remittit in prima instantia, quia sibi vti tali, & potestate propria, non aliena de iure pertinet, non impedita per auocationem informem, ibid.

Ex commissione, quæ nulla est defectu formæ, Ordinarius procedere non potest, & sic sua Ordinaria potestate procedet, num.6.

Nec delegatus ipse, cui specialiter talis commissio nulla fuit directa, n.7.

Commissionis virtute, alteri Iudici directa nominatim, Ordinarius procedere non potest, quia deficit intentio committentis, n.8.

Ordinario si causa vti tali, & iure communi non competeret, eandem illi Senatus non remitteret, num.9.

Commissione data, & petita suo Ordinario, quem dixit Salmanticensem, cum verè sit Cordubensis, neuter vti potest, quia vnus non nominatur, in altero ex errore defecit intentio Papæ, n.10.

Error etiam inculpabilis non potest extendere rescriptum ad casum sub verbis non comprehensum, num.11.

Commissionem expedire non potest Iudex non nominatus, nec à nominato recedere potest, n.12.

Commissionem vni directam nominato, si coram alio non nominato in eis impetrans præsentauerit, nihil agit, sed vitio nullitatis subiiciuntur acta, & sententia, num.13.

Commissio directa vni personæ, in alium transferri non potest absque subdelegatione, n.14.

Commissio directa Vicario, seu Officiali Episcopi, nequit præsentari Episcopo in ea non nominato, num.15.

Nec è conuerso, quia de nominato ad non nominatum in commissione nequit validè fieri transitus, num.16.

Nisi mediante subdelegatione, n.17.

Subdelegatio tacita an ex scientia, & patientia Episcopi inducatur, num.18.

Ordinarius, cui litterarum, alteri contra Trident. directarum fit per Senatum remissio, non delegata potestate, sed Ordinaria dumtaxat procedit, num.19.

Cessante auocatione causa reuertitur ad potestatem Ordinarij, num.20.

Commissio ex defectu formæ nulla à principio, non potest in Ordinarium transire, quia de non ente ad ens non fit transitus, n.21.

Iurisdictionis ex commissione nulla vmbra aliqua non remanet in nominato in ea, n.22.

Ordinario directa commissio, etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, an & quando, Ordinaria, vel delegata procedat potestate, n.23.

Ordinarius, cui dirigitur commissio, nequit procedere vtraque potestate delegata, & Ordinaria simul, quia vna semper confunditur, nisi expressè in commissione sibi ita dicatur, n.24.

Ordinarius per litterarum remissionem, factam à Senatu, non potest fieri Delegatus, quia non est nominatus in eis, n.25.

De non ente ad ens non potest fieri transitus, n.26.

Flores de Mena dicens Ordinarium, cui fit à Senatu remissio Bullarum, in executione procedere vti Delegatum, quoad cætera vti Ordinarium declaratur, n.27.

Executio gratiæ super beneficio reseruato, directa Ordinario, si alteretur eius natura, & debeat procedere in via Ordinaria, iurisdictione tunc procedit Ordinaria, n.28.

Ordinarius procedit vti Delegatus in commissione, ergo debet procedere via executiua, falsa est propositio absolutè sumpta, n.29.

Ordinarium, cui per Senatum fit Bullarum remissio debere indistinctè via Ordinaria procedere, non executiua, qui soleant contendere, n.30.

Et qua ratione moueantur, ad sic sentiendum, num.31.

Falsa, & impossibilis horum assertio ostenditur, num.32.

Executoris datio ad gratiam cessauit, ergo gratia amisit priuilegium executiuum, falsa ostenditur argumentatio, ibidem, & num. seqq.

Bullæ gratiosæ tres continent partes, rem postulatam, executionem, quam de iure merentur, & executoris dationem, n.33.

Executoris datio ad gratiam, licet cesset, cætera eiusdem intacta remanent, n.34.

Instrumen

Instrumenta guarentigiata, & alia exequibilia amittere executionis priuilegium per vsum eorum coram Ordinario, est absurdum, n. 35.

In commissione pro executione gratiæ, non subscripta, per Senatum Ordinario remissa, tenetur iste regulariter via executiua procedere, aliter nempe non alterata priuilegiata natura, n. 36.

In omnibus casibus, in quibus litteræ gratiosæ, remissæ per Senatum Ordinario, amittunt priuilegiatam executionis naturam, Ordinarius via ordinaria procedere tenetur, & in ea partes audire, num. 37.

Instrumento guarentigiato inest qualitas executiua, num. 38.

Litteræ Apostolicæ ob illarum reuerentiam habent executionem paratam, num. 39.

Vulneratis litteris per sententiam via executiua amittitur, quas nec superior ad quem est appellatum exequi potest, num. 40.

Vulneratæ non dicuntur litteræ ob declaratum processum nullum, nisi etiam ipsæ annulentur, num. 41.

Nec vulnerantur, etsi declaretur non esse iustificatas, cum postmodum iustificatæ exequi valeant, num. 42.

Ex semel vulneratis litteris amplius executiuè agi nequit, num. 43.

Sententia vulnerans instrumentum, si est nulla notoriè, non impedit eius executionem, ibidem.

Executivum priuilegium inhærens litteris Apostolicis aut instrumento guarentigiato, non alteratur, & nec mutatur per Iudicum variationem, & mutationem, num. 44.

Sed quocumque vadant, & coram quocumque Iudice agatur, ex eisdem executiuam viam retinent, non amittendam, num. 45.

Instrumentum in alio Regno confectum, quod executionem meretur, vbilibet eam retinet coram quolibet Iudice diuersi Regni, num. 46.

Instrumentum guarentigiatum inter Laicos confectum coram Ecclesiastico Iudice priuilegium executionis non amittit, num. 47.

Decretum Senatus, quo litteræ merentes sui natura executionem, remittuntur Ordinario, nec immutat, nec potest naturam priuilegiatam, ac ideò executiuè procedere debet Ordinarius, n. 48.

Executio petita coram alio Iudice, & orta competentia per Ordinarium competentem declaratum, non alteratur, sed coram eo executio non amissa postulatur, num. 49.

Ordinarius, cui fit litterarum remissio, quando in eis aliàs executionem merentibus valeat & debeat via ordinaria procedere latissimè ostenditur, à num. 50.

Tertij causa se executioni per Senatum remissæ Ordinario opponentis in via ordinaria tractanda erit, eadémque tertius ab Ordinario audiendus, num. 51.

Quod in quolibet tertio, cui res iudicata non nocet, nec in instrumento guarentigiato, aut litteris Apostolicis est comprehensus, num. 52.

Litteræ Apostolicæ pro executione gratiæ super beneficio reseruato quantum ad executionem, seu processum extraiudicialem subscriptione non egent, quia tunc non percutiunt Tridentin. decretum, num. 53.

Contradictor legitimus, comparens coram executore litterarum super beneficio reseruato, in via ordinaria audiri debet, num. 54.

Nisi & contra ipsum commissio veniat subscripta, num. 55.

Commissio non subscripta super executione gratiæ ad beneficium non reseruatum percutit primam Ordinarij instantiam, ad quem pertinet, tam super executione, quàm super Iudicio Ordinario, num. 56.

Sed si tunc fuerit commissio subscripta executori pertinet, non Ordinario cognitio, tam in via executiua, quam in via Ordinaria, num. 57.

Causæ possessionis super beneficijs reseruatis possunt à Delegato Apostolico cognosci, num. 58.

In executione Bullarum magis extraiudicialiter, quam iudicialiter proceditur, num. 59.

Contra executionem litterarum si allegetur aliquid requirens altiorem indaginem, in quo cum detur instantia, hæc ab Ordinario auferri nequit, num. 60.

Executoris litterarum iurisdictio vbi cessat, nequit gratiam exequi, sed per Senatum Ordinario remittenda, num. 61.

Executor ad beneficium reseruatum potest executiuè precedere, nisi compareat legitimus contradictor, aut possessor, quorum causam executor remittit Ordinario, vel per Senatum remittendam, num. 62.

Via executiua, etsi instantiam non habet ad Ordinarium pertinet, num. 63.

Ex verbis gratiæ si executor tenetur assumere partes Iudicis, an possit cognoscere in prima instantia, etsi subscriptio deficiat: assertio August. Barbosæ, & Nouarij refertur, num. 64.

Negatiuè resoluitur contra ipsos, num. 65.

Auocatio siue tacita, siue expressa in prima instantia requirit pro forma subscriptionem manus Sanctissimi, num. 66.

Ex gratiæ verbis, si executor tenetur assumere partes Iudicis, si eius commissio fuerit subscripta, potest cognoscere in prima instantia, nec tenetur eam Ordinario remittere, num 67.

Ex verbis gratiæ si executor tenetur assumere partes Iudicis, eas non assumet, si commissio non sit subscripta, sed causam remittit Ordinario, num. 68.

Auditor Cameræ quando gratiam exequitur, non potest in via ordinaria cognoscere, sed illam Ordinario remittere, num 69.

Executor gratiæ, vt possit via ordinaria procedere duo requiruntur, quod ex verbis gratiæ teneatur assumere partes Iudicis, & quod eius commissio sit subscripta propria manu Sanctissimi, num. 70.

Auocatio ab Ordinario de iure communi per solam commissionem, alteri factam sufficiebat, hodie ex Tridentin. etiam expressa nullatenus, nisi sit scripta, num. 71.

Subscriptio propriæ manus Sanctissimi influit in iis omnibus, quæ virtualiter in commissione de iure continentur, num. 72.

Sigillum comprobat, confirmat, & robur addit iis, quæ in scriptura continentur, num. 73.

Subscriptio propriæ manus Sanctissimi vnicum, & solidum est signum eius voluntatis ad cognoscendum, an velit auocare causam ab Ordinario, non aliud, num. 74.

In omnibus, in quibus executor gratiæ poterat de iure communi ac debebat cognoscere in via ordinaria, in iis hodie ex Trident. pariter Ordinarius, cui fit per Senatum remissio, ordinarie procedere debet, num 75.

Et è conuerso, in quibus executor iure communi attento via executiua procedere tenebatur, pariter hodie Ordinarius tenetur, cui

sit per Senatum causæ remissio, num.76.

Executor gratiæ ad immittendam in possessionem est suapte natura merus executor, ita vt in eis non procedat dispositio, capit. statutum de rescript. lib.6. num.77.

Si coram executore comparet legitimus contradictor, vel adest possessor, fiebat executor de iure communi, & tenebatur assumere partes Iudicis iudicialiter procedere, & Ordinariè, & diffinitiue pronuntiare, num.78.

Executor gratiæ ad immissionem regulariter extraiudicialiter procedit, nisi adsit possessor, vel legitimus contradictor, compareat, quo casu iudicialiter procedit, num.79.

Executor gratiæ nequit hodie ex Tridentin. assumere partes Iudices in prima instantia, vbi aliàs de iure communi poterat, cum hæc Ordinario pertineat, nisi sua commissio fuerit subscripta à Sanctissimo, num.80.

Executor gratiæ in Francia non habet aliquam causæ cognitionem, sed solam executionem puri, & meri facti, ita vt causæ cognitio Ordinario remittatur, num.81.

In Hispania executores cognoscunt de executione; requirente tamen altiorem indaginem Ordinario tenentur remittere, num 82.

Quod intellige in beneficiis reseruatis, in quibus quoad executionem meram, & extraiudicialem cognitionem subscriptione non indiget, in cæteris tamen non reseruatis, nec de executione cognoscere valent, nisi sua sit commissio subscripta, num.84.

Nicolaus Garcia dicens executorem gratiæ, vbi adest legitimus contradictor pronuntiare diffinitiuè, procedit de iure communi, non ex Tridentin. noua dispositione iuxta Flores de Mena, quem ipse improbat, & perperam, num.85.

A regula prohibitiua Triden. solùm excipiuntur executores ad beneficium reseruatum, ergo in cæteris inuiolata manet, ita vt egeant subscriptione, num.86.

Contradictor legitimus non possidens, comparens re integra coram Ordinario, cui Senatus remisit litteras ad immittendum, immissionem impedit, & in via ordinaria ab Ordinario erit audiendus, num.87.

Maximè litteris habentibus clausulam citatis citandis, aut amoto illicito detentore, num.88.

Executor gratiæ potest summariè cognoscere de legitimitate contradictoris, suspenso principali quod in via ordinaria pertinet Ordinario, n.89.

Legitimi contradictoris comparentis ad impediendam immissionem gratiæ causa Ordinario remittenda ordinariè, tractanda, num 90.

Ad effectum legitimandi contradictorem potest summariè cognoscere, & postea remittere causam eius Ordinario, num.91.

Possessione vacante executor pro immittendo prouisum Apostol. non tenetur aliquem citare, n.92.

Contradictor legitimus, re integra comparens, possessione vacante, impedit immissionem, qui si non auditur appellat, & causat attentata, n.93.

Contradictor legitimus dicitur habens titulum coloratum, dummodo suum titulum coram executore gratiæ producat, & licitè appellat, & causat attentata, secus si non produxerit, numer. 94. & 95.

Parem titulum habet prouisus ab Ordinario, & prouisus a Papa interim quod de reseruatione probabiliter dubitatur, ibidem.

Præsentatus ante institutionem est legitimus contradictor ad impediendam immissionem prouisi Apostol. num.96.

Capitulum, licet non possideat, est legitimus contradictor ratione articuli, paritatis sanguinis ad impediendam immissionem prouisi Apostolici, num.97.

Resignans quando sit legitimus contradictor ad impediendum immissionem resignatarij, num.98.

Executiua via cessat, & ordinaria est agendum, vbi concurrit immissione paritas titulorum, num.99.

Secundus executore ad gratiam datus in defectum prioris, quando adquirat iurisdictionem, num. 100. remissiuè.

Secundo executore dato ad viam executiuam in negligentiam prioris, hæc, atque iurisdictio illius cessant comparente legitimo contradictore, cuius causa ordinariè erit tractanda, num.101.

Executor primus transactis triginta diebus, an possit re integra, etiam inuita parte, exequi gratiam sibi commissam, ibid. remissiuè.

Et quid quando post dictos triginta dies declarauit non posse procedere, ibidem, remissiuè.

Legitimus contradictor comparens re non integra in via ordinaria, & coram Ordinario possessor auditur, num.102.

Legitimus contradictor non possidens legitimo tempore comparere dicitur, etiam post immissionem, quando ea fuit ex aliquo capite nulla, num.103.

Legitimus contradictor, comparens coram Ordinario, cui litterarum pro immissione prouisi fit per Senatum remissio, debet in via ordinaria audiri, sicuti iure communi attento poterat executor, num.104.

Executor ante immissionem tenetur quærere, & citare possessorem si adest, vel si litteræ sub intrusione sint expeditæ, & eum in via ordinaria, non executiua (quam rectè impedit) audire, num.105.

Possessor vbi adest, vel aliàs legitimus contradictor impediunt executionem litterarum, & iudicium erit ordinariè tractandum cum eis, num.106.

Quod procedit hodie in Ordinario, cui fit per Senatum litterarum remissio, ibidem.

Possessor beneficij, ab alio ob delictum, aliamvè causam iuris impetrati, debet in via ordinaria, non executiua audiri, & vinci, num. 107. & num.108.

Aliàs executio est nulla, & attentata, num.109.

Ac etiam si executio fiat ante appellationem, vel post eam interposita à possessore, cuius beneficium fuit impetratum ob iuris defectum, aut delictum, num.110.

Qui manutenendus est, non is, cui possessio per executorem attentata data fuit, num.111.

Possessore stante executor gratiæ debet assumere partes Iudicis, eum citare, & via ordinaria audire, & datur appellatio suspensiua causans attentata, num.112.

Executor merus quando efficiatur mixtus, n.113. remissiuè.

De nullitate vnionis ante executionem est agendum, quando ab ea pendet iustificatio nullitatis narratæ, num.114.

Vbi agitur de remouendo possessore à sententia executoris datur appellatio suspensiua causans attentata, num.115.

Oppositio calumniosa non impedit immissionem, num.116.

Vbi

*Vbi agitur de remouendo poſſeſſore cenſuræ ſunt nullæ, & attentatæ, quia ab executoris ſententia datur appellatio ſuſpenſiua, n.*117.
*Citari debet, & audiri is, contra quem ob aliquod defectum fuit beneficium impetratum, etiamſi poſſideat, num.*118.
*Ordinarius, cui fit per Senatum remiſſio litterarum, impetratarum contra aliquem ob defectum iuris, ſeu delictum, debet illum in via Ordinaria audire, num.*119.
Prouiſus ab Ordinario, & poſſeſſor eſt legitimus contradictor ad impediendam immiſſionem prouiſi Apoſtolici ex cauſa reſeruationis, quando iſta non eſt notoria, ſed obſcura, & dubia, num. 120. *& ſeqq.*
Et impedit viam executiuam litterarum, & in via Ordinaria debet audiri, ibid.
*Prouiſos ab Ordinariis agnoſcit Papa pro legitimis contradictoribus, n.*121.
*In prouiſo per Ordinarium, vt in beneficiis reſeruatis dicatur legitimus contradictor ad introducendam viam Ordinariam, duo ſimul debent concurrere, titulus coloratus, & poſſeſſio, numer.*122.
*Doctores, & Rota deciſiones plurimæ ad idem recenſentur, à num.*123.
*Executor contra notoriè intruſos carentes titulo colorato, qui nec de iure, nec de facto poſſunt contradicere immiſſionem, procedit ſine citatione, & cauſæ cognitione, n.*124.
*Intruſus non dicitur ille, qui habet titulum ab eo, qui dare poteſt, licet de eius viribus diſceptari valeat, num.*125.
*Decretum irritans inficit titulum, & poſſeſſionem, num.*126.
*Decretum irritans nihil operatur, dum clarè non apparet diſpoſitionem, qua eſt appoſitum, intrare, ſed interim poſſeſſor manutenetur, n.*127.
*Reſeruatio, & decretum irritans non producunt ſuos effectus, dum de reſeruatione non conſtat, nec probatur, n.*128.
*Decretum irritans, in reſeruatione appoſitum, nihil operatur, niſi clarè pateat, beneficium eſſe reſeruatum, num.*129.
*Decretum irritans tunc inficit poſſeſſionem, & titulum, quando intrat conſtitutio, cui adharet, num.*130.
*Decretum irritans non operatur, niſi clarè pateat beneficium ſub regula reſeruatoria comprehendi, num.*131.
*Clauſula irritans in priuilegiis tanquam acceſſoria non operatur effectum, niſi clarè conſtet priuilegia intrare, num.*132.
*Decretum irritans appoſitum in conſtitutione Gregor. de publicandis reſignationibus non intrat, dum non fuit doctum de non publicatione, numer.*133.
Nec impedit manutentionem, ibid.
*Decretum irritans tunc inficit poſſeſſionem, ſi certum eſt intrare, non quando eſt dubium, quia tunc manutentionem, nec impedit ſaltim virtute detentionis, num.*134.
*Siue reſeruatio ſit generalis, ſiue ſpecialis, vt non intret decretum, donec appareat diſpoſitionem principalem percutere caſum, n.*135.
*Decretum irritans inficit poſſeſſionem iuris, non facit, num.*136.
Manutentio datur pro ſola detentione, numer. 137.
*Decretum irritans tunc intrat, quando eſt iuſtificata gratia eius, qui de illo opponit, alioquin ſufficit, poſſeſſori excludere actorem per non ius ſuum, num.*138.
*Poſſeſſionem prouiſi ab Ordinario non inficit reſeruatio, dum non docetur intrare, imò in ea manutenetur, & eſt legitimus contradictor, n.*139.
Vbi ad idem Rotæ deciſiones adducuntur, ibid.
*Reſeruatio tunc impedit reſtitutionem ſpoliati, & eius manutentionem, quando ea clarè conſtat, & non aliter, num.*140.
Paria ſunt non probare, quod obſcurè probare, ibidem.
*Prouiſus, & poſſeſſor per Ordinarium manutenetur, vti legitimus contradictor, quando clarè non probatur intrare reſeruationem, & decretum irritans, n.*141.
*Reſeruatio clarè, & concludenter probari debet per prouiſum Apoſt. quando concurrit cum prouiſo per Ordinarium, n.*142.
*Reſeruationis probatio, ſi dubia reddatur prouiſus ab Ordinario impedit immiſſionem, & ceſſat via executiua litterarum Apoſtol eſtque cum eo via Ordinaria agendum, n.*143. *&* 144.
*Clauſula (contradictores Appellatione poſtpoſita compeſcendo) operatur contra contradicentem de facto, & non de iure, n.*145.
*Et intelligitur iuris ordine ſeruato, & citatis citandis, num.*146.
*Clauſula (amoto quolibet illicito & detentore) vbi nulla res iudicata præceſſit, facit executorem mixtum, & requirit ordinem iudiciarium, numer.*147.
*Quo caſu licita eſt appellatio ſuſpenſiua cauſans attentata, num.*148.
*Reſeruatio vbi non eſt materialiter notoria, ſed probabiliter de ea dubitatur, prouiſus ab Ordinario poſſidens, impedit viam executiuam litterarum, & via Ordinaria aggreditur cum eo, num.*149.
*Rota deciſio ad idem adducitur, à n.*150.
*Prouiſus ab Ordinario poſſidens eſt legitimus contradictor, contra quem procedi nequit executiuè, ſed Ordinariè agendum, n.*151.
*De immiſſione ex l. final. C. de edicto Diui Adrian. ad immiſſionem virtute litterarum Apoſtol. rectè argumentatur, n.*152.
*Titulus Ordinarij facit legitimum contradictorem contra immiſſionem ex Bullis gratioſis Apoſtolicis, num.*153.
*Subrogatio gratioſa non intrat, vbi non conſtat de beneficio litigioſo, n.*154.
*Lis non dicitur introducta, vbi non conſtat de mandato impetrantis commiſſionem ad illam mouendam, num.*155.
*Promiſſio de rato arguit defectum mandati, numer.*156.
*Inhibitio ante executionem non cauſat litigium in beneficio, num.*157.
*Exceptio, Papam voluiſſe concurrere cum Ordinario, pertinet Iudicio Ordinario, nec obeſt prouiſo per Ordinarium, quominus executionem impediat litterarum Apoſtolicarum, n.*158.
*Ad impediendam immiſſionem ex gratia Apoſtolic. par titulus requiritur, vbi vterque petit immiſſionem, num.*159.
*Secus ſi prouiſus ab Ordinario idem poſſideat, qui impedit immiſſionem petitam a prouiſo Apoſtolico, n.*160. *& à n.*166.
*In immiſſione ex gratia Apoſtol. procedituri ad inſtar, leg. fin. Cod. de edicto Diui Adrian. num.*161.
In immiſſione & l. final. C. de edicto Diui Adrian.

admittitur contradictor ab alio fonte, nempè ab alio testatore, num.26.

Possessor allegans titulum exclusiuum iuris prouisi Apostolici, vel reddentem illum turbidum, impedit immissionem, cum Papa prouiso ab Ordinario non intendat præiudicare, n.163.

Et suspendit executionem, & cum eo agitur via Ordinaria, num.164.

Contradictor legitimus possidens impedit immissionem executiuam litterarum, qui in via Ordinaria est audiendus, n.165.

Par titulus requiritur ad impediendam immissionem, quando nullus possidet, sed vterque eam prætendit, num.166.

Secus si prouisus cum titulo Ordinario iam sit in possessione, quia ad impediendam executionem non non requiritur titulus ex eodem fonte, num.167. & à num.159. & 160.

Gratia concessa obseruationem prius de qualitate fundamentali debet constare, n.168.

Statuto prohibente omnem exceptionem contra instrumentum publicum, admittitur exceptio, quod instrumentum non sit publicum, n.169.

Etiamsi exceptio requirat altiorem indaginem, num.170.

Etsi obligatus sit executiuè, cum sit exceptio prouenies ex ipso instrumento, n.171.

Ad impediendam immissionem litterarum pariter iudicatur regulariter legitimus contradictor cum solo titulo, ac contradictor cum possessione, nam cum vtroque via Ordinaria est agendum, num.172.

Cum quolibet tertio, se executioni opponente, debet agi via Ordinaria, n.173.

Et vterque contradictor debet coram exequente litteras suum titulum producere, quem si non produxit, non impedit immissionem, n.174.

Immissio semel legitimè facta non reuocatur per nouam tituli productionem, nisi in continenti appareat de bono iure producentis, n.175.

Contradictor possidens debet perquiri per executorem, & citari, aliàs executio erit nulla, num.176.

Contradictor possidens non citatus quandocumque compareat, etiamre non integra, debet audiri reposita ante omnia immissione iam facta, num.177.

Contradictori possessori non audito, aut non citato per executorem, datur manutentio, n.178.

Possessio instrumentalis non est manutenibilis, non expulso prius per executorem possessore, num. 179.

Possessore non vocato executor nequit possessionem dare prouiso Apostolico, n.188.

Immissione data non citato possessore, si hunc velit executor denuo audire, & citare, ante omnia debet immissionem attentatam reponere, aliàs nulliter agit, n.181.

Anterioritas prouisionis respicit petitorium, num. 182.

Simplex contradictor cum titulo absque possessione debet comparere re integra ante actualem immissionem, licet post decretum, n.183.

Contradictor non dicitur legitimus prouisus ab Ordinario super beneficio reseruato, quando non possidet, num.184.

Qui tunc via executiua tantum auditur, ibid.

Ad impediendam possessionem vacantem par titulus est necessarius, n.185.

Titulus, ab eodem fonte emanatus requiritur ad impediendam possessionem vacantem, quando vterque contendit super eius immissione: secus quando prouisus Ordinarius per prius illam occupauit, n.186.

Prouisus ab Ordinario, prouidente bona fide beneficium vacans in suo mense possidens, & prouisus Apostolicus ex reseruatione prætendens, vterque habet fundamentum de iure communi, num.187.

Reseruatio veniens ad annullandam collationem Ordinarij, & excludendam reum possessorem, debet plenè, & concludenter probari, n.198.

Nec est per plures præsumptiones, sed per plures probationes amouendus à sua possessione, n.189.

Vna præsumptio tollitur ex alia, & fortior vincit debiliorem, n.190.

Vna probatio contraria probatione conquassatur, num.191.

Reseruatio non intrat quando contra eam aliquid coloratum apponitur, n.192.

In præsumptionum paritate præfertur reus, & possessor, num.193.

Probationum paritas cum possessione reducitur ad imparitatem, n.194.

Sequestrum beneficij de mandato Principis, donec causa cognoscatur, non priuat possessionne, num.195.

Prouisus ab Ordinario, & possessor manutenetur, dum reseruatio redditur turbida, n.196.

Reseruatio si est notoria, quæ nulla potest tergiuersatione celari, inficit possessionem, & titulum prouisi ab Ordinario, qui tunc non dicitur legitimus contradictor ad impediendam immissionem prouiso Apostolico, n.197. & seqq.

Et quando dicatur turbida, ibid.

Reseruatio si reddatur turbida, immissio denegatur prouiso Apostolico, nisi eadem sit notoria, num.198.

Prouisus ab Ordinario manutenetur in sua possessione, dum de reseruatione turbida contenditur, num.199.

Ordinarius, cui fit per Senatum Bullarum gratia remissio, vt cognoscat quando executiuè, vel Ordinaria via procedere teneatur, præ oculis habeat regulis immissionis ex l. fin. C. de edicto Diui Adrian. tollend. n.200.

Ordinarius in Bullis sibi per Senatum remissis executiuè tunc procedet, sicut & quando executor procederet, si sua commissio fuisset subscripta de manu Sanctissimi, n.201.

Executor quando in Bullarum executione debet assumere partes Iudicis, & via Ordinatia audire si seruata forma Tridentin. fuisset datus, ita & iis casibus Ordinarius procedere debet Ordinariè, facta sibi per Senatum Bullarum remissione, num.202.

Senatus prudenter, iustéque recessit ab stylo, ex quo solebat in decretis remissionis Bullarum addere Ordinarium processurum executiuè, vel Ordinariè iuxta casuum varietatem, & de ratione, num.203.

QVAM inextricabilis fit, & inincibilis † hæc difficultas, quamque eius vera resolutio occulta, & incomprehensibilis, omnia suprema Tribunalia Regia, necnon Ecclesiastica, & vtrorumq; Aduocati docti testantur, imò & litiū hanc cōtrouersiam continentiū assidua dissentio clamat,

clamat siquidem inter omnes varias, atque etiam repugnantes sententias, & opiniones in dies reperimus.

Quidam namque intrepidè sectantur Ordinarium, cui à Senatu cognitio remittitur in prima instantia circa Bullas gratiosas, aut alias lit-
2 teras † Apostolicas, & commissiones pro executione gratiæ alteri commissas omnino indistinctè & absolutè procedere debere, vti delegatum, & potestate delegata, & quemadmodum executor in eisdem litteris nominatus expressim poterat, & de iure debebat executiuè procedere; ita & ipse (qui eius locum ingreditur) & per Senatus decretum subrogatur.

Horum assertionem fundare possumus vel ex
3 ea opinione Doctorum, quæ habet, quod quando Ordinario † committitur per Papam cognitio causæ, quæ alias sibi competebat de iure communi, non procedit vti Ordinarius, sed vti delegatus, & authoritate, seu potestate delegata, non Ordinaria, cuius opinionis altius mentionem fecimus cum Doctorum plurium relatione sup. hac 2. *p. cap.* 25. *à num.* 26. *vers. Quando autem aliquorum casuum, &c.*

Vel potest fundari potius hæc assertio alia
4 Doctorum opinione sectantium, † quod quando Ordinario remittitur causa per superiorem (casu, quo de iure communi ad se pertinebat cognitio) tunc procedat iste Ordinarius vtraque potestate simul, & delegata, & Ordinaria, vt cum Ferdinando de Loazes *in allegation. pro oppido de Mula, num.* 54. Toma. Tribitia. *decis.* 1. *per totam, lib.* 1. Sigismund. Scaccia. *in tractatu de iudiciis, part.* 1. *cap.* 16. *num.* 5. tenet Carolus de Grassis *de effectibus Clericat. effect.* 1. *num.* 758. à princip. Videndus Gratianus etiam, Felinus, & Ailesius, quos refert Cenedus *practicar. canon. quæst.* 34. *num.* 8. Vbi quando Iudex habens potestatem delegatam, & Ordinariam, videatur delegata potius, quàm Ordinaria processisse. Igitur sicut pro executione gratiæ poterat executiuè procedere delegatus nominatim expressus in commissione; ita pariter, & Ordinarius in eius locum succedens per Senatus remissionem, qui vti delegatus procedere in dubio videtur ex eisdem Doctoribus, ac per consequens via executiua.

Sed horum assertio in casu nostro principali
5 proculdubio falsa est, † falsóque fundamento nititur, vt cum euidentia clarè monstrabimus. Etenim ideò Senatus Regius Ordinario cognitionem remittit, quia sibi de iure communi priuatiuè pertinet vti tali Ordinario iure & potestate propria, non aliena, quæ nec ablata sibi, nec auocata censetur à Sede Apostolica per specialem delegationem eiusdem alteri factam, subscriptione propriæ manus Sanctissimi deficiente, tanquam commissam contra expressam determinationem, & formam essentialem Sacrosancti Concil. Trident. *in cap.* 20. *causæ omnes. sess.* 24. *de reformatione*, de qua latius sup. hac 2. *p. c.* 3. *c.* 16. & sæpè alibi, atque ideò nulliter, quæ nul-
6 los iuris effectus operatur, vt per idem Trident. decretum, † & quæ nos in dictis cap. quapropter prædicta commissio informiter facta resoluitur, & euanuit, & per consequens eius virtute Ordinarius procedere nequit, nec delegata potestate vti, sed dumtaxat Ordinaria.

Probatur secundò, quoniam eiusdem commissionis virtute † nec Iudex delegatus nomi- 7
natim datus, nec Ordinarius procedere potest, non delegatus ipse, cùm auocatio & datio executoris omissa Concilij forma, sit ipso iure nulla, nec eius vigore sibi adquirit aliquam iurisdictionem ex proximè dictis.

Nec Ordinarius; tùm quia cum ipsa com- 8
missio sit nulla ipso iure, ex ea Ordinarius procedere non potest, quia de non ente ad ens non potest fieri transitus, *l.* 2. *ff. de vsufructu, l. Seiæ, ff de tuto. & curato. l. eius, ff. de reb. credit. l. si metuæ, ff. de hæred. instit.* Aristotel. *lib.* 1. *de generat. & corrupt.* Caldas Pereira *de empt. & vendit. cap* 3. *n.* 15. Farinac. *conf.* 69. *n.* 90. *lib.* 1. Marius Giurba *in consuetud. Messanen. cap.* 16. *glos.* 1. *n.* 8. *p.* 1. Peregr. *conf.* 21. *n.* 19. *vol.* 4. Montier. *decis.* 1. *n.* 54. & per text. *in l. sed si manente, ff. de precario. l. item quæritur,* § *qui impleto, ff. locati, l. in rebus,* § *vlt. ff. de precario.* obseruant Glossa communiter recepta *in c.* 1 *qui, verb. Specialiter, de præbendis, lib.* 6. Bald. *in rubrica de causa possess. & propriet. n.* 11. *&* 13. *C. ad Trebel.* Tiraquel. *in tract. lemort. Saisit.* 5. *p. declarat.* 1. *n.* 7. Molina *de Hispan. primogen. lib.* 3. *c.* 14. *n.* 40. *& lib.* 4. *c.* 12. *à n.* 12. Paz *de tenuta cap.* 33. *à n* 17. *&* 20. Tùm etiam, quia Ordinarius non est in commissione datus, nec talem intentionem habuit sancta Sedes Apostolica, nec per remissionem sibi per Senatum factam cognitionis videtur subrogatio executoris fieri, ex eo, quia Senatus id facere non potest, cùm iurisdictione Ecclesiastica, & maximè spirituali tanquam incapax careat penitùs, nec iurisdictionem, quam non habet, dare potest, nec committere, aut Delegare ex iuribus vulgaribus, nec talis fuit vnquam Senatus intentio, nec in eo se intromittit, qui dumtaxat vti protector Concilij certat de eius obseruantia; tùm etiam, quia si causa Ordinario † vti Ordinaria 9
potestate vtenti non competeret, illius causæ cognitionem eidem non remitteret Senatus, atque ita vt cognoscat Ordinaria iurisdictione, non Delegata; imò si de facto Senatus Ordinario causam remitteret, vti Delegato, nihil ageret, cùm nec commissionis facta præsentatio eidem valida est; sed nullius momenti, nec aliquam acquirit iurisdictionem.

Discursus iste & legitimus est, & verissimo ni-
titur fundamento; † etenim si quis impetrat cō- 10
missionē pro executione gratiæ sibi à Sede Apostolica factæ suo Ordinario errando in Diœcesi, vt si Salmaticæ, dixerit per errorē Cordubensis, & huic fuerit delegata executio, & directa commissio, nec iste Ordinarius Salmantinus poterit gratiam exequi, quia cùm per errorem id factum sit deficit intentio Pontificis committentis; quæ imò fuit committere voluisse Ordinario impetrantis, nec verus iste Ordinarius pariter poterit commissionem expedire, quia si ibi non fuit facta expressa Delegatio, nec in ea continetur, sed alius (licèt inutiliter) & quamuis si petita esset commissio vero Ordinario Salmantino, illi committeretur; at ex quo nec illi petita fuit, nec executio commissa, in ea se intromittere nequit, quoniam error quantumuis culpa vacans non efficit, 11
† vt rescriptum extendatur ad casum, qui sub eiusdem verbis non comprehenditur, quamuis si is peritus esset, ei litteræ similiter dirigerentur, vt eleganter docet Innocentius *in c. super litteris, n.* 3. *vers. Et nota, de rescriptis,* & ibi Ioan. Andr. *n.* 5. Abb. *n.* 5. *in fin.* Dec. *n.* 3. alios referens idem Abb.

in cap. significante, num. 13. *eod. tit.* per glos. ibi. verb. *non de Kemens.* per quos, & per doctrinam Bald. *in l. præscriptione, num.* 15. *C. si contra ius*, doctissimè disputat, & sic resoluit Pater Sanchez *in tract. de matrimon. tom.* 3. *lib.* 8. *disp.* 21. *num.* 38. *per totum.*

Et quod isto casu, nec Ordinarius Corduben-
12 sis, † cum fuerit inutiliter nominatus, & per errorem datus; nec Salmantinus verus Ordinarius, cùm non sit nominatus in commissione, necad illum habuerit intentionem Summus Pontifex; nequeant exequi dictam gratiam, secutus (& de verbo ad verbum transcribens Thom. Sanchez vbi proximè) latè comprobat, & resoluit Petr. Moncta *in tract. de commut. vltim. volunt. cap.* 6. *à num.* 369. *cum seqq.* pro qua doctrina expendo singularia iura, *in l. quotiens*, 9 *ff. de hæredibus instituend.* in hæc verba: *Quoties volens alium hæredem scribere, alium scripserit in corpore hominis errans, veluti frater meus, patronus meus: placet, nec eum hæredem esse qui scriptus est, quoniam voluntate deficitur: nec eum quem voluit, quoniam scriptus non est.* text. etiam *in l. in ambiguo sermone non utrumque dicimus, sed id dumtaxat quod volumus. Itaque qui aliud dicit, quam vult: neque id dicit, quod vox significat, quia non vult; neque id quod vult, quia non loquitur. ff. de rebus dubiis.*

Comprobatur hæc pars ex resolutione Ni-
13 colai Garciæ † *de beneficiis*, 6. *part. cap.* 2. *sub num.* 58. *vers. Hinc subdubitatur*: vbi per tres columnas disputat, an Nuntius Apostolicus Hispaniæ possit exequi litteras gratiosas commissas à Sede Apostolica, & directas nominatim Ordinario, & postquam hinc inde plura dixisset; pao constanti resoluit, nullatenus posse, qui *in vers. Sed ego in contrarium*, ita ait ad nostrum propositum: sed ego in contrarium fui, & sum sententia, nempè Nuntium non potuisse, nec posse, nec per se, nec per alium exequi, & expedire dictas litteras, nec se in eo intromittere, quia commissio & litteræ de eo non cantant, & ex *cap.* 2. *de officio Delegati*, vbi quod de causa specialiter Delegata à Papa Legatus se intromittere non potest, & ibi Glos. Abb. & alij, & Doctor Sahagum, *de officio Delegati, num.* 1. 2. *&* 3. *fallent. à num.* 15. *&c.*

Qui quidem Garcia iterum cum Francisco Leone sub *dict. num.* 58. *ante finem, vers. Tandem si ex dicto titulo*, in hæc prosequitur: Et meam sententiam planè tenet Leo *in Thesauro fori Ecclesiastici, cap.* 22. *num.* 60. 61. *&* 62. vbi ait, quod regulariter executio litterarum reservationis pensionem committitur locorum Ordinariis, vel aliis in dignitate Ecclesiastica constitutis, etsi pensionarius litteras reservationis pensionis præsentaret alteri, quàm in eisdem proexecutoribus nominatis cuiuscumque qualitatis & conditionis, etiam si Legati, vel Nuntij Apostolici forent; defectu iurisdictionis eorum sententiæ vitio nullitatis subiacerent, quia in prima instantia nullam habent iurisdictionem obstante S. Concilij Trident. dispositione, vt *cap.* 20. §. *Legati quoque*, *sess.* 24. nec vigore
14 delegationis, † quæ facta in vnam personam, in aliam sine subdelegatione transferri potest. Hæc Leo relatus à dicto Nicolao Garcia *vbi proximè*. Ex quibus omnibus manifestè constat, quod Ordinarius, cui per Senatum Regium fit cognitionis super litteris Apostolicis remissio, nequit vti potestate Delegata, sed Ordinaria dumtaxat, cùm ipse non veniat nominatus in eisdem, & commissio vni facta, alteri præsentari nequit; quod si fiat processus erit nullus ipso iure ex defectu iurisdictionis, & potestatis Delegatæ ex iam dictis.

Quod & vlterius comprobatur, nam ideo commissio facta, † directa Vicario, seu Offi- 15
ciali Episcopi, præsentari nequit Episcopo ipsi, vt eam exequatur, atque litteras expediat; quia Vicarius solus nominatus, & expressus fuit in delegatione, & commissione, & non Episcopus; & de nominato ad non nominatum non potest fieri transitus; atque ideo si se non nominatus Episcopus in commissione intromittat, nulla erunt à se gesta ex defectu iurisdictionis, probant Cardinalis *in Clement. & si principalis, de rescriptis, quæst.* 9. Bonifacius *num.* 13. Decius *in cap. qui.* Abb. *num.* 61. *de officio Delegati.* Ripa *in cap. eam te, num.* 46. *de rescriptis.* Paninus *de officio & potest. capit Sede vacante*, 2. *p. quæst.* 10. *num.* 14. Bertach. *de Episcopo*, 7. *part. lib.* 4. *quæst.* 4. Rebuffus *in praxi in forma Vicar. num.* 161. *& in concord. tit. de forma litterar. executor. verb. recusauerint.* latè tractat Sbrotius *de Vicario Episcop. lib.* 2. *quæst.* 136. *& lib.* 3. *quæst* 51. qui plurimos alios refert, & in additione *dict. quæst.* 136. id declarat; nisi Vicarius dictam causam Episcopo subdeleget. Zerola *in praxi Episcopali*, 1. *part. verb. Vicarius, dub.* 5. *&* 2. *part. eodem verbo.* §. 1. Marcus Antonius Genuensis *in praxi Archiepiscopali Curiæ Neapolit. cap.* 83. *sub num.* 11. & Zechus *de Republic. Ecclesiastic. cap.* 23. *de Vicario Episcop.* §. 2. *num.* 4. *vers.* 9. Thomas Sanchez *de matrim. lib.* 8. *disputat.* 27. *num.* 30. Lazarius *de monitoriis, sect.* 1. *quæst.* 6. *num.* 8. Vgolinus *de officio Episcopi, cap.* 3. §. 7. *num.* 2. *vers.* 12. Gratianus *disceptation. forens. cap.* 92. *à num.* 6. Piasechius *in praxi Episcopali, part.* 2. *cap.* 4. *num.* 7. Salas *de legibus, disput.* 20. *sect.* 17. *num.* 124. Nauarrus *cons.* 5. *de officio delegat.* optimè resoluit, & ab aliquibus impugnationibus defendit Nicolaus Garcia *de beneficiis* 6. *p. c.* 2. *à n.* 19. *& seqq.* vbi latè explicat.

Atque ex identitate rationis idipsum procedit in casu conuerso, † vt nequeat Vicarius Epi- 16
scopi se intromittere, & expedire litteras directas soli ipsi Episcopo, quia in eis Vicarius nominatus non est, nec de nominato iudice Delegato ad non nominatum fieri potest iurisdictionis Delegatæ transitus, Decius vbi proximè *num.* 78. Felin. *in dict. cap. eam te, num.* 17. Rebuf. in locis proximè citatis, & ipse iterum *in Regul.* 13. *Chancellariæ, in verb. aut Vicarios perpetuos.* Nauarrus *dict. c.* 5. *n.* 1. *& in cons.* 4. *de præcedentia, n.* 4. Ausilesius *in capitib. prætorum, c.* 4. *verb. iustitia, n.* 5. Cuchus *institut. maior. lib.* 2. *tit* 8. *num.* 116. & exactè Sbrotius *de Vicario Episcop. lib.* 2. *q.* 135. Gregor. Lop. *in l.* 47. *tit.* 18. *p.* 3. *glos.* 8. Curia Philippica 1. *p.* §. 4. *n* 12. Lazarius *de monitoriis, sect* 1. *quæst.* 6. *num.* 7. *& sect.* 2. *quæst.* 1. *n.* 18. Vgolinus *de officio Episcopi, c.* 4. §. 7. *num.* 2. *vers.* 12. Zerola *in praxi Episcop.* 2. *p. c.* 4 *num.* 7. Nicolaus Garcia *de beneficiis*, 6. *p. cap* 2. *à num* 22. *& seqq.* vbi latè Narbona *de appellation. de Vicario ad Episcopum*, 1. *p. n.* 243. Iohannes Hieronym. Campanil. *diuersorum iuris, rubric.* 11. *cap.* 23. *num.* 148.

Nisi huiusmodi commissionis subdelegato fiat per Episcopum ipsi Vicario, † vt probant 17

Campa

Campanilli. & Garcia vbi proximè, & plurimi alij per eosdem citati, Sbrocius *de officio Vicarij, lib 2. quæst. 34, num.6. quæst. 39. num. 4. & 5. & quæst 45. & 133.* Grati. *disceptat. forens. cap. 145. a num. 16.* & quando Vicarius non possit exequi litteras directas Episcopo, nisi Episcopus ei subdelegauerit talem executionem; fuisse dictum *in causa Lucana optionis domus 13. Martij 1609.* coram d. Mancanedo; testatur Nicolaus Garcia d. *cap. 2. num. 23. vbi ad finem*, quod hæc
18 † subdelegatio à Vicario enuntiata, & asserta præsumatur, atque resultet ex scientia & patientia Episcopi, per argumentum *l. 1. §. magistratum autem* vbi hoc affirmat Paulus. *ff. de exercitoria actione*, Vantius *de nullitatibus sentent. tit. quibus modis sententia nulla reparari potest, num. 44.*

Ex quibus omnibus verissima & constans eli-
19 ci potest † ad nostrum institutum resolutio; quod quando Senatus impetranti tradi iubet litteras Apostolicas alteri directas, vt illis vtatur præcisè coram Ordinario; quòd tunc Ordinarius in causæ cognitione non procedit, nec potest vti Delegatus, quia ipsi non fuerunt directæ, sed alteri, à quo in ipsum nequit fieri Delegatæ iurisdictionis transmissio, sed dumtaxat procedit iure, & potestate propria ordinaria, ideo etenim sibi fit per Senatum remissio, quia causa de iure ad ipsum priuativè, & exclusivè ad alios iudices quoscúmque pertinet omnino, iuxta determinationem Concilij Trident. in *c. 20. causæ omnes, sess. 24. de reformat.* vt sæpè diximus.

Etenim eo ipso quod cessat auocatio subscri-
20 pta, † causa ipso iure reuertitur ad Ordinarium, & cum sua potestate Ordinaria fit consolidatio, vt latissimè diximus supra hac *2. part. cap. 12. à num. 54. cum multis seqq* imò hoc casu deficiente subscriptione propriæ manus Sanctissimi, numquam ablata censetur ex Trid. Decreto, & ex iis quæ suprà *cap. 6. à n. 14. cum seqq. & c. 17 per totum & c. 20. a n. 72.*

Quapropter cùm hæc commissio fuerit à
21 principio † nulla ipso iure ex defectu formæ subscriptionis ex notatis in *d. c. 6. & cæteris*; sequitur quod eodem modo, quo ea vti non potuit Delegatus, cui fuit directa; minus & Ordinarius non nominatus, in quem non potest conualescere, quia de non ente ad ens non potest fieri transitus, vt superiùs probauimus *à num. 6.*
22 *cum seqq.* & cum ex commissione nulla † & informiter facta nullum vestigium nec vmbra iurisdictionis in nominato Delegato remansit, non subsistit extensio, aut eius prorogatio, *l. sed si manente ff. de precario*, & est text. *in cap. significasti, de foro compet. l. 1. C. de iurisdict. omn. iud.* plenè Carnabal, *in tract. de iudiciis, aiff. 2. quæst. 8. sect. 1. num. 291. fol. 407.* quia vbi non est subiectum iurisdictionis; ibi non cadit prædicamentum prorogationis, aut extensionis, Fulgos. *cons. 167. num. 1.* Costa *de scientia, cent. 2. distinct. 66. num. 16.* Tusch. *littera P. conclus. 627 num. 63.* Aldouin *cons. 20. n. 160.* Giurba *cons. 59 n. 114.*

Quapropter non obstant, quæ in contrarium
23 † considerauimus ad principium *huius cap.* pro fundamento præfatæ nonnullorum assertionis. Non primum, ex aliquorum Doctorum opinione sectantium, quod quando Ordinario fit à Sede Apostolica commissio procedit in ea potestate Delegata, quam altius examinauimus suprà hac *2 part. cap. 25. à num. 17. cum seq uentibus*, quo loco tertiam elegimus vt veriorem, atque probabiliorem, distinguentium, quòd quando Ordinario remittitur causa, quæ sibi de iure communi non competebat, procedit vti Delegatus; at quando de iure communi sibi aliàs competit, non vti Delegatus, sed vt Ordinarius, & cum potestate ordinaria dumtaxat procedit, provt abundè ibidem explicauimus. At cum Ordinario quando per Senatum fit remissio, eo dumtaxat fundamento mouetur, quia causa de iure communi ad Ordinarium privativè pertinet, & sic vti Ordinarius, & potestate Ordinaria in ea procedit, non vti Delegatus, quibus & adde in comprobationem, quæ hactenus diximus, quod Ordinarius non potest vti Delegatus procedere, quia de eo non fit mentio in commissione, nec in ea nominatus est, ac ideo iurisdictio Delegata ad eum transire vllo pacto nequit.

Ad secundum autem, quod diximus, Ordina-
24 rium posse procedere vtraque potestate, † & Delegata, & Ordinaria iuxta multorum Doctorum assertionem; respondetur, intelligendos esse loqui, quando ita expressè in commissione sibi directa dictum fuit. At secus, quando simpliciter sibi Ordinario facta fuit commissio, quia tunc procedit illa distinctio, aut est facta commissio super causa aliàs de iure Ordinario ipsi competente, & tunc non Delegata, sed Ordinaria excitata intelligitur iurisdictio. At quando aliàs cognitio Ordinario non competebat; tunc Delegata simpliciter censetur, vt latè probauimus suprà hac *2. part. dict. capit. 25. à num. 26. cum sequentib. versicul. Sed verior & receptior opinio est*; etenim non est in hac commissione dare medium, procedit quippe vti Ordinarius dumtaxat, aut vti Delegatus, vt abundè comprobauimus in dict. *cap. 25. à num. 26. & seqq. versic. Ex toto hoc discursu*, nisi sibi à Sede Apostolica expressè data sit facultas sic procedendi potestate, & Ordinaria, & Delegata simul, vt ibidem *à num. 29.* pro quo est tex. singularis in *cap. per hoc, 17. de hæreticis, lib. 6.* ibi: *Quin & ipsi authoritate Ordinaria, vel Delegata (si habent) in eisdem procedere valent, &c.* Ponderando illam disiunctiuam, *vel*, vt vno ex duobus modis procedit, quando vterque in eo concurrit.

Respondetur secundò, nam etiam casu, quo
25 simpliciter, † & indistinctè foret vera Doctorum opinio in argumento citatorum; in nostro casu minimè poterat verificari, cum Ordinarius coram quo ex Decreto Senatus litteris Apostolicis vtitur, non est, nec dici potest Delegatus, cùm sibi non fuit facta à Sede Apostolica Delegatio, nec in ea nominatur, & sic sola remanet potestas Ordinaria dumtaxat, qua sola in ea causa procedere, abundè hactenus probatum remanet.

Et quia cum & ipsa commissio abinitio sit
26 nulla, † nec ex ea quæsita aliqua iurisdictionis vmbra Delegato nominato, ex ea nec Ordinarius procedere potest, quia de non ente ad ens non potest fieri transitus, provt sæpè probauimus *à num. 6. & à num 20.*

Et hinc venit declarandus Flores de Mena *practicar. quæst. lib. 1. quæst. 4. num. 35.* dum respondendo † ad Rotæ decisionem dicentem, Or-
27 dinarium, cui fit causæ commissio, procedere posse vtraque potestate; dicit intelligi procedere potestate Delegata quoad executionem sibi mandatam; quoad cætera autem, quæ respiciunt

ius integrum partium, ipse Ordinarius potestate ordinaria procedit, & sententiam diffinitiuam profert ; quæ Doctoris assertio altiorem petit indaginem, provt distinctè, & per casuum diuersitatem, & differentiam in discursu huius capituli altius pertingemus. Interim tamen dicas,
28 † quod quando in casu permisso putà in beneficiis reseruatis committitur executio Ordinario, in qua si executionis natura alteretur, putà quia de executiua fit ordinaria (de quo latiùs infra in secunda conclusione apponenda) tunc benè procedet eiusdem Doctoris assertio ; at si sit causa, quæ tam quoad viam executiuam, quàm quoad viam ordinariam pertinet de iure iudici Ordinario; tunc ipse in totum procedet ordinaria potestate dumtaxat ex hactenus latè dictis.

Et tandem ad assertionem Doctorum de qua
29 ad principium † huius capituli respondendum est, vt falsa insuper euidentius appareat ; nam etsi Ordinarius procedat vti Delegatus in causa sibi per Senatum remissa (quod impossibile est, vt diximus) non benè sequitur, procedit vti Delegatus ; ergo debet procedere via executiua; falsum est etenim argumentum, cùm etiam ipse Delegatus in commissione nominatus, si seruata forma Concilij Tridentini causa fuit sibi delegata, poterit & debebit iuxta casuum varietatem (de quibus ad secundam conclusionem inferius) procedere in via ordinaria, & plenario iudicio audire partes ; quoties alterari contigerit naturam executionis litterarum Apostolicarum ; & sic multò fortiùs ipse Ordinarius sua iurisdictione, & iure Ordinario vtens ; quare horum opinio nec tuta, nec vera est absolutè recepta.

Secunda fuit opinio in hoc articulo aliquo-
30 rum, † maximè Ordinariorum iudicum (quibus per Senatum fit litterarum remissio) & aduocatorum litteras Apostolicas impugnantes patrocinantium : vt eo ipso quod easdem Senatus remittit Ordinario, iste debeat absolutè & indistinctè, ordinaria atque plenaria via inter partes procedere, non executivè : mouentur hi
31 contraria ratione eorum, † qui priorem opinionem sectabantur, & dicunt, quod remissio fit per Senatum Ordinario, vti Ordinario, & non vti Delegato executori, quia executoris nominati facultas iam expirauit, nam ex quo informiter atque nulliter contra dispositionem Sacri Concilij Trident. putà absque subscriptione manu propria Sanctissimi, facta fuit executionis commissio ; non fuit causa auocata ab Ordinario, atque ideo cùm executor nominatus nequeat iurisdictionis defectu procedere vlterius, vt suprà post principium *huius cap. diximus* : sequitur, quod pars executiua gratiæ similiter euanuerit, atque ideo quando Senatus Ordinario causam illam remittit, ea videatur intentione remisisse ; vt ordinaria via absolutè, & indistinctè procedere debeat.

Sed proculdubio horum opinio pariformiter
32 falsa est, † & improbabilis, omnique destituta fundamento, nec talem vnquam intentum habuit sapientiæ, & experientiæ fons sublimis Senatus hic Supremus, non etenim sequitur, iudex executor datus deficit ; ergo gratiæ & instrumenti executiui priuilegium executionis & naturam amisit : tres enim partes habent Bullæ
33 gratiosæ ; † ipsam gratiam, quæ respicit rem principalem putà beneficium impetratum ; executionem, quam litteræ Apostolicæ merentur; iudicis specialis dario ad illas exequendas. Si fortè vltima hæc pars deficit ; cæteræ integræ manent, † & ad quemcumque iudicem ierint 34
litteræ ; qualitatem intrinsecam executiuam retinent (nisi ex accidenti extrinseco alteretur iuxta mox dicenda in conclusionibus) igitur non sola iudicis mutatio potens esse poterit, nec sufficiens sola ad huiusmodi alterationem causandam. Et quia non sequitur Ordinarius vti Ordinarius procedit causa ; † ergo semper de- 35
bet procedere via ordinaria, non executiua ; sequeretur quippe absurdum notissimum, quod coram Ordinario non posset peti executio instrumenti guarentigiati, in forma Cameræ conscriptum, nec sententiæ transactæ in rem iudicatam, aut executorialium, & quod per earum vsum coram Ordinario amitterent suum intrinsecum priuilegium viæ executiuæ, quòd quàm falsum sit, nemo est, qui nesciat, atque latiùs ostendemus in conclusionibus sequentibus.

Vides igitur, quàm clausæ sunt in hac difficultatis plena controuersia viæ veritati ; mihi quidem in ea diù anxiè meditanti vera atque certa resolutio proculdubio enituit, ad cuius præclaram cognitionem duplex venit affigenda conclusio, distincta casuum varietate munienda, vt quid deinceps sit seruandum, cunctis pateat.

CONCLVSIO I.

Quoties litteræ Apostolicæ † impetratæ alteri iu- 36
dici pro executione instrumenti guarentigiati, aut gratiæ Apostolicæ absque tamen subscriptione propriæ manus Sanctissimi, fuerint per Senatum Ordinario remissæ, iste in earum expeditione tenetur via executiua procedere, aliter earundem priuilegiata non altera natura.

CONCLVSIO II.

In omnibus casibus in quibus litteræ gratiæ Apostolicæ † amittunt priuilegiatam naturam, ita vt in 37
eisdem omnino sit via ordinaria de iure procedendum, vel aliquis comparet legitimus contradictor, vel quia adest possessor, aut aliàs sub intrusione sunt expeditæ : in eisdem omnibus Ordinarius, cui à Senatu fuit negotij facta remissio, in via ordinaria tenetur procedere, & partes audire, & diffinitiuè sententiare.

Pro istarum conclusionum enucleatione non-
nulla indicanda erunt, † quæ ipsarum veritatem, iustificationem, & comprobationem ostendant. Ad prioris igitur fundamentum eo moueor : nam sicut instrumentum guarentigiatum, aut cum clausula in forma Cameræ Apostolicæ habeat de iure executionem paratam, & hæc priuilegiata qualitas eo insit, & sit affixa, vt patet vulgo iuxta commentaria Parladorij *rerum quotidianarum lib. 2. cap. fin. 1. part. §. 11. cum multis seqq.* quibus multa in proposito recenset, & passim alibi. Pariformiter litteræ Apostolicæ
ob illarum reuerentiam † hanc qualitatem pri- 39
uilegiatam intrinsecè retinent, atque eodem modo executionem merentur, *lib. 1. ff. de constitut. C. si quando, de rescript.* vbi Felin. *lib. 52. titul. 18. part. 3.* Rebuf. in *prax. benefic. tit. forma & declaratio nouæ prouisionis, verb. quatenus ipse, vel duo, vers. postea dicitur.* Mohedanus *decis.*

decis. 35. Marches. *de commissionib.* 2. *part. cap.* 4. *de commis. appellat. num.* 39. Beroius *cons.* 4. *vol.* 1. Cæsar de Grassis *in reg.* 8. *de altern. glos.* 9. *in annotat. ex num.* 22. Nicol. Garcia *de benefic.* 6. *part. cap.* 2. *num.* 140. Parlad. etiam vbi suprà §. 7. *per tot.* & infiniti alij, quos omitto, & pluries dixit Rota, vt per Iacobam Caballerium *decis.* 148. *num.* 1. *&* *decis.* 638. *num.* 1. *&* *decis.* 278. *num.* 2. Cæsar Argel. *de acquirend. possessione, quæst.* 8. *artic.* 1. *à num.* 2. & alibi passim.

Nisi fuerint per sententiam vulneratæ, quia
40 tunc appellationem recipiunt, † nec per superiorem exequi possunt stante appellatione, Canaller. *decis.* 2. *num.* 7. Hieronym. Gonçal. *sup. regul. Chancell. glos.* 6. *num.* 202. *cum sequentibus.* Rota Romana diuersor. *decis.* 132. *in principio, & num.* 1. *lib.* 2. Cardinal. Seraphin. *decis.* 674. *num.* 2. Rota apud Coccinum *decision.* 78. Giurba *decis.* 100. *sub num.* 34. Sylu. ster Sachiæ *in additionibus ad Antonium Massam. Gallesi. de obligation. Camerali. quæst.* 37. *num.* 16. *&* 17. Rota Romana *decis.* 73. *num.* 2. *decis.* 74. *num.* 1. *decis* 45. *num.* 1. *decis.* 58. *num.* 2. *decis.* 95. *num.* 1. *decis.* 76. *num.* 2. impressæ post Gallesium *dict. tractat. de obligation. Camerali*, ab eius additionatore, Hondedeus *consil.* 17. *num.* 45. *volum.* 2. Gratian. *disceptationib. forens. cap.* 664. *num.* 21. Antonin. Amato *variar. resolution. lib.* 2. *resol.* 81. *à num.* 24. *&* *sequentibus*, idem Gratianus late *in disceptat.* 968. *à num.* 2. *cum sequentibus*, *tom.* 5. idem Iacobus Canallerius *in*
41 *decision.* 11. *num.* 5. vbi, † quod non censentur litteræ vulneratæ ex annullatione processus super earum iustificatione facti, nisi etiam ipsæ litteræ annullentur: nec etiam dicuntur vulneratæ litteræ Apostolicæ, etiamsi fuerit
42 pronuntiatum, non esse iustificatas; † imò si postea iustificentur ex qui possunt, Canallerius *decis.* 11. *num.* 6. Nos *de Regia protectione*, 3. *part. cap.* 4. *num.* 44. *&* *num.* 45. vbi de hac executionis vulneratione, & quando vulnerata intelligatur post alios Doctores, probant insuper Coccinus *decis.* 78. *num.* 11. *in fin.* Rota Romana *decision.* 132. *num.* 11. *in fin part.* 2. *diuersorum.* Marchesanus *de commissionib. appellation. à Camera obligation.* 1. *part. cap.* 16. *numer.* 19. Scaccia *de appellationib. lib.* 3. *cap.* 2. *quæst.* 17. *limitat.* 9. *num.* 58. *versic. Subextende.* Rota apud Gallesium *de obligation. Cameral. decis.* 95. *num.* 7. Amato *resol.* 81. *num.* 15. *&* 26.

Et quando litteræ Apostolicæ vulneratæ sunt; cessat via executiua, † & agitur in via
43 Ordinaria super vulneratione, Caballer. *decis.* 158. *à num.* 1. *cum seqq.* adeò vt interim dùm pendet appellatio à vulneratione exequi litteræ non possunt, provt abundè probauimus *in dict. cap.* 4. *à num.* 4. *&* *seqq.* & sursum per totum illud caput, Scaccia *de appellat. lib.* 3. *cap.* 2. *quæst.* 17. *limit.* 9. *sub num.* 58. Rota Roman. *in via census impres. per Galles. vbi proximè decis* 96. *num.* 34. licet contrarium senserit Amato vbi proximè *num.* 28. verum tamen est quod ipse affirmat *in num.* 27. quod si sententia vulnerans litteras, & instrumenta guarentigiata sit notoriè nulla, non præstat impedimentum, quominus via executiua litterarum locum habeat per viam replicationis contra vulnus oppositæ, ex Coccino *decis.* 78. *&* *decis.* 96. *num.* 3. impressa post tractat. Gallesij per eius additionator.

Igitur si hæc qualitas priuilegiata insit in-
strumento guarentigio, † litteræsque Apostolicis, & illas comitatur quocumque vadant præcisè, nec iudicum mutatio, & variatio illam potest variare, nec alterare, vbilibet quippe suum priuilegium executiuum retinent: qualitas enim quæ adhæret rei, illam sequitur, quocumque vadat, quam res non amittit per variationem personarum, iuxta text. *in l. Imperatores. ff. de vectigalib. & commissis*, *l. fin. Cod. sine censu vel reliquis.* 44

Et quod instrumentum guarentigiatum, aut
sententia † quælibet priuilegiata habens priui- 45
legium executionis quocumque vadat, & coram quocumque iudice eius executio petatur; retineant suum priuilegium executiuum, nullatenus alterata nec variata natura per variationem, aut mutationem iudicum: latissimè comprobauimus plurimis doctrinis, & iuris fundamentis, necnon Doctorum plurium authoritate *in tractatu de Regia protectione*, 3. *part. cap.* 4. *à num.* 27. *vsque ad num.* 43. inclusiuè, quæ omnia mirificè comprobant huius conclusionis verissimam resolutionem videnda omnia, quia vlterius non repeto.

Quibus addo, quod instrumentum confectum
in alio Regno, † quod de iure executionem 46
meretur, quocumque vadat idem priuilegium retinet, & coram cuiuscumque Regni iudice eius virtute executio petatur, executiuè proceditur. Baldus *in l.* 1. *quæst.* 4. *C. ne filius pro patre*, Palacius Rubeus *in rubrica de donat. inter virum & vxorem*, *in principio*, *num.* 23. Gregorius Lopez *in l.* 8. *tit.* 18. *part.* 3. *glos. fin.* Rodericus Suarez *in l. post rem*, *quæst.* 5. *num.* 15. Anton. Gomez *in l.* 64. *Taur. num.* 8. Didacus Perez *in l.* 4. *tit.* 8. *lib.* 3. *ordinamenti.* Parladorius *lib.* 2. *rerum quotidianarum, cap fin.* §. 11. *ampliation.* 3. *à n.* 13. vbi de solemnitate, ne redarguatur, quamplurimos alios Doctores referens sequitur Flaminius Cartharius *decis.* 26. *per totam.*

Comprobatur etiam, quoniam instrumen-
tum guarentigiatum siue inter laicos, † siue in- 47
ter Ecclesiasticas personas confectum; etiam coram iudice Ecclesiastico suam viam executiuam, & priuilegiatam qualitatem retinet, iuxta Bartoli sententiam *in l. cunctos populos*, *num.* 29. *C. de summa Trinitate* cuius opinionem sequitur Lapus *allegation.* 81. & Calcaneus *consil.* 7. Rodericus Suarez *in l. post rem iudicatam*, *ampliatione* 8. Couarruu. *practicar. quæst. cap.* 8. *concl.* 5. *num.* 5. Auilesius *in capitibus correctorum cap.* 10. *num.* 56. Benedictus de Barzis *in tractat. guarentigiæ*, 1. *part. quæst.* 4. Parladorius *lib.* 2. *rerum quotidianarum*, *cap. fin.* 1. *part.* §. 11. *ampliatione* 7. *num.* 28. *&* 29.

Igitur non erit hæsitandum, quod per Decre-
tum Senatus, † quo traduntur litteræ patti, vt 48
illis coram ordinario vtatur, debeat iste executiuè procedere virtute instrumenti guarentigiati, aut litteratum Apostolicæ gratiæ, quæ sui natura retenta vbilibet merentur executionem, & huius priuilegium omnino retinent, nihil extrinsecus accedente: sequeretur enim alias absurdum notissimum; coram iudice Ordinario non posse agi via executiua virtute instrumenti executionem merentis, quod quàm falsum sit, ostendimus superius in reprobatione secundæ quorundam opinionis; nam de Ordinario iudicandum erit hoc casu, ac si à principio, & cessante

sante commissione Apostolica, & remissione Senatus coram ipso eorum instrumentorum executio peteretur, hæc autem nihil immutare possunt circa naturam, & priuilegium executionis, quia ad id nec tendunt, nec respiciunt; sed tantùm vt causa coram vero & competenti iudice tractetur, quod singulariter post Rotæ decisiones obseruat Ludou. post *de manutent. obseru.* 12. *num.* 62. *&* 63.

Non secus, ac si coram iudice incompetente fuisset instrumenti petita executio, † & orta in-
49 ter eum, & Ordinarium competentia, causa isti fuisset remissa; ac sibi cognitionem competere declaratam, nonne ex hac orta competentia mutatur in aliquo, aut amittitur priuilegium executiuum instrumenti? Aut prohiberurne actori denuò coram competenti Iudice Ordinario agenti instrumenti executionem apponere, & intentare? Quis dubitat, nisi fortè ex aliquo accidenti instrumentum, aut litteræ Apostolicæ viam executiuam amittant, itavt præcisè in via ordinaria sit agendum, iuxta latè probanda ad secundam conclusionem.

Quantum attinet ad secundam conclusionem
50 superius affixam † multa dicenda erunt, quæ hanc materiam primæ instantiæ Ordinarij tangunt, mirèque exornant, ex quibus facilè colliges, quando ipse ordinaria via procedere queat tàm in litteris Apostolicis gratiosis, quàm instrumentis guarentigiatis, quæ omnia ita indistinctè tractantur à Doctoribus, quæ tùm dispositionem S. C. Trident. *in cap. causa omnes*, tùm praxim veram huius Senatus Supremi penitùs confundunt.

Quantum autem ad instrumenta guarentigiata † pro quorum executione à Romana Curia
51 alteri fuit commissio impetrata per creditorem absque subscriptione manu propria Sanctissimi, & ideo per Senatum Ordinario fuit facta remissio: iste omnino via ordinaria contra tertium non comprehensum in dicto instrumento procedere debet, non via executiua, vt vulgatissimum est, iuxta quæ Parladorius *lib.* 2. *rerum quotidian. lib.* 2. *cap. fin.* 4. *part.* 5. §. *per totum*, & Nos latissimè *in tract de Regia protectione*, 4. *part.*
52 *cap.* 8. *per totum*, vel aliter quando † tertius oppositor non comprehensus in instrumento se executioni oppositit, cuius causa via ordinaria erit tractanda, & in contentioso iudicio prius erit vincendus iuxta latè per Nos tradita *in d. cap.* 8. in quo articulo tam vulgatissimo amplius nobis immorari non licet.

Quantum autem attinet ad litteras Apostolicas pro executione gratiæ expeditæ, quando vel executor datus teneatur Ordinario causam remittere, vel facta per Senatum remissione, ipse Ordinarius via ordinaria in eisdem procedere debeat; maior est difficultas orta ex confusione Doctorum, luce tamen meridiana clariorem (Deò dante) reddam, ne in posterum in minimo dubitetur.

Litteræ Apostolicæ, quæ pro executione gra-
53 tiæ † expediuntur, dupliciter considerandæ sunt, nam aut dantur super beneficio reseruato, vel aliàs affecto Sedi Apostolicæ, & tunc quantum attinet ad viam executiuam, seu potius extraiudicialem, cùm non egeant subscriptione propria manu Sanctissimi; cuilibet licitè committuntur, qui quidem quantum ad executionem faciendam liberè procedit absque percussione primæ instantiæ Ordinarij, & absque eius iurisdictionis læsione, nec tunc locum habet dispositio S. C. Trident. *in cap.* 20. *causæ omnes, sess.* 24. *de reformatione*, declaratum sic per Sanct. Congregationem Cardinalium, atque Breuem Gregorij XIII. prout latè diximus suprà hac 2. *part. cap* 10. *in princip.*

Si tamen in huiusmodi litterarum executione
54 aliquis compareat † legitimus contradictor de iure suo docens, vel sit aliquis possessor beneficij, aut aliter sub instructione litteræ ipsæ expediantur; tunc possessor, vel intrusus de sua possessione opponens, præcisè audiendus, & conuincendus erit in via Ordinaria; nam cùm iste in iudicium deducat coram executore quid omnino, causæ, cognitionem, & examen appetens, atque altiorem indaginem requirens, & viam appetens ordinariam, cum nondum fuerit conuentus, citatus, & victus, nec aliter de iuribus suis discussum, nec ipse legitimus contradictor ad solam voluntatem executoris teneatur iura & possessionem dimittere: hæc causa omnino Ordinario pertinet via ordinaria tractanda, ad quem illam Senatus hic Supremus remittit cognoscendam, nisi aliter contra istum tertium, † aut
55 intrusum commissio executeris propria manu Sanctissimi sit subscripta, quia tunc in his beneficiis reseruatis tam super executione, quàm super via ordinaria rectè procedere executerem dicetur, prout Nos suprà 2. *p. c.* 6. *in* 4 *exceptione*, latiùs ostendimus *d. num.* 14. *cum seqq.*

Aut etenim litteræ hæ pro executione gratiæ
56 non expediuntur † super beneficio reseruato, aut aliter Sedi Apostolicæ affecto, & tunc si manu propria Sanctissimi non sint subscriptæ, penitùs Ordinario tam super executione, quàm super iudicio plenario & via ordinaria (ad quem omnium causarum ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentium, etiamsi beneficiales sint, cognitio de iure communi per Decretum Concilij Trid. competit) per Senatum, aut etiam ipsum executorem fit remissio, quoniam deficiente forma essentiali prædicti Concilij Trident. nec tacita auocatio nec expressa locum habet, nec in prima instantia his in causis præiudicium illi fieri intelligitur, nec sua Sanctitas intendit, vt latè probauimus hac 2. *p. cap.* 6. *& cap.* 20. & pluries alibi.

Aut enim istæ litteræ pro executione gratiæ
57 alteri, † quàm Ordinario directæ sint manu Sanctissimi subscriptæ: & tunc non Ordinarius, sed ipse executor Delegatus tam in via executiua, quàm in via ordinaria, vbi vel comparet legitimus contradictor, vel possessor adest; cognoscere rectè potest, ex d. Conc. Trid. Decreto, nec tunc vllo pacto Ordinario talem causam Senatus remittit *in d. cap.* 6. *in* 4. *exceptione*, *à à num.* 14. &, mox comprobabitur *à num.* 63. *cum sequentibus*, *versicul. Quantum autem ipsi Doctores.*

Hanc distinctam resolutionem (licèt non ita
58 explicitè & discretiuè) † deduces ex nonnullorum Doctorum assertione, & in primis Augustinus Barbos. *in tract. de offic & potestat. Episcopi*, *tom.* 2. *allegat.* 81. *num. fin.* sic ait in hæc: Sextò limita in causis possessionis beneficiorum reseruatorum Sedi Apostolicæ: possunt enim immediatè ab Auditore Cameræ, seu alio Delegato Apostolico cognosci, quod praxi quotidiana signaturæ seruatur, & declarauit Grægor. XIII.

super

ſuper executione litterarum in forma Breuis, ad expectendam poſſeſſionem in conſtitutione ſua inquit : *Ad Romani Pontificis prouidentiam, data Romæ, die* 10. *Iulij, anno* 1574. quam refert praxis Epiſcopalis *dict. cap.* 4. *num.* 3. & fæpè diffiniiſſe Sacr. Cardin. Congregationem atteſtatur Franciſcus Leo *dict. cap.* 1. *num.* 76. *&* 77. & procedere in beneficiis reſeruatis ratione manus appoſitionis, refert deciſum Gonçalez *ad Regul.* 8. *Cancellariæ, gloſſ.* 52. *num.* 36. *&* 37. nam Concilium Trident. *dict. c.* 20. non intelligitur in executionibus, ſed ſolùm in litibus, & cauſis Ordinariis, & requirentibus altiorem indaginem, quia in his datur inſtantia, in executione vero Bullarum Apoſtolicarum, cum
59 magis extraiudicialis ſit, † & extraiudicialibus non detur inſtantia, vt cum Socino, Ialſone, & aliis reſoluit Menochius *de arbitrariis lib.* 1. *quæſt.* 22. *num.* 6. non habet locum diſpoſitio *dict. cap.* 20. verùm (inquit ipſe Barboſa)
60 † ſi aduerſus executionem gratiæ Apoſtolicæ allegetur aliqua exceptio, altiorem indaginem requirat, & gratiam efficiat nullam, vel ſubreptitiam, aut obreptitiam, vel Bullam falſam, aut ſimile, quia tunc datur inſtantia, non poteſt auferri iuriſdictio ab Ordinario in prima inſtantia ex *dict. cap.* 20. idque confirmat dicta conſtitutio Gregorij XII. ibi : *Illarum tamen forma ſeruata, &c.* vbi vult, quod executor in prima inſtantia non poteſt procedere omiſſa forma gratiæ ; at verò in gratia ſemper ponitur, aut ſubintelligitur clauſula, *ſi preces veritate nitantur*, aut aliæ æquipollentes, vt teneo ego ipſe in meis remiſſionibus *de dictionibus & clauſulis, clauſula* 97. *à num.* 2. vndè ſi narrata vera non ſunt, aut aliquid ex neceſſariis omittatur, ceſſat iuriſdictio executoris, & non poteſt exequi gratiam, tenetúrque ſummariè audire ſuper exceptionibus allegatis, aliàs declarabitur *vim*
61 *inferre*, † & poſtea remittere cauſam Ordinario in prima inſtantia terminandam, quia ceſſat omnino via executiua. Si tamen ex verbis gratiæ tenetur executor aſſumere partes iudicis, vel gratia ſit ſignata manu Summi Pontificis, talis executor poteſt cognoſcere cauſam in prima inſtantia ad effectum executionis, & non tenetur eam remittere Ordinario, quia ex appoſitione manus Summi Pontificis cenſetur cautè auocata ex text. *in cap. vt noſtrum, de appellation.* vbi Abbas, Franch. & alij. Aloiſ. Riccius *in praxi aurea reſolutione* 339. hæc Barboſa.

Et idem quod Barboſa, nihil addito, vel mutato ; ſed imò eadem ſermonis & verborum præmeditatione illum tranſcribendo (eo tamen non citato Autore) affirmat nouiſſimè Ioan. Mariæ Nouarius *in nouâ iuris Pontific. practic. concluſ. tit. de cauſis primæ inſtantiæ, concluſ.* 1. aliàs 54. *num.* 15. 16. *&* 17. *fol.* 142.

Et ante eos dixerat Flores Diaz de Mena *variar. quæſt. lib.* 1. *quæſt.* 12. *num.* 17. *& ſequentibus*
62 † (quem ipſe Barboſa tranſcripſit, illum tamen authorem tacens, neutrum autem recenſet Nouar. vbi proximè :) omnes igitur conueniunt, quod executor in beneficiis reſeruatis datus poteſt executiuè procedere, niſi compareat legitimus contradictor, aut poſſeſſor (vt latiùs explicat ibidem Flores de Mena) quia tunc eum horum cauſa requirat altiorem indaginem, Ordinario debet executor illam remittere, alias vim facere declarabit Senatus, & cauſa ipſa per Senatum Ordinario remittetur.

Quantum autem ipſi Doctores moti ex conſtitutione Gregorij XIII. † viam executiuam, 63
& proceſſum extraiudicialem non comprehendi in Decreto Concilij *dict. cap.* 20. quia non habent inſtantiam, perperam, & inaduertenter profecto loquuti fuere contra omnia iuris principia, provt contra ipſos latiùs oſtendimus ſuperiùs hac 2. *part. cap.* 10. *ferè per totum.*

Quatenus autem ipſe Barboſa ibidem *dict.* 64
allegatione 81. *in fin.* † & Nouarius vbi proximè *num.* 17. (Barboſa non citato) vterque tamen per eadem verba inquit in hæc : Vbicumque ex gratiæ verbis tenetur executor aſſumere iudicis partes, vel gratia reperiatur manu Sanctiſſimi ſignata, huiuſmodi executor cauſam in prima inſtantia ad effectum executionis cognoſcere valebit, nec illam remittere Ordinario debebit, cum ex manus Papæ appoſitione cenſeantur auocatæ cauſæ, vt conſtat, &c. Falluntur quidem, & ſibi ipſis repugnant, nam ipſimet Do- 65
ctores fatentur, † quod in beneficiis reſeruatis executor dumtaxat poteſt procedere in executione, quod ſi accedat aliquid requirens altiorem indaginem, Ordinario remittitur, de quo executor cognoſcere nequit, quia ſit præiudicium Ordinariæ iuriſdictioni. Igitur ſequitur manifeſtè, quod ad hoc vt ipſe poſſit executor cognoſcere, debet adeſſe ſubſcriptio propria manu Sanctiſſimi iuxta Concil. Trident.

Nec auocatio etiam expreſſa aliter facta tollit 66
iuriſdictionem Ordinario ex dicto Decreto, † vt ſæpiùs diximus, quia ad hoc ipſum diſponendum, & præueniendum in ſpecie inductum fuit Decretum Concil. Trident. ad excludendas nempè tacitas, & etiam expreſſas auocationes in prima cauſarum inſtantia, abſque iuſta & rationabili cauſa & perſonali Pontificis ſubſcriptione factas ; ergo minus debet ſufficere auocatio tacita, & non ſubſcripta, provt abundè argumentamur ſuprà *cap.* 32. *à num.* 6. *& ſequentib.* & ſic illa diſiunctiua, *vel*, qua vtuntur ipſi Doctores, incautè, & inaduertenter eſt appoſita, & omnino vel delenda, vel in coniunctiuam reſoluenda.

Imò Flores Diaz de Mena *dict. lib.* 1. *quæſt.* 12. 67
num. 19. † (à quo illam doctrinam (authore tacito) de verbo ad verbum ſurripuit Barboſa, & ab iſto Nouarius, eum non referens) expreſsè loquitur abſque illa diſiunctiua, in hæc : *Infertur tertiò, quod ſi ex verbis gratiæ, de quibus in dicta quæſtione, executor teneatur aſſumere partes iudicis, vt per Felinum in dict. cap. ſi gratia ſit ſignata manu Summi Pontificis, talis executor poteſt cognoſcere de cauſa in prima inſtantia ad effectum executionis, & non tenetur remittere cauſam Ordinario, quia ex appoſitione manus Summi Pontificis cenſetur tacitè auocata ex text. & ibi Abb. Franch. & alij in cap. vt noſtrum, de appellationib. &c.* Vides igitur, quod Flores de Mena (à quo ipſi Doctores doctrinam & verba ſumpſerunt) non ſolùm non fuit loquutus per diſiunctiuam, *vel* ; ſed imo potiùs per dictionem conditionalem (ſi) nempè, *ſi gratia ſit ſignata manu Summi Pontificis, &c.* atque ideo ipſe Barboſa minus fideliter illud tranſcripſit.

Imò potiùs ipſe Flores de Mena vlteriùs ſe- 68
ipſum clarius explicuit, † qui quidē conſecutiuè, & immediatè ad ſup. dicta ita proſequitur : *Quod*

ſi

si non sit signata, & executor tenetur ex verbis gratiæ assumere partes iudicis, causa Ordinario remittenda est, ex dicta decisione Concilij: si verò gratia requirat aliquam liquidationem, aut verificationem narratiuè (non tamen executor si non vult, tenetur assumere partes iudicis, & citare partes, vt in casibus notatis à Felino, & Menochio vbi supra) si assumat partes iudicis, debet partes summariè audire, & procedere executiuè, aliàs si ordinariè audiat, excedit à mandato & male facit, tenetúrque remittere Ordinario, ab eo tanquam executore excedente potest appellari, vt in dict. quæst. diximus, &c. Qui vlteriùs pro-
69 sequitur in hæc: *Infertur quarto, † quod omnia supradicta habent locum in Auditore Cameræ, quando exequitur gratiam Apostolicam ex identitate rationis, quia ipse non potest in prima instantia de causa Ordinaria cognoscere, vt dictum est.* Hactenus Mena.

Igitur vtrumque requiritur præcisè, quod
70 executor † ipse ex forma commissionis recipiat facultatem assumendi partes iudicis, vt quia in ea dicitur *citatis citandis*, vel *citato N.* vel expedita sit sub intrusione, vel in forma dignum: & quod simul sit subscripta de propria manu Sanctissimi, ad hoc vt ipse executor possit cognoscere de iuribus partium se opponentium excluso Ordinario, etiam in prima instantia, vt cum iudicio rectè perpendit (licèt obiter) Flores de Mena citatus.

Et huius doctrinæ fundamentum est efficax.
71 † Nam cum iure communi attento, & semota noua dispositione Tridentini, in prædictis casibus ideo procedere poterat executor, quia tacitè intelligebatur facta auocatio ab Ordinario, & data per huiusmodi commissionem executori iurisdictio cognoscendi in prima instantia de viribus iurium partium (provt latiùs mox videndum erit) sequitur quod hodie nihil operetur hæc commissio ex Decreto Concilij, quo nec expressa auocatio sufficit, nisi subscripta sit manu Sanctissimi ex sæpè dictis, idcirco ipsa subscriptio sufficit, vt etiam intelligantur in commissione concessa, quæ de iure communi vti tacitè auocata comprehendebantur.

Et enim interueniente dicta Pontificis sub-
72 scriptione auocatio firma remanet, † circa ea quæ in scriptura, & commissione etiam virtualiter continetur aliàs de iure communi, subscribens namque approbat omnia in scriptura contenta, *l. si ita stipulatus*, 126. §. *Chrysogonus. ff. de verb. obligat.* vbi post omnes latè tractat. Iason. *num. 2. cum sequentibus, l. emptor.* §. *Lucius. ff. de pactis, l. fideiussor.* §. *ff. pignorib. l. 1. versic. Et subscriptionem. ff. de constituta pecunia, l. si per epistolam, in versic. Subscriptam. ff. de acquir. haredit. cap. si quis Præsbyterorum*, & ibi Glos. in verb. *subscripsit, de rebus Ecclesiæ non alienand.* Felin. *in cap. quoniam contra num. 13. de probationib.* Natta *cons. 287. num. 8. volum. 2.* Roland. à Valle *cons. 44. num. 30. volum. 2.* Afflictis *decis. 104. num. 3.* Tiberius Decian. *respons. 29. num. 30. volum. 2.* Antonius Gabriel *titul. de præscriptionib. conclus. 3. num. 1. cum sequentib.* Mascardus *de probationib. conclus. 1347. num. 2.* Azeuedius *in l. 3. num. 55. & 56. tit. 4. lib. 5. Recopil.* Pateus *decis. 226. num. 3. lib. 1.* Caputaquensis *decis. 360. num. 7. part. 2.* Hieronym. Gonçalez *in Regul. 8. de alternatiuis, glos. 60. n. 3. & 4* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 66. n. 7.*

Sicuti & dicimus de sigillo, quod compro-
bat, confirmat, † supplet, & robur addit iis, 73
quæ in scriptura continentur, Bald. *in l. bonæ fidei, ante num 6. C. de rebus credit.* Iass. *in l. pacta nouissima, num. 9. C. de pactis.* Romanus *cons. 305. hac scriptura, num. 2.* Marsil. *in rubric. Cod. de probationib. num. 100.* Vestrius *in praxi lib 6. c. 1. num. 9.* Rota *decis. 535. num. 2. part. 1. diuersor.* Gonçalez vbi proximè *Glossa 61. num. 2.* ac propterea cùm subscriptio de manu propria Pontificis sit vnicum, † & solidum signum ad co- 74
gnoscendam, & detegendam eiusdem voluntatem, voluisse auocare causam ab Ordinario iuxta Trident. Decretum, cum de ea appareat omnia alias de iure communi virtualiter in commissione contenta intelligitur concessisse, & auocasse; quate proculdubio opinor, his casibus subscriptione adhibita propria manu Sanctissimi posse executorem de iuribus partium in via Ordinaria cognoscere in prima etiam instantia excluso Ordinario.

Quibus sic generaliter præcognitis ad casus particulares deueniendum duximus, quibus de iure executor gratiæ tenetur causam in prima instantia Ordinario remittere, vt iste via Ordinaria, qua executor ipse vti nequit, cognoscat præcisè.

Et in primis pro necessario, & scitu dignissi-
mo fundamento † accuratè attendere debebis, 75
vt in omnibus iis casibus in quibus executor ad executionem gratiæ datus poterat, & debebat cognoscere in via Ordinaria (iuxta mox dicenda) in his omnibus Ordinarius hodie, cui per Senatum fit Bullarum remissio, quia in commissione deficit subscriptio Sanctissimi, & forma nouiter tradita per Concil. Trident. in his omnibus debebit Ordinarius in via Ordinaria partes audire; atque iterum in his omnibus,
† in quibus executor poterat cognoscere via 76
executiua, & non tenebatur citare partes, in iis etiam omnibus Ordinarius, cui per Senatum fit Bullarum remissio (quia vel deficit subscriptio, vel aliter beneficium non sit reseruatum, quia in istis quoad meram executionem subscriptio non requiritur, vt superiùs diximus) debet pariter executiuè procedere, & in via executiua; non Ordinaria partes audire, cùm litteræ Apostolicæ executionem habeant sua primæua natura attenta, aliter non alterata, nec alio extrinsecus accedente, vt superiùs in hac conclusione secunda suppossuimus, quia isto casu tam quoad executionem, quàm quoad viam Ordinariam (vbi eam causa requirit) fit Ordinario per Senatum remissio.

Executores igitur gratiarum ad immitten-
dum aliquem prouisum † in possessionem bene- 77
ficij, sunt suapte natura meri executores, ita vt in eis non habeat locum dispositio, *cap. statutum, de rescriptis, lib. 6.* vt latè per Nicolaum Garciam *de beneficiis, 6. part. cap. 2. à num. 106.* Viuianus *de iure patronat. 2. part. lib. 13. cap. 5. num. 19. & 20.*

Si autem adest intrusus, aut aliter possessor,
vel comparet legitimus contradictor † (ante 78
immissionem actualem regulariter) allegans de iure suo, tunc gratiæ executores mixti fiunt, & de iure communi tenebantur assumere partes iudicis, & iudicialiter procedere cum causæ cognitione, & diffinitiuè pronuntiare, ac plenariè de viribus iurium possessoris, aut intrusi,

seu

seu aliàs contradictoris legitimi in via Ordinaria cognoscere, & diffinitiuam pronuntiare, iuxta notata per Doctores communiter *in cap. fin. de præsumptionib.* vbi Butrius *num.* 7. Abb. *ex num.* 1. *vsque ad* 15. & Felin. *ex num.* 16. 24. 27. 33. *&* 34. Beroius *consil.* 13. *vol.* 1. Flaminius Parisius *lib.* 11. *quæst.* 10. *num.* 15. 21. 23. *&* 24. Marcus Anton. Genuensis *in praxi Archiepiscop. cap.* 83. *num.* 4. *seu cap.* 85. *num.* 4. *& in annotation num.* 16. Mandosius *de inhibition. quæst.* 46. Nicolaus Garcia *de beneficiis*, 6. *part. cap.* 2. *à num.* 110. *& seqq.* Franciscus Leo *in Thesaur. fori Ecclesiast. cap.* 17. *à num.* 8. *&* 18. Tiberius Salustius *in praxi lib.* 3 *cap.* 12. *aliàs* 7. & post Rotam, Mandos. & Felinum, Flores de Mena *practicar quæst. lib.* 1. *quæst.* 4. *à num.* 33. Viuianus *de iure patronatus*, 2. *part. lib.* 13. *cap.* 5. *à num.* 19. *& sequentib.* & latiùs Nos *in tract. de Regia protectione*, 2. *part. cap.* 13. *à num.* 57. *cum sequentib.*

79 vbi quod licèt † isti executores respectu executionis procedant extraiudicialiter ad immissionem; si tamen comparet legitimus contradictor, vel adest intrusus & possessor; omnino tenentur assumere partes iudicis, & iudicialiter cognoscere atque diffinitiuè pronuntiare, vt latiùs ibi videbis.

80 At hæc doctrina verissima est de de iure communi, † quo attento per simplicem delegationem, & commissionem cuilibet factam inducebatur auocatio iurisdictionis ab Ordinario. At verò hodie attenta nouiori dispositione Sacrosancti Concilij Trident. *in dict. cap. causæ omnes*, cùm non valeat commissio absque subscriptione manu propria Sanctissimi, nec auocatio ab Ordinario etiam expressè facta non seruata forma dict. Concil. Trident. sequitur, vt iste executor non possit assumere partes iudicis, vbi adest intrusus & possessor, aut alias legitimus contradictor, & vbi sit necesse via Ordinaria cognoscere de iuribus partium, vel aliter sit adhibenda causæ cognitio, quia hæc pertinet ad Ordinarium, cui in Hispania (vbi ad vnguem seruatur dict. Concil. Trident.) Senatus huiusmodi litteras Apostolicas remittit Ordinario, ex hactenus comprobatis in hac secunda cõclusione.

Nam sicuti in Francia non admittitur *ex con-*
81 *cordatis, in titul. de causis*, † quod executores gratiarum habeant aliquam causæ cognitionem, sed solum executionem puram & meri facti, ita vt causæ cognitio remittatur Ordinariis, vt per Franciscum Marcum *decis.* 159. *part.* 1. *&* *decis.* 1157. *num.* 3. *eadem* 1. *part.* docent etim cum plurimis Rebuffus *in forma nouæ prouisionis, verbo, contradictores, & verbo, & defendant inductum in glossa ad dictas concordatas in forma mandati*, *fol.* 744. *&* 645. *in paruis*, *& in cap. multa, de concessione prebendæ*, 29. *&* 30. *&* 31. *clausulis mandatorum.* Menochius *de retinenda possessione remed.* 1. *à num.* 85. *cum seqq.*

Ita pariter in Hispania ex obseruatione Con-
82 cilij Trident. † nequit executor vltra merum factum executionis cognoscere, sed vbi via Ordinaria requiritur cognitio Ordinario remittitur, vt probat Flores de Mena *pract. quæst. lib.* 1. *quæst.* 4. *num.* 35. in hæc: in Hispania tamen licèt habeant causarum cognitionem, & possint assumere partes iudicis, & ita praxis obseruet; tamen intelligo in quantum, id est necessarium ad exequendam gratiam, vel suspendendam eius executionem, non tamen ad cognoscendum Ordinariè, & integrè de iuribus partium, & proferendam sententiam diffinitiuam, hoc enim solum iudicibus Ordinariis competit in prima instantia secundum determinationem Sacrosancti Concilij Trid. *sess.* 24. *cap.* 10. *de reformatione*, cuius protector est noster Rex Philippus, & eius Regale Consilium quotidie se intromittit circa eius obseruationem.

Illum tamen authorem intellige (provt supra diximus) † quando executor datur pro exe- 83
cutione gratiæ in beneficiis reseruatis, & aliàs effectis sanctæ Sedi Apostolicæ, quia tunc etiam sine aliqua speciali subscriptione propria manu Sanctissimi potest cognoscere in via executiua, & extraiudicialiter iuxta Breue Gregorij XIII. at vbi adest intrusus, aut legitimus contradictor appareat, cum horum causa sit in via Ordinaria tractanda; remittitur per Senatum Ordinario, cui ex Concilio pertinet cognitio in prima instantia, vt ex Augustino Barbos. *in tract. de officio & potestat. Episcop. tom.* 2. *allegat.* 81. *num. fin.* Ioan. Matiæ Nouar. *in noui iuris Pontificij practic. conclus. tit. de causis primæ instantiæ*, *conclus.* 1. *aliàs* 54. *num.* 15. 16. *&* 17. *fol.* 142. latiùs annotauimus supra in comprobatione huius secundæ conclusionis à principio, & præcipuè *à num.* 53. *cum sequentibus*, *versic. Literæ Apostolicæ, quæ pro executione gratiæ, &c.*

At verò vbi datur executor super beneficio non reseruato; † tunc si non adest subscriptio 84
propria manu Sanctissimi tam super executione ipsa, quàm super via Ordinaria; Ordinario pertinet cognitio in prima instantia, vt ibidem latissimè comprobauimus, & ita praxis quotidiana huius Supremi Senatus Regij inuncianter obseruat.

Et licèt Nicolaus Garcia *de beneficiis*, 6. *part.* *cap.* 2. *num.* 110. dicat, quod executor gratiæ, 85
vbi legitimus contradictor comparet, † vel adest intrusus, possit diffinitiuè pronuntiare plures Doctores contra Flores de Mena vbi proximè *à num.* 35. 42. 44. *&* 59. *&* *quæst.* 12. *à num.* 9. *&* 17. dicentem non ipsum, sed Ordinarium cognituram; declara, vt ipse Garcia, & ab eo citati rectè procedant de iure communi; At Flores de Mena dictis locis apertè loquitur motus nouiori dispositione Concilij Trid. *c.* 20. & rectè quidem, † cum certissimo iuris fundamento. 86
Etenim à regula generali prohibitiua, *cap. causæ omnes*, duntaxat excipiuntur executores ad beneficium reseruatum Sedi Apostolicæ, provt supra hac 2. *part. cap.* 10. *per totum*, scripsimus. Ergo in cæteris executoribus gratiarum firma remanet, & intacta ad hoc, vt eorum commissiones præcisè requirant subscriptionem propriæ manus Sanctissimi, ne percentiatur prima Ordinariorum instantia contra Concilij dispositionem, quam pariter in vim executionis procedere clarè ostendimus *in dict. cap.* 10. *à n* 12. *cum multis sequentibus*, qui Doctores Garcia & Mena etiam de praxi huius Supremi Tribunalis simul attestantur.

Igitur ad cognoscendum, quando Ordinario fit per Senatum remissio † litterarum Apo- 87
stolicarum pro immittendo prouiso, an debeat procedere in via executiua, aut in via Ordinaria ad dictarum litterarum complementum, distinctè procedendum erit: aut enim legitimus contradictor comparens coram executore (aut coram Ordinario facta remissione) vult immis-

sionem & executionem impedire non vigore possessionis, quia non possidet; sed vigore alicuius legitimi tituli, vel saltim colorati, & tunc si comparet ante immissionem realiter factam, etiam si compareat post Decretum, & sententiam de immittendo; & sic re adhuc integra, tunc si alleget aliquam legitimam exceptionem, omnino audiendus erit in via ordinaria per ipsum Ordinarium (sicut de iure communi tenebatur executor nominatus) & diffinitiuè pronunciare; ita post plurimos Doctores probat in hoc æquiparans possessorem, & legitimum contradictorem cum solo titulo, Nicolaus Garcia *de beneficijs*, 6. *part. cap.* 2. *à num.* 110. & superiùs diximus, & fuit resolutum *in Pampilonens. beneficij de Allo.* 1576. quæ habetur 2. *part. diuersorum decis.* 35. *& in Pacens.* seu *nullius Capitul. anno* 1578. quæ habetur, 1. *part. decision.* 202. *diuersorum.* Cardinal. *consil.* 63. & 94. Felinus *in cap. exhibita, num.* 4. *de iudiciis, & in cap. de cætero, num.* 10. *de re iudicat. & in cap. fin. num.* 23. *de præsumptionibus.* Staphileus 8. *forma mandat. de prouidend. num.* 8. additio Rotæ *decision.* 12. *de officio Delegati, in nouis. num.* 2. Marchesan. *de commissionibus*, 2. *part. cap.* 3. *de commissione appellatio. ex num.* 21. Gomez. *in cap statutum, num.* 77.

88 *de rescriptis, in* 6. maximè † si litteræ habeant clausulam *citatis citandis*, seu clausulam *amoto quolibet illicito detentore*, vt probant ipsi Doctores, & Garcia vbi proximè *num.* 111. latè Viuianus *de iure patronat. part.* 2. *lib.* 13. *cap.* 5. *à numero* 19. *cum sequentibus.* Flores de Mena *quæstione* 4. *num.* 31. de hoc tertio comparente re integra.

Quatenus autem ipse Garcia inferiùs *nume-*

89 *ro* 143. id intelligat, † quod quando compareat legitimus contradictor pro suo interesse & præiudicio, de quo si negetur, teneatur summariè, & in continenti doceri per Couarru. & Menochium, declara, vt intelligatur, ad effectum legitimandi oppositionem, & personam, & vt excludatur calumniosa exceptio, vt Couar. & Menoch. ab eo citati loquuntur, & latè Marchesan. *de commissionib.* 2. *part. cap.* 6. *commission. quando test. ad caus. admittit.* §. *vnic. à num.* 12. *& sequentib.* non tamen, vt de ea cognoscatur summariè ad effectum impediendi executionem, quia tunc in via ordinaria, & per sententiam diffinitiuam terminanda erit causa, vt ipsemet Garcia post plurimos Doctores firmauerat antea *num.* 110.

Et quando compareat legitimus contradictor

90 ad impediendam † immissionem prouisi virtute litterarum Apostolicarum, vt tunc via ordinaria sit agendum, quæ Iudici Ordinario in prima instantia sit cognitio remittenda; probant in terminis Augustinus Barbos. *de officio Episcopi, tom.* 2. *allegat.* 81 *num* ... Ioannes Mariæ Nouarius *in noui iuris Pontific. practic. conclus. tit. de causis primæ instantiæ, concl.* 1. aliàs 54. *n.* 15. *cum sequentib. fol.* 142. & ante eos Flores de Mena *variar. quæstion. lib.* 1. *quæst.* 12. *à num.* 17. *cum sequentib.*

Et iuxta hos terminos declarandum erit, quod

91 † ipse dixerat *quæst.* 4 *num.* 31. in hæc: Sexta conclusio, executor gratiæ siue cum clausulis sonantibus monitionem, siue clausulis sonantibus conditionem; si tertius compareat ante perfectam executionem, tenetur eum audire saltim in via summaria, & assumere partes iudicis, &c. vt intelligatur quoad prædictum effectum, nempe excludendi calumniosam oppositionem, legitimandi personam comparentis, & vt executori constet, an foueat legitimas oppositoris partes, vt possit supersedere, & causam illius ad Ordinarium remittere, ne sibi ipsi videatur repugnare, provt & seipsum declarat vlterius in eadem *quæst.* 4. *n.* 42. vt ad effectum vel supersedendi in executione, vel remittendi possit iste executor summariè cognoscere de iure huius tertij oppositoris.

Et quamuis possessione vacante, & à nemine occupata, iudex † non teneatur aliquem cita- 92
re pro immittendo prouiso Apostolico, vt tenent Flores de Mena *d.q* 4. *n.* 52. Rota *in Aurien. Parochia de Pao* 17. *Aprilis* 1600. coram Lancelloto, quæ est decisio 179. *n.* 3. & 4. nouissimè Farinac. Garcia de beneficiis, 6. *p. c.* 2. *n.* 141. & 142. Viuianus *de iure patronatus*, 2. *p. lib.* 13. *c.* 5. *n.* 23.

Tamen si re integra ipse legitimus contradi- 93
ctor compareat, † audiri debet, & de suis iuribus discutiendum, vt hactenus probauimus, & licitè appellat, & causat attentata, nouissimè Viuianus *de iure patronat. d.* 2. *p. lib.* 13. *cap.* 5. *à num.* 23. *& seqq.* & latiùs Garcia loco citato, latissimè *à numer.* 110. & 112. *cum seqq.* qui *num.* 132. adducit ad litteram bonam in proposito decisionem Rotæ *in causa Tirasonens. eleemosynaria* 28. *Ianuarij* 1602. *coram Domin. Laneelloto*, ibi: maximè cum Petrus comparuerit, & dederit de surreptione, & obreptione litterarum Apostolicarum, & petierit admitti ad iustificandum, vt fuit resolutum *in causa Salamantina pensionis* 18. *Aprilis* 1578. coram Cardinale Lancelloto, &c. Nec etiam obstare, quod possessio esset vacua, nec ostenderetur titulus Apostolicus, quia cum in gratia adest clausula (*dummodo non sit alteri ius quæsitum*) sufficit quod Petrus ostenderet, se præsentatum, vt diceretur legitimus contradictor, cum Papa non præsumatur voluisse præiudicare & derogare præsentationi, &c.

Et vlterius ipsa Rota *in vna Colonien. Canonicatus* 4. *Februarij* 1598. vbi fuit dictum, † quod 94
habens titulum coloratum sit legitimus contradictor, & possit appellare à decreto, seu sententia prolata ab executore litterarum Apostolicarum ad fauorem prouisi Apostolici, dummodo tamen prouisus ab Ordinario coram executore produxerit suum titulum, sed si suum titulum non produxisset, fuerunt in contrario voto, quod nullum censeatur illatum grauamen per executorem, & non posset appellare ad effectum suspensiuum, dixerunt insuper supradicta absque difficultate procedere, quando Ordinarius contulit, quia beneficium vacauerit in mense ipsius Ordinarij, &c. quam refert Garcia vbi proximè, *num.* 139.

Atque pluries determinauit † Rota *vt in vna* 95
Pien. beneficij. 13. *Aprilis* 1576. coram Domin. Seraphin. quam ponit Salustius Tiberius *lib.* 3. *sub cap.* 9. *pag.* 338. *decision.* 112. *& in causa Elnens. beneficij Sanct. Saluatoris* 16. *Decembris* 1602. coram Domin. Penna qua fuit dictum; quod Rota obseruat, habentem titulum coloratum esse legitimum contradictorem, & potest appellare à decreto, seu sententia prolata super executione litterarum Apostolicarum ad fauorem prouisi Apostolici, dummodo prouisus ab Ordinario coram executore produxerit suum titulum, vt *in dicta causa Colonien. Canonicatus* 4. *Februarij*

Februarij 1588. Et quod etiam posterior in data sit legitimus contradictor, si possidet ad impediendum processum executivum, Pureus *decision.* 135. *lib.* 2. Nam cessantibus reseruationibus Ordinarij habent potestatem conferendi, & Papa prouisos ab Ordinariis cognoscit pro legitimis contradictoribus, &c. vt & refert Garcia 6. *part. cap.* 2. *num.* 140. ad finem.

Idem obseruat Cæsar Argelius *in tractatu de acquirenda possessione, quæstion.* 20. *articulo* 2. *à numer.* 12. *& sequentibus,* qui *numero* 14. inquit, quod quando duo hinc inde veniunt cum pari titulo ad petendam immissionem, via Ordinaria erit aggredienda, quod etiam latiùs dixit *in tractatu de legitimo contradictore, quæstion.* 2. *articulo* 1. dicit etiam, in re hac titulos esse pares, tum quando adsunt duæ collationes diuersorum Ordinariorum; tum etiam quando concurrunt prouisio Apostolic. putà ob causam & suppositum reseruationis, & prouisio Ordinarij: nam quando ex vna parte prætenditur beneficium esse reseruatum, & ex alia prætendatur non esse reseruatum, antea quam de reseruatione appareat, nulla istarum prouisionum potest dici potentior, ideo pro paribus interim iudicabuntur iuxta quæ ipse Argel. dixerat *in tractatu de legitim. contra. quæst.* 15. *artic.* 1. 2. *&* 3. qui *in dicto tractatu de acquirenda possession. dicta quæstion.* 20. *articulo* 2. *numer.* 14. dicit, quod prouisio Papæ in reseruatis æqualis est collationi Episcopi in non reseruatis, nam ad exclusionem prouisi per Ordinarium debet de reseruatione constare, & apparere notoriè, vt abundè infrà dicemus. Interim tamen dum in dubium vertitur, & probabiliter dubitatur siue de iure, siue de facto, titulus Ordinarij legitimè impedit immissionem.

Hæc tamen doctrina licet vera sit ad effectum audiendi prouisum ab Ordinario in via executiua, non tamen ad viam Ordinariam aggrediendam, quia tunc cum titulo Ordinarij requiritur simul possessio, vt infrà *à num.* 121. Et supponunt plures Doctores, & Rotæ decisiones infrà laudandæ *à num.* 120. *cum multis seqq.* Itáque vt in continenti audiatur, & in via executiua, rectè prouisus ab Ordinario admittitur, iuxta Rotæ decisionem infra adductam, *num.* 139. *& seqq.* & vide inferiùs *num* 184.

96 Comprobatur hæc † doctrina ex traditis nouissimè à Viuiano *in tractatu de iure patronatus* 2. *part. lib.* 13. *capitul.* 5. *à numero* 23. *&* 24. vbi dicit, quod si possessio beneficij sit vacans, executor non tenetur aliquem citare, nec assumere partes Iudicis, nisi compareat legitimus contradictor, & tunc dici legitimum contradictorem præsentatum ante institutionem ad impediendam executionem gratiæ in forma dignum, & insit clausula (*dummodo alteri non sit ius quæsitum*) per Rotam *decision.* 17. *de prebendis,* & per *Tiraſonens. decisionem eleemosinariæ* 20. *Ianuarij* 1602. coram Cardinale Lancelloto supra adductam, & per *Genienſ. beneficij* 24. *Nouembr.* 1614. Vbaldo, & per *Calagurritan. beneficij* 17. *Iunij* 1602. coram Litta, quam allegat etiam Viuianus vbi proximè.

Quod & idem dixit Cæsar. Argelius *in tractatu de acquirend. possessione, quæstione* 19. *articulo* 1. *numero* 58. *&* 59. Quod patronus ex solo titulo sui patronatus, quando de eo docet coram executore litterarum Apostolicatum impedit earum executionem, & immissionem in beneficium, secus si non docet de suo iure patronatus ad illud beneficium, per Rotam *in vna Iacens. Parochialis* 27. *Iunij* 1603. *coram Cardin. Pamphilio, & in alia Aponina benefic.* 5. *Decembris* 1618. coram Domboldo, quas ipse Cæsar Argelius allegat ad idem.

Hinc est quod licet capitulum ex eo quod non possidet † Canonicatum aut Præbendam, 97
non possit dici legitimus contradictor ad impediendam immissionem illorum, cum ad illud solùm pertineat obedire, obtemperare, & complere litteras Apostolicas, vt pluries determinauit Rota, vt per Alexandrum Ludouisium *decisione* 221. & Oliuerius Beltraminius *in adnotation. numero* 11. alias quatuor decisiones Rotæ concordantes congerit, & latissimè post magnam copiam decisionum Rotæ, & Doctorum allegationem firmat Cæsar Argelius *in tractatu de legitimo contradictore, quæstion.* 14. *articul.* 5. *per totum*, & variis doctrinis exornauit.

Tamen ratione sui proprij iuris sibi competentis virtute suorum statutorum confirmatorum à Sede Apostolica, putà puritatis sanguinis, & similium; legitimus dicitur contradictor, & vt talis audiri debet, si compareat coram executore litterarum Apostolicarum, vt sæpè determinauit Rota *in vna pacens. puritatis* 11. *Decembris* 1609. coram Manzanedo, per quam sic limitauit præfatam regulam Cæsar Argelius *dicto articulo* 5. *numero* 47. *& per aliam Ratisbonens.* 23. *Iunij* 1617. coram Pironano, pariter limitat Oliuerius Beltraminius *in dicta decision.* 221. *num.* 11. *in fin.* quam etiam limitationem adducit Garcia *de beneficiis* 6. *part. capitulo* 2. *numero* 161. Qui omnes affirmant, tunc executorem teneri assumere partes Iudicis circa articulum puritatis sanguinis, & alios tangentes statuta alia capituli se opponentis. Quæ omnes decisiones, & doctrinæ procedunt in capitulo non possidente, agnoscunt tamen illum legitimum contradictorem in iis, quæ tangunt sua statuta confirmata & obseruata.

Hinc venit intelligendum quod tradit † Fla- 98
minius Parisius *de resignation. benefic. libro* 10. *quæstione* 6. *numero* 63. Resignantem reseruata pensione, non posse impedire resignatarium, ne capiat possessionem beneficij resignati, & possessionem captam per dictum resignarium pendente appellatione interposita per resignantem, non esse attentatam, quia à mero executore litterarum Apostolicarum non datur appellatio, nam accipiendum erit, quando resignans impedit de facto, & sine causa, ne resignatarius capiat possessionem, atque etiam in appellatione interposita à resignante, qui numquam comparuit coram executore ad dicendum contra resignationem, quia tunc executor non debuit assumere partes Iudicis, nec eum etiam citare, ex quo consensit resignationi sponte, ac facto suo à se ius & possessionem abdicauit; & cum nec possideat, nec comparuerit, executor non grauabit eundem, facit *decisio* 639. *num.* 4. *part.* 1. *diuersorum.* Et latè prosequitur Nicolaus Garcia *dict. cap.* 2. *num.* 133. *cum sequentibus.*

Et quando concurrit paritas titulorum, 99
† vt tunc impediatur via executiua litterarum

Apostolicarum, & via Ordinaria sit agendum; vide in terminis decisiones Rottæ adductas per Nicolaum Garciam *de beneficiis 6. part. capitulo 4. num. 16. & n. 21. & cap. 2. n. 124. & 125.* Et quando duo hinc inde veniunt cum pari titulo ad petendam immissionem, quod via ordinaria sit agendum, abundè per Cæsar. Argell. *in tractatu de legitimo contradictore, quæst. 2. articulo 1. & quæst. 15. articul. 1. 2. & 3. & in tractatu de acquirend. possession. quæst. 20. articulo 2. à num. 12. cum aliis sequentibus*; vide superiùs *numero 95.* & in discursu huius capitis clarius apparebit.

100 Hinc etiam fit, quòd quando † datur in executione gratiæ secundus executor, quod si primus intra triginta dies non exequatur gratiam; secundus executor possit exequi, de quo latissimè videndus Nicolaus Garcia *de beneficiis 6. part. capit. 2. à num. 59. cum sequentibus.* At

101 quando comparet † legitimus contradictor se executioni oppones: tunc cessat potestas secundi executoris, & est ratio, quoniam tunc cessat via executiua (ad quam secundus datur in negligentiam prioris) & via ordinaria agitur cum ipso legitimo contradictore; ita probat Nicolaus Garcia ibidem, *numero 71.* per Rotæ decisionem, quam ipse citat ad litteram, *numero 63.* quem *à numer. 88.* vide, an transactis 30. diebus, possit ipse primus executor re integra exequi etiam consentiente parte, & quid quando post dictos 30. dies declarauit non posse procedere; vide latiùs ibidem.

102 Si autem iste legitimus † contradictor, qui non possidet, compareat post captam realiter possessionem, non auditur in contradictione executionis, sed debet recurrere ad Ordinarium contra possessorem, & coram eo contra possidentem agere, quia tunc est noua actio, & novum iudicium, vt probat in his terminis Nicolaus Garcia *de benefic. 6. part. capitul. 2. à numer. 143.* & post alios Doctores probat Parladorius *lib. 2. rerum quotidianar. capit. fin. 5. part. §. 10. num. 24.* & Nos suprà *1. part. cap. 10. num. 44 versicul. Hinc est quod legitimus contradictor*, vide quæ dixi *2. part. cap. 18. per totum.* Quod & supponunt omnes Doctores, & Rotæ decisiones hactenus allegatæ *à n. 93. cum seqq.*

Hæc tamen doctrina fallit quando sententia

103 immissionis, † aut decretum ex aliquo capite nullum appareat, vel resoluatur, & reddatur ad casum nullitatis, quia tunc cum res per actum præcedens nullum non desinat esse integra, etiam post illud comparens legitimus contradictor, legitimè comparere dicitur, provt hanc doctrinam & limitationem aliis pluribus exornauimus, & fundauimus suprà *1. part. capit. 10. à num. 101. cum sequentibus, & à num. 109. cum sequentibus, versic. Si contradictor sit possessor*; vbi per aliquot columnas videbis hanc limitationem, & theoricam nouè & mirè comprobatam.

Prædictis igitur casibus, in quibus legitimus

104 comparet † contradictor non possidens, facit cessare viam executiuam, & transire ad ordinariam, si se opponeret coram executore; ita pariter in eisdem erit dicendum, quando compareret coram Ordinario, postquam Senatus litteras Apostolicas tradi iussit impetranti, vt illis coram Ordinario, non alibi vtatur, vt tunc etiam Ordinarius in via Ordinaria teneatur partes audire, iuxta conclusionem secundam superius appositam, & quæ in eius comprobationem longius deduximus.

Quando autem aliquis adest possessor, aut intrusus, vel aliàs expeditæ sunt litteræ Apostolicæ sub intrusione, † faciendo relationem, ali- 105
quem esse intrusum, tunc executor omnino debet quærere possessorem, & illum citare, & audire debet in via ordinaria, quia tunc cùm isto possessore iudicium non debet esse executiuum; sed ordinarium, & in via ordinaria erit vincendus, ita expressè probant Hieronymus Gonçalez *in Regul. 8. de alternatiuis, glos. 9. in annotationibus, num. 126.* vbi ait, ita fuisse resolutum à Rota *in vna Barchinonien. parochial. 10. Decembris 1601.* coram D. Sacrato, quod etiam tradit *glossa 15. §. 1. numero 70.* sequitur Nicolaus Garcia *de beneficiis 6. part. capitul. 2. sub numero 140.* ante medium, & plurimos refert *num. 110. & sequentibus.* Nos multos citauimus superius *à numero 54. versiculo, Si autem adest intrusus aut aliter, &c.* Et quod quando vel adest possessor, vel aliàs legitimus contradictor, qui producunt suum titulum; debeat iudicium tractari in via ordinaria, & non executiua; iterum firmat ipse Garcia ibidem, *numer. 159. ad finem, & numer. 139. & num. 161.* plures adducit Rottæ decisiones, & signanter ita dictum fuisse *in vna Legionensi denegationis possessionis 26. Martij 1593.* coram Illustrissimo Blancheto. Quod quando non adest legitimus contradictor proceditur executiuè, vt secus si contradictor compareat, sicque dum etiam hodie Ordinarius, cui fit litterarum remissio, in via ordinaria procedere debet, vt hactenus est probatum.

Et generaliter, quando † litteræ Apostolicæ 106
habent clausulam *vocato N.* vel *vocatis vocandis*, vel *amoto quolibet illicito detentore*, aut *si constiterit, vel constituto*, aut *verificato*, seu vt *ipse Iudex se informet*, faciunt executorem de mero mixtum, & tenetur assumere partes Iudicis, & possessorem citare, ac procedere cum causæ cognitione, ac discutione, & seruatis seruandis, auditisque possessoris defensionibus, & ab eius sententia datur appellatio suspensiua, vt post plurimas Rotæ decisiones obseruat Ludouisius Post *in tractatu de manutentione, obseruation. 12. à numer. 62.* & superius, qui *numer. 63.* singulariter intellexit, & in hæc dicit: Intelligendo tamen, vt mixtus executor debeat procedere via ordinaria, & ab illius decreto datur appellatio; vbi aliàs causa de sui natura est ordinaria, & decretum appellabile; secus è contra, Rota *in Hispalen. præeminentiarum Cardin. Sacrato*, penes Marchesan. *de commissionibus 2. part. fol. 498. numer. 3. & sequentibus*, quæ est etiam inter *recent. part. 1. decision. 558. numer. 3. & sequentibus, & in Ferrarien. attentator. coram A. P. D. Durano*, quam decisionem apud eundem Ludouisium Post. post *tractat. est. decision. 259. numero 4. & 5.* Quæ declaratio rectè conducit ad ea quæ hactenus dicta sunt, quod si causa non sit executiua sui natura, nec sententia sit aliàs priuilegiata; debeat executor, vel Ordinarius (ad quem Senatus remittit causam & litteras Apostolicas) procedere in via ordinariâ, vbi legitimus comparet contradictor, vel aliàs adest; secus è contra, quia semper est attendenda qualitas & natura

causæ

causæ iuxta quam gubernari debet, an procedere debeat via executiua, vel ordinaria.

107 Hinc fit, quod quando † beneficium ab aliquo possessum impetratur à Sancta Sede Apostolica ob aliquod delictum, vel defectum, vt putà ob simoniam, & ob irregularitatem, ob non publicationem litterarum resignationis intra tempus, ob non expressum veram valorem, vel aliam falsam relationem, ob incompatibilitatem, & similia, quia tunc postquam ius in beneficio acquisitum fuit alicui, & ob prædictas causas, vel defectus remoueri tentatur; omnino debet vinci in via ordinaria, & iuris ordine seruato, atque tunc omnino cessat via executiua, quia in contra victorio iudicio condemnandus erit, Abbas *in capitul. 2. num. 7. in fine, versiculo, Et intelige hoc.* Et ibi etiam Areinus *num. 9. versiculo, Secundo fallit iuncto, num. 10.* Felinus *num. 8. versiculo, Non credas quod istis, &c. de testibus*, vbi etiam Decius, *num. 35. & sequentibus*, Mascard. *de probationibus, lib. 2. conclusion. 682. num. 17. & 18.* Prosperus Farinacius *in pract. criminal. in tract. de testibus, quæst. 72. num. 51. & 52.* Qui omnes conueniunt, quod quando ob aliquod defectum agitur de remouendo à beneficio iam electum, vel titulatum; omnino debeat seruari forma iudicij, & cum causæ cognitione condemnari.

Idem probat Flores de Mena *practicar. quæst. 4. num. 26.* vbi rectè dicit, quod si gratia directè
108 tendat † in præiudicium alicuius intrinsecum, quando scilicet directè gratia ipsa aufert alicui ius, vel declarat auferendam aut ablatam quod habet, vel habere potest, vel prætendit in possione, & proprietate, vt putà de clausula, si possessor tale delictum commiserit, ex quo veniat priuandas, vel si habeat duo incompatibilia, vel si collator negligens fuerit, vel si fuit simoniacus, quem etiam vide declarantem, *n. 27.* Tunc iste talis audiendus erit, & præcisè citandus, & in contra victorio iudicio vincendus, Abb. *in cap. fin. & ibi* Felinus, *num 25. de præsumptionibus*, Augustinus Beroius *in cap. conquerente, num. 11. de restitution. spoliator.* Canalcanus *decis. 22. num. 3. part. 1.* Et post Lapum, Parisium, Alexand. & Mandosium tenet Mena vbi supr. *d. quæst. 4. num. 88.* videndus *num. 42. & num 44. cum sequentib.* vbi benè, *& à num. 21. & quæst. 2. num. 8. & sup.*

Et ita fuisse declaratum *vna Trident. 5. Iulij*
109 *1593.* coram D. Seraphino, † quam ad litteram refert Nicolaus Garcia *de beneficiis, 6. part. cap. 2. num. 116.* vbi executio litterarum impetratarum ob defectus varios ætatis, & non publicationis, oculi Canonis, & malæ valoris fructuum expressionis; fuit executio attentata, quia debuit citari habens ius ad beneficium, contra quem impetratur, quia debebat citari, & audiri, vt alibi latius.

Et iterum *in vna Alexien. attentatorum 20.*
110 *Decembr. 1593.* coram D. Seraphino, † fuit resolutum in hæc. Gesta per Episcopum ad famorem Iacobi tam intra decem dies ad appellandum, quàm post appellationem Alexandri esse attentata, cum enim esset deputatus executor in gratia Iacobi, vt citato Alexandro, & verificata falsitate valoris per eum expressi, conferret parochialem Iacobo; tenebatur tanquam mixtus assumere partes iudicis, præsertim stante clausula (*vocato Alexandro & amoto quolibet illicito detentore*) & ideò ab eius sententia licuit appellare, &c. Et ideò Iacobus non est manutenendus, † sed Alexander si de eius possessione constat, aliàs possessio est sequestranda, &c. quam 111
refert Garcia vbi proximè, *num. 119.* qui *n. 115.* aliam refert, quod possessor beneficij debuit citari, & contra eum assumere executor partes Iudicis, aliàs possessio data est attentata, quia ab executore tunc datur appellatio suspensiua, quia non debuit possessor dimittere possessionem ad solum verbum executoris; & aliam decisionem ad idem refert, *num. 117.*

Probat Rota, vt per Alex. Ludouis. *decis. 69. per totam*; vbi aliæ plures decisiones recensentur † ad hoc, quod stante possessore, executor 112
debuit assumere partes Iudicis, & eum citare & audire, ac ideò ab eo fuit licita appellatio, & executio attentata & nulla, atque iterum *in decisione 500. num. 6. & decis. 335. n. 7. & decis. 415. num. 1. & 4.* Et quando mixtus efficiatur † exe- 113
cutor plenè per Oliuerium Beltraminium *in annot. ibi n. 4.* Et quod hoc casu datur ab executore appellatio est *decis. 91. num. 3.* eiusdem Ludouisij.

Aliam ad litteram pariter recenset Nicolaus Garcia *dict. 6. part. capitul. 2. num. 130.* & ad finem ibi: Nec † obstabat, quod vnio esset nulla, quia 114
de illius validitate erat agendum ante executionem, cum ab ea dependeret iustificatio vacationis narratæ. Deinde cùm executor esset mixtus propter formam (*dignum*) & quia agebatur de remouendo † possessore; ab eius sententia 115
dabitur appellatio, & non poterat procedi ad immissionem, vt fuit dictum coram me *in vna Sancta Agatæ Gotorum iuris patronatus 4. Iulij 1597.* Nec ius obstabat decisio Baballi *in causa hiporregia*; Quia loquitur de mero executore, & vbi contradictio † erat merè calumniosa & 116
friuola: minus obstabat Bulla Pij V. super collatione beneficiorum, quia non procedit, quando conceditur gratia per Sanctissimum de Parochiali in forma commissaria, & adest certus possessor.

Et est alia Rotæ decisio *in causa Bracarensi beneficij 5. Decembris 1601.* coram D. Corduba, quæ ita inquit: Fuit resolutum vna parte informante, † censuras scilicet ab officiali Bra- 117
charensi tanquam executore Apostolico fulminatas, fuisse nullas & attentatas, nam à sententia illius dabatur appellatio, cùm ageretur contra possessorem, & de eum remouendo, quo casu executor debet assumere partes Iudicis, & dicitur mixtus, ac appellatione pendente non potuit censuras fulminare, &c. quam recenset integrè Garcia *d. cap. 2. num. 131.*

Et *n. 142. & sequenti.* alias decisiones refert, quod quando contra † aliquem facta fuit im- 118
petratio beneficij certo modo ob aliquem defectum suæ prouisionis, etiam si non possideat debet citari, & audiri, cum impetratio fiat directè contra eum per decisionem *Alexiens. attentatorum*, quam ad litteram retulerat antea, *num. 119.*

Prædictis itaque casibus, in quibus iure communi attento poterat, † & debebat executor 119
via ordinaria procedere, in iis omnibus hodie Ordinarius, cui per Senatum in prima instantia fit litterarum remissio ex nona Tridentini dispositione, eo quod commissio non venit inscripta propria manu Sanctissimi; debet & tenetur similiter Ordinariè procedere, & partes audire, quia in iis cessat priuilegium viæ executiuæ aliàs

litteris Apostolicis attributum, vt abundè probatum relinquimus.

Ex his omnibus rectè infertur, quod facta à Sede Apostolica impetratione beneficij ex cau-
120 sa reseruationis, † prouisus per Ordinarium, & possessor sit legitimus contradictor ad impediendam executionem litterarum Apostolicarum, qui omnino audiendus erit in via Ordinaria, & iudicio plenario cum causæ cognitione amouendus erit à possessione, non aliàs, quando scilicet de reseruatione clarè non constat, sed dubitationem in iure, vel in facto patitur; nam tunc titulus prouisi ab Ordinario est coloratus, & sufficiens ad impediendam viam executiuam, si de suo titulo doceat coram executore, vel Ordinario (coram quo impetrans virtute decreti Senatus vsus fuit suis litteris Apostolicis) vt *in vna Elnens. beneficij Sanct. Saluatoris* 16. *Decembris* 1602. *coram Penna*, fuit dictum, quod Rota tenet, habentem titulum coloratum, esse legitimum contradictorem, & posse appellare à decreto, seu sententia prolata super executione litterarum Apostolicarum, ad fauorem prouisi Apostolici, dummodo prouisus ab Ordinario coram executore produxerit suum titulum, † quia prouisos
121 ab Ordinariis agnoscit Papa pro legitimis contradictoribus, vt benè probat Nicolaus Garcia *de beneficiis.* 6. *part. cap.* 2. *num.* 140. *ad finem*, qui *&* *num.* 139. aliam adducit decisionem ad litteram *in vna Colonien. Canonicatus* 4. *Februarij* 1589. Quæ decisiones licet expressè non loquantur, quando prouisus ab Ordinario
122 se opponit per titulum coloratum, † & possessionem simul; non sunt intelligendæ de beneficiis reseruatis vel affectis; vel si de iis beneficiis reseruatis loquatur, tunc sunt intelligendæ quando de eorum reseruatione non dubitatur, sed est notoriè, & clarè probata, ex his quæ suprà diximus *à num.* 95. & sursum, quia dum dubitatur de reseruatione, solus titulus Ordinarij sufficiet ad hoc vt audiatur in sua contradictione in via executiua, vt aduertimus sursum *dict. num.* 95. Tamen ad effectum reducendi causam ad viam Ordinariam, & causandi attentatum, debet cum titulo colorato Ordinarij concurrere possessio simul in prouiso per Ordinarium. Vide specialiter inferius *num.* 184. *versiculo*, *Secunda erit differentia*, vbi *à num.* 172. *cum sequentibus*, *versicul. Tandem igitur concludendum*, vbi latè de paritate, & differentia inter contradictorem cum solo titulo, & contradictorem cum titulo & possessione simul, vbi latissimè & distinctè præ cæteris videbis. Attamen quantum ad beneficia reser-
123 uata de Ordinarij † titulo & possessione simul loquuntur apertè Doctores, doctrinæ & Rotæ decisiones sequentes ad effectum agendi cum eo in via Ordinaria, & mirabiliter hoc probat Flores de Mena *practicarum quæstionum*, *lib.* 1. *quæst.* 4. *num.* 41. in hæc: Ex quo etiam infertur, quod si duo litigarent in Rota super aliquo beneficio reseruato, & tertius aliquis, qui non erat in lite prouisus à Papa haberet possessionem, executor breuis non posset eum non auditum spoliare, dummodo haberet titulum coloratum, quia tunc benè constat esse surreptitium, & defenderetur in Regali Consilio in sua possessione, si tamen titulus esset habitus ab Ordinario, vt lite pendente in Rota super eo, vel stante reseruatione beneficij, qua durante vacauit (vt putà in mensibus † reseruatis, nec 124
Ordinarius habuerit aliquam iustam, aut coloratam rationem prouidendi non obstante reseruatione, vt quia est de iure patronatus laicorum) tunc prouisus erit notoriè intrusus, & absque eius citatione potest executor exequi dictum breue, &c. vbi latiùs comprobat.

Igitur vbi Ordinarius habet aliquem colorem & iuridicam rationem, ita vt reseruatio non sit clara, sed dubia, tunc erit ab eo prouisus legitimus contradictor.

Nam licet contra notoriè † intrusos (qui ca- 125
rent titulo colorato, nec possunt de iure, sed de facto contradicere) possit executor exequi absque citatione & causæ cognitione, vt latè per ipsum Florez de Mena, *dicta quæst.* 4. *à numer.* 44. *& sequentibus*; tamen intrusus non dicetur ille, qui habet titulum ab eo qui dare potest, licet de viribus tituli disputetur, vt per Parisium *consil.* 125. *num.* 25. *lib.* 4. Et ideò executor non potest contra eum procedere, nec eum spoliare à sua possessione, imò vim faciet, vt expressè tenet & latiùs probat Flores de Mena *in dict. quæst.* 4. *num.* 47. vt aliter sit dicendum, quando de reseruatione non dubitatur, nec dubia & obscura redditur, vt Flores ibi, *num.* 49.

Etenim licet decretum irritans inclusum in
reseruatione inficiat † non solum titulum, sed 126
& possessionem, ita vt ea se tueri nequeat possessor, iuxta quæ Nos latè *de Regia protectione.* 3. *part. cap.* 10. *à num.* 64. *cum multis seqq.*

Tamen id verum est, † quando constat in- 127
trare reseruationem, interim tamen dum non constat intrare reseruationem, & decretum irritans, nullum operatur effectum, nec possessor inquietatur in sua possessione, nec ea priuatur, sed imò manuteneretur, quandiu de reseruatione dubitatur: ita post Hieronymum Gonzalez *in regula* 8. *de alternatiuis*, *glossa* 31. *à num.* 8. *& num.* 4. *num.* 21. *&* 22. & Garciam *de beneficiis* 5. *part. cap.* 1. *à num.* 430. *cum sequentibus*, & aliis pluribus latè probauimus *in dict. capitul.* 10. *à num* 161. *cum sequentibus.*

Garcia verò *in dict. capitul.* 1. *à num* 413. ple-
nè probat, quod reseruatio † & decretum irri- 128
tans non producunt suos effectus, donec de reseruatione non constat, nec est probata, vbi plures Rotæ decisiones recenset iuxta decisionem Putei 190. *&* 197. *lib.* 3. Et quod decretum
irritans † nihil operatur, nisi clarè pateat be- 129
neficium esse reseruatum, plurimos Doctores, & Rotæ decisiones congerit Barbosa, *clausula* 40. *à num.* 10. *cum sequentibus.* & iterum *num.* 29. Alexander Moneta *de commutation. vltimar. c.* 7. *num.* 240. & in his terminis determinauit Rota, vt per Iacobum Cauallerium *decis.* 8. *num.* 3. vbi alia recensetur.

Et tunc decretum irritans inficit titulum &
possessionem iuxta † quàm plurimas Rotæ de- 130
siones, & Doctores adductos per Augustinum Barbosam, *clausula* 40. *num.* 18. quando intrat constitutio cui cohæret tanquam accessorium, vt per Geminian. & Franch. *in cap. præsenti. in principio*, *de officio Delegati*, *lib.* 6. Rota *in Vmbruatensa. Parroch.* 1. *Iulij* 1613. coram Sacrato. *& in Castrens. beneficio.* 27. *Iunij* 1614. coram Verospio impressa penes Farinac. *decision.* 852. *num.* 3. *part.* 1. *recens.* Vbi etiam † fuit dictum, 131

decretum

decretum irritans nihil operari, nisi clarè pateat beneficium esse reseruatum, & comprehensum sub regula 8. vndè etiam in vna *Tarasonens. decimar.* 17. *Iunij* 1611. coram Pirouano impressa per Farinacium *decis.* 341. *num.* 3. *part.* 1. *recent.* fuit dictum, hoc decretum in priuilegijs tanquam accessorium non operari effectum, nisi postquam cognitum fuerit priuilegia intrare; & *in alia Acerrana Canonicatus* 1. *Iulij* 1613. coram Patriarch. Manzanedo, impressa per Farinac. *decis.* 516. *num.* 4. *part.* 1. *recent.* fuit pariter dictum: decretum irritans appositum in constitutione Gregoriana XIII. de modo & forma publicandi, † resignationes non intrare interim, dum non fuerit doctum de non publicatione. Et sic quando constat quod intrat dicta constitutio: interim tamen nihil operari, nec impediri manutentionem, citat decisionem 121. *lib.* 2. *part.* 3. *diuersor.* Et quod decretum irritans tunc inficit possessionem, quando certum est illud intrare, & percutere casum. Et quod donec dubium est an intret, † vel non; interim sit manutenendus ratione saltem suæ detentionis, tenet Lancelotus *de attentatis, part.* 3. *cap.* 24. *quæst.* 1. *num.* 80. Seraphin. *decis.* 1471. *num.* 5. & 7. Et fuisse resolutum *in Salertana præbenda* 10. *Nouembris* 1617. coram Vbaldo Iunior, testatur Augustin. Barbosa *dict. clausula* 40. *num.* 21. qui *num.* 22. post alios à se laudatos hoc procedere affirmat; siue reseruatio sit generalis; † siue specialis, vt non intret decretum, donec appareat dispositionem principalem percutere casum; & *num.* 27. Quod decretum solùm inficit possessionem iuris, † non facti simplicis, & nudi, per Alexandr. *in l.* 1. *num.* 11. & *seqq ff. de requirend possess.* & fuisse dictum *in Lucens. beneficiorum* 4. *Iunij* 1607. coram Canalerio.

232 133 134 135 136

Quoniam ante iustificationem narratorum, & quod clarè pateat decretum intrare, non tollit detentationem, † seu insistentiam facti, ex qua manutentio datur detentatori; vt per Lancellotum *de attentatis, part.* 3. *capitul.* 24. *titul. de reo, quæst.* 1. *num* 77. & fuit resolutum *in Parmanens. Prioratus* 16. *Ianuarij*, & 26. *Februarij*, 1598. coram Orano, & *Cisontana Capellaniæ* 26. *Octobris* 1602. coram Mellino, & *in Mediolanens. Parochialis* 27. *Iunij* 1603. coram Coccino Decano, & *in Tudertina Assignat.* 18. *Iunij* 1607. coram Burato impressa per Farinac. *decis.* 72. *num* 6. *part.* 2. *recent.* testatur Barbosa *dict. clausula* 40. *num.* 25. videndus nouissimè Ludouis. Post. *in tractatu de manuten. obseruatione* 42. *à num.* 74. & post tractatum *decis.* 173. *num.* 6. & *decis.* 76. *num.* 1. & *decis.* 120. *num.* 4. & *decis.* 153. *num.* 4. & *obseruation.* 43. *num.* 76. & *decis.* 295. *num.* 18. Nisi detentatori resistat ius vehementer, nec doceat de legitimo titulo, Rota *decis.* 5. *num.* 22. post tractat. Ludouis. Post. Alioquin sufficit reo detentatori excludere actorem † per non ius suum, iuxta text. *in l fin ff. de rei vendication.* Rota *decis. de re iudicat. in antiquis.* & *decis.* 4. *eodem titulo in nouis.* & *Leodocens. Canonicatus* 22. *Aprilis* 1611. coram Pirouano, & *in alia Lucens.* & *Tudertin.* allegatis per Barbos. *num.* 29.

137 138

Et fuisse dictum *in vna Seguntina*, adducta per Garcian. † *de beneficijs* 5. *part. capitul.* 1. *num* 249. ibi: *Nam eadem est ratio, quando decretum est iustificatum probata videlicet vocatione ne in mense reseruato, tunc enim decretum notorium dicitur, ex quo in continenti probatur, & discolorat titulum, &c.* & alia decision. *in causa Auersana beneficiorum* 24. *Nouembris* 1557. in qua fuit resolutum; quod in casu, quo constat de protonotariatu defuncti, reseruatio ista obstat spoliato in spolio, non tamen esset reus admittendus ad probandum. Aliqui tamen dicebant; quod deberet admitti, si vellet probare in continenti, vt in decisionibus Ordini manuscriptis, quæ decisio est coram D. Quiroga, & aliàs in ea dicitur; quod præsupposito quod in actis constat beneficium vacasse per obitum Protonotarij, licet non de numero participantium, sed ex priuilegio; deneganda est restitutio in spolio, iuxta *decisionem* 1. *de restitut. spoliatorum, in antiquis*, si nihil opponitur in actis, quod elideret, & obumbraret Protonotariatum, Romanus *consil.* 499. *num.* 4. Sanerius *de annali. quæst.* 52. Cassiadorius *decis.* 1. *de restitutione spoliatorum*, Berous *quæst.* 80. docent Mascardus *dicta conclus.* 1276 *num.* 11. & *sequentibus*, Anastasius Germonius *de indultis Cardin.* §. *volumus*, *à num.* 27. vbi ait: Quòd possessio cœpta vigore prouisionis factæ ab Ordinario in mense reseruato est vitiosa, & irrestituibilis semel in continenti probata vacatione in mense reseruato, *decisio Orani.* 250. & 160. *in manuscriptis*, &c. refert Nicolaus Garcia *in* 5. *part. capitul.* 1. *num.* 417. & de hac decisione Orani fit mentio *in decis.* 67. *num.* 3. Farinacij *lib.* 1. Marchesanus *de commissionibus* 2. *part. capitul.* 3. *de commissionibus restitution. in integrum*, *numer.* 49. Hieronymus Gonçalez *in glossa* 31. *ex num.* 7.

139

Quia omnia prædicta intelligenda esse firmat, quando reseruatio clarè, † & concludenter probatur, aliàs secus; nam tunc spoliatus & attentata passus deberet ante omnia restitui, & in sua possessione defendi, quia paria sunt non probare, & minus bene, ac obscurè probare; idem Gonçalez *glossa fin. à num.* 29. sequitur Nicolaus Garcia *de beneficijs dict* 5. *part. capitul.* 1. *num.* 417. & comprobat ipse 6. *part. capitul.* 4. *à num* 24.

149

Qui quidem Garcia *dict. capitul.* 1. *num.* 435. & *sequentibus*, ait, in hac materia tandem dicendum, † quod ad effectum impediendi manutentionem, tunc dici probatam reseruationem, & decretum iustificatum; quando constat de ipsa reseruatione, & possessor dicit se prouisum ab Ordinario, nec alium titulum allegat; alias secus, quia in beneficialibus datur multiplicatio titulorum, adducit ad litteram *in num.* 436. Rotæ decisionem *in vna Reginens. beneficij* 16. *Februarij* 1596. coram D. Litta, in qua resolutum fuit, dandum esse mandatum de manutenendo prouiso ab Ordinario existenti in possessione beneficij, vt constat ex instrumento adeptæ possessionis, non obstante reseruatione opposita & decreto irritante contento in regulis, &c. Vide latiùs ibidem.

141

Et quod ista reseruatio clarè & concludenter sit probanda per † impetrantem, quando concurrit cum prouiso per Ordinarium; latè & optimè per plures Rotæ decisiones, & Doctores comprobat, & declarat ipse Nicolaus Garcia 6. *part. capitul.* 2. *sub num.* 128 *versicul. Tandem quando agitur de probanda vacatione in certo mense*

142

se, &c. Et videndus *à num.* 156. vbi quando adest legitimus contradictor, quando & quomodo sit narratiua probanda, & quomodo quando nullus contradictor adest.

Et quando probatio reseruationis redditur
143 dubia & obscura, † impediatur per prouisum ab Ordinario immissio, & via executiua, quia requiritur quod sit clara reseruatio, & taliter quod inter partes controuerti non possit, vide quamplurimas Rotæ decisiones per eundem Garciam 6. *part. capitul.* 4. *à num.* 21. *cum multis sequentibus.* Et quod prouisus ab Ordinario, & possessor sit legitimus contradictor ad impediendam immissionem prouisi Apostolici, quando dubitatur, an intret reseruatio, ita vt notoriè de ea non constet; elegans est Rotæ *decisio* 124. per Coccinum, & aliæ plures infrà citandæ.

Et quod possessor, & titulatus ab Ordinario sit manutenendus contra prouisum Apostolicum ad beneficium reseruatum, quando de reseruatione non constat clarè, adeò vt interim dum reseruatio dubia & turbida controuertitur; sit legitimus contradictor, & immissionem prouisi Apostolici impediat; probat Ludouis. Post. *de manutentione, obseruation.* 71. *à num.* 71. *& obseruatione* 46. *à num.* 18. *& sequentibus*, vbi *num* 19. Quod hæc controuersia sit discutienda in via Ordinaria, & iudicio petitorio, ex Seraphino *decis.* 287. *num.* 4. Vbi quando dubitatur an beneficium sit regulare, aut collatiuum, & possideatur à seculari, de quo exemplo videnda *decis* 47. inter impressas per Marchesan. *de commission. appellation. in possession. §.* 1. *fol.* 991. & ipse Ludouis. Post. ibidem, *num.* 20. constituit regulam generalem: quod possessio, quæ est contra dispositionem legis, constitutionis, vel statuti, manutenibilis est interim, si illius dispositio dubia sit, vel validitas controuersa, licet secus è contra, ad quam plures Rotæ decisiones applicat.

Ex quibus omnibus clarè patet intrusum prouisum ab Ordinario † habentem titulum colo-
144 ratum, & non notoriè iniustum, sed aliqua ratione fundatum, & munitum, quia est dubium de reseruatione, & super ea probabiliter controuertitur in iure, vel in facto; esse legitimum contradictorem ad impediendam immissionem, & viam executiuam vigore litterarum Apostolicarum ob reseruationem obtentarum, si sit in possessione, quia ab ea absque iudicio Ordinario, nec amouendus, nec priuandus est,
145 quoniam clausula *(contradictores † appellatione posita compescendo)* in litteris appositа solùm habet locum contra contradicentes de facto, non contra contradicentes de iure, idest per viam iuris, aut Iudicis; plurimos citant Gonçalez *in glossa* 9. *in attentation. num.* 242. Garcia 6. *part. capitul.* 2. *num.* 115. Augustinus Barbosa *in tractatu de clausulis, clausula* 7. *per totum*, infinitos Doctores citat videndus Barbosa *clausula* 33. *à num.* 2. *& seqq.*

Quia ista clausula intelligitur iuris ordine
146 seruato, † & citatis citandis Felinus *in cap. de cætero, num.* 9. *de sententia & re iudicata*, Achillis *decision.* 6. *num.* 2. *super regul. de triennal.* Mohedanus *decision.* 7. *num.* 7. *de restitution. spoliator.* & post alios plurimos Barbosa *clausula* 7. *num.* 5.

Etenim etiam clausula (*amato quolibet illicito detentore*) apposita † in litteris beneficialibus, 147
quando nulla res iudicata præcessit, nec fuit negotium discussum, facit executorem mixtum, & requirit ordinem iudiciarium; ita post Abbas & alios *in cap. de cætero*, Maximè Felinus *num.* 9. *de sententia & re iudicata*, Mohedanus *decis.* 7. *num.* 5. *de restitutione spoliatorum*, aliàs 97. *num.* 5. Achillis *decision.* 6. *num.* 5. *super Regul. Cancellar. de triennal.* Marchesanus *de commissionibus, part.* 2. *capitul.* 3. *numer.* 35. *in prima impressione*, Lancellotus *de attentatis part.* 2. *cap.* 4. *in præfatione, num.* 470. *& 514.* Nicolaus Garcia *de beneficiis*, 6. *part. capitul.* 1. *à num.* 48. Hieronym. Gonçalez *ad Regul.* 8. *Cancellar. glossa* 9. §. 1. *in annotationibus, num.* 236. Moneta *de commutat. vltimarum voluntat. capitul.* 11. *num.* 467. & fuisse dictum *in Rauennaten. iuris patronatus* 27. *Ianuarij* 1606. coram Patriarch. Mancanedo, vt per Farinacium *decision.* 159. *num.* 3. *part.* 2. *recent.* Et *in Tirasonens. Elemosinaria.* 28. *Ianuarij* 1602. coram Cardinal. Lancelloto, vt per eundem Farinacium *decision.* 52. *num.* 2. *part.* 2. *recent.* Barbosa *dicta clausula* 7. *num.* 7. vbi bene & *num.* 8. Quod tunc † licet appellare, & ap- 148
pellatio cauſat attentata, Scaccia *de appellationib. quæst.* 12. *limitat.* 11. *num.* 11. Seraphin. *decis.* 156. Mantica *decis.* 324. *num.* 3.

Vbi etenim reseruatio materialiter accepta non est notoria, † sed iustè de ea dubitari po- 149
test, vt quia non constet de obitu in quo mense; prouisus ab Ordinario possidens est legitimus contradictor ad effectum, vt gratia iustificetur, & vt in eius iustificatione Ordinaria via, non executiua agatur, quia Papa non intendit præiudicare Ordinariis, aut prouisis per illos, vt per Rotæ decisionem *in vna Oritana Archipræsbyteratus* 19. *Iunij* 1599. coram Corduba, tenet in his terminis Viuianus *in tractatu de iure Patronat.* 2. *part. lib.* 11. *capitul.* 4. *sub num.* 114. versicul. *Tertiò, vbi reseruatio*, videndus ad idem, versicul. *Quartò*, & versicul. *Quintò*, vbi optimè.

Vbi in hoc versiculo *Quintò*, dicit ad finem, quòd quando se opponit, qui est legitimus contradictor possidens cum pari titulo, vel saltim tali, qui possit esse par, & possit excludere titulum prouisi Apostolici, vt tunc Ordinaria via, non executiua erit agendum, ex Mohedano *decis.* 23. *vt lite pendente*, Purpus *decis.* 302. *& decis.* 306. *lib.* 1. *& decis.* 135. *lib.* 2. Verali. *decis.* 329. *num.* 2. *part.* 1. Gonçalez *in §.* 7. *præœmiali, num.* 243.

Ad quæ est in terminis † alia elegans Rotæ 150
decisio *in vna Paderbonens. Canonicatus Veneris* 28. *Nouembr.* 1608. coram Coccino in hæc: Domini tesoluerunt, intrare arbitrium ad effectum supersedendi in executione litterarum Apostolicarum, & ad effectum illas exequendi, quia cùm arbitrium concessum sit simpliciter Iudici, non debet lædere ius partis, Bartol. *in consil.* 112. *cap. final.* versicul. *Vnde sciendum est, lib.* 4. Et propterea cùm D. Theodorus sit in possessione vigore collationis sibi factæ à Canonico Turnario, † est legitimus con- 151
tradictor, & contra eum non potest procedi executiuè, sed Ordinariè est agendum, & ille obtinere debet, qui potiora iura habet, vel probauit, Bartholus *in leg. final. num.* 21. *versiculo, Aut comparet aliquis qui dicit possidere, Cod. de*

de edicto Diui Adriani tollend. Decius ibidem. *num.* 41. Roland. *consil.* 78. *num.* 5. & 27. *lib.* 3.
152 qui licet loquantur in terminis, *leg. final.* Tamen eadem est ratio † in nostris terminis, Mohedanus *decision.* 13. *ante finem, vt lite pendent.* & in his terminis fuit resolutum coram me *in vna Celsonens. Canonicatus* 1. *Iunij* 1607. & alibi sæpissimè.

153 Non obstat quod D. Theodorus † habet titulum à Canonico Turnario D. verò Guillelmus habet titulum à Papa, & subrogationem gratiosam; quia nihilominus D. Theodorus est legitimus contradictor ad effectum impediendi processum executiuum iuxta notata *in cap. si à Sede, de præbendis, lib.* 6. & fuit resolutum *in causa Cluens. beneficij Sanct. Saluatoris* 16. *Decembris* 1602. coram R. D. meo Decano.

154 Et quoad subrogationem † gratiosam, quidquid dicendum esset, si subrogatio gratiosa in casu isto intraret, in hoc casu non est habenda ratio dictæ subrogationis, cum non possit, nisi quando beneficium esset litigiosum, Vitall. *in Clementin.* 1. *numer.* 41. *versicul. Et ideò, vt litè pendent.* vel aliàs reseruatum, & affectum, provt Rota seruat, nam licet
155 prætendat adfuisse litem, tamen † ea non probatur, cùm non constet de mandato expresso, aut tacito illius, qui commissionem impetrauit.

156 Et licèt obtinuerit † etiam inhibitionem cum promissione de rato; ex hoc magis arguit, cum non constet de merito, quia de stylo Rotæ inhibitiones solent concedi, asserto procuratori etiam parte opponente, dummodo intra duos menses docuerit de merito, vt per Vetalli. *decision.* 386. *lib.* 1. *in manuscriptis.* Vltra quod ante executam
157 inhibitionem non dicitur † lis introducta ad effectum, quod beneficium efficiatur litigiosum, vt per Achillem *decision.* 50. *de rescriptis,* Vitall. *in Clementin.* 2. *num.* 24. & 25. *vt lite pendent.*

Denique non afficit, quod voluit Papa con-
158 currere cum Ordinario † (quod potuit facere ex latè deductis *in causa Mesenens. Canonicatus* 8. *Nouembris* 157. coram bonæ memoriæ Rubeis) quia de his agendum erit in Iudicio Ordinario, satis enim est, quod in hoc casu non possit procedi executiuè, cum D. Theodorus sit legitimus contradictor. Hactenus de decisione quam adducit Prosperus Farinacius *in posthumis, tom.* 1. *decis.* 198.

Est alia & bona Rotæ decisio, vt per Farinac. *in posthumis, tom.* 1. *decisione* 362. in hæc:
159 Dixerunt Domini, † Petrum non esse legitimum contradictorem ad impediendam immissionem Iacobo, cum ad hunc effectum par titulus requiratur, vt per Barthol. *in leg. final. num.* 21. *Cod. de edicto Diui Adriani tollend.* Pateus *decis.* 302. *lib.* 1. Menoch. *de adipiscenda, remedio* 4. *num.* 58. Petrus, qui est prouisus ab Abbat. Sanct. Antonin. Ordinario collatore, non potest concurrere cum Iacobo, qui habet à Sede Apostolica prouisionem, &c. sequitur & facit.

Et licet ista regula, quæ est indubitata inter
160 duos prouisos, † quorum vterque petit immissionem; fallit aliquando, quando contra prouisum Apostolicum instantem pro immissione apponit se prouisus ab Ordinario in possessione existens, sicuti etiam in remedio, *dicta l. final.* Cuius adinstar procedit † in hac materia 161
executionis litterarum Apostolicarum, admittitur etiam contradictor † ab alio fonte, putà 162
ab alio testatore, vt per Ruinum *consil.* 28. *numer.* 2. *versicul. Subdit,* Barthol. *lib.* 5. Tamen illa procedit fallentia, quando ille possessor † allegat titulum, qui vel excludit prouisionem Papæ, 163
vel illam reddit admodum turbidam, tunc enim quia Papa per subrogationes gratiosas, aut alias prouisiones non intendit facere Ordinariis, vel illis qui ab ipsis prouisi sunt, aliquod præiudicium, vt dixit Rota *in Burgen de Pancorno*, & in aliis causis; ideò in aliquo speciali casu, † vel proces- 164
sum fuit Ordinariè, vel certè data fuit possessori aliqua dilatio ad docendum de validitate dicti tituli, vt interim fuit supercessum paulisper in executione litterarum Apostolicarum, & sic procedunt decisiones coram Orano, & aliæ quæ possunt allegari, &c. concordat cum hac decisione alia eiusdem Farinac. *in posthum. eodem, tom.* 1. *decis.* 536. *num.* 2. Vbi
etiam, quod hoc casu † procedendum erit via 165
Ordinaria.

Et quando possessio est vacans, tunc quia nullus possidet, † paritas titulorum requiritur, 166
diximus sup. *num.* 95.

Quod secus est quando prouisus † per Ordi- 167
narium iam fuerit in possessione, quia tunc ad impediendam immissionem petitam à prouiso Apostolico in beneficium ex causa reseruationis impetratum non requiritur titulus ex eodem fonte, imò cum hoc prouiso per Ordinarium via Ordinaria erit agendum ex supradictis, & vlterius comprobandis.

Denique fundamento verissimo comproba-
tur quoniam gratia fit de beneficio reseruato, 168
† ergo præcisè hæc qualitas fundamentalis debet constare, & probari, ita vt prouisus ab Ordinario & possessor possit, & debeat audiri super hac exceptione legitima, non esse reseruatum; ita in terminis argumentatur Cæsar Argellius *de acquirenda possessione, quæstion.* 18. *articulo* 3. *à numer.* 110. Vbi plurimas ad idem decisiones Rotæ recenset. Nam si statutum diceret, † quod contra in- 169
strumentum publicum nulla possit opponi exceptio: posset licitè opponi, quod instrumentum non est publicum, Decius *in cap. ex parte el segundo, numer.* 40. *de officio Delegati, & in consil.* 458. *numer.* 1. Barthol. *in leg.* 1. §. *portui, numer.* 3. *ff. quod vi clam.* Vbi dicit; quod hoc casu debet constare instrumentum esse publicum. Doctores omnes *in leg.* 4. §. *condemnatum, ff. de re iudicata,* Cephalus *consil.* 627. *numer.* 4. Afflictis *decision.* 283. *numer.* 1. vbi Vrsillus *in annotatione, numer.* 3. Craueta *consil.* 6. *numer.* 72. Milanens. *decision.* 3. *num.* 5. *lib.* 2. Baldus *in cap. Pastoralis, num.* 4. *de appellation.* Cuttius Iunior. *in leg. iuris gentium,* §. *quod fere, ff. de pactis,* Lofredus *consil.* 6. *num.* 12. Carauita *super Ritu magn. Curiæ, V. Ritu* 163. *num.* 9. & 16. Rebuffus *super constitut. Galliæ, titulo de litterar. obligation. articul.* 2. *glossa* 1. *numer.* 34. & *sequentibus,* Freccia *in tractatu de feudis, part.* 5. *num.* 5. & ex aliis plurimis multas congerens doctrinas si-

miles

miles probat Carolus de Grassis *in tractat. de exceptionib. excep. 2. à princip.* & præcipuè *num.4.*

Qui *num.5.* ampliat hanc doctrinam, vt pro-
170 cedat † etiamsi hæc qualitas requisita ab statuto requireret altiorem indaginem, Milanens. *decis.3. num.26. & decis. 8. num. 5. lib. 2.* Socinus Iunior. *consil.67. num.19. volumine 1.* Procedere dicentes in executione, cum sit exceptio proueniens ex ipso instrumento, multa scitu digna congessit Grassis *except. 3. per totam*, & iterum *exceptione.13.*

Tandem igitur generaliter concludendum
171 erit: † quod ad impediendam viam executiuam litterarum Apostolicarum, & vt in via Ordinaria causa tractetur; parem vim habet regulatiter quilibet legitimus contradictor ratione sui iuris excluſiui impetrantis absque possessione, sicut & contradictor possidens, quia vterque est tertius contra quos non habet locum via executiua, & vt ab illis si suum ius, aut pos-
172 sessio auferatur, debet iuris ordo seruari, † & in via Ordinaria vinci, vt hactenus latissimè probauimus post magnam Doctorum cateruam *à num. 90. & à num. 77. & sequentibus, versicul. Executores igitur gratiarum ad immittendum, &c.* Vsque nunc, & Rotæ decisiones, quæ promiscuè omnes ad impediendam executionem, & agendum via Ordinaria vtuntur legitimo contradictore, aut intruso & possessore comparente.

Et vterque contradictor, tam qui non possidet, quàm qui possidet; tenetur suum titulum præsentare coram executore (aut Ordinario ad quem Senatus executionem litterarum remisit) vt de primo simplici contradictore diximus superiùs *à num.93. cum sequentibus, versiculo, Tamen si re integra ipse legitimus, &c.* & de possessore pariter diximus suprà *à num.78. cum seqq. vers. Quando autem aliquis est possessor, vel intrusus, &c.* Et iterum *à nam.120. vers. Ex iis omnibus rectè infertur.*

173 Et vlterius probatur ex Rotæ † decisione *in vna Nicien si Parroch 20. Maij* 1624. inter recollectas per Viuianum *in prax: iuris Patronatus 46. in ordine*, quæ *num.11. & 12.* in hæc ait: non obstat demum, quod Oratius haberet titulum & possessionem, & ideò esset legitimus contradictor, & non posse contra eum agi via executiua immissionis adnotata per Barthol. *in l. final. num.21. Cod. de edicto Diui Adrian. tollend.* Quia fuit responsum, in primis non constare,
174 † quod dictus titulus fuerit productus coram executore, quo casu non videtur reuocanda immissio data ex noua productione, nisi appareat in continenti de bono iure producentis, cuius contrarium hîc apparet ex suprà deductis, Seraphinus in puncto, *decis. 357. num. 5.* Rota *in Eluensis beneficio 5. Nouembris* 1602. coram bonæ Memoriæ Penna, quæ est apud Marchesanum *de commissionibus, part. 1. fol. 350. num.5. &c.*

Differunt tamen isti duo contradictores: quia
176 intrusus † seu possessor semper, & indistinctè debet quæri per executorem, & cum citare, & audire, aliàs executio erit nulla, & attentata: Rota vt per Coccinum *decis. 378. à principio.*
177 Ita vt quandocumque † compareat, siue ante immissionem, siue post re non integra; debet executor eum audire, & reponere ante omnia immissionem, anteaquam de causa, & iuribus possessoris vlterius cognoscat, vt superius probaui: & vlterius est elegans Rotæ decisio *in vna Maioricensi Parochialis de Campanero 23. Ianuarij* 1591. coram Domino Bubalo, quæ sic ait: Fuit resolutum dandum † esse mandatum 178
de manutenendo in possessione Parochialis, de qua agitur, Iacobo Torres, non autem Ioanni Pelleu. Quia constat de eius anteriori possessione, quæ fuit capta *die* 18. *Augusti* 1588. vigore prouisionis Apostolicæ, & possessio Ioannis fuit capta, *die* 29. *&* 30. *Nouembris* anni sequentis, & sic instrumentalis, quæ non est
† manutenibilis, nisi possessore expulso, Ro- 179
ta *decis.21. de restitutione spoliatorum in nouissim.* Caputaquens. *decis. 396. lib. 1.* Debuit executor Iacobo possidente, eo non citato non dare possessionem Ioanni, *cap. licet, de præbendis, lib.6.* Nam semper in traditione † possessionis 180
debet vocari possessor, cui potest competere ius in possessione, vt per Cardinalem *consilio 75.* Felinus *in capitul. final. num. 24. de præsumptionibus.* Nec satisfacit Iudex citando postea Iacobum, & iuribus hinc inde discussis pronunciando, ipsum à prætensa possessione amouendum, & amotum esse, & Ioannem in sua possessione debere remanere, quia iuxta dict. Concil. Cardinal. debuit prius reuocare traditionem † possessionis factam Ioanni, & illam 181
restituere Iacobo, & postea iterùm pronuntiare ad fauorem Ioannis, & illi possessionem denuò tradere. Quæ in præsenti facta non fuerunt, ex quo redditur iniusta declaratio Iudicis, & possessio capta non est considerabilis, nisi expulso possessore, & fuit resolutum coram Illustrissimo D. Lancelloto *in illa Romana domo ad imaginem pontis.* Nec obstat, quod non fuerit in tempore appellatum ab vltimo decreto; quia non ex hoc redditur valida, & manutenibilis possessio capta possessore non citato, & illo non expulso, quia sententia notoriè iniusta nunquam transit in iudicatum. Non obstat † quod Ioannis sit prouisus Apo- 182
stolicus, & quod eius prouisio sit anterior prouisione Iacobi; quia hoc respicit petitorium, &c. quam mirabilem decisionem refert Nicolaus Garcia *de beneficiis. 6. part. capitulo 2. num.125.* alios Nos citauimus supra 1. *part. capitul. 10. à num.109. versic. Et in primis si contradictor sit possessor.*

At legitimus contradictor † simplex absque 183
possessione non impedit executiuam viam, nisi compareat re integra etiam post decretum immissionis, dummodo missio ipsa actualis data non sit, nec executa, vt diximus suprà *num.93. versiculo, Tamen si re integra, & à num.77. cum sequentibus, versiculo, Executores igitur gratia, & a num. 87. cum multis sequentibus, versicul. Igitur ad cognoscendum, &c. & à num.102. vers. Et quando comparet.*

Secunda erit differentia inter istos legitimos contradictores, vt licet ad impediendam exe-
cutionem † gratiæ regulariter æquiparentur, ad 184
hoc vt in via Ordinaria vterque audiatur; tamen in beneficiis reseruatis simplex contradictor cum titulo colorato absque possessione per Ordinarium prouisus non impedit viam executiuam: Quia dumtaxat auditur de suo iure docens in continenti, non alterata via executiua litteris Apostolicis debita, vti expressè

dixit

dixit Rota, cuius decisionem adduximus ad litteram superius, *num.* 139. *cum sequentibus*, & annotauimus superiùs, *num.* 95. Sed vt in via Ordinaria audiatur, debet cum titulo colorato concurrere simul possessio antea ab ipso prouiso Ordinario occupata, post alios Viuianus *de iure patronatus. 2. part. lib. 11. cap. 4. num. final. versic. penultimo*, in hæc: Denique est sciendum, quod habens titulum ab Ordinario, & non possidens non est legitimus contradictor ad impediendam immissionem prouisi Apostolici 185 stante reseruatione, † quia ad impediendam par titulus est necessarius, Menoch. *de adipiscendis, remedio 4. num. 581.* & fuit dictum *in Caputaquens beneficij. 22. Martij 1609.* coram Cardinal. Marcomonito, & *in Nouarien. beneficij. 5. Iunij 1610.* coram Dom. Coccino Decano, &c.

Elegans est Rotæ decisio *in vna Burgens. Abbatiæ de Salas.* † 20. *Nouembris* 1615. adducta per Farinacium *in posthumis, tom. 1. decision. 706.* in hæc à principio: Et Rota vtraque parte informante censuit, dictam gratiam non esse iustificatam quoad reseruationem. Fundamentum præcipuum fuit, quia hoc casu agitur de reseruatione contra prouisum ab Ordinario, qui bona fide contulit beneficium vacans in suo mense. Et prouisus reperitur in possessione, † quo casu vterque dicitur habere intentionem fundatam de iure communi, *cap. ex frequentibus, de institutionibus*, Felinus *cap. cum venerabilis, num. 32. de exceptionibus*, Decius *consil. 117. pro tenui, num. 1.* Rota *decis. 4. in princip. de concession. prabendæ.* cum aliis per Modern. *ad regula. 8. §. 1. proœmia, num. 21. & glos. 11. num. 37. & 38.*

Ex quo sequitur, vt tali casu, quia reseruatio venit ad annullandam anteriorem collationem Ordinarij, † & excludendum reum, & possessorem; debet penè & concludenter probari, Ægidius *decis. 62.* Puteus *decis. 266. lib. 3.* Rota *diuersorum, decision. 146. num. 3. & 4. part. 2.* Verall. *decision. 10. part. 2.* & fuit dictum *in Guienen. Canonicat. 11. Martij 1587.* coram Robusterio: Vbi expressè dicitur, quod quia agebatur contra possessorem † prouisum ab Ordinario bona fide, non erat per plures præsumptiones amouendus à possessione, sed per plures probationes; & fuit etiam dictum *in Hispalens. Archidiacona. 20. Februarij, & 26. Iunij*, coram Iusto. *in Calagurritana de Oecon. 30. Ianuarij 1606.* coram R. Lugdunens. *& in Burgen. de Pancorbo 24. Octobris 1585.* coram Ciptio, & aliàs decisiones allegat Modernus *ad Regul. 8. glossa 11. num. 100. & sequenti*, &c. & latè prosequitur ad plura elegantia.

Et *num. 20.* ita ait: Et aliæ coniecturæ † adducantur per informantes pro Gabriele, ex quibus videtur satis debilitari, & eneruari probatio, seu præsumptio prouisi Apostolici deducta ex solo sumpto supplicationis signaturæ: & intrant vulgatæ regulæ, quod vna præsumptio tollitur ex alia, & fortior vincit debiliorem, *l. Diuus, ff. de in integrum restitution. cap. litteris, de præsumptionibus.* Et vna probatio contraria † probatione conquassatur, Surdus *consil. 135. num. 93. & sequentibus.* Et in terminis reseruationis, quod illa non intret, † quando contra eam aliquid coloratum apponitur; fuit per doctrinam Socini *in l. rem quæ nobis, ff. de acquirenda possession.* decisum coram Paleoto *decis. 258. in manuscriptis*, vt in copia data.

Et quatenus præsumptiones redderentur pares, † in paritate præsumptionum præferendus est reus & possessor, Speculator. *in titulo de iura. dela. §. 1. num. 9.* Cephal. *consil. 152. num. 30.* Felin. *in cap. ex litteris, num. 4. de probationibus*, Alciatus *regul. 3. præsumption. 44. num. 1.* Tiraquell. *de iure primogeni. quæst. 17. opin. 11. num. 2.* & vt dicit Arettin. *in cap. in nostra de rescriptis*, cum possessione paritas probationum reducitur † ad imparitatem, & fuit dictum *in vna Portogalen. vnion. 9. Martij 1594.* coram Orano. Nec est dubitandum Gabriel. † possidere etiamsi fuerit appositum sequestrum de mandato Principis, donec causa cognoscatur, vt per Alexandrum *cons. 112. num. 5. lib. 6.* Hactenus de mirabili decisione.

Ad idem adest alia elegans Rotæ decisio, vt per Coccinum Rotæ Decanum 124 vbi possessor † & prouisus ab Ordinario manutenetur, dum turbida redditur reseruatio, quæ si notoria non fuerit (vt statim) non conceditur † immissio prouiso Apostolico; eadem Rota *in vna Barens.* coram Sacrato recollecta per Marchesan. *de commission. appellation. in possession. 1. part. §. 1. ad finem*, quæ est decisio 47. *fol. 991.* in qua latè dicitur, quod executio litterarum denegetur, quando non constat de reseruatione, quæ decisio *in num. 3.* ita ait: Minus facit, quod beneficium fuisset reseruatum, & proinde intret ius decreti irritantis, de quo in Regula reseruatoria, quod quidem decretum inhæsit in possessione, Cassiodor. *decis. 1. num. 2. de restitutione spoliator. &c.* Et sic possessio, Octauij tanquam infecta minimè sit manutenenda *ad l. improbis.* cum ibi notatis, *ff. de acquirend. possession.* Puteus *decis. 332. lib. 2.* Quia fuit responsum, decretum irritans ita demum vitiare possessionem, si est certum quod intret; aliàs dum dubitatur, an intret, vel non, possessor est manutenendus in sua possessione, siue detentatione, vt fuit dictum *in Parmenens. Prioratus 16. Ianuarij 1598.* coram Orano, *& in Tarentina Capellanie 26. Octobris 1601.* coram Molino, & coram Coccino, *& in Iadin. Canonicatus 22. Aprilis*, coram Pirobano, in proposito autem casu est satis controuersum, an beneficium sit regulare, & manuale, vel potius collatiuum, à quo pendet an intret reseruatio, necne, &c. Et vltra cæteras decisiones elegans est in terminis decisio Rotæ Coccini suprà adducta *à n. 55. vers. At quæ est in terminis, &c.*

Hæc tamen doctrina limitatur, quando reseruatio est notoria † & petens, quæ nulla potest tergiuersatione, & colore celari: nam hoc casu non habetur in consideratione titulus, & possessio per prouisum ab Ordinario, quam merito inficit reseruatio euidens, & notoria, quam limitationem ad præfatam regulam probat elegantet Rota apud Farinacium *in posthumis, tom. 1. decis. 362. num. 3.* & de Regula *à num. 1. & 2.* hoc idem probat Rota vt per Coccinum *decision. 124. numer. 7.* in hæc: Quia cùm reseruatio sit turbida † ex iam deductis, immissio non solet concedi, quando reseruatio non est notoria, & indubitata, vt fuit resolu-

185 193 194 195 196 197 198 199

resolutum coram R. Dom. meo Decano *in causa Neapolitan. Rectoriæ* 15. *Februarij* 1598. & coram R. Dom. meo Ludouisio *in Sanct. Angeli Lombardor.* 13. *Iunij* 1602. vbi aliæ decisiones allegantur; & ideò donec cognoscatur, Stephanus debet manuteneri, &c. Est etiam in terminis præd. *decis.*124. apud Coccinum. Probant etiam aliæ Rotæ decisiones adductæ per Cæsar. Argel. *de acquirend possess. quæst.*18. *art.*3.*n.*110. *& num.*111. *& de legitimo contra, q.*15.*n.*128.

Et tandem animaduertere debes, quod vt sciat
200 Ordinarius (cui per Senatum remittuntur † litteræ Apostolicæ in prima instantia) quando in eis executiuè, aut via Ordinaria procedere debeat; præ oculis semper habeat Regulam immissionis ex *l. final. Cod. de edicto Diui Adriani tollendo.* Quia immissio possessionis beneficij similiter est adipiscendæ remedium, & regulis *dictæ l. final.* regitur, & secundùm easdem regulariter regulatur, provt ex variis Rotæ decisionibus, doctorúmque authoritate suprà probauimus hoc *tractatu de supplicatione ad Sanctissimum.* 1. *part. capitul.* 20. *à num.* 142. *versiculo, & vt hæc doctrina Menochij*, quas singulas videre poteris, quia omnes rectè conducunt huic instituto; plurimas ex iis, & alias congessit ad idem, Cæsar Argelius *de legitimo contradicto. quæst.*2. *artic.*1. *à num.*1. *& sequentibus*, seruatis tamen quæ specialiter in hoc capite annotauimus, quia ita distinctè alibi non reperies.

Concludendum est igitur, quod quando Senatus decernit, tradi litteras Apostolicas im-
201 petranti, † vt illis vtatur coram Ordinario, eò quòd recognouit percuti eius primam instantiam, & iurisdictionem; tunc attendat Ordinarius ipse ad supradicta, vt quando executor nominatus de iure communi debebat procedere in earum litterarum executione executiuè, & via executiua; ita pariter ipse Ordinarius viam executiuam debet obseruare, quia litteræ Apostolicæ regulariter executionem merentur ob earum reuerentiam.

At verò, quando ipse executor de iure non executiuè, sed via Ordinaria tenetur procedere assumendo partes Iudicis, quia vel adest intrusus, aut aliàs possessor, vel simplex legitimus contradictor pro suo iure, & interesse iuxta casuum varietatem, & distinctionem hactenus descriptam in hoc cap. tunc pariter ipse Ordinarius, cui per Senatum fit litterarum cognitionis in prima instantia remissio, debet, & tenetur in via Ordinaria, non executiua procedere.

Et quamuis (vt audio) Senatus hic Supremus aliquando in decreti conceptione, † quo remis- 202
sio harum litterarum fiebat Ordinario, solebat aliquando specificè, addere & exprimere, quod Ordinarius, vel via executiua (iuxta casuum varietatem) in cognitione procederet; tamen hodie ab hac conceptione prouidè, & prudenter recessit, quoniam non integrè, nec probabili certitudine Senatus ipse potest recognoscere à principio, quando sit, vel non Ordinariè, aut executiuè procedendum per Ordinarium; etenim multoties litteræ ipsæ trahuntur ad Senatum anteaquam executor illis vsus fuerit, & anteaquam pars aliqua comparuerit, vt & plurimum ad petitionem Regij Fiscalis, vel quandoque ad petitionem alicuius partis, cùm aliæ adsint interesse habentes, quæ legitimi sint contradictores, qui postmodum possunt comparere coram Ordinario, per quorum comparitionem, & iurium deductionem alteratur natura, & via executiua litterarum Apostolicarum, ac sic minimè constanter Senatus in omnibus causis poterit vti simili conceptione decreti; multoties quippè potest esse incerta, cum maximo periculo iurium partium. Quare rectius his temporibus Ordinarij discretioni iure munitæ relinquitur, vt iuxta iuris regulas præuideat, quando Ordinaria via, vel executiua procedere teneatur, præ oculis nunc habens, quæ non paruo labore in hoc cap. adnotauimus, ad tollendas deinceps intollerabiles controuersias his casibus contingentes quotidie, cum quibus requieuimus iam ab hoc opere hodie 22. Februarij anni 1632. quo Sancta Mater Ecclesia festiuitatem Cathedræ S. Petri Principis totius Orbis concelebrat.

F I N I S.

INDEX

INDEX
RERVM ET VERBORVM,
quæ in hoc Volumine continentur.

Prior numerus Paginam, posterior articulum seu sectionem indicabit.

A

Abbas, Abbatia. Vide *Prælatus.*

ABBAS non potest renunciare exemptioni ab Ordinario absque sui conuentus consensu. pag. 172. n. 31. & seq.

Abbates etiam non exempti habentes iurisdictionem ordinariam hodie sua vti valent iurisdictione, non obstante Trid. decreto. p. 219. n. 14

Sarauia, & Cænedus connincuntur supponentes posse Abbatem exemptioni renunciare cum consensu sui conuentus. pag. 272. n. 23. & sequentib.

Absens.

Absens à loco rei sitæ citatus ad litteras requisitorias, & non comparens patitur primum decretum, ex quo actor mittitur in possessionem eiusdem rei. p 232. n. 18

Absenti potest dari curator per iudicem rei sitæ ad effectum decernendi primum decretum. ibid. n. 19. & 20

Absenti dare curatorem potest iudex, qui in causa habet iurisdictionem. ibid. n. 24

Absenti non subdito, non potest dari curator per iudicem rei sitæ ibi non reperto. ibid. n. 25

Absentia iudicis notabilis non solùm est iustum impedimentum, ad cum excusandum à munere iudicandi, verùm ad iurisdictionem in alium transferendam. p. 152. n. 37

Absente executore, vel mortuo, qui vim intulit, decretum violentiæ, etiam ei directum comprehendit vnum ex superstitibus, cui fuerit intimatum. ibid. n. 39

Absolutio. Vide *Excommunicatio.*

Absolutionem à censuris quando impetrans, & quomodo compellitur à Senatu suis trahere expensis. p. 197. n. 86. p. 373. à n. 53. cum seqq. & p. 374. n. 63

Absoluta. Vide *Potestas, plenitudo.*

Absoluta Principis potestas æquo, & bono temperanda est. p. 100. n. 9

Absoluta Principis potestas non cadit in Principe Christiano, cui nihil licet, quod diuino, & naturali, aut gentium iuri repugnat. ibid. n. 15

Absolutæ potestatis mentio aliqua non habetur in toto iure. ibid. n. 16

Abundans. Vide *Cautela.*

Abundantia verba tolerantur, quando ad maiorem declarationem apponuntur, & tolendæ dubitationis gratia. p. 354. n. 10

Abusus.

Abusui notorio Ecclesiasticæ potestatis Princeps obuiat cum moderamine inculpatæ tutelæ, ne pax publica turbetur. p. 33. n. 9

Abusus dicitur perperam contra ius, & rationem vti. p. 96 n. 27

Abusus in iure vocatur pernicios us, detestabilis, & illicitus. ibid.

Abusus notorius in materia retentionis ille dicitur, quoties in illo actu nullus vsus stat. ibid. num. 28

In Regno Franciæ ab abusu appellatur ad Senatum, notoriè facto per Ecclesiasticos contrà sancta decreta, & concordata. ibid. n. 29

De abusu notorio potest Curia cognoscere quando veniat quis contra authoritatem Regiam. ibid.

Abusus notorius est trahere Regnicolam extra Regnum, à quo in Francia appellatur ad Curiam. ibid. n. 32

Ex abusu, & nouitate scandali genitrice, & perturbationis status, retentionem litterarum Apostolicarum licitè fieri, legitimámque esse causam, multi affirmant. p. 97. n. 34

Abusus notorius, & nouitas violentia quædam est. ibid. n. 35

Abusui notorio, & nouitati potest Princeps obuiare inter personas Ecclesiasticas, ne pax publica turbetur, & commune bonum detrimentum patiatur. ibid. n. 37

Abusibus resistere maximè laude dignum est. p. 76. n. 73

Accessorium. Vide *Principale connexum.*

Accessoria est ad gratiam principalem executoris datio, & commissio. p. 387. n. 12

Accessorij effectus nihil detrahit suæ principali dispositioni. ibid. n. 13. & seqq.

Accessorium siue tractetur de principali augendo, siue destruendo, aut confirmando semper huius naturam sequitur. p. 389. n. 41. & seqq. & p. 420. n. 7

Accessorium corruit sublato principali, quia eo-

Index Rerum,

dem modo resoluitur,quo creatur.p.389.n 43. & seqq.

Accessoria est commissio ad gratiam principalem. p 420. n.6

Accidentia, Accidentale.

Executoris datio ad gratiam est qualitas accidentalis, & extrinseca gratiæ, cuius substantiam non tangit. p.387. n.7

Accidentalia possunt mutari & variari, non vitiata substantia rei principalis,secus è contra. ibid. n.9

Accidentalia apponuntur,& veniunt post dispositionis esse perfectum. ibid. n.10

Accidentalia extrinseca possunt adesse,& abesse præter subiecti corruptionem. ibid.n.11

Actio, Actor, Agere, Agens. Vide *Causa,acta.*

Ab agendo, seu excipiendo excluſus non excluditur à retinendo. p.134.n.60

Agenti ex vna causa, & prosequuta non obstat res iudicata, quominus ex alia diuersa vlterius agere queat. p.165. à n.7. & seqq.

Agens ex causa falsa non obtinet in eodem iudicio ex alia vera, etsi tunc existente, in alio tamen iudicio nouiter intentata obtinebit. p.167. n.25. & seq.

Actionem mutari in instantia appellationis licere,qui teneant Doctores. p.255. n.4

Agens in prima instantia de boue non potest in secunda agere de equo, cum tunc libellus nequeat mutari. ibid. n.11

Lancellotus dicens actionem posse mutari in gradu appellationis reprobatur. p.257. n.31. & seq.

Actio tutelæ & negotiorum gestorum,est indiuidua, & inseparabilis. p.309.n.11. cum seqq.

Actione primæua (cum fuerit per adiudicationem extincta) non potest creditor agere postquam sibi cuicta fuit res in solutum data. p.355. n.20

Agens ex vna causa,falsa tamen,& inualida,non sustinetur iudicium ex alia verè tunc existente. p.293. n.15. & seqq.

Agendi modus inspicitur, vt inde finis colligatur. p.359. n.16

Agentis intentio regulat omnes actus ad finem intentionis. ibid.n.21

Acta omnia emanata à commissione non subscripta, & sic nulla ex defectu formæ, pariter nulla sunt, cum procedant à radice infecta. p.389. n.38. cum seqq.

Acta gesta à iudice carente iurisdictione nulla, sunt ipso iure. ibid.n.46

Acta gesta per delegatum, aut Legatum contra formam Trident. in cap. causæ omnes sunt nulla ipso iure. ibid.n.47. & seqq.

Filius in aduentitiis, quorum pater noluit adquirere vsumfructum, non potest agere in iudicio sine eius consensu. p.348. n.52

Nec reualidatur iudicium accedente consensu patris post litem contestatam. ibid.

Acta & re iudicata à pari procedunt,& cui vnum non nocet, nec aliud. p.406. n.18

Acta possunt nocere,res iudicata tamen accidentaliter non, è conuerso autem hoc non currit argumentum. ibid.n.19

Non agitur ex prima sententia, sed ex vltima confirmante, aut infirmante. p.408. num.6. pag.409. n.10

Actio ex prima sententia extinguitur per appellationem. ibid.n.8

Actio iudicati ex prima sententia orta, ideò extinguitur, quia appellatio reducit acta ad statum litis contestationis. ibid. n.9

Actio iudicati licet ex vltima sententia nascatur mouenda erit coram iudice rei Ordinario,secus officium iudicis. ibid.n.20

Actio iudicati in factum potest intentari coram Ordinario,ac etiam coram Iudice appellationis. ibid.n.21

Rotæ decisio ad idem adducitur. p.410.n.22

Actio iudicati tunc intentari valet coram iudice appellationis, si ibidem condemnatus, reperiatur. ibid. n.23. & seqq.

Actor quod asseuerat,probare tenetur. pag 427. num. 20

Agi nequit in iudicio ex protocolo ad rem in contractum deductam, quia ad id destinatum non est. p.432. n.17

Actus, Acta. Vide *Processus.*

Actus licitus respectu principij, & prohibitus respectu finis, illud attenditur, & vt licitus iudicatur. p.43. n.95

In omni actu humano duo requiruntur copulatiuè, voluntas scilicet, & potestas,quorum altero deficiente, actus corruit. p.137.n.77

Per actum nullum res non desinit esse integra, non perpetuatur iurisdictio, non inducitur litispendentia, non interrumpitur præscriptio, non expirat potestas, & similia. p.141. à n.113. & seqq.

Per actus resolutionem res retrotrahitur ad priorem statum, ac si gestus non fuisset. pag.143. num.127

Acta gesta per Iudicem Secularem in articulo sibi pertinente fidem faciunt coram Ecclesiastico, sicut è contra. p.144.n.137.& seqq.

Acta facta in iudico sæculari ob bonum publicum, faciunt fidem coram Ecclesiastico, ne iudicia illusoria reddantur. p.145. num. 139. & seqq.

Actus quilibet potest dici nullus, & conditionaliter simul peti eiusdem rescisio. pag.160. n 9. & seqq.

Actus personalissimus requisitus pro forma à iure nequit per alium fieri quantumuis habentem vices, & authoritatem S. Apostol. vt in Legato de Latere. p.243. n,36. cum seqq.

Acta noua ad corroborationem executionis petitæ noua non egent instantia, cum sit prima continuata. p.257.n.26

Actus simpliciter factus sustinetur ex potestate valida, non ex inualida,quando vtraque concurrit in agente. p.291. n.3

Actum agens videtur illum agere provt illud vtile, & validè esset, non provt illicitè foret. p.292. n.4. & seqq.

Ex duobus actis, de quorum anterioritate non apparet, fingitur præcessisse, qui facit actum valere. ibid.

Actus, qui fieri potest vno modo licitè, & alio illicitè censetur factus eo iure,& persona,qua licitè,fieri potuit. ibid. n.12

Nisi se restringat ad illicitam potestatem. ibid. n.12. & seqq.

Actum agens indifferenter,sustinetur actus ex ea potestate valida non obstante inualida. ibid. num.18

Actus nullus non inducit præuentionem iurisdictionis. p.294. n.34

Acta habentur in Rota pro transportatis præstito

ſtito impedimento per Conſilium Regium, ne tranſportentur in odium recurrentis, p.346. n.16
Actus quantumuis fauorabilis contra voluntatem agentis minimè ſuſtinetur, p.349.n.18
Actus ſemper iudicatur à principali intentione agentis, ibid.n.17
Nec vltra intentionem agentis operatur, ibid. n.19.
Maximè in iis quæ pendent à poteſtate agentis, ibid. n.20
Acta iudicij dicuntur omnes ſcripturæ Notarij actuarij iuſſu iudicis conſcriptæ, pag. 370. num.27
Acta iudicij dicuntur publica triplici ratione, ibid. n.28
Actus iudiciales debent præcedere ſententiam, cum ſint vehiculum ad eam, p.349.n.52
Ex actu etiam nullo ius dicendi de nullitate acquiritur parti, cui detrahere aduerſarius non poteſt per eius ratificationem, ibid.
Super actu nullo conſenſus præſtitus non ſubſiſtit, ibid.
Acta ſunt vehiculum ad ſententiam, ibid.
Cauſa, obquam acta irritantur, influit in ſententiam, ibid.
Acta omnia emanata à commiſſione non ſubſcripta, nulla ſunt ipſo iure, p.389. à n.38.46. cum multis ſeqq.

Additio.

Additio ad libellum, quando egeat noua inſtantia, & nouis defenſionibus, pag.256. à n.14. cum ſeqq.
Quando aliquid additur, vel detrahitur priori diſpoſitione in ſubſtantialibus tempore, aut qualitate an ſit noua diſpoſitio, p.257.n.27
Ob aditum difficilem ad Sedem Apoſt. & longam diſtantiam omnes ferè Doctores retentionem litterarum iuſtificant, pag. 24. n. 2. & ſeqq.
Regi Catholico præ omnibus Principibus ratio ſuperadditur difficilis aditus ad Sedem Apoſtolic.ad iuſtitiam retentionis litterarum,cum Hiſpaniarum Regna in vltimis Europæ, & Orbis finibus ſita ſint, ibid. n.4
Textus ſingularis in cap.cum longè, 93. diſtin. adducitur, expreſsè probans longè diſtare Hiſpaniarum Regna à Curia Romana, & ſignanter Regnum Galleciæ eſſéque difficilem aditum, p.25.n.8
Ob difficilem aditum ad Sedem Apoſtol. licitus redditur recurſus ad Regem pro ſuſpendenda interim executione litterarum, idem num.9
Ob difficilem aditum ad Sedem Apoſtol. & loci diſtantiam recurſus habetur ad Principem Sæcularem.Obſeruatio Marthæ refertur,ibid. num.17
Plurima Concilia celebrata fuere in Hiſpania, ad quorum Congregationem,& Decretorum obſeruationem nunquam adita fuit, Sedes Apoſtol. ob longam diſtantiam, & tardam negotiorum expeditionem, p.28.n.50
Nec in cauſis criminalibus, & depoſitione Epiſcoporum,aditus ad eam habebatur,ibid.n.51. & ſeqq.
Sedes Apoſtol. ſemper agnoſcit extremitatem Hiſpaniæ, longum iter, & difficilem aditum, quam ideò excuſauit in multis,non patientibus dilationem, ibid.n.46
Ex notiſſima difficultate aditus ad Sedem Apoſtol. ob tam longam, & remotam diſtantiam, & iter non tutum, & plenum maris, & terræ periculis, iuſtitia legitimi recurſus ad Regem pro interim retinendis litteris Apoſtol. probabiliter, & ſecurè deducitur, ibid. n.53. & ſeqq.
Aditus, & licentia Papæ requiritur in impoſitione tributorum Clericos comprehendente, etiam ad bonum, & vtilitatem communem, & publicam, p.29 n.59
Aditus ad Sedem Apoſtol. quando vrget neceſſitas publica, & imminet periculum, non requiritur, vt Princeps petat à Clericis contributionem, ibid. n.60. & ſeqq.

Adipiſcenda poſſeſſio. Vide *Immiſſio, Poſſeſſio.*

Adiunctus. Vide *Capitulum.*

Priuilegio capituli, vt aduerſus capitulares non procedat Epiſcopus ſine adiunctis ſinguli Capitulares non renunciant ratione iuris complicati, p.275. n.65. & ſeqq.
Canonicus Cathedralis delinquens ratione beneficij curati à ſolo Epiſcopo abſque adiunctis puniendus, vt determinauit Rota,p.380. n.15. & ſeqq.

Adminiſtratio, Adminiſtrator. Vide *Prælatus, Maioratus.*

Adminiſtrator Eccleſiæ, aut poſſeſſor maioratus, ſeu tutor tanquam tales citati, & condemnati nomine, & iure adminiſtrationis impediunt executionem ex iure proprio perſonali, p.166. n.16. & ſeqq. & à n.11. cum ſeqq.
Adminiſtratores S. Apoſtol. nequeunt præiudicare Papæ, p.162. n.30. & ſeqq.
Adminiſtratores plures eiuſdem tutelæ loco vnius habentur, & ſimul reddere rationem tenentur, p.309. n 16. & à n.11
Adminiſtrationis, & tutelæ actio, ſicut eſt indiuidua reſpectu adminiſtratorum, ita & reſpectu hæredum ipſorum, pag.310. num. 21. & ſeqq.

Aduerſarium. Vide *Potentia, Citatio, Locus.*

Æquiparatio, Æquipollentia, Æquipollens. Vide *Caſus ſubreptio.*

Per æquipollens non ſatisfit formæ ſubreptionis propriæ manus Sanctiſſimi requiſitæ à Tridentin. p.242. n.53. & ſeqq.
Caſus duo, quando ſunt à iure æquiparati diſpoſitum in vno in alio repetitur, p.354.n.8. & ſeqq.
Æquiparatus potitur eodem iure, quo is, cui adæquatur, & æquiparatur, ibid. num.14. & ſeqq.
Æquiparati duo caſus à iure diſpoſitum in vno, & in alio diſpoſitum, intelligitur, pag. 449. num.24
Æquiparatorum eadem eſt diſpoſitio, ibid.n.26. & 27

Affectio. Vide *Reſeruatio.*

Affecti beneficij gratia facta, licet non ſortiatur effectum,non deſinit eſſe affectum, p.357.n.1

Allegare.

Idem eſt nihil allegare, quod allegare, & allegata non probare, p.326.n.19

Alienatio, Alienare.

Alienatio tacitè inducta à lege tanquam neceſſaria comprehendit minorem, quæ nec requirit decretum iudicis, p.393 n.8

Index Rerum,

Alienatione prohibita intelligitur de facta ab homine, non de tacitè inducta à lege, ibid. num.9

Alienigena. Vide *Extraneus, retentio.*

Litteræ impetratæ per alienigenam inhabilem, & incapacem ad beneficium horum Regnorum, & earum executio sunt nullæ ipso iure p.141. n.111

Executio facta virtute litterarum Apostolicarum obtentarum per alienigenam statim reponenda per executorem, quandocumque compareat Fiscalis Regius, aliúsve naturalis. ibid. n.112

Examen litterarum obtentarum per alienigenam horum Regnorum cadit super mero facto temporali, an sit originarius, vel extraneus, quod incapax est spiritualitatis. p.192. n.32. & seqq.

Alienigena si in Regno admitteretur ad beneficium, maximum oriretur scandalum, vel ob derogationem iuris patronatus Regij. pag.80. n.26. & seqq.

Ob publicam vtilitatem potest Rex concedere lege ne alienigenæ obtineant beneficia in Regno. p.85. n.6. & seqq.

Consensus Principis, vt alienigena possit obtinere beneficium in Regno, habet locum in beneficio iam obtento. p.129. n.8. & seqq.

Alienigena, qui intimare fecit litteras impetratas super beneficio patrimoniali, aut illis vsus fuerit absque examine Senatus amittit naturalitatem horum Regnorum, & fructus quorumlibet beneficiorum sequestrantur. p.130. num.22. & 23.

Alenigenæ horum Regnorum sunt inhabiles, & penitus incapaces beneficiorum, quorum fructus sequestrantur. p.136. n.69. & seqq. & num.111

Fructus beneficij impetrati per alienigenas horum Regnorum sequestrantur lato decreto retentionis litteris iam executis. pag. 156. num.92

Impetrantes beneficia patronatus Regij, aut laicorum, ac patrimonialia, Magistralem, aut Doctoralem, executioni de facto dantes litteras ipso facto sunt effecti alienigenæ, & amittunt naturalitatem, & fructus beneficiorum sequestrantur per Senatum. ibid.n.93

Quod ex identitate, & maioritate ratione dispositum intelligitur in beneficiis iuris patronatus laicorum. ibid. n.95

Impetrantes beneficia iuris patronatus Regis, aut laicorum sunt effecti alienigenæ, & extranei, sicuti impetrantes beneficia patrimonialia. p.157. n.103

Pœnæ amissionis naturalitatis, & temporalitatũ iam positæ alienigenis impetrantibus, eædem sunt impositæ impetrantibus Bullas in derogationem patronatus Regis, & laicorum eisdemmet legibus Regni. ibid.n.106

Alternatiua, & Alternatiuè. Vide *Prouisus, Ordinarius.*

Analogum.

Analogum per se sumptum, stat pro famosiori significato. p.467.n.45

Angelus.

Angelorum ministerio vtitur Deus in humani generis protectione. p.6. n.15

Vt illos regant, dirigant, & tueantur à diabolicis violentiis. ibid.

Angelis mandauit Deus, vt homines custodiant & tueantur. p.7. n.16

Angelos mittit Deus, vt tollant scandala Regni, ibid. n.17

Angelos suos mittit Deus, vt omnia tollant scandala à Regno. p.78. n.5

Anima. Vide *Inhibitio Princeps.*

Animus. Vide *Intentio.*

Animo ferociori inuaditur quis, cuius debilitas in obuiando cognoscitur. p.88. n.30

Quæ in animo consistunt, habent causam continuam, & successiuam. p.131.n.31

Tolleratia Pontificum in recursu pro tollenda violentia prouenit ex animo approbandi, ex natura negotij conformis iuri Naturali, & Diuino, & pro vtilitate publica. p.58.n.189

Iste Pontificum animus, ex multis colligitur ex Bulla nempe Martini V. ibid.n.191

Et ex aliquibus Epistolis Pontificum, & Regum Catholicorum ad inuicem missis. ibid. num.192

Quas concordata vocauit Diana. ibid. n.195

Animus approbatiuus recursus pro retinendis litteris colligitur ex Bulla Cœnæ, qua expresse permittitur. p.57. n.200

Animus alicuius directè probari nequit, sed ex verbis eius, aut actibus externis. ibid.n.205

Annulus Piscatoris. Vide *Subscriptio, Signaturæ, commissio.*

Litteras annulo Piscatoris munitas supplere subscriptionem propriæ manus Sanctiss. & eius vim habere, declarauit Greg. XIII. p.245. n.1

Verba motus proprij Greg. XIII. quo disponitur per annulum Piscatoris satisfieri formæ subscriptionis à Trident. petitæ recensentur, ibid. n.2. & 3

Commissiones annulo Piscatoris muniendas non committit ipse Papa, sed alij Prælati ad id deputati subscribunt supplicationes. p.246. num.8

Commissiones plurimæ simul iam expeditæ, & confectæ ab officialibus adsportantur Sanctissimo coram quo sigillantur cum annulo Piscatoris penes se custodito. ibid.n.9

Per litteras annulo Piscatoris muniendas facilè posset controuerti intentio Trid. cum Papa nec subscribat, nec habeat notitiam tenoris earum. ibid. n.12. & n.41

Senatus non admittit litteras annulo Piscatoris munitas auocatorias primæ instantiæ, cum ex eo non sit satisfactum formæ Conc. Trid. ibid. n.16

Annulum Piscatoris & sigillum idem est. p.247. num.20

Litteræ parentes vbi ad probationem specialiter pro forma requiruntur, non sufficiunt breuia sub annulo Piscatois clausa, licet aliàs æqualem vim habeant. ibid.n.24

Annulum Piscatoris non supplet defectum subscriptionis requisitæ à Concilio, cum etiam non probat quando scripturæ tenor ignoratur à domino sigilli. p.249.n.36.& seqq.

Per annulum Piscatoris quæ litteræ signentur. p.417. n.49

Annulus Piscatoris quæ signa & figuras habeat. ibid. n.50. & seqq.

Annulo Piscatoris litteræ muniendæ plures simul deferuntur Sanctissimo, in cuius præsentia sigillantur ab alio. p.418.n.53

Per

Per annulum Piſcatoris non ſatisfit formæ perſonaliſſimæ ſubſcriptionis propriæ manus Sanctiſ. ibid.n.54
Per annuli Piſcatoris munimen non ſatifit Trident.deſideranti rationabilem cauſam in auocatoriis primæ inſtantiæ. ibid. n.55

Antecedens.

Antecedente deſtructo, conſequens deſtructum remanet. p.389.n.40.& ſeqq.

Appellatio, Appellare. Vide *Comparitio.*

Appellans conſentiendo grauamini renunciat appellationi, & inhibitioni virtute appellationis expeditæ. p.43.n.91
Appellationi non poteſt renunciare appellans in præiudicium aduerſarij. p.177.n.75
Appellari nequit ſententia ſuper retentione bullarum lata per Senatum Galleciæ ad Chancellariam Valliſoletanam, quia cauſa non eſt capax ſummæ requiſitæ. p.197.n.89.& 90
Appellatio non debet recipi per Superiorem in prima inſtantia, niſi à diffinitiua,vel à diffinitiuæ vim habentibus, & nec expediri inhibitionem. p 231.n.3.& ſeqq.
De natura, & effectibus appellationis ab actu extraiudiciali, & qualiter fiant iudiciales amiſſa ſua primæua natura. ibid. n.12
Appellatio ab vno capitulo ſeparato non ſuſpendit in alio. p.302.n.31.& 32
Appellatione deſerta iuriſdictio deuoluitur ad iudicem à quo qui ſuam exequitur ſententiam. p.341.n.40
Appellatio,& recuſatio ad effectum ſuſpendendi iuriſdictionem à pari procedunt, ibid.n.41
De appellationibus ad S. Apoſtol. emiſſis cognoſcit Legatus de latere, & Nuncius ad eius inſtar datus. p.355.n.13.& 15
Appellatio interponitur de minore ad maiorem, non de ſe ipſo ad ſe ipſum,p.363.n.23.& ſeqq.
Appellans ab electione non ſeruata forma iuramenti, de qua in cap. vt circa, de election.l.6. an poterit aliam appellationem vtilem reiterare, & viam appellationis ſemel aſſumptam proſequi. p.364. à n.33.& ſeqq.
Appellans ab electione non ſeruata forma iuramenti nequit iterum ea ſeruata, viam appellationis proſequi coram Superiore, ſed altera via ius proprium deducere coram Ordinario. p.355.n.36.& ſeqq.
Ex appellatione obiectiua nulliter propoſita ius fuit ſemel quæſitum aduerſario, ne iterum admittatur obiiciens ad probanda obiecta. ibid. n.37.
Appellationem obiectiuam proponenti omiſſa forma iuramenti præcluſa eſt via appellationi obiectiuæ, aliter tamen poteſt ius ſuum in iudicium deducere, & proſequi, ibid n 38
Ex appellatione informiter emiſſa contra cap. vt circa,ſemel fuit ius aduerſario quæſitum,ne poſſit vtiliter reiterari in eius præiudicium, etiam intra terminum ad appellandum. ibid. num.39
Appellare poteſt victor ab omiſſione condemnationis expenſarum, ſi præuenerit victum in appellando. p.451.n 45
Appellatio ab omiſſione expenſarum anterior deuoluit totam cauſam. ibid.n.46. & ſeqq.
Ex appellationibus ab vtraque parte, vna ad Papam, alia ad inferiorem, regulariter illa ad Papam prævalet. ibid.n.48
Fallit in cauſa matrimoniali contra miſerabilem perſonam, quæ à ſua Prouincia in neutra inſtantia extrahitur inuita. ibid. n.49
Appellans ad Papam prorogans iuriſdictionem inferioris ad quem aduerſarius appellauerat, renunciare videtur deuolutioni ſuæ appellationis ad Papam. ibid.n.50.& ſeqq.
Inferiori ad quem vnus appellauit, & alter ad Papam adquiritur iuriſdictio, elidibilis tamen ope exceptionis. ibid.n.51
Quæ prorogari rectè poteſt. ibid. num.52.& ſequentibus.
Appellans comparens coram alio iudice non poteſt impetrare commiſſionem ſuper appellatione iam reſoluta. ibid. num.56.& ſeqq.& à num.51. & ſeqq.
A ſententia ſuper retentione Bullarum lata in Senatu Galleciæ non datur appellatio ad Chancellariam Valliſoletanam, & de ratione. p.198. n.96
Appellans nequit præueniri ab appellato in impetranda commiſſione ſuper appellatione. p.142. n.12
Appellanti, dum res eſt integra competit facultas impetrandi commiſſionem ſuper appellatione ſua, quæ tunc ab aduerſario præueniri, & ſubplantari non poteſt. p.151. n.27
Termino præfixo appellanti ad impetrandam tranſacto, res deſinit eſſe integra,& ius aduerſario quæſitum æquale ad præueniendam, & præoccupandam impetrationem ſuper appellatione. ibid. n.29

Appoſitio manus. Vide *Manus, Papa, Princeps, auocatio.*

Per appoſitionem manus Papæ in aliquo negotio auocata intelligitur poteſtas ab inferiore. p.357. n.2
Papa ſi ſemel appoſuit manum confirmando iura alicuius amplius de eo iure cognoſcere nequit inferior. ibid. n 3
Appoſitio manus Papæ ſuper collatione, permutatione, vnione, actuſve confirmatione non impedit quo minus Ordinarius queat cognoſcere in prima inſtantia de ſubreptione, dolo, aut falſitate litterarum. p.358. n.7.& 8
Appoſitio manus Papæ ad vnum finem, & reſpectum non operatur vltra, quia ratione reſpectus conſideratur effectus. p.359. num.14. & ſeq.

Arbitrium. Vide *Retentio.*

Arbitrio prudentis reliquere iura quas cauſas iuſtas eſſe ad ſuperſedendum in executione litterarum Apoſtol. p.78. n.2
Arbitrio prudentis viri relinquunt iura examen cauſæ, an legitima ſit ad ſuſpendendam litterarum executionem. pag 119. num. 26. & ſequentibus.
Arbitrarios omnes caſus facit lex, quando certos modos dare nequit, cum magis pendeat à circunſtantiis ſubiecti. p.120. n.27
Arbitrium datum à iure ad diſcernendam cauſam retentionis, & ſuſpenſionis litterarum legibus, & rationibus circunſcribitur. ibid. num.28
Cauſæ retentionis litterarum ſunt variæ arbitrio boni, docti, & pij viri relictæ ſicut cætera, quæ à lege non habent certam determinationem. ibid.n.29
Cauſa retentionis, an ſit legitima, iuſto & Pio Senatorum arbitrio relicta eſt.p.196.num.73. & ſeqq.

Index Rerum,

Archiepiſcopus.

Archiepiſcopus in cauſis ſuorum ſuffraganeorum non poteſt ſe intromittere, niſi fuerint legitimè per appellationem ad eum deuolutæ. p.229. n.1

Argumentum.

Argumentum ab ſpeciali validum eſt in iure. p.137. n.73

Argumentum de immiſſione vigore litterarum Apoſtol. ad immiſſionem, ex l.fin. C. de edicto Diui Adrian. toll. rectè procedit. p.144. n.132

Argumentum à contrario ſenſu non valet ad inducendam correctionem iuris. p.320. n.36

Articulus. Vide *Præiudiciale.*

Articulus nouiter cumulatus non incluſus in libello ſicut excludit rem iudicatam, ita & extenſiuam iuriſdictionem iudicis appellationis. p.256. n.14

Ad articulum nouiter deductum extenditur appellatio tribus concurrentibus identitate rei, cauſæ, ſeu iuris petendi, & conditionis perſonarum. ibid. n.15. & ſeq.

Super articulo diuerſo ex inſtrumento nouiter præſentato iudex nequit pronuntiare, cum nouæ defenſiones dandæ ſint. ibid.n.22

Articulus nouiter deductus dependens tamen à iure deducto ad iam deductum coadiuuandum admittitur. ibid. n.24

Nouus articulus ſeparatus à primo deductus coram iudice appellationis pertinet inferiori Ordinario, ſuper quo litteras expeditas retinet Senatus nouum remittens articulum Ordinario cognoſcendus. p.257. n.28. & 29

Affictus de nouo articulo admiſſo, vt ſit ſuper eo pronunciandum declaratur. ibid. num.32. & ſeq.

Aſſertio. Vide *Princeps, Senatus, Iudex, Notarius, Tabellio.*

Aſſerenti Principem timorem damni notabilis aut ſcandali omnino ſtandum. p.83. num.58. & ſeq.

Aſſiſtentia. Vide *Ius Ordinarius, Epiſcopus.*

Attentata.

Ad attentatorum reuocationem non deueniendum, niſi actis tranſportatis, ſine quibus iuriſdictio non dicitur aperta iudicij.q.346.n.15

Auditor Cameræ, & Rotæ. Vide *Inhibitio, Commiſſio, Rota.*

Auditor Cameræ, & quiuis alius iudex Roman. Curiæ ex Concil. Trident. nequeunt cognoſcere de cauſis in prima inſtantia in præiudicium Ordinariorum. p.212. n.20

Obſeruatio Flores de Mena circa ſublatam iuriſdictionem Auditoris Cameræ in prima inſtantia refertur. ibid.n.21

Auditorem Cameræ poſſe auocare cauſas ex obligatione in forma Cameræ pendentes in partibus coram Ordinariis etiam in prima inſtantia, ex Flores de Mena dixerunt alij.p.231. num.6

Declara. num.7

In Hiſpania tamen vbi Concil. Trident. in viridi eſt obſeruantia remouent omne priuilegium in contrarium, opinio Flores non ſeruatur, ſed potius reprobatur quotidie in Supremo Senatu. ibid. n.8

Auditoris Cameræ, & aliorum iudicum Romanæ Curiæ iuriſdictio in prima inſtantia ſublata eſt hodie per Trident. ibid.n.9

Auditor Cameræ, cui directa ſunt breuia, ſuper beneficio reſeruato poteſt intruſos, & poſſeſſores coram ſe citare. p.272.n.3. & 4

Auditor Cameræ, & quilibet alius iudex in prima inſtantia caret iuriſdictione, ex Trident. p.352. n.68. & ſeq.

Auditor Cameræ eſt iudex Delegatus. pag.353. num.75

Auditor Cameræ caret penitus iuriſdictione contra Clericum Romæ obligatum, ibidem; tamen non repertum, etſi expreſsè renunciauerit proprio foro abſque Ordinarij conſenſu, cui Senatus huiuſmodi cauſas remittit. p.399. n.27. & ſeqq.

Auditor Cameræ caret iuriſdictione contra Romæ obligatum, ibidem tamen non repertum; at ſi Clericus proprio foro renunciaret ſimul ſine licencia Ordinarij, ei Senatus remittit cauſam retentis litteris. p.400. n.30

Auditor Cameræ hodie ex Trident. ſuſtollente omnium priuilegia in contrarium, non poteſt cognoſcere de obligatis in forma Cameræ, nec cauſas coram Ordinariis pendentes in prima inſtantia auocare. p.402. n.51

Nec in aliis viis executiuis habet hodie iuriſdictionem in prima inſtantia præter executionem in beneficiis reſeruatis. pag.266. à n.52. vſque ad 57

Auocatio, & auocare. Vide *Commiſſio.* Vide *Inſtantia, appoſitio manus.*

Auocatio.

Auocare cauſas in prima inſtantia nequeunt Nuntij, & Legati de latere, niſi ad ſe legitimè per appellationem deuoluantur. pag.212. n.18. & ſeqq.

Aliàs inhibitiones, proceſſus, & inde ſequuta nulla ſunt ipſo iure. ibid. n.19

Damna, & incommoda, quæ oriebantur in perniciem Reipublicæ ob auocationes cauſarum in prima inſtantia ad Cur. Roman. recenſentur. ibid.n.21

Auocare non poſſunt Nuntij, Legati, nec Archiepiſcopi cauſas pendentes coram Ordinariis quibuſlibet inferioribus, nec inhibere. p.229. n.5

Auocationes cauſarum pendentium coram Ordinariis ex obligatione Camerali in prima inſtantias factas per Auditorem Cameræ, non admittuntur in Hiſpania. p.231.n.6. 7.& 8

Auocatio cauſæ ab Ordinario ob ſuam negligentiam non terminante infra biennium, fieri nequit, niſi prius de ea doceatur, & prius debet requiri. p.240. n.8. & ſeqq.

Auocatio, aut inhibitio nequit fieri per Superiorem, nec appellatio admitti in prima inſtantia, niſi à diffinitiua, vel à diffinitiuæ vim habentibus. ibid. n.12

Auocationis vrgens cauſa reſeruata arbitrio Papæ ab alio nequit examinari, nec ſe intromittere. p.243. n.35

Auocatione iuriſdictionis Ordinariæ ſublata, ſtatim & ipſo iure illam Ordinarius recuperat. p.287. n.54. & ſeqq.

Auocatio ſubſcripta licet in prima inſtantia liget manus Ordinarij, ea tamen ſublata iuriſdictio ipſo iure conſolidatur cum naturali Ordinarij, iuris communis miniſterio. p.188. num.57

Per appoſitionem manus Papæ auocata, intelligitur poteſtas ab inferiore in quouis negotio.

tio. pag.357. num.2. & 3
Auocatio tacita per ſolam manus appoſitionem in aliquo negotio idem operatur, quod expreſſa, vt manus Ordinarij ligatæ remaneant, p.358. n.4
Auocatio tacita per appoſitionem manus Papæ tantæ eſt efficaciæ, vt alia inhibitione non egeat. ibid.n.5.& 6
Semel auocationis, aut exemptionis impedimento ſublato, aut ceſſante in aliquo caſu Ordinarius ipſo iure recuperat iuriſdictionem in exemptum. p.382.n.39
Auocatoriam commiſſionem interpretanti in prima inſtantia ius reſiſtit. p.427.n.23
Auocatione nulla non tollitur iuriſdictio Ordinarij, nec impedit remiſſionem ad ipſum. p.434. n.36
Auocatio non cenſetur facta à Principe; non facta illi relatione pendentiæ litis coram alio iudice, illam Principe ignorante. p.454.n.83. cum ſeqq.
Auocatio cauſarum eſt Regalia Principis ſiue incœptarum, ſiue iam cœptarum coram inferioribus. ibid. n.86
Auocatio debet fieri ex certa ſcientia Principis de cauſa pendente, aliàs non intelligitur velle auocare. ibid. n.87
Nec tenet comiſſio auocatoria, imo omnia inde ſequuta ſunt nulla ipſo iure. ibid.n.88
Ad auocationem cauſarum non de facili debent moueri Principes, ſed ex magna cauſa & vrgente neceſſitate, quia Reipublicæ afferunt præiudicium & detrimentum, & parti. ibid. num.89
Auocatio ſine magna cauſa cedit in contumeliam iudicis, qui de cauſa cœpit cognoſcere. ibid. n.90
Cauſæ, ex quibus fiat auocatio, quæ remiſſiuè. n.91. ibid.
Princeps inſcius litiſpendentiæ coram alio iudice non cenſetur auocare cauſam pendentem, ibid. n.92
Auocatio eſt odioſa, & reſtringenda. ibidem num.93
Auocationem ſapit clauſula (quam & quas) & tacitè in delegatum transfert iuriſdictionem ſuper tota cauſa principalis. pag. 457. num.6
Auocatio expreſſa non ſubſcripta, non tollit primam inſtantiam Ordinarij ex Concil. Trid. ibid. n.7. & ſeqq.
Auocatione ceſſante cauſa reuertitur ad poteſtatem Ordinarij. p.487. n.19. & 20
Auocatio ſiue tacita, ſiue expreſſa, in prima inſtantia requirit pro forma ſubſcriptionem manu Sanctiſſimi. p.491. n.66. & ſeqq.
Auocatio ab Ordinario de iure communi per ſolam commiſſionem alteri directam tacitè fiebat, hodie ex Trident. etiam expreſſam nullatenus, niſi ſubſcripta. p.492. num.71.& ſeqq.
Ex auocatione cauſarum maximè in prima inſtantia magnum infertur præiudicium Reipublicæ. p.478. n.124
Regaliam ſuam, & poteſtatem penes ſe reſidentem magis oſtentat abdicatio, & auocatio cauſarum à ſuis Magiſtratibus. p.465. numer.29
In auocationibus primæ inſtantiæ S. Inquiſitionis, non ſufficit ſola ſubſcriptio, ſed debent concurrere conditiones requiſitæ ab indultis Apoſtol. p.473. n.93

Authenticum, Authentic. Vide *Inſtrumentum.*

Authent. de mand. Princip. §. deinde competens, ponderatur. p.62.n.15
Authent. vt nulli iudicum, §. hoc verò. ibid. num.16

Author.

Author non admittit abſolutè obſeruationes Doctorum circa 2. aut 3. iuſſionem, ſed cum fœdere diſtinctionis. pag. 69. num. 17. & ſeqq.
Author conſiderauit efficax ſalubre, & legitimum remedium, quo indirectè poſſit conſequi executio decreti retentionis, etiam iam peracta executione litterarum ante recurſum poſtulatum a Senatu. pag. 138. num. 89. & ſeqq.
Author obteſtatur Senatores ne abutantur ſuo pio & ſincero arbitrio in diſcernenda legitimitate cauſæ retentionis Bullarum. p.196.n.74
Author eſt iudex Tribunalis Regiæ Monarchiæ Siciliæ à Rege Catholico nominatus. ibid.

Authoritas. Vide *Senatus, Maioria, Rex, Præeminentia.*

Authoritas Prælati non informat actus à ſe geſtos tanquam priuato, & reſpectu ſui proprij patrimonij, requirentis authoritatem Prælati. p.316. n.46
Authoritati Papæ nihil fit, quod detrahat in litteratum retentione, nec puriſſimas eius aures offendat. p.61. n.1
Authoritas Regis contemnitur, recurſúque illuditur, fraudibus atque via aperitur, ſi pendente recurſu ſuper monitorialibus percutientibus primam inſtantiam cauſa principalis proſequeretur contra recurrentem indefectum. p.349. n.54

B

Bellum.

BEllum infidelibus inferri nequit eo tantum, quod fidem non recipiunt. p.19. n.167.& num.172
Benè tamen ſi prædicatoribus, aut volentibus fidem recipere violentia inferatur. pag. 20. num.173
Bellum nullum ſuſcipiendum, niſi pro Fde, aut Reipublicæ ſalute. p.85. n.8. & 9

Beneficium.

Beneficio cedere quis cogitur ob ſcandalum vitandum. p.124. n.71. Vide *Scandalum.*
Beneficia, aut officia plura vnum obtinere vergit in damnum Reipublicæ Eccleſiaſticæ, & recti ac politici reſ minis, & ob id litteræ ſubreptitiæ retinentur. pag. 113. à num. 35. & ſeqq.
Beneficium ſuum Rex nemini vult eſſe captioſum. p.349. n.50. & 51
Beneficium curatum patronatus laici deuolutum ad Ordinarium debet prouideri per concurſum, quia ſublato impedimento deuoluitur pro illa vice ad liberam collationem Ordinarij. p.383. n.46

Index Rerum,

Beneficij ratione non acquirentis residentiam qui sortitur forum. p.232.n.14.& 15

Inter beneficia patrimonialia, & iuris patronatus laicorum magna datur similitudo, & fraternitas. p.156. n.96

Beneficia patrimonialia an præseruata sint à reseruatione, sicut beneficia iuris patronatus laicorum. ibid.n.97

Similitudinem inter beneficia patrimonialia, & patronatus laici non tantam dari dicit Gonçalez, quin reseruationem excludat. ibidem num.99

Beneficiorum patrimonialium nulla admittitur in Hispania derogatio, nec reseruatio, sicut in beneficiis patronatus laici. pag. 157. num.101

Nec permutationes, aut resignationes, vel pensiones. ibid. n.102

Beneficia impetrantes iuris patronatus Regij,& laicorum,sunt effecti alienigenæ,& extranei, sicuti impetrantes beneficia patrimonialia. ibid. n.103

Sicuti in substantialibus idem est dispositum in patrimonialibus, quod in beneficiis patronatus laicorum, idem quoad executionem dispositum, est intelligendum. ibid.n.105

Bona.

Bona maioratus etsi in diuersis Regnis sint ibi de eo agitur, vbi caput sit maioratus. p.233. n.27. & seqq.

Bona hæreditatis si sint in diuersis territoriis cognitio, pertinet ad territorium vbi eorum maior sit pars. ibid. n.28

Si maioratus non habet caput,cui bona existentia diuersis Regnis, aut districtibus cohærent, attenditur districtus, quo maior pars bonorum sit. ibid. n.30

Bona temporalia, & fructus beneficiorum sequestrantur pro executione decreti retentionis latilitteris impetratis iam executis.p.135. n.65. & seqq.

Breue. Camerale. Vide *Cameralis.*

Breue Pij V. de iterum examinandis Religiosis confessoribus obingens scandalum inde ortum reformauit Gregor. XIII. ad supplicationem Philippi II. p.81. n.40

Breuia Cameralia de stylo Curiæ expediuntur ad fauorem prouisi de beneficio reseruato,ne dum Bullæ expediuntur possessio in partibus occupetur, quæ nomine Cameræ Apostolicæ apprehenditur. p.262.n.5

Breue Camerale ad fauorem litterarum desuper expediendarum super beneficio reseruato datur, non ad fauorem iam expeditarum. ibid. num.6

Breuia Cameralia ad capiendam possessionem nomine Cameræ non datur, nisi super beneficio reseruato. ibid.n.7

Per Breue Camerale in executione gratiæ super beneficio reseruato alteri, quam Ordinario directum in prima instantia non lædi formam Concilij in c. omnes causæ, declarauit Gregor. XIII. per motum proprium. ibid.n.10

Refertur ad litteram. ibid. n.10

Et Gregoriana Constitutione loquente in casu specialissimo Breuis Cameralis nonnulli occasionem sumpsere dicere, in viis executiuis generaliter non lædi Trident. etsi executio alibi, quàm coram Ordinario postuletur, & decipi ostenditur. ibid. n.12. cum seqq.

Constitutio Gregorij XIII. dumtaxat emanauit, vt Breuia super reseruatis non offendant formam Trid. p.263.n.13

In Breuis Cameralis executione proceditur extraiudicialiter, in qua nec datur iudicium, nec instantia. ibid. n.14. cum seqq,

Breuibus Cameralibus vti,nec apprehendi possessionem nomine Cameræ Apostol. minimè in Hispania patitur Senatus. p.265.n.33. & 40

Inter executionem Breuis Cameralis, & cæterarum causarum viam executiuam magna est differentia. p.266. n.49. cum seqq.

Bulla.

Bulla in Cœna Domini non obest intentioni litterarum Apostolicarum retentioni, imo fauet. p.39. n.55

Bullæ Cœnæ quantum attinet ad litterarum retentionem verba referuntur. ibid.n.56

Bullæ Cœnæ c.14. tangens retentionem litterarum Apostolicarum, qui Doctores referant ad litteram. ibid.n.57

Bullam Cœnæ conformem esse vsui Hispaniæ in litteris retinendis, ostenditur. ibid. n.58

In Bulla Cœnæ non comprehendi Fiscales Regios supplicantes à litteris Apostolicis ob bonum publicum Regni, aut Regis. ibidem num.62

In c.14.Bullæ Cœnæ retentionem expressè permissam esse (supplicatione præmissa) plurimi recensentur Doctores affirmantes. ibidem n.61. & seqq.

Bullæ Cœnæ censuras non incurrunt impedientes litterarum executionem prætextu informandi Pontificem, & prosequendi supplicationem. ibid.n.63

Quia hoc indulsit expressè Bulla, quoties arbitratur litteras continere iniquum grauamen, ibid. n.64

In Bulla, & eius censuris non comprehendi recursum ad Regem ad tollendam violentiam ex litterarum Apostolicarum executione oriunda, qui Doctores affirmant. p.40.n.65. & seqq.

Bulla Cœnæ tollit fictum prætextum violentiæ in bullarum retentione, admittit tamen supplicari sub prætextu probabilis violentiæ. ibid. n.70. & seqq.

Bulla Cœnæ non adstringit, vt de singulis litteris retentis mittatur statim peculiaris informatio Pontifici. ibid. n.72. & seqq.

Bullæ in Cœna dictionem (sub prætextu) quomodo exponant plurimi grauissimi Doctores, p.41. n.77. & seqq. n.111. & seqq.

Bulla Cœnæ eo solo contentatur,vt Rex supplicet à litteris,vel supplicare faciat. p.42.n.84

In Bulla Cœnæ non prohibetur defensio vi oppressis, per Principes legitimè præstanda, & omni iure debita. p.44.n.101

Bulla Cœnæ ponderatur contra rigorem Rotæ, quæ nihil loquitur contra recurrentem.p.351. à n.76. vsque ad n.90

Bullæ verba ibi: *Sub prætextu violentiæ* tollendæ intelliguntur, quando ficto colore malitiosè impeditur litterarum Apostolicarum executio. p.45. n.111.& seqq.

Bulla Cœnæ in iis, quæ attinent ad Regaliam Regis in tollenda vi, & retentionem Bullarum iusta causa factam in Hispania non fuit recepta. p.46. n.114. & seqq.

Bulla

& Verborum.

Bulla Cœnæ quoad capitula tangentia Regaliam protectionis non obligat in Hiſpania, quia non fuit recepta. p.49. n.143

A Bulla Cœnæ in capitibus tangentibus Regaliam protectionis vi oppreſſorum magis ex Reuerentia Rex ſupplicauit. p.51.n.162

Supplicatio à Bullæ Cœnæ ſuſpendit eius effectam, ita vt licitè Rex recurſu vtatur. ibid. num.163

A Bulla Cœnæ pro maiori cautela, & Regaliæ ſecuritate humiliter ſupplicatum. ibid.n.165. & ſeqq.

Bulla Adriani refertur qua immunes fiunt Reges Hiſpaniæ à cenſuris quibuſlibet non parentes litteris in derogationem ſui iuris patronatus. p.69. n.8

Bulla Cœnæ in illis verbis(legitimè proſequantur) ponderantur. p.70.n.24.& ſeqq.

Bulla Cœnæ prohibens ſequeſtrum apponendum per iudices laicos in beneficiorum fructibus declaratur,& interpretatur. p.135.n.68. & ſeqq.

Bullæ Pij IV. verba recenſentur quibus apparet de omnimoda vtilitate obſeruationis Concilij Trid. cuius decreta tot labore edita plura tollunt ſcandala, & abuſus in Eccleſia. p.205. n.46

In dict.Bulla plurima leguntur prouocantia Principes ad obſeruationem Trident. pro vniuerſali Regnorum tranquillitate,& vtilitate. ibid. num.47

Bulla Pij IV. refertur, quo obteſtantur Principes Chriſtiani,vt ea charitate, & affectu quo adfuerunt Concilio,eadem populorum ſuorum ſalutis cauſa, ad eius Concil. executionem præſtent auxilium. p.210. n.24

Et vt interdicant, & recipi non permittant opiniones aduerſantes ſalutarem diſpoſitionem Concilij. ibid. n.25

Bullæ in Cœna verbis nihil detrahit ſtylus Senatus in remittendis cauſis Ordinario in prima inſtantia. p.213. n.18

Imò exoritur iuſtificatio ſtyli. ibid.

Bulla Cœnæ ponderatur contra rigorem Rotæ, quæ nihil loquitur, nec diſponit contra recurrentem, & quærentem remedium. p.351. n.76. cum ſeqq.

Bulla Cœnæ ponderatur quoad obligationem proſequendæ ſupplicationis,& cui incumbat. p.42. n.86. cum ſeqq.

Per Bullæ Cœnæ publicationem tolli conſenſum omnem Pontificis in aliquibus caſibus verum non eſſe, probat Diana. p.54. n.175

Qui cum aliis loquitur in conſuetudinibus contra libertatem Eccleſiaſticam, contra quam non fuit inuentus recurſus pro tollenda violentia, ſed in eius fauorem. p.58.n.196

Per Bullæ Cœnæ quotannis publicationem tolli concenſum Papæ ortum ex tollerantia recurſus, & conſuetudinum contra libertatem Eccleſiaſtic. qui dixerint. p.54. n.179

Recurſus pro tollenda violentia, qui non eſt contentus in Bulla Cœnæ, ſtante tollerantia per tot ſæcula eius publicatione ſubſequuta non includeretur,ſed foret præſeruatus. p.55. num.186

Priuilegia ex quibus competit ad Principes cognitio de aliquibus cauſis ſpiritualibus non ſunt reuocata per Bullam iuxta magis receptam ſententiam. p.57. n.197

Animus approbatiuus recurſus pro retinendis litteris colligitur ex Bulla Cœnæ,qua expreſsè permittitur. ibid.n.200

Bullæ Apoſtol. quam plurimæ recenſentur prohibentes auocationem ad Sedem Apoſtol. in cauſis tangentibus S. Inquiſitionem, & præſeruantes primam, & aliàs eiuſdem inſtantias. p.422.à n.82. cum ſeqq.

C

Calumnia, Calumnioſus.

CAlumniosè, & differendi cauſa vtentem retentionis remedio deber Senatus in expenſis condemnare. pag. 196. num. 81. & ſeqq.

Camera Apoſtolica, Cameralis. Vide *Obligatus, Auditor.*

Canonicus.

Canonicus Cathedralis delinquens ratione beneficij curati à ſolo Epiſcopo abſque adiunctis puniendus, vt determinauit Rota. p.314. n.15. & ſeqq.

Cap.

Cap. Paſtoralis, de fide inſtrument. ponderatur, & interpretatur. p.51. n.164

Cap. ſi quando, de reſcript. verba ponderantur. p.62.n.13

Cap. cum teneamur, de præbend. ponderatur. ibid. n.14

Cap. generali, de election. lib.6. exornatur, & ad eius diſtinctam diſpoſitionem reducitur generalitas Bullæ Cœnæ prohibentis ſequeſtrum fructuum, & prouentuum Eccleſiaſticorum. p.135. à n.68. & ſeqq.

Cap. nos ſi incompetenter, 2. q.7. & alia iura ſingularia ponderantur. p.73. n.48

Cap. veniam, 35. q.9. mirabiliter ponderatur. p.74. n.55. & ſeqq.

Cap. ſi quando, de reſcript. verba ponderantur. & aliorum iurium. p. 110. n. 18. & ſeqq. & p.139. n.94

Cap. cauſæ omnes, ſeſſ. 24. de reformation. c. 20. an fuerit inductum in fauorem Ordinarij, vel partium, vel vtrorumque. p.214.n.1. cum ſeqq.

Cap. ſignificauit, 36. de reſcriptis, ponderatur, & exornatur. p.283. n.12

Cap. Capella, de priuileg. ponderatur. p.313. n.2. & ſeqq.

Cap. cum perſonæ, de priuileg. in 6. latiſſimè, & ſingulariter declaratum per Rotam. p.319. n.16. & ſeqq.

Cap. licet, de procurator. lib. 6. latè & vtiliter exornatur. pag. 295. num. 37. & ſequent.

Cap. quoniam frequenter, §. porrò vt lite non conteſtata, Clement. cauſam, de electione & Clement.2. vt lite pendente, quibus Rotæ rigor fundatur, interpretantur, vt procedant quando citatio impeditur de facto, & authoritate propria, non de iure, authoritate publica, & lege pertinente. pag.347. num. 33. & ſeqq.

Cap. concertationi, de appellat. lib.6. pluribus exornatur. p.362. n.10. & ſeqq.

Cap.

Index Rerum,

Cap. à collatione, de electione, lib. 6. ponderatur. ibid. num. 19. cum sequentibus, & latè nouiterque interpretatur, à num. 24. cum sequentibus.

Cap. Romana, §. contrahentes, de foro compet. lib. 6. latè ponderatur, & interpretatur. p. 339. n. 24. cum seqq.

Cap. Constitutionis, 25. q. 2. ponderatur pro illa præsentia ficta, qua in signatura per concessum vtitur Prælatus. pag. 416. num. 37. & 40

Capitulum, Capitulares. Vide *Electio, Adiuncti, Extraiudicialiter.*

Capitulares actus extraiudiciales, quibus Prælatus assistit, sæpissimè controuertantur, an super defectibus electionum, aut exceptionibus oppositis, aut appellationibus à Capitulo licitè omittatur prima instantia Ordinarij. p. 211. n. 1. & seqq.

Capitulum se opponens executioni litterarum Apostol. ad impediendam immissionem prouisi, an & quando dicatur legitimus contradictor. p. 494. n. 97

Capitulares actus extraiudiciales sunt cum iurisdictione capitulum careat. pag. 361. num. 2. & seqq.

Capitulo competit extraiudicialiter examinare habilitates, & inhabilitates oppositorum, licet careat iurisdictione, qua non eget examen extraiudiciale. p. 362. n. 14

Capitulares actus non faciunt instantiam tanquam extraiudiciales, vt plerumque in Nuntij Tribunali declaratur. ibid. n. 17

Casus de facto circa hanc doctrinam Ecclesiæ Toletanæ authore patrocinante, & obtinente refertur. ibid.

A Capitularibus actibus appellatur ad Episcopum, vt Canonicum assistentem tanquam alium consideratum. p. 364. n. 30

In capitulum sede vacante transit commissio specialis perpetuò facta dignitati, quia est ordinaria non delegata. p. 379. n. 10

Capitulum sede vacante succedens in iurisdictione ordinaria, etiam voluntaria comprehenditur in decretis de Ordinario loquentibus. p. 219. n. 25

Capituli sede vacante prima instantia præseruata intelligitur à Trident. ibid. n. 26

Capituli priuilegio, vt aduersus capitulares non procedat Episcopus sine adiunctis, singuli capitulares non renunciant ratione iuris complicati. p. 275. n. 65. & seqq.

Caput.

A capite non debent membra discedere. pag. 85. num. 5

Caput Reipublicæ est Princeps, cuius imaginem repræsentat. p. 170. n. 10. & seqq.

Caput maioratus vbi sit, iudicium agitur, etsi bona, & villæ vnitæ sint in diuersis Regnis. p. 233. n. 27. cum seqq.

Caput occisi in diuersis districtibus si reperiatur in vno districtu, ad eius dominium pertinet cognitio delicti. ibid. n. 32. cum sequentibus.

Peccatum in cap. membra etiam inficit. p. 389. num. 39

Capitula connexa, aut separata.

Capitula plura vbi sunt diuersa, sententiam super aliquibus latam aliis omissis validam esse, dixit Rota. p. 302. n. 22. & seqq.

Quot capitula separata, tot sunt sententiæ. ibid. num. 29

Capitula si sint separata, sententia potest valere pro parte, licet pro parte sit nulla. ibid. num. 30

Capitula vbi sunt separata, quia nullam connexitatem habent inter se, appellatio ab vno non suspendit in alio. ibid. n. 31. & 32

Diuersa capitula, & separata, quando dicatur continere sententia etiam in iurepatronatus. ibid. n. 33

Casus. Vide *Ratio.*

Triginta tres casus, quibus ob scandalum receditur à iuris dispositione, refert Felin. p. 80. num. 25

Vltra sex casus à lege Regia designatos an possit Senatus retentionis Regalia vti. pag. 116. n. 1. & seqq.

Sex casus, quorum meminit l. Regia recensentur. ibid.

In omnibus casibus indistinctè, in quibus vertitur turbatio Reipublicæ, & damnum notabile Status Ecclesiastici posse Principem retentionis Regalia vti, mediis validissimis, vt verius ostenditur. pag. 118. num. 13. & sequentibus.

Casus plures quoties habent eandem rationem, licet de vno tantum fiat mentio, intelligitur facta exemplariter, non restrictiuè. ibid. numer. 15. & 16. & seqq.

Casus omissus sub ratione dispositionis comprehensus, expressus dicitur. p. 119. num. 21. & seqq.

Ex casuum magis frequentium expressione nequit fieri illatio ad exclusionem minus frequentium. ibid. n. 17. & 24

Ponderantur plures leges Regni, quæ nouiter disposuere circa alios casus retentionis in l. 15 non comprehensos. pag. 121. num. 50. & seqq.

Ad casus similes sub ratione generica compreprehensos, etiam in l. 25. non expressos, retentionem litterarum extendi omnes ferè Doctores tenent. ibid. n. 47. & seqq.

Iusta casuum varietate in retentionis examine diuersimodè concipiuntur decreta. pag. 194. num. 57

Casus retentionis aliqui pertinent ad retentionem litterarum, alij ad remissionem Ordinario, & de vtrorumque decretorum conceptione. ibid. num. 58. & seqq.

In casu omisso videtur contrarium velle disponere lex noua declarans. pag. 265. num. 42. & 43

Casus omissus vt sub lege comprehendatur, debet adesse omnimoda similitudo, quæ nulla datur inter Breue Camerale, & alios actus executiuos. ibid. n. 44. & 45

Casus superueniens non mutat actum consummatum. p. 339. n. 7. & seqq.

Casus duo quando sunt æquiparati à iure dispositum in vno in alio reperitur. p. 354. num. 8. p. 401. n. 44

Casus, quos nectit rationis identitas non sunt quoad iuris dispositionem separandi. p. 449. n. 26. & 27

Casus plures quoties habent eandem rationem, licet de vno dumtaxat lex loquatur videtur id fieri exemplariter, non restrictiuè. ibid. num. 28

Casus pauperis exceptus per Trid. ab eius regula generali debet eadem exceptio extendi ad omnes similes casus, eandémque rationem habentes. ibid. n.29

Maximè cum Concil. Trid. non excipiat pauperes taxatiuè, vel exclusiuè ad alios similes. ibid. num.30

Causa, Communis, Connexa, Indiuidua, Causatiuè. Vide *Retentio, Continentia.*

Causa legitima & iusta existente, litterarum retentio prouenit à principio iuris naturalis dictantis defensionem vi oppressorum. pag.34. num.21

Causa iusta deficiente litteræ Apostolicæ retineri non possunt. ibid.n.22

Causæ legitimæ ad Bullarum retentionem vanæ sunt arbitrio docti & pij viri relictæ. ibid. n.23.24.& 28

Causa iusta ad retentionem quando à Senatu non reperitur, statim litteræ redduntur Impetranti. ibid.n.29

Causa legitima vbi adest ad retentionem Bullarum non ligant censuræ, cum fiat Papa, & iure permittentibus. p.40.n.65.& 68

Causa iusta suspendendi rescriptum vbi adest, illius censuras non incurritur. p.64. num.25. & seqq.

Retentio Bullarum ex legitima causa, zeloque Christiano ob bonum publicum, spirituale, aut temporale, non odio, nec immodestè facta, licitè iudicatur à Doctoribus. ibid.n.28

Causas ad supersedendum in executione litterarum quas iustas esse, iura prudentis arbitrio reliquerunt. p.78. n.2

Causæ scandali vti eminentioris specialiter meminit ius ad litterarum suspensionem. ibid. num.3

Causa retentionis examinata per Senatum, & legitima reperta vbilibet talis debet iudicari. p.83. n.57. & seqq.

Causam scandali legitimam esse ad Bullarum retentionem plurimi affirmant Doctores relati. ibid.n.58

Damnum Reipublicæ Ecclesiasticæ, aut temporalis, seu spiritualis, causam esse legitimam retentionis litterarum Apostolicarum in Senatu, omnes Doctores affirmant relati. p.85. num.45. vsque ad num.55. & à n.34. & seqq.

Ex nouitate, & abusu oritur scandalum tanquam causa à causato. p.94.n.9.& seqq.

Causa publicæ vtilitatis legitima dicitur, vt Princeps tollat dominium prouenies à iure naturali, aut gentium. p.103.n.32

Data tamen recompensa. ibid,n.33

Ex causa publicæ vtilitatis superueniente potest Rex reuocare, aut modificare donationem, priuilegium, aut contractum à se gestũ, quando grauiter coronam lædunt. ibid.n.35

Id tamen per legem generalem. ibid. n.36

Præiudicium iuris tertij iusta causa est retinendi litteras in Senatu. p.104.n.47. & seqq.

Intellige si concurrat violentia, vel damnum aliud publicum. p.105.à n.62.& seqq.

Causa iusta tollendi ius tertij tunc præsumitur in Principe quando faciat cum citatione partis, non aliter. p.106. n.64. & seqq.

Subreptionis causa an sit sufficiens ad litterarum retentionem. p.108.a n.1. cum seqq.

Causæ examen, quænam legitima sit ad suspendendam executionem litterarum arbitrio prudentis viri relinquant iura. pag.119. num.26. & seqq.

Causæ retentionis litterarum per Senatum faciendæ sunt variæ arbitrio boni, docti, & pij viri relictæ, sicut cætera, quæ à iure non habent certam determinationem. p.120. n.29

Causæ similes expressis admittuntur in Bullarum retentione. ibid. n.30.& seqq.

Ex iusta causa dummodo sit euidens tolleratur retentio litterarum. p.121.n.45

Ob quascumque causas aduersantes sacris Canonibus, & Conciliis generalibus litteræ ad Senatum trahuntur. ibid. n.40

Causa vniuersalis possidendi attenditur. p.124. n.69. & seqq.

Causam continuam & successiuam habent ea, quæ in animo consistunt. p.131. n.31

Causæ illæ omnes, quæ legitimæ sunt ad retentionem litterarum Apostolicarum arctant executorem supersedere in earum executione. p.139.n.93.& seqq.

Causa legitima requiritur ad fundandam retentionem litterarum, & quales legitimæ sint remissiuè. p.164. n.1

Ex vna causa deducta in Senatu ad retentionem succumbenti, an obstet res iudicata postea iterum agenti ex alia noua, tunc non deducta. ibid. n.2. & seq.

Causa nulla expressa, sed generaliter agenti ad nullitatem sibi præiudicare & in cæteris vna prosequuta tantum, qui dixerint. p.165.n.4

Ex vna causa deducta, & prosequuta in retentionis recursu posse iterum ex alia, etiam tunc existente nouiter retentionis remedium intentare, vt veriorem opinionem amplectitur, & comprobat Author. ibid.n.5. & seqq.

Prosecutio ex vna causa, & capite non tollit aliud, licèt omnia à principio deduxerit Actor. ibid. n 6

Agenti ex vna causa, & prosequuta, non obstat res iudicata, quominus ex alia diuersa vlterius agere queat. ibid. n.10. & seqq.

Retentionem litterarum petenti ex vna causa, & succumbenti non obest res iudicata, quominus iterum ex alia separata, & diuersa illam intentet, prout in facti contingentia obtinuit Author in Senatu Supremo. pag.167. num.24

Ex causa falsa agens non obtinet in eodem iudicio ex alia vera, etsi tunc existente, in alio tamen iudicio nouiter intentata obtinet. ibid. num.25

Marius Gianba dicens proponentem nullitatem generaliter, & prosequentem vnam causam dumtaxat sibi in cæteris præiudicare, reprobatur, & Thuscus quem pro se allegat, contrarium tenet. ibid.n.26.& seqq.

Causa retentionis in Senatu deducta litteris allatis examinatur per Ordinarios iudicij tramites, in quo datur remissio. p.191.n.16

Quod non requirit iudicialem indagationem, sed extraiudicialem, instructionem, sicuti nec indiget iurisdictione. ibid.n.17

Causa deducta in Senatu ad fundandam retentionem si consistat in iure, vel ab aduersario confiteatur, denegatur probatio. p.194. n.51. & seqq.

Causa retentionis, quæ non legitimæ sit, iusto & pio Senatorum arbitrio relicta est. pag.196. num.73

Index Rerum,

Cauſæ omnes tam ſpirituales, beneficiales, criminales, & mixtas (aliàs beneficio non reſeruato) extra Romanam Curiam in prima inſtantia coram Ordinariis tractandas decreuit Leo X. p.211. n 9. & ſeqq.

Cauſæ, quæ legitimæ dicantur, vt Summum Pontificem moueant ad ſcribendum propria manu commiſſiones in prima inſtantia, recenſentur in Conſtitutione Leonina. ibid. num.13

Cauſæ criminales, & mattimoniales nequeunt tractari coram Decano, aut alio Prælato inferiori, iuriſdictionem habentibus. pag.218. num.4

Cauſæ quæ de iure ſunt in Sede Apoſtolica tractandæ, non percutiunt primam inſtantiam Ordinarij, nec recurſus protectionis Regiæ locum habet. p.249.n.13

Et quales hæ ſint cauſæ. ibid.remiſſiuè.

Cauſa vrgens, & rationabilis reſeruata iudicio, & arbitrio ſolius Papæ requiritur ex Tridentin. vt auocationes fiant in prima inſtantia, & commiſſiones expediantur. p.241.n.17

Cauſa finita non poteſt producere effectum infinitum, quia ſicut limitatur potentia cauſæ, ſic eius effectus. p.251.n.12

Cauſa ob quam irritatur proceſſus influit in ſententia ad quam eſt vehiculum. p.400.n.32

Cauſa communis mixta, ſeu connexa, quæ commodè non ſeparatur coram eodem iudice tractatur, ne eius continentia diuidatur. p.308. n.1. cum ſeqq.

Cauſa vnica defenſionis vbi eſt inter omnes ab vno iudice cognoſcenda, ne ſequatur abſurdum, quod diuerſæ, aut contrariæ ſententiæ ferantur. ibid.n.2

Cauſæ individuæ ratione omnes rei diuerſorum fororum ſunt conueniendi coram vno iudice omnium ſuperiore. p.309.n.14. & 15

Cauſa recuſationis licet ceſſet ex mutatione Ordinarij recuſati, non tamen ceſſat eius effectus iam conſummatus, & in eſſe productus. p.339. n 7 & ſeqq.

Cauſa recuſationis, periculi, aut ſuſpicionis ceſſante, ceſſat recuſatio, periculum, & ſuſpicio. ibid.n.12. cum ſeqq.

Cauſa receſſus ab Ordinario ceſſante, receſſus ceſſat ob eam factus. ibid.n.18

Cauſa commiſſionis impetrandæ legitimè ceſſante, ceſſat & ipſa commiſſio impetrata. p.340. num.19

Cauſa ceſſante re integra, ceſſat effectus nondum conſummatus, ſed dum eſt in fieri. ibid. num.20

Cauſa ceſſante non ceſſat effectus iam conſummatus, & ex cuius exiſtentia iam tertio fuit ius quæſitum. ibid.n.21

Cauſa rationabilis ad ſubſcribendum non conſideratur in ignotis à Papa, prout ſunt tacitè comprehenſi in clauſula generali, omnéſque alios. p.296.n.54

Niſi ipſa cauſa relata Papæ ſit vniuerſalis omnes complectens. ibid.

Cauſam legitimam habens non parendi litteris, nec dicitur contumax, nec cenſuras earum incurrit. p.347.n 26

Sententia quæ fundatur in cauſa, ceſſat ceſſante cauſa, & de variis exemplis. p.138.n.42

Cautela Cautio, Cautus. Vide *Executio.*

Cautela traditur vt dato in Senatu decreto v ioientiæ, ſolùm iſtud intimetur iudici, vt reponat proceſſu remanente in Senatu, vt poſtea fiat retentionis executio. p.145.n.143

Cautio quando præſtanda Reo victo per Actores, & tertium ſeorſum comparentem liti iam motæ. p.300. à n.11. & ſeqq. & à num.19. & ſeqq.

Cautela abundans non nocet, etſi ea ſit nulliter adhibita. p.296. n.51

Cedulones. Vide *Edicta, Citatio, Letrones.*

Cedulones ſeu Letrones publicè affixi pro publicando excommunicato ob non paritionem litterarum Apoſtol. ſæpè in Hiſpania ſcandala cauſant. p.368.n.1.cum ſeqq.

Cedulones pro publicando excommunicato ob non paritionem litterarum Apoſtolicarum ſolent in Hiſpania affigi nocte furtiuè, & occultè. ibid.n.4

Cedulones pro publicando excommunicato, ſi in forma probanti ſint affixi, vitandus erit. ibid. n.5. & ſeqq.

Letrones è Romana Curia in Hiſpaniam miſſi, quæ ſigna habere ſolcant, & quomodo affigantur. p.369. n.6

Cedulones non in forma probanti, ſed ſimplices abſque authoritate iudicis, & ſubſcriptione Notarij affixi fidem nullam dandam Author, pluréſque alij docti tam Theologi, quam Iuriſtæ in facti contingentia ſubſcripſere. ib. num.9

Cedulones affigi non debent niſi præcedente ſpeciali ad id commiſſione Papæ, aliàs nulli erunt ex defectu iuriſdictionis. pag.375.n.66. & ſeqq. & n.74

Cedulones affixi per ſimplex papyrum nullam fidem faciunt, nec arctant, nec eis credere pars tenetur. ibid. n.70. cum ſeqq.

Cedulones originales, non eorum copia, affigendi ſunt, aliàs non arctant, tanquam inualidi. ibid. à n.71. cum ſeqq.

Cedulonum affixionem debet præcedere iudicis decretum. p.370.n.15

Cedulonum affixio cum procedat à iudice, & eius decreto, per ſubſcriptionem Tabellionis debet conſtare. ibid. n.16

Partes adducentes cedulones ſi iuſtum prætendunt potius à Senatu auxilium haberent, qui ſolum tractat de violentia ſedandâ, & ſcandalo tollendo Reipublcæ nociuo. ibid.n.23

Cedulones adducens ſi iuſtitia nititur illam deſerit, & viam violentam amplecti potius vult. ibid. n.24

Cedulonibus vt ſimplici papyro abſque ſubſcriptione Notarij nulla fides debetur. pag.371. num.29

Cedulones ne iudicentur ſimplex papyrus, ſed fidem faciant, vti publicum inſtrumentum, quot requſita habere debent. ibid. num.33. & ſeqq.

Cedulones miſſi & affixi etiam ab alio Notario, quam originario cauſæ ſubſcripti ſine partis citatione, iudicis decreto, & aliis requiſis fidem nullam faciunt. ibid.n.35

Cedulones in ſimplici papyro ſine ſubſcriptione Notarij, & iudicis à parte ipſa conſcripti, aliove innocente ſcripti præſumuntur. ibid. num.37

Qui fidem nullam facere poſſunt. ibid.

Cedulones pro denuntiando excommunicato non ſubſcripti à Tabellione, nec in forma probanti

probanti affixi, potius libelli infamatorij dicendi sunt. p.372.n.39
Maximè in partibus Hispaniæ tam remotis à Curia Romana, cum non nisi cum magna difficultate, damno, sumptibus, & tarditate veritas niteat. ibid.
Senatus qua via succurrere soleat publicato oppresso per cedulones, siue in forma probanti, siue ea careant. ibid. n. 41. & seqq. & p.379. num.2
Cedulones expediti, & censuræ ipsæ à quolibet carente iurisdictione in prima instantia sunt nulli ipso iure, sicuti cætera acta iudicialia ab eo gesta. p.372.n.42. & seqq.
In cedulonum affixione tria simul præcise requiruntur pro eorum validitate, nempe iurisdictio, ordo, & causa, vt de singulis latè p.375. à n 65. vsque ad n.77
Doctores plurimi recensentur tam Iuristæ quam Theologi, qui in hac Regia Curia consulti in facti contingentia resoluere, cedulonibus publicè affixis omni solemni probatione carentibus nullam fidem dandam, nec partem pro declarato, & publicato habendam. p.372. num.40
Censuræ. Vide *Excommunicatio, Cedulones.*
Absque censurarum incursu fit litterarum retentio vbi ita conuenit paci, & conseruationi boni Regiminis. p.35 n.33. & 34
Censuras Bullæ Cœnæ non incurrunt impedientes litterarum Apostolicarum executionem prætextu informandi, & supplicandi Pontificem, & supplicationem prosequendi. p.39. n.63. & seqq.
Iusta causa suspendendi rescriptum vbi adest, illius censuras non incurritur. p.64. num.25. & seqq.
Censuræ contra inobedientes fulminatæ eos ligant, qui cum obstinatione non adimplent. ibid. n.27
Censuras nullas incurri ob retentionem litterarum Apostol. legitimè factam plurimi affirmant Doctores. p.33.n.19 & seqq.
Nec in Bullam Cœnæ. pag.34. num.24. & sequentibus.

Citatio, Citatus. Vide *Monitoriales, Tertius.* Vide *Cedulones, Edicta.*

Litteræ Apostolicæ tunc continent violentiam in præiudicium iuris tertij, si expediantur absque citatione, & causæ cognitione. pag.105. n.62. & seqq.
Iusta causa tollendi ius tertij tunc præsumitur in Principe, si faciat cum citatione partis non aliter. p.106.n.64
Princeps absque citatione, & iuris ordine aliquem condemnans iracundia motus executio suspendenda. ibid.n.65 & seqq.
Citatio omnium habentium ius complicatum requiritur, vt iudicium valeat etiam contra citatos. p.173.n.40
Etiam citati respectu processus, est nullus, si omnes consortes non citentur stante connexitate iuris ex eadem causa prouenientis, pluries determinauit Rota. ibid. num. 41. & sequentibus.
Citationis defectus quoad vnum non prodest alteri citato habenti ius separabile, nec connexum interesse. ibid n.43
Citatos, vt extra Regnum compareant in Romana Curia potest Rex defendere etiam ita citatis renuentibus. p.175.n.55
Citationi ad instantiam alicuius, semel executæ renunciari nequit eum, iam ex ea fuerit ius tertio quæsitum. p.177.n.74
Ante citationem mortuo eo, contra quem commissio fuit nominatim impetrata, an successores, vel hæredes conueniri possunt, & citari. à n.12. cum multis seqq Vide *Successor, Commissio.*
Per citationem præuenta dicitur iurisdictio, & rescriptum perpetuatum. pag.285. num.37. & seqq.
Per commissionem impetratam, & citationem decretam nondum intimatam, & executam res non desinit esse integra. ibid.
Citatio nulla non inducit litispendentiam. p.288. num.67
Citatione nulliter præcedente mutatus forus per priuilegium nouiter superueniens, ibidem; reus debet denuo conueniri. ibid.n.69
Ante citationem executam commissio non efficitur communis aduersario, nec ex ea ius illi quæsitum, sed post fic. pag. 340. n.26. cum seqq.
Citans aliquem ex commissione non subscripta an possit obtinere in Senatu ostendens aliam subscriptam. p.291. n.2. cum seqq.
Citari & audiri debet is contra quem ob aliquod delictum fuit beneficium impetratum, etiam si non possideat. ibid.n.17
Citatio emanata vigore delegatæ iurisdictionis, quam non habet, non sustinetur ex potestate ordinaria, quam simul habet p.292. num.7. & seqq.
Citatus indifferenter absque restrictione censetur citatus tanquam ipse, & tanquam tutor, vel administrator. ibid-n.9
Citatus ex secunda commissione non subscripta, obtinet in Senatu remissionem Ordinario, etsi actor aliam subscriptam in Senatu ostendat. p.295. n.17. & seqq.
Impetrans postquam citauit ex secunda commissione nulla an possit illi renuncians ad priorem validam redire ibid. n.19 & seqq.
Citatio ex commissione non subscripta, sicut & ipsa commissio nulla est ipso iure. pag.294. n.28 & seqq.
Ex citatione nulla res non desinit esse integra. ibid. n.29
Ex citatione nulla præuentio iurisdictionis non causatur. ibid.n.31
Citatione nulla non obstante potest quis commissioni renunciare. ibid.n.30
Non citare omnino idem est, & nulliter citare. ibid. n.32
Nec ex ea infertur contumacia. ibid. n.33
Citandus, qui non patitur ad se peruenire citationem, vel impedit, habetur pro citato, & dicitur verè contumax p.245.n 3 Vide *recursus.*
Mancheſanus refertur, quod in Rota proceditur in principali constito, quod citandus per Senatum Hispaniæ impediuit executionem motorialium, quia tunc habetur pro citato. ibid. 4. & 5
Refertur ad idem Rotæ decisio expressa. ibid. num.6
Auxilio Consilij Regij impediens quominus citetur habetur in Rota pro citato in odium recurrentis. ibid. n.7. & 8

Index Rerum,

Contra recurrentem habere notitiam citationis proceditur in Rota vti verè citatum. ibid.n.9
Propter impedimentum recursus à citando præstitum adhibetur in Rota fides simplici copiæ. ibid.n.10. & seqq.
Citando,aut citato non currit terminus contentus in monitorialibus, dum in Senatu disceptatur an percutiant Trident. p.346.n.23
Citandus non habetur pro citato quando impedit non de facto,& authoritate propria, sed de iure & authoritate publica, & lege permittente. p.347.n.33. & seqq.
Citatio personalis debet præcedere excommunicationem. p.371.n.12 & seqq.
Citatus à Delegato non inserta copia suæ commissionis in monitorialibus non tenetur comparere. p.372.n 45. & seqq.
Citationis decretum vigore litterarum nondum præsentatum coram Delegato,est nullum ipso iure. p.392. n.72
Citatio partis non requiritur in correctione litterarum discrepantium à supplicatione signata. p.429. n.49
Citatus per monitoriales, quibus non est insertus tenor commissionis, non tenetur comparere, nec dicitur contumax. pag.438. n.32.& seqq. & à n.28
Citatio,qua non fuit insertus tenor commissionis, non inducit contumaciam ad effectum excommunicandi, aut declarandi incursum censurarum. ibid.n.33.& 34
Præambula ad citationem in principali non exigunt citationem. ibid. n.35
Citationis reproductio quando ad validitatem processus requiratur. p.285.n.37

Clausula.

Clausulæ quantumuis prægnantes non tollunt defectum intentionis. p.65. n.33
Clausula (motu proprio) nihil operatur contra præsumptam, vel verisimilem voluntatem concedentis. ibid. n.35
Clausula (non obstantibus,&c.) in rescripto apposita habet vim secundæ iussionis. pag.72. num.35
Clausula (non obstante scandalo) si rescriptum contineat, nihilominus supersedenndum ad effectum rescribendi. ibid.n 36. & seqq.
Clausulam auocatiuam, & abdicatiuam habet lex Regia 81. inhibens Cancellariis circa violentias tangentes executionem Concilij Trident. p.182.n.41
Conueniendi virtute clausulæ (omnésque alios) mortuo re integra Reo, contra quem nominatim commissio fuit impetrata, ac insuper citati solent recurrere ad Senatum pro litterarum retentione, & remissio causæ suæ Ordinario in prima instantia cognoscenda, qui affirmatiuum decretum obtinere debent. p.282. n.2. & seqq.
Iurisdictio ex commissione contra aliquem nominatum in ea, quando per eius mortem re integra expiret contra cæteros comprehensos sub clausula generali (omnésque alios) in quo Doctores, & iura varia sunt. ibid.n.3
Clausula (omnésque alios) tribuit Delegato iurisdictionem contra quoslibet in commissione minimè nominatos. ibid.n.4
Clausulæ (omnésque alios) virtute vltra expressè nominatos tres,vel quatuor dumtaxat possunt citari, & nominari. ibid.n.5
Et horum quatuor nomina virtute dictæ clausulæ generalis conuincendorum exprimere tenetur impetrans in primo citatorio. ibid.n.6
Fraudibus vt occurratur debet impetrans conueniendorum virtute clausulæ (omnésque alios) nomina expresè dare. ibid. n.7
Et interim iurisdictio Delegati est in aëre donec nominatio conueniendorum ex clausula generali fiat per impetrantem. ibid.n.8.& seqq.
Sub clausula generali (omnésque alios)nec citari,nec conueniri, nec comprehendi dicantur. ibid. n.11. remissiuè.
Comprehenso sub clausula (omnésque alios) decedente re integra, ante citationem, expirat commissio etiam subscripta manu Sanctissimi contra eiusdem successores. pag.283. num.12
Clausulæ ad omnes qualitates contentæ in commissione resoluuntur, ipsa resoluta commissione. p.287. n.45. & seqq.
Clausula irritans nihil operatur, si principalis dispositio casum non percutiat. ibid. n.45. & seqq.
Clausula (defendentes inductum) non potest vti inferior à Papa in præiudicium Ordinarij, qua tamen si Papa vtatur subscribere debet propria manu, aliter Senatus causam remittet Ordinario, quia post peractam executionem executoris fuit finita iurisdictio. p.337. n.34. & à num.29. cum seqq.
Clausulæ (omnésque alios) virtute,possunt citari tres, vel quatuor, vltra nominatum in commissione. p.291.n.1.cum seqq.
Clausula (omnésque alios) addita per cursores in extensione commissionis, quæ non legitur in supplicatione subscripta manu Sanctissimi nihil operatur. p 296.n.52
Causa rationabilis ad subscribendum non consideratur in ignotis à Papa comprehensis in clausula (omnésque alios.) ibid.n.54
Nisi ipsa causa relata Papæ sit vniuersalis omnes complectens. ibid.
Clausula(contradictores compescendo) intelligitur de contradicente de facto,& authoritate propria, non de iure, & authoritate iudicis. p.347 n.34. & seqq.
Clausula (appellatione remota) intelligitur contra impedientes de facto, non de iure. p.348. num.18
Clausula (amoto quolibet illicito detentore)tribuit iurisdictionem contra contadicentes de facto, non de iure. ibid.n.38
Clausula (cum plenitudine Iuris Canonici) importat, vt prouisus consequatur omnia iura aliis canonicis debita. p.354. n.4.& seqq.
Claasulæ executiuæ non mutant, alterant, nec ampliant principalem dispositionem. pag.387. num. 14
Clausula (iustitiam facias provt de iure) addita per Regentem Cancellariæ non facit commissionem redactam ad terminos iuris. pag. 423. num.30
Clausula (iustitiam facias) addita per Regentem quid operetur. ibid. n.31
Clausula (quam,& quas) amittit effectum suum ex Conc. Trid. ex qua iam non potest procedi provt in prima, nisi commissio sit subscripta manu Sanctissimi. p.457. n.4
Aliàs fieret fraus Tridentini decreto, quia facile foret impetranti asserere appellasse, vt obtineat

obtineat commissionem cum clausula (quam & quas)& effugere iudicium Ordinarij. ibid. num.5
Clausula (quam , & quas) sapit auocationem, & transfert in Delegatum tacitè iurisdictionem super tota causa principali. ibid. n.6
Clausulæ (quam & quas) virtute non potest iudex procedere in prima , quando impetratur commissio super appellatione à diffinitiua , si de appellatione non constat , & de ratione fundamentali. p.458.n.11
Ex clausula (quam & quas) iudex non procedit tanquam in prima etiam de iure communi, nisi deficiat appellatio , & sententia simul. ibid. n.13
Clausula (quam & quas) amittit effectum quo procedebatur prout in prima , nisi commissio fuerit subscripta manu Sanctissimi ex nouo decreto Trid. ibid.n.14
Per clausulam (quam & quas) poterat iudex appellationis se intromittere in articulo separato, & diuerso, iure communi attento.ibid. num.15
Hodie ex Trident. nullo modo , nisi commissio sit subscripta, quia requirit nouum iudicium & nouam instantiam tangentem Ordinario. ibid. n.16
Clausula (quam & quas) amittit suos effectus,si pars aduersa non citetur ad dicendum contra commissionem. ibid.n.17
Subscriptio manu Sanctissimi non præseruat effectus clausulæ (quam & quas) quibus in aliquo casu de iure priuatur. ibid.n.18
Clausula (quam & quas) non tribuit iurisdictionem in causa principali,quando ab ea fuit appellatio emissa, quæ non apparet,secus quando fuit appellatum ab interlocutoria. ibidem num.19
Et de ratione. ibid.n.20
Clausula (contradictores appellatione postposita compescendo) operatur contradicentem de facto , & non de iure. p.500. n.145
Intelligitur iuris ordine seruato,& citatis citandis. ibid. n.146
Clausula(amoto quolibet illicito detentore) vbi nulla res iudicata præcessit,facit executorem mixtum , & requirit ordinem iudiciarium. ibid. n.147
Quo casu licita est appellatio suspensiua ab attentatis. ibid. n.148
Clausula copulatiua , si sequatur dispositionem præcedentem distributiuam inter eosdem ad hanc illa referenda,& distributiuè intelligenda. p.42. n.85. vbi de variis exemplis.
Clericus. Vide *Consensus* , *Prorogatio*.
Clericus reconuentus coram laico non potest renuntiare suæ conuentioni , cum ex ea fuerit ius tertio quæsitum. p.177. n.81
Clericus pupillus potest hodie declinare forum Ordinarij in prima instantia , & Curiam Papæ adire , sicuti de iure communi. pag.449. num.37
Clericus non potest prorogare iurisdictionem alterius, absque sui Episcopi consensu.p.223. num.5
Ita vt nec sufficiat solus Episcopi consensus. ibid. n.6
Consensu vnius ex habentibus ius complicatum ex Trident. deficiente,non valet prorogatio, nec cessat Tridentini dispositio, nec per consequens Regis Regalia protectionis. ibidem num.7
Clerici non repelluntur à ferendo testimonio in causa suæ Ecclesiæ. p.225.n.14.& seqq.
Clericus hæres laici non conuenitur coram iudice laico,cum quo causa non fuit cœpta.p.284 num.31
Clericus hæres laici coram iudice laico defuncti præuenta iam causa cum isto conuenitur, & in eum transit instantia, & iudicium cœptum actiuè , & passiuè. ibid. n.32
Clerici , & laici causa simul conuentorum vti hæredum vnius , coram vno iudice nempe Ecclesiastico tractanda. p.308.n.5
Etiamsi vnus ex pluribus conuentis sit clericus dumtaxat. ibid. n.6
In causa indiuidua si vnus ex sociis sit clericus tota deuoluitur ad iudicem Ecclesiasticum. p.309. n.9
Contra plures si agatur in iudicibus duplicibus familiæ erciscundæ, tutelæ, & curæ , & vnus sit Clericus,coram iudice Ecclesiastico omnes conueniuntur ratione connexitatis. ibidem num.10
Clerici , & laici simul delinquentium causa inter suos iudices diuiditur ex obseruantia communi , secus ea cessante. p.311. n.28
Clericus non prorogat iurisdictionem alterius sine licentia sui Episcopi. p.353. n.73
Clerico creditori si super pignore sibi adiudicato per laicum iudicem , controuersia moueatur , non coram eodem laico , sed coram suo iudice Ordinario Ecclesiastico conueniri debet. p.335. n.7
Clericus creditor ex sententia graduationis lata per laicum obtinens bona , reus efficitur necessarius deinceps per anteriores creditores conueniendus coram iudice Ecclesiastico. ibid. n.8. & seqq.
Clericus nequit prorogare iurisdictionem alienam absque sui Ordinarij consensu, nec proprij fori renunciatio tenet. pag.397. num. 4. & seqq.
Clericus Romæ obligatus ibidem nequit exequi non repertus tempore executionis. p. 398. n.14. & seqq.
Clericus non potest expressè renunciare suo foro absque sui Episcopi consensu. ibidem.n.19. & seqq.
Couar. obseruatio refertur , quod iudici loci contractus non adquiritur iurisdictio ex inserta simul expressa renunciatione clerici sui fori. p.399. n.21
Clericus conueniri potest in loco destinatæ solutionis absque consensu Episcopi, si ibidem reperiatur, quia est prorogatio tacita,& à lege inducta. p.402. n.47. & 48
Clericus ratione contractus,aut destinatæ solutionis alienum forum sortitur sine consensu Ordinarij, si ibi reperiatur. p.404.n.66
Clericus conuentus ratione beneficij residentiam non requirentis apud iudicem loci beneficij conuenitur. p.232. n.14
Clericus domicilium habere dicitur in loco beneficij residentiam requirentis. ibidem num.15
Clerico minori litiganti coram iudice laico ab isto datur curator liti. ibid.n.22
Et è conuerso iudex Ecclesiasticus minori laico. ibid.

Index Rerum,

Coadiutor , Coadiutoria.

Litteras coadiutoriæ in Cathedralibus,aut Collegiatis inter patrem & filium , retinentur in Senatu , ſupplicatione præmiſſa. pag. 121. num.50

Cognoſcere , Cognitio Violentiæ , & cauſæ. Vide *Inſtantia , Retentio , Rex , Senatus.*

Cognoſcere poteſt Princeps de Regalibus etiam inter Eccleſiaſticos. p.16.n.132

Rex cognoſcit ſuper protectionis Regalia inter Eccleſiaſticos. ibid. n.133

Cognoſcit Rex ſuper controuerſia Regalium inter Eccleſiaſticos, cuius nequit iuriſdictio declinari. ibid. num.134. & 135. & ſeqq.

Cognoſcit Rex ſuper beneficiis Regij patronatus , & eorum redditibus , & dotibus , etiam inter Eccleſiaſticos tam ſuper poſſeſsione , quàm proprietate. p.17. n.139.& 140

Et ſuper decimis, & tertiis ſibi conceſsis. n.141. & ſeqq.

Super re donata Eccleſiæ per Regem , ipſe cognoſcit. n.140. ibid. & ſeqq.

Super redditibus,vulgo (iuros)& aliis mercedibus factis per Regem Eccleſiis cognoſcit Rex. ibid. n.146

Et ſuper feudis obtentis per Eccleſiam à Rege. ibid. n.147

Cognoſcere , & componere poteſt Rex vbi timetur ſcandalum , etiam inter Religioſos œconomica poteſtate , non iuriſdictione. p.82.n.47. & 48

Cognoſcere poteſt Curia de abuſu notorio, quando inducatur contra Regiam authoritatem. p.96. n.30. & ſeqq.

Cognitio violentiæ poteſt ad alios ſimiles caſus expreſſos extendi ſub identitate rationis comprehenſos. p.121.n.46. & ſeqq.

Cognitio violentiarum tendens directè in executionem , & obſeruationem Concil. Trid. ſoli Supremo Senatui eſt reſeruata cæteris inhibitis Chancellariis. p.203.n.29. & 30

Cognitio violentiæ clarè oſtendit quanto amore Reges Catholici obſequentiſſimi ,ſunt exhortationibus S. Apoſtolicæ prouocantis ad Concilij protectionem , & obſeruantiam. p.205. n.52. & 53. cum ſeqq.

Cognitio occiſi in diuerſis diſtrictibus ad eum pertinet ,in cuius territorio caput occiſi reperitur. p.233. n.33

Collatio , Conferre.

Per collationem factam ab Ordinario aliumve actum extraiudicialem eius conſumitur prima inſtantia. p.363.n.26. & ſeqq.

Collatio licet deficiat , non deficit gratia reſeruatæ penſionis. p.387. n.19

Collatio duorum beneficiorum vnitorum , & exiſtentium in diuerſis Regnis,& Diœceſibus, ad illum Epiſcopum pertinet , vbi caput eorum ſit,cui nempe aliud ſit vnitum. pag.233. n.31.& à n.27. vbi de maioratu.

Commiſſio , Committere. Vide *Reſcriptum, Delegatus , Retentio.*

Commiſſarius non ſuſpendens executionem commiſſionis continentis notoriam iniuſtitiam ad effectum reſcribendi an puniatur pœna ordinaria. p.63. n.22. remiſſiuè.

Commiſſiones de neceſſitate ſunt præſentandæ Delegato , aliàs non adquirit exercitium iuriſdictionis. p.138.n.88

Commiſſioni impetrans renunciare non poteſt, poſtquam citatus fuerit aduerſarius, ex quo ius ſibi fuit ſemel quæſitum. p.177. num.78. & ſeqq.

Secus ante citationem. ibid.n.79

Committi poteſt cauſa in Curia in prima inſtantia ſi adſit ſuſpicio , aut timoris cauſa , aliáve honeſta probata. p.211. n.11

Commiſſiones , proceſſus, & inde ſequuta vitio nullitatis ſubiiciuntur , ſi in prima inſtantia committantur abſque legitima cauſa. ibid. num.12

Commiſſione impetrata vetat Senatus vti extra Regna Coronæ Caſtellæ. ibid. n.3

Ad ſolius Epiſcopi collitigantis inſtantiam non poteſt in Curia cauſa committi , ſed Epiſcopo viciniori. p.215. n.12.& n.17

Lite orta inter Ordinarium & ſubditum , cauſa cpmmittitur viciniori iuxta ſtylum Roman. Cur.& declaration.S.Congregationis. p.225. num. 11

Et quomodo procedunt. ibid.n.12

Commiſſione impetrata alteri ex cauſa recuſationis Ordinarij , quam antea non propoſuerat coram eo , ſed poſt , an ſufficiat , vt illa vti permittat Senatus. pag. 227. n. 26. & 27. cum ſeqq.

Commiſſio ſine ſubſcriptione Papæ alteri impetrata prætextu recuſationis Ordinarij nondum coram eo deductæ,nec ab arbitris approbatæ, fuit à principio nulla. ibid.n.28

Commiſſio ſine ſubſcriptione Papæ impetrata ſub falſo ſuppoſito recuſationis Ordinarij, quæ tunc non aderat propoſita , eſt nulla. ibid. n.31. cum ſeqq.

Commiſſio impetrata ob appellationem à ſententia,quæ nondum lata erat , nulla redditur. p.228. n 32

Commiſſionem ſine ſubſcriptione Sanctiſſim. impetrans, & ob id remiſſa per Senatum cauſa Ordinario , non impeditur illum recuſare ante omnia , & ob recuſationem declaratam aliam alteri commiſſionem impetrare. ibid. num.35

Commiſſio poteſt impetrari alteri in prima inſtantia ob negligentiam Ordinarij non terminantis infra biennium , dummodo antea de eius negligentia doceatur. pag.239. cap.6. num.6

Limita. num. ſeqq. ibid.

Commiſſiones auocatorias in prima inſtantia annullat defectus formæ ſubſcriptionis. p.292. n.32. & ſeqq.

Commiſſiones auocatorias in prima inſtantia non ita facilè expediuntur in Curia contra formam Trid. propter recurſum protectionis Hiſpaniæ , & vtriuſque Mornarchiæ Siciliæ. p.243. n.42. & 43

In commiſſionibus auocatoriis primæ inſtantiæ ad partes miſſis non ſolet apponi ſubſcriptio Papæ , nec requiritur , ſed ſufficit apponenda in ſupplicatione,qua petitur commiſſio. ibid. num.44. & 45

Commiſſio de iure communi legitimè probatur per ſolum ſigillum delegantis. p.245. n.4

Commiſſio licet ab alio ſit ſubſcripta , ſigillata tamen tantum cum ſigillo delegantis probat. ibid.

Commiſſiones annulo Piſcatoris muniendas non committit ipſe Papa,ſed alij Prælati ad id deputati ſupplicationes ſubſcribunt. p.246.n.8

Commissiones plurimæ simul iam expeditæ, & confectæ ab officialibus adsperrantur Sanctissimo, coram quo cum annulo penes se custodito literæ ipsæ sigillantur. ibid.n.9
Commissiones auocatorias primæ instantiæ annulo Piscatoris munitas non admittit Senatus cum ex eo non satisfiat formæ, & intentioni Concil. Tridentin. p 247.n.16
Commissiones auocatorias primæ instantiæ nisi propria manu Sanctissimi subscriptas non admittit Senatus, cùm firmiter sit seruanda forma Tridentin. p.249.n.3
Commissiones super beneficio reseruato liberè expediuntur in prima instantia, cuilibet Delegato remissæ, cum non percutiatur Tridentin. dispositio, p. 201. à num. 1. cum seqq
Commissionis etiam subscriptæ cum clausula (omnesque alios) dubia vtilissimam desiderare resolutionem in Senatu experimento cognouit Author. p.282.n.2
Commissio contra aliquem facta successorum aut hæredum expressione, ad hos semper trahitur. p.283.n.14
Commissio impetrata contra dignitatem, vel Ecclesiam etiam mortuo Prælato re integra contra Ecclesiam, vel pro ea sustinetur. ibid. num.15
Commissio contra Prælatum nomine etiam proprio expresso extenditur ad successorem, mortuo illo re integra, in materia concernente Ecclesiam, aut Dignitatem. ibid. n.16
Commissio super materia non transmissibili ad successores, vel hæredes indistinctè expirat, mortuo quandocumque eo, contra quem fuit impetrata. ibid.n.17
Commissio non extenditur ad singularem successorem eius, contra quem fuit nominatim impetrata. ibid. n.18
Nisi in tribus casibus relatis. n.19. & seqq.
Commissio vt valeat contra successores eius, qui expresse fuit in ea nominatus (in casibus, in quibus alias valeant ipsi conueniri) debuit impetrari viuente antecessore non aliter. ibid.n.23
Commissio contra aliquem nominatim impetrata, eóque decedente re integra, an expiret contra hæredes vniuersales. p.284.n.25
Qui negatiuam opinionem sectentur. ibid.
Commissionem contra aliquem nominatim impetratam eo decedente re integra expirare ipso iure contra hæredes; veritus ostenditur. ibid.n 24
Commissio expirat mortuo eo, contra quem impetratur, nisi prius fuerit citatus, ita vt hæredes eius nequeant conueniri, ibidem num 25
Commissio expirat etiam contra hæredes eius, contra quem impetratur, mortuum ante citationem, vel intra terminum datum in ea ad comparendum. ibid.n.26
Commissio contra Prælatum re integra mortuum non expirat, sed contra successorem in dignitate exercetur. ibid.n.27
Alexand. Moncta in hoc articulo declaratur. ibid. n.28
Commissio contra hæredes perpetuatur, quando defunctus fuit citatus, licet lis non sit contestata ante eius mortem. p.285.n.34
Abbatis doctrina conuincitur supponentis commissionem durare contra hæredes defuncti impetratam ex sola impetratione. ibid. numer.36
Commissio contra aliquem nominatim, non trahitur ad eius hæredes & successores vniuersales decedente illo re integra. pag.286. num.38
Per commissionis præsentationem solam coram Delegato, nec iurisdictio dicitur præuenta, nec res definit esse integra. ibidem n.39
Commissionis præsentatio habet vim libelli in summariis, secus in ordinariis. ibid. numer.40
Commissio subscripta manu Sanctissimi, quæ durat contra hæredes & successores eius, contra quem nominatim fuit impetrata, etiam mortuum re integra, non retinetur in Senatu, sed parti traditur, vt coram suo Delegato ea citatur in prima instantia. ibid. n.42. & 43.
Commissio, mortuo re integra eo, contra quem impetratur, cum expiret contra hæredes eiusdem, vel etiam eius, qui sub clausula (omnésque alios) comprehensus poterat conueniri, etiamsi subscripta manu Ssnctissimi, retinetur in Senatu, & causa hæredum in prima instantia remittitur Ordinario. ibid. num.44
Commissione principali resoluta ipso iure, resoluitur simul qualitas subscriptionis in ea contenta. p.287.n 45. & seqq.
Commissione principali deficiente, aut resoluta, resoluuntur simul omnes clausulæ, & cæteræ qualitates ab ea dependentes. ibid. numer.46
Commissione re integra resoluta semel, etiam subscripta manu Papæ contra hæredes, noua alia est necessaria, vt hæredes coram Delegato conueniantur. ibid n47
Commissio si in casu subintrare non appareat, nec clausula (sublata) in ea apposita operatur. ibid. n.48
Commissio limitata ad certas qualitates, aut personas vltra non extenditur. p.289. n.80. & seqq.
Commissio, cuius virtute quis citatur, vt intra terminum compareat, extinguitur, si intra illum citatus decedat. pag. 290. num.88. & 89
Commissio impetrata contra aliquem suffragatur tertio venienti ad causam in eisdem statu, & terminis. p.305.n.61
In commissione non intelligitur omissum, quod est connexum, incidens, aut consequens. p.306.n.70
Commissio impetrata contra plures conueniendos in iudiciis mixtis degentes sub diuersis Ordinariorum districtibus, non indiget subscriptione manus Sanctissimi, nec in Senatu retinetur, sed impetranti traditur, vt illa vtatur coram suo Delegato. p.309.n.14. & seqq.
Commissio in iudiciis mixtis contra plures consortes impetrata, etiam non subscripta singulis eorum, non remittitur Ordinariis. p.310.n.26
Quod procedit etsi omnes conueniendi sint Clerici, aut Religiosi, siue omnes laici, & aliqui clerici diuersi fori, quia coram superio-

Index Rerum,

re Eccleſiaſtico omnes ſimul licitè conueniuntur. ibid. n.27

Commiſſio in iudiciis mixtis obtenta à Nuncio contra conueniendos ſub diuerſis Ordinariorum diſtrictibus degentes per Senatum traditur parti, vt coram Delegato caueatur. p.311.n.29. & ſeqq.

Commiſſio non ſubſcripta contra exemptum impetrata in tangentibus adminiſtrationem non exemptam, retinetur in Senatu remiſſa cauſa Ordinario. p.313. n.12. & ſeqq.

Commiſſio ſuper iuriſdictione prætenſa per Prælatos inferiores Epiſcopo non ſubſcripta, in prima inſtantia retinetur in Senatu cauſæ cognitione Ordinario remiſſa. p.318. n.9 cum ſeqq.

Commiſſio impetrata ob recuſationem Ordinarij poſtmodum re integra recedentis, an retinenda erit in Senatu, remiſſa cauſa Ordinarij ſucceſſori. p.338. à n.1. cum ſeqq.

Commiſſioni factæ communi nequit impetrans renuntiare aduerſario (cuius fuit iam quæſitum) inuito. p.339. n.11

Commiſſio ob recuſationem Ordinarij impetrata ex huius mutatione re integra (nempe ante iuriſdictionem in Delegato radicatam) retinetur in Senatu, remiſſa ſcauſa cognitione Ordinarij recuſati ſucceſſori. ibid. n. 12. & ſeqq.

Commiſſionis impetratæ cauſa ceſſante, ceſſat & ipſa commiſſio impetrata. p.340.n.19.cum ſeqq.

Commiſſio non efficitur communis aduerſario, nec ex ea ius quæritur per impetrationem, nec per præſentationem, ſed per citationem legitimè expeditam, & executam. ibidem num.26

Secus poſt eam ſubſequutam, cui iam commiſſioni impetrans nequit renuntiare. ibid.n.27

Commiſſioni continenti aliquid fauorabile, poteſt re integra impetrans renuntiare. ibidem num.28

Commiſſio poſt præſentationem, & citationem executam fit communis aduerſario, cui impetrans non poteſt renunciare. pag. 341. num.29

Niſi contineat publicam vtilitatem. ibid.n.30

Commiſſioni continenti aliquod priuilegium etiam ad commodum tertij poteſt re integra impetrans renuntiare. ibid. n.31

Commiſſio non efficitur communis ante præſentationem, & citationem executam, qua non vti poteſt impetrans inuito aduerſario. ibid. n.32

Per comparitionem coram recuſato tollitur recuſatio, & commiſſio eius occaſione impetrata. p.342. n.43

Commiſſioni impetratæ cenſetur impetrans renuntiare per compatitionem coram alio iudice competenti, ante vſum ſuæ commiſſionis. p.342.n.46. & 47

Commiſſio ob recuſationem impetrata ante eius exercitium non habet ſtatum perfectum, nec conſumatum, ſed eſt re integra reſolubilis, & variationi ſubiecta. ibid. n.51

Ex commiſſione non adquiritur ius tertio re integra. ibid. n.52

Poſtquam ex ſecunda commiſſione nulla citauit impetrans, an poſſit illi renuncians ad priorem validam redire. p.339,n.9.& ſeqq.

Commiſſioni poteſt impetrans renunciare reintegra, ſecus poſt executam citationem. p.293. n.20. & ſeqq.

Commiſſionem impetrans, & comparens coram alio iudice competente commiſſioni videtur renunciare. p.294.n.25

Per ſecundam commiſſionem impetratam ſuper eodem negotio, an primæ videatur renunciare. ibid. n.26. & ſeqq.

Ad commiſſionem priorem ſubſcriptam poteſt impetrans redire, etſi ex ſecunda non ſubſcripta citauerit aduerſarium. ibid. n.27

Commiſſio non ſubſcripta, & ex ea citatio executa ſunt nullæ ipſo iure. ibid.n.28

Commiſſionem ſemel repudiatam à Delegato, poteſt iterum re integra acceptare. & validè procedere. p.295. n.40

Commiſſioni ſecundæ non ſubſcriptæ poteſt impetrans renuntiare, etſi ex ea citauerit aduerſarium, nulliter tamen, ad priorem ſubſcriptam redire. ibid. n.43. & ſeqq.

Secunda commiſſio ad idem impetrata, & ad corroborationem prioris eſt nulla, & prior valida remanet. p.296. n.48

Limita vt ibid.

Commiſſio ſecunda ſuper eodem impetrata, ſi nulla eſt, priori validæ non derogat, nec impetrans ei cenſetur renunciare. ibidem num.49

Commiſſiones quales, non niſi Ordinariis diriguntur de ſtylo Roman. Curiæ, & quales indiſtinctè etiam aliis delegantur.p.356.n.28 & ſeqq.

Commiſſiones aliis directas nominatim, an Nuntius poſſit exequi,& ſe intromittere.ibid. à n.31. & ſeqq.

Commiſſiones alicui directæ ſpecialiter, & nominatim ſi coram alio præſententur, ſententia, & proceſſus ſunt nulli ex defectu iuriſdictionis ibid. n.37. & ſeqq.

Commiſſiones, qui de ſtylo Curiæ debent, & committuntur Ordinariis, ſi in eis ſe Nuncius intromittat in prima inſtantia, Senatus Ordinario remittit. ibid. n.39

Commiſſio directa vni perſonæ, ſine ſubdelegatione in aliam transferri nequit. ibidem num.38

Commiſſio impetrata in prima inſtantia ſuper ſubreptione, falſitate, & dolo litterarum Apoſtolicarum retinetur in Senatu remiſſa cauſa Ordinario cognoſcenda. p.259. n.22

Limita vt n.23

Commiſſio impetrata ſuper appellatione ab electione conſummata per Capitulum, & Prælatum, vti talem aſſiſtentem, per Senatum traditur impetranti, vt coram Delegato ea vtatur. p.364. n.29

Commiſſio ſpecialis perpetuò facta dignitati tranſit in Capitulum Sede vacante, quia eſt Ordinaria non delegata. p.379. n.10

Commiſſiones in executionem gratiæ non ſubſcriptas manu Sanctiſsimi percutientes primam inſtantiam Ordinarij, omnes indiſtinctè tradit Senatus impetranti, vt illis coram Ordinario vtatur. p.386. n 3

Commiſsiones meræ iuſtitiæ non ſubſcriptas, & contra formam Trid. retinet Senatus, cognitione ſimpliciter Ordinario remiſſa. ibid. num.4

Commiſsio principalis ſi eſt nulla, quia non ſubſcri

subscripta, ex defectu formæ pariter, & nullæ sunt monitoriales, compulsoriales, remissoriales, executoriales, & inde emanata, quia procedunt à radice infecta. p.389. n. 38. & seqq.

Commissiones aliæ, vel litteræ iustitiam meram tangentes non subscriptæ, vti ineffaces, & penitus inutiles ad causam remissam Ordinario, coram quo iudicium initiatur, frustra rei remitterentur per Senatum. p.390. n.48. & seqq.

Commissiones causarum non valent nisi litteræ fuerint expeditæ. p.419. n.66. & seqq.

Commissio,& supplicatio inter se habentur, sicut genus, & species, genus namque est supplicatio, commissio species sub suo genere inclusa. p.420. n.3

Commissio ad executionem gratiæ continet iustitiam,supplicatio verò meram gratiam,ibid. num.3

Commissio est assessoria ad gratiam principalem. ibid. n.6. & seqq.

Commissiones siue subscriptas à Papa, siue à Prælato habente specialem facultatem ad id distribuit Vicecancellarius, vel eius Regens. p.421. n.13

Et de formula distribuendi. ibid. n.14

Commissio, & concessio regulantur à supplicatione, & petitione. p.423.n.21. & seqq.

Commissa causa nullitatis aduersus sententiam latam super vna re,non potest super alia Delegatus pronunciare. ibid.n.22

In commissione non lecta minimè censentur concessa. ibid. n.23

In commissione subscripta per Papam non limitata omnia petita in supplicatione comprehensa, & concessa intelliguntur. ibidem num.18

Commissio per supplicationem simpliciter subscriptam à Papa in prima instantia comprehendit, quidquid in supplicatione non lacerata continetur. p.423. n.32

Commissio petita à Sanctissimo per supplicationem postulatur, quæ itidem dicitur supplicatio. ibid.n.36

Commissio,& executoris datio ad gratiam tunc illi est accessoria postquam fuit concessa, non antea. ibid. n.38

Ex commissione ad partes missa non apparet, à quo fuerit subscripta supplicatio, an à Papa an ab alio habente signaturam, quia vniformiter omnes, & eodem modo scribuntur. p.425. n.4. & seqq.

Commissiones auocatoriæ in prima instantia, quæ mittuntur ad partes non requirunt subscriptionem propriæ manus Sanctissimi, sed solum supplicatio, quo satisfieri Concil. Trid. declarauit S.Congreg.ibid.n.8. & seqq. Vide tamen in § 5.per totum.

Commissionem ostendere, sed inutilem, & carentem forma solemni,& non ostendere idem est. p 436.n.14

Commissio super non ente nullam tribuit iurisdictionem. p.452.n.58. & seqq. & de singulis effectibus à n.51

Commissio auocatoria ad Curiam contra miserabilem personam est subreptitia, non facta specifica relatione miserationis. ibidem num.61

Commissio specialis facta in Curia non tenet non facta Papæ relatione dependentia causæ in partibus. p.454. n.83. & seqq.

Et talis commissio, absque scientia certa Papæ est nulla ipso iure. ibid. n.85

Commissio impetrata super appellatione nondum emissa nulla est. p.457. n.1. cum seqq.

Ex commissione super appellatione, quæ non stat, potest procedi provt in prima instantia, si habeat clausulam (quam & quas) ibidem num.2

Ita vt tunc sententia in gradu appellationis non existentis lata provt in prima, sit prima. ibid. n.3. & seqq. Vide *clausula*.

Ex commissione non subscripta habente clausulam (quam & quas) an Delegatus possit hodie ex Tridentin. pronunciare provt in prima, deficiente appellatione super qua fuit commissio impetrata. ibidem n. 4. cum seqq.

Ex commissione (quæ nulla est ex defectu formæ Tridentin.) Ordinarius, cui causam Senatus remittit procedere non potest, & sic sua Ordinaria potestate procedit. pag. 485. num.6

Nec delegatus ipse, cui specialiter fuit directa talis commissio nulla. ibid. n.2

Cnmmissionis virtute alteri iudici directæ nominatim, Ordinarius procedere non potest, quia deficit intentio committentis. ibidem num.8

Commissionis defectum prouenientem aliunde de iure communi non supplet subscriptio in ea apposita. p.228. n.34

Commissione data, & petita suo Ordinario, quem dixit Salmantinum,cum verè sit Compostellanus, neuter vti potest, vnus,quia non nominatur,alter, quia defecit intentio Papæ. p.485. n.10. cum seqq.

Commissionem complere, & expedire non potest iudex non nominatus, nec à nominato recedi potest. ibid. n.12

Commissionem vni directam nominato, si coram alio non nominato in ea impetrans præsentauerit nihil agit, sed vitio nullitatis, subiiciuntur acta, & sententia. p.486. n.13

Commissio directa certæ personæ in alium transferri non potest absque subdelegatione. ibid. n.14

Commissio directa Vicario, seu officiali Episcopi nequit præsentari Episcopo non nominato in ea. ibid. n.15

Nec è conuerso, quia de nominato ad non nominatum in commissione nequit validè fieri transitus. ibid.n.16

Nisi mediante subdelegatione. ibid. n.17

Commissio ex defectu formæ nulla à principio non potest in Ordinarium transire, quia de non ente ad ens non potest fieri transitus. p.487. n.11. & seqq.

Ex commissione nulla vmbra aliqua iurisdictionis non remanet in Delegato. ibidem num.22

In commissione pro executione gratiæ non subscripta per Senatum Ordinario remissa, tenetur iste regulariter via executiua procedere, aliter nempe non alterata priuilegiata natura. p.488.n.36

Commissio non subscripta super executione gratiæ ad beneficium non reseruatum percutit primam Ordinarij instantiam ad quem

Index Rerum,

Pertinet tam ſuper executione, quàm ſuper iudicio Ordinario. p.490.n.55.& 56

Sed ſi tunc fuerit commiſſio ſubſcripta, executori pertinet non Ordinario cognitio tam in via executiua, quàm in via Ordinaria. ibid. n.57. & ſeqq.

Commiſſio executoris gratiæ debet eſſe ſubſcripta, vt via Ordinaria procedere poſſit in prima inſtantia, quando ex verbis gratiæ tenetur aſſumere partes iudiciis, aliàs cauſam remittit Ordinario. p.491. n. 64. cum multis ſeqq.

Commiſſio ad petitionem tertij pro iure ſuo principali comparentis non amittitur in Hiſpania ſine ſubſcriptione Papæ. pag. 306. num.78

Secus ſi compareat in eodem ſtatu, quo caſu eius commiſſio noua ſubſcriptione non eget. ibid. n.79

Per commiſſionem impetratam, & citationem decretam, non tamen Reo intimatam, & executam res non definit eſſe integra, nec iuriſdictio præuenta. p.285.n.37

Impetrans ante præſentationem commiſſionis poteſt liberè ea non vti, & renunciare, ſecus poſt eam, & citato aduerſario, cui iam fuit ius quæſitum, & commiſſio facta communis vtrique parti. p.149.n.15

Commiſſione facta communi, & iure æqualiter quæſito vtrique parti, electio ex ſuperſtitibus æqualiter vtrique competit præuentiuè. ibid. n.16

Re non integra per commiſſionis præſentationem commiſſio fit communis vtrique parti, & æqualiter ius quæſitum, ac pariter ius eligendi vnum ex ſuperſtitibus. pag. 151. num.28

Delegatus certus eſſe debet de ſua commiſſione non aliter quam per litterarum originalium oſtenſionem, & ſibi factam præſentationem. p.153. n.53

Ita vt tranſumptum earum non ſufficiat ad exercitium iuriſdictionis. ibib. n.54

Comparitio, Comparens. Vide *Renunciatio, Immiſſio, Commiſſio, Tertius, Contradictor.*

Comparens coram iudice incompetente cum proteſtatione, nec declinatoriæ, nec recuſationi oppoſitæ renunciare videtur. pag. 351. num.54

Comparens cum clauſula (circa conſenſum) non cenſetur conſentire in iudicem incompetentem. ibid. n.55

Comparens ex neceſſitate iuris renunciationem recuſationis, aut appellationis non inducit. ibid. n.56

Comparitio ſola coram Auditore Cameræ alióve Delegato, etiam ſine declinatoria non inducitur prorogatio. p.353 n.76

Per comparitionem coram recuſato tollitur recuſatio, & reſcriptum eius occaſione obtentum. p.342. n.43

Per comparitionem coram alio iudice competente re integra, & ante vſum commiſſionis, huic impetrans renunciare videtur. ibidem num.47

Comparens coram alio iudice competente poſtquam commiſſionem impetrauit, an ei renunciare videatur. p.294. n.25. & ſeqq.

Comparens coram iudice à quo ſi fuerit reiectus, non renunciat ſuæ appellationi. ibidem n.35. & ſeqq.

Comparens coram iudice carente iuriſdictione non dicitur renunciaſſe ſuæ commiſſioni impetratæ. p.296. n.47

Per comparitionem appellantis coram inferiore ſine proteſtatione renuntiatur appellationi. p.451. n.53

Concurrentibus duabus appellationibus ad Papam, & ad inferiorem, ſi coram iſto compareat renunciare videtur ſuæ appellationi ad Papam. ibid.n.54

Comparens coram alio iudice prætendente iuriſdictionem in eadem cauſa videtur renunciare commiſſioni à ſe impetratæ ante eius præſentationem, & exercitium. ibid. n.55

Comparens appellans coram alio iudice, non poteſt poſtea impetrare commiſſionem ſuper appellatione iam reſoluta. ibid.n.56

Compenſatio.

Compenſatio admittitur in gradu appellationis etiam à diffinitiua, licet reconuentio non. p.258. n.6

Compenſatio quandocumque, & coram quolibet iudice admitti debet. ibid.n.7

Competens, Competentia, Incompetens. Vide *Ordinarius, Iuriſdictio, Iudex.*

Competentia orta inter Ordinarium certantem cauſam in prima inſtantia ſibi pertinere, & Nuntium, Archiepiſcopúmve, Senatus quomodo concipiat decretum. pag.195. num.59. & ſeqq.

Orta competentia inter Ordinarium, & ſuperiorem ob primam inſtantiam illi præſeruatam ex Tridentin. Cancellariæ nequeunt vti decreto (en conocer, y proceder) ibidem num.64

Super competentia orta inter Ordinarium tuentem ſuam primam inſtantiam, & eius ſuperiorem, & à quolibet eorum fuerit appellatio emiſſa pro eius delatione poteſt quodlibet Tribunal adiri. ibid. n.65. & ſeqq.

Error aliquorum putantium Audientias Regias vti poſſe decreto de conocer, y proceder, ſuper quocumque genere competentiæ ortæ inter Eccleſiaſticos, annotantur. ibidem num.66

Competentias inter Ordinarium, & Superiorem circa admittendas appellationes in prim inſtantia definiuit S. Congregat. ampliſsimè. p.229. n.4. cum ſeqq.

Incompetens iudex poſtquam ſe competentem declarauit, quieſcente parte, vlterius de eius incompetentia non eſt hæſitandum. p.324. n.12. & ſeqq.

Incompetentia iuriſdictionis dum tractatur inter duos, horum manus ſunt ligatæ ſuper cauſa principali. p.349.n.58

Complicatio. Vide *Ius connexum, Executio, Condemnatus.*

Conſenſus Superioris requiritur, vt renunciari valeat iuri continenti fauorem complicatum cum ſubditis. p.171. n.22. & ſeqq.

Complicatio iurium, & connexitas vbi adeſt non fit executio in renunciantem, quia infert inſeparabile præiudicium non renuntianti. p.273. n.37. & 38

In iuribus complicatis, vt ſententia teneat pro parte, non ſufficit aliquorum tantum citatio ibid. n.39. & ſeqq.

Circa.

Circa ius complicatum, & connexum multa remissiuè. p.174. n.51
In iure complicato, & indiuiduo priuilegium vnius prodest alteri non priuilegiato. ibidem num.52
Complicatum ius habens priuilegium vnius renunciatione non tollitur, cum redundet in alterius præiudicium. p.216. num.22. cum seqq.
In iuribus complicatis executio sententiæ tam respectu condemnati, quàm non condemnati cessat. ibid.n.24
Consensu vnius ex habentibus ius complicatum ex Trident. deficiente, non valet prorogatio, nec cessat Trident. dispositio, nec per consequens Regis Regalia protectionis. p.221. n.3. cum seqq. vsque ad n.7
Iuris complicati, & connexi renunciatio nec in præiudicium, etiam renuntiantis valet.p.273. n.45. & seqq.
Iuris complicati renunciatio commodam separationem minimè admittentis non valet etiam in præiudicium renuntiantis.ibid.n.48. & seqq.
Iuris complicati, & inseparabilis præscriptio contra vnum, nec etiam contra istum completa dicitur. p.274. n.56. & 57
Concessum. Vide *Signatura, subscriptio, Supplicatio.*
Subscriptas commissiones per concessum non admittit Senatus in prima instantia. p. 416. num.36
Concilium Tridentinum, Concilium.
Conciliorum celebrationi assistebant Imperatores, vt obsisterent inquietis, & turbationibus. p.10. n.57. & 58
Conciliorum sunt protectores Principes, & omnium ad Status Ecclesiastici conseruationem, & tuitionem spectantium. ibid.n.59. & 60
Concil. Trid. sunt protectores, sicuti vniuersaliter Ecclesiæ. ibid. n.67
Concil. Tridentin. in quibus Regnis non obligat, quia non receptum. p.48. n.133
Concil. Trid. session. 24. c. 7. in Hispania non est receptum, quia antea, & post vni plura simplicia conferuntur. ibid. n.134
Litteræ in derogationem Concil. Tridentin. ob scandalum retinentur in Senatu. p.81. n.37. & seqq.
Litteræ Apostolicæ propter quascumque causas aduersantes sacris Canonibus, & Concilijs generalibus trahuntur ad Senatu. p. 121. num.40
Concil. Trident. protectio lege noua commendata fuit Senatui Supremo. p.122. n.53
Concil. Trid. in c. causæ omnes respicit fauorem Ordinarij, & subditorum simul, ideò vnius consensu non valet renunciatio. p.172. n.35. & seqq.
Cancellariæ, & cæteræ Regiæ Audientiæ penitus sunt inhibitæ ne de violentijs tangentibus obseruationem, & executionem Concil. Tridentin. cognoscant cum sint reseruatæ priuatiuè Consilio Supremo. p.181. n.26. & seqq.
Etiam de partium consensu. p.182. n.40
Lex Regia inhibens Cancellarijs circa violentias tangentes executionem Concil. Tridentin. habet clausulam auocatiuam, & abdicatiuam, in qua solus consensus Principis operatur. ibid. n.41
Lex Regia 81. loquens de inhibitione Cancellariatum circa violentias tangentes executionem Concil. Trident. latè interpretatur, & declaratur, in quibus casibus procedat.p.183. n.46. & seqq.
Si coram Delegato opponat pars aliquam exceptionem prouenientem ex dispositione Trident. & à non admissione, vel reiectione appellet, potest licitè ad quælibet Tribunalia recurrere, & obtinere decretum vim fieri, deferendi, & reponendi. ibidem n.47. & seqq.
Quando cumulantur remedia retentionis, & querelæ obnegatam delationem appellationi, an ad Cancellariam possit recurri in casibus tangentibus executionem Trid. & numquid quoad omnia teneatur remittere Consilio Supremo, & quo genere decretorum tunc vti queat. p.184. n.56. remissiuè.
Ad Conciliorum, & Ecclesiæ tuitionem sæpè Pontificem inuitasse Principes Christianos, vt sedarent violentos incursus, multis canonicis decretis legimus. pag.201. num.3. cum seqq.
Concilium Agatense refertur, quo dicitur ab omnibus Principibus esse auxilium postulandum, pro molestijs pauperum, quibus Ecclesia fatigatur. ibid. n. 9. & à n. 26. cum seqq.
Principes omnes Christianos Pius IV. prouocauit ad Concil. Tridentin. protectionem, obseruationem, & executionem. p. 202. n. 24. & 25
Conciliorum omnium generaliter Principes sunt protectores sicut Status Ecclesiastici, & specialiter Concil. Trident. quod plurimorum etiam authoritate fulcitur. pag. 202. num.27
De Concil. Tridentin. executione, & protectione maximo conatu certat Rex Catholicus, vti ex suis legibus patet relatis. ibidem n.28. & 29
Concil. Trident. decretum refertur, quo dicitur Deum fecisse Principes protectores Ecclesiæ, & Fidei. ibid. n.26
Ex Concil. Tridentin. protectione Regi commendata oritur facultas condendæ legis in Concilij confirmationem, & eius executionis incitatiuæ. p.203. n.31. & seqq.
Concil. Calcedonens. inuiolabiliter obseruari præcepit sua lege Imperator Martianus. ibid. num.33
Item Iustinianus quatuor œcumenica Concilia. ibid. n.34. & seqq.
Violentiarum cognitio tendens ad executionem, & obseruationem Concil. Trident. soli Supremo Senatui est reseruata, cæteris inhibitis Cancellarijs. ibid. n.29
Violentiæ tangentes obseruationem, & executionem Concil. Trid. conspiciuntur in Aula regiminis. ibid. n.30
Ad Caroli V. & Philippi II. instantiam facta fuit conuocatio ad Concil. Trid. definiendum. p.204. n.43
Tridentini decreta magno labore, & vigilantia fuere diffinita ad reformationem vniuersalem morum, & pro vniuersæ Reipublicæ spiritualis aptiori Regimine multa damna perni

Index Rerum,

pernicioſa auelluntur. p.205. num.44

Et lamentabile foret Sanctiſſima decreta diuinitus diffinita, & ſalubriter recepta, ſi fructum ex negligentia amitterent in perniciem Reipublicæ ſpiritualis, & temporalis. ibidem num.45

Verba Bullæ Pij V. recenſentur, quibus appareret de omnimoda vtilitate obſeruationis Concil. Trid. cuius decreta tot labore edita plura tollunt ſcandala, & abuſus in Eccleſia. ibid. n.46

In dicta Bulla plurima leguntur prouocantia Principes ad obſeruationem Concil. Trident. pro vniuerſali Regnorum tranquillitate, & vtilitate. ibid. n.47

Concilio & Synodo iniuriam facit, qui ſemel rectè diſpoſita reuoluere contenderit. ibidem num.51

Concil. Trident. ſumma cum reuerentia fuit in Hiſpania receptum, in pluribus tamen Regnis aliorum Principum non. ibid. n.52

Quid prodeſſet Regem Catholicum ſe vigilantem præbuiſſe in Concil. Trident. prouocatione, ſi in eiuſdem protectione non perſeueraret. ibid. n.54. & ſeqq.

Ordinaria prouiſio in Senatu expeditur ad exportandas litteras Apoſtolicas in contrauentionem Concil. Trident. extortas, vt vel retineantur, vel in iudicialibus Ordinario remittatur cognitio. p.206.n.58

Concil. Trident. ſpecifica requiritur derogatio. ibid. n.59. cum ſeqq.

Litteræ impetratæ in derogationem, & contrauentionem Concil. Trid. in Senatu examinantur, qui variis modis decernit. ibid. n.66. cum ſeqq.

Litteræ in contrauentionem alicuius decreti Trident. regulariter detinentur in Senatu. ibid.

Trident. in cap. cauſæ omnes percutio frequentior eſt ſingulares continens difficultates, quæ ſpeciali egent tractatu diſcutiendas per totam. ibid. n.68

Pro Concil. Trid. dubiorum declaratione, & interpretatione ad Sedem Apoſtolicam recurrendum. p.207. n.1. cum ſeqq.

Concilium conuocare ad cuiuſlibet dubij ſui declarationem foret penè impoſſibile, & ſemper duriſſimum ob quod declarationem Papæ deſeruauit. ibid. n.4

Concilij declaratio nihil aliud eſt, quam ipſummet Concilium declaratum ad effectum protectionis Regis. p.209.n.21

Rex euigilare debet ne Prælati ex ſua abſona interpretatione Concilij ſubditos lædant. ibid. n.22. & 24

Pater Enriquez declaratur circa violentias tollendas in contrauentionem Concil. Trident. ibid. n.23

Litteræ lædentes Trident. cætera decreta præter cap. cauſæ omnes, an retineri debeant in Senatu facillimè deducetur ex ſingulis Concilij decretis. p.211.n.2

Trident. decretum in cap. cauſæ omnes præſeruans primam Ordinarij inſtantiam ad litteram refertur, & ſpecialiter eius verba adnotantur, vt ab alio iudice tunc geſta ſint nulla ipſo iure. ibid. n.3. & 4

Concil. Trid. in cap. cauſæ omnes cum vnius renunciatione non ceſſet, nec Regalia protectionis impartiendæ ad preces reclamantis, & recuſu vrentis. p.216. n.27.& ſeqq.

Concil. Trident. in cap. cauſæ omnes non obſtat pupillo Clerico, & aliis miſerabilibus volentibus declinare forum Ordinarij in prima inſtantia, ſicuti de iure communi eis licebat. p.449. n.37

Protectione Concilij Trident. vti nequit Rex ſuper non contentis, nec comprehenſis in eius decretis. p.218. n.5.& ſeqq.

Concil. Trident. vbi aliquid Ordinario remittit explicandum, vel exequendum, omnes iuriſdictionem Ordinariam habentes poſſunt exequi, vbi plura congeruntur de hoc. p.219. num.18

Agitur exactè de exornatione Concil. Trident. in cap.20. cauſæ omnes, §. ad hæc reſeruantis ſolo iudicio Epiſcopi cauſas criminales,& matrimoniales. p.221. n.41. & ſeqq.

Concil. Trident. in cap. cauſæ omnes non ſuſtulit legitimos modos, quibus de iure poterat quis alienum forum ſortiri. pag. 223. num.9

Concil. Trident. protectio Regi commendata ceſſat per recuſationem legitimè factam Ordinarij, cum Concilij ceſſet diſpoſitio. p.224. n.1. cum ſeq. & à n.6. cum ſeqq.

Concil. Trid. in cap. cauſæ omnes non ſuſtulit legitimos modos, ex quibus de Iure Canonico ab Ordinario receditur in prima inſtantia. p.231. n.1. & ſeqq.

Concil. Trid. regula c. cauſæ omnes, nonnullis modis limitata in eodem decreto reperitur, ex quibus licitè percutitur prima inſtantia Ordinarij, & ceſſat Regis protectio. p.239. n.1. cum ſeqq.

Concil. Trid. in c. cauſæ omnes verbum proprium ponderatur, quod ſit excluſiuum manus alienæ. p.248. n.33

Concil. Trident. in cap. cauſæ omnes non vtitur dictione (inſtantia) in ſua rigoroſa ſignificatione, ita vt cauſæ debeant habere inſtantiam, vt eius diſpoſitio locum habeat, ſed ad oſtendendum omnes cauſas primitus proponendas,& tractandas coram Ordinariis. p.263. n.17. cum ſeqq.

Concil. Trid. præſeruans primam inſtantiam Ordinario non excluſit conſeruatores, qui vti Ordinarij de cauſis exemptorum cognoſcunt in prima inſtantia. p.278. n.93

Concil. Trident. non ſuſtulit legitimos modos, ex quibus de iure communi licitè receditur ab Ordinario. p.309. n.17

Concil. protectio præſtatur à Rege ob bonum publicum, ne litigantes extra ſuas Prouincias ire cogantur. ibid. n.18

Concil. Trid. decretum refertur, quo diſponitur exemptum quemlibet ratione beneficij ſubeſſe Ordinario. p. 314. n.14. & ſeqq. & à num.1

Concil. Trident. in cap.20. §. ad hæc, ſeſſ. 24. de reformat.& declarat S.Congreg. non procedunt, quando ab inferiore Prælato ſuper iuriſdictione prætenſa allegatur cum immemoriali, aut quaſi poſſeſſione priuilegium ſimul. p.319. n.14. & 15

Circa quod duæ ſingulares Rotæ deciſiones adducuntur. p.30. n.23

Concil. Trid. in c.20. ſeſſ.24. de reformatione, non excluſiſſe ſententias, & rem iudicatam, pluries

pluries determinauit Rota. pag. 323. num. 1. cum seqq.
Concil. vbi non derogat sententiis non comprehendere casus per eas decisos. p.324. n. 7. & 8
Concil. Trident. præseruans primam instantiam Ordinariis non sustulit legitimos modos, ob quos ab eo licitè receditur. p.338. n.2. & seqq. & p.397. n.2
Concil. præseruans primam instantiam Ordinariis, licèt non sustulerit legitimos modos fortiendi alienum forum: non tamen illegitimos de iure communi approbauit, prout est quando reus non reperitur in loco contractus. p.401. n.37. & p.402. n.52
Concil. Trident. renouauit formam præcisam à iure descriptam inhibitionibus expediendis, & aliter expeditas annullauit. p.447. num.8. & seqq.
Concil. Trid. induxit, ne pauper in causis matrimonialibus extrahatur à sua Prouincia, siue in prima, siue in alia qualibet instantia. p.448. n.17. & seqq.
Concil. Trident. in c. causæ omnes non sustulit modos legitimos, ex quibus de iure communi licitè quis recedit ab Ordinario in prima instantia. p.449. n.37
Concil. Tridentin. referens aliquot casus per quos sit probandum ius patronatus, non censetur excludere alios modos, per quos de iure Canonico probari licitè poterat. ibidem num.38
Concil. Trident. in cap. causæ omnes non comprehendit Tribunal Monarchiæ Siciliæ. p.37. num.43
Quia in eo Regno non fuit vsu receptum. ibid.
In dispositione cap. causæ omnes licèt specialiter Legati de Latere sint inhibiti in prima instantia, non tamen Rex etli Legatus Siciliæ, cuius specifica mentio debuit fieri. ibid. num.44
Vbi de aliis fundamentis.
Concil. Trident. licèt in Hispaniarum Regnis fuerit generaliter receptum non obstat, quominus aliqua decreta vsu recepta non sint in specie. ibid. à n.45
Concil. Trident. in cap. causæ omnes præseruans primam cognitionem Ordinariis supponit potentiam, habilitatem, & iurisdictionem eorum. p.234. n.4. & p.237. n.29
Regio Senatu priuatiua datur facultas ex l. Regia examinandi litteras Apostol. in derogationem Concil. Trident. p.461. n.4
Declarationibus assertis dictantibus per subscriptionem apponendam in sola supplicatione satisfieri formæ Trid.vti non authenticis Senatus fidem negat, p.441.n.9
Subscriptionem propriæ manus Sanctissimi apponendam in ipsis rescriptis ad partes missis expressè decreuit Concil. Tridentin. ibidem num.12
Rescriptum mittendum ad partes subscribendum esse, non casualiter, sed prouide decreuit Concil. Trid. vt certus sit Ordinarius de auocatione Papæ in prima instantia. p.442. num.14
Si per supplicationem subscriptam satisfieret formæ Trident. ingens damnum offeretur, etiamipse impetrans, cum cogatur de ea docere coram Ordinario, & Senatu. ibid. n.16
A Concil. Trid. quod claris verbis discernit rescriptum auocatorium subscribendum non est facilè recedendum per declarationes, de quarum fide non constat contrarium dicentes. ibid.n.18
S. Congregatio Cardinalium facultatem habet à Papa declarandi, & interpretandi dubia, & ambigua Concil. Tridentin. ibidem num.19
Rex Catholicus non patitur, vt in aliquo subuertantur decreta Concil. Tridentin. p.443. num.25
Declaratio, quod per supplicationem subscriptam satisfiat formæ Trid. euidenter eiusdem verbis incongruit. ibid. n.27
Senatus verbis claris Concil. Trid. decernentis subscriptionem apponendam in rescriptis adhæret, nec patitur vti rescripto auocatorio primæ instantiæ, in quo subscriptio visibiliter non legitur. ibid. n.28
Regis protectio cessat, vbi Concil.Trid cessat, & nec disponit. p.464. n.23
Delegata iurisdictio non comprehenditur in Tridentino præseruante primam instantiam Ordinario. ibid.n.25
Rex Catholicus vti protector Concil. Trident. in cap. causæ omnes, an poterit examinare litteras Apost. in derogationem primæ instantiæ S. Inquisitionis. p.470.n.55.& seqq.
Inquisitorum iurisdictio auocabilis, ex quo cohæret iurisdictioni Ordinarij non auocabili efficitur inauocabilis, & per participationem includitur in cap. causæ omnes Trident. p.471. n.70

Concordia. Vide *Transactio, Fiscalis.*

Concordia inita inter colligantes pendente recursu retentionis absque Fiscalis Regij interuentu, an ipsum cessare faciat quoad omnes. p.170. n.1. cum seqq.
Et concordia inita inter collitigantes super retentione Bullarum regulariter non cessat recursus, quem prosequi valet Regius Fiscalis non transigens. ibid. n.6. & à n.63

Conclusio.

Concluſa iam causa inter alios, tertij comparentis lis simultaneè non tractatur. p.303 à n.35. cum seqq.

Concursus, Concurrere. Vide *Qualitas, Persona.*

Variis modis concurrere assolent in Senatu simul retentionis litterarum remedium & querela violentiæ ob non delatam appellationem ab executore earum emissam. p.159. num. 1. & seqq.
Concursus habet locum in beneficio curato iuris patronatus laici deuoluto ad Ordinarium pro illa vice. p.383.n.46

Condemnatus. Vide *Ius Complicatum, Connexum.*

Condemnatus ad tradendum instrumentum obligationis, quod non apparet, cogitur liberare debitorem. p.130. n.19
In condemnatum ad rei institutionem, qua fuerat per tertium spoliatus contra quem obtinuit primam restitutionis sententiam executam, statim victor prior suam exequitur. p.140. n.166
In condemnatum ad rei restitutionem, quam minimè possidebat tempore litis motæ, eo ipso

ipſo quo cœperat poſſidere fit executio abſque nouo proceſſu. ibid. n.107

Conditio. Vide *Iuriſdictio.*

Conditionaliter poſſunt ſimul intentari remedium retentionis quærela violentiæ ob non delatam appellationem emiſſam ab executore litterarum. p.160. n.9. cum ſeqq.

Conditionaliter ſimul poſſunt proponi appellatio, & nullitas. ibid. n.10. & ſeqq.

Conditionem tacitam habet omnis diſpoſitio rebus ſic ſtantibus, ita vt ab ea recedatur noua ſuperueniente cauſa. p.342. n.50

Conditio, dilatio, aut tempus reſpiciens executionem contractus tantum non reddit principalem diſpoſitionem conditionalem, ſed pura remanet. p.387. n.15

Conditionaliter adquiritur iuriſdictio iudici loci contractus, ſi in eo reperiatur contrahens non abſolutè. p.398. n.16. cum ſeqq.

Conditionaliter non abſolutè attribuunt Doctores iuriſdictionem iudici loci contractus. p.399. n.24. & ſeqq.

Conditionaliter iuriſdictio attributa non adquiritur iudici, niſi prius conditione verificata, ita vt antea eius proceſſus ſit nullus iuriſdinis defectu. p.400. n.27

Conditio ſub qua datur iuriſdictio plenè probanda eſt. ibid. n.28

Ante conditionem purificatam ſub qua iuriſdictio datur ſententia lata eſt nulla, nec tranſit in rem iudicatam. ibid. n.29. & ſeqq.

Conditione (ſuper qua fundatur iuriſdictio data iudici loci contractus) deficiente, atque etiam clerici renunciatione cum licentia ſui Ordinarij, proceſſus contra eum non repertum ibidem nullus eſt. p.401. n.36

Conditio extrinſeca ſententiæ non ſuſpendens condemnationem, nec diffinitionem negotij admittitur. p.153. n.49

Conductor.

Conductor rei eam emens, ſequuto retractu, redit ad ſuam conductionem. p.154. n.72

Succeſſor in re per iuris tranſlationem tenetur ſtare conductioni per anteceſſorem factæ, ſecus ſi ſuccedat per priuationem, & extinctionem iuris. p.155. n.83

Succeſſor per priuationem ex eo non tenetur ſtare conductioni, quia extincta fuit conducto, licet ſucceſſor ſit. ibid. n.87

Confirmatio. Vide *ſententia.*

Confirmatio, vel infirmatio ſententiæ tacite ſufficit ſi alia fertur, idem vel contrarium continens. p.455. n.101

Confirmatio ſententiæ, vel ſtatuti in parte cætera infirmata cenſentur. ibid. n. 102. & ſeq. & p.49. à n.143

Nullitas ſententiæ ex defectu iuriſdictionis influit in alias eam confirmantes. p. 347. n. 42. & ſup. à n.37

Officium Notariatus conceſſum ab Epiſcopo, Epiſcopi vita durante confirmatum à Papa durat poſt mortem Epiſcopi. p.357. n.3

Officium temporale prouiſum à Prorege confirmatum à Rege durat per vitam prouiſi. ibidem.

Idem de Vicariatu Epiſcopi à mobili confirmato per Papam. ibid.

Idem de Vicariatu Regulari confirmato per Prouincialem, vt non expiret morte Guardiani. ibid.

Prouiſio beneficij manualis confirmata per Papam durat per vitam prouiſi. ibid.

Confirmatio ſtatuti per Principem, vel Papam dicitur ſtatutum Papale. ibid.

Confirmatio non eſt actus per ſe ſolam ſubſiſtens, ideò ſuper actu nullo, quia non confirmabilis, cadere non poteſt, quia pariter nulla reditur. p.347. n.39. & ſeqq.

Conformes, Conformitas. Vide *Sententia.*

Quando ius poſterius confundit aliud ſecum concurrens, ſi illud eſt temporale non operatur confuſionem perpetuam, ſed temporalem ſuſpenſionem. p.154. n.69

Iura duorum in eadem perſona concurrentia non confunditur, ſed quodlibet conſideratur de perſe, ac ſi fuiſſent diuerſæ perſonæ. p.316. à num. 40. cum ſeqq. & à num. 28. & ſeqq.

Connexum. Vide *Ius complicatum, Condemnatus.*

Recurſui æqualiter continenti vtilitatem connexam vaſſallorum, & Regis in huius præiudicium non valet renunciatio ratione connexitatis inſeparabilis. p.172. n.25

Quæ non poſſunt niſi connexè produci, non poſſunt niſi connexè tolli. ibid. n.26

In connexis, & indiuiduis nihil fit contra vnum, quin alteri fiat præiudicium. ibidem num.27

Connexa ſunt ad indiuidua. ibid. n.28. & ſeqq.

Connexitas iuris vbi adeſt, citatio omnium habentium ius complicatum requiritur, vt iudicium & ſententia valeat etiam contra citatos. p.173. n.40. & ſeqq.

Circa ius connexum, & complicatum plura remiſſiuè. p.174. n.51

In commiſſione non intelligitur omiſſum, quod eſt connexum, incidens, aut conſequens. p.306. n.70

Connexitas in iure inducit inſeparabilitatem. p.308. n.3

Connexi dicuntur articuli, ſi lata ſententia in vno parit rem iudicatam in alio. pag. 451. num.47

Et ſufficit, vt vnus ab alio dependeat. ibid.

Connexitatis ratione perſona incluſa in diſpoſitione ſecum trahit perſonam excluſam, vt ſimul capiat. p.471. n.75

in re indiuidua puis non patitur præiudicium ratione communionis, & ſocietatis cum alio. ibid. n.76

Conquieſcere. Vide *Superſedere, Suſpendere, Pendens.*

Conſcientia.

Tuta conſcientia vtuntur Princip. Regalia retentionis Bullarum Apoſtolicarum tot Doctorum fulcita authoritate. p.38. n.53

Etiamſi res foret dubia in vtroque foro tute ſequuntur opinionem ſibi fauorabilem. ibid.

Conſenſus, Conſentire.

Conſentire videtur in matrimonio iam facto, qui Procuratorem conſtituit ad illud contrahendum. p.129. n.14

Conſenſus ſuperioris requiritur, vt renunciari valeat iuri continenti fauorem complicatum cum ſubditis. p.171. n.22. & ſeqq.

In dependentibus à Principe conſenſus partium nihil operatur. p.175. n.54

Conſenſus patroni (ſuper cuius defectu fundatur

tur retentio) quandocumque accedat, facit ceſſare recurſum retentionis. ibid.num.58. & ſeqq.
Item in conſenſu partium, & Ordinarij vbi retentio petita fuit ex contrauentione, c. cauſæ omnes. ibid.n.62
Item in conſenſu tertij ob cuius præiudicium litterarum retentio fuit petita. ibid. n.60
Conſenſus vbi non requiritur pro forma actus, ſed ad partis vtilitatem, quandocumque ſubſequatur conualeſcit actus. p.176.n.66
Conſenſus tam Ordinarij, quàm litigantis requiritur, vt ceſſet Tridentin. diſpoſitio in cap. cauſæ omnes, itavt altero deficiente Senatus cauſam inſuper remittat Ordinario. p.215. n.6. & ſeqq.
Conſentienti in iuriſdictionem alienam abſque Ordinarij conſenſu, etiam condemnato nihil obeſt, quominus recurſu Regio vti valeat, vt in Senatu executoriales retineantur, & cauſa Ordinario denuo tractanda remittatur. p.216. n.27
Conſenſu Ordinarij accedente poſt rem iudicatam, an ceſſet protectionis Regalia, & Trid. diſpoſitio. p.348.n.46. & ſeqq.
Conſenſus tacitus Ordinarij ex ſcientia, & patientia inductus ſufficit ad validitatem prorogationis in prima inſtantia. ibid. num.49. & ſeqq.
Conſenſus Ordinarij accedens poſt rem iudicatam, & ſic tempore incongruo non reddit iudicium validum. ibid. n.51
Doctores affirmantes conſenſum tacitum Ordinarij ſufficere ad prorogationis validitatem, loquuntur, quando tempore prorogationis acceſſit, non quando poſt rem iudicatam fundatam in actis nullis. ibid.n.52
Nec eo tempore incongruo accedente impeditur recurſus, nec remiſſio per Senatum facienda. ibid.
Conſenſus ſuper actu nullo non ſubſiſtit. ibid.
Conſenſus patris accedens poſt litem conteſtatam à filio in aduentitiis (quorum pater noluit adquirere vſumfructum) non reualidat iudicium. ibid.
Ex conſenſu metu cenſurarum (facta prius proteſtatione) prorogatio facta in Romana Curia per partem compulſam dicere de bono iure poſt oppoſitam declinatoriam non tenet, nec tribuit iuriſdictionem in prima inſtantia. p.350. n.53
Ex conſenſu meticuloſo creſcit violentia, & ratio protectionis in Senatu. p.351.n.56
Gundizalui de Paz obſeruatio recenſetur impugnantis validè praxim ſibi falſo relatam, Conſilium Supremum non remittere Ordinario cauſam, poſtquam pars in iudicem Roman. Cur. contempſit. pag. 352. num.63. & ſeqq.
Praxis hæc ſi vera foret, nullo iure ſuſtineretur. ibid. n.64
Conſenſus partis, ſi ſine licentia Ordinarij ſufficeret ad alterius iudicis prorogationem, illuſorium maneret Trid. & Regalia protectionis. p.353. n.79
Per conſenſum partis non reualidatur proceſſus nullus ob non præſentatam originalem commiſſionem. p.394. n.90. & ſeqq.
Conſenſus ſolus partis abſque conſenſu Ordinarij non ſufficit ad prorogandam alterius iuriſdictionem, nec partis ſola renunciatio valet. p.399.n.23
Conſenſus proprij Epiſcopi ex quibus inducatur ad inducendam validam prorogationem clerici. p.403.n.55
Conſenſus Vicarij Epiſcopi non ſufficit ad validandam prorogationem alienæ iuriſdictionis factam per clericum. ibid.n.56
Conſenſus & voluntas, quæ inducitur ex facto non extenditur vltra id quod de neceſſitate inducitur ex facto. p.306. n.75
Conſenſus præſtitus in actu geſto contemplatione vnius perſonæ ab eo, qui duas repræſentat, non influit in aliam, cuius nomine actum non geſſit. pag.316. à num.46. cum ſequentibus.
Conſenſus expreſſus Regis Catholici requiritur in impetratione, & executione litterarum obtentarum è Romana Curia contra iura Inquiſitionis Hiſpaniæ. p.478. n.92
Sixtus V. tales litteras eſſe ſubreptitias deficiente conſenſu Regis, declarauit, & dat iuriſdictionem Inquiſitori Generali ſuper examine librorum. ibid.n.93. & 94
Regi Catholico ex Bullis Apoſt. datur priuilegium, vt ſine ſuo conſenſu expreſſo, nec impetrentur, nec exequantur vti ſubreptitiæ litteræ in derogationem iuris S. Inquiſitionis Hiſpaniæ. p.477.n.114
Conſenſus Regis vbi requiritur, litteræ ſine illo impetratæ in Senatu retinentur. ibid.n.117
Conſenſus per tertium præſtandus ex ſtatuto in actu minoris, aut mulieris, eſt de forma, & ſubſtantia actus. ibid.n.119
Litteræ impetratæ in negotiis S. Inquiſitionis nullæ ſunt deficiente conſenſu Regis, vt declarauit Iulius III. & ſunt ſubreptitiæ. ibid. num. 120

Conſequens, Conſequentia. Vide *antecedens.*

Conſequens cui conceditur, conceſſum etiam videtur ſuum neceſſarium antecedens. p.193. n. 46
Etiamſi conſequens maius foret conceſſo. ibid. num.47
Probatio per teſtes cauſæ legitimæ ad retinendas litteras eſt conſequens neceſſarium ad cognitionem violentiæ, quæ aliter conſtare nequit. ibid.n.48
Deſtructo antecedente, conſequens deſtructum remanet. p.389.n.40. & ſeqq.

Conſeruatoria, Conſeruator. Vide *Exemptus.*

Conſeruatoris poteſtas non ſolùm ad violentias illatas, ſed proprius ad inferendas videtur conceſſa. p.190.n.10.& ſeqq.
Conſeruator ſuorum vaſſallorum dicitur Princeps. p.191. n.18
Conſeruator non vtitur iudiciali indagatione, poteſt tamen ad ſui inſtructionem aliquam adhibere ſuper manifeſtis violentiis. ibid. num.19
Conſeruatores Religionum, & Vniuerſitatum non poſſe cognoſcere in prima inſtantia ex Trid. qui tenuerint. p.269.n.1
Cognoſcere tamen poſſe in prima inſtantia verius oſtenditur. ibid.n.2. cum ſeqq.
Conſeruatorias regularium non eſſe ſublatas per cap. cauſæ omnes, imò cauſas plenariam cognitionem requirentes eſſe per conſeruatores cognoſcendas in prima inſtantia

pluries declarauit S. Congreg. ibidem n. 3. & seqq.
Conseruatoribus Religionum pertinet causarum cognitio in prima instantia. pag. 270. num.6
Conseruatoriæ quales hodie per Trident. sint sublatæ, ac prima instantia Ordinariis reseruata. ibid. n.7
Conseruatoriæ hodiernæ habentes amplissimas clausulas, & facultates, in quo discrepent à limitatis per ius commune. ibidem n. 8. & remissiuè.
Conseruatoriæ Religionum, & Vniuersitatum sunt intactæ à Trid. ibid.n.9
Conseruatoriæ Regularium sunt prælibatæ in Trid. ac ideò eorum conseruatores cognoscunt in prima instantia, vti vlterius declarauit S. Congreg. ibid. n.10
Et itidem responsum fuit conseruatoribus Vniuersitatis Leodicensis. p.271. n.11
Cap. causæ omnes, circa causas infra biennium terminandas non comprehendit conseruatores, declarauit Sacra Congregatio. ibidem num.12
Conseruatoriæ particularium, manent sub dispositione iuris communis, & vltra procedentes in violentiis non notoriis Rex vti protector Concil. Trident. remittit causam Ordinariis. ibid. n.13
Conseruatores Vniuersitatum, & Religionum procedere in prima instantia iuxta tenorem priuilegiorum patitur Senatus, cum Concil. Tridentin. non percutiatur. ibidem numer.14
Conseruatorum datio est etiam inducta in fauorem collitigantium, ne cogantur Romam adire pro exemptis conueniendis. pag. 277. num.88
Estque inductum in fauorem publicæ vtilitatis. ibid.
Conseruator subintrat locum Ordinarij, à quo quis eximitur, & illius naturam, & vices vti subrogatus assumit. ibid. n.89
Conseruator cum detur ad Vniuersitatem causarum Ordinario æquiparatur iuxta magis receptam opinionem. ibid. n.90. & 91
Conseruatores in prima instantia cognoscunt de causis suorum exemptorum, eosque agnoscit Sanct. Congregatio, vti Ordinarios exclusiuè ad Episcopos Ordinarios. ibidem num.92
Conseruatoris datio in maiorem fauorem exemptorum, si per rescriptum non subscriptum mutari permitteretur, in maius potius eorum damnum foret, quod ius non patitur. p.278. num.94
In conseruatoribus vicem Ordinarij exemptodatis, qui alium Ordinarium in suo loco non habeat, quique in prima instantia cognoscere permittuntur, verificantur verba Trident. in c. causæ omnes. ibid. n.95
Conseruatorem eligere extra Regnum prohibiti sunt exempti, ne naturales molestias tot patiantur. ibid. n.97. cum seqq.
De differentiis inter Conseruatores datos iuxta ius commune, & modernos datos cum amplissimis facultatibus cognoscendi iudicialiter, & cum iurisdictione de causis exemptorum. p.279. n.103. remissiuè.
De appellationibus emissis à Conseruatoribus exemptorum ad Sedem Apostolicam cognoscit Nuncius Hispaniæ contra Cochier. p.311. num.37
Conseruator magis accedit Ordinariæ iurisdictioni. ibid.n.38.
Nuncij principalis potestas est circa appellationes ab Ordinariis emissas, & propterea circa interpositas à Conseruatoribus loco Ordinariorum habitis. ibid. n.39

Consilium Regium. Vide *Senatus, Senator.*

Consilium Supremum remittit omnes causas retentionis ob derogationem iuris patronatus laicorum, aut Regis, & ad Chancellarias, aliásve Audientias Regias ex l. Regni. p.181. n.19. & seqq.
Quod ita dispositum ad exonerationem Supremi Consilij in totius Regni regimine occupati. ibid. n.20. & 21. & seqq.

Consortes.

Consors iuris indiuidui potitur priuilegiis sui consortis. p.274. n.61. cum seqq.

Constitutio. Vide *Statutum, Lex.*

Constitutio 9. Iulij III. non est in vsu in Regnis Hispaniæ. p.48. n.135
Constitutio Pij V. de non conferendis beneficiis resignatis consanguineis Episcoporum in Hispania non fuit recepta, sed ab ea supplicatum. ibid. n.136
Constitutio Gregorij de facienda publicatione resignationis, aut permutationis beneficiorum factæ coram Ordinario, non est in Hispania recepta. ibid.n.17
Constitutio Clementis de largitione munerum Religiosis prohibita non fuit recepta. p.49. num.138
Constitutio Pij IV. de professione Fidei in aliquibus Religionibus non ligat, quia non recepta. ibid. n.140
Constitutio Greg. XIV. de immunitate Ecclesiarũ in Hispania non fuit recepta. ibid. n.142

Consuetudo. Vide *Obseruantia, Præscriptio.*

Consuetudo examinandi litteras Apostolicas apud varias Christiani Orbis Nationes viget, sciente & patiente Papa. p.36. n.40
Quam non damnat Pater Enriquez, nisi ob suspicionem fraudulentæ inobedientiæ, aut nisi Rex de fide sit suspectus. ibid. n.41
Consuetudo, & obseruantia Prouinciæ attenditur ad iustitiam actus, sitne licitus, aut illicitus. p.49.n.146
Consuetudo vetusta, ex qua Princeps confert beneficia, tolli non debet, quando timetur scandalum. p.72. n.42.& seqq.
Consuetudinis mutatio ipsa etiam, quæ adiuuat vtilitate, nouitate perturbat. p.93. n. 2. & seqq.
Consuetudo non erit mutanda ex qua diu Princeps contulit beneficia, ne ex nouitate oriatur scandalum. p.95. n.11
Ex consuetudine immemoriali competit Regi facultas tollendi violentias. p.117.n.6
Consuetudo non potest extendi de loco ad locum nec de casu ad casum. ibid.n.7
Consuetudo interpretatiua non requirit præscriptionem, sed aliquando ita fuisse de facto obseruatum. ibid. n.12
Consuetudo interpretatiua legis non requirit scientiam Principis. ibid. n.10
Consuetudo interpretatiua dirimit omne dubiũ circa dispositionẽ hominis, aut legis. ibid.n.12

Consuetudine nequit fieri, quod nec pacto. p 251.n.8. & 9
Consuetudo etiam iniusta excusat. pag. 348. num.42
Etiamsi proueniat à principio iniusto. ibidem num.43
Consuetudines aliquot contra libertatem Ecclesiast. per tollerantiam Pontificum sustinentur, & iustificantur. p.34. n.174

Contemplatio.

Contemplatione alterius facta promissio, isto decedente re integra corruit, secus non re integra facta iam acceptatione per donarium. p.340. n.22. & seqq.
Concessio facta nomini contemplatione nominis, puta Imperatori, hæredi, & restringitur ad nomen, & eo deficiente deficit, & extinguitur. p.235. n.5. & seqq.

Contestatio litis. Vide *Litis contestatio.*

Continentia causæ. Vide *Causa.*

Continentia causæ ex quibus rationibus non diuiditur, sed coram vno iudice tractari debet. p.308. n.4
Continentia causæ diuidi nequit. pag. 409. num.12
Vnius causæ ad se ipsam magna est continentia. ibid. n.13
Tam in principali negotio, quam in alio ab illo originem trahente. ibid. n.14

Contrahens, contractus Vide *Obligatio, Quasi contractus, Forus.*

Contractus potest dici nullus, & conditionaliter simul potest peti eiusdem restitutio. p.160. n.11. & seqq.
Contractus ratione fortitur quis forum, quia iudex loci contractus competens dicitur. pag. 231. n.2. Vide *Forus.*
Ratione contractus quando & in quibus casibus fortiatur quis forum, & de tota materia ibid. n.11. remissiuè.
Contractus nomen fictum per contrahentes appositum non attenditur, sed eius forma, & effectus. p.252. n.24. & seqq.
Nisi contractus effectus nomini per contrahen- apposito non repugnet. ibidem num.26. cum seqq.
Contractu cuius ratione forum quis sortitur, sublato, & forus etiam sublatus intelligitur. p.287. n.51
Contrahens sub vna qualitate tanquam talis censetur contrahere, & non tanquam alter ex alia qualitate quam simul habet. pag.314. num.25
Nec alteri qualitati, cuius respectu non contraxit, contractus nec prodest, nec nocet. ibid. n.26. cum seqq. & p.315. n.38
Dignitas vnaquæque sua retinet iura separabiliter, & iuxta quam contrahitur, attenditur qualitas, non alterius dignitas. ibid. n.37
Contractus ratione fortitur quis forum alienum, quia de iure iudex loci contractus competens dicitur. p.397. n.3
Contractus vbi est à iure permissus inter partes principales non attenditur præiudicium inde alteri ortum incidenter, & in consequentiam. p.398. n.12
Si cum contractu celebrato in alieno foro simul concurrat expressa renunciatio proprij fori, absolutè adquiritur iurisdictio contra contrahentem etiam ibi non repertum. ibid. n.18
Hac tamen renunciatione expressa Clericus absque licentia sui Episcopi vti non potest. ibid. n.19. & seqq.
Contractu extra Curiam Romanam celebrato, nec ibidem celebrato fortitur eius forum nisi ibidem reperiatur contrahens, nec suppletur subscriptio requisita per expressam clerici renunciationem sine consensu Ordinarij. p.402. n.53. & seqq.
Contrahens contemplatione vnius ex officiis concurrentibus in eadem persona non influit in aliud, cuius nomine non contraxit. p.314. n.25. & seqq.
In contractu gesto à Papa non tanquam Papa, sed vti persona propria priuata, & respectu sui patrimonij non videtur ei consentire vti Papa. p.316. n.46
In contractu celebrato cotam Papa, ipse videtur supplere omnes defectus iuris positiui. ibid. n.45

Contraria, Contradictor, Contradictio. Vide *Tertius, Remedium.*

Contradictor legitimus admittitur ad impediendam executionem faciendam, non tamen iam factam, & re non integra comparens. p.133. n.44
Circa contradictores legitimos comparentes executione peracta, & re iam non integra, plura nouiter considerantur alibi non reperienda. p.140. n.108.& seqq.
Contradictor possidens non citatus quandocumque comparens reponere facit ante omnia gesta per executorem. p.141. n.109
Contradictor legitimus est quilibet originarius ad se opponendum executioni litterarum obtentarum per alienigenam ad beneficium horum Regnorum. p.142. n.118
Item filius patrimonialis in prouisione beneficij facta non patrimoniali. ibidem num. 119. & seqq.
Legitimus contradictor est quilibet vassallus pro defensione præeminentiæ, & maioriæ Regis. ibid. n.119. & seqq.
Legitimus contradictor semper est patronus laicus ad impediendam executionem beneficij impetrati absque sui consensu. ibidem num.124
Contradictor legitimus est Fiscalis Regius in iis, quæ tangunt publicum Regis, aut Regni præiudicium. ibid. n.125
Contradictor comparens post immissionem non possidens, quando legitimè comparuisse dicatur. ibid. n.119. cum seqq.
Contradictor, qui nec possidet, nec allegat causam resolutiuam præcedentis executionis iam peractæ, non auditur in eius repositione. ibid. num.114
Patronus laicus non citatus ad executionem litterarum, quandocumque compareat, dicitur legitimus contradictor tam respectu possessionis sui iuris patronatus, quam effectus resolutæ collationis, & possessionis per suam contradictionem. pag.145. n.143. & seqq.
Remedia ad inuicem contraria cumulari nequeunt. p.159. n.4
Contraria simul stare non possunt. ibidem numer.5

Index Rerum,

Ad propoſitionem vnius ex contrariis ſequitur remotio alterius. ibid. n.6

Contraria allegans non auditur. p.160. n.7

Contrariæ etſi ſint appellatio, & nullitatis oppoſitio, conditionaliter tamen ſimul valent proponi. ibid. n.10. & ſeqq.

Contrarietas, & perplexitas nulla inſurgit ex remediis conditionaliter, & diſiunctiuè ſimul intentatis. ibid. n.12

Contrariæ an ſint querelæ retentionis, & violentiæ ob non delatam appellationem ab executore emiſſam. p.159. n.3. & ſeqq.

Contraria remedia ſimul cumulari poſſunt ad diuerſos fines & reſpectus. pag.161. num.19. & ſeqq.

Contraria remedia ad idem cooperandum tendentia ſimul cumulantur. ibid. n.24

Contraria allegare cuilibet permittitur ad ſui defenſionem. ibid. n.25

Contraria remedia ad idem cooperandum cumulari poſſunt, & compatiuntur. pag. 155. num.78

Contrarietas in abſtracto, & non in concreto, in ſubſtantia non attenditur. ibid. n.79

Priuilegio communi, etſi omnes contraueniant, ſolus vnus valet contradicere. pag.273.n.42. & ſeqq.

Contrariæ ſententiæ ne in diuerſis iudiciis ferantur, cauſæ continentia non diuidenda, ſed coram vno iudice tractanda. p. 308. n. 1. cum ſeqq.

Diſpoſitio tollens contradictionem, aut impedimentum, intelligitur de impedimento præſtito de facto, non de iure aperiente viam ad illud proponendum. pag. 347. numer.34

Contradicere de facto non dicitur, qui coram iudice comparet. ibid. n.35. & ſeqq.

Contradictor legitimus opponens contra perſonas eligentium, eligendorum, aut electorum, facit vt actus extraiudicialis amittant primæuam naturam extraiudicialitatis, & deinceps cognoſcatur iudicialiter. pag. 361. num.5

Contradictoris legitimi exceptiones oppoſitæ contra electionem capituli requirunt iudicialem cognitionem, de quibus ſolus Prælatus cognoſcit in prima inſtantia. pag. 362. num.15

Contradictor legitimus comparens coram executore litterarum ſuper beneficio reſeruato in via Ordinaria audiri debet. pag. 490. num.54

Niſi & contra ipſum commiſſio veniat ſubſcripta. ibid. n.55. & ſeqq.

Contradictor legitimus ſi compareat, executor gratiæ non extraiudicialiter, ſed iudicialiter tenetur procedere. p.493. n.79. & ſeqq.

Contradictor legitimus non poſſidens comparens re integra coram Ordinario, cui Senatus remiſit litteras ad immittendum, impedit immiſſionem, & in via Ordinaria per Ordinarium erit audiendus. ibid. n.87

Maximè litteris habentibus clauſulam citatis citandis, aut amoto illicito detentore. p.494. num.88

Legitimi contradictoris comparentis ad impediendam immiſſionem gratiæ, cauſa Ordinario remittenda Ordinaria via tractanda. ibid. n.90

Contradictor legitimus re integra comparens, poſſeſſione vacante, impedit immiſſionem, qui ſi non audiatur, appellat, & cauſat attentata. ibid. n.93

Contradictor legitimus dicitur habens titulum coloratum, dummodo ſuum titulum coram executore gratiæ producat, licitè appellat, & cauſat attentata, ſecus ſi non produxerit. ibid. n.94. & 95

Prælatus ante inſtitutionem eſt legitimus contradictor ad impediendam immiſſionem prouiſi Apoſtol. p.495. n.96

Contradictor legitimus eſt capitulum licèt non poſſideat, ratione articuli puritatis ſanguinis ad impediendam immiſſionem prouiſi Apoſt. ibid. n.97

Reſignans quando dicatur legitimus contradictor ad impediendam immiſſionem reſignatarij. ibid. n.98

Legitimus contradictor non poſſidens legitimo tempore comparere dicitur etiam poſt immiſſionem, quando ea fuit ex aliquo capite nulla. p.496. n.105

Legitimus contradictor comparens coram Ordinario (cui litterarum pro immittendo prouiſo fit per Senatum remiſſio) debet in via Ordinaria audiri ſicuti iure communi attento poterat executor. ibid. n.104

Contradictor legitimus eſt prouiſus ab Ordinario ad impediendam immiſſionem prouiſi Apoſtolici ex cauſa reſeruationis, quando iſta non eſt notoria, ſed obſcura, & dubia. p. 498. n. 120. cum ſeqq. Cætera require *prouiſus.*

Contradictor ab alio fonte, nempe ab alio teſtatore admittitur in immiſſione, l. final. C. de edicto Diui Adriani tollen. p. 601. n. 161. & ſeqq.

Contradictor legitimus poſſidens impedit immiſſionem executiuam litterarum, qui in via Ordinaria eſt audiendus. ibidem n. 164. & 165

Ad impediendam litterarum immiſſionem pariter iudicatur regulariter legitimus contradictor cum ſolo titulo, ac contradictor cum poſſeſſione, nam cum vtroque via Ordinaria eſt agendum. p.302.n.172.& ſeqq.

Et vterque contradictor debet coram executore litterarum ſuum titulum producere, quem ſi non produxerit, non impedit immiſſionem. ibid. n.174. & ſeqq.

Contradictor poſſidens debet perquiri per executorem, & citari, aliàs executio erit nulla & attentata. ibid. n.176

Contradictor poſſidens non citatus quandocumque compareat etiam re non integra debet audiri, re poſita ante omnia immiſſione iam facta. ibid. n.177

Contradictori poſſeſſori non audito, aut non citato per executorem datur manutentio. ibid. n.178

Contradictor ſimplex cum titulo abſque poſſeſſione debet comparere re integra, ante actualem immiſſionem, licet poſt decretum. ibid. n.183.

Contradictor legitimus non dicitur prouiſus ab Ordinario ſuper beneficio reſeruato, quando non poſſidet. p.503. n.184

Sibi contradicere in iniuſtis Principes iuſti patiuntur. p.176. n.71. & ſeqq.

Contra

Contraria sunt facere rem iudicatam suam, & impugnare sententiam. p.306.n.74

Copia. Vide *Commissio, Citatio.*

Copiæ simplici fidem adhibet Rota in odium recurrentis ad Concil. Regis. p. 345. n. 7. & seqq. & 10

Copia simplex litterarum carens citatione, nec dicitur de actis, nec fidem prorsus facit. p.394. num.93

Creditor. Vide *Forus, Debitor, Executoriales.*

Creditor, cui res data in solutum fuit euicta, non potest primæua actione agere per adiudicationem iam extincta, sed alia noua agere debet. p.335. n.20

Creditore condemnato, an executoriales dirigantur in eius debitorem obligatum ex guarentigia, vel sine illa, vel an eius causa sit per Senatum Ordinario remittenda. p. 405. n. 2. cum seqq.

Cultus Diuinus,

Cultum Diuinum debet Princeps speciali studio tueri. p.9. n.49. & seqq.

Litteræ suppressionis, aut vnionis, cum extinctione beneficiorum ob diminutionem Cultus Diuini, aliaque damna retinentur in Senatu. p.122. n.51

Nihil præstantius conseruationi Regnorum, quam vigilantia in Cultus Diuini, & Status Ecclesiastici tuitione, qua nititur stabilimentum omnium rerum publicarum. p.202.n.17. & seqq.

Cumulari Vide *Concurrere, Contraria, Remedium.*

Cumulari an possint simul, & in eodem libello proponi querela retentionis, & querela violentiæ ob non delatam appellationem ab executore litterarum, & quando conditionaliter, seu alternatiuè. p.159. à n. 1. cum seqq.

Retentionis, & violentiæ ob non delatam appellationem querelæ simul cumulari possunt etiam non conditionaliter, si iam facta fuerit litterarum executio. p.161.n.18. & de ratione num. seqq.

Cumulantur simul contraria remedia tendentia ad idem cooperandum. ibid. n.24

Vbi duo remedia retentionis, & violentiæ ob negatam delationem appellationis ab executore litterarum emissæ simul cumulantur, variis modis decreta in Senatu concipiuntur. p.195. n.67

Cumulatis simul violentia executoris ob non delatam appellationem, & remissione ad Ordinarium petita iuxta Trident. primam illi conseruans instantiam, an Cancellariæ cognoscere possint. ibid. n.68. & seqq.

Cumulato vtroque remedio remissionis ad Ordinarium, & violentiæ ob negatam delationē appellationi ab executore emissæ diuersimodè discernunt Cancellariæ, & quomodo. ibid. à n.69. & seqq.

Curator. Vide *Absens.*

Curator potest dari absenti per iudicem rei sitæ ad effectum decernendi primum decretum. p.232. n.19. & 20

Curatorem potest liti dare iudex laicus clerico minori coram se litiganti, & è conuerso iudex Ecclesiasticus. ibid.n.22

Curatorem absenti dare potest iudex, qui ad causam habet iurisdictionem. ibid. n.24

Curator non potest dari absenti non subdito non reperto in loco rei sitæ. ibid. n.25

Curia, Curialis.

Curiales Apostolici si recognouissent finem, & prætextum Regis in hac Bullarum retentione, non ægre ferrent eandem. pag. 66. num.45

Ad Curiam recurrens pro impetranda commissione in prima instantia alteri super causa ad eam legitimè non deuolutam, ad Ordinarium remittendus erit. p.212. n.22

Obligatus in Curia Roman. ibidem vndique oriundus regulariter conuenitur. pag. 231. num.4

Curiales astuti ad mouendum Sanctissimum, vt commissionem subscribat, ad subterfugiendam vigilantiam Regis in protectione Trident. semper fingunt causam iactationis, p.289. n.74

De Curialium circunstantiis dolendum affectantium iactationis causam, vt miserrimi litigantes à suis domiciliis extrahantur. ibid. num.75

D

Damnum. Vide *Praiudicium, Respublica, Rex, Retentio, Complicatio.*

DAmnum allatum per litteras Pontificales Reipublicæ non aliter perciperetur à Sede Apostol. quam per delationem, & examen omnibus numeris absolutum, & relationem factam Papæ per Senatum. p.61. n.4

Damnum maius vbi timetur executione litterarum, quam ex dilatione, suspendi debet. p.63. n.20

Damnum magnum, aut scandalum si oriatur ex litteris Papæ, peccat obediens. ibidem num.24

In litteris, ex quibus damnum publicum resultat, deficit intentio Papæ. p.64.n.29

Damnum notabile, aut scandalum vbi timetur ex litterarum executione, retentio locum habet, etsi ipsæ sint mero iure validæ. p. 38. num.56

Principi asserenti timorem damni, aut scandali omninò standum. ibid. n.58. & seqq.

Damnum Regis, & Regni ad inuicem compatiuntur, cum vnum faciant indiuisibile corpus. p.85. n.1. & seqq.

Damnum publicæ vtilitatis nempe Regni, aut Regis iusta causa est ad Bullarum retentionem. p.88. n.34. & seqq.

Damnum, seu vtilitas Regni, aut Regis adinuicem conuertuntur, quia non dabimus damnum Regni, quin vergat in damnum Regis. ibid. n.22. & seqq.

Damnum Reipublicæ Ecclesiasticæ, aut temporalis legitimam esse causam retentionis litterarum in Senatu; omnes ferè fiunt Doctores de hac retentione tractantes. p.89.n.45. & seqq.

In damno publicæ vtilitatis, non in subreptione consistit facultas data à iure ad supersedendum in executione litterarum etsi validæ sint mero iure. p.111. n.12. & seqq.

Damnum publicum oritur ex derogatione iuris patronatus laicorum. pag. 112. num. 30. & seqq.

Index Rerum,

Damnum notabile sequeretur, si litteræ iustitiæ non subscriptæ in prima instantia impetranti traderentur, cum furtiuè illis posset vti, & reproductis in Rota contra recurrentem procederetur in Rota per iudicium contradictarum. p. 390. n. 48. cum multis seqq.

In damnum Regis concedentis alicui immunitatem à solutione cedit exemptio, non in damnum Regni concedentis certam summam. p.105. à n.55

Data, Datarius. Vide *Supplicatio, Subscriptio.*

Supplicationes omnes, quæ per datarium expediuntur, subscribuntur propria manu Sanctissimi. p.411. n.2. & seqq.

Datario porrigitur supplicatio, & reuidetur à quibusdam, qua apponitur summarium contentorum referendum Sanctissimo per datarium tempore subscriptionis. ibidem num.4

Data gratiæ non attenditur, sed expeditio litterarum, vbi vtraque data concurrit ad aliquem effectum inter aliquos. ibid. n.12

Per Datarium quando, & quomodo expediuntur supplicationes super auocatione causarum in prima instantia, & quomodo rationabilis causa requisita comprobanda. p.417. num.46

Iurisdictio licet adquiratur à tempore datæ, ad eius tamen exercitium requiruntur litteræ, & earum præsentatio Delegato. p.419. n.66. & seqq.

Debitum, Debitor. Vide *Obligatio, Contractus, Locus, Auditor Cameræ.*

Si debitor debitoris per executoriales condemnati laicus sit, declaratur vim fieri, & illius causa competenti laico sæculari remittitur. p.405. n.6

Debitor debitoris condemnati non adstrictus guarentigia prius debet coram suo iudice ordinario conueniri, & condemnari, antequam in eum dirigantur executoriales contra suum creditorem expeditæ. ibid. n.7

Singularia iura ad idem adducuntur. ibid. & n.8. 9. 10. & seqq.

Deceptus, Decipi. Vide *Securitas, Rex.*

Decipi nemo debet Principis authoritate, nec calumnia ex ea capi valet. pag.349. num.49. & seqq.

Nemo litteris Principis, aut verbis confidens decipi debet. ibid. n.59. & seqq.

Deceptus sub Regis securo in pristinum statum reponendus, vt liberè ius suum consequatur. p.350. n.62

Decima, Redecima.

Ius percipiendi decimas Regi concessas à Sede Apostolica ipsius Regalia est. p.17.n.141

Et de iis decimis, seu tertiis cognoscit Rex. ibid. n.142

Siue tractetur de iure harum decimarum, siue de facto. ibid. n.143. & seqq.

Ob scandalum vitandum Ecclesia patitur decimas non solui in Prouinciis in quibus solui non consueuerunt. p.95. n.15

Litteræ Apostolicæ retinentur continentes nouitatem circa decimas, aut redecimus. p.97. num.35

Redecimæ litteræ ad Senatum deferuntur. p.120. n.38. & 39

In tertiis recuperatis à manibus Mororum statum subintrat priuilegium decimarum Regi Hispaniæ concessum ab Vrbano II. sæpè canonizatum per Rotam. p.383. n.41

In decimis Regibus applicatis per Papam, cessat iuris communis dispositio. ibidem num.42

Decimæ laicis concessæ ante Concilium Lateranense, in fœudum reuersæ ad Ecclesiam recuperant libertatem, & nequeunt iterum in fœudari laicis. ibid. n.45

Declaratio. Vide *Interpretatio.*

Pro declaratione, & interpretatione dubiorum Concil. Trident. recurrendum ad Sedem Apost. p.207. n.1

Declarare dubiam dispositionem eius est, cuius est condere. ibid. n.2

Declaratio legum, & statutorum, aut Principis priuilegiorum spectat ad Principem. ibidem num.3

Concilium conuocare ad cuiuslibet dubij sui declarationem foret penè impossibile, & semper durissimum, ob quod declarationem reseruauit Papæ. p.208. n.4

Declarationem dispositionis suæ potest quis alteri committere. ibid. n.5

Declarationi alteri commissæ super eo, quod sibi secretò dixerat committens, an sit standum? remissiuè. ibid. n.6

Ad declaranda dubia Concil. Trident. Pontifex creauit particularem Cardinalium Congregationem. ibid. n.7. & seqq.

Declaratio Concil. Trid. istius redditur dispositio, & vt talis veneranda, & obseruanda. ibid. n.12. & seqq.

Declaratio nihil de nouo inducit, nec nouum actum, aut diuersum facit, sed qualis fuerit præcedens, demonstrat. p.209. n.15

Declaratio alicui commissa perinde habetur, ac si à committente fuerit simul à principio facta cum dispositione. ibid. n.16

Declaratio inest dispositioni declaratæ. ibidem num.18

Dispositio declarata retinet suam primæuam naturam. ibid. n.17

Declaratio retrotrahitur ad tempus principalis dispositionis. ibid. n.19

Declaratio censetur dimanata eodem tempore à principio cum dispositione principali. ibid. n.20. & seqq.

Rex euigilare debet ne Prælati ex sua absona declaratione, & interpretatione Concilij subditos lædant. ibid. n.22. cum seqq. Vbi refertur Bulla Pij IV.

Declarandi, aut interpretandi data facultas expirat ex prima declaratione. pag. 293. num.23

Incertitudo, quæ ex futuro euentu, vel per factum, aut declarationem alterius certa redditur, in qualibet dispositione admittitur. p.152. num.45

A Concilio Trident. quod claris verbis discernit rescriptum auocatorum subscribendum, non est facile recedendum per declarationes, de quarum fide non constat, contrarium dicentes. p.442. n.18

S. Congregatio Cardinalium facultatem habet à Papa declarandi, & interpretandi dubia & ambigua Concil. Trid. ibid. n.19

Declarandi facultatem qui habet, ea caret in re clara, non dubia, nec ambigua. p.443. n.21

Decla

Declaratio non cadit ſuper verbis claris, cum declaratione non egeant. ibid. n.22
Declaratio, quæ verbis diſpoſitionis declaratæ repugnat in nullo actu admittitur, cum potius peremptio, deſtructio, & alteratio ſubiecti dicatur. ibid. n.23
Per declarationem quando mutatur, aut alteratur ſubiectum, non declaratio, ſed noua diſpoſitio dicitur. ibid. n.24

Declarationes Cardinal. Congregat.

Declarationes S. Congregationis Cardinalium ſunt deciſiuæ vim legis habentes vtpote latæ commiſſione Papæ à perſonis habentibus à Principe facultatem reſpondendi. p.208. n.7. & 8
Declarationes Cardinalium, qua authoritate, & ſolemnitate muniri debeant, vt illis fides detur. p.210. n.26
Declarationes S. Congregationis eandem vim habent, ac ſi ab ipſo Papa immediatè dimanaſſent. p.208. n.10
Vti pluries eadem dixit Congregatio. ibid.
Declarationes Sacræ Congregationis non egent publicatione cum fiant in declarationem legis iam publicatæ. ibid. n.11. & ſeqq.
Declarationes Sacræ Congregation. Rotæ non licet infirmare, ſed obſeruare. ibid. n.13
Cum declarationibus S. Congregation. menſuranda eſt protectio Concil. Trident. ibid. num.14
Declaratio Concilij nihil aliud eſt, quam ipſummet Concilium declaratum ad effectum protectionis Regis. p.209. n.21
Declaratio S. Congreg. ſingularis refertur, qua dicitur de conſenſu ſolius Epiſcopi non poſſe cauſam in Curiam introduci, niſi partes etiam conſentiant. p.215. n.8. & ſeqq.
Quod iterum declarauit eadem S. Congregat. ibid. n.13. & 14
Declarationes Sacræ Congregation. referuntur, quibus expreſsè deciditur inſtantiam Ordinarij præſeruatam in cap. cauſæ omnes, intelligi etiam de Decano, Archidiac. & aliorum inferiorum ordinariam habentium iuriſdictionem, ex immemoriali. pag. 221. num 49
Doctores plures teſtantes de dict. declaration. referuntur. ibid. n.50
Eaſque ſemper canonizauit Rota. ibid. n.51
Declaratio Sacræ Congregat. adducitur, vt inferior Prælatus habens iuriſdictionem in ſua Collegiata Eccleſia, aut Collegio, non comprehendatur in cap. cauſæ omnes præſeruante primam inſtantiam Ordinariis. pag. 222. num.55
Declarationes S. Congreg. referuntur dicentes lite vertente inter Ordinarium, & ſubditum, negotium eſſe committendum viciniori. p.225. n.11
Quæ videntur procedere vbi lis vertitur ſuper re principaliter pertinente ad Ordinarium collitigantem non ad ſuam Eccleſiam, cum eo caſu poſſit eſſe iudex. ibidem num. 12. cum ſeqq.
Declarationes S. Congreg. plures recenſentur, quod Epiſcopus in iis in quibus eſſe poteſt iudex, quæ non ſpectant ad ſui, vel ſuorum principale commodum, poſſit etiam conuocare capitulum. p.226. n.19
Declaratio ampliſſima, & ſingularis S. Congregat. refertur circa competentias inter Ordinarios, & ſuperiores in admittendis appellationibus in prima inſtantia. p. 229. n. 4. & ſeqq.
Declaratio S. Congreg. refertur, dicens iure per appellationem ab actu extraiudiciali recedi ab Ordinario in prima inſtantia. ibid. n. 10. & 11
Declaratio S. Congreg. refertur, qua dicitur ratione contractus ſortiti quem forum alienum, etiam in prima inſtantia non obſtante Trid. p.231. n.5
Declaratio S. Congreg. qua dicitur nullitatem profeſſionis infra biennium terminandam. p.239. n.5
Declaratio S. Congreg. quod ſi lis non ſit dilata ob negligentiam Ordinarij, ſed partis, aut ob grauitatem cauſæ, nequeunt partes ſuperiorem adire in prima inſtantia. ibid. n. 6. cum ſeqq.
Declarationes S. Congregat. recenſentur, vt ſubſcriptio Papæ non requiratur in commiſſionibus miſſis ad partes, ſed ſufficiat, quod apponatur in ſupplicatione, qua commiſſiones petuntur. p.243. n.44. & 45. Vide cap.30. §.5
Congregatio pluries declarauit poſſe liberè expediri commiſſiones in prima inſtantia cuilibet Delegato, in beneficiis reſeruatis, cum non percutiatur Trid. diſpoſitio. p.261. n.1. cum ſeqq.
S. Congregatio pluries declarauit, conſeruatorias regularium, & vniuerſitatum non eſſe ſublatas per cap. cauſæ omnes, imò cauſas plenariam cognitionem requirentes eſſe per conſeruatores cognoſcendas in prima inſtantia. p.269. n.3. & ſeqq. & pag.270. num. 10 & 11
Sacr. Congregat. declarauit, cap. cauſæ omnes, circa cauſas infra biennium terminandas non comprehendi conſeruatores. ibidem num.12
Declarationes S. Congreg. non procedunt quando ſuper iuriſdictione præteuſa per inferiorem Epiſcopo ſimul cum immemoriali allegatur priuilegium. p.320. n.23. cum ſeqq. & à num.15
S. Congregatio cenſuit Concil. in c. cauſæ omnes, §. ad hæc non comprehendere caſus per ſententias deciſos. p.323. n.2. & p.351. n.58. & ſeqq.
Declarat. S. Congreg. quod Concil. vbi non derogat ſententiis, non comprehendit caſus per eas deciſos. p.324. n.7. & 8
Declarationes S. Congregat. dicentes per cap. cauſæ omnes, non excludi executoriales obtentas, procedunt limitate circa §. ad hæc ipſius. p.350. n.72
Duæ declarationes S. Congregat. recenſentur, quibus dicitur à grauamine extraiudicialiter illato per Ordinarium appellationem emittendam ad eius ſuperiorem non obſtante Trident. p.381. n.23
Declar. S. Congreg. referuntur dicentes à viſitatione Epiſcopi facta tanquam Sedis Apoſtol. Delegati iuxta Tridentin. ad Metropolitanum appellandum fore. ibidem num. 23. & ſeqq.
Declarauit S. Congregatio per ſolam ſubſcriptionem appoſitam in ſupplicatione ſatisfactum

Index Rerum,

ctum esse Concil. Trid. itavt commissiones ad partes missæ non egeant subscriptione. p.425. n.8. & seqq. Vide cap.30. §.5

Sacra Congregatio declarauit formam iuris, & Trident. inhibitionibus expediendis seruandam etiam in appellationibus ad Roman. Curiam deuolutis. p.447.n.14

Supplicatio subscripta manu Sanctissimi exhibita in Senatu tunc probat auocationem in prima instantia supposita fide, & vera existentia declarationum Cardinal. p.440.n.1

Declarationes Cardinalium asserentes sufficere supplicationem subscriptam,vt auocatio verè probetur referuntur. ibid. n.2

Declarationibus Cardinalium impressis non authenticis Vrbanus VIII.fidem abstulit. ibid. num.4

S. Congregation. indicis decretum refertur fide exuens declarationes, de quarum veritate authentico testimonio non constat. pag.441. num.6

Declarationibus Cardinal. quæ authenticæ non apparent, Doctores passim fidem abnegant. ibid.

Declarationes assertæ quibus dicitur sufficere supplicationem, qua petitur auocatio in prima instantia subscriptam ex multis suppositam ostenduntur. ibid. n.7.& seqq.

Declarationes S. Congreg. authenticas semper Senatus Regius amplectitur in casibus occurrentibus. ibid.n.8

Declarationibus assertis dictantibus per subscriptionem apponendam in sola supplicatione satisfieri formæ Trid. vti non authenticis Senatus fidem negat. ibid. n.9

A Concilio Trident. quod claris verbis discernit, rescriptum auocatorium subscribendum, non est facilè recedendum per declarationes, de quarum fide non constat contrarium dicentes. p.442. n.18

Declaratio quod per supplicationem subscriptam satisfiat formæ Trid. euidenter eiusdem verbis incongruit. p.443. n.27

Declaratoria. Vide *Cedulones, Excommunicatio, Censuræ, Letrones.*

Litteræ de dimittendo, vel comparendo intimatæ reproducuntur in Curia vbi ob non paritionem intra terminum fertur declaratoria censurarum in contumaciam. pag.368. num.2

Declaratoria censurarum si ob metum,& potentiam excommunicati nequit intimari personaliter in loco publico, solemniter publicatur. ibid. n.3

Declaratoriam incursus censurarum monitio præcedens de necessitate requiritur ad eius validitatem. ibid. n.11.16. & seqq.

Declaratoria est nulla non seruatis terminis seruandis ad docendum se paruisse litteris Apostol. & monitorialibus. ibid.n.13

Declaratoriam incursus censuratum, & publicam denunciationem per cedulones, seu aliter monitio præcedere debet; & de praxi. ibid. n.14

Declaratorias litteras, aliásve quaslibet ab Auditore Cameræ expeditas contra obligatum Romæ, vel extra eam, degentem tamen in partibus Senatus retinet, & causam remittit Ordinario. p.402.n.53. & seqq.

Declaratorias litteras expeditas ab Auditore Cameræ contra laicum in forma Cameræ obligatum, & specialiter submissum suæ iurisdictioni retinet Senatus,& causam remittit iudici laico competenti declarando vim fieri. p.403.n.59

Declinatoria. Vide *Exceptio, incompetens, Competentia.*

Declinatoria opposita, & reiecta acquiescente parte, iudicium, & sententia tenet. p.324 num.10

Quod procedit quando aliàs iudex habet iurisdictionem licèt per declinatoriam elidibilem. ibid. n.11. & seqq.

Declinatoria opposita, super qua declaratur,& acquiescit grauatus, facit iudicem competentem, quando solius partis sufficit consensus, non quando alterius simul est necessarius. p.352.n.62

Decretum, Irritans. Vide *Clausula, Nullitas.*

In cap. causæ omnes, Concil. Tridentin. non solum reperitur decretum irritans tacitum, sed etiam expressum.p.325.n.25.& seqq.

Verba (nullius sit momenti) vel aliter anullatiua inducunt decretum irritans expressum. ibid.n.27

Decretum irritans tollit vires sententiæ, ac eius executionem,ibid.n.30

Decretum irritans afficit titulum & possessionem. p.498.n.126

Decretum irritans nihil operatur, dum clarè non apparet dispositionem, qua est appositum, intrare, sed interim possessor manutenetur. ibid.n.127.& 128

Decretum irritans in reseruatione appositum nihil operatur anteaquam appareat clare, beneficium esse reseruatum. ibid. n.129

Decretum irritans tunc inficit possessionem, & titulum quando intrat constitutio, cui adhæret. ibid.n.130

Decretum irritans non operatur, nisi clarè pateat, beneficium sub regula reseruatoria comprehendi. ibid.n.131

Decretum irritum in priuilegiis tanquam accessorium nihil operatur, nisi clarè constet,priuilegium intrare. p.499.n.132

Decretum irritans appositum in constitutione Gregoriana de publicandis resignationibus non intrat dum non fuerit doctum de non publicatione. ibid. n.133

Nec impedit manurentionem. ibid.

Decretum irritans tunc inficit possessionem, si certum sit intrare, non quando est dubium, quia tunc manutentionem nec impedit dandam virtute detentationis. ibid. num. 134. & seqq.

Decretum irritans inficit possessionem iuris, non facti, cuius virtute datur manutentio. ibid. n.136. & 137

Decretum irritans tunc intrat, quando est iustificata gratia eius,qui de il,o opponit,alioquin sufficit Reo possessori excludere Actorem per non ius suum. ibid.n.138

Decretum. Vide *Senatus, Retentio.*

Decretum retentionis Bullarum, quod tendit in futurum, in executione iam facta verificari, aut adimpleri nequit. p.129. num.15.16.& seqq.

Contra

& Verborum.

Contra decretum retentionis, & eius verba ire videtur, qui Bullarum virtute quotidie vtitur poſſeſſione, & ei inſiſtit. pag 131. num.30.& ſeqq.

Decretum retentionis Senatus exequi directè non poteſt in repoſitione executionis litterarum iam factæ. ibid. n.33

Decreti retentionis poteſtas ſub finibus ſupersedendi, & impediendi executionem litterarum faciendam includitur non tranſgrediendis. p.133. n.41

Mirabilia iura ponderantur in propoſito. ibid.

Decreti Senatus fines excedere non licet. ibid. num.42

Decretum violentiæ,vim fieri, quantumuis protervè iudex Eccl ſiaſticus nolit adimplere, & reponere, nunquam Senatus per ſe reponit. p.135. n.61

Decreto retentionis obtento in Senatu poſt factam iam litterarum executionem compareat oppreſſus coram executore, & deducens cauſam eandem, quæ Senatum mouit ad retinendum, petat repoſitionem, & à negata, vel non facta per executorem appellet, & querela violentiæ pro delatione, & repoſitione ſtatur in Senatu. pag. 139. num.90. & ſeqq.

Repoſitione facta per executorem virtute decreti violentiæ ſubintrat executio decreti retentionis poſt executionem litterarum obtenti. ibid.n.91. & 92. & ſeqq.

Decretum retentionis exhibitum coram executore litterarum rectè probat cauſam legitimam, qua contradictor petit repoſitionem executionis earum ante recurſum peractæ. p.144. n.136. & ſeqq.

Decretum ſuper retentione dumtaxat profertur, quando ex actis vtriuſque remedij ſimul intentati apparet iuſtam retinendi cauſam, ac etiam vim feciſſe executorem non deferentem appellationi p.150. n.15

Et quid quando iniuſta cauſa retentionis fuit inuenta in Senatu. ibid. n.16

Si ſuper vtriuſque remedij actis appareat abeſſe cauſam legitimam retentionis atque querelam violentiæ perperam propoſitam, ſuper vtroque decernit Senatus negatiuè ibid. n.17

Si ex actis vtriuſque querelæ iam executione litterarum peracta appareat vtrumque remedium legitimè intentatum, ſuper vtroque decernit Senatus affirmatiuè, litteras retinendas, & executorem deferre teneri, & reponere attentata. p.161. n.26

Si ex actis reperiat Senatus iuſtam cauſam retentionis, & vim non fieri denegata appellatione,conſultius erit, decernere tantum ſuper retentione, omiſſa declaratione ſuper violentia, & de efficacitatione. ibid. n.27

Decretum violentiæ quomodolibet conceptum ſiue affirmatiuè,ſiue negatiuè,ſemper eſt præiudiciale executioni decreti retentionis,quando ab vtraqe parte vtrumque intentatur remedium. p.162.n.30. & 31

Per decretum retentionis affirmatiuum totaliter excluditur decretum violentiæ negatiuum, ſcilicet vim non facere executorem. ibid.n.32

Si per inſpectionem actorum vtriuſque remedij ab vtraque parte intentati reperiatur rationi locum fore, ſuper ea decernit Senatus, nihil tamen ſuper articulo violentiæ,& quare.ibid. num.36

Ab vtraque parte intentatis remediis retentionis, & violentiæ, ſi retento legitima non reperitur, denegatur, & ſi iuſta reperiatur violentiæ querela, diſcernit Senatus vim facere executorem. p.163. n.37

Super ſimultaneis remediis violentiæ, & retentionis non eſt neceſſarium ſimultaneum decretum, ſed ſingula decreta pro ſingulis remediis ſeparatim ſufficiunt. ibid.n.38

Flores de Mena, & Auguſtinus Barboſa cautè legendi docentes,quod ſi à iudicibus Apoſtol. appelletur, eo quod procedunt in prima inſtantia, dari in Cancellaria decretum vim fieri cum cauſæ remiſſione ad Ordinarium. p.183. n.50. cum ſeqq.

Decreto violentiæ (de conocer, y proceder) an vti queant Cancellariæ vltra Conſilium Supremum. ibid.n.56

Decretorum retentionis formulæ. p. 194 n.56. & ſeqq.

Cauſa retinendi ſi reperiatur legitima diuerſimodè dantur in Senatu decreta iuxta caſuum varietatem. ibid.n 57

Nam alij pertinent ad retentionem litterarum, alij ad remiſſionem Ordinario, & de vtrorumque decretorum conceptione. ibid n 78

Decretum quomodo concipiendum, orta competentia inter Ordinarium cernentem cauſam in prima inſtantia ſibi pertinere,& Nuncium, Archiepiſcopúmve. p. 95.n.59

Decreto (de conocer y proceder) dumtaxat vtitur Senatus Supremus, cuius eſt priuatiua cognitio ſuper executione Concil. Trid. ibid. num.60

Et de ratione huius conceptionis decreti. ibid. num.61

Decreto (de conocer, y proceder) in violentia iudicis Eccleſiaſtici cognoſcentis de Reo laico, & re merè profana omnia tribunalia Regia indiſtinctè vtuntur. ibid.n.62

Decreto (de conocer,y proceder) in competentia orta inter Ordinarium, & Superiorem ſuper prima inſtantia Ordinario reſeruata per Trid. Cancellariæ nequeunt vti. ibid. n.64. & ſeqq.

Error aliquorum putantium in Audientiis Regiis vti poſſe decreto (en conocer, y proceder) ſuper quocumque genere competentiæ adnotatur. ibid n 66

Decreta variis modis concipiuntur in Senatu, quando duo remedia retentionis, & violentiæ ob non delatam appellationem emiſſam ab executore litterarum ſimul cumulantur. ibid. n.67

Cumulato vtroque remedio remiſſionis ad Ordinarium, & violentiæ ob negatam delationem appellationi emiſſæ ab executore,diuerſimodè decernunt Cancellariæ. ibid. num 69. & ſeqq.

Nam ſi reperiant vim feciſſe executorem, ita decernunt, vim feciſſe executorem, vt deferat & reponat, & articulum remiſſionis ad Ordinarium remittunt ad Supremum Concilium terminandum, & de ratione. ibid. num 70. & 71

Si autem vim non facere executorem reperierint, ſuper vtroque remedio cumulato ſubſiſtendum, vtrumque remittendo ad Conſilium Supremum. ibid. n.72

Flores de Mena, & Barboſa cautè legendi erga conce

Index Rerum,

conceptionem decreti in contrauentione Conc. Trid. p.213. n.25

Decretum Senatus refertur inter impressa 66. quo exempti prohibentur eligere conseruatorem extra Regnum. p.278. n.97

Decreto Senatus prohibetur naturales impetrate commissiones iudicibus extra Regnum degentibus, & in Senatu datur prouisio ordinaria, vt afferant iudicem in Regno. ibid. n.98. & seqq.

Cum hoc decreto Senatus consonat Ordinatio Lusitana. ibid. n.100

Decretum Senatus, 25. in ordine, anni 1562. ad litteram refertur, quo Episcopis Aragoniæ habentibus loca sibi subiecta in Castella ordinatum fuit, vt in illis creent iudices ad euitanda maxima inconuenientia. ibid. n.101. & seqq.

Decretum iudicis in alienatione tutoris, citatio, & similia tanquam solemnitates extrinsecæ non præsumuntur. p.426. n.17

Duo decreta referuntur Senatus circa minorem orbatam litigantem in causa matrimoniali non patientis deferri appellationi ad Curiam Romanam interponi, sed ad Nuncium. p.450. num.41

Decretum Senatus quo litteræ merentes sui natura executionem remittuntur Ordinario, nec immutat, nec potest naturam priuilegiatam, ac ideò executiuè procedere debet Ordinarius. p.489. n.48

Litterarum executionem iam peractam Senatus virtute decreti retentionis per seipsum reponere nequit. p.148. n.4

Per decretum violentiæ executorem vim facere, & reponere, intimatum executori, & facta repositione, decretum retentionis plenum consequitur effectum. ibid. n.2

Index successor in iurisdictione omnino tenetur adimplere Regium decretum violentiæ, etiam suo antecessori directum. ibid. n.4

Superstes vt successori in causa tenetur adimplere decretum Senatus (de otorgar, y reponer) etiam directum suo antecessori mortuo, vel absenti. p.149.n.8

Qui si reponere recuset, secunda iussio per Senatum expeditur in ipsum. ibid. n.9

Si plures sint superstites executores nominati, quis eorum adimplere teneatur decretum Regium violentiæ. ibid.n.10.& seqq.

Mortuo, vel extra Regnum absente executore, qui vim intulit, decretum violentiæ cuilibet ex superstitibus intimari potest, siue à vim patiente, siue ab impetrante, & is tenetur reponere. p.152. n.33

Vt idem Regium decretum retentionis suum consequatur effectum impeditur per executionem litterarum peractam. ibid. n.34

Superstite executore (cui decretum Regium fuit intimatum) recusante reponere, secunda iussio per Senatum erit expedienda. ibid. n.35

Mortuo, vel absente executore, qui vim intulit, decretum violentiæ etiam ei directum comprehendit vnum ex superstitibus, cui fuerit intimatum. ibid. n.39

Potest etiam concipi specificè, complemento directo ad vnum ex superstitibus, cui fuerit intimatum. ibid. n.40. & 41

Decretum violentiæ decretum ad vnum ex superstitibus, cui intimetur, non continet incertitudinem considerabilem, cum facilè ex intimatione ad specificam certitudinem reducatur. ibid.n.41

Si in decreto violentiæ Senatus non fecerit mentionem iudicis superstitis, poterit seorsum in alio decreto id continente tollendæ dubitationis gratia. p.153. n.50

Decretum violentiæ etiam directum iudici mortuo, vel absenti, qui vim intulit, & etiam non facta mentione superstitis semper huic intimatum adstringitur. p.149. n.11

Inter decreta retinendi litteras, & remissiones ad Ordinarium ad finem reponendi nulla repugnantia reperitur, nisi in sonitu verborum, cùm in fine, & effectu conueniant. pag.155. num.76

S. Congregat. Iudicis decretum refertur fide exuens declarationes, de quarum virtute authentico testimonio non constat. pag.441. num.6

Decretum Regium prohibens Senatui, & cæteris Cancellariis cognoscere per viam violentiæ de causis quomodolibet tangentibus Tribunal S. Inquisitionis refertur ad litteram. p.461. n.14

Regis immediata persona an comprehendatur in suo decreto prohibitiuo causarum tangentium S. Inquisitionem, & an possit quis litteras huius generis retinere, iusta existente causa. p.464.n.17. & seqq.

In decreto Regio prohibente causas S. Inquisitionis ad Senatum trahi per viam violentiæ excepta reperitur ipsa Regis persona. p.465. num.35

Cui non adaptatur ratio prohibitionis. ibid. num.36

Decretum etiam prohibitiuum, & abdicatiuum harum causarum postmodum emanauit anno 1553. p.467. n.44

Defectus. Vide *Intentio, Iurisdictio, Commissio, Nullitas.*

Defectus intentionis, vel facti annullat litteras Apostolicas. p.64. n.29

Defectus intentionis Papæ, & subreptio æquiparantur. p.65. n.32

Clausulæ quantumuis prægnantes non tollunt defectum intentionis. ibid.n.33.& seqq.

De defectu intentionis Papæ, qui latè tractent. ibid. n.36. remissiuè.

Defectus, & facti exceptio non censetur exclusa ab staruto requirente omnes exceptiones. ibid. n.37. & seqq.

Defectus intentionis, vel facti non tam est exceptio, quàm defensio. ibid.n.39.& seqq.

Defensio. Vide *Rex, Princeps, Violentia, Senatus, Moderamen.*

Defensio vi oppressorum cum ipso est Regno ab origine orta, & Regni obiectum. pag.13. num.102

Homines vel sola naturali humanitatis ratione cogente tenentur hominum mores ad bonum dirigere, & oppressionibus sub tyrannorum iugo passis defendere. p.21. n.188

Communis societatis vinculo cogimur defendere vim patientes. ibid. n.189

Non defendere ab iniuria si potest tam in culpa est, ac si patrem, & patriam deserat. ibid. num.190

Fortitudinis virtus est obuiare iniuriis, & vim patientem defendere. ibid.n.181

Defensio

Defensio vi oppressis non prohibetur in Bulla Cœnæ per Principes legitimè impartienda, & omni iure debita p.44. n.101
Defensio vt tollatur à nulla constitutione sumenda erit interpretatio. p.45. n.103
Defensio præstita à Rege vi oppressis prouenit à fonte peremni iuris naturalis. p.351. n.82. cum seqq.
Nulla est creatura in terra quæ non aliqua habeat naturæ adiumenta quibus se vindicet, & defendat ab externis offensionibus. p.352. num.88
Defensio nec in specie tolli potest per aliquam dispositionem. p.45. n.104
Defensio differri, modificari, & variari potest. ibid. n.105
Defensio prouenit à Iure Naturali, Diuino, Canonico, & Ciuili. ibid. n.106
Defensio à nemine potest tolli proueniens à Iure Naturali. ibid. n.107
Defensio nec à Principe tolli potest. ibid.n.108
Defensio nec per Papam tolli potest. ibid. n.109
Defensio nec directè, nec indirectè potest tolli. ibid. n.110
Lex tollens defensionem interpretatur de defensione friuola, non de legitima. ibid. n.112
Et intelligitur tollere defensionem ciuilem non naturalem. ibid.n.113
Defendere si non potest aliquem, nisi lædatur alius, commodius est neutrum iuuare. p.137. num.82
Ad sui defensionem cuilibet permittitur contraria allegare. p.161. n.25
Defensio vassallorum ad quam Rex tenetur, an illorum principaliter interfit. pag.170.num.2. & seqq
Nullum est animal cui non sit ira, iniuriæ impatiens, & prompta ad defendendum alacritas. p.352 à n.85. cum seqq.
Defensione licitè quis vtitur probabiliter dubitans de offensione inferenda. p.190.n.5
Etiamsi effectus defensionis non sequatur. ibid. num.6
Vt defensione quis vti valeat, non requiritur initium offensionis expectare. ibid. n.7
Et sufficit visus armorum licet illis non vtatur minans. ibid. n.8
Remedium retentionis Bullarum fuit ad defensionem inuentum, quæ magis consistit in iniuriis inferendis quam iniam illatis. ibid. n.9
Defensionis iusta causa est violentiæ inferendæ timor. ibid. n.11
Ad defensionem suam dicitur factum verificato probabili timore, & periculo. ibid. n.12. & seqq.
Defensionem potest quis licitè præuenire contra paratum ad offensionem. ibid. n.14
Offensam actualem non tenetur quis expectare, vt se defendat ad periculum obuiandum. ibid.n.15
Defensionem præstare, impossibile foret Principi non inquirenti an adsit violentia, cum de iuribus, & factis singulorum nequeat Senatus habere notitiam. p.143 n.42
Defensionis modus debet commensurari cum genere violentiæ, vt si hæc sit iudicialis, defensio etiam iudicialiter præstanda, quam absque eius notitia Princeps præbere nequit. ibid. n.49
Defensio vi oppressorum præstanda est, seruata semper reuerentia Sedis Apostolicæ. pag.196. num.75
Defensio omnis tunc dicitur permissa si præstetur cum moderamine inculpatæ tutelæ, aliter fit culpabilis. ibid.n.76
Moderamen in defensione procedit ab eodem principio iuris naturalis, à quo & ipsa defensio. ibid.n.77
Ad defensionem iustam conditio necessaria est moderamen inculpatæ tutelæ. pag. 26. numero. 25
Exemptio Clericorum & eorum bonorum non extenditur ad necessitatem naturalis defensionis. p.29.n.66.& seqq.

Deferre. Vide *Appellatio, Recursus, Violentia.*

Delegatus. Vide *Commissio, Rescriptum, Subreptio, Subscriptio, Supplicatio, Superstes.*

Delegatam potestatem à Deo cum Reges habeant Deum debent imitari. p.7.n.25.& 26
Delegatus non adquirit exercitium iurisdictionis antequam sibi præsententur litteræ. p.138. num.88
Delegatus ex rescripto manu Sanctissimi subscripto nouum ius separatum, & non contentum in causa sibi commissa remittit Ordinario, cum noua egeat instantia, aut Senatus illud remittit vigore Concil. Trid. p.257.n.30
Delegatus ad vniuersitatem causarum loco Ordinarij habetur. p.277.n.91
Delegatus caret iurisdictione, imo nec data videtur ante nominationem eorum, qui sunt in clausula (omnesque alios) comprehensi, & citandi. p.282.n.9.& seqq.
Potestas Delegati dependet, & regulatur à potestate delegantis. p.290.n.84
Delegati iurisdictio expedientis ad partes monitorium contra nominatum in commissione expirat, isto interim mortuo, nec contra hæredes exequitur. ibid.n.85
Delegantis iurisdictione resoluta resoluitur etiam Delegati re integra, qui nulliter deinceps procedet. ibid.n.86
Monitorialium, aut compulsorialium Delegati partibus dati commissio, & potestas finitur cessante iurisdictione delegantis in Roman. Curia. ibid.n.87.& seqq.
Delegati iurisdictio vt prorogetur necessarius est consensus expressus, non tacitus. p.353. num.76
Delegatus ex commissione subscripta manu Sanctissimi nequit cognoscere de controuersia mota tertio emptori rei ab eo subhastatæ vigore suæ commissionis. p.354. n.1. cum seqq.
Delegati iurisdictione nondum præuenta per eius exercitium res adhuc dicitur integra, p.340.n.23
Nec per litterarum præsentationem coram Delegato dicitur præuenta. ibid.n.24
Delegatam, & ordinariam potestatem habens simpliciter agens videtur processisse ex ea, ex qua actus valet. p.293.n.11.& seqq.
Delegatus non acceptans commissionem potest ante repudiationis acceptationem, iterum illam acceptare, & validè procedere, p.295. num.40
Delegata causa vni specialiter, si coram alio non nominato commissio præsentetur nulla est sententia,

Index Rerum,

tentia, & omnia acta ex defectu iurisdictionis. p.356.n.36.cum seqq.

A delegato citatus non inserta copia suæ commissionis in monitorialibus, non tenetur comparere. p.372.n.45.& seqq.

Delegatus non adquirit iurisdictionis exercitium ante litterarum originalium præsentationem, ita vt transumptum Notarij aliàs non authenticum nihil probet. p.292.n.67.cum seqq.

Delegato asserenti mandatum suæ commissionis non creditur. p.436.n.9.& 10

Delegatio Papæ, aut alterius Principis probanda erit per litteras. ibid. n.12

Delegatus nequit procedere in causa nisi prius ostensis literis suæ commissionis, ibidem numero 13

Delegatus ante litterarum præsentationem subdelegans nihil agit, quia subdelegatio est actus iurisdictionis. p.340.n.24

Delegato vim inferente & postea mortuo, vel habente salubre remedium, est quærere vnum ex superstitibus coniudicibus nominatis in commissione cui decretum violentiæ intimetur. p.152.n.38

Delegatus certus esse debet de sua commissione non aliter quam per litterarum originalium ostentationem, & sibi factam præsentationem. p.153.n.53

Ita vt transumptum earum non sufficiat ad exercitium iurisdictionis. ibid.n.54

Per delegationem causæ factam Inquisitori non derogatur iurisdictioni Ordinarij, & è contra. p.470.n.60

Iurisdictio ordinaria est naturalis, delegata accidentalis, & odiosa, & vtraque commixta illa illam ad se trahit. ibid.n.62 & 63

Depositum. Vide *Sequestrum.*

Depositario legata liberatio intelligitur, & restringitur de debito orto ex causa depositi, p.235.à n.6. cum seqq.

Derogatio, Derogare. Vide *Ius patronat. Alienigena, Retentio.*

Derogatio specifica Concil. Trid. requiritur, p.206.n.59

Expressam derogationem requirit Conciliaris constitutio, ibid.n.60

Concil. Generale modernum specificam requirit derogationem, & non sufficit generalis cuiusque Concilij. ibid.n.62

Derogatione generali, nec speciali Conc. Trid. indigent concessiones Apost. propria manu Sanctissimi iuxta motum proprium Pij V. ibid.n.63

Derogationem Trid. etiam specificam non admitti in Hispania, qui testantur. ibid. numero 64

Ex literis subscriptis propria manu Sanctissimi infertur derogatio Concilij in vno casu c.causæ omnes, 20.quia in eo sic specialiter decreuit quasi in cæteris videatur noluisse sufficere, ibid.n.65

Literæ impetratæ in derogationem, & contrauentionem Trident. examinantur in Senatu, qui variis modis discernit. ibid.n.66.& seqq.

Destinatio. Vide *Solutio, Contractus, Locus, Ratio, Obligatio.*

Ad effectum sortiendi forum alienum idem operatur locus contractus, & locus destinatæ solutionis. p.401.n.43. & seqq.

Ideò in loco destinatæ solutionis non sortitur quis forum, nisi ibidem fuerit repertus. n.45. & seqq.

In loco destinatæ solutionis Clericus venire potest absque consensu Episcopi si ibi reperiatur, quia est prorogatio tacita, & à lege inducta. p.402.n.47

Couarru. obseruatio ad idem adducitur. ibid. num.48

Detentio. Vide *Retentio, Littera,*

Determinatio.

Determinatio respiciens plura determinabilia debet ea pariformiter determinare. pag.420. num.9

Deuolutio. Vide *Commissio, Iurisdictio.*

Deus.

Deus miseretur eius, qui liberat miseros ab oppressionibus potentium. p.6.n.7

Deus est protector generis humani, vti pluribus sacræ Scripturæ authoritatibus comprobatur. ibid.n 8

Deum protectorem passim Rex Propheta inuocat. ibid.n.9

Deus liberat vi oppressos de manu potentium. ibid.n.10

Deus ab origine creationis de hominis tutela curauit. ibid.n.11

Deus vti verus protector præsto adest acclamantibus vi oppressis tacitis, & expressis. ibid. num.12

Multa Scripturæ loca ad idem recensentur. ibidem.

Dei exemplo Principes viduas habere debent sub sua protectione. ibid.n.13

Deus in humani generis protectione vtitur Angelorum ministerio. ibid.n.15

Vt illos regant, dirigant, & tueantur à diabolicis violentiis. ibid.

Deus mandauit Angelis, vt homines custodiant, & tueantur. p.7.n.16

Deus cuncta ordinauit ad defensionem Reipublicæ. ibid.n.19

Deus reges creauit, vt protegant vi oppressos à violentiis. ibid.n.20

Deus abhorret violentias, & scandala. ibidem num.18

Protectionem (cum sæpè sit necessaria) non est verosimile, sibi reseruare Deum, sed Regibus commisisse. ibid.n.27

Ad Deum recursus immediatè in singulis oppressionibus non est homini possibilis. ibidem num.28

Deus defensionem Ecclesiæ Regibus commendauit. p.9.n.43

Et statum Ecclesiæ custodire; & eius tranquillitatem curare. ibidem à num. 44. cum sequentibus.

Deo replicare, & argumentari Abraham, Iob, & Moysem pluribus sacræ Scripturæ locis legimus. p.69.n.14

Dei incommutabilem naturam pro misericordia mutasse, & temperasse suam sententiam, sæpè in sacris litteris legitur. p.74.n.52

Deus non dedit Principi iurisdictionem peccandi, nec auferendi alienum. p.100.num.10.& seqq.

Dei protectionem inuocat Propheta Rex contra laqueum sibi absconditum. p.349.n.48

Dictio.

Dictio (ſub prætextu) includit dolum quando pars malitiosè vtitur recurſu retentionis contra ius ad finem differendi, & impediendi executionem litterarum Apoſt. p.41.n.77.& n.111. cum ſeqq.

Plurimi Doctores grauiſſimi Salmantini, & Complutenſes, qui ſic intellexerunt verbum (ſub prætextu) Bullæ Cœnæ, recenſentur. ibid.n.78

Dictionis (ſub prætextu) declaratio. ibid.n.79. remiſſiuè.

Dictio (aut) eſt alternatiua, & ſufficit alterum adimpleri. p.42.n.85

Siue diſpoſitio, quæ apponitur ſit affirmatiuè, ſiue negatiuè concepta. ibid.n.86

Dictio (omnes) comprehendit omnes caſus etiam non comprehenſos in proprietate vocabuli. p.264.n.28.& 29

Dictio (quomodolibet) qua vtitur Tridentin. comprehendit omnem modum agendi. ibid. num.30

Dictio (dumtaxat)qua vtitur Trident.reſtringit, & excludit omnes alios caſus, & perſonas præter expreſſas. p.324.n.15

Et eſt reſtrictiua, & taxatiua,& concludit negationem in aliis perſonis. ibid.n.16

Dictio (dumtaxat) & aliæ taxatiuæ in diſpoſitione de aliquid faciendo, inducunt formam, & ſolemnitatem, ita vt aliter actus vitietur. ibid.n.17

Habet vim prohibitionis tacitæ, & expreſſæ. ibid. n.18

Dictiones taxatiuæ exponuntur negatiuè. ibid. n.19. & ſeqq.

Dictio (dumtaxat) qua vtitur Tridentin. in cap. cauſæ omnes, exponitur tanquam taxatiua, vt ſolus Ordinarius. p.525.num.21. & ſeqq.

Dictio (niſi) inter alios effectus limitatiuos, ſeu negatiuos importat conditionem, maximè relata ad tempus futurum. ibid.n.25

Dictio (niſi) importat formam. ibid.n.26

Dignitas.

Dignitas vnaquæque ſua iura retinet ſeparabiliter, & iuxta quam contrahitur, attenditur qualitas non alterius dignitatis. p.315.n.37. & ſeqq.

Dignitati ſi ex priuilegio aliquis caſus datur eſt perpetuus, & non eligitur induſtria perſonæ, quia ſucceſſores ſunt incerti.p.379.n.9. & ſeqq.

Dilatio. Vide *Terminus.*

Dilatio,tempus, aliaue conditio reſpiciens executionem contractus dumtaxat non reddit conditionalem principalem diſpoſitionem, ſed pura remanet. p.387.n.15

Diſpenſare, Diſpenſatus. Vide *Licentia.*

Diſpenſatio Principis, vt alienigena poſſit in Regno beneficia obtinere, habet locum in beneficio iam obtento. p.129.n.8

Diſpenſatio ad obtinendum beneficia incompatibilia, prodeſt ad iam obtenta retinenda. ibid.n.9

Diſpenſationes committuntur Ordinariis ex decreto Trid. p.220.n.33

Diſpenſationes matrimoniales committuntur inferioribus Ordinariis habentibus quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem. ibid.n.35

Diſpoſitio, Diſponere.

Diſpoſitio in futurum ordinata multoties operatur in præterito,& in iam facto. p.128.n.3, & ſeqq.

Diſpoſitio diſcretiua ſeparat,& arguit diuerſitatem, & ſeparationem, ita vt vnum cum alio non confundatur. p.316.n.43

Diſpoſitio omnis tacitam conditionem habet, rebus ſic ſtantibus,ita vt ab ea recedatur noua ſuperueniente cauſa. p.342.n.50

Diſpoſitio non poteſt verificari niſi prius verificetur ſuppoſitio. p.370.n.18

Si præceſſit diſpoſitio diſtributiua inter aliquos,& poſteà ſequatur generalis copulatiua inter illos, intelligitur iuxta diſtributionem præcedentem ſingula ſingulis referendo.p.42. n.84. & ſeqq.

Vbi aliquid diſponitur ſub aliquo ſuppoſito, prius debet de iſto conſtare. p.227.n.28

Diſpoſitioni priori quando aliquid additur, vel detrahitur in ſubſtantia, tempore, aut qualitate, quando noua dicatur diſpoſitio. p.257. num.27

Diſpoſitio omnis recipit reſtrictionem ad ſignificationem, & comprehenſionem adiuncti, p.235.n.6

Et de exemplis. ibid. à n.7.cum ſeqq.

Diues. Vide *Pauper.*

Diuiſio, Confinium, Diœceſum & Prouinciarum. Vide *Princeps, Regalia, Papa.*

Diuiſio hæreditatis facienda inter cohæredes prouocatos, ſi vnus ſit Clericus, vni iudici, nempe Eccleſiaſtico pertinet. p.309.num.11. & ſeqq.

Dominus, Dominium.

Reges non ſunt effecti domini bonorum particularium,ſed eorum creatus protector. p.11. n.76.& 77

Imperator non habet dominium in rebus particularium ſubditorum. pag.101. num.23. & ſeqq.

Dominium rei non transfertur ex re iudicata ante eius executionem, & poſſeſſionis apprehenſionem. p.335.n.12

Donatio.

Donationem à ſe factam, priuilegium, aut contractum,quando ob publicam vtilitatem poſſit Rex reuocare, vel eius ſucceſſor. p.103. n.35. & ſeqq.

Donatio tacitè inducta à lege non requirit acceptationem. p.398.n.10

E

Eccleſia, Eccleſiaſticus. Vide *Reſpublica, Rex, Princeps.*

AD Eccleſiarum reparationem, & reædificationem poteſt Rex ſequeſtrare reditus eiuſdem. p.8.n.32

Ad Eccleſiæ præſidium, & dogmatum, præcipuè dirigi debet Principis officium. ibid. à n.29. & ſeqq.

Ad Eccleſiaſticam functionem quæ ſpectant, boni Principis eſt tueri. ibid.n.39

Eccleſiæ tranquillitas, & Religionis Principi intereſt. ibid.n.40

Index Rerum,

Ecclesiæ defensionem Principibus commendauit Deus. ibid.n.43
Ecclesiæ res tueri debet Princeps speciali studio. p.9.n.49.& seqq.
Et cultum Diuinum. ibid.
Ecclesiam vt iuuarent Principes, principaliter à Deo potestatem acceperunt. num.52.& 53. ibidem.
Ab Ecclesia debet Princeps vim, fraudes, turbas,& externa mala arcere. ibid.n.54.& 55.
Ecclesiam defendere Principes in coronatione iurant, cuius sunt protectores. pag.10. num.58
Ecclesiæ murus est Regis manus. ibid.n.61
Ecclesiæ protector vocatur Rex. ibid.n.64
In Ecclesiarum pace consistit Imperij securitas. p.11.n.71
Inter Ecclesiasticos cognoscit Rex de Regalibus. p.16.n.132.& seqq.
Ecclesiastici ratione regalium, quæ tenent sequuntur forum Regis temporalé. p.17.n.136
Inter Ecclesiasticos potest Rex cognoscere super protectione vi oppressorum, quæ Regi competit de iure vti Regalia, cum aliter suum auxilium præstare non possit. ibidem num.148
Ecclesia Orientalis Ius Canonicum non recepit ob morum diuersitatem. p.48.n.132
Ecclesia complectitur varia Regna habentia varios ritus,& modos viuendi. p.50.n.151
Ecclesiastica Instituta, & Concilia laudabiliter in Regno obseruata, & moribus Prouinciarum recepta,semper conseruanda sunt. p.94. num.4
Ecclesiæ vniuersalis concordia custoditur, si quæ à patribus instituta sunt,ætas subsequens reuerenter obseruet. ibid.n.10
Ecclesia multa debet tollerare ob scandali timorem. p.95.n.16.& seqq.
Ecclesiam, eiúsque libertatem, & immunitatem tueri Principum Christianorum officium est. p.201.n.11. & seqq.
In Ecclesia nonnunquam Principes sæculi culmina tenent, vt disciplinam Ecclesiasticam muniant, & seditiones rigore Principum conterantur. ibid.n.12
Ad Ecclesiæ tuitionem tenentur Principes ex debito regalis officij, etiam non postulatam, cum ipsorum studij, & religionis interst. p.202.n.13
Ecclesiæ mos est antiquus, vt Imperatores interfint Conciliis, vt necessaria Reipublicæ spirituali liberè proponantur, & modis omnibus exæquantur, & Principum terrore impedimenta auellantur. ibidem num.22. & seqq.
Ecclesiæ protectores fecit Deus Principes iuxta decretum Trid. p.203.n.26.& seqq.
Ecclesiasticæ personæ,quæ interueniunt in executione litterarum Apostolicarum contrauenientium priuilegiis,& consuetudinibus horum Regnorum, amittunt naturalitatem, & suorum beneficiorum fructus sequestrantur. p.374.n.60.& seqq.
Quid si sint laici? ibidem à num.57. & seqq. & à n.62.

Edicta. Vide *Citatio, Cedulones, Declaratoria.*

Edicta publicis locis affigenda ob timorem, & potentiam aduersarij debent esse publica instrumenta confecta per Notarium causæ cum testibus, & à iudice sigillata. p.371. num.32. & seqq.

Effectus.

De variis effectibus rei redactæ ad priorem statum, & naturam. p.140.n.105. remissiuè,& p.341.n.38.& seqq.
Effectum infinitum non potest procedere causa finita, quia sicut limitatur potentia causæ,sic eius effectus. p.251.n.12

Electio. Vide *Nominatio, Capitulum, Extraindicialiter.*

Eligere quando quis cogatur vnum ex titulis, seu iuribus incompatibilibus ad agendum, vel se defendendum. p.40.n.71.& seq.
Electio mero iure valida, si inde oriatur,vel timeatur scandalum, executioni non traditur. p.111.n.12.& seqq.
Electione semel facta sublata potestas est iterum eligendi. p.293.n.21
Electio semel facta irreuocabilis, & incommutabilis redditur. ibid.n.22.& seqq.
Electus repudians electionem de se factam potest ante acceptationem suæ repudiationis iterum acceptare. p.295.n.38.& seqq.
Electio competens ex testamento fit irreuocabilis, ex contractu autem variari semel potest. ibid.n45
Electio nulla non impedit variare, & iterum validè eligere. ibid.n.46
Electionibus assistit Prælatus vti Prælatus iurisdictionem habens. p.361.n.7.& seqq.
Quomodolibet inter electionem faciendam à Capitulo opposito recedat pro suis examinandis obiectionibus ad Ordinarium erit recurrendum, qui iurisdictionem habet, & primam instantiam. p.362.n.16.cum seqq.
Electionibus & Capitularibus Prælatus ideò assistit vti talis, quia de incidentibus inter eligendum iudicialem cognitionem requirentibus cognoscit, quo sua prima instantia consumitur. p.363.n.18.& seqq.
Senatus remittit causam Ordinario quomodolibet ante perfectam electionem oppositor excipiens à Capitulo recedat. ibid. num.21. & seqq.
Ad quem pertinet ius confirmandi electionem, aut faciendi collationem electo expectat cognoscere super defectibus electionis, aut electi oppositis. ibid.n.22
Ab electione, & collatione iam facta per Capitulum, & Prælatum assistentem vti talem, non ad istum,sed ad eius Superiorem erit appellandum. ibid.n.23.& seqq.
Commissio impetrata super appellatione ab electione iam peracta per Capitulum, cui Prælatus vti talis assistit, per Senatum tradenda est parti, vt ea coram delegato vtatur. p.364.n.29
Ab electione appellans opponendo defectus contra eam, aut electum, tenetur seruare formam iuramenti, cap. vt circa, de elect. lib.6. aliàs corruit appellatio. ibid. num.33. cum seqq.
Ab electione appellans non seruata forma iuramenti nequit iterum cum ea eandem viam appellationis prosequi coram Superiore, sed altera via ius proprium deducere coram Ordinario. p.365.n.36 & seqq.
Electionem vnius ex superstitibus executoribus nominatis pertinere impetranti priuatiuè,

detenti in ciuitate coguntur absolutionem trahere. p.374.n.63
Idem pariter obseruatur, quando violentia facta, aut excommunicatione intimata executor, vel aufugit, vel litteras, & acta misit Romam. ibid. n.64
Nemo potest se obligare, vt absque contumacia, & causæ cognitione possit excommunicari, nec stylus valet, vt omittatur citatio in executione requisita. p.402.n.54
Excommunicatio non arctat nec declarat incursus in eam, si in citatione non fuerit insertus tenor commissionis. p.438. num.32. cum seqq.
Excommunicationem non incidunt iusta existente causa suspendentes executionem litterarum Apostol. ad effectum melius informandi Sanctissimum. pag.40. num.66. & à num.62
Excommunicatio Papæ contra sibi legitimè resistentem non ligat quoad Deum. ibid.n.67
Ab excommunicatione immunis est recurrens ad Regem pro Bullarum retentione, cum fiat iure, & Papa permittentibus, accedente legitima retinendi causa. ibid. n.68
Excommunicatio non publicanda in Regem, quoties timetur scandalum, refertur casus Zabarellæ. p.72.n.43. & seqq.
Excommunicatio contra non obtemperantes non ligat non obtemperantem ex causa vitandi scandali. pag.79. num.14.& seqq. & n.18
Excommunicationem debet præcedere formalis monitio ad eius incursum, alias excommunicatio nulla est. p.369.n.10
Excommunicatio, & declaratoria sententia sunt actus iudiciales non probandi, nisi per scripturam solemniter subscriptam. p.370. n.26.& seqq.
Excommunicatio quando alibi constare debet, necessarium est instrumentum authenticum. p.371.n.30
Excommunicati publicatio fit per lecturam ipsius sententiæ, si per affixionem sit facienda, affigitur sententia ipsa. ibid. n.31
Excommunicationis sententia lata à iudice carente iurisdictione nulla est ipso iure, nec excommunicatum ligat. p.372.n.43
Excommunicatio lata à Delegato ante litterarum præsentationem, vel etiam factam non inserto tenore earum in monitorialibus est ipso iure nulla ex defectu iurisdictionis. ibid. num.46
Nec Delegatus potest procedere ad vlteriora, declarando incursum censurarum. ibidem num.47
Excommunicatio lata per Ordinarium in exemptum nulla est ex defectu iurisdictionis.ibid. num.48
Excommunicatio lata à iudice appellatione pendente est nulla ipso iure iurisdictionis defectu. p.373.n.49
Excommunicatio,& declaratio nulla ex defectu iurisdictionis non impedit Clerico celebrare, & diuinis se immiscere. ibid. n.50
Excommunicatio lata recusatione pendente nulla est ipso iure. ibid.n.51.& seqq.
Excommunicationem constitutionis non incurrit contraueniens, dubitans an sit recepta. p.47.n.122

Executio, Executor, Executiuum, Executoriales.
Vide *Via, gratia, contradictor.*

Executor merus carens iurisdictione licitè supersedit in litterarum executione ad effectum referibendi ob scandalum, aliudve notabile damnum. p.111.n.21.& seqq.
Executione litterarum iam peracta an possit retentionis remedio oppressus vti. p.128. n.1. cum seqq.
Exequi decretum retentionis litterarum non potest directè in repositione executionis earum iam factæ. p.131.n.33.& seqq.
Leges Regni loquentes de retentione litterarum Apostol. tractant dumtaxat de illarum executione prohibenda, ne fiat, post factam tamen nihil vltra disponunt circa executionis repositionem. p.134.n.46
Executio litterarum facta ante recursum postulatum tangi nequit virtute decreti Senatus posteà adepti. ibid.n.59
Executor merus intimato processu fulminato si non comparet, Senatus nihil agit, executoriales tamen contra inauditum obtentas, posteà retinet, vt denuò audiatur. pag.135. num.63.
Executionem litterarum iam factam infringere repugnat naturæ recursus retentionis. p.137. n.80. & seqq.
Executor licet non possit labefactare sententiam Superioris, vbi tamen adest nullitas notoria, tenetur supersedere. p.139.n.96
Ab executore potestate carente, licita est appellatio suspensiua. p.140.n.100
Executore nulliter procedente ad petitionem contradictoris legitimè comparentis, cuncta ante omnia reponuntur in pristinum statum. ibid. n.101
Executio sicut & ipsæ litteræ impetratæ ad horum Regnorum beneficium per alienigenam sunt nullæ ipso iure, cum sit inhabilis,& incapax. p.141.n.111
Et ideò reponenda statim per executorem quandocumque compareat fiscalis, vel alius originarius. ibid. n.112
Per executionem præcedentem, nulliter factam res non definit esse integra. ibid. num.113. & seqq.
Executio, & immissio in possessionem beneficij iurispatronatus nequit fieri, quin inferat præiudicium possessioni patroni data non præsentato. p.142.n.125.& seqq.
Executionem litterarum attentatam, & nullam declarauit Rota, eò quod non fuit facta cum præsentato per patronum ad idem beneficium. p.143.n.128
Executione litterarum iam facta, vtilius erit ante recursum retentionis intentandum comparere coram executore, allegando exceptionem,& petendo repositionem à quo denegata appellare, & in Senatu vti vtroque remedio retentionis,& vim fieri, vt reponat.p.145. n.142
Executionem sententiæ latæ contra suum auctorem regulariter non impedit successor, impedit tamen si succedat alio iure, quam hæreditario nisi fuisset citatus. p.165. n.14. & seqq. & à n.11
Administrator Ecclesiæ, tutor, aut possessor maioratus tãquã tales citati,& cõdemnati nomine administrationis impediunt executionem

Index Rerum,

ex iure proprio, & diuerſo. p. 166. n. 16. & ſeqq.

Executio non fit in renunciantem iuri connexo & inſeparabili, quin refert inſeparabili præiudicium alteri non renuncianti. p.173. n.37. cum ſeqq.

Executio ſententiæ latæ contra vnum ſuſpenditur in totum eius reſpectu, ſicut omnium habentium ius complicatum, & continens inſeparabile præiudicium. pag. 174. num. 48. & ſeqq.

Secus proportione condemnati admittente diuiſionem, & ſeparabilitatem. ibid. n.50

Qui non exequitur bona diſtrictè cœpta ex negligentia, manum deſtruentis imitatur. p.205. n.49. & 50

In iuribus complicatis executio ſententiæ tam reſpectu condemnati, quàm non condemnati ceſſat. p.216.n.24. & ſeqq.

In executiuis percuti etiam dicitur prima inſtantia Ordinarij. p.231.n.10

Ex conſtitutione Gregorij XIII. loquente in caſu ſpecialiſſimo Breuis Cameralis nonnulli occaſionem ſumpſere, fitmare in viis executiuis generaliter non lædi Trident. etſi executio alibi quam coram Ordinario petatur, & decipi oſtenditur. pag. 263. num. 12. cum ſeqq.

D. conſtitutio noluit affigere regulam generalem, quod in omnibus viis executiuis ceſſet Triden. diſpoſitio, cum extra executionem Breuis in aliis procedatur iudicialiter, & ceſſet reſeruationis ratio. ibid.n.15

Executio extraiudicialis Breuis Cameralis quando in iudicialem mutatur ob oppoſitionem legitimi contradictoris; mutatur etiam diſpoſitio Gregoriana, ita vt Ordinario pertineat in prima inſtantia cognitio. ibid.n.16

In executiuis forus debitoris attenditur, ſicut in cæteris cauſis Ordinatiis. ibid. n.18

Executio peti nequit ex obligatione Camerali coram Metropolitano abſque conſenſu Ordinarij debitoris. ibid.n.19

Executio obligationis ſi coram non Ordinario petatur contra vſitatum ſtylum vniuerſalem Senatus cauſam Ordinario remittit. ibid. num.20

Ratio, qua mouetur Triden. ad præſeruandam primam inſtantiam Ordinario pariter militat in viis executiuis, ſicuti & in aliis Ordinariis. ibid.n.21

Ratio finalis Trid. in fauorem ſubditorum inducta, ne extrahantur in prima inſtantia à ſuis Prouinciis, pariter militat in viis executiuis. p.264. num. 36

Conſtitutionis Greg. XIII. principalis intentio fuit, declarare caſum ſpecialiſſimum in executione Breuis Cameralis non lædi formam Triden. ratione reſeruationis beneficij, quæ vltra illum ad alia executiua omiſſa, & relicta ſub regula vniuerſali Trid. attendi non debet. ibid.n.37

Executionem coram alio iudice petitam Senatus indies remittit Ordinario in prima inſtantia. p.265. n.38

Conſtitutio Gregoriana limitate conſuluit Breui Camerali, non extendenda ad cæteros caſus executiuos omiſſos. ibid.n.41.& ſeqq.

Executio ſententiæ latæ contra vnum ex habentibus ius complicatum, & inſeparabile impeditur etiam reſpectu condemnati. p.275. n.66. remiſſiuè.

Executionem poteſt impedire Prælatus, aut poſſeſſor maioratus condemnatus tanquam talis, ex iure proprio particulari non tangente dignitatem. p.316.n.39.& 40.

Executionem executorialium obtentarum ablata prima Ordinarij inſtantia, an poſſit euitare protogans ex hoc capite. p. 348. à n.44.& ſeqq.

Eraſm. à Cochier in propoſito refertur. ibid. num.45

Executio executorialium obtentarum contra formam Tridentin. in cap. cauſæ omnes, nec in prorogantem fit conſentiente Ordinario, quam in totum excludit iurium complicatio, & connexitas. ibid.n.46. & ſeqq.

Mandatum de exequendo poſt rem iudicatam realiter non executum poſſeſſorem condemnatum poſſeſſionem non priuat, nec lis finitur. p.335.n.11. cum ſeqq.

Executio rei iudicatæ peti poteſt vſque ad triginta annos actione in factum, vel officio iudicis. ibid.n.15

Executio rei iudicatæ requiritur, vt lis dicatur finita, ibid.n.17.& a n.10. cum ſeqq.

Executis ſemel litteris gratioſis, vel executorialibus in Rota obtentis, controuerſia ſuper poſſeſſione mota immiſſo pertinet Ordinatio, non executori. p.336. n.21.cum ſeqq.

Executione litterarum, vel executorialium facta expirat Delegati iuriſdictio. ibid.n.22.& ſeqq.

Executione ſemel peracta, ſuper controuerſia actiua, vel paſſiua, ad Ordinarium erit recurrendum. ibid.n.28.& ſeqq.

Executor gratiæ cum clauſula (inducentes, & defendentes) habet iuriſdictionem ad defendendum iam immiſſum à moleſtiis, ibidem num.29

Quod in Gallia non admittitur, ſed quia expirauit iuriſdictio per actualem executionem, ad Ordinarium recurrendum. ibid.n.30

Quod & idem ſeruatur in Hiſpania ex diſpoſitione Concil. Trid. in Senatu dari reſcriptum, vt cauſa remittatur Ordinario, firmat Riccius. ibid.n.31

Executores meri cum clauſula (cæterum) nequeunt poſt peractam executionem iuriſdictionem amplius exercere obſtante Tridentini decreto, ſed ad ordinarium erit recurrendum. ibid.n.32

Executoris ſpecialis datio ad gratiam redditur nulla ex defectu formæ Trident. & executor iuriſdictione caret. pag. 386. num. 6. cum ſeqq.

Executoris datio ad gratiam eſt qualitas accidentalis, & intrinſeca gratiæ, cuius ſubſtantiam non tangit. ibidem num. 8. & ſequentibus.

Executoris datio, & commiſſio eſt acceſſoria ad gratiam principalem. p.387. n.12.& ſeqq.

Executoris datio ad gratiam, & ipſa gratia ſeparationem habent inter ſe, & ſeparabilitatem. ibid.n.16.& ſeqq.

Executoris datio licet ſit inefficax, & nulla ob defectum Tridentin. gratia principalis intacta remanet quoad ſubſtantiam, tradenda impetranti per Senatum, vt illa vtatur coram ordinario, cui cauſæ fit remiſſio. ibidem num.22

Executor certus esse debet de sua iurisdictione per originales litteras non per exemplum minus solemniter deductum. p.392.n.75
Executor nequit ante litterarum præsentationem exercere actum iurisdictionalem. p.393. num 81
Executor executorialium contra creditorem obtentarum nequit exequi eius debitorem à quo aliàs debitum via executiua consequi non potest, nisi prius conuento coram suo Ordinario. p.406. n.11. & 12
Ab executione contra neminem est incipiendum, sed iudicium, & condemnatio debet præcedere. ibid. n.15
Executio, & executorialium expeditio pertinet iudici, qui vltimam sententiam tulit confirmando, vel infirmando priores. p.408.n.2. cum seqq.
Executio expeditur à iudice, qui sententiam executiuam tulit non ab Ordinario, nec ab alio, nisi ad eius commissionem. ibidem num.5
Qui præoccupauit iurisdictionem in cognoscendo præoccupat in exequendo. ibid. n.15
Executio realis non personalis pertinet iudici sæculari, vbi competens fuit ad cognoscendum de causa clerici. p.409. n.16
Antoninus Diana contrarium inaduertenter tenens contra Authorem carpitur. ibidem num.17
Executionis causam remittit Senatus Ordinario quando tacitè, vel expressè eius sententia transiuit in rem iudicatam. p. 411. n. 37. & 38
Executionis causa quando est remittenda ordinario, executoriales legitimæ expeditæ per iudicem appellationis tradendæ sunt parti, vt illis coram Ordinario vtatur. ibid.n.38
At secus quando sententia Ordinarij ex aliquo accidente transiuit in rem iudicatam, quia tunc cum ad ipsum pertineat executio, ita & executoriales expedire, quod si fecerit superior executoriales suæ retinentur in Senatu tanquam nulliter, & sine iurisdictione fabricata, & causæ simpliciter fit Ordinario remissio. ibid. n.39
Executio gratiæ super beneficio reseruato directa Ordinario, si eius alteretur natura, & debeat procedere in via ordinaria, tunc iurisdictione ordinaria procedit. pag. 488. num.28
Executoris datio ad gratiam cessauit, ergo gratia amisit priuilegium executiuum, falsa ostenditur argumentatio. ibid. num 32. & seqq.
Bullæ gratiosæ tres continent partes, rem postulatam, & concessam, executionem, quam de iure merentur, & executoris dationem. ibid.n.33
Executoris datio ad gratiam, si sit nulla, cætera eiusdem intacta remanent. ibid.n.34
In omnibus casibus in quibus litteræ gratiosæ remissæ Ordinario per Senatum amittunt priuilegiatam executionis naturam, Ordinarius via ordinaria tenetur procedere, & hac via partes audire. ibid.n.37
Executionem paratam habent litteræ Apostol. ob illarum reuerentiam. ibid.n.39
Executiuum priuilegium inhærens litteris Apostolicis, aut instrumento guarentigiato non alteratur, nec mutatur per Iudicum variationem, & mutationem. p.489.n.44
Sed quocumque vadant, & coram quocumque iudice agatur ex eisdem executiuam viam retinent non admittendam. ibid.n.45
In executione litterum gratiæ magis extraiudicialiter, quam iudicialiter proceditur. p.491. num.59
Ad executionem litteratum si allegetur aliquid requirens altiorem indaginem, in quo cum detur instantia, hæc ab Ordinario auferri nequit. ibid.n.60
Executoris litterarum iurisdictio vbi cessat, nequit gratiam exequi; sed per Senatum Ordinario remittendam. ibid.n.61
Executor ad beneficiũ reseruatum potest executiuè procedere, nisi compareat legitimus contradictor, aut possessor, quorum causam executor remittit Ordinario, vel per Senatum remittendam. ibid.n.62
Executiua via etsi instantiam non habeat, Ordinario pertinet. ibid. n.63
Decretum Senatus (quo litteræ merentes sui natura executionem remittuntur Ordinario) nec immutat, nec potest priuilegiatam naturam, ac ideò executiuè procedere debet Ordinarius. p.489.n.48
Executio petita coram alio iudice, & orta competentia per Ordinarium declaratum competentem, non alteratur, sed coram eo eadem executio postulatur. ibid.n.49
Executor si ex verbis gratiæ tenetur assumere partes iudicis, an possit cognoscere in prima instantia, etsi subscriptio deficiat; assertio Augustini Barbos. & Nouarij refertur. p.491. num.64
Negatiuè resoluitur contra ipsos, ibid. num. 65. & seqq.
Si executor tenetur assumere partes iudicis ex verbis gratiæ si eius commissio fuerit subscripta, potest cognoscere in prima instantia, nec tenetur eam Ordinario remittere. ibid. num.67
Si autem subscripta non sit, partes iudicis non assumit, sed causam Ordinario remittit. ibid. n.68. & seqq.
Executor gratiæ, vt possit via Ordinaria procedere duo requiruntur, quod ex verbis gratiæ teneatur iudicis partes assumere, & quod eius commissio sit subscripta propria manu Sanctissimi. p.492. n.70
In omnibus in quibus executor gratiæ poterat de iure communi, & debebat cognoscere in via Ordinaria, in iis hodie ex Tridentin. pariter Ordinarius (cui fit per Senatum remissio) Ordinariè procedere debet, ibidem num.75
Et è conuerso in quibus executor iure communi attento in via executiua procedere tenebatur, pariter hodie Ordinarius tenetur, quando ei fit per Senatum remissio. ibidem num.76
Executor gratiæ ad immittendum in possessionem est suaptæ naturæ merus executor, ita vt in eo non procedat dispositio c. statutum, de rescript. lib.6. ibid. n.77
Et quando tunc fiat mixtus per comparitionem legitimi contradictoris. ibid. n.78. & seqq.
Executor gratiæ ad immittendum regulariter procedit extraiudicialiter, nisi adsit possessor,

Index Rerum,

ſor, aut legitimus contradictor compareat, quo caſu iudicialiter procedit. pag. 493. num.79

Executor gratiæ nequit hodie ex Trident. aſſumere partes iudicis in prima inſtantia (vbi aliàs de iure communi poterat) cùm hæc Ordinario pertineat, niſi ſua commiſſio fuerit ſubſcripta. ibid. n.80

Executor gratiæ in Francia non habet aliquam cauſæ cognitionem , ſed ſolam executionem puri & nudi facti , ita vt cauſæ cognitio Ordinario remittatur. ibid. n.81

In Hiſpania executores cognoſcunt de executione , requirentia tamen altiorem indaginem Ordinario tenentur remittere. ibidem num.82

Quod intellige in beneficiis reſeruatis , in quibus quoad executionem meram , & extraiudicialem cognitionem ſubſcriptione non indigent , in cæteris tamen non reſeruatis nec de executione cognoſcere valent , niſi ſua ſit commiſſio ſubſcripta. ibid. n.83. & ſeqq.

Nicolaus Garcia aſſerens executorem gratiæ, vbi adeſt legitimus contradictor , pronunciare diffinitiuè , procedit de iure communi non ex Trident. iuxta Flores de Mena, quem ipſe perperam reprobat. ibid. n.85

A regula prohibitiua Trident. ſolum excipiuntur executores ad beneficia reſeruata ; ergo in cæteris inuiolata manet, ita vt egeant ſubſcriptione. ibid. n.86

Executor gratiæ poteſt ſummariè cognoſcere de legitimitate contradictoris, ſuſpenſa principali cognitione , quæ in via Ordinaria pertinet Ordinario. p.494. n.89. 90. & 91

Executor pro immittendo prouiſum Apoſtol. poſſeſſione vacante, non tenetur aliquem citare. ibid. n.92

Executiua via ceſſat,& Ordinaria agendum erit, vbi ad immiſſionem concurrit paritas titulorum. p.495. n.99

Secundus executor ad gratiam datus in defectum prioris quando acquirit iuriſdictionem. p.496. n.100. remiſſiè.

Secundus executor datur ad viam executiuam in negligentiam prioris , quæ atque eius iuriſdictio ceſſant , comparente legitimo contradictore, cuius cauſa ordinariè erit tractanda. ibid. n.101

Executor primus tranſactis triginta diebus , an poſſit re integra etiam inuito impetrante exequi gratiam ſibi commiſſam. ibid. n.102

Et quid quando poſt triginta dictos dies declarauit non poſſe procedere. ibid.

Executor ante immiſſionem tenetur quærere, & citare poſſeſſionem, ſi adeſt , vel ſi litteræ ſub intruſione ſint expeditæ , & eum in via Ordinaria , non executiua (quam rectè impedit) audire. ibid. n.105

Executor merus quando efficiatur mixtus.p.497. num.113

Executor quando in Bullarum executione debet aſſumere partes iudicis , & via Ordinaria audire ſi ſeruata forma Trident.fuiſſet datus,ita & iis caſibus Ordinarius procedere debet Ordinariè , facta ſibi per Senatum Bullarum remiſſione. p.504.n.102

Sententia vulnerans inſtrumentum executiuum ſi fuit nulla , non impedit eius executionem. p.144. n.116

Executiones omnes ſunt comprehenſæ ſub diſpoſitione vniuerſali Trident.in c. cauſæ omnes. ibid. à n.39

Nec aliud diſpoſuit conſtitutio Gregor. XIII. vt oſtenditur. ibid. n.41. vſque ad 57

Executoriales. Vide *Tertius.*

Executoriales obtentæ in Rota, vbi cauſa cœpta fuit in prima inſtantia non concurrente conſenſu partium,& Ordinarij,tanquam nullæ non præſtant impedimentum , quominus retentæ in Senatu , cauſa denuo tractanda Ordinario remittatur. pag. 324. à n. 13. cum ſeqq.

Executoriales contra formam Concilij obtentæ ſunt nullæ ex defectu iuriſdictionis. ibidem n.14. cum ſeqq.

Executoriales obtentæ ablata prima inſtantia Ordinario abſque eius ſimultaneo conſenſu retinentur in Senatu illi remiſſa cauſa denuo cognoſcenda. p.347. n.43.& ſeqq.

Executoriales obtentæ in prima inſtantia contra formam Tridentin. ſuper articulo incidenti , puta manutentione , multo magis retinentur in Senatu p. 351. n. 57. & ſeqq.

Executoriales obtentæ in Rota per contradictas , pendente recurſu retentionis , aut remiſſionis monitorialium percutientium primam inſtantiam , an ſub decreto retentionis, aut remiſſionis lato,aut ferendo per Senatum comprehendantur. pap. 344. num. 1. cum ſequent.

Executoriales obtentas non comprehendi ſub decreto Tridentin. in cap. cauſæ omnes pluries, & S. Congregatio,& Rota declararunt. ibid.n.2

Executoriales obtentæ in Rota termino monitorialium ſuſpenſo per recurſum pendente in Senatu nullæ ſunt. p.347.n.31

Executoriales in Rota nulliter obtentæ nullum præſtant impedimentum protectioni Trid. ibid.n.32

Executoriales contra indefenſum vtentem ſub ſeuero Regis recurſu fraudulenter obtentas, ipſo pendente ſuper monitorialibus percutientibus primam inſtantiam retinet Senatus, vt cauſa nouiter coram Ordinario incipiatur. p.350.n.63.& ſeqq.

Declarationes S. Congregat. dicentes per cap. cauſæ omnes non excludi executoriales obtentas pertinent tantum ad inferiorum iuriſdictionem prætenſam , de quo in §. ad hæc eiuſdem. ibid.n.72

Executoriales obtentæ contra formam Trid. præſeruantis primam inſtantiam Ordinariis ſunt nullæ ipſo iure ex defectu iuriſdictionis. p.351.n.73

Executoriales contra formam Trid. ante recurſum ad Regem obtentas , ſi retinet Senatus, multo magis eo pendente obtentas retinebit. ibid.n.74

Executoriales legitimè per Superiorem expeditæ quo actio in factum ex eis proponitur contra debitorem condemnatum ibidem tamen non repertum , traduntur vincenti , vt illis vtatur coram Ordinario. p.390.n.54

Executoriales expediuntur in Rota ad quam cauſa legitimè fuerat deuoluta , in partibus exequendæ , & committendæ. p.405.n.1.cum ſeqq.

Execu

mixtis siue Clericos, siue laicos si adsit exemptus, Nuncius vti omnium superior Ecclesiasticus licitè expedit commissionem in prima instanria per Senatum non retinendam. ibid.n.36
Exempti subsunt immmediatè Sedi Apostol. de quorum causis Conseruatores, non Ordinarij cognoscunt. p.313
Exemptus ad parochialem, munus ve non exemptum promotus coram Ordinario conuenitur in tangent bus parochialem, vel munus. ibid. num.2
Religiosus vel alius exemptus promotus ad parochialem non subiectam Prælato Monasterij eximitur à Prælati potestate, & subintrat iurisdictionem Ordinarij respectu parochialis. ibid.num.5
Exemptus ob Religionem si ratione parochialis subiectæ Ordinario contrahat, vel delinquat, etiam familiares Cardinalium subsunt iurisdictioni Ordinarij. ibid.n.5
Etsi sit familiaris Papæ. ibid.n.6
Nisi possessio beneficij nondum sit exempto quæsita. ibid.n.7
Exemptus ratione rei non exemptæ Ordinario subest, quandiu in eius administratione deget. ibid.n.9
Exemptus effectus prior Monasterij coram Ordinario conuenitur. ibid.n.10
Exemptus subest Ordinario ratione officij, vel publicæ functionis. ibid n.11
Contra exemptum commissio non subscripta in tangentibus administrationem non exemptam retinetur in Senatu remissa causa Ordinario. ibid.n.12
Concilij Trident. decretum refertur, quo disponitur, exemptum quemlibet ratione beneficij subesse Ordinario. ibid. n.13
Quod exornatur singulari Rotæ decisione continente plurimas mirabiles doctrinas. ibid. num.14
Exemptioni ex priuilegio prævalet qualitas superueniens habens à Iure communi certam determinationem quando vtraque concurrit. ibid n.24. cum multis seqq.
Qualitates diuersæ possunt concurrere in eodem corpore, ita vt ratione vnius quis sit exemptus, ratione vero alterius sit Ordinario subiectus. ibid.n.23.& 24
Super exemptionis exceptione Ordinarium non posse cognoscere, qui teneant. pag. 318. num.4
Super exemptione oppositа coram Ordinario iste cognoscere nequit. ibid.n.6
De exemptione competente ex priuilegio non ex consuetudine Ordinarius cognoscit. p.319. num.12
Exemptionem allegans supponit perneceſſe antecedentem subiectionem, & Diœcesim. p.320. num.25
Exemptio ab Episcopo concessa, an valeat in præiudicium successorum. ibid.n.29
Exemptionem prætendens ab Ordinario ex immemoriali possessione sola non obtinet manutentionem contra Ordinarium. pag. 321. n.44 & 45
Secus si cum possessione ostendat simul priuilegium. ibid. n.46
Nuncius virtute clausulæ (cum potestate Legati de latere) cognoscit de causis exemptorum Sedi Apostol. immediatè subiectorum. p.271. num.17
Erasmus à Chochier confusè loquens de Legatis missis non habentibus iurisdictionem in exemptos, declaratur. ibidem numer. 19. & 20
In exemptorum causis facta commissio Ordinario à Canone etiam tanquam S. Apostol. delegato, an vti Ordinarius, an vti delegatus procedat. p 382.n.32. & seqq
Ab Episcopo procedente iurisdictione delegata contra exemptos ad Papam appellatur. ibid. num.33
In causa commissa Ordinario contra exemptos vti Delegatum procedere, dixit Erasmus à Chochier. ibid. n.34
Contrarium, vt verius defendit Author. ibid. n.35.& seqq.
Exemptio supponit anteriorem subiectionem Ordinario de iure Communi. ibid.n.37
Exemptionis impedimentum tollitur, data Ordinario facultate à Canone, vt liberè procedat in causa exempti. ibid.n.38
Semel exemptionis, & auocationis impedimento sublato, & cessante in aliquo casu Ordinarius ipso iure recuperat iurisdictionem in exemptum. ibid. n.39
Augustin. Barbos. obseruatio, quod facta commissio Ordinario à Canone in exemptos procedat in eos potestate ordinaria, cum semel sublatum sit impedimentum, & subintret ius commune recuperatum. p 383.n.47
Erasmus à Chochier contrarium sentiens manifestè conuincitur. ibid.n.48
In causis exemptorum in quibus à iure datur Ordinario cognitio etiam tanquam S. Apostol. delegato commissio non subscripta retinetur per Senatum, Ordinario remissa causa in prima instantia. ibid.n.49
Casus in quibus Ordinarius procedit in exemptos. ibid.n.50.remissiuè.
Exemptio Clericorum, & eorum bonorum non extenditur ad necessitatem naturalis defensionis. p.29.n.66.& seqq.
Exempti si non habent iudicem in Regno apud Regem conueniuntur, ne in eo deficiat iustitiæ administratio contra commune, & publicum bonum. ibid.n.68

Exhibitio, Exhibere.

Sola exhibitio priuilegij absque possessione exemptionis non violenta, nec clandestina non sufficit ad excludendum Ordinarium à manutentione. p 320.n.30
Ex sola exhibitione priuilegij (quod respicit petitorium) non priuatur Ordinarius possessione. ibid n.33

Expensæ.

Ad expensarum refectionem non teneri, qui vna via omissa, aliam aggreditur, passim obseruat Rota. p. 65 n.7. & 9
In expensis condemnare debet Senatus friuolè & calumniosè vtentem salubri remedio retentionis litterarum Apostol. p.196. n.82
Fideiussorem de soluendis expensis impetranti, præstare prius debet oppressus, antequam sibi tradatur prouisio ordinaria retentionis petitæ, & procuratorem in Senatu dimittere iuxta duo decreta Senatus relata. ibid.num.83.cum seqq.
Victor potest appellare ab omissione condemnationis

demnationis expensarum, si præuenerit victum in appellando. pag. 451. numer. 45. & seqq.

Expressum, Expressio. Vide *Auocatio.*

Extraiudicialiter.

Extraiudicialem instructionem tantum, non iudicialem indagationem requirit examen litterarum ad retentionem. p.191.n.17.& seqq.
Senatui ad solam sui instructionem sufficeret extraiudicialis informatio sine partis citatione etiam per testes sumenda ad retentionem Bullarum. ibid. n.20.& seqq.
Extraiudicialiter geruntur ea, quæ sunt voluntariæ iutisdictionis, sed coram iudice competenti. p.264.n.35
Commissio de dispensando vbi nullus adest contradictor, non requirit iudicium contentiosum, sed extraiudicialem cognitionem. p.220. n.37
Ab extraiudiciali actu gesto per Ordinarium per viam appellationis, an licitè ab eo recedatur in prima instantia. p.229.n.10
Extraiudicialiter proceditur in executione Breuis Cameralis in qua nec datur iudicium, nec instantia. p.263.n.14
Extraiudicialis executio Breuis Cameralis quando in iudicialem mutatur per oppositionem legitimi contradictoris, mutatur etiam dispositio Greg. XIII. ita vt Ordinario pertineat in prima instantia cognitio. ibid.n.16.& seqq.
Extraiudicialis actus non habet instantiam. p.264.n.34
Extraiudicialis actus prima cognitio proponenda coram Ordinario, aliter offenditur dispositio Trid. vti declarauit S. Congreg. ibid. num. 35
Extraiudiciales sunt actus capitulares, cum capitulum iurisdictione careat. p.361. n.1. cum seqq.
Extraiudiciales actus quandiu suam retineant primam naturam, & ex quibus cognoscatur fuisse in eis extraiudicialiter processum. ibid.n.4
Extraiudiciales actus vt sunt electio, collatio, & omnis beneficiorum prouisio, examen scientiæ, & habilitatum, seu incapacitatum eligentium, seu eligendorum, sua primæua natura attenta, & extraiudicialiter tractantur, ibid.n.3
Extraiudicialis actus per oppositionem contra personas eligentium, aut eligendorum, vel iam electorum factam à legitimo contradictore amittit suam naturam, & fit iudicialis. ibid.n.5
Extraiudicialiter grauatus à Capitulo, aut comparet simpliciter dicendo electionem nullam, aut eligentes eligendum, seu electum iuris defectum pati. p.362.n.9
Aut simul cum oppositione contra electum, aut eligendum appellationem emittit, ibid. num.10
Contra extraiudiciale grauamen duo sunt descripta remedia, querela simplex, quæ quandocumque intentatur; & appellatio intra decendium emittenda. ibid n 11.& seqq.
Duæ declarationes Sacræ Congregation. recensentur, quibus dicitur à grauamine extraiudicialiter illato per Ordinarium appellationem emittendam ad eius Superiorem non obstante Trid. in cap. causæ omnes. p.363. num.26
Per actum extraiudicialem, nempe collationem factam ab Ordinario, eius consumitur prima instantia. ibid.n.27
Executor gratiæ ad immissionem regulariter procedit extraiudicialiter, nisi adsit possessor, vel legitimus compareat contradictor quo casu iudicialiter procedit. pag.493. n.79. & seqq.

Extraneus. Vide *Alienigena, Extremum.* Vide *Media, Ratificatio, Fictio.*

F

Facilis, Facilius.

FAcilius tolleratur ius quæsitum, quam ius quærendum. p.134.n.49
Facilius impeditur ius competiturum quam extinguatur adquisitum. ibid.n.50
Facilius impeditur introductio, quam productum inesse. ibid.51
Factum. Vide *Spirituale, Retentio, Cognitio.*
Non omnia, quæ possunt fieri sunt facienda, vbi adest inconueniens. p.83.n.55
Multa facienda prohibentur dum sunt in suo creationis principio, quæ facta tamen tenent. p.134. n.52
Licentia obtenta ad faciendum porrigitur ad iam factum, vbi actus dependet à voluntate, & potestate concedentis. pag. 137. num. 74. & 76
Permittens aliquid de nouo fieri, videtur confirmare iam factum, nisi alia ratio in contrarium suadeat. ibid. n.79.& seqq.
Media proportionata adhibita per Senatum ad detegendam causam sunt merè temporalia,& mero facto nitentia. p.192.n.31
Examen litterarum obtentarum per alienigenam cadit super mero facto temporali, an sit originarius, vel extraneus, quod incapax est spiritualitatis. ibid. n.32
Examen litterarum in derogationem iuris patronatus laicorum, vel Regis cadit super mero facto, an quis sit in quasi possessione iuris patronatus, nec ne, ibidem numer.33. & seqq.
Examen Senatus super commissionibus contra primam instantiam Ordinarij vertitur super mero facto, an adsit subscriptio propriæ manus Sanctissimi, nec ne. ibid.n.36
Subscripta an sit commissio facti quæstio est, cum subscriptio in manufactura consistat. ibid.n.37
De facto rei spiritualis incidente in principalem causam quilibet sæcularis cognoscit. p.193.n.39
Controuersia incidens quando dicatur meri facti, aut iuris. ibid. n.40
Quem possidere, vel in possessione esse quæstio est meri facti, non iuris. p.192.n.34
Factum quod non reuelat, fieri non debet. p.194. num.54
Factum legitimè retractari non debet, licèt casus postea euenit, à quo non possit inchoari. p.339.n.8

mixtis siue Clericos, siue laicos si adsit exemptus, Nuncius vti omnium superior Ecclesiasticus licitè expedit commissionem in prima instantia per Senatum non retinendam. ibid.n.36

Exempti subsunt immmediatè Sedi Apostol. de quorum causis Conseruatores, non Ordinarij cognoscunt. p.313

Exemptus ad parochialem, munus ve non exemptum promotus coram Ordinario conuenitur in tangent. bus parochialem, vel munus. ibid. num.2

Religiosus vel alius exemptus promotus ad parochialem non subiectam Prælato Monasterij eximitur à Prælati potestate, & subintrat iurisdictionem Ordinarij respectu parochialis. ibid.num.5

Exemptus ob Religionem si ratione parochialis subiectæ Ordinario contrahat, vel delinquat, etiam familiares Cardinalium subsunt iurisdictioni Ordinarij. ibid.n.5

Etsi sit familiaris Papæ. ibid.n.6

Nisi possessio beneficij nondum sit exempto quæsita. ibid.n.7

Exemptus ratione rei non exemptæ Ordinario subest, quandiu in eius administratione deget. ibid.n.9

Exemptus effectus prior Monasterij coram Ordinario conuenitur. ibid.n.10

Exemptus subest Ordinario ratione officij, vel publicæ functionis. ibid.n.11

Contra exemptum commissio non subscripta in tangentibus administrationem non exemptam retinetur in Senatu remissa causa Ordinario. ibid.n.12

Concilij Trident. decretum refertur, quo disponitur, exemptum quemlibet ratione beneficij subesse Ordinario. ibid. n.13

Quod exornatur singulari Rotæ decisione continente plurimas mirabiles doctrinas. ibid. num.14

Exemptioni ex priuilegio prævalet qualitas superueniens habens à Iure communi certam determinationem quando vtraque concurrit. ibid n.24. cum multis seqq.

Qualitates diuersæ possunt concutrere in eodem corpore, ita vt ratione vnius quis sit exemptus, ratione vero alterius sit Ordinario subiectus. ibid.n 23.& 24

Super exemptionis exceptione Ordinarium non posse cognoscere, qui teneant. pag. 318. num.4

Super exemptione opposita coram Ordinario iste cognoscere nequit. ibid.n.6

De exemptione competente ex priuilegio non ex consuetudine Ordinarius cognoscit. p.319. num.12

Exemptionem allegans supponit perneccsse antecedentem subiectionem, & Diœcesim. p.320. num.25

Exemptio ab Episcopo concessa, an valeat in præiudicium successorum. ibid.n.29

Exemptionem prætendens ab Ordinario ex immemoriali possessione sola non obtinet manutentionem contra Ordinarium. pag. 321. n.44 & 45

Secus si cum possessione ostendat simul priuilegium. ibid. n.46

Nuncius virtute clausulæ (cum potestate Legati de latere) cognoscit de causis exemptorum Sedi Apostol. immediatè subiectorum. p.271. num.17

Erasmus à Chochier confusè loquens de Legatis missis non habentibus iurisdictionem in exemptos, declaratur. ibidem numer. 19. & 20

In exemptorum causis facta commissio Ordinario à Canone etiam tanquam S. Apostol. delegato, an vti Ordinarius, an vti delegatus procedat. p 382.n.32. & seqq

Ab Episcopo procedente iurisdictione delegata contra exemptos ad Papam appellatur. ibid. num.33

In causa commissa Ordinario contra exemptos vti Delegatum procedere, dixit Erasmus à Chochier. ibid. n.34

Contrarium, vt verius defendit Author. ibid. n.35.& seqq.

Exemptio supponit anteriorem subiectionem Ordinario de iure Communi. ibid.n.37

Exemptionis impedimentum tollitur, data Ordinario facultate à Canone, vt liberè procedat in causa exempti. ibid.n.38

Semel exemptionis, & auocationis impedimento sublato, & cessante in aliquo casu Ordinarius ipso iure recuperat iurisdictionem in exemptum. ibid. n.39

Augustin. Barbos. obseruatio, quod facta commissio Ordinario à Canone in exemptos procedat in eos potestate ordinaria, cum semel sublatum sit impedimentum, & subintret ius commune recuperatum. p.383.n.47

Erasmus à Chochier contrarium sentiens manifestè conuincitur. ibid.n.48

In causis exemptorum in quibus à iure datur Ordinario cognitio etiam tanquam S. Apostol. delegato commissio non subscripta retinetur per Senatum, Ordinario remissa causa in prima instantia. ibid.n.49

Casus in quibus Ordinarius procedit in exemptos. ibid.n.50. remissiuè.

Exemptio Clericorum, & eorum bonorum non extenditur ad necessitatem naturalis defensionis. p.29.n.66.& seqq.

Exempti si non habent iudicem in Regno apud Regem conueniuntur, ne in eo deficiat iustitiæ administratio contra commune, & publicum bonum. ibid.n.68

Exhibitio, Exhibere.

Sola exhibitio priuilegij absque possessione exemptionis non violenta, nec clandestina non sufficit ad excludendum Ordinarium à manutentione. p.320.n.30

Ex sola exhibitione priuilegij (quod respicit petitorum) non priuatur Ordinarius possessione. ibid n.33

Expensa.

Ad expensarum refectionem non teneri, qui vna via omissa, aliam aggreditur, passim obseruat Rota. p.165 n.7. & 9

In expensis condemnare debet Senatus friuolè & calumniosè vtentem salubri remedio retentionis litterarum Apostol. p.196 n.82

Fidciussorem de soluendis expensis impetranti, præstare prius debet oppressus, antequam sibi tradatur prouisio ordinaria retentionis petitæ, & procuratorem in Senatu dimittere iuxta duo decreta Senatus relata. ibid.num.83.cum seqq.

Victor potest appellare ab omissione condemnationis

Index Rerum,

eius probationem certas qualitates, & modificationes. p.241. n.24
Forma & ordo substantialis datur, vbi adest prius, ac posterius. p.227. n.28
Forma subscriptionis de qua in Trident. nec sanat, nec supplet cæteras nullitates, & requisita in commissionibus aliunde prouenientia de iure communi, aut alio statuto. p.228 n.34
Forma est quando sic eam lex vocat. pag.241. num.24
Forma continet solemnitatem. p.242.n.34
Solemnitas requisita à lege forma dicitur. ibid.
Formæ nihil addi, vel detrahi potest. ibid.
Formæ subscriptionis defectus vitiat non tantum commissionem, sed & omnia inde deriuatiua, citationem, inhibitionem, processum, & sententiam. ibid. sub n.34

Forus.

Plures sunt casus, quibus de Iure Canonico fortitur quis forum alienum. p.223. n.8
Trident. in cap. causæ omnes præseruans primam Ordinarij instantiam non sustulit legitimos modos, quibus de iure alienum forum fortiri poterat. ibid.n.9
Adducitur ad idem declaratio S. Congregat. ibid.
Ratione contractus fortitur quis forum, quia iudex loci contractus dicitur competens. p.231. n.2. cum seqq.
Forum quando fortiatur quis ratione contractus, & quando ad forum contractus facienda erit remissio, & an requiratur vt ibidem reperiatur obligatus, & de aliis remissiuè. ibid. n.3
Forum sui Ordinarij in prima instantia declinare, & Curiam Papæ adire potest, etiam hodie Clericus pupillus, & cæteræ miserabiles personæ. p.449. n.37
Forum quando quis dicatur fortiri, & in quibus casibus, & de tota materia. p.231. n.11. remissiuè.
Forum alienum quis fortitur ratione delicti, & iudex loci vbi perpetratur, est competens in prima instantia. ibid.n.12
Nec eius causam Senatus remittit Ordinario. ibid. n.13
Forus debitoris in executiuis attenditur, sicuti in cæteris causis Ordinariis. pag.263.n.18
Forus mutatur per priuilegium superueniens lite cœpta per citationem nullam. pag.288. num.69
Rei diuersorum fororum sunt conueniendi coram vno iudice omnium superiore ratione causæ indiuiduæ. p.309. n.14.& 15
Forum fortitur quis ratione contractus, quia de iure iudex loci contractus dicitur competens. p.397. n.3
Fori proprij renunciatio expressa in contractu alibi celebrato tribuit iurisdictionem iudici loci contractus contra obligatum etiam ibi non repertum. p.398.n.11
Fori renunciatio non valet in præiudicium superioris nec etiam eiusdem renunciantis ratione iuris complicati. p.401. n.41
Ad affectum fortiendi forum alienum, idem operatur locus contractus, & locus destinatæ solutionis. ibid.n.43. & seqq.
Forum Regis sequuntur Ecclesiastici ratione Regalium, quæ ab eo tenent. p.17. num.136. & seqq.
Forum quis non fortitur in loco destinatæ solutionis, nisi ibidem debitor sit repertus. p.401. n.45. & seqq.
Ad forum fortiendum ratione contractus non sufficit, quod eo in loco reperiatur procurator debitoris obligati, sed huius propria persona. p.402.n.49. & 50
Forum quis fortitur ratione rei sitæ. p.232.n.13. & seqq.
Clericus conuentus ratione beneficij residentiam non requirentis forum fortitur in loco beneficij. ibid.n.14
Ratione rei sitæ quis fortitur forum si ibi reperiatur. ibid. n.16
In omni foro præter forum domicilij requiritur præsentia rei. ibid.n.17
Forus ratione rei sitæ non est fortior foro contractus. ibid.
Domini temporales eo conueniuntur foro etiam absentes, vbi suum habent statum, & caput maioratus tanquam domiciliarij. ibid. num.26
Forus vbi caput maioratus cuius bona in diuersis Regnis, aut districtibus sunt, attenditur si maioratus petatur. pag.233. num.27. & seqq.
Secus si non habet maioratus caput, cui bona adhæreant, quia forus vbi maior eorum pars sit, attenditur. ibid.n.30
Socius non priuilegiatus potitur foro priuilegiato socij in rebus indiuiduis. p.462.n.7

Fraus.

Fraudibus occurrere, publicæ, & priuatæ authoritati conuenit. p.131.n.24
Recursus ad Regem si non permitteretur post peractam executionem Bullarum in damnum Reipubl. magnæ fraudes orirentur. ibidem nmm.25
Fraudibus via non est aperienda. ibid. n.26
Fraudibus, vt occurratur, latam ius admittit interpretationem. ibid.n.27
Fraus dicitur fieri legi, quoties per indirectum, & cautelam redditur illusoria. ibid. n.28. & p.350. n.66
Fraudibus neruosè occurrendum est. pag.131. num.29
Fraudibus obuiandum, quando potest si principaliter fiant, non quando secundario, & in potentiam consecutiuam. p.138. n.83
Fraudibus vt occurratur debet impetrans commissionem conueniendorum virtute clausulæ (omnésque alios) nomina expressè dare. p.282. n.7. & seqq.
Fraudibus non est via aperienda. p.350 n.64
Fraudibus vt occurratur ius admittit latam interpretationem, redditque dispositionem fauorabilem. ibid.n.65
Fraudata ne remaneat pars nec decepta, semper est facienda interpretatio, ibidem numero 67
Fraus dolosi litigantis ne suo lucro cedat, retinentur in Senatu executoriales furtiuè dolosè, & occultè obtentæ contra recurrentem indefensum. ibid. n.69
Fraus, & dolus nemini debet patrocinari. ibid. num. 70

Fructus,

Fructus beneficij vacantis, an possit Princeps ad manus suas reducere, vbi timor adest scandali ne dissipentur. pag. 130. n.20. & p.135. n.64. cum seqq.

Vbi de praxi, & regalia Regis Franciæ. ibid.

Fructus beneficij impetrati ab alienigena, & sua per quo naturalis consentit pensionem, quando sequestrantur ex ll. Regni. p.130.num.21. & seqq.

Fructus beneficij sequestrantur pro executione decreti retentionis quoties litteræ reperiuntur executæ iam. pag.135. à num.64. cum multis seqq.

Fructuum beneficiorum sequestrum apponitur quando litteræ Apost. quas retinere decernitur, iam sunt executæ ob timorem scandali. p.156. n.90

Per sequestrum fructuum beneficij impetrati, licèt ex integro non satisfiat vi oppressis litteris iam executis, in aliquo tamen coadiuuat, & detrahit fraudi impetrantis. ibidem num 91

Fructus beneficij impetrati per alienigenas horum Regnorum sequestrantur, lato decreto retentionis, litteris iam executis. ibid. num. 92

Impetrantes beneficia patronatus Regij, aut laicorum, ac patrimonialia, Magistralem, aut Doctoralem, & executioni de facto dantes litteras ipso facto sunt effecti alienigenæ, & amittunt naturalitatem, & fructus beneficiorum sequestrantur per Senatum. ib. num.93

Fructus beneficij patrimonialis sequestrantur impetrati litteris executis, nam impetrans ipso facto amisit naturalitatem. ibid.n.94

Quod ex identitate, & maioritate rationis dispositum intelligitur in beneficiis iuris patronatus laicorum. ibid. n.95

Fructus beneficij sunt bona temporalia, & sequestrantur ob executionem factam litterarum, quæ retineri mandantur. p.157.n.107

Frustra, Frustratorium.

Frustra expectatur id, cuius euentus nullius est effectus. p 194 n.53

Frustra remitterentur Ordinario litteræ iustitiæ eius percutientes primam instantiam, cum penitus sint inutiles, & inefficaces ad causam illi remissam initiandam coram eo. p.390. num 48

Frustra expectatur euentus, cuius nullus est effectus. ibid. n.49. & seqq.

Fundamentum.

Fundamentum suæ intentionis quilibet probare debet. p.426 n.15. cum seqq.

Fundamentum commissionis auocatoriæ in prima instantia, & subscriptio propriæ manus, de qua docere tenetur impetrans in Senatu. ibid.n.13. cum seqq.

Fundamento sublato corruit ædificium. p.431. num.10

G

Genus, Generalis. Vide *species.*

GEnus non taxatur in enumeratione specierum cum loco exempli appositæ intelligantur. p.16. n.131

Genus præcedens non restringitur per speciei appositionem cum fiat loco exempli. pag.89. n.43. & seqq.

Genus restringitur, & limitatur per enumerationem specierum. pag.117. n.5. & pag.122. num.54

Genus in dubio non restringitur per enumerationem specierum, nisi aliter appareat de clara voluntate disponentis. ibid. num. 56. 57. & seqq.

Genus & species vbi non sunt contrariæ, non restringitur genus. p.123. n.61

Genus restringitur, quando species apponuntur per dictiones declaratiuas, scilicet, videlicet. ibid.n.62

Genus nunquam intelligitur restrictum per enumerationem specierum, quando genus, & species tendunt ad easdem personas. ib. n.58. & 59

Secus quando genus, & species apponuntur in diuersis dispositionibus, & inter diuersas personas. ibid.n 60

Genus sicut includit omnes species, ita ratio generalis omnes casus. pag. 263. num.22. & seqq.

Generalis dispositio idem operatur quoad omnes species, quod specialis quoad singulas. p.420. n.5. & seqq.

Gratia. Vide *Litteræ, Subscriptio, Commissio.*

Ex gratia Apostol. fit immissio in possessionem adinstar, l. fin. C. de edicto Diui Adriani tollendo, & iuxta huius regulas tractanda. p.141. n.110. & 142

Gratia in forma dignum, & dispensationes matrimoniales Ordinariis, non aliis dirigi solent de stylo Roman. Curiæ. p.356.n.28

Item etiam dispensationes aliæ, absolutiones, & monitoriales, nec non criminalium commissiones Ordinario solent dirigi. ibid. n.29

Gratiam, aut dispensationes, seu commissiones aliis directas, an Nuncius possit exequi. ibid. à n.31. cum seqq.

Gratia principalis intacta remanet, & valida, licèt executoris commissio ob defectum subscriptionis nulla sit. pag. 386. num.6. & 7. & seqq.

Gratia corruens in vna parte sustinetur in alia separata, p.387. n.18. & seqq.

Gratia subrogationis si corruat quoad litem, quia nulla adest, non corruit quoad possessionis partem. ibid.n.20

Gratia pro parte nulla, & pro parte separabili valida, pro ista sustinetur. ibid.n.21

Gratia perficitur per fiat quoad substantiam ante litterarum expeditionem, quibus ad substantiam sui non eget. p.488 n.24

Ad gratiæ probationem, vt ex ea in iudicio agi valeat, litteræ necessariæ sunt, & ad earum expeditionem adstringitur impetrans. ibid. num.25

Gratia stat in lingua Principis, in Scriptura testimonium, in executione commodum. ibid. num.26

Gratia absque litteris non potest probari. ibid. num.27

Gratia ante litterarum expeditionem non expirat per mortem Principis re integra. ibid. num.28

Gratia requirit scripturam ad probationem, ita vt nec testes sufficiant. ibid.n.29

Index Rerum,

Gratia per *fiat* præfertur gratiæ per *conceſſum*, quando vtraque eadem die facta, & de anterioritate non conſtet. p.417. n.43. & p.413. n.10. & n.4. & ſeqq.

Grauamen, Grauatus.

Grauamen quando dicatur habere vim diffinitiuæ damnum irreparabile, vel præiudiciale cauſæ principali. p.229.n.7

Grauamine, quo fundantur appellatio, commiſſio, & inhibitio, ceſſante & reſoluto, reſoluuntur cætera ei nitentia, & cauſa ad inferiorem redit. p.341.n.34. & ſeqq.

Guarentigia, Guarentigiatum. Vide *Executio, Obligatio.*

H

Habilis.

OMnis diſpoſitio recipit reſtrictionem de habilitate actus, quæ ſuppoſita intelligitur. p.369.n.7

Cum de vno diſputamus, cætera ſupponuntur habilia. ibid. n.8

Hæres. Vide *Succeſſor, Commiſſio, Clericus.*

Commiſſio impetrata contra defunctum mortuum re integra ante citationem, & præuentum iudicium, quando expiret contra hæredem, aut ſucceſſorem, vel non. p.283. à n.12. cum multis ſeqq.

Inſtantia inchoata cum defuncto per citationem continuatur in hæredem, aut ſucceſſorem. p.284. n.30. & ſeqq.

Lis cœpta cum defuncto ex commiſſione ſubſcripta, ſi nulla fuit, in hæredem delegatus iuriſdictionem præueniſſe non dicitur, ſed coram Ordinario nouiter conueniendus. n.65. cum ſeqq.

Delegatus ex commiſſione ſubſcripta volens proſequi contra hæredem litem cœptam cum defuncto nullam, Senatus remittit cauſam Ordinario. ibid.n.72

Inter hæredes tutoris, & adminiſtratoris ſi vnus ſit Clericus, omnium cauſa coram vno iudice, & Eccleſiaſtico tractatur. pag.310. n.21. & 22

Redditio rationis promiſſa à defuncto cum ſit in origine indiuidua, ita inter mille hæredes talis conſeruatur, & omnes inſolidum tenentur. ibid.n.23

Hiſpania. Vide *Rex, Senatus.*

Hiſpaniarum Regibus pietate præexcellentioribus magis conuenit vi oppreſſorum protectio. p.73. n.101

Hiſpaniæ conſuetudo refertur antiqua circa maioriam Regis in cuſtodiendis, & tuendis bonis Eccleſiæ Cathedralis vacantis mortuo Prælato. p.15.n.117

In Hiſpania ſcandala, & ſeditiones magnæ ortæ fuere anno 64. ob admiſſionem alienigenarum ad beneficia. pag.80. n.62.27.& 28

Hiſpani ob longam Romæ diſtantiam difficillimè poſſunt adire Papam, ac ideò contumelias inter Eccleſiaſticos Senatus modeſtè compeſcit. p.82. n.49

Rex per ſuos Legatos Romam miſſos ſcandala paſſa ab Eccleſia impedit. ibid.n.50

In Hiſpania communiter reprobatur opinio Flores de Mena habentis Auditorem Camerę in prima inſtantia poſſe auocare cauſas pendentes in partibus ex obligatione Camerali. p.231. n.6. cum ſeqq.

Cuius tamen aſſertio declaratur. ibid.

Regi Catholico præ omnibus Principibus ratio ſuperadditur difficilis aditus ad Sedem Apoſt. ad iuſtitiam retentionis litterarum, cum Hiſpaniarum Regna in vltimis Europæ, & orbis finibus ſita ſint. pag.24. num.4. & ſeqq.

Suſpenſio litterarum Apoſt. ſi à Sede Apoſtol. expectaretur de nihilo prodeſſet, cum non niſi iam illata violentia, & ſcandalo ruente accedere ad Hiſpaniam poſſet. ibidem num.5

Textus ſingularis in c.cum longè, 93.diſt.adducitur, expreſsè probans longè diſtare Hiſp. Regna à Curia Roman. & ſignanter Regnum Galleciæ, eſſéque difficilem aditum. ibid. num.8

Conditones petitæ à Diana pro iuſtitia recurſus ad Regem concurrunt omnes in violentiis illatis per Iudices Eccleſiaſticos in Regnis Hiſpaniæ longiſſimè diſtantibus à Sede Apoſtol. p.26. n.26. & ſeqq.

Rationes longæ diſtantiæ, difficilis aditus, periculum minantis, & vrgentis neceſſitatis efficaciter vrgent in Hiſpan. Regnis ob executionem litterarum Apoſtolicarum in damnum Reipublicæ vtilitatis obtentarum. ibid. num.29

Hiſpaniam in extremis terrarum; eſſéque principium, & finem Europæ, & vniuerſi Orbis, ſedere, apud omnes Geographos conſtans eſt. p.27. n.32. & ſeqq.

Spania (nomen Hebraicum ſignificans quid abſconditum) fuit appellata Hiſpania ob eius remotiſſimum ſitum. ibid.n.34

Prophetiam Iſaiæ cap. 18. loquentem de extremitate terrarum in Hiſpania verificari declarant plures Doctores. ibid. n.33

Inſula Cadiz vocabatur *Gadeira* Græcè ſignificans extremitatem terræ. ibid. n.35

Epitaphia notabilia ſepulchrorum recenſentur, quibus Hiſpania extremitas Orbis appellatur. ibid. n.37.38.& 39

Cantabria ſita eſt in extremitate terræ, & orbis. ibid. n.40

Item Prouincia Hiſpalenſis. ibid n.41

Item Regnum Galleciæ (Authoris nobiliſſima Patria) vbi adeſt promontorium *Finis terræ*, ſic dictum ob terræ vniuerſæ finem. ib.n.42. & ſeqq.

Roma cum ſita ſit in medio Regnorum Chriſtianorum Europæ, perneceſſe longè ab Hiſpania ſita in eius extremitate. ibid. n.45

Sedes Apoſt. ſemper agnouit extremitatem Hiſpaniæ, longum iter, & difficilem aditum, quam ideò excuſauit in multis non recipientibus dilationem. p.28. n.46

Hiſpania nunquam deſinit recognoſcere Chriſti Vicarium vti caput Eccleſiæ vniuerſalis. ibid. n.47

Hiſpani Catholici antiquiſſimi gubernabantur cum aliqua dependentia à Sede Apoſt. ob terrarum diſtantiam, & inconuenientia in tarda expeditione negotiorum; & recurſu ad eam. ibid. n.48. & ſeqq.

Pontifices antiquitus creabant Legarum à latere aliquem Prælatum Hiſpaniæ ad euitanda diſpendia

diſpendia cauſata ob neceſſitatem recurrendi ad eos. ibid.n.49
Plurima Concilia celebrata fuere in Hiſpania ad quorum Congregationem & decretorum obſeruationem nunquam adita fuit Sedes Apoſt. ob longam diſtantiam, & tardam negotiorum expeditionem. ibid.n.50
Aſſertio Gerberti Epiſcop. Remenſis dicentis, interiora Hiſpaniæ Papæ iudicia neſcire declaratur. ibid.n.52

Homo.

Homo ligatus manibus, & ab aliquo diſſolutus ſi ſcribat;non diſſoluentis miniſterio, ſed ex ſe ipſo facit. p.287.n.56.& ſeqq.

Honor.

Honor Regis in pace ſubditorum conſiſtit.p.21. num.91

Humilitas. Vide *Supplicatio, Senatus.*

I

Iactatio, Iactans. Vide *Commiſſio.*

IActationis commiſſio ſubſcripta an ſit retinenda in Senatu ad preces eius, qui alias comprehenſus ſub clauſula (omnéſque alios) citatur à Delegato. pag.289. n.73. & ſequentibus.
Iactationis Commiſſio vti à iure exorbitans præiudicialis parti,& Ordinario recipit reſtrictionem, itavt vltra perſonam iactantem in ea nominatim expreſſam non extendatur. ibid. n.76
In iactationis commiſſione non permittitur apponi clauſulam (omnéſque alios) imò deletur, quia contra incertos denegatur. ibid. num.77
Iactationem ante omnia debet probare impetrans tanquam fundamentum contra iactantem nominatum. ibid.n.78.& ſeqq.
Delegatus ex commiſſione iactationis ſubſcripta non adquirit iuriſdictionem, niſi in iactantem nominatum, qui alios ex clauſula (omnéſque alios) citet, Senatus horum cauſam remittit Ordinario. ibid.n.81
Auditor Rotæ(cui commiſſio iactationis in prima inſtantia datur cum clauſula (omnéſque alios) non adquirit iuriſdictionem vltra principalem iactantem nominatum, & nequit in monitorialibus ad partes miſſis eam apponere. ibid.n.83. & ſeqq.

Iacobus.

Diui Iacobi Hiſpaniarum vnici patroni authoritas refertur. p.6.n.14

Identitas. Vide *Ratio.*

Ignorantia. Vide *Mores. Immemorialis,* Vide *Conſuetudo, Præſcriptio, Obſeruatio.*

Immemorialis ſuper iuriſdictione in criminalibus, & matrimonialibus prætenſa per inferiorem probanda erit coram Epiſcopo, qui interimillam exercet priuatiuè ex declaratione S. Congr. p.221.n.43. & ſeqq.

Impedimentum, Impediens, Impeditus.

Impedientes litterarum Apoſtol. executionem prætextu reformandi, & ſupplicandi Papam, & ſupplicationem proſequendi non incurrunt cenſuras Bullæ Cœnæ. pag.39.num.63. & ſeqq.
Impedire retentionis recurſum vergit in damnum maioriæ,& præeminentiæ Regis.p.117. num.3
Impedimentum non præſtat, quod de iure non ſortitur effectum. p.141. à n.113. cum ſeqq. & p.287. à n.55. & ſeqq.
Impedito agere non currit tempus. p.185. n.4
Impedimentum proueniens ex facto Regis excuſat. ibid.n.5
Impedito ex facto iudicis non currit terminus. ibid. n.6
Impedimentum quacumque parte termini incidens, illum ſuſpendit, nec attenditur principium tranquillum. p.186.n.16
Impedimentum legitimum dicitur ſiue ſit iudicialis, ſiue extraiudicialis, ſiue de iure, ſiue de facto. ibid. n.21
Impedito ſiue de iure, ſiue de facto non currit terminus ad publicandas litteras reſignationis. ibid.n.22
Impedimentum legitimum habens ad ſe præſentandum Sed. Apoſtol. de iure excuſatur. p.347. n.25
Impedimento ſemel ceſſante res facilè reuertitur ad ſuam primæuam naturam. p.382. n.39. & ſeqq.
Per impedimenti hominis remotionem ſtatim, & ipſo iure ſubintrat iuris diſpoſitio. p.287. n.53. & ſeqq.
Ob impedimentum iuriſdictio in alium transfertur ne detineatur iuſtiriæ adminiſtratio, dum expectatur impedimenti remotio.p.151. num.30
Abſentiam iudicis notabilem non ſolum eſſe impedimentum, ad eum excuſandum à munere iudicandi, verum ad iuriſdictionem in alium transferendam. ibid. n.37

Imperator, Imperium. Vide *Rex, Regnum.*

Imperatores aſſiſtebant Conciliorum celebrationi, vt obſiſterent inquietationibus,& turbationibus. p.10.n.57.& 58
Imperij ſecuritas in Eccleſiarum pace conſiſtit. p.11. n.71
Imperia non dubitauerunt ſactis ſeruire. ibid. num.69
Imperium nihil aliud eſt quam cura ſalutis alienæ. ibid.n.75
Abſque imperio nec natura ipſa, nec gens, nec mundus ſtare poterat. ibid. n.78
Carolus Imperator impetrauit à Synodo, ne ſine ſuo conſenſu inſtituerentur Epiſcopi. p.32. n.6
Imperatoris poteſtas & dominium, in gubernatione, & protectione ſubditorum conſiſtit duntaxat, non in rebus ſingulorum. p.101. n 23. & ſeqq.
Imperatoris Honorij epiſtola miſſa Papæ refertur, qua profitetur ſui intuitu pacem cuſtodiendam, & ſeditiones Eccleſiæ obuenientes ſe dare. p.201.n.5
Imperatores profitentur maximam adhibituri ſolicitudinem circa Dei dogmata, & Sacerdotum honeſtatem. p.202.n.14
Imperatores Chriſtiani agnouerunt Imperij felicitatem, & amplitudinem conſiſtere in vigilantia cultus diuini. ibid.n.19

Index Rerum,

Imperia ad ſui conſeruationem & amplitudinem non dubitauere ſacris ſeruire. ibid.n.20

Imperatores intereſſe Conciliis, vt neceſſaria ſpirituali Reipublicæ liberè proponantur, & modis omnibus exequantur, & Principum terrore impedimenta auellantur. ibid. n.22. & ſeqq.

Impetrans, Impetrare. Vide *Commiſſio, Reſcriptum, Retentio, Renunciatio.*

Impetrans, cuius Bullæ detinentur, poſt examen tanti Senatus meritò diffidens de ſecunda iuſſione cauſam deſerit agnoſcens Sanctiſſimum nouiter & verius informandum. p.48. num.89

Impetrans beneficium vno & inefficaci vocationis modo non iuuatur ex alio vero, etiam tunc exiſtente. p.293. n.15

Secus ſi ſe non reſtrinxit impetrans ad vnum vocationis modum. ibid. n.16

Impetrans poſtquam citauit ex commiſſione ſecunda nulla, an poſſit illi renuntians ad priorem validam redire. ibid.n.19. & teqq.

Impetrans commiſſionem, qui ſe fundat in forma, & requiſito neceſſario ad auocationem primæ inſtantiæ, de eo debet docere, cum ſit fundamentum ſuæ intentionis. p.426.n.11

Importunitas, Importuna.

Per importunationem nimiam Papa multoties concedit non concedenda. p.62.n.8

Importuna petitio non ſolum Papam, & Principes, ſed & ipſum Chriſtum vicit. ibid. num.9

Importunitas quandam violentiam infert in Principem, quia multoties inuoluntariè concedit non concedenda. ibid.n.10. & 11

Per importunitatem obtenta non valent, cum fiant inuito concedente. ibid. num.12. & ſequentibus.

Impugnans, Impugnare.

Ex actu impugnato nemo poteſt ſe iuuare, nec fructum conſequi. p.295.n.41

Niſi in impugnatione ſuccubuerit. ibid.n.42

Incertitudo.

Incertitudo in neceſſitatibus admittitur, & non vitiat. p.152.n.43

Decretum violentiæ directum ad vnum ex ſuperſtitibus, cui intimetur, non continet incertitudinem conſiderabilem cum facilè ex intimatione ad ſpecificam certitudinem reducatur. ibid.n.44

Incertitudo, quæ ex futuro euentu, vel per factum, aut declarationem alterius certa redditur, in qualibet diſpoſitione admittitur. ibid. n.45

Incertitudo, & generalitas ſententiæ certificanda in executione admittitur. pag. 153. vnic. num.48

Incidens. Vide *Articulum, acceſſorium.*

Incompetens, Incompetentia. Vide *Competens, Declaratoria, Ordinarius.*

Indi. Vide *Miſerabiles.*

Indi vt miſerabiles perſonæ talium priuilegiis gaudent. p.20.n.178

Indorum protectio & defenſio maximè commendata eſt à Catholicis Regibus. ib. n.179. & ſeqq.

Indiuiduum, Inſeparabile. Vide *Connexum, Complicatum.*

Separabile, Ius, Complicatum, Continentia, Capitula.

Indiuiduum ſi eſt iudicium, & inſeparabile, ſententia lata pro parte eſt nulla in totum. p.302. à num.28. cum multis ſeqq.

Cauſa communis mixta, ſeu connexa, quæ commodè ſeparari, nequit (vt in exemplis) coram eodem iudice tractatur, ne eius continentia diuidatur. p.308. n.1. cum ſeqq.

Indiuidua ſi ſit cauſa ſocius non priuilegiatus gaudet fori priuilegio conſocij. ibid.n.7

Secus ſi cauſa ſit diuidua inter ſocios habentes ius coniunctum. ibid.n.8

Indiuidua eſt rationis redditio tutelæ curæ, aut alterius adminiſtrationis, quæ nullam ſeparationem recipit. pag.309. num.12. & ſeqq.

Indultum Cardinalis Ordinarij de libera collatione in menſibus reſeruatis prodeſt Capitulo habenti ſimultaneam prouiſionem. p.492. num.71

Infectum.

Infecta primitiua, infecta cenſentur deriuatiua. p.290. n.88

Inferior. Vide *Prælatus, Iuriſdictio, Ordinarius.*

Sub decreto Trident. præſeruante primam inſtantiam Ordinariis, an comprehendantur Prælati inferiores Epiſcopo Ordinariam iuriſdictionem habentes. p.217. num. 1. & ſequentibus.

Qui negent. p.218. n.2

Prælatos inferiores Epiſcopo habentes iuriſdidictionem ordinariam comprehendi ſub decreto Trid. in cap. cauſæ omnes veriorem opinonem tuetur, & amplectitur Author. ib. n.5. & ſeqq.

Inferiores Prælati veniunt appellatione Ordinarij, dum habent ordinariam iuriſdictionem. p.220. n.8. cum ſeqq.

Ad Ordinarij inferioris comprehenſionem ſub diſpoſitione ſimpliciter loquente de Ordinario elegans Rotæ deciſio refertur. ibid. n.28. & ſeqq.

Trident. in cap.20. §. ad hæc reſeruans Epiſcopis cauſas matrimoniales, & criminales, non procedit in inferiore obtinente rem iudicatam, aut verificante immemorialem. ibid.n.30

Reſoluitur ex cap.20 Trident. præſeruatam eſſe etiam primam inſtantiam inferioris ordinariam iuriſdictionem habentis. ib.n.40. & ſeqq.

Inferiores Epiſcopo non prohibentur exercere iuriſdictionem in matrimonialibus, & criminalibus poſt probatam immemorialem per tres conformes. p.221.n.43. cum ſeqq.

Informatio, Inſtructio, Inſtructus. Vide *Papa, Senatus, Iuſſio.*

Informatio Senatus, qui Bullas retinuit, neceſſaria eſt in ſupplicationis proſequutione. p.71 num.25

Papa non legitimè inſtructo, & informato de inconuenientiis ex quibus ſuæ litteræ ſunt retentæ ſecunda eius iuſſio in idem incidit inconueniens, & defectum. ibid. n.26. cum ſeqq.

Informatio ſuper legitimitate cauſæ retentionis non tam ad ſui ipſius Senatus inſtructionem fit, ſed præcipuè ad Sanctiſſimum inſtruendum fideliter de ea. pag.191.n.21. & ſeqq.

De

De instructione, quam habent Cancellariæ circa modum procedendi in causis retentionis Bullarum remissiuè. p.197.n.87

Inhabilis. Vide *Habilis*, *Alienigena.*

Alienigena est inhabilis, & penitus incapax beneficiorum horum Regnorum. p.136.n.69.& seqq.& p.136 n.111.& seqq.

Inhibitio, *Inhibitus.* Vide *Stylus.*

Inhibitiones Rotales directè impugnantes Regio recursui, & Senatus decretis (alias incommutabilibus vti detrahentes regaliæ, & authoritati Regis retinentur. p.450. num.42. & seqq.

Inhibitio expedita vigore commissionis super appellatione, quæ non extat,corruit defectu iurisdictionis.p.452.num.57. & sequentibus, & à num.51

Sublato fundamento principali resoluitur tacitè inhibitio Rotalis. ibid.n.59

Inhibitio Rotalis expedita super appellatione à re iudicata, aut tribus retinetur in Senatu ibid.n.62.& seqq.

Inhibitio Rotalis contra rem iudicatam vigore tertiæ appellationis retinetur in Senatu.p.456. num.106.

Et non relaxanda patti, sed retentio eius facienda non ex furtiua reproductione in Rota damna præcauenda oriantur. ibid. n.107

Inhibitiones tangentes beneficia possessa ab exempto retinentur in Senatu cum percutiant Trid. decreta. ibid.n.108

Inhibitio ante executionem non causat litigium in beneficio. p.501.n.154

Inhibitio Consilij Supremi non inducitur ex l. Regia disponente super remissione causarum retentioni Bullarum pertinentium ad Chancellarias, sed eius exonerationi consulitur. p.181.n.23.& seqq.

Chancellariæ, cæteræque Regiæ Audientiæ penitus sunt inhibitæ, ne de violentiis tangentibus obseruationem, & executionem Concilij Tridentin. cognoscant, cum sint reseruatæ priuatiuè Consilio Supremo. ibid. n. 26.& seqq.& p.195.n.63. & seqq.

Inhibitionis processus, & inde sequuta sunt nulla ipso iure ex auocatione causarum ab Ordinariis in prima instantia. p.212. n.19. & seqq.

Inhibere Ordinario nequit Legatus in prima instantia, etiam de consensu partis, cuius renunciatio non valet in illius præiudicium, p.215 n.18. cum seqq.

Inhibitio etiam Rotalis respicit futura, non præterita, & ideò non causat attentata, nec annullat acta quælibet gesta ante eius intimationem. p.133.n.43

Inhibitione temporali vtuntur superiores Ecclesiastici ne interim(quod acta transportantur, & visa forsan an inhibitio perpetua concedatur,vel data temporalis refermetur)suam inferior exequatur sententiam p.210.n.1

Inhibitionem temporalem non posse habere effectum inhibitionis perpetuæ,ita vt termino eius transacto causet attentata, nec stylum contra hoc aliquid operari, acerimè defendit Author. ibid. n.2 & seqq.

Inhibitionibus suis licet Rota attribuerit ex præexcellentia tanti tribunalis aliquas prærogatiuas,non tamen istam quod temporalis operetur vti perpetua. p.251.n.6

Inhibitio Rotalis limitata ad tempus, vel causam vltra eam, vel tempus non causat attentata. ibid.n.7

Inhibitio temporalis si est operatura perpetuò dolosè & fraudulenter tempus apponitur in ea; Vbi plura iura ponderantur. ibidem num.14

Inhibitio captionem, aut dolum continens non causat attentatum,nec nullitatem.p.252.n.15. & seq.

Inhibitio temporalis in expeditione & perpetuo in effectu etiam stylo immemoriali vallata reprobatur à Tridentino. ibid.n.17

Inhibitionis temporalis expeditione operatura vti perpetua, debet seruari forma, quæ à iure in perpetua requiritur. ibid. n.18

Forma tradita per cap. Roma, de appellationibus,in 6.in expeditionis inhibitione reperitur renouata à Trident. cum clausula irritante, semota immemorialis contraria. ibid.n.19.& seqq.

Inhibitio expedita ad illudendum Concil. Trident. non operatur attentata, nec nullitatem. ibid.n.22

Inhibitio in expeditione temporalis, & in effectu perpetua (iuxta prauum stylum) non desinit esse perpetua. ibid. n.23.& seqq.

Inhibitio in expeditione temporalis, & in effectu perpetua(iuxta improbum stylum) æquiuocè nominata inhibitio indubiè perpetua dicenda erit. p.235.n.28

Rex Catholicus vti accerimus Trid. protector potest obuiare stylo reprobo ingentia damna includenti, ne inhibitiones temporales captiosæ operentur perpetuò, cum contra Trid. expresse sit introductus, ibidem num. 30. & seqq.

Inhibitio commissio, & appellatio, resoluuntur resoluto grauamine, quo nituntur,& fundantur. p.347. num.34.& seqq.

Sublata causa principali tacitè intelligitur resoluta inhibitio Rotalis super articulo incidenti emanata. ibid.n.36

Inhibitionis intimatio, & sententia, seu possessio si eodem die fiant,inhibitio censetur posterior. p.292. n.4

Inhibitiones contra Trident. decreta, siue in prima, siue aliis instantiis præsertim Rotales ingentia inferunt damna in Hispaniarum Regnis. p.446.n.1. cum seqq.

Inhibitio pariter sublata est à Trid. in omnibus iis,in quibus vetat percuti primam Ordinarij instantiam. ibid.n.2

Inhibitio non visis actis, nec adhibita causæ cognitione, & in partis citatione nulla est, nec arctat de iure. p.447.n.5

Ad inhibitionis expeditionem forma est partis citatio. ibid.n.6

Inhibitio in executiuis vltra causæ cognitionem ordinariam, aliam requirit ante eius expeditionem an appellatio sit recipienda, vel non. ibid.n.7

Inhibitionis formam à iure appositam renouauit Conc. Trid. annullans inhibitiones absque ea expeditas. ibid.n.8.& 9

Inhibitiones Rotales contra formam inuiolabilem Trid. expeditas retinet Senatus illius protector,ne reproductis in Rota procedatur contra recurrentem per iudicium contradictarum. ibid.n.10. & seqq.

Index Rerum,

Inhibitionem Rotalem (cuius in Senatu petita fuit retentio ob contrauentionem Trid.) adducendam, & exhibendam originalem, decreuit Senatus sub graui pœna. ibid.n.11

Inhibitionem etiam minus canonicam causare attentata Rota moderna introduxit. ibid. num.12

Inhibitionibus à Rota expediendis seruandam esse formam iuris,& Trid. declarauit S.Congreg. ibid.n.14

Inhibitio Rotalis in causa matrimoniali contra pauperem, aliamvè miserabilem personam in qualibet instantia retinetur à Senatu, cum iuxta Trid. non debet extrahi à Prouincia sua. p.448.n.17. & n.39

Inhibitionis causa cessante cessat eius effectus iam consummatus. p.348.n.52

Immissio.

Immissio virtute gratiæ Apostol. fit adinstar l. fin. C. de edicto D. Adrian. toll. & iuxta huius regulas tractatur. p. 141. n.110

Immissio in possessionem beneficij iuris patronatus nequit fieri quin inferat præiudicium possessioni patroni, concessa non præsentato à se. p.142.n.125.& seqq.

Immissus in possessionem vigore litterarum,aut executorialium si aliquando in ea permansit expirat Delegati iurisdictio, ne fiat Ordinario præiudicium, ad quem itur super noua controuersia. p.336.n.23.& seqq.

Immittendi in possessionem ius cessat post factam immissionem etiamsi ab ea ceciderit immissus. ibid.n.25

Immisso semel in possessionem amplius immissio non competit. ibid.n.26

Immisso in possessionem cecidente cessat via executiua, & via ordinaria agere debet.ibid. n.27. & seqq.

Immissi & turbati in possessione, aut proprietate causa Ordinario remittitur, cum executione semel facta expirauerit executoris iurisdictio ex Trident. cuius prima instantia pertinet Ordinario. p.337. n.33

Post immissionem comparens ex alio testamento non auditur in via executiua, sed ordinaria coram Iudice Ordinario possessoris. ibid, n.35.& 36

Post immissionem (quæ ex aliquo capite fuit nulla)contradictor legitimus etiam non possidens,potest comparere. p.496.n.103

Immissionem non impedit oppositio calumniosa. p.497.n.116

Immissionem prouisi Apost. impedit prouisus ab Ordinario, si possidet, quando reseruatio non est notoria, sed obscura & dubia. ibid. à n.120. cum multis seqq.

De immissione ex l.fin. C. de edicto D. Adriani ad immissionem ex litteris Apost. rectè argumentatur. p.501.n.152

Ad immissionem ex gratia Apost. impediendam par titulus requiritur, vbi vterque petit immissionem possessionis vacantis. ibid. num.159

Secus si prouisus ab Ordinario possideat, qui impedit immissionem petitam à prouiso Apostol. ibid. n.160.& 166.

In immissione ex gratia Apostol. proceditur ad instar. l. fin. C. de edicto D. Adrian. tollend. ibid. n.161

In immissione ex l. fin. admittitur contradictor ab alio fonte, nempe ab alio testatore. ibid. num.162

Immissio semel legitimè facta non reuocatur per nouam tituli productionem, nisi in continenti appareat de bono iure producentis. p.174.n.175

Immissione facta non citato possessore si hunc velit executor denuo audire, & citare, ante omnia debet immissionem attentatam reponere,alias nulliter agit. ibid. n.181.& n. 177. & seqq.

Inobediens. Vide *Regnum.*

Inobediens non dicitur, qui iure contendit, nec censuras incurrit. 64.n.25. & seqq.

Inobedientiam, audaciam iudicis Ecclesiastici contemnentis Senatus authoritatem vindicta Seuatui est reseruata. p.138. n.87

Inquisitio, Inquisitores.

Litterarum Apostolicarum executio in præiudicium S. Inquisitionis suspendenda. p. 53. num.10

Et retinentur à Senatu. p.131.n.32.

Senatus Regis nequit per viam violentiæ ad se trahere causas quomodolibet tangentes S. Inquisitionem. p.461.n.1

Recursus pro retentione litterarum tangentium S. Inquisitionem comprehenditur in decreto Regio prohibitiuo. ibid.n.3

Inquisitorum iurisdictio delegata connexa est cum delegata Episcoporum, quorum primam instantiam Rex præseruat. p.462. n.5

Leges Regiæ excitantes Senatum ad protectionem primæ instantiæ solum disponit de ordinario, & non de instantia S Inquisitionis. ibid.n.10

Generalis facultas data Senatui cognoscendi per viam violentiæ, patitur limitationem in causis S. Inquisitionis, quam leges Regiæ nouæ excitantes generaliter Senatum ad protectionem recipiunt. ibid.n.13

Decretum Regium prohibens Senatui, & cæteris Consiliariis cognoscere per viam violentiæ de causis quomodolibet Tribunal S. Inquisitionis tangentibus refertur ad litteram. ibid.n.14

Consilium S.Inquisitionis cognoscit de violentiis illatis per sua Tribunalia inferiora, & iudicem bonorum confiscatorum ex Regio decreto. p.463.n.15

Regis immediata persona an comprehendatur in suo decreto prohibitiuo causarum tangentium S. Inquisitionem, & an possit quaslibet litteras Apost. huius generis retinere, iusta existente causa. p.464.n.17. & seqq.

Inquisitores dumtaxat non ordinariam exercent iurisdictionem. ibid.n.24

Rex Catholicus de iure, & vsu recepto munito indultis Apost.retinet,& examinat litteras infrigenntes ius, & priuilegia S. Inquisitionis. p.465.n.26 & seqq.

Decreto Regio prohibitiuo causas S.Inquisitionis ad Senatum trahi per viam violentiæ excepta reperitur ipsa Regis persona. ibid. num.35

Cui non adaptatur ratio prohibitionis eiusdem decreti. ibid.n,35

Ad examen litterarum Apost. infringentium priuilegia S.Inquisitionis Rex priuatim eligit fidentissimos Senatores,qui omni secreto Regem consulant de inconuenientiis. ibid.n.37

Simancas

Simancas refertur asserens Regem posse retinere litteras Apost. in præiudicium S. Inquisitionis ex vi defensionis naturalis. p.466.n.38
Regalia retentionis semper Rex vtitur pro tuendis indultis S. Inquisitionis, vt ex pluribus exemplaribus hic ostenditur. ibid. n. 39. & seqq.
Pragmatica Regis Ferdinandi refertur, qua multis pœnis minatur quaslibet impetrantes litteras Apostol. & illas etiam per cedulones publicantes infringentes iura S. Inquisitionis in qualibet instantia. ibid.n.40
Prouisio Regia refertur, qua mandat retineri litteras in causa S. Officio pertinente, & ne publicentur donec ab ipso Reges examinentur. p.467.n.41
Ex Regiis pragmaticis colligitur quondam retentionem litterarum tangentium S. Inquisitionē pertinere ad Senatum Regium. ib.n.42
Postea tamen dimanauit decretum prohibitum. ibid.n.43
Regiæ pragmaticæ insinuantes retentionem litterarum tangentium S. Inquisitionem pertinere ad Senatum Regium sunt anni 1527. ibid.n.44
Referuntur quamplurimæ prouisiones Regis expeditæ in variis occasionibus ad impediendam executionem litterarum Apostol. expeditarum in Romana Curia in præiudicium primæ,& vlterioris instantiæ S.Inquisitionis, vel aliter infringentium sua priuilegia. ibid. n.46.vsque ad n.51
Rex Catholicus asserit se esse non solum protectorem S. Inquisitionis Hispaniæ, sed patronum. p.469.n.52
Epistola Regis refertur directa Proregi Siciliæ, ne patiatur quasl bet litteras Apost contra S. Inquisitionem, aut Ministros exequi, donec à se remissæ examinentur. ibid. n.53
Rex Catholicus examinat, & retinet litteras in derogationem priuilegiorum S.Inquisitionis, non solum ex vi suæ Regaliæ generalis, verum ex indultis Apostol. ius ei attribuentibus, vt sine suo consensu nullæ huius generis à Romana Curia expediantur, aut executioni dentur. p.470.n.54
Rex Catholicus vti protector Concil. Trid. in c. causæ omnes, an poterat examinare litteras Apost. in derogationem primæ instantiæ S. Inquisitionis. ibid. n.55.& seqq.
Inquisitorum iurisdictio delegata coniuncta est, & connexa cum iurisdictione Ordinarij,cuius participatione illa includitur in c. causæ omnes. ibid.n.56. & seqq.
Inquisitoribus non datur iurisdictio priuatiua, sed acumulatiua cum Episcopo, ita vt vnus sine altero procedere non possit. ibid.n.59.
Per delegationem causæ factam Inquisitori non derogatur iurisdictio Ordinarij, & è contra. ibid.n.60
Ordinariæ iurisdictioni ne fiat præiudicium ex communione cum delegata Inquisitorum, vtraque consideratur inclusa in c. causæ omnes,quoad præseruationem primæ instantiæ. p.471.n.65
Inquisitorum iurisdictio auocabilis ex quo cohæret iurisdictioni Ordinarij non auocabili, efficitur inauocabilis, & per participationem includitur in c. causæ omnes Trid. ibid. num.70
Inquisitorum primæ istantiæ nullum afferi potest præiudicium, quin simul inferatur primæ instantiæ Ordinarij. p. 472.n.78
Propterea vtrorumque auocatio non admittitur cum vterque includatur in Trid. ibid.n.79
Opinio sectantium iurisdictionem Inquisitorum esse ordinariam reprobatur. ibid.n.80
Opinio dicentium iurisdictionem hodie accedere Ordinarij, & carere imperfectionibus delegatæ, & habere excellentias ipsius ex connexione cum ordinaria honestatur. ibid. num. 81.
Inquisitorum cognitio tam in prima, quàm in vlterioribus instantiis præseruatur indultis Apost. vetantibus omnem recursum ad Romanam Curiam, sed solum esse recurrendum ad Inquisitorem Generalem Hisqaniæ. ibid. num. 82
Dominus Ioannes Aluarez de Caldas Breue quoddam compendium fecit indultorum S. Inquisitionis, quæ tangunt eius iurisdictionem. ibid.n.84
Recensentur Bullæ Apost. circa iurisdictionem Inquisitionis Hispaniæ tam in prima, quàm in aliis instantiis, & circa expurgationem librorum. ibid.à n.85. cum seqq.
Alexander III. eam extendit ad connexas, & dependentes ab hæretica prauitate. ibid.n.86
Paulus III. declarauit suæ non fuisse intentionis derogare,nec minuere, aut mutare de iuribus antiquis pertinentibus Inquisitioni Hispaniæ per suam nouam erectionem S. Inquisitionis Rom. postmodum à se creatam, ibid. num.87
Iulius III. omnem suam potestatem contulit Inquisitoribus Hispaniæ in causis quomodolibet eam tangentibus ac si nihil in Sed. Apostol. reseruaretur. p 473.n.88
Clemens VIII. vt indulta Apost. ad ea omnia extenderentur de quibus solum est cognoscere Hispan. Inquisition de iure, aut de consuetudine. ibid.n.89
Idem Pontifex committit denuo Inquisitori Generali causam librorum expurgandorum. ibid.nt90
Litteras impetratas in causis tangentibus Inquisitionem Hispaniæ declarat Alexander VI. subreptitias & exequendas non esse. ibid. num. 91
Idem declarat Clemens VII. ibid.
Consensus Regis Catholicus expressus in impetratione, & executione litterarum obtentarum è Romana Curia contra iura Inquisitionis Hispaniæ. ibid.n.92
Sixtus V. tales litteras esse subreptitias deficiente consensu Regis declarauit, & dat iurisdictionem Inquisitori Generali super examine librorum. ibid.n.93
Paulus III. causam librorum cognoscendorum esse propriam Inquisitionis Hispanæ in suo territorio declarauit. Vbi quamplures aliæ Bullæ ad idem recensentur. ibid.n.94
Bullæ Apost. prohibentes recessum ab Inquisitione Hispaniæ, in qualibet instantia, & recursu etiam ad Sed. Apostolicam in quibuscuis negotiis, & eorum dependentiis multæ recensentur, & vbi inuenire possunt. p.474. n.96.vsque ad n.109
Refertur Trianus circa libertatem Ecclesiæ Gallicanæ. ibid.n.110.& 111

Bulla

Index Rerum,

Bulla Pauli III. multa ex ſupradictis in vnum redigens refertur ad litteram. pag. 475. num. 12

Rex Catholicus examinat, & retinet litteras impetratas contra indulta S. Inquiſitionis, & eius primam, & vlteriorem inſtantiam, ibid.n.113

Regi Catholico ex Bullis Apoſt. datur priuilegium, vt ſine ſuo conſenſu expreſſo nec impetrentur, nec exequantur vti ſubreptitiæ litteræ in derogationem iuris S. Inquiſitionis Hiſpaniæ. ibid.n.11

Rex Catholicus fatetur ſe patronum, & protectorem Inquiſitionis Hiſpanæ eſſe. ibid. num.118

Ex auocatione cauſarum tangentium S. Inquiſitionem Hiſpan. oriri ſcandalum, & nouitatem aſſerit Rex. p.478.n.125

Litteræ impetratæ in negotiis S. Inquiſitionis nullæ ſunt deficiente conſenſu Regis, vt declarauit Iulius III. p.477.n.120

Regi aſſerenti de timore ſcandali ſtandum erit. ibid.

Reges Catholici ſemper occurrunt executioni litterarum Apoſt. in præiudicium S. Inquiſitionis illáſque retinet. p.476.n.136

Exemplaria quamplurima ad idem recitantur. ibid.n.127.vſque ad 143

Libros in Rom. Curia reprobatos Authorum Hiſpaniæ eo ſolo, quod tractent de iuſtitia Regaliæ Regis in rebus Eccleſiaſticis, Rex non patitur vt in Hiſpania Breuia publicentur, ſed retinet, ne exequantur. p. 479.n.144. & ſeqq.

Inquiſitio Generalis Hiſpaniæ examinat & expurgat libros Hiſp. independenter à Congregatione Roman. de indice, & Magiſtro ſacri Palatij, quorum Breuia pro libris expurgatis non exequitur, ſed nouam expurgationem ſuo tantum nomine publicandam facit. ibid.n.145

Per poſteriorem erectionem Sanctæ Inquiſitionis Romanæ nihil detractum fuiſſe iuribus competentibus Inquiſitioni Hiſpaniæ declarauit Paulus III. ibid.n.146

Ad auocandam primam inſtantiam S. Inquiſitionis non ſufficit ſola ſubſcriptio, ſed aliæ conditiones, & formæ concurrere debent. p.473.n.93

Inſtantia. Vide *Remiſſio*, *Ordinarius*, *Articulus*.

Qui extra Regnum cogitur litigare in prima inſtantia retentionis remedio vtitur. p. 120. num.34

Litteræ percutientes primam inſtantiam Ordinarij in executionem gratiæ traduntur impetranti, vt illis vtatur coram Ordinario. p.206.n.67

Litteræ meræ iuſtitiæ prout reſcripta, monitoriales, executoriales, & percutientes primam inſtantiam retinentur in Senatu, remiſſa cauſæ cognitione Ordinario. ibid.n.68

Trid.circa cap.cauſæ omnes præſeruans primam inſtantiam Ordinariorum frequentiori indiget Regalia protectionis. p.211.n.1

Cauſæ omnes tam ſpirituales, ciuiles, beneficiales, & mixtæ (dempta reſeruatione beneficij) extra Roman.Cur. coram Ordinariis tractandæ in prima inſtantia decreuit Leo. ibid. num.9

Litteras percutientes primam Ordinarij inſtantiam examinat Senatus, & remittit cauſam Ordinario. p.213.n.24. & ſeqq.

Prima inſtantia reſeruata eſt in fauorem Ordinarij cum ordo confundatur, quando vnicuique iuriſdictio non reſeruatur. pag. 215. num.15

Prima inſtantia præſeruatur Ordinario etiam in fauorem partium, quaſi ſit inhumanum pro parua cauſa inmodicos litis anfractus pati. ibid.n.16

Primæ inſtantiæ præſeruatio in fauorem tam Ordinarij, quàm partium fuit introducta, qui vnus renunciatione non tollitur. p.216.n.19. & ſeqq.

Reſoluitur ex c. 20. Trid præſeruatam eſſe primam inſtantiam inferioris Prælati ordinariam habentis iuriſdictionem. p.220.n.40

Primam inſtantiam Ordinarij inferioris verè contentam ſub priori parte capit. cauſæ omnes Trid. debet Rex protegere. p. 222. n.54

Recuſatio legitimus modus eſt recedendi ab Ordinario in prima inſtantia. p. 225. n. 1. cum ſeqq.

Prima Ordinarij inſtantia euaneſcit per appellationem à collatione, aliovè grauamine extraiudiciali. p. 229.n.10.& 11

Trid. non ſuſtulit legitimos modos quibus de Iure Canonico recedere licet ab Ordinario in prima inſtantia. pag. 231. num. 1. cum ſeqq.

Inſtantia Ordinarij percuſſa etiam dicitur in executiuis. ibid.n.10

Prima Ordinarij inſtantia licitè percutitur non nullis caſibus exceptuatis à Trid. in c. cauſæ omnes, quibus & protectio Regis ceſſat. pag. 239.n.1. cum ſeqq.

Inſtantiam Iure Canonico petire falſo inducitur ex c.cauſæ omnes. ibid.n.4

Inſtantia noua, nouoque iudicio indiget ius nouum deductum in inſtantia appellationis, diuerſum à deducto in primo libello. p. 255. n.3.& ſeqq.

Noua inſtantia termino, & defenſionibus indiget additio noua ad libellum quid nouum, & diuerſum continens. pag.256.n.18.cum multis ſeqq.

Concil.Trident.in cap.cauſæ omnes non vtitur verbo (inſtantia) in ſua rigoroſa ſignificatione, ita vt cauſæ debeant habere inſtantiam, vt eius diſpoſitio procedat, ſed ad oſtendendum, omnes cauſas primitus proponendas & tractandas coram Ordinariis. p.263. n.17. cum ſeqq.

Ratio, qua mouetur Trident. ad præſeruandam primam inſtantiam, æqualiter militat in viis executiuis, ſicuti & in Ordinariis. ibid. n.21. cum ſeqq.

Verbum (prima inſtantia) quo vtitur Trident. receptum in rigoroſa ſignificatione repugnat directæ eius rationi. p.264.n.33

Inſtantiam non habet actus extraiudicialis. ibid.n.34

Inſtantia inchoata cum defuncto per citationem continuatur in hæredem, aut ſucceſſorem. p.284.n.30

Inſtantia cœpta cum defuncto virtute commiſſionis ſubſcriptæ manu Sanctiſſimi continuatur in hæredem coram Delegato. pag. 288. num.58

Inſtantia cœpta cum defuncto, & perempta, acta Ordinaria iudicij pereunt, ac ſi lis cœpta non fuiſſet. ibid.n.60
Inſtantia perempta iudicis extinguitur iuriſdictio. ibid.n.61
Inſtantia perempta iudex amplius non dicitur iudex, ſed priuata perſona. ibid. n. 62. & ſeqq.
Inſtantia defuncti perempta coram Delegato cauſa cum hærede redditur integra, & ad priorem ſtatum, ac ideò pertinet Ordinario per Senatum remittenda. ibid.n.64
Tertij comparentis coadiuuando eadem eſt inſtantia ac principalis quem defendit. p. 304. num.47
Inſtantia tertij defenſuri, & principalis eadem eſt connexa, non diuerſa, nec ſeparata, quæ ideò ad iudicem de cauſa principali cognoſcentem, non ad Ordinarium ſuum pertinet, nec eidem per Senatum remittitur. ibid.n.48. & ſeqq.
Inſtantia noua, nouoque iudicio eget controuerſia mota creditori poſt pignoris ſubhaſtati apprehenſam poſſeſſionem, & litem finitam. p.335.n.19. & ſeqq.
Ad auocandam primam inſtantiam S. Inquiſitionis connexa cum Ordinaria non ſufficiet ſubſcriptio ſola, ſed aliæ conditiones requiſitæ ex indultis Apoſtol. concurrere debent. p.473.n.93
Inſtantiam, & iudicium requirit oppoſitio legitimi contradictoris contra eligendos vel eligentes, & quæ coram Ordinario tractatur. p.362.n.13.& ſeqq.
Prima Ordinarij inſtantia conſumitur per collationem, aliumve actum extraiudicialem ab eo factum. p.363.n.26.& ſeqq.
Inſtantia Ordinarij durat, & perſeuerat ſi ad ſuperiorem non fuerit deuoluta cauſa ob legitimam appellationem ante diffinitiuam, vel illa deficiente. p.458.n.10
Inſtantia datur in eo quod contra executionem gratiæ opponitur requirens altiorem indaginem, quæ Ordinario auferri nequit. p.491. n.60.& ſeqq.

Inſtrumentum.

Inſtrumentum, vt fidem faciat, ab eodem Notario, qui protocollum confecit, & non niſi ſemel à parte petendum extrahendum erit. p.371.n.34
Inſtrumentum inſertum in priuilegio Principis non citata parte non probat, niſi exhibito originali. p.391.n.59
Inſtrumentum, quo aliud regiſtratur abſque iudicis authoritate, & partis citatione non probat. ibid.60
Inſtrumentum, quo aliud refertur non probat, niſi appareat relatum. ibid.n.61.& 62
Inſtrumenti productio ipſa facta parte citata, fit de actis, licet inſtrumentum ipſum de actis non dicatur. p.493.n.87
Inſtrumentum à Regno extraneo, & longinquis partibus allatum quas firmitates habeat, ne redarguatur. p.433.n.32
Si habeat fidem aliorum duorum, vel Trium Notariorum, atteſtantium ſubſcribentem eſſe Notarium fidelem, & redargui nequit. ibid. num.33
Inſtrumentum relatum à Notario etiam in alio inſtrumento nihil probat niſi originale appareat. p.437.n.17. & ſeqq.
Inſtrumentum de quo per relationem Notarij apparet in alio inſtrumento non probat, niſi de relato doceatur. ibid.n.22
Etiamſi Notarius referat, ſe vidiſſe, & legiſſe ſine aliquo vitio, vel raſura. ibid.n.23
Inſtrumenti regiſtrati in actis exemplum, vt fidem faciat, requirit etiam partis citationem. p.438.n.27
Inſtrumentum, ſententia, mandatum, & ſimilia inſerta de verbo ad verbum in executorialibus de mandato iudicis legitimè vbilibet probat. ibid.n.26
Inſtrumenta guarentigiata, & alia exequibilia amittere executionis priuilegium per vſum eorum coram Ordinario, eſt abſurdum. p.488.n.35.& ſeqq.& à n.33
Inſtrumento guarentigiato ineſt qualitas executiua. ibid.n.38
Inſtrumentum in alio Regno confectum, quod executionem meretur vbilibet eam retinet coram quolibet iudice diuerſi Regni. p. 489. num.46
Inſtrumentum guarentigiatum coram Eccleſiaſtico Iudice priuilegium executionis non amittit. ibid. n. 47
Contra inſtrumentum authenticum ſtatum prohibens, exceptio poteſt opponi ipſum non eſſe authenticum. p.441 n.10
Inſtrumentis informiter, & non ſolemniter exhibitis nemo credere tenetur. ibid. n. 11

Intentio Vide *Defectus.*

Intentionis, vel facti defectus annullat litteras Apoſtolicas. p.64.n.29. & ſeqq. Vide *Defectus.*
Intentio agentis regulat omnes actus ad finem intentionis. p.359.num.21. Vide à num.14.& ſeqq.

Interlocutoria. Vide *Sententia,*

Interlocutoriæ à quibus ante diffinitiuam, & in prima inſtantia permittitur appellatio, quales ſint. p.447.n.3

Intereſſe. Vide *Tertius.*

Interpretatio. Vide *Declaratio.*

Interpretationem paſſiuam recipiunt Canones poſteriores à iure communi. p.219. n.19

Intimatio, Intimare. Vide *Citatio, Declaratoria.*

Si in Italiæ ditionibus prope Romam exiſtentibus recurſus ad Principes licitus eſt, multo magis in Regnis Hiſp. procul. ab ea diſtantibus. p.24 .6
Obſeruatio Camilli Borrelli, ad idem adnotatur. ibid.
Eam Prouinciam longe diſtare à Romana Curia dicitur, quæ extra confines Italiæ ſita eſt. ibid. num.7

Iudex, A quo, vel Ad quem, Eccleſiaſticus, vel Laicus. Vide *Reſtringens, Iuriſdictio, Delegatus*

Iudex laicus non cognoſcit de facto rei ſpiritualis inter duos Clericos, ſi præcedat inhibitio Eccleſiaſtici. p.112.n.27
Iudex Eccleſiaſticus etſi proteruè nolit adimpiere decretum violentiæ Senatus, nunquam iſte per ſe reponit violentiam. p.135. n.61.& ſeqq.

Index Rerum,

Iudici Eccleſiaſtco poſt violentiam notoriam illatam aufugiente, Senatus, qui vim fieri decreuit propria authoritate nunquam reponit. ibid.n.62. & ſeqq.

Iudex laicus cognoſcit de facto rei ſpiritualis incidenter. p.138 n.85. & ſeqq.

Non coram laico adiudicante bona Clerico creditori, ſed coram Eccleſiaſtico mouenda eſt controuerſia ab anterioribus creditoribus, & ibi terminanda. p.335 n.7

Idem eſt in ſententia graduationis ex qua Clerico creditori bona debitoris fuere adiudicata. ibid. n.8. & ſeqq.

Iudicibus Eccleſiaſticis maximè Apoſtolicis iuſte non violenter procedentibus facilis patet aditus in Hiſpaniarum Regnis ex præcepto Regis. p.370 n. 20 & ſeqq.

Iudex ad quem quando teneatur iterum remittere cauſam Ordinario. p.229 n.8

Iudex ad quem an poſſit committere cauſam cum clauſula (vna cum toto negotio principali) ſtante noua diſpoſitione Trident. ibid. num.9

Iudex ad quem iuriſdictionem reſtrictam adquiſiuit ſuper cauſa & articulis deductis in prima inſtantia, ſuper aliis verò diuerſis caret iuriſdictione. p.255 n.5. & ſeqq

Nouum aliquid peti nequit coram iudice appellationis nec ipſe illud admittere, cum ad id careat iuriſdictione. ibid.n.6

Iudex appellationis non poteſt ſupplere, quæ veniunt ad nouam & diuerſam petitionem. ibid. n.7

Super nouo capitulo non dependente à primo iudex appellationis cognoſcere non poteſt ibid. n.8

Iudex appellationis poteſt cognoſcere ſuper eo quod includitur ſuper generalitate primi libelli. ibid. n.9

Iudex appellationis poteſt ſupplere quod venit ad coadiuuandam petitionem. ibid. n.10

Iudex appellationis in articulis ſeparatis, & ſic non deuolutis caret iuriſdictione. p.257.n.22

Nouus articulus ſeparatus à primo deductus coram iudice appellationis pertinet inferiori Ordinario ſuper quo litteras expeditas retinet Senatus articulum remittens Ordinario. ibid. n.29. & ſeqq.

An iudicem appellationis deuoluitur iuriſdictio limitata ſuper eo dumtaxat, de quo fuit cognitum in prima inſtantia. p.258. n.4

Coram iudice appellationis reconuentio oppoſita non admittitur ex defectu iuriſdictionis. ibid. n.5

Quando iudex appellationis admittit reconuentionem, vel non, vide latiſſimè in verb. *Reconuentio.*

A iudice à quo, vel à iudice ad quem, an executoriales ſint expediendæ valdè controuerſum eſt. p.408. n.1.& ſeqq.

Iudici ad quem, qui vltimam tulit ſententiam infirmando, vel confirmando priores pertinet executio, & executorialium expeditio. ibid. n.2

Iudex appellationis, non Ordinarius exequitur ſuam ſententiam merentem executionem. ibid. n.3

Siue infirmauerit ſiue confirmauerit, aut mutauerit priores ſententits. ibid. n.4

Iudici ſæculari, qui competens fuit ad cognoſcendum de cauſa Clerici pertinet executio realis, non perſonalis. pag.409. num.15. & ſeqq.

Iudex appellationis in territorio Ordinarij habet iuriſdictionem cauſatiuè ob deuolutionem legitimè factam non aliter. pag.410. num.24

Iudex appellationis eſt competens in actione iudicati orta ex quaſi contractu in ſuo foro celebrato. ibid.n.25

Iudex appellationis ſimul dicitur competens in actione iudicati ratione quaſi contractus. ibid. n.27

Iudex loci contractus, aut quaſi contractus non habet iuriſdictionem contra quaſi contrahentem non repertum in ſuo diſtrictu. ibid. num.28

Cauſa condemnati conuenti coram iudice appellationis ex actione iudicati, non tamen illic reperti, remittitur Ordinario per Senatum. ibid. n.29

Secus ſi in diſtrictu iudicis appellationis tempore conuentionis ex actione iudicati fuerit condemnatus repertus. ibid. n.30

Iudex ſuperior iuriſdictione caret ob deſertam appellationem. p.411.n.35

Et etiam ſi ipſe ob deſertionem ſubſequutam expreſsè confirmauerit ſententiam Ordinarij. ibid.n.36

Pro iudice carente poteſtate vno caſu excepto non præſumitur. p.427. n.26

Iudici aſſerenti in ſententia libellum, litiſconteſtationem, teſtium examen, & ſimilia non creditur. p.436. n.9

Iudici aſſerenti ſubſcriptionem Papæ ex qua non aliter ſibi adquirit iuriſdictio in prima inſtantia non creditur. ibid. n.10.& ſeqq.

Iudex ſucceſſor in iuriſdictionem omnino tenetur adimplere Regium decretum violentiæ etiam ſub anteceſſore decretum. pag.148. num.4

Iudicium plurium competentium electio competit prius prouocanti, etiam inuito aduerſario. p.150. n.21

Vnius Iudicis electio ex nominatis facta ab initio per impetrantem, per contractum facta intelligitur, cum in iudicio quaſi contrahatur. ibid. n.24

Ob impedimentum iudicis transfunditur iuriſdictio in alium, ne detineatur iuſtitiæ adminiſtratio, dum expectatur impedimenti remotio. p.151.n.31

Executoribus pluribus inſolidum nominatis per præuentionem vnius, cæteri non excluduntur perpetuò, ſed iſto mortuo, aut abſente vnus ex ſuperſtitibus proſequitur cauſam in eodem ſtatu, p.149. n.6

Reſcriptum pluribus directum, & eorum cuilibet, ſi is, qui cœpit cauſam decedat, aut legitimo impedimento detineatur, vnus ex ſuperſtitibus aſſumit cauſam in eodem ſtatu. ibid.n.7

Superſtes, vt ſucceſſor in cauſa tenetur adimplere decretum Senatus (de otogar, y reponer) etiam directum ſuo anteceſſori mortuo, vel abſenti. ibid.n.8

Qui ſi reponere recuſet, ſecunda iuſſio per Senatum expeditur in ipſum. ibid. n.9

Si plures ſint ſuperſtites executores nominati, quis eorum adimplere tenetur decretum Regium violentiæ. ibid. n.10.& ſeqq.

Electio

Electionem vnius ex superstitibus nominatis executoribus pertinere impetranti priuatiuè, mortuo primo præoccupante iurisdictionem, sectatur Christophorus de Paz. ibid. n.11
In impetrantis potestate sicut fuit à principio vti,vel non vti rescripto:ita ad eum priuatiuè expectat eligere vnum ex superstitibus mortuo eo, qui causam cœpit,argumentatur ipse Paz. ibid. n.12
Mortuo executore, electionem præuentiuam vnius ex superstitibus nominatis pertinere vtrique parti constanter tuetur Author contra Paz. ibid.n.14. & seqq.
Commissione facta communi, & iure æqualiter quæsito vtrique parti,electio ex superstitibus æqualiter vtrique competit præuentiuè. p.150. n.16
Re non integra per commissionis præsentationem commissio fit communis vtrique parti, & æqualiter ius quæsitum, ac pariter ius eligendi vnum ex superstitibus. pag. 161. num.28
Eligendi vnum ex superstitibus executoribus, facultas si competeret impetranti priuatiuè, graue foret inconueniens,qui vel tardius, vel numquam eligeret. ibid. n.30
Impetrans mortuo iudice Delegato, non habet iudicem, qui ei possit præfigere terminum ad eligendum alium ex superstitibus in sua commissione nominatis. ibid. n.32
Mortuo, vel extra Regnum absente executore, qui vim intulit decretum violentiæ vni ex superstitibus intimari potest, siue à vim patiente, siue à impetrante, & is tenetur reponere. p.152. n.33
Superstite executore (cui decretum Regium fuit intimatum) recusante reponere, secunda iussio per Senatum erit expedienda. ibidem num.35
Executore, qui cœpit causam longe absente, potest vnus ex superstitibus in commissione nominatis eam reassumere in eodem statu, & prosequi. ibid.n.36
Delegato vim inferente, & postea mortuo vel absente, salubre remedium est quærere vnum ex superstitibus coniudicibus nominatis in commissione, cui decretum violentiæ intimetur. ibid. n.38
Mortuo, vel absente executore, qui vim intulit, decretum violentiæ etiam ei directum comprehendit vnum ex superstitibus, cui fuerit intimatum. ibid.n.39
Potest etiam concipi specificè, complemento directo ad vnum ex superstitibus, cui fuerit intimatum. ibid.n.40.& 41
Decretum violentiæ directum ad vnum ex superstitibus, cui fuerit intimatum, non continet incertitudinem considerabilem, cum facilè ex intimatione ad specificam certitudinem reducatur. ibid. n.44
Senatus si in decreto violentiæ non fecerit mentionem iudicis superstitis, poterit seorsum in alio decreto id continente tollendæ dubitationis gratia. p.153. n.50
Decretum violentiæ etiam directum iudici mortuo, vel absenti,qui vim intulit,& etiam non facta mentione superstitis, semper huic intimatum adstringitur. ibid. n.51
Litteræ Apostol. si virtute decreti retentionis retinentur in Senatu, quomodo relaxandæ, vt superstes acceptet commissionem. ibidem num.52
Litteræ Apostol. mittendæ sunt ad superstitem, ad acceptandam commissionem, etiam stante decreto Regio retentionis earundem. ibidem num.55
Et mittuntur tradendæ tabellioni cum omni cautela, & securitate, vt facta intimatione superstiti, & repositione, redeat ad Senatum. ibid. n.56
Et redeundæ sunt in Senatum, vel virtute prioris prouisionis Regiæ, vel etiam non decreti. ibid.n.57

Iudicium, Iudicare. Vide *Instantia, Complicatio, Separabile, Mixtum.*

Iudicium cœptum non mutatur per priuilegium superueniens. p.288. n.68
Nisi iudicium fuerit nullum. ibid. n.69
Iudicium si est indiuiduum, & connexum, sententia si feratur pro parte est nulla. pag.302. n.23. & seqq.
In iudiciis duplicibus familiæ erciscundæ, tutelæ, & curæ si contra plures agatur, & vnus sit Clericus,coram Iudice Ecclesiastico omnes conueniuntur ratione connexitatis iudicij. p.309. n.10
Ad duplicia iudicia prouocati sunt rei, & prouocans Actor. ibid.
In iudiciis mixtis commissio impetrata contra plures conueniendos sub diuersis Ordinariorum districtibus degentes non indiget subscriptione propriæ manus Sanctissimi, nec in Senatu retinetur; sed parti traditur, vt illa vtatur coram Delegato. ibid. n.14
In iudiciis mixtis vnus omnium partium est finis, & omnes vnius loco habentur, & circa idem perseuerat eorum officium. p.310 n.20
Iudicium motum contra emptorem possessorem pignoris subhastati, nouum est intentandum coram suo iudice Ordinario,non coram alio,qui subhastauit iuxta Trid.p.334.n.3
Iudicium nouum est controuersia nouiter mota creditori post litem finitam, & apprehensam pignoris subhastati possessionem. pag. 335 num.18
Et noua eget instantia. ibid. n.19
Iudicium motum ex vna causa, falsa tamen non sustinetur ex alia vera tunc existente. p. 293. n.14. & seqq.
Filius in aduentitiis, quorum pater noluit acquirere vsumfructum, non potest agere in iudicio sine eius consensu. p.349.n.52
Consensus partis accedens post litem contestatam à filio non reualidat iudicium. ibid.

Iudicialis. Vide *Extraiudicialis.*

Defensionis modus cõmensurari debet cũ genere violentiæ, vt si hæc sit iudicialis, defensio etiam iudicialiter erit præstanda, quã absque eius notitia princeps præuenire non potest. p.198.n.49

Iuramentum.

Iuramentum appositum in contractu tribuit iurisdictionem iudici loci contractus,licet ibidẽ conuentus non sit repertus. p.401. n.38
Iuramentũ si non accedat obligationi de respondendo in loco contractus, sed eius principali dispositioni dumtaxat,non tribuit iurisdictionem contra ibidem non repertum. ibid.n.39
Iurans Clericus respondere in loco contractus absque consensu Ordinarij non tribuit iu-

Index Rerum,

riſdictionem ſi in eo non reperiatur. ibidem num.40

Iuramentum non auget principalem obligationem, ſed intra illius limites addit robur. ibid.n.42

Iuriſdictio, & Iuriſdictio Eccleſiaſtica, ſeu Temporalis. Vide *Ordinarius, Commiſſio, Delegatus.*

Diuiſio inter iuriſdictionem Pontificiam, & Regiam non procedit per viam repugnantiæ, ſed ſimplicis diſtinctionis. p.10. n.62

Iuriſdictio non requiritur in ſuperſedente ex iuſta cauſa in executione reſcriptorum ad effectum reſcribendi. p.18. n.159

Temporalem poteſtatem mandare abſolutè, ne litteræ Apoſtolicæ executioni mandentur aliud eſt, aliud verò ne ſuo examine exequantur, & de ratione differentiæ. p.32. n.5

Iuriſdictio non eſt neceſſaria, ſed extraiudicialis proceſſus in cognitione cauſæ retentionis ad effectum ſuperſedendi in executione litterarum. p.111. n.21. & ſeqq.

Iuriſdictione non eget Senatus ad examinandam cauſam legitimam retentionis. ibid.n.23

Magiſtratui ſpecialiter quanta iuriſdictio data eſt, tanta de generali iuriſdictione aliorum detracta cenſetur, in quo locus non eſt præuentioni. p.182. n.43

Regula, quod iuriſdictio cenſetur data accumulatiuè, non priuatiuè, quas patitur limitationes. p.183. n.44. remiſſiuè.

Voluntas Regis nolentis, quod Tribunalia habent cognitionem accumulatiuam cum Conſilio Supremo in cauſis executionis Concil. Tridentin. clarè patet ex l.81. cum diſponat abdicando, vetando, & inhibendo. ibidem num.45

Iuriſdictionis Eccleſiaſticæ origo, & fons eſt Sedes Apoſt. quæ liberè de quibuſlibet cauſis Eccleſiaſticis valet cognoſcere. pag. 211. num.5

Iuriſdictio Ordinaria dicitur naturalis, & fauorabilis, & an in eius fauorem, vel etiam partium ſit inductum c.cauſæ omnes. p.214.n.1. cum ſeqq.

Iuriſdictio Delegati, & Conſeruatoris odioſa eſt. ibid. n.2

Diſpoſitio quælibet derogans iuriſdictioni Ordinariæ eſt odioſa. ibid.n.3

Iuriſdictione vtitur Epiſcopus in criminalibus, & matrimonialibus, interim dum probatur immemorialis per Archidiaconum in ſuo diſtrictu per tres conformes. pag.220. num. 32. & ſeqq.

Iuriſdictio in criminalibus, & matrimonialibus non eſt ſublata ab Archidiaconis, Decanis, & per Trident. ſed permiſſa ex immemoriali probata per tres conformes. pag. 221. n. 42. & ſeqq.

Iuriſdictio ab inferiore quæſita per immemorialem, aut priuilegium, eſt verè Ordinaria comprehenſa in Trid. cap.20. in principio præſeruante primam Ordinariorum inſtantiam, & qui id teneant. ibid. n.52

Erga iuriſdictionem prætenſam per inferiores Epiſcopo proponi debet, & probari cauſa in prima inſtantia coram Epiſcopo, cum ſit cauſa tangens dignitatem non ſuum commodum perſonale. p.226.n.10.& à n.13.cum ſeqq.

Iuriſdictio limitata deuoluitur ad iudicem appellationis ſuper eo dumtaxat de quo fuit cognitũ in prima inſtantia. p.258.n.4.cum ſeqq.

Iuriſdictione in aliquorum gratia priuatiuè data, non prohibetur alterius prorogatio. p.275. num.72

Iuriſdictio ex commiſſione contra aliquem nominatum in ea quando per eius mortem re integra expiret contra cæteros comprehenſos ſub clauſula generali (omneſque alios) in quo Doctores, & iura varia ſunt. p.282. n.3. & ſeqq.

Iuriſdictio Delegati eſt ſuſpenſa, & in pendenti donec nominatio conueniendorum virtute clauſulæ generalis (omneſque alios) fiat per impetrantem. ibid.n.8

Ante iuriſdictionis exercitium nempe per citationem, nec iuriſdictio præuenta dicitur, nec reſcriptum perpetuatur. p.285. n.37

De iuriſdictione ſublata inſtantia perempta plura. p.288. n.60. & ſeqq.

Super iuriſdictione prætenſa per Prælatos inferiores Epiſcopo, an iſte ſit competens in prima inſtantia. p.318. à n. 1. cum ſeqq.

Super iuriſdictionis exercitio (an in aliquo caſu ſit exercenda) quilibet iudex cognoſcit, an ſua ſit iuriſdictio. ibid. n.2

Si de iuriſdictionis iure (ſiue de poſſeſſione, ſiue de proprietate contendatur) non de nudo eius exercitio iudex ipſe cognoſcere nequit, cum agitur de cauſa propria. ibid. n.3

Super exceptione, quod locus contractus, vel delicti, non ſit de iuriſdictione & diſtricti citantis, iſte cognoſcit. ibid.n.5

Super iuriſdictione prætenſa per Decanum, aut Archidiaconos in criminalibus, aut matrimonialibus cognoſcit Ordinarius in prima inſtantia. ibid. n.7

Et interim, quod per tres conformes immemoriales probatur Epiſcopus exercet iuriſdictionem priuatiuè,& manutenetur. ibid.& p.319. num.14

Super iuriſdictione prætenſa per inferiores Epiſcopo commiſſio non ſubſcripta in prima inſtantia retinetur à Senatu, cauſæ cognitione Ordinario remiſſa. p.318.n.9

De iuriſdictionis proprietate, aut poſſeſſione, qui cognoſcit, quando competit ratione dignitatis non ſuæ perſonæ, & iuris proprij. ibid.n.10. & ſeqq.

Iuriſdictio poteſt adquiri per inferiorem Epiſcopo ex conſuetudine, & præſcriptione. p.319. n.21

Lex dicens, ſolus procedat, attribuit iuriſdictionem priuatiuam. p.325. n.21

Et maioris Magiſtratus cuiuſcumque iuriſdictionem excludit. ibid. n.23

Nec eius iuriſdictto poteſt præuenire. ibid. n.24

Iuriſdictionis defectu nullam eſſe ſententiam latam à Nuncio in prima inſtantia declarauit Rota. p.326. n.31. & 32

Iuriſdictionis defectus inſanabilis eſt, & cæteris maior non contentus in ſtatuto excludente omnes defenſiones. ibid. n.33

Iuriſdictio alieni iudicis in prima inſtantia nequit prorogari, niſi concurrente partium, & Ordinarij conſenſu. ibid. n.34

Iuriſdictio quando nequit prorogari in præiudicium alterius, ſententia ex defectu iuriſdidictionis nulla eſt. ibid. n.35

Iuriſdictione Delegati nondum præuenta per eius

eius exercitium, res adhuc dicitur integra. p.340. n.23
Iurisdictio non dicitur præoccupata per solam litterarum præsentationem coram Delegato. ibid. n.24
Iurisdictio Ordinarij suspensa per recusationem ea cessante per remotionem re integra recusati statim deuoluitur ad eiusdem successorem ex vi attractiua. ibid.n.25
Iurisdictio à tempore datæ litterarum adquiritur, non tamen eius exercitium, ante originalium præsentationem sibi factam. p. 392. n.67. & seqq.
De iurisdictione sua certus non est iudex, non facta originalium litterarum præsentatione. p.393. n.85. & seqq.
De iurisdictionis defectu ob non præsentatas litteras originales non opposito, quando sustineatur iudicium, vel non. ibid. n. 86. & seqq.
Iurisdictionis defectu opposito ob non præsentationem litterarum, istæ originales exhibendæ sunt. ibid.n.87.& seqq.
Iurisdictionem dare non possunt priuati. ibidem num.91
Iurisdictionis defectus vbi adest, monitoriales, & cætera acta processus nulla sunt, & per consequens litteræ gratiæ in eis insertæ fidem non faciunt. ibid. n.100
Iurisdictio in alienum subditum, vt ratione contractus adquiratur, duo copulatiuè requiruntur, celebratio contractus, in eius loco, & quod in eo reperiatur obligatus tempore conuentionis. pag. 398. num. 16. & seqq.
Iurisdictionis voluntariæ actus geruntur extraiudicialiter, & coram iudice competente. p.264. n.35
Iurisdictio conditionaliter attributa non adquiritur iudici, nisi prius conditione purificata, ita vt antea eius processus sit nullus iurisdictionis defectu. pag. 400. num. 27. cum seqq.
Iurisdictio licet adquiratur à tempore datæ ad eius tamen exercitium requiruntur litteræ, & earum præsentatio coram Delegato p.419. n.66. & seqq.
Iurisdictionis actus est subdelegatio, quæ non potest fieri à Delegato ante litterarum præsentationem. p.340. n.24
Ad repositionem attentatorum iudex non eget iurisdictione. p.154. n.64
Inquisitorum iurisdictio delegata connexa est cum delegata Episcoporum, quorum primam instantiam Rex præseruat. p.462. n.5
Inquisitores delegatam dumtaxat non Ordinariam exercent iurisdictionem. p.464 n.24
Delegata iurisdictio non comprehenditur in Trid. præseruante primam instantiam Ordinario. p.465. n.25
A Rege tanquam à fonte defluit potestas, & iurisdictio omnis ad eum refluit,& recurritur. ibid. n.31
Inquisitorum iurisdictio delegata coniuncta est, & connexa cum iurisdictione Ordinarij, cuius participatione illa includitur in c. causæ omnes. p.470. n.56. & seqq.
Inquisitoribus non datur iurisdictio priuatiua, sed accumulatiua cum Episcopo, ita vt vnus sine altero procedere non possit. ibid. n.59
Iurisdictiones duæ vnitæ si sunt vna alterius naturam assumit. ibid. n.60
Iurisdictio Ordinaria est naturalis, delegata accidentalis & odiosa, & vtraque commixta illa istam ad se trahit. ibid.n.62.& 63
Ordinariæ iurisdictioni ne fiat præiudicium ex communicatione cum delegata Inquisitorum vtraque consideratur inclusa in cap. causæ omnes, quoad præseruationem primæ instantiæ. p.471. n.65
Iurisdictio reuocabilis sui natura si cohæreat iuri irreuocabili, efficitur irreuocabilis. ibid. num.69
Inquisitorum iurisdictio auocabilis ex quo cohæret iurisdictioni Ordinarij non auocabili, efficitur inuocabilis, & per participationem includitur in cap. causæ omnes Trident. ibid. num.70
Opinio sectantium iurisdictionem Inquisitorum esse Ordinariam reprobatur. p.472. n.80
Opinio dicentium iurisdictionem Inquisitorum hodie accedere Ordinarij, & carere imperfectionibus delegatæ, & habere excellentias ipsius ex connexione cum Ordinaria honestatur. ibid. n.81
Ius publicum, nouum, Ius Complicatum. Vide *Complicatio, Connexum.*
Ius competens Regi ex priuilegio, aut consuetudine in Ecclesiis, aut Regalia ipsius. p.14. n.116. & seqq.
Ius Regium est Ecclesiasticam disciplinam, & mystica sacra tueri. p.15.n.119
Ius habent Christiani denunciandi Euangelium vbique terrarum, & mittendi concionatores ad quoscunque infideles. p.19. n.168. & seqq.
Iure qui contendit non dicitur inobediens, nec censuras incurrit. pag.64. num.25. & sequentibus.
Iura cuncta attribuentia Principi regaliam protectionis indistinctè & absolute loquuntur non distinguentia inter casum,& casum.p.118. n.14. & seqq.
De iure principaliter corroborato immemoriali consuetudine competit Regi regalia protectionis vi oppressorum. p.123. n.63
Regalia tollendi violentias ius est vniuersale competens omnes species,& casus violentiæ. ibid.n.66
Ius vniuersale vbi prætenditur per vsum partis conseruatur ius in toto. ibidem num. 67. & seqq.
Ius retentionis principaliter est publicum.p.171. num.15
Iuri publico cum ad vtilitatem communem expectet detrahi nequit, nec priuatorum conuentione tolli. ibid. n.16
Iuri in vtilitatem principaliter publicam, & secundario in fauorem aliquorum nequit priuatorum conuentione tolli, aut renunciari. ibid. n.18
Iuri complicato cum iure superioris nequit renunciari in istius præiudicium. p.172.n.18
Super iure nouo non contento in priori instantia,deducto tamen in Rota monitoriales,aliæve litteræ expeditæ, an à Senatu retineantur. p.255. n 1. cum seqq.
Ius nouum deductum in instantia appellationis diuersum à deducto in primo libello noua indiget instantia, & nouo iudicio. ibid. n.3

Index Rerum,

Ius nouum omnino non dicitur pronunciatum, nec appellatum, ergo nec deuoluta iurisdictio. ibid. n.4

Ius nouum, & diuersum ab iam deducto in prima instantia cognoscitur quando super hoc sententia lata non facit rem iudicatam super nouiter deducto. ibid. n.12

Ius nouum non comprehensum in libello, cum noua egeat instantia, & iudicio, nequit post litem contestatam introduci. pag. 256. numer. 18

In habens admixtum interesse alterius inseparabile, nec sibi renunciatio præiudicat, nec alteri. p.273. n.48

Ius habens separabile coniunctum cum iure alterius in sui præiudicium valet renunciatio, non in præiudicium alterius. ibidem n. 50. & seqq.

Ius vnius per se insufficiens potest à iure alterius fomentum recipere. p.275.n.64

Ius nouum, & diuersum ab eo quod in iudicium agitatur nouiter deductum noua indiget cognitione, & instantia Ordinarij per Senatum remittenda. p.300.n.6. & seqq.

Ius nouum diuersum, & separatum ab iam deducto in iudicium tunc cognoscitur, quando res iudicata super isto non præiudicat illi nouiter deducto. ibid.n.8

Vna persona, aut res potest diuerso iure censeri diuersis respectibus consideratis. p.315.n.28. 29. & 30

Iura diuersa in eadem persona concurrentia inducunt diuersitatem personarum, quia non corporalis, sed intellectualis consideratio habetur. ibid. n.32

Iura duorum in eadem persona concurrentia non confunduntur, sed quodlibet consideratur de per se, ac si essent in diuersis personis. p.316. n.41

Iura diuersarum personarum in vna concurrentia non inferunt diuersas personas, sed diuersa iura, & illa vna persona diuersas representat. ibid. n.43

Ius parti quæritur exactu etiam nullo, cui detrahere aduersarius non potest. pag. 348. num.52

Iura partium sunt de actis processus, si registrentur solemniter in illo. p.393. n.87. & seqq.

Contra ius litteras Principis expeditas, & deuiantes à iuris tramite retinendas in Senatu, omnes Doctores pro tuta conclusione firmant. p.452. n.68. & seqq.

Vbi plurima ponderantur iura. ibid.

Iuris dispositio velociter subintrat cessante, & remoto hominis impedimento. p.287. n.53. & seqq.

Ius amissum, & quæsitum. Vide *Ius.*

Facilius tolleratur ius quæsitum, quam quærendum. p.134.n.49

Facilius impeditur ius competiturum, quam quod extinguatur adquisitum. ibid. num. 50. & seqq.

Iuri alteri quæsito derrahi nequit. pag. 353. num.74

Ius semel tertio quæsitum tolli nequit, eo retinente, & inuito. p.339. n.10

Ius quæritur aduersario ex commissione facta communi, cui impetrans renuntiare amplius non potest. ibid. n.11. & seqq.

Cessante causa non cessat effectus iam consummatus, ex cuius existentia tertio iam fuerit ius quæsitum. p.340. n.21.& seqq.

Ius aduersario non quæritur ex commissione impetrata ante præsentationem, & citationem executam legitimè, secus post eam, cui iam renunciare non potest impetrans. ibid. n. 26. cum seqq.

Ius semel consolidatum, cessum, vel aliter amissum reuiuiscit, re redacta ad priorem statum ex causa de præterito. pag. 341. num. 38. & seqq.

Ius tertio non adquiritur ex commissione re integra. p.342. n.52

Et appellatione obiectiua contra electionem informiter proposita, ius fuit semel quæsitum aduersario, ne iterum admittatur ad probanda obiecta. pag. 355. num. 37. & seqq.

Actus semel nulliter gestus nequit validè reiterari, postquam ex primo fuerit ius tertio quæsitum. ibid.n.40

Ius tertio semel quæsitum ex facto alterius tolli nequit absque illius consensu, ibidem num 41

Ius impetranti quæsitum ex supplicatione iam subscripta officiales tollere nequeunt alterando gratiam. p.429. n.48

Quando ius transfertur in alium si huic non adquiratur iuris prohibitione remanet penes transferentem. pag. 437. à num. 18. vsque ad 21

Ius Naturale, Diuinum, & Positiuum, & Gentium.

Contra Ius Naturale, & Diuinum vim inferunt eiicientes à se, aut relegantes prædicatorem Verbi Dei. pag. 20. num. 176. & sup. à n. 164. & seqq.

Recursus ad Regem cum vniuersaliter apud omnia Christiana regna fuerit introductus, ius gentium dicendum, à Iuris Naturalis ratione proueniens. ibid. n.181

Ius gentium semper à ratione naturali æstimandum, licet à principio ab omnibus gentibus non fuerit inuentum. p.21. n.182

Gentium mos sequi debet. ibid. n.183

In Iure Naturali fundatur recursus ad Regem. ibid. n.185

Quod in Ius Naturale, aut Diuinum committitur in omnium tendit iniuriam. ibid. n.186

Respublica vbi vel idololatria, vel oppressionibus violentis vexatur, cuilibet licèt eam defendere lege naturali ordinante. ibid. n.187

Homines vel sola naturalis humanitatis ratione cogente tenentur hominum mores ad bonum dirigere, & ab oppressionibus sub tyrannorum iugo passis protegere. ibid. num. 188. & seqq.

De Iuris Naturalis incommutabilitate plura remissiuè. p.22. n.195

Ex origine Iuris Naturalis, Gentium, Diuini, & Positiui prouenit Principem posse obuiare violentiis, & executionibus litterarum Apost. p.32. n.1

Defensio prouenit à Iure Naturali, Diuino, & Positiuo. p.45.n.106.& seqq.

A Iure Naturali originantur recursus retentionis Bullarum. p.69. n.9

Vniuersalis vulgi opinio est quodammodo Ius Naturale, non artificiosè, sed originaliter gentium mentibus infixum. p.96.n.12

Contra

Contra ius Naturale priuilegium conceſſum à Rege non valet. p.101.n 19.& ſeqq.
Et contra Ius Naturale dicitur conceſſum, quo res vnius alteri conceditur. ibid. n.20
Litteræ in præiudicium iuris Naturalis in præiudicium iuris tertij non adimplentur. ibid. num.22
Mandatum Principis contra Ius Naturale, vel Diuinum inductum non exequendum, ſed ſuſpendendum. p.106 n.66
Retentio Bullarum prouenit à Iure Naturali, cuilibet permittente licitam defenſionem. p.175.n.56
Scandalum, & violentia, qua fundatur retentionis cognitio, eſt contraria Iuri Naturali, Spirituali, & oppoſita naturæ. p.192. n. 25. & ſeqq.
Iuri Naturali ſiue in præiudicium alterius Reipublicæ, aut priuati, aut contra bonos mores renunciari non poteſt. p.274.n.55
Iuri continenti vtilitatem priuatam, & publicam, inſeparabiliter renunciari nequit. ibid. num.54
Ius Naturale imbuit defenſionem in omnes creaturas, circa quod plura notabilia. p.351. n.77.& ſeqq.
Iuri Naturali nihil detrahi poteſt. p.352.n.84
Ius naturæ non minus animalia docet, quam homines. ibid.n.85. & ſeqq.
Iuris Naturalis eſt occurrere vrgentibus neceſſitatibus, à quo nulla perſona excipitur. p.19. num.65
Ius naturale caret lege permiſſiua, prohibitiua, & conſultiua. ibid.
Tollerantia Pontificum in recurſu pro tollenda violentia prouenit ex animo approbandi, ex natura negotij conformis Iuri Naturali, & Diuino, & pro vtilitate publica. p.56.n.189
Tollerantia Papæ in his, quæ non ſunt contraria Iuri Diuino approbationis, & diſpenſationis, vim habent. p.58. n 212
Tollerantia Papæ non præſtat approbationem, nec diſpenſationem ſtatuti contra Ius Diuinum. ibid.n.211
Theologi negantes effectus tollerantiæ Pontificum falſo autumant, recurſus eſſe contra Ius Diuinum. p.59.n.214
Recurſus pro tollenda violentia ſunt conformes Iuri Naturali, & Diuino, & in fauorem libertatis Eccleſiaſticæ. ibid.n.215
Recurſus pro tollenda violentia, ſi Pontifices iudicarent Iuri Naturali, aut Diuino, nec non libertati Eccleſiaſt. obuiare, viriliter reſiſterent, & non tolerarent. Sicuti in ſimilibus feciſſe, & paſſim facere pro ſalute animarum, & Paſtorali officio, oſtenditur ex multis Canonicis decretis. ibid.n.217
Inter habentes æquale ius melior eſt conditio præuenientis. p.150.n.17
Quando ius poſterius confundit aliud ſecum concurrens, ſi illud eſt temporale non operatur confuſionem perpetuam, ſed temporalem ſuſpenſionem. p.154.n.69
Ius pignoris in re non perditur creditore facto domino reuocabiliter. p.155.n 73
Ad ius ſemel à ſe abdicatum, & renunciationem regreſſus denegatur. p.464.n.18
Ius competens Regi de iure, priuilegio, aut conſuetudide in rebus Eccleſiaſticis Regalia ipſius eſt. p.477
De qua cognoſcit inter Eccleſiaſticos. ibid. num.116

Ius patronatus. Vide *Patronus.*

Ius Regium patronatus eſt Regalia Regis p.16. num.137
Ius patronatus pertinens Regi efficacius eſt alio quoliber. p.16.n.138
Super beneficiis iuris patronatus Regij, & eorum redditibus, & dotibus, etiam inter Eccleſiaſticos cognoſcit Rex tam de proprietate, quàm poſſeſſione. ibid. n.139. & 140
Litteras Apoſtol. in derogationem iuris Regij patronatus Rex retinere poteſt, nec ob non paritionem aliquas incurrit cenſuras iuxta Bullam Adriani. p.40. n.69
Couarru. inſinuat nunquam admittendas litteras in derogationem iuris patronatus. p.68. n.7
In iuris Regij aut laicorum patronat. derogationem ſecundam iuſſionem retinet Senatus. p.72.n.18.
Ex iuris Regij patronat. derogatione maximum poteſt timeri ſcandalum vitandum omnino. ibid.n.41.& ſeqq.
Iuri patronat. laicorum licèt de iuris rigore poſſit Papa derogare, tamen non licet cum tanto Regis, & Regni ſcandalo. p. 95. n. 12. & ſeqq.
Litteræ in derogationem iuris patronatus laicorum non retinentur, quia præiudicant patrono, ſed ob damnum publicum inde illatum. p.105.n.62. & ſeqq.
Ex litteris derogantibus iuri patronat. laicorum oritur damnum publicum. p.112.n 30
Retentio Bullarum in derogationem iuris patronat. cum fundetur in defectu conſenſus patroni ceſſat quandocumque interuenerit. p.175.n.58.& ſeqq.
Examen litteratum in derogationem iuris patronatus laicorum, vel Regis, cadit ſuper mero facto, an quis ſit in quaſi poſſeſſione iuris patronatus nec ne. p.192.n.33
Ius patronatus eſt indiuiduum quoad ſubſtantiam, at quoad poſſeſſionem, & exercitium ſeparabile eſt p. 274 n.51.& 52
In iuris patronatus tranſlatione tacitè inducta à iure non requiritur conſenſus Epiſcopi. p.398.n.11

Ius tertij. Vide *Tertius.*

Pontifices, & alij Principes iuſtè ſtatuere reſcripta omnia in præiudicium tertij emanata non exequenda, quia contra ius ſunt, & Principis voluntatem. p. 101. n.17.& 18.
Reſcripta à Rege impetrata in præiudicium iuris tertij obedienda, non tamen exequenda, leges Regiæ enixè commendant. p.102. n.25
Ius tertij tollere nequit Princeps, niſi ex iuſta cauſa per legem approbatam. ibid. n.26
Nec ex plenitudine poteſtatis, quæ bono & æquo temperatur. ibid. n.17
Litteræ impetratæ contra ius tertij tanquam contra Ius Naturale obtentæ non ſunt exequendæ, ſed ſuſpendendæ. p.104.n.40
Et quid contra Ius poſitiuum, vel conſuetudinarium. ibid n.41
Contra reſcriptum tollens ius tertij præſumitur cum ſit contra voluntatem Principis. ibid. num.42
Papa tollerat ſuſpendi reſcriptum in graue tertij præiudicium obtentum. ibid.n.43

Index Rerum,

Litteræ Apoſtolicæ retinentur in Senatu ob graue damnum iuris tertij ad effectum ſupplicandi Sanctiſſimum. ibid. n.44. & 47

Papa ſicut quilibet alius peccat tollendo ius tertij. ibid. n.45

Reſcripta contra ius tertij cenſentur impetrata ob nimiam importunitatem, maximè curialium. ibid. n.46

Litteræ quibus tollitur ius tertij radicatum ex iuſto titulo in beneficio cum deficiat poteſtas ſunt in Senatu retinendæ. ibid. num.50. & ſeqq.

Litteras in præiudicium iuris tertij retineri in Senatu, nulli magis quam Papæ intereſt. p.105. n.52. & ſeqq.

Ius tertij poteſt tolli per legem generalem cunctos comprehendentem, non particulares. ibid.n.61

Retentio litterarum in præiudicium iuris tertij tunc habet locum in Senatu dumtaxat,quando ex executione earum inducitur violentia, aut aliud damnum publicum. p. 106. n. 62. & ſeqq.

Et quando hoc caſu violentiam continere dicam. ibid. n.63. & ſeqq.

Si in expeditione litterarum Apoſtolicarum contra ius tertij, nec citatio, nec cauſæ cognitio adhibeatur ob violentiam ſibi illatam poteſt retentionis recurſu vti. ibid. num. 71. & ſeqq.

Vis publica eſt iniuſtitia,quia ius tertij tollitur. ibid. n.73

De iure tertij, qui dare nequit, nec probare, ſi tamen iam probauit auditur. pag. 134. n. 53. & ſeqq.

Litteræ in præiudicium iuris tertij extortæ regulariter in Senatu non retinentur, niſi ſimul concurrat publica vtilitas. pag. 171. n. 14. & ſeqq.

Retentio Bullarum ob notabile præiudicium iuris tertij ceſſat accedente tertij voluntate & conſenſu. p.178. n.36. & ſeqq.

Iuſtè, Iuſtitia, Iniuſtitia.

Iuſtitia principis pax eſt populi, tutamen patriæ, immunitas plebis, ſolatium pauperum. p.13. n.96

Quod iuſtum eſt Principis obiectum eſt. p. 99. n.1. & ſeqq.

Iuſtitia ſublata fluctuat orbis terrarum vniuerſus, iniuſtitia priuata ſaltem cauſatiuè publicam perducit perniciem. p.107. n.71

Iniuſtitia qua ius tertij tollitur, vis publica, eſt. ibid.n.73

Iuſſio Secunda,

Impetrans, cuius litteræ detinentur poſt examen tanti Senatus,meritò diffidens de ſecunda iuſſione cauſam deſerit, agnoſcens Sanctiſſimum nouiter, & verius informandum. p.43. n.89

Iuſſione ſecunda adueniente à Papa per iuridicos tramites obtenta informato de inconuenientiis obtemperanda erit. p.68. n.5

In ſecundæ iuſſionis complemento poſt litterarum retentionem factam à Senatu Doctores variant. ibid. n.5. & ſeqq.

Couarru. aſſertio adducitur. ibid. n.7

Litteras in damnum publici regiminis ſuper materia,qua Princeps nequit diſponere etiam ſecundo, & tertio miſſas non exequendas, firmat Anguianus. p.69.n.11

Si Papa informatus ſecundam mittat iuſſionem poſſe ſecundo ſupplicari, & iterum ſuſpendi executionem donec tertia accedat iuſſio, firmat Pater Enriquez. ibid.n.15

Si in ſecunda iuſſione nouum aliquod grauamen addatur ex falſa informatione admitti poſſe in re graui tertiam ſupplicationem aſſerit Pater Enriquez. ibid. n.16

Author non admittit abſolutè obſeruationes Doctorum circa ſecundam, aut tertiam iuſſionem, ſed cum fœdere diſtinctionis. ibid. n.17. & ſeqq.

Supplicatione à litteris interpoſita legitimè ac cum partis citatione proſequuta, ſecunda iuſſio à Papa obtenta regulariter obtemperanda in Senatu. p.70. n.18. & ſeqq.

Iura permittentia ſuperſedere in litterarum executione ad effectum reſcribendi,& expectandi ſecundam iuſſionem,nullam faciunt mentionem de tertia. ibid.n.19

Primæ litteræ habentes clauſulas ex quibus apparet libera voluntas Principis obſequendæ ſunt,quia habent vim ſecundæ iuſſionis.ibid. num.22

Impetrans,cuius litteræ fuere in Senatu retentæ, ſi ſecundam iuſſionem obtineat non citato ſupplicante adhuc in Senatu detinendam.ibid. n.23. & ſeqq.

Papa non legitimè inſtructo de inconuenientiis cauſantibus retentionem in Senatu, ſecunda iuſſio in idem incidit inconueniens, & defectum. p.71. n.26

Papa dum non eſt inſtructus,& certus de inconuenientiis priorum litterarum (quas Senatus retinuit) ſecundam concedens iuſſionem, denuo non conſentit, ſed virtute prioris conſenſus agit idem continentis inconueniens. ibid.n.30. & 31

Ad ſecundam iuſſionem obtinendam debet conſueta iuris forma ſeruari. ibid. n.32

Litteræ Principis ſi contineant damnum intollerabile,& irreparabile,tutius eſt ſecundo replicare,& expectare tertiam iuſſionem. p.72. num.34

Clauſula (non obſtantibus, &c.) in reſcripto appoſita habet vim ſecundæ iuſſionis. ibid. num.35

Secundam iuſſionem in derogationem iuris patronatus laicorum,aut Regis,retinet Senatus. ibid.n.38

Papa non vult ita durius agere contra Regem per tres iuſſiones, cum eius non ſit intentio Regis, aut Regni iuribus, & conſuetudinibus derogare. ibid. n.39

A ſecunda, vel vlteriori iuſſione in derogationem iuris ſtrangerij ab vniuerſali ſcandalo ſupplicari iterum Sanctiſſimum poſſe. ibid. num.44

Iuſſionem aliam non ſolet Sanctiſſimus mittere, nec ita durius agere ſemel informatus à Senatu de inconuenientiis publicis ſuarum litterarum. p.73. n.45. & ſeqq.

Iuſſio ſecunda, vlteriórve ad hæc Regna non ſolent expediri, vel quia partes timent expenſas in proſecutione ſupplicationis, vel agnoſcentes, quanta ſit fides adhibenda fidentiſſimæ Senatus relationi. pag. 74. numer.66

Secundam,vel alterius iuſſionem impetrans,proteruè, & temere agit, expoſitis priuationi naturali

turalitatis, & incapacitati obtinendi beneficia in hoc Regno. ibid.n.64
Secundam, aut tertiam iuſſionem proterue impetrans præſtat cauſam ſeditioni, ac turbationi pacis publicæ, qui vt ſeditioſus compelli poteſt à Regno. ibid. n.68. & ſeqq.
Litteræ Principis emanatæ ſuper materia in qua deficit poteſtas, non exequuntur etiam accedente ſecunda, aut tertia iuſſione. p. 105. num.51

L

Laicus.

LAicus ratione iuris indiuidui habiti cum Clerico non ligatur ſtatutis laicorum. p.274. n.60
Laicus hæres Clerici ligatur eadem inſtantia cæpta contra Clericum coram iudice Eccleſiaſtico. p.285.n.33
Laici interuenientes in executione litterarum Apoſtol. contra priuilegia, & indulta, ſeu conſuetudines horum Regnorum amittunt ipſo facto bona,& quælibet officia, & eorum perſonæ Regis mercedi ſubiacent.p.373.n.57. & ſeqq.
Quid ſi ſint Eccleſiaſtici, p.374. n.60
Laici quomodolibet interuenientes in ſupradictis, ſi Notarij aut Procuratores ſint, mortis pœna, & bonorum amiſſione plectuntur,cæteri amittunt bona,perſonæ verò Regiæ mercedi affectæ ſunt. ibid.n.62
Laicus Romæ obligatus per ſe, vel per procuratorem ex obligatione Camerali, an ab Auditore Cameræ exequi valeat. pag.403. n.57. & ſeqq.
Legatus Papæ, & de latere. Vide *Nuncius, Exemptus.*
Per ſuum Legatum refert Rex per annos Papæ ſupplicationes à litteris Apoſtol. p.44. n.100
Legati plures recenſentur Regij miſſi ad Pontificem, vt conferrent hanc retentionis materiam. ibid.
Per Legatos ſuos Romam miſſos ſcandala per Eccleſiam paſſa Rex impedit. p.82. n.50
Legatus de latere cognoſcit de cauſis exemptorum. p.311.n.53
Cognitio de exemptis eſt de reſeruatis Sedi Apoſtol.quam repræſentat Legatus de latere. ibid.n.54
Papa eximendo ab Ordinario non cenſetur eximere à poteſtate Legati de latere. ibidem num.55
Legati de latere de iure Communi Ordinarij dicuntur, & cum Ordinariis ſuæ Prouinciæ concurrunt. p.354. n.2
Legatus de latere, & Legatus cum poteſtate Legati à latere pares ſunt. ibidem num. 11. & ſeqq.
Legatus cum poteſtate Legati à latere cognoſcit de appellationibus ad Sedem Apoſtol. emiſſis. p 355. n.13. & ſeqq.
De legato de latere ad Nuncium cum poteſtate Legati de latere valet argui. ibid.n.16
Legatus à latere de Iure Communi cum Ordinariis concurrebat, non hodie ex Trident. ibid.n.23. & ſeqq.
Legati de latere licèt ex Trid. in c. cauſæ omnes inhibeantur in prima inſtantia, non tamen Rex etſi Legatus de latere Regni Siciliæ, & de rationibus pluribus ibidem num. 24. & ſeqq.
Pontifices antiquitus creabant Legatum à latere aliquem Prælatum Hiſpaniæ ad euitanda ſtipendia cauſata ob neceſſitatem recurrendi ad eos. p.28. n.49. & ſeqq.
Legatum, Legatarius.
Legatum pro virginibus maritandis obtinet iam nupta. p.129. n.11
Secus quando diſpoſitio dicat pro virginibus maritandis. ibid. n.12
Legatum liberationis factum depoſitario, intelligitur de debito facto ex depoſito non aliunde. p.235.n.8
Legata liberatio tutori reſtringitur ad cauſam tutelæ. ibid. n.9. & ſeqq.
Legitimum, Legitimè. Vide *Cauſa.*
Legitimum dicitur, quod à lege approbatur,& ſecundum eam fit. p.70. à n.24
Letrones. Vide *Cedulones.*
Letrones, ſeu cedulones publicè affixi pro publicando excommunicato ob non paritionem litterarum Apoſtol. ſæpè in Hiſpania ſcandalum cauſant. pag. 368. num. 1. cum ſeqq.
Lex. Vide *Princeps, Statutum.*
Lex non recepta, nec moribus vtentium comprobata non ligat. p.46. n.115
Legis non receptæ tranſgreſſor non dicitur illam non ſeruans. p.47. n.116
Lex ſub conditione lata intelligitur ſi moribus vtentium approbetur, cui tacitè conditioni ſubiicitur. ibid.n.117. & ſeqq.
Etiamſi habeat clauſulam irritantem,ibid.n.118. & 119
Dum diſceptatur ſuper lege Pontificia, an fuerit recepta non ligat. ibid.n.120
Lex Canonica non ligat vbi eſt vero ſimile Papam ignorare rei difficultatem pro tali loco, vel tempore. ibid.n.121
Contrauentio, & obſeruantia contraria paulatim tollit vires legis, & cenſuras, etiamſi ab initio cum peccato fuerit introducta. ibidem num.122
Lex Pontificia non recepta à maiori parte populi prætextu rationabilis cauſæ non obligat. ibid. n.123
Lex Canonica tempore, loco, & cauſa, intelligitur lata, atque ex eorum diuerſitate temperari. p.48.n.124.& ſeqq.
Leges Pontificiæ multæ non receptæ in aliquibus Regnis,quia eorum moribus non conueniunt. ibid. n.131. cum ſeqq.
Leges multæ patriæ moribus non conueniunt. ibid. n.128. & ſeqq.
Lex habens plura Capitula quoad non recepta non ligat, quoad cætera ſic. ibid.n.144
Cenſuræ pro parte legis receptæ dumtaxat ligant, non pro parte non-recepta. ibidem num.145
A lege lata non appellatur. p.50. n.148
Niſi allata in preiudicium certarum perſonarum. ibid. n.149
A lege etiam Pontificia ſupplicari licet ex iuſta cauſa quando moribus alicuius Prouinciæ non conuenit. ibid. n.150
Legem vniuerſaliter latam facilè contingit, non conuenire moribus gentium omnium. ibid. num.151

Index Rerum,

L. final. C. ſi contra ius, vel vtilitat. public. ponderatur. p. 62. n. 17

Leges plures Partitæ, & Recopilat. conferuntur mandantia Regis litteras non exequendas, ſed reſcribendum Regi ſuper damnis allaturis publicæ vtilitati. ibid. n. 18

Lex Regia licita eſt ob ſcandalum vitandum diſponens ne alienigenæ in Regno retineant beneficia. pag. 81. numer. 38. & pag. 204. num. 41

Legem condere poteſt Rex ob publicam vtilitatem ne alienigenæ obtineant beneficia in Regno. p. 91. n. 60. & ſeqq.

Legem Pontificiam poteſt Epiſcopus contradicere, eò quod regioni ſuæ non conueniat. p. 95. n. 18. & ſeqq.

Deſtructio ciuitati paratur, in qua legi Magiſtratus præſunt non iſtis lex. pag. 99. num. 4

Lex vbi alicuius caſus ſpecialiter meminit, quia frequentius accidit, ſimiliter manus frequentes non excludit. p. 118. num. 17. & ſequentibus.

Lex Regia referens ſex caſus nititur in ratione generica ad oſtendendam licitam retentionem in illis. ibid. n. 18

Leges humanæ tam Pontificiæ, quàm ciuiles, non receptæ non ligant. p. 47. n. 123

Lex pœnalis ad alias perſonas, vel caſus vltra expreſſos non extenditur. p. 351. n. 80

Nec etiam per ſimilitudinem, & rationis identitatem. ibid. n. 81

Per legem præuenire omnes impetrantium machinationes foret impoſſibile, & ſingulis ſpecialem legem condere. p. 119. n. 23

Eadem poteſtas, quæ attribuitur Regi ad condendam legem, qua aliquos caſus retentionis expreſſit, durat in condenda ſuper aliis ſub ratione generica, & fundamentali comprehenſis. p. 121. n. 49

Singuli caſus in lege Regia. 25. relati ſingulas ante leges habebantur, & ex promulgatione priorum non fuit ſublata poteſtas ad cæteras poſtea promulgatas. ibid.

Vna alteravè lex non potuit præcauere tot nouas machinationes ambientium impetrantium, quæ occaſionem præbuere aliàs condendi. ibid. n. 50

Lex loquens diſtinctè, & cum aliqua qualitate trahit ad ſe omnes aliàs generaliter, & indiſtinctè loquentes. p. 136. n. 68

Leges Regiæ ponderantur, quæ nouiter diſpoſuere circa alios caſus l. 25. non comprehenſos. p. 122. n. 51. & ſeqq.

Lex Regia loquens de retentione litterarum in derogationem beneficiorum patrimonialium Diœceſum Burgenſ. & extenſa poſtea fuit ad alia loca quibus ſimilis conſuetudo. ibid. num. 52

Legem Regiam. 25. retinentem dumtaxat litteras impetratas ad Canonicatus Magiſtralis, & Doctoralis praxis Senatus extendit ad nouiter erectos pro Pœnitentiaria, & Lectura ob ſimilitudinem & identitatem rationis. ibid. num. 53

Leges Regni loquentes de retentione litterarum Apoſtolicarum tractant dumtaxat de illarum executione prohibenda, ne fiat, poſt factam tamen nihil vltra diſponunt circa executionis repoſitionem. p. 134. n. 46. & ſeqq.

Leges Regiæ tractantes de remiſſione cauſarum retentioni Bullarum tangentium in Conſilio Regio quotidie practicantur. p. 181. n. 23

Leges Regiæ diſponentes ſuper hac remiſſione cauſarum retentionis Bullarum ad Cancellarias non procedunt per inhibitionem Conſilij, ſed conſulendo eius exonerationi. ibid. num. 24

Agitur latè de intellectu l. 81. tit. 5. lib. 2. Recopilation. tom. 3. loquentis de inhibitione Cancellariatum circa violentias tangentes executionem Concil. Trid. pag. 183. num. 46. & ſeqq.

D. l. 81. non procedit abſolutè in omnibus violentiis cauſatis ex diſpoſitione Trid. ſed tantum quando directè recurritur pro obſeruantia, & executione eiuſdem declaratur. ibid.

D. l. 81. quæ vniuerſaliter violentias tangentes conſeruationem Concilij prohibet, Cancellariis interpretatur, & declaratur. ibid. n. 52. & ſeqq.

Ex protectione Concilij Regi commendatæ oritur poteſtas leges condendi in Concilij confirmationem, & eius obſeruationis incitatiuas. p. 205. n. 31. & ſeqq.

Cognoſcere de aliquo caſu leges condere ſuper eo, paria ſunt, p. 204. n. 34

Leges in iure ciuili reperiuntur circa res ſacras, quia nihil per ſe faciunt, ſed confirmant, quæ à ſacris Canonibus ſunt ordinaria, & ſuis iuſſionibus muniunt Principes. ibid. n. 35

Decretum à Sancta Synodo diffinitiuum lege poteſt Regia ſancita muniri. ibid. n. 36

Lege ſua præcipit Imperator Martianus Concilium Calcedonenſe inuiolabiliter obſeruari. ibid. n. 37

Legibus ſuis Imperator Iuſtinianus mandabit quatuor illa Concilia Nicænum, Conſtantinopol. Epheſinum, & Calcedonenſe obſeruari, & cuſtodiri. ibid. n. 38

Leges temporales conformes non contrariæ iuris Pontificij diſpoſitioni condi valent. ibid. num. 39

Lex ciuilis ad euitandas fraudes & dolos, non de damno Eccleſiæ inferendo valent circa res Eccleſiaſticas. ibid. n. 40

Lex quando aliquid de nouo diſponit cum certis modificationibus cenſetur formam inducere. p. 241. n. 23. cum ſeqq.

Lex vbi non diſtinguit nec nos diſtinguere debemus. p. 264. n. 32

Lex noua declaratoria contrarium videtur velle diſponere in caſu omiſſo. pag. 265. n. 42. & ſeqq.

L. is à quo, ff. de rei vindic. & l. non idcircò, ff. de iudiciis expenduntur, & de earùm intellectu, latè tractatur. pag. 300 à num. 11. cum ſeqq.

L. tutorem, ff. de iis quibus vt indignis notatur ad hoc, quod diſcreta ſunt iura quamuis in eadem perſona ſimul plura concurrant. p. 315. n. 30. cum multis ſeqq.

Lex non trahitur ad præterita iam deciſa per rem iudicatam, tranſactionem, iuramentum, præſcriptionem, & ſimilia. p. 352. n. 61

L. cum in diuerſis. 44. ff. de relig. & ſumptibus funer. ſingulariter ponderatur, vt Prouincia vbi caput eſt maioratus, attendatur ad cognitionem, etſi cætera bona incorporata alibi ſint. p. 233. n. 32. cum ſeqq.

Lex

Lex noua idem disponens, quod Ius commune recipit omnes limitationes, ampliationes, & declarationes, quas Ius Commune. pag. 231. num. 5

L. à Diuo Pio, §. si post aditum, ff. de re iudicata, latè exornatur. pag. 334. num. 4. & seqq.

L. vnica, C. quando Imperat. inter pupillum. & viduam, quæ tantum loquitur in pupillo, & vidua habet locum in cæteris miserabilibus personis, ex identitate rationis. p. 449. n. 35. & seqq.

Ad l. fin. C. de edicto D. Adriani toll. terminos reducitur immissio ex litteris Apostol. p. 501. num. 152

Lex noua disponens in certo casu in omissis contrarium dispositisse intelligitur. pag. 265. num. 42

Lex noua limitatiua, seu declaratiua non corrigit ius commune, nisi in casu de quo loquitur ibid. n 44

Lex seu statutum alteratum, seu chancellatum in parte in aliis remanet confirmatum. ibid. num. 45

Lex de similibus ad similia non trahitur vbi diuersa ratio militat. ibid. n. 46

Vel vbi sequeretur iurium correctio. ibid. n. 47

Et debet adesse omnimoda similitudo. ibid. n 48

Lex noua quando specialiter prouidet in vno casu contrarium videtur velle in aliis omissis. p. 442. n. 17

Leges Regiæ excitantes Senatum ad protectionem primæ instantiæ solum disponit de Ordinario, & non de instantia S. Inquisitionis. p. 462. n. 10

Generalis facultas data Senatui cognoscendi per viam violentiæ paritur limitationem in causis S. Inquisitionis, quam leges Regiæ nouæ excitantes ad Senatum generaliter ad protectionem recipiunt. ibid. n. 13

Lex Regis Ferdinandi refertur, qua multis pœnis minatur quoslibet impetrantes litteras Apost. & illas etiam per Cedulones publicantes infringentes iura S. Inquisitionis in qualibet instantia. p. 466. n. 40

Libellus.

Libello generali licet quis respondere non teneatur, si iam respondit, sibi præiudicat. p. 134. n. 54

Libellus in secunda instantia mutari non potest. p. 255. n. 11

Libellus in iudicio particulari mutari nequit post litem contestatam, ita vt remaneat eadem instantia. p. 256. ibid. n. 19

Libelli emendatio nouum quid & diuersum continens, nec in iudiciis ordinariis admittitur. ibid n. 21. & seqq.

Noua additio ad libellum iam præsentatum nouo indiget termino, noua litis contestatione, & instantia. ibid n. 23

Libelli emendatio etiam post litem contestatam admittitur, si ea de re fiat, quæ causam habeat à priori, ne continentiæ causa diuidatur. ibid. 25. & seqq.

Sixtus V. tales litteras esse subreptitias deficiente consensu Regis, declarauit, & dat iurisdictionem Inquisitori Generali super examine librorum. p. 473. n. 93. & 94

Paulus III. causam librorum cognoscendorum esse propriam Inquisitionis Hispaniæ in suo territorio declarauit. Vbi quamplures aliæ Bullæ ad idem recensentur. ibid. n. 95

Libros in Romana Curia reprobatos Authorum Hispaniæ eo solo, quod tractent de iustitia Regaliæ Regis in rebus Ecclesiasticis Rex non patitur, vt in Hispania Breuia publicentur, sed retinet ne exequantur. p. 479. n. 144. & seqq.

Inquisitio Generalis Hispaniæ examinat, & expurgat libros Hispanos independenter à Congregatione Romana de indice, & Magistro sacri Palatij, quorum Breuia pro libris expurgatis non exequitur, sed nouam expurgationem suo tantum nomine publicandam facit. ibid. n. 145

Liberè, Librum. Vide *Arbitrium, Licentia.*

Licentia obtenta per Prælatum ad testandum de fructibus intuitu Ecclesiæ quæsitis extenditur ad testamentum antea factum. p. 128. n. 4

Licentia à Monacho ad testandum extenditur ad testamentum iam conditum. p. 129. n. 5

Licentia data à Principe ad ædificandum molendinum porrigitur ad molendinum antea illicitè constructum. ibid n 6

Quod procedit, siue Princeps sciuerit factum fuisse, siue ignorauerit. ibid. n. 7

Licentia obtenta è domino feudi, aut emphyteosis prorè alienanda porrigitur ad alienationem iam factam. ibid n 13

Licentia obtenta ad faciendum porrigitur ad iam factum, vbi actus dependet à voluntate, & potestate concedentis. p. 137. n. 74

Limitatio, Limitatum.

Limitatiuè verba apposita habent inducere terminum, quem non licet transgredi. p. 132. num. 39

Limitata est Regalia retentionis ad causam, & effectum supersedendi, & impediendi executionem, quæ cetlat cessante causa. ibid. n. 40. & seqq.

Limitata causa limitatum producit effectum. p. 359. n. 24 & 15

Limites, & districtus. Vide *Regalia, Diuisio.*

Lis, & Lis initianda. Vide *Tertius, Commissio, Rescriptum.*

Lis aliqua non requiritur in iudicio gratiarum. p. 182. n 37. & seqq. & à n. 34

Lites abbreuiari, vtilitatem publicam concernit. p. 212. n. 15

Litium extinctio ad conseruationem Congregationis humanæ expectat. ibid n. 16

Litium sumptibus subditos subleuare ad præcipuum Reipub. regimen, spectat. ibid. n. 17

Lis si coram Ordinario non finiatur infra biennium liberè potest pars superiorem adire, qui auocat, & inhibet Ordinario. p 239. n. 2

Et tunc superior litem assumit in eodem statu non alia noua incipienda ibid. n. 3

Liti cœptæ cum defuncto si fuisset renunciatum, acta pereunt Delegat, & Ordinarius contra hæredem recuperat iurisdictionem in prima instantia, cum reddatur integra. p. 288. n. 50. & seqq.

Lis nouiter initianda cum tertio comparentis excluiuè cum eius ius noua egeat instantia. p. 299 à n. 3. cum seqq.

Index Rerum,

Lis inter aliquos iam mota non ſuſpenditur per tertium excluſiuè comparentem, ſed imò inter priores conlitigantes proſequitur, & ſeorſum inter omnes tractatur tertij ius. p. 300. n.10. cum ſeqq.

Litis curſum non ſuſpendi, nec eius diffinitionem per oppoſitionem tertij excluſiuè comparentis Rota determinauit. p.301.n.16.cum ſeqq.

Lis graduationis poſt ſententiam executioni datam facta adiudicatione ſingulis creditoribus finita eſt. p.335. n.9

Lis dicitur finita per rem iudicatam executioni mandatam. ibid. n.10

Stephani Gratiani obſeruatio refertur, quod vt dicatur lis finita non ſufficit res iudicata, niſi eius executio realis ſubſequatur. ibid. n. 13. cum ſeqq.

Lis initianda erit cum tertio, cui executoriales inter alios obtentæ non nocent. p.406. n. 16. & à n.20. cum ſeqq.

Et coram ſuo iudice Ordinario, cui prima inſtantia pertinet ex Trident. cui alias Senatus cauſam remittet. ibid.n.17 21.& 22

Lis non dicitur introducta, vbi non conſtat de mandato impetrantis commiſſionem ad litem mouendam. p.501. n.155. & ſeqq.

Litteræ Apoſtolicæ. Vide *Retentio, Recurſus, Commiſſio, Ordinarius.*

Litteræ Apoſtolicæ in Hiſpania multis in caſibus ad Suprema vehuntur Tribunalia vt examinentur, an quid contineant in damnum Regis, aut Regni, aut contra publicam vtilitatem. p.32. n.2

Litteræ Apoſtolicæ in perniciem Reipub. Eccleſiaſticæ, ſpiritualis, aut temporalis in Senatu reuerenter, donec Pontifex de veritate informatus, vel reuocet, vel confirmet præmiſſa ſupplicatione. ibid. n.3

Litterarum Apoſtolicarum examine omnes Chriſtiani Principes vtuntur. ibid. n.4

Aliud eſt poteſtatem ſæcularem mandare abſolutè, ne litteræ Apoſtolicæ executioni mandentur, aliud ne ſine ſuo mandato exequantur, & de ratione differentiæ. ibidem num.5

Litteræ Apoſtolicæ contra publicam vtilitatem obtentæ retinentur, quia ad Regem pertinet Iure Naturali populos ſibi commiſſos ab huiuſmodi oppreſſionibus liberare. ibid. n.8

Litteræ Apoſtolicæ ne exequantur niſi prius habita licentia à Senatu ob vitandum ſcandalum, ſtatutum. p.33. n.12. & ſeqq.

Litteræ Apoſtolicæ in damnum Regis, aut Regni licitè retinentur ex iuſta cauſa, donec Pontifex melius informatus ſupplicatione præmiſſa ſecundam mittat iuſſionem. ibid. n. 16. & 17

Litteræ Apoſtolicæ falſis ſuggeſtionibus contra publicam ſpiritualis Eccleſiaſticæ, aut temporalis vtilitatem impetratæ detinentur in Senatu, ne exequantur, quia deficit voluntas Papæ. ibid. n.18

Litterarum Apoſtol. examini omnes Chriſtiani Principes vtuntur. ibid. n.19

Litterarum Apoſt. retentio iuſta cauſa exiſtente prouenit ab origine Iuris Naturalis dictantis defenſionem vi oppreſſorum. ibid. n.20.& 21

Litteræ Apoſtol. iuſta deficiente cauſa retineri non poſſunt. pag. 34. num. 22

Litteræ Apoſtol. quæ ſine iuſta cauſa ius tertio quæſitum tollunt, iuſtè retinentur. ibidem num.24

Litterarum Apoſtol. retentionis recurſu omnes vtuntur Principes Chriſtiani. ibid.num.25.& ſeqq.

Litteræ Apoſt. contra ius Regis, aut Regni, aut contra œcumenica Concilia Generalia ad Suprema Tribunalia vehuntur, illicque examinantur, & retinentur. ibid.n.27

Litteræ ſtatim redduntur impetranti quando Senatus iuſtam cauſam non reperit. pag.35. numer.29

Litteræ facultatis Nunciorum quomodo, & ad quem finem à Senatu examinentur. ibid.n.37. & ſeqq.

Litteræ Apoſtolicæ in Hiſpania hoc tantum licito fine detinentur, vt ſupplicetur Papa certius informandus. p.39.n.59

Litteræ aliquot interim ſuſpenduntur dum Pontifex inſtructus de damno publicæ vtilitatis aliud cenſeat. p.61. n.6 & ſeqq.

Litteræ Apoſt. ob ſcandalum vitandum ob derogationem iuris patron. Reg. aut laicorum, aut iuris ſtrangerij licitè retinentur in Senatu. p.81. n.36. & ſeqq.

Litteræ etſi validæ ſint mero iure retinentur ob damnum publicæ vtilitatis, non tamen ſubreptione facultas retinendi nititur. p.108. n.11. cum ſeqq.

Litteras qui tenetur intra terminum expedire, impeditus dicitur durante controuerſia interim ſibi mota. p.186. n.11

Litteris ad Senatum allatis cauſa retentionis deducta accuratè examinatur per Ordinarios iudicij tramites, in quo datur ſupplicatio. p.191. n.16

Litteræ iuſtitiæ, provt reſcripta, monitoriales, executoriales, & percutientes primam inſtantiam retinentur in Senatu remiſſa cauſæ cognitione Ordinario. p.206. n.68

Litteræ patentes vbi ad probationem ſpecialiter pro forma requiruntur, non ſufficiunt Breuia ſub annulo Piſcatoris clauſa, licet alias æqualem vim habent. p.247. n.24

Litteræ Apoſtol. plurimæ in Senatu exhibentur vt executoribus auxilium præſtet, quod libentiſſimè exhibet, niſi vim aliquam contineant. p.370. n.22

Litteræ Apoſtolic. ſeu commiſſiones, ex quibus prima Ordinariorum inſtantia percuti poteſt duplicis generis ſunt. p.386. n.1. & 2

Litteræ gratioſæ duo continent ſeparabilia partem diſpoſitiuam & ſubſtantiam gratiæ, & partem executiuam acceſſoriam ad gratiam. ibid n.5

Litteræ gratioſæ in quibus conſiſtit ius, actio & probatio impetrantis, neceſſariæ omnino ad cauſam per Senatum Ordinario remiſſam, illi ſunt de neceſſitate tradendæ. pag. 388. num.23

Litteræ expeditæ, & deperditæ teſtibus probantur. ibid.n.30

Litteræ meræ iuſtitiæ quales ſint. pag. 389. num.34

Litteræ iuſtitiæ non ſubſcriptæ nullæ ſunt ex defectu formæ, nec illis Delegatus vti poteſt ex defectu iuriſdictionis, ibidem numero 35

Litteræ meræ iuſtitiæ, quæcumque ſint nihil coram Ordinario (cui fit per Senatum cauſæ remiſſio) ad iudicium ibidem initiandum, proſunt, nec parti impetranti. ibid. num. 36

Litteræ monitoriales, compulſoriales, remiſſoriales, executoriales, & emanatæ à principali commiſſione nulla ob defectum formæ Trid. pariter nullæ ſunt, quia procedunt à radice infecta. ibid.n.38. cum ſeqq.

Litteræ iuſtitiæ non ſubſcriptæ, vti inefficaces, & inutiles penitus ad cauſam remiſſam Ordinario, coram quo iudicium initiatur, fruſtra remitterentur eidem. pag. 390. n. 48. & ſeqq.

Litteræ iuſtitiæ percutientes primam inſtantiam, ſi impetranti à Senatu traderentur maximum ſequeretur damnum, cum furtiuè illis vti poſſet, & in Rota reproductis contra recurrentem procederetur in cauſa per contradictas. ibid. n. 51. & ſeqq.

Litteræ gratioſæ inſertæ in monitorialibus authoritate iudicis carentis tamen iuriſdictione fidem non faciunt. p. 391.n.65.& ſeqq.

Litteræ originales de neceſſitate præſentandæ ſunt iudici ad exercitium iuriſdictionis, ita vt tranſumptum Notarij, aliàs non authenticum non proſit. p.392.n.67

Litteræ gratiæ inſertæ in proceſſu fulminato non probant parte opponente; niſi originales exhibeantur. ibid. n. 68

Idem de copia priuilegiorum. ibid.n.69

Litteræ gratioſæ inſertæ in monitorialibus, proceſſu fulminato, & aliis actis iudicialibus fidem non faciunt poſt oppoſitionem partis niſi inſuper originales exhibeantur. p.394.n.99

Litteræ fabricantur ab officialibus S. Apoſt. cuius virtute & gratia officia gerunt, & ideo nomen Pontificatus apponunt. pag. 415. num.23

Et de ratione diuerſitatis. ibid n.24.& ſeqq.

Litteræ & Bullæ vno & eodem modo pariter ab officialibus fabricantur, licèt ſupplicationes diuerſimodè ſubſcribantur à Papa, & à Prælato habente facultatem ſignandi. p.416. num.34

Litteræ tangentes iuſtitiam, ſeu commiſſiones cognoſcuntur in cordulis Canopi. pag. 418. num.56

Litteræ principales gratiæ cognoſcuntur in cordulis ſericis rubei, croceique coloris. ibid. num.57

Litteræ executiuæ gratiæ habent cordas Canapi. ibid.n.58

Quæ litteræ Apoſtolicæ plumbentur, & quando plumbeum ſigillum pendent ex cordulis ſericis, aut ex codulis Canapi. ibid.n.62

Litteræ poſtquam ſunt plumbatæ, gratia dicitur perfecta, & ex ea agi poteſt, & poſſeſſio apprehendi. ibid.n.63.cum ſeqq.

De Litterarum fide (quæ magna eſt circa omnia in eiſdem contenta) non hæſitandum. p.425. n.3.& ſeqq.

Ex Litteris deſuper confectis non apparet ſubſcriptio, nec à quo ſubſcripta fuerit ſupplicatio, an à Papa, an ab alio habente ſignaturam, quia vniformiter omnes eodem modo conficiuntur. ibid.n.4

Litteræ omnes conficiuntur ſub nomine Papæ, & ipſo ſolo loquente, & de differentia inter gratioſas, & iuriſdictionales. ibid. num. 5

Litteris deſuper fabricatis confunduntur ſignaturæ, ita vt ex eis nequit apparere, à quo fuerit ſupplicatio ſubſcripta. ibid.n.6

Ex Litteris non conſtat, an gratia ſit per *fiat* an per *conceſſum* ſubſcripta. ibid.n.7

Litteræ commiſſionis auocatoriæ in prima inſtantia, quæ mittuntur ad partes non requirunt ſubſcriptionem propriæ manus Sanctiſſimi, ſed ſola ſupplicatio quo ſatisfieri formæ Trident. declarauit S. Cong. ibid. num.8

Litteræ fidem faciunt circa contenta, & lecta in eis, non circa non contenta. p.426.n.10

Litteræ à ſignatura oriuntur, ſicuti inſtrumentum à protocollo. p.429.n 46

Litteræ ſi à ſupplicatione ſubſcripta diſcordent, remittendæ ſunt ad correctionem, ibid.n 47. & per ſupplicationem ſoluuntur diſcrimina earum. ibid.à n.37.& ſ qq.

In Litterarum correctione diſcrepantium à ſupplicatione ſubſcripta non requiritur partis citatio, quia ea in vita corriguntur. ibid.n.49

Litteræ Apoſtol. ſi virtute Decreti retentionis retinentur in Senatu, quomodo relaxandæ, vt ſuperſtes acceptet commiſſionem. p.153. num.52

Litteræ Apoſtol. mittendæ ſunt ad ſuperſtitem, ad acceptandam commiſſionem, etiam ſtante Decreto Regio retentionis earundem. ibid. num.55

Et mittuntur tradendæ tabellioni cum omni cautela, & ſecuritate, vt facta intimatione ſuperſtite, & repoſitione redeant ad Senatum. ibid.n.56

Et redeundæ ſunt in Senatum, vel virtute prioris prouiſionis Regiæ, vel etiam noui Decreti. num.57

Litterarum virtute iam per Senatum retentarum nihil ab impetrante fiendum quin ſubiiciat retentionis Decreto. ibid.n.58

Litteræ remiſſæ Ordinario ad effectum reponendi ſtante retentionis Decreto ſemper huic ſunt affectæ, quocumque vadant. pag. 154. num.72

Leges Regiæ inſinuantes retentionem litterarum tangentium Sanct. Inquiſitionem pertinere ad Senatum Regium, ſunt anni 1527. p.467 n.44

Decretum autem prohibitiuum, & abdicatiuum harum cauſarum poſtmodum emanauit, anno 1553. ibid.n.45

Litis conteſtatio.

Poſt litem conteſtatam non poteſt introduci nouum ius non comprehenſum in libello, cum noua inſtantia, nouo iudicio, & defenſionibus egeat. p. 56.n.20

Locus Tutus vel non Tutus. Exemptus. Vide *Citatio, Cedulones, Forus, Deſtinatio.*

Locus Exemptus Prælati à iuriſdictione Epiſcopi non ideo deſinit eſſe de Diœceſi, & in Diœceſi Epiſcopi. p.220.n 56

Loco contractus quis conueniri poteſt, ſi ibidem reperiatur non aliter. p. 98.n.15

Loci contractus iudex acquirit iuriſdictionem conditionaliter, ſi in eo reperiatur obligatus, non abſolutè. ibid.n.16.& 17

Si notoriè ex tenore ſcripturæ apparet contractum non fuiſſe celebratum in loco iudicis

iudicis exequentis,eius acta sunt nulla.p.400. num.33
Si tamen dubium sit, & Clericus Conuentus declinet,acta nulla erunt iuxta Scacciam.ibid. num.34
Quæ obseruatio procedit concurrente necessario requisito, quod debitor sit repertus in loco contractus. p.401. n.35.
Locus contractus celebrati per procuratorem attenditur ad sortiendum forum, non locus, vbi factum est mandatum. p.402.n.4

M

Mandatum.

Mandatum superioris indubiè iustum præsumitur, eique obediendum. p.63. n.19
Mandatum de prouidendo de prima vacatura prodest in vacante tempore gratiæ. pag. 129. num.10
Mandatum ad commissionem impetrandum si non constat,lis non dicitur introducta. p.501. num.135
Mandatum constitutum à Prælato finitur mortuo Prælato etiam re integra. p.471 n.67
Secus si detur super re communi inter Prælatum & capitulum. ibid. n.68
Manus & appositio; *Manus.* Vide *Appositio, Inhibitio, Papa, Princeps, Auocatio.*
Manus Regis murus est Ecclesiæ. p.10.n.61
Manu propria,voce, aut persona sua qui aliquid facere tenetur, nequit illud per alium explicare. p.241. n. 26. & pag.243. à num.36.cum seqq.

Manutentio.

Manuteneri quando debeat Episcopus,vel non, in iurisdictione prætensa per Decanum, Archidiaconum,&c. p.222. n.53
Manutentio datur prouiso Apostolico facta possessionis cessione per Cameram Apostol. apprehensæ. p.262.n.9
Manutenetur Episcopus in iurisdictione prætensa per Decanum, & Archidiaconos ex immemoriali,interim quod ista per tres conformes probatur. p.319.n.14
Secus si illam prætendant ex priuilegio, non ex sola immemoriali, qui tunc Prælati inferiores manutenetur, non Episcopus, si sint in quasi possessione simul. ibid.n.15. cum multis seqq.
Ad manutentionem contra habentem iuris assistentiam possessio sola non iustificatam cum titulo saltim colorato non sufficit. ibid. n.17. cum seqq.
Manutenetur Episcopus ex iuris assistentia in iurisdictione ab alio prætensa. p.320.n.26
Ad manutentionem Ordinarij excludendam non sufficit sola priuilegij ostentatio absque possessione exemptionis non violenta, nec clandestina. ibid.n.30.33. & 34
Manutentionem Episcopi impedit exhibens priuilegium si simul sit in quasi possessione iurisdictionis. ibid.n.37
Rotæ decisio refertur ad idem. p.321.n.38
In criminalibus, & matrimonialibus vigore Concilij Ordinarius manutenetur, donec per tres conformes cognoscatur de immemoriali per inferiorem allegatam. ibid. n.39
Priuilegio & possessione simul docens inferior manutenetur in iurisdictione criminalium,& matrimonialium. ibid.n.40
Episcopus sola iuris assistentia nitens non obtinet manutentionem iurisdictionis, docto de priuilegio,& quasi possessione contraria.ibid. num.41
Declaratio S. Congreg. circa manutentionem Ordinarij in iurisdictionalibus intelliguntur quando inferior prætendit iurisdictionem ex immemoriali dumtaxat, secus quando ex priuilegio & possessione simul. ibid.n.43
Prælato inferiori prætendenti iurisdictionem ex sola possessione, non datur manutentio, sed Episcopo ex iuris assistentia. ibid.n.44
Idem est in eo qui prætendit exemptionem ab Ordinario,qui etiam ex immemoriali possessione sola non obtinet in manutentione contra Ordinarium. ibid.n.45
Secus si inferior Prælatus, aut exemptus cum possessione ostendat simul priuilegium, quo casu eis datur manutentio. ibid.n.46
Manutentio datur pro sola detentione, quam, cum sit facti, Decretum irritum non inficit, sed tantum possessionem iuris. p.499.n.133.& seqq.
Manutentio & immissio si simul petantur procedit petitio quando adsunt bona possessa & non possessa,referendo singula singulis. p.43. n.86. vbi de similibus doctrinis.
Manutentionem Decretam à Nuntio Hispaniæ in prima instantia nullam declarauit Rota ob defectum iurisdictionis. p.264. n.35

Matrimonium Vide *Dispensatio.*

Matrimonium iam factum ratificare videtur,qui procuratorem constituit ad illud contrahendum. p.129.n.14
In Matrimonialibus causis pauper non cogitur litigare extra suam Prouinciam siue in prima,siue in aliis instantiis. p. 448. num. 17. & seqq.

Maior Maioria. Vide *Regalia prærogatiua.*

Maioria Regis est custodire & tueri bona Ecclesiæ Cathedralis mortuo Prælato tradenda nouiter electo,refertur consuetudo Hispaniæ. p.13.n.117
Maioria Regis Regalia ipsius dicitur. ibid. num.118
Maioria Regis dicitur Regalia de ipsis reseruatis in signum Supremæ Maiestatis. p.16.n.124
Maiestas summa Coronæ reseruata dicitur maioria Regis. ibid. n.125
Recursus ad Regem est maioria inseparabilis à Corona. ibid.n.126
Nihil Regi magis nociuum, quam semel amittere maioriam suam. p.88.n.27. & seqq.
Maius est dedecus parata amittere, quam omnino non parauisse. ibid.n.29.& seqq.
Maioriæ & præeminentiæ Regis detractio, & diminutio potior causa legitima iudicatur ad retentionem litterarum Apostolicarum.p.450. n.42.& seqq.

Maioratus. Vide *Administrator, Executio.*

Maioratus successor in quem iuris ministerio est translata possessio ciuilis & naturalis omnia remedia possessoria adipiscendæ, recupe

recuperandæ, & retinendæ intentare potest ad diuersos effectus. pag.161 num.20. & seqq.

Maioratus successori non nocet res iudicata contra prædecessorem obtenta, quando venit ex proprio iure,& ex causa diuersa à iure maioratus. p.165.n.11.cum seqq.

Maioratus caput vbi est, ibidem monetur iudicium super bonis ei vnitis existentibus in diuersis Regnis. p.233.n.27. cum seqq.vsque ad *fin. cap.*

Maioratus possessor, vel Prælatus si ex propria pecunia emit ius vtile à feudatario, vel emphyteuta Ecclesiæ, aut maioratus, non consolidatur vtile illud cum proprietate dignitatis,aut maioratus, nec eorum hæres tenetur illud vtile restituere successori in dignitate, aut maioratu. p.316.n.39

Maioratus possessor, aut Prælatus condemnatus tanquam talis potest impedire executionem respectu sui iuris particularis, & personalis,non tangentis dignitatem.ibid.num.40. & seqq.

Maioratus si non habet caput, cui bona in diuersis districtibus existentia non sunt vnita, attenditur districtus quo maior eorum sit pars. p.233.n.30

Medium. Vide *Finis.*

Ius habens cognoscendi de fine pro bono communi, illud habet ad media proportionata,vt auferatur vis. p.192.n.30

Media proportionata adhibita per Senatum ad detegendam causam retentionis sunt merè temporalia,& mero nitentia facto. ibid.n.31. & seqq.

Cui competit tractare de fine competit etiam tractare de mediis necessariis ad finem.p.193. num.43

Media sequuntur naturam sui finis, & ab ea regulantur. ibid.n.44.& seqq.

Medium inhabile impedit extremorum ad idem coniunctionem. p.349.n.52

Vetus. Vide *Timor, Locus.*

Minor.

Minor orbatus, & pauper sunt æquiparati in iure quoad priuilegium,ne extrahantur à sua Prouincia,vt alios inuitos ad Curiam possint trahere. p.448.n.20

In Minore orbato etiam diuite semper permanet causa miserationis, cum semper non per suam personam, sed per alienam sit litigaturus. p.449 n.35.& seqq.

Minor orbatus comprehendi debet in dispositione Tridentini loquentis tantum de paupere,non restrictiuè,nec taxatiuè. ibid. n.35. & 36

Miserabilis persona. Vide *Commissio, Rescriptum, Concil. Trident. pauper. Indij.*

Miserabiles à potentioribus semper vexari multa Sacræ paginæ testimonia comprobant. p.14.n.94

Nouiter ad fidem conuersis vti miserabilibus personis debita est protectio ab iniuria, & violentiis. p.20.n.178.& n.180

Miserabilis persona comprehenditur in Decreto Tridentin. loquente tantum de paupere non extrahendo a prouincia sua in matrimonialibus in qualibet instantia. p.448.num.18. & seqq.

Miserabilium appellatione qui veniant. ibidem num.21

Miserabiles personæ nequeunt per rescriptum Principis à suis Prouinciis extrahi, & possunt petere ad eas remissionem. ibid.num.22. & 23

Miserabilium aliorum causam non est credibile despicere Trident. loquens dumtaxat in paupere, cum in omnibus eadem vigeat miserationis ratio. p.449.n.31

Miserabiles personæ possunt hodie declinare forum Ordinarij in prima instantia, & Curiam Papæ adire, provt de iure communi. ibid.n.37

Miserationis pauperum causa est accidentalis, minoris orbati tamen naturalis, quæ alteri præfertur. ibid.n.32.& seqq.

Mixtura. Vide *Connexa.*

Sub simplicibus casus mixtus comprehenditur, & quando. p.462.n.6.& seqq.

Casus mixtus tunc in l.comprehenditur quando de vtroque simplici idem disponit,non quando de vno tantum. ibid.n.8.& 9

Mixtum non comprehenditur sub simplici, de quo lex disponit si inter vtrumque adest rationis diuersitas. ibid.n.11

Patronus Ecclesiasticus non comprehenditur in reseruatione, aut auocatione, quando reperitur mixtum cum patronatu laico.p.471. num.77

Moderamen. Vide *Defensio, Retentio, Violentia.*

Defensio omnis tunc dicitur permissa iure naturali, si præstetur cum moderamine inculpatæ tutelæ, aliter fit culpabilis. p.296. num.76

Moderamen in defensione procedit ab eodem principio iuris naturalis, à quo & ipsa defensio. ibid.n.77

Moderamine inculpatæ tutelæ non adhibito in defensione, hæc iuri repugnat naturali, & gentium. ibid.n.78

Moderamen inculpatæ tutelæ tunc in defensione adhibetur,si id fiat,sine quo violentia tolli nequit. ibid. n.79

Moderamen inculpatæ tutelæ consistit in tribus, circa modum, tempus, & causam. ibid. num.80

Modus. Vide *Concil. Trident.*

Modus defensionis debet commensurari cum genere violentiæ, vt si hæc sit iudicialis defensio etiam iudicialiter præstanda, quam absque eius notitia Princeps non potest.p.193. num.49

Monarchia.

Monarcha Siciliæ dicitur Rex Catholicus ex concessione Apostol.qua exercet iurisdictionem Ecclesiasticam in Prælatos Regni, & exemptos. p.36.n.42.& seqq.

Monarchia Siciliæ cognoscit etiam in prima instantia in causis Eccl.siasticis,& exemptorum, non obstante Trident. in cap. causæ omnes. p.37.n.43

Concilium Tridentinum in cap. causæ omnes non fuit vsu receptum in Regno Siciliæ quoad Tribunal Monarchiæ;& de rationibus. ibid.

Legati de latere licet comprehendantur in Concil. Tridentin. non tamen Rex Siciliæ Monarcha, vti Legatus S. Apostol. cum de

Index Rerum,

eo ſpecifica debuit fieri mentio. ibidem num.44

Author eſt Iudex Tribunalis Monarchiæ à Rege Catholico nominatus. ibid.n.47

Contra Monarchiæ iuriſdictionem exagitauit Cæſar Baronius. ibid.n.48

Et qui DD. illum impugnarunt. ibid.n.49

Monaſterium, Moniales, Monachus. Vide *Religio, exemptus.*

Moniales exemptæ ab Ordinario, & immediatè ſubiectæ Sedi Apoſtolicæ etiam Generalis, aut Prouincialis interuentu nequeunt exemptioni renuntiare. p.272.n.25

Commiſſarius Generalis cuius gubernio Papa ſubmiſit Moniales ſibi immediatè ſubiectas abſque Papali ſcientia eas dimittere nequit. ibid.n.26. & ſeqq. & n.29

Moniales exemptæ ab Ordinario immediatè ſubiectæ Sedi Apoſtolicæ abſque huius licentia nequeunt exemptioni renuntiare.ibid. n.34.& ſeqq.

Monitorium, Monitoriales. Vide *Citatio.*

Monitoriales, aliæve litteræ ſuper nouo iure nouiter deducto in Rota, non contento in priori inſtantia, an à Senatu retineantur. p.255.n.1.cum ſeqq.

Monitoriales expeditæ ſuper reconuentione oppoſita in Rota, ad quam cauſa conuentionis legitimè fuit per appellationem deuoluta, an ſint in Senatu retinendæ, remiſſa reconuentione Ordinario. p.258. num.1. cum ſeqq.

Monitorialibus, & compulſorialibus ablatis ex Regia prouiſione Rota dat fidem probationibus infirmiter,& nulliter factis.p.346.n.12. & ſeqq.

Monitoriales litteræ, & aliæ quæcumque derogatiuæ à commiſſione principali non ſubſcripta,& ſic nulla ex defectu formæ, pariter nullæ ſunt, quia procedunt à radice infecta. p.389.n.38.cum ſeqq.

Monitoriales,&c.ſunt à ſua principali commiſſione inſeparabiles,de cuius vitio participat. ibid.n.42

Monitoriales, & alia reſcripta contra plures, quæ reſpectu aliquorum percutiunt Trident. & eorum cauſa Ordinario remittitur, aliorum vero nullatenus, parti tradentur, vt illis vtatur coram ſuo Delegato contra non remiſſos Ordinario. pag.390. num.53. & ſeqq.

Monitoriales, & aliæ litteræ meræ iuſtitiæ, in quibus inſertæ veniunt litteræ gratioſæ, an ſint indiſtinctè tradendæ parti,vt illis vtatur coram Ordinario, cui cauſa remittitur. ibid. n.55.cum ſeqq.

Monitoriales principaliter ſunt litteræ iuſtitiæ, quibus incidenter inſeruntur gratioſæ, quæ vt exemplum informiter deductum nec fidem,nec probationem faciunt. p.391.n.58. & ſeqq.

Monitoriales litteræ non ſubſcriptæ cum ſint nullæ ob defectum formæ, quæ fidem non faciunt, maltò minus litteræ gratioſæ in eiſdem acceſſoriè inſertæ. ibid.n.63.& ſeqq.

In Monitorialibus inſertæ litteræ gratioſæ authoritate iudicis carentis tamen iuriſdictione fidem non faciunt. ibid.n.65

Monitoriales percutientes ptimam inſtantiam Ordinarij quibus gratia inſerta venit indiſtinctè retinentur in Senatu, remiſſa ſimpliciter cauſa Ordinario. p.392.n.66

In Monitorialibus inſertæ litteræ ad finem probandæ iuriſdictionis,in diuerſo fine fidem non faciunt,niſi originales appareant. p.394. n.95.& 96

In Monitorialibus inſeruntur litteræ gratioſæ, & quandoque immediatè fit per iudicem relatio ſubſcriptionis manu Sanctiſſimi.p.435. num.1. cum ſeqq.

In Monitorialibus inſertus tenor ſupplicationis ſubſcriptæ de verbo ad verbum de mandato iudicis ſufficit ad excludendam remiſſionem Ordinario in Senatu, etſi citandus ad inſertionem non citetur. p.438. num.29. cum ſeqq.

Mora. Vide *Periculum.*

In Mora vbi eſt periculum, multa permittuntur, quæ aliàs non permitterentur. p.25. num.18

Ob Moræ periculum quis ſubiicitur iudici non ſuo. ibid.n.19

Ob Moræ periculum non eſt conſulendus Summus Pontifex. ibid.

Periculum vbi eſt in mora, poſſe Clericum pro auferenda violentia recurrere ad Regem, quando eius Prælatus longè diſtat, & inſtans eſt grauamen,vel cœptum ſit iam. ibid.n.20. & 21

Ob longam diſtantiam,& imminens periculum in mora poſſe Regem Prælatos inobedientes à Regno expellere, agnouit Diana. p.26. n.22.& 23

Si ob Moræ periculum, & damnum publicum ineuitabile conſenſus Papæ haberi non poteſt,præſtitus à Papa intelligitur. p.29. n.63. & ſeqq.

Mores. Vide *Lex, Papa, Prouincia.*

Pontifex Vniuerſo præeſt Orbi, & ſingulorum Regnorum mores facilè ignorat. p.48. num.126

Moribus patriæ multæ leges non conueniunt. ibid.n.128

De Moribus Regni ignorantia Papæ in dubio præſumenda. ibid.n.129

Mores ſingulares gentium ſequi debemus. ibid. num.130

Leges Pontificiæ multæ non receptæ in aliquibus Regnis, quia eorum moribus non conueniunt. ibid.n.131. cum ſeqq.

Ob morum diuerſitatem Eccleſia Orientalis ius Canonicum non recipit. ibid. num.132

Mores Regni conſuetudines,& priuilegia agnoſcunt Senatores Regij. pag.91. num.65. & ſeqq.

A conſtitutionibus maximè Pontificalibus, eo quod non conueniunt moribus Regni, & Prouinciæ, valet ſupplicari. pagina 95. num.19

Mos eſt antiquus Eccleſiæ Imperatores adeſſe Conciliis, vt neceſſaria Reipublicæ ſpirituali liberè proponantur, & modis omnibus exequantur, impedimentáque Principum terrore auellantur. pag.202. num.22. & ſeqq.

Mores gentium agnoſcere, Imperatoribus conducibile eſt. p.76.n.76

Mors, mortuus. Vide *Hæres, commissio.*

Executore mortuo, vel absente extra Regnum, à quo repositio peractæ executionis sit facienda virtute Decreti violentiæ. p.148.n.3

Superstes vt successor in causa tenetur adimplere Decretum Senatus (de otorgar y reponer)etiam Decretum suo antecessori mortuo, vel absenti. p.149.n.8

Qui si reponere recuset, secunda iussio per Senatum expeditur in ipsum. ibid.n.9

Mortuo executore, electionem præuentiuam vnius ex superstitibus nominatis pertinere vtrique partisconstanter tuetur Author contra Paz. ibid.n.14.& seqq.

Impetrans mortuo iudice Delegato, non habet iudicem, qui ei possit perficere terminum ad eligendum alium ex superstitibus in sua commissione nominatis. p.151.n.32

Mortuo vel extra Regnum absente executore, qui vim intulit, Decretum violentiæ cuilibet ex superstitibus intimari potest, siue à cum patiente, siue ab impatiente, & is tenetur reponere. p.152.n.33

Delegato vim inferente, & postea mortuo, vel habente, salubre remedium est quærere vnum ex superstitibus coniudicibus nominatis in commissione, cui Decretum violentiæ intimetur. ibid.n.38

Mortuo, vel absente executore, qui vim intulit, Decretum violentiæ etiam ei directum comprehendit vnum ex superstitibus, cui fuerit intimatum. ibid.n.39

Mortuo vel absente executore litterarum, qui vim intulit, quando poterit recurri ad Ordinarium pro repositione possessionis, & attentæ executionis. pag.154. num.60. & seqq.

Mortuo executore (qui vim intulit) ex commissione non subscripta, Senatus remittit causam Ordinario, non ad effectum procedendi perpetuo, cum id impediat Decretum retentionis, sed reponendi tantum. ibid. num.63

Ordinarius, cui fit litterarum remissio mortuo executore ad finem reponendi, an ad petitionem solam partis, an etiam ad intimationem Decreti violentiæ reponere potest. p.55.n.80.& seqq.

Procurator constitutus à Prælato in rebus suæ Prælaturæ, morte Prælati etiam re non integra extinguitur. p.471.n.67

Secus si detur super re communi Prælati, & Capituli. ibid.n.68

Mutatio, mutare. Vide *Nouitas, abusus.*

Mutatio ipsa consuetudinis etiam, quæ adiuuat vtilitate nouitate perturbat. pag.93. num.2

Mutatione nulla varianda sunt, quæ ad perpetuam, & communem vtilitatem fuerunt introducta. p.94.n.6

Mutanda non erit consuetudo, qua Princeps diu contulit beneficia, ne ex nouitate, & mutatione oriatur scandalum. p.95.n.11

Mutare actionem in instantia appellationis licere, qui teneant DD. p.255.n.2

Mutari in secunda instantia non potest libellus. ibid.n.11

Et quando mutari possit vel non. p.256. n.21. & 25

Quando per additionem mutata dicatur forma, aut insuper antiqua maneat. p.257.n.27. remissiuè.

Lancellotus asserens posse mutari actionem in causa appellationis, reprobatur, cum loquatur contra ius,& communem Doctorum. ibid.n.31

Motus proprius. Vide *Constitutio, Bulla.*

Motus proprius Pij IV. de professione fidei in aliquibus Religionibus non ligat, quia non receptus. p.94.n.40

Motus proprius Pij V. de censibus in Neapoli non fuit receptus. p.51.n.160. nec in Sicilia. ibid.

A Motu proprio Pij V. de censibus in Hispania non recepto ad Papam fuit supplicatum nomine Regis. ibid.n.159

Motus proprius Gregorij XIII. quo disponitur per annulum Piscatoris satisfieri formæ subscriptionis à Trident. petitæ, refertur. p.245. n.1.cum seqq.

Motus proprius Gregorij XIII. tanquam restrictiuus Decreti Conciliaris vltra casum Breuium Cameralium, de quo loquitur, ad alias commissiones, & litteras trahi nequit. p.246.n.5

Dictus Motus proprius in Hispania nunquam fuit receptus; imò ab eo humiliter supplicatum ex pluribus consideratis rationibus. ibid. n.7. & seqq.

N

Narratiua. Vide *Relatio, Princeps, Commissio.*

NArratiua & petita restringuntur, & limitantur per concessionem & signaturam. p.422.n.25

Narratiua seu annuntiatiua verba mandati in aliquo instrumento non probant mandatum, nisi eo ostento. p.437.n.19

Idem de sententia, & alio instrumento narratis. ibid.n.20. & seqq.

Narratiua vera facta rei iudicatæ nunquam in Curia omittuntur clausulæ Ordinariæ præseruatiuæ executionis. p.453. n.81. & seqq. & à n.78

Natura, Naturalis. Vide *Ius, Originarius.*

Natura ipsa, nec gens, nec mundus stare poterat absque Imperio. p.11.n.78

Naturæ retentionis repugnat infringere executionem litterarum iam factam. p.137. n.80. & seqq.

Naturales prohibentur impetrare commissiones extra illud, & in Senatu datur prouisio Ordinaria, vt illi afferant iudicem in Regno ex Senatus Decreto. p.278.n.97.& 98. & seqq.

Natura actus si potest esse Ordinaria,& irregularis, fit interpretatio iuxta naturam Ordinariam. p.471.n.64

Necessitas.

Necessitas publica, vbi adest damnum irreparabile Reipublicæ, aut scandalum, Rex retinet litteras summa cum reuerentia. p.18. num.161

Index Rerum,

Neceſſitas publica vbi poſcit, permittitur Pontifici in ditionem Regis, & è conuerſo ſuum Imperium exercere. p.80.n.30

Ob Neceſſitatem publicam vrgentem, & periculum imminens, iura tranſgredi licet, & licita iudicantur aliàs prohibita. p.29. num.57

Ob neceſſitatem vrgentem actus fieri poſſunt omiſſa ſolemnitate, & conſenſu alterius aliàs requiſiti. ibid.n.58

Neceſſitas habet ſecum diſpenſationem annexam cuiuſcumque prohibitionis. ibidem num.61

Neceſſitas quando vrget, & periculum eſt in mora, facultatéſque laicorum non ſuppetunt notoriè, non conſulitur Sedes Apoſtolica pro imponenda contributione. ibidem num.62

Neceſſitas, & periculum in mora tribuit iuriſdictionem non habenti. pag.30. num.67. & ſeqq.

In Neceſſitatibus vrgentibus extra ordinem Princeps ſubuenit. p.152.n.42

In Neceſſitatibus admittitur incertitudo, & non vitiat. ibid.n.43

In conſequentiam trahi nequeunt, quæ propter neceſſitatem aliquando ſunt conceſſa. p.154 num.68

Neceſſitate inſtante, & deficiente remedio ad reponendam poſſeſſionem, & executionem litterarum, quæ retineri mandantur, omninò verificatur opinio Doctorum aſſerentium ſequeſtrandos fructus beneficij per Principem ob vitanda ſcandala. p.158. num.108

Neceſſitas vrgens legi non ſubiicitur. ibidem num.109

Neceſſitas facit licitum, quod aliàs erat illicitum. ibid.n.110

Negligentia, Negligens.

Si Negligenter quæ vſurpantur omittimus, exceſſus viam aliis apperimus. p.88.n.27.& ſeqq. & p.98.n.40

Ob Negligentiam Ordinarij non terminantis cauſam infra biennium partes liberè poſſunt adire ſuperiorem, aut impetrare commiſſionem alteri in prima inſtantia. p.230. n.2. cum ſeqq.

Niſi negligentia à partibus tantum, non ab Ordinario procedat, vel ob grauitatem cauſæ. ibid.n.6. cum ſeqq.

Negligentia Ordinarij in lapſu biennij vt appareat, tenetur pars pluries proteſtari coram eo, vt cauſam terminet. p.240.n.8

Nomen, Nominatus, & Nominare.

Vide *Electio, Papa.*

Nomen proprium non eſt alteri communicabile. p.243.n.38.& ſeqq.

Nomen ſuum proprium apponit Papa quando ſubſcribit ſupplicationem manu propria, quia actum priuati hominis, & induſtriam perſonalem denotantem facit. ibidem num.43

Nominatus ad officium per inferiorem, & confirmatus à Principe, ab hoc nominatus dicitur, & officium habere, non à nominante. p.358.n.3

Non ſecundum nomen fictum, ſed ſecundum eius effectum contractus, & quælibet diſpoſitio iudicanda erit. p.252.n.24.& ſeqq.

Ad cognoſcendum contractum non attenditur nominis impoſitio, ſed forma, & effectus. p.259.n.25

Nomen contractus attenditur per contrahentes impoſitum, ſi eius effectus illi non repugnet. ibid.n.26

Ad quæ ſingularis Theorica Burgos de Paz adducitur.

De nominato ad non nominatum in commiſſione non poteſt fieri tranſitus. p.486. n.16. & ſeqq.

Conceſſio facta nomini per contemplationem nominis putà Imperatori, hæredi, &c. reſtringitur ad nomen, & eo deficiente deficit, & extinguitur. p.235.n.5. cum ſeqq.

Nomen rei conuenire debet. p.27.n.42.& 43

A nomine argumentamur, cum talis quis præſumatur, qualis denominatio demonſtrat. ibid.n.44

Emptio pro perſona nominanda per emptorem ſuſtinetur, ita vt facta nominatione retrotrahatur, ac ſi à principio ipſa contraheret. p.153.n.46

Clauſula (omnéſque alios) ſuſtinetur per nominationem impetrantis circa conueniendos poſteà factam. ibid.n.47

Conceſſio facta nomini, & contemplatione nominis, putà Imperatori, hæredi, &c. reſtringitur ad nomen, & eo deficiente, deficit, & extinguitur. p.235.n.5.& ſeqq.

Notarius. Vide *Tabellio, Aſſertio.*

Notarij ſolita verba non inducunt realitatem nec probant. p.393.n.77

Notario atteſtanti in monitorialibus commiſſionem fuiſſe ſubſcriptam propria manu Sanctiſſimi, an ſit in Senatu fides danda. p.395.n.101.remiſſiuè.

Notarij teſtimonium, & fides legitimè deducta ex partitis librorum Datariæ, aut Chançellariæ probat. p.433.n.29

Notario referenti mandatum in inſtrumento à ſe confectum non creditur, niſi ipſum mandatum oſtendatur. p.437.n.18.& ſeqq.

Notariatus officium conceſſum ab Epiſcopo duraturum dumtaxat per Epiſcopi vitam confirmatum à Papa; poſt mortem Epiſcopi durat. ibid. num.23. vide ibi de aliis ſimilibus.

Notitia, Vide *Scientia.*

Notorium, Notorietas. Vide *Reſeruatio.*

Nouitas, Nouum. Vide *Iudex, Articulus, abuſus, Ius.*

Ex nouitate magna oriri aſſolent ſcandala inter Religiones & Clerum, omninò vitanda. p.81.n.41.& ſeqq.

Mutatio ipſa conſuetudinis, etiam quæ adiuuat vtilitate, nouitate perturbat. pag.93. num.2

Nouitatis, & abuſus effectus eſt turbare Rempublicam, & publicum ſtatum inquietare. ibid.n.3

Ex nouitate, & abuſu turbatio populorum oritur. p.94.n.5

Ex nouitate, & mutatione circa ea quæ à patribus noſtris admiſſa ſunt iuri publico detrahitur. ibid.n.8

Ex nouitate, & mutatione circa ea, quæ ab antiquo ſunt obſeruata oritur ſcandalum tanquam cauſa à cauſato. ibid.n.9.& ſeqq.

Nouitates,

Nouitates, & abuſus cum ſint genetrices ſcandali in damnum publicæ vtilitatis, iuſta cauſa eſt ad Bullarum retentionem. p.95. num.20
Nouitates, & abuſus valdè duri vulgo apparent. ibid.n.21
Pro nouitatibus vitandis Imperiale implorandum auxilium. p.97.n.38
Nouum ius omninò diuerſum à deducto in libello,& prima inſtantia non dicitur pronuntiatum, nec appellatum; ergo nec deuoluta iuriſdictio. p.255.n.4.cum ſeqq.
Nouum ius deductum in inſtantia appellationis diuerſum à deducto in primo libello noua indiget inſtantia,& nouo iudicio.ibid.n.3. cum multis ſeqq.
Ex nouo iure diuerſo ab iam deducto non poteſt quis obtinere in eadem inſtantia, cum noua egeat, nouo iudicio, & nouis defenſionibus. p.256.n.20.& ſeqq.
Nouitates per legem introductæ ſcandalo, & ſeditioni occaſio ſunt. p.79.n.17
Non nouatur primus contractus, nec liberantur pignora, aut fideiuſſores per ſecundum in maiorem firmitatem prioris factam. p.155. num.74
Secus ſi ſecundus fiat animo nouandi, & à primo recedendi. ibid.n.75

Nouitius.

Senatus praxis refertur, quo expeditur prouiſio, vt nouitius conſtituatur in tuto, & libertate, eiúſque exploretur voluntas ad profitendum, quoties adeſt ſuſpicio de morali violentia per importunas preces,aut fraudes. p.22.n.197

Nullitas, Nullum. Vide *Commiſſio, Proceſſus, Subſcriptio.*

Nullam profeſſionem non ratificat exercens actus profeſſi, dum eſt ignarus cauſæ nullitatis ſuæ profeſſionis. pag.71. num.28. & ſeqq.
Nullitas nulla maior in iure defectu poteſtatis. p.139.n.95
Nullitas notoria vbi adeſt, executor tenetur ſuperſedere, licèt labefactare ſententiam ſuperioris non poſſit. ibid.n.96
Nulla ſunt ipſo iure geſta à iudice tempore,quo debet conquieſcere. ibid.n.98
Nulla ſunt ipſo iure litteræ ad beneficium horum Regnorum, impetratæ per alienigenam, inhabilem & incapacem, ac etiam earum executio. p.141.n.111.& ſeqq.
Per actum nullum non perpetuatur iuriſdictio, non inducitur litis pendentia, non interrumpitur præſcriptio, nec expirat poteſtas. ibid. n.114.& ſeqq.
Per executionem præcedentem nulliter factam res non deſinit eſſe integra, quoad omnes iuris effectus.ibid.n.113.& à n.67. cum multis ſeqq.
Exceptio dilatoria ſi ſit talis naturæ, vt reddat proceſſum retro nullum, etiam poſt litem conteſtatam adhibitam. p.141.n.116
Nulla eſt ipſo iure prouiſio beneficij patrimonialis obtenta per filium non patrimonialem. ibid.n.117
Nullitas & appellatio,etſi contrariæ,poſſunt ſimul conditionaliter proponi. p.160.n.10
Et idem de quolibet alio actu, aut contractu. ibid.n.11.& ſeqq.
Nullitatem vnam intentans, & ſuccumbens non prohibetur aliam nullitatem intentare ex alio capite. p.167.n.28
Super nullitate ſententiæ dum diſceptatur, non currit terminus cauſæ principalis, quouſque finiatur nullitatis quæſtio. p.186. num.23
Quando probabilis ſaltim fuit nullitatis exceptio. ibid.n.24
Nullitatis iudicio pendente, terminus ad appellandum non currit, dum non calumnioſa, ſed probabilis ſit nullitas. ibidem num.25.
Nullitatis iudicio pendente non currunt fatalia. ibid. n.26
Nulla ſunt omnia geſta ab alio, quam ab Ordinario in prima inſtantia, iuxta cap. cauſæ omnes. p.211.n.4
Nullitatis vitio ſubiiciuntur commiſſiones, proceſſus, & inde ſequuta, ſi in prima inſtantia committatur, abſque iuſta cauſa. ibid. num.12
Nullæ ſunt ipſo iure inhibitiones, proceſſus, & inde ſequuta ex auocatione facta ab Ordinariis, in prima inſtantia. p.212.n.19
Nullitatis vitio ſubiiciuntur proceſſus, & ſententia, ſi Ordinarius recuſatus procedat in cauſa. p.225.n.6.& p.226.n.28
Si recuſans de nullitate opponat. ibid.n.7
Nullum fuit à principio reſcriptum ſine ſubſcriptione Sanctiſſimi impetratum prætextu recuſationis, quæ nondum fuerat propoſita coram Ordinario, nec ab arbitris approbata. p.227.n.26.& ſeqq.
Nullus eſt actus, ſi qualitas requiſita tempore actus vel ante non interuenerit, ſed ſubſequatur. ibid. n.29. & ſeqq.
Nulla ſi fuit lis cœpta cum defuncto ex commiſſione ſubſcripta, Delegatus præueniſſe non videtur iuriſdictionem contra hæredem, qui nouiter conueniendus erit coram ſuo iudice Ordinario. pag.288.num.65. cum ſeqq.
Citatio nulla non inducit litis pendentiam.ibid. n.67. & ſeqq.
Trident. & conſtitutio Leonis X. annullant proceſſum factum in prima inſtantia non ſeruata forma Tridentin. pag.325. num.26. & ſeqq.
Nullitatem commiſſionis prouenientem aliunde de iure communi, aut alio ſtatuto non ſanat,nec ſupplet ſubſcriptio in commiſſione appoſita. p.228.n.34
Verba nullius ſint momenti, vel aliter annullatiua inducunt Decretum irritans expreſſum. p.325.n.27
Nulla ſententia eſt data à Nuntio in prima inſtantia contra formam Trid. iuxta Rotam. p.326.n.31.& 32
Nulla eſt ſententia, aliam nullam confirmans ex defectu fundamenti. p.347.num.41. cum ſeqq.
Nullitas actus in fauorem alicuius inducta, intelligitur,ſi ipſe velit. p.348.n.48
Ex actu etiam nullo ius parti quæritur, cui detrahere aduerſarius non poteſt. ibidem num.52
Proceſſus nullus geſtus à iudice, carente iuriſdictione in radice, & à principio, nequit per partis conſenſum conualidari. ibid.n.52

Index Rerum,

Nullæ ſunt ipſo iure executoriales obtentæ contra formam Trident.præſeruantis primam inſtantiam Ordinariis,ex defectu iuriſdictionis. p.351.n.73.& ſeqq.

Nullæ ſunt litteræ iuſtitiæ non ſubſcriptæ ex defectu formæ, nec illis Delegatus vti poteſt ex defectu iuriſdictionis. p.389.n.35

Nulla ſi eſt commiſſio principalis ex defectu ſubſcriptionis Sanctiſſimi, nullæ etiam ſunt monitoriales, & executoriales, &c. quia procedunt à radice infecta. ibid. num.38. cum ſeqq.

Annullata principali diſpoſitione, omnes clauſulæ in ea contentæ reſoluuntur. ibid. n.44. & ſeqq.

Nulla ſunt omnia geſta per iudicem iuriſdictione carentem. ibid. n.46

Nullæ cum ſint monitoriales non ſubſcriptæ ob defectum formæ,& nullam fidem faciant, multo minus litteræ gratioſæ in eiſdem acceſſoriè inſertæ. p.391.n.63

Annullato principali inſtrumento, reſoluuntur omnes clauſulæ in eo contentæ. ibidem num.64

Nullus proceſſus ob non præſentatam commiſſionem originalem non reualidatur per conſenſum partis. p.394.n.90.& ſeqq.

Nullitatis vitio ſubiacet totus proceſſus geſtus in prima inſtantia ab alio, quam ab Ordinario. p.447.n.4

Nulla ſi eſt commiſſio à principio ex defectu formæ non poteſt in Ordinarium tranſire ex remiſſione Senatus, quia de non ente ad ens non poteſt fieri tranſitus. p.487.n.21. & ſeqq.

Nulla ſi fuit immiſſio ex aliquo capite, poteſt legitimus contradictor non poſſidens comparere poſt eam. ibid. n.103

De nullitate vnionis ante executionem eſt agendum, quando ab ea pendet iuſtificatio nullitatis narratæ. p.496.n.114

Nullitas primæ ſententiæ ex defectu iuriſdictionis influit in cæteris illam confirmantibus. p.326.n.37. cum ſeqq.

Nullitas proueniens ex defectu iuriſdictionis non conualeſcit per conſenſum partis accedentem poſt iam cauſatam nullitatem. p.329. ſub n.52

Nullitas actorum influit in ſententiam ad quam ſunt vehiculum. p.400.n.32

Proceſſus geſtus per executorem ex commiſſione non ſubſcripta vitio attentatorum, & nullitatis ſubſicitur ex defectu notorio iuriſdictionis. p.154.n.62

Litteræ impetratæ in negotiis S. Inquiſitionis nullæ ſunt deficiente conſenſu Regis ex Bulla Iullij III. p.477.n.120

Nuntius. Vide *Exemptus, Legatus.*

Nuntiorum facultates ad Senatum Regium deferuntur, vt illic examinentur, & quibus debeat vti in Hiſpania, admoneantur per Senatum. pag.38. num.51. & pag.120. num.37

Nuntiorum litteræ pro negotij grauitate examinantur in Senatu ante earum vſum, ne contra horum Regnorum mores eis vtatur, & ad idem Pontifex conſulatur. p.38. num.51

Nuntiorum Sedis Apoſtolicæ literæ non vehuntur ad Senatum ad effectum examinandi idoneitatem perſonæ, ſed vt cognoſcatur ex earum oſtentatione, an verè ſit Nuntius, & quibus facultatibus, ne illis abutatur, & excedat. ibid.n.53

Nuntij aut Legati de latere nequeunt auocare cauſas ab Ordinariis in prima inſtantia, niſi legitimè ad ſe per appellationem deuoluantur. p.212.n.18.& ſeqq.

Nuntius cognoſcere poteſt in prima inſtantia accedente partis,& Ordinarij conſenſu.p.115. num.11

Nuntius Apoſtolicus poteſt procedere in prima inſtantia ſuſpecto allegato Ordinario. p.225. n.9. & ſeqq.

Nuntij,& Legati de latere non poſſunt ſe intromittere in cauſis Ordinariorum, niſi ad ſe ſint legitimè per appellationem deuolutæ. p.229.n.1.& 2. cum ſeqq.

Nuntij nec Archiepiſcopi poſſunt cognoſcere de cauſis pendentibus coram Ordinariis quibuſlibet inferioribus, niſi per viam legitimæ appellationis,nec eas auocare. ibid. num.5

Nuntij & Legati non poſſunt ſe intromittere in cauſis coram Ordinario pendentibus ob eius negligentiam infra biennium non terminantis,niſi de negligentia conſtet. p.249 num.9

Nuntius in iudiciis mixtis validè contra reos exemptos expedit commiſſionem in prima inſtantia. p.311.n.30.& ſeqq.

Nuntius Hiſpaniæ datur à Sede Apoſtolica cum poteſtate Legati de latere. ibidem num.31

Nuntio cum poteſtate Legati, cuncta quæ iſte poteſt ſibi commiſſa cenſentur, niſi aliter per ſecretam inſtructionem ſua limitetur poteſtas. ibid.n.32

Inter plures reos conueniendos in actionibus mixtis ſiue Clericos, ſiue laicos, ſi adſit exemptus, Nuntius vti omnium ſuperior Eccleſiaſticus licitè expedit commiſſionem in prima inſtantia per Senatum non retinendam. ibid.n.36

Eraſmi à Chochier opinio falſa oſtenditur, dicens, quod Nuntius habens facultatem cognoſcendi de appellationibus à Delegatis Papæ ad Sedem Apoſtolicam interpoſitis non poſſit cognoſcere de emiſſis à conſeruatoribus exemptorum. ibid.n.37. & ſeqq.

A Nuntio latam ſententiam procedente in prima inſtantia contra formam Trident. eſſe nullam ex defectu iuriſdictionis, declarauit Rota. p.326.n.31.& ſeqq.

Nuntios ad partes miſſos non Ordinariam, ſed Delegatam iuriſdictionem habere, qui teneant. p.353.n.1

Nuntij Apoſtol.Hiſpaniæ cum poteſtate Legati de latere miſſi poteſtate Legati de latere funguntur. p.354.n.3

Nuntij facultas cum facultate Legati de latere ſuperflua foret; ſi idem non operaretur quod conceditur. ibid.n.9.& ſeqq.

Nuntiorum facultates cum poteſtate Legati de latere partim ſunt Ordinariæ, partim extra ſunt Ordinariæ. ibid.n.12

Nuntius Apoſtol. cum poteſtate Legati de latere abſque alia facultate eandem habet facultatem, & priuilegia, quæ Legatus de latere. p.355.n.15

De

De Legato de latere ad Nuntium cum poteſtate Legati à latere valet argumentum. ibid. num.16
Nuntius cum poteſtate Legati à latere appellationem ad Sedem Apoſtolicam emiſſam committit ſicut & Legatus. ibidem num.18
Nuntius virtute clauſulæ(cum poteſtate Legati de latere) cognoſcit de cauſis exemptorum Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiectorum. ibid.n.18.& ſeqq.
Nuntij cum facultate Legati de latere non ſunt Legati verè,ſed ſimilitudinariè reſpectu exercitij. ibid.n.21
Nuntij & Legati de latere nouiori Trident. diſpoſitione in prima inſtantia iuriſdictionem aliquam non habent, nec cum Ordinariis concurrunt. ibid.n.24
Nuntius ſi ſe intromittat cognoſcere in prima inſtantia,Senatus cauſam remittit Ordinario. p.356.n.25
Nuntius Apoſtolic. an Delegatam, vel Ordinariam iuriſdictionem habeat. ibid.n.26. remiſſiuè.
Nuntius Hiſpaniæ, an valeat exequi litteras directas Ordinariis in prima inſtantia. ibid. n.27. & ſeqq.
Nuntius aliquando admiſit executionem diſpenſationum, aut in forma dignum, commiſſam Ordinario,aliquando reluctauit. ibid. num.31
Nicol. Garciæ obſeruatio, tenentis Nuntium non poſſe exequi diſpenſationes, & gratiam dignum; cum non ſit in commiſſione nominatus. ibid.n.32
Nuntium eſſe executorem vniuerſalem litterarum Apoſtolicarum nullo iure probatur, nec in ſuis titulis legitur facultas. ibidem num.33
Et quando foret talis executor, intelligeretur litterarum in forma gratioſa,non in commiſſoria, maximè in forma dignum expeditarum. ibid.n.34
In omnibus tamen poſt factam executionem per Delegatum nominatum in commiſſione poteſt Nuntius. ibid.n.35
Reſolutio Nicol. Garc. & Franciſc. Luuis,quod nunquam practicatur Nuntium poſſe ſe intromittere in cauſa aliis Delegata. ibid.n.36. & ſeqq.
Nuntius ſi ſe intromittat in commiſſionibus, quæ de ſtylo Curiæ ſolent,& committuntur Ordinariis in prima inſtantia, Senatus Ordinario remittit. ibid.n.39
Iura loquentia De legati à latere iuriſdictione, procedunt & in Nuntio cum poteſtate Legati de latere miſſo. p.357.n.40
Nuntius ad quem occurrit oppoſitor contra grauamen extraiudiciale geſtum à Capitulo, quo fundamento ſuam tueatur iuriſdictionem contra primam inſtantiam Ordinarij. p.361.n.6. & ſeqq.
Exemplum reperitur in Hiſpania, à qua Nuntius Apoſtolicus fuit expulſus inobediens Regi Senatus Decreto violentiæ. pag.91. num.56
Vbi aliud adducitur ſimile de Cardinale electo è Regno Franciæ turbante ſtatum Regni. ibid.

O

Obediens. Vide *Inobediens.*

Obligatio, Obligatus. Vide *Repertus, Forus, Contractus.*

OBligatus in Curia Romana, ibidem regulariter conuenitur, etiam aliunde oriundus. p.231.n.4
Ex obligatione Camerali peti nequit executio coram Metropolitano abſque conſenſu Ordinarij, debitoris. p.263.n.19.& ſeqq.
Obligatio rationis reddendæ continet factum indiuiduum. p.310.n.24
Rei quandoque coniunguntur ratione indiuiſibilis inſtantiæ, vt in Clerico, & laico ſimul inſolidum obligatis. ibid.n.25
Obligatus Rom. in forma Cameræ per ſe vel procuratorem in partibus degens, an exequi poſſit ab Auditore Cameræ, vel an vti poſſit Regalia protectionis, vt monitoria ſibi intimata, ſiue litteræ declaratoriæ incurſus cenſurarum retineantur, & cauſa Ordinario remittatur. p.396.à n.1. & ſeqq.
Obligatione alicui prohibita, non intelligitur, quæ à lege tacitè, & incidenter deducitur ex actu permiſſo. p.398.n.7.& ſeqq.
Obligatum Romæ ad ſolutionem penſionis, & in partibus degentem, poſſe vti recurſu retentionis contra litteras declaratorias,aliaſue Auditoris Cameræ,probat Gabriel Pereira, p.402.n.54.& ſeqq.

Obiectus, Obiiciens, Oppoſita. Vide *Tertius, Contra Electio, Contradictor, Executio.*

Obiiciens, opponens, vel dicens de nullitate ſimpliciter contra electionem iam factam coram Ordinario ius ſuum deducere debet, cum lis & inſtantia ex tunc incipiatur.p.363. n.21. & ſeqq.
Obiectiua materia in iure eſt odioſiſſima,& pleniſſimam ideò requirit probationem. p.365. num.42
In materia obiectiua minori denegatur reſtitutio ad opponendum defectus contra electum. p.366. n.43
Obiiciens contra electum omiſſa via appellationis,ſi ius ſuum velit proſequi, aliam egredi debet coram Ordinario. ibid.n.44
Idem erit in appellatione abſque obiectione quæ ſi aliquo iuris defectu nulla fuerit, & nec intra decem dies validè reiteretur, ſi velit appellans ius vſum proſequi coram Ordinario debet illud deducere, aliter Senatus illi cauſam remittet. ibid.n.45
Forma capit. vt circa de electionibus, lib.6. in appellatione obiectiua ab electione, an poſſit adimpleri per procuratorem ſpecialiter conſtitutum. ibid.à n.46.& ſeqq.

Obliuio.

Obliuionem in Papa propter multitudinem negotiorum etiam inſolitis expediri præſumi pluries decidit Rota. p.246.n.15

Obſeruantia. Vide *Conſuetudo, Præſcriptio.*

Obſeruantia contraria paulatim tollit vires legis, & cenſuras, etſi ab initio cum peccato fuerit introducta. p.147.n.122.& ſeqq.
Ex obſeruantia optima inſurgit legis, & cuiuſlibet alterius diſpoſitionis declaratio, &

Index Rerum,

interpretatio. pag.117.num.11. & seqq.

Obseruantia interpretatiua non admittitur in dispositione clara, sed in dubia. pag.124. num.73

Obseruantia publica excusat & facit actum licitum, aliàs de iure illicitum. pag.348. num.41

Odium, Odiosum. Vide *Zelum, Recursus, Citatio, Officium.*

Officium. Vide *Munus.*

Officium temporale prouisum à Prorege durante eius officio confirmatum à Rege durat per vitam possessoris. p.358.n.3

Officium Vicariatus amobile ad nutum Episcopi confirmatum à Papa non potest remoueri. ibid.

Officium Vicarij regularis confirmatum à Prouinciali non expirat per mortem Guardiani. ibid.n.3

Officio Regali pertinet statum Ecclesiasticum, spiritualem, cultum Diuinum, Dogmata, & Religionem in pace custodire, & in tuto conseruare. p.19.n.162.& seq.

Officium regale est Principum Christianorum, euigiles esse in tuitione Reipublicæ, præcipuè spiritualis, dogmatum, & Conciliorum. p.201.n.1.& seqq.

Electus ab inferiore ad officium, & confirmatus à Principe ab hoc electus dicitur, & ab eo officium recipere. p.358.n.3

Officia vel beneficia plura per vnum occupari vergit in damnum publici, & politici regiminis Ecclesiastici, & tunc ob surreptionem litteræ retinentur. p.115.n.35.& seqq.

Duo officia simul concurrentia in eadem persona quodlibet retinet separatim iura sua. p.315. n.33. cum seqq.

Officium Notariatus concessum ab Episcopo (quod regulariter durat durante Episcopi vita) confirmatum à Papa, durat post illius mortem. p.357.n.3

Omissum. Vide *Casus.*

In casu omisso contrarium videtur disponere lex noua declaratoria. pag.265. num.42. & 43

Opinio.

Homo, qui non habet rerum euidentiam vt Angelus, regitur opinionibus, & probabiliter in praxi censetur moraliter euidens. p.121. num.44

Oppressus. Vide *Recursus, Retentio.*

Ordinaria Prouisio. Vide *Prouisio Regia.*

Ordinaria via. Vide *Via.*

In examine retentionis procedit via ordinaria, & per sententiam diffinitiuam, & admittuntur partes ad probandam, si negotium in probatione consistat. pag.194. num.55

Ordinarius. Vide *Episcopus, Remissio, Instantia, Prælatus, Retentio, Rex, Conc. Trident.*

Iurisdictio.

Vtilitati publicæ vt prouideret Leo X. constitutionem promulgauit fauendo iurisdictionem Ordinariam, quæ refertur. p.211. n.7. & seqq.

Ordo confunditur Ecclesiasticus, si sua vnicuique Ordinario non seruetur iurisdictio. ibid. num.8

Ab Ordinario nequit ante diffinitiuam appellatio emitti, nec à superiore admitti, nisi sit à grauamine qualificato, vt in constitutione Leonis. ibid.n.10

An in fauorem Ordinarij cuius iurisdictio naturalis, & fauorabilis dicitur, vel etiam litigantium subditorum sit inductum, cap.causæ omnes, sess.24.de reformation.cap.20. p.214. n.1. cum seqq.

Ordinarius si est collitigans, ex solo suo consensu non committitur causa in Curia, sed viciniori. p.215.n.12. & 17

Ordinario inhibere nequit Legatus etiam de consensu partis cuius renuntiatio non valet in illius præiudicium. ibid.n.18

Trident. in cap. causæ omnes, loquitur generaliter de Ordinariis, sub cuius verbis omnes indistinctè Ordinariam iurisdictionem habentes comprehenduntur. p.218. n.4.10. & seqq.

Ordinarij appellatione venit etiam quilibet Prælatus inferior Episcopo Ordinariam habens iurisdictionem. ibid.n.11

Ordinarij facta mentio in Decreto aliquo, nisi subiecta materia aliud poscat, includuntur inferiores Ordinariam iurisdictionem habentes. ibid.n.12

Ordinario commissio directa, etiam Ordinario inferiori directa intelligitur. p.219.n.13

Obseruatio Flaminij Parisij refertur, vt Ordinarij appellatione etiam inferiores Ordinarij comprehendantur; quem Barbosa pro contraria opinione citauit. p.219.n.15

Ordinarij appellatione non soli Episcopi comprehensi intelliguntur. ibid.n.16

Concil. Trident. vbi aliquid Ordinario remittit explicandum, aut exequendum, omnes iurisdictionem Ordinariam habentes possunt exequi vbi plurima de hoc congeruntur. ibid.n.18

Sub Trident. iniungente Ordinariis visitationem Ecclesiarum etiam exemptarum comprehenditur Ordinarius inferior habens quasi Episcopalia iura. ibid.n.20

Trident. permittens Ordinario remittere denuntiationes ad matrimonium procedit in Ordinario habente quasi Episcopalem iurisdictionem. ibid. n.21.& 22

Ordinarij appellatione venit Prior Sanct. Ioannis Hierosolymitani. ibid.n.23

Ordinarij appellatione in materia adaptabili venit Archidiaconus habens ex re iudicata iurisdictionem Ordinariam in suo districtu. p.220.n.29

Ordinarij appellatione venit Archidiaconus habens iurisdictionem Ordinariam in materia adaptabili. ibid.n.34.& seqq.

Ab Ordinario recedendi in prima instantia legitimus modus est recusatio legitima. p.224. n.1. cum seqq.

Ordinarius legitimè recusatus causam de consensu recusantis committit alteri, vel ad superiorem remittit. ibid.n.3.& n.5.

Ordinarius recusatus procedens in causa, processus & sententia vitio nullitatis subiiciuntur. ibid.n.6 & 7

Ordinarij recusatione existente, cessat protectio Concilij commendata Regi cum & ipsius esset dispositio. ibid.n.8.& 10

Inter Ordinarium & subditum lite orta causa committitur viciniori iuxta stylum Romanæ Cur. & declarationes factæ Congregationis.

gationis. ibid.n.11
Quod declaratur. ibid.n.12
Ab Ordinario ob recuſationem receſſus non eſt licitus ante propoſitam recuſationem, & legitimam declaratam ac ideò reſcriptum alteri eſt nullum, nec ceſſat Trident. nec Regis protectio. ibid.n.34.& ſeqq.
Ob Ordinarij negligentiam non terminantis cauſam infra biennium poteſt pars liberè adire ſuperiorem, vel commiſſionem alteri impetrare. p.239.n.1.cum ſeqq.
Etquomodo arguenda, aut probanda eius culpa & negligentia, & quid ſi ob culpam partium, vel grauitatem negotij. ibid. num.6. cum ſeqq.
Ordinarius ipſo iure recuperat iuriſdictionem in exemptos per exemptionis validam renuntiationem. p.275.n.68.& ſeqq.
Ordinarij iuriſdictio eſt naturalis,& fauorabilis. p.287.n.52.& ſeqq.
Auocatione iuriſdictionis Ordinariæ ceſſante, ſtatim & ipſo iure illam Ordinarius recuperat. ibid.n.54.55.& 56.& 57
Ordinario datur à Senatu protectio, quando in Monaſteriis virorum vel mulierum adeſt Parochialis ſæcularium, ſi eius reſpectu impetretur commiſſio in prima inſtantia pertinente Ordinario ex Trident. alio Decreto. p.315.n.27
Limita vt per idem Trident.Decretum relatum. ibid.
Ordinarium non poſſe cognoſcere ſuper exemptione oppoſita qui teneant. p.318 n.4
Contrarium. num.6
Ordinarius non cognoſcit de exemptione competente ex priuilegio,ſecus ex conſuetudine. p.319.n 12. & ſeqq.
Ordinarium non excludit à manutentione ex iuris aſſiſtentia ſola priuilegij oſtentio, abſque poſſeſſione exemptionis non violenta, nec clandeſtina. p.320.n.30
C. cum perſonæ de priuilegiis, in 6. emanauit ad fauorem ordinariæ iuriſdictionis. ibidem num.31
Ordinarius non priuatur poſſeſſione ex ſola exhibitione priuilegij exemptionis,quod reſpicit petitorium. ibid.n.33
Nec impedit eius manutentionem. ibidem num.34
Secus ſi cum priuilegij exhibitione doceat de quaſi poſſeſſione exemptionis. ibidem num.37
Ordinarius iudex emptoris rei ſubhaſtatæ, vel creditoris, cui pignus addictum adiudicatum fuit cognoſcit ſuper controuerſia illis nouiter mota. p.335.n.6.& ſeqq.
Ordinario pertinet controuerſia nouiter mota immiſſo in poſſeſſionem vigore gratiæ, aut executorialium in Rota obtentarum. p.336. num.21. cum ſeqq.
Item quando emptori pignoris ſubhaſtati vel adiudicati creditori, noua mouetur controuerſia, non ad ſubhaſtantem, ſed ad Ordinarium recurri debet. pag.335. num.2. cum ſeqq.
Ad Ordinarium debet recurri ſuper controuerſia actiua vel paſſiua mota poſt per actam ſemel executionem litterarum, aut executorialium. p.336.n.28.cum ſeqq.
Ordinarij recuſati ſucceſſori remittit Senatus cauſam in prima inſtantia; non Delegato, qui anteceſſum vel deceſſum recuſati commiſſione ſibi per recuſantem impetrata non fuit vſus. p.342. num.49. & p.338. num.1. cum ſeqq.
Ab Ordinario ob recuſationem licitè receditur in prima inſtantia durante impedimento recuſationis, & non ſublato re integra. p.342.n.49
Ordinariam & Delegatam habens iuriſdictionem, ſi ſe ad alteram, & inutilem reſtrinxit proceſſus non ſuſtinetur ex valida.p.292.n.6. & ſeqq.
Ordinariis gratiæ in fôrma dignum diſpenſationes, abſolutiones, monitoriales, necnon commiſſiones criminalium ſolent de ſtylo Romanæ Curiæ dirigi,non aliis.p.356.à n.28. & ſeqq.
Ordinarium habere iuriſdictionem ſuper renuntiatione permutationis factæ in manibus Papæ, determinauit Rota. pag.359. num.9
Ordinarius poteſt reuocare vnionem factam à Papa,cauſa legitima exiſtente, aut ſuperueniente, quia Papa vniendo non vult tollere iuriſdictionem Ordinario. ibid.n.10
Limita in vnione facta per Papam de plenitudine poteſtatis. ibid.n.11
Ordinarius poteſt priuare beneficio,vti reſeruato à Papa collato, licet à principio illud conferre non potuerit. ibid.n.12
Ordinarius cognoſcere poteſt de ſurreptione confirmationis factæ per Papam. ibidem num.13
Inter Ordinarium & Nuntium ſuper cognitione grauaminis illati à Capitulo, controuerſiam Author cum fœdere diſtinctionis componit. p.362.n.9.& ſeqq.
Quomodolibet inter electionem faciendam à Capitulo recedat oppoſitor pro exceptionibus,& obiectionibus, ad Ordinarium recurrere debet, qui iuriſdictionem habet, & primam inſtantiam. ibid.
Ordinario Senatus remittit cauſam quomodolibet oppoſitor excipiens ante electionem perfectam recedat à Capitulo. p.363.num.20. & ſeqq.
Iuriſdictio perpetuò data, ex priuilegio, vel iure ſpeciali Ordinario non perſonæ, ſed dignitati, ordinaria eſt,non Delegata. p.378. num.1
Ordinario commiſſum certum genus cauſarum,ordinaria iuriſdictio extenſa intelligitur, non delegata. p.379.n.2
Ordinario commiſſa iuriſdictione certi generis cauſarum vniuerſaliter, ipſe Ordinaria poteſtate vtitur. ibid.n.3
Ordinario perpetuo certa cauſa commiſſa habito reſpectu ad officium, ſub Ordinaria poteſtate comprehenditur. ibid.n.4
Ordinariam iuriſdictionem generalem etiam Ordinariam ſpecialem poteſt habere idem iudex. ibid.n.5
Ordinario perpetuo facta conceſſio alicuius particularis caſus, ordinaria iuriſdictio eſt, ibid.n.6
Quando Ordinarius poteſt diſponere ſuper aliquibus caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis ob imminentem neceſſitatem, aut difficilem ad eam recurſum, vti Ordinarius ordinariáque

dinariáque iurisdictione procedit. ibidem num.7
Ordinariæ dignitati quando aliquis casus perpetuo competit ex priuilegio Principis, non personæ, Ordinariæ est iurisdictionis. ibidem num.8
In casibus specialibus perpetuo concessis dignitati Ordinariæ, si in prima instantia commissio non subscripta manu Sanctissimi impetrata retinetur in Senatu, causa Ordinario remissa. ibid.n.11
In casibus à Trident. commissis Ordinario cum clausula (etiam tanquam Sedi Apostolicæ Delegato) an commissio alteri impetrata absque subscriptione percutere dicatur Ordinarij instantiam. ibid.à n.12.cum seqq.
Referuntur Trident. Decreta, quibus Ordinario casus aliqui committuntur cum clausula (etiam tanquam Sedi Apostolicæ Deleg.) ibid.
Ordinarium, cui causa à Canone committitur etiam tanquam Delegato, non procedere iurisdictione Ordinaria, sed Delegata, qui tenuerint. p.380.n.13
Vbi prima opinio refertur. ibid.
Ordinarium à Canone Delegatum Ordinaria procedere iurisdictione, qui absolutè tenuerint. ibid.n.15
Ordinario commissa causa à Canone aliquid addente, vel detrahente de iurisdictione ordinaria antea sibi competente, tunc vti Delegatus procedit, & ad Delegantem, non ad Metropolitanum appellatur. ibidem num.16
Si causa nouiter Ordinario à Canone commissa etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, quæ ei de iure communi etiam competebat, excitata censetur sua iurisdictio ordinaria, non autem translata in Delegatam. ibid.n.17
Et tunc ab Ordinario ad Metropolitanum appellatur. ibid.
Qui hanc tertiam opinionem teneant, recensentur. ibid.n.18
Ordinario facta commissio per Papam addita clausula (tanquam Delegato) vel potestate Nostra, &c. in casu aliàs de iure communi Ordinario pertinente, transfertur iurisdictio in Delegatam. ibid.n.19
Secus quando à Canone committitur etiam cum aliqua ex dictis clausulis. ibid.n.20.& 21. & seqq.
Et tunc non ad Papam, sed ad Metropolitanum appellatur. p.381.n.22.& seqq.
Episcopus in visitatione commissa ex Trid. procedit vti Ordinarius, cum sibi de iure communi pertineat. ibid.n.25
Doctores simpliciter firmantes, Ordinarium procedentem ab ordinaria,& Delegata potestate, præsumendum Ordinaria processisse, conteruntur. ibid.n.26.& seqq.
Ordinarius in causis sibi à lege, aut à Principe commissis, aut vti Ordinarius dumtaxat, aut vti Delegatus tantum, non vtraque simul eo tempore procedere potest. ibid. num.27
In commissionibus, per quas non excitata intelligitur Ordinarij iurisdictio, statim Breui manu iurisque ministerio auocata in delegatam transfunditur. ibid.n.28
Ordinario si sit facta commissio in casu aliàs de iure communi sibi pertinente, cum clausula, quod simul vtraque potestate Ordinaria, & Delegata procedat; tunc in dubio ex Ordinaria processisse intelligitur. p.382.n.29
In casibus à lege vel Principe Ordinario commissis, in quibus non alteratur Ordinaria potestas; commissio non subscripta manu Sanctissimi alteri impetrata retinetur per Senatum, causa remissa Ordinario. ibidem num.30
Secus in casibus, qui denuo Ordinario committuntur cum clausula significante auocationem, qui de iure communi sibi non competebant. ibid.n.31
Ordinario facta commissio in causis exemptorum à Canone etiam tanquam Delegato, an vti Delegatus, an vti Ordinarius procedat. ibid. n.32. & seqq.
Ordinarius ipso iure recuperat iurisdictionem in exemptum semel sublato impedimento exemptionis in aliquo casu, aut auocationis. ibid.n.39.& seqq.
In casibus exemptorum in quibus Ordinario datur à iure cognitio etiam tanquam S. Apostol. Delegato, commissio non subscripta retinetur per Senatum, causa Ordinario remissa in prima instantia. p.383.n.49
Casus in quibus Ordinarius potest procedere in exemptos. p.384.n.50.remissiuè.
Ordinarius (cui Senatus primam instantiam remisit) non potest procedere in ea, virtute commissionis non subscriptæ alteri directæ, sed sua iurisdictione Ordinaria. p.389. num.37
Ordinarius suam sententiam exequitur, quæ per desertionem, vel ob non appellationem in rem iudicatam transiuit. p.410.n.33.& 34. cum seqq.
Ordinariorum iurisdictio habet iuris assistentiam. p.427.n.21
Ordinarij potestas ex sola iuris assistentia probatur & conseruatur. ibid.n.23
Ordinarius cui per Senatum fit Bullarum remissio in prima instantia, an vti Delegatus, & in via executiua, an vti Ordinarius, & in via Ordinaria procedere debeat; grandis merito semper fuit reputata difficultas. p.485. à n.1.cum seqq.
Assertio affirmantium absolutè vti Delegatum, & in via executiua procedere debere Ordinarium; refertur ab Authore fundata. ibid.n.2 & seqq.
Ordinarium, cui Papa delegat causam ei aliàs de iure competentem procedere vti Delegatum, & authoritate Delegata, non Ordinaria, nonnulli tenuere. ibid.n.3
Ordinarium, cui causa Delegatur sibi de iure communi competens vtraque potestate procedere qui firmarunt. ibid.n.4
Author falsam probat opinionem de qua in numero 2. sectanctium, Ordinarium, cui fit litterarum Apostolicarum remissio, procedere vti Delegatum, & in via executiua. ibid.n.5. cum seqq.
Ordinario ideò Senatus remittit causam in prima instantia, quia sibi vti Ordinario, & potestate propria, non aliena de iure pertinet, non impeditur per auocationem informem. ibid.

dinarius non poteſt procedere virtute commiſſionis alteri ſpecialiter iudici directæ nominatim, quia deficit intentio committentis. ibid.n.6

Ordinario ſi cauſa vti tali, & de iure non competeret, Senatus eam illi non remitteret. ibid. num.8

Ordinarius, cui litterarum alteri contra formam Trident. Decretum fit per Senatum remiſſio, non Delegata poteſtate, ſed Ordinaria dumtaxat procedit. p.487. num.19. & ſeqq.

Ad Ordinarij poteſtatem reuertitur cauſa ceſſante auocatione. ibid.n.20

Ordinario cui directa eſt commiſſio etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato, an & quando Delegata, vel Ordinaria procedat poteſtate. ibid.n.23

Ordinarius, cui directa eſt commiſſio, nequit procedere vtraque poteſtate Delegata, & Ordinaria ſimul, quia vna ſemper confunditur, niſi expreſsè in commiſſione vtraque præſeruetur ibid.n.24

Flores de Mena dicens, Ordinarium, cui fit à Senatu remiſſio Bullarum, in executione procedere vti Delegatum, quoad cætera vti Ordinarium, declaratur. ibid. num.27. & ſeqq.

Ordinarius procedit vti Delegatus ex commiſſione; ergo debet procedere via executiua, alſa eſt propoſitio abſolutè ſumpta. p.488. num.29

Ordinarium, cui fit per Senatum Bullarum remiſſio, debere procedere indiſtinctè via Ordinaria, qui ſoleant contendere. ibid.n.30

Et qua ratione moueantur ad ſic ſentiendum. ibid.n.31

Falſa & improbabilis horum aſſertio oſtenditur. ibid.n.35

Ordinarius cui fit litterarum remiſſio, quando in eis alias executionem merentibus valeat, & debeat via ordinaria procedere? latiſſimè oſtenditur. p.490.à n.50.& ſeqq.

In iis omnibus in quibus executor gratiæ poterat de iure communi, & debeat cognoſcere in via ordinaria; in his hodie ex Trident. pariter Ordinarius (cui fit per Senatum remiſſio) Ordinariè procedere debet. p.492.n.75

Et è conuerſo in quibus executor de iure communi in via ordinaria procedere tenebatur, pariter & hodie Ordinarius tenetur, quando ei fit per Senatum remiſſio. ibidem num.76

Ordinarius cui fit per Senatum remiſſio litterarum impetratarum contra aliquem ob defectum iuris ſeu delictum, debet illum in via ordinaria audire. p.497.n.119.& à n.107. cum ſeqq.

Ab Ordinario prouiſus, & poſſeſſor legitimus eſt contradictor ad impediendam immiſſionem prouiſi Apoſtol. ex cauſa reſeruationis, quando iſta non eſt notoria, ſed obſcura, & dubia. p.498.n.120.cum ſeqq. cætera require Prouiſus.

Ordinarius in Bullis ſibi per Senatum remiſſis executiuè tunc procedet, ſicut & quando executor procederet, ſi ſua commiſſio faiſſet ſubſcripta propria manu Sanctiſſimi. p.504. num.201

Ordinarius non poteſt à ſe abdicare iuriſdictionem in prima inſtantia parte reclamante p.235.n.11.cum ſeqq.

Ordinarius non poteſt ſolo verbo, & ſua ſponte à ſe abdicare iuriſdictionem vti iudex neceſſarius, quam præcisè tenetur ſubditis adminiſtrare. p.236.n.13.& 14

Ordinarius qui vti Delegatus (commiſſione carente) proceſſit, non ſuſtinentur acta ex qualitate Ordinarij, qua vti talis poterat cognoſcere. ibid.n.15

Ordinarius nequit à ſe abdicare iuriſdictionem Ordinariam. ibid.n.16

Ordinarius non poteſt ſubiicere Clericum ſubditum inuitum & renitentem alteri iudici. ibid.n.17

Ordinarius remittens cauſam ad ſuperiorem in prima inſtantia nec amiſit iuriſdictionem, nec ad ſuperiorem fuit deuoluta. ibid. n.18. cum ſeqq.

Pars grauata per remiſſionem voluntariè factam ab Ordinario cauſæ in prima inſtantia licitè vritur recurſu ad Regem, vt iterum remittatur eidem Ordinario. ibid.n.22

Ordinarius à Legato ſuſpectus & confitens cauſam oppoſitam licitè facit remiſſionem ad ſuperiorem. p.237.n.25.& 26

Ordinarij cenſentur omnes illi qui officium perpetuum iudicandi habent. p.278.n.93

Litterarum Apoſt. executio directa iudicibus particularibus per Senatum, remittitur Ordinario, cui prima inſtantia competit deficiente ſubſcriptione propriæ manus Sanctiſſimi. p.154.n.61

Mortuo executore (qui vim intulit) ex commiſſione non ſubſcripta, Senatus remittit cauſam Ordinario, non ad effectum procedendi perpetuo, cum id impediat Decretum retentionis, ſed reponendi tantum. ibid.n.63

Remiſſio litterarum Ordinario facienda cum Regio Decreto ordinante eas retinendas in Senatu, quomodo compatiatur. ibid. n.65, & ſeqq.

Remiſſio litter. Ordinario ad finem reponendi dumtaxat, breui duratura non impedit, nec tollit effectum decreti retentionis, ſed pauliſper ſuſpendit. ibid.n.66

Ordinario remiſſæ litteræ ad effectum reponendi ſtante retentionis Decreto, ſemper huic ſunt affectæ quocumque vadant. ibidem num.72

Inter decreta retinendi litteras, & remiſſiones ad Ordinarium ad finem reponendi, nulla repugnantia reperitur niſi in ſonitu verborum, cum in fine, & effectu conueniant. p.155.n.76

Retentio litter. fit, ne procedatur ad earum executionem; at remiſſio earum, ad iam factam deſtruendam. ibid.n.77

Ordinarius, cui fit litterarum remiſſio mortuo executore ad finem reponendi, an ad petitionem ſolam partis, an etiam ad intimationem decreta violentiæ reponere poteſt. ibid. n.80. & ſeqq.

Ordinarius, cui fit litterarum remiſſio per Senatum non ex iuriſdictione litterarum, ſed ſua propria in prima inſtantia procedit. ibid. num.81

Ordinarius, cui litteræ retentæ in Senatu remittuntur

Index Rerum,

mittuntur ad finem reponendi mortuo executore, reponere tenetur, tam ad petitionem partis, quàm ad ſolam decreti violentiæ intimationem. ibid.n.85.& ſeqq.

Ordinarius, cui fit per Senatum litterarum remiſſio, licèt non ſit ſucceſſor in iuriſdictione executoris mortui, vel abſentis, eſt tamen ſucceſſor in eadem re, & cognitione. ibid. num.86

Ad auocationem primæ inſtantiæ ab Ordinario mixtæ cum Inquiſitione non ſufficit ſola ſubſcriptionis forma. p.473.n.93

Ordinarius, cui fit per Senatum litterarum remiſſio in prima inſtantia: tenetur iure, & obligatione propria ratione officij iuſtitiam miniſtrare, & reponere ab alio malè geſta. p.156.n.88

Senatus remittens litteras Ordinario ad effectum reponendi geſta per executorem mortuum, liberè ei poteſt in decreto iniungere repoſitionem. ibid.n.89

Ordinariæ iuriſdictioni ne fiat præiudicium ex communione cum Delegata Inquiſitorum, vtraque conſideratur incluſa in cap. cauſæ omnes, quoad præſeruationem primæ inſtantiæ. p.471.n.65

Inquiſitorum iuriſdictio auocabilis ex quo cohæret iuriſdictioni Ordinarij non auocabili, efficitur auocabilis, & per participationem includitur in cap. cauſæ omnes Trid. ibidem num.70

Opinio ſectantium iuriſdictionem Inquiſitorum eſſe Ordinarium reprobatur. p.472.n.80

Indultum Cardinalis Ordinarij de libera collatione in menſibus reſeruatis prodeſt Capitulo habenti ſimultaneam prouiſionem. p.471.n.71

Reſcriptum mittendum ad partes ſubſcribendum eſſe, non caſualiter, ſed prouidè decreuit Concilium Tridentinum, vt certus ſit Ordinarius de auocatione Papæ in prima inſtantia. p.442.n.14

Ordinarius impunè hæſitat de auocatione in prima inſtantia ſi legitimè ſibi de ea non conſtat. ibid.n.15

Si per ſupplicationem non ſubſcriptam ſatisfieret formæ Trident. ingenti damno afficeretur etiam ipſe impetrans, cum cogatur de ea docere coram Ordinario, & Senatu. ibid.n.16

Per ſupplicationem ſubſcriptam propriæ manus Sanctiſſimi præſentatam in Senatu non euitatur remiſſio ad Ordinarium in prima inſtantia. p.443.n.30

Monitoriales ad partes miſſas quibus inſeritur reſcriptum auocatorium ſubſcriptum manu Sanctiſſimi probant ſubſcriptionem ad effectum euitandi remiſſionem Ordinario. ibid. num.32

Cauſæ hæreticæ prauitatis Eccleſiaſticæ ſunt,& ad Epiſcopum vti Ordinarium pertinentes. p.470.n.57

Ordinariæ iuriſdictioni per quaſlibet delegationes generales, aut ſpeciales in cauſis hæreticæ prauitatis Papa non intendit derogare, ſed præſeruare, vt Delegatus cum Ordinaria ſimul procedat. ibid.n.58

Inquiſitorum primæ inſtantiæ nullum afferri poteſt præiudicium, quin ſimul inferatur primæ inſtantiæ Ordinarij. p.472.n.78

Propterea vtrorumque auocatio non admittitur cum vterque includatur in Trid. ibid.

Opinio dicentium iuriſdictionem hodie accedere Ordinarij, & carere imperfectionibus delegatæ, & habere excellentias ipſius ex connexione cum Ordinaria, honeſtatur, ibid.n.81

Ordo.

Ordines metu aſſumptos non ratificat ordinatus per eorum exercitium, dum adhuc latet. p.71.n.29

Quia primus conſenſus, qui nullus fuit, videtur perdurare, nec dum eſt ignorans denuo conſentit, ſed in virtute prioris conſenſus nullius agit. ibid.n.30

Ordo Eccleſiaſticus confunditur, ſi ſua vnicuique Ordinario non ſeruetur iuriſdictio. p.211. num.8

Ordo, & forma inducitur vbi datur prius, & poſterius. p.227.n.28

Origo, Originalis. Vide *Inſtrumentum, Litteræ, ſumptum, Tranſſumptum.*

Originales litteræ ſunt omninò præſentandæ iudici Delegato, aliàs non adquirit exercitium iuriſdictionis. p.138.n.88

Originarius quilibet horum Regnorum legitimus eſt contradictor ad ſe opponendum executioni litterarum obtentarum per alienigenam. p.142.n.118.& ſeqq.

Origo iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, & fons eſt Sedes Apoſtolicæ quæ liberè de quibuſvis cauſis Eccleſiaſticis valet cognoſcere. p.211. num.5

Originales litteræ gratiæ impetranti ideò traduntur per Senatum, vt illis coram Ordinario (cui fit cauſæ remiſſio) vtatur, quia vti originales fidem, & probationem faciunt. p.391. num.57

Originales litteræ ſunt de neceſſitate præſentandæ coram Delegato vt adquirat iuriſdictionis exercitium, ita vt tranſſumptum Notarij aliàs non authenticum non proſit. p.392. n.67.cum ſeqq.

Originales litteræ ſemel præſentatæ poſſunt exemplari, vt exemplum in actis remaneat ſolemniter deductum, & iſtius tenorem in monitorialibus inſeri. p.393.n.83

Originalis ſcriptura ſi non probat, multo minus exemplum etiam ſolemniter ex eo ſumptum. p.430.n.4.& ſeqq.

Contra originale quidquid opponi poteſt, pariter eius exemplo. ibid.

P

Pactum.

COnſuetudine nequit fieri quod nec pacto. p.251.n.8

Pactum contra naturam, & ſubſtantiam actus non valet nec tenet. ibid.n.9

Pacta inter Religioſos,& Prælatos, ſeu Rectores valent inita, niſi per proximum Capitulum Generale, aut Prouinciale fint refutata, & debito tempore refutatio intimetur. p.276. num.77

Papa ſeu Pontifex. Vide *Princeps, Subſcriptio, Supplicatio, Signatura.*

Papa poteſt mittere Prædicatores Euangelij in vniuerſum, & alicui Principi Chriſtiano ſubmittere

ſubmittere eos, qui vim prædicationi inferunt,& impediunt. p.20.num.174.& 175
Papa contentari ſolet vna Generali ſupplicationum à litteris retentis allatione. p. 40. n.73. & 74
Papa aliquando permittit quædam negotia tractari per Catholicos Reges Eccleſiaſtica, ſua ſalua authoritate, vt appareat ſuauitas legis temporalis Euangelicæ. ibid. numero 76
Papa vniuerſo præeſt Orbi, & ſingulorum Regnorum mores facilè ignorat. p.48. num.126. & ſeqq.
Papa multoties per importunationem nimiam concedit non concedenda. p. 62. num. 8. & ſeqq.
Papæ poteſtas nullis legibus, aut regulis coarctatur. p.68.n.2
Papa facit vnum Conſiſtorium cum Deo. ibid. num.3
Papæ non poteſtas, ſed voluntas diſceptatur in Bullarium retentione, quæ certa eſt nolle aliquid diſponere in pernitiem Reipublicæ ſpiritualis, aut temporalis. ibidem numero 4.
Papa etiam ſemel informatus de inconuenientiis litterarum retentarum ſimiles duplicans adhuc retinendas, cum non à mente eius, ſed ab officialium negotiatione procedere præſumitur, firmat Menchaca. p.69.n.10
Pontifici iterum atque iterum mandanti quod repugnat Reipublicæ, iterum replicari, cum non fiat ad contentionem obdureſcere,ſed veritatem ſtudioſius indagandam,firmat Zeballos. ibid.n.13
Si Papa informatus ſecundam remittat iuſſionem, poſſe ſecundo ſupplicari, & iterum ſuſpendi executionem donec tertia accedat iuſſio,firmat Enriquez. ibid.n.15
Papa dum non eſt inſtructus & certus de inconuenientiis priorum litteratum (quas Senatus retinuit) ſecundam concedens iuſſionem, denuo non conſentit, ſed agit virtute prioris conſenſus idem continentis inconueniens. p.71.n.31.& ſeqq. & ſurſum.
Papa non vult ita durius agere contra Regem per tres iuſſiones, cum eius non ſit intentio Regis, aut Regni iuribus, & conſuetudinibus derogare. p.72.n.39
Papa non impedit Regem retentionis Regalia vti, ſed in genere prudenter hortatur, & terret, ne miniſtri per abuſum excedant. ibid. num.40.
Pontifex ſemel informatus à Senatu de inconuenientiis priorum litteratum non ſolet ita durius agere, vt aliam mittat iuſſionem. p.73. num.45.
Pontifex vti Paſtor euigilans ſemper ſuos inuitat ad pacem, nec vult aliquem vim pati. ibid.n.46
Pontifex ſemel informatus de damno Reipublicæ non dubitat remedium adhibere, nec aliud verendum de ſuo paternali amore, ad quem nos inuitat pro reparatione damni orti ex ſuis litteris, & decretis. ibidem num.77. & ſeqq.
Papæ placet vt iterum ac iterum ſibi replicetur, circa damnum Reipublicæ, vt veritas clarius luceat. pag. 76. numero 70. & ſequentibus.
Papa multum defert Senatus examini ad Bullarum retentionem eiúſque informationi ſuper damnis oriundis ex litterarum executione. p.83.n.59
Papa non poteſt ſine cauſa alicui auferre beneficium,& alteri dare. p.102.n.29
Papa ex iuſta cauſa auferre poteſt beneficium alicui,data tamen recompenſa.p.103.n.39.& 31. & ſeqq.
Papa non intendit detrahere Regaliæ retentionis litterarum Regi competenti de iure, & immemoriali. p.72.n.39
Si Papa tantam fidem adhibet relationi Senatus ſuper legimitate cauſæ ſuſpendendarum litterarum, multo magis executor earum. ibidem num.40.
Sicut Papæ pertinet Eccleſias & Parrochias quoad ſpiritualitatem diuidere, ita & Principi diuidere Prouincias, territoria, & iuriſdictiones, quoad temporalitatem. p. 180. num.11
Papa Eccleſiæ Princeps poteſt Diœceſim ſeparare, & illam alteri inferiori Prælato ſupponere. ibid.n.12
Papæ ampla eſt poteſtas in erectione noui Epiſcopatus per diſmembrationem aliarum Diœceſum, ibid.n.13
Ad Papam ſolum pertinet diuidere Diœceſes inter Prælatos Eccleſiaſticos. ibidem numero 14
In ſignum Supremæ poteſtatis. ibidem numero 15
Papa quando organo vocis ſuæ loquitur, tanquam prima perſona loqui videtur, quia per ſe ſcribere, & loqui, ſunt actus perſonalitatem denotantes. pag. 243. numero 40. & 41
Papa vix poteſt habere notitiam eorum, quæ continentur in commiſſionibus annulo muniendis, tàm ob multitudinem earum, quàm grauium occupationum. pag. 236. numero 10
In contractu geſto à Papa non tanquam Papa, ſed tanquam priuata perſona ex proprio patrimonio, an videatur ei conſentire vti Papa. p.316.n.45.cum ſeqq.
Papa multitudine negotiorum impeditus, nec præſumitur, nec poteſt expeditorum habere notitiam. p.246.n.14
Etiam in ſolitis expediri, vti pluries decidit Rota. ibid.n.15
S.D.N Papa Vrbanus VIII. hac ætate feliciter Eccleſiam vniuerſalem gubernans laudatur. p.413. n.7
Papa Vrbanus VIII. ante creationem nominabatur Mapheus, ſubſcribit ſupplicationem, *fiat M.* cum prima littera nominis proprij ſua propria manu & littera. ibidem num.8
Papa non eſt conſulendus ob moræ periculum. p.25.n.19. cum ſeqq.
Scandalum, & Periculum Reipublicæ quando timetur, & Pontifex conſuli non poteſt poſſe recurri ad Regem; firmat Diana. p.26. num.24
Pontifices ſemper cognouerunt extremitatem Hiſpaniæ, longum iter, & difficilem aditum, quam excuſauit in multis non patientibus dilationem. p 28.n.46
Pontifices antiquitus creabant Legatum à la-

Index Rerum,

tere aliquem Prælatum Hiſpaniæ ad euitanda diſpendia cauſata ob neceſſitatem recurrendi ad eos. ibid.n.49

Papæ licentia requiritur impoſitione tributorum comprehendente Clericos, etiam ad bonum, & vtilitatem communem & publicam. p.29 n.59

Secus ſi neceſſitas vrgeat, & periculum ſit in mora, & facultates laicorum non ſuppetunt notoriè. ibid.n.62

Papa multum defert Regaliis, & conſuetudinibus immemorabilibus Principum Chriſtianorum, circa res ſpirituales maximè in Regno Hiſpaniæ tam remoto à Sede Apoſtol. p.57.n.199

Patientia.

Multa per patientiam tollerantur, quæ exigente iuſtitia, ſi in iudicium deducerentur non tollerarentur. p.95.n.17

Patrimonialis, Patronus. Vide *Ius Patronatus, Beneficium.*

Lex Regia loquens de retentione litterarum in deroga ionem beneficiorum patrimonialium Diœceſis Burgenſ. &c. extenſa poſtea fuit ad alia loca, in quibus ſimilis viget conſuetudo. p.122.n.53

Super beneficio patrimoniali qui litteras impetratas impetrauit, & illis vſus fuit abſque examine Senatus amittit naturalitatem horum Regnorum, & fructus quorumlibet beneficiorum ſequeſtrantur. p.130.n.22.&ſeqq. vide p.136.n.69.& ſeqq.

Prouiſio beneficij patrimonialis obtenta per filium non patrimonialem eſt nulla ipſo iure. p.141.n.117

Filius quilibet patrimonialis legitimus eſt contradictor ad ſe opponendum executioni prouiſionis beneficij patrimonialis. ibid.

Patronus laicus ſemper eſt legitimus contradictor ad impediendam immiſſionem beneficij impetrati abſque ſuo conſenſu. p.142.n.124. & ſeqq.

Patroni contradictione accedente litteræ Apoſt. collationis & executionis reſoluuntur, obtentæ ſine ſui conſenſu. ibid. num. 126. & ſeqq.

Etiam quandocumque compareat poſt factam executionem. p.145.n.143. & ſeqq.

Patronus, qui Eccleſiam dotauit pro remouenda diſſipatione bonorum Eccleſiæ poteſt recurrere ad Regem. p.25.n.13

Text. in cap.adminiſtratores, & capit. Princeps, & alia iura ponderantur per Martam. ibid. n.14.& ſeqq.

Pœnæ amiſſionis naturalitatis, & temporalitatum impoſitæ alienigenis impetrantibus, eædem ſunt impoſitæ impetrantibus Bullas in derogationem Patronatus Regis, & laicorum ex eiſdemmet legibus Regni. pag. 157. num. 106

Rex Catholicus aſſerit ſe eſſe non ſolum Protectorem S. Inquiſitionis Hiſpan. ſed Patronum. p.469.n.52

Patronus Eccleſiaſticus non comprehenditur in reſeruatione, aut auocatione quando reperitur mixtum cum Patronatu laico. p. 471. num.77

Rex Catholicus fatetur ſe Patronum, & Protectorem S.Inquiſitionis Hiſpaniæ eſſe. p.477. num. 118

Pauper. Vide *Miſerabilis.*

Pauper in cauſis matrimonialibus non cogitur litigare nec in prima, nec in aliis inſtantiis iuxta Tridentini Decretum. p.448.n.17

Quo Decreto loquente de paupere tantum includitur, & comprehenditur quælibet miſerabilis perſona. ibid.n.18. & ſeqq.

Pauper ex Trident. non cogitur vltra Prouinciam litigare in qualibet inſtantia in matrimonialibus, niſi altera pars offerat alimenta, & expenſas litis miniſtrare. p.449.n.33

Pax.

Paci omnium Prouinciarum prouidendum eſt. p.7. n.22

De Pace Eccleſiarum tractare boni Principis eſt. p 10.n.65

Pax ſi ab omnibus ametur, & tota Republica morum honeſtate veſtiatur Regnantis eſt laus, p.12.n.82

In Pace ſubditorum Regis honor conſiſtit. ibid. num 91

In Pace Eccleſiarum conſiſtit Imperij ſecutitas. p.11.n.71

De Pace omnino procuranda in Reipublica. p.82.n 52. remiſſiuè.

Ob Pacem habendam, & ſcandala vitanda multi ſunt caſus ſpeciales in quibus receditur à iure. p.83.n.53.remiſſiuè.

Pax conſeruatur ex obſeruantia legum,& priuilegiorum, alitervè ſcandalum naſcitur. ibid. num.54

Pax publica ne turbetur, nec bonum publicum detrimentum patiatur valet Rex inter Eccleſiaſticos authoritatem ſuam œconomicam interponere. p.87. n.25.& ſeqq.

Propter pacem poteſt Rex ius vnius alteri dare. p.103.n.34

Propter pacem firmandam, & habendam, vt ceſſent ſcandala, facilior reddetur Papa ad diſponendum in prohibitis. p.59.n.210

Pendens, Pendentia. Vide *Lites, Recurſus ad Regem.*

Pendente recurſu retentionis ad Regem, an concordia inter collitigantes abſque fiſcalis interuentu facit ceſſare recurſum quoad omnes. n.1.& ſeqq.

Pendente recurſu retentionis monitorialium à Romana Curia emanatarum in prima inſtantia executoriales inſuper per contradictas obtentæ in Rota, an ſub Decreto retentionis, aut remiſſionis lato vel ferendo per Senatum comprehendantur. p.344.n.1.cum ſeqq.

Pendente recurſu in Senatu, an monitoriales in prima inſtantia emanatæ percutiant Trident. principalis cauſa debent conquieſcere.p.346. num 20

Pendente ſecuritatis cognitione nihil erit innouandum,quod à ſecurato poſſit noſcere.p.350. n.60.& 61

De Pendentia litis coram alio iudice debet fieri relatio Principi, aliàs auocatio non cenſetur facta à Principe ignorante illam. p.454.n.83. & ſeqq.

Peracta Executio. Vide *Executio, Litteræ.*

Poſt peractam executionem litterarum, an recurſu retentionis quis vti poſſit. p.128.n.1.& ſeqq.

Poſt peractam executionem Bullarum in damnum

num Reipublicæ si recursus ad Regem negaretur, magnæ orirentur fraudes. p.131. n.25. & seqq.

Periculum.

Periculi causa cessante cessat periculum. p.339. num.17.

Periculosum est coram iudice suspecto litigare. ibid.n.17

Periculum vbi est in mora multa permittuntur, quæ aliàs non permitterentur. p.25.n.18

Propter periculum moræ quis subiicitur iudici non suo. ibid.n.19

Ob Periculum moræ non consulitur Summus Pontifex. ibid.

Periculum vbi est in mora posse Clericum pro auferenda violentia recurrere ad Regum absque metu censurarum dixit Diana. n.20.& 21

Ob Periculum in mora imminens ob longam distantiam posse Regem Prælatos inobedientes à Regno expellere, agnouit Diana. p.26. num.23

Pericula, & dispendia longe maiora considerantur in remotis Prouinciis, quam in proximis. ibid.n.31

Aditus ad Sedem Apostol. quando vrget necessitas publica, & imminet periculum non requiritur, vt Princeps petat à Clericis contributionem. p.29.n.60.& seqq.

Periculum instans,& distantia locorum excusant ab Ordinis postulatione. ibid.n.64

Permissum. Permittere.

Permissum ad tempus censetur prohibitum post tempus. p.132. n.38. & p.250.n.4.& 5.

Causa permissiua, & prohibitiua mixtim concurrentia, hæc vt fortior ad se illam trahit, & attenditur. p.462.n.12

Perseuerantia.& Perseuerare.

Perseuerandum in benè cæptis, ne instabiles operam & oleum perdant. p.205. num.48. & seqq.

Perseuerantia est, ratione benè considerata permansio iuxta Ciceron. & D.Bernard. ib.n.54. & seqq.

Absque Perseuerantia nec qui pugnat victoriam, nec palmam victor consequitur, nutrix est ad meritum, mediatrix ad præmium, soror patientiæ, filia constantiæ, & amica pacis,&c. ibid.n.56

Non perseuerans vsque ad finem nihil egisse dicitur. ibid.n.57

Persona, Personalissimum, Personalitas.

Persona voce, aut manu propria qui aliquid facere tenetur, nequit illum per alium explicare. p.241.n.26.& seqq.

Actus personalissimus requisitus pro forma à iure nequit per alium fieri quantumuis habentem vices & authoritatem S. Apostol. vt Legat. de latere. p.243.n.36

Personalitatem si denotat natura verbi in dispositione appositi : non egreditur personam, ibid.n.37

Papa quando organo vocis suæ loquitur, tanquam prima persona loqui videtur, qui per se scribere,& loqui sunt actiones personalitatem denotantes. p.243.n.40

Subscriptionem propriæ manus Sanctissimi esse actum personalitatem respicientem in quo verus scribendi actus attenditur, non repræsentatiuus. ibid.n.39.& seqq.

Eadem persona diuerso iure censeri potest, vbi duplicis personæ iura in vna concurrunt. pap. 314. num. 18. cum seqq. & pag. 315. num.28

Vna persona, aut res diuerso iure censeri potest diuersis respectibus consideratis. ibid. num.29

L. tutorem. ff. quibus aut indig. verba singulatia notantur, discreta sunt iura, quando plura in eadem persona concurrunt. ibid. num.31

Cuius doctrinæ exempla deducuntur ex variis Legibus & Doctoribus. ibid.

Iura diuersa concurrentia in eadem persona inducunt diuersitatem personarum, quia non corporalis, sed intellectualis consideratio habetur. ibid.n.32

In eadem persona concurrentia duo officia simul, quodlibet retinet separatim iura sua, ibid. num.33

Duæ personæ consideratæ in eodem subiecto, potest vna supplere defectum alterius. ibid. n.34.& seqq.

Duas personas potest quis repræsentare & gesta cum eo ex vna non suffragratur quoad aliam. ibid.n.38

Diuersarum personarum iura in vna concurrentia non confundun tur, sed quodlibet consideratur de per se,ac si essent in diuersis personis. p.316.n.42

In eadem persona possunt simul concurrere diuersæ qualitates,ita vt ratione vnius sit exempta,ratione vero alterius sit Ordinario subiecta. ibid.n.44

Forma subscriptionis Concil. Trident.est personalissima excludens omnem fictionem, & veritatem repræsentatiuam,atque subscriptionem per æquipollens. pag.416. num. 39. & seqq.

Persona loquens in dispositione non comprehenditur. p.464.n.20

Nisi vbi subiecta materia aliud suadet. ibidem, num.21

Vel nisi eadem militet ratio in persona loquentis, quæ in alia. ibid.n.22

Persona inclusa in dispositione ratione connexitatis,secum trahit personam exclusam,vt simul capiat. p.471.n.75

Petens, Petitio. Vide *Querela.*

Petitio importuna non solum Papam & Principes temporales, sed ipsum Christum vicit. p.62.n.9.& seqq.

Per importunam petitionem Papa multoties concedit non concedenda. ibid.n.8

Pignus

Super pignore in subhastatione vendito, aut insolutum dato orta noua controuersia per tertium non via summaria, sed ordinaria tractatur. p.334.n.5.& seqq.

Pignoris ius in re non perditur, creditore facto Domino reuocabiliter. p.155.n.73

Primus contractus non nouatur, nec liberantur pignora, aut fideiussores per secundum in maiorem firmitatem prioris factum. ibidem num.74

Secus si secundus fiat animo nouandi, & à primo recedendi ibid.n.75

Piscatio, Piscare. Vide *Regalia.*

Piscationum reditus inter Regalias Principis computatur. p.14 n.104

Index Rerum,

Piſcare non eſt de iure prohibitorum. ibid.
Piſcatio quantum ad protectionem eſt Regalia Principis. ibid.n.106

Plenitudo. Vide *Poteſtas*, *Abſoluta.*

Plenitudini poteſtatis Principibus datæ à Deo non conueniunt illicita. p.100. num.8. & ſequentibus.

Pœna, *Pœnalis.*

Quibus plectantur pœnis, & praxis procedendi in Senatu contra exequentes, aut interuenientes in executione litterarum Apoſtol. contra priuilegia, indulta, ſeu conſuetudines horum Regnorum. p.373.n.57.& 58
Siue Clerici ſint, ſiue laici. ibid. & ſeqq.

Populus, & popularis actio.

Populi iure fœderis, vel pacis, alicui poteſtati ſubmiſſi liberi eſſe non deſinunt. pag. 18. num.156
Limita, niſi ſubmiſſio ita procedat vt iuriſdictionem etiam inducat. ibid.n.157
Populi ſalus ſuprema lex eſto. p.87. num.21. & ſeqq.
Popularis actio adſcripta eſt cuilibet de populo pro iudicio publico. pag. 142. num.122. & ſeqq.

Poſſeſſio, *Poſſeſſorium*; Vide *Manutentio*,

Contradictor, *Immiſſio.*

Dum diſceptatur de receptione legis nemo ſua poſſeſſione priuatur. p.51. n.158
Poſſeſſio conferendi quoad quædam beneficia trahitur ad alia eiuſdem ſpeciei contenta in eadem diſpoſitione. num. 68. & ſequentibus, & à num.64
Cauſa vniuerſalis poſſidendi attenditur. ibid. num.69
De poſſeſſorio beneficiali cognoſcunt Tribunalia Regia in Hiſpania iuxta receptiorem opinionem, & conſuetudinem. pag.138. numer 86
Poſſeſſio capta reducitur ad non poſſeſſionem per repoſitionem executionis litterarum virtute Decreti violentiæ, & omnia ad priorem ſtatum, quo erant ante earum executionem. p.140.n.102
Et tunc rectè ſubintrat executio Decreti retentionis litterarum poſt eam obtenti cum ſit ſublatum impedimentum. ibidem n. 103. & ſeqq.
Quem poſſidere vel in poſſeſſione eſſe, quæſtio eſt meri facti, non iuris. p.192.n.34
Super poſſeſſione etiam rei ſpiritualis, quæ temporalis eſt cognoſcit laicus de violentia. ibid. num. 35
Poſſeſſio virtute Breuis Cameralis nomine Cameræ apprehenſa ceditur per eam prouiſio Apoſtolic. p.262.n.8
Et datur eius virtute manutentio. ibid.n.9
Pluribus poſſidentibus poteſt contra vnum quæri poſſeſſio, licèt contra alios non, quando præiudicium eſt ſeparabile. pag. 274. num. 5
Poſſeſſio apprehenſa in capite, puta fortalitio, Palatio, &c. extenditur ad omnes alias res, & bona adhærentia, & connexa tanquam ad membra principalis capitis. pag. 233. numero 36
Poſſeſſio ſola non iuſtificata cum titulo ſaltim colorato non ſufficit ad manutentionem contra habentem iuris aſſiſtentiam. p. 319. num.17
Quando cum poſſeſſione ſimul allegatur priuilegium ſufficit ad manutentionem, cum tunc poſſeſſio non ſit adeo infecta nec habeat tantam iuris reſiſtentiam. ibid.n.19
Poſſeſſorem condemnatum poſſeſſione non priuat mandatum de exequendo non exequutum nec antea in vincentem transfertur. p. 335. n.11.cum ſeqq.
Poſſeſſionis cauſa ſuper beneficiis reſeruatis poteſt ab executore Apoſt. cognoſci, p.490. n. 58
Poſſeſſione vacante executor pro immittendo prouiſum Apoſtolicum non tenetur aliquem citare, p.494. n. 92.& ſeqq.
Poſſeſſorem tenetur executor perquirere (ſi adeſt) & citare, & eum in via ordinaria non executiua audire p. 495
Poſſeſſor vbi adeſt, vel aliàs legitimus contradictor impedit executionem litterarum, & iudicium erit ordinariè cum eis tractandum. ibid. num.106
Quod & idem procedit hodie in Ordinario, cui fit per Senatum litterarum remiſſio, ibid.
Poſſeſſor beneficij ab alio impetrati ob delictum, aliámvè cauſam iuris debet in via ordinaria non executiua audiri, & vinci. p.497. n.107. & 108
Aliàs executio eſt nulla, & attentata. ibid.n.109.
Ac etiam ſi executio fiat ante appellationem, vel poſt eam interpoſitam à poſſeſſore, cuius beneficium fuit impetratum ob iuris defectum, aut delictum. ibid.n.110
Qui manutenendus eſt, non is, cui poſſeſſio per executorem attentata data fuit. ibid. num.111
Poſſeſſore ſtante executor gratiæ debet aſſumere partes iudicis, eum citare, & via ordinaria audire, & datur appellatio ſuſpenſiua cauſans attentata. ibid.n.115. & ſeqq.
Vbi agitur de remouendo poſſeſſore, datur appellatio à ſententia executoris, ſuſpenſiua cauſans attentata. ibid. n.115
Vbi agitur de remouendo poſſeſſore, cenſuræ ſunt nullæ & attentatæ, quia ab executoris ſententia datur appellatio ſuſpenſiua. ibid. n.117. cum ſeqq.
Poſſeſſionem beneficij vacantem, ſi vterque prætendat prouideri, par titulus requiritur. p.501. n.159
Secus ſi prouiſus ab Ordinario poſſideat iam, quia impedit immiſſionem petitam à prouiſo Apoſtol. ibid n.166
Poſſeſſor allegans titulum excluſiuum iuris prouiſi Apoſtolic. vel illum reddentem turbidum impedit immiſſionem cum Papa prouiſo ab Ordinario non intendat præiudicare. ibid. num.163
Et ſuſpendit executionem, & cum eo agitur via ordinaria. ibid.n.164. & ſeqq.
Poſſeſſor non citatus quandocumque compareat, etiam re non integra, immiſſionem factam reponere facit, vti attentatam & nullam. p.502.n.178.& 181
Cui datur manutentio. ibid.
Poſſeſſio inſtrumentalis non eſt manutenibilis prius non expulſo per executorem poſſeſſore. ibid.n.179

Poſſeſſore non vocato executor non poteſt poſſeſſionem dare prouiſo Apoſt. ibid.
Ad poſſeſſionem vacantem impediendam par titulus eſt neceſſarius. p.503.n.185
Poſſeſſione non priuat ſequeſtrum beneficij de mandato Principis donec cauſa cognoſcatur. ibid.n.195
Poſſeſſio data alicui vti ſucceſſori ab inteſtato, reperto poſtea teſtamento dicitur iniuſta, & proba, & non manutenibilis. pag. 143. num.127
Poſſeſſio quæ ex aliquo accidenti fuit reſoluta, puta finito tempore arrendamenti, vel beneficij amobilis ſecuta reuocatione, & de aliis exemplis, non prodeſt ad manutentionem. ibid.

Poteſtas, Poſſe, & ſtringens. Vide *Princeps, Papa, Abſoluta.*

De poteſtate Vicarij Chriſti diſputatio ſacrilega abſit à Chriſtiana imaginatione. pag.68. num.1
Poteſtas Papæ nullis legibus, aut regulis coarctatur. ibid. n.2. & ſeq.
Poteſtate caret ſuperior præcipiendi aliquid exequi cum ſcandalo, quia opponitur præcepto Diuino. p.80.n.22
Poteſtas data à Deo Principi non fuit in deſtructionem, ſed in ædificationem. ibidem num.23
Poteſtas Principis iuſtitia coarctatur, & vltra non poteſt, quam honeſtè poteſt, non quando lædunt pietatem, aut bonos mores. ibid. num.24
Poteſtatis Supremæ prætextu à licito recedere non licet. p.99.n.3. & ſeqq.
Id eſt poſſe, quod licitè & iuſtè fieri poteſt. p.100.n.13.& ſeqq.
Poteſtas eadem, quæ attribuitur Regi ad condendam legem, quia aliquis caſus retentionis expreſſit, durat in condenda ſuper aliis ſub fundamentali ratione generica comprehenſis. p.121.n.49
Ad poteſtatem inualidam ſe reſtringens non ſuſtinet actum ex valida tunc ſibi competente. p.167.n.25.Vide reſtringens.
Poteſtatem duplicem habens, ſi actum ſimpliciter faciat, actus ſuſtinetur ex valida. p. 291. num. 3. & 4
Poteſtatem duplicem habens ſi ſe reſtringat ad inutilem, non ſuſtinetur actus ex vtili, & valida. ibid.n.5. & ſeqq.

Præcarium.

Præcario, & ex gratia Principis Tribunalia habent poteſtatem, quam ipſe minuere, diuidere, & alteri applicare poteſt. p.182.n.34
Præcario poſſidere præſumuntur quæ ad Regem ſpectant. ibid. n.35
Præcarium & gratiam ſuam poteſt Rex modificare maximè ex iuſta cauſa. ibid. n. 36

Præfectus. Vide *Signatura, ſubſcriptio.*

Præiudiciale, Præiudicium. Vide *Reſpublica, Princeps.*

Immiſſio in poſſeſſonem beneficij iuris Patronatus nequit fieri, quin inferat præiudicium poſſeſſioni patroni data à ſe non præſentato. P.142. n.125. & ſeqq.
De Præiudiciali articulo prius cognoſcendum altero ſuſpenſo. p. 162. n.33
Præiudicialia ea ſunt, quando vnum excludit aliud. ibid. n.34
Præiudicium quando eſt ſeparabile pluribus poſſidentibus poteſt contra vnum quæri poſſeſſio licèt contra alios non. pag. 274.n.51

Prælatus. Vide *Inferior.*

Prælatus in electionibus Capitularibus aſſiſtit vti Prælatus iuriſdictionem habens. p. 361. num.7
Prælatus vti talis ideo aſſiſtit electionibus Capitularibus, quia de incidentibus inter eligendum iudiciale examen requirentibus cognoſcit, quo non antea ſua prima inſtantia conſumitur. p.363.n.18. & ſeqq.
Prælati in Capitulis Hiſpaniæ ſemper aſſiſtunt vti tales. p.364.n.28
Prælati vti Canonici dignitas non attenditur in ſedendo, ſed antiquitas. ibid.n.31
Rotæ deciſio elegans ad idem refertur. ibid. num.32
Prælati inferiores Epiſcopo iuriſdictionem ordinariam habentes, an comprehendantur ſub Decreto Trid. præſeruantem primam inſtantiam Ordinariis. p. 217. n.1. & ſeqq.
Qui contrarium tenuerint. ibid.n.2
Prælatus inferior probata per executoriales ſua iuriſdictione ordinaria, venit appellatione Ordinarij. p.220.n.32
Prælatus inferior probans præſcriptionem exequendi diſpenſationes matrimoniales in illis etiam venit appellatione Ordinarij. ibid. num.39
Prælatus inferior habens iuriſdictionem ſuper ſua Eccleſia Collegiata, aut Collegio, non comprehenditur in cap. cauſæ omnes, præſeruantem primam inſtantiam Ordinario, quia iſte non eſt talis. p.222.n.55
Adducitur ad idem declaratio S. Congregationis. ibid.
Prælati Religioſi quibus gubernium monialium ſibi ſubiectarum demandauit Papa, non poſſunt eo inconſulto illas dimittere. n. 29. & ſeqq.
Prælatus poteſt conditionem Eccleſiæ facere meliorem, non tamen deteriorem. p.273.n.40
Per vnum vel plures actus non cenſetur Prælatus fauori Eccleſiæ renuntiare, cum etiam nec expreſsè. ibid.n.41
Prælatus etiam cum ſuo conuentu nequit renuntiare priuilegio exemptionis, & Ordinatio ſe ſubmittere. p.276.n.78
Prælatus ſeu maioratus poſſeſſor, ſi ex propria pecunia emat ius vtilis dominij à feudatario, ſeu emphyteuta Eccleſiæ, aut maioratus, non conſolidatur vtile illud cum proprietate dignitatis aut maioratus, nec eorum hæres illud vtile tenetur reſtituere ſucceſſori in dignitate. p.310. n.39
Prælatus ſeu maioratus poſſeſſor condemnatus tanquam talis poteſt impedire executionem reſpectu ſui iuris particularis, & perſonalis non tangentis dignitatatem, ibid. num. 40 & ſeqq.

Prærogatiua, Præeminentia, Vide *Regalia, Maioria.*

Rerentionis recurſum impedire vergit in damnum prærogatiuæ & præeminentiæ Regis p.117.n.3

Index Rerum,

Pro præeminentiæ Regis defenſione quilibet vaſſallus eſt legitima perſona, & contradictor. p.142.n.119. & ſeqq.

Si præeminentia Principum acquiſita in Eccleſia ex conſuetudine non conſeruetur,ſcandalum Eccleſia patitur vitandum. p.201.n.10

Inconueniens detrahens præeminentiæ Regis, & authoritati Senatus, præbet occaſionem turbationi vtriuſque Reipublic. & damnum oppreſſis radicitus euitandum erit. pag. 390. num.52

Præſcriptio.

Præſcriptio inchoata tempore permiſſo completa tamen tempore prohibito licita iudicatur. p.44. n.97.& ſeqq.

Præſcriptio bona fide inchoata & perfecta per ſuperuenientem malam fidem non redditur illicita. ibid.n.99

Tantum præſcriptum, quantum poſſeſſum. p.117.n.8

Præſcriptio de vno caſu vnius ſpeciei extenditur ad alium caſu eiuſdem ſpeciei, quo non fuit vſus præſcribens. pag. 123. num. 65. & ſeqq.

Præſcriptione nitens ſententia non iuuat vltra præſcriptum. p.220.n.38

Præſcriptio iuris complicati, & inſeparabilis contra vnum,nec etiam in iſtius præiudicium completa dicitur. p.274. n. 56. & ſeqq.

Præſcriptio iuris complicati, & inſeparabilis priuati & Eccleſiæ non dicitur completa contra priuatum per tempus Ordinarium,ſed quoad omnes tempus contra Eccleſiam requiritur. ibid.n.58

Præſcriptionis interruptio facta per vnum prodeſt aliis conſociis. ibid.n.59

Præſentatio. Vide *Litteræ, Commiſſio, Ius Patronatus.*

Per ſolam commiſſionis præſentationem coram Delegato nec perpetuatur reſcriptum, nec præuenta dicitur iuriſdictio. p.285. num.37. cum ſeqq.

Præſentatio commiſſionis originalis de neceſſitate requiritur vt Delegato adquiratur iuriſdictionis exercitium, ita vt tranſumptum, aliàs authenticum non profit. p. 392. à n.69. cum multis ſeqq.

Deciſio Rotæ qua dicitur reualidari proceſſum per ſubſequutam litterarum præſentationem à principio omiſſam reprobatur ab eadem Rota. p.393.n.79

Ante præſentationem litterarum executor nequit valide exercere actum iuriſdictionale. ibid.n.81

Præſentatio reſcripti debet fieri ſolemniter per manum publici Notarij cum appoſitione teſtium. ibid.85

Præſentatus ante inſtitutionem eſt legitimus contradictor ad impediendam immiſſionem prouiſi Apoſt. p.495.n.69

Præſumptio.

Vna præſumptio tollitur ex alia, & fortior vincit debiliorem. p.503.n.190. & 191

In Præſumptionum paritate præfertur reus, & poſſeſſor. ibid.n.193

Præuentio.

Præuenta non dicitur iuriſdictio ante citationem,nec reſcriptum perpetuatum. pag. 285. n.37. & ſeqq.

Præuenta non dicitur iuriſdictio per ſolam commiſſionis præſentationem coram Delegato. p.340.n.23.cum ſeqq.

Præuentio iuriſdictionis non cauſatur ex citatione nulla, aut nulliter expedita. pag. 294. n.31. & ſeqq.

Præuentionem iuriſdictionis non inducit actus nullus. ibid.

Executoribus pluribus in ſolidum nominatis per præuentionem vnius.cæteri non excluduntur perpetuò, ſed iſto mortuo, aut abſente vnus ex ſuperſtitibus proſequitur cauſam in eodem ſtatu. p.149.n.6

C. cum plures,8.de officio Deleg.lib.6.expenditur,& latè exornatur. ibid. & ſeqq.

Inter habentes æquale ius, melior eſt conditio præuenientis. p.150.n.17

Ius eligendi,aut nominandi ſi competit pluribus in ſolidum, inter eos admittitur præuentio, & præualet præoccupans. ibid.n.18

Vt in procuratoribus in ſolidum datis. ibid. num.19

Inuentione, & piſcatione præuenientis, & præoccupantis fiunt animalia, & piſces. ibid. num.20

Præuentio iudicialis duplex eſt, altera, quæ fit à iudice, altera, quæ fit à parte. pag. 151. num.26

Prima inſtantia. Vide *Inſtantia, Ordinarius, Commiſſio.*

Princeps. Vide *Rex, Senatus, Retentio, Violentia.*

Princeps Dei exemplo viduas habere debet ſub ſua protectione. p 6.n.13

Principum præcipuum officium eſt, Eccleſiam, dogmata,& Eccleſiaſticas perſonas tueri.p.7. n.29.& ſeqq.

Boni Principis eſt, omnia quæ ad Eccleſiaſticam functionem ſpectant,tueri. p.8.n.5

Principis intereſt Religionis & Eccleſiæ tranquillitas. ibid.n.40

Princeps maximam debet habere ſolicitudinem circa Dei dogmata, & Sacerdotum honeſtatem. ibid.n.42

Principes præciſam habent obligationem vti Eccleſiæ protectores Chriſtianis Religionis curam habere, ſtatumque Eccleſiaſticum in pace conſeruare. num.48

Principes principali ſtudio debent res Eccleſiæ tueri. ibid.n.49.& ſeqq.

Atque cultum Diuinum. ibid.

Principes Catholici ſicut Protectores ſunt Eccleſiæ, ita honoribus condecorandi à Pontificibus. ibid.n.50

Principes Deo reddent rationem Eccleſiæ,quam à Chriſto tuendam ſuſceperunt. ibid.n.51

Principes à Do poteſtatem acceperunt principaliter,vt Dei Eccleſiam iuuarent. ibid. n.52. & 53

Principes vim, fraudes, & externa mala ab Eccleſia debent arcere. ibid. n.54.& 55

Principes in Coronatione iurant defendere Eccleſiam, fidem, & Sedem Apoſtol., quarum ſunt Protectores. p.10.n.58

Et ſunt Protectores Conciliorum, & omnium ad ſtatus Eccleſiaſtici conſeruationem & tuitionem ſpectantium. ibidem numero 59. & 60

& Verborum.

Principi quandóque licet diffinire ſuper concernentibus honeſtatem Eccleſiæ, & eius tranquillitatem. ibid. n.63

Boni Principis eſt, de pace Eccleſiarum tractare, & contritas reparare, & reædificare. ibid. num.65

Principes Chriſtiani Protectores ſunt Concilij Trident. ſicut vniuerſalis Eccleſiæ. ibidem num.67

Sunt Protectores Religionis Catholicæ. p. 11. num.68

Principis vigilantia, induſtria, & occupatio debet defendere vaſſallorum otium. ibidem num 72

Principes ad tuendum armis Imperium, & propulſandas iniurias inſtructi eſſe debent. p.12. n.80. & 81

Principis opinionem latè extendit ſubditorum cuſtodia & tranquillitas. ibid.n.83. & 84

Principis præcipuum eſt intereſſe, vaſſallos tranquillitate frui. ibid. n.87

Princeps tanquam tutor, pater, & defenſor vaſſallorum debet poteſtatem ſibi demandatam exercere. p.13.n.95

Principis iuſtitia pax eſt populi, tutamen patriæ, immunitas plebis, ſolatium pauperum. ibid. n.96

Princeps vigilans eſſe tenetur, ne violentiam ſubditi patiantur. ibid. n.98

Principes culpantur, qui contra præcepta Dei inſtituta non prohibent. Laudantur tamen hoc facientes. p.19. n.163

Principes Chriſtiani ex debito officij tenentur Eccleſiam, cultum Diuinum, dogmata, & Religionem tueri. p.20. n.177

Principes omnes Chriſtiani litteratum Apoſtolicarum examine vtuntur. p.32.n.4

Princeps obuiat abuſui notorio Eccleſiaſt cæ poteſtatis cum moderamine inculpatæ tutelæ, ne pax publica turbetur. p.33.n.9

Princeps iure naturæ quo tenetur ad ſedandum tumultum, & ſeditionis pericula in Regno (cuius eſt Protector atque Eccleſiaſticarum rerum) poteſt ex hoc litterarum Apoſtolic. executionem impedire. p.36.n.39

Princeps poteſt non admittere in ſuo Regno Prælatum electum ad dignitatem ſibi ſuſpectum. p.38.n.50

In Principem quandam violentiam infert importunitas, quia multoties inuoluntariè multa concedit non concedenda. p. 62. n. 8. & ſeqq.

Principis mandati executio ſuſpendenda, ſi timetur ex ea maius damnum, quam ex dilatione. p.63.n.20

Principis mandatum iniuſtum, aut ipſo iure nullum non eſt exequendum. ibid. n.21

Princeps ſemel certus de iuſta cauſa ſuſpenſionis ſuarum litterarum, eas inſuper exequendas non mandat. p.73. n.49

Princeps damno cognito facilè corrigit, quæ iniuſtè mandauit. ibid. n.50. & ſeqq.

Pluta iura recenſentur in quibus Princeps pollicetur corrigere, quæ ipſe malè informatus decreuit adhibitis perfectioribus Conſiliis. ibid.

Ex Principis leuitate non procedit diuerſa iubere, ſed ex vtilitate Reipublicæ. pag. 74. num.51

Principi (quem Senatus repræſentat) aſſerenti de timore ſcandali & inconuenientiis ſtatur. p.75. n.65

Princeps caret poteſtate præcipiendi aliquid exequi cum ſcandalo. p.80. n.22

Principi data poteſtas à Deo non fuit in deſtructionem, ſed in ædificationem. ibidem num.23

Principis poteſtas iuſtitia coarctatur & vltra non poteſt. ibid. n.24

Princeps ante oculos habere debet, ne ſcandala committantur. p.82.n.51

Princeps magis commodum commune, quam ſuum cuſtodire tenetur, quia diuitiæ vaſſallorum quaſi ſuæ ſunt. p.87.n.15

Princeps ita ſuos vaſſallos tueri debet, vt ne debiles inueniat, quando illis egeat. ibid.n.16. & ſeqq.

Princeps quanto melioribus præeſt, tanto maior ipſe, & honorabilior eſt. ibid.n.18

Principis vigilantia omnium domos defendit, omnium otium eſt ipſius labor, omnium delitia ipſius occupatio. ibid.n.23

Princeps inter perſonas Eccleſiaſticas poteſt obuiare nouitati, & abuſui notorio, ne pax publica turbetur, & commune bonum detrimentum patiatur. p.97.n.37

Principis obiectum eſt, quod iuſtum eſt, iuxta Ariſtotel. p.99.n.1. & ſeqq.

Principes quibus Deus nomen ſuum communicauit, ea puritate nitere procurent, quæ tanto nomini conuenit. ibid.n.5

Principi non dedit Deus iuriſdictionem peccandi, nec conferendi alienum. p.100. n.10

Principis poteſtas non agnoſcitur, vbi ſubditis fit iniuria. ibid.n.11

Princeps quod vltra iuſtitiam operatur ex impotentia gerit. ibid. n.12.& ſeqq.

Princeps non dicitur poſſe, quod honeſtè non poteſt. ibid. n.14

In Principe Chriſtiano non cadit abſoluta poteſtas, cui nihil licet, quod Diuino, naturali, aut gentium iuri repugnat. ibid n.15

Princeps quantumuis Supremus de bonis ſubditorum diſponere non poteſt, niſi ex iuſta cauſa, & data recompenſa. pag.101. num.23. & ſeqq.

Principis facultas in retentione Bullarum vnico nititur fundamento, turbatione, ſcilicet, Reipublic. Eccleſiaſticæ,& ſpiritualis. p.111. n.11. & ſeqq.

Principi generaliter competit facultas tollendi violentias, vt in pace Reſpublic. Eccleſiaſtica, & ſpiritualis viuat. p.117.n.2. & ſeqq.

Princeps ad manus ſuas, an poſſit reducere fructus beneficij vacantis, ne diſſipentur. p.130. num.20

Principis Regalia eſt creare magiſtratus, & creatos augere, vel minuere etiam ſine cauſa. p.179. n.2. cum ſeqq.

Princeps poteſt diuidere Prouincias, alterare, & mutare faciendo de duabus vnam, & de vna duas. p.180. n.7

Princeps ex ſua Regalia poteſt Senatum de nouo creare, moderare, aut tollere creatum. p.182.n.33. & ſeqq.

Princeps committens cauſam ad aliorum iuriſdictionem pertinentem, illis interdicere videtur. ibid.n.42

Moleſtiæ prouenientes ex facto Principis impediunt termini curſum. p.186. n.14

Index Rerum,

Princeps dicitur conſeruator ſuorum vaſſallorum. p.191. n.18

Principi vti protectori ſuorum ſubditorum pertinet cognitio omnium violentiarum à quibuſlibet Eccleſiaſticis etiam illatarum. p.193. num.41

Diui Auguſtini authoritas refertur, qua licitè petitur auxilium à Principe Chriſtiano per Prælatos contra hoſtes Eccleſiæ ad eius tuitionem magis quam ad vindictam, pag. 201. num.6

Si principis præeminentia in Eccleſia ex conſuetudine non ſeruetur, Eccleſia patitur ſcandalum vitandum. ibid. n.10

Principum Chriſtianorum præcipuum officium eſt, Eccleſiam eiuſque libertatem, & immunitatem tueri. ibid. n.11

Principes ſæculi nonnunquam in Eccleſia culmina tenent, vt diſciplinam Eccleſiaſticam muniant, atque vt ſeditiones eorum rigore conterantur. ibid. n.12

Principes ad tuitionem Eccleſiæ tenentur ex debito Regalis officij etiam non poſtulatam, cum ipſorum ſtudij, & Religionis interſit. p.202. n.13

Principis boni eſt, omnia tueri, quæ ſpectant ad functionem Eccleſiaſticam. ibid. n.15

Principes ſi tuitionem Eccleſiæ præbere negligunt à communione eiuſdem repelluntur. ibid. n.16

Principes interſunt Conciliis non ad potentiam oſtendendam, ſed tollendas diſcordias, veritatem inuentam opitulantes. ibid. n.23

Principes omnes Chriſtianos Pius IV. prouocauit ad Concilij Trident. protectionem, obſeruantiam & executionem. ibid. n.24

Verba Bullæ eiuſdem Papæ, referuntur. p. 203. num.25

Principes fecit Deus Protectores Eccleſiæ, & fidei iuxta Decretum Concilij Trident. ibid. num.26

Principes generaliter ſunt Protectores ſtatus Eccleſiaſtici, & Conciliorum, ſed ſpecialiter deſtinati ſunt Protectores Concilij Trident. quod plurimorum etiam authoritate fulcitur. ibid. n.27

Princeps non videns, nec perlegens id, quod ſigillat, ſigillum fidem nullam facit. p. 248. num.34

Princeps non cenſetur confirmare quod poſtea ſcribitur in papyro alio à ſe antea ſigillato. p.249. n.35

In quo Innocentius ſibi contrarius, & communiter reprobatus notatur. ibid. n.36

Principes non ſunt timor boni operis, ſed mali, iuxta D. Paulum. p.370. n.25

Princeps poteſt ſe opponere executioni ſententiæ latæ in Regno extraneo contra ſuum vaſſallum ex prorogatione expreſſa. p.403. n.62. cum ſeqq.

Princeps inſcius litis pendentiæ coram aliquo iudice non cenſetur auocare cauſam. p. 454. n.92. & ſeqq. & à n.83. cum ſeqq.

Principes nec Senatores legitima exiſtente cauſa retinentes litteras Apoſtolic. non incurrunt cenſuras Bullæ Cœnæ. p.34. n. 24. & à num.19

Principes iuſti ſibi iuſtè contradicere patiuntur. p.76. n.71

Princeps debet permittere Conſiliarios libere iudicium ſuum proferre, ne deterriti verum taceant. ibid.n.72

Æquius eſt quod vnus Princeps multorum Senatorum ſequatur conſilium, quam vt multi vnius ſequantur voluntatem. ibid. n.79

Principis officium eſt liberare vi oppreſſos. p.25. n.15

Epiſtolæ Papæ, & Principis legis vim habent, & pro lege poſſunt allegari. p.58.n.194

Princeps ſubuenit in neceſſitatibus extra Ordinem. p.152. n.42

Principale. Vide *Acceſſorium, Clauſula.*

Quod principaliter agitur attenditur, non quod venit in conſequentiam. p.123. n.64

Is, cuius principaliter negotium tangit attenditur non habens ius in conſequentiam. p.170. n.12

Principali ſublato corruit acceſſorium, quia eodem modo reſoluitur, quo creatur. p. 389. n.43. & ſeqq.

Principali diſpoſitione annullata, omnes clauſulæ in ea contentæ reſoluuntur. ibid. n. 44. & ſeqq.

Principales litteræ monitoriales non ſubſcriptæ, cum ſint nullæ ex defectu formæ, & nihil probent, multominus litteræ gratioſæ in eiſdem acceſſoriæ inſertæ. p.391. num.63. cum ſeqq.

Principali conceſſo intelligitur conceſſum, & Delegatum acceſſorium. p.420. n.8

Priuilegium, Priuilegiatus. Vide *Exemptus, Renuntiatio.*

Priuilegium quando ſimul cum poſſeſſione allegatur ſufficit ad manutentionem, cum tunc poſſeſſio non ſit adeo infecta, nec habeat tantam iuris reſiſtentiam. p. 319. n. 15. cum ſeqq.

Priuilegium recipit interpretationem ab vſu. ibid. n.22

Priuilegium per Epiſcopum conceſſum ſuper exemptione, an valeat in præiudicium ſucceſſorum. p.320. n.29

Priuilegium adinſtar alterius iam conceſſi ſortitur parem & eundem effectum cum illo. p.354. n.5

In Priuilegio adinſtar alterius repetuntur omnia, quæ in relato continentur. ibid. num.6. & ſeqq.

Priuilegium & ius commune concurrentia ad idem non confunduntur, ſed vtroque poteſt quis vti. p.52.n.167.& ſeqq.

Per priuilegium incompatibile cum iure aliàs alicui competente, iſti renuntiatum cenſetur. ibid. n.169

Priuilegium quod tranſit in contractum, aut ob aliam cauſam oneroſam obtentum poteſt reuocari ex cauſa publicæ vtilitatis. pag. 91. num.58

Priuilegium ob remunerationem ſeruitiorum, ex pretio, ſeu alia cauſa oneroſa ſi ſit nociuum Regi, aut Regno, modificari, aut reuocari poteſt. ibid. n.59

Priuilegia Regia aut Regni expreſſa, ſeu tacitè conceſſa, per Sedem Apoſtolicam tolleranda irreuocabilia, & intacta eſſe debent, cum fuerint in remunerationem ſeruitiorum conceſſa, & diu tollerata. p.97. n.39

Priuilegia, & tolleratæ conſuetudines Regni, & Regis tanquam conceſſa Protectoribus, & defenſoribus Eccleſiæ, nec conuellendæ, nec mutan

mutandæ sunt à Papa. ibid. num. 41
Priuilegium concessum à Rege contra ius naturale, provt est ius tertij, non valet. p. 101. num. 19
Priuilegium datum loco, aut Prouinciæ, personis ipsius Prouinciæ datum intelligitur. p. 142. n. 120
Priuilegium concessum patriæ, cuilibet de patria ex eo ius competit. ibid. n. 121
Priuilegio continenti fauorem priuatorum, & Principis simul nequit ab illis renuntiari. p. 171. n. 21
Priuilegium vnius prodest alteri non priuilegiato in iuribus complicatis, & indiuiduis. p. 174. n. 52
Priuilegium habens ius complicatum vnius renuntiatione non tollitur, cum redundet in alterius præiudicium. p. 216. num. 20. cum seqq.
Priuilegio communi, etsi omnes contrauenient solus vnus valet contradicere. p. 273. num. 42
Priuilegij renuntiatio reuertens ad ius commune admittitur nisi adsit præiudicium alterius inseparabile. ibid. n. 43
Priuilegio sui consortis potitur concessor iuris indiuidui. p. 274. n. 61
Priuilegium quis consequitur ex persona socij, quod ex sua non poterat. ibid. n. 62
Priuilegio alicui concesso vt Ecclesiæ, Religioni, &c. simul in gratiam alterius, renuntiari non valet. p. 375. n. 72 & seqq.
Priuilegium nouiter superueniens mutat forum, si lis cœpta fuerit per citationem nullam, & priuilegiatus nouiter conueniendus in suo foro. p. 388. n. 69
Super priuilegio Sed. Apostol. controuersia ad ipsam pertinet p. 319. n. 12. cum seqq.
Regaliam recursus pro tollenda violentia, plurimi Theologi vocarunt priuilegium. p. 56. num. 196
Priuilegia, ex quibus competit ad Principes cognitio de aliquibus causis spiritualibus non sunt reuocata per Bullam iuxta magis receptam sententiam. ibid. n. 197
Priuilegia Regum obtenta à Sede Apostol. ob remunerationem circa iura spiritualia, Summus Pontifex non debet reuocare. ibidem num. 198
Socius non priuilegiatus potitur foro priuilegiato sui socij in rebus indiuiduis. pag. 462. num. 7
Priuilegio sui consocij fori gaudet socius in iuribus inseparabilibus. p. 471. n. 72
Minoris priuilegio fori gaudet maior consocius in inseparabilibus. ibid. n. 73
Priuilegium, & indultum Cardinalis Ordinarij de libera collatione in mensibus reseruatis prodest Capitulo habenti simultaneam prouisionem cum Cardinali. ibid. n. 71
Priuilegia ciuilitatis, seu originis viri communicantur vxori ratione coniunctionis, & inseparabilitatis ibid. n. 74

Probatio, Probabilis.

Ad probandam substantiam gratiæ non sufficit supplicatio subscripta, sed litteræ super ea expediendæ illam probant. p. 431 n. 13
Ad probandas circunstantias, & qualitates gratiæ, an fuerit subscripta in signatura per *fiat*, vel per *concessum*, ipsa supplicatio subscripta fidem facit. ibid.
Vna probatio contraria probatione conquassatur. p. 503. n. 190. & 191. & seqq.
Probationum paritas cum possessione redditur ad impatitatem. ibid. n. 194
Oppressus occurrens ad Regem debet de violentia docere. p. 18. n. 148
Probari debet violentia à vim patiente, quia non præsumitur tanquam iuri naturali odiosa. ibid. n. 150
Probatio violentiæ incidit in protectionem per necessariam consequentiam. ibid. n. 151
In retentionis litterarum recursu cur probatio per testes admittatur. ibid. n. 160. remissiuè.
Probatio quæ non debuit admitti, admissa tamen valet, & probat. p. 134. n. 55
Et suum operatur effectum, si non fuit impugnata per aduersarium antea. ibid. n. 56
Probationes contra Authorem non nocet successori in maioratu, nisi in prosequutione litis fuerit citatus, vel aliquot actus fecerit ex quibus sibi præiudicauit. p. 166. n. 15
Probatio per testes causæ legitimæ ad retinendas litteras est consequens necessarium ad cognitionem violentiæ quæ aliter constare nequit. p. 193. n. 48
Cognitio violentiæ ob non delatam appellationem non eget extrinseca probatione, cum sit deducta ex actibus iudicis Ecclesiastici rem notoriam inducentibus. ibid. n. 49
Probatio super causa retentionis à Senatu deneganda quando consistit in iure, cum per illud iam sit decisa. p. 194. n. 51
Probatio denegatur, quando causa, super qua oppressus retentionem petitam fundat, confiteatur ab aduersario. ibid. n. 52
Si in probatione consistat causa retentionis deducta, partes ad probandum admittuntur, & causa tractatur via ordinaria, ibid. n. 55
Probatio per instrumentum, & partes æquales fidem regulariter facit. p. 247. n. 21
Probatio per testes solos nihil prodest, vbi lex scripturam requirit pro forma. ibid. n. 22
Et quales casus requirant scripturam. ibidem num. 23
Probatio dubia in temporis percutione non releuat. p. 321. n. 42
Ad probationem gratiæ necessario requirit litterarum expeditionem, nec testes sufficiunt. p. 388. à n. 23. cum seqq.
Probanda quomodo sit subscriptio propriæ manus Sanctiss. in Senatu cum in commissionibus missis ad partes non apponatur, sed tantum in supplicatione qua commissio petitur ad euitandam remissionem Ordinario in prima instantia. p. 411. cum seqq. Vide cap. 30. §. 5. per totum.
Paria sunt non probare, quod obscurè probare. p. 499 n. 140
Ad probationem actus quando lex nouum aliquem introducit modum cum certis qualitatibus, & modificationibus forma inducitur. p 241. n. 23. & seqq.
Ad auocationem in prima instantia probandam, nouam probationis formam inducit Tridentinum, à quo non recedendum, nec alius probandi modus admittendus. p. 444. num. 31
Monitoriales ad partes missas, quibus inseritur rescriptum auocatorium subscriptum manu Sanctiss.

Index Rerum,

Sanctiſ. probant ſubſcriptionem ad effectum euitandi remiſſionem Ordinario. ibid. n.32

Proceſſus fulminatus, Proceſſus, Procedere. Vide *Nullitas, Commiſſio, Subſcriptio.*

A iudice procedente tempore, quo debet conquieſcere, legitimè appellatur, & vim facere decernit Senatus. p.139.n.96. & ſeqq.

Proceſſus eſt nullus etiam reſpectu citati, ſi omnes conſortes non citentur, ſtante connexitate iuris ex eadem cauſa prouenientis, pluries determinauit Rota. pag. 173. num. 41. & ſeqq.

Proceſſus inhibitiones, & inde ſequuta ſunt nulla ipſo iure ex auocatione facta cauſarum ab Ordinariis in prima inſtantia. p.216. n.19. & ſeqq.

Proceſſum factum in prima inſtantia contra formam & tenorem Trident. ipſum, & conſtitutio Leonis X. annullant. p.325. n.26

Proceſſus appellatione veniunt omnes Scripturæ in iudicio factæ coram iudice, & Notario deputato. ibid. n.28

Proceſſus appellatione venit ſententia. ibidem num.29

Proceſſus, & acta nulla ſunt facta prorogatione abſque ſuperioris conſenſu. p.326. n.36

Proceſſus nullus geſtus à iudice carente iuriſdictione in radice, & à principio, nequit per partis conſenſum reualidari. p.349.n.52

Procedere qui potuit ex vtraque poteſtate, ſi ſe reſtrinxit ad inualidam, proceſſus non ſuſtinetur ex valida. p.292.n.8. & ſeqq.

Proceſſus omnis factus vigore commiſſionis nullæ ex defectu formæ ſubſcriptionis, pariter nullus eſt, vti procedens à radice infecta. p.389. n.38 cum ſeqq.

Proceſſu fulminato inſertæ litteræ gratiæ non probant, parte opponente, niſi exhibitis originalibus. p.391.n.63

Idem de priuilegio. ibid. n.66

In Proceſſu fulminato tranſſumptæ litteræ cum authoritate iudicis, & non contradicente parte (quæ non adeſt vbi extraiudicialiter proceditur) & cum aliis adminiculis probat. p.393. n.80

Proceſſus nullus ob non præſentatam commiſſionem originalem reualidari non poteſt per conſenſum partis. p.394.n.90. & ſeqq.

Cauſa, ob quam proceſſus eſt nullus, influit in ſententiam, ad quam eſt vehiculum. p. 400. num.32

Proceſſus geſtus per executorem ex commiſſione non ſubſcripta vitio attentatorum, & nullitatis ſubiicitur ex defectu notoriæ iuriſdictionis. p.154. n.62

Procurator. Vide *Mandatum.*

Procuratorem conſtituens ad contrahendum matrimonium videtur conſentire, & ratificare iam factum. p.129. n.14

Procuratorem,& fideiuſſorem relinquit oppreſſus in Senatu, antequam ei tradatur prouiſio ordinaria retentionis intentatæ, de quo recenſentur duo decreta Senatus. p. 196. n. 83. cum ſeqq.

Procuratoris finitur mandatum per ſolam rem iudicatam,qui nec deinceps executionem impedire poteſt. p.335. n.14

Per procuratorem ſpecialiter conſtitutum, an poſſit adimpleri forma iuramenti, *c. vt circa, de electione* & *l.6.* p.366. n.46

Negatiuè. num.47

Affirmatiuè reſoluitur. ibid. n.48

Procurator vbi contraxit, attenditur ad forum ſortiendum, non vbi mandatum fuit confectum ad contrahendum. pag. 402. num. 49. & ſeqq.

Procurator conſtitutus à Prælato in rebus ſuæ Prælaturæ, morte Prælati etiam re non integra extinguitur. p.471. n.67

Secus ſi detur in re communi Prælati, & Capituli. ibid. n.68

Profeſſio.

Profeſſionem nullam non ratificat exercens actus profeſſi, dum eſt ignarus cauſæ nullitatis ſuæ profeſſionis. p.71. n.28

Profeſſionis nullæ cauſam infra biennium terminandam declarauit S. Congregatio. p.239. num.5

Prohibitio, Prohibitum.

Prohibitum ad tempus poſt illud cenſetur permiſſum. p.250. n.4

Prohibita obligatione alicui, non intelligitur, quæ à lege tacitè, & incidenter ex actu permiſſo inducitur. p.397. n.7. & ſeqq.

Prohibitus ſi ſit regulariter actus,& ob aliquam cauſam permiſſus, debet cauſa exprimi, & verificari. p.427. n.25. & ſeqq.

Cauſa permiſſiua, & prohibitiua mixtim concurrentia, hæc vt fortior ad ſe illam trahit. p.462. n.12

Promontorium.

Sacrum promontorium (*cabo de S. Vicente*) Europæ, & Orbis terminus, eſt remotiſſimus. p.27. n.26

In Regno Galleciæ (Authoris nobiliſſimæ Patriæ) adeſt promontorium (*finis terræ*) ſic dictum ob terræ Vniuerſæ finem. ibid. n. 42. & ſeqq.

Quod vſque nunc retinet hoc nomen. ibidem num.44

Prorogatio. Vide *Iuriſdictio, Clericus, Forus.*

Exemptus nequit prorogare iuriſdictionem alterius in præiudicium ſuperioris. p.172. n.14. & ſeqq.

Prorogare poteſt exemptus iuriſdictionem Ordinarij quando non redundat in alterius præiudicium, ſed tantum prorogantis.ibid.n.33. & ſeqq.

Prorogatio alienæ iuriſdictionis hodie ex Trid. præſeruante primam inſtantiam Ordinarij non ita facilè eſt permiſſa. pag. 222. num. 1. & ſeqq.

Prorogatio alienæ iuriſdictionis vt licitè fiat concurrere debet conſenſus partium,& Ordinarij habentis ſimul ius complicatum ex Trident. p.223. n.2. & ſeqq.

Prorogare iuriſdictionem alterius nequit Clericus abſque ſui Epiſcopi conſenſu. ibid. n. 5. & p.397. n.4

Nec ſufficit conſenſus ſolus Epiſcopi. ibid.

Prorogatio alienæ iuriſdictionis in prima inſtantia nequit fieri abſque conſenſu Ordinarij ex noua diſpoſitione Concilij Trid.p.257. num.33

Prorogatio exempti non redundans in præiudicium alterius, ſed ſui tantum valet, iuxta Rotam. p.275. n.69. & ſeqq.

Prorogatio redundans tantum in præiudicium prorogantis, non alterius valet. ibidem num.71

Proro

Prorogatio eſt extenſio iuriſdictionis ad caſum ſeu perſonam in ea non expreſſam. p.332.n.65. & 66.
Prorogatio non fit iuriſdictionis non exiſtentis. ibid. n.67
De prorogationis ſubſtantia eſt conſenſus partium litigantium. p.333. n.72
Prorogationem alienæ iuriſdictionis tacitè inductam à lege ratione contractus, aut delicti Clericus facit ſine licentia Ordinarij, licèt expreſſa, & in pactum deducta non teneat. p.397. n.5
Prorogatio ex iuris neceſſitate, & tacitè inducta à lege non requirit conſenſum Epiſcopi. ibid. n.6. & ſeqq.
Proſequutio. Vide *Supplicatio.* Vide *Cauſa.*
Proſequi ſupplicationem à litteris Apoſt. emiſſam quis teneatur, & an ob non proſequutionem retentio præcedens illicita reddatur. p.43. n.95. cum ſeqq. & à n.82
Proſequutio ex vno capite non tollit aliud, licèt omnia à principio deduxerit actor, iuxta Rotam. p.165. n.6
Proſequutio ex vna actione non impedit quominus ad aliam poſſit conuolari. ibid.num.7. & ſeqq.
Agenti ex vna cauſa, & proſequuta non obſtat res iudicata quominus ex alia diuerſa vlterius agere queat. ibid. n.10
Marius Giurba dicens, proponentem nullitatem generaliter, & proſequentem vnam cauſam tantum ſibi in cæteris præiudicare reprobatur, & Tuſchus, quem pro ſe allegat, contrarium tenet. p.167. n.26. & ſeqq.
Res iudicata non obſtat quoad omnia deducta in iudicio, ſi ſolum aliqua ſint proſequuta. ibid. n.28
Et de exemplo. p.168.n.29
Plura deducens in iudicio, aliqua tamen ſolum malitiosè proſequatur, ratione doli ſibi in omnibus præiudicat. ibid.n.30
Proſequutio ſupplicationis, ſicut & ipſa ſupplicatio à litteris incumbit parti, non Regi. p.170. n.3. & ſeqq.
Protectio. Vide *Princeps, Rex, Recurſus, Vaſſallus, Retentio.*
Protectore carens Reſpublica vi oppreſſa infelix iudicatur. p.6. n.3
Protectore omnia indigent & miſera, & felicia. ibid. n.4
Pluræ authoritates Sacræ Scripturæ referuntur concludentes infelicitatem vi oppreſſi carentis protectore. ibid.n.5.& ſeqq.
Protectionem (cum ſæpè ſit neceſſaria) non eſt veroſimile ſibi reſeruaſſe Deum, ſed ſui vicem gerentibus commiſiſſe. p.7. n.27
Pro protectione præſtanda tributum datum Regi. p.8. n.41
Protectio eſt de Regalibus Principi competens in ſignum ſupremæ poteſtatis. p.13. n.103. cum ſeqq.
Protectio vi oppreſſorum proprium Regis officium eſt, aliis alienum, non præcario, ſed proprietate ſuum. p.15.n.120
Vbi Regalia abſolutè nominatur, præcipuè intelligitur de protectione vi oppreſſorum. ibid num.122
Super protectione vi oppreſſorum (quæ Regi competit de iure vti Regalia) poteſt Rex cognoſcere inter Eccleſiaſticos, cum aliter ſuum auxilium præſtare non poſſit. pag. 17. num.148
Protectio Eccleſiæ aut perſonæ, cui commendata eſt, defenſio extraiudicialis, non iuriſdictio attributa intelligitur. p.18.n.153
Protector, cui protectio commendata eſt, poteſt etiam armis commendatam defendere. ibid.n.154
Protectione alicuius commendatus ad inſtar forenſis habetur, in quem protector non adquirit iuriſdictionem. ibid. n.155
Protectio vi oppreſſorum, aut patriæ fortitudinis virtus eſt plena iuſtitiæ. p.22. n.193
Imperator quoad protectionem Dominus eſt ſubditorum, non tamen rerum particularium. p.101. n.23. & ſeqq.
Protectio vi oppreſſorum, ne ſcandalum patiatur Reſpublica, propria eſt Principis Regalia. p.170. n.7. & ſeqq.
Epiſtola Bonifacij Papæ refertur miſſa Imperatori Honorio, vt protectionem, & auxilium Eccleſiæ, & Religioni oppreſſæ præſtaret. p.201. n.3. & 4. & ſeqq.
Protectio Tridentin. commendata Principibus nulli eorum magis conuenit, quam Regi Catholico & de ratione. p.204.n.42.& ſeqq.
Protectio Concilij adhibita per Regem menſuratur cum declarationibus eiuſdem S. Congregat. p.209.n.14. & ſeqq.
Protectio Trid. in c. cauſæ omnes, non ceſſat cum eius diſpoſitio vnius renuntiatione non tollatur, ſed ad preces recurrentis à Rege præſtanda eſt. p.216.n.27. & ſeqq
Protectionis Regalia vti nequit Rex ſuper non contentis, nec comprehenſis in decretis Concil. Trid. p.218. n.3. & ſeqq.
Protectionis Regalia denegatur ſuper caſu non comprehenſo in diſpoſitione Trident. p.324. n 9. & ſeqq.
Protectionis Regalia inſeparabiliter inhæret Regiæ dignitati, maximè in tuenda fide. p.465. n.27
Quam à ſe abdicare, aut renuntiare non poteſt, niſi ſimul Coronæ renuntiet. ibidem num.28
Rex Catholicus aſſerit, ſe eſſe non ſolùm protectorem S. Inquiſitionis Hiſpan. ſed patronum. p.469. n.52
Proteſtatio.
Proteſtari pluries debet pars coram Ordinario, vt ob negligentiam poſt biennium lapſum poſſit cauſa ab eo auocari. p.240.n.8. & ſeqq.
Et an hæc proteſtatio facta coram anteceſſore conſtituat ſucceſſorem in negligentia. ibidem num.10
Protocollum.
Ex Protocollo nequit agi in iudicio ad rem in contractum deductum, quia ad id deſtinatum non eſt. p.432. n.17
Ex Protocollo probantur dubia, & defectus ſcripturæ, ad quod magnam fidem facit. ibid. num.18
Supplicatio ſubſcripta eſt matrix, & Protocollum, ex qua non agitur in iudicio ad ſubſtantiam gratiæ, tamen ad eius circunſtantias, & qualitates, ſeu ad probandum defectum litterarum fidem facit. ibid. n.19
Prouincia. Vide *Italia.*
Singularum Prouinciarum mores Papa facilè ignorat. p.48. n.126

Index Rerum,

Vnaquæque Prouincia abundat ſuo ſenſu, & variis corporis, & animi inclinationibus ducitur. ibid. n.127

Decretalis non conueniens iuri communiter obſeruato in Prouincia, non admittitur in litibus, ſed ad Papam reſcribendum. p.51. num.164

Prouincias, & diœceſes diuidere, alterare, mutare poteſt Princeps, faciendo de vna duas, & de duabus vnam. p.180. n.7

Prouincias inter ſuas Cancellarias diuiſit Rex, vt quælibet agnoſceret, de quibus violentiis Iudicum Eccleſiaſticorum cognoſcere valeat. p.181. n.18 & ſeqq.

Qui ex priuilegio non extrahitur à prouincia, ſi de facto opprimatur defenditur à Rege. pag. 466. n.40. & ſeqq.

Prouiſio.

Generalis prouiſio non extenditur ad caſus, qui habent ſpecialem prouidentiam. p.55. n.187

Prouiſio Regia refertur, qua mandat retinere litteras, & ne publicentur donec ab ipſo Rege examinentur. p.467. n.41

Referuntur quamplurimæ prouiſiones Regis expeditæ in variis occaſionibus ad impediendam executionem litterarum Apoſtol. expeditarum in Romana Curia in præiudicium primæ, & vlterioris inſtantiæ S. Inquiſitionis, vel aliter infringentium ſua priuilegia. ibid. n.46. vſque ad numerum 51.

Prouiſio Regia. Vide *Iuſſio.*

Prouiſio Regia expeditur à Senatu Supremo, vt nouitius conſtituatur in tuto, & libertate ad profitendum, quoties timetur violentia per importunas præces, aut fraudes. p.22. num,197

Prouiſio Ordinaria datur proponenti in Senatu querimoniam retentionis, vt Regij miniſtri litteras perquirant, & ad Senatum remittant cum cæteris actis per executorem geſtis vt ibidem examinentur, an publicum lædant. p.189. n.1

Ordinaria prouiſione poteſt quis ſe munire ante damnum, quod timetur inferendum. ibid. n.2. & ſeqq.

Prouiſio ordinaria nullatenus traditur oppreſſo petenti retentionem, niſi prius præſtet fideiuſſorem de ſoluendis expenſis impetranti, atque ſimul relinquat procuratorem, cum quo cauſa valeat proſequi ad effugiendam dilationis ſuſpicionem. pag. 196. num. 83. & ſeqq.

Vbi de hoc duo referuntur decreta Senatus. ibidem.

Prouiſio ordinaria datur à Senatu, vt impetrans, aut eligens iudicem extra Regna Coronæ Caſtellæ commiſſione non vtatur. pag. 213. num.23

Prouiſio ordinaria datur in Senatu, vt naturales huius Regni afferant iudicem in Regno, ſuntque prohibiti impetrare commiſſiones iudicibus extra illud degentibus. p. 278. n. 98. cum ſeqq.

Prouiſus. Vide *Ordinarius, Reſeruatio, Via, Executio, Contradictor.*

Prouiſus ab Ordinario, & poſſeſſor eſt legitimus contradictor ad impediendam immiſſionem prouiſi Apoſtolici ex cauſa reſeruationis, quando iſta non eſt notoria, ſed dubia, & obſcura. p.498. n.120

Et impedit viam executiuam litterarum, & in via ordinaria debet audiri. ibid.

Prouiſos ab Ordinario agnoſcit Papa vt legitimos contradictores. ibid.n.121

In prouiſo per Ordinarium duo concurrere debent, vt legitimus dicatur contradictor, titulus coloratus, & poſſeſſio. ibid. n.122

DD. & Rotæ deciſiones plurimæ ad idem referuntur. ibid. n.125

Prouiſi ab Ordinario poſſeſſionem non inficit reſeruatio, dum non docetur intraſſe, imò in ea manutenetur, & eſt legitimus contradictor. p.499. n.139

Prouiſus, & poſſeſſor per Ordinarium manutenetur vti legitimus contradictor, quando clarè non ptobatur intrare reſeruationem, & decretum irritans. ibid. n.141

Et via ordinaria erit audiendus. ibid. num. 141. & ſeqq.

Prouiſus ab Ordinario poſſidens eſt legitimus contradictor, contra quem procedi nequit executiuè, ſed Ordinariè. pag.500. num.149. & ſeqq.

Prouiſus ab Ordinario ſi poſſideat non adſtringitur titulum ex eodem fonte oſtendere, ad impediendam immiſſionem prouiſi Apoſtol. p.501. n.167. cum ſeqq. & n.159.

Prouiſionum anterioritas reſpicit petitorium. p.502. n.182

Prouiſus ab Ordinario prouidente bona fide beneficium vacans in ſuo menſe, poſſidens, & prouiſus Apoſtol. ex reſeruatione, prætendentes immiſſionem, vterque habet fundamentum de iure communi. ibid.n.187

Prouiſus ab Ordinario & poſſeſſor manutenetur, dum reſeruatio redditur turbida. ibidem num.196

Prouiſus ab Ordinario manutenetur in ſua poſſeſſione, donec de reſeruatione turbida contenditur. ibid. n.199

Prudentia, Prouidentia.

Prudentia eſt cauere, quæ non putantur emergere. p.91. n.68

Et eſt prouidentia & notio futurorum, & aduenientium calamitatum munimen. ibidem num.69

Publica vtilitas. Vide *Reſpublica, Vtilitas, Damnum, Retentio, Violentia, Litteræ.*

Publicus rerum ſtatus ex priuato ſæpiùs turbatur & ex eo publica oritur pernities. p.13. n.98

Publica vtilitas Regni, & vtilitas Regis. p.12. num.88

Ad publicæ vtilitatis commodum plura ſpecialia Regia reſeruantur in præmium ſummi laboris. p.16.n.128

Ob publicam vtilitatem res aliena auferri poteſt data recompenſa, vel prætio ſoluto, iuxta l. partitæ. p.101. n.22. & 25

Publicæ vtilitatis cauſa legitima dicetur, vt Princeps tollat dominium proueniens à iure naturali, aut gentium. p.105. n.32

Data tamen recompenſa. ibid. n.33

Vtilitatem publicam concernit, lites abbreuiari. p.212. n.14. & ſeqq.

Publicatio. Vide *Cedulones, Edita, Terminus, Tempus.*

Poſt publicationem teſtes non ſunt admittendi, admiſſi tamen parte non impugnante, probant. p.134. n.57

Publicatio Bullarum reſignationis intra quod tempus fieri debet, iuxta regulas Cancellariæ. p.185. n.1. & ſeqq.
Publicatio Bullarum reſignationis à quo tempore incipiat. ibid. n.2

Pupillus. Vide *Minor, Pauper, Perſona. Miſerabilis,*

Pupilli non mittuntur ad Curiam, quia ætas eos excuſat, & poſſunt iudicium Principis declinare, vt ad ſuam prouinciam remittantur, item & cæteræ miſerabiles perſonæ. p. 448. n.22. & ſeqq.
Pupillus Clericus hodie poteſt declinare forum Ordinarij in prima inſtantia, & Curiam Papæ adire ſicuti de iure communi, pag. 450. num.37

Q

Qualitas. Vide *Iuriſdictio.*

QValitas expreſſa in libello, ſeu citatione attribuit iuriſdictionem pro tunc, reuocabiliter tamen, ſi contrarium appareat. p.439. n.36. & ſeqq.
An & quando qualitas attribuere iuriſdictionem ſufficiat ad illam fundandam quod inferatur in libello. ibid.n.39. remiſſiuè.
Qualitas adiecta verbo, vel participio reſtringitur ad tempus verbi participij nec antea operatur diſpoſitio. p.131. n.34
Ad qualitatem adiectam in diſpoſitione debent reſtringi eius verba quantumuis vniuerſalia. p.184. n.53
Qualitas ſeu ſolemnitas requiſita tempore actus, vel ante ipſum ſi tunc non adſit, actus eſt nullus, licet poſtea ſequatur. pag.227. n.29. & ſeqq.
Non entis nullæ ſunt qualitates, nec qualitas poteſt eſſe ſine ſubiecto. pag. 287. num. 45. & ſeqq.
Qualitas ſubſcriptionis contenta in commiſſione reſoluitur, reſoluta ipſa principali commiſſione. ibidem.
Qualitas qua fundatur iuriſdictio ante omnia debet probari. p.289. n.79. & ſeqq.
Qualitate ſuperueniente in qua aliud diuerſum ius reperitur, prior qualitas non impedit iuris operationem reſpectu ſecundæ. pag. 314. n.16. cum ſeqq.
Qualitas officij præualet in iis, quæ tangunt officium ſubiectum Ordinario. ibid.n.19
Qualitas quæ præualet reſpectu iuriſdictionis attenditur. ibid.n.22
Qualitates diuerſæ poſſunt concurrere in eodem corpore, ita vt ratione vnius detur exemptio, ſecus reſpectu alterius. ibidem num.23
Qualitas ſuperueniens à iure communi habens certam determinationem præualet exemptioni ex priuilegio, quando vtraque concurrit. ibid.n.24
Sub vna contrahens qualitate tanquam talis cenſetur contrahere, & non tanquam alteri ex alia qualitate, quam ſimul habet. ibid. n.25. & ſeqq.
Nec alteri qualitati, cuius reſpectu non contraxit, contractus prodeſt nec nocet. ibid. n.26. cum multis ſeqq.
Qualitates diuerſæ in eadem perſona poſſunt ſimul concurrere, ita vt ratione vnius quis ſit exemptus, alterius verò ſit Ordinario ſubiectus. p.316. n.44
Ad probandas qualitates, & circunſtantias gratiæ teſtes admittuntur, licet ad ſubſtantiæ probationem, nequaquam. p.389. n.31
Qualitas, qua fundatur iuriſdictio ante omnia debet probari, aliter proceſſus nullus eſt. p.426. n.12. & ſeqq.
Qualitatem fundamentalem qui non probant, dicitur carere iure. ibid. n.14
Ad qualitates, & circunſtantias gratiæ probandas ſufficit ſupplicatio ſubſcripta. p.431.n.14. & ſeqq.

Querela. Vide *Retentio, Recurſus, Decreta.*

Querela retentionis & violentiæ ob non delatam appellationem emiſſam ab executore litterarum variis modiis concurrere ſimul aſſolent in Senatu. p.159. n.1. & ſeqq.
Vtraque conditionaliter intentari poteſt ab eadem parte. p.160. n.9. cum ſeqq.
Querelæ retentionis, & violentiæ peracta iam executione litterarum tendunt ad eundem finem. p.161. n.23. & ſeqq.
Querela & appellatio ſunt remedia contra grauamem extraiudiciale, querela quandocumque interponuntur, appellatio intra decendium tantum. ibid. n.10. & ſeqq.

Quaſi contractus.

Quaſi contractus ratione ſortitur quis forum, ſicuti ratione contractus. p. 410. n. 25. cum ſeqq.

R

Radix.

RAmi maiores vires non habent, quam à radice ſuſceperint. p.431. n.9. & à num.5. cum ſeqq.

Ratio, Rationabilis, Ratio reddenda. Vide *Cauſa, Auocatio, Commiſſio.*

Quoties plura habent eandem rationem licet de vno tantùm fiat mentio, cenſetur fieri exemplariter. p.89. n.44
Caſus plures, quoties habent eandem rationem licet de vno tantum fiat mentio, intelligitur fieri exemplariter non reſtrictiuè. p.118.n.15. cum ſeqq.
Ratio legis generalis attenditur, tanquam virtus intrinſeca ad incluſionem omnium caſuum emergentium, in quibus militat. ibid. num.19
Ratio expreſſa in diſpoſitione comprehendit omnes caſus illi conuenientes non per viam extenſiuam, ſed potiùs incluſiuam. p.119. num.20
Sub ratione diſpoſitionis comprehenſus caſus omiſſus expreſſus dicitur. ibid. n.21
Quod ſub ratione legis expreſſa venit, non dicitur extenſio ſed comprehenſio. ibid. n.22
Plures Doctores recenſentur admittentes rationis identitatem ad retentionem litterarum Apoſtol. in caſibus non expreſſis. p.120.n.31. & ſeqq.
Litteræ aliæ expreſſę non comprehenſæ in l. Regia, quibus tamen militat legis ratio, retinentur à Senatu, ibidem exemplificatur. ibid. n.35. & 36
Retentionis omnes caſus vnica tantùm ra-

tione & fundamento nituntur, præiudicio, ſcilicet, publicæ vtilitatis. p.171. n.13
Ratio finalis Concilij in cap. cauſæ omnes militat in litigantibus cuilibet iuriſdictioni Ordinariæ ſubiectis. p.218. n.6
Verba generalia diſpoſitionis reſtringuntur ad rationem & cauſam eius. ibid. n.7
Ratio qua mouetur Trident. in cap. cauſæ omnes, ad præſeruandam primam inſtantiam, æqualiter militat in viis executiuis, ſicuti & in aliis Ordinariis. pag. 263. num. 21. & ſeqq.
Ratio legis magis quam verba eſt attendenda. ibid. n.24
Dictum per rationem ampliatur, & limitatur, quæ magis quam dictum attenditur. ibidem n.25. & ſeqq.
Genus ſicut continet omnes ſpecies, ita ratio generalis omnes caſus. ibid. n.22
Ratio ſimilis Trident. in fauorem ſubditorum inducta, ne extrahantur in prima inſtantia à ſuis prouinciis, pariter militat in viis executiuis. p.264. n.36
Rationis redditio tutelæ, curæ, vel alterius adminiſtrationis eſt indiuidua, quæ nullam ſeparationem recipit. pag. 309. num. 12. & ſeqq.
Ratio ſubintellecta, & non expreſſa pro expreſſa habetur in diſpoſitione, quando vna ſola reddi poteſt, & omnes effectus expreſsè operatur. p.449. n.19
Quotics plures caſus habent eandem rationem, licet de vno dumtaxat lex loquatur, & fiat mentio, videtur fieri exemplariter, non reſtrictiuè. p.449. n.28. & ſeqq.
Extenſionis ſiue comprehenſionis materia in rationis identitate fundatur, non in minoritate. p.458. n.9
A maioritate rationis valet argumentum. p.157. num.105
Rationes plures, & validiſſimæ redduntur cur Trid. in cap. cauſæ omnes, comprehendens Legatos de Latere, non comprehendat Regem Siciliæ, etſi Legatum de Lateræ ſui Regni. p.37. n.44. cum ſeqq.

Ratificans, Ratificare.

Ratificare videtur matrimonium iam factum qui conſtituit procuratorem ad illud contrahendum. p.129. n.14
Ratificatio proceſſus nullius debet interuenire ante ſententiam, quia poſtea non fit tempore congruo. p.349. ſub n.52
Ratificatio non retrotrahitur data vel à principio vel medio tempore inhabilitate alicuius extremi. ibid. ſub n.52
Ratificatio non cadit ſuper actu nullo, vbi declaratur. ibid. ſub n.52

Recognitio. Vide *ſcriptura, Reconuentio, reconuenire.*

Litteræ monitoriales expeditæ ſuper reconuentione oppoſita in Rota, ad quam cauſa conuentionis legitimè fuit per appellationem deuoluta, an ſint in Senatu retinendæ remiſſa reconuentione Ordinario. p.258. n.1. cum ſeqq.
Reconuentio non admittitur in cauſa appellationis à diffinitiua deuolutæ ad Nuntium, vel Rotam. ibid. n.2
Reconuentio eſt noua petitio, quæ expeditur eiſdem iuris terminis ſeruatis, quibus & conuentio. ibidem num.3
Reconuentio coram Iudice appellationis propoſita in Rota, ad quam fuit conuentio deuoluta per appellationem à diffinitiua, litteræ aut commiſſiones expeditæ retinentur in Senatu reconuentione remiſſa Ordinario. p.259.n.8. & ſeqq.
Reconuentio an fieri valeat coram Iudice appellationis deuolutæ ante diffinitiuam, diſcordant DD. ibid.n.9. & ſeqq.
Iacobi Cancerij diſtinctio refertur, quod admiſſio reconuentionis, coram Iudice appellationis ante diffinitiuam pendeat, an ipſe male vel bene appellatum feciſſe declaret. ibid. n.10. & 11
Sigiſmundus Scaccia refertur idem in effectu tenens, vt Iudex appellationis à grauamine ante litem conteſtatam poſſit admittere reconuentionem. ibid.n.12
Ipſe Scaccia clarè ſibi ipſi contrarius adnotatur. ibid. n.13
Reconuentionem in qualibet parte iudicij ante diffinitiuam poſſe opponi veriorem reſoluit Author. ibid. n.14. cum ſeqq.
Reconuentio etiam poſt concluſionem in cauſa & in articulo ferendæ ſententiæ, & nondum latæ, rectè opponitur. ibid. n.15
Reconuentio quoad effectum prorogandi iuriſdictionem ante diffinitiuam quandocumque admittitur. ibid. n.16
Secus autem quoad effectum ſimultaneæ cognitionis, & terminationis, quia tunc requiritur, vt ante litem conteſtatam, vel ſtatim poſt eam opponatur reconuentio, vt conuentionis cognitio pari paſſu ambulet, & eadem ſententia vtraque terminetur. ibid.n.17
Reconuentio iure Regio intra viginti dies opponenda. ibid. n.18
Reconuentio in cauſa appellationis à diffinitiua non habet locum. ibid. n.19
Iudex appellationis à grauamine ante diffinitiuam, ſi male appellatum declaret, nequit reconuentionem admittere, ſed inferior, ad quem conuentionis cauſa redit. ibid.n.20
Iudex appellationis à grauamine ante diffinitiuam declarans benè appellatum, licitè admittit reconuentionem cum cauſa principalis coram ſe remaneat. ibid.n.21
Litteræ ſuper reconuentione coram Iudice appellationis, ante diffinitiuam, cum licitè cauſam principalem retinet, in Senatu non retineatur, cum iam non pertineat Ordinario remiſſio. ibid.n.22
Iudex appellationis à grauamine extraiudiciali indiſtinctè admittit reconuentionem, ſuper qua litteræ à ſe expeditæ minimè retinentur in Senatu, ſed partti traduntur vt illis coram Ordinario vtatur. ibid. n.23
Reconuentio oppoſita ante litis conteſtationem, vel paulò poſt obtinet priuilegium ſimultaneæ cognitionis, & diffinitionis cum conuentione, non ſecus. pag. 303. numer.38

Recurſus, Recurrens. Vide *Retentio, Rex, Princeps, Senatus, Rota.*

Recurſus ad Deum immediatè in cunctis oppreſſionibus non eſt homini poſſibilis. p.7.n.28
Recurſus ad Regem eſt Regalia ipſius inalienabilis, & inſeparabilis à Corona. pag. 14. num.109

Quam

& Verborum.

Quam à se abdicare non potest Rex, nisi renunciando Regno. ibid.n.110.& seqq.

Recursus ad Regem est de Regalibus maioribus ei competentibus in signum supremæ potestatis. ibid. n.111

Recursus ad Regem est Regalia à Rege inabdicabilis. ibid. n.112

Et Principi reseruata in signum supremæ Maiestatis, inalienabilis, & inpræscriptibilis. ibid. num.113

Recursus ad Regem fundatur in iure naturali. p.22. n.185. & seqq.

Augustini Barbosæ, & Dianæ fundamenta contra recursum nouiter intuentium destruuntur. p.22. n.198. remissimè.

Recursum ad Regem impugnans nullus hactenus Authoris inuincibilibus fundamentis satisfecit, sed consulto omissis illis deuictus. ibidem.

Recursum ad Regem ob tollendam violentiam ex litterar. Apostolicar. executione oriunda non comprehendi in Bulla Cœnæ, nec eius censuris, qui affirment. p.40. n.65.& seqq. & à n.55

Recursus ad Regem ad Bullarum retentionem immunis est à censuris, cum fiat iure, & Papa permittentibus accedente legitima retinendi causa. ibid. n.68

Recursus retentionis quatenus tendit in vtilitatem Reipublicæ fauorabilis est. pag. 92. num.72

Recursus vsum impedire vergit in damnum authoritatis & præeminentiæ Regis. pag. 117. num.3

Recursus retentionis omnibus remediis aptior paci & gubernationi Regnorum. ibidem num.4

Pendente recursu retentionis in Senatu, si impetrans exequatur; litteras rectè Senatus reponit hoc attentatum violentum, & de ratione. p.138. n.84. & seqq.

Recursu pendente ad Regem suspendi terminum pluries determinauit Rota. p.185. n.9. & seqq.

Recursus omnis ad Principem regulariter suspendit terminum. p.186. n.18

Contra recurrentem ad Consilium Regium pro impediendis monitorialibus procedituri in Rota per iudicium contradictarum, & executoriales expediuntur, quomodolibet constet, recurrentem habuisse notitiam citationis faciendæ. p.345. n.4. & seqq.

In odium recurrentis ad Regem in Rota admittitur omnis interpretatio ad fauorem alterius, ita vt simplici copiæ fidem habeat. ibid. num.7

Recursu vtens, quominus citetur, habetur in Rota pro citato. ibid. n.8. & 9. & seqq.

Et datur fides simplici copiæ. p.346. n.10

Et etiam testibus nulliter examinatis. ibidem num.11

In odium recurrentis acta habentur in Rota pro transportatis. ibid. n.16

Recurrens nequit præuenire malitiam aduersarij, quod dum monitoriales sunt in Senatu (quæ de necessitate sunt in Rota reproducendæ) causa in Rota contra eum indefensum & interdum nondum citatum prosequatur. p.347. n.24

Nec interim dum pendet recursus ad Regem potest dici contumax. ibidem

Recurrens ad Regem nec dicitur contumax, nec fugitiuus ibidem, nec ob id debet molestari. ibid. n.28. & 29

Recursus ad Regem pendens legitimum est impedimentum vt terminus à iure, vel Iudice datus in causa principali suspendatur. ibidem num.30

Recursu ad Regem omnes oppressi Prælati, & Religiones indistinctè frequenter vtuntur. p.348. n.39

Recursu vtens vbilibet inculpabilis, & excusatus haberi debet, cum faciat actum iure licitum, vel saltim publice vsitatum. ibid.n.40. & seqq.

Recursus ad præsidium innocentium inuentus, foret vinculum iniquitatis, si Senatus pateretur exequi executoriales alibi obtentas contra recurrentem indefensum, pendente recursu super monitorialibus. ibidem num.45

Forétque potius laqueus ad iugulandam iustitiam recurrentis oppressi, & in remedio, & securitate reperiret periculum, & venenum. ibid. n.46.& seqq.

Recursus cum suo fine pugnaret, & Regis authoritas foret vmbra ad captionem, & dolum. si eo pendente in Senatu, alibi executoriales expeditas contra recurrentem exequi permitteretur. pag. 349. num. 49. & seqq.

Recursus vel à Rege penitus denegandus, ne sub eius securitate oppressi iustitia pereat, vel in causa principali est subsistendum. ibidem num.55

Recursus est in mortalibus valdè necessarius. ibid. n.56

Recurrenti condemnato in Romana Curia recursu pendente super monitorialibus Rex magis debet protectionem, cum sub sua securitate, & fide publica fuerit deceptus. ibid. n.59. & seqq.

Recursus ad Regem pendens legitimum est impedimentum suspendendi terminum monitorialium, ita vt citatus non dicatur contumax, quia non adstringitur comparere. p.351. num.75

Bulla Cœnæ ponderatur contra rigorem Rotæ, quæ nihil loquitur contra recurrentem. ibid. n.76. & 77

Bulla Cœnæ in cap. 14. & cap. 15. loquens de recurrente expressè disponit in eo appellante à litteris Apostolic. ad Senatum, non de recurrente pro sola tollenda vi. ibid. num.78

Bulla in cap. 14. Non dirigit verba in recurrentem ex iusta causa pro tollenda vi & ad finem supplicandi, immo supponit tunc licitè recurrere. ibid. n.79. & seqq.

Recursum vi oppressis velle Papam tollere non est credibile, cum alio remedio penitùs sint destituti longè absentes à Sede Apostol. ibid. num 82

Recurrentem ad Principem pro tollenda vi & iusta causa omnes viri docti à censurarum incursu excusant. p.352.n.89

Si in Italiæ ditionibus prope Romam existentibus recursus ad Principes licitus est, multò magis in Regnis Hispaniæ procul ab ea distantibus. p.24. n.6

Index Rerum,

Recurſus quando ita facilè haberi nequit ad Sedem Apoſtolicam poteſt recurri ad Regem pro litterarum ſuſpenſione, donec Pontifex conſulatur. ibid. n.11

Iacobi de Graſſis ſingularis obſeruatio ad id refertur, diſtinguens inter Regna remota, & proxima Curiæ Romanæ. ibid.

Ob difficilem aditum ad Sedem Apoſtol. & loci diſtantiam recurſus habetur ad Principem ſæcularem, obſeruatio Mattæ refertur. ibid. num.17

Ob difficilem aditum ad Sedem Apoſtolicam, licitus redditur recurſus pro ſuſpendenda interim executione litterarum. ibid. n.9

Periculum vbi eſt in mora poſſe Clericum pro auferenda violentia recurrere ad Regem abſque metu cenſurarum, agnouit Diana. pag.26. num.21

Conditiones petitæ à Diana pro iuſtitia recurſus ad Regem concurrunt omnes in violentiis illatis per Iudices Eccleſiaſticos in Regnis Hiſpaniæ longiſſimè diſtantibus à Sede Apoſtol. ibid. n.26

Si ad Sedem Apoſtol. tunc recurri deberet, & ab ea remedium expectandum, numquam vis illatæ defenſio naturalis prodeſſet, ob tam longam diſtantiam, & difficilem aditum. ibid. num.27

Deterioribúſque inconuenientibus, ſumptibus, & vexationibus anſæ, & occaſio præberetur. ibid. n.28

Ex nouiſſima difficultate aditus ad Sedem Apoſtol. ob tam longam, & remotam diſtantiam, & iter non tutum, ſed plenum maris, & terræ periculis iuſtitia legitimi recurſus ad Regem pro interim retinendis litteris Apoſtol. probabiliter, & ſecurè deducitur. ibid.n.53. & ſeqq.

Recurſus ad Regem pro tollenda violentia ex executione litterarum in damnum Reipublicæ competit Regi iure proprio, eſt Regalia ipſius, quæ in Bulla Cœnæ non prohibetur; & ideò nec tollerantia Papæ eget. pag.53. num.172

Recurſus pro tollenda violentia, qui non eſt contentus in Bulla Cœnæ, per quamlibet eius publicationem non inficiatur. pag.55. num.185

Recurſus pro tollenda violentia, etſi comprehenderetur in Bulla Cœnæ ſtante tollerantia per tot ſæcula, eius publicatione ſubſequuta non includeretur, ſed foret præſeruatus. ibid. n.186

Recurſus pro retentione litterarum numquam impugnauit Rota. p.57. n.202. & 203

Tollerantia Pontificum approbatiua recurſus multis iuſtiſſimis vtilitatis rationibus applicari poteſt, non vitando ſcandalo, vt putarunt Theologi aliqui. ibidem num.204

Tollerantia recurſus tametſi prouenerit ex vitando ſcandalo, non ideò tollerantiæ effectus eneruantur. ibid.n.206.& ſeqq.

Theologi negantes effectus tollerantiæ Pontificum in recurſibus falſo autumant recurſus eſſe contra ius Diuinum. ibid. n.214

Recurſus pro tollenda violentia ſunt conformes iuri naturali, & Diuino, & in fauorem libertatis Eccleſiaſticæ. ibid.n.215

Recurſus pro tollenda violentia vti rem tam grauem non tollerarent tandiu Pontifices ſi vtiles non iudicarent vtrique Reipublicæ, ibid.n.216

Recurſus pro tollenda violentia, ſi Pontifices iudicarent iuri naturali, aut Diuino, nec non libertati Eccleſiaſt. obuiare, viriliter reſiſterent, & non tollerarent. ibidem num.217

Sicuti in ſimilibus feciſſe, & paſſim facere pro ſalute animarum, & Paſtorali officio, oſtenditur ex multis Canonicis decretis. ibidem num.218

Inquiſitorum cognitio tam in primis, quàm in vlterioribus inſtantiis præſeruatur indultis Apoſtolic. vetantibus omnem recurſum ad Romanam Curiam, ſed ſolùm eſſe recurrendum ad Inquiſitorem Generalem Hiſpaniæ. p.472.n.82

Bullæ Apoſt. prohibentes receſſum ab Inquiſitione Hiſpana in qualibet inſtantia, & recurſum etiam ad Sedem Apoſtolic. in quibuſvis negotiis, & eorum dependentiis multæ recenſentur, & vbi inueniri poſſunt. p.474. à n.96. vſque ad numerum 109

Refertur Tuanus circa libertatem Eccleſiæ Gallicanæ. ibid.

Recuſatio, Recuſatus. Vide *Suſpectus, Ordinarius, Commiſſio.*

Recuſationis cauſa legitimus eſt modus recedendi ab Ordinario in prima inſtantia. p.224. num.1

Recuſationis cauſa probata coram Ordinario recuſato, omnino ſuperſedere debet in negotio principali. ibid. n.2

Recuſatus legitimè Ordinarius cauſam de conſenſu recuſantis alteri committit, vel ad Superiorem remittit. pag.225. num.3. & num.5

Recuſationis cauſa coram recuſato proponenda, & quomodo, & à quibus arbitri eligendi ad cognoſcendum de ea. ibid. n.4

Recuſatus Ordinarius procedens in cauſa, proceſſus & ſententia vitio nullitatis ſubiiciuntur. ibid. n.6

Si recuſans opponat de nullitate. ibid. n.7

Per recuſationem legitimè factam ceſſat diſpoſitio Trid. in cap. omnes, præſeruantis primam inſtantiam Ordinariis. ibid. n.8

Recuſatione Ordinarij exiſtente ceſſat protectio Concilij Trid. commendata Regi, cum & ipſius ceſſet diſpoſitio. ibid. n.10

Epiſcopus in cauſa ſuæ Eccleſiæ poteſt recuſari vt ſuſpectus. p.226. n.22

Recuſari licet poſſit Epiſcopus in cauſa ſuæ Eccleſiæ, ante recuſationem tamen iudex eſt competens, & eius ſententia tenet. ibidem num.23

Sed poſt actus geſtos videtur in eum conſentire, & amplius eum non poteſt recuſare. ibid. num.25

De recuſatione Ordinarij debet legitimè in Senatu conſtare, vt ceſſet Regia protectio Trid. p.227. n.26

Et de ea conſtabit, ſi illam aſſerat Papa in reſcripto legitimè præceſſiſſe. ibid. n.26

Recuſationis cauſa Ordinarij reſcripto impetrato, an quis poſſit vti, ſi non antea poſt recuſationem propoſuerit coram Ordinario. ibid. n.27. & ſeqq.

Tale reſcriptum ante recuſationem Ordinarij propo

propoſitam, ſine ſubſcriptione Sanctiſſimi fuit nullum à principio. ibid.n.28. cum ſeqq.
Recuſatione propoſita Ordinarij poſt impetratam commiſſionem, & legitima per arbitros inuenta poteſt Ordinarius cauſam alteri committere, vel ad Superiorem remittere. ibid. n.33.
Ob recuſationem receſſus ab Ordinario non eſt licitus ante recuſationem propoſitam, & legitimam declaratam, ac ideò reſcriptum alteri eſt nullum, nec ceſſat Trid. diſpoſitio, nec Regis protectio. p.288. n.34
Et facta per Senatum remiſſione Ordinario, non impeditur impetrans illum recuſare ante omnia, & ob recuſationem declaratam aliam alteri commiſſionem impetrare. ibid. num.35
Recuſari poteſt Epiſcopus in cauſa ſuæ Eccleſiæ, dummodo recuſationis cauſa ante omnia proponatur. n.11. cum ſeqq.
Commiſſio impetrata ob recuſationem Ordinarij poſtmodum, re integra, recedentis, aut decedentis, an à Senatu retinenda, vt cauſam remittat Ordinarij ſucceſſori. num.12.cum ſequentibus.
Recuſatio legitimus eſt modus recedendi ab Ordinario in prima inſtantia. ibid.n.3
Recuſatio Ordinarij facit ceſſare Trid. diſpoſitionem, & per conſequens Senatus protectionem. p.339. n.4
Recuſationis cauſa licet ceſſet ex mutatione Ordinarij recuſati; non tamen eius ceſſat effectus iam conſumatus, & in eſſe productus. ibid. n.7
Ob recuſationem Ordinarij commiſſio impetrata, illo decedente, vel recedente re integra (nempe ante iuriſdictionem in delegato radicatam) retinetur in Senatu, remiſſa cauſæ cognitione Ordinarij ſucceſſori. ibidem, num.12
Recuſationis cauſa ceſſante, ceſſat ipſa recuſatio. ibid.n.13
Recuſatio ceſſat mortuo reo recuſato. ibid.n.14. & 15
Quod intellige, ſi recuſationis cauſa ſit perſonalis, non realis, quæ tangat dignitatem, cum hæc in ſucceſſore durat. ibid.n.16
Recuſationis cauſa reſoluta, Ordinario recuſato, recedente, vel decedente re integra, res redit ad priorem ſtatum, & intacta prima inſtantia pertinens ſucceſſori recuſati. p.341. n.33. & ſeqq.
Recuſatio & appellatio ad effectum ſuſpendendi iuriſdictionem à pari procedunt. pag.342. num.41
Recuſationem ceſſare per mutationem Ordinarij recuſati ante commiſſionis ob id impetratæ exercitium, & ad eius ſucceſſorem deuolui iuriſdictionem determinauit Rota. ibid. n.42. & ſeqq.
Per comparitionem coram recuſato ſine proteſtatione tollitur recuſatio, & reſcriptum eius occaſione obtentum. ibid.n.43
Ob recuſationem commiſſio impetrata ante eius exercitium non habet ſtatum perfectum, ſed eſt re integra reſolubilis, & variationi ſubiecta. ibid. n.51
Recuſatione pendente iuriſdictionis exercitium conquieſcit. p.373. n.51. & 52
Recuſationis cauſa ceſſante poſt præuentam iuriſdictionem à Delegato ceſſat eius commiſſio. p.340. n.19

Reædificare.

Reædificare Eccleſias, & contritas reparare boni Principis eſt. p.10.n.60.& 65.p.8.n.32

Regalia. Vide *Princeps, Rex, Senatus, Retentio.*

De Regalibus eſt protectio vaſſallorum Principi competens in ſignum ſupremæ poteſtatis. p.13. n.103. & ſeqq.
Piſcationum reditus inter Regalia computantur. p.14. n.104. & ſeqq.
Regalia Principis eſt piſcatio quantum ad protectionem. ibid. n.106
Litora maris ſunt Regalia Principis reſpectu protectionis. ibid. n.107
Suprema Principis poteſtas (quæ Regalia dicitur) verſatur in vigilantia ſubditorum. ibid. num.108
Recurſus ad Regem eſt Regalia ipſius inalienabilis & inſeparabilis à Corona. ibidem, num.109
Regaliam recurſus Rex non poteſt à ſe abdicare, niſi renuntiante Regno. ibid.num.110. & ſeqq.
De Regalibus maioribus Regi competentibus in ſignum Supremæ Maieſtatis eſt recurſus ad Regem. ibid.n.111
Et eſt Regalia ab eo inabdicabilis, inalienabilis, & inpræſcriptibilis. ibid. n.113
De regaliis ſolus iudicat Senatus interdicta aliis iudicibus cognitione. ibid. num.115. & ſeqq.
Ius competens Regi ex priuilegio, aut conſuetudine in Eccleſiis eſt Regalia ipſius. ibid. num.116
Maioria Regis Regalia ipſius dicitur. pag.15. n.117. & ſeqq.
Regaliæ eo dicuntur, quia aliqua ſpecialiter Regi magis conueniunt. ibid. n.121
Regalia vbi abſolutè nominatur, præcipuè intelligitur de protectione vi oppreſſorum. ibid. num.122
Honor Regius, quæ eſt ipſa Maieſtas, dicitur maioria Regis inabdicabilis. ibid. n.123
Maioria Regis dicitur Regalia de ipſi reſeruatis in ſignum ſupremæ Maieſtatis. pag.16. Numer.124
Regaliæ enumeratæ in c.1. quæ ſint Regalia non excludunt alias Regalias. ibid. numer.130
De Regalibus poteſt Princeps cognoſcere, etiam inter Eccleſiaſticas perſonas. ibid. num.132
Super Regalia protectionis cognoſcit Rex inter Eccleſiaſticos. ibid.n.133
Super iurium Regalium controuerſia Rex cognoſcit etiam inter Eccleſiaſticos, cuius iuriſdictionem nemo declinat. ibid. numero 134
Vti de iure patronatu ſuo. p.17. n.135
Regalium ratione quæ tenent Eccleſiaſtici ſequuntur forum Regis temporale. ibidem, num.136
Regalia Regis eſt ius Regium patronatus. ibid. num.137
Ius percipiendi decimas Regi conceſſas à Sede Apoſtol. ipſius Regalia eſt. ibid. numero 141

Index Rerum,

De quibus cognoſcit Rex, ibid.num.142. & ſequentibus.

Regaliis, & ſubditorum priuilegiis quæ obſunt, debet Rex obuiare ad Reipublicæ conſeruationem. p.88.n.26. & ſeqq.

Regaliorum tanta eſt vis, vt ſiquis aliquid impetret in diminutionem iuris Regij Curia reſcindit. p.96.n.33.& ſeqq.

Regaliam protectionis indiſtinctè, & abſolutè attribuunt cuncta iura Regi non diſtinguentia inter caſum, & caſum. p.118. n.14. & ſeqq.

Regalia protectionis vi oppreſſorum Regi competit principaliter de iure corroborato etiam immemoriali. p.123. n.63

Regalia tollendi violentias ius eſt vniuerſale complectens omnes ſpecies, & caſus violentiæ. ibid.n.66. & ſeqq.

Regalia protectionis Princeps vtens in aliquibus caſibus non impeditur etiam vti in aliis ſub ſuo iure vniuerſali comprehenſis. p.124. n.71. & ſeqq.

De Regalia Regis Franciæ in reducendis fructibus beneficij vacantis ad manus ſuas, ne decipiatur. p.130. n.20

Regalia retentionis pertinet Regi, & cognitio de iure, & conſuetudine immemoriali, cui Papa detrahere non intendit. pag.55. numer.172

Regalia propria Regis eſt protectio vi oppreſſorum, ne ſcandalum Reſpublica patiatur. p.170. num.7

Regaliæ potectionis in præiudicium Regiæ dignitatis nemo poteſt renunciare, quominus ea inſuper Rex vratur. ibid.n.8

Regalia eſt Principi reſeruata creare Senatus, & Magiſtratus. p.179.n.2

Augere vel minuere ad libitum ſuæ voluntatis. ibid.n.3

Etiam ſine cauſa. ibid.n.4

Et abſque citatione, cum totum pendeat à mera gratia. ibid.n.5

Regalia Principis eſt diuidere Prouincias, diſmembrare aſſignatas, & aliis Tribunalibus vnire. ibid. n.6. & ſeq.

Regalia Principis eſt in ſignum ſupremæ poteſtatis, & iuriſdictionis, diuidere Prouincias quoad temporalitatem. pag. 180. num.16. & ſeqq.

Ex Regalia Principis prouenit diſmembratio cognitionis cauſarum ab vno Tribunali. p.182. n.32. & ſeqq.

Regalias Principi reſeruatas nemo exercet, niſi ſibi à Principe concedantur. ibid.n.38

In Regalium generali conceſſione non veniunt Principi reſeruata. ibid. n.39

Regalia Principis eſt auocatio cauſarum, ſiue inceptarum, ſiue iam ceptarum coram Iudicibus inferioribus. pag.454.num.86. cum ſequentibus.

Regaliam recurſus pro tollenda violentia plurimi Theologi vocarunt priuilegium. pag.56. num.196

Regaliis multum deferunt Pontifices, & conſuetudinibus immemorabilibus Principum Chriſtianorum, circa res ſpirituales, maximè in Regno Hiſpaniæ tam remoto. p.57. num.199

Supplicatio ad Papam humilitatis & reuerentiæ indicatiua, oſtentat potentiam Supremæ Maieſtatis S. A. quam hac Regalia priuare velle non eſt veriſimile. ibid. numer.101

Regis Regalia eſt, minuere poteſtatem ſuis Magiſtratibus datam, & ad libitum tollere, & alteri aggregare. p.464.n.16

Regalia protectionis inſeparabiliter inhæret Regiæ dignitati, maximè in tuenda fide. p.465. n.27

Quam à ſe abdicare, ac renunciare non poteſt, niſi ſimul Coronæ renuncier. ibidem, num.28

Regaliam ſuam, & poteſtatem penes ſe reſidentem magis oſtentat abdicatio, & auocatio cauſarum à ſuis Magiſtratibus. ibid. num.29

Ius competens Regi de iure, priuilegio, aut conſuetudine in rebus Eccleſiaſticis Regalia ipſius eſt. p.477.n.115

De qua cognoſcit inter Eccleſiaſticos. ibid. num.116

Regnum, Regimen. Vide Reſpublica, Rex, Præiudicium, Princeps, Retentio, Vaſallus.

Regnum non tam ad Regis, quàm ad vaſſallorum vtilitatem eſt introductum. pag. 11. num.76

Regni cor, vt eſt Rex, vigilat dormiente Regno. ibid.n.73

Regni vtilitas & opulentia, eſt vtilitas Regis. p. 12.n.88

Regni tuitio finis eſt & obiectum creandi Reges. ibid.n.93

Regnum non propter Regem, ſed propter protectionem vi oppreſſorum à Deo fuit creatum. p.13.n.102

Regnum nihil aliud eſt, quam nobilis ſeruitus. p.16.n.127 p.16. n.127

In Regno Hiſpaniæ iam diu inoleuit praxis retinendi litteras, vt ſi aduerſentur Sacris Conciliis generalibus, informatus Pontifex de veritate, quod Eccleſiæ ſaluti, fidelium vtilitati, Reipublicæ quieti diſponat. p. 35. n.35.& 36

In Regno Neapolitano, non exequuntur litteræ Apoſtol. donec interponatur brachium Regium vulgo dictum (exequatur) ibidem num.37

In Regno Siciliæ non permittitur litteras Apoſtol. executioni dari, donec examinatæ à Regio Magiſtratu, emaneat decretum (exequatur.) n.41. & ſeqq.

Monarchiæ Siciliæ praxis examinandi litteras Apoſtol. originem habet a priuilegio Apoſtol. Rogerio primo Regi dato, qui conſtitutus fuit Legatus Apoſtol. Sedis in ſuo Regno. ibid. n.44. cum ſeqq.

Regni Siciliæ praxis examinandi litteras Apoſtol. originem habet à priuilegio Apoſtol. Rogerio primo Regi dato, qui conſtitutus fuit Legatus Apoſtol. Sedis in ſuo Regno. ibid. n.44. cum ſeqq.

Cæſar Baro. contra Monarchiam Regni Siciliæ in ſpiritualibus nonnulla ſcripſit. ibidem, num.48

Contra quem tamen nonnullæ prodierunt in publicum Apologiæ, necnon Regia edicta. p.38.num.49

Regni & Regis damnum ad inuicem compatiuntur, cum vnum faciant indiuiſibile corpus. p.85.n.1.& ſeqq.

Cultu

Cuſtodiri Regem à malis, nihil prodeſt, ſi & Regnum non cuſtodiatur, ibidem numer. 3

Regnum vti corpus myſticum infirmitatibus, & accidentibus eſt ſubiectum, ibidem numer. 6

Regna ſicuti corpora humana florent & interitum patiuntur. ibid.n.7

Regnantis eſt gloria ſubditorum ocioſa tranquillitas. p.86.n.14. & ſeqq.

Ex bono regimine Reipublicæ ſimultaneum oritur vtile Regi,& Regno. ibid..n.13

Regni vtilitas eſt commodum Regis. pag. 87. num.17

Regem diuitiis & auro abundare, nihil prodeſt, ſi Regnum ſit tributis laceſſitum, & oppreſſionibus infirmum. ibid.n 19

Regi nihil magis nociuum, quam ſemel amittere ſuam maioriam. p.88.n.28

Regni & Regis damnum, ſeu vtilitas ad inuicem conuertuntur, quia non dabimus damnum Regni, quin vergat in damnum Regis. p.89.n.42

Regnorum creandorum finis eſt, vt vaſſalli in pace conſeruentur. p.92.n.71

Extra Regnum trahere regnicolam abuſus eſt notorius, à quo in Francia appellatur ad Curiam. p.96.n.32.& ſeqq.

Regnum ſtabile eſt, vbi non eſt pietas, fides,& cura iuris. n.6.& ſeqq.

Extra Regnum conuentus in prima inſtantia vti poteſt retentionis remedio. p.120.n.34

Regno Galeciæ dedit Philippus I V. Hiſpaniarum Rex votum in commitiis, illud diſmembrans à Ciuitate Cameræ,quæ præcario illud detinebat a dicto Regno. p.180.n.17

Ad Regnorum ſuorum protectionem adſtringuntur Principes.ne violentiam,aut ſcandala patiantur in pernitiem Reipublicæ Eccleſiaſticæ, ſpiritualis, & temporalis. pag. 201. num.2

Regnorum conſeruationi nihil præſtantius vigilantia in cultus Diuini, & ſtatus Eccleſiaſtici tuitione, qua nititur ſtabilimentum omnium rerum publicarum. pag. 202. numer. 17

Quod Imperator Theodoſius in agone mortis ſuis filiis præceptum reliquit. ibid.n.18

Ordinaria prouiſio datur à Senatu,vt impetrans aut eligens iudicem extra Regna Coronæ Caſtellæ commiſſione non vtatur. pag. 213. num.23

In Regno Galleciæ iudices non admittuntur Delegati in prima inſtantia, nec executores gratiarum conficiunt proceſſum, ſed de nudo tantum facto permittuntur cognoſcere, ſed Ordinarij. ibid.n.27

In diuerſis Regnis etſi ſint bona & villæ vnitæ maioratui exiſtenti in alio Regno iudicium mouetur, vbi caput ſit maioratus. pag. 233. n.27. & ſeqq.

Violentia infertur ei, qui extra Regnum, & ad Roman. Curiam euocatus adſtringitur litigare, quem protegit Princeps. p. 277.n.84. & à n.80.cum ſeqq.

Huius Regni naturales prohibentur impetrare commiſſion s iudicibus extra illud, & in Senatu datur prouiſio ordinaria, vt illi afferant iudicem in Regno, ex Decreto Senatus. p.278.n.98. cum ſeqq.

Extra Regnum eligere Conſeruatores prohibiti ſunt exempti ad fugiendas moleſtias naturalium. ibid.n.97.& ſeqq.

Regni Aragoniæ Prælatis habentibus loca ſibi ſubiecta in Caſtella ordinatum fuit per Senatum, vt illis iudices creent, ob magna damna vitanda. p.279 n.101. & ſeqq.

Rex vti Legatus de latere Regni Siciliæ non comprehenditur in diſpoſitione, cap. cauſæ omnes,& ſi inhibeat omnes Legatos de latere in prima inſtantia, validis fulcitur rationibus. p.36.n.42.& ſeqq.

Reiterare

Ab electione appellans obiiciendo non ſeruata forma iuramenti, de qua in capit. vt circa de electionibus, lib. 6. an poſſit aliam appellationem vtilem, validam reiterare, & viam appellationis ſemel aſſumptam proſequi. p.364.n.33.& ſeqq.

Facultas conficiendi actum non conſumitur per actum informem, & inutilem, ſed poteſt illo iterum vtiliter reiterare. ibid.n.35

Reiterari non poteſt appellatio obiectiua informiter,& nulliter ſemel ab electione appoſita, p.365.à n.37.& ſeqq.

Actus ſemel nulliter geſtus nequit validè reiterari poſtquam ex primo fuerit ius tertio quæſitum. ibid.n. 39& 40

Relatio, Referens. Vide *Senatus, Princeps, Papa, Narratiua Iuſſio.*

Pontifex ad relationem tanti Senatus damna delet, certus aliter non moueri, quam poſcat publica ſubditorum ſalus. p. 74. num. 58. & ſeqq.

Relationi Senatus ſuper legitimitate cauſæ ſuſpendendarum litterarum Papa tantam fidem adhibet, multo magis executor earum. p.145.n.141

Relatione ſubſcriptionis facta in monitorialibus per Delegatum, aut Notarium, an ſit danda fides in Senatu, ita vt probata dicatur ſubſcriptio commiſſionis. pag. 435. num. 1. cum ſeqq.

Relationi iudicis in iis, quæ non dependent à mera ſua poteſtate, ſtandum non eſt, nec credendum. p.436.n.8

Nec in iis quæ requiruntur pro fundamento ſuæ iuriſdictionis. ibid.

Relatio facta Papæ ſub involucro verborum, idem eſt ac ſi veritas penitùs taceatur. p. 455. num.94

Sub inuolucro verborum facta Principi relatio non poteſt apparere eius deliberata voluntas. ibid n.96

Idem per cautam loquelam, aut ironiam. ibid. num.97

Relaxare. Vide *Litteræ, Decreta, Retentio.*

Litteræ ſtatim relaxantur impetranti, vbi Senatus iuſtam cauſam non reperit. pag. 35. num.29

Si examine litterarum facto per Senatum reperitur legitimam deficere cauſam retinendi, ſtatim relaxantur litteræ, vt illis pars vtatur. p.194.n.56

Religio, Regulares, Religioſus. Vide *Cultus, Monaſterium, Examen, Scandalum.*

Religioſus vel alius exemptus promotus ad Parrochialem non ſubiectam Prælato Regulari,

eximitur à poteſtate Prælati, & ſubintrat iuriſdictionem Ordinarij reſpectu Parochialis. p.313.n.3 & ſeqq.
Ob Religionem exemptus, ſi intuitu Parrochialis ſubiectæ Ordinario delinquat, vel contrahat, cognitio pertinet Ordinario.ibid. num.4
Regularis, ſi præeſt Curæ animarum ſubeſt Ordinarij iuriſdictioni, quod non obſtantibus quibusuis exemptionibus pluries declarauit Rota. p.314.n.17
Religio non mendicantium, cui datur priuilegium ad inſtar mendicantium; non eſt mendicantium, licèt eius priuilegiis fruatur. p.355.n.22
Religioſi, & alij exempti ſunt prohibiti extra Regnum eligere Conſeruatores,ne naturales moleſtentur ex Decreto Senatus.66.inter impreſſos. p.278 n.97. & ſeqq.
Religioſi, & alij exempti licitè vti poſſunt protectionis Regalia, & recurſu, ſi contra eos impetretur commiſſio ſubſcripta propria manu Sanctiſſimi in prima inſtantia, vt retineatur in Senatu, remiſſa cauſa Conſeruatoribus ſuis. p.279.n.102
Religioſorum cauſæ non trahuntur ad Senatum per viam violentiæ, ſi coram ſuo Prælato Regulariter tractentur. ibid.n.104
Religioſorum cauſæ, quæ tractantur coram iudice Delegato, Ordinario, aut Conſeruatore, rectè ad Tribunalia trahuntur per viam violentiæ. ibid.n.105
Vbi gubernaculum diſciplinæ contemnitur, reſtat vt Religio naufragetur. p.8.n.37
Religionis tranquillitas Principi intereſt. ibid. num.40
Religionis Catholicæ Principes ſunt Protectores. n.67.& 68
Religionis tutela, & conſeruatio, ac timor Dei ſolus eſt cuſtos ſocietatis hominum intereſſe. p.11.n.70
Breue Pij V. de iterum examinandis Religioſis Confeſſoribus, & de ſcandalo ſedato propter hoc à Rege Catholico. pag.81. num.40. cum ſeqq.
Religioſæ res aliter tutæ eſſe non poſſunt niſi & Regia, & Sacerdotalis defendat authoritas. p.201.n.7
Religionum cauſas in prima inſtantia coram Conſeruatoribus ſuis cognoſcendas, verius oſtenditur. p. 269.n. 2. cum multis ſeqq. Vide *Conſeruator.*
Religioſi Prælati quibus gubernium monialium ſibi ſubiectarum demandauit Papa non poſſunt eo inconſulto illas dimittere. pag.272. n.29.& ſeqq.
Religioſorum ſubiectio Prælatis à Papa pendet, ſine cuius miniſterio Prælati Regulares iuriſdictione carent. ibid. n.27. & ſeqq.
Pontifex eſt Summus Prælatus Religionum omnium.

Remedium. Vide *Querela. Retentio. Contraria.*

Remedio retentionis an poſſit intentari poſt peractam executionem litterarum,ſemper grandis habita difficultas. pag. 128. num. 1. & ſeqq.
Remedium retentionis,& Decretum tendunt in futurum, ad impediendam executionem litterarum in pernitiem Reipublicæ. ibid.n.2
Remedium retentionis Bullarum inductum fuit dumtaxat ad impediendam executionem in detrimentum Reipublic. etiam ſpiritualis. p.129.n.15. & ſeqq.
Remedium datum ad ſuperſedendum, nequit verificari in re iam geſta. p.131.n.37
Remedia à iure conceſſa ante actum factum, vel in præparatione ad faciendum ceſſant poſt illum conſummatum; ſed confugiendum erit ad remedia ordinaria. p.133.n.43
Plura iura ſingularia ad idem ponderantur.ibid.
Falſa ſunt abiicienda remedia, quæ veris ſunt periculis grauiora. p.137.n.81
Remedium efficax ſalubre, & legitimum conſiderauit Author, quo per in directum poſſit conſequi executio Decreti retentionis etiam peracta executione litterarum ante habitum recurſum ad Senatum. p.138.n.89. & ſeqq.
Remedia ad inuicem contraria accumulari valeant. p.159.n.4.& ſeqq.
Et quando conditionaliter, & alternatiuè. ibid. à n.9,cum ſeqq.
Remedio retentionis, & quærela violentiæ ſimul intentatis ab vtraque parte, quale ſuſpendendum. p.162.n.28.& ſeqq.
Super ſimultaneis remediis violentiæ, & retentionis non eſt neceſſarium ſimultaneum Decretum, ſed ſingula Decreta pro ſingulis remediis ſeparatim ſufficiunt. p.163.n.38
Declaratur Pater Enriquez in hoc ſimultaneo remedio iuris, & praxis terminos confundens. ibid n.39.& 40
Remedium retentionis litterarum ſui natura eſt præſeruatiuum futuri damni, & periculi imminentis ſeu minati. pag. 190. num. 4. & ſeqq.
Remedium ad præſidium innocentium inuentum non debet eſſe vinculum iniquitatis. p.252.n.15. cum ſeqq.
Remedium contra ſententiam ſuperioris declarantis proceſſum inferioris attentatum, geſtum tranſacto termino inhibitionis temporalis, prætextu improbi ſtyli operantis perpetuò. p.253.n.33

Remiſſio. Vide *Ordinarius, Retentio.*

Remiſſionem vaſſalli prorogantis alterius iuriſdictionem poteſt petere ſuperior.p.172.n.33. & ſeqq.
Cauſæ omnes retentionis Bullarum ob derogationem iuris Patron. laicorum aut Regis,&c. Remittit Conſilium Supremum ad Cancellarias, aliaſue Audientias & Regia ex leg. Regni. p.181.n.19.& ſeqq.
Leges Regiæ diſponentes de hac remiſſione non procedunt per inhibitionem Conſilij Regij,ſed conſulendo eius exonerationi.ibid. num.24
Remiſſio cauſarum pertinentium Bullarum retentioni nequit peti poſt latam primam ſententiam in Conſilio Supremo. ibid.n.25
Stylus Senatus in remittendis cauſis Ordinario in prima inſtantia nihil detrahit verbis Bullæ Cœnæ, relatis. p.213.n.28
Ex verbis eiuſdem Bullæ oritur iuſtificatio ſtyli Senatus in remiſſione cauſarum Ordinariis in prima inſtantia. ibid.n 29
Remiſſio non eſt facienda, ſi iudex eam petens, & requiſitus,non ſint eiuſdem Imperij,& Principatus. p.403.n.65

Per

Per remissionem causæ per Ordinarium factam ad superiorem in prima instantia coram eo pendentis, an cesset Trident. dispositio, & Senatus protectio. p.234 n.1
Per remissionem causæ factam ad superiorem ita efficaciter ad hunc deuoluitur iurisdictio, vt omnia gesta per inferiorem corruant ipso iure. ibid n.2
Ordinarius voluntariè remittens causam ad superiorem in prima instantia nec amisit iurisdictionem, nec ad superiorem fuit deuoluta. p.236.n.18. & 19
Per remissionem voluntariè factam ab Ordinario causæ in prima instantia pars grauata licitè vtitur recursu ad Regem, vt iterum remittatur Ordinario. ibid.n.22. & seqq.
Remissio causæ ad superiorem tunc illicita erit in prima instantia, quando Ordinarius sua sponte, & nemine ritè instante illam fecerit. p.237.num.29
Ordinarius à Legato suspectus, & confitens causam oppositam licitè facit remissionem causæ ad superiorem. ibid.n.25
Cessante tamen fraude & collusione. ibid.n.26
Remissio ad superiorem in prima instantia voluntariè facta per Ordinarium non est legitimus modus recedendi ab eo; imò contra iuris resistentiam facta dicitur. ibid.n.27
Remissio causæ in prima instantia legitimè facta per Ordinarium ad superiorem operatur effectum iurisdictionis abdicatiuum. ibid.n.31
Renuntiare. Vide *Commissio, Priuilegium, Exemptus, Comparitio.*
Renuntiare iuri suo non videtur impetrans illud iterum ex priuilegio. p.52.n.167. & seqq.
Per priuilegium incompatibile cum iure alias alicui competente, isti renuntiatum censetur. ibid.n.169.& seqq.
Renuntiare beneficio compellitur Clericus ob scandalum vitandum. p.80.n.30. & seqq.
Et electioni de se factæ. ibid.n.31
Et Episcopatui. ibid.n 32. & seqq.
Regaliæ protectionis in præiudicium Regiæ dignitatis nemo potest renuntiare, quominus ea insuper Rex vtatur. p.170.n.8
Iuri in vtilitatem principaliter publicam, & secundariò in fauorem aliquorum, nequit priuatorum conuentione renuntiari. pag. 171. num.18
Secus si principaliter sit in fauorem singulorum, ibid.n.19
Retentionis litterarum remedio, cum fuerit principaliter in fauorem publicum inductum, & secundariò in vtilitatem vassallorum, renuntiare nequit. ibid.n.20
Renuntiari non potest priuilegio continenti fauorem priuatorum, & Principis simul. ibid. n.21.& seqq.
Nisi adsit consensus simul Principis. ibid.n 22
Renuntiari nequit iuri complicato, cum iure superioris in istius præiudicium. num. 29. & seqq.
Iuri & priuilegio suo quis renuntiat, quando respiciat sui commodum tantum, non alterius aut publicum. ibid n.34. & seqq.
Renuntiatio redundans in præiudicium alterius, aut iuris publici, non tenet. p. 175. n. 55. & seqq.
Retentioni Bullarum, vbi absolutè, & immediatè vrget vtilitas publica absque partis participatione, renuntiari nequit sine Fiscalis interuentu, qui tunc recursum prosequi valet. ibid.n.57. & seqq.
Renuntiari nequit citationi ad instantiam alicuius executæ, cum semel ex ea ius tertio fuerit quæsitum. p.177.n.74
Renunciare appellationi non potest appellans in præiudicium partis appellatæ. ibid.n.75
Dilationi semel obtentæ nequit quis renuntiare in præiudicium alterius. ibid. n.76
Rescripto per alium impetrato nequit impetrans renuntiare, postquam ex eo fuerit alteri ius quæsitum. ibid.n.77
Commissioni impetrans renuntiare non potest postquam citatus fuerit aduersarius ex quo ius sibi fuit semel quæsitum. ibid.n.78
Secus ante citationem, etiam si commissio contineat aliquid ad commodum tertij. ibid. num.79
Rescriptum antequam per citationem efficiatur commune renuntiari potest, & de ratione. ibid. n.80
Renuntiare suæ conuentioni coram laico non potest Clericus reconuentus cum sit iam ius tertio quæsitum. ibid.n.81
Renuntiare potest quis suæ actioni, & iudicio intentato, re integra, hoc est, ante citationem, cum adhuc non sit ius tertio quæsitum. ibid.n.82
Renuntiare potest quis actionibus, & exemptionibus semel in iudicium deductis, re integra, antequam ius tertio quæratur. ibid. num.83
Renuntiatio non valet in præiudicium iuris alterius, quoties ex renuntiatione inferri valet eidem præiudicium. ibid.n.84
Vnius renuntiatione non tollitur quod in fauorem plurium fuit introductum. p.215. n.10. & seqq. & à num.18. cum seqq.
Renuntiatione partis, cessante consensu Episcopi causa in prima instantia non aufertur ab Ordinario. p.216.n.21. cum seqq.
Vnius renuntiatione non tollitur priuilegium habens ius complicatum. ibid.num.22. & sequentibus.
Renuntiatio subditorum non valet in præiudicium superioris, cui est fauor communicatus, ibid.n.23. & 25
Renuntiatio vnius nequit fieri in præiudicium iuris per alterum quæsiti. ibid.n.26
Exempti Religionum, etsi renuntient suæ exemprioni, & in Ordinarium consentiant; Senatus eorum causas Ordinario non remittit. p.271. n.15. & seqq.
Renuntiare nequeunt exemptioni exempti ab Ordinario, & immediatè subiecti Papæ absque eius consensu. ibid. n.16
Renunciatio exemptionis in præiudicium Papæ non valet. ibid. n.17. cum seqq.
Exemptionis priuilegio nequeunt renuntiare Prælati & Religiosi cum soli Papæ sint subiecti, quorum Papa efficitur Diœcesanus. ibid. num.21
Renuntiare suo foro nequit Clericus absque Diœcesani sui consensu. p.272. n.22
Sarania conuincitur supponens, Abbatem posse exemptioni renunciare cum consensu sui conuentus. ibid.n.23
Renunciatio priuilegij cuius fauore tantum fuit inductum, valet. ibid.n.31.& seqq

Index Rerum,

Per vnum vel plures actus non censetur Prælatus renunciare fauori suæ Ecclesiæ. num. 40. & 41

Rennntiatio iuris complicati nec in præiudicium etiam renuntiantis valet. ibid. n.45

Renuntiare licèt possit Dominus caducitati, fallit si caducitas sit etiam in fauorem alterius. ibid. n.46

Renunciatio iuris connexi commodam separationem minimè admittentis non valet etiam in præiudicium renunciantis. ibid.n.48

Renuntiare quando impetrans possit vel non commissioni impetratæ, inuito aduersario. p.293. n.19. cum seqq.

Renuntiare videtur commissioni, qui comparet coram alio iudice competente. ibid. num.25

Renuntiare an videatur primæ commissioni, qui aliam impetrauit super eodem negotio. ibid. num.26

Renuntiatio non acceptata non nocet, & iterum potest renuncians pœnitere. p.295.n.37. & seqq.

Renunciatio proprij fori expressa in contractu alibi celebrato tribuit iurisdictionem iudici laico contractus contra obligatum etiam ibi non repertum. p.398. n.13

Repositio, *Reponere*; Vide *Ordinarius*, *Iudex*, *Superstes*, *Mors*.

Repositione facta executionis litterarum virtute Decreti violentiæ Senatus, res redditur integra, & consideratur ac si litteræ executæ non fuissent. p.139. n.91. & seqq.

Repositione facta per executorem virtute Decreti violentiæ, intrat executio Decreti retentionis post executionem litterarum obtenti. ibid. n.92

Per repositionem executionis litterarum virtute decreti violentiæ possessio capta reducitur ad non possessionem, & omnia ad priorem statum quo erant ante illorum executionem. p.140. n.102

Et tunc rectè intrat executio Decreti intentionis litterarum post eam obtenti, cum sit sublatum impedimentum. ibid. n.103

Reponere facit ante omnia gesta per executorem contradictor possidens, non citatus, quandocumque compareat. pag.141. num. 109. & seqq.

Praxis ponitur, quemadmodum consequenda erit repositio executionis litterarum peractæ ante recursum retentionis intentatum, vt fieri queat executio Decreti retentionis postea obtenti. p.144. n.135. & seqq.

Reponi prius debet immissio attentata data non citato possessore antequam cum eo causa tractetur, & contradictio, in via tamen ordinaria. p.502. n.176. & seqq.

Ad repositionem attentatorum iudex non eget iurisdictione. p.154. n.64

Repugnantia. Vide *Contraria*, *Incompatibile.*

Rescriptum. Vide *Commissio.*

Rescripta damnosa Reipublicæ spiritualis, aut temporali non concederet Papa, si id scierit à principio. p.61. n.3. & seqq.

Rescriptis Principum insolitis non est parendum. p.96. n.23

Contra insolita rescripta præsumitur ideo in eorum executione supersedendum. ibid. numer.25

Rescriptum continens inconsueta suspectum est de falso. ibid. n.26

Rescripto per aliquem impetrato nequit impetrans renuntiare, postquam ex eo fuerit alteri ius quæsitum. p.177. n.77.& seqq.

Rescripto antequam per citationem efficiatur commune, renuntiare potest impetrans, inuito aduersario. ibid.n.80

Rescriptum corruit mortuo comprehenso sub clausula (omnésque alios) antequam nominetur per impetrantem. p.282. n.10

Rescriptum impetrans super iure aliàs sibi competente huic non videtur renuntiare, quando abest incompatibilitas. p.296. n.50

Rescripti præsentatio est de processu, vti illius potissimum fundamentum, facienda solemniter manu publici Notarij, de qua iudici non creditur. p.392.n.76

Rescriptum impetrans in causa iam decisa repellitur à limine iudicij. p.452.n.63

Et à iure reprobatur super tertia appellatione. ibid. n.64

Rescriptum contra rem iudicatam tanquam in ciuile, & iniustum non debet admitti. ibid. num.65

Rescriptum super tertia appellatione nec tenet, nec à Principe potest concedi de ordinaria potestate. ibid.n.66

Nisi per speciale priuilegium tertiam appellationem concedat Princeps de plenitudine potestatis. ibid.n.67

Rescriptum Principis contra rem iudicatam, quatenus impedit eius executionem admitti non debet. p.453.n.69

Idem contra tres sententias conformes. ibid.

Et iniustum, durum, & inciuile, & contra ius. ibid. n.71

Rescriptum Principis durum, & asperum, seu iniustum, nec debet admitti, nec exequi, sed retineri ne eo impetrans vtatur. ibid.n.74

Rescriptum contra rem iudicatam duo requirit ne detineatur, scientia Principis certa, & quod vtatur sua plenitudine potestatis. ibid. num.79

Aliter nec etiam per indirectum valet. ibidem, num.80

Rescriptum pluribus directum, & eorum cuilibet, si is qui cœpit causam discedat, aut legitimo impedimento detineatur, vnus ex superstitibus assumit causam in eodem statu. p.149. n.7

Subscriptionem propriæ manus Sanctissimi apponendam in ipsis rescriptis ad partes missis expresè decreuit Concilium Trid. p. 431. num.12

Inter supplicationem præsentatam Papæ, & rescriptum desuper confectum missum ad partes magna datur differentia. ibid.n.13

Rescriptum mittendum ad partes subscribendum esse, non casualiter, sed prouidè decreuit Concilium Trid. vt certus sit Ordinarius de auocatione Papæ in prima instantia. ibid. num.14

A Concilio Trid. quod claris verbis decernit rescriptum auocatorium subscribendum non est facilè recedendum per declarationes, de quarum fide non constat, contrarium dicentes. p.432.n.18

Senatus

& Verborum.

Senatus verbis claris Concilij Trident. decernentis subscriptionem opponendam in rescriptis adhæret vti rescripto auocatorio primæ instantiæ, in quo subscriptio visibiliter non legitur. p.441.n.28

Motus proprius Gregorij XIII. clarè intellexit Concilium Trident. decernentem formam subscriptionis in rescriptis ad partes missis apponendam. p.444.n.29

Monitoriales ad partes missas quibus inseritur rescriptum auocatorium subscriptum manu Sanctiss. probant subscriptionem ad effectum euitandi remissionem Ordinario, ibidem num.32

Rescriptum impetratum in qualibet instantia pertinente ad Inquisitionem Hispanam surreptitium declararunt Pontifices pag. 472. num.83

Nisi ad eius executionem, & impetrationem accedat consensus Regis Catholici. ibid.

Res, Res integra.

Super re donata per Regem Ecclesiæ cognoscit Rex. p.17.n.144

Res Ecclesiæ procedens à Rege efficitur de foro ipsius Regis. ibid.n.145.

Res quæ semel prohibitionem euasit, semper remanet libera. p.140.n.104

Res eadem potest diuerso iure censeri diuersis respectibus aut temporibus consideratis. p.161.n.22

Res eadem verè & interpretatiuè dicitur, quando inter easdem personas eadem quæstio renouatur, etsi de alia re penitùs diuersa. p.165.n.11.& seqq. vbi de exemplis.

Res omnis per quascumque causas nascitur, & per easdem resoluitur. p.170.n.5

Ratione rei sitæ non sortitur quis forum, si ibi non reperiatur. p.232.n.13.& seqq.

Limita in Dominis temporalibus absentibus, & habentibus in territorio sui status caput; quia dicuntur domiciliarij. ibid.

Super rebus diuersis & separatis simul in iudicium deductis potest iudex pro parte pronuntiare, & pro alia parte iudicium differre. p.302. n.25. & seqq.

Idem inter diuersas personas simul conuentas. ibid.

Quot sunt res & capitula tot videntur sententiæ, & variato vno, aliud remanet. ibid. num.26

Res quæ semel prohibitionem euasit, semper libera remanet. p.339 n.5

Rei semel alterata natura, semper remanet alterata. ibid.n.6

Res Ecclesiæ alicui concessa, & ab eadem Ecclesia recuperata primeuam naturam libertatis simul recuperat. p.383.n.43

Et etiam pro illa parte, quam Ecclesia recuperauit, in qua cessat impedimentum, & subintrat ius commune. ibid.n.44

Res, & personæ Ecclesiasticæ in tuto esse non possunt nisi eas & Regia, & Sacerdotalis regat potestas. ibid.

Re non integra comparens etiam aliàs legitimus contradictor, non impedit executionem iam factam. p.133.n.44

Facultas à iure concessa reuocandi, aut impugnandi actum expirat post actum iam consummatum, & re non integra. ibid n.45

Res redditur integra facta repositione executionis litterarum virtute decreti violentiæ Senatus, & consideratur, ac si littteræ executæ non fuissent. p.139.n.91.& seqq.

Per executionem præcedentem nulliter factam, res non definit esse integra. p.141.n.113 cum seqq.

Nec quoad omnes iuris effectus definit esse integra. ibid.

Res non definit esse integra per commissionem impetratam, & inde citationem Decretam, ante tamen eius intimationem, & actualem executionem. p.285.n.37

Re integra potest quis renuntiare actionibus & exemptionibus semel in iudicium deductis, hoc est antequam sit ius tertio quæsitum. p.177.n.82.& seqq.

Re integra ante recursum ad superiorem potest Ordinarius post biennium ferre sententiam. p.240.n.11

Re integra, idest, ante citationem, mortuo conueniendo, & comprehenso sub clausula (omnesque alios) commissio expirat contra eius successores. p.283.n.12. & seqq.

Res non definit esse integra per solam præsentationem commissionis coram Delegato. p.286.à n.38.cum seqq.

Re integra causa cessante, cessat effectus nondum consummatus, sed dum adhuc est in fieri. p.340.n.20. & seqq.

Promissio contemplatione alterius facta, isto re integra decedente, corruit, secus re non integra, & facta acceptatione per donatarium. ibid.n.22

Iurisdictione Delegati nondum præuenta per eius exercitium, res adhuc dicitur integra. ibid.n.23.& seqq.

Res integra quando impetrans possit, vel non commissioni renuntiare impetrans, inuito aduersario. ibid.n.26.cum seqq.

Res non definit esse integra ex citatione, & aliis actis nullis. p.294 n.29.& seqq.

Re integra potest Delegatus iterum acceptare commissionem, quam semel repudiauit. p.295. num.40

Res non definit esse integra executione nulla, ideo impetrans potest suæ commissioni renuntiare. ibid.

Etiam re non integra comparentis possessor ad impediendam immissionem litterarum Apostolic. debet, & in via ordinaria audiri, si non fuerit citatus, reposita prius immissione iam facta. p.502.n 176.& seqq.

Reseruatio. Vide *Prouisus, Ordinarius, Possessio.*

Super beneficio reseruato liberè expediuntur commissiones in prima instantia, cum non percutiatur Trid. dispositio. p. 261. n. 1. cum seqq.

Reseruationis impedimento accidentaliter sublato, Ordinarius etiam ignorans ipso iure recuperat suam liberam iurisdictionem, & potestatem. p.287.n.55.& seqq.

Litteræ Apostolic. super executione gratiæ super beneficio reseruato quantum ad executionem, seu processum extraiudicialem non requirunt subscriptionem, quia in reseruatis Concil. non percutiatur. pag. 490. num.53

Index Rerum,

Reſeruatio ſi non eſt notoria, ſed dubia & obſcura, prouiſus per Ordinarium, & poſſeſſor impedit immiſſionem prouiſi Apoſtol. ex cauſa reſeruationis. num. 120. cum ſeqq. Vide *prouiſus.*

Reſeruatio, & Decretum irritans non producunt ſuos effectus, dum de reſeruatione non conſtat, nec probatur. p.502. n.177.& ſeqq. Vide *Decretum irritans* ad plurima alia.

Reſeruatio ſiue generalis, ſiue ſpecialis non intrat donec appareat diſpoſitionem principalem percutere caſum illum. pag. 499. n.135. & ſeqq.

Reſeruatio non inficit poſſeſſionem prouiſi ab Ordinario, dum non docetur intrare; imò in ea manutenetur, & eſt legitimus contradictor. ibid.n.139

Reſeruatio tunc impedit reſtitutionem ſpoliati, & eius manutentionem, quando de ea clarè conſtat, non aliter. ibid.n.140

Reſeruatio clarè, & concludenter probari debet per prouiſum Apoſt. quando concurrit cum prouiſo per Ordinarium. ibid.n.142

Reſeruationis probatio dubia ſi redditur, prouiſus ab Ordinario impedit immiſſionem, & ceſſat via executiua litterarum Apoſtolic. éſtque cum eo via ordinaria agendum. ibidem, n.143. & ſeqq.

Reſeruatio vbi non eſt materialiter notoria, ſed probabiliter de ea dubitatur, prouiſus ab Ordinario poſſidens impedit viam executiuam litterarum, & via ordinaria vincendus. p.500. n.149. & ſeqq.

Ob reſeruationem conceſſa gratia, prius de qualitate reſeruationis conſtare debet, vt effectum conſequatur. p.501.n.168

Reſeruatio veniens ad annullandam collationem Ordinarij, & excludendum reum poſſeſſorem, debet plenè, & concludenter probari. p.503. n.188

Nec eſt per plures præſumptiones, ſed per plures probationes amouendus à ſua poſſeſſione. ibid.n.189

Reſeruatio non intrat, quando contra eam aliquid coloratum opponitur. ibid.n.192

Reſeruatio ſi eſt notoria, quæ nulla poteſt tergiuerſatione celari, inficit poſſeſſionem, & titulum, prouiſus ab Ordinario non impedit immiſſionem petitam à prouiſo Apoſtolic. ibid. n.197. & ſeqq.

Reſeruatio ſi reddatur turbida immiſſio denegatur prouiſo Apoſtol. niſi eadem ſit notoria. ibid.n.198

An à reſeruatione ſint præſeruata beneficia patrimonialia, ſicut beneficia iuris patronatus laicorum. p.156. n.97

Reſeruationem omnem excludunt indulti Diœceſis Calagurritanæ clauſulæ. ibid. n.98

Similitudinem inter beneficia patrimonialia, & patronatus laici, non tantam dari dicit Gonçalez, quæ reſeruationem excludat. ibid. num.99

Patrimonialium beneficiorum nulla admittitur in Hiſpania derogatio, nec reſeruatio, ſicut in beneficiis patronatus laici. p.157.n.101

Nec permutationes, aut reſignationes, vel penſiones. ibid.n.102

Reſignans, reſignare, Vide *Terminus.*

Reſignans quando ſit legitimus contradictor ad impediendam immiſſionem reſignatarij. p.495.num.98

Reſiſtentia. Vide *Aſſiſtentia, Ius, Ordinarius.*

Res Iudicata. Vide *Sententia, Executio.*

Super facto matrimonij quæſtio incidens coram ſæculari declarante, nunquam ſtitiſſe matrimonium contractum, obſtat rei iudicatæ exceptio poſteà in quæſtione legitimitatis coram Eccleſiaſtico mota. p.145.n.138

Res iudicata an obſtet ſuccumbenti in retentione vna ex cauſa deducta in Senatu, poſteà iterum ei agenti ex alia noua tunc non deducta? p.164.n.2.cum ſeqq.

Res iudicata non obſtat agenti ex vna cauſa, & proſequuta, quominus ex alia diuerſa vlterius agere queat. p.65.n.10.& ſeqq.

Res iudicata legitimè obtenta contra poſſeſſorem maioratus ſucceſſori in eo, aut in dignitate nocet. ibid. n.11

Res iudicata contra prædeceſſorem non nocet ſucceſſori in maioratu venienti ex proprio iure, & ex cauſa diuerſa à iure maioratus. ibid. n.12.& ſeqq.

Res iudicata vt obſtet, tres requiruntur identitates, copulatiuè, cauſæ, perſonarum, & rerum. p.166.n.18

Res iudicata non extendit vires ſuas vltra perſonas, res, & cauſas ſeu iura in ea comprehenſa. ibid.n.19

Res iudicata vt obſtet, ſufficit, quod identitas ſit verè vel interpretatiuè. ibid. n.20.& ſeqq.

Actio etſi ſit diuerſa, ſi idem ſit medium concludendi res iudicata obſtat. p.167.n.22

Res iudicata obſtat licèt ad rem diuerſam, ſi tamen ex eodem fonte, & origine petatur iterum. ibid.n.23

Retentionem litterarum petenti ex vna cauſa, & ſuccumbenti non obſtat res iudicata, quominus iterum ex alia ſeparata, & diuerſa retentionem intentare poſſit, provt in facti contingentia obtinuit Author in Conſilio Supremo. ibid.n.24

Res iudicata non præiudicat quoad omnia deducta in iudicio, ſi ſolum aliqua ſint proſequuta. ibid.n.28.& ſeqq.

Rei iudicatæ exceptio vbi in aliquo non operatur, nec ad id appellatio vires ſuas extendit. p.255.n.13

Rem iudicatam quam faciant in proſequutis illæ tres identitates. p.256.n.16.& 16

Ius nouum & ſeparatum à primo tunc cognoſcetur, quando res iudicata ſuper iſto non Præiudicat illi nouiter deducto. pag. 300. num.8.

Res & iudicata acta inter collitigantes non nocent, nec poſſunt tertio comparenti ex ſuo iure independenti & diuerſo. ibid.n.9

Res iudicata inter alios lata præiudicat tertio defenſuro, ratione connexitatis. pag. 304. num.50

Res iudicata fundata ſuper prohibito per Trident. & fundamento a lege reprobato, pariter reprobata intelligitur. pag. 326. n.37. cum ſeqq.

Declarationes Cardin. & Rotæ deciſiones dicentes Concilium Trid. in capit. cauſæ omnes, non excludere rem iudicatam non procedunt reſpectu primæ inſtantiæ Ordinarij,

ſed

ſed in §. ad hæc eiuſdem Decreti re longe diuerſa, vt oſtenditur. p.351.n.58.& 59
Trident. in dict. §. ad hæc non ſuſtulit iuriſdictionem inferiorum quæſitam per rem iudicatam ante Concil. promulgationem. ibidem num 60
Per rem iudicatam executione mandata iis dicitur finita,nnn antea. p.335.n.10. cum ſeqq.
Per rem iudicatam executioni non mandatam nec lis dicitur finita,nec poſſeſſor victus amittit poſſeſſionem omnino manutenibilem.ibid. num.11 & ſeqq.
Res iudicata, & acta proceſſus à pari procedunt, & cui vnum non nocuit, nec aliud,num.18.& ſeqq.
Contra rem iudicatam reſcriptum impetratum ſuper tertia appellatione non tenet,niſi ea plenitudine poteſtatis Principis. p.452. à num.61. cum ſeqq. vide *reſcriptum* vbi plurima.
Ad rei iudicatæ ſuſpenſionem non ſufficit expreſſum Principis reſcriptum quominus detineatur. p.453.n.78. & ſeqq.
De re iudicata debet Papæ fieri expreſſa, & indiuidua relatio, alias commiſſio non tenet,& eſt ſurrepitia ibid.n.82 & ſeqq.
Rem iudicatam non poteſt Princeps ſubuertere de ordinaria poteſtate per reſcriptum. p. 458. num.12

Reſolutum, Reſolutio.

Reſoluto iure principali reſoluitur ius in conſequentiam ab illo dependens. p.170.n 4
Reſoluto grauamine, quo fundatur appellatio, commiſſio,& inhibitio, reſoluuntur omnia eo nitentia. p.341.n.34
Sublato fundamento, & origine, à quo cætera vim capiunt, & fundamentum, corruunt. ibid. num 35
Reſoluta cauſa principali, tacitè intelligitur reſoluta inhibitio Rotalis ſuper articulo incidenti emanata. ibid.n.36
Reſoluta adquiſitione rei reuocabiliter ex cauſa de præterito, omnia redeunt ad priorem ſtatum,ita vt fructus, hypotheca, & alia iura reſtituantur. idid.n 37

Reſponſio.

Reſponſio ſimplex comprehendit omnia petita, quæ non ſunt chancellata p. 423. num.29. & ſeqq.& p.422.n.17 cum ſeqq.

Reſpublica, Vide *Vtilitas*, *Neceſſitas.*

Reſpublica infelix iudicatur violentiis oppreſſa protectore carens. p.6 n 3.& ſeqq.
Ad Reipublicæ defenſionem cuncta Deus ordinauit. p.7 n.19
Reipublicæ ſalus, & ſubditorum tranquillitas præcipua Regis eſt. n.85
Reſpublica vbi vel idololatria,vel oppreſſionibus violentis vexatur, cuilibet licet eam defendere, lege naturali ordinante. p. 21. n. 187. & ſeqq.
Reipublicæ Chriſtianæ vtile fore,Principem obtinere priuilegium, vt omnes litteræ iuſtitiæ, & gratiæ præſententur in Senatu ante earum executionem, & qui dixerint. n 32
Regi de iure permittitur tollere violentiam illatam ex litteris Apoſtolic. in damnum Reipublic. impetratis per executiouis ſuſpenſionem. p 351.n.87
Reipublicæ ſpirituali, aut temporali damnoſa reſcripta non concederet Papa, ſi id ſciret à principio. p.61.n.3 & ſeqq.
Reipublicæ ſalus nulli magis conuenit, quam Principi. p.86.n.12.& ſeqq.
Ex Reipublicæ bono regimine ſimulataneum oritur vtile Regi, & Regno, ibidem à n.13.& ſeqq.
Reipublicæ ſalutem turbant violentiæ,& ſcandala. p.87.n 24 & ſeqq.
Ad Reipublicæ conſeruationem debet Rex obuiare iis, quæ ſuis Regaliis, & ſuorum priuilegiis, & conſuetudinibus obſunt, ibid. n.26. & ſeqq.
Reipublicæ Eccleſiaſticæ ſpiritualis aut temporalis turbationi, vti vnico fundamento nititur Regis facultas in Bullarum retentione. p.111. n.11.& ſeqq.
Rempublicam tueri,& eius ſalutem (quæ in tranquillitate conſiſtit) curare, Regis eſt intereſſe præcipuum. p.170.n.9. & ſeqq.
Reipublicæ caput eſt Princeps, à quo dependet omnis poteſtas. ibid.n 10
Et Reipublicæ gerit imaginem cuius loco fuit ſubrogatus. ibid.n.11
Reipublicæ intereſt ſumptibus, & vexationibus partium conſulere. p.212.n.14 & ſeqq.
Reipublicæ intolerabile infertur damnum, cauſam inſeparabilem coram diuerſis iudicibus tractari. p.316.n.19
Reipublicæ ſymbolum homo eſt,& mundus homo grandis appellatur. p.85 n.4
Inter Rempublicam & hominem magna,& propria ſimilitudo reperitur quoad ſingula vtriuſque membra, quæ ſpecialiter proportionabiliter adæquantur. ibid.

Reſtitutio.

Reſtitutio in integrum, denegata ex vna cauſa, iterum poteſt peti ex alia diuerſa tunc exiſtente. p.166.n.17
Reſtitutio in integrum, competens minori,competit etiam maiori ſuo conſorti in indiuidius. p 275.n.63
A reſtitutione Regni,etſi iniuſtè occupatur excuſatur Rex, ſi inde damna maxima oriantur ſuo ſtatui. p.95.n 11

Reſtringecs.

Reſtringens ſe ad poteſtatem inualidam non ſuſtinet ex valida tunc ſibi competente. p. 167. num.25
Iudex qui ordinaria, & delegata poteſtate potuit procedere reſtringens ſe ad delegatam inualidam, nihil agit, nec ex ordinaria actus ſuſtinetur. p.393.n.82

Retentio. Vide *Litteræ*, *Senatus*, *Princeps*, *Decreta*, *Rex.*

Retentionis litterarum Apoſtol. tractatus incognitas, & inuincibiles difficultates continet. p.24 n.1.& 2
In retentionis litterarum recurſu cur probatio per teſtes admittatur. pagin. 18. numero 160
Retentionis litterarum vſus ab omnibus ferè doctis, & piis viris tàm Iuriſtis, quàm Theologis fuit approbatus. p. 21. n.184.& ſequentibus.
Retentionem litterarum Apoſtol.legitimè factam Doctores tàm Iuriſtæ, quàm Theologi approbantes recenſentur. p 30. num. 5. & ſequentibus.
In Retentione Bullarum Rex non intendit iu-

Index Rerum,

dictum Eccleſiaſticum vſurpare; ſed vult ad ædificationem Reipublicæ ſtatum Eccleſiaſticum promoueri. ibid.n.7

Retentio Bullarum, exiſtente iuſta cauſa, prouenit ab origine & principio iuris naturalis dictantis defenſionem vi oppreſſorum. p. 33. n.20. & 21

Retentio litterarum denegatur deficiente iuſta cauſa. ibid n.22

Retentionis cauſæ legitimæ variæ ſunt arbitrio docti,& pij viri relictæ. ibid.n.23

Retinentur litteræ, quæ ius tertio quæſitum tollunt. ibid.n.24

Retentionis litterarum recurſu omnes Principes Chriſtiani vtuntur. ibid.n.25.& ſeqq.

Retentio in caſibus permiſſis exiſtente iuſta cauſa fieri debet (vt aſſolet) cum maxima reuerentia Sedis Apoſtol. ad effectum ſupplendi. ibid. n.28

Retentio litterarum Apoſtol. & examen in Regno Neapolitano practicatur. ibid. num. 30. & 34

Retentio Bullarum ex principio iuris naturalis prouenit, & ex neceſſitate officij Regalis, quo aſtringitur Rex ad defenſionem impartiendam. ibid n.31

Retentio licitè fit à Rege abſque incurſu cenſurarum, vbi ita conuenit paci,& conſeruationi boni regiminis. ibid.n.33

Dummodo id fiat ſine fraude, & dolo, non ex animo tantum impediendi litterarum executionem. ibid.34.& ſeqq.

Retentionis litterarum praxis in Hiſpania iam diù inoleuit, vt ſi aduerſentur ſacris Conciliis Generalibus informatus Pontifex de veritate quid Eccleſiæ ſaluti, fidelium vtilitati, & Reipublicæ quieti conuenit, diſponat.ib n 37. & 38

Antonin. Diana inſurgens in retentionem litterarum Apoſtol reprehenditur. p.36 n 40

Retentionis Bullarum vſus iure, immemoriali conſuetudine, & validis fundamentis vallatur, remiſſi.è. p 39.n.54

Retentioni Bullarum non obſtat Bulla in Cœna Domini;imò fauet. ibid.n.55. & ſeqq.

Retentionem in cap. 14. Bullæ Cœnæ expreſsè permiſſam eſſe(ſupplicatione præmiſſa)plurimi referuntur DD. id firmantes. ibid. num. 61. & ſeqq.

Ad Retentionem non examinat Senatus negotium principale, nec determinat, ſed violentiam principaliter ibi deductam. p. 41. numer. 81

Retentio litterarum præcedens legitimè facta non redditur illicitus ob non proſequutionem ſupplicationis poſteà ſubſequutam. p. 43. numer. 95

In Retentione litterarum Apoſtol. nihil fit, quod detrahat Pontificis authoritatem eiuſvè puriſſimas aures offendat. p.60. n. 1. & ſequentibus.

In Retentione litterarum Senatus nihil agit de Pontificis poteſtate, nec de viribus litterarum; ſed de eius intentione dubitatur, quod licitum eſt. n 29.& ſeqq.

In Retentionis recurſu ſolum indagatur Papæ intentio, quæ deficit exiſtente iuſta cauſa ad ſuſpendendam executionem litterarum. p. 66. num 44

Retentio Bullarum ob ſcandalum vitandum iuſtificatur. p.78.n.9.& ſeqq.

Retentio litterarum etiam mero iure validarum locum habet vbi timetur damnum aliquod notabile, & ſcandalum. p.83 n.56

Retentionem licitam eſſe litterarum ob timorem ſcandali, plures firmant DD. citati. ibidem num.58.

Damnum publicæ vtilitatis, nempè Regni aut Regis iuſta cauſa eſt ad litterarum retentionem. à n.34. & ſeqq.

Retentionem Bullarum in Senatu ob damnum Reipublicæ faciendam iuxta tit. Regias Recopil. p.89.n.40 & 41. & ſeqq.

Damnum Reipublicæ Eccleſiaſticæ, ſpiritualis aut temporalis legitimam eſſe cauſam ad retentionem Bullarum Apoſt. in Senatu, omnes DD. affirmant relati. ibid. à num.45.vſque ad num.55

Retentionem Bullarum ex abuſu & nouitate genitrice ſcandali, & perturbationis ſtatus licitè fieri, iuſtámque cauſam multi probant. p.97. n 34. & ſeqq.

Retinentur litteræ in Senatu ob graue damnum iuris tertij, ad effectum ſupplicandi Sanctiſſimum. p.104.n.44 & multis ſeqq.

Retentio litterarum in Senatu ob præiudicium tertij tunc habet locum dumtaxat quando executione inducitur violentia, aut aliud damnum publicum. p.105. num.62 & ſequentibus.

Retinetur in Senatu reſcriptum contra ius tertij iſto non citato, ne violentia fiat per eius executionem. ibid.n.68

Pater Enriquez declaratur in confeſſione duorum remediorum appellationis nempè ab executore, & Bullarum retentionis remedio. ibid. n.69. & ſeqq.

Retentio ad decernenda in Senatu ob ſurreptionem ſimplicem litterarum. p.108. num.1. cum ſeqq.

Retentio Bullarum vnico tantum nititur fundamento, turbatione nempè Reipublicæ Eccleſiaſticæ ſpiritualis, aut temporalis. ibid n.11.& ſeqq.

Retinentur litteræ in Senatu, etſi ſurreptitiæ non ſint, ſed adſit alia iuſta cauſa. p.110. num. 19. & 20

Retentione an Senatus queat vti vltra ſex caſus lege Regia deſignatos, ad partes diſputatur. p.116. à n.1.& ſeqq.

Retentionis recurſum impedire vergit in damnum authoritatis, & præeminentiæ Regis. p.117.n.3

Retentionis Regalia poſſe vti Principem in omnibus caſibus indiſtinctè in quibus vertitur turbatio Reipublicæ,& damnum notabile ſtatus Eccleſiaſtici, mediciis validiſſimis, vt verius oſtenditur. p.118.n.13.& ſeqq.

In Retentione Bullarum cauſæ ſimiles expreſsè admittuntur. p.120. à num.31. cum ſeqq & à num. 26

Retentio fit in Senatu reſcripti obtenti in præiudicium S.Inquiſitionis. ibid.n.32

Retentionis remedio vtitur qui extra Regnum adſtringitur litem tractare in prima inſtantia. ibid. n.34

Retentio litterarum ex iuſta cauſa tolleratur,dummodo cauſa ſit euidens. p 121. num. 44. & ſeqq.

Retentionem litterarum ad omnes caſus ſimiles

&

& ſub ratione generica comprehenſos etiam non expreſſos in lege Regia extendi omnes ferè DD. tenent. ibid.n.47
Quod etiam ſemper inconfusè fuit in Senatu obſeruatum. ibid.n.48
Retentionis remedium an intentari poſſit poſt peractam executionem, grandis apud omnes habita difficultas. p.128.n.1. & ſeqq.
Retentionis remedium, & Decretum tendit in futurum ad impediendam executionem litterarum in perniciem Reipublicæ. ibid. num.2
Retentio Bullarum inuenta fuit dumtaxat ad impediendam executionem earum in detrimentum Reipublicæ etiam ſpiritualis. p.129.n.15.& ſeqq.
Retentio ſi negaretur poſt peractam executionem litterarum in damnum Reipublicæ magnæ fraudes orirentur. p.131.num. 25. & ſeqq.
Retentionis Recurſu vti directè nequit regulariter poſt peractam executionem, & poſſeſſionis apprehenſionem vigore litterarum. ibid. n.32.& ſeqq.
Retentionis Regalia certis finibus concluditur, & inuenta ad finem impediendi executionem faciendam vltra progredi non poteſt. ibid. n.34 & ſeqq.
Retentionis remedium eſt limitarum ad confines impediendi executionem, & ad hunc finem inuentum dumtaxat, vltra quos ceſſat poteſtas. p.137.n.77. & ſeqq.
Retentionis litterarum remedium, & quærela violentiæ ob non delatam appellationem ab executore earum emiſſam variis modis concurrere ſimul aſſolent, in Senatu. p.159. n.1.& ſeqq.
Retentionis violentiæ ob non delatam appellationem quærelæ an in finibus, & effectibus ſint contrariæ? ibid.n.3
Retentionis remedio, & quærela violentiæ ob non delatam appellationem poteſt vna pars conditionaliter ſimul vti ante peractam executionem litterarum. p. 160. n. 9. & ſeqq.& num.13
Retentionis remedium altius requirit examen quærela violentiæ, cum hæc ex actorum inſpectione terminetur. ibid.n.14
Retentionis remedio, & quærela violentiæ ſimul intentatis ab vtraque parte, quale ſuſpendendum. p. 161. n.18. & ſeqq.
Retentionem litterarum petenti ex vna cauſa, & ſucumbenti non obeſt res iudicata, quominus iterum ex alia ſeparata & diuerſa retentionem intentet,prout in facti contingentia obtinuit Author in Conſilio Supremo. p.167.n.24.& ſeqq.
Retentionis recurſu pendente concordia inita inter collitigantes abſque Fiſcalis interuentu, an ipſum faciat ceſſare recurſum quoad omnes. pag. 170. à net. 1. & ſeqq.
Retentionis omnes caſus vnica tantùm ratione & fundamentò nituntur præiudicio, ſcilicet publicæ vtilitatis. p. 171. num. 13. & ſeqq.
Retentionis litterarum remedio, cum fuerit principaliter in fauorem publicum inductum, & ſecundario in fauorem vaſſallorum,renuntiari nequit. ibid. n.20.& ſeqq.
Retentionis recurſus non ceſſat regulariter ex concordia inita inter collitigantes deficiente conſenſu Fiſcalis Regis, cui protectio principaliter intereſt. p.174.n.53
Retentio litterarum prouenit à iure naturali cuilibet permittente licitam defenſionem. p.175.n.56
Retentioni Bullarum vbi abſolutè, & immediatè vrget vtilitas publica abſque particularis participatione, renuntiari nequit ſine Fiſcalis interuentu, qui tunc recurſu proſequi valet. ibid.n.57.
Retentio, in caſibus quæ locum habet cauſatiuè ſub aliquo ſuppoſito(nempe ex defectu conſenſus eius, cui principale negotium tangit) ceſſat quandocumque accedat conſenſuseius, ibid. n.58
Vt in derogatione iuris patronatus. ibid. n. 59. & ſeqq.
Et in aliis exemplis. ibid.n. ſeqq.
Retentio Bullarum ceſſat, vt ceſſante cauſa, qua fundatur, ibidem. Menchaca declaratur. n.65. & ſeqq.
In retentione Bullarum principaliter vrget vtilitas, & intereſſe Regis, cuius eſt Regalia. p.176.n.67
In retentionis cognitione duo tempora conſiderantur, ante decretum Senatus, & poſt illud executum, in primo principale eſt Regis intereſſe tollere violentiam, in ſecundo partis adſtrictæ ad ſupplicationis proſequutionem coram Papa. ibid. n. 68. & ſeqq.
Retentionis litterarum caſus omnes dupliciter per viam violentiæ ad Tribunalia deferuntur, aut directè petendo retentionem earum, aut decretum violentiæ, vt executor deferat appellationi à grauamine illato,emiſſæ. p.184.n.54. & ſeqq.
Retentionis litterarum remedium ſui natura eſt præſeruatiuum futuri damni, & periculi minati. p.190.n.2.& ſeqq.
Retentionis remedium fuit inuentum ad defenſionem, quæ magis conſiſtit in iniuriis inferendis,quàm in illatis iam.ib.n.9.& ſeqq.
In retentionis cognitione nihil concurrit ſpirituale exactæ indagationis impeditiuum, nec reſpectu principij,nec reſpectu finis.pag.191. num.23
Retentionis Bullarum finis eſt violentiæ obuiare,quia publica turbatur quies.ib.n.24.& ſeqq.
Retentionis cognitio non adhibetur alio fine, quam tollendi violentiam, non ad deſcernendum ſuper iure ex litteris orto. p.192.n.27.& 29.& ſeqq.
Agitur tantùm de quodam damno Reipublicæ extero non contento intrinſecè in litteris,nec cadente in intentione concedentis orto ab importunitate impetrantis. ibid.n.28
Retentionis examen (cum nihil ſpiritualitatis habeat, ſed meri facti temporalis incidentis in cauſa principali violentiæ pertinentis defenſioni, & cognitioni Principis) exactè poteſt in Senatu tractari. p.194.n.30.& à n.42
De praxi Senatus circa executorem exequentem litteras,quarum petitur retentio,cum quibus aufugit, quemadmodum conſulat oppreſſo per ſequeſtrationem,& compulſionem,vt impetrans illas afferat, & abſolutionem à cenſuris intra terminum. p.197.n.88
Retinendæ an ſint in Senatu monitoriales, & aliæ litteræ expeditæ ſuper iure nouo con-

Index Rerum,

tento in priori instantia, sed nouiter deducto in Rota? p.255. n.1. cum seqq.

Litteræ expeditæ per Iudicem appellationis super articulo separato à causa principali (quæ ad ipsum dumtaxat fuit deuoluta) retinentur in Senatu , facta articuli remissione Ordinario. p.256. n.17

Retinet Senatus litteras expeditas super nouo articulo separato nouiter deducto coram Iudice appellationis cum eius cognitio Ordinario inferiori pertineat. p.257. n.29. & sequentibus.

Retinendæ sunt in Senatu monitoriales expeditæ in Rota super reconuentione nouiter illic facta, ad quam tantùm conuentionis causa fuit deuoluta per appellationem.p.258. n. 1. & seqq. & p.259. n.8. & seqq.

Retinetur in Senatu commissio non subscripta contra exemptum impetrata in tangentibus administrationem non exemptam remissa causa Ordinario. p.313. n.12

Retinetur in Senatu commissio in prima instantia super iurisdictione prætensa per Prælatos inferiores Episcopo cui causæ cognitio remittitur. p.318.n.9. & seqq.

Retinentur in Senatu executoriales obtentæ ablata indebitè prima instantia Ordinarij absque eius simultaneo consensu illi remissa causa denuo cognoscēda.p.347.n.43.& seqq.

Retinendæ litteræ in Senatu quamuis pars coram Delegato comparuit in prima instantia, suas exceptiones allegando , & monitorio respondendo. p.353.n.77. & 78

Retinenda an sit commissio ob recusationem Ordinarij impetrata , postmodum re integra recedentis , vel decedentis, itavt causa remittatur in Senatu eiusdem Ordinarij successori. p.338. n.1. cum seqq.

Retinetur in Senatu commissio impetrata ob recusationem Ordinarij ex huius mutatione, re integra(nempe ante iurisdictionem in Delegato radicatam) remissa causæ cognitione successori Ordinarij recusati. p.339.n.12.cum seqq.

Retinentur in Senatu executoriales obtentæ in Rota pendente apud eum examine , an monitoriales inde emanatæ percutiant primam instantiam Ordinarij. n.17.cum seqq.

Retentio Bullarum reuerenter , & debito modo facta permittitur Regi ex Bulla Cœnæ. ibid. n.20

Retinentur in Senatu executoriales obtentæ in Rota contra recurrentem , pendente recursu super monitorialibus percutientibus primam instantiam , vt causa nouiter coram Ordinario cognoscatur. p.350. n.63. & seqq.

Retinetur in Senatu commissio non subscripta impetrata in causis exemptorum in quibus à iure datur cognitio Ordinario , eidem causa remissa in prima instantia. p.383. num.49. & 50

In casibus à lege vel Principe Ordinario commissis , in quibus non alteratur ordinaria potestas : commissio non subscripta alteri impetrata retinetur in Senatu, causa remissa Ordinario. p.382. n.30

Secus in casibus qui denuo Ordinario committuntur cum clausula demonstrante auocationem qui de iure communi sibi non competebant. ibid.n.33

Retinet Senatus commissiones meræ iustitiæ non subscriptas manu Sanctissim. causæ cognitione simpliciter Ordinario remissa.p.386. num.4

Secus quæ sunt in executionem gratiæ expectat,quas omnes indistinctè tradit parti,vt coram Ordinario eis vtatur.ibid. à n.3.& seqq.

Retinentur in Senatu indistinctè litteræ monitoriales non subscriptæ , quibus gratia infecta venit , remissa simpliciter causa Ordinario. p.392.n.66.cum seqq.

Retinet Senatus litteras declaratorias , aliasvè quaslibet ab Auditore Cameræ expeditas contra obligatum Romæ , aut extra eam degentem in partibus , & causa remittitur Ordinario. p.402.n.53.& seqq.

Vbi ad idem obseruatio Gabrielis Pereiræ refertur. ibid.n.54

Retinet Senatus litteras declaratorias expeditas ab Auditore Cameræ contra laicum Romæ obligatum in forma Cameræ , & submissum eius iurisdictioni , causam remittens Iudici competenti , & declarans vim facere. p.403. n.59.& seqq.

Retinentur in Senatu litteræ meræ iustitiæ percutientes primam Ordinarij instantiam. p.407. n.23.& seqq.

Retinet Senatus inhibitiones Rotales expeditas contra formam inuiolabilem Concilij Trident. nullis reproductis in Rota procedatur contra recurrentem per iudiciam contradictarum. n.10.& seqq.

Retinetur in Senatu inhibitio Rotalis , qua cogitur pauper in causa matrimoniali extra suam Prouinciam litigare iuxta Tridentin. decretum. p.448.n.17 & seqq. & p.449.n.29. & seqq.

Retentionis potior causa legitima iudicatur detractio , diminutio , authoritas , maiestæ , & Regalia Regis. p.450.n.42.& seqq.

Retentione omissa in prædicto casu decreta Senatus manerent illusoria , & oppressus sub fide publica deceptus. ibid.n.44.

Retentio datur inhibitionis Rotalis expedita super appellatione à re iudicata , aut tribus conformibus. p.452.n.62

Retentionem in Senatu non euitat inhibitio Rotalis contra rem iudicatam emanata. p.453.n.75.& seqq.

Retentio litterarum principaliter nititur præiudicio publico vitando. ibid.n.76

Retentionem litterarum ob difficilem aditum ad Sedem Apost.& longam distantiam omnes ferè Doctores iustificant. p.24.n.2

Retentionis litterarum Apost. Regalia omnes totius Orbis Christiani Principes vtuntur. ibid.n.3

Retentionem litterarum , adeò iustam reddit longinquitas Regnorum , & difficilis aditus, vt etiam Doctores qui eam impugnant legitimam rationem esse expressè fateantur. p.25. num.12

Ex notissima difficultate aditus ad Sedem Apost. ob tam longam , & remotam distantiam , & iter non tutum , sed plenum maris, & terræ periculis iustitia legitimi recursus ad Regem pro interim retinendis litteris Apostolic.probabiliter, & securè deducitur. p.28. num.53

In retentione Bullarum , de qua in Hispania vertatur

versatur vrgens necessitas, minans, aut imminens periculum in mora, difficilis aditus ad Papam ob extremitatem locorum. p.29.n.65

Retentionem litterarum in Hispania iustificat tollerantia Pontificum, eò quod in euidens vtilitatis regimen vergit. p. 54. num. 177. & seqq.

Animus aprobatiuus recursus pro retinendis litteris colligitur ex Bulla Cœnæ, qua expresè permittitur. p.57 n.200

Recursum pro retentione litterarum numquam impugnauit Rota. ibid. n.202. & 203

Vt inde Regium decretum retentionis suum consequatur effectum impeditum per executionem litterarum iam peractam. p.152.n.34

Litteræ Apost si virtute decreti retentionis retinentur in Senatu,quomodo relaxandæ, vt superstes acceptet commissionem. p. 153. numer.52

Litteræ Apostol. mittendæ sunt ad superstitem ad acceptandam commissionem, etiam stante decreto Regio retentionis earumdem. ibid. num.55

Et mittuntur tradendæ tabellioni cum omni cautela, & securitate, vt facta intimatione superstiti, & repositione, redeant ad Senatum. ibid. num.56

Et redeundæ sunt in Senatum, vel virtute prioris prouisionis Regiæ, vel etiam noui decreti. ibid. n 57

Virtute litterarum iam per Senatum retentarum nihil ab impetrante fiendum, quin subiiciat retentionis decreto. ibid.n.58

Remissio litterarum Ordinario facienda cum Regio decreto ordinante eas retinendas in Senatu,quomodo compatiatur.p.154. num.65.& seqq.

Remissio litterarum Ordinario ad finem reponendi dumtaxat, breui duratura non impedit, nec tollit effectum decreti retentionis, sed paulisper suspendit. ibid n.66

Litteræ remissæ Ordinario ad effectum reponendi, stante retentionis decreto semper huic sunt affectæ, quocumque vadant. ibid n.72

Inter decreta retinendi litteras, & remissiones ad Ordinarium ad finem reponendi, nulla repugnantia reperitur, nisi in sonitu verborum, cum in fine, & effectu conueniant. p. 155. num.76

Retentio litterarum fit, ne procedatur ad earum executionem, at remissio earum ad Ordinarium, ad iam factam destruendam, & reponendam. ibid.n 77

Ordinarius, cui litteræ retentæ in Senatu remittuntur ad finem reponendi mortuo executore; reponere tenetur, tam ad petitionem partis, quàm ad solius decreti violentiæ intimationem. ibid.n.85.& seqq.

Litteræ in derogationem iuris filiorum patrimonialium retinentur in Hispania, sicuti in derogationem patronatus laici. p.157.n.104

Pro retentione litterarum ad Senatum recurritur per viam violentiæ. p.461.n.2

Pro retentione litterarum recursus tangentium S.Inquisitionem comprehenditur in decreto Regio prohibitiuo. ibid n.3

Rex Catholicus de iure, & vsu recepto, munito indultis Apostol. retinet, & examinat litteras infringentes ius, & priuilegia S. Inquisitionis. p 465.n.26.& seqq.

Simancas refertur asserens Regem per se retinere litteras Apostolic. in præiudicium Sanct. Inquisitionis,ex vi defensionis naturalis.p.466. num.38.

Retentionis Regalia semper Rex vtitur pro tuendis indultis Sanct. Inquisitionis, vt ex pluribus exemplaribus hîc insertis ostenditur. ibid. n.39. & seqq.

Ex Regiis pracmaticis colligitur, quondam retentionem litterarum tangentium S. Inquisitionem pertinere ad Senatum Regium. p.467. num.42

Postea tamen dimanauit decretum prohibitiuum. ibid n.43

Decretum autem prohibitiuum, & abdicatiuum harum causarum postmodum emanauit, anno 1553. ibid.n.45.

Rex Catholicus examinat, & retinet litteras in derogationem priuilegiorum S. Inquisitionis, non solùm ex vi suæ Regaliæ generalis, verùm ex indultis Apostol. ius ei attribuentibus, vt sine suo consensu nullæ huius generis expediantur, aut executioni dentur p 470 n 54

Rex Catholicus examinat, & retinet litteras impetratas contra indulta S. Inquisitionis, & eius primam, & vlteriorem instantiam.p.477. num 113

Consensus Regis vbi requiritur litteræ sine illo impetratæ in Senatu retinentur. ibidem n 117

Surreptio litterarum influens in damnum publicum Regis, aut Regni, aut Reipublicæ, & Ecclesiasticæ regiminis legitima causa est ad retentionem earum. ibid num.123

Reuerentia, Vide *Senatus*, *Rex.*

Reuerentia Regis Catholici erga Sedem Apost. præ cæteris floret, infertúrque ex summo affectu, quo in suis Regnis fecit obseruare Concilium Trid. p.205. n.42 & seqq.

Reuersus.

Breui reuersus recessisse non videtur. p.154. numer.68

Nec abesse dicitur statim reuersurus. ibidem num.68

Reuocabile, Irreuocabile.

Reuocabile ad nutum connexum cum irreuocabili, efficitur irreuocabile. p.471. n.66

Vbi de mandato procuratoris dato in contracto irreuocabili. ibid.

Iurisdictio irreuocabilis sui natura si cohæret iuri irreuocabili, efficitur irreuocabilis. ibidem num.69

Rex, Regnans, Vide *Princeps.*
Senatus, Retentio.

Reges Deus creauit, vt protegant vi oppressos à violentiis. p 7.n.20

Saul constitutus fuit Rex à Deo ad protectionem populi. ibid.n.21

Reges in temporalibus dicuntur Vicarij Dei eius vicem, & locum tenentes, ibidem numer. 23

Reges in temporalibus Dei imaginem habent, & ideò veraces esse debent. ibid n.24

Rex est Vicarius Dei non ad ostentationem, sed ad protectionem subditorum. ibid n.25

Et sicut à Deo habent delegatam potestatem Deum debent imitari. ibid 26

Regia potestas non solùm ad mundi regimen, verùm præcipuè ad Ecclesiæ præsidium fuit collata. p.8.n.31

Index Rerum,

Rex ad reſtaurationem, & reædificationem templorum poteſt redditus Eccleſiæ ſequeſtrare exemplo Regis Ioas. ibid.n.32

Ad Reges Chriſtianos pertinet, vt temporibus ſuis, pacatam habeant ſuam Matrem Eccleſiam. ibid num.33. & 34

Reges ſeruiunt Deo, ſi in Regno ſuo bona iubeant, & mala prohibeant, quæ ad Religionem Diuinam pertinent. pag. 9. numer. 35. & 36

Reges quomodo ſeruient Deo, ſi ea quæ contra ipſum fiunt, Religioſa ſeueritate non plectantur. ibid.n.38

Regi datur tributum pro præbenda protectione. ibid. num.41

Regis manus murus eſt Eccleſiæ. p.10 n.61

Rex vocatur protector Eccleſiæ. ibid.n.64

Rex multum poteſt circa reformationem ſtatus Eccleſiaſtici. ibid.n 66

Regni cor, vt eſt Rex, vigilat dormiente Regno. p.11.n.73

Reges exemplo apum, & gruum dantur ad regimen & protectionem oppreſſorum. ibidem num.74

Regnum non tam ad Regis, quàm ad vaſſallorum vtilitatem eſt introductum. ibid.n.76

Rex non eſt conſtitutus Dominus rerum particularium, ſed earum creatus protector. ibid. num 77

Reges electi ſunt, vt terrore ſuos populos à malis coërceant, & vaſſallos in fide, & æquitate defendant. ibid.num.79

Et vt vim hoſtium propulſent. ibid.

Regnantis eſt laus, ſi ab omnibus pax ametur, & tota Reſpublica morum honeſtate veſtiatur. p.12.n 82

Regi præcipua eſt Reipublicæ ſalus & vaſſallorum tranquillitas. ibid.n.85

Regibus nihil magis ſtudioſum, quam Sacerdotum honeſtas. ibid.86

Regnantis eſt gloria ſubditorum otioſa tranquillitas. ibid.n.90

Regis honor in pace ſubditorum conſiſtit. ibid. num.91

Reges creandi finis, & obiectum eſt tuitio Regni, & vaſſallorum. ibid.num.93

Regibus Hiſpaniarum pietate præexcellentioribus magis conuenit vi oppreſſorum protectio. p.13. n.101

Regis Maieſtati nihil conuenientius, quàm Eccleſiæ inſtitura, ritus, & Sacerdotalia iura tueri. p.14.n.114

Regi ius competens ex priuilegio aut conſuetudine in Eccleſiis eſt Regalia ipſius. ibidem num 116

Regis maioria eſt, cuſtodire, & tueri bona Eccleſiæ Cathedralis mortuo Prælato, tradenda nouiter electo, refertur conſuetudo Hiſpaniæ. p.15.n.117.

Quæ maioria Regalia Regis dicitur. ibidem numer.118

Regi plura ſpecialia reſeruantur in præmium ſummi laboris, ad publicæ vtilitatis commoda. p.16.n.128

Rex ſuper protectione vti Regalia cognoſcit inter Eccleſiaſticos. ibidem num. 132. cum ſeqq.

Regis forum ſequitur Eccleſiaſticus ratione Regalium, quæ ab eo tenet, p.17 n 136. & ſeqq. vbi de variis exemplis & doctrinis.

Rex ad præſtandam defenſionem quamuis egeat cognitione, non tamen iuriſdictione. p.18. num.152

Rex ſumma cum reuerentia retinet litteras Apoſtol. vbi vrget neceſſitas publica damnum irreparabile populo, vel ſcandalum aliquod, donec Pontifex informatus quid cenſerit reſcribat. ibid.n.161.& ſeqq.

Rex Chriſtianus omnino repellere tenetur violentiam, & iniuriam factam Prædicatoribus miſſis in terras infidelium ad prædicandum verbum Dei. p.19.n.164.

Vbi etiam quod tenetur defendere vaſſallos tyranni Principis,& infidelis impedientis eos recipere Euangelium, & audire verbum Dei, ibid.n.165. & 166

Et hæc debellatio & defenſio non tendit ad compellendum,vt recipiatur fides,ſed ad protectionem Innocentium tam concionatorum, quàm volentium illam recipere. ibid.n.167

Rex infidelis impediens ſuos vaſſallos audire verbum Dei vim illis & iniuriam facit, per Chriſtianos Principes propulſandam p.20. n.169. & 170. & ſeqq.

Reges ad virtutem fortitudinis tenentur obviando violentiis. p.21.n.192

Rex in retentione Bullarum non intendit Iudicium Eccleſiaſticum vſurpare, ſed ad ædificationem Reipublicæ ſtatum Eccleſiaſticum promouere. p.52.n.7

Rex Catholicus in Regno Siciliæ habet Monarchiam in temporalibus & ſpiritualibus. p. 37. num 46. & ſeqq.

Regi de iure permittitur tollere violentiam inferendam ex litteris Apoſtol. impetratis per executionis ſuſpenſionem. p.43.n.87

Non Regi ſed parti cuius intereſt, incumbit in priuatis negotiis proſequi coram Sanctiſſimo ſupplicationem. ibid.n.88

Rex Catholicus omni reuerentia, & conatu pro ipſius ſumma Religione decreta Pontificia colit & exequi conatur. p.611.n.2

Rex ſuum præſtat auxilium, vt exequantur litteræ Apoſtol. mediocriter tollerabiles, & ſub grauiſſimis pœnis ſuos idem exhortatur. p.61. num.5

Rex etiam inter Religioſos componit,& cognoſcit extraiudicialiter, & œconomica poteſtate, vbi timetur ſcandalum. p. 82. num. 47. & 48

Regis & Regni damnum ad inuicem compatiuntur. p.85.n.1.& ſeqq.

Rex eſt cor,& anima Reipublicæ. ibid.n.2

Rex eſt caput & anima Reipublicæ, & ipſa eius corpus. ibid n.3.& ſeqq.

Regem cuſtodiri à malis, nihil prodeſt, ſi & Regnum non cuſtodiatur. ibid.n.4

Regem diuitiis & auro abundare nihil prodeſt ſi populus ſit tributis laceſſitus. p. 87. numero 19

Quod exemplo ſtatuæ Nabucodonoſoris contritæ comprobatur. ibid.

Ne pax publica turbetur, & commune bonum detrimentum patiatur, valet Rex inter Eccleſiaſticos authoritatem œconomicam interponere. p.88.n.28.& ſeqq.

Regi nihil noxius, quàm ſemel amittere maioriam ſuam. ibid.

Rex ex cauſa publicæ vtilitatis ſuperueniente poteſt reuocare, aut modificare donationem, priuile

priuilegium, aut contractum à se factum, quando graniter Coronam lædunt. pag. 103. n.35. & seqq.
Nec Regi nec Papæ in illicitis obtemperandum. ibid.n.39.& seqq.
Rex vti protector Reipublicæ generalem potestatem habet tuendi vi oppressos quoslibet, quæ non circunscribitur casibus expressis, si in cæteris militat rationis identitas. p. 122. n.54. & p.121.n.49. & seqq.
Rex Regalia protectionis vtens in aliquibus casibus, non impeditur ea etiam vti in aliis sub iure vniuersali comprehensis. p.124.n.71. & seqq. & à n.66
Rex semper vsus fuit sua Regalia vniuersaliter in cunctis casibus in quibus vi oppressos suum auxilium impetrauit. ibidem num. 72. & seqq.
Regis præcipuum est interesse, Rempublicam tueri. p.170.n.9. & seqq.
Rex est caput Reipublicæ, à quo dependet omnis potestas. ibid. n.10
Et eius gerit imaginem, cuius loco fuit subrogatus. ibid. n.11
Regis principaliter pertinet vim tollere, vrgens Iudicem ad reponendum, & deferendum appellationi, oppresso tamen illam prosequi coram superiore. p.176. n.70
Rex iure suæ Regaliæ diuisit Prouincias inter Cancellarias, vt quælibet agnoscat de quibus violentiis Iudicum Ecclesiasticorum cognoscere valet. p.181. n.18. & seqq.
Rex plenitudinem habet potestatis, qua nemo vti potest absque eius authoritate. pag. 182. num.29
Rex suæ Regaliæ virtute potest ad libitum genus aliquot causarum & personarum ab vno eximere Tribunali, & alteri dare. ibid. n.30
Rex potest potestatem vni concessam moderari, & prohibere ne de aliquo genere causarum in aliquo Tribunali cognoscatur. ibidem num.31
Rex Catholicus maximo certat conatu de protectione, executione, & obseruatione Concilij Tridentini, vt ex suis legibus patet relatis. p.203.n.28. & 29
Rex vigore protectionis Concil. Trident. commendatæ potest leges concedere in Concil. confirmationem, & eius obseruationis incitatiuas. ibid. n.31
Rex vigore protectionis commendatæ potest Prælatis mandare, vt decreta Concilij inuiolabiliter obseruent, ibid. n.32
Rex Franciæ vigore protectionis Concilij Basilienſis sibi commendatæ cognoscit de Prælatis illud contrauenientibus. p.204.n.33
Regis Catholici reuerentia erga Sedem Apost. præ cæteris floret,& infertur ex summo affectu, quo in suis ditionibus fecit obseruare Concil. Trid. p.205.n.52. & seqq.
Rex Catholicus acerrimus Trid. protector non patitur litteras contra formam inseparabilem à persona Papæ expeditas in prima instantia exequi, sed vel retinet, vel tradit parti vt illis coram Ordinario vtatur, iuxta distinctionem de qua. p.243. n.42. & 43
Rex Catholicus vti Concil.protector potest obuiare stylo pestifero ingentia damna includenti, ne inhibitiones temporales captiosè operentur perpetuò, cum contra Trid. expresse sit inductus. p.253.n.30
Rex Catholicus vigore protectionis Concilij sibi commendatæ potest mandare Prælatis,vt obseruent decreta Trid. ibid. n.31
Rege obuiante stylo inhibitionis captiosè laqueus vi oppressorum contritus dicetur, & ipsi per protectorem liberati. ibid. n.32
Rex simul & Dux in Ducatu consideratur qualitas ducis. p.315.n.35
A Rege iudicante vti Duce appellatur ad Superiorem Ducis, omissa Regia qualitate. ibid. num.36
Regi iure naturali pertinet suorum subditorum vi oppressorum protectio. p.346. n.18
Ac etiam Concil. Trid. protectio ex Bullis Pontificalibus. ibid. n.19. & seqq.
Ad Regem confugiens nec dicitur contumax, sicuti nec fugitiuus. p.347.n.28
Nec ob id debet molestari. ibid.n.29
Regis authoritate nemo decipi debet, nec calumnia ex ea capi valet. pag. 349. num. 49. & 50
Regis authoritas contemnitur, recursúsque illusorius redditur, atque fraudibus via aperitur, si recursu pendente super monitorialibus percurrentibus primam instantiam, principalis causa prosequeretur in Rota contra recurrentem indefensum. ibid. n.54. & seqq.
Rex Catholicus idem quod Imperator rectè cantare potest, quod in suis Regnis nihil timeri potest. p.370. n.21
Rex vti protector suorum vassallorum pati non debet vt extrahantur à suo Regno, quod si de facto extrahantur per retentionem succurrit oppressis. p.450. n.40
Rex excusatur à restitutione Regni, etsi iniuste retinens si inde damnum magnum suo statui oriatur. p.95.n.11
Regi Catholico præ omnibus Principibus ratio super additur difficilis aditus ad Sedem Apostolic.ad iustitiam retentionis litterarum, cum Hispaniarum Regna in vltimis Europæ, & Orbis finibus sita sint. pag. 24. num. 4. & seqq.
Ob longam distantiam, & iminens periculum in mora posse Regem Prælatos inobedientes à Regno expellere agnouit Diana. p.26. n.22. & 23
Regis immediata persona, an comprehendatur in suo decreto prohibitiuo causarum tangentium S. Inquisitionem, & an possit quaslibet litteras Apostolic. huius generis retinere iusta existente causa. p.464.n.17.& seqq.
Rex Catholicus de iure, & vsu recepto, munito indultis Apost. retinet, & examinat litteras infringentes iura, & priuilegia S. Inquisitionis. p.465. & n.26.& seqq.
Simanchas refertur asserens Regem posse retinere litteras Apostol. in præiudicium S. Inquisitionis,ex vi defensionis naturalis.p.466. num.38
A Rege tanquam à fonte defluit potestas, & iurisdictio omnis, & ad eum refluit, & reuertitur. p.465.n.31
Rex non tam amplam potestatem aliis confert quam sibi maiorem non reseruet. ibidem num.32
Ex qua prouenit sua Regalia abdicationis,& diminutionis exercitij à suis Magistratibus. ibid. n.33. & 34

Index Rerum,

Rex Hiſpan. vbi abſolutè nominat ſuum Conſilium ſine alia demonſtratiua, de Conſilio iuſtitiæ intelligit ad differentiam aliorum Conſiliorum, de quibus non loquitur ſine ſpeciali demonſtratione cuiuſlibet. pag. 467. num.44

Rex Catholicus aſſerit ſe eſſe non ſolùm protectorem S.Inquiſitionis Hiſpan.ſed patronum. p.469. n.52

Rex Catholicus examinat, & retinet litteras in derogationem priuilegiorum S.Inquiſitionis, non ſolùm ex vi ſuæ Regaliæ generalis, verùm ex indultis Apoſtol. ius ei attribuentibus, vt ſine ſuo conſenſu nullæ huius generis à Romana Curia expediantur, aut executioni dentur. p.470. n.54

Rex Catholicus vti protector Concilij Tridentini in cap. cauſæ omnes, an poterit examinare litteras Apoſtol. in derogationem primæ inſtantiæ Sanct. Inquiſitionis. ibid. n.55. & ſeqq.

Regi Catholico ex Bullis Apoſtol. datur priuilegium vt ſine ſuo conſenſu expreſſo nec impetrentur, nec exequantur vti ſurreptitiæ litteræ in derogationem Sanct. Inquiſitionis Hiſpaniæ. p.477. n.114

Rex Catholicus examinat, & retinet litteras impetratas contra indulta S. Inquiſitionis, & eius primam & vlteriorem inſtantiam. ibid. num.113

Rex Catholicus fatetur ſe patronum, & protectorem Inquiſitionis Hiſpanæ eſſe. ibidem num118

Regi aſſerenti de timore ſcandali ſtandum erit. p.478. n.135

Ob ſcandalum vitandum, & nouitatem litteræ Apoſtol. retinentur in Senatu. ibid.

Reges Catholici ſemper occurrunt executioni litterarum in præiudicium S. Inquiſitionis, illáſque retinet. ibid. n.136

Exemplaria quàm plurima ad idem recitantur. p.479. n.137. vſque ad numerum 143.

Roma, Curia Romana. Vide *Curia.*

Roma, cum ſita ſit in medio RegnorumChriſtianorum Europæ, per neceſſe, longè diſtat ab Hiſpania ſita in eius extremitate. p.27. n.45

Rota. Vide *Deciſio, Inhibitio, Stylus, Auditor.*

Rota procedens contra recurrentem indefenſum, & legitimè impeditum ob recurſum pendentem in Senatu, vim vi addit, & multiplicat afflictiones oppreſſo. pag. 352. numer.90

Et hunc Rotæ rigorem ægrè fert Senatus.p.346. n.17. cum ſeqq.

S

Sacra, Sacrum, Sacerdos.

SAcræ Scripturæ plures authoritates recenſentur concludentes infelicitatem vi oppreſſi carentis protectore. pag. 6. num. 5. & ſeqq.

Sacræ ſcripturæ plura teſtimonia habentur miſerabiles ſemper à potentioribus vexari.p.13. num.94.

Sacerdotum honeſtate nihil Regibus magis ſtudioſum. p.13.n.86

Maieſtati Regis nihil conuenientius, quam Eccleſiæ inſtituta, ritus, & Sacerdotalia iura tueri. p.17.n.144

Myſtica Sacra, & Eccleſiaſticam diſciplinam tueri, Regium ius eſt. p.15.n.119

Pluribus Sacræ Scripturæ locis legimus Abraham, Iob, & Moyſem replicare & argumentari Deo. p.69.n.14

Salus. Vide *Reſpublica, Populus, Princeps, Violentia.*

Salus corporis in bene compoſito more ac eius adminiſtratione decora conſiſtit. p.86.n.10

Salus Reipublicæ nulli magis conuenit, quam Principi. ibid. n.12

Salus populi ſuprema lex eſto. p.87.n.21

Salubriter pro vtilitate hominum inuenta non ſunt contra eorum commoda ſumenda.p.349. num.47

Maieſtas Imperij publicæ ſalutis eſt tutela.p.87. num.25

Saluus conductus. Vide *Securitas.*

Scandalum, Scandalizare.

Scandala & violentias abhorret Deus. pag. 18. num.18

Ob vitandum ſcandalum tenet ſtatutum Florentinum, ne litteræ Apoſtolic. exequantur,niſi prius obtenta licentia à Senatu. p. 33.n. 12. & 13

Edicta hæc ad euitanda ſcandala ordinata valent. ibid. n.14

Statutum ne alienigena obtineat in Regno beneficium pro bono publico & vitando ſcandalo valet, ibid. n. 15. & p. 203. n. 31. cum ſeqq. & p.204. n.41

In reſcripto Principis habente clauſulam non obſtante ſcandalo ſuperſedendum erit nihilominus ad effectum reſcribendi. p. 72. n. 36. & ſeqq.

Scandalum continens reſcriptum contra Rempublicam non exequendum, adeò vt nec ſecundæ iuſſioni obtemperentur. ibidem num.37

De timore ſcandali & inconuenientiis litterarum Principi aſſerenti ſtatur. p.75. n.65

Scandala abſcindi, Chriſtus in Euangelio iubet p.78. n.1

Scandali cauſæ vti eminentioris ſpecialiter meminit ius ad litterarum ſuſpenſionem. ibid. num.3

Cum ſcandalo nihil agendum. ibidem numer.4

Pro ſcandali ſuſpicione auferenda ſatagendum eſt. ibid. n.5

Pro ſcandalo vitando Dei protectionem inuocat Propheta. ibid. n.7

Scandalum vbi imminet in executione litterarum Apoſtol. ſuperſedendum eſt. ibidem num.8

Ob ſcandalum vitandum retentio Bullarum iuſtificatur. ibid. n.9

Cum ſcandalo etiam Papæ non obediendum, vbi rectitudo rationis dictat potius expedire non obtemperandum, quam vt ſcandalum naſcatur. p.79. n.10

Scandalum nouum, quando oritur ex mandati Principis obſeruantia omittenda erit. ibidem num.11

Scandalum vel abſurditas aliudvè inconueniens ſi oriatur ex mandato Principis officialis

cialis excusatur non obtemperans. ibidem num.12
Scandalum si imminet vel malum, aliquod contra bonum publicum litteræ Apostol. non exequendæ ob maius vitandum damnum. ibid.n.13
Executio rescripti non facienda vbi timetur de vniuersali futuro scandalo. ibid.n.14
Vbi adducitur exemplare de processu fulminato contra Carolum Regem Siciliæ, ob scandalum suspenso: censuræ à litteris fulminatæ contra non obtemperantes non ligant non obtemperantem ratione scandali vitando. ibid.n.15.& n.18
Propter scandalum suspendi potest mandati executio etiam pœnalis. ibid.n.16
Scandali periculum vbi vertitur, Principi non obtemperatur. ibid.n.17
Nec Papæ. ibid.n.18
Papæ etiam rescribenti cum clausula (non obstante scandalo) non obtemperatur, si imminet. ibid.n.19
Scandalum est contra finem præcepti Diuini. p.70.n.20
Scandalum subditorum præcauere debent Prælati. ibid.n.21
Superior caret potestate præcipiendi aliquid exequi cum scandalo quia concurrunt cum præcepto Diuino. ibid.n.22
Scandalum maximum oriretur in Regno si alienigenæ admitterentur ad beneficia, aut ob derogationem Regij patronatus. ibid.n.26
Scandala, & seditiones magnæ ortæ fuerunt in Hispania, anno 64. ob admissionem alienigenarum ad beneficia. ibid.n.27
Et ob eas concessit Paulus III. vt nullus alienigena potiretur pensionibus & beneficiis in ea. ibid.n.28
Scandalum nascitur ex turbatione Reipublicæ. ibid.n.29
Scandalum imminens compellitur quis cedere beneficio obtento. ibid.n.30
Ob scandalum debet quis renuntiare electioni de se factæ. ibid.n.31
Ob scandalum potest Episcopus compelli renuntiare Episcopatui. ibid.n.32
Ob scandalum quis priuatur. p.81.n.33
Ob scandalum transfertur quis de vna Ecclesia ad aliam. ibid.n.34
Scandali tanta est vis vt eius ratione multa fieri permittantur, quæ aliàs non permitterentur. ibid.n.35
Ob scandalum vitandum legitimè retinentur in Senatu litteræ in derogationem iuris Regij patronat. laicorum, & iuris strangerij. p.81.n.36
Ob scandalum vitandum litteræ in derogationem Concil. Trid. retinentur in Senatu.ibid. num.37
Ob scandalum vitandum licita est lex Regni, ne alienigenæ obtineant in Regno beneficia. ibid.n.38
Propter scandalum, & quietem Reipublicæ potest etiam Clericus à Regno, aut ciuitate expelli per œconomicam Regis potestatem. ibid.
Breue Pij V. de iterum examinandis Religiosis confessoribus ob ingens scandalum inde ortum reformauit Gregorius XIII. ad supplicationem Philippi II. ibid.n.40
Scandalum ex nouitate magnum oriri assolet. ibid.n.41. & seqq.
Scandala orta inter Religiones & Gubernatorem Toletanum ob nouum examen Religiosorum Confessorum, sedauit Rex vti protector status Ecclesiastici. p.82.n.44
Item in Episcopatu Cordubensi. ibid. num.45. & seqq.
Scandalum vbi timetur potest Rex pro illo sedando inter Ecclesiasticos, & Religiosos procedere, & componere, non iurisdictione, sed œconomica potestate. ibid.n.47
Vbi ob scandalum turbatur Regis status tranquillus, Rex inter Ecclesiasticos extraiudicialiter cognoscit. ibid.n.48
Ob scandala vitanda multi sunt casus speciales in quibus receditur à iure. pag. 83. n. 53. remissiuè
Scandalum nascitur ex inobedientia legum priuilegiorum, è conuerso verò pax. ibid. numer.54
Retentio litterarum etiam mero iure validarum locum habet, si scandalum aut damnum notabile timeatur. ibid. n.56
Scandali causam legitimam esse ad retentionem litterarum Apostol. plurimi affirmant DD. ibid.58
Scandalum oritur à mutatione & nouitate eorum quæ ab antiquo sunt obseruata, tanquam causa à causato. p.94.n. 9. & seqq. pag. 95. num.20
Ob scandalum vitandum receditur à forma data. ibid n.14
Si ex electione mero iure valida timeatur scandalum executio non datur. pag. 111.n.14. & seqq.
Ob scandalum vitandum potest Pontifex priuare aliquem suo beneficio data recompensa. ibid n.15
Scandalum vbi adest cessat præsumptio iustæ causæ in principio concedente ius tertij. ibid. num.16
Scandalum, & violentia, qua fundatur retentionis cognitio contraria est iuri naturali spirituali, & opposita naturæ. p.192.n.25
Scandali negotium celeri eget expeditione p.273.n.44
Scandalum semper in Hispania causant Cedulones publicè affixi pro publicando excommunicato ob non paritionem litterarum. p.366. n.1.cum seqq.
Scandalum, & periculum Reipublicæ quando timetur, & Pontifex consuli non potest, recurri posse ad Regem firmat Diana. p.26. num.24
Tollerantia recursus tametsi prouenerit ex vitando scandalo, non ideo tollerantiæ effectus eneruantur. p.57.n.206.& seqq.
Tollerantia Papæ pro euitando scandalo in iuribus pertinentibus ad S. Apostol. post completam præscriptionem præstat integrum ius tollerato, non antea. ibidem numer.208
Cap.nihil de præscriptionibus,& cap.nisi essent de præbendis ad id interpretantur, & verus intellectus adducitur. ibid.
Tollerantia Papæ ob scandalum vitandum maiorem præstat causam ad dispensandum,& magis Papam arctat. p.57.n.209
Propter pacem firmandam, & habendam vt cesset

Index Rerum,

ceſſet ſcandalum, facilior redditur Papa ad diſpenſandum in prohibitis. ibid.n.210

Sequeſtrum fructuum beneficiorum apponitur, quando litteræ Apoſt. quas retineri decernitur iam ſunt executæ ob timorem ſcandali. p.156. num.90

Ob ſcandalum vitandum permittuntur, quæ alias non permitterentur. p.158. n.111

Inſtante neceſſitate, & deficiente remedio ad reponendam poſſeſſionem, & executionem litterarum, quæ retineri mandantur, omnino verificatur opinio Doctorum aſſerentium, ſequeſtrandos eſſe fructus beneficij per Principem ob vitanda ſcandala. p 157.n.108

Regi aſſerenti de timore ſcandali ſtandum erit. p.478. n.125

Ob ſcandalum vitandum, & nouitatem litteræ Apoſt. in Senatu retinentur. ibid.

Scientia, ſcire. Vide *Ignorantia.*

Scriptura, ſcribere in ſcriptis.

Scripturam vbi ad probationem requirit lex pro forma, probatio per ſolos teſtes non ſufficit. p.247. n.22

Scripturam ad probationem qui caſus requirant ibid n.23

Scriptura priuata ab aliquo ſubſcripta etiam contra iuſtum negantem nullam fidem facit. p.372. n.38

Scripturam ad probationem requirit gratia Principis, quæ per teſtes non probatur. pag.388. num.29

Scriptura originalis requiritur ad probationem gratiæ præſentandam, & non ſufficit ſumptum. p.394 n.94. & ſeqq.

Scriptura originalis ſi fidem non facit, multò minus exemplum ex ea deductum quantumuis ſolemniter deſumptum. pag. 430. num.4. ſeqq.

Securitas, ſecurus. Vide *Rex.*

Recurrenti condemnato in Romana Curia recurſu pendente, Rex magis debet protectionem, cum ſua ſub ſecuritate, & fide publica fuit deceptus. n.59. p.349, & 60

Securitatis cognitione pendente, nihil erit innouandum quod à ſecurato poſſit nocere. p.350. n.61

Sub ſecuro Regis deceptus in priſtinum ſtatum reponendus, vt liberè ius ſuum conſequatur. ibid.n 62.& ſeqq.

Sedes Apoſt. Vide *Papa.*

Sedes Apoſtolica vt fons, & origo totius iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, & ſpiritualis, concurrrit cum Ordinariis, & auocat ad libitum cauſas in prima inſtantia. pag.240. numer.15

Sedis Apoſt. intereſt, multos habere immediatè ſubiectos. p.272. n 32

Sedis Apoſt. intereſt & alterius ſuperioris vt ſubditi ab alio non iudicentur. ibid n.35

Sedis Apoſt. Regalia eſt inabdicabilis obedientia, & humilis reuerentia. pag.5. num.1. cum ſeqq.

Senatus, Senator. Vide *Princeps, Rex, Recurſus, Retentio, Decreta, Violentia.*

Senatus ſolus iudicat de Regaliis interdicta aliis cognitione. p.14.n.115

Senatus praxis refertur in expeditione prouiſionis, vt nouitius in tuto & libertate ponatur ad profitendum, quoties timetur violentia per importunas preces in fraudem. p.22. num.197

Senatores Regij caueant ne iniuſtè impediant litterarum Apoſtol. executionem. pag.36.numer.38

Senatus in retentione litterarum Apoſtol. non examinat negotium principale, nec determinat, ſed violentiam principaliter deductam. p.41. n.80. & 81

Senatus vbi reperit cauſam retentionis litterarum legitimam, in eodem decreto ſimul aſſolet in aliquibus cauſis iubere, vt pars (cuius intereſt) ſupplicet Sanctiſſimum. pag.42. num.83

Senatus retentione litterarum Apoſtol. nihil agit de Pontificis poteſtate, nec de viribus litterarum ſed de eius intentione dubitatur, quod licitum eſt. pag.64. num.29. & ſequentibus.

Senatus in recurſu retentionis tantùm indagat intentionem Papæ, quæ deficit exiſtente iuſta cauſa ad ſuſpendendam executionem litterarum. p.66. n.44

Senatus Regius ſemper eſt euigilantiſſimus in Reipublicæ ſalute, & cauſam retentionis non facilè, ſed humili reuerentia examinat. p.74. num.53

Ad Senatus tanti relationem Pontifex damna delet, certus aliter non moueri quàm publica poſcat ſubditorum ſalus. num.57. & ſequentibus.

De Senatus Regij authoritate, ſcientia, & prudentia, de eius fideliſſima relatione, & quanta ſit ei fides danda plurima iura ponderantur. ibid. n.59. & ſeqq.

Senatores patres Principis ſunt, quos vti patres veneratur. ibid.n.60

Senatus pars corporis Principis eſt, & in eius membris numeratur. p.75. n.61

Senatorum ſcientia eſt officium ciuilis intelligentiæ. ibid.n.62

Senatus nihil proprius, quam omni vigilantia curare de bono publico. ibid.n.63

Senatores ſunt electi tam doctrina legum, quàm experientia pollentes. ibid.n.64

Principi (quem Senatus repræſentat) aſſerenti de timore ſcandali, & inconuenientiis ſtatur, & creditur de iure. ibid.n.65

Senatus examini multum defert Papa ad Bullarum retentionem, eiúſque informationi ſuper damnis oriundis ex earum executione. p.83. n.59

Senatui ſuo committit Rex cauſarum examen ob quas petitur retentio, qui in dies euigilat in ſalutem Reipublicæ. ibid.n.63

Senatores ſcientia & experientia experti melius agnoſcunt quod vtilitati publicæ ſit conuenientius, aut noxiuum. ibid n 64

Senatores melius agnoſcunt mores Regni, priuilegia & conſuetudines. ibid.n.65

Senatores Regij ſciunt præterita, & de futuris æſtimant erudita. p 91. n.66

Senatores Regij vti prudentes ex præſentibus accidentibus quæ mala ventura erunt agnoſcunt, & quæ damna præcauenda. ibid. numer 67

Multa de Senatorum laude, & munere in Reipublicæ ſalute. p.92. n.70. remiſſiuè.

Senatus

& Verborum.

Senatus in examine litterarum Apoſtol. non eget iuriſdictione, ſed extraiudiciali cognitione. p.111. n.21.& ſeqq.

Senatus an poſſit vti retentionis Regalia vltra ſex caſus à lege Regia deſcriptos. p.116.à n.1 & ſeqq.

Senatui ſupremo lege noua commendata fuit protectio Concil. Trid. p.122. n.54

Senatus ſemper vſus fuit Regalia protectionis in cunctis caſibus neceſſariis, & vrgentibus,nec dubitatur in contrarium obſeruantia. p. 124. n.72. & ſeqq.

Senatus numquam reponit per ſe ipſum executionem, quantumuis Iudex Eccleſiaſticus proteruè nolit adimplere decretum violentiæ, vim fieri. p.135. n.61. & ſeqq.

Senatui reſeruata eſt authoritas vindicandi audaciam, & inobedientiam Iudicis Eccleſiaſtici non obtemperantis. p.138. n.87

Ad Senatum ſupremum cæteráſque Cancellarias, & Audientias Regales pertinet cognitio violentiarum omnium generaliter, quas Iudici Eccleſiaſtici inferunt. p.179. n.1

Senatus, & Magiſtratus creare Regalia eſt Principi reſeruata. ibid. n.2

Senatus, & Magiſtratus creatos poteſt Princeps augere vel minuere. ibid. n.3

Etiam ad libitum ſuæ voluntatis, & ſine cauſa. ibid. n 4

Nec requiritur citatio cum pendeat totum à mera gratia Principis. ibid.n.5

Senatus pluribus iuris rationibus motus longum adhibet examen ſuper cauſa retentionis. p.191. n.20

Senatui ad ſolam ſui inſtructionem ſufficeret extraiudicialis informatio ſine partis citatione etiam per teſtes ſumenda ad retentionem Bullarum. ibid.

Senatus diligenter examinat cauſam retentionis, auditis partibus, non vt decidat principale negotium, ſed ad explorandum violentiam de qua principaliter cognoſcit. p. 192. num.29

Senatus Supremus ſolus vtitur Decreto de conocer proceder vbi adeſt competentia inter Ordinarium tuentem ſuam primam inſtantiam, & alios ſuperiores orta, non cæteræ Cancellariæ. p.195. n.59.cum ſeqq.

Senatus tanta procedit iuſtificatione in cauſis retentionis, vt nullatenus oppreſſo datur prouiſio Ordinaria niſi priùs relinquat fideiuſſorem de ſoluendis omnibus expenſis impetranti, & ſimul procuratorem relinquat, cum quo proſequi valeat, cauſa ad euitanda ſuſpicionem dilationis. p.196.n.83

Referuntur ad idem duo Decreta Senatus, quæ inuiolabiliter obſeruantur. ibid.

Senatores valde euigiles ſint ne quis calumniosè vtatur ſalubri remedio retentionis ad effectum differendi cauſam, aut vexandi aduerſarium; Vbi ad hunc finem referuntur duo eiuſdem Senatus Decreta. ibidem num. 84. & ſeqq.

Senatui Supremo reſeruata eſt priuatiuè cognitio violentiarum tangentium directè obſeruationem & executionem Concil. Trident. cæteris inhibitis Cancellariis. pag. 203. num.29

Senatui poteſt Princeps facultatem tribuere leges condendi. p.208. n.9

Senatus ægrè fert tam malitiam doloſam actoris, quàm Rotæ rigorem procedentis in cauſa per contradictas pendente recurſu ad Regem ſuper examine, an monitoriales percutiant primam inſtantiam Ordinarij. p. 346. num.17

Et ob id retinet executoriales ſic contra recurrentem indefenſum expeditas, & cauſam remittit Ordinario denuò in prima inſtantia tractandam. ibid. & n. ſeqq.

Senatores euigiles ſe præbeant, ne fraudem recurſus patiatur in detrimentum Regis & Regni. p.349. n.53

Senatus retinet executoriales in Romana Curia per iudicium contradictarum obtentas contra recurrentem indefenſum pendente recurſu retentionis monitorialium cauſamque remittit Ordinario, vt denuò in prima inſtantia recurrens oppreſſus vincatur. p.350.n.71. & ſeqq.

Senatus non admittit omiſſiones in prima inſtantia ſubſcriptas per *conceſſum.* pag. 416. num.36

Senatus prudenter iuſtéque receſſit ab ſtylo ex quo ſolebat in decretis remiſſionis Bullarum addere,Ordinarium proceſſum executiuè, vel Ordinariè iuxta caſuum varietatem, & de ratione. p.504. n.203

Senatus perſonam Principis repræſentat.p.464. num.18

Litterarum executionem iam peractam Senatus virtute decreti retentionis per ſeipſum reponere nequit. p.148. n.1

Senatus Regius ſemper amplectitur declarationes S. Congr. authenticas in caſibus occurrentibus. p.441. n.8

Senatus fidem negat declarationibus aſſerentibus per ſubſcriptionem opponendam in ſupplicatione ſatisfieri formæ Trid. vti non authenticis. ibid. n.9

Rex Catholicus non patitur, vt in aliquo ſubuertantur decreta Concil. Trid. p.443.n.25

Senatus verbis claris Conc. Trid. decernentis ſubſcriptionem apponendam in reſcriptis adhæret, nec patitur, vti reſcripto auocatorio primæ inſtantiæ, quo ſubſcriptio viſibiliter non legitur. ibid. n.28

Senatus Regis nequit per viam violentiæ ad ſe trahere cauſas quomodolibet tangentes S.Inquiſitionem. p.461. n.1

Senatui Regio priuatiua datur facultas ex lege Regia examinandi litteras Apoſt. in derogationem Concilij Trid. ibid. n.4

Seatus perſonam Principis repræſentat. p. 464. num.18

Senatus, & Tribunalia Regia nomine Regis, & præcario exercent. p.465. n.30

Ex Regiis pragmaticis colligitur quondam retentionem litterarum tangentium S. Inquiſitionem pertinere ad Senatum Regium.p.467. num.42

Sententia interlocutoria diffinitiua tranſlata in rem iudicatam.

Sententia ad conſeruandum aliquem indemnem ab obligatione, iam hac extincta per ſolutionem, exequitur eo modo quo ſeruetur indemnis, vt ſolum ſibi reſtituat. p.129. num.17

Sententiam ſi fuerit impoſſibile exequi directè in quo diſponit, fit executio in eo, in

quo

Index Rerum,

quo poteſt. ibidem num.18
Sententiæ & Decreti retentionis fines excedere non licet. p.133. n.42
A ſententia nulla licita eſt appellatio, & deferenda, etiam in iudiciis ſui natura inappellabilibus. p.140.n.99
Sententia lata contra defunctum non nocet hæredi, qui ex alio iure, quàm defuncti venit. p.163. n.12. & 13
Sententia iuribus complicatis vt teneat etiam pro parte, non ſufficit aliquorum tantum citatio. p.173.n.39
Sed omnium requiritur, vt ſententia teneat etiam contra citatos. ibid. n.40. & ſeqq.
Sententia ſi poteſt exequi in portione citati non illato præiudicio portioni non citati, valet quoad citatum dumtaxat. ibidem num.42
Sententia lata in fauorem arrendatarij, & Eccleſiæ non citatæ, nec ſtantis in lite, eſt nulla vtriuſque reſpectu ratione connexitatis iuris & à iure Eccleſiæ dependentis. ibid. n.44
Sententia in connexis & inſeparabilibus lata pro vno alteri ſuffragatur in conſequentiam quando validè fuit prolata, ſecus quando fuit nulla ex defectu citationis. pag. 174. num.45
Sententia nulla reſpectu vnius ex conſortibus ſuper iure ſeparabili erit valida reſpectu alterius, cui non prodeſt nullitas conſortis. ibid. num.46
Sententia vnica ex ſtructura verborum concepta & non per capita diſtincta, iniuſtitia in parte influit in totum, nec exequi poteſt. ibidem num.48
Sententia in connexis non poteſt eſſe valida reſpectu vnius, & nulla reſpectu alterius. ibid. num.47
A ſententia ſuper retentione Bullarum lata per Senatum Galleciæ nequit appellari ad Cancellariam Valliſoletanam, quia cauſa non eſt capax ſummæ requiſitæ. pag. 198. numer.96
Sententia nitens præſcriptione non iuuat vltra præſcriptum. p.220.n.38
Sententia & proceſſus per Ordinarium vigore renuntiationis exempti, non tenent. p.267. n.20. & ſeqq.
In capitulis ſeparatis ſententia poteſt valide ferri ſuper aliquibus cæteris omiſſis. pag. 302. num.22
Quando plures litem mouent, poteſt reſpectu vnius ferri ſententia, & reſpectu alterius differri. ibid. n.23
Item quando ab vno petentur plures res, ſeu ſummæ ex diuerſis cauſis. ibid.
Pluribus conuentis ſimul proportionibus ſententia poteſt priùs cum aliis ferri, aliis omiſſis, quibus illa nec nocet, nec prodeſt. ibid. n.24. & ſeqq.
Sententiæ nullitas ob defectum iuriſdictionis influit in cæteris illam confirmantibus. p.347. num.42
Sententia lata pro parte eſt nulla ſi iudicium eſt connexum, & indiuiduum. p.302. n.27
Tot ſunt ſententiæ, quot Capitula ſeparata in illa contenta. ibid. n.29. & n.26
Sententia quando dicatur continere diuerſa Capitula etiam in iure patronatus. ibid. n. 30. & ſeqq.
Sententias & rem iudicatam non excluſiſſe Concilium, in cap. cauſæ omnes, §. ad hæc pluries determinauit Rota & S. Congregatio. p.323. à n.1. cum ſeqq.
Concilium vbi non derogat ſententiis, non comprehendere caſus per eas deciſos, cenſuit S. Congregat. p.324.n.7.& 8
Sententiam latam à Nuntio in prima inſtantia contra formam Trid. nullam eſſe ex defectu iuriſdictionis declarauit Rota. p. 326. n. 31. & 32
Sententia in prima inſtantia nitens fundamento per Tridentin. reprobato omnino corruit, quia procedit à radice infecta iuxta declarationem Sanct. Congregat. ibidem num. 37. & 38
Sententia lata ſuper petitorio durante adhuc poſſeſſorij ſuſpenſione, eſt nulla. pag. 427. num.40
Sententia confirmans aliam nullam pariter, & nulla eſt ex defectu fundamenti. ibid. n.41
Sententia lata in petitorio ſuſpenſo eſt nulla ex defectu iuriſdictionis. ibid. n.42
Etſi lata ſit ſuper petitorio, & poſſeſſorio ſimul in totum nulla eſt. ibid.
Sententia lata ex falſa cauſa expreſſa non ſuſtinetur ex vera, quæ aderat. pag.164. n. 3. & p.165.n.10.& ſeqq.
Sententia vt valida ſit, ſuper executione penſionis, & iſtius reſeruatione debet conſtare. p.394. n.92
Sententia lata ante purificatam conditionem ſub qua iuriſdictio data fuit, eſt nulla, nec tranſit in rem iudicatam. p.400. n.29
Sententiæ latæ ab alieno Epiſcopo ratione contractus & renuntiatione Clerici abſque licentia ſui Epiſcopi, an ſint nullæ ibid. à n.31. cum ſeqq.
Opinio Caroli de Graſſis refertur, & refutatur. ibid.
Non ex prima ſententia agitur, ſed ex vltima confirmante, aut infirmante. p.408. n.6
Sententiæ primæ effectus extinguitur per appellationem. ibid. n.7
Sententia Ordinarij, à qua fuit appellatum, ſi tacitè aut expreſsè tranſierit in rem iudicatam, ab eo, non à iudice appellationis erit exequenda. p.410. n.31
Quod procedit, quando tacitè, vel expreſsè fuerit à partibus approbata. ibid.& n.32
Item quando condemnatus intra terminum non appellauerit, quia iudex Ordinarius ſuam ſententiam exequitur, non ſuperior. ibid.n.33. & ſeqq.
Sententia, qua enuntiatur, quem eſſe procuratorem, non probat eſſe procuratorem. p.437. num.20
Idem ſi enuntietur in alio inſtrumento per relationem Notarij. ibid. n.21
In ſententiæ conceptione nulla eſt à iure deſcripta verborum forma, nec in ea requiritur expreſſa confirmatio aut firmatio alterius. p.455. num.99
Nec refert quibus verbis vtatur iudex in proferenda ſententia, dummodo ex illis mens eius percipiatur. ibid. n.100. & ſeqq.
Sententia caſſata, aut confirmata in parte, in cæteris caſſata, aut confirmata cenſetur. ibidem num.102
Sententiæ dicuntur conformes etſi diſcordent in

in formalitate verborum, dummodo in ſubſtantia,& fine conueniant. p.456. n. 103
Tertia ſententia ſuper eodem conuenientes cum prioribus conformis dicitur, etſi illas non confirmet. ibid.n.204
Sententiæ vt difformes dicantur, opus eſt, vt difformitas adſit circa ſubſtantiam, & effectum, ſeu qualitatem principalem. ibid. num.105
Sententia quæ fundatur in cauſa, ceſſat ceſſante cauſa. p.133.n.42
Et de alimentis ſemel per ſententiam taxatis. ibidem.
Et de ſententia lata in iis quæ ſuaptæ naturæ mutationem recipiunt, & de aliis exemplis. ibidem.
Sententiæ nullitas ex defectu iuriſdictionis influit in alias eam confirmantes. pag. 347. num.40
Ex ſola ſententia & re iudicata non transfertur rei dominium ſeu quaſi, ante eius executionem,& rei apprehenſionem. p.335.n.12
Cauſa ob quam acta irritantur influit in ſententiam, ad quam ſunt vehiculum. pag. 400. num.32

Separabile, Separatim, Inſeparabilis. Vide *Complicatio, Ius, Iudicium, Connexum.*

Sequeſtrum.

Sequeſtratio non eſt generalis prouidentia in Bullarum retentione, cum multæ litteræ retineantur ob damnum Reipublicæ, quæ non reſpiciunt fructus. p.135.n.64
Conceditur tamen pro decreti executione, vbi congruit. ibid. & num. ſeqq.
Sequeſtri remedium regulariter non eſt tutum in Decreti retentionis executione,quod multoties impugnauit Rota, aliàs permittens recurſum ob defenſionem naturalem. ibid.n.65
Aduerſus ſequeſtrum factum per Curiam Regiam in beneficiis Eccleſiaſticis plurimi clamant DD. ibid.n.66
Sequeſtrum appoſitum per iudices laicos non impedire pacificam poſſeſſionem, pluries Rota declarauit. ibid.n.67
Sequeſtrum apponendum per iudices laicos in beneficiorum fructibus prohibet expreſsè Bulla in Cœna. ibid.n.68
Declaratur tamen,& interpretatur,vt ibid. & n. ſeqq.
Sequeſtrantur fructus beneficij impetrati ab alienigena atque beneficiorum patrimonialium adepta eorum poſſeſſione ante Senatus examen ob ſpecialiſſimam rationem. p. 136. num.69
Item in derogationem iuris patronatus Regij,& laicorum, & iuris filiorum patrimonialium, & Doctoralium, Magiſtralium, & ſimilium. ibid.n.70.& ſeqq.
Ex ſequeſtri appoſitione in beneficij fructibus, non rectè infertur ad repoſitionem executionis litterarum directè per Senatum faciendam. p.135.n.64.& ſeqq.
Sequeſtrum licèt Senatus apponat in fructibus beneficij pro executione Decreti retentionis ſemper quod litteræ Apoſtolicæ reperiuntur executæ; adhuc ex eo non integrè ſatisfit vi oppreſſo,nec finis huius recurſus. ibid. n. 64. cum multis ſeqq.
Leges Regiæ permittentes ſequeſtrum in aliquibus caſibus ſpecialibus facta executione litterarum ante examen Senatus, repoſitionem executionis videntur denegare. p. 137. n.72.& ſeqq.
Sequeſtrare poteſt Rex reditus Eccleſiæ ad Templorum reædificationem, & reparationem. p.8.n.32
Sequeſtrantur ex titulis Regni fructus beneficij impetrati ab alienigena, & ſuper quo Originarius conſentit penſionem. p.130.n.21
Sequeſtrantur fructus quorumlibet beneficiorum eius, qui litteras ſuper beneficio patrimoniali intimare fecit,aut vſus fuerit abſque examine Senatus, & amittit naturalitatem, ibid.n.22.& ſeqq.p.136.n.69. & ſeqq.
Per ſequeſtrum quando & quomodo compellatur impetrans trahere litteras, & abſolutionem à Romana Curia intra terminum.p.197. num.88
Sequeſtrum durat in cauſa appellationis, quia niſi per rem iudicatam lis non dicitur finita. p.335.n.16
Sequeſtrum fructuum beneficiorum apponitur quando litteræ Apoſt. quas retinere decernitur, iam ſunt executi ob timorem ſcandali. p.156.n.90
Per ſequeſtrum fructum beneficij impetrati licèt ex integro non ſatisfiat vi oppreſſis, litteris iam executis; in aliquo tamen coadiuuat, & detrahit fraudi impetrantis. ibid.n.91
Fructus beneficij impetrati per alienigenas horum Regnorum ſequeſtrantur, lato Decreto retentionis, littera iam executa. ibid.n.92
Impetrantes beneficia patronatus Regij, aut laicorum, ac patrimonialia, aut Magiſtralem, Doctoralemque, & executioni de facto dantis litteras ipſo facto ſunt effecti alienigenæ, & amittunt naturalitatem, & fructus beneficiorum ſequeſtrantur per Senatum. ibid.n.93
Sequeſtrantur fructus beneficij patrimonialis impetrati, litteris executis, nam impetrans ipſo facto amiſit naturalitatem. ibid.n.94
Quod ex identitate, & maioritate rationis diſpoſitum intelligitur in beneficiis iuris patronatus laicorum. ibid.n.95
Fructus beneficij ſunt bona temporalia, & ſequeſtrantur ob executionem factam litterarum, quæ retineri mandantur. pag. 157. num.107
Sequeſtrum beneficij de mandato Principis, donec cauſa cognoſcatur, non priuat poſſeſſione. p.503.n.195

Signatura, Signum, Sigillum. Vide *Subſcriptio, commiſſio.*

In ſignatura gratiæ & iuſtitiæ potentiſſimis Tribulanibus,quæ cauſæ expediantur. p.241. num.18
Commiſſio de iure communi legitimè probatur per ſolum ſigillum delegantis. pag. 245. num.4
Sigilli appoſitio æqualiter probat, ac ſi commiſſio fuiſſet ſubſcripta propria manu delegantis. p.246.n.5
Sigilli appoſitio nihil operatur quando apponens non eſt certus, & conſcius tenoris ſcripturæ ſigillatæ. ibid.n.11

Index Rerum,

Per ſigillum non ſupplet ſubſcriptionem requiſitam pro forma. p.248.n.27

Sigillum benè ſupplet ſubſcriptionem quando agitur deprobando conſenſu non tamen quando ad ſolemnitatem actus ſubſcriptio requiritur. ibid.n.28

Sigillum ſupplet defectum ſubſcriptionis, vbi agitur de ſolo præiudicio ſigillantis, non tamen tertij, quia tunc non admittitur probatio priuilegiata. ibid. n.30

Simplex ſigilli appoſitio commiſſionem non probat, quando actus requirit cauſæ cognitionem. ibid.n.31

Inter ſigillum & ſubſcriptionem æqualitas ceſſat in diſpoſitione Trid. cum ad commiſſionem auocatoriam primæ inſtantiæ requirat iuſtæ, & vrgentis cauſæ examen. ibid.n.32.& ſeqq.

Sigillum fidem nullam facit ſi Princeps id quod ſigillauit nec vidit, nec perlegit. ibid. n. 34. & ſeqq.

Signatura dicitur omnis ſubſcriptio in ſupplicationibus appoſita ſiue per Papam, ſiue per alios quoſlibet. p.413.n 5

Flaminius Paniſius refertur atteſtans de ſignatura ſupplicationis propria manu Sanctiſſimi, & eius praxi. p.414.n.14

Signatura per *fiat* ſolus vtitur Papa. ibidem numer.17

Et vt fauorabilior aliis ſignaturis præfertur ibid. num.19

Signatura per *fiat* aliis latior eſt, & potentior. ibid.n.18

Signatura per *conceſſum* vtitur Prælatus habens facultatem à Papa ſubſcribendi ſupplicationes p.415.n.25i& ſeqq.

Prælatus habet limitatam poteſtatem ſignandi ſupplicationes ad beneficia certæ quantitatis. ibid.n.27

Supplicationes cæteras omnes ſignat Prælatus, cuius opera vtitur Papa ad exonerationem tot grauiſſimorum negotiorum. ibidem numer. 28

Prælatus habens à Papa facultatem ſignandi ſupplicationes, qua forma per *conceſſum* ſubſcribat. ibid.n.29

Et tam in prima ſupplicationis parte, quàm in ſecunda. ibid.

Signatura per *fiat* vtitur Papa, Prælatus vero per *conceſſum*. ibid. n.32

In ſignatura gratiæ licèt adſit differentia inter Papam & Prælatum in ſupplicationibus ſubſcribendis iuſtitiam tangentibus nulla, vel modica. p.416.n.33.& ſeqq.

Signatas commiſſiones per *conceſſum* non admittit Senatus in prima inſtantia. ibid. n. 36. & ſeqq.

Signans Prælatus per *conceſſum* licèt dicat in præſentia D. N. Papæ in Papæ præſentia nunquam ſubſcribit, ſed in domo ſua, ibidem num.37

Præſentia, Papæ quam aſſerit Prælatus in ſua ſignatura per *conceſſum* eſt ficta. ibid.num.38. & ſeqq.

Signatura per *fiat* præfertur ſignaturæ per *conceſſum*. ibid.n.41

Et ſignatura per *conceſſum* habeat prægnantiores, & priuilegiatiuas clauſulas. ibid. n. 42. & ſeqq.

De ſignatura per *annulum Piſcatoris*, & quæ litteræ per eum ſignentur. pag. 417. num.49. & ſeqq.

Sigillum quæ ſigna habeat, vt illi fides detur. ibid.n.51.& 52

Per plumbum ſigillantur omnes Bullæ expeditæ per Cancellariam, aut per Cameram p. 418. num.59

In ſigillo plumbeo quare apponitur facies S. Pauli ad dexteram, & S. Petri ad ſiniſtram. ibid.n.60

Sigillum plumbeum quibus litteris circumſcribitur. ibid. n.61

Habens ſignaturam per *placet* à Papa, an intelligatur habere connexam ſignaturam commiſſionum. p.420.n.4

Signatura non petitio attenditur, & quod commiſſum non legitur, dicitur eſſe neglectum. p.422.n.23.& 24.& ſeqq.

Signaturæ ſupplicationum confunduntur litteris deſuper expeditis, quia ex eis non apparet à quo fierit ſupplicatio ſubſcripta, an à Papa, an ab alio habente ſignaturam, quia omnes eodem modo ſcribuntur. p. 425. n. 4. cum ſeqq.

Signatura ſi à Bulla diſcrepat, creditur ſignaturæ. p.427.n.29

Signaturæ creditur quoad circunſtantias gratiæ putà tempus, vel qualitates. ibid. n.30

Per quam ſignaturam an per *fiat*, an per *conceſſum* litteræ fuerint expeditæ vbi dubitari contingit, ſupplicatio ſubſcripta exhibenda erit. ibid. num 31

Signatura non dignoſcitur ex tenore litteratum atque ideo illa ſimul producenda ad elidendam veritatem. ibid.n.32

Signata ſupplicatio non probat, niſi litteris expeditis. p.428.n.34

Signaturæ creditur quoad confectionem litterarum ſuper ea. ibid.n.35

Signatura ad verbum regiſtratur per abbreuiatorem in libro, & ſi de ea dubitatur ad eum quaſi ad Protocollum recurritur. ibid.n.36

Ad ſignaturam originalem recurritur, quando excitatur, litteras fuiſſe extenſas, vel reſtrictas & aliter quam à Papa conceſſum. ibid. n.37.cum ſeqq.

Signaturæ, quoad contenta in ea magis ſtatur; quam Bullæ deſuper ſumptæ. ibid.n.38

Signaturam adire opus eſt pro declaratione ſi commiſſionis verba obſcura ſint. ibid. numero 44

Sigillum comprobat confirmat & robur addit iis quæ in ſcriptura continentur. p.491.n.73

Socius.

Socius non priuilegiatus potitur foro priuilegiati ſui ſocij in rebus indiuiduis. pag. 462. numero 7

Socius gaudet priuilegio fori ſui conſocij in iuribus inſeparabilibus. p.471.n.72

Minoris priuilegio fori gaudet maior conſocius in inſeparabilibus. ibid.n.73

In re indiuidua quis non patitur præiudicium ratione communionis, & ſocietatis cum alio. ibid.n.76

Similitudo, Simile.

Similes cauſæ expreſſis admittuntur ad Bullarum retentionem. p.120.n.30.& ſeqq.

In ſimilibus caſibus in quibus datur identitas rationis ad retinendum litteras, illæ in Senatu examinantur. p.121.n.41. cum ſeqq.

Similitudo omnimoda debet dare, vt fiat extenſio de ſimilibus ad ſimilia. p.265. à num. 46. cum ſeqq.

Similitudinem inter beneficia patrimonialia, & patronatus laici, non tantam dari dicit Gonçalez, quæ reſeruationem excludat. pag.156. num.99

Similitudo omnimoda inter duos caſus non requiritur ad comprehenſionem legis, ſed ſufficit quod conueniant in caſu, de quo agitur. ibid.n.100

Simplex, Vide *Surreptio.*

Simplex ſurreptio habile ad retentionem litterarum. pag.108. à n.1. & ſeqq. Vide in verbo, *ſurreptio.*

Singula.

Singula, ſingulis congtue referenda ſunt. pag.42. a num.86. vbi ad plura vtilia infertur.

Solemnitas. Vide *Forma, Subſcriptio, Qualitas.*

Solemnitas requiſita tempore actus, vel ante ipſum, ſi tunc non adſit actus eſt nullus, licèt poſteà ſequatur. pag.227.n.29

Solemnitas ſeu qualitas quæ requirirur pro fundamento eo tempore debet concurrere, non tamen ſufficit quod poſteà ſubſequatur. ibid. n 30. & ſeqq.

Solitum, inſolitum.

In ſolitis reſcriptis non eſt parendum. pag.96. num. 23

Inſolitum dicitur quod non ſolet fieri, ſolitum vero quod aliquando factum fuit. ibid.

Contra inſolita reſcripta præſumitur, ideo in eorum executione ſuperſedendum. ibidem numero 24

Inſolita, & inſueta continens reſcriptum præſumitur falſum. ibid.n.26

Solutio, Soluere. Vide *Deſtinatio, Contractus, Obligatio.*

Species, Speciale. Vide *Genus.*

Per enumerationem ſpecierum non reſtringitur genus præcedens in eadem diſpoſitione.p.122. num. 56

Specierum enumeratio poſt genus facta intelligitur cauſa maioris declarationis,& expreſſionis. ibid.n 57

Per ſpecierum enumerationem in eadem diſpoſitione factam nunquam cenſetur reſtrictum genus, quando genus, & ſpecies tendunt ad eaſdem perſonas. p.123 n.58.& 59

Secus quando genus, & ſpecies apponuntur in diuerſis diſpoſitionibus, & inter diuerſas perſonas. ibid.num.60. & ſeqq. Vbi de allis limitationibus.

Spirituale, Spiritualitas. Vide *factum.*

De facto rei ſpiritualis incidenter cognoſcit iudex laïcus. pag.138. n.85

Spirituale nihil concurrit in retentionis cognitione impeditiuum exactæ indagationis nec reſpectu principij, nec reſpectu finis. p.191. n.23. & ſeqq.

Status. Vide *Comparens, tertius.*

Publicus rerum ſtatus ſæpiùs ex priuato turbatur priuatáque iniuſtitia cauſatiuè publicam producit perniciem. p.76 n.69

Statum Eccleſiæ ſi præſumitur turbari, aut ſcandalum oriri ex præcepto iniuſto Papæ, non obtemperatur ſine peccato. pag.82.n.46. & ſequentibus.

Papæ præceptum non exequendum, vbi præſumitur publicum ſtatum Eccleſiæ turbandum. p.90. n.56

Si ex præcepto iniuſto Papæ vehementer præſumitur ſtatum Eccleſiæ turbari, non eſt parendum. p.95. n.13

Per actus reſolutionem res redit ad priorem ſtatum, ac ſi geſtus non fuiſſet. p.143.n.127.& p.288. à n.70 & 71

Status Eccleſiaſtici, & Conciliorum maximè Trident. Principes eſſe protectores, plurimorum authoritate fulcitur. p 203.n.27

In eodem ſtatu, quo erat lis, illam debet continuare,& aſſumere ſuperior aditus ob negligentiam Ordinarij non terminantis infrà biennium. p.239.n 3

Re redacta ad priorem ſtatum, ius ſemel conſolidatum, ſeu aliter amiſſum reuiuiſcit. p.341. num. 38

De effectibus rei redactæ ad priorem ſtatum.ibid. n.39 remiſſiuè.

Statutum, ſeu Conſtitutio, Lex, Supplicatio.

Statutum Florentinum, ne litteræ Apoſtol. exequantur, niſi habita prius licentia à Senatu ob vitanda ſcandala; validum eſt. p.33. num.12. & 13

Edicta hæc ad euitanda ſcandala ordinata valent. ibid. n.14

Statutum, ne alie nigena obtineat beneficium in Regno pro bono publico, & euitando ſcandalo valet. ibid n.15

Statuta ſaluberrima à maioribus inſtituta nec excedenda, nec immutanda ſunt. pag 94.num.7. & ſeqq.

Statutum prohibens adquiſitionem, non prohibet adquiſitorum retentionem. pag.154. numero 47

Statutum loquens contra ingredientem poſſeſſionem non habet locum in retinente. ibid. num 48

Statutum prouidens aliter, quàm ius commune cum certis modificationibus quidquid in eo exprimitur habetur pro forma. pag.241. n.23. & 24

Statuto prohibente omnium exceptionem contra inſtrumentum publicum, admittitur exceptio quod inſtrumentum non ſit publicum. p 401. n.169.& ſeqq.

Statutum permittens obligationem filio fam. artifici intelligitur, ſi obligatur intuitu artis. n.7.cum ſeqq.

Statum diſponens adhibendam fidem libris mercatoris reſtringitur ad negotia tangentia mercantiam. ibid.n.10

Stylus. Vide *Inhibitio.*

Stylus Romanæ Curiæ obſeruat, omnes cauſas ad forum Eccleſiaſticum pertinentes in prima inſtantia coram Ordinariis locorum debere tractari. p.211.n.6

Stylus Senatus in remittendis cauſis Ordinario in prima inſtantia nihil detrahit verbis Bullæ Cœnæ relatis. p.213.n.28.& 29

Stylus introductus, vt inhibitio temporalis operetur perpetuò eſt contra ſubſtantiam actus. n.11. cum ſeqq.

Stylus dans robur perpetuum inhibitioni temporali includit dolum,& fraudem, & laqueum iuſtitiæ partis, & iudici inferiori. p.250.n.3

Stylus vt inhibitio temporalis operetur vti perpetua etiam immemoriali vallatus reprobatur à Tridentin. p 252 n.17

Index Rerum,

Stylus, qui ſimpliciter peccat in forma inhibitionis expediendæ, ſi eſt à Trident. reprobatus; quanto formoſius ille, qui ſimul continet fraudem,& dolum. ibid.n.20

Stylus, vt inhibitio in expeditione temporalis, & in effectu perpetua fuit inuentus ad illudendum Trid. Decretum. ibid.n.21

D. Franciſcus de Aluiſis Auditor Nuntij Hiſpaniæ laudatur acquieſcens fundamentis Authoris in facti contingentia acerrimè impugnantis ſtylum aſſertum ſui Tribunalis, vt inhibitio temporalis ad quadraginta,poſt illa cauſaret attentata. p.253.n 29

Stylus à nemine carente poteſtate condendi legem introduci poteſt contra ius clarum, ſecus contra dubium. p.254.n.34

Rex Catholicus vti acerrimus Trident. protector poteſt obuiare ſtylo peſtifero ingentia damna includenti, ne inhibitiones temporales captiosè operentur perpetuo, cum contra Trident. expreſsè ſit inductus. p.253. n.30.cum ſeqq.

Stylus Senatus tradendi litteras gratioſas impetranti,vt illis vtatur coram Ordinario, cui ſit cognitionis remiſſio ex Tridentin. prouenit de neceſſitate iuſtitiæ. p.389.n.32

Stylus Senatus retinendi litteras meræ iuſtitiæ percutientes primam inſtantiam Ordinarij, iſti facta ſimpliciter remiſſione cauſæ validè comprobatur. ibid.à n.33.& ſeqq.

Stylum etiam immemoriali vallatum introductum contra formam à iure traditam inhibitionem expeditione expreſsè reprobauit Conc. Trid. p.447.n.13.& ſeqq.

Stylus Rotæ non obligat extra eam in partibus, nec attenditur, nec ſeruatur. p.448. num.15

Stylus in contrauentionem Trident. circa formam inhibitionum admitti non debet in Hiſpania, quoad vnguem ſeruatur Trid. in tactum. ibid.n.16

Subdelegatus. Vide *Delegatus, Commiſſio.*

Subdelegatio tacita an ſcientia & patientia Epiſcopali indicatur. p.487.n.18

Subditus. Vide *Vaſſallus, Princeps, Dominus.*

Subditus non conſtituitur in poſſeſſione exemptionis ex eo,quod non appareat,ſuperiorem non exercuiſſe iuriſdictionem in illum, niſi probetur caſus contingentia,& ipſe exercere volens fuiſſet repulſus. p.320.n.35

Subrogatio, ſubrogatiuum.

Subrogatio gratioſa non intrat, vbi non conſtat de beneficio litigioſo. p.501. num.154. & ſeqq.

Subſcriptio, ſubſcribere. Vide *Supplicatio, ſignatura, Litteræ, Commiſſio, Inſtantia.*

Cauſæ quæ legitimæ ſunt, vt Papa ſubſcribat commiſſiones propria manu in prima inſtantia, recenſentur in conſtitutione Leonina. p.211.n.13

Quarta exceptio,cap.cauſæ omnes (quæ vergit circa ſubſcriptionem commiſſionum auocatoriarum propria manu Sanctiſſimi) frequentior eſt in Senatu, & maxima reuerentia amplexa. p.240.n.14.cum ſeqq.

Subſcriptio propriæ manus pro forma fuit inducta à Trident. in commiſſionibus auocatoriis in prima inſtantia. p.241.n.17.cum ſeqq.

Quod & expreſsè dixit motus proprius Gregor. XIII. ibid.n.21

Subſcriptionem propriæ manus Sanctiſſimi cum nouiter appetat Tridentino in commiſſionibus primæ inſtantiæ auocatoriis; vltra ius commune, formam ſubſtantialem inducere intelligitur. ibidem num.22. cum ſeqq.

Subſcriptio petita à iure eſt forma, ita vt aliter actus ſine ea fidem nullam faciat. ibidem num.25

Subſcriptio commiſſionis non ſupplet nullitatem ob defectum requiſiti aliunde prouenientis à iure communi,vel alio ſtatuto.p.228. num.34

Subſcriptio manu propria à iure in actu requiſita nequit per æquipollens, aut actum fictum,ſed verum fieri. p.242.n.27

Subſcriptio manu propria Sanctiſſimi requiſita Trid. in commiſſionibus primæ inſtantiæ eſt forma. ibid.n.28

Subſcriiptio manu propria vbi requiritur, an ſufficiat ſcriptio manu propria. ibid.n.29

Subſcriptio vbi requiritur ad euitandum præiudicium tertij,& ad eius fauorem,non ſufficit ſcriptio propria manu. ibid.n.30

Subſcriptionis propriæ manus defectus vitiat commiſſiones in prima inſtantia. ibidem num.32

Subſcriptionis formam dum poſtulauit Trident. non conſiderauit effectum, ſed damnum & inconueniens in principio exiſtens auocationis in prima inſtantia. ibid.n.34

Subſcriptionem propriæ manus Sanctiſſimi eſſe actum reſpicientem perſonalitatem, in qua verus ſcribendi actus attenditur, non repræſentatiuus. p.143. num.30. & ſeqq. & à n.33

Subſcriptio propriæ manus Sanctiſſimi non eſt neceſſaria, vt præcisè adhibeatur in commiſſionibus ad partes miſſis, ſed ſufficit quod apponatur in ſupplicatione qua commiſſio petitur. ibid. num.45.& 46.Vide c.30. §.5. per totum.

Subſcriptio non appoſita in commiſſionibus ad Senatum delatis, quomodo ſit in eo probanda, vt ſatisfactum dicatur formæ Trid. & protectionis Regaliæ ceſſet. p.244. n.46. remiſſiuè.

Subſcriptio manu propria Papæ non tollit ſuſpicionem fraudis. p.246.n.13

De pluribus dubiis, ampliationibus & limitationibus attingentibus commiſſiones ſubſcriptas,vel ſubſcribendas propria manu Sanctiſſimi. p.247.n.17.remiſſiuè.

Subſcriptio vbi requiritur, & ſigillum eandem vim & parem probationem inducunt,& pari paſſu ambulant de iure. ibid.n.18

Subſcriptio quando requiritur in actu pro forma, minimè ſuppletur per ſigilli appoſitionem. ibid.n.19.& ſeqq.

Subſcriptio propriæ manus Sanctiſſimi ſpecialiter deſtinata eſt à Trident. ad probationem commiſſionis auocatoriæ in prima inſtantia, quo caſu ſolum ſigillum non ſufficit. ibid. num.25

Subſcriptio propria manu vbi requiritur ad ſolemnitatem, aut remouendam ſuſpicionem, non ſuppletur per ſigillum. p.248.n.26

Subſcriptio vbi non requiritur pro forma ſuppletur

pletur per ſcriptionem. ibid.n.36
Subſcriptionis defectus vitiat commiſſionem, necnon annullat illo iure cætera omnia deriuatiua, citationes, inhibitiones, & executoriales. ibid.n.34
Subſcriptionis defectus non ſuppletur per annulum Piſcatoris, cum etiam non probet, quando ſcripturæ tenor ignoratur à Domino ſigilli. p.249.n.37
Subſcribens in ſchedula vacua ſibi non præiudicat, eo quod non vidit, nec legit poſteà ſcripta. ibid.n.38.& 39.
Quod procedit ſiue in ſubſcriptione ſchedulæ vacuæ, ſiue in ea ſigillanda, ex identitate rationis. ibid.n.40
De pluribus difficultatibus tangentibus ſubſcriptionem commiſſionis in prima inſtantia à quibus ſubſcriptio fiat, quomodo in Senatu probetur, an per exemplum ſupplicationis ſubſcriptæ, an per relationem iudicis Delegati, aut Notarij; & aliis ſimilibus & ſingularibus, vide remiſſiuè. ibid.n.42
Subſcriptionis qualitas reſoluitur, reſoluta ſemel ipſa commiſſione principali. p.287.n.45. cum ſeqq.
Subſcriptio manu propria qualitas eſt commiſſionem informans, huic acceſſoria, cuius naturam reſolutiuam ſimul ſequitur. ibid. num.49
Subſcriptæ commiſſionis impedimento ſublato, iuriſdictio de facili reuertitur ad ſuam naturam, nempe Ordinarium. ibid.num.53. & ſeqq.
Subſcriptionis qualitas regulatur à viribus commiſſionis, cui apponitur. p.289.num.82. cum ſeqq.
Ex non ſubſcripta commiſſione citans, an poſſit in Senatu euitare retentionem, vel remiſſionem Ordinario, oſtendens aliam ſubſcriptam ad idem? p.291.cum ſeqq.
Ex non ſubſcripta ſecunda commiſſione citatus obtinet in Senatu remiſſionem Ordinario, etſi actor aliam ſubſcriptam in Senatu oſtendant. p.293.n.17.cum ſeqq.
Subſcriptio non qualificat, nec approbat ea, quæ non leguntur in ſupplicatione. p.296. n.53. & ſeqq.
Subſcriptionis formulæ, quibus ſignantur ſingulæ litteræ Apoſtol. ſiue per Sanctiſſimum, ſiue per alios ad id deputatos ignotæ ſunt in partibus Hiſpaniæ, neceſſariæ tamen penitùs recurſus Regij cognitioni. p.413.n.1.& ſeqq.
Subſcriptionem apponit Papa in eodem papyro ſupplicationis. ibid.n.5
Subſcriptio omnis ſiue per Papam, ſiue per alios quoſlibet in ſupplicationibus appoſita dicitur ſignatura. ibid.
Subſcriptio Sanctiſſimi apponitur per *fiat*, cum prima littera nominis proprij, quod Papa habebat ante creationem, non poſteà aſſumpti iuxta morem R. Eccleſiæ. ibid.n.6
Subſcriptione per *placet* vtitur Sanctiſſimus in commiſſionibus, quibus rectè conuenit formula hæc. p.413.n.11
Subſcripta ſupplicatio per Sanctiſ. ad quos officiales tranſmittatur, vt denique Bullæ fabricentur ſuper ea. ibid.n.12
De efficacia verbi, *fiat*, quo in ſubſcriptione ſupplicationis vtitur Papa, & qua ratione per *fiat* ſubſcribat. ibid.n.16
Subſcribit Papa ſupplicationes, vt plurimum in ſua Camera, præſente Datario, aliquando in plena ſignatura. ibid.n.20
Subſcribit Papa ſupplicationes propria manu, & cum prima littera ſui nominis proprij, litteras vero deſuper expediendas nullatenus; imò in eis apponitur nomen aſſumptum in creatione & quare. p.415. num.21. & ſeqq.
Subſcribit Sanctiſſimi ſupplicationes propria manu, ac nomine proprio, quia facit actum perſonalem, & actionem propriam à ſua voluntate, & animo dependentem. ibid.n.22
Prælatus iuxta negotij grauitatem aliquas litteras defert Sanctiſſimo ſubſcribendas, qui, ſi adeſt iuſta cauſa, ſubſcribit propria manu. ibid. n.25
Subſcriptionis forma Concilij Tridentini, vt perſonaliſſima excludens omnem fictionem, & veritatem repræſentatiuam, atque ſubſcriptionem per æquipollens. ib.n.20.& ſeqq.
Prælatus habet facultatem ſubſcribendi ſupplicationes ad beneficia, prout ſupponit regulæ Chancellariæ. p.417.n.44
Subſcriptio per *conceſſum* in commiſſionibus auocatoriis primæ inſtantiæ non ſupplet defectum ſubſcriptionis propriæ manus Sanctiſſimi. ibid.n.45
Sanctiſſimus difficillimè ſubſcribit litteras auocatorias ab Ordinario, ſi iuſta, & probata adſit cauſa. ibid.n.47
Diuerſimodè ſubſcribit Papa commiſſiones agitandas in Curia, aut in partibus auocatorias primæ inſtantiæ. ibid.n.48
Per nullam ſubſcriptionem, aut ſignaturam in litteris auocatoriis primæ inſtantiæ ſatisfieri poteſt formæ perſonaliſſimæ Conc. Trident. requirentis ſubſcriptionem propriæ manus Sanctiſſimi. p.419.n.68
Subſcriptione propriæ manus Sanctiſſimi in ſupplicatione appoſita, an comprehendatur commiſſio executoris in litteris poſtmodum expeditis lecta. p.240.n.1.cum ſeqq.
Subſcribens contenta omnia in ſcriptura dumtaxat videtur approbare. p.421.n.15
Subſcribens cenſetur propriè, & virtualiter ſcribere omnia contenta in ſuperiore ſcriptura. p.422.n.16
Subſcriptio virtualiter continet quidquid in corpore ſcripturæ conticetur, omnia per ſubſcribentem approbantur. ibid.n.17
Subſcriptio cum qualitate aut limitatione non operatur vltra eam. ibid.n.18
Subſcriptio ſimpliciter relata ad ſcripturam non comprehendit, quod in ea non apparet, nec continetur. ibid.n.19
Subſcriptio limitata limitatum producit effectum, ita vt in ſcriptura contenta non limitata aprobata intelligantur. ibid.n.20
Subſcriptio generalis, & non limitata comprehendit omnia in ſcriptura contenta, nec ſpecialis expreſſio ſingulorum neceſſaria eſt. ibid.n.26
Subſcriptio ſimplex, & generalis ſufficit. p.423. num.27
Subſcriptionem non extendi ad ea, quæ in ſcriptura non leguntur, determinauit Rota. ibid. num.33
Subſcriptio reſtricta ad ſuperiùs expreſſa vltra non operatur. ibid.n.34

Index Rerum,

Subſcriptio propriæ manus in ſupplicatione ad rem petitam appoſita non influit, nec determinat executoris dationem in ſupplicatione non contentam, nec petitam, quia illam non reſpicit. p.424.n.39

Subſcriptio ſupplicationis rei petitæ in Senatu non attenditur, ſi executoris commiſſio ſeorſum data propria manu Sanctiſſimi non ſit ſubſcripta, quominus Ordinario cauſa remittatur, ſi eius prima percutiatur inſtantia. ibid.n.40

Subſcriptio propriæ manus Sanctiſſimi, cum in commiſſionibus non apponatur, ſed in ſupplicatione tantum, quia petuntur, quomodo in Senatu ſit probanda, vt impediatur remiſſio ad Ordinarium in prima inſtantia. p.425.n.1

Subſcriptione propriæ manus Sanctiſſimi non egent commiſſiones in prima inſtantia miſſæ ad partes, cum ſufficiat ſupplicationem, qua petuntur ſubſcriptam eſſe, quo ſatisfit Trid. ibid.n.8

De ſubſcriptione (quæ in commiſſione auocatoria non apponitur, nec apparet) impetrans debet docere in Senatu, per ipſam ſupplicationem ſubſcriptam, vt commiſſio auocatoria in prima inſtantia poſſit prodeſſe & remiſſionem ad Ordinarium euitare. p.426. num.9

Subſcriptio propriæ manus qualitas eſt formalis, & præciſa, qua fundatur commiſſio auocatoria in prima inſtantia, p.426. num.13. & ſeqq.

Subſcriptionis ſolemnitas extrinſeca (maximè conſiſtens in facto) non præſumitur interueniſſe. ibid.n.16.& ſeqq.

Subſcriptio propriæ manus conſiſtit in facto, & manifactura Sanctiſſimi, quod minimè præſumitur, niſi probetur. ibid.n.18.& ſeqq.

Subſcriptionis ampliori probatione adſtringitur impetrans. p.427.n.24.& ſeqq.

Subſcriptio per ſupplicationem originalem exhibendam in Senatu probari debet ab impetrante. ibid.n.27.& ſeqq.

Subſcripta ſupplicatio erit exhibenda iudici de partibus coram quo oppoſitum fuit diſcrimen inter ipſum & litteras. p.428.n.34

Subſcriptio originalis in Senatu Pariſienſi fuit præſentata, coram quo fuerat exceptum, Bullas aliter cantare, quàm in ſignatura continebatur, huícque fidem datam fuiſſe in facti contingentia teſtatur Rebuffus. ibid. num.39

Cum ſubſcriptio nulla legatur nec mentionetur in commiſſione auocatoria, per impetrantem ei inſiſtentem, & allegantem probanda erit in Senatu. ibid.n.40

Hac ſubſcriptione Reali in Senatu non apparente, cauſa in prima inſtantia Ordinario indubiè remittetur. p.429.n.51

Subſcriptio non in litteris mentionetur, & negetur, quis eam probare tenetur, adſtringatúrque ſupplicationem ſubſcriptam in Senatu præſentare. ibid.n.52

Vbi de differentia inter litteras ipſas (quibus Summus ipſe Pontifex loquitur & aſſerit ſuam ſubſcriptionem) & litteras monitoriales, & ſimiles, in quibus iudex aſſerit ſubſcriptionem. ibid.n.53

Subſcriptio propriæ manus, an per exemplum ſupplicationis ſubſcriptæ in Senatu probata dicatur. p.430.n.1.cum ſeqq.

Subſcripta ſupplicatio ſufficit ad probandam qualitatem & circunſtantiam gratiæ. p.431. n.14.& ſeqq.

Ex ſubſcriptionis relatione facta per iudicem, vel Notarium in monitorialibus magna oritur etiam peritiſſimis confuſio, vt credant, commiſſionem fuiſſe ſubſcriptam manu Sanctiſſimi. p.435.n.1.cum ſeqq.

Subſcriptionem ſimpliciter relatam in monitorialibus poſt inſertas litteras gratiæ incautè aliqui referunt ad commiſſionem, cum non reſpiciat niſi ipſam gratiam dumtaxat per Papam ſubſcriptam. ibid.n.4

Subſcriptionis relationi in monitorialibus clarè reſpicienti partem executiuam, & commiſſionem factæ à iudice, an per Senatum danda ſit fides, vt impediat remiſſionem Ordinario? p.436.n.5

Negatiuè reſoluitur. ibid.n.6.& ſeqq.

Subſcriptionis qualitas qua fundatur commiſſio auocatoria in prima inſtantia, ante omnia probari debet. ibid.n.7

Subſcriptioni, de qua per iudicis relationem in monitorialibus apparet, fides non datur in Senatu, quominus Ordinario cauſa remittatur. p.437.n.15

Subſcriptio, quæ per relationem Notarij conſtat in monitorialibus, non impedit remiſſionem Ordinario per Senatum faciendam. ibid.n.16. & ſeqq.

Subſcriptio propriæ manus Sanctiſſ. quæ per ſolam relationem Notarij in monitorialibus aliiſve ſimilibus litteris apparet, fidem non facit in Senatu, quominus remittatur cauſa Ordinario. ibid.n.24

Subſcriptio manu Sanctiſſimi non præſeruat effectus clauſulæ (quam & quas) quibus in aliquo caſu de iure priuata eſt. p.458.n.18

Subſcripta ſi non ſit executoris commiſſio, non poteſt hodie procedere in via ordinaria in prima inſtantia, etſi ex verbis gratiæ teneatur aſſumere partes iudicis, ſed Ordinario cauſam remittit. p.491.n.64.& ſeqq.

Subſcriptio propriæ manus Sanctiſſimi influit in iis omnibus quæ virtualiter in commiſſione de iure continentur. p.492.n.72

Subſcriptio propriæ manus Sanctiſſimi vnicum, & ſolidum eſt ſignum eius voluntatis, ad cognoſcendum, an velit aúocare cauſam ab Ordinario, non aliud. ibid.n.74

Subſcriptionis tenor inſertus in monitorialibus fidem facit, ſecus ſi negetur à parte, quia tunc originalis debet exhiberi. pag.438. num.35. & ſeqq.

Subſcriptionis modus, quo ſupplicatio ſubſcribitur, eodẽm debet ſubſcribi reſcriptum ipſum manu Sanctiſſimi, vt remiſſio denegetur in Senatu. p.413.n.2

Non ſubſcriptas commiſſiones manu Sanctiſſimi quantumuis in ſupplicatione ſubſcripta in eo doceatur, Senatus non admittit. p.440. n.3.& ſeqq.

Declarationibus aſſertis dictantibus per ſubſcriptionem apponendam in ſola ſupplicatione ſatisfieri formæ Trid. vti non authenticis Senatus fidem negat. p.441.n.9

Subſcriptionem propriæ manus Sanctiſſimi opponendam in ipſis reſcriptis ad partes miſſis

missis expresse decreuit Conc.Trident. ibid. num.12

Subscriptio sola non sufficit ad auocandam primam instantiam à S. Inquisitione, sed aliæ conditiones necessariæ concurrere debent. p.473.n.93

Rescriptum mittendum ad partes subscribendum esse, non casualiter, sed prouidè decreuit Conc.Trident.vt certus sit Ordinarius de auocatione Papæ in prima instantia. p.442. num.14

Si per supplicationem subscriptam satisfieret formæ Trident. ingens damnum efficeretur etiam ipse impetrans cum cogatur de ea docere coram Ordinario, & Senatu. ibid.n.16

A Conc. Trid. quod claris verbis discernit rescriptum auocatorium subscribendum non est facilè recedendum per declarationes, de quarum fide non constat. Contrarium dicentes. ibid.n.18

Declaratio quod per supplicationem subscriptam satisfiat formæ Trid.euidenter eiusdem verbis incongruit. p.443.n.27

Senatus verbis claris Conc. Trid. decernentis subscriptionem apponendam in rescriptis adhæret, nec patitur vti rescripto auocatorio primæ instantiæ in quo subscriptio visibiliter non legitur. ibid.n.28

Motus proprij Gregor. XIII. clarè intellexit Conc. Trid. decernentem formam subscriptionis in rescriptis ad partes missis apponendam. p.444.n.29

Per supplicationem subscriptam propriæ manus Sanctissimi præsentatam in Senatu non euitat remissio ad Ordinarium in prima instantia. ibid.n.30

Monitoriales ad partes missas, quibus inseritur rescriptum auocatorium subscriptum manu Sanctissimi probant subscriptionem ad effectum euitandi remissionem Ordinario. ibid.n.32

Substantia. Vide *Qualitas*, *Probatio*, *Accidentalia.*

Successor: Vide *Hæres*, *Commissio.*

Successori in maioratu non nocet res iudicata contra prædecessorem obtenta,quando venit ex proprio iure, & ex causa diuersa à iure maioratus. p.164.n.12.& seqq.

Successor regulariter non impedit executionem sententiæ latæ contra suum Authorem, impedit tamen si succedat alio iure, quàm hæreditario, nisi fuerit citatus. ibid. n.14. & seqq.

Successor Ordinarius an constituatur in negligentiam per protestationes factas suo antecessori, vt terminet causam infra biennium? p.240.n.10

Successor eius,qui comprehendebatur sub clausula (omnésque alios) & mortuus fuit re integra ante citationem,non potest commissionis eiusdem virtute citari, nec conueniri. p.283.n.12.& seqq.

Successorum aut hæredum facta expressione in commissione ad hos semper trahitur. ibid. num.14

Commissio impetrata contra Prælatum etiam nomine proprio expresso extenditur ad successorem mortuo illo re integra in materia concernente Ecclesiam,aut dignitatem. ibid. num.16

Ad successorem singularem, eius contra quem fuit nominatim impetrata commissio non extenditur, nisi in tribus casibus. ibid.n.18

Primo nisi successor singularis scienter in vitium successerit. ibid.n.19

Secundò vbi successoris Author alienauit causa mutandi iudicium. ibid.n.20

Tertiò, quando contra successorem singularem noua alia emanauit commissio. ibidem num.21

Commissio vt sustineatur contra successores eius qui fuit expresse in ea nominatus, in casibus in quibus aliàs valeant ipsi conuenire; debuit impetrari viuente antecessore, non aliter. ibid.n.22.& seqq.

Commissio contra Prælatum, re integra, mortuum contra successorem in dignitate durat. p.284.n.27

Successor, vel hæres vt conuenire queat coram Iudice defuncti, & non suo, requiritur, quod iudicium contra defunctum fuerit per citationem præuentum. ibid. num.29. & seqq.

Ad successores & hæredes vniuersales non trahitur commissio contra aliquem impetrata nominatim decedente re integra ante citationem. p.286.n.38.& seqq.

Contra quos retinetur in Senatu, & earum causa Ordinario remittitur. ibidem à num.42. & seqq.

Priuilegium per Episcopum concessum super exemptione, an valeat in præiudicium successorum. p.320.n.29

Successori Ordinarij ob cuius recusationem fuit impetrata commissio decidentis, vel recedentis,postmodum re integra, an sit remittenda causa,retenta commissione. p.338.n.1. cum seqq.

Ad successorem Ordinarij recusati statim deuoluitur iurisdictio cessante recusatione re integra post remotionem, aut mortem recusati, ex vi attractiua. p.340.n.25

Successori Ordinarij recusati remittit Senatus causam in prima instantia non Delegato, qui antecessum,vel recessum recusati commissione sibi per recusantem impetrata non fuit vsus. p.342.n.48.& seqq.

Successor Iudex in iurisdictionem omninò tenetur adimplere Regium decretum violentiæ,etiam suo antecessori directum. p.148 num.4

Superstes, vt successor in causa tenetur adimplere Regium decretum Senatus (de otorgar y reponer) etiam decretum suo antecessori mortuo, vel absenti. p.149.n.8

Qui si reponere recuset, secunda iussio per Senatum expeditur in ipsum. ibid.n.9

Successor in re alio iure, quam iure prædecessoris non tenetur ad id, ad quod is tenebatur. p.155.n.82

Successor in re per iuris translationem tenetur stare conductioni per antecessorem factæ, secus si succedat per priuationem, & executionem iuris. ibid.n.83

Successor per priuationem ex eo non tenetur stare conductioni, quia extincta fuit conductio, licet successor sit. ibid.n.87

Ordinarius, cui fit per Senatum litterarum remissio, licet non sit successor in iurisdictione executoris mortui, vel absentis, est

Index Rerum,

tamen ſucceſſor in eadem re, & cognitione. ibid.n.86

Sumptum, ſeu tranſſumptum. Vide *Scriptura, littera.*

Sumptum ex ſupplicatione ſubſcripta originali fidem facit ad probandum per quam ſignaturam fuerint litteræ expeditæ,an per *fiat*,an per *conceſſum.* p.432.n.21

Sumptum ſupplicationis originalis probatio ſufficiens eſt ad detegendos defectus litterarum ex ea ſumptarum. ibid.n.22

Sumpto ſcripturæ regulariter in iudicio fides non datur. ibid.n.23

Sumptum ſolemniter, & cum iuris requiſitis factum legitimè probat. p.433.n.24

Sumpto ſupplicationis ſubſcriptæ ſolemniter tranſſumpto, integra fides in Senatu danda ad effectum impediendi remiſſionem Ordinario. ibid.n.25

Sumptum de regiſtro ſupplicationum non probat ſubſtantiam gratiæ, cum ad id litterarum expeditio ſit neceſſaria probat tamen qualitates eiuſdem. ibid.n.27

Sumptum de regiſtro ſupplicationum fidem facit,póſtque litteræ ſunt expeditæ,& impenſæ ſolutæ. ibid.n.28

Sumptum de regiſtro litterarum in vim compulſorialium fidem facit. ibid.n.30

Sumptum de regiſtro Bullarum fidem non facit extra Curiam Roman. imò nec in Hiſpania admittitur. ibid.n.31

Sumptum ſupplicationis ſubſcriptæ,ne in Senatu redargui poſſit,quomodo corroborandum. ibid.n.32

Sumptus. Vide *Lis.*

Sumptibus & vexationibus partium conſulere (cum Reipublicæ interſit) ſemper enixè præ oculis habuere iura Pontificia, & ciuilia,quæ recenſentur. p.212.n.14

Sumptibus litium ſubditos ſubleuare ad præcipuum Reipublicæ regimen expectat. ibid. num.17

Superior.

Superior poteſt petere remiſſionem Vaſſalli prorogantis alterius iuriſdictionem. ibidem num.33

Superior aditus in prima inſtantia ob negligentiam Ordinarij non terminantis cauſam infra biennium eam aſſumit in eodem ſtatu, non nouam incipit. p.239.n.3

Superſedere, Suſpendere.

In ſuperſedente in executione reſcriptum Papæ non requiritur iuriſdictio,ſed iuſta cauſa.p.18. num.159

Suſpenduntur interim aliquot litteræ dum Summus Pontifex inſtructus de damno publicæ vtilitatis, aliud cenſeat. p.61.n.6

Multa iura Canonica, & ciuilia grato animo ferunt ſuſpenſionem litterarum ſuggeſtionibus obtentarum in damnum Reipublicæ. ibid.n.7

Multa iura permittunt ſuſpendi litterarum executionem legitima exiſtente cauſa ad effectum reſcribendi Principi. pag.62. num.13. & ſeqq.

Suſpendenda eſt mandati Principis executio, ſi timetur ex ea maius damnum, quam ex dilatione. p.63.n.20

Commiſſarius non ſuſpendens executionem reſcripti notoriam continentis iniuſtitiam ad effectum reſcribendi,an puniatur pœna ordinaria. ibid.n.22.remiſſiuè.

Suſpendenda eſt reſcriptorum executio, donec de ineonuenientiis, aut periculo Princeps informatus, vel reuocet, vel ſecundam mittat iuſſionem. ibid.n.23

Iuſta cauſa ſuſpendendi reſcriptum vbi adeſt, illius cenſura non incurritur. p.64.n.25

Iura permittentia ſuperſedere in litterarum executione,ad effectum reſcribendi,& expectandi ſecundam iuſſionem nullam faciunt mentionem de tertia. p.70.n.19

Suſpenditur litterarum executio, quando ex iuſta cauſa, quæ facit præſumere extortam voluntatem Principis, quod durat donec de eius libera voluntate appareat. ibidem num.20

Superſedendum erit in reſcripto etiam habente clauſulam (non obſtante ſcandalo) ad effectum reſcribendi Principi. p.72.num.36. & ſeqq.

Superſedendum eſt in litterarum executione ob damnum publicum. p.91.n.61. & ſeqq.

Suſpendendæ ſunt litteræ contra ius tertij impetratæ, velut contra ius naturale obtentæ. p.104.n.40

Executor non ſuſpendens executionem litterarum contra ius naturale, an debeat puniri. ibid.n.41.& ſeqq.

Suſpendi executionem reſcripti in graue tertij præiudicium obtentum Papa tollerat. ibid. num.43

Suſpenduntur litteræ Apoſtolicæ in præiudicium iuris tertij, ſupplicatione reuerenter, & cum cauſarum expreſſione interpoſita. p.105.n.58

Contra mandatum Principis venire non dicitur, qui pro maiore vtilitate, & honore Principis, aut Papæ illud ſuſpendit. ibidem num.59

Suſpenditur litterarum executio quoties ex ea maius timetur damnum, quam ex dilatione. ibid.n.60

In executione reſcripti ſuperſedendum continentis notabile præiudicium. p.106.num.67. & ſeqq.

Ad ſuperſedendum in executione litterarum facultas data non in ſurreptione conſiſtit, ſed in damno publicæ vtilitatis, tametſi litteræ validæ ſint mero iure. p.111.n.12.13. & ſeqq.

Ad ſuſpendendum in executione, & ſupplicandum à litteris Apoſtolicarum iura ſolùm conſiderarunt vtilitatem publicam. ibidem num.17

Iura plura ponderantur, quæ dum diſponunt circa ſuſpentionem executionis litterarum nituntur cauſa vniuerſali damni publici. p.119.n.25. & ſeqq.

Cauſæ examen quænam legitima ſit ad ſuſpendendam executionem litterarum arbitrio prudentis viri relinquunt iura. ibid. num.26. & ſeqq.

Iura quibus nititur retentionis recurſus dum taxat dant facultatem ſuperſedendi in executione litterarum non reponendi iam factam. p.131.n.36.& ſeqq.

Remedium datum ad ſuperſedendum nequit verificari in re iam geſta. ibid.n.37

Executor poſtquam ſemel reſcripſit Papæ ſuper

per inconuenientiis litterarum, tenetur ſuperſedere in executione, & expectare reſponſum ſuæ conſultationis. p.138.n.84
Cauſæ omnes illæ, quæ legitimæ ſunt ad retentionem litterarum Apoſtolicarum arctant executorem ſuperſedere in earum executione. p.139.n.93.& ſeqq.
Superſedere tenetur executor vbi adeſt nullitas notoria, licet aliàs non poſſit labefactare ſententiam ſuperioris. ibid.n.96
A Iudice procedente, quando ſuperſedere tenetur legitimè appellatur, & vim facere diſcernit Senatus. ibid.n.97.& ſeqq.
Remedio retentionis, & querelæ violentiæ intentatis ab vtraque parte, quale ſuſpendendum. p.162.n.28.& ſeqq.
Superſedendum erit in Senatu in retentionis articulo, donec cauſa retentionis examinetur, & de retentione. ibid.n.29
Remedia retentionis & querelæ violentiæ quomodolibet intententur ſiue ab vna parte, ſiue ab vtraque, ſiue ſimul, ſiue ſucceſſiuè, ſemper in articulo violentiæ ſuperſedendum quouſque retentio examinetur. ibid. num.35
Superſedendum eſt omninò in cauſa principali, probata recuſationis cauſa coram Ordinario. p.2.n.2
Superſedens in litterarum executione ad effectum reſcribendi damna ex ea oriunda dicitur ſeruire Principi. p.5.n.2
Facultas in commiſſione data ad ſuperſedendum in executione litterarum Apoſtolicarum operatur etiam executione iam facta nulliter tamen, & attentatè. p.138.n.87
Superſedere in executione litterarum Apoſtolicarum donec Papa conſulatur, eſt leuiſſimi præiudicij temporalis, non perpetui, nec irreparabile. p.197.n.91.cum ſeqq.

Suſpectus, Suſpicio. Vide *Recuſatio.*

Suſpicionis, aut timoris cauſa verificanda, vel ex alia honeſta poteſt in Curia cauſa committi in prima inſtantia ex conſtitutione Leonis. p.211.n.11
Suſpicione exiſtente vbi collitigans eſt Epiſcopus cauſa per Sedem Apoſtolicam committitur viciniori. p.225.n.24
Collitigans cum Epiſcopo in cauſa ſuæ Eccleſiæ cautus ſit, vt à principio eum dicat ſuſpectum, nam poſteà ſemel tacitè per actus geſtos coram eo videtur in eum conſentire, & amplius ex ea cauſa illum ſuſpectum nequit allegare. ibid.n.25
Suſpicionis cauſa ceſſante ceſſat ſuſpicio. p.339. n.13.cum ſeqq.declara vt in n.16

Supplicatio ſecunda. Vide *Iuſſio, Supplicatio.*

Supplicatio. Vide *Signatura, Commiſſio, Papa, Auocatio.*

Litteræ Apoſtolicæ hoc tantum licito fine retinentur, vt ſupplicetur Papa certius informandus. p.59.n.59
Prælati, & Capituli Hiſpaniæ exhortantur à legibus Regiis, vt ſupplicent à litteris, quæ offendant publicè vtilitati, etiam ſpirituali, illáſque ad Senatum mittant. ibid.n.60
Retentionem litter. Apoſtol. in cap.14. Bullæ Cœnæ expreſsè permiſſam eſſe (ſupplicatione præmiſſa) plurimi recenſentur DD. id firmantes. ibid.n.61.& ſeqq.
Impedientes litteræ executionem prætextu informandi, & ſupplicandi Pontificem, & ſupplicationem proſequendi non incurrunt cenſuras Bullæ Cœnæ. ibidem num.63. & 64
Supplicari in Bullarum retentione permittit Bulla Cœnæ, ſub prætextu probabili violentiæ. p.40.n.70
Si ſupplicationes proſequantur illegitimè, quorum intereſt. ibid.n.71.& 72
Papa contentari ſolet vna generali allatione ſupplicationum à litteris ſuis. ibidem num.73
Supplicationum ſingularium informatio foret Papæ in grauiſſimis occupato valdè moleſta. ibid.n.74
Et foret graue damnum partibus ipſis. ibidem num.75
Supplicationes à litteris Apoſtolicis per partes interpoſitas, vel per Senatum interponere iubentem Regius Fiſcalis ſuis proſequi, aut Regis expenſis non adſtringitur. p.42. num.82
Senatus vbi reperit cauſam legitimam retinendi litteras in eodem decreto ſimul ſolet in quibuſdam caſibus iubere, vt pars, cuius intereſt, ſupplicet Sanctiſſimum. ibid. num.83
Bulla Cœnæ eo ſolo contentatur, vt Rex ſupplicet à litteris, vel ſupplicare faciat. ibidem num.84
Supplicatio quatenus arguit humilitatem, & reuerentiam, eſt Regalia S.Apoſt. p.5.à num.1. & ſeqq.
Supplicationem proſequi coram Sanctiſſimo in priuatis negotiis non Regi, ſed parti cuius intereſt, incumbit. p.43.n.88
Supplicationis proſequendæ obligatio videtur ceſſare, litteris ab impetrante deſertis ob legitimam retentionis cauſam. ibid. num.90
Supplicans à litteris Apoſtolicis nullo termino eſt adſtrictus ad ſupplicationem proſequendam. ibid.n.92
Supplicante parte citata, & non comparente ſecunda iuſſio obtenta obtemperatur in Senatu. ibid.n.94
Ob ſupplicationem non proſequutam per oppreſſum interpoſitam recurſus retentionis litterarum præcedens non redditur illicitus. ibid.n.95
Supplicationes per ſuum Legatum per annos refert Rex Pontifici. p.44.n.100
Supplicari licet à lege etiam Pontificia ex iuſta cauſa, quando moribus alicuius Prouinciæ non conuenit. p.50.n.150.& ſeqq.
Supplicari poteſt à lege Pontificia per Regnum illud cuius moribus inconuenit. ibid. n.152. & ſeqq.
Supplicatio à lege Pontificia ſuſpendit interim eius effectum. ibid.n.155.& ſeqq.
Fas eſt populi communi conſenſu ſuſpendere legis effectum animo ſupplicandi Principem ibid.n.157
A motu proprio Pij V. de cenſibus in Hiſpania non recepto ad Papam fuit ſupplicatum nomine

Index Rerum,

nomine Regis. p.51.n.159

A breui Pij V. de iterum examinandis Religiosis semel approbatis ad confessionis Sacramentum ob scandalum inde ortum in Ecclesia,supplicauit Philippus II. ibidem num.162

Quod ob id Gregorius XIII. postea reformauit. ibid.

A Bulla Cœnæ in capitibus tangentibus Regaliam protectionis vi oppressorum magis ex reuerentia res supplicauit. ibidem numero 162

Supplicatio à Bulla Cœnæ suspendit eius effectum, ita vt licitè Rex recursu vtatur. ibid. num.163

A Bulla Cænæ pro maiori cautela & Regis Regaliæ securitate humilliter fuit supplicatum. ibid.n.165

Retentionem postulare non debet fiscalis animo impediendi executionem;sed supplicandi Sanctissimum,vt instructus prouideat, quod magis Reipublicæ Ecclesiasticæ conueniat. p.69.n.12

Si Papa informatus secundam mittat iussionem posse secundò supplicari, & iterum suspendi executionem donec tertia accedat iussio, firmat Henriquez. ibid.n.15

Si in secunda iussione nouum aliquod grauamen addatur ex falsa informatione; admitti posse tertiam supplicationem in re graui,asserit Henriquez. ibid.n.16

Supplicatione à litteris interposita legitimè, & cum partis citatione,secunda iussio à Papa obtenta regulariter obtemperanda in Senatu. p.70.n.18

Impetrans(cuius litteræ in Senatu fuerunt retentæ) si secundam iussionem obtineat non citato supplicante, adhuc in Senatu retinendam. ibid.n.23.& seqq.

Supplicari posse Sanctissimum semel, & iterum, quando litteræ continent damnum Reipublicæ spiritualis, aut temporalis, & scandalum timeatur. pag.71. num.33. & seqq.

Supplicari iterum Sanctissimum posse à secunda, vel vlteriori iussione in derogationem iuris strangerij ob vniuersale scandalum. ibid. num.44

Supplicatio est actus humilitatis. pagina 74. num.53

Supplicationi, & informationi Senatus ob eius grauitatem sibi notam Pontifex acquiescit. ibid. n.54. & seqq.

Supplicari potest à lege,quæ non conuenit vtilitati publicæ. p.91.n.62

Supplicari licet à constitutionibus maximè Pontificalibus eò quòd non conueniunt moribus vetustis Regni. p.95.n.19

Supplicare Clerico licet à litteris quibus ius suum ad beneficium tollitur,vt melius informatus Papa illas reformet. pagina 105. num.53

Et hanc supplicationem non admittens Papa, peccat. ibid.n.54

Ad Papam paciscentem cum Clero de præstanda certa summa nomine decimæ si aliquem posteà eximat à solutione, potest Clerus supplicare. ibid.n.55.& 56

Supplicari potest ad Papam à litteris in præiudicium tertij, qui si non admittat peccat. ibid. n.57

Supplicatione reuerenter, & cum causarum expressione interposita suspenduntur litteræ Apostolicæ in præiudicium iuris tertij. ibid. num.58

Ad supplicandum & supersedendum in executione litteratum Apostolicarum iura solùm considerarunt vtilitatem publicam. p.110. n.17.& seqq.

Partibus non Regi principaliter incumbit à litteris supplicare ad Sanctissimum, & supplicationem prosequi. pag.170. num.3. & seqq.

Supplicatio secunda *con las mil y quinientas*, non admittitur in causis retentionis litterarum Apostolicarum decisis in Consilio Supremo,aut Chancellariis Regiis.p.197. num.89

Supplicatum stat in Hispania à constitutione Gregorij XIII. ob plures rationes & damna. p.265.n.39

Supplicationes omnes, quæ per Datarium expediuntur, subscribuntur manu Sanctissimi. p.413.n.3

Supplicatio omnis duas continet partes, prima continet quod petitur, secunda absolutionis petitionem ad effectum dumtaxat consequendi gratiam, & clausulas non obstantes. ibid. num.3

Supplicatio porrigitur Datario, & reuidetur à quibusdam, qua apponitur summarium contentorum referendum Sanctissimo per Datarium tempore subscriptionis. ibid. num.4

Supplicationis secundam partem quomodo subscribat Papa, & quo in loco. ibidem num.9

Supplicatio continens materiam iustitiæ,& contentiosæ iurisdictionis, qua formula per Sanctissimum subscribatur. ibid.n.10

Supplicationis primam partem qua formula subscribat Sanctissimus. p.414.n.15

Supplicationes omnes subscribit Prælatus habens facultatem à Papa, exceptis quæ immediatè expediuntur per Datarium, & quales hæ sunt. p.415.n.25.& seqq.

Supplicationem impertinentem & indignam qualiter reiiciat Prælatus. ibid.n.30

Sub supplicationis subscriptione nullatenus comprehenditur commissio executoris ad gratiam seorsum,& posteà data. p.416. n.35

Per supplicationem postulatur commissio petita à Sanctissimo, quæ etiam dicitur suppIicatio. ibid.n.36

Supplicatio & commissio inter se habentur, sicut genus,& species,genus namque est supplicatio,& commissio sub suo genere inclusa. p.420.n.2

Supplicatio continet meram gratiam, commissio ad eius executionem continet iustitiam. ibid.n.3

Supplicatio habet duas partes, prima continet petitam, secunda absolutionem & non obstantia. p 421.n.10

In supplicatione nullatenus continetur executoris petitio. ibid.n.11

Post supplicationem subscriptam à Papa hoc est gratiam concessam impetrans, si vult petit

petit executorem,& illi commissionem. ibid. num.12

Supplicatio est nomen genericum complectens sub se omnes supplicationis species. p.423. num.37

Ex supplicatione subscripta manu Papæ, alteriusve signaturam habentis, commissiones (quæ ad partes mittuntur) fabricantur per officiales. pagina 425. num.2. cum seqq.

Supplicatio sola subscribitur, non commissio missa ad partes, provt declarauit S. Congregatio. ibid.n.8

Ex supplicatione originali debet impetrans probare in Senatu subscriptionem. p.427. n.27. & seqq.

Supplicatio præsentari debet in iudicio, si inter eam, & litteras desuper fabricatas allegatur differentia. ibid.n.28.& seqq.

Inter supplicationem subscriptam manu Sanctissimi & litteras desuper confectas, vbi allegatur discrimen, recurrendum est ad ipsam subscriptionem, & signaturam. p.428. num.41

Ex supplicationis subscriptæ inspectione, & lecta colligitur quid contineat ad quam tanquam ad matricem recurritur pro discrimine litterarum. ibid.n.42

Supplicatio signata attenditur, licet aliter litteræ per officiales scribantur, qui non possunt supplicanti præiudicium inferre. ibidem num 43

Supplicatio quoad effectum subreptionis potius attenditur, quam litteræ expeditæ. ibid. num.45

Et ob id recurritur ad illam tanquam ad matricem. p.429.n.46.& seqq.

Ad supplicationem sicut ad matricem recurritur pro discordia litterarum, nec expeditores earum possunt gratiam alterare, nec iis impetranti quæsitum tollere. ibid. num.48

Supplicatio subscripta postquam est registrata litteræque confectis facillimè Curiales attenti originalem nanciscuntur ab officiali, soluto vno argenteo. ibid.n.50

Supplicationis subscriptæ exemplum, an probet in Senatu subscriptionem manus Sanctissimi. p.430.n.1.cum seqq.

Supplicatio originalis subscripta & signata, in iudicio nullam fidem facit, nec aliquam probationem inducit. ibid.n.2

In supplicatione facilius falsitas committitur, quam in litteris expeditis. ibid.n.3

In supplicatione originali probanda mille etiam testes adhibiti nullam fidem faciunt. p.431.n.7

Supplicatio subscripta non sufficit ad probandam gratiæ substantiam, sed litteræ desuper expediendæ, illam probant. ibid.n.13

Secus ad probandas circunstantias, & qualitates eiusdem. ibid.n.14 & seqq.

Ad supplicationem subscriptam, seu signaturam recurritur, tanquam ad matricem, & protocollum. ibid.n.15.& seqq.

Ex supplicatione signata, quæ est matrix, & protocollum non agitur in iudicio ad substantiam gratiæ, tamen ad eius circunstantias, & qualitates, seu ad probandum defectum litterarum, fidem facit. p.432.n.19

Supplicatio etsi non probet substantiam gratiæ, sed qualitates eiusdem, pariter & per testes hæc probari potest. ibid.n.20

Supplicationem originalem subscriptam si exhibeat impetrans in Senatu, causa tamen ad mouendum Sanctissimum expressa falsa detegatur in Senatu, an eius commissio sit retinenda, & causa Ordinario remittenda. p.434. num.34

In supplicatione, qua impetratur beneficium nullatenus petitur commissio executoris, nec mentionatur; sed post gratiam factam postulatur ab impetrante si voluerit. p.435. num.3

Supplicatio subscripta præsentata coram Delegato, & incerta per Notarium de verbo ad verbum in monitorialibus ex decreto Iudicis fidem facit in Senatu. p.437. num.25. & seqq.

Supplicationis subscriptæ tenor incertus in monitorialibus absque citatione rei citandi, illum arctat & sufficit, vt in Senatu impediatur remissio Ordinario. p.438.n.35

Nisi comparens contradicat; quia tunc originalis supplicatio exhiberi debet. p.439.n.37

Supplicationem à priuato emissam Regi non incumbit prosequi ex Bulla Cœnæ, sed suam. p.42.n.86.& seqq.

Supplicatio & appellatio à pari procedunt, nisi in casibus in quibus in iure reperitur expressa sententia. ibid.n.24

Et qualis sit differentia. ibid. remissiuè.

Sæpè supplicare à Pontificis litteris detrimentum Reipublicæ inferentibus, licet p.76.n.74. & à n.70. cum seqq.

Eodem modo quo supplicatio subscribitur à Sanctissimo debet rescriptum apparere subscriptum in Senatu. p.413.n.2

Supplicatio ad Papam, humilitatis, & reuerentiæ indicatiua ostentat potentiam Supremæ Maiestatis S. A. quam hac Regalia priuare velle non est verisimile. pag.57. num.201

Supplicatio subscripta manu Sanctissimi exhibita in Senatu, tunc probat auocationem in prima instantia supposita fide, & vera existentia declarationum Cardinalium. p.440. num.1

Declarationes Cardinalium asserentes sufficere supplicationem subscriptam, vt auocatio verè probetur, referuntur. ibid.n.2

Senatus non admittit commissiones non subscriptas manu Sanctissimi quantumuis de supplicatione subscripta in eo doceatur. ibid.n.3. & seqq.

Declarationes assertæ quibus dicitur sufficere supplicationem, qua petitur auocatio in prima instantia subscriptam ex multis suppositam ostenditur. p.441.n.7.& seqq.

Declarationibus assertis dictantibus per subscriptionem apponendam in sola supplicatione non satisfieri formæ Tridentin. vti non authenticis Senatus fidem negat. ibid. num.9

Inter supplicationem præsentatam Papæ, & rescriptum desuper confectum missum ad partes magna datur differentia. ibid.n.13

Si per supplicationem subscriptam satisfieret formæ Tridentin. ingens damnum efficeretur etiam ipse impetrans cum cogatur de

Index Rerum,

de ea docere coram Ordinario,& Senatu,p.440. num.16

Declaratio quod per ſupplicationem ſubſcriptam ſatisfiat formæ Tridentin. euidenter eiuſdem verbis incongruit. ibidem numero 27

Surreptio, Surrept.

Surreptio ſimplex an ſit ſufficiens ad litteras retinendas in Senatu, magna ſemper fuit inter Senatores,& aduocatos diſſentio.p.108. num.1. cum ſeq.

Surreptionem ſimplicem ſufficere ad Bullatum retentionem in Senatu, nonnulla iura inſinuant, ibid. num.2

Ob ſurreptionem retineri litteras in Senatu qui Doctores innuant,recenſetur. ibid. à n.4. vſque ad 9. declaratur, pag.112. num.28. & ſeqq.

Surreptionem ſimplicem non ſufficere, nec eſſe ſubiectum habile ad retentionem litterarum verius oſtenditur, pag. 109. num.10. & ſeqq.

Facultas à iure data ad ſuperſedendum in executione litterarum non conſiſtit in ſurreptione, ſed in damno publicæ vtilitatis, & ſi litteræ validæ ſint mero iure, ibid. num. 12. & 13

Surreptitiæ etſi litteræ non ſint retinentur, ne exequantur, vbi legitima cauſa adeſt. p.110. num. 19. & 20

Abſurdum eſt fundare retentionem Bullarum in ſimplici ſurreptione, ceſſante qualitate publici damni,cum ad illius cognitionem Senatus egeret iuriſdictione, pag. 111. n.24. & à num.21

De ſurreptione ſimplici vbi agitur cum tractetur de viribus tituli, eiuſque validitate, aut nullitate, cauſa iam foret merè ſpiritualis, cuius Senatus etiam incidenter eſſet incapax. num.25. & ſeqq.

Doctores, qui in retentione Bullarum de ſurreptione mentionem faciunt, non loquuntur ſimpliciter, ſed adhibita qualitate damni publici. pag.112.n.28. & à num.34

Surreptio ob non factam narrationem beneficij obtenti vergit in damnum Reipublicæ Eccleſiaſticæ, & publici regiminis, & ſcandalum cæterorum,& ob ea retinentur litteræ. p. 113.n. 35

Surreptionem ſimplicem litterarum non agnoſcit Author pro legitima cauſa retentionis, num. 122

Surreptio litterarum influens in damnum publicum Regis, aut Regni aut Reipublicæ, & regiminis Eccleſiaſtici legitima cauſa eſt ad retentionem earum. p.477.n.123

Surreptio includitur in litteris, quæ tangunt damnum publicum, de quo non fuit facta relatio Papæ. p.112. num.29

Cerola loquens de ſurreptione in Bullarum retentione declaratur. ibid.num.31

Bonacina etiam. num.32

Surreptio ſimplicis abſque qualitate publicæ vtilitatis non eſt ſubiectum habile ad retentionem Bullarum per Senatum diſcernendam, nec poſtulandam. ibid. n.33

Doctores, qui in retentione Bullarum mentionem faciunt de ſurreptione explicantur de ea,quæ tangit damnum publicum:non tamen inde inferendum ad ſimplicem ſurreptionem. pag.113. num.34.& ſeq.

Dianæ aſſertio circa ſurreptionem litterarum, & falſitatem ad Eccleſiaſticum Iudicem pertinere latè explicatur. pag.114. à numer.40. & ſequentibus, vſque ad numerum.44.

Super ſurreptione, falſitate, & dolo litterarum Apoſtol. commiſſio impetrata in prima inſtantia retinetur in Senatu, remiſſa cauſa Ordinario cognoſcenda. pag. 359. numero 22

Niſi aliter de voluntate Papæ auocare volentis cauſam ab Ordinario appareat, & hoc per ſubſcriptionem propriæ manus non aliter. p.360.n.23

Surreptio ſola non ſufficit ad retentionem litterarum impartiendam, niſi alia cauſa publica concurrat. pag.109. n.10

Surreptio ſimplex litterarum Apoſtolic. non impedit Regium exequatur in Regno Siciliæ, ſed remittitur executori illarum, vt de ea cognoſcat. pag.113. num.34

Reſcriptum impetratum in qualibet inſtantia pertinente ad Inquiſitionem Hiſpanam ſurreptitium declararunt Pontifices, pag. 472. num. 83

Niſi ad eius executionem, & impetrationem accedat conſenſus Regis Catholici, ibidem.

Sixtus V. tales litteras eſſe ſurreptitias deficiente conſenſu Regis, declarauit, & dat iuriſdictionem Inquiſitori Generali ſuper examine librorum. p.473. num.93 & 94

Suſpenſio, Suſpendere. Vide *Superſedere, Articulus, Præiudicale, Retentio, Violentia.*

Suſpendenda erit executio litterarum Apoſtolic. in præiudicium S.Inquiſitionis expeditarum. pag.33.num.10

Litterarum Apoſtolicar. executio ſuſpendenda erit eum debita reuerentia, & ſecunda iuſſio expectanda. ibid. num.11

Qui iuſtè ſuſpendit executionem litterarum, verè obtemperat. p.74.n.55

Suſpenduntur cenſuræ litterarum earum executione ob ſcandalum ſuſpenſa. p.79.n.18

Non ſuſpenditur lis inter aliquos mota per comparitionem tertij excluſiuè, ſed imò inter priores collitigantes proſequitur,& ſeorſum inter omnes tractatur iue ius tertij. p.500.n.10.& ſeqq.

Dum in Senatu diſceptatur an monitoriales in prima inſtantia emanatæ percutiant Tridentin principalis cauſa ſuſpendi debet,& conquieſcat. p.346.n.21

Dum diſceptatur ſuper eo,in quo teminus fuit appoſitus,iſte non currit, ſed ſuſpenſus manet. ibid. num.22

Suſpenſio litterarum Apoſtolicarum, ſi à Sede Apoſtolic. expectaretur de nihilo prodeſſet, cum non niſi iam illata violentia, & ſcandalo ruente accedere ad Hiſpaniam poſſet.p.24. num. 5

Quando ius poſterius confundit aliud ſecum concurrens, ſi illud eſt temporale, non operatur confuſionem perpetuam, ſed temporalem ſuſpenſionem. pag.154.num.69

T

Tabellio. Vide *Notarius, Inſtrumentum, Aſſertio.*

TAbellioni non creditur niſi in eo, de quo ipſe rogatus fuit. p.371. n.36

Tabelliones laici intimantes aut interuenientes in executione litterarum Apoſtolicar. contrauenientium priuilegiis,& conſuetudinibus horum Regnorum, nec non procuratores mortis pœna plectuntur, & amiſſione bonorum. p.374. à n.62

Cæteri verò laici amittunt bona, perſonæ autem Regis mercede ſunt affectæ. ibid.

Tacitum. Vide *Expreſſum. Auocatio.*

Tacitum non poteſt plus operari, quam expreſſum, cum quo datur æqualitas tantum. p.457.n.8.& ſeq.

Temporale, Tempus. Vide *Impedimentum, Inhibitio.*

Tempus tantum reſtituendum impedito quantum per impedimentum fuit ablatum, p.186. num.17

Tempus totum, quod durauit impedimentum ſuppletur impedito, quod non computatur in termino. ibid,n.20

Temporale ſui natura operari perpetuum eſt contra ſubſtantiam actus. p.251. numer. 10. & ſeqq.

Tempus prætenſum non percutiens, probatio non releuat. p.321.n.42

Tenor.

Tenor ſupplicationis ſubſcriptæ & præſentatæ coram Delegato, & eius mandato inſertus de verbo ad verbum in monitorialibus, etiam parte non citata fidem facit, ad effectum arctandi citandum, & vt certus ſit de iuriſdictione Delegati. p.438.n.28

Tenor commiſſionis inſertus de verbo ad verbum in monitorialibus arctat citatum ad comparendum, etſi ad inſertionem non citetur. ibid.n.29

Tenor commiſſionis inſertus in monitorialibus ſufficit,nec eſt neceſſe tranſmittere ipſam originalem. ibid.n.30

Intellige quoad effectum comparendi coram Delegato, non autem reſpondendi in principali negotio, quia reo opponenti debet ante omnia originalis exhiberi commiſſio. ibid. n.31. & ſeqq.

Tenor ſubſcriptæ commiſſionis propria manu Sanctiſſimi inſertus in monitorialibus non facit fidem ſi poſtmodum à parte negetur, quouſque ſupplicatio ſubſcripta exhibeatur. p.439.à n.36.& ſeqq.

Terminus. Vide *Tempus, Impedimentum.*

Termino nullo adſtringitur ſupplicans à litteris retentis ad proſequendam ſupplicationem. p.43.n.92.

Terminos antiquos à partibus noſtris conſtituros tranſgredi non licet. p.93.n.1.& ſeqq.

Verba limitatiuè appoſita habent inducere terminum quem non licet tranſgredi. p.132.n.59

Termino & dilationi ſemel obtentæ nequit quis in præiudicium alterius renuntiare. pag. 177. num.76

Terminorum publicorum affixio & diuiſio eſt de Principi reſeruatis. p.180. n.8.& 9

Terminus ad publicandum litteras reſignationis non currit, dum in Senatu durat examen retentionis earum petitæ. p.185.n.3.& ſeqq.

Terminum non currere propter recurſum ad Regem per viam violentiæ tollendæ declarauit Rota. ibid.n.7

Terminus aliquis à iure vel iudice aſſignatus partibus non currit ſed ſuſpenditur toto tempore, quo durat recurſus ad Regem, ibid.n.8

Terminus ſuſpenditur dum non ceſſant lites & moleſtiæ. ibid.n.10.& ſeqq.

Terminum ſuſpendit moleſtia ſiue iudicialis, ſiue extraiudicialis ſit, ſiue de facto. p. 186. n.12.& 13.& ſeqq.

Terminus non currit per introductionem cauſæ in conſiſtorium Principis. ibid.n.15

Terminus cauſæ principalis non currit durante quæſtione nullitatis ſententiæ, & de limitationibus. ibid.n.23. & ſeqq.

Terminus non currit dum diſceptatur ſuper deſertione appellationis. p.187.n.27

Dum diſceptatur de eo, ſuper quo terminus eſt appoſitus, non currit. ibid. n. 28. & p. 346. n.21. & 22

Terminus ad publicandas Bullarum reſignationes non currit durante in Senatu examine earum an ſint, vel non retinendæ. ibid.n 29

Terminus aſſignatus ad cauſam terminandam lapſus non officit Iudici vlterius proſequenti, ſi ob ſubterfugia partium labantur. p. 239. num.6.& 7

A Iudice tamen erit probandum non ſua culpa labi terminum contigiſſe. ibid.n.7

Commiſſio, cuius virtute quis citatur, vt intra terminum compareat, ſi intra illum decedat, extinguitur. p.290. n 89

Terminus ad comparendum non currit citando, aut citato,contentus in monitorialibus dum in Senatu diſceptatur, an percutiant Trident. p.346.n.23

Dum diſceptatur an articulus ſit admittendus, vel poſſeſſiones vel non, & an illis ſit reſpondendum terminus ad probandum non currit. p.187.n.27

Termino præfixo appellanti ad impetrandum tranſacto, res deſinit eſſe integra,& ius aduerſario quæſitum æquale ad præueniendam, & præoccupandam impetrationem ſuper appellatione. ibid.n.28

Tertia, Tertia appellatio. Vide *Res iudicata, Surreptio, Sententia.*

Tertius. Vide *Status, Commiſſio, Comparens, Contradictor.*

Tertius conqueſtus in Senatu de præiudicio executionis litteratum ad quam fuit citatus non vtitur remedio retentionis, ſed appellationis ab exceſſu, & ob non delationem Senatus additur per viam violentiæ. pag. 107. num.70

Tertij cauſa comparentis coram Delegato

Index Rerum,

aut Iudice appellationis lite inter alios pendente an sit per Senatum Ordinario remittenda. p.299.n.1.cum seqq.

Tertius lite pendente comparet vno ex duobus modis, excludendo principales litigantes, aut alterum coadiuuando. ibid.n 2

Tertij excludentis persona diuersa est à collitigantibus, cuius ius separatim tractatur, noua instantia, nouoque & diuerso iudicio eget, nec tenetur litem, cui opponitur in eodem statu assumere. ibid.n.3

Tertius excludendo litigantes ex commissione potest aliam impetrare, vt in prima instantia contra eosdem litigantes lis noua incipiatur. ibid.n.4

Tertius exclusiuè ad litigantes volens commissionem impetrare, vt cum eo lis initietur in prima instantia, tenetur hoc in commissione exprimere. ibid. n.5

Ius nouum & diuersum ab eo quod in iudicium agitatur, nouiter per tertium excludendum deductum noua indiget cognitione, sed instantia Ordinario remittenda. p.300.n.6

Tertij ius comparentis exclusivè independenter habetur à iure iam litigantium, cui inter istos acta, & res iudicata non nocent, nec prosunt. ibid.n.9

Per comparitionem exclusiuè non suspenditur prioris litis cursus, sed imò inter priores collitigantes prosequitur, & seorsum inter omnes tractatur tertij ius. ibid.n.10

Tertij ius & prioris actoris seorsum tractatur, & qui eorum prius rem iudicatam obtinet ab altero impeditur non in executione, præstita tamen reo cautione per primum victorem, ibid.n.11.cum seqq.

Baldi opinio asserentis per tertij exclusiuè comparitionem suspendi cursum litis ad prioris actoris petitionem refertur. ibidem numero 12

Couarruu. contra Bald. vllo momento suspendi prioris litis cursum per tertij comparationem, affirmans defenditur. pag 301.num.13. & seqq.

Vincent. de Franchis opinionem Couarru. sectatur, & verum restituit intellectum à dict. l. is à quo, ff. de rei vindicat. ibidem num. 14

In Regio Collaterali Consilio decisum ex opinione Couarruu. contra Fiscum se vt tertium opponentem exclusiuè ad collitigantes, & petentem suspendi eorum litis cursum. ibid. n.15.& seqq.

Tertius non possidens comparens pro suo interesse non impedit expeditionem litis, nec executionem sententiæ, cum sua non interest, rem litigiosam magis esse penes vnum quam alterum. ibid.n.17

Referuntur plurimi Doctores idem firmantes. ibid. n.18

Tertio comparente exclusiuè post rem iudicatam & in eius executione, cautio non præstatur reo per vincentem de qua in l. is à quo, de rei vindicand. secus si ante rem iudicatam comparuerit. ibidem numero 19

Tertius exclusiuè comparens, nedum litis cursum impedit, sed multo minus executionem. ibidem numero 20. & sequentibus.

Tertius exclusiuè tardius veniens, quo tempore legitimo comparere tenetur, vt non eius causa simultaneè tractetur cum lite iam pendente. pag. 303. num. 34. cum sequentibus.

Concluſa iam causa inter alios, tertij comparentis lis simultaneè non tractetur iuxta obseruationem Couarru. ibid. n.35

Tertij causa comparentis lite iam pendente, hoc est post litis contestationem non tractetur simultanee, sed seorsum vti diuersa. ibidem num.36

Ponderatur ad id l. si à quo de rei vindic. ibid. num.37

Vincentij de Franchis decisio declaratur, qua fit mentio tertij comparentis post conclusam causam. ibid.n.39

Tertius minor comparens post conclusionem in causa an habeat restitutionem in integrum. ibid.n.40. remissiuè.

Tertius comparens exclusiuè coram Iudice appellationibus remittendus erit Ordinario per Senatum. ibid.n.41

Tertio comparente coram Delegato ex commissione subscripta manu Sanctissimi inter alios obtenta, cum illius causa sit omnino noua & diuersa, Ordinario per Senatum remittunt. ibid, num. 42. & sequentibus.

Tertius comparens defensurus reum vel actotem tenetur assumere causam eo statu, quo reperitur tempore suæ comparitionis. ibidem numero 44. & sequentibus.

Tertius comparens defensurus eisdem terminis, & defensionibus adstringitur, quibus principalis suus. ibid.n.45

Tertio defensuro comparenti post conclusionem causæ denegatur in integrum restitutio ad pinguius probandum. pag. 304. numero 46

Tertij comparentis coadiuuando eadem est instantia, ac principalis, quem defendit. ibid. num.47

Connexa, non diuersa. ibid.n.48

Tertij defensuri causa & principalis defensi connexæ sunt, & ad inuicem dependentes, & coram eodem Iudice tractandæ. ibidem numer.49

Tertio defensuro præiudicat res iudicata inter alios lata ratione connexitatis. ibidem numer.50

Tertius defensurus comparens non est persona diuersa à principali, sed vna eademque cum illa. ibid.n.51

Tertius defensurus etiam citatus ex sua persona nequit opponere exceptiones dilatorias, nec declinatorias, etsi Clericus sit. ibid. num.52

Ex tertij defensoris admissione non fit deterior conditio actoris, imò tenetur assumere causam in eodem statu. ibid.n.53

Delegatus ex commissione subscripta manu Sanctissimi ad causam principalis defensi indubiè cognoscit de iure tertij defensoris, & Iudex appellationis coram quo comparet ratione connexitatis, nec Senatus eius causam remittit Ordinario. ibid.n.54.& seqq.& à n.48

Rota generaliter dicens, coram Delegato in partibus admitti omnes venientes ad causam pro

pro ſuo intereſſe; declaratur in tertio defenſore. ibid.n.56
Tertio venditor comparens ante Iudicem inchoatum cum emptore petens in ſe transferri Iudicium animo nouandi actionem, nec liberandi actorem à iudicio, ſed tantùm vt cum eo inchoatur iudicium præſtita cautione, auditur etiam inuito actore. pag. 305. numero 58
Limita niſi interſit actoris, cum defenſore non litigare ſuo in foro. ibid.n.59
Tertius defenſor vbi admittitur ad mutationem Iudicij conuenitur coram ſuo Ordinario non obſtante commiſſione impetrata contra emptorem ſubſcripta manu Sanctiſſ. ſed per Senatum tertij cauſa Ordinario remittenda. ibid. num. 60
Commiſſio impetrata contra aliquem ſuffragatur tertio veniente ad cauſam in eiſdem ſtatu & terminis. ibid.n 61
Tertius excluſiuè comparens ſi velit, an poſſit aſſumere cauſam inter alios pendentem, eo ſtatu, quo tempore erat ſuæ comparitionis, ac ſi fuiſſet tertius defenſurus. ibidem num. 62. & ſeqq.
Tertius excluſiuè duplici via poteſt comparere. ibid. n 63
Vel deducendo nouiter ius ſuum, aut etiam commiſſionem impetrando tanquam in prima inſtantia, & tunc cum eo lis initiatur. ibidem.
Aut comparet aſſumendo litem inter alios ceptam in eodem ſtatu, vel facit actus continuatiuos, & eidem acta, & ſententiæ nocent, & proſunt. ibid.n.64
Tertius pro iure ſuo independenti à iure litigantium habet electionem, an velit, vt cum eo inſtantia initietur, vel cæptam continuare, & aſſumere eo in ſtatu. ibid n.65
In tertij excluſiuè facultate eſt, venire adhærendo ſtatui cauſæ, vel inchoando nouum iudicium. ibid.n 66
Et hac duplici via qua tertius excluſiuè comparens vti poteſt, qui videndi. pag. 306. numero 67
Tertius excluſiuè comparens appellando à ſententia, vel dicendo illam nullam; omnia acta per prius geſta facit ſua. ibidem numero 68
Tertio excluſiuè comparente, & aſſumente cauſam eo in ſtatu, vel faciendo actus continuatiuos idem iudicandum, ac de tertio comparente coadiuuando. ibid n.69
Limita vt. n.71
Ac ideò eius cauſa non erit ſuo Ordinario remittenda. ibid n.69
Plures Rotæ deciſiones inſeruntur circa tertios excluſiuè comparentes facientes acta, & ſententias ſuas, & quando non. num. 71. cum ſequentibus.
Tertius comparens poſt peractam litterarum executionem ſuper re vel beneficio coram Ordinario debet litem mouere, non coram executore. p 336.n.24
Tertius comparens lit' inter alios, ſi non fuit admiſſus, non videtur actis conſentire, nec inditur redire ad aliam viam ſibi faciliorem. p.295.56
Tertius quilibet, cui executoriales Romæ legitime obtentæ non afficiunt Regalia protectionis vti valet, vt eius cauſa Ordinario remittatur. p.406.n 13.& ſeqq.
Cum tertio cui res iudicata inter alios obtenta nocet, lis eſt initianda, & iudicium nouiter moueudum, ibidem numer. 14. & ſequentibus.
Cum tertio lite pendente comparente excluſiuè lis initianda eſt, quia acta Iudicij inter alios illi non nocent. ibid.n.20
Et coram ſuo Ordinario inſtantia (quæ diſtincta eſt) tractari debet, aliter huius tertij cauſam Senatus Ordinario remittit. ibidem num 21
Tertij cauſa, cui executoriales Romæ expeditæ, vel alibi, non nocent, penitus per Senatum Ordinario erit remittenda. ibidem numero 22
Tertij cauſa ſe executioni per Senatum remiſſæ Ordinario opponentis in via otdinaria, tractanda erit, in eáque tertius ab Ordinario audiendus. p.490.n.51
Quod in quolibet tertio, cui res iudicata inter alios non nocet, nec inſtrumento guarentigiato, aut litteris Apoſtolic. non eſt comprehenſus. ibid.n 52
Tertius veniens ad cauſam pro ſuo iure litigantes excluſurus duplici via poteſt comparere, vt in prima, & in eodem ſtatu. pag. 306. numero 71
Tertius pro ſuo iure comparens, re iam vindicata in ſtatu & terminis, &c. Et appellans aut dicens de nullitate illa ſententia facit numerum quoad ſe, ita vt aliam vel alias inſtantias habeat. ibid.n.72
Tertius comparens pro iure proprio in eodem ſtatu, & appellans à re iudicata, non videtur eam recipere cum qualitate rei iudicatæ, ibid, num 73
Tertius pro iure principali ſimpliciter admitti petens in eodem ſtatu abſque appellatione approbat ſententiam cum qualitate rei iudicatæ. ibid n.76
Tertij cauſa comparentis ex ſtylo Roman. Curiæ remitti ſolet eidem iudici, qui de cauſa pendente cognoſcit. ibid.n.77
Tertius comparens pro ſuo iure principali, & independenti poteſt admitti ab eodem Delegato cui cauſa inter litigantes fuit commiſſa virtute clauſulæ (quam & quas) pag 307. num. 80
Quod in Hiſpania non admittitur ex Tridentin. & diſpoſitione, & obſeruatione. ibid. numero 81

Teſtamentum.

Licentia obtenta per Prælatum ad teſtandum de fructibus intuitu Eccleſiæ quæſitis, extenditur ad teſtamentum antea factum. pag.128. num 4
Licentia obtenta à Monacho ad teſtandum extenditur ad teſtamentum iam conditum. ibidem num. 5

Index Rerum,

Teſtimonium ſeu fides. Vide *Notarius, Tabellio, Inſtrumentum.*

Teſtis.

Teſtes poſt publicationem non ſunt admittendi, admiſſi tamen parte non impugnante probant. p.134. n.57

In re tam graui prout eſt retentio Bullarum, non eſt fidendum de vno, vel altero teſte teſtantibus de legitimitate cauſæ, ſed per delationem omnibus numeris abſolutam Sanctiſſimo remittendam. p.191.n.22

Teſtibus etiam nulliter examinatis datur fides in Rota in odium recurrentis ad Regem. p. 346. num.11

Teſtes nulliter, & ſine citatione examinati fidem faciunt in præiudicium impedientis, quominus validè examinentur. ibidem numero 13. & 14

Per teſtes probantur qualitates & circunſtantiæ gratiæ, licèt non ſubſtantia eiuſdem. p.388.n.31

Teſtes & inſtrumenta æqualem probationem faciunt. p.431.n.6

Timor.

De timore mali minati idem iudicamus, quod de ipſo malo. p.196.n.4. & ſeqq.

Timor violentiæ inferendæ iuſta cauſa eſt defenſionis. ibid.n.11.& ſeqq.

Timor iuſtus an probetur per iuramentum eius, qui ad ſuam defenſionem feciſſe aſſerit. ibid. n.13.remiſſiuè.

Timoris aut ſuſpicionis ex cauſa poteſt cauſa in prima inſtantia committi in Curia Roman. iuxta conſtitutiones Leonis. pag. 211. numero 11

Timor recurſus ad Regem non poteſt præſtare iuſtam cauſam omittendi iuris ſolemnitates denuntiationis, excommunicationis requiſitas. p.370. n.19. & ſeqq.

Titulus.

Titulos plures cumulare ſiue certus, ſiue incertus de iure ſuo ad maiorem corroborationem, & cautelam nemo prohibetur. pag.51. n. 66. & ſeqq.

Titulorum multiplicatio in beneficialibus ad maiorem corroborationem ſui iuris non prohibetur. p.52.n.170

Ex Titulorum incompatibilitate data in beneficialibus defendi quis poteſt non agere. ibid. num.171

Et quando cogatur alterum eligere. ibid.

Titulus Ordinarij facit legitimum contradictorem contra immiſſionem ex Bullis gratiæ Apoſtolic. numero 153. & à numero 120. cum ſeqq.

Titulorum paritas requiritur ad impediendam immiſſionem ex gratia Apoſtolic. vbi vterque eam prætendit beneficij vacantis & non occupati. p.501.n.159

Secus ſi prouiſus ab Ordinario iam poſſideat qui impedit immiſſionem petitam à prouiſo Apoſtolic. ibidem numero 160. & numero 166

Titulus ab eodem fonte emanatus requiritur ad impediendam poſſeſſionem vacantem, & quando vterque contendit ſuper eius immiſſione, ſecus quando prouiſus Ordinarius per prius illam occupauit. pag. 503. numero 186

Tollerantia.

Recurſus ad Regem pro tollenda violentia ex executione litterarum in damnum Reipublicæ competit Regi iure proprio, & eſt Regalia ipſius, quæ in Bulla Cœnæ non prohibetur, & ideo nec tollerantia Papæ eget. p. 55. num.172

Tollerantia Pontificum legitimum præſtaret titulum ad iuſtitiam recurſus retentionis quando in Bulla Cœnæ comprehenderetur. p. 54. num.173

Conſuetudines aliquot contra libertatem Eccleſiaſticam per tollerantiam longiſſimam Pontificum ſuſtinentur, & iuſtificantur. ibid. num.174

Retentiones litterarum in Hiſpania iuſtificat tollerantia Pontificum eo quod in euidentem vtilitatem ſpiritualis regiminis vergit. ibid num.177

Doctores aliqui Theologi volentes eneruare robur tollerantiæ in recurſu ad Regem recenſentur, & examinantur. ibid. num. 178. & ſeqq.

Per Bullæ Cœnæ quotannis publicationem tolli conſenſum Papæ ortum ex tollerantia recurſus, & conſuetudinem contra libertatem Eccleſiaſticam, qui dixerint. ibidem num.179

Tollerantia Pontificum cum ſcientia non inducere ſufficientem conſenſum ad iuſtitiam recurſus pro tollenda violentia, & conſuetudinum contra libertatem Eccleſiaſticam, qui dixerint. ibid.n.180

Tollerantiam Papæ non eſſe approbatiuam animo inducendi, vel confirmandi conſuetudinem contra libertatem Eccleſiaſticam, ſed vt ſcandalum vitetur, qui dixerint. p.55. num.181.

Tollerantiam Pontificum inducere conſenſum approbatiuum in conſuetudinibus aliquot contra libertatem Eccleſiaſticam plurimi Doctores tenent. ibidem numero 128

Tollerantia Pontificum ſuper recurſibus pro tollenda violentia, non cadit ſuper conſuetudine contra libertatem Eccleſiaſticam, vti falſo ſupponunt aliquot Theologi. ibid.n.183. & 184

Tollerantia Principis habet vim diſpenſationis confirmationis, & conſenſus. ibidem num.188

Tollerantia Pontificum in recurſu pro tollenda violentia prouenit ex animo approbandi, ex natura negotij conformis iuri naturali, & diuino, & pro vtilitate publica. p.56. num.189

Tollerantia recurſus non oritur à cauſa vitandi ſcandali, ſed ex agnitione Pontificum, vtilem eſſe, & neceſſarium recto vtriuſque regimini Reipublicæ, ibidem numero 190

Iſte Pontificum animus ex multis colligitur, ex Bulla nempè Martini V. ibidem numero 191

Et

Et ex aliquibus Epistolis Pontificum, & Regum Catholicorum adinuicem missis. ibid. num. 192
Quas concordata vocauit Diana. ibidem numer. 193
Tollerantia Pontificum approbatiua recursus multis iustissimis rationibus vtilitatis applicari potest, vitando scandalo vt putarunt aliqui Theologi. p. 57. n. 204
Tollerantia recursus tametsi prouenerit ex vitando scandalo, non ideo tollerantiæ effectus eneruantur. ibidem num. 206. & sequentibus.
Multa per patientiam tollerantur, quæ si in iudicium deducerentur, non tollerarentur, quomodo intelligatur. ibidem num. 207. & seqq.
Tollerantia Papæ post impletam præscriptionem, integrum ius, & omnes effectus dispensationis, & approbationis integrè consequitur. ibid.
Tollerantia Papæ, pro euitando scandalo in iuribus pertinentibus ad Sedem Apostol. post completam præscriptionem præstat integrum ius tollerato, non antea. ibidem numero 208
C. nihil de præscriptionibus, & cap. nisi essent de præbend. ad id interpretantur, & verus intellectus adducitur. ibid.
Tollerantia Papæ ob scandalum vitandum maiorem præstat causam ad dispensandum, & magis Papam arctat. p. 58. n. 209
Tollerantia Papæ non præstat approbationem, nec dispensationem statuti contra ius Diuinum. ibid. n. 211
Tollerantia Papæ in iis quæ non sunt contraria iuri Diuini approbationis, & dispensationis vim habent. ibid. n. 212
Tollerantiæ Principis in iis, quæ non dependent a sua potestate, nihil opponitur. ibid. num. 213
Theologi negantes effectus tollerantiæ Pontificum in recursibus falso autumant recursus esse contra ius Diuinum. pag. 59. numero 214
Recursus pro tollenda violentia vti rem tam grauem non tollerarent tamdiù Pontifices, si vtiles non iudicarent vtrique Reipublicæ. ibid. nu. 216

Transactio. Vide *Concordia.*

Transactio super iure complicato cum iure alterius non valet in istius præiudicium. p. 172. n. 30. & seqq.

Transsumptum. Vide *Originale*, *Instrumentum*, *Sumptum*, *Tabellio.*

Transsumptum litterarum aliàs non authenticum fidem non faciunt, nec tribuit iurisdictionis exercitium, sed originales sunt de necessitate præsentandæ. pag. 392. n. 67. cum seqq.
Vbi refertur singularis Rotæ decisio. ibid. à numer. 71. cum seqq.
Transsumptum litterarum originalium etiam per Notarium testantem fideliter transsumpsisse, sicut non probat, ita nec sufficit, vt adquiratur Delegato iurisdictionis exercitium. num. 71. cum seqq.
Imò tunc Delegatus nullitur citationem discernit. ibid. n. 74. & seqq.
Transsumptum litterarum Apostolic. deficientibus solemnitatibus requisitis, fidem non faciunt. p. 393. n. 78. & seqq.
Transsumptum litterarum in processu fulminato cum authoritate iudicis, & non contradicente parte (quæ non adest vbi extraiudicialiter proceditur) & cum aliis adminiculis probat. ibid. n. 80
Transsumptum litterarum authenticum solemniter cum iuris requisitis deductum fidem faciunt in iudicio, secus minus solemne. p. 394. num. 98
Transsumptum de registro supplicationum subscriptarum nullam fidem facit. p. 431. n. 11. & seqq.

Tres conformes. Vide *sententia*, *conformitas*, *Commissio*, *Surreptio.*

Tribunal. Vide *Senatus*, *Decretum.*

Tribunalia Regia in Hispania cognoscunt de causa possessoria beneficiali iuxta receptiorem opinionem, & consuetudinem. p. 138. numer. 86
Tribunalia separantur ob faciliorem litium expeditionem. p. 181. n. 21. & seqq.
Tribunalia ex gratia Regis & precario habent potestatem, quam ipse minuere, diuidere, & alteri applicare potest. p. 182. num. 34. & sequentibus.
Tribunalia Regia (vltra Consilium Supremum) nequeunt se intromittere in causis tangentibus executionem Concil. Trid. etiam de partium consensu. ibid. n. 40
Cum sint inhibita per clausulam auocatoriam, & annullatiuam in qua solus consensus Principis operatur. ibid. n. 41
Tribunalibus, & Cancellariis vtile est scire, quando læsa dicatur prima instantia Ordinarij, vt faciliùs cognoscant, an sit deferendum appellationi à Delegato interpositæ. p. 184. num. 57
Tribunalia Regia (extra Consilium Supremum) an possit vti Decreto de proceder y conocer) orta competentia inter Ordinarium tuentem suam primam instantiam, & alios superiores ortam, latissimè differitur. p. 195. à n. 59. cum multis seqq.

Tributum.

Tributum ideo vassalli præstant Regibus, quia eos in pace tueri, & defendere debent. p. 8. numero 41
Quam defensionem si non præstent peccant Reges ex Diuo Thoma. ibid.

Tridentinum. Vide *Concilium.*

Turbatio, Turbare. Vide, *Respublica*, *Pax*,

Tutor. Vide *Princeps.*

Princeps tanquam tutor, & pater vassallorum debent in defensione eorum potestatem sibi

Index Rerum,

mandatam exercere. p.13.n.95
Tutela Religionis, conseruatio, & Dei timor salus est & custos Societatis hominum inter se ibidem n.70
Tutelæ, & curæ actio est indiuidua, item actio negotiorum gestorum. p.309.n.13
Tutelæ actio sicut est indiuidua respectu tutorum, ita & hæredum eorum. p.310. num.21. & seqq.

Tutus, & Tutus accessus. Vide *Locus, Citatio, Cedulones, Edicta.*

V

Vacans, Vacatio. Vide *Impetrans, Gratia.*

MAndatum de prouidendo de prima vacatura prodest in vacante beneficio tempore gratiæ. p.129.n.10
Ad vnum vacationis modum si se impetrans non restrinxit iuuatur ex vtiliori, & valido. p. 293. num.15. & seqq.

Vassallus. Vide *Subditus, Dominus, Princeps, Prorogatio, Protectio.*

Vassallorum otium & tranquillitatem debet Princeps vigilantia, industria, & occupatio defendere. p.11. n.72
Vassallorum tranquillitas,& Reipublicæ salus Regis est præcipua. p.12.n.85
Vassallos tranquillitate frui, Principis præcipuum est interesse. ibid.n.87
Vassallorum diuitiæ & vtilitates sunt quasi Principis,quia vtilitas Regni,est vtilitas Regis.ibid. num.88.
In Vassallorum opulentia, & fortitudine laudatur Princeps. ibid.n.89
Vassallorum otiosa tranquillitas Regnantis est gloria. ibid.n 90
In Vassallorum pace honor Regis consistit. ibid. num.91
Vassallus quilibet est legitimus contradictor, & persona pro defensione præeminentiæ, & maioriæ Regis. p.15. num. 119. & sequentibus.
Vassallus nequit consentire, nec expresè nec tacitè in alterius iurisdictione absque Domini consensu. p.171.n.23.& seqq.
Vassalli vnius Regni sine sui Principis licentia, an alterius Regni iurisdictionem possit prorogare. p.276.n.74 remissiuè.
Vassallus Regis obligatus in forma Cameræ nequit consentire in iurisdictione iudicis Ecclesiastici. p.403.n.58.& seqq.
Vassallus Regis contrahens in Regno extraneo, vbi respondere promisit, si ibi fuerit repertus, conuenitur. ibid.n.60
Vbi de obseruatione Grabielis Pereira circa Lusitanos obligatos in Regno Castellæ. ibidem num.61
Vassallus voluntariè & expresè consentiens in iurisdictionem alterius Regis, non præiudicat suo Regi, qui illum detinere potest, ne extra Regnum litigaret. ibidem numero 62. & seqq.
Princeps potest se opponere executioni sententiæ latæ in Regno extraneo, contra suum vassallum ex prorogatione eius expressa. ibid.numer. 63
Vassallos alienam iurisdictionem prorogantes voluntariè Barones passim solent vindicare. ibid. num.64

Venditio, Venditior. Vide *Emptor.*

Delegatus legitimè datus super causa emptoris cognoscit de iure venditoris comparentis propter connexitatem simultaneúmque ius vtriusque. p.304. n.55
Venditor comparens ante iudicium inchoatum cum emptore petens in se transferri iudicium animo nouandi actionem, non reluctante auctore auditur. ibid. n.57
Venditor comparens ante iudicium inchoatum non animo nouandi actionem nec liberandi emptorem à iudicio, sed tantùm vt cum eo inchoetur iudicium, præstita cautione auditur etiam inuito Authore. p.305.n.58
Limita, nisi interfit actoris cum venditore non litigare in suo foro. ibid.n.59
Venditor vbi admittitur ad mutationem iudicij, conuenitur coram suo Ordinario non obstante commissione impetrata contra emptorem subscripta manu Sanctissimi, sed per Senatum causa remittenda. ibid. n.60

Verbum.

Verbum Regalia, comprehendit omnia patrimonialia, & Fiscalia Regis. p.16. n.129
Verba priuilegij Monarchiæ Siciliæ referuntur, quo Rex creatus fuit perpetuus Legatus in suo Regno. p 37.n.45. & seqq.
Verba Bullæ in Cœna Domini quantum attinet ad retentionem litterarum Apostol. referuntur, & Doctores illam, adducentes. pag.39. num 55.& seqq.
Verba Bullæ Cœnæ, ibi (legitimè prosequantur (vt intelligantur cum partis citatione, & causæ cognitione. p.43.n.93
Verba Bullæ Cœnæ, ibi, (sub prætextu violentiæ tollendæ) intelliguntur quando ficto colore malitiosè impeditur litterarum Apostol. executio. p.45.n.111. & seqq.
Verba, cap. si quando, de rescriptis, & capit. cum teneamur, de præbendis, & aliorum iurium ponderantur. p. 62. num. 13. & sequentibus.
Verba Bullæ Cœnæ, ibi, (legitimè prosequantur (ponderantur. p. 70. num.24. & sequentibus.
Verba limitatiuè apposita habent inducere terminum, quem non licet transgredi. p. 132. n.39. & seqq.
Verba futuri temporis in actibus dependentibus à voluntate, & consensu disponentis resoluuntur in tempus præsens. p.137. num. 74. & sequentibus.
Verba, text. in cap. si quando, de rescript. & cap. cum teneamur, de præbendis subtiliter ponderantur. p. 139. num. 94. & sequentibus.
Verba dispositionis quantumcumque vniuersalia declarantur, & restringuntur ad terminos qualitatis adiectæ. pagin. 184. numero 53.

Verba

Verba legis debent intelligi ſimpliciter, non ſecundum quid. ibid. n.54
Verba non ſecundum quod ſonant, ſed ſecundum intentionem proferentis ſunt accipienda. p.264. n.25. & 26
Imò ad hoc ſunt improprianda. ibid.n.27
Verba (cauſæ omnes) quibus Trident. vtitur, ponderantur, vt nihil excludant. ibid. n. 28. & ſeqq.
Verbo (prima inſtantia) quo vtitur Trid. receptum in rigoroſa ſignificatione repugnaret directo eius rationi, & intentioni. ibid.n.33. & à n.17. cum ſeqq.
Verba abundantia tollerantur, quando opponuntur ad maiorem declarationem, & tollendæ dubitationis gratia. p.354. n.10
Verbi *fiat*, potentia præponitur cuilibet alteri verbo præceptiuo, & maiorem voluntatem demonſtrat. p.417. n.43
Verba enuntiatiua inducta propter aliud non diſponunt in enuntiatis. p.266. n.51
Declaratio non cadit ſuper verbis claris, cum declaratione non egeant. p.443. n.22
Declaratio, quæ verbis diſpoſitionis declaratæ repugnant in nullo actu admittitur, cum potiùs perempto, deſtructio, & alteratio ſubiecti dicatur. ibid. n.23
Declaratio vt admittatur debet eſſe congrua verborum ſignificationi. ibidem numer.26
Declaratio quod per ſupplicationem ſubſcriptam ſatisfiat formæ Tridentin. euidenter eiuſdem verbis incongruit. ibidem numer.27
Senatus verbis claris Concilij Tridentin. decernentis, ſubſcriptionem apponendam in reſcriptis adhæret, nec patitur vti reſcripto auocatorio primæ inſtantiæ, in quo ſubſcriptio viſibiliter non legitur. ibidem num.28
Verba legis cui non conueniunt eius diſpoſitio non adaptatur. p.465. n.25

Veritas, Verum.

Veritas vt clarius luceat placet Papæ, vti ſibi iterum, & iterum replicetur, & arguatur circa damnum Reipublicæ. ibidem num.70. & ſeqq.
Verum eſſe non poteſt, quod falſo principio nititur. p.431. n.8
Veritatem tacens Principi idem eſt, ac ſi infirmus taceret vulnus Chirurgo. pag. 455. num.98
Veritas per argumenta & replicationem exagitata magis luceſcit. pag. 76. num.75. & ſeqq.

Via, Via ordinaria, Summaria, Executiua.
Vide *Ordinarius, Litteræ, Remiſſio, Executio.*

Viam exceſſus aliis apperimus, ſi negligenter ea quæ vſurpantur, omittimus. p. 88. n. 27. & ſeqq. & p.98. n.40
Qui vna via omiſſa, aliam aggreditur, non teneri ad refectionem expenſarum, paſſim obſeruat Rota. p.165.n.7. & 9
Via ordinaria non ſummaria diffinitur noua controuerſia mota emptori pignoris ſubhaſtati, vel creditori adiudicati. pag. 354. num.5. cum ſeqq.
Et coram iudice Ordinario creditoris emptoris, non coram ſubhaſtante. ibidem num. 6. cum ſeqq.
Via executiua gratiæ, aut executorialium ceſſat immiſſio cadente à poſſeſſione ſemel apprehenſa, & via ordinaria agere debet. p. 336. n.27. & ſeqq.
Via ordinaria non executiua auditur comparens poſt immiſſionem factam ex alio teſtamento, & coram Ordinario rei poſſeſſoris. pag. 337 n.35. & 35
Tertius comparens pro ſuo intereſſe & iure, ſi non fuit admiſſus, non videtur actis geſtis conſentire, nec impeditur tedire ad aliam viam ſibi fauorabiliorem. p.295. n.36
Via ordinaria, & vti Ordinarius, an via executiua, & vti Delegatus debeat Ordinarius procedere in Bullarum remiſſione ſibi facta per Senatum. pag. 484. num. 1. cum ſequentibus.
Via ordinaria audiendus eſt tertius ſe opponens executioni litterarum remiſſæ Ordinario per Senatum. pag.490. num.51. cum ſequentibus.
In omnibus in quibus executor gratiæ de iure communi poterat, & debebat via ordinaria cognoſcere; in iis hodie Tridentin. pariter Ordinarius (cui fuit per Senatum remiſſio) Ordinariè procedere debet. pag. 492. numer.75
Et è conuerſo in quibus executor de iure communi tenebatur via executiua procedere; pariter hodie Ordinarius via executiua cognoſcere tenetur, quando fit per Senatum remiſſio. ibid. n. 6
Via executiua ceſſat, & ordinaria aggreditur vbi concurrit ad immiſſionem paritas titulorum. p.495. n.99
Via ordinaria non executiua debet audiri poſſeſſor beneficij ab alio impetrati ob delictum aliumvè iuris defectum, & vinci antequam auferatur. pag 497. à num. 107. cum ſeqneutibus.
Via ordinaria non executiua procedere debet executor litterarum prouiſi Apoſtol. ſuper beneficio reſeruato, quando reſeruatio non eſt notoria, ſed dubia, obſcura contra prouiſum ab Ordinario poſſidentem ſimul. ibid. n.110. cum multis ſeqq.
Ordinarius (cui per Senatum Bullarum remiſſio fit) vt cognoſcat quando via executiua, vel ordinaria procedere teneatur, præ oculis habeat regulas immiſſionis, ex l. fin. C. de edicto. Diui Adrian. p.504. n.200
Ordinarius in Bullis ſibi per Senatum remiſſis executiuè tunc procedet, ſicut & quando executor procederet, ſi ſua commiſſio fuiſſet ſubſcripta de manu Sanctiſſimi. ibidem num.201
Executor quando in Bullarum executione debet aſſumere partes iudicis, & via ordinaria audire, ſi ſeruata forma Tridentin. fuiſſet datus, ita & iis caſibus Ordinarius procedere debet Ordinariè, facta ſibi per Senatum remiſſione. ibid. n.202
Inter viam executiuam Breuis Cameralis, & cæterarum rerum multæ ſunt differentiæ. p.266. à n.49. & ſeqq.

Index Rerum,

Vicarius.

Vicarius Dei in temporalibus eſt Rex. pag. 7. à n.23. cum ſeqq.
Vicarius Epiſcopi appellatione Ordinarij comprehenditur. p.220. n.27

Vidua. Vide *Miſerabilis.*

Violentia, Vis, Vi oppreſſus, Vide *Defenſio, Princeps, Senatus, Querela, Retentio, Decreta.*

Vim patientem acclamantem malus iudex non exaudit. p.6. n.6
Violentias, & ſcandala abhorret Deus. ibidem num.18
Violentum eſt, quod contra legem eſt. pag.13. num.97
Violentias ne ſubditi patiantur, Princeps vigilans eſſe tenetur. ibid. n.98
Vis in populo abeſto, lex eſt 12. tabularum. ibid. num.100
Vi oppreſſorum defenſio cum ipſo eſt Regno ab origine orta, & Regni obiectum. ibidem num.102
Vi oppreſſus recurrens ad Regem, debet de violentia docere. p.18. n.149
Violentia non præſumitur, niſi probetur à vim patiente. ibid. n. 150. tanquam iuri naturali odioſa. ibid.
Violentiæ probatio incidit in protectionem per neceſſariam conſequentiam. ibid. n.151
Violentiam, & iniuriam factam Prædicatoribus miſſis in terras infidelium ad prædicationem Verbi Dei Rex Chriſtianus omnino repellere tenetur. pag. 19. num. 164. & ſeqq.
Violentia oppreſſorum vrbanius tollitur per Principem, qui ſuum, & ſuorum ius gerit, cuíque ex debito Regalis officij protectio competit. p.22. n.194
Vim inferunt, & actum inuoluntarium reddunt nimiæ perſuaſiones, & importunæ preces. ibid. n.196
Violentiam quandam infert in Principem importunitas petentis, quia multoties in voluntariè concedit non concedenda. pag. 62. num.10
Violentia, & immodica perſuaſio æquiparantur à iure. ibid. n.11
Violentiæ, & ſcandala ſalutem Reipublicæ turbant. pag. 88. numer. 24. & ſequentibus.
Violentiæ prætextu retinentur litteræ Apoſtolic. continentes nouitatem circa decimas, aut redecimas. p.97. n.35
Violentum eſt, quod iniuſtum eſt, & contra legem. p.99. n.2
Violentiam tunc continent litteræ in præiudicium iuris tertij, ſi expediantur abſque eius citatione. pag. 105. num. 62. & ſequentibus.
Vis publica eſt iniuſtitia, qua ius tertij tollitur. p.107. n.73
Principi generaliter competit facultas tollendi violentias, vt Reſpublica Eccleſiaſtica, & ſpiritualis in pace degat. pag. 117. & ſequentibus.
Violentiæ articulus ſuſpendendus in Senatu, donec cauſa retentionis examinetur, & de ratione. p.162. n.29
Violentum non dicitur vi oppreſſo opitulante, & cooperante, ſeu conſentiente, iuxta Ariſtotel. pag. 175. num. 61. & ſequentibus.
Violentia adeſt in damnum Reipublicæ imimmediatè poteſt Fiſcalis Regius ſolus vel à principio recurſum deducere, vel ex poſt facto, deſiſtente ipſum poſtulante. p.176. n.71. & ſeqq.
Violentiæ cauſæ tangentes obſeruationem Concil. Tridentin. & aliæ iudicum Eccleſiaſticorum quorumlibet exiſtentium in Curia Regia examinantur in aula regiminis, & cæteræ omnes ad Cancellarias, & Audientias pertinent. p.182. n.27. & 28
Violentia, qua fundatur retentionis cognitio eſt contraria iuri naturali, & ſpirituali oppoſita naturæ. p.192. n.25
Violentiæ obuiare finis eſt retentionis litterarum, qua publica turbatur quies. ibid. n.24. & ſeqq.
Violentia perpetrata etiam à Clerico nullam includit ſpiritualitatem. ibid. n.26. & ſeqq.
Epiſtola Diui Auguſtini, qua aduerſus violentias fit vltio à poteſtatibus per Prælatos poſtulanda. p.201. n.6. & 8
Violentiarum cognitio tendens in executionem, & obſeruationem Tridentin. ſoli Supremo Senatui eſt reſeruata, cæteris inhibitis Cancellariis. pag. 203. numer. 29. & 30
Violentia infertur ei, qui extra Regnum, & ad Romanam Curiam euocatus adſtringitur litigare, quem protegit Princeps. p.276. n.83. & à n.80
Vim repellere iure naturali eſt conceſſum non inuentum, cum id beſtiarum ſenſibus ſit infixum. p.352. n.86
Pro retentione litterarum ad Senatum recurritur per viam violentiæ. pag. 461. numer.2

Viſitatio. Vide *Ordinarius, Epiſcopus.*

Sub Tridentin. impugnantes Ordinario viſitationem Eccleſiarum etiam exemptarum comprehenditur Ordinarius inferior habens quaſi Epiſcopalia iura. pag. 219. numer.20
Declaratio S. Congregat. refertur qua dicitur à viſitatione Epiſcopi facta tanquam Sed. Apoſtol. Delegati iuxta Tridentin. ad Metropolitanum appellandum fore. pag.381. numer.23
Similis alia S. Congreg. declaratio refertur. ibid. n.24
Epiſcopus in viſitatione commiſſa ex Trident. procedit vti Ordinarius, cum ſibi de iure communi pertineat. ibid. n.25
Ab Epiſcopo iuxta Concilium viſitante Eccleſias exemptas etiam tanquam Sed. Apoſtol. Delegato appellatur ad Metropolitanum. p.382. n.36

Vnio, Vnitum, Vnitas. Vide *Connexio, ſeparabile, Ius Complicatum.*

Vnionis aut ſuppreſſionis cum extinctione beneficio

neficiorum literæ retinentur in Senatu ob diminutionem cultus Diuini; aliaque damna. p.122. n.52

Voluntas, Voluntariè. Vide *Retentio, Consensus.*

Voluntas & potestas vbi adinuicem repugnant, nihil agitur. p.64. n.30

Bullarum executio superseditur quando ex iusta causa præsumitur extorta voluntas Principis, quod durat donec de eius libera voluntate appareat. pag. 70. numero 20

Quando clarè constat de Principis iam instructi, & informati voluntate, velle etiam iniustum mandatum exequi obtemperatur. ibid. num.21

Primæ litteræ habentes clausulas ex quibus appareat liberè voluntas Principis obsequendæ sunt, quia habent vim secundæ iussionis. ibidem num.22. declaratur. pag.75. num.54. & seqq.

Nihil volitum, quin præcognitum. pag. 71. num.27

Sedes Apostolic. nonnulla rationabiliter ordinat, quæ vtilitate subditorum suadente, reuocat. p.72. n.36

Ob vtilitatem euidentem, vel vrgentem necessitatem quandoque statuta variantur humana. p.74. n.57

Dependentia à voluntate alicuius recipiunt interpretationem extensiuam, etiam ad ea, quæ aliàs illegitima iudicarentur. pag. 137. numero 76. vide à numero 74

Voluntarium à principio fit necessarium ob ius tertio quæsitum. p.176. n.72

Voluntarium quod fuit deducere aliquid in iudicium, non licet discedere, cum ex suo facto ius fuerit semel aduersario quæsitum. ibid. num.73

Voluntas Regis nolentis quod Tribunalia habeant cognitionem acumulatiuam cum Consilio Supremo in causis executionis Concil. Tridentin. clarè patet, ex l. 81. cum disponat abdicando, vetando, & inhibendo. p.183. n.45

Voluntas magis facto quam verbis declaratur. p.194. n.14

Vsus, Vsusfructus.

Per vsum partis conseruatur ius in toto, vbi ius vniuersale prætenditur. pag. 123. numero 67

Vsusfructuarius proprietatis emptor retractu sequuto, redit ad suum vsumfructum. p.154. num.71

Vtilitas, Vtile.

Litteræ Apostolic. in Hispania multis in casibus ad Suprema Tribunalia vehuntur, vt examinentur, an quid contineant contra publicam vtilitatem, aut in damnum Regni, aut Regis. pag. 32. num. 2. & seqq.

Litteræ Apostolicæ contra publicam vtilitatem retinentur, quia ad Regem pertinet iure naturali populi sibi subiectos ab huiusmodi oppressionibus liberare. ibidem numero 8

Vtilitatem publicam non conuenit diutina ludificatione differri. pag. 86. numero 11

Vtilitas Regni est commodum Regis. p. 87. num.17

Vtilitas publica ita tuenda, vt commodi proprij obliuiscatur Rex. ibidem numero 20. & seqq.

Pro vtilitate publica conseruanda cum potentioribus est dimicandum. ibidem numero 22

Propter publicam vtilitatem multa admittuntur contra rationem disputandi, quæ aliàs de iure non permitterentur. ibidem num.32

Vtilitatis publicæ causa potest Princeps auferre dominium. p. 88. n.33

Vtilitatis publicæ damnum iusta causa est ad litterarum retentionem. ibidem num.34. & seqq.

Ad publicam vtilitatem concesso rescripto non derogat concessum priuato. pag. 91. num.57

Vtilitatis publicæ damno nititur retentio Bullarum non in surreptione simplici, etsi validè retinentur ex eo. pag. 109. num. 12. & seqq.

Vtilitatem publicam solum iura considerarunt ad supersedendum in executione litterarum Apostolic. & supplicandum. pag. 110. n. 17. & seqq.

Vtilitas publica nisi concurrat, litteræ in præiudicium tertij non retinentur in Senatu regulariter. p.171. n.14

Ad vtilitatem publicam cum pertineat delictorum punitio minimè impeditur priuatorum conuentione. ibid. n.17

Vtilitati publicæ vt prouideret Leo X. constitutionem promulgauit, fauendo Ordinariorum iurisdictioni, quæ refertur. p. 211. n. 7. & seqq.

Vtilitati connexæ, & inseparabili siue publicæ, siue priuatæ nequit renuntiari. pag. 274. num.53

Vtile per inutile non vitiatur in diuiduis. p.302. num.28

Secus in indiuiduis. ibidem & num. sequentibus.

Pro vtilitate hominum salubriter inuenta non sunt contra eorum commodum interpretanda. p.349. n.47

Vtile per inutile non vitiatur in habentibus separationem. p.387. n.17

Pro vtilitate communi multa recepta sunt contra rationem disputandi. pag. 24. numero 1

Pro vtilitate communi plura recepta sunt contra rationem disputandi. pag. 28. numero 54

Vtilitatis publicæ causa etiam naturali iure derogatur. ibid. n.55

Vtilitatis publicæ ratio quando vrget, ordo est ordinem non seruari. ibid. n.56

Index Rerum, & Verborum.

Vulnerata executio, Vulnus. Vide *Executio. Instrumentum.*

Diuus Paulus per singulas Ecclesias vulneribus medetur. p.48. n.125

Vulneratis litteris per sententiam, via executiua amittitur, quas, nec superior, ad quem fuit appellatum exequi potest. p.489. n.40

Vulneratæ non dicuntur litteræ ob declaratum processum nullum, nisi etiam ipsæ annullentur. ibid.n.41

Nec vulneratur, & si declaratur, non esse iustificatas, cum postmodum iustificatæ exequi valeant. ibid. n.42

Ex semel vulneratis litteris amplius executiuè agi nequit. ibid. n.43

F I N I S.